

સંસ્કૃત-ગુજરાતી

શબ્દાદર્શ

(મહાન શબ્દકોષ)

સંસ્કૃત ડુ ગુજરાતી જનરલ ડીક્ષનરી.

ભાગ ૨ બે.

કર્તા,
શાસ્ત્રી ગિરિનથાંકર મયાસાંકર મહેતા.
અમદાવાદ.

સંસ્કૃત-ગુજરાતી

શબ્દાદર્શ

મહાન શબ્દકોષ.

સંસ્કૃત ડુ ગુજરાતી જનરલ ડીક્ષનરી.

ભાગ ૨ જે.

સર્વથા વ્યવહર્તવ્યં કુતો હ્યવચનીયતા ।
યથા સ્ત્રીણાં તથા વાચાં સાધુત્વે દુર્જનો જનઃ ॥૧॥

—ભવભૂતિ.

કર્તા,

શાસ્ત્રી ગિરિભશંકર મયાશંકર મહેતા,

અમદાવાદ.

“ઉત્કૃષ્ટ મુદ્રણાલય” માં પટેલ પુસ્તોત્તમદાસ સંકરદાસે છાપ્યો.
ડૉ. કુર્નાડીકાશીજી રીચીશેડ-અમદાવાદ.

કોપીરાષ્ટ્ર માટે સર્વ હક કર્તાને સ્વાધીન.

સંવત ૧૯૮૬

પ્રત ૭૫૦

સને ૧૯૩૦

કિંમત રૂ. ૧૦—૦—૦

(પોસ્ટેજ અથવા)
જા.મી. કુર્નાડ

!! સાદર સમર્પણ !!

ખાલખલચારી, શુદ્ધ ચારિત્ર્યશાલી, સકલગુણગણાલંકૃત
તીર્થોદ્ધારક, વિદ્યા-જ્ઞાન-પ્રચારક આચાર્ય મહારાજ
શ્રી વિજયનીતિસૂરીશ્વરજી !

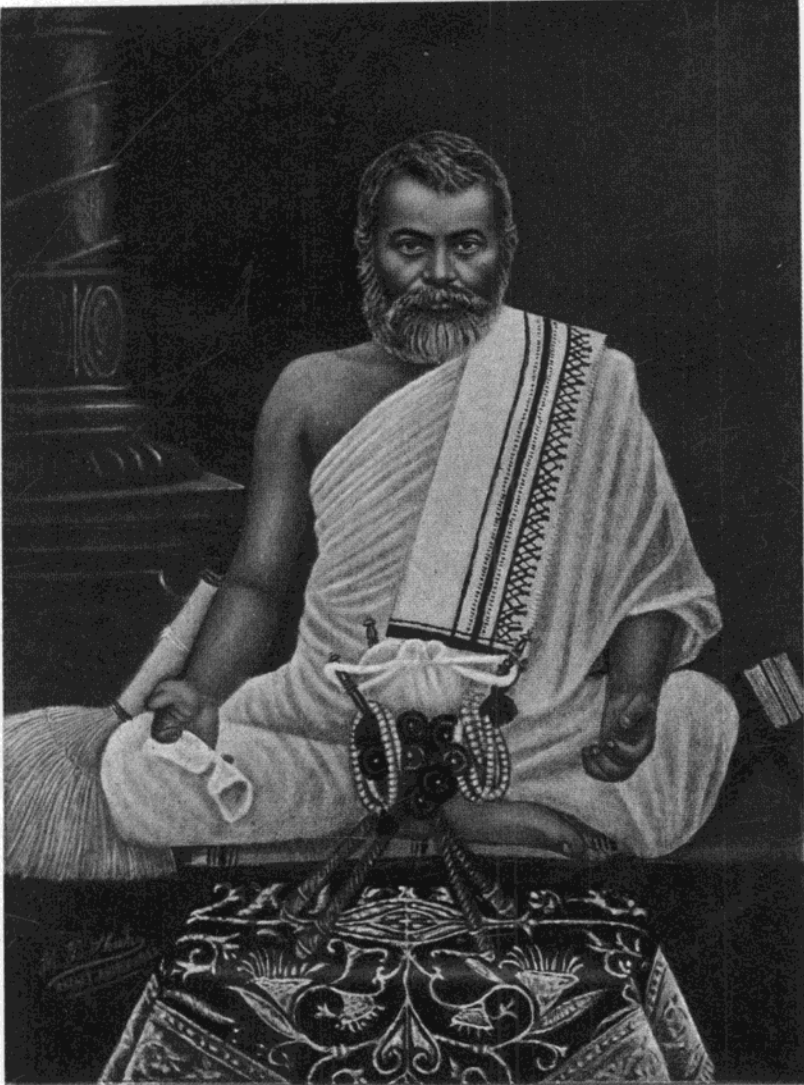
આપના
માતૃષોત્તર
અનેક શુભ ગુણોથી
આકર્ષાઈ, આવા અતિ
મહાન સાર્વજનીન પરિશ્રમને
આપ જેવા શુદ્ધહૃદયી સરસ્વભાવી
દિવ્યાત્માના હસ્તકમળમાં સમર્પીને જ
સર્વાશે સપ્રજ થયેલો સમજી,
સર્વોપયોગી અને સર્વશ્રેષ્ઠ આ
'શબ્દાદર્શ' શબ્દકોષ,
આપના પવિત્ર
કરકમળમાં
સમર્પુ
છું.

સમર્પક,
'શબ્દાદર્શ' કર્તા,
ભવદ્વીપ શાસ્ત્રી,
ગિરિજાશંકર મયાશંકરના યથાહુ.

बालब्रह्मचारी
 प्रातःस्मरणीय-जगत्पूज्य-विशुद्ध चारित्र चूडामणि-तीर्थोद्धारक
 तपोगच्छालङ्कार पूज्यपाद-विद्वद्भ्य-श्री-श्री-श्री

दीक्षा सं. १९४९ अषाढ शुक्ल ११.

जन्म सं. १९३० पोष शुक्ल ११.

गणित सं. १९६१ मार्गशीर्ष शुक्ल ५.

पन्थासपद सं १९६२ कार्तिक वद ११.

श्रीमान् आचार्यमहाराजश्री विजयनीतिसूरीश्वरजीः॥

सूरिपद सं. १९७६ मार्गशीर्ष शुक्ल ५.

સસ્તાસાહિત્યમાંથી પ્રકટ થયેલ
મહાભારતના ભાષાન્તરના કર્તા, પ્રશ્રિયતામણિ
 વગેરે અન્ય મહાન પ્રધોના અનુવાદક
 અને

... : : : 'શબ્દાદર્શ' : : : ...

મહાન શબ્દકોષના કર્તા:—
શાસ્ત્રી ગિરિજાશંકર મયાશંકર મહેતા.

ઉત્કૃષ્ટ મુદ્રણાલય, રીચીરોડ—અમદાવાદ

ૐ તત્ સત્ સ્વરૂપ નિવેદન.

અતિ આનંદ થાય છે કે, આખરે ગુર્જર પ્રજાને ચરણે આ સંપૂર્ણ મહાન શબ્દકોષ અર્પિત થાય છે. આવાં મહાન કાર્યો નિર્વિઘ્ન પરિસમાપ્ત થાય એમાં આસ્તિક મનુષ્યનું મંતવ્ય તો એજ હોઈ શકે—‘ધર્મરસંકેત’ તે મહાન પ્રજાની પ્રતિજ્ઞા છે—

“અનન્યાશ્રિતયંતો માં યે જનાઃ પર્યુપાસતે ॥

તેષાં નિત્યાભિયુક્તાનાં યોગક્ષેમં વહામ્યહમ્” ॥૧॥

મગધદ્ગીતા.

ખરેખર આ મહાન કાર્યનો સતત પ્રયાસ તે સર્વોપરિ પરમદેવનેજ આધારે હોઈ અનન્યગતિક હોતો અને તેથીજ તે સર્વપાલક દેવે ‘યોગક્ષેમં વહામ્યહમ્’ એ પ્રતિજ્ઞાવાક્ય અન્વર્થ કર્યું છે. આ મહાન શબ્દકોષમાં અન્ય સર્વ પ્રચલિત શબ્દકોષો કરતાં ૨૦-૨૫ હજાર શબ્દો અધિક હોઈ શબ્દોની એકંદર સંખ્યા લગભગ એક લાખ સુધીની થઈ શકે છે.

આક્ષેપકોને.

કેટલાક ઉપકલ દૃષ્ટિએ જોનાર સજ્જનો તરફથી મને જણાવવામાં આવે છે કે, “શબ્દોની સંખ્યા તો છે, પણ અર્થની ન્યૂનતા કરી હોય એમ લાગે છે” આમ કહેનારા મહાશયોને હું કહીશ કે, માત્ર શબ્દોની વ્યુત્પત્તિ વિના આ શબ્દકોષમાં શબ્દોની કે શબ્દાર્થોની અપૂર્ણતા લેશમાત્ર નથી. ઉલટું કેટલેક સ્થળે વિશેષ ઉમેરણી થવા પામી છે, એમાં શક્ય નથી. શંકાકુલ મહાશયોએ શંકા થતાંની સાથેજ તુલનાત્મક દૃષ્ટિએ સ્વાનુભવથીજ સમાધાન કરી લેવું વાસ્તવિક છે, આશ્વેષો મૂકી કેવળ ઉપલક દૃષ્ટિએ નિરીક્ષણ સંપૂર્ણતાએ ન થઈ શકે. હું ખાત્રીપૂર્વક જણાવવા તૈયાર છું કે, તુલનાત્મક દૃષ્ટિએ પરીક્ષણ કરનાર હરકોઈ વિદ્વાન આ શબ્દકોષમાં અમુક વિશેષતાઓ નિરખી શકશેજ.

વ્યુત્પત્તિવાદ સામે.

વ્યુત્પત્તિવાદને પ્રધાન માનનારા કેટલાક નિરીક્ષકો, મને એમ સૂચવે છે કે, “શબ્દોની વ્યુત્પત્તિ પણ શબ્દકોષમાં સમાવી હત તો વિશેષ સાનુકૂળ થાત.” અલબત્ત, હું પણ વ્યુત્પત્તિવાદી હોઈ વ્યુત્પત્તિવાદને પ્રધાન માનું છું પણ એજ દૃષ્ટિએ કે, દૃષ્ટાંત તરીકે ‘હરિ’ શબ્દ ઇકારાંત નરજાતિનો હોઈ

૪

‘વિષ્ણુ’ ‘સિંહ’ ‘વાનર’ ‘ઇન્દ્ર’ વગેરે અર્થોના સૂચક છે અને તે તે સિત્ત સિત્ત અર્થપરત્વે ‘હરિ’ શબ્દનું મૂળ ‘હ’ ધાતુ પણ ‘ધાતૂનામનેકાર્થત્વમ્’ એ ન્યાય પ્રમાણે અવશ્ય અનેક અર્થોના સૂચક બનેજ છે અને તેથી ‘હરિ’ શબ્દનો ‘વિષ્ણુ’ અર્થ લઇએ ત્યારે વ્યુત્પત્તિમાંજ તેના મૂળ ‘હ’ ધાતુનો અર્થ સિત્ત સમજવો જોઇએ; તેમજ ‘સિંહ’ અર્થ લઇએ ત્યારે પણ સિત્ત સમજવો જોઇએ; જેમ-‘હરિ’ શબ્દનો ‘વિષ્ણુ’ અર્થ આપતી વેળા ‘હરતિ ચિત્તં યોગિનામ્’ इति हरिः विष्णु:’ આમ વ્યુત્પત્તિ દર્શાવાય તોજ યોગ્ય ગણાય; અને જ્યારે ‘સિંહ’ અર્થ લઇએ ત્યારે ‘હરતિ-હિનસ્તિ સ્વાહાર્યજોવાન્’ इति हरिः ‘સિંહ’ એ રીતે વ્યુત્પત્તિ દર્શાવી હોય તોજ તે તે અર્થપરત્વે વ્યુત્પત્તિનું સાર્થકત્વ આવી શકે. આ રીતે લિન્ન સિત્ત અર્થવાળા શબ્દોની પ્રત્યેક અર્થ-પરત્વે સિત્ત સિન્ન વ્યુત્પત્તિ અપાય તોજ સર્વાશપૂર્ણતા થઇ શકે; બાકી સામાન્ય વ્યુત્પત્તિથી નહીં શકે નહિજ; વળી વ્યુત્પત્તિવાદ એ વૈયાકરણોનો વ્યાકરણાનુસાર એક સ્વાતંત્ર્યવાદજ ગણાય. એક વૈયાકરણ એક શબ્દની વ્યુત્પત્તિ વ્યાકરણને અનુસરીને એક પ્રકારની કરે ત્યારે અન્ય વૈયાકરણ તેજ શબ્દની વ્યુત્પત્તિ વ્યાકરણને અનુસરીનેજ કંઇક સિત્ત સ્વરૂપમાં આપી શકે છે. જો કે મૂળસ્વરૂપમાં તો બન્ને સરખાજ હોય છે છતાં સામાન્ય જનતા તેમાં કંઈકે અપૂર્વ વિલક્ષણતા જોઈ શકે છે. આવાં આવાં અનેક કારણોને અનુસરી આ શબ્દકોષમાં વ્યુત્પત્તિનિર્દેશને સ્થાન આપ્યું નથી.

પરિશિષ્ટ અથવા પુરવાણી.

આ મહાન શબ્દકોષમાં અનેક શબ્દકોષોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે અને હેમચંદ્રાચાર્યના અભિધાનચિંતામણિ શબ્દકોષના શબ્દો ખાસ ગોઠવી દીધા છે; ઉપરાંત હેમચંદ્રાચાર્યના શેષનામમાળા તથા અનેકાર્થસંગ્રહના શબ્દો પણ ખાસ લઈ લેવા જોઈએ, એવા અનેક મહાશયોના અભિપ્રાયને અનુસરી તે તે શબ્દકોષના શબ્દો, જેઓ આ શબ્દકોષમાં નથી આવ્યા તે સર્વનો સંગ્રહ પાછળ પરિશિષ્ટ તરીકે કર્યો છે. વળી વિશેષમાં હેમચંદ્રાચાર્યે અભિધાન ચિન્તામણિની સ્વોપજ્ઞ ટીકામાં જે જે શબ્દો દર્શાવેલા છે તે સર્વનો સમાવેશ તથા એક હસ્તલિખિત મળી આવેલ ‘શબ્દરત્નસમુચ્ચય’ શબ્દકોષના પણ શબ્દો અતિ ઉપયોગી સમજી પરિશિષ્ટમાં આપી દીધેલ છે.

આભારપ્રદર્શન.

આ મહાન શબ્દકોષ પ્રકટ થવા પામ્યો અને તેના પ્રકટન કાર્યમાં જે જે મહાશયો, જે જે માર્ગે સહાયક થયા છે તે સર્વનો ખરા અંતઃકરણથી હું આભાર માનું છું અને અમુક અમુક ખાસ વ્યક્તિઓ, કે જેઓએ ખરા અંતઃકરણથી આ કાર્યને આગળ વધતું કરી આપી સંપૂર્ણ દશાએ પહોંચાડ્યું છે તેઓનો તો હું ઝલ્લી છું અને તે ઝલ્લ અદા કરવા પ્રભુ મને શક્તિ આપે.

૫

વિદ્વાનો પ્રત્યે.

આ શબ્દકોષ આ રીતે સમાપ્ત થયો છે પણ તેની સમાપ્તિ વિદ્વાનોની સૌમ્યદૃષ્ટિએજ થયેલી ગણાય એ હું બરાબર સમજું છું તેથી વિદ્વાનોને સવિનય નિવેદન કે, આ મહાન પુસ્તક તરફ સૌમ્યદૃષ્ટિનો સીધો પ્રયાત કરી મને આભારી કરશો અને 'સ્વલ્પ્ન ઘાલો હિ વર્ધતે' એ ન્યાય લક્ષ્યમાં લેઈ મારી જે જે સખલનાઓ દૃષ્ટિગોચર થાય તે સર્વને ક્ષાંતવ્ય ગણી ઉત્સાહશક્તિ અર્પવા કૃપાળુ થશો, એ આશા.

જ્યેષ્ઠ કૃષ્ણ પંચમી }
સોમ. વિ. સં. ૧૯૮૬.

નિવેદક—વિદ્વાનોનો ઋણી—

શબ્દાદર્શકર્તા,

શાસ્ત્રી ગિરિજાશંકર મયાશંકર મહેતા.

ખાસ સૂચના.

૧—પ્રથમ ભાગનું શુદ્ધિપત્ર પ્રથમ ભાગમાં આપી શકાયું ન હતું તે આ દ્વિતીય ભાગમાં પ્રથમજ આપેલું છે અને દ્વિતીય ભાગનું શુદ્ધિપત્ર તદ્દન છેવટ આપેલું છે.

૨—જે શબ્દો સંપૂર્ણ શબ્દકોષમાં નહિ મળી શકે તે ઘણું કરી દ્વિતીય ભાગની સમાપ્તિ પછી આપેલા પરિશિષ્ટમાંથી મળી શકશે.

સાકેતિક શબ્દોની સૂચી.

- પુ०-પુલ્લિંગ-નરજાતિ.
 સ્ત્રી०-સ્ત્રીલિંગ-નારીજાતિ.
 ન०-નપુંસકલિંગ-નાન્યતર જાતિ.
 ત્રિ०-ત્રિલિંગ-નર-નારી-નાન્યતર-એ ત્રણ જાતિ.
 દ્વિ० કે દ્વિવ०-દ્વિવચન.
 બ० કે बहु०-બહુવચન.
 આ०-આદિગણ-પહેલા ગણનો ધાતુ.
 બદા०-અદાદિગણ-બીજા ગણનો ધાતુ.
 ત્રિદો०-ત્રિદોષાદિગણ-ત્રીજા ગણનો ધાતુ.
 દિવા०-દિવાદિગણ-ચોથા ગણનો ધાતુ.
 સ્વા०-સ્વાદિગણ-પાંચમા ગણનો ધાતુ.
 છદા०-છદાદિગણ-છઠ્ઠા ગણનો ધાતુ.
 સ્થા०-સ્થાદિગણ-સાતમા ગણનો ધાતુ.
 તના०-તનાદિગણ-આઠમા ગણનો ધાતુ.
 ક્યા०-ક્યાદિગણ-નવમા ગણનો ધાતુ,
 ત્રુ० કે ત્રુરા०-ત્રુરાદિગણ-દશમા ગણનો ધાતુ.
 સૌ० કે સૌત્ર०-સૌત્ર ધાતુ-સૂત્રપદિત ધાતુ.
 કણ્ઠ્ઠા०-કણ્ઠ્ઠવાદિ ગણનો ધાતુ.
 પ०-પરસ્પૃષ્ટ.
 આ०-આત્મનેપદી.
 ઉ० કે ઉમ०-ઉભયપદી.
 સ० કે સક०-સકર્મક.
 અ० કે અક०-અકર્મક.
 દ્વિક०-દ્વિકર્મક.
 અવ્યય०-અવ્યય.
 અવ્યયી०-અવ્યયીભાવ સમાસદ્વારા અનેક અવ્યય.

शुद्धिपत्र.

प्रथम भाग.

अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	कोलम	पंक्ति
अक्षय	अक्षय, शान्ति	३	२	८
अक्षयूत	अक्षयूत	५	१	१९
अक्षधूतिल	अक्षधूर्तिल	५	१	२८
अक्षानह	अक्षानह	६	१	३६
अग्निकर्मेन्	अग्निकर्मेन्	९	१	८
अग्रतस	अग्रतस्	१३	१	१०
अग्र	अग्र	१४	१	१४
अग्र्य	अग्र्य	१४	१	३१
अग्रय	अग्रय	१४	१	३२
अंकालक	अंकालक	१६	१	१२
अंगमहिन्	अंगमहिन्	१६	२	३२
अंगागिभाव	अंगागिभाव	१७	२	१३
अच्छेदिस	अच्छेदिक	२०	२	७
अजपाद	अजपाद्	२१	२	१५
अतण्व	अतण्व	२५	२	२९
अतनु	अतनु	२६	१	३
अतिम	अतिक्रम	२६	२	१७
आथिपूजन	अतिथिपूजन	२७	२	२४
अतिदुसह	अतिदुःसह	२७	२	३४
अतुहिनरसि	अतुहिनरसि	३२	१	२०
अत्यंजनीय	अत्यन्जनीय	३२	२	१६
अत्रभवत्	अत्रभवत्	३३	२	३३
अत्रिदग्ज	अत्रिदग्ज	३४	१	३
अद्	अद्	३४	२	४
अद्ग	अद्ग	३५	२	२५
अधाकार	अधःकार	३७	१	१६
अधमणिक	अधमणिक	३७	१	३१
अधिधिकर्त	अधिधिकर्त	४०	२	२
अघोर्मन्	अघोर्मन्	४२	१	१
अध्वननीन	अध्वनीन	४३	२	१२

८

अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	कोलम	पंक्ति
अनिर्दिशमान	अनिविशमान	५२	२	३५
अनुपठितन	अनुपठित	५६	२	२३
अनुशायानी	अनुशायाना	६१	१	१३
अनुशोचन	अनुशोचना	६१	२	५
अनुशोच	अनुशोचित	६१	२	९
अनुषङ्गि	अनुषङ्ग	६१	२	१४
अनेकमूर्ति	अनेकमूर्ति	६३	१	३२
अनेजात्	अनेजत्	६३	२	१५
अनादन	अनोदन	६४	१	१
शनाङ्क	अनेङ्कृत	६४	१	३
अंतरिक्षसद्य	अंतरिक्षसद्य	६५	२	२६
अन्यकारक	अन्यकारक	७०	१	२७
अन्योमोढा	अन्योढा	७१	२	३
अवमयतन	अन्वायतन	७२	१	२७
अन्वन्त	अन्वारब्ध	७२	१	२९
अन्वारम	अन्वारंभ	७२	१	३३
अपदातर	अपदान्तर	७५	१	२०
अपभो	अपमी	७५	२	३१
अपपक्ष	अपरपक्ष	७६	१	३४
अपराङ्गपृष्ठा	अपराङ्गपृष्ठा	७६	२	३३
अपाङ्क्य	अपाङ्क्य	८१	२	३४
पुनरावृत्ति	पुनरावृत्ति	८३	२	३५
अपोष्य	अपोनष्य	८५	१	२०
जप्रतिक्रिय	अप्रतिक्रिय	८६	२	११
अभावसंपत्ति	अभावसंपत्ति	९३	१	२०
अभिधानी	अभिधानी	९५	१	२५
अभिलक्ष	अभिलक्ष्य	९९	१	२३
हमन्द	अमन्द	१०८	१	२१
मुंर	मुंर	१११	१	२
अम्बष्टका	अम्बष्टिका	११२	२	११
अम्बुधिप्रसवा	अम्बुधिस्रवा	११३	१	१५
अम्लवती	अम्लवती	११४	२	२०
अरण्यभक्षिका	अरण्यभक्षिका	११८	२	१०
अरुणानुज	अरुणानुज	१२२	१	१२
शेडनारी स्त्री	शेडनारी स्त्री	१२२	१	२६
अर्कपादक	अर्कपादक	१२३	२	१२
अर्चक	अर्चक	१२४	१	२८

९

अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	कोलम	पंक्ति
अर्चिगन्	अर्चिमन्	१२४	२	२
अर्न्य	अर्प्य	१२८	२	३३
अवकीर्णवत	अवकीर्णवत	१३४	१	११
अहवति	अवमति	१३९	२	११
अवहेलन्	अवहेलम	१४४	१	३२
अविकृत	अविकृत	१४९	२	२४
प्र३२ २३ित	प्र३२ २३ित	१४७	१	२
अविमुक्त	अवियुक्त	१४७	२	२४
विशंकित	अविशंकित	१४८	२	२४
अविहृत	अविहृत	१४९	२	८
भा३१ वग२नुं	भा३१ वग२नुं	१४८	१	१२
अवैमात्या	अवैयात्य	१५०	१	३२
अवाष	अवोष	१५०	२	११
अिष्ट	अिष्ट	१५६	१	१६
अश्वन्न	अश्वन्न	१५६	२	३१
अश्वचष्टित	अश्वचेष्टित	१५७	१	३
अश्वमेधीय	अश्वमेधीय	१५७	२	१९
अश्वीन	अश्वीन	१५९	१	५
अधिष्टता	अधिष्ठाता	१६५	२	२८
सूर्य	सूर्य,	१६७	२	१०
लोहीने	लोहीने	१६८	१	१४
विद्यमानता	विद्यमानता	१६६	१	१६
अस्वच्छांरीपणुं	अस्वच्छांरीपणुं	१७६	१	१८
आकषिन्	आकषिन्	१७६	२	९
अग्निं	अग्निं	१८१	१	२५
क्रियापद-	क्रियापद-	१८२	१	१५
भा५	भा५,	१८६	१	५
या२,	या२	१८६	१	५
अिष्ट	अिष्ट	१८६	१	१०
आत्मसाक्षन्	आत्मसाक्षिन्	१९०	१	मथाणे
आकडा	आकडाना	१९१	२	३१
आधषित	आधर्षित	१९३	१	७८ली
आधिभोग	आधिभोग	१९३	२	मथाणे
सादृश्य	सादृश्य	१९७	२	३४
अपतिक	आपतिक	१९८	२	मथाणे
सेद्	सेद्	१९८	२	१२

૧૦

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ	કોલમ	પંક્તિ
અપતન	આપતન	૧૯૯	૨	૨૪
સ્તભલક	સ્તાતક	૨૦૧	૨	૨૬
અર્થ	અર્થ	૨૦૨	૧	૪
કુકુંબના	કુકુંબના	૨૦૩	૧	૨૬
અનાવશ્યક	આવશ્યક	૨૦૩	૨	૧૯
લોહું.	લોહું.	૨૦૬	૨	૩
સ્થળ	સ્થળ	૨૦૭	૧	૧૦
મધુર	મધુર	૨૦૭	૨	૧૫
ઉદ્દાલક	ઉદ્દાલક	૨૦૯	૨	૫
સમેટનું,	સમેટનું,	૨૦૯	૨	૨૧
આત્મી	આત્મી	૨૧૧	૧	૫
આર્થી	આર્થી	૨૧૧	૧	૧૬
કુંઠમાં	કુંઠમાં	૨૧૮	૧	૨
અશૌચ	અશૌચ	૨૧૯	૨	૨૯
ગામમાં	ગામમાં	૨૧૯	૧	૩
આષાઢ	આષાઢ	૨૨૨	૧	૧૫
જાણનાર	જાણનાર	૨૨૩	૨	૩૦
જાગલી	જાગલી	૨૩૩	૨	૩૦
ઇન્દ્રસાવણિ	ઇન્દ્રસાવર્ણિ	૨૩૪	૧	છાત્રી
વક્ત્ર	વક્ત્ર	૨૪૭	૧	૧૮
મંદર	મંદર	૨૫૦	૧	૧૪
નક્ષત્ર	નક્ષત્ર,	૨૫૦	૨	૩૩
રજસ્વલા	રજસ્વલા	૨૫૭	૧	૧૨
વિચાર	વિચાર	૨૫૯	૨	૧૪
વિષય	વિષય	૨૫૯	૨	૩૫
ઉદ્દોષક	ઉદ્દોષક	૨૬૧	૨	૨૨
ફેરવી	ફેરવી	૨૬૩	૨	૨૬
સ્વીકાર	સ્વીકાર	૨૭૦	૧	૨૩
છટું	છટું	૨૭૦	૨	૧૫
ઉપજ્ઞાત	ઉપજ્ઞાત	૨૭૧	૧	૨૩
સાધન	સાધન	૨૭૩	૨	૧૯
સંપૂર્ણ	સંપૂર્ણ	૨૮૦	૧	૩
સ્તુતિ	સ્તુતિ	૨૮૧	૧	૪
સ્થાપનું	સ્થાપનું	૨૮૩	૧	૧૯
પાણિનીય	પાણિનીય	૨૯૪	૧	૨૨
માતા	માતા	૨૯૫	૧	૨૦

૧૧

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ	કોલમ	પંક્તિ
ચિતિ	ચિતિ	૨૬૮	૧	૯
પલતાલ	પકતાલ	૩૦૧	૨	મયાળે
પલતાલ	પકતાલ	૩૦૧	૨	૩૪
પકાન્નતસ્	પકાન્નતસ્	૩૦૬	૨	૨૦
ભગવાનનો	ભગવાનનો	૩૦૬	૨	૩૦
ચકૌઘ	ચકૌઘ	૩૦૭	૨	૨૩
ચદ્	પદ્	૩૦૭	૨	છેલી
ચિતવાવાળુ	ચિતવાળુ	૩૧૦	૨	૩૭
ચમ્પ્ય	ચેમ્પ્ય	૩૧૨	૧	૨૬
બુઆં	બુઓ	૩૧૨	૨	૩
અંતર્વેદિકામાં	અંતર્વેદિકામાં	૩૧૨	૨	૧૭
ગાને દ્રિયોનું	ગાને દ્રિયોનું	૩૧૩	૧	૨૬
ઉત્તરાનો	ઉત્તરાનો	૩૧૫	૨	૬
ઔત્સર્ગિક	ઔત્સર્ગિક	૩૧૫	૨	૨૯
ઉદમેધ	ઉદમેધ	૩૧૬	૧	૧૪
વીધે	લીધે	૩૧૬	૨	૨૪
ઔપયિક	ઔપયિક	૩૧૭	૨	૧૬
ઔપયૌગિક	ઔપયૌગિક	૩૧૭	૨	૧૭
આશ્રીકા	આશ્રીકા	૩૧૭	૧	૮
ભગુવંશનો	ભગુવંશનો	૩૧૮	૨	૨૨
ઔપધીથી	ઔપધીથી	૩૧૯	૧	૨૦
શ્રેષ્ઠ	શ્રેષ્ઠ	૩૨૦	૨	૧૨
ભાગ	ભાગ	૩૨૧	૨	૨૫
કચપાશ	કચપાશ	૩૨૩	૧	૧૩
કજ્જનાભ	કજ્જનાભ	૩૨૪	૨	૧૪
કદર્થિત	કદર્થિત	૩૩૩	૧	૧૪
કદર્થોક્ત	કદર્થોક્ત	૩૩૩	૧	૧૬
કહેલ	કહેલ	૩૩૩	૧	૨૮
કનાયસ્	કનીયસ્	૩૩૪	૧	૧૪
કન્યકાપતિ	કન્યકાપતિ	૩૩૬	૨	૧૪
પ્રસિદ્ધ	પ્રસિદ્ધ	૩૪૧	૨	૨૬
ના નામની	નામની	૩૪૪	૨	૧૦
હવી	શ્રી	૩૪૫	૨	૩૦
કર્ણમુકુર	કર્ણમુકુર	૩૪૦	૨	૫
આરસી	આરસી	૩૫૩	૧	૨૧
પ્રાયશ્ચિત	પ્રાયશ્ચિત	૩૫૪	૧	૨૪
જૈમિની	જૈમિની	૩૫૪	૨	૩૫

૧૬

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ	કોલમ	પંક્તિ
કર્માર	કર્માર	૩૫૧	૨	મથાળે
પક્ષી	પક્ષી	૩૫૭	૧	૨૫
એક	એક	૩૫૭	૨	૩૫
ચંદ્ર	ચંદ્ર	૩૫૮	૨	છેલ્લી
કલ્પચહર	કલ્પચહર	૩૬૨	૧	૧૨
કશેરુમત્	કશેરુમત્	૩૬૪	૧	૧૭
કાઝી	કાઝી	૩૬૯	૧	૨૨
ઝાડ	ઝાડ	૩૬૯	૨	૪
ઢૈમિની	ઢૈમિનિ	૩૭૦	૧	૨૩
કારકાદ્યવિપર્યાસ	કારકાદ્યવિપર્યાસ	૩૭૮	૨	૧૫
ઉ ઉત્પન્ન	ઉત્પન્ન	૩૭૮	૨	૩૩
કરણોત્તર	કારણોત્તર	૩૭૯	૧	૧૨
કારિયિત્	કારિયિત્	૩૭૯	૧	૩૪
સંગ્રંધી	સંગ્રંધી	૩૮૦	૨	૮
સ્ત્રી	સ્ત્રી	૩૮૭	૧	૪
સાદશ્યમાં	સાદશ્યમાં	૩૯૪	૧	૧
દશ્ય	દશ્ય	૩૯૪	૧	૭
પછીની	પછીથી	૩૯૬	૧	૫
જ્યા	જ્યા	૪૦૦	૧	૧૯
ઓષધ	ઓષધ	૪૦૧	૧	૬
પોષ્યવર્ગ	પોષ્યવર્ગ	૪૦૧	૨	૨૬
અધરૌષ્ટ	અધરૌષ્ટ	૪૦૨	૧	૧૪
નિહિત	નિહિત	૪૦૭	૧	૩૬
પોષણું	પોષણું	૪૦૮	૨	૩૧
કુમ્ભોદર	કુમ્ભોદર	૪૧૧	૧	૧૨
વંશપંપરાથી	વંશપરંપરાથી	૪૧૪	૧	૨૧
સુરભો	સુરભો	૪૧૫	૧	૬
કપટી	કપટી	૪૨૨	૨	૨
કૂટાર્થમાયા	કૂટાર્થમાયા	૪૨૩	૧	મથાળે
નિંદનીય	નિંદનીય	૪૨૩	૧	૩૧
કૂર્વશીર્ષક	કૂર્વશીર્ષક	૪૨૩	૨	મથાળે
ભોગ	ભોગ	૪૨૭	૧	૬
કુત્ર	કુત્ર	૪૨૯	૨	૩૨
કૃપાણુ	કૃપાણુ	૪૩૨	૧	૨૪
કોટિજ્યા	કોટિજ્યા	૪૪૨	૨	૩૩
કરવા	કરવામાં	૪૪૬	૧	૨

१३

अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	कोलम	पंक्ति
काष्ठागारिन्	कोष्ठागारिन्	४४६	२	१२
कुंवारी	कुंवारी	४४८	२	१७
कौशल्यातनय	कौसल्यातनय	४५०	२	मथाणे
क्रांतिव	क्रांतिवृत्त	४५४	२	१०
क्रैक	क्रैक	४५६	१	२६
नीर्वीर्य	निर्वीर्य	४५८	२	१६
करवे	शम्भ करवे	४७५	२	२१
खञ्जनक	खञ्जनक	४७७	१	१२
कुडडा	कुडडा	४७८	१	१
कुडडा	कुडडा	४७८	२	३०
खरमञ्जारि	खरमञ्जारि	४८१	२	२६
कुंड	कुंड	४८२	२	३५
ज्वाकण	ज्वाकण	४८४	१	३५
नाणीअेण	नाणीअेर	४८६	१	२
पापायारणु	पापायारणु	४८६	१	६
गन्धपुष्पा	गन्धपुष्पा	४९८	१	१४
गन्धर्वहस्त	गन्धर्वहस्त	४९९	१	२५
गवामृत	गवामृत	५०७	१	२०
गृहद्वार	गृहद्वार	५२४	२	४
कुंभने	कुंभने	५२४	२	२८
ग्रहभीतिजित्	ग्रहभीतिजित्	५४१	१	२
ग्रामभृत	ग्रामभृत	५४२	२	१४
वनसार	वनसार	५४८	१	७
याणुहुं	यामहुं	५६६	२	२३
यनराट	यनराट	५७३	१	२४
जसुस	जसुस	५७४	१	२७
समाप्ति	समाप्ति	५७४	२	६
उपगर्गो	उपगर्गो	५७६	१	५
प्रकारने दीवे	प्रकरण	५७८	२	२६
वंताकने वेले	वंताकने छोड	५७८	१	२५
भणो	धणो	५८२	१	७
चिन्ह	चिह्न	५८३	१	३३
वसरपति	वनस्पति	५८२	१	१०
उत्पति	उत्पति	६०२	१	५
श्री	स्त्री	६२२	२	१२
ज्ञागप्रवाद	ज्ञानप्रवाद	६२९	१	९

૧૪

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ	કોલમ	પંક્તિ
જ્યૈષ્ઠસામાન્	જ્યૈષ્ઠસામન્	૬૩૦	૨	૪
કાળયકપ્રવર્તક	કાળયકપ્રવર્તક	૬૩૦	૨	૩૨
જ્યોત્સ્નાપ્રિય	જ્યોત્સ્નાપ્રિય	૬૩૧	૧	છેલ્લી
ઢિણ્ડશ	ઢિણ્ડશ	૬૩૭	૨	૨૫
૨૬	૩૬	૬૪૩	૨	૫
તપનતતય	તપનતતય	૬૪૮	૨	૬
ચિત્ત	ચિત્ત	૬૫૦	૧	૨૪
તલિત	તલિત	૬૫૬	૧	૧૮
તાલ્ડવપ્રિય	તાણ્ડવપ્રિય	૬૫૭	૨	૩૨
તામ્રક	તામ્રક	૬૬૦	૧	૨૪
તામ્રકર્ણ	તામ્રકર્ણ	"	૧	૨૫
તામ્રકાર	તામ્રકાર	"	"	૨૮
૨૦મી લાઈન	૧૬મીનીબગ્યાએ વાંચો.	૬૬૮	૧	
તુરગબ્રહ્મચારિન્	તુરગબ્રહ્મચારિન્	૬૭૬	૧	૮
તજસ	તૈજસ	૬૮૪	૧	છેલ્લી
તાયશુક્તી	તોયશુક્તી	૬૮૬	૨	૧૭
વર્તમાન	વર્તમાન	૬૯૦	૧	૧૫
ત્રિકાલદર્શન	ત્રિકાલદર્શિન્	૬૯૦	૧	૨૧
ત્રિદિવીદ્ભવા	ત્રિદિવોદ્ભવા	૬૯૨	૧	૨
ત્ર્યંદસ્પૃશ્	ત્ર્યંદસ્પૃશ્	૬૯૨	૨	૧૨
હોય	હોય	૭૦૩	૧	૭
દક્ષિણ	દક્ષિણ	૭૦૪	૧	૧૬
દન્તચેષ્ઠ	દન્તવેષ્ઠ	૭૧૦	૨	૬
દિવાકસ્	દિવૌકસ્	૭૩૧	૨	૩૨
૨૫પૂર્વક	૨૫શ્પૂર્વક	૭૩૨	૧	૬
અબૃથ	અવબૃથ	૭૩૩	૨	૩૫
દાપની	દીપની	૭૩૪	૨	૩૧
લાખો	લાખો	૭૩૬	૧	૨૭
દુઃખ	દુઃખ	૭૪૦	૧	૩
દુઃખ	દુઃખ	૭૪૦	૧	૪
દુશાસન	દુઃશાસન	૭૪૦	૧	૨૪
દુઃષમ્સ	દુઃષમ્સ	૭૪૦	૧	૩૦
જનશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ	જનશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ	૭૪૦	૧	૩૧
દુઃસકથ	દુઃસકથ	૭૪૦	૨	૫
દુધૂષ	દુધૂષુ	૭૪૧	૨	૯
કુશ	કુશ	૭૪૧	૨	૩૨

१५

अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	कोलम	पंक्ति
दुरुद्ध	दुरुद्ध	७४३	२	११
दुरुधुरा	दुरुधुरा	७४३	२	१३
दुरुपक्रम	दुरुपक्रम	७४३	२	१४
दुरुपचार	दुरुपचार	७४३	२	१७
भन्वाणु	मुभवाणु	७४७	१	२३
दुर्विनाति	दुर्विनीति	७४८	२	८
दुष्प्राय	दुष्प्राप्य	७५१	१	१५
दुत्त्यज	दुस्त्यज	७५१	१	२४
दृडाथ	दृडाश	७५१	२	१६
दूढद्वय	दूढद्वय	७५३	२	१५
योऽय	योऽय	७५७	२	२७
अवहार	अवहार	७६०	१	२१
विशाय	पिशाय	७६०	१	३०
देवभूति	देवभूमि	७६१	१	२६
स्थणधी	स्थणधी	७६१	२	३१
रभन्ती	रभतनी	७६३	१	२६
देरारि	देवारि	७६४	२	११
देशराजचरत	देशराजचरित	७६५	२	१७
परदेश	परदेश	७६५	२	२१
दोडीनुं	दोडीनुं	७६८	१	३५
दौर्गन्ध्य	दौर्गन्ध्य	७७०	२	१०
दौर्गोघनि	दौर्गोघनि	७७०	२	२३
द्राघमन्	द्राघमन्	७७४	१	१७
द्रामिर	द्रामिल	७७४	१	३३
ययाति	ययाति	७७६	१	१६
शस्त्रशिक्ष	शस्त्रशिक्ष	७७६	२	२६
लैमिती	लैमिनीय	७७६	१	८
द्विजवृव	द्विजवृव	७८०	२	३६
आत्मणु	आत्मणु	७८१	१	११
आत्मणुनी	आत्मणुनी	७८१	१	१३
दिवस	दिवसे	७८२	१	१२
द्वैयन्धिक	द्वैयन्धिक	७८७	१	१
द्वयन्	द्वयन्	७८७	२	१३
अणुडीमारनुं	अणुडीमारनुं	७८७	२	२६
घरणिज	घरणिज	७९१	२	२२
धर्मिष्ठ	धर्मिष्ठ	७९४	२	३१
धर्मोपदेशक	धर्मोपदेशक	७९६	१	१९
भषली	भषली	७९७	१	३

૧૬

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ	કોલમ	પંક્તિ
ધાયશ્	ધાયસ્	૭૧૧	૨	૩૦
શુશ્રુષા	શુશ્રુષા	૮૦૨	૨	૩
મન્ઝીમારણી	મન્ઝીમારની	૮૦૩	૧	૧૬
સેદ	વેદ	૮૦૪	૧	૧૩
શિવ,	શિવ, બકરે	૮૦૫	૨	૩૩
ધૂમ્રકેશ પુ૦	ધૂમ્રકેતુ ત્રિ૦	૮૦૬	૧	૪
પેકી	પેકી	૮૦૬	૧	૨૬
ચકલી	ચકલો	૮૦૭	૧	૨૬
સુકુમાર વંશનો	સુકુમારનો	૮૦૮	૨	૮
ધૈર્ય	ધૈર્ય	૮૦૯	૨	૫
ગ્નનની	ગ્નતની	૮૧૦	૨	૨૫
સેદ	અનિદ્	૮૧૧	૨	૬
રાશચક્ર,	રાશચક્ર,	૮૧૫	૧	૧
મનુષ્ય	મનુષ્ય	૮૧૬	૧	૨૬
હસ્તિકંદ	હસ્તિકંદ	૮૧૭	૧	૩૨
પુ૦	ત્રિ૦	૮૧૭	૧	૩૩
ભાગ્યશાળી	ભાગ્યશાળી	૮૧૯	૧	૧૧
કૌચદ્વીપમાં	કૌચદ્વીપમાં	૮૨૦	૧	૪
માતા	માતા	૮૨૧	૧	૯
સુરપન્નાગ	સુરપુન્નાગ	૮૨૩	૧	૩૪
નયનોત્સવ	નયનોત્સવ	૮૨૩	૨	૩૦
ઉત્પતિ	ઉત્પતિ	૮૨૪	૨	૨૫
નરસિંહ	નરસિંહ	૮૨૫	૧	૨૨
પૃત્ય બેને પ્રિય	પૃત્ય બેને પ્રિય હોય તે.	૮૨૫	૨	૩૦
તામે	નામે	૨૬૮	૨	૧૦
નસ્તોસ	નસ્તોત	૮૩૦	૧	૩૪
મુજક્ષાક્ષી	મુજક્ષાક્ષી	૮૩૩	૧	૮
નાગસ્તોક	નાગસ્તોક	૮૩૩	૧	૯
નાગોદ્ભેદ	નાગોદ્ભેદ	૮૩૩	૨	૧૪
અગ્નિ,	અગ્નિ,	૮૩૩	૨	૧૭
નાટેય	નાટેય	૮૩૪	૧	૬
વાઘરૂપ	વાઘરૂપ	૮૩૪	૧	૯
સેદ૦	સેદ	૮૩૫	૧	૮
નાન્દિક	નાન્દિકર	૮૩૬	૧	૩
નાન્દિઘોષ	નાન્દિઘોષ	૮૩૬	૧	૪
પ્રાણીનો	પ્રાણીનો	૮૩૯	૧	૧૦
નાડીવ્રજ	નાડીવ્રજ	૮૩૯	૧	૧૯
નાસિકારન્ધ્ર	નાસિકારન્ધ્ર	૮૩૯	૨	૩૩

तत् सत् ।

शब्दादर्श (महाकोष).

भाग २ जो.

नि अव्य० संध, नीच, नीचा धनुं, अत्यंत,
आदेश, नित्य, कुशलता, अंधत, अन्तर्गत
धनुं, पासे, दर्शन, उपरम, विराम, आश्रम,
दृष्टांत, संशय, निंद, दान, मोक्ष, वि-
न्यास, निषेध तथा निश्चय अथवा अर्थमां
वपराय छे,

निऋति पु० निर्कृति पु० णुओ.

निऋति स्त्री० निर्कृति स्त्री० णुओ.

निऋति त्रि० निर्कृति त्रि० णुओ.

निःकारण त्रि० कारण विना, विना कारण.

निःकासम न० डाढी मूकुं, हांकी डाढुं,
अहार डाढुं, निकालुं.

निःकामित त्रि० अहार डाढेस, हांकी डाढेस,
हर करेस, निकालेस.

निःकाय पु० भांसनो उकाजो.

निःक्षत्र त्रि० क्षत्रिय विनानुं.

निःक्षिप्त त्रि० हर करेस, ईंकेस, समय
गाणेस.

निःक्षेप पु० ईंकेसुं, हर करेसुं मूकुं, सोपेसुं,
धापेसु मूकरी, अनामत राप्पेसुं, अहार
प्रकारना विवाद पैडी ओके.

निःप्रभ त्रि० निस्तेज, आंधुं.

निःफल त्रि० निष्फल, इण वगरनुं.

निःशम पु० क्रोध.

निःशलाक त्रि० निर्जन, ओकांत.

निःशल्य त्रि० आलुनी पेडे प्रतिबंधक-
रहित, स्वतंत्र.

निःशल्यक त्रि० उपरना अर्थ.

निःशल्या स्त्री० दन्ती वृक्ष.

निःशूक त्रि० अक्षीवगरनुं, सूगवगरनुं.

निःशूक पु० इतरां वगरना योआ.

निःशेष त्रि० समग्र, अधुं.

निःशोध्य त्रि० निर्मग, स्वच्छ.

निःश्रयणी स्त्री० नीसरणी, सीडी.

निःश्रयिणी स्त्री० उपरना अर्थ.

निःश्रेणि स्त्री० नीसरणी, सीडी.

निःश्रेणि पु० अगूरीनुं जाड, ओके नतनो
थोडा.

निःश्रेणिका स्त्री० नीसरणी, सीडी.

निःश्रेणी स्त्री० उपरना अर्थ.

निःश्रेयस न० मोक्ष, भंगण, विज्ञान, क-
जित, अनुभाव, प्रताप.

निःश्रेयस पु० शिव.

निःश्वसन न० नीसासो.

निःश्वस पु० नीसासो,

निःश्वसपर त्रि० उपराउपरी नीसासा
नाप्पनुं, शाडाकुल.

निःषम अव्य० निन्दा.

નિઃષન્ધ

૨

નિકાસ

નિઃષન્ધ ત્રિ० સાંધાવગરનું. દદ, મજખૂત.
 નિઃવામન્ ત્રિ० સામરહિત.
 નિઃષ્ટા ત્રિ० નિષ્ટા ત્રિ० જુઓ.
 નિઃસન્દિગ્ધ ત્રિ० સંશયરહિત.
 નિઃસન્દેહ ત્રિ० સંશયવગરનું.
 નિઃસમ્પાત પુ० મધ્યરાત્રિ.
 નિઃસમ્પાત ત્રિ० ગતિશૂન્ય, ગતિ વગરનું.
 નિઃસંશય ત્રિ० સંશયવગરનું.
 નિઃસક્ત ત્રિ० સંગરહિત.
 નિઃસરણ ન० નીકળતું, ધર વગેરેનું મુખ,
 નિર્વાણ, મોક્ષ, ઉપાય.
 નિઃસહ ત્રિ० ન સહન થાય તેવું, સહેવાને
 અશક્ય, અસહનશીલ.
 નિઃસહતા સ્ત્રી० અસહનશીલપણું.
 નિઃસહત્વ ન० ઉપરનો અર્થ.
 નિઃસાધ્વસ ત્રિ० નિર્ભય.
 નિઃસાર પુ० શાલોટક વૃક્ષ, સ્થોનાક વૃક્ષભેદ.
 નિઃસાર ત્રિ० સારવગરનું.
 નિઃસારણ ન० બહાર કાઢવું, હાંકી કાઢવું.
 નિઃસારા સ્ત્રી० કેળ.
 નિઃસારિત ત્રિ० બહાર કાઢેલ, હાંકી કાઢેલ.
 નિઃસીમ ત્રિ० સીમારહિત, અવધિ વગરનું,
 બેહદ.
 નિઃસીમન્ ત્રિ० ઉપરના અર્થ.
 નિઃસુખ ત્રિ० સુખવગરનું, દુઃખી.
 નિઃસૂત ત્રિ० નીકળેલ.
 નિઃસ્નેહ ત્રિ० સ્નેહવગરનું.
 નિઃસ્નેહા સ્ત્રી० અળસી.
 નિઃસ્નેહફલા સ્ત્રી० ધોળી ભોરીગણી.
 નિઃસ્પૃહ ત્રિ० કોઈ ભૂતની આશા વગરનું,
 વિરાગી, ચીકણું નહિ તે.
 નિઃસ્ત્રાવ પુ० અવશેષ, યાકી.
 નિઃસ્ત્રાવ પુ० ભાતનું ઓસામણુ, વ્યય, અર્ચ.
 નિઃસ્વ ત્રિ० નિર્ધન, દરિદ્રી, સાતિરહિત.
 નઃસ્વતા સ્ત્રી० નિર્ધનતા, દરિદ્રપણું, સા-
 તિરહિતપણું.

નિઃસ્વત્વ ન० ઉપરના અર્થ.
 નિઃસ્વભાવ ત્રિ० સ્વભાવશૂન્ય.
 નિઃસ્વાદુ ત્રિ० સ્વાદવગરનું.
 નિકશ અવ્ય० ધાસની ગંજ પાસે, પશ્ચિ-
 માપર સંધિ પાસે.
 નિકટ ત્રિ० પાસેનું, સમીપનું, સંબંધનું.
 નિકર પુ० સમૂહ, સાર, ન્યાયથી આપેલ
 ધન, નિધિ, ભંડાર.
 નિકર્ષણ ન० નહિ ખેંચેલી જમીન, નગરની
 બહાર આવેલ વિહારભૂમિ.
 નિકષ પુ० કસોટીનો પત્થર, કસ કરવો,
 કસવું, સળવાની સરાણ.
 નિકષ ત્રિ० પરીક્ષા માટે કસવા યોગ્ય સોનું
 વગેરે.
 નિકષા અવ્ય० નિકટ, પાસે, વચ્ચે, મધ્યે.
 નિકષા સ્ત્રી० રાક્ષસોની માતા.
 નિકષાત્મજ પુ० રાક્ષસ.
 નિકષોપલ પુ० કસોટી કરવાનો પત્થર,
 સરાણ.
 નિકસ પુ० નિકષ પુ० જુઓ.
 નિકસ ત્રિ० નિકષ ત્રિ० જુઓ.
 નિકામ ન० અત્યંત, પૂર્ણ, અતિશય.
 નિકામન્ ત્રિ० અત્યંત કામી, અતિશય
 ઇચ્છાવાળું.
 નિકાય પુ० નિવાસ, રહેઠાણ, સમ્પત્તિય પ્રા-
 ણીસમૂહ, લક્ષ્ય, પરમાત્મા.
 નિકાચ્ય પુ० ધર.
 નિકાર પુ० મારવું, પરાભવ, તિરસ્કાર,
 અપકાર, ધાન્ય વગેરે ઉછાળવું, અટકાવવું.
 નિકારણ ન० મારવું, વધ કરવો, તિરસ્કાર
 કરવો.
 નિકારણા સ્ત્રી० વધ, તિરસ્કાર, અપમાન.
 નિકાલ્ય ત્રિ० ચલાવવા યોગ્ય, હાંકવા યોગ્ય.
 નિકાશ પુ० પ્રકાશ, સમીપ.
 નિકાશ પુ० ખેડવું, વસવું.
 નિકાસ પુ० પ્રકાશ.

નિકુચ્યકાર્ણ

૩

નિગલ

નિકુચ્યકાર્ણ અવ્યં કાન સંકાયવાપૂર્વક.
 નિકુચ્ચક પું એક જાતનું માપ-કુડવનો
 ચતુર્થાંશ, જળમાં થતું એક જાતનું નેતર.
 નિકુચ્ચ પું નં લતાગુહ, લતામંડપ.
 નિકુચ્ચિકામ્ના સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો-
 જેનો ગુણ શ્રીકૃષ્ણ જેવો હોય છે.
 નિકુમ્મ પું દંતી વૃક્ષ, કુંભકર્ણુ રાક્ષસનો
 એક પુત્ર, તે નામે એક દાનવ, પ્રહલાદનો
 એક પુત્ર, હૃયશ્વરાજનો પુત્ર, તે નામે
 એક વિશ્વદેવ, કુમારનો એક અનુચર,
 શિવનો એક અનુચર.
 નિકુમ્મા સ્ત્રીં દંતી વૃક્ષ.
 નિકુમ્માખ્યવીજ નં જળપાલ-નેપાળો.
 નિકુમ્મિત નં એક જાતનું નૃત્ય કરવું.
 નિકુમ્મિલા સ્ત્રીં લંકાની પશ્ચિમે આવેલી
 એક ગુફા, તે ગુફામાં રહેલી દેવી.
 નિકુમ્મી સ્ત્રીં દંતી વૃક્ષ.
 નિકુરમ્બ નં સમૂહ.
 નિકુલીનિકા સ્ત્રીં નિપાત-પણું તે.
 નિકૂલ પું નરમેધ યજ્ઞના અંગરૂપ એક દેવ.
 નિકૂત ત્રિં પરાભવ કરેલ, અપમાન કરેલ,
 તિરસ્કારેલ, દર કરેલ, પતિત, શઠ, નીચે.
 નિકૂતિ સ્ત્રીં તિરસ્કાર, નિંદા, શકપણું,
 દીનતા, પૃથ્વી.
 નિકૂતિ પું સાધ્યા નામની સ્ત્રીમાં ઉત્પન્ન
 થયેલ ધર્મનો પુત્ર એક વસુ.
 નિકૂષ્ટ ત્રિં અધમ, નીચ, હજકું.
 નિકેચાય પું છાણુ વગેરેનો વારંવાર
 લગલો કરવો.
 નિકેત પું નિવાસ, રહેઠાણ, ઘર, સ્થાન.
 નિકેતમ નં ઘર, રહેઠાણ, સ્થાન.
 નિકેતન પું ડુંગરી.
 નિકોચ પું અંકાટવૃક્ષ, પીસ્તાનું ઝાંડ.
 નિકોચક પું ઉપરના અર્થ.
 નિકોઠ પું નિકોચ બુઝો.
 નિકોઠક પું નિકોચ બુઝો.

નિક્રમણ નં સ્થાન.
 નિક્કણ પું વીણાનો શબ્દ
 નિક્કાણ પું વીણાનો શબ્દ
 નિક્ષ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ સુખન કરવું.
 નિક્ષા સ્ત્રીં નાની જૂ-લીખ.
 નિક્ષિત ત્રિં થાપણ મૂકેલ, સ્થાપેલ, મૂકેલ,
 તળેલ, ફેંકેલ, આપેલ, સોંપેલ.
 નિક્ષુમા સ્ત્રીં સૂર્યની પત્ની, ખાલણી.
 નિક્ષેપ પું થાપણ, કોષ વસ્તુને સુધારવા
 માટે કારીગરના હાથમાં સોંપવી તે, મૂકવું,
 છોડવું, સ્થાપવું, સોંપવું, ફેંકવું.
 નિસ્સર્વ પું દશ હજાર કરોડની સંખ્યા.
 નિસ્સર્વટ પું રાવણના સૈન્યમાંનો એક રાક્ષસ.
 નિસ્વાત ત્રિં ખોદીને સ્થાપેલ, ખોડેલ,
 ખોદેલ.
 નિચિલ ત્રિં સમગ્ર, અધું.
 નિગડ પું સાંકળ, ખેડી, હાથીને પગે બાં-
 ધવાની લોઢાની સાંકળ.
 નિગડન નં ખેડી ધાલવી, બાધવું, કેદ
 કરવું.
 નિગડિત ત્રિં ખેડી ધાલેલ, બાધેલ, કેદ કરેલ.
 નિગણ પું હોમનો ધૂમાડો.
 નિગદ પું બોલવું, બાપણ, શબ્દ, શાસ્ત્રો-
 ક્ત જપ, ઉચેથી જપવા થોડા મંત્ર.
 નિગમ પું તે નામે એક શહેર, બગર,
 હાટ, દુકાન, વેપાર, નિશ્ચય, માર્ગ, ન્યા-
 યશાસ્ત્ર, તંત્રભેદ, વેદ, એક જાતની સાદડી.
 નિગમકલ્પતરુ પું વેદરૂપ કલ્પવૃક્ષ.
 નિગમન નં ન્યાયનો છેલ્લો વિભાગ, પ્ર-
 તિજ્ઞાનું ઉપસંહારવચન.
 નિગમિન્ ત્રિં વેદ જાણનાર.
 નિગર પું ગળવું, આવું.
 નિગરણ નં ગળવું, આવું.
 નિગરણ પું ગળું, હોમનો ધૂમાડો.
 નિગલ પું આવું, ગળવું, ઘોડાના ગળાનો
 પ્રદેશ.

નિગલન

૪

નિ ચય

નિગલન નં ગળવું, ખાવું.
 નિગલન પું ગળું, હોમનો ધૂમાડો.
 નિગાદ પું શબ્દ, ભાષણ, બોલવું તે.
 નિગાદિન્ ત્રિં બોલનાર, ભાષણ કરનાર,
 શબ્દ કરનાર.
 નિગાર પું ગળવું, ખાવું.
 નિગાલ પું નિગલ જીએ.
 નિગાલવત્ પું થોડો.
 નિગીત ત્રિં ગાયેલ.
 નિગીર્ણ ત્રિં ગળેલ, ખાધેલ, અંદર કરેલ.
 નિગુ પું મન, મળ, મેલ, મૂળ, ચિત્રકામ.
 નિગુત્ ત્રિં ભય વગેરેથી અસ્પષ્ટ શબ્દ
 કરનાર.
 નિગૂઢ ત્રિં યુક્ત કરેલ, જાનું રાખેલ, યુક્ત, જાનું.
 નિગૂઢ પું જંગલી મગ, તુવેર.
 નિગૂઢક પું ઉપરના અર્થ.
 નિગૂહન નં જાનું રાખવું, યુક્ત રાખવું.
 નિગૂહનીય ત્રિં જાનું રાખવા યોગ્ય, યુક્ત
 રાખવા યોગ્ય.
 નિગૂહીત ત્રિં કેદ પકડેલ, શિક્ષા કરેલ,
 દખાણમાં લીધેલ.
 નિગૂહીતિ સ્ત્રીં કેદ પકડવું, શિક્ષા, નિગ્રહ.
 નિગૂહીત ત્રિં કેદ પકડનાર, શિક્ષા કરનાર,
 નિગ્રહ કરનાર.
 નિગૂહણત્ ત્રિં કેદ પકડવું, શિક્ષા કરવું,
 નિગ્રહ કરવું.
 નિગૂહણાન ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 નિગ્રન્થન નં મારવું, વધ કરવો.
 નિગ્રહ પું તિરસ્કાર, સીમા, હદ, બાંધવું,
 કેદ કરવું, અનુગ્રહનો અભાવ, ચિકિત્સા
 નિષિદ્ધ કામ કરનારનો તિરસ્કાર કરવો,
 મારવું, વધ, ઘેરવું, રોકવું, મનને વશ
 કરવું, પરમેશ્વર.
 નિગ્રહણ નં ગ્રહણ કરવું, પકડવું, કેદ
 કરવું, દરાવવું.
 નિગ્રહસ્થાન નં ગૌતમે કહેલ વાદીના

નિગ્રહસ્થાનરૂપ એક પ્રકારનું વાક્ય-જે
 નિગ્રહસ્થાનના બાવીસ બેદો છે.
 નિગ્રાહ પું 'તાઈ અનિષ્ટ થાઓ' એવા
 પ્રકારનો શાપ.
 નિઘ ત્રિં જેની લંબાઈ તથા પહોળાઈ
 સરખી હોય તેવો કાંઈ પદાર્થ.
 નિઘણ્ટિકા સ્ત્રીં એક જાતનું કંદ.
 નિઘણ્ટુ પું પર્વાય શબ્દોનો એકત્ર અર્થ
 કહેવા માટે કરેલો સંગ્રહ, શબ્દકાષ.
 નિઘર્ષ પું ઘર્ષણ, ઘસારો.
 નિઘર્ષજ ત્રિં ઘસારાથી ઉત્પન્ન થયેલ.
 નિઘર્ષણ નં ઘર્ષણ, ઘસારો.
 નિઘસ પું ભોજન.
 નિઘાત પું પ્રહાર કરવો, મારવું, અનુદાત
 સ્વરોચ્ચારણ, અનુદાત સ્વર.
 નિઘાતિ પું લોહાની હથોડી, ધણ.
 નિઘાતિન્ ત્રિં મારનાર, ઠોકનાર, ઘાત
 કરનાર.
 નિઘાનિઘ ત્રિં જૂદા જૂદા સ્વરૂપવાળું,
 જૂદા જૂદા આકારનું.
 નિઘુષ્ટ ત્રિં અવાજ કરેલ, ગર્જના કરેલ,
 ગોખેલ, જાહેર કરેલ.
 નિઘુષ્ટ નં શબ્દ, અવાજ, ધ્વનિ.
 નિઘૃષ્વ ત્રિં દુરવ, નાતું, ડુંકું.
 નિઘૃષ્વ પું ખરી, ખરી સાફ કરવી તે,
 ખેચર, જંગલી ડુકકર, રસ્તો, માર્ગ.
 નિઘ્ન ત્રિં અધીન, સ્વાધીન, હણેલ, પૂર્ણ
 કરેલ.
 નિઘ્ન પું અનરણ્યનો પુત્ર એક રાજા, અ-
 નમિત્રનો પુત્ર એક રાજા.
 નિઘ્નત્ ત્રિં મારવું, હણવું, ઠોકવું, નાશ
 કરવું.
 નિઘ્નાન ત્રિં ઉપરના અર્થ, અધીન, સ્વાધીન.
 નિચન્દ્ર પું તે નામે એક દાન.
 નિચય પું સંગ્રહ, સમૂહ, નિશ્ચય, અવયવ
 વગેરેનો સમૂહ, એકઠું કરવું.

નિચય

૫

નિત્ય

નિચય ત્રિં શુદ્ધિ પામતું, વધારાતું.
 નિચયક ત્રિં સંઘ કરવામાં કુશળ,
 એકદું કરવામાં હોંશીઆર.
 નિચયીકરણ નં સંઘ કરવા, એકદું કરવું.
 નિચયીકાર પું ઉપરના અર્થ;
 નિચયીકૃત ત્રિં સંઘ કરેલ, એકદું કરેલ.
 નિચયીભવન નં એકદું થવું, સંઘરૂપ થવું.
 નિચયીભાવ પું ઉપરના અર્થ.
 નિચયીભૂત ત્રિં એકદું થયેલ, સંઘરૂપ થયેલ.
 નિચાય પું એકદું કરેલ ધાન્ય વગેરે,
 હાલો કરેલ.
 નિચિ પું ગાય-અળદના કાનનો અગ્રપ્રદેશ.
 નિચિકી સ્ત્રીં ઉત્તમ ગાય.
 નિચિત ત્રિં વ્યામ, પૂર્ણ, સંકીર્ણ, રચેલ,
 કરેલ, ગોઠવેલ, જડેલ.
 નિચિતા સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.
 નિચિર નં અત્યંત લાંબો કાળ.
 નિચિર ત્રિં અત્યંત લાંબા કાળનું.
 નિચુમ્પણ પું સમુદ્ર, યજ્ઞાતે અવલુધ
 નામનું સ્નાન.
 નિચુલ પું નેતરનું ઝાડ.
 નિચુલક નં છાતીનું અંશર.
 નિચુલક પું એક જાતનું માછલું.
 નિચુલિત ત્રિં આચ્છાદન કરેલ, ઢાંકેલ.
 નિચેય ત્રિં આચીયમાન જુઓ.
 નિચેહ પું અત્યંત ફરનાર, અતિશય
 વિચરનાર.
 નિચોલ પું ઓછાડ, ઝબો, રથ વગેરે
 ઢાંકવાનો માંદો.
 નિચોલક પું ચોખ્ખાઓ વગેરેનું છાતીનું
 સુતરાઉ અંશર.
 નિચ્છવિ પું એક પ્રકારનો પ્રદેશ-તીરમુકદેશ
 નિચ્છવિ પું ત્રાત્ય ક્ષત્રિયથી સગ્નતીય
 સ્ત્રીમાં ઉત્પન્ન થયેલ જાતિ.

નિજ ત્રિં ચોતાનું, નિસનું, સ્વાભાવિક.
 નિજઘાસ પું પાર્વતીના ક્રોધથી ઉત્પન્ન
 થયેલ એક ગણ.
 નિજગ્નિ ત્રિં અતિશય હણનાર.
 નિજઘૃતિ સ્ત્રીં શાકદ્વીપમાં આવેલી નદી.
 નિજઘૃતિ ત્રિં સ્વભાવથીજ ચૈર્યવાળું.
 નિજિ ત્રિં શુદ્ધિવાળું, પવિત્ર, સ્વચ્છ.
 નિજિઘૃષ્ઠત્ ત્રિં ગૃહણ કરવા ઇચ્છતું.
 નિજિઘૃષ્ઠયત્ ત્રિં ગ્રહણ કરાવવા ઇચ્છતું.
 નિજિઘૃષ્ઠયિષ્યત્ ત્રિં લવિષ્યમાં ગ્રહણ
 કરાવવા ઇચ્છતું.
 નિજિઘૃષ્ઠુ ત્રિં ગ્રહણ કરવા ઇચ્છનાર.
 નિજિન્દુષ્પત્ ત્રિં છુપાઇ જવા ઇચ્છતું.
 નિજિન્દુષ્પુ ત્રિં છુપાઇ જવા ઇચ્છનાર.
 નિટલ પું લલાટ, કપાળ.
 નિટલાક્ષ પું શિવ.
 નિડોન નં પક્ષીઓની નીચે હડી આવવા
 રૂપ ગતિ.
 નિળિકા સ્ત્રીં એક જાતના વટાણા.
 નિળય ત્રિં અન્તર્હિત, ઢંકાઇ ગયેલ, અ-
 દૃશ્ય થયેલ.
 નિતત્ત્વી સ્ત્રીં તે નામે એક ઔષધિ.
 નિતમ્બ પું સ્ત્રીઓનો કટિપશ્ચાદ્ભાગ, કુલો,
 ખાંધ, કોટો, તીર, મધ્યપ્રદેશ, કેડ.
 નિતમ્બિન્ ત્રિં નિત'અવાળું, કુલાવાળું,
 મધ્ય પ્રદેશવાળું.
 નિતમ્બિની સ્ત્રીં સુદર નિત'અ-કુલાવાળી સ્ત્રી.
 નિતમ્બ પું તે નામે એક ઋષિ.
 નિતરામ્ અધ્યં અતિશય, અત્યંત.
 નિતલ પું સાત પાતાળો પૈકી ત્રીજું પાતાળ.
 નિતાન્ત નં એકાંત, અત્યંત, અતિશય.
 નિત્ય ત્રિં સતત, હમેશ, નિત્યનું, શાશ્વત,
 સદા કાળ રહેનારું, સદાકાળનું, કાયમનું,
 અવિનાશી.
 નિત્ય પું સમુદ્ર.

નિ ત્ય

૬

નિવિષ્ટ

નિત્ય ન૦ હમેશ કરવાનું શાસ્ત્રોક્ત સંધ્યા-
વંદનાદિ કર્મ,

નિત્યકર્મન્ ન૦ ઉપરનો અર્થ.

નિત્યકૃત્ય ન૦ હમેશનું કર્તવ્ય સંધ્યાવંદનાદિ.

નિત્યક્રિયા સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

નિત્યશ્ચૌર ન૦ અવૈધ કેશાદિચ્છેદન.

નિત્યગતિ પુ૦ વાયુ.

નિત્યગમન પુ૦ વાયુ.

નિત્યતા સ્ત્રી૦ નિત્યપણું.

નિત્યત્વ ન૦ નિત્યપણું,

નિત્યદા અવ્ય૦ સર્વદા, હમેશ.

નિત્યનૈમિત્તિક ન૦ પર્વશ્રાધ્ધ વગેરે મૃહ-
સ્થનું કર્તવ્ય.

નિત્યપ્રલય પુ૦ સુપૃષ્ઠિત અવસ્થા.

નિત્યમુક્ત પુ૦ પરમાત્મા.

નિત્યયજ્ઞ પુ૦ ફળયોગ વિના જીવનાદિમાત્ર
નિમિત્તે કરેલ અગ્નિહોત્રાદિ યજ્ઞ.

નિત્યયૌવન ત્રિ૦ સદાકાળ યુવાવસ્થાવાળું.

નિત્યયૌવના સ્ત્રી૦ દ્રૌપદી.

નિત્યવૈકુण્ઠ પુ૦ સત્યલોકમાં રહેલ વિષ્ણુનું
એક સ્થાન.

નિત્યશસ્ત્ર અવ્ય૦ સદા, હમેશ.

નિત્યસત્ત્વસ્થ ત્રિ૦ નિત્ય ધૈર્યવાન, સદા
સત્યશુભમાં સ્થિતિ કરનાર.

નિત્યસમ પુ૦ ગૌતમ સૂત્રોક્ત એક જાતિ.

નિત્યસમાસ પુ૦ વ્યાકરણપ્રસિધ્ધ એક
સમાસ—જેના વિગ્રહ વાક્યમાં સમાસ
પામતાં પદમાંનું કોઈપણ પદ હોતું નથી.

નિત્યહોમ પુ૦ દિવ્વ જાતિએ હમેશ કર-
વાનો હોમ.

નિત્યા સ્ત્રી૦ દેવીની એક શક્તિ, મનસાદેવી.

નિત્યાનધ્યાય પુ૦ પોતે અપવિત્ર હોય
ત્યારે તથા અશુધ્ધ ભૂમિ ઉપર સર્વથા
નહિ કરતા યોગ્ય વેદપાઠનો સમય વગેરે.

નિત્યાનિત્યવસ્તુવિવેક પુ૦ નિત્ય તથા
અનિત્ય વસ્તુનો વિવેક.

નિત્યાનિત્યસંયોગવિરોધ પુ૦ નિત્ય તથા
અનિત્યનો એકત્ર સંયોગસંબંધ ન
હોવો તે.

નિત્યાભિયુક્ત ત્રિ૦ યોગાસકત, યોગી.

નિદ ન૦ ઝેર.

નિદ ત્રિ૦ નિદા કરનાર.

નિદત્ત ત્રિ૦ દીધેલ, આપેલ.

નિદદ્રુ ત્રિ૦ દાદરના રોગથી રહિત.

નિદદ્રુ પુ૦ મનુષ્ય, માણસ.

નિદર્શક ત્રિ૦ દેખાડનાર, બતાવનાર.

નિદર્શન ન૦ ઉદાહરણ, દર્શાવત, દાખલો,
આત્મા, ધોરણ, જોતું, દેખવું.

નિદર્શના સ્ત્રી૦ તે નામે એક અર્થાલંકાર.

નિદાઘ પુ૦ ગ્રીષ્મ ઋતુ, ઉનાળો, ધામ,
ગરમીનો વખત, ગરમી, પરસેવો, તે
નામે એક ઋષિ.

નિદાઘકર પુ૦ સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

નિદાઘકાલ પુ૦ ગ્રીષ્મ ઋતુ, ઉનાળો.

નિદાત્ ત્રિ૦ રોકનાર, અટકાવનાર.

નિદાન ન૦ આદિ કારણ, મૂળ કારણ,
કારણ, વાછરડાનું દામણ, કારણસય,
રોગનિર્ણય, રોગનો હેતુ, શુદ્ધિ.

નિદિઘ્ધ ત્રિ૦ વૃદ્ધિ પામેલ, લેપેલ, લીપણ
વગેરેથી વૃદ્ધિ પમાડેલ.

નિદિઘ્ધા સ્ત્રી૦ એલચીનો વેલો, એલચી.

નિદિઘ્ધિકા સ્ત્રી૦ ભોરીંગણી.

નિદિઘ્ધિકાદિકાથ પુ૦ વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક
ઉકાળો.

નિદિઘ્યાસ પુ૦ શ્રવણ-મનનથી જાણેલ
પદાર્થનું એકાગ્રપણે ચિંતન, મુખતીય
ચિંતનપ્રવાહ, શ્રવણ-મનનના ફળરૂપ
આત્મચિંતન.

નિદિઘ્યાસન ન૦ ઉપરનો અર્થ.

નિદિઘ્યાસુ ત્રિ૦ શ્રવણ-મનનથી જાણેલ
પદાર્થનું ચિંતન કરતા ઇચ્છનાર.

નિદિષ્ટ ત્રિ૦ બતાવેલ, કહેલ, હુકમ કરેલ.

बिदुश

७

निर्णयशत्रु

बिदुश पु० ओक ज्ञातनुं भाछतुं.
 निदेश पु० शासन, आज्ञा, इहेतुं, पासे,
 पात्र.
 बिदेशकर त्रि० नोकर, आकर, शिष्य वगेरे,
 आज्ञा माननार, आज्ञा करनार.
 निदेशिन् त्रि० आज्ञा करनार.
 निदेशिनी स्त्री० दिशा.
 निदेशू त्रि० आज्ञा करनार, उपदेशक.
 निद्रा स्त्री० शयन-स्वप्न-उंच.
 निद्राण त्रि० निद्रावाणुं, उंचवाणुं, उंचतुं,
 सूतुं.
 निद्रात् त्रि० उंचतुं, सूतुं.
 निद्राभंग पु० उंचनो लंग.
 निद्रायमाण पु० उंचतुं, सूतुं.
 निद्रालु त्रि० उंचवाना स्वभाववाणुं, उंच-
 धलसी, उंचवाणुं.
 निद्रालुता स्त्री० उंचधलसी स्वभाववाणुं.
 निद्रालुत्व न० उपरनो अर्थ.
 निद्रावृक्ष पु० अधकार, अधार.
 निद्रासंजनन न० शरीरमां रडेक कइ धातु.
 निद्रित त्रि० उंचेक, सुतेक.
 निधन पु० न० भरलु, लयेतिपप्रसिद्ध अ-
 धम स्थान, पोताना जन्मनक्षत्रथी सातमुं-
 सोणमुं-त्रेवीसमुं नक्षत्र, पांच के सात
 अवयववाणा सामनो छेहलो अवयव.
 निधन त्रि० हरिद्र.
 निधनता स्त्री० भरलुपणुं, हरिद्रपणुं.
 निधनत्व न० उपरना अर्थ.
 निधनवत् त्रि० भरलुवाणुं.
 निधनवत् न० निधन अवयववाणुं साम.
 निधा स्त्री० पाशनो समूह, निधान, सोपवुं,
 अर्पणुं करवुं, मूकवुं, स्थापवुं.
 निधान न० स्थापवुं, मूकवुं, स्थान, आ-
 धार, आश्रय, लयन स्थान, त्रिवि शब्द
 लुगो, अप्रकाश, अज्ञानो, लंकार.

निधानक त्रि० अज्ञानानी समीपनो प्रदेश
 वगेरे.
 निधापक पु० शास्त्र, कोलसो, ओरंगन
 जोर.
 निधाय अव्य० मूकाने, स्थापाने.
 निधि पु० वस्तुनो आधार, नक्षिक नामे
 ओक अध्वय, समुद्र, विष्णु, परमेश्वर,
 शिव, अह्मा, लंकार, अज्ञानो, कुपेरना
 नव प्रकारना लंकार, वेद.
 निधिगोप पु० वेदरक्षक, अन्याय.
 निधिनाथ पु० कुपेर.
 निधिनाथ त्रि० लंकारनो रक्षक.
 निधिप पु० कुपेर.
 निधिप त्रि० लंकारनो रक्षक.
 निधिपति पु० कुपेर.
 निधिपति त्रि० लंकारनो स्वामी.
 निधीयमान त्रि० मूकवुं, स्थापवुं.
 निधीश पु० कुपेर.
 निधीश त्रि० लंकारनो स्वामी.
 निधीश्वर पु० कुपेर.
 निधीश्वर त्रि० लंकारनो स्वामी.
 निधुवन न० मैथुन, सुरतक्रीडा, अत्यंत
 धूलवुं, कांपवुं, उत्साह, आनंद.
 निधेय त्रि० मूकवा योग्य, स्थापवा योग्य.
 निधेया स्त्री० लक्ष्मी देवी.
 निध्यान न० दर्शन, जेवुं.
 निधुव पु० ते नामे ओक ऋषि.
 निधुवि त्रि० अत्यंत स्थिरतावाणुं.
 निध्वान पु० शब्द, अवाज.
 निनङ्क्षु त्रि० अदर्शन पामवा छच्छनार,
 नाश पामवा छच्छनार.
 निनद पु० शब्द, अवाज.
 निनयन न० निष्पादन, दरकार्थ कार्यमां
 लाग्या रडेवुं, सीयवुं, छांटवुं.
 निनर्त्तशत्रु पु० छेदवने ओक पुत्र.

નિનર્દ

૮

નિપીયમાન

નિનર્દ પું શબ્દના શબ્દનું એક પ્રકારનું ઉચ્ચારણ.

નિનાદ પું શબ્દ, અવાજ, ગર્જના.

નિનાદવત્ ત્રિં શબ્દવાળું, ગર્જનાવાળું.

નિનાદિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

નિનાદ્ય પું મોટો ઘડો, મણિક.

નિનિત્સુ પું નિન્દા કરવા ઇચ્છનાર.

નિનીષત્ ત્રિં લઈ જવા ઇચ્છતું, દોરવા ઇચ્છતું.

નિનીષુ ત્રિં લઈ જવા ઇચ્છનાર, દોરવા ઇચ્છનાર.

નિન્દક ત્રિં નિંદા કરનાર.

નિન્દત્ ત્રિં નિંદા કરતું, નિંદતું.

નિન્દતલ પું નિંદિત હાથ.

નિન્દન નં નિંદવું, નિંદા કરવી.

નિન્દા સ્ત્રીં નિંદા.

નિન્દાર્થવાદ પું મીમાંસકાએ કહેલ નિંદાર્થ અર્થવાદ.

નિન્દાસ્તુતિ સ્ત્રીં નિંદાપૂર્વક સ્તુતિ, નિંદાદારા સ્તુતિ.

નિન્દિત ત્રિં નિંદેલ, ધિક્કારેલ.

નિન્દુ સ્ત્રીં મરણપામેલાં છોકરાંવાળી સ્ત્રી.

નિષ પું નં કળશ, લોટો, ઘડો.

નિષ પું કદંબનું ઝાડ.

નિષક્ષતિ સ્ત્રીં થોડાના જમણા પડખામાં રહેલ તેર હાડકાંપૈકી બીજી હાડકું.

નિષ્ઠ પું પાઠ, ભણવું તે.

નિષ્ઠિત ત્રિં પાઠ કરેલ, ભણેલ.

નિષ્ઠિતિન્ ત્રિં જેણે પાઠ કરેલ હોય તે.

નિષ્પત્ત ત્રિં પડતું, નીચે પડતું, નમતું, નીચે નમતું.

નિષ્પતન નં પડવું, નીચે પડવું, નમવું, મરણ.

નિષ્પતિત ત્રિં પડેલ, નીચે પડેલ, નમેલ.

નિષ્પત્ય અવ્યં પડીને, નીચે પડીને, નમીને.

નિષ્પત્યરોહિણી સ્ત્રીં લાલ રંગની સ્ત્રી.

નિષ્પત્યા સ્ત્રીં ચીકણી જમીન, યુક્તભૂમિ.

નિષ્પરણ નં પ્રીતિનો અભાવ, અત્યંત પ્રસન્ન થવું.

નિષ્પલાશ ત્રિં જેનાં પાદમાં ખરી પડ્યાં હોય તેવું ઝાડ.

નિષ્પાક પું અતિશય પાક, અત્યંત પાક, રસોઈ, રાંધવું.

નિષ્પાઠ પું નિષ્ઠ ભુજો.

નિષ્પાત પું પડવું, મરણ પામવું, મરણ, નીચે પડવું, વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ નિયમવિરૂદ્ધ સિદ્ધ થતા શબ્દો.

નિષ્પાતન નં પાડવું, નીચે પાડવું, નીચે લઈ જવું, મારી નાખવું, વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ નિયમવિરૂદ્ધ શબ્દોની સિદ્ધિ કરવી તે.

નિષ્પાતિત ત્રિં પાડેલ, નીચે પાડેલ, મારી નાખેલ, વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ નિયમવિરૂદ્ધ સિદ્ધ કરેલ.

નિષ્પાતિન્ ત્રિં નીચે પાડનાર, મારી નાખનાર, પાડનાર.

નિષ્પાદ ત્રિં નિમ્ન પ્રદેશ-નિચાણવાળો પ્રદેશ.

નિષ્પાન પું કુવાની પાસેનું જલાશય-હવાડો-કુંડ વગેરે, કુંડ દોહવાનું પાત્ર, ખાઈ વગેરે, સંપૂર્ણ પી જવું તે.

નિષ્પાનવત્ ત્રિં હવાડો, કુંડ વગેરે.

નિષ્પીડન નં અત્યંત પીડવું, નીચોવવું, આલિંગન.

નિષ્પીડના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

નિષ્પીડિત ત્રિં અત્યંત પીડેલ, દુઃખ દીધેલ, નીચોવેલ, આલિંગન કરેલ.

નિષ્પીડ્ય અવ્યં અત્યંત પીડીને, નીચોવીને, ભેટીને.

નિષ્પીત ત્રિં અત્યંત પીધેલ, સંપૂર્ણ પીધેલ.

નિષ્પીયમાન ત્રિં અત્યંત પીવાતું, સંપૂર્ણ પીવાતું.

નિપુણ

૨

નિમિષ

નિપુણ ત્રિ० પ્રવીણ, હોંશીઆર, કૃશાળ,
ચતુર, ડાઠું, સૂક્ષ્મ.

નિપુણતા સ્ત્રી० હોંશીઆરી, ચતુરાઈ, સૂક્ષ્મતા.

નિપુણત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

નિપુર પુ० લિંગદેહ-સૂક્ષ્મ શરીર.

નિફલા સ્ત્રી० 'જ્યોતિષ્મતી' નામનો વેલો.

નિફાલન ન० જેવું, દેખવું.

નિવદ્ધ ત્રિ० આંધિલ, દેદ કરેલ, દાખમાં
રાખેલ.

નિવન્ધ પુ० અમુક કાળે આપવાને કબૂલેલ
વસ્તુ, અમુક એક સંગ્રહગ્રંથ, આંધન,
આંધવું, અટકાવવું, એક જાતનો રોગ,
લીંબડાનું ઝાડ, નિવંધ-ગ્રંથ.

નિવન્ધન ન० કારણ, હેતુ, આંધવું, અટ-
કાવવું, નિવંધ-ગ્રંથ, વીણાના તાર
આંધવાની ખુટી, વાક્યરચના, ખેડી, સાંકળ.

નિવન્ધન ત્રિ० આંધવાનું સાધન.

નિવન્ધની સ્ત્રી० ખેડી, સાંકળ.

નિવન્ધિત ત્રિ० આંધિલ, રચેલ.

નિવન્ધિન્ ત્રિ० આંધનાર, રચનાર.

નિવન્ધૃ ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

નિવર્હણ ન० મારવું, કાર કરવું, નાશ કરવું.

નિવિડ ત્રિ० દદ, મજાખૂત, ઘદ.

નિવિડિષ ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

નિવિરાસ ત્રિ० નિવિડ જુઓ.

નિમ ત્રિ० અત્યંત પ્રકાશનું, સદૃશ, સમાન,
તુલ્ય.

નિમ્બાલન ન० દર્શન, જેવું, દેખવું.

નિમીમ ત્રિ० અત્યંત ભયંકર.

નિમ્ભૂત ત્રિ० નિશ્ચળ થયેલ, સ્તબ્ધ થયેલ,
અત્યંત ભય પામેલ.

નિમૂય અવ્ય० અત્યંત યદને.

નિમૂયપ પુ० વિષજી.

નિમ્બૃત ત્રિ० ધારણ કરેલ, વિનિત, કેળ-
વાયેલ, શિક્ષિત, નિશ્ચળ, એકાગ્ર, શાંત,
શુભ, નિર્જન, એકાંત.

૨

નિમ પુ० ખીસી, ખૂટા, ખૂટી.

નિમગ્ર ત્રિ० ક્રોધેલ, મમ, આસક્ત, ગરકાવ.

નિમજ્જત ત્રિ० ક્રૂણતું, ગરકાવ થતું, મગ્ન થતું.

નિમજ્જયુ પુ० ક્રૂણવું, ગરકાવ થવું, મગ્ન થવું.

નિમજ્જન ન० ઉપરના અર્થ, સ્નાન.

નિમન્ત્રક ત્રિ० નિમન્ત્રણ કરનાર, નોતરનાર.

નિમન્ત્રણ ન० નિમન્ત્રણ કરવું, નોતરવું.

નિમન્ત્રણીય ત્રિ० નિમન્ત્રણ કરવા યોગ્ય,
નોતરવા યોગ્ય.

નિમન્ત્રયત્ ત્રિ० નિમન્ત્રણ કરતું, નોતરતું.

નિમન્ત્રિત ત્રિ० નિમન્ત્રણ કરેલ, નોતરેલ.

નિમય પુ० બદલો કરવો, કોઈ એક દ્રવ્ય
દર્ધ લઈ તે બદલે બીજું આપવું લેવું.

નિમાતવ્ય ત્રિ० બદલો કરવા યોગ્ય.

નિમાન ન० મૂલ્ય, કિંમત.

નિમિ પુ० અત્રિવંશી દત્તાત્રેયનો પુત્ર, કૌરવ
વંશી એક રાજા, ઇશ્વાકુવંશી એક રાજા.

નિમિત ત્રિ० એક સરખી લંબાઈ પહો-
ળાઈ વાળું.

નિમિત્ત ન० હેતુ, કારણ, ચિન્હ, શકુન,
ફળ, નિમિત્તનો નિશ્ચય, બાણનું લક્ષ્ય.

નિમિત્તક ન० ઉપરના અર્થ, ચુંબન.

નિમિત્તકારણ ન० નૈયાયિકમતે એક કારણ.

નિમિત્તકૃત્ ત્રિ० નિમિત્ત કરનાર.

નિમિત્તકૃત્ પુ० કાગડો.

નિમિત્તજ્ઞ પુ० જ્ઞેશી.

નિમિત્તતા સ્ત્રી० નિમિત્તપણું, કારણપણું.

નિમિત્તત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

નિમિત્તવધ પુ० કોઈ કારણવશાત મારવું.

નિમિત્તમાત્ર ન० માત્ર કારણ.

નિમિત્તવિદ્ ત્રિ० નિમિત્ત જાણનાર, જ્ઞેશી.

નિમિત્તિન્ ત્રિ० નિમિત્તવાળું, એક પ્રકા-
રનો વધકર્તા.

નિમિષ પુ० આંખ મીચવી, આંખનો પલકારો
મારવો, આંખના પલકારા જેટલો કાળ,
પરમેશ્વર, એક જાતનો રોગ.

નિમિષત્

૧૦

નિયન્ત્રણ

નિમિષત્ ત્રિં આંખ મીચતું, આંખના
પલકારા મારતું.

નિમિષિત ત્રિં આંખ મીચેલ, આંખનો
પલકારા મારેલ.

નિમિષિત નં આંખ બંધ કરવી તથા
ઉઘાડવી.

નિમિષોન્મેષ પું આંખ ઉઘાડવી તથા
બંધ કરવી.

નિમીલન નં આંખનો મીચવા ઉઘાડવા-
રૂપ વ્યાપાર, પાંપણ સંક્રાંતી, મરણ,
અવકાશ.

નિમીલા સ્ત્રીં આંખ મીચવી, નિદ્રા.

નિમીલિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, બહાનું,
મિષ, કપટ.

નિમીલિત ત્રિં આંખ મીચેલ, નિદ્રા પામેલ,
મરણ પામેલ, સંક્રાંતિયેલ.

નિમીલિન્ ત્રિં આંખ મીચનાર, નિદ્રા
પામનાર.

નિમીશ્વર પું જ્ઞેનમતે ગયેલ ઉત્સર્પિણી
કાળમાં થયેલા સોળમા તીર્થકર.

નિમૂલ ત્રિં મુજરહિત.

નિમૂલ નં પ્રકાશ કરવો, પ્રકાશન.

નિમેય ત્રિં બહલો કરવા યોગ્ય.

નિમેય નં બહલો કરવો.

નિમેય પું આંખનો ઉઘાડવા મીચવાનો
વ્યાપાર, પાંપણ સંક્રાંતી, આંખના પ-
લકારા જોડેલો કાળ.

નિમેષક પું ઉપરના અર્થ, અવિકાશ,
પતંગીયું.

નિમેષકૃત્ ત્રિં આંખનું ઉઘાડવું-મીચવું
કરનાર.

નિમેષકૃત્ સ્ત્રીં વીજળી.

નિમેષણી સ્ત્રીં નેત્રમાર્ગમાં રહેલી આં-
ખને મીચવા ઉઘાડવામાં સહાયકારક
એક નાડી-નસ.

નિમેષરુદ્ધ પું પતંગીયું.

નિમ્ન ત્રિં નીચું, ઉંચું, ગંભીર.

નિમ્ન નં વૃક્ષ વગેરેમાં રેલાઓના વીંટા-
વાથી થયેલી નીચાની.

નિમ્નગ ત્રિં નીચે જનાર.

નિમ્નગા સ્ત્રીં નદી.

નિમ્નતા સ્ત્રીં નીચાણ, ઉંડાઈ, ગંભીરતા.

નિમ્નત્વ નં ઉપરના અર્થ.

નિમ્નોઘ્નત ત્રિં નીચું-ઉંચું.

નિમ્બ પું લીંબડાનું ઝાડ.

નિમ્બ નં લીંબડાનું ફળ.

નિમ્બક પું લીંબડો.

નિમ્બતરુ પું લીંબડો, મંદારવૃક્ષ.

નિમ્બુક નં કાગદી લીંબુ.

નિમ્બુ સ્ત્રીં કાગદી લીંબુ.

નિમ્બૂક નં પું કાગદી લીંબુ.

નિમ્લોચની સ્ત્રીં જ્યાં સૂર્ય અસ્ત થાય
છે ત્યાં આવેલી એક નગરી.

નિમ્લોચ પું અસ્ત થવું, અસ્ત પામવું.

નિમ્લોચન નં ઉપરના અર્થ.

નિમ્લોચિ પું યદુવંશી જનમાન રાજાનો
એક પુત્ર.

નિયત ત્રિં અધાયેલ, ફેદ થયેલ, નિયમ
કરનાર, નિયમવાળું, નિલ, નિરંતર,
સંયમી, ઇન્દ્રિયો વગેરેને વશ કરનાર,
કરેલા નિયમવાળું.

નિયતમાનસ ત્રિં મનને વશ કરનાર.

નિયતાત્મન્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

નિયતાન્તિ સ્ત્રીં સાહિત્યમાં નાટ્યપ્રસિધ્ધ
પ્રારબ્ધકાર્યની એક અવસ્થા.

નિયતિ સ્ત્રીં ભાગ્ય, દૈવ, નસ્ટીય, ઇશ્વરેન્દ્રા,
અધિદા, સંયમ, મનોનિગ્રહ, ધર્માચરણ.

નિયતી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

નિયન્ત્ર ત્રિં નિયમ કરનાર, શાસન કરનાર.

નિયન્ત્ર પું રથ હાંકનાર સારથિ, પરમેશ્વર.

નિયન્ત્રણ નં નિયમ કરવો, નિગ્રહ કરવો,
સારથિપણું, વશ કરવું.

નિયન્ત્રણા

૧૧

નિયોજ્ય

નિયન્ત્રણા સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.

નિયન્ત્રિત ત્રિ૦ વશ કરેલ, નિયમ કરેલ, નિગ્રહ કરેલ.

નિયમ પુ૦ પ્રતિજ્ઞા, સ્વીકાર, નિત્ય, વ્રત, નિયમ, નિશ્ચય, નિયંત્રણા, યોગનું એક અંગ, સર્વ નિયાંતા પરમેશ્વર, મર્યાદા, સંયમ, વશ કરવું, નિગ્રહ કરવો, અટકાવવું.

નિયમન ન૦ ઉપરના અર્થ, આંધવું, વશ કરવું, નિયમમાં રાખવું.

નિયમવત્ ત્રિ૦ નિયમવાળું.

નિયમસેવા સ્ત્રી૦ આસો શુદ્ધ અગ્નીઆરશયા આરંભી કાર્તિક માસ સુધી વિષ્ણુની સેવા.

નિયમસ્થિતિ સ્ત્રી૦ તપશ્ચર્યા.

નિયમિત ત્રિ૦ આંધેલ, વશ કરેલ, નિયમ કરેલ.

નિયમ્ય ત્રિ૦ શેકવા યોગ્ય, આંધવા યોગ્ય, વશ કરવા યોગ્ય.

નિયમ્ય અવ્ય૦ આંધીને, વશ કરોને, શેકોને.

નિયમિત પુ૦ પહોંચાડવાને સમર્થ રથ વગેરે.

નિયવ પુ૦ મિથ થવું, શેગભેગ થવું.

નિયાતન ન૦ પાડવું, નીચે પાડવું.

નિયાતન ત્રિ૦ ભયવાળું.

નિયાન ત્રિ૦ ગોપ્તસ્થાન-ગાયોના વાડાનું સ્થાન.

નિયામ પુ૦ નિયમ ભુઝો.

નિયામક ત્રિ૦ નિયમ કરનાર, દૂર કરનાર વશ કરનાર, તિરસ્કાર કરનાર, અંતનકાર.

નિયામક પુ૦ નાવિક, અક્ષામી.

નિયામકતા સ્ત્રી૦ નિયામકપણું.

નિયામકત્વ ન૦ નિયામકપણું.

નિયાવ પુ૦ નિયવ ભુઝો.

નિયુક્ત ત્રિ૦ નિમેલ, અધિકૃત, યોગ્યેલ, પ્રેરેલ, આજ્ઞામાં રહેલ, સેવક વગેરે.

નિયુક્તાન ત્રિ૦ યોગનાર, નીમનાર.

નિયુત્ પુ૦ વાયુનો ઘોડો.

નિયુત્ ત્રિ૦ યોગ્યેલ, જોડેલ, પ્રેરેલ, નિયત, નિત્ય, હમેશનું, કાયમનું.

નિયુત ન૦ એક લાખની સંખ્યા, દશ લાખની સંખ્યા.

નિયુત્વત્ પુ૦ વાયુ.

નિયુત્વતીય ત્રિ૦ વાયુ જેનો દેવ હોય તેનું હવિષ વગેરે.

નિયુત્સા સ્ત્રી૦ ભરતવંશી પ્રસ્તાર રાજની પત્ની.

નિયુદ્ધ ન૦ આહુયુદ્ધ, મલ્લયુદ્ધ.

નિયુદ્ધ ત્રિ૦ જ્યાં માટે જોડેલા રથવાળું.

નિયોક્તવ્ય ત્રિ૦ યોગ્યવા યોગ્ય, જોડવાયોગ્ય, નીમવા યોગ્ય, અધિકાર સોંપવા યોગ્ય.

નિયોક્તૃ ત્રિ૦ યોગનાર, નીમનાર, જોડનાર.

નિયોગ પુ૦ પ્રેરણા, પ્રવૃત્તિ કરાવવી, આજ્ઞા, નિશ્ચય, યોગ્યનું, જોડવું, નીમવું, અધિકાર સોંપવો, નિયમ.

નિયોગપ્રયોજન ન૦ નીમેલા કામનું પ્રયોજન, નીમેલા કાર્યનું કારણ.

નિયોગવિધિ પુ૦ યોગનાતી વિધિ, અધિકાર સોંપવાની વિધિ.

નિયોગાર્થ પુ૦ નિયોગપ્રયોજન ભુઝો.

નિયોગિન્ ત્રિ૦ યોગનાર, જોડનાર, અધિકાર સોંપનાર, હરકોઇ કામમાં જોડાયેલ, કામ ઉપર નીમાયેલ.

નિયોગ્ય ત્રિ૦ પ્રભુ, સ્વામી, યોગના કરવા સમર્થ.

નિયોજન ન૦ યોગ્યનું, પ્રેરણા કરવી, નીમવું, આજ્ઞા કરવી, ઉપદેશ કરવો.

નિયોજનીય ત્રિ૦ યોગ્યવા યોગ્ય, પ્રેરણા કરવા યોગ્ય, આજ્ઞા કરવા યોગ્ય, નીમવા યોગ્ય.

નિયોજિત ત્રિ૦ યોગ્યેલ, પ્રેરણા કરેલ, નીમેલ, આજ્ઞા કરેલ, ઉપદેશ કરેલ.

નિયોજ્ય ત્રિ૦ નિયોજનીય ભુઝો.

નિગોદુકામ

૧૨

નિરપરાધત્વ

નિયોદુકામ ત્રિં આહુયુદ્ધ કરવા ઇચ્છનાર,
મલ્લયુદ્ધ કરવા ઇચ્છનાર.

નિયોદુ ત્રિં આહુયુદ્ધ કરનાર, મલ્લયુદ્ધ
કરનાર.

નિયોદુ પું કુકડો.

નિયોધક ત્રિં આહુયુદ્ધ કરનાર, મલ્લયુદ્ધ
કરનાર.

નિર્ અવ્યં વિયોગ, અત્યય, આદેશ,
ઓળંગુનું, ભોગ, નિશ્ચિત, નિષેધ-આ
અર્થોમાં વપરાય છે.

નિરંશ પું સૂર્યથી ભોગવાતી રાશિનો પ્રથમ
ત્રીસમો ભાગ, સૂર્યનો બીજી રાશીમાં
સંક્રમણદિવસ.

નિરંશ ત્રિં ભાગરહિત.

નિરંશક ત્રિં ભાગરહિત.

નિરક્ષ ત્રિં અક્ષાંશરહિત.

નિરક્ષ પું અક્ષોન્નતિશ્ચત્ય દેશ-ન્યાં રા-
ત્રિમાન તથા દિનમાન સરખું હોય તેવા
પ્રદેશ.

નિરક્ષવેશ પું ઉપરના અર્થ.

નિરગ્નિ પું શ્રૌત-રમાર્ત અગ્નિસાધ્ય કર્મથી
રહિત દિગ્.

નિરઙ્કુશ પું મદોન્મત્ત હાથી.

નિરઙ્કુશ ત્રિં પ્રતિબંધરહિત, અનિવાર્ય,
ઉદ્ધત.

નિરજ્ઞ ત્રિં અંશરહિત, શરીરવિનાનું.

નિરજ્ઞ નં તે નામે એક રૂપકાલંકાર.

નિરજ્ઞગુલ ત્રિં આંગળીઓમાંથી નીકળી
ગયેલ, આંગળીઓ બહાર.

નિરજિન નં અજિન-મૃગચર્માદિથી નીકળી
ગયેલ, મૃગચર્માદિ બહાર.

નિરજ્ઞન નં શાલાંગોપાયાબ્યાસ રજબુના
પ્રથમ છઠ્ઠા ભાગમાં કરવાયોગ્ય એક લક્ષણ.

નિરજ્ઞન ત્રિં નિર્દોષ, નિર્લેપ, અજ્ઞાનશત્ય.

નિરજ્ઞન નં આંજણ વગરની આંખ.

નિરજ્ઞન પું પરમાત્મા, શિવ.

નિરજ્ઞના સ્ત્રીં પૂત્રેભ તિથિ.

નિરત્ત ત્રિં અત્યંત આસક્ત, તત્પર, અ-
તિશય રક્ત.

નિરતિ સ્ત્રીં અત્યંત આસક્તિ, અતિશય રતિ.

નિરતિશય પું અત્યંત અતિશય, પરમેશ્વર,
પોતાના કરતાં અતિશયરહિત.

નિરતિશય ત્રિં જેની અપેક્ષાએ કાષ્ઠના
પણુ અતિશય ન હોય તે, ઘણુંજ, સૌથી
ચઢીઆનું.

નિરત્યય ત્રિં વિનાશરહિત, અવિનાશી,
નિર્દોષ, નિરપરાધી.

નિરત્યય અવ્યં વિનાશનો અભાવ.

નિરધ્વ ત્રિં મારગમાંથી નીકળેલ, માર્ગ
ઓળંગી ગયેલ.

નિરનુનાસિક ત્રિં અનુનાસિક અક્ષરરહિત-
અનનુનાસિક.

નિરનુયોજ્યાનુયોગ પું ગૌતમે કહેલ એક
નિશ્ચયધાન.

નિરન્તર ત્રિં સંતત, અવિચ્છિન્ન સંતતિ-
વાળું, નિત્ય, હમેશ, સર્વદા, અપરિધાન,
અંતરવગરનું, અભેદ, અખંડ, ઘટ્ટ, અ-
તાદ્યર્થ, સાંકડું.

નિરન્તરાભ્યાસ પું હમેશનો અભ્યાસ, નિત્ય
સ્વાધ્યાય.

નિરન્તરાલ ત્રિં નિરન્તર બુદ્ધિ.

નિરન્વય ત્રિં સંબંધવગરનું, અસંબંધ,
વંશવગરનું, પરંપરા-ક્રમવગરનું.

નિરન્વય નં સ્વામી-શેઠની ગેરહાજરીમાં
કરેલી ધારી.

નિરપ ત્રિં પાણી વગરનું, નિર્બળ.

નિરપત્રપ ત્રિં નિર્લેખણ, બેશરમ.

નિરપરાધ ત્રિં અપરાધરહિત, બીન ગુનેગાર.

નિરપરાધતા સ્ત્રીં અપરાધરહિતપણું.

નિરપરાધન્વ નં ઉપરનો અર્થ.

નિરપવર્ત

૧૩

નિરસ્તસામ્યાતિશય

નિરપવર્ત પું પાછું નહિ કરવું તે, દહ-ભાગર.

નિરપાય ત્રિં વિનાશરહિત, વિદ્યરહિત.

નિરપેક્ષ ત્રિં અપેક્ષાશૂન્ય, બેદરકાર, નિ-સ્પૃહ, આશાશૂન્ય નિરુપાર્થ, અશક્ય વિષયવાળું.

નિરભિમાન ત્રિં અભિમાનરહિત.

નિરમણ નં અત્યંત અનુરાગ, ઘણાંજ પ્રેમ, નિયત રાગ-પ્રેમનો આધાર.

નિરમિત્ર પું પાંડવ નકુલનો એક પુત્ર, બૃહદ્રથના વંશનો એક રાજા.

નિરમિત્ર ત્રિં શત્રુરહિત, શત્રુવગરનું.

નિરય પું નરક.

નિરયણ નં નીકળવાનો ઉપાય.

નિરર્ગલ ત્રિં પ્રતિબંધરહિત, સ્વતંત્ર, નિર્બંધ.

નિરર્થ ત્રિં અર્થશૂન્ય, નિરર્થક, નિષ્ફળ, બ્યર્થ, અર્થ વગરનું, મતલબ વગરનું.

નિરર્થક ત્રિં ઉપરના અર્થ.

નિરર્થક નં એક પ્રકારનો કાવ્યદોષ, ગૌ-તમે કહેલ એક નિઘ્નસ્થાન.

નિરર્થકતા સ્ત્રીં અર્થશૂન્યતા, નિષ્ફળતા, બ્યર્થતા.

નિરર્થકત્વ નં ઉપરના અર્થ.

નિરર્થતા સ્ત્રીં નિર્થકતા બુઝો.

નિરર્થત્વ નં નિર્થકતા બુઝો.

નિરવકાશ ત્રિં અવકાશવગરનું.

નિરવગ્રહ ત્રિં સ્વચ્છંદ, સ્વતંત્ર, બીજાની હસ્તગતે આધીન નહિ હોનાર, વરસાદના અટકાવ વગરનું, વરસાદવાળું.

નિરવચ ત્રિં નિર્દોષ, ઉત્કૃષ્ટ, અજ્ઞાનરહિત, રાગદ્વેષારહિત.

નિરવચ પું પરમાત્મા.

નિરવચતા સ્ત્રીં નિર્દોષપણું, ઉત્કૃષ્ટપણું, અજ્ઞાનરહિતપણું, રાગ-દ્વેષરહિતપણું.

નિરવચત્વ નં ઉપરના અર્થ.

નિરવચ ત્રિં અવચરહિત, વિભાગરહિત. નિરવચ નં પરબલ-પરમાત્મા.

નિરવશેષ ત્રિં અવશેષશૂન્ય-સમગ્ર, સંપૂર્ણ.

નિરવશેષત્ત્વ અવ્યં સમગ્રથી, સંપૂર્ણથી, સંપૂર્ણ રીતે.

નિરવસાદ ત્રિં ઉત્કંઠાવાળું, ઉત્સાહવાળું.

નિરવસિત ત્રિં જોણે ભોજન કરેલું પાત્ર સંસ્કારથી પણ શુદ્ધ ન થઈ શકે તે-પાત્રબહિષ્કૃત ચંડાળ વગેરે.

નિરવસ્તાર ત્રિં ઢાંકલ નહિ તે, ઉઘાડું, ખુલ્લું.

નિરવહાનિકા સ્ત્રીં કિલ્લો, વાડ.

નિરવિન્દ પું પર્વતરૂપ એક તીર્થ.

નિરજ્ઞાન અવ્યં ભોજનનો અભાવ.

નિરજ્ઞાન ત્રિં ભોજનવગરનું, અપવાસી.

નિરઘ પું ચોવીસ વર્ષની ઉમરનો ઘોડા.

નિરઘ ત્રિં નિરાકરણ કરેલ, તિરસ્કારેલ, દૂર કરેલ.

નિરસ ત્રિં રસહીન-રસવગરનું.

નિરસન નં અટકાવવું, દૂર કરવું, શાંત કરવું, તિરસ્કારવું, ઢાંકી કાઢવું, ઘાલી દેવું, દેશ પાર કરવું, મારી નાખવું, ખંડન કરવું, ધૂકવું, ધૂંકી કાઢવું, ફેંકવું.

નિરસા સ્ત્રીં એક જાતનું ઘાસ.

નિરસ્ત ત્રિં અટકાવેલ, દૂર કરેલ, ઢાંકી કાઢેલ, તિરસ્કારેલ, શાંત કરેલ, દેશપાર કરેલ, મારી નાખેલ, ધૂંકેલ, મોકલેલ, તરછોડેલ, ફેંકેલ, ખંડન કરેલ.

નિરસ્ત પું ઊંડેલું આણું.

નિરસ્ત નં ઉતાવળથી ખોલવું, ધૂંકવું, અટકાવવું, ફેંકવું, ખંડન કરવું.

નિરસ્તવત્ ત્રિં તિરસ્કાર પામેલ, ખંડિત થયેલ.

નિરસ્તવિષય ત્રિં સાંસારિક સર્વ વિષ-યોનો ત્યાગ કરનાર.

નિરસ્તસામ્યાતિશય ત્રિં વૃક્ષનારહિત

નિરસ્થિ

૨૪

નિરાલમ્બ

નિરસ્થિ નં જેમાંથી હાડકાં કાઢી નાખ્યાં હોય તેવું માંસ.

નિરસ્થિ ત્રિં હાડકાંવગરનું.

નિરહક્કાર ત્રિં અભિમાનવગરનું, નિર-ભિમાની.

નિરહમ્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

નિરહન પું નીકળી ગયેલો દિવસ, થીતેલો દહાડો.

નિરહન ત્રિં દિવસથી નીકળી ગયેલ.

નિરાક પું પાક, રસોઈ, પરસેવો, દુધ કેમોનું કળ.

નિરાકરણ નં અટકાવવું, તિરસ્કારવું, દૂર કરવું, રદ કરવું, ખંડન કરવું, હાંકી કાઢવું, ફેંકવું, ઉડાવવું.

નિરાકરિણ્ણુ ત્રિં અટકાવનાર, તિરસ્કારનાર, રદ કરનાર, ખંડન કરનાર, હાંકી કાઢનાર, ફેંકનાર, ઉડાવનાર, પુચ્છકારી કાઢનાર.

નિરાકરિણ્ણુતા સ્ત્રીં અટકાવવાપણું, તિરસ્કાર કરવાપણું, પુચ્છકાર કરવાપણું.

નિરાકરિણ્ણુત્વ નં ઉપરના અર્થ.

નિરાકર્તૃ ત્રિં નિરાકરિણ્ણુ જુઓ.

નિરાકારુક્ષ ત્રિં આકાંક્ષારહિત, ઈચ્છા-શૂન્ય, નિરપૃહ.

નિરાકાર ત્રિં અવયવહીન, આકાર વગરનું, આહવાન વગરનું, નહિ ઓલાવેલ.

નિરાકાર પું પરમાત્મા.

નિરાકુલ ત્રિં અત્યંત આકુળ-વ્યાકુળ, વ્યાપ્ત, આકુળ-વ્યાકુળ નહિ તે.

નિરાકૃતાન્યોત્તરત્વ નં વાણીનો એક મુલુ.

નિરાકૃતિ સ્ત્રીં નિરાકલ્પ જુઓ, આકાર નહિ તે.

નિરાકૃતિ ત્રિં આકારવગરનું, અવયવરહિત.

નિરાકૃતિ પું પરમાત્મા.

નિરાકૃતિન્ ત્રિં તિરસ્કાર કરનાર, અટ-

કાવનાર, હાંકી, કાઢનાર, દૂર કરનાર, ખંડન કરનાર.

નિરાક્રિયા સ્ત્રીં નિરાકરણ જુઓ.

નિરાક્રોશ પું નિર્દોષ, અનિર્દ્ય, દોષારોપ-રહિત, ગાંધીપ્રદાનરહિત.

નિરાગસ્ ત્રિં નિરપરાધી.

નિરાચાર ત્રિં આચારવ્રથ, આચારરહિત.

નિરાતઙ્ક ત્રિં નિર્ભય, નીરાંગી.

નિરાતઙ્ક પું શિવ.

નિરાતપ ત્રિં તાપરહિત, તાપ વગરનું.

નિરાતપા સ્ત્રીં રાત્રિ.

નિરાદિષ્ટ ત્રિં દીધેલ, આપેલ, આપીને વાળી દીધેલ.

નિરાદેશ પું દેવું, આપવું, આપી વાળી દેવું.

નિરાનન્દ ત્રિં આનંદવગરનું, દુઃખી.

નિરાપદ ત્રિં આપતિ-દુઃખવગરનું.

નિરાવાધ ત્રિં પીડા-દુઃખવગરનું, પ્રતિ-અધરહિત, અટકાયત વગરનું, અરુખ્તિત.

નિરાવાધ પું તે નામે એક પદ્માભાસ-મિતાક્ષરામાં પ્રસિદ્ધ છે.

નિરામય ત્રિં નીરાંગી.

નિરામય પું જંગલી બકરો, ડુકર.

નિરામાલુ પું કોટનું ઝાડ.

નિરામિષ ત્રિં લોભરહિત, માંસરહિત, અભિલાષ વગરનું.

નિરાય ત્રિં આવક વગરનું, કોઈ વ્યતની પેદાશ વગરનું.

નિરાયત ત્રિં સાંકડું, લંબાઈ વગરનું, સં-કુચિત, વિશાળ નહિ તે.

નિરાયવ્યયવત્ ત્રિં આવક વ્યય વગરનું.

નિરાયાસ ત્રિં પરિશ્રમરહિત, જેમાં કંઈ મહેનત ન પડે તે, સહેલું.

નિરાયુધ ત્રિં હથોડીઆર વગરનું.

નિરાલક પું સમુદ્રમાં થનારું એક માછલું.

નિરાલમ્બ ત્રિં આધારવગરનું, આશ્રયરહિત.

નિરાલમ્બ

૧૫

નિરુદ્ધાચ

નિરાલમ્બ નં પ્રત્ન, પરમાત્મા, તે નામે એક ઉપનિષદ.

નિરાલમ્બા સ્ત્રીં 'આકાશમાંથી' નામે એક વનસ્પતિ.

નિરાલોક ત્રિં પ્રકાશરહિત, પ્રકાશવગરનું, દષ્ટિરહિત, અવલોકનરહિત.

નિરાશ ત્રિં આશા વગરનું, આશાભંગ થયેલ.

નિરાશતા સ્ત્રીં નિરાશપાતું.

નિરાશત્વ નં આશારહિતપાતું.

નિરાશિષ્ ત્રિં આશારહિત, તૃષ્ણાવગરનું, આશીર્વાદરહિત, સંપૂર્ણ વૈરાગ્યપાતું.

નિરાશ્રય ત્રિં આશ્રયરહિત, આધારરહિત, આશ્રયનરહિત, પરમાત્માના દર્શનથી શરીર-ઇન્દ્રિય વગેરેના અભિમાનથી રહિત.

નિરાસ પું નિરાકરણ જુઓ.

નિરાસ ત્રિં તિરસ્કાર કરનાર, ખંડન કરનાર, દૂર કરનાર, ફેંકનાર, હાંકી કાઢનાર.

નિરાસક ત્રિં ઉપરના અર્થ.

નિરાસન ત્રિં નિરાકરણ જુઓ.

નિરાસ્પદ ત્રિં સ્થાનવગરનું, ડેકાણાવગરનું, બેચેન.

નિરાહાર ત્રિં આહારવગરનું, ઉપવાસી.

નિરાહાર પું છોરેસો આહાર.

નિરાહાર અવ્યં આહારનો અભાવ.

નિરક્ષ પું કામદેવ.

નિરક્ષ ત્રિં અંગવગરનું.

નિરક્ષિણી સ્ત્રીં પડકો.

નિરિન્દ્રિય ત્રિં ઇન્દ્રિયરહિત.

નિરીતિ ત્રિં અતિવૃષ્ટિ વગેરે ખીડા-ઓથી રહિત.

નિરીતિક ત્રિં અશુભરહિત, અકલ્યાણરહિત, આપત્તિરહિત.

નિરીશ્વર ત્રિં નાસ્તિક.

નિરીશ્વર પું જેમાં હિશ્વર નથી એવો વાદ.

નિરીશ્વરવાદ પું ઉપરનો અર્થ.

નિરીષ નં હનનું કાળ.

નિરીહ ત્રિં ચેષ્ટારહિત, નિષ્કેષ્ટ, નિરૂપદ.

નિરીહતા સ્ત્રીં ચેષ્ટારહિતપાતું, નિરૂપદપાતું.

નિરીહત્વ નં ઉપરના અર્થ.

નિરીહા સ્ત્રીં ચેષ્ટાવિરોધી આપાર.

નિરુક્ત નં નિર્વચન, વ્યુત્પત્તિ, યાસ્ક વગેરે-એ રચેલ એક ગ્રંથ-જેમાં પદોના અવ-યવાર્થનિર્વચનનું પ્રતિપાદન કરેલ છે.

નિરુક્ત ત્રિં પ્રેરણાથી કહેલ, યોગ્યેલ, વર્ણ-વેલ, કહેલ.

નિરુક્તકાર પું યાસ્કમુનિ, શાકપ્રભિ નામનો મુનિ.

નિરુક્તકૃત્ પું ઉપરના અર્થ.

નિરુક્તજ પું ક્ષેત્રજ પુત્ર.

નિરુક્તિ સ્ત્રીં નિર્વચન, વ્યુત્પત્તિ, તે નામે એક અલંકાર.

નિરુચ્યમાન ત્રિં બોલાતું, કહેવાતું, ઉ-ચ્ચારાતું.

નિરુચ્છ્વાસ ત્રિં શ્વાસરહિત, જેનો શ્વાસ નીકળી ગયો હોય તે.

નિરુત્તર ત્રિં ઉત્તરરહિત, જેને માટે કાષ્ઠ ઉત્તર નથી તે.

નિરુત્સાહ ત્રિં ઉત્સાહ વગરનું, આગમ, કાચર.

નિરુત્સુક ત્રિં અત્યંત ઉત્સુક, ઉત્કંઠા-વગરનું.

નિરુત્સુક પું રૈવતક મનુનો એક પુત્ર.

નિરુદ્ધકાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક શબ્દગણ.

નિરુદ્ધ ત્રિં રૂધાચેલ, રોકાચેલ, અટ-કાચેલ, કદ કહેલ.

નિરુદ્ધપ્રકષ્પ પું મુશ્વતમાં કહેલ એક જુગરોગ.

નિરુદ્ધપ્રકસ પું ઉપરનો અર્થ.

નિરુદ્ધાચ ત્રિં અચળ, અવિનાશી.

निरुद्धि

१६

निर्गति

निरुद्धि त्रि० अत्यंत उद्वेग पामेस, धलुंभ
इंटाजेस, उद्वेगरहित, नहि इंटाजेस.

निरुद्धत् त्रि० रोकातुं, अटकावातुं, डेद
करतुं, इंधतुं, घेरतुं.

निरुद्धान त्रि० उपरना अर्थ, नुकसान-
कारक, छीनवी लेतुं.

निरुपद्रव त्रि० उपद्रववगरनुं, दुःख-पीडा-
रहित.

निरुपप्लव त्रि० उपरना अर्थ.

निरुपम त्रि० उपमारहित जेने उपमा न
आपी शक्य तेवुं.

निरुपाख्य त्रि० असत्पदार्थ-मिथ्यापदार्थ,
अलावपदार्थ-वाणी डे मतमां न आवे
ते पदार्थ.

निरुपाख्य पु० परमात्मा.

निरुपाधिक त्रि० उपाधिवगरनुं.

निरुपाधिक पु० परमात्मा, परमेश्वर.

निरुपाय त्रि० उपायवगरनुं.

निरुपेक्ष त्रि० भेदरकार नहि ते, प्रमाणिक.

निरुत त्रि० यत वगेरेमां लाग प्रमाणे
भूदुं करी आपेस.

निरुम्पता स्त्री० थंडी, शीतलता, संताप-
रहितपण.

निरुम्पत्व न० उपरना अर्थ.

निरुद्ध त्रि० अत्यंत डे, अतिशय प्रसिद्ध.

निरुद्ध पु० ते नामे जेक पशुयाग.

निरुद्धलक्षणा स्त्री० ते नामे जेक लक्षणा-
शब्दनी जेक अर्थभेदना शक्ति.

निरुद्धा स्त्री० उपरना अर्थ,

निरुद्धि स्त्री० प्रसिद्धि, 'निरुद्धलक्षणा' लुब्धो.

निरुद्धिमत् त्रि० प्रसिद्धिवाण.

निरुद्धिमत् पु० रिवाज, इति, संप्रदाय.

निरूपक त्रि० निरूपण करनार, तपासनार,
जेनार, नीमनार.

निरूपकता स्त्री० तपासनारपण, निरूप-
णकरनारपण.

निरूपकत्व न० उपरना अर्थ.

निरूपण न० जेतुं, तपासतुं, विचार, निद-
र्शन, शोधतुं, शोध, नीमतुं.

निरूपयत् त्रि० जेतुं, तपासतुं, शोधतुं,
नीमतुं.

निरूपित त्रि० जेत्येस, तपासेस, शोधेस,
नीमेस, जणुयेस.

निरूपितत्व न० न्यायशास्त्रप्रसिद्ध जेक
स्वयं मंगंध.

निरूप्य त्रि० जेवा योग्य, तपासवा योग्य,
नीमवा योग्य, शोधवा योग्य.

निरूप्य अव्य० जेधने, तपासीने, शोधने,
नीमीने.

निरूह पु० वैद्यकप्रसिद्ध जेक अस्तिकर्म.

निरूहण न० उपरना अर्थ.

निर्कृति पु० नैर्कर्त भूषणो दिकपाल, मृत्यु-
देव, मूल नक्षत्र.

निर्कृति स्त्री० अवक्षमी, अधर्भनी स्त्री,
अधर्भनी कन्या, मृत्युनी लार्था.

निर्कृति त्रि० उपद्रव रहित.

निर्कथ पु० साम भेद.

निरोद्धव्य त्रि० रोकावा योग्य, अटकाववा
योग्य, घेरवा योग्य, डेद करवा योग्य.

निरोध पु० नाश, गति वगेरेनुं अटकुं,
रोकाणु, निग्रह, प्रलय, ते नामे जेक
चित्तनी अवरथा, वशीकरण.

निरोधक त्रि० रोकनार, अटकावनार, घेर-
नार, डेद करनार.

निरोधन न० रोकुं, अटकावतुं, घेरतुं, डेद
करतुं.

निर्ग पु० देश.

निर्गत त्रि० अहार थयेस, नीकजेस, गयेस,
नाश पामेस.

निर्गति स्त्री० अहार थवुं, नीकणवुं, जेतुं.

નિર્ગન્ધ

૧૭

નિર્જિત

નિર્ગન્ધ ત્રિં ગંધ વગરનું.

નિર્ગન્ધન નં અત્યંત પીડનું, અત્યંત દુઃખ દેવું, વધ કરવો, મારી નાખવું.

નિર્ગન્ધપુષ્પી સ્ત્રીં શીમળાનું ઝાડ.

નિર્ગમ પું બહાર થવું, નીકળવું, જવું, નાશ પામવું, નીકળવાનો માર્ગ, દરવાજો, દાર, માલને પરદેશમાં વેચવા લઈ જવો.

નિર્ગમન નં દરવાજો, બારણું, દાર, બહાર નીકળવું, નીકળવું, પ્રતિહારી, છડીદાર.

નિર્ગુણ પું પરમાત્મા, પરમેશ્વર.

નિર્ગુણ ત્રિં સત્વાદિ ગુણોથી રહિત, ગુણ-રહિત.

નિર્ગુણી સ્ત્રીં નગોડનું ઝાડ.

નિર્ગુણી સ્ત્રીં નગોડનું ઝાડ, કરહાટ વૃક્ષ, કમળકંદ.

નિર્ગૂઢ ત્રિં છાનું, અતિશય યુમ, ઢંકાયેલ.

નિર્ગૂઢ પું ઝાડની ગેદાલ, ઝાડનું કોતર.

નિર્ગન્ધ પું ક્ષપણક-દિગમ્બર સાધુ, ઔદ્ધ ભેદ, એક જાતનો મુનિ, જૈનમુનિ.

નિર્ગન્ધ ત્રિં જુથારી, નિર્ધન, મૂર્ખ, સહાય વગરનું, વૈરાગ્ય પામેલ, વસ્ત્રરહિત, દિગમ્બર.

નિર્ગન્ધક ત્રિં દિગમ્બર, વસ્ત્રરહિત, નિશ્ચળ.

નિર્ગન્ધક પું દિગમ્બર સાધુ, મુનિ ભેદ, જૈન સાધુ.

નિર્ગન્ધન નં મારી નાખવું, વધ કરવો.

નિર્ગન્ધિક પું ક્ષપણક, દિગમ્બર સાધુ, જૈન સાધુ.

નિર્ગન્ધિક ત્રિં ગાંડ વગરનું, નાગું, વસ્ત્ર-રહિત, નિર્ગુણ.

નિર્ગન્ધિકા સ્ત્રીં દિગમ્બર સાધ્વી, જૈન સાધ્વી.

નિર્ગાહ્ય ત્રિં નિશ્ચયે કરી ગ્રહણ કરવાને શક્ય.

નિર્ઘટ ત્રિં ઘડા વગરનો પ્રદેશ વગેરે, ધરત્ક-ય.

૩

નિર્ઘટ પું રાખના કરથી રહિત દુકાન-બજાર, ઘણા માણસોની ગીડદીવાળી દુકાન-બજાર.

નિર્ઘટ અથ્થં ઘડાનો અભાવ.

નિર્ઘટ પું ગ્રંથોનું સૂચીપત્ર, નિર્ઘટ-શબ્દકોશ.

નિર્ઘટક પું નિર્ઘટ-શબ્દકોષ.

નિર્ઘાત પું પવન સાથે અથડાયેલા પવનનો આકાશમાંથી પૃથ્વીપર પડતાં થતો શબ્દ, તોફાની પવનનો સુસઘટ.

નિર્ઘાતન નં વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ યંત્રસાધ્ય ક્ષિપ્ત.

નિર્ઘરિણી સ્ત્રીં નદી.

નિર્ઘૂણ ત્રિં નિર્દય.

નિર્ઘૂણતા સ્ત્રીં નિર્દયપણું.

નિર્ઘૂણત્વ નં નિર્દયપણું.

નિર્ઘોષ પું શબ્દ, અવાજ.

નિર્જન ત્રિં મનુષ્યોના જન્મ-આવવાથી રહિત, એકાંત.

નિર્જય પું જય, ફતેહ.

નિર્જર પું દેવ, જૈનમતપ્રસિદ્ધ જવા-જવ વગેરે સાત પદાર્થો પૈકી પદાર્થ.

નિર્જર નં અમૃત.

નિર્જર ત્રિં વૃદ્ધાવસ્થા વગરનું.

નિર્જરસર્ગપ પું એક જાતનો સરસવ-દેવ સરસવ.

નિર્જરા સ્ત્રીં ગળા વનસ્પતિ, તાલપર્ણી વનસ્પતિ.

નિર્જરાયુ પું ઝોળમાંથી નીકળેલ-મનુષ્ય-પશુ વગેરે.

નિર્જરાયુ ત્રિં ઝોળ વગરનું.

નિર્જર્જલ્ય ત્રિં અત્યંત જર્જર થયેલ.

નિર્જલ ત્રિં જળ વગરનું.

નિર્જલૈકાદશી સ્ત્રીં જોડે મુદ્દ અગીઆરશ.

નિર્જિત ત્રિં પરાજય પામેલ, હારેલ, વશ કરેલ, વશ થયેલ.

નિર્જિતેન્દ્રિય

૨૮

નિર્દારિત

નિર્જિતેન્દ્રિય ત્રિં સર્વ ઇન્દ્રિયોને છત-
નાર-વશ કરનાર.

નિર્જિતેન્દ્રિયગ્રામ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

નિર્જિહ ત્રિં મુખમાંથી બહાર નીકળી
પડેલ છલવાળું, છલ વગરનું.

નિર્જિહ પું દેહકા.

નિર્જીવ ત્રિં નીકળી ગયેલા છલવાળું,
મરણ પામેલ.

નિર્જેતુ ત્રિં છતનાર, હરાવનાર.

નિર્જેર પું પર્વતમાંથી નીકળતો જળપ્ર-
વાહ-ઝરણું-ઝરણુ, સૂર્યનો ઘોડો, ફેત-
રાનો અગ્નિ,

નિર્જેરિણી સ્ત્રીં નદી.

નિર્જેરિન્ પું પર્વત.

નિર્જેરી સ્ત્રીં નદી.

નિર્જેય પું નિશ્ચય, નકકીપણું, વિચાર,
ફેસલો, નાશ, છેલ્લો હરાવ, નીવેડો.

નિર્જેયન નં નિશ્ચય કરવો, નકકી કરવું.

નિર્જેયપાદ પું ફેસલો, નીવેડો.

નિર્જેર પું સૂર્યના ઘોડાઓમાંનો એક.

નિર્જામ પું અત્યંત નમવું.

નિર્જાયક ત્રિં નિર્ણય કરનાર, નિશ્ચય
કરનાર.

નિર્જાયન નં નિર્ણય કરવો, નિશ્ચય કરવો,
હાથીનો નેત્રાપાંગપ્રદેશ.

નિર્ણિત ત્રિં શોધેલ, શુધ્ધ કરેલ, શુધ્ધ
થયેલ, સાફ કરેલ, નિષ્પાપ થયેલ.

નિર્ણિજ્ પું ૩૫, ૨૫૩૫.

નિર્ણિજ્ ત્રિં શુધ્ધ કરનાર, સાફ કરનાર,
નિષ્પાપ કરનાર.

નિર્ણિજ્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

નિર્ણીત ત્રિં નિર્ણય કરેલ, નિશ્ચય કરેલ.

નિર્ણેક પું અત્યંત શુધ્ધ, ચણીબ સાધાર્ણ.

નિર્ણેજક પું ઘોષી.

નિર્ણેજક ત્રિં શુધ્ધ કરનાર, સાફ કરનાર.

નિર્ણેજન નં શુધ્ધ કરવું, સાફ કરવું, પાપ-
રહિત કરવું, શુધ્ધ માટે પ્રાયશ્ચિત.

નિર્ણેતુ ત્રિં નિર્ણય કરનાર, નિશ્ચય કરનાર,
નીવેડો આણનાર.

નિર્ણેતુ પું ન્યાયાધીશ, દસ્તાવેજ, ખત.

નિર્ણેત્ત્વ નં નિર્ણયકરનારપણું, દાખલો,
મુદો

નિર્ણેય ત્રિં નિર્ણય કરવા યોગ્ય, નિશ્ચય
કરવા યોગ્ય.

નિર્દગ્ધિકા સ્ત્રીં ભેંરીમણી.

નિર્દેટ ત્રિં નિર્દય, પારકી નિંદા કરનાર,
કારણરહિત, તીવ્ર.

નિર્દેટ પું મંત્ર.

નિર્દેષ ત્રિં સર્વ પ્રકારે શિક્ષા કરવા યોગ્ય,
શિક્ષાને યોગ્ય.

નિર્દેષ પું શ્દ્ર.

નિર્દેય ત્રિં દયાવગરનું.

નિર્દેયતા સ્ત્રીં નિર્દયપણું.

નિર્દેયત્વ નં નિર્દયપણું.

નિર્દેર પું પર્વતનું ઝરણું.

નિર્દેર ત્રિં નિર્ભય, નિર્લજ્જ, ખૂણું,
કંઠણ, દૂર બોલનાર, પુષ્કળ, ઘણું.

નિર્દેર નં સાર, તત્વ.

નિર્દેરિ સ્ત્રીં પર્વતની ગુફા.

નિર્દેરિવાસિન્ ત્રિં પર્વતની ગુફામાં રહેનાર.

નિર્દેલન નં ચીરવું, ફાડવું.

નિર્દેશ ત્રિં જેના ઉપર દશ દિવસ વીતી
ગયા હોય તે.

નિર્દેશન ત્રિં દાંતવગરનું.

નિર્દેહન ત્રિં અગ્નિરહિત, દાહવગરનું,
બળતરાવગરનું, શાંત, શીતળ.

નિર્દેહની સ્ત્રીં મૂર્વાનો પેલો.

નિર્દેહસ્ અબ્ધં બાળવાને, બાળી નાખવાને.

નિર્દોતુ ત્રિં અત્યંત છેદનાર, કાપનાર, દાન
કરનાર, શુદ્ધ કરનાર.

નિર્દોરતિ ત્રિં ચીરેલ, ફાડેલ.

નિર્દિગ્ધ

૧૨

નિર્મત્સર્ન

નિર્દિગ્ધ ત્રિ० બળવાન, પુષ્ટ, માંસથી
ભરાવદાર, લીધેલ, ખરડેલ.

નિર્દિગ્ધિકા સ્ત્રી० ભોરીગણી.

નિર્દિગ્ધ્ય અવ્ય० દેખાડીને, અતાવીને.

નિર્દિષ્ટ ત્રિ० દેખાડેલ, અતાવેલ, ઉપદેશ કરેલ,
કહેલ, આજ્ઞા કરેલ.

નિર્દિષ્ટા સ્ત્રી० દારૂ હળદર, ઘોળી પાડલ-
વનસ્પતિ.

નિર્દેશ પુ० શાસન, આજ્ઞા, કહેવું, ઉપદેશ,
દેખાડવું, સ્પષ્ટ કરવું, નિશ્ચય, પગાર,
સમીપપ્રતિપાદક એક શબ્દ.

નિર્દેશ ત્રિ० દેશમાંથી નીકળી ગયેલ.

નિર્દેષ્ટ ત્રિ० દેખાડનાર, અતાવનાર, આજ્ઞા
કરનાર, કહેનાર, ઉપદેશ દેનાર, નિશ્ચય
કરનાર.

નિર્દેષિ ત્રિ० દોષવગરનું.

નિર્દ્વન્દ્વ ત્રિ० રાગ-દ્વેષાદિ-સુખ-દુઃખાદિ-
શીતોષ્ણાદિ ભેદહાથી રહિત.

નિર્ધન ત્રિ० ધનરહિત, દરિદ્ર.

નિર્ધન પુ० ઘરડો બળદ.

નિર્ધનતા સ્ત્રી० ધૈન્યરહિતપણું, દરિદ્રપણું.

નિર્ધનત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

નિર્ધર્મ ત્રિ० ધર્મથી બહાર થયેલ, ધર્મબ્રહ્મ.

નિર્ધાર પુ० નિશ્ચય, નક્કી.

નિર્ધારણ ન० ઉપરનો અર્થ, ભૂતિ-ક્રિયા
ગુણ-એ ત્રણમાંના કોઈવડે સમુદાયમાંથી
એક ભાગનું પૃથક્કરણ.

નિર્ધારણીય ત્રિ० નક્કી કરવા યોગ્ય.

નિર્ધારિત ત્રિ० નિશ્ચય કરેલ, નક્કી કરેલ.

નિર્ધારિતવ્ય ત્રિ० નિશ્ચય કરવા યોગ્ય, નક્કી
કરવા યોગ્ય, ભૂતિ-ગુણ-કે-ક્રિયાવડે સ-
મુદાયમાંથી એક ભાગને પૃથક્ કરવા યોગ્ય.

નિર્ધાર્ય ત્રિ० ઉપરના અર્થ, નિઃશંક કર્મ
કરનાર.

નિર્ધાર્ય ન० અવશ્ય નક્કી કરવું તે,

નિર્ધૂત ત્રિ० નિસ્ત્રિંસ ત્રિ० ભુઓ.

નિર્ધૌત ત્રિ० ધોયેલ, સાફ કરેલ.

નિર્ધમાપન ન० વૈષ્ણવસિદ્ધ શરણોદ્ધારણ્ય
એક વ્યાપાર.

નિર્નમસ્કાર ત્રિ० નમસ્કાર નહિ કરનાર,
નહિ નમનાર.

નિર્નાથ ત્રિ० નાથ વિનાનું, ધણી વગરનું.

નિર્નાથતા સ્ત્રી० નહિ ધણીયાતાપણું, અ-
નાથપણું.

નિર્નાથત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

નિર્નિદ્ર ત્રિ० નિદ્રારહિત, જાગ્રત.

નિર્નિદ્રતા સ્ત્રી० નિદ્રારહિતપણું, જાગ્રતપણું.

નિર્નિદ્રત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

નિર્નિમિત્ત ત્રિ० વિનાકારણ, નિમિત્ત વિનાનું.

નિર્બન્ધ પુ० આગ્રહ, હઠ.

નિર્બન્ધિન્ ત્રિ० આગ્રહવાળું, હડીલું.

નિર્બર્હેણ ન० મારવું, ઠાર કરવું, મારી
નાખવું.

નિર્બલ ત્રિ० બળવગરનું, દુર્બળ.

નિર્બાળ ત્રિ० બાળવગરનું, બાળરહિત.

નિર્બાધ પુ० પ્રતિબંધરહિત, અસ્ખલિત,
ઉપદ્રવરહિત, વિવિક્ત, એકાંત, બહાર
કાઢના યોગ્ય, મસ્તકના હાડકાના ભાગમાં
રહેલ મન્મથ-ચરમી.

નિર્બુસ ત્રિ० ફોતરા વગરનું ચોખ્ખું ધાન્ય.

નિર્મગ્ન ત્રિ० ભાગેલ, તૂટેલ.

નિર્મટ ત્રિ० દદ, મળખૂત.

નિર્મય ત્રિ० ભયરહિત.

નિર્મય પુ० રોમ્ય મનુષ્ય એક પુત્ર.

નિર્મર ન० અત્યંત, ઘણું, પુષ્કળ, માદ,
સત્વ, સાર.

નિર્મર ત્રિ० અતિશયવાળું, સત્વવાળું, પ-
ગાર વગરનો ચાકર.

નિર્મરમ્ અવ્ય० અત્યંત, ઘણું.

નિર્મત્સર્ન ન० નિંદા, તિરસ્કાર, પરાભવ,
તરછોડવું, અનર્થક.

નિર્મલિસત

૨૦

નિર્યત્

નિર્મલિસત ત્રિં તિરસ્કારેલ, નિંદેલ, પરા-
ભવ કરેલ, તરછોડેલ.

નિર્ભાગ્ય ત્રિં ભાગ્યવગરનું, અભાગીયું.

નિર્મિંચ અઘ્યં ભેદીને, વીધીને, તોડીને.

નિર્મિચ્છ ત્રિં ભેદેલ, વીધેલ, તોડેલ.

નિર્મુચ્ચ ત્રિં સરળ, સીધું.

નિર્મુતિ ત્રિં પગારવગરનો સેવક વગેરે.

નિર્મદ પુ તોડવું, ભાંગવું, જુડું કરવું.

નિર્મશિક અઘ્યં માંખીઓ વગરનું, નિર્જન,
એકાંત.

નિર્મજ્જ ત્રિં અત્યંત શુદ્ધ.

નિર્મત્સર ત્રિં અત્સરરહિત.

નિર્મથ પું અગ્નિમંથન વૃક્ષ-અરણિ.

નિર્મથન પું ઉપરનો અર્થ.

નિર્મથનિ પું નિર્મથ બુઓ.

નિર્મથ્ય અઘ્યં મથીને. વલોવીને.

નિર્મદ ત્રિં મદ-અભિમાનરહિત, હર્ષ
વગરનું, મદના પાણિ વગરનું.

નિર્મતુષ્ય ત્રિં માણસવગરનું.

નિર્મન્ય નં અગ્નિ ઉત્પન્ન કરવા માટે
ધસાતું લાકડું.

નિર્મમ ત્રિં મમતાવગરનું.

નિર્મમતા સ્ત્રીં મમતારહિતપણું.

નિર્મમત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

નિર્મયાંશ ત્રિં મર્યાદારહિત, ઉદ્ધત.

નિર્મલ ત્રિં મેલવગરનું, શુદ્ધ, સ્વચ્છ.

નિર્મલ નં અત્રક ધાતુ.

નિર્મલતા સ્ત્રીં નિર્મળપણું.

નિર્મલત્વ નં નિર્મળપણું.

નિર્મલોપમ પું સ્ફટિક મણિ.

નિર્મોશક ત્રિં મન્છરરહિત.

નિર્મોશક નં મન્છરનો અભાવ.

નિર્મોસ ત્રિં માંસરહિત, આહાર નહિ
લેવાથી અતિકૃશ તપસ્વી-દરિદ્ર વગેરે.

નિર્મોસવક્ત્ર પું કુમારનો એક અનુચર.

નિર્માણ નં રચના, બનાવટ, અમાપ.

નિર્માણ ત્રિં રચના કરવામાં સાધન શરીર
વગરે, માપરહિત, માનમાં ન આવે તેવું.

નિર્માતૃ ત્રિં બનાવનાર, રચનાર.

નિર્માર્જન નં સાફ કરવું, સ્વચ્છ કરવું.

નિર્માલ્ય નં દેવ ઉપર ચઢી ઉતરેલું દ્રવ્ય,
સ્વચ્છપણું, મળરહિતપણું.

નિર્માલ્યા સ્ત્રીં 'પૃક્ષા' નામે વનસ્પતિ.

નિર્મિત ત્રિં બનાવેલ, રચેલ.

નિર્મિતિ સ્ત્રીં બનાવટ, રચના.

નિર્મુક્ત પું છોડેલી કાંચળીવાળો સાપ.

નિર્મુક્ત ત્રિં છૂટું, અંધનરહિત, પરિવ્રલ-
રહિત, અંધરહિત, વિશેષી.

નિર્મુક્તિ સ્ત્રીં છૂટકારો, છૂટ, મોક્ષ, છોડવું,
મુક્તવું.

નિર્મુદ નં રાગના કરવગરની દુકાન-
બજાર.

નિર્મુદ પું વનસ્પતિ, ખખર, સૂર્ય, આક-
કાનું જાડ.

નિર્મૂલ ત્રિં મૂળરહિત, મૂળવગરનું.

નિર્મૂલન નં ઉખેડી નાખવું, મૂળમાંથી ઉ-
પાડી કાઢવું.

નિર્મૂજસ્ અઘ્યં શુદ્ધ કરવાને, સાફ કરવાને,
દૂર કરવાને, વિનાશ કરવાને.

નિર્મૂષ્ટ ત્રિં છૂટી નાખેલ, લુછાઈ ગયેલ,
સાફ કરેલ.

નિર્મોક પું સર્પની કાંચળી, મુકવું, છોડવું,
ખખર, આકાશ, સાવણિ મનુનો પુત્ર.

નિર્મોકૃ ત્રિં મુકનાર, છોડનાર.

નિર્મોશ પું સંપૂર્ણ મોક્ષ, પ્રેરપ્રેર છુટકારો.

નિર્મોહ ત્રિં મોહરહિત.

નિર્મોહ પું રેવત મનુનો એક પુત્ર, તેરમા
મન્વતરમાં સપ્તર્ષિભેદ.

નિર્મોતુકા સ્ત્રીં કાઠ દિવસ નહિ કરમાતી
એક ઔપધિ.

નિર્યત્ ત્રિં નીકળતું, બહાર જતું.

નિર્યન્ન

૨૧

નિર્વર્તિન

નિર્યન્ન નં નીચોવવું, પીસવું, પીસવું,
સ્વચ્છંદીપણું, સ્વતંત્રતા.

નિર્યન્ન ત્રિં સ્વતંત્ર, સ્વચ્છંદી, ઉદ્ધત.

નિર્યન્નિત ત્રિં સ્વતંત્ર થયેલ, સ્વચ્છંદી
થયેલ, ઉદ્ધત થયેલ.

નિર્યન્નશસ્ત્ર ત્રિં યશ વગરનું.

નિર્યાણ નં હાથીનો નેત્રાપાંગપ્રદેશ, મૂકવું,
છોડવું. માર્ગમાંથી નીકળવું. નીસરવું,
મરણ, યજ્ઞોતે પગે બાંધવાનું દામણ.

નિર્યાત ત્રિં નીકળેલ, ગયેલ, મરણ પામેલ.

નિર્યાતક ત્રિં ઉપાડનાર, ઉંચકનાર, લઇ
જનાર.

નિર્યાતન નં વૈરનો બદલો લેવો. ઉપાય,
સામે આપવું. થાપણ સોંપવી, મારવું,
મારી નાખવું, કરજ વગેરે બદા કરવું.

નિર્યાતિત ત્રિં વૈરનો બદલો લીધેલ, સામે
આપેલ, મારી નાખેલ.

નિર્યાત્ય ત્રિં શુદ્ધ કરવા યોગ્ય, સામે આ-
પવા યોગ્ય.

નિર્યામ પું નાવિક, બલાસી.

નિર્યાય અવ્યં નીકળીને, બહાર જઇને.

નિર્યાસ પું કયાય, કવાય, ઉકાળો, ઝાડ
વગેરેનું છીર, કાઢી ઝાડનો ચુંદર, લાખ
વગેરે, ઝરતું પાણી વગેરે.

નિર્યાસિક ત્રિં નિર્યાસની સમીપનો પ્રદેશ
વગેરે.

નિર્યુક્તિ સ્ત્રીં ભિન્નતા, અયોગ્યપણું, ભેદ.

નિર્યુક્તિક ત્રિં જૂઠું કરેલ, અલગ કરેલ,
યુક્તિરહિત.

નિર્યૂષ પું નિર્યાસ જીવો.

નિર્યૂહ પું મત્તવારણ જીવો, દારૂવેદિકાકાષ્ઠ,
શેખર, મુકુટ ટોચ, દરવાજો, કવાય, ઉકાળો,
માથામાં ઘાસેલી ફૂલની કલગી, ભીંતની
ખીલી, મહેલ વગેરેની ટોચ.

નિર્યોગક્ષેમ ત્રિં અપ્રાપ્ત વિપયની પ્રાપ્તિ

અને પ્રાપ્ત વિપયનું રક્ષણ-એથી રહિત.

નિર્લક્ષણ ત્રિં શુભ લક્ષણરહિત, પાણ્ડુરજી
જીવો.

નિર્લજ્જ ત્રિં લાજવગરનું. બેશરમ.

નિર્લિપ્ત ત્રિં લેપરહિત, મંથનરહિત,
નિઃસંગ.

નિર્લુચ્ચન નં ફોતરાંવગરનું કરવું વગેરે.

નિર્લુણ્ઠન નં લૂટવું, હરવું, મોરવું.

નિર્લેખન નં મેલ વગેરે દૂર કરવો, મેલ
વગેરે દૂર કરવાનું સાધન.

નિર્લેપ ત્રિં લેપરહિત, નહિ ખરડાયેલ,
મંથનરહિત, નિઃસંગ, પરિણામ-હેતુ-સં-
યોગ-વગેરેથી રહિત.

નિર્લોમન ત્રિં ફંવાટાંવગરનું, વાળવગરનું.

નિર્લવ્યંચી સ્ત્રીં સર્પની કાંચળી.

નિર્લક્ષ્ય ત્રિં અવયવાર્થ કથનપૂર્વક
પ્રતિષાદન કરવા યોગ્ય.

નિર્લચન ત્રિં વચનરહિત, ચૂપ રહેલ, ખા-
મોશ મારી ગયેલ, પ્રસિદ્ધ.

નિર્લચન નં નિરૂક્તિ, અવયવાર્થકથન,
પ્રસિદ્ધ.

નિર્લચનીય ત્રિં નિર્લક્ષ્ય જીવો.

નિર્લવ્ણ ત્રિં વનમાંથી નીકળેલ.

નિર્લવ્ણ નં દાન, અન્ન વગેરેનો સંવિભાગ.

નિર્લવ્ણી સ્ત્રીં સર્પની કાંચળી.

નિર્લવ્ણ ત્રિં નિર્લવ્ણ, કંઠણ, નિર્લવ્ણ, સાર.

નિર્લવ્ણન નં દર્શન, જોવું, દેખવું.

નિર્લવ્ણક ત્રિં બનાવનાર, ઉત્પન્ન કરનાર,
સમાપ્ત કરનાર, રદ કરનાર, દૂર કરનાર.

નિર્લવ્ણન નં બનાવવું, ઉત્પન્ન કરવું, સ-
માપ્ત કરવું, રદ કરવું, દૂર રહેવું.

નિર્લવ્ણિત ત્રિં બનાવેલ, ઉત્પન્ન કરેલ,
સમાપ્ત કરેલ.

નિર્લવ્ણિન ત્રિં બનાવનાર, ઉત્પન્ન કરનાર,
સમાપ્ત કરનાર.

નિર્વર્ત્ય

૨૨

નિર્વિકલ્પક

નિર્વર્ત્ય ત્રિં અનાવવા યોગ્ય, ઉત્પન્ન કરવા યોગ્ય, સમાપ્ત કરવા યોગ્ય.

નિર્વર્ત્ય નં વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક કર્મ.

નિર્વહણ નં નાટ્યોક્તિમાં આયુ કથાની સમાપ્તિ, અભિનયનો નિવોહ, નાટકશ્રદ્ધિ વગેરેનું એક અંગ, વધ કરવા, મારવું.

નિર્વહણા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

નિર્વાચ્ય ત્રિં નિર્વક્તવ્ય જુઓ.

નિર્વાચ્ ત્રિં નીકળેલ, બહાર ગયેલ.

નિર્વાણ ત્રિં શાન્ત થયેલ, શત્ય, ખાલી, નિશ્ચળ, મન-પાસી, મુક્ત.

નિર્વાણ નં અસ્ત થવું, શાંત થવું, હાથીનું રનાનું, સંગમ, મોક્ષ, વિશ્રાન્તિ, વિનાશ, હાથીનું એક કર્મ, તે નામે એક માત્રા-વૃત્ત, વિદ્યોપદેશરૂપ એક ગ્રંથ.

નિર્વાણમણ્ડપ પું કાશીમાં મુક્તિમંડપ નામનું એક તીર્થ.

નિર્વાણમસ્તક પું મોક્ષ.

નિર્વાણરુચિ ત્રિં મોક્ષ સાધવામાં આસક્ત.

નિર્વાણરુચિ પું અગીઆરમા મન્વંતરનો દેવભેદ.

નિર્વાણિન પું જૈનમતે ગતઉત્સર્ગિણી કાળમાં થયેલ ખીજ તીથકર.

નિર્વાણી સ્ત્રીં જૈનોની એક શાસન દેવતા.

નિર્વાણી ત્રિં વાણીરહિત, ચૂપ રહેલ વા-કરહિત.

નિર્વાણીક ત્રિં ઉપરના અર્થ.

નિર્વાત ત્રિં વાયુરહિત.

નિર્વાત પું નીકળી ગયેલ વાયુ.

નિર્વાદ પું લોકાપવાદ, નિશ્ચિતવાદ, ગાળ, તુચ્છવાદ.

નિર્વાદ અવ્યં વાદનો અભાવ.

નિર્વાપ પું દાન, પિતૃલોકને પામેલાને ઉ-દેશી દાન.

નિર્વાપણ નં મારવું, મારી નાખવું, વધ,

દાન, શાંત કરવું, હોલવવું.

નિર્વાપન નં ઉપરના અર્થ.

નિર્વાપયિત્ ત્રિં શાંત કરનાર, હોલવનાર.

નિર્વાપિત ત્રિં શાંત કરેલ, હોલવેલ.

નિર્વાપ્ય ત્રિં શાંત કરવા યોગ્ય, હોલવવા યોગ્ય.

નિર્વાપ્ય અવ્યં શાંત કરીને, હોલવીને.

નિર્વાય ત્રિં નિઃશંકપણે કામ કરનાર, નહિ અટકાવી શકાય તેવું, સત્વસંપત્તિથી ઉદ્યમપૂર્વક કાર્ય કરનાર.

નિર્વાસન નં નગર વગેરેમાંથી બહાર કરવું, દેશનિકાલ કરવું, હાંકી કાઢવું, મારી નાખવું, વિસર્જન કરવું, વિદાય કરવું.

નિર્વાસિત ત્રિં નગર વગેરેમાંથી બહાર કરેલ, દેશ નીકાલ કરેલ, હાંકી કાઢેલ, મારી નાખેલ, વિસર્જન કરેલ, વિદાય કરેલ.

નિર્વાસિતવ્ય ત્રિં નગર વગેરેમાંથી બહાર કરવા યોગ્ય, દેશનિકાલપાત્ર, મારી નાખવા યોગ્ય.

નિર્વાસ્ય ત્રિં ઉપરના અર્થ.

નિર્વાસ્ય અવ્યં દેશનિકાલ કરીને, હાંકી કાઢીને, વિસર્જન કરીને, મારી નાખીને.

નિર્વાહ પું કાર્યસંપાદન, કામ ચલાવવું, સમાપ્ત કરવું, નિભાવ, નિભાવી લેવું, ગુજરાન.

નિર્વાહક ત્રિં નિર્વાહ કરનાર, નિભાવનાર, ગુજરાન ચલાવનાર.

નિર્વાહક નં કાર્ય-કારણનો પરસ્પર સંબંધ.

નિર્વાહણ નં નાટ્યોક્તિપ્રસિદ્ધ મુખ્ય-પ્ર-તિમુખ-ગર્ભ-અવમર્શ-નિર્વહણ.

નિર્વિકલ્પ ત્રિં ચેદાંતપ્રસિદ્ધ જ્ઞાન-જ્ઞેયાદિ વિભાગશત્ય બ્રહ્માત્મકાત્મવિષય અખં-ડાકારક એકવિષયક વિશેષ્યવિશેષણતા સંબંધ રહિત જ્ઞાન, યોગશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ નિર્વિકલ્પ સમાધિ.

નિર્વિકલ્પક ત્રિં ઉપરના અર્થ.

निर्विकार

२३

निर्व्याकुल

निर्विकार पु० परमात्मा.

निर्विकार त्रि० विकाररहित.

निर्विघ्न त्रि० विघ्नरहित, निर्विघ्ने.

निर्विचार त्रि० विचाररहित, विचारवगरनुं.

निर्विचार पु० योगशास्त्रप्रसिद्ध ओंकारसमाधि.

निर्विचिकित्स त्रि० संशयरहित, निःशङ्क.

निर्विण्ण त्रि० कंटाण्ड, भेद पाभेद, विरक्त.

निर्वितर्क त्रि० वितर्करहित, संकल्पविकल्प-
रहित.

निर्वितर्क पु० योगशास्त्रप्रसिद्ध ओंकारसमाधि.

निर्विन्ध्य त्रि० विन्ध्यायण पर्वतमांथी नी-
कण्ड.निर्विन्ध्या स्त्री० विन्ध्यायणमांथी नीकण्ठी
ओंकार नहीं.

निर्विवेक त्रि० विवेकवगरनुं, अविवेकी.

निर्विवेकता स्त्री० अविवेकीपण्युं.

निर्विवेकत्व न० अविवेकीपण्युं.

निर्विशङ्क त्रि० शङ्कारहित, निर्भीय.

निर्विशत् त्रि० दाभक्ष यत्तुं, ऐसत्तुं, अनु-
भवत्तुं, भोगवत्तुं, काममांशुं, धातुं, परण्युं

निर्विशेष न० परमशुद्ध.

निर्विशेष त्रि० विशेषरहित, तुल्यव्यपवाण्युं,
सर्वदा समानव्यपवाण्युं.निर्विशेषता स्त्री० विशेषरहितपण्युं, सर्वदा
समानव्यपवाण्युं.

निर्विशेषत्व न० उपरना अर्थ.

निर्विष त्रि० अरवगरनुं, विषरहित.

निर्विषा स्त्री० ओंकार ज्ञतनी वनस्पति.

निर्विषी स्त्री० 'श्यामकन्दा' वनस्पति.

निर्विघ्न त्रि० प्रवेश करेक्ष, दाभक्ष थयेक्ष,
भोगवेक्ष, पगार भण्डेक्ष, करेक्षा विवाह-
वाण्युं, करेक्षा अग्निहोत्रवाण्युं, भोगववा
योग्य, करेक्षा भोगवाण्युं.

निर्वीज त्रि० बीजवगरनुं, कारणरहित.

निर्वीजा स्त्री० ओंकार ज्ञतनी समाधि.

निर्वीर त्रि० वीर वगरनुं, पुत्र वगरनुं.

निर्वीरा स्त्री० पति-पुत्र वगरनी स्त्री.

निर्वीर्य त्रि० वीर्य वगरनुं, निर्वाण, भीक्षु.

निर्वृत त्रि० शांत, स्वस्थ.

निर्वृत न० धर.

निर्वृतात्मन् त्रि० शांत मनवाण्युं, आनंदी
आत्मावाण्युं.

निर्वृति स्त्री० शांति, सुख, भोक्ष, भरण्युं.

निर्वृत्त त्रि० सिद्ध थयेक्ष, अनेक्ष, तैयार
थयेक्ष, समाप्त.

निर्वृत्तशत्रु पु० दापरयुगमां यदुवंशी राजा.

निर्वृत्ति स्त्री० सिद्धि, समाप्ति.

निर्वृत्ति त्रि० आण्डविकाररहित.

निर्वेग त्रि० वेगरहित.

निर्वेद पु० पोतानुं अपमान, परम वैराग्य,
भेद, कंटाण्ड, ओंकार ज्ञतनी पश्चात्ताप.निर्वेदवत् त्रि० परम वैराग्यवान, कंटाणा-
वाण्युं, भेदवाण्युं.निर्वेधिम पु० वैद्यकप्रसिद्ध ज्ञान वीधिवानी
ओंकार विधि.निर्वेश पु० भोग, पगार, भूच्छा, विवाह,
लक्षण्युं, भावुं.निर्वेष्टन न० सुतर चींटवानी नशी, सुतर
चींटवानुं यंत्र.

निर्वेष्टन त्रि० विंटायावगरनुं, वेष्टनरहित.

निर्वेष्टुकाम त्रि० विवाह करवानी भूच्छा-
वाण्युं, प्रवेश करवा भूच्छानार.

निर्वैर त्रि० वैरवगरनुं.

निर्व्यथ त्रि० पीडा वगरनुं.

निर्व्यथन न० अत्यंत पीडनुं, दुःख हेतुं, छिद्र.

निर्व्यपेक्ष त्रि० अपेक्षा वगरनुं, निःस्पृह,
भेदकार.निर्व्यलीक त्रि० भोटापण्युं वगरनुं, निष्कपट,
प्रमाणिक, दुःखवगरनुं.

निर्व्याकुल त्रि० व्याकुण्ड नहि ते.

નિર્વ્યાકુલતા

૨૪

નિવાતકવચ

નિર્વ્યાકુલતા સ્ત્રીં વ્યાકુળપણું નહિ તે.
 નિર્વ્યાકુલત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 નિર્વ્યાજ ત્રિં નિષ્કપટ.
 નિર્વ્યાપાર ત્રિં વ્યાપાર વગરનું, શાંત,
 ધંધા-રોજગારવગરનું.
 નિર્વ્યૂઢ ત્રિં સિદ્ધ થયેલ, તૈયાર થયેલ,
 સમાપ્ત, અપ્રતિબંધ, યથેષ્ટ.
 નિર્વ્યૂહ પું ભીંતમાં ખોડેલી ખીલી.
 નિર્વ્યૂહ ત્રિં વ્યૂહ રચનાવગરનું સૈન્ય વગેરે.
 નિર્હરણ નં ખાળવા માટે મડદા વગેરેને
 લાઇ જવું, બહાર કાઢવું, નાશ પમાડવું.
 નિર્હાર પું પક્ષીઓનો શબ્દ, શબ્દ, અવાજ.
 નિર્હાર પું શરીર વગેરેમાં ખૂતેલું બહાર
 કાઢવું, મળ-મુસાદિનો ત્યાગ, મડદાને
 ખાળવા માટે બહાર લઇ જવું, યથેષ્ટ
 વિનિયોગ, લેવું, લઇ લેવું.
 નિર્હારક ત્રિં હરી જનાર, લઇ જનાર,
 મરેલાને ખાળવા માટે લઇ જનાર.
 નિર્હારિન્ પું દૂર સુધી જનાર ગંધ.
 નિર્હારિન્ ત્રિં નિર્હારક જુઓ.
 નિર્હિમ અવ્યં હિમનો અભાવ.
 નિર્હિમ ત્રિં હિમવગરનું.
 નિર્હૃત ત્રિં હરણ કરેલ, મડદાને ખાળવા
 માટે બહાર કાઢેલ.
 નિર્હૃતિ સ્ત્રીં નાશ, હરણ, નારકી શોભા.
 નિર્હૃતિ ત્રિં હૃથીઆરવગરનું.
 નિર્હાર પું નિર્હાર જુઓ.
 નિર્હાર પું અત્યંત હાસ.
 નિલય પું ઘર, રહેવાનું સ્થળ, સંપૂર્ણ ક્ષય,
 અદર્શન.
 નિલયન નં ઘર, માળો વગેરે આશ્રયસ્થાન,
 ભેટવું, મંગંધ.
 નિલાયિન્ ત્રિં રહેનાર, ક્ષીન થનાર, વ-
 સનાર.
 નિલાયિતા સ્ત્રીં રહેવાપણું, રહેનારપણું.

નિલાયિત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 નિલિમ્પ પું દેવ.
 નિલિમ્પા સ્ત્રીં ગાય.
 નિલિમ્પિકા સ્ત્રીં ગાય.
 નિલીન ત્રિં અત્યંત મંગંધવાળું, ભેટલ,
 મૂળમાંથી નાશ પામેલ, રૂપાંતર થયેલ.
 નિલીનક ત્રિં અત્યંત મંગંધવાળાની સમી-
 પનો પ્રદેશ વગેરે.
 નિવચન નં નિરંતર વચન.
 નિવચન અવ્યં વચનનો અભાવ.
 નિવચન અવ્યં વચનનો નિયમ.
 નિવત્ ત્રિં નિચે ગયેલ, નીચે થયેલ.
 નિવપન નં પિતૃવગેરેને ઉદેશી દાન.
 નિવર ત્રિં નિવારનાર, અટકાવનાર.
 નિવરા સ્ત્રીં કુંવારી કન્યા.
 નિવર્તક ત્રિં પાછું લાવનાર, પાછું ફર-
 નાર, પશ્ચાત્તાપ કરનાર.
 નિવર્તન નં નિવારવું, પાછા ફરવું, પાછા
 વાળવું, પશ્ચાત્તાપ કરવો.
 નિવર્હણ નં વધ કરવો, મારવું, મારી
 નાખવું.
 નિવર્હિત ત્રિં વધ કરેલ, મારી નાખેલ,
 ઠાર કરેલ.
 નિવસત્ ત્રિં વસવું, રહેવું.
 નિવસતિ સ્ત્રીં ઘર, રહેઠાણ.
 નિવસથ પું ગામ.
 નિવસન નં ઘર, વસ્ત્ર, પહેરવું, ઢાંકવું.
 નિવહ પું સમૂહ, સાત વાયુમાનો એક વાયુ.
 નિવાકુ ત્રિં નિરંતર બોલવાના સ્વભા-
 વવાળું.
 નિવાત પું મજબૂત બંધન, આશ્રય.
 નિવાત ત્રિં વાયુ વગરનો પ્રદેશ વગેરે,
 બંધનવાળું.
 નિવાતકવચ પું હિરણ્યકશિપુના પુત્ર પ્ર-
 હ્લાદ દૈત્યનો એક પુત્ર.

નિવાન્યવત્સા

૨૧

નિવેદન

નિવાન્યવત્સા સ્ત્રી૦ નીચેનો શબ્દ જુઓ.

નિવાન્યા સ્ત્રી૦ પારકા વાજડો ધવડાવી

દોહવાતી મરણ પામેલા વાજડાવાળી ગાય.

નિવાપ પુ૦ દાન, પિતૃ વગેરેને ઉદ્દેશી અ-
પાતૃ દાન, ક્ષેત્ર.

નિવાપક ત્રિ૦ વાવનાર.

નિવાર પુ૦ એક જાતનું ધાન્ય.

નિવારક ત્રિ૦ વારનાર, અટકાવનાર.

નિવારણ ન૦ વારતું, અટકાવતું.

નિવારણીય ત્રિ૦ વારવા યોગ્ય, અટકાવવા
યોગ્ય.

નિવારયત્ ત્રિ૦ વારતું, અટકાવતું.

નિવારિત ત્રિ૦ વારેલ, અટકાયેલ.

નિવારિતવ્ય ત્રિ૦ વારવા યોગ્ય, અટકાવવા
યોગ્ય.નિવાસ પુ૦ વાસ, રહેઠાણ, ઘર, આશ્રય,
વાસ.

નિવાસક ત્રિ૦ ઘરની પાસેનું.

નિવાસિન્ ત્રિ૦ નિવાસ કરનાર, રહેનાર,
વસનાર, ધરવાળું.નિવિઙ ત્રિ૦ દૂદ, ગાદ ધાટું, ઘટ, પ્રવેશ
ન થાય તેવું, ગીડદીવાળું, વાંકા નાકવાળું,
નકટું.

નિવિઙા સ્ત્રી૦ વાંકું નાક, નમેલું નાક.

નિવિઙિષ ત્રિ૦ નિવિઙ જુઓ, વાંકા નાક-
વાળું, નકટું.

નિવિદ્ સ્ત્રી૦ વાણી.

નિવિદ્વાન ન૦ ઐકાદિક યત્ન.

નિવિરીસ ત્રિ૦ નિવિઙ જુઓ, નમેલા
નાકવાળું.

નિવિરીસા સ્ત્રી૦ નમેલું નાક, નકટું નાક.

નિવિવૃત્સત્ ત્રિ૦ પાછું કરવા ઇચ્છતું,
અટકાવવા ઇચ્છતું.નિવિષ્ટ ત્રિ૦ એકાગ્ર, મનના અભિનિવે-
શવાળું.

૪

નિવીત ન૦ કંઠમાં લટકતી જનોઈ, ઓઢેલું
વસ્ત્ર.

નિવીતિન્ ત્રિ૦ કંઠમાં લટકતી જનોઈવાળું.

નિવૃત્ત સ્ત્રી૦ તે નામે એક છંદ.

નિવૃત્ત ન૦ ઉત્તરીય વસ્ત્ર, ઉત્તરાસણ.

નિવૃત્ત ત્રિ૦ ધારણ કરેલ વસ્ત્ર વગેરે.

નિવૃત્તિ સ્ત્રી૦ ઢાંકણ, ઓઢણ, આચ્છાદન.

નિવૃત્ત ન૦ નિવૃત્તિ, મનનું વિષયોથી ઉ-
પરામ પામતું, શાંતિ, અભાવ, નિવૃત્તિ-
પૂર્વક કર્મ, ચેષ્ટા.નિવૃત્ત ત્રિ૦ નિવૃત્તિ પામેલ, નિવૃત્તિવાળું,
વિષયોથી દૂર થયેલા મનવાળું, શાંત,
ચેષ્ટારહિત, કામવગરનું.નિવૃત્તકારણ ત્રિ૦ વિષયપ્રપંચથી રહિત
થયેલા મનવાળું.નિવૃત્તવૃત્તિ ત્રિ૦ વ્યાપાર-ધંધો જેણે છોડી
દીધો હોય તે.નિવૃત્તસન્તાપ ત્રિ૦ દૂર થયેલા સંતાપવાળું,
છોડેલા સંતાપવાળું.

નિવૃત્તસન્તાપન ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.

નિવૃત્તસન્તાપનીય ન૦ તે નામે એક
રસાણ.નિવૃત્તાત્મન્ ત્રિ૦ વિષયોથી ઉપરામ પામેલા
અંતઃકરણવાળું, વિષયો ઉપરની પ્રીતિથી
રહિત મનવાળું.

નિવૃત્તાત્મન્ પુ૦ વિષય.

નિવૃત્તિ સ્ત્રી૦ ન્યાયમતસિદ્ધ એક યત્ન,
નવરાસ, પુરસદ, વિરામ, ઉપરામ.

નિવૃત્ત્યાત્મન્ પુ૦ નિષેધ.

નિવેદક ત્રિ૦ જણાવનાર, અર્પણ કરનાર,
વિનતિ કરનાર.નિવેદન ન૦ જણાવવું, અર્પણ કરવું, વિનતિ
કરવી.નિવેદન ત્રિ૦ જણાવનાર, અર્પણ કરનાર,
વિનતિ કરનાર.

निवेदनीय

२६

निशात

निवेदनीय त्रि० जलुपवा योग्य, अर्पणु करवा योग्य, विनति करवा योग्य.

निवेदयत् त्रि० जलुपवत्, अर्पणु करतुं, विनति करतुं.

निवेदयिषत् त्रि० जलुपवा छम्छतुं, अर्पणु करवा छम्छतुं, विनति करवा छम्छतुं.

निवेदयिषु त्रि० जलुपवा छम्छनार, अर्पणु करवा छम्छनार, विनति करवा छम्छनार.

निवेश पु० प्रवेश, पेसवुं, जेसवुं, धर, निवासस्थान, विवाह, छावणी.

निवेशन न० धर, नगर, प्रवेश, पेसवुं, उला रहेवुं, स्थिति करवी, जेसवुं, भूकवुं, स्थापतुं.

निवेशन त्रि० प्रवेश करनार, स्थिति करनार, भूकनार.

निवेशनी स्त्री० पृथ्वी.

निवेशनीय त्रि० प्रवेश करवा योग्य, स्थिति करवा योग्य, भूकवा योग्य.

निवेशवत् त्रि० प्रवेशवाणुं, स्थितिवाणुं, विन्यासवाणुं.

निवेशित त्रि० प्रवेशेल, पेसेल, स्थिति करेल, जेहेल, भूकेल, स्थापेल.

निवेशितव्य त्रि० निवेशनीय जुओ.

निवेद्य त्रि० निवेशनीय जुओ.

निवेद्य अव्य० प्रवेश करावीने, स्थिति करावीने,

निवेप्य न० व्याप्ति, व्यापवुं, फैलावुं.

निवेप्य त्रि० व्यापवा योग्य, फैलावा योग्य.

निवेप्य पु० व्यापक ओके देव, जाकणनुं पाणी, इद्रदेव, आवर्त-पाणीनी कुमरी.

निव्याधिन् पु० इद्रदेव.

निव्याधिन् त्रि० अत्यंत व्यापक.

निव्यह न० दह निव्य, आग्रह.

मिह स्त्री० रात्रि, हणहर.

मिहट पु० जणहेवने ओके पुत्र.

निशाब्द त्रि० जयां शब्द न होय ते, शब्दरहित.

निशामन न० दर्शन, इष्टि, जेवुं, देणवुं, सांभणवुं.

निशामयत् त्रि० सांभणतुं, श्रवणु करतुं.

निशामय्य अव्य० सांभणीने.

निशाम्य अव्य० सांभणीने.

निशरण न० भारवुं, भारी नाणवुं.

निशा स्त्री० रात्रि, हणहर, ज्योतिषप्रसिद्ध भेष वगेरे राशि.

निशाकर पु० चंद्र, कपूर, कुंडो.

निशाकेतु पु० चंद्र, कपूर.

निशाख्या स्त्री० हणहर.

निशागण पु० रात्रिज्योति सभूह.

निशाचर पु० राक्षस, शिआण, धुवड, सर्प, पिशाच वगेरे.

निशाचर त्रि० रात्रे करनार, रात्रिजे विचरनार.

निशाचरता स्त्री० राक्षसपणुं.

निशाचरत्व न० राक्षसपणुं.

निशाचरपति पु० शिव, राक्षसेश्वर रावण, राक्षसोने राज.

निशाचरी स्त्री० राक्षसी, शिआण स्त्री, धुवड भादा, सापेल, कुलटा स्त्री, प्रेशिनी नामे ओके गंधद्रव्य.

निशाचर्मन् पु० अंधकार.

निशाजल न० छिमनुं पाणी, जाकण.

निशाट पु० धुवड, राक्षस वगेरे.

निशाट त्रि० रात्रे लभनार, रात्रिमां लटकनार.

निशाटक त्रि० उपरना अर्थ.

निशाटक पु० युगण.

निशाटन पु० धुवड.

निशाटन त्रि० निशाट त्रि० जुओ.

निशात त्रि० तेज करेल, तीक्ष्ण करेल.

નિશાત્યય

૨૭

નિશુમ્ભિન્

નિશાત્યય પુ૦ રાત્રિનો અંત, પ્રભાત, સવાર, પરાદીયું.
 નિશાદ પુ૦ નિષાદ-ભીલ.
 નિશાદ ત્રિ૦ રાત્રે ભોજન કરનાર.
 નિશાદતા સ્ત્રી૦ નિષાદપણું, ભીલપણું.
 નિશાદન ન૦ રાત્રે ભોજન.
 નિશાદર્શિન્ પુ૦ ધ્રુવડ, બિલાડો વગેરે.
 નિશાદર્શિન્ ત્રિ૦ રાત્રે જોનાર.
 નિશાદિ પુ૦ સાયંસંધ્યા.
 નિશાન ન૦ તીક્ષ્ણ કરવું.
 નિશાનાથ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.
 નિશાન્ત ન૦ ભવન. ઘર, અંત:પુર, જનાનખાનું.
 નિશાન્ત પુ૦ રાત્રિનો અંત, પ્રભાત, પરાદ.
 નિશાન્ત ત્રિ૦ અત્યંત શાન્ત.
 નિશાન્તનારી સ્ત્રી૦ અંત:પુરની સ્ત્રી.
 નિશાન્તીય ત્રિ૦ ઘરની પાસેનું.
 નિશાન્ધ ત્રિ૦ રાત્રે આધણું, રતાંધણું.
 નિશાન્ધા સ્ત્રી૦ 'જલુકા' નામે એક વેલો.
 નિશાન્ધ્ય ન૦ રાત્રે આંધળાપણું, રતાંધળાપણું.
 નિશાપતિ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.
 નિશાપુત્ર પુ૦ ખેચર-નક્ષત્ર-તારા વગેરે.
 નિશાપુષ્પ ન૦ પોયણું, રાત્રિવિકાસી કમળ, ડુંડું.
 નિશાબલ પુ૦ મેપ-વૃધ-ધન-કર્ક-મિથુન-મકર-એ છ રાશિ.
 નિશામઙ્ગા સ્ત્રી૦ 'દુઘપુચ્છી' નામે એક વનસ્પતિ.
 નિશામણિ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.
 નિશામન ન૦ દેખવું, જોવું, સાંભળવું.
 નિશામુખ ન૦ પ્રદોષ-રાત્રિનો આરંભ.
 નિશામૃગ પુ૦ શિયાળ.
 નિશામૃગી સ્ત્રી૦ શિયાળવી.
 નિશારણ ન૦ મારી નાખવું, મારવું.
 નિશારત્ન ન૦ ચંદ્ર, કપૂર.

નિશારુક પુ૦ સંગીતશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક રૂપક.
 નિશારુક ત્રિ૦ અત્યંત હિંસક.
 નિશાચન પુ૦ શણું ઝાડ.
 નિશાચિહાર પુ૦ રાક્ષસ.
 નિશાચિહારી સ્ત્રી૦ રાક્ષસી.
 નિશાચુન્દ ન૦ રાત્રિઓનો સમૂહ.
 નિશાચેદિન્ પુ૦ કુકડો.
 નિશાહસ પુ૦ કુમુદ-પોયણું.
 નિશાહ્વા સ્ત્રી૦ હળદર.
 નિશિત ત્રિ૦ તેજ કરેલ, તીક્ષ્ણ કરેલ, સાણ ઉપર ધસેલ.
 નિશિત ન૦ લોહું.
 નિશિતા સ્ત્રી૦ મધ્યરાત્રિ.
 નિશિતિ સ્ત્રી૦ છાલવું, સૂક્ષ્મ કરવું, પાતળું કરવું.
 નિશિપાલક ન૦ તે નામે એક છંદ.
 નિશિપાલક પુ૦ એક જાતનો પેહેરગીર.
 નિશિપુષ્પા સ્ત્રી૦ 'શેફાલિકા' નામે એક વનસ્પતિ.
 નિશિપુષ્પી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 નિશીથ પુ૦ અર્ધરાત્રિ, મધ્યરાત.
 નિશીથિની સ્ત્રી૦ રાત્રિ.
 નિશીથિનીનાથ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.
 નિશીથિનીપ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.
 નિશીથિનીપતિ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.
 નિશીથિનીશ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.
 નિશીથિનીશ્વર પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.
 નિશીથ્યા સ્ત્રી૦ રાત્રિ.
 નિશુમ્ભ પુ૦ વધ, મારવું, મારી નાખવું, હિંસા કરવી, મર્દન કરવું, તે નામે એક અસુર.
 નિશુમ્ભ ન૦ મારવું, મારી નાખવું.
 નિશુમ્ભમથિની સ્ત્રી૦ દુર્ગા દેવી.
 નિશુમ્ભમર્દિની સ્ત્રી૦ દુર્ગા દેવી.
 નિશુમ્ભિન્ પુ૦ તે નામે એક યુદ્ધ.
 નિશુમ્ભિન્ ત્રિ૦ નાશ કરનાર, એંદાર કરનાર.

નિઘૃમ્મ

૨૮

નિષદ્યા

નિઘૃમ્મ પું સંયંધ પામી હરણુ કરનાર-
પૂષાદેવનો એક બકરો.

નિશૈત પું બગલો.

નિશૈતી સ્ત્રીં બગલી.

નિશ્ચત્વારિંશ ત્રિં ચાળીસ ઉપર ગયેલ,
ચાળીસમાંથી બહાર નીકળી ગયેલ.

નિશ્ચય પું નિશ્ચય, સિદ્ધાંત, વિષયપરિ-
ચ્છેદ, ભુદ્ધિની એક અસાધારણ વૃત્તિ, તે
નામે એક અર્થોલંકાર.

નિશ્ચર પું અગીઆરમા મન્વંતરનો સપ્ત-
ધિમેદ.

નિશ્ચલ ત્રિં અચળ, સ્થિર.

નિશ્ચલા સ્ત્રીં પૃથ્વી, શાલપર્ણી નામે એક
વનસ્પતિ.

નિશ્ચલાઙ્ગ પું બગલો.

નિશ્ચલાઙ્ગ ત્રિં સ્થિર અંગવાળું.

નિશ્ચલાઙ્ગી સ્ત્રીં બગલી.

નિશ્ચાયક ત્રિં નિશ્ચય કરનાર, નિર્ણય
કરનાર.

નિશ્ચારક પું વાયુ, મળનો ત્યાગ કરવો.

નિશ્ચારક ત્રિં સ્વચ્છંદી, ગતિરહિત, દ્વંત-
રહિત.

નિશ્ચિત ત્રિં નિશ્ચય કરેલ, નક્કી કરેલ.

નિશ્ચિતા સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.

નિશ્ચિત્ય અવ્યં નિશ્ચય કરીને, નક્કી કરીને.

નિશ્ચિન્ત ત્રિં ચિંતા વગરનું.

નિશ્ચીરા સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.

નિશ્ચીયમાન ત્રિં નિશ્ચય કરાતું, નક્કી
કરાતું.

નિશ્ચીરા સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.

નિશ્ચુક્ષણ નં દાંત સાફ કરવાનું કાષ્ટ ચૂર્ણ.

નિશ્ચેષ્ટ ત્રિં ચેષ્ટારહિત, શક્તિરહિત, દુર્બળ.

નિશ્ચેષ્ટાકરણ નં કામદેવનું એક આણ,
તે નામે એક ઔષધિ.

નિશ્ચયવન પું વૈવસ્વન મન્વંતરના સપ્ત-

ધિર્માનો એક ઋષિ, તે નામે એક અશ્વિ
નિશ્ચયવન ત્રિં ચ્યુતિરહિત.

નિષ્કલ્પન્દસ્ ત્રિં વેદાધ્યયનરહિત.

નિષ્ક ત્રિં સમાધિનિષ્ક, ચિત્તની એકા-
ગ્રતાવાળું.

નિશ્વાસ પું નિશાસો મૂકવો, પ્રાણવાયુને
બહાર કાઢવાનો એક આપાર.

નિશ્વાસસંહિતા સ્ત્રીં શિવે રચેલ પાશુપત
એક શાસ્ત્ર.

નિષ્શ્રેયસ નં મોક્ષ.

નિષ્શ્રેયસકર ત્રિં મોક્ષદાયી, મુક્તિ કરનાર.

નિષ્શ્વસન નં નિશાસો મૂકવો.

નિષ્શ્વાસ પું ઉપરનો અર્થ.

નિષ્ મ્વાં પં સં સેટ્ સંચિત્વું, છાંટવું.

નિષઙ્ગ પું બાણ રાખવાનો લાથો, અત્યંત
સંગ, તરવાર, ધનુષ.

નિષઙ્ગધિ પું આલિંગન, ભેટવું.

નિષઙ્ગધિ પું તરવારનું મ્થાન.

નિષઙ્ગિન્ ત્રિં ધનુષધારી, તરવાર ધારણ
કરનાર, અત્યંત સંગવાળું, લાથાવાળું.

નિષઙ્ગિન્ પું બાણ રાખવાનો લાથો, તે
નામે ધૃતરાષ્ટ્રનો એક પુત્ર.

નિષળ્લ ત્રિં ખેડેલ, ખેસેલ.

નિષળ્લક ત્રિં ઉપરના અર્થ.

નિષળ્લક નં આસન, ખેડ.

નિષત્સ્તુ ત્રિં ખેડેલ, ખેસેલ.

નિષદ્ સ્ત્રીં યજ્ઞદીક્ષા, અમુક વેદવાક્ય,
ઉપસદન.

નિષદ્ ત્રિં ખેસાડનાર, ખેસનાર,

નિષદ પું નિષાદ જુઓ.

નિષદન નં ઘર, ખેસવાનું સ્થાન, ખેસવું,
સ્થિતિ.

નિષદન પું નિષાદ જુઓ.

નિષદ્યા સ્ત્રીં બળ્લર, હાટ, દુકાન, નાની
ખાટસી, આસન, ખેડક.

નિષદ્ધર

૨૨

નિષ્કર્ષ

નિષદ્ધર પું કાદવ, એસનારમાં એક એક
ગતનો અપાદ.

નિષદ્ધરી સ્ત્રીં રાત્રિ.

નિષધ પું તે નામે એક પર્વત, સૂર્યવંશી
રામપુત્ર કુશનો પૌત્ર એક રાજા, જન-
મેજ્ય પછીના એક રાજાનો પુત્ર, નિ-
પાદ સ્વર, કુશરાજાનો એક પુત્ર.

નિષધ પું બહું તે નામે એક દેશ.

નિષધ ત્રિં કક્ષુ.

નિષધા સ્ત્રીં નલરાજાની નગરી.

નિષાદ પું અંકાળ, હિસ્સગતિ, નિપાદ સ્વર,
તે નામે એક દેશ, પ્રાત્નલુપ્તી શબ્દ ક-
ન્યામાં ઉત્પન્ન થયેલ વળુંચંકર.

નિષાદકર્ણ પું તે નામે એક દેશ.

નિષાદવત્ પું નિપાદ સ્વર.

નિષાદવત્ ત્રિં નિપાદ સ્વરવાળું ગાયન
વગેરે.

નિષાદિત નં એસાડવું.

નિષાદિત ત્રિં એસાડેલ.

નિષાદિતિન્ ત્રિં એસાડનાર.

નિષાદિન્ પું હાથીનો માવત.

નિષાદિન્ ત્રિં એકેલ.

નિષિત્ત ત્રિં અત્યંત સીચેલ, છાંટેલ, ના-
મેજ, સ્થાપેલ.

નિષિત્ત નં વીર્ય.

નિષિત્ત પું વીર્યથી ઉત્પન્ન થયેલ ગર્ભ.

નિષિદ્ધ ત્રિં રોકેલ, અટકાવેલ, નિષેધેલ,
નિંધ, દૂષિત, મનાઈ કરેલ.

નિષીદત્ ત્રિં એસવું.

નિષૂદન ત્રિં નાશ કરનાર, મારનાર.

નિષૂદન નં વધ, મારવું, મારી નાખવું.

નિષેક પું પાણી વગેરે અત્યંત છાંટવું,
ગભાંધાન, સીચવું, નાખવું.

નિષેચન નં સીચવું, નાખવું, સ્થાપવું,
ગભાંધાન.

નિષેચિત્ ત્રિં સીચનાર, નાખનાર, સ્થા-

પનાર, ગભાંધાન કરનાર.

નિષેદિવસ્ ત્રિં એકેલ.

નિષેદુગ્રી સ્ત્રીં એકેલી.

નિષેદ્ધૃ ત્રિં નિષેધ કરનાર, અટકાવનાર,
રોકનાર, મનાઈ કરનાર.

નિષેધ પું રોકવું, અટકાવવું, મનાઈ, નિ-
ષેધવાક્ય.

નિષેધક ત્રિં રોકનાર, અટકાવનાર, મનાઈ
કરનાર.

નિષેધવિધિ પું અભાગે ઈષ્ટ સાધનતા -
બોધક વાક્ય.

નિષેધિન્ ત્રિં નિષેધક જુઓ.

નિષેવણ નં સેવવું, ચાકરી કરવી, પાળવું,
ચોટી રહેવું.

નિષેવણીય ત્રિં સેવવા યોગ્ય, ચાકરી
કરવા યોગ્ય, પાળવા યોગ્ય.

નિષેવિત ત્રિં સેવેલ, ચાકરી કરેલ, પાળેલ.

નિષેવિત્ ત્રિં સેવનાર, ચાકરી કરનાર,
પાળનાર.

નિષેવિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

નિષ્કૃ ચું આં અં સેટ માપવું, વજન
કરવું, તોળવું.

નિષ્ક પું નં એક સો આઠ રૂપીઆભાર,
એક સો આઠ તોલાનું વજન, એક તોલા,
છાતી ઉપર પહેરવાનો દાગીનો, સોનાનું
પાત્ર, સોના મહેર, પણ, સોળ દ્રમ્મ,
ચાર પૈસાભાર, ચોસઠ પૈસાભાર.

નિષ્કણ્ટક ત્રિં કાંટા વગરનું, દુઃખરહિત,
ખીડા વગરનું, નડતર વગરનું, નિર્બાધ,
પ્રતિબંધરહિત.

નિષ્કણ્ટ પું “વરુણક્ષ” નામે વનરૂપિત.

નિષ્કમ્ય ત્રિં કંપ રહિત.

નિષ્કમ્મુ પું તે નામે એક દેવસેનાધિપતિ.

નિષ્કર્મન્ ત્રિં કર્મરહિત.

નિષ્કરુણ ત્રિં નિર્દય.

નિષ્કર્ષ પું નિશ્ચય, અમુક સ્વરૂપમાં માપ,

નિષ્કર્ષણ

૩૦

નિષ્કૃતિ

નીચોલાર્થ, સિદ્ધાંત, અહાર કાઢવું, નીચોવવું.
 નિષ્કર્ષણ નં અહાર કાઢવું, ખેંચી કાઢવું.
 નિષ્કલ ત્રિં કળાશન્ય, કળા વગરનું, અ-
 વયવ રહિત, સંપૂર્ણ, કળા વગેરે વ્યાપારથી
 રહિત.

નિષ્કલ પું પરમાત્મા.

નિષ્કલા સ્ત્રીં ઋતુધર્મથી રહિત થયેલી
 વૃદ્ધ સ્ત્રી.

નિષ્કલી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

નિષ્કવાય ત્રિં મનના રાગ-દ્રેષાદિ દોષ-
 રહિત.

નિષ્કવાય પું જ્ઞાનભેદ-ભાવી ઉત્સર્પિણી
 કાળમાં થનાર તેરમા જૈન તીર્થંકર.

નિષ્કાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
 એક શબ્દગણ.

નિષ્કામ ત્રિં વિષય ભોગની ઇચ્છારહિત,
 કામ વાસનારહિત.

નિષ્કારણ ત્રિં કારણ રહિત.

નિષ્કાપુરુષ પું કાયર નહિ તે, દુષ્ટતા
 રહિત પુરુષ, ઉચ્ચકુળનો.

નિષ્કાલક ત્રિં મુડેલા કેશ-વાળવાળું,
 ગુમાવેલા સમયવાળું, ગાળેલા સમયવાળું.

નિષ્કાલક અવ્યં કાળાશનો અભાવ.

નિષ્કાલન નં ચલાવવું, હાંકવું, મારવું,
 મારી નાખવું.

નિષ્કાલિક અવ્યં સમયે નહિ હોવાપણું.

નિષ્કાલિક ત્રિં નેતા વગરનું, જોતા
 રહિત, અજન્ય-અજ્ઞાત.

નિષ્કાશ પું અહાર કાઢવું, ખેંચી કાઢવું,
 નીકળવું, ઓશરી, પરસાળ, છળું.

નિષ્કાશિત ત્રિં અહાર કાઢેલ, ખેંચી
 કાઢેલ, સ્થાપેલ, અધિકૃત કરેલ, દેશ
 નીકાલ કરેલ, દૂર કરેલ.

નિષ્કાશિન્ ત્રિં અહાર કાઢનાર, ખેંચી
 કાઢનાર, દેશ નીકાલ કરનાર, હાંકી કાઢનાર.

નિષ્કાશિની સ્ત્રીં પોતાના સ્વામીના

તાબામાં નહિ રહેલી ચાકરડી.

નિષ્કાપ પું તાપને કીધે તપેલી વગેરેમાં
 નીચે ચોટી ગયેલ દૂધનો ભાગ.

નિષ્કાસ પું નિષ્કાશ જીઓ.

નિષ્કાસિત ત્રિં નિષ્કાશિત જીઓ.

નિષ્કાસિન્ ત્રિં નિષ્કાશિન્ જીઓ.

નિષ્કાસિની સ્ત્રીં નિષ્કાશિની જીઓ.

નિષ્કિચ્છન ત્રિં નિર્ધન, દરિદ્ર, વિપયાન્તર-
 શત્ય.

નિષ્કિચ્છનતા સ્ત્રીં નિર્ધનપણું, દરિદ્રપણું,
 વિપયાન્તરશત્યપણું.

નિષ્કિચ્છનત્ય નં ઉપરના અર્થ.

નિષ્કુટ પું ધરતી પાસે રહેલ ઉપવન-
 અગીચો, ક્યારો, ખેતર, રાત્રીઓનું જ-
 નાનખાનું, તે નામે એક પર્વત.

નિષ્કુટિ સ્ત્રીં એલચી.

નિષ્કુટિકા સ્ત્રીં ક્રાંતિક સ્વામીની અનુચર
 એક માતૃકા.

નિષ્કુટી સ્ત્રીં એલચી.

નિષ્કુમ્મ પું 'દન્તી' વૃક્ષ.

નિષ્કુમ્મ ત્રિં ઘડા વગરનું.

નિષ્કુલ ત્રિં અવયવસમૂહ રહિત, ફેતરા
 વગેરેથી રહિત, સર્પિડ વગેરે કુળથી રહિત.

નિષ્કુલીકરણ નં ફેતરા વગેરેથી રહિત
 કરવું, કુળરહિત કરવું.

નિષ્કુલીકૃત ત્રિં ફેતરા વગેરેથી રહિત
 કરેલ, કુળરહિત કરેલ.

નિષ્કુપિત ત્રિં છાંતરરહિત કરેલ, ફેતરા
 વગેરેથી છૂટું કરેલ, ફેલેલ.

નિષ્કુપિત પું મરૂદશણુભેદ.

નિષ્કુહ પું વૃક્ષ વગેરેમાં પોતાની મેળે
 થયેલ ટોટર-ગદોલ, કોતર.

નિષ્કૃત ત્રિં ઉદાસીન, ખેદકાર, નિશ્ચિંત,
 નહિ કરેલ, નહિ ગણેલ, નહિ આચરેલ,
 માફ કરેલ.

નિષ્કૃતિ સ્ત્રીં અલ્લો, પાપ વગેરેથી છૂટવું,

નિષ્ક્રુષ્ટ

૩૧

નિષ્ક્રુષ્ટ

ઉદ્ધાર, પ્રાયશ્ચિત, અપમાન, નહિ ગણુ-
કારવું, કરજમાંથી છૂટવું.

નિષ્ક્રુષ્ટ ત્રિં સારાંશ, નિશ્ચય કરેલ, નીચોસાર્થ.

નિષ્કેવલ્ય પું. યત્ર સંબંધી એક શસ્ત્ર,
તે શસ્ત્રથી ગ્રહણ કરવા યોગ્ય, યત્રપાત્ર
રૂપ ગ્રહ.

નિષ્કૈવલ્ય ત્રિં પાપાદિ કર્મ, અન્યની
મદાય નહિ લેનાર, મોક્ષરહિત.

નિષ્કોષ ત્રિં મ્યાન વગરનું, કોષરહિત.

નિષ્કોષણ નં. અંદરના અવયવોને બહાર
કાઢવા, કોણવું.

નિષ્કોષણક ત્રિં અંદરના અવયવોને
બહાર કાઢનાર, કોણનાર.

નિષ્કોષણીય ત્રિં બહાર કાઢવા યોગ્ય,
કોણવા યોગ્ય.

નિષ્કોષિતવ્ય ત્રિં ઉપરના અર્થ.

નિષ્કૌશામ્બિ ત્રિં કૌશાંબી નગરીમાંથી
નીકળેલ.

નિષ્ક્રમ પું. બહાર નીકળવું, યોથે મહિને
બાળકને પ્રથમ બહાર કાઢવા નિમિત્તે
કરાતો એક સંસ્કાર.

નિષ્ક્રમણ નં. ઉપરના અર્થ.

નિષ્ક્રમણિત ત્રિં યોથે મહિને બાળકને
પ્રથમ બહાર કાઢવા નિમિત્તનો સંસ્કાર
જેનો થયો હોય તે.

નિષ્ક્રમ્ય અ.યં બહાર નીકળીને.

નિષ્ક્રમ્ય પું. પગાર, અદલો, સરખી કીંમ-
તનું બદલેલ દ્રવ્ય, ખરીદવું, ખરીદી,
બુદ્ધિયોગ, સામર્થ્ય, નીકળવું, પ્રત્યુપકાર,
વેચવું.

નિષ્ક્રાન્તિ ત્રિં નીકળેલ, બહાર ગયેલ.

નિષ્ક્રિય ત્રિં ક્રિયા રહિત.

નિષ્ક્રિય નં. પરબ્રહ્મ.

નિષ્ક્રાથ ત્રિં માંસ વગેરેનો ઉકાળો.

નિષ્ક્રાન્ત ત્રિં અત્યંત સહનશીલ.

નિષ્ક્રાત્રી સ્ત્રી. અત્યંત સહનશીલ સ્ત્રી.

નિષ્ક્રાત્ર ત્રિં તપાવેલ, તપેલ.

નિષ્ક્રાનક પું. દુઃખનો પોકાર.

નિષ્ક્રી સ્ત્રી. અદિતિની શોધ્ય દિતિ.

નિષ્ક્રુર ત્રિં શત્રુઓનો પરાજય કરનાર.

નિષ્ક્રુય પું. ચંપળ વગેરે, એક મ્લેચ્છ વતિ,
પુત્ર વગેરે.

નિષ્ક્રુ ત્રિં અત્યંત સ્થિતિ કરનાર, સ્થાયી,
નિષ્ક્રાવાળું.

નિષ્ક્રા સ્ત્રી. નિષ્પત્તિ, સિદ્ધિ, નાશ, અંત
સીમા, છેલ્લી હદ, સમાપ્તિ, વધ કરવા,
મારી નાખવું, યાચના, માગણી, શ્રદ્ધા,
અવધારણ-નિશ્ચય, વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ-
‘ક’ કવતું’ એ પ્રત્યય, વિષણુ.

નિષ્ક્રા સ્ત્રી. પૂર્વે જે સ્થિતિ હોય તે સ્થિતિ.

નિષ્ક્રાન નં. કઠી વગેરે વ્યવર્જન.

નિષ્ક્રાનક પું. તે નામે એક નાગ.

નિષ્ક્રાન્ત ત્રિં નાશરૂપ અંતવાળી વસ્તુ,
છેવટે નાશ પામનારી વસ્તુ.

નિષ્ક્રાન્ત પું. અત્યંત સ્થિતિનો અંત.

નિષ્ક્રાવત્ ત્રિં નિષ્ક્રાવાળું, શ્રદ્ધાવાળું.

નિષ્ક્રિત ત્રિં અત્યંત સ્થિર વસ્તુ, નિષ્ક્રા-
વાળું, સમાપ્ત કરેલ.

નિષ્ક્રીવ પું. યુકેલું.

નિષ્ક્રીવન નં. યુકેલું.

નિષ્ક્રીવિત ત્રિં યુકેલ.

નિષ્ક્રુર નં. કઠોરવાક્ય કૂરવાક્ય, ખરાબ વાક્ય.

નિષ્ક્રુર ત્રિં કઠોર વાક્ય બોલનાર, કઠોર, કૂર.

નિષ્ક્રુરતા સ્ત્રી. કઠોરવાક્યપણું, કઠોરપણું,
કૂરતા.

નિષ્ક્રુરત્વ નં. ઉપરના અર્થ.

નિષ્ક્રુરિક પું. તે નામે એક નાગ.

નિષ્ક્રેવ પું. યુકેલું.

નિષ્ક્રેવન નં. યુકેલું.

નિષ્ક્રુય ત્રિં સુખમાંથી કાઢેલ બળખો
વગેરે, યુકેલ.

નિષ્ક્રુય નં. યુકેલું.

નિષ્ણ

૩૨

નિષ્ણતિભ

નિષ્ણ ત્રિ० કુશળ, હોંશીઆર, પ્રવીણ,
પારંગત.

નિષ્ણાત ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

નિષ્ણવ્ય ત્રિ० અતિશય પડ્ય, ઉકાળેલ.

નિષ્ણક ત્રિ० કાદવ વગરનું, નિર્મળ, સ્વચ્છ.

નિષ્ણત ત્રિ० નીકળતું, અદાર જતું,
નીચે પડતું.

નિષ્ણતન ન० નીકળતું, અદાર જતું, નીચે
પડતું.

નિષ્ણતિષ્ણુ ત્રિ० અત્યંત પડવાના સ્વભા-
વવાળું, ચેતરફથી પડતું, હમેશ પડતું.

નિષ્ણતિપુત્રા સ્ત્રી० પતિ-પુત્ર વગરની સ્ત્રી.

નિષ્ણતિસુતા સ્ત્રી० ઉપરનો અર્થ.

નિષ્ણત્તિ સ્ત્રી० સમાપ્તિ, સિદ્ધિ.

નિષ્ણત્ર ત્રિ० જેને બીજે પડખેથી સોંસરતું
આણું નીકળી ગયું હોય તે.

નિષ્ણત્રક ત્રિ० પાંદડાં વગરનું, ઉપરનો અર્થ.

નિષ્ણત્રાકૃતિ સ્ત્રી० અત્યંત અથા ઉપજન-
વધી તે.

નિષ્ણત્રિકા સ્ત્રી० કેરડાનું ઝાડ.

નિષ્ણદ ન० પગ વિનાનું વાહન-નોંકા વગેરે.

નિષ્ણદ ત્રિ० પગ વિનાનું, નીકળતું.

નિષ્ણદી સ્ત્રી० પગ વિનાની સ્ત્રી.

નિષ્ણન્દ ત્રિ० સ્પન્દન રહિત, નિષ્કંપ, હાલે
આલે નહિ તેવું.

નિષ્ણન્ન ત્રિ० સમાપ્ત થયેલ, સિદ્ધ થયેલ.

નિષ્ણન્નિગ્રહ ત્રિ० વિષયાદિના સંગથી રહિત,
કફની વગેરે યોગ્ય ઉપકરણો સિવાય
શ્રીભું કંઈ પણ પાસે નહિ રાખનાર
યતિ વગેરે.

નિષ્ણન્નિગ્રહ પુ० સ્ત્રીરહિત પુરુષ, વિધુર.

નિષ્ણવન ન० ધાન્ય વગેરેને ફેતરાં રહિત
કરવું.

નિષ્ણાદ ત્રિ० પગ વગરનું.

નિષ્ણાદક ત્રિ० ઉત્પન્ન કરનાર, સિદ્ધ કરનાર.

પેદા કરનાર.

નિષ્ણાદન ન० ઉત્પન્ન કરવું, સિદ્ધ કરવું,
પેદા કરવું.

નિષ્ણાદના સ્ત્રી० ઉપરના અર્થ.

નિષ્ણાદનીય ત્રિ० ઉત્પન્ન કરવા યોગ્ય,
સિદ્ધ કરવા યોગ્ય, પેદા કરવા યોગ્ય.

નિષ્ણાદિત ત્રિ० ઉત્પન્ન કરેલ, સિદ્ધ કરેલ,
પેદા કરેલ.

નિષ્ણાદ્ય ત્રિ० નિષ્ણાદનીય ભુઓ.

નિષ્ણાન ન० પીવું, પાન કરવું.

નિષ્ણાહ ત્રિ० પગ વગરનાંવાળો પ્રદેશ
વગેરે.

નિષ્ણાવ પુ० સુપડાં વગેરેથી અનાજના
ફેતરાં વગેરે દૂર કરવાં તે, અનાજનાં
ફેતરાં વગેરે, એક જાતનું ધાન્ય, અ-
નાજ વગેરેમાંથી ફેતરાં કાઢવાં, સુપડાં
વગેરેનો વાધ.

નિષ્ણાવ ત્રિ० નિર્વિકલ્પ, નિઃસંદેહ, સંશય-
રહિત.

નિષ્ણાવી સ્ત્રી० એક જાતનું ધાન્ય-શ્વેતશિંબી

નિષ્ણિષ્ટ ત્રિ० પીસેલ, દળેલ, ચૂર્ણ કરેલ.

નિષ્ણુરુપ ત્રિ० નપુંસક, નામદ, બીકણ.

નિષ્ણુલાક ત્રિ० ફેતરાં વગરનું ધાન્ય વગેરે.

નિષ્ણુલાક પુ० જિનભેદ-ભાવી ઉત્સર્પિણી
કાળમાં થનાર યૌદ્ધમા જૈન તીર્થંકર.

નિષ્ણૃહ ત્રિ० સ્પૃહારહિત.

નિષ્ણૃહ અવ્ય० સ્પૃહાનો અભાવ.

નિષ્ણૃહા સ્ત્રી० અગ્નિશિખા વૃક્ષ.

નિષ્ણેય પુ० પીડતું, પીસતું, દળતું, ઘસતું,
ચૂર્ણ કરતું, ચોળવું.

નિષ્ણેય અવ્ય० પીસવાનો અભાવ, ચૂર્ણનો
અભાવ.

નિષ્ણેષણ ન० નિષ્ણેય પુ० ભુઓ.

નિષ્ણકમ્પ ત્રિ० અત્યંત કંપરહિત.

નિષ્ણકમ્પ પુ० સમર્પિમાંનો એક ઋષિ.

નિષ્ણતિભ ત્રિ० પ્રતિભારહિત, જડ, મૂર્ખ,
અજ્ઞાની.

નિષ્પત્યૂહ

૩૩

નિસ્તલી

નિષ્પત્યૂહ ત્રિ० નિર્વિદ્ધ, વિદ્ધરહિત.
 નિષ્પ્રમ ત્રિ० કાંતિરહિત, નિસ્તેજ.
 નિષ્પ્રમ પુ० તે નામે એક દાનવ.
 નિષ્પ્રમાવ ત્રિ० પ્રભાવશૂન્ય, મોટાકરહિત
 થયેલ, પ્રતાપરહિત.
 નિષ્પ્રયોજન ત્રિ० પ્રયોજનશૂન્ય, કારણરહિત.
 નિષ્પ્રવાણ ન० નવું વસ્ત્ર, કાંઈ વસ્ત્ર.
 નિષ્પ્રવાણિ ન० ઉપરના અર્થ.
 નિષ્પ્રાણ ત્રિ० પ્રાણવાયુ રહિત, મરણ
 પામેલ, નિર્જીવ.
 નિષ્પ્રાણતા સ્ત્રી० પ્રાણવાયુ રહિતપણું,
 નિર્જીવપણું.
 નિષ્પ્રાણત્વ ન० ઉપરના અર્થ.
 નિષ્ફલ ત્રિ० નિષ્ફળ, ફળરહિત, વ્યર્થ,
 નિર્થક.
 નિષ્ફલ પુ० અનાજનું ફેતરું, ભુંસું.
 નિષ્ફલતા સ્ત્રી० નિષ્ફળપણું, વ્યર્થપણું.
 નિષ્ફલત્વ ન० ઉપરના અર્થ.
 નિષ્ફલી સ્ત્રી० ઋતુધર્મરહિત થયેલી સ્ત્રી.
 નિષ્ફેન ત્રિ० ફીણ વગરનું.
 નિષ્વન્દ પુ० ઝરણુ, ઝરતું તે, ખરતું, ટપકતું.
 નિષ્વન્દ ત્રિ० ઝરણુવાળું, ખરતું, ટપકતું.
 નિષ્વન્દિન ત્રિ० ઉપરના અર્થ.
 નિષ્વૃત ત્રિ० અત્યંત શુદ્ધેલ, શુદ્ધેલ.
 નિષ્વન્ધિ ત્રિ० સંધિ વગરનું, સાંધા વગરનું.
 નિષ્વમ અવ્ય० એક વર્ષ ઉપરનું.
 નિષ્વામન્ ત્રિ० સામશૂન્ય, સામરહિત.
 નિષ્વેધ પુ० અત્યંત સિદ્ધ.
 નિસ્ અવ્ય० નિષેધમાં, નિશ્ચયમાં, સંપૂર્ણ-
 પણામાં તથા યોગજનું એવા અર્થમાં
 વપરાય છે.
 નિસમ્પાત પુ० મધ્યરાત્રિ.
 નિસર ત્રિ० અત્યંત સરકનાર, અતિશય
 ખસનાર, અત્યંત ગમન કરનાર.
 નિસર્ગ પુ० સ્વભાવ, સ્વરૂપ, સૃષ્ટિ.

૫

નિસર્ગજ ત્રિ० સ્વાભાવિક, સૃષ્ટિ સમયે
 હોનાર-થનાર.
 નિસાર પુ० સમૂહ.
 નિસિન્ધ પુ० નગોડ.
 નિસિન્ધુ પુ० નગોડ.
 નિસિન્ધુક પુ० નગોડ.
 નિસૂદક ત્રિ० હિંસક, નાશક.
 નિસૂદન ન० મારતું, હિંસા કરવી.
 નિસૂત ત્રિ० અત્યંત ગંધેલ, નીકળેલ.
 નિસૂતા સ્ત્રી० નસોતર.
 નિસૂટ ત્રિ० મૂકેલ, સ્થાપેલ, મધ્યસ્થ,
 ત્યજેલ, છોડેલ.
 નિસૂટાર્ય પુ० વકીલ, બેરીસ્ટર, એક પ્ર-
 કારનો દાસ.
 નિસોદ ત્રિ० અત્યંત સહન કરવા યોગ્ય.
 નિસોદવત્ ત્રિ० અત્યંત સહન કરવા
 યોગ્યપણું.
 નિસોદિ ત્રિ० અત્યંત સહન કરનાર.
 નિસ્તત્વ ત્રિ० મિથ્યાપદાર્થ, સારવગરનું,
 તત્વરહિત.
 નિસ્તના સ્ત્રી० સ્તન વગરની સ્ત્રી.
 નિસ્તની સ્ત્રી० ઉપરનો અર્થ, વડી.
 નિસ્તન્દ્ર ત્રિ० તંદ્રા વગરનું, આળસ વગરનું.
 નિસ્તન્દ્રિ ત્રિ० ઉપરના અર્થ.
 નિસ્તરણ ન० ઉપાય, ઉતરતું, પાર પહોંચતું,
 તરી જતું, નીકળી જતું.
 નિસ્તરીક અવ્ય० નદી વગેરે ઉતરવાને
 દેવાતા કરેનો અભાવ.
 નિસ્તરીક ત્રિ० નદી વગેરે ઉતરવાને દેવાતા
 કરથી મુક્ત.
 નિસ્તરીષ ત્રિ० નૌકાપાલકશૂન્ય.
 નિસ્તર્હણ ન० મારી નાખવું, ઠાર કરવું.
 નિસ્તલ ત્રિ० ગોળાકાર, ગોળ, ચક્ર.
 નિસ્તલ ન० તળીયું.
 નિસ્તલી સ્ત્રી० વડી.

નિસ્તાર

૩૪

નિહવોત્તર

નિસ્તાર પું ધમ્મિજતની પ્રાપ્તિ, તરી જવું,
પાર પહોંચવું, ઉતરવું, નીકળી જવું,
મોક્ષ, છૂટકારો, ઉદ્ધાર.

નિસ્તારક ત્રિં તારનાર, પાર પહોંચાડનાર,
છોડનાર.

નિસ્તારણ નં તારવું, પાર પહોંચાડવું.

નિસ્તારવીજ નં મોક્ષપ્રાપ્તિનું સાધન.

નિસ્તિતીર્ષત્ ત્રિં તરી જવાને ધમ્મિજતું.

નિસ્તિતીર્ષુ ત્રિં તરી જવા ધમ્મજનાર.

નિસ્તુષ ત્રિં ક્ષેતરા વગરનું, નિર્મળ, સ્વચ્છ.

નિસ્તુષક્ષીર પું શ્રઉં.

નિસ્તુષરત્ન નં સ્ફટિક મણિ.

નિસ્તુષિત ત્રિં ક્ષેતરા વગરનું કરેલ, દલકું
કરેલ, છોડેલ.

નિસ્તુષીકરણ નં ક્ષેતરા વગરનું કરવું.

નિસ્તુષીકૃત્ય અવ્યં ક્ષેતરાં રહિત કરીને.

નિસ્તેજસ્ ત્રિં તેજરહિત, નિસ્તેજ.

નિસ્તોદ પું અત્યંત અથા ઉપગ્મવધી,
અતિશય પીડવું.

નિસ્તોદન નં ઉપરના અર્થ.

નિષ્ણિશ પું તરવાર, મંત્રભેદ.

નિષ્ણિશ ત્રિં નિર્દય.

નિષ્ણિશપત્રિકા સ્ત્રીં થોરનું ઝાડ.

નિષ્ણિશિન્ ત્રિં તરવાર ધારણ કરનાર.

નિષ્ણિગુણ્ય ત્રિં સત્વ-રજ-તમ-એ ત્રણ
ગુણથી રહિત, સંસારથી મુક્ત થયેલ.

નિષ્ણિપુષ્પી સ્ત્રીં એક જાતનો ધંતુરો.

નિષ્ણાવ પું બગ્ગરમાં વેચતાં બાકી રહેલ
કોઈ વસ્તુ.

નિસ્સ્નેહ ત્રિં સ્નેહ વગરનું, તેલ વગરનું.

નિસ્સ્નેહ પું મંત્રભેદ.

નિસ્સ્નેહફલા સ્ત્રીં ધોળી ભોરીંગણી.

નિસ્પન્દ પું નિષ્પન્દ પું જુઓ.

નિસ્પન્દ ત્રિં નિષ્પન્દ ત્રિં જુઓ, મેષ્ટાશન્ય.

નિસ્યન્દિન્ ત્રિં નિષ્યન્દિન્ જુઓ, મેષ્ટાશન્ય.

નિસ્પૃહ ત્રિં સ્પૃહા રહિત, સ્પૃહા વગરનું.

નિસ્પૃહ અવ્યં સ્પૃહાનો અભાવ.

નિસ્પૃહા સ્ત્રીં અગ્નિશિખા વૃક્ષ.

નિસ્યન્દ પું નિષ્યન્દ પું જુઓ.

નિસ્યન્દ ત્રિં નિષ્યન્દ ત્રિં જુઓ.

નિસ્યન્દિન્ ત્રિં નિષ્યન્દ ત્રિં જુઓ.

નિસ્ય પું ભાતનું ઝોસામણ, ઝરવું,
ટપકવું.

નિસ્યાવ પું ઉપરના અર્થ.

નિસ્સ્વ ત્રિં નિર્ધન, દરિદ્ર.

નિસ્સ્વન પું શબ્દ, અવાજ.

નિસ્સ્વાન પું ઉપરના અર્થ.

નિસ્સીમ ત્રિં એક, પુષ્કળ, સીમા ઉપરાંત.

નિસ્સીમન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ,

નિહ ત્રિં દણનાર, વધ કરનાર.

નિહત ત્રિં દણેલ, વધ કરેલ.

નિહનન નં વધ કરવો, દણવું, भारी
નાખવું.

નિહન્ત ત્રિં વધ કરનાર, દણનાર, भारी
નાખનાર.

નિહન્ત પું મહાદેવ.

નિહન્યમાન ત્રિં દણાતું, વધ કરાતું.

નિહવ પું બોલાવવું.

નિહાકા સ્ત્રીં ધો' નામનું પ્રાણી.

નિહાર નં હિમ, ખરેદ, ઝાડળ.

નિર્હિસન નં મારવું, ઠાર કરવું.

નિહિત ત્રિં મુકેલ, સ્થાપેલ, નાખેલ, થા-
પણ મુકેલ.

નિહીન ત્રિંનીચ, પામર, દલકું.

નિહવ પું શક્યાવું, નીચતા, હુમ્મ્યાઈ, શુભ
રાખવું, શુભાવવું.

નિહવવાદિન્ ત્રિં શકતા કરનાર, શુ-
પાવનાર.

નિહવોત્તર નં ખરી વાત શુભાવી બોટો
આપેલો ઉત્તર.

निहनुत

३५

नीति

निहनुत त्रि० शुभ राभेस, हूपावेस.
 निहनुति स्त्री० शुभ राभयुं, हूपाययुं.
 निहाद पु० शब्द, अवाञ्छ.
 नी त्रि० लक्ष जनार, होरनार, पढोयाउनार.
 नीक पु० ऐक जतनुं वृक्ष.
 नीकार पु० तिरस्कार, अपमान, परालय.
 नीकाश पु० उपमान, निश्चय.
 नीकाश त्रि० तुल्य, सदृश, सरभुं.
 नीकुलक पु० ते नामे ऐक प्रवर.
 नीक्षण न० कडली, पाक वगेरेनी परीक्षानुं
 साधन.
 नांच त्रि० अधम, नीय, निंघ, हलकुं,
 वामन, नीयुं, नीयाणुवाणुं.
 नीच पु० 'चोळ' नामे ऐक गंधद्रव्य.
 नीचक त्रि० नीच त्रि० लुग्यो.
 नीचकदम्ब पु० मण्डीर लुग्यो.
 नीचका स्त्री० उत्तम गाय.
 नीचकिन् त्रि० उच्य.
 नीचकैस् त्रि० नीये, नीयुं, हलकुं, धीमे.
 नीचग त्रि० नीये जनार, नीया स्थानमां
 रहस्य अह वगेरे.
 नीचग न० पाणी.
 नीचगा स्त्री० नीय वर्णना पुश्य साथे
 यासतारी स्त्री, नदी.
 नीचगृह न० सूर्य वगेरे अहोनी पोतपो-
 ताना उच्यथानयी सातमी राशि.
 नीचता स्त्री० नीयपणुं, हलकाध.
 नीचत्व न० उपरना अर्थ.
 नीचभोज्य पु० हुंगणी.
 नीचभोज्य त्रि० नीय खोकाणुं आणुं.
 नीचयोनि त्रि० नीय जतिनुं.
 नीचयोनि स्त्री० नीय जति.
 नीचयोनिन् त्रि० नीय जतिनुं.
 नीचवज्र पु० न० वैकान्त भण्डि.
 नोचा अव्य० नीये नीये.

नीचात् अव्य० नीयेथी, नीये.
 नीचायक त्रि० अत्यंत ओकडुं करनार,
 निश्चय ओकडुं करनार.
 नीचायकीय त्रि० अत्यंत ओकडुं करनार
 संयंधी, निश्चय ओकडुं करनार संयंधी.
 नीचावया त्रि० नीया लावने प्राप्त थयेस.
 नीचिकी स्त्री० उत्तम गाय.
 नीचीन त्रि० नीयुं थयेस, नीया सुभवाणुं.
 नीचैर्गति स्त्री० भंड गमन, नीयेणुं, नी-
 याणुमां गमन.
 नीचैस् अव्य० नीये, छिये नहि ते, अहप,
 थोपुं.
 नीचैस्तमाम् अव्य० अतिशय नीय, अत्यंत
 नीयुं, अतिशय अहप.
 नीचैस्तराम् अव्य० उपरना अर्थ.
 नीच्य त्रि० नीये होनार-थनार, नीयाणुमां
 होनार-थनार.
 नीड पु० पक्षीओतो भाणो, आश्रय, रथनो
 अमुक अवयव.
 नीडक पु० न० उपरना अर्थ.
 नीडक पु० पक्षी.
 नीडकी स्त्री० पक्षिणी.
 नीडज पु० पक्षी.
 नीडजी स्त्री० पक्षिणी.
 नीडि पु० निवास, रहोडाणु.
 नीडोद्भव पु० पक्षी.
 नीडोद्भवी स्त्री० पक्षिणी.
 नीत त्रि० लक्ष जवायेस, होरेस, पढोयाउस,
 प्राप्त करेस, समय वगेरे गाणेस, अहणु
 करेस.
 नीति स्त्री० शुक्र वगेरेमे कहेदी राजविद्या,
 नीतिशास्त्र, प्राप्त करपुं, पढोयाउपुं, लक्ष
 जपुं, होरपुं, न्याय, योज्यवर्तन, नीति-
 देवी.

નીતિકુશલ

૩૬

નીલ

નીતિકુશલ ત્રિ० નીતિમાં કુશળ, રાજ-
નીતિમાં કુશળ.

નીતિઘોષ પુ० અદ્વરૂપતિનો રથ.

નીતિજ્ઞ ત્રિ० નીતિને જાણનાર.

નીતિમત્ત્વિ० ઉત્તમ નીતિવાળું, નીતિવાળું.

નીતિવિદ્યા સ્ત્રી० રાજનીતિરૂપ વિદ્યા, સ-
દ્વર્તનની વિદ્યા.

નીતિવેદિન્ ત્રિ० નીતિ જાણનાર.

નીતિશાસ્ત્ર ન० નીતિ જાણવાનારું શાસ્ત્ર.

નીસ ત્રિ० દીધેલ, આપેલ.

નીત્વા અવ્ય० લઈ જઈને, દોરીને, પ્રાપ્ત
કરીને, સમય વગેરે ગણીને.

નીથ ત્રિ० લઈ જનાર, દોરનાર, નેતા, પ્રાપ્ત,
કરનાર, પહોંચાડનાર, ભોમીઓ.

નીથ પુ० સ્તોત્ર, લઈ જવાનું કારણ.

નીધ્ર ન० છાપરાનો આગળનો ભાગ, છત,
વન, પૈડાંની નેમિ, ચંદ્ર, રેવતી નક્ષત્ર, કપૂર.

નીનાહ પુ० નિમંત્ર, અત્યંત આંધવું.

નીપ પુ० કદંબનું ઝાડ, ધારાકદંબ વૃક્ષ, અ-
ન્યૂક વૃક્ષ-અપેરીયાનું ઝાડ, આસોપાલવનું
ઝાડ, તે નામે એક દેશ, પર્વતનો ની-
ચેનો ભાગ, દ્રવ્યેદ.

નીપ્ય ત્રિ० પર્વતના નીચેના ભાગમાં હો-
નાર-થનાર.

નીર ન० પાણી, રસ, પુત્રાપાદા નક્ષત્ર.

નીરજ ન० કમળ, મોતી, કુંડ ઔષધિ.

નીરજ ત્રિ० પાણીમાં ઉત્પન્ન થનાર, રાગ-
શત્રુ, વિરાગી.

નીરજ પુ० મહાદેવ, પાણીનો બિલાડો.

નીરજસ્ ત્રિ० ધૂળવગરનું, પુષ્પવગરનું,
રંગેનયુરુદિત, શુદ્ધ.

નીરજસ્ સ્ત્રી० અતુષ્ઠર્મથી મુક્ત થયેલી
સ્ત્રી, નહિ અભડાતી સ્ત્રી.

નીરજસ્ક ત્રિ० નીરજ્મ ત્રિ० બુઝો.

નીરજસ્કા સ્ત્રી० નીરજસ્ સ્ત્રી० બુઝો.

નીરજાત ત્રિ० પાણીમાં ઉત્પન્ન થયેલ.

નીરજાત ન० કમળ, મોતી.

નીરજીકારિત ત્રિ० ધૂળવગરનું કરેલ, સાફ
કરેલ, શુદ્ધ કરેલ.

નીરદ પુ० મેધ, મોથ.

નીરદ ત્રિ० પાણી આપનાર, દાંતવગરનું.

નીરદિન્ ત્રિ० મેધવાળું.

નીરધિ પુ० સમુદ્ર.

નીરનિધિ પુ० સમુદ્ર.

નીરન્ધ્ર ત્રિ० છિદ્રવગરનું, ગાદ, થટ.

નીરપ્રિય પુ० પાણીમાં થતું નેતર.

નીરપ્રિય ત્રિ० પાણી જેને પ્રિય હોય તે.

નીરરુહ ન० કમળ.

નીરરુહ ત્રિ० પાણીમાં ઉગનાર.

નીરસ પુ० દાડમ.

નીરસ ત્રિ० રસવગરનું. રૂંધાશાદિ રસરહિત

નીરાજ પુ० પાણીનો બિલાડો.

નીરાજન ન० આરતિ.

નીરાજના સ્ત્રી० આરતિ.

નીરિન્દુ પુ० 'અશ્વશાલોટક' નામનું ઝાડ.

નીરુચ્ ત્રિ० ક્રાંતિરહિત.

નીરુજ્ અવ્ય० રંગનો અભાવ, આરોગ્ય.

નીરુજ્ ત્રિ० રોગરહિત, નીરાગી.

નીરુજ ત્રિ० ઉપરનો અર્થ.

નીરુજ પુ० પુષ્કર વનરૂપિત, કુણ્ડ નામે
વનરૂપિત.

નીરુજા સ્ત્રી० એક જાતનો રોગ.

નીરૂપ ત્રિ० રૂપરહિત, રૂપવગરનું.

નીલ્ શ્બા० પ० સં સંદ્ રંગનું, રંગ દેવા.

નીલ પુ० શ્યામ રંગ, કાળો રંગ, તે નામે

એક પર્વત, તે નામે એક વાનર, ગળી,

લાંછન, ચિન્હ, વડનું ઝાડ, ઇન્દ્રનીલ મણિ,

તે નામે એક નાગ, તે નામે એક રાજ,

અજમીદ રાવનનો નીલિની નામની પ-

ત્નીમાં થયેલ પુત્ર, અંશ, ભાગ, યમબેદ,

તે નામે એક દિગ્ગજ.

નીલ

૩૭

નીલપુષ્પિકા

નીલ ન૦ તે નામે એક હંદ, મોરયુથુ,
કાચલવણુ, તાલીસપત્ર, ઝેર.

નીલ ત્રિ૦ શ્યામ રંગવાળું, કાળું, ગળીધી
રંગેલ.

નીલક ન૦ કાચલવણુ, એક જાતનું લોદું,
અસન વૃક્ષ, મોરયુથુ.

નીલક પુ૦ ભમરો, અવ્યક્ત રાશિસંજ્ઞાબેદ.

નોલકણ્ઠ પુ૦ મોર પક્ષી, લક્ષ્મીકૃત પક્ષી, દા-
ત્યુદ પક્ષી, ચક્રો, ખંજન પક્ષી, પીત-
સાર, શિવ, તે નામે એક રાક્ષસ.

નીલકણ્ઠ ન૦ મૂળો.

નીલકણ્ઠાક્ષ પુ૦ રૂદાક્ષ.

નીલકણ્ઠી સ્ત્રી૦૦ મોરપક્ષિણી, દાત્યુદી.

નોલકણા સ્ત્રી૦ શાહજી.

નીલકન્દ પુ૦ વિપકન્દ, મહિપકન્દ વૃક્ષ.

નીલકમલ ન૦ કાળુ કમળ.

નીલકુન્તલા સ્ત્રી૦ દુર્ગા દેવીની એક સખી.

નીલકુરણ્ઠક પુ૦ 'નીલકણ્ઠી' નામે એક
વનસ્પતિ.

નીલકુસુમા સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.

નીલકાન્તા સ્ત્રી૦ 'કૃષ્ણાપરાજિતા' નામે એક
વનસ્પતિ.

નીલકૌશ્ઠ પુ૦ કાળો અગ્નિ.

નીલકૌશ્ઠી સ્ત્રી૦ કાળી અગ્નિ.

નીલગદ્ગા સ્ત્રી૦ તે નામે એક નદી.

નીલગણેશ પુ૦ શ્યામવણું ગણુદીડ નામના
ગણેશ.

નીલગિરિ પુ૦ તે નામે એક પર્વત.

નીલગિરિકર્ણિકા સ્ત્રી૦ ગિરિકર્ણિકાની
એક જાત.

નીલગ્રીવ પુ૦ મહાદેવ, મોર.

નીલગ્રીવી સ્ત્રી૦ મોર પક્ષિણી.

નીલહ્મુ પુ૦ ભમરો વગેરે કીડાની જાત,
પુખ્ત, દેવની એક જાત.

નીલચર્મન્ ન૦ કાળું ચામડું.

નીલચર્મન્ ત્રિ૦ કાળા ચામડાવાળું.

નીલજ ન૦ એક જાતનું લોદું.

નીલજ ત્રિ૦ નીલ પર્વતમાંથી ઉત્પન્ન થયેલ.

નીલક્ષિણી સ્ત્રી૦ કાળી બીજોડી.

નીલતન્ત્ર ન૦ ચીન આચાર વગેરેને પ્રકાશ
કરનાર એક તંત્ર.

નીલતરુ પુ૦ નાળીએરનું ઝાડ, કાળું વૃક્ષ.

નીલતા સ્ત્રી૦ કાળાશ.

નીલતાલ પુ૦ હિંતાલ વૃક્ષ, તમાલવૃક્ષ.

નીલત્વ ન૦ કાળાશ.

નીલદૂર્વા સ્ત્રી૦ લીલી ધોખડ.

નીલદ્રુમ પુ૦ કાળું ઝાડ, અસનવૃક્ષ.

નીલધ્વજ પુ૦ તાડનું ઝાડ, તે નામે રાજા.

નીલધ્વજ ત્રિ૦ કાળી ધ્વજવાળું.

નીલનિર્ગુણ્ડી સ્ત્રી૦ કાળી નગોડ.

નીલનિર્ઘોસક પુ૦ અસનવૃક્ષ.

નીલનિર્ઘોસક ત્રિ૦ કાળા રંગના રસવાળું.

નીલપદ્મ પુ૦ અધાર.

નીલપત્ર ન૦ કાળું કમળ, એક જાતનું
વાસ, અશ્મન્તક વૃક્ષ, અસન વૃક્ષ, દા-
ડમનું ઝાડ, કાળા રંગનું પાંદડું.

નીલપત્ર ત્રિ૦ કાળા રંગના પાંદડાંવાળું.

નીલપદ્મ ન૦ કાળું કમળ.

નીલપિફ્ફલ ત્રિ૦ કાળું અને પીળા રંગનું.

નીલપિફ્ફલ પુ૦ કાળો પીળો અળદ.

નીલપિફ્ફલા સ્ત્રી૦ કાળી પીળી ગાય.

નીલપિચ્છ પુ૦ આઝ પક્ષી.

નીલપિચ્છી સ્ત્રી૦ આઝ પક્ષિણી.

નીલપિષ્ટોડી સ્ત્રી૦ એક જાતની છુપ વન-
સ્પતિ.

નીલપુનર્ણવા સ્ત્રી૦ કાળી સાટોડી.

નીલપુષ્પ પુ૦ કાળો ભાંગરો.

નીલપુષ્પ ન૦ કાળું કમળ.

નીલપુષ્પિકા સ્ત્રી૦ અગ્નિ

નીલપુષ્પી

૩૮

નીલાંજની

નીલપુષ્પી સ્ત્રીં કાળી અપરાધિતા વન-
સ્પતિ, અગસી.

નીલપૃષ્ઠ પું અગ્નિ.

નીલપોર પું કાળી શેલડી.

નીલપોરક પું કાળી શેલડી.

નીલફલા સ્ત્રીં જાંબુનું ઝાડ.

નીલવીજ પું કાળું અસનવૃક્ષ.

નીલવીજ ત્રિં કાળાં ખીવાળું.

નીલમુક્તરાજ પું કાળો ભાંગરો.

નીલમશ્વિકા સ્ત્રીં કાળી માખી.

નીલમણિ પું ઇન્દ્રનીલ મણિ, શ્રીકૃષ્ણ.

નીલમલ્લિકા સ્ત્રીં ખીકીનું ઝાડ.

નીલમાધવ પું જગન્નાથ દેવ.

નીલમાય પું રાજમાય ધાન્ય.

નીલમીલક પું પતંગીયું, આશીઓ કીડો.

નીલમૃત્તિક પું કાળી માટીવાળો દેશ.

નીલમૃત્તિકા સ્ત્રીં કાળી માટી, પુષ્પકાશીશ.

નીલમેહિન્ ત્રિં પિત્તના દોષથી કાળા
રંગના વીર્યવાળું.

નીલરાજિ પું અધિકારનો સમૂહ.

નીલરૂપક પું પારસ પીપળાનું ઝાડ.

નીલલોચન ત્રિં કાળાં નેત્રવાળું.

નીલલોહ નં કાળું લોહું, કાળાં મરી.

નીલલોહિત પું શિવ.

નીલલોહિત ત્રિં સ્યામ અને લાલરંગવાળું.

નીલલૌહ નં કાળું લોહું.

નીલવર્ણ પું કાળો રંગ.

નીલવર્ણ ત્રિં કાળા રંગનું.

નીલવર્ષામૂ પું કાળારંગની મૂર્વાનો વેલો,
દેડંકો.

નીલવહ્ની સ્ત્રીં વન્દા નામનો વેલો.

નીલવસન ત્રિં ગળીથી રંગેલા વસ્ત્રવાળું,
કાળાં વસ્ત્રવાળું.

નીલવસન પું રાજેશ્વર ગ્રહ, અગ્રદેવ.

નીલવસન નં કાળું વસ્ત્ર.

નીલવસ્ત્ર પું અગ્રદેવ, રાજેશ્વર ગ્રહ.

નીલવસ્ત્ર નં કાળું વસ્ત્ર,

નીલવાસસ્ પું અગ્રદેવ, રાજેશ્વર.

નીલવાસસ્ નં કાળું વસ્ત્ર.

નીલવીજ પું કાળું અસનવૃક્ષ.

નીલવીજ ત્રિં કાળાં ખીવાળું.

નીલવુન્દા સ્ત્રીં કાળી એક જાતની વુન્દા.

નીલવૃક્ષ પું એક જાતનું ઝાડ.

નીલવૃન્ત નં ૩.

નીલવૃન્તક નં ૩.

નીલવૃષ પું વિશેષ લક્ષણોથી યુક્ત અગ્રદ.

નીલવૃષા સ્ત્રીં એક જાતની વંતાકડી,
રીંગણી.

નીલવ્રત નં એક જાતનું વ્રત.

નીલશિશ્વળક ત્રિં સ્યામ ખીંજવાળું.

નીલશિશ્વળક પું રૂદ્રદેવ.

નીલશિષ્ણુ પું કાળાં ફૂલવાળો સરગવો.

નીલસન્ધ્યા સ્ત્રીં 'કૃષ્ણાપરાજિતા' નામે એક
વનસ્પતિ.

નીલસરસ્વતી સ્ત્રીં સોળા ત્રિદાદેવીપૈકી
ખીજ તારાદેવી.

નીલસાર પું 'તિન્દુ' નામે એક ઝાડ.

નીલસિન્ધુવાર પું કાળી નગોડ.

નીલસ્કન્ધા સ્ત્રીં ગોકર્ણીનો વેલો.

નીલા સ્ત્રીં કાળી સાંટાડી, ગળી, તે નામે
એક રાગિણી.

નીલાક્ષિતદલ પું તૈલકન્દ નામે વનસ્પતિ.

નીલાઙ્ગ પું સારસ પક્ષી.

નીલાઙ્ગ ત્રિં સ્યામ અંગવાળું.

નીલાઙ્ગી સ્ત્રીં સારસપક્ષિણી, સ્યામ અ-
ંગવાળી સ્ત્રી.

નીલાઙ્ગુ પું નીલઙ્ગુ જુઓ.

નીલાંજન નં કાળો સુરભો, મોરયુગુ.

નીલાંજના સ્ત્રીં વીજળી.

નીલાંજની સ્ત્રીં કાલાંજની નામે એક કુપ
વનસ્પતિ.

નોલાજ્ઞસા

૩૨

નુહ

નીલાજ્ઞસા સ્ત્રીં તે નામે એક અંસરા.
વીજળી, તે નામે એક નદી.

નીલાદ્રિકર્ણિકા સ્ત્રીં 'કૃષ્ણપરાજિતા'નામે
વનસ્પતિ.

નીલાપગજિતા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

નીલાભ ત્રિં કાળી કાનિવાળું, કાળું.

નીલાભ પું મેઘ, મોઘ.

નીલાભ નં કાળું વાદળ.

નીલામ્બર પું અળદેવ, શનેશ્વર થાદ.

નીલામ્બર નં ગળીથી રંગેલ વસ્ત્ર, કાળું
વસ્ત્ર, તાલીસપત્ર.

નીલામ્બુજ નં કાળું કમળ.

નીલામ્બુજન્મન્ નં કાળું કમળ.

નીલામ્બુજાન નં કાળું કમળ.

નીલામ્લા સ્ત્રીં નીલકિંટી વનસ્પતિ, સ્ના-
મામ્લી વનસ્પતિ.

નીલામ્લાની સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

નીલાલુ પું એક જાતનું કાળું કંદે, કાળો
ખટકો.

નીલાશી સ્ત્રીં કાળી નગોડ.

નીલાશોક પું કાળું આસોપાસવનું ઝાડ.

નીલાશ્મન્ પું નીલમણિ. નીલમ.

નીલાસન પું પીયાસાલ વૃક્ષ.

નીલિ પું એક જાતનું જલજનું.

નીલિકા સ્ત્રીં કાળી નગોડ, ગળી, કાળી

શેફાલિકા વનસ્પતિ, એક જાતનો નેત્રરોગ.

એક જાતનો હુદરોગ, પાણીનો એક

તાવ, શરીર ઉપર કાળો તલ વગેરે ચિન્હ.

નીલિન્ ત્રિં શ્રેષ્ઠ શ્યામ રંગવાળું, અત્યંત
કાળું, ઘેરા આસમાની રંગનું.

નીલિની સ્ત્રીં ગળી, આજમીદ રાજાની
એક પત્ની, નસોતર.

નીલિમન્ પું કાળાશ, કાળો રંગ.

નીલી સ્ત્રીં ગળી, એક જાતનો આંખનો
રોગ.

નીલીરાગ પું દદ પ્રેમ. દદ પ્રેમવાળો
પુરુષ, કાળો રંગ, ગળીનો રંગ.

નીલીરાગા સ્ત્રીં દદ પ્રેમવાળી સ્ત્રી.

નીલીરોગ પું એક જાતનો આંખનો રોગ.

નીલીવૃક્ષ પું ગળીનો છોડ.

નીલીવૃક્ષાકૃતિ સ્ત્રીં આણુનો મળભાગ.

નીલીસંધાન નં ગળી ઉકાળવી ને.

નીલીસંધાનભાણ્ડ નં ગળી ઉકાળવાનું
વાસણ.

નીલોત્પલ નં કાળું કમળ.

નીલોત્પલાદ્યઘૃત નં વૈષકપ્રસિદ્ધ ઔષ-
ધરૂપ એક વી.

નીલોત્પલિન્ પું શિવના અંશરૂપ મં-
જુધોપ.

નીલોપલ પું નીલમણિ, નીલમ.

નીલ્ સ્ત્રીં ૧૦ અં સેદ્ ઝાડું થતું.

નીલર પું સંન્યાસી, વણિક, વેપારી, નિવાસ.

નીલાક પું મોઘવારીને માટે અનાજ વ-
ગેરેનો મંપ્રયોગ કરનાર.

નીલાક અવ્યં નિવૃત્તિ, વચનની નિવૃત્તિ.

નીવાર પું એક જાતનું ખડકાન્ય-મોરૈયો.

નીવારક પું ઉપરનો અર્થ.

નીલિ સ્ત્રીં વેપારીઓનું મળ ધન, મુડી,
સ્ત્રીઓના ધાધરાનો અંધ-નેફા, વસ્ત્ર.

નીલી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

નીલ નં નીલ જુઓ.

નીલુત્ પું દેશ.

નીશાર પું ટાઢ તથા પવન અટકાવવા
માટે કરેલ પ્રાવરણ-પડો, કનાત, રળઈ.

નીહાર પું ખરડ, હિમ, થંડ, એક દંડક
જંદ.

નુ અવ્યં વિકરૂપ, અનુનય, ભૂતાર્થ, પ્રશ્ન,
વિતર્ક, અપમાન, આદેશ, પશ્ચાતાપ.

નુહ વ્રુદાં ૧૦ સં સેદ્ વધ કરવો, મારવું.

નુત

૪૦

નૃપતિતા

નુત ત્રિ० સ્તયેલ, સ્તુતિ કરેલ, વખાણેલ,
પ્રણામ કરેલ, નમેલ.

નુતિ સ્ત્રી० સ્તોત્ર, સ્તુતિ, પ્રણામ.

નુત્ત ત્રિ० પ્રેરણા કરેલ, હાંકેલ, દે'કલ, તિ-
રસ્કારેલ, હાંકી કાઢેલ.

નુન્ન ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

નૂતન ત્રિ० નવું, નવીન, આશ્ચર્યકારક.

નૂતનતા સ્ત્રી० નવાપણું, આશ્ચર્યકારકપણું.

નૂતનત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

નૂન ત્રિ० નવીન, નવું, આશ્ચર્યકારક.

નૂદ પુ० “નમ્મદાર” નામે એક ઝાડ-જે
પીપળા જેવું હોય છે.

નૂનમ્ અવ્ય० વિતર્કમાં, નિશ્ચય કરેલામાં,
નિશ્ચયમાં, સ્મરણમાં, વાક્યપૂરણમાં તથા
ઉત્પ્રેક્ષા બતાવવામાં વપરાય છે.

નૂપુર ન० પગનો એક દાગીનો-ઝાંઝર વગેરે.

નૂપુરવત્ ત્રિ० ઝાંઝર વગેરે પગનો દાગીનો
જેણે ધારણ કર્યો હોય તે.

નૃ મ્વા० પ० સ० અનિદ્ લઘ્ જનું, દોરવું.

નૃ પુ० પુરૂષ, મનુષ્ય, શંકુ-ખીલો.

નૃ ત્રિ० નેતા, લર્ધ જનાર, દોરનાર.

નૃકપાલ ન० મનુષ્યના મસ્તકની ઓપરી.

નૃકરોટિકા સ્ત્રી० ઉપરનો અર્થ.

નૃકરોટી સ્ત્રી० માણસની ઓપરી.

નૃકેશરિન્ પુ० વિષ્ણુનો નરસિંહ અવતાર,
વીર નર.

નૃકેસરિન્ પુ० ઉપરના અર્થ.

નૃગ પુ० ઔશીનર એક રાગ.

નૃગધૂમ પુ० તે નામે એક તીર્થ.

નૃચક્ષસ્ પુ० રાક્ષસ, દેવ.

નૃચક્ષસ્ ત્રિ० મનુષ્યદર્શક.

નૃચક્ષુસ્ પુ० કુરૂવંશી એક રાગ.

નૃજલ ન० માણસની આંખનું પાણી,
માણસનું મૂત્ર.

નૃત્ દિવા० પ० અ० સેટ્ નૃત્ય કરવું, નાચવું.

નૃતા સ્ત્રી० પુરૂષપણું, મનુષ્યપણું.

નૃતિ સ્ત્રી० સ્ત્રીનું નૃત્ય, નાચ, નૃત્ય.

નૃતુ ત્રિ० નાચનાર, નર.

નૃત્ ત્રિ० નાચનાર, મનુષ્યહિંસક.

નૃત્ત ન० નૃત્ય, તાલ વગેરે સાથે નાચ,
નાચવું.

નૃત્તમય ત્રિ० તાલ વગેરેથી યુક્ત નાચવાળું,
નૃત્યમય.

નૃત્ય ન० નૃત્ય, નાચ, નાચવું.

નૃત્યત્ ત્રિ० નૃત્ય કરવું, નાચવું.

નૃત્યપ્રિય ત્રિ० નાચ જેને પ્રિય હોય તે.

નૃત્યપ્રિય પુ० શિવ.

નૃત્યપ્રિયા સ્ત્રી० કાર્તિકસ્વામીની અનુચર
એક માતૃકા.

નૃત્યમય ત્રિ० નાચમય, નાચથી ભરપૂર.

નૃત્યશાલા સ્ત્રી० નાટ્યશૃલ, નૃત્ય કરવાનું
સ્થાન, નાટકશાળા.

નૃત્યસ્થાન ન० નૃત્ય કરવાનું સ્થાન, રંગ-
સ્થાન-નાટકશાળા.

નૃદુર્ગ પુ० મનુષ્યો-રથો વગેરેથી વીંટાયેલો
કીલો.

નૃદેવ પુ० રાગ.

નૃધર્મ પુ० મનુષ્યોનો ધર્મ.

નૃધર્મન્ પુ० કુબેર.

નૃધર્મન્ ત્રિ० મનુષ્યના ધર્મવાળું.

નૃનમન ત્રિ० મનુષ્યોએ નમવા યોગ્ય દેવ
વગેરે.

નૃનાથ પુ० કુબેર, રાગ, ક્ષત્રિય.

નૃપ પુ० રાગ, સોળની સંખ્યા.

નૃપકન્દ પુ० એક જાતની કુંજળી-રાજપલાજી

નૃપગૃહ ન० રાજમહેલ.

નૃપજય પુ० પુરૂવંશી એક રાગ.

નૃપતા સ્ત્રી० રાગપણું.

નૃપતિ પુ० કુબેર, રાગ, ક્ષત્રિય.

નૃપતિતા સ્ત્રી० કુબેરપણું, રાગપણું,
ક્ષત્રિયપણું.

નૃપતિત્વ

૪૧

નૃપજ્ઞ

નૃપતિત્વ નં ઉપરના અર્થ,
નૃપતિવલ્લભ પું વૈષ્ણવ ગ્રંથ-લેખન્ય રત્ના-
વલીપ્રસિદ્ધ એક ઔપવ.

નૃપતિવલ્લભ ત્રિં રાજને પ્રિય, ક્ષત્રિયને પ્રિય.
નૃપતિવલ્લભા સ્ત્રીં રાજની રાણી.
નૃપત્ની સ્ત્રીં મનુષ્યોનું પાલન કરનારી સ્ત્રી.
નૃપત્વ નં રાજપણ્ય.

નૃપદ્રુમ પું ગરમાળાનું ઝાડ.
નૃપપ્રિય પું એક જાતનો પાંસ, એક
જાતની ડુંગળી, શાસ્ત્રિધાન્ય, આંખો.

નૃપપ્રિય ત્રિં રાજને પ્રિય.
નૃપપ્રિયફલા સ્ત્રીં વંતાકડી, રીંગણી.
નૃપપ્રિયા સ્ત્રીં રાજની રાણી, કંવાંડા, એક
જાતની ખજૂરી.

નૃપવદર પું મોટાં બોરનું ઝાડ, અજમેરી
બોરડી.

નૃપમન્દિર નં રાજમહેલ.
નૃપમાહુલ્યક નં 'આહુલ્યક' નામે ઝાડ.
નૃપમાન નં રાજના ભોજનકાળને જણા-
વનાર વાદિત.

નૃપલક્ષ્મન્ નં રાજનું ચિન્હ-જત્ર-ચામર
વગેરે.

નૃપલિંગ નં ઉપરનો અર્થ.
નૃપવલ્લભ નં વૈષ્ણવપ્રસિદ્ધ ઔપવદ્ય એક
તેલ કે થી.

નૃપવલ્લભ ત્રિં રાજને પ્રિય.
નૃપવલ્લભા સ્ત્રીં રાજને વહાલી, રાજની
રાણી.

નૃપશાસન નં રાજશાસન, રાજની આજ્ઞા.
નૃપશુ પું મનુષ્યરૂપ પશુ-મુર્ખ, અજ્ઞાની.
નૃપસંશ્રય પું રાજનો આશ્રય.
નૃપસભ નં રાજની સભા, અનેક રા-
જઓની સભા.

નૃપસભા સ્ત્રીં એક રાજની સભા.
નૃપસુત પું રાજનો પુત્ર, રાજકુમાર.

૬

નૃપસુતા સ્ત્રીં રાજની પુત્રી, રાજકન્યા,
છબુંદર.

નૃપાંશ પું રાજને અપાતો કર, રાજનો
પુત્ર.

નૃપાકૃષ્ટ પું શેત્રંગ વગેરે રમતમાં રાજને
આકર્ષેલ રાજરૂપ સોગડું.

નૃપાત્મજ પું રાજપુત્ર.

નૃપાત્મજા સ્ત્રીં રાજપુત્રી, કડવી પુંચડી.

નૃપાધ્વર પું માત્ર રાજથી કરી શકાતો
રાજસૂય યજ્ઞ.

નૃપાન્ન નં રાજને પ્રિય એક જાતનું ધાન્ય,
રાજનું ધાન્ય.

નૃપાભીર નં નૃપમાન જુઓ.

નૃપામય પું ક્ષય રોગ, રાજનો રોગ.

નૃપાલ પું રાજ.

નૃપાવર્ત નં એક જાતનો મણિ-રાજાવર્ત

નૃપાસન નં રાજનું સિંહાસન, રાજને
બેસવાનું આસન.

નૃપાહ્વય પું એક જાતની ડુંગળી-રાજવલાળડું
નૃપીટ નં પાણી.

નૃપીતિ સ્ત્રીં મનુષ્યનું રક્ષણ.

નૃપીતિ ત્રિં મનુષ્યનું રક્ષણ કરનાર.

નૃપોચિત પું રાજમાપધાન્ય.

નૃપોચિત ત્રિં રાજને ચોગ્ય.

નૃમોજા ત્રિં આકાશમાં ઉત્પન્ન થયેલ.

નૃમળસ્ ત્રિં રક્ષણ કરવા ચોગ્ય યજ્ઞમાનો
ઉપર અનુગ્રાહક સુદ્ધિવાળા ઇન્દ્રાદિ દેવ.

નૃમળસ્ નં ધન.

નૃમળા સ્ત્રીં તે નામે એક મોટી નદી.

નૃમત્ ત્રિં મનુષ્યોવાળું.

નૃમિથુન નં મનુષ્ય-સ્ત્રીપુરુષનું જોડું.

નૃમેધ પું પુરુષમેધ યજ્ઞ, તે નામે ઋષિ.

નૃમ્ણ નં ધન.

નૃયજ્ઞ પું ગૃહસ્થે દરરોજ કરવાના પાંચ
યજ્ઞોપૈત્રી અતિથિપૂજનરૂપ યજ્ઞ.

ન્યુગ્મ

૪૨

નેત્રરજ્જન

ન્યુગ્મ નં નૃમિથુન જુઓ.

નૃવત્ત્રિં મનુષ્યોવાળું, પરિચારક મનુ-
ષ્યોથી યુક્ત.

નૃવરાહ પું મનુષ્ય તથા જીંડની આકૃતિ-
વાળો વિષ્ણુનો એક અવતાર.

નૃવાહન પું કુખેર.

નૃવાહન નં નેતાનું વાહન.

નૃશંસ ત્રિં ધાતકી, કૂર, પારકા દ્રોહ કરનાર.

નૃશંસતા સ્ત્રીં ધાતકીપણું. કૂરતા.

નૃશંસત્વ નં ઉપરના અર્થ.

નૃશંસમત ત્રિં ધાતકીપણું ૩૫ વ્રતવાળું,
નિત્યકર.

નૃશંસ્ય નં ધાતકીપણું, કૂરતા.

નૃશૃઙ્ગ નં મિથ્યા પદાર્થ-સાણસનું શીંગડું.

નૃષદ્ પું પરમાત્મા, કલ્પવૃક્ષપિનો પિતા
એક ઋષિ.

નૃષદ્ ત્રિં મનુષ્ય ઉપર ખેસનાર.

નૃષદન નં યત્નશૂદ્ધ.

નૃસિંહ પું વિષ્ણુનો એક અવતાર, પુરૂષ.

નૃસિંહચતુર્દશી સ્ત્રીં વૈશાખ શુદ્ધ ચૌદશ.

નૃસિંહપુરાણ નં તે નામે એક ઉપપુરાણ.

નૃસિંહવન નં પશ્ચિમથી ઉત્તરે આવેલ
એક દેશ.

નૃસેન નં મનુષ્યોની સેના.

નૃસેના સ્ત્રીં મનુષ્યોની સેના.

નૃસોમ પું શ્રેષ્ઠ મનુષ્ય.

નૃહરિ પું નૃસિંહ જુઓ.

નૃ ક્યાં ૫૦ સં સેટ લઈ જતું, દોરવું.

નેડલી સ્ત્રીં એક પ્રકારનો હકયોગ.

નેજક પું ધોખી.

નેનેજક ત્રિં સાફ કરનાર, શુદ્ધ કરનાર.

નેજન નં સાફ-શુદ્ધ કરવાનું સ્થળ, સાફ
કરવું, શુદ્ધ કરવું.

નેહલી સ્ત્રીં એક પ્રકારનો હકયોગ.

નેત્ અથ્થં શંકામાં, પ્રતિષેધમાં, સમુચ્ચયમાં
અને 'નહિંજ' એવા અર્થમાં વપરાય છે.

નેતવ્ય ત્રિં લઈ જવા યોગ્ય, દોરવા યોગ્ય.

નેતીયોગ પું એક પ્રકારનો હકયોગ.

નેત્ ત્રિં પ્રભુ, સ્વામી નેતા, નાયક, લઈ
જનાર, દોરનાર, પહોંચાડનાર.

નેત્ પું લીધાનું ઝાડ, વિષ્ણુ.

નેત્ર નં રવૈયો દેરવવાની દોરી-નેતરૂં, રેશ-
મી વસ્ત્ર, ઝાડનું મળ, રથ, જટા, નાડી,
ચક્ષુ-આંખ, અસ્તી આપવાની મળી.

નેત્ર ત્રિં લઈ જનાર, દોરનાર, પહોંચાડ-
નાર, લઈ જવાનું સાધન, ધ્રેરણા કરનાર.

નેત્રકોષ પું નેત્ર પડક.

નેત્રચ્છદ પું આંખની પાંખેણુ-પોપચું.

નેત્રજ નં આંસુ.

નેત્રજ ત્રિં આંખમાં ઉત્પન્ન થનાર,
આંખથી ઉત્પન્ન થનાર.

નેત્રપર્યન્ત પું આંખનો છેડો-અપાંગ-ખૂણો.

નેત્રપર્યન્ત ત્રિં આંખમુખીનું.

નેત્રપાક પું એક વ્રતનો આંખનો રોગ.

નેત્રપિણ્ડ પું ગિલાણો.

નેત્રપિણ્ડ નં નેત્રગોલક, આંખનો ગોળો.

નેત્રપિણ્ડી સ્ત્રીં ગિલાડી.

નેત્રપુષ્કર નં દ્રજટા નામે એક વનસ્પતિ.

નેત્રપ્રવન્ધ પું આંખની પાંખેણુ-પોપચું.

નેત્રવન્ધ પું પાછળથી ન જાણે તેમ આવી
ખે હાથવડે આંખો ટાંટી દેવારૂં આગ-
કાની એક રમત.

નેત્રમલ નં આંખનો મેલ આંખરો.

નેત્રમીના સ્ત્રીં 'શ્વતિક્તા' નામે એક વનસ્પતિ.

નેત્રમીલા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

નેત્રમુષ્ ત્રિં આંખને આંછીદેનાર, દૃષ્ટિના
પ્રચારનો નાશ કરનાર.

નેત્રયોનિ પું ઈન્દ્ર, ચંદ્ર, કપૂર.

નેત્રરજ્જન નં કાળજી, આંખજી, સુરમો વગેરે.

નેત્રરુજ્ઞ

૪૩

નેત્રુ

નેત્રરુજ્ઞ સ્ત્રી૦ આંખનો રોગ.

નેત્રરોગ પુ૦ આંખનો રોગ.

નેત્રરોગનાશક ત્રિ૦ આંખના રોગનો નાશ કરનાર.

નેત્રરોગનાશન ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.

નેત્રરોગહન પુ૦ 'વૃશ્ચિકાલી' નામે વનસ્પતિ.

નેત્રરોગહન ત્રિ૦ આંખના રોગનો નાશ કરનાર.

નેત્રરોમન્ ન૦ આંખની પાંચિણતા વાળ.

નેત્રવસ્ત્ર ન૦ આંખની પાંચિણ-પોપચું.

નેત્રવિપ્ સ્ત્રી૦ આંખનો મેલ-ચીપડા.

નેત્રવિપ્ પુ૦ એક જતનો દિવ્ય સર્પ.

નેત્રસ્તમ્ભ પુ૦ આંખનું સ્તંભ થવું.

નેત્રાન્ત પુ૦ અપાંચ દેશ-આંખનો છેડા-પૂછા.

નેત્રાભિષ્યન્દ પુ૦ આંખનો એક રોગ.

નેત્રાભિસ્યન્દ પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

નેત્રામય પુ૦ આંખનો રોગ.

નેત્રામ્બુ ન૦ આંખનું પાણી-આંસુ.

નેત્રારિ પુ૦ 'મેહુળકૃષ્ણ' નામે એક ઝાડ.

નેત્રી સ્ત્રી૦ લક્ષ્મી, નાડી, નદી, લઈ જનારી, દોરનારી સ્ત્રી.

નેત્રોપમફલ પુ૦ અદામનું ઝાડ.

નેત્રૌષધ ન૦ પુષ્પકાસીસ જુઓ, આંખનું ઔષધ.

નેત્રૌષધિ સ્ત્રી૦ મેંદાશીંગ.

નેત્રૌષધી સ્ત્રી૦ મેંદાશીંગ.

નેદ્ અવ્ય૦ નેત્ર જુઓ.

નેદ્ મ્ત્રા૦ વ૦ સ૦ સેદ્ ગમન કરવું, જવું.

નેદિષ્ટ ત્રિ૦ અત્યંત પાસે રહેલ, અત્યંત સમીપનું, નિપુણ, હોંશીઆર.

નેદિષ્ટ પુ૦ 'અંકોટક' નામે એક ઝાડ.

નેદિષ્ટિન પુ૦ પોતાનો સગો ભાઈ.

નેદીયસ્ ત્રિ૦ અત્યંત સમીપનું, ઘણુંજ પાસે રહેલ.

નેપ પુ૦ પુરોહિત, ગૌર, પાણી.

નેપથ્ય ન૦ અલંકાર, દાગીનો, વેશ ધારણ કરવાનું સ્થાન, રંગભૂમિ.

નેપાલ પુ૦ તે નામે એક દેશ.

નેપાલજા સ્ત્રી૦ મણુસીલ.

નેપાલજાતા સ્ત્રી૦ મણુસીલ.

નેપાલકમ્બલ પુ૦ નેપાળ દેશમાં ખનેલ કામળ.

નેપાલનિમ્બ પુ૦ નેપાળી લીંબડો.

નેપાલમૂલક ન૦ નેપાળી મૂળો.

નેપાલિકા સ્ત્રી૦ મણુસીલ.

નેમ પુ૦ કાળ, સમય, અવધિ, ખંડ, ટુકડો, કિલ્લો, કપટ, અર્ધભાગ, ખાડો નાટ્યા-દિમાં અન્યર્થે, સાંપકાળ, મૂળ, ઉંચું, અન્ન.

નેમ ત્રિ૦ દિશાથી ઉતરે રહેલ.

નેમચિત ત્રિ૦ અર્ધાંતે હિતકારી.

નેમચિતિ સ્ત્રી૦ સંગ્રામ, યુદ્ધ.

નેમન્ ત્રિ૦ લઈ જનાર, દોરનાર, પહોંચા-ડનાર.

નેમિ પુ૦ તિનિશ્વક્ષ, કુવા ઉપર રાંઢવું જેના પર વીંટાય છે તે રેંટ, પૈડાનો છેડો, વજ, નેમિનાથ નામે જૈન તીર્થંકર.

નેમિ સ્ત્રી૦ કુવાની પાસેનો સપાટ પ્રદેશ.

નેમિચક્ર પુ૦ પરીક્ષિત રાજના વંશનો એક રાજ.

નેમિજિન પુ૦ ખાવીસમા જૈન તીર્થંકર.

નેમિન્ પુ૦ તિનિશ્વક્ષ-તે નામનું એક ઝાડ, ખાવીસમા જૈન તીર્થંકર નેમિનાથ.

નેમિનાથ પુ૦ જૈનોના ખાવીસમા તીર્થંકર.

નેમિશ ન૦ નૈમિષારણ્ય.

નેયાર્થતા સ્ત્રી૦ તે નામે કાવ્યનો એક દેશ.

નેષ્ટ ત્રિ૦ નહિ ઈષ્ટ, અનિષ્ટ, અગ્રિય, દુઃખ વગેરે, અનિષ્ટનું સાધન, નિષિદ્ધ, નિષેધેલ.

નેષ્ટુ પુ૦ માટીનું ઢેકું.

नेष्ट्र

४४

नैघान

नेष्ट्र पु० अमुक ओक ऋत्विज्.
 नेष्ट्र त्रि० नैष्टा ऋत्विज्प्रत्ययधी.
 नैःश्रेयस त्रि० मोक्षनुं साधन.
 नैःश्रेयसिक त्रि० मोक्षनुं साधन.
 नैःस्निह्य न० निरनेहपणुं.
 नैःस्व न० निर्धनपणुं, हरिद्रपणुं.
 नैःस्व्य न० उपरना अर्थ.
 नैक त्रि० अनेक, ओक नहि ते.
 नैक पु० विष्णु.
 नैकचर त्रि० अंधश्रेष्ठरनार, दोषाश्रेष्ठरनार.
 नैकज पु० परमेश्वर.
 नैकटिक त्रि० अमुक ठाँ प्रयोजनने माटे
 पासे रहनेर विस्तुक वजरे.
 नैकत त्रि० गोष्टीमां होनार-थनार.
 नैकती स्त्री० गोष्टी, वात.
 नैकधा अव्य० अनेक प्रकारे.
 नैकमेद त्रि० अनेक प्रकारनुं.
 नैकमाय त्रि० अनेक कपटवाणुं.
 नैकमाय पु० परमेश्वर.
 नैकरूप त्रि० अनेक प्रकारना रूपवाणुं.
 नैकरूप पु० परमेश्वर.
 नैकरूप न० अनेक प्रकारनुं रूप.
 नैकशस् अव्य० अनेक बार.
 नैकशस्त्र त्रि० अनेक प्रकारनां शस्त्रवाणुं.
 नैकशस्त्र न० अनेक प्रकारनां शस्त्रा.
 नैकशृङ्ग पु० परमेश्वर.
 नैकषेय पु० राक्षस.
 नैकषेयी राक्षसी.
 नैकसानु पु० अनेक शिंपरेशवाणा ओक
 पर्वत.
 नैकसानुचर पु० शिव.
 नैकात्मन् पु० परमेश्वर.
 नैकृतिक त्रि० स्वार्थी, जीवने तुकशान
 पहेंआडी पोतानो स्वार्थ साधनार, जु-
 व्याध करी छवनार.

नैगम पु० उपनिषद् रूप वेदभाग, न्याय, नीति,
 सहायार, वसुकि, वेपारी, नागर, शहेरी,
 निधं दुअर्थनो अमुक भाग.
 नैगम त्रि० शास्त्र प्रत्ययधी, वेद प्रत्ययधी.
 नैगमिक त्रि० शास्त्रमां होनार, वेदमां
 होनार, वैदिक ग्रंथ, वैदिक अध्याय.
 नैगमेय पु० कार्तिक स्वामीनो ओक अनुचर,
 अमुक ओक भागअल.
 नैगमेष पु० उपरना अर्थ.
 नैघण्टुक न० निधं दु अर्थनो प्रथमकांड.
 नैचाशास्त्र न० श्रद्धोनिमां पुत्रपौत्रादि उ-
 त्पन्न करनार पतितनुं धन.
 नैचिक न० गाय-व्यज्जनुं भरतक.
 नैचिकी स्त्री० उत्तम गाय.
 नैचित्य त्रि० नियत देशमां होनार-थनार.
 नैचुल न० निखुल नाभना वृक्षनुं इण.
 नैज त्रि० पोतानुं, पोताप्रत्ययधी.
 नैतीश पु० हिंसनो पुत्र.
 नैत्य त्रि० नित्य व्यापानुं, हमेशां देवानुं,
 हमेशांनुं, हमेशनुं कर्म वजरे.
 नैत्यक त्रि० उपरना अर्थ.
 नैत्यशब्दिक त्रि० शब्द नित्य छ ओम
 कहनार भीमांसक वजरे.
 नैत्यिक त्रि० हमेशनुं, कायमनुं.
 नैदाघ त्रि० ग्रीष्म ऋतुनुं, ग्रीष्म ऋतुप्रत्ययधी.
 नैदाघिक त्रि० उपरना अर्थ.
 नैदान त्रि० रोग वजरेना निदान-कारणने
 गणुनार, निदान ग्रंथनो अभ्यासी.
 नैदानिक त्रि० उपरना अर्थ.
 नैदेशिक त्रि० आज्ञा करनार, हुकम भा-
 ननार दास वजरे.
 नैद्र त्रि० निद्रानुं, निद्राप्रत्ययधी.
 नैघन न० भरण, क्षमापेक्षया आहंनुं स्थान.
 नैघान त्रि० निघानसाध्य-अव्यवनाधी अत्री
 शके तेलुं.

નૈધેય

૪૫

નૈર્ઋત

નૈધેય પુ० નિધિ નામના ડાહ્યોનો પુત્ર.

નૈધેય ત્રિ० નિધિ -ખગ્નતા સંગ્રંધી.

નૈદુષ્ઠ પુ० તે નામે એક ઋષિ.

નૈધુવિ પુ० કસ્યપગોત્રનો એક ઋષિ.

નૈષ ત્રિ० કદંબ વૃક્ષનો વિકાર.

નૈપાત્ય પુ० નિપાતપણું.

નૈપાલ પુ० નેપાળી સ્ત્રીઓ.

નૈપાલ ત્રિ० નેપાળ દેશમાં હોનાર-થનાર,
નેપાળદેશનું.

નૈપાલા સ્ત્રી० બટમોગરો.

નૈપાલિક નં તાણું.

નૈપાલી સ્ત્રી० મણસીલ, શૈક્ષણિક વનસ્પતિ,
ગળી.

નૈપુણ નં હોંશીઆરી, નિપુણતા.

નૈપુણ્ય નં ઉપરના અર્થ, હોંશીઆરનું કામ.

નૈવલ્લક ત્રિ० બંધાયલાની પાસેનું.

નૈવિહ્ય નં ઘટપણું, વાંસળી ટુંકવાનો
એક પ્રકાર.નૈભૃત્ય નં નિશ્ચયપણું, શાંતપણું, અચં-
ચળપણું.નૈમગ્નક ત્રિ० નિમગ્નની પાસેનું, હુબેલાની
પાસેનું.નૈમિત્ત ત્રિ० શકુનશાસ્ત્રનો અર્થ વગેરે,
શકુનમાં હોનાર-થનાર.નૈમિત્તિક ત્રિ० નિમિત્તશાસ્ત્ર-શકુનશાસ્ત્રનો
જાણનાર-જાણનાર, નિમિત્તને આધીન,
નિમિત્તને આશ્રમે કરવા યોગ્ય કર્મ વગેરે.નૈમિત્તિકલય પુ० ચાર હગ્ગર યુગને આતે
થનાર આઠ લય.

નૈમિશ નં નૈમિશારણ્ય-એક તપોવન.

નૈમિશારણ્ય નં નૈમિશારણ્ય નામે એક
તપોવન.

નૈમિશ્રિ પુ० અત્યંત મિશ્રનો પુત્ર.

નૈમિષ નં નૈમિશારણ્ય-એક તપોવન.

નૈમિષકુલ નં તે નામે એક તીર્થ.

નૈમિષારણ્ય નં તે નામે એક તપોવન.

નૈમિષિ પુ० નિમિષનો પુત્ર.

નૈમિષીય ત્રિ० નૈમિશારણ્યનું, નૈમિષારણ્ય-
સંગ્રંધી.નૈમિષેય ત્રિ० નૈમિશારણ્યમાં રહેલ, નૈમિ-
ષારણ્યસંગ્રંધી.

નૈમેય પુ० અદલો બદલો કરવો.

નૈયમોઘ નં વડના ઝાડનો વિકાર-વડનું
ફળ વગેરે.નૈયલ્લક ત્રિ० ન્યંકુ મૃગસંગ્રંધી, ન્યંકુ મૃગનું
ચામડું વગેરે.નૈયમિક ત્રિ० નિયમથી આવેલ, નિયમવિ-
ધિથી પ્રાપ્ત થયેલ-ઋતુકાળે ભાર્યો ગમન
વગેરે.નૈયાય ત્રિ० ન્યાયશાસ્ત્રના વ્યાખ્યાનરૂપ અર્થ
વગેરે.નૈયાયિક ત્રિ० ન્યાયશાસ્ત્ર જાણનાર-જા-
ણનાર.નૈયાસિક ત્રિ० હરદત્તાદિએ કરેલ ન્યાસ
અર્થ જાણનાર-જાણનાર, માતૃકાદિ ન્યાસ
જાણનાર-જાણનાર.

નૈરન્તર્ય નં નિરતર, હમેશ, અવિચ્છેદ.

નૈરપેક્ષ્ય નં નિરપેક્ષપણું, અપેક્ષાશૂન્યતા,
નિરપૃહતા.

નૈરયિક ત્રિ० નરકવાસી, નારકી.

નૈરાશ્ય નં નિરાશપણું, આશાશૂન્યતા.

નૈરુક્ત ત્રિ० આસક્ત, નિરૂક્તના વ્યાખ્યા-
નરૂપ અર્થ, તે અર્થમાં હોનાર-થનાર.નૈરુક્તિક ત્રિ० નિરૂક્ત-વ્યુત્પત્તિને જાણનાર-
જાણનાર, નિરૂક્ત અર્થને જાણનાર-જાણનાર.

નૈરુદ્ધિક પુ० વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ યસ્તિભેદ.

નૈર્ઋત પુ० રાક્ષસ.

નૈર્ઋત નં મૂલ નક્ષત્ર.

નૈર્ઋત ત્રિ० નિર્ઋતિ દેવ સંગ્રંધી, મૃત્યુ દેવ-
સંગ્રંધી.

नैर्ऋती

४६

नौ

नैर्ऋती स्त्री० राक्षसाली, दक्षिण-पश्चिम व-
ञ्चेनी दिशा-नैर्ऋत भूखण्ड, राक्षसनी
शक्ति.

नैर्ऋतेय पु० राक्षसालीनो पुत्र.

नैर्ऋत्य न० निर्ऋति देवतानुं पशु वज्रे.

नैर्ऋण्य न० निर्ऋण्यपणुं, सत्वादि गुणाना
मंग्थी रक्षितपणुं.

नैर्ऋण्य न० निर्ऋण्यपणुं, क्रूरपणुं, घातकीपणुं.

नैर्मल्य न० निर्माणपणुं, स्वच्छपणुं, विप-
यो उपरनो वैराग्य.

नैर्लज्ज्य न० निर्लज्जपणुं, ग्लान्यपणुं.

नैलायनि पु० नील वानरनो पुत्र.

नैल्य न० श्यामपणुं, कागारंगपणुं.

नैवकि पु० निवक ऋषिनो पुत्र.

नैवति पु० निवत ऋषिनो पुत्र.

नैवाकव त्रि० निवयनशील मंग्थी.

नैवाकीय त्रि० नैवाक्यनी पासेनुं.

नैवासिक त्रि० निवास करवामां साङ्,
रहेया लायक.

नैविड्य न० धट्टपणुं, वांसणी कुंडवानो
अेक गुण.

नैवेद्य न० देवनेधरवा योग्यकाष्ठ द्रव्य वज्रे.

नैवेश त्रि० विवादधी अनेल.

नैवेशिक त्रि० विवादने भाटे अपातुं द्रव्य
वज्रे, विवादने योग्य द्रव्य.

नैश त्रि० रात्रिनुं, रात्रिमंग्थी.

नैशिक त्रि० रात्रिमां होनार-थनार, रा-
त्रिधी व्यापक.

नैशत्रेयस त्रि० भोक्षनुं साधन.

नैशत्रेयसिक त्रि० भोक्षनुं साधन.

नैषध पु० निषध देशनो राजन्, नण राजन्.

नैषध न० नण राजनना अरित्रक्ष-नैषध
महाकाव्य.

नैषध त्रि० वंशपरंपराधीनिषधदेशमांरहेनार.

नैषधीय त्रि० नणराजनुं, नणराज मंग्थी.

नैषध्य पु० निषध देशन राजननो पुत्र.

नैषाद पु० निषादनो पुत्र.

नैषादक त्रि० निषादे करेश.

नैषादिक पु० निषादनो पुत्र.

नैषादि पु० निषादनो पुत्र.

नैविध पु० दक्षिणान्ति.

नैष्कर्म्य न० विधिपूर्वक सर्व कर्मनो त्याग.

नैष्कशक्तिक त्रि० सा निष्कना भापनुं.

नैष्कसहस्रिक त्रि० हत्तर निष्कना भापनुं.

नैष्किक पु० टंकशाणनो अधिकारी-कापा-
प्यक्ष.

नैष्किक त्रि० निष्कनो विकार, निष्क आपी
परिद्वि.

नैष्कृतिक त्रि० शङ्, नीय.

नैष्कमण त्रि० आणकने प्रथम आहार का-
ढती येणा अपातुं, ते वणतनुं कार्य वज्रे.

नैष्ठिक त्रि० भरणुपयेत धन्यकारी रहेनार,
भरणु कणे करातुं कर्म वज्रे, अमुक काष्ठ
वतमां आसक्त.

नैष्णिक्य न० निःस्नेहपणुं, राजनो अलाव.

नैष्कल्य न० निष्कणपणुं, अर्थपणुं.

नैसर्गिक त्रि० स्वाभाविक.

नैस्त्रिंशिक पु० त्रवारधी बुद्ध करनार योद्धो.

नैस्त्रिंशिक त्रि० निःस्नेहपणुं.

नो अव्य० नहि, ना.

नोचेत् अव्य० नहि तो.

नोट त्रि० नट, नटवो.

नोटी स्त्री० नटी.

नोत् अव्य० नहीन.

नोदन न० अंडन, प्रेरणा करवी, लांकुत,
अेक वतनो मंग्थी.

नोधस् पु० ते नामे अेक ऋषि.

नोधा अव्य० नव प्रकारे.

नोपस्थात् त्रि० हर रहेल, हीन प्रतिवादी.

नौ स्त्री० नौका, होडी, वहाण.

નૌકર્ણધાર

૪૭

ન્યસન

નૌકર્ણધાર પુ० નાવિક, ખસાસી.

નૌકર્ણી સ્ત્રી० કાર્તિકસ્વામીની અનુચર એક માતૃકા.

નૌકર્મન્ ન० વહાણને લગતું કામ.

નૌકર્મન્ ત્રિ० વહાણને લગતું કામ કરનાર.

નૌકા સ્ત્રી० હોડી, વહાણ.

નૌકારુપ્ત ન० ચતુરંગી એક રમત.

નૌકાદણ્ડ પુ० વહાણ ચલાવવાનું હલેસું.

નૌચર ત્રિ० વહાણથી ફરનાર.

નૌજીવિક ત્રિ० વહાણ ઉપર જીવન ચલાવનાર.

નૌતાર્ય ત્રિ० વહાણવડે તરવા યોગ્ય.

નૌયાયિન્ ત્રિ० વહાણથી નદી વગેરેના પાર પ્રત્યે જનાર.

નૌવાહ ત્રિ० વહાણ ચલાવનાર, વહાણ ચલાવવાનું હલેસું વગેરે.

નૌષેચન ન० નૌકાનું સેચન.

ન્યકા સ્ત્રી० વિષ્ણનો કીડા.

ન્યકારુકા સ્ત્રી० એક જાતનો વિષ્ણનો કીડા.

ન્યકાર પુ० હલકું પાડતું, તિરસ્કાર કરવો, તિરસ્કાર.

ન્યકૃતિ સ્ત્રી० ઉપરના અર્થ.

ન્યક્ત ત્રિ० અત્યંત આંજળ્ય યુક્ત કરેલ.

ન્યક્ષ પુ० પાડો, પરશુરામ.

ન્યક્ષ ન० એક જાતનું ઘાસ, સમગ્રપણું.

ન્યક્ષ ત્રિ० અધમ, નીચ, હલકું.

ન્યક્ષી સ્ત્રી० ભેસ.

ન્યગ્જાતિ સ્ત્રી० નીચ જાતિ, હલકી જાત.

ન્યગ્ભાવ પુ० નીચપણું, હલકાઈ. નીચ થવું.

ન્યગ્ભાવન ન० તિરસ્કાર, ધિક્કાર, વીંટવું.

ન્યગ્રોધ પુ० વડનું ઝાડ, ખીજડીનું ઝાડ, આદુ, વિખડું, ઉઘસેન રાજાનો એક પુત્ર.

ન્યગ્રોધક ત્રિ० વડના ઝાડની પાસેનો પ્રદેશ વગેરે.

ન્યગ્રોધપરિમણ્ડલ પુ० એક વાંભ લંબાઈ પહેળાઈનો પુરુષ.

ન્યગ્રોધપરિમણ્ડલા સ્ત્રી० એક પ્રકારની સુંદર સ્ત્રી.

ન્યગ્રોધિક ત્રિ० વડના ઝાડની પાસેનો પ્રદેશ વગેરે.

ન્યગ્રોધિન્ ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

ન્યગ્રોધી સ્ત્રી० વિપણી વનસ્પતિ, ઉંદર-કાની વનસ્પતિ, મોહતા ઔષધિ.

ન્યઙ્કુ પુ० તે નામે એક મુનિ, ધણું શીંગડાવાળું એક જાતનું ફરણ.

ન્યઙ્કુ ત્રિ० અત્યંત ગમન કરનાર-જનાર.

ન્યઙ્કુભૂરુહ પુ० 'સ્વોનાકરુક્ષ'નામે એક ઝાડ.

ન્યઙ્કાદિ પુ० આકરણપ્રસિદ્ધ એક શ-ખટગણ.

ન્યઙ્ક પુ० અત્યંત આંજળ્ય, અત્યંત ખરડવું.

ન્યચ્ ત્રિ નીચું, નીચાણવાળું.

ન્યચ્છ ન० એક જાતનો કુદ રોગ.

ન્યચ્છ ત્રિ० અત્યંત સ્વચ્છ.

ન્યચ્ ત્રિ० નીચું, નીચાણવાળું.

ન્યચ્ચન ન० અત્યંત જવું, નીચા થવું.

નીચે થવું.

ન્યચ્ચિત ત્રિ० નીચે ફેંકેલ, નીચે નાખેલ.

ન્યન્ત પુ० છેવટનો ભાગ, છેલ્લો ભાગ.

ન્યય પુ० નાચ, ભય, હાનિ.

ન્યર્ણ ત્રિ० માંગેલ, યાચેલ.

ન્યર્થ પુ० નિકૃષ્ટ ગતિ, હલકી ગતિ.

ન્યર્થે ત્રિ० નિકૃષ્ટ અર્થવાળું, હલકા અર્થવાળું.

ન્યર્વુદ ન० દશગણી અખજની મૃખ્યા, દશ ગણી અખજની મૃખ્યાવાળું.

ન્યર્વુદિ પુ० એક રૂદ્રદેવ.

ન્યસન ન० ઊડવું, ત્યજવું, ફેવું, આપવું, ફેંકવું, મૂકવું, સ્થાપવું.

ન્યસ્ત

૪૮

વ્રસ્થિમાલિન્

ન્યસ્ત ત્રિ० ફેંકેલ, લગેલ, છોડેલ, દીધેલ, મૂકેલ, સ્થાપેલ.

ન્યસ્તશાસ્ત્ર ત્રિ० જોણે લથીઆર છોડી દીધાં હોય તે.

ન્યસ્તશાસ્ત્ર પુ० મનુષ્યે કહેલ પિતૃલોક.

ન્યસ્ય ત્રિ० સ્થાપવા યોગ્ય, મૂકવા યોગ્ય, તજવા યોગ્ય, છોડવા યોગ્ય.

ન્યાક્ય ન० શેકેલા ચોખા, મમરા.

ન્યાદ પુ० આહાર, ભોજન.

ન્યાય પુ० યોગ્ય, શૈતમદૃત ન્યાયશાસ્ત્ર, ન્યાય, નીતિ, સદાચાર, કાયદો, રીવાજ, રવૈયો, વાદ, ફેંસલો.

ન્યાયપથ પુ० મીમાંસાશાસ્ત્ર, ન્યાયવાળો માર્ગ.

ન્યાયવત્ ત્રિ० ન્યાયવાળું.

ન્યાયવૃત્ત ન० શાસ્ત્રોક્ત આચાર, ન્યાયયુક્ત વર્તન.

ન્યાયવૃત્ત ત્રિ० શાસ્ત્રોક્ત આચારવાળું, ન્યાયયુક્ત વર્તનવાળું.

ન્યાયસારિણી સ્ત્રી० યુક્તિપૂર્વક કર્મને અનુસરનારી રીતિ.

ન્યાયાચાર પુ० ન્યાયવાળો આચાર. ન્યાયયુક્ત વર્તન.

ન્યાયાચાર ત્રિ० ન્યાયવાળા આચારવાળું, ન્યાયયુક્ત વર્તનવાળું.

ન્યાયાધાર પુ० ન્યાયનો આધાર.

ન્યાયાધીશ પુ० ન્યાય આપનાર અધિકારી.

ન્યાયિન્ ત્રિ० ન્યાયવાળું, નીતિવાળું.

ન્યાય્ય ત્રિ० ન્યાયસિદ્ધ, ન્યાયયુક્ત, યુક્તિવાળું, ન્યાયમાં હોનાર-થનાર, આજખી.

ન્યાસ પુ० થાપણ, થાપણનું દ્રવ્ય, અર્પણ, મૂકવું, સ્થાપવું, ત્યાગ, તજવું, છોડવું, તંત્રોક્ત ન્યાસ, હરણ, લખવું.

ન્યાસધારિન્ ત્રિ० થાપણ રાખનાર, તંત્રોક્ત ન્યાસ ધારણ કરનાર.

ન્યાસિક ત્રિ० ન્યાસ કરનાર, મૂકનાર, સ્થાપનાર, થાપણ મૂકનાર.

ન્યાસિન્ ત્રિ० ત્યાગી, મંન્યાસી.

ન્યુહ્લ પુ० ગીતિભેદ, અતિશય, અત્યંત.

ન્યુહ્લ ત્રિ० મનોહર, સુંદર.

ન્યુવ્જ ન० કર્મરંગ ફળ-અંક જનના ઝાંડનું ફળ.

ન્યુવ્જ પુ० દર્ભમય, સુંવા, દર્ભ, સુખપાત્ર.

ન્યુવ્જ ત્રિ० નીચા મુખવાળું, કુખડું, ઉંચું.

ન્યુવ્જસ્વરૂપ પુ० વાંકી તરવાર.

ન્યુવ્જીકરણ ન० ઉંચું કરવું, ઉંધામુખવાળું કરવું, કુખડું કરવું.

ન્યુવ્જીકૃત ત્રિ० ઉંચું કરેલ, ઉંધામુખવાળું કરેલ, કુખડું કરેલ.

ન્યૂહ્લ પુ० ગીતિભેદ, અતિશય, અત્યંત.

ન્યૂહ્લ ત્રિ० મનોહર, સુંદર.

ન્યૂન ત્રિ० ઓછું, હલકું, નિંચ, નિંદવા યોગ્ય.

ન્યૂનતા સ્ત્રી० ઓછાશ, ઉણપ, ઓછાપણું, નિંચપણું, હલકાઇ.

ન્યૂનત્વ ન० ઉપરતા અર્થ.

ન્યૂનધી ત્રિ० ઓછી બુદ્ધિવાળું, હલકી બુદ્ધિવાળું, મૂર્ખ.

ન્યૂનપદ્માશદ્ધિ ત્રિ० વાયલ, વાયડું, પાગલ, ગંદું.

ન્યોકસ્ ત્રિ० નિયતસ્થાનવાળું.

ન્યોચની સ્ત્રી० દાસી.

ન્યોજસ્ ત્રિ० કુટિલ, વક્ર, સરખતા વગરનું, સીધું ન નહિ તે.

વ્રસ્થિમાલિન્ ત્રિ० મનુષ્યનાં હાડકાંની માળા ધારણ કરનાર.

વ્રસ્થિમાલિન્ પુ० શિવ.

પ

પ વ્યંજનોમાં એકવીસમો ઓષ્ઠસ્થાની વર્ણ-
અક્ષર.

પ પું પવન, પાંદડું, પાન, પીપુ, પાડવું,
ચરિત્ર.

પકાર પું 'પ્' અક્ષર.

પક્કટી સ્ત્રીં પીપરતું ઝાડ.

પક્કણ પું ભીલોનું રહેઠાણ.

પક્તપૌડ પું એક જાતનું ઝાડ.

પક્તુ ત્રિં પકાવનાર, રંધનાર, પચાવનાર, હઝમ
કરનાર.

પક્તુ પું અગ્નિ, જરૂરનો અગ્નિ, ચિત્રાનું
ઝાડ.

પક્તિ સ્ત્રીં પાક, રસોઈ, રંધણ, ગૌરવ,
પરિણામ.

પક્તિશૂલ નં અન્નાદિના પાચન સમયે
નીકળતું શૂળ-એક જાતનો રોગ.

પક્ષ નં યુદ્ધરથનો ધર્મ.

પક્ષિત્રમ ત્રિં પાકથી અનેલ, પકવેલ, રંધેલ,
પાકેલ, રંધાઈ રહેલ.

પક્ષ્વા અભ્યં રંધીને, પકાવીને.

પક્થ પું પાક, રસોઈ, રંધણ, તે નામે
એક રાજા.

પક્થિન્ ત્રિં રસોઈવાળું.

પક્ ત્રિં પાકેલ, રંધાયેલ, દદ, નાશની
અણીપર આવેલ, પચેલ.

પક્ષ નં પાક, રસોઈ, રંધવું.

પક્ષ્વત્ પું કીંબડાનું ઝાડ.

પક્ષ્વત્ ત્રિં રંધનાર, રસોઈ કરનાર.

પક્ષકેશ ત્રિં પાકી ગયેલા વાળવાળું, વૃક્ષ.

પક્ષરસ પું દારૂ, મધ.

પક્ષવારિ નં ઠાંણ, ઓસામણ, બાકનું પાણી.

પક્ષ પું તે નામે એક અંત્યજ જાતિ.

પક્ષો સ્ત્રીં એક જાતની અંત્યજ સ્ત્રી.

પક્ષશસ્યોપમોન્નતિ પું એક જાતના
કદંબનું ઝાડ.

પક્ષાતિસાર પું વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ પાંચ પ્રકારના
અતિસાર રોગોમાંનો એક.

પક્ષાતીસાર પું ઉપરનો અર્થ.

પક્ષાધાન નં નાભિની નીચે આવેલ પાકાશય.

પક્ષાન્ન નં રંધેલું અન્ન, શરૂનું કાચું અન્ન.

પક્ષાશય પું પક્ષાધાન જુઓ.

પક્ષેષ્ટકા સ્ત્રીં પાકી ઇંટ.

પક્ષ પું ઝમં સં સેટ અલણ કરવું, સ્વી-
કારવું, લેવું.

પક્ષ સ્વાં પં સં સેટ ઉપરના અર્થ.

પક્ષ પું પખવાડીયું, પક્ષીઓની પાંખ,
બાણના મૂળ ભાગમાં રહેલ પીછું,
પડખું, ઘર, ન્યાયશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ સંદિગ્ધ
સાધ્યવાન પદાર્થ, વિરોધ, સહાય, બળ,
મિત્ર, ચૂલનું બાકું, શ્રેષ્ઠ હાથી, પક્ષી,
બલોયું, કડું, સમૂહ, પીછું, શરીરનો
અર્ધ ભાગ, શુદ્ધ, વર્ગ, શરીર, શરીરનું
અમુક અંગ, પૂર્વપક્ષ, ઉત્તરપક્ષ.

પક્ષક પું પક્ષદાર-ખડકી, પડખું, સહાય.

પક્ષગમ ત્રિં પાંખ વડે જનાર-પક્ષી વગેરે.

પક્ષગ્રહણ નં સહાય લેવી, પક્ષમાં લેવું.

પક્ષચર પું ચન્દ્ર, કપૂર, હાથી.

પક્ષચર ત્રિં જૂદું ચાલનાર, જૂદું ફરનાર.

પક્ષજ ત્રિં પક્ષમાં થયેલ, સહાયરૂપ થયેલ,
પડખે થયેલ.

પક્ષજ પું ચંદ્ર, કપૂર.

પક્ષજન્મન્ ત્રિં પક્ષજ ત્રિં જુઓ.

પક્ષજન્મન્ પું ચંદ્ર, કપૂર.

પક્ષતા સ્ત્રીં પક્ષપણ, ન્યાયશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ
એક પદાર્થ.

પક્ષતિ સ્ત્રીં પડવે તિથિ, પાંખનું મૂળ.

પક્ષત્વ નં પક્ષપણ.

પક્ષઘ્વય નં શુદ્ધ-વદ-એ એ પખવાડીયાં,
પૂર્વપક્ષ-ઉત્તરપક્ષ-એ એ પક્ષ.

પક્ષદ્વાર

૫૦

પક્ષમલ

પક્ષદ્વાર નં પડખાનું દાર-ખડકી, ગુમદાર.
પક્ષધર પું અંદ્ર, કપૂર, તે નામે એક
વિદ્વાન, પક્ષી.

પક્ષધર ત્રિં પડખાનો આશ્રય કરનાર,
સહાય લેનાર.

પક્ષપાત પું અન્યાય ભરેલી સહાય કરવી,
પક્ષીઓનો એક પ્રકારનો તાવ.

પક્ષપાતિતા સ્ત્રીં પક્ષપાતીપણું, એ પાંખ-
વડે ઉડવાપણું.

પક્ષપાતિત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પક્ષપાતિન્ ત્રિં પક્ષપાત કરનાર.

પક્ષપાલિ સ્ત્રીં પક્ષદાર-ખડકી, ગુમદાર.

પક્ષભાગ પું લાથીના પડખાનો ભાગ.

પક્ષસૂલ નં પડખાનું મૂળ, પડવે તિથિ.

પક્ષજન્તુ ત્રિં પક્ષવાળું, સહાયવાળું, પંખ-
વાડીયાવાળું, પાંખવાળું.

પક્ષવચ પું પક્ષાઘાત રોગ.

પક્ષવાહન પું પક્ષી.

પક્ષવાહની સ્ત્રીં પક્ષિણી.

પક્ષચિન્તુ પું કૌંચ પક્ષી.

પક્ષસ્ નં પક્ષ જીવો.

પક્ષસન્ધિ પું પર્વનો સંધિકાળ, પડખાનો
સંધો.

પક્ષસુન્દર પું લોધર વૃક્ષ.

પક્ષહોમ પું પંખવાડીયા સુંઘી કરવાનો
એક હોમ.

પક્ષાઘાત પું પક્ષાઘાત રોગ-તે નામે એક
વાયુજન્ય રોગ.

પક્ષાદિ પું વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક શબ્દગણ.

પક્ષાન્ત પું પૂતેમ, અમાસ, પંખવાડીયાનો
અંત, પડખો અંત.

પક્ષાન્તર નં બીજું પંખવાડીયું, બીજું
પડખું, બીજી સહાય, બીજી પાંખ, બીજો પક્ષ.

પક્ષાભાસ પું ખોટો પક્ષ, ખોટો દાવો,
ખોટો વાદ, જૂઠી ફરીઆહી.

પક્ષાલિકા સ્ત્રીં તે નામે કાર્તિકેશ્વામી-
ની અનુચર એક માનુકા.

પક્ષાલુ પું પક્ષી.

પક્ષાવસર પું પૂતેમ, અમાસ.

પક્ષિણી સ્ત્રીં આવતા દિવસ સહિત રાત્રિ,
એ દિવસ અને એક રાત્રિ, પક્ષિણી-
પક્ષી માત્ર.

પક્ષિન્ પું પક્ષી.

પક્ષિન્ ત્રિં પાંખવાળું, સહાયવાળું, પક્ષ-
વાળું, પંખવાડીયાવાળું.

પક્ષિપાનીયશાલિકા સ્ત્રીં પક્ષીઓને પાણી
પીવાનું સ્થળ.

પક્ષિરાજ પું ગરૂડ પક્ષી.

પક્ષિલ પું ગૌતમચૂંટા ઉપર ભાષ્ય કર-
નાર વાત્સ્યાયન મુનિ.

પક્ષિલસ્વામિન્ પું મહાન નીતિ કુશળ
ચાણક્ય.

પક્ષિશાલા સ્ત્રીં પક્ષીઓને રહેવાનું સ્થળ,
માળો, ચીડીયાખાનું.

પક્ષિશાવ પું પક્ષીનું અચ્યું.

પક્ષિશાવક પું પક્ષીનું અચ્યું.

પક્ષિસિંહ પું ગરૂડ પક્ષી.

પક્ષિસ્વામિન્ પું ગરૂડ પક્ષી.

પક્ષીય ત્રિં પક્ષનું, પંખવાડીયાસંબધી,
પંખવાડીયામાં હોનાર, પડખાનું.

પક્ષોદ્ગ્રાહિન્ ત્રિં પક્ષ લેનાર, સહાય
કરનાર.

પક્ષુ ત્રિં પક્ષવનાર, રાંધનાર, રાંધવાના
સ્વભાવવાળું, પાકશીલ.

પક્ષ્મકોષ પું એક જાતનો આંખનો રોગ.

પક્ષ્મન્ નં આંખની પાંપણ, કમળ વગેરેનો
કેસરો, પાંખ, સૂત્ર વગેરેનો અવ્યભાગ.

પક્ષ્મપ્રકોષ પું એક જાતનો આંખનો રોગ.

પક્ષ્મલ ત્રિં પાંખવાળું, પાંપણવાળું, કમળ
વગેરેના કેસરાવાળું.

પક્ષમ

૫૧

પદ્મગુતા

પક્ષમ ત્રિ० પખવાડીઆનું, પખવાડીયા-
સંખધી, પાંખનું, પાંખસંખધી, પક્ષનું,
પક્ષસંખધી.

પક્ષ પુ० ન૦ કાદવ, કીચડ, પાપ.

પક્ષકર્વટ પુ० પાણીવાળો કાદવ.

પક્ષકીર પુ० કાદવ જેને પ્રિય છે તેનું પક્ષી.

પક્ષકીરી સ્ત્રી० કાદવ જેને પ્રિય છે તેની
એક ભતતની પક્ષિણી.

પક્ષક્રીડ પુ० ભુંડ, હુક્કર.

પક્ષક્રીડ ત્રિ० કાદવમાં ખેલનાર.

પક્ષક્રીડન પુ० ભુંડ, હુક્કર.

પક્ષગડક પુ० કાદવમાં રહેનારું એક જા-
તનું માછલું.

પક્ષગતિ પુ० ઉપરનો અર્થ.

પક્ષગ્રાહ પુ० મગરમચ્છ.

પક્ષગ્રાહી સ્ત્રી० મગરમચ્છ-માદા.

પક્ષજ ન૦ કમળ.

પક્ષજ પુ० સારસ પક્ષી.

પક્ષજ ત્રિ० કાદવમાં ઉત્પન્ન થનાર.

પક્ષજન્મન્ ન૦ કમળ.

પક્ષજન્મન્ પુ० સારસ પક્ષી.

પક્ષજન્મન્ ત્રિ० કાદવમાં ઉત્પન્ન થનાર.

પક્ષજિની સ્ત્રી० કમળવાળો પ્રદેશ, કમળનો
સમૂહ.

પક્ષજ પુ० ભીલોનું રહેણાણ.

પક્ષતા સ્ત્રી० કાદવપાણું, કીચડપાણું.

પક્ષત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

પક્ષપ્રમા સ્ત્રી० તે નામે એક નરકભૂમિ.

પક્ષમાત્ર ત્રિ० કાદવવાળું, કાદવ સેવનાર.

પક્ષમણ્ડક પુ० કાદવમાં થનારી એક
ભતતની છીપ.

પક્ષમણ્ડકી સ્ત્રી० ઉપરનો અર્થ.

પક્ષરુહ ન૦ કમળ.

પક્ષરુહ પુ० સારસ પક્ષી.

પક્ષરુહ ત્રિ० કાદવમાં ઉગનાર.

પક્ષરુહ ન૦ કમળ.

પક્ષરુહ પુ० સારસ પક્ષી.

પક્ષરુહ ત્રિ० કાદવમાં ઉગનાર.

પક્ષવત ત્રિ० કાદવવાળું, કીચડવાળું.

પક્ષવાસ પુ० કાદવમાં રહેનારું એક જાતનું.

પક્ષશુક્તિ સ્ત્રી० કાદવમાં થતી એક ભતતની
છીપ.

પક્ષશરણ પુ० શાલૂક ભુઓ.

પક્ષાર પુ० શેવાળ, સેતુ, પૂલ, પાળ, પ-
ગથીયું, એક ભતતનું જલકુળવક પુ०પ.

પક્ષિન્ ત્રિ० કાદવવાળું, કીચડવાળું.

પક્ષિલ ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

પક્ષેજ ન૦ કમળ.

પક્ષેજ પુ० સારસ પક્ષી.

પક્ષેજ ત્રિ० કાદવમાં ઉત્પન્ન થનાર.

પક્ષેરુહ ન૦ કમળ.

પક્ષેરુહ પુ० સારસ પક્ષી.

પક્ષેરુહ ત્રિ० કાદવમાં ઉગનાર.

પક્ષેશય ત્રિ० કાદવમાં રહેનાર.

પક્ષેશયા સ્ત્રી० એક ભતતની જળો.

પદ્ધતિ સ્ત્રી० પંક્તિ, હાર, પંગત, તે નામે
એક છંદ, દશની ગ્રંથા, પૃથ્વી, ગૌરવ,
મોટાઈ, પાક, રસોઈ.

પદ્ધતિકણ્ઠક પુ० એક પંગતમાં ખેસવામાં
કાંટાની પેઠે ત્યાજ્ય મનુષ્ય, પંગતને
દૂષિત કરનાર.

પદ્ધતિગ્રીવ પુ० રાવણ.

પદ્ધતિચર પુ० એક ભતતનું પક્ષી.

પદ્ધતિદૂપ પુ० પદ્ધતિકણ્ઠક પુ० ભુઓ.

પદ્ધતિદૂષક ત્રિ० પદ્ધતિકણ્ઠક ત્રિ० ભુઓ.

પદ્ધતિપાવન ત્રિ० પંક્તિને પવિત્ર કરનાર.

પદ્ધતિરથ પુ० રાગ દશરથ.

પદ્ધુ ત્રિ० પાંગળું, લૂંટું.

પદ્ધુ પુ० શનિ ગ્રહ.

પદ્ધુતા સ્ત્રી० પાંગળાંપણું, લૂંટાપણું.

પડ્ગુલ

૫૨

પશ્ચકપાય

પડ્ગુલ નં ઉપરના અર્થ.

પડ્ગુલ્લહારિણી સ્ત્રીં 'શિમુડી' નામે એક વનસ્પતિ.

પડ્ગુલ પું ધોળા કાચ જેવા રંગનો એક જાતનો ઘોડો.

પંચુ પું ડમ્બ સં સેટ વિસ્તારવું, ફેલાવવું.

પન્ મ્વાં ડમ્બ સં અનિદ્ પકાવવું, રાંધવું.

પન્ મ્વાં આં સં અનિદ્ પ્રકટ કરવું, ખુલ્લું કરવું, સ્પષ્ટ કરવું.

પન્ચક ત્રિં રાંધનાર, રસોઈ કરનાર.

પન્ચત્ ત્રિં પકાવવું, રાંધવું.

પન્ચત પું અગ્નિ, સૂર્ય, ઇન્દ્ર, આકાશનું ઝાડ ચિત્રાનું ઝાડ.

પન્ચતમૃજતા સ્ત્રીં 'રાંધિ, ભુંજે' એમ જેમાં કહેવાય તે ક્રિયા.

પન્ચતિ પું 'પન્' ધાતુસ્વરૂપ.

પન્ચતિકલ્પ ત્રિં ઘોડું ઓછું રાંધનાર.

પન્ચતિતમામ્ અવ્યં અત્યંત રાંધનાર.

પન્ચતિતરામ્ અવ્યં અત્યંત રાંધનાર,

પન્ચતિદેશીય ત્રિં ઘોડું ઓછું રાંધનાર.

પન્ચતિદેશ્ય ત્રિં ઘોડું ઓછું રાંધનાર.

પન્ચત્પુટ પું સૂર્યમણિ વૃક્ષ.

પન્ચત્ય ત્રિ રાંધવામાં સાદું.

પન્ચન પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

પન્ચન નં રાંધવું, રસોઈ કરવી.

પન્ચન ત્રિં રાંધનાર, પકાવનાર, રાંધવાનું સાધન.

પન્ચની સ્ત્રીં જંગમી બાળકે, રાંધનારી સ્ત્રી.

પન્ચપન્ચ પું મહાદેવ.

પન્ચપ્રકુટા સ્ત્રીં 'રાંધ, અત્યંત કાપ' એમ જેમાં કહેવાય તે ક્રિયા.

પન્ચમાન ત્રિં પકાવવું, રાંધવું.

પન્ચમ્પન્ચા સ્ત્રીં દારૂ લગાડર.

પન્ચલવળા સ્ત્રીં 'મીડું પકાવ' એમ જેમાં કહેવાય તે ક્રિયા.

પન્ચા સ્ત્રીં પાક, રસોઈ, રાંધણું, રાંધનારી સ્ત્રી.

પન્ચાદિ પું વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક શબ્દમણી.

પન્ચિ પું પન્ ધાતુ, અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

પન્ચેલિમ ત્રિં પોતાની મેળે પાકેલ.

પન્ચેલિમ પું સૂર્ય, અગ્નિ, આકાશનું ઝાડ, ચિત્રાનું ઝાડ.

પન્ચેલુક ત્રિં રાંધનાર, રસોઈ કરનાર.

પન્ચલ્લસ્ અવ્યં પાદે પાદે, ચરણે ચરણે, પગલે પગલે.

પન્ચ્ય ત્રિં રાંધવા યોગ્ય, પકાવવા યોગ્ય.

પન્ચ્યમાન ત્રિં રાંધવું, પકવ થવું.

પંજ્ મ્વાં પં સં સેટ આવરણ કરવું, ઢાંકવું.

પજ્જ પું શ્દ્ર.

પજ્જી સ્ત્રીં શ્દ્ર જાતિની સ્ત્રી.

પજ્જટિકા સ્ત્રીં તે નામે માત્રાવૃત્ત છંદ.

પજ્જ પું અગિરા મુનિ.

પજ્જ ત્રિં પાપથી છુલ્લું, અત્યંત મેળેલ.

પજ્જીય પું આગિરસના વંશનો.

પશ્ચક ત્રિં પાંચથી ખરીદેલ, પાંચની સંખ્યાવાળું, પાંચ ભાગવાળું, પાંચની કિંમતનું.

પશ્ચક નં પાંચમા રૂપથી કાઠનું ગ્રાણી, પાંચની સંખ્યા, ધનિષ્ઠાના અંત્ય અર્ધથી આરંભી પાંચ તારાઓ.

પશ્ચકપાલ ત્રિં પાંચ કપાલમાં સંસ્કાર-યુક્ત કરેલ પુરોહિત વગેરે.

પશ્ચકપાલો સ્ત્રીં પાંચ કપાલ.

પશ્ચકર્ણ ત્રિં પાંચ કાનરૂપ લક્ષણ-ચિન્હવાળું.

પશ્ચકર્મન્ નં પાંચ કર્મ, વૈષ્ણવપ્રસિદ્ધ પાંચ કર્મ.

પશ્ચકર્મી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

પશ્ચકપાય પું નં વૈષ્ણવપ્રસિદ્ધ પાંચ પ્રકારનો કપાય-ઉકાળો.

પંચકામ

૫૩

પંચતપસ

પંચકામ પુઁ તંત્રસારપ્રસિદ્ધ કામદેવના
પાંચ ભેદ.

પંચકૃત્ય પુઁ 'પંચગોડ' નામે એક ઝાડ.

પંચકૃત્યસ્ અથ્થઁ પાંચ વાર.

પંચકુળ પુઁ એક વ્રતનો કીડા.

પંચકોણ નઁ પાંચ ખૂણવાળું ક્ષેત્ર, તંત્ર-
પ્રસિદ્ધ એક યંત્ર, જ્ઞાનથી નવમું કે
પાંચમું સ્થાન.

પંચકોણ ત્રિઁ પાંચ ખૂણવાળું.

પંચકોલ નઁ વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક પાચન-
પીપર-પીપરમળ-ચવક-ચિત્રા-સુંક.

પંચકોષ પુઁ વેદાંતિ મતે અન્નમય વગેરે
શરીરમાં રહેલા પાંચ કોષ-અન્નમય,
પ્રાણમય, મનોમય, વિજ્ઞાનમય, આનંદમય.

પંચકોશી સ્ત્રીઁ કાશીમાં એક તીર્થ, કા-
શીક્ષેત્ર.

પંચક્ષારગણ નઁ વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ પાંચ ક્ષાર.

પંચસ્વટ્વ નઁ પાંચ ખાટલા.

પંચગઙ્ગ અથ્થઁ પાંચ નદીઓનો સંગમ,
કાશીમાં આવેલું પંચનદ તીર્થ.

પંચગણ પુઁ વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ પાંચ ઔષધિ-
ઓનો સમૂહ.

પંચગવ નઁ પાંચ ગાયો, પાંચ અળદો.

પંચગવધન ત્રિઁ પાંચ ગાયો જેનું ધન
હોય તે.

પંચગવ્ય નઁ દૂધ-દહી-ધી-ગોમૂત્ર-ગાયનું
છાણ-એ પાંચ ગાયનાં વિકારો.

પંચગવ્યઘૃત નઁ વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક પકવધી.

પંચગુ ત્રિઁ પાંચ ગાયો કે અળદોથી ખરીદેલ.

પંચગુણ પુઁ શબ્દ-સ્પર્શ-રૂપ-રસ-ગંધ-
એ પાંચ ગુણ.

પંચગુણ ત્રિઁ પાંચ ગુણેલ, પાંચગણું, પાંચ
પ્રકારનું.

પંચગુણા સ્ત્રીઁ પૃથ્વી.

પંચગુપ્ત પુઁ કાચઓ.

પંચગુપ્ત નઁ આવાંકદર્શન.

પંચગુપ્તિરસા સ્ત્રીઁ સ્પૃક્ષા, નામે વનસ્પતિ.

પંચગુપ્તી સ્ત્રીઁ કાચખી.

પંચચામર નઁ સોળ અક્ષરના ચરણવાળો
એક છંદ.

પંચચિત્તિક પુઁ યજ્ઞિય એક અગ્નિ.

પંચવીર પુઁ મંજુધોષ.

પંચચૂડા સ્ત્રીઁ તે નામે આસરા.

પંચજન પુઁ મનુષ્ય, મનુષ્યસંબંધી પ્રાણ
વગેરે, મનુષ્યપુત્ર દેવ વગેરે, મનુષ્યભેદ
બ્રાહ્મણ વગેરે, તે નામે એક દૈત્ય, સ્વર્ગ્ય
રાગ્નનો પુત્ર-જે અંશુમાનનો પિતા
હતો, તે નામે એક પ્રજાપતિ.

પંચજની સ્ત્રીઁ વિશ્વાવસુની પુત્રી-જે ભરત-
ની પત્ની હતી.

પંચજનીન પુઁ ભાંડ, વિદૂપક, મસ્કરો,
પાંચ માણસોમાં પૂછાતો.

પંચજીરકગુડ પુઁ વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ જીંડ વગે-
રેમાં પકવેલ ગોળા.

પંચજ્ઞાન પુઁ બુદ્ધ દેવ, પાશુપત દર્શનને
ગણનાર.

પંચત્ પુઁ પાંચની સંખ્યાવાળો વર્ગ.

પંચતપ્ત્ર નઁ પાંચ સુથાર.

પંચતક્ષી સ્ત્રીઁ પાંચ સુથાર.

પંચતત્ત્વ પુઁ નઁ પાંચ મહાભૂત-પૃથ્વી, જળ,
તેજ, વાયુ અને આકાશ, તંત્રપ્રસિદ્ધ
મદ્ય-માંસ-મત્સ્ય-મુદ્રા-મૈથુન-એ પાંચ
મહારતત્ત્વ, વૈષ્ણવોનાં શુદ્ધતત્ત્વ-મંત્રતત્ત્વ-
મનસ્તત્ત્વ-દેવતત્ત્વ-ધ્યાનતત્ત્વ-એ પાંચ તત્ત્વો.

પંચતન્ત્ર નઁ તે નામે એક નીતિશાસ્ત્ર.

પંચતન્માત્ર નઁ શબ્દ-સ્પર્શ-રૂપ-રસ-ગંધ
એ પાંચ તન્માત્રાઓ, પાંચ સૂક્ષ્મ ભૂત.

પંચતપ પુઁ ચાર બાણ અગ્નિ અને પાંચમો
સૂર્ય એમ ચાર તેજોથી તપ કરનાર.

પંચતપસ પુઁ ઉપરનો અર્થ.

પશ્ચતત્ય

૫૪

પશ્ચપ્રાસાદ

પશ્ચતત્ય નં પાંચની સંખ્યા, પાંચ

પશ્ચતત્ય ત્રિં પાંચની સંખ્યાવાળું.

પશ્ચતા સ્ત્રીં પાંચપણું, મૃત્યુ, આરંભક

પાંચ બ્રૂતોનું ખાતાના સ્વરૂપે થતું.

પશ્ચતિત્ત નં પાંચ દડવા પદાર્થો-વૈદ્યકમાં પ્રસિદ્ધ છે.

પશ્ચતીર્થી સ્ત્રીં પ્રયાગ-પુલકર-નૈમિષ-વિ-

શ્રાંતિ-શૌકર-એ પાંચ તીર્થ, કાશીમાં

આવેલાં રાતવાપી વગેરે પાંચ તીર્થ.

પશ્ચત્વ નં પચતા જુઓ.

પશ્ચથ ત્રિં પાંચની સંખ્યા પૂર્ણ કરનાર, પાંચમું.

પશ્ચથુ પું કાયક, સમય, વળા વખત.

પશ્ચદક પું તે નામે એક દેશ.

પશ્ચદશ ત્રિં પંદરમું.

પશ્ચદશધા અવ્યં પંદર પ્રકારે.

પશ્ચદશન ત્રિં बहु પંદર.

પશ્ચદશાહ પું પંદર ગણો દિવસ.

પશ્ચદશાહિક ત્રિં પંદર દિવસસાખ્ય વ્રત વગેરે.

પશ્ચદશિન્ ત્રિં પંદરના માપનું.

પશ્ચદશી સ્ત્રીં પૂતેમ, અમાસ તિથિ, તે નામે એક વેદાંત ગ્રંથ.

પશ્ચદીર્ઘ પું એ હાથ-એ નેત્ર-ઉદર-નાક-જાતી-એ પાંચ જોનાં કાંપાં હોય તે.

પશ્ચદેવતા સ્ત્રીં સૂર્ય-ગણેશ-દેવી-શંકર-વિષ્ણુ એ પાંચ દેવ.

પશ્ચધા અવ્યં પાંચ પ્રકારે.

પશ્ચન્ ત્રિં बहु પાંચ, પાંચની સંખ્યાવાળું.

પશ્ચનચ પું હાથી, કાચખો, વાઘ, સસલો-શેઠાઇ-ધો-જોડા-કાચખો-એ પાંચ પ્રાણી.

પશ્ચનદ પું તે નામે એકદેશ-હાલનો પંગળ.

પશ્ચનિમ્બ નં કીમિડાનું ફૂલ-મળ-છાલ-ફળ-પાંદડાં.

પશ્ચની સ્ત્રીં શેત્રંગ-ચોપાટ વગેરે.

પશ્ચનીરાજન નં દીવા-કમળ-આંખાનું કે

નાગરવંશનું પાન-વસ્ત્ર-સ.છાંગ નમસ્કાર-

એ પાંચ દેવને અર્પણ કરવાં તે.

પશ્ચપશ્ચિન્ ત્રિં શિવે કહેલ એક શકુનશાસ્ત્ર.

પશ્ચપશ્ચિની ત્રિં પંચદશસ્તોમની એક વિષ્ટુતિ.

પશ્ચપત્ર પું તે નામે એક વૃક્ષ.

પશ્ચપદી સ્ત્રીં તે નામે એક ઋત્યા, તે નામે એક નદી-જે કુશદ્રીપમાં આવેલી છે.

પશ્ચપર્ણિકા સ્ત્રીં ઝાખડનું ઝાડ.

પશ્ચપર્વન્ નં ચૌદશ-આદ્ય-અમાસ-પૂતેમ-રવિઅંકાતિ-એ પાંચ પર્વ.

પશ્ચપલ્લવ નં આંખો-ગાંધુ-કાદ-ખીંગદં-ખીલી-એ પાંચ પલ્લવ, પીપળો-ઉંખરો-ખાખરો-આંખો-વડ-એ પાંચ પલ્લવ, ફણુસ-આંખો-પીપરો-વડ-ખોલસરી એ પાંચ પલ્લવ.

પશ્ચપાત્ર ત્રિં પાંચ પાત્ર, એક જાતનું શ્રાદ્ધ.

પશ્ચપાદ ત્રિં પાંચ પગવાળું.

પશ્ચપાદ પું અંબત્સર-વર્ષ.

પશ્ચપાદિકા સ્ત્રીં શારીરક ભાખ્યના વ્યાખ્યાનરૂપ એક ગ્રંથ.

પશ્ચપાદી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

પશ્ચપિતૃ પું ઉત્પન્ન કરનાર-જનોઈ દેનાર-કન્યા આપનાર-અન્ન આપનાર-ભયથી બચાવનાર-એ પાંચ પિતા.

પશ્ચપિત્ત નં જીવનું-મકરીનું-પાડાનું-મા-જ્ઞાનું-મોરનું-એ પાંચનાં પિત્ત-જોનો વૈદ્યકમાં ઉપયોગ છે.

પશ્ચપ્રદીપ નં આરતિના અંગરૂપ એક દીવા.

પશ્ચપુષ્પ નં ચંપો-આંખો-ખીંગદી-કમળ-કરણ એ પાંચનું ફૂલ.

પશ્ચપ્રસ્થ પું અંસારરૂપી વન.

પશ્ચપ્રાણ પું શરીરમાં રહેલ પાંચ વાયુ.

પશ્ચપ્રાસાદ પું પાંચ કળશવાળું દેવમંદિર.

પંચવન્ધ

૫૧

પંચલક્ષણ

પંચવન્ધ પું પાંચમાંશયુક્ત દશ વર્ગે.
પંચવલા સ્ત્રીં બલા-નાગબલા-અતિબલા-રાજબલા-એ પાંચ પ્રકારની બલા વનસ્પતિ.
પંચવાળ પું કામદેવ, કામદેવનાં પાંચ આણુ.
પંચવાહુ પું મહાદેવ.
પંચવીજ નં સીમું, કાકડી, દાડમ.
પંચવ્રહ્મ નં તે નામે એક ઉપનિષદ.
પંચમદ્ર પું એક જ્વતનો ઘોડો-જેના નીચેના ભાગમાં-મુખ ઉપર-પીઠઉપર-પડખા ઉપર-કડઉપર આવર્તે હોય છે.
પંચમદ્ર નં વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક પાચન.
પંચમદ્રી સ્ત્રીં એક જ્વતનો ઘોડો.
પંચમૂત નં વં પૃથ્વી-જળ-તેજ-આકાશ-વાયુ એ પાંચ મહામૂત.
પંચમૃક્ક નં દેવદાહી-ખીજડી-ભાંગશે-ન-ગોડ-તમાલ-એ પાંચ વૃક્ષ.
પંચમ ત્રિં પાંચમું, દસ, ચતુર, સુંદર.
પંચમ નં મૈથુન.
પંચમ પું તે નામે એક સ્વર. એક રાગ.
પંચમક ત્રિં પાંચમું.
પંચમકાર નં મઘ-માંસ-મત્સ્ય-મુદ્રા-મૈથુન-એ પાંચ.
પંચમય ત્રિં પાંચમય, પાંચરૂપ, પાંચવાળું.
પંચમહાપાતક નં બ્રહ્મહત્યા-મદિરાપાન-શુરૂપની સાથે બલિયાર-સોનાની ચોરી અને તે પાપ કરનારનો સંગ.
પંચમહાયજ્ઞ પું દેવયજ્ઞ-ઋતયજ્ઞ, પિતૃયજ્ઞ-બ્રહ્મયજ્ઞ-મનુષ્યયજ્ઞ-એ પાંચ યજ્ઞ.
પંચમહિષ નં ભેંસનું દૂધ-દહીં-ધી-મૂત-છાણુ.
પંચમાર પું બળદેવનો પુત્ર, પાંચ પ્રકારનો કામ, જૈનમતે પાંચમો આરો.
પંચમાધિક ત્રિં પાંચ માસા ભાર.
પંચમાસ્ય પું કાયલ પક્ષી.

પંચમાસ્ય ત્રિં પાંચ મહિનામાં હોનાર-થનાર.
પંચમાસ્યા સ્ત્રીં કાયલ માદા.
પંચમી સ્ત્રીં દ્રૌપદી, પાંચમ તિથિ, ચંદ્રની પાંચમી કળા.
પંચમુખ ત્રિં પાંચ મુખવાળું.
પંચમુખ પું મહાદેવ, પાંચ મુખનો એક શ્રદાલ, અરડુસાનું ઝાડ, સિંહ.
પંચમુખી સ્ત્રીં સિંહણ, એક જ્વતનો જવાસો.
પંચમુદ્રા સ્ત્રીં આવાહની-સ્થાપની-સન્નિધાપની-અંબોધની-સન્મુખીકરણી-એ પાંચ મુદ્રા.
પંચમુષ્ટિક પું વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક ઉકાળો.
પંચમૂત્ર નં ગાય-ગડરી-ઘેડી-ભેંસ-ગઘેડી-એ પાંચનું મૂત્ર.
પંચમૂલ નં શાલપર્ણી-પૃશ્નિપર્ણી-ભોરી-ગણી-દોરહી-ગોખર-એ પાંચનાં મૂળ.
પંચમૂલી સ્ત્રીં પાંચ મૂળીયાં.
પંચમૂલ્યાદિ નં વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક પાચન.
પંચચક્ષ પું પંચમહાયજ્ઞ જુઓ.
પંચચામ પું દિવસ, દિવસનો અભિમાની દેવ.
પંચયુગ નં સાડ વર્ષોપૈકી સાડમું વર્ષ.
પંચરક્ષક પું એક જ્વતનું ઝાડ.
પંચરક્ષક ત્રિં પાંચ ઇન્દ્રિયોરૂપ-રક્ષકવાળું.
પંચરત્ન નં નીલમ-હીરા-માણિક-મોતી-પ્રવાલ એ પાંચ રત્ન, સોનું-હીરા-નીલમ-માણિક-મોતી-એ પાંચ રત્ન, ગીતિવાળી પાંચ કવિતા, પાંચ કલાશોવાળું દેવમંદિર.
પંચરશ્મિ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
પંચરસા સ્ત્રીં આંખળી.
પંચરાત્ર નં પાંચ રાત્રિઓ, નારદાદિએ રમેલ જ્ઞાનોપદેશક એક ગ્રંથ.
પંચરાત્રિક પું વિષ્ણુ.
પંચરાશિક પું લીલાવતીપ્રસિદ્ધ એક ગણિત.
પંચલક્ષણ નં પુરાણ.

પન્ચલક્ષણી

૫૬

પન્ચાંશ

પન્ચલક્ષણી સ્ત્રીં પાંચ લક્ષણો.
પન્ચલવણ નં સૈધવ-ખિડલવણ-મંચળ-ટં-કણ-સમુદ્રનું મીઠું-એ પાંચ લવણ.
પન્ચલાઙ્ગક નં પાંચ હળથી ખેડાય તેવા ખેતરનું મહાદાન.
પન્ચલોકપાલ પું ગણેશ-દુર્ગા-વાયુ-આકાશ-અશ્વિનીકુમાર એ પાંચ દેવ.
પન્ચલોહ નં સૌરાષ્ટ્રદેશમાં ઉત્પન્ન થતું લોહું.
પન્ચલોહક નં સોનું-રૂપું-તાંબું-કલ્પ-ગજવેલ-એ પાંચ.
પન્ચવક્ત્ર પું મહાદેવ, એક જાતનો રૂદ્રાક્ષ, સિંહ, અરડુસો.
પન્ચવક્ત્ર ત્રિં પાંચ મુખવાળું.
પન્ચવક્ત્રી સ્ત્રીં સિંહણ.
પન્ચવટ પું ખાલ યજ્ઞોપવીત.
પન્ચવટી સ્ત્રીં પીપળા-ખીલી-વડ-આંખળી-આસોપાલવ એ પાંચ વૃક્ષો, દક્ષિણમાં આવેલું એક તીર્થ.
પન્ચવદન પું પન્ચવક્ત્ર પું જુઓ.
પન્ચવદન ત્રિં પન્ચવક્ત્ર ત્રિં જુઓ.
પન્ચવર્ગ પું તે નામે એક યાગ, પાંચ દૂત.
પન્ચવર્ણ નં પાંચરંગનું ચોખ્ખાનું ચૂર્ણ, પચરંગી ચોખ્ખાનું ચૂર્ણ, પ્રણવ-અંકાર.
પન્ચવર્ણ ત્રિં પાંચરંગનું, પચરંગી.
પન્ચવર્ણક પું ધાતુરાનું ઝાડ.
પન્ચવર્ષીય ત્રિં પાંચ વર્ષનું.
પન્ચવલ્કલ નં વડ-ઉંખરો-પીપળા-ખાખરો-નેતર-એ પાંચની એકત્રકરેલી જાલ.
પન્ચવાતીય નં રાજસૂય યજ્ઞના અંગરૂપ એક જાતનો હોમ.
પન્ચવિધપ્રકૃતિ સ્ત્રીં અમાત્ય-રાષ્ટ્ર-દુર્ગ-અર્થ-દંડ-એ પાંચ રાજ્યના અંગરૂપ પ્રકૃતિ.
પન્ચવીજ નં સીસું, કાકડી, દાડમ.

પન્ચવૃત્તિ સ્ત્રીં પાતંજલ યોગદર્શનપ્રસિદ્ધ મનની પાંચ વૃત્તિ, શરીરમાં રહેલ પ્રાણવાયુ.
પન્ચશર પું કામદેવ, કામદેવનાં, પાંચ ખાણ.
પન્ચશસ્ય નં મગ-તલ-અડદ-જવ-સરસવ એ પાંચ ધાન્ય.
પન્ચશાખ પું હાથ, હાથી.
પન્ચશાખ નં પાંચ શાખાઓ.
પન્ચશાખી સ્ત્રીં હાથણી,
પન્ચશારદીય પું એક જાતનો યજ્ઞ.
પન્ચશિશુ પું તે નામે એક મુનિ. સિંહ.
પન્ચશીર્ષ પું એક જાતનો સર્પ.
પન્ચશુક્ર પું એક જાતનો કીડા.
પન્ચશૂરણ પું મિસિત અત્યમ્લાદિ.
પન્ચશૌરીપક નં જાસુદના ઝાડનું ફૂલ-મૂળ-ફળ-પાંદડાં-જાલ.
પન્ચશૌલ પું મેરૂને દક્ષિણે આવેલો એકપર્વત.
પન્ચપ ત્રિં વહું પાંચ કે જ.
પન્ચસિદ્ધાન્તી સ્ત્રીં જ્યોતિષના પાંચ સિદ્ધાંતો.
પન્ચસુગન્ધિક નં કપૂર-કંકાલ-લવિંગ-અગર-જાલ-એ પાંચ એકત્ર કરેલાં સુગંધી દ્રવ્ય.
પન્ચસૂના સ્ત્રીં ચૂલો-વંદી-સાવરણિ-ખાંડ-જીઓ-પાણીઆડ-એ પાંચ હિંસાનાં સ્થાનો.
પન્ચસ્રોતસ્ નં તે નામે એક તીર્થ, તે નામે એક યોગ.
પન્ચસ્વરા સ્ત્રીં તે નામે એક જ્યોતિષ ગ્રંથ.
પન્ચસ્વરોદય પું તે નામે એક જ્યોતિષ ગ્રંથ.
પન્ચહારક નં એક જાતનો હાર.
પન્ચહોત્ર પું પૈવરવત મનુનો એક પુત્ર.
પન્ચહદ પું તે નામે એક તીર્થ.
પન્ચાંશ પું ત્રીશ અંશાત્મક રાશિનો પાંચમો અંશ.

પજ્ઞાક્ષર

૫૭

પજ્ઞાવત્તિન્

પજ્ઞાક્ષર ત્રિં પાંચ અક્ષરવાળું, પાંચ અક્ષરનો મંત્ર વગેરે.

પજ્ઞાક્ષર નં પ્રતિષ્ઠાપ્ય ઇંદ્રસભેદ, પ્રણવમંત્ર.

પજ્ઞાગ્નિ પું વેદપ્રસિદ્ધ અન્વાહાર્ય વગેરે પાંચ અગ્નિ, અગ્નિ પેટે આહુતિનાં સ્થાન-સ્વર્ગ-મેઘ-પૃથ્વી-પુરુષ-સ્ત્રી.

પજ્ઞાગ્નિ ત્રિં વેદપ્રસિદ્ધ અન્વાહાર્ય વગેરે પાંચ અગ્નિઓથી તે તે કાર્ય કરનાર.

પજ્ઞાગ્નિતા સ્ત્રીં પાંચ અગ્નિપણું.

પજ્ઞાગ્નિત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

પજ્ઞાઙ્ગ પું કાયમો, પદ્મમદ્ર જુઓ, તંત્ર-શાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક પ્રણામ-જેમાં બે હાથ-બે ટીચણુ-મસ્તક-ઢાતી-દૃષ્ટિ-એ પાંચ અંગો નમાવાય છે,

પજ્ઞાઙ્ગ નં કોઈ એકજ ઝાડનાં એકત્ર કરેલ હાલ-પાંદડાં-ફૂલ-ફળ-મૂળ-એ પાંચ અંગો, તંત્રસારપ્રસિદ્ધ મહાપુરુષરણુ, તિથિ-વાર-નક્ષત્ર-યોગ-કરણુ-એ પાંચ જેમાં દર્શાવ્યા હોય તે પંચાંગ-ટીપણું.

પજ્ઞાઙ્ગુત પું કાયમો.

પજ્ઞાઙ્ગુતી સ્ત્રીં કાયમી.

પજ્ઞાઙ્ગુદિ સ્ત્રીં તિથિ-વાર-નક્ષત્ર-યોગ-કરણુ-એ પાંચેના દોષથી રહિત તિથિ વગેરે.

પજ્ઞાઙ્ગી સ્ત્રીં કાયમી, હાથીને કેડે આંધ-વાની દોરી.

પજ્ઞાઙ્ગુલ પું એરેડાનું ઝાડ, પાંચ આંગળીઓના આકારની લાકડાની એક જાતની કડકી.

પજ્ઞાઙ્ગુલિ પું પાંચ આંગળીઓના આકારની લાકડાની નલિ એવી એક કડકી.

પજ્ઞાજ નં બકરીનું દૂધ-દહીં-ધી-મૂત્ર-લીંડી.

પજ્ઞાતપ ત્રિં ચારઆજુ અગ્નિ તથા સૂર્ય-એમ પાંચ અગ્નિથી તપ કરનાર.

પાજ્ઞાત્મક ત્રિં આકાશ વગેરે પાંચ મહા-ભૂતસ્વરૂપ.

પજ્ઞાનત પું સિંહ, સિંહરાશિ, શિવ, એક જાતની શ્રદ્ધા.

પજ્ઞાનની સ્ત્રીં સિંહણુ.

પજ્ઞાપ્સરસ્ નં એક સરોવર-ત્યાં બંને મોકલેલી પાંચ અપ્સરાઓએ શાતકણિ મુનિના તપનો લગ્ન કર્યો હતો.

પજ્ઞાપ્તજમણ્ડલ નં સર્વલોભદ્ર મંડળનું એક પેટામંડળ.

પજ્ઞામરા સ્ત્રીં પાંચ પ્રકારની અમરવેલ.

પજ્ઞામૃત નં દૂધ-દહીં-ધી-સાકર-મધ-એ પાંચ.

પજ્ઞામૃતયોગ પું એકત્ર કરેલ ગંગા-ગા-બર-મુસળી-મુડિકા-શતાવરી-એ પાંચ.

પજ્ઞામ્નાય પું પાંચ મુખથી શિવે કહેલાં શાસ્ત્રો.

પજ્ઞામ્ન નં એક પીપરો-એક લીંબડો-એક વડ-દશ ફૂલઝાડ-બે દાડમી-બે બીજોરાંના ઝાડ-એ પાંચ, એક પીપરો-એક લીંબડો, બે ચંપા-ત્રણ કેસરવૃક્ષ-સાત તાડનાં ઝાડ-નવ નાળીયેરી એ પાંચ.

પજ્ઞામ્લ નં ખોર-દાડમ-આંબલી-અમ્લ-વેતસ-બીજોરો-એ પાંચ ખાટા પદાર્થો.

પજ્ઞાયતની સ્ત્રીં ગણેશ-દુર્ગા-સૂર્ય-શિવ-વિષ્ણુ-એ પાંચ ઉપાસ્ય દેવ.

પજ્ઞારી સ્ત્રીં ચોપાટ-શેત્રજનો પટ.

પજ્ઞાચિન્સ પું છુધ શ્રદ્ધ.

પજ્ઞાલ પું વહુ તે નામે એક દેશ, તે દેશના રાજાઓ.

પજ્ઞાલ પું મહાદેવ, આશ્રવ્ય ગોત્ર, તે નામે એક ઋષિ.

પજ્ઞાલિકા સ્ત્રીં પુતળી, દીંગલી.

પજ્ઞાલી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, તે નામે એક ગીતિ, સોગડાખાણ બેઠવાના પટ.

પજ્ઞાવટ પું આશ્ર વજોપત્રીત.

પજ્ઞાવત્તિન્ ત્રિં પાંચ પ્રકારે ખંડિત ચક્ર વગેરે.

પજ્ઞાવચ

૧૮

પટમણ્ડપ

પજ્ઞાવચ પું પ્રતિજ્ઞા-હેતુ-ઉદ્ઘાટરણ-ઉ-
પનય-નિગમન એ પાંચ અવયવોવાળું
ન્યાય વાક્ય.

પજ્ઞાવસ્થ પું શય-મુદ્દું.

પજ્ઞાવી સ્ત્રીં અટ્ટી વર્ષની ગાય.

પજ્ઞાશ ત્રિં પચાસમું.

પજ્ઞાશત્ સ્ત્રીં પચાસ, પચાસતી શ્રંખ્યા.

પજ્ઞાશત્તમ ત્રિં પચાસમું.

પજ્ઞાશદ્વા અબ્યં પચાસ પ્રકારે.

પજ્ઞાશિન્ ત્રિં પચાસના પરિણામવાળું.

પજ્ઞાશીત ત્રિં પંચાસીમું.

પજ્ઞાશીતિ સ્ત્રીં પંચાસી.

પજ્ઞાશીતિતમ ત્રિં પંચાસીમું.

પજ્ઞાસ્ય પું સિંહ, સિંહ રાશિ, શિવ, એક
જાતની રૂદ્રાક્ષ.

પજ્ઞાસ્ય ત્રિં પાંચ મુખવાળું.

પજ્ઞાસ્યા સ્ત્રીં સિંહણ.

પજ્ઞિન્ ત્રિં પાંચ પરિમાણવાળું.

પજ્ઞીકરણ નં પાંચ ન હોય તેને પાંચરૂપ
કરવું.

પજ્ઞીકૃત ત્રિં પાંચરૂપ કરેલ.

પજ્ઞેધ્મીય પું પાંચ સમિધોથી સાખ્ય અમુક
હોમ.

પજ્ઞેન્દ્ર ત્રિં પાંચ ઇન્દ્રાણીઓ જેના દેવ
હોય તેનું હવિષ વગેરે.

પજ્ઞેન્દ્રિય નં પાંચ ઇન્દ્રિયો.

પજ્ઞેન્દ્રિય ત્રિં પાંચ ઇન્દ્રિયોવાળું.

પજ્ઞેષુ પું કામદેવ, કામદેવતાં પાંચ આણ.

પજ્ઞોપચાર પું ગંધ-નૈવેદ્ય વગેરે પૂજનના
પાંચ ઉપચારો.

પજ્ઞોપચાર ત્રિં પાંચ ઉપચારવાળું પૂજન
વગેરે.

પજ્ઞોપવિષ નં થોર-આંકડો-કરેણ-લાંગડી-
વિષમુષ્ટિકા-એ પાંચ ઉપવિષ.

પજ્ઞોષ્મન્ પું શરીરમાં રહેલા પાંચ અ-

ગ્નિઓ.

પજ્ઞૌદન પું પાંચ આંગળીઓથી પાંચ પ્ર-
કારે વિભાગ કરેલ ભાગ.

પજ્ઞર પું નં હાડખીંજર.

પજ્ઞર નં પક્ષી વગેરેનું પાંજરું.

પજ્ઞર પું કલિકુળ, ગાયોની આરતિનો વિધિ.

પજ્ઞરાલેટ પું માછલાં પકડવાનું એક યંત્ર.

પજ્ઞલ પું ઠાલકંદ.

પજ્ઞિ સ્ત્રીં સુતર કાંતવા તૈયાર કરેલી રૂની
પૂણી.

પજ્ઞિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ, પાણિનીય સૂત્રો
ઉપરની એક વ્રતિ, પત્રિકા, દીપણું,
એક પ્રકારનું વ્યાખ્યાન, આવક-જવકની
નોંધપોથી, ખાતાવહી.

પજ્ઞિકારક ત્રિં ખાતાવહી કરનાર, કામ-
સ્થ, બેશી.

પજ્ઞી સ્ત્રીં પજ્ઞિ જુઓ.

પજ્ઞીકર ત્રિં પજ્ઞિકારક જુઓ.

પદ્ મ્યાં પં સં સેટ્ ગમન કરેલું, જવું.

પદ્ તું ઉમં અં સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.

પદ્ તું ઉમં સં સેટ્ વીટવું.

પટ પું છાપરું, જળું, વસ્ત્ર, કપડું, ચિત્ર-
પટ, નકશો, અક્ષર લખવા કરેલ તાંબાનું
પટું.

પટ ત્રિં આગળ કરેલ.

પટ નં પાદઅંધન, પગની બેડી.

પટક નં શિમિર, જાવણી.

પટકાર ત્રિં વણકર.

પટકુટી સ્ત્રીં તંબુ, રાવટી.

પટગૃહ નં તંબુ, રાવટી.

પટચર નં જૂનું કપડું, જીર્ણ વસ્ત્ર.

પટચર પું ચોર.

પટત્ અવં વસ્ત્ર, એક જાતનું અસ્પષ્ટ
રાખનું અનુકરણ.

પટત્ક પું ચોર.

પટમણ્ડપ પું તંબુ, રાવટી.

પટમન્દિર

૬૨

પટ્ટ

પટમન્દિર નં તંબુ, રાવટી.

પટમય નં તંબુ, રાવટી, સાડલો.

પટમય ત્રિં વસ્ત્રમય, વસ્ત્રનું, વસ્ત્રથી
અનાવેલ.પટર ત્રિં જવાના રવભાવવાળું, ગતિશીલ,
વસ્ત્ર આપનાર.

પટરક પું 'પુન્દ્રશ્લ' નામે એક ઝાડ.

પટલ નં છાપડું, છત્તું, નેત્રનો એક રોગ-
પટુલ, ટોળું, સમુદ્ધ, ટોપલો, ઉપકરણ,
તિલક, છાલ, તંત્રાંશભેદ, શ્લ.

પટલક નં સમુદ્ધ, જ્યેષ્ઠ.

પટલપ્રાન્ત પું છાપરાનો છેડો.

પટલી સ્ત્રીં છાપડું, છત્તું.

પટવાપ પું તંબુ, રાવટી.

પટવાસ પું તંબુ, રાવટી, વસ્ત્રને સુગંધી
કરનાર કોષ ધ્વ.

પટવાસક પું ઉપરના અર્થ.

પટવેદમન નં તંબુ, રાવટી.

પટહ પું ઢોલ, નગારું, ડોકો, સમારંભ,
હિંસા કરવી.

પટાક પું પક્ષી.

પટાકા સ્ત્રીં પટાકા, ધન.

પટાકી સ્ત્રીં પક્ષિણી.

પટાલુકા સ્ત્રીં જળો.

પટિ સ્ત્રીં વસ્ત્ર, કુલિકાટક, વાગુલ જુઓ.

પટિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

પટિમન પું હોંશીઆરી, ચતુરાધ.

પટિષ્ઠ ત્રિં અત્યંત ચતુર, ઘણું જ હોં-
શીઆર.

પટી સ્ત્રીં પટિ જુઓ.

પટીયસ્ ત્રિં પટિ જુઓ.

પટીર નં ચાળણી, મૂળો, વંશલોચન, ખેટ,
પેટ, કામદેવ, ચંદન.

પટીર ત્રિં હંચું, સુંદર.

પટુ નં કાગડાની ટોપી, પટોલપત્ર, પડો-
ળાનું પાંદડું, પાંશુલવણ, મીઠું.પટુ પું વેખાંડ, ચીનીકપૂર, શાહજીં, ચોર
નામે એક ગંધધ્વ, પડોળું, કારેલીનો
વેલો, પડવલીનો વેલો.પટુ ત્રિં ચતુર, હોંશીઆર, નીરાળી, તી-
ક્ષુ, સ્ફુટ, પ્રકટ, ફૂર, ધૂતાઈ.

પટુક પું પડોળાનો વેલો.

પટુકલ્પ ત્રિં કંધક થોડું ચતુર, થોડું
હોંશીઆર.

પટુજાતીય ત્રિં ચતુર, શાહું, ચતુરપ્રકારનું.

પટુતા સ્ત્રીં ચતુરાધ, હોંશીઆરી, ડહાપણ.

પટુત્તળક નં એક જાતનું ઘાસ.

પટુત્વ નં પટુતા જુઓ.

પટુત્રય નં સૈંધવ-ખિડલવણ-અંચળ-એ ત્રણ.

પટુદેશીય ત્રિં પટુકલ્પ જુઓ.

પટુદેશ્ય ત્રિં પટુકલ્પ જુઓ.

પટુપત્રિકા સ્ત્રીં સોનામુખી-મીઠી આવળ.

પટુપર્ણિકા સ્ત્રીં ક્ષીરિણીશ્વરનામે એક ઝાડ.

પટુપર્ણી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

પટુરૂપ ત્રિં અત્યંત ચતુર, ઘણું જ હોં-
શીઆર.

પટુશ પું તે નામે એક રાક્ષસ.

પટુસ પું તે નામે એક રાજા.

પટોટજ નં છત્રાકારે થતી ચોમાસાંની
એક વનસ્પતિ-જેને કાગડાની ટોપી કહે છે.

પટોલ પું પડોળાનો વેલો.

પટોલ નં એક જાતનું વસ્ત્ર-છીંટ, પડોળું.

પટોલક પું છીપ.

પટોલાવિ પું વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક ઉકાળો.

પટોલાચઘૃત નં વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ ઔષધરૂપ ઘી.

પટોલિકા સ્ત્રીં હલકી જાતનો પડોળાનો
વેલો.

પટોલી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

પટ્ટ નં નગર. ચૌટો, જમીન વગેરેનો કર
લેવા માટે લિખિત પટ્ટો, પાટલો, ખાળા,
ઢાલ, રાજસિંહાસન, ઉતરીય, વસ્ત્ર.

પટ્ટ

૬૦

પળવ

પટ્ટ પુ. ન. ઉત્તરાસણ, રેશમ.
 પટ્ટ પુ. પીસવાનો પત્થર, વાટવાનો પત્થર,
 ગુમડાં વગેરે ઉપર આંધવાનો પાટો.
 પટ્ટક પુ. ન. પટ્ટ પુ. ન. જુઓ.
 પટ્ટન ન. રેશમી વસ્ત્ર.
 પટ્ટદેવી સ્ત્રી. પટ્ટરાણી.
 પટ્ટન ન. શહેર, નગર,
 પટ્ટમહિષી સ્ત્રી. પટ્ટરાણી.
 પટ્ટરજ્ઞ ન. કપડું રંગવાનો એક પદાર્થ.
 પટ્ટરજ્ઞન ન. ઉપરનો અર્થ.
 પટ્ટરજ્ઞનક ન. પટ્ટરજ્ઞ જુઓ.
 પટ્ટરાગ પુ. પટ્ટરજ્ઞ જુઓ.
 પટ્ટરાહી સ્ત્રી. પટ્ટરાણી.
 પટ્ટશાક પુ. એક જાતનું શાક.
 પટ્ટાર પુ. તે નામે એક દેશ.
 પટ્ટારક ત્રિ. પટ્ટાર દેશમાં હોનાર-ચનાર.
 પટ્ટારોહા સ્ત્રી. પટ્ટરાણી.
 પટ્ટાહા સ્ત્રી. પટ્ટરાણી.
 પટ્ટિકા સ્ત્રી. એક જાતનું લોધર વૃક્ષ.
 પટ્ટિકાવ્ય પુ. રાતું લોધર વૃક્ષ.
 પટ્ટિકાલોઘ્ર પુ. ઉપરનો અર્થ.
 પટ્ટિન પુ. રાતું લોધર વૃક્ષ.
 પટ્ટિલ પુ. દુર્ગંધી કરંજ વૃક્ષ.
 પટ્ટિ પુ. એક જાતનું વસ્ત્ર.
 પટ્ટિસ પુ. ઉપર. અર્થ.
 પટ્ટી સ્ત્રી. રાતું લોધર વૃક્ષ.
 પટ્ટોલિકા સ્ત્રી. સનાઈ, દરતાવજ, ખત.
 પટ્ટીશ પુ. એક જાતનું વસ્ત્ર.
 પટ્ટીસ પુ. ઉપર. અર્થ.
 પટ્ટ મ્વા. ૫૦ સં. સેટ્ લણવું, લખેલા
 અક્ષર વાચવા, વાચવું.
 પટ્ક ત્રિ. લણનાર, વાચનાર.
 પટત્ ત્રિ. લણવું, વા. .
 પટન ન. લણવું, વાચવું.
 પટનીય ત્રિ. લણવા યોગ્ય, વાચવા યોગ્ય.

પઠમજ્જરી સ્ત્રી. તે નામે એક રાગણી.
 પઠસમજ્જરી સ્ત્રી. તે નામે એક રાગણી.
 પઠિ સ્ત્રી. લણવું, વાચવું.
 પઠિ પુ. પદ ધાતુ.
 પઠિત ત્રિ. લણેલ, વાચેલ.
 પઠિતવ્ય ત્રિ. લણવા યોગ્ય, વાચવા યોગ્ય.
 પઠિત્ ત્રિ. લણનાર, વાચનાર.
 પંડ મ્વા. ૭૦ સં. સેટ્ ગમત કરવું, જવું.
 પંડ ત્રિ. ૭૦ સં. સેટ્ ઢગલો કરવા, એ-
 કત કરવું.
 પંડગુમ્મિ પુ. તે નામે એક અસુર.
 પંડવીશ ન. પાદબંધન, પગની બેડી, પગ
 આંધવાનું દોરડું.
 પળ મ્વા. ૭૦ સં. સેટ્ વેચવું-ખરીદવું,
 જુગાર ખેલવો. અ.
 પળ મ્વા. ૫૦ સં. સેટ્ સ્તુતિ કરવી, વ-
 ખાણવું.
 પળ ત્રિ. ૫૦ સં. સેટ્ વેચવું-ખરીદવું, જુગાર
 ખેલવો. અ.
 પળ પુ. એક કર્ષ જેટલું તાંબું, એંસી
 કાડી, નિર્વંશ, પગાર, મજૂરી, જુગાર,
 આજી, કિંમત, ધન, કાર્યાપણ, અગર,
 દુકાન, વેચવા ખરીદવા. વ્યવહાર, ઘર,
 વિપ્ણુ, વ્યાપાર, ઉદ્યોગ, ધંધો, રહેવાનું
 સ્થળ, પાસાનો દાવ, હોડ બકરી, વેચવા
 ખરીદવાનો સેદો.
 પળ ત્રિ. વેદનાર-ખીંદનાર.
 પળગ્રન્થિ પુ. હાટ, દુકાન, અગર.
 પળતા સ્ત્રી. મૂલ્ય, કિંમત.
 પળત્વ ન. ઉપરના અર્થ.
 પળન ન. વેચવું, વેચાણ.
 પળધર ન. ન્યોતિધમ્મરિક્ક લગ્નથી બીજી
 પાંચમું-આઠમું-ચોથીઆરમું સ્નાન.
 પળવન્ધ પુ. હોડ બકરી, પણ લેવું.
 પળવ ત્રિ. દોલ, નગારું, ડોકો.

पणवा

६१

पत

पणवा स्त्री० उपरना अर्थ.

पणस त्रि० वेयवा योज्य, अरीहवा योज्य.

पणस्त्री स्त्री० वेश्या.

पणस्य भ्वा० प० स० सेट् पूव्ण करवुं,
पूव्णवुं.

पणाङ्गना स्त्री० वेश्या.

पणादि न० डाडी.

पणाया स्त्री० वेयवा अरीहवानो व्यवहार,
स्तुति, लुगार.

पणायित त्रि० वेयवा अरीहवानो व्यवहार
करेख, स्तुति करेख, वेयेल, अरीहेल.

पणार्पण न० वेयवा अरीहवानुं साटुं करवुं,
पल्लु आपवुं.

पणास्थि न० डाडी.

पणास्थिक पु० डाडी.

पणि स्त्री० अग्नर.

पणि पु० पण धातु.

पणिक त्रि० पशु आपी अरीहिल.

पणित त्रि० वेयेल, अरीहिल, स्तुति करेख,
वभाहिल.

पणितव्य त्रि० पण्य लुगो.

पणिन् त्रि० वेयनार, अरीहनार, स्तुतिवाणुं.

पणिन् पु० ते नामे ओड ऋषि.

पण्ड पु० न० नपुंसक, नामर्द.

पण्ड त्रि० निष्पृथ.

पण्डक पु० सावलि मनुनो ओड पुत्र.

पण्डा स्त्री० शास्त्रीय संस्कारवाणी बुद्धि.

पण्डापूर्व न० वमोवमोमक अट्ट-संध्या-
वंदनादि नलि करवाथी पाप लाजे छे
पशु संध्यावंदनादि करवाथी पापनो
नाश थाय छे ते.

पण्डित पु० शास्त्रीय संस्कारवाणी बुद्धि-
वाणो-विद्वान, लिहक लुगो.

पण्डितक पु० उपरना अर्थ, ते नामे
धृतराष्ट्रनो ओड पुत्र.

पण्डितंमन्य त्रि० पोताने पडित माननार.

पण्डितमानिन् त्रि० उपरनो अर्थ.

पण्डितायमान त्रि० पडित पेड आयरलु
करनार, पडित नेवो डोण करनार.

पण्डितिमन् पु० पडितपल्लु, पडिताष्ट,
विद्वानपल्लु.

पण्डूक पु० वायुना रोगवाणो, पांशो.

पण्डूकता स्त्री० वायुना रोगवाणापल्लु.
पांशोपापल्लु.

पण्डूकत्व न० उपरनो अर्थ.

पण्य त्रि० वेयवा अरीहवाना व्यवहार योज्य,
वेयवा योज्य, अरीहवा योज्य.

पण्ययोषित् स्त्री० वेश्या.

पण्यविक्रयशाला स्त्री० हाट, दुकान, अ-
ग्नर, भारकीट.

पण्यवीथि स्त्री० अग्नर, हाट, दुकान, भारकीट.

पण्यवीथिका स्त्री० उपरना अर्थ.

पण्यशाला स्त्री० पण्यवीथि लुगो.

पण्यस्त्री स्त्री० वेश्या.

पण्या स्त्री० भास कोङ्खी- पिण्या

पण्याङ्गना स्त्री० वेश्या.

पण्याजिर न० हाट, दुकान, अग्नर.

पण्याजीव त्रि० वेपारी.

पण्याजीवक त्रि० वेपारी.

पण्याजीवक न० हाट, दुकान, अग्नर.

पण्यान्धा स्त्री० ओड जेतनुं दास.

पण्याई त्रि० वेयवा योज्य.

पत् चु० उभ० स० सेट् गमन करवुं, ववुं,
अैश्वर्यवाणा थवुं, भाडीक थवुं. अ०

पत् दिवा० ला० अ० सेट् भाडीक थवुं,
अैश्वर्यवाणा थवुं.

पत् भ्वा० प० स० सेट् गमन करवुं, ववुं,
थवुं, भाडीक थवुं, अैश्वर्यवाणा थवुं. अ०

पत त्रि० पुष्ट, पोषेल, पाणेल, पजनार.

पत पु० पडवुं, पतन पामवुं.

પતંક

૬૨

પતિલોક

પતક ત્રિ० પડનાર, પતન પામનાર.
 પતગ પુ० પક્ષી.
 પતગી સ્ત્રી० પક્ષિણી.
 પતક પુ० પક્ષી, સૂર્ય, પતંગીયું, એક જાતની ડાંગર, પાણીમાં થતો એક મહુડો, પ્લક્ષદીપની એક ક્ષત્રિય જાતિ, આંકડો.
 પતક નં પારો, એક જાતનું ચંદન, કુદી પડ્યું,
 પતકમ પુ० પક્ષી.
 પતકમી સ્ત્રી० પક્ષિણી.
 પતકર ત્રિ० કુદી પડનાર.
 પતકા પુ० ઘોડો.
 પતકા સ્ત્રી० ઘોડી.
 પતકિકા સ્ત્રી० એક જાતની મધમાખી.
 પતકિન્ પુ० પક્ષી.
 પતકિની સ્ત્રી० પક્ષિણી.
 પતક્ત્રી સ્ત્રી० પક્ષિણી.
 પતક્રિકા સ્ત્રી० ધનુષની દોરી.
 પતક્રલ પુ० ગોત્રપ્રવર્તક એક ઋષિ.
 પતક્રલિ પુ० યોગસૂત્રકાર એક ઋષિ, પાણિનીય સૂત્રો ઉપર લાખ્ય કરનાર.
 પતત્ ત્રિ० પડતું, ઉડતું, ઉતરતું.
 પતત્ પુ० પક્ષિ.
 પતત્ર નં વાહન.
 પતત્રિ પુ० પક્ષી.
 પતત્ર પુ० પક્ષિની પાંખ.
 પતત્રિકેતન પુ० વિષ્ણુ.
 પતત્રિન્ પુ० પક્ષી.
 પતત્રિણી સ્ત્રી० પક્ષિણી.
 પતત્રિરાજ પુ० ગરૂડપક્ષી.
 પતદ્ગ્રહ પુ० પિક્કાની, યુકાની, યુકવાનું પાત્ર.
 પતદ્ગ્રાહ પુ० ઉપરના અર્થ.
 પતદ્મીરુ પુ० રથેન પક્ષી-આક્ર.
 પતન નં પડતું, ઉતરતું, ભટ થતું, પતિતપણું.
 પતનીય ત્રિ० પડવાને યોગ્ય, પાડવા યોગ્ય.

પતનીય નં પાપ.
 પતમ પુ० ચંદ્ર, કપૂર.
 પતયાલુ ત્રિ० પડવાના સ્વભાવવાળું.
 પતયિષ્ણુ ત્રિ० ઉપરનો અર્થ.
 પતર ત્રિ० ગમન કરનાર, જનાર.
 પતરુ ત્રિ० પડવાના સ્વભાવવાળું.
 પતસ પુ० પક્ષી, ચંદ્ર, કપૂર, પતંગીયું.
 પતસી સ્ત્રી० પક્ષિણી.
 પતાકા સ્ત્રી० ધન, પતાકા, વાવટો, સૌ-લાખ્ય, નાટકનું એક અંગ, નીશાની, ચિન્હ.
 પતાકાસ્થાનક નં સાહિત્યપ્રસિદ્ધ નાટકનું એક અંગ.
 પતાકિક ત્રિ० પતાકાવાળું, વાવટાવાળું, નીશાનીવાળું, ધનવાળું.
 પતાકિન્ ત્રિ० ઉપરના અર્થ.
 પતાકિની સ્ત્રી० સેના.
 પતાપત ત્રિ० અત્યંત પડવાવાળું.
 પતિ પુ० ભર્તા, ધણી, સ્વામી, માલીક-શેઠ.
 પતિવરા સ્ત્રી० પતિને ઇચ્છતી કન્યા, પતિને પોતાની મેળે પસંદ કરનારી કન્યા, કાળીજીરી.
 પતિઘાતિની સ્ત્રી० પતિનો નાશ કરનારી સ્ત્રી.
 પતિમ્ન ત્રિ० પતિના નાશને સૂચવનારું અમુક ચિન્હ-નીશાની.
 પતિમ્નો સ્ત્રી० પતિના નાશને સૂચવનારી હાથની અમુક રેખા.
 પતિત ત્રિ० પતન કરનાર, પડનાર, નરક-ચયક નીચ કર્મો કરનાર, પડેલ.
 પતિતા સ્ત્રી० પતિપણું, સ્વામિત્વ, પડેલી.
 પતિત્વ નં પતિપણું, માલીકી.
 પતિત્વન નં ચૌકન, જુવાની.
 પતિવેવતા સ્ત્રી० પતિવ્રતા સ્ત્રી.
 પતિદૈવતા સ્ત્રી० પતિવ્રતા સ્ત્રી.
 પતિદ્વિષ્ સ્ત્રી० પતિનો દ્વેષ કરનારી સ્ત્રી.
 પતિમતી સ્ત્રી० પતિવાળી પૃથ્વી વગેરે.
 પતિલોક પુ० પતિ સાથે ધર્માચરણ કરવાથી પ્રાપ્ત થતો સ્વર્ગાદિ લોક.

પતિવત્ની

૬૨

પત્રમાલ

પતિવત્ની સ્ત્રીં ધણીવાળી સ્ત્રી, સુવાસણ સ્ત્રી.
 પતિવેદન પું શિવ, મહાદેવ.
 પતિવ્રતા સ્ત્રીં પતિવ્રતા સ્ત્રી.
 પતિષ્ઠ ત્રિં અત્યંત પડનાર.
 પતીચન્તો સ્ત્રીં પતિની ધણીવાળી સ્ત્રી.
 પતીચસ્ ત્રિં અત્યંત પડનાર.
 પતેર પું પક્ષી.
 પતેર ત્રિં ગમન કરનાર, જનાર.
 પતેરી સ્ત્રીં પક્ષિણી.
 પત્કાષિન્ ત્રિં પગે જનાર, પગે ચાલનાર,
 પાળો વગેરે.
 પત્ત પું પગ.
 પત્તજ્ઞ નં રક્તચંદન-રતાંજળી.
 પત્તન નં નગર, શહેર, મદંગ-નરધુ.
 પત્તનવણિજ્ પું શહેરી વેપારી, શહેરનો
 વાણીયા.
 પત્તનાધિપતિ પું તે નામે એક રાજા.
 પત્તરજ્ઞ રક્ત ચંદન-રતાંજળી.
 પત્તિ પું સેના, પાળો, વીર, ચોક્કો. ગમન,
 ગતિ.
 પત્તિ સ્ત્રીં એક રથ-એ હાથી-ત્રણ ઘોડા-
 પાંચ પાયદત્ત-આટલી ધણીવાળી લશ્કરી
 ટુકડી, પંચાવન ચોક્કાઓની લશ્કરી ટુકડી.
 પત્તિગળક ત્રિં પાળાઓને ગણનાર.
 પત્તિન્ ત્રિં પગથી જનાર, પગે ચાલી
 જનાર, પાળો વગેરે.
 પત્તિપણ્કિ સ્ત્રીં પાળાઓની પંકિત.
 પત્તિસંહતિ સ્ત્રીં પાળાઓનો સમૂહ.
 પત્તૂર પું એક જાતનું શાક, પતંગીયું.
 પત્તૂર નં રક્તચંદન-રતાંજળી.
 પત્ર નં વાહન, પાંદડું, પક્ષીઓની પાંખ,
 લખવાનો કાગળ, ધાતુનું પત્રું, તેજપત્ર,
 ચોપડીનું પાનું.
 પત્રક નં ઝાડનું પાંદડું, પત્રાવળી, તેજપત્ર,
 ચંદન વગેરેથી ચિતરેલ ચિત્ર.
 પત્રક પું એક જાતનું શાક.

પત્રકાહલા સ્ત્રીં રિજલા બુઓ, પક્ષીઓની
 પાંખનો અવાજ, ઝાડનાં પાંદડાંનો અવાજ.
 પત્રકુચ્છુ નં એક જાતનું પ્રાયશ્ચિત્ત.
 પત્રગુપ્ત પું 'ત્રિકળ્પ' નામે એક વનરપતિ.
 પત્રઘના સ્ત્રીં 'સાતલા' નામે એક ઝાડ.
 પત્રજ્ઞ નં રક્તચંદનના આકારનું એક ઝાડ.
 પત્રજ્ઞકાર પું 'પુતોદિ' નામે એક ઝાડ.
 પત્રણા સ્ત્રીં ચંદન વગેરેથી ચિત્ર કાઢવું તે,
 પીયળ-અથાં.
 પત્રતળ્હલી સ્ત્રીં 'ચવત્તિકા' નામે વનરપતિ.
 પત્રતરુ પું એક જાતના ખેરનું ઝાડ.
 પત્રદારક પું કરવત.
 પત્રનાડિકા સ્ત્રીં પાંદડાંની રેખા, પાંદ-
 ડાંની નસ.
 પત્રપરશુ પું છીણી.
 પત્રપર્ણુ પું છીણી.
 પત્રપાલ પું નાની છરી, કટાર.
 પત્રપાલી સ્ત્રીં કાતર.
 પત્રપાશ્વ્યા સ્ત્રીં સોનાનો કલાટનો એક
 દાગીનો.
 પત્રપિશાચિકા સ્ત્રીં પાણી વારવાનું સાધન
 એક યંત્ર.
 પત્રપુષ્પ પું રાત્રી તુલસી.
 પત્રપુષ્પક પું ભોજપત્ર.
 પત્રપુષ્પા સ્ત્રીં તુલસી.
 પત્રપુષ્પી સ્ત્રીં નાનાં પાંદડાંવાળી તુલસી.
 પત્રવન્ધ પું એક પ્રકારની પુષ્પરચના.
 પત્રચાલ પું એક જાતનું મોટું હલેસું.
 પત્રમજ્જ પું રતન-શાલ-વગેરે ઉપર ચંદન
 વગેરેથી ચિત્ર કાઢવું તે.
 પત્રમજ્જી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 પત્રમજ્જી સ્ત્રીં પત્રમજ્જ બુઓ.
 પત્રમજ્જરી સ્ત્રીં પાંદડાંનો અગ્રભાગ, એક
 પ્રકારનું તિલક-અથાં.
 પત્રમાલ પું નેતર.

પત્રમાલા

૬૪

પંથ

પત્રમાલા સ્ત્રી૦ પાંદડાંની પકિત.
 પત્રમૂલ પુ૦ પાંદડાંનું મૂળ.
 પત્રમૂલક ન૦ પાંદડાંના મૂળનો પ્રકાર.
 પત્રયૌવન ન૦ નવપક્ષવ-નવું કુંપળ.
 પત્રરથ પુ૦ પક્ષી.
 પત્રરથી સ્ત્રી૦ પક્ષિણી.
 પત્રરેખા સ્ત્રી૦ પત્રમજ્જ બુઓ.
 પત્રલ ન૦ પાતળું દૂધ.
 પત્રલતા સ્ત્રી૦ પત્રમજ્જ બુઓ, પુરુષ પાં-
 દડાંવાળો વેલો.
 પત્રલવણ ન૦ વૈદ્યકની રીતે પાંદડાંથી પક-
 વેલ મીઠું.
 પત્રલેખા સ્ત્રી૦ પત્રમજ્જ બુઓ.
 પત્રવલ્લરી સ્ત્રી૦ પત્રમજ્જ બુઓ.
 પત્રવલ્લી સ્ત્રી૦ પત્રમજ્જ બુઓ.
 પત્રવાહ પુ૦ પક્ષી, આણ.
 પત્રવાહ ત્રિ૦ કાગળ લઈ જનાર.
 પત્રવિશેષક ન૦ પત્રમજ્જ બુઓ.
 પત્રવૃશ્ચિક પુ૦ એક જાતનો વીંછી.
 પત્રવેષ્ટ પુ૦ કાંતે પહેરવાનો કાશીનો-ટોટી-
 તાડક.
 પત્રશાક ન૦ પાંદડાંનું શાક-ભાજીશાક.
 પત્રશિરા સ્ત્રી૦ પત્રનાડિકા બુઓ, પત્રમજ્જ
 બુઓ.
 પત્રશૃંગી સ્ત્રી૦ 'દ્રવન્તી' નામે એક વેલો.
 પત્રશ્રેણી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ, પાંદડાંની પકિત.
 પત્રશ્રેષ્ઠ પુ૦ બીલીનું ઝાડ.
 પત્રસિરા સ્ત્રી૦ પત્રશિરા બુઓ.
 પત્રસુન્દર પુ૦ તે નામે એક ઝાડ.
 પત્રસૂત્રિ સ્ત્રી૦ કાંટો.
 પત્રહિમ ન૦ ઝાડળથી ઢંકાયેલો ઝાંખો દિવસ.
 પત્રાખ્ય ન૦ તેજપત્ર, તાડીસપત્ર.
 પત્રાક્ષ ન૦ રક્તચંદનના આકારનું એક
 જાતનું લાકડું, ભોજપત્ર, પદ્મક.
 પત્રાકુલિ સ્ત્રી૦ પત્રમજ્જ બુઓ.

પત્રાક્ષન ન૦ મેસ.
 પત્રાદ્ય ત્રિ૦ પાંદડાંવાળું, ઘણું પાંદડાંવાળું.
 પત્રાદ્ય ન૦ પીપરીમળ, પદાડી ઘાસ.
 પત્રાન્ય ન૦ રતાંજળી જેવું એક જાતનું ઘાસ.
 પત્રામ્લા સ્ત્રી૦ લુણીની ભાજી.
 પત્રાલુ પુ૦ કાતાહ બુઓ, ઇશુદર્ભ બુઓ.
 પત્રાવલિ ન૦ એક.
 પત્રાવલી સ્ત્રી૦ પત્રમજ્જ બુઓ, પાંદડાંની
 પકિત.
 પત્રિકા સ્ત્રી૦ દસ્તાવેજ, કીધી, કાગળ, એક
 જાતનું કપૂર.
 પત્રિણી સ્ત્રી૦ પક્ષિણી, પક્ષવ, કુંપળ.
 પત્રિન્ ત્રિ૦ પાંદડાંવાળું.
 પત્રિન્ પુ૦ આણ, પક્ષી, બાઝ પક્ષી, વક્ષ,
 પર્વત, તાલ, એક જાતનું ઝાડ, ગંગા-
 પત્રી, પાક, વનસ્પતિ, રથ.
 પત્રિપૂગ પુ૦ આણનો સમૂહ.
 પત્રી સ્ત્રી૦ દસ્તાવેજ, અત.
 પત્રોપસ્કર પુ૦ 'કાસમર્દ' નામે વનસ્પતિ.
 પત્ર્ય પુ૦ 'શ્યોનાકવૃક્ષ' નામે એક ઝાડ.
 પત્ર્યોર્ણ ન૦ ધોળેકું રેશમી વસ્ત્ર.
 પત્ની સ્ત્રી૦ ધર્મકર્મમાં સહચારિણી શાસ્ત્ર-
 વિધિપૂર્વક પરણાયેલી સ્ત્રી.
 પત્નીશાલ ન૦ પત્ની જેમાં હોય તે ઘર.
 પત્નીશાલા સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 પત્નીસંનહન ન૦ અમુક એક યત્નીક્ષાથે
 યજ્ઞમાનપત્નીને બાંધતી તે.
 પત્નીસંયાજ પુ૦ અમુક એક વૈદિક કર્મ.
 પત્ન્યાટ પુ૦ પત્નીનું રહેવાનું ઘર, અત પુર.
 પત્મન્ પુ૦ પતન, પડવું તે.
 પત્વન્ ત્રિ૦ પડવાનું સાધન.
 પત્વન્ પુ૦ માર્ગ, રસ્તો.
 પત્સલ પુ૦ માર્ગ, રસ્તો.
 પંથુ તુ૦ ડમ૦ સ૦ લેટ ગમન કરવું, જવું.
 પંથુ મ્હા૦ પ૦ રા૦ સેટ ઉપરના અર્થ.

પથ

દર્શ

પદ્દેવતા

પથ ભા૦ પ૦ સ૦ સેટ ગમન કરવું, જવું.
પથ પુ૦ માર્ગ, રસ્તો.

પથક ત્રિ૦ માર્ગમાં કુશળ.

પથકા સ્ત્રી૦ પીળી વ્રાજા.

પથિક ત્રિ૦ મુસાફર, વટેમાર્ગી.

પથિકસંહતિ પુ૦ મુસાફરનો સમૂહ.

પથિકાર ત્રિ૦ માર્ગ કરનાર, રસ્તો કરનાર.

પથિદેય ન૦ માર્ગમાં અપાતો રાગનો
એક કર.

પથિદ્રુમ પુ૦ ખેરનું ઝાડ, ઘોળા ખેરનું ઝાડ.

પથિન્ પુ૦ માર્ગ, રસ્તો, ધર્માચાર.

પથિપ્રજ્ઞ ત્રિ૦ માર્ગમાં કુશળ.

પથિરક્ષસ્ પુ૦ તે નામે એક કુદ્દેવ.

પથિરક્ષસ્ ત્રિ૦ માર્ગની રક્ષા કરનાર.

પથિલ પુ૦ મુસાફર.

પથિવાહક ત્રિ૦ માર્ગે લઈ જનાર, લઈ-
કારો, નિષ્કુર, કૂર, શાકુનિક.

પથિસ્થ ત્રિ૦ માર્ગે રહેનાર.

પથીય્ નામધાતુ૦ પ૦ અ૦ સેટ માર્ગની પેટે
આચરણ કરવું.

પથેષ્ટા ત્રિ૦ માર્ગે રહેનાર.

પથ્ય ત્રિ૦ માર્ગમાં હિતકારી, હિતકારી.
આરોગ્યને નુકશાન ન કરે તેવું.

પથ્ય પુ૦ દરડેનું ઝાડ.

પથ્ય ન૦ સમુદ્રનું મીઠું.

પથ્યશાક પુ૦ તાંદળનો.

પથ્યા સ્ત્રી૦ દરડે, મૃગેર્વાહ જીઓ, ચીલકું,
એક જાતની કાકડી, તે નામે એક મા-
ત્રાવૃત્ત છંદ.

પથ્યાદિગુગ્ગુલુ પુ૦ વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ દવા.

પથ્યાપથ્ય ન૦ આરોગ્યને હિતકારક અને
અહિતકારક.

પથ્યાવક્ત્ર ન૦ તે નામે એક માત્રાવૃત્ત છંદ.

પથ્યાશિન્ ત્રિ૦ આરોગ્યને હિતકારક ભો-
જન કરનાર.

૬

પદ્ ભા૦ પ૦ અ૦ સેટ સ્થિર થવું, ઉભા
રહેવું.

પદ્ દિશા૦ આ૦ સ૦ અતિદ ગમન કરવું,
જવું, ઉદ્+ઉત્પન્ન થવું, પ્રતિ+ઉદ્+એકદમ
ઉત્પન્ન થવું, વિ+ઉદ્+શબ્દના અવયવો
તથા અર્થ જાણવો, ઉપ+યુક્તિ લગાડવી,
અભિ+શાંત પાડવું, નિમ્+સિદ્ધ થવું, પ્ર+
પ્રાપ્ત થવું, પ્રતિ+સ્વીકાર કરવો, વિ+પ્રતિ+
સંશય કરવો, વિ+મરવું, નાશ પામવું,
સમ્+સારી રીતે વધવું.

પદ્ તુ૦ આ૦ અ૦ સેટ ગમન કરવું, જવું.

પદ્ પુ૦ પગ.

પદ્ ન૦ અવસાય, રક્ષણ, સ્થાન, ચિન્હ,
પગ, પગલું, વસ્તુ, વિભક્ત્યન્ત શબ્દ,
વાક્યોનો એક ભાગ, શ્લોકનું ચરણ;
અર્થ બોધકશક્તિવાળું.

પદ્ પુ૦ કિરણ.

પદ્ક ત્રિ૦ વેદમંત્રના પદવિભાજક ગ્રંથનું
અધ્યયન કરનાર કે જાણનાર.

પદ્ક પુ૦ ગોત્રપ્રવર્તક એક ઋષિ.

પદ્ક ન૦ પદવી, હોદ્દો, પગલું.

પદ્કાર પુ૦ વેદના મંત્રપદ વિભાજક ગ્રં-
થનો કર્તા.

પદ્કાર ત્રિ૦ પગલું કરનાર, પગલું ભરનાર.

પદ્ક્રમ પુ૦ વેદના મંત્રોનો પદવિભાજક ક્રમ.

પદ્ક્રમક ન૦ પદ તથા ક્રમને જાણનાર
કે જાણનાર.

પદ્ગ ત્રિ૦ પગે ચાલનાર, પગે ચાલી જનાર,
પાળો વગેરે.

પદ્ગત ત્રિ૦ પગે ગયેલ, પગથી ચાલી ગયેલ.

પદ્ગોત્ર ન૦ ભારદ્વાજ વગેરે પદ્મનાં ગોત્ર.

પદ્જાત ન૦ પદનો સમૂહ, વિભક્ત્યન્ત શ-
બ્દોનો કે ક્રિયાપદોનો સમૂહ.

પદ્જલ પુ૦ તે નામે એક ઋષિ.

પદ્દેવતા સ્ત્રી૦ ક્રિયાપદ વગેરે પદોના દેવ.

પદનિધન

૬૬

પદ્ય

પદનિધન નં તે નામે એક સામ.

પદન્યાસ પું પગલું ભરવું, પગ મૂકવો,
વાઇપરચના, ગોખરું ઝાડ.

પદપાઠ પું વેદપદવિભાગક એક ગ્રંથ.

પદપાત પું પગ મૂકવો, પગલું ભરવું.

પદમજ્જન નં નિશ્કતરૂપ ગ્રંથ, ગૃહાર્થ
વ્યાખ્યાન,

પદમજ્જિકા સ્ત્રીં ટિપ્પણ, ટીપ્પણી.

પદમજ્જરી સ્ત્રીં હરદતે રચેલું એક વ્યાકરણ.

પદમાલા સ્ત્રીં પગલાંની પંક્તિ, વિભક્ત્ય-
ન્ત શબ્દોની પંક્તિ, મોહના વિદ્યા.

પદવિ સ્ત્રીં માર્ગ, ધર્માચાર.

પદવિક્ષેપ પું પગલું ભરવું, પગ મૂકવો.

પદવિગ્રહ પું વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ સમાસ.

પદવો સ્ત્રીં પદવિ જુઓ.

પદવ્યાખ્યાન નં વેદમંત્રોના પદોનો વિ-
ભાગક એક ગ્રંથ.

પદશસ્ અવ્યં પદે પદે, પગલે પગલે.

પદષ્ટીવ નં પગ અને હાંચણ.

પદસંઘાટ પું ટીકાકાર.

પદસંઘાત પું ટીકાકાર.

પદસ્તોમ પું પદમધ્યે અઃવેલ નિરર્થક
કોઈ શબ્દ.પદસ્થ ત્રિં પગે રહેલ, પગ ઉપર રહેનાર,
પદવીધારી.

પદાઙ્ક પું પગની નીશાની.

પદાઙ્કી સ્ત્રીં 'હસપદી' નો વેલો.

પદાજિ પું પગથી જનાર-પાળો-પાયદલ.

પદાત ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

પદાતિ પું પદાજિ જુઓ.

પદાતિક પું ઉપર પ્રમાણ.

પદાતિન્ ત્રિં પાળાવાળું લશ્કર વગેરે.

પદાદ્યવિદ્ પું પદ વગેરેના ઉચ્ચારને નહિ
જાણનાર જડ વિદ્યાર્થી.

પદાનીય પું પાળો, પાયદલ,

પદાનુરાગ પું સેવક, ચાકર, લશ્કર.

પદાનુશાસન નં વ્યાકરણ શાસ્ત્ર.

પદાનુસ્વાર પું તે નામે એક સાપ.

પદાન્ત પું પદનો છેડો.

પદાન્તર નં બીજું પદ, બીજું પગલું, બીજું
સ્થાન.

પદામ્મોજ નં ચરણકમળ.

પદાર પું પગની રજ, પગનો ઉપરનો ભાગ.

પદાર્થ પું વસ્તુ, દ્રવ્ય, ન્યાયપ્રસિદ્ધ સાત
પદાર્થ, પદનો અર્થ.

પદાલિક પું પગનો ઉપરનો ભાગ.

પદાસન નં પગ મુકવાનો બાજક વગેરે,
પગનું આસન.

પદિ ત્રિં ગમન કરવા ચોગ્ય, જવા ચોગ્ય.

પદિક ત્રિં પગે ચાલીને જનાર-પાળો
વગેરે.

પદિન્યાય પું જૈમિનીય સૂત્રપ્રસિદ્ધ ન્યાય.

પદિહોમ પું એક પ્રકારનો હોમ.

પદોપહત ત્રિં પગથી હણેલ, પગથી મારેલ,
લાત મારેલ.પદ્ગ ત્રિં પગે ચાલીને જનાર, પગે જ-
નાર-પાળો વગેરે.

પદ્ગ્રોપ પું પગનો શબ્દ.

પદ્ધતિ સ્ત્રીં માર્ગ, પંક્તિ, ગ્રંથના નીચો-
લાઈને સમજાવનાર કોઈ ગ્રંથ, અમુક કોઈ
ઉપનામ.

પદ્ધતી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

પદ્ધિમ નં પગનો શીતલ સ્પર્શ.

પદ્ય નં કમળ, લાઘીના મુખ વગેરેમાં રહેલ
ચિંહુસમુદાય, કમળના આકારે સૈન્યની
ગોડવણી-કમળવૃક્ષ. કુમેરના નવનિધિમાં-
નો એક નિધિ, દશ અવળની સંખ્યા,
પુષ્કરમુળ, સીસું, શરીરમાં રહેલું એક
નાડીચક્ર, પદ્મકાષ ઔષધિ,, પદ્માસન
સ્થાન, જગ્યા.

પક્ષ પુઁ રામચન્દ્ર, તે નામે એક નાગ,
જૈનશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક ચકવર્તી, એક જન-
તનો રતિમંથ.

પક્ષ પુઁ નઁ કમળ.

પક્ષક નઁ પક્ષ નઁ જુઓ, કુષ્ટ નામે એક
ઔષધિ.

પક્ષકર પુઁ વિપ્લુ.

પક્ષકન્દ પુઁ કમળનો કાંઠો.

પક્ષકાઘઘૃત નઁ વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ ઔષધરૂપ
એક ઘી.

પક્ષકાઘ નઁ તે નામે એક ઔષધિ.

પક્ષકિન્ પુઁ ભોજપત્ર, હાથી.

પક્ષકીટ પુઁ એક જાતનો કીડો.

પક્ષકેતન પુઁ ગરૂડનો એક પુત્ર.

પક્ષકેતન નઁ કમળરૂપ રહેવાનું ઠેકાણું.

પક્ષકેશર પુઁ નઁ કમળનો કેસરો.

પક્ષકેસર પુઁ નઁ ઉપરનો અર્થ.

પક્ષગન્ધ ત્રિઁ કમળના જેવા ગંધવાળું.

પક્ષગન્ધ નઁ પક્ષકાઘ ઔષધિ.

પક્ષગન્ધક નઁ ઉપરનો અર્થ.

પક્ષગન્ધિ ત્રિઁ કમળના જેવા ગંધવાળું.

પક્ષગર્ભ પુઁ ખત્તા, ખત્તાદેવ, પરમેશ્વર,
કમળનો મધ્ય ભાગ.

પક્ષગુણા સ્ત્રીઁ લક્ષ્મી, લવિંગ.

પક્ષચારિણી સ્ત્રીઁ તે નામે એક વેલો.

પક્ષજ પુઁ ખત્તા.

પક્ષજાત પુઁ ખત્તા.

પક્ષતન્તુ પુઁ મૃણાલ-કમળની ઢાંડલી.

પક્ષદર્શન ત્રિઁ કમળ જેવા દેખાવનું.

પક્ષદર્શન પુઁ રાજ.

પક્ષનાભ પુઁ વિપ્લુ, ધૃતરાષ્ટ્રનો એક પુત્ર,
તે નામે એક નાગ, ભાવી ઉત્સર્પિણી
કાળમાં થનાર પહેલા જૈન તીર્થંકર.

પક્ષનાભિ પુઁ વિપ્લુ.

પક્ષનાલ નઁ કમળની ઢાંડલી.

પક્ષનેત્ર ત્રિઁ કમળ જેવાં નેત્રવાળું.

પક્ષનેત્ર પુઁ બુદ્ધભેદ-કાષ્ઠ એક બુદ્ધ.

પક્ષપત્ર નઁ પુષ્કરમળ, કમળનું પાંદડું.

પક્ષપર્ણ નઁ ઉપરના અર્થ.

પક્ષપાણિ પુઁ ખત્તા, બુદ્ધદેવ.

પક્ષપાણિ ત્રિઁ કમળ જેના હાથમાં હોય તે.

પક્ષપુરાણ નઁ વ્યાસે રચેલું એક મહાપુરાણ.

પક્ષપુષ્પ પુઁ કરૈણનું ઝાડ, એક જાતનું પક્ષી.

પક્ષપુષ્પી સ્ત્રીઁ એક જાતની પક્ષિણી.

પક્ષમ્ભ ત્રિઁ કમળ સમાન કાંતિવાળું, ક-
મળસરખી શોભાવાળું.

પક્ષમ્ભ પુઁ છદ્ધા જૈન તીર્થંકર.

પક્ષપ્રિય ત્રિઁ કમળ જેને પ્રિય હોય તે.

પક્ષપ્રિયા સ્ત્રીઁ જરતકાર મુનિની પત્ની-
મનસાદેવી.

પક્ષવન્ધ પુઁ તે નામે એક ચિત્રાલંકાર.

પક્ષવન્ધુ પુઁ સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, ભમરો.

પક્ષવીજ નઁ કમળનું ખી-કમળકાકડી.

પક્ષવ્રીજામ નઁ એક જાતનું યત્રમંથંધી અન્ન.

પક્ષમવ પુઁ ખત્તા.

પક્ષમૂ પુઁ ખત્તા.

પક્ષમય ત્રિઁ પુષ્કળ કમળવાળું.

પક્ષમુલ્લ ત્રિઁ કમળ જેવા મુખવાળું.

પક્ષમુલ્લા સ્ત્રીઁ કમળ જેવા મુખવાળી સ્ત્રી,
દ્વાં લતા.

પક્ષમુલ્લી સ્ત્રીઁ ઉપરના અર્થ.

પક્ષમુદ્રા સ્ત્રીઁ તંત્રસારપ્રસિદ્ધ એક મુદ્રા.

પક્ષમુદ્રિકા સ્ત્રીઁ ઉપરનો અર્થ.

પક્ષયોનિ પુઁ ખત્તા.

પક્ષરાગ નઁ તે નામે એક મણિ-માણિક.

પક્ષરેખા સ્ત્રીઁ હાથમાં રહેલી કમળના
આકારની રેખા.

પક્ષલાચ્છન પુઁ ખત્તા, સૂર્ય, કુબેર, રાજ,
આકાશનું ઝાડ.

પક્ષલાચ્છન ત્રિઁ કમળાકાર રેખાવાળું.

पञ्चलाञ्छना

६८

पनिष्ठ

पञ्चलाञ्छना स्त्री० लक्ष्मी, सरस्वती, तारा.

पञ्चवत् त्रि० कमणवाणुं.

पञ्चवर्णक त्रि० कमणता जेवा रंगवाणुं.

पञ्चवर्णक न० पुष्कर मृग.

पञ्चवास पु० कमणी सुगंध, कमणमां
रहेवालु.

पञ्चवासा स्त्री० लक्ष्मी.

पञ्चबीज न० कमणकांडी.

पञ्चबीजाभ न० ओठ मतनुं यत्तमंयंधी अन्न.

पञ्चवृक्ष पु० पञ्चदश वनस्पति.

पञ्चस्तुपा स्त्री० लक्ष्मी, पार्वती, गंगा.

पञ्चहस्त पु० विष्णु.

पञ्चा स्त्री० लक्ष्मी क्षविंग, पञ्चधारिणीना
बेला, मनसाहेवी, कसुंभो, मल्लक, मृदद्रथ
राजनी पुत्री, कडिकेवनी पत्नी, वीसभा
जैन तीर्थंकरनी माता.पञ्चाकर पु० ज्वालय, कमणवाणुं उडुं
ज्वालय, तणाव, कमणतो समुद्र.

पञ्चाक्ष न० कमणकांडी.

पञ्चाक्ष त्रि० कमण जेवा नेत्रवाणुं.

पञ्चाट पु० यक्षमर्द नामे ओठ जाड.

पञ्चालय पु० कमणानुं स्थान.

पञ्चालया स्त्री० लक्ष्मी, क्षविंग.

पञ्चावती स्त्री० ते नामे ओठ नदी, मन-
साहेवी, पञ्चधारिणीना बेला, कालिक
स्वामीनी अनुचर ओठ मातृका, शृगात्र
राजनी ओठ राणी.पञ्चावर्ताप्रिय पु० जस्तकाइ मुनि, कडिकेव,
शृगात्र राज.पञ्चासन न० ते नामे ओठ आसन, तत्र-
शास्त्रप्रसिद्ध ओठ आसन.

पञ्चासन पु० प्रला.

पञ्चाह न० क्षविंग.

पञ्चाह्वा स्त्री० पञ्चधारिणीना बेला.

पञ्चि पु० विष्णु, कमणवाणो देश, हाथी.

पञ्चि त्रि० कमणवाणुं, कमण धारणुकरनार.

पञ्चिनी स्त्री० चार प्रधारनी स्त्रीयोमांनी
ओठ सर्वात्म स्त्री, कमणतो समुद्र, हा-
थली, कमणतो बेला, सरावर, कमण,
कमणतो हांडलो.

पञ्चिनीकण्टक पु० वैद्यकप्रसिद्ध क्षुद्र रोग.

पञ्चिनीकान्त पु० सुर्ष, पञ्चिनी स्त्रीतो पति,
आकडानुं जाड.

पञ्चिनीवल्लभ पु० उपरता अर्थ.

पञ्चेशय पु० विष्णु.

पञ्चोत्तर पु० कसुंभो.

पञ्चोत्तरात्मज पु० जैनशास्त्रप्रसिद्ध ओठ
यक्षवर्ती.

पञ्चोद्भव पु० प्रला.

पञ्चोद्भवा स्त्री० मनसाहेवी.

पद्य न० चार चरणवाणी कविता, श्लोक,
धलो नलि सुकायलो कादव.

पद्य पु० शूद्र.

पद्या स्त्री० भार्ग, रस्तो, कांडरो, स्तुति,
पद्मी.

पद्र पु० गाम, गामडुं.

पद्रथ त्रि० पजे यात्री जनार.

पद्र पु० रथ, भूलोड.

पद्रत् त्रि० पगव.णुं.

पद्रन् पु० भार्ग.

पन् स्त्री० आ० स० सट् स्तुति करवी, प-
आशनुं.

पनतालिका स्त्री० द्रव्यसनुं जाड.

पनस पु० द्रव्यसनुं जाड.

पनसतालिका स्त्री० वैद्यकप्रसिद्ध क्षुद्र रोग.

पनस्य नामधातुं प० स० सट् स्तुतिनी
छिन्ना करवी, पूढ करवी.

पनस्यु त्रि० पोतानी स्तुति करनार.

पनिष्ठ त्रि० अत्यंत स्तुति करवा योअ.

पनिष्ठ त्रि० अत्यंत स्तुति करनार.

पनिस्पद

६६

पयोगल

पनिस्पद त्रि० अत्यंत करकतुं.
 पनीयस् त्रि० अत्यंत स्तुति करनार.
 पनु स्त्री० स्तुति, स्तोत्र.
 पन्थक त्रि० मार्गमां थयेस.
 पन्न त्रि० व्यवेस, अरेस, गजेस, ऊरेस,
 टपंकेस, गयेस.
 पन्न न० नीयगमन, नीयिं गतुं.
 पन्नग पु० सर्प.
 पन्नग न० पद्मकाष्ठ, सीसुं.
 पन्नगकेशर पु० नागकेशर.
 पन्नगकेसर पु० नागकेशर.
 पन्नगभूषण पु० शिव.
 पन्नगभोजन पु० गड्ड.
 पन्नगारि पु० गड्ड पक्षी.
 पन्नगाशन पु० गड्ड.
 पन्नगी स्त्री० सापिल.
 पन्नद्धा स्त्री० यामझानी भोजनी.
 पनद्धी स्त्री० उपरनो अर्थ.
 पन्नागार पु० प्राचीनगोत्रप्रवर्तक ऐक ऋषि
 पन्निष्क पु० न० निष्कनो यतुर्थास.
 पन्य त्रि० स्तुति करवा भोज्य.
 पन्यस् त्रि० स्तुति करनार, स्तुति करवा
 भोज्य.
 पपि पु० अन्द्र, कपूर.
 पपि त्रि० पान करनार, पीनार.
 पपी पु० अंद्र, सूर्य, कपूर. आकडानुं जाड.
 पपु त्रि० पालक, पालन करनार.
 पपु स्त्री० धाव, माता.
 पपुरि त्रि० प्रसन्न करनार, मुश करनार.
 पपुक्षेण्य त्रि० संगंध करवा भोज्य, संग
 करवा भोज्य.
 पप्रि त्रि० पुरण करवाना स्वभाववाणुं,
 भरवाना स्वभाववाणुं.
 पफक पु० ते नामे ऐक ऋषि.
 पमरा स्त्री० ते नामे ऐक गंधद्रव्य.

पम्पस् कण्डवा० प० अ० सेट् हुःभी थवुं,
 कष्ट पामवुं.
 पम्पा स्त्री० दक्षिणमां आवेसी ऐक नदी,
 ऋष्यमूक पर्वतनी पासि आवेलुं सरोवर.
 पम्पा स्त्री० पंपा नदी के पंपा सरोवरनी
 पासि आवेलुं शहरे.
 पम्बु भ्वा० आ० स० सेट् गमन करवुं, गतुं.
 पयं भ्वा० आ० स० सेट् उपरना अर्थ.
 पयःकन्दा स्त्री० क्षीर विहारी नामे वनस्पति.
 पयःपयोष्णी स्त्री० ते नामे ऐक नदी.
 पयःफेनी स्त्री० 'दुग्धफेनी' वनस्पति.
 पयश्चय पु० पालुनिं पूर.
 पयस् न० पाली, इध. अनाज, रात्रि.
 पयस न० उपरना अर्थ.
 पयस्य कण्डवा० प० अ० सेट् ऐक भो-
 आशे थवुं.
 पयस्य त्रि० इधनो विकार-दही वगेरे,
 इधना छितनुं.
 पयस्य पु० भिक्षाडो,
 पयस्या स्त्री० इधो, क्षीरकाफाली वनस्पति,
 स्वर्णक्षीरिका, अर्कपुष्पिका वनस्पति,
 कुङ्किनी वनस्पति, आमिक्षा लुग्नो.
 पयस्वत् त्रि० पालीवाणुं, इधवाणुं.
 पयस्वती स्त्री० नदी.
 पयस्वल त्रि० पालीवाणुं, इधवाणुं.
 पयस्वल पु० अकरो.
 पयस्वली स्त्री० अकरी.
 पयस्विन् त्रि० पालीवाणुं, इधवाणुं.
 पयस्विनी स्त्री० नदी, गाय, रात्रि, काफाली
 वनस्पति, क्षीरकाफाली वनस्पति, दुग्ध-
 ईनी, क्षीरविहारी वनस्पति, अकरी, श्व-
 न्ती औषधि.
 पयाय नामवातु० आ० अ० सेट् पोताने
 इध धच्छवुं, पाली धच्छवुं.
 पयोगल पु० परसादनो करे, द्वीप भेट.

પ્યોગ્રહ

૭૦

પરજ્ઞ

પયોગ્રહ પુ૦ તે નામે યત્ર્યંધી એક પાત્ર.

પયોઘન પુ૦ વરસાદનો કરો.

પયોજ ત્રિ૦ પાણીથી થયેલ, દૂધથી થયેલ.

પયોજ પુ૦ મેઘ, મોઘ.

પયોજન્મન્ પુ૦ મેઘ, મોઘ.

પયોજન્મન્ ત્રિ૦ પયોજ ત્રિ૦ જુઓ.

પયોદ પુ૦ મેઘ, મોઘ, વદુ રાગ્નનો પુત્ર.

પયોદ ત્રિ૦ પાણી આપનાર, દૂધ આપનાર.

પયોદા સ્ત્રી૦ કાર્તિક સ્વામીની અનુચર
એક માતૃકા.

પયોધર પુ૦ મેઘ, રતન. મોઘ, કાશેટા,
નાળીએર, કશેલક જુઓ.

પયોઘસ્ પુ૦ સમુદ્ર.

પયોઘસ્ ત્રિ૦ હરકોઇ જલાધાર.

પયોધારા સ્ત્રી૦ પાણીની ધારા, દૂધની ધારા,
તે નામે એક નદી.

પયોધિ પુ૦ સમુદ્ર.

પયોધિક ન૦ સમુદ્રનું કીણુ-સમદર કીણુ.

પયોનિધિ પુ૦ સમુદ્ર.

પયોમુચ્ પુ૦ મેઘ, મોઘ.

પયોર પુ૦ એરનું ઝાડ.

પયોર ત્રિ૦ પાણી આપનાર, દૂધ આપનાર.

પયોરાશિ પુ૦ સમુદ્ર, હરકોઇ જલાશય.

પયોલતા સ્ત્રી૦ હીરવિદારી વનસ્પતિ.

પયોવાહ પુ૦ મેઘ, મોઘ.

પયોવૃધ્ ત્રિ૦ પુષ્કળ પાણીથી ભરેલ.

પયોવત ન૦ માત્ર દૂધ પીને રહેવારૂપ એક
વ્રત, યતદીક્ષિતનું એક વ્રત.

પયોષ્ણિજાતા સ્ત્રી૦ સરસ્વતી નદી.

પયોષ્ણી સ્ત્રી૦ ત્રિવિધ્યાચળની દક્ષિણે આવેલી
એક નદી.

પર ત્રિ૦ બીજું, ગૂદું, ભિન્ન, ઉત્તર, દૂર,
સીમાથી મધ્યેલ, શ્રેષ્ઠ, તે પછીનું, વ-
ધારાનું, પારકું.

પર ન૦ મોક્ષ, પરબ્રહ્મ.

પરઃકૃષ્ણ ત્રિ૦ કૃષ્ણથી પર, કૃષ્ણથી આગળ.

પરઃપુમ્સ પુ૦ પારકા પુરૂષ, સ્વપુરૂષથી
અન્યપુરૂષ.

પરઃશત ન૦ મોથી વધારે, મો ઉપર.

પરશ્વ અવ્ય૦ આવતો પરમ દિવસ.

પરશ્વસ્ અવ્ય૦ ઉપરનો અર્થ.

પરઃષ્ટિ સ્ત્રી૦ સાઠ ઉપર, સાઠથી વધારે.

પરઃસહસ્ર ન૦ હજાર ઉપર, હજારથી વધારે.

પરઃસર્વી સ્ત્રી૦ ઉપસહસ્રે.

પરકલત્ર ન૦ પારકી સ્ત્રી.

પરકલત્રાભિગમન ન૦ પારકી સ્ત્રી સાથે
અભિચાર.

પરકીય ત્રિ૦ પારકું, પારકા સંબંધી.

પરકીયા સ્ત્રી૦ પારકી, પારકી સ્ત્રી.

પરક્રાન્તિજ્યા સ્ત્રી૦ એક યોગ્જનની જ્યા.

પરક્ષેત્ર ન૦ પારકું ખેતર, પારકી સ્ત્રી,
પારકી જમીન.

પરગામિન્ ત્રિ૦ વાચ્યલિંગ શબ્દ.

પરગ્રન્થિ પુ૦ આંગળીનો વેદો.

પરગ્લાનિ સ્ત્રી૦ શત્રુની હાનિ, શત્રુની અ-
વનતિ, શત્રુનું દમન.

પરચક્ર ન૦ શત્રુનો દેશ વગેરે, શત્રુનું સૈન્ય.

પરચ્છન્દ ત્રિ૦ પરાધીન, પરતંત્ર.

પરચ્છન્દ પુ૦ પારકી છત્તા, પારકાનો અ-
ભિચાર.

પરચ્છિદ્ર ન૦ પારકાનો દોષ વગેરે છિદ્ર.

પરજ ત્રિ૦ પારકાથી ઉત્પન્ન થનાર, પા-
રકાથી પોષાયેલ, બીજાએ ઉત્પન્ન કરેલ.

પરજ પુ૦ ક્રોધલ પક્ષી.

પરજાત પુ૦ ક્રોધલ પક્ષી.

પરજાત ત્રિ૦ પરજ ત્રિ૦ જુઓ.

પરજિત ત્રિ૦ બીજાથી છતાયેલ, પરાજ્ય
પામેલ.

પરજ્ઞ ન૦ તેલ કાઢવાનું યંત્ર-ધાણી વગેરે,
હરીનું શુણ્.

परञ्ज

७१

परभागता

परञ्ज पु० छन्दनी तरवार.

परञ्जन पु० वरुण देव.

परञ्जय पु० वरुण देव.

परञ्जय त्रि० शत्रुने छतनार.

परतङ्गण पु० ते नामे ओके देश.

परतन्त्र त्रि० पराधीन.

परतर्कुक्क त्रि० शत्रुना लयवाणुं.

परतस् अव्य० भीमधी, पारकाधी, शत्रुधी,
पराधीन.

परता स्त्री० भीमपाणुं, पारकापाणुं, शत्रुपाणुं.

परतापन पु० गरुडो ओके पुत्र.

परतापन त्रि० शत्रुने तपावनार, शत्रुने
पीडनार.

परतोम्राह्य त्रि० भीमधी प्रहल्लु करवा योग्य.

परत्र अव्य० परलोके.

परत्रभीरु त्रि० परलोकेधी उरनार.

परत्व न० परता लुग्यो.

परदार पु० बहु० परस्त्री, पारकी स्त्री.

परदारभिमर्ष पु० पारकी स्त्री साथे व्य-
भियार.

परदारिन् पु० पारकी स्त्री साथे व्यभियार
करनार.

परदारोपसेवन न० पारकी स्त्री भोगवरी ते.

परदेश पु० पारका देश, विदेश.

परदेशिन् त्रि० पारका देशनुं, परदेशी,
विदेशी

परद्वेष पु० पारका द्वेष.

परद्वेषिन् त्रि० पारका द्वेष करनार-अण.

परधर्म पु० पारका धर्म, विधर्म, श्रेष्ठधर्म.

परध्यान न० ओके प्रकारनुं ध्यान, उत्कृष्ट
ध्यान.

परनिपात पु० योग्यताये विशद वाक्यमां
प्रथम रहैला शब्दने अभासमां पाठ्य-
पद्धी भुक्ते ते.

परन्तप त्रि० शत्रुने तपावनार.

परन्तप पु० तामस मनुजो ओके पुत्र.

परपद न० उत्कृष्ट स्थान, मोक्ष, पारकुं स्थान.

परपरिग्रह पु० पारकी स्त्री, पारका परि-
वार, उत्तम परिवार.

परपाकनिवृत्त पु० गृहस्थे नित्य करवाना
पांय यत् नहि करनार.

परपाकरत पु० गृहस्थे नित्य करवाना पांय
यज्ञो करी पारका अन्न उपर छवनार.

परपिण्ड पु० पारकुं अन्न.

परपिण्डाद त्रि० पारकुं अन्न आउं छवनार.

परपुरुष पु० रभात पति, पारका पुङ्गव,
परमेश्वर, भगवान पुङ्गव.

परपुष्ट पु० दायक.

परपुष्ट त्रि० पारकाये पोषक, भीमने पोषक.

परपुष्टमहोत्सव पु० आंगो.

परपुष्टा स्त्री० वेश्या.

परपूर्वा स्त्री० पोताना हयात वधूनि छोडी
भीम पुङ्गव साथे करी परलुनारी स्त्री.

परपूर्वापति पु० पोताना हयात पतिने
छोडी करी परलुकी स्त्रिने पति.

परपौरवतन्तव पु० विश्वामित्रो ओके पुत्र.

परप्रतिनन्त पु० ब्रह्म प्रपौर-पुत्रना पुत्रो
पुत्र.

परप्रपौत्र पु० उपरनो अर्थ.

परप्रेष्य पु० दास, यादर, नोकर.

परप्रेष्यता स्त्री० दासत्व, यादरी, नोदरी.

परप्रेष्यत्व न० उपरना अर्थ.

परप्रेष्या स्त्री० दासी, यादरी.

परब्रह्मन् न० निर्गुण-निर्गुणिक अह, ते
नामे ओके उपनिषद्.

परभाग पु० शुद्धोत्कर्ष, शुद्धानी उत्कृष्टता,
श्रेष्ठपणु, भीमनो भाग, पारका भाग,
सारी संपत्ति, सुदैव.

परभागता स्त्री० शुद्धोत्कर्षता, श्रेष्ठता,
उत्कृष्टपणुं.

પરમાગત્વ

૬૨

પરમાવધિ

પરમાગત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પરમાયા સ્ત્રીં સંસ્કૃત સિવાયની ભાષા,
 પારકી ભાષા, શ્રેષ્ઠ ભાષા.
 પરમુક્ત ત્રિં બીજાએ ભોગવેલ, પારકાએ
 ભોગવેલ.
 પરમુક્તા સ્ત્રીં પર પુરૂષે ભોગવેલી સ્ત્રી.
 પરમ્મિ સ્ત્રીં પારકી જમીન, શત્રુની જમીન.
 પરમ્ભૂષણ નં પારકું ઘરેણું, પારકા દાગીનો,
 શત્રુનું ભૂષણ, શ્રેષ્ઠ અલંકાર.
 પરમ્ભૂત પું કાગડો.
 પરમ્ભૂત ત્રિં પારકાનું પોષણ કરનાર.
 પરમ્ભૂત પું કોયલ પક્ષી.
 પરમ્ભૂત ત્રિં પારકાએ પોષેલ, બીજાએ પોષેલ.
 પરમ્ભૂતી સ્ત્રીં કોયલ માદા.
 પરમેદક ત્રિં શત્રુને ફેડનાર.
 પરમેદન ત્રિં શત્રુને ફેડનાર.
 પરમ્ અઘ્યં પછી, પણ, પરંતુ, નિયોગ,
 પ્રેરણા, ક્ષેપ, ફક્ત.
 પરમ ત્રિં શ્રેષ્ઠ, સુખ્ય, પ્રથમનું, પહેલું,
 પ્રણય, અત્યંત, ઘણું.
 પરમકાન્તિ સ્ત્રીં ન્યોતિપ્રસિદ્ધ સૂર્યની
 શેષ ક્રાંતિ.
 પરમક્રોધિન્ પું તે નામે એક વિશ્વદેવ.
 પરમક્રોધિન્ ત્રિં અત્યંત ક્રોધી.
 પરમગતિ સ્ત્રીં શ્રેષ્ઠ ગતિ, મોક્ષ.
 પરમગવ પું શ્રેષ્ઠ બળદ.
 પરમગવી સ્ત્રીં શ્રેષ્ઠ ગાય.
 પરમત નં પારકો મત, બીજાનો અભિ-
 પ્રાય, શત્રુનો મત.
 પરમપદ નં ઉત્તમ પદ, ઉચ્ચ સ્થાન, મોક્ષ.
 પરમપુરુષ પું પરમેશ્વર, પરમાત્મા.
 પરમપૂરુષ પું ઉપરના અર્થ.
 પરમવ્રહ્મન્ નં પરવ્રહ્મનું જુઓ.
 પરમમ્ અઘ્યં અનુસાર, સ્વીકાર.
 પરમમહત્ ત્રિં ઘણું મોટું, અત્યંત મોટું.

પરમરાજ પું મહારાજ, મોટો રાજા.
 પરમર્ષિ પું મહર્ષિ, વેદવ્યાસ વગેરે મોટા
 ઋષિ.
 પરમર્મજ્ઞ ત્રિં પારકું મર્મ જાણનાર. શ-
 ત્રુનું મર્મ જાણનાર.
 પરમસ્વધર્મન્ ત્રિં પોતાના ધર્મમાં અ-
 ત્યંત આસક્ત.
 પરમહંસ પું એક પ્રકારનો સંન્યાસી,
 પરમાત્મા.
 પરમાગતિ સ્ત્રીં શ્રેષ્ઠ ગતિ, મોક્ષ.
 પરમાક્ષના સ્ત્રીં ઉત્તમ સ્ત્રી.
 પરમાણુ પું વૈશેષિકમતપ્રસિદ્ધ પાંચ મ-
 મલાત્મનો સૂક્ષ્મ અંશ, અતિસૂક્ષ્મકણનું
 એક માપ.
 પરમાણુતા સ્ત્રીં પરમાણુપાણું.
 પરમાણુત્વ નં પરમાણુપાણું.
 પરમાણ્વજ્ઞક પું પરમેશ્વર.
 પરમાત્મન્ પું પરમેશ્વર.
 પરમાદ્વૈત પું પરમેશ્વર.
 પરમાદ્વૈત નં સર્વોત્કૃષ્ટ અદ્વૈત.
 પરમાનન્દ પું પરમેશ્વર, સર્વોત્કૃષ્ટ આનંદ,
 મોક્ષ.
 પરમાન્ન નં દૂધપાક, શ્રેષ્ઠ અન્ન.
 પરમાપક્રમજ્યા સ્ત્રીં પરમ ક્રાન્તિની ભ્યા.
 પરમાપૂર્વ નં સ્વર્ગાદિ ફળનું સાધન એક
 અપૂર્વ-પુણ્ય.
 પરમામુદ્રા સ્ત્રીં ત્રિપુરા દેવીની પૂજનાં
 અંગરૂપ એક મુદ્રા.
 પરમાયુષ પું 'અસનદુષ્ટ' નામે એક ઝાડ.
 પરમાયુસ્ નં લાંબું આયુષ, શાસ્ત્રોક્ત
 જીવનકાળપર્યંત જીવનું.
 પરમાર્થ પું ઉત્કૃષ્ટ વસ્તુ, યથાર્થ, ખરું, સત્ય.
 પરમાર્હત પું તે નામે એક જૈન રાજર્ષિ.
 પરમાર્હત ત્રિં શુદ્ધ જૈન.
 પરમાવધિ પું હેવટની અવધિ. હેલ્લી હદ.

પરમીકરણમુદ્રા

૭૩

પરસ્પર

પરમીકરણમુદ્રા સ્ત્રી૦ દેવતાદેવાનના અન્-
ગરૂપ એક મુદ્રા.

પરમૃત્યુ પુ૦ કામદેવ.

પરમેશ પુ૦ પરમેશ્વર.

પરમેશ્વર પુ૦ પરમેશ્વર, પરમાત્મા, શિવ,
વિષ્ણુ.

પરમેષ્ઠ પુ૦ બ્રહ્મા.

પરમેષ્ઠિન્ પુ૦ બ્રહ્મા, અઞ્જમીઢવંશી એક
રાજા, જૈન તીર્થંકર, મહાદેવ, શાલગ્રામની
મૂર્તિ, અમુક શુર.

પરમેષ્ઠિની સ્ત્રી૦ બ્રાહ્મી વનસ્પતિ.

પરમ્પર પુ૦ વધ, નાશ, અનુક્રમ, એક
ગતનો મૃગ, અન્યય, પુત્રના પુત્રનો પુત્ર.

પરમ્પરા સ્ત્રી૦ વંશ, સંતતિ, અવિચ્છિન્ન
ધારા, ક્રમ.

પરમ્પરાક ન૦ યત્ર માટે પશુનો વધ.

પરમ્પરીણ ત્રિ૦ પરંપરાથી આવેલ.

પરયુગ ન૦ પછીનો યુગ.

પરુ પુ૦ ભાંગેરા—કેશરાજ.

પરરૂપ ત્રિ૦ પછીના જેવા રૂપવાળું, પરના
જેવા રૂપવાળું.

પરરૂપ ન૦ પછીના જેવું રૂપ.

પરલોક પુ૦ સ્વર્ગોદિ પરલોક.

પરલોકગત ત્રિ૦ પરલોકમાં ગયેલ, મરણ
પામેલ.

પરલોકગમ પુ૦ મૃત્યુ, મરણ.

પરવત્ ત્રિ૦ પરતંત્ર, પરાધીન.

પરવત્ અવ્ય૦ પરના જેવું, પારકા જેવું.

પરવત્તા સ્ત્રી૦ પરાધીનપણું.

પરવત્ત્વ ન૦ પરાધીનપણું.

પરવશ ત્રિ૦ પરાધીન, પરતંત્ર.

પરવશતો સ્ત્રી૦ પરાધીનપણું.

પરવશત્વ ન૦ પરાધીનપણું.

પરવાચ્ય ત્રિ૦ દૂષણ દેવા યોગ્ય, કપકા દેવા
યોગ્ય.

પરવાચ્ય ન૦ દોષ, દૂષણ, કપકા.

પરવાણિ પુ૦ ધર્મોપદેશ, વર્ણ, મોર પક્ષી—
જે કાર્તિકેશ્વરવામીનું વાહન છે.

પરવાદ પુ૦ પારકાનો વાદ, શત્રુનું વાક્ય.

પરવાદિન્ પુ૦ શત્રુ, ઉત્તરવાદી.

પરવત પુ૦ ધૃતરાષ્ટ્ર.

પરશ પુ૦ સ્પર્શ મણિ, જેના સ્પર્શથી
હરકાષ્ઠ ધાતુ સોનું બને છે તે મણિ.

પરશવ્ય ત્રિ૦ ફરશીના હિતનું, ફરશીલાયક.

પરશુ પુ૦ ફરશી, કુહાડી.

પરશુધર પુ૦ પરશુરામ, ગણપતિ.

પરશુધર ત્રિ૦ ફરશી ધારણ કરનાર.

પરશુમુદ્રા સ્ત્રી૦ તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક મુદ્રા.

પરશુરામ પુ૦ જમદગ્નિનો પુત્ર પરશુરામ.

પરશુવન ન૦ તે નામે એક નરક.

પરશ્વધ પુ૦ ફરશી, કુહાડી.

પરશ્વધાયુધ ત્રિ૦ ફરશી જેનું હુધીઆર
હોય તે.

પરશ્વસ્ અવ્ય૦ આવતો પરમ દિવસ.

પરસ્ અવ્ય૦ પશ્ચિમથી, પશ્ચિમે, પશ્ચિમ.

પરસંગત ત્રિ૦ પારકાને મળેલ, બીજા સાથે
મળેલ.

પરસંજક પુ૦ પરમાત્મા.

પરસંબન્ધ પુ૦ પારકાનો સંબંધ, બીજાનો
સંબંધ.

પરસંબન્ધિન્ ત્રિ૦ પારકા સંબંધવાળું.

પરસવર્ણ પુ૦ પછીના અક્ષરનો સગતીય
અક્ષર.

પરસવર્ણ ત્રિ૦ પારકાસમાન, બીજાની ગતનું.

પરસાત્ અવ્ય૦ પારકાને સ્વાધીન, બીજાને
સ્વાધીન.

પરસ્તર ત્રિ૦ અસંત તરવા યોગ્ય.

પરસ્તાત્ અવ્ય૦ પછી, પછીથી, પશ્ચિમ,
પશ્ચિમે, પશ્ચિમથી.

પરસ્ત્રી સ્ત્રી૦ પારકી સ્ત્રી.

પરસ્પર ત્રિ૦ અન્યોન્ય, માંડોમાંડે, એક
બીજાને.

પરસ્પરજ્ઞ

૭૪

પરાણસા

પરસ્પરજ્ઞ ત્રિ० એક બીજને જાણનાર-
મિત્ર, માંહોમાંહે જાણનાર.

પરસ્પરાનુમતિ સ્ત્રી० એક બીજની અંમતિ.

પરસ્પરામુ અવ્ય० પરસ્પર, માંહોમાંહે, એક
બીજને.

પરસ્પરોપકાર પુ० એક બીજનો ઉપકાર.

પરસ્પરોપકારિન્ ત્રિ० એક બીજનો
ઉપકાર કરનાર.

પરસ્મૈપદ ત્રિ० વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ ધાતુને તથા
ધાતુના પ્રસયને લગતી સંજ્ઞા.

પરસ્મૈભાષા સ્ત્રી० ઉપરનો અર્થ.

પરસ્વ નં પારકું ધન, પારકી દોલત,
પારકું દ્રવ્ય.

પરસ્વધ પુ० ફરશી, કુહાડી.

પરહિત ગ્ર० પારકું હિત.

પરહિત ત્રિ० પારકા હિતનું.

પરા અવ્ય० પ્રતિદૂલપણું, અવળચંડાપણું,
મુખ્યપણું, ધર્ષણ, પરાભવ, :શ્રેષ્ઠપણું.
સન્મુખપણું, ભાગ, વિક્રમ, પરાક્રમ,
અત્યંત, ગતિ, ગમન, ભંગ, અનાદર,
તિરસ્કાર, પ્રત્યાવૃત્તિ.

પરા સ્ત્રી० 'વન્ધ્યાકર્કોદી' નામે એક વનસ્પતિ,
મૂળાધારમાં થતો એક શબ્દ, બ્રહ્મવિદ્યા.

પરાક પુ० પ્રાયશ્ચિતરૂપ એક વ્રત, તરવાર,
એક જાતનો રોગ, એક જાતનો જંતુ.

પરાકાશ પુ० વાણીથી પ્રતિજ્ઞા કરી કર્મથી
નાહિ કરેલ કોઈ વિષયની પરીક્ષા.

પરાકે અવ્ય० ફર.

પરાકપુષ્પી સ્ત્રી० અથાડો વનસ્પતિ.

પરાક્રમ પુ० બળ, શરીરનું સામર્થ્ય.

પરાક્રમવત્ ત્રિ० પરાક્રમી.

પરાક્રમસ્થાન નં જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ લગ્ન-
સ્થાનથી ત્રીજું સ્થાન.

પરાક્રમિન્ ત્રિ० પરાક્રમવાળું.

પરાક્રાન્ત ત્રિ० પરાક્રમ કરનાર.

પરાગ પુ० રજ, ધૂળ, પુષ્પની રજ, સ્ના-
નીય દ્રવ્ય-કુંકુમનું ચૂર્ણ વગેરે, સર્વદ્રવ્ય,
ચંદ્રદ્રવ્ય, ચંદન, સ્વચ્છંદ ગતિ.

પરાગત ત્રિ० પાછું ગયેલ, ફેલાયેલ, પ્રદુલ્લ,
ફેલેલ.

પરાજ્ઞ નં પારકું અંગ, બીજનું અંગ,
શ્રેષ્ઠ અંગ.

પરાજ્ઞદ પુ० શિવ.

પરાજ્ઞદ ત્રિ० શ્રેષ્ઠ બાળુખંધવાળું.

પરાજ્ઞવ પુ० સમુદ્ર.

પરાજ્ઞમુખ ત્રિ० અવળા મુખવાળું, વિમુખ,
અવળચંડું, અવળું, સમામ કૃત્યવાળું,
કાર્યથી અટકેલ.

પરાજ્ઞમુખ પુ० તંત્રપ્રસિદ્ધ એક મંત્ર.

પરાજ્ઞમુખતા સ્ત્રી० પરાજ્ઞમુખપણું, અવ-
ળચંડાઈ.

પરાજ્ઞમુખત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પરાચ્ ત્રિ० અવળું જનાર, અવળચંડું,
ઉંચે જનાર, પરગામિ, પ્રત્યશ્રૂતાત્માથી
ભિન્ન.

પરાચ્ પુ० પરમાત્મા.

પરાચિત ત્રિ० બીજાએ પોષેલ.

પરાચિત પુ० કાચલ પક્ષી.

પરાચિત્તી સ્ત્રી० કાચલ માદા.

પરાચી સ્ત્રી० અવળી નહિ આવર્તેલી ઋત્યા,
પરવર્તિની વિષ્ટુતિ.

પરાચીન ત્રિ० ઉત્તર કાળમાં હોનાર-થનાર,
પરાજ્ઞમુખ જુઓ.

પરાચૈસ્ અવ્ય० ફર.

પરાજય પુ० હારકું, પરાભવ.

પરાજ્ઞ પુ० તેલ કાઢવાના યંત્રનું શીલુ, જ-
રીનું ફળું.

પરાજ્ઞન નં ઉપરના અર્થ.

પરાણ ત્રિ० જીવનવાળું, જીવતું.

પરાણસા સ્ત્રી० ચિકિત્સા, દવા કરવી.

પરાત્પર

૬૫

પરાચત્

પરાત્પર પું અમુક એક ગુરૂ, પરમેશ્વર.
 પરાન્ત્રિય પું એક જાતનું ઘાસ.
 પરાત્મન્ પું પરમાત્મા, પારકા આત્મા,
 બીજનો આત્મા.
 પરાદન પું પારસી દેશમાં ઉત્પન્ન થયેલો
 ધોડો.
 પરાદની સ્ત્રીં પારસી દેશમાં ઉત્પન્ન થ-
 યેલી ધોડી.
 પરાદાન નં પરોપકાર માટેનું શ્રેષ્ઠ દાન.
 પરાધિ પું બીજની માનસિક પીડા, મ-
 નની અત્યંત પીડા.
 પરાધિકાર પું પારકા અધિકાર, બીજનો
 હક્ક.
 પરાધીન ત્રિં પરતંત્ર, પરાધીન.
 પરાધીનતા સ્ત્રીં પરતંત્રપણું.
 પરાધીનત્વ નં પરતંત્રપણું.
 પરાનસા સ્ત્રીં પરાણસા જુઓ.
 પરાન્તક પું મહાદેવ.
 પરાન્તકાલ પું મુમુક્ષુઓનો દેહાંતકાળ.
 પરાન્તિકા સ્ત્રીંગીતિરૂપએકમાત્રાવૃત્ત છંદ.
 પરાન્ન નં પારકું અન્ન, બીજાએ રાંધેલું અન્ન.
 પરાન્વય પું વાયુ.
 પરાપ ત્રિં જ્યાંથી પાણી પાછું આવ્યું હોય
 તે પ્રદેશ વગેરે.
 પરાપતત્ ત્રિં પાછું આવતું, એકદમ પાછું
 ફરતું.
 પરાપર પું પૃષ્ઠક જુઓ, દેવરૂપ અમુક
 ગુરૂ, પરત્વ અપરત્વવાળું.
 પરાપર નં અમુક એક જાતિ.
 પરાપુર સ્ત્રીં સ્થૂલ શરીર.
 પરાભવ પું તિરસ્કાર, પરાભવ, વિનાશ.
 પરાભાવ પું ઉપરના અર્થ.
 પરાભિક્ષ પું એક જાતનો વાનપ્રસ્થ.
 પરાભૂત ત્રિં પરાભવ પામેલ, તિરસ્કાર
 પામેલ, વિનાશ પામેલ.

પરાભૂતિ સ્ત્રીં પરામત્વ જુઓ.
 પરામર્શ પું યુક્તિ, વિવેચન, ન્યાયપ્રસિદ્ધ
 અનુમાનનું કારણ એક જ્ઞાન, વિચાર.
 પરામર્ષ પું સહન કરવું, ક્ષમા કરવી.
 પરામૃત નં મેઘ વગેરેની વૃષ્ટિ.
 પરામૃષ્ટ ત્રિં અંબધ પામેલ, વિચારેલ,
 વિવેચેલ.
 પરામૃષ્ટ પું સાધ્યમાં વ્યાપ્ત હોઈ હેતુમાન-
 રૂપે જણાયેલ પક્ષ.
 પરાયણ નં અત્યંત આસક્તિ, ઉત્તમ આશ્રય.
 પરાયણ પું વિષ્ણુ.
 પરાયણ ત્રિં અત્યંત આસક્ત, તત્પર,
 પ્રિય, વહાલું, ઈચ્છેલ.
 પરાયતિ સ્ત્રીં ઉત્તમ ઉત્તર કાળ, ઉત્તમ
 પરિણામ.
 પરાયતિ ત્રિં પાછું જનાર, પરાધીન,
 ઉત્તમ પરિણામવાળું.
 પરાયત્ત ત્રિં પરાધીન.
 પરાયત્તતા સ્ત્રીં પરાધીનપણું.
 પરાયત્તત્વ નં પરાધીનપણું.
 પરાયિ અઘ્યં ગયેલો ત્રીજો વર્ષે-પરાર.
 પરાયિ પું અત્યંત શત્રુ, મહાન શત્રુ.
 પરાયિત્ત ત્રિં ગયેલા ત્રીજા વર્ષે હોનાર-
 થનાર.
 પરાહ પું કારેલાનો વેલો.
 પરાહક પું પત્થર.
 પરાર્થ ત્રિં પારકા માટેનું, પારકાના નિમિત્તનું.
 પરાર્થ પું પારકાનું પ્રયોજન.
 પરાર્થવાદિન્ ત્રિં પારકા માટે બોલનાર,
 ત્રાહિત, મધ્યસ્થ.
 પરાર્થ નં છેલ્લી સંખ્યા, બ્રહ્માના આ-
 યુષનો બીજો અર્ધ ભાગ, હરકોઈનો
 બીજો ભાગ.
 પરાર્દ્ય ત્રિં શ્રેષ્ઠ.
 પરાચત્ અઘ્યં દૂર, અતિશય છે.

પરાવત

૭૬

પરિકલ્પિત

પરાવત નં પરષ્વક જુઓ.
 પરાવર ત્રિં અત્યંત શ્રેષ્ઠ.
 પરાવરા સ્ત્રીં તે નામે એક વિદ્યા.
 પરાવર્ત પું અદ્દો અદ્દો, પાછા ફરવું.
 પરાવસુ પું અસુરોનો એક હોતા, રૈભ્ય
 મુનિનો એક પુત્ર, તે નામે એક ગંધર્વ.
 પરાવહ પું સાત વાયુમાંનો એક વાયુ.
 પરાવિદ્ધ પું કુમેર.
 પરાવિદ્ધ ત્રિં સામે વીધેલ.
 પરાવૃજ્ પું તે નામે એક ઋષિ.
 પરાવૃત્ત ત્રિં પાછું ફરેલ, ગોળાકાર ભમેલ,
 ફેરવેલ.
 પરાવૃત્તિ સ્ત્રીં પાછા ફરવું, ફેરવવું, ગોળ
 ફરવું.
 પરાવેદી સ્ત્રીં ભોંરીગણી-બૂદ્ધી
 પરાશર પું તે નામે એક નાગ, ઈન્દ્ર, તે
 નામે એક ઋષિ.
 પરાશરિન્ પું વં વ્યાસે રચેલા ભિક્ષુ-
 સૂત્રને ભણનાર.
 પરાશ્રય ત્રિં પારકા આશ્રયવાળું, અન્યના
 આશ્રયવાળું.
 પરાશ્રય પું પારકા આશ્રય.
 પરાશ્રયા સ્ત્રીં 'વન્દા' નામની વનરપતિ.
 પરાશ્રિત ત્રિં પાનશ્રય ત્રિં જુઓ.
 પરાસન નં મારવું, વધ કરવો.
 પરાસિસિપત્ ત્રિં દૂર કરવા ઇચ્છતું,
 ઉઘાટી દેવા ઇચ્છતું.
 પરાસિસિપુ ત્રિં દૂર કરવા ઇચ્છનાર,
 ઉઘાટી દેવા ઇચ્છનાર.
 પરાસુ ત્રિં મરણ પામેલ.
 પરાસ્કન્દિન્ પું ચોર, એક જાતનો લૂંટારો.
 પરાહ પું પાળે દિવસ.
 પરાહત ત્રિં મારેલ કેડેલ.
 પરાહ્ણ પું દિવસને પાછળનો ભાગ.
 પરિ અવ્યં ચોતરફથી થવું, વ્યાપ્ત થવું.

દોષ કહેવા, ભૂષણ, આલેષ, પૂજન,
 વર્જન, ભાગ, મર્યાદા, આચ્છાદન, વ્યાધિ,
 શેષ, બાકી, ઉપરમ, વિરામ, શોક, સં-
 તોષપૂર્વક ભાષણ-એ અર્થોમાં વપરાય છે.
 પરિશ પું લેશ.
 પરિકથા સ્ત્રીં એક જાતની કથા.
 પરિકમ્પ પું ભય, ચોતરફથી કંપ.
 પરિકમ્પિન્ ત્રિં ભયભીત, કંપવાળું.
 પરિકર પું પલંગ, પરિવાર, સમારંભ,
 સમૂહ, શરીરના અવયવોને ગાઢ બાંધવા,
 વિવેક,
 પરિકર ત્રિં સહકારી, સહાય કરનાર.
 પરિકર્તન નં ચોતરફથી કાતરવું,
 પરિકર્તિકા સ્ત્રીં મલાશયમાં જે અત્યંત
 પીડા થાય છે તે.
 પરિકર્ત પું જેનો મોટો ભાઈ પરણ્યો ન
 હોય તેવા નાના ભાઈનો વિવાહસંસ્કાર
 કરનાર વાળક-જોર.
 પરિકર્મન્ નં કેસર વગેરેથી શરીરને શણુ-
 ગારવું, યોગપ્રસિદ્ધ મૈત્રી વગેરે ચિત્ત-
 શોધક કર્મ.
 પરિકર્મન્ ત્રિં સેવા કરનાર, ચાકર, દાસ.
 પરિકર્મિન્ ત્રિં શરીર શણુગારનાર ચા-
 કર વગેરે.
 પરિકર્ષ પું આકર્ષવું, ખેંચવું.
 પરિકર્ષ અવ્યં ખેંચવાનો અભાવ, નહિં
 ખેંચવું.
 પરિકલિત નં જાણવું, વિચારવું.
 પરિકલિત ત્રિં જાણેલ, વિચારેલ.
 પરિકલિતિન્ ત્રિં જાણનાર, વિચારનાર.
 પરિકલ્પન નં કલ્પવું, અન્ન વગેરે આપી
 મદદ કરવાનું કામ, વહેંચવું, ફાવવું,
 છગ, પ્રપંચ.
 પરિકલ્પના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 પરિકલ્પિત ત્રિં કલ્પેલ, વહેંચેલ, ફાવેલ.

परिकाङ्क्षित

७७

परिगृहीतिन्

परिकाङ्क्षित पु० तपस्वी, वैराग्यवान्.
 परिकीर्ण त्रि० योतरक्ष विभरायेल, इलायेल.
 परिकीर्तन न० भोक्तुं, कहेतुं, वरुणुं,
 गहरे करतुं, अडाछ करवी, वभाणुवुं.
 परिकीर्तित त्रि० भोलेल, कहेल, वरुणेल,
 वभाणेल, अडाछ करेल, गणायेल.
 परिकूट न० हस्तिनभ-शहरेना हरनागनो
 यड-उत्तर दाग.
 परिकूल न० अन्ने तरफ्तो डांडो.
 परिकृश त्रि० अत्यंत दृश, अति दुर्बल.
 परिकेश अव्य० केशनी उपरनो भाग.
 परिकोप पु० अत्यंत डोप.
 परिक्रम पु० योतरक्ष लभतुं, प्रदक्षिणा कर-
 वी, रमत भाटे पगथी जतुं, अनुक्रम,
 परिपारी.
 परिक्रमण न० उपरना अर्थ.
 परिक्रमसह पु० अकरो.
 परिक्रमसही स्त्री० अकरी.
 परिक्रय पु० अदलो अदलो करवो, भरीदतुं,
 अमुक नियतक्षणसुधी पगारथी स्वीकारतुं.
 परिक्रयण न० उपरना अर्थ.
 परिक्रान्ति स्त्री० योतरक्ष लभतुं, प्रदक्षिणा
 करवी.
 परिक्रामिन् त्रि० योतरक्ष लभतुं, प्रदक्षिणा
 करतुं.
 परिक्रिया स्त्री० आछ वगेरेशी वींटतुं, ओक
 गतनो याग.
 परिक्लेश पु० क्लेश, दुःख, कष्ट.
 परिक्लिष्ट त्रि० क्लेश पामेल, दुःख पामेल.
 परिक्लेश पु० क्लेश, दुःख, कष्ट.
 परिक्रणन पु० मेघ.
 परिक्षय पु० नाश.
 परिक्षाण न० परीक्षा.
 परिक्षित् पु० अभिमन्युनो पुत्र ओक राजा,
 दुभेरनो ओक पुत्र, अविक्षतनो पुत्र ओक
 राजा.

परिक्षित त्रि० ईंकेल, त्यजेल, धेरयेल,
 वींटयेल.
 परिक्षीण त्रि० नाश पामेल, क्षीण थयेल.
 परिक्षीब त्रि० दाइ वगेरेशी पीने मदमत थयेल.
 परिक्षेप पु० छन्दिय, योतरक्षी यत्तावतुं,
 योतरक्षी ईंकेतुं.
 परिक्षेपक त्रि० योतरक्षी यात्तावाना स्व-
 लाववाणुं, योतरक्ष ईंकनार, इलावनार.
 परिक्षेपिन् त्रि० उपरना अर्थ.
 परिक्षा स्त्री० आछ.
 परिक्षात न० आछ, योतरक्ष भोदतुं.
 परिक्ष्यात त्रि० प्रख्यात, प्रसिद्ध.
 परिक्ष्याति स्त्री० प्रख्याति, प्रसिद्धि.
 परिगणन न० योतरक्षी गणतुं, विधि-
 निषेधशास्त्रतुं विशेष कीर्तन.
 परिगणना स्त्री० उपरना अर्थ.
 परिगणित त्रि० गणेल, विधि-निषेधशास्त्रतुं
 विशेषरूपे कीर्तन करेल.
 परिगत त्रि० व्यापेल, स्मरण करेल, ग-
 णेल, येष्टा करेल, गयेल, विंटायेल.
 परिगत त्रि० योतरक्ष जनार.
 परिगदित न० कहेतुं.
 परिगदितिन् त्रि० कहेनार.
 परिगम पु० व्यापतुं, स्मरण करतुं, गणतुं,
 गमन करतुं, वींटतुं, येष्टा करवी.
 परिगमन न० उपरना अर्थ.
 परिगर्हण न० निंदा, निंदतुं.
 परिगलित त्रि० गणेल, पातणुं थयेल,
 टपकेल, भरेल.
 परिगहन न० अत्यंत गहन.
 परिगूढ त्रि० अत्यंत गुप्त.
 परिगूढक त्रि० अत्यंत गुप्तनी पासतुं.
 परिगृहीत त्रि० अदणु करेल, स्वीकारेल.
 परिगृहीति स्त्री० अदणु, स्वीकार.
 परिगृहीतिन् त्रि० अदणु करनार, स्वी-
 कारनार.

परिगृह्य

७८

परिचित्

परिगृह्य त्रि० अहंशु करवा योग्य, स्त्रीका-
रवा योग्य.

परिगृह्या स्त्री० परल्लेखी स्त्री.

परिग्रह पु० स्वीकार, मैन्यनो पाठनो
लाग, लार्था-पत्नी, परिजन, परिवार,
भूग, सोगंद, योतरक्षी अहंशु, सूर्यचंद्रनुं
अहंशु, विग्रह.

परिग्रहता स्त्री० नीयेनो शब्द लुओ.

परिग्रहत्व न० स्त्रीपणुं, परिवारपणुं.

परिग्रहमय त्रि० पुष्कण नोकरयाकरवाणुं,
पुष्कण स्त्रीओवाणुं, पुष्कण परिवारवाणुं.

परिग्रहवत् त्रि० नोकर याकरवाणुं, परि-
वारवाणुं.

परिग्रहवत् पु० स्त्रीवाणो पुश्प.

परिग्रहिन् त्रि० परिवारवाणुं, नोकर या-
करवाणुं.

परिग्रहिन् पु० स्त्रीवाणो पुश्प.

परिग्रहीत् पु० परलुनार, धल्लु.

परिग्राम अव्य० गामनी सामे.

परिग्रामिक त्रि० गामनी सामे होतार-
थनार.

परिग्राह पु० यत्तमां तरवारनी आकृतिना
अमुक ओक डाण्डी वेदिनो योतरक्षी
स्वीकार.

परिग्लान त्रि० थोडेल, कंटाणेल, करमायेल.

परिघ पु० गदा, लोढानो लथोडो, लोढानी
लाडडी, न्योतिपप्रसिद्ध ओक योग, आ-
गणीओ, लुंगण, धर, कणश, बडो, का-
यनो कुंपो, भगदण, त्रिशूल, कर्तिकस्वामीनो
अनुयर ओक गल्ल, ओक नतनो यंडाण.

परिघट्टन न० योतरक्षी अलाववुं, हलाववुं,
धुमाववुं, मांजवुं, धसवुं.

परिघर्म पु० यत्तांग महावीरपात्रधी पडेला
शीलु वगेरेंतुं अरवुं.

परिघात पु० ते नामे ओक अस्त्र.

परिघातन पु० उपरना अर्थ.

परिघातन न० योतरक्षी भारनुं, प्रहार
करवा.

परिघातन त्रि० योतरक्षी भारनार-प्रहार
करनार.

परिघातिन् त्रि० उपरना अर्थ.

परिघृष्टिक पु० ओक नतनो पानप्रस्थ.

परिघोष पु० मोटो अवाज, मेधनी गर्जना,
भराय भोल.

परिचक्षा स्त्री० निंदा, वर्जन, त्याग.

परिचक्ष्य त्रि० वर्जवा योग्य, त्याग करवा
योग्य.

परिचतुर्दश त्रि० पंदरनी अंभ्यावाणुं.

परिचय पु० नल्लेखाने वारंवार नल्लुवुं,
ओणभाळु, अन्नास, प्रलुय, योतरक्षी
वीलुवुं-ओकुं करवुं.

परिचयनीय त्रि० परियय करवा योग्य,
ओणभाळु करवा योग्य, योतरक्षी ओकुं
करवा योग्य.

परिचयवत् त्रि० परिययवाणुं, ओणभीतुं.

परिचर त्रि० सेवक, याकर.

परिचर पु० शत्रुना प्रहारथी रथनी रक्षा
करनारो पुश्प, प्रग्न-सामंत वगेरेमां
व्यवस्था करनारो ओक राजसेवक.

परिचरण न० सेवा, याकरी.

परिचर्या स्त्री० सेवा, याकरी.

परिचर्यावत् त्रि० सेवावाणुं, सेव्य.

परिचाय्य पु० यत्तनो अग्नि.

परिचार पु० सेवा, याकरी.

परिचारक त्रि० सेवक, याकर.

परिचारिक त्रि० सेवक, याकर.

परिचारिन् त्रि० सेवा करनार.

परिचार्य त्रि० सेवा करवा योग्य, याकरी
करवा योग्य.

परिचित् त्रि० योतरक्ष स्थापेल, वीलुनार,
ओकुं करनार.

परिचित

७९

परितकम्य

परिचित त्रि० परिचयवाणुं, ओणभीतुं.
 परिचिति स्त्री० परिचय.
 परिचुम्बन न० प्रेमथी युञ्जत करतुं.
 परिचेतव्य त्रि० परिचय करवा योग्य.
 परिचैय त्रि० उपरनो अर्थ,
 परिच्छद् त्रि० उपकरण, दाधी-घोडो-रथ-
 पायदणनी सेना, वस्त्र वगेरे अस्त्रकार,
 परिवार, आच्छादन, ढांकणु.
 परिच्छद् पु० उपरना अर्थ.
 परिच्छन्द पु० परिवार, उपकरण.
 परिच्छन्न त्रि० ढांकयेल, परिवारवाणु,
 छायेल.
 परिच्छित्ति स्त्री० अवधारणु, निश्चय, पृथ-
 क्करण, परिच्छेद जुओ.
 परिच्छिन्न त्रि० छेदायेल, कापेल, मापेल,
 मपायेल.
 परिच्छेद् पु० अवधि, सीमा, लङ्, अव-
 धारणु, निश्चय, ग्रंथनी अभुक्त अंधि-
 विलाग, परिणाम, माप.
 परिच्छेदन न० छेदतुं, कापतुं, मापतुं, नि-
 श्चय करवो.
 परिच्छेद्य त्रि० निश्चय करवा योग्य, मापवा
 योग्य.
 परिजन पु० परिवार, कुटुम्ब, पावन करवा
 योग्य भनुष्य, नोकर, याकर.
 परिजय्य त्रि० यातरक्षथी छतवाने शक्य.
 परिजलिप्त न० भर्भमां कहेतुं.
 परिज्ञान न० सूक्ष्म ज्ञान.
 परिज्जि त्रि० यातरक्ष जनार.
 परिज्वन् पु० अद्र, अग्नि, कपूर, यित्रानुं
 आउ.
 परिडीन न० अेक जतनी पक्षिनी गति.
 परिडीनक न० उपरनो अर्थ.
 परिणत त्रि० परिपक्व, परिणामवाणुं, सर्व
 तरक्षथी नभेल, शेषयुक्त.

परिणत पु० आउ दंतप्रहार करतो दाथी.
 परिणत न० व्यापार भाटे अेकत्र करेल
 नथ्यो.
 परिणति स्त्री० शेष, अवसान, अंत, परि-
 क्षाम, परिपाक.
 परिणय पु० विवाह, परणुतुं ते.
 परिणयन न० उपरना अर्थ.
 परिणाम पु० भूण स्वप्नमां हेरकार-विहार,
 परिणाम, शेष, ते नामे अेक अर्थालंकार,
 परिपाक.
 परिणामक त्रि० परिणाम लावनार, हेर-
 कार करनार.
 परिणामदर्शिन् त्रि० के काम करवाथी के
 इग आयें ते अेक शकनार, परिणाम
 जेनार.
 परिणामपथ्य त्रि० परिणाममां हितकारक.
 परिणामशूल न० अेक जतनो शृणनो शेष.
 परिणामिन् त्रि० परिणामवाणुं.
 परिणाय पु० न० पास-सोण्डाने आधी-
 नमणी तरक्ष लक्ष जवां ते.
 परिणायक पु० परणुनार धृणी-पति, मार्ग-
 दर्शक बोधीयो.
 परिणाह पु० विस्तार, पडोगाठ, ईलाव.
 परिणाहवत् त्रि० विस्तारवाणुं, पडो-
 गाठवाणुं, ईलाववाणुं.
 परिणाहिन् त्रि० उपरना अर्थ.
 परिणिनंसु त्रि० परिणाम पामवा धृच्छतुं.
 परिणीत त्रि० परणुल.
 परिणेत पु० परणुनार-धृणी-पति.
 परिणेत त्रि० यातरक्ष लक्ष जनार-दोरनार.
 परिणेत्य त्रि० परणुवा योग्य, यातरक्ष लक्ष
 जवा-दोरवा योग्य.
 परिणेत्या स्त्री० परणुवाववा योग्य कन्या.
 परितकमन् न० यातरक्ष गमन-जवुं ते.
 परितकम्य त्रि० यातरक्ष गमन-जवाने योग्य.

परितर्कण

८०

परिधूपित

परितर्कण न० तर्क करवो ते.
 परितर्पण त्रि० तृप्त करनार, तर्पण करनार.
 परितस् अव्य० योतरक्ष, सर्व तरक्ष.
 परिताप पु० नरक्ष, दुःख, शोक, संताप,
 लय, कंप, अति छिण्णता.
 परितापन त्रि० नरक्षदायी, दुःखदायी,
 शोकजनक, संतापकारक, लयकारक, कंप-
 कारक, अति छिण्णता देनेार.
 परितुष्ट त्रि० अत्यंत संतोष पामेक्ष.
 परितोष पु० संतोष, ऐक जलतो आनंद.
 परितोषण न० संतोष छिण्णववो, भुश
 करवुं, तृप्त करवुं.
 परितोषवत् त्रि० संतोषी.
 परितोषिन् त्रि० संतोषी.
 परित्यक्त त्रि० तज्जेस, छोडेस.
 परित्यक्त त्रि० तज्जनार, छोडनार.
 परित्यज्य अव्य० त्याग करीने, तज्जेने, छोडीने.
 परित्याग पु० अत्यंत त्याग, योतरक्षी त्याग.
 परित्यागिन् त्रि० अत्यंत त्याग करनार,
 सर्वतो त्यागी.
 परित्याज्य त्रि० अत्यंत तज्जवा योग्य.
 परित्रस्त त्रि० त्रास पामेक्ष, लयलीत.
 परित्राण न० रक्षण, अनिष्टमां तैयार थ-
 येक्षने अटकाववुं.
 परित्रातृ त्रि० रक्षण करनार, अनिष्ट करवा
 तैयार थयेक्षने अटकावनार.
 परित्रास पु० अत्यंत लय.
 परित्रासिन् त्रि० अत्यंत लयलीत.
 परिदूर पु० ऐक जलतो रोग.
 परिदंशित त्रि० जेणु अफ्तर धारण
 कर्तुं होय ते.
 परिदहन न० योतरक्षी आणवुं, आग
 लगाडवी.
 परिदान न० अहलो अहलो करवो.
 परिदाय पु० सुगंधदायी, सुगंधी.
 परिदायिन् पु० जेनो मोटा लाछ कुंवारे

होय तेवा नाना लाछने कन्या आपनार.
 परिदाह पु० सर्व तरक्षी दाह, अणतरा,
 पीडा.
 परिदेवक त्रि० विलाप करनार, शोक करनार.
 परिदेवन न० विलाप, शोक.
 परिदेवना स्त्री० विलाप, शोक.
 परिदेविन् त्रि० विलाप करनार, शोक करनार.
 परिद्रष्टृ त्रि० योतरक्ष जेनार, सर्व
 तरक्षी जेनार.
 परिद्वीप पु० गडुनो ऐक पुत्र.
 परिधर्षण न० तिरस्कार, निंदा, परस्त्री
 छपर अलात्कार.
 परिधान न० नालिनी नीचे पहरेखुं वस्त्र,
 वस्त्र, पहरेखुं, धारण करवुं.
 परिधानीय त्रि० पहरेवा योग्य, धारण
 करवा योग्य.
 परिधानीया स्त्री० शस्त्र वगेरेमां रहेली
 छित्तम अस्या.
 परिधाय पु० परिच्छेद लुण्ठो, नित'अप्रदेश,
 पाणीनुं स्थान, पहरेखुं.
 परिधाय अव्य० पहरेने, धारण करीने.
 परिधारण न० पहरेखुं, धारण करवुं.
 परिधाचिन् पु० साठ वर्षेमांनुं छे'ताणीसभुं
 वर्ष.
 परिधि पु० मेघ वगेरेना समीपपलाथी
 अंद्र-सूर्यनी आसपास थतुं गोणाकार
 मंडण, यत्पशुने आधवा भाटे जोडेकी
 यत्पक्ष-आप्परा वगेरेनी शा'भा, गोण
 मंडणनो योतरक्षी गोण घेरेवो.
 परिधिस्थ त्रि० परियारक, युद्ध वगेरेमां
 रथी योद्धना रक्षण भाटे योतरक्ष गो
 डवायेस सैन्य वगेरे.
 परिधिपतिखेचर पु० महादेव.
 परिधूपन न० धूप देवो, सुवासित करवुं.
 परिधूपित त्रि० धूप दीधेल, सुवासित करेव.

પરિધૂમન

૮૧

પરિપૂર્ણતા

પરિધૂમન નં તૃપાતુર મનુષ્યના એક પ્ર-
કારના ઓડકારરૂપ એક ઉપદ્રવ.
પરિધૂમાયન નં વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક જાતનો
ઓડકાર.
પરિધૂસર ત્રિં અત્યંત ભુખરૂં, ધૂળ વગેરેથી
ખરડાયેલ.
પરિધેય ત્રિં પહેરવા યોગ્ય, ધારણ કરવા
યોગ્ય, પરિધિમાં હોનાર વિશ્વદેવ વગેરે.
પરિધ્વંસ પું સમૂળગો નાશ, સમગ્રનો નાશ.
પરિધ્વંસિન્ ત્રિં સમૂળગો નાશ કરનાર,
સમગ્રનો નાશ કરનાર.
પરિનન્દન ત્રિં મંતોપકારક.
પરિનન્દન નં મંતોષ ઉપજાવેલો તે.
પરિનિર્વપણ નં દેવું, આપવું, વહેંચવું.
પરિનિર્વપસા સ્ત્રીં દેવાની ઇચ્છા, વહેંચ-
વાની ઇચ્છા.
પરિનિર્વપસુ ત્રિં દેવા ઇચ્છનાર, વહેંચવા
ઇચ્છનાર.
પરિનિષ્ઠા સ્ત્રીં પર્યાવસાન, અંત, છેડો,
છેલ્લી સ્થિતિ.
પરિનિષ્ઠિત ત્રિં વિદ્વાન, કળાકુશળ.
પરિપક્ક ત્રિં પરિપાકવાળું, પાકેલ, પરિ-
ણામ પામેલ.
પરિપક્કતા સ્ત્રીં પાકેલાપણું, પરિણામ
પામેલાપણું.
પરિપક્ત્વ નં ઉપરના અર્થ.
પરિપણ નં મૂળધન, મુડી.
પરિપન નં મૂળધન, મુડી.
પરિપતિ ત્રિં સર્વવ્યાપી, અધે વ્યાપક.
પરિપતિ પું અધિપતિ. સ્વામી.
પરિપન્થ પું રસ્તો છોડનાર, રસ્તામાં વ્યાપ્ત.
પરિપન્થક પું શત્રુ.
પરિપન્થિન્ પું શત્રુ.
પરિપન્થિન્ ત્રિં વિપરીત આચરણ કરનાર,
રોકનાર, અટકાવનાર.

પરિપરિન્ પું શત્રુ.
પરિપવન પું ચાલણી-ચાળણી.
પરિપશ્ય ત્રિં સર્વ પશુસંબંધી.
પરિપાક પું તૈયાગ રસોઇ, ઉત્કૃષ્ટ પાક,
પરિણામ, કરેલા કર્મનું ફળ વગેરે, હોં-
શીઆરી.
પરિપાકિન્ ત્રિં પરિણામવાળું, ફળવાળું,
હોંશીઆરીવાળું, રાંધનાર, પકવનાર.
પરિપાકિની સ્ત્રીં નસોતર વનસ્પતિ.
પરિપાટિ સ્ત્રીં અનુક્રમ, પરંપરા, પદ્ધતિ.
પરિપાટી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
પરિપાદ અબ્યં પગનો ત્યાગ કરીને, પગ
સિવાય, પાદ સિવાય.
પરિપાલન નં રક્ષા, રક્ષણ, પાલન કરવું,
ખચાવવું.
પરિપાલિત ત્રિં રક્ષણ કરેલ, ખચાવેલ, પાળેલ.
પરિપિષ્ટક નં સીસું.
પરિપીડન નં પીડવું, દુઃખ દેવું.
પરિપુટન નં ભેદવું, સંપુટીકરણ.
પરિપુષ્કરા સ્ત્રીં 'ગોહુવા' નામે વનસ્પતિ.
પરિપુષ્ટ ત્રિં અત્યંત પુષ્ટ, અત્યંત રક્ષણ
કરેલ-પોષેલ.
પરિપુષ્ટતા સ્ત્રીં અત્યંત પુષ્ટપણું, અત્યંત
રક્ષેલ-પોષેલપણું.
પરિપુષ્ટત્વ નં ઉપરના અર્થ.
પરિપૂજન નં પૂજવું, પૂજા.
પરિપૂજા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
પરિપૂજિત ત્રિં પૂજેલ.
પરિપૂત ત્રિં અત્યંત શુદ્ધ-પવિત્ર, દ્વિતર
વગરનું ધાન્ય વગેરે.
પરિપૂરક ત્રિં પરિપૂર્ણ કરનાર.
પરિપૂરણ નં પરિપૂર્ણ કરવું.
પરિપૂર્ણ ત્રિં અત્યંત પૂર્ણ, સંપૂર્ણ.
પરિપૂર્ણતા સ્ત્રીં અત્યંત પૂર્ણપણું, સંપૂર્ણ-
પણું.

परिपूर्णत्व

८२

परभोगवत्

परिपूर्णत्व न० उपरना अर्थ.
 परिपेल न० शेवाजभां यतो मोक्ष जेवो
 ओक पदार्थ.
 परिपेलव न० उपरतो अर्थ.
 परिपेलव त्रि० अत्यंत मृदु, अतिशय द्रामण.
 परिपोट पु० ओक जतनो जाननो रोग.
 परिपोटक पु० उपरतो अर्थ.
 परिपोटन न० भेदन, भेदवुं ते.
 परिपोष पु० पोषण.
 परिपोषक त्रि० पोषण करनार.
 परिपोषित त्रि० पोषण करेस.
 परिप्राप्त पु० योग्य-अयोग्यपणानो प्राप्त.
 परिप्राप्त त्रि० अत्यंत प्राप्त थयेस, संपूर्ण
 भणेल.
 परिप्राप्ति स्त्री० अत्यंत प्राप्ति, संपूर्ण भे-
 णवुं ते.
 परिप्रेप्सु त्रि० प्राप्त करवा छिन्नार, भे-
 णववा छिन्नार.
 परिप्रेरण न० प्रेरणा करवी, मोक्षवुं.
 परिप्रेरित त्रि० प्रेरणा करेस, मोक्षेल.
 परिप्रेषण न० प्रेरणा करवी, मोक्षवुं.
 परिप्रेषित त्रि० प्रेरणा करेस, मोक्षेल.
 परिप्रेष्य त्रि० प्रेरणा करवा योग्य. मोक्ष-
 ववा योग्य-याकर वगेरे.
 परिप्रेष्य अव्य० प्रेरणा करीने, मोक्षीने.
 परिप्लव त्रि० बंचण, यपण, हावतुं, यावतुं.
 परिप्लव पु० पाणी वगेरे उपर तरवुं.
 परिप्लुत त्रि० पाणी वगेरेथी लीनुं थयेस,
 नाहेस, पाणीमां कुंसेस तरेस.
 परिप्लुता स्त्री० दास, मदिरा, मैथुननी-
 वेदनावणुं स्त्रीनुं अमुक अंग-योनो वगेरे.
 परिर्वह पु० गजानो हाथी-घोडा वगेरे
 परिवार, राजनुं छत्र-याभर वगेरे.
 परिवर्हण न० योग्य सामग्री.
 परिवर्धा स्त्री० पीडा, दुःख.
 परिमक्षण न० लोभन करवुं, आवुं.

परिमङ्ग पु० भांगवुं, तोडवुं, अपमान.
 परिभव पु० अनादर, तिरस्कार, अपमान,
 पराजय, हार.
 परिभवन न० उपरना अर्थ.
 परिभवपद न० अनादरपात्र, तिरस्कारपात्र,
 अपमानपात्र.
 परिभवपदास्पद न० उपरना अर्थ.
 परिभविन् त्रि० अनादर करनार, तिरस्कार
 करनार, अपमान करनार, हारेल.
 परिभाव पु० परिभव लुओ.
 परिभावन न० ओक थप जवुं, ओकता.
 परिभावना स्त्री० तिरस्कार, अनादर, वि-
 यार, कल्पना.
 परिभाविन् त्रि० परिभविन् लुओ, योतरस
 होनार-धनार.
 परिभावुक त्रि० पराभव करनार, हराव-
 नार, छतनार.
 परिभाषण न० निंदापूर्वक दुष्ट वचन ओ-
 लवुं, नियम.
 परिभाषणीय त्रि० निंदापूर्वक दुष्ट वचन
 ओलवा योग्य.
 परिभाषा स्त्री० शास्त्रकारानी ओक कृत्रिम
 संज्ञा, अवयवार्थने नहि स्वीकारी समु-
 दायार्थे विशिष्ट संज्ञा, आधुनिक संकेत.
 परिभाषित त्रि० ओलेस, कहेस.
 परिभाष्य त्रि० ओलवा योग्य, कहेवा योग्य.
 परिभाष्य अव्य० ओलीने, कहीने.
 परिभुक्त त्रि० भोगवेल.
 परिभूत त्रि० तिरस्कारेल, अनादर करेल,
 हारेल.
 परिभूति स्त्री० परिभव लुओ.
 परिभूय अव्य० तिरस्कारीने, अनादर करीने,
 अपमान करीने.
 परिभोक्तृ त्रि० भोगवनार.
 परिभोग पु० भोगवुं, भोगवटो, उपभोग.
 परिभोगवत् त्रि० भोगवटवाणुं, उपभो-
 गवाणुं.

परिभ्रम

८३

परिमोक्ष

परिभ्रम पु० लभयुं, लटकुं, यितभ्रम.
 परिभ्रमण न० उपरना अर्थ.
 परिभ्रमणा स्त्री० परिभ्रम लुभो.
 परिभ्रंश पु० भ्रष्ट थयुं, पडयुं, पदभ्रष्ट थयुं,
 व्यययुं.
 परिभ्रंश न० उपरना अर्थ.
 परिभ्रष्ट त्रि० पदभ्रष्ट थयेल, पडेल, व्ययेल.
 परिमण्डल त्रि० गोणाकारवाणुं. अणुप-
 रिमाणवाणुं.
 परिमण्डलता स्त्री० गोण आकार.
 परिमण्डलत्व न० गोण आकार.
 परिमण्डलित त्रि० गोणाकार थयेल.
 परिमन्थर त्रि० घण्टुं धीमुं, अतिशय मंद.
 परिमन्द त्रि० उपरना अर्थ.
 परिमन्दता स्त्री० अत्यंत मंदपणुं, घण्टीन
 धीमाश.
 परिमन्दत्व न० उपरना अर्थ.
 परिमर पु० वायु.
 परिमर्द पु० धर्षणु, धसयुं, नाश पमाडयुं,
 हिंसा करवी, गीडदी.
 परिमर्दन न० उपरना अर्थ.
 परिमर्श पु० संयोग, समीपपणुं, योणयुं,
 धसयुं, विचार.
 परिमर्ष पु० अहेमाध, हर्षापूर्वक ज्ञेयुं.
 परिमल पु० सुगंध, केसर-बंदन पगेरेथी
 मर्दन, येतरक्ष संगंध, पंडितोना समूह.
 परिमलित त्रि० सुगंधवाणुं थयेल, पु-
 शभोदार थयेल.
 परिमाण न० माप, प्रमाद, वजन करवानुं
 साधन, काण, संख्या, वतुंलनो घेरावो.
 परिमाणक न० उपरना अर्थ.
 परिमाणतस् अण्व० मापधी, प्रमाणुथी.
 परिमाणीय त्रि० मापवा योग्य, प्रमाण
 करवा योग्य.
 परिमार्ग पु० स्वच्छ करयुं, शुद्ध करयुं, साक्ष
 करयुं, शोधयुं, ओणयुं.

परिमार्गण न० उपरना अर्थ.
 परिमार्गितव्य त्रि० शोधवा योग्य, ओणवा
 योग्य.
 परिमार्गिन् त्रि० शोधनार, तपासनार,
 ओणनार.
 परिमार्ग्य त्रि० शोधवा योग्य, ओणवा
 योग्य, स्वच्छ करवा योग्य.
 परिमार्जन न० वाणयुं-जडयुं, साक्ष करयुं,
 स्वच्छ करयुं, ओक जतयुं लक्ष्य द्रव्य.
 परिमार्जनी स्त्री० सावरणी, शुद्ध करनारी,
 साक्ष करनारी.
 परिमार्जित त्रि० साक्ष करेल, शुद्ध करेल,
 स्वच्छ करेल.
 परिमित त्रि० मापेल, प्रमाण करेल,
 योग्य मापवाणुं, प्रमाणसर.
 परिमित न० मापसर.
 परिमितभुज् त्रि० मापसर भानार, मि-
 तालारी.
 परिमिताहार त्रि० उपरना अर्थ.
 परिमिताहार पु० मापसर जोराक.
 परिमिति स्त्री० प्रमाण, माप.
 परिमुख अण्व० मुष्मनोत्थाग, मुष्म सिवाय,
 मुष्मविना.
 परिमुखादि पु० पाणिनीय व्याकरणप्रसिद्ध
 ओक शब्दगण.
 परिमृज्य त्रि० साक्ष करवा योग्य, स्वच्छ
 करवा योग्य.
 परिमृज्य अण्व० साक्ष करीने, स्वच्छ करीने.
 परिमृदित त्रि० योणेल, मर्दन करेल, आ-
 क्षिणेल, भेटेल.
 परिमृष्ट त्रि० साक्ष करेल, स्वच्छ करेल.
 परिमेय त्रि० मापवा योग्य, प्रमाण करवा
 योग्य.
 परिमोक्ष पु० सारी रीते मुक्ति, निर्वाण,
 मोक्ष, मक्तुं, छोडयुं.

परिमोष

८४

परिवादिनी

परिमोष पु० चोरी, चोरवुं.
 परिमोषक त्रि० चोर.
 परिमोषण न० चोरवुं, चोरी.
 परिमोषिन् त्रि० चोर.
 परिमोह पु० अत्यंत मोह.
 परिमोहन न० मोहित करवुं, मोह पमाडवो.
 परिमोहिन् त्रि० मोह पमाडनार.
 परिम्लान त्रि० अत्यंत कर्मायेस, शोक-
 लय वगेरेशी जांभु पडी गयेस.
 परियज्ञ पु० ऐक प्रकारनो यज्ञ-गृहस्पति-
 सब वगेरे.
 परियोग पु० चोतरक्षथी योग.
 परिरटन न० पोकारवुं, भूम पाडनी.
 परिरथ्या स्त्री० चोरी वगेरे.
 परिरब्ध त्रि० लेख, आक्षिण्येस, घेरायेस.
 परिरभमाण त्रि० लेखुं, आक्षिण्य करवुं.
 परिरभ्यमाण त्रि० लेखुं, आक्षिण्य करवुं.
 परिरम्भ पु० लेखुं, आक्षिण्य.
 परिरम्भण न० उपरना अर्थ.
 परिराटक त्रि० चोतरक्षथी पोकारनार,
 भूम पाडनार.
 परिराटिन् त्रि० उपरना अर्थ.
 परिरिप्स्यमान त्रि० आक्षिण्य करवा
 छुंछुं.
 परिरोध पु० चोतरक्षथी घेरा, चोतरक्षथी
 रोकावुं.
 परिल त्रि० चोतरक्षथी ग्रहण करनार.
 परिलुप्त त्रि० लोप पामेस, छुडी गयेस,
 नाश पामेस.
 परिलुप्तसंज्ञ त्रि० नाश पामेसो संज्ञावाणुं,
 भेलान, चेतन वगरनुं थयेस.
 परिलेख पु० चोतरक्ष लेखवानुं साधन द्रव्य.
 परिलेखन न० यज्ञस्थानमां चोतरक्ष रेखा
 वगेरे करवी ते.
 परिचत्सर पु० पांच संवत्सरपैकी ऐक
 संवत्सर.

परिवदन न० परिवर्तन जुओ, नीद्वुं, गाण
 देनी.
 परिवर्ज पु० त्याग.
 परिवर्जक त्रि० त्याग करनार, तज्जनार,
 छोडनार.
 परिवर्जन न० त्याग करवो, तज्जुं, छोडवुं,
 त्याग, भारी नाप्पुं.
 परिवर्जित त्रि० तज्जेस, छोडेस.
 परिवर्त्त पु० अहलो अहलो, युगना अंतनो
 समय, अंधनो विभाग, ईर्मराज, मृत्युना
 पुत्र दुःसाध्यनो ऐक पुत्र, आवृत्ति,
 राशियक्तुं करवुं, यकना आकारमां करवुं,
 परिवृत्तिवाणुं घन वगेरे, ईरक्षार.
 परिवर्त्तक त्रि० अहलो अहलो करनार,
 ईरक्षार करनार, वारंवार उत्पन्न थनार.
 परिवर्त्तन पु० अहलो अहलो, ईरक्षार, य-
 क्तकारे करवुं.
 परिवर्त्तन न० दुःसाध्यनो ऐक पुत्र.
 परिवर्त्तिका स्त्री० पुष्पना क्षिण्यमां थतो
 ऐक नतनो रोग.
 परिवर्त्तिन् त्रि० वारंवार आवृत्तिवाणुं, जेण
 यकर करनार, अहलो अहलो करनार,
 ईरक्षार पामनार, वारंवार नमनार.
 परिवर्त्तिनी स्त्री० विवृत स्तेमनी विवृति.
 परिवर्द्धक त्रि० वधारनार.
 परिवर्द्धन न० वधवुं, वधारो.
 परिवर्ह पु० परिवर्ह जुओ.
 परिवर्हण न० परिवर्हण जुओ.
 परिवसथ पु० गाम.
 परिवह पु० सात वायुमानो ऐक वायु.
 परिवाद पु० अपवाद-लोकापवाद, निर्दो,
 आरोप, तहोमत, वीष्णु वगाडवानुं साधन.
 परिवादक त्रि० निर्दो करनार, ईर्याड
 करनार, वादी, आरोप भुवनार.
 परिवादिन् त्रि० उपरना अर्थ.
 परिवादिनी स्त्री० सात तारवाणी वीष्णु.

પરિવાપ

૮૫

પરિવૃત્તિ

પરિવાપ પુઁ મુંડન, મુંડતું, હળમત, જલ-
સ્થાન, પરિચ્છેદ જુઓ.

પરિવાપણ નઁ ઉપરના અર્થ.

પરિવાપિત ત્રિઁ મુંડનમાં યોજેલ, મુંડેલ,
હળમત કરેલ.

પરિવાર પુઁ કુટુંબ વગેરે પરિવાર, તરવા-
રનું મ્યાન, ઘેરતું, વીટવું, ઢાંકવું.

પરિવારણ નઁ વારવું, અટકાવવું.

પરિવારતા સ્ત્રીઁ પરિવારપણું.

પરિવારત્વ નઁ પરિવારપણું.

પરિવારવત્ ત્રિઁ કુટુંબ વગેરેના પરિવારવાળું.

પરિવારવત્ અઘ્યઁ કુટુંબ વગેરે પરિવારની
પેઠે.

પરિવારિત ત્રિઁ વારેલ, અટકાવેલ, ઘેરેલ,
વીટેલ, ઢાંકેલ.

પરિવાસ પુઁ નિવાસ, રહેવાનું સ્થાન.

પરિવાસન નઁ વસાવવું.

પરિવાસિત ત્રિઁ વસાયેલ, શ્રેષ્ઠની સેવામાં
પરાયણ.

પરિવાહ પુઁ પાણીનું પૂર, પાણીનો પ્રવાહ.

પરિવાહવત્ ત્રિઁ પાણીના પૂરવાળું, પ્રવા-
હવાળું જલાશય વગેરે.

પરિવાહિન ત્રિઁ પ્રવાહવાળું, વહેતું, વહીને
લઈ જતું.

પરિવિક્રય પુઁ વેચવું, ખરીદવું.

પરિવિક્રયિન્ ત્રિઁ વેચવા ખરીદવાનો વ્યા-
પાર કરનાર.

પરિવિત્ત પુઁ પરણેલા નાના ભાઈનો નહિ
પરણેલો મોટો ભાઈ.

પરિવિત્તિ પુઁ ઉપરનો અર્થ.

પરિવિત્તિતા સ્ત્રીઁ મોટો ભાઈ કુંવારો હોય
છતાં નાના ભાઈનું પરણવું.

પરિવિત્તિત્વ નઁ ઉપરનો અર્થ.

પરિવિદ્ધ પુઁ કુખેર.

પરિવિદ્ધ ત્રિઁ ચોતરફથી વીધેલ.

પરિવિન્દક પુઁ મોટો ભાઈ કુંવારો હોય

છતાં પરણનાર નાનો ભાઈ.

પરિવિન્દત્ પુઁ ઉપરનો અર્થ.

પરિવિન્ન પુઁ પરિવિત્ત જુઓ.

પરિવિષ્ત ત્રિઁ દાખલ થયેલ, પ્રવેશેલ,
સેવા કરેલ.

પરિવિષ્ટિ સ્ત્રીઁ સેવા, ચાકરી, વ્યાપ્તિ,
આપવું તે.

પરિવિષ્ણુ અઘ્યઁ ચોતરફ વિષ્ણુ.

પરિવિહાર પુઁ વિહાર, રમત-ગમત.

પરિવિહલ ત્રિઁ અત્યંત વિહવળ, અત્યંત
ગભરાયેલ.

પરિવિહલતા સ્ત્રીઁ અત્યંત વિહવળપણું,
ગભરાટ.

પરિવિહલત્વ નઁ ઉપરના અર્થ.

પરિવી ત્રિઁ પરિવારથી વીંટાયેલ, ચોતરફથી
પરેવાયેલ, ઘેરાયેલ.

પરિવીત ત્રિઁ ઉપરના અર્થ.

પરિવુંહણ નઁ અહુ કરવું, પુષ્કળ કરવું,
ચોતરફથી વધારવું.

પરિવુંહિત ત્રિઁ અહુ કરેલ, પુષ્કળ કરેલ
ચોતરફથી વધારેલ.

પરિવૃક્ષ ત્રિઁ છેદેલ, કાપેલ, કપાયેલ
હાથપગવાળું.

પરિવૃક્ત ત્રિઁ તળેલ, છોડેલ.

પરિવૃઢ ત્રિઁ અધિપતિ, પ્રભુ, સ્વામી,
માલીક.

પરિવૃત ત્રિઁ ચોતરફથી વીંટાયેલ-ઘેરાયેલ.

પરિવૃતિ સ્ત્રીઁ ચોતરફ વીંટવું, ઘેરવું.

પરિવૃત્ત ત્રિઁ ચોતરફથી ગોળ, ગોળાકાર
કરેલ, અદલો અદલો કરેલ, વારંવાર
જન્મેલ, ફરફાર પામેલ.

પરિવૃત્તક ત્રિઁ ચોતરફથી ગોળાકારની
સમીપનું.

પરિવૃત્તિ સ્ત્રીઁ ફરફાર, અદલો અદલો,
ગોળ ફરવું, વારંવાર જન્મવું, તે નામે
એક અર્થાલંકાર, પાછા ફરવું.

परिवृत्तिसह

८६

परिशोधक

परिवृत्तिसह पु० यौगिक ऐक शब्द.
 परिवृत्य अव्य० पाछा इरीने, अहो अहो
 इरीने, गोआकार इरीने, प्रक्षिप्ता इरीने.
 परिवृद्धि स्त्री० अत्यंत, वधुं, वधो वधारे.
 परिवेत्त पु० परिविन्दक लुओ.
 परिवेदक पु० उपर प्रमाणे.
 परिवेदन न० मोटा लार्थ कुंवारे होय
 छातां नाना लाछनो विवाह, मोटा लाछ
 कुंवारे होय छातां नाना लाछमे अ-
 न्याधान लेवुं.
 परिवेदन न० योतरइनुं ज्ञान, योतरइ वृत्ति,
 सर्व तरइ स्थिति.
 परिवेदना स्त्री० उपरना अर्थ.
 परिवेदनीय त्रि० योतरइधी जणवा योज्य,
 सर्व तरइ स्थिति करवा योज्य.
 परिवेदनीया स्त्री० मोटा लाछ कुंवारे होय
 छातां परखेला नाना लाछनी स्त्री.
 परिवेदिनी स्त्री० उपरनो अर्थ.
 परिवेश पु० परिधि लुओ, वीटवुं, घेरवुं,
 घेराव.
 परिवेशण न० उपरना अर्थ.
 परिवेशवत् त्रि० घेराववाणुं, भंजवाणुं.
 परिवेशिन् त्रि० उपरना अर्थ.
 परिवेष पु० उपरनो शब्द लुओ.
 परिवेषक त्रि० वीटनार, घेरनार, ढांकनार,
 पाटो आंधनार, पीरसनार.
 परिवेषण न० परिवेश लुओ, पीरसवुं.
 परिवेषवत् त्रि० घेराववाणुं, भंजवाणुं,
 पीरसवावाणुं.
 परिवेषिन् त्रि० उपरना अर्थ.
 परिवेषन न० वीटवुं, घेरवुं, घेराव,
 ढांकण, गुमज नगेरे उपर पाटो आंधवो.
 परिवेषित त्रि० वीटेल, घेरेल, पाटो आंधिल,
 घेरेल.
 परिवेष्ट त्रि० वीटनार, घेरनार, ढांकनार,
 पाटो आंधनार, पीरसनार.

परिवोदुकाम त्रि० विवह-सम करवा
 धुंजनार.
 परिवोदु त्रि० विवाह-सम करनार, परलनार.
 परिव्यय पु० मसालो.
 परिव्याध पु० पाणीमां धतुं नेतर, हुमोत्वज.
 परिव्याध त्रि० योतरइधी वीधनार.
 परिव्रज्या स्त्री० तपस्या, दीक्षा, संन्यास.
 परिव्रदिमन् पु० प्रभुत्व, स्वामीत्व, भांडीकी,
 सामर्थ्य.
 परिव्राज पु० संन्यासी, यति, लिङ्ग.
 परिव्राज पु० उपरना अर्थ.
 परिव्राजक पु० परिव्राज लुओ.
 परिव्राजि स्त्री० 'श्रवणी नामे ऐक वनस्पति,
 परिशङ्कनीय त्रि० संपूर्ण शंका करवा योज्य.
 परिशङ्का स्त्री० संपूर्ण शंका.
 परिशङ्किन् त्रि० संपूर्ण शंका करनार,
 वडेभी.
 परिशाप पु० शाप, अत्यंत शाप.
 परिशिष्ट त्रि० शेष, आडी.
 परिशिष्ट न० आडीना लागनो ग्रंथ, पूर-
 वणी ग्रंथ.
 परिशीलन न० उंडो अभ्यास, वारंवार
 करवुं ते, स्पर्श.
 परिशुद्ध त्रि० अत्यंत शुद्ध, धाणुं पवित्र,
 निर्भण, स्वच्छ, करणमांधो मुक्त ध्येस.
 परिशुद्धि स्त्री० अत्यंत शुद्धि, पवित्रता,
 स्वच्छता, हेवुं अहा करवुं ते.
 परिशुष्क त्रि० अत्यंत सुकुं, नीरस.
 परिशुष्क न० ऐक जतनुं पक्व मांस.
 परिशेष पु० शेष, आडी.
 परिशेषण न० उपरना अर्थ.
 परिशोध पु० करण वगेरे अहा करवुं,
 अत्यंत शुद्ध करवुं, योतरइधी पवित्र
 करवुं.
 परिशोधक त्रि० अत्यंत शुद्ध करनार
 पवित्र करनार, हेवुं अहा करनार.

परिशोधन

८७

परिसंख्या

परिशोधन न० उपरना अर्थ.
 परिशोध्य त्रि० अत्यंत शुद्ध करवा योग्य,
 उर० वगेरे अदा करवा योग्य.
 परिशोष पु० अत्यंत सुकाध जपुं.
 परिशोषक त्रि० अत्यंत सुकवनार.
 परिशोषण न० अत्यंत सुकाधुं ते.
 परिशोषण त्रि० अत्यंत सुकवनार.
 परिशोषणीय त्रि० अत्यंत सुकववा योग्य.
 परिशोष्य त्रि० उपरना अर्थ.
 परिश्रम पु० क्लेशकारक प्रयास, थक.
 परिश्रम पु० आश्रय, सभा.
 परिश्रय पु० ऊरपु, भरपु, टपकपु.
 परिश्रान्त त्रि० परिश्रम पाभेल, थकिल.
 परिश्रान्ति स्त्री० परिश्रम, थक.
 परिश्राम पु० उपरना अर्थ.
 परिश्रित स्त्री० सूक्ष्म पाषाण, डोंकर.
 परिश्रित त्रि० आश्रित, सांभणेल, श्रवणु
 करेल.
 परिश्रित न० आश्रय, योतरक्षी वीटपुं,
 वरसाद वगेरे दूर करवा भाटे पडदा वगे-
 रेथी वीटपुं.
 परिश्रुति स्त्री० श्रवण, सांभणपुं.
 परिश्रिष्ट त्रि० भेटेल, आक्षिप्तन करेल.
 परिश्र्लेष पु० भेटपुं, आक्षिप्तन.
 परिश्रत्ता स्त्री० सभापण्ड, सभानुं डाम.
 परिश्रत्व न० उपरना अर्थ.
 परिश्रद् स्त्री० सभा, परपदा.
 परिश्रद् त्रि० अनुसर, सेवक, आकर.
 परिश्रय त्रि० सभाने योग्य.
 परिश्रय पु० सभा योग्य-पयमान अग्नि.
 परिश्रवल त्रि० सभासद.
 परिशीवण न० गांठ हवी.
 परिश्रुति स्त्री० प्रेरण, प्रेरणा करवी.
 परिश्रुति त्रि० प्रेरणा करनार, प्रेरक.
 परिषेक पु० प्रेक्षण, सींचपुं, छांटपुं.

परिषेचक त्रि० प्रेक्षण करनार, सींचनार,
 छांटनार.
 परिषेचन न० परिषेक लुग्यो.
 परिष्कण त्रि० भीनमे पोषेल.
 परिष्कन्द त्रि० उपरना अर्थ, योतरक्ष
 रक्षी रथनुं रक्षण करनार.
 परिष्कर पु० रथनी योतरक्षी रक्षा.
 परिष्कार पु० शलुगारपुं, भूपाण, अक्षंकार,
 ह्यात काष्ठ वस्तुमां भीन गुणोनुं रथा-
 पन, संस्कार.
 परिष्कृत त्रि० शलुगारेल, येषा करेल,
 वाणी-जोडी साक्ष करेल.
 परिष्कृतभूमि स्त्री० यामां संस्कारवाणी
 करेली भूमि.
 परिष्कृता स्त्री० उपरना अर्थ.
 परिष्कृति स्त्री० परिष्कार लुग्यो.
 परिष्किया स्त्री० शोभापुं, शलुगारपुं,
 शुद्ध करपुं, साक्ष करपुं.
 परिष्ठा स्त्री० अन्वेषण, शोध, तपास.
 परिष्णुम् त्रि० सर्व तरक्ष निरर्थक शम्भु
 स्तोत्रवाणुं, सर्व तरक्षी सांभणवा योग्य.
 परिष्णोम पु० ह्याधीनी पीठ उपर नाभ-
 वानी मूल.
 परिष्णल न० सर्व तरक्ष स्थल.
 परिष्ठा त्रि० परावृत्ति लुग्यो.
 परिष्णन्द त्रि० यारे तरक्षी करपुं, सर्व
 तरक्ष स्फुटनवाणुं.
 परिष्णन्द पु० पुष्प वगेरेथी पत्रावली वगे-
 रेनी रथना, परिवार, परिष्कार लुग्यो.
 परिष्णन्द पु० धी वगेरेनुं ऊरपुं, टपकपुं.
 परिष्णल पु० भेटपुं, आक्षिप्तन,
 परिष्णज्य अव्य० भेटीने, आक्षिप्तन करीने.
 परिसंवत्सर अव्य० वर्ष पछी, वर्ष उपर.
 परिसंवत्सर पु० परिवत्सर लुग्यो.
 परिसंख्या स्त्री० संख्या, गणपुं, गणना,
 गणनी, विधिभेद.

परिसंख्यात

८८

परिहरण

परिसंख्यात त्रि० संप्रिया करेख, गणेश.
 परिसंख्यान न० परिसंख्या जुओ.
 परिसञ्चर पु० सृष्टिनो प्रलयकाण.
 परिसभ्य पु० सभासद.
 परिसमापन न० समाप्त करवुं, संपूर्ण करवुं.
 परिसमूहन न० यज्ञादिनी सर्व तरङ्ग जग
 वगेरेथी भाजन करवुं, यज्ञाभां अग्नि
 उपर जोल्या विना समिध भुकेवी, सर्व
 तरङ्ग पडेला घासने छेदी यज्ञाग्निभां
 नाभवां.
 परिसर पु० नदी-नगर-पर्वत वगेरेनो छेडे,
 पासे, समीपपङ्क्तुं, मृत्यु, विधान.
 परिसर्प पु० योतरङ्ग जग वगेरेथी वीटवुं,
 योतरङ्ग जवुं.
 परिसर्प न० सारस्वत यागभेद.
 परिसर्पण न० योतरङ्ग जवुं, सर्पनी पेठे
 जवुं.
 परिसर्पिन त्रि० योतरङ्ग जनार, सर्पनी
 पेठे जनार.
 परिसर्या स्त्री० योतरङ्ग जवुं.
 परिसान्त्वन न० शांत पाडवुं, समनववुं,
 सांतवन करवुं.
 परिसाधन न० अत्यंत साधवुं, इराव करवो.
 परिसार त्रि० सर्व तरङ्ग जनार.
 परिसारक त्रि० उपरनो अर्थ.
 परिसारिन त्रि० सर्व तरङ्ग जनार.
 परिसीमन् पु० सीमा, बंद.
 परिस्कन्द त्रि० परिष्कन्द जुओ.
 परिस्कन्दत् त्रि० सर्व तरङ्ग जवुं, रज्ज-
 डवुं, लटकवुं.
 परिस्कन्न त्रि० परिष्कण जुओ.
 परिस्तरण न० आच्छादन, ओछाड, ढांकण,
 यज्ञनी योतरङ्ग दर्ल शभवे.
 परिस्तृत त्रि० आच्छादन करेख, ढांकल,
 ओछाडेख.

परिस्तोम पु० पश्चिम जुओ.
 परिस्थान न० धैर्य, दीभत.
 परिस्थिति स्त्री० उपरना अर्थ, हावत, दशा.
 परिस्पन्द त्रि० परिष्कन्द त्रि० जुओ.
 परिस्पन्द पु० परिष्कन्द पु० जुओ.
 परिस्पन्दन न० इरकवुं, सर्व तरङ्गधी लगार
 हाववुं, अरवुं, भरवुं.
 परिस्पन्दमान त्रि० इरकवुं, सर्व तरङ्गधी
 लगार हाववुं, कंपवुं.
 परिस्पर्द्धिन त्रि० स्पर्द्धा करनार.
 परिस्फुरण न० इरकवुं, यमकवुं, अंकुरित
 थवुं, प्रकाशवुं, नीकणवुं.
 परिस्फुरत् त्रि० इरकवुं, यमकवुं, प्रका
 शवुं, अंकुरित थवुं, नीकणवुं.
 परिस्थ्यन्द पु० हाथी वगेरेना मढ वगेरेनुं
 अरवुं-टपकवुं-भरवुं.
 परिस्त्रव पु० सर्व तरङ्गधी अरवुं-भरवुं-
 टपकवुं.
 परिस्त्राव पु० उपरनो अर्थ, वैद्यकप्रसिद्ध
 शारीरिक ऐक उपद्रव.
 परिस्त्राविन् त्रि० अरवुं, भरवुं, टपकवुं.
 परिस्त्राविन् पु० पांच प्रकारनां लगंदर-
 पैरी ऐक लगंदर.
 परिस्त्रुत् स्त्री० मदिरा, दार, अरवुं, भरवुं,
 टपकवुं.
 परिस्त्रुत् त्रि० सर्व तरङ्गधी अनार-भर-
 नार-टपकनार.
 परिस्त्रुत् पु० पुष्प वगेरेमांथी नीकणेल सा-
 रङ्ग पदार्थ.
 परिस्त्रुत् त्रि० सर्व तरङ्गधी अरेख-भरेख-
 टपकेख.
 परिस्त्रुता स्त्री० मदिरा, दार.
 परिहनु अव्य० लुपचीनी उपर.
 परिहरण न० दोप वगेरे मटाडनो, हरण
 करवुं, लप लेवुं, जुंटी लेवुं, हर करवुं,
 लाग करवो, हरी लेवुं, भंडन करवुं.

પરિહરણીય

૮૯

પરીરમ્મ

પરિહરણીય ત્રિ० હરણ કરવા યોગ્ય, લઇ લેવા યોગ્ય, ત્યાગ કરવા યોગ્ય, ઝૂંટવી લેવા યોગ્ય, દૂર કરવા યોગ્ય, હરી લેવા યોગ્ય, ખંડન કરવા યોગ્ય, દોષ વગેરે દૂર કરવા યોગ્ય.

પરિહરણીયતા સ્ત્રી० દૂર કરવા યોગ્યપણું, ત્યાગ કરવા યોગ્યપણું, ખંડન-હરણ કરવા યોગ્યપણું.

પરિહરણીયત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

પરિહરત્ ત્રિ० હરણ કરતું, લઇ લેતું, દૂર કરતું, ત્યાગ કરતું, ખંડન કરતું, દોષ વગેરે મટાડતું, હરી લેતું.

પરિહરમાણ ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

પરિહર્તવ્ય ત્રિ० પરિહરણીય જુઓ.

પરિહર્ષણ ત્રિ० અત્યંત હર્ષ પમાડનાર, રોમાંચ ઉભાં કરી દેનાર.

પરિહસ્ત અવ્ય० હાથનો ત્યાગ.

પરિહાટક ન० સુવર્ણનું આભુષણ.

પરિહાણી સ્ત્રી० હાનિ, નુકશાન.

પરિહાર પુ० અવજ્ઞા, અનાદર, તિરસ્કાર, દોષ વગેરે દૂર કરવા તે, પરિહાણ જુઓ.

પરિહારિન્ ત્રિ० અવજ્ઞા કરનાર, તિરસ્કાર કરનાર, દોષ વગેરે દૂર કરનાર.

પરિહાર્ય ત્રિ० પરિહરણીય જુઓ, દોષ વગેરે દૂર કરવા યોગ્ય.

પરિહાસ પુ० હાંસી, મસ્કરી.

પરિહાસવેદિન્ ત્રિ० હાંસી કરી જાણનાર, મસ્કરી કરી જાણનાર.

પરિહાસિન્ ત્રિ० હાંસી કરનાર, મસ્કરી કરનાર.

પરિહિત ત્રિ० પહેરેલ, ધારણ કરેલ.

પરિહીણ ત્રિ० હીન થયેલ, ઓછું થયેલ, ફરા થયેલ, નાનું થયેલ.

પરિહૃત્ ત્રિ० હરણ કરી જનાર, ત્યજી જનાર, દૂર કરનાર, દોષ વગેરે દૂર કરનાર.

પરિહૃત ત્રિ० હરણ કરેલ, તજેલ, દૂર કરેલ, ઝૂંટવી લીધેલ, દોષ વગેરે દૂર કરેલ, ખંડન કરેલ.

પરિક્ષક ત્રિ० પરીક્ષા કરનાર, વ્યવહાર વગેરેમાં જૂઠાં જૂઠાં દિવ્ય વગેરેથી પરીક્ષા કરનાર.

પરીક્ષણ ન० પરીક્ષા કરવી તે, પરીક્ષા.

પરીક્ષણીય ત્રિ० પરીક્ષા કરવા યોગ્ય.

પરીક્ષા સ્ત્રી० પરીક્ષા કરવી, તપાસવું.

પરીક્ષિત્ પુ० અર્જુનના પુત્ર અભિમન્યુનો પુત્ર.

પરીક્ષિત ત્રિ० પરીક્ષા કરેલ.

પરીક્ષિન્ ત્રિ० પરીક્ષા કરનાર, તપાસનાર.

પરીણસ્ ત્રિ० વ્યાપક, ચોતરફથી જડેલ.

પરીણસા અવ્ય० બાહુ, પુષ્કળ, ઘણું.

પરીણહ ન० ચોતરફથી અંધન, ચોતરફથી આંધવું.

પરીણાય પુ० પરિણાય જુઓ.

પરીત ત્રિ० ચોતરફથી ગયેલ, ચોતરફ વીટાયેલ, ઘેરાયેલ.

પરીતત્ ત્રિ० ચોતરફ ફેલાયેલ.

પરોત્ય અવ્ય० ચોતરફ જઈને, ચારે તરફથી ઘેરીને-વીટીને.

પરીદાહ પુ० ચોતરફ દાહ-બળતરા.

પરીધાવિન્ પુ० સાઠ સંવત્સરો પૈકી એક તાળીસમો સંવત્સર.

પરીપાક પુ० પરિપાક જુઓ.

પરીપ્તા સ્ત્રી० પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છા મેળવવાની ઇચ્છા.

પરીપ્તુ ત્રિ० પ્રાપ્ત કરવા ઇચ્છનાર, મેળવવા ઇચ્છનાર.

પરીમાચ પુ० તિરસ્કાર, અનાદર.

પરીયોગ પુ० પરિયોગ જુઓ.

પરીર ન० ફળ.

પરીરણ પુ० કાચ્યો, ફંડ.

પરીરમ્મ પુ० ભેટવું, આલિંગન.

પરીવર્ત

૧૦

પર્કટ

પરીવર્ત પુ૦ પરિવર્ત જુઓ.
 પરીવાદ પુ૦ પરિવાદ જુઓ.
 પરીવાપ પુ૦ પરિવાપ જુઓ.
 પરીવાર પુ૦ પરિવાર જુઓ.
 પરીવાહ પુ૦ પરિવાહ જુઓ.
 પરીષ્ટિ સ્ત્રી૦ શોધ, ખોળ, પરિચર્યા, સેવા.
 પરીસાર પુ૦ ચોતરફ જનું, પ્રસરનું.
 પરીહાર પુ૦ પરિહાર જુઓ.
 પરીહાસ પુ૦ પરિહાસ જુઓ.
 પરુ પુ૦ સમુદ્ર, સ્વર્ગ, ગાંડ, પર્વત.
 પરુચ્છેપ પુ૦ તે નામે એક ઋષિ,
 પરુત્ અવ્ય૦ પૂર્વના વર્ષે-પોર.
 પરુત્ત્રિ ત્રિ૦ પૂર્વના વર્ષે હોનાર-ચનાર,
 પોર હોનાર.
 પરુદ્ધાર પુ૦ થોડો.
 પરુદ્ધારી સ્ત્રી૦ થોડી.
 પરુષ ન૦ કૂર વચન, કઠોર ભાષણ, કાળી
 ઝીઝોટી, એક જાતનું કૃષ.
 પરુષ ત્રિ૦ કૂર, કઠોર, નિર્દય.
 પરુષવચન ન૦ કઠોર ભાષણ.
 પરુષવચન ત્રિ૦ કઠોર ભાષણવાળું.
 પરુષવાચ્ સ્ત્રી૦ કૂર વાણી, કઠોર ભાષણ.
 પરુષવાચ્ ત્રિ૦ કૂર વાણીવાળું.
 પરુષોક્તિ સ્ત્રી૦ કઠોર ભાષણ.
 પરુષોક્તિ ત્રિ૦ કઠોર ભાષણવાળું.
 પરુસ્ ન૦ શેલડી વગેરેની ગાંડ.
 પરુષ ન૦ એક જાતનું કૃષ.
 પરુષક ન૦ ઉપરનો અર્થ.
 પરેત ત્રિ૦ મરણ પામેલ.
 પરેત પુ૦ પ્રેત, ભૂત.
 પરેતમર્ત પુ૦ યમ.
 પરેતર ત્રિ૦ પારકું નહિ તે, શત્રુ નહિ તે.
 પરેતરાજ પુ૦ યમ.
 પરેતરાજ પુ૦ યમ.
 પરેતવાસ પુ૦ સ્થાન.

પરેદ્યવિ અવ્ય૦ બીજો દિવસ.
 પરેદ્યુસ્ અવ્ય૦ બીજો દિવસ.
 પરેષ્ટિ પુ૦ શ્રદ્ધા.
 પરેષ્ટુકા સ્ત્રી૦ ઘણીવાર વીચાએલી ગાય.
 પરૈચિત ત્રિ૦ બીજાએ પાળેલ.
 પરોક્ષ અવ્ય૦ અપ્રત્યક્ષ જ્ઞાન.
 પરોક્ષ ત્રિ૦ અપ્રત્યક્ષ જ્ઞાનના વિષયનું.
 પરોક્ષ પુ૦ તપસ્વી.
 પરોક્ષતા સ્ત્રી૦ પરોક્ષપણું.
 પરોક્ષત્વ ન૦ પરોક્ષપણું.
 પરોક્ષભોગ પુ૦ કોઈ બીજું ન જાણે-ન
 દેખે તેમ કોઈ વસ્તુનો ઉપભોગ કરવો.
 પરોક્ષવૃત્તિ ત્રિ૦ પરોક્ષવૃત્તિ-વર્તનવાળું.
 પરોક્ષાર્થ પુ૦ અદૃષ્ટ હેતુ.
 પરોઢા સ્ત્રી૦ પરસી, બીજા સાથે પરણેલી સ્ત્રી.
 પરોત્કર્ષ પુ૦ પારકો ઉત્કર્ષ, શત્રુની અઢતી.
 પરોદિત ત્રિ૦ બીજાએ કહેલ, શત્રુએ કહેલ.
 પરોપકાર પુ૦ પારકો ઉપકાર, બીજા ઉપર
 ઉપકાર કરવો તે.
 પરોપકારિન્ ત્રિ૦ પરોપકાર કરનાર.
 પરોપકૃત ત્રિ૦ પરોપકાર કરાયેલ.
 પરોપજાપ પુ૦ શત્રુએ કરેલ કાટકટ.
 પરોપદેશ પુ૦ પારકો ઉપદેશ, બીજાને
 ઉપદેશ આપવો.
 પરોપરુદ્ધ ત્રિ૦ બીજાએ રેકેલ, શત્રુએ
 કેદ કરેલ.
 પરોવાહુ ત્રિ૦ પરમ બંધવાળું.
 પરોરજસ્ ત્રિ૦ વિરાગી, રાગરહિત, વિમુક્ત.
 પરોલક્ષ ન૦ એક લાખની ઉપર સંખ્યા.
 પરોલક્ષ ત્રિ૦ એક લાખ ઉપર સંખ્યાવાળું.
 પરોવરીણ ત્રિ૦ શ્રેષ્ઠ-અશ્રેષ્ઠવાળું.
 પરોવરીયસ્ ત્રિ૦ અત્યંત શ્રેષ્ઠ.
 પરોવરીયસ્ પુ૦ પરમાત્મા.
 પરોણી સ્ત્રી૦ એક જાતનો કીડો-તૈલપાયિકા
 પર્કટ ન૦ પશ્ચાત્તાપ.

પર્કટ

૧૧

પર્ણાશન

પર્કટ પુ. કૌંચપક્ષી.
 પર્કટિ સ્ત્રી. પીપરનું ઝાડ.
 પર્કટિન્ પુ. પીપરનું ઝાડ.
 પર્કટી સ્ત્રી. કૌંચ પક્ષીણી, પીપરનું ઝાડ.
 પર્જની સ્ત્રી. દારૂ હળદર.
 પર્જન્ય પુ. મેઘ, ઇન્દ્ર, મેઘનો રાજ્ઞ, વિષ્ણુ.
 પર્જન્યપત્ની સ્ત્રી. વશા ભુએ, ઇન્દ્રાણી.
 પર્જન્યા સ્ત્રી. દારૂ હળદર.
 પર્ણ પુ. રમ. સં. સેટુ લીલું કરવું.
 પર્ણ નં. પાંદડું, પાંખ, નાગરવેલનું પાન.
 પર્ણ પુ. ખાખરાનું ઝાડ.
 પર્ણ ત્રિ. પાંદડાંવાળું.
 પર્ણક પુ. તે નામે એક ઋષિ.
 પર્ણકાર પુ. તથોળી.
 પર્ણકીય ત્રિ. પાંદડાંવાળો પ્રદેશ વગેરે.
 પર્ણકુટી સ્ત્રી. પાંદડાંની બનાવેલી ઝુંપડી.
 પર્ણકૂર્ચ પુ. એક જાતનું વ્રત-જેમાં ત્રણ
 ઉપવાસ કરી પાંદડાંનો ઉકાળો પીવાય છે.
 પર્ણકુચ્છ પુ. પાંચ દિવસ અમુક અમુક
 વૃક્ષોનાં પાંદડાંનો કાઢી પીને કરવાનું
 એક વ્રત.
 પર્ણલગ્ન પુ. પુષ્પ વગરનું ઝાડ, પાંદડાંનો
 ડુકડો.
 પર્ણલગ્ન નં. પાંદડાંનો સમૂહ.
 પર્ણચોરપટ પુ. મહાદેવ.
 પર્ણચોરક પુ. ચોર નામે એક ગંધર્વ.
 પર્ણનર પુ. મરણ પામેલો નહિ મળવાથી
 તેને સ્થાને અગ્નિદાહ કે ભૂદાહ કરવા
 માટે કરાતી પાંદડાંની મનુષ્યાકૃતિ.
 પર્ણમેદન ત્રિ. પાંદડું ભેદનાર.
 પર્ણમેદિની સ્ત્રી. પ્રિયગુરુ.
 પર્ણમોજન પુ. બકરો.
 પર્ણમોજન ત્રિ. પાંદડાં ખાનાર.
 પર્ણમોજન નં. પાંદડાં ખાવાં.
 પર્ણમોજની સ્ત્રી. બકરી.
 પર્ણમણિ પુ. નીલમ, લીલમ મણિ.

પર્ણમય ત્રિ. પાંદડાંમાંથી બનેલું, પાંદડાંનો
 વિકાર.
 પર્ણમયી સ્ત્રી. પાંદડાંમાંથી બનાવેલી ભુદ-
 એક યજ્ઞપાત્ર.
 પર્ણમાચાલ પુ. કારેલાનો ઊડ.
 પર્ણમુચ્ પુ. શિશિર ઋતુ-પાનખર ઋતુ-
 શિયાળો.
 પર્ણમૃગ પુ. પાંદડાં ખાઈ જીવનાર વાનર
 વગેરે પશુ.
 પર્ણરુદ્ધ પુ. વસંત ઋતુ.
 પર્ણલ ત્રિ. પાંદડાંવાળું.
 પર્ણલતા સ્ત્રી. નાગરવેલ.
 પર્ણવત્ ત્રિ. પાંદડાંવાળું.
 પર્ણવલ્ક પુ. તે નામે એક ઋષિ.
 પર્ણવહ્ની સ્ત્રી. એક જાતનો પેલો-પલાશીલતા.
 પર્ણવી ત્રિ. પક્ષી.
 પર્ણવીટિકા સ્ત્રી. પાનખીડુ.
 પર્ણશદ્ધ પુ. પડેલાં પાંદડાંવાળો પ્રદેશ,
 રૂપભેદ.
 પર્ણશય્યા સ્ત્રી. પાંદડાંની શય્યા.
 પર્ણશવર પુ. તે નામે એક દેશ.
 પર્ણશાલા સ્ત્રી. પાંદડાંની બનાવેલી ઝુંપડી.
 પર્ણશાલાગ્ર પુ. ભદ્રાશ્રવણમાં આવેલ
 એક કુલાયળ-પર્વત.
 પર્ણશુષ્ પુ. શીતકાળ-શિયાળો.
 પર્ણસ ત્રિ. પાંદડાંની સમીપનો પ્રદેશ વગેરે.
 પર્ણસિ પુ. પાણીની વચ્ચે રહેલું ઘર, કમળ,
 શાક, અલંકાર.
 પર્ણાદક પુ. તે નામે એક ઋષિ.
 પર્ણાદ પુ. તે નામે એક ઋષિ.
 પર્ણાદ ત્રિ. વ્રત માટે પાંદડાં ખાનાર, પાન
 ખાનાર.
 પર્ણાલ પુ. નાની હોડી, વહાણ, કાદાળી,
 પાવડો, એક એકની લગાણ.
 પર્ણાશન પુ. મેઘ.
 પર્ણાશન ત્રિ. પાંદડાં ખાનાર.

પર્ણાસ

૧૨

પર્યવસ્થાન

પર્ણાસ પુ० તુલસી.

પર્ણાસિ પુ० તુલસી.

પર્ણિન્ પુ० વૃક્ષ.

પર્ણિની સ્ત્રી० માધપણી વનસ્પતિ, તે નામે એક અપ્સરા.

પર્ણિલ ત્રિ० પાંદડાંવાળું.

પર્ણી સ્ત્રી० નાનું પાન.

પર્ણોટજ ન० પર્ણશાળા, પાંદડાંની કુંપડી.

પર્દ્ મ્વા० પર० અં સેટ્ ગમન કરવું, જવું.
છાડવો-પાદવું.

પર્દ્ પુ० કેશનો સમૂહ, પાદવું.

પર્દન ન० પાદવું.

પર્વ મ્વા० પ० સં સેટ્ ગમન કરવું, જવું.

પર્વ ન० ધર, નવું ધાસ, લૂલા માણસને ચાલવામાં ટેકરૂપ લાકડી-ઘોડી વગેરે.

પર્વટ પુ० પીતપાપડો, પાપડ, એક જાતનું ઔષધ.

પર્વટક પુ० પીતપાપડો, પાપડ.

પર્વટદ્રુમ પુ० 'કુમ્ભીવૃક્ષ' ગુગળનું ઝાડ.

પર્વટી સ્ત્રી० સૌરાષ્ટ્ર દેશની માટી, પાપડ, ઉત્તર દેશમાં પ્રસિદ્ધ એક સુગંધી દ્રવ્ય.

પર્વરીક્ષ પુ० સૂર્ય, આગ્નિ, જલાશય, આકાશનું ઝાડ, ચિત્રક વૃક્ષ.

પર્વરીણ પુ० પાંદડાંનો રેસો-નસ-રંગ, છૂત-કંબલ.

પર્વાદિ પુ० પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક શબ્દગણ.

પર્ણિક ત્રિ० લૂંટું, કાંગડું.

પર્ફરીક ન० નવપક્ષવ-કુંપળ.

પર્વ મ્વા० પ० સં સેટ્ ગમન કરવું, જવું.

પર્વક પુ० આટલો, પતંગ, વીરાસનમાં બાળામાં ચતા સ્થાપેલ હાથ, યોગપટ, અવિવચકા જુઓ.

પર્વકપાદિકા સ્ત્રી० 'કોલશિખો' નામે વનસ્પતિ.

પર્યક્રવન્ધ પુ० યોગપટ-વસ્ત્ર વગેરેથી પીઠ બાંધ-દીગણનું બાંધવું.

પર્યક્રવન્ધન ન० ઉપરનો અર્થ.

પર્યક્રય પુ० અથમેધમાં પશુગંધનસ્તંભે બાંધવાનાં પંદર પશુ.

પર્યગ્નિકૃત ત્રિ० ચોતરફ અગ્નિ વીંટીને સંસ્કાર કરેલ.

પર્યટન ન० વારંવાર લખવું.

પર્યતુયોગ પુ० સર્વ તરફનો પ્રશ્ન, દૂધણ બાણવાની ઇચ્છા.

પર્યતુયોજ્ય ત્રિ० નિગ્રહસ્થાનમાં તું આવ્યો છે એમ કહેવા યોગ્ય.

પર્યતુયોજ્યોપેક્ષણ ન० ગૌતમે કહેલ એક નિગ્રહસ્થાન.

પર્યન્ત પુ० છેડો, અંત, છેવટ.

પર્યન્તભૂ સ્ત્રી० ગામ વગેરેનો સીમાડો-હદ.

પર્યન્તિકા સ્ત્રી० ગુણોનો નાશ.

પર્યન્ય પુ० પર્જન્ય જુઓ.

પર્યય પુ० શાસ્ત્ર તથા લોકથી વિરુદ્ધ આચાર, ફેરફાર, કાળનો નાશ.

પર્યયણ ન० ઘોડા ઉપર નાખવાનો સામાન-પલાણ.

પર્યવષ્ટ્ય ત્રિ० અટકાવેલ, વીંટેલ.

પર્યવષ્ટ્મન ન० અટકાવવું, વીંટવું.

પર્યવસાન ન० તે તે અર્થનું અવધારણું, અંત, છેડો, છેવટ, શેષ અવધિ.

પર્યવસાનિક ત્રિ० અંતનું, છેવટનું, શેષ અવધિનું.

પર્યવસાયિન ત્રિ० અંતવાળું, છેડાવાળું, શેષ અવધિવાળું.

પર્યવસિત ત્રિ० પૂર્વાપર વિચાર કરીને નિશ્ચય કરેલ અર્થ, નિષ્કૃષ્ટાર્થ, નીચેલાર્થ

પર્યવસ્કન્દ પુ० નીચે ડુબડી મારવી.

પર્યવસ્થા સ્ત્રી० વિરોધ, પ્રતિપક્ષ વાદ.

પર્યવસ્થાન ત્રિ० વિરોધ કરનાર, પ્રતિપક્ષ વાદ કરનાર.

પર્યવસ્થાન

૧૩

પર્યુષિતભોજિન

પર્યવસ્થાન નં વિરોધ, પ્રતિપક્ષ વાદ.

પર્યવસ્થિત પું વિધયુ.

પર્યશ્ચુ ત્રિં આંસુથી વ્યાપ્ત.

પર્યસન નં દૂર કરવું, ખસેડવું, ચોતરફ ફેંકવું.

પર્યસ્ત ત્રિં ચોતરફ ફેંકેલ, દૂર કરેલ, ખસેડેલ, પહેલ, વિખરાઈ પડેલ.

પર્યસ્તિ સ્ત્રીં ખાટસો, પલંગ, ખસેડવું. દૂર કરવું.

પર્યસ્તિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

પર્યાકુલ ત્રિં આકુળ વ્યાકુળ, ગભરાયેલ.

પર્યાકુલતા સ્ત્રીં વ્યાકુળતા, ગભરાટ.

પર્યાકુલત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પર્યાગલત્ ત્રિં ઝરવું, ખરવું, ટપકવું, ખરવું.

પર્યાચાન્ત નં એક પંક્તિમાં ખીબા બંધ મતા હોય ત્યારે બીજાએ આચમન કર્યું તે વેળાનું જમનારાઓના પાત્રમાં રહેલું અન્ન.

પર્યાચિત ત્રિં ચોતરફ વ્યાપ્ત.

પર્યાણ નં ઘોડાનો સામાન-પલાણ વગેરે.

પર્યાણહન નં સોમશકટ ઉપર રહેલ પટ-કુરીડપ તેને આંધવાનો પદાર્થ.

પર્યાપ્ત નં યથેષ્ટ, પૂર્ણ, તૃપ્તિ, સામર્થ્ય, નિવારણ, અટકાવવું, યોગ્યતા.

પર્યાપ્તિ ત્રિં સમર્થ, પ્રાપ્ત, પર્યાપ્તિસંબંધવાળું.

પર્યાપ્તિભોગ ત્રિં સંપૂર્ણ ભોગવાળું, જેનો ઉપભોગ કર્યો હોય તે, સંપૂર્ણ ભોગ કરનાર.

પર્યાપ્તિ સ્ત્રીં સારી રીતે પ્રાપ્તિ. ન્યાયમ-મતસિદ્ધ સ્વરૂપ સંબંધ, તૃપ્તિ, પૂર્ણતા.

પર્યાપ્તિવા પું અભિપ્લવ જુઓ, ચોતરફ ભોળવું.

પર્યાય પું અનુક્રમ, પ્રકાર, અવસર, નિર્માણ, રચના, દ્રવ્યોનો અમુક ધર્મ, સમાનાર્થ-બોધક શબ્દ.

પર્યાયશયન નં પહોંરગીશનું અનુક્રમે શયન, વારાફરતી સુવું તે.

પર્યાયશસ્ અવ્યં અનુક્રમે, વારાફરતી, પર્યાયે.

પર્યાયોક્ત નં તે નામે એક અર્થાંશકાર.

પર્યાયોક્તિ સ્ત્રીં અનુક્રમે બોલવું, લક્ષણ-વાળું બોલવું.

પર્યાયરિણી સ્ત્રીં સર્વ પ્રકારે રોગગ્રસ્ત બનેલી ગાય.

પર્યાલી અવ્યં હિંસા.

પર્યાલીકૃત્ય અવ્યં હિંસા કરીને.

પર્યાલોચન નં સારીરીતે વિવેચન, વિચારવું.

પર્યાવર્તન નં સૂર્યની પશ્ચિમમાં રહેલી જા-યાની પૂર્વમાં સ્થિતિ, પરિવર્તન-ફેરફાર.

પર્યાસ પું પરિવર્તે જુઓ, પડવું, હણવું.

પર્યુક્ષણ નં મંત્ર બોલ્યા વિના મૌન પણે પાણી વગેરેનું યજ્ઞાદિની આસપાસ સિંચન.

પર્યુત્સુક ત્રિં અત્યંત ઉત્કંઠાવાળું.

પર્યુદચ્ચન નં ઝણ, કરજ, દેવું, ઉદ્ધાર.

પર્યુદય અવ્યં ઉદયનું સમીપપણું, સૂર્યોદયની લગભગ.

પર્યુદસ્ત ત્રિં નિવારેલ, અટકાવેલ, નિષેધેલ, ચોતરફ ફેંકેલ, દૂર કરેલ.

પર્યુદાસ પું નિવારણ, નિવારણ, અટકાવવું, નિષેધ.

પર્યુપવેશન નં ખીબું કામ છોડીને ફરવા બેસવું તે.

પર્યુપાસન નં સેવા, ભક્તિ, ઉપાસના.

પર્યુપાસિત ત્રિં સેવક, ભક્ત, ઉપાસના કરનાર.

પર્યુપાસીન ત્રિં ઉપર બેઠેલ, સેવેલ, ઉપાસેલ.

પર્યુપ્ત ત્રિં વાવેલ.

પર્યુપ્તિ સ્ત્રીં વાવવું.

પર્યુષિત ત્રિં વાસી, જેના ઉપર એક રાત્રિનો કાળ વીતી ગયો હોય તે.

પર્યુષિતભોજિન ત્રિં વાસી ખાનાર.

પર્યૂહણ

૯૪

પર્વમૂલા

પર્યૂહણ નં અગ્નિની ચાતરૂ માર્જન કરવું તે.

પર્યેષણ નં તર્ક વગેરેથી પદાર્થની પરીક્ષા, શોધ, ખોળ, તપાસ.

પર્યેષણા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

પર્યેષ્ટિ સ્ત્રીં પર્યેષણ ભુઓ.

પર્યેહિ ત્રિં ચારે તરફ ચેષ્ટા કરનાર.

પર્વ ભાં પં સં સેટ્ પૂર્ણ કરવું, પૂરવું, ભરવું, સમાપ્ત કરવું.

પર્વક નં સાધનનો સાંધો-ધુટણ.

પર્વકાર ત્રિં ધનના લોભ વગેરેથી પર્વ ન હોય તે દિવસે પણ પર્વનું કામ કરનાર.

પર્વકારિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પર્વગામિન્ પું પર્વને દિવસે સ્ત્રી સાથે મૈથુન કરનાર.

પર્વણ પું એક રાક્ષસ, પૂર્તિ કરવી, પૂર્ણ કરવું,

પર્વણિકા સ્ત્રીં સાંધામાં થતો એક જાતનો રોગ.

પર્વણી સ્ત્રીં પૂતેમ, એક જાતનો સાંધાનો રોગ.

પર્વણીકા સ્ત્રીં પર્વણિકા ભુઓ.

પર્વત પું પહાડ, દાન માટે કરપેક્ષ ધાન્ય વગેરેનો પર્વત, તે નામે એક મુનિ, એક જાતનું માછલું, ઝાડ, એક જાતનું શાક, ધર્મનો પુત્ર એક દેવ, સાતની સંખ્યા.

પર્વતકાક પું દ્રોણકાક-એક જાતનો કાગડો.

પર્વતકાકી સ્ત્રીં એક જાતની કાગડી.

પર્વતજ ત્રિં પર્વતમાં ઉત્પન્ન થનાર.

પર્વતજા સ્ત્રીં નદી.

પર્વતતુળ નં એક જાતનું પંહાડી ઘાસ.

પર્વતનાથ પું હિમાલય.

પર્વતપતિ પું હિમાલય પર્વત.

પર્વતમોચા સ્ત્રીં પહાડી કેળ.

પર્વતરાજ પું હિમાલય.

પર્વતરાજ પું હિમાલય.

પર્વતરાજપુત્ર પું મૈનાક પર્વત.

પર્વતરાજપુત્રી સ્ત્રીં પાર્વતી.

પર્વતવાસિન્ ત્રિં પર્વતમાં રહેનાર.

પર્વતવાસિની સ્ત્રીં 'આકાશમાંસી' નામે એક વનરપતિ.

પર્વતસુત પું મૈનાક પર્વત.

પર્વતસુતા સ્ત્રીં પાર્વતી.

પર્વતાત્મજ પું મૈનાક પર્વત.

પર્વતાત્મજા સ્ત્રીં પાર્વતી.

પર્વતાધારા સ્ત્રીં પૃથ્વી.

પર્વતારિ પું ધન્દ.

પર્વતાશય પું મેઘ.

પર્વતાશ્રય ત્રિં પર્વતમાં રહેનાર.

પર્વતાશ્રય પું શરભ-અષ્ટાપદ નામે સિંહનું શત્રુ પશુ.

પર્વતાશ્રયા સ્ત્રીં શરભ-અષ્ટાપદ-માદા.

પર્વતાસન નં તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ આસન.

પર્વતીય ત્રિં પર્વતમાં હોનાર-થનાર-એક પહાડી જાત.

પર્વતેષ્ટા ત્રિં પર્વતમાં રહેનાર.

પર્વતોર્મિ પું એક જાતનું માછલું.

પર્વધિ પું ચન્દ્ર, કપૂર.

પર્વન્ નં ઉત્સવ, ગાંડ, અમુક લક્ષણ, પ્રસ્તાવ, અંશવિચ્છેદ-સ્થાન, અંથનો અમુક ભાગ, ચૌદશ-આદમ-અમાસ-પૂતેમ, સૂર્યસંક્રાન્તિ, અમાસ સુધીનો કે પૂતેમ સુધીનો કાળ, અંશ, ભાગ, ચા-તુર્માસ્ય યાગમાં વૈશ્વદેવ-વરુણપ્રધાસ-શાકમેધ-શુનાસીરીય-એ ચાર યોગ, ચન્દ્ર-સૂર્યનું ગ્રહણ, પડવે અને પુતેમ કે અમાસની વચ્ચેનો કાળ.

પર્વપૂર્ણતા સ્ત્રીં પર્વનું સંપૂર્ણપણું, ઉત્સવની પૂર્ણતા.

પર્વમૂલા સ્ત્રીં ઘોળી ધ્રો-અડ.

પર્વયોનિ

૨૫

પલલી

પર્વયોનિ પું જે ગાંઠમાંથી ઉગે છે-તે શેલડી વગેરે.

પર્વરીણ પું પાંદડાંના ડીંટાનો રસ, ગર્વ, વાયુ, પાંદડાંની રગ, મડકું, છૂતકંબલ, પાંદડાંના ચૂર્ણનો રસ,

પર્વરીણ નં પર્વ, ઉત્સવ.

પર્વરુદ્ધ પું દાડમ.

પર્વચણ્ઠી સ્ત્રીં માસાદ્ધર્વા-એક જાતની પ્રોખ્ખડ.

પર્વસન્ધિ પું પડવે અને પૂનેમ કે અમા-સની સંધિ.

પર્વાવધિ પું પર્વનો અંત.

પર્વાસ્ફોટ પું આંગળીના વેદાનો ફાટવો.

પર્વિત પું પહાડી માછલું.

પર્વેશ પું પ્રહણના જૂદા જૂદા કાળના અધિપતિ.

પર્શાન નં પડખાંતું સ્થાન-પાર્શ્વસ્થાન.

પર્શાન પું મેઘ.

પર્શાન ત્રિં પીડાતું, વિચારયોગ્ય.

પર્શુ પું હરકોષ આયુધ-હથિઆર, ફરશી, કુહાડી.

પર્શુકા સ્ત્રીં પડખાંતું હાડકું.

પર્શુપાણિ પું ગણપતિ, પરશુરામ.

પર્શુરામ પું પરશુરામ.

પર્શુલ ત્રિં હાડકાંવાળું.

પર્શ્વઘ પું ફરશી, કુહાડી.

પર્શ્વાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક શબ્દગણ.

પર્ષ્ સ્વાં આં સં સેટ્ સ્તેહ કરવો.

પર્ષદ્ સ્ત્રીં સભા, ધર્મોપદેશકોની મળેલી સભા.

પર્ષદ્વલ ત્રિં સભાસદ.

પર્ષિક ત્રિં પૂરવા યોગ્યપણાથી યોગ્ય.

પર્ષન્ ત્રિં પૂરવા યોગ્ય, ભરવા યોગ્ય.

પલ્ સ્વાં પં સં સેટ્ ગમન કરવું, જવું.

પલ્ તુરાં ઉમં સં સેટ્ રક્ષણ કરવું ખ-ચાવવું.

પલ નં માંસ, ન્યોતિપ્રસિદ્ધ અમુક કાળ,

આઠ રતિ ને બે માસાનું વજન, ત્રણ તોલાભાર, ચાર કર્ષ.

પલ પું દાણા વગરનું ધાન્યનું પરાળ.

પલક્ષ્યા સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.

પલક્ષ પું ધોળો રંગ.

પલક્ષ ત્રિં ધોળા રંગવાળું, ધોળું.

પલક્ષાર પું રૂધિર, લોહી.

પલગળ્ડ પું લીંપનાર, ધર વગેરે ધોળનાર.

પલક્રુટ ત્રિં ભીરૂ, બીકણ.

પલક્રુર પું શરીરમાંની પિત્ત ધાતુ.

પલક્રુષ પું રાક્ષસ, કણ, ગુગળ, લાખ, રાત્ના વનસ્પતિ, મુઠેરી વનસ્પતિ, કેસુડું, આખરો, ગોખર.

પલક્રુપા સ્ત્રીં કીણો ગોખર, મહાશ્રાવણી વનસ્પતિ, માખી.

પલક્રુષી સ્ત્રીં રાક્ષસણી.

પલદ ત્રિં જેના સેવનથી માંસ વધે છે તેવું દ્રવ્ય.

પલદ પું તે નામે એક દેશ.

પલદા સ્ત્રીં તે નામે એક નગરી.

પલદ્યાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક શબ્દગણ.

પલમિય પું કાગડો,

પલમિય ત્રિં માંસ જેને પ્રિય હોય તે.

પલમિયા સ્ત્રીં કાગડી.

પલભા સ્ત્રીં વિપુલ દિનાર્ધથી ઉત્પન્ન થયેલી શંકુચાયા.

પલલ નં માંસ, કાદવ તલનો ખોળ, વૈ-ઘટપ્રસિદ્ધ પિટ્ટકભેદ, અનાજનું પરાળ.

પલલ પું રાક્ષસ.

પલલજ્વર પું શરીરમાંની પિત્ત ધાતુ.

પલલપ્રિય પું કાગડો.

પલલપ્રિય ત્રિં માંસ જેને પ્રિય હોય તે.

પલલપ્રિયા સ્ત્રીં કાગડી.

પલલાશય પું ગંડરોળ.

પલલી સ્ત્રીં રાક્ષસણી.

પલવ

૨૬

પલ્લયન

પલવ પુ૦ જીવતાં પકડેલાં માછલાંની ગતિ
અટકાવનાર માંછલાં પકડવાનું એક યંત્ર.

પલસ્તિ ત્રિ૦ જેને પળીયાં આવી ગયાં
હોય તે, લાંબા આયુષવાળું.

પલામ્નિ પુ૦ શરીરમાંની પિત્ત ધાતુ.

પલામ્ન ન૦ માંસનો સારાંશ.

પલાઙ્ગ પુ૦ શિશુમાર નામનું એક વ્રતનું
માછલું.

પલાણ્ડુ પુ૦ ડુંગળી.

પલાદ પુ૦ રાક્ષસ.

પલાદ ત્રિ૦ માંસ ખાનાર.

પલાદન પુ૦ રાક્ષસ.

પલાદન ત્રિ૦ માંસ ખાનાર.

પલાદનો સ્ત્રી૦ રાક્ષસણી.

પલાદી સ્ત્રી૦ રાક્ષસણી.

પલાન્ન ન૦ માંસમિશ્ર રાધેલું અન્ન, એક
માંસમિશ્ર પકવાન.

પલાપ પુ૦ હાથીનું લમણું, કંઠપાશ, ગળે
બાંધવાનો પાસલો.

પલાપહા સ્ત્રી૦ તેત્રાંજન, આંખની દવા.

પલાયન ન૦ ભયથી નાસી જવું તે.

પલાયમાન ત્રિ૦ ભયથી નાસી જતું.

પલાયનપર ત્રિ૦ ભયથી નાસી જવામાં
તત્પર.

પલાયનપરાયણ ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.

પલાયિત ત્રિ૦ ભયથી નાસી ગયેલ, ભયથી
નાસી જનાર.

પલાયિન્ ત્રિ૦ ભયથી નાસી જનાર.

પલાલ પુ૦ ન૦ અનાજનું દાણાવગરનું-ભુસું-
પરાળ.

પલાલદોહદ પુ૦ આંખાનું ઝાડ.

પલાલિન ત્રિ૦ માંસના સમૂહવાળું.

પલાલી સ્ત્રી૦ માંસનો સમૂહ.

પલાશ ન૦ પાંદડું.

પલાશ પુ૦ ખાખરાનું ઝાડ, રાક્ષસ, લીલો
રંગ, મગધ દેશ.

પલાશ ત્રિ૦ માંસ ખાનાર, નિર્દય, ક્રૂર,
લીલા રંગનું.

પલાશક પુ૦ ખાખરાનું ઝાડ, શરી-વનસ્પતિ.

પલાશપર્ણી સ્ત્રી૦ અશ્વઝંધા-આસંધ વનસ્પતિ.

પલાશાલ્ય પુ૦ લિંગ.

પલાશાદિ પુ૦ પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
એક શબ્દગણ.

પલાશાન્તા સ્ત્રી૦ ગંધવત્રા-અન્નમોદ વનસ્પતિ.

પલાશિન્ પુ૦ વૃક્ષ.

પલાશિન્ ત્રિ૦ પાંદડાંવાળું.

પલાશિલ ત્રિ૦ પાંદડાંની સમીપનો પ્રદેશ
વગેરે, ખાખરાના ઝાડની સમીપનો પ્રદેશ
વગેરે.

પલાશી સ્ત્રી૦ રાક્ષસણી, લાખ, સ્ત્રી, શરી
વનસ્પતિ.

પલાશીય ત્રિ૦ પાંદડાંવાળું.

પલિક ત્રિ૦ એક પલ જેટલા માપનું દ્રવ્ય.

પલિક્તી સ્ત્રી૦ ધોળા વાળવાળી વૃદ્ધ સ્ત્રી,
ગભિણી ગાય.

પલિઘ પુ૦ કાચનો કુપો, કિલ્લો, ગાયનું
ઘર-ગોશાળા, પરિઘ ભુઓ.

પલિત ન૦ વૃદ્ધાવસ્થાથી થતી કેશની ધો-
ળાશ, કેશપાક, પળીયું, શિલાજીત, કાદવ,
ચુગળ, મરી, તાપ, ગરમી.

પલિત ત્રિ૦ વૃદ્ધ, પળીયાંવાળું.

પલિતક્રૂરણ ન૦ પળીયું ન હોય તેને પળી-
યાંરૂપ કરવાનું સાધન.

પલિતમ્ભવિષ્ણુ ત્રિ૦ પળીયાંવાળો ન હોય
તે, પળીયાંવાળો થનાર.

પલિતમ્ભાચુક ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.

પલિતિન્ ત્રિ૦ પળીયાંવાળું, વૃદ્ધ.

પલ્લય ત્રિ૦ ઉત્તમ.

પલ્લયવર્ચસ ત્રિ૦ ઉત્તમ તેજવાળું.

પલ્લયક પુ૦ પર્યટક ભુઓ.

પલ્લયન ન૦ ધોડાનું નિન, પલાણ.

પલ્યાણ

૧૭

પવનેશ્વર

પલ્યાણ નં ઉપરના અર્થ.

પલ્યુલ્લુ તું ઉમં સં સેટ્ છેદવું, કાપવું,
પવિત્ર કરવું.

પલ્યૂલ્લુ તું ઉમં સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.

પલ્લ્ ભ્વાં પં સં સેટ્ ગમન કરવું, જવું.

પલ્લ પું અનાજ ભરવાનું એક જાતનું ખાત્ર,
રોપણો વગેરે.પલ્લ પું નં ક્ષુદ્ર જલાશય-નાનું તળાવ,
ખાખોચીયું.પલ્લવ પું નં નવું પાંદડું, કુંપળ, નવાં
કુંપળવાળી શાખા, વિસ્તાર, લાખનો
રંગ, ખળ, અલતનો રંગ, વલય, શાખા
વગેરેના સાંધાના પાંદડાનો સમુદાય, ડાળ,
સંગાર, શણગાર, અપલતા, સ્ત્રીપુરુષનો
પ્રેમ, વન, જંગલ.પલ્લવક પું એક જાતનું માછલું, વેશ્યાનો
પતિ, આસોપાલવનું ઝાડ.

પલ્લવક પું નં નવું પાંદડું, કુંપળ.

પલ્લવદ્રુ પું આસોપાલવનું ઝાડ.

પલ્લવદ્રુમ પું ઉપરનો અર્થ.

પલ્લવાકુર પું શાખા, ડાળ.

પલ્લવાદ પું હરણ, મૃગ.

પલ્લવાદી સ્ત્રીં હરણી, મૃગલ્લી.

પલ્લવાધાર પું શાખા, ડાળ.

પલ્લવાલ્લ પું કામદેવ.

પલ્લવિક ત્રિં કામી.

પલ્લવિત ત્રિં નવાં પાંદડાંવાળું, વિસ્તાર-
વાળું, લાખથી રંગેલું.

પલ્લવિત પું લાખનો રંગ.

પલ્લવિન્ પું વૃક્ષ.

પલ્લિ સ્ત્રીં ક્ષુદ્ર ગામ, નાનું ગામડું, જુપડી,
ઘર, એક જાતનું શહેર, ગરોળી.

પલ્લિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

પલ્લિવાહુ પું એક જાતનું ધાસ.

પલ્લી સ્ત્રીં પલ્લિ જુઓ.

પલ્લલ નં ક્ષુદ્ર જલાશય, નાનું તળાવ,
ખાખોચીયું.

પલ્લલાવાસ પું કાચખો.

પલ્લ પું વાયુ, સુપડાથી ઝાટકવું.

પલ્લ નં ગાયનું જાણુ.

પલ્લન પું વાયુ, વિષજી, તે નામે એક વર્ષ,
પ્રયત્ન.પલ્લન નં સુપડાથી ઝાટકવું, કુંભારનો
નીમાડો, પાણી.

પલ્લન ત્રિં પવિત્ર, સ્વચ્છ.

પલ્લનતનય પું હનુમાન, ભીમસેન.

પલ્લનપ્રભવ પું હનુમાન, ભીમસેન, અગ્નિ.

પલ્લનવિજય પું તે નામે એક ગ્રંથ-જેમાં
આસોન્દ્રીસની ગતિ ઉપરથી શુભ-અશુભ
જણાવેલ છે.પલ્લનવ્યાધિ પું યાદવ-ક્ષત્રિય ઉદ્ધવ, વા-
યુનો રોગ-વાધ.પલ્લનવ્યાધિ ત્રિં વાયુના રોગવાળું-વાયવ,
ફેફસાના રોગવાળું.

પલ્લનસુત પું હનુમાન, ભીમસેન.

પલ્લનાત્મજ પું હનુમાન, ભીમસેન, અગ્નિ.

પલ્લનામ્બુજ પું એક જાતનું ઝાડ-પદ્મફલ.

પલ્લનાલ પું એક જાતનું અનાજ.

પલ્લનાશ પું સર્પ.

પલ્લનાશ ત્રિં વાયુનું ભક્ષણ કરનાર.

પલ્લનાશન પું સર્પ.

પલ્લનાશન ત્રિં વાયુનું ભક્ષણ કરનાર.

પલ્લનાશનાશ પું ગરૂડ, મોરપક્ષી.

પલ્લનાશનાશી સ્ત્રીં ગરૂડ પક્ષિણી, મોર
પક્ષિણી.

પલ્લનાશની સ્ત્રીં સાપેણુ.

પલ્લનાશી સ્ત્રીં સાપેણુ.

પલ્લનાહત ત્રિં વાયુએ હલાયેલ, વાયુના
રોગથી હણાયેલ.

પલ્લનેશ્વર નં કાશીમાં આવેલું શિવલિંગ.

પવનેષ્ટ

૧૮

પશુતા

પવનેષ્ટ પુઁ મહાનિષ એક જાતના સ્ત્રી-પુ-
રુષનું ઝાડ.

પવમાન પુઁ વાયુ, ગાર્હપત્ય અગ્નિ, સોમ.

પવમાન ત્રિઁ પવિત્ર કરતું.

પવમાનાત્મજ પુઁ એક યજ્ઞિય અગ્નિ.

પવષ્ટુરિક પુઁ તે નામે એક ઋષિ.

પવાકા સ્ત્રીઁ વંટેળીયો.

પવિ પુઁ ઈન્દ્રનું વજ્ર.

પવિ સ્ત્રીઁ વાણી.

પવિત્ર ત્રિઁ પવિત્ર, પવિત્ર કરેલ, શુદ્ધ કરેલ.

પવિતવ્ય ત્રિઁ શુદ્ધ કરવા યોગ્ય, પવિત્ર
કરવા યોગ્ય.

પવિત્ર નઁ મરી.

પવિત્ત ત્રિઁ પવિત્ર કરનાર, શુદ્ધ કરનાર.

પવિત્ર પુઁ નઁ ઘીનો સંસ્કાર કરનારા બે
દર્ભ, અનામિકા આંગળીમાં પહેરવાની
દર્ભની વીંટી-પવિત્ર, જનોઠ, વિષ્ણુ, અ-
ર્ધનું ઉપકરણ, ઘી, મધ.

પવિત્ર નઁ વરસવું, વૃષ્ટિ, તાંબું, પાણી,
ધર્મણ, ધસવું તે.

પવિત્ર પુઁ તલનું ઝાડ, 'પુત્રજીવ' નામે વૃક્ષ.

પવિત્ર ત્રિઁ વ્રત-શૌચ-પવિત્રતા વગેરેથી
પવિત્ર-શુદ્ધ.

પવિત્રક પુઁ પવિત્ર જુઓ, પીપળાનું ઝાડ,
ઉંખરાનું ઝાડ, દર્ભ, દમનક વૃક્ષ.

પવિત્રક નઁ માછલાં પકડવાની જાળ.

પવિત્રતા સ્ત્રીઁ પવિત્રપણું, શુદ્ધપણું.

પવિત્રત્વ નઁ ઉપરના અર્થ.

પવિત્રધાન્ય નઁ જવ.

પવિત્રા સ્ત્રીઁ તુલસી, તે નામે એક નદી,
હળદર, પીપરનું ઝાડ.

પવિત્રારોપણ નઁ વિષ્ણુ વગેરે દેવને ઉદેશી
જનોઠ આપવી તે.

પવિત્રારોહણ નઁ ઉપરના અર્થ.

પવિચિત્ર ત્રિઁ પવિત્ર કરેલ, શુદ્ધ કરેલ.

પવિત્રીકરણ નઁ પવિત્ર કરવું, શુદ્ધ કરવું.

પવિત્રીકૃત ત્રિઁ પવિત્ર કરેલ, શુદ્ધ કરેલ.

પવિત્રીભવન નઁ પવિત્ર થવું, શુદ્ધ થવું.

પવિત્રીભાવ પુઁ ઉપરના અર્થ.

પવિત્રીભૂત ત્રિઁ પવિત્ર થયેલ, શુદ્ધ થયેલ.

પવિન્દ પુઁ તે નામે એક ઋષિ.

પવીત્ત ત્રિઁ પવિત્ર કરનાર, શુદ્ધ કરનાર.

પવીનસ પુઁ શર્ભને ઉપદ્રવ કરનાર એક
અસુર.

પવીર નઁ આયુધ, હથિઆર, વજ્ર, ફાલ
જુઓ.

પવીરવ પુઁ વજ્રનો શબ્દ.

પવ્ય ત્રિઁ પવિત્ર કરવા યોગ્ય, શુદ્ધ કરવા
યોગ્ય, યજ્ઞપાત્ર વગેરે.

પશ્વ ભ્વાઁ ઝમઁ સઁ સેટ્ આધ કરવો, હ-
રકત કરવી, હણવું.

પશ્વ ત્રુઁ ઝમઁ સઁ સેટ્ સ્પર્શ કરવો,
અડકવું, ગમન, જવું.

પશ્વ ત્રુઁ ઝમઁ સઁ સેટ્ આંધવું, કેદ કરવું.

પશ્વત્ર્ય ત્રિઁ પશુના હિતનું પશુસંબંધી.

પશુ પુઁ રેવાટી અને પૂછડાવાળું પ્રાણી-
પશુ, પ્રમથ, દેવ, હરકોઈ પ્રાણી, બકરો,
એક પ્રકારનો યત્ર, યત્રીય ઉંખરો, તંત્ર-
પ્રસિદ્ધ સાધકોનો એક ભાવ, શૈવાગમ-
પ્રસિદ્ધ જીવાત્મા, અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ.

પશુ અઘ્યઁ દેખવું, જોવું.

પશુકલ્પ પુઁ યત્રના પશુનું સંસ્કારાદિ કર્મ.

પશુક્રિયા સ્ત્રીઁ મૈથુન.

પશુગાયત્રી સ્ત્રીઁ યત્રમાં હણવાના પશુના
કાનમાં કહેવાનો એક મંત્ર.

પશુઘાત પુઁ પશુનો વધ.

પશુચર્યા સ્ત્રીઁ પશુના જેવો નિર્લજ્જ
આચાર.

પશુતત્ત્વ નઁ અનેકને ઉદેશી એક જાતના
એક પશુનું ગ્રહણ, પશુને સ્વાધીન, પ-
શુકલ્પ.

પશુતા સ્ત્રીઁ પશુપણું.

પશુત્વ

૯૨

પદ્મચત્ર

પશુત્વ નં પશુપણું.

પશુદ ત્રિં પશુનું દાન કરનાર, પશુ આપનાર.

પશુદાં લીં કાર્તિક સ્વામીની અનુચર એક માતૃકા.

પશુદેવતા લીં પશુની અધિષ્ઠાયક દેવતા, જેને પશુ આપવાનો હોય તે દેવ.

પશુધર્મ પું યથેષ્ટ મૈથુન વગેરેના સેવનરૂપ પશુ સમાન ધર્મ—જગદીપણું.

પશુનાથ પું શિવ, પશુઓનો સ્વામી.

પશુપ પું શિવ.

પશુપ ત્રિં પશુઓને પાળનાર, પશુઓનો સ્વામી.

પશુપતિ પું શિવ, યજુર્વેદની કર્મકાંડ-પદ્ધતિ બનાવનાર એક પંડિત, ઔષધિ.

પશુપતિ ત્રિં પશુપાલક, પશુઓનો સ્વામી.

પશુપલ્લવ નં એક જાતની મોથ-કૈવર્તીમુસ્તક

પશુપાલ ત્રિં પશુઓ પાળનાર, પશુઓનું રક્ષણ કરનાર.

પશુપાલક ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પશુપાલન નં પશુઓ પાળવાં, પશુઓનું રક્ષણ કરવું.

પશુપાશ પું પશુરૂપ જીવોનો બંધ.

પશુપાશક પું તે નામે એક રતિબંધ.

પશુપ્રેરણ નં પશુને હાંકવું તે.

પશુપ્રેરણા લીં ઉપરનો અર્થ.

પશુમત્ ત્રિં પશુઓવાળું.

પશુમારમ્ અવ્યં પશુની પેડે મારીને.

પશુમોહનિકા લીં લતા, વેલ, કઢી જીવો.

પશુયાગ પું તે નામે એક યાગ.

પશુરજ્જુ લીં પશુને બાંધવાની દોરી.

પશુરાજ પું સિંહ.

પશુરાજ પું સિંહ.

પશુરાજી લીં સિંહણ.

પશુચર્ચન નં પશુને યુષ્ટ કરનાર અમુક વ્યાપાર.

પશુપ પું પશુઓમાં રહેનાર દૂધ વગેરે.

પશુસતિ ત્રિં પશુનું દાન કરનાર, પશુ આપનાર.

પશુસમાગ્નાયિક ત્રિં પશુયાગ સંબંધી મંત્ર વગેરે.

પશુસમ્ભવ ત્રિં પશુમાંથી ઉત્પન્ન થનાર દૂધ વગેરે.

પશુહરીતકી લીં આપ્રાતકનું ફળ.

પશુહવ્ય નં પશુયાગ.

પશ્વા અવ્યં પછી, પાછળથી, છેવટે, છેલ્લે, તે પછી.

પશ્ચાત્ અવ્યં ઉપરના અર્થ.

પશ્ચાત્તાત્ અવ્યં પશ્ચા જીવો.

પશ્ચાત્તાપ પું કરેલા કર્મને અયોગ્ય માની શોક કરવો તે, પરતાવો.

પશ્ચાત્તાપિન્ ત્રિં પરતાવો કરનાર.

પશ્ચાર્દ્ર પું પાછળનો અર્ધ ભાગ.

પશ્ચિમ ત્રિં પાછળનું, પાછળ હોનાર-થનાર, છેવટનું, છેલ્લું.

પશ્ચિમરાત્ર પું રાત્રિનો પાછળનો ભાગ, પાછલી રાત.

પશ્ચિમરાત્રિ લીં પાછલી રાત.

પશ્ચિમા લીં પશ્ચિમ દિશા.

પશ્ચિમાનૂપક પું તે નામે એક રાજ.

પશ્ચિમોત્તરા લીં પશ્ચિમ અને ઉત્તરની વચ્ચેની દિશા-વાયુકોણ.

પશ્ય ત્રિં યથોક્ત જોનાર, યોગ્ય જોનાર.

પશ્ય અવ્યં પ્રશંસા તથા વિસ્મય અર્થમાં વપરાય છે.

પદ્યત્ ત્રિં દેખવું, જોવું.

પદ્યતોહર ત્રિં સૌના દેખતાં-આંખ આંજીને ચોરનાર-એક જાતનો ચોર.

પદ્યન્તી લીં દેખતી, જોતી લી, એક જાતની વાણી.

પદ્મચન નં એક જાતનો યાગ.

પદ્મચન્ન નં પશુઓને નીકળવાનું મંત્ર.

પશ્વવદાન

૧૦૦

પાંસુકૂલ

પશ્વવદાન નં પશુઓના અમુક અમુક અંગનું છેદન.

પશ્વાચાર પું તંત્રપ્રસિદ્ધ એક આચાર, પશુઓનો આચાર.

પશ્વિજ્યા સ્ત્રીં એક પશુયાગ.

પશ્વિષ્ટકા સ્ત્રીં અશ્વિયયનાર્થે ઈષ્ટકાભેદ.

પશ્વિષ્ટિ સ્ત્રીં પશુયાગના અંગરૂપ એક ઈષ્ટિ.

પશ્વેકાદશિની સ્ત્રીં અગ્નીઆર પશુઓથી સાધ્ય એક યજ્ઞ.

પશ્વ ભાં ૩૦ સં સેટ્ હરકત કરવી, હણવું.

પશ્વ તું ૩૦ સં સેટ્ સ્પર્શ કરવો, જવું.

પશ્વ તું ૩૦ સં સેટ્ આંધવું, કેદ કરવું.

પશ્વવાહ પું પાંચ વર્ષનો ભાર ઉંચકી શકે તેવો યજ્ઞ.

પશ્વોદી સ્ત્રીં પાંચ વર્ષની ગાય.

પંસ તું ૩૦ સં સેટ્ નાશ કરવો, નાશ પમાડવું.

પસ ભાં ૩૦ સં સેટ્ હરકત કરવી, હણવું.

પસ તું ૩૦ સં સેટ્ અડકવું, જવું.

પસ તું ૩૦ સં સેટ્ આંધવું, કેદ કરવું.

પસસ્ નં રાષ્ટ્ર, દેશ.

પસ્ત્ય નં ઘર.

પસ્ત્યાવત્ ત્રિં ધરવાળું.

પસ્પદા પું શાસ્ત્રના આરંભનું સમર્થન કરનાર-ઉપોદ્ધાત, સંદર્ભ-ગ્રંથભેદ.

પન્હવ પું દાઢી-મૂંછ રાખનાર એક મ્લેચ્છ જાતિ.

પન્હિકા સ્ત્રીં દારિદ્ર્યક્ષી નામે વનરપતિ.

પા ભાં ૫૦ સં અનિટ્ પાન કરવું, પીવું.

પા અદાં ૫૦ સં અનિટ્ રક્ષણ કરવું.

પા ત્રિં પીનાર, રક્ષણ કરનાર.

પાંશન ત્રિં દૂધક, દુધ કરનાર, દૂધણ આપનાર.

પાંશવ પું એક જાતનું કવણ.

પાંશવ્ય ત્રિં ધૂળથી હોનાર-થનાર.

પાંશુ પું ધૂળ, અનાજ વગેરે માટેનું ખા-

તર, પીતપાપડો, એક જાતનું કપૂર, રૂદ્રભેદ. પાંશુકા સ્ત્રીં અટકાવવાળી સ્ત્રી, એક જાતની સુગંધી ઔષધિ.

પાંશુકાસીસ નં હીરાકસી.

પાંશુકુલી સ્ત્રીં રાજમાર્ગ.

પાંશુકૂલ નં નામ વગરનો કાંઈ દસ્તાવેજ.

પાંશુક્ષાર નં ક્ષારકવણ.

પાંશુચત્વર પું વરસાદનો કરો.

પાંશુચન્દન પું શિવ.

પાંશુચામર પું તંબુ, દૂર્વાકિત કટીતટ, વહાંપક, પ્રશંસા, ધૂળનો ઢગ.

પાંશુજ નં એક જાતનું કવણ.

પાંશુપત્ર નં 'વાસ્તુક' નામનું એક શાક.

પાંશુમવ નં એક જાતનું કવણ.

પાંશુમર્દન પું ક્યારો, ક્યારાડપ એક જાતનું ખેતર.

પાંશુર પું લૂલો, લંગડો, ડાંસ, મચ્છર.

પાંશુરાગિણી સ્ત્રીં 'મહામેદા' નામે વનરપતિ.

પાંશુરાપૂ નં તે નામે એક દેશ.

પાંશુલ ત્રિં ધૂળવાળું, અભિચારી, દુષ્ટ, પાપી.

પાંશુલ પું મહાદેવ, અભિચારી પુરૂષ, શિવનું એક અસ્ત્ર, ખાટલાનો એક ભાગ. એક ઝાડ.

પાંશુલા સ્ત્રીં પૃથ્વી, અભિચારિણી સ્ત્રી, અટકાવવાળી સ્ત્રી.

પાંશુવ પું લૂલો, લંગડો.

પાંશુવર્ષ પું ધૂળનો વરસાદ.

પાંસન ત્રિં પાંશન જુઓ.

પાંસવ પું પાંશવ જુઓ.

પાંસવ્ય ત્રિં પાંશવ્ય ત્રિં જુઓ.

પાંસુ પું પાંશુ જુઓ.

પાંસુકા સ્ત્રીં પાંશુકા જુઓ.

પાંસુકાસીસ નં પાંસુકાસીસ જુઓ.

પાંસુકુલી સ્ત્રીં પાંસુકુલી જુઓ.

પાંસુકૂલ નં પાંસુકૂલ જુઓ.

પાંસુક્ષાર

૧૦૧

પાકુક

પાંસુક્ષાર નં પાંસુક્ષાર ભુઓ.
 પાંસુચત્વર પું પાંસુચત્વર ભુઓ.
 પાંસુચન્દન પું શિવ.
 પાંસુચામર પું પાંસુચામર ભુઓ.
 પાંસુજ નં પાંસુજ ભુઓ.
 પાંસુપત્ર નં પાંસુપત્ર ભુઓ.
 પાંસુભવ નં પાંસુભવ ભુઓ.
 પાંસુમર્દન પું પાંસુમર્દન ભુઓ.
 પાંસુર પું પાંસુર ભુઓ.
 પાંસુરાગિણી સ્ત્રીં પાંસુરાગિણી ભુઓ.
 પાંસુરાટ્ટ્રં નં પાંસુરાટ્ટ્રં ભુઓ.
 પાંસુલ ત્રિં પાંસુલ ત્રિં ભુઓ.
 પાંસુલ પું પાંસુલ પું ભુઓ.
 પાંસુલા સ્ત્રીં પાંસુલા ભુઓ.
 પાંસુવ પું પાંસુવ ભુઓ.
 પાંસુવર્ષ પું પાંસુવર્ષ ભુઓ.
 પાક પું રસોઈ કરવી, રાંધવું, રસોઈ, ધા-
 વણું આગક, વૃક્ષવસ્થાથી કેશ વગેરેની
 પકવતા-ધોળાશ, ધુવડ પક્ષી, રાષ્ટ્રભંગ,
 તે નામે એક દૈત્ય,
 પાક ત્રિં પાકેલ, પકવ, પકવશુદ્ધિવાળું,
 થોડું, અડપ, ઉતમ, શ્રેષ્ઠ.
 પાકકૃષ્ણ પું એક જાતનું ઝાડ.
 પાકજ નં કાચ લવણ.
 પાકજ ત્રિં પાકથી થનાર, પરિપાકથી
 ઉત્પન્ન થનાર.
 પાકજ પું પરિણામ, જળનો રાગ.
 પાકત્રા અવ્યં પકવ શુદ્ધિવાળું.
 પાકદૂર્વા સ્ત્રીં પાકેલી દૂર્વા-ત્રો-ધાસ.
 પાકદ્વિપ્ પું ઇન્દ્ર.
 પાકપાત્ર નં રાંધવાનું વાસણ.
 પાકપુટી સ્ત્રીં કુંભારનો નીલાડો.
 પાકફલ નં ફલપાક વૃક્ષ.
 પાકભાજન નં રાંધવાનું વાસણ.
 પાકભાળડ નં ઉપરનો અર્ધ.
 પાકમત્સ્ય પું રાંધેલું માછલું, એક જાતનો

કીડો, સમુદ્રનું એક માછલું.
 પાકયજ્ઞ પું ચક્રપાકથી કર્તવ્ય એક યજ્ઞ,
 નાનો યજ્ઞ, ઉતમ યજ્ઞ.
 પાકયજ્ઞિક પું પાકયજ્ઞના વ્યાખ્યાનરૂપ
 એક ગ્રંથ.
 પાકયજ્ઞિક ત્રિં પાકયજ્ઞમાં હોનાર-થનાર.
 પાકયજ્ઞિય ત્રિં પાકયજ્ઞને યોગ્ય.
 પાકરજ્જન નં તેજપત્ર-તમાલપત્ર.
 પાકરુ ત્રિં મોડું પાકવાથી પડેલ ક્ષત,
 અત્રપાકનાશક અગ્નિની મંદતા.
 પાકલ નં કુટ્ટ ઔષધિ.
 પાકલ પું અગ્નિ, વાયુ, હાથીનો તાવ,
 ખોધનદ્રવ્ય, ચિત્રક વૃક્ષ.
 પાકલ ત્રિં પાકલાવનાર, રસોઈ આણનાર.
 પાકલિ સ્ત્રીં રોહિણી નામે વૃક્ષ.
 પાકલી સ્ત્રીં 'કર્કોટી' વૃક્ષ.
 પાકશાલા સ્ત્રીં રાંધવાનું ઘર, રસોડું.
 પાકશાસન પું ઇન્દ્ર.
 પાકશાસનિ પું ઇન્દ્રનો પુત્ર વૈજયંત,
 અર્જુન, વાહી વાનર.
 પાકશુક્લા સ્ત્રીં ખડી, ચોક.
 કાકસંસ્થ પું પાકસાધ્ય એક યજ્ઞ.
 પાકસુત્વત્ પું પરિપકવ મનથી સોમા-
 ભિષવ કરનાર યજ્ઞમાન.
 પાકસ્થાન નં પાકશાલા ભુઓ.
 પાકા સ્ત્રીં ધાવણી છોકરી, આળા.
 પાકારિ પું ધોળું સોનું, ઇન્દ્ર.
 પાકિન્ ત્રિં પાક કરનાર, રાંધનાર, રસોઈ
 કરનાર, પાકવાળું.
 પાકિમ ત્રિં પાકથી બનેલ, પાકથી તૈયાર
 થયેલ.
 પાકિમન્ પું પરિપકવતા, પરિણત શુદ્ધિપાણું,
 પાકપણું, અલ્પપણું, ઉતમપણું.
 પાકુ ત્રિં પાક કરનાર, રાંધનાર, રસોઈ
 કરનાર.
 પાકુક ત્રિં ઉપરના અર્ધ.

પાક્ય

૧૦૨

પાકટ

પાક્ય ત્રિ० પકાવવા યોગ્ય, રાંધવા યોગ્ય,
પાકથી સાધ્ય, પાકના હિતનું.

પાક્ય ન० મિડકવણુ.

પાક્ય પુ० પાંશુલવણુ, જ્યખાર.

પાક્ષ ત્રિ० પક્ષનું, પક્ષસંગ્રંધી, પખવાડીયાનું,
પખવાડીયાસંગ્રંધી.

પાક્ષાયણ સ્ત્રી० પક્ષમાં હોનાર-થનાર, પ-
ખવાડીયાનું, પખવાડીયાનાં હોનાર-થનાર.

પાક્ષિક ત્રિ० પખવાડીયામાં હોનાર-થનાર,
પક્ષનું, પક્ષસંગ્રંધી, સંશયકોટીમાં હોનાર-
થનાર.

પાક્ષણ્ડ ત્રિ० પાખંડી, ઢોંગી, નારિતક.

પાગલ ત્રિ० ઉન્મત્ત, બેભાન, માંડુ.

પાઙ્કત ત્રિ० પંક્તિમાં હોનાર-થનાર, પં-
ક્તિ હંદવાળું.

પાઙ્કત્ય ત્રિ० પંક્તિને યોગ્ય.

પાઙ્કત્ય ત્રિ० પંક્તિમાં બેસવા યોગ્ય.

પાચક ત્રિ० પકવનાર, પાક કરનાર, રાં-
ધનાર, રસોઇ કરનાર, જેના ખાવાથી
અન્ન પાચન થઈ શકે તેનું ઔષધ વગેરે.

પાચક પુ० અગ્નિ, જઠરાગ્નિ, શરીરમાંની
પિત્ત ધાતુ, ચિત્રક વૃક્ષ.

પાચન ન० પાપનો નાશ કરનાર પ્રાયશ્ચિત્ત,
દોષપાચનનું સાધન દ્રવ્ય.

પાચન પુ० અગ્નિ, અમ્બરસ, ખાટો રસ,
રાતો એરડો, ચિત્રાનું ઝાડ.

પાચન ત્રિ० પકાવનાર, પચાવનાર, રાંધનાર.

પાચનક પુ० પાચન પુ० જુઓ.

પાચનક ન० ટંકણખાર.

પાચની સ્ત્રી० હરડે.

પાચલ ત્રિ० પકાવનાર, રાંધનાર, પાચન
કરનાર.

પાચલ પુ० રાંધવાનું દ્રવ્ય, અગ્નિ, વાયુ,
ચિત્રક વૃક્ષ.

પાચલ ન० રાંધવું, પકાવવું, પાચન કરવું.

પાચિ સ્ત્રી० રાંધવું, પકાવવું.

પાચિકા સ્ત્રી० ઉપરના અર્ધ, રાંધનારી,
રસોઇયણુ,

પાચી સ્ત્રી० એક જાતનો વેલો.

પાચ્ય ત્રિ० અવશ્ય પકાવવા યોગ્ય, અવશ્ય
રાંધવા યોગ્ય.

પાજસ્ ન० બળ,

પાજસ્ય ત્રિ० બળકર.

પાશ્વકપાલ ત્રિ० પાંચ કપાળસંગ્રંધી.

પાશ્વજન્ય પુ० વિષ્ણુનો શંખ, એક અગ્નિ.

પાશ્વજન્યધર પુ० વિષ્ણુ.

પાશ્વજન્યાયનિ ત્રિ० વિષ્ણુના પાંચજન્ય
શંખની સમીપનું.

પાશ્વદશ ત્રિ० અમાસ કે પુનેમને દિવસે
હોનાર-થનાર.

પાશ્વદશ્ય પુ० પંદર સામઘેની મંત્રોથી
પ્રકટ કરવા યોગ્ય, અલૌકિક અગ્નિ.

પાશ્વભૌતિક ત્રિ० આકાશ વગેરે પાંચ
મહાભૂતથી બનેલ.

પાશ્વયજ્ઞિક ત્રિ० પાંચ યજ્ઞનું, પાંચ યજ્ઞ
સંગ્રંધી.

પાશ્વયજ્ઞિક ન० પંચયજ્ઞનું કર્મ.

પાશ્વવર્ષિક ત્રિ० પાંચ વર્ષની વયનું.

પાશ્વશબ્દિક ત્રિ० પાંચ શબ્દથી બનેલ
કોઇ વાદ્ય.

પાશ્ચાર્થિક પુ० પાશુપત આગમ.

પાશ્ચાલ ત્રિ० પંચાલ દેશમાં હોનાર-થનાર.

પાશ્ચાલ ન० પ્રવૃત્ત તથા નિવૃત્ત શાસ્ત્ર.

પાશ્ચાલક ત્રિ० પંચાલ દેશનું, પંચાલ દેશ
સંગ્રંધી.

પાશ્ચાલિકા સ્ત્રી० પુતળી, ઢોંગલી.

પાશ્ચાલી સ્ત્રી० દ્રૌપદી, પંચાળદેશની સ્ત્રી.

પાદ્ અબ્યં પ્રભોધનના અર્ધમાં વપરાય છે.

પાટ ત્રિ० ચીરનાર, ફાડનાર.

પાટ પુ० પહોળાઈ.

પાટક ત્રિ० છેદનાર, ચીરનાર, ફાડનાર.

પાટક

૧૦૩

પાટીકુટ

પાટક પુઁ મહાકિષ્કુ, ચેત, કટકાન્તર,
પાસા ચલાવવા, મુડીનો નાશ, રોકતું,
રોકાણ, ગામનો એક ભાગ.

પાટચર પુઁ ચોર.

પાટન નઁ છેદવું, ફાડવું, ચીરવું.

પાટલ પુઁ ઘોળો મિશ્રલાલ રંગ, ગુલાબી રંગ.

પાટલ નઁ ગુલાબનું ફૂલ, એક જાતનું ધાન્ય
આગુધાન્ય.

પાટલ ત્રિઁ ગુલાબી રંગનું, ગુલાબી, ઘોળા
મિશ્ર લાલ રંગનું.

પાટલદ્રુમ પુઁ પુનાગ વૃક્ષ.

પાટલા સ્ત્રીઁ ગુલાબનો છોડ, રાતું લોધર,
દુર્ગા દેવી, પાડલ.

પાટલાપુષ્પ નઁ ગુલાબનું ફૂલ, રાતા લો-
ધરનું ફૂલ.

પાટલાપુષ્પસન્નિમ નઁ પદ્મકાષ્ઠ.

પાટલાવતી સ્ત્રીઁ તે નામે એક નદી,
દુર્ગા દેવી.

પાટલિ સ્ત્રીઁ પાડલ, ગુલાબનો છોડ, ઘન્ટ-
પાટલિ વૃક્ષ.

પાટલિક પુઁ ખીન્નતા ધર્મને જાણનાર.

પાટલિત ત્રિઁ ઘોળામિશ્ર લાલ કરેલ, ગુ-
લાબી કરેલ.

પાટલિપુત્ર નઁ તે નામે એક નગર-કુ-
સુમપુર.

પાટલિપુત્રક નઁ ઉપરનો અર્ધ.

પાટલી સ્ત્રીઁ પાટલિ જુઓ, કટલી વૃક્ષ,
મુષ્કય વૃક્ષ.

પાટલોપમ પુઁ ઘોળામિશ્ર લાલ રંગનો
એક મણિ.

પાટવ નઁ હોંશીઆરી, ચતુરાઇ, આરોગ્ય,
નીરોગીપણું.

પાટવ પુઁ વઁ પટુના વિદ્યાર્થી, ચતુરના શિષ્ય.

પાટવિક ત્રિઁ હોંશીઆર, ચતુર, ધૂતાઈ, ડગ.

પાટહિક ત્રિઁ દોલ વગાડનાર, નગાઈ
વગાડનાર.

પાટહિકા સ્ત્રીઁ ચણીડી.

પાટા સ્ત્રીઁ 'પાઠ, વનસ્પતિ.

પાટિત ત્રિઁ ચીરેલ, ફાડેલ.

પાટી સ્ત્રીઁ આલાવણ, પરિપાટી, અનુક્રમ,
ગુણાકાર વગેરેનો સ્પષ્ટ ક્રમ.

પાટીગણિત નઁ લીલાવતી વગેરે અંકશા-
સ્ત્રરૂપ ગણિતશાસ્ત્ર.

પાટીર પુઁ ચંદન, પટીર જુઓ.

પાટુપટ ત્રિઁ ચીરનાર, ફાડનાર.

પાટ્ય ત્રિઁ ચીરવા યોગ્ય, ફાડવા યોગ્ય.

પાટ્ય નઁ એક જાતનું શાક, -પદશાક.

પાઠ પુઁ શાસ્ત્ર વગેરેનો અભ્યાસ, ભણવું,
ભણાવવું.

પાઠક ત્રિઁ ભણનાર, ભણાવનાર, પુરા-
ણાદિ વાંચનાર.

પાઠચ્છેદ પુઁ પાડનો વિચ્છેદ, પાડ પડનો,
ભણાવામાં ત્રુટિ, છંદમાં વિરામ સ્થળ.

પાઠન નઁ ભણાવવું.

પાઠન ત્રિઁ ભણાવનાર.

પાઠના સ્ત્રીઁ ભણાવવું.

પાઠમૂ સ્ત્રીઁ પાઠશાળા, નિશાળ, ભણવાનું
સ્થળ.

પાઠમજ્જરી સ્ત્રીઁ મેના પક્ષી.

પાઠવત્ ત્રિઁ પાઠવાળું, ભણવાવાળું, ભણેલ.

પાઠશાલા સ્ત્રીઁ નિશાળ, ભણવાનું સ્થાન.

પાઠશાલિન્ ત્રિઁ પાઠવત્ જુઓ.

પાઠશાલિની સ્ત્રીઁ મેના પક્ષી.

પાઠા સ્ત્રીઁ તે નામે એક વનસ્પતિ-વિદ્વર્ણી

પાઠાચર્ચૂર્ણ નઁ વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક દવા.

પાઠાન પુઁ ગુણ, એક જાતનું માછલું.

પાઠિ પુઁ પાઠીન જુઓ.

પાઠિકા સ્ત્રીઁ પાઠ વનસ્પતિ, ભણનારી સ્ત્રી.

પાઠિત ત્રિઁ ભણાવેલ.

પાઠિન્ ત્રિઁ ભણાવનાર.

પાઠિન્ પુઁ ચિત્રાનું ઝાડ.

પાઠીકુટ પુઁ ચિત્રાનું ઝાડ.

પાઠીન

૧૦૪

પાણિહોમ

પાઠીન પુઁ એક જાતનું માછલું, યુગળનું ઝાડ.

પાઠીન ત્રિં ભણાવનાર, ભણનાર.

પાઠેય ત્રિં પાઠાવનસ્પતિમાં હોનાર-થનાર.

પાઠ્ય ત્રિં ભણવા યોગ્ય, ભણાવવા યોગ્ય.

પાઠિની સ્ત્રીં માઠીનું વાસણ.

પાણ પુઁ વ્યવહાર, પણ કરવું, હોડ યકવી, સમય, હાથ.

પાણિ પુઁ હાથ, કુલિક વૃક્ષ.

પાણિ સ્ત્રીં હાટ, દુકાન, અગાર.

પાણિક ત્રિં પણથી ખરીદેલ.

પાણિકચ્છપિકા સ્ત્રીં 'કૂર્મમુદ્રા' કાવ્યખાના આકારની એક મુદ્રા.

પાણિકર્મન્ પુઁ મહાદેવ.

પાણિકર્મન્ ત્રિં એ હાથ વડે વગાડનાર.

પાણિકા સ્ત્રીં કાર્તિક સ્વામીની અનુચર એક માતૃકા, એક જાતની કડછી.

પાણિકૂર્ચા સ્ત્રીં કાર્તિકસ્વામીની અનુચર માતૃકા.

પાણિખાત નં તે નામે એક તીર્થ.

પાણિગૃહીત ત્રિં પાણિ ગ્રહણ કરેલ, લગ્ન કરેલ.

પાણિગૃહીતી સ્ત્રીં જેની સાથે વિધિપૂર્વક લગ્ન કર્યું હોય તે સંજ્ઞાતીય સ્ત્રી.

પાણિગ્રહ પુઁ વિવાહ, લગ્ન.

પાણિગ્રહણ નં ઉપરના અર્થ.

પાણિગ્રહણિક ત્રિં વિવાહના અંગરૂપ મંત્ર.

પાણિગ્રહીત પુઁ પતિ, ભરથાર, પરણનાર, પતિ.

પાણિગ્રાહ પુઁ ઉપરના અર્થ.

પાણિઘ ત્રિં હાથની તાળી વગાડનાર, હાથની થાપી વડે નરદ્વાં વગાડનાર કારીગર.

પાણિઘાત પુઁ હાથ ઠોકનાર, લપડાક મારનાર, હાથ ઠોકવો તે.

પાણિઘ ત્રિં હાથની તાળી ખગવનાર, હાથવડે નરદ્વાં વગાડનાર, કારીગર.

પાણિચાપલ્ય નં હાથની ચપળતા.

પાણિજ પુઁ નખ.

પાણિતલ નં હથેળી, એ તોલાનું વજન.

પાણિધર્મ પુઁ પાણિઅણરૂપ ધર્મ, વિવાહ.

પાણિન પુઁ પાણિનિ મુનિ.

પાણિનિ પુઁ પાણિનિ મુનિ.

પાણિનીય ત્રિં પાણિનિ મુનિમાં ભક્તિ-વાળું, પાણિનિ મુનિએ જાણેલ, પાણિનિ મુનિએ રચેલ-કહેલ.

પાણિન્ધમ ત્રિં હાથ ઠોકનાર, હાથથી વગાડનાર, હાથ તપાવનાર.

પાણિન્ધય ત્રિં ઉપરના અર્થ, હાથથી પીનાર.

પાણિપાદ નં એ હાથ અને જે પગ.

પાણિપાદવત્ ત્રિં હાથ પગવાળું.

પાણિપીડન નં વિવાહ, એક ખીજના હાથનું મર્દન.

પાણિવન્ધ પુઁ વિવાહ, લગ્ન.

પાણિમુજ્ પુઁ ઉંચરાનું ઝાડ.

પાણિમુજ્ ત્રિં હાથવડે ભોજન કરનાર.

પાણિમર્દ પુઁ કરમર્દ વૃક્ષ, કરમદાનું ઝાડ, હાથ મચડવો.

પાણિમર્દ ત્રિં હાથ મચડનાર.

પાણિમર્દક પુઁ પાણિમર્દ પુઁ ભુજો.

પાણિમર્દક ત્રિં પાણિમર્દ ત્રિં ભુજો.

પાણિમુક્ત નં હાથવડે ફેંકાતું અસ્ત્ર.

પાણિમુક્ત ત્રિં હાથવડે મૂકેલ-છોડેલ.

પાણિમુલ્ક પુઁ પિતૃદેવ.

પાણિરુહ પુઁ નખ.

પાણિવાદ ત્રિં હાથ ઠોકનાર, હાથ વડે વગાડનાર.

પાણિવાદક ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પાણિસર્ગ્યા સ્ત્રીં દોરડું, દોરી.

પાણિસ્થ ત્રિં હાથમાં રહેનાર.

પાણિસ્વાનક ત્રિં હાથવડે તાલ આપનાર, હાથની તાળી ખગવનાર.

પાણિહોમ પુઁ સુપાત્ર આલણના હાથમાં કરવાનો હોમ.

પાણીતક

૧૦૧

પાણ્ડુલિપિ

પાણીતક પુ. કાર્તિકે સ્વામીની અનુચર
માતૃકા.

પાણીકરણ ન. વિવાહ, લગ્ન.

પાણ્ડુ ત્રિ. પાણ્ડુ જીઓ.

પાણ્ડર પુ. મરવાનું ઝાડ, ઘોળો રંગ.

પાણ્ડર ત્રિ. ઘોળું, ઘોળા રંગનું.

પાણ્ડર ન. મોગરાનું ફૂલ, ગેડ.

પાણ્ડરપુષ્પિકા સ્ત્રી. શીતલાવૃક્ષ નામે ઝાડ.

પાણ્ડવ પુ. પાંડુ રાજાનો પુત્ર યુધિષ્ઠિર વગેરે.

પાણ્ડવામીલ પુ. શ્રીકૃષ્ણ.

પાણ્ડવાયન પુ. શ્રીકૃષ્ણ.

પાણ્ડવાયન ન. શ્રીકૃષ્ણ.

પાણ્ડવી સ્ત્રી. પાંડુરાજાની પત્ની કુંતી
તથા માદ્રી.

પાણ્ડવીય ત્રિ. પાંડવોનું, પાંડવો સંબંધી.

પાણ્ડવેય પુ. પાંચ પાંડવોમાંનો કોઈ એક.

પાણ્ડાર પુ. પંડોનો પુત્ર.

પાણ્ડિત્ય ન. પંડિતાઈ, પંડિતપણું, પંડિ-
તનું કામ.

પાણ્ડુ પુ. ઘોળો પીળો રંગ, ફીક્કો રંગ,
પાંડવોનો પિતા પાંડુ રાજા, ઘોળો રંગ,
તે નામે એક નાગ, ઘોળો હાથી, તે નામે
રોગ, કમળો એક જાતની છુપ વનસ્પતિ,
પટોલ વૃક્ષ, તે નામે એક દેશ, તે દેશનો
રાજા, કકુ, કચુતર.

પાણ્ડુ ત્રિ. ઘોળું પીળું, ઘોળા રંગનું,
પાંડુ-કમળાના રોગવાળું.

પાણ્ડક પુ. પાંડુ દેશ, પાંડુ રાજા, પાંડુ
દેશનો રાજા, ઘોળો રંગ.

પાણ્ડકાન્ડક પુ. અધાડો વનસ્પતિ.

પાણ્ડકાન્ડલ પુ. રાજાને યોગ્ય કામળ-
શાલ, એક જાતનો પત્થર.

પાણ્ડકાન્ડલિન્ ત્રિ. રાજાને યોગ્ય કામળ-
શાલવાળું, રાજાને યોગ્ય કામળથી ઢં-
કાયલો રથ.

પાણ્ડકર્મન્ ન. વૈદ્યપ્રસિદ્ધ વણને લગતી

એક ચિકિત્સા.

પાણ્ડુકિન્ ત્રિ. પાંડુ રોગવાળું, કમળાના
રોગવાળું.

પાણ્ડુતરુ પુ. ધન્વજ-ધાવડીનું ઝાડ.

પાણ્ડુતીર્થ ન. તેનામે એક તીર્થ.

પાણ્ડુનાગ પુ. પુનાગ વૃક્ષ, ઘોળો હાથી,
ઘોળો સર્પ.

પાણ્ડુપુત્ર પુ. પાંચ પાંડવોમાંનો કોઈ એક.

પાણ્ડુપુત્રી સ્ત્રી. રેણુકા નામે એક મંધદ્રવ્ય.

પાણ્ડુપૃષ્ઠ ત્રિ. ઘોળી પીઠવાળું-જે એક
ખરાય લક્ષણવાળું ગણાય છે.

પાણ્ડુફલ પુ. પટોલ-પંડોળું.

પાણ્ડુફલા સ્ત્રી. ચીભડાનો વેલો.

પાણ્ડુભૂમ ત્રિ. ઘોળી જમીનવાળું.

પાણ્ડુભૂમિ સ્ત્રી. ઘોળી માટી, ખડી, ચોક.

પાણ્ડુમૃત્તિકા સ્ત્રી. ઘોળી માટી, ખડી, ચોક.

પાણ્ડુમૃદ્ સ્ત્રી. ઉપરના અર્થ.

પાણ્ડુર પુ. ઘોળો-પીળો મિશ્ર-રંગ કમ-
ળાનો રોગ.

પાણ્ડુર ન. 'શિત્ર' નામે એક રોગ-જેમાં
શરીરે ઘોળાં ચાહાં ધઈ જાય છે.

પાણ્ડુર ત્રિ. ઘોળા-પીળા મિશ્ર રંગવાળું,
ઘોળું.

પાણ્ડુરજ્ઞ પુ. એક જાતનું શાક.

પાણ્ડુરતા સ્ત્રી. ઘોળાશ, સફેતી, ઘોળા-
પીળા મિશ્ર રંગપણું.

પાણ્ડુરત્વ ન. ઉપરના અર્થ.

પાણ્ડુરદ્રુમ પુ. 'કુટજ' નામે એક વૃક્ષ.

પાણ્ડુરપૃષ્ઠ ત્રિ. પાણ્ડુપૃષ્ઠ જીઓ.

પાણ્ડુરફલી સ્ત્રી. એક જાતની છુપ વનસ્પતિ.

પાણ્ડુરા સ્ત્રી. માવળી વનસ્પતિ, ઘોળી
જીંદ, પીળી જીંદ.

પાણ્ડુરાગ પુ. 'દમનક' વૃક્ષ, ઘોળો રંગ,
ઘોળા પીળો રંગ.

પાણ્ડુરેશ્તુ પુ. ઘોળી શેલડી.

પાણ્ડુલિપિ સ્ત્રી. મુસદ્દો, ખરડો.

પાણ્ડુલેખ

૧૦૬

પાત્ય

પાણ્ડુલેખ પું ઉપરના અર્થ.
 પાણ્ડુલેખ્ય પું પાણ્ડુલિષિ જુઓ.
 પાણ્ડુલોમન ત્રિં ધોળા રંગાવાળું.
 પાણ્ડુલોમશ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 પાણ્ડુલોમશા સ્ત્રીં 'માવળી' નામે વનસ્પતિ.
 પાણ્ડુશર્કરા સ્ત્રીં જેમાં મૂત્રસાથે સાકર
 જેવા કકડા નીકળે છે તે મીઠા પ્રમેહ રોગ.
 પાણ્ડુશર્મિલા સ્ત્રીં દ્રૌપદી.
 પાણ્ડુસોપાક પું તે નામે એક સંકીર્ણ જાતિ.
 પાણ્ડ્ય ત્રિં પાંડુ નામના દેશમાં રહેનાર.
 પાણ્ડ્ય પું પાંડુ નામના દેશનો રાજા.
 પાણ્ડ્યવાટ પું પાંડુ નામના દેશમાં આ-
 વેક્ષી મોતીની એક ખાણ.
 પાન્ ત્રિં રક્ષણ કરતું, અચાવતું.
 પાત પું નક્ષત્ર મંડળનો અધિકારી એક
 દેવ, રાહુ, સૂર્ય સિવાયના ગ્રહોની ઉત્તર-
 દક્ષિણ ઉતરતી ગતિ, પડતું, આઘાત,
 અથડામણ.
 પાત ત્રિં રક્ષણ કરેલ, અચાવેલ, પડનાર,
 પતન પામનાર.
 પાતક ત્રિં પાડનાર, પતન કરનાર.
 પાતક નં પાપ, અનુપાતક.
 પાતકયોગ પું પાપનો રોગ.
 પાતકયોગિન્ ત્રિં પાપના યોગવાળું.
 પાતકિન્ ત્રિં પાપી.
 પાતકિ પું સૂર્યનો પુત્ર-શનિશ્વર, યમ,
 સુગ્રીવ, વૈવસ્વત મનુ.
 પાતકજલ નં પતંગજિએ પાણિનીય સૂત્ર
 ઉપર રચેલ મહાભાષ્ય, પતંગજિનું યોગ-
 શાસ્ત્ર.
 પાતકિન્ પું 'પતકિન્' શબ્દવાળો કોઈ
 અધ્યાય કે અનુવાક.
 પાતન ત્રિં પતન કરનાર, પાડનાર.
 પાતન નં પાડતું, નીચે લઈ જવું.
 પાતન્ય ત્રિં પડવાના સ્વભાવાળું.

પાતવ્ય ત્રિં પાન કરવા યોગ્ય, રક્ષણ યોગ્ય.
 પાતાલ નં ભુવનની નીચેનો ભાગ, સર્વ
 કરતાં નીચે રહેલું સ્થાન.
 પાતાલ પું વડવાનળ, ખાડો.
 પાતાલકેતુ પું તે નામે એક દાનવ.
 પાતાલગરુડી સ્ત્રીં તે નામે એક સતા.
 પાતાલનિલય પું પાતાળમાં રહેનાર-
 દૈત્ય-નાગ વગેરે.
 પાતાલનિવાસ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 પાતાલનિવાસ પું પાતાળમાં રહેલું તે.
 પાતાલનિવાસિન્ ત્રિં પાતાળમાં રહેનાર.
 પાતાલવાસિન્ ત્રિં પાતાળમાં રહેનાર.
 પાતાલવાસિની સ્ત્રીં નાગરવેલ.
 પાતાલૌકસ્ ત્રિં પાતાળમાં રહેનાર-દૈત્ય-
 નાગ વગેરે.
 પાતિ પું પ્રભુ, સ્વામી, પક્ષી.
 પાતિક પું શિશુમાર નામે જલચર.
 પાતિકી સ્ત્રીં શિશુમાર-માદા.
 પાતિત ત્રિં પાડેલ.
 પાતિન્ ત્રિં પડનાર.
 પાતિલી સ્ત્રીં માછલાં વગેરે પકડવાની
 એક જાળ, સ્ત્રી, એક જાતનું માટીનું
 વાસણ.
 પાતુક ત્રિં પડવાના સ્વભાવાળું.
 પાતુક પું પાણીનો લાકી, પ્રવાહ જુઓ.
 પાત્ ત્રિં રક્ષણ કરનાર, પાન કરનાર,
 પીનાર.
 પાત્ પું એક જાતનું ઘાસ, ગંધપત્ર.
 પાત્તા સ્ત્રીં રક્ષકપણું, પીનારપણું.
 પાતૃત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પાત્તિગણક નં સેના ગણનારનું કર્મ, સેના
 ગણનારપણું.
 પાત્નોવત્ પું 'પત્ની' એવા શબ્દવાળો અ-
 ધ્યાય કે અનુવાક.
 પાત્ય નં પતિપણું, માલિકી, સ્વામીત્વ.
 પાત્ય ત્રિં પાડવા યોગ્ય.

પાત્ર

૧૦૭

પાદ

પાત્ર નં પું પાત્ર, વાસણ.
 પાત્ર નં યત્નો સુત્રા, દાન આપવા યોગ્ય
 સુપાત્ર, જલાધારસ્થાન, રાગનો અમાત્ય,
 નાટકનું પાત્ર, માપ.
 પાત્રટ પું કર્પટ-ચીથરાની ગોદડી વગેરે.
 પાત્રટ ત્રિં દૃશ, દુર્બળ.
 પાત્રટીર પું યોગ્ય વ્યાપારયુક્ત મંત્રી, લો-
 દાનું પાત્ર, કાંસાનું પાત્ર, રૂપાનું પાત્ર,
 સિંધાન જુઓ, અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ,
 'પિત્તાશ' જુઓ, કાગડો, કંકપક્ષી.
 પાત્રટીરી સ્ત્રીં કાગડી, કંકપક્ષી.
 પાત્રતા સ્ત્રીં પાત્રપણું, સુપાત્રપણું, યોગ્યતા.
 પાત્રત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 પાત્રપાલ ત્રિં પાત્રનું રક્ષણ કરનાર.
 પાત્રપાલ પું તુલ્યષ્ટ જુઓ.
 પાત્રભૂત ત્રિં સુપાત્ર થયેલ, દાન વગેરે
 આપવા યોગ્ય થયેલ,
 પાત્રભૂત ત્રિં સેવક, નોકર.
 પાત્રશુદ્ધિ સ્ત્રીં નીચેનો શબ્દ જુઓ.
 પાત્રસંસ્કાર પું પાત્રશુદ્ધિ-માટી-જળ વ-
 ગેરથી પાત્ર શુદ્ધ કરતું તે.
 પાત્રાસાદન નં યત્નાં પાત્રોનું શાસ્ત્રોક્ત
 ક્રમ પ્રમાણે યજ્ઞસિદ્ધિ માટે સ્થાપન.
 પાત્રિક ત્રિં એક પાત્ર વચાપ તેનું ખેતર
 વગેરે, એક પાત્ર જેમાં સંભવે તે પાત્રને
 લઈ જનાર.
 પાત્રિકી સ્ત્રીં એક પાત્ર જેટલું જેમાં વચાપ
 તેથી ખેતરનો વિભાગ.
 પાત્રિન્ ત્રિં પાત્રવાળું.
 પાત્રિય ત્રિં પાત્રને યોગ્ય.
 પાત્રી સ્ત્રીં પાત્ર, વાસણ.
 પાત્રીણ ત્રિં પાત્રિક જુઓ.
 પાત્રીય નં યત્તદ્રવ્ય.
 પાત્રીર પું નં યત્તદ્રવ્ય.
 પાત્રીવ પું નં યત્તદ્રવ્ય.
 પાત્રેવહુલ ત્રિં નીચેનો શબ્દ જુઓ.

પાત્રેસમિત ત્રિં ભોજન સમયેજ હાજર
 થયેલ કામમાં નહિ.
 પાત્રેસમિતાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્ર-
 સિદ્ધ એક શબ્દગણ.
 પાત્રોપકરણ નં પાત્રોનું ઉપભૂપણ.
 પાત્ર નં પાપીઓનું રક્ષણ કરનાર.
 પાત્રતા સ્ત્રીં પાપીઓનું રક્ષણ કરવાપણું.
 પાત્રત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 પાથ નં પાણી.
 પાથ પું અગ્નિ, સૂર્ય, ચિત્રાનું ઝાડ,
 આકાશનું ઝાડ.
 પાથસ્ નં પાણી, અન્ન, આકાશ.
 પાથિક પું વટેમાર્ગનો છોકરો.
 પાથિકી સ્ત્રીં વટેમાર્ગની છોકરી.
 પાથિક્ય નં મુસાફરપણું.
 પાથિસ્ પું સમદ્ર. તેજ.
 પાથેય ત્રિં માર્ગમાં ખાવાયોગ્ય દ્રવ્ય-ભાતું.
 પાથેય પું કન્યા રાશિ, તે નામે એક દેશ.
 પાથેયક ત્રિં પાથેય નામના દેશમાં હોનાર-
 થનાર.
 પાથોજ નં કમળ, શંખ.
 પાથોજ ત્રિં પાણીમાં ઉત્પન્ન થનાર,
 પાથોજાત ત્રિં પાણીમાં ઉત્પન્ન થયેલ.
 પાથોજાત પું કમળ, શંખ.
 પાથોદ પું મેઘ, મોઘ.
 પાથોદ ત્રિં પાણી આપનાર.
 પાથોધર પું મેઘ, મોઘ.
 પાથોધિ પું સમુદ્ર.
 પાથોનિધિ પું સમુદ્ર.
 પાથ્ય ત્રિં હૃદયાકાશમાં હોનાર-થનાર.
 પાદ પું પગ.
 પાદ પું પગ, શ્લોક કે મંત્રનો ચતુર્થાશ,
 વૃક્ષ વગેરેનું મૂળ, ચોથો ભાગ, મોટા
 પર્વતની પાસેનો નાનો પર્વત, કિરણ,
 અંથનો ભાગ, અદ વ, ભાગ, ગમન,
 ગતિ, જવું, તે નામે એક ઋષિ.

પાદક

૧૦૮

પાદવિગ્રહ

પાદક ત્રિં ગમન કરવામાં કુશળ.
 પાદકટક પું નૂપુર-ઝાંઝર.
 પાદકુચ્છ પું તે નામે એક વ્રત.
 પાદગણ્ડીર પું 'શ્લોપદ' રોગ-જેમાં પગ
 સુજેલો રહે છે.
 પાદગૃહ્ય પું ગ્રહણ કરવા યોગ્ય, પગ.
 પાદગ્રન્થિ પું પગની ઘુંટી, પગનો આંધો.
 પાદગ્રહણ નં પગને ગ્રહણ કરવા પૂર્વક
 પ્રણામ.
 પાદઘૃત નં પગે વિલેપન માટેનું ઘી.
 પાદચતુર ત્રિં પગના વ્યાપારમાં-હાલવા
 ચાલવામાં કુશળ.
 પાદચતુર પું અકરો, રેતી, પીપળાનું ઝાડ,
 કરંજ વૃક્ષ, કેવળ પારકા હોય કહેનાર
 પુરૂષ.
 પાદચતુરી સ્ત્રીં અકરી.
 પાદચાપલ્ય નં પગનું ચપલપણું.
 પાદચારિન્ પું પાલક, પાળો.
 પાદચારિન્ ત્રિં પગે ચાલનાર.
 પાદજ પું શ્વર.
 પાદજ ત્રિં પગમાં થયેલ રોગ વગેરે.
 પાદજલ નં પગનું પાણી-ચરણોદક, છાશ.
 પાદજલ ત્રિં જેમાં યોથે હિસ્સે પાણી
 હોય તે.
 પાદજાહ નં પગનું મૂળ.
 પાદજી સ્ત્રીં શ્વર જ્વલિતી સ્ત્રી.
 પાદતલ નં પગનું તળીયું.
 પાદત્ર ત્રિં પગની રક્ષા કરનાર.
 પાદશ સ્ત્રીં પાવડી-આંખડી, જોડા.
 પાદત્રાણ નં ઉપરના અર્થ.
 પાદવાહ પું પગમાં થતો દાહ-જે એક
 વાતજન્ય રોગ છે.
 પાદપ પું વૃક્ષ, પગ મૂકવાની આજ્ઞ.
 પાદપ ત્રિં વૃક્ષે કરેલ.
 પાદપલ્લવ નં વૃક્ષનો સવૃહ.
 પાદપરિઘટ્ટન નં પગથી કચરનું.

પાદપરુહા સ્ત્રીં સતા, વેલ.
 પાદપા સ્ત્રીં પાદત્રા જુઓ.
 પાદપાશ પું ઘોડાને પગે બાંધવાનું દોરડું-
 દામણ, સાંકળ, છટ્ટકા જુઓ.
 પાદપાસી સ્ત્રીં સતા, વેલ.
 પાદપોઠ પું નં પગ મૂકવાની આજ્ઞ.
 પાદપોઠિકા સ્ત્રીં ધાંબ વગેરેની કાચીકા.
 પાદપ્રશાલન નં પગ ધોવાનું પાણી, પગ
 ધોવા તે.
 પાદપ્રણામ પું પગ ગ્રહણ કરીને પ્રણામ.
 પાદપ્રધારણ નં પાદત્રા જુઓ.
 પાદપ્રહાર પું પગથી મારવું તે.
 પાદવન્ધ પું પગ બાંધવા.
 પાદવન્ધન નં ઉપરનો અર્થ, ગાય-ભેંસ.
 વગેરેને પગે બાંધવાનું દોરડું-દામણ.
 પાદભાગ પું પગની નીચેનો ભાગ, યોથો
 ભાગ, પા ભાગ.
 પાદભાજ ત્રિં એક ચતુર્થાશ પ્રાપ્ત કરનાર.
 પાદમૂલ નં પગનું મૂળ, પગની નીચેનો
 ભાગ, પગની પાસે.
 પાદરક્ષ ત્રિં પગની રક્ષા કરનાર-જોડા
 વગેરે, રથના પેડાની રક્ષા કરનાર.
 પાદરક્ષણ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 પાદરક્ષણ નં પગની રક્ષા કરવી તે.
 પાદરજ્જુ સ્ત્રીં પગ બાંધવાની દોરી.
 પાદરથી સ્ત્રીં પાદત્રા જુઓ.
 પાદરોહ પું વડનું ઝાડ.
 પાદરોહણ નં વડનું ઝાડ.
 પાદવન્દન નં પગ ગ્રહણ કરવા પૂર્વક પ્રણામ.
 પાદવલ્મીક પું 'શ્લોપદ' રોગ-જેમાં પગે
 સોજો રહે છે.
 પાદવિક ત્રિં મુસાફર, વંદેમાર્શુ.
 પાદવિગ્રહ પું અવયવનું ગ્રહણ, એક
 ચતુર્થાશનું ગ્રહણ.
 પાદવિગ્રહ ત્રિં એક ચતુર્થાશ અવયવવાળું.

પાદવિરજસ્

૧૦૬

પાદ્

પાદવિરજસ્ સ્ત્રી૦ પાદત્રા જુઓ.

પાદવિરજસ્ પુ૦ ૬૦ દેવો.

પાદવૃક્ષ પુ૦ મેઢાશીંગ વનરપતિ.

પાદશસ્ અવ્ય૦ પાદે પાદે, પગે પગે, ચાથે હિરસે ચાથે હિરસે.

પાદશાલા સ્ત્રી૦ પગની આંગળી.

પાદશૈલ પુ૦ મોટા પર્વતની પાસેનો નાનો પર્વત.

પાદશોધ પુ૦ પગમાં આવેલો સોજો.

પાદશૌચ ન૦ પાદપ્રક્ષાલન જુઓ.

પાદસેવન ન૦ પગની સેવા.

પાદસેવા સ્ત્રી૦ પગની સેવા.

પાદસ્ફોટ પુ૦ 'ત્રિપાદિકા' નામનો એક રોગ, ક્ષુદ્ર ઠાહનો એક રોગ.

પાદસ્વેદન ન૦ વૈદ્યક રીતે પગને સ્વેદન આપવું તે.

પાદસ્વેદનિક ત્રિ૦ પગને સ્વેદન આપી કરેલ.

પાદહત ત્રિ૦ પગથી મારેલ.

પાદહર્ષ પુ૦ વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક વાતરોગ.

પાદહારક ત્રિ૦ પગથી લઈ જનાર.

પાદહીન ત્રિ૦ પગ વિનાનું.

પાદહીના સ્ત્રી૦ ત્રણ પાયાવાળી લાકડાંની થોડી-ત્રિપદી.

પાદાકુલક ન૦ તે નામે માત્રાવૃત્ત છંદ.

પાદાગ્ર ન૦ પગનો ફેણો, પગનો આગળનો ભાગ.

પાદાક્લદ ન૦ પગનું ઝાંઝર.

પાદાક્લદી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્ધ.

પાદાઙ્ગુલિ સ્ત્રી૦ પગની આંગળી.

પાદાઙ્ગુલીયક ન૦ પગની આંગળીએ પહેરવાનો કરડો-અંગુઠી.

પાદાઙ્ગુષ્ઠિકા સ્ત્રી૦ પગના અંગુઠે પહેરવાનો કરડો-અંગુઠી.

પાદાત્ ત્રિ૦ પગે જનાર.

પાદાત્ પુ૦ પાયદળ-પાળો, વૃક્ષ.

પાદાત ન૦ પાળાઓનો સમૂહ-ઐન્યસમુદાય.

પાદાત પુ૦ પાળો.

પાદાતિ પુ૦ પાળો.

પાદાતિક પુ૦ પાળો.

પાદાન્ત પુ૦ પગનો અંતભાગ, શ્લોક વગેરેના ચરણનો અંત.

પાદાન્તર ન૦ બીજો પગ, શ્લોક વગેરેનું બીજું ચરણ.

પાદામ્બુ ન૦ જાશ.

પાદામ્બ્યજ્ઞન ન૦ પગે ચાપડવાનું ધી વગેરે.

પાદામ્ભસ્ ન૦ પગ ધોવાનું પાણી.

પાદાયન પુ૦ પાદ ઋષિનો જોતજ.

પાદારક પુ૦ નૌકાનો અમુક અવયવ-પોલિન્દ જુઓ.

પાદાલિન્દી સ્ત્રી૦ નૌકા, નાવ.

પાદાવનેજન ન૦ પાદપ્રક્ષાલન જુઓ.

પાદાવર્ત પુ૦ કુવા વગેરેમાંથી પાણી ખેંચવાનું યંત્ર-રેંટ.

પાદાવસેચન ન૦ પાદપ્રક્ષાલન જુઓ.

પાદાવસ્કાલન ન૦ પગથી ઠોકવું, પગ ઠોકવો.

પાદાવિક પુ૦ પાળો.

પાદાસન ન૦ પગ મૂકવાની યાજ્ઞ.

પાદાસ્કાલન ન૦ પગ ઠોકવો, પગથી ઠોકવું.

પાદાહત ત્રિ૦ પગથી હણેલ, પગથી મારેલ.

પાદિક ત્રિ૦ એક ચતુર્થાશથી જીવનાર, એક ચતુર્થાશ માપવાળું.

પાદિન્ ત્રિ૦ ચાથો હિરસો લેનાર, પગવાળું, ચરણવાળો શ્લોક વગેરે, પા લાગવાળું.

પાદિન્ પુ૦ પગવાળું જળજંતુ.

પાદુ સ્ત્રી૦ ગમન, ગતિ.

પાદુક ત્રિ૦ ગમનશીલ, ગતિવાળું.

પાદુકા સ્ત્રી૦ પાદત્રા જુઓ.

પાદુકાકાર પુ૦ મોચી.

પાદુકાકાત્ પુ૦ મોચી.

પાદ્ સ્ત્રી૦ ગંડો.

પાદ્મકૃત્

૨૨૦

પાપગ્રહ

પાદ્મકૃત્ પુ० મોચી.
 પાદોદક નં પગ ધોવાનું પાણી, પગ
 ધોયેલું પાણી.
 પાદોદર પુ० સર્પ.
 પાદોદરી સ્ત્રી० સર્પેલું, સાંપેલું.
 પાદ્મત નં પદ્મતિનો સમુદ્ર, માર્ગનો સમુદાય.
 પાદ્મ નં ક્ષત્રાના દિવસરૂપ એક કલ્પ, પદ્મ-
 પુરાણ ગ્રંથ.
 પાદ્ય નં પગ ધોવામાટેનું જળ.
 પાદ્ય ત્રિ० ચતુર્થોક્તિને યોગ્ય.
 પાદ્યક ત્રિ० પાદ્યપ્રકાર.
 પાદ્યપાત્ર નં પગ ધોવામાટેનું જળ જેમાં
 હોય તે પાત્ર.
 પાન નં પાન કરવું, પીવું, રક્ષણ, રક્ષા,
 પીવાનું વાત્ર, હથિઆરને તીક્ષ્ણ કરવાનો
 પ્રકાર-હથિઆરને પાણી પાવું તે, દારૂ,
 પાણી-વગેરે.
 પાન પુ० નિશ્વાસ, દારૂ વેચનાર.
 પાનક નં પીણું, શરબત.
 પાનગોષ્ઠિકા સ્ત્રી० દારૂ પીવા માટે એકત્ર
 થયેલ દારૂડીઓનો સમાજ, તંત્રશાસ્ત્રપ્ર-
 સિદ્ધ ભૈરવીયક.
 પાનઠ ત્રિ० પાન કરવામાં કુશળ, પીવામાં
 હોશીઆર.
 પાનપ ત્રિ० દારૂ વગેરે પીનાર.
 પાનપર ત્રિ० પીવામાં તત્પર.
 પાનપાત્ર નં દારૂ વગેરે પીવાનું પાત્ર.
 પાનવણિજ્ઞ પુ० દારૂ વેચનાર.
 પાનમાજન નં પાનપાત્ર બુઝો.
 પાનસ્ત ત્રિ० પીવામાં તત્પર.
 પાનવણિજ્ઞ પુ० દારૂ વેચનાર.
 પાનશૌણ્ડ ત્રિ० દારૂ વગેરે પીવામાં કુશળ.
 પાનસ નં દ્રણસના ડળનો દારૂ.
 પાનસ ત્રિ० દ્રણસસંબંધી.
 પાનાત્મ્ય પુ० દારૂ પીવાથી ઉત્પન્ન થયેલો
 એક રોગ.

પાનિક નં દારૂ વેચનાર.
 પાનિલ નં પીવાનું વાસણ.
 પાનીય ત્રિ० પીવા યોગ્ય, રક્ષણ કરવા યોગ્ય.
 પાનીય નં પાણી.
 પાનીયકાકિક પુ० એક જ્ઞાતનું પક્ષી.
 પાનીયનકુલ પુ० જલપીલાડો.
 પાનીયનકુલી સ્ત્રી० જલપીલાડી.
 પાનીયપૃષ્ઠજ પુ० પાણી ઉપર થનાર એક
 વનસ્પતિ.
 પાનીયપૃષ્ઠજા સ્ત્રી० શેવડા.
 પાનીયફલ નં પાણીમાં થતું એક કંદ.
 પાનીયમક્તગુડિકા સ્ત્રી० વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક
 ઔષધ.
 પાનીયમૂલક નં 'સોમરાજી' વનસ્પતિ-
 બાવચી.
 પાનીયવર્ણિકા સ્ત્રી० રેતી.
 પાનીયશાલિકા સ્ત્રી० પાણીનું પરચ.
 પાનીયામલક નં પાણીમાં થતું એક વૃક્ષ-
 પાણી આંબળું,
 પાનીયાલુ પુ० પાણીમાં થતું એક કંદ.
 પાનીયાશ્ના સ્ત્રી० વલ્લજા બુઝો.
 પાન્થ ત્રિ० મુસાફર, વટેમાર્ગી, વિદ્યોગી.
 પાન્નગ ત્રિ० સર્પસંબંધી.
 પાન્નાગારિ પુ० પન્નાગાર ઋષિનો ચોથો
 વંશજ.
 પાપ નં પાપ, હિંસા વગેરે દુષ્ટ કર્મ.
 પાપ ત્રિ० પાપી, પાપવાળું, નિંદ્ય યોગ્ય,
 ન્યોતિપ્રસિદ્ધ પાપગ્રહ વગેરે.
 પાપક નં પાપ.
 પાપકર ત્રિ० પાપ કરનાર, પાપી.
 પાપકર્તૃ ત્રિ० પાપ કરનાર, પાપી.
 પાપકર્મન્ નં હિંસા વગેરે દુષ્ટ કર્મો.
 પાપકર્મન્ ત્રિ० પાપી કર્મ કરનાર.
 પાપકૃત્ ત્રિ० પાપકર બુઝો.
 પાપગોચર ત્રિ० જ્ઞાનપૂર્વક પાપ કરનાર.
 પાપગ્રહ પુ० ન્યોતિપ્રસિદ્ધ પાપગ્રહ.

પાપઘ્ન

૨૨૬

પાપ

પાપઘ્ન પુ० તક્ષ.

પાપઘ્ન ત્રિ० પાપનો નાશ કરનાર.

પાપઘ્નો સ્ત્રી० તુલસી.

પાપચક્ર ત્રિ० વારંવાર રાંધનાર, ઘણું રાંધનાર.

પાપચર્ચ ત્રિ० પાપાચરણ કરનાર.

પાપચેતસ્ ત્રિ० પાપી મનવાળું.

પાપચેલિકા સ્ત્રી० 'પાઠા' નામે વનરૂપિત.

પાપચેલી સ્ત્રી० ઉપરનો અર્થ.

પાપતિ ત્રિ० વારંવાર પડવાના સ્વભાવવાળું.

પાપદર્શિન્ ત્રિ० પાપ જોનાર.

પાપદૃશ્વન્ ત્રિ० પાપ જોનાર.

પાપનાપિત પુ० ધૂર્ત દગ્ગમ.

પાપનાશન ત્રિ० પાપનો નાશ કરનાર.

પાપનાશન પુ० વિખણું.

પાપનાશન નં પાપનો નાશ કરવો, પ્રા-
યશિત.

પાપનાશિન્ ત્રિ० પાપનો નાશ કરનાર.

પાપનાશિની સ્ત્રી० તુલસી.

પાપનિરતિ ત્રિ० પાપમાં પ્રીતીવાળું.

પાપપતિ પુ० ઉપપતિ-રખાત ધણી.

પાપપુરુષ પુ० પાપી પુરુષ, તંત્રપ્રસિદ્ધ પા-
પાત્મા નરાકાર પદાર્થ.

પાપમતિ ત્રિ० પાપમાં ભુલ્લિવાળું.

પાપમુક્ત ત્રિ० પાપરહિત.

પાપયક્ષ્મન્ પુ० વસ્તુમાં રહેલ પૂન્યગણ.

પાપયોનિ સ્ત્રી० નિંદવા યોગ્ય પશુ-પક્ષી
વગેરેની યોનિ, પાપને કીધે પ્રાપ્ત થતો
નીચ જન્મ.પાપયોનિ ત્રિ० પાપને કીધે પશુ-પક્ષી
વગેરેમાં જન્મેલ.પાપરોગ પુ० પાપને કીધે થયેલ રોગ
'મસુરી' નામનો રોગ.પાપરોગિન્ ત્રિ० પાપને કીધે થયેલા મહાન
રોગવાળું.

પાપાર્દિ સ્ત્રી० મૃગયા-શિકાર, પાપની વૃદ્ધિ.

પાપલ ત્રિ० પાપ ગ્રહણ કરનાર

પાપલ નં એક વ્રતનું પરિણામ.

પાપલોક્ય ત્રિ० નરક વગેરે પાપલોકસંબંધી.

પાપશમન ત્રિ० પાપને દૂર કરનાર.

પાપશમન નં પાપ દૂર કરવું તે.

પાપશમની સ્ત્રી० ખીઝડીનું ઝાડ.

પાપસમ અવ્યં પાપની સમાન.

પાપસમિત ત્રિ० ઉપરનો અર્થ.

પાપહન્ ત્રિ० પાપનો નાશ કરનાર.

પાપાહ્યા સ્ત્રી० બુદ્ધ ગ્રહની એક પ્રકારની
ગતિ.

પાપાત્મન્ ત્રિ० પાપી, પાપી અંતઃકરણવાળું.

પાપાત્મન્ પુ० પાપી જીવ.

પાપાનુવસિત ત્રિ० પાપમાં રહેલ.

પાપાનુપત્તિ સ્ત્રી० પ્રાયશ્ચિત્તદારા પાપનો નાશ.

પાપાન્ત નં તે નામે એક તીર્થ.

પાપાપહ ત્રિ० પાપનો નાશ કરનાર.

પાપાશય ત્રિ० પાપી આશયવાળું.

પાપાહ પુ० સુતકનો દિવસ, પાપી દિવસ.

પાપિષ્ઠ ત્રિ० પાપવાળું, પાપી.

પાપીયસ્ ત્રિ० અતિશય પાપી.

પાપ્મન્ પુ० પાપ.

પાપમ્ન પુ० ગંધક.

પાપમ્ત્રી સ્ત્રી० કટુકા બુઝો.

પાપમ્ન નં ખસનો રોગ.

પાપમ ત્રિ० ખસના રોગવાળું.

પાપમર ત્રિ० મૂર્ખ, નીચ, અજ.

પાપમરોદ્ધાર સ્ત્રી० ગણા.

પાપમવત્ ત્રિ० ખસના રોગવાળું.

પાપમા સ્ત્રી० ખસનો રોગ.

પાપમાદિ પુ० પાણિનીય આકરણપ્રસિદ્ધ એક
એક શબ્દગણ.

પાપમારિ પુ० ગંધક.

પાપ્મ ત્રિ० પંપા નામના સરોવરસંબંધી.

પાપ નં પાણી.

પાયના

૧૧૨

પારશીક

પાયના સ્ત્રી૦ હથિઆર વગેરેને તીક્ષ્ણ કરવા માટે પાણી પાવું તે.

પાયસ ત્રિ૦ દૂધનો વિકાર, દૂધમાંથી બનેલ.

પાયસ પુ૦ દૂધપાક, ખીર.

પાયસિક ત્રિ૦ દૂધપાકની ભક્તિવાળું.

પાયિક પુ૦ પાળો.

પાયિત ત્રિ૦ પીવડાવેલ, પાણી ચઢાવેલ હથિઆર વગેરે.

પાયિન્ ત્રિ૦ પીનાર.

પાયુ પુ૦ અપાન વાયુનું સ્થાન, ગુદા, તે નામે એક કર્મેન્દ્રિય.

પાય્ય ન૦ પરિભાણુ, માપ, પાન, પીવું, પાણી.

પાય્ય ત્રિ૦ નિંદવા યોગ્ય.

પાર્ ચુ૦ ડમ+સ૦ સેદ્ પાર કરવું, પૂર્ણ કરવું.

પાર ન૦ નદી વગેરેનો સામો કાંઠો, છેવટનો ભાગ, શેષ અવધિ.

પાર પુ૦ પારો.

પારક ત્રિ૦ પૂર્ણ કરનાર, રક્ષણ કરનાર, પાલન કરનાર, પ્રીતિ કરનાર.

પારકુલીન ત્રિ૦ પરકુલમાં સાઈ.

પારક્ષ્ય ત્રિ૦ પરલોક માટે હિતનું, પરલોકનું સાધન, પારકું.

પારગ ત્રિ૦ પારજનાર, કાર્યને પૂર્ણ કરનાર.

પારગત ત્રિ૦ પાર જનાર, કાર્યની સમાપ્તિએ જનાર.

પારગત પુ૦ જિન ભગવાન.

પારક્ષત ત્રિ૦ પારગત ત્રિ૦ જુઓ.

પારજ્ઞ ન૦ સોનું.

પારજાયિક પુ૦ પરસ્ત્રી ગમન કરનાર—અભિચારી પુરૂષ.

પારટીન પુ૦ પથર.

પારણ ન૦ ત્રતની અતે ભોજન—પારણું.

પારણ પુ૦ મેધ, મોથ, એક ઋષિ.

પારણા સ્ત્રી૦ પારણ ન૦ જુઓ.

પારણિ પુ૦ પારણ નામના ઋષિનો પુત્ર.

પારત પુ૦ પારો.

પારતન્વ્ય ન૦ પરતંત્રપણું, પરાધીનતા.

પારત્રિક ત્રિ૦ પરલોકના હિતનું, પરલોકમાં હોનાર—થનાર.

પારદ પુ૦ પારો.

પારદ ત્રિ૦ પાર આપનાર.

પારદણક પુ૦ તે નામે એક દેશ.

પારદારિક પુ૦ પરસ્ત્રીગમન કરનાર—અભિચારી પુરૂષ.

પારદાર્ય ન૦ પરસ્ત્રી સાથે ગમન કરવું તે.

પારદશ્વન્ ત્રિ૦ પાર જનાર.

પારદેશ્ય ત્રિ૦ પરદેશમાં હોનાર—થનાર, પરદેશથી આવેલ.

પારમાર્થિક ત્રિ૦ પરલોકના હિતનું કર્મ વગેરે, વાસ્તવિક, સ્વાભાવિક, યથાર્થ—સત્ય.

પારમ્પરીણ ત્રિ૦ પરંપરાથી આવેલ, ક્રમ-પ્રાપ્ત.

પારમ્પર્ય ન૦ કુળ વગેરેની પરંપરા.

પારમ્પર્યાપદેશ પુ૦ કુળ પરંપરાથી આવતો ઉપદેશ, ઐતિહાસિક.

પારય ત્રિ૦ પૂર્ણ કરનાર.

પારયન્ ત્રિ૦ પૂર્ણ કરતું.

પારયિણુ ત્રિ૦ પાર પાડનાર, આનંદદાપી, વિજયી.

પારયુગીન ત્રિ૦ પરયુગમાં સાઈ.

પારલાકિક ત્રિ૦ પરલોક માટે હિતકારી.

પારવત્ ત્રિ૦ પારવાળું.

પારવત પુ૦ પારેવું, કબૂતર.

પારવતી સ્ત્રી૦ કબૂતરી.

પારવર્ગ્ય ત્રિ૦ શત્રુ વર્ગમાં હોનાર—થનાર.

પારવશ્ય ન૦ પરવશપણું, પરાધીનતા.

પારશવ પુ૦ પરિણીત શ્દ્ર સ્ત્રીમાં બ્રાહ્મણે ઉત્પન્ન કરેલ વર્ણસંકર, તે નામે એક દેશ, પરસ્ત્રીમાં ઉત્પન્ન કરેલ પુત્ર, લોહું.

પારશવ ત્રિ૦ દુરશી સંબંધી, દુહાડી ગ્રંથધી.

પારશીક પુ૦ તે નામે દેશ—હાલનો ઇરાન દેશ, ઇરાની યોડો.

પારશ્વધ

૧૧૩

પારિજાત

પારશ્વધ પું કરશીલધ યુદ્ધ કરનાર લડવૈયો.

પારશ્વધિક પું ઉપરનો અર્થ.

પારસ ત્રિં ધરાની.

પારસિક પું પારસીક જુઓ.

પારસિક ત્રિં ધરાની.

પારસીક ત્રિં ધરાની.

પારસીક પું પારસીક જુઓ.

પારસીકયવાનો જીં ધરાની અજમોદ.

પારસીકવચા જીં ધરાની વજ.

પારસીયયવાની જીં ધરાની અજમોદ.

પારસ્કર પું તે નામે એક દેશ, યુદ્ધસૂત્ર-
કાર એક મુનિ.પારસ્કરાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણ-
પ્રસિદ્ધ એક શબ્દગણ.પારસ્યેય ત્રિં વ્યભિચારથી પરસ્ત્રીમાં
ઉત્પન્ન થયેલ.પારસ્યકુલીન ત્રિં પારકા કુળમાં ઉત્પન્ન
થયેલ દત્તક પુત્ર વગેરે.

પારા જીં તે નામે એક નદી.

પારાપત પું કપૂતર, પારેવું.

પારાપતી જીં કપૂતરી,

પારાપાર પું સમુદ્ર.

પારાપાર નં એ કાંઠા

પારાપારીણ ત્રિં એ કાંઠે જનાર, સમુદ્ર
તરફ જનાર.પારાયણ નં સમગ્રપણું, કાંઈ અંથ વગેરેનો
આધન્ત પાઠ.પારાયણિક ત્રિં સમગ્રપણાનું આવર્તન
કરનાર, કાંઈ અંથ વગેરેના આધન્ત
પાઠનું આવર્તન કરનાર.પારાયણીય ત્રિં પારાયણ સંબંધી, પારાયણ-
અંથાધિકારે પ્રવૃત્ત અંથ.

પારારુક પું પત્થર.

પારાવત પું પારેવું, કપૂતર.

પારાવતકલિકા જીં માલકાંકણી, કાંગ.

પારાવત્તની જીં સરસ્વતી નદી.

પારાવતપદ્વી જીં પારાવતકલિકા જુઓ.

પારાવતા જીં તે નામે નદી, સીતાકળી.

પારાવતાદ્વિ પું ન્યાતિપમતીનો વેલો.

પારાવતાદ્વિપિચ્છ પું એક જાતનું કપૂતર.

પારાવાર પું સમુદ્ર.

પારાવાર નં એ કાંઠા.

પારાવારીણ ત્રિં એ કાંઠે જનાર, સમુદ્ર
તરફ જનાર.પારાશર પું પારાશર્યનો વિદ્યાર્થી, પરાશર
ઋષિએ કહેલ.પારાશરકલ્પિક ત્રિં પરાશરે કરેલા કલ્પ-
અંથને લખનાર કે જાણનાર,

પારાશરિ પું શુકદેવ.

પારાશરિ ત્રિં પરાશરનું, પરાશરસંબંધી.

પારાશરિન પું વં વેદવ્યાસે રચેલ
શારીરક સૂત્રરૂપ લિખ્યુત્ર લખનાર.પારાશરી જીં પરાશરે રચેલી રમૃતિ-
ધર્મશાસ્ત્ર.પારાશરીય ત્રિં પરાશરની સમીપનો પ્રદેશ
વગેરે.

પારાશર્ય પું પરાશરનો પુત્ર દ્વૈપાયન-વેદવ્યાસ.

પારિકર્મિક ત્રિં કેસર વગેરેથી અંગ
વગેરેના સંસ્કારકર્મમાં યોજેલ-નીમેલ.પારિકાદ્વક્ષિન પું બ્રહ્મજ્ઞાનના આકાંક્ષા
રાખનાર કોઈ યતિ.

પારિક્ષિત ત્રિં પરીક્ષિતનું, પરીક્ષિત સંબંધી.

પારિખ ત્રિં ખાઈમાં હોનાર-થનાર.

પારિહીય ત્રિં ખાઇનું, ખાઇ સંબંધી.

પારિહોય ત્રિં ખાઇ માટેનું સ્થળ વગેરે.

પારિહોયી જીં ખાઇ જ્યાં થઈ શકે તેવી
જમીન.

પારિગર્ભિક પું બાળકોનો એક રોગ.

પારિગ્રામિક ત્રિં ગામની ચોતરફ હોનાર-
થનાર.પારિજાત પું તે નામે એક દેવવૃક્ષ, તે નામે
એક નાગ, એક ઋષિ.

પારિજાતક

૨૨૪

પારિહારિક

પારિજાતક પુ૦ ઉપરના અર્થ,
 પારિજાતસરસ્વતી સ્ત્રી૦ તે નામે એક
 સરસ્વતી.
 પારિણાચ્ય ત્રિ૦ પરણતી વેળા મળેલ ધન
 વગેરે
 પારિણાચ્ય ત્રિ૦ ખાસ, વિશેષ, અસામાન્ય.
 પારિણાહ્ય ત્રિ૦ ધરતો સરસામાન-ધરવખરી.
 પારિતથ્યા સ્ત્રી૦ સેંઘામાં રહેનારો સોનાનો
 એક અલંકાર.
 પારિતોષિક ન૦ ઇનામ.
 પારિધેય ત્રિ૦ સૂર્ય-ચંદ્રની આસપાસ
 થનારા મંડળમાં હોનાર-થનાર.
 પારિન્દ્ર પુ૦ સિંહ.
 પારિન્દ્રી સ્ત્રી૦ સિંહણ.
 પારિપન્થિક ત્રિ૦ માર્ગ છોડીને કે રોકાતે
 ઉભું રહેનાર, ચોર, લૂટારો, હિંસક.
 પારિપાટ્ય ન૦ પરિપાટી જુઓ.
 પારિપાત્ર પુ૦ તે નામે એક પર્વત.
 પારિપાત્રક પુ૦ ઉપરનો અર્થ.
 પારિપાર્થિક ત્રિ૦ સેવક-અનુચર વગેરે.
 પારિપાર્થિક પુ૦ નાટ્યપ્રસિદ્ધ સૂત્રધારનો
 સેવક એક નટ.
 પારિપ્લવ ત્રિ૦ ચંચળ, ચપળ, આકુળ-
 આકુળ, પાણી ઉપર તરનાર.
 પારિપ્લવ ન૦ તે નામે એક તીર્થ, તે
 નામે એક આખ્યાન.
 પારિપ્લાવ્ય પુ૦ હંસ.
 પારિપ્લાવ્ય ન૦ ચંચળપણું, આકુળપણું.
 પારિપ્લાવ્યા સ્ત્રી૦ હંસલી.
 પારિર્વહ ત્રિ૦ વિવાહસંબંધી.
 પારિભદ્ર પુ૦ એક જાતનું ઝાડ.
 પારિભદ્રક પુ૦ એક જાતનું વૃક્ષ, દેવદારનું
 ઝાડ, લીંબડનું ઝાડ, સરસ વૃક્ષ, શાલ્મલિ
 દ્વીપના રાજાનો એક પુત્ર, શાલ્મલિદ્વી-
 પનો એક ખંડ.

પારિભદ્રક ન૦ 'કુઠ' નામે એક ઔષધિ.
 પારિભાવ્ય ન૦ ઉપરનો અર્થ, સાક્ષીપણું.
 પારિભાષિક ત્રિ૦ પરિભાષાથી આવેલ,
 પરિભાષાપ્રાપ્ત.
 પારિભાષિક પુ૦ પરિભાષારૂપ આધુનિક
 સંકેતવાળો શબ્દ.
 પારિભાષિકી સ્ત્રી૦ પરિભાષારૂપ આધુનિક
 સંકેતવાળી સંજ્ઞા.
 પારિમાણ્ડલ્ય ન૦ પરિમણ્ડલ જુઓ, ન્યા-
 યશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ અસમવાયિ કારણથી રહિત
 પરમાણુપરિમાણ.
 પારિમુખિક ત્રિ૦ મુખની સમીપ વર્તતું.
 પારિયાત્ર પુ૦ તે નામે એક પર્વત.
 પારિયાત્રક પુ૦ ઉપરનો અર્થ.
 પારિયાત્રિક પુ૦ તે નામે એક પર્વત.
 પારિયાત્રિક પુ૦ માર્ગમાં ચાલી શકે તેવો રથ.
 પારિરક્ષક પુ૦ તાપસ.
 પારિર્વહ ત્રિ૦ પારિર્વહ જુઓ.
 પારિવિત્ય ન૦ મોટાભાઈના પરણ્યા પહેલાં
 નાના ભાઈનું પરણવું.
 પારિવ્રેજ્ય ન૦ ઉપરનો અર્થ.
 પારિવાજક ન૦ સંન્યાસ.
 પારિશ પુ૦ પારસ પીપળાનું ઝાડ.
 પારિષત્ક ત્રિ૦ પરિષદ ગ્રંથ ભણનાર
 જાણનાર.
 પારિષદ ત્રિ૦ સભામાં સારું, સભામાં
 હોનાર-થનાર.
 પારિષદક ત્રિ૦ પરિષદ-સભાએ કરેલ.
 પારિષદ્ય ત્રિ૦ સભામાં સારું.
 પરિસીર્ય ત્રિ૦ હળવિના હોનાર-થનાર.
 પારિહનવ્ય ત્રિ૦ હડપત્તી ઉપર હોનાર-
 થનાર.
 પારિહારિક ત્રિ૦ પરિહાર કરનાર, હરનાર,
 ત્યાગ કરનાર.
 પારિહારિક પુ૦ માળી.

પારિહાર્ય

૧૧૫

પાર્વિક

પારિહાર્ય પું હાથનું કડું, હાથે પહેરવાનો દાગીનો.

પારી સ્ત્રીં પાણીનું પૂર, નાનું જલપાત્ર, હાથીને પગે બાંધવાનું દામણ.

પારીક્ષિત ત્રિં પરીક્ષિતનું, પરીક્ષિતસંબંધી.

પારીણ ત્રિં પાર ગયેલ, પાર પહોંચેલ, કર્મ સમાપ્ત કરનાર.

પારીન્દ્ર પું સિંહ, અજગર.

પારીન્દ્રી સ્ત્રીં સિંહણ, અજગરણ.

પારીરણ પું કાચબો, લાકડી, દંડ, પટશાટક.

પારીરણી સ્ત્રીં કાચબી.

પારુ પું સૂર્ય, અગ્નિ, આકાશનું ઝાડ, ચિત્રાનું ઝાડ.

પારુચ્છેપિ પું આપાપમેદ.

પારુણ પું પશુમેદ.

પારુહ્ય નં નિષ્કુરતા, કૂરતા, દુષ્ટ વાક્ય, ધન્દનું વન, અગર ચંદન, વિરૂદ્ધ આચરણ.

પારુહ્ય પું પૃહરપતિ.

પારેગઙ્ગ અવ્યં ગંગાને પાર.

પારેરક પું તલવાર.

પારેસમુદ્ર અવ્યં સમુદ્રને પાર.

પારેસિન્ધુ અવ્યં સિન્ધુ નદીને પાર-સમુદ્ર પાર.

પાર્ષટ નં ધૂળ, રજ.

પાર્જન્ય ત્રિં મેઘનું, મેઘસંબંધી, મેઘનું, મેઘસંબંધી.

પાર્થ પું કુંતીપુત્ર યુધિષ્ઠિર વગેરે, સાદાનું ઝાડ, રાગ.

પાર્થક્ય નં જૂદાપણું, જૂદાઇ.

પાર્થવ નં મૃદુતા, વિશાળતા.

પાર્થવ ત્રિં પૃથુરાગ્નસંબંધી.

પાર્થસારથિ પું શ્રીકૃષ્ણ, મીમાંસા ગ્રંથ-કાર એક વિદ્વાન.

પાર્થિવ પું રાગ, શરીર, દેહ, પૃથ્વીનિ-મિત્તે સંયોગ કે ઉત્પાત.

પાર્થિવ નં તગરનું ફૂલ.

પાર્થિવ ત્રિં પૃથ્વીનો વિકાર, પૃથ્વીસંબંધી, પૃથ્વીનું.

પાર્થિવી સ્ત્રીં રામપત્ની સીતા, રાગ્નનીરાણી.

પાર્થ્ય પું પૃથિવંશી એક રાગ.

પાર્પર પું યમ.

પાર્ય્ય પું રૂપમેદ.

પાર્ય્યાસિક ત્રિં સંપૂર્ણ, સમાપ્તિ થઇ એમ કહેનાર.

પાર્ય્યાસિક પું એક જાતનો મૃગ.

પાર્ય્યાસિકી સ્ત્રીં એક જાતની મૃગદી.

પાર્વણ ત્રિં પર્વમાં કરાયેલ.

પાર્વણ નં અમાવાસ્યાએ કરવામાં આવતું શ્રાદ્ધ, પર્વને દિવસે કરાતું પિતૃપૂર્ણ વગેરે.

પાર્વણ પું એક જાતનો મૃગ.

પાર્વત ત્રિં પર્વતમાં હોનાર-થનાર.

પાર્વત પું એક જાતનો હીંબડો.

પાર્વત નં શિલાજીવ, હીંગળાક.

પાર્વતાયન પું પર્વત ઋષિનો જોતજો.

પાર્વતિ પું ઉપરના અર્થ.

પાર્વતી સ્ત્રીં હિમાલયની પુત્રી-પાર્વતી, દુર્ગા દેવી, શેઢાઈ નામનું પ્રાણી, ગોપાલ-પૂત્રિકા બુઓ, જીવંતી વનરપતિ, દ્રૌપદી.

પાર્વતી સ્ત્રીં બહું અન્ન.

પાર્વતીતનય પું નીચેનો શબ્દ બુઓ.

પાર્વતીનન્દન પું કાર્તિક સ્વામી, ગણપતિ.

પાર્વતીપતિ પું શિવ.

પાર્વતિપુત્ર પું પાર્વતીનન્દન બુઓ.

પાર્વતીશ પું શિવ.

પાર્વતીશ્વર પું શિવ.

પાર્વતીશ્વર નં કાશીમાં આવેલું શિવલિંગ.

પાર્વતીસુત પું ગણેશ, કાર્તિકસ્વામી.

પાર્વતેય ત્રિં પર્વતમાં હોનાર-થનાર, પહાડી.

પાર્વતેય નં સૌવીરાજન, સુરો.

પાર્વતેય પું સૂર્યમુખી ફૂલનું ઝાડ.

પાર્વાયનાન્તીયા સ્ત્રીં તે નામે એક ઇષ્ટિ.

પાર્વિક ત્રિં પર્વમાં હોનાર-થનાર.

પાર્વિક

૧૧૬

પાલ

પાર્વિક પુઠ પૂતેમનો ચંદ્ર.
 પાર્શ્વ પુઠ દરશી હથિઆર ધારણ કરનાર.
 પાર્શ્વ પુઠ નઠ પડખું, સમીપ, પાસે.
 પાર્શ્વ નઠ દરશીઓનો સમૂહ, કપટ ભરેલો
 ઉપાય, શકતા.
 પાર્શ્વ ત્રિઠ નજીકનું, પાસેનું, પડખાનું.
 પાર્શ્વ પુઠ ત્રેવીસમા જૈન તીર્થંકર, તે તી-
 થંકરનો સેવક યક્ષ.
 પાર્શ્વક ત્રિઠ કપટ ભરેલા ઉપાયથી કે
 શકતાથી કંઈ ઇચ્છનાર.
 પાર્શ્વગ ત્રિઠ પાસે રહેનાર, સમીપ રહેનાર,
 સેવક, આકર.
 પાર્શ્વગત ત્રિઠ પાસે રહેલ, સમીપ રહેલ.
 પાર્શ્વતસ્ અવઠ પાસેથી, પડખેથી, સમીપથી.
 પાર્શ્વતીય ત્રિઠ પડખે-પાસે હોનાર-થનાર.
 પાર્શ્વદ ત્રિઠ આકર, નોકર.
 પાર્શ્વનાથ પુઠ ત્રેવીસમા જૈન તીર્થંકર.
 પાર્શ્વપરિવર્તન નઠ પડખું બદલવું.
 પાર્શ્વપિપ્પલ નઠ એક જાતની હરડે.
 પાર્શ્વભાગ પુઠ પડખાનો ભાગ, સમીપનો
 પ્રદેશ.
 પાર્શ્વયશ્ત્ર પુઠ ત્રેવીસમા જૈન તીર્થંકરનો
 સેવક યક્ષ.
 પાર્શ્વલ ત્રિઠ દરશીના સમુદાયવાળું.
 પાર્શ્વચક્ર પુઠ મહાદેવ.
 પાર્શ્વશય ત્રિઠ પડખે સૂનાર.
 પાર્શ્વશૂલ પુઠ પડખાંમાં શૂળનો રોગ.
 પાર્શ્વસ્થ ત્રિઠ પડખે રહેનાર, સમીપ રહે-
 નાર, નોકર, દાસ.
 પાર્શ્વસ્થ પુઠ સૂત્રધારનો સેવક નટ.
 પાર્શ્વોદિ પુઠ પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
 એક શબ્દગણ.
 પાર્શ્વોસ્થિ નઠ પડખાંનું હાડકું.
 પાર્શ્વિક ત્રિઠ પડખે હોનાર થનાર, સમીપ
 હોનાર-થનાર.
 પાર્શ્વિક પુઠ સન્ધિજીવક જુઓ.

પાર્શ્વો જીઠ દ્વિઠ આકાશ અને પૃથ્વી.
 પાર્શ્વેકાદશી જીઠ ભાદરવા શુદ્ધ અગીઆરશ.
 પાર્શ્વે દ્વિત્રિય પુઠ કરચલો નામે જલચર
 પ્રાણી.
 પાર્શ્વત ત્રિઠ વિરાટ રાગનું, વિરાટ રાગ-
 સંબંધી.
 પાર્શ્વત પુઠ વિરાટપુત્ર-મૃષ્ટધુમ્ન.
 પાર્શ્વતી જીઠ દ્રૌપદી.
 પાર્શ્વદ જીઠ સભા.
 પાર્શ્વદ ત્રિઠ સભાને યોગ્ય, સભાસદ.
 પાર્શ્વદંશ ત્રિઠ પાણીના ટીપાના અમુક
 ભાગમાં થનાર.
 પાર્શ્વદશ્વ ત્રિઠ વાયુ સંબંધી, વાયુનું, પૃષ્ઠદશ
 નામના રાગનું, પૃષ્ઠદશ રાગસંબંધી.
 પાર્શ્વદશ્વ પુઠ ગોત્રપ્રવર્તક એક ઋષિ.
 પાર્શ્વદ ત્રિઠ પાર્શ્વ જુઓ.
 પાર્શ્વિક પુઠ ગોત્રપ્રવર્તક એક ઋષિ.
 પાર્શ્વિક ત્રિઠ ૭ દિવસમાં હોનાર-થનાર.
 પાર્શ્વિં પુઠ જીઠ ધુટીનો નીચેનો ભાગ,
 પીઠ, સૈન્યનો પાછળનો ભાગ.
 પાર્શ્વિં જીઠ ઉન્મદ સ્ત્રી, કુંતી.
 પાર્શ્વિં પુઠ જીતવાની ઇચ્છા.
 પાર્શ્વિક્ષેમ પુઠ તે નામે એક વિશ્વદેવ.
 પાર્શ્વિંગ્રાહ પુઠ વિગ્રહ માટે જતા રાગની
 પૂંઠ પકડનાર પાછળ પડેલો શત્રુ, આર
 રાગજોના મંડળમાંનો પાછળ રહેનાર
 રાગ.
 પાર્શ્વિંગ્ર નઠ સૈન્યનો પાછળનો ભાગ.
 પાર્શ્વિંગ્રાહ ત્રિઠ પાછળ રહી કામ સાધી
 આપનાર.
 પાર્શ્વોલ ત્રિઠ પીઠવાળું, ધુટીના નીચેના
 ભાગવાળું.
 પાલ પુઠ ડમઠ સઠ સેટ રક્ષણ કરવું.
 પાલ ત્રિઠ પાલન કરનાર, રક્ષણ કરનાર.
 પાલ પુઠ રક્ષણ, રક્ષા, પાલન.

પાલક

૧૧૭

પાવકસુત

પાલક પુ० અશ્વપાળ, ઘોડાનો રક્ષક, ચિત્રાનું ઝાડ.

પાલક ત્રિ० પાલન કરનાર, રક્ષણ કરનાર.

પાલકાવ્ય પુ० તે નામે એક મુનિ.

પાલકાવ્ય ન० હાથી-ઘોડા વગેરેનાં લક્ષણો જણાવનાર પાલકાવ્ય-મુનિકૃત અર્થશાસ્ત્ર.

પાલક્યા સ્ત્રી० એક જાતનું શાક.

પાલમ્ પુ० વર્ષાઋતુમાં થતી છત્રાકાર વનરપતિ, પાણીમાં થતું એક જાતનું ઘાસ.

પાલકુ પુ० એક જાતનું શાક.

પાલકી સ્ત્રી० ઉપરનો અર્થ, 'કુંદુલ' વૃક્ષ.

પાલક્ય ન० 'કુંદુલ' વૃક્ષ.

પાલક્ય પુ० ખાઝ પક્ષી.

પાલક્યા સ્ત્રી० એક જાતનું શાક.

પાલન ન० રક્ષણ, તાજી વીઆએલી ગાયનું દૂધ.

પાલવણિજ્ઞ પુ० કન્યાનું રક્ષણ કરનાર, કન્યાપાલ.

પાલયત્ ત્રિ० પાલન કરતું, રક્ષણ કરતું.

પાલયિત્ ત્રિ० પાલન કરનાર, રક્ષણ કરનાર.

પાલલ ત્રિ० તલ ખાંડી કરેલ-તલવટ કરેલ.

પાલવણિજ્ઞ પુ० પાલવણિજ્ઞ જુઓ.

પાલાશ ત્રિ० ખાખરાનો વિકાર, ખાખરાનો અવયવ, લીલા રંગનું.

પાલાશ પુ० તમાલપત્ર, લીલો રંગ.

પાલાશક પુ० ઉપરના અર્થ.

પાલાશચ્છન્દ પુ० મગધ દેશ.

પાલાશવિધિ પુ० મરેલાનું શયન ન મળતું હોય તો ખાખરાનાં પાંદડાંનું પુતળું બનાવી તેની દહનક્રિયા કરવી તે.

પાલાશિ પુ० તે નામે એક ઋષિ.

પાલાશી સ્ત્રી० તે નામે એક ઝાડ.

પાલિ સ્ત્રી० પાળી, કાનનો અગ્રભાગ, ખૂણો, પક્તિ, પાળ, અમુક અંક, શિષ્ય વગેરેને આપવા યોગ્ય પદાર્થ, જૂ, લીખ, દાદી-

મૂછવાળી સ્ત્રી, પ્રશંસા, એક શેર, ખોળો, થાળી, તપેલી.

પાલિકા સ્ત્રી० ઉપરના અર્થ, કાનનું ચાંપવું, દહીં વગેરે કાપવાની પાળી, રક્ષણ કરનારી.

પાલિત ત્રિ० રક્ષણ કરેલ, પાળેલ.

પાલિત પુ० તે નામે એક રાજા, તે નામે એક દેશ, શાખોટ વૃક્ષ.

પાલિતા સ્ત્રી० કાર્તિકસ્વામીની અનુચર એક માતૃકા.

પાલિત્ય ન० પળીયાંપણું, કેશ વગેરેની ઘોળાશ.

પાલિત્ય ત્રિ० પળીયાંના સમીપનો પ્રદેશ વગેરે.

પાલિન્ ત્રિ० રક્ષણ કરનાર, પાલન કરનાર.

પાલિન્ પુ० પૃથુ રાજાનો પુત્ર એક રાજા.

પાલિન્દ પુ० 'કુંદુલ' નામે એક ઝાડ.

પાલિન્દી સ્ત્રી० સ્થામા લતા, નસોતર.

પાલિંદિર પુ० એક જાતનો સર્પ.

પાલિશાયન પુ० તે નામે ગોત્રપ્રવર્તક ઋષિ.

પાલી સ્ત્રી० પાલિ જુઓ.

પાલીવત પુ० જેની ડાળી વાવવાથી ઉગે છે તે ઝાડ.

પાલીહય પુ० તે નામે ગોત્રપ્રવર્તક ઋષિ.

પાલ્લક ત્રિ० પક્ષીમાં હોનાર-થનાર.

પાલ્વલતોર ત્રિ० નાના તળાવને કડિ હોનાર-થનાર.

પાવક પુ० અમ્મિ, વીજળીનો અમ્મિ, મદાત્યાર, અરણિનું ઝાડ, ચિત્રાનું ઝાડ, લીલામું, વાવડીંગ, રાતો ચિત્રો, કસુંબો, વરણ, સૂર્ય, તે નામે એક ઋષિ, ત્રણની સંખ્યા, સૂર્યકાંતમણિ, આંકડાનું ઝાડ.

પાવક ત્રિ० પવિત્ર કરનાર, શુદ્ધ કરનાર.

પાવકપુત્ર પુ० કાર્તિક સ્વામી.

પાવકમણિ પુ० સૂર્યકાંત મણિ.

પાવકમન્થ પુ० અરણિનું ઝાડ.

પાવકસુત પુ० કાર્તિક સ્વામી.

પાવકા

૧૧૮

પાશુપત

પાવકા સ્ત્રી૦ સરસ્વતી.

પાવકાત્મજ પુ૦ કાર્તિકસ્વામી, કદવાકુ
વંશના દુર્યોધનની કન્યાને પરણનાર
સુદર્શન નામે એક મુનિ.

પાવકારણિ પુ૦ પાવકમંથ જુઓ.

પાવકાહ્વા સ્ત્રી૦ તે નામે એક ઝાડ.

પાવકિ પુ૦ કાર્તિક સ્વામી.

પાવકી સ્ત્રી૦ અગ્નિની સ્ત્રી-સ્વાહા.

પાવકેશ્વર પુ૦ તે નામે એક તીર્થ.

પાવકેશ્વર ન૦ અગ્નિએ સ્થાપેલ શિવલિંગ.

પાવન ત્રિ૦ પવિત્ર કરનાર, શુદ્ધ કરનાર.

પાવન ન૦ પ્રાચીન, પાણી, ગાયનું જાણુ,
રૂદ્રાક્ષ, કુષ્ઠ ઔષધ, ચિત્રાનું ઝાડ, અધ્યાસ.પાવન પુ૦ અગ્નિ, વેદવ્યાસ, વિષ્ણુ, પીંગા
લાંગરો, સિદ્ધલક.

પાવનધ્વનિ પુ૦ શંખ.

પાવનધ્વનિ ત્રિ૦ પવિત્ર કરનાર શબ્દવાણું.

પાવની સ્ત્રી૦ હરદે, ગાય, તુલસી, ગંગા.

પાવમાન ન૦ પવમાન અગ્નિના અધિકારે
પ્રજ્વલ સૂક્ત, ચિત્રાનું ઝાડ.પાવમાની સ્ત્રી૦ પવમાન અગ્નિના અધિકારે
પ્રજ્વલ ઋચા.

પાવિત્ર ત્રિ૦ પવિત્ર કરેલ, શુદ્ધ કરેલ.

પાવિત્રાયણ પુ૦ પવિત્ર નામના ઋષિનો
ગોત્રજ.

પાવિન્ ત્રિ૦ પવિત્ર કરનાર, શુદ્ધ કરનાર.

પાવીરવી સ્ત્રી૦ દિવ્ય વાણી, શુદ્ધ કરનારી સ્ત્રી.

પાવ્ય ત્રિ૦ પવિત્ર કરવા યોગ્ય, શુદ્ધ કરવા
યોગ્ય.

પાશ પુ૦ પાસલો, ફાંસલો, દોરકું, એક શસ્ત્ર.

પાશક પુ૦ જુગાર ખેલવાનો પાસો.

પાશશુન્ન પુ૦ વયતનો પુત્ર, તે નામે રાજા.

પાશધર પુ૦ વરુણ દેવ, શતતારા નક્ષત્ર.

પાશધર ત્રિ૦ પાસલો ધારણ કરનાર.

પાશન ન૦ બંધન.

પાશપાણિ પુ૦ વાશધર પુ૦ જુઓ.

પાશપાણિ ત્રિ૦ વાશધર ત્રિ૦ જુઓ.

પાશબન્ધ ત્રિ૦ પાસલાથી બાંધેલ.

પાશબન્ધન ન૦ પાસલાવડે બંધન.

પાશવીજ ન૦ ઠેં એ પ્રકારનું બીજ.

પાશમૃત્ પુ૦ વાશધર પુ૦ જુઓ.

પાશમૃત્ ત્રિ૦ વાશધર ત્રિ૦ જુઓ.

પાશમુદ્રા સ્ત્રી૦ તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક મુદ્રા.

પાશવ ત્રિ૦ પશુસંબંધી.

પાશવ ન૦ તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ પશ્ચાચાર.

પાશવત્ ત્રિ૦ પાસલાવાળું.

પાશવત્ પુ૦ વરુણ દેવ, શતતારા નક્ષત્ર.

પાશવપાલન ન૦ ધાસ.

પાશવાસન ન૦ રૂદ્રામલ અંથપ્રસિદ્ધ એક
આસન.

પાશવીજ ન૦ (ઠેં) એ પ્રકારનું બીજ.

પાશહસ્ત પુ૦ વાશધર પુ૦ જુઓ.

પાશહસ્ત ત્રિ૦ વાશધર જુઓ.

પાશાદિ પુ૦ પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક
શબ્દગણ.

પાશાન્ત પુ૦ વસ્ત્રનો પાસેનો હેડો.

પાશિક ત્રિ૦ પાસલો રાખી શિકાર કરનાર
શિકારી.

પાશિત ત્રિ૦ પાશથી બાંધેલ.

પાશિન્ ત્રિ૦ પાસલાવાળું.

પાશિન્ પુ૦ વાશધર પુ૦ જુઓ, શિકારી,
ધૃતરાષ્ટ્રનો એક પુત્ર.પાશિલ ત્રિ૦ પાસલાની સમીપનો પ્રદેશ
વગેરે.

પાશિવાટ પુ૦ તે નામે એક દેશ.

પાશિવાટ ત્રિ૦ આપદાદાઓથી પાશિવાટ
દેશમાં રહેનાર.

પાશીકૃત ત્રિ૦ પાશથી બાંધેલ.

પાશુક પુ૦ પશુયાગના પક અંથવાખ્યાન.

પાશુક ત્રિ૦ પશુનું, પશુસંબંધી.

પાશુપત ત્રિ૦ પશુપતિ (મહાદેવ) જેના દેવ
હોય તે-અસ્ત્ર-હથિય વગેરે.

પાશુપત

૧૧૯

પિક્કલ

પાશુપત ત્રિં પશુપતિ-મહાદેવનું, તે સંબંધી.

પાશુપત નં પશુપતિ-મહાદેવે કહેલ શાસ્ત્ર

પાશુપત પું અકલ્પ.

પાશુપતાસ્ત્ર નં પશુપતિ-મહાદેવ જેના દેવ છે તેવું અસ્ત્ર.

પાશુપાલ્ય નં પશુપાલપણું-વૈશ્યવૃત્તિ.

પાશુવન્ધક ત્રિં યત્તમાં વધ કરવા યોગ્ય પશુને બાંધવાનું સ્થાન વગેરે.

પાશુવન્ધિકા સ્ત્રીં બેદિ.

પાશ્વાસ્ય ત્રિં પશ્ચિમદેશમાં હોનાર-ધનાર.

પાશ્વાત્યાકરસમ્ભવ નં એક જાતનું મીઠું.

પાસ્યા સ્ત્રીં પાસાઓનો મમ્બહ, પાસલા-ઓનો સમ્બહ.

પાષક નં પગમાં પહેરવાનો એક દાગીનો.

પાષણ્ડ ત્રિં વેદોક્ત આચારનો ત્યાગ કરનાર.

પાષણ્ડક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

પાષણ્ડિન્ ત્રિં પાષણ્ડ જુઓ.

પાષાણ પું પત્થર.

પાષાણગર્દભ પું વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક કુદ્ર રોગ.

પાષાણચતુર્દશી સ્ત્રીં જે મહિનામાં સૂર્ય વૃષ્ચિક રાશિમાં હોય તે મહિનાની ચૌદશ.

પાષાણદારક પું ટાંકણું.

પાષાણદારણ પું ટાંકણું.

પાષાણમેદક પું એક જાતનું ઝાડ.

પાષાણમેદક ત્રિં પત્થર તોડી નાખે તેવું.

પાષાણમેદન ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

પાષાણમેદન પું એક જાતનું ઝાડ.

પાષાણમેદિન્ પું ઉપરનો અર્થ.

પાષાણમેદિન્ ત્રિં પત્થર તોડી નાખે તેવું.

પાષાણી સ્ત્રીં નાનો પત્થર, ધડો કરવાનો નાનો પત્થર.

પાષી ત્રિં શક્તિ, શિલા.

પાસ્ત્ય ત્રિં ઘરમાં રહેનાર.

પાહત પું 'વ્રહ્મદાહ' નામે એક ઝાડ.

પિ તુશં ૫૦ સં અનિદ્ ગમન કરવું, જવું.

પિક પું કાચલ પક્ષી.

પિકપ્રિયા સ્ત્રીં મોટા બાંજુનું ઝાડ, કાચલ પક્ષી.

પિકવન્ધુ પું આંખાનું ઝાડ.

પિકમહોત્સવ પું આંખાનું ઝાડ.

પિકરાગ પું આંખાનું ઝાડ.

પિકવલ્લભ પું આંખાનું ઝાડ.

પિકાક્ષ પું રોચતી જુઓ.

પિકાક્ષ ત્રિં કાચલ જેવી આંખવાળું.

પિકાક્ષ પું બપેયો પક્ષી.

પિકાક્ષી સ્ત્રીં બપેયો-માદા.

પિકાનન્દ પું વસંત ઋતુનો સમય.

પિકી સ્ત્રીં કાચલ-માદા.

પિકેક્ષણ ત્રિં કાચલના જેવી આંખવાળું.

પિકેક્ષણા સ્ત્રીં એક જાતની કાચલ, કાચલના જેવી આંખવાળી સ્ત્રી.

પિક પું હાથીનું અચ્યું.

પિક્કા સ્ત્રીં મોતીના જેટલું કાંઈ વળન.

પિક્ક પું ઉંદર, દીવાની જાત જેવો પીંગળો રંગ, તે નામે એક ઋષિ.

પિક્ક ત્રિં દીવાની જાત જેવો રંગવાળું, પીંગળો રંગનું.

પિક્કકપિશ ત્રિં પીંગળા અને કાળરચિત્રા રંગવાળું.

પિક્કકપિશા સ્ત્રીં એક જાતનું પ્રાણી-તૈલપાથિકા.

પિક્કચક્ષુસ્ પું 'કુચ્ચીર' નામે એક જલ-ચર પ્રાણી.

પિક્કચક્ષુસ્ ત્રિં પીંગળી આંખોવાળું.

પિક્કજટ પું શિવ.

પિક્કતીર્થ નં તે નામે એક તીર્થ.

પિક્કલ પું પીંગળો રંગ, એક જાતનો સર્પ, રૂદ્ર, સૂર્યનો એક અનુચર, તે નામે એક નિધિ, વાનર, નોળીયો, એક જાતનું સ્થાવર ઝેર, એક જાતનું ધુવડ, પ્રભવ વગેરે વધોપૈકીનું દશમું વર્ષ, તે નામે એક નાગ-

પિફલ

૧૨૦

પિચ્છા

રાજ, તે નામે એક યક્ષ, પિંગલાચાર્ય,
તેમણે રચેલો પિંગલગ્રંથ.

પિફલ ત્રિં પીંગળા રંગવાળું.

પિફલક પું પિફલ પું જુઓ, તે નામે યક્ષ.

પિફલનામક નં શિક્ષાશ્રુત.

પિફલલોહ નં પિત્તળ.

પિફલા સ્ત્રીં તે નામે એક વેશ્યા, રીતિ,

પિત્તળ, સીસમ, વામન નામના દિગ્ગજની

સ્ત્રી હાથથી, કર્ણિકા જુઓ, તંત્રપ્રસિદ્ધ
એક નાડી.

પિફલિકા સ્ત્રીં બગલી.

પિફલિત ત્રિં પીંગળું કરેલ.

પિફલવત્ ત્રિં પીંગળું.

પિફસાર પું હરતાળ.

પિફસ્ફટિક પું 'જોમેદ' નામે એક મણિ.

પિફ્ફા સ્ત્રીં ગોરોચન, હિંગ, નાલિક, ચં-
ડિકા, હળદર, વંશરોચન.

પિફ્ફાશ પું તે નામે એક દૈત્ય, શિવ, તે
નામે એક શિકારી.

પિફ્ફાશ ત્રિં પીંગળી આંખોવાળું.

પિફ્ફાક્ષા સ્ત્રીં કાર્તિકેશ્વામીની અનુચર એક
માતૃકા.

પિફ્ફાશ પું એક જાતનું માછલું, પક્ષીપતિ.

પિફ્ફાશ નં ઉત્તમ સોનું.

પિફ્ફાશા સ્ત્રીં ગળી.

પિફ્ફાશી સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.

પિફ્ફાસ્ય પું એક જાતનું માછલું.

પિફ્ફાસ્ય ત્રિં પીંગળા મુખવાળું.

પિફ્ફાસ્યા સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.

પિફ્ફી સ્ત્રીં ઉંદરડી, ખીજડીનું ઝાડ.

પિફ્ફેશ્વર પું શિવ.

પિફ્ફેશ્વર ત્રિં પીંગળા નેત્રવાળું.

પિચ્છ પું ઉદર, પેટ, પથુનો અવયવ.

પિચ્છક ત્રિં પેટ ભરવામાં કુશળ, પેટભરે.

પિચ્છિલક ત્રિં મોટા પેટવાળું-દુંદાળું,
ફાંદાળું.

પિચ્છિલકા સ્ત્રીં દીપ્તિ નીચેનો માંસલ
ભાગ-પીડી.

પિચ્છિલ ત્રિં પિચ્છિક જુઓ.

પિચ્છ્ય પું કપાસનું ઝાડ.

પિચ્છિલ પું પિચ્છ જુઓ.

પિચ્છિલક ત્રિં પિચ્છિક જુઓ.

પિચ્છિલક ત્રિં પિચ્છિક જુઓ.

પિચ્છિલક ત્રિં પિચ્છિક જુઓ.

પિચ્છુ પું કપાસનું રૂં, એક જાતનો ફાંદો
રોગ, એ તોલાભાર, તે નામે એક અનુર,
ભૈરવ, એક જાતનું ધાન્ય.

પિચ્છુક પું મીઠાનું ઝાડ.

પિચ્છુકોય ત્રિં મીઠાનાં ઝાડવાળો દેશ.

પિચ્છુતૂલ નં કપાસનું રૂં.

પિચ્છુમન્દ પું લીંબડાનું ઝાડ.

પિચ્છુમર્દ પું લીંબડાનું ઝાડ.

પિચ્છુલ પું 'લાવુક' નામે એક ઝાડ, ફગલ
જુઓ, જલકાગડો, રૂં.

પિચ્છુ તું ઉમ્મં સં સેટુ છેલું, કાપલું.

પિચ્છટ નં સીસું, કચ્છ.

પિચ્છટ પું એક જાતનો નેત્રરોગ.

પિચ્છા સ્ત્રીં મોતીના જેટલું અમુક વજન.

પિચ્છિટ પું એક જાતનો કીડો.

પિચ્છિત નં વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ કાણ્ડભગ્નભેદ.

પિચ્છુ તું પં સં સેટુ પીડલું, દુઃખ દેવું,
કનડલું.

પિચ્છ નં મોરનું પીછું, કલગી, શિખા, પીછું.

પિચ્છ પું પૂંછું.

પિચ્છક પું મોચરસ.

પિચ્છવાળ પું આઝપક્ષી.

પિચ્છલ પું વામુકિવંશનો એક સર્પ.

પિચ્છલદલા સ્ત્રીં ભોરડીનું ઝાડ.

પિચ્છા સ્ત્રીં શીમળાનું ઝાડ, સોપારી, છટા,
તરવારનું મ્યાન, મોચરસ, પંકિત, ભાતનું
આસામણ, ઘોડાના પગનો રોગ, કાયલ-
માદા, સીસમનું ઝાડ, કમિનાલા જુઓ.

પિચ્છાદિ

૨૨૧

પિટકા

પિચ્છાદિ પુ० પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક શબ્દગણ.

પિચ્છિત્તિકા સ્ત્રી० શીશમનું ઝાડ.

પિચ્છિલ ત્રિ० ભાતનું ઓસામણ વગેરે, ચીકટ પદાર્થ, શિખાવાળું, કસગીવાળું, પીછાંવાળું.

પિચ્છિલ પુ० 'શ્લેષ્માતક' નામે એક ઝાડ.

પિચ્છિલક પુ० 'ધન્વનશ્લ' નામે એક ઝાડ.

પિચ્છિલત્વચ્ પુ० નારંગીનું ઝાડ.

પિચ્છિલસાર પુ० મોચરસ-વનસ્પતિ.

પિચ્છિલા સ્ત્રી० પોતિકા બુઓ, સીસમ, શીમળો, સિન્ધુભેદ, કોકિલાક્ષ, વ્રશિકાશુપ, અળસી, શલિતુણ, વઢુકા બુઓ.

પિજ્જુ ચુ० ઝમ० સેટ્ દીપતું, પ્રકાશતું, સમર્થ થતું અં હિસા કરવી, દાન કરવું સં.

પિજવન પુ० વિશ્વામિત્રનો યજ્ઞમાન રાજા.

પિજ્વલ પુ० તે નામે એક ઋષિ.

પિચ્છ નં પિચ્છ બુઓ.

પિજ્જ નં બળ, સામર્થ્ય, નાશ, એક જન-તનું કપૂર, રં.

પિજ્જ ત્રિ० આકુળ, વ્યાકુળ.

પિજ્જટ પુ० આંખનો મેલ-ચીપડા.

પિજ્જન નં રૂ પીંજવું, રૂ પીંજવાનું યંત્ર-તાંત.

પિજ્જર નં હરતાળ, સોતું, નાગકેસર, પાં-જર, પક્ષી વગેરેનું અંધનસ્થાન, હાડપીંજર.

પિજ્જર પુ० એક જાતનો ઘોડો, પીળો-લાલ રંગ, પીળો રંગ, એક જાતનો સર્પ.

પિજ્જર ત્રિ० પીળું, લાલ-પીળા રંગનું.

પિજ્જરક પિજ્જર નં પુ० ત્રિ० બુઓ.

પિજ્જલ નં હરતાળ, દર્ભપત્ર.

પિજ્જલ પુ० અત્યંત આકુળ સૈન્ય વગેરે.

પિજ્જલી સ્ત્રી० બીજા દર્ભથી વીટેલ અગ્ર-ભાગસહિત એ દર્ભપત્ર.

પિજ્જા સ્ત્રી० હળદર, હિસા, છટા.

પિજ્જાલ નં સોનું.

પિજ્જિકા સ્ત્રી० તુલનાલિકા બુઓ.

પિચ્છૂલ પુ० દર્ભની વાટ.

પિચ્છૂલક પુ० તે નામે એક ઋષિ.

પિચ્છૂષ પુ० કાનનો મેલ.

પિચ્છેટ પુ० આંખનો મેલ-ચીપડા.

પિચ્છોલા સ્ત્રી० પાંદડાનો શબ્દ.

પિટ્ ભ્વાં પં અં સેટ્ એકત્ર થવું, એકડા થવું, શબ્દ કરવો, અવાજ કરવો.

પિટ પુ० નેતર વગેરેથી બનાવેલો દાખડો, પેટારો.

પિટ નં ચોલ બુઓ,

પિટક પુ० નેતર વગેરેના દાલડાનો સમૂહ, કરંડીયો, ફેલો.

પિટક્યા સ્ત્રી० નેતર વગેરેના દાલડાનો સમૂહ, કરંડીયાનો સમૂહ, ફેલોનો સમૂહ.

પિટકોલી સ્ત્રી० ઈંદરવરણું-ઈંદ્રવાણી.

પિટાક પુ० તે નામે એક મુનિ, પિટક બુઓ.

પિટાક્યા સ્ત્રી० પિટક્યા બુઓ.

પિટ્ ચુ० ઝમ० સં સેટ્ પીટવું, ફૂટવું, પીટી ફૂટીને નીચે પેસાડવું.

પિટ્ક નં દાંતનો મેલ.

પિટ્તિત ત્રિ० પીટી ફૂટીને નીચે પેસાડેલ.

પિટ્ ભ્વાં પં સેટ્ કલેશ પામવો. અં મારવું, વધ કરવો. સં

પિટ પુ० કલેશ, દુઃખ, વધ, નાશ.

પિટર પુ० એક જાતનું ઘર, થાળી, તપેલી, તે નામે એક દાનવ.

પિટર નં મોથ, રવૈયો, રવઘ.

પિટરક પુ० તે નામે એક નાગ.

પિટરી સ્ત્રી० થાળી, તપેલી.

પિટીનસ્ પુ० તે નામે એક ઋષિ.

પિંડ્ ભ્વાં આં સં સેટ્ ટગલો કરવો, એકત્ર કરવું.

પિંડ્ ચુ० ઝમ० સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.

પિટકા સ્ત્રી० વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક રોગ, પીડા-દાયક ક્ષુદ્ર ફેલો.

પિણ્ડ

૧૨૨

પિણ્ડાર

પિણ્ડ પુ. ઢગ, બોસ વનસ્પતિ, બળ, શરીરનો એક ભાગ, ઘરનો એક ભાગ, શરીર, દેહ, પિતૃઓને આપવાનો પિંડ, ગોળો, શિલામિત, જનમુદનું ફૂલ, સમૂહ, જથ્થો, કાળીયો, હાથીનું ગંડરથળ, મીઠળનું ઝાડ, પીંડો.

પિણ્ડ ત્રિ. એકત્ર કરેલ, એકઠું કરેલ, જમાવેલ, ઢગલો કરેલ, ઘન, ઘડ.

પિણ્ડ ન. આજીવન, લોહું, શ્રાદ્ધમાં પિતૃ-ઓને આપવાનો પિંડ.

પિણ્ડક પુ. એક જાતનો કંદ. શિલાજીત, બોસ વનસ્પતિ, પિંડ, મૂળ, એક જાતનો મૂળો, હાથીનું ગંડરથળ.

પિણ્ડકન્દ પુ. એક જાતનો કંદ.

પિણ્ડકન્દક પુ. ઉપરનો અર્થ.

પિણ્ડલ્લૂર પુ. એક જાતના ખજૂરનું ઝાડ.

પિણ્ડલ્લૂરિકા સ્ત્રી. એક જાતનો ખજૂર.

પિણ્ડલ્લૂરી સ્ત્રી. ઉપરનો અર્થ.

પિણ્ડગોસ પુ. ગન્ધસ્રમ જીઓ.

પિણ્ડતર્કુક પુ. પિંડના લેપલાગી વૃક્ષ પ્રપિતામહ વગેરે ત્રણ.

પિણ્ડતૈલક પુ. તુકરતાની એક મધદ્રવ્ય.

પિણ્ડતા સ્ત્રી. એકત્રપણું, પિંડપણું, સમૂહ, જથ્થો.

પિણ્ડત્વ ન. ઉપરના અર્થ.

પિણ્ડદ પુ. શ્રાદ્ધમાં પિંડદાન કરનાર પુત્ર વગેરે.

પિણ્ડદાન ન. શ્રાદ્ધમાં પિંડનું દાન.

પિણ્ડન ન. નદી વગેરેનો પૂત્ર-પાળ, પીંડો કરવો, ગોળાકાર કરવું.

પિણ્ડપદ ન. જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ અમુક અંક-મંજ્યા, પિંડનું સ્થાન.

પિણ્ડપાદ પુ. હાથી.

પિણ્ડપાદી સ્ત્રી. હાથણી.

પિણ્ડપિતૃયજ્ઞ પુ. પિંડો આપી કરેલો પિતૃઓનો યજ્ઞ.

પિણ્ડપુષ્પ ન. આસોપાલવનું ફૂલ, જનમુદનું ફૂલ, કમળનું ફૂલ, તગરનું ફૂલ.

પિણ્ડપુષ્પક પુ. 'વાસ્તુકશાક' નામે શાક.

પિણ્ડપ્રદ પુ. શ્રાદ્ધમાં પિંડદાન કરનાર.

પિણ્ડફલા સ્ત્રી. કડવી તુંબડી.

પિણ્ડવીજ પુ. કણેરનું ઝાડ.

પિણ્ડમુસ્તક પુ. નાગરમોઘ.

પિણ્ડમુસ્તા સ્ત્રી. નાગરમોઘ.

પિણ્ડમૂલ ન. ગાજર.

પિણ્ડમૂલક ન. ગાજર.

પિણ્ડયજ્ઞ પુ. વિણ્ડપિતૃયજ્ઞ જીઓ.

પિણ્ડરોહણિક પુ. એક જાતની વનસ્પતિ.

પિણ્ડલ પુ. સેતુ, પૂલ, પાળ.

પિણ્ડલેપ પુ. પિતૃના પીંડ વાળતાં હાથમાં ચોટલ પિણ્ડાંશ.

પિણ્ડલવત્ ત્રિ. પિંડવાળું, ગોળાકાર.

પિણ્ડલવત્ અથ. પીંડની પેઠે, પીંડ જેવું.

પિણ્ડશર્કરા સ્ત્રી. ખડી સાકર.

પિણ્ડસ ત્રિ. બીજા માગી જીવનાર.

પિણ્ડસંબંધ પુ. શરીર સાથે સંબંધ, પિતૃઓને આપવાના પિંડ સાથે સંબંધ.

પિણ્ડસેક્ટ પુ. એક જાતનો સાપ.

પિણ્ડહરિદ્રા સ્ત્રી. ગાંડવાળી હળદર.

પિણ્ડા સ્ત્રી. લોખંડ, પોલાદ, એક જાતની કરતૂરી, ધંશપત્રી જીઓ.

પિણ્ડાત પુ. સિદ્ધક જીઓ.

પિણ્ડાત ત્રિ. પિંડરૂપ થયેલ, એકત્ર થયેલ, એકઠું થયેલ.

પિણ્ડાન્વાહાર્યક ન. પાર્વણ શ્રાદ્ધ.

પિણ્ડામ પુ. સિદ્ધક જીઓ.

પિણ્ડામ્ર ન. વરસાદનો કરો.

પિણ્ડાયસ ન. તીક્ષ્ણ લોહું-પોલાદ.

પિણ્ડાર પુ. 'વિકલ્પકત' નામે વૃક્ષ, ઔદ સાક, ગોવાળ, એક જાતનો સર્પ, ભેંસનો રમેવાળ, એક જાતનું ઝાડ.

પિણ્ડાર

૧૨૨

પિતૃકાનન

પિણ્ડાર નં એક જાતનું શાક.
 પિણ્ડારક પું તે નામે એક નાગ, બળ-
 રામનો એક નાનો ભાઈ.
 પિણ્ડારક નં તે નામે એક તીર્થ.
 પિણ્ડાલુ પું એક જાતનો કંદ, એક
 જાતની ગળો.
 પિણ્ડાલુક પું ઉપરના અર્થ.
 પિણ્ડાશ ત્રિં પિંડોજન કરનાર પિતૃ
 વગેરે, બીજા માગી જીવનાર.
 પિણ્ડાશન ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 પિણ્ડાશિન્ ત્રિં પિણ્ડાશ જીવો.
 પિણ્ડાહ્વા છીં એક જાતની હીંગ.
 પિણ્ડિ છીં શ્રેતામુહ જીવો, દેવ વગેરેની
 પીઠિકા, રથના પૈડાનું મધ્યસ્થાન-રથનામિ,
 પાટલો, ટીંચણની નીચેનો માંસના
 ભરાવાવાળો ભાગ.
 પિણ્ડિકા છીં ઉપરના અર્થ.
 પિણ્ડિત ત્રિં એકદું કરેલ, ગણેલ, ગુણેલ.
 પિણ્ડિત પું તુરસ્ક જીવો.
 પિણ્ડિતકલ્ક પું શિક્ષાજીત.
 પિણ્ડિન્ ત્રિં પિંડવાળું, બીજારી, પિંડ
 દેનાર.
 પિણ્ડરિકા છીં મજાક, તાંદળબે.
 પિણ્ડિલ પું સેતુ, પૂલ, પાજ.
 પિણ્ડિલ ત્રિં જોશી.
 પિણ્ડી છીં પિણ્ડિ જીવો, એક જાતનું
 તગર, તુંબડીનો વેલો, એક જાતનો
 ખજૂર, તત્વજ્ઞાનાર્થે ઉપદેશ, ભોજન.
 પિણ્ડીકરણ નં પિંડો કરવો, એકદું કરવું,
 ઢગલો કરવો, ગોળ કરવું.
 પિણ્ડીકૃત ત્રિં પિંડો કરેલ, એકદું કરેલ.
 ઢગલો કરેલ, ગોળ કરેલ.
 પિણ્ડીજઙ્ગ પું તે નામે એક ઋષિ.
 પિણ્ડીતક પું મીંઢળનું જાડ, તગર, કચિ-
 ઝસક જીવો.

પિણ્ડીતગર પું તગરનું જાડ.
 પિણ્ડીપુષ્પ પું આસોપાકર.
 પિણ્ડીભવન નં એકદું થવું, ઢગ થવો,
 ગોળ થવું.
 પિણ્ડોભૂત ત્રિં એકદું થયેલ, ઢગ થયેલ,
 ગોળ થયેલ.
 પિણ્ડીર પું ઢાડમનું જાડ, હિણ્ડીર જીવો.
 પિણ્ડીર ત્રિં રસ વગરનું.
 પિણ્ડીશૂર ત્રિં ખાવામાંજ શરવીર-ફક્ત
 ખાઈ જાણનાર, નમાણું.
 પિણ્ડોદ્ધરણ નં પિતૃ વગેરેને પિંડદાન
 કરવું તે.
 પિણ્ડોલિ છીં મુખે આધેલ એકું અન્ન.
 પિણ્યા છીં 'જ્યોતિષ્મતીલતા'—માલકાંકણી.
 પિણ્યાક પું તકનો ખોળ, હીંગ, કેસર,
 શિક્ષાજિત.
 પિણ્યાકી છીં શિક્ષાજિત.
 પિતરિશૂર ત્રિં ખાપા પાસે શરવીર—નમાણું.
 પિતાપુત્ર પું દ્વિવં ખાપ અને છોકરો.
 પિતામહ પું આપનો ખાપ.
 પિતામહો છીં પિતાની માતા.
 પિતુ પું અન્ન, અનાજ.
 પિતુપુત્ર પું પિતાનો પુત્ર.
 પિતુષ્વસ્તુ છીં પિતાની બહેન-ફાઈ.
 પિતુષ્વસ્ત્રીય પું ફાઈનો છોકરો.
 પિતુસ્વસ્ત્ર છીં પિતાની બહેન-ફાઈ.
 પિતુસ્વસ્ત્રીય પું ફાઈનો છોકરો.
 પિતૃ પું પિતા, ખાપ, પિતૃલોકને પામેલ.
 પિતૃ પું દ્વિવં માતા અને પિતા.
 પિતૃક ત્રિં પિતાથી આવેલ, પિતાએ
 આપેલ.
 પિતૃકર્મન્ નં પિતૃઓને ઉદ્દેશી કર્મ—
 શ્રાદ્ધ વગેરે, પિતાનું કર્મ.
 પિતૃકલ્પ પું પિતાઓનું શ્રાદ્ધ વગેરે કર્મ.
 પિતૃકલ્પ ત્રિં પિતાસમાન.
 પિતૃકાનન નં સ્મશાન.

પિતૃકાર્ય

૧૨૪

પિતૃસન્નિભ

પિતૃકાર્ય નં પિતૃકર્મન્ જુઓ.
 પિતૃકુલ્યા સ્ત્રીં તે નામે એક તીર્થ.
 પિતૃક્રિયા સ્ત્રીં પિતૃકર્મન્ જુઓ.
 પિતૃગણ પું અગ્નિધ્વાત વગેરે પિતૃઓ.
 પિતૃગાથા સ્ત્રીં પિતૃઓએ લેણું લોક-
 સમુદાય.
 પિતૃગ્રહ નં સ્મશાન.
 પિતૃગૃહ પું કાર્તિકસ્વામીના અનુચર ગ્રહ.
 પિતૃઘાતક ત્રિં પિતાનો નાશ કરતાર.
 પિતૃતર્પણ નં જલદાન આપી પિતૃઓને તૃપ્ત
 કરવા, પિતૃતીર્થ જુઓ, તલ.
 પિતૃતસ્ અગ્નિં પિતાથી.
 પિતૃતિથિ પું સ્ત્રીં અમાસ.
 પિતૃતીર્થ નં તર્જની આંગળી અને અં-
 ગુદાનું મધ્યસ્થાન, ગયા વગેરે તીર્થ.
 પિતૃતા સ્ત્રીં પિતાપણું, પિતૃપણું.
 પિતૃત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પિતૃદાન નં પિતૃઓને ઉદ્દેશી દાન-શ્રાદ્ધ.
 પિતૃદાનક નં ઉપરનો અર્થ.
 પિતૃદિન નં અમાસ.
 પિતૃદિવસ નં પું અમાસ.
 પિતૃદૈવત નં મધ્યા નક્ષત્ર.
 પિતૃપક્ષ પું ગૌણ આશ્વિનકૃષ્ણપક્ષ-ભાદ-
 રવા મહિનાનું કૃષ્ણપક્ષ.
 પિતૃપક્ષ ત્રિં પિતાના કુળનું, પિતા વગે-
 રેનું ત્રિક.
 પિતૃપતિ પું યમદેવ.
 પિતૃપદ્ નં પિતૃઓનું સ્થાન, પિતૃલોક,
 પિતાનું સ્થાન.
 પિતૃપાત્ર નં શ્રાદ્ધમાં ઉપયોગી વાસણ.
 પિતૃપિતૃ પું પિતાનો પિતા.
 પિતૃપ્રસૂ સ્ત્રીં પિતાની માતા, સંધ્યા.
 પિતૃપ્રાપ્ત ત્રિં પિતાથી પ્રાપ્ત થયેલ.
 પિતૃપ્રિય પું ભાગરે.
 પિતૃપ્રિય ત્રિં પિતાને પ્રિય.
 પિતૃચન્દુ પું પિતાનો ભાઈ, પિતાની દે-

હતા છોકરા, પિતાની માસીના છોકરા,
 પિતાના મામાના છોકરા.
 પિતૃવાન્ધવ પું ઉપરના અર્થ.
 પિતૃભ નં મધ્યા નક્ષત્ર.
 પિતૃભક્તિ સ્ત્રીં પિતાની ભક્તિ, પિતૃઓની
 ભક્તિ.
 પિતૃભોજન નં પિતૃઓનું ભોજન.
 પિતૃભોજન પું અહ.
 પિતૃભ્રાતૃ પું પિતાનો ભાઈ.
 પિતૃમત્ ત્રિં પિતાવાળું.
 પિતૃમન્દિર નં સ્મશાન.
 પિતૃમેઘ પું પિતૃઓને ઉદ્દેશી કરવામાં
 આવતું એક કર્મ.
 પિતૃયજ્ઞ પું પાંચ મહાયજ્ઞોમાં આવતું પિ-
 તૃતર્પણ.
 પિતૃયાણ પું પિતૃઓનો ચંદ્રલોકમાં જવાનો
 માર્ગ.
 પિતૃરાજ પું યમદેવ.
 પિતૃરૂપ પું શિવ.
 પિતૃરૂપ ત્રિં પિતાસમાન.
 પિતૃલોક પું ચંદ્રલોકની ઉપર આવેલ
 એક લોક.
 પિતૃવત્ અગ્નિં પિતાની પેટે.
 પિતૃવન નં સ્મશાન.
 પિતૃવનેચર પું શિવ.
 પિતૃવનેચર ત્રિં સ્મશાનમાં રહેતાર.
 પિતૃવર્તિન્ પું વ્રતરત નામે એક રાગ.
 પિતૃવસતિ સ્ત્રીં સ્મશાન.
 પિતૃવાકપર ત્રિં પિતાનું વચન પાળનાર.
 પિતૃવ્ય પું પિતાનો ભાઈ-કાકા.
 પિતૃશ્રાદ્ધ નં પિતૃઓનું શ્રાદ્ધ, પિતાનું શ્રાદ્ધ.
 પિતૃપદન નં દર્ભ.
 પિતૃષ્વસ્ત્ર સ્ત્રીં પિતાની બહેન-દાઈ.
 પિતૃષ્વસ્ત્રીય પું દાઈનો છોકરો.
 પિતૃસન્ન નં સ્મશાન.
 પિતૃસન્નિભ ત્રિં પિતાસમાન.

पितृसमान

१२५

पिपासु

पितृसमान त्रि० पितासमान.
 पितृसामान्य न० सर्वं पितृशो.
 पितृसू स्त्री० पितानी माता, संख्या.
 पितृस्थान न० पितृलोक लुओ.
 पितृस्थान त्रि० पिताने ठेकाछे रडी पावन
 करनार.
 पितृस्थानीय त्रि० उपरनेो अर्थ.
 पितृहन् त्रि० पितानेो नाश करनार.
 पितृह पु० मरणेो डान.
 पित्त न० शरीरमां रडेकी पित्त धातु.
 पित्तघ्न त्रि० पित्तनेो नाश करनार.
 पित्तघ्न न० घी.
 पित्तघ्नी स्त्री० भेजा.
 पित्तज्वर पु० पित्तनेे क्षीधे आवेलेो ताव.
 पित्तद्राविन् पु० भीडुं क्षी'युं.
 पित्तद्राविन् त्रि० पित्तनेे गाली ना'भनार.
 पित्तधरा स्त्री० ते नामे ओक क्का.
 पित्तरक्त न० रक्तपित्त रोग.
 पित्तल त्रि० पुष्कण पित्तवाणुं.
 पित्तल न० पित्तण धातु, लोणपत्र.
 पित्तला स्त्री० 'तोयविप्लो' नामे वनस्पति.
 पित्तवल्लभा स्त्री० काणुं अतिविष.
 पित्तहन् त्रि० पित्तनेो नाश करनार.
 पित्तहन् स्त्री० पित्तपापडो-वनस्पति.
 पित्तातिसार पु० पित्तनेे क्षीधे थयेलेो आ-
 डनेो ओक रोग.
 पित्ताभिष्यन्द पु० पित्तनेे क्षीधे आंजमांथी
 पाणी आरनेो रोग.
 पित्तारि पु० पीतपापडो, क्षाण, क्वर लुओ.
 पित्र्य त्रि० पितानुं, पितानेे प्रिय, पिताथी
 आवेक्ष, पितासंयंधी, पितृसंयंधी.
 पित्र्य न० पितृतीर्थ लुओ, मथा नक्षत्र, मध.
 पित्र्य पु० अउड, भेडा लाछ.
 पित्र्या स्त्री० पूनेम, अभास.
 पित्र्यावत् त्रि० पितृसंयंधी, पितासंयंधी.
 पित्र्यावती स्त्री० कन्या.

पित्सत् त्रि० पडवानी छच्छवाणुं.
 पित्सत् पु० पक्षी.
 पित्सल पु० मार्ग, रस्तेो.
 पिदधत् त्रि० दांकनुं.
 पिद्ध पु० ओक जतनेो मृग.
 पिधान न० दांकणु, दांकनुं ते, उद्वन लुओ.
 पिधानक पु० तरवारनुं भ्यान.
 पिधानता स्त्री० दांकणुपणुं, दांकवापणुं.
 पिधानत्व न० उपरना अर्थ.
 पिनद्ध त्रि० पहेरेव.
 पिनस पु० पीनस लुओ.
 पिनह्य अव्य० पहेरीने.
 पिनाक पु० न० महादेवनुं ते नामे धनुष,
 त्रिशण, धूणनेो वरसाद.
 पिनाकधर पु० महादेव.
 पिनाकपाणि पु० महादेव.
 पिनाकभृत् पु० महादेव.
 पिनाकिन् पु० महादेव.
 पिनाकी स्त्री० ओक जतनी सारंगी.
 पिन्यास न० रिंग.
 पिन्व भ्वा० प० स० सेट् सी'यनुं, छांटनुं.
 पिपतिषत् त्रि० पडवानी छच्छनुं.
 पिपतिषत् पु० पक्षी.
 पिपतिषा स्त्री० पडवानी छच्छा.
 पिपतिषु त्रि० पडवानी छच्छनार.
 पिपतिषु पु० पक्षी.
 पिपविषत् त्रि० पवित्र करवा छच्छनुं.
 पिपविषा स्त्री० पवित्र करवानी छच्छा.
 पिपविषु त्रि० पवित्र करवा छच्छनार.
 पिपासत् त्रि० पान करवा-पीवा छच्छनुं.
 पिपासा स्त्री० पान करवानी-पीवानी छच्छा,
 तरस.
 पिपासावत् त्रि० तरसनुं, तृपावाणुं.
 पिपासित त्रि० जेने पीवानी छच्छा थछ
 ह्याय ते.
 पिपासु त्रि० तरसनुं, तृपावाणुं.

पिपीतक

१२६

पिशाचद्व

पिपीतक पु० ते नामे ऐक प्राप्तायु.
 पिपीतकी स्त्री० वैशाख शुद्ध आरस.
 पिपील पु० कीडा, भंकाडा.
 पिपीलक पु० उपना अर्थ.
 पिपीलिका स्त्री० कीडी, भंकाडी.
 पिपीलिकामध्य न० ऐक जतनुं आन्ध्रायु.
 पिपीली स्त्री० कीडी, भंकाडी.
 पिप्पक पु० शरव्या देवतोदेशे आश्रयन क-
 रवा योग्य पक्षी.
 पिप्पका स्त्री० शरव्या देवतोदेशे आश्रयन
 करवा योग्य पक्षिणी.
 पिप्पटा स्त्री० ऐक जतनो पाछ पदार्थ.
 पिप्पल न० पाणी, वस्त्रतो दुकडा.
 पिप्पल पु० पीपणानुं जाड, अधनरहित पक्षी.
 पिप्पलाद पु० ते नामे ऐक ऋषि.
 पिप्पलायन भरतनो नानो लाछ ऐक
 लज्ज राजा.
 पिप्पलि स्त्री० पीपर.
 पिप्पली स्त्री० पीपर.
 पिप्पलीका स्त्री० पीपर.
 पिप्पलीघृत न० वैद्यकप्रसिद्ध पीपरनुं घी.
 पिप्पलीमूल न० पीपरभृण-गंकाडा.
 पिप्पलीय त्रि० पीपरवाणुं.
 पिप्पलीय पु० रेवतीभांजन्मेल, ऐक मित्र-
 पुत्र.
 पिप्पलीश्रोणि स्त्री० ते नामे ऐक नदी.
 पिप्पलु पु० ते नामे ऐक ऋषि.
 पिप्पल्याद्य न० वैद्यकप्रसिद्ध पीपरनुं तेल.
 पिप्पिका स्त्री० दांतनो मेल.
 पिप्पीक पु० ऐक जतनुं पक्षी.
 पिप्रच्छिषत् त्रि० पूछ्या छच्छनुं.
 पिप्रच्छिषा स्त्री० पूछ्यानी छच्छ.
 पिप्रच्छिषु त्रि० पूछ्या छच्छनार.
 पिप्रु पु० ते नामे ऐक असुर.
 पिप्रु पु० जटुल लुओ.
 पिप्पन त्रि० अरपट्ट शब्द करनुं.

पिप्पन पु० ते नामे ऐक असुर.
 पिप्पमान त्रि० शब्द करनुं.
 पिपार त्रि० छिमेक.
 पिपाल पु० 'पीतल' नामे ऐक वृक्ष.
 पिप् तु० उम० स० सेट् प्रेरणा करवी.
 पिलिप्पनी स्त्री० थीडणी जमीन.
 पिलु पु० पीलुनुं जाड.
 पिलु न० पीलुनुं इण-पीलुकुं.
 पिलुनी स्त्री० 'मूवा' नामे वनस्पति.
 पिलुपर्णी स्त्री० 'मोरवालता' नामे ऐक वेल.
 पिल्ल न० थीपडावाणी आंभ, बीनी आंभ.
 पिल्ल त्रि० बीनी आंभवाणुं, थीपडावाणी
 आंभवाणुं.
 पिल्लका स्त्री० साथणी.
 पिश तुदा० प० सेट् दुकडा करवा, जूदा करनुं,
 स० दीपनुं, प्रकाशनुं, स०
 पिश त्रि० पापथी मुक्त, पापरहित.
 पिश न० पडुश्प.
 पिशङ्ग पु० पींगणो रंग.
 पिशङ्ग त्रि० पींगणा रंगनुं, पींगणुं.
 पिशङ्गक पु० पींगणो रंग.
 पिशङ्गक त्रि० पींगणा रंगनुं, पींगणुं.
 पिशङ्गक पु० पिण्ड.
 पिशङ्गता स्त्री० पींगणाश, पींगट रंगपाणुं.
 पिशङ्गत्व न० उपरना अर्थ.
 पिशङ्गभृष्टि त्रि० शुद्ध पींगणा रंगनुं.
 पिशङ्गराति त्रि० धष्टा धननो रवाभी.
 पिशङ्गला स्त्री० पित्तण.
 पिशाच पु० ते नामे ऐक देवजति, प्रेत.
 पिशाचक पु० उपरना अर्थ.
 पिशाचक त्रि० पिशाचने दूर करवामां
 कुशण, पिशाचना जेनुं.
 पिशाचकिन् पु० कुपेर.
 पिशाचता स्त्री० पिशाचपाणुं.
 पिशाचत्व न० पिशाचपाणुं.
 पिशाचद्रु पु० शांभाटक वृक्ष.

પિશાચમોચન

૧૨૭

પિસફ

પિશાચમોચન નં તે નામે એક તીર્થ.
 પિશાચસભ નં પિશાચોની સભા.
 પિશાચિકા સ્ત્રીં પિશાચણી, 'ગંધમાંસી'
 વનરપતિ.
 પિશાચી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 પિશિક પું તે નામે એક દેશ.
 પિશિત નં માંસ.
 પિશિતમુજ્ઞ ત્રિં માંસ ખાનાર રાક્ષસ વગેરે.
 પિશિતાશન ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 પિશિતાશિન્ ત્રિં પિશિતમુજ્ઞ જુઓ.
 પિશિતી સ્ત્રીં 'જટામાંસી' નામે વનરપતિ.
 પિશિતોદક નં કેસર.
 પિશી સ્ત્રીં 'જટામાંસી' નામે વનરપતિ.
 પિશીલ નં માટીનું સરાવડું, કેડીયું,
 અપણીયું.
 પિશુન નં કેસર.
 પિશુન પું નારદ, કાગડો.
 પિશુન ત્રિં આડીયું, ફૂર.
 પિશુનતા સ્ત્રીં આડીયાપણું, ફૂરપણું.
 પિશુનત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પિશુનવચન નં આડી.
 પિશુનવચન ત્રિં આડીયું.
 પિશુના સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.
 પિષ્ કષાઁ પં સં અનિદ્ પીસવું, ભુકેા
 કરવો, દળવું.
 પિષ્ટ નં સીસું, રૂપ.
 પિષ્ટ પું નં લોટ, ભુકેા.
 પિષ્ટ પું તે નામે એક ઋષિ.
 પિષ્ટ ત્રિં દળેલ, ભુકેા કરેલ, લોટ કરેલ.
 પિષ્ટક ત્રિં લોટનો: વિકાર, લોટમાંથી
 બનેલ.
 પિષ્ટક પું નં માલપુડો, વડું વગેરે.
 પિષ્ટક નં એક જાતનો આંખનો રોગ,
 તલનું ચૂર્ણ, ખોળ.
 પિષ્ટપ નં ભુવન, જગત.

પિષ્ટપચન નં રાંધવાની તરી-તાવડી-
 કદાઈ વગેરે.
 પિષ્ટપશુ પું યજ્ઞમાં હોમવા માટે બનાવેલ
 લોટનું પશુ.
 પિષ્ટપાક પું લોટ રાંધવો તે.
 પિષ્ટપાકકૃત્ નં પિષ્ટપચન જુઓ.
 પિષ્ટપાકકૃત્ ત્રિં લોટ રાંધનાર.
 પિષ્ટપાચક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 પિષ્ટપાચક નં પિષ્ટપચન જુઓ.
 પિષ્ટપૂર પું વડું, ધારી વગેરે પકવાન્ન.
 પિષ્ટપેપણ નં પીસેલાં પીસવું, કહેલાં
 ફરી કહેવું તે.
 પિષ્ટમય ત્રિં લોટનો વિકાર-રોટલો વગેરે.
 પિષ્ટમેહ પું એક જાતનો પ્રમેહનો રોગ.
 પિષ્ટમેહિન્ પું એક જાતનો પ્રમેહનો રોગવાળું.
 પિષ્ટયોનિ સ્ત્રીં એક જાતનું પકવાન્ન.
 પિષ્ટવર્તિ પું મગ-અડદ વગેરેનો લોટ.
 પિષ્ટવૈકૃત નં માલપુડો, વડું વગેરે.
 પિષ્ટસૌરભ નં ચંદન, સુખડ.
 પિષ્ટાત પું પટવાસ, અખીલ.
 પિષ્ટિક નં ચોખ્ખાના લોટનો દ્રવાત્મક
 પદાર્થ, લગ્ન પહેલાં વરકન્યાને ચોળવામાં
 આવતી પીઠી.
 પિષ્ટિકા સ્ત્રીં પાણીમાં પલાળી ફેંતરાં
 કાઢીને પથર પર વાટેલી દાળ.
 પિષ્ટોડી સ્ત્રીં શ્વેતામ્લિકા જુઓ.
 પિષ્ટોદક નં લોટમિશ્ર પાણી.
 પિસ્ મ્હાં પં અં સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.
 પિસ્ તું ઉમં અં સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.
 પિસ્ વં ૦ પં સં સેટ્ ગમન કરવું, જવું.
 પિસ્ તું ઉમં સેટ્ વસવું, બળવાન થવું.
 અં વધ કરવો, દાન કરવું, જવું, સં
 પિસ ત્રિં પાપથી મુક્ત, પાપરહિત.
 પિસ નં બહુરૂપ.
 પિસફ પું પિશફ પું જુઓ.
 પિસફ ત્રિં પિશફ ત્રિં જુઓ.

પિસ્પૃક્ષત્

૧૨૮

પીતતુણ્ડ

પિસ્પૃક્ષત્ ત્રિ० સ્પર્શ કરવા ઇચ્છતું.

પિસ્પૃક્ષા સ્ત્રી० સ્પર્શ કરવાની ઇચ્છા.

પિસ્પૃક્ષુ ત્રિ० સ્પર્શ કરવા ઇચ્છનાર.

પિહિત ત્રિ० ઢાંકેલ, છુપાયેલ, છુપાવેલ, આચ્છાદેલ.

પી દિવાં સં આં અનિદ પાન કરવું, પીવું.

પીચ નં નીચેનું જડણું.

પીઠ પું નં એક પ્રકારનું આસન, પાટલો, વ્રતધારીઓનું આસન, દેવપૂજના અંગરૂપ હૃદયરૂપ આધાર, દર્ભાસન, તળીયું, અભરાઈ, આસન.

પીઠ પું કંસનો એક અમાત્ય તે નામે એક અસુર.

પીઠકેલિ પું નાયકસહાયક ભેદ-પીઠમર્દ જુઓ.

પીઠગ ત્રિ० આસન ઉપર રહેલું, લૂલું, લંગડું.

પીઠગાત્ર નં લેખ્યમતના અંગરૂપ અષ્ટદલ કમલનો એક અવયવ.

પીઠચક્ર નં ગાંડુ વગેરે.

પીઠન્યાસ પું તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક પ્રકારનો ન્યાસ.

પીઠમૂ સ્ત્રી० કિલ્લાની સમીપ રહેલ પૃથ્વીનો ભાગ.

પીઠમર્દ પું કાષ્ઠ નાયકનો કાષ્ઠ એક સહાયક-જેમ રામનો સુગ્રીવ.

પીઠસર્પ ત્રિ० લૂલું, લંગડું.

પીઠસર્પિન્ ત્રિ० લૂલું, લંગડું.

પીઠિકા સ્ત્રી० દેવમૂર્તિનો સ્થાપનાધાર.

પીડ ત્રિ० ડબં સેદ્ પીડવું, દુઃખ દેવું, અનાજ વગેરેને ખાંડવું, મસળવું, મર્દન કરવું, સં શોભાવવું, અં.

પીડન નં પીડવું, દુઃખ દેવું, ધાન્ય વગેરે ખાંડવું-ચોળવું, મર્દન કરવું.

પીડા સ્ત્રી० વ્યથા, દુઃખ, કૃષા, શિરમાળા, સરલવૃક્ષ.

પીડાકરણ નં પીડવું, દુઃખ દેવું.

પીડામાત્ર ત્રિ० પીડિત, દુઃખી, ખાંડાતું, ચોળાતું, મસળાતું.

પીડિત ત્રિ० પીડેલ, દુઃખ દીધેલ, ખાંડેલ, ચોળેલ, મસળેલ.

પીડિત પું તંત્રસારોક્ત એક માંત્ર.

પીડિત નં પીડા, દુઃખ.

પીડ્યમાન ત્રિ० પીડા પામતું, દુઃખી થતું, પીડાતું.

પીત ત્રિ० પીધેલ, પાન કરેલ, પીળારંગનું, પીળું, પીનાર, પાન કરનાર.

પીત નં પીવું, પાન કરવું, હરતાળ.

પીત પું પીળો રંગ, પીળો મણિ-પોખરાજ.

પીતક ત્રિ० પાન કરેલ, પીધેલ, પીળું, પીળારંગનું, હરતાળથી રંગેલ.

પીતક પું તે નામે એક અસુર, શ્યોનાક વૃક્ષ, હરિદ્રુવૃક્ષ, પીતશાલ.

પીતક નં પદ્મકાષ્ઠ, પિતળ, માશિક, કેસર પીળું ચંદન, અવ્યક્ત રાશિનો મંત્રાભેદ.

પીતકદલો સ્ત્રી० સોનેરી કેળ, પીળી કેળ.

પીતકદ્રુમ પું હરિદ્રુવૃક્ષ, દારૂ હળદર.

પીતકન્દ નં ગાજર.

પીતકરવીરક પું પીળારંગની કરેલું.

પીતકાવેર નં કેસર, પિતળ.

પીતકાષ્ઠ નં પીળું ચંદન, પીળું અમર.

પીતકાલા સ્ત્રી० એક જાતનો વેલો.

પીતકીલકા સ્ત્રી० એક જાતનું ઝાડ.

પીતકુષ્ઠ નં પીળા રંગનો કાઢનો શેગ.

પીતગન્ધ નં પીળું ચંદન.

પીતપોષા સ્ત્રી० પીળા ફૂલવાળી શ્વેપાતકી-વનરપતિ.

પીતચન્દન નં પીળું ચંદન, કેસર, હળદર.

પીતચમ્પક પું દીવો.

પીતજાતિ સ્ત્રી० પીળી બાઈ.

પીતતળુલ પું એક જાતનું ધાન્ય-કાંગ.

પીતતળુલા સ્ત્રી० ફીરિકા વૃક્ષ.

પીતતુણ્ડ પું ખતક પક્ષી.

પીતતુણ્ડી

૧૨૯

પીતવાસસ્

પીતતુણ્ડી સ્ત્રી૦ અતઃ પક્ષિણી.
 પીતતૈલ ત્રિ૦ જેણે તેલ પીધું હોય તે, તેલ
 પીનાર.
 પીતતૈલા સ્ત્રી૦ માલકાંકણીનો વેલો, મ-
 હાન્યોતિષ્મતીનો વેલો.
 પીતદારુ ન૦ સરલવૃક્ષ, દેવદાર, હરિદુ વૃક્ષ.
 પીતદુગ્ધા સ્ત્રી૦ જેના દૂધને લેણુદાર પો-
 તાના બાળ અદક્ષ પીતો હોય તેવી દેવા-
 દારની ગાય.
 પીતદ્રુ પુ૦ સરલવૃક્ષ, દારૂ હળદર.
 પીતદ્રુમ પુ૦ ઉપરના અર્થ.
 પીતન ન૦ કેસર, હરતાળ, દેવદાર.
 પીતન પુ૦ ખાખરો, આત્રાતક વૃક્ષ.
 પીતનક પુ૦ ઉપરના અર્થ.
 પીતનક ન૦ કેસર.
 પીતની સ્ત્રી૦ 'શાલર્ણી' નામે વનસ્પતિ.
 પીતનીલ પુ૦ લીલો-પીળો મિશ્રરંગ.
 પીતનીલ ત્રિ૦ લોલા-પીળા મિશ્રરંગવાળું.
 પીતપરાગ પુ૦ કમળાની રંગ.
 પીતપર્ણી સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો.
 પીતપાણિ ત્રિ૦ અમુક કેાષ્ટ રોગને ક્ષીધે
 પીળા હાથવાળું.
 પીતપાણિ પુ૦ પીળા હાથ.
 પીતપાદપ પુ૦ પીળા લોધરનું ઝાડ.
 પીતપાદા સ્ત્રી૦ મેના પક્ષી.
 પીતપિષ્ટ ન૦ સીસું.
 પીતપુષ્પ ત્રિ૦ પીળા રંગના ફૂલવાળું.
 પીતપુષ્પ પુ૦ પીળા રંગના ફૂલવાળી કરેણું
 ઝાડ, ચંપો, પીળી ઝીંઝોરી, પિષ્પાતકભેદ.
 પીતપુષ્પા સ્ત્રી૦ ઈન્દ્રવાણી-ઈન્દ્રવરણી,
 એક જાતની ક્ષુપ વનસ્પતિ, તુવેરનો છોડ.
 પીતપુષ્પી સ્ત્રી૦ શંખપુષ્પી વનસ્પતિ, સ-
 હેવી વનસ્પતિ, મહાકિંપાતકી વનસ્પતિ,
 ત્રપુધી વનસ્પતિ.
 પીતપ્રસવ પુ૦ પીળી કરેણું.
 પીતફલ પુ૦ શાખોટકવૃક્ષ, કમોરવૃક્ષ.

પીતફલક પુ૦ ઉપરના અર્થ.
 પીતબાલુકા સ્ત્રી૦ હળદર.
 પીતવીજા સ્ત્રી૦ મેથી.
 પીતમૃદુરાજ પુ૦ પીળા ભાંગરો.
 પીતમણિ પુ૦ પીળા મણિ-પોખરાજ.
 પીતમસ્તક પુ૦ એક જાતનું પક્ષી.
 પીતમાક્ષિક ન૦ માક્ષિક.
 પીતમુણ્ડ પુ૦ એક જાતનું પક્ષી.
 પીતમુદ્ગ પુ૦ એક જાતના પીળા રંગના મગ.
 પીતમૂત્ર ન૦ રોગ વગેરેથી પીળું મૂત્ર.
 પીતમૂત્ર ત્રિ૦ રોગ વગેરેથી પીળું મૂત્રનાર.
 પીતમૂત્રતા સ્ત્રી૦ રોગ વગેરેથી પીળા મૂ-
 ત્રનો રોગ.
 પીતમૂત્રત્વ ન૦ ઉપરનો અર્થ.
 પીતમૂલક ન૦ ગાજર.
 પીતયૂધિકા સ્ત્રી૦ પીળી બૂધ.
 પીતયૂધી સ્ત્રી૦ પીળી બૂધ.
 પીતરક્તક ન૦ પોખરાજ મણિ.
 પીતરક્ત પુ૦ પીળા અને લાલ રંગ.
 પીતરક્ત ત્રિ૦ પીળું અને લાલ.
 પીતરક્ત ન૦ પોખરાજ.
 પીતરમ્મા સ્ત્રી૦ પીળી કેળ-સોનેરી કેળ.
 પીતરાગ ન૦ પુષ્પની અંદરનો કેસરો-કેસ-
 રતંતુ, સિલ્લ જુઓ.
 પીતરાગ પુ૦ પીળા રંગ.
 પીતરાગ ત્રિ૦ પીળા રંગનું, પીળું.
 પીતરોહિણી સ્ત્રી૦ કાકમરી જુઓ.
 પીતલ પુ૦ પીળા રંગ.
 પીતલ ત્રિ૦ પીળારંગનું, પીળું.
 પીતલ ન૦ પીતળ.
 પીતલક ન૦ પીતળ.
 પીતલોહ ન૦ પીતળ.
 પીતવાસસ્ પુ૦ શ્રીકૃષ્ણ.
 પીતવાસસ્ ન૦ પીળું વસ્ત્ર.
 પીતવાસસ્ ત્રિ૦ પીળા વસ્ત્રવાળું.

પીતવૃક્ષ

૧૩૦

પીયૂષમહસ્

પીતવૃક્ષ પું શ્યોનાકમેદ-એક જાતનું પીણું
ઝાડ, દેવદાર.

પીતશાલ પું અસનવૃક્ષ-પિયાસાલ.

પીતશાલિ પું પીળી ડાંગર.

પીતસાર નં પીળા રંગનું ચંદનકાષ્ટ-જે
મલયગિરિમાં થાય છે, હરિચંદન.

પીતસાર પું ગોમેદ મણિ, અંકાટ વૃક્ષ,
તુર્કસ્તાની બીજક

પીતસારક પું લીંબડો.

પીતસારિ નં 'હોતોજન'-સુરમે.

પીતસાલ પું નીચેનો શબ્દ જુઓ.

પીતસાલક પું પિયાસાલ વૃક્ષ, અસન વૃક્ષ.

પીતસોમ પું સોમરસ જેણે પીધો હોય તે.

પીતસ્કન્ધ પું એક જાતનું ઝાડ.

પીતસ્ફટિક તું પોખરાજ મણિ.

પીતસ્ફોટ પું પીળા ફેલો.

પીતહરિત પું પીળા અને લીલો રંગ.

પીતહરિત ત્રિં પીળા અને લીલારંગનું.

પીતા સ્ત્રીં હળદર, ગોરાચન, માલકાકણી,
કાંગ ધાન્ય.

પીતાઙ્ગ પું એક જાતનું શ્યોનાક વૃક્ષ.

પીતાઙ્ગ ત્રિં પીળાં અંગવાળું, પીળા શ-
રીરવાળું.

પીતાઙ્ગિ પું અચરત્ય મુનિ.

પીતામ્બર પું શ્રીકૃષ્ણ, નટ, નટવો.

પીતામ્બર નં પીળું વસ્ત્ર.

પીતામ્બર ત્રિં પીળાં વસ્ત્રવાળું.

પીતારુણ પું પીળા અને લાલ રંગ.

પીતારુણ ત્રિં પીળા અને લાલ રંગનું.

પીતાશ્મન પું પોખરાજ મણિ.

પીતાહ પું રાણ.

પીતાહા સ્ત્રીં પીતા જુઓ.

પીતિ પું ઘોડો.

પીતિ સ્ત્રીં પાન, પીવું તે, ગમન, ગતિ, સૂંઢ.

પીતિકા સ્ત્રીં દાડ હળદર, સોનેરી જૂથ,
પીળી જૂથ.

પીતિન્ પું ઘોડો.

પીતુ પું અગ્નિ, સૂર્ય, સૂયપતિ-હાથી,
ચિત્રાનું ઝાડ, આકડાનું ઝાડ.

પીતુદાર પું ઉંખરો, દેવદાર.

પીત્વા અબ્યં પાન કરીને, પીને.

પીત્વાસ્થિરક ત્રિં પાન કરીને-પીને સ્થિર
થયેલ.

પીથ નં ઘી, પાણી.

પીથ પું સૂર્ય, અગ્નિ, આકડાનું ઝાડ,
ચિત્રાનું ઝાડ.

પીથિ પું ઘોડો.

પીન ત્રિં પુષ્ટ, સ્વર્ણ, ઝાડું, વૃક્ષ, વધેલ, સંપન્ન.

પીન નં સૂક્ષ્મતા, ઝાડાઈ, પુષ્ટતા, વૃક્ષપણું.

પીનતા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

પીનત્વ નં પીન નં જુઓ.

પીનર ત્રિં પુષ્ટતાની સમીપનું, પુષ્ટની પાસેનું.

પીનસ પું સળેખમનો રોગ, શરદી.

પીનસિન્ ત્રિં સળેખમ જેને થયું હોય તે.

પીનોઘ્ની સ્ત્રીં પુષ્ટ આવકાવાળી-અડાણ-
વાળી ગાય-પુષ્ટ ધાનવાળી ગાય.

પીપરૂ બ્વાં ૫૦ દિં સેટ યાચના કરવી,
માગવું.

પીપરિ પું નાનો ખાખરો.

પીય સૌત્રં ૫૦ સં સેટ પ્રસન્ન કરવું, પ્રેમ
ઉપજાવવો, ખુશ કરવું.

પીયત્તુ ત્રિં હિંસાશીલ, હિંસક, શત્રુ.

પીયુ પું કાળ, વખત, કાગડો, લુવડ, સૂર્ય,
આકડાનું ઝાડ.

પીયૂક્ષા સ્ત્રીં એક જાતનો ખાખરો.

પીયૂક્ષાવળ નં એક જાતના ખાખરાનું વન.

પીયૂક્ષિલ ત્રિં પીયૂક્ષા જાતના ખાખરાની
સમીપનો પ્રદેશ વગેરે.

પીયૂષ નં અમૃત-દેવાનું એક જાતનું પીણું,
તાજી પીયાએલી ગાયનું સાત દિવસ
સુધીનું દૂધ.

પીયૂષમહસ્ પું ચંદ્ર, કપર.

પયૂષરુચિ

૧૩૧

પુકેશ

પીયૂષરુચિ પુ० ચંદ્ર, કપૂર.
 પીયૂષવર્ષ પુ० ચંદ્ર, કપૂર, તે નામે
 એક વિદ્વાન.
 પીલ્ મ્નાં ૫૦ સં સેટૂ રોકડું, અટકાવતું.
 પીલક ત્રિ० રોકનાર, અટકાવનાર.
 પીલક પુ० કીડો, મંકાંડો.
 પીલા સ્ત્રીં તે નામે એક સ્ત્રી.
 પીલુ પુ० પરમાણુ, હાથી, હાડકાંનો ટુકડો,
 તાલકાંડ, પુષ્પ, આણુ, કીડો, પીલુનું ઝાડ.
 પીલુ નં પીલુનું ફળ-પીલુડું.
 પીલુક પુ० એક જાતનો કીડો.
 પીલુકુળ નં પીલુડાનો પાક.
 પીલુની સ્ત્રીં મૂર્તી વનસ્પતિ-ભોરવેલ.
 પીલુપત્ર પુ० મોઘાલતા-તે નામે એક વેલ.
 પીલુપર્ણી સ્ત્રીં મૂર્તી વનસ્પતિ-ભોરવેલ,
 બિમ્બિકા વનસ્પતિ, એક જાતની ઔષધિ.
 પીલુમૂલ નં પીલુડીનું મૂળીયું.
 પીલુમૂલતસ અવ્યં પીલુનાં મૂળ તરફની
 એક દિશા.
 પીલુમૂલા સ્ત્રીં અશ્વગંધા-આસંધ વનસ્પતિ,
 શતાવરી.
 પીલુમૂલી સ્ત્રીં શતમઝી વનસ્પતિ, શાલ-
 પર્ણી વનસ્પતિ, જીવાન ગાય.
 પીલુવહ ત્રિ० પીલુને વહિ જનાર પાણી વગેરે.
 પીલુવાદ પુ० પરમાણુવાદ.
 પીલુવાદિન્ ત્રિ० પરમાણુવાદી.
 પીલ્વાદિ પુ० પાણિનીય આકરણપ્રસિદ્ધ
 એક શબ્દગણ.
 પીલ્ મ્નાં ૫૦ સં સેટૂ સ્થૂલ થવું, ઝાડા
 થવું, પુષ્ટ થવું.
 પીવન્ ત્રિ० સ્થૂલ, ઝાડું, પુષ્ટ, બળવાન, મોટું.
 પીવન્ પુ० વાયુ.
 પીવર ત્રિ० પુષ્ટ, સ્થૂલ, મોટું.
 પીવર પુ० તામસ મન્યંતરનો સમર્પિભેદ.
 પીવરસ્તની સ્ત્રીં મોટા સ્તનવાળી સ્ત્રી,
 મોટા આંચગવાળી ગાય.

પીવરા સ્ત્રીં આસંધ વનસ્પતિ, શતાવરી
 વનસ્પતિ, સ્થૂલ સ્ત્રી.
 પીવરી સ્ત્રીં પુષ્ટ સ્ત્રી, તરણ સ્ત્રી, જીવાન ગાય.
 પીવરોધસ્કા સ્ત્રીં પુષ્ટ-અડાણ-ધાનવાળી
 ગાય.
 પીવસ્ ત્રિ० સ્થૂલ, પુષ્ટ
 પીવા સ્ત્રીં પાણી.
 પીવોપવસન ત્રિ० સુક્ષ્મ.
 પુંયોગ પુ० પુરૂષનો યોગ-અંગ્રંથ.
 પુંરાશિ પુ० વિષમરાશિ-મેષ, મિથુન, સિંહ
 વગેરે.
 પુંલિઙ્ગ નં પુરૂષનું ચિન્હ-લિંગ.
 પુંલિઙ્ગ પુ० પુરૂષજાતિવાચક શબ્દ.
 પુંવત્ અવ્યં પુરૂષની પેડે, પુરૂષની સમાન.
 પુંવત્સ પુ० પુરૂષરૂપ વત્સ-વાછડો.
 પુંવત્સા સ્ત્રીં પુરૂષરૂપ વત્સવાળી ગાય વગેરે.
 પુંવદ્ભાવ પુ० પુરૂષના જેવું થવું, પુલિંગ
 જેવું થવું તે.
 પુંવૃષ પુ० છછુંદર.
 પુંશ્ચલ પુ० વ્યભિચારી પુરૂષ.
 પુંશ્ચલી સ્ત્રીં વ્યભિચારી સ્ત્રી.
 પુંશ્ચલ્ સ્ત્રીં વ્યભિચારી સ્ત્રી.
 પુંશ્ચિન્હ નં પુરૂષનું ચિન્હ લિંગ.
 પુંસ્ ત્રિ० હમં સં સેટૂ મર્દન કરવું, દુઃખ
 દેવું, પીડવું, શિક્ષા કરવી.
 પુંસવન નં સ્ત્રીને ગર્ભ રહ્યા પછી અમુક
 સમયે કરવામાં આવતો એક અંસ્કાર.
 પુંસાનુજ પુ० જેનો નાનો ભાઈ પુરૂષ હોય તે.
 પુંસ્કામા સ્ત્રીં પુરૂષની ઇચ્છા કરતી સ્ત્રી.
 પુંસ્કોકિલ પુ० નરકાયલ.
 પુંસ્તા સ્ત્રીં પુરૂષપાણું, વીર્ય, પરાક્રમ.
 પુંસ્ત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પુંસ્ત્વવિગ્રહ પુ० મૂર્તિ-એક જાતનું વાસ.
 પુક ત્રિ० પવિત્ર.
 પુકિન્ ત્રિ० પવિત્રની સમીપનો પ્રદેશ વગેરે.
 પુકશ પુ० ચંડાલ, એક જાતનો વર્ણચંદ્ર.

પુકશ

૧૩૨

પુટોટજ

પુકશ ત્રિં અધમ, નીચ.
 પુકશી સ્ત્રીં ચંડાલણી, એક જાતની વર્ણી.
 સંકર સ્ત્રી, ફૂલની કળી, ગળી ઔપધિ.
 પુકષ પું ચંડાલ.
 પુકષ ત્રિં અધમ, નીચ.
 પુકષી સ્ત્રીં ચંડાલણી.
 પુકસ પું ચંડાલ.
 પુકસ ત્રિં અધમ, નીચ.
 પુકસી સ્ત્રીં ચંડાલણી.
 પુંક્ષીર નં પુરુષને પ્રિય દૂધ.
 પુક્ષ પું ખાણું મૂળ.
 પુક્ષ નં ખાણું મૂળ.
 પુક્ષ ત્રિં પુષ્કળ-ધણું.
 પુક્ષતીર્થ નં રામે શરૂ કરેલ એક તીર્થ.
 પુક્ષિત ત્રિં ખાણુના મૂળવાળું.
 પુક્ષ પું સમૂહ.
 પુક્ષલ પું આત્મા.
 પુક્ષવ પું બળદ, વૃષભ નામે એક ઔપધિ.
 પુક્ષવ ત્રિં શ્રેષ્ઠ.
 પુક્ષવકેતુ પું શિવ, મહાદેવ.
 પુચ્છ મ્હાં પં અં સેદ્ પ્રમાદ કરવો, બૂ-
 લવું, ચુકવું.
 પુચ્છ પું પૂછક, વાળનાળું પૂછકું, સમૂહ,
 ન્ધ્યો.
 પુચ્છ નં પૂછકું, પાછળનો ભાગ.
 પુચ્છકણ્ઠક પું વીછી.
 પુચ્છટિ સ્ત્રીં આંગળીઓની ચપટી વગા-
 ડી તે.
 પુચ્છટી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્ધ.
 પુચ્છદા સ્ત્રીં લક્ષ્મણાકન્દ નામે એક વનસ્પતિ.
 પુચ્છણ્ઠક પું તક્ષકના વંશનો એક નાગ.
 પુચ્છિન્ પું કુકડો, આકડાનું ઝાડ.
 પુચ્છિન્ ત્રિં પૂછડવાળું.
 પુષ્પ પું દગલો, સમૂહ.
 પુષ્પાનુક પું તે નામે એક ઝાડ.
 પુષ્પિ પું સમૂહ, દગ.

પુષ્પિકાસ્તના સ્ત્રીં તે નામે એક અપ્સરા.
 પુષ્પિકાસ્થલા સ્ત્રીં તે નામે એક અપ્સરા.
 પુષ્પિલ પું વિષ્ણુ ભુઓ.
 પુષ્પિષ્ઠ ત્રિં પક્ષીઓના સમૂહનો ઘાત કરનાર.
 પુદ્ ચું ડમં સેદ્ દીપવું, પ્રકાશવું-અં
 ચૂર્ણ કરવું-સં.
 પુદ્ હું પં સં સેદ્ સ્પર્શ કરવો, ભેટવું.
 પુદ્ હું ડમં સં સેદ્ સંસર્ગ કરવો.
 પુટ નં બપૂણ, ઘોડાની ખરી, પરસ્પર
 સંબધ, આચ્છાદન-ઢાંકણ.
 પુટ પું ઔપધ પકાવવા માટે ઉપર નીચે
 બે પાત્ર મૂકી કરેલ પાત્ર-સંપુટ, ઘોડાની
 ખરી, બાર અક્ષરનો એક છંદ.
 પુટ ત્રિં પાંદડાં વગેરેથી બનાવેલ દૂધ વગેરે
 પીવાનું પાત્ર-પડીયો વગેરે.
 પુટક નં ડમળ.
 પુટક પું નં પુટ શબ્દ ભુઓ.
 પુટકન્દ પું કોલકન્દ ભુઓ.
 પુટકિની સ્ત્રીં ડમળનો સમૂહ, ડમણિની.
 પુટગ્રીવ પું ગાગર, ચાંચાનો ઘડો.
 પુટપાક પું પુટપાત્ર પડે ઔપધનો પાક.
 પુટમેદ પું નદી વગેરેમાં જે ધુમરી પડે
 છે તે, નગર, શહેર, આતોચ ભુઓ.
 પુટમેદન નં નગર, શહેર.
 પુટપુટિકા સ્ત્રીં પ્રથમ વળગેલ અને પછીથી
 જૂદી પડેલ.
 પુટાલુ પું એક જાતનું કંદ-કોલકન્દ ભુઓ.
 પુટિકા સ્ત્રીં એલચી.
 પુટિત ત્રિં પરાવાયેલ ભુઓ કરેલ, ચીરેલ,
 કાંડેલ.
 પુટિત નં હસ્તપુટ-હાથનો કરેલ સંપુટ.
 પુટિત પું અમુક કોષ મંત્રથી આદિ તથા
 અંતમાં સંપુટિત કરેલ કોષ મંત્ર.
 પુટી સ્ત્રીં પડીયો વગેરે પાનપાત્ર, લંગોટ,
 એલચી.
 પુટોટજ નં ઘોળું છત્ર

પુટોદક

૧૩૩

પુણ્યગન્ધ

પુટોદક પું નાળીએર.

પુટ્ટુ પું ડમ• સં સેટ અનાદર કરવો.

પુંડ્ર મ્વા• વ• સં સેટ મદન કરવું.

પુણ તું વ• સં સેટ ધર્માચરણ કરવું.

પુણ્ડ પું તિલક.

પુણ્ડરિજ પું એક જાતની કુપ વનસ્પતિ-
જેનાં પાંદડાં શાકપર્ણી જેવાં હોય છે.પુણ્ડરીક નં ધોળું કમળ, ધોળું ઇંત્ર,
ઔષધ, દવા.પુણ્ડરીક પું અગ્નિકાલુમાં રહેલ તે નામે
દિશાનો હાથી, વાધ, આંખો, રાજ્ય સર્પ,
હાથીનો તાવ, દમનક વૃક્ષ, કમંડળ, ધોળો
રંગ, એક જાતનો કાઢનો રોગ, તે નામે
એક કાષ્ઠકાર.

પુણ્ડરીક ત્રિં ધોળા રંગવાળું.

પુણ્ડરીકપ્લવ પું એક જાતનું પક્ષી-જેનું
વર્ણન સુશ્રુતમાં છે.

પુણ્ડરીકપ્લવી સ્ત્રીં એક જાતની પક્ષિણી.

પુણ્ડરીકમુખા સ્ત્રીં એર વગરની એક જા-
તની જળો.પુણ્ડરીકાક્ષ પું વિષ્ણુ, એક જાતની કુપ
વનસ્પતિ.પુણ્ડરીકાક્ષ ત્રિં ધોળાં કમળસમાન
નેત્રવાળું.

પુણ્ડરીકી સ્ત્રીં વાધ-માદા-વાધેણુ.

પુણ્ડરીયક નં સ્થળકમળ, પ્રતૈષ્ઠરીક
જુઓ.

પુણ્ડર્ય નં તે નામે એક કુપ વનસ્પતિ.

પુણ્ડ્ર પું એક જાતની શેલડી, તે નામે એક
દેવ, તે નામે એક દેશ, અતિમુક્તનો
વેલો, ચિત્રક વૃક્ષ, દ્રુમિ-કરમ-ચરમ, ધોળું
કમળ, તિલક વૃક્ષ, નાના ખાખરાનું ઝાડ,
ચંદન વગેરેનું તિલક.પુણ્ડ્ર નં ધોળાના શરીર ઉપર રહેલ એક
પ્રકારનું ચિન્હ.પુણ્ડ્રક પું માધવી લતા, એક જાતની શે-
લડી, તિલક, કસ્તૂરી.

પુણ્ડ્રકા સ્ત્રીં ધોળી ગૂઢ.

પુણ્ડ્રકેલિ પું હાથી.

પુણ્ય નં શુભ અદૃષ્ટ ફળ, ધર્મ, પુણ્ય,
સુદૃત, શ્રેય, પવિત્રતા, જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ
લભાવધિક નવમું સ્થાન, સુગંધ, સૌંદર્ય.પુણ્ય ત્રિં શુભ અદૃષ્ટ ફળવાળું, ધર્મિક,
પવિત્ર કર્મવાળું, પવિત્ર, સુંદર, સુગંધવાળું,
સુગંધદાર.

પુણ્ય પું મેષ, કર્ક, તુલા, મકર, એ રાશિ.

પુણ્યક નં પુણ્યજુઓ, ઉપવાસ વગેરે વ્રત,
હરિવંશ ૩૬-મા અધ્યાયમાં કહેલ વ્રત.

પુણ્યક પું વિષ્ણુ.

પુણ્યકર્મન્ નં પવિત્ર કામ, ધાર્મિક કાર્ય.

પુણ્યકર્મન્ ત્રિં પવિત્ર કામ કરનાર, ધર્-
મનાં કાર્ય કરનાર.પુણ્યકવ્રત નં સ્ત્રીએ કરવાનું એક વ્રત-
જેનું વર્ણન હરિવંશ-૩૬ અધ્યાયમાં છે.પુણ્યકાલ પું પુણ્યજનક કાળ-સૂર્ય વગે-
રેની ચંક્રાતિસમયે કરેલ સ્નાન-દાન વગે-
રેનો ફળજનક કાળ.

પુણ્યકીર્તન પું વિષ્ણુ.

પુણ્યકીર્તન નં પુણ્યનું કથન, પુણ્યનું વર્ણન.

પુણ્યકીર્તન ત્રિં જેનું કીર્તન-કથન-વર્ણન
પુણ્યજનક હોય તે.

પુણ્યકીર્તિ પું પુણ્યશ્લોક જુઓ.

પુણ્યકીર્તિ સ્ત્રીં પવિત્ર કીર્તિ, પુણ્ય ઉત્પન્ન
કરનારી કીર્તિ.

પુણ્યકીર્તિ ત્રિં પવિત્ર કીર્તિવાળું.

પુણ્યકૃત્ ત્રિં જેણે પુણ્ય કર્યું હોય તે,
પુણ્ય કરનાર.પુણ્યક્ષેત્ર નં પુણ્યનું ક્ષેત્ર-પુણ્યભૂમિ-આ-
ર્થાવર્ત દેશ.

પુણ્યગન્ધ પું ચંપો.

પુણ્યગન્ધ ત્રિં પવિત્ર ગંધવાળું, સુંદર.

પુણ્યજન

૧૩૪

પુત્રકામ્યા

પુણ્યજન પુ. રાક્ષસ, યક્ષ, સંભવન.
પુણ્યજની સ્ત્રી. રાક્ષસ જાતિની સ્ત્રી, યક્ષ જાતિની સ્ત્રી.
પુણ્યજનેશ્વર પુ. કુબેર.
પુણ્યજિત ત્રિ. પુણ્યવટે જીતેલ ચંદ્રસોક વગેરે.
પુણ્યતા સ્ત્રી. પુણ્યપણું, પવિત્રતા.
પુણ્યતીર્થ ન. પુણ્યજનક તીર્થ, પવિત્ર તીર્થ.
પુણ્યતુળ ન. ઘોળા દર્ભ.
પુણ્યત્વ ન. પુણ્યતા જુઓ.
પુણ્યદર્શન પુ. આસ પક્ષી.
પુણ્યદર્શન ત્રિ. જેનું દર્શન પવિત્ર હોય તે, પુણ્યકારક દર્શનવાળું.
પુણ્યદર્શની સ્ત્રી. આસ પક્ષિણી.
પુણ્યનામન પુ. કાર્તિકસ્વામીનો અનુચર.
પુણ્યનામન ત્રિ. જેનું નામ પુણ્યજનક હોય-પવિત્ર હોય તે.
પુણ્યફલ પુ. ન્યાં લક્ષ્મી દેવી વસે છે તે એક વન.
પુણ્યફલ ન. પુણ્યરૂપ ફળ.
પુણ્યભરિત ત્રિ. પુણ્યથી ભરેલ.
પુણ્યભાજ ત્રિ. પુણ્યવાળું, પુણ્યશાળી.
પુણ્યભૂ સ્ત્રી. પવિત્ર ભૂમિ-આર્યાવર્ત દેશ.
પુણ્યભૂમિ સ્ત્રી. ઉપરનો અર્થ.
પુણ્યરાત્ર પુ. પવિત્ર રાત્રિ, પુણ્યજનક રાત્રિ.
પુણ્યલોક પુ. પુણ્યથી પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય ચંદ્રસોક વગેરે, ધર્મિક માણસ.
પુણ્યવત્ ત્રિ. પુણ્યવાળું, ધર્મજન પુણ્યશાળી.
પુણ્યવિજિત ત્રિ. પુણ્યથી જીતેલ.
પુણ્યશકુન ન. શુભસૂચક શકુન.
પુણ્યશકુન ત્રિ. શુભસૂચક શકુનનું સાધન.
પુણ્યશીલ ત્રિ. પુણ્યશાળી, નિત્ય પુણ્ય કરનાર, પવિત્રશીલ.
પુણ્યશ્લોક પુ. વિષ્ણુ, નળ રાજા, યુધિષ્ઠિર રાજા, જનક રાજા.

પુણ્યશ્લોક ત્રિ. પવિત્ર ચરિત્રવાન, પવિત્ર ચરિત્રવાળું, પવિત્ર, કીર્તિવાળું.
પુણ્યશ્લોકા સ્ત્રી. સીતા, દ્રૌપદી.
પુણ્યસમ અવ્ય. જેમાં સરખું પુણ્ય હોય તે.
પુણ્યસહમ ન. જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક સહમ.
પુણ્યસ્થાન ન. ન્યાં પુણ્ય ઉત્પન્ન થાય છે તે સ્થાન, જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ લભાવધિક નવમું સ્થાન.
પુણ્યા સ્ત્રી. ગુલરી, પુણ્યજનક સ્ત્રી, પવિત્ર સ્ત્રી.
પુણ્યાત્મન ત્રિ. પુણ્યશીલ, પવિત્ર આત્માવાળું, પુણ્યશાળી.
પુણ્યાહ ન. પુણ્ય દિવસ, પવિત્ર દિવસ.
પુણ્યાહવાચન ન. પુણ્યજનક દિવસનું પ્રાણહાર વાચન-એક કર્મ.
પુણ્યોદકા સ્ત્રી. તે નામે એક નદી.
પુણ્યોદય પુ. પુણ્યનો ઉદય.
પુત્ર ન. તે નામે એક નરક.
પુત્ર સૌત્રધાતુ. મ્તા. ૧. સં. સેદ ગમન કરવું, જવું.
પુત્તલ પુ. પુતળું.
પુત્તલક પુ. પૂતળું.
પુત્તલિકા સ્ત્રી. પુતળી.
પુત્તલી સ્ત્રી. પુતળી.
પુત્તિકા સ્ત્રી. એક જાતની નાની માખી.
પુત્ર પુ. દીકરો, છોકરો, જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ લભાવધિક પાંચમું સ્થાન, તે નામે સહમ.
પુત્રક પુ. દયાપાત્ર પુત્ર, દીકરો, છોકરો, સિંહનું શત્રુ શરભ પશુ, ધૂતારો, તે નામે એક પર્વત, તે નામે એક જાતનું ઝાડ, પતંગ.
પુત્રકન્દા સ્ત્રી. એક જાતનું કંદ-લક્ષ્મણાકન્દ.
પુત્રકા સ્ત્રી. ઔરસ-સગી છોકરીના સમાન છોકરી.
પુત્રકામ ત્રિ. પુત્રની ઇચ્છાવાળું.
પુત્રકામ્યા સ્ત્રી. પોતાને પુત્રની ઇચ્છા.

પુત્રકૃથ

૧૩૬

પુનઃપુનર્

પુત્રકૃથ પું પુત્રને ઉત્પન્ન કરવો તે.
પુત્રામી સ્ત્રીં એક જાતનો યોનિરોગ-જે
 વૈદ્યકના સુશ્રુત ગ્રંથમાં પ્રસિદ્ધ છે.
પુત્રજગ્ધી સ્ત્રીં પુત્રને ખાઈ જનારી સ્ત્રી.
પુત્રજીવ પું તેનામે એક ઝાડ-પુત્રજીવવૃક્ષ.
પુત્રજીવક પું ઉપરના અર્થ.
પુત્રતા સ્ત્રીં પુત્રપણું.
પુત્રત્વ નં પુત્રપણું.
પુત્રદ ત્રિં પુત્ર આપનાર, છોકરો દેનાર.
પુત્રદા સ્ત્રીં એક જાતની કાકડી, એક જા-
 તનું કંદ.
પુત્રદાત્રી સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો-જે મા-
 ગવામાં પ્રસિદ્ધ છે.
પુત્રપૌત્ર નં છોકરો અને છોકરાનો છોકરો.
પુત્રપૌત્રીણ ત્રિં છોકરાનો અને છોકરાના
 છોકરાનો અનુભવ કરનાર.
પુત્રપ્રતિનિધિ પું દત્તક છોકરો, ખોળે
 લીધેલ છોકરો.
પુત્રપ્રદ ત્રિં છોકરો આપનાર.
પુત્રપ્રદા સ્ત્રીં તેનામે એક વનરપતિ,
પુત્રપ્રિય પું એક જાતનું પક્ષી.
પુત્રમદ્રા સ્ત્રીં વૃહજીવન્તી નામનો વેલો.
પુત્રભાવ પું પુત્રપણું, છોકરાપણું, જ્યોતિષ-
 પ્રસિદ્ધ પાંચમું સ્થાન.
પુત્રવત્ ત્રિં પુત્રવાળું, છોકરાવાળું.
પુત્રવત્ અવ્યં પુત્રસમાન, છોકરાની પેઢે.
પુત્રવતી સ્ત્રીં છોકરાવાળી સ્ત્રી.
પુત્રવલ ત્રિં પુત્રવાળું, છોકરાવાળું.
પુત્રશૃંગી સ્ત્રીં અજગ્રહી જુઓ.
પુત્રશ્રેણી સ્ત્રીં ઉંદરકાની વનરપતિ-મૂષકકર્ણી
પુત્રસંહારિન્ પું પોતાથી જૂદા વર્ણની
 સ્ત્રીમાં પુત્ર ઉત્પન્ન કરી વર્ણસંહાર કરનાર.
પુત્રસહમ નં જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક સહમ.
પુત્રસુ સ્ત્રીં છોકરો જાણનારી સ્ત્રી.
પુત્રહતી સ્ત્રીં જેણે છોકરો મારી નાખ્યો
 હોય તેવી સ્ત્રી.

પુત્રાચાર્ય પું પુત્ર જેનો વિદ્યાચાર્ય હોય
 તેવો આપ.
પુત્રાદિન પું જેની પુત્રને ખાઈ જવાની
 નિંદા થતી હોય તે.
પુત્રાદિની સ્ત્રીં જેની પુત્રને ખાઈ જવાની
 નિંદા થતી હોય તેવી સ્ત્રી.
પુત્રાજ્ઞાદ પું પુત્રનું અન્ન ખાનાર પિતા,
 એક જાતનો કુરીચક મંત્રાસી.
પુત્રિક ત્રિં પુત્રવાળું.
પુત્રિકા સ્ત્રીં પુત્રી, કન્યા, છોકરી, પુતળી,
 યશસ્કતુલ જુઓ, છોકરો ન હોય તેવાએ
 ખોળે લીધેલ છોકરી.
પુત્રિકાપુત્ર પું છોકરી એજ છોકરો.
 છોકરીનો છોકરો.
પુત્રિકાપ્રસૂ સ્ત્રીં છોકરી જાણનારી સ્ત્રી.
પુત્રિકામર્ત પું જમાઈ.
પુત્રિકાસુત પું છોકરીનો છોકરો.
પુત્રિણી સ્ત્રીં છોકરાવાળી સ્ત્રી.
પુત્રિન્ ત્રિં છોકરાવાળું.
પુત્રી સ્ત્રીં છોકરી, દીકરી, તેનામે વૃક્ષ.
પુત્રીય ત્રિં છોકરાસંગથી સંયોગ-ઉત્પન્ન
 વગેરે, પુત્રસંગમી.
પુત્રીયા સ્ત્રીં પુત્ર નિમિત્તે કરવામાં આવતી
 એક ઇષ્ટિ-યાગ.
પુત્રેષ્ટિ સ્ત્રીં પુત્રની ઇચ્છાવાળાએ કર-
 વાની એક ઇષ્ટિ-યાગ.
પુત્રેષ્ટિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
પુત્રૈષ્ણ સ્ત્રીં પુત્રની ઇચ્છા.
પુથ દિં પં સં સેટ્ દિંસા કરવી.
પુથ તું ઊમં અં સેટ્ દીપતું, પ્રકાશતું.
પુદ્ગલ પું પરમાણુ, જૈન-બૌદ્ધમતપ્રસિદ્ધ
 વ્યક્તિ વગેરે અમુક પદાર્થ.
પુદ્ગલ ત્રિં સુંદર આકારવાળું, રૂપ વગે-
 રેથી યુક્ત.
પુનઃપુનર્ અવ્યં વારંવાર, ફરી ફરીને, બીજી
 બીજીવાર.

પુનઃપુના

૧૩૬

પુપૂષત્

પુનઃપુના સ્ત્રી૦ તે નામે એક નદી.
 પુનઃસંસ્કાર પુ૦ મધ્ય-ગોમાંસ વગેરેનું ભ-
 ક્ષણ કરનારને ફરી જન્મોષ આપી સં-
 સ્કાર કરવો તે.
 પુનઃસ્તોમ પુ૦ ઉચ્ચસંસ્થ નામે એક યજ્ઞ.
 પુનર્ અવ્ય૦ ફરીને, ખીજવાર, અપ્રથમ
 ભેદ, અધિકાર, પક્ષાન્તર, અપ્રથમ વિશેષ-
 વગેરેમાં વપરાય છે.
 પુનરર્થિતા સ્ત્રી૦ ફરી યાચકપાત્રું.
 પુનરર્થિત્વ ન૦ ઉપરનો અર્થ.
 પુનરસુ ત્રિ૦ ફરીથી જન્મેલ-જીવેલ.
 પુનરાગત ત્રિ૦ ફરી આવેલ.
 પુનરાગમન ન૦ ફરી આવવું તે.
 પુનરાધાન ન૦ ફરીવાર સ્થાપન-શ્રીત-
 સ્માર્ત અગ્નિનું ખીજવાર સ્થાપન.
 પુનરાઘેય ન૦ તે નામે એક શ્રીત કર્મ,
 ફરી અગ્નિનું આધાન.
 પુનરાવર્ત્ત પુ૦ વારંવાર પાછા ફરવું, ફરી
 ફરી જન્મ લાધ આવવું તે.
 પુનરાવર્તિન ત્રિ૦ વારંવાર પાછા આવનાર,
 ફરી ફરી જન્મ લેનાર.
 પુનરાહાર પુ૦ ફરી જન્મવું, ખીજવાર ભોજન
 કરવું.
 પુનરુક્ત ત્રિ૦ ફરી કહેલ અર્થ-શબ્દ વગેરે.
 પુનરુક્ત ન૦ ફરી કહેવું.
 પુનરુક્તજન્મન પુ૦ પ્રાણશુ-ક્ષત્રિય-વૈશ્ય-ઓ
 દ્વિજાતિ, પ્રાણશુ.
 પુનરુક્તવદાભાસ પુ૦ તે નામે એક અલંકાર.
 પુનરુક્તિ સ્ત્રી૦ ફરી કહેવું.
 પુનરુત્પત્તિ સ્ત્રી૦ ઉત્પન્ન થયેલાની ફરી
 ઉત્પત્તિ.
 પુનરુત્પટ્ટ પુ૦ એક જાતનો પશુ-જેને
 ગાઢ વગેરેમાં જોડી દુર્ગંજાતને લીધે
 છોડી દેવામાં આવેલ હોય અને ફરી જો-
 ડીને છોડી દીધેલ હોય છે.

પુનર્જન્મજય પુ૦ જન્મમરણના ફેરાને
 જીતવો તે, મોક્ષ.
 પુનર્જન્મન ન૦ ફરી જન્મ, વારંવાર જન્મ.
 પુનર્જન્મન ત્રિ૦ ફરીવાર જન્મવાળું.
 પુનર્ણવ પુ૦ નખ.
 પુનર્ણવ ત્રિ૦ ફરીફરી નવું.
 પુનર્નવ ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.
 પુરર્નવ પુ૦ નખ.
 પુનર્નવા સ્ત્રી૦ સાટોડી વનસ્પતિ.
 પુનર્નવામણ્ડૂર ન૦ વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક ઔષધ-
 દવા.
 પુનર્મવ પુ૦ નખ, ફરી ઉત્પત્તિ, વારંવાર
 જન્મ.
 પુનર્મવ ત્રિ૦ ફરી જન્મેલ, વારંવાર જન્મેલ.
 પુનર્મવિન ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.
 પુનર્મૂ સ્ત્રી૦ જેણે પુનર્લગ્ન કર્યું હોય તેવી સ્ત્રી.
 પુનર્મૃત્યુ પુ૦ ફરી મરણ, વારંવાર મરણ.
 પુનર્યજ્ઞ પુ૦ ફરીથી કરવા યોગ્ય યજ્ઞ.
 પુનર્યાત્રા સ્ત્રી૦ ફરી આવવું કે જવું, જગ-
 ત્રાથની ફરીવાર યાત્રા.
 પુનર્વત્ ત્રિ૦ 'પુનર્' એ શબ્દવાળું.
 પુનર્વચન ન૦ ફરી બોલવું-કહેવું.
 પુનર્વસુ પુ૦ વિષ્ણુ, શિવ, કાત્યાયન મુનિ,
 લોકભેદ, ધન મેળવવાનો આરંભ, તે નામે
 એક નક્ષત્ર.
 પુનર્વસુ પુ૦ દ્વિ૦ સાતમું નક્ષત્ર.
 પુનર્વહ પુ૦ નદ.
 પુન્થૂ મ્વા૦ પ૦ સેટ વધ કરવો સ૦ કલેશ
 પામવો જ૦
 પુષ્પાગ પુ૦ તે નામે એક ફૂલજાડ, ઘોળું
 કર્મળ, જ્યારણ, શ્રેષ્ઠ પુષ્પ, ઘોળો લાથી.
 પુષ્પાટ પુ૦ ચક્રમર્દ નામે એક વૃક્ષ.
 પુષ્પાહ પુ૦ ઉપરનો અર્થ.
 પુષ્પામન પુ૦ તે નામે એક નરક.
 પુષ્પામનરક પુ૦ તે નામે એક નરક.
 પુપૂષત્ ત્રિ૦ પવિત્ર કરવા ઇચ્છવું.

પુપ્પા

૧૩૬

પુરસ્

પુપ્પા સ્ત્રીં પવિત્ર કરવાની ઇચ્છા.
 પુન્નુટ પું તાળવામાં થતો એક રોગ,
 ફાંતનો એક રોગ.
 પુન્નુસ પું ક્રોમ જુઓ, બીજાકાપ-જેમાં
 કમળાકાકી થાય છે તે ડોડો.
 પુન્નુલ પું પેટનો એક રોગ.
 પુન્નુપ પું પુન્નુસ જુઓ.
 પુમનુજ ત્રિં પુરપત્ની પાછળ ઉત્પન્ન થનાર.
 પુમપત્ય નં પુરપત્ની સંતાન.
 પુમાર્ય પું પુરપત્યાક શબ્દ.
 પુમાર્યા સ્ત્રીં પુરપત્ની.
 પુમ્મમન પું પુરપત્ની બહુપાત્રું, પુલિંગનું
 બહુપાત્રું.
 પુમ્મ પું પુરપ. હરકાઈ મનુષ્યગતિ.
 પુર નં પં સં સેટ આગળ જતું.
 પુરઃસર ત્રિં આગળ જનાર.
 પુર નં ધર, શરીર, પાટસિયુત્ર નગર, કે-
 સુમદ્ભવતિ, નાગરમાથ, આમડું, ધરનો
 ઉપરનો માળ, ઘણા ગામડીઆઓનું
 વ્યવહારસ્થાન-ઘણી દુકાનો વગેરેથી યુક્ત
 મુખ્ય ગામ, શહેર, પીળી ઝીંઝોટી-વન-
 રપતિ, ધાન્ય વગેરેનો સમાહ.
 પુર પું રાશિ, હમલો, ગુગળ.
 પુર ત્રિં પૂર્ણ, પુષ્કળ, ઘણું.
 પુરગ ત્રિં નગર તરફ જનાર.
 પુરજિત્ પું શિવ, ચંદ્રવંશી એક રાજા.
 પુરજ્યોતિસ્ પું અગ્નિ.
 પુરજ્જન પું ક્ષેત્ર-જવાતમા.
 પુરજ્જની સ્ત્રીં જુદી.
 પુરજ્જય પું તે નામે એક રાજા-જે ઋક્ષેયુ-
 વંશી હતો, સૂર્યવંશી કાકુત્સ્થ એક રાજા.
 પુરટ નં સોનું.
 પુરટલતા સ્ત્રીં સુવર્ણવેશ.
 પુરણ પું સમુદ્ર.
 પુરતટો સ્ત્રીં નાની દુકાન, નાની અગર.
 પુરતસ્ અઘં આગળ.

પુરદેવતા સ્ત્રીં નગરની અધિષ્ઠાયક દેવ-દેવી.
 પુરદ્વાર નં શહેરમાં દાખલ થવાનો દરવાજો.
 પુરદ્વિષ્ પું શિવ.
 પુરન્દ પું ઇન્દ્ર.
 પુરન્દર પું ઇન્દ્ર, ન્યેષ્ટા નક્ષત્ર, વિષ્ણુ.
 પુરન્દર નં ચંદ્ર જુઓ.
 પુરન્દરા સ્ત્રીં ગંગા નદી.
 પુરન્ધિ સ્ત્રીં દિવંઘાવાભૂમિ-આકાશ-પૃથ્વી.
 પુરન્ધિ સ્ત્રીં એક જાતની વેદકર્મપ્રસિદ્ધ
 ઇષ્ટિકા, બહુ જુદી.
 પુરન્ધિ ત્રિં બહુજુદીવાળું.
 પુરન્ધિ સ્ત્રીં બહુ કુટુંબવાળી પતિપુત્ર-
 વાળી સ્ત્રી.
 પુરન્ધી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 પુરપાલ પું શહેરનો રક્ષક-રખેવાળ, રેડ-
 પાલક જવાતમા.
 પુરભિદ્ પું શિવ.
 પુરમેદન નં શિવ.
 પુરમથન પું શિવ.
 પુરમાર્ગ પું શહેરનો માર્ગ.
 પુરમાનિની સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.
 પુરય પું તે નામે એક રાજા.
 પુરરક્ષ પું પુરપાલ જુઓ.
 પુરરક્ષક પું ઉપર પ્રમાણે.
 પુરરક્ષિત્ પું પુરપાલ જુઓ.
 પુરલા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી
 પુરવાસિન્ ત્રિં નગરવાસી, શહેરી.
 પુરશાસન પું મહાદેવ.
 પુરશ્ચરણ નં આગળથી આવરણ, મહાજી
 કરેલી મંત્રની સિદ્ધિ માટેનો તંત્રશાસ્ત્ર-
 પ્રસિદ્ધ એક પ્રયોગ.
 પુરચર્યા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 પુરહલદ પું એક જાતનું ધાસ.
 પુરસ્ અઘં પૂર્વ દિશામાં, પૂર્વકાળમાં, પૂર્વ
 દેશમાં, આગળ, આગળથી.

પુરસંસ્કાર

૧૩૮

પુરિશ

પુરસંસ્કાર પુ. નાશ પામેલા શહેરને ફરી સુધારવું તે.

પુરસ્કરણ ન. પૂર્ણ કરવું, તૈયાર કરવું, આગળ કરવું, પૂર્ણ કરવી, સત્કાર કરવો, રચવું, વચન આપવું, આરોપ, કપકા, શત્રુને પકડવો, હથેલી, ઘાડ પાડવી, પ્રોક્ષણ, ખ્યાનમાં લેવું, સ્વીકારવું.

પુરસ્કરણીય ત્રિ. પૂર્ણ કરવા યોગ્ય, આગળ કરવા યોગ્ય, તૈયાર કરવા યોગ્ય.

પુરસ્કર્તવ્ય ત્રિ. ઉપરના અર્થ.

પુરસ્કાર પુ. પૂજન, શત્રુને પકડવો, આગળ કરવું, સ્વીકાર, છાંટેવું, પ્રોક્ષણ કરવું, સત્કાર, અભિશાપ.

પુરસ્ક્રિયા સ્ત્રી. ઉપરના અર્થ.

પુરસ્કૃત ત્રિ. પૂજેલ, અભિશાપેલ, શત્રુએ ગ્રહણ કરેલ, આગળ કરેલ, સ્વીકારેલ, સીંચેલ, છાંટેલ, પ્રોક્ષણ કરેલ.

પુરસ્તાત્ તબ્ય. પુરસ્ જીઓ.

પુરહન પુ. મહાદેવ.

પુરા બબ્બ. પરિચિન્ન ક્રિયા કરવી. પુરાણ, જૂનું, પૂર્વે થયેલ, ભાવી, પાસે, પ્રથમ થયેલ, બીજણ.

પુરા સ્ત્રી. પૂર્વ દિશા, તે નામે સુગંધીદ્રવ્ય.

પુરાકથા સ્ત્રી. ઇતિહાસ, જૂની વાત.

પુરાકલ્પ ત્રિ. પ્રાચીન કલ્પ, જૂની સૃષ્ટિ, જૂનો આચાર, એક અર્થવાદ.

પુરાકૃત ત્રિ. પૂર્વે કરેલ, આ જન્મમાં કે પૂર્વજન્મમાં કરેલ પુણ્ય પાપ વગેરે.

પુરાગ ત્રિ. પૂર્વે જનાર, પ્રથમ જનાર.

પુરાણ કળ્હાદિ. ૧૦ સં. સેટ પૂર્વજન્મ આખ્યાન કહેવું.

પુરાણ ત્રિ. પૂર્વે-પ્રથમ હોનાર-થનાર, જૂનું, અગાઉનું.

પુરાણ ન. વ્યાસ વગેરેએ રચેલ પુરાણ-શાસ્ત્ર-જેના મહાપુરાણ તથા ઉપપુરાણ એવા બે ભેદ છે.

પુરાણ પુ.ન. એંસી કોડીનાં માપનું પણ, કાપાંપણ.

પુરાણગ પુ. બ્રહ્મ-પરમાત્મા.

પુરાણગ ત્રિ. પુરાણશાસ્ત્ર ગાનાર, પુરાણની કથા કરનાર પુરાણી વગેરે.

પુરાણપુરુષ પુ. પરમાત્મા, વિષ્ણુ, વૃદ્ધપુરુષ.

પુરાણાન્ત પુ. યમ, પુરાણનો અન્ત, પુરાણનો શેષ.

પુરાતન ત્રિ. પૂર્વનું, પૂર્વે હોનાર-થનાર, જૂનું, અગાઉનું.

પુરાતન પુ. વિષ્ણુ.

પુરાતલ ન. સાત પાતાલમાંનું એક પાતાલ.

પુરાધિપ પુ. નગરનો સ્વામી, શહેરનો અધિકારી વગેરે, જીવાત્મા.

પુરાધ્યક્ષ પુ. ઉપરના અર્થ.

પુરાયોનિ પુ. મહાદેવ, શિવ.

પુરાગતિ પુ. શિવ.

પુરારિ પુ. શિવ.

પુરાર્દ્રવિસ્તર પુ. પર્, શાખાનગર, એક જાતનું હથિઆર.

પુરાર્દ્રવિસ્તાર પુ. ઉપરના અર્થ.

પુરાવતી સ્ત્રી. તે નામે એક નદી.

પુરાવસુ પુ. ભીષ્મ પિતામહ.

પુરાવિદ્ ત્રિ. પૂર્વાના ઇતિહાસ વગેરે વૃત્તાંત જાણનાર.

પુરાવૃત્ત ન. પૂર્વે બનેલ વૃત્તાંત, ઇતિહાસ.

પુરાસાહ પુ. ઇન્દ્ર.

પુરાસાહ ત્રિ. શત્રુઓનાં નગરો જીતનાર.

પુરાસિની સ્ત્રી. સદ્દેવીનો વેલો.

પુરાસુહૃદ્ પુ. શિવ, મહાદેવ.

પુરિ સ્ત્રી. નગર, શહેર, નદી, મંચાસીઓની એક ઉપાધિ-શિષ્ય, દેહ, શરીર.

પુરિ પુ. રાજા.

પુરિતત્ સ્ત્રી. આંતરડું, શરીરમાં હૃદય ભાગને ઢાંકનાર માંસદેહ, શરીર.

પુરિશ પુ. જીવ.

પુરી

૧૩૯

પુરુષચ્છન્દસ્

પુરી સ્ત્રીં પુરિ જુઓ.

પુરીતત્ સ્ત્રીં પુરિતત્ જુઓ.

પુરીમોહ પું ધંતુરો.

પુરીષ નં વિષ્ણુ, પાણી, વિષ્ણુ જેવી માટી,
યવસ જુઓ.

પુરીષણ પું વિષ્ણુ.

પુરીષધાન નં ન્યાં વિષ્ણુ રહે છે તે સ્થાન-
મળાશય.

પુરીષમ પું અડદ.

પુરીષાધાન નં પુરીષધાન જુઓ.

પુરીષિન્ ત્રિં મળયુક્ત, પાણીવાળું.

પુરીષ્ય ત્રિં વિષ્ણુના હિતનું, ઝાડને ફાય-
દારક.

પુરુ ત્રિં પુષ્કળ, ઘણું.

પુરુ પું દેવલોક, યયાતિ રાજનો એક પુત્ર,
યુધિષ્ઠિરનો સભાસદ રાજા, તે નામે એક
દૈત્ય, પરાગ, રજ.

પુરુ સ્ત્રીં, તે નામે એક નદી.

પુરુકુત્સ પું મોંધાતા રાજનો એક પુત્ર.

પુરુકુત્સન પું તે નામે એક દૈત્ય.

પુરુકુત્સવ પું ઇન્દ્રનો એક શત્રુ.

પુરુકુત્સાનો સ્ત્રીં મોંધાતા રાજના પુત્ર
પુરુકુત્સની પત્ની.પુરુક્ષ ત્રિં ઘણા અન્નનું સ્વામી, ઘણા
અન્નનું માસીક, ઘણા ધરવાળું.

પુરુચન્દ્ર ત્રિં ઘણી ક્રાંતિવાળું.

પુરુજ પું ભરતવંશી સુશાન્તિનો પુત્ર રાજા.

પુરુજાતિ પું ઉપરનો અર્થ.

પુરુજિત્ પું કુન્તિભોજ એક રાજા, શશ-
બિંદુના વંશના રચકનો એક પુત્ર, વિપ્રજ.

પુરુણાય પું તે નામે એક રાજા.

પુરુણાય ત્રિં અનેકને જીતનાર.

પુરુત્મન પું વિશાળ આત્માવાળું, મોટા
આત્માવાળું.

પુરુષા અથ્વં ઘણાઓને ઘણા વિષે.

પુરુવ નં સોનું.

પુરુદંશક પું હંસ.

પુરુદંશસ્ પું ઇન્દ્ર.

પુરુદંસસ્ પું ઇન્દ્ર.

પુરુદંસસ્ ત્રિં ઘણાં કર્મવાળું, ઘણા કામવાળું.

પુરુદત્ત પું ઇન્દ્ર.

પુરુદત્ત ત્રિં ઘણાનો નાશ કરનાર, ઘણા
કામવાળું.

પુરુદ્રહ્ ત્રિં ઘણાનો દ્રોહ કરનાર.

પુરુદ્રહ્ પું ઇન્દ્ર.

પુરુદ્વત્ પું કોબ્ધવંશી મધુપુત્ર એક રાજા.

પુરુધા અથ્વં ઘણે પ્રકારે, અનેક પ્રકારે.

પુરુનાય પું પુરુણાય જુઓ.

પુરુનાય ત્રિં પુરુણાય ત્રિં જુઓ.

પુરુભૂત પું ઇન્દ્ર.

પુરુભોજસ્ પું મેઘ.

પુરુભોજસ્ ત્રિં ઘણું ખાનાર, ઘણું ભોજન
કરનાર.પુરુમિત્ર પું તે નામે એક મહારથી રાજા,
તે નામે ધૃતરાષ્ટ્રનો એક પુત્ર.

પુરુમીઢ પું તે નામે કુરુવંશી એક રાજા.

પુરુરથ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

પુરુરવસ્ પું અંધવંશી એક રાજા.

પુરુરવસ્ પું ઉપરનો અર્થ.

પુરુતાવન્ ત્રિં અનેક પ્રકારનાં ફળ આ-
પનાર.

પુરુવર્ગસ્ ત્રિં ઘણા માનવાળું.

પુરુશ્ચન્દ્ર ત્રિં ઘણી ક્રાંતિવાળું.

પુરુષ પું પુરુષ, મનુષ્ય, આત્મા, સાંખ્ય-
પ્રસિદ્ધ પચીસમું તત્વ, પુનાગ વૃક્ષ,
વિપ્રજ, મેષ-મિથુન-વગેરે વિષમ રાશિ,
મંગળ વગેરે ગ્રહ.પુરુષક નં ઘોડાઓની બે પગે ઉભા રહી
એક જાતની ગતિ.

પુરુષકાર પું પુરુષ એષ્ટિત-પુરુષાર્થ.

પુરુષકુજ્જર પું શ્રેષ્ઠ પુરુષ.

પુરુષચ્છન્દસ્ સ્ત્રીં બે ચરણવાળો ઇન્દ્ર.

પુરુષપત્રા

૧૪૦

પુરોગતિ

પુરુષપત્રા અવ્યં પુરુષને, પુરુષમાં, પુરુષ વિષે.

પુરુષતા પુરુષપણું, મહાદેવ.

પુરુષત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પુરુષદ્વય ત્રિં ઉંચા કરેલ હાથવાળા પુરુષના માપનું.

પુરુષદન્તિકા સ્ત્રીં મેદા નામે એકવનરપતિ.

પુરુષદ્વયસ ત્રિં પુરુષદ્વય જુઓ.

પુરુષદ્વેષિન્ ત્રિં પુરુષનો દેવ કરનાર.

પુરુષધર્મ પું પુરુષમાત્રનો ધર્મ.

પુરુષનાય પું મનુષ્યોનું રક્ષણ કરનાર, સેનાપતિ.

પુરુષપશુ પું પુરુષપ પશુ.

પુરુષપુજ્જવ પું પુરુષમાં શ્રેષ્ઠ, શ્રેષ્ઠ પુરુષ, શ્રેષ્ઠ માણસ

પુરુષપુણ્ડરીક પું શ્રેષ્ઠ પુરુષ, શ્રેષ્ઠ માણસ, તે નામે એક જિનેશ્વર.

પુરુષમાત્ર ત્રિં પુરુષદ્વય જુઓ.

પુરુષમેધ પું તે નામે એક યજ્ઞ-જેમાં પુરુષનો વધ થાય છે.

પુરુષર્ષભ પું પુરુષપુજ્જવ જુઓ.

પુરુષવર્જિત ત્રિં પુરુષરહિત, પુરુષ વિનાનું.

પુરુષવાચ્ સ્ત્રીં શારિ જુઓ.

પુરુષવાહ પું કુમેર, ગરુડ પક્ષી.

પુરુષવાહમ્ અવ્યં પુરુષને વહેવું તે.

પુરુષવિધ ત્રિં પુરુષના જેવા પ્રકારનું.

પુરુષવ્યાગ્ર પું શ્રેષ્ઠ પુરુષ.

પુરુષશાદુલ પું શ્રેષ્ઠ પુરુષ.

પુરુષશીર્ષિક પું ચારનું એક હથિઆર.

પુરુષસમવાય પું પુરુષોનો સમૂહ.

પુરુષસિંહ પું શ્રેષ્ઠ પુરુષ, એક જિનેશ્વર.

પુરુષસૂક્ત નં પરમ પુરુષનું પ્રતિપાદન કરનાર 'સહસ્રશીર્ષા' વગેરે ૧૬ ઋચાઓનું એક વેદસૂક્ત.

પુરુષાંશક પું એક પ્રકારનો પુરુષાંશ, પુરુષાંશનો પ્રતિપાદક શ્રવ.

પુરુષાંશકિન્ ત્રિં પુરુષાંશક શ્રવને બળ નાર કે બળુનાર.

પુરુષાદ્ પું રાક્ષસ.

પુરુષાદ્ પું રાક્ષસ, તે નામે એક મધ્યદેશ.

પુરુષાદી સ્ત્રીં રાક્ષસી.

પુરુષાદ્ય પું વિષય, એક જિનેશ્વર, રાક્ષસ.

પુરુષાધમ પું પુરુષોમાં અધમ-નીચ,

પુરુષાધિકાર પું પુરુષનો આધિકાર.

પુરુષાયણ ત્રિં આત્માનો આશ્રય કરી રહેલ પ્રાણ વગેરે.

પુરુષાયુષ નં પુરુષનો આયુષકાળ.

પુરુષાર્થ પું ધર્મ-અર્થ-કામ-મોક્ષ-એ ચાર પુરુષાર્થ, સાંખ્યમતે શુદ્ધિને ૬૪ ભાગ તથા મોક્ષ.

પુરુષાશિન્ પું રાક્ષસ.

પુરુષાશિનો સ્ત્રીં રાક્ષસી.

પુરુષાસ્થિમાલિન્ પું મહાદેવ.

પુરુષોત્તમ પું નારાયણ, વિષય, ઉત્તમ પુરુષ, એક જિનેશ્વર.

પુરુષ્ય ત્રિં પુરુષના દિતનું.

પુરુહ ત્રિં પુષ્કળ, ઘણું.

પુરુહુ ત્રિં પુષ્કળ, ઘણું.

પુરુહૂત પું ઇન્દ્ર.

પુરુહૃતિ પું વિષય.

પુરુહૃતિ સ્ત્રીં દાક્ષાયણી.

પુરુહોત્ર પું અંશુરાગ્નનો એક પુત્ર.

પુરુહહ પું પૌરવ વંશમાં શ્રેષ્ઠ રાગ, રૂઢ-સાવણું મનુનો પુત્ર-પારમો મન્યંતર.

પુરુરવમ્ પું ચંદ્રવંશી શુધનો પુત્ર રાગ.

પુરુરવસ પું ઉપરનો અર્થ.

પુરુવસુ ત્રિં પુષ્કળ ધનવાળું.

પુરોગ ત્રિં આગળ જતાર, પ્રધાન-મુખ્ય.

પુરોગત ત્રિં આગળ ગયેલ.

પુરોગતિ સ્ત્રીં આગળ જવું તે.

પુરોગતિ ત્રિં આગળ જનાર.

પુરોગમ

૧૪૧

પુલાક

પુરોગમ ત્રિં આગળ જતાર.
પુરોગમન નં આગળ જવું તે.
પુરોગામિન્ ત્રિં આગળ જતાર.
પુરોચન પું લાક્ષણ્યમાં પાંડવાને યાગવા માટે નીમાયેલ દુર્યોધનનો એક મિત્ર.
પુરોજન્મન ત્રિં આગળ જન્મનાર-મોટા ભાઈ વગેરે.
પુરોજન્યા સ્ત્રીં આગળ જન્મેલી, મોટી બહેન.
પુરોટિ પું પત્રજ્ઞકાર જુઓ.
પુરોડાશ પું યજ્ઞ સંબંધી એક પ્રકારનું હવ્યદ્રવ્ય, મોમરસ, જવના કોટથી મિશ્ર એક વ્રતનો રોટલો, હૃતશેષ.
પુરોડાશ પું ઉપરના અર્થ.
પુરોડાશિક પું પુરોડાશના આખ્યાનનો ગ્રંથ.
પુરોડાશીય ત્રિં પુરોડાશને હિતનું-જવવગેરે.
પુરોડાશ્ય ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
પુરોઙ્ગવ ત્રિં શહેરમાં હોનાર-થનાર.
પુરોઙ્ગવા સ્ત્રીં 'મહામેદા' નામે વનરપતિ.
પુરોધસ પું પુરોહિત, ઝોર.
પુરોધા સ્ત્રીં પુરોહિતપણું, ઝોરપદ.
પુરોડનુધાવ્યા સ્ત્રીં તે નામે એક ઝઘા.
પુરોપનીત ત્રિં પ્રથમ હોયેલ, પૂર્વ પ્રાપ્ત થયેલ.
પુરોપવન નં શહેરનો યજ્ઞીયા.
પુરોભાગ પું અથ્ર ભાગ.
પુરોભાગ ત્રિં શુણ્વનો ત્યાગ કરી માત્ર દોષ ગ્રહણ કરનાર.
પુરોભાગિતા સ્ત્રીં શુણ્વનો ત્યાગ કરી માત્ર દોષ ગ્રહણ કરનાર.
પુરોભાગિત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
પુરોભાગિન્ ત્રિં પુરોભાગ ત્રિં જુઓ.
પુરોમારુત પું પૂર્વ દિશામાં હોનાર વાયુ, પૂર્વનો પવન.
પુરોયાવન ત્રિં આગળ ગયેલ.
પુરોરવસ્ પું પુરુરવસ જુઓ.

પુરુરુચ્ સ્ત્રીં તે નામે એક ઝઘા.
પુરોવાત પું પૂર્વનો વાયુ.
પુરોહિત પું પુરોષ્ણ જુઓ.
પુરોહિત ત્રિં આગળ મંકલ-સ્થાપેલ.
પુરોહિતાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક શબ્દગણ.
પુરોહિતિકા સ્ત્રીં દયાપાત્ર પુરોહિતની પત્ની.
પુરોહિતી સ્ત્રીં પુરોહિતની પત્ની-ઝોરાણી.
પુર્વ સ્વાં પં સં સેટ્ નિવાસ કરવો, રહેવું.
પુર્વ સ્વાં પં સં સેટ્ પૂર્ણ કરવું, ભરવું, પૂરવું.
પુલ્ સ્વાં પં સં સેટ્ મોટા થવું, મોટાઈ પ્રાપ્ત કરવી.
પુલ્ સ્વં ઉમં સં સેટ્ ઉદ્ધાર કરવા.
પુલ પું રોમાંચ, શરીરનાં ફાં ઉભાં થઈ બળ્ય છે તે.
પુલ ત્રિં મોટું, વિશાળ.
પુલક નં કદ્દુક જુઓ, એક વ્રતની પ-લાડી માટી.
પુલક પું રોમાંચ, શરીરમાંથી બહાર ની-કળેલ એક છીંકો, એક વ્રતનો પત્થર, મણિનો એક દોષ, હરતાળ, તે નામે એક ગંધર્વ, હાથીના અન્નનો પિંડ, હમ્બરાજી જુઓ, મલ્લર્ક જુઓ.
પુલકિત ત્રિં જોતે રોમાંચ થયેલ હોય તે.
પુલકિન્ ત્રિં રોમાંચવાળું.
પુલકિન્ પું એક વ્રતનું કદંબ વૃક્ષ.
પુલકોદ્ગમ પું રોમાંચ થવું તે.
પુલસ્તિ પું પુલસ્ત્ય મુનિ-જે સમર્પિમાનો એક છે.
પુલસ્ત્ય પું ઉપરનો અર્થ.
પુલહ પું સમર્પિમાનો એક.
પુલાક પું સંક્ષેપ, તુચ્છ ધાન્ય, અનાજનાં ફાંતરાં, રાંધેલાં ચોખાનું ઢેકું, ચોખાનું ચોસામણ, ઉતાવળ, અસ્પષ્ટ.

પુલાકિન્

૧૪૨

પુષ્કરસદ્

પુલાકિન્ પુ० વૃક્ષ, ઝાડ.

પુલાયિત ન० ઘોડાની એક ગતિ, વિક્રાન્તિ.

પુલાલિકા સ્ત્રી० એક જાતનો ઝેરનો ઉપદ્રવ.

પુલિન ન० નદી વગેરેનો કાંઠો, પાણી ગયા પછી ઉત્પન્ન થયેલ કાંઠો.

પુલિનવતી સ્ત્રી० નદી.

પુલિન્દ પુ० એક જાતનો ચંડાળ-લીલ, લીલોનો દેશ.

પુલિન્દો સ્ત્રી० લીલડી.

પુલિરિક પુ० સર્પ.

પુલિશ પુ० ત્યોતિષસિદ્ધાંતકર્તા એક ઋષિ

પુલુકામ ત્રિ० ઘણી કામનાવાળું.

પુલામજા સ્ત્રી० ઈન્દ્રની પત્ની-ઈન્દ્રાણી.

પુલોમજિત્ પુ० ઈન્દ્ર.

પુલોમદ્વિષ્ પુ० ઈન્દ્ર.

પુલોમન્ પુ० ઈન્દ્રનો સસરો એક રાક્ષસ.

પુલોમભિદ્ પુ० ઈન્દ્ર.

પુલોમા સ્ત્રી० જુથ ઋષિની પત્ની-અયવન-ઋષિની માતા.

પુલોમારિ પુ० ઈન્દ્ર.

પુલ્ક ત્રિ० પ્રજ્વલ, વિકાસ પામેલ.

પુલ્કસ પુ० આલ્પજીવી ક્ષત્રિય જાતિમાં ઉત્પન્ન થયેલ વર્ણચંદ્ર.

પુલ્કસી સ્ત્રી० આલ્પજીવી ક્ષત્રિય સ્ત્રીમાં ઉત્પન્ન થયેલ વર્ણચંદ્ર સ્ત્રી.

પુલ્ચ ત્રિ० રોમાંચ વડે બનેલ-થયેલ.

પુલ્લ ત્રિ० પ્રજ્વલ, વિકસર.

પુલ્વચ પુ० અત્યંત આઉધરો, એક જાતનો મૃગ.

પુપ્ દિશા ૫૦ સં અનિદ્ પોપતું, પોપણ કરતું.

પુપ્ ક્રયા ૫૦ સં સેદ્ ઉપરનો અર્થ.

પુપ્ મ્વા ૫૦ સં સેદ્ પોપતું, પોપણ કરતું.

પુપ્ વુ ૦૪ સં સેદ્ ધારણ કરતું, પોપતું.

પુષા સ્ત્રી० લાઢગલી વૃક્ષ, પોપતું, પોપણ કરતું.

પુષિત ત્રિ० પોષેલ, પોપણ કરેલ.

પુષ્ક ન० પુષ્ટિ, પોપણ.

પુષ્કર ન० હાથીની સૂંઠનો અગ્રભાગ, વાદિત્રનું મટેલું મુખ, પાણી, આકાશ, તરવારતું પાનું, કમળ, તે નામે એક તીર્થ, કુષ્ઠ નામે ઔષધિ, ભાગ, અંશ. તે નામે એક એટ, બ્રહ્માએ કરેલું એક સરોવર.

પુષ્કર પુ० તે નામે એક રાગ, તે નામે એક નાગ, મારસપક્ષી, નળરાજનો ભાઈ, મેઘનો અધિપતિ, તે નામે એક યોગ, તે નામે એક અસુર, વિષ્ણુ, પુષ્કર દ્વીપમાં આવેલો એક પર્વત, પુષ્કરદ્વીપનો રાજા, શીશીનું ઝાડ. એક જાતનું વાદિત્ર.

પુષ્કરકર્ણિકા સ્ત્રી० સ્થંભપત્રિની, જમીન ઉપર થનાર કમળનો વેલો.

પુષ્કરચૂડ પુ० લોકાલોક પર્વત ઉપર રહેલ એક દિગ્ગજ.

પુષ્કરજટા સ્ત્રી० પુષ્કરમુળ વનરપતિ.

પુષ્કરનાડી સ્ત્રી० પુષ્કરકર્ણિકા જુઓ.

પુષ્કરનાભ પુ० વિષ્ણુ.

પુષ્કરપ્રાદુર્ભાવ પુ० કમળાકારે ભગવાનનું પ્રકટ થતું.

પુષ્કરવોજ ન० કમળનું બી-કમળકાકડી.

પુષ્કરમાલિન્ પુ० હિમાલયની એક કન્યાનો પતિ.

પુષ્કરમાલિન્ ત્રિ० કમળની માળાવાળું.

પુષ્કરમૂલ ન० કુષ્ઠ ઔષધિ, કમળનું મૂળ.

પુષ્કરમૂલક ન० ઉપરના અર્થ.

પુષ્કરવીજ ન० પુષ્કરવોજ જુઓ.

પુષ્કરશાયિકા સ્ત્રી० સંધ્યાંત ફરનાર એક જાતનું પક્ષી.

પુષ્કરશિખા સ્ત્રી० પુષ્કરમૂલ જુઓ.

પુષ્કરસદ્ ત્રિ० કમળમાં વસનાર-રહેનાર.

પુષ્કરસદ્ પુ० ગોત્રપ્રવર્તક એક ઋષિ.

પુષ્કરસાગર

૧૪૩

પુણ્યકાલ

પુષ્કરસાગર પુ. કુષ્ઠ ઔષધિ.
 પુષ્કરસાદ પુ. કમળને ખાનાઈ એક પક્ષી.
 પુષ્કરસ્થાનિ પુ. મહાદેવ.
 પુષ્કરસ્ત્રજ સ્ત્રી. કમળની માળા.
 પુષ્કરસ્ત્રજ પુ. દ્વિ. અશ્વિનીકુમાર.
 પુષ્કરસ્ત્રજ ત્રિ. કમળની માળા ધારણ કરનાર.

પુષ્કરાક્ષ પુ. વિષ્ણુ.
 પુષ્કરાક્ષ ત્રિ. કમળ સમાન નેત્રવાળું.
 પુષ્કરાશ્વ્ય પુ. સારસ પક્ષી, કુષ્ઠ ઔષધ.
 પુષ્કરાદ્યગ્રિજ ન. પુષ્કરમુળ-કુષ્ઠ ઔષધ.
 પુષ્કરાદિ પુ. પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક રાખ્દગણ.

પુષ્કરારુણિ પુ. ગર્ગનો પૌત્ર પુરૂવંશી રાજ.
 પુષ્કરાવતી સ્ત્રી. તે નામે એક નદી.
 પુષ્કરાવર્ત્ત પુ. તે નામે મેઘનો અધિપતિ.
 પુષ્કરાવર્ત્તક પુ. ઉપરનો અર્થ.
 પુષ્કરાહ્વ પુ. પુષ્કરાશ્વ્ય જુઓ.
 પુષ્કરાહ્વય પુ. પુષ્કરાશ્વ્ય જુઓ.
 પુષ્કરિકા સ્ત્રી. તે નામે એક રોગ-જેનું નિમિત્ત શૂરદોષ હોય છે.

પુષ્કરિણી સ્ત્રી. હાથણી, કમલિની, નાનું જ્વારાશય, આશુપ મનુની એક પત્ની, ઋત્યોકની માતા-ભૂમન્યુની પત્ની, રથળ કમળ.

પુષ્કરિણી સ્ત્રી. કમળનો સમૂહ.
 પુષ્કરિન્ પુ. હાથી.
 પુષ્કરિન્ ત્રિ. કમળવાળો પ્રદેશ વગેરે.
 પુષ્કલ ત્રિ. શ્રેષ્ઠ, ઘણું, પુષ્કળ, અધિક જુઓ.

પુષ્કલ ન. ૬૪ મુદિ બરોબર એક માપ, ભિક્ષા માટે આપવા યોગ્ય અન્નનું માપ.
 પુષ્કલ પુ. તે નામે એક અસુર, ભરતનો પુત્ર.

પુષ્કલક પુ. કરતૂરી મૃગ.
 પુષ્કલાવત પુ. ઉત્તરમાં આવેલ એક દેશ.

પુષ્કલાવતી સ્ત્રી. ભરતના પુત્ર પુષ્કલની રાજવાની.

પુષ્ટ ત્રિ. જોણે પોપણ કયું હોય તે, પુષ્ટ, વૃદ્ધ.

પુષ્ટ ન. પુષ્ટિ, પોપણ.

પુષ્ટ પુ. વિષ્ણુ.

પુષ્ટાક્ષ ન. પુષ્ટ શરીર, પુષ્ટ અંગ.

પુષ્ટાક્ષ ત્રિ. પુષ્ટ શરીરવાળું.

પુષ્ટાવત્ ત્રિ. પોપણ કરનાર.

પુષ્ટિ સ્ત્રી. પોપણ, વૃદ્ધિ, આશ્રંધ વનસ્પતિ, તે નામે એક માતૃકા, તે નામે યોગિની, ધર્મપત્ની.

પુષ્ટિકા સ્ત્રી. પાણીમાં થનારી છીપ.

પુષ્ટિકાન્ત પુ. ગણપતિ, ગણેશ.

પુષ્ટિદ ત્રિ. પોપણકારક, પુષ્ટિકારક.

પુષ્ટિદા સ્ત્રી. આશ્રંધ વનસ્પતિ, પુષ્ટિ આપનારી.

પુષ્ટિપતિ પુ. એક પ્રકારનો અશ્વિ.

પુષ્ટિપતિ સ્ત્રી. સરસ્વતી.

પુષ્પ દિ. ૫૦ અ. ૦ વેદ વિકસનું, ખીલવું, પ્રજુલ્લ થવું.

પુષ્પ ન. ફૂલ, સ્ત્રીનું રંગ, કુબેરનું વિમાન, એક જાતનો નેત્રરોગ-આંખમાં ફૂલ પડે છે તે.

પુષ્પ પુ. વિકસવું, ખીલવું, પ્રજુલ્લ થવું

પુષ્પક ન. પુષ્પ ન. જુઓ, પિત્તળનું ફૂલ, રતનનું કંકણ, રસાંજન, હીરાકસી, અંગારા રાખવાની સગડી, લૌહકાંસ્ય જુઓ.

પુષ્પકરણ ન. ફૂલ રાખવાનો કરંડીયો.

પુષ્પકરણક ન. ઉત્તરધિની નગરીમાં આવેલ શિવનો એક બગીચો.

પુષ્પકરણક ન. ફૂલ રાખવાનો કરંડીયો.

પુષ્પકરણિકા સ્ત્રી. ઉત્તરધિની નગરી.

પુષ્પકાણડ પુ. કામદેવ.

પુષ્પકાલ પુ. સ્ત્રીનો રંગેદર્શનો શળ, વસંત ઋતુનો સમય.

પુષ્પકાસીસ

૧૪૪

પુષ્પરથ

પુષ્પકાસીસ નં એક જાતની હીરાકસી -
ધાતુ.

પુષ્પકીટ પું ભમરો, ફૂલમાં રહેલ કીડો.

પુષ્પકેતન પું કામદેવ.

પુષ્પકેતુ નં ફૂલમાંથી બનાવેલ એક અં-
જન-એક જાતનો સુરમો.

પુષ્પકેતુ પું કામદેવ.

પુષ્પગણ્ડિકા સ્ત્રીં ગુહામૈથુન.

પુષ્પગિરિ પું ફૂલનો પર્વત-દગ.

પુષ્પઘાતક પું વાંસ.

પુષ્પઘાતક ત્રિં ફૂલનો નાશ કરનાર.

પુષ્પચય પું ફૂલનો દગ.

પુષ્પચાપ પું કામદેવ.

પુષ્પચામર પું મીઠળનું ઝાડ, નેતરનું ઝાડ.

પુષ્પજ નં ફૂલનો રસ-મધ.

પુષ્પજ ત્રિં ફૂલમાંથી ઉત્પન્ન થયેલ.

પુષ્પદ પું ઝાડ.

પુષ્પદંટુ પું એક જાતનો નાગ.

પુષ્પદન્ત પું વાયવ્ય કાશ્વનો એક દિગ્ગજ,
તે નામે એક વિદ્યાધર, તે નામે એક
જ્ઞાન તીર્થકર, તે નામે એક નાગ, તે નામે
વૈશ્ણવ અનુચર, નગરના દ્વારનો અધિ-
પતિ, નગરનો દરવાન.

પુષ્પદન્તક પું 'મહિન્નઃ પારં તે' એ શિવ-
સ્તોત્રનો રચનાર એક ગદ્યર્થ.

પુષ્પદામન નં ફૂલની માળા, તે નામે છંદ.

પુષ્પદ્રવ પું ફૂલનો રસ-મધ.

પુષ્પધ પું શાંતિ બહાર થયેલ બ્રાહ્મણનો
પુત્ર.

પુષ્પધી સ્ત્રીં શાંતિ બહાર થયેલ બ્રાહ્મ-
ણની પુત્રી.

પુષ્પધનુસ્ પું કામદેવ.

પુષ્પધન્વન પું કામદેવ.

પુષ્પધારણ પું વિષ્ણુ.

પુષ્પધારિન્ ત્રિં ફૂલ ધારણ કરનાર.

પુષ્પનિર્દેશ પું ભમરો.

પુષ્પનિક્ષી સ્ત્રીં ભમરી.

પુષ્પનિકર પું ફૂલનો સમૂહ.

પુષ્પનિચય પું ફૂલનો સમૂહ.

પુષ્પનિર્યાસ પું ફૂલનો રસ-મકરંદ.

પુષ્પનેત્ર નં ફૂલનું બનાવેલ નેત્ર.

પુષ્પન્ધય પું ભમરો.

પુષ્પન્ધય ત્રિં ફૂલના રસને પીનાર.

પુષ્પન્ધયી સ્ત્રીં ભમરી.

પુષ્પપત્ર નં નવું પાંદડું.

પુષ્પપત્રિકા સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.

પુષ્પપત્રિન્ પું કામદેવ.

પુષ્પપથ પું સ્ત્રીઓના અતુરજને નીકળ-
વાનું દાર-યોગિ.

પુષ્પપાણ્ડ પું એક જાતનો સર્પ.

પુષ્પપિણ્ડ પું આસોપાલવનું ઝાડ.

પુષ્પપુર નં પાટલિપુત્ર નગર, કુસમપુર,
હાલનું પટના શહેર.

પુષ્પપ્રચય પું લાકડી વગેરેથી ફૂલ લેવાં તે.

પુષ્પપ્રચય પું ચોરીને ફૂલ લેવાં તે.

પુષ્પપ્રચાય પું હાથવતી ફૂલ વીણવાં તે.

પુષ્પપ્રચાયિકા સ્ત્રીં અનુક્રમે ફૂલ વીણવાં-
ચુંટવાં.

પુષ્પફલ પું કોડનું ઝાડ, કોહળું.

પુષ્પબાણ પું કામદેવ.

પુષ્પમદ્રક નં તે નામે સ્વર્ગનો બગીચો.

પુષ્પમવ નં પુષ્પનો રસ.

પુષ્પમૂષિત ત્રિં ફૂલવડે શણગારેલ.

પુષ્પમૂષિત નં સાહિત્યદર્પણપ્રસિદ્ધ એક
રૂપકપ્રકરણ.

પુષ્પમજ્જરિકા સ્ત્રીં શ્વામ કમળ.

પુષ્પમય ત્રિં ઘણા ફૂલવાળું, ફૂલમય.

પુષ્પમાસ પું ચૈત્ર મહિનો, વસંતકાળ.

પુષ્પરક્ત પું સર્પમણિ નામે એક વૃક્ષ.

પુષ્પરજસ્ નં ફૂલની રજ.

પુષ્પરથ પું ફૂલનો બનાવેલ રથ.

પુષ્પરસ

૨૪૫

પુષ્પાહવા

પુષ્પરસ પું ફૂલનો રસ-મકરંદ.
 પુષ્પરસાદ્ય નં મધ.
 પુષ્પરાગ પું પોખરાજ મણિ.
 પુષ્પરાગ પું ફૂલનો રંગ.
 પુષ્પરાજ પું પોખરાજ મણિ.
 પુષ્પરેણુ પું ફૂલની રજ-પરાગ.
 પુષ્પરોચન પું નાચકેસર.
 પુષ્પલક પું ખીલો, ખૂટો.
 પુષ્પલાલ ત્રિં ફૂલ ચૂંટનાર.
 પુષ્પલાલ પું માળી.
 પુષ્પલાલિન્ પું માળી.
 પુષ્પલાલિની સ્ત્રીં માલણુ.
 પુષ્પલાલી સ્ત્રીં માલણુ.
 પુષ્પલિહ પું ભમરો.
 પુષ્પલિહ પું ભમરો.
 પુષ્પવત્ ત્રિં ફૂલવાણું.
 પુષ્પવત્ પું દ્વિં સૂર્ય-ચંદ્ર.
 પુષ્પવતી સ્ત્રીં ઋતુમતી સ્ત્રી-અભાગ્યલી સ્ત્રી.
 પુષ્પવન્ત પું દ્વિં સૂર્ય-ચંદ્ર.
 પુષ્પવર્ગ મું સુશ્રીત ગ્રંથમાં કહેલ અમુક
 અમુક ફૂલનો સમૂહ.
 પુષ્પવર્ષ પું ફૂલનો વરસાદ.
 પુષ્પવર્ષણ નં ઉપરનો અર્થ.
 પુષ્પવાટિકા સ્ત્રીં ફૂલની વાડી.
 પુષ્પવાટી સ્ત્રીં ફૂલની વાડી.
 પુષ્પવાણ પું કામદેવ, તે નામે એક દૈત્ય,
 સાહિત્યપ્રસિદ્ધ નાયકબેદ.
 પુષ્પવાહન પું તે નામે એક રાજા.
 પુષ્પવાહિની સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.
 પુષ્પવૃષ્ટિ સ્ત્રીં ફૂલનો વરસાદ.
 પુષ્પશકટી સ્ત્રીં દેવતાઈ વાણી.
 પુષ્પશકલિન્ પું એક જાતનો સર્પ.
 પુષ્પશર પું કામદેવ.
 પુષ્પશરાસન પું કામદેવ.
 પુષ્પશાલિન્ ત્રિં ફૂલવાણું.
 પુષ્પશૂન્ય પું ઉંઘરાનું ઝાડ.

૧૬૯

પુષ્પશૂન્ય ત્રિં ફૂલ વગરનું.
 પુષ્પશૂન્યા સ્ત્રીં જેને ઋતુધર્મ નથી આ-
 વેલ તેવી સ્ત્રી.
 પુષ્પશોભા સ્ત્રીં ફૂલની શોભા.
 પુષ્પશ્રી સ્ત્રીં ફૂલની શોભા.
 પુષ્પસ પું હૃદયના ઝાખા ભાગમાં હોનાર
 ફેફસું.
 પુષ્પસમય પું વસંત ઋતુ.
 પુષ્પસાર પું ફૂલનો રસ-મધ, તુલસી.
 પુષ્પસૌરભા સ્ત્રીં જેના ફૂલમાં મુગધ હોય
 છે તે-કલિકારી વૃક્ષ.
 પુષ્પસ્વેદ પું પુષ્પનો રસ-મકરંદ.
 પુષ્પહાસ પું વિષ્ણુ, ફૂલનું ઉઘડવું-ખીલવું.
 પુષ્પહાસા સ્ત્રીં રજસ્વલા સ્ત્રી.
 પુષ્પહીન પું ફૂલ વગરનું ઝાડ.
 પુષ્પહીના સ્ત્રીં રંગેદર્શન વિનાની સ્ત્રી,
 ઉંઘરાનું ઝાડ.
 પુષ્પા સ્ત્રીં ચંપાપુરી-હાલનું ભાગલપુર.
 પુષ્પાકર પું વસંત ઋતુ.
 પુષ્પાગમ પું વસંત ઋતુ.
 પુષ્પાજીવ પું માળી.
 પુષ્પાજીવિન્ પું માળી.
 પુષ્પાજીવિની સ્ત્રીં માલણુ.
 પુષ્પાજીવી સ્ત્રીં માલણુ.
 પુષ્પાઞ્જન નં ફૂલમાંથી બનતું એક જાતનું
 અંજન.
 પુષ્પાઞ્જલિ પું ફૂલનો ભરેલો ખોખો.
 પુષ્પાઞ્જલી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 પુષ્પાનન પું એક જાતનો દારૂ.
 પુષ્પામ્બુજ નં ફૂલનો રસ-મકરંદ.
 પુષ્પાયુધ પું કામદેવ.
 પુષ્પાર્ણ પું તે નામે એક રાજા.
 પુષ્પાવચ્ચાધિન્ પું માળી.
 પુષ્પાસઘ નં મધ.
 પુષ્પાસ પું કામદેવ.
 પુષ્પાહ્વા સ્ત્રીં શતપુષ્પા નામે બનરમતિ.

પુષ્પિકા

૧૪૬

પૂજ્યત્વ

પુષ્પિકા સ્ત્રીં દાંતનો મેલ, લિંગનો મેલ.

પુષ્પિત ત્રિં પુષ્પવાળું થયેલ, પુષ્પથી ફૂલેલ, ખીલેલ, વિકસેલ.

પુષ્પિતાગ્રા સ્ત્રીં તે નામે એક છંદ.

પુષ્પિણી સ્ત્રીં રજસ્વલા સ્ત્રી.

પુષ્પિન્ ત્રિં ફૂલવાળું.

પુષ્પેષુ પું કામદેવ.

પુષ્પોત્કટા સ્ત્રીં તે નામે એક રાક્ષસી-જે રાવણુ તથા કુંલકર્ણની માતા હતી.

પુષ્પ્ય ક્ષણ્વાં પં સં સેદ્ વિકસવું, ખીલવું

પુષ્પ્ય પું સત્યાવીસ નક્ષત્રોપૈકી ૮ મું નક્ષત્ર, પોષ મહિનો, કલિયુગ.

પુષ્પનેત્રા સ્ત્રીં જે રાત્રિમાં આદિથી અંત સુધી પુષ્પ નક્ષત્ર હોય છે તે રાત્રિ.

પુષ્પરથ પું યાત્રા માટેનો રથ.

પુષ્પ્યલક પું કરતૂરી મૃગ, ઔદ્ધ સાધુ, દિગંબર જ્ઞેન સાધુ, ખીલો, ખૂટો.

પુષ્પ્યલકી સ્ત્રીં કરતૂરી મૃગલી.

પુષ્પ્યસ્નાન નં જે કાળે પુષ્પ નક્ષત્ર હોય તે કાળે સ્નાન.

પુષ્પ્યા સ્ત્રીં પુષ્પ નક્ષત્ર.

પુષ્પ્યાનુગ નં વૈદ્યક્રમસિદ્ધ એક ચૂર્ણ.

પુષ્પ્યાભિષેક પું પુષ્પસ્નાન જીઓ.

પુષ્પ્યાર્ક પું પુષ્પ નક્ષત્ર ભોગવનાર સૂર્ય.

પુસ્ત્રુ ચું ઝમં સં સેદ્ મર્દન કરવું, હાનિ કરવી.

પુસ્ત્રુ ચું ઝમં સં સેદ્ આંધવું, અનાદર કરવો.

પુસ્ત્ર નં માટી-લાકડું-વસ્ત્ર-ચામડું-લોહું કે રત્ન-એથી કરેલી કોઈ કારીગરી.

પુસ્ત્રક નં પુસ્તક, ચોપડી, પોથી.

પુસ્ત્રકમુદ્રા સ્ત્રીં તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ મુદ્રા.

પુસ્ત્રકકર્મન્ ત્રિંગ્રંથલખવાનું કામકરનાર.

પુસ્ત્રકો સ્ત્રીં પુસ્તક, ચોપડી, પોથી.

પૂ રિવાં આં સં સેદ્ શુદ્ધ કરવું, પવિત્ર કરવું, સાફ કરવું.

પૂ રિવાં આં સં સેદ્ ઉપરના અર્થ.

પૂ રિવાં ઝમં સં સેદ્ શુદ્ધ કરવું, પવિત્ર કરવું, સાફ કરવું.

પૂગ પું સોપારીનું ઝાડ, સમૂહ, છંદ, ભાર, ફણસનું ઝાડ.

પૂગ નં સોપારીનું ફળ.

પૂગપાત્ર નં પિકદાની, યુંકવાનું પાત્ર.

પૂગપીઠ પું ઉપરનો અર્થ.

પૂગપીઠ નં પૂગપાત્ર જીઓ.

પૂગપુષ્પિકા સ્ત્રીં વિવાહોત્સવમાં અપાતાં પાનખીડાં-હાર-તોરા વગેરેનું કર્મ, પાન-લેણું.

પૂગરોટ પું હિંતાલ નામે એક ઝાડ.

પૂગરોટક પું ઉપરનો અર્થ.

પૂર્ગીકૃત ત્રિં ઢગલો કરેલ, એકકું કરેલ.

પૂર્ગીભૂત ત્રિં ઢગલો થયેલ, એકકું થયેલ.

પૂર્ગ્ય ત્રિં સમૂહમાં હોનાર, સોપારીમાં હોનાર-થનાર.

પૂજ્ઞ ચું ઝમં સં સેદ્ પૂજવું.

પૂજક ત્રિં પૂજા કરનાર, પૂજારી.

પૂજન નં પૂજવું, પૂજા કરવી.

પૂજની સ્ત્રીં તે નામે એક ચકલી-જેની કથા મહાભારતના શાંતિપર્વમાં છે.

પૂજનીય ત્રિં પૂજવા યોગ્ય.

પૂજયિત્ ત્રિં પૂજા કરનાર.

પૂજા સ્ત્રીં પૂજવું, પૂજા કરવી.

પૂજાધાર પું દેવોના પૂજનનો આધાર પાણી વગેરે.

પૂજાર્હે ત્રિં પૂજવા યોગ્ય, માન્ય.

પૂજિત ત્રિં પૂજેલ, પૂજા કરેલ.

પૂજિલ પું દેવ.

પૂજિલ ત્રિં પૂજવા યોગ્ય, પૂજ્ય.

પૂજ્ય ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પૂજ્યતા સ્ત્રીં પૂજવા યોગ્યપણું.

પૂજ્યત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

પૂજ્યમાન

૧૪૭

પૂતિમેદ

પૂજ્યમાન ત્રિં પૂનતું.

પૂળ તું ઉમં સં સેદ્ ઢગલો કરવો, એકહું કરવું.

પૂત નં ફેતરાં કાદી ઢગલો કરેલ ધાન્ય, સત્ય.

પૂત ત્રિં વત વગેરેથી શુદ્ધ, પવિત્ર.

પૂત પું શંખ, ધોળો દર્ભ, વિકલ્પક વૃક્ષ.

પૂતકતાયી સ્ત્રીં ઇન્દ્રાણી.

પૂતકતુ પું ઇન્દ્ર.

પૂતગન્ધ પું વર્વર-એક જાતની તુલસી.

પૂતવૃણ નં ધોળો દર્ભ.

પૂતદ્રુ પું ફણસનું ઝાડ, આખરાનું ઝાડ.

પૂતધાન્ય નં તલ.

પૂતના સ્ત્રીં એક જાતની હરડે, ગંધમાંસી વનસ્પતિ, કંસની એક ધાવ-જે જેર ચોપડેલ સ્તન કરી કૃષ્ણનો પ્રાણ લેવા આવી હતી, તે નામે એક બાલગ્રહ.

પૂતનાનિષ્ઠવન પું શ્રીકૃષ્ણ.

પૂતનારાતિ પું વાસુદેવ શ્રીકૃષ્ણ.

પૂતનારિ પું ઉપરનો અર્થ.

પૂતનારિપુ પું શ્રીકૃષ્ણ.

પૂતનાશત્રુ પું શ્રીકૃષ્ણ.

પૂતનાસુદન પું શ્રીકૃષ્ણ.

પૂતનાહન પું શ્રીકૃષ્ણ.

પૂતફલ પું ફણસ.

પૂતમૃત પું સોમરસ ભરવાનું એક જાતનું પાન.

પૂતયવ અબ્યં જ્યાં ફેતરાં કાદી નાંખેલ જવ હોય તેવું ખળું વગેરે.

પૂતા સ્ત્રીં દર્ભ-પ્રોખડ.

પૂતાત્મન ત્રિં પવિત્ર આત્માવાળું, શુદ્ધ અંતઃકરણવાળું, શુદ્ધ શરીરવાળું.

પૂતાત્મન પું વિષ્ણુ.

પૂતિ નં રોહિવૃણ નામે એક ઘાસ, પવિત્રતા, દુર્ગન્ધ.

પૂતિ ત્રિં દુર્ગધવાળું.

પૂતિક નં વિષ્ણુ.

પૂતિક પું દુર્ગધી એક કરંજ વૃક્ષ.

પૂતિકરજ પું ઉપરનો અર્થ.

પૂતિકરજ પું પૂતિક પું જુઓ.

પૂતિકર્ણ પું એક જાતનો કાનનો રોગ.

પૂતિકર્ણક પું ઉપરનો અર્થ.

પૂતિકા સ્ત્રીં એક જાતનું શાક, માર્જાલી જુઓ.

પૂતિકામુલ પું શમ્બુક જુઓ.

પૂતિકાષ્ઠ નં દેવદારનું ઝાડ.

પૂતિકાષ્ઠક પું સરલ વૃક્ષ.

પૂતિકીટ પું એક જાતનો ડીડો.

પૂતિકેશ્વરતીર્થ નં તે નામે એક તીર્થ.

પૂતિગન્ધ પું ગંધક, ઇંગોરીયાનું ઝાડ, દુર્ગન્ધ.

પૂતિગન્ધ નં કલર્ષ.

પૂતિગન્ધા સ્ત્રીં તે નામે એક વનસ્પતિ.

પૂતિગન્ધિ ત્રિં દુર્ગધવાળું.

પૂતિગન્ધિક ત્રિં દુર્ગધવાળું.

પૂતિગન્ધિકા સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.

પૂતિઘાસ પું સુશ્રુત ગ્રંથમાં વર્ણવેલ એક પ્રાણી.

પૂતિતૈલા સ્ત્રીં માલકાંકણી.

પૂતિનસ્ય નં એક જાતનો નાકનો રોગ.

પૂતિનાસિક ત્રિં દુર્ગધી નાકવાળું.

પૂતિપત્ત્ર પું સ્થોનાક ભેદ.

પૂતિપુષ્પિકા સ્ત્રીં માતુલજ્ઞા ખીજોરાનું ઝાડ.

પૂતિફલા સ્ત્રીં સોમરાજી નામે વનસ્પતિ.

પૂતિફલી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

પૂતિવર્વરી સ્ત્રીં એક જાતની તુલસી.

પૂતિમૃજ પું એક જાતનો દુર્ગધી ભમરો.

પૂતિમયૂરિકા સ્ત્રીં અજંબોદા વનસ્પતિ.

પૂતિમારુત પું ખીલીનું ઝાડ, દુર્ગધી પવન.

પૂતિમાંસ નં દુર્ગધી માંસ.

પૂતિમાષ પું ગોત્રપ્રવર એક ઋષિ.

પૂતિમૃત્તિકા નં તે નામે એક નરક.

પૂતિમેદ પું એક જાતનો દુર્ગધી ખેર.

પૂર્વિકલ્પ

૧૪૮

પૂરણ

પૂર્તિવક્ત્ર ત્રિં દુર્ગધી મુખવાળું.
 પૂર્તિવાત્ પું ખીલીનું ઝાડ, દુર્ગધી વાયુ.
 પૂર્તિવૃક્ષ પું સ્થોનાક વૃક્ષ.
 પૂર્તિશારિજા સ્ત્રીં તે નામે જંગલી જાંતુ.
 પૂર્તિક પું પૂર્તિકરંજ વૃક્ષ.
 પૂર્તીકરજ પું ઉપરનો અર્થ.
 પૂર્તીકરજ્જ પું તે નામે એક વૃક્ષ.
 પૂર્તીકા સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.
 પૂત્કાર પું પોકાર, ખૂમ.
 પૂત્કારિન ત્રિં પોકાર કરનાર, ખૂમ.
 પાડનાર.
 પૂત્કારી સ્ત્રીં નાગ લોકની રાજધાની,
 સરસ્વતી.
 પૂત્કતિ સ્ત્રીં પોકાર, ખૂમ.
 પૂત્યળડ પું એક જાતનો દુર્ગધી કીડો,
 કરપૂરી મૃગજાતિનો એક મૃગ.
 પૂથિકા સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.
 પૂજ ત્રિં વિનાશ પામેલ, ખોવાઈ ગયેલ.
 પૂપ પું પુડો, માલપુડો.
 પૂપલા સ્ત્રીં પુરી, પોળી.
 પૂપલિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 પૂપશાલા સ્ત્રીં પૂડા-માલપુડા બનાવવાનું
 સ્થળ.
 પૂપલી સ્ત્રીં પૂરી, પોળી.
 પૂપાલિકા સ્ત્રીં પૂરી, પોળી.
 પૂપાલી સ્ત્રીં પૂપલા જુઓ.
 પૂપાષ્ટકા સ્ત્રીં માગશર મહિનાની પૂનેમ
 પછી અંધારી આઠમે કરવાનું કહેલ
 એક શ્રાદ્ધ.
 પૂર્વિકા સ્ત્રીં પૂપલા જુઓ.
 પૂર્વીય ત્રિં પુડાને માટેનો લોટ વગેરે.
 પૂર્વ્ય ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 પૂય્ સ્ત્રીં આં અં સં સેદ્ દુર્ગધ હોવી,
 દુર્ગધાતું.
 પૂય નં ગુમડા વગેરેમાંથી નીકળેલ લોહી-
 વિકાર-પદ.

પૂયન નં ઉપરનો અર્થ.
 પૂયનાશક પું લીંબડો.
 પૂયમાનયવ અવ્યયીં ફેતરાં વગરના ક-
 રાતા જવવાળું ખળું વગેરે.
 પૂયરક્ત પું એક જાતનો નાકનો રોગ.
 પૂયરક્ત નં પર સાથે લોહી.
 પૂયવર્દન પું સ્પૃશ્વતપ્રસિદ્ધ નવધાન્ય વગેરે
 એક દ્રવ્યવર્ગ.
 પૂયશોણિત પું પૂયરક્ત પું જુઓ.
 પૂયશોણિત નં પૂયરક્ત નં જુઓ.
 પૂયારિ પું લીંબડાનું ઝાડ.
 પૂયાલસ પું સાંધામાં થનારો એક જા-
 તનો રોગ.
 પૂયોદ નં તે નામે એક નરક.
 પૂર્ સ્ત્રીં નગર, શહેર.
 પૂર વિં આં સં સેદ્ પૂરવું, ભરવું, પૂર્ણ
 કરવું, પ્રસન્ન કરવું.
 પૂર પું પાણીનું પૂર, પુડો, માલપુડો, ત્રણ-
 શુદ્ધિ-ગુમડું વગેરે સાદ કરવું તે.
 પૂર નં એક જાતનું અગર.
 પૂરક ત્રિં પૂર્ણ કરનાર, ભરનાર, પ્રસન્ન
 કરનાર.
 પૂરક પું ગુણક અંક, ખીજોરાનું ઝાડ,
 પ્રાણ્યામ વેળા બહારના પ્રાણવાયુને
 નાકથી આકર્ષી શરીરમાં દાખલ કરવાની
 ક્રિયા, પોતાના સતક સમયમાં આપવાનો
 પ્રેતનો દેહપૂરક પિંડ.
 પૂરકાહ પું ખીજોરાનું ઝાડ.
 પૂરકૃત ત્રિં પૂરવડે કરેલ, પૂર્ણ કરેલ.
 પૂરણ નં વિખણતેલ, ગણિતશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ
 ગુણાકાર, વૃષ્ટિ, વરસાદ, કુત્રાટ જુઓ.
 પૂરણ પું વાવતનું જુઓ, સેતુ, પૂલ, સ-
 મુદ, શીમળાનું ઝાડ.
 પૂરણ ત્રિં પૂરણ કરનાર, ભરનાર, પ્ર-
 સન્ન કરનાર.

પૂરણો

૧૪૯

પૂર્ણાભિષેક

પૂરણી સ્ત્રી૦ પૂર્ણ કરનારી સંખ્યા.

પૂરયત્ત્રિ૦ પૂર્ણ કરતું, ભરતું, પ્રસન્ન કરતું.

પૂરયિત્ત્રિ૦ પૂર્ણ કરનાર, ભરનાર, પ્રસન્ન કરનાર.

પૂરયિત્ત્વ૦ વિપ્લવ.

પૂરયિત્વા અવ્ય૦ પૂર્ણ કરીને, ભરીને.

પૂરામ્લ૦ વૃક્ષામ્લ જુઓ.

પૂરિક૦ પુરણુપોળી, પૂડો.

પૂરિકા સ્ત્રી૦ પુરી, પોળી.

પૂરિત્ત્રિ૦ પૂર્ણ કરેલ, ભરેલ, ગુણેલ.

પૂરિન્ન૦ પૂર્ણ કરનાર, ભરનાર, સંપૂર્ણ કરનાર.

પૂરી સ્ત્રી૦ નગર, શહેર.

પૂરુ૦ વ૦ વ૦ મનુષ્ય.

પૂરુ૦ વૈરાજ મનુષ્યો એક પુત્ર, જાહનુષ્યો એક પુત્ર, તે નામે એક રાક્ષસ, યથાતિને એક પુત્ર.

પૂરુપ૦ પુરૂષ, નર, મર્દ.

પૂર્ણ૦ પૂરું. પૂર્ણ, સંપૂર્ણ, સમગ્ર.

પૂર્ણ૦ અપેક્ષાશન્ય, સર્વ પ્રકારે ઇચ્છાશન્ય, પરમાત્મા, પક્ષીઓનો એક પ્રકારનો સ્વર, તે નામે એક નાગ, તે નામે દેવગંધર્વ.

પૂર્ણ૦ ન૦ પાણી.

પૂર્ણક૦ પુરોહિતી કલગીવાળું એક પક્ષી, કુકડો, ચાસ પક્ષી.

પૂર્ણક૦ પૂર્ણ૦ જિવં જુઓ.

પૂર્ણકકુદ્ પુરુષ તરુણ બળદ.

પૂર્ણકકુદ્ પુરુષ ભરાવદાર આંધવાજો બળદ.

પૂર્ણકાકુદ્ પુરુષ તાળવાવાળું.

પૂર્ણકામ૦ પરમેશ્વર.

પૂર્ણકામ૦ પુરુષની કામના પૂર્ણ થઈ હોય તે.

પૂર્ણકુટ૦ એક જાતનું પક્ષી.

પૂર્ણકુટી સ્ત્રી૦ એક જાતની પક્ષી.

પૂર્ણકુટ૦ પૂર્ણકુટ જુઓ.

પૂર્ણકુટી સ્ત્રી૦ પૂર્ણકુટી જુઓ.

પૂર્ણકુમ્ભ૦ પુરુષ વગેરેથી ભરેલ ઘડો, તે નામે એક દાનવ.

પૂર્ણકોશા સ્ત્રી૦ તે નામે એક ઔષધિ.

પૂર્ણકોષ્ટા સ્ત્રી૦ નાગરમોથ.

પૂર્ણચન્દ્ર૦ પૂરુષનો ચંદ્ર-સંપૂર્ણ ચંદ્ર.

પૂર્ણતા સ્ત્રી૦ પૂર્ણપણું.

પૂર્ણત્વ૦ ન૦ પૂર્ણપણું.

પૂર્ણપર્વેન્દુ સ્ત્રી૦ પૂરુષ.

પૂર્ણપાત્ર૦ ન૦ વધામણામાં વસ્ત્રાલંકારથી ભરપૂર કરી આપવામાં આવતું પાત્ર, વધાઇ.

પૂર્ણપ્રજા૦ સંપૂર્ણ બુદ્ધિવાળું.

પૂર્ણપ્રજ્ઞ૦ વાયુનો ત્રીજો અવતાર, વૈષ્ણવ મતભેદનો સ્થાપક એક આચાર્ય.

પૂર્ણવીજ૦ પૂરુષો.

પૂર્ણમદ્ર૦ પુરુષો એક નાગ, તે નામે એક યક્ષ.

પૂર્ણમા સ્ત્રી૦ પૂરુષ.

પૂર્ણમાસ૦ પૂરુષ.

પૂર્ણમાસ૦ પૂરુષ, ચંદ્ર, આકાશનું ઝાડ, કપૂર.

પૂર્ણમાસ૦ પૂરુષને દિવસે કરવાનો યાગ.

પૂર્ણમાસી સ્ત્રી૦ પૂરુષ.

પૂર્ણમુખ૦ જનમેજયના સર્પસત્રમાં બળી ગયેલ એક નાગ.

પૂર્ણયોગ૦ એક પ્રકારનું આહુયુક્ત.

પૂર્ણવૈનાશિક૦ પૂરુષ શન્યત્વવાદી એક ઔદ્ધ.

પૂર્ણહોમ૦ પૂર્ણ આહુતિ.

પૂર્ણા સ્ત્રી૦ પાંચમ-દશમ-પૂરુષ એ તિથિઓ.

પૂર્ણાક્ષ૦ પૂરુષો એક નાગ.

પૂર્ણાનક૦ પૂર્ણપાત્ર જુઓ.

પૂર્ણાલક૦ પૂર્ણપાત્ર જુઓ.

પૂર્ણાનન્દ૦ પૂરુષેશ્વર, મંત્રપ્રકરણકાર તે નામે એક વિદ્વાન.

પૂર્ણાભિષેક૦ પૂરુષ તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક અભિષેક.

પૂર્ણયુસ્

૧૫૦

પૂર્વદિગ્

પૂર્ણયુસ્ પુ० તે નામે એક ગર્ધર્વ-પ્રાધેય ગર્ધર્વભેદ.

પૂર્ણયુસ્ ન० સો વર્ષનો પૂર્ણજીવનકાળ.

પૂર્ણયુસ્ ત્રિ० પૂર્ણ આયુષવાળું.

પૂર્ણવિતાર પુ० નૃસિંહ, રામ, શ્રીકૃષ્ણ.

પૂર્ણાશા સ્ત્રી० તે નામે એક નદી.

પૂર્ણાદિતિ સ્ત્રી० પૂર્ણ આદિતિ, હોમનીસમાપ્તિ.

પૂર્ણિ સ્ત્રી० પૂર્તિ, પૂતેમ.

પૂર્ણિકા સ્ત્રી० તે નામે એક પક્ષી.

પૂર્ણિમા સ્ત્રી० પૂતેમ, મરીચીની એક કન્યા.

પૂર્ણિમારાત્રિ સ્ત્રી० પૂતેમની રાત.

પૂર્ણેન્દુ પુ० પૂર્ણ ચંદ્ર.

પૂર્ણોત્કટ પુ० પૂર્વમાં આવેલ એક દેશ.

પૂર્ણપમા સ્ત્રી० તે નામે એક ઉપમાત્રકાર.

પૂર્ત ત્રિ० પૂર્ણ કરેલ, ઠંકાયેલ, પાળેલ.

પૂર્ત ન० પાળવું, ખાત વગેરે કર્મ-વાવ-કુવા-દેવમંદીર અંધાવવાં તે.

પૂર્તિ સ્ત્રી० પૂરવું, પૂર્ણ કરવું ભરવું, ગુણવું.

પૂર્તિન્ ત્રિ० પૂર્ણ કરનાર, ભરનાર, જોણે પૂર્ણ કરેલ હોય તે, જોણે વાવ-કુવા વગેરે અંધાવ્યાં હોય તે.

પૂર્વાર ન० શહેરનો દરવાજો.

પૂર્ધિ સ્ત્રી० પ૦ સં સેટ યાચના કરવી, માગવું.

પૂર્મિચ ન० નગરનો નાશ.

પૂર્ય ત્રિ० પૂર્ણ કરવા યોગ્ય, પાળવા યોગ્ય.

પૂર્વ પુ० ઉમ० સેટ નિમંત્રણ કરવું સં નિવાસ કરવો અં

પૂર્વ સ્ત્રી० પ૦ સેટ ઉપર પ્રમાણે.

પૂર્વ ત્રિ० પૂર્વનું, પહેલાંનું, પૂર્વ દિશાનું, પૂર્વ તરફનું, પ્રથમ.

પૂર્વ પુ० વહુ० પૂર્વજો.

પૂર્વક ત્રિ० પૂર્વ ત્રિ० જુઓ.

પૂર્વકર્મન્ ન० પ્રથમ કર્મ.

પૂર્વકાય પુ० શરીરનો આગળનો ભાગ.

પૂર્વકાલ પુ० પ્રથમનો કાળ, પૂર્વનો સમય.

પૂર્વકાલિક ત્રિ० પૂર્વના કાળમાં સાધ્ય, અગાઉના સમયમાં સાધ્ય.

પૂર્વકાલીન ત્રિ० પૂર્વકાળમાં હોનાર-થનાર.

પૂર્વકાષ્ઠા સ્ત્રી० પૂર્વ દિશા.

પૂર્વકૃત્ પુ० પૂર્વ દિશાને સૂચવનાર સૂર્ય, પૂર્વ દિશાનો અધિપતિ ઇન્દ્ર.

પૂર્વકોટિ સ્ત્રી० વિવાદવિષયમાં પ્રથમગ્રહણ કરેલ વિષય-પૂર્વપક્ષ.

પૂર્વગ ત્રિ० પૂર્વ જનાર, પૂર્વમાં હોનાર.

પૂર્વગજ્ઞા સ્ત્રી० નર્મદા નદી.

પૂર્વગા સ્ત્રી० ગોદાવરી નદી.

પૂર્વચિતિ ત્રિ० પૂર્વના અનુભવનું વિષય, પૂર્વના સ્મરણવિષયનું.

પૂર્વચિન્તિ સ્ત્રી० તે નામે એક અંસરા.

પૂર્વજ ત્રિ० પૂર્વે ઉત્પન્ન થયેલ, પૂર્વના સમયમાં ઉત્પન્ન થયેલ.

પૂર્વજ પુ० મોટો ભાઈ, ચંદ્રલોકમાં રહેલ દિવ્ય પિતૃગણ.

પૂર્વજ પુ० વહુ० વં આપદાદા વગેરે પૂર્વજ.

પૂર્વજા સ્ત્રી० મોટી બહેન.

પૂર્વજિન પુ० મંજુશ્રોત્ર વગેરે પ્રાચીન જિન-તીર્થંકરો.

પૂર્વતન ત્રિ० પૂર્વે હોનાર-થનાર, પૂર્વનું, અગાઉનું.

પૂર્વતસ્ અભ્યં પૂર્વમાંથી, પૂર્વ દિશામાં, પૂર્વમાં, પહેલાંથી.

પૂર્વજ્ઞ અભ્યં પૂર્વે, પૂર્વમાં.

પૂર્વદક્ષિણ પુ० અધિકાણમાં આવેલ દેશ.

પૂર્વદક્ષિણા સ્ત્રી० પૂર્વ અને દક્ષિણ દિશાની વચ્ચેની દિશા-અગ્નિ પૂણી.

પૂર્વદિક્પતિ પુ० ઇન્દ્ર, મેષ-સિંહ, વગેરે રાશિ.

પૂર્વદિગીશ પુ० ઉપરના અર્થ.

પૂર્વદિગ્બલ ન० અમુક કાળે સૂર્ય વગેરે ઝહોનું પૂર્વમાં હોનાર બળ.

પૂર્વદિગ્વદન ન० મેષ-સિંહ-ધન-એ ત્રણરાશિ.

પૂર્વદિશ્ સ્ત્રી० પૂર્વ દિશા.

પૂર્વદિષ્ટ

૧૫૧

પૂર્વવાદિન્

પૂર્વદિષ્ટ ત્રિ० પૂર્વના ભાગ્યાનુસારે થયેલ
દુઃખ વગેરે, પૂર્વ કરેલ.

પૂર્વદેવ પુ० અસુર.

પૂર્વદેવ પુ० ત્રિ० નર નારાયણ.

પૂર્વદેવતા સ્ત્રી० અનાદિ કાળથી દેવભાવવાળા
પિતૃઓ.

પૂર્વદેશ પુ० પૂર્વમાં રહેલ દેશ, જંબુદ્વીપમાં
રહેલ અમુક દેશ.

પૂર્વનદી સ્ત્રી० પૂર્વદિશામાં આવેલી નદી.

પૂર્વનાદેય ત્રિ० પૂર્વદિશામાં આવેલી નદીમાં
હોનાર-થનાર.

પૂર્વપક્ષ પુ० શુક્લપક્ષ, અજવાળીયું, શા-
સ્ત્રીય મંત્રણ દ્વર કરવા માટે પ્રશ્ન-ક્રિક્ષિકા,
સિદ્ધાંતવિરૂદ્ધ કોટી.

પૂર્વપક્ષપાદ પુ० ચાર પાદવાળા વ્યવહાર-
શામાંનો પ્રથમપાદ.

પૂર્વપદ ન० પૂર્વમાં રહેલ વિભક્તિવાળું પદ,
પૂર્વમાં રહેલ સ્થાન, પ્રથમનું સ્થાન.

પૂર્વપદિક ત્રિ० પૂર્વપદને ભણનાર કે જાણનાર.

પૂર્વપર્વત પુ० ઉદયાચલ પર્વત.

પૂર્વપાંચાલક ત્રિ० પૂર્વ પંચાલ દેશમાં
હોનાર-થનાર.

પૂર્વપાટલિપુત્રક ત્રિ० પૂર્વ પાટલિપુત્ર ન-
ગરમાં હોનાર-થનાર.

પૂર્વપાદ પુ० શ્લોક વગેરેનું પહેલું ચરણ.

પૂર્વપાલિન્ પુ० પૂર્વના દેશનો એક રાજા,
પૂર્વ દિશાનો સ્વામી ઈન્દ્ર.

પૂર્વપિતામહ પુ० પ્રપિતામહ-પિતાના પી-
તાનો પિતા.

પૂર્વપીઠિકા સ્ત્રી० કથાપ્રંથની અમુક અ-
વતરણિકા.

પૂર્વપુરુષ પુ० પિતા-પિતામહ-પ્રપિતામહ-
એ ત્રણ પુરુષ.

પૂર્વપુરુષ પુ० ઉપરનો અર્થ.

પૂર્વપૂર્વ ત્રિ० પૂર્વ પૂર્વનું.

પૂર્વપ્રવૃત્ત ત્રિ० પૂર્વ કાળે ચાલુ થયેલ, પ્ર-
થમ પ્રવત્તલ.

પૂર્વફલ્ગુની સ્ત્રી० સત્યાવીસ નક્ષત્રોપૈકી
અગ્નીઆરમું નક્ષત્ર.

પૂર્વફલ્ગુનીભવ પુ० બૃહસ્પતિ.

પૂર્વભદ્રપદ પુ० નીચેનો અર્થ.

પૂર્વભદ્રપદા સ્ત્રી० સત્યાવીસ નક્ષત્રોપૈકી
પત્તીસમું નક્ષત્ર.

પૂર્વભવ પુ० પૂર્વનો જન્મ.

પૂર્વભાદ્રપદા સ્ત્રી० પૂર્વભદ્રપદા જુઓ.

પૂર્વભાવ પુ० ન્યાયપ્રસિદ્ધ પૂર્વવૃત્તિત્વ કાર-
ણત્વ, પૂર્વનો ભાવ-અસ્તિત્વ.

પૂર્વભાવિન્ ત્રિ० પ્રથમ વર્તનાર પદાર્થ-
માત્ર. પૂર્વે હોનાર પદાર્થ માત્ર.

પૂર્વભાવિન્ ન० કારણ.

પૂર્વમુક્તિ સ્ત્રી० પૂર્વનો ભોગવટો, પહેલાંનો
ઉપભોગ, પ્રથમ ભોજન.

પૂર્વચક્ષુ પુ० જૈનમતે મણિભદ્ર વગેરે પૂર્વનાયક.

પૂર્વરક્ષ પુ० નાટકના આરંભમાં સૂત્રધાર
વગેરેથી ભણવામાં આવતો મંગળનિમિત્તે
નાંદીપાદ.

પૂર્વરાગ પુ० નાયક-નાયિકાના મેળાપ પછી
પ્રથમ થયેલ રનેલ.

પૂર્વરાત્ર પુ० રાત્રિનો પૂર્વભાગ.

પૂર્વરૂપ ન० તે નામે એક અર્થાક્ષકાર, ભાવી
રાગની પહેલાં થયેલ અમુક લક્ષણ.

પૂર્વલક્ષણ ન० પ્રથમનું લક્ષણ, પહેલું ચિન્હ.

પૂર્વવત્ અવ્યય પૂર્વની પેઠે, પ્રથમની સમાન.

પૂર્વવચસ્ ન० પ્રથમની વચ-આલવાવસ્થા.

પૂર્વવચસ્ ત્રિ० પ્રથમની વચવાળું-આળક.

પૂર્વવર્તિન્ ત્રિ० પૂર્વે હોનાર-થનાર.

પૂર્વવર્તિન્ ન० અન્યથાસિદ્ધિશન્ય કારણ.

પૂર્વવાદ પુ० પૂર્વપક્ષવાદ-વ્યવહારમાં રાજા
વગેરેની પાસે પ્રથમ જણાવવું.

પૂર્વવાદિન્ ત્રિ० પૂર્વપક્ષવાદી-વ્યવહારમાં
રાજા વગેરેની પાસે પ્રથમ જણાવનાર.

પૂર્વવાર્ષિક

૧૫૨

પૂષણ

પૂર્વવાર્ષિક ત્રિ० વર્ષાઋતુના પૂર્વભાગમાં હોનાર-થનાર.

પૂર્વવાહ પુ० પૂર્વ વયમાં વહેનાર.

પૂર્વવિદ્ ત્રિ० પૂર્વને જાણનાર, પ્રથમનું જાણનાર.

પૂર્વવૃત્ત ન० ઇતિહાસ.

પૂર્વશારદ ત્રિ० શરદ ઋતુની પૂર્વે હોનાર.

પૂર્વશૈલ પુ० ઉદ્યાયલ પર્વત.

પૂર્વસકથ ન० સાથળનો પૂર્વભાગ.

પૂર્વસર ત્રિ० પૂર્વ સન્મુખ થઇને જનાર.

પૂર્વસમુદ્ર પુ० પૂર્વમાં આવેલ સમુદ્ર.

પૂર્વસાગર પુ० ઉપરનો અર્થ.

પૂર્વસાર ત્રિ० પૂર્વ દેશ તરફ જનાર, પૂર્વ તરફ જનાર.

પૂર્વા સ્ત્રી० પૂર્વ દિશા.

પૂર્વાચરિત ત્રિ० પૂર્વે આચરેલ, પ્રથમ કરેલ.

પૂર્વાતિથિ પુ० તે નામે ગોત્રપ્રવર્તક ઋષિ.

પૂર્વાદિ પુ० પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ સર્વનામ એક શબ્દગણ.

પૂર્વાદ્રિ પુ० ઉદ્યાયલ પર્વત.

પૂર્વાનિલ પુ० પૂર્વનો વાયુ.

પૂર્વાનુયોગ પુ० પાંચ પ્રકારના દષ્ટિવાદો-પૈકી એક દષ્ટિવાદ.

પૂર્વાપર ત્રિ० પૂર્વ કે પશ્ચિમ દેશનું, આગળ પાછળનું.

પૂર્વાપર્ય ન० પૂર્વ પશ્ચિમપણું, આગળપાછળપણું.

પૂર્વાપહાના સ્ત્રી० પૂર્વે હીન થનાર.

પૂર્વાર્થ ન० પહેલો અર્થભાગ.

પૂર્વાર્ચ્ય ન० પહેલા અર્થભાગમાં હોનાર.

પૂર્વાવતાર પુ० પ્રથમપ્રવેશ, પ્રથમનો અવતાર.

પૂર્વવેદક ત્રિ० પ્રથમ જણાવનાર વાદી વગેરે.

પૂર્વવેદિનિ ત્રિ० ઉપરનો અર્થ.

પૂર્વાશ્રમ પુ० પ્રથમનો આશ્રમ.

પૂર્વાષાઢા સ્ત્રી० સત્યાવીસ નક્ષત્રોમાંનું ૨૦ મું નક્ષત્ર.

પૂર્વાહ્ન પુ० દિવસનો પૂર્વભાગ.

પૂર્વાહ્નતન ત્રિ० દિવસના પૂર્વભાગમાં હોનાર-થનાર, દિવસનો પૂર્વભાગ સહન કરનાર.

પૂર્વાહ્નિક ત્રિ० દિવસના પૂર્વભાગમાં સાધ્ય કર્મ વગેરે.

પૂર્વાહ્નિતન ત્રિ० પૂર્વાહ્નતન જુઓ.

પૂર્વિક ત્રિ० પૂર્વનું, પહેલાનું.

પૂર્વિન્ ત્રિ० પૂર્વે ક્રિયા કરનાર, પ્રથમ ક્રિયા કરનાર.

પૂર્વેણ અવ્ય० પૂર્વે, પૂર્વ દિશા-દેશ-કાળમાં.

પૂર્વેણ્ અવ્ય० પૂર્વ દિવસે, આગલો દિવસ.

પૂર્વેણુકામશમી સ્ત્રી० પૂર્વ દિશામાં આવેલું એક શહેર.

પૂર્વોક્ત ત્રિ० પ્રથમ કહેલ.

પૂર્વોક્તરા સ્ત્રી० પૂર્વ અને ઉત્તર દિશાની વચ્ચેની દિશા-દિશાનકાણુ.

પૂર્વોવિત ત્રિ० પ્રથમ કહેલ, પૂર્વે ઉદય પામેલ.

પૂર્વ્ય ત્રિ० પૂર્વજોએ કરેલ, પૂર્વના વિદ્વાનોએ કરેલ પુરાણ વગેરે.

પૂર્ણ ચુ० ૩૦ સં સેટ્ ઢગલો કરવો, એકઠું કરવું.

પૂર્ણ રુધા० ૫૦ સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.

પૂર્ણક પુ० ધાસ વગેરેનો ખૂજો, ધાસ વગેરેની ગંજી.

પૂર્ણાક પુ० તુચ્છ ધાન્ય.

પૂર્ણાસ ત્રિ० ધાસ વગેરેની ગંજીને જૂદી પાડનાર-ફર કરનાર.

પૂર્ણાસકકુણ્ડ ત્રિ० કુંડમાંથી કે કુંડમાંથી ધાસ વગેરે ફર કરનાર.

પૂર્ણિકા સ્ત્રી० પુરી, પોળી.

પૂર્ણ મ્હા० ૫૦ સેટ્ વૃદ્ધિ પામવી, વધવું બં.

પૂર્ણ પુ० અભિદાર વૃક્ષ.

પૂર્ણક પુ० ઉપરનો અર્થ.

પૂર્ણણ ત્રિ० પૃથ્વીનું, પૃથ્વીસંબંધી.

પૂષણ

૧૫૩

પૃથગ્વીજ

પૂષણા સ્ત્રી૦ તે નામે કાર્તિકરવામીની અનુ-
ચર માતૃકા.

પૂષણવત્ ત્રિ૦ સૂર્યવાળું, પૃથ્વીવાળું.

પૂષદન્તહર પુ૦ દક્ષપ્રજાપતિના યજ્ઞસમયે
પૂષા દેવના દાંત ઉખાડી પાડનાર શિ-
વાનુચર વીરભદ્ર.

પૂષધ્ન પુ૦ વૈવસ્વત મનુનો એક પુત્ર.

પૂષન્ પુ૦ સૂર્ય, તે નામે એક આદિત્ય
દેવ, આકાશનું આડ.

પૂષન્ સ્ત્રી૦ પૃથ્વી.

પૂષભાસા સ્ત્રી૦ ઇન્દ્રની નગરી.

પૂષરાતિ પુ૦ સૂર્ય જે આપી શકે છે તે
એક વસ્તુ.

પૂષાત્મજ પુ૦ મેધ, ઇન્દ્ર.

પૂષાસુહૃત્ પુ૦ શિવ.

પૃ તુ૦ આ૦ અ૦ અનિદ્ વ્યાપાર કરવો,
કામ વગેરેમાં ગુંથાવું.

પૃ સ્વા૦ પ૦ અનિદ્ પ્રસન્ન થવું અ૦ પ્રસન્ન
કરવું સ૦

પૃ જુ૦ પ૦ સ૦ અનિદ્ પાલન કરવું, પૂર્ણ
કરવું, ભરવું.

પૃ ચુ૦ ઉમ૦ સ૦ સેદ્ પૂર્ણ કરવું, ભરવું.

પૃક્ષા સ્ત્રી૦ એક જાતનું શાક.

પૃક્ત ત્રિ૦ સંયંધ પામેલ, સ્પર્શ પામેલ,
સીમેલ, છંટાયેલ.

પૃક્ત ન૦ ધન.

પૃક્તિ સ્ત્રી૦ સંયંધ, સ્પર્શ, સીંચન.

પૃક્ષસ્ પુ૦ અન્ન, અનાજ.

પૃક્ષે અવ્ય૦ મંત્રામ, યુદ્ધ.

પૃક્ષુધ્ સ્ત્રી૦ ધણીજ ભુખ.

પૃચ્ અદા૦ આ૦ અ૦ સેદ્ સંયંધ પામવો,
સ્પર્શ પામવો.

પૃચ્ ચુ૦ ઉ૦ સેદ્ સંયમન કરવું, વશ કરવું
સ૦ ઉપરના અર્થ અ૦

પૃચ્ ભ્વા૦ પ૦ સેદ્ ઉપરના અર્થ સ૦ સંયંધ
પામવો અ૦

૨૦

પૃચ્છક ત્રિ૦ પૂછનાર, પ્રશ્ન કરનાર.

પૃચ્છન ન૦ પૂછવું, પ્રશ્ન કરવો.

પૃચ્છા સ્ત્રી૦ પ્રશ્ન, કંઈપણ જાણવા માટે
કોઈને કહેવાની પ્રેરણા.

પૃચ્છ્ય ત્રિ૦ પ્રશ્ન કરવા યોગ્ય, પૂછવા યોગ્ય.

પૃચ્ અદા૦ આ૦ અ૦ સેદ્ સંયંધ પામવો,
સ્પર્શ પામવો.

પૃદ્ તુ૦ પ૦ અ૦ સેદ્ હર્ષ પામવો, ખુશ થવું.

પૃણ તુ૦ પ૦ સ૦ સેદ્ તૃષ્ણ કરવું, ખુશ કરવું.

પૃત્ સ્ત્રી૦ સેના, લશ્કર.

પૃતના સ્ત્રી૦ સેના, ૨૪૩ ૨૪-૨૪૩ હાથી-
૭૨૬ થોડા-૧૩૧૫ પાળા-એ સંખ્યાવાળું
લશ્કર, મંત્રામ-યુદ્ધ, મનુષ્ય.

પૃતનાજ્ય ન૦ યુદ્ધ, લડાઇ.

પૃતનાસાહ પુ૦ ઇન્દ્ર.

પૃત્સુધ પુ૦ યુદ્ધ, લડાઇ.

પૃથ્ ચુ૦ ઉ૦ અ૦ સેદ્ ફેંકવું, ફેર કરવું.

પૃથક્ અવ્ય૦ જૂદું, સિવાય, જાત જાતનું,
તહેવાર, ભિન્ન.

પૃથક્કરણ ન૦ જૂદું પાડવું

પૃથક્કૃત ત્રિ૦ જૂદું પાડેલ.

પૃથક્ક્ષેત્ર ત્રિ૦ એક જાતના પુરુષથી અનેક
જાતની સ્ત્રીઓમાં ઉત્પન્ન થયેલ છોકરાં.

પૃથક્તા સ્ત્રી૦ જૂદાઈ, ભિન્નતા.

પૃથક્ત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

પૃથક્ત્વચા સ્ત્રી૦ મૂર્વા વનસ્પતિ-ભોરવેલ.

પૃથક્કર્ણી સ્ત્રી૦ પીકવણ વનસ્પતિ, ઉંદર-
કાની વનસ્પતિ.

પૃથક્કપિણ્ડ પુ૦ વ૦ માત્ર જક્ષતર્પણના
અધિકારી પિતૃદેવો.

પૃથગાત્મતા સ્ત્રી૦ ભેદ, તફાવત, વિશેષ, જૂદાઈ.

પૃથગાત્મત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

પૃથગાત્મિકા સ્ત્રી૦ વ્યક્તિ ભુઓ.

પૃથગ્ગુણ પુ૦ જૂદો ગુણ.

પૃથગ્જન પુ૦ નીચ, મૂર્ખ, પામર.

પૃથગ્વીજ પુ૦ ભીલામાંનું ગાડ.

પૃથ્વિવિધ

૧૫૪

પૃથુવક્ત્ર

પૃથ્વિવિધ ત્રિભૂદીભૂદી જાતનું, તરૈહવારનું.
પૃથ્વી સ્ત્રીં પૃથ્વી.

પૃથા સ્ત્રીં કુતિભોજની કન્યા-પાંડુની પત્ની.

પૃથાજ પું કુતીપુત્ર યુધિષ્ઠિર વગેરે, સા-
દ્દાનું ઝાડ.

પૃથાપતિ પું પાંડુ રાજા.

પૃથિકા સ્ત્રીં શતપદી જીઓ.

પૃથિન્ પું વેન રાજાનો પુત્ર પૃથુ રાજા.

પૃથિવિ સ્ત્રીં પૃથ્વી.

પૃથિવી સ્ત્રીં પૃથ્વી.

પૃથિવીક્ષિત્ પું રાજા.

પૃથિવીગીતા સ્ત્રીં વિષ્ણુ પુરાણમાં ૪ અં-
સના ૨૪ અધ્યાયમાં વર્ણવેલી પૃથ્વીની કથા.

પૃથિવીજય પું તે નામે એક દાનવ.

પૃથિવીતલ નં પૃથ્વીની સપાટી.

પૃથિવીતીર્થ નં તે નામે એક તીર્થ.

પૃથિવીનાથ પું રાજા.

પૃથિવીન્દ્ર પું રાજા.

પૃથિવીપતિ પું રાજા, ઋષભ નામે એક
ઔષધિ.

પૃથિવીપાલ પું રાજા.

પૃથિવીપાલક પું રાજા.

પૃથિવીભવ પું સુરેશ્વર.

પૃથિવીભવ ત્રિં પૃથ્વીપર હોનાર-થનાર.

પૃથિવીભુજ પું રાજા.

પૃથિવીભુજ પું રાજા.

પૃથિવીરુદ્ધ પું ઝાડ.

પૃથિવીશ પું રાજા.

પૃથિવીશક પું રાજા.

પૃથુ ત્રિં વિસ્તીર્ણ, વિશાળ, મોટું.

પૃથુ પું વેનનો પુત્ર સૂર્યવંશી એક રાજા,
મહાદેવ, મોથા મન્વંતરનો તે નામે એક
સમર્થિ, કાકુત્સ્થ અને નસનો પુત્ર એક
રાજા, અજમીદ વંશના પૌરપુત્રનો પુત્ર,
કોષ્ટુવંશી ચિત્રનો પુત્ર એક રાજા, તે નામે

એક દાનવ, અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ, કાળીજીરી,
ત્વક્ષત્રી વનસ્પતિ, હિંદુષત્રી વનસ્પતિ,
અશીષુ, વિષ્ણુ.

પૃથુ સ્ત્રીં કાળીજીરી.

પૃથુક પું ચિપિટક જીઓ, નાનું બાળક,
અચ્યું.

પૃથુકા સ્ત્રીં બાળકી, હિંદુષત્રી વનસ્પતિ.

પૃથુકીય ત્રિં બાળકના હિતનું, અચ્યંને
ઉપયોગી.

પૃથુકીય સ્ત્રીં કુતીની નાની બહેન-વસુ-
દેવની એક બહેન.

પૃથુકોલ પું મોટું ભોર.

પૃથુક્ય ત્રિં પૃથુકીય જીઓ.

પૃથુગંધા સ્ત્રીં કપૂરકાચલી.

પૃથુગ્રીવ પું તે નામે એક રાક્ષસ.

પૃથુગ્રીવ ત્રિં મોટી ડોકવાળું.

પૃથુચ્છદ પું એક જાતનો દર્ભ.

પૃથુચ્છદ ત્રિં મોટાં પાંદડાંવાળું.

પૃથુતા સ્ત્રીં વિશાળતા.

પૃથુત્વ નં વિશાળપણું.

પૃથુપત્ર પું રાતું લસણ.

પૃથુપત્ર ત્રિં મોટાં પાંદડાંવાળું.

પૃથુપત્રક પું રાતું લસણ.

પૃથુપત્રક ત્રિં મોટાં પાંદડાંવાળું.

પૃથુપલાશિકા સ્ત્રીં કચુરો વનસ્પતિ-શઠી.

પૃથુરુક્મ પું કોષ્ટુવંશના રૂમકવચનો
એક પુત્ર.

પૃથુરોમન્ પું માછલું.

પૃથુરોમન્ ત્રિં મોટાં રૂંવાટાંવાળું.

પૃથુલ ત્રિં સ્થૂલ, લઘું, મોટું, વિશાળ.

પૃથુલા સ્ત્રીં હિંદુષત્રી નામે વનસ્પતિ.

પૃથુલાક્ષ ત્રિં મોટાં નેત્રવાળું.

પૃથુલાક્ષ પું પુરૂષવંશના ચતુરંગનો પુત્ર.

પૃથુવક્ત્ર ત્રિં મોટાં મોઢાવાળું.

પૃથુવક્ત્રા સ્ત્રીં કાર્તિકસ્વામીની અનુચર
એક માતૃકા.

પૃથુશિમ્બ

૧૫૬

પૃષોદર

પૃથુશિમ્બ પું એક જાતનું સ્યોનાક વૃક્ષ.
 પૃથુશેસર પું પર્વત.
 પૃથુશ્રવ ત્રિં મોટા કાનવાળું.
 પૃથુશ્રવસ્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 પૃથુશ્રવસ્ પું શશબિંદુ રાજાનો એક પુત્ર,
 કાર્તિકસ્વામીનો એક અનુચર.
 પૃથુસેન પું અનુવંશી રૂચિર રાજાનો પુત્ર.
 પૃથુસ્કન્ધ પું ભુંડ, હુક્કર.
 પૃથુસ્કન્ધી સ્ત્રીં ભુંડણ, હુક્કરી.
 પૃથુદક નં તે નામે એક તીર્થ.
 પૃથુદર ત્રિં મોટા પેટવાળું.
 પૃથુવર પું બકરો.
 પૃથુવરા સ્ત્રીં બકરી.
 પૃથુવરી સ્ત્રીં બકરી.
 પૃથ્વાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક
 શબ્દગણ.
 પૃથ્વી સ્ત્રીં પૃથ્વી, લકૃ સ્ત્રી, હિંચુપત્રી
 વનસ્પતિ, કાળીજીરી, મોટી એલચી,
 સાટોડી વનસ્પતિ, તે નામે એક છંદ.
 પૃથ્વીકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 પૃથ્વીકુરવક પું ધોળું મંદારવૃક્ષ.
 પૃથ્વીગર્ભ પું ગણેશ, ગણપતિ.
 પૃથ્વીજ ત્રિં પૃથ્વીમાં ઉત્પન્ન થયેલ.
 પૃથ્વીજ નં સુરોખાર.
 પૃથ્વીધર પું પર્વત.
 પૃથ્વીન પું રાજા.
 પૃથ્વીમર પું તે નામે એક છંદ.
 પૃથાકુ પું વીછી, વાત્ર, ચિત્તો, હાથી, ઝાક.
 પૃથાકુસાનુ પું ઇન્દ્ર.
 પૃથાન્ય ત્રિં સ્પર્શથી સાધ્ય.
 પૃથાન્યુ ત્રિં પોતાને સ્પર્શ સાધ્ય ઇચ્છતું.
 પૃથ્નિ ત્રિં અતિ અલ્પ, દુર્બળ હલકાં-
 વાળું, વામન, કીંગણું, નીચું.
 પૃથ્નિ સ્ત્રીં શ્રીકૃષ્ણની જન્માંતરની માતા
 રશ્મિ, સૂર્યની એક પત્ની, તે નામે એક
 વનસ્પતિ, રંગબેરંગી જમીન.

પૃથ્નિ પું તે નામે એક ઋષિ, યુધાજિત
 રાજાનો એક પુત્ર.
 પૃથ્નિકા સ્ત્રીં કુંભિકા નામે વનસ્પતિ.
 પૃથ્નિગર્ભ પું નારાયણ.
 પૃથ્નિગુ ત્રિં અનેક વર્ણની કાંતિવાળું,
 રંગબેરંગી કાંતિવાળું.
 પૃથ્નિપર્ણિકા સ્ત્રીં તે નામનો એક વેલો-
 પીઠવણ વનસ્પતિ.
 પૃથ્નિપર્ણી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 પૃથ્નિમદ્ર પું નારાયણનો એક અંશ.
 પૃથ્નિમાલ ત્રિં રંગબેરંગી જમીનમાં ઉત્પન્ન
 થયેલ.
 પૃથ્નિચૂંગ પું ગણપતિ, નારાયણ.
 પૃથ્ની સ્ત્રીં કુંભિકા વનસ્પતિ.
 પૃષ્ મ્નાં બાં મં સેટ્ સીચું, છાટું.
 પૃષત્ નં બિંદુ, ટીપું.
 પૃષત્ ત્રિં છંટકાવવાળું.
 પૃષત્ પું ધોળા ટપકાંવાળો એક જાતનો
 મૃગ, વાયુવાહન મૃગ, બિંદુ, ટીપું.
 પૃષતી સ્ત્રીં ધોળાં ટપકાંવાળી એક જાતની
 મૃગલી.
 પૃષતાંપતિ પું વાયુ.
 પૃષતાશ્વ પું વાયુ.
 પૃષત્ક પું વાયુ.
 પૃષદંશ પું વાયુ.
 પૃષદશ્વ પું વાયુ.
 પૃષદાજ્ય નં દહીંના ટીપાંવાળું ઘી, દહીં
 છાંટું ઘી.
 પૃષદ્વલ પું વાયુનો ઘોડો.
 પૃષદ્ધ પું વૈવસ્વત મનુનો એક પુત્ર.
 પૃષદ્ધુ પું વૈવસ્વત મનુનો એક પુત્ર.
 પૃષન્તિ પું બિંદુ, ટીપું.
 પૃષભાષા સ્ત્રીં ઇન્દ્રની નગરી અમરાવતી.
 પૃષાકરા સ્ત્રીં નાની શિલા, નાનો પત્થર.
 પૃષાતક નં દહીંવાળું ઘી.
 પૃષોદર ત્રિં અતિશય નાના પેટવાળું.

પૃષોદર

૧૫૬

પેચિલી

પૃષોદર પુ૦ વાયુ.

પૃષોદરાદિ પુ૦ વ્યાધરણપ્રસિદ્ધ શબ્દગણ.

પૃષોધાન ન૦ નાનો અગીઓ.

પૃષ્ઠ ત્રિ૦ સીંચેલ, છાંટેલ, પ્રશ્ન કરેલ, પૂછેલ.

પૃષ્ઠહાયન પુ૦ એક જાતનું ધાન્ય, હાથી.

પૃષ્ઠહાયની સ્ત્રી૦ હાથણી.

પૃષ્ઠિ સ્ત્રી૦ સીંચવું, છાંટવું, પ્રશ્ન, પૂછવું, પૃષ્ઠદેશ-પીઠ.

પૃષ્ઠિ ત્રિ૦ પાસેતું, પાસે રહેલ.

પૃષ્ઠ્વા અબ્ધ૦ પૂછીને, પ્રશ્ન કરીને.

પૃષ્ઠ ન૦ શરીરનો પાછલો ભાગ, પીઠ, વાંસો, એક જાતનું સ્તોત્ર.

પૃષ્ઠગોષ્ઠ પુ૦ પાછળના ભાગનું રક્ષણ કરનાર થોડો, પીઠનું રક્ષણ કરનાર.

પૃષ્ઠમન્થિ ત્રિ૦ કુચકું, ખુંધુ.

પૃષ્ઠચક્ષુસ્ પુ૦ રીંછ.

પૃષ્ઠજ ત્રિ૦ પાછળ થયેલ, વાંસે થયેલ.

પૃષ્ઠજાત ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.

પૃષ્ઠજાહ ન૦ પીઠનું મૂળ.

પૃષ્ઠતલ્પન ન૦ પીઠ ઉપર સુવું તે, ચતા સુવું તે.

પૃષ્ઠતસ્ અબ્ધ૦ પાછળથી, પાછળ, વાંસે.

પૃષ્ઠદષ્ટિ પુ૦ રીંછ.

પૃષ્ઠફલ ન૦ સપાટીનું ક્ષેત્રફળ.

પૃષ્ઠમર્મન ન૦ પીઠનું મર્મસ્થાન, પીઠનું હાડકું.

પૃષ્ઠમાંસ ન૦ પીઠનું માંસ.

પૃષ્ઠમાંસાદ ત્રિ૦ પીઠનું માંસ ખાનાર, પરોક્ષમાં કોઈના દોષ કહેનાર, ચાડીયું.

પૃષ્ઠમાંસાદન ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.

પૃષ્ઠમાંસાદન ન૦ પીઠનું માંસ ખાવું, પરોક્ષમાં કોઈના દોષ કહેવા.

પૃષ્ઠયજ્વન પુ૦ રથંતર વગેરે છ સ્તોત્ર-સમૂહોથી યત્ર કરનાર.

પૃષ્ઠયાન ન૦ પીઠ ઉપર ચઢી બેસવું, પીઠ ઉપર સ્થાર થવું, પીઠથી ચાલવું.

પૃષ્ઠવંશ પુ૦ પીઠનું હાડકું.

પૃષ્ઠવાસ્તુ ન૦ અગ્નિ આપનારના પીઠભાગનું વાસ્તુ.

પૃષ્ઠવાહ ત્રિ૦ પીઠના ભાગને વહેનાર, પીઠ ઉપર વહેનાર અળદ વગેરે.

પૃષ્ઠવાહ્ય ત્રિ૦ પીઠ ઉપર ભાર વહેનાર અળદ વગેરે.

પૃષ્ઠશય ત્રિ૦ પીઠ ઉપર સૂનાર, ચતો સૂનાર.

પૃષ્ઠગૃહ પુ૦ જંગલી અકરી.

પૃષ્ઠગૃહ્નિ પુ૦ પાડો, નપુંસક, ભીમસેન.

પૃષ્ઠગૃહ્ની સ્ત્રી૦ જંગલી અકરી.

પૃષ્ઠાનુગ ત્રિ૦ પાછળ ચાલનાર, વાંસે જનાર.

પૃષ્ઠિપર્ણી સ્ત્રી૦ પીઠવણ નામે વનસ્પતિ.

પૃષ્ઠેમુખ પુ૦ તે નામે કાર્તિકસ્વામીના એક અનુચર.

પૃષ્ઠોદય પુ૦ પૃષ્ઠ ભાગમાં ઉદયવાળી ન્યો-તિપ્રસિદ્ધ ક્રોધ રાશિ.

પૃષ્ઠ્ય ત્રિ૦ પાછળ હોનાર, પીઠે હોનાર, વાંસે હોનાર, પીઠે ભાર વહેનાર.

પૃષ્ઠ્ય ન૦ સ્તોત્રસમૂહ.

પૃષ્ઠ્યસ્તોમ પુ૦ સામવેદપ્રસિદ્ધ અચુક છ યજ્ઞો.

પૃષ્ઠિ ત્રિ૦ જૂદા જૂદા રંગવાળું, રંગબેરંગી.

પૃષ્ઠિ સ્ત્રી૦ પીઠ, પગની ઓડી.

પૃ કયાં ૫૦ સ૦ સેટ પાળવું, પૂર્ણ કરવું,

પૃ ખ્યાં ૫૦ સ૦ સેટ ઉપરના અર્થ.

પૃ લુ૦ ઉમ૦ સ૦ સેટ પૂર્ણ કરવું, ભરવું.

પેચક પુ૦ ધુવડ, શુદ્ધ ઢાંકનાર માંસપિંડ, પલાંગ, ખાટલો, મેઘ, જૂ, હાથીના પૂ-છડાનો અગ્ર ભાગ.

પેચકિન પુ૦ હાથી.

પેચકિની સ્ત્રી૦ હાથણી.

પેચકી સ્ત્રી૦ ધુવડી.

પેચિલ પુ૦ હાથી.

પેચિલી સ્ત્રી૦ હાથણી.

પેચુ

૧૫૭

પેસલે

પેચુ નં એક જાતનું શાક.
 પેચુલી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 પેટ પું પ્રહસત જુઓ.
 પેટ ત્રિં એકડું કરનાર.
 પેટક પું નં પુરતક વગેરે મુકવા માટે
 નેતર વગેરેથી કરેલ પદાર્થ, ટોળું, સમૂહ.
 પેટક પું વાંસ વગેરેથી બનાવેલ પેટી, પેટારો.
 પેટા સ્ત્રીં મોટી પેટી.
 પેટાક પું પેટક શબ્દના અર્થ જુઓ.
 પેટિકા સ્ત્રીં પેટી, પેટારો, એક જાતની
 કુપ વનસ્પતિ.
 પેટી સ્ત્રીં નાની પેટી.
 પેડા સ્ત્રીં મોટી પેટી.
 પેદાલ પું અવસર્પિણી કાળમાં થયેલ એક
 જિનેશ્વર.
 પેળ મ્હાં પં સેટ જવું, પીસવું, સં ભેટવું,
 સંબંધ પામવો અં.
 પેત્ત નં અમૃત, ઘી.
 પેદુ પું તે નામે એક રાજા.
 પેપાંયમાન ત્રિં વારંવાર પીવાતું.
 પેય ત્રિં પીવા થોડા.
 પેય નં પાણી, દૂધ, આક પ્રકારના અન્ન
 પૈકી એક અન્ન-રાખડી.
 પેયા સ્ત્રીં ઉકાળો, કાંઠ, રાખ, સિક્કવાળું
 પીણું.
 પેયૂષ પું નં અમૃત, તાજું ઘી, વીઆચેલી
 ગાયનું પ્રથમ સાત દિવસની અંદરનું દૂધ.
 પેરજ નં એક જાતનો મણિ-પીરોળ.
 પેરા સ્ત્રીં એક જાતનું વાદિત.
 પેરુ પું સૂર્ય, અગ્નિ, આકાશનું ઝાડ, ચિત્રક
 વૃક્ષ, સમુદ્ર.
 પેરોજ નં એક જાતનો મણિ-પીરોળ.
 પેલ્ મ્હાં પં સેટ ક'પવું, ટુજવું અં
 જવું સં.
 પેલ્ પું ડમ્બં સં સેટ ગમન કરાવવું.
 પેલ નં વૃષણ, પુરુષચિન્હ-અંડકોપ.

પેલ પું ગમન. ગતિ, ક'પ, ધૂળ.
 પેલવ ત્રિં કામળ, કૃશ, વિરલ.
 પેલિ ત્રિં ગમન કરનાર, જનાર.
 પેલિન્ પું પુરુષ, નર, ઘોડો.
 પેલિની સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.
 પેલ્ મ્હાં આં સં સેટ સેવવું, સેવા કરવી.
 પેશ પું રૂપ.
 પેશલ ત્રિં સુંદર, દક્ષ, ચતુર, કામળ, ધૂતાર.
 પેશલ પું વિષ્ણુ.
 પેશસ્ નં રૂપ, રૂપાંતર, સોનું, કોપ.
 પેશસ્કાર પું પોતે પકડેલાને સ્વરૂપે કરનાર
 એક કીડો.
 પેશસ્કત્ પું ઉપરનો અર્થ.
 પેશિ સ્ત્રીં વજ, અડદની દાળ, સારી પા-
 કલી કળી, જટામાંસી, તરવારનું મ્યાન,
 માંસપિણ્ડી, તે નામે એક નદી, તે નામે
 એક પિશાચી, તે નામે એક રાક્ષસી,
 ગર્ભ ઉપર વીંટાયેલી ઓળ, એક જાતનું
 વાઘ, ઈંડુ.
 પેશિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, ફળની છાલ.
 પેશી સ્ત્રીં પેશિ જુઓ.
 પેશીકોશ પું વૃષણ, અંડ.
 પેશીકોષ પું અંડકોપ, વૃષણ.
 પેશ્વર ત્રિં પીસનાર, દળનાર, ચૂર્ણ કરનાર.
 પેષ્ મ્હાં આં સં સેટ સેવવું, નિશ્ચય કરવો.
 પેષણ નં પીસવું, દળવું, ખરણમાં ઔષધ
 વગેરેનું મર્દન કરવું.
 પેષણ પું એક જાતનું ઝાડ.
 પેષણિ સ્ત્રીં ઘંટી, ખરલ, દળવાનું હરકોણ
 સાધન.
 પેષણી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 પેષલ ત્રિં પેશલ ત્રિં જુઓ.
 પેષાક પું પેષણી જુઓ.
 પેષિ પું વજ.
 પેસ્ મ્હાં પં સં સેટ ગમન કરવું, જવું.
 પેસલ ત્રિં પેશલ ત્રિં જુઓ.

પૈસુક

૧૫૮

પૈશુન

પૈસુક ત્રિં વધવાના સ્વભાવવાળું, વધનાર.
 પૈસ્વર ત્રિં જવાના સ્વભાવવાળું, જનાર.
 પૈ ભ્વાં ૫૦ સં અનિટ્ શોષતું, સુકાતું.
 પૈક્ષ પું તે નામે એક ઋષિ.
 પૈક્ષરાજ પું એક જાતનું પક્ષી.
 પૈક્ષરાયન પું પિંગલ ઋષિનું ગોત્રસંતાન.
 પૈક્ષલ પું ૭૦ ૭૦ પિંગલના પુત્રના વિદ્યાર્થીઓ.
 પૈક્ષલાયન પું પૈઙ્ગરાયન જીઓ.
 પૈક્ષલ્ય પું પિંગલ ઋષિનું ગોત્રસંતાન.
 પૈક્ષિ પું પિંગ ઋષિનો પુત્ર.
 પૈક્ષિન પું પિંગ ઋષિકૃત કલ્પશાસ્ત્ર-આચાર્ય.
 પૈક્ષ્ય પું પૈંગ ઋષિનો પુત્ર એક ઋષિ.
 પૈયવન નં તે નામે એક રાજા.
 પૈઞ્જૂષ પું કાન.
 પૈઠર ત્રિં તપેક્ષીમાં રહેલું માંસ વગેરે.
 પૈઠિક પું તે નામે એક અસુર.
 પૈઠિનસિ પું તે નામે એક ઋષિ.
 પૈઠ્ઠાચન પું પિંડ ઋષિનો ગોત્રજ પુરૂષ.
 પૈષ્ઠિક્ય ત્રિં ભીષ માગી જીવનાર.
 પૈષ્ઠિક્ય ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 પૈષ્ઠ્ય ત્રિં પિંડીમાં હોનાર-થનાર.
 પૈતરાવણ પું તે નામે એક ઋષિ.
 પૈતામહ ત્રિં દાદાનું, દાદા સંબંધી.
 પૈતૃક ત્રિં પિતા સંબંધી, આપદાદાઓથી આવેલ, પિતૃ સંબંધી.
 પૈતૃકભૂમિ સ્ત્રીં આપદાદાઓનું સ્થાન.
 પૈતૃકસ્થાન નં ઉપરનો અર્થ.
 પતૃમત્ય ત્રિં નહિ પરજેલી-કુવારીમાં ઉત્પન્ન થયેલ.
 પૈતૃયશ્ચિય ત્રિં પિતૃઓના યજ્ઞનું, પિતૃઓના યજ્ઞ સંબંધી.
 પતૃષ્વસેય પું ફેરિતો છોકરો.
 પૈતૃષ્વસેયી સ્ત્રીં ફેરિતી છોકરી.
 પૈતૃષ્વસ્રીય પું ફેરિતો છોકરો.

પૈતૃષ્વસ્રીયા સ્ત્રીં ફેરિતી છોકરી.
 પૈત્ત ત્રિં શરીરમાંની પિત્તધાતુથી આવેલ તાવ વગેરે, પિત્તધાતુનું-સંબંધી.
 પૈત્તિક ત્રિં શરીરની પિત્ત ધાતુએ કરેલ વ્યાધિ વગેરે.
 પૈત્ર ત્રિં પિતૃ સંબંધી ગ્રાહ્ય વગેરે.
 પૈત્ર નં અંગુઠો અને તર્જની આંગળીની વચ્ચેનું સ્થાન-પિતૃતીર્થ, પિતૃ સંબંધી દિવસ.
 પૈત્રાહોરાષ્ટ્ર પું પિતૃદેવોનો એક રાત્રિદિવસ-મનુષ્યનો એક મહિનો.
 પૈદ્ધ પું ઘોડો.
 પૈદ્ધી સ્ત્રીં ઘોડી.
 પૈનદ્ધક ત્રિં ઢોકલાનો પાસેનું.
 પૈનાક ત્રિં મહાદેવના પિનાક ધનુષસંબંધી.
 પૈપ્પલ ત્રિં પીપળાનું, પીપળા સંબંધી.
 પૈપ્પલાદિ પું પિપ્પલાદ ઋષિનો પુત્ર.
 પૈલ પું પીલાનો પુત્ર એક ઋષિ.
 પૈલર્ગ પું તે નામે એક ઋષિ.
 પૈલવ ત્રિં પીલુ ફાલે ત્યારે અપાતું, પીલુના સમયનું કાર્ય વગેરે.
 પૈલવ ત્રિં પીલુ સંબંધી, પીલુનું.
 પૈલવહક ત્રિં પીલુની પાસે વહેતા પાણીમાં હોનાર-થનાર.
 પૈલાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક શબ્દગણ.
 પૈલેય પું પૈલ જીઓ.
 પૈશાચ પું ધર્મશાસ્ત્રોક્ત આઠ વિવાહો-માંનો એક વિવાહ, પિશાચ.
 પૈશાચ ત્રિં પિશાચે કરેલ, પિશાચનું, પિશાચસંબંધી.
 પૈશાચ નં હારીત સ્મૃતિમાં કહેલ એક નિંદા દાન.
 પૈશાચ પું ૭૦ ૭૦ હથિઆર ઉપર જીવનાર કાર્ધ મનુષ્યસંધ.
 પૈશુન નં આડીયાપણું.

પૈશુન્ય

૧૫૨

પોષક

પૈશુન્ય નં ઉપરનો અર્થ.
 પૈટ્ર ત્રિં પિટ્ર-લોટનું, લોટ સ્તંભી.
 પૈટ્રિક નં લોટનો સમૂહ.
 પૈટ્રી સ્ત્રીં લોટમાંથી બનતો એક દારૂ.
 પૈસુકાયન પું તે નામે એક ઋષિ.
 પો ત્રિં શુદ્ધ, શોધક, પવિત્ર, પવિત્ર કરનાર.
 પોગળડ પું પાંચથી દશ વર્ષ સુધીનો બાળક.
 પોગળડ ત્રિં વિકળ અંગવાળું, ઓછા
 વધતા અંગવાળું-ખેડખાપણવાળું.
 પોટ પું ભેટનું, મળવું, ધરની ભૂમિ, ધરનો
 પાયો.
 પોટગલ પું એક જાતનું માછલું, એક
 જાતનું ખરે-ધાસ, કાસડો.
 પોટગલી સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.
 પોટલક નં કપડાંનું પોટકું, પોટલું.
 પોટલિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 પોટા સ્ત્રીં પુરપના લક્ષણવાળી સ્ત્રી.
 પોટિક પું ગુમડું.
 પોટી સ્ત્રીં એક જાતનું માછલું.
 પોટલિકા સ્ત્રીં કપડાંનું પોટલું.
 પોટલી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 પોટિલ પું તે નામે એક જૈન તીર્થંકર.
 પોટિલાચાર્ય પું ઉપરનો અર્થ.
 પોટ્ટ પું ખોપરીના હાડકાનું તળીયું.
 પોત પું બાળક, વહાણ, ધરનું અમુક સ્થાન,
 દશ વર્ષનો હાથી, અમુક પ્રકારની નૌકા-
 જહાજ.
 પોતક પું ઉપરના અર્થ, એક જાતનો નાગ.
 પોતકી સ્ત્રીં એક જાતનું શાક, દયોન્નક
 જુઓ, એક જાતનું પક્ષી.
 પોતજ પું બાળકરૂપે થતો હાથી-ધોડો
 વગેરે, મૈથુન વિના ગર્ભ ધારણ કરનાર
 મનુષ્યલક્ષક એક પ્રાણી.
 પોતન ત્રિં પવિત્ર, પવિત્રતા કરનાર.
 પોતનપુર નં તે નામે એક શહેર.

પોતપ્લવ ત્રિં વહાણ-નાવવડે તરનાર.
 પોતવણિજ પું વહાણથી વેપાર કરનાર
 વેપારી.
 પોતરક્ષ પુ વહાણની રક્ષા કરનાર-સુકાન.
 પોતલકપ્રિય પું તે નામે એક શુદ્ધ.
 પોતવણિજ પું પોતવણિજ જુઓ.
 પોતવાહ પુ વહાણ ચલાવનાર-ખલાસી.
 પોતાછછાદન નં તંબુ, રાવટી.
 પોતાધાન નં કુદ્ર માછલાંઓનો સમૂહ.
 પોતાસ પું એક જાતનું કપૂર-ભીમસેની
 કપૂર.
 પોતિકા સ્ત્રીં એક જાતનું શાક, શતપુષ્પી
 વનરપતિ, મૂલવીતી જુઓ.
 પોતિમત્સ્યક પું તે નામે એક રાજા,
 પોતી સ્ત્રીં નાનું બચ્ચું, બાળક.
 પોતુ પું માનભાંડશોધક.
 પોત્ પું એક ઋત્વિજ.
 પોત્યા સ્ત્રીં વહાણનો સમુદાય.
 પોત્ર નં વજ્ર, જુડના મુખનો અગ્રભાગ,
 હળના મુખનો અગ્રભાગ, વહાણ-નૌકા.
 પોત્રાયુધ પું જુડ, કુક્કર.
 પોત્રાયુધી સ્ત્રીં જુડણી, કુક્કરી.
 પોત્રદંદ્રાજ નં જુડની દાદમાં થતું રત્ન.
 પોત્રિન્ પું જુડ, કુક્કર.
 પોત્રિન્ ત્રિં વહાણવાળું, વજ્રવાળું.
 પોત્રિરથા સ્ત્રીં જિનશક્તિભેદ.
 પોત્રીય નં પોતા ઋત્વિજનું કર્તવ્ય.
 પોથકી સ્ત્રીં એક જાતનો રોગ-આંજણી.
 પોપુલ ત્રિં અત્યંત પવિત્ર કરનાર.
 પોલ ત્રિં મહત્વવાળું.
 પોલિકા સ્ત્રીં પુરી, પોળી.
 પોલિન્દ પું નૌકાનો અમુક ભાગ.
 પોલી સ્ત્રીં પોલિકા જુઓ.
 પોષ પું પોષવું, પોષણ કરવું.
 પોષક ત્રિં પોષનાર, પોષણ કરનાર.

યોષક

૧૬૦

પૌનરુક્તિક

પોષણ નં પોષણું, પોષણ કરવું.
 પોષણીય ત્રિં પોષણ કરવા યોગ્ય.
 પોષયિતવ્ય ત્રિં પોષણ કરવા યોગ્ય.
 પોષયિત્વુ પું ક્રાયલ નર.
 પોષયિત્વુ સ્ત્રીં ક્રાયલ માદા.
 પોષયિત્વુ ત્રિં પોષણ કરનાર.
 પોષિન્ ત્રિં પોષનાર, પોષણ કરનાર.
 પોષુક ત્રિં પોષણ કરવાના સ્વભાવવાળું.
 પોષ્ટ ત્રિં પોષનાર, પોષણ કરનાર.
 પોષ્ય ત્રિં પોષવાયોગ્ય, અવશ્ય પોષવાલાયક.
 પોષ્યતા સ્ત્રીં પોષવા યોગ્યપણું.
 પોષ્યત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 પોષ્યપુત્ર પું પાલન વગેરેથી પુત્રપણાને પામેલ.
 પોષ્યવર્ગ પું પોષવા યોગ્ય માતા-પિતા-સ્ત્રી વગેરે.
 પૌંશ્ચલેય પું વ્યભિચારિણીનો છાંકરો.
 પૌંશ્ચલ્ય નં અસતીપણું, વ્યભિચારિણીપણું, સ્ત્રીપુરુષનો માંહોમાંહેનો વ્યવહાર.
 પૌંસવન નં પુંસવન ભુઓ.
 પૌંસાયન પું તે નામે એક રાજા.
 પૌંસ્ન નં પુરુષપણું.
 પૌંસ્ય નં બળ, યુદ્ધ.
 પૌંગણ્ડ નં પાંચથી દર્શવર્ષ સુધીની અવસ્થા.
 પૌંગણ્ડ ત્રિં પાંચથી દશવર્ષ સુધીની અવસ્થાવાળું.
 પૌંગણ્ડક નં પૌંગણ્ડ નં ભુઓ.
 પૌંજિષ્ઠ પું એક અંત્ય જાતિ.
 પૌંજિષ્ઠી સ્ત્રીં એક અંત્યજ જાતિની સ્ત્રી.
 પૌંટાયન પું પોટાયન ઋષિનો ગોત્રજ.
 પૌંણિકયા સ્ત્રીં પુણ્ય ગોત્રની સ્ત્રી.
 પૌંણ્ડરી ક નં એક વનસ્પતિ-પ્રગૌણ્ડરીક.
 પૌંણ્ડર્ય નં એક જાતનો વેસો.
 પૌંણ્ડ્ર નં એક શહેર.
 પૌંણ્ડ્ર પું તે નામે એક દેશ, તે દેશને ।

રાજા. વંશપરંપરાથી પૌંડ્ર દેશમાં રહેનાર, ભીમસેનનો શંખ, એક જાતની શેલડી, કિયાના લોપથી શુદ્રપણાને પામેલ એક ક્ષત્રિય.

પૌંણ્ડ્રક પું ઉપરના અર્થ.

પૌંણ્ડ્રનગર નં એક શહેર.

પૌંણ્ડ્રનાગર ત્રિં પૌંડ્ર નગરમાં હોનાર-થનાર.

પૌંણ્ડ્રમાત્સ્યક પું તે નામે એક રાજા.

પૌંણ્ડ્રવર્દન પું એક દેશ-હાલનો બિહાર પ્રાંત.

પૌંણ્ડ્રવાસુદેવ પું શ્રીકૃષ્ણનો પ્રતિપક્ષી એક રાજા.

પૌંણ્ડ્રક પું એક જાતની શેલડી, તે નામે એક ઋષિ.

પૌંણ્ય ત્રિં પુણ્ય કર્મ કરનાર.

પૌંતવ્ય નં માપ, વજન.

પૌંતિક ત્રિં દુર્ગધી પદાર્થોથી બનેલ.

પૌંતિનાસિક્ય નં દુર્ગધી નાકનો મળ.

પૌંતિમત્સ્યક પું તે નામે એક રાજા.

પૌંતિમાષ પું ૪૦ ૪૦ પૂતિમાષ ઋષિના વિદ્યાથી.

પૌંતૃક ત્રિં પોતા નામના ઋતિજન મંચંધી.

પૌંત્તિક નં મધ.

પૌંત્ર પું પુત્રનો પુત્ર.

પૌંત્રિક ત્રિં પુત્રના પુત્રમંચંધી.

પૌંત્રિકેય પું પુત્રીનો પુત્ર.

પૌંત્રિકેયા સ્ત્રીં પુત્રીની પુત્રી.

પૌંત્રિન્ ત્રિં પુત્રને સાં પુત્રવાળું.

પૌંત્રી સ્ત્રીં પુત્રીની પુત્રી.

પૌંદન્ય પું અશ્વમક રાજાનું શહેર.

પૌંન:પુનિક ત્રિં વારંવાર, ફરી ફરી હોનાર-થનાર.

પૌંન:પુન્ય નં વારંવાર, ફરી ફરી.

પૌંનરુક્ત નં ફરીવાર કહેવું, વારંવાર કહેવું.

પૌંનરુક્તિક ત્રિં વારંવાર-ફરી ફરી કહેવા અર્થને જાણનાર કે જાણનાર.

પૌનર્મવ

૧૬૧

પૌર્વ

પૌનર્મવ પુ. ધર્મશાસ્ત્રોક્ત ખાર પુત્રોપૈકી
એક, પુનર્લભ કરનારનો હોકરો.

પૌનર્મવા સ્ત્રી. પુનર્લભ કરનારની સ્ત્રી.

પૌર ત્રિ. નગરવાસી, નાગરિક, શહેરી,
પેટભર.

પૌર ન. એક જાતનું ધાસ.

પૌર ત્રિ. પૂર્વ દિશા-દેશ-કાળમાં હોનાર-
થનાર.

પૌરક ન. ધરની બહારનો બગીચો.

પૌરકુત્તી સ્ત્રી. માધિ રાજની માતા.

પૌરગીય ત્રિ. નગર ગયેલાની સમીપનું વગેરે.

પૌરજન પુ. નગરવાસી, નાગરિક.

પૌરણ પુ. તે નામે એક ઋષિ.

પૌરણ ત્રિ. પૂર્ણ કરનાર, પૂરનાર.

પૌરન્દર ત્રિ. ઇન્દ્રનું, ઇન્દ્ર સંબંધી.

પૌરન્દર ન. જ્યેષ્ઠ નક્ષત્ર.

પૌરવ પુ. યયાતિરાજના પુત્ર પુર રાજનો
પુત્ર, ઉત્તરમાં આવેલ એક દેશ, તે
દેશનો રાજા.

પૌરવ ત્રિ. પુરરાજનું, પુરરાજ સંબંધી.

પૌરવીય ત્રિ. પૌરવ રાજ ઉપર લક્ષિતવાળું.

પૌરશ્ચરણિક ત્રિ. પુરશ્ચરણનું પ્રતિપાદન
કરનાર ગ્રંથગ્રાખ્યાનરૂપ ગ્રંથ વગેરે.

પૌરસખ્ય ન. શહેરી માણસની મિત્રતા.

પૌરસ્ત્ય ત્રિ. આગળ હોનાર-થનાર, પ્રથમનું.

પૌરસ્ત્રી સ્ત્રી. શહેરી સ્ત્રી.

પૌરાગીય ત્રિ. પ્રથમના સમયે ગયેલાની
સમીપનું વગેરે.

પૌરાણ ત્રિ. પુરાણમાં કહેલ, પુરાણોક્ત,
પુરાણનું, પુરાણસંબંધી.

પૌરાણિક ત્રિ. પુરાણના અર્થને જાણનાર
પુરાણી, પુરાણનો અભ્યાસી.

પૌરિક પુ. દક્ષિણમાં આવેલ એક દેશ.

પૌરકુત્સ પુ. તે નામે એક ઋષિ.

પૌરુષ ન. પુરુષપણું, પુરુષાર્થ, પરાક્રમ,

ઉદ્ધમ, ઉંચે લાંબા કરેલા હાથવાળા મા-
ણસ બરોબર માપ.

પૌરુષ ત્રિ. પુરુષનું, પુરુષસંબંધી.

પૌરુષ પુ. પુરુષ, મર્દ.

પૌરુષતા સ્ત્રી. મર્દાપ, પુરુષપણું.

પૌરુષત્વ ન. ઉપરનો અર્થ.

પૌરુષાંશકિત્ત્વ પુ. પુરુષાંશક નામના ઋષિએ
કહેલાનું અધ્યયન કરનાર.

પૌરુષેય પુ. પુરુષનો વધ, પુરુષનો વિકાર,
પુરુષનો સમૂહ.

પૌરુષેય ત્રિ. પુરુષે કરેલ.

પૌરુષ્ય ન. પુરુષપણું.

પૌરેય ત્રિ. નગરની સમીપનું વગેરે.

પૌરોગવ પુ. પાકશાળાનો અધ્યક્ષ, રસો-
કાંતો વડો.

પૌરોહાશ પુ. પુરોહાશ-યજ્ઞમાં હોમવાનો
એક પ્રકારનો રોટલો.

પૌરોહાશિક પુ. પુરોહાશના હોમ સમયે
મંત્ર લખનાર ઋત્વિજ.

પૌરોહાસ્ય ન. પુરોહાસપણું.

પૌરોધસ ન. પુરોહિતપણું, ગોરપદું, ગો-
રનું કામ.

પૌરોભાગ્ય ન. પુરોભાગપણું, મત્સર.

પૌરોહિત ત્રિ. પુરોહિત-ગોરના ધર્મનું.

પૌરોહિત્ય ન. પુરોહિતપણું, ગોરપદું.

પૌર્ણદર્વ ન. એક જાતનું વૈદિક કર્મ.

પૌર્ણમાસ પુ. પુનેમને દિવસે કરવાનો યાગ.

પૌર્ણમાસી સ્ત્રી. પૂનેમ.

પૌર્ણમાસિક ત્રિ. પુનેમને દિવસે હોનાર
યાગ વગેરે.

પૌર્ણમાસ્ય ત્રિ. ઉપરનો અર્થ.

પૌર્ણમી સ્ત્રી. પૂનેમ.

પૌર્તિક ત્રિ. પૂર્તિસાધન કર્મ.

પૌર્ય પુ. પુર નામના રાજાનો પુત્ર.

પૌર્વ ત્રિ. પૂર્વનું, પૂર્વસંબંધી.

પૌર્વનગરેય

૧૬૨

પ્ર

પૌર્વનગરેય ત્રિં પૂર્વ નગરીમાં હોનાર-
થનાર.

પૌર્વપદિક ત્રિં પૂર્વપદને ગ્રહણ કરનાર.

પૌર્વાતિથિ પું તે નામે એક ઋષિ.

પૌર્વાપર્ય નં આગળ પાછળપણું, આગળ
પાછળનું.

પૌર્વાર્દ્ધ ત્રિં પૂર્વાર્દ્ધમાં હોનાર-થનાર.

પૌર્વાર્દ્ધિક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

પૌર્વાર્દ્ધ્ય ત્રિં પૌર્વાર્દ્ધ બુઝો.

પૌર્વાશ્લિક ત્રિં દિવસના પૂર્વભાગમાં હો-
નાર-થનાર.

પૌર્વિક ત્રિં પૂર્વકાળે હોનાર-થનાર.

પૌર્વિકી સ્ત્રીં પૂર્વકાળે હોનારી-થનારી.

પૌલસ્તી સ્ત્રીં રાવણની બહેન શર્પણખા.

પૌલસ્ય પું પુલસ્તનો પુત્ર કુમેર, રાવણ
વગેરે.

પૌલાક ત્રિં પુલાકનો વિકાર.

પૌલિ પું સગાર બળેલું રાંધવા આરંભેલું
રાંધણું.

પૌલિક પું ઉપરનો અર્થ.

પૌલુપિ પું તે નામે એક ઋષિ.

પૌલોમી સ્ત્રીં ઇન્દ્રાણી.

પૌષ પું પોષ મહિનો, પુષ્ય નક્ષત્ર પુક્ત
પખવાડીયું, જૈવ વર્ષ.

પૌષી સ્ત્રીં પોષ મહિનાની પૂતેમ.

પૌષ્કર નં પુષ્કળ મૂળ.

પૌષ્કર ત્રિં શ્યામ કમળનું, શ્યામ કમળ
સંબંધી, પુષ્કળ તીર્થનું, પુષ્કળ તીર્થ
સંબંધી, પુષ્કળ દ્વીપનું.

પૌષ્કર પું જેમાં વિષ્ણુનો કમળરૂપે પ્રા-
દુર્ભાવ હતો તે પાત્ર કલ્પ.

પૌષ્કરમૂલ નં પુષ્કર મૂળ નામનું સુગંધી
દ્રવ્ય.

પૌષ્કરિણી સ્ત્રીં પુષ્કરિણી બુઝો.

પૌષ્કરેયક ત્રિં પુષ્કર તીર્થમાં ઉત્પન્ન
થયેલ, પુષ્કર એટમાં ઉત્પન્ન થયેલ વગેરે.

પૌષ્કલ ત્રિં પુષ્કળથી બનેલ-થયેલ.

પૌષ્કલ નં તે નામે એક સામ, પુષ્કળ.

પૌષ્કલાવત પું દિવોદાસ ધનવંતરીપ્રત્યે
આયુર્વંદના જ્ઞાન માટે પ્રશ્ન કરનાર સુ-
શ્રુતનો એક સહાધ્યાયી.

પૌષ્કલેયક ત્રિં પુષ્કળમાં થયેલ વગેરે.

પૌષ્કલ્ય નં પુષ્કળપણું.

પૌષ્ટિક ત્રિં પુષ્ટિના હિતનું, પુષ્ટિનું સાધન,
પુષ્ટિકારક.

પૌષ્ટિક નં પુષ્ટિસાધન કાર્ધ કર્મ.

પૌષ્ઠી સ્ત્રીં પુર રાજની તે નામની સ્ત્રી.

પૌષ્ણ ત્રિં પૂષા દેવનું, પૂષા દેવ સંબંધી,
પૂષા જેનો દેવ હોય તે હવિષ વગેરે.

પૌષ્ણ નં રેવતી નક્ષત્ર.

પૌષ્ણમ નં રેવતી નક્ષત્ર.

પૌષ્પ ત્રિં ફૂલથી બનેલ, ફૂલથી સાધ્ય,
ફૂલનું, ફૂલ સંબંધી.

પૌષ્પક નં ફૂલમાંથી બનતું અન્ન.

પૌષ્પી સ્ત્રીં ફૂલમાંથી બનેલો દારૂ, પાટલી
પુત્ર શહેર-પટ્ટના.

પૌષ્ય પું તે નામે એક રાજ, પુષ્યરાજનો
પુત્ર.

પૌષ્ય ત્રિં પુષ્ય નક્ષત્રનું, પુષ્ય નક્ષત્ર સંબંધી.

પૌષ્ય નં મહાભારતના આનુશાસનિક પ-
ર્વનું એક પેટાપર્વ.

સા સ્ત્રીં જટા.

પ્યાદ્ અયં સંબોધનાર્થે અવ્યય.

પ્યાય્ ભાં બાં અં સેટ્ વધનું, વૃદ્ધિ પામનું.

પ્યાયસ્થૂળ પું તે નામે એક ઋષિ.

પ્યુષ્ હું ઉં સં સેટ્ છોડવું, ત્યાગ કરવો.

પ્યુષ્ દિં પં સં સેટ્ વિભાગ કરવો,
બાળવું, બળવું.

પ્યુસ્ દિં પં સં સેટ્ વિભાગ કરવો.

પ્યૈ ભાં આં અં અનિટ્ વધવું, વૃદ્ધિ પામવી.

પ્ર અવ્યં આરંભ, ગતિ, ઉત્કર્ષ, પ્રથમપણું,

પ્રકરક્રોત

૧૬૩

પ્રકાશક

સર્વ તરફથી હોવું, ઉત્પત્તિ, ખ્યાતિ, વ્યવહાર એ અર્થોમાં વપરાય છે.
પ્રકટકૃત પુ० પ્રકૃષ્ટ વિષ, અત્યંત ઉતાવળે જનાર સર્પ.
પ્રકટ ત્રિ० સ્પષ્ટ, ખુલ્લું.
પ્રકટન ન० સ્પષ્ટ કરવું, ખુલ્લું કરવું.
પ્રકટિત ત્રિ० સ્પષ્ટ કરેલ, ખુલ્લું કરેલ.
પ્રકટીકરણ ન० સ્પષ્ટ કરવું, ખુલ્લું કરવું.
પ્રકટીકૃત ત્રિ० સ્પષ્ટ કરેલ, ખુલ્લું કરેલ.
પ્રકટીભવન ન० સ્પષ્ટ થવું, ખુલ્લું થવું.
પ્રકટીભૂત ત્રિ० સ્પષ્ટ થયેલ, ખુલ્લું થયેલ.
પ્રકળવ પુ० તે નામે એક દેશ.
પ્રકમ્પ પુ० કંપવું, હાલવું, ધ્રુજવું.
પ્રકમ્પન પુ० વાયુ, તે નામે એક નરક.
પ્રકમ્પન ન० કંપવું, હાલવું, ધ્રુજવું.
પ્રકમ્પન ત્રિ० કંપાવનાર, હલાવનાર, ધ્રુજવનાર.
પ્રકમ્પમાન ત્રિ० કંપવું, હાલવું, ધ્રુજવું.
પ્રકમ્પયત્ ત્રિ० કંપાવવું, હલાવવું, ધ્રુજાવવું.
પ્રકમ્પિત ત્રિ० કંપેલ, હાલેલ, ધ્રુજેલ.
પ્રકર પુ० સમૂહ, ફેસલાવવું, પટાવવું, અતિક્ષેપ બુએ.
પ્રકર ન० અગર અંદન.
પ્રકર ત્રિ० વેરેલાં ફૂલ વગેરે.
પ્રકરણ ન० પ્રસ્તાવ, પ્રસંગ, લગ્નવવાયોગ્ય નાટક વગેરે દૃશ્ય કાવ્ય, ગ્રન્થસંધિ, એક અર્થનું પ્રતિપાદન કરનાર ગ્રંથનો અમુક અંશ, શબ્દ ભાષ્યમાં કહેલ અર્થ, શાસ્ત્ર-સિદ્ધાંતનું પ્રતિપાદન કરનાર એક ગ્રંથ.
પ્રકરણસમ પુ० ગૌતમે કહેલ એક હેત્વાભાસ.
પ્રકરણી સ્ત્રી० સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક નાટિકા.
પ્રકરી સ્ત્રી० નાટ્યનું એક અંગ, ચૌટાની ભૂમિ.
પ્રકર્ત ત્રિ० અત્યંત કરનાર.
પ્રકાશ પુ० નાશ, હિંસા, વધ.

પ્રકર્ષ પુ० ઉત્કર્ષ, ચઢતી, અત્યંત ખેંચવું-ખેડવું.
પ્રકર્ષણ ન० ઉત્કર્ષ, અત્યંત ખેંચવું, આ-કર્ષણ.
પ્રકર્ષતમ્ ત્રિ० ઉત્કર્ષને આધીન.
પ્રકર્ષિત ત્રિ० અત્યંત ખેંચેલ, ખેડેલ, વ્યાજબી ઉત્પન્ન કરેલ.
પ્રકર્ષિન્ ત્રિ० ઉત્કર્ષવાળું, અત્યંત ખેંચાણુ-વાળું.
પ્રકલવિદ્ પુ० વાણિઓ, વેપારી.
પ્રકલવિદ્ ત્રિ० અગ્રાતા, અગ્રણ્ય.
પ્રકલ્પિત ત્રિ० તૈયાર કરેલ, રચેલ, કલ્પેલ.
પ્રકાણ્ડ પુ० વૃક્ષના મૂળથી આરંભી શાખા મુધીનો ભાગ, ગળ, મોટી શાખા.
પ્રકાણ્ડ ન० ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, વખણાયેલ.
પ્રકાણ્ડર પુ० વૃક્ષ, ઝાડ.
પ્રકામ ત્રિ० યથેષ્ટ, ઇચ્છામુજ્જ, અત્યંત કામી-અત્યંત કામનાવાળું.
પ્રકામ પુ० દેવભેદ.
પ્રકામમ્ અવ્ય० અત્યંત, ધણુંજ, અનુમતિના અર્થમાં પણ વપરાય છે.
પ્રકામોદ પુ० દેવભેદ.
પ્રકાર પુ० ભેદ, સમાનતા, વિશિષ્ટ જ્ઞાનમાં વિશેષણરૂપે ભાસતો પદાર્થ, વિશેષણ.
પ્રકારતા સ્ત્રી० ભેદપણું સાદૃશ્યતા, વિશેષણતા.
પ્રકારત્વ ન० ઉપરના અર્થ.
પ્રકાલન ન० મારવું, હિંસા કરવી.
પ્રકાશ પુ० તડકો, તાપ, ઉજ્જસ, અજ્ઞવાળું.
વિકાસ, ખીલવણી, પ્રકટ કરવું, પ્રસિદ્ધ કરવું.
પ્રકાશ ત્રિ० વિકાશવાળું, ખીલવણીવાળું.
પ્રકાશ પુ० વૈવશ્વત મનુનો એક પુત્ર.
પ્રકાશ ન० કાંસુ.
પ્રકાશક ત્રિ० પ્રસિદ્ધ કરનાર, પ્રકાશ કરનાર સૂર્ય વગેરે, પ્રકટ કરનાર, ખુલ્લું કરનાર.

પ્રકાશક

૧૬૪

પ્રકૃતિધર્મ

પ્રકાશક નં સાંખ્ય મતે સત્ય ગુણ.
 પ્રકાશકજ્ઞાત્ પું કુકડો.
 પ્રકાશતા સ્ત્રીં પ્રકટપણું, ખુલ્લાપણું, પ્રસિદ્ધ.
 પ્રકાશત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રકાશન નં પ્રકટ કરવું, ખુલ્લું કરવું,
 જાહેર કરવું, પ્રસિદ્ધ કરવું.
 પ્રકાશનીય ત્રિં પ્રકાશ્ય જીવો.
 પ્રકાશન ત્રિં પ્રકાશ કરનાર.
 પ્રકાશન પું વિષય.
 પ્રકાશમાન ત્રિં પ્રકાશતું, શોભતું, દીપતું.
 પ્રકાશાત્મતા સ્ત્રીં સ્પષ્ટ સ્વભાવપણું,
 પ્રકટ સ્વરૂપપણું.
 પ્રકાશાત્મત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રકાશાત્મન્ ત્રિં વ્યક્ત સ્વભાવપણું.
 પ્રકાશાત્મન્ પું વિષય.
 પ્રકાશિત ત્રિં પ્રકટ કરેલ, પ્રસિદ્ધ કરેલ,
 પ્રકાશવાળું.
 પ્રકાશિત નં પ્રકાશ.
 પ્રકાશ્ય ત્રિં પ્રકટ કરવા યોગ્ય, ખુલ્લું
 કરવા યોગ્ય, જાહેર કરવા યોગ્ય.
 પ્રકાશિતા સ્ત્રીં પ્રકાશવાળાપણું, પ્રસિદ્ધિ.
 પ્રકાશિત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રકાશિન્ ત્રિં પ્રકાશ કરનાર, ખુલ્લું કર-
 નાર, પ્રકાશનાર.
 પ્રકાશ્ય ત્રિં પ્રકટ કરવા યોગ્ય, ખુલ્લું
 કરવા યોગ્ય, જાહેર કરવા યોગ્ય.
 પ્રકાશ્યતા સ્ત્રીં સ્પષ્ટપણું, ખુલ્લાપણું, પ્રસિદ્ધિ.
 પ્રકાશ્યત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રકીર્ણ નં આમર, મંથવિચ્છેદ.
 પ્રકીર્ણ ત્રિં વેરેલ, વિખેરેલ, મિત્ર કરેલ,
 જુદી જુદી જાતનું.
 પ્રકીર્ણ પું એક જાતનું વૃક્ષ-પૃતિકરણ.
 પ્રકીર્ણ નં વિખેરવું, વેરવું, મિત્ર કરવું,
 વિસ્તાર.
 પ્રકીર્ણક નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રકીર્ણક પું ઘોડો.

પ્રકીર્ણકી સ્ત્રીં ઘોડી.

પ્રકીર્ણ્ય પું એક જાતનું કરમદાતું ઝાડ-
 કવચમેદ.

પ્રકીર્ણ્ય ત્રિં વિખેરવા યોગ્ય, વેરવા યોગ્ય,
 બાંધ કરવા યોગ્ય.

પ્રકુચ્છ પું એક પલ બરોબર વળન-ચાર
 ફીઆભાર.

પ્રકુપિત ત્રિં અત્યંત ક્રોધેલ.

પ્રકુર્વત્ ત્રિં અત્યંત કરતું, સારી રીતે કરતું.

પ્રકુર્વાણ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પ્રકુલ નં સુંદર શરીર, શ્રેષ્ઠ શરીર.

પ્રકૃષ્માળ્લી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

પ્રહત ત્રિં અધિકૃત-નીમેલ, આરંભેલ, પ્ર-
 કરણથી પ્રાપ્ત થયેલ, પૂર્ણ કરેલ, સિદ્ધ
 કરેલ.

પ્રહત પું તે નામે એક ઋષિ.

પ્રહતિ સ્ત્રીં સ્વભાવ, યોગિ, ઉત્પત્તિસ્થાન,
 લિંગ-પુરુષચિન્હ, સ્વામી-અમાત્ય વગેરે
 રાજ્યનું અંગ, કારીગર, શક્તિ, સ્ત્રી,
 પરમાત્મા, આકાશ વગેરે પાંચ મહાબૂત,
 કરણ, ગુણ, જંતુ, એકવીસ અક્ષરના
 ચરણવાળો એક છંદ, માતા, પ્રત્યય જેનું
 નિમિત્ત હોય તેવો કોઈ શબ્દ, ઉપાદાન
 કારણ, સત્ય-રજ-તમ-એ ત્રણ ગુણોની
 સામ્ય અવસ્થા, પદાર્થ માત્રનો સ્વભાવિક
 ગુણ, જગતનું આદિકારણ માયા, પાંચબૂત-
 મન-બુદ્ધિ-અહંકાર-એ આઠ પ્રકૃતિ,
 મૂળ કારણ, રાજ્યઓએ વિચારવા યોગ્ય
 મૂળ હેતુ, પ્રકૃતિના અંશરૂપ પાંચ દેવી-
 આરૂપ શક્તિ, રાજ્યની પ્રજા.

પ્રહતિજ ત્રિં સ્વભાવથી ઉત્પન્ન થનાર,
 ઉપર દર્શાવેલ પ્રકૃતિથી ઉત્પન્ન થનાર.

પ્રકૃતિતરલ ત્રિં સ્વભાવથીજ અચળ.

પ્રકૃતિધર્મ પું સાંખ્યમતપ્રસિદ્ધ પ્રકૃતિનો
 એક ધર્મ, સ્વભાવધર્મ.

પ્રકૃતિમણ્ડલ

૧૬૬

પ્રકીર્ણ

પ્રકૃતિમણ્ડલ નં રાજ્યના અંગરૂપ સ્વામી-
અમાત્ય વગેરે, પ્રજાસમુદાય.

પ્રકૃતિમત્ ત્રિં પ્રકૃતિવાળું.

પ્રકૃતિવત્ અવ્યં મૂળના જેવું, સ્થાની-
પુલ્ય કાર્ય.

પ્રકૃતિવદ્ભાવ પું મૂળના જેવું હોવું-થવું તે.

પ્રકૃતિસ્થ ત્રિં સ્વભાવમાં રહેલ, મૂળ
સ્થિતમાં રહેલ, સ્વભાવસિદ્ધ.

પ્રકૃતિસ્થિત ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પ્રકૃત્યાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
એક શબ્દસમૂહ.

પ્રકૃશિત ત્રિં અત્યંત કૃશ-કુર્બળ-પાતળું
થયેલ.

પ્રકૃષ્ટ ત્રિં ઉત્કર્ષવાળું, ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, પ્રધાન,
મુખ્ય.

પ્રકૃષ્ટતા સ્ત્રીં શ્રેષ્ઠપણું, ઉત્તમપણું, ઉત્ક-
ર્ષવાળાપણું, મુખ્ય.

પ્રકૃષ્ટત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પ્રકૃષ્ય ત્રિં ખેંચવા યોગ્ય, ખેડવા યોગ્ય.

પ્રકૃષ્ય અવ્યં ખેંચીને, ખેડીને.

પ્રકલ્પિત સ્ત્રીં રચના, તૈયારી હોવાપણું,
હયાતી.

પ્રકેત ત્રિં અત્યંત જણાવનાર, અત્યંત
મુખ્ય સાધન.

પ્રકોથ પું અત્યંત પડવું, સારી રીતે પડવું,
સુકાવું.

પ્રકોષ પું અત્યંત કોપ, ઘણુંજ ખળભ-
ળાટ, અત્યંત ક્રોધ.

પ્રકોપનીય ત્રિં ઘણુંજ કોપાવવા યોગ્ય.

પ્રકોપિત ત્રિં ઘણુંજ કોપાયેલ.

પ્રકોપિતવ્ય ત્રિં ઘણુંજ કોપાવવા યોગ્ય.

પ્રકોષ્ઠ પું કોણી નીચેનો કાંડા સુધીનો
ભાગ, ધરના આરણના યોગદાનો ભાગ,
ધરની અંદરનો ભાગ.

પ્રક્ષર પું ઘોડાનું ઓપર, કુતરો, ખચ્ચર.

પ્રક્ષર ત્રિં અત્યંત તીવ્ર.

પ્રક્રમ પું આરંભ, શરૂઆત, અવસર,
ગમન, ગતિ.

પ્રક્રમણ નં ઉપરના અર્થ.

પ્રક્રમણીય ત્રિં આરંભ કરવા યોગ્ય, જવા
યોગ્ય.

પ્રક્રમાણ ત્રિં આરંભતું, જતું, ઉપર ચઢતું,
હરાવતું.

પ્રક્રમિતવ્ય ત્રિં પ્રક્રમણીય જુઓ.

પ્રક્રમ્ય અવ્યં આરંભીને, જઈને, ઉપર
ચઢીને, હરાવીને.

પ્રક્રાન્ત ત્રિં આરંભેલ, પ્રકરણથી પ્રાપ્ત
થયેલ.

પ્રક્રિયા સ્ત્રીં પ્રકરણ, અધિકાર, રાજ્ય વ-
ગેરેનો ચામર-છત્રધારણ વગેરે વ્યાપાર,
શબ્દ-પ્રયોગની સાધન અવસ્થા, પક્ષ-
પ્રતિપક્ષની પ્રવૃત્તિ, ઉત્પન્ન કરવું, ચઢાવવું,
મોટાઇ, ઇલાજ.

પ્રકીડમાન ત્રિં રમતું.

પ્રકીડિત ત્રિં રમેલ, ખેલેલ.

પ્રક્લિન્ન ત્રિં તૃપ્ત, ઘણુંજ ભીતું.

પ્રક્ષણ પું વીણા વગેરેનો શબ્દ.

પ્રક્ષણ પું ઉપરનો અર્થ.

પ્રક્ષર પું પ્રક્ષર પું જુઓ.

પ્રક્ષર ત્રિં પ્રક્ષર ત્રિં જુઓ.

પ્રક્ષાલ ત્રિં શોધક, સાફ કરનાર, ધોનાર.

પ્રક્ષાલ નં શોધક-પવિત્ર કરનાર પ્રાયશ્ચિત.

પ્રક્ષાલક ત્રિં પ્રક્ષાલ ત્રિં જુઓ.

પ્રક્ષાલન નં ધોવું, સાફ કરવું, પવિત્ર
કરવું.

પ્રક્ષાલિત ત્રિં ધોયેલ, સાફ કરેલ, શોધેલ,
પવિત્ર કરેલ.

પ્રક્ષિત્ત ત્રિં ફેંકેલ, નાખેલ, મિત્ર કરેલ,
ઘણામાં થોડું નાખેલ.

પ્રક્ષિત્તવત્ ત્રિં અત્યંત નાખતું.

પ્રક્ષોળ ત્રિં અત્યંત ઘસાયેલ, ઘણુંજ ઘસ
પામેલ, નાશ પામેલ.

પ્રશ્નોચિત

૧૬૬

પ્રગૃહીત

પ્રક્ષીવિત ત્રિં લોહર, ઉન્મત્ત, ગાંડુ.
 પ્રક્ષેપ પું અર્પવું, સોંપવું, ધાપણ, ધણામાં
 થોડું નાંખવું, ફેંકવું.
 પ્રક્ષેપણ નં સોંપવું નાંખવું, ફેંકવું, ધણામાં
 થોડું નાંખવું.
 પ્રક્ષ્વેડન પું નારાય અસ્ત્ર-લોખંડી આણ.
 પ્રક્ષ્વેડન નં ગર્જના, ઘોંઘાટ.
 પ્રક્ષ્વેડના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, નારાય આણ.
 પ્રક્ષ્વેડિત ત્રિં ગર્જના કરતું, ગાજતું,
 ઘોંઘાટ કરતું.
 પ્રક્ષ્વેડિતવત્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 પ્રક્ષ્વેદિત ત્રિં પ્રક્ષ્વેડિત ત્રિં ભુઓ.
 પ્રક્ષ્વેદિત નં પ્રક્ષ્વેડિત નં ભુઓ.
 પ્રક્ષ્વેદિતવત્ ત્રિં પ્રક્ષ્વેડિતવત્ ભુઓ.
 પ્રક્ષર ત્રિં અતિ તીવ્ર અત્યંત તીક્ષ્ણ.
 પ્રક્ષર પું પ્રક્ષર પું ભુઓ.
 પ્રક્ષ્ય ત્રિં કોષ પશુ શબ્દની પાછળ આવી
 'સદશ' સમાન એ અર્થને સૂચવે છે.
 પ્રક્ષ્યા સ્ત્રીં વિખ્યાતિ, પ્રસિદ્ધિ, ઉપમા.
 પ્રક્ષ્યાત ત્રિં પ્રસિદ્ધ, વિખ્યાત, પ્રખ્યાત,
 બહારે કરેલ.
 પ્રક્ષ્યાતભાણ્ડ નં રાગ વગેરેને આપવામાં
 આવતું અમુક કોષ વસ્તુનું દાણ વગેરે.
 પ્રક્ષ્યાતવપ્તુક પું જેનો પિતા પ્રખ્યાત
 હોય તે.
 પ્રક્ષ્યાતિ સ્ત્રીં પ્રસિદ્ધિ.
 પ્રક્ષ્યાનીય ત્રિં પ્રસિદ્ધ કરવા યોગ્ય.
 પ્રક્ષ્યાપન નં પ્રસિદ્ધ કરવું, બહારે કરવું.
 પ્રક્ષ્યાપનીય ત્રિં પ્રસિદ્ધ કરવા યોગ્ય,
 બહારે કરવા યોગ્ય.
 પ્રક્ષ્યાસ્ પું પ્રભપતિ.
 પ્રગણ્ડ પું કોણીની ઉપરનો બગલ સુધીનો
 ભાગ.
 પ્રગણ્ડી સ્ત્રીં શરાઓના પડાવતું સ્થાન,
 ઝાવણી, કિલ્લો, કિલ્લાની ભીંત.

પ્રગત ત્રિં ગયેલ, ગૂઢું થયેલ.
 પ્રગતજાનુ ત્રિં જેના દીંચણ પરસ્પર
 જોડાયલા-જોડા ન રહેતા હોય તે.
 પ્રગતજાનુક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 પ્રગદિત ત્રિં સ્પષ્ટ બોલેલ, કહેલ.
 પ્રગદિન્ ત્રિં અત્યંત સ્પષ્ટ કહેવાના સ્વ-
 ભાવવાળું.
 પ્રગદ્યાદિ પું પાણિનીય આકરણપ્રસિદ્ધ
 એક શબ્દગણ.
 પ્રગન્ધ પું પીતપાપડો.
 પ્રગન્ધ ત્રિં ઉત્તમ ગંધવાળું, ઘણા ગંધવાળું.
 પ્રગલ્ભ ત્રિં હાજર જવાની, પ્રતિભાશાળી,
 શરીર, પ્રૌઢ, ઉદ્ધત, નિર્લજ્જ, આગ્રહી.
 પ્રગલ્ભ પું જાતકર્મના હવનનો અગ્નિ.
 પ્રગલ્ભતા સ્ત્રીં નિઃશંકપણું, હાજર જવા-
 બીપણું, પ્રતિભાશાળીપણું, શૌર્ય, ઉદ્ધતાઈ,
 ખેશરમીપણું, ઉત્સાહ.
 પ્રગલ્ભત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રગલ્ભા સ્ત્રીં સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક નાયિકા.
 પ્રગાઢ ત્રિં ધણુંજ, દઢ, કિસ્ટ.
 પ્રગાત્ ત્રિં ઉત્તમ ગાન કરનાર, ઉત્સાદ
 ગવૈયો વગેરે.
 પ્રગાથ પું વેદમાં જ્યાં બે ઋચાઓને ત્રણ
 કરવામાં આવે છે તે.
 પ્રગામિન્ ત્રિં સારી રીતે જનાર.
 પ્રગાયિન્ ત્રિં સારી રીતે ગાનાર.
 પ્રગુણ ત્રિં સજ્જ, તૈયાર, પ્રમાણિક, સરળ,
 સીધું, દક્ષ, ચતુર, હોંશીઆર, અત્યંત
 ગુણવાન.
 પ્રગુણિત ત્રિં સીધું કરેલ, તૈયાર કરેલ.
 પ્રગુણિન્ ત્રિં અત્યંત ગુણવાન, સરળ,
 પ્રમાણિક.
 પ્રગુણ્ય ત્રિં અત્યંત, ઘણું, ઉત્તમ, અત્યંત
 ગુણવા યોગ્ય.
 પ્રગૃહીત ત્રિં અત્યંત મહણુ કરેલ, સ્ત્રી-
 કારેલ, માન્ય કરેલ, કબૂલેલ.

પ્રગૃહ્ય

૧૬૭

પ્રચરિત

પ્રગૃહ્ય નં પાણિનીય વ્યાકરણસસિદ્ધ મંધિ-
રહિત પદ, સ્મૃતિ, વાક્ય.

પ્રગૃહ્ય ત્રિં પ્રહણ કરવા યોગ્ય, સ્વીકારવા
લાયક.

પ્રગે અથ્થં અતિપ્રાતઃકાળ, પરાદ.

પ્રગેતન ત્રિં પરાદમાં હોનાર-થનાર, પ્રા-
તઃકાળે હોનાર-થનાર,

પ્રગેનિશા ત્રિં પ્રાતઃકાળે સૂનાર.

પ્રગોપન નં રક્ષણ કરવું, રાખવું, છપાવવું.

પ્રગ્રથન નં અત્યંત યુથવું, સારી રીતે યુથવું.

પ્રગ્રહ પું ત્રાજવાંતી દોરી-સાંકળ વગેરે,
ઘોડા વગેરેની લગામ, બંદીવાન, કેદી,
ખાહ, ભુજ, વિખણ, સુવર્ણાલ વૃક્ષ, કરેણું
ઝાડ, નિયમન, સંયમ, કૃપા, દયા, માપ.

પ્રગ્રહણ નં પ્રહણ કરવું, સ્વીકારવું, પકડવું.

પ્રગ્રહવત્ ત્રિં ઘોડા વગેરેની લગામવાળું,
દયાળુ, ખાહુવાળું વગેરે.

પ્રગ્રાહ પું ઘોડા વગેરેની લગામ, ત્રાજ-
વાંતી દોરી-સાંકળ.

પ્રગ્રીવ પું નં બારી, ગોખ, ઝરખો,
ઝાડની ટોચ, ધર વગેરેના છેડાના ભાગનું
લાકડું.

પ્રગ્રીવ ત્રિં મોટી ડોકવાળું, શ્રેષ્ઠ ડોકવાળું.

પ્રગ્લ ત્રિં થાકેલું, કંટાળેલું, કરમાયેલું,
ચ્છાનિ પામેલ.

પ્રઘટાવિદ્ પું શાસ્ત્રો જાણવાનો આડંબર
ધરાવનાર.

પ્રઘટક પું એક અર્થનું પ્રતિપાદન કરવા
માટેનો ગ્રંથનો અમુક વિભાગ.

પ્રઘણ પું ઓટલો, ધરનો ઉંબરો, તાંબાનો
ધડો, લોહાનો મુદ્રશર, પ્રઘોષ જુઓ.

પ્રઘન પું ઉપરના અર્થ.

પ્રઘસ પું અત્યંત ખાવું. તે નામે એક
રાક્ષસ, અસુર, દૈત્ય.

પ્રઘસા સ્ત્રીં કાર્તિકસ્વામીની અનુચર એક
માતૃકા.

પ્રઘાણ પું પ્રવણ જુઓ.

પ્રઘાત નં યુદ્ધ, લડાઈ.

પ્રઘાત પું હણવું, મારી નાખવું.

પ્રઘાન પું પ્રવણ જુઓ.

પ્રઘાસ પું સારી રીતે ખાવા યોગ્ય હવિષ
વગેરે.

પ્રઘાસિન્ ત્રિં સારી રીતે ભક્ષણ કરવા
યોગ્ય હવિષવાળું.

પ્રઘુણ પું અતિથિ, પરાજ્ઞો.

પ્રઘૂર્ણ પું ઉપરના અર્થ.

પ્રઘૂર્ણ ત્રિં ગોળાકારે ફરનાર, આમતેમ
ફરનાર-ડોલનાર.

પ્રઘોષ પું અત્યંત ગોખવું, જાહેર કરવું,
અસ્પષ્ટ શબ્દ-અવાજ.

પ્રઘોષક પું અસ્પષ્ટ શબ્દ-અવાજ.

પ્રચક્ર નં પોતાના મંડળમાંથી પરમંડળ
તરફ ચાલેલું સૈન્ય.

પ્રચક્ષુસ્ પું બૃહસ્પતિ.

પ્રચ્ચન્ડ ત્રિં દુર્દર્ષ, દુર્વૃદ્ધ, અતિઉંચ, ધ-
ણજ પ્રતાપી, અરાખ અંતવાળું.

પ્રચ્ચન્ડ પું ધોળી કરેણું ઝાડ, તે નામે
એક દાનવ.

પ્રચ્ચન્ડતા સ્ત્રીં અતિઉંચપણું.

પ્રચ્ચન્ડત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

પ્રચ્ચન્ડમૂર્તિ પું વહન વૃક્ષ.

પ્રચ્ચન્ડમૂર્તિ સ્ત્રીં ઉગ્રમૂર્તિ, ઉગ્રસ્વરૂપ.

પ્રચ્ચન્ડમૂર્તિ ત્રિં ભયંકર શરીરવાળું, ઉગ્ર-
સ્વરૂપવાળું.

પ્રચય પું લાકડી વગેરેથી ઝાડના અગ્ર-
ભાગમાં રહેલાં ફેલા વીણવાં-લેવાં, સમૂહ,
ઉપચય, વૃદ્ધિ, શિથિલ એવો એક સંયોગ.

પ્રચર પું માર્ગ, રસ્તો.

પ્રચરણ નં ચાલવું.

પ્રચરત્ ત્રિં ચાલવું, જવું.

પ્રચરિત ત્રિં ચાલેલ, ગયેલ.

પ્રચલ

૧૬૮

પ્રચ્છના

પ્રચલ ત્રિં ચંચળ, ચપળ.
 પ્રચલત્ ત્રિં ચાલતું, જતું.
 પ્રચલન નં ચાલવું, જવું.
 પ્રચલાક પું બાણનો આધાત-પ્રહાર,
 મોરનું પીછું, સર્પ.
 પ્રચલાકિન્ પું મોર પક્ષી.
 પ્રચલાકિની સ્ત્રીં મોર પક્ષિણી-દેલ.
 પ્રચલાકી સ્ત્રીં સાપેણ, સર્પેણ.
 પ્રચલાય્ નામવાતું આં અં સેટ્ ચલન
 હોય નહિ પણ ચલનરૂપ થવું.
 પ્રચલાયિત ત્રિં નિદ્રા વગેરેથી ઝાઝાં
 ખાધેલ, નિદ્રાથી ડોલેલ.
 પ્રચલાયિત નં નિદ્રા વગેરેથી ઝાઝાં ખાવાં.
 પ્રચલિત ત્રિં ચાલેલ, ગયેલ.
 પ્રચાય પું પ્રચય જીવો.
 પ્રચાયિકા સ્ત્રીં અનુક્રમે ફૂલ વગેરે વીણવાં
 એકઠાં કરવાં તે.
 પ્રચાર પું પ્રસરવું, ફેલાવું, ગતિ, ગમન,
 પ્રકાશ, ખુલ્લું.
 પ્રચારિત ત્રિં પ્રસરેલ, ફેલાયેલ, ગયેલ,
 પ્રકાશેલ, ખુલ્લું થયેલ.
 પ્રચાલ પું યસરતંબનું-ચૂપનું એક કટક-
 કડું, વીણા, તંબૂરો, સતાર.
 પ્રચાલન નં ચલાવવું, હલાવવું.
 પ્રચિકીર્ણત્ ત્રિં કરવા ઇચ્છતું, ઉપાય
 લેવા ઇચ્છતું.
 પ્રચિકીર્ણ ત્રિં કરવા ઇચ્છનાર, ઉપાય
 લેવા ઇચ્છનાર.
 પ્રચિત ત્રિં વીણેલાં-એકઠાં કરેલાં ફૂલ વગેરે.
 પ્રચિતક ત્રિં ઉપરનો અર્થ, પ્રત્યક્ષવાણું.
 પ્રચિતક નં તે નામે એક દંડક છંદ.
 પ્રચીયલ નં સુગંધી વાળો-ખસ.
 પ્રચીર પું તે નામે એક રાગ.
 પ્રચુર પું ચોર.
 પ્રચુર ત્રિં પુષ્કળ, ઘણું.
 પ્રચુરપુરુષ પું ચોર.

પ્રચુરપુરુષ ત્રિં ઘણા પુરૂષોવાળું સ્થાન.
 પ્રચુરતા સ્ત્રીં પુષ્કળપણું, ઘણાપણું.
 પ્રચુરત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 પ્રચુરીકરણ નં પુષ્કળ કરવું, ઘણારૂપ
 કરવું.
 પ્રચુરીકૃત ત્રિં પુષ્કળરૂપ કરેલ, ઘણારૂપ
 કરેલ.
 પ્રચુરીભવન નં પુષ્કળરૂપ થવું, ઘણારૂપ થવું.
 પ્રચુરીભૂત ત્રિં પુષ્કળરૂપ થયેલ, ઘણારૂપ
 થયેલ.
 પ્રચેતસ્ પું વરુણદેવ, તે નામે એક મુનિ,
 અનુવંશી એક રાગ.
 પ્રચેતસ્ ત્રિં ઉત્તમ હૃદયવાળું, ઉદાર મન-
 વાળું, ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાનવાળું.
 પ્રચેતસ્ પું વં વં પ્રાચીન ખર્દિય રા-
 ગના પુત્રો-તે નામના રાગઓ.
 પ્રચેતસી સ્ત્રીં કાયદળ.
 પ્રચેત્ ત્રિં વીણનાર, એકકું કરનાર.
 પ્રચેત્ પું સારથિ.
 પ્રચેતુન ત્રિં ઉત્તમ જ્ઞાનવાળું, ઉત્કૃષ્ટ
 જ્ઞાનવાળું.
 પ્રચેલ નં પીળું કાષ, પીળું ચંદન.
 પ્રચેલક ત્રિં ઉત્તમ ગતિવાળું, શ્રેષ્ઠ રીતે
 ચાલનાર.
 પ્રચેલક પું ઘોડો.
 પ્રચેલકા સ્ત્રીં ઉત્તમ ગતિવાળી, શ્રેષ્ઠ રીતે
 ચાલનારી.
 પ્રચેલકી સ્ત્રીં ઘોડી.
 પ્રચોદક ત્રિં પ્રેરણા કરનાર, હાંકનાર,
 મોકલનાર.
 પ્રચોદન નં પ્રેરણા કરવી, હાંકવું, મોકલવું.
 પ્રચોદનો સ્ત્રીં કળકારિકા ભોંરીંગણી.
 પ્રચોદિકા સ્ત્રીં દુઃસહ રાગની નિયોજિતા
 નામની કન્યામાં ઉત્પન્ન થયેલ કન્યા.
 પ્રચ્છ તું ૫૦ દ્વિં અનિદ્ પૂછવું, પ્રશ્ન કરવો.
 પ્રચ્છના સ્ત્રીં પ્રશ્ન, પૂછપરછ.

પ્રચ્છદ્

૧૬૨

પ્રજાનન્

પ્રચ્છદ્ નં અન્ન, અનાજ.
 પ્રચ્છદ્ પું ઓછાડ, આચ્છાદાન વસ્ત્ર વગેરે,
 ઢાંકણ.
 પ્રચ્છદ્ પટ પું ઓઢવાનું વસ્ત્ર, શરીર ઢાં-
 કવાનું કપડું.
 પ્રચ્છના સ્ત્રીં આમંત્રણ.
 પ્રચ્છન્ન નં ગુપ્ત દાર, અંદરનું આરણ્ય.
 પ્રચ્છન્ન ત્રિં ઢાંકયેલ, છવાયેલ, ગુપ્ત, છાનું.
 પ્રચ્છર્દન નં વમન, ઉલટી, કોઠાના વાયુને
 નાકદ્વારા બહાર કાઢવાનો એક પ્રયત્ન-
 રેચન,
 પ્રચ્છર્દક ત્રિં ઉલટી કરાવનાર ઔષધ
 વગેરે.
 પ્રચ્છર્દિકા સ્ત્રીં વમન, ઉલટી, ઉલટીનો રોગ.
 પ્રચ્છાદક ત્રિં ઢાંકનાર, છાછ દેનાર.
 પ્રચ્છાદન નં ઢાંકવું, છાઈ દેવું, ઉત્તરીય વસ્ત્ર.
 પ્રચ્છાદિત ત્રિં ઢાંકેલ, છાઈ દીધેલ.
 પ્રચ્છાન નં અત્યંત છેદન, સારી રીતે
 કાપવું, વૈદ્યક શસ્ત્રક્રિયા-ઓપરેશન.
 પ્રચ્છાય પું ગાઢ છાંયો.
 પ્રચ્છિલ ત્રિં નિર્ગળ, જળરહિત.
 પ્રચ્ચવ પું ખરવું, ઝરવું, ટપકવું, સ્વાભા-
 વિક ઝરવું, ચવવું.
 પ્રચ્ચવ ત્રિં ખરવાવાળું, ઝરનાર, ટપકનાર.
 પ્રચ્ચવન નં ખરવું, ઝરવું, ટપકવું, ચવવું.
 પ્રચ્યુત નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રચ્યુત ત્રિં ખરેલ, ઝરેલ, ચવેલ, ટપકેલ.
 પ્રચ્યુતિ સ્ત્રીં પ્રચ્યુત નં ભુઓ.
 પ્રજ પું પતિ, સ્વામી, ધણી.
 પ્રજહ્ન પું તે નામે એક રાક્ષસ.
 પ્રજાગ્મિ ત્રિં પ્રજાશીલ, બુદ્ધિશાળી.
 પ્રજન પું ઉત્પન્ન થવું, જન્મ પામવો,
 જન્મવું, ગર્ભગ્રહણમાટે ગાય વગેરેમાં
 આંખલા વગેરેનું મૈથુન.
 પ્રજન ત્રિં ઉત્પન્ન કરનાર, પેદા કરનાર.
 પ્રજનક ત્રિં ઉત્પન્ન કરનાર.

પ્રજનન નં યોનિ, ઉત્પત્તિસ્થાન, પ્રજન પું
 ભુઓ.
 પ્રજનન ત્રિં પ્રજન ત્રિં ભુઓ.
 પ્રજનિકા સ્ત્રીં માતા, મા.
 પ્રજનિણુ ત્રિં ઉત્પન્ન થનાર.
 પ્રજનુક ત્રિં ઉત્પન્ન થવાના સ્વભાવવાળું.
 પ્રજન્ સ્ત્રીં જન્મવું, ઉત્પન્ન થવું.
 પ્રજય પું અત્યંત, જય, મોટી જીત.
 પ્રજલ્પ પું બકવું, બોલવું, વાતચીત કરવી,
 ભાષણ, કોઈ પ્રકારની ઉત્તમ કથા.
 પ્રજલ્પ નં બકવું, બોલવું, વાતચીત કરવી.
 પ્રજવ પું ઘણો વેગ.
 પ્રજવિન્ ત્રિં ધણા વેગવાળું.
 પ્રજહિત પું પુરાણ, ગાર્હપત્ય નામનો
 વૈદિક અગ્નિ.
 પ્રજા સ્ત્રીં સંતતિ, સંતાન, લોક, જનસમૂહ,
 પ્રાણીમાન.
 પ્રજાકામ ત્રિં સંતાન-છોકરાંની ઇચ્છાવાળું.
 પ્રજાગર પું ઉભગરો, બગરણ, બગવું તે,
 વિષ્ણુ.
 પ્રજાગરણ નં બગરણ, ઉભગરો, બગવું તે.
 પ્રજાગરા સ્ત્રીં તે નામે એક અપ્સરા.
 પ્રજાત ત્રિં ઉત્પન્ન થયેલ, જન્મેલ, ઉત્તમ
 રીતે પેદા થયેલ.
 પ્રજાત પું એક જાતનો ઘોડો.
 પ્રજાતા સ્ત્રીં સુવાવડી સ્ત્રી.
 પ્રજાતન્તુ પું સંતાન, છોકરું.
 પ્રજાતિ સ્ત્રીં પ્રજા, જન્મવું, જન્મ, ઉ-
 ત્પત્તિ, પૌત્રોત્પત્તિ, પુત્ર વગેરેની વૃદ્ધિ.
 પ્રજાતી સ્ત્રીં એક જાતની ઘોડી.
 પ્રજાદ ત્રિં પ્રજા આપનાર, છોકરાં દેનાર.
 પ્રજાદા સ્ત્રીં ગર્ભધાત્રી વૃક્ષ.
 પ્રજાદાન નં પ્રજાનું દાન, પ્રજાનું લેવું, રૂપું.
 પ્રજાધર્મ પું પ્રજાઓનો ધર્મ, સંતતિનો-
 છોકરાંઓનો ધર્મ.
 પ્રજાનત્ ત્રિં બાણવું. વિદ્વાન, સમજી.

પ્રજાનન્તી

૧૭૦

પ્રણપાત્

પ્રજાનન્તી સ્ત્રીં શાશ્વી સ્ત્રી.

પ્રજાનાથ પું રાગ.

પ્રજાપ પું રાગ.

પ્રજાપતિ પું બ્રહ્મદેવ દક્ષ વગેરે પ્રજાપતિ,
રાગ, જમાઇ, સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ,
અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ, દેવોનો સુધાર-
વિશ્વકર્મા-ત્વષ્ટા, વિષ્ણુ, યમ, એક
ભતનો પ્રાણ.

પ્રજાપતિહૃદય નં તે નામે એક સામવેદનો
વિભાગ.

પ્રજાપાલ પું રાગ.

પ્રજાપાલ્ય નં પ્રજાના પાલનરૂપ રાગનું
કર્મ, રાગપણ.

પ્રજાયિણી સ્ત્રીં વિસ્તારી સ્ત્રી, ઘણું છોક-
રાની મા.

પ્રજાવત્ પું છોકરાંવાળું, સંતાનવાળું, પ્રજા-
મંડળવાળો રાગ.

પ્રજાવતી સ્ત્રીં છોકરાંઓની મા સ્ત્રી,
ભાઈની સ્ત્રી, ભાભી.

પ્રજાવિદ્ ત્રિં પ્રજાનું રક્ષણ કરનાર,
પ્રજાપાલક.

પ્રજાવૃદ્ધિ સ્ત્રીં પ્રજાની વૃદ્ધિ, છોકરાંનો
વધારો, રૈયતનો વધારો.

પ્રજાસનિ ત્રિં સંતાન આપનાર, છોકરાં
આપનાર.

પ્રજાહિત ત્રિં સંતાનના હિતનું, રૈયતના
હિતનું.

પ્રજાહિત નં પાણી.

પ્રજિન પું વાયુ.

પ્રજેશ પું રાગ.

પ્રજેશ્વર પું રાગ.

પ્રજ્ઞ ત્રિં બુદ્ધિમાન, ડાહ્યું.

પ્રજ્ઞતિ સ્ત્રીં બુદ્ધિ, સંકેત, તે નામે દેવી.

પ્રજ્ઞતી સ્ત્રીં જ્ઞેન વિદ્યાદેવીભેદ.

પ્રજ્ઞા સ્ત્રીં બુદ્ધિ.

પ્રજ્ઞાકાય પું મંબુઘોષ.

પ્રજ્ઞાચક્ષુસ્ પું ધૃતરાષ્ટ્ર રાગ.

પ્રજ્ઞાચક્ષુસ્ ત્રિં આંધળું, અંધ.

પ્રજ્ઞાત ત્રિં જાણેલ, જાણાયેલ, પ્રખ્યાત,
જાણીતું.

પ્રજ્ઞાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક
શબ્દસમૂહ.

પ્રજ્ઞાન નં બુદ્ધિ, ચિદ્ધ.

પ્રજ્ઞાન ત્રિં વિદ્વાન, પંડિત.

પ્રજ્ઞાલ ત્રિં બુદ્ધિવાળું, બુદ્ધિમાન, પંડિત.

પ્રજ્ઞાવત્ ત્રિં બુદ્ધિમાન, ડાહ્યું.

પ્રજ્ઞાહીન ત્રિં બુદ્ધિવગરનું, મૂર્ખ.

પ્રજ્ઞિન્ ત્રિં પ્રજ્ઞાલ જુઓ.

પ્રજ્ઞિલ ત્રિં બુદ્ધિમાન, ડાહ્યું, પંડિત.

પ્રજ્ઞુ ત્રિં દૃષ્ટા ઠીંચણવાળું માણસ, જેના
બે ઠીંચણ ભેગા થતાં વચ્ચે જગ્યા રહેતી
હોય તેવું, અથવા ગયેલા ઠીંચણવાળું.

પ્રજ્જ્વલક પું લલાટમાં કરવામાં આવતું તિલક.

પ્રજ્જ્વલિત ત્રિં બળ બળતું, પ્રજ્જ્વલિત,
દેદીપ્યમાન, સળગેલ.

પ્રજ્જ્વાર પું તાવનો દાહ.

પ્રજ્જ્વાલિત ત્રિં સળગાવેલ, બાળેલ.

પ્રઙીન નં એક પ્રકારની પક્ષિઓની ગતિ.

પ્રણ ત્રિં પૂર્વે હોનાર-પ્રાચીન, પુરાણ, જૂનું.

પ્રણસ્થ પું નખનો અગ્ર ભાગ.

પ્રણત ત્રિં નમેલ, પ્રણામ કરેલ, વિનમવાળું,
નમ્ર.

પ્રણતવત્ ત્રિં નમન કરતું, નમ્ર.

પ્રણતશિરસ્ ત્રિં નમાવેલા મસ્તકવાળું.

પ્રણતશિરસ્ક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

પ્રણતિ સ્ત્રીં નમસ્કાર, નમન, પ્રણામ.

પ્રણદન પું અનુરાગ-રતેહથી કરેલો સીતકાર-
શબ્દ, વાગવું, મોટેથી કરેલ શબ્દ, ગર્જના,
કાનનો એક રોગ.

પ્રણદિત ત્રિં મોટેથી શબ્દ કરેલ, ગાળેલ,
વાગેલ.

પ્રણપાત્ ત્રિં અત્યંત રક્ષણ નહિ કરનાર.

પ્રણય

૧૭૧

પ્રણીય

પ્રણય પુ० પ્રેમ, સ્નેહ, પ્રાર્થના, વિશ્વાસ, નિર્વાણ-મેક્ષ.

પ્રણયત્ ત્રિ० સારી રીતે લઈ જતું-દોરતું.

પ્રણયન ન० સારી રીતે લઈ જતું, સારી રીતે દોરતું, કરતું, તે નામે અમિતો એક સંસ્કાર.

પ્રણયનીય ત્રિ० સારી રીતે લઈ જવા યોગ્ય-દોરવા યોગ્ય, અમિતના સંસ્કાર સંબંધી સમિધ-કાષ્ટ વગેરે.

પ્રણયનીય પુ० સંસ્કાર કરવા યોગ્ય અમિ.

પ્રણયિન્ ત્રિ० પ્રેમવાળું, સ્નેહવાળું.

પ્રણયિન્ પુ० પતિ, સ્વામી.

પ્રણયિની સ્ત્રી० ભાર્યા, પત્ની

પ્રણવ પુ० ઊંકાર શબ્દ, યજ્ઞમાને પ્રથમ 'ઊં' કહી ગાવા યોગ્ય સામ, પરમેશ્વર.

પ્રણવક પુ० ઊંકાર શબ્દ, પરમેશ્વર.

પ્રણયત્ ત્રિ० વિનાશ પામતું.

પ્રણસ ત્રિ० ગયેલા નાકવાળું-નકટું.

પ્રણાડી સ્ત્રી० દાર, બારણું, પ્રણાલી જુઓ.

પ્રણાદ પુ० પ્રણદન જુઓ.

પ્રણામ પુ० નમસ્કાર, નમન, અષ્ટાંગ પ્રણામ, પંચાંગ પ્રણામ વગેરે.

પ્રણામિન્ ત્રિ० પ્રણામ કરનાર, નમનાર.

પ્રણાયક પુ० શ્રેષ્ઠ નાયક, સેનાપતિ, નેતા.

પ્રણાય્ય ત્રિ० ચોર, પ્રીતિને યોગ્ય, વિરક્ત, સાધુ, ઇચ્છારહિત, પ્રિય.

પ્રણાલ પુ० નીચેનો શબ્દ જુઓ.

પ્રણાલી સ્ત્રી० પાણી વહેવાનો માર્ગ, નાળયું, પરણાલ, પરંપરા.

પ્રણાલિકા સ્ત્રી० ઉપરના અર્થ.

પ્રણાશ પુ० અત્યંત નાશ, મહાન વિનાશ.

પ્રણાશન ન० નાશ પમાડવો, હાનિ, નુકશાન.

પ્રણાશન ત્રિ० નાશ પમાડનાર, નુકશાન કરનાર.

પ્રણાશિન્ ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

પ્રણિઘાત પુ० વધ, નાશ, માર મારવા તે.

પ્રણિઘાતન ન० ઉપરના અર્થ.

પ્રણિત ન० મસાલો, કાથમરી, ધમધમાટ કરેલી સ્વાદિષ્ટ કઠી.

પ્રણિધાન ન० પ્રયત્ન, અભિનિવેશ, આગ્રહ યોગશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક સમાધિ, એક જાતની ભક્તિ, અર્પણ, કર્મનાં ફળોનો ત્યાગ, મનને બીજા વિષયોમાંથી દૂર કરી એકાગ્ર કરવું તે.

પ્રણિધિ પુ० શુભદ્રુત, છૂપી પોલીસ, અનુચર, સેવક, યાચના કરવી, અવધાન, ધ્યાન આપવું, કશ્ચપ વંશના બૃહદ્રથનો પુત્ર.

પ્રણિનદત્ ત્રિ० ગર્જના કરતું, મેઘ જેવો શબ્દ કરતું.

પ્રણિનાદ પુ० ગર્જના, મોટો શબ્દ, ગંભીર અવાજ, મેઘ જેવો શબ્દ.

પ્રણિપત્તન ન० પ્રણામ, નમન, નમસ્કાર.

પ્રણિપતિત ત્રિ० પ્રણામ કરેલ, નમેલ.

પ્રણિપાત પુ० પ્રણામ, નમસ્કાર, નમન.

પ્રણિપાતિન્ ત્રિ० પ્રણામ કરનાર, નમનાર.

પ્રણિસિત ત્રિ० સુખન કરેલ.

પ્રણિહિત ત્રિ० મૂકેલ, સ્થાપેલ, પ્રાપ્ત કરેલ, મેળવેલ, સમાધાન કરેલ.

પ્રણી ત્રિ० કરનાર.

પ્રણી પુ० ઇશ્વર.

પ્રણીત ત્રિ० રાંધીને રૂપમાં તથા રસમાં ફેરફાર કરેલ કોઈ પદાર્થ, નાખેલ, ફેંકેલ, દોરેલ, લઈ ગયેલ. મૂકેલ, સ્થાપેલ, કરેલ, મંત્રથી સંસ્કારયુક્ત કરેલ, પ્રવેશ કરેલ, અર્પણ કરેલ, સિદ્ધ કરેલ.

પ્રણીત પુ० યજ્ઞમાં સંસ્કારયુક્ત કરેલ અમિ.

પ્રણીતા સ્ત્રી० તે નામે એક યજ્ઞપાત્ર.

પ્રણીતા સ્ત્રી० ષં વં મંત્રથી સંસ્કારયુક્ત કરેલ પાણી.

પ્રણોય ત્રિ० મંત્રવડે જેનો સંસ્કાર કરેલ હોય તે.

પ્રણૂત

૧૭૨

પ્રતિકળ્ઠ

પ્રણૂત ત્રિં સ્તવેલ, સ્તુતિ કરેલ.

પ્રણેતૃ ત્રિં લલ જનાર, દોરનાર, નેતા, નાયક.

પ્રણેય ત્રિં વશ, સ્વાધીન, લૌકિક સંસ્કાર કરેલ, ગ્રાસ કરવા યોગ્ય, મેળવવા લાયક, લલ જવા યોગ્ય, દોરવા લાયક, પહોંચાડવા યોગ્ય.

પ્રણોદ પું પ્રેરણા, હુકમ, આજ્ઞા.

પ્રણોદન નં પ્રેરણા, હુકમ, આજ્ઞા.

પ્રણોદિત ત્રિં પ્રેરેલ, હુકમ કરેલ, આજ્ઞા કરેલ.

પ્રતક્ષન ત્રિં અત્યંત ગતિવાળું, સારી રીતે જનાર.

પ્રતતિ સ્ત્રીં વિસ્તાર, ફેલાવું તે, વેલો, વેલ.

પ્રતતી સ્ત્રીં વેલ, વેલો.

પ્રતદ્વસુ ત્રિં ગ્રાસ કરેલ ધનવાળું, વિસ્તારેલ ધનવાળું, ધનવાન.

પ્રતન ત્રિં પુરાતની, પુરાણું, જૂનું.

પ્રતનુ ત્રિં અતિઅદ્ય, ઘણું ઓછું, અતિ સૂક્ષ્મ, ઘણું જ ખારીક.

પ્રતનુક ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પ્રતમામ્ અવ્યં અત્યંત પ્રકર્ષ-અતિશય વધારે-ઉત્તમ વગેરે.

પ્રતર પું સારી રીતે તરવાનું સાધન, થર, જૈન મતે દેવતાઈ વિમાનોના થર.

પ્રતરણ નં તરવું, સારી રીતે તરવું.

પ્રતરામ્ અવ્યં પ્રતમામ્ જુઓ.

પ્રતર્ક પું મોટો તર્ક, મહાન વિતર્ક.

પ્રતર્કણ નં ઉપરના અર્થ.

પ્રતર્હન નં મારવું, માર મારવો.

પ્રતર્હન પું દિવોદાસ રાગ્નતો એક પુત્ર-જેને ઇન્દ્રે ઉપદેશ આપ્યો હતો તે કાઇ.

પ્રતર્હન ત્રિં મારનાર, માર મારનાર.

પ્રતલ નં તે નામે એક પાતાલ.

પ્રતલ પું પહોળી કરેલ આંગળીઓવાળો હાથ, થપડ, તમાચો.

પ્રતવસ્ ત્રિં ઘણું જ બળવાન.

પ્રતાન પું વિસ્તાર, વેલા વગેરેનો તંતુ, તે નામે એક ઋષિ.

પ્રતાન ત્રિં તંતુઓવાળું, વિસ્તારવાળું.

પ્રતાનવત્ ત્રિં તંતુવાળું, ફેલાવવાળું, વિસ્તારવાળું.

પ્રતાનિકા સ્ત્રીં તે નામે એક વનસ્પતિ-ઉપલસરી.

પ્રતાનિન્ ત્રિં વિસ્તીર્ણ, ફેલાવવાળું, વિસ્તારવાળું.

પ્રતાનિની સ્ત્રીં ફેલાવલી લતા, વિસ્તીર્ણ વેલો.

પ્રતાપ પું ક્રોધ અને દંડથી ઉત્પન્ન થયેલ રાગાનું તેજ, તાપ, આક્રાંડનું ઝાડ.

પ્રતાપન પું તે નામે એક નરક, વિષ્ણુ.

પ્રતાપન ત્રિં તપાવનાર, પીડનાર, દુઃખદેનાર.

પ્રતાપવત્ ત્રિં પ્રતાપી, પ્રતાપવાળું.

પ્રતાપવત્ પું તે નામે કાર્તિક સ્વામીનો એક અનુચર.

પ્રતાપસ પું મોટો તાપસ, ધોળા આક્રાંડનું ઝાડ.

પ્રતામ્ અવ્યં ગ્ધાનિ.

પ્રતામ્ ત્રિં દુઃખ પામનાર, દુઃખી.

પ્રતામ્ ત્રિં અત્યંત લાલ.

પ્રતારક ત્રિં ઇમારત, ઇગ, ધૂતાર, છેતરનાર.

પ્રતારણ નં ઇમવું, છેતરવું.

પ્રતારણા સ્ત્રીં ઇમવું, છેતરવું ઇમાઇ.

પ્રતારિત ત્રિં ઇગેલ, છેતરેલ.

પ્રતિ અવ્યં સામે, ઉલટું, વ્યાપ્તિ, લક્ષણ,

કોઇ પ્રકાર પામેલાનું કથન-લક્ષણ, પ્રતિદાન, થોડું, નિંદા, નિશ્ચય, વ્યવસ્થિત, સન્મુખપણું, સ્વભાવ-વગેરેમાં વપરાય છે.

પ્રતિક ત્રિં કાર્પાણ નામના સોનાના સિક્કાથી ખરીદેલ.

પ્રતિકથા સ્ત્રીં ઉત્તરવિરૂદ્ધ કથા.

પ્રતિકળ્ઠ અવ્યં કંઠ, કંઠનું સમીપપણું, કંઠમાં, કંઠ વિષે.

પ્રતિકાર

૧૭૩

પ્રતિગ્રહ

પ્રતિકાર પુ० વિસ્તીર્ણુપણું, વિશેષ, વિખેરવું, નાખવું.

પ્રતિકર્તૃ ત્રિ० સામે અપકાર કરનાર, ઉપાય કરનાર.

પ્રતિકર્મન્ ન० કોષ્ટપણ હયાત વસ્તુમાં બીજા ગુણનું સ્થાપન, કૃત્રિમ અલંકાર, શણગાર.

પ્રતિકર્મન્ અવ્ય० દરેક કર્મમાં, કાર્યે કાર્યે.

પ્રતિકર્મ્ય પુ० ખેંચાણુ, આકર્ષણુ, સંબંધ માટે પૂર્વના પદનું ગ્રહણ.

પ્રતિકશ ત્રિ० સહાય, વાર્તા લઈ જનાર, પુરોગ જુઓ.

પ્રતિકશ પુ० જેને ચાલુકના પ્રહાર પડ્યા હોય તેવો ઘોડો.

પ્રતિકષ્ટ ન० કર્મને યોગ્ય કષ્ટ, કર્મને યોગ્ય કષ્ટનું કારણ.

પ્રતિકામ અવ્ય० પ્રત્યેક અભિલાષે, દરેક ઇચ્છાએ.

પ્રતિકાય પુ० આણુનું લક્ષ્ય, નિશાન, પ્રતિરૂપક-પ્રતિમા-છબી વગેરે.

પ્રતિકાર પુ० સામે ઉપાય, વૈર વગેરેનો અદલો, રોગ વગેરેની ચિકિત્સા.

પ્રતિકારિન્ ત્રિ० સામે ઉપાય લેનાર, વૈરનો અદલો લેનાર, રોગની ચિકિત્સા કરનાર.

પ્રતિકાશ પુ० તુલ્યતા, સમાનતા.

પ્રતિકિતવ પુ० જુગારી સામે ખેલતો જુગારી.

પ્રતિકુચ્ચિત ત્રિ० સંકોચાયેલ, વાંકું થઈ ગયેલ.

પ્રતિકૃપ પુ० ખાઇ.

પ્રતિકૂલ ત્રિ० ઉલટું, વિરૂદ્ધ, વિરૂદ્ધ પક્ષનો આશ્રય કરનાર.

પ્રતિકૂલ ન० વિપરીત આચરણ.

પ્રતિકૂલકૃત્ ત્રિ० વિરૂદ્ધ કરનાર, વિપરીત કરનાર, ઉલટું કરનાર.

પ્રતિકૂલતા સ્ત્રી० વિરૂદ્ધપણું, ઉલટાપણું.

પ્રતિકૂલત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

પ્રતિકૂલદૈવ ન० વિરૂદ્ધ દૈવ, અવળું નશીબ.

પ્રતિકૃત ત્રિ० સામે ઉપાય કરેલ, વૈરનો અદલો લીધેલ, રોગ વગેરેની ચિકિત્સા કરેલ.

પ્રતિકૃતિ સ્ત્રી० પ્રતિમા, સાદૃશ્ય, સમાનતા, પ્રતિનિધિ.

પ્રતિકૃષ્ટ ત્રિ० નિંદવા યોગ્ય, એ વાર ખેડેલ ખેતર વગેરે.

પ્રતિકોપ પુ० સામે કરેલો ડોપ, રોગનો યોગ્ય ડોપ.

પ્રતિક્રિયા સ્ત્રી० પ્રતિકાર જુઓ.

પ્રતિક્ષણ અવ્ય० દરેક ક્ષણે, ક્ષણે ક્ષણે.

પ્રતિક્ષય ત્રિ० રક્ષક, રક્ષા કરનાર.

પ્રતિક્ષિત ત્રિ० મોકલેલ, પ્રેરેલ, ફેંકેલ, અટકાવેલ, તિરસ્કાર કરેલ, બોલાવીને મોકલેલ.

પ્રતિક્ષેપ પુ० તિરસ્કાર. અપમાન, સામે ફેંકવું, દૂર કરવું તે.

પ્રતિહુર પુ० એક પ્રકારનો મૂઠ ગર્ભ.

પ્રતિહ્યાત ત્રિ० પ્રખ્યાત, પ્રસિદ્ધ.

પ્રતિહ્યાતિ સ્ત્રી० વિખ્યાતિ, પ્રસિદ્ધિ.

પ્રતિગત ત્રિ० પાછું ફરીને ગયેલ, સામે ગયેલ.

પ્રતિગત ન० એક જાતની પક્ષીની ગતિ.

પ્રતિગર પુ० વૈદિક મંત્રનું એક ઉચ્ચારણ.

પ્રતિગર્જત્ ત્રિ० સામે ગર્જના કરતું, પડઘો પાડતું, રાજદ્રોહી, સ્વામીદ્રોહી.

પ્રતિગર્જનો સ્ત્રી० સામે ગર્જના, પડઘો.

પ્રતિગિરિ અવ્ય० દરેક પર્વતે, પર્વતે પર્વતે.

પ્રતિગિરિ પુ० પર્વતસમાન.

પ્રતિગૃહીત ત્રિ० સામેથી ગ્રહણ કરેલ, સ્વીકારેલ.

પ્રતિગૃહ્ય અવ્ય० સામેથી ગ્રહણ કરીને, સ્વીકારીને.

પ્રતિગ્રહ પુ० દાન લેવું, સ્વીકાર, સામેથી ગ્રહણ કરવું તે, સૈન્યની પીક, યુકવાનું પાત્ર-પીકદાની.

પ્રતિગ્રહણ

૧૭૪

પ્રતિજ્ઞાહાનિ

પ્રતિગ્રહણ નં દાન લેવું, સ્વીકાર કરવો,
સામેથી ગ્રહણ કરવું.

પ્રતિગ્રહણીય ત્રિં સામેથી ગ્રહણ કરવા
યોગ્ય, સ્વીકારવા યોગ્ય.

પ્રતિગ્રહિન્ ત્રિં નીચેનો શબ્દ જુઓ.

પ્રતિગ્રહીદ ત્રિં દાન લેનાર, સ્વીકાર કર-
નાર, સામેથી ગ્રહણ કરનાર.

પ્રતિગ્રહીતવ્ય ત્રિં પ્રતિગ્રહણીય જુઓ.

પ્રતિગ્રહ્ય ત્રિં ઉપર પ્રમાણે.

પ્રતિગ્રાહ ત્રિં દાન લેનાર, પ્રતિગ્રહ કરનાર.

પ્રતિગ્રાહ પું યુકવાનું પાત્ર-પીકદાની.

પ્રતિગ્રાહક ત્રિં પ્રતિગ્રાહ ત્રિં જુઓ.

પ્રતિગ્રાહ્ય ત્રિં પ્રતિગ્રહ કરવા યોગ્ય, દાન
લેવા યોગ્ય.

પ્રતિઘ પું નીચેનો શબ્દ જુઓ.

પ્રતિઘાત પું મારવું, ઠોકવું, સામેથી પ્રહાર,
અથડાવું, નિષેધ, અટકાવવું તે.

પ્રતિઘાતન નં ઉપરના અર્થ.

પ્રતિઘાતિન્ ત્રિં મારનાર, ઠોકનાર, અ-
ટકાવનાર.

પ્રતિઘ્ન નં અંગ,

પ્રતિઘ્ન ત્રિં સામેથી મારવું, અટકાવવું,
અથડાવવું.

પ્રતિચક્ષ્ય ત્રિં અત્યંત જોવા યોગ્ય, સારી
રીતે જોવા લાયક.

પ્રતિચિન્તન નં સામે વિચારવું, ઉલટા
વિચાર કરવો, વારંવાર ચિંતવવું.

પ્રતિચ્છન્દ પું પ્રતિબિંબ.

પ્રતિચ્છન્દક ત્રિં પ્રતિનિધિ, બદલાવું.

પ્રતિચ્છન્દસ્ ત્રિં અભિપ્રાયને યોગ્ય, અ-
ભિપ્રાયને અનુસરવું, યોગ્ય, અનુસરવું,
સદશ, સમાન.

પ્રતિચ્છન્દસ્ અઘ્યયીં પ્રત્યેક વેદમાં, દરેક
વેદમાં.

પ્રતિચ્છાયા સ્ત્રીં સમાનતા, પ્રતિમા.

પ્રતિજઙ્ઘા સ્ત્રીં અગ્રજઙ્ઘા, જઙ્ઘાનો અગ્રભાગ.

પ્રતિજન અઘ્યં માણસે માણસે, પ્રત્યેક
મનુષ્યે.

પ્રતિજનં પું શત્રુ.

પ્રતિજનાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
એક શબ્દગણ.

પ્રતિજન્ય નં શત્રુસૈન્ય, શત્રુબળ.

પ્રતિજન્ય ત્રિં શત્રુના દેશમાં હોનાર-થનાર.

પ્રતિજલ્પ પું નીચેનો અર્થ.

પ્રતિજલ્પક પું દ્વતવાક્યભેદ, એક પ્રકારનું
દ્વતવાક્ય.

પ્રતિજાગર પું સાવધ રહેવું, જાગતા રહેવું,
અમુકની દેખરેખ રાખજો એવો નિયોગ.

પ્રતિજાગરણા નં ઉપરના અર્થ.

પ્રતિજિહ્વા સ્ત્રીં તાળવાંતા મૂળભાગમાં
રહેલ એક માંસપિંડ-પડજીભ.

પ્રતિજિહ્વિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

પ્રતિજીવન નં સજીવન થવું, ફરીથી જીવ
આવવો તે.

પ્રતિજ્ઞા સ્ત્રીં પ્રતિજ્ઞા, સંકલ્પ, અંગીકાર,
સ્વીકાર, ન્યાયશાસ્ત્રમતે પંચાંગ અવયવ.

પ્રતિજ્ઞાત ત્રિં પ્રતિજ્ઞા કરેલ, સ્વીકારેલ.

પ્રતિજ્ઞાતવ્ય ત્રિં પ્રતિજ્ઞા કરવા યોગ્ય.

પ્રતિજ્ઞાત્યાગ પું પ્રતિજ્ઞાભંગ.

પ્રતિજ્ઞાન નં પ્રતિજ્ઞા જુઓ.

પ્રતિજ્ઞાન્તર નં બીજી પ્રતિજ્ઞા, ગૌતમસૂ-
ત્રોક્ત એક નિગ્રહસ્થાન.

પ્રતિજ્ઞાપત્ર નં કરારનામું, દસ્તાવેજ.

પ્રતિજ્ઞાપત્રક નં ઉપરના અર્થ.

પ્રતિજ્ઞામઙ્ગ પું પ્રતિજ્ઞાનો ત્યાગ.

પ્રતિજ્ઞાવિરોધ પું પ્રતિજ્ઞા અને હેતુનો
વિરોધ-ગૌતમસૂત્રોક્ત એક નિગ્રહસ્થાન.

પ્રતિજ્ઞાસંન્યાસ પું પ્રતિજ્ઞાનો ત્યાગ,
ગૌતમસૂત્રોક્ત એક નિગ્રહસ્થાન.

પ્રતિજ્ઞાહાનિ પું પ્રતિજ્ઞાનો ત્યાગ, ગૌત-
મસૂત્રોક્ત એક નિગ્રહસ્થાન.

પ્રતિતત્વસિદ્ધાંત

૧૭૬

પ્રતિપણ

પ્રતિતત્વસિદ્ધાંત પું દરેક તત્વમાંથી સિદ્ધાંત કાઢવો તે.

પ્રતિતન્ત્ર નં પ્રતિફલ શાસ્ત્ર, પોતાના મતથી વિરૂદ્ધ શાસ્ત્ર.

પ્રતિતન્ત્ર અવ્યં શાસ્ત્રે શાસ્ત્રે, પ્રત્યેક શાસ્ત્રમાં.

પ્રતિતન્ત્રસિદ્ધાન્ત પું ગૌતમસૂત્રોક્ત એક સિદ્ધાંત-સ્વતંત્રસિદ્ધ અને પરતંત્રસિદ્ધ એવો સિદ્ધાંત.

પ્રતિતર પું તરવાનું સાધન-નોકાને ચલાવવાનું સાધન વગેરે.

પ્રતિતાલ પું સંગીતપ્રસિદ્ધ એક તાલ.

પ્રતિતાલી લીઁતાળું ઉધાડવાની કુચ્ચી, ચાવી.

પ્રતિતૂળી લીઁ વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક વાતરોળ.

પ્રતિદર્શન નં સામેથી જોવું, સામે જોવું, દર્શન.

પ્રતિદાન નં સામેથી દાન, કોઈએ મૂકેલું દ્રવ્ય પાછું સોંપવું તે, થાપણ આપવી.

પ્રતિદારણ નં યુદ્ધ, બેદન, ચીરવું, ફાડવું.

પ્રતિદિન અવ્યયીં દરરોજ, હમેશ.

પ્રતિદિવન પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

પ્રતિદિવસ અવ્યયીં દરરોજ, હમેશ.

પ્રાતદિશ અવ્યયીં પ્રત્યેક દિશામાં, દિશાએ દિશાએ.

પ્રતિદીવન પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ

પ્રતિદેય ત્રિં સામે આપવા યોગ્ય.

પ્રતિદેય નં ધરેણે મૂકવું.

પ્રતિદેશ અવ્યયીં દરેક દેશમાં, પ્રત્યેક દેશમાં.

પ્રતિદ્રુહ ત્રિં સામેથી દ્રોહ કરનાર-શત્રુ

પ્રતિદ્રુહાન્તસમ પું ગૌતમસૂત્રોક્ત જાતિ-શબ્દ.

પ્રતિદ્વન્દ્વ નં તુલ્ય યુદ્ધ, સમોપડીયાનું યુદ્ધ.

પ્રતિદ્વન્દ્વિન ત્રિં તુલ્યયુદ્ધવાળું, જેની સામે દ્વંદ્વ યુદ્ધ કરાય તે.

પ્રતિદ્વાર અવ્યં પ્રત્યેક દ્વારે, બારણે બારણે.

પ્રતિઘર્ત ત્રિં નિરાકરણ કરનાર.

પ્રતિઘા લીં પ્રતિવિધાન, સામે ઉપાય વગેરે કરવો તે, સામા કરવું.

પ્રતિધાન નં ઉપરના અર્થ.

પ્રતિધાવન નં સામે દોડવું, હુમલો કરવો, ધસારો કરવો.

પ્રતિધ્વનિ પું પડધો, સામો શબ્દ.

પ્રતિધ્વાન પું ઉપરનો અર્થ.

પ્રતિનન્દન નં આશીર્વાદ વગેરેથી સામે સંભાવના કરવી, સામેથી હર્ષ અતાવવો.

પ્રતિનન્દ પું પ્રપૌત્ર-પુત્રના પુત્રનો પુત્ર.

પ્રતિનવ ત્રિં નવું, નૂતન.

પ્રતિનાદ પું પ્રતિધ્વનિ જુઓ.

પ્રતિનાદવિધાયિતા લીં વાણીના શુણ્ઠી-માંનો એક શુણ્ઠી.

પ્રતિનાદિત ત્રિં જેનો પડધો પડેલ હોયતે.

પ્રતિનાયક પું વીર રસ વગેરેમાં પ્રતિફલ નાયક-જેમ રામની સામે રાવણ.

પ્રતિનિધિ પું અદલાનું, સદશ, પ્રતિરૂપ, તુલ્યરૂપ, એકને સ્થાને તે અદલ ખીળે સ્થાપન કરાય તે.

પ્રતિનિનદ પું પ્રતિધ્વનિ જુઓ.

પ્રતિનિપાત પું સામે પડવું તે.

પ્રતિનિયમ પું એક એક પ્રત્યે નિયમ, વ્યવસ્થા.

પ્રતિનિર્દેશ્ય ત્રિં પ્રથમ દર્શાવેલ પદાર્થનો ફરી અન્યશુણ્ઠી સ્થાપનાર્થે નિર્દેશવિષય.

પ્રતિનિવર્તન નં પાછા ફરવું, નિવારણ, ઇષ્ટ વસ્તુથી નિવૃત્તિ.

પ્રતિનિવૃત્ત ત્રિં પાછું ફરેલ, નિવારેલ.

પ્રતિનિશ અવ્યયીં પ્રત્યેક રાત્રિએ, દર રાત્રે.

પ્રતિન્યાય અવ્યં જેમ જવાણું હોય તેમ ફરી પાછા આવવું તે.

પ્રતિપ પું શાંતનુ રાજાનો પિતા.

પ્રતિપક્ષ પું વિરૂદ્ધ પક્ષ, વ્યવહારમાં પ્રતિવાદી.

પ્રતિપક્ષ ત્રિં શત્રુ, સદશ, સમાન.

પ્રતિપક્ષિત પું તે નામે એક હેત્વાભાસ.

પ્રતિપણ પું સદશ મૂલ્ય, સમાન કિંમત.

પ્રતિપત્તિ

૧૭૬

પ્રતિપ્રસવ

પ્રતિપત્તિ સ્ત્રી૦ પ્રવૃત્તિ, પ્રાગલ્ભ્ય, ગૌરવ, માન, સત્કાર, પ્રાપ્તિ, પદપ્રાપ્તિ, કર્તવ્ય-પણ્યનું જ્ઞાન, મીમાંસકમતે કળ્યણ્ય કર્મનું એક અંગ, સ્થાપન.

પ્રતિપત્તિપટ્ટ પુ૦ મોટું નગારું.

પ્રતિપત્તિપરાઙ્મુખ ત્રિ૦ કદાપ્રહી, હહીહું, ગૌરવરહિત, વશ ન થાય તેવું.

પ્રતિપત્તિમત્ ત્રિ૦ સત્કારવાળું, ગૌરવવાળું, માનવાળું, મોટા હોદ્દાવાળું.

પ્રતિપત્ત્ય ન૦ નોયત.

પ્રતિપત્તિફલા સ્ત્રી૦ નાનાં કારેલાંનો વેલો.

પ્રતિપદ્ સ્ત્રી૦ પડવે તિથિ, નોયત, જ્ઞાન, ઉપક્રમ, આરંભ, અહિષ્મવમાન સ્તોત્રની પ્રથમ સ્તુતિ.

પ્રતિપદ અવ્યયી૦ પગલે પગલે, દરેક પગલે.

પ્રતિપદા સ્ત્રી૦ પડવે તિથિ.

પ્રતિપદ્મ ત્રિ૦ જાણેલ, સ્વીકારેલ, કથુલ કરેલ, વિક્રાંત.

પ્રતિપર્ણશિક્ષા સ્ત્રી૦ શ્વન્તી વૃક્ષ-તે નામે એક ઝાડ-ઉંદરકાની.

પ્રતિપથ અવ્ય૦ પ્રત્યેક માર્ગે, રસ્તે રસ્તે.

પ્રતિપાણ પુ૦ સામે જીભાર ખેલવો.

પ્રતિપાત્ર અવ્યયી૦ પ્રત્યેક પાત્રે, પાત્રે પાત્રે.

પ્રતિપાદક ત્રિ૦ બોધક, બોધ આપનાર, સમજાવનાર, પ્રતિપાદન કરનાર.

પ્રતિપાદન ન૦ દાન, દેવું, આપવું, બોધ આપવો, સમજાવવું, સિદ્ધ કરવું, પ્રતિ-પત્તિ જીઓ.

પ્રતિપાદપ અવ્ય૦ પ્રત્યેક વૃક્ષે, દરેક વૃક્ષે.

પ્રતિપાદિત ત્રિ૦ પ્રતિપાદન કરેલ, સિદ્ધ કરેલ, દીધેલ, આપેલ.

પ્રતિપાદુક ત્રિ૦ પ્રતિપાદક જીઓ.

પ્રતિપાદ્ય ત્રિ૦ દેવા યોગ્ય, સમજાવવા યોગ્ય, પ્રતિપાદન કરવા યોગ્ય, સિદ્ધ કરવા યોગ્ય.

પ્રતિપાદ્યમાન ત્રિ૦ પ્રતિપાદન કરાવું, સિદ્ધ કરાવું, દેવાવું, આપાવું.

પ્રતિપાલક ત્રિ૦ પાલન કરનાર, રક્ષણ કરનાર.

પ્રતિપાલક પુ૦ રાજા.

પ્રતિપાલન ન૦ રક્ષણ, પાલન, રાહ જોવી તે.

પ્રતિપાલનીય ત્રિ૦ રક્ષણ કરવા યોગ્ય, પાળવા યોગ્ય, રાહ જોવા યોગ્ય.

પ્રતિપાલિત ત્રિ૦ રક્ષણ કરેલ, પાળેલ, રાહ જોયેલ.

પ્રતિપાલિતવ્ય ત્રિ૦ પ્રતિપાલનીય જીઓ.

પ્રતિપાલ્ય ત્રિ૦ ઉપર પ્રમાણે.

પ્રતિપુરુષ પુ૦ યોગ્ય પુરૂષ, પ્રતિનિધિ પુરૂષ બદલાનો માણસ.

પ્રતિપુરુષ અવ્ય૦ દરેક પુરૂષે, પુરૂષે પુરૂષે.

પ્રતિપૂજક ત્રિ૦ પૂજનાર, પૂજા કરનાર.

પ્રતિપૂજન ન૦ સામે પૂજા કરવી, ક્રાંતિએ પૂજા કરી હોય ત્યારે સામે તેની પૂજા કરવી તે.

પ્રતિપૂજનીય ત્રિ૦ પ્રતિપૂજ્ય જીઓ.

પ્રતિપૂજા સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

પ્રતિપૂજિત ત્રિ૦ સામે પૂજેલ, પૂજન કરેલ.

પ્રતિપૂજિતવ્ય ત્રિ૦ પ્રતિપૂજ્ય જીઓ.

પ્રતિપૂજ્ય ત્રિ૦ સામે પૂજવા યોગ્ય, પૂજવા યોગ્ય.

પ્રતિપૂજ્ય અવ્ય૦ સામે પૂજને.

પ્રતિપૂરુષ પુ૦ પ્રતિપુરૂષ પુ૦ જીઓ.

પ્રતિપૂરુષ અવ્ય૦ પ્રતિપુરૂષ અવ્ય૦ જીઓ.

પ્રતિપૂર્વ પુ૦ શમીનો પુત્ર.

પ્રતિપ્રણામ પુ૦ સામે પ્રણામ.

પ્રતિપ્રદાન ન૦ સામે આપવું તે, સામુંદાન.

પ્રતિપ્રયાણ ન૦ સામે પ્રયાણ કરવું, સામે જવું.

પ્રતિપ્રસવ અવ્ય૦ ઉત્પત્તિએ ઉત્પત્તિએ, પ્રત્યેક જન્મે.

પ્રતિપ્રસવ પુ૦ નિષેધેલાંની પુનઃપ્રાપ્તિનો મંલાવના.

પ્રતિપ્રસૂત

૧૭૭

પ્રતિમહા

પ્રતિપ્રસૂત ત્રિં સામાન્ય નિષેધેલનો પુનઃ
વિશેષ વિધિ.

પ્રતિપ્રસ્થાત્ પું સોમયાગનો એક પ્રતિવળ.

પ્રતિપ્રસ્થાન નં પ્રતિફલ પ્રસ્થાન, વિરૂદ્ધ
પક્ષનો આશ્રય.

પ્રતિપ્રસ્થાન ત્રિં પ્રતિફલ પ્રસ્થાનવાળું,
વિરૂદ્ધ પક્ષના આશ્રયવાળું.

પ્રતિપ્રહાર પું સામે પ્રહાર.

પ્રતિપ્રેષ પું વૈદિક કર્મમાં સામેથી કરવામાં
આવતો પ્રેષ.

પ્રતિફલ નં પ્રતિબિંબ, જેણે જે કર્મ કર્યું
હોય તે બદલ તેની સામે યોગ્ય છલાંગ-
યોગ્ય ઉપાય.

પ્રતિફલ અવ્યં પ્રત્યેક ફળે, ફળે ફળે.

પ્રતિફલન નં પ્રતિફલ નં જુઓ.

પ્રતિફલા સ્ત્રીં આવચી.

પ્રતિફલિત ત્રિં પ્રતિબિંબ પડેલ, પ્રતિ-
બિંબ થયેલ, પ્રતિકાર કરેલ.

પ્રતિફલક ત્રિં પ્રયુક્ત, વિકસર.

પ્રતિવદ્ધ ત્રિં અંધાપેલ, અંધેલ, સંપૂર્ણ
અંધ પામેલ, વ્યાપક.

પ્રતિવદ્ય ત્રિં પ્રતિબંધને યોગ્ય.

પ્રતિવન્ધ પું પ્રતિરોધ, મનાઈ, અટકાવ,
સંપૂર્ણ સંબંધ, વ્યાપ્તિ.

પ્રતિવન્ધક ત્રિં પ્રતિરોધ કરનાર, મનાઈ
કરનાર, અટકાવનાર, રોકનાર.

પ્રતિવન્ધક પું ઝાડની શાખા.

પ્રતિવન્ધકારિન્ ત્રિં પ્રતિવન્ધક ત્રિં જુઓ.

પ્રતિવન્ધન નં પ્રતિવન્ધ જુઓ.

પ્રતિવન્ધવત્ ત્રિં પ્રતિબંધવાળું.

પ્રતિવન્ધિકા સ્ત્રીં અટકાવનારી, મનાઈ
કરનારી. રોકનારી.

પ્રતિવન્ધિતા સ્ત્રીં પ્રતિબંધવાળાપણું.

પ્રતિવન્ધિત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

પ્રતિવન્ધિન્ ત્રિં પ્રતિવન્ધક ત્રિં જુઓ.

પ્રતિવન્ધુ પું અંધુતુલ્ય-દૌહિત્ર વગેરે.

પ્રતિબલ પું શત્રુ.

પ્રતિબલ નં સામર્થ્ય, શક્તિ.

પ્રતિભણિત ત્રિં સામે કહેલ, ઉત્તર આપેલ.

પ્રતિભણિતવ્ય ત્રિં સામે કહેવા યોગ્ય,
ઉત્તર આપવા યોગ્ય.

પ્રતિભય ત્રિં ભયહેતુ, ભયંકર.

પ્રતિભય નં ભય, બીક.

પ્રતિભા સ્ત્રીં બુદ્ધિ પ્રત્યુત્પન્ન બુદ્ધિ, પ્રતિ-
ક્ષણે નવું નવું બહાર પ્રકટ કરતો બુદ્ધિ,
દીપ્તિ, ક્રાંતિ.

પ્રતિભાગ પું યોગ્ય ભાગ.

પ્રતિભાત ત્રિં જ્ઞાન થતાં ભાસતો હરકાઈ
પદાર્થ, ક્રાંતિવાળું, તેજસ્વી.

પ્રતિભાન નં ક્રાંતિ, સાહસબુદ્ધિ, શરવીરપણું.

પ્રતિભાન્વિત ત્રિં પ્રતિભાશાળી, પ્રત્યુત્પન્ન
બુદ્ધિવાળું, ક્રાંતિવાળું.

પ્રતિભામુલ્લ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પ્રતિભાવ પું સમભાવ, તુલ્યભાવ, પ્રતિ-
ફલ ભાવ.

પ્રતિભાવત્ ત્રિં પ્રતિભાન્વિત જુઓ.

પ્રતિભાસ પું પ્રકાશ.

પ્રતિભાસ ત્રિં પ્રકાશમાન, તેજસ્વી.

પ્રતિભાહાનિ સ્ત્રીં બુદ્ધિનો નાશ, જ્ઞાનનો
નાશ, ક્રાંતિનો નાશ.

પ્રતિભિન્ન ત્રિં છેદેલ, ભેદેલ, જુદું કરેલ,
બે વિભાગ કરેલ, ચીરેલ, ફાડેલ.

પ્રતિભૂ પું સાક્ષી, જામિન.

પ્રતિમેદન નં તેજ વગેરેનું ઉમેડી નાખવું
તે, ભેદવું, ચીરવું, ફાડવું.

પ્રતિમ ત્રિં તુલ્ય, સદશ, સમાન.

પ્રતિમણ્ડલ નં પરિવેષ-પરિધિ-સૂર્ય વગે-
રેની આસપાસ થતું મંડળ.

પ્રતિમણ્ડલ અવ્યયીં પ્રત્યેક મંડળે-મંડળે
મંડળે.

પ્રતિમહા પું સામે યોદ્ધો, શત્રુ યોદ્ધો.

ભૂલ માટે સૂચના.

આ પેઠજના બીજા કોલમમાં “પ્રતિબલ નં
સામર્થ્ય, શક્તિ” એ શબ્દાર્થ પછી ૧૮૧ મા પેઠજના
બીજા કોલમમાંના “પ્રતિબલ ત્રિં” શબ્દથી માંડી
“પ્રતિભટ” શબ્દ સુધીના શબ્દો સમજવા.

પ્રતિમા

૧૭૮

પ્રતિલોમજાત

પ્રતિમા સ્ત્રી૦ સાદશ્ય, સમાનતા, માટી વગેરેથી બનાવેલી દેવતાની મૂર્તિ, અનુકરણ, છાત્રી, ફોટો, નકલ, હાથીના દાંતનું અંધન, પ્રતિબિંબ.

પ્રતિમાન ન૦ ઉપરના અર્થ, હાથીના ગંડ-સ્થળની નીચેનો ભાગ, હાથીના બે દાંતની વચ્ચેનું સ્થાન.

પ્રતિમાર્ગક પુ૦ આકાશચારી એક નગર.

પ્રતિમિત્ર પુ૦ તે નામે એક રાજ્ય.

પ્રતિમિત્ર અવ્યયી૦ પ્રત્યેક મિત્રે, મિત્રે મિત્રે.

પ્રતિમુક્ત ત્રિ૦ મુક્ત, છોડેલ, પહેરેલ, ધારણ કરેલ.

પ્રતિમુક્ત ન૦ સાહિત્યપ્રસિદ્ધ નાટકની મંધિ.

પ્રતિમુક્ત અવ્યયી૦ પ્રત્યેક મુખે, મુખે મુખે.

પ્રતિમુક્ષાગત ત્રિ૦ સામે આવેલ, સન્મુખ આવેલ.

પ્રતિમૂર્તિ સ્ત્રી૦ છાત્રી, દેવ વગેરેની મૂર્તિ, સમાન મૂર્તિ, સદશ પ્રતિમા.

પ્રતિયત્ન પુ૦ ઇચ્છા, વાંછા, અહણ કરવું કેદ પકડવું, હયાત એવી કાંઈ વસ્તુમાં બીજા કાંઈ ગુણના સ્થાપનરૂપ સંસ્કાર, પ્રતિબદ્ધ, સામેથી અહણ કરવું, રચના, રચવું, સામે પ્રયત્ન.

પ્રતિયત્ન ત્રિ૦ યોગ્ય યત્નવાળું, સામેથી પ્રયત્ન કરનાર.

પ્રતિયાતના સ્ત્રી૦ પ્રતિમા બુઝો. તુલ્યરૂપ યાતના.

પ્રતિયાચિન્ ત્રિ૦ ભવિષ્યમાં જનાર.

પ્રતિયોગ પુ૦ વિરોધ, વિરૂદ્ધ સંબંધ.

પ્રતિયોગિતા સ્ત્રી૦ વિરોધીપણું, વિરૂદ્ધ સંબંધવાળાપણું.

પ્રતિયોગિતાવચ્છેદક ત્રિ૦ ન્યાયપ્રસિદ્ધ એક ધર્મ-જ્ઞેમ-ઘટાભાવમાં ઘટની ઘટવચ્ચે પ્રતિયોગિતા છે માટે ત્યાં ઘટત્વ પ્રતિ-યોગિતાવચ્છેદક છે.

પ્રતિયોગિત્વ ન૦ પ્રતિયોગિતા બુઝો.

પ્રતિયોગિન્ ત્રિ૦ વિરૂદ્ધસંબંધવાળું, વિરૂદ્ધપક્ષવાળું.

પ્રતિયોદ્ધ ત્રિ૦ સામે યુદ્ધ કરનાર, શત્રુ યોદ્ધો.

પ્રતિર ત્રિ૦ વૃદ્ધ, લાંબા કાળમુધી સ્થિતિવાળું.

પ્રતિરથ ત્રિ૦ પ્રતિકૂલ રથવાળો-શત્રુ યોદ્ધો.

પ્રતિરથ અવ્યય૦ રથે રથે, પ્રત્યેક રથે.

પ્રતિરથ પુ૦ તે નામે અનાધૃમ્યવંશનો એક રાજા, યદુવંશી વજ્રશ્વેતો પુત્ર.

પ્રતિરથ્ય અવ્યય૦ પોણે પોણે, શરીએ શરીએ.

પ્રતિરમ્ભ પુ૦ લાભ, મેળવવું, પ્રાપ્તિ.

પ્રતિરવ પુ૦ પ્રાણ, પ્રતિકૂલ શબ્દ, સામે શબ્દ.

પ્રતિરૂપ ન૦ તુલ્ય રૂપ, પ્રતિમા.

પ્રતિરૂપ પુ૦ તે નામે એક દાનવ.

પ્રતિરૂપ ત્રિ૦ તુલ્યરૂપવાળું, સમાનરૂપવાળું.

પ્રતિરૂપક ન૦ પ્રતિબિંબ, પ્રતિમા.

પ્રતિરૂપા સ્ત્રી૦ મેરે સાવર્ણિની એક પુત્રી.

પ્રતિરોધ પુ૦ નિરોધ, અટકાવવું તે, પ્રતિ-અંધ, તિરસ્કાર, ખલા કાર, ચોરી, ન્યાય-પ્રસિદ્ધ સત્પક્ષ દોષ દુષ્ટકેતુ, સૈન્યનો ઘેરો.

પ્રતિરોધક પુ૦ ઉપરના અર્થ.

પ્રતિરોધક ત્રિ૦ અટકાવનાર, રોકનાર, તિરસ્કાર કરનાર, ખલાત્કારે ચોરી કરનાર, સૈન્યથી ઘેરો ઘાલનાર.

પ્રતિરોધન ન૦ અટકાવવું, રોકવું, અટકાવત. રોકાણ.

પ્રતિરોધિન્ ત્રિ૦ પ્રતિરોધક ત્રિ૦ બુઝો.

પ્રતિલમ્ભ પુ૦ પ્રતિમ્ભ બુઝો.

પ્રતિલમ્ભિન્ ત્રિ૦ મેળવનાર, પ્રાપ્ત કરનાર.

પ્રતિલોમ ત્રિ૦ ડાહ્યું, અવળું, વિપરીત, વિરૂદ્ધ.

પ્રતિલોમજ પુ૦ ઉત્તમ વર્ણની સ્ત્રીમાં અધમવર્ણથી ઉત્પન્ન થયેલ વર્ણમંડર.

પ્રતિલોમજા સ્ત્રી૦ ઉત્તમવર્ણની સ્ત્રીમાં અધમવર્ણથી ઉત્પન્ન થયેલ વર્ણમંડર કન્યા.

પ્રતિલોમજાત પુ૦ પ્રતિલોમજ પુ૦ બુઝો.

प्रतिलोमजाता

१७२

प्रतिश्रवण

प्रतिलोमजाता स्त्री० प्रतिलोमजा लुओ.
 प्रतिवचन न० सामे वचन. प्रत्युत्तर, विरुद्ध
 वाक्य.
 प्रतिवचस् न० उपरना अर्थ.
 प्रतिवसथ पु० गामडुं, गाम.
 प्रतिवस्तु न० तुल्यरूप वस्तु, समानरूप वस्तु.
 प्रतिवस्तूपमा स्त्री० ते नामे अर्थालंकार.
 प्रतिवाक्य न० प्रतिवचन लुओ.
 प्रतिवाच् स्त्री० प्रतिवचन लुओ.
 प्रतिवाणी स्त्री० उपर प्रमाणे.
 प्रतिवात पु० जे प्रदेशी वायु आवतो
 होय ते प्रदेश.
 प्रतिवात अव्य० विरुद्ध वायु, सामो पवन.
 प्रतिवाद पु० विरुद्ध वाद, सामो वाद.
 प्रतिवादिन् त्रि० विरुद्ध वाद करनार, सामो
 वाद करनार, सामे ओलनार.
 प्रतिवारण त्रि० निवारण करनार, अट-
 कावनार, रोकनार.
 प्रतिवारण न० निवारण करवुं, अटकाववुं,
 रोकवुं.
 प्रतिवारण पु० ते नामे ऐक दैत्य.
 प्रतिवार्ता स्त्री० प्रत्युत्तररूप वृत्तान्त.
 प्रतिवास पु० पासे रहवुं.
 प्रतिवासर अव्य० दररोज, हमेश.
 प्रतिवासिन् त्रि० पासे रहनार, पाडाशी.
 प्रतिवासिनी स्त्री० पाडाशालु.
 प्रतिवाह पु० श्रद्धालुनो पुत्र ऐक यादव-
 अकुरनो नामो लाल.
 प्रतिविधान न० प्रतिकार लुओ, उपाय
 लेवो, उपाय करवो, रयना.
 प्रतिविन्ध्य पु० युधिष्ठिरनो पुत्र, ते नामे
 ऐक क्षत्रिय.
 प्रतिविम्ब नामधातु० प० अ० सेट् प्रतिभि-
 ञ्चुं आचरण करवुं.
 प्रतिविम्ब न० प्रतिभिञ्च, नक्कल, झोटो, छपी.
 प्रतिविम्बन न० अनुकरण करवुं, नक्कल

करवी, छपी पाडवी.
 प्रतिविम्बवाद पु० ज्वने छथरना प्रति-
 भिञ्चणे सिद्ध करवानो वाद.
 प्रतिविम्बित त्रि० प्रतिभिञ्च पडेल, जेभां
 प्रतिभिञ्च पड्युं होय ते दर्पण वगेरे.
 प्रतिविषा स्त्री० अतिविषमनी कणी.
 प्रतिविष्णु पु० नैनमते प्रतिवासुदेव.
 प्रतिविष्णु अव्ययी० विष्णु विष्णु प्रत्ये.
 प्रतिविष्णुक पु० मुमुकुंद राग, मुमुकुंद वृक्ष.
 प्रतिवेश पु० पाडाशीनुं घर, पाडाशी.
 प्रतिवेशवासिन् त्रि० पाडाशी.
 प्रतिवेशिन् त्रि० पाडाशी.
 प्रतिवेशिनी स्त्री० पाडाशालु,
 प्रतिवेश्म अव्य० घेर घेर, दरेक घेर.
 प्रतिवेश्मन् न० पाडाशीनुं घर.
 प्रतिव्यूह पु० सैन्यनी योग्य गोलवली, सामे
 गोलवणु, विरुद्ध रयना.
 प्रतिशङ्कनीय त्रि० शंका करवा योग्य.
 प्रतिशङ्का स्त्री० शंका, वल्लेभ.
 प्रतिशङ्क्य त्रि० शंका करवा योग्य.
 प्रतिशब्द पु० प्रतिष्ठा लुओ.
 प्रतिशम पु० शांति.
 प्रतिशयन न० छच्छित मेणववा भाटे देव
 वगेरे पासे स्नान-लोअन वगेरेना त्याग
 पूर्वक सूछ रहवुं.
 प्रतिशयित त्रि० सूछ रहेल.
 प्रतिशासन न० नोकर आकरने हुकम क-
 रवो ते.
 प्रतिशिष्ट त्रि० भोक्केल, तिरस्कार करेल,
 भंडन करेल.
 प्रतिश्या स्त्री० ऐक जलतो रोग-संज्ञम.
 प्रतिश्याय पु० उपरनो अर्थ, आकण.
 प्रतिश्रय पु० यत्नरुह, सला, आशय, स्थान, घर.
 प्रतिश्रव पु० स्वीकार.
 प्रतिश्रवण न० स्वीकार, सांजणवुं.

प्रतिसमन्त

प्रतिष्ठान न० अत वगेरेनी सभासि सभये

પ્રતિસમન્ત ટ્રિં જોના વડે ચોતરફ પ્રાપ્ત થવાય' હોય તે.

પ્રતિસમાધાન

૧૮૧

પ્રતિસ્પશ

પ્રતિસમાધાન નં ઉપાય, રોગથી આરામ કરવો તે.

પ્રતિસમાસન નં નિરહન જીઓ, નિવારણ, અટકાવવું, રોકવું.

પ્રતિસર પું સૈન્યનો પાછળનો ભાગ, હસ્ત-સૂત્ર-હાથે બાંધવાનું સૂત્ર, એક પ્રકારનો મંત્ર, માળા, વ્રણશુદ્ધિ-ગડગુમડ સાદું કરવું તે.

પ્રતિસર પું નં જૂપણ, અલંકાર, રક્ષા-અંધનસૂત્ર-રાખડી.

પ્રતિસર ત્રિં તોડર, ચાકર, સેવક.

પ્રતિસરા સ્ત્રીં રક્ષાઅંધનસૂત્ર-રાખડી.

પ્રતિસર્ગ પું બ્રહ્મદેવની સૃષ્ટિ સરખી મરીચિ વગેરે પ્રગ્નપતિઓની સૃષ્ટિ, પ્રલય.

પ્રતિસર્ગ અવ્યયીં સર્ગે સર્ગે, પ્રત્યેક સૃષ્ટિએ, પ્રલયે પ્રલયે.

પ્રતિસર્વ પું રૂક્ષેદ.

પ્રતિસવ્ય નં પ્રાતઃકૃત, વિરૂદ્ધ આચરણવાળું, વિરોધી.

પ્રતિસાધ્યાનિક પું માગધ, સ્તુતિપાઠક-ભાટચારણ વગેરે.

પ્રતિસામ અવ્યયીં પ્રત્યેક સામે, સામવેદ-વિભાગે.

પ્રતિસારણ ત્રિં દૂર કરનાર, ખસેડનાર.

પ્રતિસારણ નં દૂર કરવું, ખસેડવું, સુશ્રુ-તમાં કહેલ એક આસિકાર્ય, એક પ્રકારનું દાંતનું ગ્રંથણ.

પ્રતિસારણીય પું દૂર કરવા યોગ્ય, ખસેડવા યોગ્ય.

પ્રતિસારણીય પું સુશ્રુતમાં કહેલ એક ક્ષારપાકવિધિ.

પ્રતિસારિત ત્રિં દૂર કરેલ, ખસેડેલ.

પ્રતિસારિન્ ત્રિં વિરૂદ્ધ જનાર, અવળું ચાલનાર, નીચે જનાર, નીચમાં જનાર.

પ્રતિસીરા સ્ત્રીં જવનિકા જીઓ.

પ્રતિસૂર્ય પું કાચડો-કાકીડો પ્રાણી, ખીન્ને સૂર્ય પ્રકટયો હોય તેવો આકાશમાં થતો એક ઉત્પાત.

પ્રતિસૂર્યક પું ઉપરના અર્થ.

પ્રતિસૂષ્ટ ત્રિં પ્રેરેલ, મોકલેલ, તિરસ્કાર કરેલ, ખંડન કરેલ, મદમત્ત.

પ્રતિસોમા સ્ત્રીં મદિષવલી નામનો વેલો.

પ્રતિસ્કન્ધ પું કાર્તિકસ્થામીનો એક અનુચર, નિયમસંધિનું એક અંગ.

પ્રતિસ્કન્ધ અવ્યયીં બાંધે બાંધે, દરેક બાંધે.

પ્રતિબલ ત્રિં સમાન બળવાળું.

પ્રતિબલા સ્ત્રીં તે નામે એક વનસ્પતિ.

પ્રતિવાહુ પું બાહુનો અગ્રભાગ, શ્વેતક યાદવનો પુત્ર-અકૂરનો મોટો ભાઇ.

પ્રતિવિમ્બ નં પ્રતિબિંબ.

પ્રતિવિમ્બિત ત્રિં જેનું પ્રતિબિંબ પડેલ હોય તે.

પ્રતિવુદ્ધ ત્રિં જંગેલ, જાણેલ, સમજેલ.

પ્રવોધ પું જગવું, જાણવું, જ્ઞાન, સમજણ.

પ્રતિવોધ ત્રિં પ્રતિવુદ્ધ જીઓ.

પ્રતિવોધન નં જગવું, જાણવું, જ્ઞાન, સમજ.

પ્રતિવોધન ત્રિં પ્રતિવુદ્ધ જીઓ.

પ્રતિવોધવત્ ત્રિં જગતું, જાણતું, બોધવાળું, જ્ઞાની.

પ્રતિવોધિત ત્રિં બોધ પમાડેલ, જણાવેલ, જગાડેલ, જ્ઞાની, સમજાવેલ.

પ્રતિવોધિન્ ત્રિં પ્રતિવોધવત્ જીઓ.

પ્રતિભટ પું શત્રુ યોદ્ધો, પ્રતિકૂલ યોદ્ધો.

પ્રતિભિ અવ્યયીં સ્ત્રી સન્મુખ.

પ્રતિભી સ્ત્રીં પરનારી, પરસ્ત્રી.

પ્રતિસ્પર્ધા સ્ત્રીં સામે સ્પર્ધા, યોગ્ય સ્પર્ધા, પ્રતિકક્ષા જીઓ.

પ્રતિસ્પર્ધિન્ ત્રિં સ્પર્ધા કરનાર, શત્રુ સામે સ્પર્ધા કરનાર.

પ્રતિસ્પશ પું પ્રતિદૂત, યોગ્યદૂત, સામોદૂત.

પ્રતિસ્પશ અવ્યયીં પ્રત્યેક દૂતે, દૂતે દૂતે.

પ્રતિશ્લોતસ્

૧૮૨

પ્રતીપ

પ્રતિશ્લોતસ્ નં સામે પ્રવાહ, પ્રતિક્ષ પ્રવાહ, અવળો પ્રવાહ.

પ્રતિસ્વર પું પ્રતિશબ્દ, પડથો, સૂર્યદ્વારા અગ્નિસંપાદનનું સાધન, સૂકું જાણુ-અડાથું જાણું વગેરે.

પ્રતિહત ત્રિં દ્રવ પામેલ, રેડેલ, દૂર કરેલ, ખાતલ કરેલ, ખસેડેલ, સ્ખલતા પામેલ, સામે અથડાયેલ, નાશ પામેલ.

પ્રતિહત નં નિરાસ જીઓ.

પ્રતિહતમતિ ત્રિં નાશ પામલ જીવિવાળું.

પ્રતિહતિ સ્ત્રીં પ્રતિઘાત, સામે પ્રહાર, રોષ, ક્રોધ.

પ્રતિહનન નં સામે માર મારવો, સામે પ્રહાર કરવો.

પ્રતિહરણ નં સામેથી હરવું, સામેથી લઈ લેવું, ફરી લેવું.

પ્રતિહર્તૃ ત્રિં સામેથી હરનાર, લેનાર, ફરી લેનાર.

પ્રતિહર્તૃ પું એક પ્રકારનો ઋત્વિજ.

પ્રતિહર્ષણ નં યોગ્ય સંતોષ ઉપજાવવો, સરખો હર્ષ.

પ્રતિહસ્ત પું પ્રતિનિધિ.

પ્રતિહસ્તક પું પ્રતિનિધિ.

પ્રતિહસ્તિન્ ત્રિં મત્સરવાળું, દેવી.

પ્રતિહાર પું દારપાળ, દાર, દરવાજો.

પ્રતિહાર નં ઉદ્દગાતાએ ગાવા યોગ્ય સામ-વેદનો એક વિભાગ.

પ્રતિહાર ત્રિં માયાકાર-અદુગર વગેરે.

પ્રતિહારક ત્રિં ઉપરનો અર્થ, એક સ્થા-નેથી બીજે સ્થાને પહોંચાડનાર.

પ્રતિહારક પું પ્રતિહાર નામના સામ-વિભાગનું ગાન કરનાર.

પ્રતિહાસ પું સામે હસવું, કરેણું ઝાડ.

પ્રતિહાસ ત્રિં સામે હસનાર.

પ્રતિહિસા સ્ત્રીં સામી હિંસા, ખૂનસામે ખૂન.

પ્રતિહર પું સમીપ, પાસે.

પ્રતીક પું અવયવ, વિભાગ, પ્રતિરૂપ જીઓ, અવળું, વિરૂદ્ધ, ઉલટું.

પ્રતીકાર પું પ્રતિકાર જીઓ.

પ્રતીકાશ પું ઉપમા.

પ્રતીકાશ્વ પું ભાનુમાન રાગનો એક પુત્ર.

પ્રતીક્ષક ત્રિં રાહ જોનાર, વિચારનાર, લક્ષ્યમાં લેનાર.

પ્રતીક્ષણ નં પ્રતીક્ષા જીઓ.

પ્રતીક્ષણીય ત્રિં રાહ જોવા યોગ્ય, વિચારવા યોગ્ય, લક્ષ્યમાં લેવા યોગ્ય.

પ્રતીક્ષા સ્ત્રીં રાહ જોવી, વિચારવું, લક્ષ્યમાં લેવું.

પ્રતીક્ષિત ત્રિં રાહ જોયેલ, વિચારેલ, લક્ષ્યમાં લીધેલ.

પ્રતીક્ષિન્ ત્રિં રાહ જોનાર, વિચારનાર, લક્ષ્યમાં લેનાર.

પ્રતીક્ષ્ય અચં રાહ જોઈને, લક્ષ્યમાં લઈને, વિચારીને.

પ્રતીક્ષ્ય ત્રિં પ્રતીક્ષણીય જીઓ.

પ્રતીઘાત પું પ્રતિઘાત જીઓ.

પ્રતીચી સ્ત્રીં પશ્ચિમ દિશા.

પ્રતીચીન ત્રિં પશ્ચિમ દિશામાં હોનાર-થનાર.

પ્રતીચ્ય ત્રિં ઉપરનો અર્થ, અન્તહિત થયેલ, અન્તર્ધ્યાન પામેલ.

પ્રતીચ્યા સ્ત્રીં પુલસ્તની માતા.

પ્રતીચ્છક ત્રિં આહક, ધરાક, ગ્રહણ કરનાર.

પ્રતીત ત્રિં વિદ્વાન, પંડિત, પ્રખ્યાત, પ્રસિદ્ધ, જાણીતું, જાણેલ, હર્ષ પામેલ, આદરવાળું.

પ્રતીત પું તે નામે એક વિશ્વદેવ.

પ્રતીતિ સ્ત્રીં ખ્યાતિ, પ્રસિદ્ધિ, જ્ઞાન, આદર, હર્ષ.

પ્રતીન્ધક પું વિદેહ દેશ.

પ્રતીપ ત્રિં પ્રતિક્ષ, વિરૂદ્ધ, શત્રુ, આડું, અવળું.

પ્રતીપ પું તે નામે ચંદ્રવંશી એક રાગ, તે નામે એક અલંકાર.

પ્રતીપક

૧૮૩

પ્રત્યક્ષમોગ

પ્રતીપક પું હર્થશ્રરાગ્નના પુત્ર યદુનો પુત્ર.
 પ્રતીપક ત્રિં પ્રતીપ ત્રિં જુઓ.
 પ્રતોપકિન્ ત્રિં વિરોધવાળું, શત્રુવાળું વગેરે.
 પ્રતીપદર્શિન્ ત્રિં અવળું જોનાર, વિરૂદ્ધ
 જોનાર.
 પ્રતોપદર્શિની સ્ત્રીં સ્ત્રી.
 પ્રતીપવચન નં વિરૂદ્ધ વચન, આકું ખોલવું.
 પ્રતીપવચન ત્રિં વિરૂદ્ધ ખોલનાર, આકું
 ખોલનાર.
 પ્રતીપાશ્વ પું તે નામે એક રાજા.
 પ્રતીયમાન ત્રિં જાણતું, અનુભવાતું, ખા-
 ત્રીવાળું, વિશ્વાસપાત્ર.
 પ્રતીર નં તીર, કંઠો.
 પ્રતીર પું ભૌત્ય મનુનો એક પુત્ર.
 પ્રતીવાપ પું ગળેલા સોના વગેરેનો ભુક્ષો,
 પીવાની કાષ્ઠ ઔષધીમાં ખીજું કાષ્ઠ
 ઔષધ નાખવું તે.
 પ્રતોવેશ પું પ્રતિવેશ જુઓ.
 પ્રતોવેશિન્ ત્રિં પાડોશી.
 પ્રતીહ પું ભરતવંશી એક ક્ષત્રિય.
 પ્રતીહાર પું પ્રતિહાર પું જુઓ.
 પ્રતીહાર નં પ્રતિહાર નં જુઓ.
 પ્રતીહાર ત્રિં પ્રતિહાર ત્રિં જુઓ.
 પ્રતીહારિણી સ્ત્રીં દારપાળ સ્ત્રી.
 પ્રતીહારિન્ પું દારપાળ.
 પ્રતીહાસ પું કરેણું ઝાડ.
 પ્રતુદ પું આંચવતી ટાચીને ખાનાર કાષ્ઠ
 પણ પક્ષી.
 પ્રતુષ્ટિ ત્રિં સંતોષ આપનાર.
 પ્રતુષ્ટપત્ ત્રિં સ્તુતિ કરવા ઇચ્છતું.
 પ્રતુષ્ટપ્ત સ્ત્રીં સ્તુતિ કરવાની ઇચ્છા.
 પ્રતુષ્ટપુ ત્રિં સ્તુતિ કરવા ઇચ્છનાર.
 પ્રતૂર્ત ત્રિં અત્યંત વેગવાળું, ઘણા વેગવાળું.
 પ્રતૂર્ત નં અત્યંત વેગ, ઘણો વેગ.
 પ્રતૂર્તક ત્રિં પ્રતૂર્ત ત્રિં જુઓ.

પ્રતૂલિકા સ્ત્રીં ઘણા ૩ વાળી એક પ્રકાર
 રની શય્યા.
 પ્રતોદ પું ઘોડા વગેરેને મારવાનો ચાણક.
 પ્રતોલી સ્ત્રીં શેરી, પોળ, શહેરની અંદરનો
 માર્ગ, બગ્ગરનો માર્ગ.
 પ્રતોલીક ત્રિં શેરીઓવાળું, પોળોવાળું
 શહેર વગેરે.
 પ્રતોષ પું સંતોષ, સ્વાયંભુવ મનુનો પુત્ર.
 પ્રતોષ ત્રિં સંતોષવાળું.
 પ્રત્ત ત્રિં દીધેલ, આપેલ.
 પ્રત્તવત્ ત્રિં દેનાર, આપનાર.
 પ્રત્ન ત્રિં પુરાણ. જૂતું.
 પ્રત્યંશુ ત્રિં કિરણને પ્રાપ્ત થયેલ.
 પ્રત્યક્ષચેતન પું જીવ, સાંખ્યમતસિદ્ધ પુરૂષ,
 સર્વજ્ઞ અંતરાત્મા, પરમાત્મા, પરમેશ્વર.
 પ્રત્યક્ષર્ણી સ્ત્રીં અધાડો નામની વનસ્પતિ.
 પ્રત્યક્ષપુષ્પી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 પ્રત્યક્ષશ્રેણી સ્ત્રીં દંતીવૃક્ષ, ઉદરકાની વન-
 સ્પતિ.
 પ્રત્યક્ષ અવ્યં ઇન્દ્રિયનું લક્ષણ-ચિન્હ.
 પ્રત્યક્ષ નં ઇન્દ્રિયના સંબંધથી થનાર જ્ઞાન.
 પ્રત્યક્ષ ત્રિં ઇન્દ્રિયના સંબંધથી થનાર
 પ્રત્યક્ષનો વિષય કાષ્ઠ પદાર્થ.
 પ્રત્યક્ષતત્ત્વ અવ્યં પ્રત્યક્ષ, સમક્ષ.
 પ્રત્યક્ષતા સ્ત્રીં પ્રત્યક્ષપાણું.
 પ્રત્યક્ષત્વ નં પ્રત્યક્ષપાણું.
 પ્રત્યક્ષદર્શન ત્રિં સાક્ષી, સાક્ષાત જોનાર,
 પ્રત્યક્ષ જોનાર.
 પ્રત્યક્ષદર્શિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 પ્રત્યક્ષપ્રમાણ નં ઇન્દ્રિયના સંબંધથી પ્રાપ્ત
 થનાર પ્રમાણ.
 પ્રત્યક્ષમૂત ત્રિં પ્રત્યક્ષ થયેલ, પ્રકટ થયેલ,
 ખુલ્લું થયેલ.
 પ્રત્યક્ષમોગ પું કાષ્ઠ પણ વસ્તુનો તેના
 માલીકની સમક્ષ ઉપભોગ કરવો તે.

પ્રત્યક્ષલવણ

૧૮૪

પ્રત્યયિત

પ્રત્યક્ષલવણ નં રસોઈ તૈયાર થયા પછી
શાક વગેરેમાં અપાતું મીઠું.

પ્રત્યક્ષવાદિન પું આર્વાક.

પ્રત્યક્ષિન ત્રિંસાક્ષાત જોનાર, પ્રત્યક્ષ કરનાર.

પ્રત્યક્ષીકરણ નં પ્રત્યક્ષ કરવું.

પ્રત્યક્ષીકૃત ત્રિં પ્રત્યક્ષ કરેલ.

પ્રત્યક્ષીભવન નં પ્રત્યક્ષ થવું.

પ્રત્યક્ષીભૂત ત્રિં પ્રત્યક્ષ થયેલ.

પ્રત્યક્ષોત્તમ પું પશ્ચિમતરફ વહેતો નદ,
પરમાત્મામાં એકાગ્ર મનવાળો યોગી.

પ્રત્યક્ષોત્તમ સ્ત્રીં નર્મદા નદી.

પ્રત્યગાત્મન પું પરમેશ્વર, પરમાત્મા, અ-
ભયૈતન્ય.

પ્રત્યગાશા સ્ત્રીં પશ્ચિમ દિશા.

પ્રત્યગાશાપતિ પું વરણ દેવ.

પ્રત્યગુદત્ત સ્ત્રીં પશ્ચિમ અને ઉત્તરદિશાની
વચ્ચેની દિશા-વાયવ્યકોણ.

પ્રત્યગ્ર ત્રિં નવીન, નૂતન, શોધેલ.

પ્રત્યગ્ર પું અહદ્રથતો પુત્ર એક રાજા.

પ્રત્યગ્રતા સ્ત્રીં નવીનપણું.

પ્રત્યગ્રત્ત્વ નં નવીનપણું.

પ્રત્યગ્રથ પું અહિચ્છત્ર નામે એક દેશ.

પ્રત્યગ્રવયસ્ ત્રિં નવી વયનું, જુવાન.

પ્રત્યગ્રવયસ્ નં યુવાવસ્થા.

પ્રત્યગ્રહ પું એદિ દેશનો એક રાજા.

પ્રત્યગ્રહ નં કાન વગેરે શરીરના અંગ.

પ્રત્યગ્રહ અઘ્યયોં અંગે અંગે, પ્રત્યેક અંગે.

પ્રત્યગ્રહિસ્ પું તે નામે એક ઋષિ.

પ્રત્યગ્રહિત્રા સ્ત્રીં તે નામે એક દેવી.

પ્રત્યગ્રમુખ ત્રિં પશ્ચિમતરફ મુખવાળું.

પ્રત્યગ્રમુખતા સ્ત્રીં પશ્ચિમતરફ મુખ રાખ-
વાપણું.

પ્રત્યગ્રમુખત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પ્રત્યચ્ પું સ્વાત્મા, પશ્ચિમ દેશ-કાળ.

પ્રત્યચ્ અઘ્યં પશ્ચિમ દિશા-દેશ-કાળમાં.

પ્રત્યચ્ પું પ્રત્યચ્ પું જુઓ.

પ્રત્યચ્ચન નં યોગ્ય અંગન-આંગણ.

પ્રત્યનન્તર ત્રિં પાસેનું, નજદીકનું, પછીનું.

પ્રત્યનીક પું શત્રુ, વિદ્.

પ્રત્યનીક નં તે નામે એક અધંકાર.

પ્રત્યનુમાન નં વિરૂદ્ધ અનુમાન.

પ્રત્યન્ત પું તે નામે એક ભેદ્ય દેશ.

પ્રત્યન્ત ત્રિં નજીકનું, પાસેનું, સમીપનું.

પ્રત્યન્તગિરિ પું મોટા પર્વતની પાસેનો
પર્વત.

પ્રત્યન્તપર્વત પું ઉપરનો અર્થ.

પ્રત્યન્તર ત્રિં પાસેનું, સમીપનું, પછીનું.

પ્રત્યભિજ્ઞા સ્ત્રીં એક પ્રકારનું પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન,
અમુક વસ્તુને પ્રથમ જોયા પછી તેને
તેજરૂપે ફરી ઓળખતી તે.

પ્રત્યભિજ્ઞાદર્શન નં તે નામે એક દર્શન-
માહેશ્વર શાસ્ત્ર.

પ્રત્યભિજ્ઞાન નં પ્રત્યભિજ્ઞા જુઓ.

પ્રત્યભિયોગ પું પ્રતિવાદીની વિરૂદ્ધ ફરીયાદ.

પ્રત્યભિવાદ પું વંદન કરનારને સામેથી
આશીર્વાદ વગેરે કહેતો તે.

પ્રત્યભિવાદન નં ઉપરનો અર્થ.

પ્રત્યભિસ્કન્દન નં પ્રત્યભિયોગ જુઓ.

પ્રત્યય પું સ્વાધીન, સોગંદ, જ્ઞાન, વિશ્વાસ,
પ્રમાણપૂર્વક નિશ્ચય, હેતુ, હિદ્, અમુક
એક શબ્દ, આચાર, ખ્યાતિ, નિશ્ચય,
ખાતરી, સહકારિકરણ, સ્વાદિષ્ટ, વ્યાકરણ-
પ્રસિદ્ધ પ્રસય, વિષય, ધ્યાન ધરવું, વર્તન,
કીર્તિ, જ્ઞાન, બુદ્ધિ.

પ્રત્યયકારિણી સ્ત્રીં ખાતરી કરાવનારી
મહોર-સિકો-મુદ્રા.

પ્રત્યયકારિન ત્રિં ખાતરી કરાવનાર,
નિશ્ચયકારક, વિશ્વાસકારક.

પ્રત્યયિત ત્રિં વિશ્વાસ પામેલ, આત્મ, હિ-
તેચ્છુ, પ્રમાણિક, સામે ગયેલ.

પ્રત્યયિન્

૧૮૫

પ્રત્યાનાત

પ્રત્યયિન્ ત્રિં વિશ્વાસુ, ખાતરીવાળું, નિ-
શ્ચવાળું.

પ્રત્યરા સ્ત્રીં પૈર્જના આરોગ્યોને મનજીત
રાખવા માટેનો ખીલો.

પ્રત્યરિ પું શત્રુ.

પ્રત્યર્થ પું ઉત્તમ, વૈર, શત્રુતા.

પ્રત્યર્થિન્ ત્રિં શત્રુ, પ્રતિવાદી.

પ્રત્યર્પણ નં પાછું સોંપવું.

પ્રત્યર્પિત ત્રિં પાછું સોંપેલ.

પ્રત્યવનેજન નં શ્રાદ્ધનું એક કર્મોગ.

પ્રત્યવમર્ષ પું અનુસન્ધાન જીઓ, વિચાર,
મસલત.

પ્રત્યવર ત્રિં અતિ અધમ, અત્યંત નીચ,
હલકું.

પ્રત્યવરોહ પું સામે ઉતરવું.

પ્રત્યવરોહણ નં ઉપરનો અર્થ.

પ્રત્યવસાન નં ભોજન, જમવું.

પ્રત્યવસિત ત્રિં ભોજન કરેલ, ખાધેલ.

પ્રત્યવસ્કન્દ પું વ્યવહારમાં એક પ્રકારનો
ઉતર.

પ્રત્યવસ્કન્દન નં ઉપરનો અર્થ.

પ્રત્યવસ્થા સ્ત્રીં પ્રતિપક્ષરૂપે ઉભા રહેવું તે.

પ્રત્યવસ્થાન નં ઉપરનો અર્થ.

પ્રત્યવસ્થાત્ ત્રિં પ્રતિપક્ષરૂપે ઉભો રહેનાર.

પ્રત્યવહાર પું સંહાર, યુદ્ધ માટે તૈયાર થ-
યેલાં સૈન્યોને યુદ્ધથી અટકાવવાં તે.

પ્રત્યવાય પું પાપ, વિરૂદ્ધ આચરણ.

પ્રત્યવેક્ષણ નં આગળ પાછળનો વિચાર
કરવો તે, આટલું કર્યું છે આટલું નથી
કર્યું એમ લક્ષ્યમાં લેવું તે.

પ્રત્યવેક્ષા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

પ્રત્યવ્શમ્ પું ગેર.

પ્રત્યઘ્નીલા સ્ત્રીં એક પ્રકારનો રોગ.

પ્રત્યસ્ત ત્રિં સામે ફેંકેલ, ત્યજેલ, છોડેલ.

પ્રત્યહમ અન્ય હમેશ, દરરોજ.

પ્રત્યાકાર પું તરવારનું આન.

પ્રત્યાહ્યાત ત્રિં ખંડન કરેલ, તિરસ્કારેલ,
ફર કરેલ, રદ કરેલ, ત્યાગ કરેલ.

પ્રત્યાહ્યાન નં ફર કરવું, તિરસ્કારવું,
ખંડન કરવું, રદ કરવું, ત્યાગ કરવું,
જૈનમતે નવમું પૂર્વ.

પ્રત્યાહ્યાનપ્રવાદ નં જૈનોએ માનેલ ચૌદ
પૂર્વોમાંનું નવમું પૂર્વ.

પ્રત્યાહ્યેય ત્રિં ખંડન કરવા યોગ્ય, ના
કહેવા યોગ્ય, તિરસ્કારવા લાયક, રદ
કરવા લાયક.

પ્રત્યાગત ત્રિં સામે આવેલ, પાછું આવેલ,
ફરી આવેલ.

પ્રત્યાગતિ સ્ત્રીં સામે આવવું, પાછા આ-
વવું, ફરી આવવું.

પ્રત્યાગમ પું ઉપરના અર્થ.

પ્રત્યાગમન નં પ્રત્યાગતિ જીઓ.

પ્રત્યાગાર નં પ્રથમનું નિવાસસ્થળ.

પ્રત્યાગાર અઘ્યયીં ઘેર ઘેર, પ્રત્યેક ઘેર.

પ્રત્યાદર્શી પું જીખી, ફોટો, પ્રતિમા.

પ્રત્યાદિષ્ટ ત્રિં ફર કરેલ, તિરસ્કારેલ, ખં-
ડન કરેલ, નિરાકરણ કરેલ. સૂચવેલ,
જણાવેલ, આજ્ઞા કરેલ.

પ્રત્યાદેશ પું નિરાકરણ, તિરસ્કાર, ખંડન,
ફર કરવું, સૂચવવું, જણાવવું, આજ્ઞા.

પ્રત્યાધાન નં મસ્તક, દ્વિતીય આધાન.

પ્રત્યાધ્માન પું એક જાતનો વાતરોગ.

પ્રત્યાનયન નં પાછું આણવું, સામેથી આણવું,
ફરી આણવું.

પ્રત્યાનિનીષત્ ત્રિં પાછું આણવા ઇચ્છતું,
સામે આણવા-ફરી આણવા ઇચ્છતું.

પ્રત્યાનિનીષા સ્ત્રીં પાછું આણવાની ઇચ્છા,
સામે આણવા-ફરી આણવાની ઇચ્છા.

પ્રત્યાનિનીષુ ત્રિં પાછું આણવા-સામે
આણવા-ફરી આણવા ઇચ્છનાર.

પ્રત્યાનીત ત્રિં પાછું આણેલ, સામે આ-
ણેલ, ફરી આણેલ.

પ્રત્યાપત્તિ

૧૮૬

પ્રત્યુત્થિત

પ્રત્યાપત્તિ જ્ઞીં ફરી આવવું, પાછા આવવું,
વૈરાગ્ય.

પ્રત્યામ્નાન પું પ્રતિનિધિ.

પ્રત્યામ્નાય ત્રિં પ્રતિનિધિરૂપે કરાવું.

પ્રત્યાયક ત્રિં વિશ્વાસકારક, જણાવનાર,
સમજવનાર, ખોધ આપનાર.

પ્રત્યાયન નં ખોધ આપવો, સમજવવું,
ખાતરી કરી આપવો, વિશ્વાસ પમાડવો.

પ્રત્યારમ્મ પું આરંભની પાછળ આરંભ.

પ્રત્યાલીદ નં ધનુર્ધારીઓની યુદ્ધવેળાની
ખેસવાની એક રીત-વીરાસન.

પ્રત્યાલીદ ત્રિં ચાટેલ, સ્વાદ લીધેલ.

પ્રત્યાવર્તન નં પાછા ફરવું, ફરી આવવું,
સામેથી અટકાવવું.

પ્રત્યાવૃત્ત ત્રિં પાછું ફરેલ, ફરી આવેલ,
સામે અટકાવેલ.

પ્રત્યાવૃત્તિ જ્ઞીં પાછા ફરવું, ફરી આવવું,
સામે અટકાવવું.

પ્રત્યાશા જ્ઞીં સામે આશા-ઇચ્છા, સામી
વાંછા.

પ્રત્યાશિન ત્રિં સામે આશા-ઇચ્છા રાખ-
નાર, સામી વાંછા કરનાર.

પ્રત્યાશ્રાવ પું કોઇને ઉદ્દેશી સંભળાવવું,
'અસ્તુ શ્રીવત્' એવો શબ્દ.

પ્રત્યાશ્રાવણ નં અધ્વર્યુ પ્રત્યે અમુક કોઈ
મંત્રનું અમીત્રે સંભળાવવું.

પ્રત્યાશ્વાસન નં સાંતવન માટે આશ્વાસન
આપવું, દીશાસો વગેરે.

પ્રત્યાસંકલિત ત્રિં અમુક વિષયનો નિશ્ચય
કરેલ હોય તે, સંકલના કરેલ.

પ્રત્યાસત્તિ જ્ઞીં સમીપપણું, ન્યાયમતે અ-
લૌકિક પ્રત્યક્ષજનક સંબંધ.

પ્રત્યાસન્ન ત્રિં અસંત સમીપ રહેલ,
સંબંધ પામેલ.

પ્રત્યાસર પું સૈન્યની પાછળનો ભાગ, વ્યૂ-

હની પાછળ વ્યૂહ કરવો તે.

પ્રત્યાસાર પું ઉપરના અર્થ.

પ્રત્યાસ્વર પું અસ્ત પામીને ફરી આવેલ-
પાછો આવેલ સૂર્ય.

પ્રત્યાસ્વર ત્રિં પાછું આવેલ, ફરી આવેલ.

પ્રત્યાહત ત્રિં સામે મારેલ, હકાવેલ, હરાવેલ.

પ્રત્યાહરણ નં મન અને ઇન્દ્રિયો વગેરેને
વિષયોથી અટકાવવાં તે, સામેથી લેવું,
પાછું ખેંચવું, ફરી લેવું.

પ્રત્યાહરણીય ત્રિં પાછું ખેંચવા યોગ્ય,
સામેથી લેવા યોગ્ય, રોકવા યોગ્ય.

પ્રત્યાહર્તવ્ય ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પ્રત્યાહાર પું મન-ઇન્દ્રિયો વગેરેને વિષયોથી
વારવાં તે-યોગનું એક અંગ, પાણિનીય
વ્યાકરણની 'અન્-હલ્' વગેરે સંજ્ઞા, પ્રહણ
કરવું, મંક્ષેપ.

પ્રત્યાહાર્ય ત્રિં પ્રત્યાહરણીય જુઓ.

પ્રત્યાહત ત્રિં પાછું ખેંચેલ, ફરી લીધેલ,
સામે લીધેલ, રોકેલ.

પ્રત્યુક્ત ત્રિં સામે કહેલ, ઉત્તર આપેલ,
નિરાકરણ કરેલ, ખંડન કરેલ.

પ્રત્યુક્તિ જ્ઞીં સામે કહેવું, ઉત્તર આપવો.

પ્રત્યુજીવન નં ફરી જીવવું, સજીવન થવું,
મરણ પછી ફરી જીવ આવવો તે.

પ્રત્યુજીવિત ત્રિં ફરી જીવેલ, સજીવનથયેલ.

પ્રત્યુત અબ્યં ઉલટું, વિપરીત, ખીજ રીતે,
નહિ તે.

પ્રત્યુત્ક્રમ પું યુધ્ધ માટે ઉઘોગ, મુખ્ય
પ્રયોજન માટે અમુખ્ય પ્રયોજનનો આરંભ.

પ્રત્યુત્ક્રમણ નં ઉપરનો અર્થ.

પ્રત્યુત્ક્રાન્તિ જ્ઞીં પ્રત્યુત્ક્રમ જુઓ.

પ્રત્યુત્તર નં સામે ઉત્તર, જવાબ.

પ્રત્યુત્થાન નં કોઈ આવે ત્યારે તેના માન
માટે આસન ઉપરથી સામા ઊભા થવું તે.

પ્રત્યુત્થિત ત્રિં કોઈ આવે ત્યારે તેના

પ્રત્યુત્પન્ન

૧૮૭

પ્રથિમન્

માન માટે આસન ઉપરથી સામે ઉભું થયેલ.
 પ્રત્યુત્પન્ન ત્રિં પાશું ઉત્પન્ન થયેલ, ફરી ઉપજેલ, ઉત્સુક, ઉદ્ધમવાળું, ગુણેલ, ગુણાકાર કરેલ.
 પ્રત્યુત્પન્ન નં ગુણુ, ગુણાકાર.
 પ્રત્યુત્પન્નજાતિ સ્ત્રીં એક પ્રકારનું ગણિત.
 પ્રત્યુત્પન્નમતિ સ્ત્રીં તત્કાળને યોગ્ય બુદ્ધિ, જે સમયે જે ઘટે તે સૂઝાડનારી બુદ્ધિ.
 પ્રત્યુત્પન્નમતિ ત્રિં તત્કાળને યોગ્ય બુદ્ધિ-વાળું, હાજરજવાબી, પ્રતિભાશાળી.
 પ્રત્યુદાહરણ નં પ્રતિકૂળ ઉદાહરણ, વિરૂદ્ધ દાખલો, ઉલટું દર્શાવેલ.
 પ્રત્યુદાહત ત્રિં પ્રતિકૂળ દાખલો આપેલ, વિરૂદ્ધ દર્શાવેલ કહેલ.
 પ્રત્યુદ્ગમ પું પ્રત્યુત્થાન બુદ્ધિ, સામે જવું.
 પ્રત્યુદ્ગમન નં ઉપર પ્રમાણે.
 પ્રત્યુદ્ગમનોય નં ધોયેલાં વસ્ત્રની જોડ.
 પ્રત્યુદ્ગમનીય ત્રિં સામે જવા યોગ્ય, સામે જઈ માન આપવા યોગ્ય, પૂજ્ય.
 પ્રત્યુદ્ધરણ નં સામે ઉદ્ધાર કરવો, ગયેલું ફરી મેળાવવું.
 પ્રત્યુન્નમન નં નીચે નમવું.
 પ્રત્યુપકાર પું સામે ઉપકાર કરવો, સામે ઉપકાર.
 પ્રત્યુપકારિન્ ત્રિં સામે ઉપકાર કરનાર.
 પ્રત્યુપકૃત ત્રિં સામે ઉપકાર કરેલ.
 પ્રત્યુપક્રિયા સ્ત્રીં સામે ઉપકાર કરવો.
 પ્રત્યુપદેશ પું સામે ઉપદેશ.
 પ્રત્યુપહાર પું યોગ્ય ઉપહાર-ભેટ, સામી ભેટ.
 પ્રત્યુત્ત ત્રિં વાવેલ, જડી દીધેલ.
 પ્રત્યુરસ અવ્યયીં છાતીમાં, છાતીવિષે.
 પ્રત્યુરસ અવ્યયીં ઉપરના અર્થ.
 પ્રત્યુલ્લક પું કાગડો.

પ્રત્યુલ્લકક પું ધ્રુવડના જેવું કોઈ પક્ષી.
 પ્રત્યુષ પું પ્રાતઃકાળ, પરાં.
 પ્રત્યુષસ્ નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રત્યૂષ પું પ્રભાત, સવાર, આઠ વસુભાનો એક વસુ, સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 પ્રત્યૂષસ્ નં પ્રભાત, સવાર, પ્રાતઃકાળ.
 પ્રત્યૂહ પું વિદ્ર.
 પ્રત્યૂચ અવ્યયીં પ્રત્યેક ઋતુએ, દરેક ઋતુએ.
 પ્રત્યેક અવ્યયીં એક એક પ્રત્યે.
 પ્રત્યેકબુદ્ધ પું તે નામે એક બુદ્ધ.
 પ્રત્વક્ષસ્ ત્રિં અત્યંત શત્રુ-ધાતક.
 પ્રથ્ મ્વાં આં અં સેટ્ પ્રસિદ્ધ થવું.
 પ્રથ્ તું ઉં સેટ્ પ્રસિદ્ધ થવું અં પ્રસિદ્ધ કરવું, ફેલાવવું સં.
 પ્રથન નં પ્રસિદ્ધ કરવું, ફેલાવવું.
 પ્રથમ ત્રિં મુખ્ય, પહેલું.
 પ્રથમજ ત્રિં પહેલાં ઉત્પન્ન થયેલ.
 પ્રથમજાત ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 પ્રથમતસ્ અવ્યં પહેલેથી, મુખ્યથી.
 પ્રથમતા સ્ત્રીં પહેલાપણું, મુખ્યપણું.
 પ્રથમત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રથમવચસ્ નં પહેલી વચ-અવસ્થા.
 પ્રથમવચસિન્ ત્રિં પહેલી વચવાળું.
 પ્રથમવચસિની સ્ત્રીં પહેલી વચવાળી.
 પ્રથમવિચ્છા સ્ત્રીં પ્રથમ પરચેલી સ્ત્રી.
 પ્રથમસાહસ પું અડીસો પણનો એક પ્રકારનો દંડ.
 પ્રથમાદ્ધુલિ પું સ્ત્રીં અંગુઠો.
 પ્રથમાશ્રમ પું નં પહેલો બ્રહ્મચર્યાશ્રમ.
 પ્રથા સ્ત્રીં ખ્યાતિ, પ્રસિદ્ધિ.
 પ્રથિત ત્રિં પ્રસિદ્ધ, પ્રખ્યાત, ફેલાયેલ.
 પ્રથિત પું વિષ્ણુ, સ્વારોચિષ મનુનો પુત્ર.
 પ્રથિતિ સ્ત્રીં પ્રખ્યાતિ, પ્રસિદ્ધિ.
 પ્રથિમન્ પું વિસ્તારપણું, વિશાળતા, સ્થૂલપણું.

પ્રથિમવત્

૧૮૮

પ્રદોષ

પ્રથિમવત્ ત્રિ० વિસ્તારવાળું, વિશાળતા-
વાળું, સ્થૂલતાવાળું.

પ્રથમિન્ પુ० તે નામે સ્થૂલ કોષ પુરૂષ.

પ્રથમિની સ્ત્રી० તે નામની સ્થૂલ કોષ સ્ત્રી.

પ્રથિવી સ્ત્રી० પૃથ્વી.

પ્રથિષ્ઠ ત્રિ० અત્યંત વિશાળ, ઘણું જ મોટું,
અત્યંત સ્થૂલ.

પ્રથોયસ્ ત્રિ० ઘણું જ વિશાળ-મોટું-સ્થૂલ.

પ્રથોયસી સ્ત્રી० ઘણી-વિશાળ-મોટી સ્થૂલ સ્ત્રી.

પ્રથુ પુ० વિષ્ણુ.

પ્રથુક પુ० પૃથુક જુઓ.

પ્રદ્ ત્રિ० ઘણું દેનાર-આપનાર.

પ્રદક્ષિણ ન० પોતાની જમણી બાજુ અતાવી
દેના વગેરેને પ્રણામ કરવો તે-પ્રદક્ષિણા
કરવી તે.

પ્રદક્ષિણીકરણ ન० પ્રદક્ષિણા કરવી.

પ્રદક્ષિણીકૃત ત્રિ० પ્રદક્ષિણા કરેલ.

પ્રદક્ષિણીકૃત્ય અભ્ય० પ્રદક્ષિણા કરીને.

પ્રદક્ષિણિત્ ન० પ્રદક્ષિણા કરવી.

પ્રદત્ત ત્રિ० ઘણું આપેલ.

પ્રદર પુ० ભાંગવું, ચીરવું, ફાડવું, આણુ,
સ્ત્રીઓનો એક યોનિરોગ.

પ્રદર્શક ત્રિ० દર્શાવનાર બતાવનાર, સમ-
બતાવનાર.

પ્રદર્શન ન० દેખાડવું, બતાવવું.

પ્રદર્શિત ત્રિ० દર્શાવેલ, બતાવેલ.

પ્રદલ પુ० બાણ.

પ્રદલ્ પુ० ઘણું જ તાપ.

પ્રદલ્ ત્રિ० ઘણું જ તપાવનાર, ઘણું જ દુઃખ
દેનાર.

પ્રદલ્ પુ० દાવામિ-દાવાનળ.

પ્રદા સ્ત્રી० ઘણું જ દાન, મોટું દાન.

પ્રદાન ન० મોટું દાન, દાન.

પ્રદાયિન્ ત્રિ० દાન દેનાર, મોટું દાન
આપનાર.

પ્રદિ ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

પ્રદિગ્ધ ત્રિ० ચોપડેલ, ખરડેલ, લીપેલ.

પ્રદિગ્ધ ન० ધીમાં તળેલું મસાલો નાખેલું
માંસ.

પ્રદિવ્ ત્રિ० અત્યંત પ્રકાશવું, પૂરાણું, જૂનું.

પ્રદિવ્ સ્ત્રી० મોટો દિવસ, આગલો દિવસ,
શ્રેષ્ઠ દિવસ.

પ્રદિશ્ સ્ત્રી० વિદિશા, બે દિશાઓ વચ્ચેની
દિશા-ખૂણો.

પ્રદીપ પુ० દીપ્ત.

પ્રદોપન ન० દીપાવનું, પ્રકટ કરવું, પ્રકાશ
કરવા.

પ્રદીપન પુ० એક પ્રકારનું સ્થાવર ઝર.

પ્રદોપન ત્રિ० દીપાવનાર, પ્રકટ કરનાર,
પ્રકાશક.

પ્રદીપીય ત્રિ० દીવાના હિતવું, દીવાના ઉ-
પયોગવું.

પ્રદીપ્ત ત્રિ० દીપેલ, પ્રકટ કરેલ, પ્રકાશેલ.

પ્રદીપ્તિ સ્ત્રી० દીપ્તિ, પ્રકાશ, તેજ, કાંતિ.

પ્રદીપ્તિમત્ ત્રિ० કાંતિવાળું, તેજવાળું,
પ્રકાશવાળું.

પ્રદીપ્ય ત્રિ० પ્રદીપીય જુઓ.

પ્રદુહ્ ત્રિ० અત્યંત દોહનાર.

પ્રદેય ત્રિ० દેવા યોગ્ય, આપવા યોગ્ય.

પ્રદેશ પુ० અમુક એક ભાગ, સ્થાન, ભીંત,
તર્જની અને અંગુઠાની પહોળાઈનું માપ.

પ્રદેશન ન० રાજ વગેરેને ધરવામાં આવતી
ભેટ, ઉપદેશ.

પ્રદેશની સ્ત્રી० તર્જની આંગળી.

પ્રદેશસ્થ ત્રિ० પ્રદેશમાં રહેનાર.

પ્રદેશિની સ્ત્રી० પ્રદેશની જુઓ.

પ્રવેહ પુ० લેપ, ગુમડા વગેરે ઉપર લેપ લ-
ગાવવામાં આવે છે તે, લીપવું.

પ્રવોષ પુ० રાત્રિના આરંભનો પ્રથમ ભાગ,
મોટો દોષ.

પ્રદોષક

૧૮૯

પ્રપક્ષ

પ્રદોષક ત્રિં રાત્રિના આરંભના પ્રથમ ભાગમાં હોનાર-ચનાર.

પ્રદ્યુ અબ્ધ્યં આકાશ સંબંધી, પરલોકસંબંધી.

પ્રદ્યુક્ત પું કામદેવ, શ્રીકૃષ્ણનો રૂકિમણીમાં ઉત્પન્ન થયેલ પુત્ર, મનુનો એક પુત્ર, વૈષ્ણવ આગમમાં કહેલ ચતુર્ચાહાત્મક વિષ્ણુનો એક અંશ.

પ્રદ્યો ત્રિં મોટા દિવસવાળું, એક દિવસવાળું.

પ્રદ્યોત પું કિરણ, તે નામે એક યક્ષ, પ્રકાશ.

પ્રદ્યોતન ત્રિં પ્રકાશમાન, પ્રકાશતું.

પ્રદ્યોતન પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

પ્રદ્યોત નં દીપ્તિ, તેજ, કાંતિ.

પ્રદ્રવ પું પલાયન, નાસી જવું તે.

પ્રદ્રવિન્ ત્રિં નાસી જવાના સ્વભાવવાળું.

પ્રદ્રાણક ત્રિં ખરાબ ગતિને પામેલ, અત્યંત અવસ્થા પામેલ.

પ્રદ્રાવ પું પ્રદ્રવ જુઓ.

પ્રદ્રાવિન્ ત્રિં પ્રદ્રવિન્ જુઓ.

પ્રદ્વાર નં આરણ્યાના છેડાનો ભાગ.

પ્રદ્વિષ્ ત્રિં અત્યંત દ્રેષ કરનાર, શત્રુ.

પ્રદ્વિષત્ ત્રિં અત્યંત દ્રેષ કરતું, શત્રુ.

પ્રદ્વેષ્ટ ત્રિં અત્યંત દ્રેષ કરનાર, શત્રુ.

પ્રઘ ત્રિં અત્યંત ધારણ કરનાર, ઘણું જ પોષણ કરનાર.

પ્રધન નં યુદ્ધ.

પ્રધન ત્રિં પુષ્કળ ધનવાળું.

પ્રધમન નં ધમવું.

પ્રધર્ષિત ત્રિં પરાભવ પમાડેલ, હરાવેલ, અભિમાની, ગર્વિષ્ટ, નિર્લજ્જ.

પ્રધા સ્ત્રીં નિધાન, મકતુ, સ્થાપવું, દક્ષની પુત્રી-કસ્યપની એક પત્ની.

પ્રધાન નં સાંખ્યમતસિદ્ધ પ્રકૃતિ, શુદ્ધિતત્વ, પરમાત્મા.

પ્રધાન ત્રિં મુખ્ય, શ્રેષ્ઠ.

પ્રધાન પું રાજાનો પ્રધાન-મંત્રી, સેનાપતિનો અધ્યક્ષ.

પ્રધાનતા સ્ત્રીં પ્રધાનપણું, મુખ્યપણું, શ્રેષ્ઠપણું.

પ્રધાનત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પ્રધાનધાતુ પું મુખ્ય ધાતુ-વીર્ય.

પ્રધિ પું રથનાભિ-રથના પૈડાંનાં લાકડાં જેના આધારે રહે છે તે.

પ્રધિમણ્ડલ નં રથનાભિનો ઘેરાવ.

પ્રધી ત્રિં શ્રેષ્ઠ શુદ્ધિવાળું, મહાશુદ્ધિમાન, અત્યંત ધ્યાન કરનાર.

પ્રધૂપિત ત્રિં તપાવેલ, સંતોષ પામેલ.

પ્રધૂપિતા સ્ત્રીં તપાવેલી, સંતોષ પામેલી, સૂર્યને જવાની દિશા.

પ્રધુષ્ટ ત્રિં પ્રદર્ષિત જુઓ.

પ્રધ્યાન નં ઉત્કૃષ્ટ ધ્યાન, ખૂબ વિચાર કરવો તે, ધ્યાન ધરવું.

પ્રધ્વંસ પું વિનાશ, નાશ, સાંખ્યમતે અતીતાવસ્થા.

પ્રધ્વંસિન્ ત્રિં નાશવાળું, નાશવંત.

પ્રધ્વનયત્ ત્રિં શબ્દ કરતું, અવાજ કરતું.

પ્રધ્વસ્ત ત્રિં નાશ પામેલ, ગયેલું, વીતેલું, ખોવાઈ ગયેલ,

પ્રધ્વસ્ત પું એક પ્રકારનો મંત્ર.

પ્રનપ્ત પું પુત્રનો પુત્ર.

પ્રનર્તન નં નાચવું, નાચ.

પ્રનર્દક ત્રિં અત્યંત શબ્દ કરનાર, મોટી ગર્જના કરનાર.

પ્રનષ્ટ ત્રિં નાશ પામેલ, નાસી ગયેલ, ખોવાઈ ગયેલ.

પ્રનષ્ટવિનય ત્રિં વિનય વગરનું, અવિનયી.

પ્રનાયક ત્રિં મોટા નાયકવાળું, શ્રેષ્ઠ નેતાવાળું.

પ્રનિઘાતન નં વધ, હિંસા, મારવું તે.

પ્રપક્ષ પું પક્ષનો અગ્ર ભાગ.

પ્રપચ્છ પું વિસ્તાર. ફેલાવ, વિપરીતપણું,
હેતરવું, સંસાર, માયા, કપટ.

પ્રપચ્છિત ત્રિં વિસ્તારેલ, ફેલાવેલ, હેલેલ,
હેતરેલ, સંપાદન કરેલ.

પ્રપતન નં પડવું, અત્યંત પડવું, મરણ,
વિનાશ.

પ્રપતનીય ત્રિં પ્રપાતનું સાધન.

પ્રપતિત ત્રિં પડેલ.

પ્રપથ પું મોટા માર્ગ, શ્રેષ્ઠ માર્ગ.

પ્રપથ ત્રિં મોટા માર્ગવાળું, શ્રેષ્ઠ માર્ગવાળું.

પ્રપથ્ય ત્રિં અત્યંત હિતકારક.

પ્રપથ્યા સ્ત્રીં હરડે.

પ્રપદ્ નં પગનો આગલો ભાગ-ફેણો.

પ્રપદીન ત્રિં પગના આગલા ભાગ સુધી
પહોંચનાર.

પ્રપન્ન ત્રિં શરણે આવેલ.

પ્રપન્નાટ પું ચક્રમર્દ વૃક્ષ-જે દાદરના રોગનો
નાશ કરે છે.

પ્રપર્ણ ત્રિં પાંદડાં પડી ગયેલ ઝાડ વગેરે.

પ્રપલાયન નં પલાયન કરવું, નાસી જવું.

પ્રપલાયિત ત્રિં નાસી ગયેલ.

પ્રપલાયિન્ ત્રિં નાસી જનાર.

પ્રપવણ નં શુદ્ધ કરવું, પવિત્ર કરવું, સાફ
કરવું.

પ્રપવણીય ત્રિં શુદ્ધ કરવા યોગ્ય, પવિત્ર
કરવા યોગ્ય, સાફ કરવા લાયક.

પ્રપવનીય ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પ્રપા સ્ત્રીં પાનીયશાલા-પાણી રાખવાનું
સ્થળ, પરબ.

પ્રપાઠક પું વેદના અધ્યાપનો અમુક અંશ,
શ્રોત્રગ્રંથનો અમુક અંશ.

પ્રપાણિ પું હાથનો નીચલો ભાગ, હથેળી.

પ્રપાત પું ઠાંકા વગરનું, નિરાધાર, પર્વતનો
નિરાધાર ટેકરો, ઝરણું, કાંઠો, અવસ્કન્દ
જુઓ, પડવું તે.

પ્રપાથ પું માર્ગ, રસ્તો.

પ્રપાદિક પું મોરપક્ષી.

પ્રપાનક નં સાકર-મરી વગેરે નાખેલ
એક જાતનું પીણું-શરબત.

પ્રપાનીય ત્રિં પીવા યોગ્ય.

પ્રપાપૂરણોય ત્રિં જેનું પ્રયોજન પ્રપા-
પરબ પૂરણ કરવાનું-ભરવાનું હોય તે.

પ્રપાયિન્ ત્રિં પાન કરનાર, પીનાર, રક્ષણ
કરનાર.

પ્રપાવન નં તે નામે એક વન-કામારણ્ય.

પ્રપિતામહ પું પિતાના પિતાનો પિતા,
દાદાનો આપ.

પ્રપિતામહી સ્ત્રીં દાદીની મા.

પ્રપિત્થે અવ્યં ઉતરાયણ.

પ્રપિત્સત્ ત્રિં પડવા ઇચ્છતું.

પ્રપિત્સુ ત્રિં પડવા ઇચ્છનાર.

પ્રપુન્નઢ પું પ્રપન્નઢ જુઓ.

પ્રપુન્નઢ પું નીચેનો શબ્દ જુઓ.

પ્રપુન્ના સ્ત્રીં ધમાસો વનસ્પતિ.

પ્રપુન્નાટ પું પ્રપન્નાઢ જુઓ.

પ્રપુન્નાઢ પું ઉપરનો શબ્દ જુઓ.

પ્રપુન્નાલ પું ઉપર પ્રમાણે.

પ્રપૂરક ત્રિં અત્યંત પૂર્ણ કરનાર-ભરનાર,
સારી રીતે ભરનાર.

પ્રપૂરણ નં પૂરણ કરવું, ભરવું, બાણ
મારવા માટે ધનુષની દોરી ખેંચવી તે.

પ્રપૂરિકા સ્ત્રીં બોરીંગણી વનસ્પતિ.

પ્રપૂર્વર્ગ પું પરમેશ્વર.

પ્રપૂર્વર્ગ પું દ્વિવં પરમેશ્વરરૂપે ધ્યાન
કરવા યોગ્ય બે અશ્વિનીકુમાર.

પ્રપૌષ્ડરીક પું એક જાતની કુપ વનસ્પતિ-
પુષ્ડેરી.

પ્રપૌષ્ડરીકાચ નં વૈલકપ્રસિદ્ધ એક ઔ-
ષધરૂપ તેલ.

પ્રપૌષ્ પું છોકરાના છોકરાનો છોકરો.

પ્રપૌત્રી સ્ત્રીં છોકરાના છોકરાની છોકરી.

પ્રપ્યાજ ત્રિં ઝાડું, સ્થૂલ, લઠું.

પ્રકર્ષ

૧૧૧

પ્રમલિષ્ણુ

પ્રકર્ષ ત્રિં શ્રેષ્ઠ ગતિવાળું.

પ્રકર્ષી સ્ત્રીં શ્રેષ્ઠ નિતંબવાળી સ્ત્રી.

પ્રફુલ્લ ત્રિં પ્રકુલ-વિકસર, ખીલેલ, વિકસેલ.

પ્રફુલ્લ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પ્રફુલ્લનેત્ર ત્રિં વિકસર નેત્રવાળું, પ્રકુલ નેત્રવાળું.

પ્રબન્ધ પું સંદર્ભ, અંથ વગેરેની રચના, અખંડ કામ.

પ્રબન્ધકલ્પના સ્ત્રીં થોડી સાચી ધણે ભાગે ખોટી કથા-વાર્તા-કાદંબરી વગેરે નોવેલ.

પ્રબન્ધન નં આંધવું, રચવું, શુંથવું.

પ્રવર્હ ત્રિં પ્રધાવ, મુખ્ય, શ્રેષ્ઠ.

પ્રચલ ત્રિં અત્યંત બળવાન.

પ્રચલ નં પક્ષવ, કુંપળ.

પ્રચલતા સ્ત્રીં અત્યંત બળવાનપણું.

પ્રચલત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

પ્રચલા સ્ત્રીં એક જાતની વેલ.

પ્રચલ્હિ સ્ત્રીં પ્રતેલિકા જુઓ.

પ્રચલ્હિકો સ્ત્રીં પ્રતેલિકા જુઓ.

પ્રચલ્હી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

પ્રચાલ નં નવપક્ષવ, કુંપળ, વીણાનો દાંડો.

પ્રચાલ પું એક જાતનું રત્ન-પ્રવાલ-પરવાળું.

પ્રચાલક પું તે નામે એક યક્ષ.

પ્રચાલફલ નં રક્તચંદન.

પ્રચાલવત્ ત્રિં કુંપળવાળું, નવપક્ષવવાળું.

પ્રચાલાદમન્તક પું રાતું અશ્મન્તક વૃક્ષ.

પ્રચાલિક પું જીવશાક-એક જાતનું શાક.

પ્રચાહુ પું બાહુનું મૂળ.

પ્રચાહુક અબ્યં સમકાળ, ઉંચું, ઉંચે.

પ્રચાહુકમ્ અબ્યં ઉપરના અર્થ.

પ્રચુદ્ધ ત્રિં જાગેલ, બોધ પામેલ. વિદ્વાન, પંડિત, જ્ઞાની, ખીલેલું ફૂલ વગેરે.

પ્રચુદ્ધ પું ભાગવતધર્મપ્રધાન ઋષભદેવનો એક પુત્ર.

પ્રયોચ પું જાગવું, યથાર્થજ્ઞાન, વિકાસ, ખીલવું તે.

પ્રયોધન નં ઉપરના અર્થ, સારી રીતે જગાડવું, દીપવડું, પ્રથમની સુગંધ ઓછી થતાં ફરી સુગંધ લાવવા માટે કાંઈ વ્યાપાર કરવો તે.

પ્રયોધની સ્ત્રીં કાર્તિક સુદ અગીઆરશ.

પ્રયોધિત ત્રિં બોધ પમાડેલ, જગાડેલ, ઉપદેશેલ, સમજાવેલ, ખીલવેલ.

પ્રયોધિતા સ્ત્રીં એક અતિજાતિ.

પ્રયોધિની સ્ત્રીં પ્રયોધની જુઓ.

પ્રમ ત્રિં કાંતિવાળું, તેજસ્વી.

પ્રમજ્ઞ પું વિનાશ, નાશ, ભાંગી પડવું તે.

પ્રમજ્ઞન પું વાયુ, મોટો વાયરો.

પ્રમદ્ર પું લીંબડાનું ઝાડ.

પ્રમદ્રક પું ઉપરનો અર્થ.

પ્રમદ્રક નં પંદર અક્ષરના ચરણવાળો છંદ.

પ્રમદ્રા સ્ત્રીં એક જાતની વેલ.

પ્રમર્મન્ પું યત.

પ્રમર્મન્ નં અત્યંત સંપાદન કરવું.

પ્રમચ પું પ્રથમનું પ્રકાશસ્થાન, પહેલાનું ઉત્પત્તિસ્થાન, ખીજા પ્રકારે અથવા ખીજેથી સિદ્ધ થયેલી વસ્તુનું પ્રથમ પ્રાપ્તિસ્થાન, મૂળ, જન્મનો હેતુ, જન્મ, તે નામે એક મુનિ, સાઠ વર્ષો પૈકી એક વર્ષ, વિષ્ણુ, પરાક્રમ.

પ્રમચન નં ઉત્પલ થવું, જન્મવું, સમર્થ થવું, હોવું.

પ્રમચનીય ત્રિં હોવા લાયક, થવા લાયક, ઉત્પલ થવા યોગ્ય, જન્મવા યોગ્ય.

પ્રમચાવિ પું પ્રલવ વગેરે સાઠ સંવત્સર.

પ્રમવિતવ્ય ત્રિં પ્રમચનીય જુઓ.

પ્રમવિત્ ત્રિં હોનાર, થનાર, ઉત્પન્ન થનાર, પરાક્રમી.

પ્રમવિષ્ણુ ત્રિં પ્રભાવશીલ, ઉત્પન્ન થનાર, હોનાર, થનાર.

પ્રમવિષ્ણુ પું વિષ્ણુ.

પ્રમવિષ્ણુતા

૧૧૨

પ્રમૂવન્

પ્રમવિષ્ણુતા સ્ત્રીં પ્રભાવશીલપણું, હોના-
રપણું, ઉત્પન્ન થનારપણું.

પ્રમવિષ્ણુત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પ્રમવ્ય ત્રિં પ્રમવનીય જીવો.

પ્રમા સ્ત્રીં દીપ્તિ, કાંતિ, તેજ, કુખેરની
નગરી, દુર્ગા દેવી, સૂર્યની એક પત્ની,
સ્વભાંતુની એક કન્યા-નહુધની માતા, તે
નામે એક અસરા, તે નામે એક ગોપી.

પ્રમાકર પું સૂર્ય, અગ્નિ, ચંદ્ર, સમુદ્ર,
આકાશનું ઝાડ, તે નામે એક મીમાંસક,
અત્રિના વંશનો એક મુનિ, કુશદીપમાં
આવેલો એક ખંડ, આઠમા મન્વંતરનો
એક દેવગણ, કપૂર, ચિત્રાનું ઝાડ.

પ્રમાકીટ પું પતંગીયું.

પ્રમાજ ત્રિં ભાગ પાડનાર, ભાગનાર, ફેાડનાર.

પ્રમાજ્ઞન પું સરગવાનું ઝાડ.

પ્રમાત નં પ્રાતઃકાળ, સવાર.

પ્રમાત ત્રિં પ્રભાવાળું, કાંતિવાળું.

પ્રમાત પું તે નામે એક વસુ.

પ્રમાતક નં પ્રાતઃકાળ, સવાર.

પ્રમાતીર્થ નં તે નામે એક તીર્થ.

પ્રમાતીર પું તે નામે એક નાગ.

પ્રમાન નં દીપ્તિ, તેજ, કાંતિ.

પ્રમાવ પું રાજાઓનું કાપ તથા દંડનું તેજ,
તેજ, સામર્થ્ય, પરાક્રમ, શક્તિ, શાંતિ,
ઉદ્ભવ, ઉત્પત્તિ, તે નામે એક વસુ,
સૂર્યનો એક પુત્ર.

પ્રમાવજ ત્રિં પ્રભાવથી ઉત્પન્ન થનાર.

પ્રમાવજ નં ખજાનો તથા સૈન્યખજી
ઉત્પન્ન થનાર રાજાઓનું તેજ.

પ્રમાવત્ ત્રિં કાંતિવાળું, તેજવાળું, તેજસ્વી.

પ્રમાવતી સ્ત્રીં વજનાલ અસુરની એક
કન્યા, તે નામે એક તાપસી, કાર્તિક
સ્વામીની અનુચર એક માતૃકા, અંગ
દેશના રાજા ચિત્રરથની પત્ની, મસ્ત-

રાજની પત્ની-વિદલ રાજની પુત્રી,
'મણિ' નામના ઓગણીસમા જૂત-
કાળના જૈન તીર્થંકરની માતા, ગણ-
દેવોની વીણા, તેર અક્ષરના ચરણવાળો
એક જંદ.

પ્રમાષ પું આઠ વસુઓમાંનો એક વસુ.

પ્રમાષ ત્રિં ખૂબ ખોશનાર, ભાષણ કરનાર.

પ્રમાસ ત્રિં અત્યંત તેજસ્વી, ઘણીજ કાં-
તિવાળું.

પ્રમાસ પું તે નામના એક જૈન ગણધર,
કાર્તિકસ્વામીનો અનુચર એક ગણ, તે
નામે એક ઋષિ, તે નામે એક વસુ,
આઠમા મન્વંતરનો એક દેવગણ, તે નામે
એક તીર્થ-સોમતીર્થ-પ્રભાસક્ષેત્ર.

પ્રમાસન્ત પું પરમેશ્વર, રૂદ્ર.

પ્રમિન્ન ત્રિં અત્યંત બેદલ, ચીરી નાખેલ.

પ્રમિન્ન પું મદ કરતો હાથી.

પ્રમુ પું ત્રિં સ્વામી, શેક, કાર્ય કરવાની
શક્તિવાળું, સમર્થ, કૃપા તથા શિક્ષા
કરવામાં સમર્થ.

પ્રમુ પું વિષ્ણુ, આઠમા મન્વંતરનો એક
દેવગણ.

પ્રમુતા સ્ત્રીં શેઠાઈ, સામર્થ્ય, શક્તિ.

પ્રમુત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પ્રમુત્વાક્ષેપ પું તે નામે એક અર્થાલંકાર.

પ્રમુમક્ત ત્રિં સ્વામીલક્ષ, શેઠ ઉપર પ્રેમ
રાખનાર નોકર-સેવક.

પ્રમુમક્ત પું કુળવાન ઉત્તમ ઘોડો.

પ્રમૂત ત્રિં પુષ્કળ, ઘણું, ઉત્પન્ન થયેલ,
ઉન્નત, ઉચું.

પ્રમૂતક ત્રિં પુષ્કળ ખજા વગેરેથી યુક્ત.

પ્રમૂતતા સ્ત્રીં પુષ્કળપણ, ઘણાપણું, ઉત્પત્તિ,
ઉચ્ચાઈ.

પ્રમૂત્ત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પ્રમૂતિ સ્ત્રીં સારી રીતે થવું, અત્યંત હોવું.

પ્રમૂવન્ ત્રિં સામર્થ્યવાળું, શક્તિવાળું.

प्रभूवरी

१९३

प्रमाणतस्

प्रभूवरी स्त्री० सामर्थ्यवाणी.
 प्रभूष्णु त्रि० प्रभावशील, प्रभावशाली,
 समर्थ, शक्तिवाणुं.
 प्रभृति अव्यंते समय-देश-कालाधी आरंभाने.
 प्रभृथ त्रि० सारी रीते लक्षणोपायु करनार
 प्रमेद पु० प्रकार, विशेष, जेद, तक्षयत.
 प्रभेश्वर पु० ते नामे ऐक तीर्थ.
 प्रभंशथु पु० ऐक जतनो नाकनो रोग.
 प्रभ्रष्ट त्रि० भ्रष्ट, भ्रंशवाणुं, पडी गयेल.
 प्रभ्रष्टक न० शिष्यामां लट्कती भाणा.
 प्रमगन्द पु० व्याज्यतानो धंधा करनारनो
 पुत्र.

प्रमङ्गन न० गमन करवुं, जवुं.
 प्रमङ्गित त्रि० गमन, करेल, गयेल.
 प्रमणस् त्रि० उदार मनवाणुं, श्रेष्ठ मन-
 वाणुं, दर्पवाणुं.

प्रमति पु० पश्चिम दिशाना राज्ञ सुनयनो
 पुरोहित करपयशनेो ऐक ऋषि, व्यवन
 ऋषिना ऐक पुत्र, शुद्धसमद ऋषिना
 वंशनेो वासिन्द्र ऋषिना ऐक पुत्र, नृग
 राजनो पुत्र ऐक राज्ञ, तेना वंशनेो
 वत्सप्रीतिना पुत्र ऐक राज्ञ.

प्रमति त्रि० श्रेष्ठ बुद्धिवाणुं, उत्तम बुद्धिवाणुं.

प्रमत्त त्रि० प्रमादी, कर्तव्यमां अकर्तव्यनी
 बुद्धिथी तथा अकर्तव्यमां कर्तव्यनी बु-
 द्धिथी कर्ममां सावधान नहि ते, संघ्या
 वजरे कर्म नहि करनार, गाइल, काजल
 विनानुं, गांडु, पागल.

प्रमत्तगीत न० प्रमत्ते गाथेवुं गीत.

प्रमथ पु० ते नामे धृतराष्ट्रनो ऐक पुत्र,
 शिव, शिवनो ऐक पारिवद.

प्रमथन न० मथवुं, मथी नाप्पवुं, वलोववुं,
 वध, नाश, क्लेश पमाडवा.

प्रमथपति पु० शिव

प्रमथा स्त्री० दरें.

प्रमथाधिप पु० शिव.

प्रमथालय पु० ते नामे ऐक नरक.

प्रमथित त्रि० मथेल, मथी नाप्पेल, वलोवेल.

प्रमथित न० पाण्डी नहि नाप्पेली छाश-
 द्दीनुं धारवुं.

प्रमद् पु० दर्प, ते नामे ऐक दैत्य, श्रीग्न
 मन्दंतरनो ऐक समर्पि.

प्रमद् न० धंतुरानुं इण.

प्रमद् त्रि० प्रमत्त जुओ.

प्रमद्क पु० परलोके नहि माननारो ऐक
 जतनो नारितक.

प्रमदवन न० तीयेनो अर्थ.

प्रमदकानन न० राज्ञोनो ज्ञानान्धानोनो
 जगीओ.

प्रमदा स्त्री० श्रेष्ठ स्त्री, मदमाती स्त्री, अ-
 गीआर अक्षरना यरलुवाणी ऐक छंद,
 कन्याराशि.

प्रमदाकानन न० प्रमदकानन जुओ.

प्रमदावन न० उपर प्रमाजु.

प्रमदिनी स्त्री० ऐक जतनी औषधि.

प्रमद्वरा स्त्री० शुनक ऋषिनी माता-इत्नी
 लावा.

प्रमनस् त्रि० प्रमणस् जुओ.

प्रमन्थु पु० प्रियमत वंशना वीरवतनो पुत्र
 ऐक राज्ञ.

प्रमय पु० वध, भार, भारी नाप्पवुं ते.

प्रमयु त्रि० भारी नाप्पनार, वध करनार.

प्रमर्दन त्रि० अत्यंत मर्दन करनार.

प्रमर्दन पु० ते नामे ऐक दैत्य, विष्णु.

प्रमा स्त्री० यथार्थ ज्ञान, आतिरहित ज्ञान,

प्रमाण न० प्रमाइप ज्ञान, अनुलयज्ञान,
 साप्पीती, पुरावा, विष्णु, प्रमाजु, अमुक
 माप, हेतु, परिणाम, प्रमितिकरण अक्षु
 वजरे.

प्रमाण त्रि० मापनार, प्रमाजु करनार.

प्रमाणतस् अव्य० प्रमाजुथी.

પ્રમાણપુરુષ

૧૨૪

પ્રમૂદ

પ્રમાણપુરુષ પુ. પ્રમાણિક પુરુષ, તટસ્થ માણસ, પંથ.
પ્રમાણવાધિતાર્થક પુ. તે નામે એક તર્ક.
પ્રમાણભૂત ત્રિ. પ્રમાણુરૂપ.
પ્રમાણયત્ ત્રિ. પ્રમાણ કરતું, પ્રમાણને માનતું-કબૂલ કરતું.
પ્રમાણાભાવ પુ. પ્રમાણનો અભાવ, પુરાવાનું નહિ હોવાપણું.
પ્રમાણિક ત્રિ. પ્રમાણસિદ્ધ, પરિમાણના ભેદવાળું.
પ્રમાણિકા સ્ત્રી. આડંબક્ષરના ચરણવાળો એક છંદ.
પ્રમાતામહ પુ. માતાના પિતાનો પિતા.
પ્રમાતામહી સ્ત્રી. માતાના પિતાની માતા, માતાના પિતાના પિતાની પત્ની.
પ્રમાતૃ ત્રિ. પ્રમાણ કરનાર, અનુભવ-જ્ઞાન કરનાર.
પ્રમાત્વ ન. પ્રમાણુઓ.
પ્રમાથ પુ. વધ કરવો, મારી નાખવું, મથી નાખવું, બલાતકારે હરી લેવું-ઝુટવી લેવું, પીડવું, દુઃખ દેવું, કાર્તિકસ્વામીનો એક અનુચર, શિવનો પારિષદ પ્રમથગણ, ધૃતરાષ્ટ્રનો એક પુત્ર.
પ્રમાથિન્ ત્રિ. મથી નાખનાર, મારી નાખનાર, બલાતકારે હરી લેનાર, ઝુટવી લેનાર, પીડનાર, દુઃખ દેનાર.
પ્રમાથિન્ પુ. તે નામે એક રાક્ષસ.
પ્રમાથિની સ્ત્રી. તે નામે એક અપ્સરા.
પ્રમાદ પુ. ભૂલ, ચૂક, ગદ્ગત, કર્તવ્ય-અકર્તવ્યનું ભાન નહિ તે.
પ્રમાદત્ અબ્ધ. ભૂલથી, ચૂકથી, ગદ્ગતથી, કર્તવ્ય-અકર્તવ્યના અજ્ઞાનથી.
પ્રમાદવત્ ત્રિ. પ્રમાદી, નિત્ય પ્રમાદવાળું.
પ્રમાદિકા સ્ત્રી. પ્રમાદ સ્ત્રી, જેનું કન્યાત્વ નાશ પામ્યું હોય તેવી છાકરી.
પ્રમાદિન્ ત્રિ. નિત્ય પ્રમાદવાળું.

પ્રમાદિન્ પુ. સાઠ સંવત્સરોમાંનો સંવત્સર.
પ્રમાદ ન. પ્રમાદપણું.
પ્રમાદત્ અબ્ધ. પ્રમાદથી.
પ્રમાપણ ન. મારવું, મારી નાખવું.
પ્રમાપન ન. ઉપરના અર્થ.
પ્રમાયુક ત્રિ. મરણ પામવાના સ્વભાવવાળું, પ્રમિત ત્રિ. બહેલ, માપેલ, પ્રથમ નક્કી કરેલ, પ્રથમ ધારેલ.
પ્રમિતાક્ષરા સ્ત્રી. તે નામે મુદ્દર્ત ચિન્તા-મણિ મંથની ટીકા, બાર અક્ષરના ચરણવાળો એક છંદ.
પ્રમિતિ સ્ત્રી. પ્રમાણુઓ, માપ, તાપવું.
પ્રમીદ ત્રિ. મતરેલ, પેસાબ કરેલ, ઘાડું, ઘટ.
પ્રમીદ પુ. મેઘ.
પ્રમીત ત્રિ. મરેલ, મરણ પામેલ.
પ્રમીદ પુ. યજમાટે હણેલ પશુ.
પ્રમીલા સ્ત્રી. તંદ્રા, ધેન.
પ્રમુલ ન. શ્રેષ્ઠ આરંભ, સારો આરંભ, વગેરે.
પ્રમુલ ત્રિ. પ્રથમ, પ્રધાન, મુખ્ય, માન્ય, શ્રેષ્ઠ વગેરે.
પ્રમુલ પુ. સમૂહ, પુન્નાગ વૃક્ષ.
પ્રમુલતા સ્ત્રી. પ્રમુખપણું, મુખ્યપણું, શ્રેષ્ઠપણું વગેરે.
પ્રમુલત્વ ન. ઉપરના અર્થ.
પ્રમુલ પુ. તે નામનો એક ઋષિ.
પ્રમુલ ત્રિ. સારી રીતે મૂકનાર, છોડનાર, અત્યંત મૂકનાર.
પ્રમુલ પુ. તે નામે એક ઋષિ.
પ્રમુદ ત્રિ. હર્ષ પામેલ, હર્ષવાળું, આનંદી.
પ્રમુદ પુ. તે નામે એક દેવ.
પ્રમુદ સ્ત્રી. અત્યંત હર્ષ, ધણો આનંદ.
પ્રમુદિત ત્રિ. હર્ષ પામેલ.
પ્રમુદિતવદના સ્ત્રી. હર્ષ પામેલા મુખવાળી, તે નામે એક છંદ.
પ્રમૂદ ત્રિ. મોહ પામેલ, મુઝાયેલ, મૂર્ખ; અજ્ઞાની.

પ્રમૂહસંહ

૧૨૫

પ્રયાપણ

પ્રમૂહસંહ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
પ્રમૃગ અવ્યં ધણું મૃગલાંવાળું.
પ્રમૃત નંખેતીરૂપ આજીવિકાનો ઉપાય-ખેતી.
પ્રમૃષ્ટ ત્રિં સાફ કરેલ, શુદ્ધ કરેલ.
પ્રમેદિત ત્રિં ઘી-તેલ વગેરેથી ચીકણું.
પ્રમેય ત્રિં માપવા યોગ્ય, પ્રમાણાન વિષય
 પદાર્થ, અનુમાન કરવા યોગ્ય, અવધારણુ-
 નિશ્ચય કરવા યોગ્ય.
પ્રમેહ પું તે નામે એક રોગ-પરમીયો.
પ્રમેહિન ત્રિં પ્રમેહ રોગવાળું.
પ્રમોચન નં સારી રીતે મૂકવું-છોડવું,
 અત્યંત મૂકવું-છોડવું.
પ્રમોચન ત્રિં મૂકવાનું સાધન.
પ્રમોચની સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ-ગોઢુદ્ધ.
પ્રમોદ પું હર્ષ, આનંદ, કાર્તિકરવામીનો
 એક અનુચર, તે નામની મુખ્ય સિદ્ધિ.
પ્રમોદ ત્રિં અત્યંત હર્ષ-આનંદવાળું.
પ્રમોદન ત્રિં હર્ષકારક, આનંદકારક.
પ્રમોદન નં હર્ષ પામવો, આનંદ પામવો.
પ્રમોદન પું વિષય.
પ્રમોદિત ત્રિં હર્ષ પામેલ, આનંદ પામેલ.
પ્રમોદિન ત્રિં હર્ષવાળું, આનંદી, હર્ષજનક,
 આનંદજનક.
પ્રમોદિની સ્ત્રીં નિંધીની વૃક્ષ.
પ્રમોહ પું અત્યંત મોહ, મુંઝવણ, મૂઝા.
પ્રમોહન નં મોહક, મોહ ઉપજાવનાર,
 મોહનું સાધન, તે નામે એક અસ્ત્ર-
 મોહનાસ્ત્ર.
પ્રમોહન ત્રિં મોહજનક, મોહ ઉપજાવનાર.
પ્રમ્લોચન્તી સ્ત્રીં તે નામે એક અપ્સરા.
પ્રમ્લોચા સ્ત્રીં તે નામે એક અપ્સરા.
પ્રમચ્છત્ ત્રિં દેતું, આપવું.
પ્રમચ્ચુ ત્રિં અધ્વર્યુ.
પ્રમયત ત્રિં પવિત્ર, સંયત, નિયમશીલ,
 પ્રમત્તવાળું, દીધેલ, આપેલ.

પ્રયત્ન પું પ્રયાસ, મહેનત, યત્ન, ઉદ્યોગ,
 વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ પ્રયત્ન.
પ્રયત્નતસ્ અવ્યં પ્રયત્નથી, ઉદ્યોગથી.
પ્રયત્નવત્ ત્રિં પ્રયત્નવાળું.
પ્રયત્નશૈથિલ્ય નં પ્રયત્ન કરવામાં શિથિ-
 લપણું.
પ્રયન્ત ત્રિં અત્યંત નિયમમાં રાખનાર,
 દાન કરનાર, આપનાર.
પ્રયમ્ નં અન્ન, અનાજ.
પ્રયસ્ત ત્રિં પ્રયાસથી કરેલ, યત્નથી કરેલ.
પ્રયસ્ત નં યત્નથી સંસ્કારયુક્ત કરેલ-
 સુધારેલ શાક.
પ્રયાગ પું નં ગંગા અને યમુનાના
 સમાગમસ્થળરૂપ તીર્થ પ્રયાગ-હાલનું
 અહલાબાદ.
પ્રયાગ પું ઇન્દ્ર, ઘોડો, શ્રેષ્ઠ યસ.
પ્રયાગ ત્રિં શ્રેષ્ઠ યત્નવાળું.
પ્રયાગમય પું ઇન્દ્ર.
પ્રયાગસેતુ પું પ્રયાગના માહાત્મ્ય વગરેનું
 પ્રતિપાદન કરનાર એક ગ્રંથ.
પ્રયાજ પું દર્શી પૌર્ણમાસ વગેરેના અંગરૂપ
 એક યાગ.
પ્રયાજવત્ પું પ્રયાગરૂપ પાંચ કર્મભેદવાળો
 પ્રધાન યાગ-દર્શી વગેરે.
પ્રયાજ નં ગમન, પ્રસ્થાન, શહેર-ગામ
 વગેરેથી બહાર જવું તે, દૂર ગમન, સૈન્યની
 દૂર, મરણ.
પ્રયાજક નં ઉપરના અર્થ.
પ્રયાજકાલ પું જવાનો સમય, સૈન્યની
 દૂરનો વખત, મરણકાળ, પ્રયાણ કરી
 ગયેલ, પ્રયાસથી પ્રાપ્ત કરેલ.
પ્રયાત ત્રિં અત્યંત જનાર, સારી રીતે
 જનાર, ગયેલ, મરણ પામેલ, દૂર ગયેલ.
પ્રયાત પું ઉચ્ચ પ્રદેશ, ઉચ્ચ સ્થાન, સૌમિક.
પ્રયાપણ નં મોકલવું, ગમન કરાવવું.

પ્રયાપણીય

૧૨૬

પ્રયોજકતા

પ્રયાપણીય ત્રિ० મોકલવા લાયક, ગમન કરાવવા યોગ્ય.

પ્રયાપનોય ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

પ્રયાપિત ત્રિ० મોકલેલ, ગમન કરાવેલ.

પ્રયાપિન્ ત્રિ० મોકલનાર, ગમન કરાવનાર.

પ્રયાપ્યમાણ ત્રિ० મોકલાતું, ગમન કરાવાતું.

પ્રયાપ્યમાન ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

પ્રયામ પુ० મોંઘાઇને લીધે ધાન્ય વગેરે ઉપર માણસોનો અત્યંત આદર થાય છે તે, કીંમતની અધિકતા આંકવી તે, વેંચાણમાં આપવા યોગ્ય.

પ્રયાસ પુ० પ્રયત્ન, પરિશ્રમ, ક્લેશ, અવિદ્યા વગેરે પાંચ ક્લેશદાયક.

પ્રયાસમાજ્ ત્રિ० પ્રયત્ન કરનાર, પરિશ્રમ કરનાર, ક્લેશ પામનાર.

પ્રયાસ્યત્ ત્રિ० જનાર, ગમન કરનાર.

પ્રવિયુ ત્રિ० પ્રયાણ કરનાર, જનાર, કૂચ કરનાર.

પ્રયુક્ત ત્રિ० યોજેલ, પ્રયોગ કરેલ, પરંપરાથી કરવા યોગ્ય, અત્યંત સંયોગવાળું, પ્રેરણા કરેલ, મોકલેલ, વાપરેલ.

પ્રયુક્ત ન० પ્રયોગ, યોજના, હેતુ, કારણ.

પ્રયુક્તતા સ્ત્રી० ઉપરના અર્થ.

પ્રયુક્તત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

પ્રયુક્તિ સ્ત્રી० પ્રયોગ, શબ્દનું અમુક ઉચ્ચારણ, યોજના, પ્રેરણા, મોકલવું, પ્રેરવું, મોટી યુક્તિ, સારી યુક્તિ.

પ્રયુક્ત ત્રિ० જોડાઈ જનાર, યોજના પામનાર.

પ્રયુજ્ય અવ્ય० યોજના કરીને, યોજીને, જોડીને, પ્રયોગ કરીને, મોકલીને, પ્રેરણા કરીને, વાપરીને.

પ્રયુજ્યમાન ત્રિ० પ્રયોગ કરાતું, યોજાતું, મોકલાતું.

પ્રયુજ્ઞાન ત્રિ० જોડવું, યોજવું, પ્રેરણા કરવું, મોકલવું.

પ્રયુત ન० દશ લાખની સંખ્યા, દશ લાખની સંખ્યાવાળું.

પ્રયુત ત્રિ० સારી રીતે મિશ્ર કરેલ-યોજેલ-મેળાપ કરેલ.

પ્રયુતિ સ્ત્રી० અત્યંત યોગ, સારો સંબંધ, પ્રયોગ, સારી યોજના.

પ્રયુતેશ્વર પુ० તે નામે એક તીર્થ.

પ્રયુયુત્સુ ત્રિ० યુદ્ધ કરવા ઇચ્છનાર.

પ્રયુયુત્સુ પુ० ઇન્દ્ર, વાયુ, મેઢો, તપસ્વી.

પ્રયુદ્ધાર્ય પુ० પ્રયુત્ક્રમ જુઓ.

પ્રયોક્તવ્ય ત્રિ० વાપરવા લાયક, યોજવા યોગ્ય, જોડવા લાયક, પ્રયોગ કરવા લાયક, પ્રેરણા કરવા યોગ્ય, મોકલવા યોગ્ય.

પ્રયોક્તૃ ત્રિ० વાપરનાર, પ્રયોગ કરનાર, યોજનાર, જોડનાર, પ્રેરણા કરનાર, મોકલનાર.

પ્રયોગ પુ० અનુદાન, શબ્દ વગેરેનું અમુક ઉચ્ચારણ, વશીકરણ વગેરેનો ઉપાય, કામણ કર્મ, શસ્ત્ર વગેરે મૂકવું-છોડવું, વાપરવું, નાયક નાયિકાનો મેળાપ, યોજના, યુક્તિ, નાટક વગેરે પ્રયોગ.

પ્રયોગવિધિ પુ० પ્રયોગને જણાવનાર વિધિ.

પ્રયોગાતિશય પુ० નાટકના અંગની એક પ્રસ્તાવના.

પ્રયોગાર્થ પુ० પ્રયોગ માટે, મુખ્ય પ્રયોગ કરવામાં અનુકૂલ કોઈ વ્યાપાર.

પ્રયોગાર્થ ત્રિ० પ્રયોગ માટેનું.

પ્રયોગિન્ ત્રિ० પ્રયોગ કરનાર.

પ્રયોગ્ય ત્રિ० પ્રયોગ કરવા યોગ્ય.

પ્રયોગ્ય પુ० ઘોડો.

પ્રયોજક ત્રિ० પ્રેરણા કરનાર, યોજનાર, જોડનાર, પ્રયોગ કરનાર.

પ્રયોજક પુ० વ્યાકરણમાં કહેલ હેતુસંસકર્તા.

પ્રયોજકતા સ્ત્રી० પ્રયોજકપણું, એક પ્રકારનો સ્વરૂપસંબંધ.

પ્રયોજકત્વ

૧૨૭

પ્રલોભન

પ્રયોજકત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રયોજન નં હેતુ, કારણ, કાર્ય.
 પ્રયોજનવત્ત્રિં પ્રયોજનવાળું.
 પ્રયોજ્ય ત્રિં યોજવાને શક્ય, પ્રેરણા કરવાને શક્ય, સેવક વગેરે.
 પ્રયોજ્ય નં મૂળધન, મૂડી.
 પ્રયોજ્ય પું વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ-પ્રયોજ્યકર્તા.
 પ્રયોજ્યત્વ નં એક પ્રકારનો સ્વરૂપસંગ્રહ.
 પ્રરક્ષણ નં સારી રીતે રક્ષણ, અત્યંત રક્ષા કરવી તે.
 પ્રરથ અથ્થં નયાં રથ ગયો હોય તે પ્રદેશ.
 પ્રરિચ્ચન્ ત્રિં અત્યંત રેચક, સારી રીતે રેચ લગાડનાર.
 પ્રરુજ ત્રિં અત્યંત રોગકારક.
 પ્રરુજ પું દેવોનો એક સેનાધિપતિ, તે નામે એક રાક્ષસ.
 પ્રરુદિત ત્રિં ધણુંજ રહેલ.
 પ્રરુહ ત્રિં ઉગનાર.
 પ્રરુદ ત્રિં ઉગેલ, વધેલ, ચઢેલ, ઉત્પન્ન થયેલ, અંધાયણા મૂળવાળું, સારી રીતે ખોધ પામેલ-ગંગેલ.
 પ્રરુદ નં ઉદર, પેટ.
 પ્રરોચન નં રૂચિ ઉપજાવવી.
 પ્રરોચના સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ, પ્રસ્તાવનાનું એક અંગ.
 પ્રરોહ પું ઉગવું, વધવું, ચઢવું, ઉત્પત્તિ, અંકુર.
 પ્રરોહણ નં ઉગવું, વધવું, ચઢવું, ઉત્પત્તિ.
 પ્રરપત્ત ત્રિં ખડવું, ખડવાદ કરવું, ખડુજ ખોલવું.
 પ્રરપન નં પ્રલાપ, ખડવાદ, અનર્થક વાક્ય.
 પ્રરપિત નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રરપિત ત્રિં પ્રલાપ કરેલ, ખડેલ, ખડુજ ખોલેલ.
 પ્રરમ્બ ત્રિં લટકવું, વિલંબ કરવું.
 પ્રરમ્બ પું લટકવું, વિલંબ કરવો, દંતુપુત્ર

એક અસુર, સીસું, સ્તન, લતાનો અંકુર, ગાશા, એક જાતનો હાર.
 પ્રલમ્બક નં એક જાતનું ધાસ.
 પ્રલમ્બગ્ન પું બળરામ, બળદેવ.
 પ્રલમ્બભિવ્ પું ઉપરનો અર્થ.
 પ્રલમ્બાળ ત્રિં લાંબા વૃષણવાળું.
 પ્રલમ્બ ત્રિં સારી રીતે પામેલ, અત્યંત મેળવેલ, ઠગેલ, છેતરેલ.
 પ્રલમ્બ પું ધણેજ લાભ, સારો લાભ.
 પ્રલમ્બન નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રલય પું પ્રલય, નિત્ય-નૈમિત્તિક-પ્રાકૃત-આત્યન્તિક વિનાશ, તે નામે એક સાત્ત્વિક ભાવ.
 પ્રલય પું અત્યંત છેદવું, કાપવું, ખડ-દુકડો, લેશ.
 પ્રલવિત્ર નં દાતરડું.
 પ્રલાપ પું અનર્થક વાક્ય, કારણવિનાનું, રોગનો એક ઉપસર્ગ-ઉપદ્રવ.
 પ્રલાપહન પું કળથીમાંથી થતું એક જાતનું અંગન.
 પ્રલાપિન્ ત્રિં પ્રલાપ કરનાર, ખડવાદ કરનાર.
 પ્રલીન ત્રિં પ્રલય પામેલ, ચેષ્ટાશૂન્ય, નષ્ટ.
 પ્રલીનતા સ્ત્રીં ચેષ્ટાનાશ, ઇન્દ્રિયસ્વાપ-ઇન્દ્રિયોનો વ્યાપારાભાવ.
 પ્રલીનત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રલેપ પું લીપવું, લેપવું, ખરડવું, લેપ લગાડવો.
 પ્રલેપક ત્રિં લીપનાર, લેપનાર, ખરડનાર, લેપ લગાડનાર.
 પ્રલેપક પું સુશ્રુત નામના વૈદ્યક ગ્રંથમાં કહેલ એક તાવ.
 પ્રલેહ પું ચાટણ, ચાટણું.
 પ્રલોહન નં ગાળાકાર કરવું, સમુદ્રની પેઠે હાલકલોલક થવું.
 પ્રલોમ પું મોટો લાભ, ધણો લાભ.
 પ્રલોભન નં લોભાવણું, લાંચ.

પ્રલોપ

૧૧૮

પ્રવસુ

પ્રલોપ પુ० અત્યંત લોપ, છેક નાશ.
 પ્રલોપન નં લોપ કરવો, છેક નાશ પમાડવું.
 પ્રલોલુપ ત્રિ० અત્યંત લોલુપ, ઘણું જ લાલચું.
 પ્રલોલુપ પુ० ગરૂડ વંશનો કુંતીપુત્ર ઋષિ.
 પ્રવક ત્રિ० સારી ગતિવાળું, ઘણું ગતિમાન.
 પ્રવકૃ ત્રિ० અત્યંત બોલનાર, વર્ણાનુસંધાન-
 પૂર્વક વેદ વગેરે વાચનાર, મહાન વક્તા,
 વેદ વગેરેના અર્થનો ઉપદેશ કરનાર.
 પ્રવગ પુ० પક્ષી.
 પ્રવગી સ્ત્રી० પક્ષીણી.
 પ્રવચન નં વેદાદિ શાસ્ત્ર, સારી રીતે
 વાચવું-બોલવું, અર્થાનુસંધાનપૂર્વક કહેવું.
 પ્રવચનીય ત્રિ० સારી રીતે અર્થાનુસંધાન
 પૂર્વક વાચવા લાયક,
 પ્રવચન નં છેતરવું, કંગવું.
 પ્રવચિત ત્રિ० ડોલ, છેતરેલ.
 પ્રવટ પુ० જવ.
 પ્રવળ પુ० ચૌડા, નીચાણવાળું સ્થાન, ઉદર, પેટ.
 પ્રવળ ત્રિ० નમ્ર, નીચાણવાળો પ્રદેશ વગેરે,
 લાંબુ, પ્રગુણ, તૈયાર, કાણુ, પ્લુત-કુદેલ,
 સ્નેહાળ, ક્ષીણુ, આસક્ત, વળગેલ, લાગેલ.
 પ્રવત્ ત્રિ० નીચાણવાળા સ્થાનમાં જનાર.
 પ્રવત્ત્વ ત્રિ० નીચાણવાળા પ્રદેશમાં જ-
 નારવાળું.
 પ્રવત્સ્યત્પતિકા સ્ત્રી० જેનો પતિ પરદેશ
 જનારો હોય તે સ્ત્રી.
 પ્રવદત્ ત્રિ० ઘણું બોલતું, અત્યંત બોલતું.
 પ્રવદ્યામન્ ત્રિ० સારી રીતે ગમન કરીને
 ઉતાવળથી જનાર.
 પ્રવપણ નં વાવવું, વાવણી કરવી તે.
 પ્રવયણ નં સારી રીતે જવું, લાડી, પરાણી.
 પ્રવયન નં સારી રીતે જવું, અત્યંત જવું.
 પ્રવયન નં લાકડી, લાડી, પરાણો.
 પ્રવયસ્ ત્રિ० મોટી વયનું, વૃદ્ધ, ધરડું.
 પ્રવય્યા સ્ત્રી० સારી રીતે જનારી સ્ત્રી,
 અત્યંત જનારી સ્ત્રી.

પ્રવર પુ० સન્તતિ, ગોત્ર, તે નામે એક મુનિ,
 આચ્છાદન વસ્ત્ર, ઓછાડ.
 પ્રવર ત્રિ० શ્રેષ્ઠ.
 પ્રવર નં અગરચંદન.
 પ્રવરલલિત નં સોળ અક્ષરના ચરણવાળો
 એક છંદ.
 પ્રવરવાહન પુ० દ્વિવં અશ્વિનીકુમાર.
 પ્રવર્ગ પુ० વિષય.
 પ્રવર્ગ્ય પુ० મહાવીર, એક પ્રકારનો યજ્ઞ.
 પ્રવર્ત પુ० વર્તન, વર્તવું તે, કામે લાગવું,
 ઉતેજક, ઉશ્કેરણી, ચેતવવું.
 પ્રવર્તક ત્રિ० પ્રવૃત્તિજનક, પ્રવૃત્તિ કરાવનાર,
 પ્રેરણા કરનાર, ઉતેજન આપનાર, પ્રવ-
 ત્તાવનાર.
 પ્રવર્તક નં નાટકમાં મંગલચરણ પછી
 પહેલા પાત્રવર્ગનું આવવું તે.
 પ્રવર્તન નં આરંભ, શરૂઆત, પ્રેરણા
 કરવી, પ્રવૃત્ત બુઓ.
 પ્રવર્તના સ્ત્રી० પ્રેરણા, આજ્ઞા, પ્રવૃત્તિજનક
 વ્યાપાર-વિધિ વગેરે.
 પ્રવર્તમાન ત્રિ० પ્રવર્તતું, કામે લાગતું.
 પ્રવર્તિત ત્રિ० પ્રવર્તેલ, કામે લાગેલ, ઉતે-
 જન આપેલ.
 પ્રવર્તિન્ ત્રિ० પ્રવર્તનાર, કામે લાગનાર.
 પ્રવર્દન નં વધવું, મોટા થવું, વૃદ્ધિ પામવી.
 પ્રવર્દન ત્રિ० વધારનાર, વૃદ્ધિ પમાડનાર.
 પ્રવર્દ ત્રિ० શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ.
 પ્રવલાકિન્ પુ० સર્પ.
 પ્રવલાકિન્ ત્રિ० રંગબેરંગી વિચિત્ર મેખ-
 લાવાળું.
 પ્રવસત્ ત્રિ० વસતું, રહેતું, પ્રવાસ કરતું,
 પરદેશ જતું.
 પ્રવસન નં સારી રીતે વસવું, પ્રવાસે
 જવું, પરદેશ જવું.
 પ્રવસુ પુ० ઇલિ રાગનો પુત્ર એક રાગ.

પ્રમહ

૧૧૧

પ્રવિદારણ

પ્રવહ પું તે નામે એક વાયુ-જેનાથી જ્યો-
 તિશ્રેષ્ઠ કરે છે.
 પ્રવહ પું શહેરની બહાર જવું.
 પ્રવહણ નં પાલખી, આસપાસ વસ્ત્રથી
 ઢાંકેલું સ્ત્રીને એસવાનું વાહન.
 પ્રવહત્ત્રિં વહેતું, લઇ જવું.
 પ્રવહિ સ્ત્રીં પ્રહેલિકા બુઓ.
 પ્રવહિકા સ્ત્રીં ઉપર પ્રમાણે.
 પ્રવહી સ્ત્રીં પ્રહેલિકા બુઓ.
 પ્રધા પું અન, અનાજ.
 પ્રધાચ્ત્રિં યુક્તિયુક્ત વાક્ય બોલનાર.
 પ્રધાચકત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 પ્રધાણિ ત્રિં પ્રધાચ્ બુઓ.
 પ્રધાણી સ્ત્રીં વણુકરતું વણુવાનું એક સાધન,
 સુતર વીંટવાની મોઢા.
 પ્રધોત ત્રિંબધુ પવનવાળું, ઉત્તમવાયુવાળું.
 પ્રધાત પું ધણો પવન, ઉત્તમ પવન.
 પ્રધાત્ત્રિં સારી રીતે વાનાર, શ્રેષ્ઠ ગતિવાળું.
 પ્રધાત્ પું પ્રાણ.
 પ્રધાતૈજસ્ ત્રિં નીચે જતા તેજવાળું.
 પ્રધાદ પું પરંપરાથી આવેલું વાક્ય, કહેવત,
 લોકોમાં પ્રસિદ્ધ લોકવાદ, પરસ્પર કથા
 કહેવી તે, મોટો વાદ.
 પ્રધાદિન્ ત્રિં પરસ્પર કથા કહેનાર, મોટો
 વાદ કરનાર.
 પ્રધાપિન્ ત્રિં વાવનાર.
 પ્રધાર પું ઓઢવાનું વસ્ત્ર, ઓછાડનું વસ્ત્ર,
 ઓછાડ.
 પ્રધારણ નં કામ્ય દાન, ફળની અપેક્ષાએ
 આપેલું દાન, ઉત્તમ વસ્તુનું દાન, મોટું
 દાન-મહાદાન, વારડું, અટકાવવું.
 પ્રધાલ નં પરવાળું, વીણાનો ઢાંડો, નવો
 અંકુર.
 પ્રધાલ ત્રિં નીમાણુવાળો પ્રદેશ વગેરે.
 પ્રધાસ પું પરદેશ જવું, પ્રવાસે જવું તે,
 મુસાફરી.

પ્રધાસત્ત્રિં મુસાફરી કરતું.
 પ્રધાસન નં પરદેશ વસાવવું, દેશ નિકાલ
 કરવો તે, વધ, નાશ, શહેરમાંથી બહાર
 ઢાંકી કાઢવું.
 પ્રધાસિત ત્રિં પરદેશ વસાવેલ, દેશનિકાલ
 કરેલ, શહેરમાંથી બહાર કાઢેલ, હણેલ.
 પ્રધાસિન્ ત્રિં પરદેશમાં વસનાર, મુસાફરી
 કરનાર.
 પ્રધાસ્ય ત્રિં દેશનિકાલ કરવા યોગ્ય, પ-
 રદેશ વસાવવા યોગ્ય, શહેરમાંથી બહાર
 કાઢવા યોગ્ય.
 પ્રવાહ પું પ્રવૃત્તિ, જળ વગેરેનો પ્રવાહ,
 વ્યવહાર, સંતતિ, પરંપરા, તુટક ન થવું
 તે, ઉત્તમ ઘોડો.
 પ્રવાહક ત્રિં અત્યંત વહેનાર, સારી રીતે
 વહેનાર.
 પ્રવાહક પું રાક્ષસ.
 પ્રવાહણ પું તે નામે એક ઋષિ.
 પ્રવાહણ ત્રિં વહેવડાવનાર.
 પ્રવાહપતિત ત્રિં પ્રવાહમાં પડેલ.
 પ્રવાહિકા સ્ત્રીં સંગ્રહણીનો રોગ.
 પ્રવાહિકાતસ્ત્રિં અન્ય સંગ્રહણી રોગથી.
 પ્રવાહિણી સ્ત્રીં પ્રવાહવાળો પ્રદેશ.
 પ્રવાહિન્ ત્રિં પ્રવાહવાળું, પ્રવાહી.
 પ્રવાહી સ્ત્રીં વેળું, રેતી.
 પ્રવાહોત્થા સ્ત્રીં રેતી.
 પ્રવાહ્ય પું તે નામે એક રૂદ્રદેવ.
 પ્રવાહ્ય ત્રિં સારી રીતે વહેવા યોગ્ય.
 પ્રવિકશત્ત્રિં સારી રીતે વિકાસ પામતું,
 ખીલતું.
 પ્રવિકસત્ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 પ્રવિક્ષ્યાતિ સ્ત્રીં મોટી પ્રસિદ્ધિ.
 પ્રવિતત ત્રિં ધણુંજ વિસ્તીર્ણું, અત્યંત
 ફેલાયલું.
 પ્રવિદારણ નં યુદ્ધ, ચીરવું, ફાડી નાખવું

પ્રવિદારણ

૨૦૦

પ્રવેશક

પ્રવિદારણ ત્રિં ચીરનાર, કાડી નાખનાર,
વ્યાપ્ત.

પ્રવિમક્ત ત્રિં વિભાગ કરેલ, વહેંચેલ,
જૂડું કરેલ-થયેલ.

પ્રવિભાગ પું વિભાગ, વહેંચણી, જૂડું થવું
કરવું.

પ્રવિવર નં પીળું ચંદન.

પ્રવિવર ત્રિં મોટા છિદ્રવાળું, અત્યંત છિ-
દ્રવાળું.

પ્રવિલુપ્ત ત્રિં અત્યંત લોપ પામેલ, ઘણુંજ
નાશ પામેલ.

પ્રવિવાદ પું અત્યંત વાદ, મોટો વિવાદ.

પ્રવિવ્રાજયિષત્ ત્રિં દેશ નિકાલ કરવા
ઇચ્છતું.

પ્રવિવ્રાજયિષુ ત્રિં દેશનિકાલ કરવા ઇચ્છનાર.

પ્રવિશ્લેષ ત્રિં વિધુર, વિયોગી.

પ્રવિશ્લેષ પું વિયોગ, બાદબાકી.

પ્રવિષા સ્ત્રીં અતિવિખની કળી.

પ્રવિષ્ટ ત્રિં પ્રવેશ કરેલ, દાખલ થયેલ.

પ્રવિષ્ટા સ્ત્રીં પૈપ્પલાદિ અને કૌશિકની માતા.

પ્રવીળ ત્રિં હોંશીઆર, કુશળ, પ્રવીણ, ડાહ્યું.

પ્રવીળ પું ભોલ્ય મનુનો એક પુત્ર.

પ્રવીળતા સ્ત્રીં હોંશીઆરી, કુશળતા, ડહાપણ.

પ્રવીળત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પ્રવીર પું મહાન પરાક્રમી, મોટો વીર,

ઉત્તમ લડવૈયો, સુલટ, હર્ષશ્વરાળનો એક

પુત્ર, પૂરે રાળનો એક પુત્ર, ઐશ્વરાળનો

એક પુત્ર, પુરવંશી પ્રચિન્વતનો પુત્ર રાળ.

પ્રવીર ત્રિં નિપુણ, હોંશીઆર, કુશળ,

ડાહ્યું, ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ.

પ્રવીરતા સ્ત્રીં પરાક્રમ, ડહાપણ.

પ્રવીરત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પ્રવીરબાહુ પું તે નામે એક રાક્ષસ.

પ્રવૃજ્ઞનીય પું પ્રવર્ત્ત જુઓ, મહાવીર.

પ્રવૃત્ત નં અન્ન, અનાજ.

પ્રવૃત્તહોમ પું એક જાતનો હોમ.

પ્રવૃત્ત ત્રિં કરેલ પ્રવૃત્તિવાળું, પ્રવૃત્તિવાળું,
આરંભાયેલ.

પ્રવૃત્ત નં પ્રવૃત્તિલક્ષણ ધર્મ, પ્રવૃત્તિ.

પ્રવૃત્તક નં તે નામે માત્રાવૃત્ત એક છંદ.

પ્રવૃત્તકર્મન નં આરંભેલું કર્મ.

પ્રવૃત્તચક્ર પું રાષ્ટ્ર વગેરેમાં અરખસિત
આસાવાળો રાજા.

પ્રવૃત્તચક્રતા સ્ત્રીં રાષ્ટ્ર વગેરેમાં અરખસિત
આસાવાળું રાજ્ય.

પ્રવૃત્તિ સ્ત્રીં પ્રવાહ, વાર્તા, વૃત્તાંત, ખબર,
અવન્તિ વગેરે દેશ, હાથીનો મદ, ન્યાય-
પ્રસિદ્ધ એક પ્રયત્ન, શબ્દોની અર્થબોધક
એક શક્તિ, પોતપોતાના વિષયમાં ઇન્દ્રિયો
વગેરેનો સંચાર.

પ્રવૃત્તિજ્ઞ ત્રિં પ્રવૃત્તિ જાણનાર, વૃત્તાંત-
ખબર જાણનાર.

પ્રવૃત્તિજ્ઞ પું એક પ્રકારનો ચર-દૂત.

પ્રવૃત્તિનિમિત્ત નં શબ્દોની બોધના શક્તિનું
નિમિત્ત, શક્તિવાચક.

પ્રવૃદ્ધ ત્રિં વૃદ્ધિ પામેલ, વધેલ, પ્રૌઢ,
અત્યંત વૃદ્ધ.

પ્રવૃત્તાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
એક શબ્દગણ.

પ્રવેક ત્રિં પ્રધાન, મુખ્ય, શ્રેષ્ઠ.

પ્રવેટ પું જવ.

પ્રવેણી સ્ત્રીં હાથીની ખાંધ ઉપર નાખવાની
મૂલ, વેણી, પાણી વગેરેનો પ્રવાહ.

પ્રવેણી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

પ્રવેટ પું સારથિ.

પ્રવેદિન્ ત્રિં સારી રીતે જાણનાર.

પ્રવેપણ નં અત્યંત ધૂજવું, હાલવું, કાંપવું.

પ્રવેપન નં ઉપરનો અર્થ.

પ્રવેર પું પીળા મગ.

પ્રવેશ પું અંદર પેસવું, અંદર જવું.

પ્રવેશક ત્રિં મધ્યે જનાર, વચ્ચે જનાર,
અંદર પ્રવેશ કરનાર.

પ્રવેશિક નં સંહિતપ્રાસદ એક મુખાંક.
પ્રવેશન નં પ્રવેશ કરવો, પેસવું, પ્રધાનદાર,
મુખ્યદાર, સિંહદાર.

પ્રવેશનીય ત્રિં પ્રવેશ કરવા યોગ્ય, પેસવા
યોગ્ય, પ્રવેશ કરવાનું સાધન.

પ્રવેશિત ત્રિં પ્રવેશ કરાવેલ, પેસાવેલ,
અંદર દાખલ કરેલ.

પ્રવેશ્ય ત્રિં પ્રવેશનીય ભુઓ.

પ્રવેષ્ટ પું બાહુ, ભુખ, બાહુનો નીચેનો
ભાગ, હાથીના હાંતનું માંસ, હાથીના
પીડનું સ્થાન.

પ્રવેષ્ટક પું જમણે બાહુ-ભુખ.

પ્રવેષ્ટવ્ય ત્રિં પેસવા યોગ્ય, અંદરદાખલ
થવા લાયક.

પ્રવ્યક્ત ત્રિં ૨૫૪, ૨૬૮.

પ્રવ્યાધ પું જોરથી ફેંકેલા બાહુ-ભુખાં પડ્યું
હોય તે સ્થાન.

પ્રવ્રજન નં સંન્યાસ.

પ્રવ્રજિત ત્રિં સંન્યાસી.

પ્રવ્રજિતા સ્ત્રીં જટામાંસી, મુંડેરી વનસ્પતિ,
તાપસી, તે નામે એક બુદ્ધ ભિક્ષુકી.

પ્રવ્રજ્યા સ્ત્રીં દીક્ષા, સંન્યાસ, સંન્યાસાશ્રમ.

પ્રવ્રજ્યાવસિત પું સંન્યાસથી બ્રહ્મ થયેલ.

પ્રવ્રાજ પું અત્યંત નીચાણવાળો પ્રદેશ,
સંન્યાસ.

પ્રવ્રાજન નં સંન્યાસ આપવો, દેશ નિકાલ
કરવું.

પ્રશંસન નં સ્તુતિ, વખાણ, પ્રશંસા કરવી તે.

પ્રશંસના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

પ્રશંસા સ્ત્રીં શુભ પ્રકટ કરી સ્તુતિ કરવી તે.

પ્રશંસિત ત્રિં પ્રશંસા કરેલ, વખાણેલ.

પ્રશંસિતવ્ય ત્રિં પ્રશંસા કરવા યોગ્ય, વ-
ખાણવા લાયક.

પ્રશંસોપમા સ્ત્રીં તે નામે એક અર્થાલંકાર.

પ્રશસ્ત્ર પું સમુદ્ર.

પ્રશસ્ત્રી સ્ત્રીં નદી.

પ્રશમ પું શાન્તિ, નિવૃત્તિ, રન્તિદિવનો પુત્ર.
પ્રશમન નં વધ, નાશ, શાંત કરવું, શાંત
પાડવું, શાન્તિ, સમાવવું.

પ્રશમિત ત્રિં શાંત કરેલ, સમાવેલ.

પ્રશમી સ્ત્રીં તે નામે એક અપ્સરા.

પ્રશમ્યમાન ત્રિં શાંત કરાવું, સમાવાવું.

પ્રશસ્ત ત્રિં વખણાયેલ, કૌટ, ઉત્તમ.

પ્રશસ્તાદ્રિ પું તે નામે મધ્યદેશમાં આવેલો
એક પર્વત.

પ્રશસ્તિ સ્ત્રીં પ્રશંસા, સ્તુતિ, વખાણ.

પ્રશસ્ય ત્રિં પ્રશંસા કરવા યોગ્ય, વખા-
ણવા લાયક, સ્તુતિ કરવા લાયક.

પ્રશસ્ય નં પ્રશંસા, સ્તુતિ.

પ્રશસ્યતા સ્ત્રીં વાણીના ઉપ ગુણો પૈકી
એક ગુણ.

પ્રશસ્યા સ્ત્રીં અથ્થ સાખા.

પ્રશસ્યિક પું નાની સાખા.

પ્રશાન્ અથ્થ સામર્થ્ય.

પ્રશાન્ત ત્રિં અત્યંત શાંતિ પામેલ,
ધણેજ શાંત.

પ્રશાન્તચેષ્ટ ત્રિં અત્યંત શાંત ચેષ્ટવાળું,
છેક બંધ થયેલી ચેષ્ટવાળું.

પ્રશાન્તાત્મન્ ત્રિં અત્યંત શાંત આત્માવાળું.

પ્રશાન્તિ સ્ત્રીં અત્યંત શાન્તિ, ધણેજ શાંતિ.

પ્રશાસન નં શાસન કરવું, રાજ્ય કરવું,
નિયમન કરવું.

પ્રશાસિત ત્રિં શાસન કરનાર, રાજ્ય
કરનાર, નિયમન કરનાર.

પ્રશાસ્ત્ર પું સસ્ત્રરૂપ શસન કરનાર એક
ક્ષત્રિજ.

પ્રશાસ્ત્ર ત્રિં સસ્ત્રરૂપ શસન કરનાર ક્ષ-
ત્રિજસંબંધી.

પ્રશિષ્ય પું શિષ્યનો શિષ્ય.

પ્રક્ષ પું જિજ્ઞાસા, જાણવાની ઇચ્છા, પૂછવું
તે, કહેવા માટે પ્રેરણા, તે નામે ઉપનિષદ.

પ્રક્ષદૂતી સ્ત્રીં પ્રવેલિકા ભુઓ.

પ્રશ્નચિન્તાવ

૨૦૨

પ્રસર

પ્રશ્નચિન્તાવ પુ. કરેલા પ્રશ્નનો ઉત્તર આપનાર નોંધી.

પ્રશ્નવ્યાકરણ ન. જૈનોએ માટેના પ્રવચન-પુરુષનાં અમીઆર અગોમાંનું એક અંગ-એક જૈનશાસનગ્રંથ.

પ્રશ્નવ્યાકરણ ન. પ્રશ્નનો ઉત્તર કહેવો તે. પ્રશ્ન પુ. તે નામે એક ઋષિ.

પ્રશ્ની જી. કુંભીપ્રકા નામની એક વનસ્પતિ. પ્રશ્નોપનિષદ્ જી. તે નામે અથર્વવેદની એક ઉપનિષદ.

પ્રશ્નય પુ. પ્રણય, વિનય, સ્નેહ.

પ્રશ્નયોપેત ત્રિ. વિનયવાળું, વિનયી.

પ્રશ્નિત ત્રિ. ઉપરના અર્થ.

પ્રશ્નિત પુ. શાન્તિદેવનો એક પુત્ર.

પ્રશ્નુત ત્રિ. ધણુંજ સાંભળેલ, અત્યંત સાંભળેલ.

પ્રશ્નુથ ત્રિ. અત્યંત સ્થિર, ધણુંજ ઢીલું.

પ્રશ્વાસ પુ. શ્વાસ લેવો, કાઢના વાયુને બહાર કાઢવો તે.

પ્રશ્વાસરોધન ન. પ્રાણાયામ.

પ્રશ્ન્ય ત્રિ. પૂછવા યોગ્ય, પ્રશ્ન કરવા લાયક.

પ્રષ્ટ ત્રિ. પ્રશ્ન કરનાર, પૂછનાર.

પ્રષ્ટિ પુ. વાહનત્રયમધ્યવર્તી એક મૃગ.

પ્રષ્ટ ત્રિ. આગળ જનાર, શ્રેષ્ઠ.

પ્રષ્ટવાહ ત્રિ. જુસરીએ પ્રથમ જોડેલ જુવાન બળદ.

પ્રષ્ઠી જી. ચંડક ઔષધિ, આગળ જનાર-શ્રેષ્ઠની પત્ની.

પ્રષ્ઠોદી જી. પ્રથમ ગર્ભિણી થયેલી ગાય.

પ્રસ્ વિજા. આ. સં. સેટ પ્રસવવું, વિસ્તારવું.

પ્રસક્ત ત્રિ. પ્રસંગના વિષયનું, નિત્ય, નિત્યતાવાળું, લાગેલ. વળગેલ, પ્રાપ્ત થયેલ.

પ્રસક્ત ન. નિત્ય, હમેશ.

પ્રસક્તિ જી. પ્રસંગ, આપત્તિ, અનુભૂતિ, પ્રાપ્તિ, વ્યાપ્તિ.

પ્રસક્તિ ત્રિ. અત્યંત સહન કરવાના સ્વભાવવાળું.

પ્રસંખ્યાન ન. સમ્યગ્ જ્ઞાન, સારી રીતનું જ્ઞાન, ઉત્તમ જ્ઞાન.

પ્રસંખ્યાન ત્રિ. અત્યંત સંખ્યાવાળું, સારી રીતે ગણેલ.

પ્રસન્ન પુ. અત્યંત સંગ, સારી રીતે સંગ, વ્યાપ્તિરૂપ સંબંધ, એક જાતની સંગતિ, અનુરાગીપણું, પ્રસ્તાવ, પ્રસંગ, મૈથુનમાં આસક્તિ, સિદ્ધિ, પ્રાપ્તિ.

પ્રસન્નસમ પુ. ગૌતમસૂત્રપ્રસિદ્ધ એક જાતિ.

પ્રસજ્ય અથ્થ. પ્રાપ્ત થયેલ, લાગીત.

પ્રસજ્ય પુ. નીચેનો ચન્દ્ર જુઓ.

પ્રસજ્યપ્રતિષેધ પુ. પ્રાપ્તિ આરોપીને પ્રતિષેધ.

પ્રસજ્ઞન ન. વાગવું, વળગવું, પ્રાપ્તિ.

પ્રસસિ જી. નિર્મળતા પ્રસન્નતા.

પ્રસત્વન્ પુ. ધર્મ, પ્રજાપતિ બ્રહ્મા વગેરે.

પ્રસત્વરી જી. પ્રતિપત્તિ જુઓ.

પ્રસન્ધિ પુ. તે નામે મનુનો એક પુત્ર, શ્રેષ્ઠ સન્ધિ-સાંધે.

પ્રસન્ન ત્રિ. નિર્મળ, સ્વચ્છ, સંતુષ્ટ, જેણે અનુગ્રહ કર્યો હોય તે, કૃપાળુ.

પ્રસન્નતા જી. નિર્મળતા, સ્વચ્છતા, સંતુષ્ટપણું, કૃપાળુપણું.

પ્રસન્નત્વ ન. ઉપરના અર્થ.

પ્રસન્નમુલ્લ ત્રિ. પ્રસન્ન મુખવાળું.

પ્રસન્ના જી. દારૂ, મદિરા.

પ્રસન્નાત્મન્ ત્રિ. પ્રસન્ન અંતઃકરણવાળું.

પ્રસન્નાત્મન્ પુ. વિષય.

પ્રસન્નેરા જી. એક જાતની મદિરા.

પ્રસમ ન. બલાતકાર, જોરજુલમ.

પ્રસમ અથ્થ. ઉપરના અર્થ.

પ્રસમીક્ષણ ન. સારી રીતે જોવું, વિચારવું.

પ્રસમીક્ષ્ય અથ્થ. સારી રીતે જોઈને વિચારીને.

પ્રસયન ન. બાંધવાનું સાધન, તાંતણું, જાળ.

પ્રસર પુ. વેગ, પ્રલય, સમૂહ, યુદ્ધ, નારાચ

પ્રસર

૨૦૩

પ્રસાધિકા

અન્ન, સારી રીતે ફેલાવું, સારી રીતે સરકવું-અસવું-જવું.
પ્રસર ત્રિ० સારી રીતે ફેલાવનાર, સરકનાર અસનાર-જનાર.
પ્રસરણ ન० સૈન્ય વગેરેનું ચોતરફ ગમન, ફેલાવ, વાસ વગેરે લેવા માટે સૈન્યોનું આમતેમ જવું.
પ્રસરણી સ્ત્રી० ઉપરના અર્થ.
પ્રસરણી સ્ત્રી० પ્રસરણ જુઓ.
પ્રસરત્ ત્રિ० ચોતરફ ફેલાતું-અસતું-જતું.
પ્રસર્પક ત્રિ० બોલાવ્યા વિના આવનાર, આવીને જવાના સ્વભાવવાળું.
પ્રસર્પણ ન० સૈન્યોનું ચોતરફ ફેલાવું, ફેલાવ, સર્વ તરફ ગમન.
પ્રસલ પુ० હેમન્તકાળ.
પ્રસલક પુ० હેમન્તકાળ.
પ્રસલવિ અબ્ય० પ્રવક્ષિણ જુઓ.
પ્રસવ પુ० જન્મવું, ઉત્પત્તિ, કાર્ય, ફળ, ફલ, સંતાન, છોકરું, સ્ત્રીઓનો ગર્ભમુક્તિકાળ.
પ્રસવક પુ० ચારણીનું ઝાડ.
પ્રસવકાલ પુ० જન્મવાનો વખત, ઉત્પત્તિકાળ, ફળ-ફલનો સમય.
પ્રસવતી સ્ત્રી० જન્મવાનો વખત જેનો આવ્યો હોય તેવી સ્ત્રી.
પ્રસવચન્દન ન० ફળ-ફલ વગેરેનું દીકું.
પ્રસવવેદના સ્ત્રી० જન્મવાની પીડા, જન્મતી વેળાનું દુઃખ.
પ્રસવસ્થલી સ્ત્રી० ઉત્પત્તિસ્થાન, માતા.
પ્રસવિતૃ ત્રિ० પિતા.
પ્રસવિત્રી સ્ત્રી० માતા.
પ્રસવિન્ ત્રિ० જન્મવાના સ્વભાવવાળું, ફળ ફલ વગેરે ઉત્પન્ન કરવાના સ્વભાવવાળું.
પ્રસવ્ય ત્રિ० પ્રતિફળ, વિરૂદ્ધ, ઉલટું, પ્રભુ.
પ્રસહ ત્રિ० સારી રીતે સહન કરનાર, અલાતકારે ખાઇ જનાર.

પ્રસહ પુ० અલાતકારે ખાંટાવીને ખાઇ જનાર કાગડો-સમળી વગેરે પક્ષી.
પ્રસહન ત્રિ० ક્ષમારહિત.
પ્રસહન પુ० એક જાતનું હિંસક પશુ.
પ્રસહન ન० સારી રીતે સહન કરવું, ક્ષમા, આલિંગન.
પ્રસહા સ્ત્રી० તે નામે એક વનસ્પતિ.
પ્રસહા અબ્ય० અલાતકારથી, જોર જીલમથી, હાથી.
પ્રસહા ત્રિ० સારી રીતે સહન કરવાને શક્ય.
પ્રસહાચીર પુ० અલાતકારે ચોરી કરનાર.
પ્રસહાહરણ ન० અલાતકારે હરવું, હરી બેવું.
પ્રસહાન્ ત્રિ० સારી રીતે સહન કરનાર, ક્ષમાવાળું.
પ્રસાતિકા સ્ત્રી० સુદ્ધમ ધાન્ય.
પ્રસાદ પુ० નિર્મળતા, સ્વચ્છતા, અનુગ્રહ, કૃપા, મહેરબાની, કાવ્યનો એક ગુણ, સ્વસ્થપણું, દેવનેવેલ, દેવ-ગુરુ વગેરેના ઉપભોગ પછી બાકી રહેલ પદાર્થ-પ્રસાદી, ધર્મનો એક પુત્ર.
પ્રસાદક ત્રિ० કૃપા-મહેરબાની કરનાર, પ્રસન્ન થનાર, નિર્મળ કરનાર.
પ્રસાદક પુ० એક જાતનું શાક.
પ્રસાદન ન० પ્રસન્ન કરવું, ખુશ કરવું, સેવવું.
પ્રસાદના સ્ત્રી० ઉપરના અર્થ.
પ્રસાદપદ્ પુ० કૃપાસૂચક પદ, અનુગ્રહસૂચક પદ.
પ્રસાદયત્ ત્રિ० કૃપા કરતું, મહેરબાની કરતું.
પ્રસાદિત ત્રિ० પ્રસન્ન કરેલ, નિર્મળ કરેલ, સ્વચ્છ કરેલ.
પ્રસાદક ત્રિ० શણગારનાર, શોભાવનાર.
પ્રસાદક પુ० રાજ્યોને શણગારનાર સેવક.
પ્રસાધન ન० કૃત્રિમ ભૂષણ-વેશ, શણગારવું, સિદ્ધ કરવું, સાધવું.
પ્રસાધની સ્ત્રી० કાંકસી.
પ્રસાધિકા સ્ત્રી० શણગારનારી, નીવારધાન્ય સામે.

પ્રસાધિત

૨૦૪

પ્રસ્કણ

પ્રસાધિત ત્રિં શણુગારેલ, સિદ્ધ કરેલ, સાધેલ.

પ્રસાધ્ય ત્રિં સાધવા યોગ્ય, સિદ્ધ કરવા યોગ્ય, વશ કરવા યોગ્ય.

પ્રસાધ્ય અચં સાધીને, સિદ્ધ કરીને, વશ કરીને.

પ્રસાર પું ફેલાવ, લૂટ વગેરે માટે સૈન્યોનું ચોતરફ ગમત.

પ્રસારણ નં ફેલાવવું, વિસ્તારવું, એક પ્રકારની ક્રિયા.

પ્રસારણી સ્ત્રીં એક ભતતની સ્ત્રી.

પ્રસારણી સ્ત્રીં સળભણી પ્રનસ્થણી.

પ્રસારિત ત્રિં ફેલાવેલ, વિસ્તારેલ.

પ્રસારિત ત્રિં ફેલાવેલ, વિસ્તારવાળું, ફેલાવનાર.

પ્રસિત ત્રિં આસક્ત, અત્યંત પ્રેમી.

પ્રસિત નં પર.

પ્રસિતિ સ્ત્રીં અધનસાધન બેડી વગેરે, તંતુ, બાળ.

પ્રસિદ્ધ ત્રિં પ્રસિદ્ધિ મામેલ, પ્રખ્યાત થયેલ, શણુગારેલ.

પ્રસિદ્ધિ સ્ત્રીં પ્રખ્યાતિ, ટંકાર, ભૂખણ, થોભા.

પ્રસીદ્ધિકા સ્ત્રીં નાનો બગીચો.

પ્રસુત ત્રિં ગાઢ નિદ્રામાં સુતેલ.

પ્રસુતિ સ્ત્રીં ગાઢ નિદ્રા, વાયુનો રોગ.

પ્રસુત્ય પું તે નામે એક દેશ, તે દેશનો રાજા.

પ્રસૂ સ્ત્રીં માતા, ઘોડી, ફળ, વેલ.

પ્રસૂકા સ્ત્રીં ઘોડી.

પ્રસૂત ત્રિં જણેલ, ઉત્પન્ન થયેલ.

પ્રસૂત નં ફૂલ.

પ્રસૂતા સ્ત્રીં સુવાવડી સ્ત્રી.

પ્રસૂતિ સ્ત્રીં પ્રસવ, જણવું તે, સુવાવડ, ઉત્પત્તિ, છોકરો, છોકરી, માતા.

પ્રસૂતિકા સ્ત્રીં સુવાવડી સ્ત્રી.

પ્રસૂતિજ નં દુઃખ.

પ્રસૂતિજ ત્રિં પ્રસવથી ઉત્પન્ન થનાર, સુવાવડી થનાર.

પ્રસૂન નં ફૂલ, ફળ.

પ્રસૂન ત્રિં ઉત્પન્ન થયેલ.

પ્રસૂનકલ્પિત સ્ત્રીં ફળ-ફુલની સંપત્તિ.

પ્રસૂનવાળ પું કામદેવ.

પ્રસૂનશર પું કામદેવ.

પ્રસૂનેષુ પું કામદેવ.

પ્રસૂત નં બે પલનું વજન, અર્ધો ખોખો.

પ્રસૂત ત્રિં ફેલાયેલ, કરેલ, વેગવાળું, ગયેલ, યોગ્યેલ, જોડેલ.

પ્રસૂતજ પું પરસ્ત્રીમાં વીર્યસિંચન કરી ઉત્પન્ન કરેલ પુત્ર-કુંડળોલકરૂપ પુત્ર.

પ્રસૂતા સ્ત્રીં જંઘા, બાંધ.

પ્રસૂતિ સ્ત્રીં અર્ધો ખોખો.

પ્રસૂષ્ટ ત્રિં અત્યંત સાફ કરેલ, સારી રીતે સરજેલ-પેદા-કરેલ.

પ્રસૂષ્ટા સ્ત્રીં ફેલાવેલી આંગળી.

પ્રસેક પું સીંચવું, છાંટવું, ઝરવું, ખરવું, કફનો રોગ.

પ્રસેકિન્ ત્રિં સીંચનાર, છાંટનાર, ઝરનાર, ખરનાર, કફના રોગવાળું.

પ્રસેકિન્ પું તે નામે એક અસાધ્ય વળુરોગ.

પ્રસેદિકા સ્ત્રીં નાનો બગીચો.

પ્રસેદિવસ ત્રિં પ્રસન્ન, પ્રસન્ન થયેલ.

પ્રસેદુષી સ્ત્રીં પ્રસન્ન થયેલી સ્ત્રી.

પ્રસેન પું અનભિત્રનો પૌત્ર-સત્રાજીત રાજાનો ભાઈ એક ક્ષત્રિય.

પ્રસેનજિત્ પું તે નામે એક રાજા.

પ્રસેષ પું વીણાનું એક અંગ, સારી રીતે સેવવું.

પ્રસેષ ત્રિં પરોવેલ, યુથેલ.

પ્રસેષક પું વીણાને છેડે બાંધેલ તુંબકું, સુતરનું ધોકડું, સુતરાઉ કાથળી-થેલી વગેરે.

પ્રસેષક ત્રિં સારી રીતે સેવા કરનાર, સારી રીતે પરોવનાર, સારી રીતે યુથનાર.

પ્રસ્કણ પું તે નામે કણવનો પુત્ર ઋષિ.

પ્રસ્કન્દન

૨૦૫

પ્રસ્પન્વન

પ્રસ્કન્દન નં 'આસ્કન્દન' જુઓ, વિરેચન, રેચ.

પ્રસ્કન્દન પું મહાદેવ.

પ્રસ્કન્ન ત્રિં પડેલ.

પ્રસ્કુન્દ પું કુંદ નામની ચક્રાકાર વેદિકા.

પ્રસ્તાર પું પત્થર, પાંદડાં વગેરેની બનાવેલ શય્યા, મણિ, દર્બની એક મુઠી.

પ્રસ્તરિણી સ્ત્રીં ગોલોમિકા નામની વનસ્પતિ.

પ્રસ્તરિષ્ઠા પું તે નામે એક વિશ્વદેવ.

પ્રસ્તાર પું પુષ્કળ ધાસવાળું વન, પાંદડાં વગેરેથી બનાવેલ શય્યા, શય્યા, છંદ:શાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ લઘુ-ગુરુવર્ણને જણાવનારી ક્રિયા.

પ્રસ્તારપજ્ઞિક્તિ સ્ત્રીં તે નામે એક છંદ.

પ્રસ્તાર્યર્થમ્ નં એક જાતનો નેત્રરોગ.

પ્રસ્તાવ પું અત્યંત સ્તુતિ, અવસર, પ્રસંગ, પ્રકરણ, સામવેદનો એક અવયવ.

પ્રસ્તાવના સ્ત્રીં આરંભ, શરૂઆત.

પ્રસ્તાવૌચિત્ય નં વાણીના ૩૫ ગુણો પૈકી એક ગુણ.

પ્રસ્તિર નં પાંડડાં વગેરેની બનાવેલી શય્યા.

પ્રસ્તીત ત્રિં ઘટ, ઘાડું, અવાજ કરેલ.

પ્રસ્તીમ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પ્રસ્તુત ત્રિં પ્રકરણથી પ્રાપ્ત, પ્રાસંગિક, ઉપસ્થિત, તૈયાર, સ્વીકારેલ, પ્રાપ્ત થયેલ, સારી રીતે સ્તુતિ કરેલ.

પ્રસ્તુતમ્ અગ્યં ચાલુ સમયે, વિદ્યમાન કાળે.

પ્રસ્તુત ત્રિં ઢાંકેલ, છાયેલ, સારી રીતે વિસ્તારેલ.

પ્રસ્તોતૃ ત્રિં સારી રીતે સ્તુતિ કરનાર.

પ્રસ્તોતૃ પું સામવેદના પ્રથમ ભાગનું ગાન કરનાર એક ઋત્વિજ.

પ્રસ્તોત્રિય ત્રિં પ્રસ્તોતા ઋત્વિજસંબંધી.

પ્રસ્તોત્રિય નં પ્રસ્તોતા ઋત્વિજે લખાતો સામવેદનો પ્રથમ ભાગ.

પ્રસ્થ ત્રિં અત્યંત સ્થિતિવાળું, સારી રીતે રહેતું, જનાર, મજબુત.

પ્રસ્થ પું એક જાતનું માપ-આઢકનો ચુ-તુર્થાંશ, બે સરાવડાં બરોબર વજન, વિસ્તાર, માપેલી વસ્તુ.

પ્રસ્થ પું નં જ્યાં સ્થિતિ થઈ શકે તેવું પર્વતનું શિખર.

પ્રસ્થકુસુમ પું મરવો, થોડાં પાંદડાંવાળી તુલસી, એક જાતનું બીજોડું.

પ્રસ્થપુષ્પ પું ઉપરના અર્થ.

પ્રસ્થમ્પત્ર ત્રિં એક પ્રસ્થ વજન બરોબર રાંધનાર.

પ્રસ્થલ પું તે નામે એક દેશ.

પ્રસ્થવત્ ત્રિં પર્વત.

પ્રસ્થાન નં છતવાની ઈશ્ચિવાળાનું યુદ્ધ માટે પ્રયાણ, ગમન, જતું તે, યુધિષ્ઠિર વગેરેના મહાપ્રસ્થાનનું જેમાં વર્ણન છે તે મહાભારતનું એક પેટાપર્વ, માર્ગ, ઉપદેશનો ઉપાય.

પ્રસ્થાનત્રય નં શ્રુતિ-સ્મૃતિના ન્યાયને દર્શાવનાર ઉપનિષદ-ગીતા-શારીરક સૂત્ર.

પ્રસ્થાનત્રયી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

પ્રસ્થાનવિગ્ન પું જવામાં વિઘ્ન.

પ્રસ્થાપન નં સ્થાપનું, સારી રીતે સ્થાપનું, પ્રેરણા કરવી, મોકલવું, વળાવવું, વકીલાત કરાવવી.

પ્રસ્થાપનીય ત્રિં સારી રીતે સ્થાપવાયોગ્ય, પ્રેરણા કરવા યોગ્ય, મોકલવા યોગ્ય, વળાવવા યોગ્ય, વકીલાત કરવા યોગ્ય.

પ્રસ્થાપિત ત્રિં સારી રીતે સ્થાપેલ, પ્રેરણા કરેલ, મોકલેલ, વળાવેલ, વકીલાત કરાવેલ.

પ્રસ્થાચિન્ ત્રિં ભવિષ્યમાં જનાર, જવાના મનવાળું.

પ્રસ્થિકા સ્ત્રીં અંબા નામનો એક વેલો.

પ્રસ્તુષા સ્ત્રીં પુત્રના પુત્રની વહુ.

પ્રસ્ત્રેય ત્રિં સ્નાન કરવા યોગ્ય.

પ્રસ્પન્વન નં સારી રીતે ઝરવું-ઝરવું-ટપકવું, કાંપવું.

પ્રસ્ફુટ

૨૦૬

પ્રહારવહ્ની

પ્રસ્ફુટ ત્રિં પ્રજ્વલ, વિકસેલ, ખીલેલ, સારી રીતે સ્પષ્ટ.
 પ્રસ્ફોટન નં સ્પર્ક, મારવું, ઠોકવું, પ્રકાશ, વિકાસ.
 પ્રસ્યન્દ પું સારી રીતે ઝરવું-ખરવું-ટપકવું.
 પ્રસ્યન્ત્ર ત્રિં સારી રીતે ઝરનાર-ખરનાર, સારી રીતે ક્ષરણ કરનાર-ટપકનાર.
 પ્રસ્રવ પું પાણી વગેરેનું અવિચ્છિન્ન ઝરવું, પરસેવો, ન્યાં ઝરવું પાણી પડીને ધણું થાય છે તે સ્થાન.
 પ્રસ્રવણ નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રસ્રવણ પું માલ્યવાન પર્વત.
 પ્રસ્રાવ પું સારી રીતે ઝરવું-ખરવું-ટપકવું, મૂત-પેશાબ.
 પ્રસ્રુત ત્રિં સારી રીતે ઝરેલ, ખરેલ, ટપકેલ, પેશાબ કરેલ.
 પ્રસ્થન પું મોટેથી શબ્દ-અવાજ.
 પ્રસ્વાદ પું ઘણો સ્વાદ.
 પ્રસ્વાદસ્ ત્રિં અત્યંત સ્વાદ લેવડાવનાર.
 પ્રસ્વાન પું ઉપરનો અર્થ.
 પ્રસ્વાપ પું શત્રુઓને ઉંઘાડી રાખવામાં સાધન એક અસ્ત્ર.
 પ્રસ્વાપન નં ઉપરનો અર્થ.
 પ્રસ્વાપિની સ્ત્રીં સત્યભામાની બહેન કૃષ્ણની એક સ્ત્રી.
 પ્રસ્વાપિની સ્ત્રીં શત્રુઓ વગેરેને ઉંઘાડી દેનારી એક વિદ્યા.
 પ્રસ્થિત ત્રિં જોને પરસેવો આવેલ હોય તે.
 પ્રસ્થેદ પું ઘણાજ પરસેવો.
 પ્રસ્થેદિત ત્રિં જોને પરસેવો આવેલ હોય તે.
 પ્રસ્થેદિતવત્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 પ્રહત ત્રિં હણેલ, મારી નાખેલ.
 પ્રહનેમિ પું ચન્દ્ર, કપૂર.
 પ્રહર પું રાત-દિવસનો આડમો ભાગ, પહોર.
 પ્રહરક પું ઉપરનો અર્થ.
 પ્રહરકુટુમ્બી સ્ત્રીં એક જાતની છુપવનરપતિ.

પ્રહરણ નં અસ્ત્ર, કર્ણીરથ, યુદ્ધ, પ્રહાર કરવો, મારવું, દમ, દમન.
 પ્રહરણકાલિકા સ્ત્રીં ચૌદ અક્ષરના ચરણ-વાળો એક છંદ.
 પ્રહરિન્ ત્રિં એક પ્રહર સુધી કામમાં અધિકૃત સૈન્યભેદ-પહેરગીર-પહેરો ભરનાર.
 પ્રહરિવ્યત્ ત્રિં પ્રહાર કરનાર-કરશે એવું.
 પ્રહર્તૃ ત્રિં પ્રહાર કરનાર, મારનાર.
 પ્રહર્ષ પું ઘણો હર્ષ-આનંદ.
 પ્રહર્ષણ નં અત્યંત હર્ષકારક, અત્યંત હર્ષનું સાધન.
 પ્રહર્ષણ પું શુધ પ્રહ.
 પ્રહર્ષણી સ્ત્રીં હળદર, તેર અક્ષરના ચરણ-વાળો એક છંદ.
 પ્રહર્ષિત ત્રિં હર્ષ પામેલ, આનંદ પામેલ.
 પ્રહર્ષુલ પું શુધ પ્રહ.
 પ્રહસ પું તે નામે એક રાક્ષસ.
 પ્રહસત્ ત્રિં અત્યંત હસતું, ખડખડ હસતું.
 પ્રહસન નં અત્યંત હસવું, ખડખડ હસવું, હાંસી, મશ્કરી, એક પ્રકારનું દસ્યકાવ્ય-રૂપક, આલેપ, તિરસ્કાર.
 પ્રહસન્તિકા સ્ત્રીં એક જાતનો મોગરો, જાંબો વેલો, સગડી.
 પ્રહસન્તી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 પ્રહસિત ત્રિં ખૂબ હસેલ, ખડખડ હસેલ.
 પ્રહસ્ત પું રાવણનો સેનાપતિ એક રાક્ષસ, પહોળી કરેલ આંગળીવાળો હાથ.
 પ્રહાજ નં નાશ, ત્યાગ, લય, હાનિ.
 પ્રહાજિ સ્ત્રીં હાનિ, નાશ, ઘણાજ નાશ, અપચય જુઓ.
 પ્રહાર પું પ્રહાર, મારો, માર.
 પ્રહારણ નં કામ્ય દાન.
 પ્રહારવહ્ની સ્ત્રીં માંસોદ્ધિની નામનો એક વેલો.
 પ્રહારવહ્ની સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

પ્રહારાર્ત

૨૦૭

પ્રાકારામ્ર

પ્રહારાર્ત ત્રિં પ્રહારથી પીડાયેલ, મારથી દુઃખી થયેલ.

પ્રહારિન્ ત્રિં અત્યંત પ્રહાર કરનાર-માર મારનાર.

પ્રહાસ પું શિવ, નટ, સોમતીર્થ, ખડખડ હસવું, તે નામે એક નામ.

પ્રહાસિન્ ત્રિં ખીળતે અત્યંત હસાવનાર, પોતે અત્યંત હસનાર.

પ્રહાસિન્ પું વિદૂષક, મશ્કડો.

પ્રહિ પું કુવો.

પ્રહિત ત્રિં પ્રેરણા કરેલ, મોડેલેલ, ફેંકેલ, મૂકેલ, સ્થાપેલ, યોજેલ.

પ્રહિત નં સ્વ ભુઓ.

પ્રહિતા સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.

પ્રહીણ ત્રિં અત્યંત હીન, ધણુ ઓછું, તજેલ, છોડેલ, નાશ પામેલ.

પ્રહીણ નં પ્રહાણ ભુઓ.

પ્રહીણજીવિત ત્રિં નાશ પામેલ જીંદગીવાળું, મૃત્યુ પામેલ.

પ્રહુત નં ભૂતપત્ર, અત્યંત હોમ, ઘણોજ હોમ.

પ્રહુત ત્રિં પ્રહાર કરેલ, મારેલ.

પ્રહુત નં પ્રહાર, માર.

પ્રહુત પું તે નામે એક ઋષિ.

પ્રહુષ્ટ ત્રિં હર્ષ પામેલ, આનંદ પામેલ, ખુશી.

પ્રહુષ્ટ નં હર્ષ, આનંદ.

પ્રહુષ્ટક પું કાગડો.

પ્રહેણક નં એક જાતનું પિષ્ટક-પકવાન.

પ્રહેલક નં ઉપરનો અર્થ.

પ્રહેલિકા સ્ત્રીં જેનો અર્થ દુર્જેય હોય તેવો એક પ્રશ્ન.

પ્રહાવિન્ ત્રિં અત્યંત હવન કરનાર, સારી રીતે હવન કરનાર.

પ્રહાવ પું હિરણ્યકશિપુનો એક પુત્ર, તે નામે એક નામ.

પ્રહાવ પું અત્યંત હર્ષ-આનંદ, શબ્દ-મોટો અસ્પષ્ટ શબ્દ.

પ્રહાવન ત્રિં આનંદકારક.

પ્રહાવિત ત્રિં આનંદ પામેલ.

પ્રહત્તિ સ્ત્રીં હર્ષ, આનંદ.

પ્રહજ ત્રિં હર્ષ પામેલ, આનંદ પામેલ.

પ્રહસિ સ્ત્રીં હર્ષ, આનંદ.

પ્રહાવ પું પ્રહાવ ભુઓ.

પ્રહાવન ત્રિં હર્ષકારક.

પ્રહાવિત ત્રિં હર્ષ પામેલ, આનંદ પામેલ

પ્રહ ત્રિં નમ્ર, આસક્ત.

પ્રહીમવન નં નમ્ર થવું, આસક્ત થવું.

પ્રહીમાવ પું ઉપરનો અર્થ.

પ્રહીમૂત ત્રિં નમ્ર થયેલ, આસક્ત થયેલ.

પ્રહલીકા સ્ત્રીં પ્રહેલિકા ભુઓ.

પ્રહાંજલિ ત્રિં નમ્ર અંજલિવાળું.

પ્રહાય પું ખોલાવવું.

પ્રા અવાં પં સં અનિદ્ પૂર્ણ કરવું, ભમવું.

પ્રાંશુ ત્રિં હંસું, ઉત્ત.

પ્રાંશુ પું વત્સપ્રી રાજનો સુદક્ષિણામાં ઉત્પન્ન થયેલ એક પુત્ર, વૈવસ્વત મનુનો એક પુત્ર.

પ્રાક્ અવ્યં પહેલાં, અગાઉ, પ્રથમ.

પ્રાક્ષરણા સ્ત્રીં એક જાતનો યોનિરોગ.

પ્રાકટય નં પ્રકટપણું, પ્રસિદ્ધિ, આવિર્ભાવ.

પ્રાકર પું છુતિમત રાજનો એક પુત્ર.

પ્રાકરણિક ત્રિં પ્રકરણથી પ્રાપ્ત થયેલ.

પ્રાકર્ષિક ત્રિં નિત્ય પ્રકર્ષને યોગ્ય.

પ્રાકર્ષિક પું સ્ત્રીઓને નચાવનાર, પારકી સ્ત્રીઓ ઉપર જીવનાર, ગુદા મૈથુન કરાવનાર.

પ્રાકામ્ય નં આઠ પ્રકારના ઐશ્વર્યમાંનું એક ઐશ્વર્ય, સ્વચ્છંદપણું, ઇચ્છાનુસારપણું.

પ્રાકાર પું ઇંટો વગેરેથી બનાવેલ કિલ્લો, કાંટ, વાડ, ચોતરફ વિસ્તાર.

પ્રાકારમર્દિન્ ત્રિં કિલ્લો તોડી ભાંગી નાખનાર.

પ્રાકારામ્ર નં કિલ્લાનો અગ્રભાગ-કાંગરો.

પ્રાકાશ્ય

૨૦૮

પ્રાગ્વંશ

પ્રાકાશ્ય ત્રિં કિલ્લા મારેની ઇંદ્ર વગેરે,
 ન્યાં કિલ્લો થઈ શકે તેવો પ્રદેશ વગેરે.
 પ્રાકાશ્ય નં પ્રકાશપણું, પ્રકટપણું, આ-
 વિર્ભાવ, સ્વચ્છતા.
 પ્રાકૃત ત્રિં નીચ, પ્રકૃતિસંબંધી, સ્વભાવ-
 સિદ્ધ, અંસ્કૃતમાં બનેલ-અપભ્રંશ વગેરે.
 પ્રાકૃત પું નાટક વગેરેમાં પ્રસિદ્ધ અપભ્રંશ
 શબ્દ, સ્વભાવથી સિદ્ધ મિત્ર કે અમિત્ર.
 પ્રાકૃત નં અંસ્કૃત સિવાયનું ભાષણ-ભાગધી
 વગેરે.
 પ્રાકૃતજ્વર પું એક પ્રકારનો તાવ.
 પ્રાકૃતદોષ પું વર્ષા-શરદ-વસન્ત-એ ત્રણ
 ઋતુઓમાં અનુક્રમે કાપેલ, વાત-પિત્ત-કફ.
 પ્રાકૃતપ્રલય પું એક પ્રકારનો પ્રલય.
 પ્રાકૃતમનુષ્ય પું નીચ-હલકો માણસ.
 પ્રાકૃતમાનુષ પું ઉપરનો અર્થ.
 પ્રાકૃતમિત્ર પું સ્વભાવસિદ્ધ મિત્ર, સ્વા-
 ભાવિક મિત્ર.
 પ્રાકૃતશત્રુ પું સ્વભાવસિદ્ધ શત્રુ, સ્વાભા-
 વિક શત્રુ.
 પ્રાકૃતિક ત્રિં પ્રકૃતિસાધ્ય-સ્વભાવસિદ્ધ,
 સ્વાભાવિક, પ્રકૃતિનું, પ્રકૃતિસંબંધી.
 પ્રાકાલ પું પૂર્વનો સમય, અગાઉનો વખત.
 પ્રાકકૂલ પું પૂર્વમાં મૂકેલ દર્ભ.
 પ્રાકલાય ત્રિં હસ્તનક્ષત્રની પૂર્વવર્તિ છાયા-
 વાળો દિવસ વગેરે.
 પ્રાક્ત ત્રિં પૂર્વનું, પૂર્વે હોનાર-થનાર,
 અગાઉનું.
 પ્રાક્તનકર્મ નં પુણ્ય-પાપ વગેરે-અદૃષ્ટ વ.
 પ્રાક્તનકર્મનુ નં પૂર્વે કરેલ કર્મ.
 પ્રાકપદ નં પૂર્વનું પદ, પૂર્વનું સ્થાન.
 પ્રાકપુષ્પા સ્ત્રીં પ્રથમ ફૂલ આવનારી સ્ત્રી.
 પ્રાકફલ પું ફળસનું ઝાડ.
 પ્રાકફલ્ગુનિક પું બૃહસ્પતિ.
 પ્રાકફલ્ગુની સ્ત્રીં પૂર્વા ફલ્ગુની નક્ષત્ર.
 પ્રાકફલ્ગુનીમવ પું બૃહસ્પતિ.

પ્રાકફાલ્ગુન પું બૃહસ્પતિ.
 પ્રાકફાલ્ગુનેય પું બૃહસ્પતિ.
 પ્રાકગૃહ્ય પું તે નામે એક ઋષિ.
 પ્રાક્સન્ધ્યા સ્ત્રીં પૂર્વ કાળની સંધ્યા-
 પ્રાતઃસંધ્યા.
 પ્રાક્સવન નં યતિય પ્રથમ સવન.
 પ્રાક્સૌમિક ત્રિં સોમયાગની પહેલાં કરવા
 યોગ્ય અગ્નિહોત-દર્શ-પૌર્ણમાસ-પશુયાગ-
 ચાતુર્માસ્ય-યાગરૂપ ક્રિયાક્રમ.
 પ્રાક્સૌમિકી સ્ત્રીં સોમયાગની પહેલાં
 કરવાની હાથિ.
 પ્રાક્સોતસ્ સ્ત્રીં નદી.
 પ્રાક્ષર્ય નં પ્રખરપણું.
 પ્રાગગ્ર ત્રિં પૂર્વાભિમુખ-પૂર્વ સામે મુખવાળું.
 પ્રાગઘ ત્રિં સારી રીતે વક્તાની સમીપનો
 પ્રદેશ વગેરે.
 પ્રાગમાવ પું તે નામે એક સંસર્ગભાવ,
 પ્રથમ અભાવ.
 પ્રાગભ્ય નં પ્રગભતા ઋષિ, ભયશૂન્ય-
 તારૂં સ્ત્રીઓનો એક સાત્ત્વિક ભાવ.
 પ્રાગુદીચી સ્ત્રીં પૂર્વ અને ઉત્તર દિશાની
 વચ્ચેની દિશા-દિશાનકાલ.
 પ્રાગ્ગામિન્ ત્રિં પૂર્વ તરફ જનાર, પૂર્વે
 જનાર, પ્રથમ જનાર.
 પ્રાગ્જ્યોતિષ પું કામરૂપ દેશ-કામરૂ દેશ.
 પ્રાગ્મક્ત નં વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ ભોજન પહેલાં
 ઔષધ સેવનનો એક કાળ.
 પ્રાગ્માર પું ઉત્કર્ષ, શ્રેષ્ઠતા, પરભાગ,
 પર્વતનો અમ્ભભાગ.
 પ્રાગ્માવ પું ઉપરના અર્થ, પૂર્વે હોવાપણું.
 પ્રાગ્મહર ત્રિં શ્રેષ્ઠ.
 પ્રાગ્મટ નં પાતળું દહીં.
 પ્રાગ્મય ત્રિં શ્રેષ્ઠ.
 પ્રાગ્વંશ પું હવિર્ગૃહથી પૂર્વભાગમાં રહેલ
 યજમાન વગેરેની સ્થિતિ મારેનું ઘર.
 પ્રાગ્વંશ પું વિષ્ણુ.

પ્રાગ્વચન

૨૦૧

પ્રાજન

પ્રાગ્વચન નં પહેલાં કહેલ વચન, મનુ
વગેરેએ પૂર્વે કહેલ વચન.

પ્રાગ્વત્ અથ્વં પૂર્વના દેશ-કાળતુલ્ય, અગા-
ઉના દેશ-કાળ સરખું.

પ્રાગાદ્ય ત્રિં અત્યંત રપષ્ટ કહેનારની સ-
મીપનો પ્રદેશ વગેરે.

પ્રાઘાત પું યુદ્ધ.

પ્રાઘાર પું યત્રમાં અગ્નિ ઉપર ઘી વગેરેની
ધાર કરવી તે.

પ્રાધુણ પું અતિથિ.

પ્રાધુણક પું અતિથિ.

પ્રાધુણિક પું અતિથિ.

પ્રાધૂર્ણિક પું અતિથિ.

પ્રાક્ષ નં પશુવ વાદ્ય-વગવ જુઓ.

પ્રાક્ષ ત્રિં મોટા શરીરવાળું, સારા શરીરવાળું.

પ્રાક્ષણ નં ધરતી ભૂમિ, આંગણું, પશુવવાદ્ય.

પ્રાક્ષણતસ્ અથ્વં આંગણેથી, આંગણમાં.

પ્રાક્ષી સ્ત્રીં મોટા શરીરવાળી સ્ત્રી, સારા
શરીરવાળી સ્ત્રી.

પ્રાહ્ન્યાય પું અવહારમાં એક પ્રકારનો
ઉત્તર.

પ્રાહ્મુલ્લ ત્રિં પૂર્વ તરફ મુખવાળું.

પ્રાહ્ અથ્વં પૂર્વમાં, પૂર્વે.

પ્રાહ્ ત્રિં પૂર્વ દેશ-કાળ.

પ્રાહ્ પું સારી રીતે રક્ષણ કરનાર, સારી
રીતે ગમન-જવું.

પ્રાહાર ત્રિં આચારબ્રહ્મ, અનાચારી.

પ્રાહાર્ય પું શ્રેષ્ઠ આચાર્ય.

પ્રાચિકા સ્ત્રીં જંગલી માખી.

પ્રાચિન્વત્ પું તે નામે એક રાજ.

પ્રાચી સ્ત્રીં પૂર્વ દિશા.

પ્રાચીન ત્રિં પૂર્વ દિશા-દેશ-કાળમાં
હોનાર-થનાર, પૂર્વનું, અગાઉનું, પ્રથમનું,
જૂનું.

પ્રાચીન નં શહેર, ધર વગેરેની ચોખ્ખાણ
વાડ વગેરે.

૨૭

પ્રાચીનગર્ભ પું તે નામે એક ઋષિ.

પ્રાચીનતિલક પું ચંદ્ર, કપૂર.

પ્રાચીનપત્નસ પું બીકીનું ઝાડ.

પ્રાચીનર્વાહિસ પું ઇન્દ્ર, તે નામે એક રાજ,
હવિર્ધામાનો પુત્ર.

પ્રાચીનયોગ પું તે નામે એક ઋષિ.

પ્રાચીનયોગિનીપુત્ર પું યજુર્વેદના વંશનો
એક ઋષિ.

પ્રાચીનયોગ્ય પું પ્રાચીનયોગ ઋષિનું ગો-
ત્રસંતાન.

પ્રાચોના સ્ત્રીં તે નામે એક વનસ્પતિ.

પ્રાચીનામલક નં પાણીમાં થતું આંખળું.

પ્રાચીનાવીત નં શ્રાદ્ધ વગેરેમાં કામો હાથ
બહાર કાઢી જમણી ખાંધ ઉપર નાખેલ
જનોઈ-અપસવ્ય કરેલ જનોઈ.

પ્રાચીનાવીતિન્ પું શ્રાદ્ધ વગેરેમાં અ-
પસવ્ય કરેલ જનોઈવાળો.

પ્રાચીપતિ પું ઇન્દ્ર.

પ્રાચીર નં પ્રાકાર જુઓ, વાડ, ચોતરફ
વેદન.

પ્રાચુર્ય નં પુષ્કળપણું.

પ્રાચેતસ પું વાલ્મીકી મુનિ, પ્રાચીન
બર્હિષ રાજનો પુત્ર, વફળુતો પુત્ર.

પ્રાચૈસ્ નં પ્રાચીન, જૂનું, પુરાણું, પૂર્વમાં
હોનાર, પૂર્વે હોનાર.

પ્રાચ્ય ત્રિં ઉપરના અર્થ.

પ્રાચ્ય પું શરાવતી નદીની પૂર્વ-દક્ષિણનો દેશ.

પ્રાચ્યવાટ નં પૂર્વ દેશમાં રહેલ.

પ્રાચ્યવૃત્તિ સ્ત્રીં પ્રાચીન વૃત્તિ, તે નામે છંદ.

પ્રાચ્યવૃત્તિ ત્રિં પ્રાચીન વૃત્તિવાળું.

પ્રાચ્યસત્તસમ ત્રિં પ્રાચીન સત્તસમ.

પ્રાચ્યાયન પું પ્રાચ્યનું ગોત્રસંતાન.

પ્રાચ્છ ત્રિં પ્રશ્ન કરનાર, પૂછનાર, ન્યાયાધીશ.

પ્રાજક પું સારથિ.

પ્રાજન નં પશુ વગેરેને હાંકવાનો દંડ-લાકડી.

પ્રાજ્ઞા

૨૩૦

પ્રાજ્ઞાજીવન

પ્રાજ્ઞયા અવ્યં પ્રાજ્ઞન ક્રિયા-પ્રકૃષ્ટ ગમન-
ક્ષેપણક્રિયા.

પ્રાજ્ઞરુહા અવ્યં ઉગીતું.

પ્રાજ્ઞરુહાકૃત્ય અવ્યં ઉગીતે.

પ્રાજ્ઞરુહાકૃત્ષા અવ્યં ઉગીતે.

પ્રાજ્ઞહિત પું ગાર્હપત્ય અગ્નિ.

પ્રાજ્ઞાપત ત્રિં પ્રજ્ઞપતિના ધર્મનું, પ્રજ્ઞ-
પતિના ધર્મસંબંધી.

પ્રાજ્ઞાપત્ય પું આઠ પ્રકારના વિવાહોમાંનો
એક વિવાહ.

પ્રાજ્ઞાપત્ય નં તે નામે એક વ્રત, પ્રયાગ
તીર્થ, રેહિણી નક્ષત્ર.

પ્રાજ્ઞાપત્ય ત્રિં પ્રજ્ઞપતિ જેનો દેવ હોય
તેવું હવિષ વગેરે.

પ્રાજ્ઞાપત્ય પું તે નામે એક જૈન.

પ્રાજ્ઞાપત્યા સ્ત્રીં જેમાં સર્વસ્વ દક્ષિણા
હોય છે તેવી એક ઇષ્ટિ.

પ્રાજ્ઞાવત ત્રિં ભાઈની પત્નીના ધર્મનું,
ભાણીના ધર્મસંબંધી.

પ્રાજિત્ પું સારથિ.

પ્રાજિન પું એક જાતનું પક્ષી.

પ્રાજેશ નં રેહિણી નક્ષત્ર.

પ્રાજેશ ત્રિં પ્રજ્ઞપતિ જેનો દેવ હોય તેવું
હવિષ વગેરે.

પ્રાજેશ્વર ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

પ્રાજેશ્વર નં રેહિણી નક્ષત્ર.

પ્રાજ્ઞ પું પંડિત, વિદ્વાન, એક જાતનો
પોપટ, કલિકનો મોટો ભાઈ, વ્યક્ત્યુપહિત
ચૈતન્ય-જીવચૈતન્ય.

પ્રાજ્ઞ ત્રિં બુદ્ધિમાન, ચતુર, ડાહ્યું.

પ્રાજ્ઞતા સ્ત્રીં બુદ્ધિમાનપણું, ચતુરાઈ, ડહાપણું.

પ્રાજ્ઞત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પ્રાજ્ઞમાનિન્ ત્રિં પોતાને પંડિત-વિદ્વાન-
ડાહ્યું માનનાર.

પ્રાજ્ઞા સ્ત્રીં બુદ્ધિ.

પ્રાજ્ઞી સ્ત્રીં પંડિતની સ્ત્રી, વિદ્વાનની પત્ની,
ચતુરની સ્ત્રી, સૂર્યની પત્ની.

પ્રાજ્ય નં પુષ્કળ ઘી, શ્રેષ્ઠ ઘી.

પ્રાજ્ય ત્રિં પુષ્કળ ઘીવાળું, શ્રેષ્ઠ ઘીવાળું.

પ્રાજ્ઞ ત્રિં પૂર્વ-દેશ-કાળમાં વર્તનાર-હો-
નાર-ચનાર.

પ્રાજ્ઞલ ત્રિં સરળ, સુબોધ, પ્રમાણિક.

પ્રાજ્ઞલતા સ્ત્રીં સરળપણું, સુબોધપણું,
પ્રમાણિકતા

પ્રાજ્ઞલત્વ નં ઉપરના અર્થ.

પ્રાજ્ઞલિ ત્રિં જોડેલા બે હાથવાળું.

પ્રાજ્ઞલિ પું જોડેલા બે હાથ.

પ્રાજ્ઞલિન્ ત્રિં પ્રાજ્ઞલિ ત્રિં જુઓ.

પ્રાજ્ઞાહત ત્રિં પ્રજ્ઞ કરનારાએ હણેલ.

પ્રાજ્ઞવિધાક પું ન્યાયાધીશ, અદાલતમાં
રાજ્યને નીમેલ વિચારક, રાજ્યનો સહાયક.

પ્રાજ્ઞવિવેક પું પ્રાણ વાયુ.

પ્રાણ પું બ્રહ્મા, બોલ સુગંધી દ્રવ્ય, કાવ્યનું
જીવન રસ, વાયુ, બળ, સૂક્ષ્મદેહ સમષ્ટિ-
ઉપહિત ચૈતન્ય, પ્રાણોપાધિક જીવ, જીવન,
ઇન્દ્રિયસ્થાન, પ્રાણેન્દ્રિય, શરીરમાં
રહેલ છિદ્ર, ધાતાનો એક પુત્ર, કવિત્વ-
શક્તિ, તે નામે એક સમર્થિ, વિષ્ણુ,
પરમાત્મા, મૂલાધારમાં રહેલ વાયુ, જીવન,
પરાક્રમ, સત્તા.

પ્રાણ પું ૬૦ પાંચ વૃત્તિવાળો પ્રાણ વાયુ,
દશ વૃત્તિવાળો શરીરમાં રહેલ વાયુ.

પ્રાણ ત્રિં પૂર્ણ કરેલ, પૂર્ણ ભરેલ.

પ્રાણક પું જીવ, જીવકૃત્સ, બોલ નામે
સુગંધી દ્રવ્ય.

પ્રાણકર ત્રિં બળકારક.

પ્રાણકર્મન્ નં પ્રાણવાયુનું કર્મ.

પ્રાણગ્રહ પું પ્રાણેન્દ્રિય.

પ્રાણજીવન ત્રિં પ્રાણને જીવાડનાર, પ્રાણને
પોષનાર.

પ્રાણજીવન

૨૨૨

પ્રાણાગ્નિહોત્ર

પ્રાણજીવન પું વિષ્ણુ.
 પ્રાણત્ત્રિં જીવંતુ, શ્વાસોચ્છવાસ લેતું.
 પ્રાણતજ પું કલ્પમાં હોનાર વૈમાનિક દેવ.
 પ્રાણત્યાગ પું પ્રાણનો ત્યાગ.
 પ્રાણથ પું પ્રાણ વાયુ, મનુષ્યનો કુલપુરૂષ.
 પ્રાણથ ત્રિં અળવાન.
 પ્રાણથજ પું પ્રાણતજ જીવો.
 પ્રાણદ નં પાણી, લોહી.
 પ્રાણદ પું વિષ્ણુ, જીવક વૃક્ષ.
 પ્રાણદ ત્રિં પ્રાણ આપનાર.
 પ્રાણદા સ્ત્રીં હરેડે, ઋદ્ધિ વૃક્ષ.
 પ્રાણદાત્ત ત્રિં પ્રાણ આપનાર.
 પ્રાણદાન નં પ્રાણ આપવો તે.
 પ્રાણધારણ નં પ્રાણ ધારણ કરવો તે.
 પ્રાણન નં જીવન, જીવતું તે.
 પ્રાણન પું પાણી.
 પ્રાણનાથ પું પતિ, સ્વામી, ધણી.
 પ્રાણનિગ્રહ પું પ્રાણાયામ.
 પ્રાણનિયમ પું પ્રાણાયામ.
 પ્રાણનિરોધ પું પ્રાણાયામ.
 પ્રાણન્ત પું વાયુ, રસાંજન નામતું અંજન.
 પ્રાણન્તી સ્ત્રીં કુધા, ભુખ, હેડકી.
 પ્રાણપતિ પું પતિ, સ્વામી, ધણી.
 પ્રાણપરોક્ષત્ત્રિં પ્રાણને અચાવવા ઇચ્છતું.
 પ્રાણપરીક્ષુ પું પ્રાણને અચાવવા ઇચ્છનાર.
 પ્રાણપિણ્ડ પું ભોજ નામે ગંધદ્રવ્ય.
 પ્રાણપ્રદ ત્રિં પ્રાણ આપનાર, અળ આપનાર.
 પ્રાણપ્રદા સ્ત્રીં ઋદ્ધિ નામની ઔષધિ, હરેડે.
 પ્રાણમક્ષ પું ધાણેન્દ્રિયથી સુંઘતું તે.
 પ્રાણમક્ષ ત્રિં ધાણેન્દ્રિયથી સુંઘનાર.
 પ્રાણભાસ્વત્ પું સમુદ્ર.
 પ્રાણમૃત્ત્રિં પ્રાણી, હરેડે, જીવ-જંતુ, પ્રાણનું પોષણ કરનાર.
 પ્રાણમૃત્ પું વિષ્ણુ.

પ્રાણમય પું જીવના સ્વરૂપને ઢાંકનાર વેદાં-
 તપ્રસિદ્ધ એક કોષ-પ્રાણમય કોષ.
 પ્રાણમયકોષ પું ઉપરનો અર્થ.
 પ્રાણયમ પું પ્રાણાયામ.
 પ્રાણયાત્રા સ્ત્રીં પ્રાણનો શ્વાસોચ્છવાસ વગેરે,
 ભોજન, પ્રાણધારણનું સાધન.
 પ્રાણયાત્રિક ત્રિં પ્રાણધારણનું સાધન ભો-
 જન વગેરે કરનાર.
 પ્રાણયોનિ પું પરમેશ્વર, વાયુ.
 પ્રાણવત્ત્રિં પ્રાણવાણું, પ્રાણી, જંતુ, જીવમાત્ર.
 પ્રાણવાયુ પું શરીરમાં રહેલ પ્રાણવાયુ.
 પ્રાણવ્યય પું પ્રાણનો નાશ.
 પ્રાણશરોર પું પરમેશ્વર.
 પ્રાણસંયમ પું પ્રાણાયામ.
 પ્રાણસંવાદ પું મુખ્ય પ્રાણનો ઇન્દ્રિયોત્તી સાથે પોતાની શ્રેષ્ઠતા સંબંધે વિવાદ.
 પ્રાણસંશય પું પ્રાણની સ્થિતિનો સંશય, જેથી ઘણું કરી મરણ થાય તેવા વ્યાપાર.
 પ્રાણસન્નનં નં દેહ, શરીર.
 પ્રાણસમ પું પ્રાણ સમાન પ્રિય પતિ-સ્વામી-ધણી.
 પ્રાણસમ ત્રિં પ્રાણસમાન.
 પ્રાણસમા સ્ત્રીં પ્રાણસમાન પ્રિય પત્ની.
 પ્રાણહર ત્રિં પ્રાણ હરનાર, પ્રાણ લેનાર જેર વગેરે.
 પ્રાણહારક ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 પ્રાણહારિન્ ત્રિં પ્રાણહર જીવો.
 પ્રાણહિતા સ્ત્રીં પાદુકા, મોજડી, જોડા.
 પ્રાણા સ્ત્રીં તે નામે એક પક્ષિણી-જે અ-
 રણ અને ગરૂડની સાસુ હતી.
 પ્રાણાગ્નિહોત્ર નં પ્રાણરૂપ અગ્નિમાં હોમ-
 પ્રાણને પાંચ આહુતિરૂપ અગ્નિહોત્રા-
 ત્રાત્મેક ભોજન, તે નામે કૃષ્ણ યજુર્વેદીય એક ઉપનિષદ.

પ્રાણાચાર્ય

૨૧૨

પ્રાતર્ગેય

પ્રાણાચાર્ય પુ. વૈદ્ય.

પ્રાણાત્યય પુ. પ્રાણુનો નાશ, પ્રાણુ જવાનો કાળ.

પ્રાણાધિનાથ પુ. પતિ, સ્વામી.

પ્રાણાન્ત પુ. મરણ.

પ્રાણાન્તિક ત્રિ. મરણ જેનું કૃણ હોય તેવું પ્રાયશ્ચિત વગેરે.

પ્રાણાપહાર ત્રિ. પ્રાણહર જીએ.

પ્રાણાપહારક ત્રિ. ઉપર પ્રમાણે.

પ્રાણાપહારિન્ ત્રિ. પ્રાણહર જીએ.

પ્રાણાપાન પુ. દ્વિ. પ્રાણુ તથા અપાન વાયુ, અશ્વિનીકુમાર.

પ્રાણાવાધ પુ. પ્રાણુને પીડા-દુઃખ-અંકટ.

પ્રાણાયતન ન. શરીરમાં રહેલ નવ છિદ્ર-૩૫ પ્રાણુને રહેવાનાં મુખ્ય સ્થાન.

પ્રાણાયન પુ. પ્રાણુનું સંતાન.

પ્રાણાયામ પુ. પ્રાણુનું સંયમ-પ્રાણુવાયુની ગતિ રોકનાર એક વ્યાપાર.

પ્રાણાવાય ન. ક્રિયાવિશાલ.

પ્રાણાસન ન. ઇંદ્રયામલ અંધમાં કહેલ આસન.

પ્રાણાહુતિ સ્ત્રી. પ્રાણુ૩૫ અશ્વિમાં આહુતિ-ગૃહસ્થે કરવાનો પ્રાણુ૩૫ અશ્વિમાં હોમ.

પ્રાણિણિષત્ ત્રિ. જીવવા ઇચ્છતું.

પ્રાણિણિષુ ત્રિ. જીવવા ઇચ્છનાર.

પ્રાણિચૂત ન. સમાધવ્ય નામનું એક વિવાદસ્થાન, શરત કરી પ્રાણીઓનું યુદ્ધ કરાવવું તે.

પ્રાણિન્ ત્રિ. પ્રાણુવાળું, હરકોઈ જતું.

પ્રાણિન્ પુ. જીવ, જીવાત્મા, ચેતન.

પ્રાણિપીડન ન. પ્રાણીને પીડા-દુઃખદેવું તે.

પ્રાણિપીડા સ્ત્રી. પ્રાણીને પીડા, પ્રાણીની પીડા-દુઃખ.

પ્રાણિમાતૃ સ્ત્રી. એક જાતની કુપ વનસ્પતિ.

પ્રાણિહિત ત્રિ. પ્રાણીનું હિતસાધન, પ્રાણીના હિતનું.

પ્રાણિહિતા સ્ત્રી. પાદુકા, પાવડી, બેડા.

પ્રાણીત્ય ન. નશ્વ, કરજ.

પ્રાણેશ પુ. પતિ, સ્વામી, વાયુ.

પ્રાણેશા સ્ત્રી. પત્ની, ભાર્યા.

પ્રાણેશ્વર પુ. પતિ, સ્વામી, વાયુ.

પ્રાણેશ્વરી સ્ત્રી. પત્ની, ભાર્યા.

પ્રાણ્યક્ષ ન. પ્રાણીનું અંગ-હાથ-પગ વગેરે.

પ્રાતઃકાલ પુ. પ્રાતઃકાળ, સવાર, પ્રભાતકાળ, સૂર્યોદય સુધી ત્રણ મુહૂર્તનો કાળ.

પ્રાતઃકૃત્ય ન. શાસ્ત્રોક્ત પ્રાતઃકર્તવ્ય-સંધ્યા વગેરે.

પ્રાતઃસંધ્યા સ્ત્રી. પ્રાતઃકાળે કરવાનું સંધ્યા-કર્મ, ગઈ રાત્રિ પછી સૂર્યોદય થતાં સુધીમાં વચ્ચેનો એક મુહૂર્તનો કાળ.

પ્રાતઃસમય પુ. પ્રાતઃકાલ જીએ.

પ્રાતઃસવ પુ. પ્રાતઃકાળે કરવાનું યજ્ઞના અંગ-૩૩૫ એક કર્મ.

પ્રાતઃસવન ન. ઉપરનો અર્થ.

પ્રાતઃસ્નાન ન. પ્રાતઃકાળે કરવાનું સ્નાન.

પ્રાઃસ્મરણ ન. પ્રાતઃકાળે અમુક દેવ-ગુરુ વગેરેનું સ્મરણ.

પ્રાતઃસ્મરણીય ત્રિ. પ્રાતઃકાળે સ્મરણ કરવા યોગ દેવ-ગુરુ વગેરે.

પ્રાતર્ અથ. પ્રાતઃકાલ જીએ.

પ્રાતર ત્રિ. નદી વગેરે તરી જવાના પુષ્કળ દાણવાળો કોઈ દેશ વગેરે.

પ્રાતરીય ત્રિ. નદી વગેરે તરી જવામાં પુષ્કર દાણ લેનાર કોઈ દેશની પાસેનો દેશ વગેરે.

પ્રાતરચક પુ. એક જાતનો સર્પ.

પ્રાતરનુવાક પુ. પ્રાતઃકાળે બાણવાનો અમુક વેદવચ્ચાગ.

પ્રાતરશન ન. પ્રાતઃકાળનું ભોજન.

પ્રાતરાશ પુ. ઉપરનો અર્થ.

પ્રાતર્ગાન ન. પ્રાતઃકાળે ગાવાનું સામ વગેરે.

પ્રાતર્ગેય ત્રિ. પ્રાતઃકાળે રાજની સ્તુતિ-પાઠક, પ્રાતઃકાળે ગાવા યોગ્ય સામ વગેરે.

પ્રાતર્દિન

૨૧૩

પ્રાદુરાક્ષિ

પ્રાતર્દિન નં આગલો દિવસ.
 પ્રાતર્ભોક્ત્રિં પ્રાતઃકાળે ભોજન કરનાર.
 પ્રાતર્ભોક્ત્રિં પું કાગડો.
 પ્રાતર્ભોજન નં પ્રાતઃકાળે ભોજન.
 પ્રાતસ્તમામ્ અવ્યં અત્યંત પ્રાતઃકાળ.
 પ્રાતસ્તરામ્ અવ્યં ઉપરનો અર્થ.
 પ્રાતસ્ત્રિવર્ગા સ્ત્રીં ગંગા નદી.
 પ્રાતિ સ્ત્રીં પૂર્તિ, પૂરણ, સંપૂર્ણ કરવું તે,
 પૂરવું તે, લાભ.
 પ્રાતિક્ષણિક ત્રિં પ્રત્યેકકંઠે પ્રહણ કરનાર.
 પ્રાતિકા સ્ત્રીં જવા વૃક્ષ.
 પ્રાતિકામિન્ પું તે નામે દુર્યોધનનો દૂત.
 પ્રાતિકૂલિક ત્રિં પ્રતિકૂલ વર્તવું, વિરૂદ્ધ
 વર્તવું.
 પ્રાતિકૂલિકી સ્ત્રીં વિરૂદ્ધ વર્તતી.
 પ્રાતિકૂલ્ય નં પ્રતિકૂળપણું, વિરોધપણું,
 વિરોધ.
 પ્રાતિક્ષ્ય નં પ્રતિકપણું, પાડપીઆની ખરીદી.
 પ્રાતિજનીન ત્રિં પ્રત્યેક મનુષ્યને સાઈ,
 પ્રત્યેક મનુષ્યના હિતનું.
 પ્રાતિનિધિક પું પ્રતિનિધિ બુઝો.
 પ્રાતિપથિક ત્રિં દરેક માર્ગે જનાર.
 પ્રાતિપથિકી સ્ત્રીં દરેક માર્ગે જનારી.
 પ્રાતિપદ ત્રિં પડવે તિથિએ હોનાર-થનાર.
 પ્રાતિપદિક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 પ્રાતિપદિક પું પડવે તિથિએ પ્રકટ થયેલ
 અગ્નિ.
 પ્રાતિપીય પું તે નામે એક રાજા, ગોત્ર-
 પ્રવર એક ઋષિ.
 પ્રાતિપેય પું તે નામે એક રાજા.
 પ્રાતિભ ત્રિં પ્રતિભાશાળી.
 પ્રાતિભ પું યોગીઓના યોગમાં વિદ્ય કરનાર
 એક ઉપસર્ગ.
 પ્રાતિભાવ્ય નં જામીનગીરી, જામીનગીરીમાં
 આપવાનું ધન.

પ્રાતિભાસિક ત્રિં છીપમાં જેમ રૂપું તેમ
 માત્ર ભ્રાંતિથી ભાસતું.
 પ્રાતિલોમ્ય નં વિપરીતપણું, ઉલટાપણું.
 પ્રાતિવેશિક ત્રિં પાડોશી.
 પ્રાતિવેશ્ય નં પાડોશ, પાડોશી.
 પ્રાતિવેશ્યક નં ઉપરનો અર્થ.
 પ્રાતિશાલ્ય ત્રિં દરેક શાખામાં હોનાર-
 થનાર.
 પ્રાતિશાલ્ય નં તે નામે એક વ્યાકરણ.
 પ્રાતિશ્રુત્ક પું પ્રતિશ્રવણ વેદાએ હોનાર
 પુરૂષ.
 પ્રાતિસ્થિક ત્રિં અસાધારણ ધર્મ, દરેક
 વ્યક્તિએ હોનાર-થનાર.
 પ્રાતિહર્ત્ર નં પ્રતિહર્તા નામના ઋત્વિજનું
 કર્મ, પ્રતિહરણ.
 પ્રાતિહર પું જાદુગર, ગાઈડી.
 પ્રાતિહાર પું પ્રતિહાર, છડીદાર.
 પ્રાતિહારક પું ઉપરનો અર્થ.
 પ્રાતિહારિક પું પ્રાતિહાર બુઝો.
 પ્રાતીતિક ત્રિં પ્રાતિભાસિક બુઝો.
 પ્રાતીપ પું પ્રતીપ રાજનો પુત્ર-રાજાનું
 રાજા.
 પ્રાતીપિક ત્રિં વિરૂદ્ધ વર્તનાર, ઉલટું
 ચાલનાર.
 પ્રાતુવ પું તે નામે એક ઋષિ.
 પ્રાત્યયિક ત્રિં એક પ્રકારનો જામીન-સાક્ષી,
 ખાત્રીનું, અનુભવવાળું.
 પ્રાથમકલ્પિક ત્રિં પ્રથમ આરંભને યોગ્ય
 વેદાધ્યયન વગરે, પ્રથમ કદપરૂપ શિક્ષા-
 ગ્રંથને લાણનાર.
 પ્રાથમિક ત્રિં પ્રથમમાં હોનાર-થનાર
 વેદ વગેરેનું પ્રથમ અધ્યયન કરનાર.
 પ્રાયમ્ય નં પ્રથમપણું.
 પ્રાદિ પું 'પ્ર' વગેરે ઉપસર્ગ.
 પ્રાદુરાક્ષિ પું તે નામે ગોત્રપ્રવર ઋષિ.

પ્રાદુર્ભવન

૨૧૪

પ્રાપ્તિ

પ્રાદુર્ભવન નં પ્રકટ થવું, પ્રથમ પ્રકાશ.
પ્રાદુર્ભવ પું ઉપરના અર્થ.

પ્રાદુર્ભૂત ત્રિં પ્રથમ પ્રકટ થયેલ, પ્રથમ પ્રકાશેલ.

પ્રાદુર્ભવ્ય નં પ્રાદુર્ભાવ. પ્રકટપણું.

પ્રાદુસ્ અવ્યં પ્રકટપણું, પ્રકટ, ખુલ્લું.

પ્રાદેશ પું તર્જની આંગળી સાથે પહોળો કરેલ અંગુઠો, દેશમાત્ર, એક જાતનું માપ, સ્થાન.

પ્રાદેશન નં દાન, હેતું, આપવું.

પ્રાદેશિક ત્રિં પ્રદેશમાં હોનાર-થનાર.

પ્રાદોષ ત્રિં પ્રદોષકાળે-રાત્રિના આરંભ-સમયે હોનાર-થનાર.

પ્રાદોષિક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

પ્રાદોહનિ પું પ્રદોહનનો પુત્ર.

પ્રાદોહનાયનિ પું પ્રદોહનનો યુવપુત્ર.

પ્રાધનિક ત્રિં યુદ્ધનું ઉપકરણ, યુદ્ધનું સાધન-સામાન વગેરે.

પ્રાધા સ્ત્રીં કસ્યપની એક સ્ત્રી-દક્ષની કન્યા.

પ્રાધાનિક ત્રિં પ્રધાન જીઓ, પ્રધાન-સંબંધી, મુખ્યસંબંધી.

પ્રાધાન્ય નં પ્રધાનપણું, મુખ્યપણું, શ્રેષ્ઠતા.

પ્રાધીત ત્રિં સારી રીતે લણેલ.

પ્રાધેય પું દક્ષકન્યા પ્રધાના પુત્ર દેવ-ગંધર્વ વગેરે.

પ્રાધ્યયન નં સારી રીતે લણવું તે.

પ્રાધ્વ ત્રિં નત્ર, અંધાયેલ, અહુ દૂર જનાર રથ વગેરે.

પ્રાધ્વ પું દૂર માર્ગ, દૂરનો રસ્તો, લાંબો રસ્તો.

પ્રાધ્વમ્ અવ્યં અનુકૂલપણું, અંધન અને નત્રતા-એ અર્થમાં વપરાય છે.

પ્રાન્ત પું છેડો, આડીની હદ, છેવટ, તે નામે એક ઋષિ.

પ્રાન્તતસ્ અવ્યં છેડેથી, આડીની હદથી, છેવટથી.

પ્રાન્તદુર્ગ પું રાજ્યને આશ્રય કરવાનું એક સ્થાન, એક જાતનો કિલો.

પ્રાન્તર નં દૂર જવા યોગ્ય માર્ગ, વૃક્ષ વગેરેની શાખા વગેરેનો રસ્તો, વન, કોટર.

પ્રાન્તશૂન્ય પું જાયા વગેરેથી રહિત માર્ગ.

પ્રાપ ત્રિં પુષ્કળ જળવાણું, જળમય.

પ્રાપક ત્રિં પહોંચાડનાર, પ્રાપ્ત કરનાર, મેળવનાર.

પ્રાપણ નં પ્રાપ્ત કરવું, મેળવવું, પહોંચાડવું.

પ્રાપણિક પું મોટો વેપારી, કરીયાણા વેચનાર.

પ્રાપણીય ત્રિં પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય, પહોંચાડવા લાયક.

પ્રાપિત ત્રિં પહોંચાડેલ, મેળવેલ, પ્રાપ્ત કરેલ.

પ્રાપેય પું તે નામે એક ગંધર્વગણ.

પ્રાપ્ત ત્રિં પ્રાપ્ત કરેલ, મેળવેલ, પાસે આવેલ, થઈ ગયેલ.

પ્રાપ્તકાલ પું કરવા યોગ્ય સમય, યોગ્ય કાળ, જેનો સમય આવી પહોંચ્યો હોય તે.

પ્રાપ્તપશ્ચત્ત્વ ત્રિં મરણ પામેલ, મરેલ.

પ્રાપ્તબુદ્ધિ ત્રિં બુદ્ધિને પામેલ, જ્ઞાનમાં આવેલ.

પ્રાપ્તમાર ત્રિં ભાર વહેવાનો સમય જેનો આવ્યો હોય તેવો અજબ વગેરે.

પ્રાપ્તમાવ પું ઉપરનો અર્થ.

પ્રાપ્તરૂપ ત્રિં મનોહર, સુંદર, પડિત, વિદ્વાન, રૂપવાણું, રૂપાણું.

પ્રાપ્તવ્ય ત્રિં પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય, પહોંચાડવા લાયક.

પ્રાપ્તાપરાધ ત્રિં અપરાધમાં આવેલ, અપરાધી.

પ્રાપ્તાવસર ત્રિં પ્રાપ્તકાલ જીઓ.

પ્રાપ્તિ સ્ત્રીં ઉદય, ધન વગેરેની વૃદ્ધિ, બ્રાહ્મ, પહોંચવું, પહોંચાડવું, સંહતિ, જયથો,

પ્રતિસમ

૨૧૫

પ્રતિય

સમૃદ્ધ, અશ્વિમા વગેરે આઠ ઐશ્વર્યમાંનું એક, બૃહદ્રથ વંશના જરાસંધ રાજાની એક પુત્રી, કંસની એક સ્ત્રી, સંયોગરવ-રૂપ એક દ્રવ્યગુણ, સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક મુખાંગ, કામતી એક સ્ત્રી, તેનામે એક સદમ, મેળવવું, જવું, ગમન.

પ્રતિસમ નં ગૌતમસૂત્રમાં કહેલ એક જાતિ ઉત્તર.

પ્રાપ્ત્યાશા સ્ત્રીં લાલની ઇચ્છા, પ્રારબ્ધ કાર્યની એક અવસ્થા, મેળવવાની ઇચ્છા.

પ્રાપ્ય ત્રિં ગમન કરવા યોગ્ય, જવા યોગ્ય, મેળવવા યોગ્ય.

પ્રાપ્ય નં બ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક કર્મ.

પ્રાપ્ય અવ્યં ગમન કરીને, જઇને, મેળવીને, પ્રાપ્ત કરીને.

પ્રાપ્યકારિન્ ત્રિં વિષયપ્રદેશમાં જઇને વિષયનો પ્રકાશ કરનાર ચક્ષુષ વગેરેઈન્દ્રિય.

પ્રાપ્ત્ય નં પ્રખણપણું.

પ્રાયોગિક પું ઉપાકાળ-પરોઢ, પરોઢીયું, સવાર.

પ્રાયોગિક ત્રિં પ્રાતઃકાળે સ્તુતિપાઠ કરનાર ભાટ-ચારણ વગેરે.

પ્રામજ્ઞન નં સ્વાતી નક્ષત્ર.

પ્રામજ્ઞન ત્રિં વાયુસંબંધી, વાયુનું.

પ્રામજ્ઞનિ પું હનુમાન, પાંડવ-બીમસેન.

પ્રામવ નં પ્રભુત્વ, શ્રેષ્ઠતા, પ્રભુતા.

પ્રામવત્ય નં વિભુપણું, પ્રભુતા.

પ્રામાકર ત્રિં પ્રભાકર નામના એક મી-માંસકસંબંધી, પ્રભાકર-મીમાંસકના મતને જાણનાર.

પ્રામાતિક ત્રિં પ્રભાતનું, પ્રભાતસંબંધી, પ્રાતઃકાળસંબંધી.

પ્રામૃત નં ભેટણું, ભેટમાં મૂકવાનું દ્રવ્ય, ભેટ.

પ્રામૃતક નં ઉપરના અર્થ.

પ્રામધિ પું તેનામે ઋષિ-સમર્ષિમાંનો એક.

પ્રામાણિક ત્રિં પ્રત્યક્ષ વગેરે પ્રમાણુથી સિદ્ધ, શાસ્ત્રસિદ્ધ, કારણુથી સિદ્ધ, કારણુ-સંબંધી, મર્યાદા જાણનાર, શાસ્ત્ર જાણનાર, પરિચ્છેદક, પ્રમાણુ કરનાર.

પ્રામાણ્ય નં પ્રમાણુપણું.

પ્રામાણ્યવાદ પું પ્રમાણુપણુનો વાદ-પ્ર-માણુતાકથન.

પ્રામાદિક ત્રિં પ્રમાદના કારણુનું, અસત્ય ભાષણુ વગેરે વ્યવહાર.

પ્રામાદ્ય નં પ્રમાદ.

પ્રામાદ્ય પું અરકુસાનું ઝાડ, અરકુસો.

પ્રામીત્ય નં કંજ, દોણું, મરણુ.

પ્રામોદિક ત્રિં હર્ષકારક, આનંદનું કારણુ.

પ્રાય પું મૃત્યુ, મરણુ, અનશન કરીને મરવું તે, થણું, થણું કરીને.

પ્રાયણ નં શરીરનો ત્યાગ કરી બીજે સ્થાને ગમન, પ્રારંભ, પ્રારંભદિવસ.

પ્રાયણીય પું અતિરાત્ર યાગ.

પ્રાયશ્ચિત્ત નં પાપક્ષય માત્રનું સાધન શા-સ્ત્રોક્ત એક કર્મ, નિશ્ચયયુક્ત કર્મ, નિ-શ્ચયયુક્ત તપ.

પ્રાયશ્ચિત્તવિધિ પું પ્રાયશ્ચિત્તનો વિધિ.

પ્રાયશ્ચિત્તિ સ્ત્રીં પ્રાયશ્ચિત્ત જુઓ.

પ્રાયશ્ચિત્તિક ત્રિં નીચેનો શબ્દ જુઓ.

પ્રાયશ્ચિત્તિન્ ત્રિં જેને પ્રાયશ્ચિત્ત કરવાનું હોય તે.

પ્રાયશ્ચિત્તીય ત્રિં પ્રત્યશ્ચિત્તનું, પ્રાયશ્ચિત્ત-સંબંધી.

પ્રાયશ્ચિત્તીયતા સ્ત્રીં પ્રાયશ્ચિત્ત કરવાપણું.

પ્રાયસ્ અવ્યં થણું કરીને, તપ, વ્રત વગેરે, પુંકળપણું.

પ્રાયણિક ત્રિં પ્રયાણના હિતનું, પ્રયાણનું સાધન, પ્રયાણને ઉપયોગી શંખ-ચામર-વગેરે.

પ્રાયિક ત્રિં થણું કરીને હોનાર-થનાર.

પ્રાયુદ્ધેષિન્

૨૧૬

પ્રાવૃત્તિક

પ્રાયુદ્ધેષિન્ પુ० ઘોડો.

પ્રાયોગ પુ० ગાડા વગેરેમાં બેડવા થોડાઅળદ.

પ્રાયોગિક ત્રિ० નિત્ય પ્રયોગને થોડા,
હમ્મેશ વાપરવા હાયક.પ્રાયોજ્ય ત્રિ० સારી રીતે થોડા-બેડવા
થોડા.પ્રાયોપવિષ્ટ ત્રિ० અનશન કરીને મરવા
તૈયાર થયેલ.પ્રાયોપવેશ પુ० અનશન કરીને મરવા
તૈયાર થયું તે.

પ્રાયોપવેશન નં ઉપરનો અર્થ.

પ્રાયોપેત ત્રિ० અનશનમરણવાળું.

પ્રારબ્ધ ત્રિ० સારી રીતે આરંભેલ-શરૂ કરેલ.

પ્રારબ્ધ નં દેહાદિનું આરંભક અદૃષ્ટ-દૈવ-
નસીત, પૂર્વજન્મમાં કરેલ કર્મ.પ્રારબ્ધિ સ્ત્રી० હાથીને બાંધવાની દોરડી,
આરંભ, શરૂઆત.

પ્રારમ્ભ પુ० આરંભ, શરૂઆત.

પ્રારમ્ભ ત્રિ० સારી રીતે આરંભવાળું, યોગી.

પ્રારમ્ભણ નં આરંભ, શરૂઆત.

પ્રારમ્ભણીય ત્રિ० આરંભના પ્રયોજનવાળું.

પ્રારિવ્સિત ત્રિ० સારી રીતે આરંભ કરવા
ધ્વિષ્ટેલ.

પ્રારોહ ત્રિ० ઉગવાના સ્વભાવવાળું.

પ્રાર્ણ નં કથુંજ કરજ, ઉત્તમ કરંજ.

પ્રાર્ણ ત્રિ० અત્યંત કરંજદાર, ઉત્તમકરંજદાર.

પ્રાર્થન નં પ્રાર્થના, યાચના, હિંસા.

પ્રાર્થના સ્ત્રી० ઉપરના અર્થ, ગર્ભનું એક
અંગ, એક જાતની મુદ્રા.પ્રાર્થનીય ત્રિ० પ્રાર્થના કરવા થોડા, યાચના
કરવા થોડા.

પ્રાર્થનીય પુ० દાપર યુગ.

પ્રાર્થિત ત્રિ० પ્રાર્થના કરેલ, યાચના કરેલ,
કહેલ, શત્રુએ કેદ કરેલ.

પ્રાર્થિતવત્ ત્રિ० પ્રાર્થના કરતું, યાચનાકરતું.

પ્રાલમ્બ નં કંકથી સીધી લટકતી માળા.

પ્રાલમ્બ ત્રિ० અત્યંત લટકતું.

પ્રાલમ્બિકા સ્ત્રી० સોનાનો એક જાતનો હાર.

પ્રાલેય નં હિમ.

પ્રાલેયકર પુ० ચંદ્ર, કપૂર.

પ્રાલેયકિરણ પુ० ચંદ્ર, કપૂર.

પ્રાલેયાંશુ પુ० ચંદ્ર, કપૂર.

પ્રાલેયાત્રિ પુ० હિમાલય પર્વત.

પ્રાવટ પુ० જવ.

પ્રાવણ નં કોદાળી.

પ્રાવણિ સ્ત્રી० સારી રીતે રક્ષણ.

પ્રાવહ પુ० પ્રાચીર જુઓ, તે નામે એક દેશ.

પ્રાવરણ નં ઓઝાડવાનું વસ્ત્ર, ઓઝાડ,
ઉત્તરીય વસ્ત્ર.પ્રાવાર પુ० અત્યંત આવરણ, સારી રીતે
આવરણ, ઉત્તરીય વસ્ત્ર.

પ્રાવારકર્ણ પુ० એક જાતનું ધ્રુવડ.

પ્રાવારકોટ પુ० એક જાતનો કોડો.

પ્રાવાસ ત્રિ० પ્રવાસમાં અપાતું, પ્રવાસમાં
કરવાથોડા કાર્ય વગેરે.પ્રાવાસિક ત્રિ० પ્રવાસનું સાધન, પ્રવાસમાં
સારું.

પ્રાવિત્ત ત્રિ० સારી રીતે રક્ષણ કરનાર.

પ્રાવીણ્ય નં હેંશીઆરી, પ્રવીણતા.

પ્રાવૃદ્કાલ પુ० વર્ષાકાળ.

પ્રાવૃદ્કાલવહા સ્ત્રી० તે નામે એક નદી.

પ્રાવૃદ્કલય પુ० વર્ષાઋતુ વીતી જવી તે,
શરદ ઋતુ.

પ્રાવૃદ્સમય પુ० વર્ષાકાળ.

પ્રાવૃદ્જ પુ० પ્રાવૃષિજ પુ० જુઓ.

પ્રાવૃદ્જ ત્રિ० પ્રાવૃષિજ ત્રિ० જુઓ.

પ્રાવૃત નં સારી રીતે ઢાંકેલ-ઓઢેલ વસ્ત્ર.

પ્રાવૃત ત્રિ० ઢાંકેલ, ઓઢેલ, વીઢેલ.

પ્રાવૃત્તિ સ્ત્રી० પ્રાચીર જુઓ.

પ્રાવૃત્તિક પુ० પ્રવૃત્તિ-અખર અંતર લઈ
જનાર-લાવનાર હોત.

પ્રાવૃષ્

૨૧૭

પ્રાસાદશુક્ર

પ્રાવૃષ્ સ્ત્રીં વર્ષાકાળ-શ્રાવણ અને ભાદરવો.

પ્રાવૃષા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ

પ્રાવૃષાયણી સ્ત્રીં કપિકચ્છ વનસ્પતિ-
કવચમીળ.

પ્રાવૃષિક પું મોર પક્ષી.

પ્રાવૃષિક ત્રિં વર્ષાઋતુમાં હોનાર-થનાર.

પ્રાવૃષિકી સ્ત્રીં મોરપક્ષિણી-દેહ, વર્ષાઋ-
તુમાં હોનારી.

પ્રાવૃષિજ પું વરસાદ સાથે તોફાની પવન-
ઝંઝાવાત.

પ્રાવૃષિજ ત્રિં વર્ષાઋતુમાં ઉત્પન્ન થયેલ.

પ્રાવૃષીણ ત્રિં વર્ષાકાળમાં હોનાર-થનાર.

પ્રાવૃષેણ્ય ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

પ્રાવૃષેણ્ય ત્રિં વર્ષાકાળમાં આપવા યોગ્ય
કર વગેરે, વર્ષાકાળમાં કરવા યોગ્ય કામ
વગેરે.

પ્રાવૃષેણ્ય પું કદંબનું ઝાડ, કુટબ વૃક્ષ,
ધારાકદંબ.

પ્રાવૃષેણ્ય નં પુષ્કળપણું.

પ્રાવૃષેણ્યા સ્ત્રીં રાતી સાટોડી, કપિકચ્છ
વનસ્પતિ.

પ્રાવૃષેય પું તે નામે એક દેશ.

પ્રાવૃષેય ત્રિં વર્ષાકાળમાં હોનાર-થનાર.

પ્રાવૃષ્ય ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

પ્રાવૃષ્ય પું ધારા કદંબનું ઝાડ, કુટબ વૃક્ષ,
વિકંકત વૃક્ષ.

પ્રાવેશન ત્રિં પ્રવેશમાં અપાતું, પ્રવેશમાં
કરાતું.

પ્રાવેશન નં શિષ્યશાળા.

પ્રાવેશિક ત્રિં પ્રવેશનું સાધન.

પ્રાવાજ્ય નં મંત્ર્યાસ, દીક્ષા, મંત્ર્યાસીપણું.

પ્રાશ પું અન્ન વગેરેનું અત્યંત ભોજન, સારી
રીતે જમવું તે.

પ્રાશક ત્રિં સારી રીતે જમનાર-ભોજન
કરનાર.

૨૮

પ્રાશન નં પ્રાશ જુઓ.

પ્રાશવ્ય ત્રિં સારી રીતે ભક્ષણમાં ઉપયોગી,
પ્રકૃષ્ટ ભક્ષણના હિતનું.

પ્રાશિત ત્રિં સારી રીતે જમેલ-ભોજન
કરેલ.

પ્રાશિત નં ભક્ષણ, ભોજન, ખાવું તે,
પિનૃચક્ષમાં તર્પણ.

પ્રાશિત્ર નં બ્રહ્મોદેશ્યક ભાગરૂપ શિશ્વનો
અમુક અંશ.

પ્રાશિત્રાહરણ નં પ્રાશિત્રરૂપ ભાગને હરવાનું
સાધન એક પાત્ર.

પ્રાશુ ત્રિં સારી રીતે ભક્ષણ કરનાર-ભો-
જન કરનાર.

પ્રાશુ અવ્યં અત્યંત શીઘ્ર, ઘણીજ ઉતાવળ.

પ્રાશુક્ર ત્રિં મોટાં શિંગડાવાળું, મોટા
શિખરવાળું.

પ્રાશ્નિક પું સભ્ય, સભાસદ.

પ્રાશ્નિક ત્રિં પ્રશ્નોત્તર આપવામાં ઠીક-સાફ.

પ્રાશ્નોપુત્ર પું યજુર્વેદના વંશનો તે નામે
એક ઋષિ.

પ્રાશ્ય અવ્યં પ્રાશન કરીને, ભોજન કરીને.

પ્રાશ્વર્ણ ત્રિં અનેક પ્રકારના રંગવાળું,
રંગબેરંગી.

પ્રાસ પું ભાલો, ભાલાનો અગ્રભાગ.

પ્રાસક પું ઉપરના અર્થ, પાસક જુઓ.

પ્રાસક પું નાના જોડવાના વાછડાની આંધ
ઉપર નાખવાની એક પ્રકારની ઝુંસરી.

પ્રાસક્તિક ત્રિં પ્રસંગથી પ્રાપ્ત થયેલ, પ્ર-
સંગથી આવેલ.

પ્રાસક્ય પું ઝુંસરીને વહેનાર બળદ.

પ્રાસાદ પું દેવમંદીર, રાજમહેલ, હવેલી.

પ્રાસાદકુક્કુટ પું પારેવું, કપૂતર.

પ્રાસાદપૃષ્ઠ નં દેવમંદીર-રાજમહેલ વગેરે-
ની અગાસી, ઝરખો.

પ્રાસાદશુક્ર નં દેવમંદીર-રાજમહેલ વગે-
રેની ટાચ-શિખર.

પ્રાસિક

૨૧૮

પ્રિયમાત્મ્ય

પ્રાસિક પુ. ભાલાવડે યુદ્ધ કરનાર.
 પ્રાસ્ત ત્રિ. ફે કેલ, ઉછાળેલ.
 પ્રાસ્તારિક ત્રિ. પ્રસ્તારમાં વ્યવહાર કરનાર.
 પ્રાસ્થાનિક ત્રિ. પ્રયાણ સમયનું, પ્રયાણ સમયનું મંગલદ્રવ્ય-શાખ-દહી વગેરે
 પ્રાસ્થિક ત્રિ. જેમાં એક પ્રસ્થ જેટલું ધાન્ય વવાય તેવું ખેતર વગેરે, પોતાનામાં એક પ્રસ્થ જેટલું સમાવનાર, એક પ્રસ્થ ધાન્ય રાંધનાર, એક પ્રસ્થ જેટલો ધાન્યનો દગ વગેરે, એક પ્રસ્થથી ખરીદેલ.
 પ્રાસ્થિક ત્રિ. એક પ્રસ્થના માપનું.
 પ્રાસ્થિક પુ. એક પ્રસ્થનિમિત્તે સંયોગ અથવા ઉત્પાત.
 પ્રાસ્થિકી સ્ત્રી. જેમાં એક પ્રસ્થ જેટલું ધાન્ય વવાય તેવી ભૂમિ.
 પ્રાહ પુ. તૃત્યોપદેશ.
 પ્રાહુણ પુ. અતિથિ.
 પ્રાહુણક પુ. અતિથિ.
 પ્રાહુ અવ્યયી. સારા દિવસવાળું, મોટા દિવસવાળું.
 પ્રાહુ પુ. દિવસનો પૂર્વભાગ-પ્રથમ ભાગ.
 પ્રાહુ અવ્ય. દિવસનો પૂર્વ ભાગ.
 પ્રાહુતન ત્રિ. દિવસના પૂર્વભાગમાં હોનાર-થનાર.
 પ્રાહુતની સ્ત્રી. દિવસના પૂર્વભાગમાં હોનારી થનારી.
 પ્રાહુતમામ્ અવ્ય. અત્યંત પ્રાતઃકાળ.
 પ્રાહુતરામ્ અવ્ય. ઉપરનો અર્થ.
 પ્રિય ત્રિ. પ્રિય, વહાલું, સુંદર, મનોહર.
 પ્રિય પુ. પતિ, સ્વામી, ભર્તાર, પ્રિયક મૃગ, જીવક ઔષધિ.
 પ્રિયંવદ ત્રિ. મીઠું ખોલનાર.
 પ્રિયંવદ પુ. ખેચર, તે નામે એક ગંધર્વ.
 પ્રિયંવદા સ્ત્રી. તે નામે એક છંદ, શકું-તલાની એક સખી,

પ્રિયંક પુ. એક જાતનો મૃગ, એક જાતનું ઝાડ, કાંગનું ઝાડ, કદંબવૃક્ષ, ધારાકંદબ વૃક્ષ, ભમરો, કેસર, અસનવૃક્ષ, કાર્તિક-સ્વામીનો એક અનુચર.
 પ્રિયકાર ત્રિ. પ્રિય કરનાર.
 પ્રિયકી સ્ત્રી. એક જાતની મૃગલી.
 પ્રિયકૃત ત્રિ. પ્રિય કરનાર.
 પ્રિયકૃત પુ. વિષય.
 પ્રિયક્રૂર ત્રિ. પ્રિય કરનાર.
 પ્રિયક્રૂરણ ત્રિ. અપ્રિયને પ્રિય કરવાનું સાધન.
 પ્રિયક્રૂરી સ્ત્રી. ધોળી ભોંયરીંગણી, યુદ્ધ-જીવંતી વનસ્પતિ, આસંધ વનસ્પતિ.
 પ્રિયકુળુ સ્ત્રી. કાંગ, રાઈ, પીપર, પ્રિયંથુ વૃક્ષ, કકુ.
 પ્રિયજન પુ. વહાલો માણસ, પ્રેમભાવને જાણનાર.
 પ્રિયજીવ પુ. સ્યોનાક વૃક્ષ.
 પ્રિયજીવક પુ. લોધરનું ઝાડ.
 પ્રિયતમ ત્રિ. અત્યંત પ્રિય.
 પ્રિયતમ પુ. પતિ, ભર્તાર. મયૂરશિખાવૃક્ષ.
 પ્રિયતમા સ્ત્રી. વહાલી, પ્રિયા, પત્ની.
 પ્રિયતર ત્રિ. અત્યંત પ્રિય.
 પ્રિયતા સ્ત્રી. પ્રિયપણું.
 પ્રિયતોષ પુ. પ્રિય-વહાલાને સંતોષ.
 પ્રિયતોષણ ત્રિ. વહાલાને સંતોષ ઉપજાવનાર.
 પ્રિયતોષણ પુ. રતિમંજરીમાં કહેલ એક રતિબંધ.
 પ્રિયત્વ ન. પ્રિયપણું.
 પ્રિયવક્ત્રા સ્ત્રી. દાન કરાતી પૃથ્વી.
 પ્રિયવર્ણન ત્રિ. પ્રીતિકર દેખાવનું. મુંદ્ર દેખાવનું.
 પ્રિયવર્ણન પુ. પોષ્ટ પક્ષી, ક્ષીરિકાવૃક્ષ.
 પ્રિયપ્રાયમ્ ન. પ્રિયવાક્ય.

પ્રિયપ્રેક્ષત્

૨૧૯

પ્રીક્ષત્

પ્રિયપ્રેક્ષત્ ત્રિં પોતાને પ્રિય હોય તેને
પ્રાપ્ત કરવા ઇચ્છતું.

પ્રિયપ્રેક્ષુઃ ત્રિં પોતાને પ્રિય હોય તેને પ્રાપ્ત
કરવા ઇચ્છનાર.

પ્રિયભાષણ નં પ્રિય બોલવું તે, પ્રિયવાક્ય.

પ્રિયભાષણ ત્રિં પ્રિય બોલનાર.

પ્રિયભાષિણી સ્ત્રીં પ્રિય બોલનારી, મેના
પક્ષી.

પ્રિયભાષિન્ ત્રિં પ્રિય બોલનાર.

પ્રિયમધુ પું બળરામ, બળદેવ.

પ્રિયમધુ ત્રિં જેને દારૂ પ્રિય હોય તે.

પ્રિયમાણ ત્રિં પ્રસન્ન થતું, પ્રેમી, પ્રેમાળ.

પ્રિયમાલ્યાનુલેપન ત્રિં પુષ્પતી માળા
તથા ચંદનલેપન જેને પ્રિય હોય તે.

પ્રિયમેધ પું અબ્ધીદ રાગ્નનો એક પુત્ર,
તે નામે એક ઋષિ.

પ્રિયમ્મવિષ્ણુ ત્રિં અપ્રિય પ્રિય થાય તે.

પ્રિયમ્માતુલક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

પ્રિયરૂપ ત્રિં પ્રિયરૂપવાળું, સુંદરરૂપવાળું.

પ્રિયરૂપ નં પ્રિય રૂપ, સુંદર રૂપ.

પ્રિયવચન ત્રિં પ્રિયવાદી, પ્રિય બોલનાર,
વૈદના ઉપર લક્ષિત ધરાવનાર રોગી.

પ્રિયવચન નં પ્રિય વચન, સુંદર વચન.

પ્રિયવર્ણી સ્ત્રીં પ્રિયગુણ લતા.

પ્રિયવહ્લી સ્ત્રીં પ્રિયગુણ લતા, સુંદર વેલ.

પ્રિયવાદિન્ ત્રિં પ્રિય બોલનાર.

પ્રિયવાદિની સ્ત્રીં પ્રિય બોલનારી સ્ત્રી.

પ્રિયવ્રત પું સ્વાયંભુવ મનુનો એક પુત્ર.

પ્રિયવ્રત ત્રિં વ્રત જેને પ્રિય હોય તે.

પ્રિયશ્રવસ્ પું પરમેશ્વર.

પ્રિયસખ પું પ્રિય મિત્ર, ખેરતું ઝાડ, પ્રિ-
યનો મિત્ર.

પ્રિયસહી સ્ત્રીં વહાલી સખી.

પ્રિયસક્કમ પું વહાલાનો સમાગમ.

પ્રિયસક્કમન નં ઉપરનો અર્થ.

પ્રિયસક્કમન પું તે નામે એક દેશ.

પ્રિયસત્ય નં પ્રિય એવું સત્ય વાક્ય.

પ્રિયસત્ય ત્રિં સત્ય જેને પ્રિય હોય તે.

પ્રિયસન્દેશ પું પ્રિય એવો સંદેશો, ચંપાનું
ઝાડ, પ્રિયનો સંદેશો.

પ્રિયસાલ પું ચારોળીનું ઝાડ.

પ્રિયસાલક પું ઉપરનો અર્થ.

પ્રિયા સ્ત્રીં ભાર્યા, પત્ની.

પ્રિયાલ્ય ત્રિં પ્રિય કહેનાર, સારા સમાચાર
કહેનાર.

પ્રિયાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
એક શબ્દગણ.

પ્રિયામ્બુ પું આંખાનું ઝાડ.

પ્રિયામ્બુ ત્રિં પાણી જેને પ્રિય હોય તે.

પ્રિયાર્હ ત્રિં પ્રિય વાક્ય વગેરેને યોગ્ય.

પ્રિયાર્હ પું વિષ્ણુ.

પ્રિયાલ પું ચારોળીનું ઝાડ.

પ્રિયાલા સ્ત્રીં દ્રાક્ષ.

પ્રિયોદિત નં પ્રિય વાક્ય.

પ્રિયોદિત ત્રિં પ્રિય કહેલ, વહાલાંએકહેલ.

પ્રી મ્હાં ડં સં અનિદ્ સંતુષ્ટ કરવું, તૃપ્ત
કરવું, પ્રેમ ઉપજાવવો, ખુશ કરવું.

પ્રી દિવાં બાં સં અનિદ્ ઇચ્છવું, ઇચ્છા
કરવી, પ્રીતિ કરવી.

પ્રી કૃયાં ડમં અનિદ્ તૃપ્ત કરવું, ખુશ
કરવું, સં તૃપ્ત થવું, ખુશ થવું, ઇચ્છવું,
ચાહવું, બં

પ્રી હું ડમં સં અનિદ્ પ્રેમ ઉપજાવવો,
ખુશ કરવું.

પ્રી સ્ત્રીં પ્રીતિ, પ્રેમ.

પ્રીણ ત્રિં પ્રીતિકારક, ખુશકારક, પુરાણ, જાતું.

પ્રીણ નં મશ્કરી, હાંસી.

પ્રીણન નં પ્રેમ ઉપજાવવો, ખુશ કરવું, તૃપ્ત
કરવું.

પ્રીણસ પું ગેડો.

પ્રીત ત્રિં પ્રસન્ન થયેલ, ખુશ થયેલ, તૃપ્ત થયેલ.

પ્રીત નં પ્રેમ, આનંદ, સંતોષ, ખુશી.

પ્રીતમનસ્ ત્રિં પ્રસન્ન થયેલ મનવાળું.

પ્રીતિ સ્ત્રીં હર્ષ, આનંદ, તૃપ્તિ, ખુશી, તે નામે એક યોગ, કામદેવની એક પત્ની.

પ્રીતિજુષ ત્રિં પ્રીતિવાળું, પ્રેમાળ, પ્રેમ રાખનાર.

પ્રીતિજુષા સ્ત્રીં અનિરૂદ્ધની પત્ની ઉષા-ઓષા.

પ્રીતિદ ત્રિં પ્રેમ આપનાર, પ્રીતિદાયક.

પ્રીતિદ પું ભાંડ, મસ્કરો, વિદ્યુત્ક.

પ્રીતિદત્ત ત્રિં પ્રીતિથી આપેલ.

પ્રીતિદત્ત નં એક પ્રકારનું સ્ત્રીધન.

પ્રીતિદાન નં પ્રેમથી આપેલ દાન, પ્રેમથી આપવું.

પ્રીતિદાય પું પ્રેમથી આપેલ.

પ્રીતિપૂર્વક અન્યં પ્રેમપૂર્વક, પ્રેમથી.

પ્રીતિભોજન નં પ્રેમનું ભોજન, પ્રેમથી ભોજન.

પ્રીતિભોજ્ય ત્રિં પ્રેમથી ભોજન કરવા યોગ્ય અન્ન વગેરે

પ્રીતિમત્ ત્રિં પ્રેમવાળું, પ્રેમાળ.

પ્રીતિમનસ્ ત્રિં જેના મનમાં પ્રેમ હોય તે.

પ્રીતિવચ્સ નં પ્રેમનું વચન, પ્રિય વચન, પ્રેમાળ વચન.

પ્રીતિવચ્સ ત્રિં પ્રેમ વચનવાળું.

પ્રીતિવર્દન પું વિષ્ણુ.

પ્રીતિવર્દન ત્રિં પ્રેમ વધારનાર.

પ્રીતુ પું એક ભતતું પક્ષી.

પ્રીયમાણ ત્રિં ખુશ થતું, તૃપ્ત થતું, પ્રસન્ન થતું.

પ્રુ મ્વાં આન્સં બનિદ સરકવું, ખસવું, જવું.

પ્રુદ્ મ્વાં પં સં સેદ્ મદન કરવું, ચોળવું.

પ્રુપ્ મ્વાં પં સં સેદ્ ભરમ કરવું, આળી નાખવું, આળવું.

પ્રુપ્ ક્યાં પં સેદ્ સીચવું, છાંટવું, પૂર્ણ કરવું, ભરવું સં રતેહ કરવો. અં

પ્રુષ્ત ત્રિં ભરમ કરેલ, આળી નાખેલ, આળેલ.

પ્રુષ્વ પું ઝડવું, સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, પાણીનું ટીપું.

પ્રુષ્વા સ્ત્રીં પાણીનું ટીપું.

પ્રેક્ષક ત્રિં જોનાર, તપાસ કરનાર.

પ્રેક્ષણ નં જોવું, તપાસ કરવી, નેત્ર, દષ્ટિ, નાટક વગેરે.

પ્રેક્ષણકૂટ પું નેત્રનો ગોળો.

પ્રેક્ષણા સ્ત્રીં જોવું, તપાસ.

પ્રેક્ષણિક ત્રિં જોનાર, તપાસનાર.

પ્રેક્ષણિકા સ્ત્રીં જે તે જો જો કરનારી સ્ત્રી.

પ્રેક્ષણીય ત્રિં જોવા યોગ્ય, તપાસવા યોગ્ય, દેખાવું.

પ્રેક્ષા સ્ત્રીં વિપયના શુભ-અશુભ સંગઘે પર્યાલોચના, બુદ્ધિપૂર્વક કર્મ કરવું તે, જોવું, તપાસ, સમજણ, સમજ.

પ્રેક્ષાગાર નં રાજાઓનું મસલત ચલાવવાનું ઘર.

પ્રેક્ષાગૃહ નં ઉપરનો અર્ધ.

પ્રેક્ષાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક શબ્દગણ.

પ્રેક્ષાવત્ ત્રિં વિચારીતે કરનાર.

પ્રેક્ષિત ત્રિં જોયેલ, વિચારેલ, તપાસેલ.

પ્રેક્ષ્યમાણ ત્રિં જોવાતું, તપાસ કરાતું.

પ્રેક્ષણ નં અત્યંત હાલવું-ચાલવું, હીંચવું, ડાલવું, દશરૂપકનું અંતર્ગત એક રૂપક.

પ્રેક્ષત્ ત્રિં અત્યંત હાલતું-ચાલતું, હીંચતું.

પ્રેક્ષા સ્ત્રીં હીંચકા, હીંડોળો, પરિભ્રમણ, સ્વાર્થક્રાંતિ, ધોડાની ગતિ, નાચ, એક ભતતું ધર.

પ્રેક્ષિત ત્રિં અત્યંત હાલેલ-ચાલેલ, કંપેલ, હીંચકેલ, ડાલેલ.

પ્રેક્ષોલ્ તું ઝમં સં સેદ્ હીંચવું, હીંચકવું, હાલવું, ડાલવું.

પ્રેક્ષોલન

૨૨૧

પ્રેમબંધ

પ્રેક્ષોલન નં હીચકા, હીઠાળા, હીચયું,
ડાલયું, કંપયું.

પ્રેક્ષોલિત ત્રિં હીચકાવેલ, ડાલાવેલ, કંપાવેલ.

પ્રેણ મ્વાં યં સં સેટ જયું, પ્રેરણા કરવી,
ભેટયું.

પ્રેણિ ત્રિં પ્રેરણા કરનાર, જનાર, ભેટનાર.

પ્રેત ત્રિં મરણ પામેલ.

પ્રેત પું નરકમાં રહેલ કાષ્ટ જીવ, પિશાચ,
શય, મુઝ્ઝુ, જૂત, પ્રેત.

પ્રેતકર્મનુ નં મરેલાને ઉદેશી કરવામાં આવતી દાહાદિ ક્રિયા.

પ્રેતકાનન નં સ્મશાન.

પ્રેતકાર્ય નં પ્રેતકર્મનુ જુઓ.

પ્રેતકૃત્ય નં પ્રેતકર્મનુ જુઓ.

પ્રેતગૃહ નં સ્મશાન.

પ્રેતગેહ નં સ્મશાન.

પ્રેતતર્પણ નં મરેલાને ઉદેશી એક વર્ષ
સુધી કરવામાં આવતું તર્પણ.

પ્રેતતા સ્ત્રીં પ્રેતપણું.

પ્રેતત્થ નં પ્રેતપણું.

પ્રેતદેહ પું પ્રેતશરીર, મુઝ્ઝુ.

પ્રેતધૂમ પું ચિતાનો ધુમાડો.

પ્રેતનગર નં પ્રેતપુર જુઓ.

પ્રેતનદી સ્ત્રીંચમદારમાં આવેલી પૈતરણીનદી.

પ્રેતનિર્હારક પું શયને ઘેરથી સ્મશાનમાં
લઈ જનાર.

પ્રેતપક્ષ પું ભાદરવા મહિનાનું અધારીયું
પખવાડીયું.

પ્રેતપટ્ટહ પું મરણ કાળે વગાડવાનું વાદિત.

પ્રેતપતિ પું યમરાજ.

પ્રેતપર્વત પું ગયા તીર્થમાં આવેલો પર્વત.

પ્રેતપાત્ર નં પ્રેતકાર્યમાં વપરાતું એક પાત્ર.

પ્રેતપિણ્ડ પું પ્રેતને આપવાનો પિંડ.

પ્રેતપુર નં યમરાજનું નિવાસસ્થળ.

પ્રેતભૂમિ સ્ત્રીં સ્મશાન.

પ્રેતમેઘ પું પિતૃઓના શ્રાદ્ધરૂપ યત.

પ્રેતરાક્ષસી સ્ત્રીં પુલસી.

પ્રેતરાજ પું યમરાજ.

પ્રેતલોક પું યમલોક.

પ્રેતવન નં સ્મશાન.

પ્રેતવાહિત ત્રિંભૂતના વળગાડવાળું.

પ્રેતશિલા સ્ત્રીં ગયા તીર્થમાં આવેલ શું-
જપર્વત વગેરે સ્થળે એક શિલા.

પ્રેતશુદ્ધિ સ્ત્રીં મરણ થતાં તે નિમિત્તે જે
સૂતક લાગે છે તેના દૂર થયા પછી શુદ્ધિ
કરવી તે.

પ્રેતશૌચ નં ઉપરનો અર્થ, તે નામે એક
પ્રેતસંસ્કાર.

પ્રેતશ્રાદ્ધ નં પ્રેતને ઉદેશી કરવામાં આવતું
શ્રાદ્ધ.

પ્રેતહાર ત્રિં શયને સ્મશાનમાં લઈ જનાર.

પ્રેતા સ્ત્રીં પ્રેત ભાવને પામેલી સ્ત્રી.

પ્રેતાન્ન નં શ્રાદ્ધનું અન્ન, પ્રેતપ્રીત્યર્થે અ-
પાતું અન્ન.

પ્રેતિ પું અન્ન, અનાજ.

પ્રેતિ સ્ત્રીં મરણ.

પ્રેતોષણિ ત્રિં પ્રાપ્ત ગમનવાળું.

પ્રેત્ય અઘ્યં લોકાન્તર, પરલોક, મરણપ્રાપ્તિને.

પ્રેત્યજાતિ સ્ત્રીં મરણ પછીનો જન્મ.

પ્રેત્યભવન નં મરણ પછીનો પુનર્જન્મ.

પ્રેત્યભાષ પું ઉપરનો અર્થ.

પ્રેત્વન પું ઇન્દ્ર, વાયુ.

પ્રેપ્સત્ ત્રિં પ્રાપ્ત કરવા-મેળવવા ઇચ્છતું.

પ્રેપ્સુ ત્રિં પ્રાપ્ત કરવા-મેળવવા ઇચ્છનાર.

પ્રેમનુ પું નં-સૌહાર્દ, સ્નેહ, પ્રેમ, હર્ષ,
આનંદ, તે નામે એક ભાવબંધન.

પ્રેમપર ત્રિં પ્રેમ પરિણય.

પ્રેમપાતન નં નેત્રનું પાણી, આંસુ, નેત્ર,
આંખ.

પ્રેમબંધ પું ગાદ સ્નેહ, ગાદ અનુરાગ.

પ્રેમબંધન

૨૨૨

પ્રોઢપાદ

પ્રેમબંધન નં ઉપરના અર્થ.
 પ્રેમમક્તિ સ્ત્રીં પ્રેમપૂર્વક ભક્તિ,
 પ્રેમાલિંગન નં પ્રેમપૂર્વક આલિંગન.
 પ્રેમાશુ નં પ્રેમનું આંસુ.
 પ્રેમિન્ ત્રિં પ્રેમવાળું.
 પ્રેયસ્ પું અતિશય પ્રિય, ઘણુંજ વહાલું.
 પ્રેયસ્ પું પતિ, ભર્તા.
 પ્રેયસ્ નં મોક્ષનું સાધન નહિ એવું સ્વ-
 ગાદિ જ્ઞા.

પ્રેયસી સ્ત્રીં પ્રિયા, પત્ની, ભાર્યા.
 પ્રેયોડપત્ય પું કૌંચ પક્ષી.
 પ્રેરક ત્રિં પ્રેરણા કરનાર, પ્રયોજક.
 પ્રેરણ નં પ્રેરણા કરવી.
 પ્રેરણા સ્ત્રીં પ્રેરણા કરવી-પ્રેરવું.
 પ્રેરિત ત્રિં પ્રેરણા કરેલ.
 પ્રેર્ત્વન્ પું સમુદ્ધ.
 પ્રેર્ત્વરી સ્ત્રીં નદી.
 પ્રેષ્ ધ્યાં પં સંટ ગમન કરવું, જવું,
 મોક્ષવું.

પ્રેષ પું મોક્ષવું, પીડવું.
 પ્રેષક ત્રિં મોક્ષનાર, પ્રેરણા કરનાર.
 પ્રેષણ નં મોક્ષવું, પ્રેરણા કરવી.
 પ્રેષણીય ત્રિં મોક્ષવા યોગ્ય, પ્રેરણા કરવા
 યોગ્ય.

પ્રેષિત ત્રિં મોક્ષેલ, પ્રેરણા કરેલ.
 પ્રેષિતવત્ ત્રિં મોક્ષનાર, પ્રેરણા કરનાર.
 પ્રેષિતવ્ય ત્રિં પ્રેષણીય જુઓ.
 પ્રેષિત્ ત્રિં મોક્ષનાર, પ્રેરણા કરનાર.
 પ્રેષ્ટ ત્રિં અતિશય પ્રિય, ઘણુંજ વહાલું.
 પ્રેષ્ટ પું પતિ, ભર્તા.
 પ્રેષ્ટા સ્ત્રીં પત્ની, ભાર્યા, જાંઘ.
 પ્રેષ્ય ત્રિં મોક્ષવા યોગ્ય, પ્રેરણા કરવા
 યોગ્ય.

પ્રેષ્ય અવ્યં મોક્ષીને, પ્રેરણા કરીને.
 પ્રેષ્ય પું ચાકર, દાસ.

પ્રેષ્ય નં પ્રેરવું, મોક્ષવું.
 પ્રેહિકટા સ્ત્રીં 'હે કટ જા' એમ જેમાં
 કહેવાય તે ક્રિયા.
 પ્રેહિકર્વમા સ્ત્રીં 'હે કર્મ જા' એમ જેમાં
 કહેવાય તે ક્રિયા.
 પ્રેય નં સ્નેહ, પ્રેમ, પ્રિયપણું.
 પ્રેયવત્ ત્રિં પ્રિયવતનું, પ્રિયવતસંગ્રામી.
 પ્રેષ પું કલેશ, દુઃખ, પીડવું, મર્દન કરવું,
 ઉન્માદ, પ્રેરણા કરવી, મોક્ષવું.
 પ્રેષ્ય ત્રિં પ્રેષ્ય ત્રિં જુઓ.
 પ્રેષ્ય નં પ્રેષ્ય નં જુઓ, નોકરી, ચાકરી.
 પ્રેષ્ય પું પ્રેષ્ય પું જુઓ.
 પ્રોક્ત ત્રિં કહેલ, બોલેલ.
 પ્રોક્ત નં કહેલ વાક્ય.
 પ્રોક્તવત્ ત્રિં કહેવું, બોલવું.
 પ્રોક્ષણ નં યતાર્થે પશુને હણવું તે, વધ,
 નાશ, સીંચવું, છાંટવું, ચત્તે હાથે પાણી
 વગેરે છાંટવું.
 પ્રોક્ષણી સ્ત્રીં પ્રોક્ષણનું સાધન જળ, પ્રો-
 ક્ષણસાધન જળ જેમાં હોય તે પાત્ર.
 પ્રોક્ષણીય ત્રિં પ્રોક્ષણ-સિંચન કરવા યોગ્ય.
 પ્રોક્ષિત ત્રિં યત્ર માટે સંસ્કારવાળું કરેલ
 પશુ વગેરે, પ્રોક્ષણ-સિંચન કરેલ, છાંટેલ,
 વધ કરેલ, મારી નાખેલ.
 પ્રોક્ષાસન નં મારવું, મારી નાખવું.
 પ્રોક્ષન નં છોડવું, ત્યાગ કરવો.
 પ્રોક્ષિત ત્રિં છોડેલ, તજેલ.
 પ્રોક્ષ્ણ નં માનન, લજવું, સાદ કરવું.
 પ્રોઢ ત્રિં ત્રીસથી પંચાવન વર્ષની ઉંમરનું,
 વૃદ્ધ, પ્રગલ્ભ, પીઠ, પાકટ, સારી રીતે
 વહેલ.
 પ્રોઢ પું ચાગીસ અક્ષરનો મંત્ર.
 પ્રોઢપાદ ત્રિં પગ ઉપર પગ જેણે
 ચઢાવેલ હોય તે, આસન ઉપર જેણે પગ
 રાખ્યો હોય તે.

પ્રોટા સ્ત્રી૦ સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક નાયિકા-
ત્રીસથી પંચાવન વર્ષની ઉમરની સ્ત્રી.

પ્રોટિ સ્ત્રી૦ સામર્થ્ય, શક્તિ, બડાઇ હાંકવી,
હઠોક્તિ.

પ્રોટિવાદ પુ૦ હઠોક્તિ-બડાઇ હાંકવી તે.

પ્રોઞ્ઠ પુ૦ પીકદાની.

પ્રોત ત્રિ૦ સારી રીતે પરોવેલ, સીવેલ, ગુથેલ.

પ્રોત ન૦ સીવેલ વસ્ત્ર, સીવવું, સાંધવું.

પ્રોતોત્સાદન ન૦ વસ્ત્ર જડેલી ભૂમિ, છત્ર,
છત્રી.

પ્રોત્કટ ત્રિ૦ અતિશય ઉત્કટ, પ્રીતિનું,
પ્રીતિપાત્ર, ઘણુંજ.

પ્રોત્કર્ષ પુ૦ અત્યંત ઉત્કર્ષ, ધણીજી ચઢતી.

પ્રોત્કલ પુ૦ એક જાતનું ઝાડ-જેનાં ફલ
સિંહના પૂછડાના આકારનાં હોય છે.

પ્રોત્ફુલ ત્રિ૦ વિકસેલ, ખીલેલ, ફુલેલ.

પ્રોત્સાહ પુ૦ અત્યંત ઉત્સાહ.

પ્રોત્સાહન ન૦ સારી રીતે ઉત્સાહ આપવો,
તે નામે એક નાટયાલંકાર.

પ્રોત્સાહિત ત્રિ૦ સારી રીતે ઉત્સાહ આપેલ.

પ્રોથ્ આ૦ ડમ૦ અ૦ સેટ્ પરિપૂર્ણ થવું,
સમર્થ હોવું.

પ્રોથ પુ૦ ન૦ પ્રયાણ કરેલ, ચાલેલ, ઘોડાનું
નાક, ઘોડાનું મુખ.

પ્રોથ્ પુ૦ કેડ, સાડલો, સાડી, સ્ત્રીનો ગર્ભ,
ખાડો, કટિપશ્ચાદભાગ-કુલો-દગરો.

પ્રોથ ત્રિ૦ ભીષણ, ભયંકર, મુસાફર, પ્ર-
સિદ્ધ, સ્થાપેલ.

પ્રોથથ પુ૦ મુખનો શબ્દ, મોટેથી શબ્દ
કરવો તે.

પ્રોથ પુ૦ સંતાપ-દાહ.

પ્રોથક પુ૦ તે નામે એક દેશ.

પ્રોથિત ત્રિ૦ પ્રવાસે ગયેલ, પરદેશ ગયેલ.

પ્રોથિતમર્ત્તકા સ્ત્રી૦ જેનો ધણી પ્રવાસે-
પરદેશ ગયો હોય તે સ્ત્રી.

પ્રોથિતમરણ ન૦ પરદેશમાં મરણ, પ્રવાસમાં
મૃત્યુ.

પ્રોથિતવત્ ત્રિ૦ પ્રવાસ કરનાર, પરદેશ
જનાર.

પ્રોથ પુ૦ એક જાતનું માછલું, તે નામે
એક દેશ, બળદ.

પ્રોથપદ પુ૦ ચાંદ્ર ભાદરવો મહિનો.

પ્રોથપદા સ્ત્રી૦ પૂર્વાભાદ્રપદ તથા ઉત્તરા-
ભાદ્રપદા નક્ષત્ર.

પ્રોથષ્ઠી સ્ત્રી૦ ચાંદ્ર ભાદરવા મહિનાની પૂનેમ.

પ્રોથપાદ ત્રિ૦ પૂર્વાભાદ્રપદ કે ઉત્તરાભા-
દ્રપદ નક્ષત્રમાં જન્મેલ.

પ્રોઘી સ્ત્રી૦ ગાય, એક જાતની માછલી.

પ્રોણ ત્રિ૦ ઘણુંજ ઉનું-ગરમ.

પ્રોષ્ય અવ્ય૦ પરદેશ જઠને.

પ્રોષ્યપાપીયસ્ ત્રિ૦ પરદેશ જઠને અત્યંત
પાપી થયેલ.

પ્રોહ ત્રિ૦ અત્યંત વહેનાર, સારી રીતે
વહેનાર, ડાહ્યું, વિચાર કરનાર.

પ્રોહ પુ૦ હાથીનો પગ, તર્ક, મંધિ, હાથીના
પગની ધુટી.

પ્રોહકરટા સ્ત્રી૦ ‘હેકરટ ! સારી રીતે વિચાર
કર’ એમ જેમાં કહેવાય તેવી ક્રિયા.

પ્રોહણીય ત્રિ૦ સારી રીતે તર્ક કરવા યોગ્ય.

પ્રોહ્યાપદિ અવ્ય૦ એ પગથી અત્યંત પ્રહાર
કરવો તે.

પ્રૌઢ ત્રિ૦ જૂઠ્ઠ, વધેલ, પરિપૂર્ણ, નિઃશંક,
પીઠ, પાકટ, ઉદ્ધત, ઘટ્ટ, ઉચે કરેલ,
વહેલ, વિવાહ કરેલ, બુદ્ધિશાળી, ત્રીસથી
પંચાવન વર્ષની ઉમરનું.

પ્રૌઢપાદ ત્રિ૦ પ્રોઢપાદ ભુઓ.

પ્રૌઢમનોરમા સ્ત્રી૦ ભટ્ટોજીદક્ષિતકૃત સિક્કાંત-
કૌમુદીની એક વ્યાખ્યા.

પ્રૌઢા સ્ત્રી૦ પ્રોઢા ભુઓ.

પ્રૌઢિ સ્ત્રી૦ પ્રોઢિ ભુઓ.

પ્રૌઢિવાદ

૨૨૪

પ્લિહન

પ્રૌઢિવાદ પુ૦ પ્રૌઢિવાદ જુઓ.

પ્રૌણ ત્રિ૦ અત્યંત ખસેડનાર-દૂર કરનાર,
નિપુણ, હોંશીઆર.

પ્રૌષ્ઠપદ પુ૦ પ્રૌષ્ઠપદ જુઓ.

પ્રૌષ્ઠપદા સ્ત્રી૦ પ્રૌષ્ઠપદા જુઓ.

પ્રૌષ્ઠપદી સ્ત્રી૦ પ્રૌષ્ઠપદી જુઓ.

પ્રૌષ્ઠિક ત્રિ૦ મોટા-લાંબા હોઠવાળું, શ્રેષ્ઠ
હોઠવાળું.

પ્રૌહ પુ૦ સારી રીતે તર્ક.

પ્રુક પુ૦ સ્ત્રીઓનું નીચેનું એક અંગ.

પ્રુક્ષ્ત્ર ધ્વા૦ ડમ૦ સ૦ સેદ્ ભક્ષણ કરવું, ખાવું.

પ્રુક્ષ્ પુ૦ પીપળાનું ઝાડ, તે નામે એક ખેટ,
ચુમદાર, પીપળીનું ઝાડ.

પ્રુક્ષજાતા સ્ત્રી૦ સરસ્વતી નદી.

પ્રુક્ષતીર્થ ન૦ તે નામે એક તીર્થ.

પ્રુક્ષઘ્રીપ પુ૦ તે નામે એક ખેટ.

પ્રુક્ષપ્રસ્નાવણ ન૦ સરસ્વતી નદીનું ઉત્પત્તિ-
સ્થાન.પ્રુક્ષરાજ પુ૦ સોમતીર્થમાં આવેલ મોટું
પીપળાનું ઝાડ.પ્રુક્ષાદિ પુ૦ પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
એક શબ્દગણ.પ્રુક્ષાવતરણ ન૦ સરસ્વતી નદીને ઉતર-
વાનું સ્થાન.

પ્રુતિ પુ૦ તે નામે એક ઋષિ.

પ્રુવ્ ધ્વા૦ જા૦ સ૦ સેદ્ દૂદડું, તરવું.

પ્રુવ ન૦ એક જાતની માથ, ગંધતૃણ-એક
જાતનું સુગંધી ઘાસ, જવું, તરવું, દૂદડું,
દેડકો, બકરો, વાંદરો, ચાંડાળ, જલકાગડો,
અતકપક્ષી, કુલક જુઓ, પ્રવણ જુઓ,
પર્કટીવૃક્ષ, તરવાનું સાધન ત્રાપો-હોડી
વગેરે, સામે જવું, પ્રેરણા કરવી, મોકલવું,
શત્રુ, એક જાતની જાળ, માછલાં પક-
ડવાનું એક યંત્ર, જલકુકડો, જલચર
અમુક પક્ષિગણ, સાઠ એવંસરમાનો એક
સંવત્સર.

પ્લવ ત્રિ૦ જનાર, તરનાર, ફેદનાર.

પ્લવક ત્રિ૦ ફેદનાર, ફેદતો જનાર, તર-
વારની ધાર વગેરે ઉપર નાચનાર.

પ્લવક પુ૦ ચંડાલ, દેડકો, પીપળીનું ઝાડ.

પ્લવગ પુ૦ વાંદરો, દેડકો, સૂર્યનો સારથિ,
અતકપક્ષી, જલકુકડો, શિરીષ વૃક્ષ.

પ્લવગતિ પુ૦ દેડકો.

પ્લવગતિ સ્ત્રી૦ દેડકાની ગતિ, દૂદી દૂદીને
જવું તે.

પ્લવગતિ ત્રિ૦ દૂદી દૂદીને જનાર.

પ્લવક્ષ પુ૦ વાંદરો, મૃગ, હરણ, ચ્વક્ષ વૃક્ષ,
પીપળાનું ઝાડ.

પ્લવક્ષમ પુ૦ દેડકો, વાંદરો.

પ્લવન ત્રિ૦ અનુક્રમે નીચાણમાં જનાર.

પ્લવન ન૦ દૂદડું, પાણી ઉપર જવું, તરવું.

પ્લવમાન ત્રિ૦ દૂદડું, પાણી ઉપર જવું, તરવું.

પ્લવિક ત્રિ૦ હોડી વડે તરનાર, ત્રાપાવડે
તરનાર, તરીને જનાર.પ્લાક્ષ ન૦ પીપળી વૃક્ષોનો સમૂહ, પીપળીનું
ફળ.

પ્લાક્ષ ત્રિ૦ પીપળી વૃક્ષોનો પિકાર.

પ્લાયોગિ પુ૦ પ્રયોગ નામના રાજાનો પુત્ર.

પ્લાવન ન૦ પ્રવાહી પદાર્થનું ચોતરફ જવું-
ફેલાવું, ફુખાવવું, ભરાઈને ઉભરાય જાય
તે પ્રમાણે પાત્રમાં પાણી વગેરે ભરવું.

પ્લાવની સ્ત્રી૦ જૂતોની એક ધારણા.

પ્લાવિત ત્રિ૦ જળ વગેરેથી ચોતરફ વ્યાપ્ત,
ફુખાડેલ.પ્લાશિ સ્ત્રી૦ શિશુ-લિંગના મૂળમાં આવેલી
નાડી.

પ્લાશુક પુ૦ એકદમ જલદી રંધાની ડાંગેર.

પ્લાશુચિત્ અવ્ય૦ શીઘ્ર, સત્વર, જલદી.

પ્લિહ્ ધ્વા૦ પર૦ સ૦ સેદ્ જવું, ગમન કરવું.

પ્લિહન પુ૦ પેટમાં ડાખે પડખે રહેલ એક
માંસપિંડ, બરોળ, જેમાં બરોળ વધે છે
તે રોગ.

પ્લી

૨૨૫

ફળ

પ્લી ક્ષ્યાં પ૦ સં અનિદ્ ગમન કરવું, જવું.
પ્લીહમ્ન પુ૦ દાડમનાં જેવાં ફૂલવાળું એક
ઝાડ, રંગદરેહિડો.

પ્લીહન પુ૦ પ્લિહન જુઓ.

પ્લીહશત્રુ પુ૦ પ્લીહમ્ન જુઓ.

પ્લીહા સ્ત્રી૦ અરેળનો રોગ.

પ્લીહારિ પુ૦ પીપળાનું ઝાડ.

પ્લીહાશત્રુ પુ૦ પ્લીહમ્ન જુઓ.

પ્લોહોદર ન૦ એક ગતનો પેટનો રોગ.

પ્લુ મ્વાં આ૦ સં અનિદ્ ફૂદીને જવું, તરવું.

પ્લુસિ પુ૦ અમિ, સ્નેહ, ધરનું બળવું, ધરમાં
લાઇ લાગવી.

પ્લુત ન૦ ઘોડાની એક ગતિ, તીરછું જવું,
ફૂદીને જવું.

પ્લુત પુ૦ ત્રણ માત્રાના કાળથી ઉચ્ચારણ
કરાતો અક્ષર.

પ્લુત ત્રિ૦ ફૂદી ગયેલ, તરી ગયેલ.

પ્લુતિ સ્ત્રી૦ ત્રણ માત્રાનું ઉચ્ચારણ, ફૂદીને
જવું, તરવું, જળ વગેરેની ચોતરફ ગતિ-
ફેલાવું.

પ્લુષ્ મ્વાં પ૦ સં સેદ્ બળવું, બાળવું.

પ્લુષ્ ક્ષ્યાં પ૦ સં સેદ્ ઉપરનો અર્થ.

પ્લુષ્ ક્ષ્યાં પ૦ સં સેદ્ સીંચવું, છાંટવું,
પૂરવું, ભરવું, સં સ્નેહ કરવો, ચાહવું, અં

પ્લુષ્ પુ૦ બળવું, બાળવું, દાહ.

પ્લુષિ પુ૦ બગલા જેવી ચાંચવાળું એક
પક્ષી, દાહક એક સર્પ.

પ્લુષ્ટ ત્રિ૦ અબેલ, આબેલ.

પ્લુષ્ ક્ષ્યાં પ૦ સં સેદ્ બાળવું, બળવું,
વિભાગ કરવો, વહેંચવું.

પ્લેહ્ પુ૦ અત્પંત હાલવું-ડોલવું, કંપવું.

પ્લેહ્ મ્વાં આ૦ સં સેદ્ સેવવું, સેવા કરવી.

પ્લોત ન૦ સુશ્રુતમાં કહેલ શસ્ત્રકર્મનું ઉપકરણ.

પ્લોષ પુ૦ બળવું, બાળવું, દાહ.

પ્લોષણ ન૦ ઉપરના અર્થ.

પ્લા અદા૦ પર૦ સં અનિદ્ ભક્ષણ કરવું,
ખાવું.

પ્લા સ્ત્રી૦ ભક્ષણ કરવું, ખાવું.

પ્લાત ત્રિ૦ ભક્ષણ કરેલ, ખાધેલ.

પ્લાન ન૦ ભક્ષણ, ભોજન.

પ્લુ પુ૦ ૩૫.

પ્લુર ત્રિ૦ ૩૫વાળું, ૩૫ાળું.

ફ

ફ બંજનોમાંના બારીસમે બંજન.

ફ ત૦ રક્ષ કથન, નિષ્ફળ વાક્ય, લૂપું બોલવું
તે, કુત્કાર-ફૂંફાડો મારવો તે, ક્રોધયુક્ત
ભાષણ.

ફ પુ૦ વરસાદ સાથે તોફાની પવન, ઝંઝવાત,
બગાસું ખાવું, ફલભાગ.

ફ ત્રિ૦ વધારનાર, વધનાર.

ફકાર પુ૦ 'ફ' અક્ષર.

ફક્ મ્વાં પ૦ અં સેદ્ દુષ્ટ આચરણ
કરવું, ધીમા જવું.

ફક્ષિકા સ્ત્રી૦ દુષ્ટ વ્યવહાર, ખરાબ ચાલ-
ચલગત, તત્વનિર્ણય માટે પૂર્વપક્ષ.

ફગુન પુ૦ તે નામે ગોત્રપ્રવર એક ઋષિ.

ફજિ સ્ત્રી૦ ભારંગ વનસ્પતિ.

ફજિકા સ્ત્રી૦ દેવતાડ વૃક્ષ, બ્રહ્મચરિ વનસ્પ-
તિ, ધમાસો, ભારંગ વનસ્પતિ.

ફજિપત્રિકા સ્ત્રી૦ ઉંદરકાની વનસ્પતિ.

ફજી સ્ત્રી૦ ફજિ જુઓ.

ફદ અબ્ય૦ તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક મંત્ર,
તંત્રશાસ્ત્રોક્ત યોગ, કર્મકાંડમાં વપરાતો
શબ્દ, અનુકરણ.

ફટ પુ૦ સાપની ફેણ, કપટી, કપટ, દાંત.

ફટા સ્ત્રી૦ સાપની ફેણ.

ફડિજ્ઞા સ્ત્રી૦ એક ગતનો કીડો-તમર.

ફળ મ્વાં પ૦ સં સેદ્ અનાયાસે ઉત્પન્ન
થવું.

ક્રમ

૨૨૬

કર્મ

કળ્ ભા૦ ૫૦ સ૦ સેટ્ ગમન કરવું, જવું.
 કળ પુ૦ સાપની ફેણ, ગાય-બળદનું શીંગડું.
 કળકર પુ૦ સર્પ.
 કળધર પુ૦ સર્પ.
 કળધરધર પુ૦ શિવ.
 કળમર પુ૦ સર્પ.
 કળમૃત્ પુ૦ સર્પ.
 કળમણિ પુ૦ સર્પની ફેણ ઉપરનો મણિ.
 કળવત્ પુ૦ સર્પ.
 કળા સ્ત્રી૦ સર્પની ફેણ.
 કળાકર પુ૦ સર્પ.
 કળાદિ પુ૦ પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક
 ધાતુગણ.

કળાધર પુ૦ સર્પ.
 કળામર પુ૦ સર્પ.
 કળામૃત્ પુ૦ સર્પ.
 કળામણિ પુ૦ કળમણિ જુઓ.
 કળાવત્ પુ૦ સર્પ.
 કળિકા સ્ત્રી૦ એક જાતનું ઝાડ.
 કળિકાર પુ૦ તે નામે એક દેશ.
 કળિકેશર પુ૦ નાગકેસર.
 કળિકેસર પુ૦ નાગકેસર.
 કળિચ્છેલ પુ૦ સર્પ સાથે ખેલનારું એક
 પક્ષી.
 કળિચ્છેલી સ્ત્રી૦ સર્પ સાથે ખેલનારી એક
 પક્ષિણી.

કળિચ્છક ન૦ વિવાહ વગેરેમાં શુભ અશુભ-
 સૂચક ન્યોતિપ્રસિદ્ધ એક ચક્ર.
 કળિચ્છમ્પક પુ૦ નાગચંપો.
 કળિજા સ્ત્રી૦ તે નામે એક વૃક્ષ.
 કળિજિહ્વા સ્ત્રી૦ ધોળી ઉપલસરી, મહા-
 શતાવરી વનસ્પતિ.
 કળિજિહ્વિકા સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.
 કળિજ્ઞક પુ૦ એક જાતની તુલસી, ખી-
 જોરાનું વૃક્ષ.

કળિત ત્રિ૦ ગયેલ.
 કળિતલ્પગ પુ૦ શેષશાયી વિષજી નારાયણ.
 કળિન્ પુ૦ સર્પ, શેષનાગનો અવતાર પત્ત-
 નદિ મુનિ.
 કળિની સ્ત્રી૦ સાથેણ, તે નામે ઔષધિ.
 કળિદ્વિષતા સ્ત્રી૦ વેપ્પડ વનસ્પતિ.
 કળિમિય પુ૦ વાધુ.
 કળિફેન ન૦ અશીલુ.
 કળિમુજ્ પુ૦ ગરૂડ.
 કળિમોજન પુ૦ ગરૂડ.
 કળિમુલ્લ ન૦ ચોરી કરવામાં ઉપયોગી માટી
 દૂર કરવાનું એક યંત્ર.

કળિલતા સ્ત્રી૦ નાગરવેલ.
 કળિલ્લી સ્ત્રી૦ નાગરવેલ.
 કળિસંભારા સ્ત્રી૦ તે નામે એક વૃક્ષ.
 કળિહન્ત પુ૦ નોળીયું.
 કળિહન્ત્રી સ્ત્રી૦ નોળીયું માદા, ગમ્બનાકુડી.
 કળિહત્ સ્ત્રી૦ ક્ષુદ્ર દુરાલભા વનસ્પતિ-
 ધમાસો.

કળીન્દ્ર પુ૦ શેષનાગ, વાસુકિનાગ.
 કળીશ પુ૦ ઉપરના અર્થ.
 કળીશ્વર પુ૦ કળોન્દ્ર જુઓ.
 કળીશ્વરચક્ર ન૦ નક્ષત્રબેદ-શનિની રિથ-
 તિથી સાત દ્વીપના શુભ અશુભનું સૂચક
 એક ચક્ર.

કળ્ડ પુ૦ જરૂર, પેટ.
 કલ્કારિન્ પુ૦ હરકોષ્ટ પક્ષી.
 કલ ન૦ દાલ, પાટીયું.
 કલ્લવક ન૦ સોપારી રાખવાનું પાત્ર.
 કલ્લર ત્રિ૦ અત્યંત ચંચળ.
 કલ્લરીક ન૦ નવપલ્લવ, કુંપળ, કામળપણું.
 કલ્લરીક પુ૦ તમાચો, થપડ, કામદેવ.
 કલ્લરીકા સ્ત્રી૦ પાવડી, બોડા, પાદુકા.
 કલ્લ્ ભા૦ ૫૦ સ૦ સેટ્ ગમન કરવું, જવું,
 પૂર્ણ કરવું, ભરવું.

ફર્વર

૨૨૭

ફલપચ્છામ્લ

ફર્વર ત્રિં પૂરક, પૂર્ણ કરનાર, ભરનાર.
ફલ્ ભાં ૫૦ સં સેદ્ તોડવું, બેદવું, ચી-
રવું, ફાડવું.

ફલ્ ભાં ૫૦ અં સેદ્ ઉત્પન્ન થવું, ફાલવું,
ફળવું.

ફલ નં વૃક્ષ વગેરેનું ફળ, દાલ, ફલક-
દાલ, પાટીયું, કાર્ય, ઉદ્દેશ્ય, પ્રયોજન,
ભયફળ, ત્રિફળા, કક્ષોલ, બાણુનો અગ્ર-
ભાગ-ફળું, આર્તવ-ત્વીરજ, ફળ હળનું,
દાન, વૃષણ, ધાત્વર્થનિષ્પાદ પ્રધાનોદ્દેશ-
પ્રયોજન, ધાત્વર્થજન્ય સંયોગ વગેરે,
ગીતમે કહેલ એક પ્રમેય, કપાસ, ઈદ્રજન્ય,
સોપારી, તરણ્ય, શકુનનું ફળ, ત્રિકાણુ-
વર્ણવ વગેરેનું ફળ.

ફલ પું કુટબ વૃક્ષ.

ફલ ત્રિં બનેલ, ઉત્પન્ન થયેલ, સિદ્ધ થયેલ.

ફલક નં પું દાલ, ફળું, પાટીયું, હાડકાંનો
ડુકડો, નાગકેસર.

ફલકક્ષ પું તે નામે એક યક્ષ.

ફલકણ્ટક પું જેના ફળમાં કાંટા હોય
છે તે વૃક્ષ, પીતપાપડો.

ફલકપાણિ પું હાથમાં દાલવાળો બોદ્ધો.

ફલકચંદ્ર નં સિદ્ધાંત શિરોમણિ ગ્રંથમાં
કહેલ એક ચંદ્ર.

ફલકસત્થ ત્રિં ફલક-દાલ કે પાટીયા
જેવા સાથળવાળું.

ફલકામ ત્રિં ફળની ઇચ્છાવાળું, ફળ
ઈચ્છનાર.

ફલકામ પું ફળની ઇચ્છા.

ફલકામના સ્ત્રીં ફળની ઇચ્છા.

ફલકિન્ પું એક જાતનું માછલું.

ફલકિન્ ત્રિં દાલવાળું, પાટીયાવાળું.

ફલકિન્ ત્રિં ફળ નામના ઝાડની પાસેનો
પ્રદેશ વગેરે.

ફલકીવન નં તે નામે એક તીર્થ.

ફલકુળ્લ પું પાણી આંબળાનું ઝાડ.

ફલકુળ્લ ત્રિં કાળાં ફળવાળું કોષ ઝાડ
વગેરે.

ફલકેશર પું નાળીએરનું ઝાડ.

ફલકોષ પું અંકેશ-વૃષણ-ચેળીયો.

ફલકોષક પું ઉપરનો અર્થ.

ફલગર્ભ પું એક જાતનું પકવાન્ન.

ફલગ્રહિ પું યોગ્ય સમયે જેમાં ફળ આ-
વતાં હોય તે ઝાડ.

ફલગ્રહિ ત્રિં સફળ, ફળ અહણ કરનાર.

ફલગ્રાહક ત્રિં ફળ અહણ કરનાર.

ફલગ્રાહિન્ પું ઝાડ.

ફલગ્રાહિન્ ત્રિં ફળ અહણ કરનાર.

ફલઘૂત નં વીર્ય વગેરેની વૃદ્ધિ કરનાર
આંધરૂપ એક ઘી.

ફલચમસ પું દર્શીથી મિશ્ર વડની છાલનું
ચૂર્ણ, તેને ઉદ્દેશી પ્રવર્તેલો એક ન્યાય.

ફલચોરક પું ચોર નામે એક ગંધદ્રવ્ય.

ફલત્ ત્રિં ફળતું.

ફલત્રય નં હરડે-બહેડાં-આંબળા-એ ત્રણ
ફળ, દ્રાક્ષ, -પરૂ-કારમર-એ ત્રણ ફળ.

ફલત્રિક નં સુંઠ-મરી-પીપર-એ ત્રણ
ફળ, ત્રિફળા.

ફલવ્ પું ઝાડ.

ફલદ્ ત્રિં ફળ આપનાર.

ફલદાત્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

ફલદાત્ પું ઝાડ.

ફલદાયિન્ પું ઝાડ.

ફલદાયિન્ ત્રિં ફળ આપનાર.

ફલન નં ફળવું, સફળ થવું તે.

ફલનિવૃત્તિ સ્ત્રીં ફળની નિવૃત્તિ, ફળનો
અભાવ.

ફલનિષ્પત્તિ સ્ત્રીં ફળની સિદ્ધિ, ફળની
ઉત્પત્તિ, ફળપ્રાપ્તિ.

ફલપચ્છામ્લ નં ખાટાં પાંચ ફળ.

ફલપાક

૨૨૮

ફલાપેત

ફલપાક પું કરમદાનું ઝાડ, પાણી આં-
 ખળાનું ઝાડ, ફળનો પાક, પરિણામ.
 ફલપાકાન્ત ત્રિં ફળપાક પછી જેનો
 નાશ થાય છે તે કેળ-ધાન્ય વગેરે.
 ફલપાકાન્તા સ્ત્રીં કેળ.
 ફલપાકિન્ પું ગર્દભાંડ વૃક્ષ.
 ફલપાતન નં ફળ પાડવું તે.
 ફલપુચ્છ પું વરણાલ નામે એક આયુ-
 કંદની ગત.
 ફલપુષ્પા સ્ત્રીંએક ગતની ખજૂરીનું ઝાડ.
 ફલપૂર પું ખીજોરાનું ઝાડ.
 ફલપૂરક પું ઉપરનો અર્થ.
 ફલપ્રવ્ ત્રિં ફળ આપનાર.
 ફલપ્રાપ્તિ સ્ત્રીં ફળની પ્રાપ્તિ.
 ફલપ્રિય પું એક ગતનો કાગડો.
 ફલપ્રિય ત્રિં ફળ જેને પ્રિય હોય તે.
 ફલપ્રિયા સ્ત્રીં એક ગતની કાગડી, પ્રિયદ્વિ-
 બુઓ.
 ફલવન્ધ્ય પું ફળવિનાનું ઝાડ.
 ફલભાજ ત્રિં ફળ પ્રાપ્ત કરનાર.
 ફલભૂમિ સ્ત્રીં કર્મનાં ફળ ભોગવવાની
 ભૂમિ, કર્મભૂમિ સિવાયનો ભૂમિપ્રદેશ.
 ફલભોગ પું સુખ દુઃખ વગેરે કર્મોનાં
 ફળ ભોગવવાં તે ફળ.
 ફલભોગિન્ ત્રિં ફળ ભોગવનાર.
 ફલમત્સ્યા સ્ત્રીં કુંવાર.
 ફલમુખ્યા સ્ત્રીં અભોદા વનસ્પતિ.
 ફલમુદ્રિકા સ્ત્રીં પિંડપભૂરી વનસ્પતિ.
 ફલયુગ્મા સ્ત્રીં એક ગતની વનસ્પતિ.
 ફલયોગ પું ફળનો સંયોગ, નાટકના અં-
 ગકાર્યની એક અવસ્થા.
 ફલરાજ પું તરબુચ.
 ફલલક્ષણા સ્ત્રીં પ્રયોજનરૂપ હેતુવાળી
 લક્ષણા.
 ફલવત્ ત્રિં ફળવાળું, ફળનું સાધન યાગ
 વગેરે.

ફલવત્ પું ફળવાળું ઝાડ.
 ફલવર્તુલ પું તરબુચનો વેલો.
 ફલવર્તુલ નં તરબુચ.
 ફલવૃક્ષ ફળસનું ઝાડ.
 ફલવૃક્ષક પું ફળસનું ઝાડ.
 ફલશાક નં ફળરૂપ શાક.
 ફલશાઢવ પું દાડમનું ઝાડ.
 ફલશાલિન્ ત્રિં ફળવાળું.
 ફલશૈશિર પું ખોરડીનું ઝાડ.
 ફલશ્રુતિ સ્ત્રીં વૈદિકકર્મોનાં ફળ પ્રતિપાદ-
 નાર્થ શબ્દ, ફળ સાંભળવું તે.
 ફલશ્રેષ્ઠ પું આંખાનું ઝાડ.
 ફલશ ત્રિં ફળવાળું.
 ફલશ પું ફળસનું ઝાડ.
 ફલસ પું ફળસનું ઝાડ.
 ફલસંપત્ સ્ત્રીં ફળની સંપત્તિ.
 ફલસાધન નં ફળનું સાધન.
 ફલસિદ્ધિ સ્ત્રીંફળની સિદ્ધિ.
 ફલસ્થાપન નં સીમતોન્નયન સંસ્કાર.
 ફલસ્નેહ પું અકાંટ વૃક્ષ.
 ફલહારિન્ ત્રિં ફળ લઈ જનાર, ફળ
 હરણ કરનાર.
 ફલહારી સ્ત્રીં તે નામે એક કાલી દેવી.
 ફલા સ્ત્રીંએક ગતની કુપ વનસ્પતિ, ખીજડી.
 ફલાદ્ય ત્રિં ફળવાળું, સદ્ય.
 ફલાદ્યા સ્ત્રીં કાષ્ઠકદલી-એક ગતનીફળ.
 ફલાદન પું પોપટ પક્ષી.
 ફલાદન ત્રિં ફળ ખાનાર, ફળ ભોગવનાર.
 ફલાદનો સ્ત્રીં પોપટ પક્ષિણી.
 ફલાધ્યક્ષ પું રામણનું ઝાડ, ફલદાનાધ્યક્ષ-
 ઇશ્વર.
 ફલાનુસરણ નં ફળને અનુસરવું તે, ફળની
 પાછળ પડવું તે.
 ફલાન્ત પું વાંસનું ઝાડ, ફળનો અંત.
 ફલાપેત ત્રિં જેથી ફળ દૂર થયું હોય તે,
 નિષ્ફળ.

ફલાપેક્ષા

૨૨૨

ફલ્યુવાટિકા

ફલાપેક્ષા સ્ત્રીં ફળની ઇચ્છા, ફળની આશા.
 ફલાફલિકા સ્ત્રીં ફળસહિત અફળયુક્ત સ્ત્રી.
 ફલાબન્ધ્ય પું ફળયોગ્ય વૃક્ષ.
 ફલામ્લ નં વૃક્ષાન્ધ.
 ફલામ્લ પું અમ્લવંતસ, આંબલીનું ઝાડ.
 ફલામ્લપશ્ચક નં પાંચ ખાટાં ફળ.
 ફલાર્થિન્ ત્રિં ફળની ઇચ્છાવાળું.
 ફલાશન પું પોપટ.
 ફલાશન ત્રિં ફળ ખાનાર, ફળ ભોગવનાર.
 ફલાશની સ્ત્રીં પોપટ પક્ષિણી.
 ફલાશિન્ ત્રિં ફળ ખાનાર, ફળ ભોગવનાર.
 ફલાસક્ત ત્રિં ફળમાં આસક્ત, ફળની
 લાલચવાળું.
 ફલાસક્ક પું ફળમાં આસક્તિ.
 ફાલ પું એક જાતનું માછલું.
 ફલિકા સ્ત્રીં નિષ્ણાવી-નામે એક શાક.
 ફલિગ પુ. મેઘ.
 ફલિત ત્રિં ફળેલ, ફળવાળું થયેલ, સિદ્ધ,
 તૈયાર, સફળ.
 ફલિત પું ફળવાળું વૃક્ષ.
 ફલિત નં શિલાગિત.
 ફલિતા સ્ત્રીં અલગાયલી સ્ત્રી.
 ફલિન્ ત્રિં ફળવાળું, સફળ.
 ફલિન્ પું ફળવાળું ઝાડ.
 ફલિન ત્રિં ફળવાળું, સફળ, અરીઠાનું
 ઝાડ, ફળુસનું ઝાડ.
 ફલિન પું ફળવાળું ઝાડ.
 ફલિની સ્ત્રીં પ્રિયંગુ-કાંગ ધાન્ય, ઘઉંલો.
 ફલી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 ફલીકરણ નં નીચેનો શબ્દ જુઓ.
 ફલીકાર પું ફળની ઇચ્છા, ફેતરાં કાઢી
 નાખવાં તે, અફળને ફળ પ્રાપ્ત કરવું તે.
 ફલીય ત્રિં ફળવાળું, ફળની પાસેનું.
 ફલૂષ પું એક જાતનો વેલો.
 ફલેમ્હિ ત્રિં યોગ્યકાળે ફળ ધારણ કરનાર
 અથવા સ્વીકારનાર.

ફલેમ્હિ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 ફલેચ્છુક પું તે નામે એક વૃક્ષ.
 ફલેચ્છુક ત્રિં ફળની ઇચ્છા રાખનાર.
 ફલેન્દ્ર પું એક જાતનું જાંબુનું ઝાડ-રા-
 જમ્બૂવૃક્ષ.
 ફલેપુષ્પા સ્ત્રીં દ્રોણપુષ્પી વૃક્ષ.
 ફલેરુહા સ્ત્રીં પાટલિવૃક્ષ-પાડલ વનસ્પતિ.
 ફલેસક્ત ત્રિં ફળમાં આસક્ત.
 ફલોચ્ચય પું ફળ એકઠાં કરવાં.
 ફલોત્તમા સ્ત્રીં એક જાતની દ્રાક્ષ, ત્રિફળા-
 હરડે, બહેડાં, આંબળાં.
 ફલોત્પત્તિ પું આંખાનું ઝાડ.
 ફલોત્પત્તિ સ્ત્રીં ફળની ઉત્પત્તિ.
 ફલોદય પું ફળની ઉત્પત્તિ, લાભ, સ્વર્ગ,
 હર્ષ, આનંદ.
 ફલોપેત ત્રિં ફળવાળું, સફળ.
 ફલ્ક ત્રિં સાફ કરેલા અંગવાળું, વિસ્તા-
 રેલા અંગવાળું.
 ફલ્યુ ત્રિં સુંદર, અસાર, નિરર્થક, મિથ્યા
 વાક્ય, ગુલાલ, વસંત કાળ, એક જાતના
 ઉંખરાનું ઝાડ.
 ફલ્યુ સ્ત્રીં ગયા તીર્થમાં આવેલી એક નદી.
 ફલ્યુતા સ્ત્રીં સુંદરતા, અસારતા, નિરર્થ-
 કપણું.
 ફલ્યુતીર્થ નં તે નામે એક તીર્થ.
 ફલ્યુત્વ નં ફલ્યુતા જુઓ.
 ફલ્યુદા સ્ત્રીં ગયા તીર્થની પાસે નદી.
 ફલ્યુન પું ફાગણ મહિને, અર્જુન.
 ફલ્યુનાલ પું ફાગણ મહિનો.
 ફલ્યુની સ્ત્રીં કાકોદુમ્બરિકા-એક જાતના
 ઉંખરાનું ઝાડ, પૂર્વાફાલ્ગુની તથા ઉત્તરા-
 ફાલ્ગુની નક્ષત્ર.
 ફલ્યુલુકા સ્ત્રીં તે નામે એક દેશ.
 ફલ્યુવાટિકા સ્ત્રીં કાકોદુમ્બરિકા-એક
 જાતના ઉંખરાનું ઝાડ.

ફાલ્ગુણ

૨૩૦

ફલ્લરીક

ફાલ્ગુવૃન્ત પુ૦ તે નામે એક ઔષધ.
 ફાલ્ગુવૃન્તક પુ૦ ઉપરનો અર્થ.
 ફાલ્ગુવૃન્તાક પુ૦ સ્થાનાક વૃક્ષ.
 ફાલ્ગુત્સવ પુ૦ ફાગણ મહિનાની પૂનેમને દિવસે કરવાનો એક ઉત્સવ.
 ફલ્ય ન૦ પુ૦૫.
 ફલ્લકિન્ પુ૦ એક જાતનું માછલું.
 ફલ્લફલ પુ૦ સુપડાનો પવન.
 ફા પુ૦ નિષ્ફળ ભાષણ, સંતાપ, વૃદ્ધિ, આભાદી, ચઢતી.
 ફા ત્રિ૦ વધારનાર, વૃદ્ધિ કરનાર.
 ફાદ્ અથ્વ૦ નિમંત્રણમાં તથા બોલાવવામાં વપરાય છે.
 ફાટકી સ્ત્રી૦ ફટકડી.
 ફાળિ સ્ત્રી૦ ફેણી, ગોળનો વિકાર, ગોળ, ઢીંથી મિશ્ર સાધવો.
 ફાળિત ન૦ ગોળનો વિકાર, ફેણી.
 ફાળ્ટ ન૦ વૈષ્ણકપ્રસિદ્ધ એક જાતનો ઉકાળો.
 ફાળ્ટ ત્રિ૦ અનાયાસે કરેલ.
 ફાલ ન૦ હળના અગ્રભાગમાં રહેલ લોદું-ફળું, કપાસનું વસ્ત્ર, તપાવેલું ફળું કરવાની એક પરીક્ષા.
 ફાલ પુ૦ મહાદેવ, બળદેવ, બીજોરાનું બી.
 ફાલકુષ્ટ ત્રિ૦ હળના ફળાથી ખેડેલ ખેતર વગેરે.
 ફાલ્ગુન પુ૦ ફાગણ મહિનો, જ્યેષ્ઠ વર્ષ, પાંડવ અનુર્જન, સાદ્યનું ઝાડ.
 ફાલ્ગુનમિથ્ય પુ૦ શંખ, ફેળ.
 ફાલ્ગુનાનુજ પુ૦ ચૈત્ર મહિનો, વસન્તઋણ.
 ફાલ્ગુનાનુજ પુ૦ દ્વિવ૦ પાંડવ-નકુલ અને સહદેવ.
 ફાલ્ગુનિક પુ૦ ફાગણ મહિનો.
 ફાલ્ગુની સ્ત્રી૦ ફાગણ મહિનાની પૂનેમ.
 ફિ પુ૦ નિષ્ફળ વાક્ય, પાપ, કાપ, ક્રોધ.
 ફિક્કક પુ૦ એક જાતનું પક્ષી.
 ફિરક પુ૦ એક જાતનો રંગ, તે નામે એક અભ્યંશ દેશ.

ફિરકરોટિકા સ્ત્રી૦ પાઉં, ખીસ્કીટ.
 ફિરકરોટી સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.
 ફિરક્ષિણી સ્ત્રી૦ શીરંગી સ્ત્રી.
 ફિરક્ષિન્ પુ૦ શિરંગ દેશમાં રહેનાર-શિરંગી, શિરંગ નામના રોગવાળું.
 ફુ પુ૦ મંત્રાચારપૂર્વક કુત્કાર, તુચ્છ વાક્ય.
 ફુક પુ૦ પક્ષી.
 ફુટ ત્રિ૦ ફૂટી ગયેલ, ચીરાયેલ, ફાટી ગયેલ.
 ફુટ પુ૦ સર્પની ફેણ.
 ફુત્ અથ્વ૦ એક જાતનો અનુકરણ શબ્દ, અપમાન તથા અનાદરમાં પણ વપરાય છે.
 ફુત્કાર પુ૦ અગ્નિ.
 ફુત્કર્તુકામ ત્રિ૦ ફૂત કરવાની ઇચ્છાવાળું, ફુંકાડો મારવાની ઇચ્છાવાળું.
 ફુત્કર્તુમનસ્ ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.
 ફુત્કાર પુ૦ ફૂત એવો અરપણ શબ્દ, સર્પનો ફુંકાડો.
 ફુત્કૃત ત્રિ૦ ફુંકાડો મારેલ.
 ફુત્કૃત ન૦ ફુંકાડો.
 ફુત્કૃત્ય અથ્વ૦ ફુંકાડો મારીને.
 ફુત્કૃતિ સ્ત્રી૦ ફુંકાડો.
 ફુપ્ફુસ પુ૦ ફેફસ.
 ફુલ્લ ત્રિ૦ પ્રકુલ, વિકસેલ, ફળેલ, ફૂલેલ.
 ફુલ્લિ સ્ત્રી૦ પ્રકુલ થવું, વિકસવું, ફળવું, ફૂલવું.
 ફુલ્લ સ્ત્રી૦ ૫૦ ૫૦ સદ્ પ્રકુલ થવું, વિકસવું, ફળવું, ફૂલવું.
 ફુલ્લ ત્રિ૦ ફુલ્લ જુઓ.
 ફુલ્લુવરી સ્ત્રી૦ ફટકડી.
 ફુલ્લદામન્ ન૦ ફૂલની માળા, ઓગણીફા અશ્વરના ચરણવાળો એક જંદ.
 ફુલ્લનવન ત્રિ૦ પ્રકુલ નેત્રવાળું.
 ફુલ્લનયન ન૦ પ્રકુલ નેત્ર.
 ફુલ્લફાલ પુ૦ સુપડાનો વાયુ.
 ફુલ્લરીક પુ૦ તે નામે એક દેશ, સર્પ.

ફુલ્લોચન

૨૩૧

ફેર

ફુલ્લોચન ત્રિં પ્રકુલ નેત્રવાળું.
 ફુલ્લોચન પું એક જાતનો મુગ.
 ફુલ્લોચન નં પ્રકુલ નેત્ર.
 ફુલ્લવત્ ત્રિં પ્રકુલ થતું, વિકસતું.
 ફુલ્લિ સ્ત્રીં પ્રકુલ થતું, વિકસતું.
 ફુલ્લિતિ સ્ત્રીં વિકસતું, પ્રકુલ થતું.
 ફૂલ્ અયં ફૂલ્ જુઓ.
 ફૂલ્કર પું અગ્નિ.
 ફૂલ્કર્તુકામ ત્રિં કૃત કરવાની ઇચ્છાવાળું.
 ફૂલ્કર્તુમનસ્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 ફૂલ્કાર પું ફૂલ્કાર જુઓ.
 ફૂલ્કૃત ત્રિં ફૂલ્કૃત જુઓ.
 ફૂલ્કૃત નં કુંડાડો.
 ફૂલ્કૃત્ય ક્વયં કુંડાડો મારીને.
 ફેળ પું દૂધ-પાણી વગેરેનું શીણ.
 ફેળક પું ઉપરનો અર્થ, એક જાતનો ઘોટ.
 ફેળકા સ્ત્રીં પાણીમાં રાંધેલ ચોખાનો
 ઘોટ, અરીઠાનું ઝાડ.
 ફેળતા સ્ત્રીં શીણપણું.
 ફેળત્વ નં શીણપણું.
 ફેળદુગ્ધા સ્ત્રીં એક જાતની છુપ વનસ્પતિ.
 ફેળપ પું મુનિ.
 ફેળવત્ ત્રિં શીણવાળું.
 ફેળવત્ ક્વયં શીણના જેવું.
 ફેળવાહિન પું વસ્ત્ર, કપડું.
 ફેળા સ્ત્રીં શીકાણ વનસ્પતિ.
 ફેળાગ્ર નં પરપોટો, બુડબુડીયું.
 ફેળાયમાન ત્રિં શીણવાળું દૂધ વગેરે.
 ફેળિકા સ્ત્રીં એક જાતનું પકવાન-ફેણી-
 ખાણું.
 ફેળિન્ ત્રિં શીણવાળું.
 ફેળિલ ત્રિં શીણવાળું.
 ફેળિલ પું બોરડીનું ઝાડ, અરીઠાનું ઝાડ.
 ફેળિલ નં બોરડીનું ફળ, બોર, અરીઠો,
 મીંઠળ.

ફેળી સ્ત્રીં એક જાતનું પકવાન-ફેણી,
 ખાણું.
 ફેલ્કાર પું વેગથી ચાલતાં જે શબ્દ થાય
 છે તે.
 ફેલ્કારિન્ ત્રિં વેગથી ચાલતાં જે શબ્દ
 થાય છે તે કરનાર.
 ફેલ્કારિણી સ્ત્રીં એક જાતનું તંત્ર.
 ફેલ્કારીય પું એક જાતનું તંત્ર.
 ફેન પું ફેળ જુઓ.
 ફેનક પું ફેળક જુઓ.
 ફેનકા સ્ત્રીં ફેળકા જુઓ.
 ફેનતા સ્ત્રીં શીણપણું.
 ફેનત્વ નં શીણપણું.
 ફેનદુગ્ધા સ્ત્રીં ફેળદુગ્ધા જુઓ.
 ફેનપ પું એક જાતનો મુનિ.
 ફેનવત્ ત્રિં શીણવાળું.
 ફેનવત્ ક્વયં શીણના જેવું.
 ફેનવાહિન્ પું વસ્ત્ર.
 ફેના સ્ત્રીં ફેળા જુઓ.
 ફેનાગ્ર નં ફેળાગ્ર જુઓ.
 ફેનાયમાન ત્રિં શીણવાળું દૂધ વગેરે.
 ફેનાશનિ પું કનર.
 ફેનિકા સ્ત્રીં ફેળિકા જુઓ.
 ફેનિન્ ત્રિં શીણવાળું.
 ફેનિલ ત્રિં શીણવાળું.
 ફેનિલ પું ફેળિલ પું જુઓ.
 ફેનિલ નં ફેળિલ નં જુઓ.
 ફેની સ્ત્રીં એક જાતનું પકવાન-ફેણી, ખાણું.
 ફેર પું શિયાળ.
 ફેરણ પું શિયાળ.
 ફેરણી સ્ત્રીં શિયાળ-માદા.
 ફેરવ પું શિયાળ, રક્ષસ.
 ફેરવ ત્રિં ધૂર્ત, ધૂતાડું.
 ફેરવી સ્ત્રીં શિયાળ-માદા-રક્ષસી.
 ફેર પું શિયાળ.

ફેર

૨૩૨

વળિક્ષપથ

ફેર સ્ત્રી૦ શિયાળ-માદા.

ફેરૂ મ્હાં ૫૦ સં સેટ ગમન કરવું, જવું.
ફેલ પું નં ખાતાં વધારેલું એકું અન્ન
વગેરે.

ફેલક પું નં ઉપરનો અર્થ.

ફેલા સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

ફેલિ સ્ત્રી૦ ફેલ જુઓ.

ફેલિકા સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

ફેલી સ્ત્રી૦ ફેલ જુઓ.

ફવલ મ્હાં ૫૦ અં સેટ જવું.

વ

વ વ્યંજનોમાં ૨૩ મો વ્યંજન.

વ પું વરૂણ દેવ, સમુદ્ર, ભગ-યોનિ, પાણી,
ગમન, જવું તે, ગધન, ગધ કરવો તે,
તાંતુસંતાન-તાંતણો સાંધવો, વપન-મુંડન,
ઘડો, કળશ.વંક મ્હાં આં અં સં સેટ વાંકું થવું,
વાંકું કરવું.

વંદિષ્ટ ત્રિં અતિશય, ધણું.

વેહીયલ્ ત્રિં અત્યંત ધણું.

વક પું બગલો પક્ષી, બકાસુર દૈત્ય.

વકચર ત્રિં બગલાના જેવા વર્તનવાળું.

વકચિત્રિકા સ્ત્રી૦ એક જાતનું માછલું.

વકજિત્ પું પાંડવ ભીમસેન.

વકર્દશિન્ ત્રિં બગલાની પેઠે જેનાર.

વકર્દશિન્ પું કબૂતર પક્ષી.

વકર્દશિની સ્ત્રી૦ કબૂતર-માદા.

વકધૂપ પું એક જાતનો ધૂપ.

વકનિષૂદન પું પાંડવ ભીમસેન.

વકપણ્ણક નં કાર્તિકે શુદ્ધ અગીઆરશથી
પાંચ તિથિ.

વકપુણ્ય પું અગથીઆનું ઝાડ.

વકવૃત્તિ ત્રિં બગલા જેવા વર્તનવાળું.

વકવૃત્તિ સ્ત્રી૦ બગલાની વૃત્તિ-વર્તન.

વકવૃત્તિન્ ત્રિં બગલાના જેવા વર્તન-
વાળું, દંભી.

વકવૈરિન્ પું પાંડવ ભીમસેન.

વકશશુ પું પાંડવ ભીમસેન.

વકાચી સ્ત્રી૦ એક જાતનું માછલું.

વકારિ પું પાંડવ ભીમસેન.

વકી સ્ત્રી૦ બગલી.

વકુર ત્રિં ભયંકર.

વકુર પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

વકુલ પું બોલસરીનું ઝાડ, કપાલતિલક.

વકુલા સ્ત્રી૦ કકુ વનરપતિ, બકુલા દેવી.

વકુલી સ્ત્રી૦ કોકિલી વનરપતિ.

વકૂલ પું બોલસરીનું ઝાડ.

વકેરુકા સ્ત્રી૦ નાનું બકપક્ષી.

વકોટ પું બગલો.

વકોટી સ્ત્રી૦ બગલી.

વદં મ્હાં ૫૦ અં સેટ વધવું, સમર્થ
હોવું-થવું.

વડ મ્હાં ૫૦ અં સેટ ઉપરનો અર્થ.

વડવા સ્ત્રી૦ ઘોડી, દાસી, અશ્વિની નક્ષત્ર.

વડવાકૃત પું એક જાતનો દાસ-ચાકર.

વડવામિ પું સમુદ્રમાં ઘોડીના મુખમાંથી
નીકળતો કાલામિ-વડવાનળ.

વડવાનલ પું ઉપરનો અર્થ.

વડવામુલ પું વડવામિ જુઓ, મહાદેવ,
તે નામે એક દેશ.

વડવાસુત પું દ્વિવં અશ્વિનીકુમાર.

વડવાહૃત પું વડવાકૃત જુઓ.

વડિશ નં માછલાં પકડવાનું એક યંત્ર.

વડિશા સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

વડિશી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

વળ મ્હાં ૫૦ સં સેટ શબ્દ કરવો.

વળ પું શબ્દ, અવાજ.

વળિક્ષપથ પું બગલર.

વળિયવળુ

૨૨૩

વળિય

વળિયવળુ પુ. ગળીતું ઝાડ.

વળિયમાવ પુ. વેપાર, વાણીઆપણું.

વળિયવળુ પુ. ઉંટ.

વળિય પુ. આશ્રવિકા માટે વેચાણુ-ખરીદી કરનાર, વેપારી, વાણીઓ, જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક કરણ.

વળિય સ્ત્રી. વાણિજ્ય, વેપાર.

વળિય પુ. વળિય પુ. જુઓ.

વળિયા સ્ત્રી. વેપાર.

વળિય ન. વેપાર, વાણીઆપણું.

વળિયા સ્ત્રી. ઉપરના અર્થ.

વળ અવ્ય. આશ્રય, ખેડ, શોક, સંતોષ-એ અર્થોમાં વપરાય છે.

વળુ મ્હા. ૫. અ. સેદ્ નિશ્ચય થવું, સ્થિર થવું-હોવું.

વળુ તુ. ઝમ. સ. સેદ્ ખોલવું, કહેવું.

વળુ મ્હા. ૫. સ. સેદ્ ખોલવું, કહેવું.

વળર પુ. ખોરડીતું ઝાડ, દેવસરસવતું ઝાડ, કપાસીઓ, કપાસતું ઝાડ.

વળર ન. ખોર, કપાસતું ફળ.

વળરપાવન ન. તે નામે એક તીર્થ.

વળરફલી સ્ત્રી. મૂમિવદતી જુઓ, તે નામે એક વેલો.

વળરવહી સ્ત્રી. ઉપરના અર્થ.

વળરા સ્ત્રી. વરાહકાન્તા વૃક્ષ, વારાહીકન્દ.

વળરામલક ન. ખોરના જેવું આંખળું, ખોર અને આંખળું.

વળરિ સ્ત્રી. ખોરડી.

વળરિક પુ. ખોરડી.

વળરિકા સ્ત્રી. ખોરડી.

વળરિકાવન ન. અફરિકાશ્રમ નામે તીર્થ.

વળરિકાધમ પુ. ઉપરનો અર્થ.

વળરી સ્ત્રી. ખોરડી, કપાસતું ઝાડ, વરાહ-કાન્તા વનસ્પતિ.

વળરીચ્છદ્રા સ્ત્રી. હસ્તિકોલી વૃક્ષ, સંખનખી.

વળરીપત્ર પુ. નખલો નામે સુખંધી ફળ.

વળરીપત્રક પુ. ઉપરનો અર્થ.

વળરીફલા સ્ત્રી. નીલચેકાલિકા વનસ્પતિ.

વળરીશૈલ પુ. હિમાલય પર્વતનો એક ભાગ.

વળ ત્રિ. અંધાયેલ, આંધેલ, કેદ પકડેલ, રોકેલ.

વળગુલ ન. કોઠાને અંધ કરી દેનારો એક રોગ-ઝાડને રોકીદેનાર એક રોગ.

વળપિ ન. મુડી.

વળફલ પુ. કરંજ વૃક્ષ.

વળમુષ્ટિ ત્રિ. કૃપણ, લોભી, આંધેલી મુડીવાળું.

વળમૂલ ત્રિ. અંધાયેલ મૂળીયાંવાળું, દંડ મૂળીયાંવાળું.

વળરસાલ પુ. એક જાતનો આંખો.

વળશિલ ત્રિ. આંધેલી શિખાવાળું.

વળશિલ સ્ત્રી. આંધેલી શિખા, ઉમ્મટા નામે વનસ્પતિ.

વળાઝલિ ત્રિ. જેણે એ હાથ જોડ્યાહોયતે.

વળ પુ. વધ, નાશ, મારી નાખવું.

વળ તુ. ઝમ. સ. સેદ્ આંધવું, કેદ પકડવું, નિયમમાં લેવું.

વળ મ્હા. આ. સ. સેદ્ નિંદા કરવી, આંધવું.

વળક ત્રિ. વધ કરનાર, મારી નાખનાર, હિંસક.

વળક પુ. વ્યાધિ, રોગ, મૃત્યુ.

વળકામ્યા સ્ત્રી. મારી નાખવાની ઇચ્છા.

વળજીવિન ત્રિ. કોઠાને મારી નાખવાના કામઉપર જીવનાર, પારધી, કસાઇ વગેરે.

વળજ ન. અસ્ત્ર, હથિયાર.

વળવળ પુ. વધની શિક્ષા, ઠાર કરવાની સજા.

વળવળી સ્ત્રી. સ્મશાન, મારી નાખવાનું સ્થળ.

વળવળાન ન. ઉપરના અર્થ.

વળાઝક ન. કેદખાનું, જેલ.

વળાર્હ ત્રિ. મારી નાખવાને યોગ્ય.

બધિર

૨૩૪

બન્ધુક સ

બધિર ત્રિં અહેરં.

બધિરતા સ્ત્રીં અહેરાપણું, અહેરાશ.

બધિરત્વ નં ઉપરના અર્થ.

બધિરિમન્ પું અહેરાપણું.

બધૂ સ્ત્રીં વહુ, બાપા, નારી, સ્ત્રી, પૃષ્ઠા
 વનસ્પતિ, પુત્રની સ્ત્રી, નત્રી પરણેલી સ્ત્રી,
 શારિવા ઔષધિ, શરી-કચૂરો.

બધૂજન પું વહુ, સ્ત્રી.

બધૂટશાયન નં ગોખ.

બધૂટિ સ્ત્રીં જીવાન સ્ત્રી.

બધૂટી સ્ત્રીં જીવાન સ્ત્રી.

બધૂત્સવ પું રક્ષામ્લાન વૃક્ષ.

બધૂત્સવપ્રસવ પુંઉપરનો અર્થ.

બધોદ્યત ત્રિં મારી નાખવા તૈયાર થયેલ.

બધોપાય પું મારી નાખવાનો ઉપાય.

બધ્ય ત્રિં મારી નાખવાને યોગ્ય, જેલમાં
 પૂરી રાખવા યોગ્ય.

બધ્યતા સ્ત્રીં મારી નાખવા યોગ્યપણું.

બધ્યત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

બધ્યપાલ પું કેદખાનાનો રક્ષક, જેલર.

બધ્યપાલક પું ઉપરનો અર્થ.

બધ્યભૂમિ સ્ત્રીં બધસ્થલી જીઓ.

બધ્યસ્થાન ઉપર જીઓ.

બધ્યોગ પું તે નામે એક ઋષિ.

બઘ્ર નં સીસું, આમડાની દોરી, વાધરી.

બઘ્રી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

બઘ્ર્ય નં બેડો, મોજડી.

બાધ્વા અઘ્યં બાંધીને.

બન્ તનાં આં દ્વિકં સેદ્ પાત્રવું, માગવું.

બન્ધ્ ક્ષ્યાં પં સં અનિદ્ બાંધવું, ઉદ્ +
 હિન્દુ કરીને બાંધવું, બન્ + અનુસરવું,
 પાછળ જવું, નિ + નિયમપૂર્વક બાંધવું,
 નિર્ + આગ્રહ કરવો, પ્ર + શુદ્ધવું, કાદમ-
 નિક કહેવું, પ્રતિ + રોકવું, અટકાવવું,
 સમ્ + સારી રીતે બાંધવું, મંસર્ગ કરવો,
 બેડવું.

બન્ધ્ પું ઉમં સં સેદ્ બાંધવું.

બન્ધ પું બાંધવું, રોકવું, કેદ કરવું, ધર
 વગેરેને બાંધવાનું સૂતર, ગાંઠ, બેડી, શરીર,
 કરજમાં ધરેણું મૂકેલ કાષ્ટ વસ્તુ.

બન્ધક નં કરજમાં ધરેણું મૂકેલ કાષ્ટ વસ્તુ.

બન્ધક પું વિનિમય-અદલો અદલો-બાંધવું,
 કેદ, શહેર, બાલિયારી.

બન્ધકી સ્ત્રીં બાલિયારિણી સ્ત્રી, પાંચ
 પુરૂષો પાસે જનારી સ્ત્રી, વેચ્યા સ્ત્રી,
 હાથણી.

બન્ધતન્ત્ર નં મંપૂર્ણ સેના.

બન્ધન નં બાંધવું, કેદ કરવું, મારવું,
 મારી નાખવું, મારી નાખવાનું સાધન
 દોરી-ફાંસો.

બન્ધનપ્રસ્થિ સ્ત્રીં બાંધવાની ગાંઠ.

બન્ધનરજ્જુ સ્ત્રીં બાંધવાની દોરી.

બન્ધનવેદમન્ નં કેદખાનું, જેલ.

બન્ધનસ્તમ્ભ પું હાથીને બાંધવાનો ખીલો,
 બાંધવાનો થાંભલો.

બન્ધનાગાર નં કેદખાનું, જેલ.

બન્ધનાલય પું ઉપરના અર્થ.

બન્ધસ્તમ્ભ પું બન્ધનસ્તમ્ભ જીઓ.

બન્ધિત્ર પુંકામદેવ, આમડાનો પંખો-વીંજણો.

બન્ધુ પું જાતિ, મામાનો પુત્ર વગેરે,
 સગોત્રી, બાંધવ, મિત્ર, પિતા, માતા,
 ભાઈ, અંધુજીવવૃક્ષ-અપોરીઆનું ઝાડ.

બન્ધુક પું બન્ધુજીવ વૃક્ષ-અપોરીઆનું ઝાડ.

બન્ધુજન પું કુટુંબી, સગાંવહાલાં.

બન્ધુજીવ પું બન્ધુક જીઓ.

બન્ધુજીવક પું ઉપર પ્રમાણે.

બન્ધુતા સ્ત્રીં અંધુઓનો સમૂહ, અંધુપણું.

બન્ધુત્વ નં અંધુપણું.

બન્ધુવત્ત નં સ્ત્રીના બાંધવોએ આપેલ
 સ્ત્રીધન.

બન્ધુવત્ત ત્રિં અંધુઓએ આપેલ.

बन्धुर

२३५

बहि

बन्धुर पु० ब० साथवो.
 बन्धुर न० मुकुट, त्रोनं चिन्ह, तक्षनो ज्योति.
 बन्धुर पु० अपोरीआनुं जाउ, हंस, जगत्प्रे,
 वावडीग, ऋषल औषधि.
 बन्धुर त्रि० मनोहर, सुंदर, अहरे, नम्र,
 नीयुं, छेयुं.
 बन्धुरा स्त्री० वेश्या.
 बन्धुल पु० अलिआरिखीनो पुत्र, अपोरी-
 आनुं जाउ.
 बन्धुल त्रि० मनोहर, सुंदर, नम्र.
 बन्धुहीन त्रि० अधुवगरनुं.
 बन्धूक पु० अपोरीआनुं जाउ.
 बन्धूक न० अधूप.
 बन्धूकपुष्प पु० पीतसाक्ष वृक्ष.
 बन्धूर त्रि० सुंदर, मनोहर, नम्र, छेयुं,
 नीयुं, छेयुं नीयुं.
 बन्धूर न० छिद्र, आंक.
 बन्धूलि पु० अपोरीआनुं जाउ.
 बन्ध्य त्रि० वांजियुं, निष्पण, आंधवा योज्य.
 बन्ध्यफल पु० इलहीन वृक्ष.
 बन्ध्या स्त्री० वांजली स्त्री, आला नामनो
 सुगंधी पदार्थ, ऐक जतनो योनिरोग.
 बन्ध्याकर्कटो स्त्री० ऐक जतनी कउवीकाकडी.
 बन्ध्याकर्कटको स्त्री० ऐक वनस्पति.
 बन्ध्यातनय पु० मिथ्या पदार्थ, वांजलीना
 छोकरा जेवो मिथ्या पदार्थ.
 बन्ध्यासुत पु० उपरना अर्थ.
 बभूवस् त्रि० होयेल-थयेल.
 बभ्रू भ्वा० प० स० सेट् गमन करवुं, जवुं.
 बभ्रवो स्त्री० दुर्गा देवी.
 बभ्रि त्रि० धारण करतुं.
 बभ्रु पु० शिव, विष्णु, अग्नि, नोणीयु, ते
 नामे ऐक देश, ते नामे ऐक मुनि, पी-
 गजो रंग, छेदर, ते नामे ऐक यादव.
 बभ्रू त्रि० पीगणा रंगनुं, पीगणुं, विखाण.

बभ्रु पु० बहु० जलु देशमां रसेनार.
 बभ्रुधातु पु० सोनुं, गेइ.
 बभ्रुवाहन पु० भणिपुरनो ऐक राजा.
 बभ्रू भ्वा० प० स० सेट् गमन करवुं, जवुं.
 बभ्रर पु० लभरो.
 बभ्ररालो स्त्री० लभरानी पत्ति, माभी.
 बभ्ररारि त्रि० सर्वनुं जलण पोषण करनार.
 बर न० आहु, तज, डेसर, ते नामे ऐक
 सुगंधी द्रव्य.
 बर पु० वर, जभाई, वरदान, व्यजिआरी,
 छीनाणवो.
 बर न० वरवुं, स्वीकारवुं.
 बरम् अव्य० साइं, डीक, जगार-भृष्ट.
 बरा स्त्री० त्रिङ्गा-हरडे-जहेडां-आंजणां,
 गजो, मेदा वनस्पति, झाही वनस्पति,
 पाडा वनस्पति, हुणदर.
 बरी स्त्री० शतावरी वनस्पति.
 बर्जेह न० गाथो वजेरेना दूधनी उत्पत्तिनुं
 स्थान.
 बर्व भ्वा० प० स० सेट् गमन करवुं, जवुं.
 बर्वेट पु० ऐक जतना अउद.
 बर्वटी स्त्री० उंगेर, वेश्या स्त्री.
 बर्वणा स्त्री० असमानी रंगनी माभी.
 बर्वर त्रि० भूषं, जंगली.
 बर्वुर न० पाणी.
 बर्व भ्वा० आ० स० सेट् दान हेवुं, आपवुं,
 वध करवो, दांकवुं, विस्तारवुं, ओलवुं,
 छेवुं.
 बर्व न० भोरनुं पीछुं, पांछुं, परिवार.
 बर्व पु० भोरनुं पीछु, परिवार.
 बर्वकेतु पु० तवमा मनुनो ऐक पुत्र.
 बर्ववत् पु० भोर पक्षी.
 बर्ववत् त्रि० भोरपीछांवाणुं.
 बर्वस् न० आस्तरण, पाथरण.
 बर्वि न० दर्ल, दाल.

वर्हिकुसुम

२६६

बलविम्बवास

वर्हिकुसुम पु० मयूरविच्छ वृक्ष.
 वर्हिण पु० मोर पक्षी.
 वर्हिन् पु० मोर पक्षी.
 वर्हिपुष्प पु० मयूरविच्छ वृक्ष.
 वर्हिमुख पु० देव.
 वर्हिवाहन पु० कार्तिकेस्वामी.
 वर्हिःशुष्मन् पु० अग्नि.
 वर्हिषद् पु० बहु० ते नामे अेक पितृगण.
 वर्हिष्केश पु० अग्नि.
 वर्हिष्ठ त्रि० दर्भ उपर रहेतार.
 वर्हिष्ठ न० देवदारनो आसव, सुगंधी वाणो-
 अस.
 वर्हिष्मद् त्रि० दर्भवाणुं.
 वर्हिष्य त्रि० दर्भ उपर स्थापेक्ष पिंड वेगेरे.
 वर्हिस् न० दर्भ, दाल, यज्ञनो दर्भ, दीप्ति,
 काति, अग्नि.
 वल् म्वा० प० अ० सेट् अथपुं, धान्य अ-
 टकायपुं.
 वल् म्वा० उम० स० सेट् हेवुं आपपुं, वध
 करयो, निश्पण्य करपुं.
 वल् चु० आ० स० सेट् निश्पण्य करपुं.
 वल् न० सैन्य, शरीरनुं-सामर्थ्य-अण-ज्जेरे,
 रक्षकपण्य, गंधरस, इप, वीर्य, देह, शरीर,
 पक्षव, कुंपग, लोडी.
 वल् पु० कागडे, अणदेव, वश्लुवृक्ष, ते नामे
 अेक दैत्य.
 वल् त्रि० अणवान.
 वल्क्ष पु० घोषा रंग.
 वल्क्ष त्रि० घोषा रंगनुं, घोणुं.
 वल्ज न० ज्येतर, शङ्खेरनुं दार-दरवान्ने,
 शरय, धान्य, पुष्प.
 वल्ज त्रि० अणथी उत्पन्न धनार.
 वल्जननी स्त्री० वल्प्रसू ज्योष्ठा.
 वल्जा स्त्री० श्रेष्ठ स्त्री, ज्योष्ठा.
 वल्जती स्त्री० महेश उपर मंडलिका-तानी
 अंगडी.

वल्द पु० अवक वृक्ष, पौष्टिक कर्मना अंग-
 ३५ अेक अग्नि.
 वल्द त्रि० अण आपनार, पौष्टिक.
 वल्दा स्त्री० आसंध वनस्पति.
 वल्दीनता स्त्री० ज्ञानि.
 वल्देव पु० अणराम, वायु.
 वल्देवा स्त्री० त्रायभाषा औषधि.
 वल्द्विष् पु० छन्द.
 वल्निग्रह पु० अणनुं ओष्ठापण्य.
 वल्निषूदन पु० छन्द.
 वल्प्रसू स्त्री० अणदेवनी माता-रोहिणी.
 वल्भद्र पु० अणराम, रोज जनावर, शे-
 पनाग, लोधरनुं जाड.
 वल्भद्र त्रि० अणवान.
 वल्भद्रा स्त्री० त्रायभाषा औषधि, अेक
 जगतनी कुंवार.
 वल्भद्रिका स्त्री० उपरना अर्थ.
 वल्भिद् त्रि० सैन्यभां शटकूट करनार, सैन्यभां
 अंगण्य पाडनार.
 वल्भिद् पु० छन्द.
 वल्राम पु० अणदेव.
 वल्रिपु पु० छन्द.
 वल्ल पु० अणदेव.
 वल्वत् अव्य० अतिशय, धण्य.
 वल्वत् त्रि० अणवान, मज्जुत, पुष्ट.
 वल्वत्ता स्त्री० अणवानपण्य.
 वल्वत्त्व न० अणवानपण्य.
 वल्वर्द्धन त्रि० अणने वधारनार.
 वल्वर्द्धन पु० उत्सर्जन अथवा उपाकर्मने
 स्थंडिलिभि.
 वल्वर्द्धिन् त्रि० अणने वधारनार.
 वल्वर्द्धिनी स्त्री० अवक औषधि.
 वल्वल्लभा स्त्री० दाइ.
 वल्वसा स्त्री० गंधक.
 वल्विम्बवास पु० सैन्यनी व्यूहरचना.

बलवृत्रनिषूदन

२३७

बलिक

बलवृत्रनिषूदन पु० ८-६.

बलवृत्रहन् पु० ८-६.

बलशत्रु पु० ८-६.

बलशालिता स्त्री० अणवानपण्यं.

बलशालित्व न० अणवानपण्यं.

बलशालिन् त्रि० अणवान.

बलसूदन पु० ८-६.

बलस्थिति स्त्री० दशकरी छावणी.

बलहन् पु० ८-६, शरीरमां रહેल कइ धातु.

अणराभ.

बलहीन त्रि० निर्जण, कमजोर.

बलहीनता स्त्री० निर्जणता, कमजोरी.

बलहीनत्व न० उपरता अर्थ.

बला स्त्री० ते नामनी એક ક્ષુપ વનસ્પતિ,

વિશ્વામિત્રે રામને આપેલી એક અસ્ત્રવિદ્યા.

બલા સ્ત્રી० નાગરવેલ, અલદાણા, વાવડીંગ,

જ્યંતી વનસ્પતિ, પૃથ્વી, લક્ષ્મી.

બલાક પુ० અગલો.

બલાકા સ્ત્રી० અગલી, અગલાની પંક્તિ,

કામુકી-મૈથુનની ઇચ્છાવાળી સ્ત્રી.

બલાકાશ્વ પુ० તે નામે એક રાજ.

બલાકિન્ ત્રિ० અગલાની પંક્તિવાળું, અ-

ગલીવાળું, કામુકી સ્ત્રીવાળું.

બલાકિન્ પુ० તે નામે ધૃતરાષ્ટ્રનો પુત્ર.

બલાકક પુ० વસતકાળ.

બલાચિતા સ્ત્રી० અણરામની પીણા.

બલાટ પુ० મગ.

બલાલ્ય ત્રિ० અણવાન.

બલાત્ અવ્ય० અણથી, જોરજીલમરી, હઠથી.

બલાત્કાર પુ० અપૂર્વક કરવું, હઠથી કરવું.

બલાત્મિકા સ્ત્રી० તે નામે એક વૃક્ષ.

બલાદિ પુ० પાણિનીયવ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક

શબ્દગણ.

બલાઘા સ્ત્રી० તે નામે એક ક્ષુપ વનસ્પતિ.

બલાધ્યક્ષ પુ० સેનાપતિ.

બલાનુજ પુ० શ્રીકૃષ્ણ.

બલાન્વિત ત્રિ० અણવાન, સેનાસહિત, સૈ-
ન્યુક્ત.

બલાપકર્ષમ્ અવ્ય० અળાત્કારે, હઠથી.

બલાપચ્ચક ન० બલા-મહાબલા-નાગબલા-

અતિબલા-રાજબલા-એ પાંચ ઔપધિ.

બલાબલાધિકરણ ન० આકાંક્ષા-અનાકાં-

ક્ષાર્પ અળાઅળનો નિશ્ચય કરાવનાર

ભૈમિનીએ કહેલ એક ન્યાય.

બલામોટા સ્ત્રી० નાગક્ષ્મની વનસ્પતિ.

બલાય પુ० વરૂણ વૃક્ષ.

બલારાતિ પુ० ૮-૬.

બલારાતિ પુ० પાણી આંખમાંનું ઝાડ.

બલાવલેપ પુ० અળનો ગર્વ.

બલાશ પુ० શરીરમાંની કઈ ધાતુ.

બલાશક પુ० ઉપરનો અર્થ.

બલાસ પુ० બલાશ જીએ.

બલાસક પુ० ઉપર જીએ.

બલાસગ્રી સ્ત્રી० તેજઅળ.

બલાસમ પુ० તે નામે એક જૈન, બુદ્ધ.

બલાહ ન० પાણી.

બલાહક પુ० મેઘ, નાગરમોઘ, પર્વત,

વિષ્ણુનો ઘોડો. તે નામે એક સર્પરાજ.

તે નામે એક દૈત્ય.

બલાહવકન્દ પુ० એક જાતનું કંદ.

બલિ પુ० પૂજા, અલિદાન, ભેટ, રાજાઓએ

લેવાતો કર, ચામરનો દાંડો, ગૃહસ્થે

કરવાના પાંચ યજ્ઞોમાંનો જૂતયજ્ઞ, વિ-

રાજ્યનો પુત્ર એક દૈત્ય-અલિ રાજા, પેટનો

અમુક ભાગ, યુદ્ધમાં રહેલ અંકુરાકાર

માંસપિંડ, યયાતિ રાજાના વંશના સુતપ

રાજાનો પુત્ર, વૈશ્વદેવ વગેરેમાં કાગડા

વગેરેને અપાતું અન્ન.

બલિ સ્ત્રી० વૃદ્ધાવસ્થાથી શરીરે પડતી કરચલી.

બલિક પુ० ધરનાં છાપરાનો છેવટનો ભાગ.

बलिकरम्म

२३८

बस्कयिणी

बलिकरम्म पु० डोभभाटे ऐक पकवान
बलिकर्मन् न० अविधाननुं कर्म-वैश्वदेव वगेरे.
बलिका स्त्री० धरना छापरातो छेवटनो
भाग, अतिअल्ला वनस्पति.

बलिचन्दन न० लाल सुभउ.

बलिदान न० अविधान.

बलिध्वंसिन् पु० विष्णु.

बलिन् त्रि० अणवान.

बलिन् पु० छंट, पाडो, अण्ड, लुंड,
भोगरातुं आउ, कइ, अउए, अण्डेव.

बलिन त्रि० वृद्धावस्थाधी शरीरे करयक्षीओ-
वाणुं.

बलिनन्दन पु० आल्लासुर.

बलिनी स्त्री० ते नामे ऐक क्षुप वनस्पती.

बलिपुष्ट पु० कागडो.

बलिपोवकी स्त्री० उपोवकी लुओ.

बलिप्रिय पु० बोधरनुं आउ, कइय वृक्ष.

बलिबिन्ध्य पु० रैवतक भनुतो ऐक पुत्र.

बलिभ त्रि० बलिन लुओ.

बलिभुज पु० कागडो.

बलिमत त्रि० बलिन लुओ.

बलिमन्दिर न० पाताण.

बलिमुख पु० वांदरो.

बलिबत्स पु० गंधक.

बलिवत्सा स्त्री० गंधक.

बलिष्ठ त्रि० अत्यंत अणवान.

बलिष्ठ पु० छंट.

बलिष्णु त्रि० अपमान पायेल.

बलिसघ्न न० पाताण.

बलिहन् पु० विष्णुने वामनावतार.

बली स्त्री० वृद्धावस्थाधी पडेकी करयक्षी.

बलीक पु० धरना छापरातो छेवटनो भाग.

बलीन पु० पीछी.

बलीवर्द पु० अण्ड.

बलीमुख पु० वांदरो.

बलीयस् त्रि० अत्यंत अणवान.

बलीवर्द पु० अण्ड.

बलीशक पु० ऐक जतनुं आउ.

बलूल त्रि० अणवान.

बलोत्कट त्रि० अणवडे छेवट-छिद्यत.

बलोत्कटा स्त्री० कार्तिकस्वामीनी अनुसर
ऐक मातृका.

बलोत्तम त्रि० अणवडे उत्तम.

बलोत्तमा स्त्री० ते नामे ऐक वनस्पति.

बलोपविष्ट त्रि० अणवान.

बलोपेत त्रि० अणवान.

बल्य न० प्रधान धातु-शुक्र-वीर्य.

बल्य त्रि० अणनुं साधन, अणने हितकारक.

बल्य त्रि० अणथी अनेस-थयेस.

बल्य पु० ते नामे ऐक औद्ध लिङ्गक.

बल्या स्त्री० आसध, अतिअल्ला वनस्पति,
ऐक जतनी क्षुप वनस्पति, प्रसारिणी वृत्ता.

बल्याख्यपञ्चमूल न० गणो-उपससरी-
भोकाहणी-हण्डर-मेढाशींग-अ पांथ.

बल्लव पु० गोवाण, रसोष्ठो, पांडव लीमसेन.

बल्लवी स्त्री० गोपी-गोवाणलु.

बल्लजा स्त्री० ऐक जतनुं वास-उलप

बल्लह भ्वा० आ० सेट् विस्तारनुं, ईलापनुं,
देवुं, आपनुं, वध करवो स० वायना
करवी, भागनुं. द्विक०

बल्लहि पु० ते नामे ऐक क्षत्रिय, ते नामे
ऐक देश.

बल्ल पु० ल्यातिपप्रसिद्ध ऐक करलु.

बष्कयणी स्त्री० नीयेने शब्द लुओ.

बष्कयनी स्त्री० नीयेने शब्द लुओ.

बष्कयिणी स्त्री० लुवान वाछरडावाणी गाय.

बष्कयिनो स्त्री० बष्कयिणी लुओ.

बस्कयणी स्त्री० छपर लुओ.

बस्कयनी स्त्री० छपर लुओ.

बस्कयिणी स्त्री० बष्कयिणी लुओ.

વસ્ત્રકથિની

૨૩૨

વહુગન્ધ

વસ્ત્રકથિની સ્ત્રીં વસ્ત્રકથિની ભુમ્બો.
 વસ્ત્ર પું આં સં સેટ વધ કરવો, દુઃખ
 દેવું, ગમન કરવું, માગવું, દ્વિકં
 વસ્ત્ર પું બકરો.
 વસ્ત્રક પું બકરો.
 વસ્ત્રકર્ણ પું રાપણું ઝાડ, બકરાનો કાન.
 વસ્ત્રગન્ધા સ્ત્રીં જંગલી તુલસી, અજમોદ.
 વસ્ત્રમોદા સ્ત્રીં અજમોદ.
 વસ્ત્રમૃદ્ધી સ્ત્રીં મેંદાશીંગ.
 વંદ્ ભવાં આં અં સેટ વૃદ્ધિ પામવી, વધવું.
 વહુલ ત્રિં પુષ્કળ, ઘણું, બહુ.
 વહુલ પું આંખની પાંખેણુનો એક રોગ.
 વહુલાક્ષ પું મેંદાશીંગ.
 વહુ ત્રિં ત્રણથી આરંભી અનેક સંખ્યાવાળું,
 પુષ્કળ, ઘણું, વિશાળ.
 વહુક પું કરચલો, સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ,
 દાત્યુહ પક્ષી.
 વહુક ત્રિં પાણી માટે ખોદનાર.
 વહુકળટક પું ઝીણો ગોખર, જવાસો.
 વહુકળટક ત્રિં ઘણા કાંટાવાળું.
 વહુકળટકા સ્ત્રીં હિન્તાલ ભુમ્બો, અગ્નિદમની
 ભુમ્બો.
 વહુકળટા સ્ત્રીં બોરીંગણી.
 વહુકન્દ પું સરણ.
 વહુકન્દા સ્ત્રીં કાકડી.
 વહુકર ત્રિં સભા-કચેરી વગેરે સાફ કરનાર,
 ઘણું કામ કરનાર.
 વહુકર પું ઉંટ.
 વહુકરી સ્ત્રીં સાવરણી. ઉંટડી.
 વહુકર્ણિકા સ્ત્રીં ઉંદરકાની વનસ્પતિ.
 વહુકુસુમિત ત્રિં ઘણાં ફૂલવાળું.
 વહુકુર્ષ પું નાળીએર.
 વહુગન્ધ પું કીંદર.
 વહુગન્ધ નં તળ.
 વહુગન્ધદા સ્ત્રીં એક જાતનો મૃગ.

વહુગન્ધા સ્ત્રીં પીળી મૂઘ, ચંપાની કળી,
 શાહજી.
 વહુગર્ધવાચ ત્રિં ઘણીજ નિંદવા ચોખ્ખ
 વાણીવાળું.
 વહુગુડા સ્ત્રીં તે નામે એક વનસ્પતિ.
 વહુગુણ ત્રિં ઘણા ગુણવાળું. અનેકવાર.
 વહુગ્રન્થિ પું વાંસ. શેલડી.
 વહુચ્છિન્ન ત્રિં અનેકવાર કાપેલ, ઘણું કાપેલ.
 વહુચ્છિન્ના સ્ત્રીં એક જાતની મળો.
 વહુતન્ત્રિ ત્રિં ઘણી નાડીઓવાળું, ઘણા
 તારવાળું.
 વહુતન્ત્રી સ્ત્રીં ઘણા તારવાળું એક વાદિત્ર.
 વહુતન્ત્રીક ત્રિં ઘણા તારવાળું કાષ્ટ વાદિત્ર.
 વહુતમ ત્રિં અતિશય ઘણું.
 વહુતર ત્રિં અત્યંત ઘણું.
 વહુતરકણિશ પું એક જાતનું ધાન્ય.
 વહુતસ્ અવ્યં ઘણાથી, બહુથી.
 વહુતા સ્ત્રીં બહુપણું, ઘણાપણું.
 વહુતિક્ત ત્રિં ઘણુંજ કડવું.
 વહુતિક્તા સ્ત્રીં કાકમાચી વનસ્પતિ.
 વહુતિથ ત્રિં અનેકની સંખ્યાવાળું, પુષ્કળ,
 ઘણું.
 વહુત્ર અવ્યં અનેક દિશા-દેશ-કાળમાં,
 ઘણામાં.
 વહુત્વ નં બહુપણું, ઘણાપણું.
 વહુત્વક પું બોજપત્રનું ઝાડ.
 વહુત્વચ્ પું ઉપરનો અર્થ.
 વહુદ ત્રિં બહુ આપનાર, ઘણું દેનાર.
 વહુદક્ષિણ ત્રિં ઘણી દક્ષિણવાળું.
 વહુદણિક ત્રિં ઘણા દંડધારીઓવાળું.
 વહુદણિક્ત ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 વહુદલ પું એક જાતનું અનાજ.
 વહુદલ ત્રિં ઘણાં પાંદડાંવાળું,
 વહુદલા સ્ત્રીં એક જાતનું પક્ષાન્ન.
 વહુદુગ્ધ પું ઘઉં.

बहुदुग्धा

२४०

बहुमूर्ति

बहुदुग्धा स्त्री० पुष्कल दूधवाणी आय.
 बहुदुग्धिका स्त्री० धारतुं आउ.
 बहुदृष्ट त्रि० धल्लुं न्नेयेल, धल्लुवार न्नेयेल,
 न्नेले धल्लुं न्नेयेल होय ते.
 बहुदोष त्रि० धल्लुा दोषवाणुं.
 बहुधन त्रि० धल्लुा धनवाणुं.
 बहुधा अव्य० अलु प्रकारे, धल्ले प्रकारे,
 धल्लुं करीने.
 बहुधार न० वज्र.
 बहुधार त्रि० धल्लुी धारवाणुं.
 बहुनाडीक पु० दिवस, स्तंभ.
 बहुनाद पु० श्रंभ.
 बहुवदु त्रि० लगार ओष्ठुं होंक्षीआर.
 बहुपदु त्रि० धल्लुं होंक्षीआर.
 बहुपत्र पु० दुंगणी.
 बहुपत्र त्रि० धल्लुां पांछांवाणुं.
 बहुपत्रा स्त्री० वरुणीपुष्प.
 बहुपत्रिका स्त्री० लोय आंभणी, मेथी, भ-
 हाशतावरी.
 बहुपत्रो स्त्री० बिंजिनी वनस्पति, तुलसी,
 मृहती, ऐक जतनी कुंवार-धीकुंवार,
 लाभ, गोरक्षदुग्धा वनस्पति.
 बहुपर्ण पु० सातपुअनुं आउ.
 बहुपर्ण त्रि० धल्लुां पांछांवाणुं.
 बहुपर्णिका स्त्री० उंदरकानी वनस्पति.
 बहुपर्णी स्त्री० मेथी.
 बहुपाद पु० वउनुं आउ.
 बहुपाद पु० वउनुं आउ.
 बहुपाद त्रि० धल्लुा पगवाणुं, धल्लुां मृणी-
 यांवाणुं.
 बहुपुत्र पु० सातपुअनुं आउ.
 बहुपुत्र त्रि० धल्लुा छोकराओवाणुं.
 बहुपुत्री स्त्री० शतमूली वनस्पति.
 बहुपुष्प पु० लींभअनुं आउ.
 बहुपुष्प त्रि० धल्लुां दूलोवाणुं.

बहुपुष्पिका स्त्री० धवडी-धतकी.
 बहुप्रज पु० लुउ, कुकर, मुंज वास.
 बहुप्रज त्रि० धल्लुी प्रजवाणुं, धल्लुां छोउ-
 रांवाणुं.
 बहुप्रतिज्ञ त्रि० धल्लुी प्रतिज्ञाओवाणुं.
 बहुप्रद त्रि० धल्लुं आपनार, उदार.
 बहुप्रवाह त्रि० धल्लुा प्रवाहोवाणुं.
 बहुप्रसू स्त्री० धल्लुा छोकरांवाणी स्त्री.
 बहुफल पु० कदंअनुं आउ, तेज्जण, विकंडत.
 बहुफल त्रि० धल्लुां दूणवाणुं.
 बहुफला स्त्री० बहुफली लुओ.
 बहुफलिका स्त्री० ऐक जतनी भोरडी.
 बहुफलो स्त्री० भाषपर्णी, क्षविका, काकमायी,
 त्रिपुसी, नानी करेदी, लोय आंभणी,
 आंभली, मृगेवई.
 बहुफेन त्रि० धल्लुां शीलुवाणुं.
 बहुफेना स्त्री० सातला लुओ.
 बहुवल पु० सिंद.
 बहुवल त्रि० धल्लुां अणवाणुं, अलु अणवान.
 बहुवलो स्त्री० सिंदह.
 बहुवल्ली स्त्री० डोडीनुं आउ.
 बहुबीज पु० ऐक जतना लींभअनुं आउ.
 बहुबीज त्रि० धल्लुां भीवाणुं.
 बहुबीज न० सीताइण.
 बहुभाग्य त्रि० सारा नसीभवाणुं.
 बहुभुज त्रि० धल्लुं भानार, भाउधई.
 बहुभजरी स्त्री० तुलसी.
 बहुमत त्रि० धल्लुां मानेक्ष, धल्लुं मान्य.
 बहुमति त्रि० उपरना अर्थ.
 बहुमल न० सीसुं.
 बहुमल त्रि० धल्लुा मेक्षवाणुं.
 बहुमार्ग न० यौटा.
 बहुमार्ग त्रि० धल्लुा मार्गवाणुं.
 बहुमूर्ति स्त्री० नंगली कपास.
 बहुमूर्ति त्रि० अनेक मूर्ति-आकारवाणुं.

बहुभूषता

२५१

बहुभूषता

बहुभूषता स्त्री० जेथी धर्षीवार पेसाभे
जुनुं पडे छे ते ओके रोग.

बहुभूषत्व न० उपरनेा अर्थ.

बहुभूषन् पु० विष्णु.

बहुभूषन् त्रि० अनेक भरतकावाणुं.

बहुभूल त्रि० अनेक भूणीयांवाणुं.

बहुभूल पु० सरगवे. स्थूलसर लुओ, जंगली
अकरो, ते नामे ओके नाग.

बहुभूलक न० सुगंधी वाणो-अस.

बहुभूला स्त्री० माकंदी वनस्पति, शतावरी
वनस्पति.

बहुभूली स्त्री० जंगली अकरी.

बहुभूल्य त्रि० धर्षी कीमतनुं.

बहुभूल्य न० धर्षी कीमत.

बहुरन्ध्रिका स्त्री० भेदा वनस्पति.

बहुरस त्रि० धर्षा रसवाणुं.

बहुरस पु० शैलडी, धर्षा रस.

बहुरसा स्त्री० भासकांडली.

बहुरी स्त्री० ओके जगतनुं रंधिलुं धान्य.

बहुरहा स्त्री० ओके जगतनी गयो.

बहुरूप पु० शिव, विष्णु, अहमा, काकीडा,
कामदेव, सज्जस, डेश, ते नामे लुङ्.

बहुरूप न० परधन.

बहुरूप त्रि० अनेक रूपोवाणुं.

बहुरूपक पु० बहुरूप पु० लुओ.

बहुरूपा स्त्री० दुर्गा देवी.

बहुरेख त्रि० धर्षी रेखावाणुं.

बहुरेखा स्त्री० धर्षी रेखा.

बहुरेतस पु० अहमा.

बहुरोमन् पु० अकरो, धेटा.

बहुरोमन् त्रि० धर्षां रंधावाणुं.

बहुल त्रि० अनेक संख्यावाणुं, पुष्कण,
धर्षुं, काणारगनुं.

बहुल पु० अग्नि, कृष्णपक्ष-अधारीयुं, क्ष-
तिंके महिनो, चित्रक वृक्ष, काणो रंग.

बहुल न० आकाश, हाणां भरी.

बहुलगन्ध त्रि० पुष्कण गंधवाणुं.

बहुलगन्धा स्त्री० ओलथी.

बहुलच्छद पु० दास सरगवे.

बहुलच्छद त्रि० धर्षां पांदांवाणुं.

बहुलता स्त्री० पुष्कणपक्ष, अहुपक्ष.

बहुलत्व न० उपरना अर्थ.

बहुलवल्कल पु० भोजनपरनुं आउ.

बहुलवण न० आरी जमीनमां पेदा थथेक्ष
ओके जगतनुं मीकुं.

बहुला स्त्री० ओलथी, गणी, गाय, ते नामे
ओके देवी.

बहुला स्त्री० बहु० कृत्तिका नक्षत्र.

बहुलाश्व पु० मैथिलवंशनेा ओके राजा.

बहुलीकरण न० धर्षुं, करनुं, पुष्कण करनुं.

बहुलीकृत त्रि० धर्षुं करेक्ष, पुष्कण करेक्ष,
ओकेकुं करेक्ष, ढग करेक्ष.

बहुलीकृत न० लुसुं हर करी अणामां ढग-
लो करेक्ष धान्य.

बहुवचन न० व्याकरणप्रसिद्ध अहुवचन.

बहुवल्क पु० पियाल लुओ.

बहुवल्ली स्त्री० डोडी नामे क्षुप वनस्पति.

बहुवार पु० श्लेष्मातक वृक्ष.

बहुवारक पु० उपरनेा अर्थ.

बहुवारम् अव्य० धर्षीवार, अहुवार.

बहुविध त्रि० अनेक प्रकारनुं, धर्षा प्रकारनुं.

बहुविस्तीर्ण त्रि० धर्षा विस्तारवाणुं, धर्षुं
विशाण.

बहुविस्तीर्णा स्त्री० कृत्तिका वृक्ष.

बहुवीज पु० ओके जगतना बीजनुं आउ.

बहुवीज त्रि० धर्षां बीवाणुं.

बहुवीज न० सीताइण.

बहुवीर्य पु० अहुजानुं आउ, भरवेा, तांइण-
जनुं शाक, सीमजानुं आउ.

बहुवीर्य त्रि० धर्षा वीर्यवाणुं, धर्षुं पराक्षी.

बहुवीर्या स्त्री० भोज्य आंमणी.

વહુલીહિ

૨૪૨

વહુલી

વહુલીહિ પુ. વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક સમાસ.
વહુલીહિ ત્રિ. પુષ્કળ ધાન્યવાળું, ઘણી
ડાંગેરવાળું.

વહુશત્રુ પુ. મરદો.

વહુશત્રુ ત્રિ. ઘણા શત્રુઓવાળું.

વહુશત્ય પુ. રાતો ખેર.

વહુશત્ય ત્રિ. ઘણા ખીસાવાળું.

વહુશસ્ત્ર ક્રમ્ય. ઘણીવાર, અનેક વાર.

વહુશાસ્ત્ર ત્રિ. ઘણી શાખાઓવાળું.

વહુશાસ્ત્ર પુ. નિવડંગ.

વહુશાલ પુ. થોરતું ઝાડ.

વહુશિસ્ત્ર ત્રિ. ઘણી શિખાઓવાળું.

વહુશિસ્ત્ર સ્ત્રી. જસપીપર.

વહુશિરસ્ત્ર પુ. વિષ્ણુ.

વહુશિરસ્ત્ર ત્રિ. ઘણાં મરતકાવાળું.

વહુગુહ પુ. વિષ્ણુ.

વહુગુહ ત્રિ. ઘણાં શીંગડાંવાળું, ઘણાં
સિખસેવાળું.

વહુધૃત ત્રિ. અનેકવાર શાસ્ત્રશ્રવણ જેણે
કરેલ હોય તે, વિદ્વાન.

વહુધ્રેયસ્ત્ર ત્રિ. ઘણા કલ્યાણવાળું.

વહુધ્રેયસી ત્રિ. ઘણી કલ્યાણકારી લક્ષ્મી
વહેરેવાળું.

વહુસન્તતિ પુ. એક જાતનો વાંસ.

વહુસન્તતિ ત્રિ. ઘણાં અંતાનવાળું, અનેક
સંતતિવાળું, બહોળા વિસ્તારવાળું.

વહુસમ્પુટ પુ. વિષ્ણુકન્દ.

વહુસાર પુ. ખેરતું ઝાડ.

વહુસાર ત્રિ. ઘણા સારવાળું, અનેક સા-
રતોળું.

વહુસુત ત્રિ. ઘણું છોકરાંવાળું.

વહુસુતા સ્ત્રી. શતપથી નામની વનસ્પતિ.

વહુસૂ સ્ત્રી. બહુ જાણનારી સ્ત્રી, ભુગણી,
કુકરી.

વહુસુતિ સ્ત્રી. ઘણીવાર વીઆઓથી ગાય,
ઘણીવાર જાણનારી સ્ત્રી.

વહુસ્ત્રવ ત્રિ. અનેક પ્રકારે-ધણું સવનાર-
અરનાર.

વહુસ્ત્રવા સ્ત્રી. સહકી જુઓ.

વહુસ્ત્રવ ત્રિ. ઘણા શમ્ભવાળું.

વહુસ્ત્રવ પુ. ધુવડ.

વહુસ્ત્રવની સ્ત્રી. ધુવડી.

વહુદક પુ. એક જાતનો મનપાસી.

વહુદક ન. ઘણું પાણી.

વહેડક પુ. બહેડાનું ઝાડ.

વહુલ્ મ્હા. આ. સ. સેટ વધ કરવો, મારી
નાખવું, દેવું, આપવું, ખોસવું, કહેવું.

વહુવપત્ય પુ. ભુંડ, ઉંદર.

વહુવપત્ય ત્રિ. ઘણાં છોકરાંવાળું.

વહુર્થ ત્રિ. ઘણા અર્થવાળું, બહુ પૈસાદાર,
ઘણા પ્રયોજનવાળું.

વહુદિ પુ. પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક
શમ્ભસમૂહ.

વહુદિશિન્ ત્રિ. બહુ ખાનાર.

વહુદિશિન્ પુ. તે નામે ધૃતરાષ્ટ્રનો એક પુત્ર.

વહુવૃચ પુ. ઋગ્વેદ, ઋગ્વેદ ભણનાર.

વહુવૃચ ન. ઋગ્વેદનું સૂક્ત.

વહુવૃચ ન. ઉપરનો અર્થ.

વહુવૃચ પુ. ઋગ્વેદ, ઋગ્વેદ ભણનાર.

વહુવૃચી સ્ત્રી. ઋગ્વેદ ભણનારની સ્ત્રી.

વાક ત્રિ. બગલાનું, બગલામંથથી.

વાક ન. બગલાઓનો સમૂહ.

વાહ મ્હા. આ. સેટ ફાવું, નહાવું અ. કુખા-
ડવું સ.

વાહવ પુ. બાહણ, વડવાનળ-સમુદ્ધનો
અગ્નિ.

વાહવ ન. વડવા-થોડીઓનો સમૂહ.

વાહવામિ પુ. વડવાનળ.

વાહવામ્ય પુ. એક બાહણ.

વાહવેય પુ. દિ. અધિનીકુમાર.

વાહવ્ય ન. બાહણોનો સમુદાય.

વાહસ

૨૪૯

વાહસ

વાહસ પુ. માહ્યું.

વાહિક્કન પુ. રીંગણીનો વેલો.

વાહીર પુ. પગાર આપી રાખવામાં આવતો ચાકર.

વાહ ન. અતિશય, અત્યંત, પ્રતિષ્ઠા.

વાળ પુ. આણુ, ગાયનો આંચળ, વિરોચનનો પુત્ર, એક દૈત્ય, કેવળ, શરપુંખ, કાળી ઝીંઝોરી, શબ્દ, ચાર સેરનો મોતીનો હાર, આણુ કવિ.

વાળગઢા સ્ત્રી. રાવણના આણુમહારથી નીકળેલી એક નદી.

વાળગોચર પુ. આણુનો માર્ગ-વિપય.

વાળદંડ પુ. વાપદંડ-વેમા.

વાળધિ પુ. આણુ રાખવાનો લાથો.

વાળનિકૃત્ત ત્રિ. આણુવડે કપાયેલ.

વાળપત્ર પુ. કંકપક્ષી.

વાળપક્ષ પુ. કંકપક્ષી.

વાળવાણિ ત્રિ. જેના હાથમાં આણુ હોય તે.

વાળવુક્કા સ્ત્રી. તે નામે એક વનસ્પતિ.

વાળપુર ન. આણુસુરનું શહેર-શોણિતપુર.

વાળમદ્દ પુ. કાદંબરી અંથ બનાવનાર એક મહાકવિ.

વાળમુદ્રા સ્ત્રી. તે નામે એક મુદ્રા.

વાળમોક્ષણ મ. આણુ મૂકવું-છોડવું તે.

વાળયુદ્ધ ન. આણુવડે યુદ્ધ, આણુસુર સાથેનું યુદ્ધ.

વાળલિહ્ન ન. આણુસુરે મૂળને નર્મદામાં નાખેલું એક શિવલિંગ.

વાળવાર પુ. કવચ, અંધર.

વાળસુતા સ્ત્રી. અનિરૂદ્ધની સ્ત્રી-ઓખા.

વાળદ્વન્ પુ. શ્રીકૃષ્ણ.

વાળા સ્ત્રી. તે નામે એક વનસ્પતિ.

વાળારિ પુ. શ્રીકૃષ્ણ.

વાળાધય પુ. ધનુષ.

વાળાસન ન. ધનુષ.

વાણિત પુ. વેપારી, વાડવામિ.

વાણિજિક પુ. ઉપરના અર્થ.

વાણિજિક પુ. વેપારી, વાડવામિ.

વાણિજ્ય ન. વેપાર, વેપારીપણું.

વાણિજ્યા સ્ત્રી. વેપાર, વેપારીપણું.

વાણિન્ ત્રિ. આણુધારી, જેની ખાસે આણુ હોય તે.

વાણિની સ્ત્રી. ચતુર સ્ત્રી, ઉત્તમ સ્ત્રી, નાયનારી સ્ત્રી.

વાદર પુ. કપાસનું ઝાડ.

વાદર ન. સુતરાઉ તાંતણો.

વાદર ત્રિ. સુતરાઉ વસ્ત્ર વગેરે.

વાદરદ્વ પુ. પીપળો.

વાદરા સ્ત્રી. કપાસનું ઝાડ.

વાદરાયણ પુ. વેદવ્યાસ.

વાદરિ પુ. વેદવ્યાસ.

વાદરિક ત્રિ. જમીન ઉપર પડેલ ખેરને એક એક કરી ચીણનાર.

વાધ્ મ. આ. સ. સેદ પીડવું, દુઃખ દેવું, અટકાવવું, આધ કરવો.

વાધ પુ. પીડવું, રોકવું, અટકાવવું, ઉપદ્રવ, ન્યાયમતે સ્વાભાવવાળો પદાર્થ, તે નામે હેતુદોષ.

વાધ ત્રિ. પીડા કરનાર, રોકનાર, અટકાવનાર, ઉપદ્રવ કરનાર, વિધન કરનાર.

વાધક ત્રિ. ઉપરના અર્થ.

વાધક પુ. સ્ત્રીઓના ઋતુકાળમાં પ્રભેદભૂતિની શક્તિને અટકાવનાર એક રોગ.

વાધન મ. પીડા, પીડવું, અટકાવવું, રોકવું, ઉપદ્રવ કરવો, વિધન કરવું.

વાધનીય ત્રિ. પીડવા યોગ્ય, અટકાવવા યોગ્ય, રોકવા યોગ્ય.

વાધા સ્ત્રી. ઉપરના અર્થ.

વાધિત ત્રિ. રોકેલ, અટકાવેલ, પીડેલ, ઉપદ્રવ કરેલ, વિધન કરેલ.

વાધિતવ્ય

૨૪૪

બાલપત્રક

વાધિતવ્ય ત્રિં વાધનીય જીવો.
 વાધિર્ય નં બહેરાશ, બહેરાપણું.
 વાધ્ય ત્રિં વાધનીય જીવો.
 વાધ્યતા સ્ત્રીં વાધ્યપણું.
 વાધ્યત્વ નં વાધ્યપણું.
 વાધ્યમાન ત્રિં રોકાતું, અટકાવાતું, પીડાતું,
 ઉપદ્રવ કરાતું, વિદન કરાતું.
 વાન્ધકિનેય પું વ્યભિચારિણીનો પુત્ર.
 વાન્ધવ પું વન્ધુ જીવો, પિતા અને માતાનો
 મંત્રંધી, ભાઈ, મામો વગેરે.
 વાન્ધવ ત્રિં અંધુતું, અંધુસંત્રંધી.
 વાન્ધવો સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 વાન્ધવ્ય પું તે નામે એક ઋષિ.
 વારકીર પું દારગ્રાહી, આહાણુ, જૂ,
 આરતિ ઉતારેલ ઘોડો.
 વાર્બરીટ પું ક્ષય ધાતુ, આંખાની જોડલી,
 અંકુર, વેશ્યાનો પુત્ર.
 વાર્હત નં જૂહતીનું કળ.
 વાર્હત ત્રિં જૂહતીમાં હોનાર-ચનાર.
 વાર્હવ્રમ પું જૂહદ્રષ્ટિ નામના ઋષિનો પુત્ર.
 વાર્હદ્રથ પું જૂહદ્રથ રાજાનો પુત્ર.
 વાર્હદ્રથ ત્રિં જૂહદ્રથ રાજાનું, જૂહદ્રથ રાજ-
 સંત્રંધી.
 વાર્હસ્પત ત્રિં જૂહસ્પતિનું, જૂહસ્પતિસંત્રંધી.
 જૂહસ્પતિ જેનો દેવ છે તેનું હવિષ વગેરે.
 વાર્હસ્પત્ય ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વાર્હિણ ત્રિં મોરનો વિકાર.
 વાલ પું નં તે નામે એક ગંધર્વ,
 સુગંધી વાળો-ખસ.
 વાલ પું વાળક, છોકરો, મસ્તકના કેશ,
 ઘોડાનું બચ્ચું, ઘોડાનું પૂછડું, હાથીનું
 પૂછડું, નાળીએર, હરકોઈ પશુનું પૂછડું.
 વાલ ત્રિં મૂર્ખ, અજ્ઞાની, છોકરું, સોળ
 વર્ષ સુધીની વયનું.
 વાલક પું રોકરો, વીંટી, કેશ, હાથીનું
 પૂછડું, ઘોડાનું પૂછડું. હીંચ જીવો.

વાલક નં સુગંધીવાળો-ખસ, પરિહાર્ય જીવો.
 વાલકતા સ્ત્રીં વાળકપણું.
 વાલકત્વ નં વાળકપણું.
 વાલકપ્રિય ત્રિં વાળકને પ્રિય હોય તે.
 વાલકપ્રિયા સ્ત્રીં ઇંદરવરણું, કેળ.
 વાલકેશી સ્ત્રીં એક જાતનું ઘાસ.
 વાલકમિ પું કેશનો કીડો-જૂ.
 વાલક્રીડન નં કોડી.
 વાલક્રીડન ત્રિં વાળકને રમવાનું સાધન.
 વાલક્રીડનક નં કોડી.
 વાલક્રીડનક ત્રિં વાળકને રમવાનું સાધન.
 વાલકિલ્ય પું મહું માર્કેડેય પુરાણમાં
 કહેલા અંગુઠાના પર્વ જેવડા સાક હળ્લર
 મુનિઓ, પ્રાણુ.

વાલગર્ભિણી સ્ત્રીં પ્રથમગર્ભિણી થયેલીગાય.
 વાલગોપાલ પું શ્રીકૃષ્ણની એક મૂર્તિ.
 વાલગ્રહ પું વાળકને પીડનાર ઉપગ્રહ.
 વાલચર્ય પું કાર્તિકસ્વામી.
 વાલચર્યા સ્ત્રીં વાળકનું આચરણ-વર્તન.
 વાલચુમ્બાલ પું એક જાતનું માછડું.
 વાલતનય પું ખેરનું ઝાડ, વાળક છોકરો.
 વાલતનય ત્રિં વાળક છોકરાંવાળું.
 વાલતનયા સ્ત્રીં વાળક છોકરાંવાળી સ્ત્રી.
 વાલતન્ન નં વાળકને રક્ષણ કરવાનો
 ઉપાય, આશયિકિત્સા.
 વાલતૃણ નં નવું તાણું ઘાસ.
 વાલક પું ખેરનું ઝાડ.
 વાલધન ત્રિં વાળકરૂપી ધનવાળું.
 વાલધન નં વાળકનું ધન, વાળકરૂપી ધન.
 વાલધિ પું વાળવાળું પૂછડું.
 વાલનણ પું નં વાધનખ.
 વાલપત્ર પું જવાસો, ખેરનું ઝાડ.
 વાલપત્ર ત્રિં નવાં પાંદડાંવાળું.
 વાલપત્ર નં નવું પાંદડું.
 વાલપત્રક પું ખેરનું ઝાડ.

बालपत्रा

२४५

बालेय

बालपत्रा स्त्री० काकडीनो वेषो.
 बालपर्णी स्त्री० मेथी.
 बालपाश्या स्त्री० सीमंत-सेधानी पासे
 रहेतो ऐक अक्षंडार.
 बालपुष्पिका स्त्री० मृध.
 बालपुष्पी स्त्री० नृध.
 बालभद्रक पु० ऐक गतनुं अर.
 बालभाव पु० आणपल्लु, आणपल्लु.
 बालभैषज्य न० रसांजन, आण्डांतुं औषध.
 बालभोज्य पु० अण्डो.
 बालभोज्य त्रि० आण्डे प्यावा योज्य.
 बालभूषिका स्त्री० नानी उंदरडी.
 बालयज्ञोपवीतक न० उरस्कट लुगो.
 बालराज पु० वैदूर्य भण्डि.
 बालरोग पु० आण्डनो रोग.
 बालव पु० ज्योतिषप्रसिद्ध ऐक करणु.
 बालवायज न० वैदूर्य भण्डि.
 बालवासस् न० आण्डनुं वस्त्र.
 बालवाह्य पु० जंगली अकरो.
 बालव्यजन न० आमर.
 बालवत पु० मंजुघोष नामे ऐक औद्धसाधु.
 बालसन्ध्याभ पु० रातो रंग-अण्डु वणु.
 बालसूर्य पु० सवारमां उगतो सूर्य, वैदूर्य
 भण्डि.
 बालसूर्यक पु० वैदूर्य भण्डि.
 बालहस्त पु० पशुओनुं पूछुं, कशसमूह.
 बाला स्त्री० सोण वर्षनी स्त्री, कन्या,
 आण्डा, आसडी, ऐक वर्षनी गाय, देवीनी
 ऐक मूर्ति, नाणीअर, हुणदर, घोणी
 नूध, डंड, मेध्य, त्रुटि, ऐक गतनी
 कुंवार, सुगंधी वाजो, अयष्टा वनस्पति,
 काणी जीओटी, ऐकथी.
 बालाकि पु० ते नामे ऐक ऋषि.
 बालाक्षी स्त्री० केशपुष्पी वृक्ष.
 बालातप पु० उगता सूर्यनो ताप.

बालापत्य न० नानुं छेकडं.
 बालायनि पु० आण-सोण वर्षनी स्त्रीनो पुत्र.
 बालार्क पु० आस सूर्य-उगतो सूर्य.
 बालि पु० ते नामे ऐक वानर-वादी.
 बालिका स्त्री० बाल लुगो, वेणु, रैती.
 बालिखित्य पु० बालखित्य लुगो.
 बालिन् पु० वादी वानर.
 बालिनी स्त्री० अश्विनी नक्षत्र.
 बालिमन् पु० आणपल्लु.
 बालिश त्रि० भूर्ध, आण्ड, अय्यु.
 बालिश न० ओशीकुं.
 बालिशता स्त्री० भूर्ध, आणपल्लु.
 बालिशत्व न० उपरना अर्थ.
 बालिहन् पु० रामयन्त्र.
 बालिहन्त पु० रामयन्त्र.
 बालीश पु० मृदुमृदुनो रोग.
 बालु पु० ते नामे ऐक सुगंधी द्रव्य.
 बालुक पु० पाणी आंमणुं.
 बालुक न० ते नामे ऐक सुगंधी द्रव्य.
 बालुका स्त्री० रैती, काकडी, कपुर, ऐक
 गतनुं यंत्र.
 बालुकागड पु० ऐक गतनुं भाण्डुं.
 बालुकालिका स्त्री० साकर.
 बालुकाप्रभा स्त्री० नैनमते ऐक नरकभूमि.
 बालुकायन्त्र न० आपधना पाक भाटेनुं
 ऐक यंत्र.
 बालुकास्वेद पु० वैद्यकप्रसिद्ध तपावेदी
 रैतीथी स्वेदन.
 बालुकी स्त्री० ऐक गतनी काकडी.
 बालुकी स्त्री० उपरनो अर्थ.
 बालुक्निका स्त्री० काकडी.
 बालुकी स्त्री० काकडी.
 बालुक पु० ऐक गतनुं अर.
 बालेय पु० गंधेडो, ते नामे ऐक दैत्य,
 ऐक गतनो मूला, अंगारवक्षरी नामे
 वनस्पति.

ધાલેય

૨૫૬

વાહુયુદ્ધ

ધાલેય ત્રિં આળકના હિતનું.
 ધાલેયશાક પું એક જાતનું શાક.
 ધાલેષ્ટ નં ખેર.
 ધાલેષ્ટ ત્રિં આળકને પ્રિય.
 ધાલૈલા સ્ત્રીં નાની એસચી.
 ધાલોપવીત નં બાલ્યજ્ઞોષ્વીત જુઓ.
 ધાલ્ય નં આળકપણું, આળકનું કર્મ, સોળ
 વર્ષ સુધીની અવસ્થા.
 ધાલ્યાવસ્થા સ્ત્રીં આળકપણાની અવસ્થા.
 ધાલ્વજખારિક ત્રિં ઉસપ નામના ધાસના
 ભારાને વહી જનાર.
 ધાહક નં કેસર.
 ધાહાયન ત્રિં બહુદિ દેશમાં હોનાર-થનાર.
 ધાહાયન નં હિંગ.
 ધાહિક પું તે નામે એક દેશ, બાહુદિક
 દેશનો રાજા, કેસર.
 ધાહિક ત્રિં બાહુદિક દેશનું.
 ધાહિક નં હિંગ.
 ધાહીક પું તે નામે એક ગંધર્વ.
 ધાષ્કલ પું તે નામે એક ઋષિ, તે નામે
 એક દૈત્ય.
 ધાષ્કલ ત્રિં મોહું.
 ધાષ્ણ પું આંસુ, ગરમી, બાક.
 ધાષ્ણ નં લોહું.
 ધાષ્ણવિકલ ત્રિં આંસુથી જળામળું.
 ધાષ્ણસંજિતા સ્ત્રીં કુષ્ટ વનસ્પતિ.
 ધાષ્ણાકુલ ત્રિં આંસુથી વ્યાકુળ.
 ધાષ્ણિકા સ્ત્રીં હિંચુપત્રી વનસ્પતિ, શાહજીવં.
 ધાષ્ણી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 ધાષ્ણોદ્ભવ પું આંસુ આવવાં તે.
 ધાસ્કલ પું તે નામે એક દૈત્ય.
 ધાસ્ત ત્રિં અકરાનું, અકરાંસંગધી.
 ધાસ્તેય નં અસ્તિકર્મ.
 ધાસ્તેય ત્રિં અસ્તિસંગધી.
 ધાસ્પ પું ધાષ્ણ જુઓ.

વાહ રવાં આં અં સેદ પ્રવત્ન કરવો.
 વાહ પું બાહુ, ભુગ.
 વાહાવાહવિ અઘ્યં બાહુએ બાહુએ પ્ર-
 હાર કરીને થયેલું યુદ્ધ.
 વાહુ પું બાહુ-ભુગ.
 વાહુક પું ઋતુપર્ણ રાગનો અશ્વપાલ
 અનેલો નક્ષ રાગ, તે નામે એક નાગ,
 નોકર, સેવક.
 વાહુકુઠ ત્રિં હુંડું.
 વાહુકુન્ધ પું પક્ષીઓની પાંખ.
 વાહુકુજ ત્રિં હુંડું.
 વાહુકુલેયક ત્રિં બહુકુળમાં જન્મેલ.
 વાહુગુણ્ય નં બહુગુણપણું.
 વાહુજ પું ક્ષત્રિય, પોપટ, પોતાની મેળે
 થયેલ તલ.
 વાહુજ ત્રિં બાહુથી ઉત્પન્ન થનાર.
 વાહુત્ર પું નં હાથે પાંધવાનું અન્તર.
 વાહુત્રાણ નં ઉપરનો અર્થ.
 વાહુવન્ત પું ઐરાવત હાથી.
 વાહુવન્તક પું તે નામે એક નીતિશાસ્ત્ર,
 ઐરાવત હાથી.
 વાહુદન્તિન્ પું ઇન્દ્ર.
 વાહુદન્તેય પું ઇન્દ્ર.
 વાહુદા સ્ત્રીં તે નામે એક નદી, પરીક્ષિ-
 તની એક સ્ત્રી.
 વાહુમહરણ નં બાહુયુદ્ધ.
 વાહુમહરણ ત્રિં બાહુયુદ્ધ કરનાર.
 વાહુવલ નં બાહુ-ભુગનું બળ.
 વાહુભૂષણ નં બાહુગંધ, ભુગનો દારીતો.
 વાહુભૂષા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 વાહુમેવિન્ પું વિષ્ણુ.
 વાહુમેદિન્ ત્રિં બાહુને બેઠનાર-તોડનાર.
 વાહુમાત્ર ત્રિં એક ભુગના માપનું.
 વાહુમૂલ નં ભુગનું મૂળ-અગ્ર.
 વાહુયુદ્ધ નં ભુગવંદ યુદ્ધ કરવું તે.

કાકુલ

૨૭૭

વિવિધ

કાકુલ પુ. અસિ, આન્દ કાર્તિક માસ,
ચિત્રક વૃક્ષ.

કાકુલ નં બહુપણું, ધણપણું. હાથનું
ખંભર.

કાકુલ ત્રિં અનેકવડે સાધ્ય.

કાકુલક નં ગ્રાહરણમાં કહેલ સર્વ ઉપા-
ધિરહિત વિધાન વચેરે.

કાકુલક પુ. કાકુલ પુ. બુઓ.

કાકુલિકા સ્ત્રીં બહુપણું.

કાકુલી કાર્તિકી પૂનેમ.

કાકુલેય પુ. કાર્તિકસ્વામી.

કાકુલોદ નં કાંસું,

કાકુલ્ય નં બહુપણું, ધણપણું.

કાકુવીર્ય નં બાહુનું પરાક્રમ, બુબનું બળ.

કાકુશાલિન ત્રિં અત્યંત બાહુબળવાળું.

કાકુસમ્ભવ પુ. ક્ષત્રિય.

કાકુસમ્ભવ ત્રિં બાહુથી ઉત્પન્ન થનાર.

કાકુસહસ્રમૃત્ પુ. કાર્તવીર્ય.

કાકુવાહવિ અન્નં કાકુવાહવિ બુઓ.

કાકુ ત્રિં બહાર હોનાર-થનાર.

કાકુકર્ણ પુ. તે નામે એક નામ.

કાકુકા સ્ત્રીં ચંદ્રવંશી બળમાન રાજાની
કન્યા.

કાકુકુણ્ડ પુ. તે નામે એક નામ.

કાકુશ્વ પુ. તે નામે ચંદ્રવંશી એક રાજા.

કાકુદિ પુ. પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક
શબ્દગણ.

કિદ્ મ્નાં ૧૦ સં સેટ્ સાપ દેવો, ગાળો
ભાંડરી, નિંદરું.

કિટક પુ. પિટક બુઓ.

કિટ નં અન્તરીક્ષ, આકાશ.

કિટ નં કિટ બુઓ.

કિટ્તર પુ. પિલાડો.

કિટ્તરક પુ. પિલાડો.

કિટાલ પુ. પિલાડો.

કિટાલક પુ. પિલાડો.

કિટોજસ્ પુ. ઇન્દ્ર.

કિદ્ મ્નાં ૧૦ સં સેટ્ અવયવ કરવા,
વિભાગ કરવા.

કિવલ નં દાળ, અંશ, ભાગ.

કિન્નવિ પુ. બિન્દુ, ટીપું, અંશ.

કિન્નવીય ત્રિં બિન્દુસંબંધી.

કિન્દુ પુ. અલ્પ અંશ, ટીપું, તે નામે એક
રાજા, રેખાગણિતપ્રસિદ્ધ એક પદાર્થ,
સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક અર્થપ્રકૃતિ, અનુ-
સ્વારસૂચક એક રેખા, મીંડું, નાદબ્રજ્ય
ચિત્રાશક્તિની એક અવસ્થા, એક બીજ.

કિન્દુચિત્રક પુ. એક જાતનો મૃગ.

કિન્દુજાલ નં બિન્દુઓનો સમૂહ, હાથીની
સૂંદ ઉપર ટપકાંનો સમૂહ.

કિન્દુજાલક નં હાથીની સૂંદ ઉપર ટપ-
કાંનો સમૂહ.

કિન્દુતન્ન પુ. શેત્રંગ ખેલવી તે, સોગડાં
ખેલવાનું પાટીયું, ચોપાટ, પાસો.

કિન્દુદેવ પુ. શિવ.

કિન્દુપત્ર પુ. ભોજપત્રનું ઝાડ.

કિન્દુપત્રક પુ. એક જાતની ભાજ.

કિન્દુપત્રા સ્ત્રીં એક જાતનું કંદ.

કિન્દુફલ નં મોતી.

કિન્દુમાઘવ પુ. કાશીમાં આવેલ વેણીમાખત.

કિન્દુર ત્રિં બુદ્ધિમાન.

કિન્દુરેસક પુ. અનુસ્વાર વર્ણ, એક જા-
તનું પક્ષી.

કિન્દુસરસ્ નં કાશીમાં ગંગાકિનારે એક
સરોવર.

કિન્દુહર પુ. ઉપરનો અર્થ.

કિન્નકાત્ ત્રિં બુંગવા-શેકવા ઇચ્છતું, નાસ
કરવા ઇચ્છતું.

કિન્નકુ ત્રિં બુંગવા-શેકવા ઇચ્છનાર, નાસ
કરવા ઇચ્છનાર.

વિભ્રજિષત્

૨૪૮

વીમત્સ

વિભ્રજિષત્ ત્રિં વિભ્રક્ષત્ જુઓ.
 વિભ્રજિષુ ત્રિં વિભ્રક્ષુ જુઓ.
 વિભ્રજિષુ પું અગ્નિ, ચિત્રક વક્ષ.
 વિલ્લુ પું ઉમ્બુસં સેટ્ ભેદવું, ચીરવું,
 આંકુ પાડવું.

વિલ્લુ પું ૫૦ સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.
 વિલ્લુ નં છિદ્ર, આંકુ, ચુક્ષ, ગદ્દાલ, નેતર,
 ખાડો.

વિલ્લુ પું ઇન્દ્રનો ઉચ્ચશ્રવા થોડો.
 વિલ્લુકારિન્ પું ઉંદર.
 વિલ્લુકારિન્ ત્રિં છિદ્ર કરનાર, આંકુ પાડ-
 નાર, ખાડો કરનાર, ચુક્ષ કરનાર.

વિલ્લવાસ પું એક જાતનું પ્રાણી.
 વિલ્લવાસિન્ પું સર્પ, ઉંદર, સસલો.
 વિલ્લવાસિન્ ત્રિં છિદ્રમાં રહેનાર, આંકુમાં
 રહેનાર, ખાડામાં રહેનાર, ચુક્ષમાં રહેનાર.
 વિલ્લવાસિની સ્ત્રી સાપેણુ, ઉંદરડી, ધો,
 સેદાઇ.

વિલ્લેવાસિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વિલ્લેવાસિન્ પું સર્પ, ઉંદર, સસલો.
 વિલ્લેવાસિની સ્ત્રી સાપેણુ, ઉંદરડી, સસલી,
 સેદાઇ.

વિલ્લેશય પું સર્પ, ઉંદર, સસલો.
 વિલ્લેશય ત્રિં વિલ્લવાસિન્ ત્રિં જુઓ.
 વિલ્લેશયા સ્ત્રી સાપેણુ, ઉંદરડી, સસલી,
 ધો, સેદાઇ.

વિલ્લમ નં ભાસવું, દીપવું, માથા ઉપરનો
 ટોપ-શિરસ્થાણુ.

વિલ્લિન્ પું રૂદ્રેવ.
 વિલ્લિન્ ત્રિં પ્રકાશમાન, શિરસ્થાણુવાળું.
 ટોપવાળું.

વિલ્લુ નં હિંગ, ક્યારો.
 વિલ્લુમૂલા સ્ત્રી વારાહીકન્દ.
 વિલ્લુસ્ત્ર સ્ત્રી દશ પુત્રને જાણનારી સ્ત્રી.
 વિલ્લુ પું બીલીનું ઝાડ.

વિલ્લુ નં બીલીનું ફળ-બીજું.
 વિલ્લુક નં તે નામે એક તીર્થ.
 વિલ્લુક પું તે નામે એક નાગ.
 વિલ્લુકાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
 એક શબ્દગણ.

વિલ્લુકીય ત્રિં બીલીવાળો પ્રદેશ વગેરે.
 વિલ્લુજ ત્રિં બીલીમાંથી ઉત્પન્ન થયેલ.
 વિલ્લુતેજસ્ પું તે નામે એક નાગ.
 વિલ્લુપત્ર પું તે નામે એક નાગ.
 વિલ્લુપત્ર નં બીલીનું પાંદડું.
 વિલ્લુમાળ્ડર પું તે નામે એક નાગ.
 વિલ્લુપેષિકા સ્ત્રી સુકાયેલા બીલાંનો ટુકડો.
 વિલ્લુવન નં બીલીનું વન.

વિલ્લા સ્ત્રી હિંચુપત્રી વનસ્પતિ.
 વિલ્લોદકેશ્વર પું તે નામે શિવમૂર્તિ.
 વિસ્ દિવા ૫૦ સં સેટ્ ફેંકવું.
 વિસ નં મૃણાલ-કમળનો દાંડલો.
 વિસકળિટકા સ્ત્રી બગીચી.
 વિસકળિટન્ પું બગીચો.

વિસકુસુમ નં કમળ.
 વિસલા ત્રિં મૃણાલ-કમળના દાંડલાને
 ખોદનાર.

વિસગ્રન્થિ પું મૃણાલ-કમળના દાંડલાનીમાંડ.
 વિસનાભિ સ્ત્રી કમલિની.
 વિસનાલિકા સ્ત્રી વિસ જુઓ.
 વિસલ નં કિસલય-કુંપળ.

વિસલ ત્રિં મૃણાલ-કમળના દાંડલાવાળું.
 વિસલર્ત્મન્ પું નં નેત્રનો એક રાગ.
 વિસિની સ્ત્રી કમલિની, કમળનો સમૂહ,
 કમળવાળો દેશ.

વિસિલ ત્રિં મૃણાલ-કમળના દાંડલાની
 સમીપ વગેરે.

વીમત્સ ત્રિં પાપી, નિંદ, ઘૃણાના વિષમ-
 રૂપ, ઘૃણાજનક, વિકૃત માંસ વગેરે,
 ધિક્કારપાત્ર, શરમ ભરેલું.

बीमत्स

२४९

बुधचार

बीमत्स पु० नाटयशास्त्रप्रसिद्ध जुष्टु-सास्त्रा-
धिभावक रस, ते रसने विषय, अर्जुन,
साहस वृक्ष.

बीमत्सु पु० अर्जुन, साहस वृक्ष.

बुक त्रि० लसनार.

बुकिन् त्रि० लसनारनी समीपने प्रदेश
वजरे.

बुक् स्वा० प० अ० सेट् लसवुं.

बुक् बु० उ० अ० सेट् लसवुं.

बुक त्रि० लसनार.

बुक पु० अकरो, कुतरो, समय, वभत.

बुक न० लोही, हृद्य, हृद्यने मांसपिंड.

बुकन पु० बुक्क पु० जुओ,

बुकन न० लसवुं.

बुकस पु० अंडाण.

बुकसी स्त्री० अंडाण.

बुका स्त्री० लोही, हृद्य.

बुकाप्रमांस न० हृद्यमां रहेल मांसपिंडा-
कार अग्रमांस.

बुकार पु० सिंहने शब्द.

बुकी स्त्री० हृद्य, डाणलुं.

बुद बु० उ० स० सेट् हिंसा करवी.

बुद स्वा० प० स० सेट् हिंसा करवी.

बुद् बुदा० प० अ० सेट् हिंसा करवो, हांकवुं.

बुडिल पु० ते नामे ऐक रान्न.

बुद् स्वा० उ० स० सेट् निशामन-आलो-
यन करवुं, जेवुं.

बुद्ध पु० लगवानेने ऐक अवतार, पंडित,
विद्वान.

बुद्ध त्रि० ओध पामेल, नगेल, ज्ञानी.

बुद्धगया स्त्री० कीकट देशमां आवेल बुद्ध-
गया तीर्थ.

बुद्धव्य न० स्तूप करेल इत्य.

बुद्धपुराण न० बुद्धना आविर्भावने जथा-
यनारं पुराण.

३२

बुद्धान्त पु० ज्वनी ऐक अवस्था-जगद्वस्था.

बुद्धि स्त्री० सांध्यमां उहेल सुषट्-भादि
अनिष्ट धर्मवाणुं प्रकृति-परिणाम, वेदा-
न्तीओमे मानेल निश्चयात्मक वृत्तिवाणुं
अन्तःकरण, ज्ञान, अकृत, ते नामे धर्मनी
ऐक पत्नी.

बुद्धिकाम त्रि० बुद्धिने ध्विज्जनार.

बुद्धिकामा स्त्री० कर्तिकस्यामीनी अनुयार
ऐक मातृका.

बुद्धिजीविन् त्रि० बुद्धिप उपायथी ज्व-
नार, बुद्धिथी आशुविका यथायनार.

बुद्धितस् अव्य० बुद्धिथी.

बुद्धिभूत् त्रि० बुद्धिमान.

बुद्धिमत् त्रि० बुद्धिमान.

बुद्धिरहित त्रि० बुद्धिहीन.

बुद्धिरहितता स्त्री० बुद्धिहीनपणुं.

बुद्धिरहितत्व न० उपरने अर्थ.

बुद्धिसहाय पु० बुद्धिसहायक अभात्य-
मन्त्री-प्रधान.

बुद्धिहीन त्रि० बुद्धि वगरवुं.

बुद्धिहीनता स्त्री० बुद्धिहीनपणुं.

बुद्धिहीनत्व न० बुद्धिहीनपणुं.

बुद्धीन्द्रिय न० ज्ञानेन्द्रिय-भन-मे ज्ञान-
मे नेत्र-जल-त्वया-नासिका.

बुद्बुद न० पाणीनो विकार-परपोटा,
गर्भनी ऐक अवस्था

बुध् स्वा० प० स० सेट् ओध थवो, नलवुं.

बुध् स्वा० उ० स० सेट् ओध थवो नलवुं.

बुध् दिवा० आ० स० अनिट् ओध थवो, नलवुं.

बुध पु० पंडित, विद्वान, बुध अह, बुधवार,
कुतरो.

बुध त्रि० ज्ञान, समलु.

बुधचक्र न० न्योतिषप्रसिद्ध शुभाशुभ-
सूचक ऐक चक्र.

बुधचार पु० बुध अहने शुभाशुभसूचक
संथार.

કુચતમય

૨૫૦

વૃહત્કાવ્ય

કુચતમય પુ૦ પુરવા રાળ.
 કુચતામ પુ૦ ચન્દ્ર.
 કુચપુત્ર પુ૦ પુરવા રાળ.
 કુચરત્ન ન૦ મરકત મણિ.
 કુચવાર પુ૦ કુચવાર.
 કુચવાસર પુ૦ કુચવાર.
 કુચસાનુ પુ૦ યતપુરુષ, પાંદડું.
 કુચસુત પુ૦ પુરવા રાળ.
 કુધા સ્ત્રી૦ જટામાસી વનસ્પતિ.
 કુધાદિત્ય પુ૦ જન્મકાલે એક રાશિમાં કુધ
 અને સ્થિતો યોગ.
 કુધાન પુ૦ આચાર્ય, ગુરુ, વિદ્વાન, પરિત,
 કવિ, પ્રભાવાદી.
 કુધાન ત્રિ૦ પ્રિયવાદી, મીઠું બોલનાર.
 કુધાષ્ટમી કુચવાર સુકત અજવાગી આહમ,
 તે દિવસે કરવાનું વ્રત.
 કુધિત ત્રિ૦ ગણેશ.
 કુધિલ ત્રિ૦ વિદ્વાન, પરિત, સમજી, ડાહ્યું.
 કુધ્ન પુ૦ મૂલ, શિવ, અન્તરીક્ષ, ગુદા.
 કુધ્ન્ય પુ૦ ગાહપત્ય અગ્નિ, તે નામે રૂ.
 કુન્દ મ્વા૦ ઉમ૦ સ૦ સેટ આલોચન કરવું,
 બેવું.
 કુન્ધ મ્વા૦ ઉમ૦ સ૦ સેટ ઉપરના અર્થ.
 કુન્ધ તુ૦ ઉમ૦ સ૦ સેટ બાંધવું.
 કુમુક્ષત્ ત્રિ૦ ભોજન કરવા-ખાવા ઇચ્છતું.
 કુમુક્ષા સ્ત્રી૦ ભોજન કરવાની ઇચ્છા.
 કુમુક્ષિત ત્રિ૦ ભૂખ્યું.
 કુમુક્ષુ ત્રિ૦ ભૂખ્યું, ખાવા ઇચ્છનાર.
 કુલ તુ૦ ઉમ૦ સ૦ સેટ કુખરું.
 કુલિ સ્ત્રી૦ ભય, ખીક.
 કુલ્વ ત્રિ૦ તીરછું, આડું, વાંકું.
 કુપ ન૦ તુચ્છ ધાન્ય, ફળરહિત ધાન્ય-સુસું.
 કુસ ન૦ ઉપરના અર્થ.
 કુસ્ત તુ૦ ઉમ૦ સ૦ સેટ આદર કરવો,
 અનાદર કરવો.

કુસ્ત ન૦ ફળસ વગેરે ફળનો ત્યાગ કરવા
 યોગ્ય ભાગ, એક જાતનું માંસપિષ્ટ.
 કૂઠ ન૦ હૃદય, કાળજી, લોહી.
 કુવતુકથ ન૦ પદ.
 કૃષી સ્ત્રી૦ ઋષિઓનું આસન.
 કૃસી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 કૃહ મ્વા૦ પ૦ અ૦ સેટ વધવું.
 કૃહક પુ૦ તે નામે એક દેવગધર્વ.
 કૃહચક્ષુ પુ૦ એક જાતનું શાક.
 કૃહચિત્ર પુ૦ ખીન્નેરાનું ઝાડ.
 કૃહચ્છલ્ક પુ૦ એક જાતનું માછલું.
 કૃહચ્છ્રવસ્ ત્રિ૦ મહાન યજ્ઞસ્વી, મોટા
 યજ્ઞવાળું.
 કૃહજ્ઞન પુ૦ મહાજ્ઞન, મોટા માણસ.
 કૃહજ્ઞાતક ન૦ વરાહમિહિરકૃત એક જાતક
 ગ્રંથ.
 કૃહજ્ઞાચાલ પુ૦ તે નામે એક ઉપનિષદ.
 કૃહજીવન્તી સ્ત્રી૦ મહાજીવન્તી વનસ્પતિ.
 કૃહજ્ઞદક્ષા સ્ત્રી૦ ભેરી વાદિત્ર-મોટું નગારું.
 કૃહત્ ત્રિ૦ મોટું, મહાન.
 કૃહત્ પુ૦ વિષ્ણુ.
 કૃહતિકા સ્ત્રી૦ ઉત્તરીય વસ્ત્ર.
 કૃહતી સ્ત્રી૦ ઉત્તરીય વસ્ત્ર, નવ અક્ષરના
 ચરણવાળો એક જંદ, નાની વંતાકડી-
 રીંગણી, જલાશય, ભોરીંગણી, વાણી,
 એક શાક.
 કૃહતીપતિ પુ૦ બૃહસ્પતિ.
 કૃહત્ક ત્રિ૦ મોટા પ્રકારનું.
 કૃહત્કથા સ્ત્રી૦ વરૂંચિએ કાપેલી એક કથા.
 કૃહત્કન્દ પુ૦ વિષ્ણુકન્દ-ગાજર, ડુંગળી,
 કાસણ.
 કૃહત્કર્મન્ ન૦ મોટું કામ.
 કૃહત્કર્મન્ ત્રિ૦ મોટા કામવાળું.
 કૃહત્કર્મન્ પુ૦ બૃહદક્ષનો એક પુત્ર.
 કૃહત્કાય ત્રિ૦ મોટા શરીરવાળું.

વૃહત્કોષ્ય

૨૫૧

વૃહદ્ધનુસ

વૃહત્કાય પું અઞ્જમીઢ વંશનો એક રાજા.
 વૃહત્કોલશાક પું એક જાતનું શાક.
 વૃહત્કાસ પું એક જાતનું ઘાસ.
 વૃહત્કોર્તિ ત્રિં મોટી કોર્તિવાળું.
 વૃહત્કોર્તિ પું આગિરસ અગ્નિનો એક પુત્ર,
 તે નામે એક અસુર.

વૃહત્કુક્ષિ ત્રિં મોટા પેટવાળું.
 વૃહત્કેતુ ત્રિં મોટી ધનવાળું.
 વૃહત્કેતુ પું તે નામે એક રાજા.
 વૃહત્ક્ષત્ર પું તે નામે એક રાજા.
 વૃહત્ત્રાલ પું હિંતાલ વૃક્ષ.
 વૃહત્તિક્તા સ્ત્રીં પાસા નામની વનરપતિ.
 વૃહત્તૃણ પું વાંસ.
 વૃહત્ત્વત્ ત્રિં એક જાતનું વૃક્ષ.
 વૃહત્ત્વર્ણ ત્રિં મોટાં પાંદડાંવાળું.
 વૃહત્ત્વર્ણ પું લોધરનું ઝાડ, હરિતકંદ વૃક્ષ.
 વૃહત્ત્વર્ણ નં મોટું પાંદડું.
 વૃહત્ત્વાટલિ પું ધંતુરો.
 વૃહત્ત્પાદ ત્રિં મોટા પગવાળું, મોટાં મૂળી-
 યાંવાળું.

વૃહત્ત્પાદ પું વડનું ઝાડ.
 વૃહત્ત્પારેવત પું મોટું પારેવું-કચ્છતર.
 વૃહત્ત્પાલિન પું જમ્બી છત્ર.
 વૃહત્ત્પીલુ પું મોટાં પીલુનું ઝાડ.
 વૃહત્ત્પુષ્પ ત્રિં મોટાં ફૂલવાળું.
 વૃહત્ત્પુષ્પી સ્ત્રીં તે નામે એક વૃક્ષ.
 વૃહત્ત્ફલ ત્રિં મોટાં ફળવાળું.
 વૃહત્ત્ફલ પું ફલમનું ઝાડ.
 વૃહત્ત્ફલ્લ સ્ત્રીં કડવી તુંબકીનો વેલો, મ-
 હેન્દ્રવાશ્લુ, કાહળાનો વેલો, મહાજંબૂ
 વૃક્ષ.

વૃહત્સંહિતા સ્ત્રીં વરાહમિહિરકૃત એક
 જ્યોતિષગ્રંથ.

વૃહત્સામન નં તે નામે સામવેદનો વિભાગ.
 વૃહત્સેન ત્રિં મોટી સેનાવાળું.

વૃહત્સેન પું મગધ દેશનો એક રાજા, જ-
 હદ્રથના વંશનો એક ભારી રાજા.
 વૃહત્સેના સ્ત્રીં મોટી સેના.
 વૃહવશ્નિ ત્રિં અનેક પ્રકારના અગ્નિવાળું.
 વૃહવજ્ર પું હાથી.
 વૃહવજ્ર ત્રિં મોટાં શરીરવાળું.
 વૃહદક્ષી સ્ત્રીં મોટાં શરીરવાળી સ્ત્રી, હાથણી.
 વૃહદમ્બાલિકા સ્ત્રીં કાર્તિકરવામીની અનુ-
 ચર એક માતૃકા.
 વૃહદમ્લ પું એક જાતનું ઝાડ.
 વૃહદશ્વ પું તે નામે એક ઋષિ, તે નામે
 એક રાજા.

વૃહદસુહૃમતિ પું ભૂત, પિશાચ.
 વૃહદારણ્યક નં તે નામે એક ઉપનિષદ.
 વૃહદિપુ પું અઞ્જમીઢનો પુત્ર રાજા, હ-
 મંથ વંશનો એક રાજા.
 વૃહદુકથ નં મહાન ઉકથ.
 વૃહદુકથ પું અશ્વમેધયજ્ઞ, અગ્નિવંશી તપનો
 પુત્ર, તે નામે એક અગ્નિ.

વૃહદુક્ષ પું જગત્સૃષ્ટિકારક પ્રજાપતિ.
 વૃહદુત્તરતાપની સ્ત્રીં તે નામે ઉપનિષદ.
 વૃહદેલા સ્ત્રીં મોટી એક્ષત્રી.
 વૃહદગર્ભ પું શિશિરરાજાનો એક પુત્ર.
 વૃહદગુ પું તે નામે એક રાજા.
 વૃહદગુહ પું કાર્પ નામે દેશ-શુદ્ધેશખંડ.
 વૃહદગૃહ પું ઉપરનો અર્થ.
 વૃહદગોલ નં તરબુચ.
 વૃહદર્ભ પું કક્ષેયુવંશી એક રાજા.
 વૃહદલ પું હિંતાલ વૃક્ષ, પટ્ટિકાલોખ્ત.
 વૃહદ્યુતિ ત્રિં ધણા તેજવાળું.
 વૃહદ્યુતિ સ્ત્રીં ધણું તેજ.
 વૃહદ્યુમન પું તે નામે એક રાજા.
 વૃહદ્યુમ્ન પું તે નામે એક રાજા.
 વૃહદ્ધનુસ પું અઞ્જમીઢવંશી એક રાજા.
 વૃહદ્ધનુસ ત્રિં મોટા ધનવાળું.

બૃહદ્ધન

૨૫૨

બૌદ્ધન

બૃહદ્ધન પુ. ઈક્ષ્વાકુવંશી એક રાજા.
 બૃહદ્ધન ત્રિ. પુષ્કળ ધનવાળું.
 બૃહદ્ધલ ન. મોટું બળ.
 બૃહદ્ધલ ત્રિ. અત્યંત બળવાન.
 બૃહદ્ધમ્હન પુ. અગિરા ગોત્રનો એક ઋષિ.
 બૃહદ્મદ્ધારિકા સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.
 બૃહદ્મય પુ. સાવણિ મનુષી એક પુત્ર.
 બૃહદ્માનુ પુ. અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ, આગિરસ
 એક અગ્નિ, ઇન્દ્ર-સાવણિ મન્વન્તરમાં હરિ-
 નો એક અવતાર.
 બૃહદ્માવ પુ. એક જાતનું પક્ષી.
 બૃહદ્રણ પુ. ઈક્ષ્વાકુવંશી ભાવી રાજા.
 બૃહદ્રથ પુ. મૌર્યવંશી એક રાજા, આગિરસ
 અગ્નિનો એક પુત્ર, મગધ દેશનો એક
 રાજા, જરાસંધનો પિતા, ચેદિરાજ વસુનો
 એક પુત્ર.
 બૃહદ્રથન્તર ન. તે નામે સામવેદનો વિભાગ.
 બૃહદ્રાજ પુ. ઈક્ષ્વાકુવંશનો ભાવી એક રાજા.
 બૃહદ્રાવિન્ પુ. એક જાતનું ધુવડ.
 બૃહદ્દરૂપ પુ. તે નામે એક મરૂદગણ.
 બૃહદ્દત્ત પુ. ઇન્દ્ર, એક પ્રકારનો યજ્ઞ.
 બૃહદ્દવતી સ્ત્રી. તે નામે એક નદી.
 બૃહદ્દવલ્ક પુ. પટ્ટિકાલોત્ર નામે વનસ્પતિ.
 બૃહદ્દવલ્કલ પુ. ઉપરનો અર્થ.
 બૃહદ્દાત પુ. પથરી રોગને મટાડનાર એક
 ધાન્ય.
 બૃહદ્દારુણી સ્ત્રી. માહેન્દ્રવાણી વનસ્પતિ.
 બૃહદ્દવીજ પુ. આત્રાતક વૃક્ષ.
 બૃહદ્ધલ પુ. અર્જુન, સાદડ વૃક્ષ.
 બૃહદ્ધારાત્રીય ન. તે નામે એક ઉપપુરાણ.
 બૃહદ્ધારાયણોપનિષદ્ સ્ત્રી. તે નામે એક
 ઉપનિષદ.
 બૃહદ્ધૌકા સ્ત્રી. એક જાતની રમત.
 બૃહદ્ધન્યત્સ પુ. તે નામે ચંદ્રવંશી એક રાજા.

બૃહસ્પતિ પુ. આગિરસ એક મુનિ, દેવોનો
 ગુરુ, એક ગ્રહ.
 બૃહસ્પતિચક્ર ન. શુભાશુભચક્ર તે નામે
 એક ચક્ર.
 બૃહસ્પતિપુરોહિત પુ. ઇન્દ્ર, હરકાઈ દેવ.
 બૃહસ્પતિવાર પુ. ગુરુવાર.
 બૃહસ્પતિવાસર પુ. ગુરુવાર.
 બૃહસ્પતિસવ પુ. તે નામે એક યજ્ઞ.
 બૃહસ્પતિસ્તોમ પુ. તે નામે એક યજ્ઞ.
 બૃહિત ન. હાથીની ગર્જના.
 બૃહિત ત્રિ. વૃદ્ધિ પામેલ, વધેલ.
 બૃ કૃષ્ણ. ૫૦ સ. સેદ્ વરવું, માગવું, પશંદ
 કરવું, સ્વીકારવું, ભરણ ચોપણ કરવું.
 બેકનાટ પુ. વ્યાજવટાનો ધધો કરનાર.
 બેકુરા સ્ત્રી. વાણી.
 બેહ મ્હા. ૭૦ અ. સેદ્ પ્રયત્ન કરવો.
 બૈજિક ત્રિ. બીજનું, બીજસંગ્રહી.
 બૈજિક ન. મૂળ કારણ.
 બૈડાલવૃત્તિ સ્ત્રી. બિલાડાની વૃત્તિ.
 બૈડાલવૃત્તિ ત્રિ. બિલાડાના બેળી વૃત્તિવાળું,
 દાંભિક.
 બૈલ્વ ત્રિ. બીલીનું, બીલીસંગ્રહી.
 બૈલ્વ ન. બીલીનું પાંદડું.
 બોકડી સ્ત્રી. ખોડાનું આંતરડું.
 બોધ પુ. જ્ઞાન, જાગૃત્ત, તે નામે એક દેશ,
 ઉપદેશ.
 બોધક ત્રિ. જ્ઞાન ઉત્પન્ન કરનાર, સમ-
 જાગનાર, બોધ આપનાર, ચાહીયું, વૈ-
 તાલિક-રાજાઓને સવારે સ્તુતિદારા
 જાગાડનાર.
 બોધકર ત્રિ. ઉપરના અર્થ.
 બોધન ન. જાણાવવું, સમજાવવું, બોધ આ-
 પવો, સમયને લીધે કાઠ પદાર્થની ઓછી
 થયેલી ગંધમાં વધારો કરવો, જાગવું,
 ઉપદેશ આપવો, જાગાડવું.

બોધના

૨૫૩

બ્રહ્મઘોષ

બોધના સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેસો.
 બોધની સ્ત્રી૦ પીપર, કાર્તિક શુદ્ધ અગીઆરશ.
 બોધનીય ત્રિ૦ ઉપદેશ આપવા યોગ્ય,
 સમજાવવા યોગ્ય.

બોધયત્ ત્રિ૦ સમજાવતું, બોધ કરતું, ઉપ-
 દેશ કરતું, જણાવતું, જગાડતું.

બોધવાસર પુ૦ કાર્તિક શુદ્ધ અગીઆરશ,
 તે દિવસે કરવાનું વ્રત.

બોધાન ત્રિ૦ ડાહ્યું, સમજી, વિદ્યાન.

બોધાન પુ૦ શ્રુતરૂપિત.

બોધિ પુ૦ એક જાતની સમાધિ, પીપળાનું
 ઝાડ, તે નામે એક શુદ્ધ, જૈનમતે સમ્ય-
 કત્વ, બોધ, જ્ઞાન.

બોધિ ત્રિ૦ જાણનાર, જ્ઞાની.

બોધિતરુ પુ૦ પીપળાનું ઝાડ.

બોધિદ્રુ પુ૦ પીપળાનું ઝાડ.

બોધિદ્રુમ પુ૦ પીપળાનું ઝાડ.

બોધિયોજ ન૦ જ્ઞાનનું મૂળ, સમ્યક્ત્વનું મૂળ.

બોધિસત્ત્વ ન૦ જ્ઞાનયુક્ત સત્ત્વ, સમ્યક્ત્વ
 સાથે સત્ત્વ.

બોધિસત્ત્વ પુ૦ તે નામે એક શુદ્ધ.

બોદ્ધવ્ય ત્રિ૦ જાણવા યોગ્ય, સમજાવવા
 યોગ્ય.

બૌદ્ધ ન૦ શુદ્ધ કહેલ શાસ્ત્ર, બૌદ્ધ શાસ્ત્ર.

બૌદ્ધ ત્રિ૦ શુદ્ધનું, શુદ્ધસંબંધી, બૌદ્ધ શાસ્ત્ર
 જાણનાર-જાણનાર, શુદ્ધનો અનુયાયી.

બૌધ પુ૦ શુદ્ધનો પુત્ર પુરવા.

બૌધિ પુ૦ આગિરસજિન્ન બોધનું ગોત્રસંતાન.

બૌધ્ય પુ૦ બોધનું આગિરસ ગોત્રસંતાન.

બૌધ્ય ત્રિ૦ આપદાદાઓથી બોધ દેશમાં
 રહેનાર.

બ્યધ્ વિદ્વા૦ ૫૦ સ૦ અમિટ્ તાડન કરવું,
 મારવું.

બ્યુષ્ પુ૦ હમ૦ સ૦ સેટ્ છોડવું, ત્યાગ ક-
 રવો, વિભાગ કરવા.

બ્રણ્ મ્હા૦ ૫૦ થ૦ સેટ્ શબ્દ કરવો.

બ્રધ્ન પુ૦ સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, શિવ, દિવસ,
 ઘોડો, તે નામે એક ઋષિ, એક રાજ.

બ્રધ્નશ્વ પુ૦ એક રાજ.

બ્રહ્મકન્યકા સ્ત્રી૦ સરસ્વતી, બ્રાહ્મી-વાણી.

બ્રહ્મકન્યા સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.

બ્રહ્મકર્મન્ ન૦ વેદોક્ત કર્મ, બ્રાહ્મણનું કર્મ.

બ્રહ્મકર્મન્ ત્રિ૦ કર્મનાં ફળ ઇશ્વરને અર્પણ
 કરી દેનાર.

બ્રહ્મકર્મસમાધિ પુ૦ સર્વકર્મ-કર્તા વગેરેનું
 બ્રહ્મસ્વરૂપે ચિંતન.

બ્રહ્મકાષ્ઠ ન૦ પારસ પીપળો.

બ્રહ્મકુણ્ડ ન૦ તે નામે એક સરોવર.

બ્રહ્મકુશા સ્ત્રી૦ અજમેદા વનરૂપિત.

બ્રહ્મકૂટ પુ૦ તે નામે એક પર્વત.

બ્રહ્મકૂર્ચ ન૦ પંચગવ્યના પાત્રરૂપ એક વ્રત,
 કુશોદકસહિત પંચગવ્ય.

બ્રહ્મકૃત્ ત્રિ૦ તપ કરનાર.

બ્રહ્મકૃત્ પુ૦ વિષ્ણુ.

બ્રહ્મકૃત ત્રિ૦ બ્રહ્માએ કરેલ, બ્રાહ્મણે કરેલ,
 બ્રહ્મે કરેલ.

બ્રહ્મકોશી સ્ત્રી૦ અજમેદા વનરૂપિત.

બ્રહ્મગર્ભા સ્ત્રી૦ અદિત્યમત્તા વનરૂપિત.

બ્રહ્મગાર્ગ્ય પુ૦ તે નામે એક ઋષિ.

બ્રહ્મગિરિ પુ૦ તે નામે એક પર્વત.

બ્રહ્મગીતા સ્ત્રી૦ મહાભારતના આતુશાસનિક
 પર્વના ૩૫ મા અધ્યાયમાં બ્રહ્માએ
 ગાયેલી ગીતા.

બ્રહ્મગ્રન્થિ પુ૦ જનોઈની ગાંઠ.

બ્રહ્મઘાત પુ૦ બ્રહ્મહત્યા, બ્રાહ્મણનો વધ,
 બ્રહ્મચર્યનો નાશ

બ્રહ્મઘાતક ત્રિ૦ બ્રહ્મહત્યા-બ્રાહ્મણનો વધ
 કરનાર, બ્રહ્મચર્યનો નાશ કરનાર.

બ્રહ્મઘાતિન્ ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.

બ્રહ્મઘોષ પુ૦ વેદધ્વનિ.

બ્રહ્મધન

૨૫૪

બ્રહ્મનિષ્ઠ

બ્રહ્મધન ત્રિં બ્રહ્મચરક બુધો.
 બ્રહ્મગ્રી સ્ત્રીં કુંવાર વનસ્પતિ.
 બ્રહ્મચક્ર નં સંસાર, દુનીયાં, રૂપામય
 અંથમાં કહેલ દીક્ષાને ઉપયોગી એક ચક્ર.
 બ્રહ્મચર્ય નં બ્રહ્મચર્ય મત.
 બ્રહ્મચર્ય પું બ્રહ્મચારી.
 બ્રહ્મચર્યા સ્ત્રીં બ્રહ્મચર્ય મત.
 બ્રહ્મચારિણો સ્ત્રીં બ્રહ્મચર્ય પાળતી સ્ત્રી,
 દુર્ગા-દેવી, વાઙ્મુની વૃક્ષ.
 બ્રહ્મચારિન્ પું બ્રહ્મચારી.
 બ્રહ્મજ પું હિરણ્યગર્ભ.
 બ્રહ્મજ ત્રિં બ્રહ્માધી ઉત્પન્ન થનાર, બ્રહ્મધી
 ઉત્પન્ન થનાર.
 બ્રહ્મજટા સ્ત્રીં દમનક વૃક્ષ.
 બ્રહ્મજામલ નં બ્રહ્મયામલ તંત્ર.
 બ્રહ્મજિહ્વાસા સ્ત્રીં બ્રહ્મ ગજબુવાની ઇન્દ્ર.
 બ્રહ્મજિહ્વાસુ ત્રિં બ્રહ્મ ગજબુવા ઇન્દ્રનાર.
 બ્રહ્મજીવિન્ ત્રિં વેદ ઉપર જીવનાર.
 બ્રહ્મજ પું વિષ્ણુ.
 બ્રહ્મજ ત્રિં બ્રહ્મવેત્તા-બ્રહ્મ ગજબુવા, વેદ
 ગજબુવા.
 બ્રહ્મજ્ઞાન મં બ્રહ્મજ્ઞાન, 'હું બ્રહ્મ છું'
 એવું જ્ઞાન.
 બ્રહ્મજ્ઞાનસ્પતિ પું બ્રહ્મજ્ઞાન જ્ઞાતિનો સ્વામી,
 મંત્રનો સ્વામી.
 બ્રહ્મજ્ઞ પું વિષ્ણુ, બ્રહ્મજ્ઞ વૃક્ષ, મુંજ
 બ્રહ્મ, તાડનું ઝાડ, શનૈશ્વર, બ્રહ્મ, વેદ, તપ.
 બ્રહ્મજ્ઞ ત્રિં બ્રહ્મજ્ઞના હિતનું, વેદનિક,
 તપસ્વી.
 બ્રહ્મજ્ઞત્વ નં બ્રહ્મજ્ઞ તત્ત્વ, વેદનું તત્ત્વ,
 પરબ્રહ્મ-પરમાત્મા.
 બ્રહ્મજ્ઞતા સ્ત્રીં બ્રહ્મજ્ઞનો ધર્મ, બ્રહ્મા ધર્મેણ
 અતિવ્રજનો ધર્મ, બ્રહ્મજ્ઞપણું, બ્રહ્મજ્ઞ.
 બ્રહ્મજ્ઞતીર્થ નં પુષ્કર તીર્થ, પુષ્કર સ્નાન.
 બ્રહ્મજ્ઞતુક પું તે નામે એક પર્યત.

બ્રહ્મજ્ઞત્વ નં બ્રહ્મજ્ઞતા બુધો.
 બ્રહ્મજ્ઞ પું ઉપનયન સંસ્કાર કરી વેદ ભ
 જીવનાર આચાર્ય.
 બ્રહ્મજ્ઞપટ્ટ પું બ્રહ્મજ્ઞનો શાપરૂપ દંડ,
 બ્રહ્મદંડ, બ્રહ્મજ્ઞનો દંડ, વસિષ્ઠની સિલ
 એવી એક લાકડી, બ્રહ્મજ્ઞપટ્ટિરૂપ,
 બ્રહ્મજ્ઞની લાકડી, કેતુબેદ.
 બ્રહ્મજ્ઞપટ્ટી સ્ત્રીં એક જાતની છુપ વનસ્પતિ.
 બ્રહ્મજ્ઞત્ત પું ઇશ્વાકુચેશી એક સગળ, અ-
 જીવનો પુત્ર.
 બ્રહ્મજ્ઞત્ત ત્રિં બ્રહ્માએ આપેલું, બ્રહ્મજ્ઞને
 આપેલું.
 બ્રહ્મજ્ઞત્તા સ્ત્રીં શુક્રદેવની કન્યા.
 બ્રહ્મજ્ઞર્મા સ્ત્રીં યજ્ઞાનિકા વનસ્પતિ.
 બ્રહ્મજ્ઞાત પું બ્રહ્મજ્ઞ બુધો.
 બ્રહ્મજ્ઞાન નં વેદ ભજીવવો તે.
 બ્રહ્મજ્ઞાન પું વેદધ્યયનની સમાપ્તિસ્થાને
 બ્રહ્મજ્ઞને સગળે આપાતું ધન.
 બ્રહ્મજ્ઞાન પું ધીપજાના જેવું એક ઝાડ,
 પારસધીપજા.
 બ્રહ્મજ્ઞિષ્ ત્રિં બ્રહ્મજ્ઞનો દ્રેષ કરનાર, વેદની
 નિંદા કરનાર, વેદનો દ્રેષ કરનાર.
 બ્રહ્મજ્ઞ નં વેદ, તપ, સત્ય, યજ્ઞાર્થ તત્ત્વ,
 પરબ્રહ્મ.
 બ્રહ્મજ્ઞ પું બ્રહ્મા, બ્રહ્મજ્ઞ, બ્રહ્મા ધર્મેણ
 અતિવ્રજ, જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ રૂપ મો મેજ,
 જૂહરપતિ, આજરાનું ઝાડ.
 બ્રહ્મજ્ઞમ પું વિષ્ણુ, નરમણ.
 બ્રહ્મજ્ઞનાલ નં કાશીમાં મહિષાસુરનાની પા-
 સેનું એક તીર્થ.
 બ્રહ્મજ્ઞનિર્વાણ નં બ્રહ્મજ્ઞનાનો લાભ-મોક્ષ-
 પરમાર્થ.
 બ્રહ્મજ્ઞનિષ્ઠ પું એક જાતનું વૃક્ષ.
 બ્રહ્મજ્ઞનિષ્ઠ ત્રિં બ્રહ્મમાં સ્થિતિ કરનાર, વેદ
 ઉપર બ્રહ્મ રાખનાર, તપસ્વી.

બ્રહ્મનિષ્ઠા

૨૫૫

બ્રહ્મવિ

બ્રહ્મનિષ્ઠા સ્ત્રીં બ્રહ્મમાં નિષ્ઠા, વેદમાં નિષ્ઠા,
તપમાં નિષ્ઠા-સ્થિતિ-અર્થા.

બ્રહ્મપત્ર નં બાપરાના ઝાકનું પાંદડું.

બ્રહ્મપર્ણ નં ઉપરનો અર્થ.

બ્રહ્મપર્ણી સ્ત્રીં પૃથ્વિપર્ણિ વનસ્પતિ.

બ્રહ્મપદ્મિનિ પું દર્શ.

બ્રહ્મપાદ્મ પું બાપરાનું ઝાક.

બ્રહ્મપુષ્પ પું એક જાતનું ઝેર, ઉત્તર દેશમાં
બહુવેલો એક નદ, એક ક્ષેત્ર, નારદ વગેરે
બ્રહ્મના પુત્ર.

બ્રહ્મપુત્રી સ્ત્રીં સરસ્વતી નદી, ભારંગ વન-
સ્પતિ.

બ્રહ્મકુર નં બ્રહ્મના ઉપાસનાર્થે હંકરસ્થાન,
બ્રહ્માના નગરી, કાશી-નગરી, ઇશાન
દિશામાં આવેલ એક દેશ.

બ્રહ્મપુરાણ નં વ્યાસે રચેલ એક મહાપુરાણ.

બ્રહ્મપુરી સ્ત્રીં બ્રહ્મપુર જુઓ.

બ્રહ્મપુરુષ પું ૧૦ બ્રહ્મપ્રાપક-દારપાળરૂપ
મહુ-વાણી-મન-પ્રાણ.

બ્રહ્મપુરોહત પું દેવ.

બ્રહ્મપ્રસૂત નં બ્રહ્મથી ઉત્પન્ન થયેલ જગત,
બ્રહ્મણે શરૂ કરેલ કર્મ.

બ્રહ્મપ્રસૂત ત્રિં બ્રહ્મ-બ્રહ્મા-બ્રહ્મણથી
ઉત્પન્ન થયેલ.

બ્રહ્મવચ્ચા સ્ત્રીં બ્રહ્મહત્યા.

બ્રહ્મવન્ધુ પું બ્રહ્મણના આચારથી બ્રહ્મ
નીચ બ્રહ્મણ.

બ્રહ્મચિન્દુ પું વેદાધ્યયનસમયે મુખમાંથી
નીકળતી ક્ષણનું રીપું.

બ્રહ્મઘુવાળ પું બ્રહ્મણ તરીકે ખેતાને કહે-
નાર, નીચ બ્રહ્મણ.

બ્રહ્મમદ્રા સ્ત્રીં ત્રાપમાણા બૌદ્ધધિ.

બ્રહ્મમળ પું બ્રહ્મરૂપ ક્ષત્રિયજને આપવાનો
મદ્યમનો ભાગ.

બ્રહ્મમૂ ત્રિં બ્રહ્મણ-બ્રહ્મ-બ્રહ્મથી ઉત્પન્ન
થનાર.

બ્રહ્મભૂત ત્રિં બ્રહ્મ-બ્રહ્મા-બ્રહ્મણથી ઉત્પન્ન
થયેલ.

બ્રહ્મભૂતિ સ્ત્રીં સન્ધ્યા.

બ્રહ્મભૂમિવા સ્ત્રીં સિંહલી નામની વનસ્પતિ.

બ્રહ્મભૂય નં બ્રહ્મપણું, બ્રહ્મભાવ-શુદ્ધ
ચૈતન્યસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ.

બ્રહ્મમજ્જકી સ્ત્રીં એકજાતની ક્ષુપ વનસ્પતિ.

બ્રહ્મમય ત્રિં બ્રહ્મરૂપ, બ્રહ્માત્મક,

બ્રહ્મમય નં બ્રહ્માત્મ.

બ્રહ્મમયી સ્ત્રીં મહાકાલી દેવી.

બ્રહ્મમહ પું બ્રહ્મણોને કહેલી ઉત્સવ.

બ્રહ્મમિત્ર પું તે નામે એક મુનિ.

બ્રહ્મમીમાંસા સ્ત્રીં વ્યાસે રચેલો એક વે-
દાન્તગ્રંથ.

બ્રહ્મમેક્ષ્ઠા સ્ત્રીં મુંગવાસ.

બ્રહ્મયજ્ઞ પું વેદનું અધ્યયન તથા અધ્યાપન.

બ્રહ્મયદિ સ્ત્રીં એક જાતનું વૃક્ષ-વામન
હાટી વૃક્ષ.

બ્રહ્મયદિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

બ્રહ્મયુગ નં હિરણ્યગર્ભાનો વિપ્રસૃષ્ટિ-
પ્રધાન એક કાળ.

બ્રહ્મયોગ પું બ્રહ્મસાક્ષાત્કારસાધન સમાધિ.

બ્રહ્મયોનિ પું બ્રહ્મગિરિ પર્વત, બ્રહ્મપ્રાપ્તિના
ઉપાયરૂપ જ્ઞાનનિષ્ઠા.

બ્રહ્મયોનિ ત્રિં બ્રહ્માથી ઉત્પન્ન થયેલ.

બ્રહ્મયોનિ સ્ત્રીં સરસ્વતી, તે નામે એક તીર્થ.

બ્રહ્મયોની સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

બ્રહ્મચન્દ્ર નં મસ્તક ઉપરનું ચિદ્ર.

બ્રહ્મચાક્ષ્મ પું બ્રહ્મચાક્ષ.

બ્રહ્મચાટ પું શુકદેવ, યાગવલ્ક્ય મુનિ.

બ્રહ્મચરિત પું ઉપરના અર્થ.

બ્રહ્મચાર પું રાત્રિના શેષભાગરૂપ મુહૂર્ત.

બ્રહ્મચીતિ સ્ત્રીં એક જાતનું પીતળ.

બ્રહ્મચિં પું બ્રહ્માત્મક, બ્રહ્મા સરખો કાષિ,
વેદનું સ્મરણ કરનાર.

બ્રહ્મર્ષિ

૨૫૬

બ્રહ્મસ્

બ્રહ્મર્ષિ પું વેદદષ્ટા ઋષિઓ.

બ્રહ્મર્ષિદેશ પું કુરુક્ષેત્ર-મત્સ્ય-પંચાલ-શર-
સેન-એ દેશ.

બ્રહ્મલક્ષણ નં બ્રહ્મનું લક્ષણ, બ્રહ્મણનું
લક્ષણ.

બ્રહ્મલોક પું બ્રહ્માનો લોક, સત્યલોક,
તુરીય બ્રહ્મસ્વરૂપ.

બ્રહ્મવર્ચસ નં બ્રહ્મતેજ, વેદાધ્યયથી ઉત્પ-
ન્ન થયેલું તેજ.

બ્રહ્મવર્ચસ્વિન્ ત્રિં વેદાધ્યયનથી ઉત્પન્ન
થયેલા તેજવાળું.

બ્રહ્મવર્ત્ત પું બ્રહ્માવર્ત દેશ.

બ્રહ્મવર્દન નં તાંબુ.

બ્રહ્મવાટીય પું તે નામે એક મુનિ.

બ્રહ્મવાદ પું વેદપાઠ, વેદાધ્યયન.

બ્રહ્મવાદિન્ પું વેદપાઠક, વેદાન્તી.

બ્રહ્મવાદિન્ નં બ્રહ્મબોધક શાસ્ત્ર.

બ્રહ્મવાદિની સ્ત્રીં ગાયત્રી.

બ્રહ્મવાલુક નં તે નામે એક તીર્થ.

બ્રહ્મવાસ પું બ્રહ્મલોક.

બ્રહ્મવાહસ્ ત્રિં મંત્રથી પ્રાપ્ત કરાતું.

બ્રહ્મવિદ્ ત્રિં બ્રહ્મ અને આત્માની એકતા
જાણનાર, વેદ જાણનાર.

બ્રહ્મવિદ્ પું વિષ્ણુ.

બ્રહ્મવિદ્યા સ્ત્રીં બ્રહ્મજ્ઞાન.

બ્રહ્મવિવર્દન પું વિષ્ણુ.

બ્રહ્મવિવર્દન નં બ્રહ્મ-તપ વગેરેની વિશેષ
વૃદ્ધિ.

બ્રહ્મવૃક્ષ પું આખરાનું ઝાડ, ઉંખરાનું ઝાડ.

બ્રહ્મવૃત્તિ સ્ત્રીં બ્રહ્માકાર અંતઃકરણની
વૃત્તિ, બ્રહ્મણની આજીવિકા-વૃત્તિ.

બ્રહ્મવેદ પું બ્રહ્મજ્ઞાન, વેદાન્ત.

બ્રહ્મવેદિ પું તે નામે એક દેશ-એ કુરુક્ષે-
ત્રમાં છે.

બ્રહ્મવેદિન્ ત્રિં બ્રહ્મવિદ્ ત્રિં જુઓ.

બ્રહ્મવૈવર્ત્ત નં તે નામે એક મહાપુરાણ.

બ્રહ્મવ્રત નં હજાર વર્ષનું એક વ્રત.

બ્રહ્મશલ્ય પું તે નામે એક વૃક્ષ.

બ્રહ્મશાલા સ્ત્રીં તે નામે એક તીર્થ, વેદપાઠ
માટે શાળા.

બ્રહ્મશાસન નં વેદની આજ્ઞા, બ્રહ્મવિદ્યા-
રંગદ.

બ્રહ્મશિરસ્ નં તે નામે એક અસ્ત્ર.

બ્રહ્મસંશિત ત્રિં મંત્રથી તીક્ષ્ણ કરેલ.

બ્રહ્મસંહિતા સ્ત્રીં વૈષ્ણવોના આચારસિદ્ધાં-
તનો એક ગ્રંથ.

બ્રહ્મસતી સ્ત્રીં સરસ્વતી.

બ્રહ્મસત્તા સ્ત્રીં બ્રહ્મરૂપ જગતની અધિષ્ઠાત્રી
સત્તા.

બ્રહ્મસત્ર નં બ્રહ્મચક્ષુ જુઓ.

બ્રહ્મસદન નં ઋત્વિજનું દર્બાસન, બ્રહ્મલોક.

બ્રહ્મસમ્ભવ પું જૈનભેદ, બ્રહ્માથી ઉત્પન્ન
થયેલ વસિષ્ઠ વગેરે.

બ્રહ્મસમ્ભવ ત્રિં બ્રહ્મથી ઉત્પન્ન થનાર,
બ્રહ્માથી ઉત્પન્ન થનાર.

બ્રહ્મસરસ્ નં તે નામે એક તીર્થ.

બ્રહ્મસર્પ પું એક જાતનો મોટો સર્પ.

બ્રહ્મસાત્ અથ્વા બ્રહ્મને-બ્રહ્મણને અધીન,
બ્રહ્માર્પણ.

બ્રહ્મસામન્ નં સામવેદનો અમુક ભાગ.

બ્રહ્મસાયુજ્ય નં બ્રહ્મભાવ-બ્રહ્મપણાને
પામતું તે.

બ્રહ્મસાષ્ટિતા સ્ત્રીં બ્રહ્મતુલ્ય ગતિ.

બ્રહ્મસાર્વણિ પું દશમે મનુ.

બ્રહ્મસિદ્ધાન્ત પું બ્રહ્માએ રચેલ એક જ્યો-
તિષસિદ્ધાન્ત.

બ્રહ્મસુત પું બ્રહ્માના પુત્ર, કેતુભેદ.

બ્રહ્મસુવર્ચલા સ્ત્રીં એક જાતની ઔષધિ.

બ્રહ્મસુ પું ચતુર્વૃક્ષાત્મક વિષ્ણુની એક
મૂર્તિ, અનિરૂદ્ધ, કામદેવ.

બ્રહ્મસૂત્ર

૨૫૭

બ્રાહ્મણ

બ્રહ્મસૂત્ર નં જનોઈ, વ્યાસકૃત અક્ષપ્રતિપાદક શરીરક સૂત્ર.

બ્રહ્મસૂત્રુ પું ઈશ્વાકુવંશી એક રાજા-બ્રહ્મ-દત્ત, વસિષ્ઠ વગેરે.

બ્રહ્મસોમા સ્ત્રીં બ્રાહ્મી વનસ્પતિ.

બ્રહ્મસ્તેય નં વેદની ચોરી, અનુગ્રા વિના વેદાધ્યયન.

બ્રહ્મસ્થાન નં તે નામે એક તીર્થ.

બ્રહ્મસ્વ નં બ્રાહ્મણનું ધન.

બ્રહ્મસ્વરૂપ નં બ્રહ્મ-બ્રહ્મા-બ્રાહ્મણનું સ્વ-રૂપ, વેદનું સ્વરૂપ.

બ્રહ્મહત્યા સ્ત્રીં બ્રાહ્મણનો વધ.

બ્રહ્મહત્યાસમ નં બ્રહ્મહત્યાસમાન અસત્ય ભાષણ વગેરે.

બ્રહ્મહન ત્રિં બ્રાહ્મણનો વધ કરનાર.

બ્રહ્માઙ્ગમૂ પું ઘોડો, બ્રહ્માના પુત્ર.

બ્રહ્માઙ્ગલિ પું વેદપાઠ માટે ચુરેને જોડેલા બે હાથ-ચુર પ્રત્યે વિનયજ્ઞલિ.

બ્રહ્માણી સ્ત્રીં બ્રહ્મશક્તિ, રેણુકા નામે ગંધ-દ્રવ્ય, રાજરીતિ, બ્રહ્માના અર્ધો શરીરથી ઉત્પન્ન થયેલી શતરૂપા, બ્રહ્માની પત્ની સાવિત્રી, ગાયત્રી, સરસ્વતી.

બ્રહ્માણ્ડ નં અંડાકાર સુવંનકોષ.

બ્રહ્માત્મમૂ પું બ્રહ્માઙ્ગમૂ જુઓ.

બ્રહ્માદની સ્ત્રીં હંસપદી જુઓ.

બ્રહ્માધિગમ પું વેદાધ્યયન, વેદાભ્યાસ.

બ્રહ્માધિગમન નં ઉપરનો અર્થ.

બ્રહ્માનન્દ પું બ્રહ્માનો આનંદ, મોક્ષ.

બ્રહ્માપેત પું સૂર્યમંડળમાં રહેલ રાક્ષસ.

બ્રહ્માભ્યાસ પું વેદનો અભ્યાસ.

બ્રહ્મારણ્ય નં વેદપાઠની ભૂમિ.

બ્રહ્માર્પણ નં સર્વ કર્મ- કર્તા વગેરેનું બ્રહ્મસ્વરૂપે ચિંતન, બ્રહ્મ-પરમાત્મા-ઈશ્વરમાં સર્વ કર્મ ફળનો સંન્યાસ-ત્યાગ.

બ્રહ્માવર્ત પું તે નામે એક દેશ.

બ્રહ્માવર્ત નં બ્રહ્માવર્ત દેશમાં આવેલ તીર્થ.

બ્રહ્માસન નં બ્રહ્મા-ઋત્વિજનું આસન, પદ્મસ્વસ્તિક વગેરે આસન, દેવપૂજના અંગરૂપ એક આસન, બ્રાહ્મણનું આસન.

બ્રહ્માસ્ત્ર નં બ્રહ્માનું અસ્ત્ર.

બ્રહ્માહુતિ સ્ત્રીં વેદાધ્યયન.

બ્રહ્મિન્ પું પરમેશ્વર, વેદ જાણનાર, તપસ્વી.

બ્રહ્મિષ્ઠ ત્રિં અતિશય બ્રહ્મવેત્તા.

બ્રહ્મિષ્ઠા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

બ્રહ્મી સ્ત્રીં બ્રાહ્મી વનસ્પતિ.

બ્રહ્મીઘૃત નં બ્રાહ્મીનું ધી.

બ્રહ્મેશાય પું વિષ્ણુ, કાર્તિક સ્વામી.

બ્રહ્મેજ્ઞ પું વેદનો ત્યાગ કરનાર.

બ્રહ્મેજ્ઞતા સ્ત્રીં વેદનો ત્યાગ કરવાપણું.

બ્રહ્મેજ્ઞત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

બ્રહ્મેડુમ્બર નં તે નામે એક તીર્થ.

બ્રહ્મેત્તર ત્રિં જેનો અધિકારી બ્રાહ્મણ હોય તે, બ્રહ્મપ્રધાન.

બ્રહ્મેડુમ્બર નં તે નામે એક તીર્થ.

બ્રહ્મેઘ નં બ્રહ્મપ્રતિપાદક વાક્ય, બ્રહ્મકથન, વેદપાઠ.

બ્રહ્મેપનેતૃ પું આખરાનું ઝાડ.

બ્રહ્મેપનિષદ્ સ્ત્રીં તે નામે એક ઉપનિષદ.

બ્રહ્મેવન નં પું યજ્ઞમાં બ્રહ્મા-ઋત્વિજ-માટેનું અન્ન.

બ્રાહ્મ ત્રિં બ્રહ્માનું, બ્રહ્મા સંયંધી, બ્રાહ્મણનું, બ્રાહ્મણ સંયંધી, બ્રહ્માએ કહેલ, વેદે કહેલ.

બ્રાહ્મ નં એક મૂર્તિ, એક નક્ષત્ર, તે નામે એક પુરાણ, અંગુકાના મૂળરૂપ તીર્થ.

બ્રાહ્મ પું તે નામે એક વિવાહ, બ્રહ્માના પુત્ર વસિષ્ઠ-નારદ વગેરે, બ્રાહ્મકાળ, મનુએ કહેલો રાજાઓનો ધર્મ, પારો.

બ્રાહ્મક ત્રિં બ્રહ્માએ કરેલ, બ્રાહ્મણે કરેલ.

બ્રાહ્મગુપ્ત પું તે નામે એક આયુષ્યગતિવર્ષ.

બ્રાહ્મગુપ્તીય ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

બ્રાહ્મણ નં મંત્રથી જુદો એક વેદવિભાગ.

બ્રાહ્મણ

૨૬૮

મૂલ

બ્રાહ્મણ પું વિપ્ર, બ્રાહ્મણ.
 બ્રાહ્મણ ત્રિં બ્રહ્મ જ્ઞાનુનાર, આત્મજ્ઞાની,
 બ્રાહ્મણક પું નીચ બ્રાહ્મણ.
 બ્રાહ્મણક પું જ્યાં બ્રાહ્મણો હથિઆર ઉપર
 જીવતા હોય તે દેશ.
 બ્રાહ્મણકામ્યા સ્ત્રીં બ્રાહ્મણની ઇચ્છા,
 બ્રાહ્મણનો વિષય.
 બ્રાહ્મણકીય ત્રિં જ્યાં બ્રાહ્મણો હથિઆર
 ઉપર જીવતા હોય તે દેશમંથી.
 બ્રાહ્મણચક્રુસ્ નં બ્રાહ્મણનું નેત્ર-વેદ-સ્મૃતિ.
 બ્રાહ્મણચાણ્ડાલ પું નીચ બ્રાહ્મણ.
 બ્રાહ્મણજાતોય પું બ્રાહ્મણ, બ્રાહ્મણની જાતિનો.
 બ્રાહ્મણજીવિકા સ્ત્રીં બ્રાહ્મણની વૃત્તિ-
 યાજન-અધ્યાપન-પ્રતિગ્રહ વગેરે.
 બ્રાહ્મણતા સ્ત્રીં બ્રાહ્મણપણું.
 બ્રાહ્મણત્રા અઘ્યં બ્રાહ્મણને આપવા યોગ્ય,
 બ્રાહ્મણને અર્પણ.
 બ્રાહ્મણત્વ નં બ્રાહ્મણપણું.
 બ્રાહ્મણપ્રિય પું વિષય.
 બ્રાહ્મણપ્રિય ત્રિં બ્રાહ્મણને પ્રિય, બ્રાહ્મણના
 હિતનું.
 બ્રાહ્મણયુવ પું બ્રાહ્મણ કર્મથી બ્રહ્મ, માત્ર
 નામનો બ્રાહ્મણ.
 બ્રાહ્મણયજ્ઞ પું માત્ર બ્રાહ્મણે કરવાલાયક
 સૌત્રામણી યજ્ઞ.
 બ્રાહ્મણયષ્ટિ સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ, બ્રાહ્મ-
 ણની લાકડી.
 બ્રાહ્મણયષ્ટિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 બ્રાહ્મણયષ્ટી સ્ત્રીં બ્રાહ્મણયષ્ટિ જુઓ.
 બ્રાહ્મણલક્ષણ નં યોગ-તપ-દમ-દાન-સત્ય-
 શૌચ-દયા-શાસ્ત્રજ્ઞાન-વિદ્યા-વિદ્યાન-આ-
 સ્તિક્ય-એ ૩૫ બ્રાહ્મણનું લક્ષણ.
 બ્રાહ્મણરાસ્ય નં અભિચારાદ મંત્રોચ્ચાર૩૫
 બ્રાહ્મણવાક્ય.
 બ્રાહ્મણસમ પું બ્રાહ્મણક્રિયાથી બ્રહ્મ બ્રાહ્મણ.
 બ્રાહ્મણાચ્છસિન્ પું તેનામે યતીય ઋત્વિજ,

બ્રાહ્મણાવિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
 એક શબ્દગણ.
 બ્રાહ્મણાયણ પું શુદ્ધવંશમાં ઉત્પન્ન થયેલ
 બ્રાહ્મણ.
 બ્રાહ્મણાયણી સ્ત્રીં શુદ્ધ વંશમાં ઉત્પન્ન
 થયેલી બ્રાહ્મણી.
 બ્રાહ્મણિક પું મંત્રોત્તર વેદવિભાગના
 વ્યાખ્યાનરૂપ એક ગ્રંથ.
 બ્રાહ્મણી સ્ત્રીં બ્રાહ્મણ જાતિની સ્ત્રી, પૃક્ષા
 વનસ્પતિ, બ્રાહ્મી વનસ્પતિ, ભારંગ વન-
 સ્પતિ, જુદી, નાની ડાડી.
 બ્રાહ્મણ્ય નં બ્રાહ્મણોના સમૂહ, બ્રાહ્મણધર્મ,
 બ્રાહ્મણકર્મ, બ્રાહ્મણપણું.
 બ્રાહ્મણ્ય પું શાંતિ ગ્રહ.
 બ્રાહ્મી સ્ત્રીં સરસ્વતી, વાણી, સોમલતા, એક
 જાતનું શાક, તે નામે એક માતૃકા, તે
 નામે એક દેવી, વારાહીકંદ, હિલમોચિકા
 વનસ્પતિ, રોહિણી.
 બ્રાહ્મીકન્દ પું વારાહીકંદ, બ્રાહ્મયષ્ટિકા વ-
 નસ્પતિ.
 બ્રાહ્મ્ય ત્રિં બ્રાહ્મમંથી, બ્રાહ્મનું.
 બ્રાહ્મ્ય નં વિરમય, આશ્ચર્ય, દશ્ય-દેખાવ.
 બ્રાહ્મ્યમુહર્ત પું રાત્રીના છેલ્લા પ્રહરનું
 મુહૂર્ત.
 બ્રુવત્ ત્રિં બોલતું, કહેતું.
 બ્રુવાણ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 બ્રૂ અઘં ઉમં દ્વિકં સેટ્ બોલતું, કહેતું. અનુ+
 પાછળ બોલતું, અનુવાદ કરવો, વિનવિરૂદ્ધ
 બોલતું, વિવાદ કરવો.
 બ્રૂસ્ તું ઉમં સં સેટ્ પીડતું, દુઃખ દેવું.

મ

૨૫૨

મધ્યકાર

મ.

મ અંગનોમાં ચોરીસમો વ્યંગન.
 મ નં નક્ષત્ર, ગ્રહ, રાશિ.
 મ પું શુક્રાર્થ, પર્વત, બ્રાન્તિ, છંદઃશા-
 સ્ત્રપ્રસિદ્ધ ભગણ.
 મંસસ્ પું શુદ્ધ, ગાંડ.
 મકાર પું અક્ષર.
 મકમ્ના સ્ત્રીં નક્ષત્રકક્ષા.
 મકૂટ નં વિવાહમાં દંપતીના શુભ-અશુ-
 ભને સૂચવનાર રાશિસમૂહ.
 મક્ષિકા સ્ત્રીં એક જાતનો કીડો.
 મક્ત પું નં અન્ન, ભાત.
 મક્ત ત્રિં ભક્તિવાળું, ભક્તિમાં તત્પર,
 વિભાગ કરેલ, ભાગ કરેલ.
 મક્ત નં ભાગ કરવા, વિભાગ કરવા, ભ-
 જવું, સેવવું, ભજન.
 મક્તકંસ પું નં અન્ન-ભાત લાવવાનું પાત્ર.
 મક્તકર પું ધૂપ-અમુક પદાર્થોથી બના-
 વેલ ધૂપ.
 મક્તકાર ત્રિં અન્ન રાંધનાર, રસોઇ કરનાર.
 મક્તછંદ નં ભૂખ.
 મક્તજા સ્ત્રીં અમૃત, તૃપ્તિ.
 મક્તતા સ્ત્રીં ભક્તપણું.
 મક્તતૂર્ય નં ભોજનવેળાનું વાદિત્ર.
 મક્તત્વ નં ભક્તપણું.
 મક્તવ્ ત્રિં અન્ન આપનાર.
 મક્તવાલુ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 મક્તદાન નં અન્ન આપવું.
 મક્તદાયક ત્રિં અન્ન આપનાર.
 મક્તદાયિન્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 મક્તદાસ પું માત્ર અન્ન મેળવી દાસ બનેલ,
 અન્નનો દાસ.
 મક્તપુલાક પું અન્નનો કાળીયો, ભાતનો
 કાળીયો, ઉકાળેલા ચોખાનું પાણી.

મક્તમળડ પું ભાતનું ચોસામણ.
 મક્તવત્સલ ત્રિં ભક્ત ઉપર પ્રેમ રાખનાર.
 મક્તવત્સલ પું વિષ્ણુ.
 મક્તસિદ્ધ પું મક્તમળડ જુઓ.
 મક્તિ સ્ત્રીં આરાધના, સેવા, સેવામાં
 એકાગ્ર ચિત્તવૃત્તિ, ભજન, વિભાગ, ગૌણી
 વૃત્તિ, ઉપચાર, અવયવ, ભાગ, રચના, ગ્રહા.
 મક્તિકા સ્ત્રીં એક જાતની વનરપતિ.
 મક્તિભાજ ત્રિં ભક્તિવાળું, ભક્ત, સેવક.
 મક્તિમત્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 મક્તિયોગ પું ચિત્તની એકાગ્રતાનું સાધન
 એક ઉપાય, ભક્તિરૂપ યોગ.
 મક્તિરસ પું ભક્તિરૂપ રસ.
 મક્તિલ પું સારો થોડો.
 મક્તિસૂત્ર નં શારિદ્ય મુનિકૃત સૂત્રાત્મક
 એક ગ્રંથ.
 મક્ત પું ૩૦ સં સેટ્ ભક્ષણ કરવું, ખાવું.
 મક્ત આં ૫૦ સં સેટ્ ભક્ષણ કરવું, ખાવું.
 મક્ત પું ભોજન, ખોરાક, ખાવા યોગ્ય પદાર્થ.
 મક્તક ત્રિં ભક્ષણ કરનાર, ખાનાર.
 મક્તકાર પું કદોષ, મીઠાઈ બનાવનાર.
 મક્તટક પું ગોખર.
 મક્તજન નં ભક્ષણ કરવું, ખાવું.
 મક્તજીય ત્રિં ભક્ષણ કરવા યોગ્ય, ખાવા
 યોગ્ય.
 મક્તપત્રા સ્ત્રીં નાગરવેલ.
 મક્તયત્ ત્રિં ભક્ષણ કરવું, ખાવું.
 મક્તયમાળ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 મક્તશાલ પું તે નામે એક દેશ.
 મક્તશિત ત્રિં ભક્ષણ કરેલ, ખાધેલ.
 મક્તશિતવ્ય ત્રિં ભક્ષણ કરવા યોગ્ય, ખાવા
 લાયક.
 મક્તશિષ્સ ત્રિં ભક્ષણ કરનાર.
 મક્ત્ય ત્રિં મક્તશિત જુઓ.
 મક્ત્ય નં ભોજન, ખોરાક.
 મક્ત્યકાર પું મક્તકાર જુઓ.

મહત્વપત્રા

૨૬૦

મજ્ઞ

મહત્વપત્રા સ્ત્રી૦ નાગરવેલ.

મહ્યાલાઘ્ર સ્ત્રી૦ એક જાતની તુંબડીનો વેલો.

મગ પુ૦ ન૦ સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, અગ્નિમા
વગેરે આઠ પ્રકારનું ઐશ્વર્ય, વીર્ય, પરાક્રમ,
યશ, લક્ષ્મી, શૈભા, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, યોગિ,
ધૃત્તિ, માહાત્મ્ય, યત્ન, ધર્મ, મોક્ષ,
સૌભાગ્ય, કાન્તિ, ચંદ્ર, કપૂર, પૂર્વાક્ષાદ્યુની
નક્ષત્ર, સારં નશીબ.

મગ પુ૦ ગુદા અને વૃષણની વચ્ચેનો ભાગ.

મગ ન૦ ધન, પદ, સ્થાન.

મગધ્મ પુ૦ મહાદેવ.

મગણ પુ૦ બાર રાશિઓનો સમૂહ, બાર
રાશિઓનો ભોગકાળ, જંદગીના પ્રસિદ્ધ
ભાગ.

મગદત્ત પુ૦ નરકાસુરનો એક પુત્ર.

મગદા સ્ત્રી૦ કાર્તિકસ્વામીની અનુચર એક
માતૃકા.

મગદેવ પુ૦ કામી પુરૂષ.

મગદૈવત ન૦ પૂર્વાક્ષાદ્યુની નક્ષત્ર.

મગનન્દન પુ૦ વિષ્ણુ.

મગનન્દા સ્ત્રી૦ કાર્તિક સ્વામીની અનુચર
એક માતૃકા.

મગનેત્રજ્ઞ પુ૦ મહાદેવ.

મગનેત્રાપદ પુ૦ મહાદેવ.

મગન્દ્ર પુ૦ તે નામનો એક રોગ-ગુદા
અને વૃષણની વચ્ચે થતું ગુમડું.

મગમક્ત્રિ૦ ધનમાં આસક્ત, ધનનો ભક્ત.

મગમક્ષક ત્રિ૦ નાયક-નાયિકાને મેળાવી
આપનાર, કુટણાનો ધંધો કરનાર.

મગવત્ પુ૦ પરમેશ્વર, બુદ્ધદેવ.

મગવત્ ત્રિ૦ ઐશ્વર્યવાન, ધનવાન.

મગવતી સ્ત્રી૦ દુર્ગાદેવી, શ્રીમતી નસીબદાર સ્ત્રી.

મગવદ્ગીતા સ્ત્રી૦ મહાભારતના ભીષ્મ
પર્વમાં આવેલો અઢાર અધ્યાયનો ગ્રંથ.

મગવદ્દશ્ય ત્રિ૦ ભગવાન તુલ્ય.

મગશાસ્ત્ર ન૦ કામશાસ્ત્ર.

મગહન પુ૦ વિષ્ણુ.

મગાહુર પુ૦ હરસનો રોગ.

મગાધાન ન૦ મહાત્મ્યનું સ્થાપન. સૌભાગ્ય.

મગાલ ન૦ માણસનું માથું, માણસની ખોપરી.

મગાલિન્ પુ૦ શિવ.

મગિની સ્ત્રી૦ બહેન.

મગોરથ પુ૦ સૂર્યવંશી એક રાજા.

મગેશ પુ૦ ઐશ્વર્ય વગેરેનો ધર્મ-સ્વામી.

મગોલ પુ૦ રાશિચક્ર, નક્ષત્રમંડળ.

મગોસ્ અવ્ય૦ સત્કારપૂર્વક સંબોધનાર્થે
વપરાય છે.

મગ્ન ત્રિ૦ ભાગેલ, તુટેલ, તોડેલ, હારેલ,
અપમાન પામેલ.

મગ્નપાદ ન૦ જેનો તૃતીયાંશ અન્યરાશિમાં
ગયેલો હોય છે તેનું નક્ષત્ર.

મગ્નપૃષ્ઠ ત્રિ૦ ભાંગેલી પીઠવાળું, સમુખ.

મગ્નપ્રકમ પુ૦ કાચનો એક વાક્યદોષ, અનુ-
ક્રમનો ભંગ.

મગ્નસન્ધિ પુ૦ જેમાં સાંધા ભાંગે છે તે
એક રોગ.

મગ્નસન્ધિક ન૦ જાશ.

મગ્નસન્ધિક ત્રિ૦ ભાંગેલા સાંધાવાળું.

મગ્નાત્મન્ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.

મગ્નાશ ત્રિ૦ હતાશ, ભાંગેલી આશાવાળું.

મગ્ની સ્ત્રી૦ બહેન.

મગ્નોદય ત્રિ૦ નિષ્કળ ઉદયમવાળું.

મગ્ગારી સ્ત્રી૦ ભમરી.

મગ્ગ પુ૦ તરંગ, મોળું, પરાજય, હારનું તે,
ખંડ, ટુકડો, એક જાતનો રોગ, કુટિલતા,
ભય, પત્તરચના-કપાળ વગેરેમાં અચા-
કાવામાં આવે છે તે ગમન, ગતિ, પા-
ણીનું નિકળવું, શણ, ધાસ, ધાન્ય, હરકોઇ
રોગ, અપમાન.

મંજુકારં

૨૬૧

મંદારકં

મજ્જકાર પુઁ અવિક્ષિત રાગ્ગનો એક પુત્ર,
સત્રાગ્ધિત રાગ્ગનો એક પુત્ર.

મજ્જકાર ત્રિંભાંગનાર, હરાવનાર, અપમાન
કરનાર, ભાંગ કરનાર.

મજ્જવાસા સ્ત્રીં હગ્ગદર.

મજ્જસાર્થ ત્રિંકુટિલ, વક્ર, અપ્રમાણિક, લુચ્ચુ.

મજ્જા સ્ત્રીં ભાંગ, નસોતર.

મજ્જાકટ નં ભાંગની રજ, ભાંગ.

મજ્જાન પુઁ એક જાતનું માછલું.

મજ્જાની સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.

મજ્જારી સ્ત્રીં ભમરી.

મજ્જાસન પુઁ તે નામે એક રાગ.

મજ્જિ સ્ત્રીં ભાંગવું, પુટવું, કુટિલતા, અપ્ર-
માણિકપણું, વિન્યાસ, મૂકવું, સ્થાપવું,
તરંગ, મોભું, ભેદ, બહાનું, આધ, પ્રવાહ,
રચના.

મજ્જિન્ ત્રિંભાંગવાના સ્વભાવવાળું, નાશવંત.

મજ્જિની સ્ત્રીં એક જાતની વનરપતિ.

મજ્જિમન્ પુઁ મજ્જિ જુઓ.

મજ્જી સ્ત્રીં મજ્જિ જુઓ.

મજ્જીલ નં જ્ઞાનેન્દ્રિયમાં ન્યૂનતા.

મજ્જુર ત્રિં ભાંગી જવાના સ્વભાવવાળું,
નાશવંત, કુટિલ, વક્ર.

મજ્જુર પુઁ નદીઓનો વાંકો પ્રવાહ.

મજ્જુરા સ્ત્રીં પ્રિયંજુ જુઓ, અતિવિખની
કળી, ભાંગ.

મજ્જથ નં ભાંગ જેમ નીપજી શકે તેવું
ખેતર.

મજ્જથ ત્રિં ભાંગને યોગ્ય.

મજ્જક નં નક્ષત્રમંડળ, રાશિચક્ર.

મજ્જ મ્હાં ડમં સં અનિદ્ ભાગ કરવા,
જૂડું કરવું, સેવા કરવી, ભોગવવું.

મજ્જ ચું ડમં સં સેદ્ રાંધવું, દેવું, આપવું.

મજ્જક ત્રિં ભાગ કરનાર, જુડું કરનાર,
ભજનાર, સેવનાર, ભોગવનાર.

મજ્જત્ ત્રિં ભાગ કરવું, જૂડું કરવું, ભજવું,
સેવવું, ભોગવવું, સેવક વગેરે.

મજ્જમાન ત્રિં ઉપરના અર્થ, ન્યાયથી
આવેલ દ્રવ્ય વગેરે.

મજ્જમાન પુઁ સાત્વત રાગ્ગનો એક પુત્ર.

મજ્જિ પુઁ મજ્જા વાત, સત્વત રાગ્ગનો પુત્ર.

મજ્જિન્ પુઁ સત્વત રાગ્ગનો એક પુત્ર.

મજ્જેન્ય ત્રિં ભજન કરવા યોગ્ય, ભાગ
કરવા યોગ્ય, સેવવા યોગ્ય.

મજ્જેરય પુઁ તે નામે એક રાગ.

મજ્જ ચું ડમં સં સેદ્ દીપવું, પ્રકાશવું.

મજ્જક ત્રિં ભાંગનાર, તોડનાર, નાશ કરનાર.

મજ્જન નં ભાંગવું, તોડવું, નાશ કરવો.

મજ્જનક પુઁ એક જાતનો મોઢાંનો રોગ.

મજ્જનાગિરિ પુઁ તે નામે એક પર્વત.

મજ્જરુ પુઁ દેવમંદીરમાં ઉગેલ વૃક્ષ.

મજ્જા સ્ત્રીં અન્નપૂર્ણા દેવી.

મદ્ મ્હાં પં સં સેદ્ ભાડું લેવું, કામ
કરવાનું મૂલ્ય લેવું, પગાર લેવો.

મદ્ મ્હાં પં સં સેદ્ ભાપણું કરવું, ભોલવું.

મદ્ ચું પં સં સેદ્ છેતરવું, કાવું.

મદ્ પુઁ ચોક્કી, વીર, એક જાતનો પ્લેચ્છ,
એક જાતનો નીચ રાક્ષસ, રાત્રિચર.

મદ્દા સ્ત્રીં ઈંદ્રવરણાંતો વેલો.

મદ્દિન્ નં સોપા ઉપર રાંધેલું માંસ.

મદ્દ પુઁ ભાટ, સ્તુતિપાઠક, વેદ જાણનાર,
પંડિત, સ્વામીપણું, માકીકી, તે નામે
એક મીમાંસક.

મદ્દાચાર્ય પુઁ પુતાતભદ્ર અને ઉદયનાચાર્ય
સમાન, તે અન્નેના મતને જાણનાર.

મદ્દાચાર્ય પુઁ દ્વિં પુતાતભદ્ર અને ઉ-
દયનાચાર્ય.

મદ્દાર ત્રિં પૂજ્ય.

મદ્દારક ત્રિં પૂજ્ય.

મદ્દારક પુઁ રાગ. (નાટકની ભાષામાં)

મદ્દારક પુઁ કેવલપોધન, સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

મટ્ટારકવાર

૨૬૨

મંદ્રકુમ્ભ

મટ્ટારકવાર પું રવિવાર.
 મટ્ટારકવાસર પું રવિવાર.
 મટ્ટારિકા સ્ત્રીં એક દેવતા.
 મટ્ટારી સ્ત્રીં એક દેવતા.
 મટ્ટિ પું તે નામે એક મહાકવિ.
 મટ્ટિકાવ્ય નં ભટ્ટિકવિએ કરેલું મહાકાવ્ય.
 મટ્ટિની સ્ત્રીં નાટ્યભાષામાં જેના ઉપર
 પટ્ટાણી તરીકે અભિષેક નથી તેવી રા-
 જની રાણી, આજ્ઞાણી સ્ત્રી-ભટ્ટાણી.
 મટ્ટોજિ પું સિદ્ધાન્તકૌમુદીના કર્તા એક
 વ્યાકરણશાસ્ત્રી.
 મંદ્ સ્વાં આં સં સેટ્ બોલવું.
 મંદ્ વું ડમં સં સેટ્ કલ્યાણ બોલવું.
 મડ પું એક જાતનો વર્ણસંકર.
 મડિલ પું વીર, સેવક, તે નામે એક ઋષિ.
 મળ્ સ્વાં પં દ્વિં સેટ્ કહેવું, ભણવું.
 મળિત ત્રિં ભણેલ, કહેલ.
 મળિતિ સ્ત્રીં ભણવું, કહેવું, બોલવું, વાણી.
 મળટાકી સ્ત્રીં રીંગણી, બૃહતી વનસ્પતિ.
 મળટુક પું સ્યોનાક વૃક્ષ.
 મળટૂક પું સ્યોનાક વૃક્ષ.
 મળડ પું ભાંડ, મસ્કરો.
 મળડક પું ખંજન પક્ષી.
 મળડકી સ્ત્રીં ખંજન પક્ષિણી.
 મળડન નં ઠગવું, છેતરવું, કવચ-ખંજર.
 મળડહાસિની સ્ત્રીં વેશ્યા.
 મળિડ સ્ત્રીં વીચી-તરંગ, શિરીષવૃક્ષ.
 મળિડકા સ્ત્રીં મજ્જ.
 મળિડત પું તે નામે એક ઋષિ.
 મળિડર પું શિરીષવૃક્ષ.
 મળિડલ પું શિરીષવૃક્ષ.
 મળડો સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 મળડોતકી સ્ત્રીં મજ્જ.
 મળડીર પું એક જાતની કૃપ વનસ્પતિ,
 તાંદળાનું શાક, શિરીષવૃક્ષ.
 મળડીરલતિકા સ્ત્રીં મજ્જ.

મળડીરી સ્ત્રીં મજ્જ.
 મળડીલ પું મજ્જ.
 મળડુ પું તે નામે એક દેશ.
 મળડુક પું એક જાતનું માછલું.
 મળડૂક પું સ્યોનાક વૃક્ષ,
 મંદ્ સ્વાં આં વકં સેટ્ શુભ કહેવું, પ્ર-
 મન્ન થવું.
 મંદ્ વું ડં સં સેટ્ કલ્યાણ કરવું.
 મદન્ત પું તે નામે એક બુદ્ધ.
 મદન્ત ત્રિં પૂજ્ય, સાધુ-અંબાસી.
 મદાક નં કલ્યાણ.
 મદ્ર નં કાળું કમળ, ચંદન, લોહું, પોલાદ,
 નાગરમોથ, કલ્યાણ, મંગળ, મસ્તક, સોનું,
 જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ સાતમું કરણ.
 મદ્ર પું મહાદેવ, બ્રહ્મ, ખંજન પક્ષી, ક-
 દંબનું ઝાડ, હાથીની એક જાત, બ્રહ્મદેવ,
 રામનો એક હૃત, સુમેરુપર્વત, ચારનું ઝાડ,
 દેવદારનું ઝાડ, તે નામે એક મધ્યદેશ,
 વસુદેવનો એક પુત્ર, તે નામે એક દેવગણ,
 તે નામે એક નટ.
 મદ્ર ત્રિં ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, સુંદર, કલ્યાણકારક,
 માંગલીક.
 મદ્રક ત્રિં મનોહર, સુંદર.
 મદ્રક પું દેવદારનું ઝાડ.
 મદ્રક નં એક જાતની મોથ, બાવીસ
 અક્ષરના ચરણવાળો એક છંદ.
 મદ્રકણ્ડ પું ગોખરનું ઝાડ.
 મદ્રકર્ણ પું તે નામે એક તીર્થ.
 મદ્રકાર ત્રિં માંગલીક, કલ્યાણકારક.
 મદ્રકાર પું તે નામે એક દેશ.
 મદ્રકાય પું શ્રીકૃષ્ણનો તે નામે એક પુત્ર.
 મદ્રકાય ત્રિં માંગલીક શરીરવાળું.
 મદ્રકાલી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવીની એક શક્તિ.
 મદ્રકાલી સ્ત્રીં એક જાતની મોથ.
 મદ્રકાણ્ડ નં દેવદારનું ઝાડ.
 મદ્રકુમ્ભ પું જલપૂર્ણ કલશ-વડો.

મદ્રગન્ધ

૨૬૩

મદ્રહંસ

મદ્રગન્ધ પું કલ્યાણકારક ગંધ.
 મદ્રગન્ધિકા સ્ત્રીં મોથ.
 મદ્રગૌર પું તે નામે એક દેશ.
 મદ્રક્કર ત્રિં મંગળકારક.
 મદ્રક્કરણ નં મંગળનું સાધન.
 મદ્રચન્દનસારિકા સ્ત્રીં કાળી ઉપલક્ષરી
 વનસ્પતિ.
 મદ્રચારુ પું રૂડિમણીમાં શ્રીકૃષ્ણનો
 એક પુત્ર.
 મદ્રચૂડ પું એક જાતનું ઝાડ.
 મદ્રજ પું અંદરજવ.
 મદ્રતરુણી સ્ત્રીં કુખ્જક વૃક્ષ.
 મદ્રતુલ્લ પું તે નામે એક તીર્થ.
 મદ્રતુરંગ નં જંબૂદ્વીપના નવ ખંડમાંનો
 એક ખંડ.
 મદ્રવન્તિકા સ્ત્રીં દંતીવૃક્ષ.
 મદ્રદ્રારુ પું નં દેવદારનું વૃક્ષ.
 મદ્રદ્વીપ પું તે નામે એક ઉપદ્વીપ.
 મદ્રનામન્ પું એક જાતનું પક્ષી.
 મદ્રનામિકા સ્ત્રીં ત્રાયંતીનો વેલો.
 મદ્રનિધિ પું દાન માટે તૈયાર કરેલ તાંબા
 વગેરેનો ઘડો.
 મદ્રપદા સ્ત્રીં પૂર્વાભાદ્રપદ તથા ઉત્તરા-
 ભાદ્રપદા નક્ષત્ર.
 મદ્રપર્ણા સ્ત્રીં કટમ્બરા વૃક્ષ, પ્રસારિણી
 વનસ્પતિ.
 મદ્રપર્ણી સ્ત્રીં ગાંભારી વનસ્પતિ.
 મદ્રપાદ ત્રિં પૂર્વાભાદ્રપદ તથા ઉત્તરા-
 ભાદ્રપદામાં જન્મેલ.
 મદ્રપોઠ પું નં રાજા કે દેવ વગેરેના
 અભિષેક માટેનો પાટલો.
 મદ્રચલન પું બળરામ.
 મદ્રચલા સ્ત્રીં અંધમાદાક્ષનો વેલો, ગંધિકા
 વનસ્પતિ, માધવી સતા, બલા વનસ્પતિ.
 મદ્રમીમા સ્ત્રીં કશ્યપની પત્ની એક દક્ષકન્યા.
 મદ્રમલ્લિકા સ્ત્રીં નવમલ્લિકા સતા-અટમોગરો.

મદ્રમુલ્લ ત્રિં સારં મોલનાર, માંગલિક
 મોલનાર, સારા મુખવાળું.
 મદ્રમુજ્જ પું એક જાતનું મુજ ઘાસ.
 મદ્રમુસ્તક પું નાગરમોથ.
 મદ્રમુસ્તા સ્ત્રીં નાગરમોથ.
 મદ્રમય પું અંદરજવ.
 મદ્રમથ પું કલેયુવંશના હૃદયગરાજનો પુત્ર.
 મદ્રરેણુ પું ઐરાવત હાથી.
 મદ્રરોહિણી સ્ત્રીં કંકુ.
 મદ્રલતા સ્ત્રીં હળદર, એક જાતનો મોગરો.
 મદ્રવત્ નં દેવદારનું ઝાડ.
 મદ્રવતી સ્ત્રીં ગાંભારી વનસ્પતિ, ભરતની
 એક કન્યા.
 મદ્રવર્મન્ પું નવમલ્લિકાનો વેલો-અટમોગરો.
 મદ્રવલ્લિકા સ્ત્રીં અનન્ત મળનો વેલો-
 ગોપવલ્લી.
 મદ્રવલ્લી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્ધ.
 મદ્રવિરાજ પું તે નામે એક અર્ધસમ
 વૃત્ત-છંદ.
 મદ્રશર્મન્ ત્રિં પુત્ર વગેરેના આનંદવાળું,
 સુખી.
 મદ્રશાસ્ત્ર પું કાર્તિકસ્વામી.
 મદ્રશિખા સ્ત્રીં હળદર.
 મદ્રધ્રવ્ય નં ચંદન વૃક્ષ.
 મદ્રધ્રવસ્ પું ધર્મનો એક પુત્ર.
 મદ્રધ્રી પું ચંદન વૃક્ષ.
 મદ્રધ્રેણ્ય પું દિવોદાસની પહેલાનો કાશીનો
 એક રાજા.
 મદ્રસરસ્ નં સુપાર્શ્વ પર્વત ઉપર આવેલું
 એક સરોવર.
 મદ્રસાલબન નં ભદ્રાશ્વ ખંડમાં આવેલું
 એક વન.
 મદ્રસેન પું દેવકીમાં વસુદેવનો એક પુત્ર,
 કુંતી દેશના રાજાનો એક પુત્ર.
 મદ્રસોમા સ્ત્રીં ગંગા, તે નામે એક નદી.
 મદ્રહંસ પું નાગરમોથ.

મદ્રા

૨૬૪

મયસંહુદ્રોમન્

મદ્રા સ્ત્રી૦ તે નામની એક નદી, જ્યોતિષ-
પ્રસિદ્ધ સાતમું કારણ, ભદ્રા તિથિ-ખીજ-
સાતમ-આરશ, વૈશ્રવણની પત્ની, ચંદ્રની
પુત્રી-ઉત્તરની પત્ની, રૌદ્રાશ્વની એક
કન્યા, કાયકળ, જ્યૈનદેવી, વેખંડ વનરપતિ,
ધોળા ધ્રો, બસા વનરપતિ, નાગરવેલ, કાળો
ઉંબરો, કાળો ઉપલસરી, ચાંદવેલ, શ્રી-
કૃષ્ણની બહેન.

મદ્રાકરણ ન૦ મુંડન.

મદ્રાક્ષ પુ૦ બળરામ.

મદ્રાત્મજ પુ૦ તરવાર.

મદ્રારક પુ૦ અઢાર દ્વીપોમાંનો એક દ્વીપ.

મદ્રાલપત્રિકા સ્ત્રી૦ ચંપાલી વનરપતિ.

મદ્રાલી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ, મંગળની શ્રેણી-
પરંપરા.

મદ્રાવતી સ્ત્રી૦ કાયકળનું ઝાડ.

મદ્રાશ્વ પુ૦ ચંદન વૃક્ષ.

મદ્રાશ્વ પુ૦ તે નામે એક રાજા, ભદ્રાશ્વ-
ખંડનો રહેવાસી.

મદ્રાશ્વ ન૦ જાંબૂદ્વીપના નવખંડમાંનો ખંડ.

મદ્રાસન ન૦ રાગનું આસન, દેવનું આસન.

મદ્રિકા સ્ત્રી૦ ખીજ-સાતમ-આરશ-એ તિથિ,
તે નામે એક દશા, નવ અક્ષરના ચર-
ણવાળો એક છંદ, અગીઆર અક્ષરના
ચરણવાળો એક છંદ.

મદ્રેશ્વર પુ૦ તે નામે એક મહાદેવ.

મદ્રૈલા સ્ત્રી૦ મોટી એલચી.

મદ્રોદની સ્ત્રી૦ બસા વનરપતિ.

મન્ મ્વા૦ ૫૦ સ૦ સેદ્ પૂજવું, પૂજા કરવી.

મન્દ્ મ્વા૦ ૭૦ સ૦ સેદ્ પૂજવું, દીપવું.

મન્દિલ ત્રિ૦ શુભ, મંગલિક.

મન્દિલ પુ૦ કંપ, ધૂળ, ફૂલ.

મન્દુક પુ૦ તે નામે એક દેશ.

મપજ્જર ન૦ નક્ષત્રમંડળ.

મપતિ પુ૦ ચંદ્ર, રાશીના સ્વામી મંગળ
વગેરે, કપૂર.

મમણ્ડલ ન૦ રાશિચક્ર.

મમ્મ પુ૦ એક જાતની માખી, ધૂમાડો.

મમ્મરાલિકા સ્ત્રી૦ ભમરી, ડાંસ.

મમ્મરાલી સ્ત્રી૦ ભમરી, ડાંસ.

મમ્મભાસાર પુ૦ મગધ દેશનો એક રાજા.

મય ન૦ લયનું કારણ, લય, ખીક, નાટક-
પ્રસિદ્ધ એક રસ.

મય પુ૦ નિર્મલિતો એક પુત્ર.

મયકર ત્રિ૦ લયકારક, લય કરનાર.

મયકારક ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.

મયકૃત્ ત્રિ૦ મયકર જુઓ.

મયકૃત્ પુ૦ લયનો નાશ કરનાર પરમેશ્વર.

મયક્કર ત્રિ૦ લયજનક, લયકારક.

મયક્કર પુ૦ નાટકપ્રસિદ્ધ એક રસ, એક
જાતનું પક્ષી, વિશ્વદેવ-ગણ.

મયક્કરી સ્ત્રી૦ કાર્તિકસ્વામીની અનુચર
એક માતૃકા, એક જાતની પક્ષિણી.

મયકિણ્ડિમ પુ૦ રણવાદ્ય.

મયદ ત્રિ૦ લય આપનાર, લયકર.

મયદાત્ ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.

મયદાય ત્રિ૦ મયદ જુઓ.

મયદાયક ત્રિ૦ મયદ જુઓ.

મયદ્રુત ત્રિ૦ લયથી નાસેલ.

મયનાશન ત્રિ૦ લયનો નાશ કરનાર.

મયનાશન પુ૦ વિષજી.

મયનાશિની સ્ત્રી૦ ત્રાયમાણનો વેલો.

મયપ્રસ્તાવ પુ૦ લયનું કારણ.

મયત્રાહણ પુ૦ લયથી પોતાને બ્રાહ્મણ
કહેનાર.

મયમીત ત્રિ૦ લયથી ત્રાસ પામેલ.

મયમ્મૃષ્ટ ત્રિ૦ લયથી નાસેલ.

મયવિધાયિન્ ત્રિ૦ લય કરનાર.

મયવિષ્ણુત ત્રિ૦ લયમાં કુમેલ.

મયવ્યૂહ પુ૦ એક પ્રકારનો વ્યૂહ.

મયસંહુદ્રોમન્ ત્રિ૦ લયથી જેનાં રૂપાં
ખડાં થઈ ગયાં હોય તે.

भयस्थान

२६५

भरुटक

भयस्थान न० लयनुं स्थान.
 भयहेतु पु० लयनुं कारण.
 भयातुर त्रि० लयथी आतुर.
 भयानक पु० बाध, राहुग्रह.
 भयानक त्रि० लयंकर, लयजनक.
 भयापह त्रि० लयनो नाश करनार.
 भयापह पु० विष्णु, ते नामे ऐक राज्ञ.
 भयावह त्रि० लयंकर.
 भयैकप्रवण त्रि० लयमां तत्पर, लयलीत.
 भयोपशम पु० लयनी शांति, निर्लयता.
 भय्य न० लय, पीक.
 भर पु० अतिशय समूह.
 भर त्रि० भरलु पोषलु करनार.
 भरग त्रि० अतिशय, जनार.
 भरग पु० परब्रह्म, परमात्मा.
 भरट पु० कुंभार.
 भरटिक त्रि० कुंभारथी लघु जनार.
 भरण न० पोषलु, पगार, धारलु.
 भरण पु० भरलु नक्षत्र.
 भरणिक त्रि० पगारथी लघु जनार.
 भरणी स्त्री० भरलु नक्षत्र, ऐक जतनीलता.
 भरणीभू पु० राहु ग्रह.
 भरणीय त्रि० भरलु पोषलु करवा योग्य,
 धारलु करवा योग्य.
 भरण्ड पु० स्वाभी, राज्ञ, ते नामे पक्षी.
 भरण्य कण्डवादि० ५० स० सैट् धारलु करवुं,
 पोषलु करवुं.
 भरण्य त्रि० भरणीय लुओ.
 भरण्य न० धारलु, पोषलु, पगार.
 भरण्यभुज त्रि० पगारदार नोकर वगैरे.
 भरण्या स्त्री० स्त्री.
 भरण्याहा स्त्री० ऐक जतनुं वृक्ष.
 भरण्यु त्रि० शरद्वय, मित्र, स्वाभी.
 भरण्यु पु० अग्नि, मंद, मित्रानु वृक्ष, कपूर.
 भरत पु० ७८ भरत मुनि, अक्षंकार शास्त्रनो
 कर्ता ऐक मुनि, शयार, तनुवाय, क्षेत्र,

डेकपीनो पुत्र भरत, शकुन्तलामां दुष्यं-
 तनो पुत्र, अग्निनो ऐक पुत्र, लौल मनुनो
 ऐक पुत्र, ते नामे आयुधलुवी ऐक मंध,
 गंगली मालुस, स्त्रीनो वेप लेनार, गायन
 नृत्य करनार पुत्र.
 भरत पु० बहु० भरतवंशी राज्ञओ, भरत-
 शास्त्र-नाट्यशास्त्र ललुनार.
 भरतखण्ड पु० कुमारिका भंड-हिंदुस्तान.
 भरतद्वारशाह पु० भरते क्षेत्र ऐक यत्त.
 भरतगुप्तक पु० नट. नाटकीयो.
 भरतग्रस्त स्त्री० डेकपी, शकुन्तला, ऋषल-
 देवनी पत्नी.
 भरतवर्ष पु० भरतभंड-हिंदुस्तान.
 भरताग्रज पु० रामचन्द्र.
 भरथ पु० राज्ञ, ऐक देव.
 भरद्वाज पु० ते नामे ऐक मुनि, मनोऽप
 ऐक ऋषि, ऐक जतनुं पक्षी. ते नामे
 ऐक देश.
 भरद्वाजक पु० ऐक जतनुं पक्षी.
 भरद्वाजी स्त्री० ऐक जतनी पक्षिली.
 भरम त्रि० भरलु पोषलु करनार, धारलु
 करनार.
 भरस पु० भरलु, पोषलु, धारलु.
 भरिणी स्त्री० लीलो रंग.
 भरित त्रि० पोषल, धारलु करेक्ष.
 भरित पु० लीलो रंग.
 भरित त्रि० लाल रंगवाणुं, लीलुं.
 भरिभ्र न० द्विव० जे गालु.
 भरिमन पु० कुटुंब, भरलु, पोषलु, धारलु,
 विष्णु.
 भर पु० स्वाभी, सोनुं, शिव.
 भरक पु० दक्षिणमा आवेओ ऐक देश.
 भरज पु० शिवाण.
 भरजा स्त्री० शिवाण-भादा.
 भरजी स्त्री० शिवाण-भादा.
 भरटक न० शेकेलु भांस.

મરે

૨૬૬

મહાત્મકલોહ

મરે અવ્યં મંત્રામ, યુદ્ધ.

મર્ગ પું શિવ, જ્યોતિઃપદાર્થ, સૂર્યમાં રહેલ
ઠંધિરી તેજ, શેકવું, ધૃષ્ટકેતુના વંશનો એક
રાજા, તે નામે એક દેશ.

મર્ગસ્ પું તેજ.

મર્ગાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક
શબ્દગણ.

મર્ગાયણ પું તે નામે એક ઋષિ.

મર્ગ્ય પું શિક.

મર્જન નં ભુંજવું, શેકવું.

મર્ણસ્ ત્રિં ભરણુ પોષણુ કરનાર, ધારણુ
કરનાર.

મર્તવ્ય ત્રિં ભરણુ પોષણુ કરવા યોગ્ય,
ધારણુ કરવા યોગ્ય.

મર્તવ્યા સ્ત્રીં સ્ત્રી.

મર્ત્વ પું સ્વામી, પતિ, અધિપતિ, શેક, રાજા,
વિષણુ.

મર્ત્વ ત્રિં ભરણુ પોષણુ કરનાર, ધારણુ
કરનાર.

મર્ત્વઘ્ન ત્રિં સ્વામી-ધણી-શેક-રાજાનો નાશ
કરનાર.

મર્ત્વઘ્ની સ્ત્રીં પતિ-ધણી-શેક-રાજાનો નાશ
કરનારી હાથની રેખા, ધણીને મારી
નાખનારી સ્ત્રી.

મર્ત્વતા સ્ત્રીં સ્વામીપણું, શેકાર્થ, પોષકપણું.

મર્ત્વત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

મર્ત્વદારક પું રાજકુમાર. (નાટ્યભાષામાં)

મર્ત્વદારિકા સ્ત્રીં રાજકુમારી. (નાટ્ય-
ભાષામાં)

મર્ત્વસ્થાન નં તે નામે એક તીર્થ.

મર્ત્વહરિ પું વિક્રમાદિત્યનો મોટો ભાઈ-
ભરવની રાજા.

મર્ત્વિમ ત્રિં ભરણુ પોષણુ કરેલ.

મર્ત્વ્યુ વું ડનં સં સેટ તર્જના કરવી;
તિરસ્કારવું, નિંદવું.

મર્ત્વસન નં તર્જના; તિરસ્કાર, નિંદા.

મર્ત્સના સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

મર્ત્સ્યપત્રિકા સ્ત્રીં મહાનીલી વૃક્ષ.

મર્મ મ્વાં પં સં સેટ હિંસા કરવી.

મર્મ નં સોનું, પગાર, નાલિ, ધંતુરો.

મર્મણ્યા સ્ત્રીં પગાર.

મર્મન્ નં મર્મ જુઓ.

મર્મણ્યા સ્ત્રીં પગાર.

મર્મયૂથી સ્ત્રીં પીળી જૂથ.

મર્માશ્વ પું તે નામે ભરતવંશી એક રાજા.

મર્મ્ મ્વાં પં સં સેટ હિંસા કરવી, ભોજન
કરવું.

મર્મ્ વું આં સં સેટ નિષ્પણુ કરવું, જ-
ણાવવું.

મલતા સ્ત્રીં રાજ્યના નામની લતા.

મલન્દન પું કાન્યકુબ્જ દેશનો એક રાજા.

મલાનસ્ ત્રિં માંગલિક સુખવાળું.

મલ્લ મ્વાં પં સં સેટ દેવું, આપવું, વધ
કરવો, જણાવવું, સમન્નવવું.

મલ્લ પું રીંછ, પીળું નસોતર, એક જાતનો
રોગ, સન્નિપાત, તે નામે એક દેશ.

મલ્લ પું નં ભાડું.

મલ્લ પું બં ભલ્લ દેશમાં હોનાર-થનાર.

મલ્લક પું મલ્લ પું જુઓ.

મલ્લપાલ પું રીંછને પાળનાર.

મલ્લપાલક પું ઉપરનો અર્થ.

મલ્લપુછ્છો સ્ત્રીં એક જાતની છુપ વનસ્પતિ.

મલ્લવિ પું તે નામે એક ઋષિ.

મહા સ્ત્રીં રીંછણુ.

મહાશ્વ પું એક જાતનો હંસ.

મહાટ પું શશિધ્વજ રાજાનો પુત્ર; ~~મહા~~
હદતના વંશનો એક રાજા.

મહાત પું નં બીલામાનું ઝાડ.

મહાતક પું નં ઉપરનો અર્થ.

મહાતકતૈલ નં વૈષ્ણવપ્રસિદ્ધ બીલામાનું તેલ.

મહાતકલોહ નં બીલામા વગેરેમાં પક-
વેલ એક ઔષધ.

મહાતકવિધાન

૨૬૭

મવિન

મહાતકવિધાન નં એક હગ્ગર ભીલામાં
સેવવાનો એક પ્રકાર.

મહાતકી સ્ત્રીં ભીલામાનું ઝાડ.

મહિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

મહી સ્ત્રીં ભીલામાનું ઝાડ.

મહ્લુક પું રીંછ, શ્યાનાકનો ભેદ, એક
ગતનો જલજંતુ.

મહ્લૂક પું ઉપરના અર્થ.

મવ પું મહાદેવ, જન્મ, ઉત્પત્તિ, પ્રાપ્તિ,
સંસાર.

મવ નં કળ.

મવક ત્રિં ઉત્પન્ન થયેલ, જન્મેલ, આ-
શીર્વાદ આપનાર.

મવકેતુ પું એક કેતુ.

મવઘસ્મર પું દાવાનળ.

મવત્ ત્રિં આપ, તમે, હોતું, થતું.

મવદા સ્ત્રીં કાર્તિકસ્વામીની અનુચર એક
માતૃકા.

મવદાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક
શબ્દગણ.

મવદાર પું દેવદારનું ઝાડ.

મવદીય ત્રિં આપનું, તમારું, આપના
સંબંધી, તમારાસંબંધી.

મવન નં ધર, ભાવ, જન્મ, સત્તા-હોવાપણું.

મવનનાથ પું નીચેનો શબ્દ બુઝો.

મવનપતિ પું ધરનો માલીક, રાશીનો
સ્વામી, જૈનમતે એક દેવગતિ.

મવનાશન ત્રિં જન્મ-સંસારનો નાશ
કરનાર.

મવનાશિનો સ્ત્રીં સરયૂ નદી.

મવનીય ત્રિં હોવા યોગ્ય, થવા યોગ્ય.

મવનોદર નં ધરનો મધ્ય પ્રદેશ, ધરનો
અંદરનો ભાગ.

મવન્ત પું કાળ, સમય.

મવન્તિ પું વર્તમાન કાળે જન્મ વગેરે.

મવન્તી સ્ત્રીં હોતી, થતી, ઝેર ચોપડેલ પાણી.

મવમાજ ત્રિં સંસારી, જીવ, પ્રાણી.

મવમાવન પું જન્મનું કારણ, ઉત્પત્તિનું
કારણ.

મવમૂત નં પરમેશ્વર.

મવમૂતિ પું મહાદેવની વિભૂતિ, તે નામે
એક વિદ્વાન કવિ.

મવરુત્ પું પ્રેતપટલ-મડદાને કાઢતી વેળા
વગાડતું નગારું.

મવાચલ પું મંદરાચળની પૂર્વે આવેલ એક
પર્વત, કૈલાસ.

મવાત્મજ પું કાર્તિકસ્વામી, ગણપતિ.

મવાત્મજા સ્ત્રીં મનસાદેવી.

મવાદક્ષ ત્રિં આપળેવું, આપસમાન.

મવાદશ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

મવાદશ ત્રિં આપળેવું, આપસમાન.

મવાની સ્ત્રીં શિવની પત્ની-કુર્ગા દેવી-પાર્વતી.

મવાનીગુરુ પું હિમાલય.

મવાનીપતિ પું શિવ.

મવાન્તકૃત્ પું શ્રદ્ધા.

મવાન્તકૃત્ નં સંસારનો નાશ કરનાર જ્ઞાન.

મવાભાવ પું સંસારનો અભાવ, જન્મનો
અભાવ.

મવામીષ્ટ પું ગુણ.

મવામીષ્ટ ત્રિં સંસારમાં ઇષ્ટ, સંસારમાં
પ્રિય.

મવાયન ત્રિં શિવમાં તત્પર, શૈવ.

મવાયની સ્ત્રીં ગંગા નદી.

મવિક નં કુશળ, ક્ષેમ, મંગળ.

મવિક ત્રિં કુશલયુક્ત, ક્ષેમયુક્ત, માંગલીક.

મવિત ત્રિં થયેલ, ઉત્પન્ન થયેલ, જન્મેલ.

મવિતવ્ય ત્રિં થવા લાયક, હોવા લાયક.

મવિતવ્યતા સ્ત્રીં અવશ્યભાવ, નસીબ,
ભાગ્ય, અવશ્યથવાપણું.

મવિત્ ત્રિં હોનાર, ઉત્પન્ન થનાર.

મવિન ત્રિં કાવ્યકર્તા કવિ.

મઘિલ

૨૬૮

માક્રજીક

મઘિલ પું નર પુષ્પ, બાબિયારી.
 મઘિલ ત્રિં ભવ્ય, હોનાર, થનાર.
 મઘિણુ ત્રિં થવા-હોવાના સ્વભાવવાળું.
 મઘિણ્ય પું ભાવિ કાળ.
 મઘિણ્ય ત્રિં ભાવિ-ભવિણ્યમાં હોનાર-
 થનાર.
 મઘિણ્ય નં તે નામે એક પુરાણ.
 મઘિણ્ય પું ભાવિકાળ, એક જાતનું કૃળ.
 મઘિણ્યત્ ત્રિં મઘિણ્ય ત્રિં જુઓ.
 મઘિણ્યત્ નં પાણી, હરિવંશનું એક પર્વ.
 મઘીયસ્ ત્રિં અતિશય ઘણું.
 મઘ્ય ત્રિં ભાવી, થવા-હોવાલાયક, શ્રેષ્ઠ,
 સારું, યોગ્ય, શુભ, સાચું.
 મઘ્ય નં એક જાતનું કૃળ, હાડકું, સત્ય.
 મઘ્ય પું એક જાતનો રસ, કર્મરંગ.
 મઘ્યા સ્ત્રીં ગજપીપર, અળસી-અતસી.
 મઘ્ ભ્વાં પં ૪૦ સેટ કુતરાનું ભસવું.
 મઘ પું કુતરો.
 મઘક પું કુતરો.
 મઘકી સ્ત્રીં કુતરી.
 મઘણ નં કુતરાનું ભસવું.
 મઘા સ્ત્રીં સ્વર્ણક્ષીરી વૃક્ષ-સોનામુખી.
 મઘી સ્ત્રીં કુતરી.
 મઘ્ જુહોં પં ૪૦ સેટ દીપતું અકળ તિરસ્કાર
 કરવો સકળ.
 મઘ્ ભ્વાં પં ૪૦ સેટ ભક્ષણ કરવું, ખાવું.
 મઘત્ ત્રિં ભક્ષણ કરવું, ખાવું.
 મઘત્ પું કાળ, સમય, મજબો, કારંડવપક્ષી.
 મઘત્ નં જાંઘ, સર્પ, આકડાનું ઝાડ, માંસ.
 મઘત્ સ્ત્રીં જાંઘ.
 મઘન્ત પું કાળ, સમય.
 મઘન્થિ પું અમુક નક્ષત્રોનો સંધિરૂપ કાળ.
 મઘિત નં ભસ્મ, રાખ.
 મઘ્ચક પું જોશી.
 મઘ્યા સ્ત્રીં ધમણ.

મઘ્યાકા સ્ત્રીં ધમણ.
 મઘ્યાફલા સ્ત્રીં એક જાતની છુપ વનસ્પતિ.
 મઘિકા સ્ત્રીં ધમણ.
 મઘી સ્ત્રીં ધમણ.
 મઘીય ત્રિં ધમણની પાસેનો પ્રદેશ વગેરે.
 મઘ્મક નં ઘણું ખવરાવનાર એક રોગ,
 રૂપું, વાવડીંગ.
 મઘ્મકૂટ પું તે નામે એક પર્વત.
 મઘ્મગન્ધા સ્ત્રીં તે નામે એક ગંધદ્રવ્ય-જેળુકા.
 મઘ્મગન્ધિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્ધ.
 મઘ્મગન્ધિની સ્ત્રીં મઘ્મગન્ધા જુઓ.
 મઘ્મગર્ભ પું સીસમનું ઝાડ, તિનિશ વૃક્ષ.
 મઘ્મગર્ભા સ્ત્રીં મઘ્મગન્ધા જુઓ.
 મઘ્મજાબાલ પું તે નામે એક ઉપનિષદ.
 મઘ્મતૂલ નં ગામનો સમૂહ, ધૂળનું ઘર્પણ,
 હિમ.
 મઘ્મન્ નં રાખ.
 મઘ્મરોહા સ્ત્રીં દમ્બિકા જુઓ.
 મઘ્મવર્ણ પું એક જાતનો કાગડો.
 મઘ્મવેધક પું કપૂર.
 મઘ્મસા અઘ્યં સર્વજીવન્ય શબ્દનું અનુકરણ.
 મઘ્મસાત્ અઘ્યં સમગ્ર ભસ્મરૂપ કરવું-થવું.
 મઘ્માઙ્ગ પું હોલો પક્ષી, એક જાતનો મણિ.
 મઘ્માચલ પું કામરૂદેશમાં આવેલ પર્વત.
 મઘ્માસુર પું તે નામે એક અસુર.
 મઘ્માહય પું કપૂર.
 મઘ્મીકરણ નં રાખ કરવી.
 મઘ્મોકૃત ત્રિં રાખ કરેલ.
 મઘ્મીભવન નં રાખ થવું.
 મઘ્મીભૂત ત્રિં રાખ થયેલ.
 મા અદાં પં ૪૦ અકળ અનિદ દીપતું, પ્રકાશવું,
 જળાવું, દેખાવું, પ્રતિનિધિની પ્રગલ્ભતા
 થવી, વિનમ્રિતિ-પરસ્પર દીપવું.
 મા સ્ત્રીં દીપ્ત, કાંતિ.
 માક્રજીક ત્રિં કાંતિ મેળવનાર.

માકુટ

૨૬૯

માજી

માકુટ પુઁ એક જાતનું માછડું.

માકુરિ ત્રિઁ ક્રાંતિકારક.

માકુટ પુઁ તે નામે એક પર્વત, એક જાતનું માછડું.

માકોષ પુઁ સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

માક્ત ત્રિઁ ઔપચારિક-ગૌણીવૃત્તિથી જણાવેલ અર્થ, અવગ્રંથી, જેને નિયત અન્ન અપાતું હોય તે.

માક્ત પુઁ અન્નસંપાદન સાધન, યોગ્ય.

માક્તિક ત્રિઁ જેને નિયત અન્ન અપાતું હોય તે.

માક્ષ ત્રિઁ ભક્ષણ કરવાના સ્વભાવવાળું.

માગ પુઁ ભગ્ન, ભજનું, ભાગ, અંશ, ઈષ્ટ વસ્તુનો અર્થો ભાગ, જ્યોતિષમાં કહેલ રાશિનો ત્રીસમો ભાગ, તૃતીયાંશ-ચતુર્થાંશ વગેરે, ભાગવું.

માગ નઁ પૂર્વોક્ષણીની નક્ષત્ર, અગીઆરની સંખ્યા.

માગજાતિ સ્ત્રીઁ ભાગવાનો પ્રકાર, ભાગાકાર.

માગધેય નઁ ભાગ્ય, નંશીય.

માગધેય પુઁ રાજ્યને આપવામાં આવતો કર, દાપદ-સર્પિડ-વારસ.

માગન નઁ નક્ષત્રમંડળ, રાશિચક્ર, વર્તુલનો પરિધ.

માગલક્ષણા સ્ત્રીઁ બહુબલ સ્વાર્થો ભક્ષણ.

માગવત ત્રિઁ ભગવાનનું, ભગવાનગ્રંથી, ભક્ત.

માગવત નઁ શ્રીમદ્ભાગવત મહાપુરાણ.

માગવિત્તિ પુઁ તે નામે એક ઋષિ.

માગવિત્તિક પુઁ ભાગવિત્તિ ઋષિનું નિંદ્ય યુવસંતાન.

માગવિત્તેય ત્રિઁ ઉપરનો અર્થ.

માગવૃત્તિ સ્ત્રીઁ ઉણાદિસ્ત્રવતી એક વૃત્તિ-વિવરણ.

માગશસ્ કવ્યઁ ભાગ પ્રમાણ.

માગહર ત્રિઁ ભાગ લેનાર, વારસ.

માગહાર પુઁ ભાગાકાર.

માગહાર પુઁ ભાગનું હરણ.

માગાનુબંધજાતિ સ્ત્રીઁ ત્રણ પૂણ્ડ એક ચતુર્થાંશ એવી ગણિતપ્રસિદ્ધ જાતિ.

માગપવાહજાતિ સ્ત્રીઁ ગણિતપ્રસિદ્ધ જાતિ.

માગાસિદ્ધિ સ્ત્રીઁ તે નામે એક હેતુભાસ.

માગિક ત્રિઁ વારસ, ભાગવાળું, જેના ઉપર બાળ ચઢતું હોય તેવી ઘરેણે મુકેલી વસ્તુ.

માગિન ત્રિઁ ભાગવાળું, વારસ.

માગિનેય પુઁ ભાણેજ, ભાણી.

માગિનેયી સ્ત્રીઁ ભાણી, ભાણેજ.

માગીયસ ત્રિઁ અતિશય ભાગવાળું.

માગીરથી સ્ત્રીઁ ગંગા નદી.

માગુરિ પુઁ સ્મૃતિ-વ્યાકરણ વગેરેના કંતો એક મુનિ.

માગ્ય નઁ નસીય, પ્રારબ્ધ.

માગ્ય ત્રિઁ ભાગને યોગ્ય.

માક્ષીન ત્રિઁ ભાગ જેમાં ધર્મ શકે તેવું ખેતર વગેરે.

માક્ષ્ય ત્રિઁ ઉપરનો અર્થ.

માક્ષ ત્રિઁ ઉમઁ સઁ સંદ્ જૂદું કરવું, અલગ કરવું, ભાગવું.

માક્ષ ત્રિઁ જૂદું કરનાર, અલગ કરનાર, ભાગનાર.

માજક ત્રિઁ ભાજક અંક, ભાગ કરનાર.

માજન નઁ પાત્ર, વાસણ, આધાર, ભાગાકાર કરતો, યોગ્ય, ભાજક જુઓ.

માજનતા સ્ત્રીઁ પાત્રપણું, યોગ્યપણું, આધારપણું.

માજનત્વ નઁ ઉપરના અર્થ.

માજા સ્ત્રીઁ અપકવ વ્યંજન.

માજિત ત્રિઁ જૂદું કરેલ, ભાગેલ, ભાગ કરેલ.

માજિન ત્રિઁ સંવક, ભક્ત.

માજી સ્ત્રીઁ શેકેલ-પકવેલ કોષ્ટ વ્યંજન.

ભાજ્ય

૨૭૦

ભામ

ભાજ્ય ત્રિં ભાગ કરવા યોગ્ય, વિભાગ કરવા યોગ્ય.

ભાટક પું નં ભાટું.

ભાટિ સ્ત્રીં ભાટું.

ભાટ્ટ ત્રિં કુમારિય ભટ્ટને અનુસરનાર.

ભાળ પું દશરૂપકની અંદરનું એક રૂપક-
એક દશ્ય કાવ્ય-નાટક.

ભાળડ નં પાત્ર, વાસણ, તેજ વગેરેનું પાત્ર, વેપારીઓનું મૂળધન, વેચવાનું કરીયાણું, ભંડાર, નદીના બન્ને કાંઠાની વચ્ચેનો પ્રદેશ, ઘોડાનો અલંકાર, ભાંડનું ચરિત્ર-ભવાઈ.

ભાળડ પું ગર્દભાણડ વૃક્ષ.

ભાળડપુટ પું હળમ, ધાંજો.

ભાળડપુણ પું એક વ્રતનો સર્પ.

ભાળડપ્રતિભાળડ પું એક વસ્તુ દબને બીજી તેના અદ્વયામાં લેવાનો ગણિતપ્રસિદ્ધ પ્રકાર.

ભાળડભરક પું ભાંડમાં ભરવાની વસ્તુ.

ભાળડલ ત્રિં ભાંડ ગ્રહણ કરનાર.

ભાળડવ ત્રિં ભંડુની પાસેનો પ્રદેશ વગેરે.

ભાળડવાદન નં ભંભોપાત્ર વગાડવું તે.

ભાળડાગાર નં ભંડાર.

ભાળડાગારિક ત્રિં ભંડારી, ભંડાર ઉપર નીમેલ.

ભાળડાગારિન્ ત્રિં ભંડારી.

ભાળડારિન્ ત્રિં ભંડારી, કાંડારી, ભંડાર ઉપર નીમેલ.

ભાળિ સ્ત્રીં હળમની ઓડનરો રાખવાની કાચળી.

ભાળિડક પું ભાંડ, ભાટ, સ્તુતિપાઠક.

ભાળિડન્ ત્રિં ભાંડયાણું-પાત્રવાણું.

ભાળિડલ પું હળમ, ધાંજો.

ભાળિડવાહ પું હળમ, ધાંજો.

ભાળીર પું વડનું ઝાડ, વૃંદાવનમાં આંચક વડાઓનું એક વન.

ભાત્ ત્રિં દીપતું, પ્રકાશનું.

ભાત ત્રિં દીપેય, પ્રકાશેય.

ભાતિ સ્ત્રીં દીપ્તિ, કાંતિ, શોભા.

ભાતુ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

ભાતુ ત્રિં દીપ્ત, પ્રકાશમાન.

ભાત્ ત્રિં દીપનાર, પ્રકાશમાન.

ભાદ્ર પું ભાદરવો મહિનો.

ભાદ્ર નં પૂર્વાભાદ્રપદ કે ઉત્તરાભાદ્રપદ નક્ષત્ર.

ભાદ્રપદ પું ભાદરવો મહિનો.

ભાદ્રપદા સ્ત્રીં ભાદ્ર નં ભુઓ.

ભાદ્રપદી સ્ત્રીં ભાદરવાની પૂનેમ.

ભાદ્રમાતુર પું સતીનો પુત્ર.

ભાદ્રી સ્ત્રીં ભાદરવા મહિનાની પૂનેમ.

માન નં પ્રકાશ, દીપ્તિ, જ્ઞાન.

માનવદ્ ત્રિં પ્રકાશમાન, જ્ઞાની.

માનુ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, કિરણ, પ્રભુ, રાજા, તે નામે એક ગંધર્વ, યદુવંશી એક ક્ષત્રિય-ભાનુમતીનો પિતા, વિષ્ણુ, ભૂ-તકાળના પંદરમા જૈન તીર્થંકર, પિતા, સુદરતા, શોભા.

માનુ પું બં ઉત્તમમન્યંતરના કાળના દેવ.

માનુ સ્ત્રીં ધર્મની એક પત્ની.

માનુફલા સ્ત્રીં કેળ.

માનુમતી સ્ત્રીં ભાનુ નામના યાદવની કન્યા.

માનુમત્ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, તે નામે એક રાજા.

માનુમાલિન્ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

માનુવાર પું રવિવાર.

માનુવાસર પું રવિવાર.

માનુસેન પું કર્ણનો એક પુત્ર.

માનેમિ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

માન્ત પું ચંદ્ર, નક્ષત્ર અને રાશિનો અંત.

મામ્ માં આં અં સેદ ક્રોધ કરવો.

મામ પું ક્રોધ, દીપ્તિ, પ્રકાશ, સૂર્ય, આ-કાશનું ઝાડ, અનેવી.

ભામક

૨૭૨

માઢ્ઢાં જી

ભામક પુઁ બનેધી.

ભામની પુઁ પરમેશ્વર.

ભામા સ્ત્રીઁ ક્રોધી સ્ત્રી.

ભામિન્ ત્રિઁ ક્રોધી.

ભામિની સ્ત્રીઁ ક્રોધી સ્ત્રી.

ભાર પુઁ યુક્ત્યપરિમાણુ, બોળે, વિષયુ.

ભારે પદાર્થ, વીસ તોલાનું માપ, આઠ

હજાર તોલાનું માપ વીઘણ બુઝો.

ભારક પુઁ ભાર, બોળે.

ભારક્ષિક ત્રિઁ પોષણ કરનાર.

ભારક્ષી સ્ત્રીઁ પોષણ કરનારી સ્ત્રી.

ભારટી સ્ત્રીઁ એક જાતની ગળીનું ઝાડ.

ભારણ્ડ પુઁ એક જાતનું પક્ષી.

ભારત નઁ વ્યાસકૃત મહાભારત ગ્રંથ, હિન્દુસ્તાન.

ભારત ત્રિઁ ભરતનું, ભરતમંથ્રી, ભરતવંશી.

ભારત ત્રિઁ ભરતમુનિકૃત શાસ્ત્ર વગેરે.

ભારતવર્ષ પુઁ નઁ હિન્દુસ્તાન.

ભારતી સ્ત્રીઁ વાઙ્મય, વાણી, સરસ્વતી, એક જાતનું પક્ષી, અક્ષરકારશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક શક્તિ, મંન્યાસીની ઉપાધિ.

ભારદ્વાજ પુઁ ગોત્રપ્રવર્તક એક મુનિ, દ્રોણાચાર્ય, અગ્રસ્ત્ય મુનિ, યૌદ્ધસ્પતિનો પુત્ર, એક જાતનું પક્ષી

ભારદ્વાજ નઁ હાડકું.

ભારદ્વાજી સ્ત્રીઁ એક જાતનો જંગલી કપાસ, ચકલી, અતિબલ્લા વનસ્પતિ.

ભારમૃત્ ત્રિઁ ભાર ધારણ કરનાર.

ભારમૃત્ પુઁ વિષયુ.

ભારમેય ત્રિઁ ભરણ પોષણ કરનારમંથ્રી.

ભારય પુઁ એક જાતનું પક્ષી.

ભારયટ્ટી સ્ત્રીઁ ભાર ઉપાડવા માટેની સાકડી, કાચર, ખૂટી.

ભારચ નઁ ધનુષની દોરી.

ભારવાહ ત્રિઁ ભાર વહી જનાર, ભાર ઉપાડનાર.

ભારવાહ ત્રિઁ ઉપરના અર્થ.

ભારવાહક ત્રિઁ ભારવાહ બુઝો.

ભારવિ પુઁ કિરાતાભુનીય કાવ્યના કતા એક મહાકવિ, તેણે કરેલ કાવ્ય.

ભારવૃક્ષ પુઁ એક જાતનું ગંધદ્રવ્ય-કાક્ષી.

ભારશૃંગ પુઁ સાબર મૃગ.

ભારસહ ત્રિઁ ભાર મહન કરનાર.

ભારહર ત્રિઁ ભારવાહ બુઝો.

ભારહાર ત્રિઁ ઉપર પ્રમાણે.

ભારહારક ત્રિઁ ભારવાહ બુઝો.

ભારહારિન્ ત્રિઁ ઉપરપ્રમાણે.

ભારાક્રાન્ત ત્રિઁ ભારથી દયાયેલ.

ભારાક્રાન્તા સ્ત્રીઁ સત્તર અક્ષરના ચરણ-વાળો એક છંદ.

ભારિ પુઁ સિંહ.

ભારિક ત્રિઁ ભારવાહ બુઝો.

ભારિટ પુઁ કાળો ચકલો.

ભારિન્ ત્રિઁ ભારવાહ બુઝો.

ભારણ્ડ પુઁ એક જાતનું પક્ષી.

ભારૂપ નઁ ચિદાત્મક પ્રત્ત.

ભારૂપ પુઁ આત્મા.

ભારોદ્ધરણ નઁ ભાર ઉપાડવો.

ભારોદ્ધહન નઁ ભાર ઉપાડવો.

ભાર્ગ પુઁ ભર્ગદેશનો રાજા, પ્રતર્દનનો પુત્ર.

ભાર્ગમૂમિ સ્ત્રીઁ આંધિરસ ભાર્ગવનો એક પુત્ર.

ભાર્ગવ પુઁ ભૂયઃ ઋષિનો વંશજ, શુકાચાર્ય, ધનુર્ધર, હાથી, પૂર્વમાં આવેલ એક દેશ, મહાદેવ, દ્રુપદના નગરનો એક કુંભાર.

ભાર્ગવન નઁ દારકામાં આવેલું એક વન.

ભાર્ગવપ્રિય પુઁ હીરો.

ભાર્ગવી સ્ત્રીઁ વેદપ્રસિદ્ધ એક વિદ્વા, પાર્વતી, લક્ષ્મી પ્રોખડ.

ભાર્ગવણ પુઁ ભર્ગનો ગોત્રજ.

ભાર્ગી સ્ત્રીઁ ભારંગ વનસ્પતિ.

ભાર્ગ્ય પુઁ તે નામે એક રાજા.

માઢ્ઢાંજી સ્ત્રીઁ મારદ્વાજી બુઝો.

માર્ગ્ય

૨૭૨

માવબોધક

માર્ગ્ય પુ. ભરણુ પોપણુ કરવા લાયક.

માર્ગ્યા સ્ત્રી વિધિથી પરણાયલી સ્ત્રી, પત્ની, હરકોઇ સ્ત્રી.

માર્ગ્યાદિ પુ. બલિચાર માટે પોતાની સ્ત્રીને ખીજીને સોંપનાર.

માર્ગ્યાદિક પુ. સ્ત્રીને વશ થયેલો, એક જાતનો મૃગ.

માર્ગ્યાદિ પુ. તે નામે એક પર્વત, એક જાતનો મૃગ, પરસ્ત્રી સાથે બલિચાર કરનાર.

માર્ગ્યાવૃક્ષ પુ. પતંગનું ઝાડ.

માર્ગ્યાદિ પુ. સ્ત્રીને પરણેલ.

માલ ન. લક્ષાટ, કપાળ, તેજ.

માલકૃત્ પુ. ગોત્રપ્રવર એક ઋષિ.

માલચન્દ્ર પુ. શિવ, ગણપતિ.

માલચન્દ્રા સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.

માલદર્શન ન. સિંદૂર.

માલદર્શન પુ. શિવ.

માલદશ પુ. શિવ.

માલનયન પુ. શિવ.

માલનયના સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.

માલનેત્ર પુ. શિવ.

માલનેત્રા સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.

માલલોચન પુ. શિવ.

માલલોચના સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.

માલાઙ્ક પુ. શિવ, લક્ષાટમાં ચિહ્નવાળો કાઈ પુરુષ, કાચબો, એક જાતનું માછલું, એક જાતનું શાક, કરવત.

માલુ પુ. સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

માલુક પુ. રીંછ.

માલુકી સ્ત્રી. રીંછણી.

માલૂક પુ. રીંછ.

માલૂકી સ્ત્રી. રીંછણી.

માલુચિ પુ. સામવેદની એક શાખા, તે શાખાને બણનાર.

માલુક પુ. રીંછ.

માલુકી સ્ત્રી. રીંછણી.

માલુક પુ. રીંછ.

માલુકી સ્ત્રી. રીંછણી.

માવ પુ. પંડિત (નાટ્યભાષામાં), હૃદયની અવસ્થા જણાવનાર માનસિક વિકાર, બલિચારી ભાવ, રતિ વગેરે ભાવ, સાધ્ય-રૂપ-સિદ્ધરૂપ-ક્રિયારૂપ ધાતુનો અર્થ, રાગ, રનેહ, આશય, સત્તા, હોવાપણું, જન્મ, વિકૃતિ, ઐશ્વર્ય, આત્મા, વિદ્વાન, માન્ય, એક કોઇ અભિનય, યોગિ, ઉપદેશ, મંસાર, મવ જુઓ, પ્રાણી, પદાર્થમાત્ર. લક્ષાદિથી તનુ વગેરે બાર ભાવ, સ્ત્રીઓના યોવનકાળમાં સત્ત્વથી થનારા અકુપીસ અલંકારોપકૃત પ્રથમાલંકાર, પ્રહોનું શુભાશુભ ફળ, તે તે પદાર્થનો અસાધારણ ધર્મ, જંતુ-પ્રાણી, અભિપ્રાય, શ્રદ્ધા, સ્વભાવ.

માવ ત્રિ. મંસારનું, મંસારસંબંધી.

માવક પુ. માવ શબ્દ જુઓ, મનોવિકાર.

માવક ત્રિ. સત્તાશ્રય, ઉત્પાદક, ઉત્પન્ન કરનાર.

માવત ત્રિ. ઉત્પન્ન થનાર સંબંધી, ઉત્પન્ન થનારનું.

માવત્ક ત્રિ. આપનું, આપસંબંધી, તમારું, તમારા સંબંધી.

માવન ન. એક જાતનું ફળ, વાસિત કરવું, ચિન્તા, મનન, ધ્યાન, પર્વાલોચના, વૈદ્યક્રમસિદ્ધ એક ઔષધસંસ્કાર.

માવન પુ. વિષ્ણુ.

માવના સ્ત્રી. બનુભવથી થનાર સ્મૃતિનું કારણ એક સંસ્કાર, ચિન્તા, ધ્યાન, મનન, વાસિત કરવું, વૈદ્યક્રમસિદ્ધ એક ઔષધ-સંસ્કાર, નિર્વાસ વગેરે સાથે ચૂર્ણરૂપને મિશ્ર કરવું, કલ્પના.

માવબોધક પુ. ભાવ જણાવનાર ચેષ્ટા વગેરે.

ભાવયત્

૨૭૩

ભાસદ્

ભાવયત્ ત્રિં ભાવના કરતું, ચિંતા-મનન વગેરે કરતું.

ભાવયૂ ત્રિં ભાવની ઇચ્છા કરનાર.

ભાવવત્ ત્રિં ભાવવાળું.

ભાવવિકાર પું યાસ્કાચાર્યે કહેલા ઉત્પત્તિવાળા પદાર્થના જન્મ-માદિ છ ધર્મ.

ભાવવૃત્ત પું સૃષ્ટિકર્તા બ્રહ્મદેવ.

ભાવશાન્તિ સ્ત્રીં મનોવિકારની શાન્તિ.

ભાવાટ પું ભાવક, સાધુ, કામી, નટ, નિવેશ બુઝો, ભાવપ્રાપ્તિ.

ભાવાનુગ્ર ત્રિં અભિપ્રાયને અનુસરનાર, ભાવને અનુસરનાર.

ભાવાનુગ્રા સ્ત્રીં છાયા, યાચો.

ભાવાર્થ પું તાત્પર્યાર્થ, નીચોવાર્થ.

ભાવાલીના સ્ત્રીં છાયા.

ભાવાવ ત્રિં સ્નેહાળ.

ભાવિક ત્રિં ભાવસાધ્ય પદાર્થ, રસિક, સ્વાભાવિક, શ્રદ્ધાળુ.

ભાવિક પું તે નામે એક અર્થાલંકાર.

ભાવિત ત્રિં વાસિત, પ્રાપ્ત, શુદ્ધ, ચિંતવેલ, મિશ્ર કરેલ, વૈદ્યકમાં કહેલ નિર્યાસ વગેરેથી મિશ્ર કરેલ ચૂર્ણ વગેરે, બીજગણિતમાં કહેલ અગ્ન્યક્ત અનેક વર્ગના સમીકરણથી વ્યક્તીકરણ.

ભાવિત નં શુદ્ધ, ચિંતા, મનન, મિશ્ર કરવું.

ભાવિતવત્ ત્રિં શુદ્ધ-ચિંતા-મનન કરનાર, મિશ્ર કરનાર.

ભાવિત્ર નં ત્રેલોક્ય.

ભાવિન્ ત્રિં ભવિષ્ય પદાર્થ, હોનાર, થનાર.

ભાવિની સ્ત્રીં બહુ ભાવવાળી સ્ત્રી, હરકોઇ સ્ત્રી, તે નામે એક ગંધર્વકન્યા.

ભાવુક નં મંગળ, કલ્યાણ.

ભાવુક ત્રિં માંગલિક, કલ્યાણવાળું, ભાવનાવાળું.

ભાવુક પું અનેવી (નાટયોક્તિમાં).

ભાવોદય પું મનોવિકારને ઉદય.

૩૫

ભાવ્ય ત્રિં અવશ્ય હોનાર-થનાર, મઘ્ય બુઝો.

ભાષ્ મ્હાં આં દ્વિં સેટ્ ભોલવું, કહેવું, પરિનિશ્ચયકારનો સંકેત.

ભાષણ નં ભોલવું, કહેવું, ભાષણ, સાહિત્યપ્રસિદ્ધ નિર્વહણનું એક અંગ.

ભાષમાણ ત્રિં ભોલવું, કહેવું.

ભાષા સ્ત્રીં વાક્ય, સંસ્કૃત વગેરે વાક્ય, ભોલી, પ્રતિજ્ઞાસૂચક વાક્ય, તે નામે એક રાગિણી.

ભાષાપાદ પું ર્યાદ, દાવો.

ભાષાસમ નં તે નામે એક શબ્દાલંકાર.

ભાષિક ત્રિં વેદ વગેરેની પરિભાષાથી અનેલ.

ભાષિકસ્વર પું મંત્રથી છતર વેદભાગરૂપ આહવાણમાં કહેલ સ્વર.

ભાષિત નં કહેવું, ભોલવું, વાક્ય.

ભાષિત ત્રિં ભોલેલ, કહેલ.

ભાષિતપુંસ્ક ત્રિં જોણે પુલિંગ કહું હોય તેવો શબ્દ-જે નરનતિમાં પણ હોય તેવો શબ્દ.

ભાષિન્ ત્રિં ભોલનાર, કહેનાર.

ભાષ્ય નં હરકોઇ સૂત્રની વ્યાખ્યારૂપ ગ્રંથ.

ભાષ્ય ત્રિં કહેવા યોગ્ય, ભોલવાં લાયક.

ભાષ્યકાર પું સૂત્ર ઉપર વ્યાખ્યા કરનાર પતંજલિ વગેરે.

ભાષ્યકૃત્ પું ઉપરનો અર્થ.

ભાસ્ મ્હાં આં બં સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.

ભાસ્ સ્ત્રીં દીપ્તિ, કાંતિ, પ્રભા, તેજ, કિરણ, ઇચ્છા, શોભા.

ભાસ પું દીપ્તિ, કાંતિ, વાડો, કુતરો, શુક, પક્ષી, ગીધ પક્ષી, તે નામે એક કવિ.

ભાસક ત્રિં શોભાવનાર, દીપાવનાર, પ્રકટ કરનાર.

ભાસદ્ નં નિતાંબ, કટિનો પશ્ચાદ્ભાગ, કુલ્લો.

ભાસદ્ નં ઉપરના અર્થ.

भास्वन्त

२७४

मिश्र

भास्वन्त पु० सूर्य, अँद, नक्षत्र, भास पक्षी,
आकडानुं जाउ, कपूर.

भास्वन्त त्रि० सुँदर आकारवाणुं.

भास्वन्ती स्त्री० तारा.

भास्वमान त्रि० दीपतुं, शोभतुं, प्रकाशतुं.

भास्वयत् त्रि० शोभायतुं, दीपायतुं.

भास्व न० दीप्ति, कान्ति, तेज.

भासा स्त्री० कुँवारी कन्या, कान्ति, तेज.

भासाकेतु पु० अग्नि.

भासापुर न० ते नामे अँक शहर.

भासु पु० सूर्य, आकडानुं जाउ.

भासुर त्रि० हेदीप्यमान, प्रकाशमान, तेजस्वी.

भासुर पु० रक्षटिभण्डि, वीर, थोडो.

भासुर न० कुछ औषधि.

भासुरक पु० काष्ठ विशेषनाम.

भासुरता स्त्री० कान्ति, तेज, तेजस्वीपणुं.

भासुरत्व न० उपरना अर्थ.

भास्कर पु० सूर्य, अग्नि, वीर, आकडानुं
जाउ, यित्रानुं जाउ, ते नामे अँक पण्डित,
महादेव.

भास्कर न० सोनुं.

भास्करद्युति पु० विधु.

भास्करद्युति स्त्री० सूर्यनी कान्ति.

भास्करप्रिय पु० पद्मराज भण्डि.

भास्करलवण न० लारकरे करेस भीकुं.

भास्कराचार्य पु० सिद्धान्त शिरोभण्डि ग्रंथने
पनावनार पण्डित.

भास्करावर्त्त पु० अँक जतने भरतकरोग.

भास्करि पु० वैवस्वत भनु, कर्णुं, यम, शनि,
ते नामे अँक मुनि.

भास्करोष्ट्र त्रि० सूर्यने प्रिय.

भास्करोष्ट्रा स्त्री० अँक जतने वेडो.

भास्मन त्रि० लरभतो विकार.

भास्मायन पु० लरभ अभिनी जोगन.

भास्मायन्या स्त्री० लरभ अभिनी जोगन स्त्री.

भास्वत् पु० सूर्य, वीर, आकडानुं जाउ.

भास्वती स्त्री० ते नामे अँक नदी, पराद,
उषा, अँक न्योतिष-निगंध.

भास्वर पु० सूर्य, आकडानुं जाउ, दिवस,
अग्नि, यित्रानुं जाउ, कान्ति स्वामीने
अँक अनुसर.

भास्वर त्रि० हेदीप्यमान.

भास्वर न० कुछ औषधि.

मिभू भ्वा० आ० सेद् लोभ करवो, स०
लीभतुं, भागतुं, द्विक० कबेश पाभवो, अक०

मिक्षण न० लीभतुं, भागतुं.

मिक्षमाण त्रि० लीभतुं, भागतुं.

मिक्षा स्त्री० लीभ, याचना, भागशी, सेवा,
याकरी, भीभी भागी आणुकी वस्तु.

मिक्षाक त्रि० लीभारी, भागणु.

मिक्षाचर त्रि० लीभारी, भागणु.

मिक्षाटन न० भिक्षा भाटे लटकतुं.

मिक्षादि पु० पाणिनीय व्याकरणप्रसिद्ध
अँक शब्दगणु.

मिक्षाक न० भिक्षाल, लीभी आणुतुं अन्न.

मिक्षापात्र न० लीभ भागी लावपानुं पात्र.

मिक्षापात्र पु० भिक्षाने पात्र-भिक्षा आपवा
योग्य प्रत्ययारी वजरे.

मिक्षाश त्रि० लीभीने जानार.

मिक्षाशता स्त्री० लीभीने जावापणुं, ली-
भारीपणुं.

मिक्षाशत्व न० उपरना अर्थ.

मिक्षाशन न० लीभीने जावुं ते.

मिक्षाशन त्रि० लीभीने जानार.

मिक्षाशिन त्रि० लीभीने जानार.

मिक्षाई त्रि० भिक्षाने योग्य.

मिक्षित त्रि० लीभेस, भाजेस.

मिक्षु त्रि० भिक्षा भागनार, लीभारी, भागणु.

मिक्षु पु० भ्रन्यासी, सन्यास, ते नामे अँक
लुद्ध, अँक जतनी क्षुध वनस्पति, कोकिल
लुओ, ते नामे अँक उपनिषद.

મિથુક

૨૭૬

મિત્રવૃત્તિ

મિથુક પું બીખારી, માગણુ, મંન્થાસી.
 મિથુસંઘાટી સ્ત્રીં બીખારીનું વસ્ત્ર, મંન્થા-
 સીની કઢતી વગેરે.
 મિથુસૂત્ર નં વ્યાસકૃત પ્રલસૂત્ર-શારીરક
 સૂત્ર.
 મિથોત્કર પું ભિક્ષાનો સમૂહ.
 મિથ્ડ પું ભીંડનું ઝાડ.
 મિથ્ડા સ્ત્રીં ભીંડનું ઝાડ.
 મિથ્ડોત્ક પું ઉપરનો અર્થ.
 મિત્ત નં ખંડ, ટુકડો.
 મિત્તિ સ્ત્રીં ભીંત, અવકાશ, સંવિભાગ.
 મિત્તિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, પત્તી જુઓ.
 મિત્તિઘાતન પું ધુસ જનાવર-એક જા-
 તનો ઉદર.
 મિત્તિઘાતની સ્ત્રીં ધુસ-એક જાતની
 ઉદરડી.
 મિત્તિચોર પું ભીંત ફાડી ચોરી કરનાર.
 મિત્તિપાતન પું મિતિઘાતન જુઓ.
 મિત્તિપાતની સ્ત્રીં મિતિઘાતની જુઓ.
 મિદ્ સ્થાં ઉમં સકં અનિદ્ એ ભાગ
 કરવા, ફાડવું, ચીરવું.
 મિદ્ સ્ત્રીં ભેદવું, ફાડવું, ચીરવું, ભેદ,
 વિશેષ કરવું.
 મિદ્ ત્રિં ફાડનાર, ચીરનાર, ભેદનાર.
 મિદ્ક નં હીરે, તરવાર.
 મિદ્ત ત્રિં ભેદવું, ચીરવું, ફાડવું.
 મિદા સ્ત્રીં ભેદ, ભેદવું, ચીરવું, એ વિભાગ
 કરવા, ફાડવું.
 મિદાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
 એક શબ્દગણ.
 મિદિ પું વળ.
 મિદિર નં વળ.
 મિદુ નં વળ.
 મિદુર ત્રિં પોતાની મેજે ભેદાર્થ જનાઈ.
 મિદુર પું પીપળાનું ઝાડ.
 મિદેલિમ ત્રિં પોતાની મેજે ભેદાવું.

મિઘ પું નદ.
 મિદ્ર નં વળ.
 મિન્દ્ર મ્હાં ૧૦ સં સં ભાગ કરવા.
 મિન્દિપાલ પું હાથથી ફેંકવાનું એક જાત,
 પીરતોલ.
 મિન્ન ત્રિં ભેદેલ, ચીરેલ, છેદાયેલ, ચીરાયેલ,
 સંગત, જુદું, અલગ, ફૂટી ગયેલ.
 મિન્ન નં એક જાતનો રોગ.
 મિન્નક પું ખોદ.
 મિન્નકૂટ નં અશ્વવ્યસનભેદ.
 મિન્નક્રમ પું તે નામે એક કાવ્યશ્લોક.
 મિન્નકર્મ નં મિન્નકૂટ જુઓ.
 મિન્નાગામિકા સ્ત્રીં કાકડી.
 મિન્નગુણન નં લીલાવતી ગ્રંથમાં કહેલ
 એક પૂરણ.
 મિન્નઘન પું અપૂર્ણોક્તિનો ત્રિઘાત.
 મિન્નદલા સ્ત્રીં મોરવેલ વનરપતિ.
 મિન્નદેશ પું જૂદો દેશ.
 મિન્નદેશ ત્રિં જૂદા દેશવાણું.
 મિન્નદેશતા સ્ત્રીં જૂદા દેશપણું.
 મિન્નદેશત્વ નં જૂદા દેશપણું.
 મિન્નનોક ત્રિં ભાંગી પડેલી નૌકાવાણું.
 મિન્નનોકા સ્ત્રીં ભાંગી પડેલી નૌકા.
 મિન્નપરિકર્મન્ નં લીલાવતી ગ્રંથમાં
 કહેલ સંસ્કાર.
 મિન્નભાગદર પું અપૂર્ણોક્તિનો ભાગાકાર.
 મિન્નમિન્નાત્મન્ પું ચણા, ચેણા.
 મિન્નમર્મન્ ત્રિં ભેદાયલા મર્મસ્થાનવાણું.
 મિન્નયોજની સ્ત્રીં પાષાણમેષક વૃક્ષ.
 મિન્નવર્ગ પું અપૂર્ણોક્તિનો દ્વિઘાત.
 મિન્નવર્ચસ્ ત્રિં દ્રવીભૂત થયેલા મળવાણું.
 મિન્નવર્ચસ્ક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 મિન્નવિદ્ક ત્રિં દ્રવીભૂત થયેલા મળવાણું.
 મિન્નવિદ્કા સ્ત્રીં તુચ્છીનો વેલો.
 મિન્નવૃત્તિ સ્ત્રીં જૂદી વૃત્તિ.
 મિન્નવૃત્તિ ત્રિં જૂદી વૃત્તિવાણું.

મિશ્રવ્યવકલન

૨૭૬

મીમઢ્ઢાદશી

મિશ્રવ્યવકલન નં અપૂર્ણાકની આદ્યાકી.
 મિશ્રસંકલન નં અપૂર્ણાકનો સરવાળો.
 મિશ્રસંકલન ત્રિં જૂદી સંકલનાવાળું.
 મિશ્રસંકલના સ્ત્રીં જૂદી સંકલના.
 મિશ્રસંકલિત નં અપૂર્ણાકનો સરવાળો.
 મિશ્રાર્થ ત્રિં જૂદા અર્થવાળું.
 મિન્નાર્થ પું જૂદો અર્થ.
 મિયસ્ નં ભય.
 મિયા સ્ત્રીં ભય.
 મિરિણ્ટિકા સ્ત્રીં ધોળી ચણેડી.
 મિરીટક પું શિયાળ.
 મિરીટકી સ્ત્રીં શિયાળ-માદા.
 મિલ્લુ તું ડમં સં સેડ્ ભેડતું, તોડતું,
 વિભાગ કરવા.
 મિલ્લુ તું ૫૦ સં સેડ્ ઉપરના અર્થ.
 મિલ્લુ પું ભીલ.
 મિલ્લુગવી સ્ત્રીં એક જાતનું રોજ જનાવર.
 મિલ્લુતરુ પું લોધરનું ઝાડ.
 મિલ્લુભૂષણ નં ચણેડીનું ઝાડ.
 મિલ્લોટ પું લોધરનું ઝાડ.
 મિલ્લી સ્ત્રીં ભીલડી, લોધરનું ઝાડ.
 મિષ્ સૌત્રં ૫૦ સકં સેડ્ રોગનો પ્રતીકાર
 કરવો.
 મિષક્રિયા સ્ત્રીં જળો.
 મિષગૂજિત નં ઔષધ, દવા.
 મિષગૂમદ્રા સ્ત્રીં મદરતિકા વૃક્ષ.
 મિષગૂમાતૃ સ્ત્રીં અરડુસાનું ઝાડ.
 મિષજ્ કળ્ડવાં ૫૦ સં સેડ્ રોગની ચિ-
 કિત્સા કરવી.
 મિષજ્ પું વૈધ, હકીમ, ડોક્ટર, ત્રિષ્ટુ.
 મિષ્ણજ્ કળ્ડવાં ૫૦ સં સેડ્ પાસે રહીને
 સેવવું.
 મિષ્મઢા સ્ત્રીં અન્ન.
 મિષ્મઢા સ્ત્રીં અન્ન.
 મિષ્મિઢા સ્ત્રીં અન્ન.
 મિષ્સઢા સ્ત્રીં અન્ન.

મિસ્સા સ્ત્રીં અન્ન.
 મિષ્સિઢા સ્ત્રીં અન્ન.
 મી જુહોં ૫૦ અઢાં અનિદ્ ભય પામવો,
 ખીનું.
 મો કયાદિં ૫૦ અનિદ્ ભય પામવો અકં
 ભરણુ પોષણુ કરવું સકં.
 મો સ્ત્રીં ભય, ખીક.
 મોળી સ્ત્રીં કાર્તિકેશ્વામીની અનુચર એક
 માતૃકા.
 મીત નં ભય, ખીક.
 મીત ત્રિં ભય પામેલ.
 મીત પું એક જાતનો મંત્ર.
 મીતઢ્ઢાર ત્રિં ભયંકર.
 મીતમીત ત્રિં અત્યંત ભય પામેલ.
 મીતવત્ ત્રિં ભયવાળું, ભય પામેલ.
 મીતિ સ્ત્રીં ભય, ખીક, કંપ, ધૂળ.
 મીમ ત્રિં ભયંકર, ભયનું કારણ.
 મીમ પું ભયાનક રસ, મહાદેવ, ભીમસેન,
 અમ્ભવેતસ, પરમેશ્વર, મહાદેવની આકાશ-
 રૂપ મૂર્તિ, તે નામે એક દેવગંધર્વ,
 આગિરસ અમ્ભિ, તે નામે એક દાનવ,
 અમાસુવંશનો એક રાજા, સાતવતવંશી
 એક રાજા, વિદર્ભ દેશનો એક રાજા,
 અદાર અદારનો એક મંત્ર.
 મીમક પું પાર્વતીના ક્રોધમાંથી ઉત્પન્ન
 થયેલ એક ગણ, રૂકિમણીનો પિતા, દમ-
 યંતીનો પિતા.
 મીમકર્મન્ નં ભયંકર કામ.
 મીમકર્મન્ ત્રિં ભયંકર કામ કરનાર.
 મીમજાતુ પું યમની સલાનો એક રાજા.
 મીમતિથિ સ્ત્રીં ભીમ અગીઆરશ.
 મીમર્શન નં ભયંકર દર્શન, ભયંકર દેખાવ.
 મીમર્શન ત્રિં ભયંકર દર્શનવાળું, ભય-
 કર દેખાવનું.
 મીમઢ્ઢાદશી સ્ત્રીં માત્ર મહિનાની શુદ્ધ
 પારશ.

भीमनगर

२७७

भीलु

भीमनगर न० विदर्भ राज्जनं कुंडिनपुर.
 भीमनाद पु० लयंकर शण्ड-अवाण.
 भीमनाद त्रि० लयंकर शण्डवाण.
 भीमपराक्रम पु० विष्णु.
 भीमपराक्रम त्रि० लयंकर पराक्रमवाण.
 भीमपुर न० विदर्भ राज्जनं कुंडिनपुर.
 भीमबल त्रि० लयंकर अणवाण.
 भीमबल पु० धृतराष्ट्रनो एक पुत्र, एक
 गतनो अग्नि.
 भीमयु स्त्री० पोतते अणवनी छच्छ करती गाय.
 भीमर न० युद्ध.
 भीमरथ पु० ते नामे एक असुर, धृतरा-
 ष्ट्रनो एक पुत्र, धन्वंतरिना वंशनो एक
 राज्ञ, दशार्ह वंशनो एक राज्ञ, श्रीकृष्णनो
 एक पुत्र.
 भीमरथी स्त्री० सीतोतेरमा वर्षना सातमा
 भट्टिनी सातमी माणसेने अति दुरतर
 गण्वाती रात्री, ते नामे एक नदी.
 भीमरिका स्त्री० सत्यलामा मां उत्पन्न थयेकी
 श्रीकृष्णनी एक कन्या.
 भीमल त्रि० लयंकर.
 भीमविक्रम पु० धृतराष्ट्रनो एक पुत्र.
 भीमविक्रम त्रि० लयंकर पराक्रमवाण.
 भीमविक्रान्त पु० सिंह.
 भीमविक्रान्त त्रि० लयंकर पराक्रमवाण.
 भीमविक्रान्ती स्त्री० सिंहण.
 भीमविग्रह पु० लयंकर शरीर, लयंकर युद्ध.
 भीमविग्रह त्रि० लयंकर शरीरवाण, लयंकर
 युद्धवाण.
 भीमवेग पु० लयंकर वेग.
 भीमवेग त्रि० लयंकर पेणवाण.
 भीमवेश पु० लयंकर वेश, धृतराष्ट्रनो एक
 पुत्र, एक दानव.
 भीमवेश त्रि० लयंकर वेशवाण.
 भीमवेशवत् पु० धृतराष्ट्रनो एक पुत्र.
 भीमवेशवत् त्रि० लयंकर वेशवाण.

भीमशर पु० धृतराष्ट्रनो एक पुत्र.
 भीमशर त्रि० लयंकर आणवाण.
 भीमशासन पु० यम, लयंकर शासन कर-
 नार राज्ञ वगेरे.
 भीमसेन पु० युधिष्ठिरनो नानो लाछ पांडव
 भीमसेन, भीमसेनी अरास, जनमेजयनो
 एक लाछ, जनमेजयनो एक पुत्र.
 भीमहास पु० इन्द्रतूल लुओ.
 भीमा स्त्री० दुर्गा देवी, रोचना अधद्रव्य,
 यालुङ्ग, एक नदी.
 भीमादि पु० पाणिनीय व्याकरणप्रसिद्ध एक
 शण्डवाण.
 भीमादेवी स्त्री० दुर्गा देवीनी एक मूर्ति.
 भीमैकादशी स्त्री० भीम अगीआरश.
 भीरु त्रि० भीकण.
 भीरु पु० शियाण, वाध, एक गतनी शेलडी.
 भीरु स्त्री० शतावरी वनस्पति, भोंरीगण्डी,
 शतपाटिका वनस्पति, छाया, स्त्री, अकरी.
 भीरुक पु० शियाण, वाध, एक गतनी
 शेलडी.
 भीरुक त्रि० लयवाण, भीकण.
 भीरुकच्छ पु० ते नामे एक देश.
 भीरुचेतस् पु० भृग.
 भीरुचेतस् त्रि० लयलीत मनवाण, भीकण
 मनवाण.
 भीरुता स्त्री० भीकणवाण.
 भीरुत्व न० भीकणवाण.
 भीरुपत्रिका स्त्री० शतमूली वनस्पति.
 भीरुपत्री स्त्री० उपरनो अर्थ.
 भीरुष्ठान न० भीकणनं स्थान.
 भीरुहृदय न० भीकण हृदय.
 भीरुहृदय पु० भृग.
 भीरुहृदय त्रि० भीकण हृदयवाण.
 भीरुसुता स्त्री० ताण विआयेकी गाय.
 भीरु स्त्री० भीकण स्त्री.
 भीलु त्रि० भीकण.

મીલુક

૨૬૮

મુજક

મીલુક ત્રિં બીકણ.
 મીલુક પું રીંછ.
 મીલુક પું રીંછ.
 મીલુક ત્રિં બીકણ.
 મીષક ત્રિં ભયકારક.
 મીષણ પું ભયાનક રસ, કુન્દુલક વૃક્ષ, ક્ષિતાલ
 વૃક્ષ, સેદાઇ પ્રાણી, મહાદેવ, હોબો.
 મીષણ ત્રિં ગદ, દક્ષિણ, ભયંકર.
 મીષા સ્ત્રીં ભય બતાવવો, ભય.
 મીષ્મ નં ભયાનક રસ.
 મીષ્મ ત્રિં ભયાનક, ભયંકર.
 મીષ્મ પું રૂદ્ર, રાક્ષસ, શાન્તનુપુત્ર ભીષ્મ
 પિતામહ.
 મીષ્મક પું રૂકિમણીનો પિતા એક રાજા.
 મીષ્મકેશવ પું કાશીમાં કેશવની મૂર્તિ.
 મીષ્મગન્ધક પું એક ભત્રીજું કૂલગાડ.
 મીષ્મજનનો સ્ત્રીં ગંગા.
 મીષ્મપશ્ચક નં કાર્તિક શુદ્ધ અગીઆરશથી
 પાંચ તિથિએ કરવાનું એક વ્રત.
 મીષ્મરત્ન નં હિમાલયથી ઉતરતા દેશમાં
 ઉત્પન્ન થતું એક રત્ન.
 મીષ્મસુ સ્ત્રીં ગંગા.
 મીષ્માદ્યમી સ્ત્રીં ભીષ્મનો દેહત્યાગદિવસ-
 માથે શુદ્ધ આદ્ય.
 મુક્ત ત્રિં ભોજન કરેલ, આધેલ.
 મુક્ત નં ભોજન, ભક્ષણ.
 મુક્તભોગ ત્રિં જેણે ભોગ કર્યો હોય તે.
 મુક્તવત્ ત્રિં ભોજન કરનાર, ખાનાર,
 ભોગવનાર.
 મુક્તશેષ ત્રિં ભોજનથી બાકી રહેલ, ભોગથી
 બાકી રહેલ.
 મુક્તસમુદ્ધિત ત્રિં ભોજન કરી છોડેલ,
 ભોગ કરીને ત્યજેલ.
 મુક્તિ સ્ત્રીં ભોજન, ભોગ, સૂર્ય વગેરે
 ગ્રહોનું રાશિઓના અંશ વગેરેમાં ગમન.

મુક્તિપદ પું મગ.
 મુક્ત ત્રિં વાંકું વળી ગયેલ, નમેલ.
 મુજ્ઞ સ્થાં આં સકં અનિદ્ ભક્ષણ કરવું,
 ભોગ કરવો.
 મુજ્ઞ સ્થાં પં સકં અનિદ્ પાળવું, રક્ષણ
 કરવું.
 મુજ્ઞ તુલ્યં પં સકં અનિદ્ મરડી નાખવું,
 વાંકું કરવું.
 મુજ પું બાહુ, ભુગ્ન, લીલાવતીપ્રસિદ્ધ અમુક
 ક્ષેત્રાંશ.
 મુજ ત્રિં ભોગ કરનાર, ખાનાર, વાંકું થયેલ.
 મુજકંટ પું હાથના નખ.
 મુજકંટક પું હાથના નખ.
 મુજકોટર પું બગલ.
 મુજગ પું સર્પ, આશ્લેષા નક્ષત્ર.
 મુજગદારણ પું ગરૂડ પક્ષી, મોર, તોળીયું.
 મુજગદારુણ પું ગરૂડ પક્ષી, મોર, તોળીયું.
 મુજગમશ્ચક પું ગરૂડ, મોર.
 મુજગમુજ પું ગરૂડ, મોર.
 મુજગમોજિન પું મોર પક્ષી, ગરૂડ, તોળીયું.
 મુજગમોજિની સ્ત્રીં મોર પાંક્ષેણી.
 મુજગનાશન પું ગરૂડ પક્ષી, મોર, તોળીયું.
 મુજગનિસ્તા સ્ત્રીં નવ અક્ષરના ચરણવાળો
 એક છંદ.
 મુજગરિપુ પું ગરૂડ, મોર, તોળીયું.
 મુજગશશ્તુ પું ગરૂડ, મોર, તોળીયું.
 મુજગહન પું ગરૂડ, મોર.
 મુજગહન્ટ પું ગરૂડ, મોર.
 મુજગાલ્ય નં નાગકેસર.
 મુજગાન્તક પું ગરૂડ, મોર, તોળીયું.
 મુજગારિ પું ગરૂડ, મોર, તોળીયું.
 મુજગાશન પું ગરૂડ, મોર, તોળીયું.
 મુજગાલ્ય નં નાગાલ્ય.
 મુજગી સ્ત્રીં સાપેણ.
 મુજક પું સર્પ, વ્યભિચારી પુરૂષ, બગેલો,
 આશ્લેષા નક્ષત્ર.

મુજક્કઘાતક

૨૭૨

મુર્ચ

મુજક્કઘાતક પુ ૦ ગ૩૩, મોર, નોળીયું.
 મુજક્કઘાતન પુ ૦ ગ૩૩, મોર, નોળીયું.
 મુજક્કઘાતિની સ્ત્રી ૦ સર્પાક્ષી ભતા.
 મુજક્કજિહ્વા સ્ત્રી ૦ એક વનરપતિ, સાપની
 છા.
 મુજક્કદમની સ્ત્રી ૦ નકુબેષ્ટા વનરપતિ.
 મુજક્કદારણ પુ ૦ ગ૩૩, મોર, નોળીયું.
 મુજક્કદારણ પુ ૦ ગ૩૩, મોર, નોળીયું.
 મુજક્કનારાન પુ ૦ ગ૩૩, મોર, નોળીયું.
 મુજક્કર્પણિકા સ્ત્રી ૦ નાગદમની વનરપતિ.
 મુજક્કર્પણીની સ્ત્રી ૦ ઉપરનો અર્થ.
 મુજક્કર્પણી સ્ત્રી ૦ નાગદમની વનરપતિ.
 મુજક્કર્પુષ્પ પુ ૦ એક જાતની ક્ષુપ વનરપતિ.
 મુજક્કપ્રયાત ન ૦ બાર અક્ષરના ચરણવાળો
 એક છંદ.
 મુજક્કભક્ષક પુ ૦ ગ૩૩, મોર, નોળીયો.
 મુજક્કમોજિન્ ત્રિ ૦ ગ૩૩, મોર, રાજસર્પ.
 મુજક્કમોજિની સ્ત્રી ૦ મોર પક્ષિણી.
 મુજક્કમ પુ ૦ સર્પ, આસ્લેષા નક્ષત્ર.
 મુજક્કમ વ ૦ સીસું.
 મુજક્કમી સ્ત્રી ૦ સાપેણ.
 મુજક્કમેશ પુ ૦ મુજક્કેશ જુઓ.
 મુજક્કરિપુ પુ ૦ ગ૩૩, મોર.
 મુજક્કલક્ષ્મી સ્ત્રી ૦ નાગરવેલ.
 મુજક્કવિજૃમ્ભિત ન ૦ છવીસ અક્ષરના
 ચરણવાળો એક છંદ,
 મુજક્કશત્રુ પુ ૦ ગ૩૩, મોર.
 મુજક્કહન પુ ૦ ગ૩૩, મોર, નોળીયો.
 મુજક્કહન્ટ પુ ૦ ગ૩૩, મોર, નોળીયો.
 મુજક્કાક્ષી સ્ત્રી ૦ રત્ના વનરપતિ.
 મુજક્કાલ્પ પુ ૦ નાગકેસર.
 મુજક્કાન્તક પુ ૦ મુજગાન્તક જુઓ.
 મુજક્કારિ પુ ૦ મુજગારિ જુઓ.
 મુજક્કાશન પુ ૦ મુજગાશન જુઓ.
 મુજક્કાસ્ત્ર ન ૦ નાગાસ્ત્ર.
 મુજક્કી સ્ત્રી ૦ સાપેણ.

મુજક્કેશ પુ ૦ વાસુકિ નાગ, શેષનાગ, બળદેવ,
 પિંગલ મુનિ, પંતજ્ઞિ મુનિ.
 મુજક્ક્યા સ્ત્રી ૦ ત્રિકાણ ક્ષેત્રની ભુજાવા.
 મુજક્કલ પુ ૦ હાથ.
 મુજક્કલ ન ૦ ગણિતશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ ભુજાથી
 આણેલ એક રૂળ.
 મુજક્કમધ્ય ન ૦ બે ભુજાની મધ્યનો ભાગ.
 મુજક્કશિખર પુ ૦ ખાંધ.
 મુજક્કશિરસ્ ન ૦ ખાંધ.
 મુજા સ્ત્રી ૦ ખાડુ, ભુજા.
 મુજાકણ્ટ પુ ૦ હાથના નખ.
 મુજાકણ્ટક પુ ૦ હાથના નખ.
 મુજાદ્ય પુ ૦ હાથ.
 મુજાદલ પુ ૦ હાથ.
 મુજાન્તર ન ૦ બે હાથની વચ્ચેનો ભાગ.
 મુજાપીઠ પુ ૦ ભેટનું, આસિંગન.
 મુજિ પુ ૦ મુજ પાત્ર, અમિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 મુજિક્ક પુ ૦ તે નામે એક દેશ.
 મુજિષ્ય પુ ૦ દાસ, રોગ, હસ્તચત્ર.
 મુજિષ્ય ત્રિ ૦ સ્વતંત્ર.
 મુજિષ્યા સ્ત્રી ૦ દાસી, વેસ્થા.
 મુજ્યુ પુ ૦ પાત્ર, વાસણ, ભોજન, અમિ,
 ચિત્રાનું ઝાડ, યત્ર.
 મુજ્ઞ મ્વા ૦ આ ૦ સ ૦ સેટ્ બરણ પોષણ
 કરવું, કરવું.
 મુજિક પુ ૦ અમુક કોઈ ગોત્ર.
 મુજ્યુ પુ ૦ પુરૂષના ભરતનો પુત્ર રાગ.
 મુરજ મ્વા ૦ આ ૦ સ ૦ સેટ્ પ્રાપ્ત કરવું.
 મુરણ કણ્ઠ ૦ આ ૦ સ ૦ સેટ્ ધારણ કરવું,
 પોષણ કરવું.
 મુરણ્ય ન ૦ ભરણ, પોષણ, શીઘ્ર, જલદી.
 મુરણ્ય ત્રિ ૦ ઉતાવળીયું, વેગવાળું.
 મુરિજ સ્ત્રી ૦ પૃથ્વી.
 મુરિજ સ્ત્રી ૦ દિવ ૦ બે ખાડુઓ.
 મુરુષ્ઠ પુ ૦ ભારતે પક્ષી.
 મુર્ચ મ્વા ૦ ૫ ૦ સ ૦ સેટ્ ભક્ષણ કરવું, ખાવું.

મુર્ધનિ

૨૮૦

મૂત

મુર્ધનિ પું કર્તા, કરનાર.
 મુવ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ, ભુવ લોક.
 મુવદ્રત્ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 મુવન નં જગત, જન, લોક, દુનીયાં,
 આકાશ, પાણી, ચૌદની સંખ્યા.
 મુવનકોષ પું ભૂગોળ, જ્યોતિષનો એક ગ્રંથ.
 મુવનપ્રય નં ત્રણ જગત.
 મુવનેશ્વર પું પરમેશ્વર.
 મુવનેશ્વરી સ્ત્રીં મહાવિદ્યા મધ્યે દેવીની
 એક મૂર્તિ.
 મુવન્તિ પું તે નામે એક રૂદ્ર.
 મુવન્યુ પું સ્વામી, સૂર્ય, અગ્નિ, ચન્દ્ર,
 આકાશનું ઝાડ, ચિત્રાનું ઝાડ, કપૂર.
 મુવપતિ પું ભુવલોકનો પતિ.
 મુવમર્તૃ પું ઉપરનો અર્થ.
 મુવર અવ્યં આકાશરૂપ બીજો લોક-ભુવલોક.
 મુવર્લોક પું ઉપરનો અર્થ.
 મુવલોક પું મુવર ભુઓ.
 મુવસ્ અવ્યં મુવર ભુઓ.
 મુવસ્પતિ પું ભુવર લોકનો સ્વામી.
 મુવિષ્ટ ત્રિં પૃથ્વી ઉપર રહેલ.
 મુવિસ્ પું સમુદ્ર.
 મુશુળ્લી સ્ત્રીં પત્થર ફેંકવાની ચામડાની
 ગોદાણી.
 મૂ ચું આં સં સેટ પ્રાપ્ત કરવું, મેળવવું.
 મૂ મ્વાં ઉમં સં સેટ ઉપરના અર્થ.
 મૂ ચું ઉં સેટ શુદ્ધ થવું, અકં ચિંતન
 કરવું, મિશ્ર કરવું. સં
 મૂ મ્વાં ૧૦ અં સેટ થવું, હોવું, અધિ+
 ઐશ્વર્યવાળા થવું, અધિક થવું, અનુ+
 અનુભવ કરવો, અન્તર+અંતર્ધ્યાન થવું,
 તિસ્+અંતર્ધ્યાન થવું, અમિ+તિરસ્કાર
 કરવો અવિસ્+પ્રકટ થવું, ઉદ્ધ+ઉત્પન્ન
 થવું પરા+પરાભવ કરવો, પરિ+તિરસ્કાર
 કરવો, પ્રતિ+તુલ્યરૂપ થવું, વિન્યાસ થવું,
 વિ+અતિ+પરસ્પર થવું, સમ્ + સંભવવું.
 યોગ્ય થવું.

મૂ સ્ત્રીં પૃથ્વી, હરકોઇ સ્થાન, ફટકડી.
 મૂ પું યતનો અગ્નિ, પરમેશ્વર.
 મૂ ત્રિં ઉત્પન્ન થવું.
 મૂ અવ્યં મુવર ભુઓ.
 મૂક નં છિદ્ર, કાળ.
 મૂકદમ્બ પું એક જાતનું વૃક્ષ.
 મૂકદમ્બક પું અજમેદ.
 મૂકદમ્બા સ્ત્રીં ગોરખતુંડી.
 મૂકન્દ પું મહાપ્રાવગિકા વૃક્ષ.
 મૂકમ્પ પું પૃથ્વીનો કંપ.
 મૂકર્ણુદારણ પું એક વનસ્પતિ.
 મૂકલ પું તોફાની થોડો.
 મૂકદયપ પું વસુદેવ-શ્રીકૃષ્ણના પિતા.
 મૂકાક પું એક જાતનો કાગડો, કૌંચપક્ષી,
 કાળો હોલો.
 મૂકુમ્બો સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 મૂકુમ્બાળ્લી સ્ત્રીં ખેરડી.
 મૂકેશ પું વડનું ઝાડ, શેવાળ.
 મૂકેશી સ્ત્રીં રાક્ષસી.
 મૂક્ષિત્ પું ભુંડ, હુક્કર, બૂચર.
 મૂક્ષર્જૂરી સ્ત્રીં એક જાતની ખજૂરી.
 મૂગર નં ઝેર.
 મૂગર પું ભવભૂતિ કાવ.
 મૂગર્મ પું વિષ્ણુ, ભવભૂતિ કવિ.
 મૂગૃહ નં જમીનમાં રહેલ ઘર-ભોંયડું.
 મૂગોલ પું ગોળાકાર મંડળ.
 મૂળ્લી સ્ત્રીં ફટકડી.
 મૂચર ત્રિં પૃથ્વી ઉપર ચાલનાર-ફરનાર
 પ્રાણી વગેરે.
 મૂચ્છાયા સ્ત્રીં સૂર્યનાં કિરણ નહિ પડ-
 વાથી પૃથ્વી ઉપર થતો રાહુ ગ્રહ નામનો
 અંધકાર, અંધારું.
 મૂજન્તુ પું હાથી.
 મૂજમ્મ્ સ્ત્રીં ધઉ, એક જાતનું ફળ, એક
 જાતની જાંબુડી.
 મૂત નં ન્યાય ભરેલું, યોગ્ય, પૃથ્વી-જળ-

ભૂત

૨૮૧

ભૂતસંચારિન

તેજ-વાયુ-આકાશ, સત્ય, યથાર્થ, વાસ્તવિક, તત્વાતુસંધાન, પ્રાણી.
 ભૂત પું પિશાચ વગેરે, યોગીન્દ્ર કાર્તિક-સ્વામી, કૃષ્ણપક્ષ.
 ભૂત ત્રિં થયેલ, થઈ થયેલ, સદશ, સમાન, પ્રાપ્ત થયેલ, સત્યાર્થ.
 ભૂતકલા સ્ત્રીં પૃથ્વી વગેરે મહાભૂતોને ઉત્પન્ન કરનારી એક શક્તિ.
 ભૂતકૃત્ પું વિષ્ણુ.
 ભૂતકેશ પું એક જાતનું ધાસ.
 ભૂતકેશા સ્ત્રીં શેશશિકા વનસ્પતિ.
 ભૂતકેશી સ્ત્રીં કાળી નગોડ.
 ભૂતકેસરા સ્ત્રીં મેથી.
 ભૂતક્રાન્તિ સ્ત્રીં ભૂતનો વળગાડ, ભૂતનો શરીરમાં આવેશ.
 ભૂતગણ પું ભૂતનો સમુદાય.
 ભૂતગન્ધા સ્ત્રીં મુરા નામે એક ગંધદ્રવ્ય.
 ભૂતગુણ પું આકાશાદિ મહાભૂતોના શબ્દાદિ ગુણ, ભૂતના ગુણ.
 ભૂતગ્રામ પું આકાશાદિ મહાભૂતોનો સમુદાય, પ્રાણી વર્ગ.
 ભૂતઘ્ન પું ભોજપત્ર, લસણ, ઉંટ.
 ભૂતઘ્ન ત્રિં ભૂતનો નાશ કરનાર.
 ભૂતઘ્ની સ્ત્રીં તુલસી.
 ભૂતચતુર્દેશી સ્ત્રીં કાળી ચૌદશ.
 ભૂતજટા સ્ત્રીં જટામાંસી વનસ્પતિ, ગંધ માંસી વનસ્પતિ.
 ભૂતવ્યા સ્ત્રીં પ્રાણી ઉપર દયા.
 ભૂતપ્રાવિન્ પું લાલ કરેણુ, ભૂતાંકુશ વૃક્ષ.
 ભૂતદ્રુમ પું શ્લેષ્માતક વૃક્ષ, શાખોટક વૃક્ષ.
 ભૂતઘાત્રી સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 ભૂતનાથ પું શિવ, બટુક ભૈરવ.
 ભૂતનાયિકા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 ભૂતનાશન પું સરસવ, બીલામ્રું.
 ભૂતનાશન નં શ્વેત.
 ભૂતપક્ષ પું કૃષ્ણ પક્ષ.

૩૬

ભૂતપત્રી સ્ત્રીં કાળી તુલસી.
 ભૂતપુષ્પ પું સ્યોનાક વૃક્ષ.
 ભૂતપૂર્ણિમા સ્ત્રીં આસો સુદ પૂનમ.
 ભૂતપ્રિયા સ્ત્રીં કાળી તુલસી.
 ભૂતચલિ પું ભૂત માટે અભિદાન, પ્રાણી માત્રને અભિદાન.
 ભૂતચાઘા સ્ત્રીં ભૂતની પીડા.
 ભૂતચ્છાન્ન આવલાંનો પૂળરી.
 ભૂતમર્ત ત્રિં પ્રાણીનું પોષણ કરનાર.
 ભૂતભાષન ઘું વિષ્ણુ, બટુકભૈરવ.
 ભૂતમૃત્ ત્રિં પ્રાણી માત્રનું પોષણ કરનાર.
 ભૂતમૃત્ પું વિષ્ણુ.
 ભૂતમણ્ડલ નં પૃથ્વી વગેરેનું અમુક મંડળ.
 ભૂતમાર્ત સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 ભૂતમારિન્ પું ચિડા નામે એક ગંધદ્રવ્ય.
 ભૂતયજ્ઞ પું પ્રાણીમાત્રને ઉદેશી કરાતો યજ્ઞ.
 ભૂતયોનિ સ્ત્રીં પરમેશ્વર.
 ભૂતલ નં પૃથ્વી, પાતાળ, પૃથ્વીનો નીચેનો ભાગ.
 ભૂતલિકા સ્ત્રીં વૃક્ષ નામની વનસ્પતિ.
 ભૂતલિપિ સ્ત્રીં ભૂત-પિશાચોની લિપી.
 ભૂતલોન્માથ પું તે નામે એક દાનવ.
 ભૂતલર્ણ પું ભૂતલિપિ જુઓ, ભૂત-પિશાચોનો વર્ણ-રંગ.
 ભૂતલાસ પું બહેડાનું ગ્રાડ.
 ભૂતલિક્રિયા સ્ત્રીં વાહનો રોગ.
 ભૂતલિચ્છા સ્ત્રીં ભૂતો વગેરેને અટકાવાની વિદ્યા.
 ભૂતલૃષ્ઠા સ્ત્રીં ગોરખતુંડી વનસ્પતિ.
 ભૂતલેશી સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ-શ્વેતશોકાલિકા.
 ભૂતલક્ષ્મણ પું દેવપૂજારી.
 ભૂતશુદ્ધિ સ્ત્રીં પૃથ્વી વગેરે ભૂતોનું વિશેષ શોધન.
 ભૂતસંચાર પું ભૂત-પિશાચ વગેરેનો આવેશ.
 ભૂતસંચારિન્ પું દાવાનળ.

મૂતસંપૃક્ત

૨૮૨

મૂધર

મૂતસંપૃક્ત ત્રિં પૃથ્વી આદિ ભૂતો સાથે
મળેલ.

મૂતસંપ્લવ પું પ્રલય.

મૂતસર્ગ પું ભૂતસૃષ્ટિ, પ્રાણીની ઉત્પત્તિ.

મૂતસાધની સ્ત્રીં પૃથ્વી.

મૂતસાર પું શ્વેનાક વૃક્ષ.

મૂતસૃષ્ટિ સ્ત્રીં પ્રાણીમાત્રની ઉત્પત્તિ.

મૂતસ્થ ત્રિં પૃથ્વી આદિ મહાભૂતોમાં રહેનાર.

મૂતહસ્ત્રી સ્ત્રીં એક જાતની કાકડી, ધોળી
ધોખડ.

મૂતહર પું ગુગળ.

મૂતહારિન્ પું દેવદારનું ઝાડ.

મૂતા સ્ત્રીં કાળી ચૌદશ.

મૂતાંશ પું એક ઋષિ, કાશ્યપ ઋષિ,
ભૂતોનો અંશ.

મૂતાકુશ પું તે નામે એક વૃક્ષ.

મૂતામન પું શરીર, પરપ્રભ, હિરણ્યગર્ભ,
વિષ્ણુ, બદુક ભૈરવ.

મૂતાદિ પું પરમેશ્વર, અહંકારતત્ત્વ.

મૂતાવિક પું ઉપરના અર્થ.

મૂતારિ પું હીંગ.

મૂતાર્ત ત્રિં ભૂત-પિશાચથી પીડાયેલ.

મૂતાર્થ પું યથાર્થ-સત્ય.

મૂતારી સ્ત્રીં ભૂતોની પંક્તિ, તે નામે વૃક્ષ.

મૂતાવાસ પું વિષ્ણુ, બહેડાનું ઝાડ.

મૂતાવિષ્ટ ત્રિં જેના શરીરમાં ભૂત-પિશાચ
પેસેલ હોય તે.

મૂતાવેશ પું શરીરમાં ભૂત-પિશાચનો
પેસારો.

મૂતિ સ્ત્રીં થતું, હોતું, અણિમાદિ આઠ
ઐશ્વર્ય, શિવના અંગ ઉપરની ભરમ,
હરકોઈ રાખ, ગજવેલ જીવો, એક જાતનું
ધાસ, સંપત્તિ, સમૃદ્ધિ, જાતિ, વૃદ્ધિ નામની
ઔષધિ; પકવ માંસ.

મૂતિક નં કરીપાતું, કાચરૂં, બેળમોદ,

ચંદન, એક જાતનું ધાસ.

મૂતિકર્મન નં વિવાહ વગેરે મહોત્સવ.

મૂતિકામ ત્રિં સંપત્તિ-સમૃદ્ધિની ઇચ્છા
રાખનાર.

મૂતિકામ પું રાજમંત્રી, બૃહસ્પતિ.

મૂતિકોલ પું પૃથ્વીમાં ખાણ.

મૂતિકૃત્ય નં મૂતિકર્મન જીવો.

મૂતિતોર્થા સ્ત્રીં કાર્તિકસ્વામીની અનુચર
એક માતૃકા.

મૂતિનિધાન નં ધનિષ્ઠા નક્ષત્ર.

મૂતિયુવક પું તે નામે એક દેશ.

મૂતિલય પું તે નામે એક તીર્થ.

મૂતીક નં મૂતિક જીવો, ચિત્રાનું ઝાડ.

મૂતૃળ નં એક જાતનું ધાસ.

મૂતૃળ પું એક જાતનું ધાસ.

મૂતૃજ્ય ત્રિં ભૂત પિશાચને પૂજનાર.

મૂતૃશ પું પરમેશ્વર, પ્રમથગણુનોસ્વામી, શિવ.

મૂતૃશ્વર પું ઉપરના અર્થ.

મૂતૃષ્ટા સ્ત્રીં કાળી ચૌદશ.

મૂતૃકુમાર નં તે નામે એક તંત્રશાસ્ત્ર.

મૂતૃન્માદ પું ભૂત-પિશાચે કરેલ ગાંડપણ.

મૂત્તમ નં સોનું.

મૂદર પું ઉંદર, ભુંડ, કુકર.

મૂદર નં પૃથ્વીમાં દર.

મૂદરાશ્રયા સ્ત્રીં ઉંદરકાની વનસ્પતિ.

મૂદરી સ્ત્રીં ઉંદરડી, પૃથ્વીમાં દર, ભુંડણી.

મૂદરીમવા સ્ત્રીં ઉંદરકાની વનસ્પતિ.

મૂદરોદ્ભવા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

મૂદર્યા સ્ત્રીં ઉંદરકાની વનસ્પતિ.

મૂવાર પું ઉંદર, ભુંડ, કુકર.

મૂવારી સ્ત્રીં ઉંદરડી, ભુંડણી.

મૂદેવ પું બ્રાહ્મણ.

મૂધન પું રાજા.

મૂધન નં પૃથ્વીરૂપ ધન.

મૂધન ત્રિં પૃથ્વીરૂપ ધનવાળું.

મૂધર પું મર્વત.

મૂઘાત્રી

૨૮૩

મૂમિપુત્રી

મૂઘાત્રી સ્ત્રી ભોંયમાં મળી.
 મૂઘ પુ. પર્વત.
 મૂનાગ પુ. એક ઉપરસ.
 મૂનિમ્બ પુ. કરીયાતું.
 મૂનિમ્બાચ ન. તે નામે એક ઔષધ.
 મૂનીપ પુ. એક જાતનું કદંબનું ઝાડ.
 મૂનેવ પુ. રાજા.
 મૂપ પુ. રાજા.
 મૂપતિ પુ. રાજા.
 મૂપદ પુ. ઝાડ.
 મૂપદી સ્ત્રી. મોગરો.
 મૂપરિધિ પુ. પૃથ્વીનો ઘેરાવ.
 મૂપલાશ પુ. એક જાતનો છોડ.
 મૂપાટલિ સ્ત્રી. ભોંય પાડલ વનસ્પતિ.
 મૂપાલ પુ. રાજા.
 મૂપુત્ર પુ. મંગળ ગ્રહ, નરકાસુર.
 મૂપુત્રી સ્ત્રી. સીતા દેવી.
 મૂપુર ન. યંત્રની બહાર રહેલ અમુક રેખામાં
 ભૂઆકાર સ્થાન.
 મૂપુષ્પા સ્ત્રી. એક જાતનો ચપો.
 મૂપેષ્ટ પુ. ચારોળીનું ઝાડ.
 મૂપેષ્ટ ત્રિ. રાજાને પ્રિય.
 મૂષદરી સ્ત્રી. નાની બેરડી.
 મૂષલ ન. રાજાના જયનું સાધન એક
 જાતનું સૈન્ય.
 મૂમર્ત્વ પુ. રાજા.
 મૂમુજ પુ. રાજા.
 મૂમૃત્ પુ. રાજા, પર્વત.
 મૂમણ્ડ ન. મંડ્યાકાર ભૂવિભાગ, પૃથ્વી.
 મૂમણ્ડની સ્ત્રી. મોગરો.
 મૂમન્ પુ. બહુપણું, પુષ્કળતા.
 મૂમન્ ત્રિ. અસંત મોડું, ઘણુંજ.
 મૂમય ત્રિ. માટીમય.
 મૂમયી સ્ત્રી. છાયા.
 મૂમિ સ્ત્રી. પૃથ્વી, હરકોઈ સ્થાન, જીલ,

થોળીઓના ચિતની અમુક અસ્ત્રા,
 એકની સંખ્યા.
 મૂમિકદમ્બ પુ. એક જાતનું કદંબનું ઝાડ.
 મૂમિકદમ્બિકા સ્ત્રી. ગોરખતુંડી વનસ્પતિ.
 મૂમિકન્દલી સ્ત્રી. એક જાતની કંદલી.
 મૂમિકમ્પ પુ. ભૂકંપ, પૃથ્વીકંપ, ધરતીકંપ.
 મૂમિકા સ્ત્રી. રચના, વેશ, નાટ્યશાસ્ત્રીય
 ગ્રંથ, ઉપોદ્ધાત, કલા.
 મૂમિકાલિકા સ્ત્રી. એક જાતની વનસ્પતિ.
 મૂમિકુમ્ભાણ્ડ પુ. ભોંયકોઢણું.
 મૂમિસ્વર્જૂરિકા સ્ત્રી. એક જાતની ખજૂરી.
 મૂમિસ્વર્જૂરી સ્ત્રી. ઉપરનો અર્થ.
 મૂમિગમ પુ. ઉંટ.
 મૂમિગમી સ્ત્રી. ઉંટડી.
 મૂમિચમ્પક પુ. ભોંય ચપો.
 મૂમિજ પુ. મંગળ ગ્રહ, નરકાસુર, એક
 જાતનું કદંબનું ઝાડ, મનુષ્ય.
 મૂમિજ ત્રિ. પૃથ્વીમાં-ઉપર પેદા થનાર.
 મૂમિજગુગુલુ પુ. એક જાતનો ગુમળ.
 મૂમિજમ્બુ સ્ત્રી. એક જાતની જાંબુડી.
 મૂમિજમ્બુકા સ્ત્રી. ઉપરનો અર્થ.
 મૂમિજમ્બુ સ્ત્રી. એક જાતની જાંબુડી.
 મૂમિજા સ્ત્રી. સીતા.
 મૂમિજીવિન્ પુ. વૈશ્ય, ખેડૂત.
 મૂમિજ્ઞય પુ. વિરાટ રાજાનો એક પુત્ર.
 મૂમિદેવ પુ. સાહસ.
 મૂમિધર પુ. પર્વત.
 મૂમિપ પુ. રાજા.
 મૂમિપક્ષ પુ. એક જાતનો ઉત્તમ કોયો.
 મૂમિપતિ પુ. રાજા.
 મૂમિપતિતા સ્ત્રી. રાજાપણું.
 મૂમિપતિત્વ ન. રાજાપણું.
 મૂમિપાલ પુ. રાજા.
 મૂમિપિશાચ પુ. તાડનું ઝાડ.
 મૂમિપુત્ર પુ. મંગળ ગ્રહ, નરકાસુર.
 મૂમિપુત્રી સ્ત્રી. સીતા.

ભૂમિપ્રવિભાગ

૨૮૪

ભૂમિમંજરી

ભૂમિપ્રવિભાગ પુ. સુશ્રુતપ્રસિદ્ધ આપધાંગ
ભૂમિવિભાગ.

ભૂમિભૂત પુ. રાગ, પર્વત.

ભૂમિમણ્ડ પુ. એક જાતનો વેલો.

ભૂમિમણ્ડપમૂષણ નં માધવી સ્ત્રી.

ભૂમિરક્ષ પુ. ઉત્તમ ધોડો.

ભૂમિરક્ષક પુ. ઉત્તમ ધોડો.

ભૂમિરહ પુ. ઝાડ.

ભૂમિરહ પુ. ઝાડ.

ભૂમિલતા સ્ત્રી. સંખપુષ્પી વનસ્પતિ.

ભૂમિલાભ પુ. મૃત્યુ.

ભૂમિલેપન નં ઝાણ.

ભૂમિવર્દન પુ. મરુદ્.

ભૂમિવર્દન ત્રિ. પૃથ્વીને વધારનાર.

ભૂમિશય પુ. બાળક.

ભૂમિશય ત્રિ. પૃથ્વી ઉપર સૂનાર.

ભૂમિષ્ઠ ત્રિ. પૃથ્વી પર રહેલ-રહેનાર.

ભૂમિસત્ર નં પૃથ્વીદાનરૂપ યજ્ઞ.

ભૂમિસમ્મથ પુ. મંગળ ગ્રહ, નરકાસુર.

ભૂમિસમ્મથ ત્રિ. પૃથ્વી ઉપર ઉત્પન્ન થનાર.

ભૂમિસમ્મથા સ્ત્રી. સીતા.

ભૂમિસેન પુ. દશમા મનુનો એક પુત્ર.

ભૂમિસ્તોમ પુ. એક જાતનો યાગ.

ભૂમિસ્પૃશ પુ. વૈશ્ય, મનુષ્ય, એક જાતનો
ચોર.

ભૂમિસ્પૃશ ત્રિ. લૂંટ, આંધળું.

ભૂમી સ્ત્રી. ભૂમિ ભુઓ.

ભૂમીચ્છા સ્ત્રી. પૃથ્વી ઉપર પડવાની ઇચ્છા.

ભૂમીન્દ્ર પુ. રાગ.

ભૂમીસહ પુ. એક જાતનું પક્ષી.

ભૂમ્ય ત્રિ. પૃથ્વીને યોગ્ય.

ભૂમ્યન્તર પુ. પોતાના દેશની પાસેના દેશનો
રાજાઓનો શત્રુ.

ભૂમ્યામલકી સ્ત્રી. ભોંયઆંમળી.

ભૂમ્યામલી સ્ત્રી. ઉપરનો અર્થ.

ભૂમ્યામુલ્ય નં એક જાતની વનસ્પતિ.

ભૂમ્યુદરાશ્રયા સ્ત્રી. ઉંદરકાની વનસ્પતિ.

ભૂયસ્ ત્રિ. અતિશય ઘણું.

ભૂયસ્તા સ્ત્રી. અતિશય ઘણાપણું.

ભૂયસ્ત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

ભૂયશસ્ અવ્ય. અનેકવાર, ઘણીવાર.

ભૂયિષ્ઠ ત્રિ. અત્યંત ઘણું.

ભૂયુક્તા સ્ત્રી. એક જાતની ખમૂરી.

ભૂર અવ્ય. ભૂલોંક, પૃથ્વી.

ભૂરિ ત્રિ. પુષ્કળ, ઘણું.

ભૂરિ પુ. શિવ, વિષ્ણુ, ઇન્દ્ર, સોમદેવો પુત્ર.

ભૂરિ નં સોનું.

ભૂરિગન્ધ ત્રિ. પુષ્કળ ગંધવાળું.

ભૂરિગન્ધા સ્ત્રી. પુત્ર નામે ગંધદ્રવ્ય.

ભૂરિગમ પુ. ગંધેડો.

ભૂરિગમી સ્ત્રી. ગંધેડી.

ભૂરિજ સ્ત્રી. પૃથ્વી.

ભૂરિવક્ષિણ પુ. વિષ્ણુ.

ભૂરિવક્ષિણ ત્રિ. પુષ્કળ દક્ષિણાવાળું.

ભૂરિવુન્ધા સ્ત્રી. વૃષિકાલ નામે વનસ્પતિ.

ભૂરિયુગ્મ પુ. નવમા મનુનો એક પુત્ર.

ભૂરિધામન્ પુ. નવમા મનુનો એક પુત્ર.

ભૂરિધામન્ ત્રિ. પુષ્કળ તેજવાળું, શ્રીમંત.

ભૂરિપત્ર પુ. એક જાતનું ધાસ.

ભૂરિપત્ર ત્રિ. પુષ્કળ પાંદડાંવાળું.

ભૂરિપલિત્તા સ્ત્રી. એક જાતની કેળ.

ભૂરિપુષ્પા સ્ત્રી. શતપુષ્પી નામે વનસ્પતિ.

ભૂરિપ્રેમન્ પુ. ચક્રવાક પક્ષી.

ભૂરિપ્રેમન્ ત્રિ. પુષ્કળ પ્રેમવાળું.

ભૂરિફેન ત્રિ. પુષ્કળ રીણવાળું.

ભૂરિફેના સ્ત્રી. અરીદાનું ઝાડ.

ભૂરિચલ ત્રિ. પુષ્કળ બળવાળું.

ભૂરિચલ પુ. ધૃતરાષ્ટ્રનો એક પુત્ર.

ભૂરિચલા સ્ત્રી. અતિબલ વનસ્પતિ.

ભૂરિમંજરી સ્ત્રી. તુલસી.

મૂરિમહી

૨૮૫

મૂર્તિ

મૂરિમહી સ્ત્રી૦ અંબા વનરપતિ.
 મૂરિમાય પુ૦ શિયાળ.
 મૂરિમાય ત્રિ૦ પુષ્કળ માયાવાળું, ઘણું
 કપટી.
 મૂરિમાયા સ્ત્રી૦ શિયાળ-માદા, ઘણું કપટ.
 મૂરિમૂલ ત્રિ૦ પુષ્કળ મૂળીયાવાળું.
 મૂરિમૂલિકા સ્ત્રી૦ અંબા વનરપતિ.
 મૂરિશસ્ત્ર અથ્થ૦ ઘણીવાર, અનેકવાર.
 મૂરિશ્વસ્ત્ર ત્રિ૦ ઘણા યશવાળું.
 મૂરિશ્વસ્ત્ર પુ૦ ચંદ્રવંશી સોમદત્તનો પુત્ર
 એક રાજા.
 મૂરિશ્વર ત્રિ૦ ઘણું શીંગડાંવાળું, ઘણું
 શિખરોવાળું,
 મૂરિશ્વેષ્ઠિક પુ૦ તે નામે એક શહેર.
 મૂરિહન ત્રિ૦ ઘણાનો નાશ કરનાર.
 મૂરિહન પુ૦ તે નામે એક અસુર.
 મૂરુણ્ડી સ્ત્રી૦ એક જાતનું વૃક્ષ.
 મરુહ પુ૦ ઝાડ.
 મૂર્જ પુ૦ ભોળપત્રનું ઝાડ.
 મૂર્જકણ્ઠક પુ૦ એક હલકી મનુષ્યજાતિ-
 પુરુષ.
 મૂર્જકણ્ઠકી સ્ત્રી૦ હલકી મનુષ્યજાતિ-સ્ત્રી.
 મૂર્ણિ સ્ત્રી૦ પૃથ્વી.
 મૂર્લોક પુ૦ પૃથ્વીરૂપ લોક.
 મૂર્લમ્ભ ત્રિ૦ પૃથ્વી ઉપર વળગેલ.
 મૂર્લમ્ભા સ્ત્રી૦ શંખપુષ્પી વનરપતિ.
 મૂર્લતા સ્ત્રી૦ એક જાતનો સાપ.
 મૂર્લિકાશકુનિ પુ૦ દરમાં પડી રહેનારું
 એક પક્ષી.
 મૂર્વલય ન૦ પૃથ્વીમંડળ.
 મૂશમી સ્ત્રી૦ એક જાતની નાની ખીજડી.
 મૂશય ત્રિ૦ દરમાં રહેનાર નોળીયું વગેરે.
 મૂશય પુ૦ વિષ્ણુ.
 મૂશર્કરા સ્ત્રી૦ એક જાતનો કંદ.
 મૂશેલુ પુ૦ એક જાતનું ઝાડ.
 મૂષ તુ૦ રમ૦ સ૦ સેદ્ આબૂપણ પહેરાવતું,

શણગારતું, શોભાવતું.
 મૂષ્ મ્હા૦ પ૦ સ૦ સેદ્ ઉપરના અર્થ.
 મૂષણ ન૦ અલંકાર, દાગીનો, શોભા.
 મૂષણ પુ૦ વિષ્ણુ.
 મૂષણાલય પુ૦ વાંદરા.
 મૂષણાર્હ ત્રિ૦ દાગીનાને યોગ્ય.
 મૂષણીય ત્રિ૦ આબૂપણ પહેરાવા યોગ્ય,
 શણગારવા યોગ્ય, શોભાવવા લાયક.
 મૂષયિતવ્ય ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.
 મૂષા સ્ત્રી૦ શણગારતું, દાગીના પહેરાવવા,
 શોભાવતું.
 મૂષિત ત્રિ૦ શણગારેલ, શોભાવેલ, દાગીના
 પહેરાવેલ.
 મૂષ્ણુ ત્રિ૦ ધવા-હોવાના સ્વભાવવાળું.
 મૂસંસ્કાર પુ૦ યજ્ઞાદિમાં કરાતો પૃથ્વીનો
 સંસ્કાર.
 મૂસુત પુ૦ મંગળ ગ્રહ, નરકાસુર.
 મૂસુતા સ્ત્રી૦ સીતા.
 મૂસ્તૃણ ન૦ છત્રાક જુઓ.
 મૂસ્તૃણ પુ૦ મનુષ્ય.
 મૂસ્વર્ગ પુ૦ સુમેરુ પર્વત.
 મૂસ્વામિન પુ૦ રાજા, પૃથ્વીનો ધણી.
 મુ મ્હા૦ રમ૦ સ૦ અનિદ્ ભરણ કરતું,
 પોષણ કરતું.
 મુ જુહો૦ રમ૦ સ૦ અનિદ્ ધારણ કરતું,
 પોષણ કરતું.
 મુકુંશ પુ૦ સ્ત્રીવેશધારી નટ-નાટકીયો.
 મુકુંસ પુ૦ ઉપરનો અર્થ.
 મુકુટિ સ્ત્રી૦ ભરત ચઢાવવી તે.
 મુકુટી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 મુગુ પુ૦ બ્રહ્માનો પુત્ર એક ઋષિ, મહાદેવ,
 શુક, પર્વતનું શિખર, જમદગ્નિ, પર્વત
 વગેરેનું નિરાધાર ઉચું રથાન, વરુણ-
 પુત્ર એક ઋષિ.
 મુગુ પુ૦ મ૦ ભૃગુનાં જોતસંતાન.

મૃગુક

૨૮૬

મૃણિ

મૃગુક પું તે નામે એક દેશ.
 મૃગુકર્ણ પું તે નામે એક તીર્થ.
 મૃગુકેશવ પું કાશીમાં ભૃગુએ સ્થાપેલ
 દેશવતી એક મૂર્તિ.
 મૃગુજ પું શુક્રાચાર્ય.
 મૃગુજા સ્ત્રીં ભારંગ વનસ્પતિ.
 મૃગુતનય પું શુક્રાચાર્ય.
 મૃગુતુક્ક નં તે નામે એક તીર્થ.
 મૃગુનન્દન પું શુક્રાચાર્ય.
 મૃગુપતિ પું પરશુરામ.
 મૃગુપાત પું પર્વતના શિખર ઉપરથી
 પડતું, પર્વત વગેરેનાં ઉચાં સ્થાન ઉપ-
 રથી પડતું.
 મૃગુપુત્ર પું શુક્રાચાર્ય.
 મૃગુભવ પું શુક્રાચાર્ય.
 મૃગુમવા સ્ત્રીં ભારંગ વનસ્પતિ.
 મૃગુમુમિ પું ક્રોધએક ભાર્ગવપુત્ર.
 મૃગુવલી સ્ત્રીં તૈત્તિરીય ઉપનિષદની ત્રીજી
 પક્ષી.
 મૃગુસુત પું શુક્રાચાર્ય.
 મૃગૂનાંપતિ પું પરશુરામ.
 મૃક્ક પું ભમરો, ભાંગરો વનસ્પતિ, ગર-
 બિયારી, સોનાનું જળપાત્ર, ઝારી,
 એક જાતનો કીડો, કાકાકોવો.
 મૃક્ક પું કાકાકોવો પક્ષી.
 મૃક્કજ નં અમ્રક, તજ, અગરચંદન.
 મૃક્કજા સ્ત્રીં ભારંગ વનસ્પતિ.
 મૃક્કપર્ણિકા સ્ત્રીં ઝીણી એલચી.
 મૃક્કપર્ણી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 મૃક્કપ્રિયા સ્ત્રીં મોગરો.
 મૃક્કવન્ધુ પું કદંબનું ઝાડ.
 મૃક્કમૂલિકા સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 મૃક્કરજ પું ભાંગરો.
 મૃક્કરજસ્ પું ભાંગરો.
 મૃક્કરજ પું ભાંગરો, એક જાતનું પક્ષી, એક
 ભમરો, એક યક્ષ.

મૃક્કરાજાઘ નં વૈષ્ણવપ્રસિદ્ધ ઔષધરૂપ
 એક તેલ.
 મૃક્કરિટ પું શિવનો એક પાર્શ્વચર.
 મૃક્કરિટ પું ઉપરનો અર્થ.
 મૃક્કરોલ પું એક જાતનો કીડો.
 મૃક્કવલ્લભ પું એક જાતના કદંબનું ઝાડ,
 અજમે.
 મૃક્કવલ્લભા સ્ત્રીં એક જાતની જાંબુડી.
 મૃક્કગાસુહદ પું મોગરો.
 મૃક્કગાસોવર પું ભાંગરો.
 મૃક્કગાનન્દા સ્ત્રીં જૂથ.
 મૃક્કગામીષ્ટ પું આંખાનું ઝાડ.
 મૃક્કગાર પું સોનાનું જળપાત્ર, ઝારી, ભાંગરો.
 મૃક્કગાર નં લવીંગ, સોનું.
 મૃક્કગારિ સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 મૃક્કગારિકા સ્ત્રીં એક કીડો-તમર.
 મૃક્કગારી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 મૃક્કગાઢ પું ભાંગરો, છડં, ઝારી.
 મૃક્કગાઢા સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 મૃક્કિંગ પું શિવનો એક પાર્શ્વચર.
 મૃક્કિંગકા સ્ત્રીં ઈન્દ્રગોપ કીડો અતિવિખની
 કળી.
 મૃક્કિંગન પું વડનું ઝાડ, શિવનો અનુચર.
 મૃક્કિંગી સ્ત્રીં અતિવિખની કળી.
 મૃક્કિંગીફલ પું આત્રાતક વૃક્ષ.
 મૃક્કિંગીશ પું મહાદેવ.
 મૃક્કિંગેરિટ પું શિવનો એક અનુચર.
 મૃક્કિંગેષ્ટ ત્રિં ભમરાનો પ્રિય.
 મૃક્કિંગેષ્ટા સ્ત્રીં એક જાતની કુંવાર, ભારંગ
 વનસ્પતિ, તરૂણ સ્ત્રી.
 મૃક્ક મ્નાં આં સં સેટ્ ભુજવું, શેકવું.
 મૃક્કજન પું ભુજવા-શેકવાનું પાત્ર-કઢાઈ-
 તરી વગેરે.
 મૃક્કીય મ્નાં આં સં સેટ્ કોષ કરવો.
 મૃક્કિટકા સ્ત્રીં ઘોળી ચણાડી.
 મૃક્કિડ સ્ત્રીં તરંગ, મોળું.

મૃત

૨૮૭

મેદનીય

મૃત ત્રિં ભરણુ-પોષણુ કરેલ, પગાર આપી
પોષેલ, ધાણુ કરેલ.

મૃત નં ભરણુ-પોષણુ.

મૃત પું ચાકર, સેવક.

મૃતક ત્રિં પગાર લઈ જીવનાર, ચાકર,
મજૂર.

મૃતકાધ્યાપક પું પગાર લઈ ભણાવનાર.

મૃતકાધ્યાયિન્ પું પગાર આપી ભણનાર.

મૃતિ સ્ત્રીં ભરણુ પોષણુ, પગાર, મજૂરી,
મૂલ્ય, ધારણુ.

મૃતિમુજ્જ ત્રિં પગારદાર નોકર, મજૂર.

મૃત્યુ પું દાસ, નોકર.

મૃત્યુ ત્રિં ભરણુ પોષણુ કરવા યોગ્ય.

મૃત્યુતા સ્ત્રીં નોકરી, ચાકરી, દાસપણું.

મૃત્યુત્વ નં ઉપરના અર્થ.

મૃત્યુમરણ નં પોષણુ કરવા યોગ્યનું પોષણુ,
નોકર ચાકરનું પોષણુ.

મૃત્યુમર્ત્ત ત્રિં પોષણુ કરવા યોગ્યનું પોષણુ
કરનાર, નોકર ચાકરને પોષનાર.

મૃત્યુશાલિન્ ત્રિં નોકર ચાકરવાળું.

મૃત્રિમ ત્રિં ભરણુ પોષણુથી થયેલ.

મૃત્તિ પું એક જાતનો વાયુ, ભસવું, ફરવું.

મૃત્યુશ્વ પું તે નામે એક ઋષિ.

મૃત્ત્વ દિવાં પં અં સેદ્ નીચે પડવું.

મૃશ નં અતિશય, અત્યંત.

મૃશ ત્રિં અત્યંત, અતિશય.

મૃશપત્રિકા સ્ત્રીં મળીનું ઝાડ.

મૃશમ્ અવ્યં અત્યંત, વારંવાર, સાં.

મૃશાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક
શબ્દગણુ.

મૃષદ્ સ્ત્રીં પત્થર.

મૃષ્ત ત્રિં ભુંજેલ, શેકેલ.

મૃષ્ટયવ પું શેકેલા જવ.

મૃષ્ટાન્ન નં શેકેલું અનાજ.

મૃષ્ટિ સ્ત્રીં શેકવું, ભુંજવું; ક્ષત્ય, વાડી-
બગીચો.

મૃ ક્યાં પં સં સેદ્ ભુંજવું, શેકવું, તિરસ્કારવું.

મેક પું દેડકા, મેઘ.

મેકટ પું એક જાતનું માછલું.

મેકનિ પું એક જાતનું માછલું.

મેકપર્ણીં સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.

મેકમુજ્જ પું સપાં.

મેકાસન નં તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક આસન.

મેકી સ્ત્રીં મેકપર્ણીં વનસ્પતિ.

મેકુરિ સ્ત્રીં અપ્સરારૂપ એક નક્ષત્ર.

મેઢ પું બકરો, ઘેટો, વહાણુ, કમળનું બી,
એક ઋષિ.

મેઢી સ્ત્રીં બકરી, ઘેટી.

મેઢ્ પું બકરો, ઘેટો.

મેઢી સ્ત્રીં બકરી, ઘેટી.

મેતવ્ય ત્રિં જીવાલાયક.

મેત્તવ્ય ત્રિં મેદનીય જીવો.

મેત્તવ્ય નં વિશેષ્ય.

મેત્ત ત્રિં ભેદનાર, તોડનાર, જૂઠું કરનાર,
ફાડનાર, ભાંગનાર,

મેવ પું જૂઠું કરવું, ફાડવું, ફાટફૂટ કરવી,
સામ વગેરે ઉપાયોપકૃતિ એક, ચીરવું,
બે વિભાગ કરવા, રેચ, જીલાય, તકાવત.

મેદક ત્રિં રેચક, ચીરનાર, ફાડનાર, ભાંગ-
નાર, અલગ કરનાર.

મેદક નં વિશેષણુ.

મેદક પું એક શાક.

મેદત્તસ્ અવ્યં ભેદથી, તકાવતથી.

મેદન નં મેદ જીવો, હીંગબે વિભાગ કરવા.

મેદન ત્રિં મેદક ત્રિં જીવો.

મેદન પું અમ્ભવેતસ.

મેદનક નં શાહજીરં.

મેદનિક નં શાહજીરં.

મેદનીય ત્રિં ભાંગવા યોગ્ય, ફાડવા લાયક,
ચીરવા યોગ્ય, બે વિભાગ કરવા લાયક.

મેદનીય નં વિશેષ્ય.

મેવિત

૨૮૮

મોગક

મેવિત ત્રિં લાંગેલ, ફાંગેલ, ચીરેલ, એ વિભાગ કરેલ.

મેવિત પું તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક મંત્ર.

મેવિન્ ત્રિં મેવક ત્રિં જુઓ.

મેવિન્ પું અમ્ભવેતસ.

મેદુર નં વળ.

મેઘ ત્રિં મેક્ષીય જુઓ.

મેઘ નં વિશેષ.

મેન પું સૂર્ય, ચંદ્ર, આકાશ, કપૂર.

મેર પું પટલ, ઢોલ, નગાર.

મેરિ સ્ત્રીં મોટું નગાર, ઢોલ.

મેરી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

મેરીસ્વનમહાસ્વના સ્ત્રીં કાર્તિકરવામીની અનુચર માતૃકા.

મેરુણ્ડ ત્રિં લયનક, લયંકર.

મેરુણ્ડ નં ગર્ભ ધારણ કરવો.

મેરુણ્ડ પું દેવવિરોધ, શિવ.

મેરુણ્ડા સ્ત્રીં એક પક્ષિણી.

મેલ ત્રિં બીકણ, ચંચળ, ચપળ, અટાની, બુદ્ધિવગરનું.

મેલ પું તે નામે એક મુનિ.

મેલક પું વહાણ, હોડી.

મેષ્ આં ઝમં અકં સેદ્ લય પામવું, બીવું.

મેષજ નં ઔષધ, દવા.

મેષજાઙ્ગ નં ઔષધનું અનુપાન કોઈ વસ્તુ.

મૈષ્ટ્ર નં ભિક્ષા, ભીખ, ભિક્ષાનો સમૂહ.

મૈષ્ટ્ર ત્રિં ભિક્ષામાં હોનાર-થનાર.

મૈષ્ટ્રચરણ નં ભીખ માગવી.

મૈષ્ટ્રચર્યા સ્ત્રીં ભીખ માગરી.

મૈષ્ટ્રજીવિક ત્રિં ભીખ માગી જીવનાર.

મૈષ્ટ્રજીવિકા સ્ત્રીં ભીખ માગી જીવવું.

મૈષ્ટ્રમુજ્જ ત્રિં ભીખ માગી ખાનાર.

મૈષ્ટ્ર નં ભીખારીઓનો સમૂહ.

મૈષ્ટ્ર નં ભીક્ષા, ભીખ, ભિક્ષાનો સમૂહ.

મૈષ્ટ્રિક ત્રિં નિત્ય ભેડતે યોગ્ય.

મૈષ્ટ્ર ત્રિં ભીમ રાજસંબધી, શિવસંબધી.

મૈમગવ પું તે નામે એક ગોત્ર.

મૈમરય પું ભીમરથના અધિકાર કરેલ ગ્રંથ.

મૈમસેનિ પું ભીમસેનનો પુત્ર.

મૈમસેન્ય પું ભીમસેનનો પુત્ર.

મૈમાયન પું ભીમસેનનો યુવપુત્ર.

મૈમી સ્ત્રીં દમયંતી, ભીમ અગીઆરશ.

મૈરવ પું લય, બીક, લયાનક રસ, રાંકર,

ભૈરવ દેવ, એક નદ, ભૈરવ રાગ, શિવનો

એક ગણ, તે નામે એક નામ.

મૈરવ ત્રિં લયંકર, લયનું સાધન.

મૈરવી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, ભૈરવ દેવની પત્ની.

મૈરવીચક્ર નં ભૈરવી દેવીની પૂજા માટે એક ચક્ર.

મૈષજ નં ઔષધ, દવા.

મૈષજ પું ૬૦ વૈદ્યના ગોત્રજ અથવા જાત્ર.

મૈષજ્ય નં દવા.

મૈષજ્ય પું વૈદ્યનો પુત્ર.

મૈષ્ણજ પું ૬૦ ભિષ્મજના ગોત્રજ-જાત્ર.

મૈષ્ણકી સ્ત્રીં ભીષ્મકની પુત્રી-રક્તમણી.

મોક્તવ્ય ત્રિં ભોજન કરવા લાયક.

મોક્તકામ ત્રિં ભોજન કરવાની ઇચ્છાવાળું.

મોક્ત ત્રિં ભોગવનાર, ભોજન કરનાર, રક્ષણ કરનાર.

મોક્ત પું વિષ્ણુ.

મોક્તતા સ્ત્રીં ભોગવનારપણું, ભોજન કરનારપણું, રક્ષકપણું.

મોક્તત્વ નં ઉપરના અર્થ.

મોગ પું સુખ, દુઃખ, સુખ-દુઃખનો અતુલ્ય

લવ, લાડું, વેશ્યા વગેરેના ઉપભોગ બદલ

તેને આપવામાં આવતું લાડું, સર્પનું

શરીર, સર્પની ફેણ, ધન, પાલન, રક્ષણ,

ભોજન, દેહ, શરીર, સર્પ, માપ, સર્પ

વગેરેનો રાશિમાં ગતિનો કાળ, પૃથ્વી

વગેરેનો ફળભોગ, એક પ્રકારનો વૈભવ,

ભોગવટો, વહીવટ.

મોગક ત્રિં ભોગના કાળનું, ભોગના સમયનું.

भोगकर

२८९

भोग

भोगकर त्रि० भोगवनार, वहीवट करनार,
आनार.

भोगगुच्छ न० वेश्याने भोगन्या अहल तेने
आपवाभां आयतुं लाडुं.

भोगगृह न० भोगनुं घर, स्त्रीपुरुषनुं रतिग्रह.

भोगवेह पु० सुख-दुःख वगेरे भोगववानुं
साधन शरीर.

भोगपति पु० भोग करवा माटे पति,
राजने प्रतिनिधि.

भोगपाल पु० धोडानो रभेवाण.

भोगपिशाचिका स्त्री० लुभ.

भोगपिशाची स्त्री० लुभ.

भोगप्रस्थ पु० उत्तरमां आवेलेो एक देश.

भोगभूमि स्त्री० भरतभांड सिवायना भांड.

भोगवत् त्रि० भोगवाणुं, भोगवनार.

भोगवत् पु० सर्प, नाथ, गान.

भोगवती स्त्री० एक नदी, पाताळगंगा,
कार्तिकस्वामीनी अनुत्तर एक मातृश.

भोगवर्द्धन पु० एक देश.

भोगवर्द्धन त्रि० भोग वधारनार.

भोगसद्यन् न० वासगृह-भोग करवानुं घर.

भोगस्थान न० उपरतो अर्थ.

भोगायतन न० स्थूल शरीर.

भोगार्ह न० धान्य.

भोगार्ह त्रि० भोगने योग्य, भोग्य वस्तु.

भोगावली स्त्री० भोगनी पक्ति, स्तुति.
स्तुतिपाडक, नागपुरी.

भोगावास पु० भोगसद्यन् लुभो.

भोगिक पु० धोडानो रभेवाण.

भोगिकान्त पु० वायु.

भोगिगन्धिका स्त्री० एक गतनुं वृक्ष.

भोगिन् पु० सर्प, आश्लेषा नक्षत्र, गामनो
मुष्ठी, राज, हलम.

भोगिन् त्रि० व्यावृत्ति करनार, भोगवनार,
भोगवाणुं.

भोगिनी स्त्री० सापेण, नागपुरी, यदराणी

सिवायनी राणी.

भोगिभुज पु० गरुड, मोर.

भोगिराज पु० शेषनाग, वासुकि नाग.

भोगिवह्न न० यंदन.

भोगीन्द्र पु० शेषनाग, वासुकि नाग.

भोगीश पु० उपरतो अर्थ.

भोगीश्वर पु० उपर प्रभाणे.

भोग्य न० धन, धान्य.

भोग्य त्रि० भोगववा योग्य वस्तु.

भोग्य पु० एक प्रकारनो आधि.

भोग्या स्त्री० भोग करवा योग्य स्त्री, वेश्या.

भोज पु० ते नामे एक देश, धारा नगरीनो
राज भोज, वसुदेवनो शान्तिदेवा स्त्रीमां
उत्पन्न थयेक एक पुत्र, दुष्टु राजनो
एक पुत्र.

भोजक त्रि० जमाडनार, भोजन करनार.

भोजकट पु० भोज नामे देश.

भोजकटीय त्रि० भोज देशमां होतार-
धनार.

भोजदेव पु० धारा नगरीनो राज भोज.

भोजन न० भोजन, भावुं, जमणुं धन.

भोजन पु० विष्णु.

भोजनगर न० भोज देशमां धारानगरी.

भोजनपात्र न० भोजन करवानुं पात्र.

भोजनव्यग्र त्रि० आवामां मशयुज.

भोजनीय त्रि० जमवा लायक, भावा लायक.

भोजपति पु० भोज देशनो राज, कंसराज.

भोजपुर न० भोजनगर लुभो.

भोजिन् त्रि० भोजन करनार, आनार.

भोज्य त्रि० भोजन करवा योग्य, भावा
लायक, श्राद्धमां पितृमोने तृप्ति माटे
आपवानुं अन्न वगेरे.

भोज्यसम्भव पु० मोराकथी शरीरमां यन्मरी
रस धातु.

भोट पु० क्षतान देश.

भोटक पु० क्षतान देश.

મોમિરા

૨૫૦

અમરવાંધવા

મોમિરા સ્ત્રી૦ એક જાતનું રત્ન.
 મોરી સ્ત્રી૦ જંગલી ચકલી.
 મોલિ પુ૦ ઉંટ.
 મોલ્ અવ્ય૦ સંબોધનતા કે પ્રશ્નના અર્થમાં.
 મૌજીય ત્રિ૦ ભોજ દેશમાં હોનાર-ચનાર.
 મૌત પુ૦ દેવનો પૂજારી આહ્વાણ, ગૃહસ્થે કરવાના પાંચ યજ્ઞમાંનો એક.
 મૌત ત્રિ૦ ભૂત સંબંધી, પ્રાણીનું, પ્રાણીસંબંધી.
 મૌતિક ત્રિ૦ ભૂતના અધિકારે થયેલ, ભૂતનું, મહાભૂત સંબંધી, વ્યાધિ વગેરે ઉપદ્રવ.
 મૌતિક પુ૦ મોતી, મહાદેવ.
 મૌત્ય પુ૦ ચૌદમે મનુ.
 મૌમ પુ૦ મંગળગ્રહ, નરકસુર, રાતી સારોડી વનરપતિ, એક જાતનો ક્ષાર, અંબરનામે સુગંધીદ્રવ્ય.
 મૌમ ત્રિ૦ પૃથ્વીનું, પૃથ્વી સંબંધી, પૃથ્વીમાં વ્યાપક.
 મૌમન પુ૦ વિશ્વકર્મા દેવ.
 મૌમરત્ન ન૦ પરવાણું.
 મૌમવાર પુ૦ મંગળવાર.
 મૌમવાસર પુ૦ મંગળવાર.
 મૌમિક ત્રિ૦ પૃથ્વી ઉપર રહેનાર, ભૂમિનો અધિકારી, પૃથ્વી ઉપર રહેલ.
 મૌમી સ્ત્રી૦ સીતા દેવી.
 મૌરિક ત્રિ૦ સોના ઉપરનો અધિકારી.
 મૌરિકિ પુ૦ ભૂરિક ઋષિનો પુત્ર.
 મૌરિક્યા સ્ત્રી૦ ભૂરિક ઋષિની પુત્રી.
 મૌરિક્યાદિ પુ૦ પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક શબ્દગણ.
 મૌલિકિ પુ૦ ભૂલિક ઋષિનો પુત્ર.
 મૌલિક્યા સ્ત્રી૦ ભૂલિક ઋષિની પુત્રી.
 મૌલિક પુ૦ ભૂલિંગ પક્ષીનું બચ્ચું-નર.
 મૌલિકી સ્ત્રી૦ ભૂલિંગ પક્ષીનું બચ્ચું-માઠા.
 મૌલાલિક પુ૦ વાહિગણનો ધાતુ.
 મ્વલ્ સ્ત્રી૦ આ૦ અ૦ સેટ્ ભય પામવો, બીડું.
 મ્વલમે અવ્ય૦ ઉત્તર દિશા.

મ્વન્શ દિશા૦ આ૦ અ૦ સેટ્ નીચે પડવું.
 મ્વન્શ પુ૦ નીચે પડવું, વ્યસન.
 મ્વન્શકલા સ્ત્રી૦ હિંસા.
 મ્વન્શકલાકૃત્ય અવ્ય૦ હિંસા કરોને.
 મ્વન્કુશ પુ૦ નાટકમાં સ્ત્રીવેશધારી નાટકીયો.
 મ્વન્કુટિ પુ૦ ભમર વાંકી કરવી, ભમર ચઢાવવી.
 મ્વન્કુટી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 મ્વન્સ્ સ્ત્રી૦ ૩૦ સ૦ સેટ્ ભક્ષણ કરવું, ખાવું.
 મ્વન્જસ પુ૦ અમ્મિ, આદિત્યરૂપ કુર.
 મ્વન્જ સ્ત્રી૦ ૫૦ સ૦ સેટ્ શબ્દ કરવો.
 મ્વન્જ દિશા૦ ૫૦ અ૦ સેટ્ નીચે પડવું.
 મ્વન્જ સ્ત્રી૦ ૫૦ અ૦ સેટ્ નીચે પડવું.
 મ્વન્જ પુ૦ ભમર ભાંગવી.
 મ્વન્જ સ્ત્રી૦ ૫૦ અ૦ સેટ્ ભમવું, ચાલવું.
 મ્વન્જ દિશા૦ ૫૦ અ૦ સેટ્ ભમવું, ચાલવું.
 મ્વન્જ પુ૦ મિથ્યાજ્ઞાન, ભ્રાંતિ, પાણીને નીકળવાનું સ્થાન, પાણીનું ગોળાકાર ભમવું, ભમવું, ફરવું, એક જાતની મૂંચઈ.
 મ્વન્જ ન૦ ભમવું, ફરવું.
 મ્વન્જી સ્ત્રી૦ રમત માટે ભમવું, રમત.
 મ્વન્જ ત્રિ૦ ભમવું, ફરવું.
 મ્વન્જકુટી સ્ત્રી૦ છત્રી.
 મ્વન્જ પુ૦ ભમરો, કામી પુરૂષ.
 મ્વન્જક પુ૦ ભમરો, પાણીનું ગોળાકાર ભમવું, લલાટની ભમર, દડો, એક પ્રકારનું વીંધવાનું અસ્ત્ર.
 મ્વન્જકો સ્ત્રી૦ નાની ઉંદરડી.
 મ્વન્જકોટ પુ૦ એક જાતનો કીડો.
 મ્વન્જછલ્લી સ્ત્રી૦ એક જાતની લતા-વેલ.
 મ્વન્જપદક ન૦ આર અક્ષરના ચરણવાળો એક છંદ.
 મ્વન્જમિય પુ૦ એક જાતના કદબનું ઝાડ, મોગરો.
 મ્વન્જમિયા સ્ત્રી૦ ભમરી.
 મ્વન્જવાંધવા સ્ત્રી૦ જૂથ.

અમરમારી

૨૧૧

આમરિન્

અમરમારી સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.
 અમરવિલસિતા સ્ત્રીં અગીઆર અક્ષરના
 ચરણવાળો એક છંદ.
 અમરા સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.
 અમરાતિથિ પું અપો.
 અમરાનન્દ પું બોલસરી, અતિમુક્તાકનો
 વેલો, રક્તાશ્લાન વૃક્ષ.
 અમરાલક પું લલાટની ભમર.
 અમરી સ્ત્રીં ભમરી, લાખ, પુત્રદાત્રી વન-
 સ્પતિ.
 અમરેષ્ટ પું સ્યોનાક વૃક્ષ.
 અમરેષ્ઠા સ્ત્રીં ભારંગ વનસ્પતિ, એક જાતની
 જાંબુડી.
 અમરોત્સવા સ્ત્રીં માધવી લતા.
 અમાસક્ત ત્રિં શસ્ત્રો સજનાર.
 અમિ સ્ત્રીં અમ જુઓ.
 અમિન્ ત્રિં ભમનાર, ફરનાર.
 અગ્નિ દિવાં ૫૦ અં સેટ નીચે પડવું, બ્રહ્મયજુ.
 અશિમન્ પું અત્યંતપણું, અતિશય ઘણું.
 અશિષ્ટ ત્રિં અતિશય ઘણું.
 અશીયસ્ ત્રિં અતિશય ઘણું.
 અષ્ટ ત્રિં નીચે પડેલ, બ્રહ્મ થયેલ.
 અષ્ટરાજ્ય ત્રિં રાજ્યબ્રહ્મ થયેલ.
 અસ્રજ્ તું ૮૦ સં અનિદ પડાવવું, રાંધવું.
 અઝ્ સ્ત્રીં આં ૪૦ સેટ દીપવું, પ્રકાશવું.
 અજ નં સામવેદનો અમુક ભાગ.
 અજક ત્રિં દીપવાના સ્વભાવવાળું, પ્રકા-
 શવાના સ્વભાવવાળું.
 અજક નં પિત.
 અજયુ સ્ત્રીં દીપ્તિ, કાંતિ.
 અજયુમત્ ત્રિં દીપ્તિવાળું, કાંતિવાળું.
 અજિર પું ભૌત્ય મન્વંતરમાં અમુક કાષ્ઠ
 દૈવ.
 અજિણ્ણ ત્રિં અજક ત્રિં જુઓ.
 અજિણ્ણ પું વિષ્ણુ.
 અતુલપુત્ર પું ભાઈનો પુત્ર.

આત્ પું ભાઈ.
 આત્ પું દિવં ભાઈ બહેન.
 આત્ક ત્રિં ભાઈ સંબંધી, ભાઈનું.
 આત્જ પું ભાઈનો પુત્ર-ભત્રીજો.
 આત્જા સ્ત્રીં ભાઈની પુત્રી-ભત્રીજી.
 આત્જાયા સ્ત્રીં ભાઈની સ્ત્રી-ભોળાઈ.
 આત્ક્રિતીયા સ્ત્રીં કાર્તિક શુદ્ધ બીજ-
 ભાઈબીજ.
 આત્પત્ની સ્ત્રીં આત્જાયા જુઓ.
 આત્વધૂ સ્ત્રીં ઉપર પ્રમાણે.
 આત્મગિની સ્ત્રીં દિવં ભાઈ બહેન.
 આત્મત્ ત્રિં ભાઈવાળું.
 આત્વલ ત્રિં ભાઈવાળું.
 આત્વ્ય પું ભાઈનો પુત્ર, શત્રુ.
 આત્શ્વશુર પું પતિનો મોટો ભાઈ-જેઠ.
 આય ત્રિં ભાઈનું, ભાઈસંબંધી.
 આત્રીય પું ભાઈનો પુત્ર, ભત્રીજો.
 આત્રીયા સ્ત્રીં ભાઈની પુત્રી-ભત્રીજી.
 આન્ત નં ભમવું, ભટકવું, ફરવું.
 આન્ત પું ધંતુરો, મદોન્મત હાથી.
 આન્ત ત્રિં ભમી ગયેલ, મિથ્યા જ્ઞાનવાળું,
 આંતિવાળું, ભમવું, ફરવું.
 આન્તિ સ્ત્રીં મિથ્યા જ્ઞાન, ભમવું, ફરવું.
 આન્તિમત્ ત્રિં આંતિવાળું, મિથ્યાજ્ઞાનવાળું.
 આન્તિમત્ પું તે નામે એક અર્થાભંકાર.
 આન્તિહર ત્રિં આંતિ હર કરનાર.
 આન્તિહર પું મંત્રી, પ્રધાન.
 આમ ત્રિં આંતિવાળું, ભમવું, ફરવું.
 આમક ત્રિં અમજનક, ભમાવનાર, ધૂતારૂં.
 આમક પું શિયાળ, સૂર્યાવર્ત મણિ, લો-
 હસુંબક.
 આમકો સ્ત્રીં શિયાળ-માદા.
 આમર નં મધ.
 આમર ત્રિં ભમરાવું, ભમરાસંબંધી.
 આમર પું લોહસુંબક, વાઈનો રોગ.
 આમરિન્ ત્રિં વાઈના રોગવાળું.

આમરી

૨૧૨

મકરાકુ

આમરી સ્ત્રી૦ દેવીની એક મૂર્તિ.
 આશ મ્વા૦ આ૦ અ૦ સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.
 આષ્ટ પુ૦ કડાઇ, તવી, કડાયું.
 આષ્ટ ત્રિ૦ કડાઇ-તવીમાં ભુંજેલ-શેકલ.
 આપ્તકિ પુ૦ ગોત્રપ્રવર એક અપિ.
 આપ્તિવતિન્ પુ૦ ઉપરનો અર્થ.
 આપ્ મ્વા૦ આ૦ અ૦ સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.
 આસ્ દિવા૦ આ૦ અ૦ સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.
 શ્રી ક્યા૦ પ૦ અનિદ્ ભય પામવું, અ૦
 ભરણ પોષણ કરવું, સ૦
 શ્રુકુંશ પુ૦ શ્રુકુંશ ભુઓ.
 શ્રુકુટિ પુ૦ શ્રુકુટિ ભુઓ.
 શ્રુકુટી સ્ત્રી૦ શ્રુકુટી ભુઓ.
 શ્રુદ્ તુવા૦ પ૦ સેટ્ દાંડવું, સ૦ એકકુંથવું, અ૦
 શ્રુ કી૦ ભમર.
 શ્રુકુંશ પુ૦ શ્રુકુંશ ભુઓ.
 શ્રુકુટિ પુ૦ શ્રુકુટિ ભુઓ.
 શ્રુકુટી સ્ત્રી૦ શ્રુકુટી ભુઓ.
 શ્રુક્ષેપ પુ૦ ભમર વાંકી કરવી-ચઢાવવી,
 મોકેત જણાવવા માટે ભમરને ચઢાવવી.
 શ્રુજાહ ન૦ ભમરનું મૂળ.
 શ્રુજ્ પુ૦ આ૦ સ૦ સેટ્ આશા રાખવી,
 વિશેષ શંકા કરવી.
 શ્રુજ્ પુ૦ સ્ત્રીઓનો ગર્ભ, બાળક.
 શ્રુજ્ત ત્રિ૦ ગર્ભહત્યા કરનાર, બાળહત્યા
 કરનાર.
 શ્રુમજ્ પુ૦ ક્રોધ વગેરે જણાવવા માટે ભમર
 ચલાવવી.
 શ્રુજ્હત્યા સ્ત્રી૦ ગર્ભહત્યા, બાળહત્યા.
 શ્રુજ્હન્ ત્રિ૦ શ્રુજ્હન્ ભુઓ.
 શ્રુજ્ મ્વા૦ આ૦ અ૦ સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.
 શ્રુજ્ મ્વા૦ હમ૦ અ૦ સેટ્ પડવું, ચાલવું,
 ભય પામવો.
 શ્રુજ્ પુ૦ યોગ્ય સ્થાનેથી પડવું, બ્રષ્ટ થવું.
 શ્રુજ્ ત્રિ૦ ભમર શ્રંખળી, ભમરનું.
 શ્રુજ્ મ્વા૦ હમ૦ સ૦ સેટ્ ભક્ષણ કરવું, ખાવું.

મ્લાગ્ મ્વા૦ આ૦ અ૦ સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.
 મ્લાશ્ દિવા૦ આ૦ અ૦ સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.
 મ્લેષ્ મ્વા૦ હમ૦ અ૦ સેટ્ પડવું, ચાલવું,
 ભય પામવો.
 મ્લેષ્ પુ૦ ગ્રેષ્ ભુઓ.

મ.

મ્ વ્યંજનોમાં પચીસમો.
 મ પુ૦ શિવ, ચંદ્ર, બ્રહ્મા, યમ, સમય, ઝેર,
 વિબ્ધ, કપૂર, હંદ:શાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ મગણ.
 મ ન૦ સમૃદ્ધિ, આખાદી.
 મંક્ મ્વા૦ આ૦ અ૦ સેટ્ શણગારવું, શો-
 ભાવવું, જવું.
 મકર પુ૦ મગરમચ્છ, મકર રાશિ, કુબેરનો
 એક ભંડાર.
 મકરકુણ્ડલ ન૦ મગરના આકારનું કુંડળ.
 મકરકેતન પુ૦ કામદેવ.
 મકરકેતુ પુ૦ કામદેવ.
 મકરધ્વજ પુ૦ કામદેવ.
 મકરન્દ પુ૦ પુષ્પનો રસ, મોગરો.
 મકરન્દ ન૦ કમળનો ફેસરો.
 મકરન્દવત્ ત્રિ૦ પુષ્પના રસવાળું.
 મકરન્દવતી સ્ત્રી૦ પાટલા વનસ્પતિ.
 મકરન્દિકા સ્ત્રી૦ યોગણીસ અક્ષરના
 ચરણવાળો એક હંદ.
 મકરવ્યૂહ પુ૦ મગરના આકારે સૈન્યની
 ગોઠવણી.
 મકરસંક્રાન્તિ સ્ત્રી૦ મકર રાશિમાં સૂર્યનું
 ગમન, મકર રાશિના સૂર્યવાળો દિવસ.
 મકરાકર પુ૦ સમુદ્ર.
 મકરાકાર પુ૦ એક જાતનું કરંજ વૃક્ષ.
 મકરાશ્ પુ૦ રાવણના પક્ષનો એક રાક્ષસ.
 મકરાકુ પુ૦ કામદેવ, તે નામે એક મનુ,
 સમુદ્ર.

મકરાલય

૨૧૩

મઘી

મકરાલય પુ. સમુદ્ર.
 મકરાવાસ પુ. સમુદ્ર.
 મકરાશ્વ પુ. વૃક્ષે દેવ.
 મકરાસન ન. પૂર્વના અંગેષ્ય આસન.
 મકરિન્ પુ. સમુદ્ર.
 મકરી સ્ત્રી. મગર-માદા.
 મકરીપ્રસ્થ પુ. મગરીથી સંબંધ પામેલ શિખર.
 મકષ્ટ પુ. તે નામે એક ઋષિ.
 મકાર પુ. મકાર વ્યંજન, મઘ-મેત્સ્ય-
 માંસ-મૈથુન-મુદ્રા-એ પાંચ.
 મકુટ ન. મુકુટ.
 મકુતિ સ્ત્રી. શ્વશાસન.
 મકુર પુ. દર્પણ, આરસી, બોલસરીનું ઝાડ,
 કુંભારનો ચાક ફેરવવાનો દંડ, ફૂલની કળી.
 મકુલ પુ. ફૂલની કળી, બોલસરી વૃક્ષ.
 મકુષ્ઠક પુ. જંગલી મગ.
 મકુષ્ઠ પુ. એક જાતનું અનાજ.
 મકુષ્ઠ ત્રિ. મૃદુગામી.
 મકુષ્ઠક પુ. જંગલી મગ.
 મકૂલક પુ. દંતીવૃક્ષ, મુકૂલ જુઓ.
 મકેરુક પુ. એક જાતનો કૃમિરોગ.
 મક્ મ્વા. આ. સં. સેટ્ જયું.
 મક્કલ પુ. એક જાતનો શ્વનો રોગ.
 મકૂલ ન. શિલાજીત.
 મક્કોલ પુ. ખડી, ચોક.
 મક્ષ મ્વા. પ. અ. સેટ્ રોકનું, એકડા થયું,
 દ્રાપ કરવો, ભરવું.
 મક્ષ પુ. પોતાની જૂલ ઢાંકવી, ઢોંગ, પાખંડ.
 મક્ષવીર્ય પુ. ચારોળીનું ઝાડ.
 મક્ષિકા સ્ત્રી. માખી.
 મક્ષિકાનિકર પુ. માખીઓનો સમૂહ.
 મક્ષિકામલ ન. મીણ.
 મક્ષીકા સ્ત્રી. માખી.
 મશ્તુ ન. જલદી, એકદમ.
 મશ્તુ ત્રિ. ઉતાવળે જનાર.
 મંચ મ્વા. પ. સં. સેટ્ ખસવું, જયું.

મલ્લ પુ. યત.
 મલ્લપ્રાત્ પુ. શ્રીરામચંદ્ર.
 મલ્લદ્વિપ્ પુ. રાક્ષસ.
 મલ્લદ્વિપ્ ત્રિ. યતનો દ્રેષ કરનાર.
 મલ્લપ્રભુ પુ. સોમલતા.
 મલ્લવન્દિ પુ. યતનો અગ્નિ.
 મલ્લાગ્નિ પુ. યતનો અગ્નિ.
 મલ્લાન્ન ન. એક જાતનું ફળ, યતનું અન્ન.
 મલ્લાસુહૃત્ પુ. મહાદેવ.
 મંચ મ્વા. પ. સં. સેટ્ ખસવું, જયું.
 મગણ પુ. છંદ:શાસ્ત્રોક્ત મગણ.
 મગધ પુ. તે નામે એક દેશ-ભાટ-ચારણ.
 મગધ પુ. બહુ મગધ દેશના લોક.
 મગધા સ્ત્રી. પીપર.
 મગધીય ત્રિ. મગધ દેશમાં હોનાર-થનાર,
 મગધ દેશનું.
 મગધેશ્વર પુ. જરાસંધ, મગધ દેશનો રાજા.
 મગધોદ્ભવ ત્રિ. મગધ દેશમાં ઉત્પન્ન થનાર.
 મગધોદ્ભવા સ્ત્રી. પીપર.
 મગધ્ય કણ્ઠવા. પ. સં. સેટ્ ચેતરક વીંટવું.
 મગન્દ પુ. વ્યાજવટાનો ધંધો કરનાર-કુ-
 શીદિન્ જુઓ.
 મગલ પુ. એક ઋષિ.
 મગ્ન ત્રિ. કુમેલ, મશગુલ.
 મંચ મ્વા. આ. સેટ્ જુગાર ખેલવા અ.
 નિંદા કરવી, આરંભ કરવો સં.
 મંચ મ્વા. પ. સં. સેટ્ શણગારવું.
 મઘ પુ. તે નામે એક ખેટ, એક શ્લેષ્ઠદેશ.
 મઘ ન. એક જાતનું ફૂલ.
 મઘવત્ પુ. ઇન્દ્ર, ધ્રુવડ.
 મઘવતી સ્ત્રી. ઇન્દ્રાણી.
 મઘવન્ પુ. ઇન્દ્ર, ધ્રુવડ.
 મઘા સ્ત્રી. તે નામે એક નક્ષત્ર, એક ઔષધ.
 મઘાત્રયોદશી સ્ત્રી. ભાદરવા વદ તરશ.
 મઘામ્ પુ. શુક્ર ગ્રહ.
 મઘી સ્ત્રી. ભાદરવામાં થતું એક ધાન્ય.

મધોની

૨૧૪

મજ્જૂપા

મધોની સ્ત્રીં ધન્દ્રાણી.
 મઙ્ગલક પું એક ઋષિ, એક યક્ષ.
 મઙ્ગિ પું ધનની હસ્તિયાળો દાઢ વણિક.
 મઙ્ગિલ પું દાવાનળ.
 મઙ્ગુ ત્રિં ચાલતી ગતિવાળું.
 મઙ્ગુર પું દર્પણ, આરસી.
 મઙ્ગુણ નં સાથળું બંધર.
 મઙ્ગુ અથ્થ શીઘ્રતા, ઉતાવળ.
 મઙ્ગુણ નં સાથળું બંધર.
 મઙ્ગ પું નૌકાનું મસ્તક.
 મઙ્ગલ પું મંગળગ્રહ, દર્શિત અર્થની સિદ્ધિ.
 મઙ્ગલ નં શ્રેષ્ઠ આચરણ, કલ્યાણ.
 મઙ્ગલ ત્રિં શ્રેષ્ઠ, પવિત્ર, માંગલિક.
 મઙ્ગલચણ્ડિકા સ્ત્રીં એક દેવી.
 મઙ્ગલચણ્ડી એક દેવી.
 મઙ્ગલચ્છદા સ્ત્રીં પીપરનું ઝાડ.
 મઙ્ગલચ્છાય પું વડનું ઝાડ.
 મઙ્ગલપાઠ પું માંગલિક પાઠ.
 મઙ્ગલપાઠક ત્રિં સ્તુતિપાઠક, બાદ.
 મઙ્ગલપ્રદ ત્રિં મંગળ દાતા-માંગલિક.
 મઙ્ગલપ્રદા સ્ત્રીં હળદર.
 મઙ્ગલસૂત્ર નં વિવાહમાં કન્યાના ગળામાં
 નાખાનું સૂતર.
 મઙ્ગલા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, હળદર, દ્રોષર,
 પવિત્રતા, એક જાતનું કરંજ વૃક્ષ, ભૂત-
 કાળના એક જૈન તીર્થંકરની માતા, એક
 યોગિની દશા.
 મઙ્ગલાગુરુ નં એક જાતનું અગર.
 મઙ્ગલાગુરુ પું હિમાલય.
 મઙ્ગલાચરણ નં મંગળ કરવું, માંગલિક
 આચરણ-શુભકર્મ વગેરે.
 મઙ્ગલાષ્ટક નં વિવાહ વગેરેમાં ભણવાના
 માંગલિક આઠ શ્લોક.
 મઙ્ગલ્ય નં ચંદન, માંગલિક, અગર, સોનું,
 સિન્દૂર, દહીં.

મઙ્ગલ્ય પું પીપળો, ખીંડી, છડ, મસૂર,
 કોકનું ઝાડ, નાળીએર, અરીઠાનું ઝાડ,
 ત્રાયમાણ ઔષધિ.
 મઙ્ગલ્ય ત્રિં મંગળકારક, માંગલિક સુંદર.
 મઙ્ગલ્યક પું મસૂર.
 મઙ્ગલ્યકુસુમા સ્ત્રીં શતપુષ્પી વનસ્પતિ.
 મઙ્ગલ્યનામધેયા સ્ત્રીં જીવંતી ઔષધિ.
 મઙ્ગલ્યા સ્ત્રીં એક જાતનું અગર, રોચના,
 અવાક પુષ્પી, ખીંડી, ધોળી વજ, કાંગ,
 માપપર્ણી વનસ્પતિ, શતપુષ્પી વનસ્પતિ,
 જીવંતી ઔષધિ, ઋદ્ધિ નામની ઔષધિ,
 હળદર, દ્રો, દુર્ગા દેવી.
 મઙ્ગિની સ્ત્રીં નૌકા, હોડી.
 મઙ્ગુષ પું તે નામે એક રાજા.
 મંચ્ર સ્વાં આં સેટ ઉંચું કરવું, ધારણ
 કરવું, પૂજા કરવી સં દીપતું, પ્રકાશવું અં
 મચ્ સ્વાં આં અં સેટ દંભ કરવો, શકતા
 કરવી.
 મચકુક નં કુશ્મેત્રમાં આવેલું એક તીર્થ.
 મચ્ચિકા સ્ત્રીં શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ.
 મચ્છ પું માછલું.
 મચ્છી સ્ત્રીં માછલી.
 મજિર પું તે નામે એક ઋષિ.
 મજહત્ નં હાડકું.
 મજાત્ ત્રિં જીવનું.
 મજાન્ પું મજ્જન-ચરખી, વૃક્ષ વગેરેનો
 સારાંશ.
 મજ્જન નં સ્નાન, ડુબવું, મજ્જન-ચરખી,
 કાર્તિકસ્વામીના અનુચર એક ગણ.
 મજ્જસમુદ્ગમ પું વીર્ય, પારો.
 મજ્જા સ્ત્રીં મજાન્ જુઓ.
 મજ્જાજ નં એક જાતનો ગુગળ, વીર્ય, પારો.
 મજ્જારજસ નં વિદ્યા, ગુગળ.
 મજ્જારસ પું વીર્ય, પારો.
 મજ્જાસાર નં જાતકળ.
 મજ્જૂપા સ્ત્રીં પેટી.

મજ્જમ્

૨૧૬

મઠર

મજ્જમ્ નં બળ.

મજ્જ મ્હાં ૫૦ સં સેટ જનું.

મજ્જ પું માંચો, ખાટલો, વાંસનું બનાવેલ
ઉંચું આસન, ઉંચો મંડપ.

મજ્જક પું ઉપરના અર્થ.

મજ્જકસ્થાયિન્ પું માંકડ.

મજ્જકસ્થાયિન્ ત્રિં માંચા-ખાટલા ઉપર
રહેનાર-બેસનાર.

મજ્જકાશ્રય પું માંકડ.

મજ્જમળ્લપ પું ખેતરમાં ધાન્ય વગેરેની
રક્ષા માટે બાંધેલ માંચડો.મજ્જ વું ડમં ૫૦ સેટ માંજવું, અવાજ
કરવો.મજ્જર નં તિલક ૧૬, મોતી, વેલો,
ઝાડનો મહોર.મજ્જરિ સ્ત્રીં માંજર, ઝાડનો મહોર, મોતી,
વેલો, તિલકલતા, તુલસી.

મજ્જરિત ત્રિં માંજરવાળું થયેલ, મહોરવાળું.

મજ્જરી સ્ત્રીં મજ્જરિ બુઓ.

મજ્જરીનત્ર પું નેતર.

મજ્જરીપિજ્જરિત ત્રિં માંજરથી પીંગળું
થયેલ, મોતીથી શોભીતું.

મજ્જા સ્ત્રીં માંજર, મહોર, બકરી.

મજ્જિ સ્ત્રીં માંજર, મહોર.

મજ્જિકા સ્ત્રીં વેશ્યા.

મજ્જિફલા સ્ત્રીં કેળ.

મજ્જિષ્ઠા સ્ત્રીં મજ્જ.

મજ્જિષ્ઠામેહ પું એક જાતનો પ્રમેહ.

મજ્જિષ્ઠારાગ પું મજ્જનો રંગ, અથળ પ્રેમ.

મજ્જી સ્ત્રીં માંજર, મહોર.

મજ્જીર નં ઝાંઝર, પગનો દાગીનો.

મજ્જીર પું દહીં વલોવતી વેળા રવેચો
બાંધવાનો ધાંભલો.મજ્જીરક પું પગના દાગીનાના જેવા
શબ્દવાળું.

મજ્જુ ત્રિં મનોહર, સુંદર.

મજ્જુકેશિન્ પું શ્રીકૃષ્ણ.

મજ્જુકેશિન્ ત્રિં સુંદર કેશવાળું.

મજ્જુગમન ત્રિં સુંદર ગતિવાળું.

મજ્જુગમના સ્ત્રીં હંસલી.

મજ્જુઘોષ પું તંત્રશાસ્ત્રપ્રમિદ્ધ ઉપાસના
કરવા યોગ્ય એક દેવ, પૂર્વકાળમાં થઈ
ગયેલા એક જૈન તીર્થંકર, સુંદર અવાજ.

મજ્જુઘોષ ત્રિં સુંદર અવાજવાળું.

મજ્જુનાશી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, ઇન્દ્રાણી, સુંદર સ્ત્રી.

મજ્જુપાઠક પું પોપટ પક્ષી.

મજ્જુપાઠક ત્રિં સુંદર ભણનાર.

મજ્જુપાઠકી સ્ત્રીં પોપટ પક્ષિણી.

મજ્જુપ્રાણ પું બ્રહ્મદેવ.

મજ્જુભદ્ર પું એક જૈન તીર્થંકર.

મજ્જુભાષિન્ ત્રિં સુંદર બોલનાર.

મજ્જુભાષિણી સ્ત્રીં તેર અક્ષરના ચરણવાળો
એક છંદ.

મજ્જુલ ત્રિં મનોહર, સુંદર.

મજ્જુલ નં લતાગૃહ, શબ્દ, શેવાળ.

મજ્જુલ પું એક જાતનું જળપક્ષી.

મજ્જુલી સ્ત્રીં એક જાતની જળપક્ષિણી.

મજ્જુશ્રી પું પૂર્વકાળના એક જૈન તીર્થંકર.

મજ્જુશ્રી સ્ત્રીં સુંદર શોભા.

મજ્જુશ્રી ત્રિં સુંદર શોભાવાળું.

મજ્જુષા સ્ત્રીં પેટી.

મજ્જુહાસિની સ્ત્રીં તેર અક્ષરના ચરણવાળો
એક છંદ.

મજ્જૂષા સ્ત્રીં પેટી, મજ્જ, પત્થર.

મદ્ મ્હાં ૫૦ સં સેટ શબ્દ કરવો.

મદ્ધી સ્ત્રીં પત્થરનો વરસાદ, એક પક્ષી.

મદ્ધસ્ફટિ પું ગર્વનો આરંભ.

મદ્ મ્હાં ૫૦ સં સેટ ચિંતવવું, વિચારવું.

મદ્ મ્હાં ૫૦ સેટ નિવાસ કરવો, રહેવું બં
મર્દન કરવું સં

મઠર પું તે નામે એક મુનિ.

મઠર ત્રિં કુશળ, હોંશીઆર.

મંદ્ર

૨૧૬

મણિમન્દિર

મંદ્રુ તુમ્ ડમ અમ સેટ્ હર્ષ પામવો.
 મંદ્રુ તુમ્ ડમ સમ સેટ્ શોભાવતું, શણુગારતું.
 મંદ્રુ સ્વામ્ પમ સમ સેટ્ ઉપરના અર્થ.
 મંદ્રુ સ્વામ્ આમ સમ સેટ્ વિભાગ કરવા.
 મડક પુમ્ એક જાતનું ધાન્ય.
 મડર પુમ્ એક જોતનો કારીગર.
 મઢાર ત્રિમ્ શણુગારનાર, શોભાવનાર.
 મઢુ પુમ્ એક જાતનું વાદિત્ર.
 મઢુક પુમ્ ઉપરનો અર્થ.
 મળ સ્વામ્ પમ અમ સેટ્ અસ્પષ્ટ શબ્દ કરવો.
 મણિ પુમ્ સ્ત્રીમ્ મણિ, મોતી-હીરા વગેરે
 રત્ન, એક જાતનું માટીનું વાસણ, પુરુષ-
 ના લિંગનો અગ્રભાગ, તે નામે એક નાગ,
 સ્ત્રીની યોનિનો ઉચ્ચ ભાગ, બકરીના
 ગળાના આંચર, મણિબંધ.
 મણિક નમ્ એક પ્રકારનું માટીનું વાસણ.
 મણિકંઠ પુમ્ ચાસ પક્ષી.
 મણિકર્ણ પુમ્ કામરૂ દેશમાં એક શિવલિંગ.
 મણિકર્ણિકા સ્ત્રીમ્ કાશીમાં ગંગાકિનારે
 એક તીર્થ.
 મણિકર્ણિકેશ્વર પુમ્ કાશીમાં એક શિવલિંગ.
 મણિકર્ણીશ્વર પુમ્ ઉપરનો અર્થ.
 મણિકર્ણેશ્વર પુમ્ કાશીમાં એક શિવલિંગ.
 મણિકાનન નમ્ કંઠ, ગળું.
 મણિકાર પુમ્ કેવળ મણિઓના દાગીના
 બનાવનાર.
 મણિકુટ્ટિકા સ્ત્રીમ્ કાર્તિકસ્વામીની અનુચર
 એક માતૃકા.
 મણિકૂટ પુમ્ કામરૂ દેશમાં એક પર્વત.
 મણિકૂટ પુમ્ મણિકાર જુઓ.
 મણિકેતુ પુમ્ એક પ્રકારનો કેતુ.
 મણિસ્થાનિ પુમ્ મણિઓની ખાણ.
 મણિગણનિકર પુમ્ ૫૬૨ અક્ષરના ચરણ-
 વાળો એક છંદ.
 મણિગ્રીવ પુમ્ કુબેરનો એક પુત્ર.

મણિચ્છિદ્રા સ્ત્રીમ્ મેદા ઔષધિ, ઋષભ
 ઔષધિ.
 મણિજલા સ્ત્રીમ્ તે નામે એક નદી.
 મણિત નમ્ રતિકાળે સ્ત્રીઓનો અસ્પષ્ટ શબ્દ.
 મણિતારક પુમ્ સારસ પક્ષી.
 મણિતારકી સ્ત્રીમ્ સારસ પક્ષિણી.
 મણિતુણ્ડ પુમ્ એક ત્રાણી.
 મણિદ્રીપ પુમ્ ક્ષીર સમુદ્રની મધ્યે આવેલો
 એક બેટ.
 મણિધનુષ્ નમ્ ઇન્દ્રધનુષ.
 મણિનાગ પુમ્ તે નામે એક નાગ.
 મણિપર્વત પુમ્ તે નામે એક પર્વત.
 મણિપાલ ત્રિમ્ મણિનું રક્ષણ કરનારના ધર્મનું.
 મણિપાલિ ત્રિમ્ મણિનું રક્ષણ કરનાર.
 મણિપુચ્છી સ્ત્રીમ્ મણિ જેવા પૂછડાવાળી.
 મણિપુષ્પક પુમ્ સહદેવનો શંખ.
 મણિપુર નમ્ પૂર્વમાં આવેલો એક દેશ.
 મણિપૂર નમ્ છ ચક્રની વચ્ચે નાભિમાં
 એક પદ્મ.
 મણિવન્ધ પુમ્ કાંકુ અને હાથની વચ્ચેનો
 સાંધો, એક પર્વત.
 મણિબીજ પુમ્ દાડમનું ઝાડ.
 મણિભદ્ર પુમ્ તે નામે એક પદ્મ.
 મણિભૂમિ સ્ત્રીમ્ મણિઓની ખાણ.
 મણિમજ્જરી સ્ત્રીમ્ ઓગણીસ અક્ષરના ચર-
 ણવાળો એક છંદ.
 મણિમણ્ડપ પુમ્ મણિજીવિત મંડપ, તંત્ર-
 પ્રસિદ્ધ એક દેવતાપીઠસ્થાન.
 મણિમત્ ત્રિમ્ મણિઓવાળું.
 મણિમત્ પુમ્ તે નામે એક પદ્મ, દ્વાપરયુગનો
 એક રાજા, તે નામે એક નાગ, એક
 રાક્ષસ, એક દૈત્ય, પશ્ચિમમાં એક દેશ.
 મણિમધ્ય નમ્ નવ અક્ષરના ચરણવાળો
 એક છંદ.
 મણિમથ નમ્ સૈંધવ-સિંધાણી.
 મણિમન્દિર નમ્ મોતીની છીપ.

મળિકાલા

૨૨૭

મળડલિન્

મળિમાલા ક્ષીં બાર અક્ષરના ચરણવાળા
એક હંદ, મણિનો હાર, હંતક્ષત, લક્ષ્મી,
દીપ્તિ, કાંતિ.

મળિરાગ પું મણિનો રંગ.

મળિરાગ નં હિંગો.

મળિલ ત્રિં મણિઓવાળું.

મળિવ પું તે નામે એક નાગ.

મળિવાલ પું એક જાતનું પશુ.

મળિવાહન પું તે નામે એક સભા.

મળિધોજ પું દાડમનું ઝાડ.

મળિઘૌલ પું તે નામે એક પર્વત.

મળિસર પું મણિજડિત હાર.

મળિસોપાન નં મણિજડિત પગથીયું.

મળિસ્કન્ધ પું તે નામે એક નાગ.

મળી ક્ષીં મળિ જુઓ.

મળીચક નં ચન્દ્રકાન્તમણિ, એક પક્ષી.

મળીચકી ક્ષીં એક પક્ષિણી.

મળીચક નં ફલ.

મળીવતી ક્ષીં એક નદી.

મળટપી ક્ષીં એક વનરપતિ.

મળિટ પું એક ઋષિ.

મળિટ પું એક જાતનું રાંધેલું અન્ન-માંડવો.

મળિટ પું નં ઓસામણ, સાર, પીછું,
ઐરંડાનું ઝાડ, એક શાક, અલંકાર.

મળિટ નં દહીંનું ઘેરવું-પાણી નહિ નાખેલ
ભાગેલું દહીં, દાર.

મળિટક પું એક જાતનું રાંધેલું અન્ન-
માંડવો.

મળિટન પું તે નામે એક મીમાંસક.

મળિટન ત્રિં શોભાવનાર, શણગારનાર.

મળિટન નં ભૂધણ-અલંકાર, શોભા, એક
મતનું ખંડન કરી બીજા મતનું સ્થાપન.

મળિટપ પું નં મનુષ્યોનું વિશ્રામસ્થાન,
માંડવો, દેવમંદીર.

મળિટપ ત્રિં ઓસામણ પીનાર.

મળિટપા ક્ષીં શકશિબી વનરપતિ.

મળિટપાન નં ઓસામણ પીવું.

મળિટયત્ ત્રિં શોભાવતું, શણગારતું.

મળિટયન્ત ત્રિં શોભાવનાર, શણગારનાર.

મળિટયન્તી ક્ષીં હરકોષ સ્ત્રી.

મળિટર ત્રિં શોભાવનાર, શણગારનાર.

મળિટરી ક્ષીં ધુધરી.

મળિટલ નં ગોળાકાર મંડળ, ખન્ને તરફ
વીસથોજન કોઈ દેશ, સૂર્ય-ચંદ્રની આસ-
પાસ થતું મંડળ, બાર રાજાઓનું મંડળ,
ગોળ ઘેરાવ, એક જાતનો કાદનો રોગ,
શીળસનો રોગ, સમૂહ, ચક્ર, પૈડું, ધનુર્ધા-
રીઓનું અમુક સ્થાન, સૈન્યનો એક વૃહ્દ,
ગોળાકાર નખક્ષત, દૃઢિમ રેખાઓથી
કરેલ મંડળ, પકવાન લાડુ, યુદ્ધ, જમીનના
તળેનું ગામ, બિંબ.

મળિટલ પું કુતરો, એક જાતનો સર્પ, વાઘ.

મળિટલક પું દર્પણ, આરસી, બિંબ, એક
જાતનો કાદ-શીળસનો રોગ.

મળિટલચ્છંદા ક્ષીં રાતી સારોડી.

મળિટલનૃત્ય નં ગોળાકાર ભમવારૂપ નાચ.

મળિટલપંચિકા ક્ષીં રાતી સારોડી.

મળિટલપુચ્છક પું એક જાતનો કીડો.

મળિટલવ્રાહ્મણ નં અમુક એક વેદવિભાગ.

મળિટલવર્તિન્ ત્રિં મંડળમાં હોનાર, ગોળા-
કાર થનાર.

મળિટલાકૃત ત્રિં ગોળાકારે કરેલ.

મળિટલાગ્ર પું એક જાતની તલવાર.

મળિટલાધિપ પું ચારસો થોજનમાં જેનો
અધિકાર હોય તે રાજા, માંડળિક રાજા.

મળિટલાધિપતિ પું ઉપરનો અર્થ.

મળિટલાધીશ પું ઉપરનો અર્થ.

મળિટલાધીશ્વર પું મળિટલાધિ જુઓ.

મળિટલાધ્યાય પું મળિટલબ્રાહ્મણ જુઓ.

મળિટલિન્ પું સર્પ, બિલાડો, વડનું ઝાડ,
ગોનસ સર્પ, માંડળિક રાજા.

મળડલી

૨૧૮

મત્તમયૂર

મળડલી સ્ત્રી૦ ગોળાકાર મંડળ, બિંબ,
 ધ્રોખડ, કુંવાર, ગોળાકાર ફરવું.
 મળડલેશ પુ૦ મળડલાધિવ જુઓ.
 મળડલેશ્વર પુ૦ ઉપર પ્રમાણે.
 મળડહારક પુ૦ દારૂ વેચનાર.
 મળડા સ્ત્રી૦ દારૂ, આંખળી.
 મળિહત ત્રિ૦ શોભાવેલ, શણગારેલ.
 મળિહત પુ૦ મહાવીર સ્વામીના છઠ્ઠા ગણધર.
 મળ્હ પુ૦ તે નામે એક ઋષિ.
 મળ્હૂક પુ૦ દેડકો, એક વૃક્ષ, એક મુનિ,
 એક બંધ.
 મળ્હૂક ત્રિ૦ અત્યંત તેજવાળું.
 મળ્હૂકપર્ણ પુ૦ સ્થોનાક વૃક્ષ, શોણક વૃક્ષ.
 મળ્હૂકપર્ણી સ્ત્રી૦ મળ્હ.
 મળ્હૂકપર્ણિકા સ્ત્રી૦ બ્રાહ્મી વનસ્પતિ, આદિ-
 ત્વલક્ષ્મી વનસ્પતિ.
 મળ્હૂકપર્ણી સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ, મળ્હ.
 મળ્હૂકમાતૃ સ્ત્રી૦ બ્રાહ્મી વનસ્પતિ.
 મળ્હૂકસરસ્ત્ર ન૦ તે નામે એક સરોવર.
 મળ્હૂર ન૦ લોહાનો મેલ-એક રસાયન.
 મળ્હૂરમસ્મન્ ન૦ લોહાના મેલની ભરમ.
 મળ્હૂરવજ્ર પુ૦ એક ઔષધ.
 મળ્હૂરઘટક પુ૦ ગોળીરૂપ એક ઔષધ.
 મળ્હોદક ન૦ રંગમેરંગી ચિત્રકામ, તરેહ
 તરેહનો રંગ, વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક ઉકાળો.
 મત ત્રિ૦ સંમત, મનાયેલ, માનેલ, અભિપ્રાય
 આપેલ, જાણેલ, સમાન કરેલ, પૂજેલ.
 મત ન૦ સંમતિ, પૂજા, જ્ઞાન, અભિપ્રાય.
 મતક ન૦ ઉપરના અર્થ.
 મતક્ક પુ૦ મેધ, તે નામે એક મુનિ, એક
 દાનવ, એક રાજર્ષિ, બ્રાહ્મણીમાં હજમથી
 ઉત્પન્ન થયેલ ચંડાળ.
 મતક્કજ પુ૦ હાથી.
 મતક્કજી સ્ત્રી૦ હાથણી.
 મતક્કવાપી સ્ત્રી૦ તે નામે એક તીર્થ.
 મતક્કિકા સ્ત્રી૦ શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ.

મતાનુજ્ઞા સ્ત્રી૦ એક નિઝહસ્થાન.
 મતાભિમાન ન૦ મતવું અભિમાન.
 મતિ સ્ત્રી૦ જ્ઞાન, ઇચ્છા, સ્મૃતિ, બુદ્ધિ,
 માનવું, સત્કાર, પૂજા, એક શાક.
 મતિ ત્રિ૦ આર્ય, બુદ્ધિમાન.
 મતિદ ત્રિ૦ બુદ્ધિ આપનાર.
 મતિદા સ્ત્રી૦ માલકાંકણી.
 મતિનોર પુ૦ તે નામે એક રાજા.
 મતિપ્રકર્ષ પુ૦ બુદ્ધિની શ્રેષ્ઠતા-અધિકતા.
 મતિભ્રમ પુ૦ બુદ્ધિભ્રંશ, ભ્રાન્તિ, ઉન્માદ રોગ.
 મતિભ્રંશ સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.
 મતિભ્રાન્તિ ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.
 મતિમત્ ત્રિ૦ બુદ્ધિમાન, જ્ઞાની.
 મતિવિભ્રમ પુ૦ મતિભ્રમ જુઓ.
 મતુલ ત્રિ૦ મત જાનાર, બુદ્ધિમાન.
 મત્ક ત્રિ૦ મારું, મારા સંબંધી.
 મત્ક પુ૦ માંકડ.
 મત્કુળ પુ૦ માંકડ, દાંત વિનાનો હાથી,
 મૂછવિનાનો પુરુષ, નાળીએર, બાંધવું
 બાંધર.
 મત્કુળા સ્ત્રી૦ જેની યોનિ ઉપર વાળ ઉગ્યા
 ન હોય તેવી સ્ત્રી.
 મત્કુળારિ પુ૦ ભાંગ.
 મત્કુળિકા સ્ત્રી૦ કાર્તિકસ્વામીની અનુચર
 એક માતૃકા.
 મત્ત પુ૦ મદોન્મત્ત હાથી, ધંતુરો, કાચલ, પાડો.
 મત્ત ત્રિ૦ હકેલ, મદોન્મત્ત, ગાંડું, હર્ષ
 પામેલ, મદવાળું.
 મત્તકાશિની સ્ત્રી૦ ઉત્તમ સ્ત્રી.
 મત્તકાસિની સ્ત્રી૦ ઉત્તમ સ્ત્રી.
 મત્તકોશ પુ૦ હાથી.
 મત્તકોશી સ્ત્રી૦ હાથણી.
 મત્તવન્તિન્ પુ૦ મદોન્મત્ત હાથી.
 મત્તવન્તિની સ્ત્રી૦ ગાંડી હાથણી.
 મત્તમયૂર પુ૦ મેધ, ગાંડો મોર.

મત્સ્યમૂર

૨૧૬

મત્સ્યાદની

મત્સ્યમૂર નં તેર અક્ષરના ચરણવાળો
એક છંદ.
મત્સ્યવારણ પું મદો-મત્ત હાથી.
મત્સ્યવારણ નં મહેલની ફરતી વાડ, સો-
પારીનો ભુકો.
મત્તા સ્ત્રીં દાર, દશ અક્ષરના ચરણવાળો
એક છંદ.
મત્તાકીડા સ્ત્રીં તેર અક્ષરના ચરણવાળો
એક છંદ.
મત્તાલમ્બ પું મહેલની ફરતી વાડ-કોટ.
મત્તેમવિક્રીડિત નં એકવીસ અક્ષરના
ચરણવાળો એક છંદ, મદો-મત્ત હાથીની
કીડા.
મત્તપર ત્રિં મારામાં તત્પર, મારામાંઆસકત.
મત્ત્ય નં એડેલા ખેતરને સપાટ કરવાનું
સાધન, દાતા વગેરેની ભુકી.
મંત્રુ વું આં સં સેદ્ ગ્રામ બાપણુ કરવું.
મત્તસ પું માછલું.
મત્તસગળ્હ પું માછલાનું એક પ્રકારનું શાક.
મત્તસર પું બીળની શુભનો દેષ કરવો,
બીળની સંપત્તિ નહિ સહન કરવી, ક્રોધ,
મન્હર, પોતા ઉપર ધિક્કાર-તિરસ્કાર.
મત્તસર ત્રિં દેષી, ક્રોધી, કૃપણુ, લોભી.
મત્તસરા સ્ત્રીં માખી, મન્હર.
મત્તસરિન્ ત્રિં દેષી, ક્રોધી, કૃપણુ, દુષ્ટ.
મત્તસી સ્ત્રીં માછલી.
મત્તસ્ય પું માછલું.
મત્તસ્યક પું માછલું.
મત્તસ્યકરણિકા સ્ત્રીં માછલાં રાખવાનો
કરંડીયો.
મત્તસ્યગન્ધા સ્ત્રીં વ્યાસની માતા સત્યવતી,
જલપીપર.
મત્તસ્યઘન્ટ પું એક પ્રકારનું માછલાંનું શાક.
મત્તસ્યઘાત પું માછલાં મારવાં તે.
મત્તસ્યજાલ નં માછલાં પકડવાની જાળ.
મત્તસ્યજીવિન્ પું મન્હીમાર, નિષાદ.

મત્તસ્યણિકા સ્ત્રીં ગોળનો એક વિકાર.
મત્તસ્યણ્ડી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
મત્તસ્યદ્વીપ પું તે નામે એક દ્વીપ.
મત્તસ્યધાની સ્ત્રીં માછલાં રાખવાનું પાત્ર.
મત્તસ્યનાશક પું ટીટોડો પક્ષી.
મત્તસ્યનાશક ત્રિં માછલાંનો નાશ કરનાર.
મત્તસ્યનાશકી સ્ત્રીં ટીટોડી.
મત્તસ્યનાશન પું ટીટોડો.
મત્તસ્યનાશન ત્રિં માછલાંનો નાશ કરનાર.
મત્તસ્યનાશની સ્ત્રીં ટીટોડી.
મત્તસ્યપિત્તા સ્ત્રીં કડુ વનરપતિ.
મત્તસ્યવન્ધક ત્રિં માછલાં પકડનાર.
મત્તસ્યવન્ધક પું મન્હીમાર, એક વર્ણુસંકર.
મત્તસ્યવન્ધિન્ પું ઉપરનો અર્થ.
મત્તસ્યવન્ધિન્ ત્રિં માછલાં પકડનાર.
મત્તસ્યવન્ધિની સ્ત્રીં માછલાં પકડવાની જાળ.
મત્તસ્યમુદ્રા સ્ત્રીં પૂળના અંગરૂપ એક મુદ્રા.
મત્તસ્યરક્ત પું એક પક્ષી.
મત્તસ્યરક્તક પું એક પક્ષી.
મત્તસ્યરક્તી સ્ત્રીં એક પક્ષિણી.
મત્તસ્યરાજ પું રોહિતમત્સ્ય, વિરાટ રાજ,
મત્સ્યદેશનો રાજા.
મત્તસ્યવિષ્ણુ સ્ત્રીં કડુ વનરપતિ.
મત્તસ્યવેધન પું એક પક્ષી.
મત્તસ્યવેધન નં માછલાં વીધવાનો આં-
કડો-કોટો.
મત્તસ્યવેધની સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
મત્તસ્યસંઘાત પું માછલાંનો સમૂહ.
મત્તસ્યસન્તાનિક પું એક પ્રકારનું માછ-
લાંનું શાક.
મત્તસ્યાક્ષી સ્ત્રીં એક જાતની ધોખડ, સોમ-
લતા, હિલમોચિકા વનરપતિ, આહીનું શાક.
મત્તસ્યાક્તો સ્ત્રીં હિલમોચિકા વનરપતિ.
મત્તસ્યાદ ત્રિં માછલાં ખાનાર.
મત્તસ્યાદની સ્ત્રીં જળપીપર.

મંત્રસાધન

રૂપ

મંત્રસાધન

મત્સ્યાશન પું એક પક્ષી.
 મત્સ્યાશન ત્રિં માછલાં ખાનાર.
 મત્સ્યાશની સ્ત્રીં એક પશ્ચિણી.
 મત્સ્યાશન જનં એક જાતનું આસન.
 મત્સ્યોદયો સ્ત્રીં વ્યાસની માતા સ્ત્રવવતી,
 કાશીમાં એક તીર્થ.
 મંથુ સ્વાં ૫૦ સં સેદ્ મથવું, વલોવવું.
 મંથુ સ્વાં ૫૦ સં સેદ્ વધ કરવો, મારી
 નાખવું, કલેશ આપવો, દુઃખી કરવું.
 મથન નં વધ, કલેશ, દુઃખી કરવું, પીડવું.
 મથવું, વલોવવું.
 મથન પું અરણીનું જાડ.
 મથિત નં પાણી તદ્દિ નાખેલ ભાગેલ દહીં.
 મથિત ત્રિં મથેલ, વલોવેલ, દુઃખ દીધેલ,
 પીડેલ, હણેલ.
 મથિનુ પું રવૈયો.
 મથુરા સ્ત્રીં તે નામે એક શહેર.
 મથુરાનાથ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 મથુરેશ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 મથુરેશ્વર પું શ્રીકૃષ્ણ.
 મથુરા સ્ત્રીં મથુરા શહેર.
 મંદુ સ્વાં જાં ૪૦ સં સેદ્ જડ થવું, ઈંધવું,
 મદ કરવો, હર્ષ પામવો, રતુતિ કરવી,
 દીપવું, પ્રકાશવું.
 મદુ દિવાં ૫૦ જાં સેદ્ હર્ષ પામવો, અસ્ત
 થવું, મદ આમવો.
 મદુ સ્વાં ૫૦ જાં સેદ્ ગર્વ કરવો, હિનતા
 કરવી.
 મદુ તું સ્ત્રાં ૪૦ સં સેદ્ તૃષ્ણ કરવું, સંતોષ
 પ્રમાણવો.
 મદ પું હાથીનો મદ, ગર્વ, તદ્દર્ષ, પ્રીર્ષ,
 કરતૂરી ગાંડપણ, નદ, કલ્યાણકારી સ્વરૂપ.
 મદકદ પું જગ્ગ જુઓ.
 મદકર પુ ધંતુરાનું જાડ.
 મદકર ત્રિં મદ કરનાર, ગાંડપણ કરનાર.
 મદકરી સ્ત્રીં દાર.

મદકલ પું મદોન્મત્ત હાથી.
 મદકલ ત્રિં અરપટ શબ્દ કરનાર, મદથી
 અરપટ બોલનાર.
 મદગન્ધ પું સાતપુડાનું જાડ.
 મદગન્ધા સ્ત્રીં દાર, અળસી.
 મદગ્ની સ્ત્રીં પ્રતિકા વનસ્પતિ.
 મદધાર પું એક પર્વત.
 મદધ્યા સ્ત્રીં કાંચનું જાડ.
 મદન પું કામદેવ, વસંતકાળ, મીઠુ, ધંતુરો,
 લામરો, ખેરનું જાડ, ચંદ્રાટક વૃક્ષ, મોઢ-
 સરીનું જાડ, મીઠાનું જાડ, એક જાતનું
 આલિંગન, એક જાતનો કોઠા.
 મદનક પું દમનક વૃક્ષ.
 મદનકાપટક પું સાતિક રોમાંચ.
 મદનકાકુરજ પું કખૂતર, મારેવું.
 મદનકાકુરણી સ્ત્રીં કખૂતર-માદા.
 મદનગૃહ નં સ્ત્રીનું ચિન્હ-યોનિ, હાવાવધિ
 સાતથું સ્થાન.
 મદનગોમ્તલ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 મદનચતુર્દશી સ્ત્રીં ચૈત શુદ ચૌદશ.
 મદનત્રયોદશી સ્ત્રીં ચૈત શુદ તેરશ.
 મદત્તકાવ્રણી સ્ત્રીં ચૈત શુદ બારશ.
 મદનામ્બિકા પું ખંજન પક્ષી.
 મદનપાઠક પું કાપલ.
 મદનભક્ત નં મદનગૃહ જુઓ.
 મદનમૃગ પું કરતૂરીમૃગ.
 મદનમોહન પું શ્રીકૃષ્ણ.
 મદનરિપુ પું મહાદેવ.
 મદનલલિતા સ્ત્રીં સોળસક્ષરના અરબુવાયો
 એક છંદ.
 મદનલેખ પું પ્રેમી બેડાનો પ્રેમપત્ર.
 મદનવીજ નં તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ 'જી' એ
 ખીજ.
 મદનશલાકા સ્ત્રીં કામોદીપક ઔષધ,
 સારસ પક્ષી, કાપલ.
 મદનસદન નં મદનગૃહ જુઓ.

મદનસારિકા

૬૦૨

મદિરાપૂહ

મદનસારિકા સ્ત્રી૦ મેના પક્ષી.
 મદનાગાર ન૦ મદનપદ જુઓ.
 મદનાપ્રકાશ૦ કાંદી માન્ય.
 મદનાકુકરા પુ૦ પુરુષચિન્હ-લિંગ, મૈથુન-
 કાળે નખપ્રહાર.
 મદનાયુધ પુ૦ સ્ત્રીચિન્હ-મોનિ.
 મદનાયુષ પુ૦ કામની વૃદ્ધિ કરનાર એક
 વનસ્પતિ.
 મદનાલય પુ૦ મનુષ્ય જુઓ.
 મદનાવસ્થા સ્ત્રી૦ કામી સ્ત્રી-પુરુષોને કામદેવે
 કરેલી ઉન્માદ વગેરે દશા.
 મદની સ્ત્રી૦ દારૂ, કસ્તૂરી, અતિમુક્તક જુઓ.
 મદનીય ત્રિ૦ હર્ષ પામવા યોગ્ય, ગર્વ
 કરવા યોગ્ય.
 મદનીયા સ્ત્રી૦ તે નામે એક ગ્રાડ.
 મદનેષ્ઠા સ્ત્રી૦ કામની ધુમ્મસ.
 મદનેષ્ઠાફલ પુ૦ આંખાનું ગ્રાડ.
 મદનોત્સવ પુ૦ હોળીને ઉત્સવ.
 મદનોત્સવા સ્ત્રી૦ સ્વર્ગની વેશ્યા.
 મદપ્રયોગ પુ૦ હાથીઓને મદ અરવો તે.
 મદમજ્જિત્રી સ્ત્રી૦ ક્ષતમૂલ્કી વનસ્પતિ.
 મદ્યનિત્કા સ્ત્રી૦ મોહવે.
 મદ્યન્તી સ્ત્રી૦ મોહવે.
 મદ્યિત્તુ પુ૦ કામદેવ, મેષ, દારૂ વેચનાર.
 મદ્યિત્તુ ન૦ દારૂ.
 મદ્યિત્તુ ત્રિ૦ મહાક, મદ ઉત્પન્ન કરનાર.
 મદયામ પુ૦ કામ, કુકડા.
 મદ્યકેશ સ્ત્રી૦ સાત અક્ષરતા ચરણમાળો
 એક છંદ, હાથીઓના મદ્યકાની પ્રકૃતિ.
 મદવિક્ષિત પુ૦ મદોન્મત્ત હાથી.
 મદવિક્ષિત ત્રિ૦ મદમી વિક્ષેપ પ્રાપ્ત.
 મદશાક પુ૦ ઉપોક્તી વનસ્પતિ.
 મદશૌન્દ પુ૦ જાવડા.
 મદસાર પુ૦ વૃક્ષ વૃક્ષ.
 મદસ્થલ પુ૦ મદિરામાન, દારૂની કુકાન.
 મદસ્થાન ન૦ ઉપરના અર્થ.

મદહસ્તિત્રી સ્ત્રી૦ મહાકરંજક.
 મદહેતુ પુ૦ મદનું કારણ, પ્રાવડીનું ગ્રાડ.
 મદાઘ પુ૦ તે નામે એક ઋષિ.
 મદાલ્ય ત્રિ૦ મદવાળું, ગર્વવાળું, હર્ષવાળું.
 મદાલ્ય પુ૦ તાડનું ગ્રાડ.
 મદાતક પુ૦ કામજન્યર, માદક પદાર્થના
 સેવનથી આવેલો તાવ.
 મદાત્યય પુ૦ મદનિમિત્ત એક રાગ.
 મદામ્નાત પુ૦ હાથીની પીઠ ઉપરની તોળત,
 મદામ્બર પુ૦ મદોન્મત્ત હાથી.
 મદાર પુ૦ વરાહ, ભુડ, કુકર, મદોન્મત્ત
 હાથી, તે નામે એક રાગ.
 મદાર ત્રિ૦ ધૂતાઈ, કામી.
 મદાર્મવ પુ૦ એક જાતનું માછલું.
 મદાલસ પુ૦ મદોન્મત્ત હાથી.
 મદાલસ ત્રિ૦ મદથી આળસ.
 મદાલસા સ્ત્રી૦ ગંધર્વરાજા વિશ્વકેતુની કન્યા.
 મદાલાપિન્ પુ૦ કાપલ.
 મદાલાપિની સ્ત્રી૦ કાપલ-માદા.
 મદાહ પુ૦ કસ્તૂરી.
 મદિ સ્ત્રી૦ ખેતીનું સાધન એક યંત્ર.
 મદિકા સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 મદિન્ ત્રિ૦ તૃપ્ત કરનાર, પુશ કરનાર.
 મદિન્તમ ત્રિ૦ અતિશય તૃપ્ત કરનાર.
 મદિર પુ૦ રાતા ખેરનું ગ્રાડ.
 મદિરા સ્ત્રી૦ દારૂ, મદોન્મત્ત ખંજન પક્ષી,
 વસુદેવની એક મત્તી, દુર્ગા દેવી, પ્રાણીસ
 અક્ષરના ચરણમાળો એક છંદ.
 મદિરાશ ત્રિ૦ ખંજન પક્ષીના જેવા
 નેત્રવાળું.
 મદિરાશી પુ૦ વિરાટ રાજાનો ભાઈ.
 મદિરાશી સ્ત્રી૦ ખંજન પક્ષીના જેવા નેત્ર-
 વાળી સ્ત્રી.
 મદિરાપૂહ ન૦ દારૂ કાઢવાનું સ્થાન, દારૂનું
 પીડું.

મવિરાશ્વ

૩૦૨

મધુકૃત્વ

મવિરાશ્વ પું વિરાટ રાજાનો એક સેનાપતિ,
 હિરણ્યહસ્તનો સસરો એક પ્રાચીન રાજા.
 મવિરાસજ્ઞ પું આંખાનું ઝાડ.
 મવિરેક્ષણ ત્રિં મવિરાક્ષ જુઓ.
 મવિરેક્ષણા સ્ત્રીં મવિરાક્ષી સ્ત્રીં જુઓ.
 મવિદ્યા સ્ત્રીં દારૂ.
 મવીય ત્રિં મારૂં, મારાસંઘંધી.
 મવેમહિ પું પ્રાર્થના.
 મવેષ ત્રિં મદોન્મત્ત.
 મવોત્કટ પું મદોન્મત્ત હાથી.
 મવોત્કટ ત્રિં મદથી ઉદ્ધત.
 મવોદ્વ્ય પું મદોન્મત્ત હાથી.
 મવોદ્વ્ય ત્રિં મદથી અત્યંત ઉદ્ધ.
 મવોદ્વ્યા સ્ત્રીં મદથી છકેલી સ્ત્રી.
 મવોદ્ધત પું મદોન્મત્ત હાથી.
 મવોદ્ધત ત્રિં મદથી ઉદ્ધત.
 મવોન્મત્ત પું તંત્રપ્રસિદ્ધ એક મંત્ર.
 મવોન્મત્ત ત્રિં મદથી ઉન્મત્ત.
 મવગુ પું એક જાતનું પક્ષી, એક જાતનું
 માછલું.
 મવગુર પું એક જાતનું માછલું.
 મવગુરુક પું ઉપરનો અર્થ.
 મવગુરુકી સ્ત્રીં નીચેનો અર્થ.
 મવગુરુપ્રિયા સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.
 મવગુરુસ્ત્રી સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.
 મવગુરી સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.
 મઘ નં દારૂ, દ્રાક્ષનો રસ.
 મઘકીટ પું દારૂનો કીડો.
 મઘદ્રુમ પું માડ વૃક્ષ.
 મઘપ પું તે નામે એક દાનવ.
 મઘપ ત્રિં દારૂ પીનાર.
 મઘપદ્મ પું સુરાક્ષક જુઓ.
 મઘપાશન નં મઘપાનરોચક લક્ષ્ય.
 મઘપીત ત્રિં જેણે દારૂ પીધો હોય તે.
 મઘપીતી સ્ત્રીં જેણે દારૂ પીધો હોય તે સ્ત્રી.
 મઘપુષ્પા સ્ત્રીં ધાવડીનું ઝાડ.

મઘસીજ નં દારૂ ખનાવવાના પાદાર્થો.
 મઘમણ્ડ પું સુરામણ્ડ જુઓ.
 મઘવાસિની સ્ત્રીં ધાવડીનું ઝાડ.
 મઘસન્ધાન નં દારૂ ખનાવવાનો વ્યાપાર.
 મઘામોદ પું ખોલસરીનું ઝાડ.
 મદ્ર પું એક દેશ, હર્ષ, મંગળ.
 મદ્રક ત્રિં મદ્ર દેશમાં હોનાર=થનાર.
 મદ્રર્ગીજ ત્રિં મારા વર્ગનું.
 મદ્રર્ગીય ત્રિં મારા વર્ગનું.
 મદ્રર્ગ્ય ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 મધુ નં દારૂ, મધ, પુષ્પનો રસ, મકરંદ,
 પાણી, મધુર રસ, પ્રાણીઓનું શુભ-
 અશુભ કર્મ.
 મધુ ત્રિં મધુર, મીઠું.
 મધુ પું એક દૈત્ય, વસંત ઋતુ, ચૈત્રમહિનો,
 મહુડાનું ઝાડ, આસોપાલવ, જેઠી મધ,
 એક જાતનો બંદી, એક પક્ષી.
 મધુ સ્ત્રીં જીવંતી વનસ્પતિ.
 મધુક ત્રિં મધુર, મીઠું.
 મધુક પું મહુડાનું ઝાડ, જેઠીમધ, જેઠી
 મધનો શીરો, એક પક્ષી, એક જાતનો બંદી.
 મધુક નં મધ, કપીર.
 મધુકણ્ઠ પું કોયલ પક્ષી.
 મધુકણ્ઠી સ્ત્રીં કોયલ-માદા.
 મધુકચ્છવા સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 મધુકર પું ભમરો, કામી માણસ, ભાંગરો.
 મધુકરી સ્ત્રીં ભમરી, રાંધેલા અન્નની ભિક્ષા.
 મધુકર્કટિકા સ્ત્રીં એક જાતનું બીજોરું,
 મીઠી ખજૂરી.
 મધુકર્કટી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 મધુકા સ્ત્રીં જેઠી મધ, મધુપણી વૃક્ષ.
 મધુકારિન્ પું ભમરો.
 મધુકાષ્ઠ પું એક જાતનું લાકડું.
 મધુકાષ્ઠ નં જેઠીમધનું લાકડું.
 મધુકૃત્વ પું ભમરો.

મધુકોષ

૩૦૩

મધુમર્કટી

મધુકોષ પું મધપૂડો.
 મધુક્રમ પું મધપૂડો, મધપાનનો ક્રમ.
 મધુક્ષીર પું ખજૂરીનું ઝાડ.
 મધુક્ષીરક પું ઉપરનો અર્થ.
 મધુલર્જૂરી ક્ષીં મીઠી ખજૂરી.
 મધુગન્ધ પું બોલસરીનું ઝાડ.
 મધુગન્ધપ્રસૂન પું સાદડાનું ઝાડ.
 મધુઘાતક પું પક્ષી.
 મધુઘોષ પું કોયલ.
 મધુચ્છદા ક્ષીં એક વનસ્પતિ.
 મધુચ્ચુત્ત્રિં મધ ઝરતું.
 મધુજ નં મીઠુ.
 મધુજા ક્ષીં પૃથ્વી.
 મધુજમ્બીર પું મીઠું બીજોર.
 મધુજમ્મ પું ઉપરનો અર્થ.
 મધુજિત્ પું વિષ્ણુ.
 મધુત્વણ નં શેલડી.
 મધુત્વણ પું શેલડી.
 મધુત્રય નં મધ-સાકર-ધી.
 મધુત્રિક નં ઉપર જુઓ.
 મધુવૂત પું આંખાનું ઝાડ.
 મધુદૂતી ક્ષીં પાડલ વનસ્પતિ.
 મધુદ્ર પું ભમરો.
 મધુદ્રવ પું મહુડાનું ઝાડ.
 મધુદુમ પું મહુડાનું ઝાડ.
 મધુધાતુ પું સુવર્ણમાક્ષિક, રૌપ્યમાક્ષિક.
 મધુધાતુક પું ઉપરનો અર્થ.
 મધુધૂલિ પું ખાંડ.
 મધુધેનુ ક્ષીં દાન માટે કહ્યેલી મધ વગેરે
 પદાર્થોની ગાય.
 મધુનારિકેર પું મીઠું નાળીએર.
 મધુનારિકેરક પું મીઠું નાળીએર.
 મધુનેત્ પું ભમરો.
 મધુનોલેહ પું ભમરો.
 મધપ પું ભમરો.

મધુપ ત્રિં મધ પીનાર, દારૂ પીનાર.
 મધુપર્ક પું દહીં-ધી-પાણી-મધ-સાકર-
 એ પાંચ મિશ્ર કરેલ દ્રવ્ય.
 મધુપર્ણી ક્ષીં ગળેા, ગાંભારી વનસ્પતિ,
 ગળીનું ઝાડ, વરાહકાન્તા વનસ્પતિ, મીઠું
 બીજોર.
 મધુપાકા ક્ષીં તરબુચ.
 મધુપાન નં મધ પીતું, દારૂ પીવો.
 મધુપાયિન્ ત્રિં મધ પીનાર, દારૂ પીનાર.
 મધુપાયિન્ પું ભમરો.
 મધુપાલિકા ક્ષીં ગાંભારી વનસ્પતિ.
 મધુપીલુ પું મીઠા પીલુનું ઝાડ.
 મધુપુરી ક્ષીં મધુરા.
 મધુપુષ્પ પું મહુડાનું ઝાડ, સરગવાનું
 ઝાડ, આસોપાલવ, બોલસરીનું ઝાડ.
 મધુપુષ્પા ક્ષીં નાગદન્તી વૃક્ષ, દંતીવૃક્ષ.
 મધુપૂપક પું એક જાતનું પક્ષવાન્ન.
 મધુપ્રિય પું ખળદેવ, ભમરો.
 મધુપ્રિય ત્રિં મધ જેને પ્રિય હોય તે, દારૂ
 જેને પ્રિય હોય તે.
 મધુપ્રિયા ક્ષીં એક જાતની જાંબુડી.
 મધુફલ પું મીઠી નાળીએરીનું ઝાડ, મહુડો.
 મધુફલા ક્ષીં મીઠી ખજૂરી.
 મધુબહુલા માધવી લતા-જાઈ.
 મધુબીજ પું દાડમનું ઝાડ.
 મધુભિદ્ પું વિષ્ણુ.
 મધુમશિકા ક્ષીં મધમાખી.
 મધુમજ્જન્ પું આખોટક વૃક્ષ.
 મધુમત્ ત્રિં મીઠાશવાળું, મીઠું
 મધુમત્ પું કાશ્મરી વૃક્ષ.
 મધુમતો ક્ષીં એક નદી, વૈદિકપ્રસિદ્ધ 'મધુ-
 વાતા' ધૃત્યાદિ ત્રણ ઋચાઓ, એક દેવી
 નામિકા.
 મધુમયન પું વિષ્ણુ.
 મધુમર્કટી ક્ષીં મધની ખાંડ.

મધુમહિ

૨૦૪

મધુમર

મધુમહિ સ્ત્રીં અટમોગરો.
 મધુમહિકા સ્ત્રીં અટમોગરો.
 મધુમહી સ્ત્રીં અટમોગરો.
 મધુમસ્તક નં એક પકવાન.
 મધુમાધ્વીક નં મહુમનો દાર.
 મધુમૂલ નં એક જાતનું આલુ.
 મધુમેહ પું એક જાતનો પ્રમેહરોગ.
 મધુયદિ સ્ત્રીં શેલડી. જેડીમધ.
 મધુયદિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્ધ.
 મધુયદી સ્ત્રીં જેડીમધ, શેલડી.
 મધુયોગિ સ્ત્રીં કાળી દ્રાક્ષનો વેલો.
 મધુર પું મીઠા રસ, મધુર રસ, લાલ સર-
 ગવો, રાગાત્ર વૃક્ષ, લાલ શેલડી, જાળ,
 ડાંગેર, જર.
 મધુર ત્રિં મીઠું, સ્વાદિષ્ટ, પ્રિય.
 મધુર નં કંકણ, સીસું, ઝેર.
 મધુરક પું જીવંતી વૃક્ષ.
 મધુરકણ્ઠક પું એક જાતનું માંસ.
 મધુરકર્કટી સ્ત્રીં એક જાતની કાકડી.
 મધુરજમ્બીર પું મીઠું બીજોર.
 મધુરતા સ્ત્રીં મધુરપણું, મીઠાશ.
 મધુરત્વ નં ઉપરના અર્ધ.
 મધુરત્વચ પું ધાવડીનું ઝાડ.
 મધુરત્વચ પું ઉપરનો અર્ધ.
 મધુરનિસ્વન ત્રિં મીઠા શબ્દવાળું.
 મધુરનિસ્વના સ્ત્રીં મીઠા શબ્દવાળી સ્ત્રી.
 મધુરપ્રિય ત્રિં મીઠું જેને પ્રિય હોય તે.
 મધુરપ્રિયા સ્ત્રીં મીઠું જેને પ્રિય હોય તે
 સ્ત્રી, એક વનસ્પતિ.
 મધુરફલ પું મોટા ભારનું ઝાડ.
 મધુરફલા સ્ત્રીં એક જાતની કાકડી.
 મધુરબીજપૂર પું મીઠા બીજોરાનું ઝાડ.
 મધુરભૂષણ પું કાંગનું ઝાડ.
 મધુરમિથિ સ્ત્રીં મીઠી વળીયારી.
 મધુરવલ્લી સ્ત્રીં મીઠા બીજોરાનું ઝાડ.

મધુરસ પું શેલડી, તાંડનું ઝાડ, મીઠા રસ,
 દારોર રસ.
 મધુરસ ત્રિં મીઠા રસવાળું.
 મધુરસા સ્ત્રીં મોરવેલ, દ્રાક્ષ, દૂધી, ગંભારિ
 વનસ્પતિ.
 મધુરસ્રવ પું એક ખજૂરનું ઝાડ.
 મધુરા સ્ત્રીં શતપુષ્પ, જેડીમધ, મીઠીકાકડી,
 મધુલી વનસ્પતિ, કાકાલી વનસ્પતિ, શતા-
 વરી વનસ્પતિ, મધુરા નગરી, બુદ્ધ
 જીવંતી વનસ્પતિ, એક શાક, વળીયારી.
 મધુરામ્લક પું આગ્રાતક વૃક્ષ, લીંછીનું
 ઝાડ, દાડમનું ઝાડ, નારંગીનું ઝાડ.
 મધુરાલાપ ત્રિં મીઠા ભાષણવાળું.
 મધુરાલાપ સ્ત્રીં મીઠા શબ્દવાળી સ્ત્રી,
 મેના, કાંચલ.
 મધુરાલાહુ પું મીઠી તુમડી-દૂધી.
 મધુરિકા સ્ત્રીં વળીયારી.
 મધુરિપુ પું વિષ્ણુ.
 મધુરોદક પું મીઠા પાણીનો સમુદ્ર.
 મધુલ નં દ્રાક્ષનો રસ.
 મધુલતા સ્ત્રીં જેડીમધ.
 મધુલગ્ન પું રાતા સરગવાનું ઝાડ.
 મધુલિકા સ્ત્રીં રાંધ.
 મધુલિહ પું ભમરો.
 મધુલેહ પું ભમરો.
 મધુલેહિન પું ભમરો.
 મધુલોલુપ પું ભમરો.
 મધુવન નં મધુરા પાસેનું એક વન, કિર્કિયા
 પાસેનું એક વન.
 મધુવન પું કાંચલ.
 મધુવર્ગ પું જૂદા જૂદા મીઠા પદાર્થોનો
 સમૂહ.
 મધુવલ્લિકા સ્ત્રીં મીઠા બીજોરાનું વૃક્ષ,
 જેડીમધ, કાળી દ્રાક્ષ.
 મધુવલ્લી સ્ત્રીં ઉપરના અર્ધ.
 મધુવાર પું વારંવાર દાર પીવાનો કમ.

મધુવીજ

૩૦૬

મધ્યમ

મધુવીજ પું દાડમનું ઝાડ.
 મધુવીજપૂર પું મીઠા બીજોરાનું ઝાડ.
 મધુવૃક્ષ પું મહુડાનું ઝાડ.
 મધુવત પું ભમરો.
 મધુવતી સ્ત્રીં ભમરી.
 મધુશર્કરા સ્ત્રીં મધની સાકર.
 મધુશાલ પું મહુડાનું ઝાડ.
 મધુશિશુ પું રાતો સરગવો.
 મધુશિલા સ્ત્રીં સુવર્ણમાલિકા ધાતુ.
 મધુશીર્ષક નં એક જાતનું પક્ષવાન.
 મધુગૃહક પું રાતો સરગવો.
 મધુશેષ પું નં મીણુ.
 મધુભ્રેણી સ્ત્રીં મોરવેલ વનસ્પતિ.
 મધુશ્વાસ ત્રિં મીઠા શ્વાસવાળું.
 મધુશ્વાસા સ્ત્રીં મીઠા શ્વાસવાળી સ્ત્રી,
 જીવંતી વૃક્ષ.
 મધુષીલ પું મહુડાનું ઝાડ.
 મધુસલ પું કામદેવ.
 મધુસંભવ પું મીણુ.
 મધુસંભવા સ્ત્રીં કાળી દ્રાક્ષ.
 મધુસહાય પું કામદેવ.
 મધુસારથિ પું કામદેવ.
 મધુસિકથક પું એક જાતનું ઝેર.
 મધુસુહદ પું કામદેવ.
 મધુસૂદન પું વિષ્ણુ, ભમરો, એક પંડિત,
 એક શાક.
 મધુસૂદની સ્ત્રીં ભમરી.
 મધુસ્નેહ પું મીણુ.
 મધુસ્રવ પું મહુડાનું ઝાડ.
 મધુસ્રવસ્ પું મહુડાનું ઝાડ.
 મધુસ્રવા સ્ત્રીં મોરદાલતા, જેડીમધ, મોરવેલ,
 જીવંતી વૃક્ષ.
 મધુસ્વર પું કાચલ, મીઠો સ્વર.
 મધુસ્વર ત્રિં મીઠા શબ્દવાળું, મીઠા
 સ્વરવાળું.
 મધુસ્વરી સ્ત્રીં કાચલ-માદા.

મધુહન પું વિષ્ણુ.
 મધૂક નં જેડીમધ.
 મધૂક પું મહુડાનું ઝાડ.
 મધૂચ્છિદ્ર નં મીણુ.
 મધૂજ્જિત નં મીણુ.
 મધૂત્ય નં મીણુ.
 મધૂન્મદ પું કાચલ.
 મધૂન્મદા સ્ત્રીં કાચલ-માદા.
 મધૂપદ્મ પું મધુરા શહેર.
 મધૂલ પું પાણીમાં કે પર્વતમાં થનારું
 મહુડાનું ઝાડ.
 મધૂલક ત્રિં મીઠું, મધુર.
 મધૂલક પું મીઠો રસ, મીઠાશ.
 મધૂલિકા સ્ત્રીં મોરવેલ વનસ્પતિ, રાષ.
 મધૂલી સ્ત્રીં મધુકર્કોટી વનપતિ, આંખો,
 જેડીમધ, મોરવેલ.
 મધ્ય નં પું કટી-કેડ.
 મધ્ય નં વચલો ભાગ, એક સંખ્યા, નૃત્ય
 વગેરેમાં મંદતા તથા શીઘ્રતા સિવાયનો
 વ્યાપાર.
 મધ્ય પું મધ્યમ ગતિવાળો ગ્રહ.
 મધ્ય ત્રિં વચલું, ન્યાયવાળું, યોગ્ય,
 નીચું હલકું.
 મધ્યગ ત્રિં વચ્ચે રહેલ.
 મધ્યગન્ધ પું આંખાનું ઝાડ.
 મધ્યચારિન્ ત્રિં વચમાં ચાલનાર-ફરનાર.
 મધ્યતસ્ અઘ્નં વચમાં, વચેથી, મધ્યે.
 મધ્યવેશ પું હિમાલય અને વિંધ્યાચળની
 વચેનો-વિનશનની પૂર્વનો-પ્રયાગથી પશ્ચિ-
 મનો દેશ, વચલો પ્રદેશ.
 મધ્યદિન નં દિવસનો મધ્ય-અપોર.
 મધ્યન્દિન નં ઉપરનો અર્થ.
 મધ્યન્દિન પું અપોરીયાનું ઝાડ.
 મધ્યપદ્મમૂલક નં વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ પાંચ ઔષધ.
 મધ્યપદ્મલોપિન્ પું વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ સમાસ.
 મધ્યમ ત્રિં વચલું, વચેનું.

મધ્યમ

૩૦૬

મનસિશય

મધ્યમ પુ. મધ્યમસ્વર-કૌંચપક્ષીના સ્વર-
સમાન-સ્વર, એક ઉપપતિ.
મધ્યમપાણ્ડવ પુ. અર્જુન, સાદડનું ઝાડ.
મધ્યમમૃતક પુ. ખેડુત વગેરે મધ્યમ દાસ.
મધ્યમલોક પુ. પૃથ્વીલોક.
મધ્યમલોકપાલ પુ. રાજા.
મધ્યમવયસ્ક ત્રિ. વયસ્કી વયનું.
મધ્યમસંગ્રહ પુ. વ્યાસે કહેલ એક મધ્યમ
સ્ત્રીમંત્રાદ-કૌંચ સ્ત્રીને વસ્ત્રાલંકાર વગેરેથી
વશ કરતી તે.
મધ્યમસાહસ ન. પારકાં વસ્ત્ર વગેરેને
ખૂંચતી લેવાં વગેરેરૂપ એક સાહસ.
મધ્યમસાહસ પુ. મનુષ્યે કહેલ એક
સગ્ન-દંડ.
મધ્યમા સ્ત્રી. જેનો ઋતુધર્મ દેખાયો હોય
તેવી સ્ત્રી, વયસ્કી આંગળી, કમળ વગેરેની
કળી, સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક નાયિકા, પરા
વગેરે ચાર વાણીમાંની એક વાણી.
મધ્યમાહરણ ન. એક પ્રકારનું ગણિત.
મધ્યમીય ત્રિ. વચ્ચે હોનાર-ધનાર.
મધ્યમેશ્વર પુ. કાશીમાં એક શિવસિંગ.
મધ્યયવ પુ. છ જય બરાબર એક વજન.
મધ્યરાત્ર પુ. મધ્યરાત્રિ.
મધ્યલોક પુ. પૃથ્વીલોક.
મધ્યલોકક પુ. પૃથ્વીલોક.
મધ્યલોકપાલ પુ. રાજા.
મધ્યલોકેશ પુ. રાજા.
મધ્યવર્તિન્ ત્રિ. વચ્ચે રહેનાર, મધ્યસ્થ,
સ્વાર્થ નહિ બગાડી પરાર્થ કરનાર,
વચમાં પડી સમાધાન કરનાર.
મધ્યવૃત્ત ન. નાભિ, ઢુંટી.
મધ્યસ્થ ત્રિ. ત્રાહિત, મધ્યવર્તિન્ બુચ્ચો.
મધ્યસ્થતા સ્ત્રી. મધ્યસ્થપણું.
મધ્યસ્થત્વ ન. મધ્યસ્થપણું.
મધ્યસ્થલ ન. વચેનું સ્થાન, મધ્યસ્થળ.
મધ્યસ્થલી સ્ત્રી. ઉપરના અર્થ.

મધ્યા સ્ત્રી. જેને ઋતુધર્મ આવતો હોય તે
સ્ત્રી, તે નામે એક છંદ, ગ્રહોની એક
ગતિ, સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક નાયિકા.
મધ્યાન્હ પુ. દિવસનો મધ્યભાગ-અપોર.
મધ્યાન્હિક પુ. અપોરીયાનું ઝાડ.
મધ્યામ્લકેસર પુ. ખીન્નેરાનું ઝાડ.
મધ્વરાત્રિ પુ. વિષ્ણુ.
મધ્વરિ પુ. વિષ્ણુ.
મધ્વાલુ પુ. એક જાતનું આહુ.
મધ્વાલુક પુ. ઉપરનો અર્થ.
મધ્વાવાસ પુ. આંખો.
મધ્વાસવ પુ. મહુડાનો દારૂ.
મધ્વાસવનિક પુ. મહુડાનો દારૂ કાઢનાર.
મધ્વિજ્ઞા સ્ત્રી. દારૂ.
મન્ સ્વા. પ. સેટ પૂઠા કરવી સ. ગર્વ
કરવો અ.
મન્ ચુ. આ. અ. સેટ ગર્વ કરવો.
મન્ તના. આ. સ. સેટ જાણવું, માનવું.
મન્ ચુ. ડ. સ. સેટ ધારણ કરવું.
મન્ દિ. આ. સ. અનિદ જાણવું, માનવું.
મન પુ. જટામાંસી વનસ્પતિ.
મનઆપ ત્રિ. મનોહ, સુંદર.
મનડ પુ. એક ગ્રહયોગ.
મનઃશિલ પુ. મણ્ણસીલ.
મનઃશિલા સ્ત્રી. મણ્ણસીલ.
મનન ન. અનુમાન, વિચાર, યુક્તિથી પદા-
ર્થનો નિર્ણય કરવો.
મનસ્ ન. મન, સંકલ્પવિકલ્પવાળું અંતઃકરણ;
મણ્ણસીલ.
મનસા સ્ત્રી. આસ્તીક મુનિની માતા, જર-
ત્રાકરની પત્ની-વાસુકિની બહેન.
મનસાદેવી સ્ત્રી. ઉપરનો અર્થ.
મનસાજાયિન્ ત્રિ. માર્થા જાણનાર.
મનસિજ પુ. કામદેવ.
મનસિજ ત્રિ. મનનાં ઉત્પન્ન થનાર.
મનસિશય ત્રિ. મનમાં હોનાર-ધનાર

મનસિશય

૩૦૭

મનોરજન

મનસિશય પું કામદેવ.
 મનસ્કાર પું મનની સુખતત્પરતા.
 મનસ્તાપ પું માનસીક દુઃખ, મનની પીડા.
 મનસ્તાલ પું દુર્ગા દેવીનો સિંહ.
 મનસ્તાલ નં હરતાલ.
 મનસ્વિતા સ્ત્રીં શ્રેષ્ઠ મનવાળાપણું, સ્વાધીન
 મનવાળાપણું.
 મનસ્વિત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 મનસ્વિન્ ત્રિં શ્રેષ્ઠ મનવાળું, સ્વાધીન
 મનવાળું.
 મનસ્વિન્ પું શરભ નામનું પશુ.
 મનસ્વિની સ્ત્રીં ઉત્તમ મનવાળી, સ્વાધીન
 મનવાળી.
 મનાક્ અઘ્યં થોડું, લગાર, મન્દ.
 મનાકા સ્ત્રીં હાથથી.
 મનાકર નં એક જાતનું અગર.
 મનાકર ત્રિં થોડું-અલ્પ-મન્દ કરનાર.
 મનાયી સ્ત્રીં મનુની પત્ની.
 મનાવી સ્ત્રીં મનુની પત્ની.
 મનિત ત્રિં વિચારેલ, જાણેલ.
 મનીક નં આંજણ.
 મનીષા સ્ત્રીં શુદ્ધિ.
 મનીષિન્ પું પડિત.
 મનીષિન્ ત્રિં શુદ્ધિમાન.
 મનુ સ્ત્રીં પૃક્ષા વનસ્પતિ, મનુની પત્ની.
 મનુ પું એક પ્રભુપતિ, ધર્મશાસ્ત્રના કર્તા
 સ્વાયંભુવ વગેરે મુનિ.
 મનુજ પું મનુષ્ય, માણસ.
 મનુજતાં સ્ત્રીં મનુષ્યપણું.
 મનુજત્વ નં મનુષ્યપણું.
 મનુજા સ્ત્રીં માણસ જાતની સ્ત્રી.
 મનુષ્ય પું માણસ.
 મનુષ્યતા સ્ત્રીં માણસાઇ.
 મનુષ્યત્વ નં માણસાઇ.
 મનુષ્યધર્મેન્ પું કુપેર.
 મનુષ્યસમા સ્ત્રીં મનુષ્યોની સભા.

મનુષ્યયજ્ઞ પું પાંચ મહાયજ્ઞોમાંનો એક યજ્ઞ.
 મનુષ્યા સ્ત્રીં માણસ જાતની સ્ત્રી.
 મનોગત ત્રિં મનમાં હોનાર-રહેનાર.
 મનોગત નં મનનો અભિપ્રાય.
 મનોગતિ સ્ત્રીં મનની ગતિ.
 મનોગતિ ત્રિં મનના જેવી ગતિવાળું.
 મનોગમ્ય ત્રિં મનથી જવા યોગ્ય, મનથી
 જાણવા લાયક, મનમાં જાણવા લાયક.
 મનોગવી સ્ત્રીં ઇચ્છા, આશા.
 મનોગુપ્તા સ્ત્રીં મજાસીલ.
 મનોજ પું કામદેવ.
 મનોજ ત્રિં મનમાં ઉત્પન્ન થનાર.
 મનોજવ ત્રિં પિતાતુલ્ય, મન જેવા
 વેગવાળું.
 મનોજઘ પું વિષ્ણુ, મનનો વેગ.
 મનોજઘસ્ ત્રિં પિતાતુલ્ય.
 મનોજવા સ્ત્રીં અગ્નિની એક જિહ્વા, દુર્ગા
 દેવીની એક શક્તિ.
 મનોજવૃદ્ધિ પું કામવર્ધક એક વૃક્ષ.
 મનોજવૃદ્ધિ સ્ત્રીં કામદેવની વૃદ્ધિ.
 મનોજ્ઞ ત્રિં મનોહર, સુંદર.
 મનોજ્ઞ નં દેવદાર.
 મનોજ્ઞા સ્ત્રીં મજાસીલ, એક જાતની કાકડી,
 જીરું, દારૂ, રાજપુત્રી, જાઈ.
 મનોદણ્ડ પું મનને વશ રાખવું તે.
 મનોનિગ્રહ પું ઉપરનો અર્થ.
 મનોમજ્જ પું મનનો ભંગ.
 મનોમઘ પું કામદેવ.
 મનોમવ ત્રિં મનમાં હોનાર-થનાર.
 મનોમાવ પું મનનો લાવ.
 મનોમૂ પું કામદેવ.
 મનોયાયિન્ ત્રિં મનવડે જનાર, મનની
 પેડે જનાર.
 મનોયોનિ પું કામદેવ.
 મનોયોનિ ત્રિં મનમાં પેદા થનાર.
 મનોરજન નં મનને રાજી કરવું તે.

મનોરથ

૩૦૮

મન્યદણ્ડક

મનોરથ પું ઈચ્છા.
 મનોરમ ત્રિં મનોહર, સુંદર.
 મનોરમ પું મોગરો, મુચુકન્દ વૃક્ષ.
 મનોરમા સ્ત્રીં સુંદર સ્ત્રી, જોરાચના, રૂચિ-
 મનુની પત્ની, પીળી જૂથ, એક વિદ્યા-
 ધરની કન્યા.
 મનોલૌલ્ય નં મનની ચંચળતા.
 મનોવૃત્તિ સ્ત્રીં મનની વૃત્તિ.
 મનોહત ત્રિં મનથી ઉદાસ, હણાયલા મ-
 નવાળું.
 મનોહર ત્રિં સુંદર, મનહર.
 મનોહર નં સોનું.
 મનોહર પું મોગરો.
 મનોહરા સ્ત્રીં પીળી જૂથ, જાથ.
 મનોહર્તૃ ત્રિં મન હરનાર, સુંદર.
 મનોહારિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 મનોહ્તા સ્ત્રીં મણસીલ.
 મનજ્ઞ સ્વાં પં સેદ માંજવું, સાફ કરવું,
 સં શબ્દ કરવો. જાં
 મન્તવ્ય ત્રિં માનવા યોગ્ય, મનન કરવા
 લાયક.
 મન્તવ્ય નં મત, અભિપ્રાય, સલાહ.
 મન્તુ પું અપરાધ, મનુષ્ય, પ્રજાપતિ.
 મન્તુ ત્રિં માનનાર, સલાહ આપનાર,
 પવિત્ર જ્ઞાનવાળું.
 મન્તુ પું નિદાન, પંડિત.
 મન્થ પું શુભ લાપણુ, એકાંતમાં વિચાર,
 મંત્રણા, દેવ વગેરેની સાધનાનો મંત્ર,
 અમુક વેદવિભાગ.
 મન્થકૃત્ ત્રિં મંત્રણા કરનાર, શુભ વિચાર
 કરનાર મંત્રપ્રયોગ કરનાર.
 મન્થકૃત્ પું પ્રધાન, મંત્રી, સલાહકાર,
 વેદમંત્ર કરનાર ઋષિ.
 મન્થકૃત ત્રિં મંત્રવડે સંસ્કારયુક્ત કરેલ.
 મન્થગણ્ડક પું મંત્રશાસ્ત્ર, મંત્રવિદ્યા.
 મન્થગુપ્તિ સ્ત્રીં એકાંતમાં મંત્રણા.

મન્થગૃહ પું શુભ ફત, જાનો જસુસ.
 મન્થગૃહ નં એકાંતમાં મંત્રણા કરવાનું
 ઘર, મંત્રજાપનું ઘર.
 મન્થજિહ્વ પું અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ.
 મન્થજ્ઞ ત્રિં મંત્ર જાણનાર, શુભ વિચાર
 જાણનાર.
 મન્થજ્ઞ પું મંત્રી, પ્રધાન, જાનો ખાતમીદાર.
 મન્થજ્ઞ નં શુભ લાપણુ, ખાનગી વિચાર
 કરવો.
 મન્થજ્ઞા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 મન્થતત્ત્વ અર્થે મંત્રથી, શુભ વિચારથી,
 ખાનગી સલાહથી.
 મન્થદ પું શુર.
 મન્થદ ત્રિં મંત્ર આપનાર.
 મન્થદાતૃ ત્રિં મંત્ર આપનાર.
 મન્થદાતૃ પું શુર.
 મન્થદીધિતિ પું અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ.
 મન્થપૂત ત્રિં મંત્રવડે પવિત્ર.
 મન્થપૂતાત્મન્ ત્રિં મંત્રથી પવિત્ર મનવાળું,
 મંત્રથી પવિત્ર આત્માવાળું.
 મન્થપૂતાત્મન્ પું શુર.
 મન્થફલ નં મંત્રનું ફળ.
 મન્થવિત્ ત્રિં મન્થજ્ઞ ત્રિં જુઓ.
 મન્થવિત્ પું મન્થજ્ઞ પું જુઓ.
 મન્થિત ત્રિં મંત્રેલ, વિચારેલ.
 મન્થિતા સ્ત્રીં મંત્રીપણું, પ્રધાનપણું, દી-
 વાનગીરી.
 મન્થિત્ત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 મન્થિન્ પું મંત્રી, અમાલ, પ્રધાન.
 મન્થોપદ્રમ્મ પું સલાહ, સચના.
 મન્થુ સ્વાં પં સેદ કલેશ પામવો જાં
 પલોવવું સં
 મન્થુ ક્યાં પં દ્વિકં સેદ વલોવવું, મથવું.
 મન્થજ નં માખણ.
 મન્થવૃણ્ડ પું રવૈયો.
 મન્થવૃણ્ડક પું રવૈયો.

મન્યન

૩૦૨

મન્વીમઘન

મન્યન નં મથવું, વલોવવું, દુઃખ દેવું,
 મારી નાખવું, કલેશ, દુઃખ, રવૈયો.
 મન્યનવતી સ્ત્રીં દહીં વલોવવાની ગોળી.
 મન્યર નં કસુખો.
 મન્યર પું કેપ, ખનનો, લંડર, ફળ,
 બાધ, રવૈયો.
 મન્યર ત્રિં વાંકું, વિશાળ, મન્દ, ધીમું,
 જડ, નીચ, ચાડીયું.
 મન્યરા સ્ત્રીં કૈકેયીની એક દાસી.
 મન્યર પું ચામરનો પવન.
 મન્યશૈલ પું મંદરાચળ પર્વત.
 મન્યન પું રવૈયો, ગરમાળાનું ઝાડ.
 મન્યનક પું ઉપરના અર્થ.
 મન્યનક નં એક જાતનું ધાસ.
 મન્યિન્ ત્રિં વલોવનાર, મથનાર, દુઃખ દેનાર.
 મન્યિની સ્ત્રીં દહીં વલોવવાની ગોળી.
 મન્યોદધિ પું ક્ષીરસમુદ્ર.
 મન્વ ત્રિં મૂર્ખ, કેમળ, અભાગીયું, રોગી,
 પોહું, સ્વતંત્ર, ખળ, નીચ, હુચ્ચું, દાડડીયું.
 મન્વ પું શનિ ગ્રહ, હાથી, યમ, પ્રલય.
 મન્વગ ત્રિં ધીમે જનાર, થોડું જનાર.
 મન્વગ પું શનિ ગ્રહ.
 મન્વગત ત્રિં ધીમે ગયેલ, થોડું ગયેલ.
 મન્વગતિ ત્રિં ધીમી ગતિવાળું.
 મન્વગતિ સ્ત્રીં ધીમી ગતિ.
 મન્વગામિન્ પું શનિ ગ્રહ.
 મન્વગામિન્ ત્રિં ધીમું જનાર, થોડું જનાર.
 મન્વજનની સ્ત્રીં સૂર્યપત્ની-શનિગ્રહની
 માતા.
 મન્વટ પું કડવો લીંખડો.
 મન્વતા સ્ત્રીં ધીમાશ, આળસ, જડતા,
 મૂર્ખાઈ.
 મન્વત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 મન્વન નં સ્તુતિ, પ્રશંસા.
 મન્વબુદ્ધિ ત્રિં જડ બુદ્ધિવાળું, મૂર્ખ.
 મન્વબુદ્ધિ સ્ત્રીં જડ એવી બુદ્ધિ.

મન્વભાગ્ય ત્રિં અભાગીયું, દુર્ભાગી.
 મન્વમતિ ત્રિં મન્વબુદ્ધિ ત્રિં બુઓ.
 મન્વમતિ સ્ત્રીં એછી બુદ્ધિ, જડ બુદ્ધિ.
 મન્વર પું મંદરાચળ પર્વત, કલ્પવૃક્ષ, સ્વર્ગ,
 એક જાતનો હાર, દર્પણ.
 મન્વર ત્રિં ધણું, મન્દ, જડ, મૂર્ખ.
 મન્વરાચલ પું મંદરાચળ પર્વત.
 મન્વસાન પું અગ્નિ, પ્રાણ, નિદ્રા, ચિત્રકવૃક્ષ.
 મન્વસાન પું જીવ, રવન.
 મન્વા સ્ત્રીં જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક સૂર્યસંક્રાન્તિ,
 ગ્રહોની એક ગતિ, મંદ સ્ત્રી.
 મન્વાકિની સ્ત્રીં સ્વર્ગગંગા, અમુક સંક્રાન્તિ.
 મન્વાક્રાન્તા સ્ત્રીં સત્તર અક્ષરના ચરણ-
 વાળો એક છંદ.
 મન્વાક્ષ નં લાજ, શરમ.
 મન્વાક્ષ ત્રિં સંકોચાયલાં નેત્રવાળું, મન્દ
 નેત્રવાળું.
 મન્વાક્ષી સ્ત્રીં સંકોચાયલા નેત્રવાળી સ્ત્રી.
 મન્વાગ્નિ પું ખાધેલું ન પચાવી શકતો
 શરીરનો મન્દ અગ્નિ, એક રોગ.
 મન્વાગ્નિતા સ્ત્રીં મંદાગ્નિપણ.
 મન્વાગ્નિત્વ નં મંદાગ્નિપણ.
 મન્વાત્મન્ ત્રિં આળસ, ધીમું.
 મન્વાદર ત્રિં થોડો આદર કરતું.
 મન્વાદર પું થોડો આદર-સત્કાર.
 મન્વાનિલ પું મંદ પવન, થોડો પવન.
 મન્વાયમાન ત્રિં આળસ, ધીમું, હીલ કરતું.
 મન્વાયુસ્ ત્રિં થોડો આયુષવાળું.
 મન્વાર પું કલ્પવૃક્ષ, કડવો લીંખડો, હાથ,
 ધૂતારો, એક તીર્થ, આકડાનું ઝાડ.
 મન્વાસ્ય નં લાજ, શરમ.
 મન્વિકુકુર પું એક જાતનું માછલું.
 મન્વિર નં ઘર, શહેર, દેવમંદીર.
 મન્વિર પું સમુદ્ર, હીંચણનો પાછળનો ભાગ.
 મન્વીમઘન નં મંદ થવું, જડ થવું.

મન્દીભાવ

૩૧૦

મરાર

મન્દીભાવ પુ. મન્દતા જુઓ.
 મન્વુરા જી. ઘેડાનો તમેલો, મુવાની સાદડી.
 મન્દોચ્ચ ન. ગ્રહની ઉચ્ચ-નીચ ગતિ.
 મન્દોદરી જી. રાવણની જી.
 મન્દોષ્ણ ન. લગાર ગરમી.
 મન્દોષ્ણ ત્રિ. લગાર ગરમ.
 મન્દ પુ. એક વાદિત્ર, ગંભીર શબ્દ.
 મન્દ ત્રિ. ગંભીર શબ્દવાળું.
 મન્મથ પુ. કામદેવ, કોકિતું ઝાડ, કામચિંતા.
 મન્મથાનન્દ પુ. આંખાનું ઝાડ.
 મન્મથાલય પુ. જીઓની યોનિ, આંખો.
 મન્મથિન્ ત્રિ. કામી.
 મન્મય ત્રિ. મારાંપ.
 મન્યમાન ત્રિ. માનતું, વિચારતું.
 મન્દ્યા જી. ડોકની પાછળ આવેલી નસ.
 મન્યાકા જી. ઉપરનો અર્થ.
 મન્યુ પુ. શોક, દીનતા, ક્રોધ, યત્ન, અહં-કાર, રૂદ્ર.
 મન્યુમત્ ત્રિ. ક્રોધવાળું, શોકવાળું, દીન-તાવાળું, અહંકારી.
 મન્વન્તર ન. સ્વાયંભુવ વચેરે મનુનો અધિકાર, તે તે મનુનો ૩૧૧૪૪૪૮૦૦ વર્ષનો સ્થિતિકાળ.
 મન્વાન ત્રિ. માનતું, વિચારતું.
 મપુષ્ક પુ. જંગલી મગ.
 મમ્મ મા. ૫૦ સં. સેટ જથું.
 મમ અવ્યં મારા-મારી-મારું.
 મમતા જી. ગર્વ, અહંકાર, મારાપણું.
 મમત્વ ન. ઉપરના અર્થ.
 મમોપતાલ પુ. વિષય.
 મમ્મ મા. ૫૦ સં. સેટ જથું.
 મમ પુ. એક દાનવ, ઉંટ, ખંચર.
 મમટ પુ. ધાસ-પાંદડાંની બનાવેલી ઝુંપડી.
 મમટક પુ. જંગલી મગ.
 મયા જી. ઉંટડી, ખંચરી.
 મયુ પુ. કિન્નર, મૃગ.

મયુષ્ક પુ. જંગલી મગ.
 મયૂર પુ. કાંતિ, કિરણ, શિખા, શોભા, ખીસો.
 મયૂર પુ. મોર પક્ષી, મયૂરશિખાવૃક્ષ તે નામે એક કવિ.
 મયૂર ન. મોરથુયુ.
 મયૂરક પુ. અધારો વનસ્પતિ.
 મયૂરગ્રીવક ન. મોરથુયુ.
 મયૂરચટક પુ. કુકડો.
 મયૂરચૂડા જી. મયૂરશિખાવૃક્ષ.
 મયૂરજઙ્ઘ પુ. શ્યોનાકવૃક્ષ.
 મયૂરતુલ્ય ન. મોરથુયુ.
 મયૂરપદ્મક ન. નખથી કરેલ ચિન્હ.
 મયૂરબિદલા જી. અમ્બજા જુઓ.
 મયૂરશિખા જી. મયૂરશિખાવૃક્ષ.
 મયુરારિ પુ. કાંચડો, કાકીડો.
 મયૂરિકા જી. અમ્બજા જુઓ.
 મયૂરી જી. મોર-પક્ષી-દેવ, અજમેદ.
 મયૂરોહાસક પુ. વર્ષા ઋતુ.
 મર ન. ઝેર.
 મરક પુ. પ્રાણીઓનું અકાળ મરણ-મરકી.
 મરકત ન. મરકતમણિ-પાત્રા.
 મરકતપત્રી જી. પાંચી વનસ્પતિ.
 મરકતમણિ પુ. મરકત જુઓ.
 મરકત ન. મરકત જુઓ.
 મરજિકા જી. એક વૃક્ષ.
 મરટ પુ. એક જાતનો ખેર.
 મરણ ન. મૃત્યુ, મોત, વહનાય.
 મરણજ ત્રિ. મરણથી ઉત્પન્ન થનાર.
 મરત્ત પુ. મૃત્યુ, મોત.
 મરન્દ પુ. મકરન્દ જુઓ.
 મરન્દક પુ. મકરન્દ જુઓ.
 મરન્દૌકસ ન. ફૂલ.
 મરાકાલી જી. વૃશ્ચિકાણ વનસ્પતિ.
 મરાર પુ. અનાજનો ડોહાર.

મરાલ

૩૨૨

મર્મ

મરાલ પું રાજહંસ, કાજળ, અતકપક્ષી.
 હંસ, ઘોડો, મેધ, દાડમનું વન.
 મરાલ ત્રિંચીકણું.
 મરાલક પું હંસ.
 મરાલિકા સ્ત્રીં વનસ્પતિ શિક્ષાઇ.
 મરાલી સ્ત્રીં હંસેલી.
 મરિચ પું મરીયાનું ઝાડ, કંકાલ, મરચી.
 મરિચ નં મરી, મરચું, કંકાલ.
 મરિચપત્રક પું દેવદારનું ઝાડ.
 મરિચસદૃશ નં કંકાલ.
 મરિમન્ પું મૃત્યુ, મોત.
 મરીચ પું મરિચ પું જુઓ.
 મરીચ નં મરિચ નં જુઓ.
 મરીચિ પું સમર્પિઓમાંનો એક ઋષિ.
 મરીચિ ત્રિં કૃપણ, લોહી.
 મરીચિકા સ્ત્રીં ઝાંઝવાનું જળ.
 મરીચિમાલિન્ પું સૂર્ય.
 મરુ પું પર્વત, નિર્જળ દેશ, મારવાડ, એક
 જાતનું ઝાડ.
 મરુજ પું નખલો-નામે સુગંધી દ્રવ્ય.
 મરુજ ત્રિં મારવાડમાં થનાર, નિર્જળ
 દેશમાં થનાર.
 મરુજા સ્ત્રીં મૃગકર્કોટી વનસ્પતિ.
 મરુટા સ્ત્રીં ઉંચા કપાળવાળી સ્ત્રી.
 મરુણ્ડા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 મરુત્ પું વાયુ, મરવો, દેવ.
 મરુત્ નં એક વનસ્પતિ.
 મરુત્ સ્ત્રીં પૃક્ષા વનસ્પતિ.
 મરુત્કર પું એક જાતના અડદ.
 મરુત્ક્રિયા સ્ત્રીં પાદ્મનું તે.
 મરુત્ત પું તે નામે એક રાજા.
 મરુત્તક પું મરવો.
 મરુત્પથ પું આકાશ.
 મરુત્પાલ પું ઈન્દ્ર.
 મરુત્પુત્ર પું બીમસેન, હનુમાન.
 મરુત્પુત્રી સ્ત્રીં જંગલી નગોડ.

મરુત્પ્રિય પું ઉંટ.
 મરુત્પ્રિયા સ્ત્રીં ઉંટડી.
 મરુત્પ્લવ પું સિંહ.
 મરુત્પ્લવી સ્ત્રીં સિંહણ.
 મરુત્ફલ નં કરો.
 મરુત્લ્હ પું ઈન્દ્ર, હનુમાન.
 મરુત્લ્હતી સ્ત્રીં ધર્મપત્ની-દક્ષકન્યા.
 મરુત્સલ્હ પું ઈન્દ્ર, અગ્નિ, ચિત્રકૃત્સ.
 મરુદાન્દોલ નં વીંજણો, પંખો.
 મરુદિષ્ટ પું સુગળ.
 મરુદ્ધવા સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 મરુદ્ગ્ધ પું દેવનો રથ, ઘોડો.
 મરુદ્ગ્મ પું એક જાતનો ખેર.
 મરુદ્ગ્મન્ નં આકાશ.
 મરુદ્ગ્હાહ પું ધુમાડો, અગ્નિ, ચિત્રકૃત્સ.
 મરુદ્ગ્ધિપ પું ઉંટ.
 મરુદ્ગ્ધતા સ્ત્રીં કાવેરી નદી.
 મરુન્માલા સ્ત્રીં પૃક્ષા વનસ્પતિ.
 મરુભૂ પું મારવાડ દેશ.
 મરુભૂ સ્ત્રીં નિર્જળ ભૂમિ.
 મરુભૂરુહ પું કેરડાનું ઝાડ.
 મરુષ પું મરવો.
 મરુષક પું મરવો, વાધ, રાહુ.
 મરુષક ત્રિં ભયાનક, ભયંકર.
 મરુસંભવ પું મારવાડી મૂળો.
 મરુસંભવા સ્ત્રીં ધમાસો વનસ્પતિ.
 મરુસ્યલ નં નિર્જળ પ્રદેશ.
 મરુસ્યલી સ્ત્રીં નિર્જળ પ્રદેશ.
 મરુસ્યા સ્ત્રીં ધમાસો વનસ્પતિ.
 મરુક્ક પું એક જાતનો મૃગ, મોર.
 મરુક્કવ પું મારવાડી મૂળો.
 મરુક્કવા સ્ત્રીં કપાસ, એક જાતનો ખેર,
 જવાસો.
 મરોલ પું મગરમચ્છ.
 મરોલિ પું મગરમચ્છ.
 મર્ક સૌત્રં પં સં સેદ્ જનું.

મર્કક

૩૧૨

મલગ્ન

મર્કક પું કરોળીયો.
 મર્કટ પું વાનર, કરોળીયો, એક સ્થાવર
 ઝેર, એક પક્ષી.
 મર્કટક પું ઉપરના અર્થ, એક જાતનું
 માછલું, એક દેવ.
 મર્કટતિન્દુક પું એક જાતની પીલુડી.
 મર્કટપિપ્પલી સ્ત્રીં અધાડો વનસ્પતિ.
 મર્કટપ્રિય પું એક જાતનું ઝાડ.
 મર્કટવાસ પું કરોળીયાનું જાણું, વાનરનું
 રહેઠાણ.
 મર્કટવાસક પું ઉપરના અર્થ.
 મર્કટવાસન્ પું કરોળીયાનીલાજનો તાંતણો.
 મર્કટશીર્ષ નં હિંગોલક.
 મર્કટાસ્ય પું લાલ રંગ.
 મર્કટાસ્ય ત્રિં લાલ રંગવાળું, માંકડાના
 જેવા મુખવાળું.
 મર્કટાસ્ય નં વાનરનું મુખ.
 મર્કટી સ્ત્રીં વાનરી, અધાડો, અજમેદ,
 કરંજવૃક્ષ, કવચખીજ, છંદઃશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ
 મર્કટીચક્ર.
 મર્કટાકળ પું અધાડો.
 મર્કટોજાલ નં છંદઃશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ મર્કટીચક્ર.
 મર્કર પું ભાંગરો, વાસણ.
 મર્કરા સ્ત્રીં સુરંગ, વાંઝણી સ્ત્રી.
 મર્ચુ પું ઝમં સં સેદ્ ગ્રહણ કરવું.
 મર્જુ પું ધોખી, પીચમર્દ જુઓ.
 મર્જુ સ્ત્રીં શુદ્ધિ.
 મર્ત પું મનુષ્ય, પૃથ્વીલોક.
 મર્તવ્ય ત્રિં મરવા લાયક.
 મર્તુકામ ત્રિં મરવાની ઇચ્છાવાળું.
 મર્તુમનસ ત્રિં મરવાને મનવાળું.
 મર્ત્ય પું મનુષ્ય.
 મર્ત્ય ત્રિં પૃથ્વીલોકમાં હોનાર.
 મર્ત્યમુલ પું એક ઉપદ્રવ.
 મર્દ નં ગ્રહણના ગણિતનું એક ઉપકરણ.
 મર્દક પું એક ઝાડ.

મર્દક ત્રિં મર્દન કરનાર, દાખનાર.
 મર્દન નં મર્દન કરવું, દાખવું, ચૂર્ણ કરવું.
 મર્દનક નં તેલ.
 મર્દનીય ત્રિં મર્દન કરવા યોગ્ય.
 મર્દલ પું એક વાદિત્ર.
 મર્દિત ત્રિં મર્દન કરેલ, દાખેલ, ગુંથેલ,
 ચૂર્ણ કરેલ.
 મર્દ્ સ્વાં પં સં સેદ્ જવું.
 મર્મજ ત્રિં મર્મ જાણનાર, તત્વવેત્તા.
 મર્મન્ નં જીવનસ્થાન, સાધાનાં સ્થાન,
 તાત્પર્ય, રહસ્ય, તત્વ.
 મર્મર પું વસ્ત્ર કે પાંદડાંનો શબ્દ.
 મર્મરી સ્ત્રીં પીત્તદાર વૃક્ષ, હળદર.
 મર્મચિદ્ ત્રિં મર્મજ જુઓ.
 મર્મચેદ્ ત્રિં મર્મજ જુઓ.
 મર્મસ્પૃગ્ ત્રિં મર્મસ્થાનને પીડનાર.
 મર્માવિષ્ઠ ત્રિં મર્મસ્થાનને વીધનાર,
 મર્મભેદક.
 મર્ય પું મનુષ્ય.
 મર્યા સ્ત્રીં સીમા, હદ.
 મર્યાદા સ્ત્રીં ન્યાયમાર્ગમાં સ્થિતિ, સીમા,
 હદ, કાંઠો.
 મર્યાદિન્ ત્રિં મર્યાદાવાળું, હદમાં રહેનાર.
 મર્ધ્ સ્વાં પં સં સેદ્ પૂર્ણ કરવું, ભરવું.
 મર્શ પું વિચાર, ઉપદેશ.
 મર્શણ નં વિચાર ચલાવવો, ઉપદેશ કરવો.
 મર્ષ ત્રિં સહનશીલ.
 મર્ષણ નં સહન કરવું.
 મર્ષિત ત્રિં સહન કરેલ.
 મર્ષિતવત્ ત્રિં સહન કરનાર.
 મલ્ સ્વાં આં જં સેદ્ ધારણ કરવું.
 મલ પું મેલ, પાપ, વિષ્ટા, લોભાં વગેરેનું
 કીડું, કપૂર, વાત-પિત્ત-ક્રોધ, સંબંધ.
 મલ ત્રિં મેલું, પાપી, દુષ્ટ.
 મલગ્ન પું શીમળાનું મળ.
 મલગ્ન ત્રિં મેલનો નાશ કરનાર.

મહાત્રી

૩૧૨

મહારી

મહાત્રી સ્ત્રી૦ નાગદમની વનસ્પતિ.
 મહાજ ત્રિ૦ મેઝથી થનાર, પાપથી થનાર,
 મળથી થનાર.
 મહાજ ન૦ ૫૩.
 મહાદૂષિત ત્રિ૦ મેહું, મહીન, પાપી.
 મહાદ્રાવિન્ પુ૦ નેપાળાનું ઝાડ.
 મહાન ન૦ તંબુ, રાવડી.
 મહાપૂ સ્ત્રી૦ એક જાતના ઉંખરાનું ઝાડ.
 મહામુજ પુ૦ કાગડો.
 મહામુજ સ્ત્રી૦ કાગડી.
 મહામેદિન્ ત્રિ૦ મેહનો નાશ કરનાર, મળ-
 નાશક.
 મહામેદિનો સ્ત્રી૦ કડુ ઔષધિ.
 મહામહાક પુ૦ લંગોટ, લંગોટી.
 મહામાસ પુ૦ અધિક માસ, પુરુષોત્તમ માસ,
 મહાય પુ૦ દક્ષિણમાં આવેલ એક પર્વત, તે
 પર્વતની પાસેનો દેશ, ઉપવન, શૈલોંગજીઓ,
 ધન્વન્તરી નદન વન, અઢાર દ્વીપોમાંનો એક
 દ્વીપ, ઋષભદેવનો એક પુત્ર.
 મહાયગંધિની સ્ત્રી૦ પાર્વતીની એક સખી.
 મહાયજ પુ૦ ન૦ ચંદન.
 મહાયજ પુ૦ મહાય પર્વતનો વાયુ.
 મહાયજ ત્રિ૦ મહાય પર્વતમાં કે દેશમાં
 ઉત્પન્ન થનાર.
 મહાયા સ્ત્રી૦ નસોતર.
 મહાયાચલ પુ૦ દક્ષિણમાં એક પર્વત.
 મહાયાનિલ પુ૦ મહાય પર્વતનો વાયુ.
 મહાયૂ સ્ત્રી૦ આવડી વનસ્પતિ.
 મહાવિનાશિની સ્ત્રી૦ શંખપુષ્પી વનસ્પતિ.
 મહા સ્ત્રી૦ લોચઆંખી.
 મહાકર્ષિન્ પુ૦ મેહ કાઢનાર, ઝાડુ કાઢનાર.
 મહાકા સ્ત્રી૦ દૂતી, હાથણી, સ્ત્રી.
 મહાપર્કર્ષણ ન૦ મેહ કાઢવો.
 મહારિ પુ૦ સર્વ દ્વાર દ્રવ્ય.
 મહાવહ ત્રિ૦ મેહ કરનાર, મેહું, પાપી.
 મહાવહ પુ૦ ફરમાવેલ પાપને કબૂલ કરવું.

મહિ સ્ત્રી૦ યુક્ત થવું, સહિત થવું.
 મહિન્ ત્રિ૦ મેહું, દૂષિત, પાપી, કાળું.
 મહિન ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.
 મહિન ન૦ ઘોલ જુઓ, દોષ, ટંકણખાર.
 મહિનમ્ભ ત્રિ૦ મેઝી કાતિવાળું.
 મહિનમુલ ત્રિ૦ મેહા મુખવાળું, ખજ,
 દુધ, દૂર, પ્રેત.
 મહિનમુલ પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ, વાનર.
 મહિનમુલ સ્ત્રી૦ વાનરી.
 મહિનતા સ્ત્રી૦ મેહાપણું.
 મહિનત્વ ન૦ મેહાપણું.
 મહિનય નામધાતુ૦ પ૦ સ૦ સેદ મેહું કરવું,
 દૂષિત કરવું.
 મહિનાઙ્ગ ત્રિ૦ મેહા અંગવાળું.
 મહિનાઙ્ગી સ્ત્રી૦ એક વનસ્પતિ.
 મહિનામ્બુ ન૦ મેહું પાણી, શાકી.
 મહિની સ્ત્રી૦ અટકાવવાળી સ્ત્રી.
 મહિમ્લુલ પુ૦ મળમાસ-અધિક મહિનો,
 વાયુ, અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ, મોર.
 મહિષ્ટ ત્રિ૦ અત્યંત મેહું.
 મહિષ્ટા સ્ત્રી૦ અટકાવવાળી સ્ત્રી.
 મહીમસ ત્રિ૦ મેહું.
 મહીમસ પુ૦ લોહું, હીરાકસી.
 મહ્ ભા૦ આ૦ સ૦ સેદ ધારણ કરવું.
 મહ્ પુ૦ મહ, ખાહુયુદ્ધ કરનાર, પાત્ર, એક
 માછલું, ગાલ, એક વર્ણસંકર, એક દેશ,
 કંકપક્ષી.
 મહ ત્રિ૦ અત્યંત ખળવાન.
 મહક પુ૦ દાંત, દીવો કરવાનું ઢાડીયું,
 નાળીએરમાંથી કરેલ પાત્ર, દીવો, મોગરો.
 મહજ ન૦ મરી.
 મહમૂ સ્ત્રી૦ એક દેશ.
 મહમૂમિ સ્ત્રી૦ એક દેશ.
 મહયુદ્ધ ન૦ ખાહુયુદ્ધ.
 મહાર પુ૦ એક રાગ.
 મહારી સ્ત્રી૦ વસંતરાગની એક રાગિણી.

મહિ

૧૬૪

મસુરિકા

મહિ સ્ત્રીં મોગરો, જૈન એક સ્ત્રી તીર્થકર.
 મહિ પું ધારણ કરવું.
 મહિક પું એક જાતનો હંસ.
 મહિકા સ્ત્રીં મોગરો.
 મહિકાશ્વ પું એક જાતનો હંસ.
 મહિકાશ્વ પું એક જાતનો હંસ.
 મહિકાશ્વ સ્ત્રીં એક જાતનું કૂત્ર, એક જાતની હંસડી.
 મહિકાપુષ્પ પું કુટબ વૃક્ષ, કચ્છ વૃક્ષ.
 મહિકાપુષ્પ નં મોગરાનું કૂત્ર.
 મહિકી સ્ત્રીં એક જાતની હંસડી.
 મહિગંધિ નં અગર ચંદન.
 મહિપત્ર નં છત્રાક જુઓ.
 મહી સ્ત્રીં મહિ જુઓ.
 મહુ પું રીંછ.
 મવ સ્ત્રાં પં સં સેટ આંધવું.
 મવિત ત્રિં આંધિ.
 મવ્ય સ્ત્રાં પં સં સેટ આંધવું.
 મશ સ્ત્રાં પં સેટ અવાજ કરવો અઠાં કાપ કરવો સક.
 મશક પું મચ્છર, આમડાની મચ્છર, એક રોમ.
 મશકિન પું ઉંખરાનું ઝાડ.
 મશચ્છદ પું એક જાતનું ધાસ.
 મશહરી સ્ત્રીં મચ્છરદાની.
 મશિ સ્ત્રીં શાહી, નીલશોભિકા વૃક્ષ.
 મશિકૂપી સ્ત્રીં શાહીનો ખડીઓ.
 મશિધાન નં શાહીનો ખડીઓ.
 મશિધાની સ્ત્રીં શાહીનો ખડીઓ.
 મશો સ્ત્રીં શાહી.
 મષ સ્ત્રાં પં સં સેટ વધ કરવો, મારી નાખવું.
 મષિ સ્ત્રીં શાહી.
 મષિકા સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 મષિકૂપી સ્ત્રીં શાહીનો ખડીઓ.
 મષિધાન નં શાહીનો ખડીઓ.
 મષિધાની સ્ત્રીં શાહીનો ખડીઓ.

મપો સ્ત્રીં શાહી.
 મસુ વિશ્વં પં સેટ પરિણામ પામવું જ.
 માપવું સં.
 મસ પું માપવું, માપણી, પરિણામ.
 મસન નં સોમરાજ વૃક્ષ.
 મસરા સ્ત્રીં મસૂર ધાન્ય.
 મસાર પું ઇન્દ્રનીલ મણિ.
 મસારક પું ઇન્દ્રનીલ મણિ.
 મસિ સ્ત્રીં શાહી.
 મસિકા સ્ત્રીં શાહી.
 મસિકૂપિકા સ્ત્રીં શાહીનો ખડીઓ.
 મસિકાકૂપિકા સ્ત્રીં શાહીનો ખડીઓ.
 મસિકાકૂપી સ્ત્રીં શાહીનો ખડીઓ.
 મસિકૂપી સ્ત્રીં શાહીનો ખડીઓ.
 મસિજલ નં શાહી.
 મસિધાન નં શાહીનો ખડીઓ.
 મસિધાની સ્ત્રીં શાહીનો ખડીઓ.
 મસિન નં જૈતને પિંડાન માટે અધિકાર વાળો સંબંધ.
 મસિપણ્ય પું શહીઓ, કાપાણ કરી જીવનાર.
 મસિપથ પું કલમ.
 મસિમસુ સ્ત્રીં કલમ.
 મસિવર્દન નં ગંધરસ વનસ્પતિ.
 મસી સ્ત્રીં શાહી.
 મસીજલ નં શાહી.
 મસીના સ્ત્રીં અળસી.
 મસુર પું મસૂર ધાન્ય.
 મસુરક પું મસૂર ધાન્ય.
 મસુરા સ્ત્રીં એક જાતના ચોખા, વેસ્યા.
 મસુરી સ્ત્રીં મસૂર ધાન્ય.
 મસુર પું મસૂર ધાન્ય.
 મસુરક પું મસૂર ધાન્ય.
 મસુરવિદલા સ્ત્રીં કાણું નસોતર, કાળીધતા.
 મસુરા સ્ત્રીં મસૂર જુઓ.
 મસુરિકા સ્ત્રીં વસન્તરોગ, વેસ્યા, કુદધી.

મહારી

કેરવ

મહાકાવ્ય

મહારી ક્ષીં ઉપરના અર્થ, કાળું નસોતર,
નસોતર.

મસુણ ત્રિં ચીકણું, કામળ, લીસું.

મસુણા ક્ષીં અળસી.

મસ્કુ મ્વાં ૫૦ સં સેટ જવું.

મસ્કર પું વાંસ, છિદ્રવાળો વાંસ, જવું,
ગતિ, જ્ઞાન.

મસ્કરિન પું સંન્યાસી, ચન્દ્ર, કપૂર.

મસ્કુ તુશાં ૫૦ અં અનિદ્ સ્નાન કરવું.

મસ્ત નં માયું.

મસ્ત ત્રિં ઉંચું.

મસ્ત પું નં માયું.

મસ્તક નં માયું.

મસ્તક ત્રિં ઉંચું.

મસ્તક પું નં માયું.

મસ્તકસ્નેહ પું માયામાં રહેલી મનન-
મગળ.

મસ્તવાર નં દેવદાર.

મસ્તમૂલક નં ડોક.

મસ્તિ ક્ષીં માપવું.

મસ્તિક્ક નં મસ્તકસ્નેહ જુઓ.

મસ્તુ નં દહીંની તર.

મસ્તુલિક્ક પું મસ્તકસ્નેહ જુઓ.

મસ્તુલિક્ક પું ઉપર જુઓ.

મીદ્ મ્વાં આં અં સેટ વધવું.

મહ મ્વાં ૫૦ સં સેટ પૂજવું.

મહુ તું ઉમં સં સેટ પૂજવું.

મહ પું ઉત્સવ, તેજ, પાડો.

મહક પું કાચખો, વિષ્ણુ, શ્રેષ્ઠ મનુષ્ય.

મહક પું ચોતરફ ફેલાતી સુગંધ.

મહચ્છદ પું એક વનસ્પતિ.

મહસ્ ત્રિં મોડું, વિશાળ, વૃદ્ધ.

મહત્ નં રાન્ય, પરબ્રહ્મ.

મહત્ પું સાંખ્યનું મહત્ત્વ.

મહતી ક્ષીં એક જાતની વીણા, નારદની
વીણા, બૃહતી વનસ્પતિ, વંતાકડી, મોટી સ્ત્રી.

મહત્ત્વ નં સાંખ્યનું ચોવીસ તત્ત્વોમાંનું
એક તત્ત્વ.

મહત્તમ ત્રિં અત્યંત મોટું.

મહત્તર ત્રિં ઘણું મોટું.

મહત્તર પું ગામનો મુખી, સભાસદ.

મહત્તા ક્ષીં મોટાઇ, શ્રેષ્ઠતા.

મહત્ત્વ નં મોટાઇ, શ્રેષ્ઠતા.

મહવાખ્ય પું મોટાનો આશ્રય.

મહદ્બિલ પું આકાશ.

મહનીય ત્રિં પૂજ્ય.

મહર્ અખ્યં ઉપરનો ચોથો લોક, એક વ્યાહતિ.

મહર્લોક પું ઉપરનો ચોથો લોક.

મહર્ષમી ક્ષીં કવચ વનસ્પતિ.

મહર્ષિ પું મોટો ઋષિ.

મહર્ષિકા ક્ષીં ધોળી રીંગણી.

મહર્ષિકા પું જ્ઞાનખાનાનો રક્ષક-નાજર,
વૃષણ અને સિંગ વિનાનો સ્ત્રીના સ્વભા-
વવાળો મનુષ્ય.

મહસ્ નં તેજ, યજ્ઞ, હિત્સવ.

મહસ્ નં જ્ઞાન, જાત.

મહા ક્ષીં ગાય, એક વેલો.

મહાકણ્ઠકિની ક્ષીં એક વૃક્ષ.

મહાકચ્છ પું સમુદ્ર, વરૂણ, પર્યંત.

મહાકન્દ પું લસણ, મોટી કુંગળી, મૂળો.

મહાકપિત્થ પું ખીલીનું ઝાડ, રાતું લસણ,
મોટા મૂળો.

મહાકર પું મોટો હાથ, મોટી ખાણ.

મહાકર ત્રિં મોટા હાથવાળું, મોટી ખા-
ણવાળું.

મહાકરજ્ઞ પું મોટાં કરમદાનું ઝાડ.

મહાકર્ણિકાર પું ગરમાળો.

મહાકર્મન્ પું વિષ્ણુ.

મહાકર્મન્ ત્રિં મોટાં કામવાળું.

મહાકર્મન્ નં મોડું કામ.

મહાકાય પું શિવનો અનુચર નરિ, શિવ,
એક ભેરવ, એક વેલો, હાથી, મોડું શરીર.

મહાકાવ્ય

૩૧૬

મહાજાલી

મહાકાવ્ય ત્રિં મોટા શરીરવાળું.
 મહાકાર્તિકી સ્ત્રીં શેહિણી નક્ષત્રસહિત
 કાર્તિકી પૂનેમ.
 મહાકાલ પું નહિ ટુટક કાળ, શિવ, એક
 ભૈરવ, એક વેલો.
 મહાકાલી સ્ત્રીં દુર્ગાની એક મૂર્તિ, મેંદા-
 શીંગ વનસ્પતિ.
 મહાકાવ્ય નં સર્ગની બાંધણીનું અઢાર
 સર્ગથી વધારે સર્ગવાળું કાવ્ય.
 મહાકુમારિકા સ્ત્રીં યુલાખી શેવતી, મોટી
 શેવતી.
 મહાકુમારી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 મહાકુમ્ભી સ્ત્રીં કાયકળ.
 મહાકુલ નં મોટું કુળ, ખાનદાન કુળ.
 મહાકુલીન ત્રિં મોટા કુળવાળું, ખાન-
 દાન કુળનું.
 મહાકુષ્ટ નં એક ભતનો કાઢ.
 મહાકૂપ પું મોટા કુનો.
 મહાકૃષ્ણા સ્ત્રીં ગોકર્ણીનો વેલો.
 મહાકોશ પું વિષ્ણુ.
 મહાકોશમાલા સ્ત્રીં દેવદાસી લતા.
 મહાકોષાતકી સ્ત્રીં હસ્તિવોષા વનસ્પતિ.
 મહાક્રતુ પું વિષ્ણુ, મોટા યત્ર.
 મહાક્રમ પું વિષ્ણુ.
 મહાગદ પું મહાન રોગ, તાવ.
 મહાગન્ધ નં હરિયંદન, બોલ.
 મહાગન્ધ પું જલવેતસ.
 મહાગન્ધી સ્ત્રીં નાગબ્રા વનસ્પતિ, કવિકા
 વનસ્પતિ, ચામુંડા દેવી.
 મહાગર્ભ પું વિષ્ણુ.
 મહાગર્ભગન્ધિકા સ્ત્રીં ભારંગ વનસ્પતિ.
 મહાગિરિ પું મોટા પર્વત.
 મહાગુરુ પું મનુષ્યનાં પિતા વગેરે, સ્ત્રીઓનો
 મહાન ગુરૂ પતિ.
 મહાગુલ્મા સ્ત્રીં સોમયક્ષી.
 મહામુહ ત્રિં મોટી મુદ્રાવાળું.

મહાગુહા સ્ત્રીં પૃથ્વીપર્ણી વનસ્પતિ, મોટી
 મુદ્રા.
 મહાગ્રીવ પું ઉંટ.
 મહાગ્રીવ ત્રિં મોટી ડાકવાળું.
 મહાગ્રીવા સ્ત્રીં મોટી ડાકવાળી સ્ત્રી, મોટી
 ડાક.
 મહાગ્રીવી સ્ત્રીં ઉંટડી.
 મહાઘૂર્ણા સ્ત્રીં હરકોઇ દાર.
 મહાઘૂત નં એક સો દશ વર્ષનું ધી.
 મહાઘોષ ત્રિં મોટા સખ્દવાળું.
 મહાઘોષ નં હાટ, દુકાન, બજાર.
 મહાઘોષા સ્ત્રીં કાકડાશીંગ, શેષચુંદરનું ઝાડ.
 મહાઙ્ગ પું ઉંટ, ગોખર, રાતા ચિત્રાનું ઝાડ.
 મહાઙ્ગ ત્રિં મોટા અંગવાળું.
 મહાઙ્ગ નં મોટું અંગ.
 મહાઙ્ગી સ્ત્રીં ઉંટડી.
 મહાચણ્ડ ત્રિં અત્યંત ઉગ્ર, ધણુંજ ગરમ.
 મહાચ્છવ પું દેવતાડ વૃક્ષ.
 મહાચ્છાય પું વડનું ઝાડ.
 મહાચ્છાય ત્રિં મોટી છાયાવાળું.
 મહાચ્છિત્ર ત્રિં મોટા છિત્રવાળું.
 મહાચ્છિત્રા સ્ત્રીં મહામેદા વનસ્પતિ.
 મહાજ પું મોટા બકરો.
 મહાજટ ત્રિં મોટી જટાવાળું.
 મહાજટા સ્ત્રીં રૂઝજટા વૃક્ષ, મોટી જટા.
 મહાજન પું અક્ષાળ માણસ, મોટું માણસ,
 મહાજન, પંચ.
 મહાજમ્બુ સ્ત્રીં મોટા જાંબુનું ઝાડ.
 મહાજમ્બુ સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 મહાજાતિ સ્ત્રીં મોટી જાત, મોટી જાતિ.
 મહાજાતિ ત્રિં મોટી જાતનું.
 મહાજાતીય ત્રિં મોટી જાતનું.
 મહાજાલી સ્ત્રીં સોનામુખી વનસ્પતિ,
 મહાજાલિની સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 મહાજાલી સ્ત્રીં પીળી ઘોષા વનસ્પતિ,
 રાગકોષાતકી વનસ્પતિ.

મહાજ્યૈષ્ઠી

૩૧૭

મહાનીલસરસ્વતી

મહાજ્યૈષ્ઠી સ્ત્રીં જોકે મહિતાની પૂતેમ.
 મહાજ્યોતિષ્મતી સ્ત્રીં મોટી માલકાંકણી.
 મહાજ્વાલ પું યત્નો અગ્નિ.
 મહાજ્વાલા સ્ત્રીં મોટી જવાળા.
 મહાઢથ પું કદંબનું ઝાડ.
 મહાઢથ ત્રિં મહાન પ્રભુ-સમર્થ.
 મહાતપસ્ પું વિષ્ણુ.
 મહાતપસ્ નં મોટું તપ.
 મહાતપસ્ ત્રિં મોટા તપવાળું.
 મહાતરુ પું મોટું વૃક્ષ, થોરનું ઝાડ.
 મહાતલ નં સાતપાતાલોમાં પાંચમું.
 મહાતારા સ્ત્રીં તંત્રપ્રસિદ્ધ એક તારિણી,
 જૈનોની એક દેવી.
 મહાતાલી સ્ત્રીં મોટું તાડનું એક ઝાડ.
 મહાતિક્ત પું કડવો લીંબડો.
 મહાતિક્ત ત્રિં અત્યંત કડવું.
 મહાતિક્તા સ્ત્રીં યવતિક્તા વનસ્પતિ, પાકા
 વનસ્પતિ.
 મહાતીક્ષ્ણ ત્રિં અતિશય તીક્ષ્ણ, મહાતીવ્ર.
 મહાતીક્ષ્ણા સ્ત્રીં ભીલામાનું ઝાડ.
 મહાતુમ્બી સ્ત્રીં મોટી તુંબડી.
 મહાતેજસ્ પું પારો, કાર્તિકસ્વામી, અગ્નિ,
 ચિત્રાનું ઝાડ.
 મહાતેજસ્ ત્રિં મોટા તેજવાળું.
 મહાત્મન્ ત્રિં મહાશય મોટા મનનું, મહાત્મા.
 મહાદન્ત ત્રિં મોટા દાંતવાળું.
 મહાદન્ત પું હાથી, ગણપતિ, મોટા દાંત.
 મહાદાન નં તુલાદાન વગેરે સોળ મહાદાન.
 મહાદારુ નં દેવદાર.
 મહાદીર્ઘ પું સાગનું ઝાડ, દેવદાર.
 મહાદીર્ઘ ત્રિં અત્યંત લાંબું.
 મહાદુષક પું એક જાતનો ભાત.
 મહાદેવ પું શિવ, અગ્નીઆરની સંખ્યા.
 મહાદેવી સ્ત્રીં પાર્વતી, દુર્ગા, મોટી દેવી.
 મહાદુન્દુ પું એક રણવાદિત્ર.
 મહાદુન્દુભિ પું મોટું નગારું, મોટી નોખંત.

મહાદ્રુમ પું પીપળાનું ઝાડ, મોટું ઝાડ.
 મહાધન નં મોટી કીંમત, સુવર્ણ, શિલાજિત,
 સુંદર વસ્ત્ર.
 મહાધન પું ખેતી.
 મહાધન ત્રિં અત્યંત ધનવાન, મહાકીંમતી.
 મહાધાતુ પું સોનું.
 મહાનટ પું મહાદેવ.
 મહાનદી સ્ત્રીં મોટી નદી, તે નામે નદી.
 મહાનન્દ પું મોક્ષ, અતિશય આનંદ.
 મહાનન્દ ત્રિં અતિશય આનંદવાળું.
 મહામન્દા સ્ત્રીં માધ શુદ્ધ નોમ, એક નદી.
 મહાનન્દિ પું કલિયુગના મહાપદ્મ રાજાનો
 પિતા.
 મહાનરક પું તે નામે એક નરક.
 મહાનલ પું પારો.
 મહાનલમી સ્ત્રીં આશ્વિન શુદ્ધ નોમ.
 મહાનસ નં રસોડું.
 મહાનાટક નં દ્રશ્યકાવ્યરૂપ એક નાટક,
 મોટું નાટક, હનુમન્નાટક.
 મહાનાદ પું હાથી, ગાજતો મેઘ, સિંહ,
 ઉંટ, કાન, એક કંઠવાદિત્ર, મોટો અવાજ.
 મહાનાદ ત્રિં મોટા અવાજવાળું.
 મહાનાદી સ્ત્રીં હાથણી, સિંહણ, ઉંટડી.
 મહાનિદ્રા સ્ત્રીં મરણ, મોત.
 મહાનિધિ પું મોટો ભંડાર, વિષ્ણુ.
 મહાનિમ્બ પું એક જાતનો લીંબડો.
 મહાનિવેશ ત્રિં ઘટ, ઘાટું, કંકણ, સુશોભિત.
 મહાનિશા સ્ત્રીં રાત્રિના વચલા બે પ્રહર.
 મહાનીચ ત્રિં ઘણું નીચ, અત્યંત નીચું.
 મહાનીચ પું ધોખી.
 મહાનીલ પું ભાંગરો, એક મણિ, એક
 નાગ, મોટાં જાંબુનું ઝાડ.
 મહાનીલ નં એક તંત્ર.
 મહાનીલસરસ્વતી સ્ત્રીં તંત્રપ્રસિદ્ધ એક
 તારિણી.

મહાનુભાવ

૩૧૮

મહામારત

મહાનુભાવ ત્રિં મહાશય, મોટા મનનું,
મહાપ્રતાપી, કામઘોષાદિરહિત
મહાપશ્ચમૂલક નં બિલી-અમિમંથ-શ્ચો-
નાક-કારમરી-પાટલા-એ પાંચ એકકાં.
મહાપશ્ચવિષ નં શૃંગી-કાલકૂટ-મુસ્તક-
વજનાગ-શંખકર્ણી-એ પાંચ એકકાં.
મહાપત્ર પું એક જાતનું કંદ.
મહાપથક પું સાગનું ઝાડ.
મહાપત્રા સ્ત્રીં મોટા જાંબુનું ઝાડ.
મહાપથ પું સરીયામ સ્સ્તેઠ, રાજમાર્ગ,
હિમપ્રલયની ઉત્તરે સ્વર્ગારોહણમાર્ગ.
મહાપત્ર પું આક નાગેપૈત્રી એક નાગ,
કુમ્ભરના નિધિમાંનો એક, લીલાવતીમાં
કહેલ અયુતકોટી સંખ્યા, તે નામે એક
રાજ, શુકલપક્ષ.
મહાપત્રાનં મોટું કમળ, અયુતની સંખ્યાવાળું.
મહાપાતક નં પ્રલહિત્યા-મહાપાન-ચોરી-
ચુરપત્નીગમન-અને પાપ કરનારનો સ્રોમ-
એ મોટાં પાપ.
મહાપાતકિન્ ત્રિં ઉપરનાં મહાપાપો
કરનાર.
મહાપાપ નં મોટું પાપ.
મહાપાપ ત્રિં મોટાં પાપ કરનાર.
મહાપાપિન્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
મહાપિળ્લીટક પું એક જાતનું મીઠળનું
ઝાડ.
મહાપીલુ પું મીઠા પીલુનું ઝાડ.
મહાપુરાણ નં વ્યાસે રચેલ એક પુરાણ.
મહાપુરુષ પું નર, નારાયણ, મહાન પુરુષ.
મહાપુરુષદન્તા સ્ત્રીં શતમૂલી વનસ્પતિ.
મહાપુરુષદન્તિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
મહાપુષ્પ પું મોઝરો, લવીંગનું ઝાડ, કાળા
મગનું ઝાડ.
મહાપુષ્પા સ્ત્રીં અપરાજિતા વનસ્પતિ.
મહાપૃથ પું ઉંટ.

મહાપ્રમ ત્રિં મોટા તેજવાળું.
મહાપ્રમુ પું શિવ, ઇન્દ્ર, રાજ, તપસ્વી,
મોટા પ્રભુ, પરમેશ્વર, મહાસમર્થ.
મહાપ્રલય પું પ્રલનાં સો વર્ષ પછીનો
પ્રાણીમાત્રનો પ્રલય. તેયુક્તકાળ.
મહાપ્રસાદ પું દેવ વગેરેનું નૈવેદ્ય, મોટી
પ્રસન્નતા.
મહાપ્રહારવહ્ની સ્ત્રીં માંસરોહિણી વનસ્પતિ.
મહાપ્રાણ પું એક જાતનો કાગડો, વ્યાક-
રણપ્રસિદ્ધ ક્ષેત્રોચ્ચારના બાલ પ્રયત્નનો
એક ભેદ.
મહાપ્રાણ ત્રિં ઘણું બળવાન.
મહાફલ પું બીલીનું ઝાડ, કોઠનું ઝાડ,
તાડનું ઝાડ, નાળીએરનું ઝાડ, તેજબળ,
મોટા પીલુનું ઝાડ.
મહાફલા સ્ત્રીં ઇંદ્રવરણનું ઝાડ.
મહાબલ પું વાયુ, તે નામે એક બુદ્ધ.
મહાબલ ત્રિં ઘણું બળવાન.
મહાબલ નં સીધું.
મહાબલા સ્ત્રીં તે નામે એક વનસ્પતિ.
મહાબલિન્ ત્રિં ઘણું બળવાળું.
મહાબાહુ પું મોટો બાહુ.
મહાબાહુ ત્રિં મોટા બાહુવાળું.
મહાબીજ પું પારો.
મહાબીજ નં મોટું બીજ.
મહાબુદ્ધિ પું વિષ્ણુ.
મહાબુદ્ધિ ત્રિં અત્યંત બુદ્ધિશાળી.
મહાબોધિ પું બુદ્ધ દેવ.
મહાબ્રાહ્મણ પું મોટો બ્રાહ્મણ, નિંદ્ય બ્રાહ્મણ.
મહામટ પું મોટો યોદ્ધો.
મહામદ્રા સ્ત્રીં ગંગા નદી.
મહામરીચચા સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
મહામાગ ત્રિં મોટા ભાગવાળું, ભાગ્યશાળી,
નસીબદાર.
મહામાગ પું વિષ્ણુ.
મહામારત પું નં વ્યાસે રચેલ એક ગ્રંથ.

મહામહિત

૩૨૨

મહામહિત

મહામીત ત્રિં ધણું ભય પામેલ.
 મહામીતા સ્ત્રીં લાગળ વનસ્પતિ.
 મહામીમ પું તે નામે એક રાજ્ય.
 મહામીષ્મ પું ભીષ્મનો પિતા.
 મહામીષ્મ ત્રિં અત્યંત ભયંકર.
 મહામૂત નં પૃથ્વી-જળ-તેજ-વાયુ-આકાશ-
 એ પાંચ.
 મહામૂત પું પરમેશ્વર.
 મહામૂતઘટ પું સોળ મહાદાન પૈકી એક
 મહાદાન.
 મહામૃદ્ધ પું કાળો ભાંગરો.
 મહામતિ ત્રિં ધણી બુદ્ધિવાળું.
 મહામત્સ્ય પું મોટું માછલું, મગર વગેરે.
 મહામદ પું ધણા મદદગાર હાથી.
 મહામદ ત્રિં ધણા મદદગાર.
 મહામનસ્ ત્રિં મહારાજ, મોટા મનનું.
 મહામાત્ર પું પ્રધાન, અમાત્ય, મુખ્ય મંત્રી,
 મહામાત્રી સ્ત્રીં મુખ્ય મંત્રી સ્ત્રી.
 મહામાનસિકા સ્ત્રીં નીચેનો શબ્દ જુઓ.
 મહામાનસી સ્ત્રીં જૈન એક શાસ્ત્રવેદી.
 મહામાય પું વિષ્ણુ.
 મહામાયા સ્ત્રીં જગતનું કારણ અવિદ્યા,
 દુર્ગા દેવી.
 મહામાયિન્ ત્રિં અત્યંત માયાવી.
 મહામાયિત્રી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 મહામાયી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 મહામારી સ્ત્રીં મરણ, કોલેર, મહાકાલી.
 મહામાષ પું એક જાતના આડ.
 મહામુલ્લ ત્રિં મોટા મુખવાળું.
 મહામુલ્લ પું એક જાતનો મગર.
 મહામુલ્લ નં મોટું મુખ.
 મહામુળ્લવિકા સ્ત્રીં ગેરખમ્પડી વનસ્પતિ.
 મહામુળ્લી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્ધ.
 મહામુનિ પું મોટા મુનિ, એક ઔદ્ધ, કૃષ્ણ-
 આર્ય, કાળ, નર-નારાયણ.
 મહામુર્તિ પું વિષ્ણુ.

મહામૂલ પું એક જાતની ફુગળી.
 મહામૂલા સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.
 મહામૂલ્ય નં એક જાતનું રત્ન.
 મહામૂલ્ય ત્રિં મોટી કોમતનું.
 મહામૃગ પું હાથી, અષ્ટાષ્ટ જાનવર,
 મહામૃગો સ્ત્રીં હાથણી, અષ્ટાષ્ટ-માદા.
 મહામૃત્યુ પું શિવ.
 મહામેદ પું એક ઔષધિ.
 મહામેદા સ્ત્રીં એક ઔષધિ.
 મહામેત્ર પું બુદ્ધ દેવ.
 મહામોહ પું વાસ્તવિક અનિષ્ટ વસ્તુઓ
 ઉપર પણ ભ્રાન્તિને લીધે રાગ, સંસારનું
 કારણ એક અત્યાન, શાસ્ત્રોક્ત દશ પ્રકારનો
 વિષયરાગ.
 મહામોહિન્ ત્રિં ઉપર દર્શાવેલા મહા-
 મોહવાળું.
 મહામોહિન્ પું ધંતુરાનું ઝાડ.
 મહામ્બુજ નં દશ નિખર્વની સંખ્યા, મોટું
 કમળ.
 મહામ્લ નં ધણી મટારા.
 મહામ્લ પું આંખથીનું ઝાડ.
 મહામ્લ ત્રિં ધણું ખાટું.
 મહાયક્ષ પું જૈન તીર્થંકર અજિતનાથનો
 સેવક એક યક્ષ દેવ.
 મહાયક્ષ પું ગૃહસ્થે નિત્ય કરવાના વેદાધ્યયન-
 અભિહોત્ર-પિતૃતર્પણ-જૂતપલિકર્મ-આતિ-
 થિપૂજા-એ પાંચ મહાયત્ર.
 મહાયશસ્ ત્રિં મોટા યશવાળું.
 મહાયશસ્ક ત્રિં મોટા યશવાળું.
 મહાયુગ પું મોટો યુગ, ચાર યુગ મળીને
 એક યુગ.
 મહાયોગેશ્વર પું પરમાત્મા, વિષ્ણુ, મોટો
 યોગેશ્વર.
 મહાયોગેશ્વરી સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 મહારજત નં સોનું, ધંતુરો.
 મહારજન નં કમુંબો, સોનું.

મહારણ્ય

૩૨૦

મહાવિલ

મહારણ્ય નં મોટું જંગલ.
 મહારણ્ય પું એકલો દશ હજાર ધનુર્ધારીઓ સાથે લઢી શકે તેવો થોડો, મોટો રથ.
 મહારણ્ય ત્રિં મોટા રથવાળું.
 મહારથિન્ પું દશ હજાર ધનુર્ધારીઓ સાથે એકલો લઢી શકે તેવો થોડો.
 મહારંભ પું એક જાતનું લવણ.
 મહારંભ ત્રિં મોટા આરંભવાળું.
 મહારસ પું ખજૂર, પારે, શેલડી, અન્નક, હિંગલોક, કાંતલોહ, સુવર્ણમાક્ષિક, રૌપ્ય-માક્ષિક.
 મહારસ ત્રિં મોટા રસવાળું.
 મહારસ નં કાઢિક જુઓ.
 મહારાજ પું મોટો રાજા, ચક્રવર્તી રાજા.
 મહારાજક પું બસો વીસની સંખ્યાનો એક દેવગણ.
 મહારાજચૂત પું એક જાતના આંખાનું ઝાડ.
 મહારાજચૂતક પું ઉપરનો અર્થ.
 મહારાજદ્રુમ પું ગરમાળાનું ઝાડ.
 મહારાજિક પું મહારાજક જુઓ.
 મહારાત્રિ સ્ત્રીં મોટી રાત્રિ, મહાપ્રલય, શિવરાત્રિ.
 મહારાષ્ટ્ર પું એક દેશ-દક્ષિણમાં કર્ણાટક.
 મહારાષ્ટ્રી સ્ત્રીં જલપીપર, એક શાક.
 મહારિષ્ટ પું એક પહાડી સ્ત્રીબેડો.
 મહારિષ્ટ નં અત્યંત અશુભ.
 મહારોગ પું ગાંડપણ-ક્ષય-વગેરે મહાન રોગ.
 મહારોગિન્ ત્રિં મોટા રોગવાળું.
 મહારૌરવ પું તે નામે એક નરક.
 મહાર્ષ ત્રિં મહાકીર્તિ, મોંધું.
 મહાર્ષ પું એક જાતનું પક્ષી.
 મહાર્ષતા સ્ત્રીં મહાકીર્તિપાણું.
 મહાર્ષત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 મહાર્ણવ પું મોટો સમુદ્ર,
 મહાર્ણતા સ્ત્રીં વાણીનો એક ગુણ.

મહાર્ષ પું એક જાતનું વૃક્ષ.
 મહાર્ષક નં જંગલી આદુ.
 મહાર્ણવ નં સો કરોડની સંખ્યા.
 મહાર્હ ત્રિં અતિયોગ્ય, મહાપૂજ્ય, મહાકીર્તિ.
 મહાર્હ નં એક જાતનું વૃક્ષ.
 મહાલક્ષ્મી સ્ત્રીં મોટી લક્ષ્મી, મોટી શોભા, દુર્ગા દેવીની એક શક્તિ-દેવી.
 મહાલય પું પરમાત્મા, તીર્થસ્થાન, મંદીર, મોટું ઘર, જંગલો, ધર્મશાળા, સત્યલોક, મોટો લય.
 મહાલય નં ભાદરવામાં પિતૃશ્રાદ્ધપક્ષ, પિતૃઓનું એક શ્રાદ્ધ.
 મહાલોઘ્ર પું એક લોધરનું ઝાડ.
 મહાલોભ પું કાગડો.
 મહાલોલ પું કાગડો.
 મહાલોહ પું લોહચુબક.
 મહાવન નં મોટું વન, મથુરા પાસે એક જંગલ.
 મહાવય પું મહામેઘ જુઓ.
 મહાવરા સ્ત્રીં દૂર્વા-ધ્રોખડ.
 મહાવરાહ પું વિષ્ણુનો એક અવતાર, મોટું ભુડ.
 મહાવરોહ પું વડનું ઝાડ.
 મહાવર્ષાભૂ પું સારોડી વનસ્પતિ.
 મહાવર્ષાભૂ સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 મહાવહ્નો સ્ત્રીં માધવી લતા, મોગરો, મોટી વેલ.
 મહાવસ પું એક જાતનું માછળું.
 મહાવાક્ય નં પરસ્પર સંબંધવાળા અર્થના વાક્યસમુદાયરૂપ એક વાક્ય, વેદાંત-પ્રસિદ્ધ 'તત્ત્વમસિ' વગેરે મહાવાક્ય, દાન વગેરેમાં અલિપ્તાપવાક્ય.
 મહાવાત પું મોટો પવન.
 મહાવિષ્ણ સ્ત્રીં કાલી વગેરે દશ-દેવીઓ.
 મહાવિલ નં આકાશ, મોટો રાફડો.

મહાવિષ

૩૨૧

મહામૃત્તિકા

મહાવિષ પું એ મોઢાવાળો સાપ.
 મહાવિષ નં મોટું ઝેર.
 મહાવિષ ત્રિં મહાઝેરી, ઘણા ઝેરવાળું.
 મહાવિષુવ નં સૂર્યનું મેષ રાશિમાં ગમન.
 મહાવીચિ પું તે નામે એક નરક.
 મહાવીચિ ત્રિં સુખરહિત.
 મહાવીજ્ય નં વીર્ય, પારો.
 મહાવીર પું ગરૂડ, હનુમાન, સિંહ, યજ્ઞનો
 અગ્નિ, વજ્ર, ઘોળો ઘોડો, સિંચાણો પક્ષી,
 હેઠ્ઠા જૈન તીર્થંકર, કાયલ, મોટો વીર,
 ધનુર્ધારી, એકવીર વૃક્ષ, યજ્ઞસાધન માટીનું
 એક પાત્ર.
 મહાવીરા સ્ત્રીં ક્ષીરકોકોલી વૃક્ષ.
 મહાવીર્ય પું વારાહીકન્દ, પરમાત્મા.
 મહાવીર્ય ત્રિં મહાવીર્યવાળું, મહાપરાક્રમી.
 મહાવીર્યા સ્ત્રીં જંગલી કપાસ, સૂર્યની
 પત્ની સંતા.
 મહાવૃક્ષ પું થોરનું ઝાડ, મોટું ઝાડ.
 મહાવૃષા સ્ત્રીં કાળી મુસળી.
 મહાવૃષ્યા સ્ત્રીં કાળી મુસળી.
 મહાવૃહતી સ્ત્રીં વંતાકડી, રીંગણી.
 મહાવેગ પું મોટો વેગ.
 મહાવેગ ત્રિં મોટા વેગવાળું.
 મહાવ્યાધિ પું કોઈ-કેય વગેરે મોટા રોગ.
 મહાવ્યાહતિ સ્ત્રીં મૂર્-સુવર-સ્વર્-એ ત્રણ
 વૈદિક મંત્ર.
 મહાવ્રણ નં મોટું ત્રણ, દુષ્ટ ત્રણ.
 મહાવ્રત નં મોટું વ્રત, બાર વર્ષનું પ્રાય-
 શ્વિતરૂપ એક વ્રત.
 મહાવ્રતિન્ ત્રિં મોટાં વ્રત કરનાર, બાર
 વર્ષનું પ્રાયશ્ચિતરૂપ વ્રત કરનાર.
 મહાવ્યાગ્ર પું મોટો વાઘ.
 મહાશક્તિ પું વિજી, કાર્તિકસ્વામી.
 મહાશક્તિ ત્રિં મોટી શક્તિવાળું.
 મહાશક્તિ સ્ત્રીં મોટી શક્તિ.

મહાશકુ પું મોટો ખીલો, તે નામની
 ચૌદમી એક શંખ્યા.
 મહાશક્ત પું તંત્રપ્રસિદ્ધ મનુષ્યના લલાટના
 હાડકાંની એક માળા, મોટો શંખ.
 મહાશઠ પું એક જાતનો ધંતુરો.
 મહાશઠ ત્રિં અત્યંત પૂર્ત.
 મહાશણપુષ્પિકા સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ.
 મહાશણપુષ્પી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 મહાશતા સ્ત્રીં મહાશતાવરી વનસ્પતિ.
 મહાશતાવરી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 મહાશય ત્રિં મહાનુભાવ, ઉદાર આશય-
 વાળું, મોટા મનનું.
 મહાશય પું સમુદ્ર.
 મહાશય્યા સ્ત્રીં મોટી શય્યા, શેજ, હોડી,
 સિંહાસન.
 મહાશર પું મોટું બાણ.
 મહાશલ્ક પું એક જાતનું માછલું.
 મહાશાસ્ત્ર સ્ત્રીં નાગબલ્લા વનસ્પતિ.
 મહાશાલિ પું મોટી ડાંગેર, કમોદ વગેરે
 ઉંચા ચોખા, આંખામહોર.
 મહાશિમ્વી સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 મહાશિરઃસમુદ્ર પું તે નામે એક રાજ્ય.
 મહાશીત ત્રિં ઘણું ઠંડું, અત્યંત શીતળ.
 મહાશીત નં ઘણી ઠંડી.
 મહાશીતા સ્ત્રીં શતમૂલી વનસ્પતિ.
 મહાશુક્તિ સ્ત્રીં મોટીની છીપ, મોટી છીપ.
 મહાશુક્લા સ્ત્રીં સરસ્વતી.
 મહાશુદ્ધ ત્રિં અત્યંત શુદ્ધ, ઘણું પવિત્ર.
 મહાશુદ્ધ નં રૂપું.
 મહાશુભ્ર નં રૂપું.
 મહાશુભ્ર ત્રિં ઘણું ધોળું.
 મહાશુદ્ર પું ભરવાડ, રબારી, આયર.
 મહાશુદ્રો સ્ત્રીં ભરવાડણ, રબારણ,
 આયરાણી.
 મહામૃત્તિકા પું સામરમૃગ, વિષજી.
 મહામૃત્તિકા પું ઉપરના અર્થ.

મહાશ્મશાન

૩૨૨

મહિષમથની

મહાશ્મશાન નં કાશી, બનારસ.
 મહાશ્યામા સ્ત્રીં સીસમનું ઝાડ, કાળી
 ઉપસરી.
 મહાશ્રમણ પું જૈન સાધુ
 મહાશ્રાવક પું ચુસ્ત શ્રાવક-જૈન.
 મહાશ્રાવણિકા સ્ત્રીં ગોરખમુંડી વનસ્પતિ.
 મહાશ્રાવણી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 મહાશ્વેત ત્રિં ધણું ધોળું.
 મહાશ્વેતા સ્ત્રીં સરસ્વતી, એક જાતનું
 કાઠળું, ધણી ધોળી, કાઠબરીની સખી
 મહાશ્વેતા.
 મહાશ્વમી સ્ત્રીં આશ્વિન શુદ્ધ આઠમ.
 મહાસત્ત્વ ત્રિં ધણું સાત્ત્વિક, ધણું બળવાન.
 મહાસન્ન પું કુખેર.
 મહાસર્જ પું અસનવૃક્ષ, ફળસનું ઝાડ.
 મહાસહ પું પુષ્પપ્રધાન કુખ્જક વૃક્ષ.
 મહાસહ ત્રિં ધણું સહનશીલ.
 મહાસહા સ્ત્રીં માષપણી વનસ્પતિ, અતિ-
 બધા વનસ્પતિ.
 મહાસાગર પું મોટો સમુદ્ર.
 મહાસાન્તપન નં ધર્મશાસ્ત્રોક્ત સાતદિવ-
 સનું એક વ્રત.
 મહાસાર પું એક જાતના ખેરનું ઝાડ.
 મહાસાહસ નં મોટું સાહસ.
 મહાસાહસિક ત્રિં મોટું સાહસ કરનાર.
 મહાસિ પું મોટી તરવાર.
 મહાસિંહ પું મોટો સિંહ, અષ્ટાપદ જાનવર.
 મહાસુખ પું એક બૌદ્ધ સાધુ.
 મહાસુખ નં મૈત્રુન.
 મહાસુખ ત્રિં ધણું સુખી.
 મહાસુગન્ધ ત્રિં ધણું સુગંધા.
 મહાસુગન્ધવદ્ક નં કરતુરી-ચંદન-કાળું
 અગર-કપૂર-કેસર-મોગરો.
 મહાસુગન્ધા સ્ત્રીં ગન્ધનાકુલી નામની લતા.
 મહાસૂક્ષ્મ ત્રિં ધણું-અત્યંત સૂક્ષ્મ.

મહાસૂક્ષ્મા સ્ત્રીં રેતી.
 મહાસેન પું કાર્તિકેશ્વામી, મોટો સેનાપતિ.
 મહાસેન ત્રિં મોટી સેનાવાળું.
 મહાસ્કન્ધ ત્રિં મોટી ખાંધવાળું.
 મહાસ્કન્ધા સ્ત્રીં જાંખનું ઝાડ.
 મહાસ્થલી સ્ત્રીં પૃથ્વી, મોટું સ્થળ.
 મહાસ્નાયુ પું શરીરમાં લોહી વહેતી નાડી.
 મહાસ્વન પું એક રણવાદિત.
 મહાસ્વન ત્રિં મોટા શબ્દવાળું.
 મહાહનુ પું શિવ, એક સર્પજાતિ.
 મહાહૃષ પું મહાન યુદ્ધ.
 મહાહવિસ્ નં ગાયનું ધી.
 મહાહવિસ્ પું વિષ્ણુ.
 મહાહાસ પું મોટેથી હસવું.
 મહાહિગન્ધા સ્ત્રીં મહાસુગન્ધા જુઓ.
 મહાહૃદ પું મોટો ધરો.
 મહાહૃસ્વ ત્રિં ધણું નાનું, અત્યંત ડુંકું-
 નીચું.
 મહાહૃસ્વા સ્ત્રીં કપિકચ્છ વનસ્પતિ.
 મહિ સ્ત્રીં પૃથ્વી, મહત્ત્વ, મહિમા.
 મહિકા સ્ત્રીં હિમ.
 મહિત ત્રિં પૂજાયેલ, પૂજ્ય.
 મહિત નં શિવનું ત્રિશ્ચળ.
 મહિન નં રાત્ર્ય.
 મહિન્ધક પું ઉંદર, જાર ખેંચવાનું દોરડું.
 મહિમન પું મોટાઇ, આઠ ઐશ્વર્યોમાંનું એક.
 મહિર પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 મહિલા સ્ત્રીં હરકોઈ સ્ત્રી, ગાંડી સ્ત્રી, મદો-
 ન્મત સ્ત્રી, પ્રિયંબુ લતા, રેણુકા ગંધદ્રવ્ય.
 મહિલાહયા સ્ત્રીં પ્રિયંબુ લતા, રેણુકા
 ગંધદ્રવ્ય.
 મહિષ પું પાડો, મહિષાસુર.
 મહિષકન્દ પું તે નામે એક કંદ.
 મહિષધ્વજ પું યમદેવ, જિનભેદ.
 મહિષમથનો સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

મહિષમર્દિની

૩૨૩

મહોત્પલ

મહિષમર્દિની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 મહિષમસ્તક પું એક જાતનો ભાત.
 મહિષવાહન પું યમદેવ.
 મહિષાશ્ત્ર પું એક જાતનો શુગળ.
 મહિષાશ્ત્રક પું ઉપરનો અર્થ.
 મહિષાસુર પું તે નામે એક અસુર.
 મહિષાસુરસમ્ભવ પું એક જાતનો શુગળ.
 મહિષી સ્ત્રીં ભેંસ, પટરાણી, સૈન્યી જુઓ,
 એક જાતની ઔષધિ, વ્યભિચારિણી સ્ત્રી.
 મહિષોપ્રિયા સ્ત્રીં એક જાતનું ઘાસ.
 મહી સ્ત્રીં પૃથ્વી, તે નામે એક નદી, ગાય,
 એક વનસ્પતિ.
 મહીશ્વિત્ પું રાજા.
 મહીજ નં આદુ.
 મહીજ પું મંગળ ગ્રહ, નરકાસુર.
 મહીજ ત્રિં પૃથ્વી ઉપર ઉત્પન્ન થનાર.
 મહીજા સ્ત્રીં રામપત્ની સીતા.
 મહીતલ નં પૃથ્વીની સપાટી.
 મહીધર પું પર્વત.
 મહીધ્ર પું પર્વત.
 મહીધ્ર ત્રિં પૃથ્વીને ધારણ કરનાર.
 મહીપ પું રાજા.
 મહીપતિ પું રાજા.
 મહીપાલ પું રાજા.
 મહીપુત્ર પું મંગળ ગ્રહ, નરકાસુર.
 મહીપુત્રી સ્ત્રીં રામપત્ની સીતા.
 મહીપ્રાચીર નં સમુદ્ર.
 મહીભવ ત્રિં પૃથ્વીમાં ઉત્પન્ન થનાર,
 પૃથ્વીમાં ખનેલ.
 મહીમુજ્ પું રાજા.
 મહીમૃત્ પું પર્વત, રાજા.
 મહીમય ત્રિં પૃથ્વીનો વિકાર, પૃથ્વીનું
 ખનેલ.
 મહીયસ્ ત્રિં અતિશય મોટું.
 મહીવ્યમાન ત્રિં પૂજ્ય, શ્રેષ્ઠ.

મહીરુહ પું વૃક્ષ, ઝાડ.
 મહીરુહ પું વૃક્ષ, ઝાડ.
 મહીલતા સ્ત્રીં એક જાતનો કીડા.
 મહીસુત પું મહીપુત્ર જુઓ.
 મહીસુતા સ્ત્રીં રામપત્ની સીતા.
 મહેચ્છ ત્રિં વિષજી, મોટા-ઉદાર મનનું,
 મોટી ઇચ્છાવાળું.
 મહેજ્ય પું વિષજી.
 મહેજ્ય ત્રિં અતિશય પૂજ્ય.
 મહેન્દ્ર પું પરમેશ્વર, મોટા ઐશ્વર્યવાળા
 ઇન્દ્ર, જંબુદ્વીપમાં એક પર્વત.
 મહેન્દ્રકદલી સ્ત્રીં એક જાતની ફળ.
 મહેન્દ્રનગરી સ્ત્રીં સ્વર્ગમાં અમરાવતી નગરી.
 મહેન્દ્રપુરી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 મહેન્દ્રવારુણો સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.
 મહેન્દ્રાણી સ્ત્રીં ઇન્દ્રની સ્ત્રી ઇન્દ્રાણી.
 મહેરણા સ્ત્રીં શલ્લકી વૃક્ષ.
 મહેલા સ્ત્રીં હરકોઈ સ્ત્રી.
 મહેલિકા સ્ત્રીં હરકોઈ સ્ત્રી.
 મહેશ પું શિવ, મોટો ઇશ્વર.
 મહેશવન્ધુ પું ખીલીનું ઝાડ.
 મહેશો સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, મહાસમર્થ સ્ત્રી.
 મહેશ્વર પું મહેશ જુઓ.
 મહેશ્વરકરચુતા સ્ત્રીં કરતોયા નામની નદી.
 મહેશ્વરી સ્ત્રીં મહેશી જુઓ, ગોકર્ણી
 વનસ્પતિ.
 મહેષુ પું મોટું બાણ.
 મહેજ્વાસ પું મોટો ધનુર્ધર, વિષજી.
 મહેલા સ્ત્રીં મોટી એલચી.
 મહોક્ષ પું મોટો બળદ.
 મહોટિકા સ્ત્રીં બૃહતી વનસ્પતિ.
 મહોદી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 મહોત્ક ત્રિં અત્યંત ઉત્કંઠિત.
 મહોત્કા સ્ત્રીં વીળળી.
 મહોત્પલ પું સારસ પક્ષ.
 મહોત્પલ નં કમળ.

મહોત્સવ

૩૨૪

માંસહત્સા

મહોત્સવ પું મોટા ઉત્સવ.
 મહોત્સાહ પું મોટા ઉત્સાહ,
 મહોત્સાહ ત્રિં મોટા ઉત્સાહવાળું.
 મહોદધિ પું સમુદ્ર.
 મહોદય પું મોટા ઉદય, મોક્ષ, કાન્યકુબ્જ
 દેશ, સ્વામી, જ્યોતિષમાં એક યોગ.
 મહોદય નં કાન્યકુબ્જ દેશમાં એક શહેર.
 મહોદય ત્રિં મોટા ઉદયવાળું, ચઢતીવાળું.
 મહોદયા સ્ત્રીં નાગબાહ્યા વનસ્પતિ.
 મહોદર ત્રિં મોટા પેટવાળું.
 મહોદરી સ્ત્રીં શતમૂલી વનસ્પતિ.
 મહોદાર ત્રિં ઘણું ઉદાર.
 મહોદમ પું મોટા ઉદમ.
 મહોદમ ત્રિં મોટા ઉદમવાળું.
 મહોદ્વત પું તાડનું ઝાડ.
 મહોદ્વત ત્રિં ઘણું ઉંચું, અત્યંત મોટું.
 મહોરણ પું મોટા સર્પ.
 મહોરણ નં તરરમળ.
 મહોલ્કા સ્ત્રીં મોટું ઉંખાડીયું.
 મહૌજસ્ ત્રિં અત્યંત તેજસ્વી, મહાબળ-
 વાન, મહાપરાક્રમી.
 મહૌજસ્ નં ઘણું તેજ, મોટું બળ, મોટું
 પરાક્રમ.
 મહૌજસ નં સુદર્શન ચક્ર.
 મહૌષધ નં સુંઠે, લસણ, વારાહીકન્દ
 વજનાગ, પીપર, અતિવિખની કળી,
 વીર્યવાન ઔષધ.
 મહૌષધિ સ્ત્રીં મોખડ, લાગળ વનસ્પતિ,
 મોટી ઔષધિ.
 મહૌષધી સ્ત્રીં ઘોળી ભોરીગણ્ઠી, પાછી
 વનસ્પતિ, કડુ, અતિવિખની કળી, મોટી
 ઔષધિ.
 મા જુહોં આં અનિદ્ શબ્દ કરવો અં
 માપવું. સં
 મા બદાં પં સં અનિદ્ માપવું.

મા દિવાં આં સં અનિદ્ માપવું.
 મા બળ્યં વારવું, અટકાવવું, નહિ, ના.
 મા સ્ત્રીં લક્ષ્મી, માતા, મા, માપવું, મા-
 પણી, માપ.
 માંસ નં માંસ.
 માંસ પું સમય, વખત, કીડો, એક વર્ણ
 સંકર જાતિ.
 માંસકારિ નં લોહી.
 માંસચ્છદા સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.
 માંસજ નં મેદ ધાતુ-ચરખી.
 માંસજ ત્રિં માંસથી ઉત્પન્ન થનાર.
 માંસજન્મન્ નં ચરખી.
 માંસજન્મન્ ત્રિં માંસથી ઉત્પન્ન થનાર
 માંસતેજસ્ નં ચરખી.
 માંસદલન પું એક જાતનું ઝાડ.
 માંસદ્રાવિન્ પું અમ્લવેતસ.
 માંસપચન નં માંસ રંધવું.
 માંસપચન ત્રિં માંસ રંધનાર.
 માંસપિત્ત નં ચરખી.
 માંસપેશિ સ્ત્રીં ગર્ભનો અમુક અવયવ,
 માંસની પેશી,
 માંસપેશી સ્ત્રીં ઉપરના અર્ધ.
 માંસફલા સ્ત્રીં વંતાકડી, રીંગણી.
 માંસમક્ષ ત્રિં માંસ ખાનાર.
 માંસમક્ષક ત્રિં માંસ ખાનાર.
 માંસમક્ષણ નં માંસ ખાવું.
 માંસમાસા સ્ત્રીં માષપણી વનસ્પતિ.
 માંસરોહિણી સ્ત્રીં એક સુગંધી દ્રવ્ય.
 માંસલ ત્રિં બળવાન, રથૂલ, લટ, પુષ્ટ,
 અત્યંત.
 માંસલફલા સ્ત્રીં વંતાકડી, રીંગણી.
 માંસવિક્રયિન્ ત્રિં માંસ વેચનાર.
 માંસસાર પું ચરખી.
 માંસસ્નેહ પું ચરખી.
 માંસહાસા સ્ત્રીં શરીર ઉપરની ચામડી.

માસાદ્યકા

૩૨૬

માખજી

માસાદ્યકા સ્ત્રી૦ ચાંદ્ર માધમાસની અંધારી
આડમ.

માસિક ત્રિ૦ માંસ વેચી જીવનાર, કસાઇ.

માસિની સ્ત્રી૦ જટામાંસી વનસ્પતિ.

માંસી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ, એક વેલો,
કંકાલ વનસ્પતિ.

માંસેષ ત્રિ૦ માંસ જેને પ્રિય હોય તે.

માંસેષા સ્ત્રી૦ એક જાતનું પક્ષી.

માકન્દ પુ૦ આંખો.

માકન્દ ન૦ કેરી.

માકન્દો સ્ત્રી૦ આંખળી, એક શહેર, પીળું
ચંદન.

માકર ત્રિ૦ મકર રાશિનું, મકર રાશિ
સંબંધી, મગરનું, મગર સંબંધી.

માકરી સ્ત્રી૦ માધ વહી સાતમ.

માકલિ પુ૦ ઇન્દ્રનો સારથિ.

માક્ષ્ મ્હા૦ ૧૦ સ૦ સેટ્ સૃષ્ટિ કરવી, ચાહતું.

માક્ષિક ન૦ મધ, સ્વર્ણમાક્ષિક કે રૌપ્ય-
માક્ષિક ઉપધાતુ.

માક્ષિકજ ન૦ મીણુ.

માક્ષિકફલ પુ૦ મીઠા નાળીએરનું ઝાડ.

માક્ષિકશર્કરા સ્ત્રી૦ મધમાંથી બનતી
એક સાકર.

માક્ષિકાશ્રય પુ૦ મધપુડો.

માક્ષીક ન૦ માક્ષિક જુઓ.

માક્ષીકજ ન૦ મીણુ.

માક્ષીકફલ પુ૦ માક્ષિકફલ જુઓ.

માક્ષીકશર્કરા સ્ત્રી૦ માક્ષિકશર્કરા જુઓ.

માક્ષીકાશ્રય પુ૦ મધપુડો.

માગધ પુ૦ ધોળું જીરું, સ્તુતિપાઠક-ભાટ,
એક વર્ણસંકરજાતિ.

માગધ ત્રિ૦ મગધ દેશમાં ઉત્પન્ન થનાર,
મગધ દેશવાસી.

માગધસ્થારિકા સ્ત્રી૦ લીલાવતીમાં કહેલ
એક પારિકા.

માગધી સ્ત્રી૦ જીંઘ, પીપર, નાની એલચી,
સાકર, મગધ દેશની પ્રાકૃત ભાષા.

માઘ પુ૦ માધ મહિનો, માધકાવ્ય, માધકવિ.

માઘવતી સ્ત્રી૦ પૂર્વ દિશા.

માઘવન ત્રિ૦ ઇન્દ્રનું, ઇન્દ્ર સંબંધી.

માઘી સ્ત્રી૦ માધ મહિનાની પૂનેમ.

માઘ્ય ન૦ મોગરાનું ફૂલ, ડોલરાનું ફૂલ.

માઙ્ગલિક ત્રિ૦ મંગળકારક.

માઙ્ગલ્ય ન૦ મંગળ, મંગળનું સાધન, શુભ
કર્મ.

માઙ્ગલ્ય ત્રિ૦ માંગલિક, મંગળ સંબંધી.

માઙ્ગલ્યાર્હા સ્ત્રી૦ ત્રાયમાણીનો વેલો.

માઘ પુ૦ માર્ગ, રસ્તો.

માઘલ પુ૦ રોજ, ચોર, મગર.

માઘિકા સ્ત્રી૦ માખી, અંબજા વનસ્પતિ.

માઘી સ્ત્રી૦ એક વનસ્પતિ.

માઙ્ગિષ્ઠ ન૦ મજીથીયો રંગ, લાલ રંગ.

માઙ્ગિષ્ઠ ત્રિ૦ મજીથીયા રંગે રંગેલું, લાલ
રંગનું.

માટામ્નાક પુ૦ એક જાતનું ઝાડ.

માટ પુ૦ માર્ગ, રસ્તો.

માઠર પુ૦ સૂર્યનો એક અનુચર, આસ,
પ્રાણીય, દારૂ વેચનાર-કલાલ.

માઠિ સ્ત્રી૦ અપ્પર.

માઠી સ્ત્રી૦ અપ્પર.

માઠય પુ૦ માર્ગ, રસ્તો.

માઙ્ મ્હા૦ ઉમ૦ સ૦ સેટ્ માપતું.

માઙ્ક પુ૦ એક જાતનું નગારું વગાડનાર.

માઙ્કિક પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

માઙ્ગિ સ્ત્રી૦ દુઃખ કહી સંભળાવતું, દરિદ્રતા,
ગરીબાઇ, અંકુર, દુઃખ, પીડા, દાંત ઉપર
દાંતનું વધતું, દાંતની પાછળનો દાંત, કોધ,
વસ્ત્રની કીનાર.

માઙ્ગિ સ્ત્રી૦ પાંદડાંની નસ.

માળક ન૦ એક જાતનું કંદ.

માણવ

૩૨૬

માતૃષ્વસ્ય

માણવ પુ. અલ્પવયનો માણસ, બાળક.
 માણવક પુ. ઉપરના અર્થ, એક જાતનો હાર.
 માણવીન ત્રિ. બાળક સંબંધી, બાળકનું.
 માણવ્ય ન. બાળકનો સમૂહ.
 માણિકા સ્ત્રી. આક પદ્મનું વજન.
 માણિક્ય ન. એક રત્ન-માણિક.
 માણિક્યા સ્ત્રી. ગરેણી,
 માણિબન્ધ ન. સીંધાલૂણ-સેંધવ.
 માણિમન્થ ન. ઉપરનો અર્થ.
 માતક પુ. હાથી, ભિલની એક જાત, એક જૈન, એક ચાંડાલજાતિ.
 માતકમકર પુ. હાથીના જેવું એક જાતનું માછલું.
 માતકી સ્ત્રી. હાથણી, એક જાતની ચાંડા-લણી, દશ મહાવિદ્યાઓમાંની એક.
 માતરપિતૃ પુ. દ્વિવ. માતાપિતા.
 માતરિશ્વન પુ. વાયુ, પવન.
 માતલિ પુ. ઇન્દ્રનો સારથિ.
 માતલી સ્ત્રી. પાર્વતીની એક સખી.
 માતા સ્ત્રી. માતા, મા.
 માતાપિતૃ પુ. દ્વિવ. માઆપ.
 માતામહ પુ. માનો આપ.
 માતામહી સ્ત્રી. માની મા.
 માતુલ પુ. મામો, ધંતુરો, એક જાતના ચોખા, મીઠળનું ઝાડ, એક સર્પ.
 માતુલક પુ. ઉપરના અર્થ.
 માતુલપુત્ર પુ. મામાનો પુત્ર.
 માતુલપુત્રક પુ. મામાનો પુત્ર.
 માતુલપુત્રક ન. ધંતુરો.
 માતુલા સ્ત્રી. મામી.
 માતુલાની સ્ત્રી. મામી.
 માતુલાહિ પુ. એક જાતનો સર્પ.
 માતુલિ પુ. ઇન્દ્રનો સારથિ.
 માતુલી સ્ત્રી. મામી.

માતુલુક પુ. ખીન્નેડું.
 માતુલુકક પુ. ખીન્નેડું.
 માતુલુક્કા સ્ત્રી. મીડું લીંછુ.
 માતૃ ત્રિ. માપનાર, પ્રમાણ કરનાર.
 માતૃ પુ. જીવ, આકાશ.
 માતૃ સ્ત્રી. બાલી-માહેશ્વરી-ચણ્ડી-વારાહી-વૈષ્ણવી-કૌમારી-ચામુણ્ડ-ચર્ચિકા-એ આક માતાઓ, માતા, મા, પૃથ્વી, વિભૂતિ-એશ્વર્ય-સમૃદ્ધિ, લક્ષ્મી, રેવતી, ગાય, ઉંદરકાની વનસ્પતિ, ઇંદરવરણી, જટામાંસી, ચણ્ડીપ્રસિદ્ધ દેવીની શક્તિઓ, ગોરખમુંડી વનસ્પતિ, કુંવાર, ગૌરી વગેરે દેવીની શક્તિઓ.
 માતૃક ત્રિ. માતાસંબંધી, માતાનું, માતૃ.
 માતૃક પુ. મામો.
 માતૃકા સ્ત્રી. માતૃ સ્ત્રી. જુઓ, ઉપમાતા, દાઇ, ભાષ્મણી વગેરે દેવીની મૂર્તિઓ, અકારવગેરે ઓગણપચાસ વર્ણો-બારખડી.
 માતૃકેશટ પુ. મામો.
 માતૃગામિન્ પુ. માતા સાથે વ્યભિચાર કરનાર.
 માતૃગોત્ર ન. માનું જોત.
 માતૃઘાતક પુ. ઇન્દ્ર.
 માતૃઘાતક ત્રિ. માને મારી નાખનાર.
 માતૃવન્ધુ પુ. મામો, માતાનો સંબંધી, માસાળ પક્ષનો.
 માતૃવાન્ધવ પુ. ઉપરના અર્થ.
 માતૃમણ્ડલ ન. બે આંખનો મધ્યભાગ.
 માતૃમાતૃ સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.
 માતૃમુખ ત્રિ. માવડીયું, મૂર્ખ.
 માતૃશાસિત ત્રિ. ઉપરના અર્થ.
 માતૃષ્વસૃ સ્ત્રી. માની અહેન, માસી.
 માતૃષ્વસ્રીય પુ. માસીનો છોકરો.
 માતૃષ્વસ્રીયા સ્ત્રી. માસીની છોકરી.
 માતૃષ્વસ્ય પુ. માસીનો છોકરો.

માતૃષ્વલેયી

૩૨૭

માન

માતૃષ્વલેયી સ્ત્રીં માસીની હોકરી.

માતૃસિદ્ધી સ્ત્રીં અરડસાનું ઝાડ.

માત્ર નં સમગ્રપણું, અવધારણું, નિશ્ચય.

માત્રમ્ અન્યં માત્ર, ક્રત્ત, કેવળ.

માત્રા સ્ત્રીં પરિચ્છેદ, ઉપકરણ, અલપ, થોડું,

માપ, કાનનું ધરણું, ધન, અક્ષરનો અમુક

અવનવ, ઇન્દ્રિયોનિ વૃત્તિ, હૃસ્વ અક્ષરનો

અમુક ઉચ્ચારણકાળ.

માત્રાપતાકા સ્ત્રીંછંદઃશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એકચક્ર.

માત્રામર્ફટી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

માત્રામેરુ પું માત્રાપતાકા જુઓ.

માત્રાવૃત્ત નં આર્યા વગેરે માત્રાછંદ.

માત્સર ત્રિં બીજના ગુણનો દેષ કરનાર.

માત્સર્ય નં બીજના ગુણનો દેષ કરવો.

માત્સિક ત્રિં મચ્છીમાર.

માંથુ શ્વાં પં સેટ વધ કરવો, દુઃખ દેવું સં

દુઃખ પામવું અં.

માથ પું માર્ગ, રસ્તો, મથવું, વલોવવું.

માથુર ત્રિં મથુરામાં હોનાર-થનાર, મથુ-
રાથી આવેલ.

માથુરી સ્ત્રીં એક પ્રકારની વૃત્તિ.

માદ પું ગર્વ, હર્ષ.

માદક ત્રિં મદ પમાડનાર, કેઈકેદી વસ્તુ.

માદક પું દાતૃદ પક્ષી.

માદકી સ્ત્રીં દાતૃદ પક્ષિણી.

માદન નં લવીંગ.

માદન પું કામદેવ, મીઠળનું ઝાડ.

માદન ત્રિં હર્ષકારક.

માદની સ્ત્રીં ભાંગ, માકદી વૃક્ષ.

માદક્ષ ત્રિં મારા જેવું.

માદશ ત્રિં મારા જેવું.

માદશ ત્રિં મારા જેવું.

માદ્રી સ્ત્રીં પાંડુરાબની બીજી સ્ત્રી, અતિ-
વિખની કળી.

માદ્રીપતિ પું પાંડુ રાબ.

માઘવ પું નારાયણ, વિષ્ણુ, વસન્ત, વૈશાખ

મહિનો, મહુડાનું ઝાડ, કાળા મગ, તે નામે

એક ઋષિ, સાયણાચાર્યનો એક ભાઈ,

એક જાતનું કાળું પક્ષી.

માઘવક પું મહુડાનું ઝાડ.

માઘવિકા સ્ત્રીં દાસી.

માઘવી સ્ત્રીં મોગરો, દારૂ, કુટણી સ્ત્રી, એક

જાતની સાકર.

માઘવીલતા સ્ત્રીં મોગરો.

માઘવેષ્ટ ત્રિં વિષ્ણુને પ્રિય.

માઘવેષ્ટા સ્ત્રીં વારાહી કંદ વનસ્પતિ.

માઘવોચિત નં ક્ષોલક વનસ્પતિ.

માઘવોદ્ભવ પું રાજાક્ષી જુઓ.

માધુકરી સ્ત્રીં ભિક્ષાત્ર.

માધુમત ત્રિં કાશ્મીર દેશમાં હોનાર-
થનાર.

માધુર નં મોગરો.

માધુર ત્રિં મધુરમંથી.

માધુરી સ્ત્રીં મીઠાશ, મધુરતા, દારૂ.

માધુર્ય નં મધુરતા, મીઠાશ, કાવ્યનો એક
ગુણ, ખુશસુરતી.

માઘ્ય ત્રિં વચ્ચું, વચેનું.

માઘ્યન્દિન નં અપેર.

માઘ્યન્દિન પું નીચેનો શબ્દ જુઓ.

માઘ્યન્દિની સ્ત્રીંશુકલ યજુર્વેદની એકશાખા.

માઘ્યમ ત્રિં વચ્ચું, વચેનું.

માઘ્યસ્થ નં મધ્યસ્થપણું.

માઘ્વીક નં મહુડાનો દારૂ, દ્રાક્ષ.

માઘ્વીકફલ પું મીઠા નાળીયેરનું ઝાડ.

માઘ્વીમધુરા સ્ત્રીં મીઠી ખજૂરી.

માન્ શ્વાં બાં સં સેટ વિચારવું.

માન્ શ્વાં પં સં સેટ માન આપવું, પૂજવું.

માન્ તું ડં સં સેટ ઉપરના અર્થ.

માન નં માપ, પરિણામ, પ્રમાણ, કાળ-
ગણનાર.

માન

૩૨૮

માયાચિન્

માન પુ. ચિત્તની ઉન્નતિ, સન્માન, પરસ્પર પ્રેમાળ દંપતીની એક અવસ્થા.

માનક પુ. એક જાતનો છોડ.

માનગ્રન્થિ પુ. અપરાધ.

માનદ ત્રિ. માન આપનાર, સત્કાર કરનાર.

માનદ ત્રિ. ગર્વને તોડનાર.

માનધાનિકા સ્ત્રી. એક જાતની કાકડી.

માનનીય ત્રિ. માન આપવા યોગ્ય, સત્કાર કરવા યોગ્ય.

માનરન્ધ્રા સ્ત્રી. કાલપ્રમાણ જાણવાની તાંબાની ઘડી.

માનવ પુ. મનુષ્ય, બાળક,

માનવત્ ત્રિ. માનવાણું, અભિમાની.

માનવર્જિત ત્રિ. માન વિનાનું.

માનવી સ્ત્રી. મનુષ્ય જાતિની સ્ત્રી, સ્વાયંભુવ મનુની કન્યા, એક જૈન શાસનદેવતા.

માનવ્ય ન. બાળકોનો સમૂહ.

માનસ ન. કૈલાસની પાસેનું એક સરોવર.

માનસ ત્રિ. મન સંબંધી, મનનું.

માનસ ત્રિ. મનમાં હોનાર-થનાર.

માનસવત ન. માનસિક વ્રત-અહિંસા-સત્ય-અસ્તેય-બ્રહ્મચર્ય-અભુષધતા.

માનસાલય પુ. હંસ.

માનસૂત્ર ન. કદોરો.

માનસિક ત્રિ. મનસંબંધી, મનમાં હોનાર.

માનસૌકસ્ય પુ. હંસ.

માનિકા સ્ત્રી. દારૂ, એક શેર વગન.

માનિતા સ્ત્રી. અભિમાનીપણું.

માનિત્વ ન. અભિમાનીપણું.

માનિન્ ત્રિ. અભિમાની, માનવાણું.

માનિન્ પુ. સિંહ.

માનિની સ્ત્રી. માનવાણી સ્ત્રી, ફલીવૃક્ષ.

માનુષ પુ. મનુષ્ય.

માનુષ ત્રિ. મનુષ્ય સંબંધી, મનુષ્યનું.

માનુષી સ્ત્રી. મનુષ્ય સ્ત્રી, એક ચિકિત્સા.

માનુષ્ય ન. મનુષ્યપણું, માણસામ.

માનુષ્યક ન. મનુષ્યોનો સમૂહ.

માનોરૂક્ષ ન. મનોહરતા, સૌંદર્ય.

માન્થ ન. રોગ, માંદગી, મંદપણું.

માન્ધાત્ પુ. તે નામે એક રાજા.

માન્થ ત્રિ. પૂજ્ય, માનવા યોગ્ય.

માન્થા સ્ત્રી. મરુ-માલા.

માડપત્ય પુ. કામદેવ.

માપન પુ. જોખવાનો કાંટો.

માપન ન. માપવું, જોખવું.

મામક ત્રિ. મારું, મારા સંબંધી.

મામક પુ. મામો.

મામક ત્રિ. કૃપણ, લોભી.

મામકીન ત્રિ. મારું, મારા સંબંધી.

માય પુ. જાદુગર, મદારી, વિષ્ણુ, અસુર.

માયા સ્ત્રી. કપટ, ઇન્દ્રજીવ વગેરે, મિથ્યા-બુદ્ધિનું કારણ એક અજ્ઞાન, કૃપા, દયા, દંભ, લક્ષ્મી, બુદ્ધિવતી માતા, ઇશ્વરની ઉપાધિ-અધટનધટનસાધિકા શક્તિ.

માયાકાર પુ. જાદુગર, ખેલાડી, મદારી.

માયાકૃત્ પુ. ઉપરના અર્થ.

માયાચ્છન્ન ત્રિ. માયાવાણું, માયાવી, કપટી.

માયાચુચ્ચુ ત્રિ. ઉપરના અર્થ.

માયાજીવિન્ ત્રિ. કપટ કરી જીવનાર, માયાવી, જાદુગર.

માયાદ પુ. મગરમચ્છ.

માયાદેવી સ્ત્રી. બુદ્ધિવતી માતા.

માયાદેવીસુત પુ. બુદ્ધિવ.

માયાપટુ ત્રિ. કપટ કરવામાં કુશળ, જાદુ-ગીરી કરવામાં હોંશીઆર.

માયામય ત્રિ. માયાવાણું, જગત, સંસાર,

માયાઘત્ ત્રિ. માયાવી, કપટી.

માયાવત્ પુ. કંસ રાજા.

માયાવતી સ્ત્રી. કામદેવની પત્ની.

માયાવસિક ત્રિ. માયાવી, કપટી.

માયાવિન્ ત્રિ. માયા-કપટ કરનાર, પ્રપંચી.

માયાવિન્ પુ. બિલાડો, જાદુગર.

માયાવિની

૩૨૧

માર્ગશિરી

માયાવિની સ્ત્રીં બિલાડી.
 માયિક ત્રિં માયાવી, કપટી.
 માયિક પું મદુગર, મદારી.
 માયિન્ ત્રિં માયાવી, કપટી, માયાવાળું.
 માયિન્ પું મદુગર, અહા, વિષ્ણુ, મહેશ,
 સંસાર, અસિ, કામદેવ, ચિત્રક વૃક્ષ.
 માયુ પું શરીરની પિત્ત ધાતુ.
 માયુરાજ પું કુમેરનો પુત્ર.
 માયૂર નં મોરનો સમૂહ.
 માયૂર ત્રિં મોર સંબંધી, મોરનું.
 માયૂરિક ત્રિં મોરને મારી નાખનાર.
 માયૂરી સ્ત્રીં અજમોદ વનસ્પતિ.
 માર પું મરણ, મૃત્યુ, મારવું, કામદેવ,
 વિદ્ય, ધંતુરો.
 મારક પું મરકી, બાજપક્ષી, એક ગ્રહ.
 મારક ત્રિં મારી નાખનાર, નાશક.
 મારકત ત્રિં મરકત મણિનું.
 મારકસ્થાન નં જન્મલગ્નથી બીજું કે
 સાતમું સ્થાન.
 મારજાતક પું બિલાડો.
 મારજાતકી સ્ત્રીં બિલાડી.
 મારજિત્ પું બુદ્ધદેવ, જિનદેવ, શંકર.
 મારણ નં મારવું, મારી નાખવું, વૈરિવધ-
 માધન અભિચાર કર્મ.
 મારિ સ્ત્રીં મારવું, મારી નાખવું, મરકી.
 મારિષ પું આર્ય (નાટકભાષામાં), એક
 શાક, તાંદળાં.
 મારિષા સ્ત્રીં દક્ષની માતા.
 મારી સ્ત્રીં મારિ જુઓ.
 મારોચ પું તારકા રાક્ષસીનો પુત્ર રાવણનો
 એક અનુચર, કક્ષોલક, યાજ્ઞક બ્રાહ્મણ,
 રાગનો હાથી.
 મારોચી સ્ત્રીં રાગની હાથણી, બૌદ્ધ શાસન-
 દેવતા.
 મારોવ્યસન નં મરકીનું દુઃખ.

મારોવ્યસનવારક ત્રિં મરકીનું દુઃખ દૂર
 કરનાર.
 મારુન્ડ પું સાપનું ઈંડું, જાણુથી લીપેલી
 જમીન, માર્ગ, રસ્તો.
 મારુત પું વાયુ, શરીરનો વાયુ, ઓગણ-
 પચાસ વાયુ.
 મારુત ત્રિં વાયુસંબંધી, વાયુનું.
 મારુત નં ગર્ભાધાનનો હવન, સ્વાતી નક્ષત્ર.
 મારુતવ્રત નં રાગબોનો એક ધર્મ.
 મારુતા સ્ત્રીં સ્પૃક્ષા વનસ્પતિ.
 મારુતાત્મજ પું હનુમાન, બીમસેન.
 મારુતાપહ ત્રિં વાયુનો નાશ કરનાર.
 મારુતાપહ પું વૃણ વૃક્ષ.
 મારુતિ પું હનુમાન, બીમસેન.
 માર્કટપિપીલિકા સ્ત્રીં એક જાતની કોડી.
 માર્કન્ડ પું તે નામે એક મુનિ.
 માર્કન્ડિકા સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 માર્કન્ડી સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 માર્કન્ડેય પું એક મંત્રિ.
 માર્કન્ડેય નં માર્કંડેય મુનિદેવ મહાપુરાણ.
 માર્કન્ડેયપુરાણ નં ઉપરનો અર્થ.
 માર્કવ પું ભાંગરો.
 માર્ગ પું ઉમં સં સેટ મંસ્કાર કરવો,
 ખસવું, જવું, તૈયાર કરવું.
 માર્ગ પું ઉમં સં સેટ શોધવું, બોળવું.
 માર્ગ મ્વાં ૫૦ સં સેટ શોધવું, બોળવું.
 માર્ગ પું રસ્તો.
 માર્ગક પું મારગશર મહિનો.
 માર્ગણ નં મારગવું, શોધવું, શોધ, પ્રણય, સ્નેહ.
 માર્ગણ ત્રિં મારગનાર, યાત્રક, શોધનાર.
 માર્ગણ પું બાણ.
 માર્ગણક ત્રિં મારગણ, યાત્રક.
 માર્ગધેનુ પું ચાર જોસ, એક યોગ્ય.
 માર્ગધેનુક પું ઉપરના અર્થ.
 માર્ગશિર પું મારગશર મહિનો.
 માર્ગશિરી સ્ત્રીં મારગશર મહિનાની પૂજે.

માર્ગશીર્ષ

૩૩૦

માલસી

માર્ગશીર્ષ પું માગશર મહિનો.
 માર્ગશીર્ષી સ્ત્રીં માગશર પૂનેમ.
 માર્ગિક પું મુગનો વધ કરનાર, શિકારી.
 માર્ગિક ત્રિં મુસાફર, વટેમાર્ગી.
 માર્ગિત ત્રિં માગેલ, શોધેલ, ખોળેલ.
 માર્ગ્ય ત્રિં શોધવા ખોળવા યોગ્ય, સાફ કરવા લાયક.
 માર્જુ તું ઉમં સેટ્ માંજવું, સાફ કરવું સં અવાજ કરવો અ.
 માર્જ પું સાફ કરવું, ધોખી, વિષ્ણુ.
 માર્જક ત્રિં ધોનાર, સાફ કરનાર.
 માર્જન નં માંજવું, સાફ કરવું.
 માર્જન પું લોધર વૃક્ષ.
 માર્જના સ્ત્રીં માંજવું, સાફ કરવું, મુરજ વાદિતનો શબ્દ.
 માર્જની સ્ત્રીં સાવરણી.
 માર્જનીય ત્રિં સાફ કરવા લાયક, માંજવા લાયક.
 માર્જાર પું ખિલાડો, લાલ ચિત્રક વનસ્પતિ, ખટ્તાસ જંતુ.
 માર્જારક પું મોર પક્ષી.
 માર્જારકર્ણિકા સ્ત્રીં દુર્ગોદેવીની એક મૂર્તિ.
 માર્જારકર્ણીં સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 માર્જારકી સ્ત્રીં મોર પક્ષિણી.
 માર્જારગન્ધા સ્ત્રીં મુદ્ગપર્ણી વનસ્પતિ.
 માર્જારગન્ધિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 માર્જારિ સ્ત્રીં ખિલાડી, કસ્તૂરી, ખટ્તાસજંતુ.
 માર્જારીય પું શ્દ્ર, ખિલાડો, શરીર સાફ કરવું.
 માર્જારીયા સ્ત્રીં ખિલાડી, શ્દ્રજાતિ-સ્ત્રી.
 માર્જાલ પું માર્જાર જુઓ.
 માર્જાલક પું માર્જારક જુઓ.
 માર્જાલકી સ્ત્રીં માર્જારકી જુઓ.
 માર્જાલી સ્ત્રીં માર્જારી જુઓ.
 માર્જાલીય પું માર્જારીય જુઓ.
 માર્જાલીયા સ્ત્રીં માર્જારીયા જુઓ.

માર્જિત ત્રિં સાફ કરેલ, શોધેલ, માંજેલ.
 માર્જિતા સ્ત્રીં દહીં-સાકર-મધ-ધી-મરી વગેરેથી બનાવેલ કપૂર વગેરેથી વાસિત એક ભક્ત્ય.
 માર્તેન્ડ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, ભુંડ, કુકર.
 માર્તેન્ડી સ્ત્રીં ભુંડણી, કુકરી.
 માર્તિક નં માટીનું સરાવડું, ઢાડીયું.
 માર્તિક ત્રિં માટીનું, માટી સંબંધી.
 માર્દેન્ડ પું શહેર, નગર, નરધાં વગાડનાર.
 માર્દેન્કિક પું નરધાં વગાડનાર.
 માર્દેવ નં કામળતા, કામળપણું, નરમાથ.
 માર્દેવ પું એક જાતનો વર્ણસંકર.
 માર્દ્વિક નં દ્રાક્ષનો દારૂ.
 માર્દ્વિક ત્રિં દ્રાક્ષનું, દ્રાક્ષસંબંધી.
 માર્થ પું તાદ્યજનનું શાક, ઔષ્ઠ. (નાટ્ય-ભાષામાં)
 માર્થિ સ્ત્રીં શોધવું, સાફ કરવું.
 માલ પું એક જાતનો મ્લેચ્છ, એક દેશ, વિષ્ણુ, ખેતર, કપટ, વન.
 માલક નં સ્થળકમળ.
 માલક પું નાળીએરનું એક જાતનું પાત્ર, લીંબડાનું ઝાડ.
 માલકોશ પું એક રાગ.
 માલતી સ્ત્રીં જાળ, જીવાન સ્ત્રી, કાકભાત્રી વનસ્પતિ, એક નદી, ચાંદની, રાત્રિ, પહાડ-મૂળ વનસ્પતિ.
 માલતીતીરજ પું ટંકલુખાર.
 માલતીતીરભવ પું ટંકલુખાર.
 માલતીપત્રી સ્ત્રીં જાવંત્રી.
 માલતીફલ નં જાવંત્રી.
 માલભારિક ત્રિં માળાઓના ભારવાળું.
 માલવ પું માળવો દેશ, એક રાગ.
 માલવિકા સ્ત્રીં નસોતર.
 માલસી સ્ત્રીં કેશપુષ્ટિકારક એક ઝાડ, એક રાગશી.

માલા

૩૩૧

માસર

માલા સ્ત્રીં માળા, હાર, પંકિત, જપ કરવાની માળા.

માલાકણ્ઠ પું અધાડો વનસ્પતિ.

માલાકન્દ પું એક જાતનું કંદમૂળ.

માલાકા સ્ત્રીં માળા, હાર.

માલાકાર પું માળી.

માલાકાર ત્રિં માળા કરનાર, માળા બનાવનાર.

માલાકારી સ્ત્રીં માલણ.

માલાકૃત્ પું માળી.

માલાકૃત્ ત્રિં માળા કરનાર, માળા બનાવનાર.

માલામન્થિ પું એક જાતની ધો.

માલાતૃણ નં એક જાતનું ઘાસ.

માલાતૃણક નં ઉપરનો અર્થ.

માલાવીપક નં એક અર્ધાલંકાર.

માલાદૂર્વા સ્ત્રીં એક જાતની ધો.

માલાફલ નં રૂદ્રાક્ષ.

માલારિષ્ટા સ્ત્રીં પૃષ્ઠા વનસ્પતિ.

માલાલિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

માલાલી સ્ત્રીં માળી, એક જાતનું પક્ષી, રંગારો.

માલિકા સ્ત્રીં જંગલી બટમોઝરો, હોકનો અલંકાર, એક નદી, માળા, કૂલની માળા, પુત્રી, દાર, અળસી.

માલિકી સ્ત્રીં માલણ, એક જાતની પક્ષિણી, રંગારી.

માલિન્ પું માળી.

માલિન્ ત્રિં માળા ધારણ કરનાર, માળાવાળું.

માલિની સ્ત્રીં માલણ, પંદર અક્ષરના ચરણવાળો એક હાંદ, ગૌરી, ચંપા નગરી, ગંગા, એક નદી, એક માતૃકા, અમિ-શિખા વૃક્ષ, ધમાસો વનસ્પતિ.

માલુ સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો, સ્ત્રી.

માલુધાન પું એક જાતનો સર્પ.

માલુધાની સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.

માલૂર પું બીલીનું ઝાડ, કોડનું ઝાડ.

માલૂર નં બીલું, કોડું.

માલેય ત્રિં માળા-હાર બનાવવામાં કુશળ.

માલેયા સ્ત્રીં મોટી એલચી.

માલ્ય નં કૂલ, પુષ્પમાળા, મસ્તકની પુષ્પ-માળા.

માલ્ય ત્રિં માળાનું, માળાસંબંધી.

માલ્યપુષ્પ પું શણનું ઝાડ.

માલ્યપુષ્પિકા સ્ત્રીં શણનું ઝાડ.

માલ્યપુષ્પી સ્ત્રીં શણનું ઝાડ.

માલ્યવત્ ત્રિં માળાવાળું.

માલ્યવત્ પું એક પર્વત, રાવણનો મંત્રી એક રાક્ષસ.

માલ્યવતી સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.

માશબ્દિક ત્રિં ના કહેનાર, નિષેધ કરનાર.

માષ પું અડદ, પાંચ ચણોડીભાર એક વજન-માસો, દશ ચણોડીભાર વજન.

માષકલાય પું અડદ.

માષપર્ણિકા સ્ત્રીં જંગલી અડદ.

માષપર્ણી સ્ત્રીં જંગલી અડદ.

માષમકતબલિ પું અડદની ખીચડીનું અલિહાન.

માષવર્દક પું સોની.

માષીણ ગં અડદ પાકે તેવું ખેતર.

માષ્ય નં ઉપરનો અર્થ.

માસ્ પું મહિનો, ચંદ્ર, કપૂર.

માસ પું ઉપરના અર્થ, પાંચ ચણોડીભાર વજન-માસો.

માસક પું ઉપર પ્રમાણે.

માસજાત ત્રિં જેને જન્મે મહિનો થયો હોય તે.

માસન નં સોમરાશ્રી કતા.

માસપ્રમિત પું પડવેનો ચંદ્ર.

માસમાન પું વર્ષ.

માસર પું આસામણ, અનાજનું ધોણુ.

માસાન્ત

૩૩૨

મિત્રશિશ્

માસાન્ત પુ૦ પડવેનો ચંદ્ર, મહિનાનો અંત.
માસિક ત્રિ૦ મહિનામાં હોનાર-ચનાર.
માસિક ન૦ દરમહિને અમાસે કરવાનું શ્રાદ્ધ-
માસીસો.

માસીન ત્રિ૦ એક મહિનાનું.

માસુરો સ્ત્રી૦ દાદી.

માસૂર ત્રિ૦ મસૂરનું, મસૂરઅંબધી.

માસ્મ અવ્ય૦ નિવારમાં-નિષેધ એવા અર્થમાં.

માસ્ય ત્રિ૦ મહિનાનું, એક મહિના સુધી
રહેનાર-ટકનાર.

માહ્ મ્વા૦ ઝમ૦ સ૦ સેટ માપવું.

માહન પુ૦ આદાણ.

માહા સ્ત્રી૦ ગાય.

માહાકુલ ત્રિ૦ મોટા કુળમાં ઉત્પન્ન થનાર.

માહાકુલીન ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.

માહાત્મ્ય ન૦ મહિમા, મોટાઇ.

માહારાજિક ત્રિ૦ મહારાજનું, મહારાજન-
અંબધી.

માહિન ન૦ રાજ્ય.

માહિર પુ૦ ઈન્દ્ર.

માહિષ ત્રિ૦ ભેંસનું, ભેંસઅંબધી.

માહિષ ન૦ ભેંસનું દૂધ વગેરે.

માહિષિક પુ૦ વ્યભિચારિણી સ્ત્રીનો પતિ,
પોતાની સ્ત્રીના વ્યભિચારથી આજીવિકા
ચલાવનાર.

માહિષ્ય પુ૦ કૃત્રિયથી વૈસ્ય સ્ત્રીમાં ઉત્પન્ન
થયેલ વર્ણઅંકર.

માહેન્દ્ર પુ૦ જ્યોતિષમાં કહેલ મહેન્દ્રઅંબધી
એક દંડ.

માહેન્દ્ર ત્રિ૦ મહેન્દ્રનું, મહેન્દ્રઅંબધી.

માહેન્દ્રી સ્ત્રી૦ પૂર્વ દિશા, હન્દ્રપત્ની, ગયા.

માહેય પુ૦ મંગળ ગ્રહ, નરકાસુર.

માહેયી સ્ત્રી૦ ગાય.

માહેશ્વર ત્રિ૦ મહેશ્વરથી પ્રાપ્ત થયેલ,
મહેશ્વરથી આવેલ, મહેશ્વરનું, મહેશ્વર-
અંબધી.

માહેશ્વરી સ્ત્રી૦ દુર્ગા દેવી, એક માતૃદા,
યવતિક્તા વનરપતિ.

મિ સ્વા૦ ઝમ૦ સ૦ અનિદ્દેહકું અનુ +
અનુમાન કરવું, પ્ર + યથાર્થ જ્ઞાન કરવું.

મિચ્છ તુલા ૧૦ સ૦ સેટ પીડવું, રોકવું.

મિત ત્રિ૦ માપેલ, મપાયેલ, શબ્દ કરેલ, ફેંકેલ.

મિતક્કમ પુ૦ હાથી.

મિતક્કમ ત્રિ૦ માપસર જનાર.

મિતક્કમા સ્ત્રી૦ માપસર જનારી સ્ત્રી.

મિતક્કમો સ્ત્રી૦ હાથણી.

મિતદ્રુ પુ૦ સમુદ્ર.

મિતદ્રુજ ત્રિ૦ માપસર ભોજન કરનાર.

મિતભોજન ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.

મિતમ્પચ ત્રિ૦ લોભી, માપસર રાંધનાર.

મિતવાચ્ ત્રિ૦ માપસર બોલનાર.

મિતવાણિ ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.

મિતાશન ત્રિ૦ માપસર જમનાર.

મિતાહાર ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.

મિતિ સ્ત્રી૦ જ્ઞાન, માપ, માપવું, માપણી.
અવચ્છેદ, વિક્ષેપ.

મિત્ર ન૦ મિત્ર, ભાઈઅંબ, દોસ્ત.

મિત્ર પુ૦ સૂર્ય, આકાશનું ગ્રહ.

મિત્રતા સ્ત્રી૦ ભાઈઅંબ, દોસ્તી.

મિત્રત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

મિત્રદ્રુહ ત્રિ૦ મિત્રનો દ્રોહ કરનાર.

મિત્રદ્રોહ પુ૦ મિત્રનો દ્રોહ.

મિત્રદ્વિષ્ ત્રિ૦ મિત્રનો દ્વેષ કરનાર.

મિત્રદ્વેષ પુ૦ મિત્રનો દ્વેષ.

મિત્રમેવ પુ૦ મિત્રમાં માહોમાહે ફાટફૂટ.

મિત્રયુ ત્રિ૦ મિત્ર ઉપર સ્નેહ રાખનાર.

મિત્રયુક્ત ન૦ મિત્રોની કડાઇ.

મિત્રલાભ પુ૦ મિત્રનો લાભ, હિતોપદેશ
અંબધો એક ભાગ.

મિત્રવત્સલ ત્રિ૦ મિત્રયુ જુઓ.

મિત્રશિશ્ ત્રિ૦ મિત્રને શીખામણ આપનાર,
મિત્રને આજ્ઞા કરનાર.

સિત્રા

૩૩૩

મિત્ર

મિત્રા સ્ત્રીં સુમિત્રા.
 મિત્રીયત્ ત્રિં મિત્ર પ્રમાણે આચરણ કરતું.
 મિથ્ ભ્વાં ઉમં સં સેદ્ વધ કરવો,
 મારી નાખવું, ગાણવું, સમજવું.
 મિથસ્ અવ્યં એકાંતમાં, પરસ્પર.
 મિથઃસાકાંક્ષતા સ્ત્રીં વાણીની એક ચુણ.
 મિથિ પું નિમિ રાગનો પુત્ર.
 મિથિલા સ્ત્રીં જનક રાગની રાજધાની.
 મિથુન નં સ્ત્રીપુરુષનું યુગલ, એક રાશિ.
 મિથુનીભાવ પું કામેચ્છા.
 મિથ્યા અવ્યં જૂઠું, ફોકટ, ખોટું.
 મિથ્યાચરણ નં ખોટું આચરણ, દંભ.
 મિથ્યાચરત્ ત્રિં ખોટું આચરણ કરતું.
 મિથ્યાચાર પું ખોટું આચરણ, દંભ.
 મિથ્યાત્વ નં જૂઠાણું, નાસ્તિકતા, સફળને
 પણ નિષ્ફળ માનવું.
 મિથ્યાદૃષ્ટિ સ્ત્રીં નાસ્તિકતા-સફળને પણ
 નિષ્ફળપણે જોવું.
 મિથ્યાદૃષ્ટિ ત્રિં નાસ્તિક, સફળને પણ
 નિષ્ફળ જોનાર.
 મિથ્યાધ્યવસાય પું ખોટો નિશ્ચય.
 મિથ્યાધ્યવસિતિ સ્ત્રીં ખોટો નિશ્ચય.
 મિથ્યાનિરસન નં શપથ-સોગંદ.
 મિથ્યાપાપોદ્ઘાવન નં ખોટું આળ,
 જૂઠો આરોપ.
 મિથ્યાપ્રતિજ્ઞા સ્ત્રીં ખોટી પ્રતિજ્ઞા.
 મિથ્યાપ્રતિજ્ઞ ત્રિં પ્રતિજ્ઞા જૂઠી કરનાર.
 મિથ્યાભિયોગ પું ખોટી ફર્યાદ.
 મિથ્યાભિયોગિન્ ત્રિં ખોટી ફર્યાદ કરનાર.
 મિથ્યાભિશંસન નં ખોટો આરોપ મૂકવો,
 જૂઠું આળ ચઢાવવું.
 મિથ્યાભિશાપ પું ઉપરના અર્થ.
 મિથ્યાભિશાપિન્ ત્રિં ખોટો આરોપ
 મૂકનાર.
 મિથ્યામતિ સ્ત્રીં બ્રાન્તિ, ખોટું જ્ઞાન.

મિથ્યામતિ ત્રિં બ્રાંતિવાળું, ખોટાજ્ઞાનવાળું.
 મિથ્યાવદત્ ત્રિં જૂઠું ખોલતું.
 મિથ્યાવાદ પું જૂઠું ખોલવું.
 મિથ્યાવાદિન્ ત્રિં જૂઠું ખોલનાર.
 મિથ્યોત્તર નં જૂઠો જવાબ.
 મિથ્યોપચાર પું ખોટું રૂઠું મનાવવું.
 મિદ્ ત્રું ઉં અં સેદ્ સ્નેહ કરવો.
 મિદ્ ભ્વાં પં અં સેદ્ સ્નેહ કરવો.
 મિદ્ ભ્વાં ઉમં સં સેદ્ દુઃખ દેવું, ગાણવું,
 સમજવું.
 મિદ્ ભ્વાં આં અં સેદ્ સ્નેહ કરવો.
 મિદ્ દિશ્વાં પં અં સેદ્ સ્નેહ કરવો.
 મિદ્ ત્રું ઉમં અં સેદ્ સ્નેહ કરવો.
 મિદ્ નં આળસ, યુદ્ધિ વગેરેની જડતા.
 મિનિમલ પું ગુંગેજો અવાજ કરાવનાર
 એક રોગ.
 મિનિમલ ત્રિં ગુંગેજો અવાજ કરાવનાર
 રોગવાળું.
 મિન્વ ભ્વાં પં સં સેદ્ સીંચવું, છાંટવું.
 મિમંક્ષત્ ત્રિં સ્નાન કરવા ઇચ્છતું, કુખવા
 ઇચ્છતું.
 મિમંક્ષા સ્ત્રીં સ્નાન કરવાની ઇચ્છા, કુખ-
 વાની ઇચ્છા.
 મિમંક્ષુ ત્રિં સ્નાન કરવા ઇચ્છનાર, કુખવા
 ઇચ્છનાર.
 મિમન્થિષત્ ત્રિં મથવા નાશ કરવા
 ઇચ્છતું.
 મિમન્થિષા સ્ત્રીં મથવા નાશ કરવાની ઇચ્છા.
 મિમન્થિષુ ત્રિં મથવા નાશ કરવા
 ઇચ્છનાર.
 મિલ્ વૃક્ષઃ ઉમં સં સેદ્ મળવું, બેટવું,
 મિશ્ર થવું.
 મિલન નં મળવું, મળી જવું, બેટવું.
 મિલિત ત્રિં મળેલ, મળી ગયેલ, બેટેલ.
 મિશ્ ભ્વાં પં સેદ્ શબ્દ કરવો, અવાજ
 કરવો અં કોપ કરવો સં

મિશિ

૩૩૬

મીમ્

મિશિ સ્ત્રી૦ સુવા, વળીયારી, શતપુષ્પી,
જટામાંસી.

મિશી સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.

મિશ્ત્ર તુ૦ ડમ૦ સ૦ સેટ્ યોજવું, મિત્ર કરવું.

મિશ્ત્ર ત્રિ૦ યોજેલ, મિત્ર કરેલ.

મિશ્ત્ર પુ૦ હાથીની એક જાત, જ્યોતિષમાં
કહેલ કૃતિકા-વિશાખા-નક્ષત્રગણ.

મિશ્ત્રક ન૦ ઇન્દ્રનું વન, ખારી જમીનનું
મીઠું.

મિશ્ત્રકાવળ ન૦ ઇન્દ્રનો બગીચો.

મિશ્રણ ન૦ મિત્ર કરવું, સરવાળો.

મિશ્રપુષ્પા સ્ત્રી૦ મેથી.

મિશ્રવર્ણ ન૦ કાળું અગર.

મિશ્રવર્ણ પુ૦ મિત્ર રંગ.

મિશ્રવર્ણ ત્રિ૦ મિત્ર રંગવાળું.

મિશ્રવર્ણફલા સ્ત્રી૦ રીંગણી, વંતાકડી.

મિશ્રવ્યવહાર પુ૦ લીલાવતીમાં કહેલ ગણિત.

મિશ્રિત ત્રિ૦ મિત્ર કરેલ, શેળભેળ કરેલ,
મળેલ, માન પામેલ.

મિશ્રિતા સ્ત્રી૦ કૃતિકા અને વિશાખા નક્ષ-
ત્રના કાળમાં સૂર્યનું જવું.

મિશ્રેયા સ્ત્રી૦ વળીયારી, સુવા, શતપુષ્પી.

મિષ્ સ્ત્રી૦ પ૦ સ૦ સેટ્ સીચવું, છાંટવું.

મિષ ન૦ છળ, કપટ, બહાનું.

મિષ પુ૦ રૂપધા કરવી.

મિષિ સ્ત્રી૦ મિશિ જુઓ.

મિષિકા સ્ત્રી૦ મિશિ જુઓ.

મિષી સ્ત્રી૦ મિશિ જુઓ.

મિષ્ટ ત્રિ૦ સીચેલ, છાંટેલ, મીઠું-મધુર,
રૂપધા કરેલ.

મિષ્ટ પુ૦ મીઠી રસ, મીઠાઈ, મીઠાશ.

મિષ્ટકર્તૃ પુ૦ મીઠાઈ બનાવનાર, કંદોઈ.

મિષ્ટતા સ્ત્રી મીઠાશ.

મિષ્ટત્વ ન૦ મીઠાશ.

મિષ્ટાન્ન ન૦ મીઠું અન્ન-લાડુ વગેરે.

મિસિ સ્ત્રી૦ મિશિ જુઓ.

મિસી સ્ત્રી૦ મિશિ જુઓ.

મિષ્ મિષ્ જુઓ.

મિહ્ સ્ત્રી૦ પ૦ સ૦ અનિદ્ સીચવું, છાંટવું.

મિહિકા સ્ત્રી૦ હિમ, ઝાકળ.

મિહિર પુ૦ સૂર્ય, મેઘ, વાયુ, ચંદ્ર, તે નામે
વિક્રમની સભાનો એક પંડિત, આકાંડાનું
ઝાડ, કપૂર.

મિહિર ત્રિ૦ વૃદ્ધ.

મિહિરાણ પુ૦ શિવ.

મી દિવા૦ આ૦ સ૦ અનિદ્ વધ કરવો, મારી
નાખવું.

મી ક્યા૦ ડમ૦ સ૦ સેટ્ ઉપરના અર્થ.

મી તુ૦ ડમ૦ સ૦ સેટ્ જવું, જાણવું.

મી સ્ત્રી૦ પ૦ સ૦ અનિદ્ જવું, જાણવું.

મીઢ ત્રિ૦ મૃતરેલ, પેસાથ કરેલ.

મીઢુષ્ટ પુ૦ શિવ.

મીઢુસ્ પુ૦ શિવ.

મીન પુ૦ માછલું, મીન રાશિ, વિષ્ણુનો
મત્યાવતાર.

મીનકેતન પુ૦ કામદેવ.

મીનગોધિકા સ્ત્રી૦ તળાવ.

મીનઘાતિન પુ૦ બગલો, મચ્છીમાર.

મીનધ્વજ પુ૦ કામદેવ.

મીનનેત્રા સ્ત્રી૦ એક જાતની પ્રોખડ.

મીનર પુ૦ એક જાતનું મોટું માછલું.

મીનરંક પુ૦ એક જાતનું પક્ષી.

મીનરંગ પુ૦ એક જાતનું પક્ષી.

મીનાક્ષી સ્ત્રી૦ મીનનેત્રા જુઓ.

મીનાણ્ડ ન૦ માછલીનું ઇંડું.

મીનાણ્ડી સ્ત્રી૦ રવાદાર સાકર.

મીનાલય પુ૦ સમુદ્ર.

મીનામીણ પુ૦ ખંજન પક્ષી, માછલાંનું એક
જાતનું શાક.

મીની સ્ત્રી૦ માછલી.

મીમ્ સ્ત્રી૦ પ૦ સેટ્ શબ્દ કરવો અ૦ જવું સ૦

મીમાંસક

૩૩૫

મુક્તાવલી

મીમાંસક ત્રિં મીમાંસાશાસ્ત્ર બાણનાર
કે બાણનાર, સિદ્ધાંત કરનાર, વિચારનાર.

મીમાંસા સ્ત્રીં વિચારપૂર્વક તત્વનો નિર્ણય
કરવો, મીમાંસા શાસ્ત્ર.

મીમાંસાકૃત્ પુંપૂર્વ મીમાંસાશાસ્ત્રના કર્તા
જૈમિની, ઉત્તર મીમાંસાશાસ્ત્રના કર્તા
વેદવ્યાસ.

મીમાંસાકૃત્ ત્રિંવિચારપૂર્વક તત્વનો નિર્ણય
કરનાર.

મીર પું સમુદ્ર.

મીલ્ સ્ત્રાં ૫૦ અં સેટ્ સંક્રાયાતું, મીયાતું,
મળતું.

મીલત્ ત્રિં સંક્રાયાતું, મીયાતું, મળતું.

મીલન નં સંક્રાયાતું, મીયાતું, મળતું.

મીલિત ત્રિંઅપ્રકુલ-સંક્રાયાયેલ, મીયાયેલ,
મળેલ.

મીવ્ સ્ત્રાં ૫૦ અં સેટ્ સ્થૂલ થતું.

મીવન્ પું પવન, જળકણ, સાર.

મીવન્ સ્ત્રીં પેટનો કૃમિ, કરમ.

મીવા સ્ત્રીં એક જાતનો કીડો.

મુ પું શિવ, અંધન.

મુકન્દક પું કુંગળી.

મુકુ પું મોક્ષ, ત્યાગ, મૂકવું, છોડવું.

મુકુટ પું મુગટ, તાજ.

મુકુટી સ્ત્રીં આંગળી મરડવી, ચપટી વગાડવી.

મુકુન્દ પું વિષ્ણુ, લોખાન, પારો, એક
જાતનું રતન, કુમેરનો એક નિધિ.

મુકુન્દક પું કુંગળી.

મુકુમ્ અવ્યં નિર્વાણ-મોક્ષ, ભક્તિ, પ્રેમરસ.

મુકુર પું દર્પણ, બોક્ષસરીનું ઝાડ, કુંભારનો
ચાક ફેરવવાનો ઢાંડો, મોગરો, બોરડી, કળી.

મુકુલ પું લગાર ખીલેલી કળી, ફેલ, આત્મા.

મુકુલિત ત્રિં લગાર ખીલેલી કળીવાળું,
લગાર ખુલેલી આંખ વગેરે.

મુકુલીકૃત ત્રિં લગાર ખીલેલી કળીરૂપ
કરેલ.

મુકુષ્ઠક પું જંગલી મગ.

મુકુષ્ઠક પું જંગલી મગ.

મુકૂલક પું દંતી વૃક્ષ.

મુક્ત ત્રિં મૂકેલ, છોડેલ, ત્યાગ કરેલ, મોક્ષ
પામેલ, આનંદિત.

મુક્તક નં ફેંકીને મારવાનું શસ્ત્ર, સ્લોકનું
ચરણ.

મુક્તકજુક પું જેણે કાંચળી કાઢી નાખી
હોય તેવો સર્પ.

મુક્તકણ્ઠમ્ અવ્યં કંઠ ખૂલ્લો મૂકીને મોટે
શબ્દે.

મુક્તનિર્મોક પું મુક્તકુલ જુઓ.

મુક્તબન્ધન ત્રિં અંધનથી છૂટું થયેલ.

મુક્તરસા સ્ત્રીં રાસના વનસ્પતિ.

મુક્તસફ્ત ત્રિં સંગરહિત, જેણે સર્વ વિષ-
યાસકિત છોડી હોય તે.

મુક્તસફ્ત પું સંન્યાસી.

મુક્તહસ્ત ત્રિં દાનતત્પર, દાતા, ઉદાર.

મુક્તા સ્ત્રીં રાસના વનસ્પતિ, મોતી.

મુક્તાફલાપ પું મોતીની માળા.

મુક્તાકારતા સ્ત્રીં મોતીનો આકાર.

મુક્તાકારત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

મુક્તાગાર નં મોતીની છીપ.

મુક્તાપુષ્પ પું મોગરો.

મુક્તાપ્રસૂ સ્ત્રીં મોતીની છીપ.

મુક્તાપ્રાલમ્બ પું મોતીનો હાર, મોતીની
માળા.

મુક્તાર્ફલ નં મોતી, એક જાતનું ફળ,
કપૂર, મોપદેવકૃત એક અંધ.

મુક્તામ ત્રિં મોતી જેવું.

મુક્તામા સ્ત્રીં મોગરો.

મુક્તામાત્ સ્ત્રીં મોતીની છીપ.

મુક્તામુક્ત ત્રિં મૂકેલ નહિ મૂકેલ.

મુક્તાલતા સ્ત્રીં મોતીનો હાર, મોતીની માળા.

મુક્તાવલી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, મોતીની
પંક્તિ.

મુક્તાસ્ફોટ

૩૨૬

મુલસંભવ

મુક્તાસ્ફોટ પું મોતીની છીપ.
 મુક્તાશ્વ છીં મુક્તાલતા જુઓ.
 મુક્તાહાર પું ઉપર પ્રમાણે.
 મુક્તિ છીં મુકવું, છોડવું, છૂટવું, છૂટકારો,
 અંસારઅંધનથી છૂટાપણું, મોક્ષ, આત્મતિક
 દુઃખનિવૃત્તિ, અભ્યસવશપ્રાપ્તિ, દેહ તથા
 ધન્દિરોથી આત્માનો છૂટકારો.
 મુક્તિમુક્ત પું લોખાન.
 મુક્તવા અથ્થં મૂકીને, છોડીને.
 મુલ નં મોહું, ધરમાંથી નીકળવાનો માર્ગ,
 ધરનું ખારણું, હાટ-મંડપ વગેરેમાં પેસ-
 વા નીકળવાનું દાર, આરંભ, ઉપાય, નાટક
 વગેરેની એક સંધિ, નાટક વગેરેમાં એક
 શબ્દ, શબ્દ, વેદ.
 મુલ પું લકુચ વૃક્ષ.
 મુલ ત્રિં આદ્ય, પહેલું, પ્રધાન, મુખ્ય.
 મુલગન્ધક પું ફુંગળી.
 મુલગોપન નં મોહું ઢાંકવું-છુપાવવું.
 મુલઘન્ટા છીં મોટી ખૂમ-ખૂમાટ.
 મુલચપલા છીં આર્યાનો અવાન્તર ભેદ
 એક છંદ.
 મુલજ પું ખાલણ.
 મુલજ ત્રિં મુખમાંથી ઉત્પન્ન થનાર.
 મુલચીરી છીં જીભ.
 મુલતસ અથ્થં મુખથી, મોટેથી.
 મુલદૂષણ પું ફુંગળી.
 મુલધૌતા છીં એક વનસ્પતિ-બ્રાહ્મણયષ્ટિ.
 મુલનિરીક્ષક ત્રિં મોહું જોનાર, આળસુ.
 મુલનિવાસિની છીં સરસ્વતી.
 મુલપાક પું મોહાનું પાકવું.
 મુલપૂરણ નં ક્રોડાળો, મોહું ભરવું.
 મુલપ્રિય નં લવીંગ.
 મુલપ્રિય ત્રિં મુખને પ્રિય.
 મુલભૂષણ નં તાંબૂલ-પાનખીકું, મોહાનો
 દાગીનો.

મુલભૂષણ ત્રિં મોહાને શણગારનાર.
 મુલમણ્ડન નં મુલભૂષણ નં જુઓ.
 મુલમણ્ડન ત્રિં મોહાને શણગારનાર.
 મુલમણ્ડનક પું તિલક વૃક્ષ.
 મુલમણ્ડનક નં મુલભૂષણ નં જુઓ.
 મુલમણ્ડનક ત્રિં મોહાને શણગારનાર.
 મુલમોદ પું સરગવો.
 મુલમ્પચ ત્રિં અરજદાર, માગણી કરનાર.
 મુલયંત્રણ નં લગામ.
 મુલ્લર ત્રિં અપ્રિયવાદી, વાચાળ, ખડુ
 બોલકું, અથ્રે બોલનાર.
 મુલ્લર પું કાગડો, શંખ.
 મુલ્લરિત ત્રિં શબ્દ કરતું, અવાજ કરતું.
 મુલ્લરી છીં કાગડી.
 મુલ્લરીકરણ નં મશ્કરી કરવી, હાંસી કરવી.
 મુલ્લરોગ પું મોહાનો રોગ.
 મુલ્લારાજ્જલ પું ભુંડ, કુક્કર.
 મુલ્લવહ્નમ પું દાડમનું ઝાડ.
 મુલ્લવહ્નમ ત્રિં મોહાને વહાવું.
 મુલ્લવાચિકા છીં અંખા વનસ્પતિ.
 મુલ્લવાચ નં મોટેથી વગાડવાનું વાદિત.
 મુલ્લવાસ પું મોહાને સુગંધી કરનાર પદાર્થ.
 મુલ્લવાસ ત્રિં મોહાને સુગંધી કરનાર.
 મુલ્લવાસન ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 મુલ્લવાસન પું મુલ્લવાસ પું જુઓ.
 મુલ્લવિલુંઠિકા છીં બકરી.
 મુલ્લવિષ્ટા છીં એક જાતનો કીડો.
 મુલ્લવ્યાદાન નં મુખ પહોળું કરવું.
 મુલ્લશાફ ત્રિં અપ્રિય બોલનાર.
 મુલ્લશુલ્લિ છીં મુખ સાફ કરવું, જમ્યા
 પછી તાંબૂલ વગેરેથી મોહું સાફ કરવું.
 મુલ્લશોધન નં તળ.
 મુલ્લશોધન પું કટુ રસ.
 મુલ્લશોધિન પું બીજોર.
 મુલ્લસંભવ પું ખાલણ.

મુક્તસંભવ

મુક્ત

મુળિકતિકા

મુક્તસંભવ ત્રિં મોહામાં ઉત્પન્ન થનાર.
 મુક્તસ્થાવ પું મોહાની લાળ.
 મુક્તામિ પું ક્ષાત્રાણ, દાવાનળ.
 મુક્તાત્મ પું કરચલો.
 મુક્તોલ્કા લીં દાવાનળ.
 મુક્ત્ય ત્રિં પ્રથમના જેવું, પ્રધાન, શ્રેષ્ઠ, મુખી.
 મુક્ત્યતા લીં શ્રેષ્ઠપણું, પ્રધાનતા, મુખ્યતા.
 મુક્ત્યત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 મુક્ત્યશાસ્ત્ર અભ્યં મુખ્યત્વે કરીને.
 મુગ્ધ પું એક જાતનું પક્ષી.
 મુગ્ધ ત્રિં મૂઢ, મૂર્ખ, ભોળું, સુંદર.
 મુગ્ધતા લીં મૂઢતા, ભોળાશ, સુંદરતા.
 મુગ્ધત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 મુગ્ધા લીં સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક નાયિકા,
 સુંદર સ્ત્રી.
 મુગ્ધાનન નં સુંદર મોહું.
 મુગ્ધાનન ત્રિં સુંદર મોહાવાળું.
 મુઠ્ઠ મ્વાં આં સં સેદ્ દંભ કરવો, શકતા
 કરવી, હાવું.
 મુઠ્ઠ લું ઉમં સં સેદ્ મુકવું, છોડવું.
 મુઠ્ઠક પું લાખ.
 મુઠ્ઠિર ત્રિં ઉદાર, મુકનાર.
 મુઠ્ઠિર પું દેવ, વાયુ, ધર્મ.
 મુઠ્ઠકન્દ પું એક ફૂલઝાડ, એક રાજા.
 મુઠ્ઠી લીં આંગળીની અપટ્ટી વગાડતી, મુઠ્ઠી.
 મુઠ્ઠ લું પં સેદ્ શબ્દ કરવો, અવાજ
 કરવો અં માંજવું, સાફ કરવું સં
 મુઠ્ઠ મ્વાં પં સેદ્ ઉપર પ્રમાણે.
 મુઠ્ઠ મ્વાં આં સં સેદ્ દંભ કરવો, હાવું,
 દેતરવું.
 મુઠ્ઠ તુદાં ઉમં સં અનિદ્ તજવું, છોડવું,
 મુકવું.
 મુઠ્ઠક પું પુરુષનું ક્ષિં, એક વૃક્ષ.
 મુઠ્ઠ લું પં સેદ્ અવાજ કરવો અં માંજવું,
 સાફ કરવું સં

મુઠ્ઠ મ્વાં પં સેદ્ ઉપર પ્રમાણે.
 મુઠ્ઠ પું મુળ ધામ.
 મુઠ્ઠકેશિન્ પું વિષ્ણુ.
 મુઠ્ઠર નં કમળનું દીડું.
 મુઠ્ઠાત્મક પું સુંબે શાસ.
 મુદ્ લું ઉમં સેદ્ અર્થ કરવું, મુકો કરવો,
 મરડવું, દાખવું.
 મુદ્ મ્વાં પં સં સેદ્ ઉપરના અર્થ.
 મુદ્ તુશં પં સં સેદ્ અર્થ કરવું, દળવું,
 મરડવું, આક્ષેપ કરવો.
 મુળ તુશં પં સં સેદ્ પ્રતિષ્ઠા કરવી.
 મુળ્દ મ્વાં પં સં સેદ્ પીડવું, દુઃખ દેવું.
 મુળ્દ મ્વાં આં અં સેદ્ ખસાવત કરવું,
 નાસવું.
 મુળ્દ મ્વાં પં સં સેદ્ કેશ કપાવવા,
 મુંઝાવવું, અર્દન કરવું.
 મુળ્દ મ્વાં આં અં સેદ્ મંજન કરવું.
 મુળ્દ નં મસ્તક, કપાળ, ખોલ નામે મુગ્ધ-
 ધીરવ્ય, એક જાતનું લોહું, એક ઉપનિષદ.
 મુળ્દ પું એક દૈત્ય, રાહુ ગ્રહ, હળમ,
 હુંકું ઝાડ.
 મુળ્દ ત્રિં મુંડેલ, મુંડો કરેલ.
 મુળ્દક પું હળમ, ધાંગો.
 મુળ્દક નં મસ્તક.
 મુળ્દવળક પું વટાણા.
 મુળ્દન નં હળમત, મુંડવું.
 મુળ્દફલ પું નાળીયેરનું ઝાડ.
 મુળ્દમળ્દલી લીં મુંડેલાઓનો સમૂહ.
 મુળ્દશાલિ પું ફાતરા વગરના ચોખા.
 મુળ્દા લીં સદાશ્રાવણિકા વનસ્પતિ, મુંડેલી
 સ્ત્રી, મુંડેરી વનસ્પતિ.
 મુળ્દાયસ નં એક જાતનું લોહું.
 મુળ્દિત ત્રિં મુંડેલ, ખોડકું.
 મુળ્દિકા લીં એક વનસ્પતિ-મુંડેરી.

મુણ્ડિન

૩૨૮

મુમુક્ષુ

મુણ્ડિન પું હનમ, ધાંજો.
 મુણ્ડિન ત્રિં મુડેલું, મોડકું.
 મુણ્ડોરી સ્ત્રીં મુડેરી વનસ્પતિ.
 મુત્ય નં મોતી.
 મુથશીલ પું જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક યોગ.
 મુદ્ ચું ડમં સં સેદ્ સાક કરવું, મિશ્ર કરવું.
 મુદ્ મ્વાં આં અં સેદ્ હર્ષ પામવો.
 મુદ્ સ્ત્રીં હર્ષ, આનંદ, જદ્દિ નામની ઔપદિ.
 મુદા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 મુદાન્વિત ત્રિં હર્ષ પામેલ, મુખી, આનંદિત.
 મુદિત ત્રિં હર્ષ પામેલ, ખુશી, આનંદિત.
 મુવિર પું મેધ, દેડકો.
 મુવિર ત્રિં કામુક, કામી.
 મુવી સ્ત્રીં ચંદ્રનો પ્રકાશ.
 મુદ્ગ પું મગ, જલકાગડો, એક પક્ષી.
 મુદ્ગપર્ણી સ્ત્રીં જંગલી મગ.
 મુદ્ગમુજ પું ઘોડો.
 મુદ્ગમોજિન પું ઘોડો.
 મુદ્ગર નં મલ્લિકા નામે ફૂલઝાડ, ઢેકાં વગેરે ભાગવાનો મદગલ.
 મુદ્ગર પું એક ફૂલઝાડ, એક જાતનું ઝાડ.
 મુદ્ગરક પું ઉપરના અર્થ.
 મુદ્ગલ નં રોહિષ ધાસ.
 મુદ્ગલ પું એક મુનિ, એક રાજા.
 મુદ્ગષ્ટ પું જંગલી મગ,
 મુદ્ગષ્ટક પું જંગલી મગ.
 મુદ્રા સ્ત્રીં સીંછો, મોહર, અક્ષર કાતરેલી વીટી, વીટી, અપ્રકાશ, એક જાતની લીપી, ટાઇપ, મંકાત્ય, તંત્રપ્રસિદ્ધ મુદ્રા.
 મુદ્રાક્રિત ત્રિં મહોરથી છાપેલ, મહોરથી નીશાનીવાળું કરેલ.
 મુદ્રાક્રિતા સ્ત્રીં ટંકશાળ.
 મુદ્રાલિપિ સ્ત્રીં છાપેલી લીપી, ટાઇપ.

મુદ્રિકા સ્ત્રીં સોના કે રૂપાની વીટી, મહોર, સિંછો.
 મુદ્રિત ત્રિં મહોરથી નીશાનીવાળું કરેલ, છાપેલ, સિંછો મારેલ.
 મુધા અવ્યં દોગટ, મિથ્યા.
 મુનિ પું સ્થિર મનવાળો-વીતરાગ મનુષ્ય, સાતની સંખ્યા, ચારોળીનું ઝાડ, પરાશર વૃક્ષ, દમનક વૃક્ષ, જિનદેવ, અગધીઆ.
 મુનિ ત્રિં મનન કરનાર.
 મુનિસર્જૂરી સ્ત્રીં એક જાતની ખજૂરી.
 મુનિચ્છદ પું સાતપુડનું ઝાડ.
 મુનિતરુ પું અગધીયાનું ઝાડ, ઇંચોરીયાનું ઝાડ.
 મુનિદ્રુમ પું ઉપરના અર્થ, શ્યોનાક વૃક્ષ.
 મુનિપિત્તલ નં તાંબુ.
 મુનિપુરુષ પું શ્રેષ્ઠ મુનિ.
 મુનિપુત્ર પું મુનિનો પુત્ર.
 મુનિપુત્રક પું દમનક વૃક્ષ, અગધીઆનું ઝાડ, ખંચન પક્ષી, મુનિનો પુત્ર.
 મુનિપુષ્પ નં અગધીઆનું ફૂલ.
 મુનિપૂગ એક જાતની સોપારીનું ઝાડ.
 મુનિમેષજ નં હરે, અગર્ય મુનિ, ભોજનનો અલાવ, ઉપવાસ.
 મુનિસુવ્રત નં પારમા જૈન તીર્થંકર.
 મુનિસ્થાન નં મુનિઓનું નિવાસસ્થાન.
 મુનીન્દ્ર પું શુદ્ધદેવ, શ્રેષ્ઠ મુનિ.
 મુનીશ પું ઉપરના અર્થ.
 મુનોશ્વર પું શ્રેષ્ઠ મુનિ.
 મુન્ય મ્વાં પં સં સેદ્ જવું.
 મુન્યા સ્ત્રીં રિચ્છિહા ભુખ્યો.
 મુન્યન્ન નં મુનિને યોગ્ય અન્ન-સામો વગેરે.
 મુમુક્ષત્ ત્રિં મુકવા-છૂટવા ઇચ્છતું.
 મુમુક્ષુ ત્રિં મુકવા-છૂટવા ઇચ્છનાર, મોક્ષની ઇચ્છાવાળું.

મુમુક્ષુ

૩૩૨

મુદિન્ધવ

મુમુક્ષુ પું યતિ, મુનિ.
 મુમુક્ષુતા સ્ત્રીં મોક્ષ પામવાની ઇચ્છા,
 વેદાંતમતે છ સંપતિમાંની એક.
 મુમુક્ષુત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 મુમુષિષત્ ત્રિં ચોરવા ઇચ્છતું.
 મુમુષિષુ ત્રિં ચોરવા ઇચ્છનાર.
 મુમૂચાન નં મેધ.
 મુમૂચાન ત્રિં મૂકતું, છોડતું.
 મુમૂર્ષા સ્ત્રીં મરવાની ઇચ્છા.
 મુમૂર્ષુ ત્રિં મરવા ઇચ્છનાર, નજીક મર-
 લુવાળું.
 મુર પું ૫૦ સં સેટ્ વીટવું, ઘેરવું.
 મુરં પું તે નામે એક દૈત્ય, વીટવું, ઘેરવું.
 મુરજ પું મૃદંગ વાદિત્ર.
 મુરજફલ પું ફળસનું આડ.
 મુરજબન્ધ પું એક ચિત્રાલંકાર.
 મુરજા સ્ત્રીં કુબેરની સ્ત્રી, એક જાતનું
 મોટું નગારું.
 મુરજિત્ પું વિષ્ણુ.
 મુરદ પું વિષ્ણુનો સંખ.
 મુરન્દલા સ્ત્રીં નર્મદા નદી.
 મુરમથન પું વિષ્ણુ.
 મુરરિપુ પું વિષ્ણુ.
 મુરલા સ્ત્રીં નર્મદા નદી.
 મુરલી સ્ત્રીં અંબી-મોરલી વાદિત્ર.
 મુરલીધર પું શ્રીકૃષ્ણ.
 મુરલીવાદન પું શ્રીકૃષ્ણ.
 મુરા સ્ત્રીં તે નામે એક અંધદ્રવ્ય.
 મુરારાતિ પું વિષ્ણુ.
 મુરારિ પું વિષ્ણુ.
 મુરુણ્ડ પું ૬૦ તે નામે દેરા.
 મુર્ચ્છા સ્ત્રીં ૫૦ ૫૦ સેટ્ મોહ પામવો,
 વધવું.
 મુર્મિણી સ્ત્રીં નાની સગડી, નાની ચૂલ.
 મુર્મુર પું કૈતરાનો અમિ, કામદેવ, સૂર્યનો
 ધોડો.

મુર્ધ સ્ત્રીં ૫૦ સં સેટ્ બાંધવું.
 મુર્ધ પું ૫૦ સં સેટ્ રોપવું.
 મુશટિ સ્ત્રીં ધોળી કાંગ.
 મુશલ પું મુસળ-સાંધેલું.
 મુશલિકા સ્ત્રીં સતા, વેલ, તાલમૂલી વ-
 નસ્પતિ, ગરોળી.
 મુશલિન્ પું બળદેવ.
 મુશલી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ,
 મુશલ્ય ત્રિં સાંખેલાથી મારી નાખવા ચોગ્ય.
 મુષ્ સ્ત્રીં ૫૦ સં સેટ્ વધ કરવો, દાર કરવું.
 મુષ્ દિવાં ૫૦ સં સેટ્ હેદવું, કાપવું.
 મુષ્ ક્યાં ૫૦ દ્વિકં સેટ્ ચોરવું, લૂટવું.
 મુષલ પું મુશલ જુઓ,
 મુષલામુષલિ અવ્યં મુશલે મુશલે યુદ્ધ.
 મુષલિન્ પું બળદેવ.
 મુષલ્ય ત્રિં સાંખેલાથી મારી નાખવા ચોગ્ય.
 મુષા સ્ત્રીં ધાતુ ગાળવાની મુસા.
 મુષિત ત્રિં ચોરાયેલ-ચોરેલ.
 મુષ્ક પું વૃષણ-પેળીયો, એક આડ, ચોર.
 મુષ્ક ત્રિં હરણ કરેલ, મળ્યૂત, પુષ્ટ.
 મુષ્કક ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 મુષ્કક પું મુષ્ક પું જુઓ.
 મુષ્કર પું લાંબા વૃષણવાળો.
 મુષ્કશૂન્ય પું જનનાંખાનાં રક્ષક-નાજર.
 મુષ્ટ નં ચોરી.
 મુષ્ટ ત્રિં ચોરાયેલ, ચોરેલ.
 મુષ્ટિ સ્ત્રીં મુકી, ચોરી, ચોરવું, તરવારની મુઠ.
 મુષ્ટિ પું ૫૬ પરિમાણ, કુંચીનો આઠમે
 ભાગ.
 મુષ્ટિક પું કંસ રાજનો એક મહા, સોની.
 મુષ્ટિકાન્તક પું શ્રીકૃષ્ણ.
 મુષ્ટિચૂત નં કોડીઓ મુકીમાં રાખી એકી-
 બેકી રમતી.
 મુષ્ટિન્ધમ ત્રિં મુકીમાં ટુંકનાર.
 મુષ્ટિન્ધવ પું બાળક.

મુદ્રિપાત

૩૪૦

મૂર્ચ્છાસ્

મુદ્રિપાત પું મુડીનું પડતું.
 મુદ્રિવન્ધ પું સંઘહ, મુડી આંધવી.
 મુળ્ળાત્રિં ચોરતું. ચોરી કરતું.
 મુસ્ દિશાં પં સં સેટ્ આંડતું.
 મુસંદી સ્ત્રીં ધોળી કાંજ.
 મુસલ નં પું મુમળ-સાંભેલું.
 મુસલિન પું બળદેવ.
 મુસલ્ય ત્રિં સંભેલાથી મારી નાખવાયોગ્ય.
 મુસલ્લહ પું જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ નવાંશ.
 મુસ્ત્ર ત્રિં ઉમં સં સેટ્ એકડું કરતું,
 ઠગલો કરવો.
 મુસ્ત પું મોથ.
 મુસ્તક પું નં મોથ.
 મુસ્તં પું એક જાતનું ઝેર.
 મુસ્તા સ્ત્રીં મોથ.
 મુસ્તાઈ પું ભુંડ, કુકર.
 મુસ્તામ નં નાગરમોથ.
 મુસ્તુ પું મુડી.
 મુસ્ત્ર નં મુસળ, આંસુ.
 મુહ દિશાં ઉમં અં સેટ્ મોહ પામવો,
 મુંજાવું, ઘેસા થવું, બેલાન થવું.
 મુહિર પું કામદેવ, અભિલાષ, ઇચ્છા.
 મુહિર ત્રિં મૂર્ખ, અજ્ઞાની.
 મુહુર્ભાષા સ્ત્રીં વારંવાર બોલવું.
 મુહુર્મુહુસ્ અવ્યં વારંવાર.
 મુહુસ અવ્યં વારંવાર.
 મુહૂર્ત પું નં આર ક્ષણનો એક કાળ,
 કંઈક બોલી વધતી બે ઘડીનો કાળ,
 અડતાલીસ મીનીટનો વખત, દિવસનો
 પંદરમો ભાગ.
 મુહેર ત્રિં મૂર્ખ, અજ્ઞાની.
 મૂ મ્વાં અં સં સેટ્ આંધવું.
 મૂ સ્ત્રીં આંધવું, ગંધન.
 મૂક પું માછલું, તે નામે એક દેવ.
 મૂક ત્રિં મુંચ, દીન, ગરીબ.

મૂઢ ત્રિં મૂર્ખ બાળક, બાળસું, જડ બેલાન.
 મૂઢચેતસ્ ત્રિં મૂઢ મનવાળું, ગભરાયલા
 મનવાળું.
 મૂઢતા સ્ત્રીં મૂર્ખાઈ, ગભરામણ, બેલાન દશા.
 મૂઢત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 મૂઢાત્મન્ ત્રિં મૂર્ખ, જડ, બેલાન.
 મૂત ત્રિં આંધારેલ, કેદી.
 મૂત્ર ત્રિં સ્ત્રીં અં સેટ્ મૂતરતું.
 મૂત્ર નં મૂતર, પેસાળ.
 મૂત્રકુલ્લુ નં એક જાતનો રોગ.
 મૂત્રવોષ પું પ્રમેહનો રોગ, મૂત્રવિકાર,
 પેસાળનો દોષ.
 મૂત્રવિરોધ પું પેસાળ બંધ થઈ જવો,
 એક રોગ.
 મૂત્રવપ્થ પું પેસાળને નીકળવાનો માર્ગ-
 સિંગ-થોની.
 મૂત્રપુટ નં પેડુમાં મૂત્રાશય.
 મૂત્રફલા સ્ત્રીં કાકડી, કીસું.
 મૂત્રમાર્ગ પું મૂત્રવ્ય જુઓ.
 મૂત્રરોધ પું મૂત્રવિરોધ જુઓ.
 મૂત્રલ ત્રિં પુષ્કળ પેસાળ લાવનાર કોઈદ્રવ્ય.
 મૂત્રશુક્લ નં પેસાળમાં વીર્ય નીકળે તે રોગ.
 મૂત્રાઘાત પું પેસાળ અટકાવનાર એક રોગ.
 મૂત્રાતીત પું મહાકષ્ઠથી પેસાળ થાય તે.
 મૂત્રાશય પું મૂત્રપુટ જુઓ.
 મૂત્રિત ત્રિં મૂત્રરેલ, પેસાળ કરેલ.
 મૂત્રોત્સર્ગ પું મૂતરતું, મૂત્ર સાથે લોહી
 નીકળવું, અત્યંત ધીમું મૂત્રનું આવવું.
 મૂર્લ ત્રિં મૂઢ જુઓ, ગાયત્રીરહિત, અર્થ-
 રહિત.
 મૂર્લ પું જંગલી મગ.
 મૂર્લતા સ્ત્રીં મૂર્ખાઈ, મૂર્ખપણું.
 મૂર્લત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 મૂર્લજ્ઞાતુક પું મૂર્ખનો ભાઈ.
 મૂર્ચ્છાસ્ ત્રિં મૂર્ખ પામતું, વચ્ચું.

મૂર્છન

૩૪૧

મૂલપોતી

મૂર્છન નં મૂર્છા પામવી, એ ભાન થવું,
મોહ પામવો, વધવું.

મૂર્છના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થે, ગાયનમાં
સ્વરોની ચડ-ઉતર.

મૂર્છા સ્ત્રીં મોહ, એભાન દશા, વૃદ્ધિ.

મૂર્છાલ ત્રિં મૂર્છાવાળું, એભાન.

મૂર્છાવત્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

મૂર્છિત ત્રિં મૂર્છા પામેલ, વધેલ, ઉન્નત,
વ્યાપ, મૂહ.

મૂર્ણ ત્રિં ખાધેલ.

મૂર્ત ત્રિં મૂર્છા પામેલ, મૂહ, કંકણ, પ્રત્યક્ષ,
મૂર્તિમાન, ત્યાપમાં કહેલ અવચ્છિન્ન
પરિમાણવાળાં પૃથ્વી-જળ-અગ્નિ-પવન-
મન.

મૂર્તિ સ્ત્રીં શરીર, કઠિનતા, પ્રતિજ્ઞા, આકૃતિ.

મૂર્તિમત્ ત્રિં શરીરવાળું, કઠિનતાવાળું,
આકારવાળું.

મૂર્તિમત્ પું શરીર.

મૂર્દક પું ક્ષત્રિય.

મૂર્દકર્ણી સ્ત્રીં છત્રી.

મૂર્દલોલ નં છત્રી.

મૂર્દજ પું કેશ, મસ્તકના વાળ.

મૂર્દજ ત્રિં મસ્તકમાં ઉત્પન્ન થયેલ.

મૂર્દન્ પું મસ્તક.

મૂર્દન્ય ત્રિં મસ્તકમાં ઉત્પન્ન થનાર.

મૂર્દન્ય પું ઋ-ટવર્ગ-ર-પ-એ વર્ણો.

મૂર્દપુષ્પ પું સરસડાનું ઝાડ-શિરીષ.

મૂર્દરસ પું ભાતનું એસામણ.

મૂર્દવેષ્ટન નં માથે બાંધવાનું, પાધડી વગેરે.

મૂર્દામિષિક્ત પું રાજ, ક્ષત્રિય, પ્રધાન-મંત્રી.

મૂર્દાવસિક્ત પું બ્રાહ્મણથી ક્ષત્રિય સ્ત્રીમાં
ઉત્પન્ન થયેલ વર્ણસંકર.

મૂર્ધા સ્ત્રીં મોરવેલ.

મૂર્ધા સ્ત્રીં મોરવેલ.

મૂલ્ સ્ત્રીં ઉમં અં સેટ્ પ્રતિષ્ઠા પામવી,
ઉભા રહેવું.

મૂલ્ પું ઉમં સં સેટ્ રોપવું.

મૂલ નં મૂળીયું, આલ, પ્રથમ, આરંભ,
લતામંડપ, સમીપનું, વાણીનય વગેરેમાં
ઉપયોગી, તે નામે એક નક્ષત્ર, મૂળ ધન,
મુડી, પોતાનું, ચરણ-પગ, સુરણ, પીપરી-
મૂળ-ગંડોડા, પુષ્કરમૂળ, ટીકા વગેરેથી
વ્યાખ્યા કરવા યોગ્ય ગ્રંથ.

મૂલ પું નં મૂળ નક્ષત્ર.

મૂલક નં મૂળા.

મૂલક પું એક જાતનું ઝેર.

મૂલકપણ પું મૂળાની પણી.

મૂલકર્ણી સ્ત્રીં સરંગવો.

મૂલકમૂલા સ્ત્રીં ક્ષીરકાંકાલી વનસ્પતિ.

મૂલકર્મજ્ઞ નં મંત્ર ઔષધ વગેરેથી વરી-
કરણ કર્મ.

મૂલકારિકા સ્ત્રીં ચૂલો, ચૂલ.

મૂલકુચ્છ પું એક જાતનું વ્રત.

મૂલકુચ્છ ત્રિં મુલકુચ્છ વ્રત કરનાર.

મૂલસ્થનક ત્રિં મૂળ ખોદનાર.

મૂલસ્થનન નં મૂળ ખોદવું.

મૂલજ નં આદુ.

મૂલજ પું કમળ વગેરે.

મૂલજ ત્રિં મૂળમાં ઉત્પન્ન થનાર, મૂળથી
પેદા થનાર.

મૂલત્રિકોણ નં રવિ વગેરે ગ્રહોની અનુક્રમે
સિંહ વગેરે રાશિ.

મૂલવેવ પું કંસ રાજા.

મૂલવ્રવ્ય નં મૂળ ધન-મુડી

મૂલધન નં ઉપરનો અર્થ.

મૂલધાતુ પું શરીરમાં રહેલી રસ ધાતુ.

મૂલપર્ણી સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.

મૂલપુષ્કર નં પુષ્કરમૂળ.

મૂલપોતી સ્ત્રીં પૂતિકા જુઓ.

મૂલપ્રકૃતિ

૩૪૨

મૃગ

મૂલપ્રકૃતિ સ્ત્રી૦ સાંખ્યમતે ત્રિગુણાત્મક
પ્રધાન-માયા, દુર્ગા દેવી.

મૂલફલદ પુ૦ ક્ષુદ્રાસનું ઝાડ.

મૂલભદ્ર પુ૦ કંસ રાજા.

મૂલમૂલ્ય પુ૦ વંશપરંપરાનો ચાકર.

મૂલરસ પુ૦ મોરડા નામે લતા.

મૂલવિભુજ પુ૦ રથ, ગાદી.

મૂલશાકટ ન૦ કંદ-મૂળ જેમાં થઇ શકે
તેવું ખેતર.

મૂલશાકિન પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

મૂલસ્થાન ન૦ આકાશ, ઇશ્વર.

મૂલસ્થાની સ્ત્રી૦ દુર્ગા દેવી.

મૂલા સ્ત્રી૦ શતમૂલી વનસ્પતિ, મૂળ નક્ષત્ર.

મૂલાધાર પુ૦ નાલિ અને કિંગની વચ્ચેનો
ભાગ જે સમગ્ર નાડીઓનું મૂળસ્થાન છે,
તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ સુપુમ્બુ નાડીમાં આવેલું
એક ચક્ર.

મૂલિક પુ૦ વૃક્ષ.

મૂલિન પુ૦ વૃક્ષ.

મૂલેર પુ૦ જટામાંસી વનસ્પતિ.

મૂલ્ય ન૦ કીમત.

મૂલ્ય ત્રિ૦ મુદ્રને યોગ્ય, વાવવા લાયક.

મૂપ્ સ્ત્રી૦ ૫૦ સ૦ સેટ્ લૂટવું, ચોરવું.

મૂપ પુ૦ ઉંદર, ધાતુ ગાળવાની મૂસા.

મૂષક પુ૦ ઉંદર.

મૂષકપર્ણી સ્ત્રી૦ ઉંદરકાની વનસ્પતિ.

મૂષકરિપુ પુ૦ ખિલાડો.

મૂષકરિપુ સ્ત્રી૦ ખિલાડી.

મૂષકશત્રુ પુ૦ ખિલાડો.

મૂષકશત્રુ સ્ત્રી૦ ખિલાડી.

મૂષકારાતિ પુ૦ ખિલાડો.

મૂષકારાતિ સ્ત્રી૦ ખિલાડી.

મૂષકારિ પુ૦ ખિલાડો.

મૂષકારિ સ્ત્રી૦ ખિલાડી.

મૂષણ ન૦ ચોરવું, લૂટવું, ચોરી, લૂટ.

મૂષત્ ત્રિ૦ ચોરવું, લૂટવું.

મૂષરિક પુ૦ ન્યોતિપમાં એક યોગ.

મૂષા સ્ત્રી૦ એક જાતનું ઘાસ, ધાતુ ગાળવાની
મૂષા.

મૂષાકર્ણી સ્ત્રી૦ ઉંદરકાની વનસ્પતિ.

મૂષાતુત્થ ન૦ એક જાતનું મોરચુધુ.

મૂષિક પુ૦ ઉંદર, ચોર, એક દેશ.

મૂષિકપર્ણી સ્ત્રી૦ ઉંદરકાની વનસ્પતિ.

મૂષિકરિપુ પુ૦ ખિલાડો.

મૂષિકરિપુ સ્ત્રી૦ ખિલાડી.

મૂષિકશત્રુ પુ૦ ખિલાડો.

મૂષિકશત્રુ સ્ત્રી૦ ખિલાડી.

મૂષિકા સ્ત્રી૦ ઉંદરડી, ચોર સ્ત્રી, ધાતુ
ગાળવાની મૂષા, ઉંદરકાની વનસ્પતિ.

મૂષિકાઢ પુ૦ ગણપતિ.

મૂષિકાશ્ચન પુ૦ ગણપતિ.

મૂષિકારાતિ પુ૦ ખિલાડો.

મૂષિકારાતિ સ્ત્રી૦ ખિલાડી.

મૂષિકારિ પુ૦ ખિલાડો.

મૂષિકારિ સ્ત્રી૦ ખિલાડી.

મૂષિકાઢ પુ૦ ઉંદરકાની વનસ્પતિ.

મૂષિકાઢ્ય પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

મૂષિત ત્રિ૦ ચોરેલ, લૂટેલ.

મૂષી સ્ત્રી૦ ઉંદરડી, ધાતુ ગાળવાની મૂષા, ધુંશ.

મૂષીક પુ૦ ઉંદર.

મૂષીકા સ્ત્રી૦ મૂષી જુઓ.

મૂષ્યાયણ પુ૦ જેને માથાપની ખમર તથા
તેવું આભુષ.

મૃ તુલ્ય૦ આ૦ અ૦ અનિદ્ મરવું.

મૃકણ્ડ પુ૦ એક મુનિ.

મૃકણ્ડ પુ૦ એક મુનિ.

મૃક્ષ સ્ત્રી૦ ૫૦ સ૦ સેટ્ એકત્ર કરવું, મિશ્ર
કરવું.

મૃગ્ તુ૦ આ૦ સ૦ સેટ્ શોધવું ખોળવું.

મૃગ્ દિવા૦ ૫૦ સ૦ સેટ્ શોધવું ખોળવું.

મૃગ

૩૫૩

મૃગાવંન

મૃગ પું પશુ, હરણુ, એક જાતનો હાથી,
મૃગશીર્ષ નક્ષત્ર, શોધવું, ખોળવું, માગવું,
એક યજ્ઞ, માગશર મહિનો, કરતૂરી,
મકર રાશિ, પુરુષની એક જાતે.

મૃગશીર નં હરણુનું દ્વય.

મૃગગામિન્ ત્રિં હરણુ માફક જનાર.

મૃગગામિની સ્ત્રીં મૃગ માફક જનારી સ્ત્રી,
વાવડીંગ.

મૃગચેટક પું જંગલી બીલાડો.

મૃનચેટકી સ્ત્રીં જંગલી બીલાડી.

મૃગજાલિકા સ્ત્રીં હરણુ પકડવાની જાળ.

મૃગજીવન પું પારધિ-શીકારી.

મૃગણ નં શોધવું, ખોળવું, શોધ, ખોળ, તપાસ.

મૃગણા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

મૃગતૃષ્ સ્ત્રીં નીચેનો શબ્દ જુઓ.

મૃગતૃષ્ણા સ્ત્રીં ઝાંઝવાનું જળ.

મૃગતૃષ્ણિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

મૃગત્રંશક પું કુતરો.

મૃગત્રંશકી સ્ત્રીં કુતરી.

મૃગથુત્ પું શીકારી.

મૃગદ્યુ પું શીકારી.

મૃગધૂર્તક પું શિયાળ.

મૃગધૂર્તકી સ્ત્રીં શિયાળણ.

મૃગનાભિ પું કરતૂરી.

મૃગનાભિજ નં કરતૂરી.

મૃગનાભિજા સ્ત્રીં કરતૂરી.

મૃગનેત્રા સ્ત્રીં સૌર માર્ગના અમુક રાત્રિઓ.

મૃગપતિ પું સિંહ, સિંહ રાશિ.

મૃગપદ નં હરણુનું પગલું-પગ.

મૃગપાલિકા સ્ત્રીં કરતૂરી મૃગ.

મૃગપિપ્પુ પું ચંદ્ર, કપૂર.

મૃગપ્રિય નં પહાડી ઘાસ.

મૃગબધાજીવ પું પારધિ, શીકારી.

મૃગબન્ધની સ્ત્રીં હરણુ પકડવાની જાળ.

મૃગબન્ધિની સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

મૃગમક્ષ પું એક પ્રાણી.

મૃગમક્ષ્યા સ્ત્રીં જટામાંસી.

મૃગમોજની સ્ત્રીં એક વનરપતિ.

મૃગમદ પું કરતૂરી.

મૃગમદવાસા સ્ત્રીં કરતૂરી, મોગરો.

મૃગમાતૃકા સ્ત્રીં હરણુની માતા.

મૃગયા સ્ત્રીં શીકાર.

મૃગયુ પું બ્રહ્મા, શિયાળ, શીકારી.

મૃગરસા સ્ત્રીં સહદેવીનો વેલો.

મૃગરાજ પું સિંહ, સિંહરાશિ.

મૃગરાજ પું ઉપરના અર્થ, ચંદ્ર, કપૂર,
મૃગશિર નક્ષત્ર.

મૃગરાટિકા સ્ત્રીં જીવંતી ઔષધિ.

મૃગરિપુ પું સિંહ, સિંહરાશિ.

મૃગરોમજ ત્રિં મૃગના રૂંવાટામાંથી બનેલ.

મૃગલાઘ્ણન પું ચંદ્ર, કપૂર, મૃગશીર નક્ષત્ર.

મૃગવધાજીવિન્ પું શીકારી.

મૃગવલ્લભ નં એક જાતનું ઘાસ.

મૃગવાહન પું વાધુ, સ્વાતી નક્ષત્ર.

મૃગવ્ય નં શીકાર.

મૃગવ્યા સ્ત્રીં શીકાર.

મૃગશત્રુ પું સિંહ, સિંહરાશિ.

મૃગશિરસ્ નં મૃગશીર નક્ષત્ર.

મૃગશિરા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

મૃગશીર્ષ પું મૃગશીર નક્ષત્ર.

મૃગશીર્ષન્ નં ઉપરનો અર્થ.

મૃગા સ્ત્રીં સહદેવી લતા.

મૃગાક્ષી સ્ત્રીં વિશાલા વનરપતિ, મૃગના
જેવા નેત્રવાળી સ્ત્રી.

મૃગાઙ્ક પું ચંદ્ર, કપૂર.

મૃગાજિન નં મૃગનું ચામડું.

મૃગાણ્ડજા સ્ત્રીં કરતૂરી.

મૃગાદ પું વાધ.

મૃગાદન પું વાધ.

મૃગાવ્ની

૩૪૪

મૃતાણ્ડ

મૃગાવ્ની સ્ત્રી૦ વાઘેલુ, સહદેવીનો વેસો,
 ઈંદરવરણી, એક જાતની કાકડી.
 મૃગાધિપ પુ૦ સિંહ, સિંહરાશિ.
 મૃગાધિપતિ પુ૦ સિંહ, સિંહરાશિ.
 મૃગાધિરાજ પુ૦ ઉપરના અર્ધ.
 મૃગારાતિ પુ૦ સિંહ, સિંહરાશિ, કુતરો, વાઘ.
 મૃગારિ પુ૦ ઉપરના અર્ધ, રાતો સરગવો.
 મૃગાવિધ્ પુ૦ પારધિ, રીકારી.
 મૃગિત ત્રિ૦ શાયેલ, ખોળેલ, યાયેલ, માગેલ.
 મૃગેન્દ્ર પુ૦ સિંહ, સિંહરાશિ.
 મૃગેન્દ્રચટક પુ૦ બાકપક્ષી.
 મૃગેન્દ્રમુખ ન૦ સિંહનું મોઢું.
 મૃગેન્દ્રાશી સ્ત્રી૦ અરકુસો.
 મૃગેન્દ્રાસન ન૦ સિંહાસન.
 મૃગેન્દ્રી સ્ત્રી૦ સિંહલુ.
 મૃગેર્વાહ સ્ત્રી૦ એક જાતની કાકડી, ઘોળી
 ઈંદરવરણી.
 મૃગેષ્ટ પુ૦ મગનું ઝાડ.
 મૃગેક્ષણ ત્રિ૦ મગના જેવાં નેત્રવાળું.
 મૃગેક્ષણા સ્ત્રી૦ મૃગેર્વાહ જુઓ, મગના જેવા
 નેત્રવાળી સ્ત્રી.
 મૃગ્ય ત્રિ૦ શોધવા ખોળવા લાયક.
 મૃજુ પુ૦ ડામ૦ સ૦ સેટ શુદ્ધ કરવું, સાફ
 કરવું, શય્યાગારવું, શોભાવવું.
 મૃજુ અઘા૦ પ૦ સ૦ સેટ ઉપરના અર્ધ.
 મૃજ પુ૦ એક જાતનું વાદિત્ર.
 મૃજા સ્ત્રી૦ શુદ્ધિ, નિર્મળતા.
 મૃજાન્વય ત્રિ૦ શુદ્ધ, નિર્મળ.
 મૃજ્ય ત્રિ૦ શુદ્ધ કરવા યોગ્ય, નિર્મળ
 કરવા યોગ્ય.
 મૃહ ક્યા૦ પ૦ સ૦ સેટ અંતોપ પમાડવો,
 પ્રસન્ન કરવું.
 મૃહ તુલા૦ પ૦ સ૦ સેટ ઉપરના અર્ધ.
 મૃહ પુ૦ શિવ.
 મૃહક્રૂણ પુ૦ બાળક શિષ્ય.

મૃદાગ્ની સ્ત્રી૦ પાર્વતી, દુર્ગા દેવી.
 મૃદાગ્નીપતિ પુ૦ શિવ.
 મૃદ્વીક પુ૦ હરણુ.
 મૃદ્ પુ૦ પ૦ સ૦ સેટ હિંસા કરવી.
 મૃદાલ પુ૦ ન૦ કમળનો દાંડો-નાળ, કમળ
 વગેરેના નાળમાં રહેલો તંતુ.
 મૃદાલ ન૦ વીરથમૂળ.
 મૃદાલિન્ ત્રિ૦ કમળ વગેરેના નાળના
 તંતુવાળું.
 મૃદાલિન્ પુ૦ કમળ.
 મૃદાલિની સ્ત્રી૦ કમળનો સમૂહ, કમળનો
 વેલો, કમળવાળો દેશ.
 મૃદાલી સ્ત્રી૦ મૃદાલ પુ૦ ન૦ જુઓ, થોડી
 મૃણાલ જાતિ.
 મૃષ્મય ત્રિ૦ માટીનું, માટીનું બનાવેલ.
 મૃત ન૦ મરણુ, યાચકૃત્તિ, લીખ.
 મૃત ત્રિ૦ મરણું, મરણ પામેલ, લીખેલું.
 મૃતક ન૦ મડદું, મરણુનિમિત્તે સૂતક.
 મૃતકલ્પ ત્રિ૦ મૃતપ્રાપ-મરેલા જેવું.
 મૃતકાન્તક પુ૦ શિયાળ.
 મૃતકાન્તકી સ્ત્રી૦ શિયાળ-માદા.
 મૃતજીવ પુ૦ તિલક વૃક્ષ.
 મૃતણ્ડ પુ૦ સૂર્યનો પિતા.
 મૃતમત્ત પુ૦ શિયાળ.
 મૃતમત્તક પુ૦ શિયાળ.
 મૃતવત્સા સ્ત્રી૦ જેનું છોકરું મરી ગયું હોય
 તે સ્ત્રી, જેનું વાછડું મરી ગયું હોય
 તેવી ગાય.
 મૃતશક્કા સ્ત્રી૦ મરણુની શંકા.
 મૃતસજીવની સ્ત્રી૦ ગોરક્ષદુષ્પા વતસ્પતિ,
 તંત્રપ્રસિદ્ધ એક વિદ્યા.
 મૃતસ્નાત ત્રિ૦ મરણુનિમિત્તે નહાયેલ.
 મૃતસ્નાન ન૦ મરણુનિમિત્તે સ્નાન.
 મૃતસ્વમોક્ત પુ૦ એક રાજર્ષિ.
 મૃતાણ્ડ પુ૦ સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

મૃતામદ

૩૪૬

મૃદુપુષ્પ

મૃતામદ નં મોરથુથુ.
 મૃતાલક નં એક મુગધી માટી, તુવેર.
 મૃતિ સ્ત્રીં મરણ, મૃત્યુ.
 મૃતોદ્ભવ પું સમુદ્ર.
 મૃત્કર પું કુંભાર.
 મૃત્કાંડ્ય નં માટીનું વાસણ.
 મૃત્કિરા સ્ત્રીં એક જાતનો દેડકો.
 મૃત્તિકા સ્ત્રીં માટી, તુવેર.
 મૃત્ફલી સ્ત્રીં કુદ ઔષધિ.
 મૃત્યુ પું યમ, મરણ, કંસ.
 મૃત્યુ નં મરણ, મોત.
 મૃત્યુજ્ઞ પું મહાદેવ.
 મૃત્યુનાશક પું પારો.
 મૃત્યુનાશક ત્રિં મૃત્યુનો નાશ કરનાર.
 મૃત્યુપુષ્પ પું શેલડી.
 મૃત્યુફલા સ્ત્રીં કેળ.
 મૃત્યુબીજ પું વાંસ.
 મૃત્યુમજ્જુરક પું મૃત્યુ સમયે વગાડવાનું
 નગારું.
 મૃત્યુમૃત્યુ પું માંદગી, રોગ.
 મૃત્યુવચન પું શિવ, એક જાતનો કાગડો,
 એક જાતનું ઝાડ, બીલીનું ઝાડ.
 મૃત્યુવીજ પું વાંસ.
 મૃત્યુસૂતિ સ્ત્રીં કરચલી.
 મૃત્સા સ્ત્રીં માટી, તુવેર.
 મૃત્સ્ના સ્ત્રીં માટી, તુવેર.
 મૃત્સ્નાભાણડ નં માટીનું વાસણ.
 મૃત્સ્નાભાણડક નં માટીનું વાસણ.
 મૃદ ક્યાં પં સં સેટ ચૂર્ણ કરવું, મર્દન
 કરવું, પીસવું, દળવું.
 મૃદ સ્ત્રીં માટી.
 મૃદક્કર પું એક જાતનું કચ્છતર.
 મૃદક્ક પું એક વાદ્ય-નરવું.
 મૃદક્ક પું ઉપરનો અર્થ.
 મૃદક્કફલ પું ફળસનું ઝાડ.

મૃદક્કફલિન્ પું ફળસનું ઝાડ.
 મૃદક્કફલિની સ્ત્રીં કોષાતકી લતા.
 મૃદક્કી સ્ત્રીં કોષાતકી લતા.
 મૃદર ત્રિં જલદી જનાર, ખેલવું, રમવું.
 મૃદા સ્ત્રીં માટી.
 મૃદાકર પું ઇન્દ્રનું વજ્ર.
 મૃદાહયા સ્ત્રીં તુવેર.
 મૃદિની સ્ત્રીં સારી માટી, સારી જમીન.
 મૃદુ ત્રિં કોમળ.
 મૃદુ સ્ત્રીં કોમળ સ્ત્રી, ગૃહકન્યા, ચિત્રા-
 અનુરાધા-મૃગશીર-રેવતી-એ નક્ષત્રોનો
 એક ગણ.
 મૃદુકૃષ્ણાયસ નં સીસું.
 મૃદુગણ પું ચિત્રા-અનુરાધા-મૃગશીર-
 રેવતી-એ નક્ષત્રોનો એક ગણ.
 મૃદુગમન પું હંસ.
 મૃદુગમની સ્ત્રીં હંસલી.
 મૃદુચર્મિન્ પું ભોજપત્રનું ઝાડ.
 મૃદુચ્છદ પું ઉપરનો અર્થ, પહાડી પીલુનું
 ઝાડ, કુંકુરવૃક્ષ, શ્રીતાલવૃક્ષ.
 મૃદુતા સ્ત્રીં કોમળપાણું.
 મૃદુત્વ નં કોમળપાણું.
 મૃદુત્વત્ત્વ પું ભોજપત્રનું ઝાડ.
 મૃદુત્વચ પું ઉપરનો અર્થ.
 મૃદુન્નક નં સોનું.
 મૃદુપત્ર પું નડ-અર ઘાસ.
 મૃદુપત્ર નં કોમળ પાંદડું.
 મૃદુપત્ર ત્રિં કોમળ પાંદડાંવાળું.
 મૃદુપત્રો સ્ત્રીં એક શાક.
 મૃદુપર્વક પું નેતર.
 મૃદુપર્ષક ત્રિં કોમળ ગાંધવાળું.
 મૃદુપર્વન્ પું નેતર.
 મૃદુપુષ્પ પું શિરીષ-સરસાગ્રનું ઝાડ.
 મૃદુપુષ્પ નં કોમળ ફૂલ.
 મૃદુપુષ્પ ત્રિં કોમળ ફૂલવાળું.

મૃદુફલ

૩૫૬

મેષ

મૃદુફલ નં વિદંકત વૃક્ષ, મીઠું નાળીએર,
કામળ એવું ફળ.

મૃદુફલ ત્રિં કામળ ફળવાળું.

મૃદુલ નં પાણી.

મૃદુલ ત્રિં કુમળું, કામળ.

મૃદુલતા સ્ત્રીં કામલતા, કુણાશ, કામળ વેલ.

મૃદુલત્વ નં કામળતા, કુણાશ.

મૃદુલોમક પું સસલું.

મૃદુલોમક નં કામળ રવાટું.

મૃદુલોમક ત્રિં કામળ રવાટાંવાળું.

મૃદુલોમવત્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

મૃદુલોમવત્ પું સસલું.

મૃદુવાત પું કામળ વાયુ.

મૃદુત્પલ નં કાળું કમળ, કાળું પોચાળું.

મૃદુજ્ઞ નં કલક, સીસું.

મૃદ્વી સ્ત્રીં દ્રાક્ષ, પીળી દ્રાક્ષ.

મૃદ્વીકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

મૃધ મ્વાં ઇમં જં સેટ્ સીનું થલું.

મૃધ નં યુદ્ધ, લડાઇ.

મૃદ્ધોષ્ટ નં માટીનું ઢેકું.

મૃશ તુદાં પં સં અનિદ્ સ્પર્શ કરવો,
અડકવું, વિચારવું, જોવું.

મૃષ્ટુ પું ઇમં સં સેટ્ ક્ષમા કરવી, સહન
કરવું.

મૃષ્ટ મ્વાં પં સં સેટ્ સીંચવું, છાંટવું.

મૃષ્ટુ પું ઇમં સં સેટ્ ક્ષમા કરવી, સહન
કરવું.

મૃષ્ટ મ્વાં ઇમં સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.

મૃષા અન્યં ફેકટ, મિથ્યા, જૂઠું.

મૃષાર્થક નં અર્થન અસંભવિત વાક્ય.

મૃષાલક પું આંખાનું ઝાડ.

મૃષાવાદ પું જૂઠું બોલવું, મિથ્યાવાદ.

મૃષાવાદિન્ ત્રિં જૂઠું બોલનાર, મિ-
થ્યાવાદી.

મૃષોચ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

મૃષોચ નં મુઘાવાદ જુઓ.

મૃષ્ટ નં ખરી, તીખાં.

મૃષ્ટ ત્રિં ધસેલ, શોધેલ, મર્દન કરેલ, અડકેલ.

મૃષ્ટિ સ્ત્રીં ધર્ષણ, શોધન, મર્દન, સ્પર્શ,
સીંચવું, છાંટવું, ખાણ માટે ખોરાક
તૈયાર કરવો તે.

મૃષ્ટેરુક ત્રિં અતિથિનો દેષ કરનાર, ખરાબ
સ્વભાવવાળું, ઉદાર, દાતા, સખાવત,
મિષ્ટાન્ન ખાનાર.

મૃ ક્ર્યાં પં સં સેટ્ વધ કરવો, મારી
નાખવું.

મે મ્વાં આં સં સેટ્ સામે આપવું, અહલે
આપવું, અહલો કરવો.

મેકલ પું એક પર્વત, અકરો.

મેકલકન્યકા સ્ત્રીં નર્મદા નદી.

મેકલકન્યા સ્ત્રીં નર્મદા નદી.

મેકલાદ્રિજા સ્ત્રીં નર્મદા નદી.

મેકલી સ્ત્રીં અકરી.

મેક્ષણ નં એક યતપાત્ર.

મેક્ષલ પું એક પર્વત, અકરો.

મેક્ષલકન્યકા સ્ત્રીં નર્મદા નદી.

મેક્ષલકન્યા સ્ત્રીં નર્મદા નદી.

મેક્ષલા સ્ત્રીં સ્ત્રીની કેડતો દાગીતો, કંદોરો,
ઉપનયન સંસ્કાર વખતે ખલ્લચારીએ
ધારણ કરવાની મુંજ ધાસની મેખલા,
તલવાર આધવાતો પટ્ટો, પર્વતનો મધ્ય-
પ્રદેશ નર્મદા નદી, પૃથ્વીપર્ણી વનસ્પતિ,
હોમકુંડની ઉપર રહેલ માટીનું વૈજન.

મેક્ષલાદ્રિ પું એક પર્વત.

મેક્ષલાદ્રિજા સ્ત્રીં નર્મદા નદી.

મેક્ષલાપદ નં કંડ કમર.

મેક્ષલિન્ ત્રિં મેખલાવાળું, કંદોર

મેક્ષલી સ્ત્રીં અ.રી.

મેઘ પું વાદળું. મેઘ, મોઘ, એક રાક્ષસ.
એક રાગ, કપૂર.

मेघकफ

३४७

मेघ

मेघकफ पु० वरसादनो करे.
 मेघकाल पु० वर्षाऋतु.
 मेघगर्जन न० मेघनुं गागवुं.
 मेघगर्जना स्त्री० उपरनो अर्थ.
 मेघगम्भीरघोषत्व न० वाष्पिनो अेक शब्द.
 मेघज पु० मोटुं मोती.
 मेघज त्रि० मेघथी उत्पन्न थनार.
 मेघजाल न० मेघनो समूह.
 मेघजीवक पु० यातक पक्षी.
 मेघजीवकी स्त्री० यातक पक्षिणी.
 मेघजीवन पु० यातक पक्षी.
 मेघजीवनी स्त्री० यातक पक्षिणी.
 मेघज्योतिस् न० वज्राग्नि-वीजणी.
 मेघतिमिर न० मेघथी अधकार.
 मेघदीप पु० वीजणी.
 मेघद्वार न० आकाश.
 मेघनाद पु० वज्रशब्द, रावणनो पुत्र छन्द-
 उत्, मेघनो शब्द.
 मेघनादजित् पु० लक्ष्मण.
 मेघनादानुलासक पु० मेर पक्षी.
 मेघनादानुलासकी स्त्री० मेर पक्षिणी.
 मेघनादानुलासिन् पु० मेर पक्षी.
 मेघनादानुलासिनी स्त्री० मेर पक्षिणी.
 मेघनामन् पु० मोथ.
 मेघनिर्घाव पु० मेघनो अवाज.
 मेघपुष्प पु० विष्णुनो धेठो, वरसादनो करे.
 मेघपुष्पक न० पाणी.
 मेघप्रसव पु० पाणी.
 मेघभूति स्त्री० विजणी.
 मेघमाला स्त्री० मेघनी पंक्ति-समूह.
 मेघयोनि स्त्री० धूमाडो.
 मेघराग पु० ते नामे अेक राग.
 मेघवर्ण त्रि० मेघना जेवा रंग.
 मेघवर्ण पु० मेघनो रंग.
 मेघवर्णा स्त्री० गणीनुं जाड.

मेघवर्त्मन् न० आकाश.
 मेघवन्हि पु० वज्राग्नि-वीजणी.
 मेघवाहन पु० छन्द.
 मेघविस्फूर्जित न० मेघगर्जना.
 मेघवीथि स्त्री० आकाश.
 मेघसार पु० सीनाध कपूर.
 मेघसुहृद् पु० मेरपक्षी.
 मेघस्तनित न० मेघगर्जना.
 मेघस्तनितोद्भव पु० मेघना गाजवाधी
 उगतुं अेक जाड.
 मेघागम पु० वर्षाकाण, वर्षाऋतु.
 मेघात्यय पु० शरद ऋतु.
 मेघानन्दा स्त्री० अगदी.
 मेघानन्दिन पु० मेर पक्षी.
 मेघानन्दिनी स्त्री० मेरपक्षिणी, अगदी.
 मेघान्त पु० शरद ऋतु.
 मेघास्थि न० वरसादनो करे.
 मेघास्पद् न० आकाश, वातावरण.
 मेचक न० अधकार, सोतोङ्गन, नीलाङ्गन,
 मेरपिङ्गनो यंत्रक.
 मेचकपु० काणो रंग, धूमाडो, मेघ, सरगवो.
 मेचक त्रि० काणा रंगनुं, काणुं.
 मेचकापगा स्त्री० यमुना नदी.
 मेट् स्त्रा० प० अ० सेट् गांडा धपुं.
 मेटुला स्त्री० आमलकी लुओ.
 मेड् स्त्रा० प० अ० सेट् गांडा धपुं.
 मेड पु० हाथीनो भावत.
 मेट् पु० धेठो, अकरे, पुष्पनुं यिन्द-विंग.
 मेट्टगृही स्त्री० मेढाशींग.
 मेढी स्त्री० धेटी, अकरे.
 मेण्डक पु० धेठो, मेढो.
 मेण्डको स्त्री० धेटी, मेढी.
 मेतार्य पु० जैन तीर्थकर महावीरना दशभा
 गलुधर.
 मेथ् स्त्रा० उभ० सेट् वध करवो, भारी

મેધિ

૩૪૮

મેનાદ

નાખવું, બોધ પામવો જાણવું સં મંગ
કરવો. અં

મેધિ પું ખળામાં ધાન્યમર્દન વખતે પશુને
આંધવાનું કાષ.

મેધિકા સ્ત્રીં એક શાક-મેથી.

મેધિની સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

મેથી સ્ત્રીં મેધિકા જુઓ.

મેદ્ સ્વાં જમં સં સેટ્ વધ કરવો, મારી
નાખવું, જાણવું, સમજવું.

મેદઃસારા સ્ત્રીં મેદા નામે વનસ્પતિ.

મેદ પું મેદ, ચરખી.

મેદક પું દારૂનો તળેનો ભાગ.

મેદજ પું એક જાતનો શુગળ.

મેદજ ત્રિં મેદ-ચરખીથી ઉત્પન્ન થનાર.

મેદસ્ નં મેદ-ચરખી.

મેદસ્કૃત્ નં માંસ.

મેદસ્તેજસ્ નં હાડકું.

મેદસ્ત્વિન ત્રિં ચરખીવાળું, લકું, મજખૂત.

મેદા સ્ત્રીં તે નામે એક વનસ્પતિ.

મેદિની સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ, પૃથ્વી.

મેદિનીદ્રવ પું ધૂળ, રજ.

મેદુર ત્રિં અત્યંત સ્નિગ્ધ-ભરપુર, વ્યાસ.

મેદુરા સ્ત્રીં કાકિલી વનસ્પતિ.

મેદોગ્રન્થિ પું શરીરમાં ચરખીની ગાંઠ.

મેદોજ નં હાડકું.

મેદોદ્રવા સ્ત્રીં મેદા વનસ્પતિ.

મેદોવૃદ્ધિ સ્ત્રીં ચરખીનો વધારો.

મેધ્ મેધ્ ધાતુ જુઓ.

મેધ પું યસ.

મેધસ્ પું સ્વાયંભુવં મનુનો એક પુત્ર.

મેધા સ્ત્રીંધારણાવાળી બુદ્ધિ, બુદ્ધિ.

મેધાજિત્ પું કાત્યાયન મુનિ.

મેધાવિન્ પું પોપટ પક્ષી.

મેધાવિન્ ત્રિં બુદ્ધિમાન.

મેધાવિની સ્ત્રીં બુદ્ધિવાળી સ્ત્રી, પોપટ

પક્ષિણી, પ્રજ્ઞાની પત્ની,

મેધિ પું મેધિ જુઓ.

મેધિ સ્ત્રીં પશુને આંધવાનો સ્તંભ.

મેધિર ત્રિં બુદ્ધિમાન.

મેધિષ્ઠ ત્રિં અતિશય બુદ્ધિમાન.

મેધીયસ્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

મેધીયસી સ્ત્રીં અતિશય બુદ્ધિવાળી સ્ત્રી.

મેધ્ય ત્રિં પવિત્ર, શુદ્ધ.

મેધ્ય પું બકરો, ખેર, જ્ય.

મેધ્યા સ્ત્રીં કેવડાનું ઝાડ, શંખપુષ્પી વન-
સ્પતિ, રાતી વજ, રાયના. ખીજડી,
મંડૂકી વનસ્પતિ, માલકાંકણી.

મેનકા સ્ત્રીં સ્વર્ગની એક વેસ્થા, હિમા-
લયની પત્ની.

મેનકાતનય પું મૈનાક પર્વત.

મેનકાતનયા સ્ત્રીં પાર્વતી.

મેનકાત્મજ પું મૈનાક પર્વત.

મેનકાત્મજા સ્ત્રીં પાર્વતી.

મેનકાધષ પું હિમાલય પર્વત.

મેનકાપતિ પું ઉપરનો અર્થ.

મેનકાપુત્ર પું મૈનાક પર્વત.

મેનકાપુત્રી સ્ત્રીં પાર્વતી.

મેનકાપ્રાણેશ પું હિમાલય.

મેનકાસુત પું મૈનાક પર્વત.

મેનકાસુતા સ્ત્રીં પાર્વતી.

મેનકાસ્ત્રુ પું મૈનાક પર્વત.

મેના સ્ત્રીં પિતૃઓની માનસી કન્યા-હિમા-
લયની પત્ની.

મેનાજ પું મૈનાક પર્વત.

મેનાજા સ્ત્રીં પાર્વતી.

મેનાતનય પું મૈનાક પર્વત.

મેનાતનયા સ્ત્રીં પાર્વતી.

મેનાત્મજ પું મૈનાક પર્વત.

મેનાત્મજા સ્ત્રીં પાર્વતી.

મેનાદ પું બિલાડો, બકરો, મોરપક્ષી.

મેનાદી

૩૪૯

મૈત્રેયિકા

મેનાદી સ્ત્રી૦ બિલાડી, બકરી, મોરપક્ષિણી.
 મેનાધવ પુ૦ હિમાલય પર્વત.
 મેનાપતિ પુ૦ હિમાલય પર્વત.
 મેનાપુત્ર પુ૦ મૈનાક પર્વત.
 મેનાપુત્રી સ્ત્રી૦ પાર્વતી.
 મેનાસુત પુ૦ મૈનાક પર્વત.
 મેનાસુતા સ્ત્રી૦ પાર્વતી.
 મેમાસુતુ પુ૦ મૈનાક પર્વત.
 મેન્ધિકા સ્ત્રી૦ મેંદીનું ઝાડ.
 મેન્ધી સ્ત્રી૦ મેંદીનું ઝાડ.
 મેપ્ મ્વા૦ આ૦ સ૦ સેટ્ જવું.
 મેય ત્રિ૦ માપવા યોગ્ય, જ્વણુવા યોગ્ય.
 મેરક પુ૦ તે નામે એક અસુર.
 મેરુ પુ૦ એક પર્વત, જપમાળામાં સૌથી
 મોટો વચેનો મણુકો, હાથના વેદાની
 માળામાં અમુક વેદો.
 મેરુક પુ૦ એક જાતનો ધૂપ, યક્ષધૂપ.
 મેરુસાવર્ણ પુ૦ ચૌદ મનુમાં અગીઆરમો
 મનુ.
 મેલ પુ૦ મેળો, મેળાવડો, સંગ.
 મેલક પુ૦ ઉપરના અર્થ.
 મેલકલવણ ન૦ એક જાતનું મીઠું.
 મેલન ન૦ મેળવવું, મેળો, મેલાવડો, સંગ.
 મેલા સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ, ગળીનું ઝાડ, મેશ,
 શાહી, આંજણ, કાળો સુરમો.
 મેલાનન્દા સ્ત્રી૦ સ્ત્રી૦ શાહીનો ખડીયો.
 મેલાન્ધુ પુ૦ શાહીનો ખડીયો.
 મેલાપકાલ્યા સ્ત્રી૦ એક પ્રકારની ગ્રહદષ્ટિ.
 મેલામ્બુ પુ૦ શાહીનો ખડીયો.
 મેવ્ મ્વા૦ આ૦ સ૦ સેટ્ સેવવું.
 મેષ પુ૦ બકરો, ઘેંટો, કુંવાડીયાનું ઝાડ,
 મેષ રાશિ.
 મેષક પુ૦ ઉપરના અર્થ.
 મેષકમ્બલ પુ૦ બકરાં કે ઘેંટાંની ઊનનો
 કામળો.

મેષનેત્ર ત્રિ૦ બકરાં જેવી આંખવાળું.
 મેષલોચન પુ૦ કુંવાડીયાનું ઝાડ.
 મેષલોચન ત્રિ૦ બકરાં જેવી આંખવાળું.
 મેષવહ્ની સ્ત્રી૦ મેંદાશીંગ વનસ્પતિ.
 મેષવિષાણિકા સ્ત્રી૦ મેંદાશીંગ.
 મેષવિષાણી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 મેષશૃક્ષ પુ૦ એક સ્થાવર ઝેર.
 મેષશૃક્ષી સ્ત્રી૦ મેંદાશીંગ વનસ્પતિ.
 મેષા સ્ત્રી૦ કીણી એલચી.
 મેષાશિકુસુમ પુ૦ કુંવાડીયાનું ઝાડ.
 મેષાણ્ડ પુ૦ ધન્દ્ર.
 મેષાલુ પુ૦ એક જાતનું ઝાડ.
 મેષિકા સ્ત્રી૦ ઘેંટી, બકરી.
 મેવી સ્ત્રી૦ ઘેંટી, બકરી, જટામાંસી, તિ-
 નિશ વૃક્ષ.
 મેસૂરણ ન૦ લગ્નાવધિ દશમું સ્થાન.
 મેહ પુ૦ મૂત્ર, પેસાબ, પ્રમેહ રોગ, મેઘ.
 મેહમ્મી સ્ત્રી૦ હળદર.
 મેહત્ ત્રિ૦ મૂતરનું.
 મેહન ન૦ મૂતરવું, મૂત્ર, પુરૂષનું લિંગ.
 મેહના સ્ત્રી૦ સ્ત્રી.
 મેહિન્ ત્રિ૦ મૂતરનાર, પ્રમેહ રોગવાળું.
 મૈત્ર ન૦ હળવું, અનુરાધા નક્ષત્ર.
 મૈત્ર પુ૦ મિત્ર, આજ્ઞણ.
 મૈત્ર ત્રિ૦ મિત્રનું, મિત્રસંબંધી, મિત્રથી
 આવેલ-પ્રાપ્ત થયેલ, સૂર્યનું, સૂર્ય સંબંધી.
 મૈત્રમ્મ ન૦ અનુરાધા નક્ષત્ર.
 મૈત્રાવરુણ પુ૦ અગસ્ત્ય ઋષિ.
 મૈત્રાવરુણિ પુ૦ ઉપરનો અર્થ.
 મૈત્રી સ્ત્રી૦ મિત્રતા, દોસ્તી.
 મૈત્રીબલ પુ૦ શુદ્ધિ.
 મૈત્રેય પુ૦ શુદ્ધિ, એક મુનિ.
 મૈત્રેયક પુ૦ રાગ, શ્રીમંત વગેરેને સમય
 કહેનારો પુરૂષ.
 મૈત્રેયિકા સ્ત્રી૦ મિત્રની લગામ.

મૈત્ર્ય

૩૫૦

મોષયિત્નુ

મૈત્ર્ય નં મિત્રતા, દોસ્તી.

મૈથિલ પું મિથિલા નગરીનો રાજન.

મૈથિલ ત્રિં મિથિલા નગરીનું-સંબંધી.

મૈથિલી સ્ત્રીં સીતા.

મૈથુન નં અગ્ન્યાધાન વગેરે કર્મ, સ્ત્રીપુર-
પના સંયોગરૂપ આશ્વધર્મ.

મૈનાક પું તે નામે એક પર્વત.

મૈનાકસ્વસ્ત્ર સ્ત્રીં પાર્વતી.

મૈનિક પું મચ્છીમાર.

મૈન્દ પું તે નામે એક દૈત્ય.

મૈન્દહન પું વિષ્ણુ.

મૈરૈય નં મિરા દેશનો આસવ, એક જા-
તનો દારૂ.

મૈલન્દ પું ભમરો.

મોક્તવ્ય ત્રિં મૂકવા-છોડવા થોગ્ય.

મોકૃ ત્રિં મૂકનાર-છોડનાર.

મોક્ષ ચું ડમં સં સેટ મૂકવું, છોડવું.

મોક્ષ મ્વાં પં સં સેટ મૂકવું, છોડવું.

મોક્ષ પું મૂકવું, છોડવું, મરણ, મુક્તિ,
પરમાર્થપ્રાપ્તિ, એક જાડ.

મોક્ષક ત્રિં મૂકનાર, છોડનાર.

મોક્ષણ નં મૂકવું, છોડવું,

મોક્ષણીય ત્રિં મૂકવા-છોડવા થોગ્ય.

મોક્ષિત ત્રિં મૂકેલ, છોડેલ.

મોક્ષોપાય પું મોક્ષનો ઉપાય.

મોઘ ત્રિં નિર્ધક, નિષ્ક્રમ, હીન.

મોઘ પું વાડ, દોડ.

મોઘપુણ્યા સ્ત્રીં વાંઝણી સ્ત્રી.

મોઘા સ્ત્રીં પાટલા વૃક્ષ, વાવડીંગ.

મોઘોલો સ્ત્રીં વાડ, દોડ.

મોચ નં કેળનું ફળ-કેળું.

મોચ પું સરગવો.

મોચક પું કેળ, સરગવો, મોક્ષ, મુક્તક વૃક્ષ.

મોચક ત્રિં મૂકનાર, છોડનાર, વૈરાગ્યવાળું.

મોચન નં મૂકવું, છોડવું, મુક્તિ, મોક્ષ,
દંભ, શંકતા.

મોચની સ્ત્રીં ભોરોંગણી.

મોચનીય ત્રિં મૂકવા-છોડવા થોગ્ય.

મોચરસ પું મોચરસ.

મોચા સ્ત્રીં કેળ, શીમળો, ગળીનું જાડ.

મોચાટ પું કાળું છરૂં, કેળનો ગર્ભ, ચંદન.

મોટક નં શ્રાદ્ધમાં પિતૃઓને આપવા
માટે મૂકેલા બે દર્ભ.

મોટકી સ્ત્રીં એક રાગિણી.

મોટા સ્ત્રીં બધા નામની વનસ્પતિ.

મોટાયિત નં નીચેનો અર્થ.

મોટાયિત નં સ્ત્રીઓનો એક અભિલાપ.

મોળ પું સુકું ફળ, એક જાતનું કમળ.

મોદ પું હર્ષ, આનંદ.

મોદક પું લાડુ, એક વર્ણસંકર જાતિ.

મોદક ત્રિં હર્ષ પમાડનાર, ખુશ કરનાર.

મોદમોદની સ્ત્રીં જાણુનું જાડ.

મોદયત્ ત્રિં હર્ષ, પમાડવું, ખુશ કરવું.

મોદયન્તી સ્ત્રીં મોગરો, અજમો.

મોદા સ્ત્રીં અજમોદા.

મોદાદથ ત્રિં હર્ષવાળું, ખુશી.

મોદાદથા સ્ત્રીં અજમોદા.

મોદિત ત્રિં હર્ષ પામેલ, ખુશી થયેલ.

મોદિત નં હર્ષ, આનંદ.

મોદિતી સ્ત્રીં મોગરો, અજમોદા, જૂઈ,
કરૂરી, મદિરા.મોરટ નં શેલડીનું મળ, અંદાટ પુષ્પ,
સાત રાત્રિનું રાખેલું દૂધ.

મોરટ પું ક્ષીરમોરટા વનસ્પતિ.

મોરટા સ્ત્રીં મોરવેલ.

મોષ પું ચોરી, લૂટ, ચોર.

મોષક પું ચોર.

મોષણ નં ચોરવું, લૂટવું, છેદવું, વધ.

મોષયિત્નુ પું આભિજ્ઞ, ડાયલ.

મોષા

૩૫૧

ઘ્રશ્

મોષા સ્ત્રી૦ ચોરવું, ચોરી.
 મોષિત્ત્રિ૦ ચોરનાર, ચોર.
 મોષ્ટ્રિ૦ ચોરનાર, ચોર.
 મોહ પુ૦ મૂર્છા, ભ્રાન્તિસાધન અજ્ઞાન, જે-
 દાંતમાં કહેલ એક અજ્ઞાન, દુઃખ, દેહ
 વગેરેમાં આત્માનું અભિમાન.
 મોહન પુ૦ ધંતુરે, કામદેવનું એક બાણ.
 મોહન ત્રિ૦ મોહકારક.
 મોહન ન૦ મૈથુન, મોહ પામવો.
 મોહના સ્ત્રી૦ એક જાતનું ફૂલ.
 મોહની સ્ત્રી૦ ઉપોદ્દેશી વનસ્પતિ, વટપત્રી
 વનસ્પતિ.
 મોહની સ્ત્રી૦ જ્ઞાનાના પચાસ વર્ષે થને
 પ્રલય, જન્મભ્રમી.
 મોહશાસ્ત્ર ન૦ મોહક શાસ્ત્ર.
 મોહિત્રિ૦ મોહ પમાડનાર.
 મોહિની સ્ત્રી૦ એક અપ્સરા, અમૃતમંથન-
 કાળે દૈત્યોને મોહ પમાડવા માટે વિષ્ણુએ
 સ્ત્રીરૂપે લીધેલો અવતાર, દાર.
 મૌકુલિ પુ૦ કાગડો.
 મૌકિક ન૦ મોતી.
 મૌકિકપ્રસવા સ્ત્રી૦ મોતીની છીપ.
 મૌકિકશુક્તિ સ્ત્રી૦ મોતીની છીપ.
 મૌકિકશુક્તિકા સ્ત્રી૦ મોતીની છીપ.
 મૌક્ય ન૦ મુંગાપણું.
 મૌલ ત્રિ૦ મુખનું, મુખ સંબંધી.
 મૌલ્ય ન૦ વાચાળપણું, અગ્રેસરપણું.
 મૌલિક ત્રિ૦ મુખનું, મુખ સંબંધી.
 મૌલ્ય ન૦ મુખપણું.
 મૌલ્ય ન૦ મુખપણું, ભોળાપણું, સુંદરતા.
 મૌલ્ય ન૦ ઉપરના અર્થ.
 મૌલ ત્રિ૦ મુંગાસનું-સંબંધી.
 મૌલ્લી સ્ત્રી૦ મુંગાસની કટીભેખલા-કદોરો.
 મૌલ્લીવન્ધ પુ૦ ઉપનયનસંસ્કાર.
 મૌલ્લીવન્ધન ન૦ ઉપરનો અર્થ.

મૌલ્ય ન૦ મુદપણું, મોહ, બાળપણ.
 મૌલ્ય ન૦ મુડીયાપણું.
 મૌલિ પુ૦ કાગડો.
 મૌલગલ્ય પુ૦ તે નામે એક મુનિ.
 મૌલગોન ન૦ મગ નીપળે તેનું ખેતર.
 મૌન ન૦ ચૂપ રહેવું, બોલવું નહિ તે.
 મૌનિન પુ૦ મુનિ.
 મૌનિન ત્રિ૦ ચૂપ રહેનાર, નહિ બોલનાર.
 મૌનેય પુ૦ તે નામે એક ગંધર્વ.
 મૌરજિક ત્રિ૦ નરથાં વગાડનાર.
 મૌર્ય ન૦ મૂર્ખાઈ, મૂર્ખતા.
 મૌર્યપુત્ર પુ૦ જૈન તીર્થંકર મહાવીરના સા-
 તમા ગણધર.
 મૌર્વી સ્ત્રી૦ ધનુષની દોરી, મેંદાશીંગ.
 મૌલ ત્રિ૦ મૂળ બાણનાર, મૂળથી આવેલ-
 પ્રાપ્ત થયેલ, મૂળનું.
 મૌલિ પુ૦ સ્ત્રી૦ શિખા, મુકટ, બાંધેલો.
 કેશ, મસ્તક.
 મૌલિ પુ૦ આસોપાલવનું ઝાડ.
 મૌલિ સ્ત્રી૦ પૃથ્વી.
 મૌલિક ત્રિ૦ મૂળનું, મૂળ સંબંધી, મૂળ
 ભારને વહેનાર.
 મૌલી સ્ત્રી૦ પૃથ્વી.
 મૌલ ન૦ સુસળ સંબંધી, સુસળસમાન
 ચેષ્ટારહિત, મહાભારતનું સોળમું પર્વ.
 મૌલ્લી સ્ત્રી૦ મુષ્ટિપ્રહારની રમત.
 મૌલ્લિ પુ૦ જોશી.
 મૌલ્લિક પુ૦ જોશી.
 જ્ઞા મ્વા૦ પ૦ સ૦ સેટ અભ્યાસ કરવો,
 મનન કરવું.
 ઘ્રશ્ તુ૦ ઝમ૦ સ રટ્ યોજવું, જોડવું,
 ચોપડવું.
 ઘ્રશ્ મ્વા૦ પ૦ સ૦ સેટ એકકા થવું ઝ૦ યોજવું,
 મિશ્ર કરવું સ૦
 ઘ્રશ્ પુ૦ દૂતારાપણું, પોતાના દોષ શુભ
 રાખવા તે.

અક્ષણ

૩૬૨

ચક્ષતર

અક્ષણ નં યોજવું, મિશ્ર કરવું, એકત્ર કરવું, ઢગ કરવો, તેલ.

અદ્ મ્વાં આં સં સેટ્ ઢળવું, ચૂર્ણ કરવું, કચરવું.

અદિમન્ પું ક્રોમળતા.

અદિષ્ટ ત્રિં અતિશય ક્રોમળ.

અદોયસ્ ત્રિં અત્યંત ક્રોમળ.

અાતન નં એક જાતની મેથ.

અિયમાણ ત્રિં મરતું.

અુચ્ મ્વાં પં સં સેટ્ જવું.

અુનુચ્ મ્વાં પં સં સેટ્ જવું.

એદ્ મ્વાં પં અં સેટ્ ગાંડા થવું.

એદ્ મ્વાં પં અં સેટ્ ગાંડા થવું.

મ્લક્ષ્ ચું ઉમં સં સેટ્ મ્લક્ષ્ જીઓ.

મ્લક્ત ત્રિં યોગેલ, યોપડેલ.

મ્લાન ત્રિં કરમાયેલ, ચીમળાયેલ, ઓછું થયેલ, થાકેલ.

મ્લાન નં કરમાવું, ચીમળાવું, થાકવું, ઓછા થવું.

મ્લાનિ સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

મ્લાયિન્ ત્રિં કરમાનાર, ચીમળાનાર, થાકી જનાર, ઓછું થનાર.

મ્લિષ્ટ ત્રિં અસ્પષ્ટ વાક્ય બોલનાર, મ્લાન.

મ્લુચ્ મ્વાં પં સં સેટ્ જવું.

મ્લુચ્ મ્વાં પં સં સેટ્ જવું.

મ્લેચ્છ ચું ઉમં સં સેટ્ અપશબ્દ બોલવો, ખરાબ બોલવું, અસ્પષ્ટ બોલવું, વિદેશી બોલવું.

મ્લેચ્છ મ્વાં પં અં સેટ્ ઉપરના અર્થ.

મ્લેચ્છ પું અપશબ્દ, ખરાબ શબ્દ, પામર જાતિ, હલકી જાત.

મ્લેચ્છ ત્રિં ગાય વગેરેનું અલક્ષ્ય માંસ ખાનાર, આચારબ્રહ્મ, પાપી.

મ્લેચ્છ નં હીંગળો.

મ્લેચ્છકાન્દ પું ભસણ.

મ્લેચ્છજાતિ સ્ત્રીં હલકી જાત, નીચ જાત, ગોમાંસ વગેરે ખાનારની જાત, ભિલ વગેરે.

મ્લેચ્છદેશ પું મ્લેચ્છાનો દેશ.

મ્લેચ્છભોજન નં અર્ધા કાચા જવ.

મ્લેચ્છભોજન પું ધઉં.

મ્લેચ્છમણ્ડલ નં મ્લેચ્છ દેશ.

મ્લેચ્છમુખ નં તાંબુ.

મ્લેચ્છાશ પું અર્ધા કાચા જવ.

મ્લેચ્છાસ્ય નં તાંબુ.

મ્લેચ્છિત નં અપશબ્દ-અર્ધસ્કૃત શબ્દ.

મ્લેદ્ મ્વાં પં અં સેટ્ ગાંડા થવું.

મ્લેદ્ મ્વાં પં અં સેટ્ ગાંડા થવું.

મ્લેય્ મ્વાં આં સં સેટ્ સેવવું.

મ્લૈ મ્વાં પં અં અનિદ્ કાન્તિનો ક્ષય થવો, કરમાવું.

ચ.

ચ્ અંજનોમાં છવીસમે.

ચ પું વાયુ, યશ, યોગ, ચતિ, જવું, સંયમ, હંદ:શાસ્ત્રમાં યગણ.

ચ ત્રિં જનાર.

ચક ત્રિં જો.

ચકાર પું ચ્ અક્ષર.

ચક્રત્ નં પેટમાં જમણી બાજુ રહેલ માંસપિંડ, એ માંસપિંડને વધારનાર રોગ.

ચક્રદાત્મિકા સ્ત્રીં એક કીડો.

ચક્રદૈરિન્ પું રોહિડાનું ઝાડ.

ચક્ષ્ ચું ઉમં સં સેટ્ પૂળ કરવી.

ચક્ષ પું એક દેવજાતિ, કુખેરનો અનુચર, કુખેર, પૂજન, ઇન્દ્રગૃહ.

ચક્ષકર્દમ પું કેસર-અગર-કસ્તૂરી-કપૂર-અંદન-એ સમભાગે મિશ્ર કરેલ-ચૂર્ણ.

ચક્ષતર પું વડનું ઝાડ.

યક્ષધૂપ

૩૫૩

યજ્ઞાયજ્ઞીય

યક્ષધૂપ પું રાળ.
 યક્ષનાયક પું ચોથા જૈન તીર્થકરનો ભક્ત
 એક યક્ષ, કુબેર.
 યક્ષરાજ પું કુબેર.
 યક્ષરાજ પું કુબેર.
 યક્ષરાજપુરી સ્ત્રીં કુબેરની અલકા નગરી.
 યક્ષરાત્રિ સ્ત્રીં કાર્તિકી પૂતેમ.
 યક્ષામલક નં એક જાતનું ખજૂર.
 યક્ષાવાસ પું વડનું ઝાડ.
 યક્ષી સ્ત્રીં યક્ષ જાતિની સ્ત્રી, કુબેરની સ્ત્રી.
 યક્ષેશ પું અઢારમા જૈનતીર્થકરનો ભક્ત
 એક યક્ષ.
 યક્ષેશ પું કુબેર.
 યક્ષેશ્વર પું કુબેર.
 યક્ષોદુમ્બરક નં પીપળાનું ફળ.
 યક્ષમણી સ્ત્રીં દ્રાક્ષ.
 યક્ષમન્ પું ક્ષય રોગ.
 યક્ષ્યમાણ ત્રિં મનાતું, પૂજાતું.
 યજ્ઞ મ્વાં ઉમં સં અન્નિત્ યત કરવો,
 પૂજતું, દાન કરતું, દેતું, સંગ કરવો.
 યજત ત્રિં યત કરતું, પૂજતું, દેતું, સંગ
 કરતું.
 યજત પું ઋત્વિજ.
 યજતિ પું એક યાગ.
 યજત્ર નં અગ્નિહોત્ર.
 યજત્ર ત્રિં અગ્નિહોત્રી.
 યજન નં યત કરવો, પૂજતું.
 યજન્ત ત્રિં યત કરનાર, પૂજનાર.
 યજમાન ત્રિં યજત જીઓ.
 યજાક ત્રિં દાતા, આપનાર, યતનો અર્થ
 આપી યત કરનાર.
 યજિ પું યત કરનાર, યત, યજ્ઞ ધાતુ.
 યજુર્વિદ્ પું યજુર્વેદ જાણનાર.
 યજુર્વેદ પું ચાર વેદોપૈકી એક વેદ.
 યજુસ્ પું ઉપરનો અર્થ.

યજ્ઞ પું યાગ, યત, વિષ્ણુ.
 યજ્ઞકર્મન્ નં યતનું કામ.
 યજ્ઞકાલ પું દ્વિં પૂતેમ, અમાસ.
 યજ્ઞકૃત્ ત્રિં યત કરનાર.
 યજ્ઞક્રિયા સ્ત્રીં યતની ક્રિયા.
 યજ્ઞદુહ ત્રિં યતનો દ્રોહ કરનાર.
 યજ્ઞદુહ પું રાક્ષસ.
 યજ્ઞપતિ પું વિષ્ણુ.
 યજ્ઞપશુ પું યતમાં હેમવાનો ઘોડો-
 બકરો વગેરે.
 યજ્ઞપાત્ર નં યતસાધન પાત્ર.
 યજ્ઞપુરુષ પું વિષ્ણુ.
 યજ્ઞભાજન નં યતસાધન પાત્ર.
 યજ્ઞભૂમિ સ્ત્રીં યત કરવાનું સ્થાન.
 યજ્ઞભૂષણ નં ઘોળો દર્ભ, દર્ભ.
 યજ્ઞયોગ્ય પું ઉપરાનું ઝાડ.
 યજ્ઞયોગ્ય ત્રિં યતને યોગ્ય યજમાન-
 બ્રાહ્મણ વગેરે.
 યજ્ઞવરાહ પું વિષ્ણુ, આદિવરાહ.
 યજ્ઞવહ્ની સ્ત્રીં સોમવહ્ની.
 યજ્ઞવાટ પું યતનું સ્થાન.
 યજ્ઞવૃક્ષ પું વડનું ઝાડ.
 યજ્ઞશિષ્ટ ત્રિં યત કરતાં બાકી રહેલ વસ્તુ.
 યજ્ઞશેષ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 યજ્ઞશ્રેષ્ઠા સ્ત્રીં સોમવહ્ની.
 યજ્ઞસાર પું ઉપરાનું ઝાડ.
 યજ્ઞસૂત્ર નં જનોઈ.
 યજ્ઞસ્થાન નં યતનું સ્થાન.
 યજ્ઞાક પું ઉપરાનું ઝાડ, ખેર, બ્રહ્મચરિ.
 યજ્ઞાજ્ઞ નં યતનું અંગ.
 યજ્ઞાન્ત પું યતનો અંત-સમાપ્તિ.
 યજ્ઞાન્ત ત્રિં યત કરતાં બાકી રહેલ.
 યજ્ઞાયજ્ઞીય નં અગ્નિષ્ટેમ યતમાં ગાવાનું
 એક સામ, જ્યોતિષ્ટેમ યતમાં ગાવાનું
 એક સામ.

શબ્દિક

૩૫૪

યથાતથત્વ

યશ્નિક પું આખરાનું ઝાડ.
 યશ્નિય ત્રિં યતકર્મને યોગ્ય.
 યશ્નિય પું દ્વાપર યુગ, ખેર, આખરો,
 ઉંખરો.
 યશ્નિયદેશ પું યતકર્મયોગ્ય દેશ.
 યશ્નિયશાલા સ્ત્રીં યાગમંડળ.
 યશ્નીય પું યશ્નિય પું જુઓ.
 યશ્નીય ત્રિં યતસંબંધી, યતનું.
 યશ્નીયબ્રહ્મપાદપ પું એક ઝાડ.
 યજ્ઞેશ પું વિષ્ણુ.
 યજ્ઞેશ્વર પું વિષ્ણુ.
 યજ્ઞેષ્ટ નં એક જાતનું ઘાસ.
 યજ્ઞેષ્ટ ત્રિં યતમાં ઇચ્છેલ, યત જેને પ્રિય
 હોય તે.
 યજ્ઞોદુમ્બર પું ઉંખરાનું ઝાડ.
 યજ્ઞોદુમ્બર પું ઉપરનો અર્થ.
 યજ્ઞોપવીત નં જનોઈ.
 યજ્યુ પું યજુર્વેદ ભણેલ આશાસુ.
 યજ્વન્ પું વિધિપૂર્વક યત કરનાર, વિષ્ણુ.
 યજ્વનાંપતિ પું ચંદ્ર, વિષ્ણુ, કપૂર.
 યત્ ત્રું પં સં સેટ તાડન કરવું, મારવું,
 અભિપ્રાય પ્રમાણે ઠરાવવું.
 યત્ સ્વાં આં અં સેટ યત્ન કરવો.
 યત્ અવ્યં જે માટે, જેથી.
 યત ત્રિં વશ કરેલ, દાખમાં રાખેલ.
 યતચિત્ત ત્રિં મનને જેણે વશ કર્યું હોય તે.
 યતચેતસ્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 યતત્ ત્રિં યત્ન કરતું.
 યતન નં યત્ન, મહેનત.
 યતનીય ત્રિં યત્ન કરવા યોગ્ય.
 યતમ ત્રિં અનેકમાંથી જે.
 યતમાન ત્રિં યત્ન કરતું.
 યતર ત્રિં એમાંથી જે.
 યતસ્ અવ્યં જેથી, જે માટે, ન્યાં.
 યતાત્મન્ ત્રિં વશ મનવાળું.

યતિ પું સંન્યાસી, જતિ, સાધુ, પરાભવ,
 વિષ્ણુ, વાઘાંગ એક પ્રખ્યાત.
 યતિ સ્ત્રીં છંદઃશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ છંદોમાં અ-
 મુક વિશ્રામસ્થળ, શ્લોકો વગેરેમાં અમુક
 વિરામસ્થાન, રાંડીરાંડ, રાગ, સંધિ.
 યતિ ત્રિં જેટલા પ્રમાણનું, જેટલું.
 યતિચાન્દ્રાયણ નં એક વ્રત.
 યતિન્ પું સંન્યાસી, જતી, સાધુ.
 યતિની સ્ત્રીં રાંડીરાંડ સ્ત્રી, સાધ્વી, જોગણ.
 યતિપાત્ર નં સંન્યાસી—જતિ—સાધુનું
 પાત્ર-કર્મંડળ વગેરે.
 યતિમૈથુન નં દુષ્ટ યતિઓનું યુક્ત મૈથુન.
 યતુકા સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ.
 યતૂકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 યત્ન પું ઉદ્ધોગ, મહેનત, પ્રયત્ન.
 યત્નતસ્ અવ્યં પ્રયત્નથી, ઉદ્યોગથી.
 યત્નવત્ ત્રિં પ્રયત્નવાળું, ઉદ્યોગી.
 યંત્ર ત્રું ઉમં સં સેટ સંક્રામ્યવું, વસ
 કરવું.
 યંત્ર સ્વાં પં સં સેટ ઉપરના અર્થ.
 યત્ર અવ્યં ન્યાં.
 યત્રકામાવસાયિત્વ નં અણિમા વગેરે
 આદિ ઐશ્વર્યપૈકી એક.
 યથા અવ્યં જે પ્રકારે, જેમ, જેવું,
 યોગ્યતા.
 યથાંશતસ્ અવ્યં સરખા ભાગે.
 યથાકથમ્ અવ્યં જેવી વાત હોય તેવી.
 યથાકામ અવ્યં ઇચ્છાનુસાર
 યથાકામિન્ ત્રિં સ્વેચ્છાચારી.
 યથાકાલ અવ્યં સમયપ્રમાણે.
 યથાક્રમ અવ્યં ક્રમપ્રમાણે, અનુક્રમે.
 યથાજાત ત્રિં મૂર્ખ, નીચ.
 યથાતથ અવ્યં યથાર્થ, ખરેખર.
 યથાતથતા સ્ત્રીં યથાર્થપણું, ખરેખરપણું.
 યથાતથત્વ નં ઉપરના અર્થ.

યથોક્તિ

૩૫૫

યન્ત્રગોલ

યથાતથા અવ્યં જેમતેમ.
 યથાપૂર્વ અવ્યં અગાઉની પેઠે, પૂર્વ પ્રમાણે.
 યથામુલ્લીન ત્રિં સમાન, સરખું, મળતું.
 યથારુચિ અવ્યં ઇચ્છાનુસાર, મરજીમુજબ.
 યથારૂપ અવ્યં રૂપને યોગ્ય, રૂપ પ્રમાણે,
 યથાગોગ્ય.
 યથાર્થ અવ્યં સત્યતા, સત્ય સ્વરૂપ.
 યથાર્થ ત્રિં સત્ય, સાચું.
 યથાર્થતા સ્ત્રીં સત્યપણું, સત્યતા, યોગ્યતા.
 યથાર્થત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 યથાર્હ અવ્યં યથાગોગ્યતા, યોગ્ય રીતે.
 યથાર્હ ત્રિં યોગ્ય, સત્ય પદાર્થ.
 યથાર્હતા સ્ત્રીં યથાગોગ્યપણું, સત્યતા.
 યથાર્હત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 યથાર્હવર્ણ પું ચર, દૂત, જાસુસ.
 યથાવિકાશ અવ્યં સમય પ્રમાણે, વખતસર.
 યથાવત્ અવ્યં યોગ્ય રીતે, બરાબર.
 યથાવસર અવ્યં યથાવકાશ જુઓ.
 યથાવિધિ અવ્યં વિધિ પ્રમાણે, આજી
 પ્રમાણે.
 યથાશક્તિ અવ્યં શક્તિ પ્રમાણે.
 યથાશાસ્ત્ર અવ્યં શાસ્ત્ર પ્રમાણે.
 યથાસુખ અવ્યં સુખ પ્રમાણે, સુખેથી.
 યથાસ્થિત અવ્યં જેમ હોય તેમ, યોગ્ય,
 ખરેખરું.
 યથાસ્થિત ત્રિં યથાર્થ, સત્ય, યોગ્ય.
 યથાસ્થિતતા સ્ત્રીં યથાર્થપણું, યોગ્યપણું,
 સાચાઇ.
 યથાસ્થિતત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 યથાસ્થ અવ્યં યથાર્થપણું, સાચું, બ્યાજખી.
 યથાસ્થ ત્રિં યથાર્થ, સત્ય, યોગ્ય.
 યથાસ્થતા સ્ત્રીં યથાગોગ્યપણું, સચાઇ.
 યથાસ્થત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 યથોક્તિ અવ્યં યથેષ્ટ, ઇચ્છાનુસાર,
 મરજીપ્રમાણે.

યથોક્તિ ત્રિં યથેષ્ટ, મરજીપ્રમાણેનું.
 યથોક્તિ અવ્યં યથાગોગ્ય, યોગ્યતાપ્રમાણે.
 યથોક્તિ ત્રિં યોગ્ય, સાચક.
 યથોક્તિ અવ્યં કહેવા પ્રમાણે.
 યદ્ ત્રિં જે.
 યદ્ અવ્યં જેથી, નિંદામાં તથા અવધૂ-
 તિમાં પણ વપરાય છે.
 યદા અવ્યં જ્યારે, જે કાળે, જે વખતે.
 યદિ અવ્યં જો, સંભાવના, નિંદા, વિકલ્પ.
 યદીય ત્રિં જેનું.
 યદુ પું યમાતિ રાજનો મોટો પુત્ર રાજ.
 યદુ પું જો યદુવંશી, દર્શાઈ દેશ.
 યદુનાથ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 યદુપતિ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 યદુચ્છા સ્ત્રીં સ્વાતંત્ર્ય, સ્વેચ્છાપણું.
 યદુચ્છાશબ્દ પું જાતિ વગેરે નહિ કહેનાર
 નિરર્થક 'હિત્ય' વગેરે સંતાશબ્દ.
 યદુવિષય ત્રિં દૈવ-ભાવીપર આધાર
 રાખનાર.
 યદ્યપિ અવ્યં જો કે.
 યદ્યુવા અવ્યં યદિ જુઓ.
 યદ્વદ્ ત્રિં જે આવ્યું તે બોલનાર, જેમ
 તેમ બોલનાર.
 યદ્વા અવ્યં અથવા, બુદ્ધિ.
 યન્તુ પું સારથિ, માવત.
 યન્તુ ત્રિં સંયમવાળું, સંયમી.
 યન્ત્ર નં સંયમન, બાંધવું, વશ કરવું, દેવા-
 દિનું આશ્રયસ્થાન ચક્ર-જંતર, સાંચો,
 સાંચો, સુધારવું વીંધણું, ઔષધપાક
 માટેનું એક પાત્ર, દુરબિન, અગ્નિચંદ્ર.
 યન્ત્રક નં એક જાતનું યંત્ર.
 યન્ત્રક ત્રિં પાજ વગેરે બાંધનાર.
 યન્ત્રગૃહ નં તેલ કાઢવાની ઘાણીનું સ્થાન,
 સંચાનું કારખાનું.
 યન્ત્રગોલ પું વટાણા.

ચમ્પણ

૨૫૬

યમસાત્કૃત

યન્ત્રણ નં આધવું, વશ કરવું, કેદ કરવું,
રક્ષણ, અંધન, દુઃખ.

યન્ત્રણા સ્ત્રીં પીડા, દુઃખ.

યન્ત્રણી સ્ત્રીં વહુની નાની બહેન-સાળી.

યન્ત્રપેષણી સ્ત્રીં સંચાથી દળવાની ઘંટી.

યન્ત્રમુક્ત નં યંત્રથી ફેંકવાનું હથિઆર.

યંત્રિત ત્રિં આધેલ, વશ કરેલ, કેદ કરેલ,
રક્ષણ કરેલ, પીડેલ.

યન્ત્રિતકથ ત્રિં જોણે બોલવું અંધ કર્યું
હોય તે.

યન્ત્રિન્ ત્રિં અંધન કરનાર, વશ કરનાર,
કેદ કરનાર.

યમ્ સ્વાં ૫૦ સં અનિદ્ મૈથુન કરવું, સ્ત્રીં
સાથે વિષય ભોગવવો તે.

યમ્ સ્વાં ૫૦ અં અનિદ્ વિરમવું, અંધ
કરવું, વશ કરવું, આત્મચાંચુ કરવું ઉપન-
વિવાહ કરવો.

યમ્ તું ૩૫૦ સં સેદ્ પીરમવું, જમાડવું.

યમ પું અહિંસા-સત્ય-અહ્યયર્થ-અશાઙ્ય-
અસ્તેય-એ પાંચ વ્રતો, ઇન્દ્રિયો વગેરેને
વશ રાખવી તે, યમદેવ, કાગડો, શનિ
મ્રહ, બેની મંખ્યા, ભરણી નક્ષત્ર.

યમ ત્રિં જોડણું, જોડું.

યમક પું વ્રત, નિયમપાલન.

યમક નં એક શબ્દાલંકાર.

યમકાલિન્દ્રી સ્ત્રીં સૂર્યપત્ની મંખ્યા.

યમકોટ પું એક જાતનો કીડો.

યમકોટિ પું લંકાથી પૂર્વે એક શહેર.

યમકોટિ સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

યમચણ્ટ પું તે નામે એક યોગ.

યમદક્ષિ પું જમદક્ષિ મુનિ.

યમજ ત્રિં જોડણું, જોડે જન્મેલ.

યમદન્ત પું ૬૦ નીચેનો શબ્દ બુઝો.

યમદર્શન પું ૬૦ દાર્તિક અને માગશરના
પહેલા આઠ આઠ દિવસો.

યમદૂત પું યમનો દૂત.

યમદૂતક પું યમનો દૂત, કાગડો.

યમદૂતિકા સ્ત્રીં આંખલીનું ઝાડ, કાગડી.

યમદેવ પું યમદેવ.

યમદેવત નં ભરણી નક્ષત્ર.

યમદેવતા સ્ત્રીં ભરણી નક્ષત્ર.

યમદ્રુમ પું શીમળાનું ઝાડ.

યમદ્વિતીયા સ્ત્રીં કાર્તિક શુદ્ધ બીજ-
ભાષ-બીજ.

યમધાની સ્ત્રીં યમનું રહેઠાણ.

યમધાર પું બન્ને બાજુ ધારવાળું હથિ-
આર-ફિરીય.

યમન નં આધવું, વશ કરવું, વિરમવું,
નિગ્રહ.

યમન પું યમદેવ.

યમનિકા સ્ત્રીં તંબુની કપડાની દીવાલ,
પડો.

યમપ્રિય પું વડનું ઝાડ.

યમભગિની સ્ત્રીં યમુના નદી.

યમરથ પું પાડો.

યમરાજ પું યમદેવ, ધર્મરાજ.

યમરાજ પું ઉપરના અર્થ.

યમલ નં જોડણું, જોડું, વૃંદાવનમાં આવેલું
એક વૃક્ષ.

યમલપત્ર પું અશ્મન્તક વૃક્ષ, કાવિદારવૃક્ષ.

યમલાર્જુન પું વૃંદાવનમાં એક વૃક્ષ.

યમલાર્જુનહન પું શ્રીકૃષ્ણ.

યમલી સ્ત્રીં બંડી, અંગરખું, ઝખણું વગેરે.

યમવત્ ત્રિં સંયમી, બિતેન્દ્રિય, ઇન્દ્રિયો
વશ રાખનાર.

યમવાહન પું પાડો.

યમવ્રત નં નિષ્પક્ષપાતપણે કોષ્ટને શિક્ષા
કરવી તે.

યમસમ નં યમદેવની સભા.

યમસાત્કૃત ત્રિં યમને સ્વાધીન કરેલ.

યમસ્વસ્ત્

૩૫૭

યવ્ય

યમસ્વસ્ત્ સ્ત્રીં યમુના નદી, યમુના.
 યમાનિકા સ્ત્રીં અજમોદ.
 યમાની સ્ત્રીં અજમોદ.
 યમાન્તક પું શિવ.
 યમિન્ ત્રિં યમ પાળનાર, અંધમી.
 યમિન્ પું સંન્યાસી, સાધુ.
 યમી સ્ત્રીં યમુના નદી, યમુના.
 યમુના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, દુર્ગા દેવી.
 યમુનાજનક પું સૂર્ય.
 યમુનાભિદ્ પું બળદેવ.
 યમુનાભ્રાત્ર પું યમદેવ.
 યમેરિકા સ્ત્રીં દંડનું નગારું.
 યયાતિ પું નહુપનો પુત્ર એક રાજા.
 યયી પું માર્ગ, રસ્તો, શિવ, ઘોડો.
 યયુ પું અશ્વમેધનો ઘોડો, ઘોડો.
 યહિ અવ્યં જ્યારે.
 યવ પું જવ, આંગળીમાં જવના આકારની
 એક રેખા, એક જવનું વજન, છ સરસવ
 બરાબર વજન.
 યવક પું જવ.
 યવક્ય નં જવ પાકે તેનું ખેતર.
 યવક્ષાર પું જવખાર.
 યવક્ષોદ પું જવનો લોટ.
 યવચૂર્ણ નં જવનો લોટ.
 યવજ પું જવખાર, અજમોદ.
 યવતિક્તા સ્ત્રીં શંખિની વનરપતિ.
 યવદ્વીપ પું જવના ખેટ.
 યવન પું યવન દેશ, વેગ, વેગવાળો ઘોડો,
 ધઉં, ગાજર, તુર્કસ્તાની લોક, યવન લોક.
 યવન પું નં યવન દેશવાસી, યવન દેશના
 રાજા.
 યવન ત્રિં અતિશય વેગવાળું.
 યવનદ્વિષ્ટ પું યુગળ.
 યવનપ્રિય નં મરી, તીખાં.
 યવનાચાર્ય પું જ્યોતિ:શાસ્ત્રી એક પંડિત.

યવનાની સ્ત્રીં યવનોની લીધી.
 યવનારિ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 યવનાલ પું એક જાતનું ધાન્ય, જવનો
 સાંઠો.
 યવનાલજ પું જવખાર.
 યવનિકા સ્ત્રીં કનાત, પડદો.
 યવની સ્ત્રીં અજમોદ, યવનની સ્ત્રી.
 યવનેષ્ટ નં સીસું, મરી, ગાજર, લસણ,
 ડુંગળી.
 યવનેષ્ટ પું લીખડાનું ઝાડ.
 યવનેષ્ટા સ્ત્રીં ખજૂરીનું ઝાડ.
 યવફલ પું વાંસ, ઇંદરજવનું ઝાડ, જટા-
 માંસી, પીપળાનું ઝાડ.
 યવમધ્ય નં એક જાતનું ચાંદ્રાયણ વ્રત.
 યવલાસ પું જવખાર.
 યવશૂક પું જવખાર.
 યવશૂકજ પું જવખાર.
 યવસ નં ધાસ.
 યવાગૂ સ્ત્રીં રાખ, રાખડી.
 યવાગ્રજ પું જવખાર, અજમોદ.
 યવાનિકા સ્ત્રીં અજમોદ.
 યવાની સ્ત્રીં અજમોદ.
 યવાપત્ય નં જવખાર.
 યવામ્લજ નં સૌવીરક એક કાંજિક.
 યવાસ પું જવાસો, એક જાતનો ખેર,
 ધમાસો.
 યવાસક પું ઉપરના અર્થ.
 યવાસા સ્ત્રીં જવાસો.
 યવાદ્ધ પું જવખાર.
 યવિષ્ટ ત્રિં અતિશય નાનું, નાનામાં નાનું,
 અતિશય જીવાન.
 યવીયસ્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 યવોત્થ નં સૌવીરક અંજન.
 યવ્ય નં જવ પાકે તેનું ખેતર.
 યવ્ય પું ચાંદ્ર માસ.

યશઃકાય

૩૫૮

યાજ્ઞવલ્ક્ય

યશઃકાય પું યશસ્વી શરીર.
 યશઃપટહ પું યશનું નગારું.
 યશઃશેષ ત્રિં મરણ પામેલ.
 યશઃશેષીભૂત ત્રિં મરણ પામેલ.
 યશદ નં કસધ જેવી એક ધાતુ.
 યશસ્ નં ખ્યાતિ, કીર્તિ, આખર.
 યશસ્કર ત્રિં યશ કરનાર, યશદાથી.
 યશસ્કામ ત્રિં યશની ઇચ્છાવાળું.
 યશસ્કામ્યત્ ત્રિં યશને ઇચ્છતું.
 યશસ્કામ્યા સ્ત્રીં યશની ઇચ્છા.
 યશસ્ય ત્રિં યશનું સાધન.
 યશસ્યા સ્ત્રીં જીવન્તી ઔષધિ, ઋદ્ધિના-
 મની ઔષધિ.
 યશસ્વત્ ત્રિં યશવાળું.
 યશસ્વિન્ ત્રિં યશવાળું.
 યશસ્વિની સ્ત્રીં યશવાળી સ્ત્રી, જ્યોતિ-
 ંમતીનો વેલો-માલકાંકણી, જંગલી કપાસ.
 યશોઘ્ન ત્રિં યશનો નાશ કરનાર.
 યશોદ ત્રિં યશ આપનાર.
 યશોદ નં પું પારદ-પારો.
 યશોદા સ્ત્રીં નાંદગોપની સ્ત્રી, દિક્ષીપરાજની
 માતા.
 યશોધર પું ભાવી ૧૯ મા જૈન તીર્થંકર,
 ભૂતકાળના ૧૮ મા જૈન તીર્થંકર.
 યશોધર ત્રિં યશ ધારણ કરનાર.
 યશોમદ્ર પું ચૌદ પૂર્વધારી એક જૈન
 શ્રુતકેવલી.
 યષ્ટિ સ્ત્રીં લાકડી, ધન વગેરેનો ઢાંડો,
 તાંતણું, હાર, ભારંગ વનસ્પતિ, જેડીમધ,
 એક જાતનું શાસ્ત્ર.
 યષ્ટિક પું એક જાતનું પક્ષી.
 યષ્ટિકા સ્ત્રીં યષ્ટિ જુઓ.
 યષ્ટિમહ પું લાકડી પકડનાર-લેનાર.
 યષ્ટિમધુ નં જેડી મધ.
 યષ્ટિમધુકા સ્ત્રીં જેડીમધ.

યષ્ટિનિવાસ પું થાંભલા ઉપર બાંધેલું
 કબૂતરખાનું, પક્ષીઓને ખેસવાનો સ્તંભ.
 યષ્ટી સ્ત્રીં યષ્ટિ જુઓ.
 યષ્ટીક નં જેડીમધ.
 યષ્ટીપુષ્પ પું એક જાતનું ઝાડ.
 યષ્ટીમધુ પું જેડીમધ.
 યષ્ટ પું યશ કરનાર, પૂજનાર.
 યષ્ટ્યાહ નં જેડીમધ.
 યસ્ દિવાં પં જં સેટ્ યત્ કરવો.
 યસ્ મ્વાં પં જં સેટ્ યત્ કરવો.
 યસ્ક પું તે નામે એક મુનિ.
 યજ્ઞ પું યજમાન.
 યા અદાં પં સંઙ્ગતિદ્ જનું.
 યાગ પું યજ.
 યાજ્ મ્વાં ઉમં દ્વિકં સેટ્ માગવું.
 યાચક ત્રિં માગનાર, માગણ.
 યાચન નં યાચવું, માગવું.
 યાચનક ત્રિં યાચક જુઓ.
 યાચના સ્ત્રીં યાચવું, માગવું.
 યાચમાન ત્રિં યાચવું, માગવું.
 યાચિત ત્રિં યાચેલ, માગેલ.
 યાચિત નં યાચના, માગણી.
 યાચિતક નં યાચેલી-માગેલી વસ્તુ.
 યાચ્યા સ્ત્રીં યાચના, માગણી.
 યાચ્ય ત્રિં યાચવા-માગવા લાયક.
 યાજ પું ઉકાળેલા ચોખા.
 યાજક પું ધન વગેરેની ઇચ્છાથી પારજ
 માટે યજ કરનાર ઋત્વિજ વગેરે.
 યાજક પું ગાંડો હાથી, રાજાનો હાથી.
 યાજન નં દક્ષિણા માટે ખીજને યજ કરાવવો.
 યાજિ પું યજ કરનાર.
 યાજિન પું યજ કરનાર.
 યાજુષ ત્રિં યજુર્વેદસંબંધી.
 યાજ્ઞવલ્કિ પું કુખેર.
 યાજ્ઞવલ્ક્ય પું ધર્મશાસ્ત્રકાર એક ઋષિ,
 શુકલ યજુર્વેદનો પ્રવર્તક એક મુનિ.

કાશ્મીર

૩૫૯

યાત્ર્ય

યાત્રાલેની સ્ત્રીં પાંડવપત્ની દ્રૌપદી,
 યાત્રિક પું યત્રમાં ઉપયોગી દર્ભ, યાત્રક
 જુઓ, યજમાન, ખેર, ખાખરો, પીપળો.
 યાત્ર્ય નં યત્રનું સ્થાન, દેવીની પ્રતિમા.
 યાત્ર્ય ત્રિં યત્ર કરાવવા યોગ્ય.
 યાત્ર્યા સ્ત્રીં એક જગ્યા.
 યાત્ર ત્રિં જવું.
 યાત્ર ત્રિં ગયેલ.
 યાત્રના સ્ત્રીં ત્રીસ વેદના.
 યાત્રયામ ત્રિં જેના ઉપર એક પ્રહર વીતી
 ગયો હોય તે, જીર્ણ, ઉપભોગ કરેલ,
 ભોગવેલ, વાસી, ઉચ્છિદ્ધ, વારંવાર પ્રયો-
 જાતું-વપરાતું, રદ કરેલ.
 યાત્ર્ય ત્રિં જવાયોગ્ય.
 યાત્ર્ય પું યુદ્ધ માટે રાજ્યે જવા યોગ્ય
 શત્રુ.
 યાત્રાયાત્ર નં જવું-આવવું.
 યાત્ર નં રાક્ષસ.
 યાત્ર પું કાળ, સમય, વાયુ.
 યાત્ર ત્રિં જનાર, મુસાફર, ગમન કરા-
 વનાર, પ્રવર્તાવનાર.
 યાત્રમ્ પું ગુણ.
 યાત્રધાન પું રાક્ષસ.
 યાત્રધાની સ્ત્રીં રાક્ષસી.
 યાત્ર સ્ત્રીં દેરાણી, જેઠાણી.
 યાત્ર ત્રિં જનાર.
 યાત્રક ત્રિં મુસાફર.
 યાત્ર્ય પું નરકનું દુઃખ ભોગવનાર.
 યાત્રા સ્ત્રીં જીવવાની ઇચ્છાથી રાજનું જવું,
 જવું, દેવને ઉદ્દેશી સ્થયાત્રા વગેરે ઉત્સવ,
 વખત ગાળવો, ઉપાય.
 યાત્રાકરણ નં યાત્રા કરવી, જવું, મુસાફરી
 કરવી.
 યાત્રાપ્રસન્ન પું યાત્રાનો પ્રસંગ, જવાનો
 પ્રસંગ.

યાત્રિક ત્રિં યાત્રા માટે હિતનું નક્ષત્ર વગેરે,
 યાત્રા કરનાર, મુસાફર.
 યાત્રિક નં ઉત્સવ, ઉપાય.
 યાત્રોત્સવ પું યાત્રા માટે ઉત્સવ.
 યાત્રાતથ્ય નં જેવું થવું જોઈએ તેવાપણું,
 યથાર્થપણું, સત્યતા, યોગ્યતા.
 યાત્રાર્થ નં યથાર્થપણું, સત્યતા.
 યાદર્શ પું સમુદ્ર, વરુણ.
 યાદઃપતિ પું ઉપરના અર્થ.
 યાદવ પું યદુવંશી, શ્રીકૃષ્ણ.
 યાદવ ત્રિં યદુનું, યદુમંધી.
 યાદવ નં યદુઓનું ગાય-ભેંસ વગેરે ધન.
 યાદવી સ્ત્રીં યદુવંશી સ્ત્રી, દુર્ગા દેવી.
 યાદસ્ નં જળજવું.
 યાદસાંનાથ પું સમુદ્ર, વરુણદેવ.
 યાદસાંપતિ પું ઉપરના અર્થ.
 યાદોનિવાસ પું પાણી.
 યાદક્ષ ત્રિં જેજેવું, જેવું.
 યાદચ્છિક ત્રિં યથેચ્છાએ પ્રાપ્ત થયેલ,
 દેવયોગે મળી આવેલ.
 યાદશ ત્રિં જેજેવું, જેવું.
 યાદરા ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 યાન નં જવું, શત્રુપર ચઢાઈ માટે જવું,
 જવાતું સાધન રથ વગેરે વાહન.
 યાનપાત્ર નં વહાણ, હોડી.
 યાનપાત્રક નં વહાણ, હોડી.
 યાનમુખ નં રથ વગેરેનો અગ્રભાગ.
 યાનસ્વામિન્ પું વાહનનો માલિક.
 યાપન નં સમય ગાળવો, દૂર કરવું, રદ
 કરવું, રહેવું, રોગ-પીડા વગેરે દૂર કરવી તે.
 યાપનીય ત્રિં સમય ગાળવા યોગ્ય, દૂર
 કરવા હાયક, રદ કરવા હાયક, રોગ-
 પીડા વગેરે શાંત કરવા યોગ્ય.
 યાત્રા સ્ત્રીં જટા.
 યાત્ર્ય ત્રિં નિંદવા યોગ્ય, અધમ, દૂર કરવા
 યોગ્ય, કાળની પેઠે ગાળવા હાયક.

યાપ્ય

૩૬૦

યાવનીય

યાપ્ય પુ૦ સંપૂર્ણ શાંત કરવા યોગ્ય અમુક રોગ

યાપ્યયાન ન૦ પાલખી, મીવાનો.

યામ ન૦ મૈથુન, સ્ત્રીસંભોગ.

યામ પુ૦ પ્રહર, સંયમ, તે નામે એક દેવગણ, સંયમ.

યામઘોષ પુ૦ કુકડો.

યામઘોષા સ્ત્રી૦ ધડીઆળ, ધડી.

યામઘોષી સ્ત્રી૦ કુકડી.

યામનાલી સ્ત્રી૦ ધડીઆળ, કલાક વગેરે જણાવનારે નગાર.

યામનેમિ પુ૦ ઇન્દ્ર.

યામલ ન૦ યુગલ, જોડણું, તે નામે એક તંત્રશાસ્ત્ર.

યામવત્ ત્રિ૦ સમયવાણું, પ્રહરવાણું.

યામવતી સ્ત્રી૦ રાત્રિ, હળદર.

યામાત્ પુ૦ જમાઇ.

યામિ પુ૦ કુળવાન સ્ત્રી, ધર્મપત્ની, અહેન, રાત્રિ, હળદર, યમદેવની પત્ની.

યામિકા સ્ત્રી૦ રાત્રિ, હળદર.

યામિત્ર ન૦ જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ લગ્ન અને રાશિથી સાતમું સ્થાન.

યામિત્રવેધ પુ૦ વિવાહ વગેરેમાં ત્યાજ્ય એક યોગ.

યામિની સ્ત્રી૦ રાત્રિ, હળદર.

યામિનીનાથ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.

યામિનીપતિ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.

યામિનીશ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.

યામિનીશ્વર પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.

યામી સ્ત્રી૦ દક્ષિણ દિશા, ભરણી નક્ષત્ર, યામિ જુઓ, યમસંબંધી પીડા.

યામીર પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.

યામીરા સ્ત્રી૦ રાત્રિ, હળદર.

યામુન ત્રિ૦ યમુનાનું, યમુનાસંબંધી.

યામુનેષ્ટક ન૦ સીસું.

યામેય પુ૦ ભાણેજ, ધર્મપત્ની-કુળવાન સ્ત્રીનો પુત્ર.

યામ્ય પુ૦ અગત્ય, ચંદનવૃક્ષ, યમનો દૂત.

યામ્ય ત્રિ૦ યમનું, યમસંબંધી, દક્ષિણનું, દક્ષિણસંબંધી.

યામ્ય ન૦ ભરણી નક્ષત્ર.

યામ્યા સ્ત્રી૦ દક્ષિણ દિશા, ભરણી નક્ષત્ર.

યામ્યાયન ન૦ સૂર્યનું દક્ષિણાયન.

યામ્યોદ્ભૂત પુ૦ શ્રીતાલ વૃક્ષ.

યાયજૂક પુ૦ વારંવાર યત્ન કરનાર.

યાયાવર પુ૦ અશ્વમેધનો ઘોડો, જરતકાર મુનિ.

યાયાવર ત્રિ૦ વારંવાર જનાર, અત્યંત વાંકું જનાર, ભટકનાર.

યાયાવર ન૦ યાચના, માગણી.

યાયિન્ ત્રિ૦ જનાર.

યાવ પુ૦ લાખ, અલતો.

યાવ ત્રિ૦ જતનું, જવસંબંધી.

યાવક પુ૦ લાખ, અલતો, કળથી.

યાવચ્છક્ય અઘ્ય૦ જેટલું બની શકે તેટલું.

યાવજીવ અઘ્ય૦ જ્યાંસુધી જીવ હોય ત્યાંસુધી.

યાવત્ ત્રિ૦ જેટલા પ્રમાણનું, જેટલું.

યાવત્ અઘ્ય૦ જ્યાંસુધી, સમગ્રપણું, અવધિ, વ્યાપ્તિ, માપ, નિશ્ચય.

યાવત્તાવત્ અઘ્ય૦ બીજગણિતપ્રસિદ્ધ પ્રથમ રાશિ.

યાવતિથ ત્રિ૦ જેટલું હોય તેટલું, જ્યાંસુધી હોય ત્યાંસુધી.

યાવન પુ૦ શિક્ષાજીત.

યાવન ત્રિ૦ યવનનું, યવનસંબંધી.

યાવનક પુ૦ રાતો એરડો.

યાવનાલ પુ૦ એક જાતનું ધાન્ય.

યાવનાલશર પુ૦ એક જાતનું બાણ.

યાવનાલી સ્ત્રી૦ એક જાતની સાકર.

યાવનીય પુ૦ કરમાણી અજમોદ.

યાવશૂક

૩૬૧

યુજ્ઞ

યાવશૂક પુ. જવખાર.
 યાવસ ન. ખડનો દગ, ઘાસની ગંજ.
 યાવ્ય ત્રિ. મિશ્ર કરવા યોગ્ય, એકકું કરવા લાયક.
 યાશોધરેય પુ. યશોધરાનો પુત્ર.
 યાદીક પુ. લાકડીથી બુદ્ધ કરનાર.
 યાસ પુ. ધમાસો, પ્રયાસ, યતન.
 યિયક્ષત્ ત્રિ. યસ કરવા-પૂજવા ઇચ્છતું.
 યિયક્ષમાણ ત્રિ. ઉપરનો અર્થ.
 યિયક્ષા સ્ત્રી. યસ કરવા-પૂજવાની ઇચ્છા.
 યિયશ્તુ ત્રિ. યસ કરવા-પૂજવા ઇચ્છનાર.
 યિયવિષત્ ત્રિ. મિશ્ર કરવા ઇચ્છતું, અ-મિશ્ર કરવા ઇચ્છતું.
 યિયવિષા સ્ત્રી. મિશ્ર કરવાની ઇચ્છા, અમિશ્ર કરવાની ઇચ્છા.
 યિયવિષુ ત્રિ. મિશ્ર કરવા ઇચ્છનાર, અ-મિશ્ર કરવા ઇચ્છનાર.
 યુ બદા. પ. સ. સેટ્ મિશ્ર કરવું, અમિશ્ર કરવું.
 યુ ક્યાં. ઉમ. સ. અનિદ્ આંધવું.
 યુ ચુ. આ. સ. સેટ્ નિદવું.
 યુક્ અવ્ય. ખરાબ રીતે.
 યુક્ત ત્રિ. જોડેલ, મળેલ, એકકું કરેલ, યોગ્ય, સત્ય, સાચું, સિદ્ધ.
 યુક્ત પુ. યોગી.
 યુક્ત ન. ન્યાયથી આવેલ દ્રવ્ય વગેરે.
 યુક્તરસા સ્ત્રી. રાસના વનસ્પતિ.
 યુક્તા સ્ત્રી. એક વૃક્ષ-એલાની.
 યુક્તિ સ્ત્રી. ન્યાય, બવહાર, અનુમાન, અનુમાનસાધકલિંગજ્ઞાન વગેરે, ભુક્તિ, જોડવું.
 યુગ્મ સ્વા. પ. સ. સેટ્ વર્ણવું, તજવું.
 યુગ ન. જોડકું, બેની સંખ્યાવાળું, સત્ય-ત્રેતા-દ્વાપર-કલિ-એ યુગ, વૃદ્ધિ નામે ઔષધિ, ચાર હાથનું માપ.

૪૬

યુગ પુ. રથ-ગાડાની ઝુંસરી, હળની ઝુંસરી.
 યુગ્મકીલક પુ. ઝુંસરીનો ખીલો.
 યુગન્ધર પુ. રથ-ગાડાની ઝુંસરીને ધારણ કરનાર કાઠ, એક પર્વત.
 યુગપત્ અવ્ય. એક સાથે, એકદમ.
 યુગપત્ર પુ. કોવિદાર વૃક્ષ.
 યુગપત્રક પુ. કોવિદાર વૃક્ષ.
 યુગપત્રિકા સ્ત્રી. સીસમનું ઝાડ.
 યુગપાર્શ્વગ પુ. અભ્યાસ માટે ઝુંસરે નવો જોડેલ બળદ.
 યુગલ ન. જોડકું, બેની સંખ્યાવાળું.
 યુગલાલ્ય પુ. વર્વર વૃક્ષ.
 યુગલાલ્ય ત્રિ. 'યુગલ' એવા નામવાળું.
 યુગાન્ત પુ. પ્રલય, પ્રલયકાળ.
 યુગ્મ ન. જોડકું, બેની સંખ્યાવાળું, અમુક બે તિથિઓથી યુક્ત યોગ, મિથુન રાશિ, સમરાશિ.
 યુગ્મક ન. યુગલ ભુઓ.
 યુગ્મપત્ર પુ. એક વૃક્ષ.
 યુગ્મપત્રિકા સ્ત્રી. સીસમનું ઝાડ.
 યુગ્મફલા સ્ત્રી. ઇન્દ્રચિર્લટી, વૃશ્ચિકાલુ.
 યુગ્ય ન. વાહન.
 યુગ્ય ત્રિ. ઝુંસરું વહેનાર ઘોડો બળદ વગેરે.
 યુચ્છ સ્વા. પ. અ. સેટ્ પ્રમાદ કરવો.
 યુજ્ઞ દધા. ઉમ. સ. અનિદ્ યોજવું, જોડવું, મિશ્ર કરવું, અનુસ. આ. પ્રશ્ન કરવો, અમિસ. આ. દાવો કરવો, હુમલો કરવો, દયાવવું, ઉદ્ધવોજવું, જોડવું, ઉદ્ધમ કરવો, આ. અ. નિસ. આ. પ્રેરણા કરવી, પરિઅનુસ. આ. સ. દૂષણ માટે પ્રશ્ન કરવો, પ્રસ. આ. સ. પ્રયોગ કરવો, ધીરધાર કરવી, આપવું, પ્રતિસ. આ. સામે જોડવું, વિનિષ્ટા પડવું, નિયોજવું, એકઠા થવું, વિનિનિમીમવું, યોજવું, વાપરવું. સમ્પ. સ. અંગેય કરવો, એકઠા થવું.

યુજ્ઞ

૩૬૨

યૂ

યુજ્ઞ ત્રિં આં સં સેટ્ નિંદા કરવી.
 યુજ્ઞ દિવાં આં અં અનિટ્ મનમાં સમાધાન
 કરવું, સમાધિ કરવી.
 યુજ્ઞ ત્રિં ઉમં સં સેટ્ આંધવું, મિશ્ર કરવું.
 યુજ્ઞ મ્વાં પં સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.
 યુજ્ઞ અવ્યં નિંદા.
 યુજ્ઞ ત્રિં જોડનાર, મનની સમાધિવાળું,
 મેયોગવાળું.
 યુજ્ઞત્ ત્રિં જોડતું, મિશ્ર કરતું, સમાધિ
 કરતું.
 યુજ્ઞાન નં ઉપરના અર્થ.
 યુજ્ઞાન પું સમાધિનિષ્ઠ યોગી, બ્રાહ્મણ,
 સારથિ.
 યુત્ મ્વાં આં અં સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.
 યુત્ ત્રિં જોડાયેલ, મળેલ, નહિ મળેલ.
 યુતક નં સંશય, યુગ, જોડણું, જોડો, સ્ત્રી-
 ના વસ્ત્રનો છેડો, પગનો અગ્ર ભાગ,
 વિવાહ સમયે આવેલી બક્ષીસ, મિત્રતા
 કરવી, આશ્રય, વિરામ, સુપડાનો અગ્રભાગ,
 સ્ત્રીનું વસ્ત્ર.
 યુતક ત્રિં મિશ્ર કરેલ, જોડેલ.
 યુતવેધ પું વિવાહ વગેરેમાં વળ્યું એક
 પાપમલ્લ યોગ.
 યુતિ સ્ત્રીં જોડવું, મિશ્ર કરવું, સરવાળો.
 યુદ્ધ નં યુદ્ધ, લડાઈ.
 યુદ્ધરક્ષ પું કાર્તિ રાખી.
 યુદ્ધસાર પું ઘોડો.
 યુદ્ધાડનિવર્તિન્ પું બં મહાભારતપ્રસિદ્ધ
 સંશયક યોદ્ધાઓ.
 યુદ્ધાડનિવર્તિન્ ત્રિં યુદ્ધમાંથી પાછું નહિ
 ફરનાર.
 યુદ્ધોન્મત્ત ત્રિં યુદ્ધ-લડાઈમાં ઉન્મત્ત.
 યુધ્ દિવાં આં સં સેટ્ લડતું, યુદ્ધ કરવું.
 યુધ્ સ્ત્રીં લડાઈ, યુદ્ધ, લડવું.
 યુધા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

યુધાજિત્ પું કોષ્ટુ રાખનાર પુત્ર રાખ.
 યુધાન પું ક્ષત્રિય, શત્રુ.
 યુધિષ્ઠિર પું પાંડવમાં સૌથી મોટો.
 યુધીય ત્રિં લડનાર.
 યુધ્મ પું લડાઈ, યુદ્ધ, ધનુષ, બાણ, યોદ્ધો,
 શરભ પશુ.
 યુપ્ દિવાં પં અં સેટ્ મોહ પામવો.
 યુયુ પું ઘોડો.
 યુયુક્સ્તુર પું નાનો વાઘ.
 યુયુધાન પું ઇન્દ્ર, સાત્યકિ નામે યાદવ,
 હરકોઈ ક્ષત્રિય.
 યુવક પું જુવાન.
 યુવસ્થલતિ સ્ત્રીં મરતકે ટાકનાર રોગવાળી
 જુવાન સ્ત્રી.
 યુવગણ્ડ પું જુવાનને ગંડરથળમાં થતું
 એક વ્રણ-ખીલ.
 યુવજરત્ ત્રિં જુવાન હોવા છતાં વૃદ્ધ.
 યુવજાનિ પું જુવાન સ્ત્રીવાળો.
 યુવતિ સ્ત્રીં જુવાન સ્ત્રી, હરકોઈ સ્ત્રી,
 હળદર.
 યુવતી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 યુવતીષ્ઠા સ્ત્રીં પીળી જાંઘ.
 યુવન્ પું જુવાન, શ્રેષ્ઠ, સ્વભાવિક બળવાન,
 પૌત્રાદિનું સંતાન.
 યુવનાશ્વ પું માંધાતાનો પિતા સૂર્યવંશી
 રાખ.
 યુવનાશ્વજ પું માંધાતા રાખ.
 યુવપલિત ત્રિં જુવાનીમાં જેને પળીયાં
 આવ્યાં હોય તે.
 યુવરાજ પું પાટવી કુંવર, એક જુદ્ધ.
 યુવરાજ્ય નં યુવરાજપણું.
 યુષ્ સૌત્રં પં સં સેટ્ ભગ્નુ.
 યુષ્મદ ત્રિં પુ, તમે.
 યૂ સ્ત્રીં જેમાં કોઈના વગેરે પળાવેલ હોય
 તે પાણી.

યૂક્

૩૬૩

યોગમાયા

યૂક્ પું માકણ, જૂ.
 યૂકા સ્ત્રીં માકણ, જૂ.
 યૂકાણ્ડ નં માકણ કે જૂનું ઈંડું.
 યૂતિ સ્ત્રીં મિશ્ર કરવું.
 યૂથ નં ટોણું, સંજ્ઞતીય સમુદાય.
 યૂથનાથ પું જંગલી હાથીઓના ટોળાનો નાયક હાથી.
 યૂથપ પું ઉપરનો અર્થ.
 યૂથપતિ પું યૂથનાથ જીઓ.
 યૂથબ્રષ્ટ ત્રિં સંજ્ઞતીય સમુદાયથી વિખૂટું પડેલ.
 યૂથિકા સ્ત્રીં અમ્લાનક, પાકા વનસ્પતિ, જૂ.
 યૂથી સ્ત્રીં જૂધ.
 યૂથીન પું યૂથનાથ જીઓ.
 યૂનિ સ્ત્રીં મિશ્ર કરવું.
 યૂની સ્ત્રીં યુવતિ જીઓ.
 યૂપ પું નં યજ્ઞના પશુને બાંધવાનો કાષ્ટ-સ્તંભ, યજ્ઞસમાપ્તિના ચિહ્ન માટે સ્તંભ.
 યૂપ પું જ્યસ્તંભ.
 યૂપકટક પું યજ્ઞસમાપ્તિસૂચક સ્તંભ ઉપરનું લાકડાનું ચપાલ-કડું.
 યૂપકર્ણ પું ધી ચોપડેલ યજ્ઞસ્તંભનો એક ભાગ.
 યૂપદ્રુ પું ખેરનું ઝાડ.
 યૂપદ્રુમ પું ખેરનું ઝાડ.
 યૂષ્ મ્ત્રાં પં સં સેટ્ વધ કરવો, મારી નાખવું.
 યૂષ પું નં મગવગેરેનો ઉકાળો-ઓસામણ.
 યેષ્ મ્ત્રાં આં અં સેટ્ યત્ન કરવો.
 યોક્તવ્ય ત્રિં યોજવા જોડવા યોગ્ય.
 યોક્ત ત્રિં યોજનાર, જોડનાર.
 યોક્ત્ર નં જોતરું, જોતર.
 યોગ પું સંબંધ, સંયોગ, જોડવું, મળવું, ઉપાય, અક્ષર વગેરે ધારણ કરવું, ધ્યાન,

યુક્તિ, સર્વ વિષયોથી અંતઃકરણને રોકવું તે, જીવાત્મા અને પરમાત્માનું એક્ય, અલબ્ય અર્થને મેળવવાની ચિન્તા, દેહની ચિન્તા, શબ્દાદિનો પ્રયોગ, ઔષધ, દવા, વિશ્વાસઘાતક, દ્રવ્ય, કામણ-ટુંમણ, સમુદાયશબ્દનો અવયવર્થ સાથે સંબંધ, કર્મમાં કુશળતા, જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ વિષ્કુંભ વગેરે યોગ, તિથિ-નક્ષત્રો વગેરેનો અમુક સંબંધ, છળ, કપટ, નૈયાયિક, ધન, દૂત, જનસુસ, સૂત્ર.

યોગક્ષેમ નં અન્નવસ્ત્રાદિથી વ્યવહાર ચલાવવો તે, અલબ્યના લાભની ચિન્તા સાથે મેળવેલી વસ્તુનું રક્ષણ કરવું તે, કલ્યાણ.

યોગક્ષેમકર ત્રિં અન્નવસ્ત્રાદિથી વ્યવહાર ચલાવનાર, કલ્યાણ કરનાર.

યોગચર પું હનુમાન.

યોગચૂર્ણ નં એક પ્રકારનું ચમત્કારી ચૂર્ણ.

યોગજ નં અગરચંદન.

યોગજ પું ન્યાય વગેરેમાં કહેલ પ્રત્યક્ષનું સાધન એક સત્તિકર્પ.

યોગજ ત્રિં સંબંધ-સંયોગ-જોડાવા વગેરેથી થનાર.

યોગતત્ત્વ અઘ્યં યોગથી.

યોગદાન નં છળ-કપટથી દાન.

યોગનિદ્રા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, ગાઢ સમાધિ, યોગરૂપ નિદ્રા, પ્રલયકાળે સર્વ જીવોના સંહારની ઇચ્છાથી પરમેશ્વરનો યોગરૂપ વ્યાપાર.

યોગપટ્ટ નં યોગાભ્યાસ માટે યોગી લોકોએ કેડ ઉપર ધારણ કરાતું વ્યાધિચર્મ-મૃગચર્મ કે કોઈ વસ્ત્ર.

યોગપદક નં ઉપરનો અર્થ.

યોગપીઠ પું નં દેવ વગેરેનું એક આસન.

યોગમાયા સ્ત્રીં ભગવાનની જગત સરજવાની શક્તિ, દુર્ગા દેવી.

યોગરત્ન

૩૬૪

યોનિ

યોગરત્ન પું નારંગીનું ઝાડ.
 યોગરુદિ સ્ત્રીં શબ્દની એક વૃત્તિ.
 યોગવાહિન્ પું પારો, સાજીખાર.
 યોગવિક્રય પું કપટથી વેચાણ કરવું તે.
 યોગવિદ્ ત્રિં યોગ જાણનાર.
 યોગવિદ્ પું યોગી.
 યોગશાસ્ત્ર નં પતંજલિ વગેરેનું યોગશાસ્ત્ર.
 યોગસારક પું નારંગીનું ઝાડ.
 યોગસેવન નં યોગાભ્યાસ.
 યોગસેવા સ્ત્રીં યોગાભ્યાસ.
 યોગાચાર પું એક બૌદ્ધ.
 યોગાધમન નં જળ-કપટથી દાન-ધરણે
 મૂકવું તે.
 યોગારૂઢ પું યોગાભ્યાસી-યોગી.
 યોગાસન નં યોગશાસ્ત્રોક્ત સ્વસ્તિક વગેરે
 આસન.
 યોગિન્ ત્રિં સંયોગવાળું, યોગવાળું, જોડા-
 યલું, મળેલું.
 યોગિન્ પું યોગી.
 યોગિની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, ચોસઃ જોગણી-
 ઝોમાંની કાંઈ એક.
 યોગેશ્વર પું યાગવલ્કય મુનિ, યોગીઝોમાં
 શ્રેષ્ઠ.
 યોગેશ્વરી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 યોગેશ્વર પું શ્રીકૃષ્ણ.
 યોગેશ્વરી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 યોગેષ્ટ નં સીસું.
 યોગ્ય ત્રિં યોગને યોગ્ય, લાયક, હોંશીઆર,
 શક્તિમાન, સમર્થ.
 યોગ્ય પું પુખ્ત નક્ષત્ર.
 યોગ્ય નં શ્રદ્ધિ નામે ઔષધિ.
 યોગ્યતા સ્ત્રીં સામર્થ્ય, શાબ્દબોધસાધન
 યોગ્યપણું.
 યોગ્યત્વ નં યોગ્યપણું.
 યોગ્યા સ્ત્રીં અભ્યાસ, શાસ્ત્રાભ્યાસ, સૂર્યની
 પત્ની.

યોગ્યાનુપલબ્ધિ સ્ત્રીં ન્યાય વગેરેમાં કહેલ
 અભાવગ્રાહક એક સાધન.
 યોજન નં યોજવું, જોડવું, સંયોગ, જોડણી,
 ચાર કોશ, પરમાત્મા, આંગળી.
 યોજનગન્ધા સ્ત્રીં કર્ણૂરી, સીતા, વ્યાસની
 માતા સત્યવતી.
 યોજનગન્ધિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 યોજનગામિની સ્ત્રીં જૈનતીર્થંકરોની વાણી.
 યોજનપર્ણી સ્ત્રીં મજા.
 યોજનચલિકા સ્ત્રીં મજા.
 યોજનવહ્લી સ્ત્રીં મજા.
 યોજના સ્ત્રીં યોજવું, જોડવું, નીમણુંક,
 ઉમેરવું.
 યોજનીય ત્રિં યોજવા-જોડવા યોગ્ય, ઉમે-
 રવા લાયક.
 યોજિત ત્રિં યોજેલ, જોડેલ, નીમેલ.
 યોજ્ય ત્રિં યોજનીય જુઓ.
 યોટક ત્રિં મેળાપ કરી આપનાર, મેળવનાર.
 યાતુ પું માપ, સાફ કરવું.
 યોતુ ત્રિં માપનાર, સાફ કરનાર.
 યોત્ર નં જોતરું, જોતર.
 યોદ્ધવ્ય ત્રિં લડવા લાયક.
 યોદ્ધ ત્રિં લડનાર, યુદ્ધ કરનાર, યોદ્ધો.
 યોદ્ય પું યોદ્ધો, લડવૈયો, લડાઈ.
 યોધન નં યુદ્ધ, અસ્ત્ર વગેરે આયુધ.
 યોધન પું યોદ્ધો, લડવૈયો, યુદ્ધ કરનાર.
 યોધનસંરાવ પું યુદ્ધ માટે યોદ્ધાઓનું
 પરસ્પર ખોલાવવું.
 યોધમુખ્ય પું શ્રેષ્ઠ યોદ્ધો, યોદ્ધાઓનો
 ઉપરી.
 યોધયત્ ત્રિં લડાવતું, યુદ્ધ કરાવતું.
 યોધિન્ પું લડનાર, યોદ્ધો.
 યોનલ પું એક જાતનું ધાન્ય.
 યોનિ પું મણિ વગેરેનું ઉત્પત્તિસ્થાન-ખાણ,
 કારણ, જળ, સ્ત્રીઓનું ખાસ ચિન્હ,
 ઉત્પત્તિસ્થાન, પૂર્વાક્ષાસ્થાની નક્ષત્ર.

યોનિજ

૩૬૫

રક્તકન્દ

યોનિજ નં જરાયુજ, દેહ, અંડજ દેહ.
 યોનિદેવતા સ્ત્રીં પૂર્વાક્ષસ્થુની નક્ષત્ર.
 યોનિનાસા સ્ત્રીં સ્ત્રીની યોનિનો ઉપલો
 ભાગ.
 યોનિમુદ્રા સ્ત્રીં તંત્રશાસ્ત્રોક્ત એક મુદ્રા.
 યોનિરજ્જન નં સ્ત્રીનો અટકાવ.
 યોનિરોગ પુંસોળ પ્રકારના સ્ત્રીના યોનિરોગ.
 યોનિસંવૃત્તિ સ્ત્રીં સ્ત્રીની યોનિનું સંકેત્યાવું.
 યોષા સ્ત્રીં નારી, સ્ત્રી.
 યોષિત્ સ્ત્રીં નારી, સ્ત્રી.
 યોષિતા સ્ત્રીં નારી, સ્ત્રી.
 યોષિત્રિય ત્રિં સ્ત્રીને પ્રિય.
 યોષિત્રિયા સ્ત્રીં હળદર.
 યૌક્તિક ત્રિં યુક્તિસિદ્ધ, યોગ્ય.
 યૌક્તિક પું ગમત કરાવનાર પ્રધાન.
 યૌગ પું નૈયાયિક, ન્યાયશાસ્ત્ર.
 યૌગિક પું પ્રકૃતિ અને પ્રત્યયથી જોનો અર્થ
 મળી શકે તેવો શબ્દ.
 યૌગિક ત્રિં યોગને યોગ્ય.
 યૌજનશતિક ત્રિં સો યોજન જનાર,
 સો યોજન લાંબું.
 યૌજનિક ત્રિં યોજન જનાર, યોજન લાંબું.
 યૌદ્ સ્ત્રીં ૫૦ સં સેટ આંધવું, સંબંધ કરવો.
 યૌદ્ સ્ત્રીં ૫૦ સં સેટ ઉપરના અર્થ.
 યૌતક નં વિવાહસમયે મેળવેલું ધન,
 પહેરામણીમાં મળેલું દ્રવ્ય.
 યૌતક નં પરિભાષ, માપ.
 યૌતક નં યૌતક જુઓ.
 યૌધાજય નં સામવેદનો એક ભાગ.
 યૌધેય પું યોદ્ધો, લડવૈયો.
 યૌધેય પું ૪૦ ઉત્તરમાં એક દેશ.
 યૌધેય ત્રિં યુધાનું સંતાન.
 યૌન ત્રિં યોનિથી પ્રાપ્ત.
 યૌન પું વૈવાહિક સંબંધ.
 યૌવત નં જુવાન સ્ત્રીઓનો સમૂહ.

યૌવત ત્રિં જુવાન સ્ત્રીઓએ કરેલ.
 યૌવન નં જુવાની, જોખન.
 યૌવનકણ્ઠક પું જુવાનીમાં થતા ખીલ.
 યૌવનદર્પ પું જુવાનીનું અભિમાન.
 યૌવનદશા સ્ત્રીં જુવાની.
 યૌવનપીડકા સ્ત્રીં યૌવનકણ્ઠક જુઓ.
 યૌવનલક્ષણ નં જુવાનીનું ચિન્હ, સ્તન,
 સૌંદર્ય, લાવણ્ય.
 યૌવનવત્ ત્રિં જુવાન.
 યૌવનાલ્ય ત્રિં જુવાન.
 યૌવનાશ્વ પું માંધાતા રાજા.
 યૌવનાશ્વક પું માંધાતા રાજા.
 યૌષ્માક ત્રિં તમારું, તમારાસંબંધી.
 યૌષ્માકીન ત્રિં ઉપરના અર્થ.

ર.

ર વ્યંજનોમાં સત્યાવીસમે.
 ર પું અગ્નિ, ઉગ્ર, કામદેવનો અગ્નિ, છંદઃ-
 શાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ ૨ ગથ.
 રંહ ત્રિં ૩૦ સં સેટ જવું.
 રંહતિ સ્ત્રીં વેગ.
 રંહસ્ નં વેગ.
 રક્ ત્રિં ૩૦ સં સેટ સ્વાદ લેવો, ચાખવું,
 મેળવવું.
 રક્ત નં કેસર, તાંબુ, પ્રાચીનામલક, સિંદૂર,
 હિંગળો, પતંગ, લોહી, રાગ, રંગ.
 રક્ત પું કમુંબો, હિંગળ, રાતો રંગ, પરાગ.
 રક્ત ત્રિં રંગેલ, અનુરાગી-પ્રેમી, ક્રીડામાં
 આસક્ત.
 રક્તક પું અભ્યાસ વૃક્ષ, બંધૂક વૃક્ષ, રાતો
 સરગવો, એરડો.
 રક્તક નં લોહી, લાલ વસ્ત્ર.
 રક્તક ત્રિં અનુરાગી, પ્રેમી, વિનોદી.
 રક્તકન્દ પું પરવાળું, રતાળું, લાલ કુંગળી.

रक्तकन्दल

३६६

रक्तपुष्पो

रक्तकन्दल पु० परवाणुं.
 रक्तकमल न० दाक्ष कभण.
 रक्तकम्बल न० दाक्ष कभण.
 रक्तकरवीर पु० दाक्ष करेणु.
 रक्तकरवीरक पु० दाक्ष करेणु.
 रक्तकाञ्चन पु० दाक्ष कूथनुं ऐक आउ.
 रक्तकाण्डा स्त्री० राती साटोडी.
 रक्तकुमुद न० दाक्ष पोयणुं.
 रक्तकुसुम न० पारिभद्र लुओ.
 रक्तकेसर पु० पारिभद्र लुओ.
 रक्तकैरव न० दाक्ष कभण.
 रक्तखदिर पु० दाक्ष भेर.
 रक्तगन्धक न० ओक्ष-गन्धरस.
 रक्तघ्न पु० रोहिडानुं आउ.
 रक्तघ्नी स्त्री० धोभउ.
 रक्तचन्दन न० दाक्ष चंदन, रतांजणी.
 रक्तचित्रक न० दाक्षचित्रक वनस्पति.
 रक्तचूर्ण न० सिंदूर, दाक्ष यूथुं.
 रक्तजिह्व पु० सिंद.
 रक्तक्षिप्टी स्त्री० ऐक कूथआउ.
 रक्तता स्त्री० रताश, दाक्षश.
 रक्ततुण्ड पु० पोपट पक्षी.
 रक्ततुण्ड त्रि० दाक्ष भुभवाणुं.
 रक्ततृणा स्त्री० गोमूत्रिका लुओ.
 रक्ततेजस् न० भांस.
 रक्तत्रिवृत् स्त्री० रातुं नसेातर.
 रक्तत्रिवृता स्त्री० रातुं नसेातर.
 रक्तत्व न० रताश, दाक्षश.
 रक्तदन्तिका स्त्री० दुर्गा देवीनी ऐक शक्ति.
 रक्तदला स्त्री० ऐक वनस्पति.
 रक्तदृश् पु० कथूतर.
 रक्तदृश् त्रि० दाक्ष दृष्टिवाणुं.
 रक्तधातु पु० गे३, तांशुं, बोही.
 रक्तनामक न० केसर.
 रक्तनामन् न० केसर.

रक्तनाल पु० ऐक गतनुं शाक.
 रक्तनासिक पु० धुवउ पक्षी.
 रक्तप पु० राक्षस.
 रक्तप त्रि० बोही पीनार.
 रक्तपक्ष पु० गे३.
 रक्तपत्रिका स्त्री० राती साटोडी.
 रक्तपत्री स्त्री० राती साटोडी.
 रक्तपदी स्त्री० रीसामण्णीने वेवो, हंसपदी.
 रक्तपल्लव पु० आसोपाक्षव.
 रक्तपा १० जणो.
 रक्तपाका स्त्री० बृहती वनस्पति.
 रक्तपात पु० बोही नीकणवुं, बोही पाउवुं.
 रक्तपाता स्त्री० जणो.
 रक्तपाद पु० पोपट, हंस.
 रक्तपाद त्रि० दाक्ष पगवाणुं.
 रक्तपायिन् पु० भाकउ.
 रक्तपायिनी स्त्री० जणो.
 रक्तपारद न० पु० हंजणो.
 रक्तपिण्ड पु० यीनाभ गुदाभ, दाक्ष गु-
 भांडु, नाक अने भोभांथी बोहीतुं ऐक-
 दम नीकणवुं.
 रक्तपिण्डक पु० रताणुं.
 रक्तपित्त न० ऐक गतनो रोग.
 रक्तपित्तहा स्त्री० ऐक गतनी धोभउ.
 रक्तपी स्त्री० राक्षसणी.
 रक्तपुच्छिका स्त्री० ऐक प्राणी.
 रक्तपुष्प न० दाक्ष करेणु, रोहिडानुं आउ,
 रक्तपुष्प वृक्ष, दाउमनुं आउ, नागकेसरनुं
 आउ, अपोरीयानुं आउ.
 रक्तपुष्पक पु० आभरानुं आउ, रोहिडानुं
 आउ, शीभगानुं आउ, पीतपापडो.
 रक्तपुष्पा स्त्री० शीभगानुं आउ, साटोडी.
 रक्तपुष्पिका स्त्री० रीसामण्णीने वेवो,
 दाक्ष साटोडी.
 रक्तपुष्पी स्त्री० पाटली वृक्ष, जवा,

રક્તપૂરક

૩૬૭

રક્તાતીસાર

આવર્તકી લતા, નાગદમની વૃક્ષ, કંચણી
 વૃક્ષ, ઉષ્ણકાંડી.
 રક્તપૂરક નં વૃક્ષામ્લ વનસ્પતિ.
 રક્તપ્રસવ પું લાલ કરેણુ, રક્તામ્લાન વૃક્ષ.
 રક્તફલ પું વડનું ઝાડ.
 રક્તફલા સ્ત્રીં મિમ્બિકા વનસ્પતિ.
 રક્તફેનજ પું દેશમું.
 રક્તવાલુક નં સિંદૂર.
 રક્તવાલુકા સ્ત્રીં સિંદૂર.
 રક્તવીજ પું દાડમનું ઝાડ, અરીઠા, એક
 અમુર.
 રક્તભવ નં માંસ.
 રક્તમચ્છર પું નિયુલ વૃક્ષ.
 રક્તમૂલક પું દેવ સરસવ.
 રક્તમૂલા સ્ત્રીં રીસામણીનો વેલો.
 રક્તમેહ પું એક જાતનો પ્રમેહ રોગ.
 રક્તમોક્ષણ નં લોહી કાઢવું.
 રક્તયષ્ટિ સ્ત્રીં મજ્જા.
 રક્તયષ્ટિકા સ્ત્રીં મજ્જા.
 રક્તરહિત ત્રિં લોહી વગરનું, રાગ વિનાનું.
 રક્તરેણુ પું ખાખરાની કળી, સિંદૂર,
 નાગકેસર.
 રક્તરેણુકા સ્ત્રીં ખાખરાની કળી.
 રક્તલશુન નં લાલ લસણ.
 રક્તલા સ્ત્રીં કાકતુંડી વનસ્પતિ.
 રક્તલોચન પું કમ્પૂતર.
 રક્તલોચન ત્રિં લાલ નેત્રવાળું.
 રક્તવટી સ્ત્રીં શીળીનો રોગ.
 રક્તવર્ગ પું લાલ વસ્તુઓનો સમૂહ.
 રક્તવર્જિત ત્રિં રક્તરહિત જીવો.
 રક્તવર્ણ પું ઇન્દ્રગોપ કીડો, લાલ રંગ.
 રક્તવર્ણ ત્રિં લાલ રંગનું.
 રક્તવર્દન પું વાતાંકુ જીવો.
 રક્તવર્ષામૂ પું રાતી સાટેડી.
 રક્તવસન પું સંન્યાસી.

રક્તવીજ પું રક્તવીજ જીવો.
 રક્તવૃન્તા સ્ત્રીં શેફાલિકા જીવો.
 રક્તવૃષ્ટિ સ્ત્રીં લોહીનો વરસાદ.
 રક્તશાલિ પું લાલ ડાંગેર.
 રક્તશાસન નં સિંદૂર.
 રક્તશિયુ પું લાલ અરગેવો.
 રક્તશીર્ષક પું દેવદાર.
 રક્તશીર્ષક ત્રિં લાલ મસ્તકવાળું.
 રક્તશૃક્લિક નં એક જાતનું ઝેર.
 રક્તશ્યામ પું લાલ મિશ્ર કાળો રંગ.
 રક્તસંકોચ નં કસુઓ.
 રક્તસંકોચક નં રાતું કમળ.
 રક્તસંજ નં કેસર.
 રક્તસમ્યક નં લાલ કમળ.
 રક્તસરોરુહ નં લાલ કમળ.
 રક્તસર્પ પું રાધ.
 રક્તસહા સ્ત્રીં રક્તામ્લાન વૃક્ષ.
 રક્તસાર નં રતાંજળી.
 રક્તસાર પું અમ્લવેતસ.
 રક્તસૌગન્ધિક નં લાલ કમળ.
 રક્તસ્રાવ પું લોહીનું ઝરવું.
 રક્તહીન ત્રિં લોહી વગરનું, રાગ વગરનું.
 રક્તા સ્ત્રીં લાખ, ચણોડી, મજ્જા, રાગી સ્ત્રી.
 રક્તાકાર પું પરવાળું.
 રક્તાકાર ત્રિં લાલ આકારનું.
 રક્તાક્ષ પું કમ્પૂતર, પાડો, ચક્રાર, સાન્સપક્ષી,
 કૂર માણસ.
 રક્તાક્ષ ત્રિં લાલ આંખવાળું.
 રક્તાઙ્ગ પું પરવાળું, પ્રવાલ.
 રક્તાઙ્ગ નં કેસર.
 રક્તાઙ્ગ પું મંગળ ગ્રહ. કાલસા.
 રક્તાઙ્ગ પું નં પરવાળું.
 રક્તાઙ્ગી સ્ત્રીં જીવંતી વૃક્ષ, મજ્જા.
 રક્તાતિસાર પું લોહીવાળો ઝાડનો રોગ.
 રક્તાતીસાર પું ઉપરનો અર્થ.

રક્તાધાર

૩૬૮

રઘુનન્દન

રક્તાધાર પું શરીર ઉપરની ચામડી.
 રક્તાપહ પું ગંધરસ-બોલ.
 રક્તાગામાર્ગ પું લાલ અધાડો.
 રક્તામ્બર નં લાલ વસ્ત્ર.
 રક્તામ્બર ત્રિં લાલ વસ્ત્રવાળું.
 રક્તામ્ત્ર પું એક જાતનું ઝાડ.
 રક્તામ્તાન પું એક જાતનો વેલો.
 રક્તાર્વુદ પું એક જાતનો રોગ.
 રક્તાર્શસ્ નં એક જાતનો હરસનો રોગ.
 રક્તાલુ પું રતાળું, સકરકંદ.
 રક્તિ સ્ત્રીં પ્રીતિ, રંગ, રાગ.
 રક્તિકા સ્ત્રીં ચણેડી, રાઈ, રતિ વજન.
 રક્તેક્ષણ નં લાલ નેત્ર.
 રક્તેક્ષણ ત્રિં લાલ નેત્રવાળું.
 રક્તેશ્વ પું લાલ શેલડી.
 રક્તૈરણ્ડ પું લાલ એરંડો.
 રક્તોત્પલ નં લાલ કમળ, ગેર.
 રક્તોત્પલ પું શીમળાનું ઝાડ.
 રક્તોત્પલામ પું લાલરૂપ, લાલરંગ.
 રક્તોત્પલામ ત્રિં લાલ રૂપવાળું, રાતું.
 રક્ષ મ્વાં પં સં સેટ રક્ષણ કરવું, અચા-
 વવું, સંભાળવું, રાખવું.
 રક્ષ ત્રિં રક્ષક જુઓ.
 રક્ષ:સમ નં રક્ષસોની સભા.
 રક્ષક ત્રિં રક્ષણ કરનાર, અચાવનાર,
 સંભાળનાર.
 રક્ષણ નં રક્ષણ કરવું, રક્ષણ, અચાવ,
 રક્ષા, રાખવું.
 રક્ષણિ સ્ત્રીં ત્રાયમાણુ લતા.
 રક્ષણી સ્ત્રીં ત્રાયમાણુ લતા.
 રક્ષણીય ત્રિં રક્ષણ કરવા યોગ્ય, સંભા-
 ળવા લાયક, રાખવા લાયક.
 રક્ષત્ ત્રિં રક્ષણ કરતું, સંભાળતું, રાખતું.
 રક્ષસ્ નં રક્ષસ.
 રક્ષા સ્ત્રીં રક્ષણ જુઓ, રાખડી, લાખ,
 રાખ.

રક્ષાધિકૃત ત્રિં રક્ષણ માટે નીમેલ
 અધિકારી.
 રક્ષાપત્ર પું ભોજપત્રનું ઝાડ.
 રક્ષિત ત્રિં રક્ષણ કરેલ, અચાવેલ, સંભા-
 ળેલ, રાખેલ, કરીયાળું.
 રક્ષિત પું એક પ્રકારનો વૈદ્ય.
 રક્ષિતવ્ય ત્રિં રક્ષણીય જુઓ.
 રક્ષિતૃ ત્રિં રક્ષણ કરનાર, સંભાળનાર,
 અચાવનાર, રાખનાર.
 રક્ષિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 રક્ષિવર્ગ પું રક્ષણ કરનારા-પહેરગીર વગે-
 રેનો સમૂહ.
 રક્ષોગણ પું રક્ષસોનો સમૂહ.
 રક્ષોમ્ત્ર નં કાંજીક, હીંગ, લીલામું, ઝગવેદ-
 પ્રસિદ્ધ એક સૂક્ત.
 રક્ષોમ્ત્ર પું લીલામાતું ઝાડ, ધોળો સરસવ.
 રક્ષોમ્ત્ર ત્રિં રક્ષસોનો નાશ કરનાર.
 રક્ષોમ્ત્રી સ્ત્રીં વજ.
 રક્ષોહન્ પું ગુગળ, ધોળો સરસવ.
 રક્ષોહન્ ત્રિં રક્ષસોનો નાશ કરનાર.
 રક્ષણ પું રક્ષણ જુઓ.
 રંજ મ્વાં પં સં સેટ ખસવું, જવું.
 રજ્ મ્વાં પં સં સેટ ખસવું, જવું.
 રંજ મ્વાં પં સં સેટ જવું.
 રજ્ મ્વાં પં સં સેટ શંકા કરવી.
 રજ્ ત્રિં ઉમં સં સેટ સ્વાદ લેવો, ચાખવું,
 મેળવવું.
 રંજ ત્રિં ઉમં અં સેટ દીપવું, પ્રકાશવું.
 રંજ મ્વાં અં સં સેટ જવું.
 રઘુ પું સૂર્યવંશી-દીલીપપુત્ર રઘુરાજ, કાલી-
 દાસકૃત એક મહાકાવ્ય.
 રઘુ પું ૭૦ રઘુ રાવનના વંશજો.
 રઘુકાર પું મહાકવિ કાલીદાસ.
 રઘુકાવ્ય નં કાલીદાસકૃત એક મહાકાવ્ય.
 રઘુનન્દન પું શ્રીરામચંદ્ર, તેમના ભાઈ
 ભરત વગેરે.

रघुनाथ

३६९

रजनीमुख

रघुनाथ पु० श्रीरामचंद्र.
 रघुपति पु० श्रीरामचंद्र.
 रघुवंश पु० रघुराजको वंश, महाभारत
 क्षत्रीयसंज्ञा अथ महाभारत.
 रघुवंशतिलक पु० श्रीरामचंद्र.
 रघुवर पु० श्रीरामचंद्र.
 रघुब्रह्म पु० श्रीरामचंद्र.
 रङ्ग त्रि० रां०, कृष्ण, भद्र.
 रङ्ग पु० अथ अतनो भृगु, रंगमेरुंगी
 पीडवाणो हरण.
 रङ्ग पु० न० कलत्र धातु.
 रङ्ग पु० रंग, राग, प्रीति, रघुभूमि, टंक-
 लुभार, नाट्यस्थान, दृश्य, नाट्य, पेरसार.
 रङ्गज न० सिंह.
 रङ्गजीवक पु० रंगासे, यितासे, नाट्यीये.
 रङ्गद पु० टंकलुभार, पेरसार.
 रङ्गवा स्त्री० इटकरी.
 रङ्गदायक पु० अथ अतनुं धान्य, डांग.
 रङ्गपञ्ची स्त्री० गणीतुं आङ.
 रङ्गपुष्पी स्त्री० गणीतुं आङ.
 रङ्गवीज न० इपुं.
 रङ्गभूति पु० शरद पुनभनो दिवस.
 रङ्गभूमि स्त्री० नाट्यभूमि, नाट्यस्थान,
 भक्तनो अभ्यासे, रघुभूमि.
 रङ्गमल्ली स्त्री० वीणा, तंजुरो वगैरे.
 रङ्गमातृ स्त्री० बाप, कुटुम्बी स्त्री.
 रङ्गमातृका स्त्री० उपरना अर्थ.
 रङ्गलासिनी स्त्री० शैलसिखा वनरपति.
 रङ्गवीज न० इपुं.
 रङ्गशाला स्त्री० नाट्यस्थान, नाट्यस्थान.
 रङ्गाका स्त्री० इटकरी.
 रङ्गाजीव पु० नाट्यीये, यितासे, रंगासे.
 रङ्गारि पु० इरेणुं आङ.
 रङ्गावतरण न० नाट्यमां फाड लेवा कितरुं.
 रङ्गावतारक पु० नट, नाट्यीये.

रङ्गावतारिण पु० नाट्यीये.
 रङ्गिणी स्त्री० शतभूमी, अथ अतनो भोथ.
 रङ्गिनि त्रि० रंगवाणुं, राग-प्रीतिवाणुं.
 रङ्गम् न० वेष्ट.
 रच तु० उभ० स० सेद रश्चुं, गेष्टवुं,
 अनावुं.
 रचक त्रि० रचनार, अनावनार, अकचनार.
 रचन न० रश्चुं, अनाववुं, गेष्टवुं.
 रचना स्त्री० उपरना अर्थ.
 रज न० ओरञ्ज, पञ्चम, धूण.
 रज पु० रजोगुण.
 रजःशय पु० कुतरो.
 रजःशया स्त्री० कुतरी.
 रजःसारथिः पु० वाङ्.
 रजक पु० रंभासे, भोष्ठी.
 रजकी स्त्री० रंभासे, धोष्ठी.
 रजत न० इपुं, हाथीदांत, लोही, हार,
 अथ पर्वत, सोतुं, अथ सरेवर, धोष्ठी.
 रजत त्रि० भोष्ठी, सरेवर.
 रजतविष्टि पु० कैलास, इषानो पर्वत.
 रजतद्युति पु० लुभान.
 रजताचल पु० इषानो पर्वत, कैलासपर्वत.
 रजतादि पु० उपरना अर्थ.
 रजन न० रंगुं, राग.
 रजनि स्त्री० रंजि, लुण्ठर, लाप, कसुमो.
 रजनी स्त्री० उपरना अर्थ.
 रजनीकर पु० भद्र, कपूर.
 रजनीगन्धा स्त्री० अथ कृष्णजाल.
 रजनीचर पु० राक्षस, योर, रजिनो महे-
 रसीर.
 रजनीचर त्रि० रात्रे हरनार.
 रजनीचरी स्त्री० राक्षसणी.
 रजनीजल न० क्षिप्त, आकण.
 रजनीपुष्प पु० अथ अतनुं करंजवृक्ष.
 रजनीमुख न० भोष्ठी, रजिनो भोष्ठी.

રજનીહાસા

૩૭૦

રતજ્વર

રજનીહાસા સ્ત્રીં શોભાલિકા જીવ્યો.
 રજસ્ નં કસુખો, પુષ્પનીરજ-પરાગ, ધૂળ,
 રંગેશુભ, સ્ત્રીરજ.
 રજસાનુ પું મેધ, અંતઃકરણ.
 રજસી સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 રજસ્થલ ત્રિં રજવાણું.
 રજસ્થલ પું પાડો.
 રજસ્થલા સ્ત્રીં અટકાવવાળી સ્ત્રી.
 રજસ્થલી સ્ત્રીં ભેંસ.
 રજોજુષ્ ત્રિં રંગેશુભ સેવનાર.
 રજોરસ નં અધાર્.
 રજોવલ નં અધાર્.
 રજોહર પું ધોખી.
 રજુ સ્ત્રીં દોરડું, દોરી, કૈશની વેણી.
 રજુદાલક પું જંગલી ધુવડ.
 રજુ મ્વાં ડમં સં સેટ રંગવું.
 રજ્જક નં હીંગળો.
 રજ્જક પું કાંપિલવૃક્ષ.
 રજ્જક ત્રિં રંગનાર, પ્રીતિકારક.
 રજ્જન નં રાતું ચંદન, રંગવું, હિંગળો, મુંજ
 ધાસ, રાગ, રંગ.
 રજ્જન પું કાયકળ.
 રજ્જન ત્રિં પ્રીતિકારક, રંગનાર.
 રજ્જનક પું કાયકળ.
 રજ્જની સ્ત્રીં મજ્જ, ગળી, શેક્ષાસિકા, હળદર,
 પર્પટી, ગુંડરોચનિકા વનસ્પતિ.
 રટ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ બોલવું, કહેવું.
 રટત્ ત્રિં બોલવું, કહેવું.
 રટન નં બોલવું, કહેવું.
 રટન્તી સ્ત્રીં માધ મહિનાની અંધારી ચૌદશ.
 રટિત ત્રિં બોલેલ, કહેલ.
 રટિત નં બોલવું, કહેવું.
 રટ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ બોલવું, કહેવું.
 રણ મ્વાં ૫૦ સં સેટ જવું.
 રણ મ્વાં ૫૦ જં સેટ શબ્દ-અવાજ કરવો.

રણ પું નં યુદ્ધ, લડાઇ.
 રણ પું શબ્દ, અવાજ, કણ, ગતિ.
 રણકામિન્ પું યુદ્ધ ઇચ્છનાર.
 રણત્ ત્રિં જવું, શબ્દ-અવાજ કરવું.
 રણતૂર્ય નં લડાઇનું વાજું, લડાઇની નોખત.
 રણપણિહત પું યુદ્ધકુશળ ચોકો.
 રણમિય પું યુદ્ધ જેને મિય હોય તે.
 રણમત્ત પું હાથી.
 રણરક્ષ પું હાથીના બે દાંત વચ્ચેનો ચહે-
 રાનો ભાગ.
 રણરક્ષ ત્રિં યુદ્ધમાં રાંકણું-ખીકણ.
 રણરણ પું મચ્છર.
 રણરણક પું ઉદ્દેગ, અતિશય.
 રણસદ્કુલ નં તુમુલ યુદ્ધ, મોટી લડાઇ.
 રણસ્તમ્ભ પું રણનો થાંભલો.
 રણાક્ષણ નં રણનું આંગણું.
 રણાજિર નં રણનું આંગણું.
 રણાલંકરણ પું એક ભતનું પક્ષી.
 રણિત ત્રિં ગયેલ, શબ્દ-અવાજ કરેલ.
 રણોત્સાહ પું રણમાં ઉત્સાહ.
 રણ્ડ ત્રિં પૂતારું, નિષ્ફળ, અર્થગે છેદાયેલ
 અવયવવાળું.
 રણ્ડક પું નિષ્ફળ વૃક્ષ.
 રણ્ડા સ્ત્રીં વિધવા, રાંડીરાંડ, નિંદ્રા સ્ત્રી,
 ઉંદરકાની વનસ્પતિ.
 રણ્ડાશ્રમિન્ પું અડતાળીસ વર્ષે રંડાયેલો
 પુરૂષ.
 રણ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ જવું.
 રત નં સ્ત્રીપુરૂષનું મૈથુન, શુદ્ધ અંગ.
 રત ત્રિં રાગી, અનુરાગી, રમેલ.
 રતકીલ પું કુતરો, પુરૂષનું લિંગ.
 રતકૂજિત નં મૈથુનમાં થતો શબ્દ.
 રતક્રિયા સ્ત્રીં મૈથુન.
 રતગુદ પું પતિ, બહી.
 રતજ્વર પું કાગડો.

રત્તાલિન્

૩૭૧

રત્તાવલી

રત્તાલિન્ પું વ્યભિચારિ, રંડીખાજ.

રત્તાલિની સ્ત્રીં વ્યભિચારિણી, વેશ્યા,
કુટણી.

રત્તાલી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

રત્તનારીચ પું કામદેવ, કુતરો, રંડીખાજ,
મૈથુનવેળા સીતકાર.

રત્તનિધિ પું ચક્રલો, ખંજરીટ પક્ષી.

રત્તનિધિ સ્ત્રીં ચક્રલી, ખંજરીટ પક્ષિણી.

રત્તદ્વિક નં દિવસ, સુખસ્વપ્ન, અષ્ટમંગળ.

રત્તવળ પું કુતરો.

રત્તશાયિન્ પું કુતરો.

રત્તહિન્ડક પું રંડીખાજ, સ્ત્રીને ચોરી લઇ
જનાર.

રત્તાન્દુક પું કુતરો.

રત્તામર્દ પું કુતરો.

રતાયની સ્ત્રીં વેશ્યા, કુટણી.

રતિ સ્ત્રીં પ્રીતિ, ઉત્સાહ, રમવું, યુદ્ધ અંગ,
કામદેવની સ્ત્રી.

રતિકાન્તિ પું કામદેવ.

રતિકુહર નં સ્ત્રીની યોનિ.

રતિક્રિયા સ્ત્રીં મૈથુન.

રતિગૃહ નં સ્ત્રીની યોનિ, કામક્રીડાનું ઘર.

રતિપતિ પું કામદેવ.

રતિપ્રિય પું કામદેવ.

રતિપ્રિય ત્રિં રમવું જોને પ્રિય હોય તે.

રતિષન્ધ પું સોળ કામક્રીડાના પ્રકાર.

રતિમદા સ્ત્રીં અપેસરા.

રતિમન્દિર નં રતિગૃહ જુઓ.

રતિરમણ પું કામદેવ.

રતિલક્ષ પું મૈથુન.

રતિસત્થરા સ્ત્રીં શાક.

રત્તુ સ્ત્રીં શ્રેષ્ઠ સ્ત્રી, મંગા.

રતોદ્રહ પું કાચલા.

રત્ત નં માણેક વગેરે રત્ત, હીરો, પોત-
પોતાની નતિઓમાં શ્રેષ્ઠ.

રત્તકન્દલ પું પરવાળું.

રત્તકર પું કુખેર.

રત્તકૂટ પું તે નામે એક પર્વત.

રત્તગર્ભ પું સમુદ્ર, કુખેર.

રત્તગર્ભા સ્ત્રીં પૃથ્વી, સત્પુત્રવાળી સ્ત્રી.

રત્તદોષ પું રત્તરૂપ દીવો.

રત્તદ્વીપ પું નં તત્રોક્ત સુધાસમુદ્રમાં
રહેલા રૂપે ધ્યાન કરવા યોગ્ય રત્તમય ખેટ.

રત્તધિ પું સમુદ્ર.

રત્તધેનુ સ્ત્રીં મહાદાન માટે કલ્પેલી
રત્નોની ગાય.

રત્તનાભ પું વિષ્ણુ.

રત્તનાયક પું માણેક.

રત્તનિધિ પું ખંજનપક્ષી, રત્નોનો ભંડાર
સમુદ્ર.

રત્તપારાયણ નં સર્વ રત્નોનો આધાર.

રત્તપરીક્ષક પું રત્નોની પરીક્ષા કરનાર.

રત્તપ્રમા સ્ત્રીં રત્તની કાંતિ, એક નરકભૂમિ.

રત્તમુખ્ય નં હીરો.

રત્તરાજ પું માણેક, શ્રેષ્ઠ રત્ત.

રત્તરાશિ પું સમુદ્ર, રત્નોનો ઢગ.

રત્તવત્ ત્રિં રત્નોવાળું.

રત્તવતી સ્ત્રીં પૃથ્વી.

રત્તવર્ષુક પું કુખેરનો રથ.

રત્તવર્ષુક ત્રિં રત્નો વર્ષાવનાર.

રત્તવૃક્ષ પું પરવાળું.

રત્તસાનુ પું સુમેરૂ પર્વત.

રત્તસુ સ્ત્રીં પૃથ્વી.

રત્તાકર પું સમુદ્ર, રત્નોની ખાણ.

રત્તારૂ પું વિષ્ણુનો રથ.

રત્તચલ પું દાન માટે કલ્પેલો રત્તનો
પર્વત.

રત્તાભરણ નં રત્તજડિત દાગીનો.

રત્તાવલી સ્ત્રીં રત્તજડિત હાર, વત્સરાજની
એક પત્ની, શ્રીહર્ષકૃત ચાર અંકની એક
નાટિકા.

રક્તિ

રેખર

રંગપ્રકર

રત્નિ પું મુઠી વાળેલા હાથનું માપ.
 રત્નો સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 રત્નંગ નં સ્ત્રીની યોનિ, પુરુષનું સિંચ.
 રથ પું રથ, સરીર, ખઠ, નેતરનું ઝાડ,
 તિનિશ જૂઠ.
 રથક પું મંદીરનો અમુક અવયવ.
 રથકક્ષા સ્ત્રીં રથોનો સમૂહ.
 રથકર પું રથ જનમવનાર, સુધાર.
 રથકાર પું ઉપરના અર્થ.
 રથકુટુમ્બિન પું સારથિ.
 રથકૃત પું સુધાર.
 રથગર્ભક પું પાલખી-ડોલી વગેરે, કર્મસ્થ
 જુઓ.
 રથગુપ્તિ સ્ત્રીં શસ્ત્ર વગેરેથી રથના રક્ષણ
 માટે કરેલ લોખંડી આવરણ.
 રથગોપન નં ઉપરનો અર્થ.
 રથચરણ પું રથનું પૈડું, ચક્રવાક પક્ષી.
 રથચરણી સ્ત્રીં ચક્રવાક પક્ષિણી.
 રથદુ પું તિનિશ જૂઠ.
 રથદ્રુમ પું તિનિશ જૂઠ.
 રથન્તર ત્રિં રથ લઈ જનાર.
 રથન્તર નં સામયેદનો અમુક ભાગ.
 રથપાદ પું રથચરણ જુઓ.
 રથયાત્રા સ્ત્રીં આપાદ શુદ્ધ બીજે જગન્ના-
 થની રથવડે યાત્રા, રથથી કરવાનો એક
 ઉત્સવ.
 રથવાહક પું રથ હાંકનાર સારથિ.
 રથાક્ષ નં પૈડું, ચક્રવાક પક્ષી.
 રથાક્ષપાણિ પું વિષ્ણુ.
 રથાક્ષા પું ચક્રવાક પક્ષી.
 રથાક્ષા સ્ત્રીં ચક્રવાક પક્ષિણી.
 રથાક્ષાક્ષા પું ચક્રવાક પક્ષી.
 રથાક્ષાક્ષાની સ્ત્રીં ચક્રવાક પક્ષિણી.
 રથાક્ષિન પું વિષ્ણુ.
 રથાક્ષી સ્ત્રીં ચક્રવાક પક્ષિણી.

રથાક્ષ પું નેતરનું ઝાડ.
 રથાક્ષકુળ પું નેતરનું ઝાડ.
 રથારુદ ત્રિં રથ ઉપર ચઢેલ-ખેડેલ.
 રથારોહણ નં રથ ઉપર ચઢવું-ખેડવું.
 રથારોહિન પું રથમાં ચઢનાર-ખેડનાર.
 રથાવરોહણ નં રથથી ઉતરવું.
 રથિક પું રથમાં ખેસી પુક કરનાર, તિનિશ
 જૂઠ.
 રથિન પું રથિક જુઓ.
 રથિન પું ઉપરનો અર્થ.
 રથિર પું રથિક જુઓ.
 રથોપસ્ય પું રથનો મધ્યભાગ.
 રથ્ય પું ઘોડો.
 રથ્ય ત્રિં રથસંગ્રામી, રથનું.
 રથ્યા સ્ત્રીં એક માર્ગ, અંદરનો માર્ગ,
 શેરી, રથોનો સમૂહ, નાનો રસ્તો, એક,
 ચોટા, માર્ગ.
 રદ્ધ મ્વાં ઉમં સેટ્ ઉખેડવું, ખોડવું.
 રદ્ધ પું દાંત, ખેડવું, ફાડવું, ચીરવું.
 રદ્ધછદ પું દિવં હોડ.
 રદન પું દાંત.
 રદન નં ચીરવું, ફાડવું.
 રદાયુધ પું કુચર.
 રદાયુધી સ્ત્રીં કુચરી.
 રદ્ધ મ્વાં ઉમં અં અનિદ રંગવું.
 રન્તિવેષ પું વિષ્ણુ, ચંદ્રવંશી એક રક્ષ,
 કુતરો.
 રન્તિવેધી સ્ત્રીં કુતરી.
 રન્તુ પું રસ્તો, નદી.
 રન્ધન નં રંધવું, નાશ કરવો.
 રન્ધિત ત્રિં રંધિત.
 રન્ધ્ર નં ઝિદ, દૂધણ, જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ લામથી
 આહમું સ્થાન, યોનિ, ખાડો.
 રન્ધ્રકણ્ઠક પું એક જાતનો આવળ.
 રન્ધ્રવશુ પું ઉંદર.

રમણવંશ

૩૭૩

રસદં

રમણવંશ પુ. એક જાતનો વાંસ.
 રમ્ મ્વા. ૦ ૫૦ સં સેટ્ રખડ બોલવું, પ્રકટ કરવું.
 રંફ મ્વા. ૦ ૫૦ સં સેટ્ જવું.
 રંચ્ મ્વા. ૦ આં સેટ્ શબ્દ કરવો અ. ૦ જવું સં
 રંચ પુ. શબ્દ, અવાજ.
 રંચ ત્રિ. આરંભેલ, શરૂ કરેલ.
 રંચુ ત્રિ. આરંભનાર, શરૂ કરનાર.
 રંચ્ મ્વા. ૦ આં સં સેટ્ શબ્દ કરવો.
 રંચ્ મ્વા. ૦ આં અં જનિટ ઉત્સુક થવું, આ+ આરંભ કરવો, શરૂ કરવું સં
 રમસ પુ. વેગ, હર્ષ, ઉત્સુકપણું, આગળ પાછળનો વિચાર ન કરવો, ઉતાવળ કરવી.
 રમસં ત્રિ. ઉતાવળીયું, વેગવાળું, હર્ષવાળું, ઉત્સુક, આગળ પાછળનો વિચાર ન કરનાર, મોટું.
 રમસ પુ. તે નામે એક કોપકાર.
 રમ્ મ્વા. ૦ આં અં જનિટ કીડા કરવી.
 રમ પુ. કાંત, ધણી, પતિ, પ્રિય, કામદેવ. આસોપાલવ.
 રમ ત્રિ. વહાલું, ચાહેલું.
 રમક પુ. આશક, પાર, વહાલો.
 રમઠ નં હિંગ.
 રમઠધ્વનિ પુ. હિંગ.
 રમણ પુ. કામદેવ, પતિ, ધણી, ગધેડો, વપણ-પેલીયો, લીંબડો, જંબૂદ્વીપમાં આવેલો એક ખંડ, બળદ.
 રમણ નં સુરત-મૈથુન, રમવું, ખેલવું, પટોલમૂલ, જવન-જાંઘ.
 રમણક નં પટોલમૂલ.
 રમણા સ્ત્રી. તે નામે પીકરથ એક શક્તિ, સ્ત્રી.
 રમણી સ્ત્રી. ઉત્તમ સ્ત્રી, હરદ્રોષ્ટ સ્ત્રી, એક જાતનું ઝાડ, ગધેડી.
 રમણીય ત્રિ. સુંદર.
 રમણીયતા સ્ત્રી. સુંદરતા, સૌંદર્ય.

રમણીયત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 રમણ્ય ત્રિ. રમાડનાર, રમુજ.
 રમતિ પુ. નાપક, સ્વર્ગ, કામદેવ, કામ, સમય.
 રમમાણ ત્રિ. રમતું, કીડા કરતું.
 રમલ નં એક પ્રકારનું જ્યોતિઃશાસ્ત્ર.
 રમા સ્ત્રી. લક્ષ્મી, શાભા, કલિકની સ્ત્રી.
 રમાનાથ પુ. વિષ્ણુ.
 રામાપતિ પુ. વિષ્ણુ.
 રમાપ્રિય પુ. વિષ્ણુ.
 રમાપ્રિય નં કમળ.
 રમ્મ પુ. રેણુ, રજ, મહિવાસુરનો પિતા રંભાસુર.
 રમ્મા સ્ત્રી. કેળ, એક અપ્સરા, વેસ્થા, ગાય કે બળદનો શબ્દ, જૌરી, ઉત્તર દિશા.
 રમ્માત્મીયા સ્ત્રી. માગશર શુદ ત્રીંગ.
 રમ્માવત નં માગશર શુદ સ્ત્રી. એક મત.
 રમ્મોરુ સ્ત્રી. કેળ જેવી જાંઘવાળી.
 રમ્ય ત્રિ. સુંદર, બલકારક.
 રમ્ય પુ. ચંપો, બકવૃક્ષ.
 રમ્ય નં પટોલમૂલ.
 રમ્યક નં શુક્રધાતુ-વીર્ય, જંબૂદ્વીપનો એક ખંડ, પારો.
 રમ્યતા સ્ત્રી. સુંદરતા, સૌંદર્ય.
 રમ્યત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 રમ્યપુષ્પ પુ. શીમળાનું ઝાડ.
 રમ્યા સ્ત્રી. રાત્રિ, સ્થલપદ્મિની, જંગમ.
 રમ્ પુ. લાલ રંગ, શાભા, કાન્તિ.
 રમ્ મ્વા. ૦ આં સં સેટ્ જવું.
 રમ પુ. વેગ, પ્રવાહ.
 રમિ નં પાણી, ધન.
 રમિષ્ઠ પુ. ખુબેર, અમિ, ધાત્મા, ચિત્તક મુક્ત.
 રમિષ્ઠ ત્રિ. અત્યંત વેગવાળું.
 રમટ નં લલાટ, કપાળ.

रल्लक

३७४

रसन

रल्लक पु० अेक न्ततनो भृग, कामणो,
आंभनुं ईवाहुं.

रल्ल पु० शब्द, अवाण.

रल्लण पु० डायल, छंट.

रल्लण त्रि० शब्द-अवाण करनार, तीक्ष्ण,
यंयण, लांड, भस्करो.

रल्लण न० कांसुं.

रल्लणी स्त्री० डायल, छंटडी.

रल्लथ पु० डायल.

रल्लथी स्त्री० डायल-माहा.

रल्लि पु० सूर्य, आकाशानुं आड, आरनी संप्या.

रल्लिकान्त पु० सूर्यकांतमणि.

रल्लिज पु० शनि, सावर्णि मनु, वैवस्वत
मनु, सुग्रीव, यम, कर्ण.

रल्लिजा स्त्री० यमुना.

रल्लितनय पु० रल्लिज णुओ.

रल्लिनन्दन पु० रल्लिज णुओ.

रल्लिनन्दिनी स्त्री० यमुना.

रल्लिनाथ न० कमण, अपोरीयानुं कूळ.

रल्लिनाथ पु० अपोरीयानुं आड.

रल्लिनेत्र पु० विष्णु.

रल्लिपुत्र पु० रल्लिज णुओ.

रल्लिपुत्री स्त्री० यमुना.

रल्लिप्रिय न० दाक्ष कमण, तांभुं.

रल्लिप्रिय पु० करेणुं आड, आदित्यपत्र,
जलयर.

रल्लिरत्न न० भाणुक.

रल्लिलोचन पु० विष्णु.

रल्लिलौह न० तांभुं.

रल्लिवार पु० सूर्यनो वार, रविवार.

रल्लिवासर पु० विपरना अर्थ.

रल्लिसंज्ञक न० तांभुं.

रल्लिसुत पु० रल्लिज णुओ.

रल्लिसुता स्त्री० यमुना.

रल्ल सौत्र० प० अ० सेट् शब्द-अवाण
करवो.

रल्लना स्त्री० मेभवा-कटोरो, छल, कटरुं,

रल्लिम पु० किरण, लगाम, आंभनी पापेण.

रल्लिम न० कमण.

रल्लिमकलाप पु० सोपन सेरनो हार.

रल्लि भ्वा० प० अ० सेट् शब्द-अवाण करवो.

रल्लि चु० उम० स० सेट् स्वाद लेवो, आंभवुं.

रल्लि पु० स्वाद, रस, माधुर्य वगेरे गुण,

आधेला अन्न वगेरेनुं शरीरमां थनुं अेक

परिणाम, सार, पारो, जोण वगेरे,

पुष्पनो रस-भक्षरद, अलंकारशास्त्र-

प्रसिद्ध रत्नादि स्थायी लाव, शृंगारादि

रस, गंधक.

रल्लि पु० न० जेर, वीर्य, राग, द्रव, पाणी,

गंधरस, गंधक, अन्न.

रल्लिक न० डिकाणेलुं भांस.

रल्लिकपूर न० रसकपूर.

रल्लिकेसर न० कपूर.

रल्लिगन्ध पु० न० ओल-गंधरस.

रल्लिगन्धक पु० न० गंधरस, गंधक.

रल्लिगर्भ पु० रसांजन, डिगणो.

रल्लिग्न पु० टंकणुआर.

रल्लिज न० लोही.

रल्लिज पु० गोण, दाइनो डीडे.

रल्लिज त्रि० रसमांथी उत्पन्न थनार.

रल्लि त्रि० रसने नल्लुनार.

रल्लिहा स्त्री० छल.

रल्लिज्येष्ट पु० भक्षररस, शृंगाररस.

रल्लि त्रि० अवाण करतुं, शब्द करतुं,
आंभतुं.

रल्लितेजस् न० लोही.

रल्लिदालिका स्त्री० अेक न्ततनी बेलडी.

रल्लिधातु पु० पारो.

रल्लिघेनु स्त्री० दान माटे कल्पेकी शेलडीना

रसइप गाय.

रल्लि न० स्वाद, आंभवुं, शब्द, अवाण,

छल.

રસના

૩૭૫

રસિકી

રસના સ્ત્રીઃ જીભ, રાસના વનસ્પતિ, કડી-
મેખલા, દોરડી.

રસનાથ પુઃ પારો.

રસનાયક પુઃ શિવ.

રસનાલિહ પુઃ કુતરો.

રસનેત્રિકા સ્ત્રીઃ મણુસીલ.

રસપતિ પુઃ પારો.

રસપાક પુઃ રસનો પાક.

રસપાકજ પુઃ ગોળ, લોહી.

રસફલ પુઃ નાળીએરનું ઝાડ.

રસમાળિક્ય નઃ તે નામે એક પદાર્થ.

રસરાજ પુઃ પારો, રસાંજન.

રસલેહ પુઃ પારો.

રસવત્ત્રિઃ રસવાળું.

રસવતી સ્ત્રીઃ રસોડું, રસોષ.

રસવિક્રય પુઃ રસ વેચવો તે.

રસશોધન નઃ ટંકણુખાર, પારાને શોધવો તે.

રસસિન્દૂર નઃ પારામાંથી બનતું એક
સિંદૂર.

રસસ્થાન નઃ હીંગળોડ.

રસા સ્ત્રીઃ પૃથ્વી.

રસાશ્વન પુઃ કુકડો.

રસાશ્વની સ્ત્રીઃ કુકડી.

રસાગ્રજ નઃ રસાંજન.

રસાજ્ઞન નઃ પિત્તળમાંથી બનતું એક અંજન.

રસાહ્ય પુઃ આત્રાતક વૃક્ષ.

રસાહ્ય ત્રિઃ રસવાળું.

રસાતલ નઃ તે નામે એક પાતાળ.

રસાદાન નઃ રસનું અલણ.

રસાધિક પુઃ ટંકણુખાર.

રસાધિક ત્રિઃ રસથી અધિક, ઘણું રસવાળું.

રસાધિકા સ્ત્રીઃ કોકોડુખરિકા વનસ્પતિ.

રસાન્તર નઃ ચાલુ રસથી બીજો રસ.

રસાભાસ પુઃ પશુ વગેરે પરનાયકગત
શુંગરાદિ રસ.

રસાભિનિવેશ પુઃ રસમાં આસક્તિ.

રસામ્લ નઃ વૃક્ષામ્લ, ચુક જીઓ.

રસાયન નઃ જાશ, કેડ, એક બતનું એર.

વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ ઔષધોનું સ્થાન.

રસાયન પુઃ વાવડીંગ, ગરૂડ પક્ષી.

રસાયનફલા સ્ત્રીઃ હરડો.

રસાયનશ્રેષ્ઠ પુઃ પારો.

રસાયની સ્ત્રીઃ ગળો, કાકમાચી વનસ્પતિ,
શંખપુષ્પી, મજ્જ, ઘોળું નસોતર, અન્ન-
રસવાહિકા નાડી.

રસાલ પુઃ આંખો, શેલડી, ફણુસ, ધઉં
ઘોળી શેલડી.

રસાલ નઃ શિલાજીત, ગંધરસ, શિખંડ.

રસાલા સ્ત્રીઃ જીભ, ધ્રોખડ, વિદારી વનસ્પતિ,
દ્રાક્ષ.

રસાલિકા સ્ત્રીઃ ચિકાખામ વનસ્પતિ.

રસાલિહા સ્ત્રીઃ એક બતનો છોડ.

રસાલી સ્ત્રીઃ એક બતની શેલડી, ચિકા-
ખામ.

રસાવેષ્ટ પુઃ એક બતનો ધૂપ.

રસાશ્વાસા સ્ત્રીઃ એક વેલો-પલાશી.

રસાસ્વાદ પુઃ રસનો સ્વાદ, આત્મસાક્ષ
તકારમાં એક વિદ્ય.

રસાસ્વાદિન્ પુઃ ભમરો.

રસાસ્વાદિન્ ત્રિઃ રસનો સ્વાદ લેનાર.

રસાસ્વાદિની સ્ત્રીઃ રસનો સ્વાદ લેનારી
સ્ત્રી, ભમરી.

રસાહ્વા સ્ત્રીઃ રાસના વનસ્પતિ, શતાવરી.

રસિક પુઃ સારસપક્ષી, ઘોડો, હાથી.

રસિક ત્રિઃ રસને જાણનાર, રસવાળું.

રસિકતા સ્ત્રીઃ રસિકપણું.

રસિકત્વ નઃ રસિકપણું.

રસિકા સ્ત્રીઃ જીભ, શેલડીનો રસ, કટિમે-
ખલા, દ્રાક્ષ, ધ્રોખડ.

રસિકી સ્ત્રીઃ સારસપક્ષી, ઘોડી, હાથથી.

रसित

रसद

रागाख्या

रसित न० मेध चगेरेतो शब्द, पक्षी चगेरेतो शब्द.

रसित त्रि० शब्दवाणुं, स्वादवीधेल, यामेल.

रसिन् त्रि० रसिक, रसवाणुं.

रसुन पु० लसथु.

रसुनक पु० लसथु.

रसेन्द्र पु० पारो.

रसेन्द्रवेधन न० सोनुं.

रसेन्द्रसंजात न० सोनुं.

रसेश पु० पारो.

रसेश्वर पु० पारो, ध्वरमुत्प रसः.

रसोत्तम पु० भग, पारो, रसाब्जन.

रसोज्ज्व न० ह्रीं गेओ.

रसोज्ज्व त्रि० रसमांथी उत्पन्न थनार.

रसोन पु० लसथु.

रसोनक पु० लसथु.

रसोपल न० मोती.

रस्म न० द्रव्य, वस्तु, पदार्थ.

रस्य न० लोडी, मांस, पातणुं दडीं.

रस्या स्त्री० रास्ना वनस्पति.

रह् स्वा० प० स० सेट् ङङ्.

रह् भ्वा० प० स० सेट् त्याभ करवे.

रहस् न० ओकांत, निर्जन, छानुं सञ्जवा-
लायक, यथार्थपणुं, सत्कृता, भैयुन, सुख
अंग.

रहस् अव्य० शुभपणुं, छानी रीति.

रहस पु० स्वर्ग लोड, समुद्र.

रहसि अव्य० ओकांतभां.

रहस्य त्रि० शुभ-छानुं राप्पवा योण्य,
ओकांतभां थयेल.

रहस्य न० शुभ वस्तु, छानुं रहस्य-तात्पर्य-
लाव-उपदेश.

रहस्या स्त्री० पडा, रास्ना, ओक नही.

रहाट पु० अक्षराक्षस, मंत्री, प्रधान.

रहसि त्रि० पक्षी, छोडेक.

रहीभूत त्रि० ओकांतभां बयेल, ओकांतनुं.
रा भदा० प० स० अनिद देवुं, आपणुं, सेवुं.
रा स्त्री० विभ्रम, दान, सोनुं.

राका स्त्री० पडवेमुक्ता पूनेम, संखुर्ल
यंद्रवाणी पूनेम, ओक नही, प्रथम अक्ष-
अपली स्त्री, कच्छरोग, आंगिरस इत्या.

राकापति पु० यंद्र.

राक्षस पु० राक्षस.

राक्षस त्रि० राक्षसनुं, राक्षसमांथी.

राक्षसी स्त्री० राक्षसणी, रात्रि, दार, अडिडा,
भार नामे मंध्रव्य.

राक्षसेन्द्र पु० रावण, राक्षसोने राव्य.

राक्षा स्त्री० लाभ.

राख् भ्वा० प० सेट् सुकवुं, निवाखुं,
अटकावुं, शखुगारुं, स० समर्थ होवुं.

राग पु० रंगवुं, रंग, प्रीति, अनुराग, राग,
संगीतना राग, लाक्ष रंग, यंद्र, सूर्य,
लाभ चगेरे.

रागचूर्ण पु० कामदेव, जेरनुं ग्राड, लाभ,
रंगवाणुं यूर्ण, सिंदूर, मुद्राल.

रागच्छन्न पु० रामयंद्र.

रागव त्रि० रंगनार, मित्रकार, जय्यो.

रागदा स्त्री० रक्षटिक भक्षि.

रागदालि पु० मसर.

रागपुष्प पु० अपोरीसि, रजाम्मानकक्ष.

रागपुष्पी स्त्री० ज्ञान लुओ.

रागप्रसव पु० रागपुष्प लुओ.

रागयुज पु० माणिक.

रागयुज त्रि० रंगवाणुं, रंगीन, रागवाणुं.

रागरज्जु पु० कामदेव.

रागवत् त्रि० रागयुज त्रि० लुओ.

रागवृन्त पु० कामदेव.

रागवृन्त न० पक्षर, रंगेनुं सुतर, तुलावृन्त.

रागाङ्गी स्त्री० मण्ड.

रागाढ्या स्त्री० मण्ड.

રાગાર

૩૭૭

રાજધર્મ

રાગારુ ત્રિં આશા બતાવી નિરાશ કરનાર.

રાગાશનિ પું બુદ્ધદેવ.

રાગિણી સ્ત્રીં રાગણી, ચતુર સ્ત્રી, રાગ,
સ્નેહવાળી સ્ત્રી, મેનકાતી એક કન્યા.
રતિવાળી સ્ત્રી, એક ધાસધાન્ય.

રાગિન્ ત્રિં રાગવાળું, સ્નેહવાળું, રતિવાળું,
રંગવાળું, રંગનાર.

રાગિષ્ઠ પું રીંછ.

રાઘ મ્વાં બાં અં સેટ શક્તિમાન હોવું,
સમર્થ હોવું.

રાઘવ પું રઘુનો વંશજ, શ્રીરામચંદ્ર,
સમુદ્ર, એક જાતનું મોટું માછલું.

રાઠ્ઠલ પું કાંટો.

રાઠ્ઠવ નં રંકુ યુગના રંગાટાનું વસ્ત્ર.

રાઝ મ્વાં ઊમં અં સેટ દીપવું, પ્રકાશવું,
શોભવું.

રાઝ પું રાજ.

રાઝ ત્રિં દીપનાર, પ્રકાશનાર, શોભનાર.

રાજક નં રાજઓનો સમૂહ.

રાજક ત્રિં કાંતિમાન, તેજસ્વી, શોભનાર.

રાજક પું રાજ.

રાજકદમ્બ પું એક જાતનું કદંબવૃક્ષ.

રાજકન્યા સ્ત્રીં રાજની કન્યા.

રાજકર પું રાજનો કર.

રાજકલ્પ ત્રિં રાજ બેવું.

રાજકર્કટિકા સ્ત્રીં ચીનાઈ કાકડી.

રાજકર્કટી સ્ત્રીં ચીનાઈ કાકડી.

રાજકશેરુ પું ભદ્રમેથ.

રાજકશેરુક પું ભદ્રમેથ.

રાજકાર્ય નં રાજનું કામ.

રાજકીય ત્રિં રાજનું, રાજસંબંધી.

રાજકુમાર પું રાજનો પુત્ર.

રાજકુલ નં રાજનું કુળ, રાજનું ઘર.

રાજકુષ્માણ્ડ પું વાર્તાકી બુઓ.

રાજકોષાતકી સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.

રાજક્ષવક પું રાજસર્પ.

રાજક્ષર્જૂરી સ્ત્રીં એક જાતની ખજૂરી.

રાજગામિન્ ત્રિં રાજ પાસે જનાર.

રાજગિરા સ્ત્રીં રાજગરો.

રાજગિરિ પું મગધદેશમાં એક પર્વત,
એક શાક.

રાજગુરુ પું રાજનો ગુરુ, રાજગોર.

રાજગ્રીવ પું એક જાતનું માછલું.

રાજઘ ત્રિં રાજનો નાશ કરનાર, તીક્ષ્ણ.

રાજચિન્હ નં છત્ર-ચામર વગેરે
રાજનું ચિન્હ.

રાજચિન્હક નં લિંગ, યોનિ.

રાજજમ્બૂ સ્ત્રીં એક જાતની ખજૂરી,
એક જાતની જાંબુડી.

રાજજહ્મન્ પું એક જાતનો ક્ષવરોગ.

રાજત ત્રિં રૂપાનું, રૂપા સંબંધી.

રાજત નં રૂપું

રાજતરુ પું કરેણું ઝાડ, ગરમાળો.

રાજતસ્ અવ્યં રાજથી, રાજ પાસેથી.

રાજતા સ્ત્રીં રાજપણું.

રાજતાલ પું સોપારીનું ઝાડ.

રાજતેજસ્ નં રાજનું તેજ.

રાજત્વ નં રાજપણું.

રાજદન્ત પું ઉપરની લાઇનમાં વચ્ચેના
બે દાંત.

રાજદેશીય ત્રિં રાજતુલ્ય.

રાજદેશ્ય ત્રિં રાજતુલ્ય.

રાજદ્વાર નં રાજનું દ્વાર, કોર્ટ.

રાજદ્રોહ પું રાજનો દ્રોહ.

રાજદ્રોહિન્ પું રાજનો દ્રોહ કરનાર.

રાજધસ્તૂર પું પીળો ધંતુરો.

રાજધસ્તૂરક પું પીળો ધંતુરો.

રાજધુસ્તૂર પું પીળો ધંતુરો.

રાજધુસ્તૂરક પું પીળો ધંતુરો.

રાજધર્મ પું રાજનો ધર્મ.

રાજધર્મ

૩૭૮

રાજરાજ

રાજધર્મજ્ઞ ત્રિં રાજનો ધર્મ જાણનાર.

રાજધર્મવિદ્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

રાજધાની સ્ત્રીં રાજનું નિવાસસ્થાન શહેર.

રાજધાન્ય નં સ્થામાક- સામે ધાન્ય.

રાજન્ પું રાજ, ચંદ્ર, બ્રહ્મ, સ્વામી, ક્ષત્રિય,
યશ, કુબેર, ઇન્દ્ર, પૃથુ રાજ.

રાજનગ પું રાજગરો.

રાજનય પું રાજનીતિ.

રાજનીતિ સ્ત્રીં રાજઓની નીતિ, રાજએ
જાણવાના સામ વગેરે ઉપાય, કામન્દકીય
વગેરે નીતિશાસ્ત્ર.

રાજનીલ પું એક જાતનું રત્ન.

રાજન્ય પું ક્ષત્રિય, રાજપુત્ર, અગ્નિ,
ક્ષીરિકા વૃક્ષ.

રાજન્યક નં ક્ષત્રિયોનો સમૂહ.

રાજન્વત્ ત્રિં સુંદર-શ્રેષ્ઠ રાજવાળો દેશ
વગેરે.

રાજપટોલ પું પંડોળું, મધુર પંડોળી.

રાજપટ્ટ પું એક જાતનો મણિ.

રાજપત્ની સ્ત્રીં રાણી, પીતળ.

રાજપથ પું રાજમાર્ગ, સરીયામ રસ્તો.

રાજપર્ણી સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.

રાજપલાણ્ડુ પું લાલ કુંગળી.

રાજપોલુ પું મોટાં પીલુનું ઝાડ.

રાજપુત્ર પું બુધ ગ્રહ, રાજનો પુત્ર, રજ-
પુત, એક જાતનો આંખો.

રાજપુત્રક નં રાજપુત્રોનો સમૂહ.

રાજપુત્રિકા સ્ત્રીં એક જાતનું પક્ષી.

રાજપુત્રી સ્ત્રીં રાજની પુત્રી, કડવી તુંબડી,
રેણુકા, પીતળ, જાતિ, છઠ્ઠુંદર, માલતી,
ભોગરો, જામ.

રાજપુરુષ પું રાજનો માણસ, રાજકીય
પુરુષ.

રાજપુષ્પ પું નાગકેસરનું ઝાડ.

રાજપુષ્પી સ્ત્રીં ભોગરો, જામ.

રાજપૂજ્ય ત્રિં રાજને પૂજ્ય.

રાજપૂજ્ય નં સોનું.

રાજપ્રિય પું લાલ કુંગળી.

રાજપ્રેષ્ય પું રાજનો આકર.

રાજપ્રૈષ્ય નં રાજની નોકરી.

રાજફણિજ્ઞક પું નારંગીનું ઝાડ.

રાજફલ પું પંડોળાનું ઝાડ.

રાજફલા સ્ત્રીં જાંબુડી.

રાજફલ્યુ પું એક જાતનું ઝાડ.

રાજવદર પું મોટાં સારાં ખોરનું ઝાડ.

રાજવદર નં મીઠું, રક્તામલક વૃક્ષ.

રાજવલા સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.

રાજવોજ નં રાજનું વીર્ય.

રાજવીજિન્ ત્રિં રાજવંશી.

રાજમદ્રક પું કુષ વનરપતિ, લીંબડો.

રાજમૂય નં રાજપાણું, રાજધર્મ.

રાજમૃત્ય પું રાજનો સેવક.

રાજમોગ્ય નં જાણ.

રાજમોગ્ય પું ચારોળીનું ઝાડ.

રાજમોગ્ય ત્રિં રાજને ભોગવવા યોગ્ય
વસ્તુ.

રાજમૌત પું રાજનો વિદૂષક વગેરે મસ્કરો.

રાજમણ્ડલ નં રાજઓનો સમૂહ.

રાજમણ્ડક પું મોટો દેડકો.

રાજમન્દિર નં રાજમહેલ.

રાજમહ્લ પું રાજનો મધ.

રાજમાર્ગ પું રાજપથ જુઓ.

રાજમાષ પું એક જાતના અડદ.

રાજમુદ્ગ પું એક જાતના મગ.

રાજમુત્રા સ્ત્રીં રાજનો સીંકો, રાજમહોર,
રાજચિન્હ.

રાજયક્ષમન્ પું રાજક્ષમન્ જુઓ.

રાજયોગ્ય ત્રિં રાજને યોગ્ય.

રાજરક્ત નં રૂપું.

રાજરાજ પું કુબેર, ચંદ્ર, ચક્રવર્તી^૯ રાજ.

રાજરોતિ

૩૭૨

રાજાલાલુ

રાજરોતિ સ્ત્રી૦ એક જાતનું પીતળ.
 રાજર્ષિ પુ૦ શ્રેષ્ઠ રાજા, રાજા ઋષિ, જીતે-
 ન્દ્રિય રાજા.
 રાજલક્ષણ ન૦ રાજચિન્હ જુઓ.
 રાજલક્ષ્મન્ બ૦ ઉપર પ્રમાણે.
 રાજલક્ષ્મી સ્ત્રી૦ રાજવૈભવ.
 રાજલેખ પુ૦ રાજા તરફનું લખાણ, રાજ-
 કીય દસ્તાવેજ.
 રાજવંશ પુ૦ રાજાનો વંશ.
 રાજવંશ્ય ત્રિ૦ રાજવંશી.
 રાજવત્ ત્રિ૦ રાજવાળો દેશ વગેરે.
 રાજવર્ત્મન્ ન૦ રાજપથ જુઓ, રાજાનું
 કર્તવ્ય કર્મ.
 રાજવલ્લભ પુ૦ ચારોળીનું ઝાડ, શ્રેષ્ઠ ભોરનું
 ઝાડ, એક જાતનો આંખો, એક ગ્રંથ.
 રાજવલ્લભ ત્રિ૦ રાજાને વહાલું.
 રાજવલ્લી સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો.
 રાજવાહ પુ૦ ધોડો.
 રાજવાહ્ય ત્રિ૦ રાજાને ખેસવાનું વાહન
 હાથી-ધોડો વગેરે.
 રાજવીજિન્ ત્રિ૦ રાજવંશી.
 રાજવૃક્ષ પુ૦ ગરમાળાનું ઝાડ, ચારોળીનું
 ઝાડ, લંકાનું એક વૃક્ષ.
 રાજશણ પુ૦ ૫૬-૫૮.
 રાજશય્યા સ્ત્રી૦ રાજાની શય્યા.
 રાજશાક પુ૦ એક જાતનું શાક.
 રાજશાકિની સ્ત્રી૦ રાજમરી.
 રાજશુક પુ૦ એક જાતનો પોપટ.
 રાજશૃક્ષ્ણ ન૦ રાજચિન્હ છત્ર.
 રાજસ ત્રિ૦ રજેશુભી ઉત્પન્ન થયેલ
 કર્મેન્દ્રિય વગેરે, રજાપ્રધાન.
 રાજસ ન૦ ખ્યાતિ માટે કરવામાં આવતું
 કર્મ.
 રાજસત્તા સ્ત્રી૦ રાજાની સત્તા.
 રાજસભ ન૦ રાજાની સભા.

રાજસર્વપ પુ૦ એક જાતનો સરસવ, સરસવ
 બરોબર માપ.
 રાજસાત્ અવ્ય૦ રાજાને અધીન.
 રાજસારસ પુ૦ મોર પક્ષી.
 રાજસારસી સ્ત્રી૦ મોર પક્ષિણી.
 રાજસિંહ પુ૦ ચક્રવર્તી રાજા, શ્રેષ્ઠ રાજા.
 રાજસી સ્ત્રી૦ દુર્વા-પ્રોખડ.
 રાજસૂય પુ૦ માત્ર રાજાએ કરવાનો યજ્ઞ.
 રાજસૂયયાજિન્ પુ૦ રાજસૂય યજ્ઞનો ઋત્વિજ.
 રાજસેવક પુ૦ રાજાનો સેવક.
 રાજસ્વ ન૦ રાજાનો કર, રાજાનું ધન.
 રાજસ્વર્ણ પુ૦ પીળો ધંતુરો.
 રાજહંસ પુ૦ લાલ આંચ અને પગવાળો
 ધોળી પાંખવાળો એક હંસ, કલહંસ.
 રાજહંસ પુ૦ શ્રેષ્ઠ રાજા.
 રાજહર્ષણ ન૦ તગરનું ફૂલ.
 રાજહસ્તિન્ પુ૦ રાજાનો હાથી.
 રાજહાસક પુ૦ એક જાતનું માછલું,
 રાજાને હસાવનાર વિદૂષક વિગેરે.
 રાજાતન પુ૦ ચારોળીનું ઝાડ.
 રાજાદન પુ૦ ઉપરનો અર્થ, કેસુડાનું ઝાડ.
 રાજાદની સ્ત્રી૦ ક્ષીરિણી વૃક્ષ.
 રાજાદ્રિ પુ૦ રાજમરી.
 રાજાધિરાજ પુ૦ ચક્રવર્તી રાજા.
 રાજાનુજીવિન્ પુ૦ રાજસેવક.
 રાજાન્ન ન૦ એક જાતનું ધાન્ય, રાજાની
 માલીકીનું અનાજ.
 રાજાન્ન પુ૦ એક જાતનો આંખો.
 રાજામ્લ પુ૦ અમ્લવેતસ.
 રાજાર્ક પુ૦ ધોળા આકાશનું ઝાડ.
 રાજાર્હ ન૦ અગરયંદન.
 રાજાર્હ ત્રિ૦ રાજાને ચોગ્ય.
 રાજાર્હ પુ૦ કપૂર.
 રાજાર્હ સ્ત્રી૦ જાંબુડી.
 રાજાલાલુ સ્ત્રી૦ મીઠી તુંબડી.

રાજાવર્ત

૩૮૦

રાત્રિપુષ્પિકા

રાજાવર્ત પું એક જાતનું રત્ન, વિરાટ દેશનો હોય.

રાજાહિ પું એ મોઢાવાળો સર્પ.

રાજિ સ્ત્રીં પંક્તિ, રેખા.

રાજિકા સ્ત્રીં પંક્તિ, રેખા, રાઇ.

રાજિકાફલ પું ઘોળો સરસવ.

રાજિત ત્રિં શેભેલું.

રાજિફલ પું પડોળાનો વેલો.

રાજિફલા સ્ત્રીં ચીનાઇ કાકડી.

રાજિલ પું ઝેર વિનાનો એક સાપ.

રાજિલી સ્ત્રીં ઝેર વિનાની એક સાપેણુ.

રાજી સ્ત્રીં પંક્તિ, રેખા.

રાજીફલ પું પડોળાનો વેલો.

રાજીફલા સ્ત્રીં ચીનાઇ કાકડી.

રાજીવ નં કમળ.

રાજીવ પું એક જાતનું હરણુ, એક જાતનું માછલું, હાથી, સારસપક્ષી.

રાજીવનેત્ર ત્રિં કમળસમાન નેત્રવાળું.

રાજીવલોચન ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

રાજીવી સ્ત્રીં એક જાતની હરણુ, એક જાતની માછલી, હાથણી, સારસ પક્ષિણી.

રાજેન્દ્ર પું ચક્રવર્તી રાજા, શ્રેષ્ઠ રાજા.

રાજેમ પું રાજાનો હાથી.

રાજી સ્ત્રીં રાણી, રાજકરનારી સ્ત્રી, સૂર્યની પત્ની, કાંસુ.

રાજ્ય નં રાજાપણું, રાજાનું કર્મ, દેશ, લાખ ગામનું અધિપતિપણું.

રાજ્યક્તા સ્ત્રીં રાઇતું.

રાજ્યચ્યુત પું રાજ્યબ્રષ્ટ રાજા.

રાજ્યધુર સ્ત્રીં રાજ્યભાર.

રાજ્યધુરા સ્ત્રીં રાજ્યભાર.

રાજ્યમાજ પું રાજા.

રાજ્યધ્રુ પું રાજ્યચ્યુત જુઓ.

રાજ્યરક્ષા સ્ત્રીં રાજ્યનું રક્ષણ.

રાજ્યાઙ્ગ નં સ્વામી-અમાત્ય-મિત્ર-કિલ્લો-

અગ્નનો-રાષ્ટ્ર-સૈન્ય-પ્રભા-એ આઠ રા-જ્યનાં અંગ.

રાટિ પું પક્ષી.

રાટિ સ્ત્રીં યુદ્ધ.

રાટી સ્ત્રીં યુદ્ધ.

રાડ પું ગળીનું ઝાડ.

રાડિ પું પક્ષી.

રાડિ સ્ત્રીં યુદ્ધ.

રાડી સ્ત્રીં યુદ્ધ.

રાઢ પું તે નામે એક દેશ.

રાઢક પું ઉપરનો અર્થ.

રાઢા સ્ત્રીં એક શહેર, શેલા, સૂક્ષ્મ.

રાઢીય ત્રિં રાઢ દેશમાં હોનાર-થનાર.

રાણ નં પાંદડું, મોરનું પીછું.

રાતિ સ્ત્રીં દાન, દેવું, આપવું.

રાત્રિ સ્ત્રીં રાત્રિ, હળદર, પિતૃઓનો શુક્લપક્ષરૂપ કાળ, દેવોનો દક્ષિણાપનરૂપ કાળ.

રાત્રિકર પું ચંદ્ર, કપૂર.

રાત્રિચર પું રાક્ષસ.

રાત્રિચર ત્રિં રાત્રિમાં વિચરનાર-ફરનાર.

રાત્રિચરી સ્ત્રીં રાક્ષસી, ઓઝક પડદે રહેનારી સ્ત્રી.

રાત્રિચર્યા સ્ત્રીં રાત્રિમાં ફરવું તે, રાતનું કામ.

રાત્રિજ ત્રિં રાત્રિમાં ઉત્પન્ન થનાર.

રાત્રિજાગર પું કુતરો, રાત્રે જાગવું.

રાત્રિજાગર ત્રિં રાત્રે જાગનાર.

રાત્રિજાગરદ પું માંકડ, મચ્છર, ચાંચડ.

રાત્રિજાગરી સ્ત્રીં કુતરી.

રાત્રિજ્વર પું રાક્ષસ.

રાત્રિજ્વર ત્રિં રાત્રે ફરનાર.

રાત્રિજ્વરી સ્ત્રીં રાક્ષસી.

રાત્રિપુષ્પ નં રાત્રિવિકાસી કમળ-પોવાણું.

રાત્રિપુષ્પિકા સ્ત્રીં ઘોળી ખૂદ.

રાત્રિપુણી

૩૮૧

રામફલ

રાત્રિપુણી સ્ત્રી૦ ધોળી જૂઠ.
 રાત્રિમણિ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.
 રાત્રિમ્મન્ય ત્રિ૦ રાત્રિ જેવું લાગનાર.
 રાત્રિરાજ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.
 રાત્રિવાસસ્ ન૦ અંધારું, રાત્રે પહેરવાનું વસ્ત્ર.
 રાત્રિવિગમ પુ૦ પ્રભાતકાળ, પરાદ.
 રાત્રિવિશ્લેષગામિન પુ૦ ચક્રવાક પક્ષી.
 રાત્રિવિશ્લેષગામિની સ્ત્રી૦ ચક્રવાક પક્ષિણી.
 રાત્રિવેદ પુ૦ કુકડો.
 રાત્રિવેદિન પુ૦ કુકડો.
 રાત્રિવેદિની સ્ત્રી૦ કુકડી.
 રાત્રિવેદી સ્ત્રી૦ કુકડી.
 રાત્રિસપ્ત્ર ન૦ રાત્રે કરવાનો યજ્ઞ.
 રાત્રિહાસ પુ૦ ધોળું કમળ.
 રાત્ર્યન્ધ ત્રિ૦ રાત્રે આંધળું, કાગડો વગેરે.
 રાદ્ધ ત્રિ૦ સિદ્ધ, તૈયાર, પકવ, રાંધેલું.
 રાદ્ધાન્ત પુ૦ સિદ્ધાંત, નિશ્ચય.
 રાધ્ સ્વાદિ૦ ૫૦ અનિદ્ સિદ્ધ થવું અ૦ સિદ્ધ કરવું, તૈયાર કરવું, રાંધવું સ૦
 રાધ્ દિવા૦ ૫૦ અનિદ્ ઉપર પ્રમાણે.
 રાધ પુ૦ વૈશાખ મહિનો.
 રાધન ન૦ સાધન, પ્રાપ્તિ, સંતોષ.
 રાધના સ્ત્રી૦ પૂજન, પૂજ.
 રાધરક્ષ પુ૦ હળ, ઝીણો વરસાદ.
 રાધસ્ ન૦ અન્ન.
 રાધા સ્ત્રી૦ વિશાખા નક્ષત્ર, એક ગોપી, પુતળી, કર્ણની પાલક માતા, એક શક્તિ-દેવી.
 રાધાકાન્ત પુ૦ શ્રીકૃષ્ણ.
 રાધાતનય પુ૦ કર્ણ.
 રાધાપતિ પુ૦ શ્રીકૃષ્ણ.
 રાધાપુત્ર પુ૦ કર્ણ.
 રાધામેદિન પુ૦ અર્જુન.
 રાધાવલ્લભ પુ૦ શ્રીકૃષ્ણ.

રાધાવેદિન પુ૦ અર્જુન.
 રાધી સ્ત્રી૦ વૈશાખ પૂનોમ.
 રાધેય પુ૦ કર્ણ.
 રામસ્ય ન૦ વેગ, ત્વરા, ઉતાવળ, હીંગલો.
 રામસ્ય પુ૦ આસોપાલવનું ઝાડ.
 રામ પુ૦ શ્રીરામચંદ્ર, પરશુરામ, બળરામ, ત્રણની સંસા, હીંગલો.
 રામ ત્રિ૦ મનોહર, સુંદર, ધોળું, કાળું.
 રામ ન૦ વાસ્તુક શાક, કુક ઔષધિ, તમા-લપત્ર.
 રામક પુ૦ એક વનસ્પતિ.
 રામકરી સ્ત્રી૦ રામકલી રાગણી.
 રામકર્પૂરક પુ૦ એક જાતનું સુગંધી ઘાસ.
 રામકાળંડ પુ૦ ન૦ રામખાણ.
 રામગિરિ પુ૦ ચિત્રકૂટ પર્વત.
 રામચન્દ્ર પુ૦ શ્રીરામચંદ્ર.
 રામચ્છર્દનક પુ૦ મીઠળનું ઝાડ.
 રામજનક પુ૦ દશરથ રાજ.
 રામજનની સ્ત્રી૦ કૌસલ્યા, વસુદેવની પત્ની રોહિણી, જમદગ્નિની પત્ની રેણુકા.
 રામજયન્તી સ્ત્રી૦ રામનવમી.
 રામઠ ન૦ હીંગ.
 રામઠ પુ૦ અંકોટક વૃક્ષ.
 રામઠાનાડી સ્ત્રી૦ દીકામારી વનસ્પતિ.
 રામઠી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 રામળ ન૦ પહાડી, લીંબડો, તિન્દુક વૃક્ષ.
 રામળીયક ન૦ સુંદરતા, રમણીયતા.
 રામળીયક ત્રિ૦ સુંદર, રમણીય.
 રામતરુણી સ્ત્રી૦ શેવંતીનું ઝાડ, રામપત્ની સીતા, બળદેવની પત્ની રેવતી.
 રામદૂત પુ૦ હનુમાન.
 રામદૂતી સ્ત્રી૦ એક જાતની તુલસી.
 રામનવમી સ્ત્રી૦ ચૈત્ર શુદ્ધ તોમ.
 રામપૂગ પુ૦ એક જાતની સોપારીનું ઝાડ.
 રામફલ ન૦ રામફળ.

રામવાણ

૩૮૨

રાસમણ્ડલ

રામવાણ નં રામબાણ, એક રસ.
 રામમંત્ર પું શ્રીરામચંદ્ર.
 રામમિત્ર નં સુમીવ.
 રામલલ્લભ નં શંભારી લલ્લ.
 રામવલ્લભ નં ભોજપત્ર.
 રામવલ્લભ ત્રિં રામને પ્રિય
 રામવલ્લભા સ્ત્રીં સીતા, અળદેવની પત્ની
 રેવતી.
 રામવીળા સ્ત્રીં એક જાતની વીણા.
 રામસખ પું સુમીવ.
 રામા સ્ત્રીં ગીત વગેરે કળા જાણનારી સ્ત્રી,
 હરકોષ સ્ત્રી, નદી, હીંગ, ધોળી ભોરી-
 ગણી, ગૃહકન્યા, આસોપાલવ, ગોરોચના,
 ગેર, બાલા.
 રામાપ્રિય પું તળ.
 રામાયણ નં વાલ્મીકીય એક મહાકાવ્ય.
 રામાલિંગનકામ પું રક્તામ્લાન વૃક્ષ.
 રામિલ પું કામદેવ, પતિ, ધણી, સ્વામી,
 યાર.
 રામોપાલ્યાન નં રામનું આખ્યાન, મહા-
 ભારતના વનપર્વનું એક પેટાપર્વ.
 રામ્મ પું અમુક કોઈ વ્રતમાં ધારણ કર-
 વાનો વાંસનો દંડ.
 રાયણ નં દુઃખ, પીડા, અવાળ.
 રાયભાટી સ્ત્રીં નદીનો પ્રવાર.
 રાલ પું રાળ.
 રાલકાર્ય પું સાગનું ઝાડ.
 રાવ પું શબ્દ, અવાળ.
 રાવણ પું રાવણ રાક્ષસ.
 રાવણગઢા સ્ત્રીં એક નદી.
 રાવણનિષ્પદન પું શ્રીરામચંદ્ર.
 રાવણરિપુ પું શ્રીરામચંદ્ર.
 રાવણશત્રુ પું શ્રીરામચંદ્ર.
 રાવણહન પું શ્રીરામચંદ્ર.
 રાવણહન્ટ પું શ્રીરામચંદ્ર.

રાવણારિ પું શ્રીરામચંદ્ર.
 રાવણિ પું રાવણનો મોટો પુત્ર મેઘનાદ.
 રાજ્ ભાં આં અં સેટ્ શબ્દ કરવો,
 અવાળ કરવો.
 રાશિ પું ઢગ, ઢગલો, મેષ વગેરે રાશિ,
 ગણિતશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ ત્રિરાશિ—પંચરાશિ
 વગેરે.
 રાશિકૃત ત્રિં ઢગલો કરેલ,
 રાશિચક્ર નં આર રાશિઓનું મંડળ.
 રાશિભાગ પું રાશિનો ભાગ.
 રાશિભોગ પું મેષ વગેરે રાશિઓમાં સૂર્ય
 વગેરે ગ્રહોની અમુક ગતિ.
 રાશિમણ્ડલ નં રાશિચક્ર જુઓ.
 રાશીકરણ નં ઢગલો કરવો.
 રાશીકૃત ત્રિં ઢગલો કરેલ.
 રાશીભવન નં ઢગલો થવો.
 રાશીભૂત ત્રિં ઢગલો થયેલ.
 રાષ્ટ્ર નં દેશ, રાજ્ય, ઉપદ્રવ.
 રાષ્ટ્રિકા સ્ત્રીં ભોરીગણી.
 રાષ્ટ્રિય પું (નાટ્યભાષામાં-) રાજનો
 સાળો, રાજ.
 રાષ્ટ્રિય ત્રિં રાષ્ટ્ર-દેશમાં હોનાર-થનાર.
 રાષ્ટ્રીય ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 રાષ્ટ્રીય પું રાષ્ટ્રિય પું જુઓ.
 રાસ્ ભાં આં અં સેટ્ શબ્દ કરવો,
 અવાળ કરવો.
 રાસ પું શબ્દ, અવાળ, કાલાહલ, એક
 જાતની રમત.
 રાસક સં એક દૃશ્ય કાવ્ય.
 રાસભ પું ગધેડો.
 રાસમનન્દિની સ્ત્રીં મોગરાનું ઝાડ.
 રાસમી સ્ત્રીં ગધેડી.
 રાસમણ્ડલ નં રાસકીડા માટે મંડળ,
 ગોલોકમાં રાસકીડા માટેનું એક આધાર-
 સ્થાન.

રાસયાત્રા

૩૮૩

રિપુચાતિન

રાસયાત્રા સ્ત્રીં કાર્તિકી પૂનેમને દિવસે
શ્રીકૃષ્ણનો એક ઉત્સવ.

રાસેવાસ પું ગોષ્ઠી, મંડળી, રાસ, શૃંગાર,
રસસિદ્ધિ, રસાવાસ, પ્રેમ, ઉત્સવ, પરિહાસ.

રાસેશ્વરી સ્ત્રીં રાધા ગોપી.

રાસ્ના સ્ત્રીં એક વનરપતિ.

રાહુ પું ત્યાગ, તળનાર, જ્યોતિશકમાં
સૂર્યકિરણનો સ્પર્શ નહિ થવાથી પડતી
પૃથ્વીની જાણપર અધિકાર, તે નામે એક
મહે, સિદ્ધિકાનો પુત્ર દાનવ.

રાહુગ્રસ્ત ત્રિં રાહુએ ગ્રાસ કરેલ.

રાહુગ્રાસ પું ચંદ્રગ્રહણ, સૂર્યગ્રહણ.

રાહુગ્રાહ પું ચંદ્રગ્રહણ, સૂર્યગ્રહણ.

રાહુચ્છવ્ર નં આદુ.

રાહુદર્શન નં ચંદ્રગ્રહણ, સૂર્યગ્રહણ.

રાહુમેદિન પું વિષણુ.

રાહુમૂર્દ્ધમિદ્ પું વિષણુ.

રાહુરત્ન નં ગોમેદ મણિ.

રાહુલસૂ પું બૌદ્ધ શાસ્ત્રસિંહ.

રાહુસ્પર્શ પું ચંદ્રગ્રહણ, સૂર્યગ્રહણ.

રાહુહન પું વિષણુ.

રાહુચ્છિષ્ટ પું લસણુ.

રાહુત્ષુષ્ટ પું લસણુ.

રિ તું ૧૦ સં અનિદ્ જવું.

રિક નં અંતઃકરણ, મન, કાષ્ઠો.

રિક્ત નં શૂન્ય, વન.

રિક્ત ત્રિં ખાલી, સૂનું, નિરર્થક.

રિક્તક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

રિક્તતા સ્ત્રીં ખાલીપણું. શૂન્યતા, નિર-
ર્થકપણું.

રિક્તત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

રિક્તપાણિ પું ખાલી હાથ.

રિક્તપાણિ ત્રિં ખાલી હાથવાળું.

રિક્તમાણડ નં ખાલી વાસણુ.

રિક્તહસ્ત પું ખાલી હાથ.

રિક્તહસ્ત ત્રિં ખાલી હાથવાળું, નિર્ધન,
દાન વગેરેમાં પુષ્કળ ધન ખર્ચી ખાલી
હાથવાળું.

રિક્તા સ્ત્રીં અન્ને પખવાડીયાંની ચોથ નોમ
ને ચૌદશ.

રિક્થ નં ધન, વારસો, મિલકતનો હિસ્સો.

રિક્થગ્રાહ ત્રિં વારસો લેનાર, વારસ.

રિક્થગ્રાહિન ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

રિક્થાવ ત્રિં વારસ, વારસો લેનાર.

રિક્થિધન ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

રિક્ષા સ્ત્રીં લીખ.

રિંચ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ રિંખવું, જવું.

રિચ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ ઉપરનો અર્થ.

રિં મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ જવું.

રિક્ષણ નં રખલના પામવી, જવું, રિંખવું.

રિક્ષણ નં ઉપરનો અર્થ.

રિચ્ ૬૦ ડમ ૦ અં અનિદ્ ખાલી કરવું,
ખૂબ હળવું અતિ + અતિ ઉત્કૃષ્ટ થવું, શ્રેષ્ઠ
થવું અં વિ + અતિ + ભેદ પામવો.

રિચ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ સંબંધ પામવો,
છૂટા થવું.

રિચ્ તું ૩૦ ડમ ૦ સં સેટ્ ઉપરનો અર્થ.

રિચ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ જુગવું, શેકવું,
તળવું.

રિટિ સ્ત્રીં ભડકાનો અવાજ, એક વાદિત,
કાળું મીઠું.

રિટિ પું શિવનો એક અનુચર.

રિચ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ જવું.

રિચ્ નં પાકેલું ધાન્ય.

રિચ્ ત્રિં તૈયાર, સિદ્ધ.

રિધમ પું કામદેવ, વસંત.

રિપુ પું શત્રુ, ચોર નામે મધદ્રવ્ય, જ્યો-
તિષમાં કહેલ લગ્નની અપેક્ષાએ છ
સ્થાન, કામકોષ વગેરે આભ્યંતર શત્રુઓ.

રિપુચાતિન ત્રિં શત્રુને મારનાર.

રિપુઘાતિની

૩૮૪

હકિમદર્પ

રિપુઘાતિની સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.
 રિપુજ્ઞ ત્રિં શત્રુને જીતનાર.
 રિપુજ્ઞ પું તે નામે એક રાજા.
 રિપુતા સ્ત્રીં શત્રુપણું, દુશ્મનાઈ.
 રિપુત્ત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 રિપ્પ ત્રિં કૂર, ઘાતકી, નીચ.
 રિપ્ તુલાં પં સેટ્ હિંસા કરવી, નિંદવું,
 સં વખાણવું. અં
 રિપ્ સૌત્રં પં સં સેટ્ નિંદવું.
 રિમ્ સ્ત્રીં પં સં સેટ્ શબ્દ કરવો.
 રિમ્ તુલાં પં સં સેટ્ વધ કરવો,
 હણવું.
 રિમ્ક પું લગ્ન અપેક્ષાએ આરમ્ સ્થાન.
 રિમ્ સ્ત્રીં પં સં સેટ્ જવું.
 રિરંસા સ્ત્રીં રમવાની ઇચ્છા.
 રિરંસુ ત્રિં રમવા ઇચ્છનાર.
 રિરી સ્ત્રીં પિતળ.
 રિરં તુલાં પં સં અનિદ્ હિંસા કરવી,
 મારી નાખવું.
 રિર્ય પું એક જાતનો મૃગ-હરણ.
 રિર્યા સ્ત્રીં એક જાતની મૃગલી.
 રિર્ સ્ત્રીં પં સં સેટ્ વધ કરવો, મારી
 નાખવું.
 રિષ્ટ નં મંગળ, અશુભ, પાપ, નાશ.
 રિષ્ટ પું તરવાર, રાતો સરગવો.
 રિષ્ટ ત્રિં માંગલિક, અશુભવાળું, પાપી,
 નાશવંત.
 રિષ્ટક ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 રિષ્ટક પું રિષ્ટ પું જુઓ.
 રિષ્ટાતિ ત્રિં કલ્યાણકારક.
 રિષ્ટિ સ્ત્રીં અશુભ, અમંગળ, એક જાતનું
 શસ્ત્ર.
 રિષ્ટિ પું તરવાર, છિદ્ર.
 રિષ્ય પું રિચ્ જુઓ.
 રિષ્યા સ્ત્રીં રિચ્ જુઓ.

રિષ્ય ત્રિં હણનાર, મારી નાખનાર.
 રિહ્ સ્ત્રીં પં સં સેટ્ વધ કરવો, મારી
 નાખવું.
 રી ક્યાં પં અનિદ્ જવું, વધ કરવો સં
 શબ્દ કરવો અં
 રીજ્યા સ્ત્રીં દયા. લગ્ન.
 રીઠા સ્ત્રીં રીઠા કરજવું.
 રીઠાકરજ પું તે નામે એક વૃક્ષ.
 રીઠક પું પૃષ્ઠવંશ-પાંસળી, પાસળું.
 રીઠા સ્ત્રીં અવગા, અપમાન.
 રીળ ત્રિં સવેલ, ખરેલ, ઝરેલ.
 રીતિ સ્ત્રીં પિતળ, ઝરવું, ખરવું, ટપકવું,
 લોહાનું કીટું, બાળેલા સોના વગેરેનો મેલ,
 સીમા-હદ, મતિ, બુદ્ધિ, સ્વભાવ, અલં-
 કારશાસ્ત્રસિદ્ધ ગૌડી વગેરે રચના.
 રીતિક નં પુષ્પાંજન.
 રીતિકા સ્ત્રીં પુષ્પાંજન.
 રીતિકુસુમ નં પુષ્પાંજન.
 રીતિપુષ્પ નં પુષ્પાંજન.
 રીતિહેતુ પું જસત.
 રીરી સ્ત્રીં પિતળ.
 રીર્ સ્ત્રીં પં સં સેટ્ ગ્રહણ કરવું,
 ઢંકાઈ જવું, અંતર્ધાન થવું.
 રુ સ્ત્રીં પં સં સેટ્ શબ્દ-અવાજ કરવો.
 રુ સ્ત્રીં આં અં અનિદ્ વધ કરવો, મારી
 નાખવું, જવું.
 રુક પું ઉદાર, સખાવત.
 રુકપ્રતિક્રિયા સ્ત્રીં રોગનો ઉપચાર.
 રુક્મ નં સોનું, ધંતુરો, લોહું, નાગકેસર.
 રુક્મ પું સોનાનો દાગીનો.
 રુક્મકારક પું સોની.
 રુક્મપૃષ્ઠ ત્રિં સોનાથી મહેલ.
 રુક્મિણી સ્ત્રીં શ્રીકૃષ્ણની એક સ્ત્રી, સોના-
 મુખી, મીઠી આવાળ.
 રુક્મિદર્પ પું બળદેવ.

રુક્મિદારિન્

૩૮૫

રુદ્

રુક્મિદારિન્ પું બળદેવ.

રુક્મિન્ પું ભીષ્મક રાજનો મોટો પુત્ર.

રુક્મિન્ ત્રિં સોનાવાળું.

રુક્મિભિદ્ પું બળદેવ.

રુક્સન્ન નં વિષ્ણુ, યુ.

રુક્ષ ત્રિં ચીકણું નહિ તે, લૂખું, નિરુત્તેહ, કઠોર.

રુક્ષતા સ્ત્રીં લૂખાપણું, કઠોરતા.

રુક્ષત્વ નં ઉપરના અર્થ.

રુઘ્ણ ત્રિં રોગી, ભાંગેલું, વાંકું.

રુઘ્ણતા સ્ત્રીં રોગીપણું, વાંકાઈ.

રુઘ્ણત્વ નં ઉપરના અર્થ.

રુઘ્વાહ પું ઐતિપાત.

રુઘ્ મ્વાં બાં અં સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું, પ્રસન્ન થવું, રૂપવું.

રુઘ્ સ્ત્રીં દીપ્તિ, કાંતિ, પ્રકાશ, દીપવું, શોભા, મેના કે પોપટની વાણી, ઇચ્છા, રૂપવું, ગમવું.

રુચક નં સાજખાર, માંગલિક દ્રવ્ય, ઘોડાનો અલંકાર, માલ્ય, હાર, માળા, સંચળ, મીઠું, બીજેડું, ચાખવા લાયક રસ, ગોરાચના, વાવડીંગ, સોનાનું એક જાતનું પાત્ર.

રુચક પું બીજનરાતું ઝાડ, દાંત, સોનામ-હોર, કચ્છતર.

રુચક ત્રિં ઉત્કૃષ્ટ, દીપનાર, પ્રકાશનાર, શોભનાર, ગમનાર.

રુચકી સ્ત્રીં કચ્છતર માદા.

રુચા સ્ત્રીં રુઘ્ સ્ત્રીં જુઓ.

રુચિ સ્ત્રીં અનુરાગ, પ્રીતિ, સ્નેહ, આસક્તિ, રપહા, અભિલાષ, ઇચ્છા, શોભા, કાન્તિ, દીપ્તિ, પ્રકાશ, કિરણ, ભૂખ, ગોરાચના, એક પ્રકારનું આલિંગન.

રુચિ પું તે નામે એક પ્રજાપતિ.

રુચિકર ત્રિં રૂચિકારક, પ્રીતિ કરનાર,

સ્નેહ કરનાર, ઇચ્છા કરનાર, પ્રકાશનાર વગેરે.

રુચિકર પું નારંગીનું ઝાડ.

રુચિતા સ્ત્રીં પ્રીતિ, સ્નેહ, આસક્તિ, શોભા, તેજ વગેરે.

રુચિત્વ નં ઉપરના અર્થ.

રુચિર ત્રિં મનોહર, સુંદર, મધુર.

રુચિર નં મૂળો, કેસર, લવીંગ.

રુચિરા સ્ત્રીં ગોરાચના.

રુચિરાક્લવ્ પું વિષ્ણુ.

રુચિરાજન નં સરગવાનું ઝાડ.

રુચિરાનન ત્રિં સુંદર મુખવાળું.

રુચિરાપાક્લ પું સુંદર કટાક્ષ.

રુચિરાપાક્ષી સ્ત્રીં સુંદર કટાક્ષવાળી સ્ત્રી.

રુચિષ્ય ત્રિં રૂચિકારક, મીઠું વગેરે.

રુચી સ્ત્રીં રુચિ સ્ત્રીં જુઓ.

રુચ્ય ત્રિં સુંદર, રૂચિ કરનાર.

રુચ્ય પું પતિ, સ્વામી, નિર્મલીનું ઝાડ, ડાંગર ધાન્ય.

રુચ્ય નં સંચળ.

રુચ્યકન્દ પું સુરણ.

રુઝ્ તુલાં પં સં સેટ્ ભાંગવું, ભરડવું, દુઃખ દેવું.

રુઝ્ તુલાં ઉમં સં સેટ્ હિંસા કરવી, મારી નાખવું.

રુઝ્ સ્ત્રીં રોગ, ભાંગવું, ભંગ, બકરી, કાઠ.

રુઝત્ ત્રિં પીડવું, દુઃખ દેવું, ભાંગવું, તોડવું, ભરડવું.

રુઝસ્કર ત્રિં રોગકારક, ઉપદ્રવકારક.

રુઝા સ્ત્રીં રુઝ્ સ્ત્રીં જુઓ.

રુઝાકર નં કર્મરંગ ઇળ.

રુઝાકર ત્રિં રોગકારક.

રુઝાકર પું વ્યાધિ, રોગ.

રુઝાપહ ત્રિં રોગનો નાશ કરનાર.

રુદ્ મ્વાં પં સં સેટ્ ચોરી કરવી, ચોરવું.

રુદ્ધ

૩૮૬

રુદ્ધ

રુદ્ધ ચુરાં ઉમં સેટ્ રોકવું સં દીપવું,
પ્રકાશવું અં.

રુદ્ધ મ્વાં આં સટ્ દીપવું, અં સામે
મારવું સં.

રુદ્ધ મ્વાં પં સેટ્ જવું, ચોરવું સં મંદ
થવું, લૂલા થવું અં.

રુદ્ધ મ્વાં આં સં સેટ્ સામે મારવું.

રુદ્ધ પું માથાવિનાનું શરીર-ધડ.

રુદ્ધિકા સ્ત્રીં ઉંચરો, રણભૂમિ, અદ્ભુત
શક્તિ, દ્વિતી.

રુદ્ધ નં પશુ-પક્ષી વગેરેનો શબ્દ.

રુદ્ધ અદાં પં અં સેટ્ રડવું, રોવું.

રુદ્ધ ત્રિં રડવું, રોવું.

રુદ્ધ પું શિષ્ય, કુતરો.

રુદ્ધન્ટિકા સ્ત્રીં એક જાતનો છોડ.

રુદ્ધન્ટીકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

રુદ્ધાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક
ધાતુગણ.

રુદ્ધિત નં રડવું, રોવું.

રુદ્ધિત ત્રિં રડેલ.

રુદ્ધ ત્રિં રોકેલ, ઘેરેલ, અટકાવેલ, અટકેલ.

રુદ્ધ પું શિવની એક મૂર્તિ, અગ્નિ, અગ્ની-
આર રૂદ દેવો, આદ્રાં નક્ષત્ર, અગ્નીઆરની
સંખ્યા.

રુદ્ધચણ્ડી સ્ત્રીં એક તંત્રગ્રંથ.

રુદ્ધજ પું પારો, ગણેશ, કાર્તિકસ્વામી.

રુદ્ધજટ્ટા સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો, શિવની
જટા.

રુદ્ધતનય પું તે નામે એક રાજા, ગણેશ,
કાર્તિકસ્વામી.

રુદ્ધપત્ની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, અંબાસી.

રુદ્ધપ્રિયા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, હરે.

રુદ્ધરોદન નં સોનું.

રુદ્ધલતા સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.

રુદ્ધવિશતિ સ્ત્રીં પ્રલય વગેરે સાઠ વર્ષો
પૈકી છેલ્લાં વીસ વર્ષ.

રુદ્ધસાવર્ણિ પું ચૌદ મનુષ્યો પૈકી આરમો
મનુ.

રુદ્ધસૂ સ્ત્રીં અગ્નીઆર છોકરાંની મા.

રુદ્ધાક્રીડ નં રમશાન.

રુદ્ધાશ્વ પું રૂદ્રાક્ષનું ઝાડ.

રુદ્ધાણી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

રુદ્ધારિ પું કામદેવ.

રુદ્ધાવાસ પું રમશાન, કાશી, કૈલાસ.

રુદ્ધ દિવાં આં સં અનિદ્ અનુસરવું,
ધમ્મજીવું. (ધણું કરી અનુ સાથેજ વપરાય છે.)

રુદ્ધ રુધાં ઉમં દ્વિકં અનિદ્ રોકવું, ઘેરવું,
પીડવું, ઢાંકવું.

રુધિર નં લોહી, કેસર, એક જાતનો મણિ.

રુધિર પું મંગળ ગ્રહ, લાલ રંગ.

રુધિર ત્રિં લાલ રંગનું, રાતું.

રુધિરપાયિન્ ત્રિં લોહી પીનાર.

રુધિરપાયિન્ પું રાક્ષસ.

રુધિરપાયિની સ્ત્રીં રાક્ષસી.

રુપ દિવાં પં સં સેટ્ આકુળ કરવું.

રુમળ્લવ્ત પું તે નામે એક પર્વત.

રુમા સ્ત્રીં સુગ્રીવ વાનરની સ્ત્રી, ન્યાં મીઠું
થાય છે તે એક દેરા.

રુમાભવ નં એક જાતનું મીઠું.

રુરુ પું એક જાતનો મૃગ.

રુરુક પું સૂર્યવંશી એક રાજા.

રુરુત્તા સ્ત્રીં રોકવાની ઇચ્છા.

રુરુત્સુ ત્રિં રોકવા ઇચ્છનાર.

રુરુદિષ્ત ત્રિં રડવા ઇચ્છતું.

રુરુદિષા સ્ત્રીં રડવાની ઇચ્છા.

રુરુદિષુ ત્રિં રડવા ઇચ્છનાર.

રુચયુ પું અદાજ, શબ્દ, કુકડા.

રુચુ પું એરંડાનું ઝાડ, લાલ એરંડો.

રુચુક પું ઉપરના અર્થ.

રુચૂક પું એરંડાનું ઝાડ.

રુગ્ તુદાં પં સં અનિદ્ હિંસા કરવી,
મારી નાખવું.

રુશતી

૩૮૭

રૂપ્ય

રુશતી સ્ત્રીં અશુભ વાણી.
 રુષ્ મ્ત્રાં ૫૦ અં સેટ્ રુષ્ જુઓ.
 રુષ્ દિવાં ૫૦ અં ૫૦ સેટ્ ક્રોધ કરવો.
 રુષ્ સ્ત્રીં ક્રોધ, ક્રોધ.
 રુષા સ્ત્રીં ક્રોધ, ક્રોધ.
 રુષિન ત્રિં ક્રોધેલ, ક્રોધ પામેલ.
 રુષ્ટ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 રુષ્ટિ સ્ત્રીં ક્રોધ, ક્રોધ.
 રુહ્ મ્ત્રાં ૫૦ અં અનિદ્ ઉગયું. અધિ +
 ઉપર ચડયું, આ ચડયું, અધ + ઉતરયું,
 પ્ર ઉગયું.
 રુહ્ ત્રિં ઉત્પન્ન થયેલ, ઉગેલ.
 રુહ્ક નં છિદ્ર, બાંકું.
 રુહા સ્ત્રીં પ્રીતિ.
 રુહિરુહિકા સ્ત્રીં ઉત્કંઠા.
 રુક્ષ ત્રિં ૩૦ અં સેટ્ કઠોરતા કરવી,
 નિઃસ્નેહ થયું.
 રુક્ષ ત્રિં કઠોર, લૂખું, નિઃસ્નેહ.
 રુક્ષ પું ૩૩, એક જાતનું ઘાસ.
 રુક્ષગન્ધ પું ગુણ.
 રુક્ષણાત્મિકા સ્ત્રીં એક જાતનું ધાન્ય.
 રુક્ષતા સ્ત્રીં લૂખાપણું, કઠોરતા, સ્નેહ-
 શન્યતા.
 રુક્ષત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 રુક્ષવર્મ પું એક જાતનો દર્ભ.
 રુક્ષપત્ર પું શાખોટ વૃક્ષ.
 રુક્ષમિય પું ઋષલ ઔષધિ.
 રુદ્ધ ત્રિં ઉગેલ, ઉત્પન્ન થયેલ, પ્રસિદ્ધ.
 રુદ્ધ પું રૂઢિથી અર્થબોધક શબ્દ.
 રુદ્ધિ સ્ત્રીં જન્મ, ઉત્પત્તિ, પ્રસિદ્ધિ, તે
 નામે એક શબ્દશક્તિ.
 રુદ્ધિશબ્દ પું રૂઢિથી અર્થબોધક શબ્દ.
 રુપ્ ત્રિં ૩૦ અં સેટ્ રૂઢિથી યુક્ત કરવું,
 હાવભાવથી ખતાવવું, ભજવવું. નિ +
 પ્રમાણે મૂકી સ્વરૂપ વગેરે કહેવું, ખતાવવું.

રૂપ નં સ્વભાવ, સૌંદર્ય, પશુ, નામ, શબ્દ,
 મંથની આવૃત્તિ, દૃશ્ય કાવ્ય, નાટક વગેરે,
 શ્લોક, આકાર, ઘાટ, શબ્દ-ધાતુનું રૂપ,
 ધોળો વગેરે રંગ, એકની સંખ્યાવાળું,
 બીજગણિતમાં કહેલ અવ્યક્ત રાશીસાથેની
 વ્યક્ત સંખ્યાવાળું, શબ્દાદિ વિષયોપૈકી
 એક વિષય.

રૂપ ત્રિં રૂપવાળું, ધોળો વગેરે રંગવાળું.
 રૂપક નં અભિનયપ્રદર્શક એક દૃશ્ય
 કાવ્ય-નાટક વગેરે, ધોળો વગેરે રંગ,
 આદર, આકૃતિ, તે નામે એક અર્થાલંકાર,
 તથા ચણેલી ખરાખર વજન, રૂપીઓ.

રૂપક ત્રિં રૂપવાળું, આકૃતિવાળું, મૂર્તિમાન.

રૂપક પું રૂપીઓ, ધોળો વગેરે રંગ.

રૂપતત્ત્વ નં મૂળ સ્વભાવ.

રૂપતત્ત્વાત્ર નં સાંખ્યાદિમતપ્રસિદ્ધ તેજ
 પદાર્થનું મૂળકારણ એક સૂક્ષ્મ જૂત.

રૂપતત્ત્વ અવ્યં રૂપથી, રૂપથી.

રૂપધારિન્ ત્રિં રૂપવાળું, રૂપાળું, સુંદર,
 બીજો વેશ લેનાર નટ વગેરે.

રૂપનાશન ત્રિં રૂપનો નાશ કરનાર.

રૂપનાશન પું ધુવડ.

રૂપમૃત્ ત્રિં રૂપ ધારણ કરનાર.

રૂપયત્ ત્રિં ખનાવવું, ભજવવું.

રૂપલાવણ્ય નં સુંદરતા.

રૂપવત્ ત્રિં રૂપાળું, રૂપવાળું, સુંદર આ-
 કારવાળું.

રૂપશિખ નં કથીર.

રૂપાજીવા સ્ત્રીં વેશ્યા.

રૂપાશ્ર નં કામદેવ.

રૂપિકા સ્ત્રીં ધોળા આકારનું ઝાડ.

રૂપિન્ ત્રિં રૂપવત્ જુઓ.

રૂપ્ય નં રૂપથી, અલંકાર વગેરે ખનાવવ
 ટીપાતું સોતું કે રૂપ, ઉપમેય, રૂપ.

રૂપ્ય ત્રિં સુંદર.

સંખ્યાધ્યક્ષ

૩૮૮

રેમણ

રૂપ્યાધ્યક્ષ પું ખળનચી.
 રૂચક પું એરંગાનું ઝાડ.
 રૂપ્ પું ઝમં અં સેટ્ ધૂળ વગેરેથી મિશ્ર કરવું.
 રૂષક પું અરકુસો.
 રૂષક ત્રિં મિશ્ર કરનાર.
 રૂષિત ત્રિં ધૂળ વગેરેથી મિશ્ર કરેલ, ખરડાયેલ, ચીકણું નહિ કરેલ, લૂપ્ત કરેલ.
 રે અવ્યં નીચ વગેરેને સંબોધન.
 રેક્ મ્વાં આં સં સેટ્ શંકા કરવી.
 રેક પું વિરેચન, રેચ, જુલાખ, શંકા, નીચ, દેડકા.
 રેકણસ્ નં સોનું.
 રેકા સ્ત્રીં મંદેહ, શક.
 રેકી સ્ત્રીં દેડકી.
 રેલા સ્ત્રીં અલ્પ, થોડું, જગ, કપટ, આ-ભોગ, વિસ્તાર, તુષિ, લાંબી રેખા, પંકિત, સુમેરૂ અને લંકાની વચ્ચેનું સ્થળ.
 રેલાગણિત નં તે નામે એક ગણિતગ્રંથ.
 રેલાપુર નં લંકા અને સુમેરૂની મધ્ય પ્રદેશનું એક શહેર.
 રેચક નં ખરતી, પીચકારી, જુલાખ, રેચ, પાતળો થઈ ગુદાકારા નીકળતો મળ.
 રેચક પું નેપાળો, જવખાર, તિલકવૃક્ષ, પ્રાણાયામનો એક ભેદ.
 રેચક ત્રિં જુલાખ લાવનાર ઔષધ વગેરે.
 રેચન નં રેચ, જુલાખ, ડોડાના વાયુને નાકમાંથી બહાર કાઢવો તે.
 રેચનક પું કાંપિલ વૃક્ષ.
 રેચના સ્ત્રીં ધોળું નસોતર.
 રેચની સ્ત્રીં કાંપિલ વૃક્ષ, નેપાળો, કાલાંજની.
 રેચિત ત્રિં રેચ આપેલ.
 રેચિત નં ધોડાની એક ગતિ.
 રેચી સ્ત્રીં કાંપિલ વૃક્ષ, અંકાટ.
 રેજ મ્વાં આં અં સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.

રેજ પું અમિ, ચિત્રક વૃક્ષ.
 રેજતે સ્ત્રીં ઉત્તર દિશા.
 રેદ મ્વાં ઝમં દ્વિકં સેટ્ યાયવું, ખોલવું.
 રેણુ પું સ્ત્રીં ધૂળ, રજ, પરાગ.
 રેણુ સ્ત્રીં રેણુકાખીજ, વટાણા.
 રેણુ પું પીતપાપડો, વાવડીંગ, ધૂળ.
 રેણુક પું વટાણા.
 રેણુકા સ્ત્રીં રેણુકાખીજ, વટાણા, જમ-દમિની પત્ની-પરશુરામની મતા.
 રેણુકાતનય પું પરશુરામ.
 રેણુકાત્મજ પું પરશુરામ.
 રેણુકાપુત્ર પું પરશુરામ.
 રેણુકાસુત પું પરશુરામ.
 રેણુકાચલુ પું પરશુરામ.
 રેણુરૂપિત પું ગધેડો.
 રેણુરૂષિત ત્રિં ધૂળથી ખરડાયેલ.
 રેણુરૂષિતી સ્ત્રીં ગધેડી.
 રેણુવાસ પું ભમરો.
 રેણુસાર પું કપૂર.
 રેણુસારક પું કપૂર.
 રેતજા સ્ત્રીં રેતી.
 રેતન નં પારો, વીર્ય.
 રેતસ્ નં પારો, વીર્ય.
 રેત્ય નં પુષ્પાંજન, પીતળ.
 રેત્ર નં વીર્ય, પારો, અમૃત, પટવાસ, સતર.
 રેપ્ મ્વાં આં સેટ્ શબ્દ કરવો, અવાજ કરવો અં જવું સં.
 રેપ ત્રિં નિહિત, કૂર, કૃપણ.
 રેફ પું રકાર, 'ર' અક્ષર, રાગ, શબ્દ, કામ.
 રેફ ત્રિં નિહિત, નિંદા.
 રેફસ્ ત્રિં કૂર, અધમ, નીચ, દુષ્ટ, કૃપણ.
 રેબ્ મ્વાં આં સેટ્ જવું સં ફૂલું, અં.
 રેમ્ મ્વાં આં અં સેટ્ શબ્દ-અવાજ કરવો.
 રેમણ નં ગાયનું લાંબરવું.

રેરિહાણ

૩૯૨

રોગાયતન

રેરિહાણ પું મહાદેવ, અસુર, ચોર.
 રેવ રેવ જુઓ.
 રેવટ પું જુડ, વાંસ, વિષવૈષ, વાયડો.
 રેવટ નં દક્ષિણવર્ત શંખ.
 રેવત પું બીજોરાનું ઝાડ, ગરમાજો, બ-
 ળરામનો સસરો એક રાજ.
 રેવત ત્રિં પૈસાદાર, ધનવાન.
 રેવતક પું કબૂતર.
 રેવતિ સ્ત્રીં કામદેવની એક સ્ત્રી.
 રેવતી સ્ત્રીં રેવત રાજની કન્યા-બળરામની
 પત્ની, સત્યાવીસમું નક્ષત્ર, સત્યાવીસની
 મંખ્યા, એક માતૃકા, ગાય, એક નદી,
 દુર્ગા દેવી, રેવતીપદ્યુક્ત રૂપા, પાંચમા
 મનુની પત્ની.
 રેવતીજાનિ પું બળરામ.
 રેવતીપતિ પું બળરામ.
 રેવતીભવ પું શનૈશ્વર ગ્રહ, રેવત મનુ.
 રેવતીરમણ પું બળરામ.
 રેવતીવલ્લભ પું બળરામ.
 રેવતીશ પું બળરામ.
 રેવત્યાદિ પું પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
 એક શબ્દગણ.
 રેવન્ત પું ગુહકાનો અધિપતિ, સૂર્યનો
 પુત્ર-એક મનુ.
 રેવન્તમનુ પું એક મનુ.
 રેવન્તમનુસૂ સ્ત્રીં સૂર્યપત્ની સંતા.
 રેવા સ્ત્રીં નર્મદા નદી, દુર્ગા દેવી, કામદેવની
 પત્ની, ગળીનું ઝાડ.
 રેષ્ મ્વાં ૫૦ અં અં સેદ્ ધોડાનો શબ્દ
 કરવો, હણુહણુ.
 રેષણ નં હણુહણુ.
 રેપિત નં હણુહણુ.
 રેપિત ત્રિં હણુહણુ.
 રેષ્ટ્ર ત્રિં નુકશાન કરનાર, અપકાર
 કરનાર.

રૈ મ્વાં ૫૦ અં અં બનિદ્ શબ્દ કરવો.
 રૈ પું ધન, સોનું, શબ્દ.
 રૈત્ય ત્રિં પિતળનું, પિતળમંચી
 રૈવત પું ગિરનાર પર્વત, એક ઝાડ, શિવ,
 એક દૈત્ય, પાંચમો મનુ, શનૈશ્વર ગ્રહ.
 રૈવતક પું ગિરનાર પર્વત.
 રૈવતક નં એક જાતનું ઝાડ.
 રૈવતિક પું રેવતિનો પુત્ર.
 રોક નં વહાણ, છિદ્ર, બાકુ.
 રોક પું દીપ્તિ, તેજ, કીંમત આપી ખરીદવું.
 રોક ત્રિં ચંચળ, ચપળ, ચળ.
 રોગ પું વ્યાધિ, રોગ, કુષ્ઠ ઔષધ.
 રોગગ્રસ્ત ત્રિં રોગી, માંદુ, બીમાર.
 રોગગ્ર નં ઔષધ, દવા, વૈદ્યકશાસ્ત્ર.
 રોગગ્ર ત્રિં રોગનો નાશ કરનાર.
 રોગપતિ પું તાવ.
 રોગમાજ્ ત્રિં રોગી; રોગવાળું.
 રોગમૂ સ્ત્રીં શરીર.
 રોગરાજ પું ક્ષયરોગ.
 રોગલક્ષણ નં રોગનું લક્ષણ-નિદાન.
 રોગશાન્તિ સ્ત્રીં રોગની શાન્તિ.
 રોગશિલા સ્ત્રીં મણુસીલ.
 રોગહ નં ઔષધ, દવા.
 રોગહન પું વૈદ્ય, ડોક્ટર, હકીમ.
 રોગહન ત્રિં રોગનો નાશ કરનાર.
 રોગહર ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 રોગહર પું રોગહન પું જુઓ.
 રોગહર્ત પું વૈદ્ય વગેરે.
 રોગહર્ત ત્રિં રોગનો નાશ કરનાર.
 રોગહારિન્ પું રોગહન પું જુઓ.
 રોગહારિન્ ત્રિં રોગનો નાશ કરનાર.
 રોગાન્તક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 રોગાન્તક પું વૈદ્ય વગેરે.
 રોગાન્વિત ત્રિં રોગી.
 રોગાયતન નં શરીર.

રોગાર્ત

૩૬૦

રોમકર્ણકી

રોગાર્ત ત્રિં રોગથી પીડાતું.
 રોગિણી સ્ત્રીં રોગી સ્ત્રી.
 રોગિતરુ પું આસોપાલવ.
 રોગિતા સ્ત્રીં રોગીપણું.
 રોગિત્વ નં રોગીપણું.
 રોગિન્ ત્રિં રોગવાળું, રોગી.
 રોગ્ય ત્રિં રોગના હિતનું કુપથ્ય વગેરે,
 રોગનું, રોગ સંબધી.
 રોચક ત્રિં રચિકારક.
 રોચન પું ભૂખ, કેળ, કુંગળી, ચાટણુ
 ઔપથ્ય વગેરે.
 રોચન પું એક જાતના શીમળાનું ઝાડ,
 ઘોળા સરગવો, કુંગળી, દાડમ, કરંજવૃક્ષ,
 ગરમાળો, અંકોડ વૃક્ષ.
 રોચન ત્રિં રચિકારક.
 રોચનક પું ખીન્નેરાનું ઝાડ.
 રોચનફલ પું ખીન્નેરાનું ઝાડ.
 રોચનફલા સ્ત્રીં ચીલડાનો વેલો.
 રોચના સ્ત્રીં ઉત્તમ સ્ત્રી, ગોરાચન, રાતું
 કમળ.
 રોચનિકા સ્ત્રીં શુંડારોચન, વંશરોચન.
 રોચની સ્ત્રીં મણસીલ, ગોરાચના આ-
 મળી, શુંડારોચન, ઘોળું નસોતર, એક
 ગંધદ્રવ્ય.
 રોચમાન ત્રિં દીપતું, પ્રકાશતું, રચિયુક્ત.
 રોચમાન પું ઘોડાની ડોકે રૂવાટાનું આવર્ત.
 રોચિણુ ત્રિં પ્રકાશમાન, તેજસ્વી.
 રોચિસ્ નં પ્રભા, તેજ, કાંતિ.
 રોચી સ્ત્રીં હિલ્મોચીકા ભુએ.
 રોચ્ય ત્રિં પ્રકાશયોગ્ય, પ્રીતિવિષય.
 રોટિકા સ્ત્રીં રોટલી.
 રોટ્ટ મ્વાં પં સં સેટ્ અનાદર કરવો.
 રોદન નં રડતું, રોવું, આંસુ.
 રોદનિકા સ્ત્રીં એક જાતનું ઘાસ.
 રોદની સ્ત્રીં ધમાસો વનસ્પતિ.

રોદસ્ નં સ્વર્ગ, ભૂમિ.
 રોદસી સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 રોદસી સ્ત્રીં દ્વિં આકાશ અને પૃથ્વી.
 રોદિકા સ્ત્રીં લાળળુ વનસ્પતિ.
 રોઘ પું રોકતું, અટકાવતું, અટકાવ, ઘેરો,
 નદીનો કીનારો.
 રોઘન નં રોકતું, અટકાવતું, અટકાવ.
 રોઘન ત્રિં અટકાવનાર, રોકનાર.
 રોઘન પું બુધ ગ્રહ.
 રોઘવકા સ્ત્રીં નદી.
 રોઘસ્ નં નદી વગેરેનો કીનારો.
 રોઘોવકા સ્ત્રીં નદી.
 રોઘ્ર નં પાપ, અપરાધ.
 રોઘ્ર પું લોધરનું ઝાડ.
 રોઘ્રક પું લોધરનું ઝાડ.
 રોઘ્રપુષ્પ પું મહુડાનું ઝાડ.
 રોઘ્રપુષ્પિણી સ્ત્રીં ધાવડીનું ઝાડ.
 રોઘ્રશુક્ર પું એક જાતનો ભાત.
 રોપ પું આણુ, રોપતું, વાવતું.
 રોપ નં છિદ્ર, બાકું.
 રોપક ત્રિં રોપનાર, વાવનાર.
 રોપણ નં રોપતું, વાવતું, ઉત્પન્ન કરતું,
 એક જાતનું અંજન, મોલ પમાડવો, અ-
 ન્યથા વસ્તુનું અન્યથા જ્ઞાન, મૂકતું, સ્થાપતું.
 રોપણીવર્તિ સ્ત્રીં એક નેત્રાંજનવટી.
 રોપિત ત્રિં રોપેલ, વાવેલ, મૂકેલ, સ્થા-
 પેલ, આરોપેલ.
 રોમ પું છિદ્ર, બાકું.
 રોમ નં પાણી, રૂવાટું, રોમ શહેર.
 રોમક નં રોમ શહેર, એક જાતનું લવણ,
 લોહચુંબક.
 રોમકન્દ પું કુંગળી.
 રોમકપત્તન નં રોમ શહેર,
 રોમકર્ણક પું સસલો.
 રોમકર્ણકી સ્ત્રીં સસલી.

રોમકૂપ

૩૧૧

રોહિણીનાથ

રોમકૂપ પું રૂપાટાનું હિંદ્ર.
 રોમકેસર નં ચામર.
 રોમગુચ્છ પું ચામર.
 રોમગુચ્છક પું ચામર.
 રોમન્ નં રૂપાટું.
 રોમન્થ પું પશુઓનું વાગોળનું.
 રોમભૂમિ સ્ત્રીં ચામડી, ચામડું.
 રોમરાજિ સ્ત્રીં નીચેનો શબ્દ જુઓ.
 રોમલતા સ્ત્રીં રૂપાટાની પકિત, ટુંટી સુધી
 જનારી રૂપાટાની પકિત.
 રોમવત્ ત્રિં રૂપાટાંવાળું.
 રોમવિકાર પું રૂપાટાં ખડાં થઇ જાય છે તે.
 રોમવિક્રિયા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 રોમશ પું અકરો, ઘેટો, ભુંડ, કુંમી જુઓ,
 વિંડાલુ જુઓ.
 રોમશ ત્રિં રૂપાટાંવાળું.
 રોમશી સ્ત્રીં અકરી, ઘેટી, ભુંડણી.
 રોમહર્ષ પું રોમવિકાર જુઓ.
 રોમહર્ષણ નં ઉપર પ્રમાણે.
 રોમહર્ષણ પું તે નામે એક મુનિ.
 રોમાશ્વ પું રોમવિકાર જુઓ.
 રોમાશ્વિત ત્રિં જેનાં રૂપાં ખડાં થયાં
 હોય તે.
 રોમાલી સ્ત્રીં જુવાની, યૌવન, રૂપાટાંની
 પકિત.
 રોમાલુ પું વિંડાલુ જુઓ.
 રોમાલુ ત્રિં રૂપાટાંવાળું,
 રોમાલુવિટપિન્ સ્ત્રીં કુંમી જુઓ.
 રોમાવલિ સ્ત્રીં રોમલતા જુઓ.
 રોમાવલી સ્ત્રીં ઉપર પ્રમાણે.
 રોમોદ્ગ્રહ પું રોમવિકાર જુઓ.
 રોમોદ્ગ્રેદ પું ઉપર પ્રમાણે.
 રોરુદા સ્ત્રીં અતિશય રડતું.
 રોરુદાવત્ ત્રિં અત્યંત રડનાર.
 રોરુદામાન ત્રિં અત્યંત રડતું.

રોલ પું પાણીઆંબળું, સુંક.
 રોલમ્બ પું ભમરો, સુકી જમીન.
 રોલમ્બો સ્ત્રીં ભમરી.
 રોષ પું ક્રોધ.
 રોષણ પું પારો, કસેટીનો પથર, ખાર
 જમીન.
 રોષણ ત્રિં ક્રોધી સ્વભાવનું.
 રોષણતા સ્ત્રીં ક્રોધી સ્વભાવપણું.
 રોષણત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 રોષવાહ ત્રિં ક્રોધાયમાન થયેલ.
 રોષ્ટ્ર ત્રિં ક્રોધ કરનાર.
 રોહ પું અંકુર, ઉગતું, ચઢતું.
 રોહ ત્રિં ઉગનાર, ચઢનાર.
 રોહક ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 રોહણ પું એક વૃક્ષ.
 રોહણ નં પ્રકટ થતું, વીર્ય, ચઢતું, ઉગતું.
 રોહણદ્રુમ પું ચંદન વૃક્ષ.
 રોહન્ત પું એક વૃક્ષ, ઝાડ, એક લતા.
 રોહન્તી સ્ત્રીં વેલો.
 રોહિ પું વૃક્ષ, ખી.
 રોહિ ત્રિં ધાર્મિક.
 રોહિણ નં દિવસના પંદર વિભાગમાંથી
 નવમો ભાગ, રોહિણી જેનો દેવ હોય તે.
 રોહિણ પું વડનું ઝાડ, રોહિડાનું ઝાડ,
 એક જાતનું ધાસ.
 રોહિણિકા સ્ત્રીં ક્રોધથી લાલ થયેલી સ્ત્રી.
 રોહિણી સ્ત્રીં ગાય, ચોથું નક્ષત્ર, વસુદેવની
 પત્ની-અળદેવની માતા, વીજળી, કડવી
 તુંબડી, લાલ રંગની સ્ત્રી, હરડે, મછક,
 કાશમરી, તવ વર્ષની કન્યા, સુરભિ કન્યા,
 એક જાતનો ગળાનો રોગ.
 રોહિણીજ પું અળદેવ.
 રોહિણીતનય પું અળદેવ.
 રોહિણીતનૂજ પું અળદેવ.
 રોહિણીનાથ પું ચંદ્ર, કપૂર, વસુદેવ.

રોહિણીપતિ

૩૯૨

લક્ષ

રોહિણીપતિ પુઁ ઉપરના અર્થ.
 રોહિણીપુત્ર પુઁ બળદેવ.
 રોહિણીવહ્નમ પુઁ રોહિણીનાથ બુઓ.
 રોહિણીવ્રત નઁ રોહિણી નક્ષત્રયુક્ત
 આઠમે કરવાનું વ્રત.
 રોહિણીશકટ નઁગાડા જેવું રોહિણી નક્ષત્ર.
 રોહિણીસુત પુઁ બળદેવ.
 રોહિણીસૂનુ પુઁ બળદેવ.
 રોહિણીસ્વામિન્ પુઁ રોહિણીનાથ બુઓ.
 રોહિત્ પુઁ સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, લાલ રંગ,
 એક જાતનું માછલું.
 રોહિત નઁ લોહી, કેસર, ઇન્દ્રધનુષ.
 રોહિત પુઁ રોહિડાનું ઝાડ, એક માછલું,
 લાલ રંગ, એક જાતનો મૃગ.
 રોહિત ત્રિઁ લાલ રંગનું.
 રોહિતક પુઁ રોહિડાનું ઝાડ.
 રોહિતાશ્વ પુઁ અગ્નિ.
 રોહિતિકા સ્ત્રીઁ લાલ રંગની સ્ત્રી.
 રોહિતી સ્ત્રીઁ એક જાતનો વેલો, મૃગલી.
 રોહિતેય પુઁ રોહિડાનું ઝાડ.
 રોહિન્ પુઁ રોહિડાનું ઝાડ, વડનું ઝાડ,
 પીપળાનું ઝાડ.
 રોહિન્ ત્રિઁ ઉગનાર, વધનાર, ચઢનાર.
 રોહિષ પુઁ એક જાતનું ઘાસ.
 રૌદ્ર્ય નઁ કંઠોરતા, લૂખાપણું.
 રૌચનિક ત્રિઁ રોચનાથી રંગેલ.
 રૌચ્ય પુઁ તેરમે મનુ.
 રૌદ્ર મ્વાઁ પઁ સઁ સેદ્ અનાદર કરવો.
 રૌડ્ ઉપર બુઓ.
 રૌદ્ર નઁ સૂર્યનો તાપ, ઉગ્ર રસ.
 રૌદ્ર ત્રિઁ ભયંકર, ઉગ્ર રસવાળું.
 રૌદ્ર પુઁ સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક રસ.
 રૌદ્રી સ્ત્રીઁ દુર્ગા દેવી રૂદ્રજટા વૃક્ષ.
 રૌવ્ય નઁ રૂપું.
 રૌવ્યમય ત્રિઁ રૂપાનું, રૂપાસંબધી.

રૌમ નઁ એક જાતનું લવણ.
 રૌમક નઁ ઉપરનો અર્થ.
 રૌરવ પુઁ તેનામે એક નરક.
 રૌરવ નઁ સામવેદનો અમુક ભાગ.
 રૌરવ ત્રિઁ ચંચળ, ધૂતાર, ભયંકર.
 રૌહિણ પુઁ ચંદન વૃક્ષ. રોહિણ પુઁ બુઓ.
 રૌહિણેય પુઁ ખુંધ ઝાડ, બળરામ, ગાયનો
 વાછડો, શનૈશ્વર ઝાડ.
 રૌહિણેય નઁ મરકત મણિ-લીલમ.
 રૌહિણેયી સ્ત્રીઁ ગાયની વાછડી.
 રૌહિષ નઁ એક જાતનું ઘાસ.
 રૌહિષ પુઁ એક જાતનો મૃગ, એક જાતનું
 માછલું.
 રૌહિયી સ્ત્રીઁ દૂર્વા-ધ્રોખડ, એક જાતની
 મૃગલી.

લ.

લ્ વ્યંજનોમાં અઠાવીસમે.
 લ્ પુઁ લઘુ અક્ષર, ધાતુના દશ કાળ.
 લ પુઁ ઇન્દ્ર, લઘુ અક્ષર.
 લ નઁ તંત્રપ્રસિદ્ધ એક મંત્ર.
 લક્ તુઁ ઝમઁ સઁ સેદ્ સ્વાદ લેવો, ચાખવું,
 પ્રાપ્ત થવું, મેળવવું.
 લક નઁ લલાટ, કપાળ.
 લકચ પુઁ એક જાતનું ઝાડ.
 લકુચ પુઁ ઉપરનો અર્થ.
 લક્કક પુઁ અલતો, જીર્ણ વસ્ત્રનો ટુકડો.
 લક્કકર્મન્ પુઁ લાલ લોધરનું ઝાડ.
 લક્તિકા સ્ત્રીઁ ઘો.
 લક્ષ તુઁ ઝમઁ સઁ સેદ્ જોવું, તપાસવું,
 આંકવું, નિશાનમાં લેવું, તાકવું.
 લક્ષ નઁ પદ, ચિન્હ, વ્યાજ, આણનું લક્ષ-
 નિશાન, એક લાખની સંખ્યા.

લક્ષક

૩૯૩

લક્ષ

લક્ષક પુ० લક્ષણથી અર્થમોધક શબ્દ.
 લક્ષણ નં ચિન્હ, લક્ષણ, નીશાની, સ્વરૂપ,
 વ્યવહારમાં ઉપયોગી નામ.
 લક્ષણ નં વ્યાકરણ વગેરેનું સૂત્ર.
 લક્ષણ પુ० સ્વરૂપપ્રતિપાદક શબ્દ, સારસ
 પક્ષી.
 લક્ષણા સ્ત્રી० તે નામે એક શબ્દશક્તિ,
 સારસ-માદા હંસ-માદા, એક અંસરા.
 લક્ષા સ્ત્રી० લાખની સંખ્યા.
 લક્ષિત ત્રિ० જાણેલ, અનુમાન કરેલ.
 લક્ષિત પુ० લક્ષણથી, જાણાયેલ અર્થ, લ-
 ક્ષણાશ્રય લક્ષક શબ્દ.
 લક્ષિતલક્ષણા સ્ત્રી० તે નામે એક લક્ષણ.
 લક્ષ્મણ પુ० રામનો ભાઈ લક્ષ્મણ.
 લક્ષ્મણ નં ચિન્હ નામ.
 લક્ષ્મણ ત્રિ० મુખ્ય, પ્રધાન. ભાગ્યવાન.
 લક્ષ્મણપ્રસૂ સ્ત્રી० લક્ષ્મણની માતા સુમિત્રા.
 લક્ષ્મણા સ્ત્રી० સારસ પક્ષિણી, ઘોળી ભોં-
 રીગણી, એક ઔષધ લક્ષ્મણાકંદ, દુર્યો-
 ધનની પુત્રી,
 લક્ષ્મન્ નં ચિન્હ, નીશાની, પ્રધાન.
 લક્ષ્મી સ્ત્રી० વિષ્ણુની પત્ની, શોભા, કાંતિ,
 સંપત્તિ, ઋદ્ધિ ઔષધિ, વૃદ્ધિ નામે ઔષધિ,
 ક્ષિત્રી વૃક્ષ, સ્થલપદ્મિની, હળદર, ખીજડી,
 મોતી, દ્રવ્ય, પીડા, વેશ્યા.
 લક્ષ્મીકાન્ત પુ० વિષ્ણુ, રાજા.
 લક્ષ્મીગૃહ નં લક્ષ્મીનું ઘર. લાલ કમળ.
 લક્ષ્મીજ પુ० લક્ષ્મીપુત્ર જીઓ.
 લક્ષ્મીજનાર્દન નં એક શાલગ્રામ.
 લક્ષ્મીતનય પુ० લક્ષ્મીપુત્ર જીઓ.
 લક્ષ્મીતનૂજ પુ० લક્ષ્મીપુત્ર જીઓ.
 લક્ષ્મીનારાયણ નં એક શાલગ્રામ.
 લક્ષ્મીનૃસિંહ નં એક શાલગ્રામ.
 લક્ષ્મીપતિ પુ० વિષ્ણુ, રાજા, લલિંગ,
 સોપારીનું ઝાડ.

લક્ષ્મીપુત્ર પુ० કામદેવ, ઘોડો, કુશ લવ,
 એક ગધર્વ.
 લક્ષ્મીપુષ્પ પુ० પદ્મરાગ મણિ. માણેક.
 લક્ષ્મીફલ પુ० ખીલીનું ઝાડ.
 લક્ષ્મીવત્ પુ० કલુસનું ઝાડ, ઘોળા રોહિ-
 ઝાનું ઝાડ.
 લક્ષ્મીવત્ ત્રિ० લક્ષ્મીવાળું, પેસાદાર, ધન-
 વાન, શ્રીમંત.
 લક્ષ્મીશ પુ० વિષ્ણુ, રાજા, આંખાનું ઝાડ.
 લક્ષ્મીસમાહ્વયા સ્ત્રી० સીતા.
 લક્ષ્મીસહજ પુ० ચંદ્ર, કપૂર, ઉચ્ચૈશ્રવા
 ઘોડો.
 લક્ષ્મીસુત પુ० લક્ષ્મીપુત્ર જીઓ.
 લક્ષ્મીસુનુ પુ० લક્ષ્મીપુત્ર જીઓ.
 લક્ષ્ય નં નીશાન, બાણનું લક્ષ્ય.
 લક્ષ્ય પુ० લક્ષણામોખ્ય અર્થ.
 લક્ષ્ય ત્રિ० જાણવા યોગ્ય, ઉદ્દેશ્ય, અનુમાન
 કરવા યોગ્ય.
 લક્ષ્યાસન નં એક જાતનું આસન.
 લંઘ્ સ્વા० ૫૦ સં સેટ જવું.
 લંઘ્ સ્વા० ૫૦ સં સેટ જવું.
 લંઘ્ સ્વા० ૫૦ સં સેટ જવું.
 લઘ્ સ્વા० ૫૦ સં સેટ લંગડા થવું, લૂકા
 થવું. અં જવું સં
 લઘ્ સ્વા० ૫૦ સં સેટ વળગવું, લાગવું.
 લઘ્ સ્વા० ૫૦ સં સેટ સ્વાદ લેવો, પામવું,
 લગડ ત્રિ० સુંદર.
 લગિત ત્રિ० લાગેલ, વળગેલ.
 લગુડ પુ० લાડી, લાકડી, ઘોડો.
 લગુર પુ० ઉપરના અર્થ.
 લગુલ પુ० લગુડ જીઓ.
 લગ્ન નં મેષ વગેરે રાશિઓનો ઉદય.
 લગ્ન ત્રિ० લાગેલ, વળગેલ, જોડાયેલ, લાગેલ,
 શરમાયેલ.
 લગ્ન પુ० સ્તુતિપાઠક, ભાટ.

લક્ષ્મક

૩૧૪

લક્ષ્મશ

લક્ષ્મક પું સાક્ષી, જામીન.

લક્ષ્મિકા સ્ત્રીં જેને અટકાવ આવતો નથી તેવી કન્યા.

લંઘ સ્વાં આં સેટ્ કાંધવું, ભૂખ્યા રહેવું અં મર્યાદા ઓળંગવી, જવું, ઓળંગવું. મં

લંઘ ભાં ૧૦ સં સેટ્ શોક પામવો.

લંઘ ચું ૩૫૦ અં સેટ્ પ્રકાશવું.

લંઘ ચું ૩૫૦ ગં સેટ્ સ્વાદ લેવો, ચાખવું, મેળવવું, પામવું.

લઘટ પું વાયુ.

લઘટિ પું વાયુ.

લઘિમન્ પું હલકાઇ, લઘુતા, એક અર્થ.

લઘિષ્ઠ ત્રિં અતિશય લઘુતાવાળું, ઘણું હલકું.

લઘીયસ્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

લઘુ નં શીઘ્ર, જલદી, કાળું અગર, સુગંધી વાળો-ખસ.

લઘુ ત્રિં હલકું, હુંકું, મનોહર, સુંદર, નિઃસાર.

લઘુ સ્ત્રીં પૃષ્ઠા ઔષધિ, લઘુતાવાળી સ્ત્રી.

લઘુ પું હસ્ત અક્ષર, જ્યોતિષત્રસિક્ક પુખ્ત વગેરે નક્ષત્ર.

લઘુકાય પું બકરો.

લઘુકાય પું નં નાનું-હલકું શરીર.

લઘુકાયા સ્ત્રીં બકરી.

લઘુકાર્મર્ય પું કાયકળનું ઝાડ.

લઘુગણ પું અશ્વિની-પુખ્ત-હસ્ત-નક્ષત્ર

લઘુર્ગ પું એક જાનનું માછલું.

લઘુચન્દન નં કાળું અગર.

લઘુચ્ચિમિટા સ્ત્રીં એક જાતની કાકડી.

લઘુચેતસ્ ત્રિં હલકા કુદ્ર મનવાળું,

લઘુતા સ્ત્રીં હલકાઇ, કુદ્રતા, નાનપણ.

લઘુત્વ નં ઉપરના અર્થ.

લઘુદન્તી સ્ત્રીં કુદ્ર દન્તી વૃક્ષ.

લઘુદુન્દુભિ પું નાનું નગારું.

લઘુદ્રાક્ષા સ્ત્રીં એક જાતની દ્રાક્ષ.

લઘુનામન્ પું અગર ચંદન.

લઘુપત્રક પું એક જાતનો વેલો.

લઘુપત્રી સ્ત્રીં પીપળાનું ઝાડ.

લઘુપુષ્પ પું એક જાતના કદંબનું ઝાડ.

લઘુવદર પું ચણી ખોરનું ઝાડ.

લઘુવદરો સ્ત્રીં એક જાતની ખોરડી.

લઘુબ્રાહ્મી સ્ત્રીં એક જાતની બ્રાહ્મી.

લઘુમન્ય પું કુદ્ર અશ્વિનંથ વૃક્ષ.

લઘુલય નં સુગંધી વાળો-ખસ.

લઘુસદાફલા સ્ત્રીં એક જાતના ઉંચરાનું ઝાડ.

લઘુહસ્ત પું આયુ ફેંકવામાં ઝડપદાર હાથવાળો.

લઘુહેમદુગ્ધા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

લઘૂકૃત ત્રિં હલકું કરેલ.

લઘૂદુમ્બરિકા સ્ત્રીં એક જાતના ઉંચરાનું ઝાડ.

લઘ્વાશિન્ ત્રિં અલ્પાહારી, થોડું ખાનાર, હલકું ખાનાર.

લઘ્વાહાર પું હલકો આહાર-ખોરાક.

લઘ્વી સ્ત્રીં હુંકી, નાની, પૃષ્ઠા વનસ્પતિ.

લઙ્કા સ્ત્રીં એક શહેર, વંશ્યા, શાખા.

લઙ્કાદાહિન્ પું હનુમાન.

લઙ્કાધિપ પું રાવણ, કુબેર.

લઙ્કાધિપતિ પું રાવણ, કુબેર.

લઙ્કાનાથ પું રાવણ, કુબેર.

લઙ્કાપ પું રાવણ, કુબેર.

લઙ્કાપતિ પું રાવણ, કુબેર.

લઙ્કાપિકા સ્ત્રીં પૃષ્ઠા વનસ્પતિ.

લઙ્કાયિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

લઙ્કાસ્થાયિન્ પું લંકામાં એક ઝાડ.

લઙ્કાસ્થાયિન્ ત્રિં લંકામાં રહેનાર.

લઙ્કેશ પું રાવણ, કુબેર.

लक्ष्मेश्वर

३९५

लण्डेज

लक्ष्मेश्वर पु० रायलु, कुमेर.
 लक्ष्मणिका स्त्री० पृष्ठा वनस्पति.
 लक्ष्मणी स्त्री० लगामनी कडी.
 लक्ष्म पु० मंग, अलियारी पुरम.
 लक्ष्म न० लांधलु, लांधलु, भोजन नलि
 करुं ते, भोजांगीने जलुं, भोजांगलुं,
 इंदुं, भेयलुं, भेजुं, अपमान करुं.
 लक्ष्मना स्त्री० उपरना अर्थ.
 लक्ष्मनोय त्रि० भोजांगवा योग्य, लांधवा
 योग्य.
 लक्ष्मि त्रि० भोजांगल, लांधल.
 लक्ष्म भ्वा० प० स० सेट् यिन्ड करुं.
 लंज् भ्वा० प० स० सेट् तिरस्कार उरवो.
 लंज् चु० उम० स० सेट् भोजलुं, हिसा
 करवी, हेवुं स० सभर्थ यलुं, रहलुं अ०
 लज् भ्वा० आ० अ० सेट् लाजलुं, शरमावुं
 लज् चु० उम० अ० सेट् लासलुं, दीपलुं.
 लज्जकारिका स्त्री० रीसामणुति वेलो.
 लज्जत् त्रि० लाजलुं, शरमावुं.
 लज्जमान त्रि० उपरना अर्थ.
 लज्जा स्त्री० लाज, शरम, रीसामणुति वेलो.
 लज्जाकर त्रि० शरमावे लेवुं, शरमावनार.
 लज्जाकारिन् त्रि० उपरना अर्थ.
 लज्जान्वित त्रि० लाजवाणुं, शरमाण.
 लज्जारहित त्रि० लाजवगरनुं, भेशरम.
 लज्जालु स्त्री० रीसामणुति वेलो.
 लज्जालु त्रि० शरमाण.
 लज्जावत् त्रि० लाजवाणुं, शरमाण.
 लज्जाशील त्रि० उपरना अर्थ.
 लज्जाहीन त्रि० निर्लज्ज, भेशरम.
 लज्जित त्रि० लाजल, शरमावे.
 लज्जिरी स्त्री० रीसामणुति वेलो.
 लज्ज्या स्त्री० लाज, शरम.
 लञ्च पु० लांच, इश्चत.
 लञ्चा स्त्री० लांच, इश्चत.

लञ् चु० उम० अ० सेट् दीपलुं, प्रकाशलुं.
 लञ् पु० पग, पूछुं, कचुं लुओ.
 लञ्जा स्त्री० वेस्या, लक्ष्मी, प्रवाल.
 लञ्जिका स्त्री० वेस्या.
 लट् भ्वा० प० सेट् आगपलुं करुं अ०
 भोजलुं, कहेवुं द्विक०
 लट् पु० प्रमादवयन, दोष, अेक राग.
 लटक पु० दुर्जन.
 लटपण न० तग.
 लटभ त्रि० सुंदर.
 लटा स्त्री० अेक गतना करमदानुं जाड, अेक
 गतनुं वादित, गामनो यकलो, कसुभो,
 लभरो, अेक पक्षी.
 लट्ट पु० दुर्जन.
 लट्टु पु० अेक गतनुं करमदानुं जाड, यकलो,
 धोडो.
 लटा स्त्री० यकली, धोडी, कसुभो, लभरो.
 लंड चु० उम० स० सेट् उमे ईंकुं, भोजलुं,
 द्विक०
 लंड भ्वा० प० स० सेट् उमे ईंकुं, भोजलुं
 द्विक०
 लड् भ्वा० प० अ० सेट् विवास करवो,
 रमलुं, लल लरायर कडी लक्षायवी.
 लड् भ्वा० प० अ० सेट् पीडलुं, दुःख हेवुं.
 लड् चु० उम० स० सेट् अत्यंत पाणलुं,
 लाड लाडवां.
 लड् चु० उम० स० सेट् ईंकुं.
 लड् चु० उम० स० सेट् व्यापलुं.
 लडह त्रि० सुंदर, भनोडर.
 लडु त्रि० दुर्जन.
 लडु पु० लाडु.
 लडुक पु० लाडु.
 लण्ड न० विष्टा, लाड.
 लण्ड पु० लांडन-देश.
 लण्डूज त्रि० लांडनमां जन्मेव.

લત્

૩૧૬

લમ્બકેશ

લત્ સૌત્રં પં સં સેટ્ આઘાત કરવો.
 લતા સ્ત્રીં વેલ, વેલો, શાખા, કાંગ, પૃક્ષા
 વનસ્પતિ, અસનપર્ણી, માલકાંકણી,
 શારિવા ઔષધિ, શ્રોખડ, મોગરો.
 લતાકરજ્જ પું એક જાતનું કરંજ વૃક્ષ.
 લતાકસ્તૂરિકા સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.
 લતાજિહ્વ પું સર્પ.
 લતાજિહ્વી સ્ત્રીં સાપેણુ.
 લતાતરુ પું તાડનું ઝાડ, નારંગીનું ઝાડ,
 સાગનું ઝાડ.
 લતાદ્રુમ પું ઉપરના અર્થ.
 લતાપનસ પું તરબુચનો વેલો.
 લતાપૃક્ષા સ્ત્રીં એક શાક.
 લતાપ્રતાન પું લતાનો તંતુ, લતાનો ફેલાવ.
 લતાપ્રતાનિની સ્ત્રીં વેલ.
 લતાફલ નં પડાણું.
 લતામણિ પું પરવાણું.
 લતામરુત્ સ્ત્રીં પૃક્ષા વનસ્પતિ.
 લતામાઘવી સ્ત્રીં માધવી લતા.
 લતામૃગ પું વાનર, વાંદરો.
 લતામૃગી સ્ત્રીં વાંદરી.
 લતાયષ્ઠિ સ્ત્રીં મજ્જા.
 લતાયાવક નં પરવાણું.
 લતાર્ક પું લીલી કુંગળી.
 લતાલક પું હાથી.
 લતાવેષ્ટ પું એક જાતનું આલિંગન.
 લતાવેષ્ટિક નં ઉપરનો અર્થ.
 લતાશંઘ પું સાગનું ઝાડ.
 લતિકા સ્ત્રીં વેલો.
 લપ્ સ્વાં પં દિક્કં સેટ્ ઓલવું.
 લપન નં મુખ, ઓલવું, કહેવું.
 લપિત ત્રિં ઓલેલ, કહેલ.
 લપિત નં ઓલવું, કહેવું.
 લપ્સિકા સ્ત્રીં લાપસી, લાવસી.
 લમ્બ સ્વાં આં સેટ્ આશ્રય લેવો, લટકવું

સં શબ્દ કરવો અં
 લઘ્વ ત્રિં મેળવેલ, પામેલ.
 લઘ્વ નં લાલ, મેળવવું, પામવું.
 લઘ્વજન્મન્ ત્રિં જન્મેલું, જન્મ પામેલું.
 લઘ્વધન ત્રિં મેળવેલા ધનવાણું.
 લઘ્વવર્ણ પું વિદ્વાન, પરિત.
 લઘ્વવિદ્ય ત્રિં ભણેલ, વિદ્યા પામેલ.
 લઘ્વા સ્ત્રીં એક નાયિકા.
 લઘ્વિ સ્ત્રીં પ્રાપ્તિ, અમુક ઐશ્વર્ય, નફો,
 ભાગાકાર.
 લંઘ્ સ્વાં આં સેટ્ શબ્દ કરવો અં
 લંઘ્ સ્વાં આં સં અનિદ્ મેળવવું, પામવું
 આ + રપર્શ કરવો, વધ કરવો, ઉપ +
 ભણવું. ઉપ + આ + કપકો દેવો, તિરસ્કારવું.
 લમસ નં ઘોડાને પગે બાંધવાનું દોરડું.
 લમ્બ ત્રિં પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય, મેળવવા
 યોગ્ય, ન્યાય ભરેલું, યોગ્ય.
 લમક પું છીનાળવો, બલિચારી.
 લમ્પટ પું પરસ્ત્રીમાં લુપ્ત, આસક્ત.
 લમ્પટતા સ્ત્રીં લંપટપણું, આસક્તિ.
 લમ્પટત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 લમ્પાક પું તે નામે એક દેશ.
 લમ્પાપટહ પું એક જાતનું નગારું.
 લમ્બ પું નટ, નટવો, કાન્ત, અંગ, લાંચ,
 રૂપ્યત, અંકશાસ્ત્રમાં કહેલ ત્રણ ભુજવાળા
 ક્ષેત્ર વગેરેમાં ભુજની અને કર્ણની વચ્ચે
 લટકતું સૂત્ર.
 લમ્બકર્ણ પું બકરો, હાથી, રાક્ષસ, બાઝ
 પક્ષી, લાંબો-લટકતો કાન, અંકોટ વૃક્ષ.
 લમ્બકર્ણ ત્રિં લાંબા કાનવાણું, લટકતા
 કાનવાણું.
 લમ્બકર્ણી સ્ત્રીં બકરી, હાથણી, રાક્ષસી,
 બાઝ પક્ષિણી.
 લમ્બકેશ પું લાંબા કેશ, લટકતા કેશ.
 લમ્બકેશ ત્રિં લાંબા કેશવાણું, લટકતા
 કેશવાણું.

લમ્બવન્ત

૩૧૭

લલિત

લમ્બવન્ત પું લાંબો દાંત.

લમ્બવન્ત ત્રિં લાંબા દાંતવાળું.

લમ્બવન્તા સ્ત્રીં એક જાતની પીપર.

લમ્બન નં નાભિસુધી લટકતી માળા-હાર
વગેરે, આશ્રય લેવો.

લમ્બલીજા સ્ત્રીં એક જાતની પીપર.

લમ્બમાન ત્રિં લટકતું.

લમ્બા સ્ત્રીં કડવી તુંબડી, લક્ષ્મી, ગૌરી,
દક્ષીની એક કન્યા, હિમાલયની એક કન્યા.

લમ્બિકા સ્ત્રીં પડજી.

લમ્બિત ત્રિં લટકેલ, આશ્રિત.

લમ્બુષા સ્ત્રીં સાત સેરનો હાર.

લમ્બોદર પું ગણપતિ.

લમ્બોદર ત્રિં લાંબા-મોટા પેટવાળું.

લમ્બોદરી સ્ત્રીં તારા નામે દેવી.

લમ્બોઘ્ર પું ઉંટ.

લમ્બોઘ્ર ત્રિં લાંબા હોઠવાળું.

લમ્બોઘી સ્ત્રીં ઉંટડી.

લમ્બોઘ્ર પું ઉંટ.

લમ્બોઘ્ર ત્રિં લાંબા હોઠવાળું.

લમ્બોઘી સ્ત્રીં ઉંટડી.

લમ્બા સ્ત્રીં એક જાતની વાડ.

લય્ મ્વાં આં સં સેટ્ જવું.

લય પું સંસ્લેષ, લીનતા, વિનાશ, નૃત્ય-
ગીત-વાદની એકતાનતારૂપ સામ્ય, પ્રલય
કાળ, ધૈર્ય.

લયકાલ પું પ્રલય કાળ.

લયપુત્ર પું નટવો, નટ.

લયપુત્રી સ્ત્રીં નટી, નાચનારી.

લયાલમ્બ પું નટ, નટવો, નાચનાર.

લર્થ્ મ્વાં પં સં સેટ્ જવું.

લર્થ્ વું ઉમં સં સેટ્ ધમ્જવું.

લલજિહ્વ પું કુતરો, ઉંટ.

લલજિહ્વ ત્રિં હિંસક પ્રાણી, ચાણતી
જીભવાળું.

લલજિહ્વા સ્ત્રીં ચાણતી-ચળવળતી જીભ-
વાળી સ્ત્રી.

લલજિહ્વી સ્ત્રીં કુતરી, ઉંટડી.

લલત્ ત્રિં ચાણતું, ચળવળતું.

લલન નં ચાણતું, હાણતું, ફીડા, રમત.

લલન પું બાળક, સાગતું ઝાડ, ચારોળીનું
ઝાડ.

લલના સ્ત્રીં જીભ, સ્ત્રી.

લલનાપ્રિય પું કદંબનું ઝાડ.

લલનાપ્રિય નં સુગંધી વાળો-ખસ.

લલનાપ્રિય ત્રિં સ્ત્રી જેને પ્રિય હોય તે,
જીભ જેને પ્રિય હોય તે.

લલન્તિકા સ્ત્રીં નાભિસુધી લટકતી માળા-
હાર, ઘો.

લલાક પું પુરૂષનું લિંગ.

લલાટ નં કપાળ.

લલાટક નં કપાળ.

લલાટતટ નં કપાળ.

લલાટન્તપ પું સૂર્ય.

લલાટન્તપ ત્રિં લલાટને તપાવનાર.

લલાટપટ્ટ પું લલાટ-કપાળ.

લલાટફલક નં કપાળ.

લલાટરેખા સ્ત્રીં કપાળમાં લખાયેલી રેખા,
કપાળમાં લીટી.

લલાટિકા સ્ત્રીં કપાળનું ભૂષણ, કપાળમાં
ચિહ્ન-તિલક વગેરે.

લલામ નં પ્રધાન, ધ્યજ, શુંગ, શિખર,
પૂછકું, ભૂષણ, તિલક, પ્રભાવ, ઘોડો.

લલામ ત્રિં મનોહર, સુંદર.

લલામક નં કપાળસુધી સન્મુખ સ્થાપેલી
માળા.

લલામન્ નં લલામ નં જુઓ.

લલામન્ ત્રિં લલામ ત્રિં જુઓ.

લલામી સ્ત્રીં કાનનો દાગીનો, ઘોડી.

લલિત નં શૃંગારને અનુસરતી અમુક ચેષ્ટા,
હાવાવું, ચલાવવું.

લલિત

૩૧૮

લહરિ

લલિત ત્રિં મનોહર, સુંદર, ઇચ્છેશ, આહ્લેશ,
ધીમું, મંદ, આનંદી.

લલિત પું અમુક એક સ્વર.

લલિતા સ્ત્રીં કરતુરી, હરકેશ સ્ત્રી, એક
નદી, દુર્ગા દેવી, રાધાની એક સખી.

લલિતાસમમી સ્ત્રીં ભાદરવા શુદ્ધ સાતમ.

લલિતાસમમીવ્રત નં ભાદરવા શુદ્ધ સાતમે
કરવાનું વ્રત.

લવ પું લેશ, અંશ, વિનાશ છેદવું, છેદન,
શ્રીરામનો એક પુત્ર, સમયનું અમુક માપ-
એ કાષ્ઠ, ગાય-અગદના પૂછડાના વાળ,
કેશ, એક જાતનું પક્ષી.

લવ નં લવીંગ, જાયફળ, સુગંધી વાળો-
ખસ.

લવક ત્રિં કાપનાર, છેદનાર, લણનાર.

લવજ્ઞ નં લવીંગ.

લવજ્ઞક નં લવીંગ.

લવજ્ઞકલિકા સ્ત્રીં લવીંગ, લવીંગની કળી.

લવણ પું ખારો રસ, સિન્ધુ દેશ, સમુદ્ર,
એક અસુર.

લવણ નં લવણ, મીઠું, ક્ષાર પદાર્થ.

લવણ ત્રિં ખારું, લાવણવાળું, સુંદર.

લવણકિંશુકા સ્ત્રીં મહાનયોતિમતીનો
વેલો-માત્રકાંકણી.

લવણક્ષાર પું લવણયુક્ત ક્ષાર.

લવણલિપિ સ્ત્રીં શાંભરિ લવણ જેમાં
ઉત્પન્ન થાય છે તે એક ખાણ, મી-
ઠાની ખાણ.

લવણધેનુ સ્ત્રીં દાન માટે કલ્પેલી લવણની
ગાય.

લવણવારિ પું ખારો સમુદ્ર.

લવણસમુદ્ર પું ખારો દરીયો.

લવણાકર પું મીઠાની ખાણ.

લવણાચલ પું દાન માટે કલ્પેલો લવણનો
પર્વત.

લવણાધિ પું ખારો દરીયો.

લવણાધિજ્ઞ નં દરીયાનું મીઠું.

લવણા સ્ત્રીં એક નદી, દીપ્તિ, કાંતિ.

લવણોત્તમ નં સિંધાલુણ, મૈથવ.

લવણોદ પું ખારો દરીયો.

લવન નં કાપવું, છેદવું, લણવું, દાતરડું.

લવનો સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ.

લવલો સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ.

લવાક પું દાતરડું.

લવિત્ર નં દાતરડું.

લવો સ્ત્રીં એક જાતની પક્ષિણી.

લવેન્સુ ત્રિં કાપવા ઇચ્છનાર.

લવ્ય ત્રિં કાપવા યોગ્ય, લણવા લાયક.

લશ્ ત્રિં ઉમં સં સદ્ કારીગીરી કરવી.

લશુન નં લસણ.

લશૂન નં લસણ.

લષ્ ત્રિં ઉમં સં સદ્ લશ્ જુઓ.

લષ્ દિવાં ઉમં સં સદ્ આહવું, ઇચ્છવું.

લષ્ મ્વાં ઉમં સં સદ્ આહવું, ઇચ્છવું.

લષ્વ પું નાચનારો, નટ.

લસ્ ત્રિં ઉમં સં સદ્ લશ્ જુઓ.

લસ્ મ્વાં પં સદ્ ભેટવું, આલિંગન કરવું
સં રમવું, દીપવું અં

લસત્ ત્રિં દીપવું, શોભવું, ભેટવું.

લસા સ્ત્રીં હળદર.

લસિકા સ્ત્રીં લાળ.

લસીકા સ્ત્રીં શેલડીનો રસ, ચામડી અને
માંસ વચ્ચેનો રસ, એક જાતનું પાણી.

લસુ મ્વાં આં અં સદ્ શરમાવું.

લસ્ત ત્રિં ભેટવું, રમેલું, દીપેલું, પ્રકાશેલું,
કારીગર.

લસ્ત પું ધનુષનો મધ્યભાગ.

લસ્તક પું ઉપરનો અર્થ.

લસ્તકિન્ પું ધનુષ.

લહરિ સ્ત્રીં લહેર, મોડું મોઝું, તરંગ.

लहरी

३९९

लालाविष

लहरी स्त्री० उपरना अर्थ.

ला अक्ष० पर० सक० अनिट् लेनुं, आपनुं.

लाक्षणिक पु० लक्षणार्थी अर्थभोधक शब्द.

लाक्षणिक त्रि० लक्षणवाणुं.

लाक्षण्य त्रि० शुल-अशुल लक्षण्य ज्ञानार, लक्षण्यवाणुं.

लाक्षा स्त्री० क्षाप्त रंगवानुं ऐक द्रव्य.

लाक्षाग्रह न० क्षाप्तनुं धर.

लाक्षातर पु० जेमांथी क्षाप्त अने छे ते जाउ.

लाक्षादितेल न० वेष्टकप्रसिद्ध ऐक तेल.

लाक्षाप्रसाद पु० ऐक जतनुं लोधरवस्त्र.

लाक्षाप्रसाधन न० राता लोधरनुं जाउ.

लाक्षारस पु० अलतो.

लाक्षिक त्रि० क्षाप्तार्थी रजिस्त.

लाघ् स्वा० प० सेट् सुकावुं, शल्यगारवुं, देव, आपवुं, अटकाववुं व० समर्थ थवुं अ०

लाघ् भ्वा० आ० अ० सेट् समर्थ थवुं.

लाघव न० लघुता, हलकाप, आरोग्य.

लाङ्गल न० लङ्ग, सिंग, ऐक जतनुं कूल, ताडनुं जाउ, धरनुं लाङ्गु.

लाङ्गलग्रह पु० भेकुत.

लाङ्गलदण्ड पु० लङ्गनी वस्त्रेनुं लाङ्गु-धर्म.

लाङ्गलपद्मिनी स्त्री० लङ्गार्थी भेडेला भेतरमां भूमिरेखा.

लाङ्गलिक त्रि० लङ्गनुं, लङ्गसंगंधी.

लाङ्गलिक पु० ऐक जतनुं जेर.

लाङ्गलिकी स्त्री० ऐक जतनुं जाउ.

लाङ्गलिन् पु० अण्णराम, नाणीमेरनुं जाउ, सर्प.

लाङ्गली स्त्री० ऐक जतनुं शाक.

लाङ्गूल न० पूछुं.

लाङ्गूल न० पूछुं, शोक जुओ, कुशल जुओ.

लाङ्गूलिका स्त्री० पृथ्वीपत्नी वनस्पति.

लाङ्गूलिन् पु० वातर, ऋषल औषधि.

लाङ्गूलिन् त्रि० पूछावाणुं.

लांज् भ्वा० प० स० सेट् तिरस्कारनुं, उपेक्षा देव.

लाज् भ्वा० प० स० सेट् उपरना अर्थ.

लाज न० सुगंधी वाणो-अस.

लाज पु० बीना योआ.

लाज पु० ब० शेंकड़ी उजिरे-शाण.

लाजा स्त्री० उपरना अर्थ.

लाज् स्वा० प० म० सेट् चिन्ह, नीशानी करी.

लाज्जन न० चिन्ह, नीशानी.

लाट पु० ते नामे ऐक देश, वस्त्र, अर्थ अलंकार, यतुर पुरष.

लाटानुप्रास पु० ते नामे ऐक शब्दालंकार.

लाट् पु० उम० स० सेट् ईकनुं.

लाप पु० गोत्रनुं, कहेवुं.

लाप्य त्रि० गोत्रवा योग्य, कहेवा योग्य.

लाभ पु० लाभ, क्षयहो, नई, प्राप्ति.

लाभकारक त्रि० क्षयहो करनार, नई करनार, भोगवनार, प्राप्त करनार.

लाभकृत् त्रि० उपरना अर्थ.

लामजक न० सुगंधी वाणो-अस.

लालन न० स्नेहपूर्वक पाणवुं-खाववुं.

लालप्यमान त्रि० अत्यंत विज्ञाप करतुं.

लालस त्रि० लाससावाणुं. लुप्प, लेनुप.

लालसा स्त्री० अत्यंत इच्छा, गर्बिणीनुं होइनुं, वायना, भागणी, उत्कंठा.

लाला स्त्री० क्षाण.

लालाटिक त्रि० प्रभु-स्वामी-शेकना लाग्य उपर अवनार-कार्य करवामां असमर्थ, लाग्यने अधीन, लाग्य संगंधी, कपाण संगंधी.

लालाविष पु० ऐक जतने कीडा-करे-णोयो वजेरे.

લાલાલાય

૪૦૦

લિલ્લસંમયા

લાલાલાય પુ. કરોળીયા.

લાલિક પુ. પાડો.

લાલિત ત્રિ. સ્નેહપૂર્વક પાળેલ-લડાવેલ.

લાલિત્ય ન. સુંદરતા, મનોહરતા.

લાવ પુ. એક જાતનું પક્ષી, છેદવું, કાપવું.

લાવક પુ. એક જાતનું પક્ષી.

લાવક ત્રિ. છેદનાર, કાપનાર.

લાવકી સ્ત્રી. એક જાતની પક્ષિણી.

લાવણ ન. મીઠું ચઢાવેલ ઔષધ વગેરે.

લાવણ ત્રિ. મીઠા મંથંધી.

લાવણિક ન. લાવણ ન. જુઓ.

લાવણિક ત્રિ. મીઠું વેચનાર.

લાવણ્ય ન. મીઠાપણું, ખારાશ, ખુખસુરતી, સૌંદર્ય.

લાવણ્યશ્રી સ્ત્રી. ખુખસુરતીની શોભા.

લાવણ્યાજિત ત્રિ. વિવાહસમયે કન્યાને સાસુસસરાએ આપેલ ધન.

લાયા સ્ત્રી. એક જાતનું પક્ષી.

લાવિક પુ. પાડો.

લાવી સ્ત્રી. એક જાતની પક્ષિણી.

લાઘ્ય ત્રિ. લઘુવા યોગ્ય, કાપવા યોગ્ય.

લાસ પુ. નૃત્ય, નાચ, રાખડી, કાંછ.

લાસક પુ. નટ, નટવો, શિવ, મોરપક્ષી.

લાસક ત્રિ. નાચનાર, ભેટનાર, જુગારી.

લાસક ન. ધરતો ઉપરનો માળ.

લાસકી સ્ત્રી. નૃત્ય કરનારી સ્ત્રી.

લાસિકા સ્ત્રી. ઉપરનો અર્થ.

લાસ્ય ન. નૃત્ય, નાચ, નૃત્ય-ગીત-વાદ્ય.

લાસ્યક ન. ઉપરના અર્થ.

લાસ્યા સ્ત્રી. નૃત્ય કરનારી સ્ત્રી.

લિ સ્ત્રી. થાક, નાશ, સમાનતા, એકતા, ખરોખરી.

લિકુચ પુ. એક જાતનું ઝાડ.

લિક્ષા સ્ત્રી. જાળીયામાં સૂર્યના પ્રકાશમાં દેખાતી ચાર રંગ ખરોખર વજન, લીખ.

લિક્ષા સ્ત્રી. ઉપરના અર્થ.

લિક્ષ્ ભા. ૫૦ સં. સેટ જવું.

લિક્ષ્ તુલા. ૫૦ સં. સેટ લખવું, ચીરવું.

લિક્ષ ત્રિ. લખનાર, લેખક.

લિક્ષત્ ત્રિ. લખવું, ચીતરવું.

લિક્ષત ન. લખવું, ચીતરવું લિપી.

લિક્ષિત ન. ઉપરના અર્થ, લખાણ, દસ્તાવેજ, ખત.

લિક્ષિત ત્રિ. લખેલ ચીતરેલ.

લિક્ષિત પુ. તે નામે એક મુનિ.

લિક્ષ્યા સ્ત્રી. લિક્ષા જુઓ.

લિગુ ન. અંતઃકરણ, મન.

લિગુ ત્રિ. મૂર્ખ, બેવકૂફ.

લિગુ પુ. હરણ, પૃથ્વીનો એક ભાગ.

લિહ્નુ ભા. ૫૦ સં. સેટ જવું.

લિહ્નુ ત્રિ. ૩૦ સં. ૩૦ સેટ ચીતરવું.

લિહ્ન ન. જાતિ, ચિન્હ, પુરૂષનું ચિન્હ ગુણ ઇન્દ્રિય, સાંખ્યમાં કહેલ પ્રધાન, શિવની મૂર્તિ, વ્યાખ્યા, વ્યક્ત, શબ્દમાં રહેલ એક ધર્મ.

લિહ્નક પુ. કોડનું ઝાડ.

લિહ્નજા સ્ત્રી. એક વનસ્પતિ.

લિહ્નદેહ પુ. દશ ઇન્દ્રિય-પાંચ વિષય-મન-એ ૩૫ જીવનું સૂક્ષ્મ શરીર.

લિહ્ન ન. ભેટવું, આલિંગન કરવું.

લિહ્નનાશ પુ. ચિન્હનો નાશ.

લિહ્નપરામર્શ પુ. ન્યાયમતે અનુમાન-સાધન હેતુવિચાર.

લિહ્નપુરાણ ન. વ્યાસકૃત એક મહાપુરાણ.

લિહ્નમૂતા સ્ત્રી. એક જાતનો વેલો.

લિહ્નવત્ ત્રિ. ચિન્હવાળું, લિંગવાળું.

લિહ્નવર્દન પુ. કોડનું ઝાડ.

લિહ્નવર્દિની સ્ત્રી. અધાડો.

લિહ્નવૃત્તિ પુ. વેશધારી કપડી મંન્યાસી.

લિહ્નસંમયા સ્ત્રી. એક જાતનો વેલો.

લિપ્ત

૪૦૧

લીપ્ત

લિપ્ત પુ. પ્રત્યક્ષારી.
 લિપ્તાર્ચન નં. લિંગની પૂજા.
 લિપ્તલિકા સ્ત્રી. નાની ઉંદરડી.
 લિપ્તિન્ ત્રિ. ચિન્હવાળું, વેશધારી કપડી
 સંન્યાસી વગેરે, વાસનાશ્રય.
 લિપ્તિન્ પુ. શ્રેષ્ઠ ચિન્હવાળો હાથી.
 લિપ્તિની સ્ત્રી. એક જાતનો વેલો.
 લિપ્તિવેશ પુ. કમંડળ વગેરે સંન્યાસીના
 વેશને ધારણ કરનાર.
 લિપ્તોપહિત પુ. સાધ્ય અનુમાનના અંગના
 હેતુવાળો પક્ષ.
 લિપ્ તુદાં. ૩૦ સં. અનિદ્ લીપવું, ખર-
 ડવું, ચોપડવું.
 લિપા સ્ત્રી. તીચેનો શબ્દ જુઓ.
 લિપિ સ્ત્રી. અક્ષર, મૂળાક્ષર, ખત, દસ્તા-
 વેજ, લખવું.
 લિપિકર ત્રિ. લખનાર, લેખક, લહીયો.
 લિપિકાર ત્રિ. ઉપરના અર્થ.
 લિપિકા સ્ત્રી. લિપિ જુઓ.
 લિપિસજ્ઞા સ્ત્રી. લેખણ-કૌશલ વગેરે.
 લિપી સ્ત્રી. લિપિ જુઓ.
 લિપીકર ત્રિ. લિપિકર જુઓ.
 લિપીકાર ત્રિ. લિપિકાર જુઓ.
 લિપીસજ્ઞા સ્ત્રી. લિપિસજ્ઞા જુઓ.
 લિપ્ત ત્રિ. લીધેલ, ખરડેલ, ચોપડેલ, ભોગ-
 વેલ, મળેલ, ઝેર ચોપડેલ.
 લિપ્તક પુ. ઝેર ચોપડેલ ખાણ.
 લિપ્તવત્ ત્રિ. લિપ્ત જુઓ.
 લિપ્તા સ્ત્રી. ન્યોતિષમાં કહેલ રાશિના સાઠ
 ભાગમય કલાશ્રપ ભાગ-દંડાત્મક કાળ.
 લિપ્તિકા સ્ત્રી. ઉપરનો અર્થ.
 લિપ્તિ સ્ત્રી. મેળવવાની ઈચ્છા, લાલની
 ઈચ્છા, લાલચ.
 લિપ્તિસાવત્ ત્રિ. મેળવવાની ઈચ્છાવાળું,
 લાલચુ.

લિપ્તિસત ત્રિ. મેળવવા ઈચ્છેલ, ચાહેલ.
 લિપ્તુ ત્રિ. મેળવવા ઈચ્છનાર, લાલચુ.
 લિપ્ત્યાક પુ. એક જાતનું પીંગેરું, ગધેડો.
 લિપ્ત્યાકો સ્ત્રી. ગધેડી.
 લિપ્તિ સ્ત્રી. લિપિ જુઓ.
 લિપિકર ત્રિ. લિપિકર જુઓ.
 લિપિકાર ત્રિ. લિપિકાર જુઓ.
 લિપિકા સ્ત્રી. લિપિકા જુઓ.
 લિપિસજ્ઞા સ્ત્રી. લિપિસજ્ઞા જુઓ.
 લિપી સ્ત્રી. લિપિ જુઓ.
 લિપીકર ત્રિ. લિપિકર જુઓ.
 લિપીકાર ત્રિ. લિપિકાર જુઓ.
 લિપીસજ્ઞા સ્ત્રી. લિપિસજ્ઞા જુઓ.
 લિપ્ દિવાં. આં. સકં. અનિદ્ ભેટવું, મળવું,
 ઓછું થવું અં.
 લિપ્ તુદાં. ૫૦ સં. અનિદ્ જવું.
 લિપ્ત પુ. નટ, નટવો.
 લિપ્ અદાં. ૩૦ સં. અનિદ્ સ્વાદ લેવો,
 ચાખવું.
 લિપ્ ત્રિ. સ્વાદ લેનાર, ચાખનાર.
 લી દિવાં. આં. સં. અનિદ્ ભેટવું, મળવું,
 લીન થવું.
 લી ક્યાં. ૫૦ સં. અનિદ્ ઉપરના અર્થ.
 લી તુ. ૩૦ સં. સેદ ઓગળવું, પીગ-
 ળાવવું.
 લી મ્વાં. ૫૦ સં. અનિદ્ ઉપરના અર્થ.
 લીક્ષા સ્ત્રી. લિક્ષા જુઓ.
 લીક્ષા સ્ત્રી. લિક્ષા જુઓ.
 લીલ ત્રિ. સ્વાદ લીધેલ, ચાખેલ, સ્પર્શ
 કરેલ.
 લીન ત્રિ. વળગેલ, મેડાયેલ, લીન થયેલ,
 ઓગળેલ, એકાગ્ર થયેલ.
 લીનતા સ્ત્રી. લીનપણું, એકાગ્રપણું.
 લીનત્વ નં. ઉપરના અર્થ.
 લીલા સ્ત્રી. કીડા, રમત, વિકાસ, શુંગાર
 વગેરેથી ઉત્પન્ન થયેલી મેટા, ત્રિયાનુકરણ.

લીલાસેલ

૪૦૨

લુપ્તવ

લીલાસેલ ત્રિં રમતીયાળ, ખેલાડી, વિલાસી.
 લીલાગૃહ નં વિલાસગૃહ, રમતનું ઘર.
 લીલાયિત ત્રિં લીલાથી આચરેલ, વિલા-
 સથી કરેલ.
 લોલાવતાર પું શ્રીલગ્નવાનનો ક્રીડાર્થે
 અવતાર.

લીલાવતી સ્ત્રીં વિલાસવાળી સ્ત્રી, ભારક-
 રાચાર્યની પુત્રી, તે નામે એક ગણિતગ્રંથ,
 મહેનાચાર્યની પત્ની, તે નામે એક
 ન્યાયગ્રંથ, તે નામે એક વેશ્યા.

લીલાવન નં નીચેનો શબ્દ ભુઓ.
 લીલોદ્ધાન નં ક્રીડા માટેનું ઉદ્ધાન, બગીચો.
 લીલોપવન નં ઉપરનો અર્થ.
 લુક્ષાયન નં અદસ્ય થવું, છુપાઈ જવું.
 લુક્ષાયિત ત્રિં અદસ્ય થયેલ, છુપાઈ ગયેલ.
 લુચ્ પું લોપ, અદર્શન.

લુચ્ચ મ્વાં પં સં સેદ્ છેલ્લું, કાપવું,
 ચુંટવું, છોલવું, ફેશ ચુંટવા, દૂર કરવું.
 લુચ્ચન નં ઉપરના અર્થ.
 લુચ્ચિત ત્રિં છેલ્લ, કાપેલ, ચુંટેલ,
 છોલેલ, ફેશ ચુંટેલ, દૂર કરેલ.

લુચ્ચુ તું ઝમં સં સેદ્ કહેવું.
 લુંદ મ્વાં પં સં સેદ્ હરવું, લૂટવું.
 લુંદ મ્વાં પં સં સેદ્ જવું, ચોરવું, લૂટવું સં
 લૂલા થવું, આળસ કરવું અં
 લુદ તું ઝમં અં સેદ્ દીપવું, પ્રકાશવું.
 લુદ દિવાં પં સં સેદ્ લોટવું, આળોટવું,
 હરવું, લૂટવું.

લુદ મ્વાં પં સં સેદ્ ઉપરના અર્થ.
 લુદ્યત્ ત્રિં લોટવું, આળોટવું.
 લુદ્ મ્વાં આં અં સેદ્ લોટવું, આળોટવું,
 સામે અથડાવું.

લુદ્ મ્વાં પં અં સેદ્ આળોટવું.
 લુદ્ તુદાં પં સં સેદ્ બેડાવું, આળોટવું.
 લુદ્ તું ઝં સં સેદ્ ચોરવું, લૂટવું.

લુઠન નં લોટવું, આળોટવું.
 લુઠિત ત્રિં લોટેલ, આળોટેલ.
 લુઢ મ્વાં પં સં સેદ્ મથવું, વલોવવું.
 લુઢ્ તુદાં પં સં સેદ્ ઢાંકવું, સં બેટવું,
 બેડવું અં

લુણ્દ તું ઝમં સં સેદ્ અપમાન કરીને
 ચોરવું, લૂટવું.

લુણ્દ મ્વાં પં સં સેદ્ ઉપરના અર્થ.
 લુણ્દક પું એક જાતનું શાક.
 લુણ્દાક ત્રિં ચોર, લૂટારો, કાગડો.
 લુણ્દાકી સ્ત્રીં લૂટારી, કાગડી.
 લુણ્દ મ્વાં પં સં સેદ્ ચોરવું, લૂટવું,
 આળોટવું.

લુણ્દક ત્રિં ચોર, લૂટારો, કાગડો.
 લુણ્દક પું એક જાતનું શાક.
 લુણ્દકી સ્ત્રીં લૂટારી કાગડી.
 લુણ્દન નં લોટવું, આળોટવું, ચોરવું.
 લુણ્દાક સ્ત્રીં લોટવું, આળોટવું.

લુણ્દાક ત્રિં લુણ્દક ભુઓ.
 લુણ્દાકી સ્ત્રીં લુણ્દાકી ભુઓ.
 લુણ્દી સ્ત્રીં લોટવું, આળોટવું.
 લુણ્દ તું ઝમં સં સેદ્ ચોરવું, લૂટવું,
 લુણ્દિકા સ્ત્રીં સદાચાર, યોગ્ય વર્તન, એકત્ર
 વીટેલ (થેટાં વગેરે).

લુણ્દી સ્ત્રીં રાજના ધર્મ પાળવા તે.
 લુન્થ મ્વાં પં સેદ્ વધ કરવો સં દુઃખી
 થવું અં
 લુપ્ દિવાં પં અં સેદ્ વ્યાકુલ થવું,
 ગભરાવું.

લુપ્ પું લોપ, અદર્શન.
 લુપ્ત નં ચોરેલું ધન, લૂટ.
 લુપ્ત ત્રિં નાશ પામેલ, લોપ પામેલ, છેદા-
 યેલ, છેદેલ.

લુપ્તતા સ્ત્રીં લોપ, અદર્શન.
 લુપ્તત્વ નં ઉપરના અર્થ.

લુપ્તપિણ્ડોદકક્રિય

૪૦૩

લેપક

લુપ્તપિણ્ડોદકક્રિય ત્રિં જોનાં પિંડદાન
તથા ઉદકદાન નાશ પામ્યાં હોય તે.

લુબ્ધ ત્રિં લોભી, લાલચુ, લપટ.

લુબ્ધ પું શિકારી, પારધિ.

લુબ્ધક પું ઉપરના અર્થ.

લુબ્ધક પું આકાશમાં શિકારીના આકારનો
એક તારો, વાયુ.

લુમ્ તું ૫૦ અં સેટ્ મોહ પામવો, ગભરાવું.

લુમ્ વિનાં ૫૦ સં સેટ્ લોભ કરવો.

લુમ્પ્ તુદાં ૩૦ સં અનિદ્ નાશ કરવો,
છેદવું, કાપવું.

લુમ્ તું ૩૦ સં સેટ્ પીડવું, દુઃખ દેવું.

લુમ્પ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.

લુલ્ સૌત્રં ૫૦ સં સેટ્ મર્દન કરવું,
ઉશ્કરવું.

લુલાપ પું પાડો.

લુલાપી સ્ત્રીં ભેંસ.

લુલાય પું પાડો.

લુલાયી સ્ત્રીં ભેંસ.

લુલિત ત્રિં હલાવેલ, કંપાવેલ, હીચોળેલ.

લુષ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ ચોરવું, લૂટવું.

લુષ્ સૌત્રં ૫૦ સં સેટ્ હિંસા કરવી, મારી
નાખવું.

લુષ્મ પું મદોન્મત્ત હાથી.

લુહ્ મ્વાં ૫૦ સં અનિદ્ લોભ કરવો, ઇચ્છવું.

લૂ ક્યાં ૩૦ સં સેટ્ છેદવું, કાપવું,
ઘણવું.

લૂતક પું પશુ.

લૂતા સ્ત્રીં કરોળીયો, એક જાતનો કીડો,
એક જાતનો રોગ, કીડી.

લૂતિકા સ્ત્રીં કરોળીયો.

લૂન ત્રિં છેદેલ, કાપેલ.

લૂન નં પૂછડું.

લૂનન્ નં પૂછડું.

લૂનવિય પું પૂછડામાં ઝેરી એક પ્રાણી.

લૂપ્ તું ૩૦ સં સેટ્ વધ કરવો, મારી
નાખવું, ચોરવું.

લેખ પું લખવું, લખાણ, દસ્તાવેજ, દેવ,
લખવાનો કાગળ.

લેખ ત્રિં લખવા યોગ્ય.

લેખક પું લેખક, લખનાર, લહીયો.

લેખન નં લખવું, ભોજનપત્ર, ઉલટી, એક
જાતનું ચૂર્ણ.

લેખન પું એક જાતનું ઘાસ.

લેખનિક પું લેખક, લહીયો.

લેખની સ્ત્રીં રોગ દૂર કરવાનું એક શસ્ત્ર,
લખવાની કલમ, ખડી, કાસડો ઘાસ,
અંગનના અંગરૂપ એક વ્યાપાર.

લેખનીય ત્રિં લખવા યોગ્ય.

લેખર્ષમ પું ઇન્દ્ર.

લેખહાર પું લખેલો કાગળ વગેરે લખ
જનાર ખેપીયો વગેરે, પોસ્ટમેન.

લેખહારક પું ઉપરના અર્થ.

લેખહારિન્ પું લેખહાર જુઓ.

લેખા સ્ત્રીં રેખા, પંક્તિ, લિપી.

લેખિત ત્રિં લખેલ.

લેખ્ય ત્રિં લખવા યોગ્ય.

લેખ્ય નં લેખ, દસ્તાવેજ.

લેખ્યક નં ઉપરના અર્થ.

લેખ્યપત્ર પું તાડનું ઝાડ.

લેખ્યપત્ર નં લખવાનો કાગળ, લિખિત
દસ્તાવેજ.

લેખ્યપત્રક નં ઉપરના અર્થ.

લેખ્યપત્રક પું તાડનું ઝાડ.

લેખ્યપ્રસન્ન પું લિખિત દસ્તાવેજ.

લેખ્ડ નં લીંડું.

લેપ્ મ્વાં આં ૩૦ સં સેટ્ જવું.

લેપ પું ભોજન, લેપ કરવો, લેપ, લીંપવું,
કળી ચૂનો, પિત્તઓતે આપેલા પિંડો શેષ.

લેપક ત્રિં લીપનાર. લેપ કરનાર.

લેપક

૪૦૪

લોકલોચન

લેપક પું કડીયો, સલાટ.

લેપન નં લીપવું, ચોપડવું, લેપ-એક
સુગંધી દ્રવ્ય.

લેપભાગિન પું ચોથી-પાંચમી-છઠ્ઠી પેઢીના
પિતૃઓ.

લેપમુજ પું ઉપરનો અર્થ.

લેપિન પું કડીયો.

લેપિન ત્રિં લીપનાર, ચોપડનાર.

લેપ્યકૃત્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

લેપ્યકૃત્ પું કડીયો.

લેપ્યમયી સ્ત્રીં પુતળી.

લેપ્યસ્ત્રી સ્ત્રીં પુતળી, સુગંધી દ્રવ્ય ચોપ-
ડેલી સ્ત્રી.

લેય પું સિંહરાશી.

લેલિહા સ્ત્રીં તે નામે એક મુદ્રા.

લેલિહાન પું શિવ, સૂર્ય.

લેલિહાન ત્રિં વારંવાર ચાટનાર.

લેલિહાના સ્ત્રીં એક ગતતની મુદ્રા.

લેલિહાની સ્ત્રીં સાપેશુ.

લેશ પું અશ્વ, શેડું, થોડાશ.

લેણ્ડુ પું માટીનું ઢેકું.

લેણ્ડુમ્મ પું માટીનું ઢેકું ભાંગનાર.

લેણ્ડુમેવન પું ઉપરનો અર્થ.

લેસિક પું ભાવત.

લેહ પું ચાટવું, ચાટણુ, ખાવું, રસ,
સ્વાદ લેવો.

લેહ ત્રિં ચાટનાર, સ્વાદ લેનાર.

લેહક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

લેહન નં લેહ પું જુઓ.

લેહિન્ ત્રિં લેહ ત્રિં જુઓ.

લેહિન પું ટાંકણુખાર.

લેણ ત્રિં ચાટવા ચોખ્ય, સ્વાદ લેવા લાયક.

લેણ નં અમૃત, ચાટણુ.

લૈક નં અદાર મહાપુરાણોપૈકી અગીઆરમું
પુરાણ.

લૈક ત્રિં લિંગનું, લિંગસંબંધી.

લૈકિક ત્રિં લિંગ વગેરેથી કદપેલ, અનુ-
માન કરેલ.

લૈકી સ્ત્રીં લિંગિની વૃક્ષ.

લોક્ પું ઝમઝમ અં સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.

લોક્ ભ્વાં આં સં સેટ્ દેખવું, જોવું.

લોક પું જગત, દુનીયાં, સંસાર, માણસ,
જોવું, દીપવું.

લોકકાન્ત પું લોકનો સ્વામી.

લોકકાન્ત ત્રિં લોકને પ્રિય.

લોકકાન્તા સ્ત્રીં અપલ ઔપધિ.

લોકકૃત્ પું બ્રહ્મા.

લોકચક્રુસ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

લોકજિત્ પું બુદ્ધદેવ.

લોકજિત્ ત્રિં જગતને છતનાર.

લોકત્રય નં સ્વર્ગ-મૃત્યુ-પાતાલ એ ત્રણ
લોક.

લોકત્રયી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

લોકનાથ પું જગતનો ધણી, બુદ્ધ, લોકપાલ
જુઓ.

લોકનીય ત્રિં જોવા લાયક.

લોકનેત્ર નં સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

લોકપતિ પું લોકનાથ જુઓ.

લોકપાલ પું રાજા, ઇન્દ્રાદિ લોકપાલ,
વિનાયક વગેરે પાંચ.

લોકપાલ ત્રિં જગતનું રક્ષણ કરનાર.

લોકપ્રસિદ્ધ ત્રિં જગતમાં પ્રસિદ્ધ.

લોકવાન્ધવ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

લોકવાણ ત્રિં જગતની બહારનું.

લોકવિન્દુસાર નં જૈનમતે ચૌદમું પૂર્વ.

લોકમાતૃ સ્ત્રીં લક્ષ્મી દેવી, જગતની માતા.

લોકમાતૃ ત્રિં જગતને જાણનાર.

લોકમૃણ ત્રિં જગતને આનંદકારક,
જગતમાં વ્યાપક.

લોકલોચન નં સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

लोकवाद

४०५

लोमकूप

लोकवाद पु० लोककहेवत.

लोकान्तर न० भीमो लोक, परलोक, स्वर्ग
वगेरे.

लोकान्तरगत त्रि० मरुतु पामेल, परलो-
कभां गयेल.

लोकान्तरप्राप्त त्रि० उपरना अर्थ.

लोकायत न० यावांक वगेरेनो नास्तिकमत.

लोकायतिक पु० यावांक वगेरे नास्तिक.

लोकालोक पु० ते नामे अेक पर्वत.

लोकित त्रि० जेथल, देथेल.

लोकेश पु० अत्ता, राज, पारो, खुदबेद.

लोकेश्वर पु० उपरना अर्थ.

लोच् चु० उभ० अ० सेद् दीपवुं, प्रकाशवुं.

लोच् भ्वा० आ० स० सेद् देभवुं, जेवुं.

लोचक न० भांसपिंड, आंभनी कीकी,
काण्ण, लीओनुं कपाणनुं अेक आभूषण,
काणुं वस्त्र, काननो दागीनो, केण, मोर-
वेल, सापनी कांयणी.

लोचक त्रि० जेतार, देभनार, बुद्धि-
वसरनुं, निशुद्धि.

लोचन न० नेत्र, आंभ, देभवुं, जेवुं.

लोचनहिता स्त्री० अेक जतनुं अंजन.

लोचना स्त्री० देभवुं, जेवुं.

लोचनामय पु० आंभनो रोग.

लोचनी स्त्री० अेक जतनो कीडा.

लोच पु० डेश थूटवा, जेवुं.

लोचमर्कट पु० अेक जतनुं दूध.

लोचमस्तक पु० मोरनी क्लगी, मोर.

लोद् भ्वा० प० स० सेद् गांडा थवुं.

लोटन न० लोटवुं, आणोटवुं.

लोड् भ्वा० प० स० सेद् गांडा थवुं.

लोणक न० भीडुं.

लोणा स्त्री० अेक वनस्पति-लूथी.

लोणाम्हा स्त्री० उपरनो अर्थ.

लोणार न० अेक जतनो पार.

लोणी स्त्री० लोण जुओ.

लोट न० योरेल धन, यिन्ह, आंसु, लवण,
भीडुं.

लोत्र न० योरेलुं धन, आंसु.

लोघ पु० लोघरनुं आड.

लोघ्र पु० लोघरनुं आड.

लोप पु० नाश, अदर्शन, छेदवुं, कापवुं,
व्याकुण थवुं.

लोपा स्त्री० अगस्त्य मुनिनी पत्नी.

लोपाक पु० शियाण.

लोपाकी स्त्री० शियाणवी.

लोपापक पु० शियाण.

लोपापिका स्त्री० शियाण-मादा.

लोपामुद्रा स्त्री० अगस्त्य मुनिनी पत्नी.

लोपामुद्रापति पु० अगस्त्य मुनि.

लोपाशक पु० शियाण.

लोपाशिका स्त्री० शियाण-मादा.

लोप्त्र न० योरेलुं धन.

लोप्त्री स्त्री० योरेलुं धन.

लोभ पु० लोलुपता, पारका द्रव्यमां अतिशय
अलिहाप.

लोभनीय त्रि० लोल करवा लायक.

लोभमोहित त्रि० लोलवडे मोह पामेल.

लोभरहित त्रि० लोल विनातु.

लोभविरह पु० लोलनो त्याग.

लोभविरह त्रि० लोलरहित.

लोभविरहित त्रि० लोलरहित.

लोभाकृष्ट त्रि० लोलथी जेअयेल.

लोभिन् त्रि० लोलवाणुं, लोली.

लोभ्य पु० भग.

लोभ्य त्रि० लोल करवा लायक.

लोम न० इंवाडुं, पूछुं.

लोमकर्ण पु० ससलो.

लोमकर्णी स्त्री० ससली.

लोमकूप पु० इंवाटानुं छिद्र.

લોમઘ

૪૦૬

લોહશઙ્કુ

લોમઘ નં ટાલનો રેગ, ટાલ.
 લોમન્ પું રંવાટું.
 લોમપાદ પું અંગ દેશનો એક રાજ.
 લોમપાદપુર સ્ત્રીં ચંપા નગરી.
 લોમપાદપુરી સ્ત્રીં ચંપા નગરી.
 લોમવિષ પું વાધ વગેરે.
 લોમશ પું એક મુનિ, બકરો, થેટો.
 લોમશ ત્રિં રંવાટાંવાળું.
 લોમશકાળડા સ્ત્રીં કાકડી.
 લોમશપર્ણિકા સ્ત્રીં જંગલી મગ.
 લોમશપર્ણિની સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 લોમશપુષ્પક પું શિરીષ વૃક્ષ, સરસડાનું
 ઝાડ.
 લોમશા સ્ત્રીં કાકજંધા વનસ્પતિ, જટા-
 માંસી વનસ્પતિ, વજ, શકશિખી
 વનસ્પતિ, મહામેદા વનસ્પતિ, હીરાકસી,
 શણુપુષ્પા વનસ્પતિ, અતિબલા વનસ્પતિ,
 ગંધમાંસી વનસ્પતિ, એક શાકિની.
 લોમશાતન નં વાળ ખેરવી પાડે તેવું એક
 ઔષધ.
 લોમહર્વણ નં રોમાંચ, રવાં ખડાં થવાં તે.
 લોમહર્વણ પું વ્યાસનો શિષ્ય તે નામે એક
 પૌરાણિક.
 લોમહસ્ પું હરતાળ.
 લોમાંચ પું રોમાંચ.
 લોમાલિકા સ્ત્રીં શીયાળવી.
 લોલ ત્રિં તૃષ્ણાવાળું, ચંચળ, ચપળ.
 લોલા સ્ત્રીં જીલ, લક્ષ્મી.
 લોલાર્ક પું કાશીમાં સૂર્યની એક મૂર્તિ.
 લોલિત ત્રિં ચલાવેલ, હલાવેલ, ચંચળ
 કરેલ.
 લોલુપ ત્રિં અતિશય લોભી, લાલચુ.
 લોલુપ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 લોલુવ ત્રિં વારંવાર છેદનાર, અત્યંત
 કાપનાર.

લોલુયા સ્ત્રીં લણુયા-કાપવાની ધ્વજા.
 લોલુ મ્વાં આં સં સેટ્ દગલો કરવો,
 એકડું કરવું.
 લોલુ પું નં માટીનું ઢેકું, લોદાનો મેલ.
 લોલુ પું માટીનાં દેશં ભાંગવાનું સાધન
 મુદ્ગર વગેરે.
 લોલુમેદન પું ઉપરનો અર્થ.
 લોલુમર્દિન પું ઉપર પ્રમાણે.
 લોલુ પું લોલ જુઓ.
 લોલુ પું લોલ જુઓ.
 લોહ પું નં ગળવેલ, લોદું, હરકાંધ ધાતુ,
 લોહી, હથીઆર.
 લોહ નં અગર ચંદન.
 લોહકળટક પું મીંઢળનું ઝાડ, લોદાનો
 કાટો.
 લોહકાન્ત પું લોહચુંબક.
 લોહકાર પું લવાર.
 લોહકારક પું લવાર.
 લોહકિટ્ટ નં લોદાનો મેલ, કાટ.
 લોહચૂર્ણ નં લોદાની લુપ્તી.
 લોહજ નં લોદાનો મેલ, કાટ, કાંસુ.
 લોહજિત્ પું હીરા.
 લોહદ્રાવિન પું ટંકણુઆર.
 લોહદ્રાવિન ત્રિં લોદાને પીગળાવનાર,
 ધાતુને ગાળનાર.
 લોહનાલ પું નારાય અસ્ત્ર.
 લોહપૃષ્ઠ પું કંકપક્ષી.
 લોહપૃષ્ઠી સ્ત્રીં કંકપક્ષિણી.
 લોહપ્રતિમા સ્ત્રીં લોદાની મૂર્તિ.
 લોહમય ત્રિં લોદાનું.
 લોહમારક પું એક વનસ્પતિ.
 લોહલ પું અસ્પષ્ટ બોલનાર, લોદું લેનાર.
 લોહલ નં સોનું.
 લોહલર્મન નં લોદાનું બાંધર.
 લોહશઙ્કુ પું લોદાનો ખીલો

લોહપ્લેષણ

૪૦૭

લ્હો

લોહપ્લેષણ નં ટંકણુખાર.
 લોહસફ્કર નં મિશ્ર ધાતુ, એક જાતનું લોહું.
 લોહાભિસાર પું યુદ્ધ માટે પ્રયાણુ વખતે રાજાઓ શત્રોનીને આરતિ ઉતારે છે તે.
 લોહાભિહાર પું ઉપરનો અર્થ.
 લોહાર્ગલ પું લોહાનો આગળાથો, લોહાનો ખીલો, તે નામે એક તીર્થ.
 લોહિત નં કેસર, રતાંજળી, લાલ ગોરો-ચત્ર, પતંગ, હરિચંદન, તુલુ, કુંકુમ, લોહી, યુદ્ધ.
 લોહિત પું તે નામે એક નદ, મર્દન કરવું, લાગ રંગ, એક જાતનો મૃગ, રોહિત મત્સ્ય, એક દેવ, સર્પ, મસૂરધાન્ય, રાતી ડાંગર, રતાણુ, તે નામે એક વન, તે નામે એક સરોવર.
 લોહિત ત્રિં લાલ રંગનું, ચઢનાર.
 લોહિતક નં પિતળ.
 લોહિતક પું મંગળ ગ્રહ, પન્નરાગ મણિ-માણિક.
 લોહિતચન્દન નં કેસર, રતાંજળી.
 લોહિતપુષ્પક પું દાડમનું ઝાડ.
 લોહિતપુષ્પક ત્રિં લાલ ફૂલવાળું.
 લોહિતમૃત્તિકા સ્ત્રીં ગેર, લાલ માટી.
 લોહિતા સ્ત્રીં વરાહકાંતા વનરપતિ, લાલ સારોડી, લાલ રંગની સ્ત્રી.
 લોહિતાશ્વ પું વિષ્ણુ, કોયલ.
 લોહિતાશ્વ ત્રિં લાલ નેત્રવાળું.
 લોહિતાશ્વી સ્ત્રીં કોયલ-માદા.
 લોહિતાઙ્ગ પું મંગળ ગ્રહ, કાંપિલ વૃક્ષ.

લોહિતાનન પું નોળીયો.
 લોહિતાનન ત્રિં લાલ મોઢવાળું.
 લોહિતાનની સ્ત્રીં નોળીયણુ.
 લોહિતાયસ્ નં તાંણુ.
 લોહિતાયસ નં તાંણુ.
 લોહિતિમન્ પું લાલાશ, રતાશ.
 લોહિની સ્ત્રીં લાલ રંગની સ્ત્રી.
 લોહોત્તમ નં સોતું.
 લૌકાયતિક પું ચાર્વાક વગેરેના નારિતક મતને જાણનાર.
 લૌકિક ત્રિં લોકમાં જાણીતું, ભોક્ષપ્રસિદ્ધ, લોકના હિતનું.
 લૌકિક નં લોક વ્યવહાર-લોકરૂઢિ.
 લૌકિકતા સ્ત્રીં લૌકિકપણું.
 લૌકિકત્વ નં લૌકિકપણું.
 લૌકિકાગ્નિ પું વિધિપૂર્વક સંસ્કારરહિત અગ્નિ.
 લૌહ શ્વાં પં સં સેદ્ ગાંડા થવું.
 લૌહ પું લોહું, હરેકાષ્ઠ ધાતુ.
 લૌહજ નં મંડૂર, ડાંસુ-પિતળ વગેરે.
 લૌહવન્ધ પું લોહાનો બંધ.
 લૌહભાણ્ડ નં લોહાનું વાસણુ.
 લૌહભાણ્ડ પું લોહાનું અમુક વાસણુ.
 લૌહમલ નં લોહાનો મેલ, કાટ.
 લૌહપ્લેષ્મણ પું ટંકણુખાર.
 લૌહિત્ય નં રતાશ, લાલાશ, લાલ રંગ.
 લૌહિત્ય પું તે નામે એક નદ.
 લ્હી ક્યાં પં સં અનિદ્ બેટવું, જોડવું.
 લ્હી ક્યાં પં સં અનિદ્ જવું.

વ

૪૦૮

વકવૃત્તિ

વ.

વ ઓગણત્રીસમે અંતઃરથ વ્યંજન.
 વ પું વાયુ, વરુણદેવ, શાંત પાડવું, મંત્રણ-
 મસલત, કલ્યાણ, રાહુ, રહેવું, રહેલાણ,
 સમુહ, વાધ, શાલ્લક જુઓ, વંદન, પાણી.
 વ ત્રિં બળવાન.
 વ અવ્યં સમાનપણું-સાદસ્થ.
 વ નં વરુણ.
 વંશ પું વંશ, કુળ, વાંસ, વાંસળી, સમૂહ,
 વાંસાનું હાડકું, શેલડી, સાગનું ઝાડ.
 વંશક પું એક જાતનું માછલું, એક
 જાતની શેલડી.
 વંશક નં અગર ચંદન.
 વંશકફ નં વાંસના આકારમાં હવામાં
 ઉડતા તંતુ.
 વંશકપૂર નં વાંસકપૂર.
 વંશકપૂરોચના સ્ત્રીં વાંસકપૂર.
 વંશક્ષય પું વંશનો નાશ, વાંસનો નાશ.
 વંશક્ષોરી સ્ત્રીં વાંસકપૂર.
 વંશજ પું વાંસમાં થતો જવ.
 વંશજ ત્રિં સારા કુળમાં ઉત્પન્ન થયેલ.
 વંશજા સ્ત્રીં વાંસકપૂર.
 વંશતળ્લુલ પું વાંસમાં થતો જવ.
 વંશધર ત્રિં વંશને ધારણ કરનાર, વાંસને
 ધારણ કરનાર.
 વંશનાલિકા સ્ત્રીં વાંસળી.
 વંશપત્ર નં શેલડીનું મૂળ.
 વંશપત્ર પું નડ ધાસ.
 વંશપત્ર નં વાંસનું પાંદડું.
 વંશપત્રપતિત નં સત્તર અક્ષરના ચરણ-
 વાળો એક છંદ.
 વંશપત્રી સ્ત્રીં એક જાતની હીંગ.
 વંશપીત પું એક જાતનો યુગળ.
 વંશપુષ્પા સ્ત્રીં સહદેવીનો વેસો.

વંશપૂરક નં શેલડીનું મૂળ.
 વંશરોચના સ્ત્રીં વાંસકપૂર.
 વંશલોચના સ્ત્રીં વાંસકપૂર.
 વંશવૃદ્ધિ સ્ત્રીં વંશની વૃદ્ધિ, વાંસની વૃદ્ધિ.
 વંશશર્કરા સ્ત્રીં વાંસકપૂર.
 વંશશલાકા સ્ત્રીં સુગંધી વાળો-ખસ.
 વંશસમાચાર પું વંશના સમાચાર.
 વંશસ્તનિત નં બાર અક્ષરના ચરણવાળો
 એક છંદ.
 વંશસ્થ નં ઉપરનો અર્થ.
 વંશસ્થવિલ નં ઉપર પ્રમાણે.
 વંશહીન ત્રિં વંશવીનાનું, નિર્વંશીયું.
 વંશાગ્ર નં વાંસનો અગ્રભાગ-કાંટો.
 વંશાક્ષુર પું ઉપરનો અર્થ.
 વંશાનુવંશચરિત નં સૂર્યવંશ વગેરે વંશનું
 ચરિત્ર.
 વંશિક નં અગર ચંદન.
 વંશિકા સ્ત્રીં વાંસળી.
 વંશી સ્ત્રીં વાંસળી.
 વંશીધર પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વંશીધર ત્રિં વાંસળી ધારણ કરનાર.
 વંશ્ય ત્રિં વંશનું, વંશમાં હોનાર, કુળવાન.
 વંશ્ય નં ધરતો અવયવ એક લાકડું.
 વંશિષ્ઠ ત્રિં અત્યંત, અતિશય.
 વંશીયમ્ ત્રિં ધણુંજ, બહુજ.
 વક પું બગલો પક્ષી, એક ફૂલઝાડ, શ્રીકૃષ્ણે
 મારેલો એક દૈત્ય, એક યંત્ર, કુબેર.
 વકજિત્ પું શ્રીકૃષ્ણ, ભીમસેન.
 વકધૂપ પું એક જાતનો ધૂપ.
 વકનિપૂવન પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વકપચ્ચક નં કાર્તિક શુદ્ધ અગીઆરશથી
 પાંચ તિથિ.
 વકપુષ્પ પું એક ફૂલઝાડ.
 વકવૃત્તિ ત્રિં સ્વાર્થી હગ મનુષ્ય, બગલા
 જેની હગ વૃત્તિવાળું.

વક્રવ્રતધર

૪૦૯

વક્રશાલ્યા

વક્રવ્રતધર ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વક્રવ્રતિક ત્રિં વક્રવ્રતિ જુઓ.
 વક્રવ્રતિન્ ત્રિં ઉપર પ્રમાણે.
 વક્રાચી સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.
 વક્રાન્તક પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વક્રારિ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વકુલ પું બોલસરીનું ઝાડ.
 વકુલા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 વકુલી સ્ત્રીં કાકાલી વનરપતિ.
 વકૂલ પું વકૂલ જુઓ.
 વકેરુકા સ્ત્રીં વાયુથી વાંકી થયેલી ઝાડની ઝાળી.
 વક્ સ્વાં આં સં સેટ્ જનું.
 વક્ત્ર્ય ત્રિં બોલવા લાયક, કહેવા યોગ્ય.
 વક્ત્ર્ય ત્રિં નિંદવા લાયક, નિંદ, હીન, હલકું, દુષ્ટ.
 વક્ત્ર્ય નં દૂષણ, દોષ, કહેવું, કથન, ઠપકા.
 વક્ત્ર્યતા સ્ત્રીં કહેવા યોગ્યતા, દૂષણ, ઠપકા.
 વક્ત્ર્યત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 વક્ત્રુકામ ત્રિં બોલવા ઇચ્છનાર.
 વક્ત્રુમનસ્ ત્રિં બોલવાના મનવાળું.
 વક્ત્રુ ત્રિં યોગ્ય બહુ બોલનાર, કહેનાર, બોલનાર.
 વક્ત્રુ પું પંડિત.
 વક્રત્ર નં મુખ, મોઢું, તગરમૂળ, એક જાતનું વસ્ત્ર, એક છંદ.
 વક્રત્રસુર પું દાંત.
 વક્રત્રજ પું આભણ.
 વક્રત્રજ ત્રિં મુખમાં ઉત્પન્ન થનાર.
 વક્રત્રતાલ પું નં મુખથી વગાડવાનું એક વાદ્ય.
 વક્રત્રપટ્ટ પું તોચરો.
 વક્રત્રમેદિન્ પું કડવો કે તીખો રસ.

વક્રત્રમેદિન્ ત્રિં મોઢું ભાંગી નાખનાર.
 વક્રત્રવાસ પું નાગરવેલ, પાનસોપારી, મુખની ગંધ.
 વક્રત્રશોધિન્ પું ખીન્નેર.
 વક્રત્રશોધિન્ ત્રિં પાનસોપારી વગેરે.
 વક્રત્રાસવ પું અધરોષ રસ.
 વક્ર નં નદીની વાંકાઈ.
 વક્ર પું શનૈશ્વર ગ્રહ, મંગળ ગ્રહ, રૂદ્ર દેવ, ત્રિપુરાસુર, પીતપાપડો.
 વક્ર ત્રિં વાંકું, ટેકું, ફૂર.
 વક્રકણ્ટ પું બોરડીનું ઝાડ, બેરનું ઝાડ.
 વક્રસઙ્ગ પું વાંકી તરવાર.
 વક્રગામિન્ ત્રિં વાંકું જનાર.
 વક્રગ્રીવ પું ઉંટ.
 વક્રગ્રીવ ત્રિં વાંકી ડોકવાળું.
 વક્રગ્રીવા સ્ત્રીં વાંકી ડોક, વાંકી ડોક-વાળી સ્ત્રી.
 વક્રગ્રીવો સ્ત્રીં ઉંટડી.
 વક્રચક્ત્રુ પું પોપટ પક્ષી.
 વક્રતા સ્ત્રીં વાંકાઈ, ટેલાપણું.
 વક્રત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 વક્રદંડુ પું ડુક્કર.
 વક્રનાસિક પું ધ્રુવડ પક્ષી.
 વક્રનાસિક ત્રિં વાંકા નાકવાળું.
 વક્રપુચ્છ પું કુતરો.
 વક્રપુચ્છ નં વાંકું પૂછડું.
 વક્રપુચ્છો સ્ત્રીં કુતરી.
 વક્રપુષ્પ પું આખરો, એક ઝાડ.
 વક્રમણિત ત્રિં વાંકું કહેલ.
 વક્રમણિત નં વાંકું બોલવું, વક્રોક્તિ.
 વક્રલાઙ્ગૂલ પું કુતરો.
 વક્રલાઙ્ગૂલન નં પૂછડું.
 વક્રલાઙ્ગૂલી સ્ત્રીં કુતરી.
 વક્રવાલધિ પું કુતરી.
 વક્રશાલ્યા સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ.

વક્રા

૪૧૦

વચનોપક્રમ

વક્રા સ્ત્રીં વાંકી ગતિ.
 વક્રાઙ્ગ પું હસે.
 વક્રાઙ્ગ નં વાંકું શરીર.
 વક્રાઙ્ગ ત્રિં વાંકા શરીરવાણું.
 વક્રાઙ્ગી સ્ત્રીં હસંતી.
 વક્રિમ પું વક્રતા, વાંકાઈ.
 વક્રિમન્ પું ઉપરના અર્થ.
 વક્રીકરણ નં વાંકું કરવું.
 વક્રીકૃત ત્રિં વાંકું કરેલ.
 વક્રીભવન નં વાંકું થવું.
 વક્રીભાવ પું વાંકું થવું.
 વક્રીભૂત ત્રિં વાંકું થયેલ.
 વક્રોક્તિ સ્ત્રીં વાંકું બોલવું, તે નામે એક
 અર્થાલંકાર, કાકુવચન.
 વક્રોષ્ટિકા સ્ત્રીં દાંત ન દેખાય તેમ હસવું.
 વક્ષ્ મ્વાં પં સં સેટ્ કોષ કરવો.
 વક્ષઃસ્થલ નં છાતી, શ્રેષ્ઠ છાતી.
 વક્ષઃસંમર્દિની સ્ત્રીં પ્રિયપત્ની.
 વક્ષણ નં છાતી.
 વક્ષસ્ નં છાતી, હૃદય.
 વક્ષસ્થલ નં શ્રેષ્ઠ છાતી, છાતી.
 વક્ષસ્સ્થલ નં ઉપરના અર્થ.
 વક્ષોજ પું સ્તન.
 વક્ષોરુહ પું સ્તન.
 વક્ષ્યમાણ ત્રિં કહેવાશે, બોલાશે તે.
 વંઘ્ મ્વાં પં સં સેટ્ જવું.
 વંઘ્ મ્વાં પં અં સેટ્ લંગડાવું.
 વગાહ પું અગાહન જુઓ.
 વઙ્ મ્વાં આં સેટ્ વાંકા થવું અં જવું સં
 વઙ્ પું નદીનો વાંક.
 વઙ્ગા સ્ત્રીં પલ્લવન જુઓ.
 વઙ્ગિલ પું એક જાતનો કાંટો.
 વઙ્ગ્ય ત્રિં વાંકું.
 વઙ્ગિક સ્ત્રીં પડખાંનું હાડકું.
 વઙ્ગિક પું નં એક જાતનું વાદિત્ર, ધરનું
 હાડકું.

વઙ્ક્ષણ નં જાંઘનો સાંધો.
 વઙ્ક્ષુ સ્ત્રીં ગંગાનો એક પ્રવાહ.
 વઙ્ગ નં સીસું, કલહ.
 વઙ્ગ પું વં બેંગાલ દેશ.
 વઙ્ગ પું યદુવંશી એક રાજા, કપાસ,
 રીંગણીનો વેલો.
 વઙ્ગજ નં સિંદૂર.
 વઙ્ગજ ત્રિં બેંગાલ દેશમાં ઉત્પન્ન થનાર.
 વઙ્ગન પું રીંગણીનો વેલો.
 વઙ્ગશુલ્વજ નં કાંસું.
 વઙ્ગસેન પું એક જાતનું ઝાડ.
 વઙ્ગારિ પું હરતાળ.
 વઙ્ મ્વાં આં સેટ્ નિંદા કરવી, આરંભ
 કરવો અં વેગ કરવો સં
 વચ્ ત્રિં ઉમં સેટ્ મંદેશી કહેવો, સં
 કહેવું દ્વિં
 વચ્ અડાં દ્વિકં પં અનિદ બોલવું, કહેવું.
 અનુ + કહેલાનું ફરી કહેવું-અનુવાદ કરવો,
 નિર્ + અવયવવર્થકથન, પ્રત્યયવચન કરવું.
 વચ પું પોપટ.
 વચક્તુ ત્રિં બકબકીયું, ભડભડીયું.
 વચન નં બોલવું, કહેવું. વાક્ય, સૂંકે, બ્યા-
 કરણપ્રસિદ્ધ એકવચન-દ્વિવચન-બહુવચન.
 વચનકર ત્રિં વચન કરનાર, સેવક.
 વચનક્રમ પું બોલવાનો ક્રમ.
 વચનગ્રાહિન્ ત્રિં વચન માનનાર, સેવક,
 વશ થયેલ.
 વચનીય ત્રિં કહેવા યોગ્ય, નિંદવા લાયક.
 વચનીય નં લોકાપવાદ, નિંદા.
 વચનીયતા સ્ત્રીં ઉપના અર્થ.
 વચનીયત્વ નં નિંદા, લોકાપવાદ.
 વચનેસ્થિત ત્રિં વચનમાં રહેલ, વશ થયેલ,
 ચાકર.
 વચનોપક્રમ પું બોલવાની શરૂઆત, વા-
 આરંભ.

વચર

૪૧૧

વચ્ચુલ

વચર પું કુકડો.
 વચર ત્રિં શકં, હુચ્ચુ.
 વચરી સ્ત્રીં કુકડી.
 વચલુ પું અપરાધ, દોષ, ભૂલ, શત્રુ.
 વચસ્ નં વચન, વાક્ય.
 વચસાંપતિ પું બૃહસ્પતિ.
 વચસ્કર ત્રિં વશ થયેલ, વચન માનનાર.
 વચા સ્ત્રીં વજ.
 વચોગ્રહ પું કાન.
 વચ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ જનું.
 વચ્ તું ઉમં સં સેટ્ આણુનો સંસ્કાર કરવો.
 વજ્ર પું નં હીરો, ઈન્દ્રનું હથિઆર.
 વજ્ર નં આળક, ધાવડી, કાંછક, તલનું કૃષ્ણ, એક જાતનું લોહું, અભ્રમેદ, જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક યોગ.
 વજ્ર પું કોકિલાક્ષ વૃક્ષ, ધોળો દર્બ, શ્રીકૃષ્ણનો પ્રપૌત્ર એક રાજા, તે નામે એક જૈન આચાર્ય, સામવેદપ્રસિદ્ધ એક યત.
 વજ્ર ત્રિં મજબૂત, કઠણ.
 વજ્રકંકક પું હનુમાન.
 વજ્રકણ્ઠક પું ગોરનું ઝાડ, કોકિલાક્ષવૃક્ષ.
 વજ્રર્ચમ્ન પું ગેંડો જનાવર.
 વજ્રતુણ્ડ પું ગણુપતિ, ગરૂડ, મચ્છર, ગીધ.
 વજ્રદન્ત પું ભુંડ, કુક્કર, ઉંદર.
 વજ્રદશન પું ઉપરના અર્થ.
 વજ્રદ્રુ પું થોરનું ઝાડ.
 વજ્રદુમ પું થોરનું ઝાડ.
 વજ્રધર પું ઈન્દ્ર, હુવડ.
 વજ્રનિર્ગોષ પું વજ્રનો શબ્દ.
 વજ્રનિર્ણેષ પું ઉપરનો અર્થ.
 વજ્રપર્યાયનામન્ નં હીરો.
 વજ્રપાણિ પું ઈન્દ્ર, હુવડ.
 વજ્રપાત પું વજ્રનું પડવું.
 વજ્રપુટ નં ઔષધ પકવવાનું એક પાત્ર.

વજ્રપુણ્ય નં તલનું ફૂલ.
 વજ્રપુષ્પા સ્ત્રીં શતપુષ્પા વનસ્પતિ, સુવા.
 વજ્રમય ત્રિં અત્યંત કઠણ, મજબૂત.
 વજ્રમૂલી સ્ત્રીં માથપર્ણી વનસ્પતિ.
 વજ્રરથ પું ક્ષત્રિય.
 વજ્રરત્ન પું ભુંડ, કુક્કર.
 વજ્રલેપ પું વજ્ર જેવો કઠણ લેપ.
 વજ્રવહ્ની સ્ત્રીં વજ્રના જેવી કઠણ વેલ.
 વજ્રવારાહી સ્ત્રીં માયાદેવી.
 વજ્રવીજક પું લતાકરંજ વૃક્ષ.
 વજ્રવૃક્ષ પું સેહુણ્ડ વૃક્ષ.
 વજ્રશલ્ય પું એક જાતનો જંતુ.
 વજ્રશૃંગલા સ્ત્રીં વિદ્યા દેવી.
 વજ્રસૂર્ય પું એક બુદ્ધ.
 વજ્રસ્વામિન્ પું એક જૈનાચાર્ય.
 વજ્રા સ્ત્રીં ગળો, થોરનું ઝાડ, દુર્ગા દેવી.
 વજ્રાકૃતિ પું જિહ્વામૂલીય એક વર્ણ.
 વજ્રાકૃતિ ત્રિં વજ્રના જેવા આકારનું.
 વજ્રાઘાત પું વજ્રનો ધા.
 વજ્રાક્ષ પું સર્પ.
 વજ્રાક્ષી સ્ત્રીં એક જાતનું અનાજ, એક જાતનો વેલો.
 વજ્રાસ્થિશૃંગલા સ્ત્રીં કોકિલાક્ષ વૃક્ષ.
 વજ્રિજિત્ પું ગરૂડ.
 વજ્રિન્ પું ઈન્દ્ર, હુવડ, બુદ્ધમેદ.
 વજ્રી સ્ત્રીં વજ્રા બુધો.
 વજ્રક પું શિયાળ, ધરનો નોળીયો.
 વજ્રક ત્રિં ઠંગ, ખળ, છેતરનાર.
 વજ્રકી સ્ત્રીં શિયાળવી.
 વજ્રથ પું ઠંગ, ખળ, કાપલ, ઠંગાઇ.
 વજ્રન નં ઠંગાઇ, ઠંગવું, છેતરવું.
 વજ્રના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 વજ્રનીય ત્રિં ઠંગવા લાયક, છેતરવા લાયક.
 વજ્રિત ત્રિં ઠંગેલ, છેતરેલ.
 વજ્રુલ પું ઠંગ, ઠંગારૂ.

વજ્જુલ

૪૧૨

વત્

વજ્જુલ ત્રિં તિનિશ વૃક્ષ, આસોપાલવ,
નેતરનું આડ, સ્થલપદ્મ વૃક્ષ, એક જન-
તનું પક્ષી.

વજ્જુલ ત્રિં વાંકું.

વજ્જુલદ્રુમ પું આસોપાલવ.

વજ્જુલપ્રિય પું નેતર.

વજ્જુલા સ્ત્રીં બહુ દ્વિવાળી ગાય, નદી.

વદ્ ચું ઝમં સં સેદ વીટવું, ભાગ કરવા.

વદ્ મ્વાં પં દ્વિકં સેદ કહેવું.

વટ પું વડનું આડ, વડું, કાડી, ગોળા,

સમાનતા, મજબૂત દોરી.

વટક પું વડું, ગોળી.

વટપત્ર પું એક જાતનું આડ.

વટપત્રા સ્ત્રીં ત્રિપુરમાલી વૃક્ષ.

વટપત્રી સ્ત્રીં એક જાતની વેલ.

ઘટર પું કુકડો.

ઘટર ત્રિં શક, ચંચળ, ચોર.

ઘટરી સ્ત્રીં કુકડી.

ઘટવાસિન્ પું યક્ષ.

ઘટાકર પું દોરડું, દોરી.

ઘટારક પું ઉપરના અર્થ.

ઘટારકા સ્ત્રીં દોરી.

ઘટારકામય ત્રિં બહુ દોરીવાળું.

ઘટાવીક પું પ્રસિદ્ધ ચોર.

ઘટિકા સ્ત્રીં વડી, ગોળી.

ઘટો સ્ત્રીં દોરી, વડી, ગોળી, એક જાતનું
આડ.

ઘટુ પું બટુક, બલ્લચારી, માણવક.

ઘટુક પું બાળક, બટુક, બલ્લચારી, બટુક
ભેરવ.

ઘટુકરણ નં જનોઈ દેવાની ક્રિયા.

ઘટ્ મ્વાં પં અં સેદ સમર્થ થવું.

ઘટર ત્રિં મૂર્ખ, શક, મંદ, નીચ, કૂર.

ઘડ્ સૌં પં સં સેદ વધવું, ચઢવું.

ઘડમિ સ્ત્રીં ધરની વળી, મહેલ ઉપરની
બંગલો.

ઘડમી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

ઘડવા સ્ત્રીં ઘોડી.

ઘડવાનલ પું સમુદ્રનો અગ્નિ.

ઘડવામુલ પું ઉપરનો અર્થ.

ઘડવાસુત પું સ્વર્ગવૈદ્ય-અશ્વિનીકુમાર.

ઘડવાસુતુ પું ઉપરનો અર્થ.

ઘડા સ્ત્રીં વડું.

ઘડિશ નં માછલાં પકડવાનો લોખંડી
આકડો.

ઘડ્ ત્રિં મોટું.

ઘણ્ મ્વાં પં સં સેદ શખ્દ કરવો.

ઘણિગ્માર્ગ પું બજાર.

ઘણિજ્ પું વાણીયા, વેપારી, તુલારાશિ.

ઘણિજ્ય નં વેપાર.

ઘણિજ્યા સ્ત્રીં વેપાર.

ઘણ્ડ ચું ઝમં સં સેદ વિભાગ કરવા.

ઘણ્ડ ચું ઝમં સં સેદ ઉપરના અર્થ.

ઘણ્ડ મ્વાં પં સં સેદ ઉપર પ્રમાણે.

ઘણ્ડ સૌત્રં પં સં સેદ ચોરવું.

ઘણ્ડ પું ભાગ, દાતરડાં વગેરેનો હાથો.

ઘણ્ડક પું ભાગ, વહેંચણી.

ઘણ્ડક ત્રિં ભાગ કરનાર, વિભાજક.

ઘણ્ડન નં ભાગ કરવા, વહેંચણી.

ઘણ્ડ મ્વાં આં અં સેદ અસહાય કરવું.

ઘણ્ઠર પું બાંધવાની દોરી, કુતરાની પૂછડી,
કરીરકાપ, તાલનું પલ્લવ, મેઘ, સ્તન.

ઘણ્ડ મ્વાં આં અં સેદ વીટવું, વિભાગ
કરવા.

ઘણ્ડ ત્રિં નહિ પરણેલ, વાંકું, હાથવિનાનું,
હુંડું, નાચું, નપુંસક.

ઘણ્ઠર પું અંતઃપુરસ્ક-નાંજર, કૃપણ.

ઘણ્ડા સ્ત્રીં દુરાચારિણી સ્ત્રી.

ઘણ્ડાલ પું ધરાઓનું યુદ્ધ, વહાણનો
પાવડો.

ઘત્ અથ્થં સમાનતા, સાદશ્ય.

ધર્મ

૪૧૩

વન્

વત અવ્યં ખેદ, અનુકંપા, દયા, હર્ષ,
વિસ્મય, આમંત્રણ.

વતંસ પું કાનનો દાગીનો, મુકુટ, મસ્તકનો
દાગીનો, કલગી, હરકોષ દાગીનો.

વતણ્ડ પું તે નામે એક મુનિ.

વતોકા સ્ત્રીં છોકરાં વિનાની સ્ત્રી.

વત્સ નં છાતી.

વત્સ પું આળક, અચ્ચું, પુત્ર, ગાય વગેરેનું
વાછડું, વર્ષ, ચંદ્રવંશી એક રાજા.

વત્સક નં પુષ્પકાસીસ જીઓ.

વત્સક પું ગાય વગેરેનો વાછડો, કુટંગ,
ઈંદરજવ.

વત્સકવીજ નં ઈંદરજવ.

વત્સકામ ત્રિં છોકરાંની ઈચ્છાવાળું.

વત્સકામા સ્ત્રીં છોકરાં ઈચ્છનારી સ્ત્રી.

વત્સગુરુ પું છોકરાંઓનો ગુરુ-મહેતો.

વત્સતર પું નાનું વાછરડું.

વત્સતરી સ્ત્રીં નાની વાછરડી.

વત્સતન્ત્રી સ્ત્રીં વાછરડું બાંધવાની દોરી.

વત્સનગર નં કૌશાંબી નગરી.

વત્સનામ પું વજનાગ.

વત્સપત્તન નં કૌશાંબી નગરી.

વત્સપાલ પું શ્રીકૃષ્ણ, અળદેવ.

વત્સપુર નં કૌશાંબી નગરી.

વત્સર પું વર્ષ, સાલ.

વત્સરાજ પું ચંદ્રવંશી એક રાજા.

વત્સરાદિ પું માગશ્વર મહિનો.

વત્સરાન્તક પું કાગળ કે આશ્વિન માસ.

વત્સલ ત્રિં વહાલું, રમેહાળ.

વત્સલ પું વિષ્ણુ, વાત્સલ્ય રસ.

વત્સલતા સ્ત્રીં વહાલ, પ્રેમ.

વત્સલત્વ નં વહાલ, પ્રેમ.

વત્સલા સ્ત્રીં વાછરડા માટે આતુર ગાય
કે સ્ત્રી.

વત્સાક્ષી સ્ત્રીં ગોહુમ્બા જીઓ.

વત્સાવન પું વર, નહાર.

વત્સાવની સ્ત્રીં વર-માદા, ગળો.

વત્સીય પું ભરવાડ, રખારી, ગોવાળ.

વદ્ સ્વાં ઝમં સં સેદ્ બોલવું, કહેવું,
સંદેશો કહેવો.

વદ્ સ્વાં પં સં સેદ્ બોલવું, કહેવું,
અપ-નિંદા કરવી, અપવાદ કરવો, પ્રતિ-
નિંદા કરવી, મિથ્યા દોષ આપવા, પ્રતિ-
વિરૂદ્ધ બોલવું, ઉત્તર આપવો વિમ-વિવાદ
કરવો, વિરૂદ્ધ બોલવું.

વદ્ ચું ઝમં સં સેદ્ બોલવું, કહેવું,
સંદેશો કહેવો, અભિપ્રાયુભ કરવા, નમવું.

વદ્ ત્રિં બોલનાર, કહેનાર.

વદ્ ત્રિં બોલતું, કહેતું.

વદન નં મુખ, મોઢું, બોલવું, કહેવું,
વચનેન્દ્રિય.

વદન્તિ સ્ત્રીં વાણી, વાત, ભાષા.

વદન્તી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, બોલતી, કહેતી.

વદન્ય પું દાતા, ઉદાર.

વદરિક પું બોરડીનું ઝાડ.

વદાન્ય પું દાતા, ઉદાર.

વદામ નં બદામ.

વદાલ પું એક જાતનું માછલું.

વદાલક પું ઉપરનો અર્થ.

વદાલી સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.

વદાલકી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

વદાવદ પું બહુ બોલનાર, વાંચાળ.

વઘ પું નાશ, હિંસા, મારી નાખવું તે.

વધૂ સ્ત્રીં વહુ, ભાઈ, પત્ની, નવી પરણેલી
સ્ત્રી, પુત્રની સ્ત્રી, કચૂરો વનરપતિ.

વધૂજન નં સ્ત્રી, મારી.

વધૂટી સ્ત્રીં જીવાન સ્ત્રી.

વધૂશયન નં જાળી, ગોખ, ઝરખો.

વધ્રી સ્ત્રીં આમડાની દોરી, વાધરી.

વન્ સ્વાં પં સેદ્ સેવવું સં શબ્દ કરવો અં

વન

૪૧૪

વનશૂકર

વન મ્વાં પં સેટ્ વ્યાપાર કરવો.
 વન તનાં આ વિક્રમ સેટ્ યાચવું, માગવું.
 વન તું ઉમં સેટ્ ઉપકાર કરવો, તપા-
 વતું, દુઃખ દેવું સં શબ્દ કરવો અં
 વન મ્વાં પં સેટ્ ઉપરના અર્થ.
 વન નં જંગલ, વન, પાણી, રહેઠાણ, ઘર,
 પાથરણ.
 વનકદલી સ્ત્રીં જંગલી કેળ.
 વનકન્દ પું જંગલી સુરણ.
 વનકરિન્ પું જંગલી હાથી.
 વનકરિણી સ્ત્રીં જંગલી હાથણી.
 વનકાર્પાસી સ્ત્રીં જંગલી કપાસ.
 વનકોલિ પું જંગલી ખોરડી.
 વનગવ પું રોઝ મૃગ.
 વનગજ પું જંગલી હાથી.
 વનગહન નં ગાઠ જંગલ-ઝાડી.
 વનચન્દન નં અગરચંદન, દેવદાર.
 વનચન્દ્રિકા સ્ત્રીં મોગરો.
 વનચમ્પક પું જંગલી ચંપો.
 વનચર ત્રિં વનમાં ફરનાર, જંગલી.
 વનચારિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વનચ્છાગ પું જંગલી બકરો, ભુંડ, હુકર.
 વનચ્છાગી સ્ત્રીં જંગલી બકરી, ભુંડણ,
 હુકરી.
 વનજ નં કમળ, એક જાતની મોથ.
 વનજ પું જંગલી સુરણ, હાથી, નાગરમોથ.
 વનજ ત્રિં વનમાં ઉત્પન્ન થનાર.
 વનજા સ્ત્રીં આસંધ, ગંધપત્રા, જંગલી
 કપાસ, જંગલી મગ.
 વનતિક્ત પું હરડે.
 વનતિક્તક પું હરડે.
 વનતિક્તા સ્ત્રીં પાકા વનસ્પતિ.
 વનદીપ પું જંગલી ચંપો.
 વનપલ્લવ પું સરંગવો.
 વનપુષ્પ નં જંગલી ફૂલ.

વનપુષ્પા સ્ત્રીં સુવા.
 વનપૂરક પું જંગલી બીજોડે.
 વનપ્રિય પું કાચલ.
 વનપ્રિય નં તળ.
 વનપ્રિય ત્રિં જેને જંગલ પ્રિય હોય તે.
 વનપ્રિયા સ્ત્રીં કાચલ-માદા.
 વનમુજ પું બળદ, ઋષભ ઔષધિ.
 વનમક્ષિકા સ્ત્રીં જંગલી માખી, ડાંસ.
 વનમલ્લિકા સ્ત્રીં જંગલી મોગરો.
 વનમલી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 વનમાલા સ્ત્રીં હીંચણ સુધી લટકતી-દરેક
 ઋતુનાં ફૂલવાળી-વન્યે મોટાં કદંબનાં
 ફૂલવાળી માળા.
 વનમાલિન્ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વનમાલિની સ્ત્રીં વારાહીલતા, દારકા.
 વનમુચ્ પું મેઘ.
 વનમુદ્ગ પું જંગલી મગ.
 વનમુદ્ગી સ્ત્રીં મુદ્ગપણી વનસ્પતિ.
 વનમૂત પું મેઘ.
 વનમૂર્દજા સ્ત્રીં ઠાકડાશીંગ.
 વનમોચા સ્ત્રીં જંગલી કેળ.
 વનલક્ષ્મી સ્ત્રીં કેળ, વનની શેભા, પા-
 ણીની શેભા.
 વનલતા સ્ત્રીં જંગલી પેલ.
 વનવર્વર પું જંગલી આવળ.
 વનવન્દિ પું જંગલનો અમિ, દવાનળ.
 વનવાસ પું જંગલમાં રહેવું તે.
 વનવાસિન્ ત્રિં જંગલમાં રહેનાર.
 વનવાસિન્ પું મુષ્કક વૃક્ષ, વારાહીકન્દ,
 શાલ્મલી કન્દ, નીલમહિષ કન્દ, ઋષભ
 ઔષધિ.
 વનવીજ પું જંગલી બીજોડે.
 વનવૃન્તાકી સ્ત્રીં જંગલી રીંગણી.
 વનઘ્રીહિ પું સામે, મોરૈયો.
 વનશૂકર પું જંગલી ભુંડ.

वनशूकरी

૪૧૫

વનિન્

वनशूकरी स्त्री० कथय वनरूपति, जंगली
लु० उ०

वनशृङ्गाट पु० गो० अ०

वनशृङ्गाटक पु० गो० अ०

वनशोभन न० कमल.

वनशोभा स्त्री० जंगलની કે પાણીની શોભા.

वनश्वन् पु० जंगली कुतरे, शियाण, वाघ,
जंगली भिक्षाडो.

वनसंकट पु० मयूर धान्य.

वनसरोजिनी स्त्री० जंगली कपास.

वनस्थ त्रि० वनમાં રહેનાર.

वनस्थ पु० हरण, तपस्वी.

वनस्पति पु० पुष्पविना જેને ફળ આવે
છે તે પીપળા વગેરે ઝાડ, હરકાંઠ ઝાડ.

वनहास पु० हासડો ધાસ.

વનાચુ પુ० સસલો.

વનાચુક પુ० મગ.

વનાદ પુ० કાળો લમરો, અપાનપ્રદેશ-
ગુહા.

वनान्त पु० વનતો છેડો.

વનામિલાષ ત્રિ० જંગલનો નાશ કરનાર.

વનામલ પુ० કરમદાનું ઝાડ.

વનામ્ર પુ० કોશામ્ર બુઓ.

વનાયુ પુ० અરબસ્તાન દેશ.

વનાયુજ પુ० અરબસ્તાની થોડો.

વનારિષ્ટા સ્ત્રી० જંગલી હળદર.

वनार्चक त्रि० ફૂલ એકઠાં કરનાર.

વનાલિકા સ્ત્રી० એક જાતની વેણ.

वनाहिर पु० હુકર.

वनि पु० અમિ, ઢમલો, યાચના, માગવું,
ચિત્રક વૃક્ષ.

वनि त्रि० યાચક, માગણ, માગનાર.

वनिका स्त्री० આગ, બગીચો, ઝાડી, જંગલ.

वनित त्रि० યાચેલ, માગેલ.

वनिता स्त्री० પ્રેમ રાખનારી સ્ત્રી,

वनिन् पु० વાનપ્રસ્થ.

वनिष्णु त्रि० યાચક, માગણ.

वनी स्त्री० વનિકા બુઓ.

वनीक त्रि० યાચક, માગણ.

वनीपक त्रि० ઉપરનો અર્થ.

वनीयक त्रि० યાચક, માગણ.

वनेशुद्रा स्त्री० કરંજ વૃક્ષ.

वनेचर त्रि० જંગલમાં ફરનાર, જંગલી.

वनेशय त्रि० વનમાં રહેનાર, જંગલી.

वनेश्वर पु० સિંહ.

वनेसर्ज पु० અસન વૃક્ષ.

वनैकदेश पु० વનતો એક ભાગ.

वनोज्झव त्रि० વનમાં ઉત્પન્ન થનાર.

वनोज्झवा स्त्री० જંગલી કપાસ.

वनौकस् पु० વાનર, વાંદરો.

वनौकस् त्रि० વનમાં રહેનાર, જંગલી.

वन्च् म्वा० પ૦ સ૦ સેટ્ ઠગવું, છેતરવું.

वन्द् म्वा० આ૦ સ૦ સેટ્ નમવું, પગે પડવું,
સ્તુતિ કરવી.

वन्दका स्त्री० એક જાતનો છોડ.

वन्दथ पु० ભાટ, ચારણ, સ્તુતિપાઠક.

वन्दन न० નમવું, પગે પડવું, મુખ, મોઢું.

वन्दनमाला स्त्री० દરવાજાની શણગારેલી
કમાન.

वन्दनमालिका स्त्री० ઉપરનો અર્થ.

वन्दना स्त्री० નમવું, પગે પડવું.

वन्दनीय त्रि० નમવા યોગ્ય, સ્તુતિ કરવા
યોગ્ય.

वन्दनीया स्त्री० ગોરાચના.

वन्दा स्त्री० એક જાતનો વેણો, બીખારણ.

वन्दाक पु० એક જાતનો વેણો.

वन्दाका स्त्री० એક જાતનો વેણો.

वन्दाकी स्त्री० ઉપરનો અર્થ.

वन्दार त्रि० વન્દન કરવાના સ્વભાવવાળું.

वन्दि स्त्री० કેદી, વંદન, સ્તુતિ, પગથીયું.

વન્દિગ્રાહ

૪૧૬

વપ્રીકૂટ

વન્દિગ્રાહ પું અક્ષાત્કારે મારી નાખનાર.
 વન્દિચૌર પું ધરકાકુ ચોર.
 વન્દિજન પું વન્દિન્ જુઓ.
 વન્દિત ત્રિં વંદન કરેલ, સ્તુતિ કરેલ.
 વન્દિન્ પું રાજ વગેરેનો સ્તુતિપાઠક,
 ભાટ, ચારણ.
 વન્દિપાઠ પું સ્તુતિગ્રંથ, વખાણ કરવાં.
 વન્દી સ્ત્રીં વન્દિ જુઓ.
 વન્ધ ત્રિં નમવા યોગ્ય, વંદન કરવા લાયક.
 વન્ધ્યા સ્ત્રીં વાંઝણી.
 વન્ધ્યા સ્ત્રીં ગોરાચના, એક વેલો.
 વન્દ્ર નં કલ્યાણ.
 વન્દ્ર ત્રિં પૂજક, પૂજારો, પૂજનાર.
 વન્ય નં તજ.
 વન્ય પું જંગલી સૂરણ, વારાહીકન્દ, એક
 જાતનું અરૂ ધાસ.
 વન્ય ત્રિં વનમાં ઉત્પન્ન થનાર.
 વન્યા સ્ત્રીં મુદ્ગપણી, ચણાડી, ગોપાસક-
 કંઠી, એક જાતની મોથ.
 વન્યા સ્ત્રીં પાણીનો કે જળનો સમૂહ.
 વવ્ર ત્રિં અંશવાળું, ભાગવાળું.
 વવ્ર મ્વાં ઉમં સં અનિદ વાવવું, મુંડવું,
 વણવું.
 વવ્ર પું વાવવું, મુંડવું, વણવું.
 વવ્રન નં ઉપરના અર્થ.
 વવ્રની સ્ત્રીં સજ્જેયો, અસ્ત્રો, હજમતું
 ઓભર, વણાટશાળા, વણકરનું ઘર,
 વણવાનું સાધન, મુંડવાનું સાધન.
 વવ્રા સ્ત્રીં મેદ, ચરખી, ઝિદ્ર.
 વવિલ પું પિતા.
 વવુન પું દેવ.
 વવુષા સ્ત્રીં હવુષા.
 વવુષ્મા સ્ત્રીં પદ્મચારિણી લતા, કાશી
 રાજની એક કન્યા, જનમેજયની પત્ની.
 વવુષ્મત્ ત્રિં શરીરવાળું,

વવુસ્ નં શરીર, સુંદર આકાર, તેજનો
 અંશ.
 વવસ્ય ત્રિં વાવવા લાયક, મુંડવા લાયક,
 વણવા યોગ્ય.
 વવ્ત પું પિતા, ખેડુત.
 વવ્ત ત્રિં વાવનાર, મુંડનાર, વણનાર.
 વવ્ર પું નં કિલ્લો, કાટ, ખેતર, રજ,
 ધૂળ, કાંઠો, કિનારો.
 વવ્ર નં સીસું.
 વવ્ર પું પિતા, પ્રજાપતિ, કિલ્લો.
 વવ્રકીડા સ્ત્રીં માટી વગેરેના લગભાં માથું
 મારી હાથી-અળદ-ભેંસ વગેરે રમત
 કરે છે તે.
 વવ્રા સ્ત્રીં મજા.
 વવ્રિ પું ખેતર, ક્યારો, દુર્ગતિ, સમુદ્ર.
 વવ્રી સ્ત્રીં રાફડો.
 વવ્ર મ્વાં પં સં સેદ જવું.
 વમ્ મ્વાં પં સં સેદ ઓકવું, ઉલટી
 કરવી, અહાર કાઢવું.
 વમ પું ઉલટી, ઓકવું તે.
 વમથુ પું ઉપરના અર્થ, હાથીની સુંદમાંથી
 નીકળતા જળકણ.
 વમન નં ઓકવું, અહાર કાઢવું, મર્દન
 કરવું, આહુતિ.
 વમન પું શણ.
 વમનો સ્ત્રીં જળો.
 વમનોયા સ્ત્રીં માખી.
 વમિ સ્ત્રીં ઉલટી, વાંતિ.
 વમિ પું અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ.
 વમિ ત્રિં ધૂતાડ, ડગ.
 વમિત ત્રિં ઓકલ, અહાર કાઢેલ.
 વમિન્ ત્રિં ઓકનાર, અહાર કાઢનાર.
 વમ્મ પું વંશ.
 વમ્મારવ પું પશુનું અરાડવું.
 વવ્રીકૂટ પું રાફડો.

કચ્છ

૪૧૭

વરુણ

વયુ મ્વાં આં સં સેટ્ જુનું.
 વયસ્ નં પક્ષી, આળપણુ વગેરે અવસ્થા,
 યૌવન, જુવાની.
 વયસ્ક ત્રિં વયનું, ઉમરનું.
 વયઃસ્થ પું જુવાન.
 વયઃસ્થા સ્ત્રીં બહેનનું ઝાડ, આંખળી,
 હરડે, સોમવક્ષી, ઝીણી એલસી, કાકાલી,
 ક્ષીર કાકાલી, જુવાન સ્ત્રી.
 વયસ્થ પું જુવાન.
 વયસ્થા સ્ત્રીં વયઃસ્થા જુઓ.
 વયસ્ય ત્રિં સમાનવયનું, મિત્ર.
 વયસ્યા સ્ત્રીં સખી, બહેનપણી.
 વયુન નં જ્ઞાન, દેવમંદીર.
 વયુન પું દેવમંદીર.
 વયોઘસ્ પું જુવાન.
 વયોરક્ષ નં સીસું.
 વરુ વું વમં સં સેટ્ ઇન્દ્રિયું, વર સાગવો.
 વર નં કેસર, થોડું, ઇન્દ્રિય, યાચના, વીંટનું.
 વર ત્રિં ઇષ્ટ, ઇન્દ્રિય, શ્રેષ્ઠ.
 વર પું જાત, બાલિયારી પુરુષ, પતિ, વર.
 જમાઇ, ગુણ, ઇષ્ટ પદાર્થ.
 વરક પું જંગલી મગ, પીતપાપડો, એક
 જાતનું કાન્ય.
 વરક નં વહાણુ ઢાંકવાનું વસ્ત્ર.
 વરકતુ પું ઇન્દ્ર, ધુવડ.
 વરચન્દન નં દેવદાર, કાણું અગર.
 વરટ નં મોગરાનું ફૂલ.
 વરટ પું એક જાતનો કીડો, હંસ પક્ષી.
 વરટા સ્ત્રીં હંસલી, કસુંબાનું ખી.
 વરટી સ્ત્રીં હંસલી.
 વરણ નં વરવું, પસંદ કરવું, વીંટવું,
 આલણુ વગેરેનું યજ્ઞાદિ ક્રિયાણું વરણુ-
 સ્વીકાર, કિલ્લો, વરણુ વૃક્ષ, ઢાંકવું, મેષવું.
 વરણ પું હંટ.
 વરણસી સ્ત્રીં કાશી-બનારસ.

વરણા સ્ત્રીં કાશીમાં આવેલી એક નદી.
 વરણી સ્ત્રીં ઉંટડી.
 વરણ્ડ પું એક જાતનો મુખનો રોમ,
 મધ્યવેદી, સમુદ્ર, દીપું.
 વરણ્ડક પું ઉપરના અર્થ, વર્તુલ, ભીંત.
 વરણ્ડક ત્રિં વિશાળ, કૃપણ, ક્ષય પામેલ.
 વરણ્ડાલુ પું એરંજાનું ઝાડ.
 વરતા સ્ત્રીં વરપણું.
 વરતિક્ત પું કુદરત વૃક્ષ.
 વરતિક્તક પું કુદરત વૃક્ષ.
 વરતિક્તા સ્ત્રીં પાઠા વનસ્પતિ.
 વરત્કરો સ્ત્રીં રણુકા નામે ગૌંધર્વ.
 વરત્રા સ્ત્રીં હાથીના પેટ ઉપર બાંધવાની
 દોરી.
 વરત્ત્વ નં વરપણું.
 વરત્ત્વ પું લીંબાનું ઝાડ.
 વરત્ત્વ ત્રિં શ્રેષ્ઠ ક્ષાત્રજાતીવાળું.
 વરત્ત ત્રિં ઇન્દ્રિય આપનાર, વર આપનાર,
 પ્રસન્ન.
 વરત્ત ત્રં તે ત્રણે એક મુદ્ર.
 વરત્ત સ્ત્રીં કન્યા, આસન, દુર્ગા દેવી,
 આદિત્યલક્ષ્મી.
 વરદાચતુર્થી સ્ત્રીં માધ શુદ્ધ ચોથ.
 વરદાતુ પું એક જાતનું ઝાડ.
 વરદાત્ત નં વર આપવો, વરદાવ.
 વરનિશ્ચય પું વરનો નિશ્ચય.
 વરપક્ષ પું વિવાહમાં વરનો પ્રસન્નમાં
 સંબંધી.
 વરપર્ણ પું ક્ષીરકંચુકી વૃક્ષ.
 વરપ્રદ ત્રિં વર આપનાર.
 વરપ્રદા સ્ત્રીં લોપામુદ્રા.
 વરપલ પું નાળીએરનું ઝાડ.
 વરપલ નં શ્રેષ્ઠ રૂપ.
 વરમુ બલ્યં થોડું ઇષ્ટ, સાદું, કીંક.
 વરમુક્તી સ્ત્રીં રણુકા નામે ગૌંધર્વ.

વસ્ત્રવરા

૪૧૮

વરિષ્ઠ

વસ્ત્રવરા સ્ત્રીં પતિ વરવા ઇચ્છતી કન્યા,
એક વેલ.

વરચિત્ત પું ધણી, પતિ.

વરસચિ ત્રિં શ્રેષ્ઠ પ્રીતિવાળું, ઉત્તમ
કાંતિવાળું.

વરસચિ પું વિક્રમાદિત્યની સભાનો એક
પણિત, એક વ્યાકરણાચાર્ય.

વરલ પું હંસ, એક જાતનો કીડો.

વરલબ્ધ પું ચંપાનું ઝાડ.

વરલબ્ધ ત્રિં જોણે વર મેળવેલ હોય તે.

વરલા સ્ત્રીં હંસલી.

વરલી સ્ત્રીં હંસલી.

વરલસલા સ્ત્રીં સાસુ.

વરવર્ણિની સ્ત્રીં ઉત્તમ સ્ત્રી, લાખ, હળદર,
રેશ્યના, ફલિની વનસ્પતિ, સાધ્વી સ્ત્રી,
ગૌરી, પાર્વતી, લક્ષ્મી.

વરવારણ પું શ્રેષ્ઠ હાથી.

વરવાહીક નં કેસર.

વરા સ્ત્રીં હરડે-બહેડાં-આમળાં, રેણુકા
નામે ગંધર્વ્ય, ગળો, મેદા વનસ્પતિ,
પ્રાહી વનસ્પતિ, વાવડીંગ, પાઠા વનસ્પતિ,
હળદર.

વરાક પું શિવ.

વરાક નં યુદ્ધ.

વરાક ત્રિં ખીચાડ, ગરીબ, શોચનીય,
અધમ.

વરાક્ક નં મરતક, ગુણ હન્દ્રિય, યોનિ, તળ.

વરાક્ક પું હાથી, વિષ્ણુ, કામદેવ.

વરાક્ક ત્રિં શ્રેષ્ઠ અંગવાળું.

વરાક્કક નં તળ.

વરાક્કના સ્ત્રીં ઉત્તમ સ્ત્રી.

વરાક્કિન્ પું અમ્લવેતસ.

વરાક્કિન્ ત્રિં શ્રેષ્ઠ અંગવાળું.

વરાક્કી સ્ત્રીં હળદર, ઉત્તમ અંગવાળી સ્ત્રી.

વરાટ પું કોડી, દોરડું.

વરાટક પું ઉપરના અર્થ, પદ્મખીજનો
કોષ.

વરાટકરજસ્ પું નાગકેસર વૃક્ષ.

વરાટિકા સ્ત્રીં કોડી, ગરીબડી, તુચ્છ.

વરાણ પું ઇન્દ્ર, વરુણ વૃક્ષ.

વરાણસી સ્ત્રીં કાશી, બનારસ.

વરાદન નં ચારોળી.

વરાદ્ર પું કરમદું.

વરાદક પું હીરો.

વરાદોહ પું હાથી.

વરાદોહા સ્ત્રીં શ્રેષ્ઠ નિતંબવાળી સ્ત્રી.

વરાલિ પું ચંદ્ર, કપૂર.

વરાલિકા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

વરાશિ પું ઝાડું કપડું.

વરાસન નં જસુદનું ફૂલ, ઉત્તમ આસન.

વરાસન પું બ્યભિચારી પુરુષ, દ્વારપાળ.

વરાસિ પું ઝાડું વસ્ત્ર, તરવાર ધારણ
કરનાર.

વરાહ પું છુંડ, હુકર, વિષ્ણુનો વરાહ
અવતાર, એક પર્વત, એક બેટ, મોથ,
એક જાતનું માપ, શિશુમાર, વારાહીકન્દ.

વરાહકન્દ પું એક જાતનું ઝાડ.

વરાહકાન્તા સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ.

વરાહકાન્તા સ્ત્રીં રીસામણીનો વેલો.

વરાહાવતાર પું વિષ્ણુનો વરાહ અવતાર.

વરાહિકા સ્ત્રીં કવચ વનસ્પતિ.

વરાહી સ્ત્રીં એક જાતની મોથ. છુંડણુ,
વરાહકન્દ વૃક્ષ.

વરિમન્ પું શ્રેષ્ઠપણું.

વરિવસ્ નં પૂજન, ધન.

વરિવસિત ત્રિં પૂજેલ, સેવેલ.

વરિવસ્યા સ્ત્રીં સેવા, પૂજા.

વરિવસ્યિત ત્રિં પૂજેલ, સેવેલ.

વરિષ્ઠ ત્રિં અત્યંત મોટું, ઘણું ભારે,
અત્યંત શ્રેષ્ઠ.

ચરિષ્ઠ

૪૧૯

વર્ણ

ચરિષ્ઠ પું તેતરપક્ષી, નારંગીનું ઝાડ,
વાછરડો.

ચરિષ્ઠ નં તાંબુ, મરી.

ચરિષ્ઠા સ્ત્રીં આદિલક્ષ્મી.

ચરિષ્ઠી સ્ત્રીં તેતર પક્ષિણી.

ચરી સ્ત્રીં શતાવરી, સૂર્યની પત્ની.

ચરીયસ્ ત્રિં અત્યંત શ્રેષ્ઠ, ઘણું, મોટું,
ઘણું ભારે.

ચરીયસ્ પું જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ અદારમો યોગ.

ચરીવર્દ્ધ પું બળદ.

ચરીષુ પું કામદેવ.

ચરુટ પું એક મ્લેચ્છજાતિ.

ચરુટી સ્ત્રીં એક મ્લેચ્છજાતિની સ્ત્રી.

ચરુડ પું એક અત્યંત જાતિ.

ચરુડી સ્ત્રીં એક અત્યંત જાતિની સ્ત્રી.

ચરુણ પું વરૂણ દેવ, પ્રાણી, સૂર્ય, આક-
ડાનું ઝાડ, એક ખેટ, વરૂણ વૃક્ષ.

ચરુણા સ્ત્રીં કાશીમાં એક નદી.

ચરુણાત્મજા સ્ત્રીં પાણીમાંથી થતો એક દારૂ.

ચરુણાની સ્ત્રીં વરૂણની સ્ત્રી.

ચરુત્ર નં ઉત્તરીય વસ્ત્ર.

ચરુથ નં બપ્તર, ઢાલ, ચામડું, રથનું
રક્ષક ઢાંકણ.

ચરુથ પું રથનું રક્ષક ઢાંકણ.

ચરુથિન્ પું રથ, પહેરગીર, ચોકીદાર.

ચરુથિની સ્ત્રીં સેના, સૈન્ય.

ચરેણ્ય નં કેસર.

ચરેણ્ય ત્રિં મુખ્ય, શ્રેષ્ઠ, પ્રાર્થના કરવા
લાયક, ઇચ્છવા લાયક.

ચરેન્દ્રી સ્ત્રીં ગૌડ દેશ.

ચરેશ પું શિવ.

ચરેશ્વર પું શિવ.

ચરોટ પું મરવાનું ઝાડ.

ચરોટ બં મરવાનું ફૂલ.

ચરોલ પું એક જાતનો કીડો.

ચરોલી સ્ત્રીં એક જાતની કીડી.

ચર્કર પું જીવાન પશુ, બકરા-ધેટાનું બચ્ચું,
બકરો, ધેટો, હાંસી, મશ્કરી.

ચર્કરાટ નં સ્ત્રીના રતન ઉપર પુરૂષનો
નખક્ષત.

ચર્કરી સ્ત્રીં બકરી, ધેંટી.

ચર્ગ પું સભાતીય સમૂહ, સંઘ, સમૂહ,
વિભાગ, અંશપરિચ્છેદ, ગણિતશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ
વર્ગ.

ચર્ગપ્રકૃતિ સ્ત્રીં બીજ ગણિતમાં કહેલ એક
ગણનાપ્રકાર.

ચર્ગમૂલ નં ગણિતપ્રસિદ્ધ વર્ગમૂલ.

ચર્ગીય ત્રિં વર્ગનું, વર્ગસંબંધી.

ચર્ગોત્તમ પું જ્યોતિષમાં કહેલ ત્રીસમા
અંશરૂપ રાશિનો નવાંશભેદ.

ચર્ધ દિવાં ધં સં સેટ્ જવું.

ચર્ચ મ્નાં બાં જં સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.

ચર્ચસ્ નં રૂપ, વીર્ય, તેજ, વિદ્યા.

ચર્ચસ્ પું ચંદ્રનો પુત્ર.

ચર્ચસ્ક પું વિદ્યા.

ચર્ચસ્થિન્ ત્રિં તેજસ્વી.

ચર્જક ત્રિં તજનાર, છોડનાર.

ચર્જન નં ત્યાગ, તજવું, છોડવું, હિંસા,
મારી નાખવું.

ચર્જનીય ત્રિં તજવાલાયક, છોડવા લાયક.

ચર્જમ્ અવ્યં વિના, સિવાય.

ચર્જિત ત્રિં તજેલ, છોડેલ, રહિત.

ચર્જિતવ્ય ત્રિં વર્જનીય જીવો.

ચર્જ્ય ત્રિં વર્જનીય જીવો.

ચર્ણ ચું ઉમં સં સેટ્ વર્ણન કરવું,
વખાણવું.

ચર્ણ નં કેસર.

ચર્ણ પું સોનું, પ્રત, ધોળો વગેરે રંગ,
અકાર વગેરે અક્ષર, ભેદ, ગાયનનો ક્રમ,
ચિત્ર, એક તાલ, અંગરાગ, યજ્ઞ, ગુણ,

જર્ણ

કર્ણક

વર્તજન્મજ

સ્તુતિ, પ્રાણજ્વ વગેરે જાતિ, વિવાહોષ-
યોગી અમુક નક્ષત્રોથી થતો વર્ણકૂટ.
વર્ણ પુ. નં ભેદ, રૂપ, અક્ષર.
વર્ણક પુ. ચારણ, હીંગળો વગેરે.
વર્ણક નં હરતાળ, વિલેપનયોગ્ય પિષ્ટ-
પીઠી વગેરે-ચંદન વગેરે.
વર્ણકથિ પુ. કુખેરતો પુત્ર.
વર્ણકા સ્ત્રી. હીંગળો વગેરે.
વર્ણકૂપિકા સ્ત્રી. શાહીનો ખડીયો.
વર્ણકૂચી સ્ત્રી. શાહીનો ખડીયો.
વર્ણચારક પુ. ચિત્રકાર, ચિત્રારો.
વર્ણજ્યેષ્ઠ પુ. પ્રાણજ્વ.
વર્ણજ્યેષ્ઠ ત્રિ. શ્રેષ્ઠ વર્ણકૂટવાળું.
વર્ણજ્યેષ્ઠા સ્ત્રી. શ્રેષ્ઠ વર્ણકૂટવાળી સ્ત્રી.
વર્ણતસ્ અર્થ. વર્ણથી.
વર્ણતુલિ સ્ત્રી. લેખણ, કલમ.
વર્ણતુલિકા સ્ત્રી. લેખણ, કલમ.
વર્ણતુલિ સ્ત્રી. લેખણ, કલમ.
વર્ણદ નં કાળું અંગર.
વર્ણદ ત્રિ. વર્ણ આપનાર.
વર્ણદાત ત્રિ. વર્ણ આપનાર.
વર્ણદાત્રી સ્ત્રી. હળદર.
વર્ણદૂત પુ. લખેલો કાગળ, સિધી.
વર્ણધર્મ પુ. પ્રાણજ્વ વગેરે જાતિનો ધર્મ.
વર્ણન નં વર્ણન કરવું, વખાણવું, રંગવું.
વર્ણના સ્ત્રી. ઉપરના અર્થ.
વર્ણનીય ત્રિ. વખાણવા લાયક, વર્ણન
કરવા યોગ્ય, રંગવા લાયક.
વર્ણમાત્ર સ્ત્રી. લેખણ, કલમ.
વર્ણમાત્રકા સ્ત્રી. સરસ્વતી.
વર્ણમાલા સ્ત્રી. જાતિમાળા, અક્ષરપંક્તિ,
યાગકર્મમાં પચાસ વર્ણની એક માળા.
વર્ણરેખા સ્ત્રી. ખડી, ચોક.
વર્ણરેખા સ્ત્રી. ખડી, ચોક.
વર્ણરેખા ત્રિ. વર્ણવાળું.

વર્ણવતી સ્ત્રી. હળદર.
વર્ણવિલોહક પુ. અક્ષરચોર, મોહકચોર,
ધરણી ચોર.
વર્ણવૃત્ત નં અક્ષરછંદ.
વર્ણશ્રેષ્ઠ પુ. પ્રાણજ્વ.
વર્ણસક્કર પુ. ઉત્તમ વર્ણના પુરૂષથી નીચે
વર્ણની સ્ત્રીમાં અથવા નીચે વર્ણના પુરૂ-
ષથી ઉત્તમ વર્ણની સ્ત્રીમાં જન્મેલ સંતાન.
વર્ણસિ પુ. વાણી.
વર્ણહીન ત્રિ. હલકા વર્ણનું, વર્ણબહિષ્કૃત,
અક્ષરરહિત.
વર્ણા સ્ત્રી. તુવેર ધાન્ય.
વર્ણાંકુ સ્ત્રી. લેખણ, કલમ.
વર્ણાટ પુ. ગવૈયો, ચિત્રકાર, નાટકીયો.
વર્ણાંશ્વ પુ. શબ્દ, ધાતુ-ક્રિયાપદ.
વર્ણાપસદ ત્રિ. નીચેવર્ણનું, વર્ણબહિષ્કૃત.
વર્ણપેત ત્રિ. વર્ણથી દૂર કરેલ.
વર્ણાઈ પુ. મંગ.
વર્ણાશ્રમ પુ. વર્ણાશ્રમ.
વર્ણાશ્રમધર્મ પુ. વર્ણાશ્રમનો ધર્મ.
વર્ણ નં સોનું.
વર્ણિકા સ્ત્રી. કલમ, શાહી, ખડી, વાનગી.
વર્ણિત ત્રિ. વર્ણવેલ, વખાણેલ, રંગેલ,
રંગાંતર કરેલ.
વર્ણિન્ પુ. ચિત્રકાર, લેખક, પ્રહારચારી,
પ્રાણજ્વ વગેરે જાતિ.
વર્ણિની સ્ત્રી. હળદર, સ્ત્રી.
વર્ણિલિગિન્ પુ. પ્રહારચારીના વેષવાળો.
વર્ણ પુ. તે નામે એક નદ, આદિત્ય.
વર્તક પુ. ભારડ પક્ષી, બકલો પક્ષી, ધોડાની
ખરી.
વર્તક ત્રિ. વર્તનાર, હોનાર.
વર્તક નં એક જાતનું દોહું.
વર્તકા સ્ત્રી. ચકલી.
વર્તજન્મજ પુ. મેષ.

વર્તન

૪૨૧

વર્ધ

વર્તન નં વર્તવું, રહેવું, સ્થિતિ, શ્રુતિ,
સ્થાપન, ધંધો, પગાર, ભાડું, આજી-
વિકા, સાધારણ વર્તુલ, ગોળો, કાકુ,
ચરખાની બેઠક.

વર્તન ત્રિં વર્તનાર, હોનાર, શ્રુતિવાળું,
વામન, સ્થાવર.

વર્તનવાન નં પગાર આપવો, ભાડું આપવું,
આજીવિકા આપવી.

વર્તનાભાષ્ય પું આજીવિકાનો અભાવ.

વર્તનિ સ્ત્રીં પૂર્વ દેશ.

વર્તનો સ્ત્રીં માર્ગ, રસ્તો, ખસવું, દળવું.

વર્તનીય ત્રિં વર્તવા યોગ્ય, હોવા લાયક,
રહેવા લાયક.

વર્તમાન પું વર્તમાન—ચાલુ કાળ.

વર્તમાન ત્રિં વર્તમાન—ચાલુકાળનું, વર્તવું,
હોતું, રહેતું.

વર્તમાનતા સ્ત્રીં વર્તમાનપણું.

વર્તમાનત્વ નં વર્તમાનપણું,

વર્તરૂક પું તે નામે એક નદ, પાણીનું
ગોળ ફરવું, દ્વારપાળ, પહેરગીર, કાકલીબેદ.

વર્તલોહ નં એક જાતનું લોહું.

વર્તિ સ્ત્રીં લેખ, નેત્રાંજન, વાટ, દીવેટ,
શરીરે લેપન, વૈદ્યોનું એક ઔષધ, દીવો,
તાંબુ, પોષાકનો છેડો, લીટી, આંકલી
લીટી.

વર્તિક પું ચક્રો પક્ષી, ભારંડ પક્ષી.

વર્તિકા સ્ત્રીં દીવેટ, ચક્રી, મેંઢાશીંગ.

વર્તિકી સ્ત્રીં ચક્રી, ભારંડ પક્ષી.

વર્તિત ત્રિં વર્તેલ.

વર્તિતવ્ય ત્રિં વર્તનીય જીવો.

વર્તિણુ ત્રિં વર્તનાર, વર્તનશીલ, વર્ત-
વાના સ્વભાવનું.

વર્તિણુ ત્રિં વર્તવાના સ્વભાવવાળું.

વર્તિષ્યમાળ પું અવિષ્યકાળ.

વર્તિષ્યમાળ ત્રિં અવિષ્યકાળનું.

વર્તી સ્ત્રીં વર્તિ જીવો.

વર્તુલ ત્રિં ગોળાકાર પદાર્થ.

વર્તુલ નં ગાજર.

વર્તુલ પું વટાણા, ગોળો.

વર્તુલા સ્ત્રીં ચરખાની બેઠક.

વર્તુલી સ્ત્રીં ગજપીપર.

વર્તમન નં માર્ગ, રસ્તો, આચાર, આંખની
પાપણ.

વર્તમનિ સ્ત્રીં માર્ગ, રસ્તો.

વર્ધ તું ઉમં સંસેદ છેદવું, પૂરવું, ભરવું.

વર્ધ પું છેદવું, પૂરવું, ભરવું, વૃદ્ધિ.

વર્ધક પું બ્રાહ્મણ્યદિ વનરપતિ.

વર્ધક ત્રિં છેદનાર, પૂરનાર, ભરનાર,
વૃદ્ધિ કરનાર.

વર્ધકિ પું સુથાર.

વર્ધકિન્ પું સુથાર.

વર્ધન નં વધવું, છેદવું, પૂરવું, ભરવું.

વર્ધન ત્રિં વૃદ્ધિકારક, વધનાર, વૃદ્ધિવાળું,
છેદનાર.

વર્ધની સ્ત્રીં સાવરણી, ખડી, નાળચાંવાળું
પાત્ર.

વર્ધમાન ત્રિં વધવું, વૃદ્ધિ પામવું, વૃદ્ધિવાળું.

વર્ધમાન પું એરંડાનું ઝાડ, માટીનું કોડીયું,
વિષજી, એક જાતનું પશુ, જૈન તીર્થંકર

મહાવીર, ધનવાનોનું એક જાતનું ઘર,
એક દેશ, એક નગર.

વર્ધમાનક પું ઢાંકણું.

વર્ધાપન નં વધામણું, ઉત્સવ, નાડીચેદન
કર્મના અમરૂપ એક સંસ્કાર.

વર્ધિત ત્રિં વધેલ, છેદેલ, પૂરેલ, ભરેલ,
પ્રસ્તુત.

વર્ધિન્ ત્રિં વધવું, વૃદ્ધિ પામવું.

વર્ધિણુ ત્રિં વૃદ્ધિ પામવાના સ્વભાવનું,
વધવું.

વર્ધે નં ચામડું, વાધરી, ચામડાની દોરી.

વર્ષી

૪૨૨

વર્ષાપગમ

વર્ષી સ્ત્રીં વાધરી, ચામડાની દોરી.
 વર્ષસુ નં ૩૫.
 વર્ફ મ્વાં ૫૦ સં સેટ જુલું, વધ કરવો.
 વર્મકણ્ટક પું પીતપાપડો.
 વર્મકષા સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ.
 વર્મન્ નં કવચ, અક્ષર.
 વર્મન્ પું સ્ત્રિયને લાગતું વિશેષણ.
 વર્મહર પું અક્ષર ધારણ કરી શકે તેટલી
 ઉમ્મરનો જુવાન.
 વર્મિ પું એક જાતનું માછલું.
 વર્મિત ત્રિં જોણે અક્ષર ધારણ કર્યું હોય
 તે, તૈયાર.
 વર્ષ ત્રિં મુખ્ય, ઐશ.
 વર્ય પું કામદેવ.
 વર્યા સ્ત્રીં કન્યા, પતિ વરવા ઇચ્છતી કન્યા.
 વર્ષણા સ્ત્રીં એક જાતની માખી.
 વર્વર નં હિંગળો, પીળું ચંદન, ગંધરસ.
 વર્વર ત્રિં પામર, મૂર્ખ.
 વર્વર પું વાંકડીયા કેશ, એક દેશ, આવળનું
 ઝાડ, એક જાતની માખી.
 વર્વરિકા સ્ત્રીં એક જાતનું ચંદન, એક
 જાતનું ફૂલ.
 વર્વરા સ્ત્રીં એક જાતની માખી, આવળનું
 ઝાડ.
 વર્વરી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 વર્વરીક પું શિવ, વ્રાહ્મણવૃદ્ધિ, વૃક્ષ. વાંક-
 ડીયા કેશ, અજગધિકા વનસ્પતિ.
 વર્વરોત્થ નં ધોળું ચંદન.
 વર્વા સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ.
 વર્વિ ત્રિં ખાઉંધરું, ખાખા કરનાર.
 વર્વુર પું આવળનું ઝાડ.
 વર્ષ પું વરસાદ, વૃદ્ધિ, વરસતું તે, જંભુદ્વીપ,
 મેધ, પ્રલય વગેરે સાદ વર્ષમાંનું કોઇ
 વર્ષ.
 વર્ષ પું નં જંભુદ્વીપનો અસુક ભાગ.

વર્ષ ત્રિં વરસનાર.
 વર્ષકર પું મેધ.
 વર્ષકર ત્રિં વરસાદ કરનાર.
 વર્ષકરી સ્ત્રીં એક જાતનો કીડો-તમર.
 વર્ષકેતુ પું રાત્રી સાટોડી, વરસાદનો કરો.
 વર્ષકોષ પું જોશી, મહિનો.
 વર્ષજ ત્રિં વરસાદથી-માં ઉત્પન્ન થનાર,
 વર્ષથી-વર્ષમાં પેદા થનાર, જંભુદ્વીપમાં-
 થી થનાર.
 વર્ષણ નં વરસાદ, વરસવું.
 વર્ષણિ સ્ત્રીં કૃતિ, વર્તન, વત્ત, વરસવું,
 વરસાદ.
 વર્ષત્ ત્રિં વરસવું.
 વર્ષધર પું નાંજર, નપુંસક.
 વર્ષધરાચક્ર નં વર્ષ નં જુઓ.
 વર્ષધર્ષ પું વર્ષધર જુઓ.
 વર્ષપર્વત પું હિમાલય-હેમકૂટ વગેરે સાત
 ખંડપર્વતો.
 વર્ષપાકિન્ પું આત્રાતક વૃક્ષ.
 વર્ષપુષ્પા સ્ત્રીં સહદેવીનો વેલો.
 વર્ષપ્રિય પું બપેળો.
 વર્ષપ્રિયા સ્ત્રીં અપેળો-માદા.
 વર્ષવર પું નાંજર, નપુંસક.
 વર્ષવર પું ઉપરના અર્થ.
 વર્ષવૃદ્ધિ સ્ત્રીં જન્મતિથિ, જન્મદિવસ,
 જન્મદિવસે કરવાનું પૂજા વગેરે કર્મ.
 વર્ષશત નં સો વર્ષ, સૈકા.
 વર્ષસહસ્ર નં એક હજાર વર્ષ.
 વર્ષા સ્ત્રીં વં શ્રાવણ-ભાદરવો-એ બે મ-
 હિનાની ઋતુ.
 વર્ષાક્ષ પું મહિનો.
 વર્ષાક્ષી સ્ત્રીં સાટોડી.
 વર્ષાઘોષ પું દેડકા.
 વર્ષાપગમ પું શરદ ઋતુ, વર્ષા ઋતુની
 સમાપ્તિ.

વર્ષાપ્રમજ્જન

૪૨૩

વલયિત

વર્ષાપ્રમજ્જન ત્રિં વરસાદ દૂર કરે તેવું.
 વર્ષાપ્રમજ્જન પું વરસાદની ઋતુનો પવન.
 વર્ષામવ પું રાતી સાટોટી.
 વર્ષામવ ત્રિં વર્ષાઋતુમાં હોનાર-થનાર.
 વર્ષામૂ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 વર્ષામૂ પું દેડકો, ઇન્દ્રગોપ કીડો.
 વર્ષામૂ સ્ત્રીં સાટોડી.
 વર્ષામ્વી સ્ત્રીં દેડકી, એક જાતનો બેલો.
 વર્ષામદ પું મોર પક્ષી.
 વર્ષામવી સ્ત્રીં મોર પક્ષિણી.
 વર્ષામ્મ:પારણાવ્રત પું અપૈથો.
 વર્ષાયુત નં દશ હજાર વર્ષ.
 વર્ષારાત્ર પું વર્ષાઋતુની રાત.
 વર્ષાર્ચિસ્ પું મંગળ ગ્રહ.
 વર્ષાવિસાન પું વર્ષાપગમ જીએ.
 વર્ષિક ત્રિં વર્ષાઋતુસંબંધી, વર્ષાઋતુનું,
 વરસનું, વરસમંબંધી.
 વર્ષિક નં એક જાતનું લાકડું.
 વર્ષિન્ ત્રિં વરસનાર.
 વર્ષિષ્ઠ ત્રિં અતિશય વૃદ્ધ.
 વર્ષીયસ્ ત્રિં અત્યંત વૃદ્ધ.
 વર્ષુક ત્રિં વર્ષવાના સ્વભાવવાળું.
 વર્ષુકાબ્દ પું વરસનાર મેઘ.
 વર્ષેજ ત્રિં વરસાદમાં ઉત્પન્ન થનાર.
 વર્ષોપલ પું વરસાદનો કરો.
 વર્ષ્મ નં શરીર.
 વર્ષ્મન્ નં શરીર, પત્થર.
 વર્ષ્મન્ ત્રિં અત્યંત સુંદર.
 વર્હુ પું ઉમં સેટ વધ કરવો સં દીપનું,
 પ્રકાશનું. અં
 વર્હુ મ્વાં આં સં સેટ ઉત્કર્ષ પામવો.
 વર્હ નં મોરનું પીછું, અન્ધિપર્ણ વૃક્ષ.
 વર્હ પું મોરનું પીછું.
 વર્હેણ નં પાંદડું.
 વર્હિઃકુસુમ નં અન્ધિપર્ણ વૃક્ષ.

વર્હિઃપુષ્પ નં અન્ધિપર્ણ વૃક્ષ.
 વર્હિઃશુષ્મન્ પું અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ.
 વર્હિઃષ્ઠ નં સુગંધી વાળો-ખસ.
 વર્હિકુસુમ નં અન્ધિપર્ણ વૃક્ષ.
 વર્હિણ પું મોર પક્ષી.
 વર્હિણવાહન પું કાર્તિકસ્વામી.
 વર્હિણી સ્ત્રીં મોર પક્ષિણી.
 વર્હિધ્વજા સ્ત્રીં ચંડિકા દેવી.
 વર્હિન્ પું મોર પક્ષી.
 વર્હિપુષ્પ નં અન્ધિપર્ણ વૃક્ષ.
 વર્હિર્જ્યોતિસ્ પું અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ.
 વર્હિર્મુષ્ પું દેવ.
 વર્હિપદ પું બં તે નામે પિતૃગણ.
 વર્હિષ્કેશ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 વર્હિષ્ઠ પું સુગંધી વાળો-ખસ.
 વર્હિસ્ પું અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ, અન્ધિપર્ણ
 વૃક્ષ.
 વર્હિસ્ પું નં દર્શ.
 વર્હિસ્ ત્રિં કાંતિવાળું, તેજસ્વી.
 વલ્ મ્વાં આં સં સેટ ઢાંકવું, ઘેરવું, ચાલવું.
 વલ નં સૈન્ય, લશ્કર.
 વલક્ષ પું ધોળો રંગ.
 વલક્ષ ત્રિં ધોળું, સફેત.
 વલક્ષગુ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 વલમ્ન પું નં મધ્ય, કેડ.
 વલન નં સંવરણ જીએ.
 વલમ્ સ્ત્રીં ગોપાનસી જીએ, વલમ્બીપુર
 શહેર, ધરનો ઉપલો માળ.
 વલમ્બી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 વલમ્બ પું અચલમ્બ જીએ.
 વલય પું નં ચુડી, હાથપગનું કડું, ગોળા-
 કૃતિ, વેષનભૂમિ.
 વલય પું ગળાનો એક રોગ.
 વલયિત ત્રિં વીટેલ, ઘેરેલ, ગોળાકાર
 થયેલ.

વલ્લા

૪૨૪

વલ્લ

વલા સ્ત્રીં બલા વનસ્પતિ, વલા બુઓ.
 વલાક પું બગલો.
 વલાકા સ્ત્રીં બમલી.
 વલાહક પું મેલ, મેથ, પર્વત, એક દેલ,
 એક નાગ, શ્રીકૃષ્ણનો એક ઘોડો.
 વલિ પું વલિ બુઓ.
 વલિત ત્રિં વળેલ, ઘેરેલ, ચકાવેલ.
 વલિર ત્રિં કેકર બુઓ.
 વલિશ નં વલિશ બુઓ.
 વલીક નં પટલ નં બુઓ.
 વલીવર્દ પું બળદ.
 વલૂક પું એક જાતનું પક્ષી, અસુર.
 વલૂક નં કમળ.
 વલ્કુ તું ઉમં દ્વિં વેટ બોલવું, કહેવું.
 વલ્ક નં વૃક્ષ વગેરેની જાલ, માખલાનું
 ચામડું, ખંડ, ટુકડો.
 વલ્ક પું એક જાતના લોધરનું ઝાડ.
 વલ્કતરુ પું સોપારીનું ઝાડ.
 વલ્કદ્રુમ પું ભોજપત્રનું ઝાડ.
 વલ્કલ નં તળ.
 વલ્કલ પું નં ઝાડની જાલ.
 વલ્કલોમ્ર પું એક જાતના લોધરનું ઝાડ.
 વલ્ ન્વાં પં સં સેટ જવું, કુદવું.
 વલાત ત્રિં જવું, હાલવું,
 વલા સ્ત્રીં ઘોડાની લગામ.
 વલિત નં ઘોડાની એક ગતિ, જવું, કુદવું,
 બહુ બોલવું.
 વલિત ત્રિં ગયેલ, ફેલ.
 વલુ પું બકરો.
 વલુ ત્રિં મનોહર, સુંદર.
 વલુક ત્રિં મનોહર, સુંદર.
 વલુક નં ચંદન, વન, પથુ, કીંમત.
 વલુપત્ર પું જંગલી મગ.
 વલુલ પું એક જાતનું પક્ષી.
 વલુલા સ્ત્રીં સોમરાજી, એક પક્ષી.

વલ્ગુલિકા સ્ત્રીં એક જાતનો ફીડો.
 વલ્ગુયત ત્રિં મનોહર-સુંદર થતું.
 વલ્મ્ ન્વાં જાં સં સેટ બક્ષણ કરવું,
 ખાવું.
 વલ્મન નં ખાવું, ખોરાક, ભોજન.
 વલ્મિત ત્રિં ભોજન કરેલ, ખાધેલ.
 વલ્મિક પું કીડાઓએ કરેલો માટીનો
 રાફડો.
 વલ્મિકિ પું રાફડો.
 વલ્મીક પું નં કીડાઓએ કરેલો માટીનો
 રાફડો.
 વલ્મીક પું એક જાતનો રોગ, વાલ્મીકિ.
 વલ્મીકભવ પું વાલ્મીકી મુનિ.
 વલ્મીકશીર્ષ નં એક જાતનું અંજન.
 વલ્મીકુટ નં વલ્મીક પું નં બુઓ.
 વલ્યુહ તું ઉમં જં સેટ છેદવું, પવિત્રતા
 કરવી.
 વલ્યુહ ઉપર પ્રમાણે.
 વલ્ ન્વાં જાં સં સેટ ઢાંકવું, ચાલવું.
 વલ્ પું તણ ચણોડી બરોબર વળન, બે
 ચણોડી બરોબર વળન, દોઢ ચણોડી
 બરોબર વળન, વાલ.
 વલ્લકી સ્ત્રીં વીણા, સહકી વૃક્ષ.
 વલ્લમ પું પતિ, ધણી, અધ્યક્ષ, ઉત્તમ
 ઘોડો.
 વલ્લમ ત્રિં વહાણું, ગ્રિપ.
 વલ્લમપાલ પું અધિપાળ.
 વલ્લમા સ્ત્રીં વહાલી સ્ત્રી.
 વલ્લર નં કાળું અગર, ગહન, કુંજ, ઝાડી,
 માંજર-ઝાડો મહોર.
 વલ્લરિ સ્ત્રીં ઝાડો મહોર, મેથી, ચિત્રમૂળ,
 લતા, વેલ.
 વલ્લરી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 વલ્લથ પું ગોવાળ, લરવાડ, રખારી, ભીમ-
 સેન, રસોડાઓ.

વલ્લવી

૪૨૫

વલ્લકય

વલ્લવી સ્ત્રીં ગોવાળણ, ભરવાડણ, રખારણ.

વલ્લિ સ્ત્રીં લતા, વેલ, પૃથ્વી.

વલ્લો સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, અભોદ, કેવ-
ર્તિ, અવક.

વલ્લીજ નં મરી.

વલ્લીદૂર્વા સ્ત્રીં એક જાતની ધો.

વલ્લીવદરી સ્ત્રીં એક જાતની ખોરડી.

વલ્લીમુદગ પું જંગલી મગ.

વલ્લીવૃક્ષ પું સાગનું ઝાડ.

વલ્લુર નં ઝાડી, ઝાડનો મહેર, નિર્જન
સ્થાન, લીલા ધાસવાળો પ્રદેશ, ગહન,
જંગલ.વલ્લુર નં તડકા વગેરેથી સૂકાયેલું માંસ,
છુડ-કુકરનું માંસ, વનસ્ત્રેત્ર, જંગલ, વાહન,
ક્ષાર ભૂમિ.

વલ્લ્યા સ્ત્રીં ધાવડીનું ઝાડ.

વલ્લજ નં એક જાતનું ધાસ.

વલ્લજા સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ.

વલ્લુ તું ઝમં અકં સેટ દીપતું, પ્રકાશતું.

વલ્લુ મ્વાં આં સં સેટ ઉત્કર્ષ પામવો.

વલ્લ પું જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ પહેલું કરણ.

વલ્લ અઘં પં સં સેટ સ્પૃહા કરવી,
ધ્વજતું.વલ્લ પું નં વલ્લપણું, સ્વાધીનપણું, પ્રભુત્વ,
ધ્વજા.

વલ્લ ત્રિં સ્વાધીન, પરવલ, પરાધીન.

વલ્લવલ્લ ત્રિં પ્રિયવાક્ય બોલનાર, મીઠું
બોલનાર, 'હું' તને વલ્લ છું એમ બોલનારવલ્લકા સ્ત્રીં સ્વાધીન સ્ત્રી, તાબામાં
રહેતી સ્ત્રી.

વલ્લક્રિયા સ્ત્રીં વલ્લ કરવું.

વલ્લગ ત્રિં વલ્લ થયેલ, તાબે થયેલ.

વલ્લગા સ્ત્રીં વલ્લકા બુઝો.

વલ્લજ્ઞત ત્રિં વલ્લ થયેલ.

વલ્લના સ્ત્રીં સ્ત્રીનો કંઠાલંકાર.

૫૪

વલ્લવર્તિન્ ત્રિં વલ્લ થયેલ, સ્વાધીન.

વલ્લા સ્ત્રીં કાઠપણ સ્ત્રી, વાંઝણી સ્ત્રી, પુત્રી,
હાથણી, ગાય, નણુંદ.

વલ્લાકુ પું એક જાતનું પક્ષી.

વલ્લાનુગ ત્રિં વલ્લ થયેલ, તાબેદાર.

વલ્લાપાયિન્ ત્રિં કુતરો.

વલ્લાપાયિની સ્ત્રીં કુતરી.

વલ્લિ ત્રિં વલ્લ કરનાર.

વલ્લિ નં વરીકરણ.

વલ્લિક ત્રિં શ્લેષ, ખાલી.

વલ્લિકા સ્ત્રીં અગર ચંદન.

વલ્લિતા સ્ત્રીં વલ્લ કરવાપણું, ધ્વજરનું એક
ઐશ્વર્ય, સ્વતંત્ર.

વલ્લિત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વલ્લિન્ ત્રિં જિતેન્દ્રિય, સ્વાધીન, સ્વતંત્ર.

વલ્લિની સ્ત્રીં ખીજડીનું ઝાડ.

વલ્લિર નં સમુદ્રનું મીઠું.

વલ્લિર પું ગજપીપર, ચવક વનસ્પતિ.

વલ્લિષ્ઠ પું વલ્લિ મુનિ.

વલ્લીકરણ નં બીજાને વલ્લ કરવું તે.

વલ્લીકૃત ત્રિં વલ્લ કરેલ, તાબે કરેલ.

વલ્લીભવન નં વલ્લ થતું, તાબે થતું.

વલ્લીભૂત ત્રિં વલ્લ થયેલ, તાબે થયેલ.

વલ્લીર પું ગજપીપર.

વલ્લ્ય નં લવીંગ.

વલ્લ્ય ત્રિં વલ્લ, સ્વાધીન, તાબે થયેલ.

વલ્લ્યકા સ્ત્રીં સ્વાધીન રહેતી સ્ત્રી.

વલ્લ્યા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

વલ્લ મ્વાં પં સં સેટ વલ્લ કરવો.

વલ્લ અઘ્યં દેવોને ઉદ્દેશી હવિષનો ત્યાગ.

વલ્લકાર પું દેવોને ઉદ્દેશી હવિષના ત્યાગ-
રૂપ યત્ન.

વલ્લકૃત ત્રિં હોમેલ.

વલ્લ મ્વાં આં સં સેટ જવું.

વલ્લકય પું એક વર્ષનું વાછરડું.

वचकयणी

४२६

वसुदेव

वचकयणी स्त्री० वक्ष्मा काण्ठी वीयायेक्षी गाय.
 वचकयिणी स्त्री० उपरतो अर्थ.
 वस् चु० उभ० सेट् स्नेह करवो, मायाणु
 थनुं अ० छेदनुं, वध करवो स०
 वस् दिवा० प० स० सेट् थंलनुं, थंली जनुं.
 वस् भ्वा० प० स० अनिट् रहेतुं.
 वस् अदा० आ० स० सेट् टांकनुं.
 वस् चु० उभ० स० सेट् वासित करवुं,
 सुगंधी करवुं.
 वसत् त्रि० वसतुं, रहेतुं.
 वसति स्त्री० रहेछाणु. निवास हरवो, स्थापन,
 धर, जवण्णी. रात्रि.
 वसतिवरी स्त्री० ब० सोमग्रहणु भाटे जण.
 वसती स्त्री० वसति ज्युओ.
 वसथ पु० गाम, गामडुं.
 वसन न० वस्त्र, टांकणु, वसनुं, वास, रहे-
 छाणु, स्त्रीनुं कटीबूषणु-कंदोरो.
 वसनगृह न० कपडानुं धर-ताणु.
 वसनसग्रन् न० उपरतो अर्थ.
 वसना स्त्री० स्त्रीनुं कटीबूषणु-कंदोरो.
 वसन्त पु० चैत्र-वैशाख-जे जे महिनाती
 ऋतु. जाडानो रोग, नाटकमां विदूषकने
 विशेषणु. ते नामे जेक ताल.
 वसन्तक पु० श्योनाक वृक्ष.
 वसन्तकुसुम पु० सेलुवृक्ष.
 वसन्तकुसुम न० वसंतऋतुनुं फूल.
 वसन्तकुसुमाकर पु० प्रमेह रोगनो नाश
 करनार जेक औषध.
 वसन्तघोषिणी स्त्री० डायल-मादा.
 वसन्तघोषिन् पु० डायल-नर.
 वसन्तज त्रि० वसंतऋतुमां उत्पन्न धनार.
 वसन्तजा स्त्री० माधवी लता.
 वसन्ततिलक न० यौव अक्षरना थरणुवाजो
 जेक छंद.
 वसन्ततिलका स्त्री० उपरतो अर्थ.

वसन्तदूत पु० डायल-नर, आंभानुं जाड,
 पंचम राग.
 वसन्तदूती स्त्री० माधवी लता, पाटक्षी
 वृक्ष, गण्डीयारीनुं जाड, डायल-मादा.
 वसन्तद्र पु० आंभानुं जाड.
 वसन्तपञ्चमी स्त्री० वसंतपंचमी.
 वसन्तवृक्ष पु० आंभानुं जाड.
 वसन्तसख पु० कामदेव.
 वसन्तोत्सव पु० होणीनो उत्सव.
 वसा स्त्री० मेद, थरणी, जेक वेलो.
 वसाढ्य पु० शिशुमार नामे मोहुं भाज्जुं.
 वसाढ्यक पु० उपरतो अर्थ.
 वसाढ्या स्त्री० शिशुमार नामे भाज्जनी.
 वसान त्रि० पहेरतुं, धारणु करतुं.
 वसि पु० रहेछाणु, धर, रहेतुं.
 वसित त्रि० वसनार, रहेनार.
 वसिन् पु० पाण्डिनो जिवाडो.
 वसिर न० समुद्रनुं भीडुं, गजपीपर.
 वसिष्ठ पु० वसिष्ठ ऋषि.
 वसु न० धन, रत्न, वृद्धि औषध, सोनुं,
 पाण्डी.
 वसु पु० अक्षवृक्ष सूर्य, अग्नि, किरण, जेक
 गण्डेव, आडनी संप्या, धनिष्ठा नक्षत्र,
 ते नामे जेक राग, आडडानुं जाड,
 चित्रानुं जाड.
 वसु स्त्री० दृष्टि, कांति, वृद्धि, औषधि.
 वसु त्रि० श्याम, मधुर, सुकायलुं, सुकुं.
 वसुक पु० आडडानुं जाड, अक्षवृक्ष.
 वसुक न० जेक गतनुं भीडुं.
 वसुकीट पु० वायक, मागणु.
 वसुच्छिद्रा स्त्री० मलमेदा वनरपति.
 वसुव पु० कुमेर, विष्णु.
 वसुद त्रि० धन-सोनुं-रत्न वजेरे आपनार.
 वसुदा स्त्री० पृथ्वी, धन आपनारी.
 वसुदेव पु० श्रीकृष्णनो पिता.

વસુદેવ

૪૨૭

વસ્તુભૂષણ

વસુદેવ નં ધનિકા નક્ષત્ર.
 વસુદેવતા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 વસુદેવમૂ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વસુદેવ્યા સ્ત્રીં ધનિકા નક્ષત્ર.
 વસુધા સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 વસુધાધર પું પરંત.
 વસુધાધિપ પું રાજ.
 વસુધાધિપતિ પું રાજ.
 વસુધાધીશ પું રાજ.
 વસુધાધીશ્વર પું રાજ.
 વસુધાનગર નં વૃણુની રાજધાની.
 વસુધારા સ્ત્રીં માંગલીકમાં ચેદિરાજ વસુને
 ઉદેશી કરાતી ધી વગેરેની ધાર, કુબેરની
 નગરી, જિનદેવની એક શક્તિ.
 વસુન્ધરા સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 વસુમાણ પું અર્ધ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 વસુપૂજ્ય પું ૧૨ મા જૈન તીર્થંકર વાસુ-
 પૂજ્યના પિતા.
 વસુમત્ ત્રિં ધનવાન, પૈસાદાર.
 વસુમતી સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 વસુરોચિસ્ પું યદ.
 વસુલ પું દેવ.
 વસુષેણ પું કર્ણ.
 વસુસેન પું કર્ણ.
 વસુસ્થલો સ્ત્રીં કુબેરની નગરી, ધન-રત્ન-
 સોના વગેરેનું સ્થળ.
 વસુહટ્ટ પું બકવૃક્ષ.
 વસુહટ્ટક પું બકવૃક્ષ.
 વસ્ત્ર પું એક જાતનું મીઠું.
 વસ્ત્રા સ્ત્રીં વેશ્યા.
 વસ્ત્ર્ ભ્વાંઆં સં સેટ્ જપું.
 વસ્ત્ર પું નિશ્ચય.
 વસ્ત્રકરાટિકા સ્ત્રીં વીછી.
 વસ્ત્રુ ઉં ડમં સેટ્ વધ કરવો, મારી
 નાખવું, જવું જાં ચામવું, માગવું દિકં

વસ્ત્ર પું બકરો.
 વસ્ત્ર નં ધર.
 વસ્ત્રક નં બનાવટી મીઠું.
 વસ્ત્રકર્ણ પું સાગનું ઝાડ.
 વસ્ત્રગન્ધા સ્ત્રીં અજગન્ધા વનસ્પતિ.
 વસ્ત્રમોદા સ્ત્રીં અજમોદ.
 વસ્ત્રવ્ય ત્રિં રહેવા કાયક, રહેવા યોગ્ય.
 વસ્તિ પું નાભિની નીચે મૂત્રાધારસ્થાન,
 વાસ, રહેઠાણ, રહેવું, ગુદાદ્વારા લેવાતી
 પીચકારી.
 વસ્તિ પું સ્ત્રીં કપડાંની કિનાર-છેડો.
 વસ્તિકર્મન્ નં ગુદાદ્વારા પીચકારી લેવી તે.
 વસ્તિકર્માઢ્ય પું અરીકાનું ઝાડ.
 વાસ્તિમલ નં મૂત્ર.
 વસ્તી સ્ત્રીં બકરી.
 વસ્તુ નં વસ્તુ, દ્રવ્ય, ચીજ, પદાર્થ, સભ્ય
 પદાર્થ, પાત્રભૂત, અર્થ, નાટક વગેરેનો
 વિષય.
 વસ્તુક નં એક જાતનું શાક.
 વસ્તુકા સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.
 વસ્તુતત્સ અઘ્યં વાસ્તવિક રીતે, ખરી રીતે,
 વસ્તુથી.
 વસ્તુમાત્ર નં પદાર્થમાત્ર.
 વસ્તુહાનિ સ્ત્રીં વસ્તુની હાનિ.
 વસ્ત્રુક નં એક જાતનું મીઠું.
 વસ્ત્ર્ય નં ધર.
 વસ્ત્રવન્તર નં બીજી વસ્તુ.
 વસ્ત્રવભાવ પું વસ્તુનો અભાવ.
 વસ્ત્ર નં વસ્ત્ર, કપડું, તમાલપત્ર, આચ્છાદન.
 વસ્ત્રકુટ્ટિમ નં તંબુ, છત્રી.
 વસ્ત્રગૃહ નં તંબુ.
 વસ્ત્રગ્રન્થિ પું કપડાંની ગાંઠ, નીચે જુઓ.
 વસ્ત્રનિર્ણેજક પું ધોખી.
 વસ્ત્રપુષ્પિકા સ્ત્રીં કપડાંની પુતળી, ટીંગલી.
 વસ્ત્રભૂષણ સ્ત્રીં મણક.

વહ્નમેદક

૪૨૮

વહ્નિ

વહ્નમેદક પું ૬૨૭.
 વહ્નમેદિન્ પું ૬૨૭.
 વહ્નયુગ્મ નં એ વહ્ન, વસ્ત્રની જોડ.
 વહ્નયોનિ સ્ત્રીં ૩-ઉત-રેશમ વગેરે.
 વહ્નરજ્જ્વલ ત્રિં કપડાં રંગનાર.
 વહ્નરજ્જ્વલ પું કસુઓ.
 વહ્નજ્વલ પું નં કપડાંનો છેડો.
 વહ્નપહારક ત્રિં કપડાંની ચોરી કરનાર.
 વહ્નપહારિન્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 વસ્ત્ર નં પગાર, કીંમત, મૂલ્ય, વસ્ત્ર, દ્રવ્ય,
 યીજ, ધન, મૃત્યુ, વાસ, રહેઠાણ.
 વસ્ત્ર પું કીંમત, મૂલ્ય.
 વસ્ત્રન નં સ્ત્રીનો કેડનો દાણીનો.
 વસ્ત્રસા સ્ત્રીં સ્નાયુ જુઓ.
 વસ્ત્રોકસારા સ્ત્રીં ઇન્દ્રની નગરી, ઇન્દ્રની
 નદી, કુમેરની નગરી, કુમેરની નદી.
 વંહુ ત્રિં ઝમં ઝમં સેદ્ દીપતું, પ્રકાશતું.
 વહ્ બ્વાં ઝમં દ્વિકં અનિદ્ પહોંચાડતું,
 પ્રાપ્ત કરતું, વહેતું, વાતું, લઈ જતું.
 વહ્નલિહ પું અળદ.
 વહ પું અળદની ખાંધ, ઘોડો, આડુ, જુગ,
 માર્ગ, રસ્તો.
 વહ ત્રિં વહેનાર, લઈ જનાર, પ્રાપ્ત કરનાર.
 વહત્ ત્રિં વહેતું, વાતું, લઈ જતું, પહોં-
 ચાડતું.
 વહત પું અળદ, મુસાફર.
 વહતિ પું વાયુ, અળદ, પ્રધાન, મંત્રી.
 વહતી સ્ત્રીં ગાય, નદી.
 વહતુ પુ- મુસાફર, અળદ.
 વહન નં તે નામે એક શહેર, વાતું, લઈ
 જતું, પ્રાપ્ત કરતું, પહોંચાડતું, તરવાનું
 સાધન વહાણ વગેરે.
 વહનીય ત્રિં વહન કરવા યોગ્ય, લઈ
 જવા યોગ્ય.
 વહન્ત પું વાયુ, અળદ.

વહમાન ત્રિં વહત જુઓ.
 વહલ પું વહાણ.
 વહલ ત્રિં ૬૬, મજબૂત, ગાઢ, બહુ, પુષ્કળ.
 વહલગન્ધ નં એક જાતનું ચંદન.
 વહલચશ્તુસ્ પું મેંદાશીમ વનસ્પતિ.
 વહલત્વચ પું ધોળું લોધરનું ઝાડ.
 વહલા સ્ત્રીં સુવા, મોટી એલચી.
 વહા સ્ત્રીં નદી.
 વહિત્ર નં વહાણ, પાણીમાં તરવાનું સાધન.
 વહિત્રક નં ઉપરના અર્થ.
 વહિન્ ત્રિં વહેનાર, લઈ જનાર, પ્રાપ્ત
 કરનાર, પહોંચાડનાર.
 વહિની સ્ત્રીં વહાણ.
 વહિરજ્જ્વલ નં વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ પ્રત્યયાદિક
 નિમિત્તક પ્રકૃતિના અવયવ વગેરેમાં કાર્ય.
 વહરિન્દ્રિય નં શબ્દાદિ બાહ્ય વિષયોને
 મહણ કરનારી શ્રોત્ર વગેરે ઇન્દ્રિય.
 વહિર્ગત ત્રિં બહાર ગયેલ.
 વહિર્ગમન નં બહાર જતું.
 વહિર્વાર નં બહારનો દરવાજો.
 વહિર્ભવન નં બહાર થતું-હોતું.
 વહિર્મૂત ત્રિં બહાર ગયેલ.
 વહિર્મુલ્ક ત્રિં બાહ્ય વિષયોમાં આસક્ત
 મનવાળું, વિષયાસક્ત, વિમુખ.
 વહિશ્ચર પું કરચલો.
 વહિશ્ચર ત્રિં બહાર ફરનાર-જનાર.
 વહિષ્કરણ નં બહાર કરતું, હાંકી કાઢતું,
 બહિષ્કાર, અનાદર કરવો.
 વહિષ્કાર પું ઉપરના અર્થ.
 વહિષ્કૃત ત્રિં બહાર કરેલ, હાંકી કાઢેલ,
 અનાદર કરેલ.
 વહિસ અઘ્યં બહાર.
 વહિડક પું બહેડાનું ઝાડ.
 વહિ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ, બીલામાનું
 ઝાડ, સીંધુનું ઝાડ, તંત્રોક્ત રહાર.

વહિકર

૪૨૨

વાકપારુષ્ય

વહિકર ત્રિં અમ કરનાર, અમિદીપક.

વહિકરી સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ.

વહિકાષ્ટ નં એક જાતનું અગર.

વહિકુમાર પું જૈનાગમપ્રસિદ્ધ અમિ-
કુમાર દેવ.

વહિગન્ધ પું એક જાતનો ધૂપ.

વહિગર્ભ પું વાંસ.

વહિગર્ભા સ્ત્રીં ખીજડીનું ઝાડ.

વહિજ્વાલા સ્ત્રીં ધાવડીનું ઝાડ, અમિની
ઝાળી.

વહિદીપક પું કસુંબાનું ઝાડ.

વહિદીપક ત્રિં અમિદીપક.

વહિદીપિકા સ્ત્રીં અગમેદ.

વહિનામન્ પું ભીલામાનું ઝાડ, ચિત્રક
વૃક્ષ.

વહિની સ્ત્રીં જટામાંસી વનસ્પતિ.

વહિપુષ્પી સ્ત્રીં ધાવડીનું ઝાડ.

વહિવીજ નં વહિવીજ જીવો.

વહિમોગ્ય નં ધી.

વહિમન્થ પું ગણીયારીનું ઝાડ, અમિનું
મંથન, અમિ પ્રકટ કરવો.

વહિમારક નં પાણી.

વહિમિત્ર પું પવન, વાયુ.

વહિરેતસ્ પું શિવ, અમિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

વહિરેતસ્ નં સોનું.

વહિલોહ નં તાંબુ.

વહિલોહક નં કાંસું.

વહિવધૂ સ્ત્રીં અમિની સ્ત્રી સ્વાહા, સ્વા-
હામંત્ર.

વહિવર્ણ નં લાલ કમળ.

વહિવલ્લભ પું લાખ.

વહિવલ્લભ ત્રિં અમિને વહાણું.

વહિવીજ નં શરૂ, લીંબુ, તત્રોક્ત રકાર.

વહિશિશ્ન નં કસુંબો.

વહિશિશ્ના સ્ત્રીં ધાવડી, અમિની શિખા.

વહિસક પું વાયુ, શરૂ.

વહિસંજ્ઞક પું ચિત્રાનું ઝાડ, ભીલામાનું
ઝાડ.

વહ્યુત્પાત પું અમિદૃત ઉત્પાત, ધૂમકેતુ.

વહ્ય નં ગાફું, વાહનમાત્ર.

વહ્યા સ્ત્રીં મુનિપત્ની.

વા ચું ઉમં સેટ સુખ મેળવવું, અં જવું,
સેવવું, સંવા અદાં પં સં અનિદ જવું, વાવું, હિંસા
કરવી.વા અયં વિકટપ, સાદશ્ય, અવધારણ,
નિશ્ચય, સમુચ્ચય, વિતર્ક તથા પાદપૂર્તિમાં
વપરાય છે.વાંશ ત્રિં વંશનું, કુળનું, વંશમંત્રધી, વાં-
સડાનું, વાંસઝાંસંધી.વાંશિક ત્રિં વાંસળી વગાડનાર, વાંસનો
ભાર લઈ જનાર.

વાંશી સ્ત્રીં વંશરોચન.

વાઃકિટિ પું શિશુમાર.

વાઃપુષ્પ નં લરીંગ.

વાઃસદન નં પાણીનું મોઢું વાસણ.

વાક પું વચન, વાક્ય, એક અંથ, વેદનો
અસુક ભાગ.

વાક ત્રિં અગલાનું, અગલામંત્રધી.

વાક નં અગલાઓનો સમૂહ.

વાકુચી સ્ત્રીં સોમરાજ વનસ્પતિ.

વાકલહ પું વાણીનો કળ્યો.

વાકીર પું સાળો.

વાકછલ નં વાણી વડે જળ.

વાકપદુ ત્રિં બોલવામાં હોંશીઆર.

વાકપદુતા સ્ત્રીં બોલવામાં હોંશીઆરી.

વાકપદુત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

વાકપતિ પું બૃહસ્પતિ, પુણ્ય નક્ષત્ર.

વાકપતિ ત્રિં મિર્દોષ ઉદ્ધત વચન બોલનાર.

વાકપથ પું વાણીનો-વાક્યનો વિષય.

વાકપારુષ્ય નં કઠોર વાણી, વાણીની
કઠોરતા.

વાક્ય

૪૩૦

વાચંયમ

વાક્ય નં અમુક પદોનો સમુદાય, સ્વાર્થ-
બોધસમાપ્ત પદસમુદાય.

વાક્યચ્છન્દન નં વાક્યનું ખંડન.

વાક્યવિન્યાસ પું વાક્યરચના.

વાંક્ષ મ્વાં પં સં સેટ્ સ્પૃહા કરવી, ઇચ્છવું,
અંખવું.

વાગર પું વિદાન, પડિત, શરવીર, કસોટી,
મુમુક્ષુ, ખાતરી, અડચણ, વર, વડવાસિ.

વાગર ત્રિં નિર્ભય, બપરહિત.

વાગરી સ્ત્રીં વર-માદા.

વાગા સ્ત્રીં લગામ.

વાગારુ ત્રિં વચન તોડનાર.

વાગાશનિ પું બુદ્ધદેવ.

વાગોચ પું બૃહસ્પતિ, પુખ્તક્ષત્ર, બ્રહ્મા.

વાગીશ ત્રિં શ્રેષ્ઠ વચન બોલનાર.

વાગીશા સ્ત્રીં સરસ્વતી

વાગોશ્વર પું બૃહસ્પતિ, ગુરુ, મંત્રુધોધ.

વાગીશ્વરી સ્ત્રીં સરસ્વતી.

વાગુજી સ્ત્રીં સોમરાજી.

વાગુરા સ્ત્રીં શિકારમાં ઉપયોગ પશુબંધન-
પાશ-પાસલો-ભળ.

વાગુરાવૃત્તિ પું પારખી, શિકારી.

વાગુરાવૃત્તિ સ્ત્રીં શિકાર, ભળથી પશુ
પકડવાનો ધંધો.

વાગુરિક પું શીકારી.

વાગૃષમ પું પડિત, વિદાન, વક્તા.

વાગુદ પું એક જાતનું પક્ષી.

વાગુદી સ્ત્રીં એક જાતની પક્ષિણી.

વાગુલિ પું રાગ્નઓને તાંબૂલ-પાનબીડું
આપનાર.

વાગુલિક પું ઉપરનો અર્થ.

વાગ્ધમ્બર પું વાણીનો આડંબર, બોલવાની
જટા, વાક્યનો સમૂહ, બહુ વાક્ય.

વાગ્દન્ડ પું વાણીનો દંડ, વાણીનો સંયમ,
બોલવું, મિત બાંધવું.

વાગ્દત્ત ત્રિં વાણીથી-વચનથી આપેલ.

વાગ્દત્તા સ્ત્રીં વાણીથી-વચનથી આપેલી
કન્યા.

વાગ્દરિદ્ર ત્રિં મિતભાષી, થોડા બોલું.

વાગ્દલ નં હોડ.

વાગ્દાન નં કન્યાનું વાણીથી દાન.

વાગ્દુષ્ટ ત્રિં વાણીથી દુષ્ટ-શુદ્ધ વસ્તુ પણ
અશુદ્ધરૂપ કહેવાથી દૂષિત થયેલ.

વાગ્દેવતા સ્ત્રીં સરસ્વતી.

વાગ્દેવી સ્ત્રીં સરસ્વતી.

વાગ્દોષ પું વાણીનો દોષ, કોઈનું ખરાબ
બોલવું.

વાગ્ધન્ધન નં વાણીનું બંધન, મૌન,
બોલવું બંધ કરવું.

વાગ્મિન્ ત્રિં શ્રેષ્ઠ વાક્ય બોલનાર, વાચાળ,
બોલવામાં કુશળ.

વાગ્મિન્ પું બૃહસ્પતિ, વિષ્ણુ.

વાગ્મૂલ નં વાણીનું મૂળ

વાગ્ય ત્રિં વાણીમાં દરિદ્ર.

વાગ્ય પું ખેદ, કંટાળો, વૈરાગ્ય, દીનતા, શક.

વાગ્યત ત્રિં મૌન ધારણ કરનાર.

વાગ્યત પું મુનિ.

વાગ્યમ પું મુનિ.

વાગ્યામ પું વાણીનો સંયમ, થોડું બોલવું.

વાગ્યામ ત્રિં થોડું બોલનાર, મૌન ધારણ
કરનાર, વાણીનો સંયમ કરનાર.

વાગ્વિલાસ પું વાણીનો વિલાસ.

વાઙ્ક પું સમુદ્ર.

વાઙ્મતો સ્ત્રીં એક નદી.

વાઙ્મય ત્રિં વાણીમય શાસ્ત્ર વગેરે, વાણીરૂપ.

વાઙ્મુષ્ઠ નં પ્રથમ વાક્યારંભ.

વાઙ્ સ્ત્રીં વાણી, સરસ્વતી, બોલવું, વાક્ય,
વાઙ્ ઇન્દ્રિય.

વાચંયમ ત્રિં માપસર બોલનાર, વાણીને
નિયમમાં રાખનાર.

વાર્ધયમ

૪૩૧

વાજ્ઞન

વાર્ધયમ પું મુનિ.

વાર્ધ પું એક જાતનું માછલું.

વાર્ધ પું એક વનસ્પતિ.

વાર્ધક ત્રિં બોલનાર, કહેનાર, વાચનાર,

પુરાણાદિ વાચનાર-ભણનાર.

વાર્ધક પું ઉપાધ્યાય, સાક્ષાત્ સંકેતિત
અર્થને જણાવનાર શબ્દ.

વાર્ધકતા સ્ત્રીં વાચકપણું.

વાર્ધકત્વ નં વાચકપણું.

વાર્ધન નં વાચનું, ભણનું, કહેવું.

વાર્ધના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

વાર્ધનિક ત્રિં વચનથી ઉત્પન્ન થયેલ.

વાર્ધસાંપતિ પું બૃહસ્પતિ, પુષ્ય નક્ષત્ર.

વાર્ધસ્પતિ પું બૃહસ્પતિ, પુષ્ય નક્ષત્ર.

વાર્ધા સ્ત્રીં વાચ જુઓ.

વાર્ધાટ ત્રિં બહુ બોલ બોલ કરનાર.

વાર્ધાલ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

વાર્ધિક ત્રિં વાણીથી થયેલ પાપાદિ.

વાર્ધિક નં સંદેશાની વાણી, સમાચાર,
સંદેશો.

વાર્ધિક પું એક પ્રકારનો વાક્યારંભ.

વાર્ધિકપત્ર નં સંદેશાનો કાગળ, લીપી.

વાર્ધિકપત્રક નં ઉપરના અર્થ.

વાર્ધિકહારક પું સંદેશો લખ જનાર
કાગળ વગેરે.

વાર્ધોયુક્તિ સ્ત્રીં વાણીથી દર્શાવેલી યુક્તિ,
વાક્યની નિર્મળતા.

વાર્ધોયુક્તિ ત્રિં બોલવામાં કુશળ.

વાર્ધોયુક્તિપટુ ત્રિં બોલવાની યુક્તિમાં
હોંશીઆર.

વાર્ધ્ય નં દૂધણુ, દોષ, પ્રતિપાદન, કથન,
કહેવું.

વાર્ધ્ય ત્રિં દૂધણુચોગ્ય, નિંદા, બોલવા-
કહેવા ચોગ્ય, પ્રતિપાદન ચોગ્ય.

વાર્ધ્ય પું શબ્દની અભિધાસક્રિયથી જાણવા
ચોગ્ય અર્થ.

વાંઈ મ્વાં પં સં સેટ્ ઇચ્છું, ચાહું.
વાજ નં અન્ન, ઘી, પાણી, યત્ત, બાણનું
પીછું.

વાજ પું વેગ, શબ્દ, પક્ષી, પીછું, મુનિ.

વાજપેય પું નં એક જાતનો યાગ.

વાજપેયિન્ પું વાજપેય યાગ કરનાર,
વાજપેય યાગ કરનારનો વંશજ.

વાજમોજિન્ પું વાજપેય યાગ.

વાજસન પું વિષ્ણુ, શિવ.

વાજસનિ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

વાજસનેય પું યાગવલ્ક્ય.

વાજસનેયિન્ પું યાગવલ્ક્ય ઋષિદૂત શુકલ
યજુર્વેદ ભણનાર બ્રાહ્મણ વગેરે.

વાજિગન્ધા સ્ત્રીં આસંધ વનસ્પતિ.

વાજિતા સ્ત્રીં ઘોડાપણું.

વાજિત્વ નં ઘોડાપણું.

વાજિદન્ત પું અરકુસાનું ઝાડ.

વાજિદન્તક પું ઉપરનો અર્થ.

વાજિન્ પું ઘોડો, બાણ, અરકુસો, અમુક
એક દેવ.

વાજિન્ ત્રિં વેગવાળું.

વાજિન પું આમિક્ષામાંથી નીકળેલ પાણી.
(તપાવેલા પાણીમાં દહીં નાખતાં જે
ઢાકડાં ઢાકડાં થઈ જાય છે તે આમિક્ષા.)

વાજિની સ્ત્રીં ઘોડી, આસંધ, વેગવાળી સ્ત્રી.

વાજિપૃથ પું એક ઝાડ-અમ્લન

વાજિભશ્ચ પું ચણા.

વાજિમોજન પું મગ.

વાજિમત્ પું પટોલ વૃક્ષ.

વાજિશાલા સ્ત્રીં ઘોડાર, તબેલો.

વાજીકરણ નં વીર્ય વૃદ્ધિ કરનાર કોઈ
ઔષધ.

વાઞ્છ મ્વાં પં સં સેટ્ ઇચ્છું, ચાહું.

વાઞ્છત્ ત્રિં ઇચ્છું, ચાહું.

વાઞ્છન નં ઇચ્છું, ચાહું.

વાચ્છનીય

૪૩૨

વાચ્છસ્ત

વાચ્છનીય ત્રિં ૪૨૭વા-ચાહવા યોગ્ય.
 વાચ્છા સ્ત્રીં ૪૨૭, ચાહના.
 વાચ્છિત ત્રિં ૪૨૭, ચાહેલ.
 વાચ્છિતવ્ય ત્રિં ૪૨૭વા-ચાહવાયોગ્ય.
 વાચ્છિન્ ત્રિં ૪૨૭નાર, ચાહનાર.
 વાચ્છિની સ્ત્રીં ૪૨૭તી-ચાહતી સ્ત્રી.
 વાટ પું માર્ગ, રસ્તો, વાડ, ભીંત, મંડપ.
 વાટ નં વરંડ, એક ગાત્ર.
 વાટશ્રૃંગલા સ્ત્રીં રસ્તો બંધ કરનારી સાંકળ.
 વાટિકા સ્ત્રીં વારતુભૂમિ, ધરની જમીન, વાડી, વાડ, ભીંત એક વનરપતિ.
 વાટી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 વાટુક નં શેકેલા જવ.
 વાટ્ય ત્રિં વાડીનું, વાડસંબંધી, ભીંતનું. ભીંતસંબંધી.
 વાટ્યા સ્ત્રીં એક જાતનો છોડ.
 વાટ્યાલ પું એક જાતનો છોડ.
 વાટ્યાલક પું એક જાતનો છોડ.
 વાટ્યાલી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 વાઙ્ સ્વાં જાં અં સેટ નાહવું, વીંટવું, ડુબકો મારવી.
 વાઙ પું ધેરવું, વીંટવું.
 વાઙ્ચ પું સમુદ્રમાં સળગતો અગ્નિ, ખાલણ.
 વાઙ્ચ નં ઘોડીઓનો સમૂહ.
 વાઙ્વાગ્નિ પું સમુદ્રમાં સળગતો અગ્નિ.
 વાઙ્વેય પું બળદ.
 વાઙ્વ્ય નં ઘોડીઓનો સમૂહ.
 વાઢ નં અતિશય, ઘણું.
 વાઢ ત્રિં અતિશયવાળું, અત્યંત.
 વાઢમ્ અબ્ધં પ્રતિજ્ઞામાં, સ્વીકારમાં વપરાય છે.
 વાઢવિક્રમ ત્રિં અત્યંત પરાક્રમી.
 વાળ પું બાણ, વણકર, ગાયોનો આંચર, એક દૈવ, કેવળ, કૃત, એક કવિ, અગ્નિ,

એક જાતનું મુંજ ધાસ, ચિત્રાનું ગાડ.
 વાળજિત્ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વાળદણ્ડ પું વણકરની સાગ.
 વાળનિકૃત ત્રિં બાણથી ધાયલ થયેલ.
 વાળપાણિ ત્રિં બાણ જેના હાથમાં હોય તે.
 વાળપુર નં બાણસુરનું શહેર-શાશ્વિતપુર.
 વાળવાર પું બખર.
 વાળસુતા સ્ત્રીં બાણસુરની પુત્રી-ઓખા.
 વાળદન્ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વાળારિ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વાળિ સ્ત્રીં વણવું, વણવાની સાળ, વેમા, વાક્ય, વાણી, સરસ્વતી.
 વાળિજ પું વાણીયો, વેપારી.
 વાળિજ્ય નં વેપાર.
 વાળિન્ ત્રિં બાણવાળું.
 વાળિની સ્ત્રીં નાચનારી સ્ત્રી, હોશીઆર સ્ત્રી, ગાંડી સ્ત્રી.
 વાત્ સું ઝમં સં સેટ જવું, સેવવું, સુખી કરવું.
 વાત પું વાયુ, પવન, શરીરમાં રહેલ એક ધાતુ, બ્યભિચારી પુરૂષ, ઘૃષ્ટ નાયક.
 વાત ત્રિં જનાર.
 વાતક પું બ્યભિચારી પુરૂષ, એક વનરપતિ.
 વાતકર્મન્ નં વા છોડવો, પાદવું.
 વાતકિન્ ત્રિં વાયુના રાગવાળું.
 વાતકુંભ પું હાથીના ગંડસ્થળનો નીચલો ભાગ.
 વાતકેતુ પું ધૂળ, રજ.
 વાતકેલિ પું સ્ત્રીના સ્તન ઉપર પુરૂષના નખસત, પ્રેમવાર્તા.
 વાતગામિન્ પું પક્ષી.
 વાતગુલ્મ પું વાયુનો ગોળો, એક જાતનો વાતરોગ, પવનનો મોટો ઝપાટો.
 વાતગ્રસ્ત ત્રિં વાયુથી ધેરાયેલ, વાયુના દરદથી વ્યાપ.

વાતમ્ન

૫૨૩

વાતાશ્વ

વાતમ્ન ત્રિં વાયુનો નાશ કરનાર.

વાતમ્નો સ્ત્રીં સાક્ષપાન વનસ્પતિ, આસંધ
વનસ્પતિ, એક જાતનો છોડ.

વાતચક્ર નં વટોળીયો, પૂર્વ વગેરેના
વાયુનું કાળભેદપરત્વે શુભાશુભસૂચક
અમુક પ્રકારે વાયું.

વાતજ્વર પું વાયુનો તાવ.

વાતતૂલ નં વાયુથી આકાશમાં ઉડતું
સૂતર-રૂં.

વાતધ્વજ પું મેઘ, ધૂળ.

વાતપુત્ર પું હનુમાન, ભીમસેન, કુગ.

વાતપોથ પું ખાખરાનું ઝાડ.

વાતપ્રમી પું વેગવાળું એક જાતનું હરણુ.

વાતપ્રમો સ્ત્રીં વેગવાળી એક જાતની
હરણી.

વાતફુલ ત્રિં વાયુથી ફૂલેલ.

વાતમજ પું એક જાતનો મૃગ.

વાતમજી સ્ત્રીં એક જાતની મૃગલ્લી.

વાતમણ્ડલી સ્ત્રીં વટોળીયો પવન.

વાતમૃગ પું વેગવાળો એક જાતનો મૃગ.

વાતમૃગી સ્ત્રીં વેગવાળી એક જાતની
મૃગલ્લી.

વાતરક્ત નં એક જાતનો રોગ.

વાતરક્તમ્ન પું એક જાતનું ઝાડ.

વાતરક્તારિ પું એક જાતનો વેલો.

વાતરક્ત પું પીપ્પળાનું ઝાડ.

વાતરથ પું વાદળું, આકાશ.

વાતરાયણ ત્રિં ઉન્મત્ત-ગાંડું, આળસુ.

વાતરાયણ પું પ્રયોજનશૂન્ય પુરૂષ, બાણ,
બાણનું વેગથી જવું, કરવત, પર્વતનો
અગ્રભાગ, સમલ વૃક્ષ-દેવદાર.

વાતરૂપ પું વાયવ્ય, પવનની હલેર, કાંચ
ધન્દ્રનું ધનુષ.

વાતરોગ પું વાયુનો રોગ.

વાતરોગિન્ ત્રિં વાયુના રોગવાળું.

૫૫

વાતર્ચિ પું કેવળ લાકડાનું તથા લોદાનું
બનાવેલ.

વાતર્ચિ સ્ત્રીં વાયુની વૃદ્ધિ.

વાતલ પું ચણો.

વાતલ ત્રિં વાયુકારક દ્રવ્ય, વાયકું.

વાતવ્યાધિ પું વાયુનો રોગ.

વાતવસ્તિ સ્ત્રીં મૂત્રનો અટકાવ.

વાતવૈરિન્ પું એરંડાનું ઝાડ.

વાતશોર્ષ નં પેટની નીચેનો ભાગ-પેડું,
ખરિત.

વાતશૂલ નં વાયુનું શળ.

વાતસહ ત્રિં વાયુને સહન કરનાર, વાયુના
રોગવાળું.

વાતસારથિ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

વાતસુત પું વાતપુત્ર બુદ્ધો.

વાતાટ પું સૂર્યનો ઘોડો, એક જાતનો
મૃગ.

વાતાણ્ડ પું એક જાતનો વૃષણુનો રોગ.

વાતાત્વ પું બદામનું ઝાડ.

વાતાપિ પું તે નામે એક અસુર.

વાતાપિદ્વિષ્ અગત્ય મુનિ.

વાતાપિસૂદન પું ઉપરનો અર્થ.

વાતાપિહન પું અગત્ય મુનિ.

વાતામોદા સ્ત્રીં કર્પૂરી.

વાતાય નં પાંદડું.

વાતાયન નં ખારી, ગોખ, ગરૂખો, જળીયું.

વાતાયન પું ઘોડો.

વાતાયની સ્ત્રીં ઘોડી.

વાતાયુ પું હરણુ.

વાતારિ પું એરંડાનું ઝાડ, રાતમૂલો,
શેકાલિકા, અન્નમોદ, ભારંગ વનસ્પતિ,
થોર, લીલામાનું ઝાડ, વાવડીંગ, મુરણ,
લાખ, મુતલત્રી વૃક્ષ.

વાતાલી સ્ત્રીં વટોળીયો વાયુ.

વાતાશ્વ પું ઉત્તમ ઘોડો.

વાતિ

૪૩૪

વાન

વાતિ પું વાયુ, સૂર્ય, ચન્દ્ર, આકાશનું ઝાડ,
કપૂર.

વાતિક પું વાયુથી થયેલો કાંઈ રોગ.

વાતિક ત્રિં વાયસ, વાચાળ, વાયુથી
થયેલ.

વાતિગ પું એક જાતનું ઝાડ.

વાતિગ ત્રિં ધાતુવાદી-ખનિજ પદાર્થનું
જ્ઞાન ધરાવનાર.

વાતિગમ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

વાતિગમ પું વાતિગ જુઓ.

વાતિક્કણ પું ઉપર પ્રમાણે.

વાતીય નં કાંઈક.

વાતીય ત્રિં વાયુના હિતનું, વાયુ માટે
કાયદાકારક.

વાતુલ પું વાયુનો સમૂહ.

વાતુલ ત્રિં વાયલ, વાયડું, ગાંડું.

વાતુલિ પું એક જાતનું પક્ષી.

વાતુલિ સ્ત્રીં એક જાતની પક્ષિણી.

વાતૂલ ત્રિં વાત રોગવાળું, ઉન્મત્ત, ગાંડું,
વાયડું, વાયલ.

વાતૂલ નં વાયુનો સમૂહ,

વાતુ પું વાયુ, પવન.

વાતોન ત્રિં વાયુરહિત, વાયુહીન.

વાતોના સ્ત્રીં એક જાતનો છોડ.

વાત્યા સ્ત્રીં વાયુનો સમૂહ.

વાત્સક નં વાછરડાઓનો સમૂહ.

વાત્સલ્ય નં પુત્રાદિ ઉપર પ્રેમ, સ્નેહ,
સાહિત્યપ્રસિદ્ધ રસ.

વાત્સોપુત્ર પું ધાંતો.

વાત્સ્ય પું ગોત્રપ્રવર્તક એક મુનિ.

વાત્સ્યાયન પું ન્યાયસૂત્ર લાખ્યકાર પક્ષિ
મુનિ.

વાદ પું વાદ, બોલવું, ગૌતમે કહેલ વિચાર-
રાત્મક વાક્ય, તત્ત્વ જાણવાની ઇચ્છાથી
કહેવું.

વાદકર ત્રિં વાદ કરનાર.

વાદન નં હરેકાઈ વાદિત વગાડવું, બ-
જાવવું.

વાદયત્ ત્રિં વગાડવું, બજાવવું.

વાદર નં સુતરાઉ વસ્ત્ર વગેરે.

વાદરજ્ઞ પું પીપળાનું ઝાડ.

વાદરત ત્રિં વાદ કરવામાં આસક્ત.

વાદરા સ્ત્રીં કપાસનો છોડ.

વાદરાયણ પું વેદબ્યાસ.

વાદરાયણિ પું વેદબ્યાસ, શુક્રદેવ.

વાદરિક ત્રિં ખોર વીણનાર.

વાદલ નં જોડીમધ.

વાદવાદિન્ પું જિનભેદ.

વાદાન્ય ત્રિં દાતા, ઉદાર.

વાદામ નં બદામ.

વાદાલ પું હળાર દાઢવાળું એક માછલું.

વાદ ત્રિં વિદ્વાન.

વાદિત્ર નં વાદિત્ર, વાળું.

વાદિન્ ત્રિં વક્તા, બોલનાર, અર્થી, વાદ-
કથા કહેનાર.

વાદિર પું એક ઝાડ.

વાદિશ પું વિદ્વાન.

વાદ્ય નં મૃદંગ વગેરે વાદિત્ર.

વાદ્યનિર્ઘોષ પું વાદિત્રનો અવાજ.

વાદ્યમાળડ નં વગાડવાનું પાત્ર-સંભો
વગેરે.

વાદ્ ભ્વાં આં સં સેટ્ પીડવું, દુઃખ દેવું,
બાધ કરવો.

વાધ પું પ્રતિરોધ, અટકાવ, બાધ, પીડા,
દુઃખ, ન્યાયપ્રસિદ્ધ એક હેતુવાસાસ.

વાધન નં ઉપરનો શબ્દ જુઓ.

વાધા સ્ત્રીં વાધ જુઓ.

વાધૂક્ય નં વિવાદ.

વાધ્રીણસ પું ગેરો જનાવર.

વાન નં સૂકું ફળ, વનનો સમૂહ, સીવું,

વાન

૪૩૫

વામનીભવન

સાદરી, ગતિ, ગમન. પાણીમાં કુદતી
વાયુની લહેર, સુરંગ, સુગંધ, તપખીર,
ધરની ભીંતમાં છિદ્ર.
વાન ત્રિં વનસંબંધી, વનનું, સૂકાયલું.
વાનદણ્ડ પું વાવદણ્ડ જુઓ.
વાનપ્રસ્થ પું મહુડાનું ઝાડ, ખાખરાનું ઝાડ,
વાનપ્રસ્થાશ્રમ, વાનપ્રસ્થાશ્રમ જેણે સ્વી-
કાર્યો હોય તે.
વાનર પું વાંદરો.
વાનરનાથ પું વાનરેન્દ્ર જુઓ.
વાનરપ્રિય પું એક જાતનું ઝાડ.
વાનરાઘાત પું લોધરનું ઝાડ.
વાનરાધોશ પું વાનરેન્દ્ર જુઓ.
વાનરાધીશ્વર પું ઉપર પ્રમાણે.
વાનરી સ્ત્રી વાંદરી, શકશિખી વનરપતિ.
વાનરેન્દ્ર પું સુગ્રીવ, વાનરોનો રાજા.
વાનલ પું એક જાતનું ઘાસ.
વાનસ્પત્ય પું પુષ્પમાંથી ફળવાળું થનાર
આંબો વગેરે ઝાડ.
વાનાયુ પું અરબસ્તાન દેશ.
વાનાયુજ પું અરબસ્તાની ઘોડો.
વાનાયુજી સ્ત્રી અરબસ્તાની ઘોડી.
વાનીર પું નેતર, વંજુલ વૃક્ષ.
વાનીરક પું મુંજ ઘાસ.
વાનીરજ નં કુષ્ઠ ઔષધ.
વાનેય નં એક જાતની મોથ.
વાનેય ત્રિં વનમાં કે જંગમમાં હોનાર-
થનાર.
વાન્ત ત્રિં એકેલ, ઉલટી કરેલ, બહાર
કાઢેલ.
વાન્તાદ પું કુતરો.
વાન્તાદી સ્ત્રી કુતરી.
વાન્તિ સ્ત્રી ઉલટી, એકનું તે.
વાન્તિકર ત્રિં ઉલટી કરનાર.
વાન્તિકૃત ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

વાન્તિદ ત્રિં ઉલટી કરાવનાર.
વાન્તિદા સ્ત્રી કડકી વૃક્ષ.
વાન્તિહત્ પું ઉલટી દૂર કરનાર એક ઝાડ.
વાન્તિહત્ ત્રિં ઉલટી દૂર કરનાર.
વાપ પું વાવનું, વણનું, મુંડનું, ક્ષેત્ર.
વાવદણ્ડ પું વણકરનું વણવાનું સાધન-
વેમા.
વાપિત ત્રિં વાવેલ, મુંડેલ.
વાપિત નં એક જાતનું ધાન્ય.
વાપિ સ્ત્રી વાવ, હરદોષ જલાશય.
વાપી સ્ત્રી ઉપરના અર્થ.
વાપીહ પું ચાતક પક્ષી-બપૈયો.
વાપીહી સ્ત્રી ચાતક પક્ષી.
વાપ્ય ત્રિં વાવમાં હોનાર થનાર, વાવવા
યોગ્ય.
વાપ્ય નં કુષ્ઠ ઔષધ.
વામ નં ધન, ડાણું શરીર, એક શાક.
વામ પું વામમાર્ગ, તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ પેદા-
ચારવિદ્ મહાપાનાદિ આચાર, કામદેવ,
મહાદેવ.
વામ ત્રિં મનોહર, સુંદર, પ્રતિફલ, અવળું,
વિદ્, ડાણું, અધમ.
વામતા સ્ત્રી સુંદરતા, મનોહરપણું, અવ-
ળાઈ, આડાઈ, પ્રતિફલપણું, ડાળાપણું,
અધમપણું.
વામત્વ નં ઉપરના અર્થ.
વામદેવ પું મહાદેવ, એક ઋષિ.
વામન ત્રિં નીચ, હીંગણું, વામન, ઢુંકું.
વામન પું દક્ષિણ દિશાનો દિગ્ગજ, અંકાટ
વૃક્ષ, વિષ્ણુનો વામન અવતાર, કાશિકા-
વૃત્તિકર એક પંડિત.
વામનીકૃત ત્રિં નીચું કરેલ, ઢુંકું કરેલ,
હીંગણું કરેલ.
વામનીભવન નં નીચા થવું, ઢુંકા થવું,
હીંગણા થવું.

वामनीभूत

४३६

वायुवर्त्मन्

वामनीभूत त्रि० नीत्युं थयेव, दुं दुं थयेव,
डींगणु थयेव.

वामलूर पु० राइडो.

वामलोचन त्रि० सुंदर नेत्रवाणुं.

वामलोचना स्त्री० सुंदर नेत्रवाणी स्त्री.

वामवेध पु० व्योतिषप्रसिद्ध ओक योग.

वामा स्त्री० दुर्गा देवी, हरकाम स्त्री, लक्ष्मी,
सरस्वती.

वामाक्षी स्त्री० सुंदर नेत्रवाणी स्त्री.

वामाङ्गीकृत त्रि० जामे अगे डरेव.

वामाचार पु० वेदादिविद्ध आचार, तंत्र-
शास्त्रप्रसिद्ध मद्य मांससेवनइष आचार,
वाम मार्ग.

वामाचारिन् त्रि० तांत्रिक, नास्तिक, वाम-
मार्गी.

वामापीडन पु० पीडनं जाउ.

वामावर्त्त त्रि० वाममार्गे जनार, अवर्त्त
मार्गे जनार.

वामावर्त्त पु० जामी तरङ्ग रेखावाणो शंख,
अवर्त्त मार्गे जयुं.

वामिका स्त्री० बंडिका देवी.

वामिल त्रि० दंडी, अवणुं, सुंदर.

वामी स्त्री० धोडी, गंधेडी, शियाणवी, छंटडी,
हाथशी.

वामोरु स्त्री० सुंदर सायणोवाणी स्त्री.

वाय पु० वणुवुं.

वायक पु० वणुनार, वणुकर, समूह.

वायवण्ड पु० वायवण्ड लुओ.

वायन न० सारा प्रसंगे प्वाहणुने मीछा
आपवी ते.

वायनक न० उपरनो अर्थ.

वायवी स्त्री० वायुमंजुस्त्री, वायुनी शक्ति,
वा.व्य पृष्ठो.

वायव्य त्रि० वायु जेगो देव होय ते, वायु-
संयधी.

वायस पु० कागडो, अगरेनुं जाउ, श्रीवास
वृक्ष.

वायसविधिक त्रि० कागविद्या ज्ञानुनार.

वायसादनी स्त्री० मासकांडली, काकतुंडी
वनस्पति.

वायसारति पु० धुवउ.

वायसी स्त्री० कागडी, मासकांडली, कांका-
हुंअरिका, काकमाची, काकतुंडी, काकनासा
वनस्पति.

वायसेधु पु० कासडो वास.

वायसोलिका स्त्री० नीयेनो शब्द लुओ.

वायसोली स्त्री० काकमाची वनस्पति.

वायु पु० पवन, वायु देव, शरीरमांती ओक
धातु.

वायुकेतु पु० धुवउ.

वायुगति स्त्री० वायुनी गति.

वायुगति त्रि० वायुसमान गतिवाणुं.

वायुगुल्म पु० पाणीनुं गोणाकार लभनुं.

वायुज पु० लीमसेन, हनुमान.

वायुजात पु० उपरना अर्थ.

वायुतनय पु० वायुज लुओ.

वायुदारु पु० मेघ.

वायुपुत्र पु० वायुज लुओ.

वायुफल न० छन्द धनुष, वरसादनेो करे.

वायुभक्ष पु० सर्प.

वायुभक्षण पु० सर्प.

वायुभक्षणी स्त्री० सापेलु.

वायुभक्षी स्त्री० सापेलु.

वायुभक्ष्य पु० सर्प.

वायुभक्ष्या स्त्री० सापेलु.

वायुभूति पु० जैन तीर्थंकर महावीर स्वा-
मीना त्रीज गणुधर.

वायुमित्र पु० अग्नि.

वायुरोषा स्त्री० रात्रि.

वायुवर्त्मन् न० आकाश.

વાયુવાહ

૪૩૭

વારાહાક્ષી

વાયુવાહ પું ધુમાડો.

વાયુવાહિની સ્ત્રીં શરીરમાં વાયુનો સંચાર કરનારી નાડી.

વાયુસત્ત્વ પું અગ્નિ.

વાયુસત્ત્વિ પું અગ્નિ.

વાયુસંભવ પું હનુમાન, હીમસેન.

વાયુસુત પું ઉપરના અર્થ.

વાય્વાસ્પદ નં આકાશ.

વાર્ નં પાણી.

વાર પું સંધ, સમુદાય, અવસર, વખત, સ્વયંભોજ કાળ, દાર, શિવ, કુળ્લ દક્ષ, ક્ષણ, દિવસ, દારનું પાત્ર.

વાર નં પાણીનો સમૂહ-બૃથો.

વારક ત્રિં વારનાર, રોકનાર, અટકાવનાર.

વારક પું એક જાતનો ઘોડો, ઘોડાની એક ગતિ, શત્રુ, પાંદડાં ભક્ષણ કરી રહેનાર યોગી, વારો.

વારક નં સુગંધી વાળો-ખસ, કષ્ટસ્થાન.

વારકિન્ પું એક જાતનો ઘોડો-ચિત્રાશ્વ, સમુદ, પાંદડાં ખાઈ રહેનાર યોગી, શત્રુ.

વારક્ષીર પું સાળો, વાડવામિ, જૂ, વેણી-થેધિની, આરતિ ઉતારેલ ઘોડો.

વારક્ષ પું પક્ષી.

વારક્ષ પું તરવાર વગેરેની મૂઠ.

વારટ નં ક્ષેત્ર, ક્ષેત્રોનો સમૂહ.

વારટા સ્ત્રીં હંસલી.

વારણ નં વારવું, રોકવું, અટકાવવું, નિષેધ, મનાઇ, હાથ વગેરેથી વારવું.

વારણ પું હાથી.

વારણ પું નં ખેતર.

વારણપુષ્પા સ્ત્રીં કેળ.

વારણબલ્લભા સ્ત્રીં કેળ.

વારણી સ્ત્રીં હાથણી.

વારણીય ત્રિં વારવા-રોકવા યોગ્ય, અટકાવવા કાયક, નિષેધ કરવા યોગ્ય.

વારનારી સ્ત્રીં વેશ્યા.

વારવાણ પું નં ખેતર.

વારમુખ્યા સ્ત્રીં વેશ્યા.

વારંવારમ્ અવ્યં વારંવાર, ફરીફરી.

વારયિત્ પું પતિ.

વારયિન્ ત્રિં વારનાર, રોકનાર, અટકાવનાર.

વારયોષા સ્ત્રીં વેશ્યા.

વારયોષિત્ સ્ત્રીં વેશ્યા.

વારલા સ્ત્રીં હંસલી.

વારલીક પું એક જાતની તુલસી.

વારવધૂ સ્ત્રીં વેશ્યા.

વારવનિતા સ્ત્રીં વેશ્યા.

વારવાણ પું ખેતર.

વારવાણી સ્ત્રીં વેશ્યા.

વારવાળો સ્ત્રીં વેશ્યા.

વારવિલાસિની સ્ત્રીં વેશ્યા.

વારવૃષા સ્ત્રીં ધાન્ય, કેળ.

વારવેલા સ્ત્રીં રવિવાર વગેરે દિવસોમાં ભાગ કરવા યોગ્ય અમુક સમય.

વારસુંદરી સ્ત્રીં વેશ્યા.

વારસ્ત્રી સ્ત્રીં વેશ્યા.

વારાફના સ્ત્રીં વેશ્યા.

વારાંનિધિ પું સમુદ.

વારાણસી સ્ત્રીં કાશી, ખનારસ.

વારાણસેય ત્રિં કાશી-ખનારસમાં હોનાર-થનાર.

વારાસન નં પાણીનું મોટું વાસણ, પાણીનો ધરો.

વારાહ પું એક જાતનું ઝાડ.

વારાહ ત્રિં વરાહ-હુડ-કુકરમંથ્રી, વરાહ અવતારનું-સંયંધી.

વારાહકર્ણી સ્ત્રીં આસંધ વનસ્પતિ.

વારાહપત્રી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

વારાહાક્ષી સ્ત્રીં દંતીવૃક્ષ.

વારાહો

૪૨૮

વારુણિ

વારાહો સ્ત્રી૦ આદિ માતૃકાઓ મધ્યે વરાહ-
શક્તિ, એક જોગણી, વરાહકાંતા વન-
સ્પતિ, છુંડણ, હુકરી, શ્યામા પક્ષી.

વારાહોકન્દ પુ૦ એક જાતનો કંદ.

વારિ ન૦ પાણી, સુગંધી વાળો-ખસ.

વારિ સ્ત્રી૦ હાથીને આંધવાની સાંકળ
વગેરે, વાણી, સરસ્વતી, કળશક્તી, ગાગર,
કેતી સ્ત્રી.

વારિકણ્ઠક પુ૦ ન૦ સીંગોડું.

વારિકર્ણિકા સ્ત્રી૦ કુંભી નામે વનસ્પતિ.

વારિકર્ણી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

વારિકર્પૂર પુ૦ એક જાતનું માછલું.

વારિકર્પૂરી સ્ત્રી૦ એક જાતની માછલી.

વારિકુબ્જ પુ૦ સીંગોડું.

વારિકુબ્જક પુ૦ સીંગોડું.

વારિકુમ્ભિ પુ૦ જળો.

વારિચત્વર પુ૦ કુંભિકા વનસ્પતિ.

વારિચર પુ૦ માછલું.

વારિચર ત્રિ૦ જલચર પ્રાણી.

વારિચામર ન૦ શેવાળ.

વારિજ ન૦ કમળ, લતીંગ, ધોળું સોનું,
એક જાતનું લવણ.

વારિજ પુ૦ શંખ, શંકુક જુઓ.

વારિજ ત્રિ૦ પાણીમાં ઉત્પન્ન થનાર.

વારિત ત્રિ૦ વારેલ, રેકેલ, અટકાવેલ.

વારિતસ્કર પુ૦ સૂર્ય, મેઘ, મોથ, આક-
ગ્રનું ઝાડ.

વારિત્રા સ્ત્રી૦ છત્ર.

વારિદ પુ૦ મેઘ, મોથ.

વારિદ ત્રિ૦ પાણી આપનાર.

વારિદા સ્ત્રી૦ સુગંધી વાળો-ખસ.

વારિદ્ર પુ૦ આતક-અપૈયો.

વારિધિ પુ૦ સમુદ્ર, પાણીના આધારરૂપ
ધડો વગેરે, મેઘ.

વારિનાથ પુ૦ સમુદ્ર વરુણદેવ, મેઘ.

વારિનિધિ પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

વારિપથિક ત્રિ૦ જળમાર્ગે જનાર.

વારિપર્ણિકા સ્ત્રી૦ કુંભિકા વનસ્પતિ.

વારિપર્ણી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

વારિપાલિકા સ્ત્રી૦ કુંભિકા વનસ્પતિ.

વારિપૃષ્ઠિકા સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

વારિપૃષ્ઠી સ્ત્રી૦ કુંભિકા વનસ્પતિ.

વારિવદરા સ્ત્રી૦ એક જાતની આમળી.

વારિવાલક ન૦ સુગંધી વાળો-ખસ.

વારિમવ ત્રિ૦ પાણીમાં હોનાર-થનાર.

વારિમવ ન૦ એક જાતનું અંજન.

વારિમસિ પુ૦ મેઘ, મોથ.

વારિમુચ્ પુ૦ મેઘ, મોથ.

વારિમૂલી સ્ત્રી૦ કુંભી વનસ્પતિ.

વારિરથ પુ૦ વહાણ, હોડી.

વારિરાશિ પુ૦ સમુદ્ર, પાણીનો સમૂહ.

વારિરુદ્ધ ન૦ કમળ.

વારિરુદ્ધ ત્રિ૦ પાણીમાં ઉત્પન્ન થયેલ.

વારિલોમન પુ૦ વરુણ.

વારિવદન ન૦ એક જાતનું આમળું.

વારિવર ન૦ કરમદું-કર્મદંક.

વારિવલ્લભ ત્રિ૦ પાણી જેને વહાણ હોય તે.

વારિવલ્લભા સ્ત્રી૦ વિદારી વનસ્પતિ.

વારિવાસ પુ૦ શૌંકિક જુઓ.

વારિવાહ પુ૦ મેઘ, મોથ.

વારિવાહન પુ૦ મેઘ, મોથ.

વારિશ પુ૦ વિષજી.

વારી સ્ત્રી૦ વારિ સ્ત્રી૦ જુઓ.

વારીશ પુ૦ સમુદ્ર, વરુણદેવ.

વારીશ્વર પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

વારુ પુ૦ શત્રુઓનો વિજય કરનાર હાથી.

વારુણ ન૦ પાણી, શતતારા નક્ષત્ર.

વારુણ ત્રિ૦ પાણીનું, પાણીઅંધી, પાણી

કે વરુણ જેનો દેવ હોય તે.

વારુણિ પુ૦ અગસ્ત્ય મુનિ.

વારુણી

૪૩૨

વાર્ષક

વારુણી સ્ત્રીં પશ્ચિમ દિશા, મદિરા, શત-
લિપા નક્ષત્ર, ગંડર્વા, ધ્રોણ, શતલિપા
નક્ષત્રયુક્ત ચૈત્રકૃત્ય ત્રયોદશી, ઈદરવરણી,
વરુણી સ્ત્રી.

વારુણીનાયક પું વરુણ દેવ.

વારુણોપતિ પું વરુણ દેવ.

વારુણીવલ્લભ પું વરુણ દેવ.

વારુણીશ પું વરુણ દેવ.

વારુણીશ્વર પું વરુણ દેવ.

વારુણીસ્વામિન્ પું વરુણ દેવ.

વારેણ અબ્યં વારંવાર.

વારેન્દ્રો સ્ત્રીં વંશ દેશ-અંગાળ.

વાર્ષ નં જંગલ, વન.

વાર્ષર ત્રિં હંસ વગેરે જલચર.

વાર્ણિક પું લેખક.

વાર્ત નં આરોગ્ય, અસાર.

વાર્ત ત્રિં નિરામય, નીરોગી, વૃત્તિવાળું.

વાર્તા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, વૃત્તિ, આશુવિકા,
ખેતી, વાત, લોકકહેવણી, વૃત્તાંત, વર્તાવું,
હોવું, રહેવું, કાલથી થતો પ્રાણીઓનો
નાશ.

વાર્તાક પું રીંગણ, વંતાક.

વાર્તાકિ પું રીંગણ, વંતાક.

વાર્તાકિન્ પું ઉપરનો અર્થ.

વાર્તાકુ સ્ત્રીં રીંગણી, વંતાકડી.

વાર્તાકુ પું ઉપરનો અર્થ.

વાર્તાયન પું જાસુસ, ચર, પ્રવૃત્તિ જાણનાર.

વાર્તાવહ પું ખેતી-વેપાર ઉપર જીવનાર
વેપારી.

વાર્તાવહ ત્રિં સમાચાર લઇ જનાર.

વાર્તાશિન્ ત્રિં જીવિકાને માટે સત્રાદિમાં
ખાનાર.

વાર્સિક નં વૃત્તિરૂપે કરેલો ગ્રંથ, વિવરણ-
રૂપ ગ્રંથ.

વાર્સિક ત્રિં ચર, દૂત, કાસદ, વૃત્તાંત લઇ
જનાર.

વાર્સિક પું વૈશ્ય, વેપારી, ચક્રો પક્ષી.

વાર્દર નં દક્ષિણવર્તી શંખ, પાણી, ભારતી-
વાણી, રેશમ, આશ્રમીજ.

વાર્દલ નં વાદળીયો દિવસ-દુર્દિન.

વાર્દલ પું શાહીનો ખડીયો.

વાર્દક નં વૃદ્ધોનો સમૂહ, વૃદ્ધપણું, વૃદ્ધા-
વસ્થા.

વાર્દક્ય નં વૃદ્ધપણું, વૃદ્ધાવસ્થા.

વાર્દાનો સ્ત્રીં જળપાત્ર.

વાર્દિ પું સમુદ્ર.

વાર્દિભય નં સમુદ્ર લવણ-મીઠું.

વાર્દિભવ ત્રિં સમુદ્રમાં હોનાર-થનાર.

વાર્દુષિ પું વ્યાજનો ધંધો કરી જીવનાર.

વાર્દુષિક પું ઉપરનો અર્થ.

વાર્દુષિન્ ત્રિં વ્યાજ ઉપર જીવનાર,
વ્યાજનો ધંધો કરી જીવનાર.

વાર્દુષ્ય નં ધાન્યાદિને વધારવાનો ઉપાય,
વ્યાજનો ધંધો કરનારપણું.

વાર્દ્દાનસ પું ગંડક-ગેંડો જનાવર, એક
જાતનો બકરો, એક જાતનું પક્ષી.

વાર્દ્દાનસ પું ઉપરનો અર્થ.

વાર્મટ પું એક જાતનું માછલું.

વાર્મણ નં બખરોનો સમૂહ.

વાર્મિણ નં બખરધારીઓનો સમૂહ.

વાર્મુચ પું મેઘ, મોથ.

વાર્ય ત્રિં વારવા-અટકાવવા લાયક.

વાર્ય ત્રિં પાણીનું, પાણીમંથંધી.

વાર્યુદ્રવ નં કમળ.

વાર્ષટ પું વહાણ, હોડી.

વાર્વણા સ્ત્રીં એક જાતની માખી.

વાર્શિલા સ્ત્રીં પાણીનો કરો, બરફ.

વાર્ષ ત્રિં વર્ષનું, વર્ષમંથંધી, વરસાદનું,
વરસાદમંથંધી.

વાર્ષક નં પૃથ્વીનો એક ભાગ.

વાર્ષિક

૪૪૦

વાર્ષિક

વાર્ષિક ત્રિં વર્ષમાં હોનાર-ચનાર, વર્ષ
 કાળમાં હોનાર-ચનાર.
 વાર્ષિક નં ત્રાયણમાણનો વેલો.
 વાર્ષિકો સ્ત્રીં દરવર્ષે કરવાની પૂજા.
 વાર્ષિકા સ્ત્રીં પાણીનો કરો, અરધ.
 વાર્ષુક ત્રિં વરસતું, ભીનું કરતું, છાંટતું.
 વાર્ણ્ય પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વાર્ણ્ય ત્રિં વૃષ્ટિકૃત્તમાં ઉત્પન્ન થયેલ.
 વાર્હત નં બૃહતીનું કળ.
 વાર્હથ પું બૃહથરાગ્નનો પુત્ર જરાસંધ
 રાગ્ન.
 વાર્હથ ત્રિં બૃહથરાગ્નનું-સંબંધી.
 વાર્હથ પું વાર્હથ પું જુઓ.
 વાર્હસ્પત ત્રિં બૃહસ્પતિનું. બૃહસ્પતિસંબંધી.
 વાર્હસ્પત નં બૃહસ્પતિ જેનો દેવ છે તેનું
 હવિષ, પુષ્ય નક્ષત્ર, બૃહસ્પતિનું નીતિશાસ્ત્ર,
 ખાદ્યાગમ.
 વાર્હસ્પત પું ચાર્વાક.
 વાર્હસ્પત્ય પું ચાર્વાક.
 વાર્હસ્પત્ય ત્રિં વાર્હસ્પત ત્રિં જુઓ.
 વાર્હસ્પત્ય નં વાર્હસ્પત નં જુઓ.
 વાલ પું બાળક, વાળ, વાલ.
 વાલક પું ઉપરનો અર્થ.
 વાલધિ પું પૂછું.
 વાલપાશ્યા સ્ત્રીં વાળ બાંધવા માટે
 મોતીની સેરો, વાળમાં પાશનો સમૂહ.
 વાલવ પું જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક કરણ.
 વાલિ પું વાલી વાનર.
 વાલિન્ પું ઉપરનો અર્થ.
 વાલુકા સ્ત્રીં રેતી.
 વાલુકામ્ભા સ્ત્રીં એક નરકભૂમિ.
 વાલુકી સ્ત્રીં કાકડી.
 વાલૂક પું એક સ્થાવર ઝેર.
 વાલેય પું ગધેડો.
 વાલેયા સ્ત્રીં ગધેડી.

વાલ્ક નં ઝાડની છાત્રથી બનેલું વસ્ત્ર.
 વાલ્કલ નં ઉપરનો અર્થ.
 વાલ્કલી સ્ત્રીં એક જાતની મદિરા-દાર.
 વાલ્મિકિ પું રામાયણ ગ્રંથકર્તા એક
 મુનિ.
 વાલ્મોક પું ઉપરનો અર્થ.
 વાલ્મોકિ પું રામાયણ ગ્રંથકર્તા એક
 મુનિ.
 વાલ્હિક પું બં તે નામે એક દેશ.
 વાલ્હીક પું બં તે નામે એક દેશ.
 વાલ્હીક નં હીંગ.
 વાવદૂક ત્રિં બહુ બોલવાના સ્વભાવવાળું,
 વાયાળ.
 વાવદૂકતા સ્ત્રીં વાયાળપણું. બહુ બો-
 લકાપણું.
 વાવદૂકત્ય નં ઉપરના અર્થ.
 વાવય પું એક જાતની તુલસી.
 વાવહિ ત્રિં અત્યંત ભાર વગેરે વહેનાર-
 ઉપાડનાર.
 વાવૃત્ દિવાં આં સં સેદ્ ભજવું, સંભક્ત
 કરવું.
 વાવૃત્ત ત્રિં સ્વીકારેલ, પસંદ કરેલ.
 વાશ્ દિવાં આં સેદ્ તિર્થ્યોનો શબ્દ કરવો
 અં બોલાવવું સં.
 વાશન નં તિર્થ્યોનો શબ્દ કરવો, બોલાવવું.
 વાશર પું નં દિવસ.
 વાશા સ્ત્રીં અરકુસો વનસ્પતિ.
 વાશિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 વાશિત નં વાશન જુઓ.
 વાશિત ત્રિં બોલાવેલ.
 વાશિત ત્રિં વાસિત ત્રિં જુઓ.
 વાશિત નં વાસિત નં જુઓ.
 વાશિતા સ્ત્રીં હાથણી, હરકાષ્ટ સ્ત્રી.
 વાશિષ્ઠ નં વસિષ્ઠે રચેલું એક ઉપપુરાણ,
 વસિષ્ઠનું એક યોગશાસ્ત્ર.

वाशिष्ठ

४४१

वासिका

वाशिष्ठ त्रि० वसिष्ठनुं, वसिष्ठसंयंघी.
 वाशिष्ठी स्त्री० गोमती नदी.
 वाशी स्त्री० भूम, गर्जना.
 वाशीमत् त्रि० भूम पाउनुं, गर्जना करुं.
 वाथुरा स्त्री० रात्रि.
 वाथ्र न० धर, योशे.
 वाथ्र पु० द्विष.
 वाष्कल त्रि० मोटुं.
 वाष्कल पु० शर-वीर, योद्धा.
 वाष्प पु० उष्णता, गरमी, लोडुं, आंसु.
 वाष्पक पु० ऐक जलतनुं शाक-मारिषशाक.
 वाष्पिका स्त्री० उपरनो अर्थ.
 वाष्पो स्त्री० वाष्पक जुओ.
 वास् जु० उभ० स० सेट् सुगंधी करुं,
 भसावाथी मिश्र करुं, हरेणु करुं.
 वास पु० रहेवुं, रहेवाणु, धर, वास, वस्त्र,
 अरुसो.
 वासक पु० अरुसो, गायननुं ऐक अंग.
 वासकर्णी स्त्री० यज्ञशाणा.
 वासकसज्जा स्त्री० साहित्यप्रसिद्ध ऐक
 नायिका.
 वासका स्त्री० अरुसो.
 वासगृह न० रहेवानुं धर, मध्य ग्रह.
 वासत पु० गधेडो.
 वासतो स्त्री० गधेडी.
 वासतेय त्रि० रहेवा लायक, वास करवा
 योग्य.
 वासतेयी स्त्री० रात्री, हणहर.
 वासन न० सुगंधी करुं, धूप देवो, जलपात्र,
 वस्त्र, रहेवानुं स्थान, ज्ञान, भूकवा स्था-
 पवानो आधार, कंध अंदर भूमी-नाभी
 सीव करेवुं पात्र, ईंकेवुं.
 वासना स्त्री० प्रत्याशा, ज्ञान, स्मरणहेतु
 संस्कार, सुगंधी करुं, मिथ्या ज्ञानजन्य
 ऐक संस्कार, गणितशास्त्रप्रसिद्ध ऐक
 संस्कार, अज्ञान, धम्म.

५६

वासन्त पु० ऋषय, वसंतनो वायु-मलय
 वायु, मग, दाणा मग, भीढणनुं जाउ,
 गुहामैथुन करावनार, नांवर.
 वासन्त त्रि० वसंतकाणभां होनार-थनार,
 वसंतऋतुनुं, वसंत ऋतुसंयंघी.
 वासन्ती स्त्री० जूध, भोगरी, पाटला लता,
 पीणी जल, नवमखिका लता, वसन्तकाणे
 करवानी देवीनी पूज, उंटो, ऋषय-
 माध.
 वासन्तोपूजा स्त्री० वसंतकाणे करवानी
 देवीनी पूज.
 वासयोग पु० अंगील.
 वासर पु० न० द्विष.
 वासर पु० ऐक नाग.
 वासव पु० धन्.
 वासव न० धनिष्ठा नक्षत्र.
 वासव त्रि० धन्नुं, धन्संयंघी.
 वासवदत्त त्रि० धन्ने आपेल.
 वासवदत्ता स्त्री० ते नामे ऐक आप्या-
 यिकाग्रंथ.
 वासवी स्त्री० व्यासनी माता भक्त्यगंधा.
 वासस् न० कपडुं, वस्त्र.
 वाससज्जा स्त्री० ते नामे ऐक नायिका.
 वासा स्त्री० अरुसो.
 वासाखण्ड न० वैद्यकप्रसिद्ध ऐक औषध.
 वासाखण्डकुष्माण्डक न० ऐक औषध.
 वासागार न० वास योग्य, धर, धरनो
 मध्यभाग.
 वासाघृत न० वैद्यकप्रसिद्ध औषधश्च
 ऐक धी.
 वासाघृत न० उपरनो अर्थ.
 वासावलेह पु० अरुसानुं ऐक यादणु-
 ३५ औषध.
 वासि स्त्री० ऐक जलतनी इरसी-वासिलो.
 वासिका स्त्री० अरुसो.

વાસિત

૪૪૨

વાહ્ય

વાસિત ત્રિં સુગંધીયુક્ત કરેલ, પ્રસિદ્ધ,
ખ્યાત, વસ્ત્રથી વીંટેલ.

વાસિત નં શબ્દ, જ્ઞાન, પક્ષીનો શબ્દ,
વાસના.

વાસિતા સ્ત્રીં હાથણી, સ્ત્રી.

વાસિતી સ્ત્રીં હાથણી, સ્ત્રી.

વાસિન્ ત્રિં વસનાર, રહેનાર.

વાસિની સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ.

વાસિષ્ઠ નં લોહી.

વાસિષ્ઠ ત્રિં વસિષ્ઠનું, વસિષ્ઠસંબંધી.

વાસિષ્ઠી સ્ત્રીં ગોમતી નદી.

વાસુ પું વિષ્ણુ, વિશ્વરૂપ, પુનર્વાસુ નક્ષત્ર.

વાસુકિ પું તે નામે સર્પોનો રાગ.

વાસુકેય પું ઉપરનો અર્થ.

વાસુદેવ પું વિષ્ણુ, શ્રીકૃષ્ણ.

વાસુદેવ નં શ્રવણ નક્ષત્ર.

વાસુદેવપ્રિયંકરી સ્ત્રીં શતાવરી વનસ્પતિ.

વાસુદેવી સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.

વાસુપૂજ્ય પું આરમા જૈન તીર્થંકર.

વાસુર પું શિયાળ.

વાસુરી સ્ત્રીં શિયાળવી.

વાસુરા સ્ત્રીં સ્ત્રી, હાથણી, રાત્રિ, ભૂમિ.

વાસુ સ્ત્રીં બાળા સ્ત્રી. (નાટકની ભાષામાં)

વાસૌકસ્ નં રહેવાનું સ્થળ-ઘર.

વાસ્તવ નં સત્યભૂત પદાર્થ, સત્ય, ખરું.

વાસ્તવ ત્રિં સાચું, ખરું.

વાસ્તવિક ત્રિં સ્વતઃસિદ્ધ, સત્યભૂત.

વાસ્તવોષા સ્ત્રીં હાથણી.

વાસ્તવ્ય ત્રિં વસનાર, રહેવાસી.

વાસ્તવ્ય નં વસવા યોગ્ય સ્થાન, વસતિ,
રહેઠાણ.

વાસ્તુ પું નં વાસયોગ ભૂમિ.

વાસ્તુ નં એક જાતનું શાક.

વાસ્તુક નં એક શાક.

વાસ્તૂક નં એક જાતનું શાક.

વાસ્તૂકી સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.

વાસ્તેય ત્રિં વસ્તિસંબંધી, રહેવા યોગ્ય,
વાસનું, વાસસંબંધી.

વાસ્તોષ્પતિ પું ઇન્દ્ર, વાસ્તુ ભૂમિનો પતિ.

વાસ્ત્ર પું વસ્ત્રથી અરાબર ઢાંકેલ રથ.

વાસ્ત્ર ત્રિં વસ્ત્રનું, વસ્ત્રસંબંધી.

વાસ્પ પું વાષ્પ જુઓ.

વાસ્પેય પું નાગકેસર.

વાહુ શ્વાં આં ઘં છેટું યત્ન કરવો.

વાહ પું થોડો, એક જાતનું માપ, ભુજા,
વાયુ, અળદ.

વાહક ત્રિં વહેનાર, લઈ જનાર, ઉંચકનાર.

વાહદ્રિષ્ટ પું પાડો.

વાહદ્રેષિન્ પું પાડો.

વાહન નં રથ, ગાડી વગેરે વાહન.

વાહન ત્રિં વહેનાર લઈ જનાર.

વાહરિપુ પું પાડો.

વાહશશ્ત્રુ પું પાડો.

વાહસ પું અજગર, એક જાતનું શાક,
માપ.

વાહા સ્ત્રીં બાહુ, ભુજા.

વાહિક પું નગારું, અળદ, ગાડું વગેરે.

વાહિક ત્રિં ભાર વહેનાર.

વાહિત્ય નં હાથીના ગંડસ્થળનો નીચલો
ભાગ.

વાહિન્ ત્રિં વહેનાર, લઈ જનાર.

વાહિની સ્ત્રીં સેના, લશ્કર, નદી.

વાહિનીપતિ પું સેનાપતિ, સમુદ્ર.

વાહી સ્ત્રીં થોડી, માપ.

વાહીક પું જાટ નામે જાતિ, તે નામે
એક દેશ.

વાહ્ય નં થોડો વગેરે વાહન.

વાહ્ય ત્રિં વહન કરવા યોગ્ય, ઉંચકવા-
ઉપાડવા લાયક, બહારનું, બહાર હોનાર-
થનાર.

वाहोन्द्रिय

४४३

विकलाङ्ग

वाहोन्द्रिय न० श्रोत्रादि आद्य छन्द्रिय.
 वाहूलिक पु० ते नामे ऐक देश.
 वाहूलिक न० ह्रीं, केसर.
 वाहूलिक न० ह्रीं, केसर.
 वाहूलिक पु० ते नामे ऐक देश.
 वि अव्य० नियोगमां, विशेषमां, निश्चयमां,
 असहनमां, निग्रहमां, हेतुमां, अव्याप्तिमां,
 शोडुं अथवा अर्थमां, परिभवमां, अव-
 लम्बनमां, ज्ञानमां, विशेष गतिमां, आल-
 स्यमां तथा पालनमां वपराय छे.
 वि पु० पक्षी, वायुलोक, स्वर्ग, नेत्र.
 विंश त्रि० वीसभुं.
 विंशक न० वीसनी संख्या.
 विंशति स्त्री० वीस.
 विंशतिक त्रि० वीसनी संख्याने योग्य.
 विंशतितम त्रि० वीसभुं.
 विंशतितमी स्त्री० वीसमी.
 विंशतीश पु० वीस गाभने माझीक.
 विशिन् पु० वीसनी संख्या.
 विक न० तुरतमां वीआयेकी गायनुं
 हूय-भीरुं.
 विक त्रि० सुभ्य वगरनुं, पाछी वगरनुं.
 विकङ्कट पु० गोअरु.
 विकङ्कत पु० ऐक जाड.
 विकङ्कता स्त्री० अतिअथ वनस्पति.
 विकच पु० औद्ध साधु, धन, केतु अह.
 विकच त्रि० भीलेलुं पुष्प वगेरे, केशवगरनुं.
 विकचा स्त्री० महाश्रावणिका वनस्पति.
 विकचीकरण न० भीलेलुं करनुं.
 विकचोक्त त्रि० भीलेलुं करेख.
 विकच्छ त्रि० ३२७-३४३ वगरनुं.
 विकट पु० विस्फोटक, ऐक जाड.
 विकट त्रि० विशाण, विकृत, सुंदर, हां-
 तवाणुं.
 विकटा स्त्री० मायादेवी.

विकण्टक पु० जवासे वनस्पति.
 विकण्टक त्रि० डांटा वगरनुं, शत्रुविनाशुं.
 विकत्थन न० पोतानां वप्पाथु करवां ते,
 अजाध हांकपी.
 विकत्थन त्रि० पोतानां वप्पाथु करनार,
 अजाध हांकनार.
 विकत्था स्त्री० विकत्थन न० लुओ.
 विकत्थिन् त्रि० विकत्थन त्रि० लुओ.
 विकम्प त्रि० विशेष धूज्जनार, कंपनार.
 विकर पु० सारस्वत देश, रोग.
 विकरणी स्त्री० ऐक ज्ञातनुं जाड.
 विकराल त्रि० विक्राण, लयंकर.
 विकरालता स्त्री० लयंकरपणुं.
 विकरालत्व न० लयंकरपणुं.
 विकर्ण त्रि० ज्ञान वगरनुं.
 विकर्णक पु० ऐक ज्ञातनी वनस्पति.
 विकर्णसेन पु० उपरतो अर्थ.
 विकर्णिक पु० ब० काश्मीर देश.
 विकर्तन पु० सूर्य, आकडांनुं जाड.
 विकर्तन न० कापणुं.
 विकर्त त्रि० कापनार, डिंसक, कसाध वगेरे.
 विकर्मक त्रि० निहित आचारवाणुं, विश्द
 कर्म करनार.
 विकर्मकृत् त्रि० उपरता अर्थ
 विकर्मन् न० विश्द कर्म, निध आचार.
 विकर्मस्थ त्रि० निध आचारवाणुं, अराय
 कर्म करनार.
 विकर्ष पु० आणु, जेयवुं, जेडवुं.
 विकर्षण न० जेयवुं, जेडवुं.
 विकल त्रि० विहवण, व्याकुण, स्वभावहीन,
 कणारहित.
 विकला स्त्री० ऋतुमती स्त्री, कणाने छठो
 लाग.
 विकलाङ्ग त्रि० स्वाभाविक रीते ओछा-
 वधता अंगवाणुं, विहवण, व्याकुण, गल-
 रायलुं.

વિકલી

૪૪૪

વિકુર્વાણ

વિકલી સ્ત્રીં ઋતુમતી સ્ત્રી.
 વિકલીકરણ નં વ્યાકુળ કરવું, વિહવળ કરવું.
 વિકલીકૃત ત્રિં વ્યાકુળ-વિહવળ કરેલ.
 વિકલીભવન નં વ્યાકુળ થવું, ગભરાવું.
 વિકલીભૂત ત્રિં વ્યાકુળ થયેલ, ગભરાયેલ.
 વિકલ્પ પું સંશય, બ્રાન્તિજ્ઞાન, કલ્પન, કલ્પવું, વિવિધ કલ્પના કરવી, સંસર્ગો-રોપણ, પક્ષથી પ્રાપ્તિ, એક પ્રકારની ચિત્તવૃત્તિ, સંપ્રતારક જ્ઞાન, વૈચિત્ર્ય, વિરૂદ્ધ આચાર.
 વિકલ્પક ત્રિં વિકલ્પ કરનાર, સંશય કરનાર.
 વિકલ્પકૃત્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વિકલ્પન નં વિકલ્પ કરવો, સંશય કરવો, કલ્પના કરવી.
 વિકલ્પસમ પું ન્યાયશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ બ્રાહ્મણો ઉત્તરભેદ.
 વિકલ્પિન્ ત્રિં વિકલ્પ કરનાર, સંશય કરનાર, કલ્પના કરનાર.
 વિકશિત ત્રિં વિકસેલ, પ્રકાશયુક્ત, ખીલેલ.
 વિકશ્વર ત્રિં પ્રકાશમાન. પ્રકુલ, વિકસેલ, ખીલેલ.
 વિકશ્વરા સ્ત્રીં રાત્રી સાટોડી.
 વિકષા સ્ત્રીં મજ્જા, માંસરોહિણી વનસ્પતિ.
 વિકસા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 વિકસિત ત્રિં વિકશિત જુઓ.
 વિકસ્વર ત્રિં વિકશ્વર જુઓ.
 વિકસ્વરા સ્ત્રીં વિકશ્વરા જુઓ.
 વિકાર પું પ્રકૃતિનું અન્યથા પરિણામ, મુળસ્થિતિમાં ફેરફાર, રૂપાંતર, રોગ, અંતઃકરણમાં ફેરફાર, આવેશ, લાગણી, ભુરસો.
 વિકારત્ અથ્થં વિકારથી, ફેરફારથી.

વિકારતા સ્ત્રીં વિકારપણું.
 વિકારત્વ નં વિકારપણું.
 વિકારિતા સ્ત્રીં વિકારીપણું.
 વિકારિત્વ નં વિકારિપણું.
 વિકારિન્ ત્રિં વિકારવાળું.
 વિકાર્ય ત્રિં વિકારજન્ય દ્રવ્ય.
 વિકાર્ય નં વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક કર્મ.
 વિકાલ પું રાક્ષસી વેલા, દિવસનો અંત્ય-કાળ, સાંજ, વિરૂદ્ધ સમય.
 વિકાલક પું ઉપરના અર્થ.
 વિકાલિકા સ્ત્રીં ધડીઆળ, ધડી.
 વિકાશ નં એકાંત, વિકાસ, વિશેષ પ્રકાશ.
 વિકાશક ત્રિં વિશેષ પ્રકાશ કરનાર, ખુલ્લું કરનાર, વિકાસ કરનાર.
 વિકાશન નં વિશેષ પ્રકાશ કરવું, ખુલ્લું કરવું, વિકાસવું, પ્રકટ કરવું.
 વિકાશિન્ ત્રિં વિશેષ પ્રકાશમાન, વિકસ્વર.
 વિકાસ પું વિકાશ જુઓ.
 વિકાસક ત્રિં વિકાશક જુઓ.
 વિકાસન નં વિકાશન જુઓ.
 વિકાસિન્ ત્રિં વિકાશિન્ જુઓ.
 વિકિર પું પક્ષી, વૃક્ષ, વિધ્નની શાંતિ માટે ઉછાળેલ સરસવ વગેરે, અગ્નિથી બળેલા વગેરેને પિંડદાન, પ્રસાર, ફેલાવ.
 વિકિર પું પક્ષી, વૃક્ષ, વિધ્નની શાંતિ માટે ઉછાળેલા સરસવ.
 વિકિરણ નં ફેંકવું, હિંસા કરવી, જ્ઞાન, વિખેરવું.
 વિકિરણ પું આક્રાંતું ઝાડ.
 વિકિરણ ત્રિં કિરણરહિત.
 વિકિરત્ ત્રિં વિખેરવું, ફેંકવું, ઉરાડવું.
 વિકિરી સ્ત્રીં પક્ષિણી.
 વિકીર્ણ ત્રિં વિખેરવું, ફેંકવું, ઉરાડવું.
 વિકુર્વાણ ત્રિં વિકાર પામવું, હર્ષ વગેરેના કારણથી ઉભા થયેલ રૂંવાટાવાળું.

વિકુક્ષિ

૪૪૫

વિક્લિપ્તિ

વિકુક્ષિ પુ. સૂર્યવંશી ઇક્ષ્વાકુ રાજનો પુત્ર
એક રાજા.

વિકુક્ષ પુ. ચંદ્ર, કપૂર.

વિકુક્ષન ન. કટાક્ષ, ત્રાંસું બેવું.

વિકુક્ષિકા સ્ત્રી. નાક.

વિકૃત ત્રિ. વિકાર પામેલ, બીભત્સ, મલીન
કરેલ, રોગી, વિકારયુક્ત.

વિકૃત ન. વિકાર.

વિકૃત પુ. સાડ વર્ષોપૈકી ચોવીસમું વર્ષ.

વિકૃતવેશ પુ. બીભત્સ વેષ.

વિકૃતવેશિન્ ત્રિ. બીભત્સ વેષવાળું.

વિકૃતાઙ્ગ ત્રિ. વિકાર પામેલા અંગવાળું.

વિકૃતિ સ્ત્રી. વિકાર, રોગ, હિમ્મ બુઝો.

વિકૃતિમત્ ત્રિ. વિકારવાળું, રોગી.

વિકૃતી સ્ત્રી. વિકૃતિ બુઝો.

વિકૃષ્ટ ત્રિ. ખેંચેલ, ખેડેલ.

વિકૃષ્ટકાલ પુ. લાંબો કાળ.

વિકેશ ત્રિ. કેશવગરનું.

વિકેશી સ્ત્રી. કેશ વગરની સ્ત્રી, શિવની
પૃથ્વીરૂપ પત્ની, પટવર્તિ.

વિકોક પુ. વૃત્રાસુરનો એક પુત્ર.

વિકોષ ત્રિ. ખુલ્લું, આન વગરનું.

વિકોષ પુ. ખુલ્લી તરવાર

વિક્ષ પુ. હાથીનું અચ્યું.

વિક્ષુ પુ. હાથીનું અચ્યું.

વિક્રમ પુ. વિષ્ણુ, પરાક્રમ, સામર્થ્ય, વિ-
ક્રમાદિત્ય રાજા, ઓળંગવું, ચાલવું,
પગલાં ભરવાં, પગ, શૌર્યાતિશય.

વિક્રમ પુ. સાડ વર્ષો પૈકી આઠમું વર્ષ.

વિક્રમણ ન. ઓળંગવું, પગલાં ભરવાં,
વિષ્ણુનું પગલું, પરાક્રમ કરવું.

વિક્રમસેન પુ. વિક્રમાદિત્ય રાજા.

વિક્રમાદિત્ય પુ. ઉપરનો અર્થ.

વિક્રમાર્ક પુ. વિક્રમાદિત્ય રાજા.

વિક્રમાર્જિત ત્રિ. પરાક્રમથી મેળવેલ.

વિક્રમિન્ પુ. સિંહ, વિષ્ણુ.

વિક્રમિન્ ત્રિ. પરાક્રમી.

વિક્રય પુ. વેચવું, વેચાણ, વકરો.

વિક્રયણ ન. ઉપરના અર્થ.

વિક્રયાનુશય પુ. વેચાણનો પશ્ચાત્તાપ,
વેચાણનિમિત્ત એક વિવાહ.

વિક્રયિક ત્રિ. વેચનાર.

વિક્રયિન્ ત્રિ. વેચનાર.

વિક્રાન્ત પુ. સિંહ, શરવીર.

વિક્રાન્ત ત્રિ. પરાક્રમી.

વિક્રાન્ત ન. પરાક્રમ, શૌર્ય, સામર્થ્ય.

વિક્રાન્તિ સ્ત્રી. ઉપરના અર્થ, ધોડાની
એક ગતિ.

વિક્રાન્ત્ ત્રિ. પરાક્રમી, શરવીર.

વિક્રાયક ત્રિ. વેચનાર.

વિક્રિયા સ્ત્રી. વિકાર, જૂદા રૂપમાં રહેલી
વસ્તુનું જૂદા રૂપમાં થવું, ખરાબ કામ,
વિરૂદ્ધ કામ.

વિક્રિયાસમ્પ્રદાન ન. અદાર વિવાદપૈકી
એક વિવાદ.

વિક્રીડિત ન. ફીડા, રમત.

વિક્રીત ત્રિ. વેચેલ.

વિક્રીય અબ્જ. વેચીને.

વિક્રેત્ ત્રિ. વેચનાર.

વિક્રેય ત્રિ. વેચવા યોગ્ય.

વિક્રોશન ન. ખૂમ પાડવી, મેદૃષ્ટી ઓસ
પાડવી, ગાળો દેવી, નિંદવું.

વિક્રોષ્ટ ત્રિ. નિંદનાર, ગાળો દેનાર, ખૂમ
પાડનાર.

વિક્લવ ત્રિ. વ્યાકુળ થયેલ, ગભરાયેલ.

વિફલવ પુ. વ્યાકુળપણું, ગભરામણું.

વિષ્ણવતા સ્ત્રી. ગભરાટ, ગભરામણું,
વ્યાકુળતા.

વિક્લષ્ટવ ન. ઉપરના અર્થ.

વિક્લિપ્તિ સ્ત્રી. જળ અને તેજના સંયોગથી

વિક્ષિપમાન

૪૪૬

વિગાહમાન

અવયવોનું શિથિલ થવું, નરમ થવું,
રંધાઈ જવું.
વિક્ષિપમાન ત્રિં ભીનું થતું, નરમ થતું.
વિક્ષિત્ર ત્રિં ભીનું થયેલ, નરમ થયેલ,
સડી ગયેલ, જૂનું થયેલ.
વિક્લેદ પું વિક્રિતિ જુઓ.
વિક્ષાવ પું શબ્દ, ઉધરસ વગેરેથી થતો
અવાજ.
વિક્ષિપત્ ત્રિં ફેંકતું, ઉરાડતું.
વિક્ષિત ત્રિં ફેંકેલ, ઉરાડેલ, વિખેરેલ,
દૂર થયેલ.
વિક્ષિત નં યોગશાસ્ત્રોક્ત એક ચિત્તભૂમિ.
વિક્ષોણ ત્રિં નાશ પામેલ, ક્ષીણ થયેલ.
વિક્ષીર પું આકડાનું ઝાડ.
વિક્ષીર ત્રિં દૂધ વગરનું.
વિક્ષેપ પું દૂર ફેંકવું, ઉરાડવું, વિખેરવું,
ત્યાગ, દૂર કરવું, પ્રેરવું, સ્ત્રીઓનો એક
સાત્વિક અલંકાર, કથાવિચ્છેદરૂપ એક
નિગ્રહસ્થાન.
વિક્ષેપણ નં દૂર કરવું, ઉરાડવું, ત્યાગ,
ફેંકવું, પ્રેરવું.
વિક્ષેપશક્તિ સ્ત્રીં વેદાંતમાં કહેલી એક
અવિદ્યાશક્તિ.
વિલ ત્રિં નાકવગરનું, નકટું.
વિલગ્નિત ત્રિં અડિત, તુટેલ, ભાગેલ.
વિલનસ્ પું બ્રહ્મદેવ.
વિલ્લાનસ્ પું એક જાતનો યતિ.
વિલ્લાસા સ્ત્રીં જીલ.
વિલુ ત્રિં નાકવગરનું, નકટું.
વિલુર પું રાક્ષસ, ચોર.
વિલુરી સ્ત્રીં રાક્ષસી.
વિલ્પ્ય ત્રિં નાકવગરનું, નકટું.
વિલ્પ્યાત ત્રિં પ્રખ્યાત, પ્રસિદ્ધ.
વિલ્પ્યાતિ સ્ત્રીં પ્રખ્યાતિ, પ્રસિદ્ધિ.
વિલ્પ્યાપન નં પ્રસિદ્ધ કરવું, વર્ણન,
આખ્યાન.

વિલ્લ ત્રિં નાકવગરનું, નકટું.
વિગણન નં વિશેષ ગણત્રી, વિચારવું,
કરજ અદા કરવું.
વિગણિત ત્રિં ગણેલ, વિચારેલ, કરજ
અદા કરેલ.
વિગત ત્રિં પ્રમાદરહિત, ગયેલ, દૂર થયેલ,
મરી ગયેલ.
વિગત નં પક્ષીની ગતિ.
વિગતકલ્મષ ત્રિં પાપરહિત, નિર્મળ.
વિગતજ્વર ત્રિં ગયેલા તાવવાળું.
વિગતરાગ ત્રિં રાગરહિત, વીતરાગ.
વિગતાર્તવા સ્ત્રીં અતુલભરહિત થયેલી સ્ત્રી.
વિગતાર્તિ ત્રિં પીડારહિત થયેલ, દુઃખ-
રહિત થયેલ.
વિગન્ધક પું ઇગારીયાનું ઝાડ.
વિગન્ધિકા સ્ત્રીં આસંધ વનસ્પતિ.
વિગમ પું નાશ, વિરામ, દૂર થવું તે,
અંતઃ.
વિગર પું પર્વત, પવન ઉપર જીવનાર,
નાગો માણસ.
વિગર્હણ નં નિંદવું, નિંદા.
વિગર્હણીય ત્રિં નિંદવા લાયક.
વિગર્હિત ત્રિં નિંદેલ.
વિગર્હિત નં નિંદવું, નિંદા.
વિગર્હ્ય ત્રિં નિંદવા લાયક.
વિગર્હ્યકથા સ્ત્રીં નિંદવાલાયક વાત, ખરાબ
શબ્દ, ગાળ દેવી.
વિગલત્ ત્રિં ગળતું, ઝરતું, ટપકતું, મંદ-
ગતિવાળું.
વિગાદ ત્રિં નાહેલું, સ્નાન કરેલ, પ્રવેશ
કરેલ, કુખેલ.
વિગાદ નં નિંદા.
વિગાહ પું સ્નાન, પ્રવેશ, કુખતું.
વિગાહમાન ત્રિં સ્નાન કરતું, પ્રવેશ કરતું,
કુખતું.

વિગીત

૪૪૭

વિચક્ષસ્

વિગીત ત્રિં નિરેલ.

વિગીતિ સ્ત્રીં નિંદા.

વિગુણ ત્રિં ગુણ વગરનું, નિર્ગુણ, વિરૂઢ ગુણવાળું.

વિગૂઢ ત્રિં નિહિત, ગુપ્ત.

વિગૃહીત ત્રિં ગ્રહણ કરેલ, વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ વિગ્રહવાક્યસ્થ પદ વગેરે.

વિગ્ર ત્રિં નાકવગરનું, નકડું.

વિગ્રહ પું દેહ, શરીર, વિસ્તાર, ફેલાવ, યુદ્ધ, સમાસાદિ વૃત્તિના સમાન અર્થવાળું વાક્ય, વિશેષ જ્ઞાન.

વિગ્રહ નં યુદ્ધ, લડાઇ.

વિગ્રહવત્ ત્રિં દેહધારી, જીવ, યુદ્ધવાળું, લડાઇવાળું.

વિઘટક ત્રિં છૂટું પાડનાર, જૂઠું કરનાર, વિશેષ રચનાર.

વિઘટિકા સ્ત્રીં થડીનો સાદમો ભાગ-પળ.

વિઘટિત ત્રિં જૂઠું કરેલ, છૂટું પાડેલ, વિશેષ રચેલ.

વિઘટ્ટન નં ઘસવું, ચલાવવું, છૂટું પાડવું, અન્યાય કરવો, મારવું, ઓળંગવું.

વિઘટ્ટના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

વિઘટ્ટિત ત્રિં ઘસેલ, ચલાવેલ, છૂટું પાડેલ, અન્યાય કરેલ, મારેલ, ઓળંગેલ.

વિઘટ્ટિન્ ત્રિં ઘસનાર, ચલાવનાર, છૂટું કરનાર, અન્યાય કરનાર, મારનાર, ઓળંગનાર, સ્પર્શ કરનાર.

વિઘન પું હથેડો.

વિઘસ પું ભોજન કરતાં આકી રહેલ, આહાર, ખોરાક, અન્ન.

વિઘસ નં મીણુ, દેવો તથા પિતૃઓને આપતાં આકી રહેલ.

વિઘસાશ ત્રિં દેવો તથા પિતૃઓને આપી દીધા પછી આકી રહેલાનું ભોજન કરનાર.

વિઘસાશિન ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિઘાત પું વ્યાધાત, આધાત, મારવું, નાશ કરવો.

વિઘાતક ત્રિં મારનાર, નાશ કરનાર, આધાત કરનાર, અટકાવનાર.

વિઘાતિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિઘ્ન પું અંતરાય, વિઘ્ન, અડચણ, હરકત, એક ઝાડ.

વિઘ્નકર ત્રિં અંતરાય-વિઘ્ન-અડચણ-હર-કત કરનાર, વિઘાતક, ઘેર દેખાવનું.

વિઘ્નકારિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિઘ્નકૃત્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિઘ્નનાયક પું ગણેશ.

વિઘ્નનાશક પું ગણેશ.

વિઘ્નનાશક ત્રિં વિઘ્નનો નાશ કરનાર.

વિઘ્નનાશન ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

વિઘ્નનાશન પું ગણેશ.

વિઘ્નરાજ પું ગણેશ.

વિઘ્નવત્ ત્રિં વિઘ્નવાળું.

વિઘ્નવિનાયક પું ગણેશ.

વિઘ્નહારિન્ પું ગણેશ.

વિઘ્નહારિન્ ત્રિં વિઘ્નો દૂર કરનાર.

વિઘ્નિત ત્રિં જેને વિઘ્ન થયું હોય તે.

વિઘ્નેશ પું ગણપતિ.

વિઘ્નેશન પું ગણપતિ.

વિઘ્નેશનકાન્તા સ્ત્રીં ધોળી ધોખડ.

વિઘ્નેશ્વર પું ગણેશ.

વિઘ્ન પું ધોડાની ખરી.

વિચ્ જુહોંઝમં અં અનિટ્ જૂઠું કરવું, અલગ કરવું, ચીરવું, દૂર કરવું, ભેદ પામવો.

વિચ્ ક્ષાં ઝમં અં અનિટ્ ઉપરના અર્થ.

વિચકિલ પું મીંદળનું ઝાડ, એક જાતનો મોચરો.

વિચક્ષણ પું વિદ્વાન, પંડિત, ચતુર.

વિચક્ષણા સ્ત્રીં નાગદંતી વનસ્પતિ.

વિચક્ષસ્ પું શિક્ષક, અધ્યાપક.

વિચક્ષુસ્

૪૪૮

વિચ્છ

વિચક્ષુસ્ ત્રિ० ઉદાસ મનવાળું, ઉંચક મનવાળું, આંખ વગરનું, આંધળું.

વિચ્છિન્નિકા સ્ત્રી० લાલ કરેલ.

વિચ્ચન નં શોધવું, ખોળવું, પુખ્તપાદિતું વીણવું-એકડાં કરવાં.

વિચરત્ ત્રિ० વિચરતું, ફરતું, લટકતું.

વિચ્ચિકા સ્ત્રી० ખસતો રોગ, લૂપ્પસ.

વિચ્ચર્ષણી સ્ત્રી० ચંચળ, ચપળ.

વિચ્ચલ ત્રિ० અત્યંત ચંચળ.

વિચ્ચલત્ ત્રિ० હાલતું, ચાલતું, ચંચળ થતું.

વિચ્ચલન નં હાલવું, ચાલવું, ચંચળતા, અસ્થિરતા, ગર્વ.

વિચાર પુ० વિચાર, તત્વનિર્ણય, સંદિગ્ધ વસ્તુમાં પ્રમાણપૂર્વક તત્વપરીક્ષા.

વિચારક ત્રિ० વિચાર કરનાર, તત્વનિર્ણય કરનાર.

વિચારકતા સ્ત્રી० વિચાર કરનારપણું.

વિચારકત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

વિચારકર્તૃ ત્રિ० વિચારક જુઓ.

વિચારણ નં વિચાર જુઓ.

વિચારણા સ્ત્રી० વિચાર જુઓ, મીમાંસા-શાસ્ત્ર.

વિચારણીય ત્રિ० વિચાર કરવા યોગ્ય.

વિચારણીય નં શાસ્ત્ર.

વિચારભૂ સ્ત્રી० વિચાર કરવાનું સ્થાન.

વિચારસ્થલ નં ઉપરનો અર્થ.

વિચારિત ત્રિ० વિચાર કરેલ, વિચારેલ.

વિચારિન્ ત્રિ० વિચારનાર, ફરનાર.

વિચાલ પુ० અંદરનું, વચ્ચેનું, જૂદા પ્રકારમાં રહેલી વસ્તુને કંઈક વિશેષરૂપે જૂદા પ્રકારમાં ફરવી.

વિચિ પુ० તરંગ, પાણીનું મોઝું.

વિચ્ચિ સ્ત્રી० ઉપરના અર્થ.

વિચિકિત્સા સ્ત્રી० સંશય, અંદેહ.

વિચિતિ સ્ત્રી० શોધ, તપાસ, શોધવું, ખોળવું.

વિચિત્ર નં તરેહવાર રંગ, કાબરચિત્રો રંગ, તે નામે એક અર્થાલંકાર, આશ્ચર્ય.

વિચિત્ર ત્રિ० કાબરચિત્તું, આશ્ચર્યકારક, અદ્ભુત, રંગભેરંગી.

વિચિત્રક પુ० ભોજપત્રનું ઝાડ.

વિચિત્રક નં આશ્ચર્ય, નવાઇ.

વિચિત્રતા સ્ત્રી० વિચિત્રપણું.

વિચિત્રત્વ નં વિચિત્રપણું.

વિચિત્રદેહ પુ० મેલ.

વિચિત્રવીર્ય પુ० શાંતનુ રાજાનો પુત્ર એક રાજા.

વિચિત્રા સ્ત્રી० એક જાતની કાકડી.

વિચિત્રાક્ષ પુ० ચિત્તો-વાધ-દીપડો, મોર-પક્ષી.

વિચિત્રાક્ષ ત્રિ० આશ્ચર્ય શરીરવાળું, અદ્ભુત દેહવાળું, રંગભેરંગી શરીરવાળું.

વિચિત્રાક્ષ નં અદ્ભુત શરીર, રંગભેરંગી શરીર.

વિચિત્રાક્ષી સ્ત્રી० વાઘેણ, દીપડી, મોર પક્ષિણી-ઢેલ.

વિચિન્વત્ ત્રિ० શોધવું, ખોળવું, એકડું કરવું, વીણવું.

વિચી સ્ત્રી० વિચિ જુઓ.

વિચોર્ણ ત્રિ० કળને કરેલ, વશ કરેલ, પ્રવેશ કરેલ.

વિચેતમ્ ત્રિ० દુષ્ટ ચિત્તવાળું, ઉદાસ મનવાળું, બેલાન, મૂર્ખ, અજ્ઞાની.

વિચેતસ્ ત્રિ० ઉદાર મનવાળું, મોટા મનનું, શ્રેષ્ઠ મનવાળું.

વિચેષ્ટા સ્ત્રી० ખરાબ ચેષ્ટા, દુષ્ટ વર્તન, વિશેષ ચેષ્ટા.

વિચેષ્ટિત ત્રિ० ચેષ્ટાશૂન્ય, તપાસેલ.

વિચેષ્ટિત નં વિચેષ્ટા જુઓ.

વિચ્છુ સુ० ઝમઝમ સં સેદ દીપવું, પ્રકાશવું.

વિચ્છુ તુદાં પં અં સેદ જવું.

વિચ્છન્દ

૪૪૨

વિજિગીષા

વિચ્છન્દ પુ. ધનવાનના ઘરમાં સાથીયા-
ચિત્રકામ-કારીગીરી-પૂતળાં વગેરે.

વિચ્છન્દક પુ. ઇશ્વરમુહ, ધનનાનની હવેલી,
દેવમંદીરઉપર ઉપર માળવાળું ઘર.

વિચ્છર્દન ન. ઉલટી, એકબું, અપમાન
કરવું, મરવું.

વિચ્છર્દિકા સ્ત્રી. ઉલટી, વાંતિ.

વિચ્છાય ન. પક્ષીના સમૂહની છાયા.

વિચ્છાય ત્રિ. છાયાવગરનું, નિરતેજ, આંખ.

વિચ્છાય પુ. વિશેષ કાંતિવાળો મણિ.

વિચ્છિસિ સ્ત્રી. અંગરાગ, વિલેપન, એક
ભાતનો હાર, વિચ્છેદ, નાશ, છેદ, કપાવું
તે, વિનાશ, સ્ત્રીઓની એક એટ્ટા.

વિચ્છિન્ન ત્રિ. જૂદું પડેલ, છેદાયેલ, કપા-
યેલ, કુટિલ, વક.

વિચ્છિન્ન ન. છેદ, નાશ, કપવું.

વિચ્છેદ પુ. વિભાગ, વિયોગ, સંતતિરહિ-
પણું, છેદવું, કપવું.

વિજ્ જુહો. ઠમ. સ. અનિદ્ જૂદું કરવું,
અલગ કરવું.

વિજ્ ઠપા. પ. અક. સેટ્ ખીવું, કંપવું.

વિજ્ તુદા. આ. અક. અનિદ્ ખીવું, કંપવું.

વિજન ત્રિ. નિર્જન, એકાંત.

વિજનન ન. જણવું, ઉત્પન્ન થવું, ઉત્પત્તિ.

વિજનિત ત્રિ. જણેલ, ઉત્પન્ન થયેલ.

વિજન્મન ત્રિ. વ્યભિચારથી ઉત્પન્ન થયેલ.

વિજપિલ ન. કાદવ.

વિજય પુ. અર્જુન, વિમાન, યમ, વિજયનો
એક અનુચર, તે નામે એક રાજા,
કદિકનો એક પુત્ર, જય, જીત, જીતવું તે.

વિજયકુજ્જર પુ. વિજયને માટે હાથી,
રાજાનું વાહન હાથી.

વિજયચ્છન્દ પુ. પાંચ સો સેરનો હાર.

વિજયન્ત પુ. ઇન્દ્ર.

વિજયન્તી સ્ત્રી. આહ્લી વનસ્પતિ.

વિજયધ્વજ પુ. વિજયનો વાવટો.

વિજયમર્દલ પુ. વિજયનું નગારું.

વિજયા સ્ત્રી. પાર્વતીની એક સખી,
આસો શુદ્ધ દશમ, દુર્ગાદેવી, ભાંગ, મજાક,
શેકાલિકા વનસ્પતિ, ખીજડીનું ઝાડ, અ-
ગ્નિમંથ વૃક્ષ, હરકોઈ મહિનાની શ્રવણ-
નક્ષત્રયુક્ત શુદ્ધ ખારશ, હરકોઈ મહિનાની
રવિવારયુક્ત શુદ્ધ સાતમ, યમતી પત્ની,
હરડે, વજ, એક જાતની અસ્ત્રવિદ્યા, તે
નામે એક માતૃકા.

વિજયાદશમી સ્ત્રી. આસો શુદ્ધ દશમ.

વિજયાભિનન્દન પુ. કલિયુગનો શકપ્ર-
વર્તક એક રાજા.

વિજયિન્ ત્રિ. વિજયવાળું, જય કરનાર.

વિજર ત્રિ. ઘડપણવગરનું.

વિજર ન. કળ કે ફૂલનું દીડું.

વિજલ ત્રિ. પાણી વગરનું, નિર્જળ.

વિજલ્પ પુ. એક ભાતનું વાક્ય, બોલ,
ભાષણ, બકવું.

વિજલ્પિત ત્રિ. બોલેલ, કહેલ, બકેલ.

વિજલ્પિત ન. બોલ, કહેવું તે, બકવું.

વિજાત ત્રિ. વ્યભિચારથી ઉત્પન્ન થયેલ,
જન્મેલ, ઉત્પન્ન થયેલ.

વિજાતા સ્ત્રી. જેને છાકરાં થયાં હોય
તેવી સ્ત્રી.

વિજાતિ સ્ત્રી. વિરૂદ્ધ ભાતિ, જૂદી બીજી
ભાત.

વિજાતીય ત્રિ. અન્ય ધર્માવલંબી, જૂદી
ભાતનું, વિરૂદ્ધ ભાતિનું.

વિજાનત્ ત્રિ. વિશેષ જાણીતું.

વિજાનાન ત્રિ. ઉપરનો અર્થ.

વિજિગીષત્ ત્રિ. વિજય-ક્રતેહ ઇચ્છતું.

વિજિગીષા સ્ત્રી. વિજયની ઇચ્છા, જય
કરવાની ઇચ્છા, પેટ ભરવા માટે નિંદા

વિજિગીષાવિવર્જિત

૪૧૦

વિટ

કર્મ વગેરેમાં પ્રવૃત્તિ, નિંદા કર્મની નિંદા નહિ ગણવી તે.

વિજિગીષાવિવર્જિત ત્રિં પેટભરૂં.

વિજિગીષિન્ ત્રિં વિજયની ઇચ્છવાળું.

વિજિગીષુ ત્રિં વિજયની ઇચ્છા રાખનાર, જીત ઇચ્છનાર.

વિજિત ત્રિં જીતેલ.

વિજિતવત્ ત્રિં વિજયવાળું, જીતતું.

વિજિન નં સ્વાદિષ્ટ શાક વગેરે.

વિજિલ નં ઉપરનો અર્થ.

વિજિવિલ નં વિજિન જુઓ.

વિજિહીર્ષા સ્ત્રીં વિહાર કરવાની ઇચ્છા, વિલાસ-ક્રીડા કરવાની ઇચ્છા.

વિજિહીર્ષુ ત્રિં વિહાર-ક્રીડા કરવા ઇચ્છતું, વિહાર કરવા ઇચ્છતું.

વિજિહ્ય ત્રિં વાંકું, ટેકું.

વિજિહ્યતા સ્ત્રીં વાંકાઇ, ટેકાઇ.

વિજિહ્યત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વિજુલ પું શીમળાનો કંદ.

વિજૃમ્ભણ નં વિકાસ, ખીલવું, ઉઘડવું, બગાસું ખાવું, પ્રકાશ.

વિજૃમ્ભા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

વિજૃમ્ભિત ત્રિં વિકસેલ, બગાસું ખાધેલ.

વિજૃમ્ભિત નં બગાસું ખાવું, વિકાસ, પ્રેકાશ.

વિજેત્ ત્રિં જીતનાર.

વિજોલિ સ્ત્રીં પંક્તિ, હરોળ, લાઇન.

વિજ્ઞન નં જાણ.

વિજ્ઞલ નં જાણ, સ્વાદિષ્ટ શાક વગેરે.

વિજ્ઞિલ નં વિજિન જુઓ.

વિજ્જુલ નં તળ.

વિજ્જુલિકા સ્ત્રીં લાખ.

વિજ્વર ત્રિં તાવરહિત, ગયેલા તાવવાળું.

વિહ ત્રિં વિશેષ જાણનાર, ડાહ્યું, પ્રવીણ, હેંશીઆર.

વિહ પું પડિત.

વિહ્યતા સ્ત્રીં ડહાપણ, હેંશીઆરી, પંડિતાઇ.

વિહ્યત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વિહ્યત્ ત્રિં જાણાવેલ, વિનતિ કરેલ, ખબર કરેલ.

વિહ્યસિ સ્ત્રીં જાણાવવું, વિનતિ, ખબર કરવી.

વિહ્યત ત્રિં જાણેલ, પ્રખ્યાત.

વિહ્યાન નં જ્ઞાન, કર્મ, શિલ્પાદિ જ્ઞાન, વેદાન્તમાં કહેલ અવિદ્યાની એક વૃત્તિ, બૌદ્ધમતે આત્મારૂપ જ્ઞાન, ચૌદ વિદ્યાનું જ્ઞાન, અનુભવજ્ઞાન.

વિહ્યાનપાદ પું વ્યાસ.

વિહ્યાનમયકોષ પું જ્ઞાનેન્દ્રિયસહિત બુદ્ધિ પદાર્થ.

વિહ્યાનમાતૃક પું બુદ્ધિદેવ.

વિહ્યાનસ્કન્ધ પું બૌદ્ધમતપ્રસિદ્ધ આલય-વિજ્ઞાન પ્રવૃત્તિવિજ્ઞાન-પ્રવાહ.

વિહ્યાનિક ત્રિં વિજ્ઞાનયુક્ત.

વિહ્યાપક ત્રિં જાણાવનાર, ખબર કહેનાર, વિનતિ કરનાર.

વિહ્યાપન નં જાણાવવું, ખબર કહેવી, વિનતિ કરવી, વિનતિ.

વિહ્યાપના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

વિહ્યાપનીય ત્રિં જાણાવવા યોગ્ય, વિનતિ કરવા યોગ્ય, ખબર કહેવા યોગ્ય.

વિહ્યાપિત ત્રિં જાણાવેલ, વિનતિ કરેલ, ખબર કહેલ.

વિહ્યેય ત્રિં જાણવા યોગ્ય.

વિહ્યોલી સ્ત્રીં પંક્તિ, હાર-હરોળ.

વિદ્ સ્ત્રીં પં સેદ્ ગાળ દેવી, નિંદા કરવી, સં ખૂસ પાડવી, શબ્દ કરવો અં

વિટ પું બળિઆરી પુરૂષ, સફળો, જર, શૃંગારરસનાયક અનુચર, પૂતારો, એક

વિટક

૪૨૧

વિતળાવાદ

પર્વત, એક જાતનું લવણ, એક જાતનો ખેર, ઉંદર, નારંગીનું ઝાડ.
 વિટક નં મહેલ વગેરેના અગ્રભાગ ઉપર બનાવેલ લાકડાનું કમ્પૂતરખાનું.
 વિટકક પું ઉપરનો અર્થ.
 વિટપ નં પું ડાળી, શાખા, પક્ષવિસ્તાર, સ્તંભ, ગુચ્છો, કુંપળ, ફળગો.
 વિટપ ત્રિં વિટ લોટા-વ્યભિચારીઓનું પાલન કરનાર, મહાવિટ-લોટર.
 વિટપ પું આદિત્યપુત્ર.
 વિટપિન્ પું વૃક્ષ, વડનું ઝાડ.
 વિટપ્રિય પું મુદ્ગર વૃક્ષ.
 વિટમાશ્નિક પું એક જાતની ધાતુ.
 વિટિ સ્ત્રીં પીળું ચંદન.
 વિટી સ્ત્રીં પીળું ચંદન.
 વિદલદિર પું દુર્ગંધી ખેર.
 વિદલ્લર પું વિષ્ટા વગેરે દુર્ગંધી સ્થાનમાં રહેનારું ગ્રામ્ય ભુંડ-કુકર.
 વિદલ્લરી સ્ત્રીં વિષ્ટા વગેરે દુર્ગંધી સ્થળે રહેનારી ભુંડણી.
 વિદલ્પણ નં વેપાર.
 વિદ્પતિ પું જમાદ.
 વિદ્સજ્જ પું ઝાડાની કમળઅતનો રોગ.
 વિદ્સારિકા સ્ત્રીં એક જાતનું પક્ષી.
 વિડ્ સ્ત્રીં પં સં સેટ ગાળો દેવી, નિંદવું.
 વિડ્ સ્ત્રીં દુકડો, લાગ.
 વિડ નં એક જાતનું લવણ.
 વિડક પું નં વાવડીંગ.
 વિડક ત્રિં જાણીતું, જાણકાર, ડાહ્યું, ચતુર.
 વિડમ્બ વું નમં સં સેટ અનુકરણ કરવું, નકલ કરવી, ફજેત કરવું, તિરસ્કાર કરવો, દુઃખ દેવું.
 વિડમ્બન નં તિરસ્કાર, અનુકરણ, નકલ કરવી, ફજેતી, નિરર્થક કરવું, બ્યર્થ કરવું.

વિડમ્બના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 વિડાર પું બિલાડો.
 વિડારક પું બિલાડો.
 વિડારકી સ્ત્રીં બિલાડી.
 વિડારિકા સ્ત્રીં બિલાડી.
 વિડારી સ્ત્રીં બિલાડી.
 વિડાલ પું બિલાડો, નેત્રપિંડ, નેત્રનું એક ઔષધ.
 વિડાલક પું બિલાડો, નેત્રનું એક ઔષધ.
 વિડાલક નં હરતાલ.
 વિડાલપદક નં સોળ માસાબરોબર વજન.
 વિડાલિકા સ્ત્રીં વિદારી વનસ્પતિ, બિલાડી.
 વિડાલી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 વિડીન નં પક્ષીઓની એક ગતિ.
 વિડીનક નં ઉપરનો અર્થ.
 વિહલ પું નેત્રનું ઝાડ.
 વિહ્વરજ નં એક જાતનું રતન.
 વિહોજસ્ પું ધન્દ.
 વિહોજસ્ પું ધન્દ.
 વિહ્વગ્ધ નં બિડલવણ.
 વિહ્વગ્ધ પું જેથી ઝાડાની કમળઅત થાય તેવો એક વાયુનો રોગ.
 વિહ્વ ત્રિં વિષ્ટાથી ઉત્પન્ન થયેલ.
 વિહ્વમવ ત્રિં વિષ્ટાથી ઉત્પન્ન થનાર.
 વિહ્વલવણ નં બિડલવણ.
 વિહ્વરાહ પું વિષ્ટામાં રહેનારું ભુંડ-ગ્રામ્યશુકર.
 વિતંસ પું પક્ષીઓને આંધવાનું સાધન દોરડી વગેરે.
 વિતળા સ્ત્રીં માત્ર પોતાનોજ પક્ષ સાધી પારકા પક્ષનું જેમાં ખંડન હોય તેવો એક વાદ, મિથ્યા વાદ, એક જાતનું શાક, કરેણું ઝાડ, કડછી, શિલારસ, પારકા ચણદોષ પ્રકટ કરવા.
 વિતળાવાદ પું પોતાનોજ પક્ષસાધી પારકા પક્ષનું જેમાં ખંડન હોય તેવો વાદ.

વિતત

૪૫૨

વિત્તન

વિતત ત્રિં વિસ્તૃત, ફેલાયલું.
 વિતતિ સ્ત્રીં વિસ્તાર, ફેલાવ.
 વિતથ ત્રિં મિથ્યાભૂત પદાર્થ, અસત્ય.
 વિતથ્ય ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વિતદ્ સ્ત્રીં પંચમ દેશમાં એક નદી.
 વિતનુ ત્રિં પાતળું, સૂક્ષ્મ, નાળુક.
 વિતન્વત્ ત્રિં વિસ્તારતું, ફેલાવતું, પસરતું,
 ફેલાતું.
 વિતન્વાન ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વિતમસ્ ત્રિં અંધકાર વગરનું, અજ્ઞાન
 વગરનું, તમોગુણરહિત.
 વિતરણ નં દાન, દેવું-આપવું.
 વિતર્ક પું સંદેહ, સંશય, ઊહ-તર્ક, જ્ઞાન-
 સયક, તે નામે એક અર્થોક્ષકાર.
 વિતર્કણ નં સંદેહ કરવો, સંશય કરવો,
 તર્ક કરવો.
 વિતર્દિ સ્ત્રીં વેદિકા.
 વિતર્દી સ્ત્રીં વેદિકા.
 વિતર્દિ સ્ત્રીં વેદિકા.
 વિતર્દી સ્ત્રીં વેદિકા.
 વિતલ નં તે નામે એક પાતાલ.
 વિતલ ત્રિં તળીયાં વિનાનું.
 વિતસ્તા સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.
 વિતસ્તિ સ્ત્રીં વેંત.
 વિતસ્તિ પું વેંત.
 વિતાન નં પું ચંદરવો, છત.
 વિતાન પું અવસર, યજ્ઞ, વિસ્તાર, ફેલાવ,
 આહવનીય વગેરે અગ્નિનો વિસ્તાર.
 વિતાન ત્રિં તુચ્છ, મન્દ, શૂન્ય.
 વિતાનક પું નં ચંદરવો, છત.
 વિતાનક પું એક જાતનું ઝાડ.
 વિતાનમૂલક નં સુગંધી વાળો-ખસ.
 વિતાનીકરણ નં ચંદરવો આંધવો, છત-
 રૂપે કરવું.
 વિતાનીકૃત ત્રિં ચંદરવો આંધેલ, છત જડેલ.

વિતાનીભવન નં ચંદરવારૂપે થવું, છત-
 રૂપે થવું.
 વિતાનોભૂત ત્રિં ચંદરવારૂપ થયેલ, છત-
 રૂપ થયેલ.
 વિતીર્ણ ત્રિં દીધેલ, આપેલ, દાન કરેલ,
 આળંગેલ, તરેલ, વશ કરેલ, પરાજ્ય
 પામેલ,
 વિતુન્ન નં શેવાળ, એક જાતનું શાક.
 વિતુન્નક નં ધાણ, મોરથુથુ, નાગરમોથ.
 વિતુન્નક પું આમળાંનું ઝાડ.
 વિતુન્નભૂતા સ્ત્રીં ભોંયઆંમળી.
 વિતુન્ના સ્ત્રીં ભોંયઆંમળી.
 વિતૃષ્ ત્રિં તૃષા વગરનું, તૃષ્ણારહિત.
 વિતૃષ્ણ ત્રિં તૃષ્ણા વગરનું, તૃષ્ણારહિત,
 વિરાગી, અનાસક્ત.
 વિત્તુ પું ઉમં સં સેટ ત્યાગ કરવો, દાન
 કરવું.
 વિત્ત નં ધન.
 વિત્ત ત્રિં પ્રખ્યાત, પ્રસિદ્ધ, વિચારેલ,
 જાણેલ, મેળવેલ.
 વિત્તક ત્રિં પ્રખ્યાત, પ્રસિદ્ધ, કીર્તિવાળું.
 વિત્તજ ત્રિં ધનથી ઉત્પન્ન થનાર.
 વિત્તદ ત્રિં ધન આપનાર.
 વિત્તવત્ ત્રિં ધનવાન, ધનવાળું.
 વિત્તવત્ અન્યં ધનની પેઠે.
 વિત્તહીન ત્રિં ધનવગરનું, દરદ્રી.
 વિત્તિ સ્ત્રીં જ્ઞાન, ક્ષામ, વિચાર, જાણવું,
 મેળવવું, વિચારવું.
 વિત્તેશ પું કુખેર, ધનવાન.
 વિત્તેશ્વર પું ઉપરના અર્થ.
 વિત્તેહા સ્ત્રીં ધનની ઇચ્છા-લાલચ.
 વિત્રપ ત્રિં ખેશરમ, નિર્વજન.
 વિત્રસ્ત ત્રિં ત્રાસ પામેલ, ભયભીત.
 વિત્રાસ પું ભય, ખીક, ત્રાસ.
 વિત્તન પું બળદ, વૃષભ રાશિ.

વિથ્

૪૬૩

વિદારિણી

વિથ્ ભ્વાં આં દ્વિકં સેદ્ પાચ્ચવું, માગવું.
વિથુર પું ચોર, રાક્ષસ.

વિચ્યા સ્ત્રીં ગોઞ્ઞા વનરપતિ.

વિદ્ તું ડમં સેદ્ સુખ વગેરેનો અનુભવ
કરવો, કહેવું, બોલવું સં વસવું, રહેવું
અકં.

વિદ્ તુલાં ડમં સં અનિદ્ મેળવવું.

વિદ્ અદાં પં સં સેદ્ ગાણવું, માનવું,
ધારવું, ગણવું.

વિદ્ રુધાં આં અં સં સેદ્ વિચારવું,
ગાણવું, વિવાદ કરવો, શોધવું.

વિદ્ દિવાં આં અં અનિદ્ થવું, હોવું.

વિદ્ પું વિદ્વાન, પંડિત, બુધ ગ્રહ.

વિદ્ પું ઉપરના અર્થ.

વિદંશ પું ચાટણું.

વિદગ્ધ ત્રિં નાગરિક, ચતુર, હોંશીઆર,
પંડિત, વિદ્વાન.

વિદગ્ધ ત્રિં વિશેષ બોલેલ.

વિદગ્ધતા સ્ત્રીં વિદ્વાતા, પંડિતાઇ, ચતુરાઈ,
હોંશીઆરી.

વિદગ્ધત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વિદગ્ધા સ્ત્રીં ચતુર સ્ત્રી, સાહિત્યપ્રસિદ્ધ
એક નાવિકા.

વિદત્ ત્રિં ગાણવું, જ્ઞાની, વિદ્વાન.

વિદધ પું યોગી, કુશળ, ચાલાક, ગાણકાર,
વિદ્વાન, કૃતકૃત્ય, કૃતાર્થ.

વિદધદ્ ત્રિં કરતું, વિધાન કરતું, ધારણ
કરતું, પોષવું.

વિદધાન ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિદર નં એક જાતનું ઝાડ.

વિદર પું ફાડવું, ચીરવું, ભાગ કરવા.

વિદર ત્રિં નિર્ભય, બીકવગરનું, નીડર.

વિદર્મ પું બં તે નામે એક દેશ.

વિદર્મજ ત્રિં વિદર્ભ દેશમાં ઉત્પન્ન થનાર.

વિદર્મજા સ્ત્રીં દમયંતી, રૂક્મણી, લોપા-
મુદ્રા, વિદર્ભ દેશની સ્ત્રી.

વિદર્મા સ્ત્રીં વિદર્ભ દેશ, કુંડિનપુર.

વિદલ ત્રિં બે પ્રકારે થયેલ, બે વિભાગ
થયેલ, ફાડેલ, ચીરેલ, ભાગરહિત, ટુકડા
વગરનું, પાંદડાં વગરનું.

વિદલ નં દાડમનો કલક, વાંસ વગેરેનું
પાત્ર, સોના વગેરેનો અવયવ, કઠોળ ધાન્ય,
વિષ્ટક બુઓ.

વિદલત્ ત્રિં ફાટવું, ચીરાવું, ઉઘડવું,
ખીલવું.

વિદલન નં ફાટવું, ચીરાવું, ઉઘડવું, ખીલવું.

વિદલિત ત્રિં ચીરેલ, ફાટેલ, ઉઘડેલ,
ખીલેલ.

વિદલીકરણ નં ફાડવું, ચીરવું, વિભાગ
કરવા, ઉઘાડવું.

વિદલીકૃત ત્રિં ફાડેલ, ચીરેલ, ઉઘાડેલ,
વિભાગ કરેલ.

વિદલીભવન નં ફાટવું, ચીરાવું, ઉઘડવું,
વિભાગ થવા.

વિદલીભૂત ત્રિં ફાટેલ, ચીરાયેલ, ઉઘડેલ,
વિભાગ થયેલ.

વિદા પું જ્ઞાન, બુદ્ધિ.

વિદાદિ પું બ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક શબ્દગણ.

વિદાર પું ચીરવું, ફાડવું, વિભાગ કરવા,
પાણીનું પૂર, યુદ્ધ.

વિદારક પું પાણીની વચ્ચે રહેલ ઝાડ કે
શિલા વગેરે.

વિદારક ત્રિં ચીરનાર, ફાડનાર, વિભાગ
કરનાર.

વિદારક નં સુકાયેલી નદી વગેરેનું પાણી
ધારણ કરી થકે તેવો ખાડો, પાણીનો
અંધ.

વિદારણ નં ફાડવું, ચીરવું, વિભાગ કરવા.

વિદારિકા સ્ત્રીં ધમાસો, એક વનરપતિ
ગંભારી.

વિદારિણી સ્ત્રીં કામરી બુઓ.

વિદારિત

૪૫૪

વિદ્ધકર્ણ

વિદારિત ત્રિં ચીરેલ, ફાડેલ, વિભાગ કરેલ

વિદારી સ્ત્રીં સાલપાન વનસ્પતિ, બોંયકા-
લુગું, એક જાતનો ગળાનો રોગ.

વિદારીગન્ધા સ્ત્રીં સાલપાન વનસ્પતિ.

વિદારુ પું કાકીડો.

વિદાહ પું બળવું, બળતરા, દાહ.

વિવાહિન્ ત્રિં બાળનાર, દાહજનક.

વિદિક્ચક્ક પું એક જાતનું પક્ષી.

વિદિત ત્રિં જાણીતું, જાણેલું, પ્રસિદ્ધ,
માજેલ, પ્રાર્થના કરેલ, જ્ઞાની, જાણનાર,
પરિત.

વિદિત પું કવિ, વિદ્વાન, પરિત.

વિદિત નં વિખ્યાતિ, પ્રસિદ્ધિ, જ્ઞાન, શુદ્ધિ,
ઉપગમ.

વિદિતા સ્ત્રીં તેરમા જૈન તીર્થંકરની શા-
સનદેવી.

વિદિશ સ્ત્રીં ખે દિશાની વચ્ચેની દિશા-
ખૂણો.

વિદિશ પું વિષ્ણુ.

વિદિશા સ્ત્રીં વિદિશ જુઓ.

વિદીર્ણ ત્રિં ચીરાયેલ, ફાડેલ, ફાડેલ.

વિદુ પું હાથીના ગંડરથળનો મધ્યભાગ,
પાણીનો ઘોડો.

વિદુર ત્રિં નાગરિક, શહેરી, ધીર, ચતુર,
વિદ્વાન, જ્ઞાની, ડાહ્યું.

વિદુર પું દાસીમાં ઉત્પન્ન થયેલો કૌરવોનો
એક મંત્રી-જે ધર્મનો અવતાર ગણાતો.

વિદુલ પું નેતર, પાણીમાં થતું નેતર,
ગંધરસ તે નામે એક ક્ષત્રિય.

વિદુકા સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ.

વિદુન ત્રિં દુઃખી, આપત્તિમાં આવેલ.

વિદૂર નં અત્યંત દૂર.

વિદૂર ત્રિં અત્યંત દૂરનું.

વિદૂર પું વૈદ્યર્થમણિનું ઉત્પત્તિસ્થાન.

વિદૂરગ ત્રિં અત્યંત દૂર જનાર.

વિદૂરજ નં વૈદ્યર્થમણિ.

વિદૂરજ ત્રિં અત્યંત દૂર ઉત્પન્ન થનાર.

વિદૂરથ પું આરમા મનુનો એક પુત્ર,
પુરૂવંશી એક રાજા.

વિદૂરાદિ પું જ્યાં વૈદ્યર્થમણિ નીપજે છે
તે એક પર્વત.

વિદૂષક પું શૃંગાર રસસહાયક એક
મશ્કરો.

વિદૂષક ત્રિં પારકી નિંદા કરનાર, મશ્કરું.

વિદૂષણ નં દોષ દેવો, દોષ, કપકા,
દૂષિત કરવું.

વિદૂષિત ત્રિં દોષ દીધેલ, કપકા આપેલ.

વિદેશ પું દેશાન્તર, પરદેશ.

વિદેશગ ત્રિં પરદેશ જનાર.

વિદેશગત ત્રિં પરદેશ ગયેલ.

વિદેશગન્તુ ત્રિં પરદેશ જનાર.

વિદેશગમન નં પરદેશ જવું.

વિદેશજ ત્રિં પરદેશમાં ઉત્પન્ન થનાર.

વિદેશજાત ત્રિં પરદેશમાં ઉત્પન્ન થયેલ.

વિદેશસ્થ ત્રિં પરદેશમાં રહેનાર.

વિદેશિન્ ત્રિં પરદેશી, વિદેશી.

વિદેહ પું જનક રાજા, તે નામે એક દેશ,
મિથિલા દેશ, મીમાંસાપ્રસિદ્ધ દેહસંબંધ-
શન્ય અચેતન મંત્રાત્મક દેવ.

વિદેહ પું ૬૦ જનકના વંશના રાજાઓ,
મિથિલા દેશ, તે દેશના લોક.

વિદેહ ત્રિં દેહસંબંધરહિત, દેહશન્ય, કૈવ-
લ્ય મુક્તિયુક્ત.

વિદેહકૈવલ્ય નં જીવન્મુક્તનો દેહપતનપછી
નિર્વાણમેક્ષ.

વિદેહા સ્ત્રીં મિથિલા.

વિદ્ધ ત્રિં વીંધાયેલ, છિદ્ર પડેલ, સદશ,
સમાન, આધિત, માર મારેલ.

વિદ્ધકર્ણ પું પાશ વનસ્પતિ.

વિદ્ધકર્ણ

૪૫૫

વિદ્ધમમણિ

વિદ્ધકર્ણ ત્રિં કાન વીધેલ.
 વિદ્ધકર્ણિકા સ્ત્રીં પાદા વનસ્પતિ.
 વિદ્ધકર્ણી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 વિષમાન પું વર્તમાન કાળ.
 વિષમાન ત્રિં વર્તમાન કાળનું, વર્તનું,
 હયાત.
 વિદ્યા સ્ત્રીં તત્વસાક્ષાત્કાર, જ્ઞાન, દુર્ગા દેવી,
 ગણિકારિકા વૃક્ષ, તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ દેવી-
 મંત્ર, વિદ્યાહેતુ શાસ્ત્ર.
 વિદ્યાચ્છન ત્રિં વિદ્યા વડે પ્રસિદ્ધ-વિખ્યાત.
 વિદ્યાચ્છન ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 વિદ્યાચુચ્ચુ ત્રિં વિદ્યાવડે પ્રખ્યાત-પ્રસિદ્ધ.
 વિદ્યાતસ અવ્યં વિદ્યાથી, વિદ્યાથી.
 વિદ્યાદલ પું ભોજનપત્રનું ઝાડ.
 વિદ્યાદાન નં વિદ્યા આપવી, લથાવવું,
 પુસ્તક વગેરેનું દાન.
 વિદ્યાધન નં વિદ્યાવડે મેળવેલું ધન, વિ-
 દ્યારૂપી ધન.
 વિદ્યાધર પું એક દેવભૂતિ.
 વિદ્યાધર ત્રિં વિદ્યાને ધારણ કરનાર.
 વિદ્યાધરી સ્ત્રીં વિદ્યાધર સ્ત્રી.
 વિદ્યાનુપાલન નં વિદ્યાનું પાલન-રક્ષણ.
 વિદ્યાનુસેવન નં વિદ્યાનું સેવન-વિદ્યાભ્યાસ.
 વિદ્યાપ્રવાદ નં જૈન દર્શનપ્રસિદ્ધ ચૌદ
 પૂર્વ પૈકી ૧૦ મું પૂર્વ.
 વિદ્યાપ્રાપ્તિ સ્ત્રીં વિદ્યાનો લાભ, વિદ્યા
 મેળવવી તે.
 વિદ્યારમ્ભ પું વિદ્યાનો આરંભ.
 વિદ્યાર્જન નં વિદ્યા મેળવવી તે.
 વિદ્યાર્જિત ત્રિં વિદ્યાથી મેળવેલ.
 વિદ્યાર્થ પું વિદ્યાનું પ્રયોજન.
 વિદ્યાર્થિન્ ત્રિં વિદ્યાના પ્રયોજનવાળું.
 વિદ્યાલબ્ધ ત્રિં વિદ્યાથી મેળવેલ.
 વિદ્યાલય પું પાઠશાળા.
 વિદ્યાલાભ પું વિદ્યાનો લાભ

વિદ્યાલોભ પું વિદ્યાનો લોભ.
 વિદ્યાવત્ ત્રિં વિદ્યાવાળું.
 વિદ્યાવિહીન ત્રિં વિદ્યારહિત.
 વિદ્યાવ્રતસ્નાતક પું જેણે આર વર્ષમાં
 વિદ્યા તથા બ્રહ્મચર્ય વ્રત પૂર્ણ કરેલ
 હોય તે.
 વિદ્યાસ્નાતક પું બ્રહ્મચર્ય વ્રતમાં જેણે
 વિદ્યા પૂર્ણ કરી છે તે.
 વિદ્યાહીન ત્રિં વિદ્યારહિત.
 વિદ્યુત્ સ્ત્રીં વીજળી, સંધ્યા.
 વિદ્યુત્ ત્રિં નિસ્તેજ, કાંતિ વગરનું.
 વિદ્યુત્પ્રિય નં કાંસું-ધાતુ.
 વિદ્યુન્મત્ ત્રિં વીજળીવાળું.
 વિદ્યુન્માલા સ્ત્રીં આઠ અક્ષરના ચરણવાળો
 એક છંદ.
 વિદ્યુન્માલિન્ પું તે નામે એક રાક્ષસ,
 રામાયણપ્રસિદ્ધ એક રાક્ષસ.
 વિદ્યોતન નં પ્રકાશવું, ચળકવું.
 વિદ્યોતન ત્રિં પ્રકાશનાર, ચળકનાર.
 વિદ્યોપાર્જન નં વિદ્યા મેળવવી તે.
 વિદ્યોપાર્જિત ત્રિં વિદ્યાથી મેળવેલ.
 વિદ્ર નં છિદ્ર.
 વિદ્રધિ પું એક ભૂતનો રોગ.
 વિદ્રધિન્ પું સરગવાતું ઝાડ.
 વિદ્રધિનાશન પું સરગવાતું ઝાડ.
 વિદ્રવ પું નાસી જવું, ઝરવું, પીગળવું,
 ખરવું, ગળી જવું.
 વિદ્રાવ પું ઉપરના અર્થ.
 વિદ્રાવક ત્રિં નમાડનાર, ગાળનાર, પી-
 ગળાવનાર, મારનાર.
 વિદ્રુત ત્રિં નાસી ગયેલ, પીગળેલ, ઝરેલ,
 ખરેલ, ગળેલ, રસ થયેલ.
 વિદ્રુમ પું પરવાળું, પરવાળાનું ઝાડ.
 વિદ્રુમફલા સ્ત્રીં એક ભૂતની વનસ્પતિ.
 વિદ્રુમમણિ પું પરવાળું.

विद्रुमलता

४५६

विधिदर्शक

विद्रुमलता स्त्री० अेक ज्ञातनुं सुगंधी द्रव्य.

विद्रुमलतिका स्त्री० उपरना अर्थ.

विद्रुत्कल्प त्रि० धोतुं ओष्ठुं विद्वान्, वि-
द्वान् जेपुं

विद्रुत्तम त्रि० अतिशय विद्वान्, महान्
पंडित.

विद्रुत्तर त्रि० उपरना अर्थ.

विद्रुत्ता स्त्री० विद्वान्पणुं.

विद्रुत्त्व न० विद्वान्पणुं.

विद्रुद्देशीय त्रि० विद्रुत्कल्प ज्ञुओ.

विद्रुद्देश्य त्रि० उपर प्रमाणे.

विद्रुस् त्रि० विद्वान्, पंडित, आत्मज्ञानी,
डाहुं.

विद्रुस् पु० पंडित.

विद्रुप् त्रि० शत्रु.

विद्रुप् त्रि० शत्रु.

विद्रुप्प त्रि० शत्रु.

विद्रुष पु० वैरभाव, शत्रुता, वैर, द्वेष.

विद्रुषण न० तत्रोक्त अलियार कर्म, द्वेष
करना, वैरभाव राखना, शत्रुता करनी.

विद्रुषिन् त्रि० द्वेष करनार, शत्रु.

विद्रुष्ट त्रि० उपरना अर्थ.

विध् तुदा० पर० स० सेद् वीधपुं, छेदपुं,
आज्ञा करवी, तजवीज करवी.

विध पु० विधान, हाथीनुं लक्ष्य अन्न,
प्रकार, वेध, वीधपुं, छेदपुं, वृद्धि, वेतन,
शेज, पगार.

विधन त्रि० निर्धन, धनवगरनुं.

विधनता स्त्री० निर्धनपणुं.

विधनत्व न० निर्धनपणुं.

विधवा स्त्री० रांडीरांड स्त्री, अनेक धुलीओ-
वाणी वेश्या के व्यलियारिणी स्त्री.

विधवागामिन् पु० रांडीरांडसाथे व्यलियार
सेवनार.

विधवाविवाह पु० रांडीरांडोतो विवाह-पुन-
र्लभ-नातइ.

विधवावेदन न० रांडीरांडोने परजुनुं.

विधा स्त्री० विध ज्ञुओ, कर्म, काम.

विधातव्य त्रि० करवा योग्य.

विधात् त्रि० प्रजपति, अत्मा, कामदेव,
भद्रिा, दारु, ज्ञुमुनिनो अेक पुत्र, अधर्म.

विधात् त्रि० करनार, विधानकर्ता.

विधातभू पु० नारद मुनि, भरिधि यगेरे
ऋषि.

विधात्रायुस् पु० सूर्य, महाकल्प, आकडानुं
जाड.

विधात्री स्त्री० पीपर.

विधान न० करनुं, कर्म, काम, विधि,
हाथीनुं लक्ष्य अन्न.

विधानक न० व्यथा, पीडा.

विधानज्ञ पु० पंडित.

विधानज्ञ त्रि० विधि ज्ञानार.

विधायक त्रि० विधि करनार, करनार.

विधायकता स्त्री० करनारपणुं.

विधायकत्व न० उपरना अर्थ.

विधायिन् त्रि० करनार.

विधारण न० धारण करपुं, धरनुं.

विधि पु० विष्णु, जगत्सृष्टा अत्मा, लाग्य,
कर्म, प्रवर्तना-निर्भोग-प्रेरणा, प्रवर्तना-
जनक वाक्य, कर्म, काम, हाथीनुं लक्ष्य
अन्न, वैद्य, नहि प्राप्तने प्राप्त करी
आपनार अेक वाक्य, व्याकरणप्रसिद्ध
अेक सूत्र, ते नामे अेक अर्थालंकार.

विधिज्ञ त्रि० विधि ज्ञानार.

विधितस् अव्य० विधिथी, विधिप्रमाणे.

विधित्सत् त्रि० करवा चमत्पुं.

विधित्सा स्त्री० करवानी चमत्पुं.

विधित्सु त्रि० करवा चमत्पुं.

विधिदर्शक पु० यत्तमां सर्व विधि दर्शा-
वनार आह्वान.

विधिदर्शक त्रि० विधि अतावनार.

વિધિર્દશિન્

૪૫૭

વિનમ્રત્વ

વિધિર્દશિન્ પું વિધિ જ્ઞેનાર-તપાસનાર
યત્નિય એક બ્રાહ્મણ.

વિધિર્દશિન્ પું વિધિ જ્ઞેનાર.

વિધિવેશક પું વિધિ જ્ઞેનાર-તપાસનાર
યત્નિય એક બ્રાહ્મણ, સદસ્ય, ગુરુ.

વિધિપ્રયોગ પું વિધિનો પ્રયોગ, શાસ્ત્રીય
વિધિપ્રયોગ.

વિધિપ્રસન્ન પું શાસ્ત્રીય વિધિનો પ્રસંગ,
વિધિપ્રાપ્તિ, વિધિનો પ્રસંગ.

વિધિવત્ અથ્થં વિધિ પ્રમાણે, વિધિ
બરાબર.

વિધિવિહીન ત્રિં વિધિ વગરનું, વિધિ-
રહિત.

વિધિહીન ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિધીયમાન ત્રિં કરાતું, બરાબર કરાતું.

વિધુ પું ચંદ્ર, કપૂર, વિષ્ણુ, બ્રહ્મા, શંકર,
રાક્ષસ, વાયુ, યુદ્ધ.

વિધુત ત્રિં ધુણેલ, કંપેલ, ત્યજેલ, હાલેલ,
ચાલેલ.

વિધુતિ સ્ત્રીં ધુણવું, કંપવું, તજવું, ત્યાગ,
હાલવું, ચાલવું.

વિધુનન નં કંપાવવું, ચલાવવું, હલાવવું.

વિધુનુદ પું રાહુ.

વિધુણ્ઞર પું તરવાર.

વિધુપિઞ્ઞર પું તરવાર.

વિધુપ્રિય પું એક જાતનું ધાન્ય.

વિધુપ્રિયા સ્ત્રીં ચંદ્રની સ્ત્રી.

વિધુર ત્રિં છુટું, અક્ષગ, વિકળ, વિદૂળ,
રહિત.

વિધુર નં દૂટાપણું, અક્ષગપણું, વિકળપણું,
રહિતપણું, વિયોગ, વિહ્વળપણું.

વિધુરતા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

વિધુરત્વ નં વિધુર નં જુઓ.

વિધુરા સ્ત્રીં ગયેલી ઝુંસરી, થીખંડ.

વિધુચન નં કંપવું, હાલવું, ચાલવું, ધૂણવું,
તજવું.

વિધૂત ત્રિં કંપેલ, હાલેલ, ચાલેલ, ધૂણેલ,
તજેલ, તિરસ્કૃત.

વિધૂતિ સ્ત્રીં કંપ, ત્યાગ, હાલવું, ચાલવું,
તિરસ્કાર.

વિધૂનન નં ધૂણાવવું, કંપાવવું, હલાવવું.

વિધૂયમાન ત્રિં કંપાવવું, તજવું, છોડાવું,
તિરસ્કારાવું.

વિધેય ત્રિં કરવા લાયક, વશ, વચનમાં
રહેલ, આધીન, સ્વાધીન, વિધિવડે બાંધ
કરવા યોગ્ય, ઉદ્દેશ્યપ્રકારતાયે જણાવું.

વિધેયતા સ્ત્રીં કરવા યોગ્યપણું.

વિધેયત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

વિધેયાવિમર્શ પું કાવ્યનો એક દોષ.

વિધ્યાભાસ પું તે નામે એક અર્થાલંકાર.

વિધ્વંસ પું નાશ, શરૂતા, અપમાન.

વિધ્વંસિન્ ત્રિં નાશ પામનાર, અપરાધી,
ગુન્હેગાર, અપમાન કરનાર.

વિનત ત્રિં નમેલ, વાંકું, શિક્ષિત.

વિનતા સ્ત્રીં ગરૂડની માતા-કાશ્યપની એક
પત્ની, એક જાતની ફોલ્લી-રોશ.

વિનતાતનય પું ગરૂડ.

વિનતાતનૂજ પું ગરૂડ.

વિનતાત્મજ પું ગરૂડ.

વિનતાનન્દન પું ગરૂડ.

વિનતાપુત્ર પું ગરૂડ.

વિનતાપ્રસૂત પું ગરૂડ.

વિનતાસુત પું ગરૂડ.

વિનતાસુનુ પું ગરૂડ.

વિનતિ સ્ત્રીં નમ્રતા, નમ્રપણું, વિનય.

વિનતોદ્ભવ પું ગરૂડ.

વિનદ પું એક જાતનું ઝાડ.

વિનમ્ર ત્રિં અત્યંત નમ્ર.

વિનમ્રક નં તગરનું ફૂલ.

વિનમ્રતા સ્ત્રીં અત્યંત નમ્રપણું, વિનય.

વિનમ્રત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વિનય

૪૫૮

વિનિશ્ચય

વિનય પુ. શિક્ષા, પ્રણામ, અનુનય-વીનવતું,
વીનવણી, વેપારી, વાણીયો, દંડ.

વિનય ત્રિ. વિનયવાળું, નિમ્ન જુઓ,
કે કેલ, જિતેન્દ્રય.

વિનયગ્રાહિન્ ત્રિ. આગ્રામાં રહેનાર,
વચનમાં રહેનાર.

વિનયન ન. શીખવવું, કેળવવું, કેળવણી,
શિક્ષા.

વિનયભાજ ત્રિ. વિનયવાળું, વિનયી.

વિનયવત્ ત્રિ. વિનયવાળું, વિનયી.

વિનયસ્ય ત્રિ. ઉપરના અર્થ.

વિનર્વત્ ત્રિ. શબ્દ કરતું, ગર્જના કરતું,
ગાજતું.

વિનશન ન. વિનાશ, કુરૂક્ષેત્રમાં એક તીર્થ,
નાસી જવું, જવું, નહિ જેવું થવું.

વિનશ્યત્ ત્રિ. નાશ પામતું, નાસી જતું.

વિનશ્વર ત્રિ. નાશવંત, અત્યંત નાશ
પામવાના સ્વભાવતું.

વિનષ્ટ ત્રિ. નાશ પામેલ, નાસી ગયેલ,
નહિ જેવું થયેલ.

વિનષ્ટિ સ્ત્રી. વિનશન જુઓ.

વિનસ ત્રિ. નાક વગરનું, નકદું.

વિના અવ્ય. વિના, વગર, સિવાય.

વિનાકૃત ત્રિ. તબેલ, રહિત.

વિનાડિકા સ્ત્રી. ઘડીનો સાઠમો ભાગ, પળ.

વિનાડી સ્ત્રી. ઉપરનો અર્થ.

વિનાય ત્રિ. નાથ વગરનું, અનાથ, નિરા-
ધાર, આશ્રયરહિત.

વિનાયક પુ. ગણેશ, બુદ્ધદેવ, ગુરુ, ગરૂડ.

વિનાયિકા સ્ત્રી. ગરૂડની પત્ની.

વિનારુદ્ધા સ્ત્રી. ગળા, નસોતર.

વિનાશ પુ. વિનશન જુઓ.

વિનાશક ત્રિ. નાશ કરનાર, નસાડનાર.

વિનાશન ત્રિ. નાશ કરનાર.

વિનાશયત્ ત્રિ. નાશ પમાડતું, નાશ
કરતું.

વિનાશિત ત્રિ. નાશ પમાડેલ. નાશ કરેલ.

વિનાશિન્ ત્રિ. નાશ પામનાર, નાશ
કરનાર, નાશવંત, અવિનાશી.

વિનાશોન્મુક્ષ ત્રિ. નબટપ્રાય, નાશ થવાની
અણીપર આવેલું, નાશ થવા તૈયાર,
પકલ.

વિનાસિક ત્રિ. નાક વગરનું, નકદું.

વિનાહ પુ. કુવાના મોઢાનું ઢાંકણ.

વિનિગ્રહ પુ. નિગ્રહ જુઓ.

વિનિદ્ર ત્રિ. નિદ્રા વગરનું, જાગતું, ખીલતું,
પ્રકૃલ.

વિનિદ્રતા સ્ત્રી. નિદ્રારહિતપણું, જાગરણ,
ખીલવું, પ્રકૃલતા, પ્રબોધ.

વિનિદ્રત્વ ન. ઉપરના અર્થ.

વિનિપાત પુ. નિપાત, દુઃખ, દૈવાદિકૃત
દુઃખ, પડતી, અપમાન.

વિનિમય પુ. અદલો બદલો, સરખું દ્રવ્ય
આપી ખીળું દ્રવ્ય લેવું.

વિનિમય ત્રિ. અંધક, આંધનાર.

વિનિમેષ પુ. નેત્રના મીંચવાનો તથા ઉધ-
ડવાનો વ્યાપાર.

વિનિયમ પુ. નિયમ.

વિનિયોગ પુ. ક્રિયાઓમાં પ્રવર્તન, યોજવું,
બેઝવું, કરવું, અનુક્રમે કરવું.

વિનિર્ગત ત્રિ. નીકળેલ, બહાર ગયેલ.

વિનિર્ગમ પુ. નીકળવું, બહાર જવું.

વિનિર્જય પુ. જીતવું, ફતેહ પામવી, જીત.

વિનિર્જિત ત્રિ. જીતેલ ફતેહ પામેલ.

વિનિર્ણય પુ. નિશ્ચય, નિયમ.

વિનિર્ણીત ત્રિ. નિશ્ચય કરેલ.

વિનિર્ભય ત્રિ. ભય વગરનું, નિર્ભય.

વિનિર્ભય પુ. સામ્ય નામે એક દેવગણ.

વિનિર્મુક્ત મૂકેલ, છોડેલ, છુટેલ.

વિનિવારિત ત્રિ. રોકેલ, અટકાવેલ

વિનિશ્ચય પુ. નિશ્ચય, ખાતરી.

વિનિશ્ચલ

૪૫૨

વિપક્ષતત્ત્વ

વિનિશ્ચલ ત્રિં સ્થિર, ચંચળ નહિ તે.
 વિનિશ્ચિત ત્રિં નિશ્ચય કરેલ.
 વિનિશ્વસત્ ત્રિં નીશાસા નાખતું.
 વિનિષ્કપટ ત્રિં અત્યંત કપટવગરનું.
 વિનિષ્કામ ત્રિં અત્યંત કામના વગરનું,
 નિષ્કામ.
 વિનિષ્કાસન નં હાંકી કાઢવું, કાઢી મૂકવું.
 વિનિસ્સરણ નં નીકળવું, બહાર જવું.
 વિનિસ્સૃત ત્રિં નીકળેલ, બહાર ગયેલ.
 વિનીત પ્રિં નમ્ર, વિનયવાળું, કેળવાયેલ,
 દંડ કરેલ, ફેંકેલ, દૂર કરેલ, લઇ જવાયેલ,
 જિતેન્દ્રિય, હરણુ કરેલ, શાંત, પૂર્ણ,
 ક્ષામા રહેનાર, મારી ચાલનું.
 વિનોત પું સુશિક્ષિત થોડો, શિક્ષિત બળદ
 વગેરે, વાણીયા, વેપારી, મોઢાળનું ઝાડ.
 વિનોતક પું પાલખી, ડોળી વગેરે.
 વિનોતતા સ્ત્રીં કેળવણી, નમ્રતા, શિક્ષણ,
 વિનય.
 વિનોતત્ત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 વિનોતાત્મન્ ત્રિં કેળવાયલું, શિક્ષિત, નમ્ર.
 વિનોય અઘ્રં શીખતીને, કેળતીને, લઈ
 જઈને, હરીને.
 વિનોય પું પાપ, મેલ, કાદવ, ખરાબ
 કાળ.
 વિનેત્ત પું રાગ, શિક્ષક.
 વિનેત્ત ત્રિં શિખવનાર, કેળવનાર.
 વિનેય ત્રિં શિખવવા લાયક, કેળવવા લાયક,
 પ્રાપ્ત કરવા-લઈ જવા યોગ્ય.
 વિનેય પું શિષ્ય, ચેલો.
 વિનેષ્યત્ ત્રિં શિક્ષણ આપવા ઇચ્છતું,
 લઈ જવા ઇચ્છતું.
 વિનોક્તિ સ્ત્રીં તે નામે એક અર્થાલંકાર.
 વિનોદ પું કૌતૂહલ, રમત, ગંભીર, ખંડન,
 એક જાતનું ઘર.
 વિનોદન નં રમત, ગંભીર, કૌતૂહલ.

વિનોદિત ત્રિં વિનોદ કરેલ, ગંભીર કરેલ,
 રમત રમાડેલ.
 વિનોદિન્ ત્રિં વિનોદ કરનાર, કીડા કર-
 નાર, રમનાર, વિનોદ કરવાના સ્વભા-
 વવાળું.
 વિન્દુ ત્રિં બહુનાર ઝાની, વિદ્વાન.
 વિન્ધ્ય પું તે નામે એક પર્વત, અવ-
 તી દેશનો એક રાજ્ય, શીકારી.
 વિન્ધ્યકૂટ પું અગસ્ત્યમુનિ, વિંધ્યાચલનું
 શિખર.
 વિન્ધ્યવાસિન્ પું વ્યાડિ નામનો મુનિ.
 વિન્ધ્યવાસિનો સ્ત્રીં યશોદાના ગર્ભમાં
 જન્મેલી દુર્ગા દેવી.
 વિન્ધ્યશ્ચ પું વ્યાડિ મુનિ.
 વિન્ધ્યા સ્ત્રીં લવલી વૃક્ષ, ઝીણી એલચી.
 વિન્ધ્યાચલ પું તે નામે એક પર્વત.
 વિન્ધ્યાટવી સ્ત્રીં વિંધ્યાચલ પર્વત પાસેનું
 એક વન.
 વિન્ધ્યાવલો સ્ત્રીં આણાસુરની માતા.
 વિન્ધ્યાવલીપુત્ર પું આણાસુર.
 વિન્ન ત્રિં વિચારેલ, પ્રાપ્ત કરેલ, મેળવેલ,
 બાણેલ, રચેલ.
 વિન્ન્યસ્ત ત્રિં મૂકેલ, સ્થાપેલ, ફેંકેલ,
 આપેલ, ગોડવેલ.
 વિન્ન્યાક પું એક જાતનું ઝાડ.
 વિન્ન્યાસ પું સ્થાપવું, આપણુ, રચવું, ઝોક-
 વું, આપવું.
 વિષ્ જુરાં ઝમં સં સેદ ફેંકવું.
 વિપક્ષિત્રમ ત્રિં પરિપક્વ, પાકેલ, પરિપાક
 દશાને પામેલ.
 વિપક્ષ ત્રિં શત્રુ, પ્રતિકૂલ પક્ષનું, પ્રતિકૂલ,
 વિરૂદ્ધ.
 વિપક્ષ પું પ્રતિકૂલ પક્ષ, વિરૂદ્ધ પક્ષ.
 વિપક્ષતત્ત્વ અઘ્રં પ્રતિકૂલ પક્ષથી, વિરૂદ્ધ
 પક્ષથી, શત્રુથી.

વિપક્ષતા

૪૬૦

વિપક્ષ

વિપક્ષતા સ્ત્રી૦ શત્રુતા, દુશ્મનાઇ, વિરૂદ્ધ-
પક્ષપણું.

વિપક્ષત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

વિપક્ષિકા સ્ત્રી૦ વીણા વાદિત્ર, કીડા, રમત.

વિપક્ષી સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.

વિપણ પુ૦ વિક્રય, વેચાણ, વેચવું.

વિપણન ન૦ ઉપરના અર્થ.

વિપણી સ્ત્રી૦ ખજાર, દુકાન, વેચવાનું સ્થળ,
વેચાણ.

વિપણિન્ન ત્રિ૦ વેપારી, દુકાનદાર, વાણીયો,
વેચનાર.

વિપણી સ્ત્રી૦ વિપણી જુઓ.

વિપત્કાલ પુ૦ વિપત્તિનો સમય.

વિપત્સમય પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

વિપત્સમુદ્ર પુ૦ આપત્તિનો દરોયો.

વિપત્સાગર પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

વિપત્તિ સ્ત્રી૦ આપત્તિ, દુઃખ, નાશ, વેદના.

વિપત્તિમુક્ત ત્રિ૦ આપત્તિવાળું, દુઃખી,
નાશવંત.

વિપત્તિરહિત ત્રિ૦ આપત્તિરહિત, દુઃખ
વગરનું, નાશરહિત.

વિપત્તિસમુદ્ર પુ૦ દુઃખનો દરોયો.

વિપત્તિસાગર પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

વિપથ પુ૦ અવળો માર્ગ, નિહિત રસ્તો.

વિપદ્ સ્ત્રી૦ વિગતિ જુઓ.

વિપદા સ્ત્રી૦ ઉપર પ્રમાણે.

વિપદુદ્ધરણ ન૦ આપત્તિમાથી ઉગારવું.

વિપદુદ્ધાર પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

વિપદ્ગ્રસ્ત ત્રિ૦ આપત્તિથી ઘેરાયેલ.

વિપદ્યુક્ત ત્રિ૦ આપત્તિથી યુક્ત.

વિપદ્રહિત ત્રિ૦ આપત્તિથી રહિત.

વિપન્ન ત્રિ૦ આપત્તિવાળું, દુઃખી, નાશ
પામેલ, ખાવાયેલ, મરણ પામેલ.

વિપન્ન પુ૦ સર્પ.

વિપન્નક પુ૦ સર્પ.

વિપન્નકી સ્ત્રી૦ સાપેણ.

વિપન્ની સ્ત્રી૦ સાપેણ.

વિપરિણામ પુ૦ વિરૂદ્ધ પરિણામ.

વિપરિણામ ત્રિ૦ વિરૂદ્ધ પરિણામવાળું.

વિપરિવર્તન ન૦ પાછા ફરવું, ફેરફાર થઈ
જવો, બદલી જવું.

વિપરીત ત્રિ૦ પ્રતિદૂલ, વિરૂદ્ધ, છોડેલા
કમવાળું, ઉલટું.

વિપરોત પુ૦ રતિમંજરીમાં કહેલો એક
મૈથુન પ્રકાર-જેમાં સ્ત્રી પુરુષ ઉપર
હેય છે.

વિપરીતક પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

વિપરીતગતિ ત્રિ૦ વિરૂદ્ધ ગતિવાળું, ઉલટું
જનાર.

વિપરીતગતિ સ્ત્રી૦ વિરૂદ્ધ ગતિ, ઉલટું
ગમન.

વિપરીતતા સ્ત્રી૦ વિરોધ, અવળાઇ, આડાઈ,
પ્રતિદૂલતા.

વિપરોતત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

વિપરીતરત ન૦ વિપરીત પુ૦ જુઓ.

વિપરોતા સ્ત્રી૦ કામુદી સ્ત્રી, વ્યભિચારિણી,
પતિથી વિરૂદ્ધ સ્ત્રી.

વિપર્ણક પુ૦ લગલગ ફૂલથી ભરેલું ખાખ-
રાનું ઝાડ.

વિપર્ણક ત્રિ૦ પાંદડાં વગરનું, થોડાં પાંદડાં-
વાળું.

વિપર્યય પુ૦ ઓળંગવું, ઉલટાપણું, અવ-
ળાઇ, મિથ્યા જ્ઞાન, એક પ્રકારની ચિત્ત-
વૃત્તિ, આંતિ.

વિપર્યસ્ત ત્રિ૦ ઓળંગેલ, પાછું ફરેલ,
ઉલટું ધારેલ.

વિપર્યાસ પુ૦ વિપર્યય જુઓ, ઉમે ફેંકવું.

વિપલ ન૦ પળનો સાડમો ભાગ.

વિપલાયન ન૦ નાસી જવું, નાસવું.

વિપલ્ય ત્રિ૦ પવિત્ર કરવા લાયક.

વિપશ્ચિત્

૪૬૧

વિપ્રલમ્બ

વિપશ્ચિત્ પું પંડિત, વિદ્વાન, જ્ઞાની.
 વિપશ્ચિન્ પું શુદ્ધભેદ.
 વિપાક પું પાક, રાંધવું, રવેદ, કર્મફળનું
 પરિણામ, ફળ.
 વિપાકશ્રુત નં જૈનદર્શનપ્રસિદ્ધ અગ્રી-
 ઓરમું અંગ.
 વિપાણ્ડુર ત્રિં ધોળું, સફેત, ફીકડું.
 વિપાદન નં ભારી નાખવા.
 વિપાદનોય ત્રિં ભારી નાખવા લાયક.
 વિપાદયિતવ્ય ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 વિપાદિકા સ્ત્રીં પગનું ફાટી જવું, પગે
 ફેલો.
 વિપાદિત ત્રિં ભારી નાખેલ.
 વિપાદિતવ્ય ત્રિં ભારી નાખવા લાયક.
 વિપાથ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 વિપાલ ત્રિં પાળક વિનાનું, રક્ષકરહિત.
 વિપાલક ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વિપાશ સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.
 વિપાશ ત્રિં પાશ વગરનું, પાસારહિત.
 વિપાશા સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.
 વિપિન નં વન, જંગલ.
 વિપુલ ત્રિં વિસ્તીર્ણ, વિશાળ, અગાધ.
 વિપુલ પું હિમાલય, મેરૂ પર્વતની પાસેનો
 એક પર્વત, દાનાર્થે કહયેલ તલનો એક
 પર્વત-ઢગલો.
 વિપુલા સ્ત્રીં આર્યાજંદનો એક ભેદ, પૃથ્વી.
 વિપુલાર્યા સ્ત્રીં આર્યાજંદનો એક ભેદ.
 વિપુલાસ્ત્રવ પું એક જાતની કુંવાર.
 વિપૂય પું મુંજ ઘાસ.
 વિપ્ર પું બ્રાહ્મણ, પીપળાનું ઝાડ.
 વિપ્ર ત્રિં વિશેષે કરી પૂરનાર-ભરનાર.
 વિપ્રકરણ નં અપકાર, તિરસ્કાર, ડુંખ
 દેવું.
 વિપ્રકર્ષ પું દૂર, દૂરપણું.
 વિપ્રકાર પું ત્રિપ્રકરણ જીઓ.

વિપ્રકારિન્ પું અપકાર કરનાર, તિર-
 સ્કાર કરનાર.
 વિપ્રકાષ્ટ નં એક જાતનું ઝાડ.
 વિપ્રકૃત ત્રિં અપકાર કરેલ, તિરસ્કારેલ.
 વિપ્રકૃતિ સ્ત્રીં ત્રિપ્રકાર જીઓ.
 વિપ્રકૃષ્ટ ત્રિં દૂરનું, દૂર રહેલ.
 વિપ્રકૃષ્ટક ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વિપ્રકૃષ્ટતા સ્ત્રીં દૂરપણું, દૂર.
 વિપ્રકૃષ્ટત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 વિપ્રચિત્તિ સ્ત્રીં તે નામે એક દાનવ.
 વિપ્રતિકાર પું સામે ઉપાય, સામે પગલાં
 લેવાં, ઉલટાપણું, સામાપણું, સામે
 ઉપાય લેવો.
 વિપ્રતિકૃત ત્રિં સામે ઉપાય કરેલ, સામે
 થયેલ.
 વિપ્રતિપત્તિ સ્ત્રીં વિરોધ, સંશયજનક વાક્ય,
 ખે વિરુદ્ધ કોટી સ્થાપનાર શબ્દ, વિપ-
 રીત-નિર્દિત સત્કાર, વિકૃતિ, અનુહ.
 વિપ્રતિપન્ન ત્રિં સંદેહયુક્ત, વિરોધ કરેલ.
 વિપ્રતિસાર પું અનુતાપ, પશ્ચાત્તાપ, ક્રોધ,
 રોષ.
 વિપ્રતીસાર પું ઉપરના અર્થ.
 વિપ્રવહ પું સુકાયણું ફળ-મૂળ વગેરે.
 વિપ્રવુષ્ટ ત્રિં બગડેલ, ખરાબ થયેલ.
 વિપ્રપ્રિય પું ખાખરાનું ઝાડ, લાડુ.
 વિપ્રમોચ્ય ત્રિં છુટું કરવા યોગ્ય, છોડવા
 યોગ્ય.
 વિપ્રયાણ નં પ્રયાણ કરવું, જવું, નાસવું.
 વિપ્રયુક્ત ત્રિં જૂઠું કરેલ, વિયોગી, છુટું
 થયેલ, વિરહી.
 વિપ્રયોગ પું વિયોગ, વિરોધ, વિપ્રલંબ.
 વિપ્રલમ્બ ત્રિં છેતરાયેલ, કળાયેલ.
 વિપ્રલમ્બા સ્ત્રીં સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક નાયિકા.
 વિપ્રલમ્બ પું વિસંવાદ, કમવું, છેતરવું,
 વિરહ, વિયોગ, સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક શૃંગા-
 રાવસ્થા.

વિપ્રલાપ

૪૬૨

વિમાગ

વિપ્રલાપ પુ० વિરોધોક્તિ, પરસ્પર વિરૂદ્ધ અર્થવાળું કહેવું, અનર્થક વાક્ય, બહુ-બહાટ.

વિપ્રલાપિન્ ત્રિ० પરસ્પર વિરૂદ્ધ અર્થવાળું બોલનાર, અનર્થક બોલનાર, બહુબક કરનાર.

વિપ્રલોભિન્ પુ० આસોપાલવનું ઝાડ.

વિપ્રવાસ પુ० મુસાફરી કરવી, પરદેશ વસવું.

વિપ્રવાસિન્ ત્રિ० મુસાફરી કરનાર, પરદેશ વસનાર.

વિપ્રશ્રિક્ત પુ० દૈવ્ય, જોશી.

વિપ્રશ્રિક્તા સ્ત્રી० દૈવ્ય સ્ત્રી, જ્યોતિષ જાણનારી સ્ત્રી.

વિપ્રસમાગમ પુ० આહ્વાણનો સમાગમ.

વિપ્રસાત્ અવ્ય० આહ્વાણને સ્વાધીન, આહ્વાણને અર્પણ.

વિપ્રસ્થ ન० આહ્વાણનું ધન.

વિપ્રહોણ ત્રિ० છીનવી લીધેલ, હીન, રહિત.

વિપ્રિય ન० અપ્રિય, અપરાધ.

વિપ્રિય ત્રિ० જેનું પ્રિય ગયું હોય-નાશ પામ્યું હોય તે.

વિપ્રુષ્ સ્ત્રી० બ० બિંદુ, ટીપું, વેદપાઠકાળે મુખમાંથી નીકળેલ જળબિંદુ.

વિપ્રોષિત ત્રિ० પ્રવાસે ગયેલ, મુસાફર.

વિપ્રોષિતમર્તૃકા સ્ત્રી० જેનો પતિ પ્રવાસે ગયો હોય તેવી સ્ત્રી.

વિપ્લવ પુ० શત્રુ રાજના દેશ વગેરેથી ભય, દેશમાં ઉપદ્રવ, ખળવો, તોફાન, આપત્તિ, દુઃખ, પાપ, ક્રૂરતા, વાતકીપણું.

વિપ્લાવ પુ० ઘોડાની એક ગતિ, ચોતરફ જળનું ફેલાવું.

વિપ્લુત ત્રિ० ઉપદ્રવ પામેલ, દુઃખી, પાપી, ક્રૂર, વાતકી, જળથી વ્યાપ્ત થયેલ.

વિપ્લુષ્ સ્ત્રી० બ० વિપ્રુષ્ જુઓ.

વિપ્તા સ્ત્રી० વીપ્તા જુઓ.

વિફલ ત્રિ० નિષ્ફળ, ફળરહિત.

વિકલા સ્ત્રી० કેવડાનું ઝાડ.

વિફલીકરણ ન० નિષ્ફળ કરવું.

વિફલીકૃત ત્રિ० નિષ્ફળ કરેલ.

વિફલીભવન ન० નિષ્ફળ થવું.

વિફલીભૂત ત્રિ० નિષ્ફળ થયેલ.

વિવથ પુ० સંગ્રહ કરેલ ધાન્ય વગેરે, ખન્ને તરફ સીકાંતાળી કાપડ.

વિવન્ધ પુ० કબજીઅતનો રોગ.

વિવુદ્ધ ત્રિ० બોધ પામેલ, જ્ઞાની, ડાહ્યું, જાગૃત.

વિવુધ પુ० પંડિત, વિદ્વાન, ચંદ્ર, કપૂર.

વિવોધ પુ० જગવું, બોધ પામવો.

વિવોધિત ત્રિ० જગાડેલ, બોધ પમાડેલ.

વિમક્ત ત્રિ० અલગ થયેલ, વહેંચાયેલ, જૂઠું થયેલ, વિભાગ કરેલ.

વિમક્ત ન० વિભાગ, ભેદ, વહેંચણી.

વિમક્તજ પુ० વારસા વગેરેનો ભાગ પાડ્યા પછી ઉત્પન્ન થનાર પુત્ર.

વિમક્તિ સ્ત્રી० વિભાગ, ભેદ, વહેંચણી, વિશેષ ભક્તિ, આકરણપ્રસિદ્ધિ [વિભક્તિ].

વિમજનીય ત્રિ० વહેંચવા યોગ્ય, વિભાગ કરવા યોગ્ય, ભાગવા યોગ્ય.

વિમજ્જ પુ० ભાંગવું, ટુકડા થવા, ભાગ, અંશ, રોકાણ. સંક્રામ્ય.

વિમજ્જ ન० જૈનદર્શનપ્રસિદ્ધ એક જ્ઞાન.

વિમ્ભવ પુ० ધન, પૈસો, દોલત, મોક્ષ, સર્વ મર્ત્ય દ્રવ્યના સંયોગરૂપ ઐશ્વર્ય, સાઠ સંવત્સર પૈકી એક.

વિમા સ્ત્રી० કિરણ, શોભા, કાંતિ, તેજ, પ્રકાશ.

વિમાકર પુ० સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

વિમાગ પુ० ભાગ, વહેંચણી, અંશ, હિસ્સો, પ્રતિપાલન.

विभागकल्पना

४६३

विभ्रान्ति

विभागकल्पना स्त्री० लागतो निर्णय करेवा.

विभागतस् अव्य० लागथी, हिरसाथी, लाग प्रभाषे.

विभागभाज् त्रि० लाग लोचवतार.

विभाग्य त्रि० लाग करवा योग्य, वहेयवा योग्य.

विभाण्डक पु० ते नाभे अेक भुनि.

विभाण्डी स्त्री० अेक जतने वेला.

विभात् त्रि० शोभतुं, प्रकाशतुं, दीपतुं.

विभात न० प्रभात, परौढ.

विभातक न० उपरना अर्थ.

विभाव पु० परियय, अलंकार शास्त्रमां कहेल रसोद्दीपक आश्रयनादि.

विभावन न० तकरार, तणवीण, मानवुं, जेवुं, विचारवुं, सत्यता तपासवी.

विभावना स्त्री० उपरना अर्थ, ते नाभे अेक अर्थालंकार.

विभावरी स्त्री० रात्रि, हण्णर, कुटली स्त्री, पक स्त्री, वायाण स्त्री, विवादस्त्रमुंढी, मेढा वृक्ष.

विभावस् पु० सूर्य, आकडानुं आड.

विभावसु पु० सूर्य, आकडानुं आड, अग्नि, यित्रानुं आड, यंद, कपूर, अेक प्रकारनेो हार.

विभाव्य त्रि० जालुवा योग्य, मानवा लायक, जेवा लायक, तपासवा लायक.

विभाषा स्त्री० विकल्प, व्याकरणप्रसिद्ध विकल्पविधान.

विभाषित न० उपरना अर्थ.

विभाषित त्रि० विकल्प करेल.

विभासन न० दीपवुं, प्रकाशवुं.

विभासा स्त्री० प्रकाश, यणकाट, दीपवुं.

विभासित त्रि० प्रकाशेल, यणकेल, दीपेल.

विभिन्न त्रि० मूहुं थयेल, प्रकाशित, विद्वित, विभक्त.

विभिन्नता स्त्री० नूढाष्ट, अलगपण, भेद.

विभिन्नत्व न० उपरना अर्थ.

विभीत त्रि० लय पाभेल, भीषित.

विभीत पु० जहेडानुं आड.

विभीतक पु० जहेडानुं आड.

विभीषण पु० रावणनेो भाष्ट, नडवास.

विभीषण त्रि० विशेष लयकारक-लयकर.

विभीषिका स्त्री० लय देण्डावे, डरामणी.

विभु पु० सर्व भूतभंयुक्त काण पगेरे, महादेव, प्रह्ला, विष्णु, धृष्टी, सेवक, याकर, अर्हदेव.

विभु त्रि० व्यापक, नृत्य, समर्थ, दद, परममहत्त्ववाणुं.

विभुता स्त्री० सामर्थ्य, शक्ति, व्यापकपणुं, नृत्यपणुं, ददपणुं, परम महत्ता.

विभुत्व न० उपरना अर्थ.

विभूति स्त्री० लसम, अैश्वर्य, समृद्धि.

विभूतिमत् त्रि० अैश्वर्यवाणुं, समृद्धिमान.

विभूषण न० अलंकार, दागीने, शृंगार, शोभा.

विभूषा स्त्री० उपरना अर्थ.

विभूषित त्रि० शल्युमारेल, सुशोभित करेल.

विभ्रत् त्रि० धारणुं करतुं, पोषणुं करतुं.

विभ्रम पु० स्त्रीमेोनी शृंगारिक अेक येष्टा.

विभ्रम, भ्रांति, उतावणमां अयोग्यस्थाने अलंकार पहेरवेो ते, शोभा, संदेह, लभतुं, शृंगारथी यितवृत्तिनी अनवस्था, गलराट.

विभ्रमा स्त्री० वृद्धावस्था, धडपणुं.

विभ्रष्ट त्रि० भ्रष्ट थयेल, ओवायेल, पडी गयेल.

विभ्राज् त्रि० विशेष प्रकाशतुं, दीपतुं, शोभतुं.

विभ्राजमान त्रि० उपरना अर्थ.

विभ्राण त्रि० विभ्रत् जुंमेो.

विभ्रान्ति स्त्री० विशेष भ्रांति, लभतुं.

વિમત

૪૬૪

વિમુદ્ર

વિમત ત્રિં વિરૂદ્ધ મતિવાળું, વિષમ,
મંદેહવાળું.

વિમતિ સ્ત્રીં વિરૂદ્ધ મત, આહુતું નહિ તે.

વિમત્સર ત્રિં મત્સરરહિત, દ્વેષભાવરહિત.

વિમનસ્ ત્રિં ચિન્તા વગેરેથી વ્યાકુળ મન-
વાળું, ઉદાસ.

વિમનસ્ક ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિમનીકરણ નં વ્યાકુળ કરવું, ઉદાસ કરવું.

વિમનોક્ત ત્રિં વ્યાકુળ કરેલ, ઉદાસ
કરેલ.

વિમનોમવન નં વ્યાકુળ થવું, ઉદાસ થવું.

વિમનોમૂત ત્રિં ઉદાસ થયેલ, વ્યાકુળ
થયેલ.

વિમય પું અદલો, અદલો, સાદું.

વિમર્દ પું તે નામે એક ઝાડ, મર્દન,
કેસર વગેરેનું મર્દન, મનુષ્યો વગેરેની
ગીડછી.

વિમર્દક પું કુવાડીયાનું ઝાડ.

વિમર્દન નં મર્દન, કેસર વગેરેનું મર્દન,
મસળવું, મારી નાખવું.

વિમર્શ પું પરામર્શ, ન્યાયપ્રસિદ્ધ સાધ્ય-
આપ્યહેતુમાનરૂપે પક્ષનિશ્ચય, વિતર્ક.

વિમર્શન નં ઉપરના અર્થ.

વિમર્શિન્ ત્રિં નિશ્ચય કરનાર, વિતર્ક
કરનાર.

વિમર્ષ પું વિચાર, નાટકના અંગરૂપ એક
મંથિ, અસંતોષ, અધીરતા.

વિમર્ષન નં ઉપરના અર્થ.

વિમર્ષિન્ ત્રિં વિચાર કરનાર, અસંતોષી,
અધીર.

વિમલ ત્રિં નિર્મળ, સ્વચ્છ, ઉજ્જવળ, સફેત,
ધોળું, સુંદર, સાફ.

વિમલ નં એક ઉપરસ, સાત્વિક એક દાન.

વિમલ પું તે નામે એક જિનદેવ.

વિમલા સ્ત્રીં જગન્નાથ ક્ષેત્રમાં એક દેવી,
સતલા બુઓ.

વિમલાત્મક ત્રિં નિર્મળ હૃદયનું, સ્વચ્છ,
ઉજ્જવળ.

વિમલાત્મન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિમલાત્મન્ પું નિર્મળ આત્મા, શુદ્ધ
હૃદય.

વિમલાદ્રિ પું પાલીતાણા પાસે શત્રુંજય
પર્વત.

વિમસ્તકિત ત્રિં મસ્તકરહિત, કપાયલા
મસ્તકવાળું.

વિમાંસ પું નં શાસ્ત્રનિષિદ્ધ કુતરા
વગેરેનું માંસ.

વિમાતૃ સ્ત્રીં સાવકી માતા, ઓરમાન મા.

વિમાતૃજ પું સાવકા ભાઈ, ઓરમાન
ભાઈ.

વિમાતૃજ્ઞા સ્ત્રીં સાવકી અહેન, ઓરમાન
અહેન.

વિમાન પું નં દૈવી વાહન, દેવતાઈ રથ,
ચક્રવર્તીનું એક પ્રકારનું ઘર.

વિમાન પું ઘોડો.

વિમાન નં માપવું, પરિણામ.

વિમાન ત્રિં માનરહિત, માનબ્રષ્ટ.

વિમાનન નં અપમાન કરવું, અપમાન.

વિમાનના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

વિમાનિત ત્રિં અપમાન કરેલ.

વિમાર્ગ પું અવળો માર્ગ, વિરૂદ્ધ માર્ગ,
ખરાબ માર્ગ, નિષ્ઠિત આચાર, સાવરણિ.

વિમાર્ગણ નં શોધવું, તપાસવું, શોધ,
તપાસ.

વિમુક્ત ત્રિં મુક્ત, છોડેલ, છુટું કરેલ.

વિમુક્તિ સ્ત્રીં છુટકારો, છુટા થવું, મોક્ષ.

વિમુક્ષ ત્રિં અવળું, વિરૂદ્ધ, અહિર્મુખ,
પાછું ફરેલ.

વિમુક્ષતા સ્ત્રીં અવળાપાણું, વિરોધ.

વિમુક્ષત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વિમુદ્ર ત્રિં વિક્સેલ, ખીલેલ, મુદ્રારહિત.

વિમૂઢ

૪૬૧

વિરજસ્

વિમૂઢ ત્રિં અત્યંત મૂઢ, મોઢ પામેલ,
મુઝાયેલ.

વિમૂઢતા સ્ત્રીં મુઝવણુ, મૂઢપણું.

વિમૂઢત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વિમૂઢસંજ્ઞ ત્રિં ભાનવગરનું, બેભાન, બે
શુદ્ધ.

વિમૂઢાત્મન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિમુદિત ત્રિં મર્દન કરેલ, મસજેલ.

વિમુદ્યકારિન્ ત્રિં વિચારીને કરનાર.

વિમુદ્યકારિતા સ્ત્રીં વિચારીને કરવાપણું.

વિમુદ્યકારિત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

વિમોક્ષ પું છોડતું, છુટા કરતું, મુક્તિ,
મોક્ષ, છુટકારો.

વિમોક્ષણ નં ઉપરના અર્થ.

વિમોક્ષણા સ્ત્રીં વિમોક્ષ જીએ.

વિમોચન નં મૂકતું, છોડતું.

વિમોચિત ત્રિં મૂકેલ, છોડેલ.

વિમ્બ પું નં પ્રતિબિંબ, પ્રતિછાયા, કમંડળ,
સૂર્યમંડળ, ચંદ્રમંડળ, મૂર્તિ, પ્રતિમા.

વિમ્બ પું કાચંડો.

વિમ્બ નં બિંબિકાનું ફળ.

વિમ્બક પું નં વિમ્બ પું નં જીએ.

વિમ્બજા સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.

વિમ્બટ પું સરસવ.

વિમ્બા સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.

વિમ્બાગત ત્રિં પ્રતિબિંબિત, પ્રતિબિંબ
પડેલ.

વિમ્બિકા સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.

વિમ્બી સ્ત્રીં કાચંડી, કાકડી, એક જાતનો
વેલો.

વિચ્ચારિણી સ્ત્રીં સમજી-માદા.

વિચ્ચારિન્ ત્રિં આકાશમાં ફરનાર.

વિચ્ચારિન્ પું સમજો પક્ષી.

વિચત્ નં આકાશ.

વિચિતિ પું પક્ષી.

વિચદ્ગજ્ઞા સ્ત્રીં આકાશગંગા.

વિચદ્ગતિ ત્રિં આકાશમાં ગતિવાળું.

વિચદ્ભૂતિ સ્ત્રીં અંધકાર.

વિચન્મણિ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

વિચમ પું સંયમ, દુઃખ.

વિચાત ત્રિં ધૃષ્ટ, નિર્લભ્ય, અસંખ્ય,
ઉદ્ધત.

વિચાતતા સ્ત્રીં ધૃષ્ટતા, અસંખ્યતા, નિર્લ-
ભ્યતા, બેશરમી, ઉદ્ધતાઈ.

વિચાતત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વિચામ પું વિચમ જીએ.

વિચુક્ત ત્રિં વિયોગી, વિરહી, જૂઠું થયેલ,
છુટું પડેલ.

વિયોગ પું વિચ્છેદ, છુટા થતું, જુદા પડતું,
પક્ષીનો સંબંધ.

વિયોગભાજ ત્રિં વિયોગી, વિરહી, છુટું
પડેલ, પક્ષીઓના મુળબંધવાળું.

વિયોગિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિયોગિન્ પું ચક્રવાક પક્ષી.

વિયોગિની સ્ત્રીં ચક્રવાક પક્ષિણી, તે નામે
એક જંદ, વિયોગવાળો સ્ત્રી, વિરહિણી.

વિયોજિત ત્રિં છુટું પાડેલ, જૂઠું પાડેલ.

વિરક્ત ત્રિં વિરાગી, રાગવાળું નહિ તે,
આસક્તિ રહિત, કંટાળેલું.

વિરક્તા સ્ત્રીં વિરામી સ્ત્રી, અભાગણી સ્ત્રી,
રાગવગરની સ્ત્રી.

વિરક્તિ સ્ત્રીં વૈરાગ્ય, રાગરહિતપણું.

વિરક્ક પું પર્વતની સોનેરી કે રૂપેરી એક
જાતની માટી કે જે ઔપધિ ગણાય છે.

વિરચત્ ત્રિં રચતું, ગોઠવતું, કરતું.

વિરચયત્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિરચિત ત્રિં રચેલ, ગોઠવેલ, કરેલ,
બનાવેલ.

વિરજસ્ ત્રિં રજ વગરનું, રંગેશુભ્રરહિત,
પાપરહિત, નિષ્પાપ.

વિરજસ્

૪૬૬

વિરાઘ

વિરજસ્ સ્ત્રી૦ રત્નેદર્શનરહિત-નહિ અભ-
ડતી સ્ત્રી, જેનો એટકાવ ગયો હોય
તેવી સ્ત્રી, અતુલધર્મરહિત સ્ત્રી.

વિરજસ્ક ત્રિ૦ વિરજસ્ ત્રિ૦ જુઓ.

વિરજસ્કા સ્ત્રી૦ વિરજસ્ સ્ત્રી૦ જુઓ.

વિરજસ્તમસ ત્રિ૦ સત્વગુણમય, રત્નેગુણ-
તમેગુણરહિત.

વિરજા સ્ત્રી૦ દૂર્વા-ક્રોષડ, રાધાની એક
સખી, તે નામે એક નદી, એક જાતનું
ઝાડ, યચાતિ રાજાની માતા.

વિરજ્જ પુ૦ જગત્સૃષ્ટિ પ્રભા.

વિરજ્જિ સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

વિરટ પુ૦ તે નામે એક રાજા, ખભો,
કાળું અગર.

વિરણ ન૦ સુગંધી વાળો-ખસ.

વિરણમૂલ ન૦ ઉપરનો અર્થ.

વિરત ત્રિ૦ નિવૃત્ત, પાછું ફરેલ, વિરામ
પામેલ, શાંત, વિષયો નહિ સેવતું.

વિરતિ સ્ત્રી૦ નિવૃત્તિ, પાછા ફરવું, વિરામ
પામવું, શાંતિ, વિષયસેવા ન કરવી તે.

વિરલ ત્રિ૦ છુટું, છવાયું, અવકાશવાળું,
દુર્લભ, નાનું, નાજુક, પાતળું, ઢીલું,
પોચું, દૂર હેતાર, ઘટ નહિ તે.

વિરલ ન૦ દહીં.

વિરલજાનુક ત્રિ૦ વાંકા પગવાળું.

વિરલદ્રવા સ્ત્રી૦ ચોખ્ખા વજેરની રાખડી,
દીલી રાખ.

વિરલા સ્ત્રી૦ કાળું નસોતર.

વિરસ ત્રિ૦ રસ વગરનું, નીરસ.

વિરદ પુ૦ વિયોગ, વિચ્છેદ, અભાવ, શૂન-
ગાર રસની વિપ્રલંબ નામની એક અ-
વસ્થા.

વિરહાર્ત ત્રિ૦ વિરહથી પીડાયેલ, વિયો-
ગથી પીડાયેલ.

વિરહિણી સ્ત્રી૦ વિયોગી સ્ત્રી, ભાડું, પગાર.

વિરહિત ત્રિ૦ તજેલ, રહિત, હીન.

વિરહિન્ ત્રિ૦ વિયોગવાળું, વિરહવાળું.

વિરહોત્કંઠિત ત્રિ૦ સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક
નાયક.

વિરહોત્કંઠિતા સ્ત્રી૦ સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક
નાયિકા.

વિરાગ પુ૦ રાગનો અભાવ, અપ્રીતિ.

વિરાગ ત્રિ૦ રાગ વગરનું, રત્નેદર્શન,
વિરાગી.

વિરાગાર્હ ત્રિ૦ નિત્ય વૈરાગ્યને યોગ્ય.

વિરાગિન્ ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.

વિરાજ્ પુ૦ ક્ષત્રિય, પ્રભાંડાત્મક સ્વૃલ દેહા-
ભિમાની આદિપુરુષ-વિરાટ પુરુષ, તે નામે
એક જંદ, સ્વાયંભુવ મનુ.

વિરાજ્ ત્રિ૦ વિશેષ દીપતું-પ્રકાશતું.

વિરાજત્ ત્રિ૦ શોભતું, દીપતું, પ્રકાશતું,
અપમાન.

વિરાજમાન ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.

વિરાટ પુ૦ તે નામે એક દેશ, વિરાટ
દેશનો રાજા.

વિરાટજ પુ૦ એક જાતનો હીરો.

વિરાટજ ત્રિ૦ વિરાટ દેશમાં જન્મેલ.

વિરાજિન્ પુ૦ હાથી.

વિરાદ ત્રિ૦ તિરસ્કારેલ, પરાભવ કરેલ,
ધિકારેલ, અપમાન કરેલ.

વિરાઘ પુ૦ તે નામે એક રાક્ષસ.

વિરાધન ન૦ પીડા, દુઃખ.

વિરાધ્યત્ ત્રિ૦ પીડતું, દુઃખ દેતું, સામે
થતું.

વિરામ પુ૦ અવસાન, છેડો, અંત, વિરામ,
વિરમવું, અટકવું, નિવૃત્તિ, મધ્ય, વ્યાક-
રણપ્રસિદ્ધ વિરામ સંતા-વર્ણનો અભાવ.

વિરાલ પુ૦ બિલાડો.

વિરાલી સ્ત્રી૦ બિલાડી.

વિરાઘ પુ૦ શબ્દ, ઝૂમ, પોકાર,

વિરાવ

૪૬૭

વિરીધ

વિરાવ ત્રિં શબ્દ વગરનું, અવાજ વગરનું.
વિરાવિન્ ત્રિં શબ્દ કરનાર, યમ પાડનાર,
પેકાર કરનાર.

વિરિક્ત ત્રિં જુલાળ આપેલ, રેય દીધેલ.

વિરિચ્છ પું પ્રભા, વિજ્ઞ, શિવ.

વિરિચ્છન પું ઉપરના અર્થ.

વિરિચ્છિ પું વિરિચ્છ જુઓ.

વિરિધ્ધ પું શબ્દ, અવાજ.

વિરુક્ષણ નં અપમાન, ગાળ, સોગંદ,
ખાધા.

વિરુત નં શબ્દ, અવાજ, સ્વર.

વિરુદ્ પું યમ, પેકાર, રડવું.

વિરુદ્ નં બિરુદ, ઇલાલ.

વિરુદ્ધ ત્રિં વિરોધવાળું, વિરોધી, પ્રતિદૂઝ.

વિરુદ્ધ પું તે નામે એક હેવાભાસ.

વિરુદ્ધતા સ્ત્રીં વિરોધીપણું, વિરોધ, પ્રતિ-
દૂઝતા.

વિરુદ્ધત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વિરુદ્ધભુજ્ ત્રિં પ્રકૃતિ વિરુદ્ધ ખાનાર,
અપથ્યસેવી.

વિરુદ્ધભોજન નં પ્રકૃતિ વિરુદ્ધ ખાતું.
અપથ્યસેવન.

વિરુદ્ધમતિરુત્ પું તે નામે એક કાવ્ય-
દોષ.

વિરુદ્ધશંસન નં ગાળ, ગાળ દેવી, વિરુદ્ધ
કહેવું.

વિરુદ્ધ ત્રિં ઉગેલ, ઉત્પન્ન થયેલ.

વિરુદ્ધક નં એક જાતનું શાક.

વિરુપ્પ ત્રિં ખરાબ રૂપવાળું, ખેડાળ,
કટુપું, નિંદિત.

વિરુપ્પ નં પીપરમૂળ, શંઠોડા.

વિરુપ્પક ત્રિં વિરુપ્પ ત્રિં જુઓ.

વિરુપ્પા સ્ત્રીં અતિવિખતી કળી, ધમાસો-
વનસ્પતિ, યમદેવની સ્ત્રી.

વિરુપ્પાક્ષ પું શિવ.

વિરુપ્પાક્ષ ત્રિં વિકટ નેત્રવાળું, ખેડાળ
આંખવાળું.

વિરુપિન્ ત્રિં વિરુપ્પ ત્રિં જુઓ.

વિરુપિન્ પું જાદુકજન્નુ-એક પ્રાણી.

વિરેક પું રેય, જુલાળ, વધારે, વિશેષ.

વિરેચક ત્રિં રેય લાવનાર, જુલાળ કરનાર.

વિરેચક પું પીણું ઝાડ.

વિરેચન પું ઉપરનો અર્થ.

વિરેચન ત્રિં રેય લાવનાર, જુલાળ
કરનાર.

વિરેચન નં રેય, જુલાળ.

વિરેચનફલ પું પીણું ઝાડ.

વિરેચિત્ત ત્રિં રેય આપેલ, જુલાળ દીધેલ,
ખાલી કરેલ.

વિરેફ પું નદ, નદી, હરોટોઈ મદ.

વિરેફ ત્રિં રેફવર્ણરહિત.

વિરોક પું નં જિદ્ર, ખાકું, શુદ્ધ, દર.

વિરોક પું સૂર્યનું કિરણ.

વિરોચન પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, બલિ-
રાજાનો પિતા, પ્રહલાદનો પુત્ર એક
અસુર, ચંદ્ર, કપૂર, અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ,
રોહિણીનું ઝાડ, રથોનાક વૃક્ષ, ઘૂતકરેન્
વૃક્ષ.

વિરોચન ત્રિં રચિકારક.

વિરોચનતનય પું બલિરાજા.

વિરોચનતનૂજ પું બલિરાજા.

વિરોચનપુત્ર પું બલિરાજા.

વિરોચનસુત પું બલિરાજા.

વિરોચનસુતુ પું બલિરાજા.

વિરોચિણ્ણ ત્રિં પ્રકાશમાન, શોભતું,
સુશોભિત.

વિરોધ પું વૈર, દુશ્મનાવટ, વિરુદ્ધતા,
ન્યાયપ્રસિદ્ધ એક હેતુદોષ, તે નામે એક
અર્થાલંકાર, વિપરીત અર્થવાળાપણું,
સાઠ વર્ષો પૈકી એક વર્ષ, વિપરીતપણું,
લાડાઈ, આફત, દયાણુ, હરકત, સામાપણું

વિરોધન

૪૬૮

વિલાસમંદિર

વિરોધન નં વૈર, દુશ્મનાવટ.

વિરોધાભાસ પું તે નામે એક અધોક્ષકાર.

વિરોધિન્ પું શત્રુ, સાક વર્ષોપૈકી એક વર્ષ.

વિરોધિન્ ત્રિં વિરોધ કરનાર.

વિરોધી સ્ત્રીં અધિકો ધારો-રિવાજ-કાયદો.

વિરોધોક્તિ સ્ત્રીં બીજના વચનથી વિરૂદ્ધ વચન-ભાષણ.

વિલ્ તુલાં પં સં સેટ્ સ્તુતિ કરવી, વખાણ કરવાં.

વિલ્ સુરાં ઉમં સં સેટ્ પ્રેરવું, મોકલવું, ફેંકવું.

વિલ પું હન્દ્રનો ઘોડો, એક જાતનું ધાસ-ખર.

વિલ નં હિદ્ર, બાકું, શુક્ર, દર, ખારો.

વિલક્ષ ત્રિં આશ્ચર્ય પામેલ, શરમાયેલ, કંખવાડું થયેલ, નિરતેજ થયેલ, નીશાની વગરનું, લક્ષ વગરનું.

વિલક્ષણ ત્રિં વિભિન્ન, જૂઠું, વિશેષણ-યુક્ત, બીજું, જુદી તરેહનું.

વિલક્ષણ નં પ્રયોજન વિનાની સ્થિતિ, જોવું તે, વિરૂદ્ધ લક્ષણ.

વિલક્ષણતા સ્ત્રીં જૂઠાઈ, વિરૂદ્ધ લક્ષણ-પણું.

વિલક્ષણત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વિલક્ષણા સ્ત્રીં દાન મારે કલ્પેલ સોનાના પુરૂષની મૂર્તિયુક્ત એક શય્યા.

વિલક્ષતા સ્ત્રીં શરમ, વિરમય, લક્ષરહિ-હિતપણું, નીશાની રહિતપણું.

વિલક્ષત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વિલગ્ન ત્રિં વળગેલ, ચોટેલ, ચોપડેલ, પાતળું, ફૂશ, નાજુક.

વિલગ્ન નં મધ્યભાગ, કેડ, ઉદય પામેલી મેષ વગેરે રાશિ.

વિલક્ષન નં ઓળંગવું, તોડવું, અપમાન કરવું.

વિલક્ષનીય ત્રિં ઓળંગવા યોગ્ય, તોડવા લાયક, અપમાન કરવા લાયક.

વિલક્ષિત ત્રિં ઓળંગેલ, તોડેલ, અપમાન કરેલ.

વિલક્ષ્ય ત્રિં વિલક્ષનીય જુઓ.

વિલક્ષમાન ત્રિં લાજનું, શરમાતું.

વિલજ્ઞા સ્ત્રીં લાજ, શરમ.

વિલપત્ ત્રિં વિલાપ કરતું, બોલતું, યકતું.

વિલમ્બ પું અશીઘ્રતા, ઉતાવળ નહિ કરવી તે, થોભવું, રાહ જોવી, વાર, સાક વર્ષો-પૈકી એક વર્ષ.

વિલમ્બન નં ઉતાવળ નહિ કરવી તે, થોભવું, વાર કરવી, રાહ જોવી, લટકવું.

વિલમ્બમાન ત્રિં વાર કરતું, રાહ જોતું, વિલંબ કરતું, લટકતું.

વિલમ્બિત ત્રિં વિલંબવાળું, ધીમું, મંદ, ઉતાવળું નહિ તે, વાર કરતું.

વિલમ્બિત નં મધ્ય કાળનું નૃત્ય કે ગીત.

વિલમ્બિન્ ત્રિં વિલંબવાળું, વાર કરનાર, ધીમું, ઉતાવળું નહિ તે.

વિલમ્મ પું અત્યંત દાન, બક્ષીસ.

વિલય પું પ્રલય, નાશ.

વિલલા સ્ત્રીં સ્વેતળલા નામે એક વન-વનરપતિ.

વિલસત્ ત્રિં વિલાસ કરતું, રમતું, પ્રકાશતું, દીપતું, ચળકતું.

વિલસિત ત્રિં વિલાસ કરેલ, રમેલ, દીપેલ.

વિલસિત નં વિલાસ, દીપ્તિ, કાંતિ.

વિલાપ પું વિલાપ, પરિવન.

વિલાલ પું બિલાડો, યાત્ર, સાંચો.

વિલાલી સ્ત્રીં બિલાડી.

વિલાસ પું સ્ત્રીઓની એક શૃંગારમેષ્ટા, દીપ્તિ, કાંતિ, સ્ત્રીઓનો એક સાત્વિક ભાવ, રમત, ગંમત, મોજશોખ.

વિલાસમંદિર નં વિલાસ કરવાનું સ્થાન, રમતનું ઘર.

વિલાસવત્

૪૬૨

વિવક્ષત્

વિલાસવત્ ત્રિ० વિલાસી, મોજીલું, શોખીન,
ગંભીરી, ભોગી.

વિલાસિકા સ્ત્રી० ઉપરૂપક રૂપ એક નાટિકા.

વિલાસિન્ ત્રિ० વિલાસવાળું, મોજીલું,
શોખીન, ગંભીરી, ભોગવાળું, ભોગી.

વિલાસિન્ પુ० સર્પ, કૃષ્ણ, અમ્બિ, ચિત્રાનું
ઝાડ, મહાદેવ, ચંદ્ર, કપૂર.

વિલાસિની સ્ત્રી० વેશ્યા, સ્ત્રી.

વિલિપ્ત ત્રિ० લીપેલ, ખરડેલ, ચોપડેલ.

વિલીન ત્રિ० ઓગળેલ, ધીગળેલ, જૂઠું
પડેલ, નાશ પામેલ.

વિલેપન ન० લીપવું, ખરડવું, ચોપડવું,
ચોપડવાનો કે ખરડવાનો ઘસેલો કે પી-
સેલો ચંદન-કેસર વગેરે પદાર્થ.

વિલેપની સ્ત્રી० રાખડી, સુંદર વેશ્યાળી સ્ત્રી.

વિલેપ્ય પુ० રાખડી, રાખ.

વિલેપ્ય ત્રિ० લેપવા યોગ્ય, ખરડવા, ચોપ્ય,
ચોપડવા લાયક.

વિલોક પુ० એકાંત.

વિલોકન ન० જોવું, દેખવું.

વિલોકના સ્ત્રી० જોવું, દેખવું.

વિલોકનીય ત્રિ० જોવા લાયક, દેખવા
લાયક.

વિલોકનોયતા સ્ત્રી० જોવા યોગ્યપણું.

વિલોકનીયત્વ ન० ઉપરનો અર્થ.

વિલોકિત ત્રિ० જોયેલ, દેખેલ.

વિલોક્ય ત્રિ० વિલોકનીય જુઓ.

વિલોક્ય અવ્ય० જોઈને, દેખીને.

વિલોચન ન० નેત્ર, આંખ, જોવું, દેખવું.

વિલોચનપાત પુ० જોવું, નજર કરવી.

વિલોચનામ્બુ ન० આંખનું પાણી, આંસુ.

વિલોટક પુ० એક જાતનું માછલું.

વિલોહન ન० વલોવવું, મથવું, ડહોળી
નાખવું.

વિલોહિત ન० ઝાશ.

વિલોહિત ત્રિ० વલોવેલ, મથેલ, ડહોળી
નાખેલ.

વિલોભ પુ० વિશેષ લોભ.

વિલોભ ત્રિ० વિશેષ લોભવાળું, લોભરહિત.

વિલોમ ત્રિ० વિપરીત, અવળું, ઉલટું.

વિલોમ પુ० સર્પ, કુતરો, વશુદેવ, ગણિત-
પ્રસિદ્ધ એક ક્રિયા.

વિલોમ ન० પાણી જે ચવાનો રેંટ-અવઘટ.

વિલોમકર્મન્ ન० અવળું કામ, ઉલટું
કામ, વિપરીત કર્મ, ગણિતપ્રસિદ્ધ એક
ક્રિયા.

વિલોમકર્મન્ ત્રિ० અવળું કામ કરનાર,
ઉલટું કામ કરનાર.

વિલોમક્રિયા સ્ત્રી० વિલોમકર્મન્ ન० જુઓ.

વિલોમજ પુ० ઉત્તમ વર્ણની સ્ત્રીમાં અધમ
વર્ણના પુરૂષે ઉત્પન્ન કરેલ પુત્ર.

વિલોમજા સ્ત્રી० ઉત્તમ વર્ણની સ્ત્રીમાં
અધમ વર્ણના પુરૂષે ઉત્પન્ન કરેલ પુત્રી.

વિલોમજિહ્વ પુ० હાથી.

વિલોમજિહ્વી સ્ત્રી० હાથણી.

વિલોમવર્ણ પુ० વિલોમજ જુઓ.

વિલોમવર્ણા સ્ત્રી० વિલોમજા જુઓ.

વિલોમી સ્ત્રી० આમળીનું ઝાડ, સાપેણુ,
કુતરી.

વિલોલ ત્રિ० ચંચળ, ચપળ, વિશેષ
તૃપ્તિવાળું.

વિલોલતા સ્ત્રી० ચંચળપણું, ચપળપણું,
લોહુપતા.

વિલોલત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

વિલોલન ન० ચલાવવું, હલાવવું.

વિહ્વ ન० હીંગ, ખાડો, દર, ગુફા.

વિલ્વ પુ० ખીસીનું ઝાડ.

વિલ્વ ન० ખીસીનું ફળ.

વિવક્ષત્ ત્રિ० બોલવા ઇચ્છવું, કહેવા
ઇચ્છવું.

વિવક્ષા

૪૭૦

વિવાહ

વિવક્ષા સ્ત્રીં બોલવાની ઇચ્છા. કહેવાની ઇચ્છા.

વિવશુ ત્રિં બોલવા ઇચ્છનાર, કહેવા ઇચ્છનાર.

વિવશ્ચિષ્ત ત્રિં હમવા ઇચ્છતું, છેતરવા ઇચ્છતું.

વિવશ્ચિષા સ્ત્રીં હમવાની ઇચ્છા, છેતરવાની ઇચ્છા.

વિવશ્ચિષુ ત્રિં હમવા ઇચ્છનાર, છેતરવા ઇચ્છનાર.

વિવર પું નં છિદ્ર, ખાંડું, ગફોલ, શુક્રા, દોષ.

વિવરણ નં વ્યાખ્યાન, કોઈ વિપયનો વિસ્તાર કરવો, સ્પષ્ટીકરણ, દીકા, ભાષ્ય.

વિવરણકાર ત્રિં વ્યાખ્યાન કરનાર, દીકાકાર. ભાષ્યકાર.

વિવરણકૃત્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિવરણાલિકા સ્ત્રીં વાંસ.

વિવરોષત્ ત્રિં વ્યાખ્યાન કરવા ઇચ્છતું, પ્રકટ કરવા ઇચ્છતું, ખુલ્લું કરવા ઇચ્છતું.

વિવરિષા સ્ત્રીં વ્યાખ્યાન કરવાની ઇચ્છા, પ્રકટ કરવાની ઇચ્છા.

વિવરિષુ ત્રિં વ્યાખ્યાન કરવા ઇચ્છનાર, પ્રકટ કરવા ઇચ્છનાર.

વિવર્જન નં વર્જવું, છોડવું, ત્યાગ.

વિવર્જનીય ત્રિં વર્જવા યોગ્ય, છોડવા લાયક, તજવા લાયક.

વિવર્જિત ત્રિં વર્જેલ, છોડેલ, તજેલ.

વિવર્જ્ય ત્રિં વિવર્જનીય જુઓ.

વિવર્ણ ત્રિં અધમ, નીચ, મલિન, મેલું.

વિવર્ણવદન ત્રિં ફીક્ષા મુખવાળું.

વિવર્ણાસ્ય ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિવર્ત પું વિકાર, ફેરફાર, રૂપાંતર, નૃત્ય, નાચ, સમુદાય, ફરવું, ફરી જવું, કારણથી વિપમ સત્તાએ ઉત્પન્ન થતું કાર્ય, કોષ

વસ્તુને કોષ વસ્તુરૂપ માનવી કે જોવી એ પ્રકારની ભ્રાંતિ.

વિવર્દન નં વધવું, વૃદ્ધિ, કાપવું.

વિવર્દિત ત્રિં વધેલ, કાપેલ.

વિવશ ત્રિં અસ્વતંત્ર, પરવશ, પરાધીન, વ્યાકુળ, અરિષ્ટ ભુક્ષિવાળું.

વિવશતા સ્ત્રીં પરાધીનતા, વ્યાકુળતા.

વિવશત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વિવશ્વ ત્રિં વશ વગરનું, નાશું.

વિવશ્વ પું દિગંથર જૈન, શિવ.

વિવસ્વત્ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, સૂર્યનો સારથિ અશ્વ, હરેકોષ દેવ.

વિવાક ત્રિં વિવેચન કરનાર.

વિવાત્ ત્રિં વિશેષ વાતું.

વિવાદ પું વિરુદ્ધ વાદ, કસલ, કળયો, દાવો.

વિવાદકર ત્રિં વાદ કરનાર, કળયો કરનાર, દાવો કરનાર.

વિવાદકરણ નં વાદ કરવો, કળયો કરવો, દાવો કરવો.

વિવાદકાર ત્રિં વિવાદકર જુઓ.

વિવાદકારણ નં વાદનું કારણ, કળયાનું કારણ, દાવાનું કારણ.

વિવાદકૃત્ ત્રિં વિવાદકર જુઓ.

વિવાદાર્થિન ત્રિં વાદ કરવા ઇચ્છનાર, દાવો કરવા ઇચ્છનાર.

વિવાદિન્ ત્રિં વાદ કરનાર, દાવો કરનાર, કળયો કરનાર.

વિવાર પું પહોળું થવું, ફેલાવ, વ્યાકરણ-સિદ્ધ વર્ણવ્યારણમાં એક બાજુ પ્રયત્ન.

વિવાસ પું પરદેશ વસવું, દેશનિકાલ.

વિવાસસ્ ત્રિં વશ વિનાનું, નાશું.

વિવાસસ્ પું શિવ, દિગંથર જૈન.

વિવાસિત ત્રિં દેશનીકાલ કરેલ.

વિવાહ પું પરણવું, લગ્ન, વિવાલ.

વિવાહિત

૪૭૧

વિશાફટ

વિવાહિત ત્રિ० પરણેલ, જેનો વિવાહ થયો હોય તે.

વિવાહ્ય ત્રિ० વિવાહને યોગ્ય, વિશેષે કરી વહન કરવા યોગ્ય.

વિવાહ્ય પુ० જમાઈ.

વિવિક્ત ત્રિ० નિર્જન, એકાંત, પવિત્ર, અસંયુક્ત, નહિ ભેડાયેલું, વિવેકી.

વિવિક્તસેવિન્ ત્રિ० એકાંત સેવનાર.

વિવિક્તા સ્ત્રી० અભાગણી સ્ત્રી.

વિવિક્ષત્ ત્રિ० પ્રવેશ કરવા ઇચ્છતું.

વિવિક્ષા સ્ત્રી० પ્રવેશ કરવાની ઇચ્છા.

વિવિશ્રુ ત્રિ० પ્રવેશ કરવા ઇચ્છનાર.

વિવિદિવસ્ ત્રિ० મેળવતું, પામતું.

વિવિદ્વસ્ ત્રિ० જાણતું, જાણનાર, ડાહ્યું.

વિવિધ ત્રિ० અનેક પ્રકારનું, જાત જાતનું, તરેલ તરેલું, જૂદું જૂદું.

વિવિશિવસ્ ત્રિ० પ્રવેશ કરતું.

વિવીત પુ० ઘણું ઝાડ તથા ઘાસ વગરે વાળો દેશ.

વિવૃક્ત ત્રિ० તજેલ, છોડેલ.

વિવૃક્તા સ્ત્રી० પતિએ તજેલી સ્ત્રી.

વિવૃત ત્રિ० વિસ્તૃત, વિશાળ, ખુલ્લું કરેલ, વ્યાખ્યાન કરેલ.

વિવૃતા સ્ત્રી० એક જાતનો કુદરોગ.

વિવૃતાક્ષ પુ० કુકડો.

વિવૃતાક્ષો સ્ત્રી० કુકડી.

વિવૃત્તિ સ્ત્રી० વિવરણ, વ્યાખ્યાન, વિસ્તાર, ફેલાવ, ખુલ્લાપાણું.

વિવૃત્ત ત્રિ० આડું ચાલેલ, પ્રકટ કરેલ, તિંગું કરેલ.

વિવૃત્તા સ્ત્રી० એક જાતનો કુદરોગ.

વિવૃત્સત્ ત્રિ० વર્તવા-હોવા ઇચ્છતું.

વિવૃત્સા સ્ત્રી० વર્તવા-હોવાની ઇચ્છા.

વિવૃત્સુ ત્રિ० વર્તવા-હોવા ઇચ્છનાર.

વિવૃદ્ધ ત્રિ० વયેલ.

વિવૃદ્ધિ સ્ત્રી० વધવું, વધારો.

વિવેક પુ० યથાર્થ રીતે વસ્તુના સ્વરૂપનો નિશ્ચય કરવો, પ્રકૃતિ અને પુરૂષનું ભેદજ્ઞાન, અન્યોન્યના ધર્મને પૃથક્ કરી વસ્તુના સ્વરૂપનો નિશ્ચય કરવો તે, વિચાર, પાણીનો ધરો.

વિવેક પુ० ન્યાયાધીશ.

વિવેકતા સ્ત્રી० વિવેકપણું.

વિવેકત્વ ન० વિવેકપણું.

વિવેકદશ્વન્ ત્રિ० વિવેકી, વિવેકથી જ્ઞાનાર.

વિવેકિતા સ્ત્રી० વિવેકીપણું.

વિવેકિત્વ ન० વિવેકીપણું.

વિવેકિન્ ત્રિ० વિવેકવાળું.

વિવેકિન્ પુ० ભેરવવંશી દેવસેનનો એક પુત્ર.

વિવેક્તવ્ય ત્રિ० વિવેચન કરવા યોગ્ય.

વિવેચન ન० વિચાર, વિશેષે કરી પૃથક્કરણ, ટીકા.

વિવેચનીય ત્રિ० વિવેચન કરવા યોગ્ય.

વિવોદ્ પુ० જમાઈ, પતિ.

વિવ્વોક પુ० સ્ત્રીઓની એક યૌગારચેષ્ટા.

વિગ્ દુઃખાં વ૦ સં અનિદ્ પ્રવેશ કરવો, ખેસવું, અધિ+ખેસવું, અધિ+નિ+મનની સ્થિતિનું કારણ એક યંયોગ, જ્ઞ+આસન્ વગેરે ઉપર સ્થિતિ કરવી-ખેસવું, નિ+ખેસવું, સ્થિતિ કરવી, નિર+ઉપભોગ કરવો, પ્ર+અંદર જવું, ખેસવું, દાખલ થવું.

વિગ્ પુ० મનુષ્ય, વૈશ્ય.

વિશ ન० કમળની દાંડલી-મૂળાલ.

વિશ ત્રિ० પ્રવેશ કરનાર, ખેસનાર.

વિશકળ પુ० અગલો.

વિશકળા સ્ત્રી० અગલી.

વિશક્ક ત્રિ० શંકારહિત, નિઃશંક.

વિશક્કટ ત્રિ० વિશાળ.

વિશત્

૪૭૨

વિશાલો

વિશત્ ત્રિં પ્રવેશ કરતું, પેસતું.
 વિશદ પું સફેત રંગ, ધોળો રંગ, ઉભસ.
 વિશદ ત્રિં સફેત, ધોળું, ઉજ્જવળ,
 નિર્મળ, પ્રકટ, ખુલ્લું, સ્પષ્ટ.
 વિશદીકરણ નં પ્રકટ કરવું, ખુલ્લું કરવું,
 સ્પષ્ટ કરવું.
 વિશય પું સંશય.
 વિશયિન્ ત્રિં સંશયવાળું.
 વિશર પું વધ, મારવું, મારી નાખવું.
 વિશર ત્રિં ખાણ વગરનું, ખાણ રહિત.
 વિશરણ નં વિશર પું જુઓ.
 વિશલ્ય ત્રિં સાલ વગરનું, કાંટા વગરનું,
 દુઃખ વગરનું.
 વિશલ્યકૃત્ ત્રિં સાલ વગરનું કરનાર,
 કાંટા વિનાનું કરનાર, દુઃખ દૂર કરનાર.
 વિશલ્યકૃત્ પું એક જાતનું ઝાડ.
 વિશલ્યકરણી સ્ત્રીં એક જાતની સાપધિ.
 વિશલ્યા સ્ત્રીં અગ્નિશિખા વૃક્ષ, તેપાળાનું
 ઝાડ, ગળો, અજમોદ.
 વિશસન નં મારવું, મારી નાખવું, કાપવું,
 કાપી નાખવું.
 વિશસન પું તરવાર.
 વિશસિત ત્રિં મારી નાખેલ, કાપી નાખેલ.
 વિશસિત્ ત્રિં મારી નાખનાર, કાપી
 નાખનાર.
 વિશસ્ત ત્રિં વિશસિત જુઓ, ઉદ્ધત,
 નિર્લજ્જ, પ્રસિદ્ધ, વખાણેલ.
 વિશસ્ત્ પું ચંડાળ.
 વિશસ્ત્ર ત્રિં શસ્ત્રરહિત.
 વિશાસ્ત્ર પું કાર્તિક સ્વામી, ધનુર્ધારીની
 નીશાન તાકતી વેળા ઉભા રહેવાની એક
 રીત, સાટોડી, શિવ, કાર્તિક સ્વામીના
 અંશથી ઉત્પન્ન થયેલ એક દેવ.
 વિશાસ્ત્ર ત્રિં યાચક, માગણ, અરજદાર.
 વિશાસ્ત્ર ત્રિં શાખા વગરનું.

વિશાસ્ત્ર ત્રિં નારંગીનું ઝાડ.
 વિશાસ્ત્ર નં ધનુર્ધારીઓની ઉભા રહે-
 વાની એક રીત.
 વિશાસ્ત્રા સ્ત્રીં સોળમું નક્ષત્ર, કલ્પિક
 જુઓ.
 વિશાય પું પહેરગીરનું વારાફરતી સૂવું.
 વિશારણ નં મારી નાખવું, કાર કરવું.
 વિશારદ પું બોલસરીનું ઝાડ, પંડિત.
 વિશારદ ત્રિં પ્રગલ્ભ, શ્રેષ્ઠ, આહોશ,
 હોંશીઆર, કુશળ, વિદ્વાન, પ્રસિદ્ધ.
 વિશારદા સ્ત્રીં ધમાસો વનસ્પતિ.
 વિશાલ ત્રિં વિસ્તીર્ણ, મોટું.
 વિશાલ પું એક જાતનો મૃગ, એક જા-
 તનું પક્ષી, તે નામે એક રાજા, એક
 જાતનું ઝાડ.
 વિશાલકુલ નં મોટું કુળ.
 વિશાલકુલજ ત્રિં મોટા કુળમાં ઉત્પન્ન
 થયેલ.
 વિશાલકુલસંભવ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 વિશાલતા સ્ત્રીં વિસ્તાર, મોટાઈ.
 વિશાલતૈલગર્ભ પું અંદાટક વૃક્ષ.
 વિશાલત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 વિશાલત્વચ્ પું સાતપુડનું ઝાડ.
 વિશાલપત્ર પું કાસાલ વૃક્ષ, શ્રીતાલ વૃક્ષ.
 વિશાલા સ્ત્રીં ઇન્દ્રવરૂણી, મહેન્દ્રવરૂણીનો
 વેલો, ઉપોદકી જુઓ, ઉજ્જયિની નગરી,
 તે નામે એક નદી.
 વિશાલાક્ષ પું ગરૂડ, મહાદેવ, વિષ્ણુ.
 વિશાલાક્ષ ત્રિં વિશાળ નેત્રવાળું, મોટી
 આંખોવાળું.
 વિશાલાક્ષી સ્ત્રીં પાર્વતી, મોટી આંખો-
 વાળી સ્ત્રી, નાગદંતી વૃક્ષ, શ્રેષ્ઠ સ્ત્રી,
 એક યોગિની.
 વિશાલી સ્ત્રીં અજમોદ, એક જાતની
 મૃગલી, એક જાતની પક્ષિણી.

વિશિષ્ઠ

૪૭૩

વિશોધન

વિશિષ્ઠ પુ. ખાણ, કાસડાનું ઝાડ, તે-
મર શસ્ત્ર.

વિશિષ્ઠ ત્રિ. શિખા વગરનું.

વિશિષ્ઠા સ્ત્રી. દાદાળી, પાવડો, ખંદુક,
ગોળ, માંદાને સુરાનું ઘર.

વિશિષ્ઠજ્ઞાન ત્રિ. શબ્દ કરતું, અવાજ કરતું.

વિશિષ્ઠ ન. મંદિર.

વિશિષ્ઠ ત્રિ. યુક્ત, વિલક્ષણ, વિશેષથી
યુક્ત, ઉત્તમ.

વિશિષ્ઠવૃદ્ધિ સ્ત્રી. વિશેષણવાળા વિશેષ્યનું
જ્ઞાન.

વિશિષ્ઠવૈશિષ્ઠ્યજ્ઞાન ન. વિશેષણયુક્ત
સંસર્ગનું જ્ઞાન.

વિશિષ્ઠાદૈત ન. રામાનુજ વગેરેએ કહેલ
પ્રકૃતિયુક્ત પ્રત્નની એકતા.

વિશિષ્ઠાભાવ પુ. વિશેષણવિશિષ્ઠનો અભાવ.

વિશોર્ણ ત્રિ. સુકાષ્ઠ ગયેલ, વૃદ્ધાવસ્થાને
પામેલ, વીખાઈ ગયેલ.

વિશોર્ણર્પણ પુ. લીંખડાનું ઝાડ.

વિશીલ ત્રિ. શીલવિનાનું, આરિત્યહીન.

વિશુદ્ધ ત્રિ. દોષરહિત, સ્વચ્છ, નિર્મળ,
પવિત્ર.

વિશુદ્ધ ન. તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ કંઠમાં આવેલું
એક ચક્ર.

વિશુદ્ધતા સ્ત્રી. શુદ્ધિ, પવિત્રતા, સ્વચ્છતા,
નિર્મળતા, દોષરહિતપણું.

વિશુદ્ધત્વ ન. ઉપરના અર્થ.

વિશુદ્ધાદૈત ન. વલ્લભાચાર્યના મતે દોષ
રહિત પ્રત્નનું અદ્વૈતપણું-એકતા.

વિશુદ્ધિ સ્ત્રી. દોષરહિતપણું, શોધવું, પવિત્ર
કરવું, નિર્દોષપણું, નિર્મળપણું, શુદ્ધિ.

વિશુદ્ધચલ ત્રિ. પરિપાટી વગરનું, સાંકળ
વિનાનું, કેદમાંથી છૂટેલું, સ્વતંત્ર, ઉચ્છ્ર-
ખલ.

વિશેષ પુ. વધારે, ભેદ, પ્રગર, અક્તિ.

૬૦

સ્પષ્ટીકરણ, તફાવત, ખાસ, તિલક, ન્યાય-
પ્રસિદ્ધ એક પદાર્થ, આપ્ય ધર્મ, તેનામે
એક અર્થાંશકાર.

વિશેષક પુ. ન. લલાટમાં કરેલ તિલક,
ચાંદલો.

વિશેષક ન. એક વાક્યતાને પામેલ ત્રણ
શ્લોક.

વિશેષક ત્રિ. વિશેષ કરનાર.

વિશેષક પુ. તલનું ઝાડ

વિશેષગુણ પુ. ન્યાયપ્રસિદ્ધ વિશેષ પદા-
ર્થના ગુણ.

વિશેષજ્ઞ ત્રિ. વિશેષ જાણનાર, વિદ્વાન.

વિશેષણ ન. ગુણ-ક્રિયા વગેરે ભેદક ધર્મ.

વિશેષણાસિદ્ધ પુ. તેનામે એક હેતુભાસ.

વિશેષતસ્ અભ્ય. વિશેષથી, વિશેષે કરીને,
ઘણું કરીને, ખાસ કરીને.

વિશેષતા સ્ત્રી. વિશેષપણું.

વિશેષત્વ ન. વિશેષપણું.

વિશેષધર્મ પુ. વિશેષ ધર્મ-ખાસ ધર્મ.

વિશેષલક્ષણ ન. વિશેષ લક્ષણ-ખાસ
લક્ષણ.

વિશેષવિધિ પુ. વિશેષ વિધાન-ખાસ વિધિ.

વિશેષિત ત્રિ. વિશેષ કરેલ, ભેદ પાડેલ,
વિશેષણયુક્ત કરેલ.

વિશેષોક્તિ સ્ત્રી. તેનામે એક અર્થાંશકાર.

વિશેષ્ય ત્રિ. ગુણ વગેરેથી ભેદ પદાર્થ,
ધર્મ, જેને વિશેષણ લાગ્યું હોય તે.

વિશેષ્યાસિદ્ધ પુ. સ્વરૂપાસિદ્ધ એક હેતુભા-
સ.

વિશોક પુ. આસોપાલવનું ઝાડ.

વિશોક ત્રિ. શોકરહિત.

વિશોકા સ્ત્રી. યોગશાસ્ત્રોક્ત એક ચિત્તવૃત્તિ.

વિશોધન ન. શુદ્ધ કરવું, પવિત્ર કરવું,
સ્વચ્છ કરવું, શોધવું.

વિશોધન ત્રિ. શુદ્ધ કરનાર, પવિત્ર કર-
નાર, સ્વચ્છ કરનાર, શોધનાર.

વિશોધની

૪૭૪

વિશ્વજિત્

વિશોધની સ્ત્રીં નેપાળા.
 વિશોધિત ત્રિં શુદ્ધ કરેલ, શોધેલ, પવિત્ર
 કરેલ, સ્વચ્છ કરેલ.
 વિશોધિન્ ત્રિં વિશોધન ત્રિં જુઓ.
 વિશોધિની સ્ત્રીં નાગદન્તી જુઓ.
 વિશ્ન પું દીપ્તિ, કાંતિ, પ્રકાશ, શોભા.
 વિશ્વજનન નં દાન, દેવું, આપવું.
 વિશ્વજ્ઞ ત્રિં વિશ્વાસ, વિશ્વાસ પામેલ,
 શાંત, ઉદ્ધત નહિ તે, ગાઠ.
 વિશ્રમ પું વિરામ, વીસામો લેવો, આરામ.
 વિશ્રમિત ત્રિં અત્યંત થાકેલ, વીસામો
 લીધેલ.
 વિશ્રમ્ય પું વિશ્વાસ, પ્રેમ, રત્નેલ, કીડા-
 કલહ, વધ, મારી નાખવું.
 વિશ્રય પું આશ્રય.
 વિશ્રાણન નં વિશ્રાણન જુઓ.
 વિશ્રાણિત ત્રિં દીધેલ, આપેલ.
 વિશ્રાન્ત ત્રિં વીસામો લીધેલ, શાંત.
 વિશ્રાન્તિ સ્ત્રીં વીસામો લેવો, આરામ.
 વિશ્રામ પું વિશ્રમ જુઓ.
 વિશ્રાવ પું પ્રસિદ્ધિ, ખ્યાતિ.
 વિશ્રુત ત્રિં વિખ્યાત, પ્રસિદ્ધ, વિશેષ
 સાંભળેલ.
 વિશ્રુતિ સ્ત્રીં વિશેષ સાંભળવું, પ્રખ્યાતિ,
 પ્રસિદ્ધિ.
 વિશ્લેષ ત્રિં શિથિલ, દીલું, નિર્બળ.
 વિશ્લેષ્યાન્ન ત્રિં દીલ્લો અંગવાળું, શિથિલ
 અંગવાળું.
 વિશ્લેષ્ટ ત્રિં જૂઠું પડેલ, શિથિલ, દીલું.
 વિશ્લેષ નં વિયોગ, શિથિલપણું.
 વિશ્વ પું જગત, સંસાર, વિષ્ણુ, દેહ,
 શરીર, સુંઠ.
 વિશ્વ પું સંસારાભિમાની જીવ.
 વિશ્વ ત્રિં બધું, સઘળું, નાગરિક.
 વિશ્વ પું બં તે નામે શ્રાદ્ધ દેવો.

વિશ્વકદ્રુ પું શિકાર કરવામાં હોંશીઆર
 કુતરો, શબ્દ, અવાજ.
 વિશ્વકદ્રુ ત્રિં ખળ, નીચ, બુચ્ચું.
 વિશ્વકર્મન પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, દેવોનો
 કારીગર-સુધાર, તે નામે એક મુનિ,
 પરમેશ્વર.
 વિશ્વકર્મજા સ્ત્રીં સૂર્યની એક પત્ની.
 વિશ્વકર્મસુતા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 વિશ્વકૃત પું વિશ્વકર્મો, પરમેશ્વર, બ્રહ્મા,
 બધું કરનાર.
 વિશ્વકેતુ પું અનિરૂદ્ધ.
 વિશ્વક્ષેન પું વિષ્ણુ, વિષ્ણુના નિર્માલ્યને
 ધારણ કરનાર તેનો એક ગણ.
 વિશ્વક્ષેના સ્ત્રીં પ્રિયંશુ વૃક્ષ-કાંડ.
 વિશ્વગન્ધ નં ખોલ-ગંધરસ, કુંભળી.
 વિશ્વગન્ધા સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 વિશ્વગોપ્ત્ર ત્રિં જગતનું રક્ષણ કરનાર.
 વિશ્વગોપ્ત્ર પું ઇન્દ્ર, વિષ્ણુ, શિવ, પરમેશ્વર.
 વિશ્વગ્રન્થિ સ્ત્રીં હંસપદી લતા.
 વિશ્વઙ્કર ત્રિં સઘળું કરનાર.
 વિશ્વચ્ અઘ્યં ચોતરફ, બધેય, ચારે બાજુ,
 સર્વ તરફ,
 વિશ્વચ્ ત્રિં સર્વ તરફ જનાર, ચોતરફ
 જનાર.
 વિશ્વચ નં આરમું એક મહાદાન.
 વિશ્વજન નં બધાં માણસો.
 વિશ્વજન પું યક્ષ.
 વિશ્વજનીન ત્રિં બધા માણસના હિતનું,
 જગતના હિતનું.
 વિશ્વજનીય ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વિશ્વજન્ય ત્રિં ઉપર પ્રમાણ.
 વિશ્વજિત્ પું વિષ્ણુ, સર્વસ્વ દક્ષિણાવાળો
 યત.
 વિશ્વજિત્ ત્રિં જગતને જીતનાર, બધું
 જિતનાર.

વિશ્વઞ્

૪૭૫

વિશ્વાસઘાત

વિશ્વઞ્ ત્રિં ચોતરફ જનાર, ચોતરફનું.

વિશ્વઞ્ અવ્યં ચોતરફ.

વિશ્વતસ્ અવ્યં ચારે તરફથી, સઘળેથી,
સઘળે.

વિશ્વતોમુલ ત્રિં ચોતરફ મુખવાળું.

વિશ્વદેવ પું બં એક શ્રાદ્ધ દેવગણ.

વિશ્વદેવા સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ, નાગવ્યલા,
લાલ કમળ.

વિશ્વધારિણી સ્ત્રીં પૃથ્વી.

વિશ્વધારિન્ ત્રિં જગત ધારણ કરનાર,
સમગ્ર ધારણ કરનાર.

વિશ્વધારિન્ પું પરમેશ્વર.

વિશ્વનાથ પું પરમેશ્વર, શિવ.

વિશ્વર્ણી સ્ત્રીં ભોંય આંખળી.

વિશ્વપા પું સૂર્ય, ચંદ્ર, અગ્નિ, આકાશનું
ઝાડ, ચંદ્ર, કપૂર, ચિત્રાનું ઝાડ, પરમેશ્વર.

વિશ્વપા ત્રિં જગતનું રક્ષણ કરનાર.

વિશ્વપ્સન્ પું સર્વલક્ષક અગ્નિ, ચંદ્ર,
દેવ, વિશ્વકર્મા, પૃથ્વી, સૂર્ય, ચિત્રાનું ઝાડ,
કપૂર, આકાશનું ઝાડ.વિશ્વમુજ્ ત્રિં જગતલક્ષક, સમગ્ર ખાઈ
જનાર.

વિશ્વમૂ પું તે નામે એક બુદ્ધ.

વિશ્વમેષજ નં સુંક.

વિશ્વમદા સ્ત્રીં અગ્નિની એક જીલ.

વિશ્વમ્મર પું ઇન્દ્ર, વિષ્ણુ, શિવ, બ્રહ્મા.

વિશ્વમ્મરા સ્ત્રીં પૃથ્વી.

વિશ્વયુ પું પવન.

વિશ્વરાજ પું જગતનો રાજા, પરમેશ્વર.

વિશ્વરૂપ પું વિષ્ણુ, પરમેશ્વર.

વિશ્વરૂપક નં કાળું અગર.

વિશ્વરેતસ્ પું બ્રહ્મા.

વિશ્વરોચન પું એક જાતનું શાક.

વિશ્વવિધાયિન્ પું જગતનો કર્તા.

વિશ્વવેદસ્ પું ઇન્દ્રાદિ દેવ.

વિશ્વવેદસ્ ત્રિં સમગ્ર જાણનાર.

વિશ્વવ્યાપક ત્રિં જગતમાં વ્યાપનાર,
સર્વવ્યાપક.

વિશ્વવ્યાપિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિશ્વવ્યાપિ સ્ત્રીં જગતમાં વ્યાપનું, સમગ્ર
સ્થળે વ્યાપનું.

વિશ્વસન નં વિશ્વાસ.

વિશ્વસહ ત્રિં સમગ્ર સહન કરનાર.

વિશ્વસહા સ્ત્રીં પૃથ્વી.

વિશ્વસાર નં તે નામે એક તંત્ર.

વિશ્વસારક પું તે નામે એક વૃક્ષ.

વિશ્વસિત ત્રિં વિશ્વાસ પામેલ.

વિશ્વસૃજ પું બ્રહ્મા, જગતનો કર્તા.

વિશ્વસેનરાજ પું સોળમાં જૈન તીર્થંકર
શાંતિનાથના પિતા.

વિશ્વસ્ત ત્રિં વિશ્વાસ પામેલ.

વિશ્વસ્તા સ્ત્રીં વિધવા સ્ત્રી.

વિશ્વસ્થા સ્ત્રીં શતાવરી વનસ્પતિ.

વિશ્વસ્નૃ પું જગત કર્તા, બ્રહ્મા.

વિશ્વા સ્ત્રીં સુંક, શતાવરી, દક્ષની એક
કન્યા, અતિવિખની કુળી, વીસ પળ
બરોમ્બર વજન.વિશ્વાત્તી સ્ત્રીં તે નામે એક અપ્સરા,
બાહુનો રોગ.

વિશ્વાત્મન્ પું પરમેશ્વર, વિષ્ણુ.

વિશ્વાધાયસ્ પું દેવ.

વિશ્વાનર પું અગ્નિજનક એક વિષ્ણુ.

વિશ્વામિત્ર પું ગાધિપુત્ર બ્રહ્મર્ષિ વિશ્વામિત્ર.

વિશ્વામિત્રપ્રિય પું નાળીએર, શ્રીરામચંદ્ર.

વિશ્વારાજ પું સમગ્રનો રાજા, પરમેશ્વર.

વિશ્વાઠ્ઠુ સ્ત્રીં તે નામે એક ગંધર્વ.

વિશ્વાસ પું વિશ્વાસ, શ્રદ્ધા.

વિશ્વાસકારણ નં વિશ્વાસનું કારણ.

વિશ્વાસકૃત્ ત્રિં વિશ્વાસ કરનાર.

વિશ્વાસઘાત પું વિશ્વાસનો ઘાત.

विश्वासघातक

४७६

विषभुजङ्ग

विश्वासघातक त्रि० विश्वास घात कर-
नार, उपटी.

विश्वासघातिन् त्रि० उपरना अर्थ.

विश्वासभङ्ग पु० विश्वासतो नाश.

विश्वासस्थान न० विश्वासनु स्थान.

विश्वेदेव पु० ब० अेक आक्ष देवगण.

विश्वेदेव पु० अग्नि, यित्रानुं आऽ.

विश्वेद्या पु० शिव, परमेश्वर.

विश्वेश्वर पु० उपरना अर्थ.

विश्ववौषध न० सु०.

विष् जुहो० उभ०सक० वनिद् व्यापनुं.

विष् क्वा० प० अ० अग्निद् प्रियोगी थनुं,
गूढा पडनुं, छूटा थनुं.

विष् भ्वा० प० स० वनिद् सीयनुं,
छांटनुं.

विष् स्त्री० विष्टा, उ-या.

विष न० पाशू, पञ्चेश्वर, गंधरस-भोल,
पञ्चनाग, जेर.

विष पु० न० हरकृष्ण जेर.

विष पु० उभयगतो हांडलो.

विषकण्टकिनो स्त्री० अेक गततो वेलो.

विषकण्ठ पु० शिव.

विषघा स्त्री० गयो.

विषघातिन् पु० शिरीष वृक्ष.

विषघातिन् त्रि० जेरनो नाश करनार.

विषघ्न पु० शिरीष वृक्ष, जवासा, अडेडानुं
आऽ, अंपानुं आऽ.

विषघ्न त्रि० जेरनो नाश करनार.

विषघ्नो स्त्री० द्विजमोयिका, छंदरवरणी,
लोय आंगी, हणहर, दाव साटोडी,
भडाकरेण वृक्ष.

विषजिह्व पु० देवताऽ वृक्ष.

विषजुष्ट त्रि० जेर आपेनुं, जेर सेवेन.

विषज्वर पु० पाडो.

विषज्वरी स्त्री० जेस.

विषण्ड न० उभयगतो हांडलो.

विषण्ण त्रि० जेद पाभेन, कंटाणेन.

विषण्णमुख त्रि० जेद पाभेनो मुखवाणुं.

विषण्णवदन त्रि० उपरनो अर्थ.

विषण्णता स्त्री० जेद, कंटाणे.

विषण्णत्व न० जेद, कंटाणे.

विषण्णास्य त्रि० जेद पाभेनो मुखवाणुं.

विषतिन्दु पु० डारस्कर वृक्ष, डिंपाक वृक्ष,
अशय पीडनुं आऽ.

विषद पु० जेध, मोध, घाणा रंज.

विषद त्रि० जेर आपनार, घाणा रंजवाणुं.

विषद न० मोरयुध.

विषदंष्ट्रा स्त्री० सर्पनी दाढ, जेरी दाढ, अेक
गततो वेलो.

विषदन्तक पु० सर्प.

विषदन्तकी स्त्री० सापेण.

विषदर्शनमृत्युक पु० अंकार पक्षी.

विषदर्शनमृत्युको स्त्री० अंकार पक्षिणी.

विषद्रुम पु० डारस्कर-डिंपाक वृक्ष.

विषधर पु० सर्प.

विषधर त्रि० जेर धारणुं करनार.

विषधरो स्त्री० सापेण.

विषधर्मन् पु० अेक गततो वेलो.

विषधात्री स्त्री० गरतकाशनी स्त्री.

विषनाशन पु० शिरीष वृक्ष.

विषनाशन त्रि० जेरनो नाश करनार.

विषनाशिन् त्रि० उपरनो अर्थ.

विषनाशिन् पु० शिरीष वृक्ष.

विषनाशिनी स्त्री० अेक गततो वेलो.

विषनुद् पु० श्योताक वृक्ष.

विषपुष्प न० काणुं उभय.

विषपुष्पक न० छर्जन वृक्ष, भीदणनुं आऽ.

विषप्रयोग पु० जेरनो उपयोग करवो.

विषभक्षण न० जेर भाणुं.

विषभुजङ्ग पु० जेरी सर्प.

વિષમૃત્

૪૭૭

વિષર્વૈદ્ય

વિષમૃત્ ત્રિં એર ધારણ કરનાર.

વિષમૃત્ પું એરી સર્પ.

વિષમ ત્રિં અસમ, અયુગ્મ-એકીનું, ઉંચા નીચું, એક સરખું નહિ તે, કળેડ, અવળું, ઘણું, દૂર.

વિષમ નં જેનાં ચારે ચરણ ભિન્ન હોય તેનું એક પદ, સંકટ, દુઃખ, ઉપદ્રવ.

વિષમ પું મેષ-મિથુન-વજેરે એકીની રાશિ, એક જાતનો તાલ.

વિષમચ્છદ પું સાતપુડાનું ઝાડ.

વિષમજ્વર પું ચડ-ઉતર તાવ-એકાંતરીયો તાવ, આંતરે આવતો તાવ.

વિષમનયન પું શિવ.

વિષમનેત્ર પું શિવ.

વિષમન્ત્ર પું સર્પ પકડનાર-ગાડી.

વિષમમય ત્રિં વિષમથી પ્રાપ્ત થયેલ.

વિષમરૂપ્ય ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

વિષમર્દનિકા સ્ત્રીં રારના વનસ્પતિ.

વિષમર્દનો સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

વિષમથ્થ ત્રિં ઉંચા નીચામાં રહેલ, ઉપ-દ્રવને પામેલ, સંકટમાં રહેલ.

વિષમસ્થિત ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વિષમશર પું કામદેવ.

વિષમશિષ્ટ નં અયોગ્ય શાસન.

વિષમાયુધ પું કામદેવ.

વિષમાસ્ત્ર પું કામદેવ.

વિષમીય ત્રિં વિષમથી પ્રાપ્ત.

વિષમુષ્ટિ પું એક જાતનો છોડ.

વિષમૃત્યુ પું ચક્રાર પક્ષી.

વિષમેક્ષણ પું શિવ.

વિષમેષુ પું કામદેવ.

વિષમોન્નત નં ઉંચાનીચું.

વિષય પું શબ્દ-સ્પર્શ-રૂપ-રસ-ગંધ-એ ઇન્દ્રિયોના વિષય, દેશ, ભોગસાધન, વીર્ય, પારો, પતિ, નિત્યસેવિત, અવ્ય-

ક્ત, ઉપભોગ કરવા યોગ્ય કોઈ વસ્તુ, નિયામક, આરોપાશ્રય.

વિષયકર્મન્ નં વિષયનું કામ.

વિષયકામ પું વિષયની ઇચ્છા.

વિષયકામ ત્રિં વિષયની ઇચ્છાવાળું.

વિષયગ્રામ પું વિષયોનો સમૂહ, દેશોનો સમૂહ.

વિષયજ્ઞાન નં વિષયોનું જ્ઞાન.

વિષયાજ્ઞાન નં તંદ્રા.

વિષયાત્મક ત્રિં વિષયરૂપ આત્માવાળું, વિષયી.

વિષયાયિન્ પું રાગ, કામદેવ, વિષયી પુરૂષ.

વિષયાયિન્ નં જ્ઞાન, ઇન્દ્રિય.

વિષયાસક્ત ત્રિં વિષયમાં આસક્ત, કામી, વિષયી.

વિષયિતા સ્ત્રીં વિષયીપણું, જ્ઞાનનિષ્ઠ વિષય-નિરૂપિત એક પદાર્થ, સ્વરૂપ સંબંધ.

વિષયિત્વ નં વિષયીપણું.

વિષયિન્ નં જ્ઞાન, ઇન્દ્રિય.

વિષયિન્ પું રાગ, કામદેવ.

વિષયિન્ ત્રિં વિષયમાં આસક્ત.

વિષયોપસેવન નં વિષયોનું સેવન.

વિષયોપસેવા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

વિષરૂપ ત્રિં એરંરૂપ, એર જેવું.

વિષરૂપા સ્ત્રીં અતિવિષ્મની કળી.

વિષલ નં એર.

વિષલતા સ્ત્રીં ઇદરવરણી, એરપણું.

વિષલત્વ નં એરપણું.

વિષવિદ્યા સ્ત્રીં વિષનો નાશ કરનાર મંત્રાદિનું જ્ઞાન.

વિષવિધિ પું એક જાતનું દિવ્ય-પણું-સોગંદ.

વિષવેગ પું એરનો વેગ.

વિષવૈદ્ય પું એરનો વૈદ્ય, મંત્રાદિથી એર

વિષશાલૂક

૪૭૮

વિષ્ટબ્ધ

ઉતારનાર, ગાડી, ઝેર ઉતારવાની વિદ્યા
બાણનાર.

વિષશાલૂક પુ. પદ્મકંઠ.

વિષશૂક પુ. ભમરો.

વિષશૃંગિન પુ. ભમરો.

વિષસૂચક પુ. ચંદાર રક્ષી.

વિષસૂચકી સ્ત્રી. ચંદાર પક્ષિણી.

વિષસૂક્ત પુ. ભમરો.

વિષહ ત્રિ. ઝેરનો નાશ કરનાર.

વિષહન્ત ત્રિ. ઝેરનો નાશ કરનાર.

વિષહન્ત્રી સ્ત્રી. અપરાધિતા વનસ્પતિ.

વિષહર ત્રિ. ઝેર દૂર કરનાર.

વિષહરી સ્ત્રી. મનસા દેવી, ઝેર ઉતારનારી
એક વિદ્યા.

વિષહા સ્ત્રી. દેવદાક્ષીનો વેલો.

વિષહવ્ય ત્રિ. ઝેરી હૃદયવાળું.

વિષા સ્ત્રી. અતિવિષ્મની કળી, ભુદ્ધિ.

વિષાકુર પુ. ભાલો.

વિષાળ ન. પથનું શીંગડું, હાથીનો દાંત,
કુદ્ર ઔષધ, વરાહનો દાંત, કુદ્રનું દાંતરડું.

વિષાણિકા સ્ત્રી. મેંદાશીંગ, કાકડાશીંગ,
આવર્તકી, સાતલા.

વિષાણિન પુ. યજ્ઞ, હાથી, કુદ્ર, પથુ,
શીંગોડું, ઋષભ ઔષધિ.

વિષાણિન ત્રિ. શીંગડાવાળું.

વિષાણી સ્ત્રી. આંબલી, વૃશ્ચિકાણુ, વિષાણિકા
ભુએ.

વિષાદ પુ. ખેદ, શોક, ગડતા.

વિષાદ ત્રિ. ઝેર ખાનાર.

વિષાદની સ્ત્રી. એક જાતનો વેલો.

વિષાદિન ત્રિ. ખેદવાળું, શોકવાળું, ગડ.

વિષાનન પુ. સર્પ.

વિષાનની સ્ત્રી. સાપેણુ.

વિષાન્તક પુ. શિવ.

વિષાન્તક ત્રિ. ઝેરનો નાશ કરનાર.

વિષાપહ ત્રિ. ઝેર દૂર કરનાર, ઝેર
હરનાર.

વિષાપહા સ્ત્રી. મુષક વૃક્ષ, દંદિવરણી,
નિર્વિષા, નાગદમની, અર્કમૃત્તા તથા સર્પ-
કંઠાલિકા-વનસ્પતિ.

વિષાયુધ પુ. સર્પ.

વિષાયુધી સ્ત્રી. સાપેણુ.

વિષાર પુ. સર્પ.

વિષારાતિ પુ. કાળો ધંતુરો.

વિષારાતિ ત્રિ. ઝેરનું શત્રુ.

વિષારિ ત્રિ. ઝેરનું શત્રુ.

વિષારિ પુ. ધૃતકરંજવૃક્ષ.

વિષારિ સ્ત્રી. સાપેણુ.

વિષાલુ ત્રિ. ઝેરી, ઝેરવાળું.

વિષાસ્ય પુ. સર્પ.

વિષાસ્યા સ્ત્રી. સાપેણુ, બીલામું.

વિષુ અવ્ય. અનેક પ્રકારનું, સમાનતા.

વિષુષ ન. સમાન દિવસ અને રાત્રિવાળો
કાળ, અયનાંશક્રમણુ.

વિષુવત્ ન. ઉપરના અર્થ.

વિષૌષધી સ્ત્રી. નાગદંતી વનસ્પતિ.

વિષ્ક ત્રિ. આ. સ. સેટ હિંસા કરવી.

વિષ્કમ્ભ પુ. સૂર્ય તથા ચંદ્રના યોગથી
ઉત્પન્ન થયેલા યોગ પૈકી પહેલો યોગ,
વિસ્તાર, પ્રતિબિંબ, રૂપ નાટકનું એક
અંગ, યોગીનો એક અંધ, વૃક્ષ, રોકનાર,
અટકાવનાર, ખીલો વગેરે, એક પર્વત.

વિષ્કમ્ભક પુ. ઉપરના અર્થ.

વિષ્કલ પુ. ગામમાં રહેતું ભુંડ.

વિષ્કલી સ્ત્રી. ગામમાં રહેતી ભુંડણી.

વિષ્કિર પુ. પક્ષી, એક જાતનું પક્ષી.

વિષ્કિરી સ્ત્રી. પક્ષિણી.

વિષ્ટ ત્રિ. પ્રવેશ કરેલ, પેસેલ.

વિષ્ટપ ન. જગત, ભુવન.

વિષ્ટબ્ધ ત્રિ. રોકાયેલ, અટકાયેલ.

વિષ્ણુમ્મ

૪૭૧

વિષ્ણુધર્મ

વિષ્ણુમ્મ પું રોકાણુ, અટકાવ, પ્રતિબંધ,
આક્રાન્તો રોગ, મૂકવું.

વિષ્ણુમિન્ન ત્રિં રોકાણુવાળું, અટકાયતવાળું,
આક્રાન્તા રોગવાળું, મૂકનાર.

વિષ્ણુ પું દર્ભનું એક આસન, વૃક્ષ, દર્ભની
મુડી, હરકોઇ આસન.

વિષ્ણુધ્રવસ્ પું વિષ્ણુ.

વિષ્ણુસ્થ ત્રિં આસન ઉપર રહેનાર,
આસને બેઠેલ.

વિષ્ણુરુહા સ્ત્રીં એક જાતનો કેવડો.

વિષ્ણુ પું પંક્તિ છંદનો ભેદ એક છંદ.

વિષ્ટિ સ્ત્રીં વેડ, પૈસા વિનાની મળુરી,
પગાર, કામ, વરસતું, જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ
વિષ્ટિ, મોકલવું, ફેંકવું.

વિષ્ટિ પું સેવક, ચાકર.

વિષ્ટિ ત્રિં કામ કરનાર, વેડીયો, પૈસા
વિનાનો મળૂર.

વિષ્ણલ નં દૂરનું સ્થળ.

વિષ્ણા સ્ત્રીં પેટ, મળ, યુ, નરક.

વિષ્ણુ પું વિષ્ણુ, પરમેશ્વર, અગ્નિ, વસુ-
દેવ, ધર્મશાસ્ત્રકાર, એક મુનિ, શ્રવણ
નક્ષત્ર, ચિત્રક વનસ્પતિ.

વિષ્ણુ ત્રિં વ્યાપક.

વિષ્ણુકન્દ પું એક જાતનું મૂળીયું.

વિષ્ણુકાન્તા સ્ત્રીં અપરાજિતા વનસ્પતિ.

વિષ્ણુગુપ્ત પું ચાલુક્ય, એક જાતનું કંદ.

વિષ્ણુગુપ્ત ત્રિં વિષ્ણુએ રક્ષણ કરેલ.

વિષ્ણુગૃહ નં તામ્રલિપ્તિ શહેર.

વિષ્ણુતૈલ નં એક જાતનું ઔષધરૂપ તેલ.

વિષ્ણુદૈવત ત્રિં વિષ્ણુ જેનો દેવ છે તેવું
દ્રવ્ય વગેરે.

વિષ્ણુદૈવત નં શ્રવણ નક્ષત્ર.

વિષ્ણુદૈવત્ય નં ઉપરનો અર્થ.

વિષ્ણુદૈવત્ય ત્રિં વિષ્ણુદૈવત ત્રિં બુદ્ધિ.

વિષ્ણુદ્વિપ્ પું અસુર, જૈનમતે પ્રતિવા-
મુદેવ.

વિષ્ણુધર્મ પું વિષ્ણુની ઉપાસનાયોગ્ય
ધર્મ, વિષ્ણુધર્મપ્રતિપાદક ગ્રંથ.

વિષ્ણુધર્મોત્તર નં એક સંહિતા.

વિષ્ણુપદ નં આકાશ, ક્ષીરસમુદ્ર, કમળ,
વિષ્ણુનો ખગ-પગલું, વિષ્ણુરૂપ સ્થાન.

વિષ્ણુપદી સ્ત્રીં ગંગા નદી.

વિષ્ણુપુરાણ નં વ્યાસે રચેલ એક મહા-
પુરાણ.

વિષ્ણુપ્રિય ત્રિં વિષ્ણુને પ્રિય.

વિષ્ણુપ્રિયા સ્ત્રીં લક્ષ્મી, તુલસી.

વિષ્ણુમાયા સ્ત્રીં પરમેશ્વરની માયા, દુર્ગા
દેવી.

વિષ્ણુયશસ્ પું કલ્કિનો પિતા.

વિષ્ણુરય પું ગરૂડ પક્ષી, વિષ્ણુનો રથ.

વિષ્ણુરાત પું પરીક્ષિત રાત્ર.

વિષ્ણુવહ્નિ ત્રિં વિષ્ણુને પ્રિય.

વિષ્ણુવહ્નિમા સ્ત્રીં લક્ષ્મી, તુલસી, અગ્નિ-
શિખા વૃક્ષ.

વિષ્ણુવાહન પું ગરૂડ પક્ષી.

વિષ્ણુવાહન નં વિષ્ણુનું વાહન.

વિષ્ણુવાહ્ય પું ગરૂડ પક્ષી.

વિષ્ણુર પું ધનુષ્યનો ટંકાર.

વિષ્ણુ ત્રિં એર વડે મારી નાખવા યોગ્ય.

વિષ્ણુ ત્રિં નુકશાન કરનાર, નુકશાની,
અડચણ કરનાર.

વિષ્ણુ અવ્યં ચોતરફ, સર્વત્ર.

વિષ્ણુકસેન પું વિષ્ણુ.

વિષ્ણુકસેનપ્રિય ત્રિં વિષ્ણુને પ્રિય.

વિષ્ણુકસેનપ્રિયા સ્ત્રીં લક્ષ્મી, તુલસી,
વારાહીકંદ.

વિષ્ણુકસેના સ્ત્રીં પ્રિયંબુ લતા.

વિષ્ણુ ત્રિં ચોતરફ જનાર, સર્વવ્યાપી.

વિષ્ણુજન નં ખાવું, ભોજન કરવું.

વિષ્ણુચન્દ્ર ત્રિં સર્વ તરફ જનાર, સર્વ-
વ્યાપક.

વિષ્વાણ

૪૮૦

વિસ્તીર્ણતા

વિષ્વાણ પું ભોજન, ખોરાક.
 વિસંયુક્ત ત્રિં છૂટું, બેડાયણું નહિ.
 વિસંયોગ પું વિયોગ, બેડાયું નહિ તે.
 વિસંવાદ પું વિરૂદ્ધ, ઇગતું, ગમતું નહિ તે,
 પ્રતિકૂલપણું, ખોટું કહી છેતરવું, વિરોધ.
 વિસ્ દિવાં પં સં સેટું છોડવું, તજવું.
 વિસ નં મૃણાલ-કમળની દાંડલી.
 વિસકણ્ઠિકા સ્ત્રીં બગલી.
 વિસકુસુમ નં કમળ.
 વિસક્રુટ પું સિંહ, ઈંગોરીયાંતું ઝાડ.
 વિસક્રુટો સ્ત્રીં સિંહણ.
 વિસજ નં કમળ.
 વિસનાભિ સ્ત્રીં કમળનો સમૂહ, કમળનો
 વેલો.
 વિસપુણ્ય નં કમળ.
 વિસપ્રસૂન નં કમળ.
 વિસર પું સમૂહ, વિસ્તાર.
 વિસર્ગ પું દાન, ત્યાગ, મળત્યાગ, વિસર્ગ
 અક્ષર, મોક્ષ, પ્રલય, વિશેષ સૃષ્ટિ, સૂર્યનું
 એક અયન.
 વિસર્જન નં છોડવું, તજવું, વિદાય કરવું,
 પ્રેરણા કરવી, દાન, ત્યાગ.
 વિસર્જનીય પું વિસર્ગ અક્ષર.
 વિસર્જનીય ત્રિં ત્યાગ કરવા યોગ્ય, દેવા
 યોગ્ય.
 વિસર્જિત ત્રિં તજેલ, છોડેલ, દીધેલ.
 વિસર્પ પું એક જાતનો રોગ, ફેલાવું,
 ફેલાવ.
 વિસર્પણ નં મધપુડાંતું મીણ.
 વિસર્પણ નં ફેલાવું, પસરવું, ખસવું.
 વિસર્પિન ત્રિં ફેલાનાર, ધોમેથી ખસનાર.
 વિસલ નં પક્ષવ-કુંપળ.
 વિસાર પું માછલું.
 વિસાર નં ઇમારતી લાકડું.
 વિસારિણી સ્ત્રીં માછલી, માથપણી વન-
 રપતિ.

વિસારિન પું માછલું.
 વિસારિન ત્રિં ફેલાનાર, પસરનાર.
 વિસારી સ્ત્રીં માછલી.
 વિસિની સ્ત્રીં કમળનો સમૂહ, કમળનો
 વેલો, કમળની દાંડલી.
 વિસૂચિકા સ્ત્રીં અશ્વર્ણનો એક રોગ-
 કાલેરા.
 વિસૂરણ નં શોક, દુઃખ.
 વિસૂરણા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 વિસૂરિત નં શોક, પથારીપ.
 વિસૂરિતા સ્ત્રીં એક જાતનો તાવ.
 વિસૂજત ત્રિં છોડવું, તજવું, દેવું, આપવું.
 વિસૂજ્ય અવ્યં છોડીને, તજીને, દઇને,
 આપીને.
 વિસૂત ત્રિં વિસ્તીર્ણ, ફેલાયેલ.
 વિસૂત નં ફેલાવો, પ્રસાર.
 વિસૂતિ સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 વિસૂત્વર ત્રિં ફેલાવું, પ્રસરવું.
 વિસૂમર ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વિસૂષ્ટ ત્રિં છોડેલ, તજેલ, ફેંકેલ, આપેલ.
 વિસૂષ્ટિ સ્ત્રીં ત્યાગ, દાન.
 વિસ્ફુટ ત્રિં જનનાર.
 વિસ્ત પું નં સોનાનું એક કર્પ, એંસી
 રતિભાર વજન.
 વિસ્તર પું શખેનો સમૂહ, વિસ્તાર, પ્રણય,
 સમૂહ, આજઠ, પાટલો.
 વિસ્તરતસ્ અવ્યં વિસ્તારથી.
 વિસ્તરશસ્ અવ્યં વિસ્તારથી.
 વિસ્તાર પું શાખા, ઝાણું, વિશાળતા,
 ફેલાવ, ચુચ્છો, સમાસના વાક્યની અંદર
 રહેલ પદસમૂહ.
 વિસ્તીર્ણ ત્રિં વિશાળ, વિસ્તારવાળું, મોટું,
 પહોળું.
 વિસ્તીર્ણતા સ્ત્રીં વિશાળતા, વિસ્તાર,
 ફેલાવ, મોટાઇ, પહોળાઇ.

વિહક્કમી

૪૮૨

વીક્ષાપત્ર

વિહક્કમી સ્ત્રીં પક્ષિણી.

વિહક્કરાજ પું ગરૂડ.

વિહક્કિકા સ્ત્રીં ભાર ઉચ્ચવાની લાકડી,
કાવડ.

વિહક્કો સ્ત્રીં પક્ષિણી.

વિહત્ત ત્રિં હણેલ, મારી નાખેલ, અટકાવેલ.

વિહત્તિ સ્ત્રીં હણવું, મારી નાખવું, અટ-
કાવવું.

વિહત્તિ પું દોસ્તદાર, સોખતી.

વિહનન નં હણવું, મારી નાખવું, હિંસા,
વિક્ષ, ૩ પીંજવાનું કામકું.

વિહર પું વિહાર જીઓ.

વિહરણ નં વિહાર જીઓ, હરવું, લઈ જવું.

વિહરણીય ત્રિં વિહાર કરવા યોગ્ય,
હરવા યોગ્ય, લઈ જવા લાયક.વિહર્ત્ત પું હરનાર, ચોર, લૂટારો, વિહાર
કરનાર, ફરનાર, ભટકનાર.

વિહસન નં મધ્યમ હસવું.

વિહસિત નં મધ્યમ હસવું.

વિહસ્ત ત્રિં વ્યગ્ર, વ્યાકુળ, પડિત, હાથ-
વિનાનું.

વિહસ્ત પું વળ્લ જીઓ.

વિહા અવ્યં રવર્ગ.

વિહાપિત નં દાન, આપવું.

વિહાપિત ત્રિં આપેલ, દાન કરેલ.

વિહાય અવ્યં તજીને, છોડીને.

વિહાયિત નં દાન, આપવું.

વિહાયસ્ નં પું આકાશ.

વિહાયસ્ પું પક્ષી.

વિહાયસ પું પક્ષી.

વિહાયસ નં આકાશ.

વિહાયસા અવ્યં આકાશ.

વિહાર પું કીડા માટે બે પગે જવું, ભમવું,
ફરવું, રમવું, લીલા કરવી, ગંભત, ખભો,
બોહનું દેવાશય, એક જાતનું પક્ષી, ધબ.વિહારિન ત્રિં વિહાર કરનાર, મેજીલું,
આનંદી, ગંભતી, ફરનાર, રમનાર

વિહાસ પું મધ્યમ હસવું.

વિહિત ત્રિં કરેલ, વિધિથી બોધેલ, આજ્ઞા
કરેલ.

વિહિતવત્ ત્રિં કરતું.

વિહિતાગસ્ ત્રિં અપરાધી.

વિહિતાઝલિ ત્રિં બે હાથ જોડે જોડ્યા
હોય તે.

વિહીન ત્રિં તળેલ, છોડેલ.

વિહત ત્રિં વિહાર કરેલ, રમેલ, ફરેલ.

વિહત નં વિહાર, રમવું, ગંભત કરવી,
સ્ત્રીઓની એક ચેષ્ટા.

વિહત્તિ સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

વિહેઠ પું હિંસા, મર્દન, વિડંબન, ફજોતી,
પીડા.

વિહેઠન નં ઉપરના અર્થ.

વિહલ ત્રિં ભય વગેરેથી વ્યાકુળ, ગભરાયેલ.

વિહલતા સ્ત્રીં વિદ્વજપણું, ગભરામણ.

વિહલત્ત્વ નં ઉપરના અર્થ.

વો અદાં પં અનિદ્ધ ઇચ્છવું, ચાલવું, ઉત્પન્ન
થવું અં વ્યાપવું, ફેંકવું, ભોજન કરવું
જવું, મોકલવું સં.

વો પું ઉપરના અર્થ.

વીક પું વાયુ, પક્ષી, મન.

વીકાશ પું વિકાસ, પ્રકાશ, એકાંત.

વોક્ષ પું જોવું, દર્શન.

વીક્ષ નં વિસ્મય, દ્રશ્ય પદાર્થ.

વીક્ષણ નં જોવું, દર્શન, આંખ.

વીક્ષણીય ત્રિં જોવા લાયક.

વીક્ષમાણ ત્રિં જોવું, દેખવું.

વીક્ષા સ્ત્રીં જોવું, દર્શન, આશ્ચર્ય, વિસ્મય,
શરમ.વીક્ષાપત્ર ત્રિં જોયેલ, આશ્ચર્ય પામેલ,
શરમાયેલ.

વિસ્તોર્ણત્વ

૪૮૧

વિહંગમા

વિસ્તોર્ણત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 વિસ્તોર્ણપર્ણ નં એક જાતનો કંદ.
 વિસ્તૃત ત્રિં વિસ્તારવાળું, વિશાળ,
 પહોળું.
 વિસ્તૃતિ સ્ત્રીં વિસ્તોર્ણતા જુઓ.
 વિસ્પષ્ટ ત્રિં સ્પષ્ટ, પ્રકટ, ખુલ્લું.
 વિસ્ફાર પું ધનુષનો ટંકાર.
 વિસ્ફુલિન્ન પું તણખો, અગ્નિનો કણ, એક
 જાતનું ઝેર.
 વિસ્ફૂર્જય પું મેધનો ગડગડાટ, કડકા.
 વિસ્ફોટ પું ફેલ્લો, વિસ્ફોટક રોગ.
 વિસ્ફોટક પું ઉપરના અર્થ.
 વિસ્ય પું આશ્ચર્ય, અદ્ભુતસ્થાપિત્વાવક
 એક રસ, ગર્વ, સંદેહ.
 વિસ્યાન્વિત ત્રિં વિરમયવાળું, આશ્ચ-
 ર્યવાળું.
 વિસ્યિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વિસરણ નં વીસરવું, ભૂલી જવું.
 વિસરણીય ત્રિં વિસરવા લાયક, ભૂલી
 જવા યોગ્ય.
 વિસાપન પું કામદેવ, કપટ, માયા, ડગાઇ,
 જુદુઈ, જાતિ.
 વિસાપન નં ગંધર્વ નગર, વિરમય
 પમાડવો.
 વિસાપનોય ત્રિં વિરમય પમાડવા યોગ્ય,
 આશ્ચર્ય પમાડવા લાયક.
 વિસાપયત્ ત્રિં વિરમય પમાડવું, આશ્ચર્ય
 કરવું.
 વિસાયન નં વિસાપન નં જુઓ.
 વિસાયયત્ ત્રિં વિસાપયત્ જુઓ.
 વિસિત ત્રિં વિરમય-આશ્ચર્ય પામેલ.
 વિસ્મૃત ત્રિં ભૂલી જવાયેલ, વિસરેલ.
 વિસ્મૃતિ સ્ત્રીં ભૂલી જવું, વિસરવું.
 વિસ્મેર ત્રિં આશ્ચર્ય પામેલ, વિરમય
 પામેલ.

વિસ્ર નં અપકવ ગંધ, ચિતાનો ધૂમાડો
 વગેરે, અપકવ માંસનો ગંધ, હુર્મિ.
 વિસ્રંસ પું ઝરવું, ખરવું, ટપકવું. પડવું.
 વિસ્રંસા સ્ત્રીં વૃદ્ધાવસ્થા.
 વિસ્રગંધ પું વિસ્ર જુઓ.
 વિસ્રગંધા સ્ત્રીં હપુષા જુઓ,
 વિસ્રગંધિ પું હડતાળ.
 વિસ્રતા સ્ત્રીં ગંધનું કાચાપણું, કામો ગંધ.
 વિસ્રત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 વિસ્રન્ધ ત્રિં વિશ્વાસ પામેલ, શાંત મન-
 વાળું, વિશ્વાસ.
 વિસ્રમ્ભ પું વિશ્વાસ, ખાતરી, યોગખાણ,
 પરિચય, પ્રીતિ, સ્નેહ, દરકાર, મારી
 નાખવું.
 વિસ્રમ્મિન્ ત્રિં વિશ્વાસ, પ્રીતિવાળું, પરિ-
 ચયવાળું, દરકારવાળું, મારી નાખનાર.
 વિસ્રસ્ત્ર ત્રિં પડેલ, ખરેલ.
 વિસ્રા સ્ત્રીં હપુષા જુઓ.
 વિસ્રવ ત્રિં ખરાબ સ્વરવાળું, સ્વરવિનાનું.
 વિસ્રવાદ ત્રિં સ્વાદ વિનાનું, ખરાબ
 સ્વાદવાળું.
 વિહગ પું પક્ષી, બાણ, સૂર્ય, ચંદ્ર, મેઘ,
 આકાશનું ઝાડ, કપૂર, મોઘ, સૂર્ય વગેરે
 ગ્રહ.
 વિહગપતિ પું ગરૂડ.
 વિહગરાજ પું ગરૂડ.
 વિહગી સ્ત્રીં પક્ષિણી.
 વિહગેશ પું ગરૂડ.
 વિહગેશ્વર પું ગરૂડ.
 વિહન્ન પું પક્ષી.
 વિહન્નપતિ પું ગરૂડ.
 વિહન્નમ પું પક્ષી.
 વિહન્નમરાજ પું ગરૂડ.
 વિહન્નમા સ્ત્રીં ભાર હિંચકવાની કાકડી,
 કાવડ.

વીક્ષિત

૪૮૩

ધીર્ણ

વીક્ષિત ત્રિં નંત્રેલ.

વીહ્વા લ્હીં ચક્રશિખી વનસ્પતિ, એક જાતની
ગતિ, નૃત્ય, નાચ, ઘોડાની એક ગતિ,
સંધિ, સંધિ.

વોચિ પું તરંગ, મોહનું, અવકાશ, સુખ,
કિરણ, અદ્ય, સુખ.

વોચિ લ્હીં ઉપરના અર્થ.

વોચિતરહ પું એક ન્યાય-એક તરંગમાંથી
ઉત્તરોત્તર તરંગ ઉત્પન્ન થાય છે તેમ
દ્રાઘ વિપયમાંથી ઉત્તરોત્તર વિપયનો
પ્રસાર.

વોચિમાલા લ્હીં તરંગોની પંક્તિ.

વોચિમાલિન પું સમુદ્ર.

વોચી લ્હીં વીચી લ્હીં જુઓ.

વોજ્ જું ઉમં સં સેટ્ વીંજ્જું, પંખો
નાખવો.

વીજ નં ખી, ખીજ, ધારણ, વીર્ય, અંકુર,
તરવાવધાન, મનમ, ચરખી, પારો,
અવ્યક્ત એક ગણિત, એક મંત્ર, ધાન્ય
વગેરેનું ક્ષણ વગેરે.

વીજક નં ઉપરના અર્થ.

વીજક પું ખીજેક, પીતસાર.

વીજકુત્ત નં વાજકરણ ઔષધ, -વીર્યવૃદ્ધિ-
કારક દવા.

વીજકોષ પું કમળનાં ખી જ્ઞેમાં રહે છે તે.

વીજગર્ભ પું પડોળું, પીતપાપડો.

વીજગુપ્તિ લ્હીં શીંગ.

વીજતસ અઘ્યં ખીજથી, ખીજમાંથી,
ખીથી.

વીજન નં વીંજ્જું, પંખો નાખવો, ચામર
વગેરે, પંખો, વસ્તુ, ચીજ.

વોજન પું ચક્રવાક પક્ષી, જવંજવ પક્ષી.

વીજપાદ્ય પું ભીલામાંનું ઝાડ, ખીમાંથી
ઉત્પન્ન થયેલ વૃક્ષ.

વોજપુષ્પ નં મરવો, મીંદળનું ઝાડ.

વીજપૂર પું ખીજોરાનું ઝાડ.

વીજપૂર નં ખીજેક.

વીજપૂરક પું ખીજોરાનું ઝાડ.

વીજપૂરક નં ખીજેક.

વીજપેશિકા લ્હીં વૃષણ, પેશીયો.

વીજપેશી લ્હીં ઉપરનો અર્થ.

વીજફલક પું ખીજોરાનું ઝાડ.

વીજમાતૃકા લ્હીં પદ્મખીજ.

વીજરત્ન નં વટાણું.

વીજરુહ પું ખીમાંથી થનાર ધાન્ય વગેરે.

વીજરુહ ત્રિં ખીમાંથી થનાર.

વીજરેચન નં નેપાળાનું ખી.

વીજશ્વ ત્રિં ખીવાળું.

વીજવપન નં ક્ષેત્ર, ખેતર, ખી વાવવું.

વીજવૃક્ષ પું અસન વૃક્ષ.

વીજસશ્ચય પું વાવવા લાયક ખીનો સંચલ.

વીજસૂ લ્હીં પૃથ્વી.

વીજસ્થાપન નં ધાન્ય વગેરે સ્થાપવામાં
તેનું મુહૂર્ત વગેરે.

વીજાકરણ નં ખીજસાથે ખેડવું.

વીજાકૃત ત્રિં ખીજ સાથે ખેડેલ.

વીજામ્લ નં એક જાતનું ઝાડ.

વીજિત ત્રિં વીજેલ, પંખો નાખેલ, ચામર
દોળેલ.

વીજિન ત્રિં ખીજવાળું.

વીજિન પું પિતા.

વીજોત્કૃષ્ટ નં ઉત્તમ ખીજ.

વીજોદક નં વરસાદનો કરો.

વીજ્ય ત્રિં કુળવાન, ખીજથી ઉત્પન્ન
થનાર.

વીટિ લ્હીં પાનની ખીડી.

વોટિકા લ્હીં ઉપરનો અર્થ, કાંચળીની
ગાંડ.

વોટો લ્હીં વોટિ જુઓ.

વીળા લ્હીં એક વાદિત્ર-તંત્રુરો, વીળળી.

ધોનાદણ્ડ

૪૮૪

વીરતર

વીનાદણ્ડ પું વીણા વાદિત્રનો ઉપરના ભાગનો દોડો.

વીનાવાદ ત્રિં વીણા વગાડનાર.

વીનાવાદક ત્રિં વીણા વગાડનાર.

વીનાવાદિન્ ત્રિં વીણા વગાડનાર.

વીનાવાદ્ય નં વીણા વાદિત્ર.

વીનાવાદ્ય પું નારદ.

વીનાવાદ્યા સ્ત્રીં સરસ્વતી દેવી.

વીત નં યુદ્ધ માટે અસમર્થ હાથી-ધોડા વગેરેનું સૈન્ય, અંકુશકર્મ, ન્યાય વગેરેમાં કહેલ એક અનુભાવ.

વીત ત્રિં ગયેલ, શાંત.

વીતંસ પું મૃગો તથા પક્ષીઓને પકડવાની દોર-ભાળ-વગેરે, મૃગો તથા પક્ષીઓને વિશ્વાસ પમાડવાનું એક ઓહણ.

વીતકામ ત્રિં કામનારહિત, નિષ્કામ.

વીતદંભ ત્રિં દંભ વગરનું, નિષ્કપ્પટ.

વીતન પું ડોકની ખન્ને બાબુનાં પડખાં.

વીતભય ત્રિં નિર્ભય, ભયરહિત.

વીતરાગ ત્રિં વિરાગી, રાગરહિત.

વીતરાગ પું સર્વજ દેવ, પરમાત્મા, જિન-દેવ, યુદ્ધ.

વીતશોક પું આસોપાલવનું ઝાડ.

વીતશોક ત્રિં ગયેલા શોકવાળું, શોકરહિત.

વીતસ્પૃહ ત્રિં સ્પૃહારહિત, નિસ્પૃહ.

વીતિ સ્ત્રીં ગતિ, ગમન, દીપ્તિ, કાંતિ, ભોજન, ઉત્પન્ન કરવું, ધારણ કરવું.

વીતિહોત્ર પું અભિ, સૂર્ય, ચિત્રાનું ઝાડ, આકાશનું ઝાડ.

વૃત્તિહોત્રક પું ઉપરના અર્થ.

વોતોસર ત્રિં ઉત્તરરહિત, ઉત્તર આપવા અસમર્થ, ઉત્તર આપવા નાખુશ.

વીધિ સ્ત્રીં પક્ષિ, શ્રેણી, ઘરનું એક અંગ-અગાશી, માર્ગ, રસ્તો, પોળ, શેરી, દરજ્ય એક કાવ્ય.

વીધિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

વીધો સ્ત્રીં વીધિ જુઓ.

વોધ્યજ્ઞ પું દસ્ય એક કાવ્ય, દસ્ય કાવ્યનું એક અંગ.

વીધ્ર ત્રિં નિર્મળ, સ્વચ્છ.

વીધ્ર પું આકાશ, વાયુ, અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

વીનાહ પું કુવા વગેરેનું ઢાંકણ.

વીપા સ્ત્રીં વીળળી.

વીપ્સા સ્ત્રીં રાત્રિ, પ્રાત્નિ, આપનું, વારંવાર.

વીરુ તું આં અકં સેટ્ શૌર્ય કરવું, પ-રાકમ કરવું.

વીરુકોશ પું ચમરો.

વીરુ સ્ત્રીં આં અકં સેટ્ શૌર્યહેતુ ઉદ્યમ કરવો, બડાઇ કરવી.

વીર તું આં અં સેટ્ વીર થવું, શૌર્ય કરવું.

વીર નં સુંગી, સુગંધી વાળો-ખસ, નડવાસ, મરી, પદ્મમૂલ, કાંચ આસ્ક જુઓ.

વીર ત્રિં શર, પરાક્રમી, તાંત્રિક કુલાચાર-વાળું, શ્રેષ્ઠ.

ધીર પું ઉલ્લાસ જિનદેવ, નટ, વિષ્ણુ, તાંદળાળો, વરાહકંદ, લતા કરંજ, કરેણુનું ઝાડ, અર્જુન, સાદડાનું ઝાડ, યતનો અભિ, પતિ, પુત્ર, ઉત્તર, સુભટ, ચોદ્દો, સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક રસ, ચિત્રાનું ઝાડ.

વીરક પું કરેણુનું ઝાડ.

વીરજયતિકા સ્ત્રીં યુદ્ધ, લડાઈ, યુદ્ધમાં વિજયવેળા ચોદાઓનું એક તૃત્ય.

વીરણ નં સુગંધી વાળો-ખસ.

વીરણમૂલ નં ઉપરનો અર્થ.

વીરણી સ્ત્રીં કટાક્ષ, ઉંડું સ્થળ, વાસ.

વીરણીમૂલ નં સુગંધી વાળો-ખસ.

વીરતમ ત્રિં મહાન વીર.

વીરતર નં વીરણ જુઓ.

वीरतर

४८५

वीर्यविरहित

वीरतर त्रि० अत्यंत वीर-महावीर.
 वीरतर पु० अर्जुनवृक्ष-सादृश, लीलाभानुं
 जाड, भीक्षीनुं जाड, डांडिक्षाक्ष.
 वीरता स्त्री० वीरपणुं, पराक्रम, शौर्य.
 वीरत्व न० उपरना अर्थ.
 वीरधन्वन् पु० कामदेव.
 वीरपति स्त्री० नीचैनो शब्द लुओ.
 वीरपत्नी स्त्री० वीर पुत्रपत्नी स्त्री.
 वीरपत्नी स्त्री० लांग.
 वीरपाण न० युद्ध भाटे अथवा युद्धतो
 थाक उतारवा भाटे भट्टिरापान वगेरे.
 वीरपाणक न० वीरपाण लुओ.
 वीरपान न० वीरपाण लुओ.
 वीरप्रसवा स्त्री० वीरपुत्रपत्नी माता.
 वीरबाहु पु० विष्णु.
 वीरभद्र पु० अश्वमेध यज्ञो घोडो, वीरशमां
 लद, सुगंधी वाणो-अस, शिवनो गणु.
 वीरभद्रक पु० सुगंधी वाणो-अस.
 वीरभार्या स्त्री० वीरपत्नी लुओ.
 वीरमातृ स्त्री० वीर पुत्रपत्नी माता.
 वीरमुद्रा स्त्री० वयस्वी आंगणीअे पहरेवानी
 वीटी.
 वीरमुद्रिका स्त्री० उपरनो अर्थ.
 वीरजस् न० सिंदूर.
 वीररेणु पु० भीमसेन.
 वीरवत् त्रि० वीरवाणुं.
 वीरवत् अव्य० वीरनी पेंडे.
 वीरवती स्त्री० वीरवाणी, मांसरोहिणी
 वनस्पति, पतिवाणी स्त्री, पुत्रवाणी स्त्री.
 वीरवत्सा स्त्री० वीरपुत्रपत्नी माता.
 वीरबाहु पु० विष्णु.
 वीरविप्लावक पु० शत्रुं धन लूट यत्त
 करनार आह्वान.
 वीरवृक्ष पु० अेक जलतुं धान्य, वीरतह
 लुओ.

वीरसू स्त्री० वीरपुत्रपत्नी माता.
 वीरसेन पु० नण राजनो पिता अेक राजन.
 वीरसेन न० आरुक्वक्ष लुओ.
 वीरहन् पु० अग्निहोत्री नहि अेवा आह्वान,
 विष्णु.
 वीरहन् त्रि० वीरनो नाश करनार.
 वीरा स्त्री० मुरा नामनुं गंध द्रव्य, क्षीर-
 डांडाली, आमणी, अेलवालुका, पति-पुत्र-
 वाणी स्त्री, डेण, विदारी वनस्पति, इंधी,
 क्षीरविदारी, डांडाली, महाशतावरी, अेक
 जलती कुंवार, आह्वी वनस्पति, अति-
 विजयनी जणी, भट्टिरा, सीसम.
 वीराम्ल पु० अभ्यवेतस.
 वीराशंसन न० लयंकर युद्धक्षेत्र.
 वीरासन न० अेक आसन, लीत वगेरेना
 आधार विना भेसनुं.
 वीरुध स्त्री० इलायली पेय, वेलो.
 वीरुधा स्त्री० उपरना अर्थ.
 वीरेश्वर त्रि० वीरनो पति-स्वामी.
 वीरेश्वर पु० क्षाशीमां अेक शिवलिंग.
 वीरोज्ज्व पु० सवार-सांज होम नहि
 करनार.
 वीरोपजीविक पु० दंल भाटे अग्निहोत्र
 करनार.
 वीर्य न० शरीरमां रहेंद्री छेद्वी धातु,
 पराक्रम, अण, प्रभाव, तेज, ह्यमि, कांति,
 द्रव्यमां रहेंद्री रसविपाकादि शक्तिअ
 अेक प्रभाव.
 वीर्यप्रवाद न० नैनभते यौन पूर्वा पैकी
 त्रीनुं पूर्व.
 वीर्ययुक्त त्रि० वीर्यवत् लुओ.
 वीर्यरहित त्रि० वीर्यविरहित लुओ.
 वीर्यवत् त्रि० वीर्यवाणुं, अणवान,
 प्रभावशाणी, तेजस्वी.
 वीर्यविरहित त्रि० वीर्यरहित, निर्वाण,
 निरतेज.

वीर्यविशिष्ट

४८६

वृक्षालया

वीर्यविशिष्ट त्रि० वीर्यवत् जुगो.
 वीर्यहीन त्रि० वीर्यविरहित जुगो.
 वीवध पु० भार.
 वीहार पु० जुहुनुं मंदिर, गमत भाटे इरवुं.
 रभवुं.
 वुग् भ्वा० प० स० सेट् योजवुं, जेउवुं.
 वुट् वु० उभ० स० सेट् क्षय भामवो, धसावुं.
 वृ वु० उभ० स० सेट् ङांकवुं.
 वृ क्वा० आ० स० सेट् सेवा करवी.
 वृ भ्वा० उभ० स० सेट् वरवुं, स्वीकारवुं.
 वृंहित न० छाथीनी गर्जना.
 वृंहित त्रि० वधेक्ष, पोषेक्ष,
 वृक् भ्वा० आ० स० सेट् लेवुं, अहणुं करवुं.
 वृक पु० वर, नहार, डागडो, शियाण,
 क्षत्रिय, ऐक ज्ञातनुं जाउ, अनेक द्रव्योनो
 धूप, सरलवृक्षनो रस, पेटनो ऐक अग्नि.
 वृकदंश पु० कुतरो.
 वृकदंशी स्त्री० कुतरी.
 वृकधूप पु० अनेक द्रव्योनो दशांश वगेरे धूप.
 वृकधूर्त पु० शियाण.
 वृकधूर्ती स्त्री० शियाणवी.
 वृका स्त्री० अम्भषा वनस्पति.
 वृकाक्षी स्त्री० नसोतर.
 वृकाराति पु० कुतरो.
 वृकरिपु पु० कुतरो.
 वृकोदर पु० लीमसेन.
 वृका स्त्री० श्रेष्ठ मांस.
 वृक्ण त्रि० छेदक्ष, क्षपेक्ष.
 वृक्ष भ्वा० आ० स० सेट् वरवुं, पसंद करवुं,
 स्वीकारवुं.
 वृक्ष पु० जाउ.
 वृक्षक पु० नानुं जाउ.
 वृक्षकुक्कुट पु० जंगली कुकडा.
 वृक्षकुक्कुटी स्त्री० जंगली कुकडी.
 वृक्षचर पु० वानर, वांदरो.

वृक्षचर त्रि० जाउ उपर इरनार.
 वृक्षचरी स्त्री० वांदरी.
 वृक्षच्छाय न० धरा वृक्षानी छाया.
 वृक्षतल न० जाउनुं तणीयुं.
 वृक्षधूप पु० सरल वृक्ष-देवदार.
 वृक्षनाथ पु० वउनुं जाउ.
 वृक्षनिर्यास पु० जाउनो गुंदर.
 वृक्षपति पु० वउनुं जाउ.
 वृक्षपाक पु० वउनुं जाउ.
 वृक्षभवन न० जाउनी गेक्ष.
 वृक्षभक्ष त्रि० जाउने भाष्ट ज्वनार.
 वृक्षभक्षा स्त्री० वंदा नामनो बेलो.
 वृक्षभिद् पु० कुडापो.
 वृक्षमेदिन पु० कुडाडो, टांडणुं.
 वृक्षमय त्रि० धरा जाउवाणो प्रदेश वगेरे.
 वृक्षमर्कटिका स्त्री० भीसभोली.
 वृक्षमर्कटो स्त्री० भीसभोली.
 वृक्षमृद्भू पु० पाणीनुं नेतर.
 वृक्षरोपक त्रि० जाउ वावनार.
 वृक्षरोपण न० जाउ वाववुं.
 वृक्षवाटिका स्त्री० वरनी पासेनी वाडी-
 जगीयो.
 वृक्षवाटो स्त्री० उपरनो अर्थ.
 वृक्षादन पु० कुडाडो, पीपणो, मधपोडुं,
 आरोगीनुं जाउ.
 वृक्षादन त्रि० जाउने खीरनार.
 वृक्षादनो स्त्री० वंदानो बेलो.
 वृक्षाविरुहक न० लेटवुं, आखिगन.
 वृक्षाम्ल न० भाटुं जाउ, आंभली, वैद्यक-
 प्रसिद्ध ऐक दवा.
 वृक्षारोपक त्रि० जाउ वावनार.
 वृक्षारोपण न० जाउ वाववुं.
 वृक्षार्हा स्त्री० महाभेदा वनस्पति.
 वृक्षालय पु० पक्षी.
 वृक्षालया स्त्री० पक्षिणी.

वृक्षाश्रय

४८७

वृत्ता

वृक्षाश्रय पु० पक्षी.

वृक्षाश्रया स्त्री० पक्षिणी.

वृक्षाश्रयिणी स्त्री० पक्षिणी.

वृक्षाश्रयिन् पु० पक्षी, ऐकं गतनुं नानुं धुवड.

वृक्षोत्पत्ति त्रि० आरथी उत्पन्न बनार.

वृक्षोत्पल पु० करेणुनुं आड.

वृक्ष रुधा० प० स० सेट् वीटवुं, जवुं.

वृक्ष अदा० आ० स० सेट् त्याग करवो, तजवुं.

वृक्ष भ्वा० प० स० सेट् त्याग करवो, तजवुं.

वृक्ष चुरा० उभ० स० सेट् उपर जुओ.

वृक्ष रुधा० प० स० सेट् वीटवुं, वीटावुं, त्याग करवो, तजवुं.

वृजन न० पाप, आकाश.

वृजन पु० केश, वाण.

वृजन त्रि० कुटिल, वक्र.

वृजि स्त्री० ते नामे ऐकं देश.

वृजिन न० पाप, दुःख.

वृजिन पु० केश, वाण.

वृजिन त्रि० कुटिल, वांङ्.

वृण् तना० उभ० स० सेट् लक्ष्य करवुं, आवुं.

वृणवत् त्रि० वरवुं, पसंद करवुं, स्वीकारवुं.

वृणवान् त्रि० उपरना अर्थ.

वृत् वु० उभ० अ० सेट् दीपवुं, प्रकाशवुं.

वृत् स्वा० आ० अ० सेट् वर्तवुं, होवुं.

वृत् दिवा० आ० स० सेट् विभाग करवा, पसंद करवुं, वरवुं.

वृत् त्रि० थयेल, होयेल.

वृत् त्रि० वरेल, स्वीकारेल, योजेल, नीमेल.

वृत् न० वर्तुल, गोलाकृति.

वृत्तपत्रा स्त्री० ऐकं गतनो वेला.

वृत्ति स्त्री० वरवुं, स्वीकारवुं, नीमवुं, योजवुं, वाड, घोडा.

वृत्तिकर त्रि० वाड करनार, घेरनार, स्वी-
कारनार, नीमनार.

वृत्तिकर पु० ऐकं आड.

वृत्त न० सद्वर्तन, शुद्धपूजा-ध्या-सत्य-
छन्दियनिग्रह वगेरे यरित्र, शिष्यरिणी
वगेरे छंद, वृत्ति, गोलाकार भेतर,
आलुविका, गोलाकृति, वृत्तांत, लकीकत,
घटिहास.

वृत्त त्रि० वर्तेल, थयेल, दड, गोलाकारवाणुं,
दड, मज्जभूत, आवरण करेल, दांडेल.
भरलु पामेल, उत्पन्न थयेल, थयेल,
प्रख्यात, दांडेल, अभ्यास करेल, पसंद
करेल, वहेल, नीमेल.

वृत्त पु० क्षयणो.

वृत्तखण्ड न० वर्तुलनो टुकडा.

वृत्तगन्धि न० ऐकं गतनुं गध.

वृत्तज्ञ त्रि० वृत्तांत ज्ञानुनार, यरित्र ज्ञानु-
नार, घटिहास ज्ञानुनार,

वृत्ततण्डुल पु० ऐकं गतनो योभा.

वृत्तनिष्पाविका स्त्री० गोण नेत्रणी.

वृत्तपर्णी स्त्री० ऐकं गतनी वनस्पति-पाडा.

वृत्तपुष्प पु० कंदयनुं आड, सरसडा-शिरीष.

वृत्तफल न० भरी, दाडम, भार.

वृत्तफला स्त्री० वंताकडी, आंमणी, दाडमी,
भोरडी.

वृत्तमल्लिका स्त्री० घोणा आडडा, ऐकं लता.

वृत्तवत् त्रि० यरित्रवाणुं, सद्वर्तनवाणुं.

वृत्तवोज पु० भांडानुं आड.

वृत्तवीजा स्त्री० तुवेर

वृत्तसंपन्न त्रि० सद्वर्तनवाणुं.

वृत्तसादिन् त्रि० आरित्र्यहीन, आचार-
श्रद्ध, नीय.

वृत्तस्थ त्रि० सद्वर्तनवाणुं, आरित्र्यवान्,
आचारनिष्ठ.

वृत्ता स्त्री० रेणुका, त्रिभंगुरेणुलि, ऐकं वेला.

વૃત્તાધ્યયનર્થે

૪૮૮

વૃદ્ધાવસ્થા

વૃત્તાધ્યયનર્થે સ્ત્રીં ચારિત્ર અને વિધાનું
તેજ, અહતેજ.

વૃત્તાન્ત પું સંવાદ, સંદેશ, અખર, પ્રક્રિયા,
સમગ્રપણું, પ્રસ્તાવ, પ્રસંગ, જાત, રીત,
એકાંત, ભાવ.

વૃત્તિ સ્ત્રીં ધંધો, રોજગાર, આજીવિકા,
વર્તન, સ્થિતિ, વિવરણ, નાટકરચનાભેદ-
કૌશિકી-સાત્વતી-ભારતી-આરભટ્ટી, વેદાં-
તમાં કહેલ અંતઃકરણ વગેરેની વૃત્તિ.

વૃત્તિકર્ષિત ત્રિં અલ્પ આજીવિકાવાળું,
મુશ્કેલીમાં રહેલ, ધંધાવડે ખેંચાયેલ.

વૃત્તિતા સ્ત્રીં આજીવિકા, ધંધો, રોજગાર,
સ્થિતિ.

વૃત્તિત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

વૃત્તિદાન નં આજીવિકાનું સાધન આપવું.

વૃત્તિમત્ ત્રિં આજીવિકાવાળું, ધંધારોજ-
ગારવાળું.

વૃત્તિસ્થ ત્રિં સતકર્મ કરનાર.

વૃત્તિસ્થ પું કાચડો-કાકીડો.

વૃત્તિસ્થી સ્ત્રીં કાચડી-કાકડી.

વૃત્તિહેતુ પું આજીવિકાનું કારણ.

વૃત્તૌજસ્ ત્રિં અત્યંત બળવાન.

વૃત્ત પું અંધકાર, શત્રુ, તે નામે એક
દાનવ, મેઘ, મોઘ, એક પર્વત, ઇન્દ્ર,
શબ્દ.

વૃત્તદ્વિષ્ પું ઇન્દ્ર.

વૃત્તરિપુ પું ઇન્દ્ર.

વૃત્તશત્રુ પું ઇન્દ્ર.

વૃત્તહન પું ઇન્દ્ર.

વૃત્તહન્ત પું ઇન્દ્ર.

વૃત્તારાતિ પું ઇન્દ્ર.

વૃત્તારિ પું ઇન્દ્ર.

વૃથા સ્ત્રીં નિરર્થક, નિષ્ફળ, ખોટું, બ્યર્થ.

વૃથાકથા સ્ત્રીં જૂઠી વાત, ખોટી કથા.

વૃથાઘાત પું બ્યર્થ મારવું, ખોટું મારવું.

વૃથાદાન નં નિષ્ફળ દાન, ફેકટ દાન.

વૃથાપશુમ્ પું યતાદિ નિમિત્ત વિના બ્યર્થ
પશુને મારનાર.

વૃથામાંસ નં દેવાદિના નિમિત્તવિના હણેલ
પશુનું માંસ.

વૃથાલમ્ભ પું બ્યર્થ કાપવું, ફેકટ મારી
નાખવું.

વૃદ્ધ નં એક ગંધર્વ.

વૃદ્ધ પું વૃદ્ધદારક વૃક્ષ, પંડિત.

વૃદ્ધ ત્રિં ધરકું, વૃદ્ધાવસ્થાવાળું, વધેલું,
મોટું.

વૃદ્ધકાક પું એક જાતનો કાગડો.

વૃદ્ધગજ્જા સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.

વૃદ્ધતા સ્ત્રીં વૃદ્ધપણું, ઘડપણ.

વૃદ્ધત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

વૃદ્ધદાર પું વીરતાક વૃક્ષ.

વૃદ્ધદારક પું ઉપરનો અર્થ.

વૃદ્ધદાર નં ઉપર પ્રમાણે.

વૃદ્ધનાભિ ત્રિં મોટી નાભિવાળું, દુંટાળું.

વૃદ્ધપિતામહ પું મોટો દાદો.

વૃદ્ધપિતામહી સ્ત્રીં મોટી દાદી.

વૃદ્ધપ્રપિતામહ પું દાદાનો દાદો.

વૃદ્ધપ્રપિતામહો સ્ત્રીં દાદાની દાદી.

વૃદ્ધપ્રમાતામહ પું માતાના દાદાનો દાદો.

વૃદ્ધપ્રમાતામહી સ્ત્રીં માતાના દાદાની
દાદી.

વૃદ્ધબલા સ્ત્રીં તે નામે એક વનસ્પતિ.

વૃદ્ધવિમોતક પું આત્રાતક વૃક્ષ.

વૃદ્ધભાવ પું વૃદ્ધતા જુએ.

વૃદ્ધવાહન પું આંખો.

વૃદ્ધવિમોતક પું આત્રાતક વૃક્ષ.

વૃદ્ધશ્રવસ્ પું ઇન્દ્ર.

વૃદ્ધસંઘ પું ધરકાંચોનો સમૂહ.

વૃદ્ધસૂચક નં એક જાતનું રૂં.

વૃદ્ધા સ્ત્રીં ધરડી સ્ત્રી, ડોસી, મહા-
શ્રાવણિકા વનસ્પતિ.

વૃદ્ધાવસ્થા સ્ત્રીં ઘડપણ.

વૃદ્ધિ

૪૮૨

વૃષધ્વજ

વૃદ્ધિ સ્ત્રીં વધારો, સમૃદ્ધિ, અબ્યુદય,
સંપત્તિ, સમૃદ્ધ, તે નામે એક ઔષધ,
એક જાતનો રોગ, વ્યાજ.

વૃદ્ધિ પું એક ગૌષ્ઠ્ય, ધન.

વૃદ્ધિકર ત્રિં વૃદ્ધિ કરનાર, અબ્યુદયકારક,
સંપત્તિકારક.

વૃદ્ધિકા સ્ત્રીં એક જાતનું ઔષધ.

વૃદ્ધિજીવિકા સ્ત્રીં વ્યાજવટાનો ધધો.

વૃદ્ધિપત્ર નં એક જાતનો અસ્ત્રો.

વૃદ્ધિમત્ ત્રિં વૃદ્ધિવાળું.

વૃદ્ધિશ્રાદ્ધ નં પુત્રાદિના મંત્રકારના અંગરૂપ
નાદીશ્રાદ્ધ.

વૃદ્ધોક્ષ પું ધરડો બળદ.

વૃદ્ધઘાજીવ પું વ્યાજવટું કરી જીવનાર.

વૃષ્ તું ઝમં જં સેટ્ દીપતું, પ્રકાશતું.

વૃષ્ સ્વાં આં અં સેટ્ વધતું.

વૃષસાન પું મનુષ્ય.

વૃષસાની સ્ત્રીં મનુષ્ય-સ્ત્રી.

વૃષસાનુ પું પુરુષ, પાંદડું, કાર્ય-કામ.

વૃન્ત નં દીડું.

વૃન્તાક પું વંતાકડી, રીંગણી.

વૃન્તાકી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

વૃન્તિતા સ્ત્રીં કડુ વનસ્પતિ.

વૃન્ત્ નં ટોળું, સમૃદ્ધ, દશ અયજની સંખ્યા.

વૃન્દા સ્ત્રીં તુલસી, કેદારકન્યા, રાધિકા.

વૃન્દાર ત્રિં મનોહર, સુંદર, આભરૂદાર.

વૃન્દારક પું દેવ, યુથપતિ.

વૃન્દારક ત્રિં મુખ્ય, મનોહર, સુંદર, શ્રેષ્ઠ.

વૃન્દાવન નં મથુરાની પાસેનું એક વન-
તીર્થ.

વૃન્દિષ્ઠ ત્રિં અતિશય મુખ્ય, વાણું સુંદર.

વૃન્દીયસ્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વૃશ દિવાં પં સં સેટ્ વરતું, સ્વીકારતું,
પસંદ કરતું.

વૃશ પું અરકુસો, ઉંદર.

વૃશ નં આદુ.

વૃશા સ્ત્રીં એક ઔષધ.

વૃશી સ્ત્રીં ઉંદરડી.

વૃશ્ચિક પું વીછી, એક કીડો, વૃશ્ચિક રાશિ,
એક ઔષધિ, મીંદળનું ઝાડ, જાણનો
એક કીડો, કરચલો.

વૃશ્ચિકકર્ણી સ્ત્રીં ઉંદરકાની વનસ્પતિ.

વૃશ્ચિકપ્રિયા સ્ત્રીં વૃત્તિકા જુઓ.

વૃશ્ચિકા સ્ત્રીં એક જાતનો ઝેરી છાડ.

વૃશ્ચિકાલો સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

વૃશ્ચિપત્રી સ્ત્રીં વૃશ્ચિકા જુઓ.

વૃશ્ચીર પું ધોળી સારોડી.

વૃષ્ સ્વાં પં સેટ્ સીચતું, છાંટતું, સં ઐ-
શ્વર્યવાળા થતું, સંતતિ ઉત્પન્ન કર-
વાનું સામર્થ્ય ધરાવતું. અં

વૃષ્ તું આં અં સેટ્ સંતતિ ઉત્પન્ન
કરવાનું સામર્થ્ય ધરાવતું, ઐશ્વર્યવાળા
થતું.

વૃષ પું બળદ, વૃષભરાશિ, એક જાતનો
પુરુષ, ઇન્દ્ર, ધર્મ, શીંગડાવાળું કાષ્ઠપણ
પણ, ઉંદર, વાસ્તુનું એક સ્થાન, અરકુસો,
શત્રુ, કામદેવ, ઋષભ ઔષધિ, મોરપિંછ,
શ્રીકૃષ્ણ, અરિષ્ટાસુર.

વૃષ ત્રિં બળવાન, વીર્યવાન.

વૃષકર્ણી સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.

વૃષકેતન પું શિવ.

વૃષમન્થા સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.

વૃષણ પું અંડકોષ-પેલીમો.

વૃષણ ત્રિં વીર્યવાળું, પરાક્રમી.

વૃષણશ્વ પું ઇન્દ્રનો ઘોડો.

વૃષણવત્ ત્રિં વર્ષણવાળું, વરસતું.

વૃષણવસુ ત્રિં રથ વગેરે ઇન્દ્રનાં ઉપકરણ.

વૃષદંશક પું ખીલાડો.

વૃષદંશકી સ્ત્રીં ખિલાડી.

વૃષધ્વજ પું શિવ, ગણપતિ.

વૃષધ્વાંક્ષી

૪૨૦

વૃષ્ટિજીવન

વૃષધ્વાંક્ષી સ્ત્રીં નાગરભોય.
 વૃષન્ પું ઈન્દ્ર, કર્ણ, દુઃખ, વેદનાશન,
 બળદ, ઘોડો, ધર્મ.
 વૃષનાશન પું વાવડીંગ, શ્રીકૃષ્ણ.
 વૃષનાશન ત્રિં ધર્મનાશક.
 વૃષપર્ણી સ્ત્રીં ઉદરકાની વનસ્પતિ, સુદ-
 ર્શની વૃક્ષ.
 વૃષપર્વન્ પું શિવ, તે નામે એક દૈત્ય,
 એક ઝાડ.
 વૃષમ પું બળદ, પહેલાં જ્ઞેન તીર્થંકર,
 કાનતું હિંદ્ર, એક ઔષધિ, વૈદર્ભીરીતિ,
 વપલ રાશિ, હાથીનો કાન.
 વૃષમ ત્રિં શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ.
 વૃષમકેતન પું શિવ.
 વૃષમગતિ પું શિવ.
 વૃષમધ્વજ પું શિવ.
 વૃષમયાન પું શિવ.
 વૃષમવાહન પું શિવ.
 વૃષમાશ્ત્રી સ્ત્રીં ઈંદ્રવરણી.
 વૃષમાન પું રાધિકાનો પિતા.
 વૃષમાનુ પું ઉપરનો અર્થ.
 વૃષમાસા સ્ત્રીં અમરાવતી.
 વૃષયાન પું શિવ.
 વૃષરિપુ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વૃષલ પું શ્વ, ગાજર, ઘોડો, ચંદ્રશુભ રાબ.
 વૃષલ ત્રિં અધાર્મિક, નીચ.
 વૃષલતા સ્ત્રીં શ્વપણું.
 વૃષલત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 વૃષલી સ્ત્રીં પિતાને ઘેર પરણ્યા પહેલાં
 જ્ઞેન રજોદર્શન આવેલું છે તેવી સ્ત્રી,
 શ્વ ભાતિની સ્ત્રી, ઘોડી, શ્વતી સ્ત્રી.
 વૃષલોચન પું ઉદર, બળદની આંખ.
 વૃષલોચન ત્રિં બળદના જેવા નેત્રવાણું.
 વૃષલોચની સ્ત્રીં ઉદરડી.
 વૃષવાહન પું શિવ.

વૃષશત્રુ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વૃષસ્યન્તી સ્ત્રીં અત્યંત કામી સ્ત્રી.
 વૃષા સ્ત્રીં ઉદરકાની, કવચબીજ.
 વૃષાકપાયી સ્ત્રીં પાર્વતી, ગૌરી, લક્ષ્મી,
 સ્વાહા, ઈન્દ્રાણી, જીવન્તી, શતાવરી
 વનસ્પતિ.
 વૃષાકપિ પું શિવ, વિષ્ણુ, ઇન્દ્ર, અગ્નિ,
 ચિત્રાતું ઝાડ.
 વૃષાકર પું અશ્વ.
 વૃષાઙ્ગ પું શિવ, નપુંસક, બીલામાનું
 ઝાડ, સાધુ.
 વૃષાઙ્ગ ત્રિં ધર્મિષ્ઠ, પુણ્યવાન.
 વૃષાજન પું શિવ.
 વૃષાણક પું શિવ.
 વૃષાન્તક પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વૃષાયણ પું એક ભાતનો ચકલો.
 વૃષારાત પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વૃષારિ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વૃષાહાર પું બિલાડો.
 વૃષાહારી સ્ત્રીં બિલાડી.
 વૃષિ સ્ત્રીં વતિઓનું દબાંસન.
 વૃષી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 વૃષોત્સર્ગ પું મરેલા વગેરેને ઉદેશી તેના
 પુત્ર વગેરેએ નીલ પરણાવવો તે, વિધિ-
 પૂર્વક બળદને છૂટો કરવામાં આવે છે તે.
 વૃષોપગા સ્ત્રીં બળદ પાસે જનારી ગાય,
 પુરૂષ પાસે જનારી સ્ત્રી.
 વૃષ્ટિ સ્ત્રીં વરસાદ, વરસવું તે, મેઘ વગેરેથી
 સીચાતું જળ.
 વૃષ્ટિકર ત્રિં વૃષ્ટિ કરનાર, વરસાવનાર.
 વૃષ્ટિકાલ પું વરસાદનો સમય.
 વૃષ્ટિમી સ્ત્રીં ઝીણી એકચી.
 વૃષ્ટિજીવન પું ચાતક પક્ષી.
 વૃષ્ટિજીવન ત્રિં વરસાદ ઉપર જીવનાર
 દેશ વગેરે.

વૃષ્ટિભૂ

૪૨૧

વૃહદ્વલ્લ

વૃષ્ટિભૂ પું દેડકા.
 વૃષ્ટિભૂ ત્રિં વરસાદમાં હોનાર-ચનાર.
 વૃષ્ટિમત્ ત્રિં વરસાદવાળું.
 વૃષ્ટિવેદ્ય નં ઉપદ્રવસૂચક વૃષ્ટિવિકાર.
 વૃષ્ણિ પું યાદવવંશી એક રાજા, શ્રીકૃષ્ણ,
 મેધ, મોથ.

વૃષ્ણિ ત્રિં ગરમ, ઉમ, પાખંડી.
 વૃષ્ણિગર્ભ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 વૃષ્ય ત્રિં બળકારક, વીર્યની વૃદ્ધિ કરનાર.
 વૃષ્ય પું અડદ.
 વૃષ્ય નં વાજકરણ ઔષધ.
 વૃષ્યકન્દા સ્ત્રીં વિદારી વનસ્પતિ.
 વૃષ્યગન્ધા સ્ત્રીં વૃદ્ધકારક-વનસ્પતિ.
 વૃષ્યગન્ધિકા સ્ત્રીં અતિમ્લા વનસ્પતિ.
 વૃષ્યવલ્લિકા સ્ત્રીં વિદારી વનસ્પતિ.
 વૃષ્યવल्ली સ્ત્રીં ઉપર જીઓ.
 વૃષ્યા સ્ત્રીં આમળી, શતાવરી, ઋષભ
 ઔષધિ, ઋદ્ધિ નામે ઔષધિ.

વૃહ્ વું ઝમં અં સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.
 વૃહ્ મ્વાં પં અં સેટ્ ઉપરના અર્થ.
 વૃહ્ મ્વાં પં અં સેટ્ (હાથીનો) શબ્દ
 કરવો, વધવું.

વૃહ્ મ્વાં આં અં સે વધવું, શબ્દ કરવો.
 વૃહ્ મ્વાં પં સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.

વૃહચંદ્ર પું એક જાતનું શાક.
 વૃહચિત્ત પું બીજોરાનું ઝાડ.
 વૃહચિત્ત ત્રિં મોટા મનવાળું.
 વૃહચિત્ત નં મોટું મન.
 વૃહચ્છરીર નં મોટું શરીર.
 વૃહચ્છરીર ત્રિં મોટા શરીરવાળું.
 વૃહચ્છલ્ક પું એક જાતનું માછલું.
 વૃહજન પું મોટો માણસ.
 વૃહકુક્કા સ્ત્રીં મોટું નગારું.
 વૃહત્ ત્રિં મોટું.

વૃહતિકા સ્ત્રીં ઉત્તરીય વસ્ત્ર, રીંગણી,
 ભોરીંગણી.

વૃહતી સ્ત્રીં મોટી સ્ત્રી, નાની રીંગણી,
 પાણીની ઝારી વગેરે, ભોરીંગણી, વાણી,
 સરસ્વતી, નવ અક્ષરના ચરણવાળો એક
 જંદ

વૃહતીપતિ પું બૃહસ્પતિ.

વૃહત્ક ત્રિં મોટું.

વૃહત્કન્દ પું ગાજર, વિષ્ણુકંદ.

વૃહત્કાય ત્રિં મોટા શરીરવાળું.

વૃહત્કાય પું મોટું શરીર.

વૃહત્કાલશાક પું એક જાતનું શાક.

વૃહત્કારા પું એક જાતનું ધાસ.

વૃહત્કુક્ષિ ત્રિં મોટા પેટવાળું.

વૃહત્તાલ પું હિંતાલ વૃક્ષ.

વૃહત્તિકા સ્ત્રીં પાદા વનસ્પતિ.

વૃહત્તૃણ પું વાંસનું ઝાડ.

વૃહત્ત્વચ્ પું તે નામે એક ઝાડ.

વૃહત્પત્ર પું હસ્તિકંદ વૃક્ષ.

વૃહત્પત્રા સ્ત્રીં ત્રિપર્ણિકા વનસ્પતિ.

વૃહત્પાટલિ પું ધંતુરાનું ઝાડ.

વૃહત્પાદ ત્રિં વડનું ઝાડ

વૃહત્પાદ ત્રિં મોટા પગવાળું.

વૃહત્પાલિન્ પું નંગલી જીં.

વૃહત્પોલુ પું મોટા પીયુનું ઝાડ.

વૃહત્પુષ્પ નં મોટું ફૂલ.

વૃહત્પુષ્પ ત્રિં મોટા ફૂલવાળું.

વૃહત્ફલ નં મોટું ફળ.

વૃહત્ફલ ત્રિં મોટા ફળવાળું.

વૃહત્ફલા સ્ત્રીં કડવી તુંબડી, મહેન્દ્રવાણી,
 કોહળાંતો વેલો, મોટા બીજોરાનું ઝાડ.

વૃહત્સામન્ નં તે નામે એક સામ.

વૃહદક્ષ પું હાથી.

વૃહદક્ષી સ્ત્રીં હાથણી.

વૃહદમ્લ પું તે નામે એક ઝાડ.

વૃહવેલા

૪૧૨

વેણિ

વૃહવેલા સ્ત્રી૦ મોટી એલચી.
 વૃહદ્ગૃહ પુ૦ તે નામે એક દેશ.
 વૃહદ્ગોલ ન૦ તરબુચ.
 વૃહહલ પુ૦ એક જાતનું લોધરનું વૃક્ષ,
 હિંતાલ વૃક્ષ.
 વૃહહલ ન૦ મોટું હળ.
 વૃહદ્ગદારિકા સ્ત્રી૦ દુર્ગા દેવી, પાર્વતી.
 વૃહદ્માનુ પુ૦ અમ્મિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 વૃહદ્રથ પુ૦ ઇન્દ્ર, એક જાતનું યજ્ઞપાત્ર, તે
 નામે એક સામ.
 વૃહદ્રાવ પુ૦ મોટો શબ્દ.
 વૃહદ્રાવિણી સ્ત્રી૦ એક ધુવડ-માદા.
 વૃહદ્રાવિન પુ૦ એક જાતનું ધુવડ.
 વૃહદ્રાવિન ત્રિ૦ મોટો શબ્દવાળું.
 વૃહદ્ગલ્ક પુ૦ પટ્ટિકા લોધ વૃક્ષ.
 વૃહદ્ગાત પુ૦ તે નામે એક ઝાડ.
 વૃહદ્ગારુણી સ્ત્રી૦ મહેન્દ્રવારુણી.
 વૃહદ્ગ્રીવ પુ૦ આત્રાતક વૃક્ષ.
 વૃહદ્ગઢ પુ૦ અર્જુન, સાદડ વૃક્ષ.
 વૃહદ્ગઢા સ્ત્રી ઉપરના અર્થ.
 વૃહદ્ગલ પુ૦ વૃહન્નઢ જીઓ.
 વૃહદ્ગલા સ્ત્રી૦ ઉપર પ્રમાણે.
 વૃહદ્ગપતિ પુ૦ દેવગુર, દેવાચાર્ય, એક ગ્રહ.
 વૃહદ્ગપતિચક્ર ન૦ સાદ વર્ધનું એક ચક્ર.
 વૃહદ્ગપતિસવ પુ૦ એક યજ્ઞ.
 વૃ ક્ષૃ૦ ઝમ૦ સ૦ સેદ વરતું, સ્વીકારતું,
 પસંદ કરતું.
 વે મ્હા૦ ઝમ૦ સ૦ અનિદ વણવું.
 વેકટ પુ૦ યુવાન, ઝવેરી, નાટકોયો, એક
 માછલું.
 વેગ પુ૦ ઉતાવળ, પ્રવાહ, વેગ, ઝડપ,
 મહાકાલ હળ, વીર્ય, મૂત્ર-વિષ્ટા વગેરેને
 બહાર કાઢવાનો એક યત્ન, ન્યાયમાં
 કહેલ એક સંસ્કાર.
 વેગતસ્ અબ્ય૦ ઉતાવળથી, ઝડપથી.

વેગરોધ પુ૦ વેગ રોકવો.
 વેગરોધન ન૦ વેગ રોકવો.
 વેગવત્ ત્રિ૦ વેગવાળું.
 વેગવત્તમ ત્રિ૦ અત્યંત વેગવાળું.
 વેગવત્તર ત્રિ૦ ધણા વેગવાળું.
 વેગવિધારણ ન૦ વેગ રોકવો, વેગ ધારણ
 કરવો.
 વેગસર પુ૦ ખચ્ચર ધોડો.
 વેગસર ત્રિ૦ વેગથી જનાર.
 વેગસરી સ્ત્રી૦ વેગથી જનાર સ્ત્રી, ખચ્ચર
 ધોડી.
 વેગાઘાત પુ૦ વેગ અટકાવવો, વેગનું
 રોકાણ.
 વેગિતા સ્ત્રી૦ વેગવાળાપણું.
 વેગિત્વ ન૦ ઉપર જીઓ.
 વેગિન ત્રિ૦ વેગવાળું, ઝડપદાર.
 વેગિન પુ૦ બાઝપક્ષી, ફૂત, ખેપીયો.
 વેગિની સ્ત્રી૦ બાઝ પક્ષિણી, વેગવાળી સ્ત્રી.
 વેચા સ્ત્રી૦ પગાર, ભાડું.
 વેજાનો સ્ત્રી૦ સોમરાજ વનસ્પતિ.
 વેડ પુ૦ ધટ-છિદ્રવિનાનું બંધન.
 વેડમિકા સ્ત્રી૦ વેડમી-એક જાતની રોટલી.
 વેડમી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 વેડા સ્ત્રી૦ નૌકા-વહાણ.
 વેળ મ્હા૦ ઝમ૦ સ૦ સેદ જાણવું, સાંભળવું,
 વાદિત ગ્રહણ કરવું, જવું, ચિંતવવું,
 વિચારવું.
 વેણ પુ૦ એક જાતનો વર્ણસંકર, ૪થુ રા-
 જાનો પિતા એક રાજા.
 વેણિ પુ૦ ગુંથેલા બ્યવસ્થિત કેશ, ચોટલો,
 અંખોડો, પાણીનો સમૂહ, પાણીનો પ્રવાહ,
 દેવતાડ વૃક્ષ, ગંગા-યમુના-સરસ્વતીને
 મળવાનું સ્થાન-ત્રિવેણી-પ્રયાગ ક્ષેત્ર, તે
 નામે એક નદી.

વેણિકા

૪૧૩

વેદતત્ત્વજ્ઞ

વેણિકા સ્ત્રીઽશુથેસા વ્યવરિથત કેશ, ચોટલો,
અંખોડો.

વેણી સ્ત્રીઽ વેણી જુઓ.

વેણોર પુઁ અરીઠાનું ઝાડ.

વેણુ પુઁ વાંસ, વાંસનો વિકાર, વાંસળી
વાદિત્ર, તે નામે એક રાજ્ય.

વેણુક નઁ તોષ્ટ્ર જુઓ.

વેણુકર્કર પુઁ કરેણું ઝાડ.

વેણુજ પુઁ વાંસનો જવ-ચોખો.

વેણુજ ત્રિઁ વાંસની લાકડી વજેરે, વાંસથી
ઉત્પન્ન થનાર.

વેણુદ્વંડ પુઁ વાંસની લાકડી.

વેણુધ્મ પુઁ વાંસળી વગાડનાર.

વેણુન નઁ મરી, તીખાં.

વેણુપત્રો સ્ત્રીઽ વંશપત્રી વૃક્ષ.

વેણુચવ પુઁ વાંસનો જવ-ચોખો.

વેણુવાદ ત્રિઁ વાંસળી વગાડનાર.

વેણુવાદક ત્રિઁ ઉપરનો અર્થ.

વેણુવીજ નઁ વેણુવ જુઓ.

વેતન નઁ પગાર, ભાડું, આજીવિકા.

વેતનાનપાકર્મન નઁ એક વ્યવહાર.

વેતસ પુઁ નેતરનું ઝાડ.

વેતસામ્લ પુઁ અમ્લવેતસ વૃક્ષ.

વેતસી સ્ત્રીઽ નેતરનું ઝાડ.

વેતસ્વત્ પુઁ ધણા નેતરવાળો દેશ.

વેતસ્વત્ ત્રિઁ નેતરવાળું.

વેતાલ પુઁ તે નામે એક મધ્વ, ભૂત જેમાં
પેદું હોય તેવું મડદું, શિવનો અનુચર
એક ભૈરવ, દારપાળ.

વેતાલમટ્ટ પુઁ વિક્રમની સભાનો એક કવિ.

વેતૃ ત્રિઁ જ્ઞાની, જાણનાર, મેળવનાર,
પરણનાર, વહેનાર.

વેતૃ પુઁ પંડિત, વિદ્વાન.

વેત્ર પુઁ નેતરનું ઝાડ.

વેત્ર નઁ છડી, લાકડી,

વેત્રકીય નઁ નેતરનો સમૂહ, બહુ નેતર-
વાળો દેશ.

વેત્રકીય ત્રિઁ બહુ નેતરવાળું.

વેત્રધર પુઁ છડીદાર, દારપાળ.

વેત્રધર ત્રિઁ છડી-લાકડી ધારણ કરનાર.

વેત્રધારક ત્રિઁ ઉપરનો અર્થ.

વેત્રધારક પુઁ છડીદાર, દારપાળ.

વેત્રવત્ પુઁ ઉપરનો અર્થ.

વેત્રવત્ ત્રિઁ છડી-લાકડીવાળું, નેતરવાળું.

વેત્રવતી સ્ત્રીઽ છડીદાર સ્ત્રી, માળવ દેશમાં
એક નદી, જૂનાસુરની માતા.

વેત્રાવતી સ્ત્રીઽ છડીદાર સ્ત્રી, જૂનાસુરની
માતા.

વેત્રાસન નઁ નેતરનું આસન, નેતરની
ખુરશી.

વેત્રાસુર પુઁ તે નામે એક અસુર.

વેત્રિણી સ્ત્રીઽ છડીદાર સ્ત્રી.

વેત્રિન્ પુઁ છડીદાર, દારપાળ.

વેત્રિન્ ત્રિઁ છડીવાળું, લાકડીવાળું, નેતર-
વાળું.

વેથ્ મ્હાઁ ભાઁ દ્વિકઁ સેદ્ યાચવું, માગવું.

વેદ પુઁ વિષ્ણુ, શાસ્ત્રજ્ઞાન, શાસ્ત્રોક્ત ચરિત્ર,
યજ્ઞનું અંગ, દર્શનની મુદ્દીનો કરેલો એક
પદાર્થ, ઋગ્વેદ-યજુર્વેદ-સામવેદ-અ-
થર્વવેદ.

વેદ ત્રિઁ જાણનાર, જ્ઞાની, જાણવનાર.

વેદકૌલેયક પુઁ મહાદેવ, શિવ.

વેદગર્ભ પુઁ પ્રભા, વિષ્ણુ, બ્રહ્માણ.

વેદગુપ્તિ સ્ત્રીઽ વેદનું રક્ષણ, વેદને ગુપ્ત
રાખવા તે.

વેદજ્ઞ ત્રિઁ વેદ જાણનાર.

વેદજ્ઞ પુઁ હાથી.

વેદજ્ઞી સ્ત્રીઽ હાથણી.

વેદતત્ત્વ નઁ વેદનું રહસ્ય.

વેદતત્ત્વજ્ઞ ત્રિઁ વેદના રહસ્યને જાણનાર.

વેદત્રય

૫૨૪

વેદિત

વેદત્રય નં ત્રણ વેદ-ઋગ્-યજુઃ-સામ.
 વેદત્રયી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 વેદન નં જાણવું, અનુભવવું, ભોગવવું,
 વિવાહ.
 વેદના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, પીડા, દુઃખ,
 ઔદના પાંચ રકન્ધપૈકી એક.
 વેદનાસ્કન્ધ પું ઔદીના પાંચ રકન્ધ
 પૈકી એક.
 વેદનિન્દક પું ઔદ, નાસ્તિક.
 વેદનિન્દક ત્રિં વેદની નિંદા કરનાર.
 વેદનિન્દા સ્ત્રીં વેદની નિંદા.
 વેદનીય ત્રિં જાણવા લાયક, જાણાવવા
 લાયક, અનુભવવા યોગ્ય, ભોગવવા લાયક.
 વેદપારગ ત્રિં વેદના પારને પામેલ.
 વેદપારગત ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 વેદપુણ્ય નં વેદનું પુણ્ય.
 વેદમાતૃ સ્ત્રીં ગાયત્રી મંત્ર.
 વેદ્ય ત્રિં જાણનાર, પામનાર.
 વેદ્યત્ ત્રિં જાણાવતું.
 વેદયિત્ ત્રિં જાણાવનાર.
 વેદરક્ષણ નં વેદનું રક્ષણ.
 વેદરક્ષા સ્ત્રીં વેદનું રક્ષણ.
 વેદરક્ષિત્ ત્રિં વેદનું રક્ષણ કરનાર.
 વેદવચન નં વેદનું વચન.
 વેદવત્ પું વેદાભ્યાસી દ્વિજ.
 વેદવતી સ્ત્રીં કુશધ્વજ રાબાની કન્યા.
 વેદવાક્ય નં વેદનું વચન.
 વેદવાસ પું બ્રાહ્મણ, બ્રહ્મા.
 વેદવિત્ ત્રિં વેદ જાણનાર.
 વેદવિત્ પું વિષ્ણુ.
 વેદવિદ્વસ્ ત્રિં વેદ જાણનાર.
 વેદવૃત્ત નં વેદનો મત.
 વેદવ્યાસ પું પરાશરનો પુત્ર એક મુનિ.
 વેદસ્ પું જાણનાર, પામનાર.
 વેદસંમત ત્રિં વેદે માનેલ.

વેદાઙ્ગ નં વેદનું અંગ.
 વેદાદિ પું ઝંકાર.
 વેદાધિગમ પું વેદનું જ્ઞાન, વેદપ્રાપ્તિ.
 વેદાધિગમન નં ઉપરના અર્થ.
 વેદાધિપ પું ધૃતરપતિ-શુક્રાચાર્ય-મંગળ-
 લુપ્ત, વિષ્ણુ.
 વેદાધિપતિ પું ઉપરના અર્થ.
 વેદાધ્યયન નં વેદનો અભ્યાસ.
 વેદાધ્યાયિન્ ત્રિં વેદનો અભ્યાસ કરનાર.
 વેદાધ્યાપક ત્રિં વેદ જાણાવનાર.
 વેદાધ્યાપન નં વેદ જાણાવવો.
 વેદાન્ત પું ઉપનિષદરૂપ વેદ ગ્રંથ, શારી-
 રક સૂત્ર બાહ્ય વગેરે.
 વેદાન્તજ્ઞ ત્રિં વેદાંત શાસ્ત્ર જાણનાર.
 વેદાન્તવિદ્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 વેદાન્તિન્ ત્રિં વેદાંત શાસ્ત્ર જાણનાર.
 વેદાભ્યાસ પું વેદનો અભ્યાસ.
 વેદાર પું કાચડો, કાકીડો.
 વેદારી સ્ત્રીં કાચડો, કાકીડો.
 વેદાવાસ પું બ્રાહ્મણ, બ્રહ્મા.
 વેદિ નં અંબજા નામે વેલો.
 વેદિ પું પંડિત.
 વેદિ સ્ત્રીં પરિષ્કૃત ભૂમિ, સાદ કરેલી
 જમીન, આંગળીની વીટી, ઓટલો,
 વિવાહ વગેરેમાં વેદવિધિથી કરાતી ઓટલી,
 પશુ બાંધવા માટે કરેલી ડમર આકા-
 રની જમીન.
 વેદિકા સ્ત્રીં મંગલ કર્મ માટે ઘરના દ્વાર
 વગેરેમાં કરાતી ચોખંડી માટીની ઓટલી.
 વેદિજા સ્ત્રીં દ્રૌપદી.
 વેદિત ત્રિં જાણવેલ.
 વેદિતવ્ય ત્રિં જાણવા લાયક, જાણાવવા
 લાયક.
 વેદિતા સ્ત્રીં જ્ઞાન, સમજ.
 વેદિત્ ત્રિં જાણનાર.

વેદિત્વ

૪૨૫

વેલિત

વેદિત્વ નં જ્ઞાન, સમજણ.
 વેદિન્ પું પડિત, બ્રહ્મા.
 વેદિન્ ત્રિં જાણનાર.
 વેદિની સ્ત્રીં જાણનારી સ્ત્રી.
 વેદી સ્ત્રીં વેદિ સ્ત્રીં જુઓ.
 વેદોદય પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 વેદોદિત ત્રિં વેદે કહેલ, વેદમાં કહેલ.
 વેદ્ય ત્રિં જાણવા લાયક.
 વેધ પું વીંધવું, વેધ, પરિધિનો નવમો ભાગ, ઉંડાઇ.
 વેધક પું કચૂરો વનસ્પતિ, અમ્ભયેતસ.
 વેધક નં ધાણા.
 વેધક ત્રિં વીંધનાર, વેધ કરનાર.
 વેધકરણ નં વીંધવું.
 વેધકર્તૃ ત્રિં વેધક ત્રિં જુઓ.
 વેધન નં વીંધવું, ઉંડાઇ.
 વેધનિકા સ્ત્રીં હાથીના કાન વીંધવાનું અસ્ત્ર, વીંધણી, મણીઆર લોકોનું રત્ન વગેરે વીંધવાનું એક ઓળાર, મેથી.
 વેધની સ્ત્રીં વીંધણી, મણીઆર લોકોનું રત્નો વગેરે વીંધવાનું એક ઓળાર, હાથીઓના કાન વીંધવાનું અસ્ત્ર.
 વેધમુખ્ય પું કચૂરો વનસ્પતિ.
 વેધમુખ્યક પું હળદરનું, ઝાડ.
 વેધસ્ પું હિરણ્યગર્ભ, બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, સૂર્ય, ધોળા આકાશનું ઝાડ, પડિત, એક એક રાજ.
 વેધસ નં હાથના અંગુઠાનું મૂળ.
 વેધિત ત્રિં વીંધેલ, છિદ્ર પાડેલ.
 વેધિન્ ત્રિં વીંધનાર.
 વેધિની સ્ત્રીં જળો, મેથી.
 વેધ્ય ત્રિં વીંધવા લાયક.
 વેન્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ જવું.
 વેન પું વેળ જુઓ, બ્રહ્મા.
 વેન્ના સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.

વેપ્ મ્વાં આં અં સેટ્ કંપવું, ધૂળવું.
 વેપથુ પું કંપ, ધૂળ.
 વેપન નં કંપવું, ધૂળવું.
 વેપમાન ત્રિં કંપવું, ધૂળવું.
 વેપસ્ નં કંપ, ધૂળ.
 વેપસ્ ત્રિં નિર્દોષ.
 વેમ પું વલુકરોની સાળ.
 વેમન્ નં પું ઉપરનો અર્ધ.
 વેર નં દેહ, શરીર, રીંગણી, કેસર.
 વેરક પું કચૂરો વનસ્પતિ.
 વેરટ પું એક નીચ જાતિ-મનુષ્ય.
 વેલ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ કંપવું, ચાલવું.
 વેલ્ તું ૩૦ સં સેટ્ સમયનો ઉપદેશ કરવો, વખત જણાવવો.
 વેલ નં ઉપવન, બગીચો.
 વેલા સ્ત્રીં કાળ, વખત, મર્યાદા, સમુદ્રનો કીનારો, હોરાશી કાળ, સમુદ્રના જળનો વિકાર, અકિલજ મરણ, રોગ, ઇશ્વર-ભોજન, બુધની પત્ની.
 વેલાકૂલ નં તામસિષ દેશ.
 વેલામૂલ નં સમુદ્રનો કિનારો.
 વેલ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ ચાલવું, હાલવું.
 વેલ્ પું નં વાવડીંગ.
 વેલ્ પું હાલવું, ચાલવું.
 વેલ્જ પું મરી, તીખાં.
 વેલ્મ નં ઘોડા વગેરેનું જમીન ઉપર લોટવું, હાલવું, ચાલવું, લાકડાનો એક પદાર્થ.
 વેલ્ના સ્ત્રીં માલાદૂર્વા વનસ્પતિ.
 વેલ્નતર પું એક વૃક્ષ-વીરતક.
 વેલ્હલ પું છાકટો. લોહર, છીનાળવો.
 વેલ્હિ સ્ત્રીં લતા, વેલો, વેલ.
 વેલ્હિકા સ્ત્રીં એક ઝાડ, વેલો.
 વેલ્હિત નં ગમન, ગતિ, હાલવું.
 વેલ્હિત ત્રિં ગયેલ, હાલેલ, ચાલેલ, કંપેલ, વાંકું.

વેણી

૪૨૬

વૈકલ્પ

વેણી સ્ત્રીં વેણો, વેણ.

વેણી બદાં આં સેટ્ મોકલવું, ઇચ્છવું,
જવું, વ્યાપ્ત થવું, ફેંકવું, તિરસ્કારવું,
ભોજન કરવું સં ગર્ભ ધારણ કરવો અંવેશ પું વેશ, અલંકાર વગેરેથી કરેલું
રૂપાંતર, વેશ્યાનું ધર, હરકોઇ ધર, પ્રવેશ,
પેસવું.

વેશક ત્રિં પ્રવેશ કરનાર.

વેશક નં ધર.

વેશકૃત્ ત્રિં વેશ કરનાર, પ્રવેશ કરનાર.

વેશધારિણી સ્ત્રીં વેશ ધારણ કરનારી સ્ત્રી.

વેશધારિન્ ત્રિં કપટવેશ ધારણ કરનાર,
નટ, વેશ ધારણ કરનાર.

વેશન નં ધર, પ્રવેશ, પેસવું.

વેશન્ત પું નાનું સરોવર, તળાવ, ખાખો-
ચીયું, અમ્મિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

વેશમૃત્ ત્રિં વેશધારિન્ જુઓ.

વેશમૃષા સ્ત્રીં વેશનો શણગાર.

વેશર પું અચ્ચર ઘોડો.

વેશરી સ્ત્રીં અચ્ચર ઘોડી.

વેશવાર પું કરીયાણું, વસાણું.

વેશિન્ ત્રિં વેશવાણું.

વેશમ્ન નં ધર.

વેશમ્ન સ્ત્રીં ધર કરવા યોગ્ય સ્થાન.

વેશ્ય નં વેશ્યાનું ધર, વેશ્યાવાડો.

વેશ્યા સ્ત્રીં વેશ્યા સ્ત્રી, પાડા વનસ્પતિ.

વેશ્યાગણ પું વેશ્યાઓનો સમૂહ.

વેશ્યાગુરુ પું વેશ્યાનો ભડવો.

વેશ્યાગૃહ નં વેશ્યાનું ધર.

વેશ્યાચાર્ય પું વેશ્યાનો ભડવો.

વેશ્યાવાર પું વેશ્યાઓનો સમૂહ.

વેશ્યાશ્રમ પું વેશ્યાનું ધર, વેશ્યાવાડો.

વેષ પું વેશ, અલંકાર વગેરેથી રૂપાંતર
કરવું તે, વેશ્યાનું ધર, વેશ્યાવાડો.

વેષણ પું કાસમર્દ વૃક્ષ.

વેષણા સ્ત્રીં ધાણાનું ઝાડ.

વેષ્ટ મ્વાં આં સં સેટ્ વીંટવું, ઘેરવું.

વેષ્ટ પું વીંટવું, ઘેરવું, ઝાડનો રસ-ગુંદર,
વાડ, પાવડી.

વેષ્ટક નં પાવડી.

વેષ્ટક પું કિલ્લો, ભીંત, કેલણું.

વેષ્ટક ત્રિં વીંટનાર, ઘેરનાર.

વેષ્ટન નં વીંટવું, ઘેરવું, કાનનું છિદ્ર,
પાવડી, મુકુટ, ગુગળ, વાડ, ભીંત.

વેષ્ટનીય ત્રિં વીંટવા-ઘેરવા યોગ્ય.

વેષ્ટવંશ પું એક જાતનો વાંસ.

વેષ્ટસાર પું શ્રીવેષ્ટ જુઓ.

વેષ્ટિત ત્રિં વીંટલ, ઘેરલ, રોકલ, નાચનાર.

વેષ્ટિત નં વીંટવું, ઘેરવું, નૃલ.

વેસ્ મ્વાં પં સં સેટ્ જવું.

વેસન નં ચણા વગેરેની દાળનો લોટ,
જવું, ગમન.

વેસર પું અચ્ચર ઘોડો.

વેસરી સ્ત્રીં અચ્ચર ઘોડી.

વેસવાર પું વસાણું, કરીયાણું, પાક, એક
ખાણું.

વેહ મ્વાં આં અં સેટ્ ચલ કરવો.

વેહત્ સ્ત્રીં ગર્ભવાત કરનારી સ્ત્રી.

વેહાર પું બીહાર દેશ.

વેહૃ મ્વાં પં સં સેટ્ જવું.

વેહૃલ્ મ્વાં પં સં સેટ્ જવું.

વૈ મ્વાં પં અં સં સેટ્ સુકાવું, સુકવું.

વૈ અવ્યં પાદ પૂરણમાં, અનુનયમાં, સંગો-
ધનમાં.

વૈશતિક ત્રિં વીસથી ખરીદલ.

વૈકશ્ન નં એક જાતનો હાર-જે જનોઇની
પેડે પહેરાય છે, ઉત્તરીય વસ્ત્ર.વૈકશ્ક નં જનોઇની પેડે પહેરેલી એક
જાતની માળા.

વૈકલ્પ પું એક જાતનું ઝાડ.

वैकृत

४२७

वैज्ञानिक

वैकृत त्रि० विकृत वृक्षसंघी.
 वैकटिक पु० अवेरी.
 वैकल्पिक त्रि० विकल्पे होनार-धनार,
 अनिश्चित, पक्षप्राप्त.
 वैकल्य न० विकलता लुओ.
 वैकाल पु० सांग.
 वैकुण्ठ पु० विष्णु, चन्द्र, घोणुं अण्णरज.
 वैकुण्ठ न० विष्णुलोक, विष्णुनुं धाम.
 वैकृत न० विकार, ओषात्स रस.
 वैकृत त्रि० विकारथी उत्पन्न थयेस.
 वैकृतापह त्रि० विकारनो नाश करनार.
 वैकान्त न० ऐक जलतो मण्डि.
 वैखरी स्त्री० कंडे वगेरेमां उम्मारतो
 अर्थभोधक-वस्तुभेदक ऐक-शब्द.
 वैखानस पु० वानप्रस्थ ऐक तापस.
 वैखानस त्रि० वानप्रस्थ ऐक तापसनुं-
 संघंधी.
 वैखानसी स्त्री० वानप्रस्थ ऐक तापसनी
 वृत्ति, पत्तनुं ऐक पात्र.
 वैगुण्य न० विगुणपणुं, विरुद्ध गुणवाणा-
 पणुं, दोष, जोट, न्यूनता, अन्याय,
 गुणरहितपणुं.
 वैचक्षण्य न० विचक्षणपणुं, होशीआरी.
 वैचित्र्य न० विचित्रता, विचक्षणता, अद-
 भुतपणुं, तरेह तरेहपणुं, आश्चर्य.
 वैजनन न० गर्भिणीनो प्रसवकाण.
 वैजयस्त पु० चन्द्रनो महेस, चन्द्र, धर,
 चन्द्रनी धन, अरबिनुं जाड.
 वैजयन्तिक त्रि० धनवाणुं, पताकावाणुं.
 वैजयन्तिका स्त्री० धन, पताका, ऐक
 जाड.
 वैजयन्ती स्त्री० उपरना अर्थ.
 वैजयि पु० जैन शास्त्रप्रसिद्ध ऐक यंत्रती.
 वैजात्य न० विजतीपणुं.
 वैजिक न० सरगवानुं लेस, कारण, आत्मा.

वैजिक त्रि० जीवसंघंधी, जीवथी प्राप्त,
 जीवथी थयेस.
 वैजिक पु० नवांकर.
 वैज्ञानिक पु० होशीआर, विज्ञानशास्त्री,
 औद्ध-आगम.
 वैज्ञानिक त्रि० औद्धागम अणुनार, औद्धा-
 गमसंघंधी.
 वैडाल त्रि० भिलाडानुं. भिलाडा संघंधी.
 वैडालव्रत न० धर्मकपट, छगंधी धर्माय-
 रणु, दोग.
 वैडालव्रतिक त्रि० छगंधी धर्मायरणु कर-
 नार, दोगी, उपरथी धर्मनो डोण करनार.
 वैदूर्य न० वैदूर्य लुओ.
 वैण पु० वांस दापनार, वांसनुं काम
 करनार.
 वैणव त्रि० वांसनुं, वांससंघंधी, वांसणीनुं-
 संघंधी.
 वैणव न० वांसनो जव.
 वैणविक त्रि० वांसणी वगाडनार.
 वैणिक त्रि० वीणु वगाडनार.
 वैणुक न० हाथीने यज्ञववानी लोढाना मो-
 वाणी वांसनी लाडकी.
 वैणुक त्रि० वांसणी वगाडनार.
 वैणुकेय त्रि० वांसनुं, वांससंघंधी.
 वैण्य पु० वेद राजनो पुत्र पृथु राज.
 वैतैसिक त्रि० मांस वेसी जवनार शिकारी.
 वैतनिक त्रि० लाडा उपर जवनार, पगार
 उपर जवनार, पगारथी काम करनार.
 वैतरणि स्त्री० यमद्वारमां ऐक नदी.
 वैतरणी स्त्री० उपरनो अर्थ.
 वैतस पु० अम्भ वेतस.
 वैतस त्रि० नेतरनुं, नेतर संघंधी.
 वैतान त्रि० यज्ञनो पवित्र अग्नि वजेरे.
 वैतानिक पु० श्रौतविधिथी अग्निनुं स्थापन.
 वैतानिक त्रि० यज्ञना पवित्र अग्नि वजेरे-
 संघंधी.

વૈતાલિક

૪૯૮

વૈષ્ણ

વૈતાલિક ત્રિં મંજળ-સ્તુતિ વગેરેથી રાજ
ઓતે જગાડનાર ભાટ ચારણ વગેરે.

વૈતાલીય પું તે નામે એક માત્રાવૃત્ત છંદ.

વૈદ ત્રિં વેદનું, વેદસંબંધી, ડાહ્યાનું,
ડાહ્યાસંબંધી.

વૈદગ્ધ્ય નં ડહાપણ, ચતુરાઈ, શક્તિ, લુચ્ચાઈ,
ચાલાકી.

વૈદગ્ધી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

વૈદગ્ધ્ય નં વૈદગ્ધ્ય જુઓ.

વૈદર્ભ પું વિદર્ભ દેશનો રાજ.

વૈદર્ભ નં વાક્યની કુટિલતા.

વૈદર્ભી સ્ત્રીં વિદર્ભનો કાયદો, સાહિત્યપ્રસિદ્ધ
એક કાવ્યરચના, નળરાજની પત્ની દમ-
યંતી, અગસ્ત્યની પત્ની, શ્રી કૃષ્ણની એક
રાણી.

વૈદલ નં સિદ્ધકું એક સિદ્ધાપાત્ર.

વૈદલ પું મસાલેદાર ધીની પોળી.

વૈદિક પું વેદ જાણનાર બ્રાહ્મણ.

વૈદિક ત્રિં વેદોક્ત કર્મ વગેરે.

વૈદુષી સ્ત્રીં વિદ્વાનપણું. પડિતાઈ.

વૈદુષ્ય નં વિદ્વતા, પડિતાઈ.

વૈદુર્ય નં એક જાતનો મણી.

વૈદેશિક ત્રિં વિદેશનું, પરદેશી.

વૈદેહ પું વેપારી, શ્વેતી વૈશ્યમાં ઉત્પન્ન થયેલો
એક વર્ણસંકર, વિદેહરાજ જનક.

વૈદેહ ત્રિં વિદેહ દેશનું, વિદેહ દેશમાં
હોનાર-થનાર.

વૈદેહિક પું વૈદેહ પું જુઓ.

વૈદેહી સ્ત્રીં શ્વેતી વૈશ્યમાં ઉત્પન્ન થયેલી
એક વર્ણસંકરની સ્ત્રી, વેપારી સ્ત્રી, સીતા,
હજાર પીપર.

વૈદ્ય પું વિદ્વાન, પડિત, વૈદ્ય, અરકુસાનું
ઝાડ.

વૈદ્યક નં અયુર્વેદ-ચિકિત્સાશાસ્ત્ર.

વૈદ્યનાય પું તે નામે એક દેશ તે નામે

એક ભૈરવ, ધન્વંતરિ, તે નામે એક
શિર્વાલંગ.

વૈદ્યબન્ધુ પું ગરમાળાનું ઝાડ.

વૈદ્યમાતૃ સ્ત્રીં. અરકુસાનું ઝાડ.

વૈદ્યસિંહી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

વૈદ્યા સ્ત્રીં કોકોલી વનસ્પતિ.

વૈદ્ય ત્રિં વિધિપ્રતિપાદ, વિધિથી પ્રાપ્ત,
વિધિ પ્રમાણે.

વૈદ્યર્મ્ય નં વિરૂદ્ધ ધર્મપણું, જુદા ધર્મ-
પણું, અન્યલક્ષણ.

વૈદ્યવ્ય નં વિધવાપણું.

વૈદ્યહિંસા સ્ત્રીંવેદોક્ત હિંસા.

વૈદ્યાત્ર પું સનતકુમાર વગેરે મુનિ.

વૈદ્યાત્રી સ્ત્રીં બ્રાહ્મી વનસ્પતિ.

વૈદ્યૃતિ પું વૈષ્ણવ વગેરે યોગમાંહેનો છેલ્લો
યોગ, સૂર્યચંદ્રના ક્રાંતિસામ્યથી આણેલ
અશુભસૂચક એક અસિ.

વૈદ્યેય પું મૂર્ખ.

વૈદ્ય્યત પું યમદેવનો પ્રતિહાર-દારપાળ.

વૈનતેય પું ગરૂડ, અરૂણ.

વૈનયિક ત્રિં વિનયવાળું.

વૈનાયિક ત્રિં બૌદ્ધાગમ.

વૈનાયિક પું બૌદ્ધાગમ જાણનાર, બૌદ્ધ.

વૈનાશિક પું બૌદ્ધાગમ, કરોળીયો.

વૈનાશિક ત્રિં બૌદ્ધાગમ જાણનાર, બૌદ્ધ,
ક્ષણિક, પરતન્ત્ર.

વૈનીતક પું નં પાલખી-ડોલી-વગેરે.

વૈન્ય પું પૃથુ રાજ.

વૈપરોત્ય નં વિપરીતપણું, વિપર્યય.

વૈપરીત્યા સ્ત્રીં લગ્નજી લતા-રીસામણીનો
વેલો.

વૈવધિક ત્રિં વૈવધિક જુઓ.

વૈભવ નં વિભુપણું, વૈભવ, વિભૂતિ,
સમૃદ્ધિ.

વૈષ્ણ નં વિષ્ણુ લોક.

વૈભ્રાજ

૪૨૯

વૈશમ્પાયન

વૈભ્રાજ નં દેવ લોકમાં એક અગીયો.
 વૈમાત્ર નં સાવકો ભાઈ.
 વૈમાત્રી સ્ત્રીં સાવકી બહેન.
 વૈમાત્રેય પું સાવકો ભાઈ.
 વૈમાત્રેયો સ્ત્રીં સાવકી બહેન.
 વૈમાનિક પું ૬૦ જૈનાગમપ્રસિદ્ધ દેવ.
 વૈમાનિક ત્રિં વિમાનનું, વિમાન સંબંધી.
 વૈમુહ્ય નં વિમુખપણું, વિમુખતા, વિરોધ.
 વૈમેય પું વિનિમય જીવો.
 વૈયધિકરણ્ય નં વ્યધિકરણપણું, ભિન્ન
 વિભક્તિ-ભિન્ન સિંગ-ભિન્ન વચનપણું.
 વૈયાકરણ ત્રિં વ્યાકરણ શાસ્ત્રી, વ્યાકરણ
 જાણનાર, વ્યાકરણ જાણનાર.
 વૈયાદ્ય પું વાધના ચામડાથી મટેલો રથ.
 વૈયાદ્યપથ પું ગોત્રકારક એક મુનિ.
 વૈયાલ્ય નં બે અદ્ભૂત, જંગલીપણું, નિર્લ.
 જંગલપણું.
 વૈયાસકિ પું વ્યાસપુત્ર શુકદેવ.
 વૈયાસિક ત્રિં વ્યાસે કહેલ.
 વૈયાસિકી સ્ત્રીં વ્યાસે રચેલ સંહિતા.
 વૈર નં વિરોધ, દ્વેષ, વીરપણું, શૌર્ય,
 દુશ્મનાવટ.
 વૈરકર ત્રિં વિરોધ કરનાર, દ્વેષ કરનાર.
 વૈરકાર ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વૈરકત્ય નં વિરાગ, વૈરાગ્ય.
 વૈરજ્ઞિક ત્રિં વિરાગને યોગ્ય, વિરાગી.
 વૈરનિર્યાતન નં વૈરનો બદલો, વૈર વાળનું.
 વૈરપ્રતિક્રિયા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 વૈરપ્રતિકાર પું ઉપર પ્રમાણે.
 વૈરશુદ્ધિ સ્ત્રીં વૈરનિર્યાતન જીવો.
 વૈરાગ ત્રિં વિરાગ, વૈરાગ્ય.
 વૈરાગિક ત્રિં વૈરજ્ઞિક જીવો.
 વૈરાગ્ય નં વિષયવાસના રહિતપણું, આ લોક-
 પરલોકના વિષય-ઉપર અપ્રીતિ, અશ્ચય,
 કંટાળો.

વૈરાટ ત્રિં વિરાટસંબંધી, વિરાટનું.
 વૈરાટ પું ધન્વન્તરીય કીડો.
 વૈરાટક પું અર્જુન વૃક્ષ-સાદડાનું ઝાડ.
 વૈરાટુબન્ધિન ત્રિં દ્વેષને યોગ્ય કરનાર,
 વૈરભાવને ઘટનું કરનાર, વૈરને અનુસ-
 રનાર.
 વૈરાયમાણ ત્રિં વૈર કરતું.
 વૈરિન ત્રિં શત્રુ, વીર.
 વૈરુણ્ય નં વિરૂપણું, બેડોળપણું, ખરાબ
 રૂપવાળાપણું, અવળું થવું, વસ્તુનો એક
 વિકાર, અયોગ્યપણું.
 વૈરોચન પું અગ્નિનો પુત્ર, સૂર્યનો પુત્ર,
 બલિ રાજાનો પુત્ર એક દાનવ, તે નામે
 બુદ્ધ, સિદ્ધજાણ.
 વૈરોચનનિકેતન નં પાતાળ.
 વૈરોચનિ પું વૈરોચન જીવો.
 વૈરોટયા સ્ત્રીં જૈનાગમપ્રસિદ્ધ સોળ વિદ્યા-
 દેવીઓ પૈકી તે મી વિદ્યા દેવી.
 વૈલક્ષ્ય નં શરમ, લજ્જા, સ્વભાવની
 વિક્ષણ્યતા.
 વૈલક્ષ્ય નં વિલક્ષણપણું, વિશિષ્ટતા.
 વૈલવ ત્રિં બીલીનું, બીલીસંબંધી.
 વૈવધિક ત્રિં વેપારી, અન્ન વજેરનો વેપારી.
 વૈવર્ણ્ય નં મક્ષિતતા, ક્ષીકાશ, નિસ્તેજાણું.
 વૈવસ્વત પું યમદેવ, અગ્નિ, એક રૂંદ,
 સાતમો મનુ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 વૈવસ્વત ત્રિં યમસંબંધી, અગ્નિસંબંધી,
 સાતમા મનુ સંબંધી, તે નામે રૂંદસંબંધી.
 વૈવસ્વતી સ્ત્રીં દક્ષિણ દિશા.
 વૈવાહિક ત્રિં વિવાહને યોગ્ય, વિવાહ
 સંબંધી, વિવાહથી સંબંધવાળું.
 વૈવાહિકી સ્ત્રીં વિવાહની ક્રિયા.
 વશાદ્ય નં પથ, સહેલી, ધોળાશ,
 નિતા.
 વૈશમ્પાયન નં વ્યાસનો શિષ્ય એક મુનિ.

વૈશાસક

૫૦૦

વૌરપટ્ટી

વૈશાસ નં હિંસા, કૂરતા.

વૈશાસ ત્રિં હિંસક, કૂર.

વૈશાસ શુભં વૈશાખ મહિનો, તે નામે એક ગુરુવર્ષ, રવૈયો.

વૈશાસ નં ધનુર્ધારીઓનું એક આસન.

વૈશાસો સ્ત્રીં વૈશાખ મહિનાની પૂનેમ.

વૈશિક પું વૈશ્યામાં આસક્ત પુરુષ.

વૈશિષ્ઠ્ય નં ભેદ, વિશેષતા, વિશેષ્ય-
વિશેષણસંબંધી વિશેષણદ્વિનિયામક એક સંબંધ.

વૈશેષિક નં કલ્યાદમુનિકૃત એક શાસ્ત્ર.

વૈશેષિક ત્રિં વૈશેષિક શાસ્ત્ર જાણનાર,
વૈશેષિક શાસ્ત્રસંબંધી.

વૈશેષ્ય નં વૈશિષ્ઠ્ય જુઓ.

વૈશ્ય પું વૈશ્ય વર્ણ, વેપારી, વાણીયો.

વૈશ્યકર્મન્ નં નીચેનો શબ્દ જુઓ.

વૈશ્યક્રિયા સ્ત્રીં વેપાર, ખેતી વગેરે વૈશ્યનો
ધર્મો.

વૈશ્યવૃત્તિ સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

વૈશ્યા સ્ત્રીં વૈશ્ય સ્ત્રી, વાણીયણ.

વૈશ્રવણ પું કુખેર.

વૈશ્રવણાલય પું વડનું ઝાડ, કુખેરની
નગરી.વૈશ્રવણાવાસ પું વડનું ઝાડ, કુખેરની
નગરી.વૈશ્વદેષ પું વિશ્વદેવાને આપવા યોગ્ય
બલિનું કર્મ.વૈશ્વદેષકર્મન્ નં વિશ્વદેવાને આપવા
યોગ્ય બલિનું કર્મ.વૈશ્વાનર પું અગ્નિ, ચેતન, ચિત્રાનું ઝાડ,
અગ્નિદોષનો અધિપતિ અગ્નિ.વૈશ્વાનરી સ્ત્રીં વર્ષના આરંભમાં થતો
એક યજ્ઞ.

વૈશ્વો સ્ત્રીં ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્ર.

વૈષમ્ય નં વિષમતા, વિલક્ષણતા, ભેદ.

વૈષયિક ત્રિં વિષયસંબંધી, વિષયનું સુખ
દુઃખ વગેરે.

વૈષ્ટુત નં હોમની ભરમ.

વૈષ્ટુત ત્રિં વિષ્ટુતિસાધ્ય યજ્ઞ વગેરે.

વૈષ્ટ્ર પું વિષ્ટપ, ભુવન, જગત, સ્વર્ગ,
વિષ્ણુ.વૈષ્ણવ પું વિષ્ણુનો ઉપાસક, વિષ્ણુનો
ભક્ત.વૈષ્ણવ ત્રિં વિષ્ણુનું, વિષ્ણુસંબંધી, વિષ્ણુ
જેનો દેવ છે તેનું હવિષ વગેરે.

વૈષ્ણવ નં વિષ્ણુનું સ્થાન, વિષ્ણુ પુરાણ.

વૈષ્ણવી સ્ત્રીં વિષ્ણુની સક્તિ.

વૈસારિણ પું માછલું.

વૈસારિણી સ્ત્રીં માછલી.

વૈસ્રવન નં નાટકમાં સ્ત્રીવેશ ધારણ કર-
નાર પુરુષ.વૈહાર્ય ત્રિં મસ્કરી કરવા યોગ્ય સાજો
વગેરે.

વૈહાસિક પું વિદ્યક, ભાંડ, મસ્કરો.

વોટા સ્ત્રીં આકરડી, ગુલામડી.

વોટ્ટ પું એક જાતનો સર્પ, એક જાતનું
માછલું.વોટ્ટો સ્ત્રીં એક જાતની સાપેણ, એક
જાતની માછલી, પળતો ચતુર્થાંશ.

વોટ્ટુ પું તે નામે એક મુની.

વોટ્ટ ત્રિં વહેનાર, ઉંચકનાર, મજૂર, એક
ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે પહોંચાડનાર, ભાર
વહાવનાર, મૂક, મૂર્ખ.

વોટ્ટ પું પરણનાર, વર, બળદ, પુત્ર.

વોટ્ટ ત્રિં ભીનું.

વોટાલ પું એક જાતનું માછલું.

વોટાલી સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.

વોરક પું લેખક, લહીઓ.

વોરટ પું મોગરો, ડોલર વૃક્ષ.

વોરપટ્ટી સ્ત્રીં એક જાતની સાદડી.

બોધજ્ઞાન

૫૦૧

વ્યજ્ઞિજિવુ

બોરુલાન પું એક જાતનો ધોડો.
 બોરુલાનો જીં એક જાતની ધોડી.
 બોલ પું બોલ, ગંધરસ.
 બોલક પું ઉપરનો અર્થ, લેખક, લહીઓ.
 બોલ્લાહ પું ધોળી કેશવાળી અને ધોળા પૂછડાવાળો ધોડો.
 બોલ્લાહી જીં ધોળી કેશવાળી અને ધોળા પૂછડાવાળો ધોડી.
 બોશી જીં જન્મકાળે સૂર્યથી બીજા સ્થાનમાં રહેલ વિચન્દ્ર ગ્રહ, પૃથ્વી અને પાણીમાં જીવી શકનાર એક જાતનું પ્રાણી.
 બોહિસ્થ નં વહાણ.
 બૌષદ્ અથ્થં દેવોને ઉદેશી હવિષનો ત્યાગ.
 બ્યંશક પું પર્વત.
 બ્યંશુક ત્રિં વસ્ત્ર રહિત, નગ્ન.
 બ્યંસક પું ધૂત, ડંગ, છેતરનાર.
 બ્યંસક ત્રિં ખાંધ વગરનું.
 બ્યંસન નં ડંગવું, છેતરવું.
 બ્યંસનીય ત્રિં ડંગવા લાયક, છેતરવા લાયક.
 બ્યંસિત ત્રિં ડંગેલ, છેતરેલ.
 વ્યક્ત ત્રિં સ્ટુટ, સ્પષ્ટ, પ્રકટ કરેલ, ખુલ્લું, ડાહ્યું, સ્પૂલ.
 વ્યક્ત પું વિષય.
 વ્યક્તા જીં સ્પષ્ટપણું, પ્રકટપણું, ખુલ્લાપણું, સ્પૂલપણું, ડહાપણું.
 વ્યક્ત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 વ્યક્તદ્વચાર્થ પું સાક્ષાત જ્ઞેનાર સાક્ષી.
 વ્યક્તદ્વદ્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ, સ્પષ્ટ જ્ઞેનાર.
 વ્યક્તરૂપ પું વિષય.
 વ્યક્તિ જીં પ્રકાશ, મનુષ્ય, બુદ્ધી બુદ્ધી વરતું, પ્રકટપણું, સ્પષ્ટતા.
 વ્યક્તીકરણ નં સ્પષ્ટ કરવું, ખુલ્લું કરવું.
 વ્યક્તીકૃત ત્રિં સ્પષ્ટ કરેલ, ખુલ્લું કરેલ.
 વ્યક્તીભવન નં સ્પષ્ટ થવું, ખુલ્લા થવું.
 વ્યક્તોભૂત ત્રિં સ્પષ્ટ થયેલ, ખુલ્લુ થયેલ.

વ્યક્તોદિત ત્રિં સ્પષ્ટ કહેલ, ખુલ્લુ કહેલ, સ્પષ્ટ ઉદય પામેલ.
 વ્યગ્ર ત્રિં વ્યાકુળ, આસક્ત.
 વ્યગ્ર પું વિષય.
 વ્યગ્રતા જીં વ્યાકુળતા, આસક્તિ.
 વ્યગ્રત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 વ્યક્ત નં વિકળ અંગ, ખોટવાળું અંગ, ગયેલું અંગ.
 વ્યક્ત ત્રિં વિકળ અંગવાળું, ખોટવાળા અંગવાળું, ગયેલા અંગવાળું.
 વ્યક્ત પું દેડકો, મુખનો એક રોગ.
 વ્યક્તાર ત્રિં અંગારા વિનાનું.
 વ્યક્તી જીં દેડકી.
 વ્યક્ત્ય પું વ્યંજના વૃત્તિથી જાણવા યોગ્ય અર્થ.
 વ્યક્ત્ય ત્રિં પ્રકાશ કરવા યોગ્ય.
 વ્યચ્ચ તુદ્ધાં પં સેદ બહાનું કરવું અસંબંધ કરવો સં.
 વ્યજન નં પીંઝણો, પંખો.
 વ્યજ્જક પું વ્યંજના વૃત્તિથી અર્થ જણાવનાર શબ્દ, હૃદયના ભાવ વગેરેને પ્રકટ કરનાર અભિનય.
 વ્યજ્જન નં ઘાળ-શાક વગેરે, ચિન્હ, નીશાની, દાદી, મૂઝ, જી પુરૂષનું ગુણ અંગ, અવયવ, ભાવ, દિવસ, વ્યંજન-અક્ષર, શબ્દની એક વૃત્તિ.
 વ્યજ્જના જીં શબ્દની એક વૃત્તિ.
 વ્યજ્જિત ત્રિં પ્રકાશેલ, પ્રકટ કરેલ.
 વ્યજ્જિત પું વ્યંજના વૃત્તિથી જાણાયેલ અર્થ.
 વ્યજ્જિજિવત્ ત્રિં પ્રકટ કરવા ઇચ્છતું, પ્રકાશ કરવા ઇચ્છતું.
 વ્યજ્જિજિવા જીં પ્રકટ કરવાની ઇચ્છા, પ્રકાશ કરવાની ઇચ્છા.
 વ્યજ્જિજિવુ ત્રિં પ્રકટ કરવા ઇચ્છનાર, પ્રકાશ કરવા ઇચ્છનાર.

વ્યકત્ત્વક

૫૦૨

વ્યપનયન

વ્યકત્ત્વક પુ. એરંગાનું ઝાડ.

વ્યતિકર પુ. વ્યતિસંબંધ, વ્યસન, દુઃખ,
સંકટ, મિશ્રપણું, સેળસેળ કરવું પરસ્પર
સંબંધ, બનાવ, પ્રસંગ, તક, વારાફરતી
બનવું.

વ્યતિક્રમ પુ. ઓળંગવું, ઉલ્લંઘન, વિપર્યય,
ઉલટપણું, વિશેષે ઓળંગવું.

વ્યતિક્રાન્ત ત્રિ. ઓળંગેલ, વિપરીત.

વ્યતિરિક્ત ત્રિ. ભિન્ન, જૂદું.

વ્યતિરેક પુ. વિશેષે કરી ઓળંગવું,
અભાવ, વિના, સિવાય, તે નામે એક
અર્થોક્તકાર.

વ્યતિરેકવ્યાપ્તિ ત્રી. સાધ્યભાવવ્યાપકી-
શ્રુત અભાવપ્રતિયોગિત્વરૂપ એક વ્યાપ્તિ.

વ્યતિરેકિન્ ન. ન્યાયશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક
અનુમાન

વ્યતિરેકિન્ ત્રિ. ઓળંગનાર, ભેદવાળું,
અભાવવાળું.

વ્યતિષક્ત ત્રિ. પરસ્પર બોડાયણું, મળેલું,
ચુંચાયણું.

વ્યતિષક્ક પુ. પરસ્પર મળવું, અન્યોન્યાશ્રય.

વ્યતિષક્કવત્ ત્રિ. પરસ્પર મળનાર, અન્યો-
ન્યાશ્રયવાળું.

વ્યતિહાર પુ. બદલો, પરસ્પર એક જાતની
ક્રિયા કરવી.

વ્યતોત ત્રિ. ગયેલ, વીતેલ.

વ્યતોપાત પુ. એક જાતનો મોટો ઉત્પાત,
અપમાન, ન્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક યોગ,
પડવું, પડતી.

વ્યતીહાર પુ. વ્યતિહાર જુઓ.

વ્યત્યય પુ. ઓળંગવું, વિપર્યય, ઉલટપણું,
સામ પણું.

વ્યત્યસ્ત ત્રિ. ઉલટું, વિરૂઢ.

વ્યત્યાસ પુ. વ્યત્યય જુઓ.

વ્યથ ભ્વા. જા. સ. સેટ લય પામવા,

દુઃખ પામવું, ચાગવું, ગભરાવું.

વ્યથન ન. પીડા કરવી, દુઃખ દેવું.

વ્યથા સ્ત્રી. પીડા, દુઃખ.

વ્યથાકર ત્રિ. પીડા કરનાર, દુઃખ કરનાર.

વ્યથારહિત ત્રિ. પીડા વગરનું, દુઃખરહિત.

વ્યથિત ત્રિ. પીડા પામેલ, દુઃખી થયેલ.

વ્યધ્ દિવા. પ. સ. બનિટ મારવું, વીંધવું.

વ્યધ પુ. વેધ છિદ્ર કરવું, ભેદવું, ચીરવું,
ફાડવું.

વ્યધન ન. ઉપરના અર્થ.

વ્યધિકરણ ન. સમાન વિભક્તિમાં ન
હોવાપણું, કોઈ પદાર્થનું જૂદું જૂદું હોવાપણું.

વ્યધિકરણ પુ. જૂદી જૂદી વિભક્તિઓવાળા
શબ્દોનો એક અહુવીહિસમાસ.

વ્યધિકરણબહુવીહિ પુ. ઉપરનો અર્થ.

વ્યધિકરણ્ય ન. વ્યધિકરણપણું, જૂદી જૂદી
વિભક્તિવાળાપણું.

વ્યધ્ય ત્રિ. મારી નાખવા લાયક, વીંધવા
લાયક.

વ્યધ્વ પુ. નીશાન, લક્ષ્ય.

વ્યધ્વ પુ. અરાખ માર્ગ.

વ્યનુવાદ પુ. ફેલાતો શબ્દ.

વ્યપ્ તુ. ઉમ. સ. સેટ લય પમાડવા, લય
કરવો.

વ્યપદેશ પુ. કહેવું, સંતા, કપટપણું,
બહાનું, મુખ્ય વ્યવહાર, બતાવવું.

વ્યપદેશિન્ ત્રિ. મુખ્ય વ્યવહારનો વિષય
કોઈ પદાર્થ.

વ્યપદેશિવત્ અવ્ય. મુખ્ય વ્યવહારના
વિષય કોઈ પદાર્થની પેઠે.

વ્યપદેશિવદ્ભાવ પુ. મુખ્ય વ્યવહારના
વિષય કોઈ પદાર્થની સમાનતા.

વ્યપદેષ્ટ ત્રિ. બહાનું કરનાર, ડગનાર,
કપટ કરનાર, બતાવનાર.

વ્યપનયન ન. ફર કરવું, ખસેડવું.

વ્યપનોત

૫૦૩

વ્યવક્રુષ્ટ

વ્યપનોત ત્રિં દૂર કરેલ, ખસેડેલ.
 વ્યપરોપણ નં છેદવું, ઉખેડી નાખવું,
 મારી નાખવું, પ્રાણવિયુક્ત કરવું.
 વ્યપરોપિત ત્રિં છેદેલ, ઉખેડી નાખેલ,
 મારી નાખેલ, પ્રાણવિયુક્ત કરેલ.
 વ્યપાકૃત ત્રિં નિરાકરણ કરેલ, ના પાડેલ,
 અસ્વીકારેલ, ખંડન કરેલ, કપાવેલ.
 વ્યપાકૃતિ સ્ત્રીં નિરાકરણ, ના પાડવી તે,
 અસ્વીકાર, ખંડન, ગોપવું, છુપાવવું.
 વ્યપાશ્રય પું આશ્રય.
 વ્યપાશ્રિત ત્રિં આશ્રિત, આશ્રયવાળું.
 વ્યપેક્ષ ત્રિં દરકાર વિનાનું, ખેદરકાર,
 રાહ જોતું.
 વ્યપેક્ષણ નં દરકાર રાખવી નહિ તે, રાહ
 જોવી.
 વ્યપેક્ષા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
 પરસ્પર મિલિત પદોનો પરસ્પર અન્વય.
 વ્યપેક્ષિત ત્રિં દરકાર નહિ કરેલ, રાહ
 જોયેલ.
 વ્યપેત ત્રિં દૂર થયેલ, ગયેલ.
 વ્યપોદ ત્રિં સામું, ઉલટું, વિરુદ્ધ, પ્રતિકૂલ.
 વ્યભિચાર પું નિહિત આચાર, સ્ત્રીનો
 પરપુરુષસંગ અને પુરુષનો પરસ્ત્રીસંગ,
 ન્યાય વગેરેમાં પ્રસિદ્ધ એક હેતુદોષ, તે
 નામે એક હેત્વાભાસ, નિયમનો ભંગ,
 અવળે માર્ગે ગમન.
 વ્યભિચારિન્ પું અલંકાર શાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ
 રસને પ્રકટ કરવાના અંગરૂપ નિર્વેદ
 વગેરે સંચારિ ભાવ.
 વ્યભિચારિન્ ત્રિં વ્યભિચાર કરનાર,
 દુરાચારી, ચારિત્યભ્રષ્ટ.
 વ્યભ્ર ત્રિં વાદળાં વિનાનું.
 વ્યય્ મ્વાં ઝમં સં સેટ્ ત્યાગ કરવો,
 ખરચવું, તજવું.
 વ્યય્ તું ઝમં સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.

વ્યય્ તું ઝમં સં સેટ્ શમ્પદ કરવો.
 વ્યય પું અર્થ, ખરચવું, ધન વગેરે વાપરવું,
 જતું, યોજા થવું.
 વ્યયત્ ત્રિં ખરચતું, વાપરતું, ઉડાઉ.
 વ્યયન નં વ્યય જુઓ.
 વ્યયમાન ત્રિં ખરચતું, વાપરતું, ઉડાઉ.
 વ્યયિત ત્રિં ખરચેલ, વાપરેલ, ક્ષય થયેલ.
 વ્યયિન્ ત્રિં ખરચનાર, વાપરનાર, ઉડાઉ.
 વ્યયીકરણ નં ખરચ કરવો, ખરચવું.
 વ્યયોકૃત ત્રિં ખરચેલ, વાપરેલ.
 વ્યયીમ્બન નં ખરચ થવું.
 વ્યયીમૂત ત્રિં ખરચ થયેલ.
 વ્યર્થ ત્રિં નિષ્પ્રયોજન, નિષ્ફળ, અર્થ-
 શૂન્ય, વડામું.
 વ્યર્થક ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 વ્યર્થતા સ્ત્રીં વ્યર્થપણું.
 વ્યર્થત્વ નં વ્યર્થપણું.
 વ્યર્થીકરણ નં વ્યર્થ કરવું.
 વ્યર્થીકૃત ત્રિં વ્યર્થ કરેલ.
 વ્યર્થીમ્બન નં વ્યર્થ થવું.
 વ્યર્થીમૂત ત્રિં વ્યર્થ થયેલ.
 વ્યલીક નં અકાર્ય, વિલખાપણું, અપરાધ,
 અપ્રિય, અસત્ય, કઠાઈ, ગતિનું ઉલટાપણું,
 દુઃખ.
 વ્યલીક ત્રિં અકાર્યવાળું, અપરાધી,
 અપ્રિય, જૂઠાવાળું, કઠ, ઉલટું, દુઃખી.
 વ્યલીકતા સ્ત્રીં જૂઠાણું, અપ્રીતિ, ભૂલ,
 દુઃખ.
 વ્યલીકત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 વ્યવકલન નં વિયુક્ત કરવું, છૂટું કરવું,
 ખાદ કરવું, દૂર કરવું, હીન કરવું.
 વ્યવકલિત નં ઉપરના અર્થ.
 વ્યવકલિત ત્રિં વિયુક્ત કરેલ, છૂટું કરેલ,
 ખાદ કરેલ, દૂર કરેલ, હીન કરેલ.
 વ્યવક્રુષ્ટ ત્રિં ગાળો દીધેલ, નિદેલ.

વ્યવક્રોશન

૫૦૪

વ્યવહારપદ

વ્યવક્રોશન નં ગાળો દેવી, નિંદા કરવી.
 વ્યવચ્છિન્ન ત્રિં છેદેલ, કાપેલ, જૂદું
 કરેલ, ભાગ કરેલ, વિશેષવાળું.
 વ્યવચ્છેદ પું જૂદું કરવું, વિશેષ કરવું,
 મૂકવું, આણુ છોડવું, છેદવું, ભાગ કરવો.
 વ્યવતિષ્ઠમાન ત્રિં વ્યવસ્થિત કરવું, ગોઠવવું.
 વ્યવધા ક્ત્રીં વ્યવધાન, વચ્ચે આવવું, વચ્ચે
 થવું, અંતર, ઢાંકણ, કોઈ એ વસ્તુ વચ્ચે
 કોઈનું આચ્છાદન, સંતાડવું, છુપાવવું,
 અદ્રશ્ય થવું.
 વ્યવધાન નં ઉપરના અર્થ, છુપાઈ જવું.
 વ્યવધાયક ત્રિં વ્યવધાન કરનાર, ઢાંકનાર,
 વચ્ચે કરનાર, વચ્ચે આવનાર, સંતાડનાર,
 છુપાવનાર.
 વ્યવધિ પું વ્યવધાન જુઓ.
 વ્યવસાય પું ઉદ્યમ, નિશ્ચય, ઉપજવિકા,
 કંઈક કરવું તે, ધારણા, ઠરાવ, વિષય.
 વ્યવસાયાત્મક ત્રિં ઉદ્યોગી, ઠરાવવાળું,
 નિશ્ચયવાળું.
 વ્યવસાયાત્મિકા ક્ત્રીં નિશ્ચયસ્વરૂપ જુદિ
 વગેરે.
 વ્યવસાયિન્ ત્રિં ઉદ્યોગી, મહેનતુ,
 આજીવિકાવાળું, નિશ્ચયવાળું, કામે લાગેલ,
 ઠરાવવાળું.
 વ્યવસિત નં નિશ્ચય, ઉદ્યોગ, ઠરાવ, કાર્ય,
 આજીવિકા, ધારણા.
 વ્યવસિત ત્રિં નિશ્ચય કરેલ, ઉદ્યોગ કરેલ,
 ઠરાવેલ, ધારેલ.
 વ્યવસ્થા ક્ત્રીં શાસ્ત્રમયોદા, ગોઠવવું, રીત-
 સર કરવું, ઠરાવ, ગોઠવણુ, ન્યાયાધીશનો
 હુકમ, દર કરવું, મૂકવું, સ્થાપવું, શાસ્ત્રો-
 ક્તનું બીજા વિષયના ત્યાગપૂર્વક અંદર
 કરવું, અમુક વિષયમાં સ્થાપન, શરત,
 કાયદો.
 વ્યવસ્થાતિક્રમ પું વ્યવસ્થા ઓળંગવી,

શાસ્ત્રમયોદાનો ત્યાગ કરવો, શરતનો ભંગ
 કરવો, ઠરાવ તોડવો, કાયદાનો ભંગ.
 વ્યવસ્થાતિવર્તન નં ઉપરના અર્થ.
 વ્યવસ્થાન નં વ્યવસ્થા જુઓ.
 વ્યવસ્થાન પું વિષય.
 વ્યવસ્થાપન નં સ્થાપવું, મૂકવું, વ્યવસ્થા
 કરવી, નક્કી કરવું, નીમવું, જૂદું કરવું,
 નિયમિત કરવું.
 વ્યવસ્થિત ત્રિં સ્થાપેલ, મૂકેલ, વ્યવસ્થા
 કરેલ, નીમેલ, નિયમિત કરેલ, નક્કી
 કરેલ, મયોદામાં મૂકેલ.
 વ્યવસ્થિતવિભાષા ક્ત્રીં 'કોઈ કેકાણે
 પ્રવૃત્તિ, કોઈ કેકાણે અપ્રવૃત્તિ' વગેરે
 પ્રકારનો વ્યાકરણ શાસ્ત્રમાં કહેલો એક
 વિકલ્પ.
 વ્યવહરણીય ત્રિં નીચે જુઓ.
 વ્યવહર્તવ્ય ત્રિં વ્યવહાર કરવા યોગ્ય,
 બોલવા લાયક, કહેવા યોગ્ય, કાયદેસર
 કરવા લાયક.
 વ્યવહર્તૃ ત્રિં વ્યવહાર કરનાર, ન્યાયાધીશ,
 જાજર.
 વ્યવહાર પું અમુક કોઈ અર્થનો આધ
 કરવા માટે અમુક કોઈ શબ્દનો પ્રયોગ,
 સાથે બેસવા ઉઠવા જમવા વગેરેનો
 વ્યવહાર, ધારો, રીત, ધંધો, રોજગાર,
 ફાજલારી—દીવાની—વગેરે કાયદાનો
 વ્યવહાર.
 વ્યવહારકરણ નં વ્યવહાર કરવો.
 વ્યવહારકર્તૃ ત્રિં વ્યવહાર કરનાર.
 વ્યવહારક્ષ ત્રિં વ્યવહાર જાણનાર.
 વ્યવહારદર્શન નં વ્યવહારની તપાસ, વ્ય-
 વહાર જોવો.
 વ્યવહારદ્રષ્ટૃ ત્રિં વ્યવહાર તપાસનાર-
 જોનાર.
 વ્યવહારપદ નં વ્યવહારનો વિષય, વ્યવ-
 હારનું સ્થાન.

વ્યવહારપ્રાપ્ત

૬૦૫

વ્યાખ્યા

વ્યવહારપ્રાપ્ત ત્રિ० વ્યવહારથી પ્રાપ્ત થયેલ,
વ્યવહારને પામેલું.

વ્યવહારમાતૃકા સ્ત્રી० વ્યવહારને માટે
ન્યાયાધીશ વગેરેએ કરવા યોગ્ય ક્રિયા-
સમુદાય.

વ્યવહારિક ત્રિ० વ્યવહારના પ્રયોજનવાળું.
વ્યવહારને યોગ્ય ક્રોધ વસ્તુ વગેરે, વહેપારી,
વ્યવહારમાં શું થાયેલું.

વ્યવહારિકસત્તા સ્ત્રી० વ્યવહારમાં ઉપ-
યોગી વસ્તુની સત્તા-હોવાપણું.

વ્યવહારિકા સ્ત્રી० લોકદેહી, ઈંગોળીઆનું
ઝાડ, સાવરણી.

વ્યવહારિન્ ત્રિ० વ્યવહારવાળું, વહેપારી,
કાપદને અનુસરતું.

વ્યવહાર્ય ત્રિ० વ્યવહારવ્ય ભુઓ.

વ્યવહાસ પુ० પરસ્પર હસવું.

વ્યવહિત ત્રિ० વ્યવધાનવાળું, વચ્ચે કંઈ
અંતરવાળું.

વ્યવાય પુ० આમ્યધર્મ-મૈથુન, અંત-
ધર્મ, હાંકવું.

વ્યવાય ન० તેજ.

વ્યવાયિન્ ત્રિ० આમ્યધર્મ કરનાર, મૈથુન
કરનાર.

વ્યસન ન० વિપત્તિ, દુઃખ, સંકટ, બ્રષ્ટ
થવું, કામથી ઉત્પન્ન થયેલ સ્ત્રીભોગ-
મઘપાન વગેરે દોષ, કાપથી ઉત્પન્ન થયેલ
દોષ, દૈવાદિદૃત ઉપદ્રવ, પાપ, દુર્ભાગ્ય,
દુર્દેવનું પરિણામ, નિષ્ફળ ઉદ્યમ, આસ-
કિત, નાશાયકી, પડવું તે, વાયુ.

વ્યસનપ્રહારિન્ ત્રિ० દુઃખ દેતુ, પીડતું,
દુઃખમાં માર મારતું.

વ્યસનાર્ત ત્રિ० દૈવાદિદૃત ઉપદ્રવવાળું,
દુઃખી.

વ્યસનિતા સ્ત્રી० દુઃખીપણું, વ્યસનીપણું.

વ્યસનિત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

વ્યસનિન્ ત્રિ० દુઃખી, વ્યસની.

વ્યસનીય પુ० છીનાળવો.

વ્વસુ ત્રિ० મરણ પામેલ, પ્રાણુરહિત.

વ્વસ્ત ત્રિ० વ્યાકુળ, વ્યામ, વહેંચાયલું,
છટું, ભાગ પાડેલ, વિપરીત, એકન
પદાર્થમાં એક એક, સમસ્તભિન્ન,
ઉદ્ભવન.

વ્યસ્તતા સ્ત્રી० વ્યાકુળતા, ષ્ટ્ટાપણું, વિભાગ
કરવા, વિપરીતપણું.

વ્યસ્તત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

વ્યસ્તપદ ન० વ્યાકુળતા, ગભરાટ.

વ્યસ્તાર પુ० દાથીના ગંડચળમાંથી નીક-
ળતું મદ્યજન.

વ્યાકરણ ન० શબ્દ સિદ્ધ કરનાર શાસ્ત્ર,
વેદાંતમાં કહેલ નામ-રૂપ વડે જગતનું
વિકાસન.

વ્યાકાર પુ० વિદ્ધ આકાર, આકારમાં
ફેરફાર.

વ્યાકુલ ત્રિ० રોગ વગેરેથી વ્યાકુળ,
ગભરાયલું.

વ્યાકુલતા સ્ત્રી० વ્યાકુળપણું, ગભરાટ.

વ્યાકુલત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

વ્યાકુલમનસ્ ત્રિ० ગભરાયલા મનવાળું.

વ્યાકુલમનસ્ક ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

વ્યાકુલિત ત્રિ० ગભરાયલું.

વ્યાકૃતિ સ્ત્રી० કપટ, દગો.

વ્યાકૃત ત્રિ० પ્રકટ કરેલ, નામ અને રૂપથી
પ્રકાશિત, વિદ્ધ આકારવાળું.

વ્યાકૃતિ સ્ત્રી० ભંગી, રચના, પ્રકટ કરવું,
ખુલ્લું કરવું. નામ તથા રૂપ વડે પ્રકાશ
કરવું, વ્યાકરણ શાસ્ત્ર.

વ્યાકોશ ત્રિ० પ્રકુલ, વિકસર, ખીલેલું.

વ્યાકોષ ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

વ્યાક્ષેપ પુ० વિદ્ધ, તિરસ્કાર, વિલંબ,
આમ તેમ અથડવું.

વ્યાખ્યા સ્ત્રી० વિવરણ, ટીકા, બોધવું,
કહેવું.

વ્યાખ્યાન

૫૦૬

વ્યાધિકર

વ્યાખ્યાત ત્રિં વિવરણ કરેલ, ટીકા કરેલ,
ખોલેલ, કહેલ.

વ્યાખ્યેય ત્રિં વિવરણ કરવા યોગ્ય, ટીકા
કરવા લાયક, ખોલવા કહેવા યોગ્ય.

વ્યાગદ્ધન નં અથડાવું, ધસવું. યોગવું,
વલોવવું, મથવું.

વ્યાગદ્ધના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

વ્યાગદ્ધિત ત્રિં અથડાયેલ, ધસેલ, યોગેલ,
વલોવેલ, મથેલ.

વ્યાગ્રાત પું અંતરાય, વિદ્વ, પ્રતિબિંબ,
હરકત, પ્રહાર, માર, તે નામે એક
અર્થાત્કાર, ન્યોતિપ્રસિદ્ધ તે નામે એક
યોગ.

વ્યાગ્રાતક ત્રિં અંતરાય કરનાર, વિદ્વ
કરનાર, હરકત કરનાર, પ્રહાર કરનાર,
અટકાવનાર.

વ્યાગ્રાતિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

વ્યાગ્રારિત ત્રિં છાંરેલ, સીંચેલ.

વ્યાગ્ર પું વાધ, ચિત્તો, લાલ એરડો,
કરંજવૃક્ષ

વ્યાગ્રચર્મન્ નં વાધનું ચામડું.

વ્યાગ્રચર્મન્ ત્રિં વાધના ચામડાવાળું.

વ્યાગ્રદલ પું એરંડાનું ઝાડ.

વ્યાગ્રનલ પું નખલો નામે એક સુગંધી-
દ્રવ્ય વાધનો નખ, થોરનું ઝાડ.

વ્યાગ્રનલક પું ઉપરના અર્થ.

વ્યાગ્રનાયક પું શિયાળ.

વ્યાગ્રપાદ પું વિકંકત વૃક્ષ, તે નામે એક
મુનિ.

વ્યાગ્રપાદ પું ઉપરના અર્થ.

વ્યાગ્રપુચ્છ પું એરંડાનું ઝાડ, વાધનું
પૂછડું.

વ્યાગ્રપુચ્છ નં વાધનું પૂછડું.

વ્યાગ્રાટ પું ભરદ્વાજ પક્ષી.

વ્યાગ્રાટો સ્ત્રીં ભરદ્વાજ પક્ષિણી.

વ્યાગ્રાદનો સ્ત્રીં નસોતર.

વ્યાગ્રાસ્ય પું ચિત્તારો.

વ્યાગ્રાસ્યા સ્ત્રીં ચિત્તારી.

વ્યાગ્રો સ્ત્રીં વાધેણ, ભોરી'ગણી.

વ્યાજ પું કપટ, દગેલ, ખલાનું, કંગાઈરૂપ
ફળવાળો અસત્ય વ્યવહાર, કૂરપણું.

વ્યાજનિન્દા સ્ત્રીં કપટ ભરેલી નિંદા, તે
નામે એક અર્થાત્કાર.

વ્યાજસ્તુતિ સ્ત્રીં કપટ ભરેલી સ્તુતિ, તે
નામે એક અર્થાત્કાર.

વ્યાજોક્તિ સ્ત્રીં કળાથી કહેવું, કપટથી
કહેવું, તે નામે એક અર્થાત્કાર.

વ્યાહ પું માંસભક્ષક વાધ વગેરે પશુ, મર્પ,
કંદ્ર

વ્યાહ ત્રિં કુશારો, કંગ, છેતરનાર.

વ્યાહાયુધ નં નખલો નામે સુગંધી દ્રવ્ય.

વ્યાહિ પું તે નામે એક મુનિ-જેમણે
'શંક્રહ' નામે એક વ્યાકરણગ્રંથ રચ્યો છે.

વ્યાત્ત ત્રિં પહોળું કરેલ, ફાડેલ, વિરતારેલ,
વિશેષે કરી ગ્રહણ કરેલ.

વ્યાત્યુક્ષો સ્ત્રીં પરસ્પર છાંટવારૂપ એક
જલકીડા.

વ્યાદાન નં ગ્રહણ. ગ્રહણ કરવું, પહોળું
કરવું, ફાડવું.

વ્યાદિશ પું વિષ્ણુ.

વ્યાદિશ ત્રિં વિશેષે કરી આદેશ કરનાર.

વ્યાધ પું શિકારી, એક વર્ણસંકર, વીંધવું,
ખીડવું, મારવું.

વ્યાધ ત્રિં દુષ્ટ, હિંસક.

વ્યાધમીત પું મૃગ, હરણ.

વ્યાધમીતો સ્ત્રીં મૃગલો, હરણી.

વ્યાધામ પું વજ.

વ્યાધિ પું રોગ, દ્રાહનો રોગ, કાળે કરેલ
નાયક-નાવિકાના એક અવસ્થા.

વ્યાધિકર ત્રિં રોગકારક.

व्याधिघात

५०७

व्यालग्राह

व्याधिघात पु० गरभभोज।
 व्याधिघ्न त्रि० रोगतो नाश करनार.
 व्याधित त्रि० रोगी, रोगवाणुं.
 व्याधियुक्त त्रि० रोगी.
 व्याधिरहित त्रि० रोग वगरनुं.
 व्याधिहन् त्रि० रोगतो नाश करनार.
 व्याधिहन्तु पु० वाराहीकन्द वनस्पति.
 व्याधिहन्तु त्रि० रोगतो नाश करनार.
 व्याधुत त्रि० कपिल, कपायक, तिरस्कारक.
 व्याधूत त्रि० उपरता अर्थ.
 व्याध्युपशम पु० रोगनी शान्ति.
 व्याध्युपशान्ति स्त्री० रोगनी शान्ति.
 व्यान पु० शरीरमांसा पांथ प्राण वायुमानो
 ओंके वायु-गे आभा शरीरमां व्याप्त छे.
 व्यापक त्रि० अधिक देशमां वर्तनार,
 आपनार, दांशनार, आच्छादक, ईक्षानार.
 व्यापकता स्त्री० व्यापकपणुं.
 व्यापकत्व न० व्यापकपणुं.
 व्यापद् स्त्री० आक्षत, दुःख, मृत्यु.
 व्यापन न० आपणुं, ईक्षानुं.
 व्यापन्न त्रि० भरणुं पामेन, आक्षतमां
 आनिन्न, दुःखी.
 व्यापाद् पु० द्रोहयितन, द्राघनुं अराग
 यितवयुं.
 व्यापादन न० भारी नाणवुं, द्राघनुं अराग
 यितवयुं.
 व्यापादित त्रि० भारी नाणव, द्राघनुं अराग
 यितवयुं.
 व्यापार पु० वेपार, रोजगार, क्रियाप्रयत्न,
 श्रम, व्यापार्यां माधु भारयुं ते.
 व्यापारवत् त्रि० वेपारी, वेपारवाणुं,
 धंधादार, रोजगारवाणुं, क्रियावाणुं, प्रय-
 त्न करनार.
 व्यापारिन् त्रि० उपरता अर्थ.
 व्यापारिन् पु० वेपारी, वाणिज्यी.

व्यापिन् त्रि० आपनार, ईक्षानार.
 व्यापृत त्रि० व्य.पारवाणुं, धंधामां भरयुक्त,
 क.मे वणजेल.
 व्यापृत पु० धारभारी, प्रधान, भंत्री.
 व्याप्त त्रि० पूरुं, व्यापेयुं, ईक्षायुं व्यापयुं,
 प्रख्यात, स्थापित, व्याप्तिवाणुं.
 व्याप्ति स्त्री० ते नामे ओंके ओंश्वर्थ, न्यायभते
 तेना अभाववाणामां अविद्यामानताइप
 पदार्थ, व्यापयुं, ईक्षायुं, मेणवयुं.
 व्याप्तिमत् त्रि० व्याप्तिवाणुं.
 व्याप्तिलक्षण न० व्याप्तिनुं लक्षण.
 व्याप्य त्रि० व्याप्त, अवपदेशवृत्ति.
 व्याप्य न० अनुमाननुं साधन विंग, उरंकाष्ठ
 साधन, दुष्ट औषधि.
 व्याम पु० यन्ने गालु पहोणा करेला ये
 हाथनी वस्त्रेनुं माप-वांल.
 व्यामन न० अनादर, तिरस्कार.
 व्यामर्ष पु० अक्षैर्य.
 व्यामिश्र त्रि० मिश्र, रोजमेण.
 व्यायत त्रि० लांशुं, दृढ, मज्जुत, अति-
 शय, अत्यंत, काममां व्यापृत-लाजेल.
 व्यायत न० लांशाठ.
 व्यायाम पु० उद्योग, श्रम, कसरत, पुण्यार्थ,
 थाक, वांल, मरदाठ, दुर्गसंस्कार, विपम,
 मत्स्र बोधानी कृस्ती.
 व्यायामशील त्रि० उद्योगी, परिश्रम करनार,
 नियमित कसरत करनार.
 व्यायामिन् त्रि० उपरता अर्थ.
 व्यायोग पु० दृश्य ओंके काव्य.
 व्याल पु० सर्प, द्विसंके पशु, दुष्ट हाथी,
 यित्रा, वाध, राज.
 व्याल त्रि० शक, लुब्धु, दुष्ट, दुतार.
 व्यालक पु० दुष्ट हाथी.
 व्यालगन्धा स्त्री० नाकुजी लुब्धा.
 व्यालग्राह त्रि० सर्प पकडनार.

વ્યાલગ્રાહક

૫૦૮

વ્યૂહ

વ્યાલગ્રાહક ત્રિ० સર્પ પકડનાર.
 વ્યાલગ્રાહિન ત્રિ० ઉપરનો અર્થ.
 વ્યાલજિહ્વા સ્ત્રી० મહાત્મજ્ઞા વતરપતિ.
 વ્યાલત્તમ ત્રિ० અત્યંત દુષ્ટ, ઘાતકી,
 અત્યંત ધૂર્ત.
 વ્યાલતર ત્રિ० ઉપરના અર્થ.
 વ્યાલદંડ પુ० ગોખડ.
 વ્યાલવલ પુ० નખલો નામે સુગંધી દ્રવ્ય.
 વ્યાલનલ પુ० ઉપરનો અર્થ.
 વ્યાલપત્રા સ્ત્રી० એક જાતની કાકડી.
 વ્યાલમ્બ પુ० લાલ એરડો.
 વ્યાલમ્બ ત્રિ० વિશેષ લટકતું.
 વ્યાલાયુધ પુ० નં નખલો નામે સુગંધી
 દ્રવ્ય.
 વ્યાલિષ્ઠ ત્રિ० લખતું, ખોતરતું.
 વ્યાલોલ ત્રિ० ચંચળ, કંપતું, ધ્રુજતું.
 વ્યાવકલન નં બાદ કરેલું.
 વ્યાવકલિત ત્રિ० બાદ કરેલું.
 વ્યાવક્રોશી સ્ત્રી० પરસ્પર માળા દેવી,
 નિંદતું.
 વ્યાવર્ત પુ० નાભિકંઠક.
 વ્યાવર્તન નં ગોળા કરેલું.
 વ્યાવહારિક પુ० મંત્રી, પ્રધાન.
 વ્યાવહારિક ત્રિ० વ્યવહારનું, વ્યવહાર
 સંબંધી, રીતનું, રીતસંબંધી, જગતરૂપ
 પ્રપંચ સંબંધી.
 વ્યાવહારી સ્ત્રી० પરસ્પર દરેલું.
 વ્યાવહાસી સ્ત્રી० પરસ્પર હસતું.
 વ્યાવિધ ત્રિ० જૂદું જૂદું, જાતજાતનું.
 વ્યાવૃત્ત ત્રિ० પાશું કરેલું, વીંટાયેલું.
 વ્યાવૃત્તિ સ્ત્રી० પાછા કરેલું, વીંટવું અટકા-
 વતું.
 વ્યાસ પુ० પરાશરપુત્ર વેદવ્યાસ, પુરુણી,
 વિસ્તાર, સમાસ વગેરેનું સમાનાર્થક વિગ્રહ-
 વાક્ય, વૃત્ત ક્ષેત્રની મધ્યરેખા રેખા, એક
 પ્રમાણ.

વ્યાસક્ત ત્રિ० આસક્ત, તત્પર, વળગેલ,
 ચોટેલ.
 વ્યાસક્તિ સ્ત્રી० તીચેનો શબ્દ જુઓ.
 વ્યાસક્ત પુ० આસક્તિ, ખીજા કાર્યનો
 લાગ કરી એકજ કાર્યમાં લાગ્યા રહેવું,
 વળગી રહેવું, ચોટી રહેવું.
 વ્યાસિદ્ધ ત્રિ० રાગની આત્માથી રોકી
 રાગલ, નિષેધલ, અટકાયલ.
 વ્યાહત ત્રિ० વ્યવહારવાળું.
 વ્યાહરણ નં તીચેનો અર્થ.
 વ્યાહરત્ ત્રિ० બોલતું, કહેતું.
 વ્યાહાર પુ० ઉક્તિ, વાક્ય બોલવું તે.
 વ્યાહૃત ત્રિ० બોલેલ, કહેલ.
 વ્યાહૃતિ સ્ત્રી० વ્યાહાર જુઓ. ભૂત-ભુવન-
 સ્વર-જનનાંતરપુનસ્સત્ય-એ સતત વ્યાહૃતિ.
 વ્યુત્ક્રમ પુ० ઝાળાંગવું, કમનું વિપરીતપણું.
 વ્યુત્થાન નં વિરોધ કરવો, સ્વાતંત્ર્ય કરવું,
 રોકવું, અટકાવવું, યોગશાસ્ત્રમાં કહેલ
 સમાધિ અવસ્થાથી ચ્યુત થવું, એક જાતનું
 તૃપ્ત, વિશેષ કરી ઉત્તું.
 વ્યુત્થિતિ સ્ત્રી० ઉપરના અર્થ.
 વ્યુત્પત્તિ સ્ત્રી० વિશેષ ઉત્પત્તિ, શાસ્ત્રજન્ય-
 શબ્દ તથા અર્થના જાતથી સંપાદન
 કરવા યોગ્ય એક પ્રકાર, શબ્દોના અર્થને
 જણાવનારી શક્તિ.
 વ્યુત્પન્ન ત્રિ० વિશેષ ઉત્પન્ન થયેલ, શબ્દોના
 અર્થ જણાવનારી શક્તિવાળું, વિદ્યાન.
 વ્યુદસ્ત ત્રિ० ખંડન કરેલ, તિરસ્કારેલ,
 રદ કરેલ, ફર કરેલ, નિરાકરણ કરેલ.
 વ્યુદાસ પુ० રદ કરવું, ખંડન કરવું,
 તિરસ્કારવું.
 વ્યુષ્ઠ ત્રિ० બળેલ વાસી.
 વ્યુષ્ઠ નં પ્રભાત, પરાદ, કળા, દિવસ.
 વ્યુષ્ઠિ સ્ત્રી० સમૃદ્ધિ, સ્તુતિ, કળા, પરિણામ.
 વ્યૂહ ત્રિ० વ્યૂહ રચનામાં ગોઠવેલ સંન્ય

व्यूहकङ्कट

५०९

व्रणवेदना

वगेरे, भुंक्ष, रथापेक्ष, ओडकुं करेक्ष,
व्यवस्थित, मोडुं दड, विशाण, पहेरेक्ष,
परलेक्ष.

व्यूहकङ्कट त्रि० जेणे यापर पहेयुं होय ते.

व्यूहोरस्क त्रि० विशाण जातीनाणुं.

व्यूत त्रि० तंतुओथी गुथेक्ष, वलेक्ष, सीवेक्ष.

व्यूति स्त्री० वल्लुं, सीवळुं, गुंथळुं, वलाट,
यश्नादि वल्लुवा गदल लाटुं-पगार.

व्यूह पु० समूह, रयना, गोडवल्ली, सादोतर्क,
देह, शरीर, सैन्य, युद्ध माटे सैन्यनी
ओड गतनी गोडवल्ली, ओडकुं करेक्ष.

व्यूहन न० उपरना अर्थ.

व्यूहपारिणि पु० युद्ध माटे गोडवाळ उमेक्षा
सैन्यनो पाछलो भाग.

व्यूद्धि स्त्री० विरुद्ध संपत्ति.

व्ये भ्वा० उभ० स० अनिद् वल्लुं, सीवळुं,
वीटळुं, दांडळुं.

व्यो अव्य० लोडुं, ओड यात्र.

व्योकार पु० लवार, लोडुं.

व्योमकेश पु० शिव.

व्योमकेशिन् पु० शिव.

व्योमचारिन् पु० पेक्षी, देव. प्राद- नक्षत्र
वगेरे.

व्योमचारिन् त्रि० आकाशमां पियरनार-
करनार

व्योमचारिनगर न० आकाशमां करेक्ष नगर-
गंधर्व नगर, हरिश्चंद्र राजतुं ओड शोडुर.

व्योमचारिपुर न० उपरना अर्थ.

व्योमधूप पु० मेघ, मोथ.

व्योमन् न० आकाश, अत्रक्ष, पाल्ही,
सूर्यनी पूजतुं आश्वयस्थान.

व्योममण्डल न० आकाशमंडल, पताळा,
धव्वा.

व्योममुद्गर पु० अकरमात आकाशमांथी
छुंटेक्ष पवननो जपाटा.

व्योमयान न० विमान-ओरोप्लेन, जलून.

व्योमसद् पु० व्योमचारिन् पु० जुओ.

व्योमसद् त्रि० व्योमचारिन् त्रि० जुओ.

व्योष न० सुं-भरी-पीपर-ओ वल्लु.

व्रज् भ्वा० प० स० सेट् जळुं.

व्रज् चु० उभ० स० सेट् जळुं, संस्कार करेक्ष,
साध करेक्ष, शुद्ध करेक्ष.

व्रज पु० समूह, गामनो पाटो, मार्ग,
मथुरानी पासेनो देश.

व्रजत् त्रि० जळुं.

व्रजन न० जळुं.

व्रजनाथ पु० श्रीकृष्ण.

व्रजपति पु० श्रीकृष्ण.

व्रजपाल पु० श्रीकृष्ण.

व्रजमोहन पु० श्रीकृष्ण.

व्रजवत् पु० श्रीकृष्ण.

व्रजवल्लभ पु० श्रीकृष्ण.

व्रजाङ्गना स्त्री० व्रजनी स्त्री, गोपी.

व्रजित त्रि० गयेक्ष.

व्रजित न० गमन, गति, जळुं.

व्रज्या स्त्री० गमन, गति, सैन्यतुं युद्ध माटे
प्रयाण, जितेच्छुनी कुय, समूह, लटकळुं,
रणजळुं.

व्रज्यावत् त्रि० जळुं, प्रयाण करनार,
रणजळुं, लटकनार.

व्रण् भ्वा० प० अ० सेट् शब्द करेक्ष.

व्रण् चु० उभ० स० सेट् अर्थे धावल करेक्ष.

व्रण पु० न० धाव, वल्लु, जणम, घाट.

व्रणकृत् पु० लीलातुं.

व्रणकृत् त्रि० धाव करनार, जणम करनार.

व्रणक्षिप् त्रि० धाव झळवनार.

व्रणक्षिप् पु० आत्मव्युष्टिका पनस्पती.

व्रणवस्तु न० वल्लु पाडवा थोव्य शरीरनो,
हरकाळ भाग.

व्रणवेदना स्त्री० धाव, जणम, वेदना.

વ્રણવ્યથા

૫૧૦

વ્લેશ્

વ્રણવ્યથા સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.
 વ્રણશોથ પુ૦ જખમનો સોજો, ધાવનો સોજો.
 વ્રણહ પુ૦ એરંગાનું ઝાડ.
 વ્રણહા સ્ત્રી૦ ગળો વનસ્પતિ.
 વ્રણાશ પુ૦ ઓશ વનસ્પતિ-ગંધરસ, અગ-
 થયા.
 વ્રણાસ્રાવ પુ૦ ધાવનું ઝરવું, જખમમાંથી
 લોહી વગેરેનું ઝરવું.
 વ્રત ન૦ એક વ્રતનું ભક્ષણ, પુણ્યનું સાધન
 ઉપવાસ વગેરે, કોઈ વ્રતનો નિયમ,
 પુણ્યનું સાધન, દીક્ષા.
 વ્રતતિ સ્ત્રી૦ લતા, વેલ, વિરતાર.
 વ્રતભિક્ષા સ્ત્રી૦ જનોઈના સંસ્કારસમયે
 કરેલી ભિક્ષા.
 વ્રતલોપ પુ૦ વ્રત ભાંગવું તે.
 વ્રતલોપન ન૦ વ્રત ભાંગવું.
 વ્રતસંગ્રહ પુ૦ વ્રતમાંટ લીધેલી દીક્ષા.
 વ્રતાચરણ ન૦ વ્રત પાળવું.
 વ્રતાચાર પુ૦ વ્રત આચરવું.
 વ્રતાદાન ન૦ વ્રત લેવું, દીક્ષા લેવી.
 વ્રતાદેશ પુ૦ જનોઈ' દેવું તે, ઉપનયન-
 સંસ્કાર.
 વ્રતિન્ ત્રિ૦ વ્રતવાળુ, વ્રત ધારણ કરનાર.
 વ્રતિન્ પુ૦ યજ્ઞમાન, સંન્યાસી, બ્રહ્મચારી.
 વ્રધ્ન પુ૦ સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 વ્રશ્ પુ૦ પ૦ સ૦ વેટું છેદવું, કાપવું.
 વ્રધ્ન પુ૦ સોનું વગેરે કાપવાની છાણી,
 કુહાડો.
 વ્રશ્ચન ન૦ છેદવું, કાપવું.
 વ્રાજિ સ્ત્રી૦ પવનનો ઝપાટો.
 વ્રાત પુ૦ સમઢ, ટાળ.
 વ્રાતીન પુ૦ સમઢ, સંધ ઉપર જીવનાર.
 વ્રાત્ય ત્રિ૦ અવધારતે અયોગ્ય, સંસ્કારહીન.
 વ્રાત્યસ્તોમ પુ૦ તે નામે એક યજ્ઞ.
 વ્રી ક્ર્યા૦ પ૦ સ૦ અનિદ્ વરવું, પસંદ કરવું,
 ચીટવું, ઢાંકવું.

વ્રી દિવા૦ આ૦ રા૦ અનિદ્ જવું.
 વ્રીડ્ દિવા૦ પ૦ સ૦ સેટ ફેંકવું તિરરકાનું,
 સ૦ લાગવું, શરમાવું અ૦
 વ્રોડ પુ૦ લાજ, શરમ.
 વ્રોડન ન૦ લાગવું, શરમાવું.
 વ્રોડા સ્ત્રી૦ લાજ, શરમ.
 વ્રોડાનત ત્રિ૦ શરમથી નમેલ.
 વ્રોડાન્વિત ત્રિ૦ લાગવું, શરમાવું.
 વ્રોડિત ત્રિ૦ લાજેલ, શરમાયેલ.
 વ્રોસ્ તુ૦ રમ૦ રુક૦ સ૦ સ૦ વધ કરવા, મારી
 નાખવું.
 વ્રીસ્ મા૦ પ૦ સ૦ સ૦ સ૦ ઉપરના અર્થ.
 વ્રોહિ પુ૦ ડાંગેર ઓખા.
 વ્રોહિક ત્રિ૦ ડાંગેરવાળુ, ઓખાવાળુ.
 વ્રોહિકાશ્વન પુ૦ એક વ્રતનો ફેકાર, મશર.
 વ્રોહિન્ ત્રિ૦ ડાંગેરવાળુ, ઓખાવાળુ.
 વ્રોહિપર્ણી સ્ત્રી૦ એક વ્રતનો છોડ.
 વ્રોહિમેદ પુ૦ ચણા.
 વ્રોહિમય ત્રિ૦ ઓખાનો રોટલો, પુરોડાશ
 વગેરે.
 વ્રોહિરાજિકા સ્ત્રી૦ કાંગ ધાન્ય.
 વ્રોહિશ્રેષ્ઠ પુ૦ એક વ્રતના ઉત્તમ ઓખા.
 વ્રોહ્યગાર ન૦ અનાજનો ફેકાર.
 વ્રીહાદિ પુ૦ પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
 એક શબ્દમણ.
 વ્રુઙ્ તુસા૦ પ૦ સ૦ સ૦ દગલો કરવા, ઢાંકવું,
 સ૦ ફાવવું અ૦
 વ્રૂસ્ તુ૦ ર૦ સ૦ સ૦ સ૦ વધ કરવા, મારી
 નાખવું.
 વ્રૂસ્ મા૦ પ૦ સ૦ સ૦ સ૦ ઉપરના અર્થ.
 વ્રૈહ ત્રિ૦ ઓખાનું, ઓખા સંબંધી,
 ડાંગેરનું, ડાંગેર સંબંધી.
 વ્રૈહેય ત્રિ૦ ડાંગેર થાય તેવું ખેતર વગેરે.
 વ્લી ક્ય૦ પ૦ સ૦ અનિદ્ જવું, પસંદ
 કરવું, ઢાંકવું.
 વ્લેશ્ તુ૦ પ૦ સ૦ સ૦ સ૦ વ્રતવું.

શ

૫૧૧

શકુનજ્ઞા

શ.

શ તાત્પર્ય અર્થોપ=ત્રોસમેા અર્જન.

શ નં મંગળ-શુભ, કલ્યાણુ, સુખ.

શ પું શિવ, શસ્ત્ર.

શંક્ મ્વાં આં સેટ્ ત્રાસ પામવાં અં
સંશય કરવો સંશંયુ ત્રિં મંગલિક, સુખી, કલ્યાણુવાળું,
શુભ.

શંચ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

શંચ પું વજ્ર, મુસળનો લોખંડી અગ્ર-
ભાગ.

શંચર નં પાણી.

શંસ મ્વાં વં સં સેટ્ કહેવું, વખાણવું.
પ્રશંસા કરવી, દુઃખ દેવું, પ્રત્યુત્તિ કરવી
વખાણવું, આત્મશા રાખવી, તકામતું,
અત્મનેપદ, અભિનિશાપ દેવો.શંસા સ્ત્રીં વાક્ય, આકાંક્ષા, ઇચ્છા, પ્રશંસા,
ખોસવું, કહેવું.શંસિત ત્રિં ખોલેલ, કહેલ, નિશ્ચય કરેલ,
દિંસા કરેલ, વખાણેલ, ઇચ્છેલ.શંસ્તુ ત્રિં ખોલનાર, કહેનાર, વખાણ
કરનાર.

શંસ્થ ત્રિં સુખી, કલ્યાણુવાળું, શુભવાળું.

શંસ્થ ત્રિં વખાણવા લાયક, દિંસા કરવા
યોગ્ય, કહેવા લાયક.શક્ ક્વાં ડમં સં સેટ્ ક્ષમા કરવી,
મદન કરવું.શક્ સ્વાંપં અં અનિદ્ મનર્થયવું, શક્તિ-
માન થવું.શક્ પું એક ક્ષત્રિય બાતિ, તે નામે એક
દેશ, તે દેશનો રાજા, બુધિદિર, વિક્રમા-
દિત્ય, શાલિવાહન વગેરે છ રાજાઓએ
અભાવેનો અંવત.

શકટ પું નં ગાડું.

શકટ પું તે નામે એક દૈત્ય, એ હનર
પળનું વગન.

શકટહન પું શ્રીકૃષ્ણ.

શકટહન્ટ પું શ્રીકૃષ્ણ.

શકટાસુર પું તે નામે એક દૈત્ય.

શકટાહવા સ્ત્રીં રેલિણી નક્ષત્ર.

શકટિકા સ્ત્રીં ગાડી, નાની ગાડી.

શકટી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

શકન્થુ પું શક દેશનો કે શક લોકોનો
કુલો.

શકલ પું નં ટુકડો, એક ભાગ, અવયવ.

શકલ નં જાલ, વડકલ, તજ, માછલાંની
ચામડી.

શકલિન્ પું માછલું.

શકલી સ્ત્રીં એક ભતનું માછલું.

શકલીકરણ નં ટુકડા કરવા.

શકલીકૃત ત્રિં ટુકડા કરેલ.

શકલીભવન નં ટુકડા થવા તે.

શકલીભૂત ત્રિં ટુકડા થયેલ.

શકથ પું હંસ.

શકવો સ્ત્રીં હંસથી.

શકાન્તક પું વિક્રમાદિત્ય.

શકાબ્દ પું શક ચલાવનાર રાજા સુધીનું
વર્ષ.શકાર પું 'શ' અક્ષર, નાટકમાં રાગનો
નણિ પરજોલો સાળો.

શકારિ પું વિક્રમાદિત્ય રાજા.

શકાબ્દ પું શકાબ્દ જુઓ.

શકુન નં શુકન.

શકુન પું પક્ષી, ગીધ પક્ષી, એક બતનું
પક્ષી.શકુનજ્ઞ ત્રિં શુકન બાણનાર, નિમિત્તીયો,
જોશી.

શકુનજ્ઞા સ્ત્રીં ઘરમાં ફરતી ગરોળી.

શકુનિ

૫૨૨

શક્તિગ્રાહક

શકુનિ પું પક્ષી, એક જાતનું પક્ષી, દુર્યો-
ધનનો મામો શકુનિ, ન્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક
કરણ, દુઃસહ રાગનો પુત્ર, વિકૃતિ
રાગનો એક પુત્ર.

શકુનિનાથ પું ગરૂડ પક્ષી.

શકુનિપ પું ગરૂડ પક્ષી.

શકુનિપતિ પું ગરૂડ પક્ષી.

શકુનિપ્રપા સ્ત્રીં પક્ષીઓને પાણી પીવાનું
સ્થળ.

શકુનિસ્વામિન પું ગરૂડ પક્ષી.

શકુની સ્ત્રીં સ્થામ પક્ષી-કાળી ચક્રી.

શકુનીશ પું ગરૂડ પક્ષી.

શકુનીશ્વર પું ગરૂડ પક્ષી.

શકુન્ત પું પક્ષી, ભાસ પક્ષી, એક જાતનો
કીડો.

શકુન્તલા સ્ત્રીં મેનકા-વિશ્વામિત્રની પુત્રી-
કપ્પ રૂપિએ ઉછેરેલી દુષ્યંત રાજાની પત્ની.
દુષ્યંતપુત્ર ભરતની માતા.

શકુન્તલા સ્ત્રીં મહાકવિ કાલીદાસકૃત એક
નાટક.

શકુન્તલાજ્ઞ પું શકુન્તલા-દુષ્યંતપુત્ર
ભરત રાજા.

શકુન્તલાજ પું ઉપરનો અર્થ.

શકુન્તલાજન્મ પું શકુન્તલાજ્ઞ જીઓ.

શકુન્તલાતનુજ પું ઉપર પ્રમાણે.

શકુન્તલાતનૂજ પું શકુન્તલાજ્ઞ જીઓ.

શકુન્તલાત્મજ પું ઉપર પ્રમાણે.

શકુન્તલાપુત્ર પું શકુન્તલાજ્ઞ જીઓ.

શકુન્તલાસુત પું ઉપર પ્રમાણે.

શકુન્તલાસુતુ પું શકુન્તલાજ્ઞ જીઓ.

શકુન્તિ પું પક્ષી, ભાસ પક્ષી.

શકુન્તિકા સ્ત્રીં તીડ.

શકુન્તિનાથ પું ગરૂડ પક્ષી.

શકુન્તિપ પું ગરૂડ પક્ષી.

શકુન્તિપતિ પું ગરૂડ પક્ષી.

શકુન્તિસ્વામિન પું ગરૂડ પક્ષી.

શકુન્તોશ પું ગરૂડ પક્ષી.

શકુન્તોશ્વર પું ગરૂડ પક્ષી.

શકુલ પું એક જાતનું માછલું.

શકુલાક્ષી સ્ત્રીં એક જાતની દ્રાખડ.

શકુલાદની સ્ત્રીં એક જાતનું શાક. જટા-
માંસી વનસ્પતિ, જટાપીપર, કાયકળ.

શકુલાર્ભક પું માછલું.

શકુલો સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.

શકુત્ નં વિષ્ટા, યુ.

શકુત્કરિ પું ગાય વગેરેનો વાછડો
વગેરે.

શકુત્કરો સ્ત્રીં ગાય વગેરેની વાછડી વગેરે.

શકુત્કાર પું વિષ્ટા કરનાર.

શકુદ્વાર નં ગુદા, ગાંડ.

શક્કર પું બળદ.

શક્કરી સ્ત્રીં યૌદ્ધ અક્ષરના ચરણવાળો
એક છંદ, તે નામે એક નદી, કદોરી,
મેખલા, આંગળી.

શક્ત ત્રિં સામર્થ્ય, શક્તિમાન.

શક્તા સ્ત્રીં શક્તિ, સામર્થ્ય.

શક્તવ નં શક્તિ, સામર્થ્ય.

શક્તિ સ્ત્રીં સામર્થ્ય, શક્તિ, હરકોઈ દેવી,
દેવીની સૂતિ, ન્યાય વગેરેમાં કહેલ કારણ-
નિષ્ઠ કાર્યોત્પાદનયોગ્ય એક ધર્મ, શબ્દ-
માં રહેલ અર્થોપાધકતારૂપ શક્તિ-વૃત્તિ,
એક જાતનું અસ્ત્ર, તંત્રપ્રસિદ્ધ પીઠાધિ-
ષ્ટાત્રી એક દેવતા, રાજાઓની પ્રભાવ-
મંત્ર-ઉત્સાહરૂપ શક્તિ-સામર્થ્ય, ગૌરી,
લક્ષ્મી, કવિત્વ શક્તિ, સ્ત્રીની યોગિ.

શક્તિગ્રહ પું શબ્દની અર્થોપાધકતારૂપ
શક્તિ-વૃત્તિનું જ્ઞાન, શિવ, કાર્તિકસ્વામી.

શક્તિગ્રહ ત્રિં શક્તિ અસ્ત્રને ધારણ કર-
નાર, સામર્થ્યવાળું.

શક્તિગ્રાહક પું શિવ, કાર્તિકસ્વામી.

શક્તિત્વ

૫૨૩

શક્તશાસન

શક્તિત્વ અવ્યં શક્તિથી, સામર્થ્યથી,
શક્તિપ્રમાણે.

શક્તિધર પું કાર્તિકસ્વામી.

શક્તિધર ત્રિં શક્તિ ધારણ કરનાર, સામ-
ર્થ્યવાળું, શક્તિ અસ્ત્રને ધારણ કરનાર.

શક્તિધારક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

શક્તિધારક પું કાર્તિકસ્વામી.

શક્તિર્ણ પું માતપુત્રનું ઝાડ.

શક્તિપાણિ પું કાર્તિકસ્વામી.

શક્તિભૂત પું કાર્તિકસ્વામી.

શક્તિભૂત ત્રિં શક્તિધર ત્રિં ભુઓ.

શક્તિમત્ ત્રિં શક્તિવાળું.

શક્તિરહિત ત્રિં શક્તિવશરનું, નિર્બળ.

શક્તિહીન ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

શક્તિહેતિક પું શક્તિ અસ્ત્રથી કડનાર
થોડો.

શક્તુ પું વં સાથે, શેકેલા જવ વગેરેનો
લોટ.

શક્તુફલા સ્ત્રીં ખીજડીનું ઝાડ.

શક્તુફલો સ્ત્રીં ખીજડીનું ઝાડ.

શક્તિ પું વસિષ્ઠનો પુત્ર-પરાશરનો પિતા
એક મુનિ.

શક્તિ પું ઉપરનો અર્થ.

શક્તુ ત્રિં પ્રિય ભોક્ષનાર.

શક્તમ્ પું શક્તિ, સામર્થ્ય, સત્તા.

શક્ત્ય ત્રિં શક્તિવાળું, સમર્થન કરવા
યોગ્ય, સાધવાને યોગ્ય, યત્ની શકે તેવું.

શક્ત્ય પું શબ્દની શક્તિથી જાણવા યોગ્ય
અર્થ.

શક્ત્યતા સ્ત્રીં શક્યપણું.

શક્ત્યતાવચ્છેદક પું શક્યપદાર્થનો અસા-
ધારણ ધર્મ-જેમ ધરમાં ધરતવ.

શક્ત્યત્વ નં શક્યપણું.

શક્ત પું ઇન્દ્ર, કુટબ વૃક્ષ. સાદડાનું ઝાડ,
ધુવડ, જ્યેષ્ઠા નક્ષત્ર, ચોદની સંખ્યા.

૬૫

શક્તકોડાચલ પું મેઢ પર્વત.

શક્તગોપ પું ઇન્દ્રગોપ કીડો.

શક્તવાપ પું ઇન્દ્રધનુષ.

શક્ત પું કાગડો.

શક્ત ત્રિં ઇન્દ્રથી ઉત્પન્ન થનાર.

શક્તજાત ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

શક્તજાત પું કાગડો.

શક્તજિત્ પું ઇન્દ્રજિત-રાવણપુત્ર-મેઘનાદ.

શક્તજિત્ ત્રિં ઇન્દ્રને જિતનાર.

શક્તનય પું અર્જુન, જયંત, વાલી.

શક્તનૂજ પું અર્જુન, જયંત, વાલી વાનર.

શક્તધનુસ્ નં ઇન્દ્રનું ધનુષ્ય.

શક્તધ્વજ પું ભાદરવા શુદ્ધ ચારશે પૂજવા
યોગ્ય ઇન્દ્રની ધ્વજ.

શક્તનન્દન પું અર્જુન, જયંત, વાલી
વાનર.

શક્તનન્દન ત્રિં ઇન્દ્રને આનંદકારક.

શક્તપર્યાય પું કુટબ વૃક્ષ, ઇન્દ્ર શબ્દનો
પર્યાય શબ્દ.

શક્તપાદપ પું દેવદારનું ઝાડ, કુટબ-વૃક્ષ.

શક્તપુત્ર પું અર્જુન, વાલી વાનર, જયંત.

શક્તપુષ્પિકા સ્ત્રીં અમિણિયા વૃક્ષ.

શક્તપુષ્પી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

શક્તવીજ નં અંદરજવ, ઇન્દ્રયવ.

શક્તભવન નં સ્વર્ગ.

શક્તભિદ્ પું શક્તિજિત પું ભુઓ.

શક્તભૂ પું અર્જુન, જયંત, વાલી વાનર.

શક્તભૂમવા સ્ત્રીં ઈંદ્રવરુણી.

શક્તમાતૃ સ્ત્રીં ઇન્દ્રની માતા અદિતિ,
ભારંગ વનસ્પતિ.

શક્તમૂઢન પું રાકડો, ઇન્દ્રનું મરતક.

શક્તવહ્નો સ્ત્રીં ઈંદ્રવરુણી.

શક્તવાહન પું મેઘ.

શક્તવીજ નં અંદરજવ, ઇન્દ્રયવ.

શક્તશરાસન નં ઇન્દ્રધનુષ.

શક્તશાસ્ત્રિ

૫૧૪.

શક્તકાર

શક્તશાસ્ત્રિ પું કુટબ્બક્ષ.
 શક્તશિરસ્ નં શક્તો, ઇન્દ્રનું મરતક.
 શક્તશોર્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 શક્તસારથિ પું ઇન્દ્રનો સારથી, માતલિ.
 શક્તસુત પું અર્જુન, જયંત, વાસી-
 વાનર.
 શક્તસુધા સ્ત્રીં પાલંકી વનરપતિ.
 શક્તસુનુ પું ઉપરના અર્થ.
 શક્તસૃષ્ટિ ત્રિં ઇન્દ્રે ઉત્પન્ન કરેલ.
 શક્તસૃષ્ટા સ્ત્રીં હરેડે.
 શક્તાર્ય પું ધ્રુવડ.
 શક્તાણી સ્ત્રીં ઇન્દ્રાણી.
 શક્તાવાસ પું રવર્ગ.
 શક્તાશન નં ભાંગ.
 શક્તાશન પું કુટબ્બ વૃક્ષ.
 શક્તિ પું મેઘ, વજ્ર, હાથી, પાંદડું.
 શક્તોત્થાન નં ભાદરવા શુદ્ધ પારશે કરવાનું
 ઇન્દ્રધ્વજનું ઉત્થાન, તે નિમિત્તે કરવાનો
 ઉત્સવ.
 શક્તલ ત્રિં પ્રિય ભોક્તાનર, મીઠા બોલું.
 શક્ત પું હાથી.
 શક્તરી સ્ત્રીં બળદ.
 શક્તરી સ્ત્રીં શક્તરી બુધો.
 શક્ત્રુ સ્વાં આં સં સેદ્ શંકા કરવી, વહેમ
 આણવો, ભય પામવો.
 શક્ત્રુ પું ગાંડું વહેનાર બળદ વગેરે.
 શક્ત્રુનોય ત્રિં શંકા-વહેમ આણવા લાયક,
 શક ભરેલું.
 શક્ત્રુર પું શિવ.
 શક્ત્રુર ત્રિં કલ્યાણ કરનાર, સુખ કરનાર.
 શક્ત્રુરાવાસ પું કૈલાસપર્વત, કપૂર.
 શક્ત્રુરી સ્ત્રીં દુર્ગા પાર્વતી, મજ્જક, ખીજડી.
 શક્ત્રા સ્ત્રીં વહેમ, મંશય, ખીક, વિતર્ક.
 શક્ત્રાન્વિત ત્રિં શંકાવાળું, ભયવાળું.
 શક્ત્રામય ત્રિં વહેમી, ભયભીત.

શક્ત્રારહિત ત્રિં શંકાવગરનું, ભયવગરનું.
 શક્ત્રાવિહીન ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 શક્ત્રાહીન ત્રિં શક્ત્રારહિત બુધો.
 શક્ત્રિત ત્રિં શંકાવાળું, ભયભીત, તર્ક-
 કરેલ.
 શક્ત્રિતવર્ણક પું ચોર.
 શક્ત્રુ પું એક જાતનું માછલું, ઝાડનું કુંડું,
 ખીલો- રાફડો, દશ કરોડની સંખ્યા,
 દશ કરોડની સંખ્યાવાળું, મહાદેવ, પાપ,
 મેલ, પાંદડાના રેસાનો સમૂહ, પુરૂષનું
 સિંગ. નખલો નામે સુગંધી દ્રવ્ય, આયાના
 માપને માટે લાકડા વગેરેનો એક ખીલો,
 જનમેજ્યનો એક પુત્ર, નવ રત્નમાંનું
 એક રત્ન, હંસ, દૈત્ય, કામદેવ, ભય,
 ખીક.
 શક્ત્રુકર્ણ પું ગધેડો, તે નામે એક
 દાનવ; કાર્તિક સ્થામિનો એક અનુચર.
 શક્ત્રુકુતરુ પું સાગનું ઝાડ.
 શક્ત્રુકુર ત્રિં ભયંકર.
 શક્ત્રુકુલા સ્ત્રીં સુડી.
 શક્ત્રુકુલાલ્પણડ પું સુડીવડે કુકડો.
 શક્ત્રુકુલુક્ષ પું સાગનું ઝાડ.
 શક્ત્રુોચ પું એક જાતનું માછલું.
 શક્ત્રુોચિ પું એક જાતનું માછલું,
 શક્ત્રુ પું નં શંખ, શંખનું.
 શક્ત્રુ પું લસારનું હાડકું, તે નામે એક
 નિધિ, બળનો, નખલો નામે એક ગંધ-
 દ્રવ્ય, કાનની પાસેનું હાડકું, તે નામે
 એક નાગ, હાથીના દાંતનો મધ્યભાગ,
 દશ નિખર્વની સંખ્યા, દશ નિખર્વની
 સંખ્યાવાળું.
 શક્ત્રુક નં શંખનો જોળાકાર એક પદાર્થ,
 શંખનું કડું, સુડી.
 શક્ત્રુક પું મરતકનો રાગ.
 શક્ત્રુકાર પું શંખના દાશીના બનાવનાર
 એક વણસંકર જાતિ.

શક્ત્વરો

૫૧૬

શળતાન્તવં

શક્ત્વરી સ્ત્રીં સલાટનું હાડકું.
 શક્ત્વર્ચા સ્ત્રીં સલાટનું હાડકું.
 શક્ત્વર્ણ નં શંખનું ચૂરું.
 શક્ત્વજ પું શંખમાં થતું એક મોતી.
 શક્ત્વ્રાવક પું તે નામે એક ઔષધ.
 શક્ત્વ્રાવિન્ પું અન્સવેતસ.
 શક્ત્વ્રધર પું વિષ્ણુ, સમુદ્ર.
 શક્ત્વ્રધર ત્રિં શંખ ધારણ કરનાર.
 શક્ત્વ્રધરા સ્ત્રીં હિલમોચિ જીઓ.
 શક્ત્વ્રધ્મ પું શંખ વગાડનાર.
 શક્ત્વ્રધ્મા પું શંખ વગાડનાર.
 શક્ત્વ્રધ્વનિ પું શંખનો અવાજ.
 શક્ત્વ્રનસ પું નાનું શંખણુ, નખલો નામે
 ગંધ દ્રવ્ય.
 શક્ત્વ્રનસી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 શક્ત્વ્રપાલ પું સૂર્ય, એક નાગ, આકાશનું
 ઝાડ.
 શક્ત્વ્રપુષ્પી સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 શક્ત્વ્રપ્રસ્થ પું ચંદ્રમાંનો ઝાંઘ.
 શક્ત્વ્રમૃત પું વિષ્ણુ, સમુદ્ર.
 શક્ત્વ્રમૃત ત્રિં શંખ ધારણ કરનાર.
 શક્ત્વ્રમુલ પું એક વનનું જલચર.
 શક્ત્વ્રમુલ્લી સ્ત્રીં શંખમુખ-જલચરમાદા.
 શક્ત્વ્રસ્વન પું શંખનો અવાજ.
 શક્ત્વ્રિકા સ્ત્રીં એક વનતનો છાડ.
 શક્ત્વ્રિન્ પું વિષ્ણુ, સમુદ્ર.
 શક્ત્વ્રિન્ ત્રિં શંખવાળું.
 શક્ત્વ્રિનો સ્ત્રીં ચારપુષ્પી વનસ્પતિ, શ્વેત-
 પુન્નાગ, શ્વેતયુક્ત, શ્વેતવુન્ના, યવતિક્તા-
 વનસ્પતિ, ચાર વનતરી સ્ત્રીઓ પૈકી એક
 સ્ત્રી, શંખવાળી સ્ત્રી, એક ઉપદેવતા.
 શક્ત્વ્રિનીફલ પું શિરીષ વૃક્ષ-સરસોડા.
 શક્ત્વ્રિનીવાસ પું શાખાટક વૃક્ષ.
 શક્ત્વ્ર સ્ત્રીં આં સં સેટ્ બોલવું, કહેવું
 શક્તિ સ્ત્રીં ઇન્દ્રની પત્ની-ઇન્દ્રાણી.

શક્તિ સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 શક્તિપતિ પું ઇન્દ્ર.
 શક્તિમર્ત પું ઇન્દ્ર.
 શક્તિસ્વામિન્ પું ઇન્દ્ર.
 શક્તિ સ્ત્રીં આં સં સેટ્ જવું.
 શક્તિ સ્ત્રીં આં સં સેટ્ વખાણવું.
 શક્તિ સ્ત્રીં પં સેટ્ દુઃખી થવું, માંદા થવું,
 રોગ ઉત્પન્ન થવો, અં જવું, ભેદ પાડવો,
 ભાગ કરવા સં
 શક્તિ ત્રિં ખાટું.
 શક્તિ પું ખટાઈ.
 શક્તિ સ્ત્રીં સિંહની કેશવાળી, જટા.
 શક્તિ સ્ત્રીં આંખા હળદર.
 શક્તિ સ્ત્રીં આંખા હળદર.
 શક્તિક નં ઘી અને પાણીથી મિશ્ર
 શક્તિચૂર્ણ.
 શક્તિ સ્ત્રીં પં સેટ્ વધ કરવો, સં કપટ
 કરવું, દુઃખ પામવું અં
 શક્તિ સ્ત્રીં આં સં સેટ્ વખાણવું.
 શક્તિ સ્ત્રીં પં અં સેટ્ આગસ કરવું.
 શક્તિ સ્ત્રીં ઉમં સં સેટ્ દુષ્ટ વચન બોલવું,
 ખરાબ શબ્દો બોલવા.
 શક્તિ નં તગર, કેસર, લોટું.
 શક્તિ પું ધંતુરો, મધ્યસ્થ પુરુષ, સાહિત્ય-
 પ્રસિદ્ધ એક નાયક.
 શક્તિ ત્રિં હુતાશ, દગ, હુચ્યું.
 શક્તિતા સ્ત્રીં હુતારાપણું, કગાર્થ, હુચ્યાઈ.
 શક્તિત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 શક્તિસ્વા સ્ત્રીં અંબશા વનસ્પતિ.
 શક્તિ સ્ત્રીં પં સં સેટ્ દેવું, આપવું.
 શક્તિ પું શણનો છાડ.
 શક્તિઘંટિકા સ્ત્રીં શણપુષ્પી વનસ્પતિ-
 જેના ફળનો શબ્દ ઘંટ જેવો થાય છે.
 શક્તિતન્તુ પું શણનો દોરો.
 શક્તિતાન્તવ ત્રિં શણના દોરાનું.

શળપર્ણી

૫૧૬

શતપોરક

શળપર્ણી સ્ત્રી૦ અસનપર્ણી વનસ્પતિ.
 શળપુષ્પિકા સ્ત્રી૦ તે નામે એક વનસ્પતિ.
 શળપુષ્પી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 શળવસ્ત્ર ન૦ શણનું લુગડું.
 શળસૂત્ર ન૦ શણનો દોરો શણની વળ.
 શળાલુક પુ૦ એક જાતનું ઝાડ.
 શળિકા સ્ત્રી૦ શણપુષ્પી વૃક્ષ.
 શળડૂ મ્હા૦ ૧૦ સેટ રોડી થવું, એકડું થવું મ૦
 શળડ ન૦ કમળ વગેરેનો સમૂહ.
 શળડ પુ૦ નપુંસક, યજ્ઞ.
 શળડતા સ્ત્રી૦ નપુંસકપણું, નામદોષ.
 શળડત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.
 શળિડલ પુ૦ શારિદ્યનો પિતા એક મુનિ.
 શળ્હ પુ૦ જનાતખાતાનો રક્ષક નાંજર, નપુંસક, વાંઝીયો પુરૂષ, ગંડો માણસ, ખાત.
 શત ન૦ સોની સંખ્યા, સેંકડોની સંખ્યા, ઘણી સંખ્યા, સોની કે ઘણી સંખ્યાવાળું.
 શતક ન૦ ઉપરના અર્થ.
 શતક ત્રિ૦ સોની સંખ્યાવાળું.
 શતકીર્તિ પુ૦ ભારી ૧૦ માં જૈન તીર્થંકર.
 શતકુમ્ભ પુ૦ સોનાની ખાણવાળો એક પવત.
 શતકૃત્વસ્ અવ્ય૦ સોવાર.
 શતકોટિ પુ૦ હંદનું ૧૦૦.
 શતકોટિ સ્ત્રી૦ સોથી ચુલેલી કરોડની સંખ્યા.
 શતક્રતુ પુ૦ હંદ.
 શતસ્થાળડ ન૦ સાંતું.
 શતગુણ ત્રિ૦ સોગણું.
 શતગુણિત ત્રિ૦ સોગણું.
 શતગ્રન્થિ સ્ત્રી૦ દૂધાં-ત્રોખડ.
 શતગ્રી સ્ત્રી૦ એક જાતનું વસ્ત્ર, લોપ, વૃશ્ચિકાથી વનસ્પતિ, કરંજ વૃક્ષ.

શતતમ ત્રિ૦ સોની સંખ્યા પૂર્ણ કરનાર-સોમું.
 શતતારા સ્ત્રી૦ શતભિયા નક્ષત્ર.
 શતદ્રુ સ્ત્રી૦ તે નામે એક નદી.
 શતદ્વાર ત્રિ૦ સો દ્વારવાળું,
 શતધા સ્ત્રી૦ દૂધાં-ત્રોખડ.
 શતધા અવ્ય૦ સો પ્રકાર.
 શતધામન્ પુ૦ વિપ્લવ.
 શતધાર પુ૦ વજ.
 શતધાર ત્રિ૦ સો ધારવાળું.
 શતધૃતિ પુ૦ હંદ, બ્રહ્મા, સ્વર્ગ.
 શતપત્ર ન૦ કમળ.
 શતપત્ર પુ૦ મેરપક્ષી, લક્ષ્મી પક્ષી, રાજપોષ્ટ, સારસ પક્ષી.
 શતપત્રક પુ૦ એક જાતનું ઝાડ.
 શતપત્રી સ્ત્રી૦ એક દૂધાડ.
 શતપથ પુ૦ યજુર્વેદનો એક બ્રાહ્મણગ્રંથ.
 શતપથિક ત્રિ૦ શતપથ બ્રાહ્મણગ્રંથ બળુનાર કે બાળુનાર.
 શતપદ્ ન૦ ત્યોતિપ્રસિદ્ધ નામકરણમાં ઉપયોગી એક ચક્ર.
 શતપદ્મી સ્ત્રી૦ એક જાતનો કીડો, શતમૂત્રી વનસ્પતિ.
 શતપદ્મ ન૦ સો પાંખડીવાળું કમળ, ઘોળું કમળ.
 શતપર્વન્ પુ૦ વાંસ, એક જાતની શેવડી.
 શતપર્વા સ્ત્રી૦ કંક, વજ, ઘોખડ.
 શતપર્વિકા સ્ત્રી૦ જવ, શરદ પૂનોમ, ભાર-ચ વનસ્પતિ.
 શતપાદ્ સ્ત્રી૦ કાનખવૃક્ષ-કીડો.
 શતપાદિકા સ્ત્રી૦ કાંકોની વનસ્પતિ, જળા.
 શતપુણ્ય પુ૦ મહાદેવિ ભારવિ.
 શતપુષ્પા સ્ત્રી૦ એક જાતનું શાક, યુવા.
 શતપુષ્પિકા સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.
 શતપોરક પુ૦ એક જાતની શેવડી.

શતપ્રસૂના

૬૧૬

શત્રુ

શતપ્રસૂના સ્ત્રી૦ સુવાનો છોડ.
 શતપ્રાસ પુ૦ એક જાતનું ઝાડ.
 શતભિષજ્ઞ સ્ત્રી૦ શતભિષા નક્ષત્ર.
 શતભિષા સ્ત્રી૦ શતભિષા નક્ષત્ર.
 શતમીરુ સ્ત્રી૦ મલ્લિકા-મોગરો.
 શતમલ્લ પુ૦ ઇન્દ્ર, ધ્રુવડ.
 શતમન્યુ પુ૦ ઇન્દ્ર, ધ્રુવડ.
 શતમાન પુ૦ ન૦ સોનું માપ, ચાર પ્રસ્થ
 બરોબર વજન, એક હજાર ચોવીસ
 મુદિનું માપ, બસો છપન પળ, સોના વગેરેનું
 માપ, તે માપનું.
 શતમારિન્ પુ૦ ઘણા અનુભવી વૈદ્ય, સોને
 મારી નાખનાર.
 શતમાર્જ પુ૦ સરાણીયો.
 શતમાર્જક પુ૦ સરાણીયો.
 શતમુલ્લ ત્રિ૦ સો મુખવાળું.
 શતમુલ્લી સ્ત્રી૦ સાવરણી.
 શતમૂર્તિ પુ૦ વિષ્ણુ.
 શતમૂલ્લા સ્ત્રી૦ દુર્વા-ગ્રોખડ.
 શતમૂલી સ્ત્રી૦ શતમૂલીનો વેલો.
 શતયષ્ટિક પુ૦ સો સેરવાળો હાર.
 શતરથ પુ૦ તે નામે એક રાજા.
 શતરુદ્રોય ન૦ યજુર્વેદોક્ત એક શ્લોકાચાર્ય.
 શતરૂપા સ્ત્રી૦ બ્રહ્માની પત્ની, બ્રહ્માની એક
 કન્યા.
 શતલક્ષ ન૦ સો લાખ, એક કરોડ.
 શતલુપ્પક પુ૦ મહાકવિ ભારવિ.
 શતલીયા સ્ત્રી૦ ઘોળી ગ્રોખડ, શતાવરી
 વનસ્પતિ, પીળી દ્રાક્ષ.
 શતવેધિન્ પુ૦ અશ્વવત્સ.
 શતશસ્ અશ્વ૦ સેંકડોવાર, સેંકડો રોતે,
 સોવાર.
 શતશાલ ત્રિ૦ સો શાખાવાળું.
 શતસહસ્ર ન૦ એક લાખ.
 શતસાહસ્ર ત્રિ૦ એક લાખની સંખ્યાવાળું.

શતહ્રદા સ્ત્રી૦ વીળળી, વજ્ર, દક્ષીની એક
 કન્યા.
 શતાક્ષ ત્રિ૦ સો નેત્રાવાળું.
 શતાક્ષી સ્ત્રી૦ રાત્રિ, શતપુષ્પી વનસ્પતિ,
 દુર્ગા દેવી, હળદર.
 શતાક્ષ પુ૦ રથ, તિનિશ વક્ષ.
 શતાનક ન૦ સ્મશાન.
 શતાનન્દ પુ૦ ગૌતમથી આદિત્યામાં ઉત્પ-
 ન્ન થયેલો એક પુત્ર, શ્રીકૃષ્ણ, બ્રહ્મા,
 વિષ્ણુનો રથ.
 શતાનન્દ ત્રિ૦ સોને આનંદ ઉપજાવનાર.
 શતાનીક પુ૦ વ્યાસનો શિષ્ય એક મુનિ,
 ચંદ્રવંશી એક રાજા, સુદાસ રાજાનો
 પુત્ર.
 શતાર ન૦ વજ્ર.
 શતારુસ્ ન૦ એક જાતનો કોદ.
 શતાયુસ્ ત્રિ૦ સો વર્ષના આયુષવાળું.
 શતાવર પુ૦ સો પશુ વગેરેનો દંડ.
 શતાવરી સ્ત્રી૦ શતમૂલી વનસ્પતિ, ઇન્દ્રની
 સ્ત્રી, કચૂરો વનસ્પતિ.
 શતાવર્ત પુ૦ વિષ્ણુ.
 શતાવર્તિન્ પુ૦ વિષ્ણુ.
 શતાહ્વા સ્ત્રી૦ શતમૂલી વનસ્પતિ, સુવા.
 શતિક ત્રિ૦ સોથી ખરીદેલ, સોનો વિકાર
 સો સંબંધી.
 શતેર પુ૦ શત્રુ, ઇન્દ્ર.
 શત્રુ ત્રિ૦ નાશ પામનાર, જનનાર.
 શત્ર્ય ત્રિ૦ શત્રિક જીવો.
 શત્રિ પુ૦ હાથી.
 શત્રુ પુ૦ દુર્યોધન, રાજાનો શત્રુપક્ષી રાજા,
 જ્યોતિષમાં કહેલ લક્ષ્મણવધિક છઠું સ્થાન,
 કામાદિ શત્રુ.
 શત્રુ ત્રિ૦ નાશ કરનાર.
 શત્રુઘાત પુ૦ શત્રુનો નાશ કરનાર.
 શત્રુઘ્ન પુ૦ દશરથ રાજાનો એક પુત્ર.

શત્રુઘ્ન

૫૧૮

શબ્દવેધિન્

શત્રુઘ્ન ત્રિ० શત્રુનો નાશ કરનાર.
 શત્રુઘ્નજનનો સ્ત્રી० દશરથપુત્ર શત્રુઘ્નની
 માતા-સુમિત્રા.
 શત્રુઙ્ગય ત્રિ० શત્રુને જિતનાર.
 શત્રુઙ્ગય પુ० પાલીતાણા પાસે એક પહાડ.
 શત્રુતા સ્ત્રી० નરપણું.
 શત્રુત્વ ન० શત્રુપણું.
 શત્રુનિકાય પુ० શત્રુઓનો સમૂહ.
 શત્રુનિલય પુ० શત્રુનું રહેઠાણનું સ્થળ.
 શત્વરી સ્ત્રી० શત્રિ, હળદર.
 શદ્ મ્વા० ૧૦ અં સેદ્ નાશ પામવું.
 શદ્ મ્વા० ૧૦ સં અનિદ્ જવું.
 શદ્ પુ० ક્ષમ-મૃગ-વગેરે.
 શદ્દિ પુ० મેથ, અર્જુન, હાથી.
 શત્રિ સ્ત્રી० વીજળી, એક જાતની ખાડ.
 શનકાવલિ સ્ત્રી० ગજપીપર.
 શનકાવલી સ્ત્રી० ગજપીપર.
 શનર્પણી સ્ત્રી० કટુ વનસ્પતિ.
 શનિ પુ० સૂર્યનો પુત્ર એક ગ્રહ, શનિવાર.
 શનિજ ન० કાળાં મરી.
 શનિગ્રસ્ત્ર સ્ત્રી० સૂર્યની પત્ની છાયા, શનિ
 ગ્રહની માતા.
 શનિવાર પુ० શનિવાર.
 શનિવાસર પુ० શનિવાર.
 શનૈશ્વર પુ० શનિ ગ્રહ.
 શનૈશ્વર ત્રિ० ધીમે ચાલનાર,
 શનૈસ્ અઘ્યં ધીમે ધીમે, હળવે હળવે.
 શન્સ્ મ્વા० ૧૦ સં સદ્ દિશા કરવી,
 સ્તુતિ કરવી, કહેવું.
 શપ્ મ્વા० ૩૦ સં અનિદ્ શાપ દેવા,
 ગાળો દેવી, નિંદવું, સોગંદ ખાવા.
 શપ્ વિનાં ૩૦ સં અનિદ્ ઉપરના અર્થ.
 શપત્ ત્રિ० શાપ દેવું, સોગંદ ખાવું,
 ગાળો દેવું.
 શપથ પુ० સોગંદ, શાપ, ગાળ.

શપન ન० સોગંદ ખાવા, શાપ દેવા, ગાળ
 દેવી.
 શપમાન ત્રિ० શપત્ જુઓ.
 શપ્ત ત્રિ० શાપ દીધેલ, ગાળો દીધેલ, ગાળ
 દીધેલ.
 શપ્ત પુ० એક જાતનું વાસ.
 શપ્ત્યત્ ત્રિ० શપત્ જુઓ.
 શપ્ત્યમાન ત્રિ० શપત્ જુઓ.
 શપ્ત ન० ગાળો વગેરેની ખરી, ઝાડનું મૃગ.
 શપ્તર પુ० એક જાતનું માછલું.
 શપ્તરાધિપ પુ० એક જાતનું મોટું માછલું.
 શપ્તરી સ્ત્રી० માછલી, નાની માછલી.
 શપ્તર પુ० એક સ્વેચ્છ જાતિ, ભિંડ.
 શપ્તરાવાસ પુ० લીલ્લોનું રહેઠાણ.
 શપ્તલ પુ० કાચર ચિત્રો રંગ.
 શપ્તલ ત્રિ० કાચર ચિત્ર, રંગબેરંગી.
 શપ્ત્ તુ० ૩૦ અં સેદ્ શપ્ત કરવો.
 શપ્ત પુ० અવાજ, શબ્દ, અક્ષરાત્મક શબ્દ,
 નામ, સંજ્ઞા, શ્રોત્રન્દિયથી ગ્રહણ કરાતો
 આકાશનો એક ગુણ.
 શપ્તકાર ત્રિ० શબ્દ કરનાર, અવાજ
 કરનાર.
 શપ્તગ્રહ પુ० શ્રોત્રન્દિય, શબ્દજ્ઞાન.
 શપ્તગ્રામ પુ० શબ્દોનો સમૂહ.
 શપ્તગ્રાહિન્ ત્રિ० શબ્દ-અવાજ ગ્રહણ
 કરનાર.
 શપ્તજ્ઞાત્ર ન० સાંખ્યમતપ્રસિદ્ધ આકાશનું
 કારણ એક સૂક્ષ્મ જુત.
 શપ્તજ્ઞ ન० શબ્દ-અવાજ કરવો.
 શપ્તજ્ઞ ત્રિ० શબ્દ-અવાજ કરનાર.
 શપ્તજ્ઞાન ન० વેદરૂપ શબ્દજ્ઞાન, સ્ફોટ-
 રૂપ નિત્ય શબ્દજ્ઞાન.
 શપ્તમેદિન્ પુ० શબ્દના અનુસાર લક્ષ્યને
 વીધનાર જાણ, અર્જુન.
 શપ્તવેધિન્ પુ० ઉપરના અર્થ.

શબ્દશક્તિ

૫૧૨

શમ્ભાકૃત

શબ્દશક્તિ સ્ત્રી૦ શબ્દોની અભિધા-લક્ષણ-
વ્યંજનારૂપ અર્થભોવક શક્તિ-વૃત્તિ,
સામર્થ્ય.

શબ્દશાસ્ત્ર ન૦ વ્યાકરણશાસ્ત્ર.

શબ્દાધિષ્ઠાન ન૦ કાન.

શબ્દાનુશાસન ન૦ વ્યાકરણ શાસ્ત્ર.

શબ્દાયમાન ત્રિ૦ શબ્દ-અવાજ કરતું.

શબ્દાલંકાર પુ૦ અલંકારશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ અનુ-
પ્રાસ વગેરે અલંકાર.

શબ્દિત ત્રિ૦ શબ્દ-અવાજ કરેલ, બોલેલ,
કહેલ, બોલાવેલ.

શમ્ તુ૦ ઉમ૦ સ૦ સેટ્ અક્ષુ ઇન્દ્રિયથી
બેયું-ભાણું.

શમ્ દિશા૦ પ૦ સેટ્ શાંત થયું અ૦ શાંત
કરતું સ૦

શમ પુ૦ શાન્તિ, આબ્યંતર ઇન્દ્રિયોનું
દમન, મોક્ષ, હાથ, ઉપચાર.

શમક ત્રિ૦ શાંત થનાર, શાંત કરનાર.

શમથ પુ૦ શાન્તિ, રામનો મંત્રી.

શમન ન૦ શાન્તિ કરવી, શાંત થવું, યજ્ઞ
માટે પર્યવધ, ચાવવું, હિંસા.

શમન પુ૦ યમદેવ, એક જાતનો મૃગ.

શમનમગિની સ્ત્રી૦ યમુના નદી.

શમનસ્થસ્ત્ર સ્ત્રી૦ યમુના નદી.

શમની સ્ત્રી૦ રાત્રિ, લગ્નદર.

શમનોષ્ઠ પુ૦ રક્ષક.

શમયત્ ત્રિ૦ શાંત કરતું.

શમલ ન૦ વિષ્ટા, શુ પાપ.

શમિ સ્ત્રી૦ ખીજડીનું ઝાડ, મગ વગેરેની
શીંગ, સોમરાજી વનસ્પતી.

શમિત ત્રિ૦ શાંત થયેલ.

શમિન્ ત્રિ૦ શાંત, શાંતિવાળું.

શમિર પુ૦ નાલી ખીજડીનું ઝાડ.

શમિરોહ પુ૦ શિવ.

શમી સ્ત્રી૦ શમિ જુઓ.

શમાક પુ૦ તે નામે એક મુની.

શમોગર્ભ પુ૦ પ્રાત્નજી, અશિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

શમોધાન્ય ન૦ શિંગરૂં થતું મગ વગેરે
ધાન્ય

શમીપત્રી સ્ત્રી૦ રીસામણીનો વેલો.

શમોર પુ૦ શમિર જુઓ.

શમ્પા સ્ત્રી૦ વીજળી.

શમ્પાક પુ૦ ગરમાળો, વિપાક, પરિણામ.
અવતો.

શમ્પ્ ભા૦ પ૦ સ૦ સેટ્ જતું.

શમ્વ પુ૦ વજ્ર, મૃસળના અથ્ર ભાગમાં
રહેલું લોહું, લોહનો કદોરો, સીધું
બેંચવું.

શમ્વ ત્રિ૦ ભાગ્યવાન, દરિદ્ર.

શમ્વર ન૦ પાણી, ધન, વત, ચિત્ર, બૌદ્ધનું
એક વત.

શમ્વર ત્રિ૦ શ્રેષ્ઠ.

શમ્વર પુ૦ એક જાતનો મૃગ, તે નામે
એક દેવ, એક જાતનું માછલું, તે નામે
પર્વત, તે નામે એક જિન દેવ, યુદ્ધ,
ચિત્રાનું ઝાડ, લોધરનું ઝાડ, સાદાનું
ઝાડ.

શમ્વરકન્દ પુ૦ વારાહીકંદ.

શમ્વરચન્દન ન૦ શંખર પર્વતનું ચંદન.

શમ્વરરિપુ પુ૦ કામદેવ.

શમ્વરશત્રુ પુ૦ કામદેવ.

શમ્વરસુદન પુ૦ કામદેવ.

શમ્વરહન પુ૦ કામદેવ.

શમ્વરહન્ત પુ૦ કામદેવ.

શમ્વરારાતિ પુ૦ કામદેવ.

શમ્વરારિ પુ૦ કામદેવ.

શમ્વરી સ્ત્રી૦ ઉદરકાની વનસ્પતિ.

શમ્વલ પુ૦ ન૦ કાંઈ, તીર, કિનારો,
મુસાફરીમાં આવતું ભાતું, મત્સર, દેવ.

શમ્વાકૃત ત્રિ૦ ઉલટું-અવળું બે વાર
બેઠેલ બેઠેલ વગેરે.

શમ્બુ

૬૨૦

શર

શમ્બુ પું પાણીની છીપ.

શમ્બુક પું ઉપરનો અર્થ, તે નામે
રામાયણપ્રસિદ્ધ એક શુદ્ધ તાપસ, શંખ,
તે નામે એક દૈત્ય, હાથીના ગંડરથગનો
એક ભાગ.

શમ્બૂ પું શમ્બુ પું જુઓ.

શમ્બૂ સ્ત્રીં શમ્બુ સ્ત્રીં જુઓ.

શમ્બૂક પું પાણીની છીપ.

શમ્ભ ત્રિં કંડ્યાણવાળુ.

શમ્ભલ પું તે નામે એક ગામ-ન્યાં
વિષ્ણુનો કલિક અવતાર થશે.

શમ્ભલી સ્ત્રીં કુટણી સ્ત્રી.

શમ્ભવ પું ત્રીજા જૈન તીર્થંકર.

શમ્બુ પું શિવ, બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, સિદ્ધ,
ધોળા આકાશનું ઝાડ.

શમ્બુ ત્રિં વૃદ્ધ, ઘરડું.

શમ્મુતનય પું ગણપતિ, કાર્તિકસ્વામી.

શમ્મુતનુજ પું ઉપરના અર્થ.

શમ્મુતનૂજ પું શમ્મુતનય જુઓ.

શમ્મુનંદન પું શમ્મુતનય જુઓ.

શમ્મુપુત્ર પું ઉપર પ્રમાણે.

શમ્મુપ્રિય નં ધોળુ કમળ.

શમ્મુપ્રિય ત્રિં શિવ, બ્રહ્મા, વિષ્ણુને
પ્રિય.

શમ્મુપ્રિયા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, પાર્વતી,
આંમળી.

શમ્મુવહ્નિ નં ધોળુ કમળ.

શમ્મુવહ્નિ ત્રિં શિવ, બ્રહ્મા, વિષ્ણુને
પ્રિય.

શમ્મુવહ્નિ સ્ત્રીં શમ્મુપ્રિયા જુઓ.

શમ્મુસુત પું શમ્મુતનય જુઓ.

શમ્મુસુતુ પું ઉપર પ્રમાણે.

શમ્યા સ્ત્રીં ઝુંસરીનો ખીલો, સંગીત-
પ્રસિદ્ધ એક તાલ, લાકડી, એક યતપાત્ર.

શમ્યાપાત પું લાકડીનું પડવું.

શય પું હાથ, સર્પ, શય્યા, પથારી, નિદ્રા,
પણ.

શયથ પું અજગર, મૃત્યુ, ભુંડ, કુકર,
માજકું.

શયથ ત્રિં ઉંઘણુસી, ઉંઘતું.

શયથો સ્ત્રીં ભુંડણી, કુકરી, માજકી.

શયન નં સુવું, સુઈ જતું, નિદ્રા, શય્યા,
પથારી, મૈથુન.

શયનાસ્પદ નં સુવાનું રથળ, સુવાનો
ઝોરડો.

શયનીય ત્રિં શુદ્ધ લાયક.

શયનીય નં શય્યા, પથારી.

શયનીયક નં શય્યા, પથારી.

શયનીયૈકાદશી સ્ત્રીં અપાઠ શુદ્ધ અગ્ની-
આરશ.

શયાન ત્રિં સતું, ઉંઘતું.

શયાનક પું સર્પ, કાચડો, કાકીડો.

શયાલુ ત્રિં ઉંઘણુસી, ઉંઘવાના સ્વભાવ-
વાળું.

શયાલુ પું અજગર, કુતરો.

શયાલુ સ્ત્રીં અજગર-માદા કુતરી.

શયિત ત્રિં સુતેલ, ઉંઘેલ.

શયિત નં નિદ્રા, ઉંઘ.

શયિતવત્ ત્રિં નિદ્રા લેતું, ઉંઘતું.

શયુ પું અજગર.

શયુન પું અજગર.

શય્યમ્ભવ પું જૈન મતે બીજા શ્રુત-
કેવલી.

શય્યા સ્ત્રીં શય્યા, પથારી, પદંગ, ખાટલો,
સુવું, શુંઘતું.

શય્યાચ્યમ્ પું રાજાની શય્યા ઉપરનો
અધિકારી.

શર નં પાણી.

શર પું બાણ, બાણનું સાધન એક ઘાસ,
કાસડો, દહીં કે દુધની મલાઈ, હિંસા.

શરકાણ્ડ

૫૨૧

શરાડિ

શરકાણ્ડ પું કાસડાનો ગુચ્છો, કાસડાનું
આણુ.

શરકચ્છ્ર પું શરદઋતુનો ચંદ્ર.

શરજ નં માખણુ.

શરજ પું કાર્તિક સ્વામી

શરજન્મન પું કાર્તિક સ્વામી

શરટ પું કાચડો, કાકોડો, એક જાતનું
શાક.

શરણ નં ઘર, શરણુ, રક્ષણુ, વધ, નાશ,
મારી નાખવું.

શરણ ત્રિં રક્ષણ કરનાર, ઘાત કરનાર,
મારી નાખનાર.

શરણપ્રાપ્ત ત્રિં શરણે આવેલ.

શરણા સ્ત્રીં પ્રસારણીનો વેલો.

શરણાગત ત્રિં શરણે આવેલ.

શરણાપદ્મ ત્રિં શરણે આવેલ.

શરણાર્થિન ત્રિં શરણુ-રક્ષણની ઇચ્છા-
વાળું.

શરણી સ્ત્રીં માર્ગ, રસ્તો, પ્રસારણીનો
વેલો, પૃથ્વી, જયંતિ.

શરણી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

શરણૈયિન ત્રિં શરણુ-રક્ષણ ઇચ્છનાર.

શરણ્ડ પું પક્ષી, છીનાળવો, સરટ જીઓ,
એક જાતનો અલંકાર.

શરણ્ડ ત્રિં કામી, છીનાળવું, ધૂતાડ.

શરણ્ય ત્રિં શરણે આવેલાનું રક્ષણ કરવામાં
સમર્થ.

શરણ્યા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

શરણ્યુ પું મેઘ, વાયુ.

શરત્ સ્ત્રીં વર્ષ, વરસ.

શરત્કામિન પું કુતરો.

શરત્કામિની સ્ત્રીં કુતરી.

શરત્કાલ પું શરદ ઋતુનો સમય.

શરત્પદ્મ નં ઘોળુ કમળ.

શરત્પર્વન નં શરદ પુનમનો ઉત્સવ.

૬૬

શરદ્ સ્ત્રીં વર્ષ, વરસ, આંસો...અતે
કાર્તિક મહીનાની ઋતુ.

શરદા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

શરદિજ ત્રિં શરદ ઋતુમાં ઉત્પન્ન થયેલ.

શરદિ પું આણુ રાખવાનો લાથો.

શરપાત પું આણુનું પડવું.

શરપુક્ક પું આણુનું મળ.

શરપુક્કા સ્ત્રીં એક વ્તનનું ઝાડ.

શરફલ નં આણુનું ફળ, પાનું.

શરભ પું અષ્ટાપદ-સિંહનું શત્રુ આક્રમવાળું
એક પશુ, હાથીનું અચ્યુ, તે નામે એક
વાનર, ઉંટ, શિશુપાલનો એક પુત્ર, તે
નામે એક દાનવ, પતંગીઉં, તીડ.

શરમી સ્ત્રીં સિંહની શત્રુ એક પશુ-માદા,
ઉંટડી.

શરમૂ પું કાર્તિક સ્વામી.

શરમય ત્રિં કાસડો નામના ધાસનું
ખનાવેલ.

શરયુ સ્ત્રીં અયોધ્યાની નીમે વહેતી એક
નદી.

શરયૂ સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

શરલ ત્રિં સરળ, સુગમ, સહેલુ, સીધું,
સરળ મનવાળું.

શરલ પું સરલ વક્ષ.

શરલક નં પાણી.

શરલતા સ્ત્રીં સરળપણું.

શરલત્વ નં સરળપણું.

શરવ પું શિવ, હાંકણુ.

શરવણ નં શર-કાસડાનું વન,

શરવણોદ્ભવ પું કાર્તિક સ્વામી.

શરવર્ષ પું આણુનો વરસાદ.

શરવૃષ્ટિ સ્ત્રીં આણુનો વરસાદ.

શરવ્ય નં આણુનું લક્ષ્ય, નીશાન.

શરાટિ સ્ત્રીં એક જાતનું પક્ષી.

શરાડિ સ્ત્રીં એક જાતનું પક્ષી.

શરાભ્યાસ

૫૨૨

શર્વરી

શરાભ્યાસ પું આણુ દેંકવાનો અભ્યાસ.
 શરાસીમુખી સ્ત્રીં કાતર.
 શરાહ ત્રિં હિંસક, ધાતક.
 શરારોપ પું ધનુષ.
 શરાલિ સ્ત્રીં એક જાતનું પક્ષી.
 શરાચ પું માટીનું કોડીઉ, સરાવડુ, શકોડ,
 રામપાતર, બે કુડવડું માપ.
 શરાવતી સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.
 શરાશ્રમ પું આણુ રાખવાનો ભાથો.
 શરાસન નં ઉપરનો અર્થ.
 શરાસન પું ધનુષ.
 શરાહત ત્રિં આણુવડે હણેલ, મારેલ.
 શરિમન પું પ્રસવ, અંકુર.
 શરી સ્ત્રીં ચીયાનું ઝાડ.
 શરીર નં શરીર, દેહ, મડદું, કાષ્ઠપણુ
 જડ વસ્તુનો આકાર.
 શરીરક પું જીવ.
 શરીરકર્ત્વ પું પિતા, આપ.
 શરીરજ પું રોગ, પુત્ર, કામદેવ.
 શરીરજ ત્રિં શરીરથી ઉત્પન્ન થનાર.
 શરીરજન્મન્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 શરીરજન્મન્ પું શરીરજ પું જીવો.
 શરીરમાજ ત્રિં પ્રાણી, શરીરી, જીવ.
 શરીરાધરણ નં શરીર ઢાંકનાર ચામડી,
 શરીરનું ઢાંકણ.
 શરીરાધરણ ત્રિં શરીર ઢાંકનાર.
 શરીરિન્ ત્રિં પ્રાણી, શરીરધારી.
 શરીરિન્ પું જીવ.
 શર પું આણુ, ક્રોધ, વજ, હથિઆર.
 શર ત્રિં હિંસક, ધાતક, કૂર.
 શરેષ્ઠ પું આંખાનું ઝાડ.
 શર્કરક પું મીઠા લીંબુનું ઝાડ.
 શર્કરા સ્ત્રીં સાકર, ખાંડ, પત્થરનો ટુકડો,
 રેતી, કટકો, ઠીકરી, એક રોગ, સાકર-
 વાળુ, ખાંડવાળું, રેતાળ.

શર્કરાચલ પું દાન માટે કદબેલો સાકરનો
 પર્વત.
 શર્કરાપ્રમા સ્ત્રીં તે નામે એક નરક.
 શર્કરાવુદ પું એક જાતનો રોગ.
 શર્કરાઘત્ ત્રિં સાકરવાળુ, ખાંડવાળુ,
 પત્થરના ટુકડાવાળુ, રેતાળ.
 શર્કરાસપ્તમી સ્ત્રીં વૈશાખ શુદ્ધ ૭
 શર્કરિક ત્રિં ઘણી સાકરવાળો પ્રદેશ
 વગેરે, ઘણો રેતાળ પ્રદેશ વગેરે.
 શર્કરિલ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 શર્કરોદક નં સાકરમિશ્ર પાણી.
 શર્ધ્ધે સ્ત્રીં ૫૦ સં સેદ્ મારવું, માર મારવો,
 મારી નાખવું.
 શર્ધ પું પાદવું.
 શર્ધન નં પાદવું.
 શર્ધજ્ઞ પું અડદ.
 શર્ધે સ્ત્રીં ૫૦ સં સેદ્ હિંસા કરવી,
 મારી નાખવું, જવું.
 શર્મદ ત્રિં સુખદાયક.
 શર્મદ પું વિષય.
 શર્મન્ નં મુખ.
 શર્મન્ પું આત્મણને કાગતુ વિશેષણ.
 શર્મન્ ત્રિં મુખી.
 શર્મવન્ ત્રિં મુખી.
 શર્મર ત્રિં સુખદાયક.
 શર્મર પું એક જાતનું વસ્ત્ર.
 શર્મરા સ્ત્રીં દારૂ હળદર.
 શર્યા સ્ત્રીં રાત્રિ, હળદર.
 શર્યાતિ પું વૈવરવત મનુનો એક પુત્ર.
 શર્વ સ્ત્રીં ૫૦ સં સેદ્ મારવું, માર
 કરવું.
 શર્વ પું શિવ, વિષ્ણુ.
 શર્વર પું કામદેવ.
 શર્વર નં અધાર્ણ, અધકાર.
 શર્વરી સ્ત્રીં રાત્રિ, સંધ્યા, સ્ત્રી, હળદર.

શર્વરીક

૧૨૩

શર્વ

શર્વરીક પું હુચ્ચો, નીચ, હલકો માણસ.

શર્વરીનાથ પું ચંદ્ર, કપૂર.

શર્વરીપ પું ચંદ્ર, કપૂર.

શર્વરીપતિ પું ચંદ્ર, કપૂર.

શર્વરીશ પું ચંદ્ર, કપૂર.

શર્વરીશ્વર પું ચંદ્ર, કપૂર.

શર્વરીસ્વામિન્ પું ચંદ્ર, કપૂર,

શર્વલા સ્ત્રીં તોમર નામે અસ્ત્ર.

શર્વલો સ્ત્રીં તોમર નામે અસ્ત્ર.

શર્વાળો સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, પાર્વતી.

શર્વ મ્હાં આં સં સેટ ચલાવવું,
હલાવવું.

શર્વ મ્હાં પં સં સેટ જવું.

શર્વ તું આં સં સેટ વખાણવું.

શર્વ મ્હાં પં સં સેટ વેગ કરવો.

શર્વ નં સેદાઇનું રવાડું.

શર્વ પું શૃંગી, ખલા, એક જાતનું ક્ષેત્ર,
ભાલો, ઉંટ.

શર્વક પું કરોળીયો.

શર્વક પું લોકપાલ, રાજ, એક જાતનું
મીઠું.

શર્વમ પું પતંગીઠિ.

શર્વમોલિ પું ઉંટ.

શર્વમોલી સ્ત્રીં ઉંટડી.

શર્વલ નં શાહુડી, સેદાઇનું રવાડું.

શર્વલી સ્ત્રીં શાહુડી, સેદાઇનું રવાડું.

શર્વાકા સ્ત્રીં સળી, મીઠળનું ઝાડ, સોગડુ,
સેદાઇ, ખાણ, ચીતરવાની પીછી, હાડકું,
વૈષક એક રાત્ર.શર્વાકાપરિ અવ્યં સોગડાની રમતમાં
હારવું તે.શર્વાકાપુરુષ પું બં ઝંનાગમ પ્રસિદ્ધ
ત્રેસક દેવતાઇ પુરૂષો.

શર્વાટ પું એક ગાડીનો ભાર.

શર્વાટુ નં કાચું રંગ.

શર્વાટુ પું એક જાતનો મૂળો, ખીલીનું
ઝાડ.

શર્વાલુ પું એક જાતનું સુગંધી દ્રવ્ય.

શર્વાલુક ત્રિં શક્તા સુગંધી
દ્રવ્યથી ખરીદેલ.

શર્વાલી સ્ત્રીં ઉંટડી.

શર્વાલ નં દુકડો, ઝાડની છાલ, વલકલ,
માછલાંની ચામડી.શર્વાલ નં માછલાંની ચામડી, ઝાડની
છાલ, વલકલ.

શર્વાલિન્ પું માછલું.

શર્વાલિન્ પું માછલું.

શર્વાલદા સ્ત્રીં મેદા ઔપધિ.

શર્વાલ મ્હાં આં સં સેટ પ્રશંસા કરવી,
વખાણવું.

શર્વાલિ પું શીમળાનું ઝાડ.

શર્વાલિ સ્ત્રીં શીમળાનું ઝાડ.

શર્વાલી સ્ત્રીં શીમળાનું ઝાડ.

શર્વાલ નં ખાણ, તોમર અસ્ત્ર, ઝેર, વાંસનો
સોટા, દુઃસહ દુર્વાકય, પાપ, ખીલો,
કાંટા, દુઃખ, સંકેટ, વૈષકપ્રસિદ્ધ એક
યંત્ર, હાડકું.શર્વાલ પું મીઠળનું ઝાડ, શેદાઇ પ્રાણી,
શાહુડી, પાંડવ નકુલનો મામો મદ્ર દેશ-
નો એક રાજ, સીમા, હલ, શર્વાકા
જુઓ, ખીલીનું ઝાડ, એક જાતનું
માછલું, એક રાત્ર.શર્વાલક પું મીઠળનું ઝાડ, તોમર અસ્ત્ર,
શેદાઇ, શાહુડી.

શર્વાલકો સ્ત્રીં શેદાઇ, શાહુડી, માદા.

શર્વાલકંઠ પું શેદાઇ, શાહુડી.

શર્વાલકંઠો સ્ત્રીં શેદાઇ-શાહુડી-માદા.

શર્વાલોમન નં સેદાઇ-શાહુડીનું પીછું.

શર્વાલારિ પું બુધિધિર રાજ.

શર્વાલ મ્હાં પં સં સેટ જવું.

શબ્દ

૫૨૪

શશિપ્રભા

શબ્દ નં છાક, ચામડી, સેદાઈ-શાહુડીનું પીછું.

શબ્દ પું દેડકો.

શબ્દક નં શલ્લ બુઓ.

શબ્દક પું શેણુ વૃક્ષ, એક જાતનું પક્ષી.

શબ્દકી સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ, સેદાઈ-શાહુડી.

શબ્દકીવ્રવ પું સિદ્ધક બુઓ.

શબ્દી સ્ત્રીં સેદાઈ-શાહુડીનું પીછું.

શલ્લ પું તે નામે એક દેશ.

શલ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ વિકાર પામવો, જવું.

શલ્ પું નં મડદું, મૃત શરીર.

શલ્ નં પાણી.

શલ્કામ્ય પું કુતરો.

શલ્કામ્યા સ્ત્રીં કુતરી.

શલ્દહન નં મડદું બાળવું તે.

શલ્દાહ પું ઉપરનો અર્થ.

શલ્દાહિન્ ત્રિં મડદું બાળનાર.

શલ્દયાન નં મડદાંતી ડાંડી વગેરે.

શલ્વર પું એક સ્વેચ્છજનિ, બીજ, હાથ, શિવ, મીમાંસાભાષ્યકાર એક વિદ્વાન.

શલ્વર નં પાણી, એક શાસ્ત્ર.

શલ્વરથ પું મડદાંતી ડાંડી વગેરે.

શલ્વરલોધ્ર પું ઘોળા લોધરનું ઝાડ.

શલ્વરલ પું ઉપરનો અર્થ.

શલ્વરલય પું બીલોનું રહેઠાણ.

શલ્વરાવાસ પું ઉપરનો અર્થ.

શલ્વરી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, પાર્વતી, બીજડી.

શલ્વલ પું કાચરા-કાચરચિત્રા રંગ.

શલ્વલ ત્રિં કાચરા-કાચરચિત્રા રંગનું-રંગ-ખેરંગી.

શલ્વલતા સ્ત્રીં કાચરચિત્રા રંગપણું, રંગ-ખેરંગીપણું.

શલ્વલત્વ નં ઉપરના અર્થ.

શલ્લા સ્ત્રીં કાચરચિત્રી ગાય, રંગખેરંગી ગાય.

શલ્સાન પું મુસાફર.

શલ્સાન નં રમશાન.

શશ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ દૂધનું, દૂધીને જવું.

શશ પું સસલો, બોલ-સુગંધીદ્રવ્ય, લોધરનું ઝાડ, ચંદ્રમાં જણાતો સસલો, એક પુરુષ-જાતિ.

શશક પું સસલો.

શશકી સ્ત્રીં સસલી.

શશત્ ત્રિં દૂધીને જવું.

શશધર પું ચંદ્ર, કપૂર.

શશપ્તુતક નં નખક્ષત-નખનો ઉઝરડો.

શશચિન્દુ પું તે નામે એક રાજા, વિષ્ણુ.

શશમૃત્ પું ચંદ્ર, કપૂર.

શશલાન્છન પું ચંદ્ર, કપૂર.

શશવિષાણ નં સસલાંનું શીંગડું-અસ્તિત્વ નહિ ધરાવનાર પદાર્થ.

શશશિમ્બિકા સ્ત્રીં જીવન્તીનો વેલો.

શશાક પું ચંદ્ર, કપૂર.

શશાણ્ડલિ સ્ત્રીં એક જાતની ડાકડી.

શશાણ્ડલી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

શશાવ પું બાઝ પક્ષી.

શશાવન પું બાઝ પક્ષી.

શશિકલા સ્ત્રીં ચંદ્રની કળા.

શશિકાન્ત નં પોયણું-રાત્રિવિકાશી કમળ.

શશિકાન્ત પું ચંદ્રકાન્ત મણિ.

શશિકાન્તા સ્ત્રીં રાત્રિ, હળદર, સસાવીશ નક્ષત્રાં પેકી ડોષપણું.

શશિદેવ પું તે નામે એક રાજા.

શશિન્ પું ચંદ્ર, કપૂર.

શશિપાવ પું ચંદ્રનું કિરણ.

શશિપ્રભ નં પોયણું, મોતી.

શશિપ્રભ ત્રિં ચંદ્રસમાન કાલિવાળું

શશિપ્રભા સ્ત્રીં ચંદ્રની કાંતિ, ન્યૌત્સના.

શશિપ્રિય

૫૨૫

શસ્ત્રસંહતિ

શશિપ્રિય ત્રિ० ચંદ્રને પ્રિય, ચંદ્ર જેને
પ્રિય હોય તે.
શશિપ્રિયા સ્ત્રી० રાત્રિ, હળદર, સલાવીસ
નક્ષત્રોમાંનું કોષ્ઠપણ.
શશિભાસ્કર પુ० ચંદ્ર અને સૂર્ય.
શશિભૂષણ પુ० શિવ
શશિભૂષણા સ્ત્રી० દુર્ગા દેવી.
શશિમણ્ડન પુ० શિવ.
શશિમણ્ડના સ્ત્રી० દુર્ગા દેવી.
શશિમૂર્દન પુ० શિવ.
શશિરેખા સ્ત્રી० ચંદ્રની કળા, ગળો.
શશિલેખા સ્ત્રી० ઉપરનો અર્થ. પંદર
અક્ષરના ચરણવાળો એક છંદ.
શશિવાટિકા સ્ત્રી० સાટોડી વનસ્પતિ.
શશિશેખર પુ० શિવ.
શશિશેખરા સ્ત્રી० દુર્ગા દેવી.
શશોશ પુ० શિવ.
શશોશ્વર પુ० શિવ.
શશોર્ણ નં સસલાનું રવાડું.
શશ્વત્ અવ્યં નિરંતર, હંમેશા સદા,
ચારંવાર.
શશ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ વધ કરવો, મારી
નાખવું.
શશ્કુલ પુ० એક જાતનું ઝાડ.
શશ્કુલી સ્ત્રી० એક જાતનો પુડો, જલેખા,
કાનનું છિદ્ર, એક જાતનું માછલું.
શષ્પ નં કુમળું ઘાસ.
શષ્પ પુ० પ્રતિભાનો નાશ.
શંસ્ મ્વાં ૭૦ સં સેટ્ આશીવાદ દેવો,
આકાંક્ષા રાખવી, ઇચ્છવું. (ઘણું કરી
આ ઉપરની સાથેજ વપરાય છે.)
શંસ્ અદાં ૫૦ અં સેટ્ સ્વપ્ન આવવું,
ઉંઘવું.
શસ્ મ્વાં ૫૦ સં સેટ્ વધ કરવો, કાપી
નાખવું.

શસન નં યજ્ઞ માટે પશુનો વધ.
શસ્ત્ર નં કસ્યાણુ, દેહ, શરીર.
શસ્ત્ર ત્રિ० કલ્યાણવાળું, સ્તુતિ કરાયેલ,
વખણાયેલ.
શસ્ત્રક નં આંગળીઓનું અપ્પર.
શસ્ત્રકેશક ત્રિ० સુંદર કેશવાળું.
શસ્ત્ર નં લોહું, તરવાર વગેરે હથિયાર.
તરવાર, પ્રગીત એક મંત્ર.
શસ્ત્રક નં ઉપરના અર્થ.
શસ્ત્રકાર ત્રિ० હથિયાર બનાવનાર.
શસ્ત્રકૃત્ ત્રિ० હથિયાર બનાવનાર.
શસ્ત્રકોષસહ પુ० મહાપિંડી વૃક્ષ.
શસ્ત્રગ્રહણ નં હથિયાર લેવું.
શસ્ત્રગ્રાહિન્ ત્રિ० હથિયાર લેનાર.
શસ્ત્રજાલ નં હથિયારોનો સમૂહ.
શસ્ત્રજીવિન્ પુ० હથિયાર ઉપર જીવનાર-
યોદ્ધો વગેરે.
શસ્ત્રત્યાગ પુ० હથિયાર છોડવું તે.
શસ્ત્રત્યાગિન્ ત્રિ० હથિયાર છોડનાર.
શસ્ત્રધર ત્રિ० હથિયાર ધારણ કરનાર.
શસ્ત્રધારણ નં હથિયાર ધારણ કરવું.
શસ્ત્રધારિન્ ત્રિ० હથિયાર ધારણ કરનાર.
શસ્ત્રપાણિ ત્રિ० હથિયાર જેના હાથમાં
હોય તે.
શસ્ત્રપાત પુ० હથિયારનો ઘા કરવો.
શસ્ત્રપાતિન્ ત્રિ० હથિયારનો ઘા કરનાર.
શસ્ત્રપૂત ત્રિ० હથિયારવડે પવિત્ર.
શસ્ત્રમૃત્ ત્રિ० હથિયાર ધારણ કરનાર.
શસ્ત્રમાર્જ પુ० હથિયાર સાફ કરનાર-
સજનાર.
શસ્ત્રમાર્જક પુ० ઉપરનો અર્થ.
શસ્ત્રમાર્જન નં હથિયાર સાફ કરવું-
સજવું.
શસ્ત્રસંહતિ સ્ત્રી० હથિયારોનો સમૂહ.
શસ્ત્રસંહતિ પુ० આયુધશાળા.

શેષહત

૫૨૬

શાકશ્રેષ્ઠા

શસ્ત્રહત ત્રિં હથિઆરવડે હણાયેલ.
 શસ્ત્રહતચતુર્દશી સ્ત્રીં ગોણુ આશ્વિન વદ
 ચૌદશ.
 શસ્ત્રહસ્ત ત્રિં હથિઆર જેના હાથમાં
 હોય તે.
 શસ્ત્રાજીવ પું હથિઆર ઉપર જીવનાર-
 થાહો વગેરે.
 શસ્ત્રાભ્યાસ પું હથિઆર વાપરવાનો
 અભ્યાસ.
 શસ્ત્રાયસ નં હથિઆર અનાવવાનું લેહું.
 શસ્ત્રિન્ ત્રિં હથિઆર ધારણ કરનાર.
 શસ્ત્રી સ્ત્રીં છરી, ઝમ્મિયો.
 શસ્ત્રોત્થાપન નં હથિઆર ઉડાવવું.
 શસ્ત્રોપજીવિન્ ત્રિં, શસ્ત્રજીવિન્ જીવ્યો.
 શસ્ત્ર નં કુમળું ધાસ.
 શસ્ત્ર નં વૃક્ષ વગેરેનું ફળ, ખેતરમાં રહેલું
 ધાન્ય.
 શસ્ત્રક્ષેત્ર નં અનાજનું ખેતર.
 શસ્ત્રધ્વંસિન્ પું એક જાતનું ઝાડ.
 શસ્ત્રધ્વંસિન્ ત્રિં ખેતરના અનાજનો નાશ
 કરનાર.
 શસ્ત્રમક્ષક ત્રિં ખેતરના અનાજને ખાઈ
 જનાર.
 શસ્ત્રમક્ષણ નં ખેતરનું અનાજ ખાઈ
 જવું.
 શસ્ત્રમક્ષિન્ ત્રિં શસ્ત્રમક્ષક જીવ્યો.
 શસ્ત્રમજ્જરી સ્ત્રીં નવા ધાન્ય વગેરેની
 માંજર.
 શસ્ત્રરક્ષક ત્રિં ખેતરના અનાજનું રક્ષણ
 કરનાર.
 શસ્ત્રશૂક નં નવા ધાન્ય વગેરેની માંજર.
 શસ્ત્રસમ્વર પું એક જાતનું ઝાડ.
 શસ્ત્રારુ પું તાનું ખીજડીનું ઝાડ.
 શાંઘ ત્રિં સીસમનું, સીસમસંગ્રામી.
 શાક પું નં શાક, ભાજ.

શાક પું એક જાતનું ઝાડ, સાગનું ઝાડ,
 સરસડાનું ઝાડ, સાથીયો, પોતાના રાજ્ય-
 ની હદમાં સંવત ચલાવનાર એક રાજા,
 તે રાજાનું વર્ષ, તે નામે એક ખેટ.
 શાકચુકિકા સ્ત્રીં આંખડી.
 શાકટ ત્રિં ગાડાનું, ગાડી સંગ્રામી
 શાકટ પું ધાવડીનું ઝાડ, સ્લેષ્માતક વૃક્ષ.
 શાકટાયન પું આકરણકતાં એક મુનિ.
 શાકટિક ત્રિં ગાડામાં-ગાડીમાં ખેસી
 જનાર.
 શાકટીન પું એક ગાડું-ગાડી વગ્ગન.
 શાકતરુ પું એક જાતનું ઝાડ.
 શાકપત્ર પું સરગવાનું ઝાડ.
 શાકચાલેય પું પ્રત્યયષ્ટિકા વનસ્પતિ.
 શાકચિલ્વ પું વંતાકડી.
 શાકચિલ્વક પું વંતાકડી.
 શાકમ્ભર નં તે નામે એક રાહુર.
 શાકમ્ભરી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 શાકમ્ભરીય નં એક જાતનું મીઠું.
 શાકયોગ્ય નં ધાણા, કાચમીર.
 શાકરાજ પું વાસ્તુક શાક.
 શાકલ ત્રિં શકલ પ્રપિદ્ધ શાસ્ત્રગ્રંથ
 લખનાર.
 શાકલ પું શકલપ્રપિદ્ધ શાસ્ત્રગ્રંથ લખ-
 નારાઓનો સમૂહ-પરંપરા સંગ્રામ-ધોષ.
 શાકલ ત્રિં દુકડાનું, દુકડાસંગ્રામી.
 શાકલિક ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 શાકચિલ્વ પું રીંગણાનો છાડ-વંતાકડી.
 શાકચિલ્વક પું ઉપરનો અર્થ.
 શાકવીર પું વાસ્તુક શાક.
 શાકવૃક્ષ પું એક જાતનું ઝાડ.
 શાકશાકટ નં શાકનું ખેતર.
 શાકશાકટિન નં શાકનું ખેતર.
 શાકશ્રેષ્ઠ પું જીવંતી વૃક્ષ.
 શાકશ્રેષ્ઠા સ્ત્રીં વંતાકડી.

શાકાહાર્ય

૫૨૭

શાહ્વલ

શાકાહાર્ય પુઁ સાગનું ઝાડ.
 શાકાઙ્ગ નઁ મરી, મરચી, ડોડીનો છોડ.
 શાકામ્લ નઁ વૃક્ષામ્લ.
 શાકામ્લમેદન નઁ ચક્ર જુઓ.
 શાકારો સ્ત્રીઁ નાટકમાં શકારની ભાષા.
 શાકાલાલુ સ્ત્રીઁ દૂધી શાક.
 શાકાષ્ટકા સ્ત્રીઁ ગૌણ કાગણ મહિનાની આઠેમ.
 શાકિની સ્ત્રીઁ શાક થવાને યોગ્ય ભૂમિ-ધરની વાડી, દેવીની એક સહચરી, દેવીની એક શક્તિ.
 શાકુળ ત્રિઁ બીજને તપાવનાર, સંતાપ કરાવનાર.
 શાકુલ પુઁ શકુલજ્ઞાન સાધન ગ્રંથ-કાક-ચરિત.
 શાકુલ ત્રિઁ શકુલનું, શકુલમંથધી.
 શાકુનિક ત્રિઁ પક્ષીધાતક-પક્ષીઓને મારી પકડી જીવનાર.
 શાકુન્તલ નઁ કવિ કાલીદાસકૃત એક નાટક.
 શાકુન્તલેય પુઁ શકુન્તલાપુત્ર ભરત રાજ.
 શાકુલિક પુઁ મચ્છીમાર.
 શાક્ત ત્રિઁ શક્તિનો ઉપાસક, દેવીભક્ત, તાંત્રિક.
 શાક્તીક પુઁ શક્તિ અસ્ત્રવડે યુદ્ધ કરનાર.
 શાક્ય પુઁ બુદ્ધ-શાક્ય મુનિ.
 શાક્યમુનિ પુઁ ઉપરનો અર્થ.
 શાક્યસિંહ પુઁ શાક્યમુનિ-બુદ્ધભેદ.
 શાક્ર ત્રિઁ ઇન્દ્રનું, ઇન્દ્રમંથધી.
 શાક્રી સ્ત્રીઁ ઇન્દ્રપુત્ર્ય પરાક્રમી દુર્ગા દેવી.
 શાકવર પુઁ અજદ.
 શાક્ષ મ્વાઁ ૧૦ સઁ સેટ વ્યાપવું, વ્યાપ થવું.
 શાક્ષ પુઁ કૃત્તિકા પુત્ર-કાર્તિકસ્વામીનો અનુચર એક ગણ, ગ્રંથનો અમુક ભાગ, શાદ.

શાસ્ત્રા સ્ત્રીઁ ઝાડની ઝાળી, બીજને પકડ, અમુક ભાગ, શરીરનો અમુક અવયવ.
 શાસ્ત્રાકણ્ઠ પુઁ હાથીઆ થોરનું ઝાડ.
 શાસ્ત્રાનગર નઁ શહેરનું પક.
 શાસ્ત્રાપુર નઁ ઉપરનો અર્થ.
 શાસ્ત્રાપિત્ત પુઁ હાથ-પગ-વગેરે શરીરના અવયવોમાં દાહ, તળગરમી.
 શાસ્ત્રામૃગ પુઁ વાનર.
 શાસ્ત્રામૃગી સ્ત્રીઁ વાનરી.
 શાસ્ત્રારણ્ઠ પુઁ પોતાની વેદશાખામાં કહેલાં કર્મો છોડી પારકી વેદશાખાનાં કર્મો કરનાર.
 શાસ્ત્રાલ પુઁ નેતરનું ઝાડ.
 શાસ્ત્રાશિષ્ઠા સ્ત્રીઁ વડ વગેરેની વડવાઇ, ગળો વગેરે વેલ.
 શાસ્ત્રિન પુઁ ઝાડ, વેદશાખાવાળું, એક રાજ, એક મ્લેચ્છજાતિ.
 શાસ્ત્રોટ પુઁ એક જાતનું ઝાડ.
 શાસ્ત્રોટક પુઁ ઉપરનો અર્થ.
 શાક્કર પુઁ શંકરનો બળદ.
 શાક્કર ત્રિઁ શંકરનું, શંકરમંથધી.
 શાક્કરિ પુઁ અણુપતિ, કાર્તિકસ્વામી.
 શાક્લિક પુઁ શંખના દાગીના બનાવનાર-શંખારીઓ.
 શાક્લિકી સ્ત્રીઁ શંખારીયણ સ્ત્રી.
 શાક્લુષ્ઠા સ્ત્રીઁ ચણોડી.
 શાટ પુઁ લુગડું, કપડું, સાદલો.
 શાટક પુઁ ઉપરના અર્થ.
 શાટિકા સ્ત્રીઁ સાડી, લુગડું, કપડું.
 શાટી સ્ત્રીઁ ઉપરના અર્થ.
 શાટ્યાયન પુઁ તે નામે એક મુનિ.
 શાશ્વ નઁ શકતા, લુચ્યામાં, દગાઇ.
 શાહ મ્વાઁ આઁ સઁ સેટ વખાણવું.
 શાહ પુઁ સ્ત્રીનું વાસ, કાદવ.
 શાહ્વલ ત્રિઁ સીસા વામવાળું.

શાળ

૫૨૮

શાન્તિકર

શાળ ત્રિં શણું, શણુંઅંધી.

શાળ નં શણું વસ્ત્ર.

શાળ પું સરાણુ, હથિઆર સજવાનું યંત્ર,
કસોટી કરવાનો પથ્થર, કરવત, ચાર માસા
બરોબર વજન.શાળાજીવ પું હથિઆર વગેરે સજી જીવ-
નાર-સરાણીયો.

શાળિ પું પદ્મશ્વ.

શાળિ સ્ત્રીં શણું એક જાતનું વસ્ત્ર, છિદ્ર-
વાળું વસ્ત્ર, હાથ-કટાક્ષ વગેરેથી સૂચના
કરતી તે, તંબુ, રાવટી.શાળિત ત્રિં સરાણુ ઉપર સજી તીક્ષ્ણ
કરેલ.

શાળી સ્ત્રીં શાળિ સ્ત્રીં જુઓ.

શાળોર નં શાણુ નદનું વચ્ચેનું તળીયું.

શાળિહલ્ય પું ગોત્રપ્રવર્તક ભક્તિશાસ્ત્રકર્તા
એક મુનિ, બિહીનું ઝાડ, એક અગ્નિ.

શાત નં સુખ.

શાત ત્રિં સુખી, છેદેલ, કાપેલ, કૂચ,
દુર્બળ, તીક્ષ્ણ કરેલ, પાતળું કરેલ.

શાત પું ધંતુરો.

શાતકુમ્ભ નં સોનું.

શાતકુમ્ભ પું કરવીર વૃક્ષ, ધંતુરો.

શાતન નં તીક્ષ્ણ કરવું, પાતળું કરવું.
નાશ પમાડવું.

શાતપત્રક નં ચંદ્રનો પ્રકાશ.

શાતમીરુ પું એક જાતનો મોગરો.

શાતમન્યથ ત્રિં ઇન્દ્રનું, ઇન્દ્રઅંધી.

શાતમાન ત્રિં સોના માપથી ખરીદેલ.

શાતલા સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ.

શાતશિશ્વ ત્રિં તીક્ષ્ણ અણીવાળું
અણીદાર.

શાતાતપ પું રમ્ભતિકાર એક મુનિ.

શાતાતપીય નં શાતાતપ મુનિએ કરેલ
કર્મવિપાક ગ્રંથ.

શાત્રવ પું શત્રુ.

શાત્રવ નં શત્રુઓનો સમૂહ, શત્રુતા, વૈર.

શાત્રવીય ત્રિં શત્રુનું, શત્રુઅંધી.

શાદ પું કાદવ, લીલું ઘાસ.

શાદહરિત ત્રિં લીલા ઘાસથી લીલું.

શાદ્દલ ત્રિં પુષ્કળ લીલા ઘાસવાળો પ્રદેશ
વગેરે.શાન્ ધ્વાં ઉમં સં સેદ્ તેજ કરવું,
તીક્ષ્ણ કરવું.

શાન પું શાળ જુઓ.

શાનો સ્ત્રીં ઈંદ્રવરણી વનસ્પતિ.

શાન્ત પું સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક રસ.

શાન્ત ત્રિં શમતાવાળું, વિદ્વાન, પંડિત,
કુળવાન, શાંતિ પામેલ.

શાન્તચેતસ્ ત્રિં શાંત મનવાળું.

શાન્તતા સ્ત્રીં શાંતપણું, શાંતિ.

શાન્તત્વ નં ઉપરના અર્થ.

શાન્તનથ પું ભીષ્મ પિતામહ.

શાન્તનુ પું ભીષ્મપિતામહનો પિતા.

શાન્તમ્ અભ્યં નિગેધાર્થે, નિવારણમાં.

શાન્તરય ત્રિં શાંત વેગવાળું.

શાન્તા સ્ત્રીં લોમપાદ રાજાની કન્યા-
ઋષ્યશૃંગની સ્ત્રી. એક જાતની ખીજડી,
શાંત સ્ત્રી.

શાન્તાત્મન્ ત્રિં શાંત મનવાળું.

શાન્તિ સ્ત્રીં કામ-ક્રોધ વગેરેનો જપ,
વિપયોથી મનને રોકવું તે, શાંતપણું,
ઉપદ્રવનું નિવારણ, રોકવું, અટકાવવું,
અટકવું, એક જાતનો સંતોષ, દુર્ગાદેવી,
પૂજા-હોમ-જપ-દાનદ્વારા દુષ્ટ ગ્રહો વગે-
રેના ઉપદ્રવને શાંત કરવો.

શાન્તિ પું સોળમા જૈન તીર્થંકર.

શાન્તિક ત્રિં શાંતિનું સાધન, શાંતિ
માટેનું હોમ વગેરે કર્મ.

શાન્તિકર ત્રિં શાંતિ કરનાર

શાન્તિકર્ત્ત

૫૨૯

શીરદીવ

શાન્તિકર્ત્ત ત્રિં શાંતિ કરનાર.
 શાન્તિકામ પું શાંતિની ઇચ્છા.
 શાન્તિકામ ત્રિં શાંતિની ઇચ્છવાળું.
 શાન્તિકૃત્ત ત્રિં શાંતિ કરનાર.
 શાન્તિગૃહ નં યજ્ઞશાળામાં શાંતિ માટે
 એકાંત સ્થળ.
 શાન્તિનાથ પું સોળમા જૈન તીર્થંકર.
 શાપ પું ક્રોધને 'અનિષ્ટ થાઓ' એમ કહેવું,
 ગાળ, સોગંદ, નિંદનું.
 શાપમુક્ત ત્રિં શાપથી છૂટેલ.
 શાપમુક્તિ સ્ત્રીં શાપથી છૂટકારો.
 શાપાન્ત પું શાપનો છંડો.
 શાપાશ્વ પું મુનિ, ઋષિ.
 શાપરિક ત્રિં મચ્છીમાર.
 શાબ્દ ત્રિં શબ્દનું, શબ્દસંબંધી.
 શાબ્દબોધ પું અન્યયબોધ, શબ્દના જ્ઞાનથી
 થનાર કોઈ પદાર્થ વગેરેનું એક જ્ઞાન.
 શાબ્દિક પું વ્યાકરણશાસ્ત્ર જાણનાર કે
 જાણનાર.
 શાબ્દી સ્ત્રીં સરસ્વતી.
 શામન્ નં સંધિ, સલાહ.
 શામન નં મારી નાખવું, શાંત કરવું,
 સંધિ, સલાહ.
 શામિત્ર નં યજ્ઞમાં હજીવામાટે પશુને
 બાંધવું તે, યજ્ઞ માટે પશુને હજીવાપણું,
 યજ્ઞ માટે પશુને હજીવું તે.
 શામીન નં ભસ્મ.
 શામીની સ્ત્રીં એક યજ્ઞપાત્ર, સરવો.
 શામ્બરો સ્ત્રીં માયા, ઇન્દ્રજીળ, જાદુજ
 વગેરે.
 શામ્બવિક ત્રિં શાંમ વેગી જીવનાર,
 શાંમારીઓ.
 શામ્બુક પું પાણીની એક છીય.
 શામ્બૂક પું ઉપરનો અર્થ.
 શામ્ભવ પું યુગળ, કપૂર, એક જાતનો

૬૭

મોગરો, એક જાતનું ઝેર, શિવનો પુત્ર.
 શામ્ભવ નં દેવદાર.
 શામ્ભવ ત્રિ શિવનું, શિવસંબંધી, શિવનો
 ભક્ત.
 શામ્ભવી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, એક મુદ્રા.
 શાયક પું બાણ, તરવાર.
 શાયિકા સ્ત્રીં સુવું તે, નિદ્રા, ઉંઘ.
 શાર્ ત્રિં ઝમં સં સેટ્ દુર્બળ કરવું,
 સારનું.
 શાર પું કાબરો રંગ, રંગબેરંગી રંગ, પાસા
 ખેલવાનું એક સાધન, વાયુ.
 શાર ત્રિં કાબરારંગનું, રંગબેરંગી, પીડ-
 નાર, દુઃખ દેનાર.
 શારદ્ધ પું ચાતક પક્ષી, બપૈયો, હરણ,
 મોર, હાથી, ભમરો.
 શારદ્ધ ત્રિં હિંસક, હિંસા કરનાર.
 શારદ્ધી સ્ત્રીં ચાતક પક્ષી, બપૈયો માદા,
 હરણી, મોર પક્ષી, હાથણી, ભમરી,
 સારંગી નામનું એક વાદ્ય.
 શારતા સ્ત્રીં રંગબેરંગીપણું, કાબરોચિત્રા
 રંગપણું.
 શારત્ત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 શારદ્ધ પું ખેલસરી, લીલા મગ, કાસડો
 ઘાસ, તે નામે એક વાનર.
 શારદ્ધ નં ધોળ કમળ.
 શારદ્ધ ત્રિં શરદ ઋતુમાં હોનાર-થનાર,
 નવીન, અપ્રતિમ, અતુલ, શાક્ષીન,
 ઉત્તમ સ્વભાવનું, અદ્યવાળું.
 શારદ્ધા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, સરસ્વતી.
 શારદ્ધિક નં શરદ ઋતુમાં કરવાનું શ્રાદ્ધ.
 શારદ્ધિક પું શરદ ઋતુમાં થનાર રોગ.
 શારદી સ્ત્રીં શરદ ઋતુમાં હોનારી,
 જલપીપર, સાતપુડો, શરદ પૂતેમ,
 શરદ ઋતુમાં કરવાની પૂજા વગેરે.
 શારદોય ત્રિં શરદ ઋતુમાં કરવાનો
 ઉત્સવ વગેરે.

શારદીયા

૫૩૦

શાલનિર્યાસ

શારદીયા સ્ત્રીં શરદ ઋતુમાં કરવાની
દુર્ગાની પૂજા.

શારિ સ્ત્રીં શેત્રંગ વગેરે ખેલવાનું સોગહુ-
પાસો વગેરે, એક જાતનું પક્ષી, મેના
પક્ષી, યુદ્ધ માટેના હાથીની ઉપરનો
સામાન, પક્ષાણુ, એક જાતનો વ્યવહાર,
કપટ.

શારિકા સ્ત્રીં મેના પક્ષી, સારંગી વીણા
વગેરે વગાડવાનું સાધન.

શારિફલ પું નં સોગદાં રમવાનું પાટીઉ-
કપડું વગેરે.

શારિફલક પું નં ઉપરનો અર્થ.

શારિષા સ્ત્રીં શ્યામાક્ષતા, ઉપલસરી.

શારિશૃંગલા સ્ત્રીં એક જાતનો પાસો.

શારી સ્ત્રીં શારિ જુઓ.

શારીર ત્રિં શરીરનું, શરીરસંબંધી.

શારીર પું બળદ, જીવ, શરીરનો રોગ
વગેરે.

શારીરક પું ઉપરના અર્થ.

શારિરક નં શરીરસંબંધી જીવને ઉદ્દેશી
કરેલ વ્યાસનું વેદાંતસૂત્ર, શરીરના
દુઃખને ઉદ્દેશી કરેલ સુશ્રુત વગેરે ગ્રંથનો
અમુક ભાગ.

શારીરિક ત્રિં શરીરમાં થનાર દુઃખ
વગેરે.

શારુક ત્રિં હિંસક, હિંસા કરનાર.

શાર્ક પું સાકર, રેતી.

શાર્કર ત્રિં સાકરવાળો પ્રદેશ વગેરે,
રેતાળ પ્રદેશ વગેરે, શર્કરી નામના
છંદવાળું.

શાર્કર પું દ્વિપતું ક્ષીણ, શેલડીનો એક
વિકાર.

શાર્ક ત્રિં શીંગડાનો વિકાર વગેરે, શીંગ-
ડાનું, શીંગડાં સંબંધી.

શાર્ક પું નં વિષ્ણુનું ધનુષ, હરેકાઈ ધનુષ.

શાર્ક નં આદુ.

શાર્કધર પું વિષ્ણુ, ધનુર્ધારી.

શાર્કપાણિ પું વિષ્ણુ, ધનુર્ધારી.

શાર્કર્ગમૃત્ પું ઉપરનો અર્થ.

શાર્કર્ગહસ્ત પું વિષ્ણુ, ધનુર્ધારી.

શાર્કિન્ પું ઉપરના અર્થ,

શાર્કુલ પું વાઘ, દીપડો, ચિત્રો, સિંહનું
શત્રુ શરભ પશુ, તે નામે એક રાક્ષસ,
એક પક્ષી.

શાર્કુલચર્મન્ નં વાઘનું ચામડું, વ્યાધ્યર્થ.

શાર્કુલવિકોઢિત નં અદાર અક્ષરના
ચરણવાળો એક છંદ.

શાર્કુલાજિન નં શાર્કુલચર્મન્ જુઓ.

શાર્કુલી સ્ત્રીં વાઘણુ, વાઘ-માદા, શરભ-
માદા.

શાર્વર નં ધોર અધાર.

શાર્વર ત્રિં શ્વાતક, હિંસક, કૂર.

શાર્વર ત્રિં રાત્રિનું, રાત્રિ સંબંધી.

શાર્વરિક ત્રિં રાત્રિમાં હોનાર-થનાર.

શાર્વરો સ્ત્રીં રાત્રિ, હળદર.

શાલ્ મ્વાં આં સં સેટ બોલતું, કહેતું,
બડાઈ કરવી.

શાલ પું એક જાતનું માછલું, કિલ્લો,
શાદ્ધ, હરેકાઈ ઝાડ, તે નામે એક નદ,
શાલિવાહન રાજા, રાજાનું ઝાડ.

શાલગામ પું તે નામે એક પર્વત, તે
પર્વતમાં ઘનારી વિષ્ણુની એક મૂર્તિ.

શાલગ્રામગિરિ પું એક પર્વત.

શાલગ્રામપર્વત પું એક પર્વત.

શાલક્રાયન પું તે નામે એક ઋષિ.

શાલક્રાયનજા સ્ત્રીં વ્યાસની માતા સત્ય-
વતી.

શાલક્રાયનજીવસૂ સ્ત્રીં ઉપર જુઓ.

શાલજ પું રાજા.

શાલનિર્યાસ પું ઉપર જુઓ.

શાલનિર્યાસગન્ધ

૫૩૧

શાલ્મલ

શાલનિર્યાસગન્ધ પું શાલવૃક્ષના રસનો
ગંધ-રાળનો ગંધ.
શાલનિર્યાસગન્ધિન્ ત્રિં શાલ વૃક્ષના
રસના ગંધવાળું.
શાલર્પણિકા સ્ત્રીં સાલપણ વનસ્પતિ.
શાલર્પણીં સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
શાલમજ્જિકા સ્ત્રીં લાકડાંની પુતળી,
વેસ્થા.
શાલમજ્જી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
શાલવ પું લેધરનું ઝાડ.
શાલવેષ્ટ પું શાલવૃક્ષનો રસ-રાળ.
શાલસાર પું હીંગ.
શાલસાર પું શ્રેષ્ઠ વૃક્ષ.
શાલા સ્ત્રીં ઘર, ઝાડની મોટી ઝળી,
ઘરનો એક ભાગ-ઝોરડો.
શાલાઙ્ક પું પાણિની મુનિ.
શાલાઙ્કી સ્ત્રીં પુતળી.
શાલાજિર પું નં જવાસો.
શાલાજીર પું નં જવાસો.
શાલાઞ્ચિ પું એક જાતનું શાક.
શાલાતુરીય પું પાણિની મુનિ.
શાલાની સ્ત્રીં વિદારી વનસ્પતિ.
શાલામૃગ પું શિયાળ.
શાલામૃગી સ્ત્રીં શિયાળ-માદા.
શાલાર નં નીસરણી, દાદર.
શાલાવૃક પું શિયાળ, કુતરો, બિલાડો,
મૃગ, વાનર.
શાલાવૃકી સ્ત્રીં શિયાળવી, કુતરી, બિલાડી,
મૃગદી, વાનરી.
શાલિ પું ડાંગર, કલમી ચોખા વગેરે,
વગેરે, સાદ દિવસે પાકતું દરકાર્ધ ધાન્ય,
ગંધાતો એક જાતનો બિલાડો.
શાલિક ત્રિં શાળાનું, શાળાસંબંધી.
શાલિક પું સાળવી, વણકર, જકાત.
શાલિકા સ્ત્રીં વિદારી વનસ્પતિ.

શાલિશ્ચમ પું એક જાતનું શાક.
શાલિતા સ્ત્રીં શોભવાપણું, ચોગ્યતા, વિશ્વાસ,
વહીવટ, ભોગવટો.
શાલિત્વ નં ઉપરના અર્થ.
શાલિદલા સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ.
શાલિન્ ત્રિં શોભનાર, યુક્ત. (આ શબ્દ
ઘણું કરી સમાસને છેડે આવે છે.)
શાલિનોકરણ નં તિરસ્કાર.
શાલિર્પણીં સ્ત્રીં સાલપણ વનસ્પતિ.
શાલિપિષ્ટ નં સ્ફટિક મણિ.
શાલિવાહન પું તે નામે એક રાજા.
શાલિહોત્ર પું ઘોડો, અશ્વશાસ્ત્રપ્રવર્તક
એક રાજા.
શાલિહોત્રી સ્ત્રીં ઘોડી.
શાલી સ્ત્રીં કાળી છરી.
શાલીન ત્રિં અનૃષ્ટ-શરમાળ, શરમવાળું.
શાલીનતા સ્ત્રીં નિર્લજ્જપણું, બેશરમો.
શાલીનત્વ નં ઉપરના અર્થ.
શાલોના સ્ત્રીં મિશ્રેયા જુઓ.
શાલુ નં પોયણા વગેરેનું મૂળ, જાયફળ,
કપાયદ્રવ્ય, ચોર નામે એક સુગંધી
દ્રવ્ય, ઘર.
શાલુ પું દેડકા.
શાલુક નં પોયણા વગેરેનું મૂળ, જાયફળ.
શાલુર પું દેડકા.
શાલુરી સ્ત્રીં દેડકી.
શાલૂક નં ઉપરના અર્થ.
શાલૂર પું દેડકા.
શાલૂરી સ્ત્રીં દેડકી.
શાલેય પું મધુરિકા વનસ્પતિ.
શાલેયા સ્ત્રીં મિશ્રેયા જુઓ.
શાલોત્તર પું તે નામે એક ગામ.
શાલોત્તરીય પું પાણિની મુનિ.
શાલ્મલ પું શીમળાનું ઝાડ, તે નામે
એક ખેટ, ગરુડની રાજધાનીનો એક
પર્વત.

શાસ્ત્રાલિ

૫૩૨

શાસ્ત્રદષ્ટ

શાસ્ત્રલિ પું શીમળાનું ઝાડ, મોચરસ,
તે નામે એક ખેટ.

શાસ્ત્રલિક પું રોહિડાનું એક ઝાડ.

શાસ્ત્રલિન્ પું ગરૂડ પક્ષી.

શાસ્ત્રલિવેષ્ટ પું મોચરસ.

શાસ્ત્રલિવેષ્ટક બું મોચરસ.

શાસ્ત્રલ્લે સ્ત્રીં શાસ્ત્રલિ બુચ્ચો.

શાસ્ત્રલોકન્દ પું શીમળાનું મૂળ.

શાસ્ત્રલીફલ નં શીમળાનું ફળ.

શાસ્ત્રલીફલ પું તેજ ફળનું ઝાડ.

શાસ્ત્રલીવેષ્ટ પું મોચરસ.

શાસ્ત્રલીવેષ્ટક પું મોચરસ.

શાસ્ત્ર પું તે નામે એક દેશ, તે નામે
એક રાજ્ય.

શાસ્ત્રણ પું સુશ્રુતમાં કહેલ એક ઔષધ.

શાસ્ત્ર પું બાળક, બચ્ચુ.

શાષ ત્રિં શયનું, શયસંબંધી.

શાવક પું બાળક, બચ્ચુ.

શાવર પું પાપ, અપરાધ, લોભરનું ઝાડ.

શાવર નં શવર સ્વામીકૃત મીમાંસા
ભાષ્ય.

શાવર ત્રિં શમર-મિલનતિનું-સંબંધી.

શાવરમેદાક્ષ ત્રિં તાંબુ.

શાવરી સ્ત્રીં શકશિખી વનરપતિ, તે નામે
એક વિદ્યા.

શાશ્વત ત્રિં નિલ, સતત, હંમેશનું.

શાશ્વત પું શિવ, વ્યાસ.

શાશ્વત નં પરમપદ-મોક્ષ, સ્વર્ગ.

શાશ્વતી સ્ત્રીં પૃથ્વી, યોગમાયા.

શાશ્વકુલ ત્રિં માંસખાનાર.

શાશ્વકુલિક નં ભલેખીઓનો સમૂહ.

શાસ્ અદાં ૫૦ ટિકાં સેટ્ આશા રાખવી,
તકાસવું, ધન્યવું, કહેવું, ઉપદેશ દેવો,
આજ્ઞા કરવી, શિક્ષા કરવી, શાસન કરવું,
આજ્ઞા કરવી, હુકમ ચલાવવો, શિખવવું.

(આ ધાતુ ઘણું કરી જા ઉપસર્ગ સાથે
વપરાય છે)

શાસન નં આજ્ઞા, હુકમ, શિક્ષણ, ઉપદેશ,
લખેલો દસ્તાવેજ, ખત, આજ્ઞાપત્ર,
રાજ્યે આપેલી ભૂમિ.

શાસનહર પું હુકમ લઈ જનાર-લાવનાર
દૂત.

શાસિત્ ત્રિં હુકમ કરનાર, આજ્ઞા કર-
નાર, શિક્ષા કરનાર, શાસન કરનાર.

શાસ્ત્ર ત્રિં ઉપરના અર્થ.

શાસ્ત્ર પું રાજ્ય, ઉપાધ્યાય, ગુરુ, પિતા,
બુદ્ધદેવ.

શાસ્ત્ર નં શાસ્ત્ર, દિત શિખવનાર ગ્રંથ,
હુકમ, આજ્ઞા, કરમાન.

શાસ્ત્રકર્તૃ પું શાસ્ત્ર કરનાર.

શાસ્ત્રકાર પું શાસ્ત્ર કરનાર.

શાસ્ત્રકૃત્ પું શાસ્ત્ર કરનાર.

શાસ્ત્રગણ્ડ પું શાસ્ત્રો ગણનાર.

શાસ્ત્રગત પું ઉપરનો અર્થ.

શાસ્ત્રચક્ષુસ્ નં વ્યાકરણ શાસ્ત્ર.

શાસ્ત્રચારણ ત્રિં શાસ્ત્રોનો પ્રચાર કરનાર.

શાસ્ત્રજ્ઞ ત્રિં શાસ્ત્રો ગણનાર.

શાસ્ત્રજ્ઞતા સ્ત્રીં શાસ્ત્રોને ગણવાપણું.

શાસ્ત્રજ્ઞત્વ નં શાસ્ત્રોને ગણવાપણું.

શાસ્ત્રજ્ઞાન નં શાસ્ત્રોનું જ્ઞાન.

શાસ્ત્રતત્ત્વ નં શાસ્ત્રોનું રહસ્ય.

શાસ્ત્રતત્ત્વજ્ઞ પું શાસ્ત્રોનું રહસ્ય ગણનાર
જ્ઞેશી.

શાસ્ત્રતત્ત્વદર્શિન્ પું શાસ્ત્રોના રહસ્યને
ગણનાર.

શાસ્ત્રતત્ત્વ અઘ્યં શાસ્ત્રોથી, શાસ્ત્ર પ્રમાણે,
શાસ્ત્રાનુસાર.

શાસ્ત્રદર્શિન્ ત્રિં શાસ્ત્રો ગણનાર.

શાસ્ત્રદષ્ટ ત્રિં શસ્ત્રમાં જે કહેલ હોય તે.

શાસ્ત્રદષ્ટ ત્રિં શાસ્ત્રો ગણનાર.

શાસ્ત્રવિદ્

૫૩૩

શિક્ષરિન્

શાસ્ત્રવિદ્ ત્રિં શાસ્ત્રો જ્ઞાણનાર.

શાસ્ત્રશિલ્પન્ ત્રિં શાસ્ત્રજ્ઞાન ઉપર જીવ-
જીવનાર-આજીવિકા ચલાવનાર.

શાસ્ત્રશિલ્પિન્ પું કાશ્મીર દેશ.

શાસ્ત્રસિદ્ધ ત્રિં શાસ્ત્રના પ્રમાણથી
નિર્ણય કરેલ.

શાસ્ત્રાતિક્રમ પું શાસ્ત્રનું ઉલ્લંઘન.

શાસ્ત્રાભિજ્ઞ ત્રિં શાસ્ત્રો જ્ઞાણનાર.

શાસ્ત્રિન્ ત્રિં શાસ્ત્રો જ્ઞાણનાર, શાસ્ત્રી,
શાસ્ત્રનો અભ્યાસી.

શાસ્ત્રીય ત્રિં શાસ્ત્રમાં કહેલ.

શાસ્ત્રોક્ત ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

શાસ્ત્ર્ય ત્રિં શાસન કરવા યોગ્ય, શિષ્ય
વગેરે.શિ મ્વાં ડમં સં અનિદ તેજ કરવું,
તીક્ષ્ણ કરવું.

શિ પું શિવ, સાઈ જાગ્ય, શાંતિ.

શિશપા સ્ત્રીં સીસમનું ઝાડ.

શિકુ ત્રિં અધ્યવસાયી, નિશ્ચયવાળું, ઉદ્યોગી,
મહેનતુ, કામકાજવાળું.

શિકથ નં મીણુ.

શિકથક નં મીણુ.

શિક્ય નં શીકે, તાજવાંની દોરી.

શિક્ષિયત ત્રિં શીકે રાખેલ કાર્થ પદાર્થ.

શિક્ષ મ્વાં આ સં સેટ્ અભ્યાસ કરવો,
શિખવું.શિક્ષક ત્રિં અભ્યાસ કરાવનાર, શીખ-
વનાર.શિક્ષણીય ત્રિં અભ્યાસ કરવા યોગ્ય,
શિખવા લાયક,શિક્ષા સ્ત્રીં શિક્ષણ, અભ્યાસ, કેળવણી,
વર્ણનું ઉચ્ચારણ દર્શાવનાર વેદનું અંગ
એક ગ્રંથ, શ્યોનાક વૃક્ષ, સળ, દંડ.શિક્ષાકર ત્રિં શિખવનાર, શિક્ષા
કરનાર.

શિક્ષાકર પું વ્યાસ.

શિક્ષાગુરુ પું વિદ્યાદાતા ગુરુ.

શિક્ષિત ત્રિં શીખેલ, કેળવેલ, અણું,
હાંશીઆર.

શિક્ષિતવ્ય ત્રિં શિક્ષણીય જીવો.

શિક્ષિતાક્ષર પું વિદ્યાધર્મી, વિદ્યાદાતા ગુરુ,

શિક્ષ્ય ત્રિં શિક્ષણીય જીવો.

શિક્ષ મ્વાં પં સં સેટ્ જવું.

શિક્ષણ્ડ પું મોરપિચ્છ, મોર વગેરેના
માથા ઉપરની કલગી.

શિક્ષણ્ડક પું કાનછરીયા કેશ.

શિક્ષણ્ડક પું કુકડો.

શિક્ષણ્ડિકા સ્ત્રીં શિક્ષણ જીવો.

શિક્ષણ્ડિકી સ્ત્રીં કુકડી.

શિક્ષણ્ડિન્ પું મોરપક્ષી, દુપદ રાજનો
એક પુત્ર, મોર પીછ, બાણ, વિષ્ણુ
કુકડો.શિક્ષણ્ડિની સ્ત્રીં મોર પક્ષિણી, કુકડી,
મૂઠ, ચણોડી, પીળી મૂઠ.શિક્ષર નં પર્વતનું શિખર, છોડો, અંત,
ટાય, અણી, રોમાંચ, એક જાતનું રત્ન,
સુકાયલું ધાસ.

શિક્ષર પું નં ઝાડનો અથ્ર જાગ, ટાય.

શિક્ષરવાસિન્ ત્રિં પર્વતના શિખર
ઉપર રહેનાર, ટાય ઉપર રહેનાર.

શિક્ષરવાસિની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

શિક્ષરા સ્ત્રીં મોરવેલ.

શિક્ષરિણી સ્ત્રીં કાકડાશીંગ, એક જાતનો
ખાદ્ય પદાર્થ, સત્તર અક્ષરના ચરણ-
વાળો એક જંદ, મોગરો, નાભિ ઉપરની
રવાટાંની પંકિત, શ્રેષ્ઠ સ્ત્રી.શિક્ષરિન્ પું પર્વત, ઝાડ, અધાડો વન-
સ્પતિ, કોટ-કિલ્લો, એક જલચર પક્ષી.શિક્ષરિન્ ત્રિં શિખરવાળું, ટાયવાળું,
અણીવાળું.

શિખલોહિત

૫૩૪

શિખિની

શિખલોહિત પું એક જાતનો છાંડ.

શિખા સ્ત્રીં અમિની જવાળા, ચોટલી,
ચોટલો, અથ, ટોચ, શાખા, મોર પક્ષી-
ની કલગી, કામજવર, બાલો, અંકુશ,
પગનો ફણો.

શિખાકન્દ નં ગાજર.

શિખાળક પું કાનજરીયા કેશ.

શિખાતરુ પું દીવો મૂકવાની દીવી.

શિખાધર પું મોરપક્ષી, મંજુધોષ.

શિખાધર ત્રિં શિખા ધારણ કરનાર.

શિખાધરા સ્ત્રીં શિખા ધારણ કરનારી
સ્ત્રી.

શિખાધરી સ્ત્રીં મોર પક્ષિણી.

શિખાધાર પું મોર પક્ષી.

શિખાધારી સ્ત્રીં મોર પક્ષિણી.

શિખામૂલ નં ગાજર, શિખાનું મૂળ.

શિખાલુ પું મયૂરશિખા વૃક્ષ.

શિખાવત્ ત્રિં શિખાવાળું.

શિખાવત્ પું અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ, કેતુગ્રહ.

શિખાવતી સ્ત્રીં મોર પેલ.

શિખાવર પું ફણસનું ઝાડ.

શિખાવલ પું મોર પક્ષી.

શિખાવલા સ્ત્રીં મયૂરશિખા વૃક્ષ.

શિખાવલો સ્ત્રીં મોર પક્ષિણી.

શિખાવૃક્ષ પું દીવો મૂકવાની દીવી.

શિખાવૃદ્ધિ સ્ત્રીં હંમેશ અહણ કરવાનું
બાજ.

શિખિકળક નં મોરથુથુ.

શિખિગ્રીવ પું મોરથુથુ.

શિખિવજ પું કાર્તિક સ્વામી, ધુમાડો.

શિખિન પું મોર પક્ષી, અગ્નિ, ચિત્રાનું
ઝાડ, કેતુ ગ્રહ, કુકડો, બાણ, બળદ,
ઘોડો, બકરાનું ચ્વાકું, પર્વત, બ્રાહ્મણ,
દીવો, ઝાડ, સિતાવર, મેથી.

શિખિન ત્રિં શિખાવાળું.

શિખિની સ્ત્રીં મયૂરશિખા વૃક્ષ, મોર
પક્ષિણી, કુકડો, ઘોડો, ગાય.

શિખિગુચ્છ નં મોરનું પૂછકું.

શિખિમિય પું નાનાં મોરનું ઝાડ.

શિખિમળલ પું વરૂણ વૃક્ષ.

શિખિમોદા સ્ત્રીં અજમોદ વનસ્પતિ.

શિખિમૂષ પું શ્રીકારી મૃગ.

શિખિવર્ધક પું કોહળુ.

શિખિવાહન પું કાર્તિક સ્વામી.

શિખિવત નં અગ્નિપદ આપનાર એક વત.

શિખિશિખા સ્ત્રીં અમિની જવાળા, મોર
પક્ષીની કલગી.

શિખિશેષર નં પક્ષીની કલગી.

શિમુ પું સરગવાનું ઝાડ, હરકોઈ શાક.

શિમુક નં હરકોઈ શાક.

શિમુજ નં સરગવાનું ખી.

શિમુમૂલ નં સરગવાનું મૂલ.

શિમુવીજ નં સરગવાનું ખી.

શિમુવીજ નં સરગવાનું ખી.

શિહ્નુ સ્ત્રીં ૫૦ ૬૦ સેટ સુધનું.

શિહ્નુગણ નં કાચનું પાત્ર, લોહાનો મેલ,
નાકનો મેલ, ગુંથું, લોટ-શેડાં.

શિહ્નુગણક નં ઉપરનો અર્થ.

શિહ્નિત ત્રિં સુધેલ.

શિહ્નિની સ્ત્રીં નાક.

શિહ્નુ ત્રિં ૩૦ ૪૦ ૫૦ સેટ અરપષ્ટ શબ્દ
કરવો.

શિહ્નુ અઢાં ૬૦ ૭૦ સેટ ઉપરનો અર્થ.

શિહ્નુ સ્ત્રીં ૫૦ ૬૦ ૭૦ સેટ અરપષ્ટ શબ્દ
કરવો.

શિહ્નુજિકા સ્ત્રીં કલિમેખલા, કંદોરો.

શિહ્નુ સ્ત્રીં દાગીનાનો અવાજ, ધનુષની
દોરી.

શિહ્નિત નં દાગીનાનો અવાજ.

શિહ્નિની સ્ત્રીં નૂપુર, ઝાંઝર, ધનુષની
દોરી.

શિદ્

૫૩૫

શિમ્વીર્ણિકા

શિદ્ મ્વાં ૫૦ સં સેદ્ અનાદર કરવે.
શિળ્ડાકો લીં એક જાતનું ખાણ દ્રવ્ય.
શિત ત્રિં દુર્બળ, કૃશ, સળેલ, તીક્ષ્ણ
કરેલ.

શિતદ્રુ લીં તે નામે એક નદી.
શિતધાર ત્રિં સળેલી તીક્ષ્ણ ધારવાળું.
શિતશિમ્બિક પું એક કડોળ, વાલ.
શિતશૂક પું જવ, ધઉં.

શિતાગ્ર ત્રિં સળેલી તીક્ષ્ણ અણીવાળું.
શિતિ પું ભોજનપત્ર ઝાડ, ધોળો રંગ,
એક યાદવ ક્ષત્રિય.

શિતિ ત્રિં ધોળું, કાળું.

શિતિ પું લીં સાર જુઓ.

શિતિકણ્ઠ પું શિવ, મોરપક્ષી, દાત્યૂલ
પક્ષી.

શિતિકણ્ઠી લીં દુર્ગા દેવી, મોર પક્ષિણી,
દાત્યૂલ પક્ષિણી.

શિતિચાર પું એક જાતનું શાક.

શિતિચ્છદ પું હંસ પક્ષી.

શિતિપક્ષ પું હંસ પક્ષી.

શિતિરત્ન નં એક જાતનું રત્ન.

શિતિસારક પું તિન્દુર વૃક્ષ.

શિતેષુ પું તીક્ષ્ણ આણ.

શિતેષુ ત્રિં તીક્ષ્ણ આણવાળું.

શિથિલ ત્રિં હીલું, મજબુત નહિ તે, મંદ,
પોચું, નરમ.

શિથિલતા લીં પોચાપણું, હીલાપણું,
મંદતા, નરમાશ.

શિથિલત્વ નં ઉપરના અર્થ.

શિથિલિત ત્રિં હીલું થયેલ, પોચું થયેલ,
નરમ થયેલ.

શિથિલીકરણ નં હીલું કરવું, નરમ
કરવું, પોચું કરવું.

શિથિલોકૃત ત્રિં હીલું કરેલ, નરમ કરેલ,
પોચું કરેલ.

શિથિલીભવન નં હીલું થવું, પોચું થવું.
નરમ થવું.

શિથિલીભૂત ત્રિં હીલું થયેલ, પોચું થયેલ,
નરમ થયેલ.

શિપવિષ્ટ પું શિવ, વિષ્ણુ.

શિપવિષ્ટ ત્રિં ખરાબ ચામડી વાળું,
માથે તાલવાળું, ટાલીયું.

શિપિ પું કિરણ.

શિપિ નં પાણી.

શિપિવિષ્ટ પું શિવ, વિષ્ણુ.

શિપિવિષ્ટ ત્રિં શિપવિષ્ટ ત્રિં જુઓ.

શિપ્ર પું તે નામે એક સરોવર.

શિપ્રા લીં તે નામે એક નદી.

શિફ પું ઝાડનું જટાકાર મૂળ.

શિફા લીં ઝાડનું જટાકાર મૂળ, નદી,
નાક, માતા, શતપુષ્પા-સુવા, હળદર,
પદ્મકન્દ, કમળનું મૂળ.

શિફાક પું નીચેનો શબ્દ જુઓ.

શિફાકન્દ પું પદ્મ મૂળ, કમળનું મૂળ.

શિફાધર પું ઝાડની શાખા, ઝાળ.

શિફારુહ પું વડનું ઝાડ.

શિબિકા લીં પાલખી, મીયાનો,

શિબિર નં શિવિર જુઓ.

શિમિ લીં શીંગ.

શિમુડી લીં એક જાતનો છોડ.

શિમ્વ પું કુંવાડીયાનું ઝાડ.

શિમ્વા લીં શીંગ.

શિમ્વિ લીં શીંગ, ચીત્રો, ઘાસ.

શિમ્બિક પું કાળો મગ.

શિમ્બિકા લીં શિમ્બિ જુઓ.

શિમ્વી લીં શિમ્બિ જુઓ.

શિમ્વીધાન્ય નં મગ-અડદ વગેરે શીંગમાં
થતું અનાજ.

શિમ્વીર્ણિકા લીં એક જાતના જંગલી
મગ.

શિશ્વીર્ણી

૬૩૬

શિલાજ

શિશ્વીર્ણી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 શિર ન૦ મસ્તક, માથું, પીપરીમૂળ, શય્યા.
 શિર પુ૦ અંગર.
 શિરઃપીઢા સ્ત્રી૦ માથાની વેદના.
 શિરઃફલ પુ૦ નાળીએર.
 શિરઃશલ ન૦ એક જાતનો શૂળનો રોગ.
 શિરજ પુ૦ કેશ, માથાના વાળ.
 શિરસ્ ન૦ મસ્તક, શિખર, પ્રધાન, મુખ્ય
 સેનાનો અથવા ભાગ.
 શિરસિજ પુ૦ કેશ.
 શિરસિરુહ પુ૦ કેશ.
 શિરસ્ક ન૦ માથાની પાધડી, ટોપ વગેરે.
 શિરસ્ત્ર ન૦ ઉપરના અર્થ.
 શિરસ્ત્રાણ ન૦ શિરસ્ક જુઓ.
 શિરસ્થ ત્રિ૦ મસ્તક ઉપર રહેનાર.
 શિરસ્થ પુ૦ સરદાર, નાયક.
 શિરસ્ય પુ૦ નિર્ભળ કેશ.
 શિરસ્ય ત્રિ૦ મસ્તકમાં હોનાર, થનાર.
 શિરા સ્ત્રી૦ શરીરની નાડી, નસ.
 શિરાપત્ર પુ૦ હિંતાલ વૃક્ષ.
 શિરાલ ન૦ કર્મરજ કરમદું.
 શિરાલ ત્રિ૦ નાડીવાળું, નસવાળું.
 શિરાલક ન૦ શિરાલ ન૦
 શિરાલક પુ૦ એક જાતનું ઝાડ.
 શિરાવૃક્ષ ન૦ સીસું.
 શિરિ ત્રિ૦ હિંસક.
 શિરિ પુ૦ આણ, તરવાર, પતંગીયું.
 શિરીષ પુ૦ સરસડાનું ઝાડ.
 શિરીષપત્રિકા સ્ત્રી૦ એક ઝાડ.
 શિરીષપુષ્પ ન૦ સરસડાનું ફૂલ.
 શિરોમૂહ ન૦ મહેલનું ઉપરનું ધર, સૌથી
 ઉપલો એરડો, અગાશી.
 શિરોમૂહ પુ૦ એક વાધુનો રોગ.
 શિરોજ પુ૦ કેશ.
 શિરોધરા સ્ત્રી૦ ડોક.

શિરોધિ સ્ત્રી૦ ડોક.
 શિરોમણિ પુ૦ મસ્તક ઉપર ધારણ કરવાનો
 મણિ.
 શિરોમણિ સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 શિરોમણિ ત્રિ૦ ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ.
 શિરોમર્મન પુ૦ ભુંડ, કુક્કર.
 શિરોરત્ન ન૦ શિરોમણિ પુ૦ જુઓ.
 શિરોરુજ્ઞ સ્ત્રી૦ માથાનો રોગ.
 શિરોરુજ્ઞા સ્ત્રી૦ માથાનો રોગ, સાતપુડાનું
 ઝાડ.
 શિરોરુહ પુ૦ કેશ.
 શિરોરુહ પુ૦ કેશ.
 શિરોરોગ પુ૦ માથાનો રોગ.
 શિરોવલ્લી સ્ત્રી૦ મોર પક્ષીની માથા
 ઉપરની કલગી.
 શિરોવૃક્ષ ન૦ મરી, તીખાં.
 શિરોવૃક્ષફલ પુ૦ રાતો અન્નાડો.
 શિરોવેષ્ટ પુ૦ પાધડી, ટોપી.
 શિરોવેષ્ટ ન૦ ઉપરના અર્થ.
 શિરોવેષ્ટન ન૦ શિરોવેષ્ટ જુઓ.
 શિલ્ તુલ્ય પ૦ સ૦ સેટ વીણનું, કણે કણે
 લેવું.
 શિલ ન૦ જેમાંથી અનાજ ઉપડી મથું
 હોય તેવા ખેતરમાંથી આસપાસ પડેલા
 ઘાણા વીણી લાવવા રૂપ એક આજીવિકા.
 શિલગર્ભજ પુ૦ શિલાજિત.
 શિલગર્ભજા સ્ત્રી૦ પાપાણુભેદ વૃક્ષ.
 શિલા સ્ત્રી૦ પથર, મણીસીલ, ઉંચરો,
 સ્તંભનું મસ્તક.
 શિલાકર્ણી સ્ત્રી૦ એક જાતનું ઝાડ.
 શિલાકુકુદ પુ૦ પથર તોડવાનું ટાંકણું,
 એક જાતનો વાનપ્રસ્થ.
 શિલાકુસુમ ન૦ મણીસીલ ધાતુ.
 શિલાચન ત્રિ૦ પથર જેવું કંઠણું.
 શિલાજ ન૦ શિલાજિત, લોદું.

શિલાજ

૫૩૭

શિલ્પ

શિલાજ ત્રિં પત્થરથી ઉત્પન્ન થનાર.
 શિલાજતુ નં શિલાજિત, ગેર.
 શિલાજિત સ્ત્રીં શિલાજિત.
 શિલાજ્ઞની સ્ત્રીં કાશાંજની વૃક્ષ.
 શિલાટક પું ધરનો ઉપરનો ભાગ-
 અગાસી વગેરે, રાફડો, દર.
 શિલાત્મક નં શિલાજિત, લોદું.
 શિલાત્મિકા સ્ત્રીં મૂળા-સોનું વગેરે ગાળ-
 વાની કુશડી.
 શિલાત્વત્ પું એક જાતનું ઝાડ.
 શિલાદ્રુ પું શિલાજિત.
 શિલાધાતુ પું ખડી, ચોક, પીળા રંગનો
 એક ગેર.
 શિલાપુત્ર પું વાટવાનો નાનો પત્થર.
 શિલાપુત્રક પું ઉપરનો અર્થ.
 શિલાપુષ્પ નં શિલાજિત.
 શિલાભવ નં શિલાજિત.
 શિલામેદ પું પાપાણુમેદ ટક્ષ, પત્થરો
 ભાંગવાનું ટાંકણું.
 શિલામેદક પું ઉપરના અર્થ.
 શિલામેદન નં પત્થરો ભાંગવાનું ટાંકણું.
 શિલામય ત્રિં પત્થરનું, પત્થરમય.
 શિલારમ્મા સ્ત્રીં એક જાતની કેળ.
 શિલારસ પું શિલાજિત.
 શિલાવલ્કા સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ.
 શિલાવૃષ્ટિ સ્ત્રીં પત્થરનો વરસાદ.
 શિલાવ્યાધિ પું શિલાજિત.
 શિલાસન નં શિલાજિત, પત્થરનું આસન.
 શિલાસાર નં લોદું.
 શિલિ પું ભોળપત્રનું ઝાડ.
 શિલિ સ્ત્રીં ધરનાં આરણ્યની નીચેનું
 લાકડું-ઉંખરો.
 શિલિન્દ્ર પું એક જાતનું માછલું.
 શિલિન્દ્રો સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.
 શિલી સ્ત્રીં દેડકી, જરાકપુષ્પ, સ્તંભનું
 મરતક.

શિલીન્ધ્ર નં કેળનું ફૂલ, કવક જુઓ,
 ત્રિપુટા જુઓ. કાગડાની ટોપી.
 શિલીન્ધ્રક નં કાગડાની ટોપી.
 શિલીપદ પું એક જાતનો પગનો ત્રાશ.
 શિલીમુલ પું ભમરો, આણ, ચુક.
 શિલીમુલ ત્રિં જડ થયેલ.
 શિલોચય પું પર્વત.
 શિલોચ્છ પું શિલ નં જુઓ.
 શિલોત્થ નં શિલાજિત.
 શિલોત્થ ત્રિં પત્થરથી ઉત્પન્ન થનાર.
 શિલોદ્ભવ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 શિલોદ્ભવ નં શિલાજિત.
 શિલ્પ નં કારીગીરી, સરવો.
 શિલ્પકર્મન નં કારીગીરીનું કામ.
 શિલ્પકા સ્ત્રીં એક જાતનું ઘાસ.
 શિલ્પકાર ત્રિં કારીગર, હુન્નરી.
 શિલ્પકારિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 શિલ્પવિજ્ઞાન નં કારીગીરીનું જ્ઞાન.
 શિલ્પવિદ્યા સ્ત્રીં કારીગીરીની વિદ્યા.
 શિલ્પશાલા સ્ત્રીં કારીગરોનું કારીગીરી
 કરવાનું સ્થળ.
 શિલ્પશાસ્ત્ર નં કારીગીરી-હુન્નર-કળા વગેરે
 જણાવનારું શાસ્ત્ર.
 શિલ્પા સ્ત્રીં હજમની દુકાન, ધાંજની
 દુકાન-હેરકટીંગ સહન.
 શિલ્પિન્ ત્રિં કારીગર, હુન્નરી.
 શિલ્પિન્ પું નખલો નામે સુગંધી દ્રવ્ય.
 શિલ્પિની સ્ત્રીં કામળ પાંદડાંવાળી ઔષધિ.
 શિલ્પિશાલા સ્ત્રીં કારીગરોનું કામ કરવાનું
 સ્થાન.
 શિશ નં મંગળ, કલ્યાણ, સુખ, પાણી,
 સૈંધવ, સમુદ્રનું મીઠું, ધોળો ટંકણખાર,
 અદૈત બ્રહ્મ.
 શિશ પું મહાદેવ, મોક્ષ, પશુને આંધવાનો
 ખીલો, ચાલુક જુઓ, ગુળ, વેદ, પુંક.

શિવ

૫૩૮

શિવાફલા

રીક વૃક્ષ, કાળો ધંતુરો, પારો, હરકાઈ
દેવ, લિંગ, વિષ્ણુલ વગેરે યોગપૈકી
વીસમે યોગ.
શિવ ત્રિં માંગલિક, સુખકારક, સુખી.
શિવક પું ખીલો, ગાય-અળદને સરીર
ખણવા માટે વાડામાં ખોડેલ લાકડું.
શિવકર પું ભૂતકાળની ઉત્સર્પિણીમાં થયેલા
૨૨ મા જૈન તીર્થકર.
શિવકર ત્રિં કલ્યાણ કરનાર, મંગળ
કરનાર, સુખ કરનાર.
શિવકાઝી સ્ત્રીં તે નામે એક નગરી.
શિવગતિ પું ભૂતકાળની ઉત્સર્પિણીમાં
થયેલા ૧૪ જૈન તીર્થકર.
શિવઘર્મજ પું મંગળ ગ્રહ.
શિવકૂર ત્રિં મંગળ કરનાર, કલ્યાણ
કરનાર, સુખ કરનાર.
શિવજ ત્રિં મંગળ જાણનાર, કલ્યાણ
જાણનાર, સુખ જાણનાર.
શિવજ્ઞાન નં તે નામે એક શાસ્ત્ર.
શિવચતુર્વર્ણી સ્ત્રીં કાગણ અધારી ઔદશ.
શિવતાતિ સ્ત્રીં મંગળની પરપરા, સુખ-
પરપરા.
શિવતાતિ ત્રિં શિવકર જુઓ.
શિવવક્ત્ર ત્રિં શિવે આપેલ.
શિવદાર નં દેવદારનું ઝાડ.
શિવદૂતી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવીની એક મૂર્તિ, તે
નામે એક યોગિની.
શિવદ્રુમ પું ખીલીનું ઝાડ.
શિવદ્રિષ્ટા સ્ત્રીં કેવડો-કેતકી.
શિવધાતુ પું પારો.
શિવનગરી સ્ત્રીં કાશી-અનારસ.
શિવપુર સ્ત્રીં કાશી.
શિવપુર નં કાશી.
શિવપુરી સ્ત્રીં કાશી-અનારસ.
શિવપ્રિય ત્રિં શિવને પ્રિય.

શિવપ્રિય નં રૂદ્રાક્ષ.
શિવપ્રિય પું બક વૃક્ષ, ધંતુરો, રફટિક
મણિ.
શિવપ્રિયા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
શિવમલ્લક પું સાદડાનું ઝાડ.
શિવમલ્લકી સ્ત્રીં બક વૃક્ષ.
શિવરાત્રિ સ્ત્રીં દરેક મહિનાની અધારી
ઔદશ, માઘ મહિનાની અધારી ઔદશ.
શિવલિંગ નં શિવનું લિંગ-મૂર્તિ.
શિવલોક પું શિવનું કૈલાસ સ્થળ.
શિવવલ્લભ ત્રિં શિવને પ્રિય.
શિવવલ્લભ પું આંખાનું ઝાડ, ધંતુરો.
શિવવલ્લભા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, શતપત્રી
વનસ્પતિ.
શિવવલ્હી સ્ત્રીં લિંગિની લતા, શ્રીવલ્હી.
શિવવાહન નં અળદ.
શિવવીજ નં પારો, શિવનું વીર્ય.
શિવવીર્ય નં ઉપરના અર્થ.
શિવશેઘર પું ધંતુરો, બકપુષ્પ.
શિવસુન્દરી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
શિવા સ્ત્રીં મંગળવાળી સ્ત્રી, દુર્ગા દેવી,
મુકિત-મોક્ષ, શિયાળ, હરડે, ખીજડીનું
ઝાડ, આંમળી, હળદર, દૂર્વા-ધો, ગોરો-
અન, શિયાળવી.
શિવાશ્વ નં રૂદ્રાક્ષ.
શિવાટિકા સ્ત્રીં વંશપત્રી વનસ્પતિ.
શિવાત્મક નં મૈધવ.
શિવાત્મક ત્રિં શિવમય, શિવસ્વરૂપ,
મંગળમય, સુખમય, કલ્યાણમય.
શિવાત્મજ પું ગણેશ, કાર્તિકસ્વામી.
શિવાની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, જ્યંતી વૃક્ષ.
શિવાપ્રિય પું બકરો, શિવ.
શિવાપ્રિય ત્રિં દુર્ગા દેવીને પ્રિય.
શિવાપીઠ પું બકવૃક્ષ.
શિવાફલા સ્ત્રીં ખીજડીનું ઝાડ.

શિવાબલિ

૫૩૯

શિષ્ટ

શિવાબલિ પું તંત્રસારમાં કહેલો અંધા-
સમયે શિયાળોને આપવાનો માંસ વગેરે
અગિ.

શિવારાત્રિ પું કુતરો.

શિવારુત નં શિયાળોનો શબ્દ.

શિષાલય નં સ્મશાન.

શિષાલય પું શિવનું મંદીર, લાલ પુલસી.

શિષાલુ પું શિયાળ.

શિવાસ્મૃતિ સ્ત્રીં જ્યંતી વૃક્ષ.

શિવાહ્લાદ પું યક વૃક્ષ, શિવનો સંતોષ.

શિવાહ્લા સ્ત્રીં રૂઝડા વૃક્ષ, શિવને ખોરા-
વવા તે.

શિંવિ પું હિંસક પશુ, ભોજનપત્રનું ઝાડ,
ઉશીનર રાગનો પુત્ર એક રાગ.

શિવિકા સ્ત્રીં પાલખી, ડોલી.

શિવિર નં લશ્કરી જાવણી, રાગની
જાવણી, લશ્કરી સિપાઈનું રક્ષણ, એક
ગતનું ધાન્ય.

શિવીરથ પું પાલખી, ડોલી.

શિવેષ્ટ પું યક વૃક્ષ.

શિવેષ્ટ ત્રિં શિવને પ્રિય.

શિવેષ્ટ સ્ત્રીં દુગાં દેવી.

શિશયિષ્ત ત્રિં શયન કરવા ઇચ્છતું,

શિશયિષ્ઠા સ્ત્રીં શયન કરવાની ઇચ્છા.

શિશયિષ્ઠુ ત્રિં શયન કરવા ઇચ્છનાર.

શિશિર નં હિમ, માત્ર અને ડ્રાગણ
મહિનાની ઋતુ, શીતલ સ્પર્શ.

શિશિર ત્રિં થંડું, શીતલ સ્પર્શવાળું.

શિશુ પું બાળક, અમ્યુ.

શિશુ ત્રિં અત્યંત અલ્પ, થોડું.

શિશુક પું એક ગતનું જલજંતુ, બાળક,
અમ્યુ, એક ગતનું ઝાડ.

શિશુકી સ્ત્રીં એક જલજંતુ, માદા.

શિશુકન્દ પું બાળકનું રડવું.

શિશુકન્દન નં ઉપરનો અર્થ.

શિશુકન્દનીય પું બાળકના રૂદન વિષયનો
એક ગ્રંથ.

શિશુગન્ધા સ્ત્રીં એક ગતની માલતી.

શિશુવાન્દ્રાયણ નં મનુષ્યે કહેલું એક
વ્રત-જેમાં ચાર કાળીયા સવારે અને
ચાર કાળીયા સાંજે ખાવાના હોય છે.

શિશુતા સ્ત્રીં બાળકપણું.

શિશુત્વ નં બાળકપણું.

શિશુનામન પું ઉંટ.

શિશુપાલ પું ચેદિદેશનો રાગ.

શિશુપાલક પું ઉપરનો અર્થ.

શિશુપાલજન પું શ્રીકૃષ્ણ.

શિશુપાલહન પું શ્રીકૃષ્ણ.

શિશુપાલહન્ત પું શ્રીકૃષ્ણ.

શિશુમાર પું એક ગતનું જલજંતુ,
આકાશમાં એક તારાચક્ર.

શિશુવાહ પું જંગલી બકરો.

શિશુવાહક પું જંગલી બકરો.

શિશુવાહકી સ્ત્રીં જંગલી બકરી.

શિશુવાહી સ્ત્રીં જંગલી બકરી.

શિશુવાહ્ય જંગલી બકરો.

શિશુવાહ્યક પું જંગલી બકરો.

શિશુવાહ્યકી સ્ત્રીં જંગલી બકરી.

શિશુવાહ્યા સ્ત્રીં જંગલી બકરી,

શિશ્ન પું પુરૂષનું એક ચિન્હ, લોડો.

શિશ્વિદાન ત્રિં પાપ કરનાર.

શિષ્ ભાં ૫૦ સં સેદ્ વધ કરવો, મારી
નાખવું.

શિષ્ ચું ૩૫૦ સં સેદ્ બાકી કરવું,
બાકી રાખવું.

શિષ્ ભાં ૫૦ સં સેદ્ ઉપરના અર્થ.

શિષ્ રહા ૫૦ સં અનિદ્ બાકી રાખવું,
વિશેષ કરવું, ભેદ પાડવો, જૂદું કરવું.

શિષ્ટ ત્રિં શાન્ત, વેદવાક્યમાં વિશ્વસ્ત્ર,
સારા બોધવાળું, જ્ઞાની, ધીર, ધૈર્યવાળું,

શિષ્ટતા

૫૪૦

શીતગિરિ

સન્નન, શિક્ષણ પામેલ, કેળવાયેલ,
શીખવેલ, આકી રહેલ.
શિષ્ટતા સ્ત્રી સંતિ, સન્નનતા, ધૈર્ય, જ્ઞાન,
એક વચનાતિશય.

શિષ્ટત્વ નં ઉપરના અર્થ.

શિષ્ટાચાર પું શ્રેષ્ઠ વ્યવહાર, સન્નનનો
આચાર.

શિષ્ટાચારપ્રતિપત્તિ સ્ત્રી સન્નનના આ-
ચારનો સ્વીકાર.

શિષ્ટિ સ્ત્રી આજ્ઞા, શાસન, શિક્ષણ, મારવું,
કેડવું.

શિષ્ય ત્રિં શિક્ષા કરવા યોગ્ય, શિખવવા
લાયક, આજ્ઞા કરવા લાયક, ઉપદેશ
કરવા લાયક.

શિષ્ય પું શિષ્ય, એલો.

શિષ્યતા સ્ત્રી શિષ્યપણું, શિષ્યધર્મ.

શિષ્યત્વ નં ઉપરના અર્થ.

શિહલ પું શિક્ષાગ્રિત.

શિહલક પું શિક્ષા.

શો અદાં જાં સં સેટ શયન કરવું, સુવું.

શો સ્ત્રી શયન, સુવું, ઉંઘવું, શાંતિ.

શોક્ જ્ઞાં જાં સં સેટ છાંટવું, જવું.

શોક્ તું ઝમં સં સેટ સીંચવું, છાંટવું,
સ્પર્શ કરવા, વિચાર કરવા.

શીક્ જ્ઞાં પં સં સેટ ઉપરના અર્થ.

શીકર પું વાયુ, પાણીનો કણ.

શીકર નં સરલ વૃક્ષનો રસ.

શીઘ્ર નં જલદી, તુરંત, ઝડપથી.

શીઘ્ર ત્રિં વેગવાળું, ઉતાવળું.

શીઘ્રગ ત્રિં ઉતાવળથી જનાર, તુરંત
જનાર, વેગથી જનાર.

શીઘ્રગામિન ત્રિં ઉપરના અર્થ.

શીઘ્રચેતન પું કુતરી, આકડાનું ઝાડ.

શીઘ્રચેતન ત્રિં જલદી ચેતનવાળું.

શીઘ્રચેતના સ્ત્રી અતિખલા વનસ્પતિ.

શીઘ્રચેતની સ્ત્રી કુતરી.

શીઘ્રજન્મન પું એક જાતનું કરંજવૃક્ષ.

શીઘ્રજન્મન ત્રિં તુરંત જન્મનાર.

શીઘ્રતા સ્ત્રી ઉતાવળ. વેગ, ઝડપ.

શીઘ્રત્વ નં ઉપરના અર્થ.

શીઘ્રવેધિન ત્રિં ઝડપથી વીંધનાર, નિશાન-
બાળ.

શીઘ્રિય પું શિવ, વિષ્ણુ, બ્રહ્માડાની લડાઈ.

શીત નં શીતલ સ્પર્શ, પાણી, હિમ,
પરદ.

શીત પું તજ, બહુવાર વૃક્ષ, નેતરનું ઝાડ,
પીતપાપડો, લીંબડો, કપૂર, હિમાળો,
શિયાળો ઋતુ, અસનપણી.

શીત ત્રિં શીતળ, થંડું, આળસુ, કહેલ.

શીતક ત્રિં દીર્ઘસૂત્રી, આળસુ, સ્વસ્થ,
શાંત, સુસ્થિત, થંડો કેમ પદાર્થ.

શીતક પું પીછી, શિયાળો, થંડીનો સમય,
અસનપણી.

શીતકર પું ચંદ્ર, કપૂર.

શીતકર ત્રિં થંડું કરનાર.

શીતકાલ પું થંડીનો વખત, શિયાળો,
માગશર અને પોષ મહીનાની ઋતુ.

શીતકાલીન ત્રિં થંડીના વખતનું, થંડીમાં
હોનાર, થનાર.

શીતકિરણ પું ચંદ્ર, કપૂર.

શીતકુંભ પું કઢીર વૃક્ષ.

શીતકુંભી સ્ત્રી પાણીમાં થતું એક ઝાડ.

શીતકુચ્છ નં એક વ્રત-જેમાં પ્રથમ
ત્રણ દિવસ થંડું પાણી, તે પછી ત્રણ
દિવસ થંડું દૂધ, તે પછી ત્રણ દિવસ થંડું
ધી પીને પછી ત્રણ દિવસ વાયુનો આહાર
કરવાનો હોય છે.

શીતક્ષાર નં ધોળો ટંકણુખાર.

શીતગન્ધ નં ધોળું ચંદન.

શીતગિરિ પું હિમાલય પર્વત.

શીતગુ

૫૪૧

શીતાલું

શીતગુ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 શીતચમ્પક પું દર્પણ, આરસી, દીવો.
 શીતતા સ્ત્રીં થંડી, શીતલતા, ટાલ.
 શીતત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 શીતપર્ણી સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 શીતપલ્લવા સ્ત્રીં એક જાતની જાંબુડી.
 શીતાપાકિની સ્ત્રીં કાકાલી વનસ્પતિ.
 શીતપાકી સ્ત્રીં કાકાલી વનસ્પતિ, વાટચાલક.
 શીતપુષ્પ પું શિરીષ વૃક્ષ-સરસડો, આક-
 ડાનું ઝાડ.
 શીતપુષ્પ નં શિલાજિત.
 શીતપુષ્પક નં શિલાજિત.
 શીતપુષ્પા સ્ત્રીં અતિચક્ષા વનસ્પતિ.
 શીતપ્રભ પું કપૂર.
 શીતપ્રિય પું પીતપાપડો.
 શીતફલ પું ઉંચરાનું ઝાડ, સોલ જીઓ.
 શીતલ્લા સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ.
 શીતમાનુ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 શીતમીરુ સ્ત્રીં મોચરો.
 શીતમીરુ ત્રિં થંડીથી ભય પામનાર.
 શીતમોજિન ત્રિં થંડું ખાનાર.
 શીતમજ્જરો સ્ત્રીં શૈક્ષલિકા વનસ્પતિ.
 શીતમયૂલ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 શીતમરીચિ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 શીતમૂલક નં સુગંધી વાળો-ખસ.
 શીતમૂલક ત્રિં થંડાં મૂળીયાંવાળું.
 શીતરમ્ય પું દીવો.
 શીતરશ્મિ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 શીતલ પું થંડો સ્પર્શ, ચંપો, રાળ, ચંદ્ર,
 કપૂર, ખલુવાર વૃક્ષ.
 શીતલ નં મલયચંદન, શિલાજિત, હીરા-
 કસી, મોતી, સુગંધી વાળો-ખસ.
 શીતલ ત્રિં થંડું, ટાલું.
 શીતલક નં ઘાળું કમળ.
 શીતલક પું મરંવા.

શીતલચ્છદ પું ચંપો, થંડું પાંદડું.
 શીતલજ્વલ નં કમળ, થંડું પાણી.
 શીતલતા સ્ત્રીં થંડી, શીતલપાણું.
 શીતલત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 શીતલપદ પું સુખડ, ચંદન.
 શીતલવાત પું થંડો પવન.
 શીતલવાતક પું અસનપણી વનસ્પતિ.
 શીતલા સ્ત્રીં તેનામે એક દેવી, શીતળા,
 કુટુંબિની વૃક્ષ, રેતી.
 શીતલી સ્ત્રીં પાણીમાં થનારું એક ઝાડ.
 શીતલ્લક પું ઉંચરાનું ઝાડ.
 શીતવીર્યક પું ખાખરાનું ઝાડ.
 શીતવીર્યક ત્રિં શીતલ વીર્ય કરનાર.
 શીતશિવ નં મૈધવ, શિલાજિત, સક્રાક્ષ
 વૃક્ષ.
 શીતશિવ પું મધુરિકા.
 શીતશિવા સ્ત્રીં મિશ્રેકા વનસ્પતિ, ખીજ-
 ડીનું ઝાડ.
 શીતસહ પું પીડનું ઝાડ.
 શીતસહા સ્ત્રીં કાળી નજોડ, વાસંતી.
 શીતા સ્ત્રીં હળનો લીસોટો, રામપત્ની-
 સીતા, અતિચક્ષા નામે વનસ્પતિ, દૂર્વા-
 ધ્રોખડ, એક જાતનું ઘાસ, થંડી, ચંદ્ર-
 વાળી રાત્રિ.
 શીતાંશુ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 શીતાકુલ ત્રિં થંડીથી વ્યાકુળ-વિકૃળ.
 શીતાક્ષ ત્રિં થંડા અંગવાળું.
 શીતાક્ષ નં થંડું અંગ.
 શીતાક્ષી સ્ત્રીં હંસપદી વૃક્ષ.
 શીતાલ પું દાંતના મૂળમાં એક રોગ.
 શીતાલ પું તાઢીયો તાવ.
 શીતાત્રિ પું હિમાલય પર્વત.
 શીતાર્ત ત્રિં થંડીથી પીડાયલું, થંડીની
 પીડાવાળું.
 શીતાલુ ત્રિં ઉપરના અર્થ,

શીતાવલા

૫૪૨

શીલ્

શીતાવલા સ્ત્રી૦ એક વનસ્પતિ.
 શીતાદમન પુ૦ ચંદ્રકાન્ત મણિ.
 શીતીભાષ પુ૦ મોક્ષ, થંડા થવું.
 શીતોત્તમ ન૦ વાણી.
 શીત્કાર પુ૦ મૈથુન સમયે સ્ત્રીઓનો એક
 અસ્પષ્ટ અવાજ, 'શી' એવો અવાજ.
 શીત્ય ત્રિ૦ હળથી ખેડવા થોડા ખેતર
 વગેરે.
 શીધુ પુ૦ ન૦ શેલડીના રસનો એક દારૂ.
 શીધુગન્ધ પુ૦ બોક્ષસરીનું ઝાડ.
 શીધુપ ત્રિ૦ શેલડીના રસનો દારૂ પીનાર.
 શીન ત્રિ૦ વનમી ગયેલ ધી વગેરે, મૂર્ખ.
 શીન પુ૦ અજગર.
 શીની સ્ત્રી૦ અજગર-માદા.
 શીમ્ સ્વા૦ આ૦ સ૦ સેટ્ બોલવું, કહેવું.
 શીમ્ય પુ૦ શિવ, ગળદ.
 શીર પુ૦ અજગર.
 શીરિકા સ્ત્રી૦ વંશપત્રી વનસ્પતિ.
 શીરિન્ પુ૦ લીલો દર્ભ.
 શીરી સ્ત્રી૦ અજગર-માદા.
 શીર્ણ ત્રિ૦ દૃશ, દુર્જાળ, સુકાયેલ, એક
 ગંધદ્રવ્ય.
 શીર્ણતા સ્ત્રી૦ દૃશપાણું, દુર્જાળતા, સુકાય-
 લાપાણું.
 શીર્ણત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.
 શીર્ણવલ પુ૦ લીંબડાનું ઝાડ.
 શીર્ણવલ ત્રિ૦ સુકાયેલા પાંદડાંવાળું.
 શીર્ણવલ ન૦ સુકાયેલું પાંદડું.
 શીર્ણનાલા સ્ત્રી૦ એક વનસ્પતિ.
 શીર્ણપત્ર પુ૦ કરેણુંનું ઝાડ, લીંબડો, એક
 ગતનું લોધર.
 શીર્ણપત્ર ત્રિ૦ સુકાયેલાં પાંદડાંવાળું.
 શીર્ણપત્ર ન૦ સુકાયેલું પાંદડું.
 શીર્ણર્ણ પુ૦ લીંબડાનું ઝાડ.
 શીર્ણર્ણ ત્રિ૦ સુકાયેલાં પાંદડાંવાળું.
 શીર્ણર્ણ ન૦ સુકાયેલું પાંદડું.

શીર્ણપાદ પુ૦ શનૈશ્વર ગ્રહ.
 શીર્ણપુષ્પિકા સ્ત્રી૦ અવાકુણ્ડી વનસ્પતિ.
 શીર્ણપુષ્પી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.
 શીર્ણમાલા સ્ત્રી૦ પૃથ્વીપણી વનસ્પતિ,
 સુકાઇ ગયેલી માળા,
 શીર્ણવૃન્ત ન૦ તરબુચ, સુકાયેલું દોંડું.
 શીર્ણવૃન્ત ત્રિ૦ સુકાયેલા દોંડાંવાળું.
 શીર્ણવૃન્તક ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.
 શીર્ણવૃન્તક ન૦ તરબુચ.
 શીર્ણઙ્ગિ પુ૦ શનૈશ્વર ગ્રહ.
 શીર્ણિ ત્રિ૦ અપકાર કરનાર, હિંસક.
 શીર્ષ ન૦ મસ્તક, માથું, કાળું અગર,
 મથાળું, શીરનામું.
 શીર્ષક ન૦ ઉપરના અર્થ, પાથડી, ટોપી-
 વગેરે, માથાનો ટોપ, હુકમનામું, ફેસલો,
 માથાનું હાડકું.
 શીર્ષક પુ૦ રાહુ ગ્રહ.
 શીર્ષકસ્ય ત્રિ૦ મસ્તક ઉપર નહેનાર, જોના
 ઉપર હુકમનામું થયેલ હોય તે.
 શીર્ષચ્છેદ પુ૦ મસ્તક કાપવું.
 શીર્ષચ્છેદક ત્રિ૦ માથું કાપનાર.
 શીર્ષચ્છેદન ન૦ માથું કાપવું.
 શીર્ષચ્છેદિક ત્રિ૦ માથું કાપવા થોડા.
 શીર્ષચ્છેદિન્ ત્રિ૦ માથું કાપનાર.
 શીર્ષચ્છેદ્ય ત્રિ૦ શીર્ષચ્છેદિક બુઝો.
 શીર્ષણ્ય પુ૦ મસ્તકની પાથડી-ટોપી વગેરે,
 માથાનો ટોપ
 શીર્ષણ્ય પુ૦ નિર્મળ કંથ.
 શીર્ષણ્ય ત્રિ૦ નિર્મળ કંથવાળું.
 શીર્ષપ્રાણ ન૦ મસ્તકની પાથડી-ટોપી
 વગેરે, માથાનો ટોપ.
 શીર્ષસ્થ ન૦ ઉપરના અર્થ.
 શીલ્ સ્વા૦ પ૦ સ૦ સેટ્ સમાધિ કરવી,
 સેવવું, ચિંતવવું, વિચારવું, એકાગ્ર થવું,
 પૂજવું, માન આપવું.

શીલ

૫૪૩

શુક્ત

શીલ્ કું ઉમં સં સેટ્ અભ્યાસ કરવો,
અતિશય થવું, પૂજવું, માન આપવું, પહેરવું,
ધારણ કરવું, પ્રવૃત્તિ કરવી.

શીલ નં સદ્વર્તન, સ્વભાવ, સદાયરણ,
ચારિત્ર, રાગદ્વેષનો ત્યાગ.

શીલ પું અજગર સર્પ.

શીલતસ્ અબ્યં સદ્વર્તનથી, સ્વભાવથી,
ચારિત્રથી, રાગદ્વેષના ત્યાગથી.

શીલતા સ્ત્રીં શીલ નં જુઓ, અભ્યાસ,
વહીવટ.

શીલત્વ નં ઉપર પ્રમાણે.

શીલન નં મનન કરવું, અભ્યાસ, અતિશય
થવું, પ્રવૃત્તિ કરવી, સેવવું, માન આપવું,
પહેરવું, ધરણ કરવું.

શીલરહિત ત્રિં ચારિત્રરહિત, દુરાચારી.

શીલવત્ ત્રિં ચારિત્રવાળું, દુરાચારી
સ્વભાવવાળું.

શીલવૃત્ત ત્રિં ઉપરના અર્થ.

શીલસંપલ્લ ત્રિં શીલવત્ જુઓ.

શીલિત ત્રિં અભ્યાસ કરેલ, મનન કરેલ,
ચિંતવેલ, સદાચારી.

શીલા સ્ત્રીં કૌણિડન્ય મુનિની પત્ની.

શીલી સ્ત્રીં અજગર સાપેણ.

શીવન્ પું અજગર સર્પ.

શુક્ ભ્વાં પં સં સેટ્ જવું.

શુક પું વ્યાસપુત્ર શુક્રદેવ, પોપટ પક્ષી,
રાવણનો એક મંત્રી, શિરીષ વૃક્ષ-સરસડો,
હરકોષ્ટ ઝાડ, તાલીસ પત્ર.

શુક નં અન્ધિપર્ણ વૃક્ષ, વસ્ત્ર, વસ્ત્રનો
છેડો, શિરછાજ જુઓ, દાદરનો રોગ.

શુકચ્છદ નં અન્ધિપર્ણ વૃક્ષ.

શુકજિહ્વા સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ, પોપટની
જીભ.

શુકતરુ પું શિરીષ વૃક્ષ-સરસડો.

શુકદેવ પું વ્યાસનો પુત્ર શુક્રદેવ મુનિ.

શુકનમ્ પું શુકત જુઓ.

શુકનામન્ પું શુકજિહ્વા વૃક્ષ.

શુકનાશન પું દાદરના રોગનો નાશ કર-
નાર એક ઝાડ.

શુકનાસ પું શ્વેનાક વૃક્ષ, કાદંબરી અંધ-
પ્રસિદ્ધ તારાપીડ રાજાનો એક મંત્રી.

શુકનાસ ત્રિં પોપટના જેવા નાકવાળું.

શુકનાસા સ્ત્રીં એક વનરપતિ, પોપટનું
નાક.

શુકપિણ્ડો સ્ત્રીં કવચ વનરપતિ.

શુકપિતામહ પું પરાશર મુનિ.

શુકપિત્ પું શુક્રદેવનો પિતા વ્યાસમુનિ.

શુકપુચ્છ પું ગંધક.

શુકપુચ્છ નં પોપટનું પૂછકું.

શુકપુચ્છક પું ગંધક.

શુકપુચ્છક નં પોપટનું પૂછકું.

શુકપુષ્પ પું શિરીષ વૃક્ષ-સરસડો.

શુકપ્રિય પું શિરીષ વૃક્ષ-સરસડો, દાડમનું
ઝાડ, લીંચડો.

શુકપ્રિય ત્રિં પોપટને પ્રિય.

શુકપ્રિયા સ્ત્રીં જુહુનું ઝાડ, પોપટી.

શુકફલ પું આકડાનું ઝાડ.

શુકર્ણ નં એક વનરપતિ, પોપટનું પીછું.

શુકર્ણ નં ઉપરના અર્થ.

શુકવલ્લભ પું શુકપ્રિય પું જુઓ.

શુકવલ્લભ ત્રિં પોપટને પ્રિય.

શુકવાહ પું કામદેવ.

શુકશિમ્બો સ્ત્રીં કવચ વનરપતિ.

શુકસિમ્બો સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

શુકાદન પું દાડમ.

શુકાનના સ્ત્રીં એક ઝાડ.

શુકી સ્ત્રીં પોપટી, કચ્છપત્ની પત્ની, તામ્રાની
એક કન્યા.

શુકોદર નં તાલીસપત્ર, પોપટનું પેટ.

શુક્ત નં માંસ, કાંજી, અમુક સમય પડી

રહેવાથી ખાટો થઇ ગયેલો કાંજી મધુર

શુક

૨૪૪

શુક્રપુષ્પ

પદાર્થ, નિર્જન, એકાંત, ત્રણ રાત્રિની કાંછ.

શુક ત્રિં ખાડું, નિર્જન, પવિત્ર, કર, કોર, ભેટલ, વળગેલ.

શુકિ સ્ત્રીં એક જલજંતુ, શંખલુ, છીપ, ખોપરીનો દુકડો, નખલો નામે સુગંધી એક દ્રવ્ય, હરસનો રોગ, ઘોડાના શરીર ઉપરનું એક આવર્ત-ચક્રી, એક આંખનો રોગ, એ કર્ણનું માપ, ચાર કર્ણનું માપ, ચુકિલા બુઓ.

શુકિકા સ્ત્રીં છીપ, શંખલું, ચુકિલા બુઓ.

શુકિજ નં મોતી.

શુકિમત્ પું તે નામે એક કુસાયલ પર્વત.

શુકિમતી સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.

શુક નં પારો, વીર્ય-ધાતુ, શરીરની છેલ્લી ધાતુ, એક જાતનો આંખનો રોગ.

શુક પું દૈત્ય ગુર શુકાચાર્ય, શુક ગ્રહ, અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ, જેકે મહિનો, જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક યોગ, શુકવાર.

શુકકર પું મળખાધાતુ-ચરખી.

શુકકર ત્રિં વીર્ય કરનાર કોઇ પદાર્થ.

શુકકાર્ક્ય નં વીર્યની ક્ષીણતા.

શુકકાર્ક્ય પું એક જાતનો વાયુનો રોગ.

શુકદ પું ઝીણા ઘઉં, જવ.

શુકદ ત્રિં વીર્ય આપનાર કોઇ પદાર્થ.

શુકનાશ પું વાયુ, વીર્યનો નાશ.

શુકમુજ પું મોર પક્ષી.

શુકમુજ સ્ત્રીં મયૂરપક્ષિણી-મોર-માદા.

શુકમૂ પું મળખા ધાતુ-ચરખી.

શુકમાત્ સ્ત્રીં ભારંગ વનસ્પતિ.

શુકલ ત્રિં વીર્યવર્ધક કોઇ પદાર્થ.

શુકલા સ્ત્રીં ઉચ્છા બુઓ.

શુકવાર પું શુકવાર.

શુકવાસર પું શુકવાર.

શુકશિષ્ય પું દૈત્ય, અસુર, શુકાચાર્યનો શિષ્ય.

શુકિય ત્રિં શુક જેનો દેવ હોય તેનું હવિષ વજેરે, શુકાચાર્યસંગંધી.

શુકિય નં યજુર્વેદનો 'ઋગ્વાચમ્' એ ૩; મો શાન્ત્યધ્યાય.

શુક્લ નં રૂપું, માખણ.

શુક્લ પું ધોળો રંગ, એક આંખનો રોગ, જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક યોગ, ધોળો એરડો, શુકલપક્ષ-શુદ.

શુક્લ ત્રિં ધોળું, સફેદ, શુદ્ધ.

શુક્લક પું એક ઝાડ.

શુક્લકણ્ઠ પું એક પક્ષી-વાતૂહ.

શુક્લકણ્ઠક પું દાત્યૂહ પક્ષી.

શુક્લકણ્ઠકી સ્ત્રીં દાત્યૂહ પક્ષિણી.

શુક્લકણ્ઠી સ્ત્રીં એક પક્ષિણી-વાતૂહી.

શુક્લકન્દ પું એક કંદ-મહિષકંદ, ધોળો કંદ.

શુક્લકન્દા સ્ત્રીં અતિવિખની કળી.

શુક્લકર્મન્ નં પવિત્ર કર્મ, શુદ્ધ કામ.

શુક્લકર્મન્ ત્રિં પવિત્ર કર્મ કરનાર, શુદ્ધ કામ કરનાર.

શુક્લકુષ્ટ નં ધોળો કોદ.

શુક્લક્ષીરા સ્ત્રીં કાકોલી વનસ્પતિ.

શુક્લતા સ્ત્રીં ધોળાશ, શુદ્ધતા.

શુક્લત્વ નં ઉપરના અર્થ.

શુક્લદુગ્ધ પું શાંગોડું.

શુક્લદુગ્ધ ત્રિં ધોળા છીરવાળું.

શુક્લધાતુ પું ધોળી ધાતુ, ખડી-ચોક.

શુક્લપક્ષ પું શુદ્ધ-અજવાળીયું, ધોળી પાંખ, અગલો પક્ષી.

શુક્લપક્ષી સ્ત્રીં અગલી.

શુક્લપુષ્પ નં ધોળું ફૂલ.

શુક્લપુષ્પ પું છત્રાક વૃક્ષ, મોગરો.

શુક્લપુષ્પ ત્રિં ધોળા ફૂલવાળું.

શુક્લપુષ્પો

૫૪૫

શુચિમલિકા

શુક્લપુષ્પો સ્ત્રીં નાગદંતી વનસ્પતિ, શીતંભી
વનસ્પતિ.

શુક્લપૃષ્ઠક પું નગોડનું ઝાડ.

શુક્લમૂલ પું ધોળું વસણું.

શુક્લયજુસ્ નં 'ફેલ્ક' છત્યાદિ આળીસ
અખ્યાપનો એક યજુર્વેદ.

શુક્લરોહિત પું ધોળો અને લાલ-મિશ્ર
રંગ.

શુક્લરોહિત પું ધોળા રોહિડનું ઝાડ.

શુક્લરોહિત ત્રિં ધોળા-લાલ-મિશ્રરંગનું.

શુક્લલા સ્ત્રીં ઉલ્લા વનસ્પતિ.

શુક્લવાયસ પું ધોળો કાગડો, બગલો.

શુક્લવાયસી સ્ત્રીં ધોળી કાગડી, બગલી.

શુક્લવૃક્ષ પું એક ઝાડ.

શુક્લશાલ પું પદાડી લીંબડો, ધોળા
રંગનું ઝાડ.

શુક્લા સ્ત્રીં સરસ્વતી, સાકર, કાકોલી
વનસ્પતિ, વિદ્યારી વનસ્પતિ, સ્તુલી વન-
સ્પતિ, ધોળા રંગની સ્ત્રી.

શુક્લાઙ્ગ ત્રિં ધોળા અંગવાળું.

શુક્લાઙ્ગ નં ધોળું અંગ.

શુક્લાઙ્ગી સ્ત્રીં શેફાલીકા વનસ્પતિ.

શુક્લાપાઙ્ગ પું મોર પક્ષી.

શુક્લાપાઙ્ગી સ્ત્રીં મોર પક્ષીણી.

શુક્લામલ નં એક જાતનું શાક.

શુક્લાર્ક પું ધોળો આંકડો.

શુક્લાર્મન પું એક જાતનો આંખનો
રોગ.

શુક્લિમન પું ધોળાશ.

શુક્લોક્ષણ નં ધોળું કરવું.

શુક્લોક્ષત ત્રિં ધોળું કરેલ.

શુક્લોભવન નં ધોળું થવું.

શુક્લોભાવ પું ધોળા થવું.

શુક્લોભૂત ત્રિં ધોળું થયેલ.

શુક્લોપલા સ્ત્રીં ખડી સાકર.

શુક્લ પું વડનું ઝાડ, આશ્રાતક વૃક્ષ,
કાંટો.

શુક્લા સ્ત્રીં પીતપાપડો, ધાન્ય વગેરેનો
કાંટો.

શુક્લાકર્મન નં એક ગર્ભસંસ્કાર.

શુક્લિન્ પું વડનું ઝાડ, આશ્રામનું ઝાડ.

શુક્લિન્ ત્રિં શુંગ-કાંટાવાળું.

શુચ્ દિવાં ઉમં અં સેટ્ શોક કરવો,
ભીના થવું, અનુસંકાધને ઉદ્દેશી પશ્ચાત્તાપ
કરવો સં.

શુચ્ ભ્વાં પં સં સેટ્ શોક કરવો.

શુચ્ સ્ત્રીં શોક, પશ્ચાત્તાપ.

શુચા સ્ત્રીં શોક, પશ્ચાત્તાપ.

શુચિ પું અમિ, ચિત્રાનું ઝાડ, અપાદ
મહીનો, જેઠ મહીનો, શૃંગાર રસ, શુદ્ધ
આચરણ, ગ્રીષ્મ ઋતુ-ઉનાળો, શુદ્ધ
મંત્રી, એક જાતનો અમિ, ધોળો રંગ,
અર્થ, આકડાનું ઝાડ, જપ, દોષરહિતપણું,
શુદ્ધપણું, ચંદ્ર, કપૂર, શુદ્ધ, વિષ્ણુ, પ્રજ્ઞા
અર્થ, પવિત્રતા, નિર્મળતા.

શુચિ ત્રિં શુદ્ધ, પવિત્ર, ધોળું, નિર્દોષ,
સ્વચ્છ.

શુચિ સ્ત્રીં કાશ્યપની પત્ની, તામ્રાતી
એક કન્યા.

શુચિત ત્રિં શુદ્ધ કરેલ, પવિત્ર કરેલ,
શોક કરેલ.

શુચિતા સ્ત્રીં પવિત્રતા, નિર્મળતા, સ્વચ્છ-
પણું, શુદ્ધિ.

શુચિત્વ નં ઉપરના અર્થ.

શુચિદ્રુમ પું પીપળાનું ઝાડ.

શુચિપ્રણો સ્ત્રીં આશ્રમન વગેરેથી શુદ્ધ
કરવું તે.

શુચિમણિ પું સ્ફાટિક મણિ, ધોળો મણિ,
સ્વચ્છ મણિ.

શુચિમલિકા સ્ત્રીં મોગરો, બદામોગરો,

શુચિરોચિસ્

૫૪૬

શુદ્ધા

શુચિરોચિસ્ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 શુચિરોચિસ્ ત્રિં ઉત્તમ કાંતિવાળુ, ધોળુ.
 શુચિવ્રત ત્રિં પવિત્ર વ્રતવાળુ.
 શુચિવ્રત પું પુંડરીક વૃક્ષ.
 શુચિવ્રત નં પવિત્ર વ્રત.
 શુચિશ્રવસ્ પું વિષ્ણુ.
 શુચિશ્રવસ્ ત્રિં પવિત્ર યશવાળુ.
 શુચિસ્મિત ત્રિં મંદ હાસ્યવાળુ.
 શુચ્ય્ મ્માં પં સેટ્ રનાન કરવું અં નવ-
 ડાવવું, અભિષેક કરવો, આસવ કાઢવો,
 મથવું, પીડવું, નીચોવવું, સાંધવું, સંધાન
 કરવું, સં
 શુટીર પું વીર, શૂર.
 શુટીરતા સ્ત્રીં શૌર્ય, પરાક્રમ, વીરતા.
 શુટીરત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 શુદ્ મ્માં પં સં સેટ્ ગતિ અટકાવવી.
 શુદ્ વું ડં અં સેટ્ આગસ કરવું,
 આગસ થવું.
 શુન્ટિ સ્ત્રીં સુંદ.
 શુન્ટ વું ડમં સં સેટ્ શોધવું.
 શુન્ટ મ્માં પં સં સેટ્ શોધવું.
 શુન્ટિ સ્ત્રીં સુંદ.
 શુન્ટી સ્ત્રીં સુંદ.
 શુન્ટ્ય નં સુંદ.
 શુન્ટ પું મદનું ઝરણુ, હાથીની સુંદ.
 શુન્ટક પું દારૂ વેચનાર, કલાલ.
 શુન્ટા સ્ત્રીં હાથીની સુંદ, દારૂ પીવાનું રચળ,
 દારૂની દુકાન, દારૂ, વેશ્યા, પાણીની
 હાથણી, કુટણી સ્ત્રી, કમળાની દાંડડી.
 શુન્ટાપાન નં દારૂ પીવાનું રચળ, દારૂ
 પીવો તે.
 શુન્ટાર પું દારૂ વેચનાર, કલાલ, હાથી.
 શુન્ટારો સ્ત્રીં હાથણી.
 શુન્ટાલ પું હાથી.
 શુન્ટાલી સ્ત્રીં હાથણી.

શુન્ટિકા સ્ત્રીં શુન્ટા ગુણો.
 શુન્ટિન પું હાથી, દારૂ વેચનાર.
 શુન્ટિની સ્ત્રીં હાથણી, દારૂ વેચનારી
 સ્ત્રી, છાંદર.
 શુન્ટિમૂષિકા સ્ત્રીં છાંદર.
 શુન્ટી સ્ત્રીં હાથણી, એક ઝાડ.
 શુતુદ્રિ સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.
 શુદ્ નં સંધવ લવણ, મરી, રૂપ.
 શુદ્ ત્રિં કેવળ, નિર્દોષ, શુદ્, પવિત્ર,
 સ્વચ્છ, ધોળુ.
 શુદ્કોટિ સ્ત્રીં ત્રિકોણની સરળ આણુ,
 ચતુષ્કોણની સરળ આણુ, નિર્દોષ પક્ષ.
 શુદ્ગજ્જ પું ગધેડા.
 શુદ્ગજ્જી સ્ત્રીં ગધેડી.
 શુદ્ગતા સ્ત્રીં પવિત્રતા, સ્વચ્છતા, ધોળાશ,
 શુદ્ધપણું.
 શુદ્ગત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 શુદ્ગત્વ ત્રિં સ્વચ્છ દાંતવાળું.
 શુદ્ધો સ્ત્રીં પવિત્ર બુદ્ધિ.
 શુદ્ધી ત્રિં શુદ્ધ બુદ્ધિવાળુ, શુદ્ધ ધ્યાન
 કરનાર.
 શુદ્ધબુદ્ધિ ત્રિં શુદ્ધ બુદ્ધિવાળુ.
 શુદ્ધબુદ્ધિ સ્ત્રીં પવિત્ર બુદ્ધિ.
 શુદ્ધમતિ ત્રિં શુદ્ધ બુદ્ધિવાળુ.
 શુદ્ધમતિ પું ગઈ ઉત્સર્પિણીમાં થયેલ
 ૨૧મા જ્ઞેન તીર્થકર.
 શુદ્ધમતિ સ્ત્રીં પવિત્ર બુદ્ધિ, ભીમક રાજાની
 પત્ની-રૂકિમણીની માતા.
 શુદ્ધમાંસ નં એક જાતનું પકવ માંસ.
 શુદ્ધવધ પું કેવળ વધ.
 શુદ્ધવલ્લી સ્ત્રીં ગણો, પવિત્રતા.
 શુદ્ધવાસસ્ ત્રિં પવિત્ર વસ્ત્રવાળુ.
 શુદ્ધવાસસ્ નં પવિત્ર વસ્ત્ર.
 શુદ્ધા સ્ત્રીં ફટકડી, કાસડાનું ખી, શુદ્ધ
 સ્ત્રી.

શુદ્ધાનુમાન

૫૪૬

શુભદન્તી

શુદ્ધાનુમાન નં નિર્દોષ અનુમાન.
 શુદ્ધાન્ત પું રાગનું જનાનખાનું, જનાન-
 ખાનાની સ્ત્રી, સ્તતકનો છેડા-અંત.
 શુદ્ધાન્તપાલક પું જનાનખાનાનો રક્ષક.
 શુદ્ધાપહનુતિ સ્ત્રીં તે નામે એક અર્થા-
 લંકાર.
 શુદ્ધિ સ્ત્રીં પવિત્રતા, સ્વચ્છતા, નિર્દોષપણું,
 ધોણું, સાફ કરવું, વૈદિક કર્મશોધ્યતા-
 સંપાદક એક સંસ્કાર, દુર્ગા દેવી.
 શુદ્ધિકન્દ પં પવિત્ર કંદ, ધોળો કંદ.
 શુદ્ધોદન પું બૌદ્ધ શાક્યમુનિનો પિતા.
 શુદ્ધોદનજ પું બૌદ્ધ શાક્ય મુનિ.
 શુદ્ધોદનજાત પું ઉપરનો અર્થ.
 શુદ્ધોદનતનય પું શુદ્ધોદનજ બુઓ.
 શુદ્ધોદનતનુજ પું શુદ્ધોદનજ બુઓ.
 શુદ્ધોદનતનૂજ પું શુદ્ધોદનજ બુઓ.
 શુદ્ધોદનપુત્ર પું બૌદ્ધ, શાક્ય મુનિ.
 શુદ્ધોદનસુત પું બૌદ્ધ શાક્ય મુનિ,
 શુદ્ધોદનધનુ પું શુદ્ધોદનજ બુઓ.
 શુદ્ધોદનાત્મજ પું ઉપરનો અર્થ.
 શુદ્ધ દિવાં પં અનિદ પવિત્ર થવું, શુદ્ધ થવું,
 સમાપ્ત થવું, અં પવિત્ર કરવું, શુદ્ધ
 કરવું, સમાપ્ત કરવું. સં
 શુદ્ધ તુલાં પં સં સેટ જવું.
 શુન પું કુતરો.
 શુનઃશેફ પું વિશ્વામિત્રનો શિષ્ય એક મુનિ.
 શુનક પું કુતરો, તે નામે એક મુનિ.
 શુનકચન્નુકા સ્ત્રીં એક જાતનો છેડ.
 શુનકચિલ્લી સ્ત્રીં એક જાતનો છેડ.
 શુનકી સ્ત્રીં કુતરી.
 શુનાસીર પું ઇન્દ્ર, ધ્રુવડ.
 શુનાસીર પું ઉપરનો અર્થ.
 શુનિ પું કુતરો.
 શુની સ્ત્રીં કુતરી, કહેળાનો વેલો.
 શુનીર પું કુતરીઓનો સમૂહ.

શુન્ધ પું ઉમં સેટ શુદ્ધ થવું અં શુદ્ધ
 કરવું સં
 શુન્ધ મ્વાં પં સં સેટ ઉપર પ્રમાણે.
 શુન્ધ્યુ પું વાયુ.
 શુન્ધ તુલાં પં સેટ દીપવુ, પ્રકાશવું અં
 મર્દન કરવું. સં
 શુન્ય નં કુતરીઓનો સમૂહ.
 શુન્ય ત્રિં શન્ય, ખાલી, સનુ.
 શુમ તુલાં પં સેટ દીપવું, પ્રકાશવું, શોભવું,
 અં હિંસા કરવી. સં
 શુમ મ્વાં આં અં સેટ દીપવું, પ્રકા-
 શવું.
 શુમ નં મંગળ, શુભ, કલ્યાણ, પદ્મકાષ્ઠ,
 એક ખેચરનગર.
 શુમ પું જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક યોગ.
 શુમ ત્રિં શુભ, મંગલિક, કલ્યાણવાળું,
 સાફ.
 શુમંયુ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 શુમકર ત્રિં શુભ કરનાર, મંગળ કરનાર,
 કલ્યાણ કરનાર.
 શુમગન્ધ પું સારો ગન્ધ, ઉત્તમ ગંધ.
 શુમગન્ધ ત્રિં સારાગન્ધવાળું, ઉત્તમ ગંધ-
 વાળું.
 શુમગન્ધક નં બોલ નામે સુગંધી દ્રવ્ય.
 શુમગન્ધક ત્રિં શુભ ગંધવાળું, ઉત્તમ
 ગંધવાળું.
 શુમગ્રહ પું શુભદાયક ગ્રહ, ગુરુ, શુક્ર,
 ચંદ્ર, બુધ.
 શુમક્કર ત્રિં શુભ કરનાર, કલ્યાણ કરનાર,
 મંગળ કરનાર.
 શુમક્કરી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 શુમવ પું પીપળાનું ઝાડ.
 શુમવ ત્રિં મંગળ આપનાર, કલ્યાણ
 આપનાર.
 શુમદન્તી સ્ત્રીં સારા દાંતવાળી સ્ત્રી,
 વાયવ્ય કોણના દિગ્ગજની સ્ત્રી હાથણી.

શુભપત્રિકા

૫૪૮

શુલ્ક

શુભપત્રિકા સ્ત્રીં સાક્ષપાત વનસ્પતિ.
 શુભપત્રી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 શુભમ્ અઘ્યં મંગળ, કલ્યાણ.
 શુભલક્ષ્મી નં સાં લક્ષ્મી, માંગલીક લક્ષ્મી.
 શુભવાસન પું શુભવાસ દ્રવ્ય, પાનસોપારી
 વગેરે.

શુભવાસન ત્રિં સારી વાસનાવાળું.
 શુભશીલ ત્રિં સારા સ્વભાવવાળું, ઉત્તમ
 ચારિત્રવાળું.

શુભસૂચક ત્રિં સાં સૂચવનાર.
 શુભસૂચિકા સ્ત્રીં શુભ સૂચવનારી.
 શુભસૂચન ત્રિં સાં સૂચવનાર.
 શુભસૂચની સ્ત્રીં તે નામે એક દેવી.
 શુભસ્થલો સ્ત્રીં યત્રસ્થળ, સાં સ્થળ.

શુભા સ્ત્રીં શૌભ, કાન્તિ, ઈચ્છા, શેખના,
 ખીજડી, પ્રિયંશુ, સરસવ, કાંગ, ધોળી
 ધો, દેવસભા, પાર્વતીની એક સખી.

શુભાકિની સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ.
 શુભાક્ષ ત્રિં સારા અંગવાળું, સુંદર
 અંગવાળું.

શુભાક્ષ નં સાં-સુંદર અંગ.
 શુભાચાર ત્રિં સારા-પવિત્ર આચારવાળું.
 શુભાચારા સ્ત્રીં પાર્વતીની એક સખી,
 સારા આચારવાળી સ્ત્રી.

શુભાક્ષન પું સરગવાતુ આક.
 શુભાનન ત્રિં સારા-સુંદર મુખવાળું.
 શુભાનન નં સાં મુખ.

શુભાપાક્ષા સ્ત્રીં સુંદર કટાક્ષવાળી સ્ત્રી.
 શુભાશુભ નં શુભ અને અશુભ.
 શુમેતર નં અશુભ, અમંગળ, ખરાબ.

શુભ્ર નં અભ્રક, રૂં, હીરાકસી, સૈંધવ
 ક્ષવણ, ધોળું ચંદન.

શુભ્ર પું ધોળો રંગ, સ્ફટિક મણિ.
 શુભ્ર ત્રિં ધોળું, ધોળા રંગનું, ઉત્તમ.
 શુભ્રકર પું ચંદ્ર, કપૂર, ધોળો હાથ.

શુભ્રકર ત્રિં ધોળા કિરણવાળું, ઉત્તમ
 કિરણવાળું, ધોળા હાથવાળું.

શુભ્રકિરણ પું ચંદ્ર, કપૂર.

શુભ્રકિરણ ત્રિં ધોળા કિરણવાળું, ઉત્તમ
 કિરણવાળું.

શુભ્રકૃત્ પું સાં વર્ષોમાંનું એક વર્ષ.

શુભ્રકૃત્ ત્રિં ધોળું કરનાર.

શુભ્રતા સ્ત્રીં ધોળાશ, ધોળાપણું, ઉત્તમ
 ણપણું.

શુભ્રત્વ નં ઉપરના અર્થ.

શુભ્રદન્તી સ્ત્રીં શુભદન્તી ભુજા.

શુભ્રરાશિમ પું ચંદ્ર, કપૂર.

શુભ્રા સ્ત્રીં ખાવાનો એક પદાર્થ, ગંગા
 નદી, સાકર, પંશલોચન, ફરકડી, સ્ફટિક
 મણિ.

શુભ્રાંશુ પું ચંદ્ર, કપૂર.

શુભ્રાંશુ ત્રિં શુભ્રકિરણ ત્રિં ભુજા.

શુભ્રાલુ પું ધોળું એક કંદ, મહિપકંદ
 વનસ્પતિ.

શુભિ પું બહા.

શુમ્મ નં દોરી.

શુમ્મ પું તે નામે એક દાનવ.

શુમ્મઘાતિની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

શુમ્મપુરી સ્ત્રીં શુંભ દેવતાનું એક નગર-
 શંભલપુર.

શુમ્મમથિની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

શુમ્મમર્દિની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

શુર્ ત્રિં આં તં સેટ મારતું, થંભાવતું.

શુલ્ક ત્રિં ઉમં તં સેટ કહેતું, સરગતું,
 છોરતું, દેવું, આપતું.

શુલ્ક પું નં રાગનો કર, જકાત, દાણ,
 ટેકસ, વરના પક્ષપાસેથી કન્યાના પક્ષ-
 વાળાઓએ લેવાતું ધન, એક પ્રકારનું
 સ્ત્રીધન, સંભોગ માટે સ્ત્રીને અપાતું દ્રવ્ય,
 ભાઈ, કામત, પણ.

શુલ્કસ્થાન

૨૪૨

શૂકરવંદ્વક

શુલ્કસ્થાન નં રાગ્યોનું દાણ લેવાનું
સ્થાન, કર લેવાનું સ્થળ, જેની જગત
લઈ શકાય તેવી વસ્તુ.

શુલ્કાધ્યક્ષ પું દાણ લેનાર અધિકારી.

શુલ્ક ચું ઉમં સં સંદેષુ, આપવું,
માપવું.

શુલ્ક નં તાંબુ, દોરી, પાણીની સમીપ,
યત્ત કર્મ, આચાર, ધર્મ.

શુલ્કા સ્ત્રીં દોરી.

શુલ્કારિ પું ગંધક.

શુશુમા સ્ત્રીં શુકાચાર્યની સ્ત્રી.

શુશ્રુવસ્ ત્રિં સાંભળનાર.

શુશ્રૂ સ્ત્રીં માતા, મા.

શુશ્રૂપક ત્રિં સાંભળવા ઇચ્છનાર, સેવક,
સેવનાર.

શુશ્રૂષણ નં સાંભળવા ઇચ્છવું, સેવવું,
સેવા કરવી.

શુશ્રૂષણા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

શુશ્રૂષત્ ત્રિં સાંભળવા ઇચ્છવું, સેવવું,
સેવા કરવું.

શુશ્રૂષા સ્ત્રીં સાંભળવાની ઇચ્છા, સેવા, કહેવું.

શુશ્રૂષાપર ત્રિં સાંભળવા તત્પર, સેવામાં
તત્પર.

શુષ્ દિવાં પં સં અનિદ્ શોપવું, શુકાવું.

શુષ્ પું ખાડો, દર, છિદ્ર.

શુષિ સ્ત્રીં પત્થર, દર, છિદ્ર.

શુષિર નં છિદ્ર, ગંડી-વાંસળી વગેરે
વાદિત.

શુષિર ત્રિં છિદ્રવાળું.

શુષિર પું ઉંદર, અમિ, ચિત્રક વૃક્ષ.

શુષિરા સ્ત્રીં નદી, નક્ષી નામે એક ગંધદ્રવ્ય.

શુષિરો સ્ત્રીં ઉંદરડી.

શુષિલ પું વાયુ.

શુષ્ક ત્રિં શુકાયણું, સુંકું.

શુષ્ક નં સુંકાવું, સોસાવું.

શુષ્કતા સ્ત્રીં શુકાયણાપણું.

શુષ્કત્વ નં શુકાયણાપણું.

શુષ્કપત્ર નં એક શાક, શુકાયણું પાંદડું.

શુષ્કમાંસ નં સુંકું માંસ, માંસની શુકવણી.

શુષ્કરેવતી સ્ત્રીં તે નામે એક માતૃકા.

શુષ્કલ નં સુંકું માંસ, માંસ.

શુષ્કવૃક્ષ પું શુકાયણું ઝાડ, ઘવવૃક્ષ.

શુષ્કવૈર નં કારણવિનાનું વૈર.

શુષ્કવ્રણ પું શુકાયણો ધાવ-ધા.

શુષ્કાક્ષિપાક પું એક આંખનો રોગ.

શુષ્કાઙ્ગ પું ધવવૃક્ષ.

શુષ્કાઙ્ગ ત્રિં શુકાયણાં અંગવાળું.

શુષ્કાઙ્ગ નં શુકાયણું અંગ.

શુષ્કાઙ્ગી સ્ત્રીં શુકાયણા અંગવાળી સ્ત્રી,
ગરોળી.

શુષ્કાર્દ્રક નં સુંકું.

શુષ્મ નં તેજ, પરાક્રમ.

શુષ્મ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, અમિ,
ચિત્રક વૃક્ષ, વાયુ, પક્ષી, અમિની ત્વાણા.

શુષ્મન પું અમિ, ચિત્રક વૃક્ષ.

શુષ્મન્ નં તેજ, પરાક્રમ.

શુષ્યત્ ત્રિં સુંકાવું.

શૂક પું નં તીક્ષ્ણ અગ્ર-આણી, શિખા,
દયા, જેરી પાણાના મેલથી થનાર એક
જંતુ.

શૂકક પું વર્ષો કાળ, રસ.

શૂકકોટ પું એક જાતનો કીડો, ચીંછી.

શૂકજ નં જવખાર.

શૂકતૃણ નં એક જાતનું ઘાસ.

શૂકધાન્ય નં જવ વગેરે ધાન્ય.

શૂકપાક્ય નં જવખાર.

શૂકપિણ્ડી સ્ત્રીં કવચ વનસ્પતિ.

શૂકર પું ભુંડ, હુમ્મર.

શૂકરકન્ધ પું વારાહીકન્ધ વનસ્પતિ.

શૂકરવંદ્વક પું એક કુદરોગ-ગુદવ્રણ.

શૂકરપાદિકા

૫૫૦

શૂરત્વ

શૂકરપાદિકા સ્ત્રી૦ કોલશિમ્બી વનસ્પતિ.
શૂકરમુખ ન૦ તે નામે એક નરક.
શૂકરાકાન્તા સ્ત્રી૦ વરાહકાન્તા વનસ્પતિ.
શૂકરી સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ, ભુંડણી,
કુક્કરી.

શૂકરેષ્ઠ પુ૦ કસંહ નામે એક કંદ.
શૂકરેષ્ઠ ત્રિ૦ ભુંડને પ્રિય, કુક્કરને વહાણું.
શૂકલ પુ૦ તોફાની ઘોડો.

શૂકવત્ ત્રિ૦ તીક્ષ્ણ અગ્રવાણું, શિખા-
વાણું, દયાળું.

શૂકવતી સ્ત્રી૦ કવચ વનસ્પતિ, તીક્ષ્ણ
અગ્રવાણી, દયાળુ સ્ત્રી, શિખાવાણી.

શૂકશિમ્બા સ્ત્રી૦ કવચ વનસ્પતિ.

શૂકશિમ્બિ સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

શૂકશિમ્વી સ્ત્રી૦ કવચ વનસ્પતિ.

શૂકા સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

શૂકાપુટ્ટ પુ૦ એક વનતનો મણિ.

શૂકલ પુ૦ માછણું, એક વનતનું માછણું,
નાગરમોથ.

શૂકલી સ્ત્રી૦ માછલી, એક વનતની માછલી.

શૂક્તિપર્ણ પુ૦ શરમાળો.

શૂદ્ર પુ૦ એથો વર્ણ-શૂદ્ર.

શૂદ્રતા સ્ત્રી૦ શૂદ્રપણું.

શૂદ્રત્વ ન૦ શૂદ્રપણું.

શૂદ્રધર્મ પુ૦ શૂદ્રનો ધર્મ.

શૂદ્રભિક્ષિત ન૦ શૂદ્ર પાસે માગેલી ભિક્ષા.

શૂદ્રભૂયિષ્ઠ ત્રિ૦ જ્યાં શૂદ્ર ઘણા હોય તે.

શૂદ્રા સ્ત્રી૦ શૂદ્ર વનતિની સ્ત્રી.

શૂદ્રાન્ન ન૦ શૂદ્રનું અનાજ.

શૂદ્રાપરિણયન ન૦ શૂદ્ર વનતિની સ્ત્રીને
પરણવું તે.

શૂદ્રાપુત્ર પુ૦ શૂદ્ર વનતિની સ્ત્રીનો પુત્ર.

શૂદ્રાપુત્રી સ્ત્રી૦ શૂદ્ર વનતિની સ્ત્રીની પુત્રી.

શૂદ્રાભાર્ય પુ૦ જેની સ્ત્રી શૂદ્ર વનતિની
હોય તે.

શૂદ્રાતા સ્ત્રી૦ પ્રિયદયુ ભુગો.

શૂદ્રાવેદન ન૦ શૂદ્ર વનતિની સ્ત્રીને પર-
ણવું તે.

શૂદ્રાવેદિન્ પુ૦ શૂદ્ર વનતિની સ્ત્રીને પર-
ણનાર.

શૂદ્રાસુત પુ૦ શૂદ્ર વનતિની સ્ત્રીનો પુત્ર.

શૂદ્રાસુતા સ્ત્રી૦ શૂદ્ર વનતિની સ્ત્રીની પુત્રી.

શૂદ્રી સ્ત્રી૦ શૂદ્રની સ્ત્રી.

શૂના સ્ત્રી૦ પ્રાણીઓનું વધસ્થાન, પડછલ.

શૂન્ય ત્રિ૦ અસંપૂર્ણતા, ઝોણું, પુચ્છ,
સૂનું.

શૂન્ય ન૦ નિર્જનસ્થાન, આકાશ, મીંદુ,
ખિંદુ, અલાવ.

શૂન્યગોહ ન૦ સૂનું ઘર, ખાલી ઘર, નધ-
ણીયાનું ઘર.

શૂન્યતા સ્ત્રી૦ શૂન્યપણું, સૂનાપણું, આકા-
શપણું, નિર્જન.

શૂન્યત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

શૂન્યમધ્ય પુ૦ નડ, ધાસ.

શૂન્યવાદિન્ પુ૦ બૌદ્ધ, નાસ્તિક.

શૂન્યસ્થાન ન૦ એકાંત, નિર્જન સ્થાન.

શૂન્યહસ્ત ત્રિ૦ ખાલી હાથવાણું.

શૂન્યા સ્ત્રી૦ નલી ભુગો મહાકંઠકિની
વનસ્પતિ.

શૂયમાન ત્રિ૦ સોજા જતુ, વધતું, જતું.

શૂર દિવા૦ આ૦ સ૦ સેટ્ દિસા કરવી,
સ્તમ્બ થવું.

શૂરુ વૃ૦ ઉમ૦ સ૦ સેટ્ પરાક્રમ કરવું.

શૂર પુ૦ વીર, પરાક્રમી, વસુદેવ યાદવ,
અર્થ, આક્રાણું ઝાડ, સિંહ, ભુંડ, કુક્કર,
ચિત્રક વૃક્ષ, સાગનું ઝાડ, મસૂર ધાન્ય.

શૂરણ પુ૦ સુરણ નામે એક કંદ, શોણાક
વૃક્ષ.

શૂરતા સ્ત્રી૦ વીરપણું, પરાક્રમ.

શૂરત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

શૂરવેષ

૫૫૧

શૃગાલકોલિ

શૂરવેષ પું ભાતી ઉત્સર્પિણીમાં પહેલા
તેન તીર્થકર.

શૂરસેન પું તે નામે એક દેશ, એક રાજ.

શૂરસેનજ પું શરસેનનો પુત્ર કંસરાજ.

શૂરી સ્ત્રીં સિંહણ, ભુંડણી, ફકકરી.

શૂર્પુ તું હમં સં સેદ્ માપતું.

શૂર્પ પું સુપદ્, બે દ્રોણનું માપ.

શૂર્પક પું તે નામે એક દેવ.

શૂર્પકર્ણ પું હાથી, ગણપતિ.

શૂર્પકર્ણી સ્ત્રીં હાથણી.

શૂર્પણ્ણા સ્ત્રીં તે નામે રાવણની બહેન.

શૂર્પણ્ણી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્ધ.

શૂર્પનિષાત્ર પું એક સુપદ્, ધાન્યનું
ભુસુ.

શૂર્પર્ણી સ્ત્રીં જંગલી મગ.

શૂર્પવાત પું સુપડાનો પવન.

શૂર્પશ્રુતિ પું ગણપતિ, હાથી.

શૂર્મ પું લોહાની પ્રતિમા.

શૂર્મી સ્ત્રીં લોહાં વજેરની પ્રતિમા.

શૂલ્ મ્હાં પં અકં સેદ્ રોગી થતું.

શૂલ પું નં શળનો રોગ, ત્રિશળ, શળી,
ભાલો, પીડા, દુઃખ, મૃત્યુ ચિન્હ, માંસ
શેકવાનો લોખંડી સળીઓ.

શૂલક પું ઉપરના અર્ધ, દુર્વિભાગ્ય.

શૂલગ્રન્થિ એક જાતની ધ્રોબડ.

શૂલઘાતન નં મંદર, લોહભસ્મ.

શૂલમ્ પું તુંબુર વૃક્ષ.

શૂલદ્વિષ્ પું હીંગ.

શૂલધન્વન્ પું શિવ.

શૂલધર પું શિવ.

શૂલધરા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

શૂલધારિણી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

શૂલધારિન્ પું શિવ.

શૂલધૃજ્ પું શિવ.

શૂલધૃજ્ સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

શૂલધૃષ્ સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

શૂલધૃષ્ પું શિવ.

શૂલનાશન નં મંચળ, પુષ્કર મળ.

શૂલનાશન પું હીંગ.

શૂલપત્રી સ્ત્રીં એક જાતનું ધાસ.

શૂલપાણિ પું શિવ.

શૂલમૃત્ પું શિવ.

શૂલમૃત્ સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

શૂલશત્ર પું એરડાનું ઝાડ.

શૂલહન્ત્રી સ્ત્રીં અજમાદ.

શૂલહૃત્ પું હીંગ.

શૂલા સ્ત્રીં શળી, વેશ્યા.

શૂલાકૃત ત્રિં લોખંડી સળીયા ઉપર
પકવેલ માંસ વગેરે.

શૂલામ્ નં શળીનો અગ્રભાગ.

શૂલિક પું સસલો.

શૂલિક ત્રિં શલાકૃત ભુઓ, શળવાળું.

શૂલિકી સ્ત્રીં સસલી.

શૂલિન્ પું શિવ, સસલો.

શૂલિન્ ત્રિં શળના રોગવાળું, ત્રિશળ
ધારણ કરનાર.

શૂલિન પું ભાંડીર વૃક્ષ.

શૂલિની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, સસલી.

શૂલી સ્ત્રીં એક જાતનું ધાસ.

શૂલોત્ત્વા સ્ત્રીં સોમરાજ વનસ્પતિ.

શૂલ્ય ત્રિં શલાકૃત ભુઓ.

શૂષ્ મ્હાં પં સં સેદ્ પ્રસવતું, જણવું.

શૃકાલ પું શિયાળ.

શૃકાલી સ્ત્રીં શિયાળવી.

શૃગાલ પું શિયાળ, તે નામે એક દેવ,
વાસુદેવ.

શૃગાલ ત્રિં ફૂર, ધાતકી, ખળ, દગ,
ખીકણ.

શૃગાલકણ્ઠક પું એક જાતનો છોડવો.

શૃગાલકોલિ પું એક જાતની બોરડી.

ગૃગાલઘન્ટો

૫૫૨

ગૃક્ષિણી

ગૃગાલઘન્ટો સ્ત્રીં એક જાતનો છેડવો.
 ગૃગાલજમ્બુ સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ.
 ગૃગાલવિન્ના સ્ત્રીં પૃથ્વિપણી વનસ્પતિ.
 ગૃગાલવૃન્તા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 ગૃગાલિકા સ્ત્રીં શિયાળવી, લયથી પલાયન કરવું તે.
 ગૃગાલી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, ક્રાંતિકાક્ષ, વિદારી વનસ્પતિ.
 ગૃક્ષલ પું નિગડ, બેડી, સાંકળ, લોખંડી પાદબંધન, કંદોરો, કેડે બાંધવાનો પટ્ટો, કમરપટ્ટો.
 ગૃક્ષલક પું ઉંટ, ગૃક્ષલ જુઓ.
 ગૃક્ષલકી સ્ત્રીં ઉંટડી.
 ગૃક્ષલા સ્ત્રીં ગૃક્ષલ જુઓ.
 ગૃક્ષલિત ત્રિં સાંકળથી બાંધેલ, બેડી ધાલેલ, કેદ કરેલ.
 ગૃક્ષલી સ્ત્રીં ક્રાંતિકાક્ષ વૃક્ષ, કેડે બાંધવાનો પટ્ટો, કમરપટ્ટો.
 ગૃક્ષ નં શિખર, પ્રભુતા, ચિન્હ, જલક્રીડા માટેનું ચંત્ર, પીચકારી, પશુ વગેરેનું શીંગડું, ઉત્કર્ષ, ઉંચું, તીક્ષ્ણ, કમળ, રણુશીંગ, કામની અધિક્ષતા, આદુ.
 ગૃક્ષ પું એક જાતનું ઝાડ, તે નામે એક સુનિ.
 ગૃક્ષક પું જીવક વૃક્ષ.
 ગૃક્ષક નં પર્વતનું શિખર, આદુ.
 ગૃક્ષકન્દ નં શીંગોડું.
 ગૃક્ષકન્દક નં શીંગોડું.
 ગૃક્ષજ નં અગરચંદન.
 ગૃક્ષજ પું જેમાંથી બાણ બની શકે છે તે એક ઝાડ.
 ગૃક્ષજ ત્રિં શીંગડામાંથી ચનાર.
 ગૃક્ષધૂમ પું હોલો પક્ષી.
 ગૃક્ષધૂમો સ્ત્રીં હોલો.
 ગૃક્ષનાસી સ્ત્રીં કાકડાશીંગ.

ગૃક્ષમૂલ પું શીંગોડું.
 ગૃક્ષમોહિન પું ચંપાનું ઝાડ.
 ગૃક્ષલા સ્ત્રીં મેંદાશીંગ.
 ગૃક્ષવત્ ત્રિં શિખરવાળું, શીંગડાવાળું.
 ગૃક્ષવત્ પું તે નામે એક સીમાપર્વત.
 ગૃક્ષવેર નં આદુ, સુકે, રામના મિત્ર શલકનું શહેર.
 ગૃક્ષવેરક નં આદુ.
 ગૃક્ષવેરામમૂલક પું દરકા જુઓ.
 ગૃક્ષાટ પું ઉત્તરમાં એક પર્વત, ચોટી, શીંગડાનો વેલો, દરવાજો.
 ગૃક્ષાટ નં શીંગોડું.
 ગૃક્ષાટક નં શીંગોડું.
 ગૃક્ષાટક પું ગૃક્ષાટ પું જુઓ.
 ગૃક્ષાર પું સાહિત્યપ્રસિદ્ધ એક રસ, લયીંગ, સિંદૂર, ચૂર્ણ, કાળું અગર, બૂધજી, અલંકાર, શણુગાર, લાથીનો અલંકાર, પુરુષની સ્ત્રીમાં અને સ્ત્રીની પુરુષમાં મંયોગ-પ્રત્યે ઈચ્છા, મૈથુન.
 ગૃક્ષારક નં સિંદૂર.
 ગૃક્ષારભૂષણ નં સિંદૂર.
 ગૃક્ષારયોનિ પું કામદેવ.
 ગૃક્ષારસ પું સાહિત્યપ્રસિદ્ધ રસ.
 ગૃક્ષારસહાય પું શૃંગારમાં સહાયક.
 ગૃક્ષારસહાયક પું ઉપરનો અર્થ.
 ગૃક્ષારિત ત્રિં શણુગારેલ, સિંદૂરથી રંગેલ.
 ગૃક્ષારિન્ પું મોપારી, લાથી, માણેક.
 ગૃક્ષારિન્ ત્રિં શણુગારવાળું, સારા વેશ-વાળું.
 ગૃક્ષાહ્વા સ્ત્રીં શીંગોડું.
 ગૃક્ષિ સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.
 ગૃક્ષિક નં એક જાતનું ઝેર.
 ગૃક્ષિકા સ્ત્રીં અતિવિખતી કળી.
 ગૃક્ષિણ પું બકરો, ઘેટો, બળદ.
 ગૃક્ષિણો સ્ત્રીં બકરી, ઘેટી, ગાય, મોગ-રાનો વેલો, માલકાંડણી.

શૃંગિન

૫૧૩

શૈષ

શૃંગિન પું પર્વત, વૃક્ષ, તે નામે એક
દુષ્ટાચલ પર્વત, તે નામે મુનિ, અકરો,
થેરો, અગ્રદ.

શૃંગિન ત્રિં શીંગડાવાળુ હરકામ પ્રાણી,
શિખરવાળું.

શૃંગી સ્ત્રીં એક ગ્નતની માછલી, અતિ-
વિખની કમી, વૃષભ ઔષધિ, કાકડાશીંગ,
પીપરનું ઝાડ, પીપળાનું ઝાડ, ઝેર,
દાગીના માટે સોનું.

શૃંગીકનક નં દાગીના માટે સોનું.

શૃણિ સ્ત્રીં અંકુશ.

શૃણવત ત્રિં સાંભળતું.

શૃત ત્રિં પકવેલ, રાંધેલ, ઉકાળેલ પાણી
વગેરે.

શૃત પું ક્વાથ, ઉકાળો.

શૃધ્ સ્વાં આં અં સેટ પાદવું.

શૃધ્ સ્વાં ઉમ સં સેટ છેડવું, કાપવું.

શૃધ્ ચું ઉમં સં સેટ ચકણ કરવું.

શૃધુ પું બુદ્ધિ, અપાન, સુદા.

શૃધુ ત્રિં નિંદવા યોગ્ય, અરામ.

શૃ ક્યાં પં સં સેટ હિંસા કરવી, કાર
કરવું.

શેઝર પું શિખા, ચોટલી, મસ્તકમાં
રહેલી માળા, તોરણ, ગાયના અંગે ૩૫
એક ધ્રુવ.

શેઝરિત ત્રિં શિખાવાળું ચોટલીવાળું,
તોરાવાળું.

શેઝરો સ્ત્રીં વંદા નામે વનસ્પતિ.

શેઝરીકરણ નં શેખર ૩૫ કરવું.

શેઝરીકૃત ત્રિં શેખર ૩૫ કરેલ.

શેઝરોમ્બન નં શેખર ૩૫ થવું.

શેઝરોમૂત ત્રિં શેખર ૩૫ થયેલ.

શેળવો સ્ત્રીં બુદ્ધિ.

શેળા સ્ત્રીં બુદ્ધિ.

શેષ પું પુરૂષનું ચિન્હ-તોડો.

શેષ ત્રિં સુનાર, શયન કરનાર.

શેષસ્ પું શેષ પું બુઓ.

શેપાલ પું શેવાળ.

શેક પું નં શેષ પું બુઓ.

શેક ત્રિં શેષ ત્રિં બુઓ.

શેકસ નં શેષ પું બુઓ.

શેકાલિ સ્ત્રીં નગોડ વનસ્પતિ.

શેકાલિકા સ્ત્રીં નગોડ વનસ્પતિ.

શેકાલી સ્ત્રીં નગોડ વનસ્પતિ.

શેમુચો સ્ત્રીં બુદ્ધિ.

શેલ્ સ્વાં પં સં સેટ જવું, ચાલવું.

શેલુ પું બહુવાર વૃક્ષ.

શેવ પું શેષ પું બુઓ, સર્પ.

શેવ ત્રિં ઉન્નત, ઉંચું.

શેવધિ પું નવ પ્રકારના નિધિ-ભંડાર.

શેવલ નં શેવાળ.

શેવાલ નં શેવાળ.

શેવાલા સ્ત્રીં આકાશમાંસી વનસ્પતિ.

શેષ પું શેષ નાગ, અગ્રદેવ, બાકી, હાથી,
ભગવાનની કાળમૂર્તિ, મરણ.

શેષ ત્રિં ઉપયુક્તથી છતર વસ્તુ.

શેષકાલ પું બાકીને! વખત, મરણનો
સમય.

શેષભાગ પું બાકીનો ભાગ.

શેષમુજ ત્રિં બાકી રહેલું ખાનાર, એકું
ખાનાર.

શેષમોજન નં બાકી રહેલું ખાવું, એકું
ખાવું.

શેષરાત્રિ સ્ત્રીં રાત્રિનો બાકીનો ભાગ.

શેષશયન પું નારાયણ.

શેષશાયિન પું નારાયણ.

શૈશ્વ ત્રિં શિક્ષાઅર્થે ભણનાર કે બાળુનાર.

શૈશ્વરિક પું અધાડો વનસ્પતિ.

શૈશ્વરેય પું અધાડો વનસ્પતિ.

શૈષ નં ઉતાવળ, વેગ, ઝડપ.

શૈલ્ય

૫૧૪

શૈલેન્દ્રતનયા

શૈલ્ય નં શીતળપણું.
 શૈથિલ્ય નં શિથિલપણું, દીક્ષપણું, અદ્દ
 સયોગ.
 શૈનેય પું સાલકિ નામે યાદય.
 શૈવ્ય પું શ્રી કૃષ્ણનો ઘોડો, એક રાજ.
 શૈવ્યા સ્ત્રીં કૃષ્ણની એક પત્ની, રાજ
 હુમત્સેનની પત્ની, સત્યવાનની માતા.
 શૈરેય પું કાળી ઝીંઝોટી.
 શૈરેયક પું ઉપરનો અર્થ.
 શૈર્ષચ્છેદિક ત્રિં શીર્ષચ્છેદને યોગ્ય,
 વધ કરવા યોગ્ય.
 શૈલ નં શિક્ષાજિત, તાક્ષ્યશૈલ.
 શૈલ પું પર્વત.
 શૈલ ત્રિં શિક્ષા-પત્થર મંબંધી-નું
 શૈલગન્ધ નં એક જાતનું ચંદન.
 શૈલગર્ભા સ્ત્રીં ઔષધ રૂપ એક ધોળા
 પત્થર.
 શૈલજ નં શિક્ષાજિત.
 શૈલજ ત્રિં પર્વતમાંથી ઉત્પન્ન થનાર.
 શૈલજા સ્ત્રીં ગરુડીપર, દુર્ગા દેવી, પાર્વતી,
 સેહલી બુઓ, ગંગા.
 શૈલદુહિત સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલધન્વન્ પું શિવ.
 શૈલધર પું શ્રી કૃષ્ણ.
 શૈલનાથ પું હિમાલય પર્વત.
 શૈલનિર્વાસ પું શિક્ષાજિત.
 શૈલપતિ પું હિમાલય પર્વત.
 શૈલપત્ર પું બીડીનું ઝાડ.
 શૈલપુત્ર પું મૈનાક પર્વત.
 શૈલપુત્રી સ્ત્રીં પાર્વતી.
 શૈલમિત્તિ પું પત્થર કાતરવાનું ટાંકણું.
 શૈલરત્ન પું પર્વતની ચુકા.
 શૈલરાજ પું હિમાલય પર્વત.
 શૈલરાજદુહિત સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલરાજપુત્ર પું મૈનાક પર્વત.

શૈલરાજપુત્રી સ્ત્રીં પાર્વતી.
 શૈલરાજસુત પું મૈનાક પર્વત.
 શૈલરાજસુતા સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલરાજાત્મજ પું મૈનાક પર્વત.
 શૈલરાજાત્મજા સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલવોજ પું બીલામાંનું ઝાડ.
 શૈલશિખર નં પર્વતનું શિખર.
 શૈલશિવિર નં સમુદ્ર.
 શૈલશૃંગ નં પર્વતનું શિખર.
 શૈલસંભવ પું શિક્ષાજિત.
 શૈલસાર નં પું શિક્ષાજિત.
 શૈલસુત પું મૈનાક પર્વત.
 શૈલસુતા સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલાગ્ર નં પર્વતનું શિખર.
 શૈલાજ નં શિક્ષાજિત.
 શૈલાટ પું સિંહ, ભિલ, ધોળા કાચ, દેવનો
 પૂભરી.
 શૈલાટી સ્ત્રીં સિંહણ, બીલડી.
 શૈલાત્મજ પું મૈનાક પર્વત.
 શૈલાત્મજા સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલાદિ પું શિવનો પાર્શ્વચર નંદી.
 શૈલાલિન્ પું નટ.
 શૈલિક્ષ્ય ત્રિં પાખંડી, ટોંગી, ધૂર્વ.
 શૈલો સ્ત્રીં ચારિત્ર, એક જાતનો મંકત.
 શૈલુક પું એક જાતનું ઝાડ.
 શૈલૂય પું નટ, બીડીનું ઝાડ, ગવૈયો,
 હુતારો, કરતાડ વગાડનાર.
 શૈલૂષિક પું મુખ્ય નટ.
 શૈલૂષિકો સ્ત્રીં મુખ્ય નટની સ્ત્રી, મુખ્ય
 નટી.
 શૈલેન્દ્ર પું હિમાલય પર્વત.
 શૈલેન્દ્રજ પું મૈનાક પર્વત.
 શૈલેન્દ્રજા સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલેન્દ્રતનય પું મૈનાક પર્વત.
 શૈલેન્દ્રતનયા સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.

શૈલેન્દ્રસુત

૫૫૬

શોચિસ્

શૈલેન્દ્રસુત પુ૦ મૈનાક પર્વત.
 શૈલેન્દ્રસુતા સ્ત્રી૦ પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલેન્દ્રસ્ય પુ૦ ભોજપત્રનું ઝાડ.
 શૈલેન્દ્રાત્મજ પુ૦ મૈનાક પર્વત.
 શૈલેન્દ્રાત્મજા સ્ત્રી૦ પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલેય ન૦ શિલાગિત.
 શૈલેય ત્રિ૦ પર્વતમાં હોનાર થનાર, શિલાનું,
 શિલામંથની, પથ્થર જેવું.
 શૈલેય પુ૦ સિંહ, ભમરો.
 શૈલેયી સ્ત્રી૦ સિંહણ, પાર્વતી, ભમરી.
 શૈલેશ પુ૦ હિમાલય.
 શૈલેશજ પુ૦ મૈનાક પર્વત.
 શૈલેશજા સ્ત્રી૦ પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલેશસુતા સ્ત્રી૦ પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલેશાત્મજ પુ૦ મૈનાક પર્વત.
 શૈશાત્મજા સ્ત્રી૦ પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલોદ્ભવા સ્ત્રી૦ કુદ્ર પાપણામંદ વૃક્ષ,
 પાર્વતી, ગંગા.
 શૈલ્ય ન૦ પથ્થર જેવું કંકણ.
 શૈવ ન૦ વેદવ્યાસકૃત એક મહાપુરાણ,
 શેવાળ, આદી નક્ષત્ર.
 શૈવ ત્રિ૦ શિવનું, શિવસંતા, શિવભક્ત.
 શૈવ પુ૦ વસુક, ધંતુરે, એક આચાર.
 શૈવલ પુ૦ શેવાળ.
 શૈવલ ન૦ પદ્મકાંઠ.
 શૈવલિની સ્ત્રી૦ નદી.
 શૈવાલ પુ૦ શેવાળ,
 શૈવાલક પુ૦ શેવાળ.
 શૈવ્ય પુ૦ શિખિ જાત્રનો એક રાજ, ઘોડા,
 શ્રીકૃષ્ણનો એક ઘોડો.
 શૈશવ ન૦ બાળપણ, આલ્યાવરથા.
 શૈશિર પુ૦ કાળો ચક્રો.
 શૈશિર ન૦ શિશિર ઋતુ.
 શૈશિર ત્રિ૦ શિશિર ઋતુનું-સંબંધી.
 શૈશિરી સ્ત્રી૦ કાળી ચક્રી.

શૈષ પુ૦ શિશિર ઋતુ.
 શૈષ્યોપાધ્યાયિકા સ્ત્રી૦ શિષ્ય અને ઉપા-
 ધ્યાયનું કર્મ-શિષ્યને ભણાવવાનું કામ.
 શો દિવા૦ ૫૦ સ૦ સે. તીક્ષ્ણ કરતું.
 શોક પુ૦ શોક, અશ્વસ, દીવગીરી.
 શોકચર્ચા સ્ત્રી૦ શોક કરવો તે.
 શોકજ્વર પુ૦ શોકનો તાવ.
 શોકચ્છિદ્ ત્રિ૦ શોકનો નાશ કરનાર.
 શોકચ્છેદક ત્રિ૦ શોકનો નાશ કરનાર.
 શોકચ્છેદન ન૦ શોકનો નાશ કરવો.
 શોકનાથ પુ૦ આસોપાલવનું ઝાડ.
 શોકનાશ પુ૦ ઉપરનો અર્થ, શોકનો
 નાશ.
 શોકનાશન ત્રિ૦ શોકનો નાશ કરનાર.
 શોકમહ્ન પુ૦ શોકનો નાશ.
 શોકમૂર્ચ્છિત ત્રિ૦ શોકવંદ મૂર્છા પામેલ.
 શોકવત્ ત્રિ૦ શોકવાળું.
 શોકહારિન્ ત્રિ૦ શોકનો નાશ કરનાર.
 શોકહારી સ્ત્રી૦ વનવર્ધિકા નામે વનરપતિ.
 શોકાકુલ ત્રિ૦ શોકથી વ્યાકુળ.
 શોકાગ્નિ પુ૦ શોકરૂપ અગ્નિ, શોકનો
 અગ્નિ.
 શોકાનલ પુ૦ ઉપરના અર્થ.
 શોકાપનુદ્ પુ૦ શોક દૂર કરનાર.
 શોકારિ પુ૦ કંઈનું ઝાડ.
 શોકોદ્ભવ ત્રિ૦ શોકથી ઉત્પન્ન થનાર.
 શોચન ન૦ શોક કરવો.
 શોચન ત્રિ૦ શોક કરનાર.
 શોચનીય ત્રિ૦ શોક કરવા યોગ્ય, કુદ્ર,
 હલકું, અધમ, બીચારું, દયાપાત્ર.
 શોચિ પુ૦ કિરણ, તેજ, કાંતિ.
 શોચિત ત્રિ૦ શોક કરેલ.
 શોચિતવ્ય ત્રિ૦ શોચનીય બુદ્ધિ.
 શોચિષ્કેશ પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 શોચિસ્ ન૦ પ્રભા, કાંતિ, તેજ.

शोच्य

५५६

शोफघ्नी

शोच्य त्रि० शोचनीय लुब्धो.
 शोच्यक त्रि० उपर लुब्धो.
 शोटीर्य न० वीर्य, पराक्रम, शौर्य.
 शोठ पु० कभूतर पक्षी.
 शोठ त्रि० मूर्ख, आणसु. धूतार्द्र, ङ, नीच.
 शोठी स्त्री० कभूतरी.
 शोण भ्वा० प० सेट् णत्वं स० दास यत्वं ज०
 शोण न० लोही, सिंहर.
 शोण पु० दास शैलडी, शोण्डाक वृक्ष, मंगण
 अड, अमि, यित्रक वृक्ष, दास रंग, ते
 नामे अेक नद, अेक समुद्र.
 शोण त्रि० दास रातुं.
 शोणक पु० अेक वनतनुं अ०.
 शोणक्षिण्टिका स्त्री० दास जीर्णो.
 शोणक्षिण्टी स्त्री० उपरतो अर्थ.
 शोणपत्र त्रि० दास पांढांवाणुं.
 शोणपत्र पु० राती साटोडी-वनस्पति.
 शोणपुष्पक पु० डोविदार वृक्ष.
 शोणपुष्पक त्रि० दास दूधवाणुं.
 शोणपुष्पी स्त्री० सिंहर पुष्पी वनस्पति.
 शोणफलिनी स्त्री० पीणुं डायन वृक्ष.
 शोणस्तन न० पद्मराग भङ्गि.
 शोणाक न० अेक वनतो छोड.
 शोणित न० लोही, कसर.
 शोणित पु० दास रंग.
 शोणित त्रि० दासवर्ण, रातुं.
 शोणितचन्दन न० रतांगणी, रक्तचंदन.
 शोणितप पु० राक्षस.
 शोणित्तप त्रि० लोही पीनार.
 शोणितपुर न० आणसुरनुं शहर.
 शोणिताभिध न० कसर.
 शोणितोपल पु० पद्मराग भङ्गि-भङ्गिक.
 शोणिमन् पु० दासरा, रतार.
 शोणोपल पु० पद्मराग भङ्गि-भङ्गिक.

शोथ पु० सोज्जे, हाथ पग वजेरेमां सोज्जेना
 रंग.
 शोथक पु० उपरना अर्थ.
 शोथघ्न त्रि० सोज्जे उतारनार.
 शोथघ्नी स्त्री० साटोडी वनस्पति, साकपात,
 वनस्पति.
 शोथजित् पु० लीलायुं.
 शोथजिह्व पु० साटोडी.
 शोथहत् पु० लिहामुं.
 शोथिन् त्रि० सोज्जेवाणुं.
 शोधक त्रि० शोधनार, शुद्ध करनार,
 सुधारनार, आद करवानो अं.
 शोधन न० शुद्ध करवुं, शोधवुं, शोध,
 विष्टा, दीराकमी, मण वजेरेनुं विरेयन,
 द्रोपनिवारणु. करण अदा करवुं, आद
 करवुं, विहित अविहित मास वजेरेनो
 विशार करवो, संस्कार करवो, वाणवुं,
 अडवुं, साद करवुं, स्वच्छ करवुं, पवित्र
 करवुं.
 शोधन पु० क्षीयु, व्युनो.
 शोधन त्रि० शोधक त्रि० लुब्धो.
 शोधनी स्त्री० सावरणु, नागरवेस, गणी,
 नेपाणानुं आर.
 शोधनीवीज न० नेपाणानुं गी.
 शोधनीय त्रि० शोधवा शोध, शुद्ध करवा
 शोध, आद करवा लायक.
 शोधिका स्त्री० राती कां.
 शोधित त्रि० शोधेस, शुद्ध करेस, साद
 करेस, स्वच्छ करेस, पवित्र करेस, संस्कार
 करेस.
 शोधिन् त्रि० शोधक लुब्धो.
 शोफ पु० शोध लुब्धो.
 शोफक पु० शोध लुब्धो.
 शोफघ्न त्रि० सोज्जे उतारनार.
 शोफघ्नी स्त्री० शोधनी लुब्धो.

शोफजित्

५५७

शौद्र

शोफजित् पु० लीलाभुं.
 शोफजिह्व पु० सायेडी वनस्पति.
 शोफनाशन पु० नील वृक्ष.
 शोफहृत् पु० लीलाभुं.
 शोभन न० कर्मण, सौंदर्य, शोभा, शुभ
 भाटे जलिवान.
 शोभन पु० न्येतिषप्रसिद्ध ऐक योग,
 शुभ अद्, शिव.
 शोभन त्रि० साइ, सुंदर, शोभावाणुं.
 शोभनक पु० सरगवानुं अड.
 शोभना स्त्री० हणदर, जेरायन.
 शोभनाचरण न० साइं आयरणु.
 शोभनाचरण त्रि० सारा आयरणुवाणुं.
 शोभनाचरित न० साइं आयरणु.
 शोभनाचरित त्रि० सारा आयरणुवाणुं.
 शोभनीय त्रि० शोभवा योग्य.
 शोभनीया स्त्री० जेरभभुं डी वनस्पति.
 शोभमान त्रि० शोभतुं, शोभा पामतुं.
 शोभा स्त्री० शोभा, अति, तेज, ते नामे
 ऐक गोपी, हणदर, जेरायन.
 शोभाञ्जन पु० सरगवानुं अड.
 शोभित त्रि० शोभेल, शोभा पामेल.
 शोभिन् त्रि० शोभेल, शोभा पामनार.
 शोलिका स्त्री० नंगली हणदर.
 शोली स्त्री० नंगली हणदर.
 शोशुच्यमान त्रि० अत्यंत शोक करतुं.
 शोष पु० सुकवतुं, सुकातुं, क्षयरोग, दुर्बल
 थतुं, दृश थतुं.
 शोषण न० उपरना अर्ध, शोषाक वृक्ष,
 सुं, कामदेवनुं ऐक जालु, यूसतुं, सोसतुं.
 शोषसंभव न० पीपरभूण.
 शोषहा स्त्री० ऐक वनस्पति.
 शोषापह त्रि० शोषनो नाश करनार.
 शोषापहा स्त्री० ऐक वनस्पति.
 शोषित त्रि० सुकायेल, सोसायेल, शोष
 पडेय.

शोषिन् त्रि० सुकनार, शोष पाउनार,
 सुकवनार.
 शौक न० शोष पक्षीभोना समूह.
 शौकर न० ते नामे ऐक तीर्थ.
 शौकर त्रि० लुंउनुं, लुंउसंभंधी.
 शौकरव न० ते नामे ऐक तीर्थ.
 शौक्तिकेय न० मोती.
 शौक्तेय न० मोती.
 शौक्लिकेय पु० सोमव.
 शौक्य न० धाणाश, संदेती, धाणा रंज.
 शौच न० शुद्धि, पवित्रता, सूतकतुं निवा-
 रण, क्षयिक-वायिक-मानसिक-पवित्रता,
 भग्नो त्याग करवो, प्रमाणिकपाणुं.
 शौचेणु त्रि० शुद्धि-पवित्रता छंछनार.
 शौचेय पु० धोषी.
 शौचेया स्त्री० धोषणु.
 शौद्र भ्वा० प० अ० सेट् गर्व करवो.
 शौटोर पु० त्यागी, वीर, शूर.
 शौटीर त्रि० गर्विष्ठ, अभिमानी.
 शौटीर्य न० गर्व, वीरता, शौर्य.
 शौड् भ्वा० प० अ० सेट् गर्व करवो.
 शौण्ड त्रि० भेद-भक्त, छेकतुं, गर्विष्ठ,
 दक्ष, यतुर, होशीआर, कुशण, दारडीयुं.
 शौण्ड पु० कुकडो.
 शौण्डिक पु० दार वेयनार-कलाव.
 शौण्डिकी स्त्री० दार वेयनारी-कलावणु.
 शौण्डिन् पु० शौण्डिक लुओ.
 शौण्डिनी स्त्री० शौण्डिकी लुओ.
 शौण्डो स्त्री० यवक वनस्पति, गजपीपर
 कुकडी.
 शौण्डीर त्रि० गर्विष्ठ, अभिमानी.
 शौण्डोर्य न० पराक्रम, शौर्य, पुर्धार्थ.
 शौत्र त्रि० शूद्रतुं, शूद्रसंभंधी.
 शौद्र पु० शूद्र स्त्रीमां द्विजतिथी उत्पन्न
 यथेनो पुत्र.

શૌત્રી

૫૫૮

શ્યામ

શૌત્રી સ્ત્રી૦ શુદ્ધ સ્ત્રીમાં દ્વિગતિથી ઉત્પન્ન થયેલી પુત્રી.

શૌત્રોદનિ પુ૦ એક બૌદ્ધ મુનિ.

શૌધિકા સ્ત્રી૦ રાત્રી કાંચ.

શૌન ન૦ વધસ્થાન સંબંધી માંસ.

શૌનક પુ૦ તે નામે એક મુનિ.

શૌનિક પુ૦ માંસ વેચનાર, કસાઈ, શિકારી, શિકાર.

શૌમ ન૦ આકાશમાં ફરનાર હરિશ્ચંદ્રનું શહેર.

શૌમ પુ૦ દેવ, મોપારી.

શૌભનેય પુ૦ સુંદર-સારી સ્ત્રીનો પુત્ર.

શૌભાજન પુ૦ સરગવાનું ઝાડ.

શૌભિક ત્રિ૦ ધન્વન્તરિકા, બુદ્ધગર.

શૌરિ પુ૦ વિષ્ણુ, શનૈશ્વર.

શૌર્ય ત્રિ૦ સુપડાથી માપેલ.

શૌર્યિક ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.

શૌર્ય ન૦ પરાક્રમ, શરવીરતા, શક્તિ, સામ-અર્થ, આરમટી જુઓ.

શૌર્યોન્વિત ત્રિ૦ શરવીર, પરાક્રમી.

શૌર્યોર્જિત ત્રિ૦ પરાક્રમથી મેળવેલ.

શૌર્યોર્જિત ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.

શૌલ્ક ત્રિ૦ રાખના દાણનું-સંબંધી.

શૌલ્ક પુ૦ રાખની ઝડાત-કર લેનાર-અધિકારી.

શૌલ્કિક પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

શૌલ્કિક ત્રિ૦ શૌલ્ક ત્રિ૦ જુઓ.

શૌલ્કિકય પુ૦ એક જાતનું ઝેર.

શૌલ્વિક પુ૦ કંસારો.

શૌલ્વિકી સ્ત્રી૦ કંસારણ.

શૌલ્વ ન૦ કુતરાનો સંક્રાંચ.

શૌલ્વન ત્રિ૦ કુતરાનું, કુતરાસંબંધી.

શૌલ્વસ્તિક ત્રિ૦ આપતી કાલે હોનાર-થનાર.

શૌલ્વાપદ ત્રિ૦ શીકારી પશુનું, શીકારી પશુસંબંધી.

શૌષ્કલ ત્રિ૦ મકું માંસ વેચનાર, મકું માંસ ખાનાર.

શૌષ્કલ ન૦ મકું માંસની કીમત.

શ્રુત્ ભ્વા૦ ૫૦ અ૦ સેટ્ ખરવું, ઝરવું, ટપકવું.

શ્વોત પુ૦ ઝરવું, ખરવું, ટપકવું, ઝાંટવું.

શ્ચયુત્ ભ્વા૦ ૫૦ સેટ્ ખરવું, ઝરવું, ટપકવું અ૦ સીંચવું, ઝાંટવું સ૦

શ્ચયુતિ ત્રિ૦ ઝરવું, ખરવું, ટપકવું.

શ્ચયુતિત ત્રિ૦ ખરેલ, ઝરેલ, ટપકેલ.

શ્ચયોત પુ૦ ચોતરફ સીંચવું-ઝાંટવું.

શ્મન ન૦ પુરૂષનું મુખ, શમ, મુકું.

શ્મશાન ન૦ શ્મશાન, મસાણ.

શ્મશાનકાલી સ્ત્રી૦ એક કાલીકા દેવી.

શ્મશાનનિવાસ પુ૦ શ્મશાનમાં રહેવું.

શ્મશાનનિવાસિન્ ત્રિ૦ શ્મશાનમાં રહેનાર.

શ્મશાનનિવાસિન્ પુ૦ શિવ, બુદ્ધ ભૈરવ.

શ્મશાનવાસિન્ પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

શ્મશાનવાસિન્ ત્રિ૦ શ્મશાનમાં રહેનાર.

શ્મશાનવેશ્મન પુ૦ શિવ.

શ્મશ્ચુ ન૦ પુરૂષનીમુછ-ઢાઢી.

શ્મશ્ચુકર્મન્ ન૦ હનમત.

શ્મશ્ચુમુલો સ્ત્રી૦ ઢાઢી મૂછવાળી સ્ત્રી-પુરૂષનાં ચિન્હવાળી સ્ત્રી.

શ્મશ્ચુલ ત્રિ૦ ઢાઢી-મૂછવાળું.

શ્મશ્ચુવર્દક પુ૦ ધાંતો, હનમ.

શ્મોલ્ ભ્વા૦ ૫૦ અ૦ સેટ્ નેત્ર મીંચવું, મીંચાવું.

શ્મોલન ન૦ નેત્ર મીંચવું, મીંચાવું.

શ્મોલિ ન૦ નેત્ર મીંચવું, મીંચાવું.

શ્મોલિત ત્રિ૦ નેત્ર મીંચેલ, મીંચાયેલ.

શ્યાન ત્રિ૦ સંક્રાંચ પામેલ-ધન થયેલ, મુકાઈ ગયેલ, ફરી ગયેલ-જમી ગયેલ.

શ્યાન ન૦ ધૂમાડો.

શ્યામ પુ૦ વૃદ્ધદારક વૃક્ષ, પ્રયાગ તીર્થમાં આવેલો એક વડ, કાચવ પક્ષી, મેઘ.

શ્યામ

૫૨૯.

શ્યેતસ્વ

કાળો રંગ. કીલો રંગ, ધંતુરો, પીલુનું
ઝાડ, સામો ધાન્ય, દમનક વૃક્ષ, એક
ધાસ.

શ્યામ નં મરી, સંધવ.

શ્યામ ત્રિં કાળું, લીલું.

શ્યામક નં એક જાતનું ધાસ.

શ્યામક પું સામો ધાન્ય.

શ્યામકંઠ પું શિવ, મોર પક્ષી.

શ્યામકંઠી સ્ત્રીં મોર પક્ષી.

શ્યામકન્યા સ્ત્રીં અતિવિખની કળી.

શ્યામકાળંડા સ્ત્રીં એક જાતની ધોખડ.

શ્યામગ્રન્થિ સ્ત્રીં ઉપરનો અર્ધ.

શ્યામતા સ્ત્રીં કાળાશ, કીલાશ.

શ્યામત્વ નં ઉપરના અર્ધ.

શ્યામપત્ર પું તમાલ વૃક્ષ.

શ્યામલ પું પીપળાનું ઝાડ, કાળો રંગ,
લીલો રંગ, ભમરો, કાળાં મરી.

શ્યામલ ત્રિં કાળું, લીલું.

શ્યામલચૂડા સ્ત્રીં ચણોડી.

શ્યામલતા સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ, કાળી
વેલ.

શ્યામલતા સ્ત્રીં કાળાશ, કીલાશ.

શ્યામલત્વ નં ઉપરના અર્ધ.

શ્યામલા સ્ત્રીં આસંધ વનસ્પતિ, જાંબુડી,
કસ્તૂરી, કદુ વનસ્પતિ.

શ્યામલિકા સ્ત્રીં ગમી.

શ્યામલેષુ પું કાળી શેલડી.

શ્યામસુન્દર પું શ્રીકૃષ્ણ.

શ્યામા સ્ત્રીં છોકરું નહિ થયેલી સ્ત્રી,
પ્રિયંબુ જુઓ, યમુના નદી, વાગુલિ જુઓ,
રાત્રિ, કાળું નસોતર, ગમી, ગુગળ,
સોમલતા, ગુન્દા જુઓ, કૃષ્ણા જુઓ,
આંબકા, ગળો, કસ્તૂરી, વટપત્રી વનસ્પતિ,
વન્દા વનસ્પતિ, કાળી સાટોડી, પીપર,
હળદર, કાળી ત્રો, તુલસી, ગાય, હાયા,

આવચી, સીસમ, કાળી ચકલી, થંડીમાં
ગરમીવળી અને ગરમીમાં થંડક આપતી
સોનેરી રંગની સ્ત્રી, સોળ વર્ષની સ્ત્રી,
હિમાલયની પુત્રી કાલી, સુગંધી દ્રવ્ય
થઉંડો, પદ્મળીજ, ઉપલસરી વનસ્પતિ.

શ્યામાક પું સામો ધાન્ય.

શ્યામાઙ્ગ પું ખુધ અલ.

શ્યામાઙ્ગ નં કાળું શરીર.

શ્યામાઙ્ગ ત્રિં કાળા શરીરવાળું.

શ્યામાઙ્ગી સ્ત્રીં કાળાં અંગવાળી સ્ત્રી,
કાળી ધોખડ.

શ્યામામ્લી સ્ત્રીં એક જાતનો છોડ.

શ્યામાહ્વા સ્ત્રીં પીપર.

શ્યામિકા સ્ત્રીં કાળાશ, કીલાશ, સોના
વગેરેનું મેલાપણું.

શ્યામિત ત્રિં કાળું થયેલ, લીલું થયેલ.

શ્યાલ પું સાળો.

શ્યાલક પું સાળો.

શ્યાલિક પું સાળો.

શ્યાલિકા સ્ત્રીં સાળી.

શ્યાવ પું કાળો પીળો મિશ્ર રંગ.

શ્યાવ ત્રિં કાળા પીળા મિશ્ર રંગવાળું.

શ્યાવતૈલ પું એક ઝાડ.

શ્યાવદત્ત ત્રિં કાળા રંગના દાંતવાળું.

શ્યાવદન્ત ત્રિં સ્વભાવથી કાળા દાંતવાળું.

શ્યાવદન્ત પું સ્વભાવથી કાળો દાંત.

શ્યાવદન્તક ત્રિં સ્વભાવથી કાળા દાંત-
વાળું.

શ્યેત પું ધોળો રંગ.

શ્યેત ત્રિં ધોળા રંગનું, ધોળું.

શ્યેતકોલક પું એક જાતનું માછલું.

શ્યેતકોલકી સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.

શ્યેતતા સ્ત્રીં ધોળાશ, ધોળાપણું.

શ્યેતસ્વ નં ઉપરના અર્ધ.

इयेन

५६०

अमसाध्य

इयेन पु० आ० पक्षी, घोणा रंग, ओके
याग.

इयेन त्रि० घोणा रंगनुं, घोणुं.

इयेनकरण न० गूदी यिताभां आणवु.

इयेनघण्टा स्त्री० दंती वृक्ष.

इयेनम्पाता स्त्री० शिकार.

इयेनी स्त्री० घोणा रंगनी स्त्री, आ० पक्षिणी.

इये म्वा० आ० अ० अनिद् नवुं.

इयोणाक पु० ओके जतनो छोडवो.

इयोनाक पु० उपरनो अर्थ.

अङ्ग म्वा० आ० स० सेट् सरकवुं, पसवुं,
नवुं.

अङ्ग म्वा० प० स० सेट् नवुं.

अण् म्वा० प० स० सेट् देवुं, आपवुं.

अण् चु० उम० स० सेट् देवुं, आपवुं.

अत् अव्य० अक्षा.

अथ चु० उम० सेट् यन्न करवो, अ० हर्ष
पमाडवो. स०

अथ चु० उम० अ० सेट् दुर्जण थवुं.

अथ म्वा० प० स० सेट् वध करवो, मारी
नाभवुं, आंधवुं, छोडवुं.

अथ चु० उम० स० सेट् उपरना अर्थ.

अथन न० वध, मारी नाभवुं, यत्न, प्रति-
हर्ष.

अथना स्त्री० उपरना अर्थ.

अद्दधत् त्रि० अक्षा करतु, विश्वास राखतुं.

अद्दधान त्रि० उपरना अर्थ.

अद्गा स्त्री० आदर, विश्वास, शुद्धि, पयि-
त्रता, स्पृहा, यितनी प्रसन्नता, आतरी.

अद्गाकरण न० अक्षा राखी.

अद्गाकृत त्रि० अक्षाधी करेत्.

अद्गान्वित त्रि० अक्षावाणुं.

अद्गारहित त्रि० अक्षावगरनुं.

अद्गालु त्रि० अक्षावाणुं.

अद्गालु स्त्री० स्पृहावाणी स्त्री, अक्षाणु स्त्री.

अद्गावत् त्रि० अक्षावाणु.

अन्ध म्वा० आ० सेट् शिथिल थवुं अ०
शिथिल करवुं स०

अन्ध चु० उम० स० सेट् गुंथवुं, वध करवो,
मारी नाभवुं.

अन्ध म्वा० प० स० सेट् उपरनो अर्थ.

अन्ध क्वा० प० स० सेट् मूकवुं, छोडवुं,
मुश करवुं.

अन्ध पु० आंधवुं, गुंथवुं मूकवुं, छोडवुं,
विण्णु.

अन्धन न० गुंथवुं.

अन्धना स्त्री० गुंथवुं.

अपण न० वासणु वगेरेमां उकाणवु,
रांधवुं.

अपित त्रि० श्री वगेरे सिवायनो डोछ
मांस वगेरे रांधिलो पदार्थ.

अम् दिवा० प० अ० सेट् थाकी थवुं, परि-
श्रम करवो, महेतत करी, तप करवुं,
विमिसामो लेवो, थाक उतारवो.

अम पु० यत्न, थाक, शास्त्रनो अभ्यास,
क्षेत्री तालीम, तप, परिश्रम, महेतत,
परसेवो.

अमजल न० परसेवो.

अमण पु० औद्ध साधु, नैन साधु.

अमण त्रि० भिक्षा उपर जवनार दरकोछ.

अमणक पु० औद्ध साधु, नैन साधु.

अमणक त्रि० भिक्षा उपर जवनार
दरकोछ.

अमणा स्त्री० नटाभांसी वनस्पति, मुडरी
वनस्पति, ओके जतनी लीसडी, सुंदर
देभायनी स्त्री, मल्ल.

अमणो स्त्री० औद्ध साध्वी, नैन साध्वी.

अमणोपासक पु० औद्ध गृहस्थ, श्रावक.

अमसाध्य त्रि० परिश्रमथी सहाय तेवुं,
यत्नसाध्य.

અમસિદ્ધ

૫૬૧

શ્રી

અમસિદ્ધ ત્રિ० પરિશ્રમથી સિદ્ધ, યત્નથી સિદ્ધ.

અમિન્ ત્રિ० પરિશ્રમવાળું, થાકેલ, મહેનતુ.

અમ્ મ્વાં આં અં સેટ્ પ્રમાદ કરવો, ભૂલવું, યુક્તુ, વિશ્વિશ્વાસ કરવો.

અય પું આશ્રય, આધાર.

અયણ નં આશ્રય, આધાર.

અવ પું કાન, ખ્યાતિ, પ્રસિદ્ધિ.

અવણ નં કાન, સાંભળવું, શ્રવણ નક્ષત્ર.

અવણ પું શ્રવણ નક્ષત્ર.

અવણદ્વાદશી સ્ત્રીં ભાદરવા સુદ પારશ.

અવણપથ પું કાનનો માર્ગ.

અવણશીર્ષિકા સ્ત્રીં શ્રાવણી વૃક્ષ.

અવણા સ્ત્રીં શ્રવણ નક્ષત્ર, મુંડરિકા વૃક્ષ.

અવસ્ નં કાન, કીર્તિ.

અવાચ્ય પું યત્નનો પશુ.

અવિષ્ટા સ્ત્રીં ધનિષ્ઠા નક્ષત્ર, શ્રવણ નક્ષત્ર.

અવિષ્ટાજ પું ભુધ અદ્ધ.

અવિષ્ટામૂ પું ભુધ અદ્ધ.

આ અદાં પં સં અન્તિ રાંધવું, પકાવવું.

આણ ત્રિ० ધી વગેરે સિવાયનો કોઈ માંસ વગેરે રાંધેલ પદાર્થ.

આણા સ્ત્રીં રાખ.

આદ્ધ નં પિતૃ વગેરેને શ્રદ્ધાથી અપાતું દ્રવ્ય, શ્રદ્ધ.

આદ્ધ ત્રિ० શ્રદ્ધાવાળું, શ્રદ્ધાળું.

આદ્ધ પું શ્રાવક.

આદ્ધકર ત્રિ० શ્રદ્ધ કરનાર.

આદ્ધકાલ પું પિતૃકર્મકાળ, દિવસનો આઠમો ભાગ.

આદ્ધકૃત્ ત્રિ० શ્રદ્ધ કરનાર.

આદ્ધદેવ પું યમ, વૈવસ્વત મનુ.

આદ્ધદેવતા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

આદ્ધદેવતા સ્ત્રીં વં પિતૃદેવો.

આદ્ધમુજ્ ત્રિ० શ્રદ્ધ ખાનાર.

આદ્ધશાક નં શ્રદ્ધમાં કરવાનું એક શાક

આદ્ધિક ત્રિ० શ્રદ્ધમાં આપવા લાયક કોઈ દ્રવ્ય વગેરે, શ્રદ્ધમાં આપવા લાયક દ્રવ્ય ખાનાર.

આદ્ધિન્ ત્રિ० શ્રદ્ધમાં આપવા લાયક દ્રવ્ય ખાનાર.

આન્ત ત્રિ० પરિશ્રમવાળું, થાકેલ, શાન્ત, ગિતેન્દ્રિય.

આન્ત નં શ્રમ, પરિશ્રમ, મહેનત, યત્ન.

આન્તસંવાહ નં થાકેલાને આસન વગેરે આપી થાક દૂર કરાવવો તે.

આન્તિ સ્ત્રીં પરિશ્રમ, થાક.

આમ્ તું ઉમં સં સેટ્ મંત્રણા કરવી, ખોલાવવું.

આવક ત્રિ० સાંભળનાર.

આવક પું બૌદ્ધશુદ્ધસ્થ, જૈનગ્રહસ્થ, કાગડો.

આવણ પું શ્રાવણ મહિનો, પાખંડ, એક બાતનું વર્ષ.

આવણ ત્રિ० કાનનું, કાન સંબંધી, શ્રવણ નક્ષત્રનું, શ્રવણ નક્ષત્ર સંબંધી.

આવણા સ્ત્રીં દંધાલી વૃક્ષ.

આવણિક પું શ્રાવણ મહિનો.

આવણી સ્ત્રીં શ્રાવણ મહિનાની પૂતેમ.

આવણીય ત્રિ० સંભળાવવા લાયક.

આવન્તી સ્ત્રીં ધર્મપતન શહેર.

અિ મ્વાં ઉમં સં સેટ્ સેવવું, આશ્રય કરવો.

અિત ત્રિ० સેવેલ, આશ્રય લીધેલ.

અિય્ મ્વાં ઉમં સં સેટ્ બાળવું.

અી ક્યાં ઉમં સં સેટ્ પકવવું, રાંધવું.

અો સ્ત્રીં લક્ષ્મી, લવિંગ, શોભા, વાણી, વેશસ્થિતા, દેવદારનું ઝાડ, ધર્મ-અર્થ-કામ, સંપત્તિ, પ્રકાર, ઉપકરણ, રાત્ર-

શ્રી

૫૬૨

શ્રીમદ્ભાગવત

રચીલું, આપાદી, શુદ્ધિ, વિમૂતિ, સમૃદ્ધિ,
 ઐશ્વર્ય, અધિકાર, પ્રભા, ક્રાંતિ, તેજ,
 કીર્તી, વૃદ્ધિ, સિદ્ધિ, ક્રમણ, બીડીનું ઝાડ,
 વૃદ્ધિ નામે ઔષધિ, શણગાર.

શ્રી પું તે નામે એક રાજ.

શ્રોકંઠ પું શિવ. હસ્તિનાપુરની ઉત્તર-
 પશ્ચિમે કુરુક્ષેત્ર દેશ.

શ્રોકંઠપદલાચ્છન પું ભવજૂતિ કવિ.

શ્રોકંઠસત્ત્વ પું કુમેર.

શ્રોકન્યા સ્ત્રીં એક જાતની કાકડી.

શ્રોકર નં લાલ કમળ.

શ્રોકર પું વિષ્ણુ. તે નામે એક પંડિત.

શ્રોકર ત્રિં લક્ષ્મીકારક, શેલાકારક.

શ્રોકરણ નં લેખણ, કલમ.

શ્રોકાન્ત પું વિષ્ણુ.

શ્રોકારિન્ પું એક જાતનો મૃગ.

શ્રોકારિન્ ત્રિં લક્ષ્મીકારક, શેલાકારક.

શ્રોક્ષણ્ઢ નં ચંદન, સુખડ.

શ્રોગર્ભ પું વિષ્ણુ, તરવાર.

શ્રોગ્રહ પું પક્ષિઓને પાણી પીવાનું સ્થળ,
 પરખડી.

શ્રીઘન પું તે નામે એક શુદ્ધ.

શ્રીઘન નં દહીં.

શ્રીચક્ર નં તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક યંત્ર.

શ્રીજ પું કામદેવ.

શ્રીતનય પું કામદેવ.

શ્રીતનુજ પું કામદેવ.

શ્રીતનૂજ પું કામદેવ.

શ્રીતાલ પું તાડના જેવું એક ઝાડ.

શ્રીદ પું કુમેર.

શ્રીદ ત્રિં લક્ષ્મી આપનાર, ધન આપ-
 નાર.

શ્રોધર પું વિષ્ણુ, જૂનકાળની ઉત્સર્પિ-
 જીમાં શ્વેશ ૭ મા જૈન તીર્થંકર.

શ્રોધર નં શાલગ્રામની એક મૂર્તિ.

શ્રીનન્દન પું કામદેવ.

શ્રીનાથ પું વિષ્ણુ.

શ્રીનિકેતન પું વિષ્ણુ.

શ્રીનિકેતન નં લક્ષ્મીનું નિવાસસ્થળ.

શ્રીનિવાસ પું વિષ્ણુ, લક્ષ્મીનું નિવાસ-
 સ્થળ.

શ્રીપશ્ચમી સ્ત્રીં માધ શુદ્ધ પાંચમ.

શ્રીપતિ પું વિષ્ણુ, રામા.

શ્રીપથ પું રાજમાર્ગ-જાહેર રસ્તા.

શ્રીપર્ણ નં કમળ.

શ્રીપર્ણ પું અરણિનું ઝાડ.

શ્રીપર્ણિકા સ્ત્રીં કાયકળનું ઝાડ.

શ્રીપર્ણી સ્ત્રીં કાયકળનું ઝાડ, ગાંભારી
 વૃક્ષ, શીમળાનું ઝાડ, અરણિનું ઝાડ.

શ્રીપિષ્ટ પું દેવદારનું ઝાડ.

શ્રીપુત્ર પું કામદેવ, ઇન્દ્રનો ઉચ્ચૈશ્રવા
 ઘોડો, ચંદ્ર, કપૂર.

શ્રીપુણ્ય નં લવીંગ, પદ્મકાષ્ઠ.

શ્રીપૂર્વમ્ અવ્ય. 'શ્રી' જેની પૂર્વમાં લગાડેલ
 હોય તે.

શ્રીફલ પું બીડીનું ઝાડ, રાયલુનું ઝાડ,
 ગળીનું ઝાડ.

શ્રીફલા સ્ત્રીં નાના કારેલાનો વેલો.

શ્રીફલિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

શ્રીફલી સ્ત્રીં આમળી.

શ્રીમદ્રા સ્ત્રીં એક જાતની મોથ.

શ્રીભાગવત નં તે નામે એક મહાપુરાણ.

શ્રીભ્રાત્ર પું ઉચ્ચૈશ્રવા ઘોડો, ચંદ્ર,
 કપૂર.

શ્રીમત્ પું તલનું ઝાડ, પીપ્પો, વિષ્ણુ,
 શિવ, કુમેર.

શ્રીમત્ ત્રિં લક્ષ્મીવાળું, ધનવાન.

શ્રીમતી સ્ત્રીં રાધિકા, ધનવાન સ્ત્રી,
 શેલાવાળી સ્ત્રી.

શ્રીમદ્ભાગવત સ્ત્રીં તે નામે એક મહાપુરાણ.

શ્રીમલાપહા

૫૬૩

શ્રુતિકટ

શ્રીમલાપહા સ્ત્રી એક વેલો-ધૂવવત્રા.
 શ્રીમસ્તક પુ. લસણ.
 શ્રીમુખ પુ. તે નામે એક વર્ષ.
 શ્રીમૂર્તિ સ્ત્રી દેવીની પ્રતિમા, લક્ષ્મીની મૂર્તિ.
 શ્રીયુક્ત ત્રિ. શોભાવાળું, લક્ષ્મીવાળું, કીર્તિવાળું.
 શ્રીયુત ત્રિ. ઉપરનો અર્થ.
 શ્રીરક્ષપત્તન ન. દક્ષિણમાં એક શહેર.
 શ્રીરસ પુ. તે નામે એક ગંધદ્રવ્ય.
 શ્રીરામ પુ. દશરથપુત્ર શ્રીરામચંદ્ર.
 શ્રીલ ત્રિ. શોભાવાળું, લક્ષ્મીવાળું, કીર્તિવાળું.
 શ્રીવત્સ પુ. છાતીમાં ઘોળાં શ્વાટાંનું ચક્ર-
 જે મહત્વસયક ગણાય છે, વિષ્ણુ, એક પ્રકારની મુરંગા.
 શ્રીવત્સક પુ. છાતીમાં ઘોળાં શ્વાટાંના ચક્રવાળોઘોડો.
 શ્રીવત્સભૂત પુ. વિષ્ણુ.
 શ્રીવત્સલાઞ્છન પુ. વિષ્ણુ.
 શ્રીવત્સલાઞ્છન ન. વિષ્ણુની છાતીમાં શ્વાટાંની ગોળ એક નિશાની.
 શ્રીવત્સાઙ્ક ન. ઉપરનો અર્થ.
 શ્રીવત્સાઙ્ક પુ. વિષ્ણુ.
 શ્રીવસદ પુ. વિષ્ણુનો વરાહાવતાર.
 શ્રીવહ્લી સ્ત્રી. પુષ્કળ કાંટાવાળું એક ઝાડ.
 શ્રીવાટો સ્ત્રી. એક જાતની નાગરવેલ.
 શ્રીવારક પુ. એક જાતનું શાક.
 શ્રીવાસ ન. દેવદારના ઝાડનો રસ, કમળ, વિષ્ણુ, શિવ.
 શ્રીવાસસ્ ન. દેવદારના ઝાડનો રસ.
 શ્રીવિદ્યા સ્ત્રી. ત્રિપુરાસુંદરી.
 શ્રીવૃક્ષ પુ. ઘોડાની છાતીમાં ઘોળી શ્વાટીનું ચક્ર-કુંડાળું, પીપળાનું ઝાડ, બીલીનું ઝાડ.

શ્રીવૃક્ષકિન્ પુ. જેની છાતીમાં ઘોળા શ્વાટાંનું ગોળ ચક્ર-કુંડાળું હોય તેવો ઘોડો.
 શ્રીવેષ્ટ પુ. દેવદારનો રસ.
 શ્રીવેષ્ટક પુ. ઉપરનો અર્થ.
 શ્રીશ પુ. વિષ્ણુ, શ્રી રામચંદ્ર.
 શ્રીશ્વર પુ. ઉપરના અર્થ.
 શ્રીસંજ્ઞ ન. લવીંગ.
 શ્રીસહોદર પુ. ચંદ્ર, ઉચ્ચૈશ્રવા ઘોડો, કપૂર.
 શ્રીહસ્તિની સ્ત્રી. એક જાતનું ઝાડ.
 શ્રુ મ્વા. ૫૦ સં અનિદ્ જરૂં.
 શ્રુ મ્વા. ૫૦ સં અનિદ્ શ્રવણ કરવું, સાંભળવું.
 શ્રુમ્ પુ. તે નામે એક દેશ,
 શ્રુત્નિકા સ્ત્રી. સાહુખાર.
 શ્રુમ્ની સ્ત્રી. સાહુખાર.
 શ્રુત ન. શાસ્ત્ર, શાસ્ત્રનું જ્ઞાન.
 શ્રુત ત્રિ. શ્રવણ કરેલ, સાંભળેલ.
 શ્રુતકીર્તિ સ્ત્રી. કુશલ્લ રાજાની કન્યા, શત્રુપતની પત્ની.
 શ્રુતકીર્તિ ત્રિ. પ્રખ્યાત વક્ષવાળું.
 શ્રુતદેવી સ્ત્રી. સરસ્વતી દેવી.
 શ્રુતબોધ પુ. કાલીદાસદ્વત એક જંદ-શાસ્ત્ર-અર્થ.
 શ્રુતશ્રવસ્ પુ. શિશુપાલનો પિતા.
 શ્રુતશ્રોણિ સ્ત્રી. જવત્તી જુઓ.
 શ્રુતાદાન ન. શાસ્ત્રશ્રવણ, શ્રવણવાદ.
 શ્રુતાયુસ્ પુ. સૂર્યવંશી એક રાજા.
 શ્રુતિ સ્ત્રી. વેદ, શ્રવણેન્દ્રિયથી થનાર જ્ઞાન, શ્રવણ કરવું, સાંભળવું, ગણિતશાસ્ત્ર-પ્રસિદ્ધ એક રેખા, વાર્તા, ખખર, શ્રવણ નક્ષત્ર, પદ્મરાગના આરંભ સમયનો એક સમય.
 શ્રુતિકટ પુ. સર્પ, પાપને શોધવું, પાપ-માંથી છૂટવું તે.

શ્રુતિકટી

૫૬૪

શ્રોણી

શ્રુતિકટી સ્ત્રીં સાપેણ.

શ્રુતિકટુ પું અલંકારશાસ્ત્ર પ્રસિદ્ધ એક કાવ્યદોષ, કંઠોર શબ્દ.

શ્રુતિકથિત ત્રિં વેદે કહેલ, વેદનું ક્ષરમાન.

શ્રુતિજીવિકા સ્ત્રીં સ્મૃતિશાસ્ત્ર.

શ્રુતિતત્પર ત્રિં સાંભળવામાં તત્પર, વેદમાં તત્પર.

શ્રુતિધર ત્રિં માત્ર સાંભળતાંજ ધારણ કરી શકનાર.

શ્રુતિન્ ત્રિં જોણે સાંભળ્યું હોય તે, શાસ્ત્ર ગણનાર.

શ્રુતિમૂલ નં વેદરૂપ ધર્મબોધક પ્રમાણ, કાનનું મૂળ.

શ્રુતિમૂલક ત્રિં વેદ જેનું મૂળ કારણ હોય તે.

શ્રુતિવર્જિત ત્રિં વેદપાક રહિત, ખહેડું.

શ્રુતિવિષય પું વેદનો વિષય.

શ્રુતિવેધ પું કલ્પવેધ નામનો એક સંસ્કાર.

શ્રુતિસ્ફોટા સ્ત્રીં એક જાતની લતા.

શ્રુત્યનુગ્રાસ પું તે નામે એક શબ્દાલંકાર.

શ્રુત્યુક્ત ત્રિં વેદમાં કહેલ.

શ્રુત્વ પું યાગ, યજ્ઞ.

શ્રુવા સ્ત્રીં એક યજ્ઞપાત્ર, શરતો.

શ્રુવાવૃક્ષ પું વિકંકત વૃક્ષ.

શ્રૂયમાણ ત્રિં શ્રવણ કરાવું, સંભળાવું.

શ્રેઢી સ્ત્રીં જૂદી જૂદી જાતનાં દ્રવ્યોને મિશ્ર કરવા માટે એક જાતની ગણતરી.

શ્રેઢીવ્યહાર પું જૂદી જૂદી જાતનાં દ્રવ્યોને મિશ્ર કરવા માટે ગણતરીનો એક ઉપાય.

શ્રેણિ સ્ત્રીં પંક્તિ, લાઇન.

શ્રેણિક પું તે નામે એક એક જૈન રાજા.

શ્રેણિકા સ્ત્રીં તંબુ.

શ્રેણી સ્ત્રીં શ્રેણિ જુઓ.

શ્રેણીકરણ નં પંક્તિ રૂપે કરવું.

શ્રેણીકૃત ત્રિં પંક્તિ રૂપે કરેલ.

શ્રેણીભવન નં પંક્તિરૂપ થવું.

શ્રેણોભૂત ત્રિં પંક્તિ રૂપ થયેલ.

શ્રેયસ્ નં ધર્મ, મોક્ષ, કલ્યાણ, શુભ.

શ્રેયસ્ ત્રિં અત્યંત વખાણવા લાયક, માંગલિક, કલ્યાણવાળું, ઉત્તમ.

શ્રેયસી સ્ત્રીં હરદે, પાદા વનરપતિ, ગજ-પીપર, રાસના વનરપતિ.

શ્રેયસ્કર ત્રિં કલ્યાણકારક, શુભકારક.

શ્રેયસ્કામ ત્રિં કલ્યાણની ઇચ્છાવાળું.

શ્રોષ્ટ પું કુખેર, રાગ, આત્મલુ, વિષલુ.

શ્રોષ્ટ નં ગાયનું દૂધ.

શ્રોષ્ટ ત્રિં અત્યંત ઉત્તમ.

શ્રોષ્ટકાષ્ટ પું એક જાતનું વૃક્ષ.

શ્રોષ્ટતા સ્ત્રીં શ્રેષ્ઠપણું.

શ્રોષ્ટત્વ નં શ્રેષ્ઠપણું.

શ્રોષ્ટલવણ નં સિંધાલણુ.

શ્રોષ્ટવેધિકા સ્ત્રીં કસ્તુરી.

શ્રોષ્ટા સ્ત્રીં સ્થલપત્રિની, મેદા વનરપતિ.

શ્રોષ્ટામ્લ પું કાકમનું ઝાડ.

શ્રોષ્ટિન્ પું શેડ.

શ્રૌ મ્વાં પં અં અનિદ્ પવસેયો થવો.

શ્રૌણ્ય નં શ્રેષ્ઠપણું.

શ્રોળ્ મ્વાં પં અં સેટ એકડા થવું.

શ્રોળ ત્રિં પાંગળું, લુલું.

શ્રોળા સ્ત્રીં કાંજી.

શ્રોળિ સ્ત્રીં કેડ, કમર, માર્ગ, રસ્તો.

શ્રોળિફલક નં શ્રેષ્ઠ કેડ, કમર, કેડનું પડખું.

શ્રોળિર્ગિર્બંધ નં કેડનો એક દાગીનો.

શ્રોળિસૂત્ર નં કેડે તરવાર વગેરે બાંધવા માટેનો કમરપટો.

શ્રોળી સ્ત્રીં શ્રોળિ જુઓ.

શ્રોતઙ્ય

૫૬૫

પ્રલેખમહ

શ્રોતઙ્ય ત્રિં શ્રવણ કરવા યોગ્ય, સાંભળવા લાયક.

શ્રોતસ્ નં કાન, નદીનો વેગ, ઇન્દ્રિય.

શ્રોતુકામ ત્રિં સાંભળવા ઇચ્છનાર.

શ્રોતુમનસ ત્રિં સાંભળવાને મનવાળું.

શ્રોત્ ત્રિં સાંભળનાર.

શ્રોત્ર નં કાન, કાનનું છિદ્ર.

શ્રોત્રવિષય પું શબ્દ, અવાજ.

શ્રોત્રિય પું વેદ ભણવામાં આસક્ત બ્રાહ્મણ, સંપૂર્ણ વેદશાસ્ત્ર જ્ઞાનુનાર.

છ કર્મ કરવામાં તત્પર બ્રાહ્મણ.

શ્રોત્રિયતા સ્ત્રીં શ્રોત્રિયપણું.

શ્રોત્રિયત્વ નં શ્રોત્રિયપણું.

શ્રૌત ત્રિં વેદોક્ત ધર્મ વગેરે.

શ્રૌત પું ગાહપત્ય-આહવનીય-દક્ષિણાગ્નિ-એ ત્રણમાંનો કેઈ અગ્નિ.

શ્રૌત નં કાન, વૈદિકપણું, વેદોક્ત કર્મ વગેરે.

શ્રૌષ્ટ અધ્યં યજ્ઞ વગેરેમાં હવિષ પદાર્થનું કાન કરતી વેળા ઉચ્ચારાતો શબ્દ.

સ્રક્ષ્ણ ત્રિં અલ્પ, થોડું, ચિકણું.

સ્રક્ષ્ણક પું સોપારીનું ઝાડ.

સ્રક્ષ્ણક ત્રિં મનોહર, સુંદર.

સ્રક્ષ્ણત્વચ્ પું અદમન્ટક વૃક્ષ.

સ્રક્ષ્ મ્વાં આં સં સેટ્ મરકતું, ખસતું, જતું.

સ્રક્ષ્ મ્વાં પં સં સેટ્ જતું.

સ્રક્ષ્ તું ડમ અં સેટ્ દુર્બળ થવું.

સ્રક્ષ્ ત્રિં દુર્બળ, ટીકું, શિથિલ.

સ્રાક્ષ્ મ્વાં પં સં સેટ્ વ્યાપવું.

સ્રાક્ષ્ મ્વાં આં અં સેટ્ પોતાના ગુણો જાહેર કરવા, વખાણવું.

સ્રાઘનીય ત્રિં વખાણવા લાયક.

સ્રાઘા સ્ત્રીં પોતાના ગુણો જાહેર કરવા,

પ્રશંસા, વખાણ, તારીફ, પરિચય, સેવા, અભિલાષા, ઇચ્છા.

સ્રાઘિત ત્રિં વખાણેલ.

સ્રાઘ્ય ત્રિં વખાણવા લાયક.

સ્ત્રિકુ નં ન્યૈતિ:શાસ્ત્ર.

સ્ત્રિક્યુ પું ચાકર, તોકર, જ્વર પુરૂષ.

સ્ત્રિષ્ મ્વાં પં સં સેટ્ બાળવું.

સ્ત્રિષ્ દિવાં પં સં સેટ્ ભેટવું, આલિંગન કરવું, વળગવું.

સ્ત્રિષ્ તું ડમં સં સેટ્ ઉપરના અર્ધ.

સ્ત્રિષ્ટ ત્રિં આલિંગન કરેલ, ભેટલ, વળગેલ, શ્લેષ્પ શબ્દાલંકારવાળું.

સ્ત્રિણ્યત્ ત્રિં આલિંગન કરતું, ભેટતું.

સ્રીપદ નં એક જાતનો પગનો રોગ.

સ્રીપદ ત્રિં સ્ત્રીપદ રોગવાળું.

સ્રીપદપ્રમથ પું આંખાનું ઝાડ.

સ્રીપદાપહ પું પુત્રજીવ વૃક્ષ.

સ્રીલ ત્રિં શોકાવાળું, સુંદર.

સ્રેય પું સંસર્ગ, આલિંગન, ભેટવું તે, દાહ, ખળતરા, તે નામે એક શબ્દાલંકાર.

સ્રેપાલંકાર પું તે નામે એક શબ્દાલંકાર.

સ્રેષ્મક પું કંક, સળેખમ.

સ્રેષ્મઞ ત્રિં કંકનો-સળેખમનો નાશ કરનાર.

પ્રલેખઞ સ્ત્રીં મલિકા જુઓ, કેવડો.

પ્રલેખઞ્ની સ્ત્રીં મલિકા જુઓ, માલકાંડણી, ત્રિકુટ જુઓ.

પ્રલેખજ ત્રિં સળેખમથી થનાર, કંકથી થનાર.

પ્રલેખણ ત્રિં કંકવાળું, સળેખમવાળું.

પ્રલેખણા સ્ત્રીં અરડુસો.

પ્રલેખન્ પું કંક, સળેખમ.

પ્રલેખલ ત્રિં કંકવાળું, સળેખમવાળું.

પ્રલેખલ પું એક જાતનું ઝાડ, બહુવાર.

પ્રલેખહ પું કાયકળનું ઝાડ.

શ્લેષ્મહ

૫૬૬

શ્વસનાશન

શ્લેષ્મહ ત્રિ० કક્ષનો નાશ કરનાર, સળે-
ખમનો નાશ કરનાર.

શ્લેષ્માત પુ० એક જાતનું ઝાડ, બહુવાર.

શ્લેષ્માતક પુ० ઉપરનો અર્થ.

શ્લેષ્માન્તક પુ० બહુવાર વૃક્ષ.

શ્લોક મ્વા० આ० સં સેટ્ વધારવું, એકડું
કરવું, છોડવું, વખાણવું.

શ્લોક પુ० ચાર ચરણનું કવિકૃત વાક્ય-
પદ્ય-કવિતા, યશ.

શ્લોક મ્વા० પ૦ સં સેટ્ એકડું કરવું.

શ્વઃશ્રેયસ નં મંગળ, કલ્યાણ, સુખ,
પરમાત્મા.

શ્વઃશ્રેયસ ત્રિ० માંગલિક, કલ્યાણવાળું,
સુખી.

શ્વગણ પુ० કુતરાનો સમૂહ.

શ્વગણિક ત્રિ० કુતરાઓના સમૂહની મદદથી
શિકાર કરનાર.

શ્વઙ્ મ્વા० આ० સં સેટ્ સરકવું, ખસવું,
જવું.

શ્વચ્ મ્વા० આ० સં સેટ્ જવું.

શ્વજીવિકા સ્ત્રી० નોકરી, ચાકરી, સેવા.

શ્વઙ્ મ્વા० આ० સં સેટ્ જવું.

શ્વટ્ તુ० ૩૦ સં સેટ્ જવું, સરકાર કરવો,
દુષ્ટ ભાષણ કરવું, ખરાબ બોલવું.

શ્વઙ્ તુ० ૩૦ સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.

શ્વદંટ્ર પુ० કુતરાની દાદ.

શ્વદંટ્રક પુ० ગોખરનો છોડ.

શ્વદંટ્રા સ્ત્રી० કુતરાની દાદ, ગોખર.

શ્વદયિત નં હાડકું.

શ્વધૂર્ત પુ० શિયાળ.

શ્વધૂર્તી સ્ત્રી० શિયાળ-માદા.

શ્વન્ પુ० કુતરો.

શ્વનિશ નં કુતરાંઓને મદ કરનારી
રાત્રિ.

શ્વનિશા સ્ત્રી० ઉપરનો અર્થ.

શ્વપચ પુ० હલકા ચાંચાસ.

શ્વપદ નં કુતરાંનું પગલું.

શ્વપાક પુ० હલકા ચાંચાસ.

શ્વપુચ્છક પુ० પીંછી.

શ્વપુચ્છા સ્ત્રી० પીંચણ વનસ્પતિ.

શ્વફલ પુ० ખીંચેરાંનું ઝાડ.

શ્વફલક પુ० યાદવ વંશી-અકૂરનો પિતા
એક ક્ષત્રિય.

શ્વમીરુ પુ० શિયાળ.

શ્વમ્ તુ० ૩૦ સં સેટ્ જવું, છિદ્ર કરવું,
સં દરિદ્ર થવું, ખરાબ સ્થિતિવાળા
થવું, અં.

શ્વમ્ નં છિદ્ર, ખાંડ.

શ્વયથુ પુ० સોળે.

શ્વયોચી સ્ત્રી० પીડા, દુઃખ, સોજાનો રોગ.

શ્વલ્ મ્વા० પ૦ સં સેટ્ વેગ કરવો.

શ્વલ્ તુ० ૩૦ સં સેટ્ બોલવું, કહેવું.

શ્વલ્ મ્વા० પ૦ અં સેટ્ વેગ કરવો.

શ્વલ્ ત્રિ० કુતરાંવાળું.

શ્વલ્લિ સ્ત્રી० નોકરી, ચાકરી, સેવા, દાસત્વ.

શ્વલ્લિ પુ० ચિંત્રા, વાઘ.

શ્વશુર પુ० સસરા.

શ્વશુરક પુ० સસરા.

શ્વશુર્ય પુ० દિવર, સાળો.

શ્વશ્રૂ સ્ત્રી० સાસુ.

શ્વશ્રૂશ્વશુર પુ० સાસુ સસરા.

શ્વસ્ અઘ્યં આપતીકાલ, આપતો દિવસ.

શ્વસ્ અદાં પ૦ અં સેટ્ જવું, શ્વાસ
લેવો.

શ્વસ્ અદાં પ૦ અં સેટ્ ઉત્તરું.

શ્વસત્ ત્રિ० જવું, શ્વાસ લેવું.

શ્વસન પુ० વાયુ, મીંઢળનું ઝાડ.

શ્વસન નં નિશ્વાસ, નીશાસો, શ્વાસ લેવો,
જવું.

શ્વસનાશન પુ० સર્પ.

શ્વસનાશનો

૫૬૭

શ્વેતદૂર્વા

શ્વસનાશની સ્ત્રીં સાપેણુ.
 શ્વસનેશ્વર પું સાદકાનું આડ.
 શ્વસનોત્સુક પું સર્પ.
 શ્વસનોત્સુકી સ્ત્રીં સાપેણુ.
 શ્વસિત નં નિશ્વાસ, શ્વાસ, નિશાસો.
 શ્વસુન પું એક જાતનું આડ.
 શ્વસ્તન ત્રિં આવતી કાલે હોનાર-
 થનાર.
 શ્વસ્ત્ય ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 શ્વસ્પૃષ્ઠ ત્રિં કુતરાએ સ્પર્શ કરેલ.
 શ્વાગણિક પું કુતરાને મદદમાં લઈ શિકાર
 કરનાર.
 શ્વાદન્ત ત્રિં કુતરાં જેવા દાંતવાળું.
 શ્વાન પું કુતરો.
 શ્વાનચિહ્નિકા સ્ત્રીં જનકચિહ્ની જુઓ.
 શ્વાની સ્ત્રીં કુતરી.
 શ્વાપદ પું હિંસક પશુ, વાઘ.
 શ્વાવિધ્ પું સેદાઈ જનાવર-શાહુડી.
 શ્વાવિષ્ઠ પું ઉપરનો અર્થ.
 શ્વાશ્વ પું ભેરવ.
 શ્વાસ પું શ્વાસ લેવો, શ્વાસ, વ્યાકરણ-
 પ્રસિદ્ધ એક બાલ પ્રયત્ન, એક રોગ.
 શ્વાસકાસ પું શ્વાસ સાથે ઉધરસ-દમનો
 રોગ.
 શ્વાસકુઠાર પું વૈદ્યકપ્રસિદ્ધ એક ઔષધ.
 શ્વાસધારણ નં પ્રાણાયામ.
 શ્વાસહેતિ સ્ત્રીં નિદ્રા, ઉંઘ.
 શ્વાસારિ પું પુષ્કરમૂળ વનસ્પતિ.
 શ્વાસિન ત્રિં શ્વાસવાળું.
 શ્વાસિન્ પું વાયુ.
 શ્વિ મ્વાં પં સેદ્ જવું સં વધવું અં
 શ્વિત્ મ્વાં આં સં સેદ્ ધોળું કરતું.
 શ્વિત્ર નં એક જાતનો ધોળો કાદ.
 શ્વિત્રદ્વી સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ-પીતળી
 શ્વિત્રિન્ ત્રિં એક જાતના ધોળા કાદવાળું.

શ્વિદ્ મ્વાં આં સં સેદ્ ધોળું કરતું.
 શ્વેત પું તે નામે એક એટ, એક પર્વત,
 એક જાતનું કોડું, થુક ગ્રહ, ધોળું વાદળું,
 શંખ, જીવક જુઓ, ધોળો રંગ, ક્ષિ-
 યુગમાં શિવનો એક અવતાર.

શ્વેત નં રૂપું.
 શ્વેતક નં રૂપું.
 શ્વેતક પું કોડું.
 શ્વેતકણ્ઠકારી સ્ત્રીં ધોળી બોરીંગણી.
 શ્વેતકન્દા સ્ત્રીં અતિવિખની કળી.
 શ્વેતકિણ્ઠી સ્ત્રીં એક જાતનો છાડવો.
 શ્વેતકુઝર પું ઐરાવત હાથી, ધોળો
 હાથી.
 શ્વેતકુશ પું એક જાતનો ધોળો દર્ભ.
 શ્વેતકેતુ પું એક કેતુગ્રહ, તે નામે એક
 મણિ, જુદ.
 શ્વેતકેશ પું ધોળો કેશ, લાલ સરગવો.
 શ્વેતકેશ ત્રિં ધોળો કેશવાળું.
 શ્વેતકોલ પું એક જાતનું માછલું.
 શ્વેતકોલક પું એક જાતનું માછલું.
 શ્વેતકોલકી સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.
 શ્વેતકોલો સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.
 શ્વેતલદિર પું ધોળો ભેર.
 શ્વેતગજ પું શ્વેતકુઝર જુઓ.
 શ્વેતગરુત્ પું હંસ.
 શ્વેતગરુત્ સ્ત્રીં હંસડી.
 શ્વેતગરુત્ ત્રિં ધોળી પાંખવાળું.
 શ્વેતગુહા સ્ત્રીં ધોળી ચણીડી.
 શ્વેતચિહ્ની સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.
 શ્વેતચ્છદ પું હંસ પક્ષી.
 શ્વેતચ્છદ ત્રિં ધોળી પાંખવાળું.
 શ્વેતચ્છદી સ્ત્રીં હંસડી.
 શ્વેતજીરક પું ધોળું જડ.
 શ્વેતટક્ષણ નં ધોળો ટંકજુખાર.
 શ્વેતદૂર્વા સ્ત્રીં ધોળી ધ્રો.

શ્વેતચુતિ

૫૬૮

શ્વેતસાર

શ્વેતચુતિ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 શ્વેતદ્વિપ પું શ્વેતકુલ્લ જુઓ.
 શ્વેતદ્વીપ પું તે નામે એક બેટ.
 શ્વેતધાતુ પું ધોળી ધાતુ, ખડી-ચોક.
 શ્વેતધામન્ પું ચંદ્ર, કપૂર, સમુદ્રનું શીણ.
 શ્વેતધામન્ ત્રિં ધોળા તેજવાળું.
 શ્વેતનીલ પું ધોળા કાળો રંગ, મેઘ.
 શ્વેતનીલ ત્રિં ધોળા કાળા રંગનું.
 શ્વેતપત્ર પું હંસ.
 શ્વેતપત્ર ત્રિં ધોળી પાંખવાળું, ધોળાં
 પાંદડાંવાળું.
 શ્વેતપત્ર નં ધોળું પાંદડું, ધોળો કાગળ.
 શ્વેતપત્રરથ પું ધાત્રા.
 શ્વેતપત્રી સ્ત્રીં હંસકી.
 શ્વેતપદ્મ નં ધોળું કમળ.
 શ્વેતપર્ણી સ્ત્રીં વાર્ણિકી જુઓ.
 શ્વેતપર્ણાસ પું ધોળી તુલસી.
 શ્વેતપાટલા સ્ત્રીં ધોળી પાટલ વનસ્પતિ.
 શ્વેતપિન્ન પું સિંહ, ધોળો પીંગળો રંગ.
 શ્વેતપિન્ન ત્રિં ધોળા પીંગળા રંગનું.
 શ્વેતપિન્નલ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 શ્વેતપિન્નલ પું શ્વેતપિન્ન જુઓ.
 શ્વેતપિન્નડીતક પું મહાપિન્નડીતક વૃક્ષ.
 શ્વેતપુષ્પ પું નગોડનું ઝાડ.
 શ્વેતપુષ્પ ત્રિં ધોળા ફૂલવાળું.
 શ્વેતપુષ્પક પું ધોળી કરેણ.
 શ્વેતપુષ્પા સ્ત્રીં નાગદંતી જુઓ, મૃગેર્વાદ
 જુઓ, ઘોષાતકી જુઓ.
 શ્વેતપુષ્પિકા સ્ત્રીં મહારાણ વૃક્ષ, પુત્ર-
 દાત્રી વનસ્પતિ.
 શ્વેતપ્રસૂનક પું કાળીનું ઝાડ.
 શ્વેતપ્રસૂનક ત્રિં ધોળા ફૂલવાળું.
 શ્વેતભગ્નડા સ્ત્રીં ધોળી અપરાગિતા વન-
 સ્પતિ.
 શ્વેતમન્દાર પું ધોળું મંદાર વૃક્ષ.

શ્વેતમરિચ પું સરગવાનું બી, ધોળાં
 મરી.
 શ્વેતરક્ત પું યુલાખી રંગ.
 શ્વેતરક્ત ત્રિં યુલાખી રંગનું, યુલાખી.
 શ્વેતરક્ત્ર નં સીસું.
 શ્વેતરથ પું ધોળો રથ, શુક્ર ગ્રહ.
 શ્વેતરાજી સ્ત્રીં ચંચેગ્ડા વનસ્પતિ.
 શ્વેતરોચિસ્ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 શ્વેતરોહિત પું યુલાખી રંગ, એક ઝાડ,
 ગરૂડ.
 શ્વેતરોહિત ત્રિં યુલાખી રંગનું, યુલાખી.
 શ્વેતલોઘ્ર પું એક જાતનું લોધરનું ઝાડ.
 શ્વેતલચા સ્ત્રીં અતિવિખતી કળી.
 શ્વેતલ્કલ પું ઉંચરાનું ઝાડ.
 શ્વેતલ્કલ ત્રિં ધોળી જાલવાળું.
 શ્વેતવાજિન્ પું ચંદ્ર, અર્જુન, કપૂર,
 સાદ્યાનું ઝાડ.
 શ્વેતવાસસ્ પું શ્વેતાંબર જૈન સાધુ, એક
 જાતનો મંન્યાસી.
 શ્વેતવાસસ્ ત્રિં ધોળાં કપડાંવાળું.
 શ્વેતવાહ પું ઇન્દ્ર, અર્જુન, ચંદ્ર, કપૂર,
 સાદ્યાનું ઝાડ.
 શ્વેતવાહન પું ઉપરના અર્થ.
 શ્વેતવુન્હા સ્ત્રીં વનતિક્ષા જુઓ.
 શ્વેતવૃક્ષ પું વડણ વૃક્ષ, ધોળું ઝાડ.
 શ્વેતવૃહતી સ્ત્રીં ધોળી કુદર જુહતી.
 શ્વેતશિશપા સ્ત્રીં ધોળું સીસમ.
 શ્વેતશિયુ પું ધોળો સરગવો.
 શ્વેતશુક્લ પું જવ.
 શ્વેતશુક્લ ત્રિં ધોળી શીંગવાળું.
 શ્વેતશૂરણ પું જંગલી સુરણ.
 શ્વેતસર્પ પું વડણ વૃક્ષ, ધોળો સાપ.
 શ્વેતસર્પી સ્ત્રીં ધોળી સાપેણ.
 શ્વેતસર્ષપ પું ધોળો સરસવ.
 શ્વેતસાર પું ધોળો ખેર.

શ્વેતસુરસા

૫૬૨

ષટ્ત્રિંશત્તમ

શ્વેતસુરસા સ્ત્રી૦ ધોળી શેફાલિકા વનરૂપિતી,
શ્વેતસ્પન્દા સ્ત્રી૦ ધોળી અપરાજિતા વન-
રૂપિતી.

શ્વેતહય પુ૦ ઉચ્ચૈઃશ્રવા ધોડા, ધોળા ધોડા,
અર્જુન, ઇન્દ્ર, સાદડાનું ઝાડ.

શ્વેતહય ત્રિ૦ ધોળા ધોડાવાળું.

શ્વેતા સ્ત્રી૦ કાડી, શમિતી, એક જાતની
પાડલ વનરૂપિતી, અતિચિખતી કળી,
ધોળી અપરાજિતા વનરૂપિતી, ધોળી
ભેરીંગણી, પાપાણુભેદિતી વનરૂપિતી,
ધોળી ધ્રો, સાકર, ધોળી રીંગણી.

શ્વેતાર્ક પુ૦ ધોળા આકડાનું ઝાડ.

શ્વેતાવર પુ૦ સિતાવર શાક.

શ્વેતાશ્વ પુ૦ શ્વેતવાજિત જીઓ.

શ્વેતાશ્વતર પુ૦ એક વેદશાખા.

શ્વેતેશુ પુ૦ ધોળી શેલડી.

શ્વેતોદર પુ૦ કુખેર.

શ્વેતૌહી સ્ત્રી૦ ઇન્દ્રાણી.

શ્વૈત્ય ન૦ ધોળાશ, ધોળાપણું.

શ્વોવસીયસ ન૦ આવતે દિવસે થનાર
મંગળ-કસ્યાણુ, ભાવિ કાળનું મંગળ.

શ્વોષસીયસ ત્રિ૦ ભાવિ કાળે મંગળવાળું,
આવતી કાલના મંગળવાળું.

ષ.

ષ ધ્યંજનો માં એકત્રીસમે ધ્યંજન.

ષ પુ૦ કેશ, ગર્ભવિમોચન, મનુષ્ય, સ્વર્ગ,
નિદ્રા, અંત, નાશ, મોક્ષ.

ષ ત્રિ૦ સર્વ, શ્રેષ્ઠ, પડિત, વિદ્વાન, ડાહ્યું.

ષ ન૦ ધૈર્ય, ધીરજ.

ષઙ્ મ્વા૦ ૫૦ સ૦ સેટ ઢાંકવું.

ષઘ્ સ્વા૦ ૫૦ સ૦ સેટ હિંસા કરવી.

ષઙ્ મ્વા૦ આ૦ સ૦ સેટ સીચવું, છાંટવું.

૪૨

ષઙ્ મ્વા૦ ૫૦ સ૦ સેટ સંબંધ આમવો,
ઘોડાવું.

ષટ્ મ્વા૦ ૫૦ સ૦ સેટ વિભાગ કરવો.

ષટ્ક ત્રિ૦ ૭ અવયવાળું, ૭ વાળું, ૭.

ષટ્કર્મન્ ન૦ શાંતિ-વશીકરણ-સ્તંભન-
વિદ્યેય-ઉચ્ચાટન-મારણ-એ ૭ પ્રયોગ,
અધ્યયન-અધ્યાપન-યજન-યાજન-દાન-
પ્રતિગ્રહ-એ ૭ કર્મ, હડ યોગનાં અંગ
રૂપ ધૌતિ-અસ્તિ-નેતિ-નૌક્ષિ-ત્રાટક-ક-
પાલભાતિ-એ ૭ ક્રિયાઓ.

ષટ્કર્મન્ પુ૦ યજન-યાજન-અધ્યયન-અ-
ધ્યાપન-દાન-પ્રતિગ્રહ એ ૭ કર્મમાં
આસકત રહેનાર પ્લાહણુ.

ષટ્કર્મનિરત પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

ષટ્કૂટા સ્ત્રી૦ એક ભૈરવીભેદ.

ષટ્કોણ ન૦ વજ, તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક
યંત્ર, જ્યોતિષસિદ્ધ લક્ષ્મી છત્રું સ્થાન.

ષટ્કોણ ત્રિ૦ ૭ ખુણાવાળું.

ષટ્ચક્ર ન૦ તંત્રોક્ત શારીરિક ૭ ચક્રો-
દ્વિદલ-ચતુર્દલ વગેરે.

ષટ્ચત્વારિંશ ત્રિ૦ છેતાલીસમું.

ષટ્ચત્વારિંશત્ સ્ત્રી૦ છેતાલીસ.

ષટ્ચત્વારિંશત્તમ ત્રિ૦ છેતાલીસમું.

ષટ્ચરણ પુ૦ ભમરો, જૂ.

ષટ્ચરણી સ્ત્રી૦ ભમરી, જૂ.

ષટ્ ત્રિ૦ ૭ સેટ નિવાસ કરવો, રહેવું,
બળવાન થવું અં હિંસા કરવી, દાન
કરવું, દેવું, સં

ષટ્તિલિન્ પુ૦ તલ વડે શરીરે મદન-
સ્નાન-હોમ-દાન-ભોજન તથા તલની
વાવણી કરનાર.

ષટ્ત્રિંશ ત્રિ૦ છત્રીસમું.

ષટ્ત્રિંશત્ સ્ત્રી૦ છત્રીસ.

ષટ્ત્રિંશત્તમ ત્રિ૦ છત્રીસમું.

षट્ત્રિंશદુપચાર

૫૭૦

પડ્ડુર્ગ

ષટ્ત્રિંશદુપચાર પુ० દેવપૂજના અંગરૂપ
છત્રીસ ઉપચાર.

ષટ્ત્રિંશન્મત નં મનુ વગેરે છત્રીસ ધર્મ-
શાસ્ત્રકારોનો મત.

ષટ્પચ્છાશ ત્રિં છપનમું.

ષટ્પચ્છાશત્ સ્ત્રીં છપન.

ષટ્પચ્છાશત્તમ ત્રિં છપનમું.

ષટ્પચ્છાશિકા સ્ત્રીં તે નામે એક પ્રશ્ન-
ગ્રંથ.

ષટ્પદ પુ० ભમરો, જૂ.

ષટ્પદપ્રિય પુ० નાગકિસર.

ષટ્પદપ્રિય ત્રિં ભમરાને પ્રિય.

ષટ્પદાતિથિ પુ० આંગાનું ઝાડ.

ષટ્પદાનન્દવર્ધન પુ० અસોપાલવનું ઝાડ.

ષટ્પદી સ્ત્રીં ભમરી, જૂ, છ ચરણવાળો
એક છંદ, છ શ્લોકોનો સમૂહ.

ષટ્પદ્મ પુ० ધર્મ-અર્થ-કામ-મોક્ષ-લોક-
વ્યવહાર અને આધ્યાત્મિક-એ છ વિષ-
યોનું જ્ઞાન ધરાવનાર, બૌદ્ધ, કામી પુરૂષ.

ષટ્ક નં એ જાંઘ-એ બાહુ-મસ્તક-
મધ્ય અંગ-એ શરીરનાં અંગો, શિક્ષા-
કલ્પ-વ્યાકરણ-નિરૂક્ત-છંદ-શાસ્ત્ર-ન્યો-
તિષ-એ છ વેદનાં અંગો, ગોમૂત્ર-ગાયનું
છાણુ-દૂધ-ગાયનું ઘી-ગાયનું દહીં-ગોરા-
ચન-એ છ માંગસિક અંગ.

ષટ્ક ત્રિં છ અંગોવાળું.

ષટ્કજિત્ પુ० વિપ્લવ.

ષટ્કલ્પિત્ ત્રિં છ અંગો જાણનાર.

ષટ્કી સ્ત્રીં ષટ્ક નં જીવો.

ષટ્કિ પુ० ભમરો, જૂ.

ષટ્કમિત્ત પુ० બુદ્ધભેદ.

ષટ્શોતિ સ્ત્રીં છયાસી, મિથુન-કન્યા-ધન-
મીન-એ રાશિઓમાં સૂર્યનું સંક્રમણ.

ષટ્શોતિચક્ર નં ન્યોતિપ્રસિદ્ધ એક
ચક્ર.

ષટ્શોતિતમ ત્રિં છયાસીમું.

ષટ્શોતિમુખ નં ન્યોતિપ્રસિદ્ધ અમુક
રાશિપરત્વે કાળ.

ષટ્ષ્ટક નં વર કન્યાની પરસ્પર રાશિની
અપેક્ષાએ પરસ્પર છટ્ટી તથા આઠમી
રાશિનો સંબંધ.

ષટ્ઠાનન પુ० કાર્તિક સ્વામી.

ષટ્ઠાનાય પુ० શિવનાં છ મુખથી નીકળેલ
છ પ્રકારનાં તંત્રશાસ્ત્ર.

ષટ્ઠર્મિ પુ० ભૂખ-તરસ-હર્ષ-શોક-જનમ-
મરણ-એ છ વિકારોવાળો જીવ.

ષટ્ઠૂષણ નં મરીસદિત પચેકાલ.

ષટ્ઠગ્યા સ્ત્રીં ગયાગજ-ગયાદિત્ય-ગાયત્રી-
ગદાધર-ગયા-ગયામુર-એ છ.

ષટ્ઠગવ નં છ બળદો કે છ ગાયો.

ષટ્ઠગવ ત્રિં છ બળદોવડે ખેંચવાનું કોઈ
ગાડું-હળ વગેરે.

ષટ્ઠગુણ પુ० મંધિ-વિગ્રહ-યાન-સ્થાન-
આસન-દૈવીભાવ-એ છ રાજઓના ગુણ.

ષટ્ઠગુણ નં છ ગુણો.

ષટ્ઠગુણ ત્રિં છગણું.

ષટ્ઠગ્રન્થા સ્ત્રીં વજ, કચૂરો વનસ્પતિ,
ધોળી વજ, મહાકરંજ વૃક્ષ.

ષટ્ઠગ્રન્થિ ત્રિં છ ગાંડોવાળું.

ષટ્ઠગ્રન્થિ સ્ત્રીં વજ.

ષટ્ઠગ્રન્થિકા સ્ત્રીં શરી-કચૂરો વનસ્પતિ.

ષટ્ઠગ્રન્થો સ્ત્રીં વજ.

ષટ્ઠજ પુ० સંગીતપ્રસિદ્ધ એક સ્વર.

ષટ્ઠર્શન નં પૂર્વમીમાંસા-વેદાન્ત-સાંખ્ય-
પાતંજલ-ન્યાય-વૈશેષિક-એ છ દર્શન, છ
બૌદ્ધ દર્શન.

ષટ્ઠર્શી પુ० આ-ઈ-ઝ-ઞે-ઝો-ઝ-એ છ
દર્શ.

ષટ્ઠુર્ગ નં મનુએ કહેલા છ જાતના
કિલ્લા,

पङ्खा

५७१

पञ्चाक्ष

पङ्खा अक्ष० छ प्रकारे.
 पङ्खिन्दु पु० अक्ष० वतने। डीडा, विष्णु.
 पङ्खुज त्रि० छ लुगवाणुं.
 पङ्खुज पु० रौद्र वर.
 पङ्खुजा स्त्री० तरभुयनो वेलो.
 पङ्खरस न० भीडा-भारो-तीप्पा-तुरो-
 भारो-डडो-अ० छ रस, छ गणो रस.
 पङ्खरस त्रि० छ रसवाणुं.
 पङ्खरसासव पु० भधुर पजेरे छ रसोनो
 आसव.
 पङ्खरेखा स्त्री० तरभुयनो वेलो.
 पङ्खलवण न० छ वतनुं भीडुं.
 पङ्खवदन पु० कर्तिक स्वामी.
 पङ्खवर्ग पु० काम-क्रोध-लोभ-मोह-मद-
 मत्सर-अ० छ, न्योतिपप्रसिद्ध क्षेत्र-होरा-
 द्रकाण-नवांश-द्वादशांशक-त्रिंशांशक-अ० छ.
 पङ्खविध त्रि० छ प्रकारनुं.
 पण् म्वा० प० स० सेट् सारी रीते लक्षित
 करवी, लाग करवा.
 पण् तना० उभ० स० सेट् दान करवुं, देवुं.
 पण्ड पु० नपुंसक, अणद.
 पण्ड पु० नपुंसक, नामद.
 पण्डतिल पु० वांजीयो तल, तेल वग-
 रनो तल.
 पण्णवति स्त्री० छनुं.
 पण्णवतितम त्रि० छनुमुं.
 पण्मास न० छ महिना.
 पण्मास्य त्रि० छ महिनानुं.
 पण्मुख पु० कर्तिक स्वामी.
 पद् पु० उभ० स० सेट् जवुं.
 पद् तुवा० प० अनिद पेद पामयो, व्याकुण
 व्याकुण थवुं अ० हिसा करवी, जवुं स०
 पन् म्वा० प० स० सेट् सारी रीते लक्षित
 करवी, पिनाग करवा.
 पन् तना० उभ० स० सेट् दान करवुं, देवुं,

पन्च् म्वा० प० स० सेट् जवुं.
 पन्ज् म्वा० प० स० अनिद संभव पामयो,
 नेडावुं, संग करयो.
 पप् पु० उभ० स० सेट् उपरना अर्थ.
 पम् म्वा० प० स० सेट् विकण थवुं.
 पम्ब् म्वा० प० स० सेट् सरकवुं, असवुं,
 जवुं.
 पर्ज् म्वा० प० स० सेट् सरजवुं, भेणववुं.
 पर्ब् म्वा० प० स० सेट् जवुं.
 पर्ब् म्वा० प० स० सेट् जवुं.
 पर्पपी स्त्री० अक्ष० वतनुं पक्षी.
 पल् म्वा० प० स० सेट् जवुं.
 पष् त्रि० छ, छनी संप्या.
 पष्टि स्त्री० साड, साडनी संप्या.
 पष्टिक पु० साडी योभा.
 पष्टिक त्रि० साडथी भरिदेल.
 पष्टिका स्त्री० साडी योभा.
 पष्टिफ्य न० साडी योभा थच शक तेवुं
 भेतरे.
 पष्टितम त्रि० साडमुं.
 पष्टिधा अक्ष० साड प्रकारे.
 पष्टिमत्त पु० साड वर्षे भदवाणो थयेल
 हाथी.
 पष्टिलता स्त्री० लभरी.
 पष्टिवत्सर पु० ब० साड वर्षो.
 पष्टिसंवत्सर पु० ब० साड वर्षो.
 पष्टिहायन पु० साड वर्षनो हाथी, साडी
 योभा.
 पष्ट्यब्द पु० ब० साड वर्षो.
 पष्ठ त्रि० छडुं.
 पष्ठक पु० छटो लाग.
 पष्ठवाह पु० छ वर्षनो हाथी वही शक तेवो
 अणद.
 पष्ठांश पु० छटो लाग.
 पष्ठान्न न० छटुं लोअन.

વૈષ્ણવ ત્રિં દિવસના છઠ્ઠા ભાગે અન્ત-
ભોજનના સમયવાળું.

વૈષ્ણવકાલ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

વૈષ્ણી સ્ત્રીં છઠ્ઠ, રક્તંતી ભાર્યારૂપ એક
માતૃકા.

વસ્ અઢાં પં અં સેટ્ સુવું, ઉંધવું.

વસ્ત્ર મ્વાં પં સં સેટ્ સરકવું, ખસવું,
જવું.

વસ્ત્ર અઢાં પં અં સેટ્ સુવું, ઉંધવું.

વહ્ વું ઉમં સં સેટ્ સહન કરવું.

વહ્ દિવાં પં સં સેટ્ સહન કરવું.

વહ્ મ્વાં આંસં સેટ્ સહન કરવું.

વહ્સાનુ પું મોર પક્ષી, યત.

વાટ્ અઢ્યં સંભોધનાર્થે.

વાટકૌષિક ત્રિં છ મ્યાનમાં ઢંકાયેલ.

વાઢવ પું ગાન, ગાયન, રસ, મળેલા છ
સ્વરવાળો રાગ.

વાઢગુણ્ય નં છ ગુણો.

વાળમાનુર પું કાર્તિક રવામી.

વાળમાસિક ત્રિં છ મહિને હોનાર-થનાર.

વાળમાસિક નં મરી ગયેલાને ઉદ્દેશી છ
મહિને કરવાનું શ્રાદ્ધ.

વાઘ્ સ્વાં પં અં અનિટ્ સિદ્ધ થવું,
સિદ્ધ કરવું સં

વાઘ્ દિવાં પં અં અનિટ્ સિદ્ધ થવું,
સિદ્ધ કરવું સં

વાન્ત્ વું ઉમં સં સેટ્ શાંત પાડવું.

વિ સ્વાં ઉમં સં અનિટ્ આંધવું.

વિ ક્યાં ઉમં સં અનિટ્ આંધવું.

વિક્ક પું વિઙ્ગ જીઓ.

વિજ્જ તુશં ઉમં સં અનિટ્ સિંચવું,
છાંટવું.

વિટ્ મ્વાં પં સં સેટ્ અનાદર કરવો.

વિઙ્ગ પું કામી પુરૂષ, વ્યભિચારી પુરૂષ,
છીનાળવો, રંડોડીયો.

વિઘ્ મ્વાં પં વેટ્ મંગળ કરવું અં શાસન
કરવું સં

વિઘ્ મ્વાં પં સં સેટ્ જવું.

વિઘ્ દિવાં પં અં અનિટ્ સિદ્ધ થવું,
પ્રાણી થવું, આ + રામ્નતી આરાધી
રોકવું, વ્ત + ઉંચા થવું, નિ + નિવારણ
કરવું. રોકવું, પરિ + નિવારણ કરવું,
રોકવું પ્રતિ + રોકવું, અટકાવવું, બિ +
આ + વિશેષ કરી નિષેધ કરવો, વિ +
પ્રતિ + વિરોધ કરવો, અટકાવવું.

વિમ્મ મ્વાં પં સેટ્ હિંસા કરવી, સં
દીપવું, પ્રકાશવું, અં

વિમ્મ મ્ત્રા પં સં સેટ્ હિંસા કરવી, કાર
કરવું.

વિલ્ તુદાં પં સં સેટ્ જેમાંથી ધાન્ય
ઉપડી ગયું હોય તેવા ખેતરમાંથી પડેલા
દાણે દાણા વીણવા.

વિવ્ દિવાં પં સં સેટ્ સીવવું.

પુ સ્વાં ઉમં અનિટ્ દારૂ કાઢવો, સોમરસ
કાઢવો, અર્ક કાઢવો, મથવું. સં રનાન
કરવું અં

પુ મ્વાં ઉમં સં અનિટ્ જવું.

પુ અઢાં પં સં અનિટ્ જણવું, ઉત્પન્ન
કરવું, સં ઐશ્વર્યવાળા થવું અં

પુ પું જણવું, ગર્ભ છોડવો.

પુટ્ વું ઉમં સં સેટ્ અનાદર કરવો.

પુન્મ મ્વાં પં સેટ્ દીપવું અં હિંસા
કરવી સં

પુટ્ તુદાં પં સેટ્ દીપવું અં ઐશ્વર્યવાળા
થવું.

પુહ્ દિવાં પં સેટ્ તૃપ્ત થવું, અં ક્ષમા
કરવી, સહન કરવું સં

પૂ અઢાં આં સં વેટ્ જણવું, ગર્ભ
છોડવો.

પૂ દિવાં આં સં વેટ્ જણવું.

પૂ

૫૭૩

દ્યોમ્

પૂ તુલાં પ૦ સ૦ સેદ્ નિવારણ કરવું,
અટકાવવું.

પૂ સ્ત્રી૦ જન્મ, ઉત્પત્તિ.

પૂદ્ મ્વા૦ આ૦ સ૦ સેદ્ નિવારણ કરવું,
અટકાવવું.

પૂદ્ મ્વા૦ પ૦ સ૦ સેદ્ મારવું, મારી નાખવું.

પૂદ્ તુ૦ ઉમ૦ સેદ્ ખરવું, ઝરવું, અ૦
પ્રતિજ્ઞા કરવી, ફર કરવું.

પૂર્ દિવા૦ આ૦ સેદ્ થંભાવવું અ૦ હિંસા
કરવી, સ૦

પૂર્ષ્ મ્વા૦ પ૦ સ૦ સેદ્ અનાદર કરવો.

પૂર્ણ્ મ્વા૦ પ૦ સ૦ સેદ્ ધખ્યાં કરવી.

પૂષ્ મ્વા૦ પ૦ સ૦ સેદ્ જણવું.

પૂમ્ મ્વા૦ પ૦ સ૦ સેદ્ હિંસા કરવી, હણવું.

પૂમ્મ્ મ્વા૦ પ૦ સ૦ સેદ્ ઉપરના અર્થ.

પેક્ મ્વા૦ આ૦ સ૦ સેદ્ સરકવું, ખસવું,
જવું.

પેલ્ મ્વા૦ પ૦ સ૦ સેદ્ ચાકવું.

પેલ્ મ્વા૦ ઉમ૦ સ૦ સેદ્ સેવવું, ઉપભોગ
કરવો, ભોગવવું, આશ્રય કરવો.

પે મ્વા૦ પ૦ અ૦ અનિદ્ ક્ષય પામવો,
ધસાવું.

પો દિશા૦ પ૦ અ૦ અનિદ્ નાશ પામવું,
અધિ+અવ+ઉત્સાહ કરવો, નિશ્ચય જ્ઞાન
કરવું, વિ+અવ+વિશેષ નિશ્ચય કરવો,
ઉદ્ધમ કરવો, અનુ+વિ+અવ + જ્ઞાનપૂર્વક
જાણવું.

પોડત્ પુ૦ ૭ દાંત યાજો બળદ વગેરે.

પોડસા ત્રિ૦ સોળમું.

પોડશક ન૦ સોળની સંખ્યાવાળી વસ્તુ.

પોડશન્ ત્રિ૦ સોળની સંખ્યા, સોળની
સંખ્યાવાળું.

પોડશમુજા સ્ત્રી૦ દુર્ગા દેવીની એક મૂર્તિ.

પોડશમાતૃકા સ્ત્રી૦ ગૌરી-પદ્મા શયી-
મેધા-સાવિત્રી-વિજયા-જયા-દેવસેના—

સ્વાહા-શાન્તિ-પુષ્ટિ-મૃતિ-તુષ્ટિ-માતૃ-
લોકમાતૃ-એ સોળ માતૃકાઓ.

પોડશત્ત્વિજ્ પુ૦ હોતા વગેરે ૭ ઋત્વિજો.

પોડશાંશ પુ૦ સોળમો ભાગ.

પોડશાંશુ પુ૦ શુક્ર ગ્રહ.

પોડશાંહિ પુ૦ પોડશાહ્મિ જુઓ.

પોડશાક્ષુ પુ૦ શુભળ વગેરે સોળ દ્રવ્યોથી
બનાવેલ ધૂપ.

પોડશાહ્મિ પુ૦ કરચલો જળચર.

પોડશાર ન૦ શરીરમાં સોળ પાંખડીનું
એક કમળ, તંત્રપ્રસિદ્ધ એક યંત્ર.

પોડશાચિસ્ પુ૦ શુક્ર ગ્રહ.

પોડશાવર્ત પુ૦ એક જાતનો શંખ.

પોડશિન્ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર, યજ્ઞમાં સોમરસ
રાખવાનું એક પાત્ર.

પોડશોપચાર પુ૦ ૬૦ સ્વાગત-આસન-
પાદ-અર્ધ્ય-આચમન-મધુપક-આચમન-
સ્નાન-ચત્વ-અક્ષકાર-ગંધ-પુષ્પ-ધૂપ-દીપ-
નૈવેદ્ય-વંદન-એ સોળ ઉપચાર.

પોઠા અઘ્ય૦ સોળ પ્રકારે.

પોઠાન્યાસ પુ૦ તંત્રપ્રસિદ્ધ સોળ પ્રકારનો
ન્યાસ.

પ્દક્ મ્વા૦ પ૦ સ૦ સેદ્ અથડાવું, અટકા-
વવું, રોકવું, અડચણ કરવી.

પ્દગ્ મ્વા૦ પ૦ સ૦ સેદ્ ઢાંકવું.

પ્દન્ મ્વા૦ પ૦ સ૦ સેદ્ શબ્દ કરવો.

પ્દમ્ તુ૦ ઉમ૦ સ૦ સેદ્ વિકળ થવું, ગ-
ભરાવું.

પ્દમ્ મ્વા૦ પ૦ અ૦ સેદ્ ઉપરના અર્થ.

પ્દમ્મ્ મ્વા૦ આ૦ અ૦ સેદ્ થંભવું, થંભી
જવું, રોકવું, અટકવું.

પ્દિત્ સ્વા૦ આ૦ અ૦ સેદ્ સામે થવું.

પ્દિત્ મ્વા૦ આ૦ અ૦ સેદ્ ખરવું, ઝરવું.

પ્દિત્ મ્વા૦ આ૦ અ૦ સેદ્ ભીંગવું.

પ્દીમ્ દિવા૦ પ૦ અ૦ સેદ્ ભીંગવું.

૫૬

૫૭૪

૫૭૫

પડ્ અદાં ઉમં સં અનિદ્ સ્તુતિ કરવી.
 પડ્ચ મ્વાં આં અં સેદ્ પ્રચન્ન થયું.
 પડ્મ મ્વાં આં સેદ્ થંભયું, અટકયું,
 રોકયું અં થંભાવયું, અટકાવયું, રોકયું સં
 પદ્મ દિવાં પં અં સેદ્ ઉચ્ચા થયું.
 પદ્મ મ્વાં પં સં સેદ્ જયું.
 પદ્મ તુલાં પં સં વેદ વધ કરવો, દાર કરવું.
 પદ્મ તુલાં આં સં વેદ ઉપરના અર્થ.
 પેન્ મ્વાં આં અં સેદ્ ઝરવું, ખરવું.
 પૈ મ્વાં પં સં અનિદ્ વીંટયું.
 પટ્યુમ્ પું ચંદ્ર, કપૂર, કાંતિ.
 પટ્યૈ મ્વાં પં અનિદ્ એકડું કરવું, અવાજ
 કરવો અં
 પુમ્ મ્વાં પં સં સેદ્ ઢાંકયું.
 પુલ્ મ્વાં પં અં સેદ્ સ્થિતિમાં હોયું,
 ઉભા રહેવું, સ્થાનમાં હોયું.
 પુસ્ દિવાં પં સં સેદ્ દૂર કરવું, ખંડન
 કરવું.
 પ્હા મ્વાં પં અં અનિદ્ ઉભયું, ઉભા રહેવું,
 સ્થાનમાં હોયું, સ્થિતિમાં હોયું અધિ +
 આધારરૂપે રહેવું, ઉપર રહેવું, વસવું
 અનુ + કરવું, આચરવું, પાછળ જવું,
 નકલ કરવી, આસા પાળવી ઉદ્ + ઉચ્ચે
 એણ કરવી, ઉડ્યું, ઉત્પન્ન થયું—આ
 અર્થમાં આત્મનેં ઉપ + સેવયું, સકં
 આત્મનેં નિ + અત્યાંત સ્થિતિ કરવી,
 સમાપ્ત કરવું, મરવું, સમાપ્ત થયું, પ્ર +
 પ્રયાણ કરવું, જવું સકં પ્રતિ+પ્રતિષ્ઠા
 કરવી, સારી રીતે સ્થિતિ કરવી, પ્રયાણ
 કરવું, જવું, વિ+અવ+એક પ્રકારનો
 નિયમ કરવો, વ્યવસ્થા કરવી સમૂ+સારી
 રીતે સ્થિતિ કરવી, નાશ પામવું,
 આત્મનેં સમવ+તૈયાર થયું, ક્રિયા કર્યાં
 વિના ઉભા રહેવું. આત્મં અવ+એચી

લેયું આત્મં વિ+પાથરવું, વેગળા રહેવું
 આત્મં
 ષિચ્ મ્વાં પં અં સેદ્ દૂર કરવું, યુંકયું.
 ષીચ્ મ્વાં પં અં સેદ્ ઉપરના અર્થ.
 ષોવન નં યુંકયું, યુંક દૂર કરવું.
 ષેવન નં ઉપરના અર્થ.
 ષ્યૂત ત્રિં યુંકયું, દૂર કરેલ.
 ણસ્ દિવાં પં સં સેદ્ દૂર કરવું, ખંડન
 કરવું.
 ણા અદાં પં અં અનિદ્ રનાન કરવું,
 ન્હાવું, યુદ્ધ થયું.
 ણિહ્ દિવાં પં સં વેદ સ્નેહ રાખવો,
 પ્રેમ કરવો.
 ણિહ્ ચું ઉમં અં સેદ્ સ્નેહયુક્ત
 થયું.
 ણુ અદાં ઉમં સં સેદ્ સ્તુતિ કરવી.
 ણુચ્ મ્વાં આં સં સેદ્ સીંચવું, ઝાંટવું.
 ણુસ્ દિવાં પં સં સેદ્ ભક્ષણ કરવું,
 ખાવું.
 ણુહ્ દિવાં પં સં વેદ ઓડકાર ખાવો,
 વમન કરવું, ખહાર ફાંટવું.
 ણૈ મ્વાં પં સં અનિદ્ વીંટયું.
 સિમ મ્વાં આં અં અનિદ્ લગાર હસવું,
 સિમત કરવું, મંદ હસવું.
 વ્વક્ મ્વાં આં સં સેદ્ મરકયું, ખસવું,
 જવું.
 વ્વદ્ ચું ઉમં સં સેદ્ સ્વાદ કરવો,
 ચાખવું, છેદવું, કાપવું.
 વ્વદ્ મ્વાં આં સં સેદ્ પ્રેમ કરવો, પ્રીતિ
 કરવી, ચાટવું, ચાખવું.
 વ્વનજ્ મ્વાં આં સં અનિદ્ આલિંગન
 કરવું, ભેટવું.
 વ્વપ્ અદાં પં અં અનિદ્ સયન કરવું,
 સુવું, નિદ્રા લેવો, ઉંઘવું.

પ્વર્ત્ત

૬૭૬

સંયન્ત

પ્વર્ત્ત ત્રિં ઉમં સેદ્ જતું, સં દુઃખથી
જતું અં

ઉવ્વક્ મ્વાં આં સં સેદ્ જતું.

ત્રિવ્વ મ્વાં આં સેદ્ મોદ પામવો, મુંઝાવું,
સ્નેહ કરવો, પરમેવો થવો, ચીકટ થવું,
અં મુકવું, છોડવું સં

ત્રિવિદ્ દિવાં પં અં અનિદ્ પરમેવો થવો.

સ.

સ્ વ્યંજનોમાં બત્રીસમેા વ્યંજન.

સ પું વિખલ્લ, સર્પ, ઇશ્વર, પક્ષી, ઇંદ્ર-
શાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ સગણ, વાયુ.

સ નં જ્ઞાન, ગાડાં વગેરેનો રસ્તો, વાડ,
ધ્યાન.

સંક્ષેપ પું ટુંકમાં-ટુંકાણમાં અર્થ વગેરેનું
પ્રકાશન, ટુંકું કરવું.

સંક્ષેપણ નં ઉપરના અર્થ.

સંક્ષોભ પું અંચળપણું, ક્ષોભ, ગભરામણ,
આકુળતા.

સંક્ષોભણ નં ઉપરના અર્થ.

સંપ્રહ પું અંધરવું, એકઠું કરવું, સારી રીતે
ગ્રહણ કરવું, સંયમ કરવો, ધારણ કરવું.

સંપ્રાહિન પું કુટળ વૃક્ષ.

સંપ્રાહિન્ ત્રિં સંપ્રહ કરનાર, સંયમ કર-
નાર, ધારણ કરનાર.

સંપ્ર પું સમૂહ, પ્રાણીઓનું ટોળું.

સંઘટ્ટ પું અન્યોન્ય ગીડડી, અન્યોન્ય
ગુંથાઇ જતું, પરસ્પર ઘટ્ટ મળી જતું.

સંઘટ્ટન નં ઉપરના અર્થ.

સંઘટ્ટા છોં લતા, વેલ.

સંઘર્ષ પું અન્યોન્ય દ્વ મેયોગ, સ્પર્શ,
સારો રીતે થઈણ, સારી રીતે મર્દન.

સંજ્ઞ નં પીતકાષ્ટ વનસ્પતિ.

સંજ્ઞ ત્રિં સાથે મળેલા દીંચણવાળું.

સંજ્ઞપન નં મારી નાખવું.

સંજ્ઞતિ છોં મારી નાખવું, જણાવવું.

સંજ્ઞા છોં નામ, ઇસારો, શુદ્ધિ, અવયવોની
ચેષ્ટાથી કંઈ જણાવવું તે, જ્ઞાન, ચેતના,
સૂર્યની એક પત્ની, ગાયત્રી.

સંજ્ઞાતનય પું શનૈશ્વર ગ્રહ.

સંજ્ઞાતનુજ પું શનૈશ્વર ગ્રહ.

સંજ્ઞાતનૂજ પું શનૈશ્વર ગ્રહ.

સંજ્ઞાપન નં જણાવવું.

સંજ્ઞાપુત્ર પું શનૈશ્વર ગ્રહ.

સંજ્ઞાચત્ ત્રિં સંજ્ઞાવાળું, ચેતનાવાળું,
જ્ઞાનવાળું.

સંજ્ઞાસુત પું શનૈશ્વર ગ્રહ.

સંજ્ઞિત ત્રિં નામ પાડેલ, જ્ઞાનમાં આવેલ.

સંજ્ઞુ ત્રિં સાથે મળેલા દીંચણવાળું.

સંજ્વર પું અગ્નિથી થયેલો તાપ, સંતાપ.

સંમર્દ પું અન્યોન્ય ગીડડી, પરસ્પર દ્વ
સંયોગ, સંઘર્ષ જુઓ.

સંમર્દન નં સારી રીતે મર્દન કરવું.

સંય પું હાડપીંજર.

સંયત્ છોં યુદ્ધ.

સંયત્ ત્રિં સંયમ કરનાર, સંયમી.

સંયત ત્રિં કેદી, બંધાયેલ, બંધેલ, દબાણમાં
લીધેલ, જેણે શાસ્ત્રોક્ત નિયમ કરેલ
હોય તે.

સંયતાત્મન્ ત્રિં સંયમ કરેલ આત્માવાળું,
સંયમી.

સંયતેન્દ્રિય ત્રિં જિતેન્દ્રિય, ઇન્દ્રિયોને
વશ કરનાર.

સંયત્વર પું પ્રાણીઓનો સમૂહ.

સંયત્વર ત્રિં વાણીને નિયમમાં રાખનાર.

સંયદ્ધર પું રાગ.

સંયદ્ધામ પું આંખમાં જણાતો પુરૂષ.

સંયન્ત ત્રિં નિયમ કરનાર, વશ કરનાર,
બંધનાર, કેદ કરનાર.

સંયમ

૫૭૬

સંલપિત

સંયમ પુ. વ્રત, દીક્ષા, વ્રતના અંગ તરીકે આગલે દિવસે કરવાનો નિયમ, હરકોઈ નિયમ, ઇન્દ્રિયોને વશ કરવી તે, યંધન, નિયમ, દયાણુ.

સંયમન ન. સંયમ, યંધન, ચાર શાળાવાળું ઘર, ચાર ખંડવાળું ઘર, તે નામે એક શહેર.

સંયમન પુ. યમ દેવ.

સંયમનો સ્ત્રી. યમદેવની નગરી.

સંયમિન્ ત્રિ. સંયમ કરનાર, નિયમવાળું, ઇન્દ્રિયોને વશ કરનાર.

સંયમિન્ પુ. મુનિ.

સંયાત્રા સ્ત્રી. જાત્રા, મુસાફરી.

સંયામ પુ. સંયમ જીવો.

સંયાવ પુ. બી વગેરેમાં શેકેલા ઘઉંનો લોટ, શિરો.

સંયુક્ત ત્રિ. જોડાયેલું. સંયોગવાળું.

સંયુગ ન. યુદ્ધ.

સંયુજ ત્રિ. યુજવાન, જોડાયેલ.

સંયુત ત્રિ. જોડાયેલું, સંયોગવાળું.

સંયુયુક્ત ત્રિ. સંયોગ કરવા-જોડવા ઇચ્છતું.

સંયુયુક્તા સ્ત્રી. જોડવાની ઇચ્છા, સંયોગ કરવાની ઇચ્છા.

સંયુયુજ ત્રિ. જોડવા ઇચ્છનાર, સંયોગ કરવા ઇચ્છનાર.

સંયુયુષ્ત ત્રિ. જોડવા ઇચ્છતું, મિશ્ર કરવા ઇચ્છતું.

સંયુયુષ્ઠા સ્ત્રી. જોડવાની ઇચ્છા, મિશ્ર કરવાની ઇચ્છા.

સંયુયુષ્ઠુ ત્રિ. જોડવા ઇચ્છનાર, મિશ્ર કરવા ઇચ્છનાર.

સંયોગ પુ. મળવું, જોડાવું, સંઘર્ષ.

સંયોગપૃથક્ત્વ ન. એકજ કર્મનું નિત્ય-

અનિત્યપણું પ્રતિપાદન કરનાર મીમાંસકોએ કહેલ એક ન્યાય.

સંયોગવિરુદ્ધ ન. ખીન્ન દ્રવ્યના સંયોગથી વિરુદ્ધ ગુણના આશ્રયવાળું કોઈ દ્રવ્ય.

સંયોગિત ત્રિ. સંયોગ પામેલ, જોડાયેલ.

સંયોજન ન. મેથુન, સારી રીતે જોડવું-યોગવું.

સંયોજિત ત્રિ. યોગેલ, જોડેલ, મેળવેલ.

સંરક્ષણ ન. સારી રીતે રક્ષણ-ખયાવ, રાખવું.

સંરક્ષિત ત્રિ. સારી રીતે રક્ષણ કરેલ, ખયાવેલ, રાખેલ.

સંરબ્ધ ત્રિ. કોપેલ, ક્રોધાયમાન થયેલ.

સંરમ્ભ પુ. ક્રોધ, કોપ, આડંબર, ઉત્સાહ, આવેશ, વેગ.

સંરમ્ભિન્ ત્રિ. ક્રોધવાળું, કોપવાળું, આડંબરવાળું, ઉત્સાહવાળું, આવેશવાળું, વેગવાળું.

સંરાગ પુ. ક્રોધ, પ્રીતિ.

સંરાધન ન. સારી રીતે સેવવું, સારી રીતે ચિંતવવું.

સંરાવ પુ. શબ્દ, અવાજ, ખૂમ.

સંરાવિન્ ત્રિ. શબ્દવાળું, અવાજવાળું, ખૂમવાળું.

સંરુઢ ત્રિ. પ્રૌઢ, ઉગેલ, અંકુર ફૂટેલ.

સંરુદ્ધ ત્રિ. રોકેલ, ઘેરેલ, રંધેલ.

સંરોધ પુ. રોકવું, ઘેરવું, રંધવું.

સંલગ્ન ત્રિ. વળગેલ, મળેલ, યોગેલ, જોડાયેલ.

સંલગ્નમાન ત્રિ. લાગતું, યરમાતું.

સંલય પુ. નિદ્રા, પ્રલય.

સંલાપ પુ. પરસ્પર કહેવું, વાતચીત, પ્રીતિથી પરસ્પર કહેવું, એકાંતમાં કહેવું.

સંલાપિત ત્રિ. પરસ્પર કહેલ, વાતચીત કરેલ, પ્રીતિથી પરસ્પર બોલેલ, એકાંતમાં કહેલ.

સંલાપિન

૫૭૭

સંઘીત

સંલાપિન ત્રિં પરસ્પર કહેનાર, વાતચીત કરનાર, પ્રીતિથી પરસ્પર બોલનાર, એકાંતમાં કહેનાર.

સંસત્ અવ્યં વર્ષ, વરસ, સાલ.

સંસત્સર પું વરસ, સાલ, વર્ષ.

સંસવન નં આલોચન, જોવું, વિચારવું, વશ કરવું, વશીકરણ, બોલવું, કહેવું.

સંસનન નં ઉપરના અર્થ.

સંસર નં પાણી.

સંસર પું તે નામે એક દૈત્ય, એક જાતનું માછલું, એક જાતનો મૃગ.

સંસરી સ્ત્રીં એક જાતની માછલી, એક જાતની મૃગલી.

સંસર્ત પું પ્રસયકાળ, સ્મૃતિકાર એક મુનિ, કર્ષણ વૃક્ષ, મેધ, મેધનો એક નાયક.

સંસર્તક નં બળદેવનું હળ.

સંસર્તક પું બળદેવ, વડવાનળ.

સંસર્તકિન પું બળદેવ.

સંસર્તિકા સ્ત્રીં દીવા વગેરેની શિખા, કમળ વગેરેના કેસરાની પાસેનું પાંદડું, નવું પાંદડું, કુંપળ.

સંસર્જક ત્રિં સન્માન કરનાર, વધારનાર, વૃદ્ધિ કરનાર, ઉછેરનાર.

સંસર્જન નં સન્માન કરવું, વધારવું, ઉછેરવું.

સંસર્મિત ત્રિં અપ્પર પહેરેલ.

સંસલિત ત્રિં મળેલ, મિશ્ર થયેલ.

સંસસથ પું ગામ, ગામડું, જનસમૂહનું નિવાસસ્થળ.

સંસહ પું સાત વાયુપૈદી એક વાયુ.

સંસાત્ ત્રિં વાતું.

સંસાદ પું સારી રીતે વાદ, પરસ્પર સંવાદ.

સંસાર પું વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક બાલ પ્રયત્ન, સંગોપન, સંરક્ષણ, છુપાવવું, દોકવું, સંકોચવું.

સંસાસ પું ઘર, વસવું, રહેવું, નગરની બહાર નગરવાસીઓને રહેવા લાયક ખુલ્લું સ્થાન.

સંસાસિન ત્રિં વસનાર, રહેનાર, ઘરવાળું.

સંસાહ પું શરીર આંપનાર ચાકર, અંગમન, દૈન કરનાર સેવક.

સંસાહક પું ઉપરના અર્થ.

સંસાહન નં શરીર આંપવું, દાખવું, અંગ-મર્દન કરવું.

સંસિદ્ધ ત્રિં વૈરાગ્ય પામેલ, ઉદ્દેગ પામેલ, ભય વગેરેથી ઉત્કંઠિત થયેલ.

સંસિદ્ધમાનસ ત્રિં ઉદ્દેગ પામેલા મનવાળું.

સંસિત્તિ સ્ત્રીં જ્ઞાન, સ્વીકાર, ચેતના, અંગીકાર, ખુદ્ધિ.

સંસિદ્ધ સ્ત્રીં જ્ઞાન, પ્રતિપત્તિ-સ્વીકાર, સંભાષા-વાતચીત, ખુદ્ધિ, ક્રિયા કરવી તે, યુદ્ધ, અંગીકાર, નામ, આચાર, સંકેત, સંતોષ, સમાધિ, ચિત્તની એક ગતી.

સંસિદ્ધા સ્ત્રીં ભાંગ.

સંસિદ્ધિત ત્રિં અંગીકાર કરેલ, સ્વીકારેલ, મારી રીતે જાણેલ.

સંસિદ્ધચલિક્રમ પું સ્વીકારેલું-કબૂલેલું નહિ કબૂલ કરવારૂપ એક વિવાદ.

સંસિધાન નં ઉપાય, યોગ્યવું, જોડવું, રચના.

સંસિમક્ત ત્રિં વિભાગ કરેલ, ભાગ પાડેલ, વહેંચેલ.

સંસિમાગ પું વિભાગ કરવો, ભાગ પાડવો, વહેંચવું.

સંસિષા સ્ત્રીં અતિવિખતી કળી.

સંસિષ્ટ ત્રિં પહેરેલ, સૂતેલ.

સંસીક્ષણ નં સારી રીતે જોવું, તપાસવું, શોધવું, જોખવું.

સંસીત ત્રિં આકૃત, ટાંકેલ, મંતાડેલ, છુપાવેલ, રચેલ, ઘેરેલ, મળેલ, જોડાયેલ.

સંવૃષ્ટ

૬૭૮

સંસક્ત

સંવૃષ્ટ ત્રિં છુપાવવા ઇચ્છતું, છાતું
રાખવા ઇચ્છતું, ઢાંકવા ઇચ્છતું.

સંવૃષ્ટા સ્ત્રીં છુપાવવાની ઇચ્છા, છાતું
રાખવાની ઇચ્છા, ઢાંકવાની ઇચ્છા.

સંવૃષ્ટ ત્રિં છુપાવવા ઇચ્છનાર, છાતું
રાખવા ઇચ્છનાર, ઢાંકવા ઇચ્છનાર.

સંવૃત ત્રિં સંતાડેલ, ઢાંકેલ, છુપાવેલ,
આકરણપ્રસિદ્ધ એક આશ્ચર્યનંદ પ્રયત્ન.

સંવૃત્ત પું વરણ દેવ.

સંવૃત્તિ સ્ત્રીં ઢાંકવું, છુપાવવું, સંતાડવું.

સંવેગ પું ભય વગેરેથી ઉતાવળ, સારી
વેગ, અત્યંત વેગ, વૈરાગ્ય.

સંવેગિન્ ત્રિં વેગવાળું, ઉતાવળું, વૈરાગી.

સંવેદ પું જ્ઞાન, અનુભવ.

સંવેદના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સંવેશ પું નિદ્રા, પીઠ, આસન, બાળદ,
પાટલો, એક જાતનો રતિબંધ.

સંવેશન નં રતિક્રિયા, મૈથુન.

સંયાન નં ઉત્તરીય વસ્ત્ર, હરકોઈ વસ્ત્ર.

સંવ્યૂહ ત્રિં મેળવેલ, મિશ્ર કરેલ, એકઠું
કરેલ.

સંવ્યૂહ પું મેળવણુ, મિશ્ર કરવું, એકઠું
કરવું.

સંશક્ત પું પ્રતિજ્ઞા કરોતે યુદ્ધમાંથી પાછું
નહિ હટનાર મૈન્ય.

સંશય પું સંદેહ, શંકા, વહેમ-ચા અમુક
હશે કે અમુક વગેરે.

સંશયસમ પું જાત્યુત્તરભેદ.

સંશયસ્ય ત્રિં સંદેહવાળું, શંકાવાળું,
વહેમી.

સંશયાત્મન્ ત્રિં સંદેહયુક્ત અંતઃકરણ-
વાળું, વહેમી.

સંશયાન ત્રિં સંશય કરતું, શંકા કરતું,
વહેમી.

સંશયાલુ ત્રિં સંશયવાળું, શંકાવાળું,
વહેમી.

સંશયિત્ ત્રિં સંશય કરનાર, શંકા કરનાર,
વહેમી.

સંશરણ નં રણુનો આરંભ, યુદ્ધની
શરૂઆત.

સંશિત ત્રિં વ્રતસંગ્રામી યત્ન કરનાર,
વ્રતમાં પ્રયત્નવાળું.

સંશિત પું સંપાદન કરેલા વ્રતસંગ્રામી
પ્રયત્ન, સ્વીકારેલા વ્રતમાં કાળજી.

સંશિતવ્રત ત્રિં સારી રીતે સંપાદન કરેલ
વ્રતવાળું.

સંશુદ્ધ ત્રિં સારી રીતે શુદ્ધ, પવિત્ર,
સ્વચ્છ, નિર્મળ.

સંશુદ્ધિ સ્ત્રીં સારી રીતે શોધન, પવિત્ર
કરવું, સફાઈ કરવી, નિર્મળતા, શરીર
વગેરે સાફ કરવું.

સંશુષ્ક ત્રિં સારી રીતે સુકાયેલ, સુકું.

સંશોધન નં સારી રીતે શુદ્ધ કરવું, પવિત્ર
કરવું, સાફ કરવું.

સંશ્ચત્ નં કપટ, દંડો, કંગવું, છેતરવું.

સંશ્યાન ત્રિં સંકેત્યાયેલ, સંકેત પામેલ.

સંશ્રય પું આશ્રય.

સંશ્રવ પું અંગીકાર, સ્વીકાર, કબુલ કરવું તે.

સંશ્રાવ પું ઉપરના અર્થ.

સંશ્રુત ત્રિં અંગીકાર કરેલ, સ્વીકારેલ,
સારી રીતે સાંભળેલ.

સંશ્લિષ્ટ ત્રિં મળેલ, જોડાયેલ, સંગ્રામ
પામેલ, ભેદેલ, વળગેલ.

સંશ્લેષ પું આશ્રિયન કરવું, ભેટવું, સંગ્રામ
પામવો, સંગ્રામ, વળગવું, સંગ્રામ.

સંશ્વત્ નં સંશ્વત્ જુઓ.

સંસક્ત ત્રિં મળેલ, સંગ્રામ પામેલ જોડા-
યેલ, લાગુ થયેલ, જોડેલ, વળગાડેલ,
બાંધેલ, બંધવાન વચ્ચરનું, અંતરવગરનું,
ચોતરફ વિસ્તાર પામેલ.

સંસકયુગ

૬૭૨

સંસ્કાર

સંસકયુગ પું ઝુંસરીએ જોડેલ બળદ વગેરે.

સંસક્તિ સ્ત્રીઃ આસક્તિ, વળગવું, સંબંધ પામવો, જોડાવું, બાંધવું, જોડવું, સમીપપણું, લાગુ થવું.

સંસજ્જમાન ત્રિં જોડાવું, લાગુ થતું, વળગતું, તૈયાર થતું.

સંસદ્ સ્ત્રીં સલા.

સંસરણ નં સંસાર, સાથે જવું, સંગમ, પ્રવાહ, મોટા માર્ગ, સરીયામ રસ્તો, રાજમાર્ગ, યુદ્ધનો આરંભ, સંગતિ, સંગત, જોડાવું તે, ગામ કે શહેરની પાસે વિશ્રામસ્થળ.

સંસર્ગ પું સંબંધ, જૂઠું થયા પછી જોડાવું તે, પરિચય, સાથે રહેવું. વિષયનો સંબંધ, માહિતી.

સંસર્ગાભાવ પું સંબંધનો અભાવ, પરિચય નહિ તે, ન્યાયપ્રસિદ્ધ એક અભાવ.

સંસર્ગિતા સ્ત્રીં સંબંધવાળાપણું, પરિચયવાળાપણું.

સંસર્ગિત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સંસર્ગિન ત્રિં સંસર્ગવાળું, પરિચયવાળું, પ્રથમ જૂઠું થઈ એકઠું થનાર.

સંસર્જન નં ઉત્પન્ન થવું, જોડવું, મુકવું.

સંસર્પ પું ખસવું, સરકવું, પાણીના રેલાની પેઠે જવું, સર્પની પેઠે જવું.

સંસર્પણ નં ઉપરના અર્થ.

સંસર્પિન્ ત્રિં ખસનાર, જનાર, સરકનાર, પાણીના રેલાની પેઠે જનાર, સર્પની પેઠે જનાર.

સંસાર પું સંસાર, દુનિયાં, જગત, મિથ્યા-જ્ઞાનજન્ય સંસ્કારપ્રવસના, દેહારંભક એક અદૃષ્ટ, પોતાના અદૃષ્ટથી બંધાયેલા શરીરને ગ્રહણ કરવું તે, સંગતિ, જોડાવું, પ્રવાહ.

સંસારગુરુ પું કામદેવ, આખા જગતનો ગુરુ.

સંસારચક્ર નં ફરી ફરી જન્મમરણરૂપ જીવનો એક વ્યાપાર, સંસારરૂપી ચક્ર.

સંસારમાર્ગ પું યોનિદાર.

સંસારિન્ પું જીવ.

સંસારિન્ ત્રિં સંસારવાળું.

સંસિદ્ધ ત્રિં સારી રીતે સિદ્ધ થયેલ, સ્વભાવસિદ્ધ, મોક્ષ પામેલ.

સંસિદ્ધિ સ્ત્રીં સ્વાભાવિક સિદ્ધિ, સારી રીતે સિદ્ધ થવું તે, સ્વભાવ, પ્રકૃતિ, મુક્તિ, મોક્ષ.

સંસૂચન નં સૂચવવું, જણાવવું, કંપેકા, ગાળ દેવી, ચાડી કરવી.

સંસૂચિત ત્રિં સૂચવેલ, જણાવેલ, કંપેકા આપેલ, ગાળ દીધેલ, ચાડી કરેલ.

સંસૂટ પું વારસાની વહેંચણી કરી લીધા પછી મૈત્રી કરી ફરી પોતપોતાના ધનમાં એકત્ર થયેલા ભાઈઓ વગેરે, મિત્ર થયેલ, જોડાયેલ, સંબંધ પામેલ, વળગેલ, વમન વગેરેથી શુદ્ધ થયેલ.

સંસૃતિ સ્ત્રીં સંસાર, પ્રવાહ, સંગતિ, જોડાવું તે.

સંસૃષ્ટ નં સંસર્ગ, સંબંધ.

સંસૃષ્ટિન્ પું વારસાની વહેંચણી કરી જૂદા થઈ ફરી એકઠા થયેલા ભાઈઓ વગેરે.

સંસેવન નં સેવવું, ચાકરી કરવી.

સંસેવિત ત્રિં સેવેલ, ચાકરી કરેલ.

સંસ્કર્તૃ ત્રિં સંસ્કાર કરનાર, રાંધનાર, તૈયાર કરનાર, સિદ્ધ કરનાર, સ્થાપન કરનાર.

સંસ્કાર પું હયાત ગુણોમાં ખીજા ગુણો સ્થાપવારૂપ પ્રયત્ન, ગર્ભાધાન વગેરે સોળ સંસ્કાર, રસોઈ, વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ શબ્દાદિની સાધનિકા, શાસ્ત્રીય જ્ઞાન, પૂર્વજન્મની વાસના, કેળવણી.

સંસ્કારજ

૫૮૦

સંસ્કોટ

સંસ્કારજ ત્રિં સંસ્કારથી ઉત્પન્ન થનાર.

સંસ્કારરહિત ત્રિં સંસ્કારવગરનું.

સંસ્કારવસ્તુ નં વાણીનો એક ગુણ.

સંસ્કારવર્જિત ત્રિં સંસ્કાર વગરનું, ગભૈ-
ધાનાદિ સંસ્કારરહિત, શાસ્ત્રાદિમાં વ્યુ-
ત્પત્તિરહિત.

સંસ્કારહીન ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સંસ્કૃત ત્રિં કેળવાયેલ, સંસ્કાર કરેલ, જેની
સિદ્ધિ આકરણને આધીન હોય તેવા
શબ્દ વગેરે, સંધેલ, તૈયાર કરેલ, સિદ્ધ,
રાણુગારેલ, શોધેલ, પવિત્ર કરેલ, એક
પ્રકારનું શાસ્ત્ર વગેરે.

સંસ્કૃત નં સંસ્કૃત ભાષા, કેળવણી.

સંસ્કૃતાત્મન્ ત્રિં સંસ્કારી આત્માવાળું,
શુદ્ધ, પવિત્ર, કેળવાયેલ.

સંસ્કૃતોક્તિ સ્ત્રીં સંસ્કૃત ભાષા, સંસ્કારી
ભાષા, શુદ્ધ ભાષી.

સંસ્કૃત્રિમ ત્રિં સંસ્કારથી બનેલ, સંસ્કાર
પામેલ, શુદ્ધ, કેળવાયેલ.

સંસ્ક્રિયા સ્ત્રીં સંસ્કાર ભુજા, કેળવણી.

સંસ્તર પું શન્મા, બીજાનું, પાંદડા વગેરેની
શય્યા.

સંસ્તરશાયિન્ ત્રિં પથારીવશ પથારીમાં
સતાર.

સંસ્તઞ્ચ ત્રિં થયેલ, અટકેલ. સ્થિર થયેલ,
સ્તઞ્ચ થયેલ.

સંસ્તવ પું આગખાણુ, પરિચય, સારી રીતે
સ્તુતિ, પ્રશંસા.

સંસ્તવાન ત્રિં સ્તુતિ કરતું, વખાણતું,
સારી રીતે બોલતું, વાચાળ.

સંસ્તાષ પું યત માટે મંત્રાચ્ચાર કરતા
બ્રાહ્મણેની વાણભૂમિ, વેદના મંત્રો વારં-
વાર બોલવા તે.

સંસ્તુત ત્રિં સારી રીતે સ્તુતિ કરેલ,
પરિચયવાળું, આગખાણુવાળું.

સંસ્તુતિ સ્ત્રીં સારી રીતે સ્તુતિ, પ્રશંસા.

સંસ્ત્યાય પું સંધાત, સમૃદ્ધ, લગ, ગાદ
સંયોગ, જથ્થો, વિસ્તાર, સંરેથાન, આકૃતિ,
ધર.

સંસ્થ ત્રિં રહેલ, સ્થિતિ પામેલ, મરણુ
પામેલ, નિવારણ કરનાર, અટકાવનાર,
વ્યવસ્થિત, સમાપ્ત કરેલ, સમાપ્ત.

સંસ્થ પું ચર, ફત, પ્રકાર, મરણુ, પ્રલય,
એક યત્નપ્રકાર.

સંસ્થા સ્ત્રીં ન્યાયમાર્ગ રહેતું તે, સ્થિતિ,
રહેતું, વિનાશ, નાશ, સમાપ્તિ, છંડો,
વ્યક્તિ, વ્યવસ્થા, સાદૃશ્ય, સમાનતા,
એક યત્ન.

સંસ્થાન નં યોગી, રહેતું, સ્થિતિ કરવી,
આકૃતિ, આકાર, ગામ વગેરે, મૃત્યુ, ચિન્હ,
સારી રીતે સ્થિતિ કરવી, રહેકાણુ, અવ-
યવારંભક એક સંયોગ.

સંસ્થાન ત્રિં સમાન, સરખું, મળતું.

સંસ્થાપન નં સ્થાપન કરતું, સ્થાપતું,
મંકડું, એકડું કરતું.

સંસ્થાપિત ત્રિં સ્થાપન કરેલ, સ્થાપેલ,
એકડું કરેલ, મંકડ.

સંસ્થિત ત્રિં મરણુ પામેલ, સ્થિતિ પામેલ,
રહેલ, સારી રીતે રહેલ.

સંસ્થિતિ સ્ત્રીં મૃત્યુ, મરણુ, નાશ, અંત,
છેડો, રહેતું.

સંસ્પર્શ પું અડકતું, સારી રીતે સ્પર્શ
કરેલ.

સંસ્પર્શા સ્ત્રીં એક વતનનું આડ-રજનીગન્ધાવૃક્ષ.

સંસ્પૃષ્ટ ત્રિં સારી રીતે સ્પર્શ કરેલ,
અડકેલ.

સંસ્ફાલ પું મેઘ.

સંસ્ફુટ ત્રિં વિકસેલ, ખીલેલ.

સંસ્ફોટ નં યુદ્ધ.

સંસ્ફોટ પું યુદ્ધ.

સંસ્મરણ

૫૮૧

સકૃદ્ગર્ભ

સંસ્મરણ ન૦ સ્મરણ કરવું, સંભારવું,
સ્મૃતિ, સ્મરણ, યાદગીરી.

સંસ્મૃત ત્રિ૦ સ્મરણ કરેલ, સંભારેલ,
યાદ કરેલ, સ્મરણમાં આવેલ.

સંસ્મૃતિ સ્ત્રી૦ સંસ્મરણ જુઓ.

સંહત ત્રિ૦ દૃઢ સાંધાવાળું, મળેલ, જોડાયેલ,
દૃઢ, પારકા માટે મળેલ, મળ્યૂત સંધા-
વાળું, સારી રીતે હણેલ, મારી નાખેલ.

સંહત ન૦ સંધાત, સમૃદ્ધ.

સંહતજાતુ ત્રિ૦ જેના બન્ને હાથે સાથે
મળેલ-જોડાયેલા હોય તે.

સંહતજાતુક ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.

સંહતપુષ્પિકા સ્ત્રી૦ મિશ્રેલા વનસ્પતિ.

સંહતલ પુ૦ ભેગા મળેલા બે હાથ.

સંહતસ્તની સ્ત્રી૦ જેના બન્ને સ્તન સાથે
મળેલા હોય તેવી સ્ત્રી.

સંહતિ સ્ત્રી૦ સમૃદ્ધ, સારી રીતે હણવું તે,
દાર કરવું.

સંહનન ન૦ દેહ, શરીર, સંધાત, સમૃદ્ધ,
વધ, નાશ, દાર કરવું.

સંહર્ષ પુ૦ આનંદ, હર્ષ, સ્પર્ધા, વાયુ.

સંહનન ન૦ ચાર ધરેના સમુદાય.

સંહાર પુ૦ પ્રલય, નાશ, સંક્ષેપ, સમેટવું
તે, એક નરક, વિશર્જન, છોડવું, વિદાય
કરવું, કાલિકા ભેરવેલેલ.

સંહારમુદ્રા સ્ત્રી૦ તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક
મુદ્રા.

સંહિતા સ્ત્રી૦ મનુ વગેરેએ રચેલ ધર્મશાસ્ત્ર-
પુરાણ-ઘટિલાસ વગેરે, કર્મકાંડ પ્રતિપાદક
વેદવિભાગ, અક્ષરોનું અત્યંત સમીપપાળું,
આગલા પાછલા અક્ષરનું ઘણુંજ પાસેપાળું.

સંહૃતિ સ્ત્રી૦ સારી રીતે બોલાવવું, જૂમ,
પોકાર, ઘણાએ કરેલ પોકાર.

સંહૃત ત્રિ૦ દરણ કરેલ, સમેટેલ, સંક્ષેપેલ,
સંહાર કરેલ, સંકોચેલ.

સંહૃતિ સ્ત્રી૦ સંહાર જુઓ.

સંહાદ પુ૦ અવાજ, શબ્દ.

સંહાદિન્ ત્રિ૦ અવાજ કરવું, શબ્દ કરવું.

સંહીણ ત્રિ૦ શરમાયેલ, ઘાગેલ.

સંહાદ પુ૦ હર્ષ, આનંદ.

સકટ ત્રિ૦ ખરાબ.

સકટ પુ૦ એક જાડ.

સકટાન્ન ન૦ ખરાબ અન્ન.

સકળટક પુ૦ એક બનનાં કરમદાનું જાડ,
શેવાળ.

સકળટક ત્રિ૦ કાંટાવાળું.

સકરુણ ત્રિ૦ કચ્છાવાળું, દયાળુ.

સકર્ણ ત્રિ૦ સાવધાન, સરવા કાનવાળું,
કાનવાળું.

સકર્ણક ત્રિ૦ કર્મવાળું, વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ
સકર્મક ધાતુ વગેરે.

સકર્મન્ ત્રિ૦ કામવાળું.

સકલ ત્રિ૦ સંપૂર્ણ, સમાનતા, ખરું, કળા-
સહિત.

સકારણ ત્રિ૦ કારણવાળું, કારણસહિત.

સકારણ ન૦ દરેકાંઈ કાર્ય.

સકાશ પુ૦ સમીપ, પાસે.

સકુરુણ્ડ પુ૦ સાકરુણ્ડ વૃક્ષ.

સકુલ પુ૦ એક બતનું માછલું.

સકુલ ત્રિ૦ સમાન કુળવાળું.

સકુલી સ્ત્રી૦ એક બતની માછલી.

સકુલ્ય ત્રિ૦ સમાન કુળમાં હોનાર-થનાર,

સકૃત્ અથવા એકવાર.

સકૃત્ સ્ત્રી૦ વિષ્ટા, યુ.

સકૃત્પ્રજ પુ૦ કાગડો.

સકૃત્પ્રજ ત્રિ૦ એકવાર જેને સંતાન થયેલ
હોય તે.

સકૃત્પ્રજી સ્ત્રી૦ કાગડી.

સકૃત્ફલા સ્ત્રી૦ કેળનું જાડ.

સકૃદ્ગર્ભ પુ૦ ખચ્ચર.

સકલ્લન

૬૮૨

સકલ્લન

સકલ્લન સ્ત્રી૦ જેને એકવાર ગર્ભ રહ્યો
હેય તે સ્ત્રી.

સકલ્લન પુ૦ એકવીર વૃક્ષ.

સકોપ ત્રિ૦ ઢાપવાળું, કોપી.

સક્ત ત્રિ૦ આસક્ત, વળગી રહેલ, રહેલ,
ઉઘમી.

સક્તક પુ૦ એક સ્થાવર ઝેર.

સક્તિ સ્ત્રી૦ આસક્તિ, વળગી રહેતું તે,
ઉઘમ.

સક્તુ પુ૦ સાથવો, કોકેલા જવ વગેરેનો
ભાટ.

સક્તુક ન૦ એક જાતનું ઝાડ.

સક્તુફલા સ્ત્રી૦ ખીજડીનું ઝાડ.

સક્તુફલી સ્ત્રી૦ ખીજડીનું ઝાડ.

સક્થિ ન૦ સાથળ, ગાડાનો એક અમુક
અવયવ.

સક્થિપાધિ પુ૦ ગાડુ પદાર્થઘટિત ધર્મ-
જેવો ક્ર-ધનિષ્ઠત્વ-દેહત્વ વગેરે.

સક્થિ ત્રિ૦ મિત્ર, દોસ્ત.

સક્થિતા સ્ત્રી૦ મિત્રાચારી, દોસ્તી, મિત્રતા.

સક્થિત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

સક્ષી સ્ત્રી૦ સહચરી, સાહેબી, સોગતણ.

સક્ષ્ય ન૦ સક્ષિતા બુદ્ધિ.

સક્ષ્મ સ્ત્રી૦ પ૦ સં સેદ્ દાંડવું.

સક્ષ્મ પુ૦ જ્ઞાતિ, ગંધુ.

સક્ષ્મ ત્રિ૦ ગંધવાળું.

સક્ષ્મ પુ૦ સૂર્યવંશી એક રાજા.

સક્ષ્મ ત્રિ૦ ઝેરવાળું, ઝેરસહિત, ઝેરી.

સક્ષ્મ પુ૦ સજો ભાઈ.

સક્ષ્મ ત્રિ૦ ગર્ભવાળું, ગર્ભસહિત.

સક્ષ્મ સ્ત્રી૦ સગી બહેન, ગર્ભવતી સ્ત્રી.

સક્ષ્મ પુ૦ સજો ભાઈ.

સક્ષ્મ સ્ત્રી૦ સગી બહેન.

સક્ષ્મ ત્રિ૦ ગર્ભવાળું, ગર્ભિષ્ઠ.

સક્ષ્મ ત્રિ૦ ગુણવાળું, ગુણવાન.

સગોત્ર ન૦ કુળ, વંશ.

સગોત્ર ત્રિ૦ સમાન ગોત્રવાળું, સગોત્રી,
જાતિ, ગંધુ.

સગિધ સ્ત્રી૦ સાથે ભોજન.

સગ્ધ્વા૦ પ૦ સં સેદ્ મારી નાખવું, ઠાર
કરવું.

સગ્ધ્વા૦ ત્રિ૦ અલ્પ અવકાશવાળું, સાંકડું,
ગીચ, ઘટ્ટ, થોડી જગ્યાવાળું સ્થળ
વગેરે, વિકટ સ્થળ.

સગ્ધ્વા૦ ન૦ દુઃખ.

સગ્ધ્વા૦ સ્ત્રી૦ જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક દશા,
એક દેવી.

સગ્ધ્વા૦ પુ૦ ધાવડીનું ઝાડ.

સગ્ધ્વા૦ સ્ત્રી૦ પરસ્પર કહેવું, વાતચીત
કરવી.

સગ્ધ્વા૦ પુ૦ સાવરણી વગેરેથી વાળેલ કચરો-
પુત્રે, ભિન્ન જાતિના પુત્રથી ભિન્ન
જાતિમાં ઉત્પન્ન થયેલ વર્ણસંકર, મળવું,
મિશ્ર કરવું, મિશ્ર થવું, સંસર્ગ, સંગંધ,
સ્પર્શ, તે નામે એક અર્થાશંકાર, અભિ-
નો અવાજ.

સગ્ધ્વા૦ સ્ત્રી૦ તાઝ-તુરતમાં દ્રુપિત થયેલી
કન્યા.

સગ્ધ્વા૦ ન૦ એક જાતનું પાપ, મેળવવું,
મિશ્ર કરવું, શેળભેળ કરવું.

સગ્ધ્વા૦ ત્રિ૦ મેળવેલ, મિશ્ર કરેલ,
શેળભેળ કરેલ.

સગ્ધ્વા૦ પુ૦ બળદેવ.

સગ્ધ્વા૦ ન૦ આકર્ષણ, ખેંચવું, તાણવું,
એક સ્થળથી બીજે સ્થાને ખેંચી જવું.

સગ્ધ્વા૦ પુ૦ ગણતરી કરવી, ગણવું, સમજ,
સરવાળો કરી વધારવું.

સગ્ધ્વા૦ ન૦ એક સ્થિત કરવું, સરવાળો
કરવો, ગણવું, યોજવું, સંગ્રહ કરવો,
ગુણવું, રચવું.

સફલતા

૫૮૩

સફલકર્મ

સફલતા સ્ત્રી૦ યોગના, ઉપરના અર્થ.

સફલિત ત્રિ૦ યોગેલ, જોડેલ, ગણેલ, સરવાળો કરેલ, ગુથેલ, સંપ્રદ કરેલ.

સફલિત ન૦ સારી રીતે યોગ્યું, જોડ્યું, સરવાળો.

સફલિતૈક્ય ન૦ લીલાવતીમાં કહેલ એક વગેરે અંકનો યોગ.

સફલ્પ પુ૦ 'અમુક આમ કરવું' એવો ઇશ્વરિદિ માટે મનનો વ્યાપાર, નિશ્ચય, પ્રતિજ્ઞા, કર્મ સાધવા માટે અભિલાષ વાક્ય, માનસિક વિચાર.

સફલ્પજ પુ૦ કામદેવ.

સફલ્પજ ત્રિ૦ સંકલ્પથી ઉત્પન્ન થનાર.

સફલ્પજન્મન્ ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.

સફલ્પજન્મન્ પુ૦ કામદેવ.

સફલ્પજાત પુ૦ કામદેવ.

સફલ્પજાત ત્રિ૦ સંકલ્પથી ઉત્પન્ન થયેલ.

સફલ્પભવ ત્રિ૦ સંકલ્પથી ઉત્પન્ન થનાર.

સફલ્પભવ પુ૦ કામદેવ.

સફલ્પયોનિ પુ૦ કામદેવ.

સફલ્પયોનિ ત્રિ૦ સંકલ્પથી ઉત્પન્ન થનાર.

સફલ્પસમ્ભવ ત્રિ૦ ઉપરનો અર્થ.

સફલ્પસમ્ભવ પુ૦ કામદેવ.

સફસુક ત્રિ૦ નીચેનો શબ્દ જુઓ.

સફસુક ત્રિ૦ અસ્થિર, ચંચળ, મંદ, દુર્ભંગ, સાંકડું, ગીચ, સંકોર્ણ, અપવાદ કરવાના સ્વભાવવાળું.

સફાર પુ૦ ઝાંઝ વગેરેથી કાઢેલો પુત્તે-કચરો, અગ્નિનો શબ્દ-અવાજ.

સફારી સ્ત્રી૦ સફળી જુઓ.

સફાશ ત્રિ૦ સરખું, સમાન, તુલ્ય, સમીપ, પાસે.

સફિલ પુ૦ અગ્નિનો અંશારો, તાલુળો.

સફીર્ણ ત્રિ૦ સાંકડું, મળેલી અનેક જાતનું, વ્યામ, મિશ્ર, શેષ ભેગ થયેલ, અશુદ્ધ

સફીર્ણ ત્રિ૦ જુદી જાતિના પુરુષથી જુદી જાતિની સ્ત્રીમાં ઉત્પન્ન થયેલ વર્ણસંકર.

સફીર્તન ન૦ સ્તુતિ, વખાણ, પ્રશંસા, વર્ણન, દેવ વગેરેનું નામોચ્ચારણ, ગાયનથી દેવ વગેરેના ગુણોનું કીર્તન, કથન.

સફીર્તિત ત્રિ૦ વર્ણવેલ, વખાણેલ.

સફુચિત ત્રિ૦ સંકાય પામેલ, સંક્રાયાયેલ, ચીમાયેલ, સમેટેલ, પ્રકુલ નહિ તે, મુતેલ.

સફુલ ન૦ પરસ્પર અસંગત વાક્ય, ગીઠ-દીવાળું, સાંકડું સ્થાન વગેરે શુદ્ધ.

સફુલ ત્રિ૦ સાંકડું, વ્યામ.

સફુસિ સ્ત્રી૦ એક જાતનો ઇંદ.

સફેત પુ૦ મનનો ભાવ જણાવવા માટે હાથ વગેરે અવયવોની ચેષ્ટા, ઇસારો, એક જાતની અર્થબોધના શક્તિ, પ્રિયતા સંગમ માટે ગુપ્તસ્થાન.

સફેતસ્થાન ન૦ પ્રિયતા સંગમ માટેનું ગુપ્તસ્થાન.

સફેતિત પુ૦ સંકેતયુક્ત શબ્દ અર્થ.

સફેતિત ન૦ પ્રિયતા મેળાપનું ગુપ્તસ્થાન.

સફેતિત ત્રિ૦ સંકેતવાળું.

સફોચ પુ૦ બધું વિષયવાળા વાક્યને અલ્પ વિષયવાળા તરીકે સ્થાપવું, સામાન્ય શબ્દની વિશેષપરાયણતા, જડ થવું, બોધ, બન્ધ, એક જાતનું માળખું.

સફોચ ન૦ કેસર.

સફોચની સ્ત્રી૦ લગ્નમણીનો પેલો.

સફોચપિશુન ન૦ કેસર.

સફકન્દન પુ૦ હાંદ્ર.

સફકન્દન ન૦ સારી રીતે જૂઠા પાડરી-મોટેથી રડવું.

સફકમ પુ૦ પાણીનું ગંધનસ્થાન, સૂર્ય વગેરે ગ્રહનું બીજી બીજી રાશિમાં ગમન, એક સ્થળે રહેલી વસ્તુનું બીજો સ્થળે જવું, પ્રતિબિંબ.

સહક્રમણ

૫૮૪

સહગુપ્ત

સહક્રમણ નં સક્રાન્તિ, સ્વર્થ વગેરે પ્રયોજનું
ખીજી ખીજી રાશિમાં ગમન.

સહક્રમિત ત્રિં એક સ્થળેથી અન્ય સ્થળે
ગયેલ, પ્રતિબિંબ પડેલ.

સહક્રમિત ત્રિં એક સ્થળેથી અન્યસ્થળે
જનાર.

સહક્રાન્ત ત્રિં સંક્રાન્તિવાળું, સંક્રમણ
કરનાર, એક સ્થાનેથી બીજે સ્થાને જનાર,
પ્રતિબિંબ પડેલ, પ્રાપ્ત થયેલ, ગયેલ.

સહક્રાન્ત નં સ્ત્રીઓનું પતિ વગેરે પાસેથી
દાયકાપે આવેલું ધન.

સહક્રાન્તિ સ્ત્રીં સહક્રમણ જુઓ.

સહક્રામ પું સહક્રમ જુઓ.

સહક્રીડન નં રમવું, રમત, ખેલ.

સહક્રીડમાણ ત્રિં રમતું, ખેલતું.

સહક્રીડા સ્ત્રીં રમત, ખેલ.

સહક્રુદ્ધ ત્રિં દ્રાપેલ, ક્રોધે ભરાયેલ.

સહક્ષય પું નાશ, પ્રલય.

સહક્ષિત ત્રિં હુકાયેલ, હુકું કરેલ, ફેંકેલ,
ઉરાડેલ, મોડલેલ.

સહક્ષિતિ સ્ત્રીં હુકાવવું, હુકાણું, ફેંકવું,
ઉરાડવું, મોડલવું.

સહક્ષેપ પું ઉપરના અર્થ.

સહક્ષેપણ નં સહક્ષિતિ જુઓ.

સહક્ષ્ય નં યુદ્ધ.

સહ્વા સ્ત્રીં એક-એ વગેરે સંખ્યા, વિચાર,
બુદ્ધિ, ગણતરી.

સહ્વાયા ત્રિં ગણેલ, સારી રીતે પ્રસિદ્ધ,
સંખ્યા કરેલ.

સહ્વાયાન નં ગણવું, ગણતરી કરવી.

સહ્વાયાવ ત્રિં સંખ્યાવાળું.

સહ્વાયાવ પું વિદ્વાન, પઠિત.

સહ્વાયેય ત્રિં ગણવા યોગ્ય, સંખ્યા કરવા
લાયક.

સહ્ પું મળવું, સંગમ, વિષય વગેરે
ઉપરનો રાગ, સોખત, સંગ.

સહ્ગણિકા સ્ત્રીં જેની સમાન ખીજી દ્રાવ
ન હોય તેવી કથા.

સહ્ગત નં સૌહાર્દ, પ્રેમ, સ્નેહ, સોખત,
સંગત, સમાગમ, જોડાવું.

સહ્ગત ત્રિં સારી રીતે મળેલ, સંગ પામેલ,
મળેલ, જોડાયેલ, સાથે ગયેલ, યુક્તિથી
સિદ્ધ.

સહ્ગતિ સ્ત્રીં સંગમ, સોખત, મળવું તે,
પ્રસંગ.

સહ્ગમ પું ઉપરના અર્થ, સમાગમ, જોડાવું,
મળવું.

સહ્ગમ પું નં સ્ત્રીપુરુષનો સંગમ.

સહ્ગર પું આપત્તિ, દુઃખ, પ્રતિજ્ઞા, યુદ્ધ,
ક્રિયાકારક વ્યાભણ.

સહ્ગર નં ખીજડીનું ઝાડ.

સહ્ગરરહિત ત્રિં પ્રતિજ્ઞાવિનાનું.

સહ્ગરવર્જિત ત્રિં પ્રતિજ્ઞાવિનાનું.

સહ્ગરહિત ત્રિં સંગવિનાનું.

સહ્ગવર્જિત ત્રિં સંગવિનાનું.

સહ્ગવિચ્યુત ત્રિં સંગરહિત, વિયોગી.

સહ્ગવિચ્યુતિ સ્ત્રીં સંગ છૂટવો, વિયોગ.

સહ્ગવ પું પ્રાતઃકાળ પછી ત્રણ મુહૂર્ત
સુધીનો કાળ.

સહ્ગિન્ ત્રિં સંગવાળું.

સહ્ગીત નં ગાયન, ગાન, ગાન-નૃત્ય-વાદ્ય
એ ત્રણ, સંગીત શાસ્ત્ર.

સહ્ગીત ત્રિં સારી રીતે ગાયેલ.

સહ્ગીતિ સ્ત્રીં સારી રીતે ગાવું તે, આવાપ
કરવો, વાતચીત, ગાન-નૃત્ય-વાદ્ય-એ
ત્રણ.

સહ્ગીર્ણ ત્રિં સ્વીકારેલ, કહેલ, પ્રતિજ્ઞા
કરેલ.

સહ્ગુપ્ત ત્રિં સારી રીતે રક્ષણ કરેલ,
છુપાયેલ, સંતાડેલ.

સહ્ગુપ્ત પું એક ઔદ સાધુ.

સજ્જગૂઢ

૫૮૫

સચારા

સજ્જગૂઢ ત્રિં સારી રીતે ગુપ્ત, અત્યંત
જાનું, સજ્જેતિત્ત્વે જીવે.

સજ્જગૂઢોત્ત્વ ત્રિં ગ્રહણ કરેલ, સ્વીકારેલ,
સંપ્રદ કરેલ, એકકું કરેલ, પદ્ધતિ,
સંધરેલ.

સજ્જગૂઢોત્ત્વ ત્રિં ગ્રહણ, સ્વીકાર, સંપ્રદ.
સજ્જગૂઢ પું સંશય, સંધરેલ, અત્યંત અર્થ-
વાળાં વાક્યોનું એકત્ર સંકલન, ઉચ્ચાર્થ,
ઉચ્ચાપણું, મોટું, ગ્રહણ કરવું, સ્વીકારવું,
સંક્ષેપ કરવો, ટુંકાવવું, ટુંકાણ, મોટાઇ,
મોટાપણું, સ્વીકાર, મોટો ઉદ્યોગ, વ્યાપ્તિ-
કૃત વ્યાપ્તિજન્યો એક ગ્રંથ, મુદ્રિ, મુદ્ર.

સજ્જગૂઢન નં ગ્રહણ કરવું, સ્વીકારવું,
આશા, સંધરે કરવો.

સજ્જગૂઢની ત્રિં સંપ્રદાણી રોગ.

સજ્જગૂઢમ્ ત્રિં ઉમં સં સેટ્ યુદ્ધ કરવું.

સજ્જગૂઢમ્ પું યુદ્ધ, લડાઈ.

સજ્જગૂઢમ્પટહ પું લડાઈનો દોષ, યુદ્ધનું
નગારું.

સજ્જગૂઢ પું દાહ વગેરેની મુદ્રા અંધન-
સ્થાન.

સજ્જગૂઢિન્ ત્રિં સંપ્રદ કરનાર, સંધરે
કરનાર.

સજ્જગૂઢિન્ પું કુટુંબ વૃક્ષ.

સજ્જ પું સ્વભાવી પ્રાણીઓનો સમૂહ, ટોળું,
કાષ્ઠી, જથ્થો, સમૂહ, દળ, રાશિ.

સજ્જ ત્રિં એકકું કરેલ, દળ કરેલ.

સજ્જચારિન્ પું માણસ.

સજ્જચારિન્ ત્રિં એકકું થઈ કરનાર,
સંધરે જનાર.

સજ્જજીવિન્ પું શુદ્ધ વગેરે.

સજ્જજીવિન્ ત્રિં સંધ ઉપર જીવનાર.

સજ્જટ્ પું પરસ્પર સંધર્ષણ, પરસ્પર ગુંથાવું
તે, મળવું, મેળા, લતા, વેણ.

સજ્જટ્ ત્રિં યજ્ઞાવનાર.

સજ્જટ્મ નં મળવું, ગુંથવું, રચના, પરસ્પર
અથડાવું, નાથક-નાથિક વગેરેનો સંધ.

સજ્જટ્ના ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સજ્જટ્તા ત્રિં વેણ, વેણો, લતા.

સજ્જતલ પું મે મેળા મેળેલા હાથ.

સજ્જપુષ્પી ત્રિં ધાવડીનું ઝાડ.

સજ્જર્ણ પું પરસ્પર ધર્ષણ, ધસારો, સ્પર્ધા,
સારી રીતે ફેલાવું, સરકવું.

સજ્જશસ્ત્ર અવ્યઃ ટોળે ટોળે, ધાણું ધાણું.

સજ્જાટિકા ત્રિં જોડણું, કુટણી ત્રી, એક
વનસ્પતિ, સુંઘવું, ધાણ ધન્દિય, નાક.

સજ્જાત પું સમુદાય, સમૂહ, ટોળું, જથ્થો,
એક જાતનું નરક, સારી રીતે હણવું,
દહ સંયોગ, કદ.

સજ્જાતવસ્ત્ર ત્રિં સમૂહવાળું, દહ સંયોગવાળું.

સજ્જાતપત્રિકા ત્રિં સુવા.

સજ્જગુપ્ત પું શબ્દ, અવાજ.

સજ્જગુપ્ત ત્રિં સારી રીતે ધસેલ.

સચરાચર ત્રિં સ્થાવર-જંગમસહિત.

સચિ ત્રિં ઇન્દ્રાણી, મિત્રતા, ભાઈબંધી,
દોસ્તી.

સચિલક પું સ્વીપડાવાળી આંખ.

સચિવ પું સહાય, મંત્રી, પ્રધાન, કાળો
ધંતુરો.

સચિવામય પું એક જાતનો રોગ.

સચો ત્રિં ઇન્દ્રાણી.

સચીનન્દન પું તે નામે એક વૈષ્ણવાચાર્ય.

સચેતન ત્રિં ચેતનાવાળું, ભાનવાળું,
વિશેષ જ્ઞાનવાળું.

સચેતમ્ ત્રિં મનવાળું, ભાનવાળું.

સચેલ ત્રિં કપડા સાથે, વસ્ત્રસહિત.

સચેષ્ટ ત્રિં ચેષ્ટાવાળું.

સચેષ્ટ પું આંખાનું ઝાડ.

સચરિત ત્રિં સારા ચરિત્રવાળું, સદાચારી.

સચારા ત્રિં હળદર.

સચ્ચિદાનન્દ

૫૮૬

સચ્ચિત

સચ્ચિદાનન્દ પું નિત્યજ્ઞાનસુખમય પ્રભ-
પરમાત્મા.

સચ્ચિદાનન્દ ત્રિં નિત્યજ્ઞાનસુખમય.
સચ્છદ્ર પું ભરવાડ, રચારી, ઘાંતે વગેરે.
સજમ્બાલ ત્રિં કાદવવાળું, કીચડવાળું.
સજલ ત્રિં પાણીવાળું.

સજાતિ પું સમાન જાતિના પુરૂષે સમાન
જાતિની પરણેલી સ્ત્રીમાં ઉત્પન્ન કરેલ
પુત્ર.

સજાતિ ત્રિં સમાનજાતિનું, સજાતીય, એક
જાતનું.

સજાતીય ત્રિં સમાન ધર્મવાળું, એક
જાતિનું, સમાન શુણવાળું.

સજુસ્ અઘ્યં સાથે.

સજુસ્ ત્રિં પ્રીતિવાળું, સ્નેહવાળું, સેવા
કરનાર, સેવક.

સજુસ્ પું તાપસ, તપસ્વી.

સજ્ઞ ત્રિં સજ્ઞ, તૈયાર, સજ્ઞેલ, એકઠું
કરેલ, ધારણ કરેલ, શણગારેલ, ખર્ચર
પહેરેલ.

સજ્ઞ નં વેશ, બેડનું.

સજ્ઞ ત્રિં સારાથી ઉત્પન્ન થયેલ, સજ્ઞનથી
ઉત્પન્ન થયેલ.

સજ્ઞન નં સજ્ઞ કરવું, તૈયાર કરવું, રણ
માટે સૈન્યની સ્થાપના, ઘાટ.

સજ્ઞન પું સારો માણસ, જાન, કુળવાન.

સજ્ઞના સ્ત્રીં રાજા વગેરેને ચઢવા માટે
હાથીને શણગારવો તે.

સજ્ઞમાન ત્રિં તૈયાર થવું, સજ્ઞ થવું,
વેશ ધારણ કરવું, ખર્ચર પહેરવું.

સજ્ઞા સ્ત્રીં વેશ, ખર્ચર.

સજ્જિત ત્રિં સજ્ઞ કરેલ, તૈયાર કરેલ,
શણગારેલ, વેશ પહેરેલ, ખર્ચર ધારણ
કરેલ.

સજ્જીકરણ નં સજ્ઞ કરવું, તૈયાર કરવું.

સજ્જીકૃત ત્રિં સજ્ઞ કરેલ, તૈયાર કરેલ,
શણગારેલ, વેશ પહેરાવેલ.

સજ્જીભવન નં સજ્ઞ થવું, તૈયાર થવું,
વેશ પહેરવો, ખર્ચર ધારણ કરવું.

સજ્જીભૂત ત્રિં સજ્ઞ થયેલ, તૈયાર થયેલ,
વેશ પહેરેલ, ખર્ચર ધારણ કરેલ.

સજ્જ પું લખવાનો એક જાતનો પત્ર.

સજ્જકિત ત્રિં લખાતો, લખેલ, ત્રાસ
પામેલ.

સજ્જત્ ત્રિં ઠગ, ઠગારું, છેતરનાર.

સજ્જય પું અંબલ, અંબરો, સમૂહ, એકઠું
કરવું, ઢગલો.

સજ્જયન નં ઉપરના અર્થ.

સજ્જયિન્ ત્રિં અંબલ કરનાર, એકઠું કર-
નાર, ઢગલો કરનાર.

સજ્જર પું સેતુ, પૂલ, પાજ, દેહ, શરીર,
અલ વગેરેનું બીજી રાશિમાં ગમન, સારી
રીતે જવું.

સજ્જાય્ય પું એક જાતનો પત્ર.

સજ્જાર પું સજ્જર જુઓ.

સજ્જારિકા સ્ત્રીં કુટણી સ્ત્રી, દૂતી, બેડું,
નાક, સુંવતું તે, ઘાણ ઇન્દ્રિય.

સજ્જારિણી સ્ત્રીં હંસપદીનો વેલો.

સજ્જારિત ત્રિં અંચાર કરેલ, ચલાવેલ,
દોરેલ, હાંકેલ, ગતિવાળું કરેલ.

સજ્જારિન્ પું ધૂપ, વાયુ, અલંકાર શાસ્ત્ર-
પ્રસિદ્ધ શૃંગારાદિ રસને અનુકૂલ એક
ભાવ-અભિચારી ભાવ.

સજ્જારિન્ ત્રિં ચાલનાર, ચંચળ, ચપળ,
સ્થાયી નહિ તે, ચલાવનાર, દોરનાર.

સજ્જાલી સ્ત્રીં ચણેડી.

સજ્જિશ્ઠા સ્ત્રીં ઉદરકાની વનસ્પતિ.

સજ્જિત ત્રિં અંબલ કરેલ, અંબરેલ, એકઠું
કરેલ, ઢગ કરેલ.

સજ્જિત નં નહિ આરંભેલા કામવાળું એક
પ્રારંભક કર્મ.

સચ્ચિન્તન

૨૮૬

સતોર્થ

સચ્ચિન્તન નં સારી રીતે ચિંતન, વિચાર કરવો.

સચ્ચૂર્ણન નં સારી રીતે ચૂર્ણ કરવું, ભુક્ષો કરવો.

સચ્ચૂર્ણિત ત્રિં સારી રીતે ચૂર્ણ કરેલ, ભુક્ષો કરેલ.

સચ્ચેય ત્રિં સંગ્રહ કરવા યોગ્ય, એકકું કરવા લાયક, દગલો કરવા યોગ્ય.

સચ્ચોદિત ત્રિં સારી રીતે પ્રેરણા કરેલ, આત્મા કરેલ.

સચ્ચ્છત્ર ત્રિં દંકાયેલ, છવાયેલ.

સચ્ચ્છાદિત ત્રિં દંકેલ, છાયેલ.

સચ્ચ્છન્ન ત્રિં છેદેલ, કાપેલ.

સચ્ચ મ્હાં પં સં સેટ વળગવું, ચોટવું, સંગ કરવો અનુ + સાથે જવું, સંગત કરવી, વિ + જ્ઞાતિ + જોડવું, એકઠા થવું, સંયુક્ત કરવું, પ્ર + વળગવું, પ્રસંગ પડવો, નિઃઆસક્ત થવું, વળગવું, ચોટવું આનંદપ્રવૃત્તિ, મૂકવું, સ્થાપવું, અવસોંપવું. વળગવું.

સચ્ચ પું બ્રહ્મા, શિવ.

સચ્ચનન નં ઉત્પન્ન થવું, નીપજવું.

સચ્ચવન નં પરસ્પર સન્મુખ રહેલ ચાર આરણ્યઓવાળું ઘર.

સચ્ચા સ્ત્રીં જકરી.

સચ્ચાત ત્રિં સારી રીતે ઉત્પન્ન થયેલ, નીપજેલ.

સચ્ચાનાન ત્રિં સારી રીતે જાણવું, ખખર રાખવું.

સચ્ચીવન નં સચ્ચવન જુઓ, સારી રીતે જીવવું.

સચ્ચીવનો સ્ત્રીં તે નામે એક ઔષધિ.

સટ નં વ્રતીઓનો કેશસમુદાય, જટા, શિખા, સિંહ વગેરેની કેશવાળી.

સટા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સટાક પું સિંહ.

સટાકી સ્ત્રીં સિંહણ.

સટિ સ્ત્રીં કચૂરો વનસ્પતિ, ગંધપત્ર વૃક્ષ.

સટી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સટીક ત્રિં ટીકાવાળું, ટીકાસહિત.

સદવા સ્ત્રીં એક જાતનું પક્ષી, વાદિત્ર.

સદ્ ચું ઉમં સં સેટ શ્વૃ ધાતુ જુઓ, જવું, સંસ્કાર કરવો, અસંસ્કાર કરવો.

સઠિ સ્ત્રીં સઠિ જુઓ.

સઠી સ્ત્રીં ઉપર પ્રમાણે.

સણસૂત્ર નં સણનો તાંતણો.

સણિંડશ પું સાંડસી, ચીપીયો.

સણડોન નં પક્ષીઓનું એક સાથે મળીને જવું.

સત્ ત્રિં સાચું, સાધુ, સચ્ચન, પૂજાયેલ, માન્ય, ધીર, પ્રશસ્ત, વિદ્યમાન-હયાત, હોતું, થતું.

સત્ નં પરબ્રહ્મ, પરમાત્મા.

સત્ અવ્યં આદર, સત્કાર.

સતત નં નિત્ય, નિરંતર, હમેશ, કાયમ.

સતત ત્રિં નિત્યનું, નિરંતરનું, હમેશનું, કાયમનું.

સતતતા સ્ત્રીં નિત્યપણું, નિરંતરપણું.

સતતત્ત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સતત્ત્વ નં સ્વભાવ, યથાર્થ, સત્ય.

સતાનન્દ પું ગૌતમનો પુત્ર એક મુનિ.

સતિ સ્ત્રીં દાન, નાશ.

સતી સ્ત્રીં પતિવ્રતા સ્ત્રી, દક્ષની એક કન્યા, સોરઠ દેશની માટી.

સતીતા સ્ત્રીં સતીપણું, પતિવ્રતાપણું.

સતીત્થ નં ઉપરના અર્થ.

સતીન પું એક જાતનો વાંસ, એક જાતનો કોળા.

સતીનક પું ઉપરના અર્થ.

સતોર્થ પું એક ગુરૂ પાસે ભણેલ, સહાનુભૂતી.

સતોર્થ્ય

૫૮૮

સત્ય

સતોર્થ્ય પું ઉપરના અર્થ.

સતીલ પું એક જાતનો કંડોળ, વાંસ, વાયુ.

સતીલક પું વાંસ, એક જાતનો કંડોળ.

સતીલા સ્ત્રીં એક જાતનો કંડોળ.

સત્પૂં ત્રિં તૃષ્ણાવાળું, તરસ્થું.

સતેર ત્રિં કૌતરાંવાળું ધાન્ય વગેરે.

સત્કદમ્બ પું એક જાતના કદાંબનું ઝાડ.

સત્કર્ત્વ પું વિષ્ણુ.

સત્કર્ત્વ ત્રિં સત્કાર કરનાર, સાઈ કરનાર.

સત્કર્મન્ નં સાઈ કામ, વેદોક્ત યતયાગાદિ કર્મ, પુણ્ય કર્મ.

સત્કાચ્છનાર પું એક જાતની રતાંજળી.

સત્કાળડ પું સમજો પક્ષી.

સત્કાળડી સ્ત્રીં સમજી.

સત્કાર પું સન્માન, પૂજન, સત્કાર, આદર.

સત્કાર્ય નં સત્કર્મન્ જુઓ.

સત્કાર્યવાદ પું કાર્યના અસ્તિત્વનો નિર્ણય કરનાર એક વાદ.

સત્કૃત ત્રિં સત્કાર કરેલ, માન આપેલ, પૂજેલ.

સત્કૃતિ સ્ત્રીં સત્કાર જુઓ.

સત્ક્રિયા સ્ત્રીં ઉપર પ્રમાણે.

સત્તમ ત્રિં અતિશય ઉત્તમ, યાજ્ઞ સાઈ.

સત્તર ત્રિં યાજ્ઞ સાઈ.

સત્તા સ્ત્રીં દ્રવ્ય-ગુણ-કર્મ માં રહેનારી જાતિ, વિદ્યમાનપણું, હયાતી, હોવાપણું.

સત્ત્ર નં સ્થાન, એક જાતનો યજ્ઞ, સદાનું દાન, જંગલ, કપટ, ધન, ધર, દાન, શરેવર, તળાવ, ઢાંકણ.

સત્ત્રમ્ અવ્યં સાથે.

સત્ત્રશાલા સ્ત્રીં દાનશાળા, અન્ન-જળ વગેરેનું દાન આપવા માટેનું સ્થળ.

સત્ત્રા અવ્યં સાથે.

સત્ત્રાજિત્ પું શ્રીકૃષ્ણનો સસરો-સત્યભામાનો પિતા એક રાજા.

સત્ત્રિ પું મેઘ, હાથી.

સત્ત્રિ ત્રિં જીતવાના સ્વભાવવાળું, જીતનાર.

સત્ત્રિન્ પું ગૃહપતિ, ગૃહસ્થ, યજ્ઞ કરનાર.

સત્ત્વ નં સાંખ્યપ્રસિદ્ધ પ્રકૃતિનો અવયવ એક પદાર્થ-સત્ત્વગુણ, દ્રવ્ય, પ્રાણ, વ્યવસાય, યજ્ઞ, સ્વભાવ, મન, ચિત્ત, પિશાચ વગેરે, રસ, આયુષ્ય, ધન, આત્મા, સત્તા, એક પ્રકારની જાતિ, હોવાપણું.

સત્ત્વ પું નં પ્રાણી.

સત્ત્વગુણ પું સત્ત્વગુણ.

સત્ત્વ નં સાઈ પાંદડું, કમળાનું નવું પાંદડું.

સત્ત્વ ત્રિં મુંદર પાંદડાંવાળું.

સત્ત્વ પું સારો માર્ગ, વેદ વગેરેમાં કહેલ આચાર.

સત્ત્વિગ્રહ પું ઉત્તમ મનુષ્ય પાસેથી દાન ગ્રહણ કરવું તે.

સત્ત્વ પું યજ્ઞનું પશુ, સાઈ પશુ.

સત્ત્વ પું સારો પુત્ર.

સત્ત્વ પું સારો પુરુષ.

સત્ત્વ પું સારો પુરુષ.

સત્ત્વિગ્રહ પું સારા માણસે આપેલ દાનનો સ્વીકાર કરવો તે.

સત્ત્વિપક્ષ પું પ્રતિયોગી-તુલ્યવિરોધી, ન્યાયશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ હેતુદોષ-એક હેતુભાસ.

સત્ત્વ પું દાડમનું ઝાડ.

સત્ત્વ ત્રિં સારા કૃષાવાળું.

સત્ય નં પાંચ મહાજાત, સત્યયુગ, સોગંદ, સત્યપણું, સાચાઈ, પરબ્રહ્મ, તપલોકની ઉપર આવેલો લોક.

સત્ય ત્રિં સાચું, સત્યપૂર્ણ, સત્યતાવાળું, સત્યયુગનું.

સત્ય પું પીપળાનું ઝાડ, નાંદીમુખ શ્રાદ્ધનો એક દેવ, સિદ્ધાન્ત, શ્રીરામચંદ્ર, પરમાત્મા, વિષ્ણુ.

સત્યક

૫૮૨

સત્યસન્ધા

સત્યક ત્રિં સાયુ, ખરું, સત્યવાળું.
 સત્યક નં 'અમુક વસ્તુ મારે ખરીદવીજ
 છે' એમ દર્શાવવાને ખાતરી માટે જે પ્રથમ
 કંઈ બહાનું આપવામાં આવે છે તે.
 સત્યકાર નં ઉપરનો અર્થ.
 સત્યકારકૃત ત્રિં બહાનામાં આપેલ.
 સત્યતપસ્વ પું તે નામે એક મુનિ.
 સત્યતા સ્ત્રીં સાચાપણું, સાચાઈ.
 સત્યત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 સત્યધન ત્રિં સત્યરૂપ ધનવાળું, સત્ય
 પાળનાર.
 સત્યધન નં સત્યરૂપ ધન, સત્ય પાળવું તે.
 સત્યધૃતિ પું શતાનન્દનો પુત્ર એક ઋષિ.
 સત્યનારાયણ પું શંકાંતિ વગેરેમાં પૂજ્ય
 નારાયણની એક મૂર્તિ.
 સત્યપુર નં વિષ્ણુલોક.
 સત્યપૂત ત્રિં સત્યવડે પવિત્ર.
 સત્યફલ પું ખીસીનું ઝાડ.
 સત્યભામા સ્ત્રીં સત્રાગિત રાજની એક
 પુત્રી-શ્રીકૃષ્ણની એક પત્ની.
 સત્યભારત પું વેદવ્યાસ.
 સત્યમ્ અર્થે રવીકારમાં વપરાય છે.
 સત્યયુગ નં ચાર યુગમાં પહેલો સત્યયુગ.
 સત્યયૌવન પું એક દેવગતિ-વિદ્યાધર.
 સત્યરત ત્રિં સત્યમાં આસક્ત, સત્ય
 પાળનાર.
 સત્યરત પું સત્ય બોલવામાં આસક્ત હરિ-
 શ્વંરનો પિતા.
 સત્યરતિ ત્રિં સત્ય ઉપર પ્રીતિવાળું, સત્ય
 પાળનાર.
 સત્યલોક પું ઉપર આપસા સાત લોક-
 પૈકી સૌથી ઉપરનો લોક.
 સત્યવક્તૃ ત્રિં સત્ય બોલનાર.
 સત્યવચન ત્રિં સત્ય વચનવાળું, સાચું
 બોલનાર.

સત્યવચન નં સત્ય એવું વચન, સત્ય
 બોલણ.
 સત્યવચસ્વ ત્રિં સત્ય વચનવાળું, સાચું
 બોલનાર.
 સત્યવચસ્વ પું મુનિ, ઋષિ.
 સત્યવત્ પું સાવિત્રી રાજકન્યાનો પતિ
 સત્યવાન, તે નામે એક મુનિ.
 સત્યવત્ ત્રિં સત્યવાળું, સાચું.
 સત્યવતી સ્ત્રીં વ્યાસની માતા સત્યવતી,
 નારદની પત્ની, ઋષીકે મુનિની પત્ની.
 સત્યવતીતનય પું વ્યાસ મુનિ.
 સત્યવતીતનુજ પું વ્યાસ મુનિ.
 સત્યવતીતેનૂજ પું વ્યાસ મુનિ.
 સત્યવતીપુત્ર પું વ્યાસ મુનિ.
 સત્યવતીસુત પું વ્યાસ મુનિ.
 સત્યવતીસૂતુ પું વ્યાસ મુનિ.
 સત્યવચ ત્રિં સત્ય બોલનાર.
 સત્યવાચ્ પું ઋષિ, મુનિ, કાગડો,
 સત્યવાચ્ ત્રિં સાચું બોલનાર.
 સત્યવાચ્ સ્ત્રીં કાગડી.
 સત્યવાદિતા સ્ત્રીં સાચાબોલણ.
 સત્યવાદિત્વ નં સત્યવાદીપણું.
 સત્યવાદિન્ પું ઋષિ, મુનિ.
 સત્યવાદિન્ ત્રિં સાચું બોલનાર.
 સત્યવ્રત પું ત્રિશંકુ નામે રાજ, યુધિષ્ઠિર
 રાજ.
 સત્યવ્રત ત્રિં સત્યવ્રતવાળું, સત્યમાં પરાયણ.
 સત્યસફર પું કુખેર.
 સત્યસફર ત્રિં સત્ય પ્રતિજ્ઞાવાળું.
 સત્યસન્ધ ત્રિં સત્ય પ્રતિજ્ઞાવાળું, સત્યને
 શ્રદ્ધાબિંદુ માનનાર.
 સત્યસન્ધ પું શ્રીરામચન્દ્ર, શ્રીરામચન્દ્રનો
 નાનો ભાઈ ભરત, જનમેજય રાજ,
 યુધિષ્ઠિર રાજ.
 સત્યસન્ધા સ્ત્રીં દ્રૌપદી, સત્ય એવી
 પ્રતિજ્ઞા.

સંત્યા

૨૨૦

સંદસ્ય

સત્યા સ્ત્રી૦ રામપત્ની સીતા, વ્યાસની માતા
સત્યવતી, દુર્ગા દેવી, દ્રૌપદી.

સત્યાકૃતિ સ્ત્રી૦ સત્યક ન૦ જુઓ.

સત્યાગ્નિ પુ૦ અગસ્ત્ય મુનિ.

સત્યાનુરક્ત ત્રિ૦ સત્યમાં આસક્ત, સત્ય
ઉપર પ્રેમ રાખનાર.

સત્યાનુરક્તિ સ્ત્રી૦ સત્ય ઉપર પ્રેમ, સત્યમાં
આસક્તિ.

સત્યાનૃત ન૦ વશિષ્ઠવૃત્તિ-વંપાર.

સત્યાનૃત ત્રિ૦ સાચું-ખોટું જેમાં હોય તે.

સત્યાપન ન૦ સત્યક ન૦ જુઓ.

સત્યાપના સ્ત્રી૦ ઉપર પ્રમાણે.

સત્યોત્કર્ષ પુ૦ સત્યની ઉન્નતિ, સત્યનો
જય, સત્ય માટે ઉન્નતિ, સાચી ઉન્નતિ.

સત્યોદ્ય ત્રિ૦ સત્યવાદિન્ ત્રિ૦ જુઓ.

સત્યોદ્ય ન૦ સત્ય ભાષણ, સાચું વાક્ય,
સાચું બોલવું તે.

સત્ર પુ૦ આં અં સેદ્ સંબંધ કરવો, સંતતિ-
પરંપરા કરવી.

સત્ર ન૦ ધણા દિવસથી સાધ્ય એક જાતનો
યત્ર, નિત્યનું દાન.

સત્ર પુ૦ શ્રીકૃષ્ણનો સસરો એક રાજા.

સત્રપ ત્રિ૦ શરમવાળું, શરમાળ.

સત્રશાલા સ્ત્રી૦ યત્રશાળા, નિત્યની દાન-
શાળા, હમેશ જ્યાં દાન અપાતું હોય તે
રથા.

સત્રાજિત્ પુ૦ શ્રીકૃષ્ણનો સસરો એક રાજા.

સત્રિજાતક ન૦ એક જાતનું માંસ.

સત્રિન્ પુ૦ સત્રિન્ જુઓ.

સત્વર ન૦ સીધ, ઉતાવળથી, જલદી.

સત્વર ત્રિ૦ ઉતાવળીયું, અડપદાર.

સત્વરતા સ્ત્રી૦ ઉતાવળ, જલદી, અડપ.

સત્વરત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

સત્સંસર્ગ પુ૦ ઉત્તમ મનુષ્યનો અંગ, સારા
માણસની સોજત.

સત્સંસર્ગિન્ ત્રિ૦ ઉત્તમ મનુષ્યના અંગવાળું,
સારા માણસની સોજતવાળું.

સત્સંગ પુ૦ સત્સંસર્ગ પુ૦ જુઓ.

સત્સંગિન્ ત્રિ૦ સત્સંસર્ગિન્ જુઓ.

સત્સમાગમ પુ૦ સત્સંસર્ગ જુઓ.

સત્સમાગમિન્ ત્રિ૦ સત્સંગિન્ જુઓ.

સથૂત્કાર ન૦ થુંકે ઉરાડીને, થુંકપૂર્વક,
થુંકે સાથે.

સદ્ તુલા૦ પ૦ અં અનિદ બેસી જવું, એક
સ્થળે સ્થિર થવું, શિથિલ થવું, થાકી જવું,
અપ્રસન્ન થવું, નાખુશ થવું, નીચે પડવું,
સરકી જવું, ત્રિ + ખેદ કરવો, થાકી જવું,
પીડાવું પ્ર + પ્રસન્ન થવું, ખુશ થવું, કૃપા
કરવી, શાંત થવું, સ્વચ્છ થવું, સફળ થવું,
નિ + નીચે બેસવું, બેસવું, દુઃખી થવું,
પીડાવું ઉપ + પાસે જવું, પૂજવું, ઉદ્ +
ઉખડી પડવું, નીચે પડી જવું, નાશ
પામવો, આ + પાસે જવું, સામે થવું,
હુમલો કરવો, બેસવું, અવ + નીચે પડવું,
થાકી જવું, મૂર્છા આવવી, નાખુશ થવું,
મદોત્સાહ થવું, નાશ પામવો.

સદંશક પુ૦ કરચલો જલચર.

સદંશક ત્રિ૦ દંશવાળું.

સદંશવદન પુ૦ કંકે પક્ષી.

સદંશવદની સ્ત્રી૦ કંકે પક્ષિણી.

સદ પુ૦ વૃક્ષનું ફળ.

સદજન ન૦ એક જાતનું અંગન-પુષ્પાજન.

સદન ન૦ ઘર, પાણી, સ્થાનમાં હોવું,
સ્થિતિમાં હોવું, સ્થિતિ.

સદય પુ૦ સારો શુભકારક વિધિ.

સદય ત્રિ૦ દયાવાળું, દયાળુ.

સદ્વર ત્રિ૦ ભયવાળું, ભયસહિત.

સદસ્ સ્ત્રી૦ સભા.

સદસ્ય પુ૦ યત્ર વર્ગેમાં શાસ્ત્રીય વિધિને
યથાસ્થિત દર્શાવનાર બ્રાહ્મણ.

सदस्य

५२१

सद्गुण

सदस्य त्रि० सत्तासाह, स०५.

सदा अव्य० सर्व० काणे, ह्मेश, दशरोह,
कायम.सदागति पु० वायु, सूर्य, आकाशानुं आउ,
निर्वाण, मोक्ष, परमेश्वर.सदागति त्रि० ह्मेश गतिवाणुं, कायम
जनार.सदाचार पु० सारे आचार, उत्तम आ-
चरण, सद्वर्तन.सदाचारिन् त्रि० सारा आचारवाणुं,
उत्तम आचरणवाणुं, सद्वर्तन करनार.

सदातन पु० विष्णु, परमेश्वर, आत्मा.

सदातन त्रि० नित्यनुं, ह्मेशनुं, सतत
होनार.सदातोया स्त्री० करतोया नदी, ऐक्षापल्ली
वनरपति.सदात्मन् त्रि० सारा मनवाणुं, सारा
स्वभाववाणुं.सदादान पु० धन्वनी औरवत हाथी,
गणपति, हरेशाहा हाथी.

सदादान त्रि० ह्मेश दान करनार.

सदानन्द पु० प्रभा, परमात्मा, शिव,
विष्णु.सदानन्द त्रि० ह्मेश आनन्दवाणुं, सदा
आनन्दमां रहनार.

सदानर्त्त पु० अंजन पक्षी.

सदानर्त्त त्रि० ह्मेश नाचनार, नित्य नृत्य
करनार.

सदानर्त्ती स्त्री० अंजन पक्षिणी.

सदानोरवहा स्त्री० करतोया नदी.

सदानोरा स्त्री० करतोया नदी.

सदापुष्प पु० नाणीअरनुं आउ.

सदापुष्प त्रि० ह्मेश कृषवाणुं.

सदापुष्पी स्त्री० बास आकाशानुं आउ.

सदाप्रसून पु० रोहिडानुं आउ, आकाशानुं
आउ, मोहरी.

सदाप्रसून त्रि० ह्मेशां कृषवाणुं.

सदाफल पु० नाणीअरनुं आउ, ठंयरानुं
आउ, सन्दक्षण वृक्ष, पीसीनुं आउ.

सदाफल त्रि० ह्मेशां कृषवाणुं.

सदाफला स्त्री० अक अतनी वंताकडी.

सदाभद्र पु० विष्णु, परमात्मा, परमेश्वर.

सदाभद्र त्रि० ह्मेश कल्याणवाणुं.

सदाभद्रा स्त्री० गांभारी वृक्ष.

सदायोगिन् पु० विष्णु.

सदायोगिन् त्रि० ह्मेश योगवाणुं, नित्य
योग साधन करनार.

सदाशिव पु० महादेव, शंकर.

सदाश्रित त्रि० सारातो आश्रय करनार,
सारा आश्रयवाणुं, साई आश्रित, ह्मेशां
आश्रित.सदुत्तर न० सारे उत्तर, योग्य जवाब,
सारी जुमान्नी.सदुत्तर त्रि० सारा उत्तरवाणुं, योग्य
जवाबवाणुं, सारी जुमान्नीवाणुं.

सदृक्ष त्रि० समान, सरभुं, जेवुं, योग्य.

सदृश् त्रि० उपरना अर्थ.

सदृश त्रि० समान, सरभुं, जेवुं, योग्य.

सदृशता स्त्री० समानता, सरभामणी,
योग्यता.

सदृशत्व न० उपरना अर्थ.

सदृशस्पन्दन त्रि० स्थिर, स्थिरतारहित.

सदेश पु० निकट, समीप, पास, नजदीक.

सदेश त्रि० समीपनुं, पासनुं, नजदीकनुं,
समान देशनुं, देश अहित.सद्गति स्त्री० सारी गति, उत्तम गति
योग्य गति.सद्गति त्रि० सारी गतिवाणुं, उत्तम गति-
वाणुं, योग्य गतिवाणुं.

सद्गतिमत् त्रि० उपरना अर्थ.

सद्गुण पु० सारे गुण, उत्तम गुण.

સદ્ગુણ

૫૧૨

સધિ

સદ્ગુણ ત્રિ० સારા ગુણવાળું, ગુણવાન.
સદ્ગુણવત્ ત્રિ० સારા ગુણોવાળું.

સદ્ગુણિન્ ત્રિ० સારા ગુણવાળું.
સદ્દેતુ પુ० હેત્વાભાસ દોષ રહિત ન્યાય-
 પ્રસિદ્ધ એક હેતુ.

સદ્દેતુમત્ ત્રિ० હેત્વાભાસ દોષરહિત ન્યાય-
 પ્રસિદ્ધ એક હેતુવાળું.

સદ્ભાવ પુ० હયાતી, હોવાપાણું, સારો ભાવ.
સદ્ભૂત ન० યથાર્થતા, સત્ય, સાચાપણું.

સત્ભૂત ત્રિ० સાચું, સત્યવાળું, યથાર્થ.

સદ્ભૂતતા સ્ત્રી० સાચાઈ, સત્યતા, ખરાપણું.

સદ્ભૂતત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

સઘન્ ન० ધર, પાણી.

સઘ્નચિતિ સ્ત્રી० ધરનો અમુદાય.

સઘઃકરણ ન० જલદી કરવું, તુરત કરવું,
 એકદમ કરવું.

સઘઃકૃત ત્રિ० જલદી કરેલ, તુરત કરેલ,
 એકદમ કરેલ.

સઘઃકૃતિ સ્ત્રી० જલદી કરવું, તુરત કરવું,
 એકદમ કરવું.

સઘઃકૃત્ય અવ્ય० જલદી કરીને, તુરત કરીને,
 એકદમ કરીને.

સઘઃપ્રાણકર ત્રિ० તુરત ખળ કરનાર-
 તાળું માંસ-નવું અન્ન-જીવાન સ્ત્રી-ફૂધનું
 ભોજન-ધી-ગરમ પાણી એ ૪ પદાર્થો.

સઘઃપ્રાણહર ત્રિ० તુરત પ્રાણ હરનાર-
 મુકું માંસ-વૃદ્ધ સ્ત્રી-આલસ્ય--તાળું દહીં-
 પ્રભાતે મૈથુન-પ્રભાતે નિદ્રા.

સઘઃશોથા સ્ત્રી० કવચ વનરપતિ.

સઘઃશૌચ ન० ધર્મશાસ્ત્રોક્ત તુરત નાશ
 કરવા યોગ્ય--દૂર કરવા યોગ્ય અશૌચ.

સઘઃશૌચ જેનું અશૌચ--મૂતક-અપવિત્રતા
 વગેરે તુરત દૂર થાય છે તે-કારોગર-
 રાગ-શ્રોત્રિય આહ્વાણ વગેરે.

સઘસ્ અવ્ય० તુરત, તત્ક્ષણ, જલદી, એકદમ,
 એકજ દિવસે.

સઘસ્ક ત્રિ० નવું, તાજું, તુરતનું, તત્ક્ષણ
 ઉત્પન્ન થયેલ.

સઘસ્ક્રો પુ० એક જાતનો યાગ.

સઘોજાત પુ० વાછરડો, શિવની એક મૂર્તિ

સઘોજાત ત્રિ० સઘસ્ક જીઓ.

સઘોભાવિન્ ત્રિ० ઉપર પ્રમાણે.

સઘોભાવિન્ પુ० વાછરડો.

સદ્ગુ ત્રિ० જનાર.

સદ્ગંશ ત્રિ० સારા વંશનું, ઉચ્ચ કુળનું,
 કુળવાન, સારા વાંસનું.

સદ્ગંશ પુ० સારો વંશ, ઉચ્ચ કુળ, સારો
 વાંસ.

સદ્ગત્ય પુ० સાઈ ગામ.

સદ્ગૃત્ત ન० સારો સ્વભાવ, સાઈ વર્તન,
 ઉત્તમ ચારિત્ર.

સદ્ગૃત્ત ત્રિ० સારા સ્વભાવનું, સારા વર્તન-
 વાળું, ઉત્તમ ચારિત્રવાળું.

સદ્ગૃત્તિ સ્ત્રી० ઉત્તમ ચારિત્ર, સદ્વર્તન, ઉત્તમ
 આખ્યા-ટીકા-વિવરણ.

સદ્ગૃત્તિ ત્રિ० ઉત્તમ ચારિત્રવાળું, સદ્વર્ત-
 નવાળું, ઉત્તમ આખ્યા-ટીકા-વિવરણવાળું.

સઘન ત્રિ० ધનવાન.

સઘર્મન્ ત્રિ० સમાન ધર્મવાળું, તુલ્ય,
 સમાન, સરખું.

સઘર્મચારિણી સ્ત્રી० ભાર્યા, પત્ની, વિધિ-
 પૂર્વક પરણેલી સ્ત્રી.

સઘર્મા સ્ત્રી० સમાન ધર્મવાળી સ્ત્રી.

સઘર્મિણી સ્ત્રી० સઘર્મચારિણી જીઓ.

સઘર્મિન્ ત્રિ० સમાન ધર્મચરણ કરનાર,
 સમાન ધર્મવાળું.

સઘવા સ્ત્રી० જેનો પતિ જીવતો હોય
 તેવી સ્ત્રી.

સધિ પુ० અગ્નિ, ચિત્રાનું આડ.

સધિસ

૫૨૩

સન્તાન

સધિસ પું યજ્ઞદ.

સધોઞ્ઞો છોં ભાર્યો, પત્ની, સોયતણુ,
સખી, બહેનપણી, સદયરી.સધ્યન્ન ત્રિં મહયર, બોખતી, મિત્ર, સાથે
જનાર.સન્ તનાં ડમં સં સેટ માન આપવું.
પૂજવું, આહવું, પ્રસન્નતાથી સત્કાર કરવો,
આહવું.

સન્ મ્વાં પં સં સેટ ઉપરના અર્થ.

સન પું થંટાપાર્શ્વિ વૃક્ષ, હાથીના કાનનું
અથડાવું.

સનક પું પ્રહ્લાનો એક માનસ પુત્ર.

સનત્ પું પ્રહ્લા.

સનત્ અવ્યં મદા, હમેશ, કાયમ.

સનત્કુમાર પું પ્રહ્લાનો પુત્ર એક મુનિ,
જૈનમતે એક દેવગતિ.

સનન્દ પું પ્રહ્લાનો પુત્ર એક મુનિ.

સનન્દ ત્રિં આનંદવાળું, આનંદસહિત.

સનપર્ણી છોં અસનપર્ણી વનરૂપિત.

સનસૂત્ર નં માછલાં પકડવાની શસ્ત્રની
જળી.

સના અવ્યં મદા, હમેશ, નિત્ય, કાયમ.

સનાતન ત્રિં સદાનું, નિત્યનું, હમેશનું,
કાયમનું, હમેશ હેનાર-ચનાર, નિશ્ચય.સનાતન પું શિવ, વિષ્ણુ, પ્રહ્લા, દિવ્ય
મનુષ્ય, પ્રહ્લાનો એક માનસ પુત્ર, પિતૃ-
ઓનો અતિથિ.

સનાતનો છોં દુર્ગા દેવી, લક્ષ્મી, સરસ્વતી.

સનાત્ પું વિષ્ણુ.

સનાત્ અવ્યં મદા, હમેશ, નિત્ય, કાયમ.

સનાથ ત્રિં સહિત, યુક્ત. નાથવાળું.

સનાથા છોં જેનો ધણી જીવતો હોય
તેવી સ્ત્રી.

સનામિ પું જ્ઞાતિ, સગું, વહાલું.

સનામિ ત્રિં મધ્યવાળું, રત્નોદવાળું, તુલ્ય,
સમાન, સરખું, જેવું.

સનામક પું સરગવાનું ઝાડ.

સનામક ત્રિં નામવાળું.

સનિ પું પૂજન, દાન, સન્કાર, સત્કારપૂર્વક
નિયોગ-યોજના.

સનિ છોં સત્કારપૂર્વક નિયોગ-યોજના.

સનિત ત્રિં દાન કરેલ, સ્વીકારેલ.

સનિઘ્રીવ નં યુકેસહિત, યુકેપૂર્વક.

સનિઘ્રેવ નં ઉપરના અર્થ.

સનો છોં સમિ છોં જુઓ, હાથીના કાનનું
અથડાવું, દિશા.સનોહ ત્રિં નજદીકમાં રહેલ, સમીપનું,
પાસેનું, પક્ષી વગેરેના માળાસહિત.

સન્ત પું જોડેલા એ હાથ.

સન્ત નં નિત્ય, હમેશ, કાયમ, નિરંતર.

સન્તત ત્રિં નિત્યનું, હમેશનું, કાયમનું,
નિરંતરનું, વિસ્તીર્ણ, વિશાળ.સન્તતિ છોં ગોત્ર, પુત્ર, કન્યા, છોકરું,
વિસ્તાર, પંક્તિ, અવિચ્છિન્ન ધારા.સન્તસ ત્રિં અમિથી તપેલ, માર્ગમાં જવા
વગેરેથી થાકેલ, અમિથી શુદ્ધ, દુઃખ પામેલ,
ઘંટાપ પામેલ.સન્તમસ નં ગાદ અધારું, મહામોહ, મોહું
અજ્ઞાન.સન્તર્જન નં તર્જના કરવી, તિરસ્કાર
કરવો, તરછોડવું.

સન્તર્જના છોં ઉપરના અર્થ.

સન્તર્જિત ત્રિં તર્જના કરેલ, તિરસ્કાર
કરેલ, તરછોડેલ.સન્તર્પણ નં દ્રાક્ષ-દાડમ-અજૂર-સાકર-
મધ-આદર્યાં દ્રવ્યોની સાથે ઘી નાખેલું
શેકેલી ડાંગરનું ચૂર્ણ.

સન્તર્પણ ત્રિં સારી રીતે તૃપ્ત કરનાર.

સન્તર્પિત ત્રિં સારી રીતે તૃપ્ત કરેલ.

સન્તાન પું વંશ, કુળ, કલ્પવૃક્ષ, ઐત્યન-
છોકરું, વિસ્તાર.

સન્તાનક

૫૨૪

સન્દિષ્ટ

સન્તાનક પુ. કંપવૃક્ષ.

સન્તાનિકા સ્ત્રી. દૂધની તર, શીણુ, કરે-
ળીયાનું ગળું, ઘરીનું ફળું.સન્તાપ પુ. અગ્નિનો તાપ, સારી રીતે
તાપ, દુઃખ, સંતાપ, કલેશ, વેગ, આવેશ,
ભુરસો, તપ, પશ્ચાત્તાપ.

સન્તાપન ન. કામદેવનું એક બાણ.

સન્તાપન ત્રિ. તપાવનાર, સંતાપ કરનાર,
પશ્ચાત્તાપ કરનાર, તપ કરનાર.સન્તાપિત ત્રિ. સંતાપ પામેલ, દુઃખી,
તપેલ, તપાવેલ.

સન્તિ સ્ત્રી. જ્ઞાન, અવસાન, અંત, છેડો.

સન્તુષ્ટ ત્રિ. સંતોષી, સંતોષ પામેલ, પ્રસન્ન
થયેલ, ખુશ થયેલ, ધીરજવાળું.સન્તોષ પુ. ધૈર્ય, ધીરજ, સ્વાર્થપણું, શાંતિ,
સારી રીતે તુષ્ટિ, તૃપ્તિ.સન્તોષણ ન. સંતોષ પામવો, ખુશ થવું,
તૃપ્ત થવું, પ્રસન્ન થવું.સન્તોષિત ત્રિ. સંતોષ પમાડેલ, ખુશ
કરેલ, તૃપ્ત કરેલ, પ્રસન્ન કરેલ.સન્તોષિન્ ત્રિ. સંતોષ પામનાર, ખુશ
થનાર, તૃપ્ત થનાર, પ્રસન્ન, શાંત, સ્વસ્થ.સન્ત્યક્ત ત્રિ. તજેલ, છોડેલ, છાંડેલ, ત્યાગ
કરેલ.સન્ત્યજન ન. ત્યાગ કરવો, તજવું, છાંડવું,
છોડવું.

સન્ત્યાગ પુ. ઉપરના અર્થ.

સન્ત્રસન ન. ત્રાસ પામવો, બીવું.

સન્ત્રસ્ત ત્રિ. ત્રાસ પામેલ, બીધેલ.

સન્ત્રાસ પુ. ત્રાસ પામવો, બીવું, ભય

સન્ત્રાસિન્ ત્રિ. ત્રાસવાળું, ભયભીત,
ભયવાળું.

સન્દંશ પુ. સાંસી, ચોપીયો.

સન્દંશપતિત પુ. મીમાંસા શાસ્ત્રમાં કહેલ
એક ન્યાય.સન્દંશપતિત ત્રિ. સાંસીમાં આવેલ,
ચોપીયામાં પકડાયેલ.

સન્દધત્ ત્રિ. નીચેનો શબ્દ બુઝ્યો.

સન્દધાન ત્રિ. સાંધવું, તાકવું, ધારણ
કરવું.સન્દર્ભ પુ. રચવું, રચના, ગુંથવું, ગ્રંથ,
ગૂઢ અર્થનો પ્રકાશ કરવો, ક્ષેત્ર વાણીવડે
ઉત્તમ વચન કહેવાં, અનેક અર્થવાળાપણું,
બાણુવા યોગ્યપણું, વક્તાનું એક જાતનું
તાત્પર્ય.

સન્દર્શન ન. દેખાડવું, જતાવવું.

સન્દર્શયત્ ત્રિ. દેખાડવું, જતાવવું.

સન્દર્શિત ત્રિ. દેખાડેલ, જતાવેલ.

સન્દાન ન. દામ, દોરડું, ગંધન, સારી રીતે
ખંડન કરવું, સારી રીતે દેવું, આપવું.સન્દાન પુ. હાથીનું ગંડસ્થળ-જ્યાં મદ
ઝરે છે તે.

સન્દાનિકા સ્ત્રી. એક જાતનો દુર્ગંધી ખેર.

સન્દામિત ત્રિ. ખાંધેલ, દીધેલ, આપેલ.

સન્દાનિની સ્ત્રી. ગોશાળા.

સન્દાવ પુ. નાસી જવું, ભાગી જવું,
પલાયન કરી જવું.સન્દાહ પુ. મુખ વગેરેનું સુકાવું, સારી રીતે
ઢાહ-તાપ-ખજતરા.સન્દિગ્ધ ત્રિ. સંદેહવાળું, મંયમવાળું, સંદે-
હનો વિષય, સારી રીતે લીધેલ, ખરડેલ,
ચોપડેલ.સન્દિગ્ધ ન. સારી રીતે લીધવું, ખરડવું,
ચોપડવું, સંદેહ, શંકા.સન્દિગ્ધલેખ્ય ન. શક ભરેલો ખત, મંશ-
યવાળો દસ્તાવેજ.

સન્દિત ત્રિ. આધેલ.

સન્દિશત્ ત્રિ. સંદેશો આપવું, જતાવવું.

સન્દિષ્ટ ન. સંદેશો.

સન્દિષ્ટ ત્રિ. દેખાડેલ, જતાવેલ, ઉપદેશેલ,
સંદેશો કહેલ.

સન્દિહાન

૫૨૬

સન્ધિવેલા

સન્દિહાન ત્રિં સંશય કરતું, સંદેહ કરતું,
સંશયવાળું, સંદેહવાળું.

સન્દી સ્ત્રીં ખાટલો, પલંગ.

સન્દીપ્ય પું મધુરશિખા વૃક્ષ.

સન્દેશ પું સંદેશો.

સન્દેશહર પું સંદેશો લલ્લ જનાર-હત.

સન્દેશહારક પું ઉપરનો અર્થ.

સન્દેહ પું સંશય, સંદેહ, શંકા, તે નામે
એક અશ્વકાર.

સન્દોહ પું સમૃદ્ધ, સારી રીતે દોહવું,
દુધ.

સન્દ્રાષ પું પલાયન, નાસી જવું, ભાગી
જવું.

સન્ધ ત્રિં ધારણ કરનાર, એકઠું થયેલ,
બેઠાયેલ.

સન્ધા સ્ત્રીં સ્થિતિ, પ્રતિષ્ઠા, સાંધવું, સંધાવું,
દાર કાઢવો, અનુસંધાન, સંધ્યા.

સન્ધાતવ્ય ત્રિં સાંધવા યોગ્ય, સંધિ કરવા
લાયક, બેઠવા લાયક.

સન્ધાન નં દાર કાઢવો, સોમરસ કાઢવો,
અનુસંધાન, સાંધવું, બેઠવું, સંધિ, સલાહ,
દાર, કાંછ, મધપાન વગેરેની તૃપા વધાર-
નાર એક દ્રવ્ય-અવદંશ, સૌરાષ્ટ્ર,
ધનુષમાં જાણુ સાંધવું.

સન્ધાની સ્ત્રીં હથિઆર વગેરે રાખવાનું
કે ખનાવવાનું સ્થળ, કાંછ, મદિરા.

સન્ધિ પું સાંધવું, સંધ, સલાહ, સંયોગ,
બેઠાવું, બે હાડકાંનું સંયોગ-સ્થાન, ચોર
વગેરેએ કરેલી સુરંગ, ભગ, યોનિ, નાટ-
કનું એક અંગ, સવિકાશ, વ્યાકરણમાં
કહેલ બે અક્ષરોની સંધિ, બેદ, ચીરવું,
કાડવું, તિથિ વગેરેનો આદિ અંત ભાગ.

સન્ધિકા સ્ત્રીં દાર કાઢવો.

સન્ધિચોર પું ધરકાઠ ચોર, ધર વગેરે
તોડીને ચોરી કરનાર.

સન્ધિજીવક પું હુચ્યાછથી પારકું ધન
હરનાર.

સન્ધિત ત્રિં સાંધેલ, આંધેલ, એકઠું કરેલ,
બેઠેલ.

સન્ધિત્સત્ ત્રિં સાંધવા ઇચ્છતું, આંધવા
ઇચ્છતું, બેઠવા ઇચ્છતું.

સન્ધિત્સા સ્ત્રીં સાંધવાની ઇચ્છા, આંધ-
વાની ઇચ્છા, બેઠવાની ઇચ્છા.

સન્ધિત્સુ ત્રિં સાંધવા ઇચ્છનાર, આંધવા
ઇચ્છનાર, બેઠવા ઇચ્છનાર.

સન્ધિદૂષણ નં સંધિમાં દોષ કાઢવો તે,
સલાહનો ભંગ.

સન્ધિનો સ્ત્રીં અગદના સંયોગથી ગર્ભવતી
થયેલી ગાય, અકાળે દૂધવાળી ગાય.

સન્ધિપૂજા સ્ત્રીં આશ્વિન શુદ્ધ આઠમ તથા
નોમના સંધિકાળે કરેલી પૂજા.

સન્ધિબંધ પું એક જાતના ચંપાનું ઝાડ,
સલાહ કરવી, સંધિનો નિયમ આંધવો,
સલાહનો કરાર.

સન્ધિભંગ પું સલાહનો ભંગ, સંધિ તોડવી,
શરીરના સાંધાનું ભાંગવું.

સન્ધિરન્ધ્રકા સ્ત્રીં ભીંતમાં પાડેલું આંકું,
સુરંગ, નદી.

સન્ધિવિગ્રહ પું સલાહ અને યુદ્ધ.

સન્ધિવિગ્રહાધિકારિન્ પું રાજાઓનો
સંધિ અને લડાઈ માટેનો અધિકારી.

સન્ધિવિચક્ષણ પું સંધિ કરવામાં કુશળ,
સલાહ કરવામાં હોંશીઆર.

સન્ધિવિદ્ ત્રિં સંધિ કરી જાણનાર, સલાહ
કરવાનું જાણનાર.

સન્ધિવેલ ત્રિં દિવસ અને રાત્રિનાં સંધિ-
કાળે હોનાર-થનાર.

સન્ધિવેલા સ્ત્રીં દિવસ અને રાત્રિનો
સંધિકાળ, સંધ્યા, સંધિનો સમય, સલા-
હનો વખત.

સન્ધિહારક

૫૨૬

સન્નિધ

સન્ધિહારક પું ધરકાકુ ચોર, ધર કાડીને
ચોરી કરનાર.

સન્ધુક્ષિત ત્રિં દીપેલ, સળગાવેલ, બાળેલ,
બળેલ, પ્રદીપ્ત.

સન્ધેય ત્રિં સાંધવા લાયક, મેળવી દેવા
લાયક, સંધિ કરવા યોગ્ય.

સન્ધ્યા સ્ત્રીં સંધ્યાકાળ, દિવસ અને રાત્રિનો
મધ્યવર્તી કાળ, દિવસ અને રાત્રિનો
સંધિકાળ, સાંજ, પ્રાતઃકાળે ઉપાસના
કરવા યોગ્ય એક દેવ, સંધ્યાકાળની ઉપા-
સના, દિવસ અને રાત્રિના સંધિકાળે
કરવાનું દ્વિજન્મતિનું એક નિત્ય કર્મ,
યુગનો સંધિકાળ, તે નામે એક નદી,
બ્રહ્માની એક પત્ની, ચિન્તા, વિચાર,
ધ્યાન, પ્રતિજ્ઞા, વચન, સીમા, હદ, સં-
ધાન, એક જાતનું ફૂલ, સલાહ, સંધિ,
કરાર, પ્રમોદ અને સંપ્રસાદની સંધિમાં
હોનારું સ્વપ્ન.

સન્ધ્યાંશ પું યુગના સંધિકાળનો અંશ,
સંધ્યાનો ભાગ.

સન્ધ્યાકાલ પું સંધ્યાનો સમય, દિવસ
અને રાત્રિના સંધિકાળે કરવાનું દ્વિજન્મ-
તિનું નિત્ય કર્મ કરવાનો સમય.

સન્ધ્યાગિરિ પું તે નામે એક પર્વત.

સન્ધ્યાચલ પું તે નામે એક પર્વત.

સન્ધ્યાત્રય નં સવાર-અપોર-સાંજ-એ
ત્રણ સંધ્યા.

સન્ધ્યાનટ પું શિવ.

સન્ધ્યાનાટિન્ પું શિવ.

સન્ધ્યાપર્વત પું તે નામે એક પર્વત.

સન્ધ્યાપુષ્પી સ્ત્રીં બાધનું ઝાડ.

સન્ધ્યાવલ પું રાક્ષસ.

સન્ધ્યાવલિ પું નંદીની એક મુર્તિ.

સન્ધ્યાવલી સ્ત્રીં રાક્ષસ સ્ત્રી.

સન્ધ્યાશ્ર નં સોના જેવું સંધ્યાકાળનું
વાદળ-મેઘ.

સન્ધ્યારાગ પું સિંદૂર, સંધ્યાકાળનો રંગ.

સન્ધ્યારામ પું બ્રહ્મા.

સન્ધ્યાવેલા સ્ત્રીં સન્ધ્યાકાલ જીઓ.

સન્ધ્યાસમય પું સન્ધ્યાકાલ જીઓ.

સન્ન પું ચારોળીનું ઝાડ.

સન્ન ત્રિં નીચું, ડીંગાણું, વામન, નાશ
પામેલ, દુઃખી થયેલ, જેનો અંત આવેલ
હોય તે.

સન્નક ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સન્નક પું ચારોળીનું ઝાડ, નીચું ઝાડ.

સન્નકદ્રુ પું ઉપરના અર્થ.

સન્નકદ્રુમ પું સન્નક પું જીઓ.

સન્નકવૃક્ષ પું ઉપર જીઓ.

સન્નત ત્રિં નમેલ, ધ્વનિવાળું, અવાજવાળું.

સન્નતિ સ્ત્રીં નમન, નમવું, નમસ્કાર,
પ્રણામ, નમ્રતા, ધ્વનિ, અવાજ, એક
જાતનો હોમ.

સન્નત્ત ત્રિં અખતર ધારણ કરેલ, બૂદ્ધ
રચનામાં ઉભેલ શૈલ્ય, હથિચાર ધારણ
કરી તૈયાર થયેલ, ગાંધવાયેલ, મન વગે-
રેથી યુક્ત.

સન્નય પું સમૂહ, પાસે રહેલ, શૈલ્ય.

સન્નહન નં અખતર ધારણ કરવું, ઉઘોગ,
ઉદ્યમ.

સન્નાહ પું અખતર, સંગંધ પામવો,
સારી રીતે બંધન.

સન્નાહ્ય પું યુદ્ધમાં યોગ્ય એવો હાથી.

સન્નિકર્ષ પું સમીપપણું, સમીપ, પાસે,
વિષય અને ઇન્દ્રિયોનો સંગંધ, અસૌકિક
પ્રસક્તસાધન એક ઉપાય.

સન્નિકર્ષણ નં સમીપપણું, પાસેપણું.

સન્નિકૃષ્ટ ત્રિં સમીપનું, પાસનું, ઇન્દ્રિય
અને વિષયના સંગંધનું.

સન્નિશ્ચાર પું એક જાતનું ઝાડ.

સન્નિધ નં સમીપપણું, પાસેપણું,

સન્નિધ

૬૨૭

સપત્રાકૃતં

સન્નિધ ત્રિ० સમીપ રહેલ, પાસે રહેલ.

સન્નિધાતૃ ત્રિ० સમીપ મુકતાર, પાસે રાખનાર, ધાપણુ રાખનાર.

સન્નિધાન ન० સમીપપણું, પાસેપણું, આશ્રય.

સન્નિધિ પુ० સમીપ મુકવું, પાસે મુકવું, સમીપપણું, પાસેપણું, ઇન્દ્રિયવિષય, સારો ભંડાર, સન્મનનો ભંડાર.

સન્નિપતિત ત્રિ० મળેલ, પાસે રહેલ, મરણ પામેલ, ઉતરેલ, સમીપ આવેલ.

સન્નિપાત પુ० મળવું, પાસે રહેવું, મરણ પામવું, ઉતરવું, સમીપ આવવું, જે જેના આશ્રયે ઉત્પન્ન થાય તે તેના પ્રત્યે સન્નિપાત, નાશ, કંઈ વગેરે ત્રણ ધાતુની વિષમતારૂપ ત્રિદોષન્યર, સંગીતપ્રસિદ્ધ એક તાલ.

સન્નિપાતજ્વર પુ० કંઈ વગેરે ત્રણ ધાતુની વિષમતારૂપ ત્રિદોષનો તાવ.

સન્નિપાતનુદ્ પુ० ત્રિદોષના વિકારને દૂર કરનાર નેપાળી લીંબડા.

સન્નિબદ્ધ ત્રિ० સારી રીતે બાંધાયેલ-બાંધેલ.

સન્નિબન્ધન ન० સારી રીતે બાંધવું, પરિણામ, સંગ્રંથ, અમરકારકપણું.

સન્નિમ ત્રિ० સરખું, સમાન, તુલ્ય, જેવું.

સન્નિમમ્ન ત્રિ० ડુબેલ, સુતેલ.

સન્નિયુક્ત ત્રિ० નીમેલ, યોજેલ, જોડેલ, લગાડેલ, વળગાડેલ.

સન્નિયોગ પુ० નીમવું, યોજવું, જોડવું, લગાડવું, વળગાડવું.

સન્નિરુદ્ધ ત્રિ० રોકેલ, અટકાવેલ, વિદ્ધ કરેલ.

સન્નિરોધ પુ० રોકવું, અટકાવવું, વિદ્ધ કરવું, વિદ્ધ.

સન્નિવિષ્ટ ત્રિ० પ્રવેશ કરેલ, પેટેલ, દાખલ થયેલ, નજીકનું, પાસેનું.

સન્નિવેશ પુ० નગર વગેરેની ગહાર વિહાર

માટે પ્રવેશ, સારી રીતે સ્થિતિ કરવી, રહેવું.

સન્નિવૃત્ત ત્રિ० પાછું ફરેલ, અટકેલ, રોકેલ, બંધ કરેલ, બંધ થયેલ.

સન્નિવૃત્તિ સ્ત્રી० પાછા ફરવું, અટકવું, રોકવું, બંધ કરવું, બંધ થવું.

સન્નિહિત ત્રિ० સમીપમાં રહેલ, નજીકમાં રહેલ, પાસે રહેલ, પડોશનું, સારી રીતે સ્થાપેલ.

સન્માર્ગ પુ० સારો માર્ગ, સારો રસ્તો.

સન્ન્યસન ન० સંન્યાસ, ત્યાગ, અર્પણ, ફેંકી દેવું.

સન્ન્યસ્ત ત્રિ० સારી રીતે મુકેલ, સ્થાપેલ, સારી રીતે ત્યાગ કરેલ, ફેંકેલ, યોજેલ, જોડેલ, અર્પણ કરેલ.

સન્ન્યસ્ત ન० સંન્યાસ, ત્યાગ, અર્પણ, ફેંકવું.

સન્ન્યાસ પુ० સારી રીતે ત્યાગ કરવો સંન્યાસ આશ્રમ, ચૈત્ર મહિનો, ફેંકવું, છોડવું, અર્પણ કરવું, જટામાંસી વનસ્પતિ.

સન્ન્યાસિતા સ્ત્રી० સંન્યાસીપણું.

સન્ન્યાસિત્વ ન० સંન્યાસીપણું.

સન્ન્યાસિન ત્રિ० ત્યાગી, સંન્યાસી, સંન્યાસ આશ્રમમાં રહેલ, છોડનાર, ફેંકી દેનાર, ત્યાગ કરનાર, અર્પણ કરનાર, ચૈત્ર મહિનામાં કરવાનું શિવનું એક વ્રત કરનાર.

સપ્ ૭૫ બુદ્ધિઓ.

સપક્ષ ત્રિ० સમાનપક્ષવાળું, તુલ્યરૂપ, સરખું, સમાન, પાંખોવાળું, પડખાવાળું.

સપક્ષ પુ० નિશ્ચિત સાધ્યક પક્ષ.

સપત્રાકરણ ન० અત્યંત વ્યથા ઉપગ્નવતી, ઘણુંજ દુઃખ દેવું, આણુથી વીધવું.

સપત્રાકૃત ત્રિ० અત્યંત વ્યથા ઉપગ્નવેલ, ઘણું દુઃખ દીધેલ, આણુથી વીધેલ.

સપત્રાકૃતિ

૫૨૮

સતરક્ત

સપત્રાકૃતિ સ્ત્રી૦ સપત્રાચરણ ભુઓ.
 સપતિ સ્ત્રી૦ સમાન પતિવાળી પૃથ્વી વગેરે.
 સપત્ન પુ૦ શત્રુ.
 સપત્નતા સ્ત્રી૦ શત્રુપણું.
 સપત્નત્વ ન૦ શત્રુપણું.
 સપત્નારિ પુ૦ એક જાતનો વાંસ.
 સપત્ની સ્ત્રી૦ શોક્ય, એક પતિવાળી સ્ત્રી,
 સમાન પતિવાળી પૃથ્વી વગેરે.
 સપત્નીક પુ૦ સ્ત્રીવાળો પુરુષ.
 સપદિ અથ્વા એકદમ, તત્કાળ, જલદી.
 સપર કળ્યા૦ પ૦ સ૦ સેટ પૂજન કરવી,
 સત્કાર કરવો.
 સપર્યા સ્ત્રી૦ પૂજન, સત્કાર.
 સપાદ ત્રિ૦ પાદસહિત, ચતુર્થાંશસહિત,
 ચોથા ભાગસહિત.
 સપિન્ડ ત્રિ૦ સમાન પિંડવાળું, સમું,
 સાતિભાગ ભોક્તા તરીકે એક પિંડવાળું.
 સપિન્ડતા સ્ત્રી૦ સગાઇ, સગપણ.
 સપિન્ડત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.
 સપિન્ડીકરણ ન૦ પ્રેતપણાથી મુક્ત કરવા
 માટે પ્રેતને ઉદેશી કરવાનું એક શ્રાદ્ધ.
 સપિન્ડીકૃત ત્રિ૦ પ્રેતપણાથી મુક્ત કરવા
 માટે પ્રેતને ઉદેશી કરવાનું શ્રાદ્ધ કરેલ.
 સપીતક પુ૦ રાજવૈષાતકી વૃક્ષ.
 સપોતિ સ્ત્રી૦ રાગ વગેરેનું સાથે ભોજન,
 સાથે પીવું તે.
 સપોતિકા સ્ત્રી૦ હસ્તિવૈષાતકી વૃક્ષ.
 સપ્તક ન૦ સાતની સંખ્યા, સાતનો સમૂહ.
 સપ્તક ત્રિ૦ સાતની સંખ્યાવાળું, સાતમું.
 સપ્તકી સ્ત્રી૦ મેખલા, કદોરો.
 સપ્તચત્વારિંશ ત્રિ૦ સડતાલીસમું.
 સપ્તચત્વારિંશત્ સ્ત્રી૦ સડતાલીસ.
 સપ્તચત્વારિંશત્તમ ત્રિ૦ સડતાલીસમું.
 સપ્તચ્છદ પુ૦ સાતપુડાનું ગાડ.
 સપ્તજિહ્વ પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રાનું ગાડ.

સપ્તજ્વાલ પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રાનું ગાડ.
 સપ્તતન્તુ પુ૦ યત્ન.
 સપ્તત ત્રિ૦ સીતેરમું.
 સપ્તતિ સ્ત્રી૦ સીતેર.
 સપ્તતિતમ ત્રિ૦ સીતેરમું.
 સપ્તદશ ત્રિ૦ સત્તરમું.
 સપ્તદશન ત્રિ૦ ૬૦ સત્તર.
 સપ્તદશમ ત્રિ૦ સત્તરમું.
 સપ્તદોષિતિ પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રાનું ગાડ.
 સપ્તદ્વીપા સ્ત્રી૦ પૃથ્વી.
 સપ્તધા અથ્વા સાત, પ્રકારે, સાત રીતે.
 સપ્તધાનુ પુ૦ ૬૦ શરીરમાં રહેલી સાત
 ધાતુઓ-રસ-લોહી-માંસ-મેદ-હાડકું-
 મદન-વીર્ય.
 સપ્તન ત્રિ૦ ૬૦ સાત, સાતની સંખ્યા.
 સપ્તનાડીચક્ર ન૦ વૃષ્ટિ જાણવા માટેનું
 એક ચક્ર.
 સપ્તનામા સ્ત્રી૦ આદિત્યમક્તા વનરપતિ.
 સપ્તપત્ર પુ૦ સાતપુડાનું ગાડ, મુદ્દગર વૃક્ષ.
 સપ્તપદ્મી સ્ત્રી૦ વિવાહસમયે ચોરીમાં જે
 સાત પગલાં ભરાય છે તે.
 સપ્તપર્ણ પુ૦ સાતપુડાનું ગાડ.
 સપ્તપર્ણ ન૦ સાત પાંદડાં.
 સપ્તપર્ણી સ્ત્રી૦ રીસામણીનો વેલો.
 સપ્તપાતાલ ન૦ સાત પાતાલ.
 સપ્તપુત્રસૂ સ્ત્રી૦ સાત છોકરાંની માતા.
 સપ્તપ્રકૃતિવિકૃતિ સ્ત્રી૦ ૬૦ સાંખ્યપ્રસિદ્ધ
 મહત્ત્વ-અહંકાર-પાંચ સૂક્ષ્મ ભૂતો-
 પાંચત-માત્રાઓ.
 સપ્તમ્બ્ર પુ૦ સરસડાનું ગાડ.
 સપ્તમ ત્રિ૦ સાતમું.
 સપ્તમી સ્ત્રી૦ સાતમ તિથિ, સાતમી વિભક્તિ.
 સપ્તરક્ત પુ૦ જેના હાથ-પગનાં તળીયાં-
 તેરનો અંદરનો ભાગ-નખ-નાળાનું-અધ-
 શેષ-શ્વેત-એ સાત લાલ હોય તે.

સત્તરાત્ર

૫૨૯

સમકોણી

સત્તરાત્ર નં સાત રત્નિઓ.
 સત્તર્પિ પું વં સાત ઋષિઓ-મરીચિ-
 અત્રિ-પુલહ-પુત્રસ્ત્ય-કૃતુ-અંગિરા-વશિષ્ઠ-
 એ સાત ઋષિઓ.
 સત્તર્પિમણ્ડલ નં આકાશમાં સાત
 ઋષિઓનું તારારૂપે મંડળ.
 સત્તલા સ્ત્રીં મોગરો, ચણોડી, પાડલ વન-
 સ્પતિ, વનસ્પતિ ચર્મકપા.
 સત્તશતી સ્ત્રીં સાતસો શ્લોકનો દેવી-
 ચરિત્રનો એક ગ્રંથ-ચંડીપાઠ.
 સત્તશિરા સ્ત્રીં નાગરવેશ.
 સત્તસતિ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 સત્તસાગર પું વં સાત સમુદ્ર.
 સત્તાંશુ પું અમિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 સત્તાંશુપુજ્જવ પું શનિ ગ્રહ.
 સત્તાર્ચિસ્ પું અમિ, ચિત્રાનું ઝાડ, શનિ
 ગ્રહ.
 સત્તાશ્વ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 સત્તાશ્વવાહન પું ઉપરના અર્થ.
 સત્તાહ નં સાત દિવસ.
 સત્તિ પું ઘોડો.
 સપ્તર પું એક જાતનું માછલું.
 સપ્તરી સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.
 સપ્તલ ત્રિં સફળ, ફળવાળું, વ્યર્થ નહિ તે.
 સપ્તધૂક ત્રિં સ્ત્રીવાળો પુરૂષ.
 સપ્તલ ત્રિં સૈન્યવાળું, લશ્કરસહિત, સામ-
 થ્યવાળું, બળવાળું, બળવાન.
 સપ્તઘ ત્રિં આધાવાળું, ખીડવાળું.
 સપ્તજ્ઞચારિત્ર પું એક ગુરૂ પાસેથી વેદા-
 ધ્યયનકાળે વેદાધ્યયન નિમિત્તે સમાન
 વ્રતનું આચરણ કરનાર.
 સપ્તય ત્રિં ભયવાળું, ખીડવાળું.
 સપ્તર્તકા સ્ત્રીં હયાત ધણીવાળી સ્ત્રી.
 સપ્તા સ્ત્રીં ધણીઓને બેસવાનું સ્થાન, દૂત,
 ધર, સમ્રાટ, ન્યાયમંદીર, કોર્ટ.

સમાજ ત્રિં ઉમં સેદ્ સેવયું, દર્શન કરયું.
 સં દીપયું ચં
 સમાજન નં જતી-આવતી વેળા સુખ-
 આનંદ-પ્રીતિનું સાધન સંભાળણુ-વાત-
 ચીત, પૂજયું, પૂજા, સત્કાર.
 સમાજન પું સભાનો માણસ.
 સમાજિત ત્રિં સુખ આનંદ કે પ્રીતિની
 વાતચીત કરેલ, પૂજેલ, સેવેલ, સત્કાર
 કરેલ.
 સમાપતિ પું સભાનો પતિ, પ્રમુખ, સભાનો
 સ્થાપક રાજા.
 સમાસદ્ પું સામાજિક-સભ્ય, સભામાં
 બેસનાર.
 સમાસ્તાર પું સામાજિક, સભ્ય, સભાના
 પ્રમુખને સહાયક.
 સમિક પું જુગારી.
 સમીક પું જુગારી.
 સમોચિત પું પરિત.
 સમોચિત ત્રિં સભાને યોગ્ય.
 સમ્ય પું સામાજિક, સભાસદ, જુગારી.
 સમ્ય ત્રિં વિશ્વાસ, વિશ્વાસપાત્ર, સભાને
 યોગ્ય, નિમકહલાસ, સમ્યતાવાળું.
 સમ્યતા સ્ત્રીં સભ્યપણું.
 સમ્યત્વ નં સભ્યપણું.
 સમ્ અઘ્યં સાથે, એકઠાં, સાહે, સારી રીતે,
 પ્રકર્ષમાં તથા અસુચ્યમાં વપરાય છે.
 સમ્ વમ્ ધાતુ જુઓ.
 સમ ત્રિં સમાન, તુલ્ય, સરખું, જેવું,
 સીધું, સપાટ, યોગ્ય, સાહે, જેહું, જેહકું,
 સર્વ, અધું, સઘળું.
 સમકન્યા સ્ત્રીં પરણવાને યોગ્ય થયેલી
 કન્યા.
 સમકાલ પું સમાન કાળ, યોગ્ય કાળ.
 સમકોણ પું સર્પ.
 સમકોણી સ્ત્રીં સાપેણુ.

સમક્ષ

૬૦૦

સમકુદ્ધિ

સમક્ષ અવ્યં પ્રત્યક્ષ, આંખની નજરે,
રૂપરૂ.

સમક્ષ ત્રિં પ્રત્યક્ષના વિષયનું, આંખે
જોયેલ.

સમગન્ધિક પું એક જાતનો ખનાવટી ધૂપ.

સમગન્ધિક પું સુગંધી વાણી-ખસ.

સમગ્ર ત્રિં સકલ, સંપૂર્ણ, અધુન, પૂર્ણ,
સઘળું.

સમગ્રતા સ્ત્રીં સમગ્રપણું, સઘળાપણું.

સમગ્રત્વ નં સમગ્રપણું, સઘળાપણું.

સમજ્ઞા સ્ત્રીં મજ્ઞ.

સમચિત્ત ત્રિં સર્વ ઠેકાણે સમાનતાવાળું,
સર્વના ઉપર સમાન મનવાળું, તત્વજ્ઞાની.

સમજ્ઞા સ્ત્રીં કીર્તિ, યશ.

સમજ્યા સ્ત્રીં સભા, કીર્તિ, આખરૂ, યશ.

સમજ્ઞસ ત્રિં યોગ્ય, યુક્ત, કાયક, આજીવી,
અત્યન્ત.

સમજ્ઞસ નં યોગ્યપણું, યુક્તપણું, કાયકાત,
આજીવીપણું, અત્યન્તપણું.

સમજ્ઞસતા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સમજ્ઞસત્વ નં સમજ્ઞસ નં જુઓ.

સમઘટ પું ગઘીર જુઓ.

સમતા સ્ત્રીં સમાનપણું, તુલ્યપણું.

સમત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સમત્રય નં ત્રણ સરખે ભાગે, સુંડ-મરી-
ગોળ-એ ત્રણ સરખે ભાગે.

સમત્સર ત્રિં મત્સરવાળું, અદેખું, કોધી.

સમર્શિતા સ્ત્રીં સર્વ ઉપર સમાન દષ્ટિ
રાખનારપણું.

સમર્શિત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

સમર્શિન્ ત્રિં સર્વ ઉપર સમાન દષ્ટિ
રાખનાર,

સમદષ્ટિ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

સમદષ્ટિ સ્ત્રીં સર્વ ઉપર સમાન દષ્ટિ-
સમભાવ.

સમદષ્ટિતા સ્ત્રીં સર્વ ઉપર સમાન દષ્ટિ
રાખનારપણું.

સમદષ્ટિત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

સમધિક ત્રિં અત્યંત અધિક.

સમધૃત ત્રિં સમાન રીતે ધારણ કરેલ,
ખરાખર, સમાન.

સમધ્વ ત્રિં સમાન માર્ગવાળું, એક સાથે
જનાર.

સમનિયત ત્રિં વ્યાપકપણું હોતે છતે
વ્યાખ્યત્વવાળું.

સમનુજ્ઞા સ્ત્રીં રજા, કબૂલાત, પરવાનગી.

સમનુજ્ઞાત ત્રિં રજા આપેલ, કબૂલેલ,
પરવાનગી આપેલ.

સમનુજ્ઞાન નં સમનુજ્ઞા જુઓ.

સમન્ત પું સારી રીતે અંત-છેડો, સીમા,
હદ.

સમન્ત ત્રિં સારી રીતે અંગવાળું, સંપૂર્ણ,
સઘળું.

સમન્તત્સ અવ્યં ચોતરફ, બધે ઠેકાણે,
સર્વત્ર.

સમન્તદુગ્ધા સ્ત્રીં ઘોરનું ઝાડ.

સમન્તરજ્ઞક નં કુરૂક્ષેત્રમાં આવેલું એક
તીર્થ.

સમન્તમદ્ર પું ખુદ દેવ.

સમન્તમુજ્ઞ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

સમન્તાત્ અવ્યં ચોતરફ, બધેય, સર્વત્ર.

સમન્યુ પું શિવ.

સમન્યુ ત્રિં ક્રોધવાળું, શોકવાળું.

સમન્વિત ત્રિં સહિત, સાથે, સજ્જત જુઓ.

સમપદ નં લક્ષ્ય વીધતી વેળા ધનુર્ધારી-
ઓની ઉભા રહેવાની એક રીત, એક
રતિઅંધ-એક મૈથુન પ્રકાર.

સમપાદ નં ધનુર્ધારીઓની લક્ષ્ય વીધતી
વેળા ઉભા રહેવાની રીત.

સમકુદ્ધિ ત્રિં સમાન બુદ્ધિવાળું.

સમભાવ

૬૦૨

સમર્પણીય

સમભાવ પુ० સમાન ભાવ, સમાનપણું, તુલ્યપણું.

સમભાષ ત્રિ० સમાન ભાવવાળું, તત્વજ્ઞાની, સર્વ ઉપર સમાન ભાવ રાખનાર.

સમભિવ્યાહાર પુ० સહિતપણું, પૂર્વાપરી-ભાવ, વ્યવધાનરહિતપણું, સહોચ્ચારણ.

સમભિવ્યાહૃત ત્રિ० સહિત, સહોચ્ચારણ કરેલ, વ્યવધાનરહિત.

સમભિવ્યાહૃતિ સ્ત્રી० સમભિવ્યાહાર જુઓ.

સમભિસરણ ન० સામે જવું, જવું, મેળવવા શોધવું, મેળવવા ચાહવું.

સમભિહરણ ન० હરવું, હરણ કરવું, લેવું, પકડવું.

સમભિહાર પુ० વારંવાર, ક્રિયાનું સતતપણું, અત્યંત, ઘણાપણું.

સમમ્ અવ્ય० સાથે, સહિતપણું, એક સમયે, એકજ વખતે.

સમમિતિ ત્રિ० સમાન માપનું.

સમમિતિ સ્ત્રી० સમાન માપ.

સમય પુ० કાળ, વખત, શપથ, સોગંદ, આચાર, સિદ્ધાન્ત, અંગીકાર, સ્વીકાર, સંકેત, નિર્દેશ, ભાષા, બોલવું, બોલી, સંપત્તિ, આજ્ઞા, નિયમ, અવસર, કાલવિજ્ઞાન, સમયનું જ્ઞાન, નિયમ આંધવો, શાસ્ત્ર, કરાર, ઠરાવ, મોસમ, નિયમ.

સમયમેદ પુ० વખત ગુમાવવો, નિયમનો ભંગ, કરારનો ભંગ.

સમયવ્યભિચાર પુ० ઉપરના અર્થ.

સમયા અવ્ય० પાસેપણું, સમીપ, મધ્યે, વચ્ચે.

સમયાકાર પુ० સંકેત.

સમયાધ્યુષિત ન० સૂર્ય અને તારા જે સમયે દેખાતા નથી તે સમય-પરીદ-પ્રભાત.

સમયાશુદ્ધિ સ્ત્રી० સમય-કાળની અશુદ્ધિ.

સમર પુ० યુદ્ધ, લડાઇ.

૭૬

સમરમ્ પુ० તે નામે એક રતિબંધ, -મૈથુન પ્રકાર.

સમરમૂર્ધન પુ० યુદ્ધનો અગ્રભાગ, લડાઇનો મોખરો.

સમરોચિત પુ० યુદ્ધને યોગ્ય હાથી.

સમર્ચન ન० સારી રીતે પૂજન.

સમર્ચના સ્ત્રી० ઉપરનો અર્થ.

સમર્ચિત ત્રિ० સારી રીતે પૂજેલ.

સમર્ણ ત્રિ० સારી રીતે પીડેલ.

સમર્થ ત્રિ० શક્તિમાન, સામર્થ્યવાળું, બળવાન, હિતકારી, યોગ્ય અર્થવાળું, બંધ ખેસતા અર્થવાળું.

સમર્થ પુ० યોગ્ય અર્થ, સારો અર્થ, ઇચ્છિત અર્થ, વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ પદસંબંધી વિધિ-સમાસ વગેરે.

સમર્થક ત્રિ० સમર્થન કરનાર, સિદ્ધ કરનાર, સાબીત કરનાર.

સમર્થક ન० અગર ચંદન.

સમર્થતા સ્ત્રી० સમર્થપણું, સામર્થ્ય, શક્તિ.

સમર્થત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

સમર્થન ન० 'અમુક આ પ્રમાણેજ છે-હોવું' જેમજે ઇત્યાદિ નિશ્ચય કરવો તે, સિદ્ધ કરવું, સાબીત કરવું, યોગ્ય-અયોગ્યનો વિચાર કરવો, સમાધાન કરવું, ટેકા આપવો, વિરોધ.

સમર્થના સ્ત્રી० અશક્ય અધ્યવસાય-ન બને તેવું કાર્ય-વગેરેનો નિશ્ચય કરવો તે.

સમર્થિત ત્રિ० સમર્થન કરેલ, સિદ્ધ કરેલ.

સમર્થક ત્રિ० ઇચ્છિત ફળ આપનાર દેવો વગેરે.

સમર્થક ત્રિ० વર આપનાર, વરદાન આપનાર.

સમર્પણ ન० સોંપવું, અર્પણ કરવું, આપવું.

સમર્પણીય સ્ત્રી० સોંપવા લાયક, અર્પણ કરવા યોગ્ય, આપવા લાયક.

સમર્પિત

૬૦૨

સમાગત

સમર્પિત ત્રિ० અર્પણ કરેલ, સોપેલ, આપેલ.

સમર્યાદ ત્રિ० મર્યાદાવાળું, સીમાવાળું, હદવાળું, પાસેનું, સમીપનું.

સમર્યાદ પુ० સમીપ, પાસે.

સમલ ન० વિષ્ટા, યુ.

સમલ ત્રિ० મળવાળું, મેલું, વિષ્ટાવાળું.

સમવકાર પુ० એક જાતનું નાટક.

સમવતાર પુ० પાણીમાં ઉતરવાનાં પગથીયાં.

સમવર્તિન્ પુ० યમ, ધર્મરાજ.

સમવર્તિન્ ત્રિ० સર્વ ઠેકાણે સમભાવે વર્તનાર.

સમવનત ત્રિ० સારી રીતે નીચે નમેલ.

સમવસર્ગ્ય ત્રિ० છોડી દેવા લાયક, જવા દેવા લાયક.

સમવાસિ સ્ત્રી० મેળવવું, પામવું, પ્રાપ્તિ.

સમવાય પુ० સમૂહ, મેળવવું, મેળવી દેવું, એક જાતનો સંબંધ.

સમવાયિકારણ ન० એક જાતનું કારણ.

સમવાયિજનક ન० એક જાતનું કારણ.

સમવાયિન્ ત્રિ० સમવાય સંબંધને અનુસરનાર.

સમવૃત્તિ ત્રિ० સમાન વૃત્તિવાળું.

સમવેત ત્રિ० મળેલ, સમવાય સંબંધથી જોડાયેલ, સમૂહવાળું.

સમશનોય પુ० વિવાહ થઈ રહ્યા પછી દંપતીને ખાવા માટે કરેલ રથાક્ષીપાક.

સમષ્ટિ સ્ત્રી० સમગ્રપણું, સારી રીતે આપવું.

સમષ્ટિલ પુ० એક જાતનું શાક.

સમષ્ટીલ પુ० ઉપરનો અર્થ.

સમસન ન० સમાસ, સંક્ષેપ, ટુંકાવવું, સારી રીતે ફેંકવું, સમાસ કરવો.

સમસુતિ પુ० સંહાર, પ્રલય.

સમસ્ત્રપાતન્યાય પુ० એક ન્યાય-ન્યોતિષમાં પ્રસિદ્ધ છે.

સમસ્ત ત્રિ० સંક્ષિપ્ત, ટુંકું થયેલ, સમાસ પામેલ, સમગ્ર, બધું.

સમસ્થ ત્રિ० સમભાવે રહેલ.

સમસ્થલી સ્ત્રી० વેદીની અંદરનો પ્રદેશ, સપાટ ભૂમિ.

સમસ્થલીકરણ ન० સપાટ કરવું.

સમસ્થલીકૃત ત્રિ० સપાટ કરેલ.

સમસ્થલોભવન ન० સપાટ થવું.

સમસ્થલીભૂત ત્રિ० સપાટ થયેલ.

સમસ્યા સ્ત્રી० સમસ્યા-સંક્ષેપમાં કહેલ શ્લોકના ચરણ વગેરેને પોતે અથવા ખીજાએ કરેલ બાકીના ખીજા ભાગથી યોજવા માટે કરેલ પ્રશ્ન.

સમા સ્ત્રી० વર્ષ, વરસ.

સમાંશ પુ० સમાન અંશ, સમભાગ, સરખો ભાગ, સરખો હિસ્સો.

સમાંશહારક ત્રિ० સરખો ભાગ લેનાર, સમાન હિસ્સો લેનાર.

સમાંશહારિન્ ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

સમાંસમીના સ્ત્રી० દરેક વર્ષે વીઆતી ગાય.

સમાર્કર્ષિન્ ત્રિ० સારી રીતે આકર્ષણ કરનાર-ખેંચનાર-ખેંડનાર.

સમાર્કર્ષિન્ પુ० અતિ દૂર સુધી જનાર ગંધ.

સમાકુલ ત્રિ० સારી રીતે આકુળ, વ્યાકુળ.

સમાકુલતા સ્ત્રી० સારી રીતે આકુળ-વ્યાકુળપણું.

સમાકુલત્વ ન० ઉપરનો અર્થ.

સમાહ્યા સ્ત્રી० કીર્તિ, યશ, આખર, સંજ્ઞા, નામ, યોગબળ, યોગની શક્તિ.

સમાહ્યાત ત્રિ० પ્રસિદ્ધ, કીર્તિવાળું, યશ-વાળું, આખરદાર, સારી રીતે કહેલ.

સમાહ્યાતિ સ્ત્રી० સારી રીતે કહેવું, યશ, કીર્તિ, આખર, પ્રસિદ્ધિ.

સમાહ્યાન ન० સારી રીતે કહેવું.

સમાગત ત્રિ० આવેલ, સમાગમ થયેલ.

સમાગતિ

૬૦૩

સમાનાધિકરણ

સમાગતિ સ્ત્રીં આવવું, સંગમ, સમાગમ.

સમાગમ પું ઉપરના અર્થ.

સમાગમન નં આવવું, સમાગમ.

સમાઘાત પું યુદ્ધ, સારી રીતે ઘાત-પ્રહાર, આઘાત.

સમાચર ત્રિં આચરણ કરનાર, આચરનાર, કરનાર.

સમાચરણ નં આચરણ, આચાર, વર્તન, કરવું, કર્મ.

સમાચરત્ ત્રિં આચરવું, વર્તવું, કરવું, આચારમાં મૂકવું.

સમાચર્યા સ્ત્રીં સમાચરણ જુઓ.

સમાચાર પું સારો આચાર, યોગ્ય આચરણ, સારું વર્તન, સમાચાર.

સમાજ પું પશુ સિવાયનાઓનો સમૂહ, સભા, હાથી.

સમાજ્ઞા સ્ત્રીં સારી આજ્ઞા, હુકમ, આપદ, કીર્તિ, યશ.

સમાદાન નં સારી રીતે ગ્રહણ, સારી રીતે સ્વીકાર, ઔદ્યોગીય પોતાનું કર્મ.

સમાદાય અબ્યં લખને, ગ્રહણ કરીને, સ્વીકારીને.

સમાદિષ્ટ ત્રિં આજ્ઞા કરેલ, હુકમ કરેલ.

સમાદેય ત્રિં લેવા લાયક, ગ્રહણ કરવા યોગ્ય, સ્વીકારવા લાયક.

સમાદેશ પું આજ્ઞા, હુકમ, ફરમાન.

સમાધા સ્ત્રીં નિષ્પત્તિ, સિદ્ધિ, વિવાદ ભાંગવો, સમાધાન કરવું, ધ્યેય વસ્તુમાં એકાગ્રપણે મનને સ્થાપવું.

સમાધાન નં ઉપરના અર્થ.

સમાધિ પું ધ્યાન કરવા લાયક વસ્તુમાં એકાગ્રપણે મનને સ્થાપવારૂં એક ધ્યાન, વચનનો અભાવ, મૌન, નિયમ, ઇન્દ્રિયોને વશ રાખવી તે, તે નામે એક અર્થાલંકાર, કાવ્યનો એક શુભ, સારી રીતે નાખવું-ધ્વનાવવું, મનની એકાગ્રતા.

સમાધિમત્ ત્રિં સમાધિવાળું, મનની એકાગ્રતાવાળું.

સમાધ્માત ત્રિં ધમેલ, પુંકેલ, સારી રીતે ગર્વ પામેલ, સારી રીતે શબ્દ કરેલ.

સમાન ત્રિં તુલ્ય, સરખું, સમાન, એક, અભિમાની, માનવાળું, પ્રાણુ વગેરે પાંચ વાયુમાંનો એક વાયુ.

સમાનકાલ પું સરખો કાળ, એક વખત.

સમાનકાલીન ત્રિં સમાન કાળે હોનાર-થનાર, એક સમયે થનાર.

સમાનગોત્ર ત્રિં એક ગોત્રનું.

સમાનજન્મન્ ત્રિં સમાન જન્મવાળું, એક સાથે જન્મેલ.

સમાનજાતિ ત્રિં એક જાતનું.

સમાનજાતીય ત્રિં એક જાતમાં હોનાર-થનાર.

સમાનતા સ્ત્રીં સમાનપણું.

સમાનત્વ નં સમાનપણું.

સમાનયન નં આણવું, લાવવું.

સમાનવિભક્તિક ત્રિં સરખી વિભક્તિ-વાળું, એક વિભક્તિવાળું.

સમાનવિષય પું એક વિષય, સમાન વિષય.

સમાનવિષયક ત્રિં એક વિષયનું, સમાન વિષયવાળું.

સમાનાકાર પું સરખો આકાર, સમાન આકૃતિ.

સમાનાકારક ત્રિં સરખા આકારનું, સમાન આકારવાળું.

સમાનાકૃતિ પું સમાનાકાર જુઓ.

સમાનાધિકરણ નં એક અધિકરણમાં વર્તનાર-પોતાના અધિકરણમાં વર્તનાર પદાર્થ, જૂદી વિભક્તિવાળું નહિ એવું અને અભેદવડે એક અર્થને જણાવનારું પદ.

સમાનાધિકાર

૬૦૪

સમાવિષ્ટ

સમાનાધિકાર પું સમાન અધિકાર.
 સમાનાશૌચ નં સમાન-તુલ્ય અશૌચ-
 મૂતક.
 સમાનીત ત્રિં આણેલ, લાવેલ.
 સમાનોદક પું અગીઆરથી માંડી ચૌદમી
 પેઠી સુધીનો સગો.
 સમાનોદર્ય પું સગો બાઈ.
 સમાનોદર્યા છોં સગી બહેન.
 સમાન્ત પું વર્ષનો છેડો.
 સમાપ પું દેવયજન સ્થાન.
 સમાપક ત્રિં સમાપ કરનાર, પૂર્ણ કરનાર,
 માપનાર, મેળવનાર, કાર કરનાર, મારી
 નાખનાર.
 સમાપન નં સમાપ કરવું, પૂર્ણ કરવું કાર
 કરવું, મારી નાખવું, માપવું, મેળવવું.
 સમાપન્ન ત્રિં સમાપ કરેલ, પ્રાપ્ત થયેલ,
 મેળવેલ, કલેશ પામેલ, મારી નાખેલ.
 સમાપન્ન નં સમાપ્તિ, વધ, નાશ.
 સમાપિત ત્રિં સમાપ કરેલ, પૂર્ણ કરેલ.
 સમાપ્ત ત્રિં સમાપ, સંપૂર્ણ કરેલ, મેળવેલ,
 અંત પામેલ, છેડાને પામેલ.
 સમાપ્તપુનરાત્તતા સ્ત્રીં સાહિત્યપ્રસિદ્ધ કાન્ય-
 નો એક દોષ.
 સમાસાલ પું પતિ, સ્વામી, ઘણી.
 સમાપ્તિ છોં સમાપ્તિ, છેડો, અંત, પ્રાપ્તિ,
 મેળવવું, સમાધાન.
 સમાપ્તિક ત્રિં સમાપ કરનાર, છેડો
 આણનાર, અંત લાવનાર.
 સમાસ્રાત ત્રિં ગણેલ, ગણતરી કરેલ, ફરી
 કરેલ.
 સમાસ્રાય પું ગણવું, ગણતરી કરવી, ફરી
 કહેવું, કહેવું.
 સમાસ્રાન નં ગણતરી, ગણના, ગણવું તે,
 ફરી ફરી કહેવું, વારંવાર.
 સમાય પું આવવું, આવક, સમાગમ.

સમાયાત ત્રિં આવેલ, સારી રીતે આવેલ.
 સમાયોગ પું સંયોગ-સમવાય વગેરે સંબંધ,
 પ્રયોગન, કારણ.
 સમારબ્ધ ત્રિં આરંભેલ, શરૂ કરેલ.
 સમારમ્ભ પું આરંભ, શરૂઆત.
 સમારાધન નં આરાધન કરવું, એવવું,
 સેવા, સંતોષ ઉપજાવવો, ખુશી કરવું.
 સમારાધના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 સમારુદ્ધ ત્રિં ઉગેલ, વધેલ, ચઢેલ.
 સમારોહ પું ઉગવું, વધવું, ચઢવું.
 સમારોહિન્ ત્રિં ઉગનાર, વધનાર, ચઢ-
 નાર, સ્વાર.
 સમાલભન નં સમાલમ્ભ જુઓ.
 સમાલબ્ધ ત્રિં યત્તમાં વધ કરવા પકડેલ
 પશુ વગેરે, યત્તમાં વધ કરેલ.
 સમાલમ્ભ પું આશ્રય, આધાર, ટેકા,
 આલંબન, શરણ, લટકવું, વળગવું.
 સમાલમ્બન નં ઉપરના અર્થ.
 સમાલમ્બિન્ ત્રિં આશ્રય લેનાર, આધાર
 લેનાર, આશ્રયવાળું, આધારવાળું, ટેકા-
 વાળું, આલંબન કરનાર, શરણ લેનાર,
 લટકનાર, વળગી રહેનાર.
 સમાલમ્બિન્ પું એક ઘાસ.
 સમાલમ્ભ પું કેસર વગેરે શરીરે ચોળવું-
 ચોપડવું, લેપન કરવું, યત્તમાં વધ કરવો,
 પકડવું.
 સમાલમ્ભન નં ઉપરના અર્થ.
 સમાલમ્ભિન્ ત્રિં કેસર વગેરેથી શરીરે
 લેપન કરનાર, યત્તાર્થે પશુવધ કરનાર.
 સમાવરણ નં ઢાંકણ, વેષ્ટન, આવરણ.
 સમાવર્તન નં વેદાધ્યયન કર્યા પછી શુદ્ધ-
 રથપણુ માટે શુદ્ધિથી આવવા નિમિત્તે
 એક સંસ્કાર.
 સમાવિષ્ટ ત્રિં યુક્ત, બેસાયેલ, મનના
 અગ્રહવાળું, હરકેઈ કામમાં મનની
 અત્યંત એકાગ્રતાવાળું.

સમાવૃત્ત

૬૦૬

સમાસેવા

સમાવૃત્ત ત્રિં વીંટાયેલ, ઘેરેયેલ, ઢાંકેલ, ઢંકાયેલ.

સમાવૃત્તિ સ્ત્રીં વીંટાયું, વીંટયું, ઘેરયું, ઢાંકયું, ઢંકાયું.

સમાવૃત્ત ત્રિં જોનો સમાવર્તન સંસ્કાર થયેલ હોય તે, ગુરુગૃહથી વેદાધ્યયન કરી ગૃહસ્થવાસ માટે પાછો ફરેલ શિષ્ય.

સમાવૃત્તક ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સમાવેદનીય ત્રિં નીચેનો શબ્દ જુઓ.

સમાવેષ ત્રિં નિવેદન કરવા યોગ્ય, જાણવાવા લાયક.

સમાવેશ પું યોગના, જોડાયું, મનનો આગ્રહ, જુસ્સો, આવેશ, હરકોઈ કામમાં મનની અત્યંત એકાગ્રતા, અનેક અર્થો વગેરેનો એક વાક્ય વગેરેમાં સમાવેશ કરવો તે, સમાવયું.

સમાવેશિત ત્રિં સમાવેશ કરેલ, સમાવેલ. સમાચય પું આશ્રય, આશરો, આધાર, ટેકો, શરણ.

સમાશ્રિત ત્રિં આશ્રય લીધેલ, આશરો લીધેલ, આધારવાળું, શરણવાળું.

સમાશ્રિષ્ટ ત્રિં ભેટેલ, વળગેલ, આલિંગન કરેલ.

સમાશ્લેષ પું આલિંગન કરવું, સારી રીતે ભેટવું, વળગી રહેવું.

સમાશ્લેષિન ત્રિં આલિંગન કરનાર, સારી રીતે ભેટનાર, વળગી રહેનાર.

સમાશ્વસન નં આશ્વાસન પામવું, વિરમવું, શાંત થવું.

સમાશ્વસ્ત ત્રિં અશ્વાસન પામેલ, વિરામ પામેલ, શાંત થયેલ.

સમાશ્વાસ પું ઉપરના અર્થ.

સમાશ્વાસન નં શાંત પાડવું, વિરામ પમાડવું, આશ્વાસન કરવું.

સમાસ પું સંક્ષેપ, ટુંકું થવું તે, સમર્થન,

વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ તાત્પર્ય-કર્મધારય-દ્વિગુ-અવ્યયીભાવ-૬૦૬-અહુવીહિ-એકશેષ-એ સમાસ.

સમાસક્ત ત્રિં અત્યંત આસક્ત, વળગેલ, સંયુક્ત, જોડાયેલ, આગ્રહવાળું.

સમાસક્તિ સ્ત્રીં અત્યંત આસક્તિ, વળગવું, લાગ્યા રહેવું, જોડાવું, અત્યંત આગ્રહ.

સમાસક્ત પું ઉપરના અર્થ.

સમાસક્કવત્ ત્રિં સમાસક્ત જુઓ.

સમાસક્ષન નં સમાસક્તિ જુઓ.

સમાસતત્ અવ્યં સંક્ષેપથી, ટુંકાજુથી.

સમાસર્જન નં મૂકવું, છોડવું, ત્યજવું.

સમાસવત્ પું વ્યાકરણમાં કહેલ સમાસ-વાળો શબ્દ, પુંદ્રશ્લ.

સમાસવત્ ત્રિં સંક્ષેપવાળું, ટુંકાજુવાળું, ટુંકું.

સમાસવત્ અવ્યં સમાસતુલ્ય ક્રિયા, સમાસ જોવું, સમાસની પેઠે.

સમાસાદન નં પ્રાપ્ત કરવું, મેળવવું, પહોંચવું, પાસે આણવું.

સમાસાદિત ત્રિં પ્રાપ્ત કરેલ, મેળવેલ, પહોંચેલ, પ્રાપ્ત થયેલ, પાસે આણેલ.

સમાસાન્ત પું વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ સમાસની અંતે આવતો પ્રત્યય વગેરે.

સમાસાન્તવિધિ પું વ્યાકરણમાં સમાસની અંતે આવતો પ્રત્યય વગેરેનો વિધિ.

સમાસાર્થ પું સમાસથી જાણવા યોગ્ય અર્થ.

સમાસાર્થ સ્ત્રીં સમસ્યા, સમસ્યા.

સમાસીન ત્રિં જોડેલ.

સમાસૃષ્ટ ત્રિં મૂકેલ, છોડેલ, ત્યજેલ.

સમાસૃષ્ટિ સ્ત્રીં મૂકવું, છોડવું, ત્યજવું.

સમાસેવન નં સારી રીતે સેવવું, સેવા.

સમાસેવના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સમાસેવા સ્ત્રીં સમાસેવન જુઓ.

સમાસેવિતં

૬૦૬

સમીપત્વ

સમાસેવિતં ત્રિં સારી રીતે સેવેલ, સેવેલ.

સમાસેવ્ય ત્રિં સારી રીતે સેવવા લાયક.

સમાહત ત્રિં હણેલ, ડોકેલ, વગાડેલ.

સમાહનન નં હણુવું, ડોકવું, વગાડવું.

સમાહાર પું સમુચ્ચય, જેના અવયવ પ્રકટ ન હોય તેવો સમૂહ.

સમાહારચન્દ્ર પું વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક સમાસ.

સમાહારદ્વિગુ પું વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ એક સમાસ.

સમાહિત ત્રિં મૂકેલ, સ્થાપેલ, સાવધાન થયેલ, એકાંત થયેલ, પ્રતિજ્ઞા કરેલ, સિદ્ધ થયેલ, તૈયાર થયેલ, શુદ્ધ, સમાધાન કરેલ, કબૂલ કરેલ.

સમાહિત નં સમાધાન, શુદ્ધિ, સ્થાપના.

સમાહત ત્રિં સંમ્રદ કરેલ, એકત્ર કરેલ, એકઠું કરેલ, આણેલ, મેળવેલ.

સમાહતિ સ્ત્રીં સમાહાર જુઓ.

સમાહ્વય પું નામ, સંજ્ઞા, બોલાવવું, પ્રાણી-ઓને પણમાં મૂકી રમાતું જુગટું, એ જુગટાના અધિકારે થયેલો એક વિવાદ.

સમાહ્વા સ્ત્રીં નામ, સંજ્ઞા, ગોળદ્વાં વૃક્ષ.

સમિક નં એક જાતનું અસ્ત્ર.

સમિત્ સ્ત્રીં યુદ્ધ, લડાઈ.

સમિતા સ્ત્રીં ધડનો એક જાતનો લોટ-મેંદાનો-લોટ.

સમિતિ સ્ત્રીં સભા, યુદ્ધ, સંકેત, જેન દર્શનપ્રસિદ્ધ પાંચ સમિતિ.

સમિથ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ, યુદ્ધ, આહુતિ.

સમિધ્ સ્ત્રીં કાષ્ઠ, લાકડું, હોમનું એક જાતનું લાકડું.

સમિધ પું લાકડું, અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

સમિન્ધન નં લાકડું, ઈંધણું, સારી રીતે દીપવું-જળવું, પ્રકાશવું.

સમિર પું સમીર જુઓ.

સમીક નં યુદ્ધ.

સમીકરણ નં સરખું કરવું, સમાન કરવું, બીજગણિતપ્રસિદ્ધ એક ક્રિયા.

સમીકૃત ત્રિં સરખું કરેલ, સમાન કરેલ.

સમીક્ષ નં સાંખ્ય શાસ્ત્ર.

સમીક્ષ પું પર્વાલોચન, વિચારવું, સારી રીતે જ્ઞાન, સારી રીતે તપાસવું.

સમીક્ષા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ, સરવ, શુદ્ધિ, મીમાંસાશાસ્ત્ર, યત્ન, પ્રયત્ન.

સમીક્ષિત ત્રિં સારી રીતે જોયેલ, વિચારેલ, તપાસેલ.

સમીક્ષ્ય અવ્યં સારી રીતે જોધને, વિચારીને, તપાસીને.

સમીક્ષ્યકરણ નં સારી રીતે જોધને-વિચારીને કરવું.

સમીક્ષ્યકારિન્ ત્રિં સારી રીતે વિચાર કરીને કરનાર.

સમીચ ત્રિં સંયુક્ત, જોડાયેલું.

સમીચક નં મૈથુન.

સમીચી સ્ત્રીં હરિણી, મૃગલી, વંદના, પ્રશંસા, વખાણ.

સમીચીન્ ત્રિં યથાર્થ, સારું, સાચું, ખરું.

સમીચીન નં સારું, ઠીક, સત્ય.

સમીચીનતા સ્ત્રીં યથાર્થપણું, સત્યતા.

સમીચોન્ત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સમીદ પું સમિતા જુઓ.

સમીનિકા સ્ત્રીં દરેક વર્ષે વીઆતી ગાય.

સમીપ ત્રિં પાસેનું, નજદીકનું.

સમીપ નં નજદીક, પાસે.

સમીપગ ત્રિં પાસે જનાર, નજદીક જનાર.

સમીપતસ્ અવ્યં નજદીકથી, પાસેથી.

સમીપતા સ્ત્રીં પાસેપણું, નજદીકપણું.

સમીપત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સમીભવન

૬૦૭

સમુત્પત્તન

સમીભવન નં સરખું થવું, સપાટ થવું,
સીધું થવું.

સમીભૂત ત્રિં સરખું થયેલ, સપાટ થયેલ,
સીધું થયેલ.

સમીર પું પવન, વાયુ, ખીજડીનું ઝાડ.

સમીરણ પું વાયુ, પવન, મરવાનું ઝાડ,
મુસાફર.

સમીરણ નં સારી રીતે પ્રેરણા કરવી,
ફેંકવું, સારી રીતે બોલવું, ઉચ્ચાર કરવો.

સમીરિત ત્રિં સારી રીતે પ્રેરણા કરેલ,
ફેંકેલ, સારી રીતે બોલેલ-ઉચ્ચાર કરેલ-
કહેલ.

સમીહન નં ચાલવું, ધસવું, સારી ચેષ્ટા
કરવી.

સમીહા સ્ત્રીં ચાલના, ધસના, સારી ચેષ્ટા.

સમીહિત ત્રિં ચાહેલ, ધસેલ, સારી
ચેષ્ટા કરેલ.

સમીહિત નં સમીહન જુઓ.

સમુચ ત્રિં વાચાળ, બહુ બોલ બોલ
કરનાર.

સમુચિત ત્રિં યોગ્ય, વાજબી, સારી રીતે
ઉપયોગી.

સમુચિતતા સ્ત્રીં યોગ્યતા, હાયકાત,
વાજબીપણું.

સમુચિતત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સમુચય પું સમૂહ, બે ત્રણ વગેરેનો દળ,
પરસ્પર નિરપેક્ષ એવી અનેક વસ્તુઓનો
એક ક્રિયા વગેરેમાં અન્વય, સંબંધ, સમા-
હાર જુઓ.

સમુચર પું સારી રીતે ઉચ્ચારણ, સારી
રીતે ત્યાગ.

સમુચાર પું ઉપરના અર્થ.

સમુચારણ નં સમુચર જુઓ.

સમુચિત ત્રિં એકું કરેલ, દળ કરેલ,
સમૂહ કરેલ.

સમુચીયમાન ત્રિં એકું કરાતું, દળેલો
કરાતું, સમૂહ કરાતું.

સમુચ્છિદ્યમાન ત્રિં મૂળમાંથી ઉખેડાતું,
નાશ પમાડાતું.

સમુચ્છેદ પું વિનાશ, મૂળમાંથી ઉખેડી
નાખવું તે.

સમુચ્છ્રય પું ઉંચાઇ, ઘણીજ ઉન્નતિ,
વિરોધ.

સમુચ્છ્રાય પું ઉપરના અર્થ.

સમુચ્છ્રિત ત્રિં ઉંચું કરેલ, ઉન્નતિ કરેલ,
વિરોધ કરેલ.

સમુચ્છલન નં સારી રીતે વિસ્તાર પામવો,
ઉછળવું.

સમુચ્છલિત ત્રિં સારી રીતે વિસ્તાર
પામેલ, ઉછળેલ.

સમુચ્છલન નં સમુચ્છલન જુઓ.

સમુચ્છલિત ત્રિં સમુચ્છલિત જુઓ.

સમુચ્છવસ પું શ્વાસ.

સમુચ્છવસન નં સારી રીતે ઉચ્છ્વાસ લેવો,
શ્વાસ લેવો, જીવવું.

સમુચ્છવસિત ત્રિં સારી રીતે ઉચ્છ્વાસ
હીધેલ, શ્વાસ હીધેલ, જીવેલ.

સમુજ્ઞન નં છોડવું, ત્યાગ કરવો, તજવું.

સમુજ્ઞિત ત્રિં છોડેલ, ત્યાગ કરેલ, તજેલ.

સમુત્ક્રમ પું ઉંચે જવું, સારી રીતે ઉઠવું.

સમુત્ક્રોશ પું ટીટાટો પક્ષી, ઘણા મોટા
શબ્દ-જૂમ.

સમુત્ક્રોશી સ્ત્રીં ટીટાડી.

સમુત્થ ત્રિં સારી રીતે ઉઠેલ, ઉગેલ.

સમુત્થાન નં ઉઠવું, ઉભા થવું, ઉઘોગ,
ઉદ્ભવ, વ્યાધિનો નિર્ણય, ઉગવું, વધવું,
વધારો.

સમુત્થિત ત્રિં ઉઠેલ, ઉજું થયેલ, ઉગેલ,
વધેલ.

સમુત્પત્તન નં ઉંચે ઉડવું, જવું, ચઢવું,
ચઢાઈ, પ્રયત્ન કરવો.

સમુત્પતિત

૨૦૮

સમુદૃત

સમુત્પતિત ત્રિં ઉંચે ઉડેલ, ગયેલ, ચડેલ, ચઢાઈ કરેલ, પ્રયત્ન કરેલ.

સમુત્પત્તિ જ્ઞીં ઉત્પત્તિ, ઉત્પન્ન થવું, ઉગવું, ઉપજ, પેદાશ.

સમુત્પન્ન ત્રિં ઉત્પન્ન થયેલ, નીપજેલ, પેદા થયેલ.

સમુત્પાટ ત્રિં મૂળમાંથી ઉખેડી નાખવું, નિર્મૂળ કરવું.

સમુત્પાટન નં ઉપરના અર્થ.

સમુત્પાદિત ત્રિં મૂળમાંથી ઉખેડી નાખેલ, નિર્મૂળ કરેલ.

સમુત્પાદન નં ઉપજાવવું, ઉત્પન્ન કરવું, પેદા કરવું, બનાવવું, કરવું.

સમુત્પાદિત ત્રિં ઉત્પન્ન કરેલ, ઉપજાવેલ, પેદા કરેલ, બનાવેલ, કરેલ.

સમુત્પિજ્ઞ ત્રિં અત્યંત આકુળ વ્યાકુળ, ઘણુંજ ગભરાયેલ.

સમુત્પિજ્ઞ પું ગભરાયેલું-સૈન્ય.

સમુત્સર્ગ પું સારી રીતે ત્યાગ કરવો, તજવું.

સમુત્સવ પું સારો ઉત્સવ, મોટો ઓજવ.

સમુત્સુક ત્રિં અત્યંત ઉત્સુક, ઇચ્છિત વસ્તુ મેળવવા માટે ઘણુંજ ઉતાવળું.

સમુત્સૃષ્ટ ત્રિં સારી રીતે તજેલ, છોડેલ, ત્યાગ કરેલ.

સમુત્સેધ પું અત્યંત ઉંચાઈ, અત્યંત વિશાળતા.

સમુદક્ત ત્રિં કુત્રા વગેરેમાંથી બહાર કાઢેલ પાણી વગેરે.

સમુદય પું સમૂહ, યુદ્ધ, લડાઈ, સારી રીતે ઉદ્ય, સારો ઉદ્ય, દિવસ.

સમુદય નં જ્યોતિષમાં કહેલ લગ્ન, પાઞ્જના ભાગમાં રહેલ સૈન્ય.

સમુદાગમ પું સારું જ્ઞાન.

સમુદાચાર પું અભિપ્રાય, સારો આચાર.

સમુદાય પું સમૂહ, યુદ્ધ, ઉગવું.

સમુદિત ત્રિં એકઠું કરેલ, ટંગવો કરેલ, સમૂહરૂપ કરેલ.

સમુદીરણ નં સારી રીતે કહેવું.

સમુદીરિત ત્રિં સારી રીતે કહેલ.

સમુદગ પું સંપુટ, ડાખડો, ડાંકેલી પેટી કગેરે.

સમુદગ ત્રિં ઉદ્ય પામનાર, ઉગનાર, ઉત્પન્ન થનાર, મગવાળું, મગસહિત.

સમુદગક પું સમુદગ પું જુઓ.

સમુદગત ત્રિં ઉગેલ, ઉંચે ગયેલ, જન્મેલ, ઉત્પન્ન થયેલ, ઉદ્ય પામેલ.

સમુદગમ પું ઉંચે જવું, ઉગવું, ઉત્પન્ન થવું, જન્મ, ઉત્પત્તિ, ઉદ્ય.

સમુદગીત ત્રિં ઉચ્ચસ્વરથી ગાયેલ, ઉંચેથી ગાયેલ.

સમુદગીર્ણ ત્રિં વમેલ, ઓડેલ, બહાર કાઢેલ, બોલેલ, કહેલ, ઉંચું કરેલ, ઉંચે તોળેલ.

સમુદ્દષ્ટિ ત્રિં સારા ઉદ્દેશવાળો પદાર્થ, દેખાડેલ, બતાવેલ.

સમુદ્દેશ પું સારો ઉદ્દેશ, સારું લક્ષ્ય, દેખાડવું, બતાવવું.

સમુદ્દત ત્રિં અત્યંત ઉદ્દત, ઘણુંજ અવિ-
નથી, બહાર કાઢેલ, ઉંચે કરેલ.

સમુદ્ધરણ નં ઉંચે કરવું, ઉંચકવું, ઉઘટી કરવી, મૂળમાંથી ઉખેડી નાખવું, ઉદ્ધાર કરવો.

સમુદ્ધરણ ત્રિં ઓછી કાઢેલ, બહાર કાઢેલ, મૂળમાંથી ઉખેડી નાખેલ.

સમુદ્ધર્ત ત્રિં ઉદ્ધાર કરનાર, બહાર કાઢનાર, ઓકનાર, મૂળમાંથી ઉખેડી નાખનાર, હરાયલા દ્રવ્યને ફરી પાછું લાવનાર.

સમુદ્ધૃત ત્રિં દૂર કરેલ, ખસેડેલ, ઉખેડી નાખેલ, ઉંચે ખેંચેલ, ઉદ્દત, ઓછી કાઢેલ.

સમુદ્રવ

૬૦૨

સમુદ્રહર

સમુદ્રવ પુ० ઉત્પત્તિ, જન્મ, ઉત્પન્ન થવું,
પેદા થવું.

સમુદ્ભૂત ત્રિ० ઉત્પન્ન થયેલ, જન્મેલ,
નીપજેલ, પેદા થયેલ.

સમુચત ત્રિ० સારી રીતે ઉદ્ધમવાળું, તૈયાર,
સજ્જ થયેલ.

સમુચ્યમ પુ० સારી રીતે ઉદ્ધમ, ધણોજ
પ્રયત્ન, સારો પ્રયત્ન.

સમુદ્ર પુ० દરીયા.

સમુદ્ર ત્રિ० મુદ્રાવાળું, મુદ્રાસહિત, સીકા-
વાળું, મહોરવાળું, મર્યાદાવાળું.

સમુદ્રકફ પુ० સમુદ્રકેન-સમદર ફીણ,
સમુદ્રનું ફીણ.

સમુદ્રકાશ્ચી સ્ત્રી० પૃથ્વી.

સમુદ્રકાન્તા સ્ત્રી० નદી.

સમુદ્રગ ત્રિ० દરીયા તરફ જનાર, સમુદ્રમાં
જનાર.

સમુદ્રગા સ્ત્રી० નદી.

સમુદ્રગૃહ નં દરીયાઈ ઘર, દરીયામાં જળ-
ચંત્ર ગૃહ-દરીયાના પાણી ઉપર યાદેલ
ઘર.

સમુદ્રચુલુક પુ० અમરત્ય મુનિ.

સમુદ્રજ પુ० ચંદ્ર, કપૂર.

સમુદ્રજા સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.

સમુદ્રતટ નં દરીયાનો કીનારો.

સમુદ્રતનય પુ० ચંદ્ર, કપૂર.

સમુદ્રતનયા સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.

સમુદ્રદયિતા સ્ત્રી० નદી.

સમુદ્રવનોત નં અમૃત, ચંદ્ર, કપૂર.

સમુદ્રપત્ની સ્ત્રી० નદી.

સમુદ્રપુત્ર પુ० ચંદ્ર, કપૂર.

સમુદ્રપુત્રી સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.

સમુદ્રપ્રિયા સ્ત્રી० નદી.

સમુદ્રફલ નં એક જ્વતની ઔષધિ.

સમુદ્રફેન પુ० સમુદ્રનું ફીણ-સમદર ફીણ.

સમુદ્રમેલલા સ્ત્રી० પૃથ્વી.

સમુદ્રયાત્રા સ્ત્રી० સમુદ્રને તીર્થ માની
મુસાફરી, તેમાં કુખી મરવું.

સમુદ્રયાન નં દરીયાઈ વાહન-વહાણ-
સ્ટીમર વગેરે, દરીયાઈ મુસાફરી.

સમુદ્રરમણી સ્ત્રી० પૃથ્વી.

સમુદ્રરણા સ્ત્રી० પૃથ્વી.

સમુદ્રલવણ નં દરીયાનું મીઠું.

સમુદ્રવન્દિ પુ० વડવાનળ અગ્નિ.

સમુદ્રવસના સ્ત્રી० પૃથ્વી.

સમુદ્રવચ્ચા સ્ત્રી० પૃથ્વી.

સમુદ્રવિજય પુ० આવીસમા જૈન તીર્થંકર
નેમિનાથના પિતા એક યાદવ રાજા.

સમુદ્રવેલા સ્ત્રી० દરીયાનો કીનારો.

સમુદ્રસુત પુ० ચંદ્ર, કપૂર.

સમુદ્રસુતા સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.

સમુદ્રસુભગા સ્ત્રી० ગંગા નદી.

સમુદ્રસુતુ પુ० ચંદ્ર, કપૂર.

સમુદ્રસૂત્ર સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.

સમુદ્રા સ્ત્રી० કચ્છરો વનસ્પતિ, ખીજડીનું
ગાડ

સમુદ્રાગ્નિ પુ० વડવાનળ અગ્નિ.

સમુદ્રાન્ત નં જળચક્ષુ.

સમુદ્રાન્ત ત્રિ० સમુદ્ર સુધીનું.

સમુદ્રાન્ત પુ० સમુદ્રનો અંત-છેદ.

સમુદ્રાન્તા સ્ત્રી० ધમાસો વનસ્પતિ, કપાસનું
ગાડ, પૃષ્ઠા વનસ્પતિ, જવાસો વનસ્પતિ.

સમુદ્રામ્બરા સ્ત્રી० પૃથ્વી.

સમુદ્રારુ પુ० એક જ્વતનું માછલું, સમુદ્ર
ઉપરનો ગંધ-પૂલ, મગરમચ્છ.

સમુદ્રિય ત્રિ० સમુદ્રમાં હોનાર-થનાર.

સમુદ્રોય ત્રિ० ઉપરનો અર્થ.

સમુદ્રહ ત્રિ એક વહન કરનાર, ધારણ
કરનાર.

સમુદ્રહત્ ત્રિ० વહન કરતું, વહેતું, ધારણ
કરતું.

સમુન્વન

૬૧૦

સમૂહ

સમુન્વન નં સારી રીતે ભીનું થવું,
પણવું.

સમુન્ન ત્રિં ભીનું થયેલ, પસળેલ, ભીનું.

સમુન્નત ત્રિં ઉંચું, ઉન્નત, ઉન્નતિવાળું,
ધણું ઉંચું.

સમુન્નત પું એક જાતનો સ્તંભ.

સમુન્નતિ ક્ત્રીં ઉંચાણ સારી રીતે ઉન્નતિ.

સમુન્નદ્ધ ત્રિં સર્વવાળું, ઉદ્ધત, પોતાને
પડિત માનનાર, ઉંચું કરેલ ઉંચું કરી
આધેલ. ઉત્પન્ન થયેલ.

સમુન્નદ્ધ પું પ્રભુ, સ્વામી, શેઠ.

સમુન્નદ્ધ નં ઉંચું કરીને આધવું.

સમુન્નય પું ઉંચે લઈ જવું, ઉંચું કરવું,
સારી નીતિ, મેળવવું, પ્રાપ્ત કરવું, ઉપ-
જાવવું, કલ્પી કાઢવું, બનાવવું, બનાવ,
તર્ક કરવો.

સમુન્નયત ત્રિં પ્રાપ્ત કરતું, લઈ જતું,
ઉંચે લઈ જતું, મેળવતું, તર્ક કરતું,
ઉપજાવતું, કલ્પી કાઢતું.

સમુન્નયન નં સમુન્નય જીઓ.

સમુપગચ્છત્ ત્રિં પાસે જવું, પહોંચતું.

સમુપગત ત્રિં પ્રાપ્ત થયેલ, પહોંચેલ, પાસે
ગયેલ.

સમુપગમ પું પ્રાપ્ત થવું, પહોંચવું, પાસે
જવું.

સમુપગમ્યમાન ત્રિં પ્રાપ્ત કરાતું, પહોં-
ચાતું, પાસે જવાતું.

સમુપચિત ત્રિં અત્યંત ધણું કરેલ, વૃદ્ધિ
પામેલ, વધેલ, વધારેલ. એકડું કરેલ.

સમુપચિન્વત ત્રિં અત્યંત ધણું કરતું,
વૃદ્ધિ કરતું, વધારતું, એકડું કરતું.

સમુપચિન્વાન ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સમુપચીયમાન ત્રિં વધારાતું, વૃદ્ધિ કરાતું,
અત્યંત ધણું કરાતું.

સમુપજોષમ્ શબ્દં અત્યંત આનંદ.

સમુપનયન નં સમીપ લઈ જવું, પાસે
લઈ જવું.

સમુપષિષ્ટ ત્રિં પાસે ખેડેલ, સમીપ ખેડેલ.

સમુપવેશ પું બેસવું, બેસાડવું, પાસે
બેસાડવું.

સમુપવેશન નં ઉપરના અર્થ.

સમુપવેષ્ટ ત્રિં પાસે બેસનાર, સમીપ
બેસનાર.

સમુપસ્થા ક્ત્રીં સમીપ ઉભવું, પાસે રહેવું,

સમુપસ્થાન નં ઉપરના અર્થ.

સમુપસ્થિત ત્રિં સમીપ ઉભેલ, પાસે
રહેલ, નજીક આવેલ.

સમુપસ્થિતિ ક્ત્રીં સમુપસ્થા જીઓ.

સમુપેક્ષા ક્ત્રીં સારી રીતે ઉપેક્ષા કરવી,
સારી રીતે જોવું, તપાસવું.

સમુપેક્ષિત ત્રિં સારી રીતે ઉપેક્ષા કરેલ,
સારી રીતે જોયેલ-તપાસેલ.

સમુપેત ત્રિં પાસે આવેલ, સમીપ ગયેલ,
યુક્ત, યોગ્ય, સાથે, સહિત.

સમુપેયિવસ્ ત્રિં સમીપ ગયેલ, પાસે
ગયેલ, પ્રાપ્ત થયેલ, આવેલ.

સમુપોદ ત્રિં મંગત, જોડાયેલ, યુક્ત,
યોગ્ય, થયેલ, ઉત્પન્ન થયેલ.

સમુલેસ પું પગ વગેરેથી જમીન વગેરે
ખોતરવી તે.

સમૂદ ત્રિં એકડું કરેલ, દબાવો કરેલ,
દમન કરેલ, એકદમ ઉત્પન્ન કરેલ, વિવાહ
કરેલ, પરણેલ, શોધન કરેલ, શોધેલ,
પવિત્ર કરેલ, વક્ર, વાંકું, સોળતી, સંધાતી.

સમૂદ ત્રિં મૂઢસહિત, મૂર્ખાની સાથે.

સમૂર પું એક જાતનો મૃગ.

સમૂરક પું એક જાતનો મૃગ.

સમૂરકી ક્ત્રીં એક જાતની મૃગલી.

સમૂરી ક્ત્રીં એક જાતની મૃગલી.

સમૂર પું એક જાતનો મૃગ.

સમૂહ

૬૧૧

સમ્પાદન

સમૂહ સ્ત્રીં એક જાતની મૃગલી.
 સમૂહક પું એક જાતનો મૃગ.
 સમૂહકી સ્ત્રીં એક જાતની મૃગલી.
 સમૂહ ત્રિં મૃગસહિત, મૃગીયાંની સાથે.
 સમૂહઘાતમ્ અવ્યં મૃગમાંથી નાશ કરીને,
 મૃગસહિત હણીને.
 સમૂહ પું સમુદાય, સારો તર્ક, ઢગલો,
 સમૂહ, જથ્થો.
 સમૂહત્ ત્રિં સારો તર્ક કરતું, એકકું
 કરતું, ઢગલો કરતું.
 સમૂહન નં સારો તર્ક કરવો, એકકું,
 કરવું, ઢગ કરવો, સાફ કરવું.
 સમૂહની સ્ત્રીં સાવરણી.
 સમૂહાલમ્બન નં સમૂહના વિષયનું જ્ઞાન,
 સામૂહિક જ્ઞાન.
 સમૂહિન્ ત્રિં સમૂહવાળું, સારા તર્કવાળું.
 સમૂહ પું યત્નો અભિ, યત્ના અભિનો
 એક સંસ્કાર.
 સમૂહ ત્રિં સારી રીતે તર્ક કરવા લાયક.
 સમૂહ અવ્યં સમૂહ કરીને, એકકું કરીને,
 સારી રીતે તર્ક કરીને.
 સમૂહ ત્રિં અધિક સંપત્તિવાળું, અત્યંત
 વધેલ, સમૃદ્ધિમાન, અત્યંત વૃદ્ધ, ઘણું.
 સમૂહવેગ ત્રિં ગણા વેગવાળું, વધેલા
 વેગવાળું.
 સમૂહિ સ્ત્રીં અત્યંત સંપત્તિ, સારી રીતે
 વૃદ્ધિ, ધણીજ વૃદ્ધિ.
 સમેત ત્રિં આવેલ, જોડાયેલ, યુક્ત, સાથે.
 સમેધિત ત્રિં સારી રીતે વધેલ-વૃદ્ધિ પામેલ,
 ઘણું વધેલ.
 સમોદ ત્રિં હર્ષવાળું, આનંદવાળું, ખુશ.
 સમોદક નં દહીં જેટલાજ પાણીવાળી
 ઝાશ.
 સમોદક ત્રિં હર્ષવાળું, આનંદી, ખુશી,
 લાડુવાળું, લાડુસહિત.

સમ્પ ત્રિં નીચે ઉતરનાર, પડનાર.
 સમ્પતત્ ત્રિં નીચે પડતું, ઉતરતું.
 સમ્પત્તિ સ્ત્રીં અત્યંત વૈભવ, યોગ્ય એવો
 આત્મલાભ, વિભૂતિ, સમૃદ્ધિ.
 સમ્પદ સ્ત્રીં વૈભવ, સંપત્તિ, વિભૂતિ, શુભો-
 ત્કર્ષ.
 સમ્પદ પું એક જાતનો હાર.
 સમ્પદ નં ઉપરનો અર્થ.
 સમ્પદ્ધર પું રાખ.
 સમ્પદ્ધ ત્રિં સંપત્તિવાળું, સાધિત, સિદ્ધ,
 સંપૂર્ણ, યુક્ત.
 સમ્પરાય પું યુદ્ધ, લડાઈ. આપત્તિ, દુઃખ.
 ઉત્તરકાળ.
 સમ્પરાયક નં ઉપરના અર્થ.
 સમ્પરાયિક નં યુદ્ધ, લડાઈ.
 સમ્પર્ક પું સંબંધ, રતિ, મૈથુન, મળવું,
 જોડાવું.
 સમ્પર્કિન્ ત્રિં સંબંધવાળું, રતિવાળું,
 મૈથુન કરનાર, જોડનાર, મળનાર.
 સમ્પદ્યત્ ત્રિં દેખતું, જોતું.
 સમ્પા સ્ત્રીં પીળળી.
 સમ્પાક પું ગરમાળાનું ઝાડ.
 સમ્પાક ત્રિં કૃષ્ટ, નિર્દોષ, ખેશરમ,
 તર્ક કરનાર, લંપટ, અલપ, થોડું.
 સમ્પાત પું પક્ષીની એક ગતિ, સારી રીતે
 પડતું, રેખા, સૂર્ય વગેરેનું સંપતન.
 સમ્પાતપાટવ નં અંપલાવવું, અંપાપાત
 કરવો, ખૂબ ઉચેથી ફેલી પડવું.
 સમ્પાતિ પું જટાયુ પક્ષીનો મોટો ભાગ
 એક પક્ષી.
 સમ્પાતિક પું ઉપરનો અર્થ, મરડનો
 મોટો પુત્ર.
 સમ્પાદક ત્રિં સંપાદન કરનાર, મેળવનાર,
 પામનાર.
 સમ્પાદવ નં સંપાદન કરવું, મેળવવું,
 પામવું.

સમ્પાદિત

૬૧૨

સમ્પ્રયોગિન્

સમ્પાદિત ત્રિં સંપાદન કરેલ, મેળેવેલ, પામેલ.

સમ્પિષ્ટ ત્રિં પીસેલ, દળેલ.

સમ્પીડન નં પીડવું, દુઃખ દેવું, પીડા, દુઃખ, મોકલવું, દાખવું, ચોળવું, મસળવું.

સમ્પીડા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સમ્પીડિત ત્રિં પીડેલ, દુઃખ દીધેલ, મોકલેલ, દાખેલ, ચોળેલ, મસળેલ.

સમ્પીતિ સ્ત્રીં એકઠા મળીને પીવું.

સમ્પુટ પું કુરંવક વૃક્ષ, ડાખલો, ડાલડો, પેટી.

સમ્પુટ ત્રિં એક જાતના પદાર્થથી જૂદી જાતનાને બંને તરફથી વ્યાપ.

સમ્પુટક પું પેટી, દાલડો, ડાખલો, પેટારો.

સમ્પૂર્ણ ત્રિં પરિપૂર્ણ, પૂર્ણ, સમગ્ર, બધું.

સમ્પૂર્ણતા સ્ત્રીં સંપૂર્ણપણું, સમગ્રપણું.

સમ્પૂર્ણત્વ નં સંપૂર્ણપણું, સમગ્રપણું.

સમ્પૂર્ણા સ્ત્રીં સૂર્યોદય વેળાની પહેલાં એ સુહૃત્થી શરૂ અગ્નિઆરંભ થિયે.

સમ્પૂર્ણા સ્ત્રીં સાઠ ધડી સુધીની હરકાઠ થિયે.

સમ્પૃક્ત ત્રિં મિશ્ર, મિશ્ર કરેલ, સંબંધ પામેલ, જોડાયેલ.

સમ્પૃક્તિ સ્ત્રીં મિશ્ર થવું, સંબંધ, જોડાવું.

સમ્પ્રણયન નં સારી રીતે અગ્નિ-ધી વગેરેને શુદ્ધ કરવા માટે એક સંસ્કાર, વિધાન, વિધિ.

સમ્પ્રણીત ત્રિં આણેલ, લાવેલ.

સમ્પ્રણેષ્ટ ત્રિં આણનાર, લાવનાર.

સમ્પ્રતિ અબ્યં હમણાં, હાલ.

સમ્પ્રતિ પું એક જાતના રાજ.

સમ્પ્રતિપત્તિ સ્ત્રીં વાદીએ કહેલ અર્થ-વાળા વિષયનો સ્વીકાર, કબૂલત, સ્વીકાર, એક જાતનો ઉત્તર.

સમ્પ્રતીક્ષણ નં નીચેનો શબ્દ બુઝો.

સમ્પ્રતોક્ષા સ્ત્રીં રાહ જોવી, આશા રાખવી, તકાસવું.

સમ્પ્રતીક્ષિત ત્રિં રાહ જોયેલ, આશા રાખેલ, તકાસેલ.

સમ્પ્રતીતિ સ્ત્રીં યશ, કીર્તિ, ખાતરી, નિશ્ચય.

સમ્પ્રદાત ત્રિં દાન કરનાર, આપનાર.

સમ્પ્રદાન નં સારી રીતે દેવું, આપવું, વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ સંપ્રદાન કારક.

સમ્પ્રદાય પું ગુરુપરંપરા, વંશપરંપરા, ગુરુપરંપરાનો ઉપદેશ, હરકાઠ ધર્મ, માર્ગ, પંથ.

સમ્પ્રદાયિન્ ત્રિં ગુરુપરંપરાના ઉપદેશ-વાળું, અમુક કોઈ ધર્મપંથવાળું, ગુરુપરંપરાવાળું, વંશપરંપરાનું.

સમ્પ્રધારણ નં યુક્ત-અયુક્ત વિવેચનના અર્થનું સમર્થન, યોગ્યાયોગ્ય વિષયનો વિચાર કરવો તે.

સમ્પ્રધારણા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સમ્પ્રપદ પું ભટકવું, રખડવું.

સમ્પ્રયાણ નં જવું, પ્રયાણ કરવું.

સમ્પ્રયુક્ત ત્રિં જોડેલ, પ્રયોગ કરેલ.

સમ્પ્રયુક્તિ સ્ત્રીં યોજના, જોડવું, સારી રીતે પ્રયોગ કરવો.

સમ્પ્રયોગ પું વ્યાજ વગેરે લાભની હસ્તાક્ષી ધન વગેરે કોઈને આપવું, રમણ, મૈથુન, બન્વય, સંબંધ, કામણ-વસીકરણ વગેરે.

સમ્પ્રયોગ ત્રિં પ્રાર્થના કરેલ, માગેલ સંદિગ્ધ-સંદેહવાળું.

સમ્પ્રયોગિન્ ત્રિં કામી, કામુક, રંડીખાજ, મૈથુન કરનાર, યોજનાર, જોડનાર, વંશી-કરણ વગેરે કરનાર, કામણ કસનાર, વ્યાજ માટે પૈસાની ધીર ધાર કરનાર.

સમ્પ્રવચન

૬૨૬

સમ્પ્ર

સમ્પ્રવચન નં બોલવું, વાતચીત.

સમ્પ્રસન્ન ત્રિં સારી રીતે પ્રસન્ન થયેલ, નિર્મળ મનવાળું, પ્રસન્ન, સુષ્ટ ગયેલ, નિદ્રાવશ.

સમ્પ્રસાદ પું યોગ વગેરે શાસ્ત્રમાં કહેલ ચિત્તની નિર્મળતાસંપાદક એક પ્રયત્ન, સારી રીતે પ્રસન્નતા, સુધુષિ, નિદ્રાવસ્થા.

સમ્પ્રસાધન નં અલંકાર, દાગીનો, શોભાવળું, શયુગારવું.

સમ્પ્રસારણ નં સારી રીતે વિસ્તારવું, વ્યાકરણમાં કહેલ ચ્ વ્ ર્ લ્ ને ઠકાણે ર, ળ, ળ્, લ્ એ આદેશ.

સમ્પ્રસ્થાન નં પ્રયાણ કરવું, જવું, મુસાફરીએ જવું, ચાલવું.

સમ્પ્રસ્થિત ત્રિં પ્રયાણ કરેલ, ગયેલ, મુસાફરીએ ગયેલ, ચાલેલ.

સમ્પ્રસ્થિતિ ક્ત્રીં સમ્પ્રસ્થાન જુઓ.

સમ્પ્રહરણ નં પ્રહાર કરવો, મારવું, યુદ્ધ, લઢાઈ, ગમન કરવું, જવું.

સમ્પ્રહાર પું ઉપરના અર્થ.

સમ્પ્રહત ત્રિં સારી રીતે પ્રહાર કરેલ, મારેલ.

સમ્પ્રહસન નં સારી રીતે હસવું, ખડખડ હસવું.

સમ્પ્રહાસ પું ઉપરના અર્થ.

સમ્પ્રાપ્ત ત્રિં સારી રીતે પ્રાપ્ત થયેલ, મેળવેલ, પામેલ.

સમ્પ્રાપ્તિ ક્ત્રીં સારી રીતે પ્રાપ્ત થવું, મેળવવું, પામવું, વૈષ્ણમાં દર્શાવેલ રોગની એક ઉત્પત્તિ.

સમ્પ્રીત ત્રિં સારી રીતે પ્રસન્ન થયેલ.

સમ્પ્રીતિ ક્ત્રીં સારી રીતે પ્રસન્ન થવું.

સમ્પ્રેક્ષા ક્ત્રીં સારી રીતે જોવું, તપાસવું, તિથારવું.

સમ્પ્રેક્ષણ નં ઉપરના અર્થ.

સમ્પ્રેક્ષિત ત્રિં સારી રીતે જોયેલ, તપાસેલ, વિચારેલ.

સમ્પ્રેષ પું યોજવું, જોડવું, મોકલવું, આજ્ઞા કરવી, વિધિ.

સમ્પ્રેષણ નં ઉપરના અર્થ.

સમ્પ્રેષિત ત્રિં યોજેલ, જોડેલ, મોકલેલ, આજ્ઞા કરેલ.

સમ્પ્રેષ પું સમ્પ્રેષ જુઓ.

સમ્પ્રોક્ષણ નં જળ વગેરેથી સીંચવું-છાંટવું.

સમ્પ્રોક્ષિત ત્રિં જળ વગેરેથી સીંચેલ-છાંટેલ.

સમ્પ્લવ પું બોળાવું, તરબોળ થવું, પાણીનું પૂર વગેરે, જૂદી જૂદી દિશામાં પડવું, સારી રીતે તરવું.

સમ્પ્કોલ પું બકરો, ઘેટો.

સમ્પ્ફુલ્લ ત્રિં પ્રકુલ થયેલ, વીકસેલ, ખીલેલ.

સમ્પ્ફુલ્લ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સમ્બ્ મ્વાં ૧૦ સં સેટ સરકવું, ખસવું, જવું.

સમ્બ્ વું ૩૦ સં સેટ જોડાવું, જોડવું.

સમ્બ્ નં જોડેલાને ખીજવાર જોડવું, પાણી, સીધું જોડી પાછું આવળું જોડવું.

સમ્બ્લ ત્રિં સંબંધ પામેલ, જોડાયેલ, સંબંધવાળું, સંબંધી.

સમ્બ્લ નં સારી રીતે બંધન, બાંધવું તે.

સમ્બ્લ નં સંયોગ વગેરે સંબંધ, સંસર્ગ, જોડાવું, સમૃદ્ધિ, સારી રીતે બાંધવું, મનુષ્યોનો એક પ્રકારનો સંબંધ-સમપણ.

સમ્બ્લ ત્રિં હિતકારી, હિતદાતા, યોગ્ય.

સમ્બ્લિન્ ત્રિં સંબંધવાળું, જોડાયેલ, સંબંધ પામેલ.

સમ્બ્લ નં પાણી, ખોદેલું એક વ્રત.

સમ્બ્લ પું પૂલ, પાળ, તે નામે એક દૈત્ય,

સમ્બરનિષૂદન

૬૧૪

સમ્માષા

એક જાતનો મૃગ, એક જાતનું માછલું,
તે નામે એક પર્વત, તે નામે એક જૈન,
જૈનદર્શનપ્રસિદ્ધ એક પદાર્થ, સંશય.

સમ્બરનિષૂદન પુ. કામદેવ.

સમ્બરરિપુ પુ. કામદેવ.

સમ્બરશત્રુ પુ. કામદેવ.

સમ્બરસૂદન પુ. કામદેવ.

સમ્બરહન પુ. કામદેવ.

સમ્બરહન્ટ પુ. કામદેવ.

સમ્બરારિ પુ. કામદેવ.

સમ્બરો જી. ઉદરકાની વનસ્પતિ, શતાવરી
વનસ્પતિ, એક જાતની મૃગલી, એક
જાતની માછલી, શંખરાસુરની માયા.

સમ્બલ ન. પાણી.

સમ્બલ પુ. ન. ભાતું, મુસાફરીમાં સાથે
રાખવાનો ખોરાક, મુસાફરીમાં ઉપયોગી
સરસમાન.

સમ્વાકરણ ન. સીધું ખેડી પાછું અવળું
ખેડવું-ખેડેલાંને ફરી ખેડવું.

સમ્વાકૃત ત્રિ. સીધું ખેડી પાછું અવળું
ખેડેલ-ખેડેલાંને ફરી ખેડેલ.

સમ્વાધ ન. નરકનો એક જાતનો માર્ગ.

સમ્વાધ પુ. અન્યોન્ય ધર્મણુ, ચડસા-
ચડસી, સ્પર્ધા, સંકટ, સ્ત્રીની યોનિ.

સમ્વાધન પુ. દારપાળ, ત્રિશૂલની અણી,
સૂળીનો અથ્ર ભાગ, સ્ત્રીની યોનિ.

સમ્વાધન ન. પીડવું, દુઃખ દેવું, પીડા,
દુઃખ.

સમ્બુદ્ધ પુ. જુદાવતાર.

સમ્બુદ્ધ ત્રિ. સારી રીતે બોધ પામેલ,
જ્ઞાની.

સમ્બુદ્ધિ જી. સારી રીતે બોધ પામ્યો-
જાણવું, વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ સંબોધન, સારા
પ્રકારનું જ્ઞાન.

સમ્બોધ પુ. સારી રીતે બોધ-જ્ઞાન, ફેંકવું,
નાશ.

સમ્બોધન ન. સારું જ્ઞાન, સારી રીતે
જાણાવવું, બોધ આપવો, સમજાવવું,
વ્યાકરણમાં કહેલ એક વિભક્તિ.

સમ્બોધના જી. ઉપરના અર્થ.

સમ્બલી જી. કુટણી સ્ત્રી-પરપુરુષ સાથે
પરસ્ત્રીને જોડી આપનારી સ્ત્રી.

સમ્મથ પુ. ઉત્પત્તિ, ઉત્પન્ન થવું, સંભ-
વવું, થવું, સત્તા, ઉત્કટ કોટીવાળો સંદેહ,
સંકેત, હેતુ, અપાય, નાશ, પૌરાણિક
મતસિદ્ધ એક પ્રકારની શુદ્ધિ, એ શુદ્ધિનું
પ્રમાણ, મરણ.

સમ્મથ ત્રિ. મેળવી આપનાર, જોડી દેનાર,
મિશ્ર કરનાર.

સમ્મથત્ ત્રિ. સંભવવું, હોવું, થવું, ઉત્પન્ન
થવું, પેદા થવું.

સમ્મથ્ય પુ. કોકનું ઝાડ.

સમ્મથ્ય ત્રિ. સારી રીતે હોનાર-થનાર,
સંભવને યોગ્ય.

સમ્માર પુ. પરિપૂર્ણતા, સમૃદ્ધ, ઉત્પન્ન
થવું, સંભવવું, સામગ્રી.

સમ્માર્ય ત્રિ. ભરણુ પોષણુ કરવા લાયક.

સમ્માધન ન. તે નામે એક અર્થાલંકાર,
વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ સંભાવના, આગર, કીર્તિ,
પ્રસિદ્ધિ, યોગ્યતા, લાયકાત. ઉત્કટકોટીના
સંશયરૂપ એક જ્ઞાન, સંભવવાળું, પૂર્ણ,
સંકેત, વિચારવું, માનવું, સત્તા, શક્યપણું,
પ્રતિષ્ઠા, માન.

સમ્માધના જી. ઉપરના અર્થ.

સમ્માયિત ત્રિ. આગરદાર, પ્રતિષ્ઠિત,
સન્માન પામેલ, કીર્તિવાળું, માનેલ,
વિચારેલ, સંભવવાળું.

સમ્માવિતાત્મક ત્રિ. ઉદાર સ્વભાવવાળું,
માન્ય.

સમ્માયણ ન. નીચેનો અર્થ.

સમ્માષા જી. ભાષણુ, વસ્ત્રચીત, બોલવું,
કહેવું.

સમ્માષિત

૬૧૫

સમ્માનન

સમ્માષિત ત્રિં ભાષણ કરેલ, બોલેલ, કહેલ, વાતચીત કરેલ.

સમ્માણ્ય ત્રિં બોલવા લાયક, વાતચીત કરવા યોગ્ય.

સમ્મિશ્ર ત્રિં ભેદાયેલ, ચીરાયેલ, ઉધડેલ, ભિન્ન-ભુદું, સારી રીતે વિકસેલ.

સમ્મુ પું ઉત્પન્ન કરનાર, પેદા કરનાર, માતપિતા.

સમ્મુદ્ગ ત્રિં વાકું વળી ગયેલ, વાંકું.

સમ્મૂત ત્રિં ઉત્પન્ન થયેલ, સંભવેલ, હોયેલ, થયેલ.

સમ્મૂતવિજય પું જૈન દર્શનપ્રસિદ્ધ છ શ્રુતકેવલીપૈકી યોથા શ્રુતકેવલી.

સમ્મૂતિ સ્ત્રીં ઉત્પત્તિ, પેદા થવું તે, સંભવ, હોવાપણું.

સમ્મૂય જ્ઞવ્યં એકકા મળીને, સાથે થઇને.

સમ્મૂયકરણ નં એકકા મળીને કરવું, સાથે થઇને કરવું.

સમ્મૂયકારિન્ ત્રિં એકકા મળીને કરનાર, સાથે થઇને કરનાર.

સમ્મૂયકૃત ત્રિં એકકા મળીને કરેલ, સાથે થઇને કરેલ.

સમ્મૂયસમુત્થાન નં મળીને વેપારીઓએ વેપાર વગેરે કરવો, એકત્ર મેળાપના વિષયનો એક વિવાદ.

સમ્મૂત ત્રિં સારી રીતે ભરણુ પોષણ કરેલ, એકહું કરેલ, ધારણુ કરેલ.

સમ્મૂતિ સ્ત્રીં સારી રીતે પોષણ, તૈયારી, ધારણુ કરવું, એકહું કરવું.

સમ્મૂત્ય ત્રિં ભરણુ પોષણ કરવા લાયક.

સમ્મેદ પું બે નદીઓનું સંગમસ્થાન, ગ્રંથમ, સમાગમ, સારી રીતે ભેદાવું, કૂટવું, મળી જવું, એક રૂપ થવું, એક રૂપણું.

સમ્મોગ પું સારી રીતે ભોગવવું, ઉપભોગ,

મૈથુન, મિત્રશાસન ભેદ, હર્ષ, આનંદ, કેલિનાગર-મશ્કરો, શૃંગારની એક અવસ્થા.

સમ્મોગિન્ ત્રિં સારી રીતે ભોગવનાર, મૈથુન કરનાર, હર્ષવાળું, આનંદી.

સમ્મોજન નં ભોજન કરવું, ભોગવવું, જમવું, સારી રીતે ભોજન, સાથે જમવું.

સમ્મશ્રમ પું ભય વગેરેથી ઉત્પન્ન થયેલ વેગ, ત્વરા, ઉતાવળ, ઉતાવળથી ઉત્પન્ન થતો ભય, આદર, અતિશય જ્ઞાતિ, સત્, ગભરાટ.

સમ્મશ્રાન્ત ત્રિં ભય વગેરેથી ઉત્પન્ન થયેલ ભયવાળું, વેગવાળું, ઉતાવળીયું, ગભરાયેલ, આદરવાળું, અતિશય જ્ઞાતિવાળું.

સમ્મશ્રાન્તિ સ્ત્રીં અત્યંત જ્ઞાતિ, વેગ, ઉતાવળ, ગભરાટ, ભય.

સમ્મત ત્રિં માનેલ, કબૂલ કરેલ, માન આપેલ, પ્રિય ઇચ્છેલ, પસંદ કરેલ, અનુ-મોદેલ.

સમ્મતિ સ્ત્રીં માનવું, કબૂલ કરવું, સલાહ, અનુમોદન, ઇચ્છવું, માન આપવું, ઇચ્છા.

સમ્મતિદાન નં સંમતિ આપવી.

સમ્મદ પું હર્ષ, આનંદ, ખુશાલી.

સમ્મદ ત્રિં હર્ષવાળું, આનંદી, ખુશી.

સમ્મર્વ પું યુદ્ધ, લડાઈ, અન્યોન્ય ધર્ષણુ, ગીડડી, મર્દન કરવું.

સમ્મર્દિત ત્રિં મર્દન કરેલ, અન્યોન્ય ધર્ષેલ,

સમ્મર્દિન્ ત્રિં ગીડડીવાળું, અન્યોન્ય ધર્ષણુવાળું.

સમ્માતુર પું સતી સ્ત્રીનો પુત્ર, સારી સ્ત્રીનો છોકરો.

સમ્માદ પું હર્ષ, ઉન્માદ, આનંદ.

સમ્માન નં માન, આદર, સત્કાર, પૂજા.

સમ્માન નં માપવું, માપણી કરવી.

સમ્માનન નં સમ્માન પું ભુઓ.

સમ્માનના

૬૨૬

સરક

સમ્માનના સ્ત્રીં ઉપર પ્રમાણે.
સમ્માનિત ત્રિં માન આપેલ, પૂજેલ,
 સત્કાર કરેલ, આદર આપેલ.
સમ્માન્ય ત્રિં માન આપવા લાયક, પૂજવા
 યોગ્ય, સત્કાર કરવા લાયક, આદર
 આપવા યોગ્ય.
સમ્માર્જક પું સાવરણી.
સમ્માર્જક ત્રિં માર્જન કરનાર, સાફ
 કરનાર, વાળનાર, શુદ્ધ કરનાર.
સમ્માર્જન નં માર્જન કરવું, સાફ કરવું,
 વાળવું, ઝાડવું, શુદ્ધ કરવું.
સમ્માર્જના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ,
સમ્માર્જની સ્ત્રીં સાવરણી.
સમ્મિત ત્રિં તુલ્ય, સમાન, સરખું, તુલ્ય
 માપનું, માપેલું.
સમ્મિતતા સ્ત્રીં તુલ્યપણું, સમાનપણું,
 સરખાપણું, માપેલાપણું.
સમ્મિતત્વ નં ઉપરના અર્થ.
સમ્મિથ ત્રિં મિથ્ર, શેળભેળ, મિથ્ર કરેલ.
સમ્મિથિત ત્રિં ઉપરના અર્થ.
સમ્મુલ ત્રિં સામે આવેલ, સામું, મુખ
 સામે.
સમ્મુલિન પું કાચ, આરસી.
સમ્મુલીન ત્રિં સામે આવનાર, સામે
 જનાર, સામેનું.
સમ્મુલ્લ ત્રિં મોહિત, ગોહ પામેલ, ગલ-
 રાયલું, મુંઝાયેલ.
સમ્મુલ્લતા સ્ત્રીં મોહપણું, મુંઝવણ,
 ગભરાટ.
સમ્મુલ્લત્વ નં ઉપરના અર્થ,
સમ્મુલ્લ ત્રિં મોહ પામેલ, મુંઝાયેલ, ગલ-
 રાયેલ.
સમ્મુલ્લચેતસ ત્રિં મોહિત મનવાળું,
 ગભરાયેલા મનવાળું.
સમ્મુલ્લચેતસ નં મોહ પામેલું મન, મુંઝા-
 યલું મન, ગભરાયેલું મન.

સમ્મુલ્લચેતસ ત્રિં સમ્મુલ્લચેતસ ત્રિં ભુઓ.
સમ્મુલ્લજ ત્રિં ઘાસ વગેરે.
સમ્મુલ્લન નં સારી રીતે વિસ્તાર, ફિતિ,
 મોહ, મૂર્છા, ઉંચાઈ.
સમ્મુલ્લનોલ્લ પું માછલું.
સમ્મુલ્લ ત્રિં વાળેલ, ઝાડેલ, સાફ કરેલ,
 શુદ્ધ કરેલ, માખી વગેરે દૂર કરી શુદ્ધ
 કરેલ, અન્ન વગેરે.
સમ્મોદ પું હર્ષ, આનંદ, પ્રીતિ, પ્રેમ.
સમ્મોદ પું મોહ, મૂર્ખાઈ, અતાન, મૂર્છા,
 બેભાનીયત.
સમ્મોદિત ત્રિં મોહ પમાડેલ, મોહિત
 કરેલ.
સમ્યક્ અભ્યં સાફ, ઠીક, યોગ્ય રીતે,
 સારી રીતે, સુંદર રીતે, બુદ્ધપણું સાથે.
સમ્યક્ ત્રિં સાફ, સુંદર, મનને ગમે એવું,
 ધરતું, યોગ્ય, સાચું.
સમ્યક્ નં સત્ય વાક્ય.
સમ્મજ પું જોણે રાજસ્ય યા કર્યો હોય
 તેવો આખી પૃથ્વીનો મહારાજા-અધ્યક્ષ
 રાજા.
સયત્ત ત્રિં યતનવાળું, પુરવાર્થી, મહેનત.
સયોનિ ત્રિં સમાન કૃતપત્તિસ્થાનવાળું.
સયોનિ પું સગો ભાઈ, સુડી.
સયોનિ સ્ત્રીં સગી બહેન.
સંયમ પું સંયમ ભુઓ.
સંયમ ત્રિં સંયમ ત્રિં ભુઓ.
સર નં પાણી, મીઠું, પાણ, દહીંની તર,
 દહીંની મલાઈનું માખણ, બેદનું, તોડવું,
 જવું, સરકવું, ખસવું.
સર ત્રિં બેદનાર, તોડનાર, જનાર, સર-
 કનાર, ખસનાર.
સરક પું નં દારૂ પીવાનું પાત્ર, દારૂ
 પીરસવો, શેલડીનો દારૂ, શેલડીના દારૂનું
 પાત્ર, ઘાટી સુસાફરોની પકિત.

સરક

૬૧૭

સરસીરુદ્ધ

સરક ત્રિં ખસનાર, જનાર, સરકનાર.
સરક નં સરોવર, તળાવ.

સરઘા સ્ત્રીં મધમાખી.

સરક પું ચાર પગવાળું પ્રાણી, પક્ષી.

સરકી સ્ત્રીં ચાર પગવાળી કોષપણુ સ્ત્રી-
ભતિ, પક્ષિણી.

સરજ નં માખણ.

સરજસ્ સ્ત્રીં ઋતુમતી સ્ત્રી, અભડાયલી સ્ત્રી.

સરજસ્ ત્રિં રજવાળું, રજેશુવાળું.

સરજસ્ અવ્યં રજસહિતપણું.

સરદ પું વાયુ, મેઘ, કાચડો, મધમાખી,
મોથ.

સરદ પું કાચડો, કાકીડો.

સરદિ પું વાયુ, મેઘ, મોથ.

સરદી સ્ત્રીં કાચડી, કાકીડી.

સરદુ પું કાચડો, કાકીડો.

સરણ નં ગમન કરવું, જવું, સરકવું,
લોહનો મેલ.

સરણા સ્ત્રીં નસોતર, એક જાતનો વેલો.

સરણી સ્ત્રીં માર્ગ, રસ્તો, પંક્તિ, લાઇન,
પ્રગરણીનો વેલો, નસોતર.

સરણી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સરણ્ડ પું પક્ષી, કામી પુરુષ, ધૂતારો,
રંડીયાજ, કાચડો, કાકીડો, એક જાતનો
દાગીનો.

સરણ્ડો સ્ત્રીં પક્ષિણી, કામી સ્ત્રી, બ્યભિ-
ચારિણી સ્ત્રી, ધૂર્ત સ્ત્રી, કાકીડી, કાચડી.

સરણ્યુ પું વાયુ, મેઘ, મોથ, પાણી, વસ-
ન્ત ઋતુ, અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

સરત્ ત્રિં સરકવું, ખસવું, જવું.

સરત્ નં સૂત્ર, સુતરનો તાંતણો.

સરત્તિ પું રતિ જુઓ.

સરન્તી સ્ત્રીં સરકતી, ખસતી, જતી સ્ત્રી.

સરપત્રિકા સ્ત્રીં કમળનું ઝાડ, કમળનો
વેલો.

સરમસ ત્રિં ઉતાવળીયું, ઉતાવળું, વેગવાળું.
સરમસમ્ અવ્યં વેગથી, ઉતાવળથી.

સરમા સ્ત્રીં તે નામે દેવોની એક કુતરી,
હરકોષ કુતરી, તે નામે એક રાક્ષસી-
વિભીષણની પત્ની, કશ્યપ ઋષિની એક
પત્ની.

સરયુ સ્ત્રીં અયોધ્યાની પાસે વહેતી એક
નદી.

સરયુ પું વાયુ, પવન.

સરલ પું એક જાતના દેવદારનું ઝાડ,
પીતસાલ વૃક્ષ.

સરલ ત્રિં સરળ, સીધું, ઉદાર.

સરલદ્રવ પું સરલ વક્ષનો રસ-દારપીન.

સરલનિર્યાસ પું ઉપરનો અર્થ.

સરલરસ પું સરલદ્રવ જુઓ.

સરલા સ્ત્રીં ત્રિપુટા જુઓ.

સરલાક્ષ પું શ્રીવેષ્ટ નામે એક ગંધદ્રવ્ય.

સરલાક્ષ સ્ત્રીં સીધા અંગવાળું, સીધું.

સરલાક્ષ નં સરળ-સીધું અંગ.

સરસ્ નં પાણી, સરોવર, તળાવ.

સરસ ત્રિં રસવાળું, સુકું નહિ તે, ભીનું,

સરસ નં સરોવર, તળાવ.

સરસંપ્રત નં એક જાતનું ઝાડ-ત્રિકુળક
વૃક્ષ.

સરસા સ્ત્રીં ધોળું નસોતર.

સરસિજ નં કમળ.

સરસિજ પું સારસ પક્ષી.

સરસિજી સ્ત્રીં સારસ પક્ષિણી.

સરસિજાસન પું પદ્મા.

સરસિજાસન ત્રિં કમળનાં આસનવાળું.

સરસા સ્ત્રીં સરોવર, તળાવનું, નાસરોવર.

સરસીક પું સારસ પક્ષી.

સરસીકી સ્ત્રીં સારસ પક્ષિણી.

સરસીરુદ્ધ નં કમળ.

સરસીરુદ્ધ પું સારસ પક્ષી.

सरसीरुह्री

६१८

सरोरुह

सरसीरुह्री स्त्री० सारस पक्षिणी.
 सरस्तट् पु० सरोवरने। कांडो, तणावने।
 क्षीनारो.
 सरस्तीर पु० उपरने। अर्थ.
 सरस्वत् पु० सरोवर, तणाव, समुद्र, नद.
 सरस्वत् त्रि० रसीक.
 सरस्वती स्त्री० नदी, वाष्णी, गाय, उत्तम
 स्त्री, भावकांक्षणी, आह्वी वनस्पति, सर-
 स्वती देवी, सोमवता, बुद्धि शक्ति,
 दुर्गा देवी, वाष्णीनी अधिष्ठायक देवी,
 सरस्वती नदी.
 सरा स्त्री० प्रसारणीतो वेद्यो, पाष्णीनुं ऊरु-
 सराव पु० भाटीनुं काडीयुं, रामपातर,
 शक्राई.
 सराव त्रि० शब्दवाणुं, शब्द करुं, भूम
 पाणुं.
 सरि पु० पाष्णीनुं ऊरु, ऊरु.
 सरि स्त्री० उपरना अर्थ.
 सरिका स्त्री० द्विशुपत्री वनस्पति.
 सरित् स्त्री० नदी, सूत्र, सूतर, दुर्गा देवी.
 सरितांनथ पु० समुद्र.
 सरितांपति पु० समुद्र.
 सरित्तनय पु० गंगापुत्र ली०भ.
 सरित्तनुज पु० गंगापुत्र ली०भ.
 सरित्तनूज पु० गंगापुत्र ली०भ.
 सरित्त्वत् पु० समुद्र.
 सरित्पति पु० समुद्र.
 सरित्पुत्र पु० गंगापुत्र ली०भ.
 सरित्सुत पु० गंगापुत्र ली०भ.
 सरित्सुत पु० गंगापुत्र ली०भ.
 सरिदात्मज पु० गंगापुत्र ली०भ.
 सरिद्वरा स्त्री० गंगा नदी.
 सरिन्नाथ पु० समुद्र.
 सरिन्मुख न० नदीनुं मुख, न्याथी नदी
 नीकण्ठी होय ते स्थण.

सरिमन् पु० वायु, गति, गमन, ऋतुं ते.
 सरिल न० पाष्णी.
 सरिष पु० सरसव.
 सरी स्त्री० पाष्णीनी ऊरु-ऊरु.
 सरोक्ष पु० सर्प-वीछी वगेरे, न्योति-
 पमां कहेल भीन-वृश्चिक-कर्क राशि.
 सरीसृपो स्त्री० सापेणु.
 सह पु० तरवार वगेरेनी मुक.
 सरूप त्रि० समान रूपवाणुं, सरभुं, समान,
 तुल्य.
 सरूपता स्त्री० समानरूपवाणापणुं, सरभा-
 मणी, तुल्यता, समानता.
 सरूपत्व न० उपरना अर्थ.
 सरोज त्रि० रोगवाणुं, रोगी.
 सरोज न० कमण.
 सरोज पु० सारस पक्षी.
 सरोज त्रि० सरोवर-तणाव वगेरेमां उत्प-
 न्न थयेल, पाष्णीमां उत्पन्न थनार.
 सरोजन्मन् न० कमण.
 सरोजन्मन् पु० सारस पक्षी.
 सरोजन्मन् त्रि० सरोज त्रि० लुग्यो.
 सरोजन्मन् स्त्री० सारस पक्षिणी.
 सरोजासन पु० अस्त्रा.
 सरोजासन त्रि० कमणना आसनवाणुं.
 सरोजिन् पु० अस्त्रा.
 सरोजिनी स्त्री० कमणतो वेद्यो, कमणतो
 समुद्र, कमण जेमां उगतं होय तेवी
 वाव.
 सरोजी स्त्री० सारस पक्षिणी.
 सरोत्सव पु० सारस पक्षी.
 सरोत्सवी स्त्री० सारस पक्षिणी.
 सरोरुह न० कमण.
 सरोरुह पु० सारस पक्षि.
 सरोरुह न० कमण.
 सरोरुह पु० सारस पक्षी.

સરોહહો

૬૧૯

સર્પશત્રુ

સરોહહી સ્ત્રી૦ સારસ પક્ષિણી.
 સરોહહાસન પુ૦ ધ્વજા.
 સરોહહાસન ત્રિ૦ કમળના આસનવાળું.
 સરોવર પુ૦ તળાવ, સરોવર.
 સર્ક પુ૦ વાયુ, મન, પ્રજ્વપતિ.
 સર્ગ પુ૦ સ્વભાવ, સૃષ્ટિ, નિર્મોહ, કાવ્ય
 વગેરેનો ભાગ, નિશ્ચય, મોક્ષ, ઉત્સાહ,
 અનુભવ, કબ્જલત, સલાહ.
 સર્ગચન્ધ પુ૦ સર્ગની બાંધણીનું મહાકાવ્ય.
 સર્જ ભ્વા૦ પ૦ સ૦ સેદ્ અર્જન કરવું,
 ઉપાર્જવું, મેળવવું.
 સર્જ પુ૦ લાખનું ઝાડ, લાખ, પીત-
 શાલ વૃક્ષ.
 સર્જક પુ૦ ઉપરના અર્થ.
 સર્જગન્ધા સ્ત્રી૦ રાસના વનસ્પતિ.
 સર્જન ન૦ સૃષ્ટિ, સૈન્યનો પાછળનો ભાગ.
 સર્જનિર્વાસ પુ૦ સાલ વૃક્ષનો રસ-લાખ.
 સર્જનિર્વાસક પુ૦ ઉપરનો અર્થ.
 સર્જમણિ પુ૦ સર્જનિર્વાસ જુઓ.
 સર્જરસ પુ૦ સર્જનિર્વાસ જુઓ.
 સર્જિ સ્ત્રી૦ તે નામે એક નદી, સાજીખાર.
 સર્જિકા સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.
 સર્જિકાક્ષાર પુ૦ સાજીખાર.
 સર્જીક્ષાર પુ૦ સાજીખાર.
 સર્જી સ્ત્રી૦ સર્જિ જુઓ.
 સર્જીકા સ્ત્રી૦ સર્જિ જુઓ.
 સર્જીકાક્ષાર પુ૦ સાજીખાર.
 સર્જીક્ષાર પુ૦ સાજીખાર.
 સર્જુ પુ૦ વેપારી, વાણીયો.
 સર્જ્ય પુ૦ સર્જનિર્વાસ જુઓ.
 સર્પ પુ૦ નાગકેસર, સર્પ, સાપ, આશ્લેષા
 નક્ષત્ર, ગમન, ગતિ, જવું તે.
 સર્પકઢાલી સ્ત્રી૦ સર્પના ઝેરનો નાશ
 કરનાર એક વેલો.
 સર્પગન્ધા સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.

સર્પઘાતિન્ ત્રિ૦ સર્પનો નાશ કરનાર.
 સર્પઘાતિનો સ્ત્રી૦ સર્પકઢાલી જુઓ.
 સર્પણ ન૦ સરકવું, ખસવું, જવું.
 સર્પત્ ત્રિ૦ સરકવું, ખસવું, જવું.
 સર્પત્ણ પુ૦ નોળીયો.
 સર્પત્ણી સ્ત્રી૦ નોળીયણી.
 સર્પવંદ્ય પુ૦ નાગદંતી વૃક્ષ-જેનો સ્પર્શ
 કરતાં સર્પની દાદને સ્પર્શ કરવા જેવું
 દુઃખ થાય છે.
 સર્પવંદ્યા સ્ત્રી૦ સર્પની દાદ, વૃશ્ચિકાથી લતા.
 સર્પવંદ્યિકા સ્ત્રી૦ મેંદાશીંગ વનસ્પતિ.
 સર્પવંડી સ્ત્રી૦ ગોરક્ષી વૃક્ષ.
 સર્પવન્તી સ્ત્રી૦ નાગદંતી વૃક્ષ.
 સર્પવમ્બી સ્ત્રી૦ વંધ્યાકર્કોટી વનસ્પતિ.
 સર્પનામા સ્ત્રી૦ સર્પના ઝેરનો નાશ કર-
 નારી એક વનસ્પતિ.
 સર્પપુણ્ણી સ્ત્રી૦ નાગદંતી વનસ્પતિ.
 સર્પફળજ પુ૦ સર્પની ફેણ ઉપર ઉત્પન્ન
 થતો એક મણિ.
 સર્પમુજ પુ૦ મોર પક્ષી, ગરૂડ પક્ષી, નોળીયો.
 સર્પમણિ પુ૦ સર્પની ફેણ ઉપર ઉત્પન્ન
 થતો એક મણિ.
 સર્પરાજ પુ૦ વાસુકિ નામે સર્પોનો રાજા.
 સર્પરાજ પુ૦ ઉપરનો અર્થ.
 સર્પરિપુ પુ૦ ગરૂડ, મોર, નોળીયો.
 સર્પલતા સ્ત્રી૦ નાગરવેલ.
 સર્પવહ્લી સ્ત્રી૦ નાગરવેલ.
 સર્પવૈરિન્ પુ૦ ગરૂડ, મોર, નોળીયો, જન-
 મેજ્ય રાજા.
 સર્પવૈરિન્ ત્રિ૦ સર્પનો શત્રુ.
 સર્પવૈરિણી સ્ત્રી૦ ગરૂડ માદા, મોર પક્ષિણી,
 નોળીયણી.
 સર્પશત્રુ પુ૦ નોળીયો, મોર, ગરૂડ.
 સર્પશત્રુ ત્રિ૦ સર્પનો શત્રુ.

સર્પસત્ત્વ

૬૨૦

સર્વશત્ત્વ

સર્પસત્ત્વ નં સર્પોનો નાશ કરવા માટે
 જનમેજય રાજ્યએ કરેલો એક યજ્ઞ.
 સર્પસત્ત્વિન પું સર્પોના નાશ માટે યજ્ઞ
 કરનાર જનમેજય રાજ્ય.
 સર્પસહા સ્ત્રીં સર્પના ઝેરનો નાશ કરનાર
 એક વેલો.
 સર્પહન પું નોળીયો, ગરૂડ, મોર.
 સર્પહન ત્રિં સર્પનો નાશ કરનાર.
 સર્પહન્ટ ત્રિં સર્પનો નાશ કરનાર.
 સર્પહન્ટ પું નોળીયો, ગરૂડ, મોર.
 સર્પહન્ત્રી સ્ત્રીં ગરૂડ માદા, મોર માદા,
 નોળીયણ.
 સર્પાક્ષી સ્ત્રીં ગન્ધનાકુલી નામે એક વેલો.
 સર્પાલ્પ પું નાગકેસર, મહિષકન્દ બેદ.
 સર્પાક્ષી સ્ત્રીં સર્પના ઝેરનો નાશ કરનારી
 એક ક્ષતા, સિંહલી વનસ્પતિ.
 સર્પાવન પું મોર, ગરૂડ, નોળીયો.
 સર્પાવની સ્ત્રીં મોર માદા, ગરૂડ માદા,
 નોળીયણ, નાકુલી વનસ્પતિ.
 સર્પારાતિ પું ગરૂડ, મોર, નોળીયો.
 સર્પારિ પું ઉપરના અર્થ.
 સર્પાવાસ નં ચંદન વૃક્ષ.
 સર્પાવાસ પું સર્પોનું રહેઠાણ.
 સર્પાશન પું મોર પક્ષી, ગરૂડ, નોળીયો.
 સર્પાશની સ્ત્રીં મોર પક્ષી, ગરૂડ માદા,
 નોળીયણ.
 સર્પિણી સ્ત્રીં સાપેણ, એક જાતનો છાંડ,
 જનારી સ્ત્રી.
 સર્પિન્ ત્રિં સરકનાર, ખસનાર, જનાર.
 સર્પિસ્ નં વી.
 સર્પીં સ્ત્રીં સાપેણ.
 સર્પોષ્ટ નં ચંદન વૃક્ષ.
 સર્પોષ્ટ નં ચંદન વૃક્ષ.
 સર્પોષ્ટ ત્રિં સર્પને પ્રિય.
 સર્વ શ્વાં પં સં સેટ સરકવું, ખસવું, જવું.

સર્વ પું શિવ, વિષ્ણુ.
 સર્વ ત્રિં સંપૂર્ણ, સમગ્ર, બધું, સર્વ.
 સર્વસદ ત્રિં બધું સહન કરનાર.
 સર્વસદ્દા સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 સર્વક ત્રિં સકળ, સમગ્ર, બધું, સંપૂર્ણ.
 સર્વકર્તૃ પું બ્રહ્મા, પરમેશ્વર.
 સર્વકર્મન્ નં બધું કામ, સધળું કાર્ય.
 સર્વકર્મીણ ત્રિં સર્વ કામ કરવામાં સમર્થ.
 સર્વકાલ પું સમગ્ર કાળ, બધો કાળ.
 સર્વકાલમ્ અન્વં ઉપરના અર્થ.
 સર્વકાલીન ત્રિં સર્વ કાળે હોનાર-થનાર.
 સર્વકેશિન્ પું નટ, નાટકીયો.
 સર્વક્ષાર પું સાથુ.
 સર્વગ નં પાણી.
 સર્વગ પું શિવ, પરમેશ્વર, આત્મા, વાયુ.
 સર્વગ ત્રિં સર્વ સ્થળે જનાર.
 સર્વગન્ધ પું પરમેશ્વર.
 સર્વગન્ધ નં સર્વ સુગંધી દ્રવ્યોના મિશ્ર-
 ભૂરૂપ એક પદાર્થ.
 સર્વગા સ્ત્રીં કાંગતું ઝાડ.
 સર્વસામિન્ ત્રિં બધે જનાર.
 સર્વગ્રન્થિ પું પીપરીમૂળ-ગંઠાડા.
 સર્વગ્રન્થિક પું ઉપરનો અર્થ.
 સર્વઙ્ગ પું પાપ.
 સર્વઙ્ગ ત્રિં સર્વ કરતાં ચઢીયાતુ, સર્વ-
 વ્યાપક.
 સર્વઙ્ગ નં જળ.
 સર્વઙ્ગત્ નં આત્મ જગત.
 સર્વઙ્ગનોન ત્રિં સર્વ માણસોમાં પ્રખ્યાત,
 સર્વ ઠેકાણે જાણીતું.
 સર્વજિન્ ત્રિં સર્વને જિતનાર.
 સર્વજ્ઞ પું શિવ, બુદ્ધદેવ, જિનદેવ, પરમેશ્વર.
 સર્વજ્ઞ ત્રિં બધું જાણનાર.
 સર્વજ્ઞતા સ્ત્રીં બધું જાણનારપણું.
 સર્વશત્ત્વ નં ઉપરનો અર્થ,

સર્વજ્ઞા

૬૨૨

સર્વપ્રહરણાયુધ

સર્વજ્ઞા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી,
 સર્વતઃશુભા સ્ત્રીં કાંગનું ઝાડ,
 સર્વતસ્ અવ્યં સર્વ તરફથી, ચોતરફથી,
 બધેથી, બધે ઠેકાણે, ચોતરફ.
 સર્વતાપન પું કામદેવ.
 સર્વતાપન ત્રિં બધાને તપાવનાર, સર્વને
 દુઃખદાયી.
 સર્વતિક્તા સ્ત્રીં કાકમાવી વનસ્પતિ.
 સર્વતોમદ્ર પું નં ચાર બારણાવાળું એક
 બાતનું ઘર, પ્રતિષ્ઠા વગેરેમાં પૂજ્ય દેવોનું
 એક મંડળ, જ્યોતિષમાં કહેલ શુભ-
 અશુભ જ્ઞાન માટેનું એક ચક્ર, અલંકાર
 શાસ્ત્રમાં કહેલ બંધબેદરૂપ એક કાવ્ય.
 સર્વતોમદ્ર પું લીંબડાનું ઝાડ, વિષ્ણુનો
 એક રથ.
 સર્વતોમદ્રચક્ર નં જ્યોતિષમાં કહેલ શુભ-
 અશુભ જાણવા માટે એક ચક્ર.
 સર્વતોમદ્રવન્ધ પું અલંકાર શાસ્ત્રમાં
 કહેલ એક ચિત્રકાવ્ય.
 સર્વતોમદ્રમણ્ડલ નં પ્રતિષ્ઠા વગેરેમાં
 પૂજ્ય દેવોનું એક મંડળ.
 સર્વતોમદ્રા સ્ત્રીં ગાંભારી વનસ્પતિ,
 નરની સ્ત્રી, નટી.
 સર્વતોમુખ નં પાણી, આકાશ.
 સર્વતોમુખ પું શિવ, બ્રહ્મા, પરમેશ્વર,
 આત્મા, પ્રાણી, સ્વર્ગ, અગ્નિ, ચિત્રાનું
 ઝાડ.
 સર્વતોમુખ ત્રિં સર્વવ્યાપક, સર્વ તરફ
 મુખવાળું.
 સર્વત્ર અવ્યં સમગ્ર, બધે, સર્વ દેશમાં,
 સર્વ કાળે, સર્વ દિશામાં, બધે ઠેકાણે.
 સર્વત્રગ ત્રિં બધે ઠેકાણે જનાર.
 સર્વત્રગ પું વાયુ, પરમેશ્વર.
 સર્વત્રગામિન પું ઉપરનો અર્થ.
 સર્વત્રગામિન ત્રિં બધે ઠેકાણે જનાર.

સર્વથા અવ્યં સર્વ પ્રકારે, અત્યંત, પ્રતિ-
 જ્ઞામાં તથા હેતુમાં વપરાય છે.
 સર્વદમ પું શકુંતલાપુત્ર ભરત રાજા.
 સર્વદમ ત્રિં બધાને દમનાર-દુઃખ દેનાર.
 સર્વદમન ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 સર્વદમન પું સર્વદમ પું જીઓ.
 સર્વદર્શિન પું બુદ્ધદેવ, જિનદેવ, પરમેશ્વર.
 સર્વદર્શિન ત્રિં બધું જોનાર.
 સર્વદર્શિની સ્ત્રીં બધું જોનારી સ્ત્રી, દુર્ગા
 દેવી.
 સર્વદા અવ્યં સર્વ કાળે, હમેશ.
 સર્વદુઃસહાય પું મોક્ષ, સર્વ દુઃખોનો
 નાશ.
 સર્વદેવમુખ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 સર્વદ્રષ્ટ પું સર્વદર્શિન પું જીઓ.
 સર્વદ્રષ્ટ ત્રિં સર્વદર્શિન ત્રિં જીઓ.
 સર્વદ્રષ્ટ ત્રિં સર્વને પૂજનાર.
 સર્વધુરાવહ ત્રિં સર્વ ભારને ઉપાડનાર
 બળદ વગેરે.
 સર્વધુરીણ ત્રિં સમગ્ર ભારને ઉપાડનાર
 બળદ વગેરે.
 સર્વનામતા સ્ત્રીં સર્વનામપણું.
 સર્વનામત્વ નં સર્વનામપણું.
 સર્વનામન્ નં વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ સર્વનામ.
 સર્વનાશ પું સર્વનો નાશ.
 સર્વનાશક ત્રિં સર્વનો નાશ કરનાર.
 સર્વનાશન ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 સર્વન્વમ પું દુષ્યંતપુત્ર ભરત રાજા.
 સર્વપા ત્રિં સર્વનું રક્ષણ કરનાર.
 સર્વપા સ્ત્રીં બલિ રાજાની સ્ત્રી.
 સર્વપૂર્ણ પું પરમાત્મા.
 સર્વપૂર્ણતા સ્ત્રીં સામગ્રી, તૈયારી, સર્વ
 પ્રકારની પૂર્ણતા, મોક્ષ.
 સર્વપૂર્ણત્વ નં ઉપરનો અર્થ.
 સર્વપ્રહરણાયુધ પું વિષ્ણુ.

सर्वप्रिय

६२२

सर्वसिद्धि

सर्वप्रिय त्रि० सर्वते प्रिय, अधाने पहालुं.

सर्वभक्ष पु० अग्नि, चित्रानुं जाड, अक्षर.

सर्वभक्ष त्रि० अधुं आनार, अधानुं
आनार.

सर्वभक्षक त्रि० उपरना अर्थ.

सर्वभक्षक पु० सर्वभक्ष पु० लुओ.

सर्वभक्षकी स्त्री० अक्षरी.

सर्वभक्षा स्त्री० अक्षरी.

सर्वभक्ष्य पु० सर्वभक्ष पु० लुओ.

सर्वभक्ष्य त्रि० अधुं आनार.

सर्वभक्ष्या स्त्री० अक्षरी.

सर्वभृत् त्रि० सर्वनुं भरणु पोषणु करनार,
सर्वते धारणु करनार.

सर्वमङ्गला स्त्री० दुर्गा देवी.

सर्वमय पु० परमात्मा, परमेश्वर.

सर्वमय त्रि० सधणारवक्ष, समग्रमय.

सर्वमही स्त्री० आभी पृथ्वी.

सर्वमहीन पु० नीचेतो शब्द लुओ.

सर्वमहीश पु० आभी पृथ्वीतो राज-
अक्षरता राज.

सर्वमहीश्वर पु० उपरनो अर्थ.

सर्वमूल्य न० डाडी, डाडु.

सर्वमूपक पु० काण, समय.

सर्वरस पु० अधो रस, शावरस-क्षाम,
वीणु वजेरे वादित, पंडित, आरो रस,
परमेश्वर.

सर्वरसोत्तम पु० आरो रस.

सर्वरात्र पु० आभी रात्रि, समग्र रात्री.

सर्वरी स्त्री० रात्रि, दुण्ण.

सर्वरीकर पु० यंद्र, कपूर.

सर्वरोनाथ पु० यंद्र, कपूर.

सर्वरीपति पु० यंद्र, कपूर.

सर्वरीश पु० यंद्र, कपूर.

सर्वरीश्वर पु० यंद्र, कपूर.

सर्वरीस्वामिन् पु० यंद्र, कपूर.

सर्वर्तुपरिवर्त पु० वर्ष, वरस.

सर्वला स्त्री० तोमर नामनुं अत्र.

सर्वलिङ्गिन् पु० पाभंड वेशधारी, पाभंडी.

सर्वली स्त्री० तोमर नामनुं अत्र.

सर्वलोक पु० आपुं जगत, अधो लोक.

सर्वलोकेश पु० परमेश्वर,

सर्वलोकेश्वर पु० परमेश्वर.

सर्वलोह पु० आपुं लोहानुं आणु.

सर्वलोह पु० उपरनो अर्थ.

सर्ववर्णिका स्त्री० गांभारी वनस्पति.

सर्ववल्लभ त्रि० सर्वते प्रिय.

सर्ववल्लभा स्त्री० वेश्या स्त्री, अलि-
यारिणी स्त्री.

सर्वविद् पु० सर्वज्ञ परमेश्वर.

सर्वविद् त्रि० अधुं ज्ञानुनार, सर्व ज्ञा-
नुनार.

सर्ववेद पु० सर्व वेदाध्ययन करनार.

सर्ववेद त्रि० सर्व ज्ञानुनार.

सर्ववेदस् पु० जेभां सर्वस्व दक्षिण होय
छे ते विश्वजित नामे यत्त करनार.

सर्ववेदस न० विश्वजित नामना यत्तभां
दक्षिण तरीके विधान करैल धरनुं सर्व-
स्व-धन.

सर्ववेदिन् पु० सर्वज्ञ परमेश्वर.

सर्ववेदिन् त्रि० सर्व ज्ञानुनार, सर्वज्ञ.

सर्ववेशिन् पु० सर्वना वेश लेनार नट,
नाटप्रियो.

सर्वसंसर्गलक्षण न० अेक जगतनुं भीडुं.

सर्वसङ्गत पु० अेक जगतनुं धान्य.

सर्वसन्नहन न० यत्तुरंगी सैन्य तैयार करी
युद्ध भाटे प्रयाणु.

सर्वसन्नाह पु० उपरनो अर्थ.

सर्वसह पु० गुंगण.

सर्वसह त्रि० सर्व सहन करनार, अधुं
सहेनार.

सर्वसिद्धि पु० श्रीक्षण.

સર્વસિદ્ધિ

૬૨૩

સર્વપ

સર્વસિદ્ધિ ત્રિં સમગ્ર અર્થનું સાધન.

સર્વસિદ્ધિ સ્ત્રીં સમગ્ર સિદ્ધિ.

સર્વસ્વ નં સમગ્ર ધન.

સર્વસ્વદક્ષિણ પું જેમાં ધરતા સમગ્ર ધનની દક્ષિણા હોય છે તે વિશ્વજિત યત.

સર્વસ્વહરણ નં સમગ્ર ધનનું હરણ.

સર્વસ્વામિન્ પું સમગ્રનો સ્વામી.

સર્વહરણ નં સમગ્રનું હરણ, અધું લઈ લેવું તે.

સર્વદ્વાર પું ઉપરના અર્થ.

સર્વદિત નં મરી, તીખાં.

સર્વદિત ત્રિં સધળાંને દિતનું કારણ.

સર્વાક્ષ નં સધળું અંગ, સમગ્ર અંગ.

સર્વાક્ષસુન્દર પું એક જાતનું ઔષધ.

સર્વાક્ષસુન્દર ત્રિં સર્વાંગે સુંદર.

સર્વાક્ષીણ ત્રિં સર્વ અવયવમાં વ્યાપક, સર્વ અંગમાં વ્યાપક.

સર્વાળો સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

સર્વાત્મક ત્રિં સર્વભય, સર્વસ્વરૂપ.

સર્વાત્મન્ પું પરમાત્મા, પરમેશ્વર.

સર્વાનુકરણ નં સધળાંનું અનુકરણ, અધાની નકલ કરવી તે.

સર્વાનુકાર પું ઉપરના અર્થ.

સર્વાનુકારિન્ ત્રિં સધળાંનું અનુકરણ કરનાર, સર્વસમાન.

સર્વાનુકારિણી સ્ત્રીં શાલપર્ણી વનરપતિ.

સર્વાનુભૂતિ સ્ત્રીં ધોળું નસોતર.

સર્વાનુભૂતિ ત્રિં તત્વજ્ઞાની.

સર્વાનુભૂતિ પું તે નામે એક જિન દેવ.

સર્વાન્ન નં સઘળું અન્ન, સધળાંનું અન્ન.

સર્વાન્નભક્ષક ત્રિં સધળું અન્ન ખાનાર, સધળાંનું અન્ન ખાનાર.

સર્વાન્નભક્ષિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સર્વાન્નભોજિન્ ત્રિં સર્વાન્નભક્ષક જુઓ.

સર્વાન્નીન ત્રિં સર્વાન્નભક્ષક જુઓ.

સર્વાભિસન્ધક ત્રિં સર્વને છેતરનાર, બધાની નિંદા કરનાર.

સર્વાભિસન્ધક પું કપડી-પાખંડી તાપસ.

સર્વાભિસન્ધિન્ પું ઉપરનો અર્થ.

સર્વાભિસન્ધિન્ ત્રિં સર્વાભિસન્ધક જુઓ.

સર્વાભિસાર પું અતુરંગી સેનાને તૈયાર કરી યુદ્ધ માટે પ્રયાણ.

સર્વાર્થસિદ્ધ પું જીવ દેવ.

સર્વાર્થસિદ્ધ ત્રિં સમગ્ર ઇષ્ટ સિદ્ધિવાળું, જેના સર્વ મનોરથ પૂરા થયા હોય તે.

સર્વાર્થાનુસાધિની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

સર્વાવસર પું અર્થ રાત્રિ, મધરાત.

સર્વાશિન્ ત્રિં અધું ખાનાર, બધાંનું ખાનાર.

સર્વાસ્ત્ર ત્રિં સઘણું અસ્ત્રોવાળું, સર્વ અસ્ત્રો ધારણ કરનાર.

સર્વાસ્ત્રમહાજ્વાલા સ્ત્રીં જૈનદર્શનપ્રસિદ્ધ સોળ વિદ્યાદેવીઓ પૈકી અગ્નીઆરમી વિદ્યા દેવી.

સર્વાસ્ત્રા સ્ત્રીં તે નામે એક દેવી.

સર્વાહુ પું આખો દિવસ.

સર્વાહુહુત ત્રિં આખા દિવસમાં કરેલ.

સર્વોચ ત્રિં સર્વનું, બધાનું, સધળાંનું, સર્વસંબંધી.

સર્વેશ પું સધળાનો હિશ્વર-પરમેશ્વર, શિવ.

સર્વેશ્વર પું ઉપરનો અર્થ.

સર્વૈશ્વ પું એકવ મળેલ સમગ્ર મૈત્ર્યનો ધસારો, સમગ્ર જળનો વેગ.

સર્વૌષધિ સ્ત્રીં કુષ્ઠ-જટામાંસી-હળદર-વળ-શિલાજિત-ચંદન-મોરવેલ-ચંપા-કપૂર-મોચ-એ સર્વ ઔષધિ.

સર્વૌષધિગણ પું ઉપરનો અર્થ.

સર્વપ પું સરસવ, એક જાતનું માછલું, જળીયામાં સૂર્યના પ્રકાશની અંદર દેખાતી ચોવીસ રંગકણ બરોબર એક વજન.

સર્વપતૈલ

૬૨૪

સવિસ્મય

સર્વપતૈલ નં સરસવતું તેલ, સરસીયું તેલ.

સર્વપી સ્ત્રીં સ્વજનિકા પક્ષિ.

સલ્ ષલ્ બુઓ.

સલ નં પાણી.

સલજ્ઞ ત્રિં લાજવાળું, શરમવાળું,
શરમાળ.સલિલ નં પાણી, ઉત્તરાપાદ નક્ષત્ર,
લમાવધિક યોથું સ્થાન.

સલિલકુન્તલ પું પાણીનો વાળ-શેવાળ.

સલિલકૃતિ સ્ત્રીં સલિલક્રિયા બુઓ.

સલિલકૃત્ય નં સલિલક્રિયા બુઓ.

સલિલક્રિયા સ્ત્રીં મરેલાને ઉદ્દેશી જલ-
પ્રદાન વગેરે ઉત્તર ક્રિયા.

સલિલજ નં કમળ.

સલિલજ ત્રિં પાણીમાં ઉત્પન્ન થનાર.

સલિલનિધિ પું સમુદ્ર.

સલિલનિલય પું જલચર પ્રાણી, મીન
તથા ધર્ક રાશિ.

સલિલરય પું પાણીનો વેગ.

સલિલરાશિ પું સમુદ્ર.

સલિલેન્ધન પું વડવાનળ અગ્નિ.

સલીલ ત્રિં લીલાવાળું, વિલાસયુક્ત.

સહકી સ્ત્રીં એક વનસ્પતિ-જેને હાથી
બહુ ખાય છે.

સવ પું યજ્ઞ, સંતાન, સૂર્ય, આકાંતાં ઝાડ.

સવ નં પાણી.

સવન નં યજ્ઞના અંગરૂપ સ્તાન, સોમરસ
કાઢવો, સોમ પાન કરવું, યજ્ઞ, પ્રસવ,
દાર કાઢવો.સવયસ ત્રિં મિત્ર, સોઅતી, સમાન
વયવાળું.સવર્ણ પું તુલ્યરૂપ, એક જાતનું, સમાન
રંગનું, વર્ણ સહિત, સજાતીય, સમાન.સવર્ણન નં તુલ્યરૂપતા કરવી, એકરૂપ
કરવું, સમાન કરવું, સજાતીય કરવું.

સવર્ણસંજ્ઞક ત્રિં સજાતીય સંજ્ઞાવાળું.

સવર્ણસંજ્ઞા સ્ત્રીં પાણિનીય આકરણપ્રસિદ્ધ
અક્ષરોની સજાતીય સંજ્ઞા.સવર્ણા સ્ત્રીં સૂર્યની એક સ્ત્રી, સમાન
વર્ણની સ્ત્રી.

સવલિ પું સાયંકાળ.

સવહા સ્ત્રીં નસોતર.

સવાસ ત્રિં વાસવાળું, સદવાસવાળું,
વાસવાળું, ગંધવાળું.સવાસસ ત્રિં વેગવાળું, વસ્ત્રવાળું, વસ્ત્ર-
સહિત.સવિકલ્પક નં વેદાંતપ્રસિદ્ધ એક સમાધિ,
ન્યાયમાં કહેલ એક જ્ઞાન.સવિકાશ ત્રિં પ્રકૃદ્ધ, વિકસેલ, સંશ્રાય
વગરનું.સચિચારા સ્ત્રીં પાતંજલ યોગશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ
એક સમાધિ.

સચિતર્ક ત્રિં તર્કવાળું, તર્કસહિત.

સચિતર્કાં સ્ત્રીં પાતંજલ યોગદર્શનપ્રસિદ્ધ
એક સમાધિ.સચિત્ પું જગત્સૃષ્ટિ પરમેશ્વર, સૂર્ય,
આકાંતાં ઝાડ, હસ્ત નક્ષત્ર.

સચિત્ત્વદેવત પું હસ્ત નક્ષત્ર.

સચિત્ત્વદેવત પું હસ્ત નક્ષત્ર.

સચિત્ર નં ઉત્પત્તિનું કારણ, જન્મનું
કારણ.સચિત્રિય ત્રિં પરમેશ્વર સંબંધી, પરમે-
શ્વરનું, સૂર્યસંબંધી, સૂર્યનું.

સચિત્રો સ્ત્રીં માતા, મા.

સચિચ ત્રિં વિદ્યાવાળું, વિદ્વાન, ભણેલ.

સચિધ ત્રિં સમીપનું, પાસેનું, પાસે, ન-
જીતકનું, પ્રકારવાળું, વિધાનવાળું.

સચિનય ત્રિં વિનયવાળું, વિનયી.

સચિસ્મય ત્રિં વિસ્મયવાળું, વિસ્મય
પામેલ, આશ્ચર્ય પામેલ.

સર્વજ

૬૨૫

સહકાર

સર્વજ પું પાતંજલ યોગશાસ્ત્રમાં રહેલ
એક સમાધિ.

સર્વજ ત્રિં બીજવાળું, મૂળકારણવાળું.

સર્વજયોગ પું સખીજ સમાધિયોગ,

સર્વદિક ત્રિં વૃદ્ધિવાળું, વ્યાજવાળું,
વ્યાજસહિત.

સર્વેશ ત્રિં સમીપનું, પાસેનું, નજ-
દીકનું, પાસે.

સર્વેશ ત્રિં વેશવાળું, વેશસહિત.

સર્વ્ય ત્રિં ડાણુ, જમણું, પ્રતિકૂલ, વિરુદ્ધ.

સર્વ્ય પું વિષય.

સર્વ્યથ ત્રિં વ્યથાવાળું, પીડાવાળું, દુઃખી.

સર્વ્યભિચાર ત્રિં વ્યભિચારવાળું, વ્યભિ-
ચારી.

સર્વ્યસાચિન્ પું અર્જુન, સાદગાનું ઝાડ.

સર્વ્યાજ ત્રિં બહાનાવાળું, મિષવાળું,
કપટવાળું, કપટી.

સર્વ્યેષ્ટ પું રથ હાંકનાર, સારથિ.

સર્વ્યેષ્ઠ પું ઉપરના અર્થ.

સર્વોડ ત્રિં લાજવાળું, શરમવાળું,
શરમાળ.

સર્શક ત્રિં શંકાવાળું, શંકાસહિત.

સર્શસ્ય ત્રિં ધાન્યવાળું, ધાન્યસહિત.

સર્શસ્યા સ્ત્રીં નાગદંતી વનરપતિ.

સર્શોક ત્રિં શોકવાળું, શોકસહિત,
દીક્ષગીર.

સર્શમશ્ત્રુ સ્ત્રીં દાદી મૂછવાળી સ્ત્રી.

સસ્ અશં પં સં સેદ્ જવું.

સસત્ત્વ ત્રિં સત્ત્વવાળું, પરાક્રમી, ધીરજ-
વાળું, ધીર, પ્રાણીવાળું.

સસત્ત્વા સ્ત્રીં ગર્ભિણી સ્ત્રી.

સસન નં યત્ત માટે પશુને હણવું તે.

સસાખ્વસ ત્રિં ભય પામેલ, બીધેલ.

સસીમમ્ બળ્યં સમીપ, પાસે, નજીક.

૭૬

સસૌષ્ઠ્ય ત્રિં ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, ઉતાવળું,
સુંદરતાવાળું.

સહજ્ વસ્ત્ર્ ભુઓ.

સસ્તર પું પાંદડાં વગેરેની શય્યા.

સસ્ય નં વૃક્ષ વગેરેનું ફળ, ખેતરમાં રહેલું
ધાન્ય, ગુણુ, શસ્ત્ર.

સસ્યક પું એક જાતનો મણિ, તરવાર.

સસ્યમારિન્ પું ઉદર.

સસ્યમારિન્ ત્રિં વૃક્ષ વગેરેના ફળનો નાશ
કરનાર, ખેતરના ધાન્યનો નાશ કરનાર,
ગુણનો નાશ કરનાર.

સસ્યમારિણી સ્ત્રીં ઉદરડી.

સસ્યશીર્ષક નં અનાજનું કુંડું.

સસ્યશૂક નં ધાન્ય વગેરેના અગ્રભાગ.

સસ્યસંઘર પું ડાળનું ઝાડ.

સસ્યસંઘરણ પું અશ્વકર્ણુ વૃક્ષ.

સસ્યાદ્ ત્રિં ધાન્ય ખાનાર, ખેતરમાં
રહેલા અનાજને ખાનાર, વૃક્ષ વગેરેના
ફળને ખાનાર.

સસ્યેષ્ટિ સ્ત્રીં નવું ધાન્ય નીપજી રહે તે
વેળા કરવાનો એક યત્ન.

સસ્વાદ ત્રિં સ્વાદવાળું, સ્વાદિષ્ટ.

સસ્વેદ ત્રિં પરસેવાવાળું, લામવાળું.

સસ્વેદા સ્ત્રીં દૂષિત કન્યા.

સહ્ પહ્ ધાતુ ભુઓ.

સહ્ બળ્યં સાથે, સહિતપણું, સમગ્રપણું;
સમાનતા, એકી સાથેપણું, વિદ્યમાનતા,
સમૃદ્ધિ, સંપંન, સામર્થ્ય-એ અર્થોમાં
વપરાય છે.

સહ પું ભાગશર મહિનો.

સહ પું નં એક જાતનું મીઠું-ગંધલવણુ,
બળ, જોર.

સહ ત્રિં સહન કરનાર, ખમનાર, સહ-
નશીલ.

સહકાર પું અત્યંત દૂર સુધી જનાર
સુગંધીવાળો આંખો, સાથે કામ કરવું.

સહકારિતા

૬૨૬

સહપાન

સહકારિતા સ્ત્રીં સહાયકપણું, સાથે કામ કરનારપણું, મદદ.

સહકારિત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સહકારિન્ ત્રિં સાથે રહી કામ કરનાર, સહાયક, મદદગાર.

સહકારિન્ પું પોતાથી બિન્ન રહી પોતાનું કાર્ય કરનાર એક હેતુ.

સહગત ત્રિં સાથે ગયેલ.

સહગતિ સ્ત્રીં નીચેનો શબ્દ ભુઓ.

સહગમન નં સાથે જવું, પતિ સાથે પત્નીએ મરી જવું તે.

સહગામિતા નં સાથે જનારપણું.

સહગામિત્વ નં સાથે જનારપણું.

સહગામિન્ ત્રિં સાથે જનાર.

સહગામિની સ્ત્રીં મરણ પામેલા પતિ સાથે મરનારી સ્ત્રી.

સહચર પું પીળી ઝીંઝોટી, કાળી ઝીંઝોટી, મિત્ર, બોખતી, ગોઠીયો, ઝીંઝોટી વનસ્પતિ, પ્રતિ, સ્વામી, ધણી.

સહચર ત્રિં સાથે જનાર, સહાયક, અનુચર, સેવક, પ્રતિબંધક.

સહચરત્ ત્રિં સાથે જવું, સાથે કરવું, સાથે ચાલવું.

સહચરી સ્ત્રીં પીળી ઝીંઝોટી, સખી, બહેનપણી, સોજાણી, ધર્મપત્ની.

સહચાર પું સાથે કરવું, સાથે જવું, સાથે ચાલવું.

સહચારિન્ પું સહચર પું ભુઓ.

સહચારિન્ ત્રિં સહચર ત્રિં ભુઓ.

સહચારિણી સ્ત્રીં સહચરી ભુઓ.

સહજ પું સગો ભાઈ, બ્યોતિપમાં કહેલ જન્મ લક્ષ્મી ત્રીજું સ્થાન.

સહજ ત્રિં સાથે ઉત્પન્ન થનાર, સ્વાભાવિક, સ્વતઃસિદ્ધ.

સહજમિત્ર નં સ્વાભાવસિદ્ધ મિત્ર-ભાણેજ વગેરે.

સહજવૈરિન્ પું સ્વાભાવસિદ્ધ શત્રુ-સાવકો ભાઈ-કાકોનો છોકરો વગેરે.

સહજશત્રુ પું ઉપરના અર્થ.

સહજસુહૃદ્ પું સહજમિત્ર ભુઓ.

સહજા સ્ત્રીં મળી બહેન.

સહજારિ પું સહજવૈરિન્ ભુઓ.

સહજેતર ત્રિં સ્વાભાવિક ન હોય તે, સ્વતઃસિદ્ધ ન હોય તે.

સહજ્જુક નં એક જાતનું પક્ષ માંસ.

સહતા સ્ત્રીં સાથેપણું, સહન કરનારપણું.

સહત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સહદેવ પું માદ્રીનો પુત્ર તે નામે એક પાંડવ.

સહદેવા સ્ત્રીં બ્રહ્મા વનસ્પતિ, દંડોત્પલ વનસ્પતિ, ઉપલસરી વનસ્પતિ.

સહદેવી સ્ત્રીં સર્પાંક્ષી વનસ્પતિ, પીળી દંડોત્પલ વનસ્પતિ.

સહદેવ્યાદિ પું પ્રતિજ્ઞાના દેવોને સ્નાનમાં ઉપયોગી એક દ્રવ્યસમૂહ.

સહધર્મિણી સ્ત્રીં પત્ની, ભાણી.

સહધર્મિન્ ત્રિં સમાન ધર્મવાળું, પોતાના સમાન ધર્મ પાળનાર.

સહન નં સહન કરવું, સહેવું, ખમવું, ક્ષમા.

સહન ત્રિં સહન કરનાર, સહેનાર, ખમનાર, સહનશીલ, ક્ષમાવાળું.

સહનર્તક ત્રિં સાથે નાચનાર, સાથે નૃત્ય કરનાર.

સહનર્તન નં સાથે નાચવું, સાથે નૃત્ય કરવું.

સહનૃત્ત નં ઉપરના અર્થ.

સહનૃત્ય નં સહનર્તન ભુઓ.

સહપાન નં સાથે પીવું, એક સ્થળે મળીને ટાકુ વગેરે પીવો તે.

સહપાયિન્

૬૨૭

સહસ્રવીર્યા

સહપાયિન્ ત્રિં સાથે પીનાર, એક સ્થળે
મળીને દારૂ વગેરે પીનાર.

સહપાંશુકિલ પું મિત્ર, આલમિત્ર, ધૂળીયો
ગાડીયો.

સહભાવિન્ ત્રિં સહાયક, મદદગાર, સાથે
હોનાર-યનાર.

સહભાવિની સ્ત્રીં સહાયક સ્ત્રી, સોખતણુ,
સાથે હોનારી-યનારી.

સહમોજન નં સાથે જમવું.

સહમોજિન્ ત્રિં સાથે જમનાર.

સહમ નં જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક રાશિભેદ.

સહમરણ નં મરેલા પતિની સાથે એક
ચિતામાં પત્નીએ બળી મરવું તે.

સહમૃતિ સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

સહમૃત્યુ પું સહમરણ જીવો.

સહરસ ત્રિં રસવાળું, રસિક, રસાળ.

સહરસા સ્ત્રીં મુદ્ગવર્ના વનસ્પતિ-જંગલી
મગ.

સહરિ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, બળદ.

સહર્ષ પું સ્પર્શ કરતી, હર્ષ, આનંદ.

સહર્ષ ત્રિં હર્ષવાળું, આનંદી, સ્પર્શ
કરનાર.

સહસ્ નં બળ, તેજ.

સહસ્ પું માગશર મહિનો.

સહસ ત્રિં હાસ્યવાળું, હસવું.

સહસા અવ્યં એકાએક, અકસ્માત, એકદમ,
હઠથી.

સહસાદૃષ્ટ પું દત્તક પુત્ર.

સહસાન પું બલિદાન, મોર પક્ષી.

સહસાની સ્ત્રીં મોર પક્ષિણી.

સહસ્ય પું પોપ મહિનો.

સહસ નં એક હળારની સંખ્યા, બહુ
સંખ્યા, બહુ સંખ્યાવાળું, મોટી સંખ્યા.

સહસકર પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

સહસકાળંડા સ્ત્રીં ઘોળી ધ્રોબડ.

સહસકિરણ પું સહસકર જીવો.

સહસકૃત્વસ્ અવ્યં હળારવાર.

સહસદ ત્રિં હળાર આપનાર, ધણું દાન
કરનાર, ઉદાર.

સહસદંષ્ટ્ર પું હળાર દાઢવાળું એક માછલું.

સહસદંષ્ટિન્ પું ઉપરનો અર્થ.

સહસદંષ્ટ્રી સ્ત્રીં હળાર દાઢવાળી એક
માછલી.

સહસદલ પું સારસ પક્ષી.

સહસદલ નં કમળ.

સહસદલી સ્ત્રીં સારસ પક્ષિણી.

સહસદ્ધા અવ્યં હળાર પ્રકારે, અનેક
પ્રકારે, ઘણા પ્રકારે.

સહસદધારા સ્ત્રીં હળારગણી ધારા, અનેક
ધારા, ઘણી ધાર.

સહસનયન પું ઇન્દ્ર, ધ્રુવડ પક્ષી.

સહસનયની સ્ત્રીં ધ્રુવડ માદા.

સહસનેત્ર પું ઇન્દ્ર, ધ્રુવડ પક્ષી.

સહસનેત્રી સ્ત્રીં ધ્રુવડ માદા.

સહસપત્ર નં કમળ.

સહસપત્ર પું સારસ પક્ષી.

સહસપત્રી સ્ત્રીં સારસ પક્ષિણી.

સહસપાદ પું વિષ્ણુ, પરમેશ્વર.

સહસપાદ પું ઉપરના અર્થ, સૂર્ય,
આકાશનું ઝાડ, કારડવ પક્ષી.

સહસપાદી સ્ત્રીં કારડવ પક્ષિણી.

સહસવાહુ પું કાર્તવીર્ય-સહસાજીન,
બાણાસુર, વિષ્ણુ, પરમેશ્વર.

સહસવાહુ સ્ત્રીં લક્ષ્મી દેવી.

સહસમુજ પું સહસવાહુ પું જીવો.

સહસમુજા સ્ત્રીં લક્ષ્મી દેવી.

સહસમૂર્જન પું વિષ્ણુ, પરમેશ્વર.

સહસમૂલો સ્ત્રીં દ્રવત્તીનો વેલો.

સહસરશિમ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

સહસવીર્યા સ્ત્રીં દુર્વા-ધ્રોબડ, મહાશતા-
વરી વનસ્પતિ.

સહસ્રવેધ

૬૨૮

સંહોટજ

સહસ્રવેધ નં ચુક એક જાતની કાંછ.
 સહસ્રવેધિન્ નં હીંગ, પાણીમાં થતું એક
 જાતનું નેતર.
 સહસ્રવેધિન્ પું કરતૂરી.
 સહસ્રવેધિન્ ત્રિં હજારને વીધનાર, ઘણાંને
 વીધી નાખનાર.
 સહસ્રશસ્ત્ર અથ્થં હજારો, અનેક.
 સહસ્રશીર્ષન્ પું સહસ્રમૂર્દન જુઓ.
 સહસ્રા સ્ત્રીં અઘ્નિ વનસ્પતિ.
 સહસ્રાંશુ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 સહસ્રાક્ષ પું ઇન્દ્ર, ધ્રુવડ પક્ષી, વિષ્ણુ,
 પરમેશ્વર.
 સહસ્રાક્ષ ત્રિં હજાર નેત્રોવાળું.
 સહસ્રાક્ષી સ્ત્રીં ધ્રુવડ માદા.
 સહસ્રાર નં મસ્તકમાં સુખમ્બા નાડીની
 વચ્ચે આવેલું એક હજાર પાંખડીવાળું
 કમળ.
 સહસ્રિન્ પું હજારોના સૈન્યવાળો રાજા,
 હજાર દાદવાળું, એક માછલું.
 સહસ્રિન્ ત્રિં હજારવાળું હજારોવાળું.
 સહા સ્ત્રીં જંગલી મગ, એક જાતની કુંવાર,
 પૃથ્વી, રાસ્ના વનસ્પતિ, સોનામુખી,
 નખભેષજ ઔષધિ, સાપનું ઝેર ઉતારનારી
 એક વનસ્પતિ, નારીપુષ્પ, ઘોળી ઝીંઝેટી.
 સહાચર પું પીળી ઝીંઝેટી વનસ્પતિ.
 સહાય ત્રિં સહાયક, મદદગાર, સોખતી,
 પોતાને અનુકૂલ.
 સહાયતા સ્ત્રીં સહાયપણું, મદદ, સહાયનો
 સમુદાય, મદદગાર થતું, સોખત, સંગત.
 સહાયત્વ નં સહાયપણું, મદદ, સોખત,
 સંગત.
 સહાયવત્ ત્રિં સહાયવાળું, મદદવાળું,
 સોખતીવાળું.
 સહાર પું આંગાનું ઝાડ, મહાપ્રસવ, મોટો
 સંહાર.

સહાર ત્રિં હારવાળું, હારસહિત.
 સહારોગ્ય ત્રિં આરોગ્યવાળું, તંદુરસ્ત,
 નીરાગી, રોગરહિત.
 સહાસન નં સાથે આસન, એક આસન
 ઉપર બેસવું તે.
 સહિત ત્રિં સાથે, સાથેનું, સારી રીતે
 હિતદારક, સાથે ઉચ્ચારેલ, સાથે કહેલ,
 હિતસહિત.
 સહિત ત્રિં સહન કરનાર, સહેનાર, ખમ-
 નાર, સહનશીલ.
 સહિત્ર નં સહનસાધન એક ધર્મ.
 સહિણુ ત્રિં સહનશીલ, સહન કરનાર,
 સહેનાર, ક્ષમા કરનાર.
 સહિણુતા સ્ત્રીં સહનશીલપણું, ક્ષમા,
 તાહ-તાપ વગેરે વિરૂદ્ધ બંને ધર્મો સહન
 કરવા.
 સહિણુત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 સહુરિ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 સહુરિ સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 સહુષ્ણ ત્રિં હૃદયવાળું, શ્રેષ્ઠ મનવાળું,
 વિદ્વાન, પડિત, શાસ્ત્રીય અર્થભાવનાથી
 પરિપક્વ બુદ્ધિવાળું.
 સહુષ્ણતા સ્ત્રીં શ્રેષ્ઠ મનવાળાપણું, વિદ્વતા.
 સહુષ્ણત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 સહુલેલ પું દૂષિત અન્ન, તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ
 એક યંત્ર.
 સહુલેલ ત્રિં આનંદવાળું, હર્ષવાળું,
 ખુશી, શોકવાળું.
 સહેલ ત્રિં ગમન કરનાર, મોજાણું, ખુશમાં
 રહેનાર.
 સહોક્તિ સ્ત્રીં સાથે કહેવું, એક ઉક્તિ, તે
 નામે એક અર્થોક્તિકાર.
 સહોટજ પું મુનીઓની પર્ણશાળા, પાંદડાં
 વગેરેથી બનાવેલ ઝુંપડી.

સહોદ

૬૨૯

સાકાદ્વશ

સહોદ પું જેનો ગર્ભ ન જણાયો હોય તેવી
ગર્ભિણી અવસ્થામાં પરણેલી સ્ત્રીનો ગર્ભ.

સહોદજ પું જેનો ગર્ભ ન જણાયો હોય
તેવી ગર્ભિણી અવસ્થામાં પરણેલી સ્ત્રીનો
તે ગર્ભથી ઉત્પન્ન થયેલો પુત્ર.

સહોદજા સ્ત્રીં જેનો ગર્ભ ન જણાયો
હોય તેવી ગર્ભિણી અવસ્થામાં પરણેલી
સ્ત્રીના તે ગર્ભથી જન્મેલી કન્યા.

સહોદર પું સગો ભાઈ-એક પેટથી ઉત્પન્ન
થયેલો ભાઈ.

સહોદરા સ્ત્રીં સગી બહેન-એક પેટથી
ઉત્પન્ન થયેલી બહેન.

સહોર પું સાધુ, સંજ્ઞન માણસ.

સહ્ય નં સદાયપણું, મદદ, સંગત, સોખત,
આરોગ્ય, સમાનતા, સમભાવ, માધુર્ય,
મીઠાશ.

સહ્ય ત્રિં સહન કરવા લાયક, ક્ષમા કરવા
યોગ્ય.

સહ્ય પું તે નામે એક પર્વત.

સહ્યગિરિ પું તે નામે એક પર્વત.

સહ્યતનયો સ્ત્રીં કાવેરી નદી.

સહ્યપર્વત પું તે નામે એક પર્વત.

સહ્યપુત્રી સ્ત્રીં કાવેરી નદી.

સહ્યસુતા સ્ત્રીં કાવેરી નદી.

સહ્યાચલ પું તે નામે એક પર્વત.

સહ્યાત્મજા સ્ત્રીં કાવેરી નદી.

સહ્યાત્રિ પું તે નામે એક પર્વત.

સા સ્ત્રીં ગૌરી, લક્ષ્મી.

સાંક્રમિક ત્રિં સંસર્ગ-પ્રસંગ-સ્પર્શ વગેરેથી
થનારા કોઈ વગેરે રોગ.

સાંત્ય નં સમ્યગ્ દર્શન, કપિલનું સાંખ્ય-
શાસ્ત્ર.

સાંત્ય પું સાંખ્યમાં કહેલ યોગ.

સાંત્યપ્રવચન નં કપિલ મુનિનું સાંખ્યશાસ્ત્ર,
પાતંગલકૃત એક ગ્રંથ.

સાંપ્રામિક ત્રિં યુદ્ધસાધન રથ વગેરે,
યુદ્ધ માટેનું.

સાંવાતિક ત્રિં સંપાતના હિતનું, જન્મ-
નક્ષત્રાવધિ સોળયું નક્ષત્ર.

સાંદષ્ટિક નં પ્રત્યક્ષને અનુસરતો એક
ન્યાય.

સાંદષ્ટિક ત્રિં તુરત ફળવાળું, પ્રત્યક્ષ
ફળ આપનાર,

સાંયાત્રિક પું વહાણથી વેપાર કરનાર,
દરીયાઈ વેપારી.

સાંયુગીન ત્રિં યુદ્ધ કરવામાં હોંશીઆર,
રણકુશળ.

સાંરાવિણ નં મોટો કાલાહલ, ચોતરફ
ફેલાતો બળરતો ધોંધાટ.

સાંવત્સર પું જોશી, જ્યોતિષશાસ્ત્રી.

સાંવત્સર ત્રિં વર્ષસંબંધી, વર્ષનું.

સાંવત્સરિક નં દરેક વર્ષે કરવાનું એક
શ્રાદ્ધ-સંવત્સરી.

સાંવત્સરિક ત્રિં દરેક વર્ષે હોનાર-
થનાર.

સાંવાત્રિક પું નૈયાયિક, સંવાદતા.

સાંશયિક ત્રિં સંશયને પામેલ, સંશયવાળું,
સંશયના વિષયનું.

સાંસારિક ત્રિં સંસારના હિતનું, સંસારને
ઉપયોગી, સંસારમાં હોનાર-થનાર.

સાંસિદ્ધિક ત્રિં સ્વભાવસિદ્ધ, સ્વાભાવિક,
સ્વયંસિદ્ધ.

સાકમ્ અઘ્ઘં સાથેપણું, સાથે, સહ જુઓ.

સાકલ્પ પું અંશિકલ વૃક્ષ.

સાકલ્ય નં સકલપણું, સમગ્રપણું, સમુદાય,
સમૂહ, સકલ, હોમ માટે મિશ્ર કરેલ
તલ વગેરે દ્રવ્ય.

સાકલ્યવચન નં સમગ્ર અધ્યયન, પાઠ-
વણ, સમગ્ર કહેતું તે.

સાકાદ્વશ ત્રિં અભિલાષાવાળું, ઇચ્છા-

સાક્ષર

૬૩૦

સાક્ષ

વાળું, શાબ્દ બોધને ઉપયોગી આકાં-
ક્ષાવાળું.
સાકાર ત્રિં આકારવાળું, અવયવવાળું,
મૂર્તિવાળું, પ્રત્યક્ષ.
સાકેત નં અયોધ્યા શહેર.
સાકુક પું જવ.
સાકુક નં સાથવાનો સમુદાય.
સકુક ત્રિં સાથવાનું, સાથવાસંબંધી.
સાક્ષાત્ અવ્યં લૌકિક પ્રત્યક્ષ, પુણ્ય,
સમાન, પ્રકટ, ખુલ્લું.
સાક્ષાત્કરણ નં પ્રત્યક્ષ કરવું, પ્રકટ કરવું,
ખુલ્લું કરવું, નજરોનજર કરવું.
સાક્ષાત્કાર પું ઉપરનો અર્થ.
સાક્ષાત્કૃત ત્રિં પ્રત્યક્ષ કરેલ, પ્રકટ કરેલ,
ખુલ્લું કરેલ, નજરોનજર કરેલ.
સાક્ષાત્કૃત્ય અવ્યં પ્રત્યક્ષ કરીને, પ્રકટ
કરીને, ખુલ્લું કરીને, નજરોનજર કરીને.
સાક્ષાદ્ધવન નં પ્રત્યક્ષ થવું, પ્રકટ થવું,
ખુલ્લું થવું, નજરોનજર થવું.
સાક્ષાદ્ધાવ પું ઉપરનો અર્થ.
સાક્ષાદ્ભૂત ત્રિં પ્રત્યક્ષ થયેલ, પ્રકટ
થયેલ, ખુલ્લું થયેલ.
સાક્ષાદ્ભૂય અવ્યં પ્રત્યક્ષ થઇને, પ્રકટ
થઇને, ખુલ્લું થઇને.
સાક્ષિતા સ્ત્રીં સાક્ષીપણું.
સાક્ષિત્વ નં સાક્ષીપણું.
સાક્ષિન્ પું આત્મા, પરમાત્મા, ઉદાસીન
હોઈ સર્વ જોનાર પરમેશ્વર.
સાક્ષિન્ ત્રિં સાક્ષી, સાક્ષાત જોનાર,
પ્રત્યક્ષ જોનાર.
સાક્ષિપરીક્ષણ નં સાક્ષીની પરીક્ષા કરવી.
સાક્ષિપરીક્ષા સ્ત્રીં સાક્ષીની પરીક્ષા કરવી.
સાક્ષિભાસ્ય ત્રિં સાક્ષી માત્રને પ્રકાશ
યોગ્ય બુદ્ધિવૃત્તિ વગેરે.
સાક્ષ્ય નં સાક્ષીનું કર્મ, સાક્ષીપણું,
સાક્ષીનું કામ.

સાક્ષિ પું નં તુર્કિસ્તાન દેશ.
સાક્ષ્ય નં મિત્રતા, દોસ્તી, ભાઈબંધી.
સાગર પું સમુદ્ર, દરીયા, એક જાતનો
મૃગ.
સાગરકાશ્ચી સ્ત્રીં પૃથ્વી.
સામરગામિન્ ત્રિં સમુદ્ર તરફ જનાર,
દરીયા તરફ જનાર.
સામરગામિની સ્ત્રીં નદી, ઝીણી એલચી.
સાગરનેમિ સ્ત્રીં પૃથ્વી.
સાગરમેલલા સ્ત્રીં પૃથ્વી.
સાગરવચ્ચા સ્ત્રીં પૃથ્વી.
સાગરામ્બરા સ્ત્રીં પૃથ્વી.
સાગરાલય પું વરણ દેવ.
સાગરી સ્ત્રીં એક જાતની મૃગલી.
સાગરોત્થ નં સમુદ્રનું મીકું.
સાગ્નિ પું શ્રૌત-સ્માર્ત અગ્નિવાળો-અગ્નિ-
હોત્રી આહાણુ.
સાગ્નિક પું ઉપરનો અર્થ.
સાઙ્કર્ય નં સંકરપણું, મિશ્રપણું, શેળભે-
ળપણું, વર્ણસંકરપણું, સંકરનો ધર્મ,
ન્યાયમાં કળેલ જાતિઆધક એક દોષ.
સાઙ્કલ ત્રિં સંકલનાર્થી થયેલ, સમૂહથી
થયેલ.
સાઙ્કાર્ય પું તે નામે એક પ્રાંત.
સાઙ્કુર ત્રિં અંકુરસહિત, અંકુરવાળું,
અંકુર સાથે.
સાઙ્કૃતિ પું તે નામે ગોત્રધર એક
ઋષિ.
સાઙ્ક્રમિક ત્રિં સંબંધ-સંસર્ગ-સ્પર્શ
વગેરેથી લાગુ થનાર કાઠ વગેરે ચેષ્ટા રોગ.
સાઙ્ક્ય નં કપિલમુનિનું સાંખ્ય દર્શન,
સમ્યક્ દર્શન, વેદાંતશાસ્ત્ર.
સાઙ્ક્ય પું તે નામે એક યોગ-સાંખ્ય યોગ.
સાઙ્ક્યપ્રસાદ પું શિવ.
સાઙ્ગ ત્રિં અંગસહિત, અંગવાળું.

સાક્ષતિક

૬૩૨

સાત્ત્વિકી

સાક્ષતિક ત્રિં સંગતિવાળું, સોઅતાળું,
સોઅતથી થયેલ, સંગતિથી સિદ્ધ.

સાક્ષમ પું સંગમ, સમાગમ, સોઅત,
મેળાપ.

સાક્ષગ્રામિક ત્રિં સંગ્રામનું, યુદ્ધસંબંધી,
લડાઈનું.

સાક્ષગ્રામિક પું સેનાપતિ, લશ્કરનો
સરદાર.

સાચિ અવ્યં વાંકું, તીરછું, ટેદું, ત્રાંસું,
આડું.

સાચિવાટિકા સ્ત્રીં ધોળી સાટોડી.

સાચિવિલોકન નં આડું નેવું, ત્રાંસું
નેવું, તિરછું નેવું, ટેદું નેવું, વાંકું
નેવું.

સાચિવિલોકિત ત્રિં આડું નેયેલ, ત્રાંસું
નેયેલ, તિરછું નેયેલ, વાંકું નેયેલ.

સાચિવ્ય નં દીલગીરી, પ્રધાનપદ, પ્રધા-
નગીરી.

સાચીકરણ નં આડું કરવું, ત્રાંસું કરવું,
વાંકું કરવું, ટેદું કરવું.

સાચીકૃત ત્રિં વાંકું કરેલ, તીરછું કરેલ,
આડું કરેલ.

સાચીમવન નં વાંકું થવું, તીરછું થવું,
આડું થવું.

સાચીમૂત ત્રિં વાંકું કરેલ, તીરછું થયેલ,
આડું થયેલ.

સાચ્ચન પું કાકીડો, કાચડો.

સાદ્ વું ઉમં સં સેદ્ પ્રકાશ કરવું,
પ્રકટ કરવું.

સાટોપ ત્રિં ગર્વવાળું, આડંબરવાળું,
વિકટ.

સાટોપમ્ અવ્યં ગર્વથી, આડંબરથી,
રોશ્થી.

સાત્ વું ઉમં સકં સેદ્ સુખ ઉપગવવું,
સુખ કરવું.

સાત નં સુખ.

સાત ત્રિં દીધેલ, આપેલ, નાશ પામેલ,
ખોવાઈ ગયેલ.

સાતલા સ્ત્રીં એક જાતનું ઝાડ.

સાતવાહન પું શાલિવાહન રાજા.

સાતિ સ્ત્રીં અવસાન, અંત, છેડો, દાન,
તીત પીડા.

સાતિસાર ત્રિં અતીસારવાળું, ઝાડાના
રોગવાળું, સંગ્રહણીના રોગવાળું.

સાતીનક પું વટાણા.

સાતીલક પું વટાણા.

સાત્યકિ પું તે નામે યાદવવંશી એક
ક્ષત્રિય.

સાત્યવત પું વેદવ્યાસ ઋષિ

સાત્યવત ત્રિં સત્યવાનસંબંધી, સત્યવાનનું,
સત્યવાળા સંબંધી.

સાત્યવતેય પું સત્યવતીનો પુત્ર વ્યાસ.

સાત્વત્ પું વિષ્ણુનો ઉપાસક, વૈષ્ણવ.

સાત્વત પું વિષ્ણુ, તે નામે એક યદુવંશી
રાજા, બળરામ, વિષ્ણુનો એક
ભક્ત, સાત્વત રાજાનો દેશ, સાત્વત
રાજાના દેશમાં આપદાભઓથી રહેતાર,
એક ભતિષ્ઠેદ.

સાત્વતી સ્ત્રીં શિશુપાલની માતા, નાટકની
એક વૃત્તિ.

સાત્વિક પું ધ્વજા, વિષ્ણુ, શૃંગારાદિ
રસને અનુગુણ એક ભાવ.

સાત્વિક ત્રિં સત્વપ્રધાન, સત્વશુભનું,
સત્વશુભસંબંધી, સત્વશુભથી ઉત્પન્ન
થનાર, સત્ય, સાચું, સારું, પરાક્રમી,
ધૈર્યવાળું.

સાત્વિક નં સત્વશુભ પ્રધાન એક પુરાણ,
સાંખ્યનું અહંકાર તત્ત્વ, મહત્ત્વ.

સાત્વિકી સ્ત્રીં દેવીની એક પૂજા, દુર્ગા
દેવી, સત્વશુભી ભુદિ, સત્વશુભી શ્રદ્ધા.

સાધ

૬૩૨

સાધિષ્ઠ

સાદ પું નાશ, ક્ષય, કૃશપણું, દુર્બળતા,
નિર્મળપણું, પરિશ્રમ, થાક.

સાદન નં નાશ કરવો, નાશ પામવું, ક્ષીણ
થવું, ધર, રહેવાનું સ્થળ.

સાદની ક્ષીં કહુ વનસ્પતિ.

સાદયત્ત્રિં નાશ કરવું, નાશ પમાડવું.

સાદયિતવ્ય ત્રિં નાશ કરવા યોગ્ય, નાશ
પમાડવા લાયક.

સાદિ પું સારથિ, યોદ્ધો, લડવૈયો, વાયુ.

સાક્તિ પું ઘોડેસ્વાર, હાથીસ્વાર, રથ
ઉપર બેસનાર.

સાદિન ત્રિં નાશ પામેલ, ખુટી પડેલ,
ક્ષીણ થયેલ.

સાદદૃશ્ય નં સમાનતા, સરખાપણું, તુલ્ય-
પણું, યોગ્યતા.

સાધ્ દિશાં પં અં સેટ્ સિદ્ધ થવું, પૂર્ણ
થવું, સમાપ્ત થવું.

સાધ્ સ્વાં પં સં સેટ્ સિદ્ધ કરવું, પૂર્ણ
કરવું, સમાપ્ત કરવું, સાધવું, જીતવું.

સાધ્ તું પં સં સેટ્ જવું.

સાધક ત્રિં સાધનાર, સિદ્ધ કરનાર, સાધન
કરનાર, મંત્રાદિની સાધના કરનાર.

સાધક પું જન્મની તારાવધિનું છટું-
પંદરમું-ચોવીસમું નક્ષત્ર.

સાધકતમ નં વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ કરણ કારક.

સાધકતા ક્ષીં સાધકપણું, સિદ્ધ કરનારપણું.

સાધકત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સાધન નં વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ કરણકારક,

મારવું. મારી નાખવું, મરેલાને અગ્નિસં-
સ્કાર કરવો તે, ગતિ, ગમન, જવું તે,

દ્રવ્ય, ધન, અર્થ અપાવવો, ઉપકરણ,
રાત્યરચીલું, સાધન-હાથી ઘોડા વગેરે

યુદ્ધની સામગ્રી, પાછળ જવું, સૈન્ય,
લશ્કર, ઉપાય, સિદ્ધ ઔષધ, પુરૂષનું લિંગ-

લોહો, મિત્રતા, ગાય વગેરેનું અડાણ-

બાવલું, સિદ્ધિ, કારક, પ્રમાણ, વ્યાપ્ય,
મોહ પમાડવો, વેગ, ત્વરા, બ્રહ્મવિદ્યાનાં
કારણ—નિત્યાનિત્ય વસ્તુવિવેક—શમ-
દમ વગેરે.

સાધના ક્ષીં સિદ્ધિ, સિદ્ધ કરવું તે, ઉપા-
સના, સેવા.

સાધનાપ્રસિદ્ધિ ક્ષીં ન્યાયપ્રસિદ્ધ એક
હેતુદોષ.

સાધર્મ્ય નં સમાન ધર્મપણું, પોતાના
સાધારણ ધર્મરૂપ લક્ષણ, અનુગત ધર્મ,
અનુસરતો ધર્મ, એક ધર્મીપણું, સમાન
ધર્મ.

સાધર્મ્યસમ પું સ્થાપનાહેતુદોષક એક
ગત્યુત્તર.

સાધારણ ત્રિં સદશ, સમાન, અનેકની
માલીકીનું એક ધન વગેરે, એક હેત્વાલાસ.

સાધારણધર્મ પું સર્વવર્ણાશ્રમનો એક
સરખો ધર્મ, અહિંસા વગેરે સર્વમાન્ય
ધર્મ, પ્રજ્ઞસપ્તિરૂપ પ્રાણીમાત્રનો ધર્મ,
મૈથુન વગેરે સર્વનો ધર્મ.

સાધારણક્ષીં ક્ષીં વેરયા.

સાધારણી ક્ષીં કુંચી.

સાધારણ્ય નં સમાનપણું, સમાનધર્મીપણું,
સામાન્ય ધર્મ.

સાધિકા ક્ષીં સાધનારી સ્ત્રી, સિદ્ધ કર-
નારી, સુધુષ્ઠિ, ગાદ નિદ્રા, દુર્ગા દેવી.

સાધિત ત્રિં સિદ્ધ કરેલ, સાધેલ, વશ
કરેલ, શોધેલ, કરજ વગેરે અદા કરેલ.

સાધિદૈવ ત્રિં અધિદેવતાસહિત.

સાધિદૈવ પું પરમેશ્વર.

સાધિભૂત ત્રિં અધિભૂતસહિત.

સાધિભૂત પું પરમેશ્વર,

સાધિયજ્ઞ ત્રિં અધિયજ્ઞસહિત.

સાધિયજ્ઞ પું પરમેશ્વર.

સાધિષ્ઠ ત્રિં અત્યંત દૃઢ, અતિશય સાધુ,

સાધિદ્વાન

૬૩૩

સાધ્યાપ્રસિદ્ધિ

ધણુંજ સારું, ધણુંજ આર્ય, ન્યાયવાળું, યોગ્ય.

સાધિદ્વાન ત્રિન્સન્નિહિત, સમીપનું, નજીકનું, પાસેનું, આધારવાળું, આશ્રયવાળું.

સાધિદ્વાન નન્ તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ મુખ્યભૂતની વચ્ચે આવેલું એક ચક્ર.

સાધોયસ્ ત્રિન્ ધણુંજ સારું, અત્યંત દૃઢ, ન્યાયવાળું, યોગ્ય.

સાધુ ત્રિન્ ઉત્તમ કુળમાં જન્મેલ, સુંદર, સારું, યોગ્ય, ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, સદ્ગુણી, સન્નિવૃત્ત.

સાધુ પુન્ મુનિ, સત્પુરુષ, જિન દેવ, વ્યાકરણની રીતે સિદ્ધ થયેલો શબ્દ.

સાધુક પુન્ નીચ જાતિનો પુરુષ.

સાધુજ ત્રિન્ સારા કુળમાં ઉત્પન્ન થનાર.

સાધુતા જીન્ સારાપણું, યોગ્યપણું, સન્નિવૃત્તનપણું, શ્રેષ્ઠતા.

સાધુત્વ નન્ ઉપરના અર્થ.

સાધુધી જીન્ સાસુ, સુંદર બુદ્ધિ, શ્રેષ્ઠ બુદ્ધિ, સારી બુદ્ધિ.

સાધુધો ત્રિન્ સારી બુદ્ધિવાળું, શ્રેષ્ઠ બુદ્ધિવાળું.

સાધુપુષ્પ નન્ સ્થળ કમળ, સારું ફૂલ, ઉત્તમ ફૂલ.

સાધુવાહ પુન્ સારો કેળવાયેલો ઘોડો, ઉત્તમ ઘોડો.

સાધુવાહિન્ પુન્ ઉપરના અર્થ.

સાધુવાહિન્ ત્રિન્ સારી રીતે વહેનાર, સુંદર વહન કરનાર.

સાધુવૃક્ષ પુન્ કદંબનું ઝાડ, વૃક્ષ વૃક્ષ, ઉત્તમ ઝાડ.

સાધુવૃત્ત નન્ સારું વર્તન, સદ્વર્તન, સારી ચાલ, સદાચાર.

સાધુવૃત્ત ત્રિન્ સારી ચાલવાળું, સદાચારી, સદ્વર્તનસાળું.

સાધુશીલ ત્રિન્ સારા સ્વભાવવાળું, ઉત્તમ

ચારિત્ર્યવાળું, સદ્વર્તનવાળું.

સાધુશીલતા જીન્ સારા સ્વભાવવાળાપણું, ઉત્તમ ચારિત્ર્યવાળાપણું.

સાધૂક્ત ત્રિન્ સારા વચનવાળું, સારું બોલેલ, યોગ્ય કહેલ, સુભાષિત.

સાધૂક્ત નન્ સારું વચન, સુભાષિત, સુંદર વાક્ય.

સાધૂક્તિ જીન્ ઉપરના અર્થ.

સાધૂત નન્ આશુપત્ર, મોરપક્ષીઓનો સમૂહ, પર્ણીચીથી.

સાધ્ય પુન્ આર સાધ્ય દેવ, અદાર વિવાદોપૈકી પ્રમાણ વગેરેથી કહેવા યોગ્ય પદાર્થ, અનુમાનથી સાધવા યોગ્ય અગ્નિ વગેરે પદાર્થ, વ્યવહારમાં સાધન યોગ્ય સામેથી જાણવા યોગ્ય પક્ષ, સાધ્યવાળો પક્ષ, તાંત્રિક મંત્ર, હરકોઈ દેવ, વ્યાકરણમાં કહેલ સાધ્યરૂપ ક્રિયા, વીસમો એક યોગ.

સાધ્ય ત્રિન્ સાધવા યોગ્ય, સિદ્ધ કરવા લાયક.

સાધ્યતા જીન્ ન્યાયપ્રસિદ્ધ એકવિપયતા, એક પ્રકારની ઇચ્છાવિપયતા.

સાધ્યતાઘટકસંબંધ પુન્ ન્યાયપ્રસિદ્ધ એક સંબંધ-જેમકે, પર્વત ધૂમના સંયોગને લીધે અગ્નિવાળો છે-વગેરે સ્થળે સંયોગ સંબંધ.

સાધ્યતાવચ્છેદક પુન્ ન્યાયપ્રસિદ્ધ એક સંબંધ અથવા ધર્મ-જેમકે, પર્વત અગ્નિવાળો છે-એ સ્થળે અગ્નિપણું અને સંયોગ સંબંધ સાધ્યતાવચ્છેદક છે.

સાધ્યવત્ ત્રિન્ સાધ્યવાળું.

સાધ્યસમ પુન્ તે નામે એક હેતુભાસ.

સાધ્યસિદ્ધિ જીન્ સાધવા યોગ્યની સિદ્ધિ, સાધ્યનો નિર્ણય.

સાધ્યાપ્રસિદ્ધિ જીન્ ન્યાયપ્રસિદ્ધ એક હેતુભાસ.

સાધ્યાભાવ

૧૩૪

સાધ્યાભાવ

સાધ્યાભાવ પુ. સાધ્યનો અભાવ.

સાધ્યાભાવવત્ત્રિ. સાધ્યના અભાવવાળું.

સાધ્વસ ય. ભય, ખીક.

સાધ્વાચાર પુ. સારો આચાર, સદ્વર્તન, સારી ચાલ, યોગ્ય આચાર, આચાર, સંજ્ઞાનોનો યોગ્ય વિચાર.

સાધ્વાચારિન્ ત્રિ. સારા આચારવાળું, યોગ્ય વર્તનવાળું, સંજ્ઞાનોના આચરણવાળું.

સાધ્વી સ્ત્રી. મેદા વનસ્પતિ, પતિવ્રતા સ્ત્રી, સાધુતાવાળી સ્ત્રી, મંન્યાસણી, સાધુ અનેલી સ્ત્રી.

સાનન્દ ત્રિ. આનંદવાળું, આનંદસહિત.

સાનન્દ પુ. સંગીતપ્રસિદ્ધ એક ધ્રુવક, ગુચ્છ કરંજ વૃક્ષ.

સાનન્દમ્ અવ્ય. આનંદથી, આનંદપૂર્વક.

સાનન્દૂર પુ. તે નામે એક તીર્થ.

સાનસિ પુ. સોનું.

સાનિકા સ્ત્રી. ખંસી, વાંસળી, પાવો.

સાનુ પુ. ન. પર્વતનું વિખર, પર્વત ઉપરની સપાટ જમીન, વન, વાયુનો સમૂહ, માર્ગ, રસ્તો, અગ્ર, ટોચ, શિખર, વિદ્વાન, પંડિત, આકાશનું ઝાડ, પક્ષવ-કુંપળ.

સાનુકમ્પ ત્રિ. દયાવાળું, દયાળુ.

સાનુજ ન. પ્રપૌડરીક.

સાનુજ પુ. તુંબુર વૃક્ષ.

સાનુજ ત્રિ. નાના ભાઈ/સહિત, પર્વતના શિખર ઉપર ઉત્પન્ન થનાર.

સાનુમત્ પુ. પર્વત.

સાનુરાગ ત્રિ. અનુરાગવાળું, સ્નેહવાળું, પ્રેમાળ.

સાનેયિકા સ્ત્રી. ખંસી, વાંસળી.

સાનેયી સ્ત્રી. વાંસળી, ખંસી, પાવો.

સાન્તપન ન. એ દિવસનું એક વ્રત.

સાન્તર ત્રિ. વિરલ, છુટું જવાયું, અંતર-વાળું, વ્યવધાનવાળું, વચ્ચે આંતરાવાળું.

સાન્તાનિક ત્રિ. સંતાનસાધન એક વિધાન, સંતાન માટેનો ટાઈ એક ઉપાય.

સાન્તાનિક પુ. સંતાન માટે પરણવા દેખતો પ્રાક્ષણ.

સાન્ત્વ તુરા. ડમ. સં. સેડ્ અનુકૂળતા કરવી, શાંત પાડવું, દીલાસો દેવો.

સાન્ત્વ ન. અત્યંત મધુર વચન કહી અનુકૂળતા કરવી, કાન અને મનને પ્રિય વાક્ય, શાંત પાડવું, દીલાસો દેવો.

સાન્ત્વન ન. ઉપરના અર્થ.

સાન્ત્વના સ્ત્રી. સાન્ત્વ જુઓ.

સાન્દીપનિ પુ. બળદેવ અને શ્રીકૃષ્ણના ગુરુ એક મુનિ-જે અવંતી નગરમાં રહેતા હતા.

સાન્દષ્ટિક ન. તારકાલિક ફળ.

સાન્દ્ર ત્રિ. ઘટ, ઘાડું, મુદ્ડ, કામળ, સુંવાળું, ચીકણું, મનોહર, સુંદર.

સાન્દ્ર ન. વન, ઝાડી.

સાન્દ્રપુષ્પ પુ. બહેડાનું ઝાડ.

સાન્દ્રસ્નિગ્ધ ત્રિ. અત્યંત મનોહર, ઘણું સુંદર, ઘણું ચીકણું, અત્યંત સ્નેહાળ.

સાન્દ્રતા સ્ત્રી. ઘટપણું, કામળતા, ચીકણાપણું, સુંદરતા.

સાન્દ્રત્વ ન. ઉપરના અર્થ.

સાન્ધિક પુ. દારૂ વેચનાર, કલાલ.

સાન્ધિક ત્રિ. સંધિ કરનાર, જોડનાર, સાંધનાર, સલાહ કરનાર.

સાન્ધ્ય ત્રિ. સંધ્યાકાળે હોનાર-થનાર.

સાન્ધ્યકુસુમા સ્ત્રી. એક જાતનું ફૂલઝાડ.

સાન્નહનિક ત્રિ. બખ્તર ધારણ કરનાર, બખ્તર પહેરી સજ્જ થયેલ.

સાન્નાય્ય ન. મંત્ર વગેરેથી મંત્રસ્કાર યોગ્ય થી વગેરે.

સાન્નિધ્ય

૬૩૫

સામવેદિન્

સાન્નિધ્ય નં સંનિધિપણ્ડ, સમીપપણ્ડ.

સાન્નિપાતિક ત્રિં સંનિપાત-ત્રિદોષથી
ધ્યેલ રોગ વગેરે.

સાન્ન્યાસિક પું સંન્યાસી.

સાન્ન્ય ત્રિં વંશસહિત, વંશવાળું, અન્વ-
યવાળું, ઘટતું, બંધબેસતું.

સાપત્ન પું શત્રુ, શોષ્યનો છોકરો, સા-
વંકો ભાષ.

સાપત્ન્ય પું ઉપરના અર્થ.

સાપત્ય ત્રિં અપત્યવાળું, સંતાનવાળું,
છેાંછોકરાવાળું.

સાપરાધ ત્રિં અપરાધવાળું, અપરાધી,
ગુન્હેગાર.

સાપિણ્ડ્ય નં સપિંડપણ્ડ.

સાતપદીન નં સાત પગલે થતી મિત્રતા,
દોસ્તી.

સાતપૌરુષ ત્રિં સાત પુરુષોમાં વ્યાપક,
સાત પેઢી સુધીનું.

સાફલ્ય નં સફળપણ્ડ, સામર્થ્ય, સંયુ-
ર્જતા.

સામ્ વું ડમં સં સેટ્ શાંત પાડવું,
સમજવડું, દીક્ષાસો દેવો.

સામ્ વું ડમં સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.

સામક પું સરાણુ, ચપ્પુ વગેરે સજવાનું
ઓળાર.

સામક નં વ્યાજ વગરનું મૂળમાત્ર કરજ.

સામગ પું સામવેદ અધ્યયન કરનાર
બ્રાહ્મણ, સામવેદી બ્રાહ્મણ.

સામગર્મ પું વિષ્ણુ.

સામગ્રી સ્ત્રીં સમસ્તપણ્ડ, સમગ્રપણ્ડ,
સાધનોનો સમૂહ, દ્રવ્ય, તૈયારી.

સામઘ્ય નં સમગ્રપણ્ડ, બધાપણ્ડ, તમામ.

સામજ પું હાથી.

સામજ ત્રિં સામવેદના પાઠથી ઉત્પન્ન
થનાર.

સામજી સ્ત્રીં હાથણી.

સામજ્ઞ ત્રિં સામવિદ્ ત્રિં જુઓ.

સામજ્ઞ પું સામવિદ્ પું જુઓ.

સામજ્ઞસ્ય નં યોગ્યતા, ઠીકઠીક, વ્યાજખી.

સામન નં તે નામે એક વેદ, સામવેદનું
અમુક ગાન, રાગજ્યોનો શત્રુ વગેરેને વશ
કરવાનો એક ઉપાય, મધુર વાક્યથી
દોષને શાંત પાડવું, સમજવડું.

સામની સ્ત્રીં પશુને બાંધવાની દોરી.

સામન્ત પું પોતાના દેશની અંદરના
દેશનો રાજા, બંડીયો રાજા, ફટાયો,
એક પ્રજા, પડોશી રાજા, નાયક,
સેનાપતિ.

સામન્ય પું સામવેદમાં કુશળ બ્રાહ્મણ.

સામય પું રોગી, દર્દી, બીમાર.

સામયિક ત્રિં સમયે હોનાર-થનાર,
સમયને યોગ્ય, નિયમિત, નિયમબદ્ધ.

સામયિકાભાવ પું અત્યંત અભાવ.

સામયોનિ પું હાથી, બ્રહ્મા.

સામર્થ્ય નં સમર્થપણ્ડ, શક્તિ, દેહનું બળ,
યોગ્યતા, સંગત-બંધબેસતા અર્થપણ્ડ,
આકાંક્ષા-યોગ્યતા વગેરેવાળું.

સામર્ષ ત્રિં ક્રોધવાળું, ક્રોધી, અસહન-
શીલ.

સામર્ષમ્ અબ્ધં ક્રોધપૂર્વક, ક્રોધથી, ક્રોધથી.

સામવાયિક પું મંત્રી, સલાહકાર, પ્રધાન,
દીવાન.

સામવાયિક ત્રિં સમવાય સંબંધવાળું.

સામવિદ્ ત્રિં શાંત પાડવાનું કરી જાણુ-
નાર, સામ ઉપાય કરી જાણુનાર.

સામવિદ્ પું સામવેદ જાણુનાર બ્રાહ્મણ.

સામવેદ પું તે નામે એક વેદ.

સામવેદજ્ઞ પું સામવેદ જાણુનાર.

સામવેદવિદ્ પું ઉપરનો અર્થ.

સામવેદિન્ પું સામવેદ જાણુનાર.

સામસંગાયક

૬૩૬

સાયકપુજ્ઞ

સામસંગાયક પુ. સામવેદનું ગાન કરનાર બ્રાહ્મણ.

સામાજિક પુ. સભાસદ, સભ્ય, સભામાં બેસનાર.

સામાજિક ત્રિ. સમાજનું, સમાજસંબંધી.

સામાનાધિકરણ્ય ન. સમાનાધિકરણપણું, સમાન વિભક્તિ-લિંગ-વયનપણું, અભેદાન્વયભેદકતા.

સામાન્ય ન. સમાનપણું, તુલ્યપણું, સાદૃશ્યપ્રયોજક ધર્મ, દ્વન્વ-શુણ-કર્મમાં રહેલ ગતિ, તે નામે એક અર્થાલંકાર.

સામાન્ય ત્રિ. સમાન, સાધારણ.

સામાન્યચ્છલ ન. એક ગતનું છળ.

સામાન્યતોદૃષ્ટ ન. એક ગતનું અનુમાન.

સામાન્યપ્રત્યાસત્તિ સ્ત્રી. તે નામે એક અલૌકિક પ્રત્યક્ષ, સન્નિકર્ષ.

સામાન્યલક્ષણ ન. સામાન્ય લક્ષણ.

સામાન્યલક્ષણા સ્ત્રી. ન્યાયમાં કહેલ અલૌકિક પ્રત્યક્ષસાધન એવ ઉપાય.

સામાન્યા સ્ત્રી. સાધારણ સ્ત્રી-વેશ્યા.

સામિ અન્વ. અર્ધું, નિંદા-એવા અર્થમાં વપરાય છે.

સામિકરણ ન. અર્ધું કરવું, નિંદા કરવી.

સામિકૃત ત્રિ. અર્ધું કરેલ, નિંદા કરેલ.

સામિધેની સ્ત્રી. યજ્ઞના અગ્નિને પ્રજ્વલિત કરતી વેળા બોલવાની એક ઋચા, યજ્ઞમાં હોમવાનાં લાકડાં.

સામિધેન્ય પુ. યજ્ઞમાં અગ્નિને પ્રજ્વલિત કરતી વેળા બોલાતો એક મંત્ર.

સામિમવન ન. અર્ધું થવું, નિંદા થવી.

સામિમૂત ત્રિ. અર્ધું થયેલ, નિંદા થયેલ.

સામિમુક્ત ત્રિ. અર્ધું ભોગવેલ, અર્ધું આધેલ.

સામિપીત ત્રિ. અર્ધું પીધેલ.

સામીપ્ય ન. સમીપપણું, નજીક, પાસે, સાંનિધ્ય.

સામુદ્ર ન. સમુદ્રનું મીઠું.

સામુદ્ર ત્રિ. સમુદ્રમાં હોનાર-થનાર.

સામુદ્રક ન. હાથ વગેરેની રેખા વગેરે ઉપરથી સ્ત્રીપુરુષોનાં શુભ અશુભ લક્ષણને જણાવનાર સમુદ્ર ઋષિકૃત એક ગ્રંથ, દરીઆઈ મીઠું.

સામુદ્રિક પુ. હાથ વગેરેની રેખા વગેરે ઉપરથી સ્ત્રીપુરુષનાં શુભ અશુભ લક્ષણને જણાવનાર સમુદ્ર ઋષિકૃત ગ્રંથને લાગુનાર કે જાણનાર.

સામ્પરાયિક ન. યુદ્ધ, લડાઈ.

સામ્પરાયિક ત્રિ. પરલોકનું સાધન.

સામ્પ્રતમ અન્વ. યોગ્ય, હાલ, હમણાં.

સામ્બ પુ. ઝમઝમ સં સેટ્ ગ્રંથ કરવો, જોડાવું.

સામ્બ ત્રિ. અંગાસહિત, માતા સાથે.

સામ્બ પુ. પાર્વતીસહિત શંકર.

સામ્બર ન. ચંપર દેશનું મીઠું.

સામ્ભવો સ્ત્રી. લાલ લોધરનું ઝાડ.

સામ્ભસ ત્રિ. પાણીસહિત, જળસહિત, પાણી સાથે.

સામ્માતુર પુ. સતી સ્ત્રીનો પુત્ર, કન્યાણી સ્ત્રીનો પુત્ર.

સામ્ય ન. સમાનપણું, તુલ્યતા, તુલ્યત્વ-પ્રયોજક સાધારણ ધર્મ.

સામ્રાજ્ય ન. ચક્રવર્તીપણું, આખા જગતના રાજપણું, આદેશાહી, શહેનશાહત, દશ લાખ ગામોનું સ્વામીત્વ.

સાય પુ. આણ, સાંજ, સાયંકાળ.

સાયસંખ્યા સ્ત્રી. સાયંકાળની સંખ્યા, સાયંકાળે ઉપાસના કરવા યોગ્ય દેવ, સાયંકાળની ઉપાસના.

સાયક પુ. આણ, તરવાર.

સાયકપુજ્ઞ પુ. આણનો અથ લાગ.

સાયકપુજ્ઞ સ્ત્રી. શરયુંખ વૃક્ષ-નામે એક ઝાડ.

સાચન

૬૩૭

સારમાળ

સાચન નં વિષુવ વૃત્તથી ચારંબી મહ
સુધીની લંબાઈ.

સાચનન ત્રિં સાચકાળે હોનાર-થનાર,
સાંજનું, સાંજસંબંધી.

સાચનની સ્ત્રીં સાચકાળની સંખ્યા વગેરે
ક્રિયા.

સાચમ્ અવ્યં સાચકાળ, સાંજ.

સાચિકા સ્ત્રીં કમસ્થિતિ, અનુક્રમ.

સાચાહ પું સાચકાળ, સાંજ, પાંચ પ્રકાર-
માં વિભાગ પામેલા દિવસનો ત્રણ
મુહૂર્તરૂપ પાંચમે છેલ્લો ભાગ.

સાચિન્ પું ધોડેસ્વાર.

સાચુજ્ય નં સહયોગ, સાથે સંબંધ, સાથે
હોવાપણું, પાંચ પ્રકારની મુક્તિપૈકી
એક મુક્તિ, ઐક્ય, એકતા, અભેદ.

સાર્ તું ઝમં સં સેટ્ દુર્બળ કરતું,
સારતું.

સાર નં પાણી, ધન, માખણ, લોહું, વન,
જંગલ, યોગ્યપણું, યોગ્યતા, લાયકાત.

સાર પું બળ, વીર્ય, સ્થિરાંશ, મજબૂત-
ચરખી, સાજખાર, વાયુ, રોગ, પાસો,
દહીંની તર-મલાઈ, પરમેશ્વર.

સાર ત્રિં શ્રેષ્ઠ, સારું, ઉત્તમ, અત્યંત દૃઢ,
ઘણુંજ મજબૂત, ન્યાય ભરેલું, યોગ્ય.

સારક પું નેપાળો.

સારક ત્રિં સારનાર, રેય લાવનાર.

સારસ્વદિર પું એક જાતનો દુર્ગંધી ખેર.

સારગન્ધ પું ચંદન, શ્રેષ્ઠ ગંધ, સુગંધ.

સારઘ નં મધ.

સારહ્ પું ચાતક પક્ષી, બપૈયો, હરિણ,
મૃગ, હાથી, ભમરો, એક જાતનું પક્ષી,
છત્ર, રાજહંસ, વસ્ત્ર, રંગબેરંગી મૃગ,
એક જાતનું વાદિત્ર, અનેક જાતનો રંગ,
કાબરચિત્રો રંગ, મોર પક્ષી, કામદેવ,
ધનુષ, કેય, સોનું, અક્ષકાર, દાગીનો,

કમળ, શંખ, ચંદન, કપૂર, પુષ્પ, કોયલ
પક્ષી, બકરો, સિંહ, રાત્રિ, પૃથ્વી, દીપ્તિ,
કાંતિ, મેઘ, મોથ.

સારહ્ ત્રિં રંગબેરંગી, કાબરચિત્રા રંગવાળું,
સારહ્નિક પું શિકારી, પારધિ.

સારહ્ની સ્ત્રીં સારંગી વાદિત્ર, ચાતક
પક્ષિણી-બપૈયણ, મૃગલી, હાથણી, ભમરી,
એક જાતની પક્ષિણી, રાજહંસલી, રંગ-
બેરંગી એક મૃગલી, મોર પક્ષિણી, કોયલ
માદા, બકરી, સિંહણ.

સારજ નં માખણ.

સારણ નં સુગંધી દ્રવ્ય.

સારણ પું અતિસાર રોગ-ઝાડાનો એક
રોગ, રાવણનો એક મંત્રી-પ્રધાન, ભદ્ર-
બલા વનસ્પતિ, આશ્રાતક વૃક્ષ.

સારણી સ્ત્રીં કુદ્ર નદી, નાની નદી, નહેર,
નેક, પ્રસારિણી લતા, તે નામે એક
ન્યોતિષ ગ્રંથ.

સારણી સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સારણ્ડ પું સર્પનું ઈંદુ.

સારતરુ પું કેળનું ઝાડ, ખેરનું ઝાડ.

સારતમ્ અવ્યં સારામાંથી, સારથી-થકી.

સારતા સ્ત્રીં સારપણું, બળ, સામર્થ્ય.

સારત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સારથિ પું રથ હાંકનાર, સારથિ.

સારથિતા સ્ત્રીં સારથિપણું, સારથિનું
કર્મ-કામ.

સારથિત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સારથ્ય નં સારથિતા બુઝો.

સારવ ત્રિં બળ આપનાર, તેજ આપ-
નાર, વીર્યવર્ધક.

સારદા સ્ત્રીં સરસ્વતી દેવી, દુર્ગા દેવી.

સારદ્રુમ પું સારતરુ બુઝો.

સારપાદ્મ પું ધામનિ વૃક્ષ.

સારમાળ નં અકૃત્રિમ પાત્ર, શ્રેષ્ઠ પાત્ર,
સ્વાભાવિક પાત્ર.

સારભૂષણ

૬૩૮

સાર્વજનિક

સારભૂષણ નં શ્રેષ્ઠ દાગીનો.
 સારમિતિ પું વેદ.
 સારમિતિ સ્ત્રીં શ્રેષ્ઠ જ્ઞાન, સાર વગરનું
 જ્ઞાન.
 સારમૂષિકા સ્ત્રીં દેવદાલી વૃક્ષ.
 સારમેય પું કુતરો.
 સારમેયી સ્ત્રીં કુતરી.
 સારલોહ નં ગજવેલ, પોલાદ.
 સારલૌહ નં ગજવેલ, પોલાદ.
 સારવ ત્રિં સરયૂ નદીમાં હોનાર-થનાર.
 સારસ નં કમળ, કેડનો દાગીનો, કદારો,
 નદી કે પહાડમાંથી નીકળી એક સ્થળે
 જમા થયેલું પાણી.
 સારસ પું સારસ પક્ષી, ચંદ્ર, કપૂર.
 સારસ ત્રિં સરોવરનું, સરોવરઅંબી.
 સારસન નં સ્ત્રીના કેડનો દાગીનો-કદારો,
 કટિમેખલા, કેડે બાંધવાનો પટ્ટો, કમર-
 પટ્ટો.
 સારસી સ્ત્રીં સારસ પક્ષિણી.
 સારસ્વત પું બીલીના આડની લાકડી, તે
 નામે એક દેશ, પંચગૌડ મધ્યે એક
 જાતનો બ્રાહ્મણ, સરસ્વતીએ પાળેલો
 એક મુનિ, બ્રહ્માના દિવસરૂપ એક કલ્પ,
 સારસ્વત દેશનો રહેવાસી.
 સારસ્વત ત્રિં સરસ્વતીનું, સરસ્વતી સંબંધી,
 સરસ્વતી જેનો દેવ હોય તે.
 સારસ્વતકલ્પ પું તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ સર-
 સ્વતીની એક ઉપાસના-વિધિ, તે નામે
 બ્રહ્માનો દિવસ.
 સારા સ્ત્રીં કાળું નસોતર, ધ્રોબડ.
 સારાલ પું તલનું આડ.
 સારિ પું બાજી ખેલવાનો પાસો, એક
 જાતનું પક્ષી, સમલા વનસ્પતિ.
 સારિકા સ્ત્રીં મેના પક્ષી.
 સારિણી સ્ત્રીં સહદેવીનો વેલો, કપાસનો

છોડ, ધમાસો વનસ્પતિ, એક જાતનું
 સીસમ, રાતી સાટોડી.
 સારિવા સ્ત્રીં અનંતમૂળનો વેલો.
 સારી સ્ત્રીં સારિ જુઓ.
 સારૂપ્ય નં સમાનરૂપણું, ઈશ્વર સાથે
 એકરૂપ થવું તે, મોક્ષ, સાદૃશ્ય, સમાનતા.
 સારૂપ્યમુક્તિ સ્ત્રીં પરમેશ્વર સાથે એકતા-
 રૂપ મુક્તિ.
 સારોદ્રિક પું એક જાતનું ઝેર.
 સાર્ય પું ટોળું, સમૂહ, કાફલો, પ્રાણી-
 ઓનો સમુદાય, વેપારીઓનો સમુદાય,
 શબ્દ, વેપારી.
 સાર્ય ત્રિં અર્થવાળું, અર્થસહિત, ધનવાન.
 સાર્યક ત્રિં અર્થવાળું, અર્થસહિત,
 ધનવાન.
 સાર્યવત્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 સાર્યવાહ પું વેપારી, વાણીઓ, મહાજન,
 વણઝારો.
 સાર્યિક પું વેપારી, વાણીઓ, મહાજન.
 સાર્ઘ્ર ત્રિં બીનું, નરમ, બીનાશવાળું.
 સાર્ઘ્રતા સ્ત્રીં બીનાશ, બીનાપણું.
 સાર્ઘ્રત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 સાર્ઘ્ર ત્રિં અર્થસહિત, અરધા સાથે, દોહ.
 સાર્ઘ્રમ્ અઘ્યં સાથે, સહિત.
 સાર્પ નં આશ્લેષા નક્ષત્ર.
 સાર્પ ત્રિં સર્પનું, સર્પસંબંધી.
 સાર્પિષ ત્રિં ધીનું, ધીમંબંધી,
 સાર્પિષ્ક ત્રિં ધીથી સંસ્કારવાળું કરેલ,
 ધીથી રાંધેલ-તળેલ વગેરે.
 સાર્પી સ્ત્રીં આશ્લેષા નક્ષત્ર.
 સાર્થ ત્રિં સર્વનું, સર્વસંબંધી, બધાનું,
 બધાસંબંધી.
 સાર્વકાલિક ત્રિં સર્વ કાળે હોનાર-
 થનાર, હમેશનું.
 સાર્વજનિક ત્રિં નીચેનો શબ્દ જુઓ.

सार्वजनीन

६३९

सावशेष

सार्वजनीन त्रि० सर्व लोकमां गच्छीतुं,
आप्पी जनसमाजमां प्रसिद्ध.

सार्वत्रिक त्रि० सर्व काणमां-सर्व दिशामां-
सर्व देशमां-होनार-थनार.

सार्वधानुक न० व्याकरणप्रसिद्ध क्रियापदना
आर काण-वर्तमान-आतार्थ-वस्तुन-
विध्यर्थ-अे काण-गणकार्यविशिष्ट काण.

सार्वभौतिक त्रि० प्राप्तीमात्रमां व्यापक.

सार्वभौम पु० आप्पी पृथ्वीनो राज्,
मक्षवर्ती महाराज्, उत्तर दिशानो
दिग्गज्, विद्वरथ राजनो पुत्र.

सार्वभौम त्रि० आप्पी पृथ्वीनुं, आप्पी
पृथ्वीसंयंधी.

सार्वलौकिक त्रि० सर्व लोकमां प्रसिद्ध,
आप्पी दुनीयामां विख्यात.

सार्ववर्णिक त्रि० सर्व वर्णसंयंधी, समग्र
अक्षरे संयंधी, साक्षण वगेरे सर्व
वर्णानुं-संयंधी.

सार्वभक्तिक त्रि० सर्व विभक्तिमां
होनार-थनार.

सार्षप त्रि० सरसवनुं, सरसवसंयंधी.

सार्षप न० सरसवनुं तेष, सरसीयुं तेष.

साल पु० डरंडाई आउ, राजनुं आउ,
किंदो, डोट, अेक ज्ञतनुं माछसुं, राज्.

सालन पु० राजना आउनो रस, राज्.

सालनिर्यास पु० उपरनो अर्थ.

सालपर्णी स्त्री० साक्षपात वनरपति.

सालपुष्प न० रथण कमण.

सालभजिका स्त्री० दाऊडां वगेरेनी पुतणी,
वेस्था.

सालमञ्जी स्त्री० उपरना अर्थ.

सालरस पु० राज्.

सालवेष्ट पु० राज्.

साला स्त्री० शाणा, धर.

सालातुरीय पु० पाणिनि मुनि.

सालार न० भीरी, भीती, अलराध.

सालावृक पु० कुतरो.

सालावृकी स्त्री० कुतरी.

सालूर पु० डेडा.

सालूरी स्त्री० डेडी.

सालेय पु० मधुरिका लुओ.

सालोक्य न० परमेश्वर साथे अेकताइप
भुक्ति, पोताना भृष्ट देव साथे अेक
लोकमां निवास करवाइप भुक्ति.

साल्व पु० ते नामे अेक देश, ते देशनो
राज्.

साल्वहन पु० श्रीकृष्ण.

साल्वहनू पु० श्रीकृष्ण.

साल्विक पु० अेक ज्ञतनुं पक्षी,

सावह त्रि० अपमानसहित, अवज्ञासहित,
तिरस्कारपूर्वक.

सावधान त्रि० सचेतन, सवितर्क, सावधान,
अेकाग्र ध्यानवाणुं, मनना आग्रहवाणुं.

सावधानता स्त्री० मननी अेकाग्रता.

सावधानत्व न० उपरनो अर्थ.

सावधानम् अव्य० ध्यान पूर्वक, अेकाग्र-
पलाथी, मनना आग्रह पूर्वक.

सावन न० अहोरात्रइप द्विवस.

सावन पु० त्रीस अहोरात्रनो मड़िनो, ते
नामे अेक वर्ष, यजनो अंत, यजनी
समाप्ति, यजमान, वरेशु देव.

सावर पु० पाप, अपवाद, दोषरनुं आउ.

सावर्ण पु० सवर्णाथी उत्पन्न थयेल सूर्यनो
पुत्र आऊमो अेक भनु.

सावर्णि पु० उपरनो अर्थ.

सावलेप त्रि० गर्ववाणुं, अभिमानी,
उद्धत.

सावशेष त्रि० आझीवाणुं, आझी साथे,
अधुइं, अपूर्ण.

સાવિત્ર

૬૪૦

સાહકૃત

સાવિત્ર પું પ્રાણણ, સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, મહાદેવ, સૂર્યનો પુત્ર કર્ણ, ગર્ભ.

સાવિત્ર ત્રિં સૂર્યનું, સૂર્યસંપદી, સૂર્ય જેનો દેવ હોય તે ચર વગેરે.

સાવિત્ર નં યજ્ઞોપવીત-જનોઘ.

સાવિત્રી સ્ત્રીં તે નામે એક ઋચા, સત્યવાનની પત્ની સાવિત્રી, પ્રાણાની પત્ની સાવિત્રી, દુર્ગા દેવી, ગાયત્રી.

સાવિત્રીપતિ પું સત્યવાન, શિવ, પ્રાણા.

સાવિત્રીપતિત ત્રિં ગાયત્રીથી બ્રહ્મ થયેલ હરકાઈ પ્રાણણ-ક્ષત્રિય કૃ વૈશ્ય.

સાવિત્રીધ્રુવ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

સાવિત્રીવ્રત નં સાવિત્રીના પૂજનને ઉદ્દેશી કરવામાં આવતું એક વ્રત, જેક મહિનાની અંધારી ચૌદશે કરવાનું એક વ્રત.

સાવિત્રીસૂત્ર નં યજ્ઞોપવીત-જનોઘ.

સાવિષ્કાર ત્રિં પ્રકટ, ખુલ્લું, અહંકારી, અભિમાની.

સાવિષ્કાર અવ્યં પ્રકટતા પૂર્વક, ખુલ્લી રીતે.

સાશુક પું કામળી, ધામળી, કામળો, ધામળો.

સાશુધી સ્ત્રીં સાશુ.

સાસ્ના સ્ત્રીં ગાય-અગ્નિને ગળે લટકતી ચામડીની ગોદડી.

સાસ ત્રિં આંસુવાળું, આંસુસહિત.

સાસ્યિતામ્રાર્દ્ર નં કાંસું.

સાહકાર ત્રિં અહંકારવાળું, અભિમાની.

સાહચર્ય નં સહચરપણું, સાથે ફરવાપણું, સાથે હોવાપણું, મિત્રતા, દોસ્તી, સામાનાધિકરણ.

સાહસ નં બળાત્કારે કરેલ ચોરી, બળાત્કાર, બળાત્કારે કરેલ સ્ત્રીસંભોગ વગેરે, ઉતાવળ, ટાઈપણ કામમાં વિચાર નહિ કરવો તે.

સાહસ પું એક પ્રકારનો દંડ, એક જાતનો અગ્નિ.

સાહસાઙ્ક પું વિક્રમાદિત્ય રાગ્ન.

સાહસિક ત્રિં સાહસ કરનાર, ઉતાવળ કરનાર, બળાત્કાર કરનાર, બળાત્કારે ચોરી-સ્ત્રીસંભોગ વગેરે કરનાર.

સાહસિક પું ચોર, પરસ્ત્રીકંપટ, છીના-જેવો, કઠોર, કૂર.

સાહસિન્ ત્રિં સાહસિક ત્રિં જુઓ.

સાહસિન્ પું સાહસિક પું જુઓ.

સાહસ્ર નં હજારોનો સમૂહ, હજારની સંખ્યા.

સાહસ્ર ત્રિં હજારની સંખ્યાવાળું, હજારના માપનું, હજારથી ખરીદેલ.

સાહસ્ર પું એક હજાર હાથીઓનો સમૂહ.

સાહાયક નં સહાય, મદદ.

સાહાય્ય નં ઉપરના અર્થ.

સાહાયકકરણ નં સાહકરણ જુઓ.

સાહાયકકૃત ત્રિં સાહકૃત જુઓ.

સાહાય્યકરણ નં સાહકરણ જુઓ.

સાહાય્યકૃત ત્રિં સાહકૃત જુઓ.

સાહિત્ય નં સહિતપણું, મળવું, જોડાવું, પરસ્પર સાપેક્ષ તુલ્યરૂપ એક ક્રિયામાં જોડાવું, જુદિનો એક વિશેષ વિષય, પદ્યાત્મક કાવ્ય.

સાહિત્યશાસ્ત્ર નં સાહિત્યને લગતું શાસ્ત્ર.

સાહિત્યદર્પણ પું તે નામે એક સાહિત્ય ગ્રંથ.

સાહ્ય નં સહન કરવા યોગ્યપણું, મળવું, જોડાવું, મદદ, સહાય, મિત્રતા.

સાહ્ય ત્રિં સહન કરવા યોગ્ય.

સાહ્યકરણ નં સહાય કરવી, મદદ કરવી, દોસ્તી કરવી.

સાહ્યકૃત ત્રિં સહાય કરનાર, મદદ કરનાર, મિત્ર.

સાહચર્ય

૬૪૧

સિંહીતનુજ

સાહચર્ય ત્રિં નામવાળું, નામસહિત,
 સાહચર્ય પું સામ સામે લગનાર કુદરે-
 બરે વગેરે પ્રાણી.
 સિંહ ત્રિં ધાતુ જીવો.
 સિંહ પું સિંહ પ્રાણી, સિંહ રાશિ, શવે
 સરગવો, જિનધ્વજ, એક પ્રકારનું દેવ-
 મંદીર, એક પ્રકારનું સિંહાસન, એક.
 સિંહકેલિ પું મંજુધાપ નામે એક બૌદ્ધ
 સાધુ.
 સિંહકેશર પું સિંહની કેશવાળી, બોલસ-
 રીનું ઝાડ.
 સિંહતલ પું જોડેલા હાથ, અંગલિ.
 સિંહતુલ્ય પું મેહુંડ વૃક્ષ.
 સિંહદ્વાર નં શહેર વગેરેમાં દાખલ થવાનો
 દરવાજો.
 સિંહધ્વનિ પું સિંહની ગર્જના, સિંહના
 જેવો શબ્દ.
 સિંહનર્વિકા જીં એક જાતનું વાદિત્ર.
 સિંહનાદ પું સિંહધ્વનિ જીવો.
 સિંહનાવિકા જીં એક જાતનું વાદિત્ર,
 ધમાસો વનસ્પતિ.
 સિંહપર્ણિકા જીં અરકુસાનું ઝાડ.
 સિંહપર્ણી જીં અરકુસાનું ઝાડ.
 સિંહપુચ્છિકા જીં ચિત્રપર્ણિકા વનસ્પતિ,
 જંગલી અડદ, પૃશ્નિપર્ણી વનસ્પતિ.
 સિંહપુચ્છી જીં ઉપરનો અર્થ.
 સિંહપુષ્પિકા જીં પૃશ્નિપર્ણી વનસ્પતિ.
 સિંહપુષ્પી જીં ઉપરનો અર્થ.
 સિંહમુલ્લી જીં અરકુસાનું ઝાડ.
 સિંહયાના જીં દુર્ગા દેવી.
 સિંહલ પું તે નામે એક દેશ.
 સિંહલ નં પિતળ ધાતુ, કસક ધાતુ, તાંબુ.
 સિંહલશ્યા જીં સિંહલીનો વેલો.
 સિંહલાસ્થાન પું તાડના જેવું એક ઝાડ.
 સિંહલોલ પું તે નામે એક રતિગ્રંથ.

સિંહવાહના જીં દુર્ગા દેવી.
 સિંહવાહિની જીં દુર્ગા દેવી.
 સિંહવિક્રાન્ત પું થોડો.
 સિંહવિક્રાન્ત ત્રિં સિંહના જેવું પરાક્રમી.
 સિંહવિક્રાન્તી જીં થોડી.
 સિંહવિજ્ઞા જીં માપપણી વનસ્પતિ.
 સિંહસંહનન ત્રિં શ્રેષ્ઠ અંગવાળું, સિંહના
 જેવા મજબૂત શરીરવાળું.
 સિંહસેન પું ઔદમા જેન તીર્થંકર અન-
 ન્તનાથના પિતા.
 સિંહાન નં લોહનો મેથ, નાકનો મેથ,
 ઝુંડ.
 સિંહાલોક પું સિંહની પેટે દષ્ટિ કરવા-
 રૂપ એક ન્યાય.
 સિંહાલોકન નં ઉપરનો અર્થ.
 સિંહાસન નં સિંહાસન, સિંહનું આસન,
 રાજનું એક જાતનું આસન.
 સિંહાસનસ્થ ત્રિં સિંહાસન ઉપર બેઠેલ.
 સિંહાસનસ્થિત ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 સિંહાસનાસીન ત્રિં સિંહાસન ઉપર
 બેઠેલ.
 સિંહાસ્ય પું અરકુસાનું ઝાડ.
 સિંહિકા જીં કાશ્યપની એક પત્ની-રાહુ
 ગ્રહની માતા.
 સિંહિકાતનય પું રાહુ ગ્રહ.
 સિંહિકાતનુજ પું રાહુ ગ્રહ.
 સિંહિકાતનૂજ પું રાહુ ગ્રહ.
 સિંહિકાત્મજ પું રાહુ ગ્રહ.
 સિંહિકાપુત્ર પું રાહુ ગ્રહ.
 સિંહિકાસુત પું રાહુ ગ્રહ.
 સિંહિકાસૂત્ર પું રાહુ ગ્રહ.
 સિંહી જીં સિંહજી, બોરીગણી, અરકુસી,
 રાહુની માતા, જંગલી મગ.
 સિંહીતનય પું રાહુ ગ્રહ.
 સિંહીતનુજ પું રાહુ ગ્રહ.

सिद्धीतनूज

१४२

सितपुष्प

सिद्धीतनूज पु० राहु अह.
 सिद्धीपुत्र पु० राहु अह.
 सिद्धीलता स्त्री० बोरीगल्ली.
 सिद्धीसुत पु० राहु अह.
 सिद्धीसूनु पु० राहु अह.
 सिक् सौत्र० प० स० सेट् सीयवुं, छांटवुं.
 सिकता स्त्री० रेती, वेणु, रेताण देश.
 सिकतामय त्रि० रेताण प्रदेश वगेरे,
 रेतीवाणो कांठो वगेरे.
 सिकतावत् त्रि० रेताण, रेतीवाणुं.
 सिकतिल त्रि० रेताण, रेतीवाणुं.
 सिक्त त्रि० सीयव, छांटव.
 सिक्थ न० भीषु, गणी.
 सिक्थक पु० उकाणेश योप्पा, योप्पा
 वगेरेतो झाणीयो.
 सिक्थक न० भीषु.
 सिक्थ न० शीकुं.
 सिक्काण न० नाउतो मेव, लोढांतो मेव.
 सिक्काणक न० उपरना अर्थ.
 सिच् तुदा उभ० स० अनिट् सीयवुं, छांटवुं,
 भीतुं करवुं, पलाणुतुं, रेडुतुं, छाडुतुं, अहार
 कटवुं, नि + छांटवुं, रेडुतुं, मिश्र करवुं,
 उद् + छांटवुं, गर्व करवो, उद्धृताड करती,
 अभि + अभिषेक करवो.
 सिच् त्रि० सीयनार, छांटनार.
 सिच् न० वस्त्र, कपडुं.
 सिचय पु० वस्त्र, कपडुं, लुतुं कपडुं.
 सिच्यमान त्रि० सीयतुं, छांटतुं.
 सिञ्चत् त्रि० सीयतुं, छांटतुं.
 सिञ्चमान त्रि० उपरना अर्थ.
 सिञ्चिता स्त्री० पीपर.
 सिद् विद् धातु लुओ.
 सित न० रंपुं, यंदन, सुप्पड, सुलो.
 सित पु० कासडो, शुक्र अह, धोणो रंग.
 सित त्रि० धोणा रंगनुं, धोणुं.

सित त्रि० सभास थयेव, पूर्ण थयेव,
 अंधायेव, नालेव.
 सितकण्ठ पु० लकडूट पक्षी-दायूह.
 सितकण्ठी स्त्री० लकडूट पक्षिणी-
 दायूही.
 सितकर पु० यंद, कपूर.
 सितकर्णिका स्त्री० अरकुसो.
 सितकर्णी स्त्री० अरकुसो.
 सितकिरण पु० यंद, कपूर.
 सितकुञ्जर पु० छन्द, औरावत हाथी, धोणो
 हाथी.
 सितगुञ्जा स्त्री० धोणी यलोडी.
 सितच्छत्र न० धोणुं छत्र, धोणी छत्री.
 सितछत्रा स्त्री० सुवा.
 सितच्छद पु० हंस पक्षी.
 सितच्छदा स्त्री० धोणी प्रोप्पड.
 सितच्छदी स्त्री० हंस पक्षिणी.
 सितदर्भ पु० धोणो दर्भ.
 सितदीधिति पु० यंद, कपूर.
 सितदोष्य पु० धोणुं छत्र.
 सितदूर्वा स्त्री० धोणी प्रोप्पड.
 सितद्रु पु० धोणा रंगनुं जाड, मोरटभेद.
 सितधातु पु० रंपुं, अडी-जोड, कलछ वगेरे
 धोणी धातु.
 सितपक्ष पु० हंस, शुद्ध-अणवाणीयुं
 पणवाडीयुं.
 सितपक्षिन् पु० हंस पक्षी.
 सितपक्षिणी स्त्री० हंसपक्षी.
 सितपक्षी स्त्री० हंसपक्षी.
 सितपर्णिका स्त्री० अर्कपुष्पिका वृक्ष.
 सितपर्णी स्त्री० उपरना अर्थ.
 सितपाटलिका स्त्री० धोणी पाडवुं जाड.
 सितपुंखा स्त्री० धोणी शरपुंजातुं जाड.
 सितपुष्प न० एक नतनी मोथ, धोणुं
 रस.

સિતપુષ્પ

૬૪૩

સિતાહ્વય

સિતપુષ્પ પું તગરનું ઝાડ, કાસડો, ધોળા
રોહિડાનું ઝાડ.

સિતપુષ્પા સ્ત્રીં મોગરો-મલ્લિકા.

સિતમરિચ નં ધોળું મરી.

સિતમાષ પું રાજમાષ વનસ્પતિ.

સિતરઝન પું પીળો રંગ.

સિતરઝન ત્રિં પીળા રંગવાળું, પીળું.

સિતરશ્મિ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

સિતવર્ષામૂ સ્ત્રીં ધોળી સાટોડી.

સિતશિમ્વિ પું ધઉં.

સિતશિમ્વિક પું ધઉં.

સિતશૂક પું જવ.

સિતશૂરણ પું જંગલી સુરણ.

સિતસસિ પું અર્જુન, સાદડાનું ઝાડ,
ધોળો ધોડો.

સિતસસિ ત્રિં ધોળા ધોડાવાળું.

સિતસર્વપ પું ધોળો સરસવ.

સિતસાયકા સ્ત્રીં ધોળી શરપુંખાનું ઝાડ.

સિતસાર પું એક જાતનું શાક.

સિતસારક પું એક જાતનું શાક.

સિતસિન્ધુ સ્ત્રીં ગંગા નદી.

સિતસિન્ધુ પું ધોળો સમુદ્ર.

સિતા સ્ત્રીં સાકર, મોગરો, ધોળી ભોરી-
ગણી, વિદારી વનસ્પતિ, ધોળી ધ્રોખડ,
ચાંદની, ચંદ્રની કાંતિ, કુડુંબિની વનસ્પતિ,
દારૂ, મદિરા, પિંગા વનસ્પતિ, ત્રાયમાણ
વનસ્પતિનો વેલો, તેજની વનસ્પતિ,
પહાડી અપરાજતા વનસ્પતિ.

સિતાંશુ પું ચંદ્ર, કપૂર.

સિતાલ્પન્ડ પું મધની સાકર, ખડી સાકર,
સાકરનો ટુકડો.

સિતાગ્ર પું કાંટો.

સિતાઢ પું એક જાતનું માછલું.

સિતાઢી સ્ત્રીં એક જાતની માછલી.

સિતાઢ પું શ્વેત શેહિય.

સિતાઢ ત્રિં ધોળાં અંગવાળું, ધોળું,
સફેત, ધોળા શરીરવાળું.

સિતાદિ પું ગોળ.

સિતાનન પું ગરૂડ પક્ષી.

સિતાનન નં ધોળું મુખ.

સિતાપાઢ પું મોર પક્ષી.

સિતાપાઢી સ્ત્રીં મોર પક્ષિણી.

સિતાબ્જ નં ધોળું કમળ.

સિતાભ પું ચંદ્ર, કપૂર.

સિતાભા સ્ત્રીં જાશ.

સિતામ્ર પું કપૂર.

સિતામ્ર નં ધોળું કમળ.

સિતામ્રક પું કપૂર.

સિતામ્બર પું શ્વેતાંબર જૈન.

સિતામ્બર ત્રિં ધોળાં કપડાંવાળું, સફેત
કપડાં ધારણ કરનાર.

સિતામ્બર નં ધોળું કપડું.

સિતામ્મોજ નં ધોળું કમળ.

સિતાર્જક પું ધોળી તુલસી.

સિતાલક પું ધોળું મંદાર વૃક્ષ.

સિતાલતા સ્ત્રીં ધોળી ધ્રોખડ.

સિતાલિકટમી સ્ત્રીં ધોળું કિણ્વિલી વૃક્ષ.

સિતાવર પું એક જાતનું શાક.

સિતાવરી સ્ત્રીં વાકુલી નામે એક વન-
સ્પતિ.

સિતાશ્વ પું અર્જુન, સાદડાનું ઝાડ, ધોળો
ધોડો.

સિતાશ્વ ત્રિં ધોળા ધોડાવાળું.

સિતાસિત પું બળદેવ, કાળો અને ધોળો
રંગ.

સિતાસિત ત્રિં કાળા અને ધોળા રંગ-
વાળું.

સિતાસિતા સ્ત્રીં દ્વિં ગંગા અને યમુના.

સિતાહ્વય પું ધોળા સરગવાનું ઝાડ, ધોળા
રોહિડાનું ઝાડ.

સિતિ

૬૪૪

સિદ્ધસુસિદ્ધ

સિતિ પું ધોળો રંગ, કાળો રંગ.
 સિતિ ત્રિં ધોળા રંગવાળું, કાળા રંગ-
 વાળું, ધોળું, કાળું.
 સિતિતા સ્ત્રીં ધોળાશ, કાળાશ.
 સિતિત્વ નં ઉપરના અર્થ.
 સિતિમન્ ત્રિં ધોળાશ, કાળાશ.
 સિતિવચ્ચ પું બળદેવ.
 સિતિવચ્ચ ત્રિં સિતિવાસ ત્રિં બુઓ.
 સિતિવચ્ચ નં ધોળું વસ્ત્ર, કાળું વસ્ત્ર.
 સિતિવાર પું એક જાતનું શાક-મુનિવળ્લક.
 સિતિવાસ પું બળદેવ.
 સિતિવાસ ત્રિં કાળા વસ્ત્રવાળું, ધોળાં
 વસ્ત્રવાળું.
 સિતિવાસ નં કાળું વસ્ત્ર, ધોળું વસ્ત્ર.
 સિતેતર પું કાળી ઝાંગેર, કળથી ધાન્ય,
 ધોળા સિવાયનો કાળો વગેરે રંગ.
 સિતેતર ત્રિં ધોળા સિવાયના રંગવાળું-
 કાળું વગેરે.
 સિતેતરગતિ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 સિતોદર પું કુખેર.
 સિતોપલ પું સ્ફટિક મણિ.
 સિતોપલ નં ખડી-ચોક.
 સિતોપલા સ્ત્રીં સાકર.
 સિદ્ધ નં સિંધાણુ.
 સિદ્ધ પું વ્યાસ વગેરે મુનિ, તે નામે એક
 દેવજાતિ, ગોળ, કાળો ધંતુરો, વ્યાપાર,
 સિદ્ધ એવો મંત્ર, સિદ્ધિવાળો મંત્ર,
 વિષ્ણુ વગેરે યોગપૈકી આવીસમો યોગ.
 સિદ્ધ ત્રિં બનાવેલ, તૈયાર, સિદ્ધ, રાંધેલ,
 તૈયાર, નિલ, હમેશનું, કાયમનું, નિશ્ચિત,
 નિશ્ચયવાળું, સુક્રા, સુભાષિત, પ્રસિદ્ધ,
 સારી રીતે કહેલ, પવિત્ર, ઈશ્વરી, કુશળ.
 સિદ્ધક પું નગોડનું ઝાડ, રાળનું ઝાડ,
 સાગનું ઝાડ.
 સિદ્ધગંગા સ્ત્રીં ગંગા નદી.

સિદ્ધજલ નં કાંઈ, પકવ બળ, ઉકાળેલું
 પાણી.
 સિદ્ધતા સ્ત્રીં સિદ્ધપણું.
 સિદ્ધતોય નં સિદ્ધજલ બુઓ.
 સિદ્ધત્વ નં સિદ્ધપણું.
 સિદ્ધદેવ પું શિવ, મહાદેવ.
 સિદ્ધધાતુ પું પારદ-પારો.
 સિદ્ધદ્વદી સ્ત્રીં ગંગા નદી.
 સિદ્ધદીઠ પું નં તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક
 સ્થાન.
 સિદ્ધપુર નં લંકાની નીચેના ભાગમાં
 આવેલું એક શહેર, ગુજરાતમાં પાટણની
 ખાતે સિદ્ધરાજે વસાવેલું એક શહેર.
 સિદ્ધરૂપ પું કરવીર વૃક્ષ, કરેણનું ઝાડ.
 સિદ્ધરૂપોજન પું ધોળો સરસવ.
 સિદ્ધચોદક પું એક જાતની સાકર.
 સિદ્ધરક્ષ પું પારદ-પારો.
 સિદ્ધસ્ત્ર ત્રિં હરકોઈ ધાતુ.
 સિદ્ધવિદ્ય ત્રિં જાતે વિદ્યા સિદ્ધ થઈ
 હોય તે.
 સિદ્ધવિદ્યા સ્ત્રીં તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ કાલી
 વગેરે દશ દેવીઓ.
 સિદ્ધવંદ્ય પું સિદ્ધોનો સમુદાય.
 સિદ્ધસાધન નં સિદ્ધનું સાધન-નિશ્ચય
 કરેલાનું અનુમાન, ન્યાયશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક
 ક્ષેત્ર, તે નામે એક નિગ્રહસ્થાન.
 સિદ્ધસાધન પું ધોળો સરસવ.
 સિદ્ધસાધ્ય પું તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક મંત્ર.
 સિદ્ધસાધ્ય ત્રિં સિદ્ધ એવું સાધ્ય-સાધીત
 કરેલ.
 સિદ્ધસિદ્ધ પું તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક મંત્ર.
 સિદ્ધસિન્ધુ સ્ત્રીં ગંગા નદી.
 સિદ્ધસુસિદ્ધ પું તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક
 મંત્ર.

સિદ્ધસેન

૬૪૬

સિન્દુવાર

સિદ્ધસેન પુ૦ કાર્તિકરવામી, તે નામે એક
જ્ઞેનાચાર્ય-સિદ્ધસેન દિવાકર.

સિદ્ધાન્ત પુ૦ શાસ્ત્ર, નિશ્ચય, છેવટનો નિર્ણય,
ન્યોતિપશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ સૂર્યસિદ્ધાંત વગેરે.

સિદ્ધાન્તશિરોમણિ પુ૦ તે નામે એક
મંત્ર.

સિદ્ધાન્તાચાર પુ૦ તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક
આચાર.

સિદ્ધાન્તિન્ન ત્રિ૦ સિદ્ધાંતવાળું, શાસ્ત્ર-
નિશ્ચયવાળું.

સિદ્ધાપગા સ્ત્રી૦ ગંગા નદી.

સિદ્ધાયિકા સ્ત્રી૦ તે નામે એક જ્ઞેન
શાસનદેવતા.

સિદ્ધારિ પુ૦ તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક મંત્ર.

સિદ્ધાર્ય પુ૦ ઘોળા સરસવ, કટી વૃક્ષ,
શાખસિંહ, જ્ઞેન તીર્થંકર મહાવીર સ્વા-
મીના પિતા.

સિદ્ધાર્ય ત્રિ૦ સિદ્ધ અર્થવાળું, સિદ્ધ
પ્રયોજનવાળું, પ્રસિદ્ધ અર્થવાળું.

સિદ્ધાર્થક ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.

સિદ્ધાર્થક પુ૦ સિદ્ધાર્ય પુ૦ જુઓ.

સિદ્ધાર્થ સ્ત્રી૦ ચોથા જ્ઞેન તીર્થંકરની
માતા.

સિદ્ધિ સ્ત્રી૦ ઋદ્ધિ નામે ઔષધિ, તે નામે
એક યોગ, અંતર્ધાન થવું, અદૃશ્ય થવા-
રૂપ સિદ્ધિ, સિદ્ધિ-સમાપ્તિ, પરિપૂર્ણતા,
આબાદી, રસોઈ, રાંધવું, તૈયાર રસોઈ,
અણિમા વગેરે આઠ પ્રકારનું ઐશ્વર્ય,
વૃદ્ધિ, આબાદી, અબ્યુદય, ચઢતી, મુક્તિ,
મોક્ષ, સંપત્તિ, જીવિ, સાધ્યવાનરૂપે નિશ્ચય,
સાંખ્યમાં કહેલ, જીહ્વાદિક સિદ્ધિહેતુ-
ભેદ, પાદુકા, પાવડી, ચાંખડી, તે નામે
દક્ષની એક કન્યા, વિજય, ક્રોધ, જીત,
શુદ્ધિ, પવિત્રતા, જ્ઞાન, કરજમાંથી મુક્ત
થવું.

સિદ્ધિ પુ૦ બુદ્ધકભૈરવ.

સિદ્ધિ ત્રિ૦ સિદ્ધિ આપનાર.

સિદ્ધિવાત્ પુ૦ બુદ્ધકભૈરવ.

સિદ્ધિવાત્ ત્રિ૦ સિદ્ધિ આપનાર.

સિદ્ધિલી સ્ત્રી૦ એક જાતની લાકડી.

સિદ્ધિયોગ પુ૦ ન્યોતિપશાસ્ત્રમાં કહેલ એક
શુભ યોગ.

સિદ્ધિસ્થાન ન૦ તે નામે એક તીર્થ.

સિદ્ધેશ્વરી સ્ત્રી૦ તે નામે એક દેવી.

સિદ્ધૌષ પુ૦ તંત્રશાસ્ત્રીકત તારાદેવીના
પૂજનની અંતે પૂજ્ય એક ગુરુ.

સિધ્ધિ સિધ્ધિ જુઓ.

સિધ્ધિ ન૦ એક જાતનો રોગ-કિલાસરોગ.

સિધ્ધિ ન૦ એક જાતનો રોગ-કિલાસરોગ.

સિધ્ધિ ત્રિ૦ એક જાતના રોગવાળું-
કિલાસરોગી.

સિધ્ધિ સ્ત્રી૦ મીઠું ચઢાવેલ માણસું.

સિધ્ધિવત્ ત્રિ૦ એક જાતના રોગવાળું-
કિલાસરોગી.

સિધ્ધિ પુ૦ પુષ્પ નક્ષત્ર.

સિધ્ધિ ત્રિ૦ સન્નિવન, સાર્.

સિધ્ધિ પુ૦ ઝાડ.

સિધ્ધિક પુ૦ એક જાતનું ઝાડ.

સિધ્ધિકા સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

સિધ્ધિકાવળ ન૦ તે નામે દેવોનો એક
બગીચો.

સિન પુ૦ માસ, કેળીયો.

સિની સ્ત્રી૦ ઘોળા રંગની સ્ત્રી, ઘોળી સ્ત્રી.

સિનીવાલી સ્ત્રી૦ ચૌદશયુક્ત અમાસ,
દુર્ગા દેવી.

સિન્દુ પુ૦ નગોડનું ઝાડ.

સિન્દુક પુ૦ નગોડનું ઝાડ.

સિન્દુર ન૦ નગોડનું ફૂલ.

સિન્દુવાર પુ૦ નગોડનું ઝાડ.

સિન્દુવાર ન૦ નગોડનું ફૂલ.

सिन्दूर

६४६

सिन्धुस्रवा

सिन्दूर पु० એક વ્યતનું ઝાડ.
 સિન્દૂર નં સિંદૂર, તે નામે એક લાલ રંગનું ચૂર્ણ.
 સિન્દૂરકારણ નં સીસું.
 સિન્દૂરતિલક પુ० હાથી.
 સિન્દૂરતિલકા સ્ત્રી० ધણીવાળી સ્ત્રી, સુવાસણ સ્ત્રી, જેના લલાટમાં સિંદૂરનો ચાંદલો હોય તેવી સ્ત્રી.
 સિન્દૂરતિલકી સ્ત્રી० હાથણી.
 સિન્દૂરહેતુ નં સીસું.
 સિન્દૂરિકા સ્ત્રી० હીંગણાક.
 સિન્દૂરિત ત્રિ० સિંદૂર ચોપડેશ.
 સિન્દૂરી સ્ત્રી० રોચના, ધાવડીનું ઝાડ.
 સિન્ધુ પુ० સમુદ્ર, રક્ત ચેલિ લતા, તે નામે એક નદ, હાથીનો મદ, નગોડનું ઝાડ, ઘોળો ટંકણખાર, સંગીતપ્રસિદ્ધ એક રોગ, નૈર્ઝત ખૂણામાં આવેલો એક દેશ-સિંધદેશ.
 સિન્ધુ સ્ત્રી० નદી, તે નામે એક નદી.
 સિન્ધુક પુ० નગોડનું ઝાડ.
 સિન્ધુકફ પુ० સમુદ્રનું શીણ-સમદરશીણ.
 સિન્ધુકર નં ઘોળો ટંકણખાર.
 સિન્ધુખેલ પુ० સિન્ધુ દેશ-સિંધ.
 સિન્ધુજ નં સૈંધવ-સિંધાલુણ.
 સિન્ધુજ પુ० ચંદ્ર, કપૂર.
 સિન્ધુજન્મન પુ० ચંદ્ર, કપૂર.
 સિન્ધુજન્મન નં સીંધાલુણ.
 સિન્ધુજન્મન સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.
 સિન્ધુજા સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.
 સિન્ધુજાત નં સૈંધવ-સીંધાલુણ.
 સિન્ધુજાત પુ० ચંદ્ર, કપૂર.
 સિન્ધુજાતા સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.
 સિન્ધુતનય પુ० ચંદ્ર, કપૂર.
 સિન્ધુતનયા સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.
 સિન્ધુતનુજ પુ० ચંદ્ર, કપૂર.

સિન્ધુતનુજા સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.
 સિન્ધુતનૂજ પુ० ચંદ્ર, કપૂર.
 સિન્ધુતનૂજા સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.
 સિન્ધુનન્દન પુ० ચંદ્ર, કપૂર.
 સિન્ધુનન્દિની સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.
 સિન્ધુપુષ્પ પુ० ચંદ્ર, કપૂર.
 સિન્ધુપુત્રી સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.
 સિન્ધુપુષ્પ પુ० શંખ.
 સિન્ધુમન્થ પુ० સમુદ્રમંથન.
 સિન્ધુમન્થજ ત્રિ० સમુદ્ર મંથનથી ઉત્પન્ન થયેલ ચંદ્ર-સિંધાલુણ-અમૃત વગેરે.
 સિન્ધુમન્થન નં સમુદ્રમંથન.
 સિન્ધુમન્થનજ ત્રિ० સિન્ધુમન્થજ જુઓ.
 સિન્ધુર પુ० હાથી.
 સિન્ધુરી સ્ત્રી० હાથણી.
 સિન્ધુલવણ નં સૈંધવ-સિંધાલુણ.
 સિન્ધુવાર પુ० નગોડનું ઝાડ, ઉત્તમ ઘોડો.
 સિન્ધુવાર નં નગોડનું ફલ.
 સિન્ધુવારિત પુ० નગોડનું ઝાડ.
 સિન્ધુવેષણ પુ० ગાંભારીનું ઝાડ.
 સિન્ધુશયન પુ० વિષ્ણુ.
 સિન્ધુશાયિન પુ० વિષ્ણુ.
 સિન્ધુસક્કમ પુ० નદીનો સંગમ, નદી અને સમુદ્રનો સમાગમ.
 સિન્ધુસક્કમ ત્રિ० નદીનો સંગમપ્રદેશ, નદી અને સમુદ્રનો સંગમપ્રદેશ.
 સિન્ધુસુત પુ० ચંદ્ર, કપૂર.
 સિન્ધુસુતા સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.
 સિન્ધુસૂત પુ० ચંદ્ર, કપૂર.
 સિન્ધુસૂત સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.
 સિન્ધૂઝવ નં સિંધાલુણ, સૈંધવ.
 સિન્ધૂઝવ પુ० ચંદ્ર, કપૂર.
 સિન્ધૂઝવ ત્રિ० નદીમાં ઉત્પન્ન થનાર, સમુદ્રમાં ઉત્પન્ન થનાર.
 સિન્ધૂઝવા સ્ત્રી० લક્ષ્મી દેવી.

સિન્ધૂપલ

૬૪૭

સીમન્ત

સિન્ધૂપલ પું સિંધાલુણ, સૈંધવ.

સિન્ધૂપલ નં ઉપરના અર્થ.

સિમ્ પું તે નામે એક સરોવર, ચંદ્ર,
કપૂર, પરસેવો, ધામ.સિમ્મા સ્ત્રીં ઉન્નયિની પાસે એક નદી,
ભેંસ.

સિમ્ પિમ્ ધાતુ ભુઓ.

સિમ ત્રિં સર્વ, બધું, સધળું.

સિમ્મા સ્ત્રીં શીંગ.

સિમ્બિ સ્ત્રીં નખલો નામે એક સુગંધી
દ્રવ્ય, નિષ્પાત્રી ભુઓ.સિમ્બિજા સ્ત્રીં શીંગમાં થતું ધાન્ય, કડોળ
ધાન્ય.

સિમ્બી સ્ત્રીં સિમ્બિ ભુઓ.

સિમ્મ્ પિમ્મ્ ધાતુ ભુઓ.

સિર પું પીપરમળ, મંદોડા.

સિરા સ્ત્રીં નાડી, રગ, નસ, એક જાતનું
જળપાત્ર.

સિલ્ પિલ્ ધાતુ ભુઓ.

સિલ્લકો સ્ત્રીં સલ્લકો વૃક્ષ.

સિલ્ પિલ્ ધાતુ ભુઓ.

સિવર પું હાથી.

સિવરી સ્ત્રીં હાથણી.

સિસૃક્ષત્ ત્રિં સરજવા ઇચ્છતું, છોડી
મૂકવા ઇચ્છતું.સિસૃક્ષા સ્ત્રીં સરજવાની ઇચ્છા, છોડી
મૂકવાની ઇચ્છા.સિસૃધુ ત્રિં સરજવા ઇચ્છનાર, છોડી
મૂકવા ઇચ્છનાર.

સિદુષ્ટ પું ધોરનું ઝાડ.

સિહ પું લોખાન.

સિહક પું લોખાન.

સિહકો સ્ત્રીં સલ્લકો વૃક્ષ.

સિહભૂમિ સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

સીક્ મ્નાં આં સં વેદ્ સીચનું, ચાંટવું.

સીક્ ત્રું ઉમં સં સેદ્ સ્પર્શ કરવો,
અડકવું.

સીક્ મ્નાં પં સં સેદ્ ઉપરના અર્થ.

સીકર પું જળકણ, પાણીનો છાંટો.

સીતા સ્ત્રીં ખેતર વગેરેમાં હળની રેખા,
જનક રાજની પુત્રી સીતા દેવી, લદ્દાશ્વ
ખંડમાં આવેલી મંગા નદી, દુર્ગા દેવી,
પાર્વતી, લક્ષ્મી દેવી, દારૂ, મદિરા, ધાન્યની
અધિષ્ઠાયક દેવી.

સીતાપતિ પું દશરથપુત્ર શ્રીરામચંદ્ર.

સીતાયાપતિ પું ઉપરનો અર્થ.

સીતીનક પું સતીલક ભુઓ.

સીત્કરણ નં નીચેનો શબ્દ ભુઓ.

સીત્કાર પું સ્નેહનો શબ્દ, પ્રેમનો
શબ્દ, મૈથુનસમયે સ્ત્રીનો શબ્દ, સાદ
પડવાથી મનુષ્યના મુખમાંથી નીકળી
પડતો અસ્પૃશ્ય શબ્દ.

સીત્કૃત નં ઉપરના અર્થ.

સીત્ય ત્રિં હળથી ખેડવા થોડા ખેતર
વગેરે.

સીત્ય નં ધાન્ય, અનાજ.

સીધુ પું મદિરા, દારૂ, શેલડીનો દારૂ,
ગોળનો દારૂ.સીધુગન્ધ પું બોલસરીનું ઝાડ, દારૂનો
ગંધ.

સીધુપ ત્રિં દારૂ પીનાર.

સીધુપાયિન્ ત્રિં દારૂ પીનાર.

સીધુપુષ્પ પું કદંબનું ઝાડ, બોલસરીનું
ઝાડ.

સીધુપુષ્પી સ્ત્રીં ધાવડીનું ઝાડ.

સીધુરસ પું આંખાનું ઝાડ.

સીમન્ સ્ત્રીં મર્યાદા, હદ, સીમાડો, સીમ,
અવધિ, સ્થિતિ, ક્ષેત્ર, અંડકાપ-વૃષણુ-
પેશીયો, વેળા, વખત.

સીમન્ત પું સેંધો, સેંધી, એક પ્રકારની

સીમન્તક

૬૪૮

સુકાલુકા

કેશરચના, છટ્ટે કે આઠમે મહિને કરવાનો એક ગર્ભસંસ્કાર.

સીમન્તક નં સિંદૂર.

સીમન્તોચ્ચયન નં છટ્ટે કે આઠમે મહિને કરવાનો એક ગર્ભસંસ્કાર.

સીમન્તિની સ્ત્રીં હરકાઈ સ્ત્રી.

સીમા સ્ત્રીં મર્યાદા, હદ, સીમાડો, સીમ, ગામ વગેરેનો અંત, અવધિ, રિથિતિ, ક્ષેત્ર, અડકાણ-વૃષણ, પેલીયો, વેળા, વખત.

સીમાવિવાદ પું અદાર વિવાદોપૈકી એક વિવાદ-સીમાડો-હદ વગેરે માટે વિવાદ.

સીમીક પું એક જાતનું ઝાડ.

સીર પું હળ, સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

સીરક પું શિશુમાર ગ્રહ, એક જાતનું માછલું.

સીરધારિન્ પું બળદેવ.

સીરધ્વજ પું ચંદ્રવંશી જનક રાજા.

સીરપાણિ પું બળદેવ.

સીરિન્ પું બળદેવ.

સીલન્દ પું એક જાતનું માછલું.

સીવન નં સીવું.

સીવની સ્ત્રીં લિંગમણિની નીચેનું સૂત્ર.

સીસ નં સીસું.

સીસક નં સીસું.

સીસપત્રક નં સીસું.

સીટુણ્ડ પું ચૌરનું ઝાડ.

સુ અઘ્યં પૂજામાં, અતિશયમાં, કષ્ટમાં, અનુમતિમાં, સાહે, એવા અર્થમાં, સમૃદ્ધિમાં, અનાયાસમાં, મુશ્કેલી એવા અર્થમાં તથા સહેલાઈ એવા અર્થમાં વપરાય છે.

સુ પુ ધાતુ જુઓ.

સુકળ્ડકા સ્ત્રીં એક જાતની કુંવાર.

સુકળ્ડ સ્ત્રીં ખરજનો રોગ, ખરજનું, જેને લીધે ચેળ આવે છે તે એક રોગ.

સુકન્દ પું કશેલ જુઓ.

સુકન્દ ત્રિં શ્રેષ્ઠ કંદવાળું, સારા કંદ-મૂળવાળું.

સુકન્દિન્ પું કુંગળી, વારાહીકંદ વનસ્પતિ, ધરણીકંદ.

સુકન્દિન્ પું સુરણ.

સુકન્યકા સ્ત્રીં શર્યાતિરાગની પુત્રી-અવન ઋષિની પત્ની.

સુકન્યા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ, સારી કન્યા.

સુકપા સ્ત્રીં ગરીબ ગાય, સહેલથી વશ થાય તેવી ગાય.

સુકર્ણક પું હસ્તિકંદ વનસ્પતિ.

સુકર્ણક ત્રિં સારા કાનવાળું, શ્રેષ્ઠ કાનવાળું.

સુકર્ણિકા સ્ત્રીં ઉંદરકાની વનસ્પતિ.

સુકર્ણી સ્ત્રીં ઈંદરવરચી વનસ્પતિ.

સુકર્મન્ પું જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ વિષ્ણુ વગેરે યોગો પૈકી સાતમો યોગ, વિશ્વકર્મા દેવ.

સુકર્મન્ નં સાહે કામ, શ્રેષ્ઠ કર્મ, પુણ્ય.

સુકર્મન્ ત્રિં સાહે કામ કરનાર, શ્રેષ્ઠ કર્મવાળું, પુણ્યશાળી.

સુકલ પું દાતા તરીકે તથા ભોજન કરાવનાર તરીકે પ્રસિદ્ધ થયેલ માણસ, સુંદર મનોહર અસ્પષ્ટ શબ્દ.

સુકલ ત્રિં સુંદર-મનોહર અસ્પષ્ટ શબ્દ કરનાર.

સુકાળ્ડ પું કારેલાનો વેલો, કારેલી.

સુકાળ્ડિકા સ્ત્રીં કાળ્ડીરક્તા નામે વેલો.

સુકાળ્ડિન્ પું ભમરો.

સુકાળ્ડી સ્ત્રીં સુકાળ્ડિકા જુઓ.

સુકામ ત્રિં સારા મનોરથવાળું, શુભ અભિલાષાવાળું.

સુકામા સ્ત્રીં ત્રાયમાણનો વેલો.

સુકાલુકા સ્ત્રીં ડોડીનો વેલો.

સુકાષ્ઠ

૬૪૯

સુખમ્

સુકાષ્ઠ નં દેવદારનું લાકડું, સાંઈ લાકડું.
સુકાષ્ઠા સ્ત્રીં એક જાતની કેળ, કડુ
વનસ્પતિ.

સુકુન્દક પું કુંગળી.

સુકુમાર પું એક જાતની શેડડી, જંગલી
ચપેલ, સામો ધાન્ય.

સુકુમાર ત્રિં અત્યંત કામળ, સુંદક કુમા-
રાવસ્થાવાળું.

સુકુમારક નં તમાલપત્ર.

સુકુમારક પું ડાંગેર, શાળ.

સુકુમારા સ્ત્રીં જામનું ઝાડ, ખટભોગરો,
ભોગરો, કેળ, પૃક્ષા વનસ્પતિ, માલતીની
વેલ.

સુકૃત ત્રિં પુણ્યકારક, પુણ્ય કરનાર,
પુણ્યશાળી, ધાર્મિક મનુષ્ય.

સુકૃત નં પુણ્ય, સાંઈ કામ, ધર્મ, શ્રેષ્ઠ
કર્મ, મંગલ.

સુકૃત ત્રિં સારી રીતે કરેલ, સાંઈ કરેલ,
શુભ, માંગલીક.

સુકૃતિ સ્ત્રીં પુણ્ય, મંગળ, સત્કર્મ, સાંઈ
કામ, ધર્મ.

સુકૃતિન ત્રિં પુણ્યશાળી, માંગલીક, સત્ક-
ર્મવાળું, સાંઈ કામ કરનાર, શુભવાળું,
ધર્મિષ્ઠ,

સુકેસર પું ખીજોરાનું ઝાડ.

સુકોલી સ્ત્રીં ક્ષીરકાકાલી વનસ્પતિ.

સુકોષક પું કોષાલ વૃક્ષ.

સુક્રિય ત્રિં સારી ક્રિયાવાળું, સત્કર્મવાળું,
પુણ્યશાળી, ધર્મિષ્ઠ.

સુક્રિયા સ્ત્રીં સારી ક્રિયા, સત્કર્મ, પુણ્ય
કર્મ, ધર્મ.

સુખ પું ઉમં સં સેટ સુખ સંપાદન કરવું,
સુખ મેળવવું, સુખ કરવું, સુખી થવું.

સુખ નં પુણ્યજન્ય આનંદ, એક શુભ,
જેના અનુભવ માટે ચિત્ત અનુકૂળ થાય

છે તે એક પદાર્થ, સ્વર્ગ, ઝાલિ નામે
ઔષધિ.

સુખંસુણ પું શિવનું એક હથિઆર-સૂત્રાંગ.

સુખ ત્રિં સુખી, સુખકારક.

સુખકર ત્રિં સુખ કરનાર.

સુખકારક ત્રિં સુખ કરનાર.

સુખકારિન ત્રિં સુખ કરનાર.

સુખકાર ત્રિં સુખ કરનાર.

સુખકારી સ્ત્રીં જીવંતી વૃક્ષ, સુખ કરનારી
સ્ત્રી.

સુખહયુગ પું શિવનું એક હથિઆર-
સૂત્રાંગ.

સુખચાર પું ઉત્તમ થોડો.

સુખચ્છેદ ત્રિં સુખેથી કાપવા યોગ્ય,
સહેલાઈથી કાપી શકાય તેવું.

સુખજાત ત્રિં જેને સુખ થયું હોય તે,
સુખી.

સુખજાત ત્રિં સુખેથી ઉત્પન્ન થયેલ,
સહેલાઈથી જન્મેલ.

સુખદ પું વિષ્ણુ, સંગીતશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક
ધ્રુવ.

સુખદ ત્રિં સુખ આપનાર.

સુખદા સ્ત્રીં સ્વર્ગની વેશ્યા, અપ્સરા,
ખીજડીનું ઝાડ.

સુખદોષા સ્ત્રીં સહેલાઈથી દોષી શકાય
તેની ગાય.

સુખપ્રતીક્ષ ત્રિં સુખની રાહ જોનાર,
સુખની આશા રાખનાર.

સુખપ્રતોક્ષા સ્ત્રીં સુખની રાહ, સુખની
આશા.

સુખમાજ ત્રિં સુખી, સુખ સેવનાર, સુખ
ભોગવનાર.

સુખમ્ અર્થે સુખેથી, સહેલાઈથી, અના-
યામે, ખુશીથી.

સુખમય

૬૫૦

સુગણ

સુખમય ત્રિં સુખમય, સુખી, ધણું
સુખી, સુખસ્વરૂપ.

સુખમોદા સ્ત્રીં સદ્ધર્મી વૃક્ષ.

સુખરાત્રિ સ્ત્રીં આશ્વિન મહિનાની અમાસ-
દીવાળી, મહાલક્ષ્મી દેવી.

સુખરાત્રિકા સ્ત્રીં આશ્વિન મહિનાની
અમાવાસ્યા-દીવાળીને દિવસે પૂજ્યા
યોગ્ય મહાલક્ષ્મી દેવી.

સુખવર્ચક પું સાહુખાર.

સુખવર્ચસ્ પું સાહુખાર.

સુખવાસ પું તરશુચ.

સુખવાસન ત્રિં સુખકારી સુગંધીવાળું,
દ્રવ્ય.

સુખસંદોહ્યા સ્ત્રીં સહેલાઈથી દોહી શકાય
તેવી ગાય.

સુખસાધ્ય ત્રિં સહેલાઈથી વશ થાય તેવું,
સુખેથી સાધી શકાય તેવું, વિનાપ્રયાસે
મટાડી શકાય તેવો રોગ વગેરે.

સુખા સ્ત્રીં તે નામે વરુણની નગરી.

સુખાધાર પું સ્વર્ગ, સુખનો આધાર.

સુખાનુભવ પું સુખનો અનુભવ.

સુખાન્ત પું સુખનો અંત.

સુખાયત પું કેળવાયેલો ઘોડો, ઉત્તમ
ઘોડો.

સુખાયન પું સુશિક્ષિત ઉત્તમ ઘોડો.

સુખાર્થમ્ અવગં સુખ માટે, સુખ વાસ્તે,
સુખ સારું.

સુખાર્થિન્ ત્રિં સુખની ઇચ્છાવાળું, સુખ
માગનાર.

સુખાવહ ત્રિં સુખજનક, સુખ ઉત્પન્ન
કરનાર.

સુખાશ પું વરુણ દેવ, રાજતિનિશ વૃક્ષ,
સુખેથી ખાતું.

સુખાશ ત્રિં સુખેથી ખાઈ શકાય તેવું.

સુખાશક પું રાજતિનિશ વૃક્ષ.

સુખાશન પું સુખેથી ખાતું, ફલપ્રધાન
વૃક્ષ.

સુખાસન ચં પાલખી, મીયાનો વગેરે
વાહન.

સુખાસીન ત્રિં સુખેથી ખેસેલ, આનંદથી
ખેડેલ.

સુખાસ્વાદ પું સુખનો સ્વાદ, સુખનો
અનુભવ લેવો તે.

સુખાહર ત્રિં સુખજનક, સુખ ઉપજન-
વનાર.

સુખિન્ ત્રિં સુખવાળું.

સુખેચ્છા સ્ત્રીં સુખની ઇચ્છા.

સુખેચ્છુ ત્રિં સુખ ઇચ્છનાર.

સુખૈષિન્ ત્રિં સુખ ઇચ્છનાર.

સુખોત્સવ પું પતિ, ધણી, સ્વામી, આનં-
દકારક ઉત્સવ.

સુખોદક નં સુખકારક ગરમ પાણી,
સુખકારક પાણી.

સુખોદય પું સુખનો ઉદય.

સુખોદ્ય ત્રિં સુખેથી કહેવા લાયક, સહેલા-
ઈથી કહી શકાય તેવું.

સુખોપવેશન નં સુખેથી ખેસવું.

સુખોપવિષ્ટ ત્રિં સુખેથી ખેસેલ, આનંદથી
ખેડેલ.

સુખોર્જિક પું સાહુખાર.

સુખ્યાત ત્રિં સારી રીતે પ્રસિદ્ધ, અત્યંત
પ્રસિદ્ધ.

સુખ્યાતિ સ્ત્રીં સારી રીતે પ્રસિદ્ધિ,
અત્યંત પ્રખ્યાતિ.

સુગ નં વિષ્ટા, શ.

સુગ ત્રિં સુગમ, સહેલું, સારી રીતે જઈ
શકાય તેવું.

સુગળ ત્રિં સારી રીતે ગળનાર, એકદમ
ગળનાર, સહેલાઈથી ગળનાર, બરાબર
ગળનાર.

સુગણિત

૬૫૧

સુગ્રન્થિ

સુગણિત ત્રિં સારી રીતે ગણેલ, અપરાખર ગણેલ.

સુગત પું શુદ્ધ દેવ.

સુગત ત્રિં સારી રીતે ગણેલ, સારી ગતિવાળું.

સુગન્ધ પું સારો ગંધ, સુગંધી એક જાતનું ઘાસ, કુદ-અર્ધ-એક જાતનું ઝીણું અર્ધ, કાણું કમળ, ચંદન, અધિપર્ણ વૃક્ષ, રાતો સરગવો, ગંધક, ચણો, ભૂતણ નામે એક ઘાસ.

સુગન્ધ ત્રિં સારા ગંધવાળું, સુગંધી, ખુશબોદાર, સુગંધી દ્રવ્યવાળી દુકાન વગેરે.

સુગન્ધક નં રાતી તુલસી, ગંધક, નારંગી, કાકડી.

સુગન્ધપત્રા સ્ત્રીં રૂદ્રજટા વનસ્પતિ.

સુગન્ધમૂલ નં એક જાતનું સુગંધી ઘાસ.

સુગન્ધમૂલા સ્ત્રીં સ્થલપદ્મિની-ભોંય ઉપર થનાર એક જાતની કમલિની, રાસના વનસ્પતિ.

સુગન્ધા સ્ત્રીં રાસના વનસ્પતિ, કચુરો, એક જાતની કાકડી, રૂદ્રજટા વનસ્પતિ, નાકુલી વનસ્પતિ, સુવા, બટમોગરો, સોનેરી જૂંધ, પૃષ્ઠા વનસ્પતિ, સલ્કટી વૃક્ષ, ગંધપત્રી વનસ્પતિ, માધવી લતા, અનન્તા વનસ્પતિ, તુલસી, બીજેરું.

સુહામલક નં સર્વ ઔષધિઓથી યુક્ત આમળું-સર્વ ઔષધિથી યુક્ત સુકાયલી આમળાંની છાલ.

સુગન્ધિ પું ઈષ્ટ ગંધ, સારો ગંધ, મોથ, કશેરૂં, એક જાતનું સુગંધી ઘાસ, ધાણા, પીપરીમળ-ગંડોડા, સુગંધી આંખો.

સુગન્ધિ ત્રિં સુગંધવાળું, ખુશબોદાર.

સુગન્ધિક નં લાલ કમળ, ઘોળું સોનું,

પુષ્કરમળ, સુગંધી વાળો-ખસ.

સુગન્ધિક પું એક જાતની સુગંધી ડાંગેર, તુર્કસ્તાની ગંધક.

સુગન્ધિકુસુમ પું પીળી કરેણું.

સુગન્ધિકુસુમ નં સુગંધદાર ફૂલ.

સુગન્ધિકુસુમ ત્રિં સુગંધદાર ફૂલવાળું.

સુગન્ધિકુસુમા સ્ત્રીં પૃષ્ઠા વનસ્પતિ.

સુગન્ધિતા સ્ત્રીં સુગંધીપણું, ખુશબોદાર.

સુગન્ધિત્રિફલા સ્ત્રીં નવયજ્ઞ સોપારી ને લવીંગ.

સુગન્ધિત્વ નં સુગંધીપણું, ખુશબોદારપણું.

સુગન્ધિમૂલ નં સુગંધી વાળો-ખસ.

સુગન્ધિમૂલિકા સ્ત્રીં છાંદુદર.

સુગમ ત્રિં સહેલું, સહેલાઈથી સમજાય તેવું, સહેલાઈથી જઈ શકાય તેવું.

સુગમતા સ્ત્રીં સહેલાઈ, સુગમપણું.

સુગમત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સુગહન ત્રિં અત્યંત ઘટ્ટ, ઘણુંજ ધાડું, ઘણુંજ કઠિન, કિલ્લટ.

સુગહના સ્ત્રીં યજ્ઞમાં આસપાસ કરેલી વાડ વગેરે, હરકોઈ સ્થળે કરેલી વાડ.

સુગહનાવૃત્તિ સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સુગુપ્ત ત્રિં મુરક્ષિત, અત્યંત રક્ષિત, ઘણુંજ છાનું-ગુપ્ત, સારી રીતે છુપાવેલ-સંતાડેલ.

સુગૃહ પું એક જાતનું પક્ષી.

સુગૃહ નં સારું ઘર, ઉત્તમ ઘર.

સુગૃહી સ્ત્રીં એક જાતની પક્ષિણી.

સુગૃહીત ત્રિં સારી રીતે ગ્રહણ કરેલ, સારી રીતે પકડેલ.

સુગૃહીતનામન પું પ્રાતઃકાળે સ્મરણ કરવા યોગ્ય નામવાળું-પવિત્ર કીર્તિવાળો કોઈ મહાપુરુષ વગેરે.

સુગ્રન્થિ પું ચોરક નામે એક ઝાડ, સારી ગાંઠ.

સુગ્રન્થિ ત્રિં સુંદર ગાંઠવાળું, સારી ગાંઠવાળું.

સુગ્રીવ

૬૬૨

સુજનત્વ

સુગ્રીવ પું શ્રીકૃષ્ણનો ઘોડો, સૂર્યનો પુત્ર
સુગ્રીવ વાનર.

સુગ્રીવ ત્રિં સુંદર ડોકવાળું, સારી ડોક-
વાળું.

સુગ્રીવી સ્ત્રીં કશ્યપની એક પત્ની.

સુગ્રીવેશ પું દશરથ પુત્ર શ્રી રામચંદ્ર.

સુગ્રીવેશ્વર પું ઉપરનો અર્થ.

સુગ્ધ ત્રિં સારી રીતે ઝાણાં પામેલ, ધણું
થાકેલ.

સુગટના સ્ત્રીં વ્યવસ્થિત ગોડવણી, યોગ્ય
રીતે ઘટાવવું, સારી રીતે યોજવું.

સુગટિત ત્રિં સારી રીતે ઘડેલ, સારી રીતે
જડી દીધેલ, યોગ્ય રીતે ઘટાવેલ-યોજેલ.

સુઘોર ત્રિં ધણુંજ ભયંકર, અતિશય ઘોર.

સુઘોષ પું સુંદર અવાજ, સારી ગર્જના,
અત્યંત ગર્જના.

સુઘોષ ત્રિં સુંદર અવાજવાળું, અત્યંત
ગર્જનાવાળું.

સુચક્ષુસ્ પું ઉંઝરાનું ઝાડ.

સુચક્ષુસ્ ત્રિં સુંદર નેત્રવાળું.

સુચક્ષુસ્ નં સુંદર નેત્ર.

સુચચ્ચુકા સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.

સુચરિત નં સાંઈ ચરિત્ર, એક વર્તન,
સારી આદ.

સુચરિત ત્રિં સારા ચરિત્રવાળું, એક
વર્તનવાળું, સારી આદવાળું.

સુચરિતા સ્ત્રીં પતિવ્રતા સ્ત્રી.

સુચરિત્ર ત્રિં સુંદર ચરિત્રવાળું, એક
ચરિત્રવાળું, સાંઈ ચરિત્રવાન.

સુચરિત્ર નં સાંઈ ચરિત્ર, એક વર્તન,
સારી આદ.

સુચરિત્રા સ્ત્રીં પતિવ્રતા સ્ત્રી.

સુચર્મન્ નં સાંઈ ચામડું, સુંદર ચામડી,
સારી છાલ.

સુચર્મન્ પું ભોજપત્રનું ઝાડ.

સુચર્મન્ ત્રિં સારી ચામડીવાળું, સુંદર
ચામડીવાળું, સારી છાલવાળું.

સુચારુ ત્રિં અત્યંત સુંદર, ધણુંજ મનોહર.

સુચારુસ્વન ત્રિં અત્યંત મનોહર શબ્દ-
વાળું, સુંદર અવાજવાળું.

સુચિત્ર ત્રિં સુંદર ચરિત્રવાળું, ચિચિત્ર,
અદ્ભુત.

સુચિત્રક પું એક જાતનું રંગબેરંગી પક્ષી,
કાબરચિત્રો સર્પ.

સુચિત્રક ત્રિં સુંદર ચિત્રવાળું, રંગબેરંગી.

સુચિત્રકી સ્ત્રીં એક જાતની રંગબેરંગી
પક્ષિણી, કાબરચિત્રી સાપેણ.

સુચિત્રવીજા સ્ત્રીં વિઢ્ઢાં વનરપતિ.

સુચિત્રા સ્ત્રીં ચીલડું.

સુચિન્તન નં સારી રીતે ચિંતવવું, સારી
રીતે વિચાર કરવો, સારો વિચાર કરવો.

સુચિન્તા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સુચિન્તિત ત્રિં સારી રીતે ચિંતવેલ,
સારી રીતે વિચારેલ, સારો વિચાર કરેલ.

સુચિર ત્રિં અત્યંત લાંબાકાળનું, બહુ
કાળનું.

સુચિરમ્ અઘ્યં અત્યંત લાંબો કાળ, બહુ
કાળ.

સુચિરાયુસ્ પું દેવ.

સુચિરાયુસ્ ત્રિં ધણા લાંબા આયુષવાળું.

સુચુદી સ્ત્રીં ચીપીયો, સાંડસી.

સુચેલ નં સુંદર વસ્ત્ર, બારીક વસ્ત્ર.

સુચેલક ત્રિં સુંદર વસ્ત્રવાળું, બારીક
વસ્ત્રવાળું, સુદૃઢ વસ્ત્ર ધારણ કરનાર.

સુચ્છગ્રી સ્ત્રીં સતલજ નદી.

સુજન પું સારો માણસ, સન્નજન માણસ,
સદગુણી માણસ.

સુજનતા સ્ત્રીં સુજનપણું, સન્નજનપણું,
સદગુણીપણું.

સુજનત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સુજન્મન

૬૫૩

સુતીક્ષ્ણ

સુજન્મન ત્રિં સારા જન્મવાળું, ખાનદાન,
ઉચ્ચ કુળમાં જન્મેલ.

સુજન્મન નં સારો જન્મ.

સુજલ નં કમળ, સુંદર પાણી.

સુજલ ત્રિં સુંદર પાણીવાળું.

સુજાત ત્રિં મનોહર, સુંદર, મનોહર.

સુજા સ્ત્રીં તુષેર.

સુજાતિ સ્ત્રીં સુંદર જાત, સારી જાત.

સુજાતિ ત્રિં સારી જાતિવાળું, સુંદર
જાતનું.

સુજીવત્ ત્રિં સારી રીતે જીવતું, સુંદર
જીવવાળું.

સુજીવન્તી સ્ત્રીં સ્વર્ણજીવન્તી વનસ્પતિ.

સુજીવિત નં સારું જીવતર, સુંદર જીવન.

સુજીવિત ત્રિં સારા જીવનવાળું, સારા
જીવતરવાળું.

સુદ્ધ (પુદ્) ત્રિં ઉમં સં સેદ્ અનાદર
કરવો, તિરસ્કારવું.

સુત પું પુત્ર, રાજા.

સુત ત્રિં ઉત્પન્ન થયેલ, ગ્રંથ પામેલ,
બોધાયેલ, નીચોવેલ, પીલેલ.

સુતક નં જન્મસુતક, મૃત્યુસુતક, હરકોષ
સુતક.

સુતનુ સ્ત્રીં સુંદર સ્ત્રી, સુંદર શરીર, ખુબ-
સુરત દેહ.

સુતનુ ત્રિં અત્યંત નાજુક શરીરવાળું,
સુંદર શરીરવાળું, રૂપાળું.

સુતનુ ત્રિં અત્યંત નાનું, ઘણું જ થોડું,
અતિ અદ્ય, ઘણું જ સૂક્ષ્મ.

સુતનૂ સ્ત્રીં સુતનુ સ્ત્રીં જુઓ.

સુતન્ધી સ્ત્રીં સુંદર શરીરવાળી સ્ત્રી, નાજુક
બાંધાની સ્ત્રી.

સુતપસ્ પું સૂર્ય, આકાશનું આડ, મુનિ.

સુતપસ્ ત્રિં સુંદર તપવાળું, અત્યંત
તપસ્વી.

સુતપસ્ નં સુંદર તપ, શ્રેષ્ઠ તપ.

સુતપાદિકા સ્ત્રીં હસંપદી લતા.

સુતપ્ત ત્રિં સારી રીતે તપેલ, અત્યંત
તપેલ.

સુતરામ્ અવ્યં અત્યંત સારું, અતિશય ઠીક,
ઘણું જ સારું.

સુતકારી સ્ત્રીં દેવદાસી લતા.

સુતર્હન પું કાચલ પક્ષી.

સુતર્હની સ્ત્રીં કાચલ માદા.

સુતલ પું નં તે નામે એક પાતાલ.

સુતલ પું મકાન વગેરેનો સારો પાયો,
અટારીનો એક બંધ.

સુતવત્ ત્રિં પુત્રવાળું, છોકરાંવાળું.

સુતવસ્કરા સ્ત્રીં સાત પુત્રની માતા.

સુતશ્રેણી સ્ત્રીં ઉદરકાંતી વનસ્પતિ, પુત્રોની
પંક્તિ.

સુતહિષુકયોગ પું જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક
ગ્રહયોગ.

સુતા સ્ત્રીં પુત્રી, ધમાસો વનસ્પતિ.

સુતાત્મજ પું પુત્રનો પુત્ર, પુત્રીનો પુત્ર-
ભાણેજ.

સુતાત્મજા સ્ત્રીં પુત્રની પુત્રી, પુત્રીની
પુત્રી-ભાણેજ.

સુતારકા સ્ત્રીં તે નામે એક જૈન શાસ-
ન દેવી.

સુતિક્ત પું પીતપાપડો.

સુતિક્ત ત્રિં અત્યંત કડવું.

સુતિક્તક પું લીંબાનું આડ, ભૂનિંબ-
એક જાતનો લીંબડો.

સુતિકા સ્ત્રીં કોણતકી વનસ્પતિ.

સુતિન્ પું પુત્રવાળો પુરૂષ.

સુતિની સ્ત્રીં પુત્રવાળી સ્ત્રી.

સુતીક્ષ્ણ પું સરગવાનું આડ, ધોળા સરગવો,
તે નામે એક મુનિ.

સુતીક્ષ્ણ

૬૫૪

સુદુર્જય

સુતીક્ષ્ણ ત્રિં અત્યંત તીક્ષ્ણ, ધણુંજ ઉત્ત્ર,
ધણુંજ તીથું.

સુતુક્ષ્ણ પું નાળીએરુ ઝાડ.

સુતુક્ષ્ણ ત્રિં અત્યંત ઉચું, ધણુંજ ઉચું.

સુતેજન પું ધન્યન વૃક્ષ.

સુતેજસ્ પું તે નામે એક જૈન તીર્થંકર.

સુતેજસ્ સ્ત્રીં આદિત્યભક્તા વનસ્પતિ.

સુતેજસ્ ત્રિં અત્યંત તેજસ્વી, ઘણું
તેજવાળું.

સુતૈલા સ્ત્રીં માલકાંકણી.

સુતોત્પત્તિ સ્ત્રીં પુત્રની ઉત્પત્તિ, પુત્રનો કે
પુત્રીનો જન્મ.

સુત્યા સ્ત્રીં સોમરસ કાઢવો, યત્ર માટે
સ્નાન, જન્મ થવો, ઉત્પન્ન કરવું, ઉત્પ-
ન્ન થવું.

સુત્રામન્ પું ઇન્દ્ર.

સુત્વન્ પું જેણે સ્નાન કર્યું હોય તે, જેણે
અભિષેક કર્યો હોય તે, જેણે યથાર્થે
સ્નાન કર્યું હોય તે, જેણે સોમરસ કાઢવો
હોય તે.

સુવક્ષિણ પું વિદર્ભ દેશનો એક રાજા.

સુવક્ષિણા સ્ત્રીં રઘુ રાજાની માતા—
દીલીપરાજાની પત્ની.

સુવગ્ધિકા સ્ત્રીં દમ્યા નામનું એક ઝાડ.

સુવણ્ડ પું નેતર.

સુવણ્ડ ત્રિં સારી લાકડીવાળું.

સુવણ્ડિકા સ્ત્રીં ગોરક્ષિણી વેલો, સારી
લાકડીવાળી સ્ત્રી.

સુવત્ ત્રિં સુંદર દાંતવાળો હાથી વગેરે.

સુવતી સ્ત્રીં સુંદર દાંતવાળી તરણી સ્ત્રી.

સુવત્ત ત્રિં સારી રીતે આપેલ, ચોગ્ય
રીતે આપેલ.

સુવન્ત ત્રિં સુંદર દાંતવાળું.

સુવન્ત પું નટ, નાચનાર.

સુવમ ત્રિં સારી રીતે દમન થઈ શકે

તેવું, સહેલાઈથી વશ થાય તેવું.

સુદર્મ ત્રિં સુંદર દર્ભવાળો પ્રદેશ વગેરે.

સુદર્મા સ્ત્રીં સુદર્મા નામે એક ઝાડ.

સુદર્શન પું વિષ્ણુનું સુદર્શન ચક્ર. મેરૂ
પર્વત, જાંબુનું ઝાડ, તે નામે એક જૈન
તીર્થંકર.

સુદર્શન નં ઇન્દ્રનું શહેર, વિષ્ણુનું ચક્ર.

સુદર્શન ત્રિં સુંદર દેખાવનું, દેખાવડું, શ્રેષ્ઠ
દર્શનવાળું.

સુદર્શન નં તાવ ઉપર અકસીર એક
આયુર્વેદિક ચૂર્ણ.

સુદર્શના સ્ત્રીં એક જાતની વેલ, આરા, એક
ઔષધિ, સુંદર દેખાવડી સ્ત્રી.

સુદર્શનો સ્ત્રીં દેવોની નગરી—અમરાવતી.

સુદલ પું ક્ષીરમેરટા વનસ્પતિ.

સુદલા સ્ત્રીં સાલપાન વનસ્પતિ.

સુદામન્ પું મેઘ, તે નામે એક પર્વત, તે નામે એક
ગોવાળ, સમુદ્ર, ઔરાવત હાથી, શ્રીકૃષ્ણનો મિત્ર એક બ્રાહ્મણ.

સુદામન્ ત્રિં શ્રેષ્ઠ દાતા.

સુદામા સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.

સુદાસી સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.

સુદાય પું પોતાના પતિ તરફથી અથવા
માતા પિતા વગેરે તરફથી મળેલું સ્ત્રીનું
ધન, પિતા વગેરે જ્ઞાતિ.

સુદાર પું તે નામે એક પર્વત.

સુદિ અથ્થં શુકલપક્ષ, અજવાળીયું.

સુદિન નં સારો દિવસ, શ્રેષ્ઠ દિવસ.

સુદિન ત્રિં સારું, શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ.

સુદિનાહ નં સારો દિવસ, શ્રેષ્ઠ દિવસ.

સુદીર્ઘ ત્રિં ધણુંજ લાંબું, અત્યંત લાંબું.

સુદીર્ઘધર્મા સ્ત્રીં અસનપણી વનસ્પતિ.

સુદીર્ઘા સ્ત્રીં ચીનાઈ કાકડી.

સુદુર્જય ત્રિં અત્યંત દુર્જય—ધણી મુશ્કે-
લીથી જીતાય તેવું.

સુદુર્લભ

૬૬૫

સુધૂમ

સુદુર્લભ ત્રિં ધણું દુર્લભ, અત્યંત દુર્લભ.

સુદુષ્કર ત્રિં અત્યંત કઠિન, ધણુંજ અધરૂં,
અતિદુઃકર.

સુદૂર ત્રિં અત્યંત દૂરનું, ધણુંજ દૂર.

સુદુર્ ત્રિં સુંદર દષ્ટિવાળું, સારાં નેત્ર-
વાળું.

સુદૃઢ ત્રિં અત્યંત દૃઢ, ધણુંજ મજબૂત.

સુદુમ્ન પું વૈવસ્વત મનુનો પુત્ર.

સુધન્વન્ ત્રિં સુંદર ધનુર્ધારી, શ્રેષ્ઠ ધનુર્ધર.

સુધન્વન્ પું માંધાતાના વંશનો એક
રાજા, આંગિરસ એક મુનિ, અત્યંત નાગ,
વિશ્વકર્મા.સુધન્વાચાર્ય પું પતિત એવા વૈશ્યથી
સગતીય સ્ત્રીમાં ઉત્પન્ન થયેલો પુત્ર.

સુધર્મન્ પું કુટુંબી.

સુધર્મન્ સ્ત્રીં દેવોની સભા.

સુધર્મા સ્ત્રીં દેવોની સભા.

સુધર્મી સ્ત્રીં દેવોની સભા.

સુધા સ્ત્રીં અમૃત, કળીચૂનો, મેરવેલ,
સુંહી વૃક્ષ, ગંગા, ઈટ, વીજળી, રસ,
પાણી, આંખળાનું ઝાડ, હરડે, મધ,
શાલપર્ણી વનસ્પતિ.

સુધાંશુ પું ચંદ્ર, કપૂર.

સુધાંશુતૈલ નં કપૂરથી સુવાસિત એવું
તેલ.

સુધાંશુમણિ પું ચંદ્રકાંતમણિ.

સુધાંશુરત્ન નં મોતી.

સુધાકર પું ચંદ્ર, કપૂર.

સુધાકિરણ પું ચંદ્ર, કપૂર.

સુધાક પું ચંદ્ર, કપૂર.

સુધાજીવિન્ પું કડીયો, સલાટ.

સુધાધવલિત ત્રિં કળીચૂનો લગાવી
ધોળેલ.

સુધાધાર પું ચંદ્ર, કપૂર.

સુધાનિધિ પું ચંદ્ર, કપૂર.

સુધાપયસ નં ધોરનું ઝાડ.

સુધાપાણિ પું ધનંતરિ.

સુધાપાન નં અમૃતનું પાન, અમૃત
પીવું તે.

સુધાભવન નં કળી ચુનાથી ધોળેલું ઘર.

સુધામુજ પું દેવ.

સુધામૃતિ પું યજ્ઞ, ચંદ્ર, કપૂર.

સુધામય નં રાજમહેલ, હરકાંઠ મહેલ.

સુધામય ત્રિં અમૃતમય, ચુનાવાળું,
અમૃતવાળું.

સુધામોદક પું ખડી સાકર, કપૂર.

સુધાવર્ષ પું અમૃતનો વરસાદ.

સુધાવર્ષિન્ ત્રિં અમૃત વરસનાર.

સુધાવર્ષિન્ પું ચંદ્ર, કપૂર, બ્રહ્મા, બુદ્ધ-
ભેદ.

સુધાવાસ પું ચંદ્ર, કપૂર.

સુધાવાસા સ્ત્રીં ત્રપુષી વનસ્પતિ.

સુધાવૃષ્ટિ સ્ત્રીં અમૃતનો વરસાદ.

સુધાસિત ત્રિં અમૃતના જેવું ધોળું,
અમૃતના જેવું ઉજ્જવળ, અમૃતરસે
બાંધેલ.

સુધાસિન્ધુ પું અમૃતનો સમુદ્ર.

સુધાસતિ પું યજ્ઞ, ચંદ્ર, કપૂર.

સુધાસ્રવા સ્ત્રીં રૂદ્રની વૃક્ષ, ઉપજીવિ-
પડજીવ.

સુધાહર પું ગરૂડ પક્ષી.

સુધાહારક પું ગરૂડ પક્ષી.

સુધાહત્ પું ગરૂડ પક્ષી.

સુધિતિ પું કુહાડો.

સુધિતિ સ્ત્રીં કુહાડી.

સુધી પું વિદ્વાન, પંડિત.

સુધી સ્ત્રીં સુંદર બુદ્ધિ.

સુધી ત્રિં સુંદર બુદ્ધિવાળું, શ્રેષ્ઠ બુદ્ધિ-
વાળું.

સુધૂમ પું એક જાતનું સુગંધી દ્રવ્ય.

સુધોદ્ભવ

૬૬૬

સુનીલક

સુધોદ્ભવ પુઃ ધન્યન્તરિ.

સુધોદ્ભવા સ્ત્રીઃ હરતે.

સુધ્યુપાસ્ય ત્રિઃ સારી બુદ્ધિવટે ઉપાસના
કરવા લાયક, વિદ્વાનોવટે સેવવા યોગ્ય.

સુનન્દ નઃ બળદેવનું મુસલ.

સુનન્દ પુઃ શ્રીકૃષ્ણનો એક પાર્શ્વચર,
એક જાતનો રાજમહેલ.સુનન્દ ત્રિઃ અત્યંત આનંદવાળું, ધણુંજ
આનંદકારક.સુનન્દા સ્ત્રીઃ ગોરોચના, ઉમા-પાર્વતી,
પાર્વતીની એક સખી, હરકોઈ સ્ત્રી,
અર્ધપત્રી વૃક્ષ.

સુનય પુઃ સારી નીતિ, ઉત્તમ નીતિ.

સુનયન પુઃ મૃગ, હરણુ.

સુનયન ત્રિઃ સુંદર નેત્રવાળું, ધણીજ
સુંદર આંખવાળું.

સુનયના સ્ત્રીઃ સુંદર નેત્રવાળી સ્ત્રી.

સુનયની સ્ત્રીઃ મૃગલી, હરણી.

સુનાકૃત પુઃ કપૂર.

સુનાભ પુઃ મૈનાક પર્વત.

સુનામદ્વાદશી સ્ત્રીઃ તે નામે એક વ્રત.

સુનામન ત્રિઃ સુંદર નામવાળું.

સુનાર પુઃ સર્પનું ઈંડું, કુતરીનું ધાવણુ,
ચક્રો પક્ષી.

સુનારી સ્ત્રીઃ ચક્રી, સારી સ્ત્રી.

સુનાલક પુઃ યક વૃક્ષ.

સુનાલક ત્રિઃ સુંદર નાળવાળું, સારા
નાળયાંવાળું.

સુનાશીર પુઃ ઈન્દ્ર.

સુનાશીર્ય પુઃ એક જાતનો યજ્ઞ.

સુનાસિક ત્રિઃ સુંદર નાકવાળું.

સુનાસિકા સ્ત્રીઃ કાકનાસા વનરપતિ,
સુંદર નાક.

સુનાસીર પુઃ ઈન્દ્ર.

સુનાસીર્ય પુઃ એક જાતનો યજ્ઞ.

સુનિમ્ન ત્રિઃ જેને સહેલાઈથી વશ કરી
શકાય તે, જેનો નિમ્ન સારો રીતે
ચર્ચ શકે તે.સુનિદ્ર ત્રિઃ સારી નિદ્રાવાળું, ધસધસાટ
ઉંઘ.

સુનિદ્રા સ્ત્રીઃ સારી ઉંઘ, ધસધસાટ ઉંઘ.

સુનિમૃતમ્ અવ્યઃ અત્યંત ગુપ્ત, સારી
રીતે ગુપ્ત, અત્યંત એકાંત, ધણુંજ
જાનું, અતિશયપૂર્ણ, ખીચોખીચ ભ-
રવાપૂર્વક.સુનિરૂપિત ત્રિઃ સારી રીતે જોયેલ-
તપાસેલ.

સુનિશ્ચય પુઃ સારો નિશ્ચય.

સુનિશ્ચય ત્રિઃ સારા નિશ્ચયવાળું.

સુનિશ્ચિત ત્રિઃ સારી રીતે નિશ્ચય કરેલ.

સુનિષ્ણ પુઃ એક જાતનું શાક.

સુનિષ્ણક પુઃ એક જાતનું શાક.

સુનિષ્ણ ત્રિઃ સારી રીતે તપાસેલ, ધણુંજ
તપાસેલ.સુનીત ત્રિઃ સારી રીતે લઈ જવાયેલ,
સારી રીતે આણેલ, સારી રીતે નીતિ-
વાળું, સારી ચાલનું.સુનોત નઃ સદ્વર્તન, સાફ આચરણુ,
સારી ચાલ.સુનોતિ સ્ત્રીઃ સારી નીતિ, ઉત્તાનપાદ
રાજની પત્ની-મુવની માતા.

સુનોતિ ત્રિઃ સારી નીતિવાળું, ન્યાયી.

સુનોથ ત્રિઃ ધર્મશીલ, ધર્મ કરવાના
સ્વભાવવાળું.

સુનીય પુઃ બ્રાહ્મણ.

સુનીલ નઃ નીલમ મણિ, દાડમ.

સુનીલ પુઃ સુંદર લીલો રંગ.

સુનીલ ત્રિઃ સુંદર લીલા રંગવાળું.

સુનીલક પુઃ કાળો ભાંગરો વનરપતિ.

સુનીલક નઃ નીલમ મણિ, દાડમ.

સુનોલા

૩૫૭

સુપાર્શ્વ

સુનીલા સ્ત્રીં અળસી, અપરાજિતા વન-
સ્પતિ, જરતી વૃક્ષ.

સુન્દ સૌત્રં પં અં સેટ્ શોભવું, શોભા-
યમાન થવું.

સુન્દ પું તે નામે એક દૈત્ય, તે નામે
એક વાનર, તે નામે એક રાક્ષસ.

સુન્દર ત્રિં મનોહર, સુંદર.

સુન્દર પું કામદેવ, એક જાતનું વૃક્ષ-
સુંદરી વૃક્ષ.

સુન્દરી સ્ત્રીં તે નામે એક યોગિની, તે
નામે એક જંદ, ત્રિપુર સુંદરી દેવી,
ઉત્તમ સ્ત્રી, સુંદર સ્ત્રી.

સુન્વત્ ત્રિં યા કરતું, અભિષેક કરતું,
સોમરસ કાઢતું.

સુન્વાન ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સુપ્ સ્ત્રીં પાણિનીય વ્યાકરણપ્રસિદ્ધ શ-
બ્દોના પ્રત્યયો.

સુપક ત્રિં સારી રીતે પાકેલ.

સુપક પું એક જાતનો ઉત્તમ આંખો.

સુપચ ત્રિં સારી રીતે પચી શકે તેવું,
એકદમ હજમ થઈ જાય તેવું હરકોઈ
હલકું ભક્ત્ય દ્રવ્ય.

સુપચ નં તેજપત્ર.

સુપચ પું આદિત્યપત્ર વનસ્પતિ, એક
જાતનું ઘાસ.

સુપચ ત્રિં સુંદર પાંદડાંવાળું.

સુપચક પું સરગવાનું ઝાડ.

સુપચા સ્ત્રીં રૂઝડા વનસ્પતિ, શતાવરી,
પાલંકી વનસ્પતિ, ખીજડી, શાલપર્ણી.

સુપચિકા સ્ત્રીં લાખ.

સુપચ પું સારો માર્ગ, સદાચાર, સદ્-
વર્તન.

સુપચ ત્રિં સારા માર્ગવાળું, સદાચારી,
સદ્વર્તનવાળું.

સુપચિન્ પું સન્માર્ગ, સારો રસ્તો,
સદાચાર.

સુપચ્ય ત્રિં સારું પથ, પ્રકૃતિને અનુકૂલ
સારો પદાર્થ.

સુપચ્યા સ્ત્રીં શ્વેતચિહ્ની વૃક્ષ.

સુપચા સ્ત્રીં વજ, કમલિની-કમળનો વેલો.

સુપર્ણ પું ગરૂડ પક્ષી, સ્વર્ણચૂલ પક્ષી,
કૃતનાભ વૃક્ષ, નાગકેસર.

સુપર્ણ ત્રિં સુંદર પાંદડાંવાળું.

સુપર્ણક પું ગરૂડ પક્ષી, ગરમાળો, સાત-
પુડાનું ઝાડ.

સુપર્ણકેતુ પું વિષજી.

સુપર્ણકુમાર પું જૈનદર્શનપ્રસિદ્ધ ભવન-
પતિ એક દેવજાતિ.

સુપર્ણધ્વજ પું વિષજી.

સુપર્ણિકા સ્ત્રીં સ્વર્ણજીવંતી વનસ્પતિ,
વાકુલી વનસ્પતિ.

સુપર્ણી સ્ત્રીં ગરૂડની માતા, કમલિની, એક
જાતની પક્ષિણી.

સુપર્ણીતનય પું ગરૂડ.

સુપર્ણીતસુજ પું ગરૂડ.

સુપર્ણીતનૂજ પું ગરૂડ.

સુપર્ણીપુત્ર પું ગરૂડ.

સુપર્ણીસુત પું ગરૂડ.

સુપર્ણીસુતુ પું ગરૂડ.

સુપર્વન્ પું દેવ, બાણ, વંશ, વાંસ,
ધુમાડો.

સુપર્વન્ નં સુંદર પર-ભાગ-સાધિ-વિભાગ.

સુપર્વા સ્ત્રીં ઘોળી ધ્રોખડ.

સુપાક્ય નં બિડલવણ-એક જાતનું મીઠું.

સુપાત્ર નં સારું પાત્ર.

સુપાદ્ ત્રિં સારા પગવાળું, સાતમા જૈન
તીર્થંકર.

સુપાર્શ્વ પું આખરાનું ઝાડ, અંપાતિ
પક્ષીનો પુત્ર એક પક્ષી, મેરૂની ઉત્તરે
આવેલ એક પર્વત, સારું પડખું.

સુપાર્શ્વ ત્રિં સારાં પડખાંવાળું.

સુપાર્શ્વક

૬૫૮

સુપ્રસન્નત્વ

સુપાર્શ્વક પું મર્દભાંડ વૃક્ષ, ભાવી ત્રીભ
ત્રેન તીર્થકર.

સુપિફ્ફલા સ્ત્રીં માલકાંકણી, જીવંતી વૃક્ષ.

સુપીત નં ગાજર.

સુપીત પું સુંદર પીળા રંગ.

સુપોત ત્રિં સુંદર પીળા રંગવાળું.

સુપુટ પું કાલકંદ, વિષ્ણુકંદ.

સુપુત્ર પું સારો પુત્ર.

સુપુત્રિકા સ્ત્રીં લાખ.

સુપુત્રિન્ ત્રિં સારા પુત્રવાળું.

સુપુત્રી સ્ત્રીં સારી પુત્રી.

સુપુષ્કરા સ્ત્રીં સ્થલ પત્રિની, જમીન
ઉપર થનાર કમળનો વેલો.

સુપુષ્પ નં લવીંગનું ફુલ, પ્રપૌંડરીક, આ-
લવલ્ય, રૂ, શ્રીઓનું રજ.

સુપુષ્પક પું મંદાર વૃક્ષ.

સુપુષ્પિકા સ્ત્રીં પાટલા વનસ્પતિ.

સુપુષ્પી સ્ત્રીં ધોળી અપરાજિતા વનસ્પતિ,

સુવા, વળીયારી, દ્રોણપુષ્પી, જીર્ણકંઠ, કેળ.

સુપૂર પું બીજોરાનું ઝાડ.

સુપૂરક પું બક વૃક્ષ.

સુત નં નિદ્રા, ઉંઘ, શયન, સુઈ જવું તે,
સુષુપ્તિ.

સુત ત્રિં સુઈ ગયેલ, ઉંઘી ગયેલ, નિદ્રામાં
પડેલ.

સુતઘાતક ત્રિં સુતેલાને મારી નાખનાર.

સુતજન પું અર્ધરાત્રિ, મધ્ય રાત, સુતેલો
માણસ, ઉંઘી ગયેલ લોક.

સુતજ્ઞાન નં સ્વપ્ન, સમાજ.

સુતિ સ્ત્રીં નિદ્રા, ઉંઘ, સુઈ જવું તે,
સ્વપ્ન, સ્પર્શપણું, વિશ્વાસ.

સુપ્રતિભ ત્રિં ઉત્તમવળ શુદ્ધિવાળું, સારી
શુદ્ધિવાળું.

સુપ્રતિભા સ્ત્રીં દારૂ, મદિરા, ઉત્તમવળ
શુદ્ધિ.

સુપ્રતિષ્ઠ ત્રિં સારી પ્રતિષ્ઠાવાળું, સારી
રીતે વખાણાયેલ, પ્રસિદ્ધ.

સુપ્રતિષ્ઠા સ્ત્રીં પ્રશંસા, વખાણ, પ્રસિદ્ધિ,
પાંચ અક્ષરના ચરણવાળો એક છંદ.

સુપ્રતિષ્ઠિત ત્રિં સુપ્રતિષ્ઠ જીઓ, સારી
રીતે પ્રતિષ્ઠા કરેલ-સ્થાપેલ.

સુપ્રતિષ્ઠિત પું ઉત્તરાનું ઝાડ.

સુપ્રતીક પું ઈશાન ખૂણાનો દિગ્ગજ,
શિવ, કામદેવ.

સુપ્રતીક ત્રિં સુંદર અંગવાળું.

સુપ્રતીક નં સુંદર અંગ.

સુપ્રમ ત્રિં સુંદર કાંતિવાળું, અત્યંત
કાંતિવાળું.

સુપ્રમા સ્ત્રીં સારી કાંતિ, અત્યંત કાંતિ,
અમિતી એક જાલ, વાકુચી વનસ્પતિ,
ઉત્તમવળ તેજ, એક સરસ્વતી નદી.

સુપ્રમાત નં શુભસૂચક પ્રાતઃકાળ, પ્રાતઃ-
કાળે લખવા યોગ્ય માંગલિક વાક્ય.

સુપ્રયુક્ત નં સારી રીતે પ્રયોગ.

સુપ્રયુક્ત ત્રિં સારી રીતે પ્રયોગ કરેલ,
સારી રીતે યોગ્ય-જોડેલ.

સુપ્રયુક્તવિશિષ્ટ પું ઝડપથી ખાણ ફેંક-
નાર, ખાણ ફેંકવાના અભ્યાસમાં કુશળ.

સુપ્રયુક્તશર પું ઉપરના અર્થ.

સુપ્રયોગવિશિષ્ટ પું સુપ્રયુક્તવિશિષ્ટ જીઓ.

સુપ્રયોગશર પું ઉપરપ્રમાણ.

સુપ્રલાપ પું સાઈ વચન.

સુપ્રલાપિન્ ત્રિં સાઈ વચન બોલનાર.

સુપ્રસન્ન પું કુખેર.

સુપ્રસન્ન ત્રિં સારી રીતે પ્રસન્ન, અત્યંત
પ્રસન્ન.

સુપ્રસન્નક પું કૃષ્ણાર્જક જીઓ.

સુપ્રસન્નતા સ્ત્રીં સારી રીતે પ્રસન્નપણું,
અત્યંત પ્રસન્નપણું.

સુપ્રસન્નત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સુપ્રસાદ

૬૫૫

સુમદ્રેશ્વર

સુપ્રસાદ પું શિવ, સુંદર પ્રસન્નતા, અત્યંત પ્રસન્નપણું.

સુફલ પું ઘાડમ, બોર, મગ, કરેણુ, કેડ.

સુફલ ત્રિં સુંદર ફળવાળું, ઘણું ફળવાળું.

સુફલા સ્ત્રીં ઈંદરવરણી, કેડળાંતો વેસો, કેળ, પીળી દ્રાક્ષ, કાશ્મરી વનરપતી.

સુફેન નં સમુદ્રનું ફીણ, સમદરફીણ.

સુવન્ધ પું તલનું ઝાડ.

સુબુદ્ધિ ત્રિં સારી બુદ્ધિવાળું, અત્યંત બુદ્ધિવાળું.

સુબુદ્ધિ સ્ત્રીં સારી બુદ્ધિ.

સુબોધ પું સારું જ્ઞાન, સારો બોધ.

સુબોધ ત્રિં સારા જ્ઞાનવાળું, સારા બોધવાળું.

સુભગ પું ચંપાનું ઝાડ, આસોપાલવ, રક્તામ્બાન વૃક્ષ, ટંકણખાર.

સુભગ ત્રિં સારા ઐશ્વર્યવાળું, ભાગ્યશાળી, સારું દેખાવડું, પ્રિય, નશીબદાર, સુંદર.

સુભગતા સ્ત્રીં સારા ભાગ્યવાળાપણું, સુંદરતા.

સુભગત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સુભગમ્ભાવુક ત્રિં પ્રિય થનાર.

સુભગમ્મન્ય ત્રિં પોતાને પ્રિય માનનાર, પોતાને દેખાવડું સુંદર માનનાર, પોતાને ભાગ્યશાળી માનનાર.

સુભગા સ્ત્રીં એક જાતની મોથ, શાલપર્ણી, હળદર, લીલી ધોખડ, તુલસી, કાંગ, સરસવ, કરતૂરી, સોનેરી કેળ, બટમોગરો, પતિને પ્રિય એવી સ્ત્રી, સુવાસણ સ્ત્રી, નશીબદાર સ્ત્રી.

સુભગાતનય પું પતિને પ્રિય એવી સ્ત્રીનો પુત્ર.

સુભગાતનયા સ્ત્રીં પતિને પ્રિય એવી સ્ત્રીની પુત્રી.

સુભગાતનુજ પું સુભગાતનય જીએ.

સુભગાતનુજા સ્ત્રીં સુભગાતનયા જીએ.

સુભગાતનૂજ પું સુભગાતનય જીએ.

સુભગાતનૂજા સ્ત્રીં સુભગાતનયા જીએ.

સુભગાપુત્ર પું સુભગાતનય જીએ.

સુભગાપુત્રી સ્ત્રીં સુભગાતનયા જીએ.

સુભગાસુત પું સુભગાતનય જીએ.

સુભગાસુતા સ્ત્રીં સુભગાતનયા જીએ.

સુભગાસુનુ પું સુભગાતનય જીએ.

સુભગાસૂનૂ સ્ત્રીં સુભગાતનયા જીએ.

સુમન્ન પું નાળીએરનું ઝાડ.

સુમન્ન ત્રિં સારી રીતે ભાંગી શકાય તેવું, સહેલાઈથી ભંગાય તેવું.

સુમટ પું સુંદર થોદો, સારો થોદો.

સુમદ્ર પું વિષ્ણુ, તે નામે એક રાજા.

સુમદ્ર ત્રિં સારા કલ્યાણવાળું, સારું માંગલિક,

સુમદ્રક પું દેવનો રથ, ખીલીનું ઝાડ.

સુમદ્રા સ્ત્રીં સ્વામા સતા, શ્રીકૃષ્ણની બહેન સુભદ્રા-અર્જુનની સ્ત્રી.

સુમદ્રાણી સ્ત્રીં ત્રાયમાણા સતા.

સુમદ્રાતનય પું સુભદ્રાનો પુત્ર અભિમન્યુ.

સુમદ્રાતનુજ પું અભિમન્યુ.

સુમદ્રાતનૂજ પું ઉપરનો અર્થ.

સુમદ્રાત્મજ પું અભિમન્યુ.

સુમદ્રાપતિ પું અર્જુન.

સુમદ્રાપુત્ર પું સુમદ્રાતનય જીએ.

સુમદ્રામર્ત પું અર્જુન.

સુમદ્રાસુત પું સુમદ્રાતનય જીએ.

સુમદ્રાસુનુ પું અભિમન્યુ.

સુમદ્રાસ્વામિન પું અર્જુન.

સુમદ્રેશ પું અર્જુન.

સુમદ્રેશ્વર પું અર્જુન.

સુભાજન

૬૬૦

સુમંત્ર

સુભાજન પું સરગવાનું ઝાડ.
 સુભાષણ નં સાઈ ભાષણ, સાઈ વચન.
 સુભાષિત નં ઉપરના અર્થ.
 સુભાષિત ત્રિં સારી રીતે બોલેલ, સાઈ
 કહેલ, ઠીક કહેલ.
 સુભિક્ષ ત્રિં પુષ્કળ અન્નવાળો દેશ-કાળ
 વગેરે.
 સુભિક્ષા સ્ત્રીં ધાતુપુષ્પિકા નામે એક ઝાડ.
 સુમોરક પું આખરાનું ઝાડ.
 સુમૃતિ પું તે નામે એક પંડિત, બીલીનું
 ઝાડ.
 સુમૃતિ ત્રિં સારી સમૃદ્ધિવાળું, સારા
 ઐશ્વર્યવાળું, ધનવાન.
 સુમૃતિ સ્ત્રીં સાઈ ઐશ્વર્ય.
 સુમૂમ પું કાર્ત્તવીર્ય, જૈનમતે એક ચક્ર-
 વર્તી રાજ.
 સુમૂમિ સ્ત્રીં સારી ભૂમિ-જમીન.
 સુમૂમિ ત્રિં સારી ભૂમિ-જમીનવાળું.
 સુમૃત ત્રિં સારી રીતે ભરણુપોષણ કરેલ,
 સારી રીતે ધારણ કરેલ.
 સુમૃશ નં અત્યંત દૃઢપણું, અતિશય
 ધણુપણું.
 સુમૃશ ત્રિં અતિશય ધણું, અત્યંત.
 સુમૈરવ ત્રિં અત્યંત ભયંકર, ધણું જ
 બીહામણું.
 સુષુ સ્ત્રીં હરકોઈ સ્ત્રી.
 સુષુ ત્રિં સુંદર ભમ્મરવાળું.
 સુષુ સ્ત્રીં હરકોઈ સ્ત્રી.
 સુમ નં પુષ્પ, ફૂલ.
 સુમ પું ચંદ્ર, કપૂર, આકાશ.
 સુમફલ નં સાઈ મંગળ.
 સુમફલ ત્રિં સારા મંગળવાળું, સાઈ
 માંગલિક.
 સુમફલા સ્ત્રીં તે નામે એક ઝાડ.
 સુમતિ ત્રિં સારી સુદ્ધિવાળું.

સુમતિ સ્ત્રીં સારી સુદ્ધિ, વિબુધ્યશાની
 પત્ની, એક જિનદેવની માતા.
 સુમદ ત્રિં અત્યંત મદવાળું, સારી રીતે
 મદવાળું.
 સુમદન પું આંખાનું ઝાડ.
 સુમદાત્મજા સ્ત્રીં અપ્સરા.
 સુમધુર નં અત્યંત પ્રિય વાક્ય, સાંત્વન-
 વાક્ય.
 સુમધુર પું અતિમધુર રસ, જીવશાક
 વનરપતિ.
 સુમધુર ત્રિં અત્યંત મધુર, ધણું જ મીઠું.
 સુમધ્યમા સ્ત્રીં સુંદર કેડવાળી સ્ત્રી.
 સુમન પું ધંતુરો.
 સુમન ત્રિં મનોહર, સુંદર.
 સુમનઃપત્રિકા સ્ત્રીં જાતિપત્રિકા વનરપતિ.
 સુમનઃફલ પું કેઠનું ઝાડ.
 સુમનઃફલ નં જાયફળ.
 સુમનસ્ નં પુષ્પ, ફૂલ, ધણું જ શાંત મન,
 સાઈ મન.
 સુમનસ્ સ્ત્રીં માલતી, શતપત્રી.
 સુમનસ્ ત્રિં ધણું જ શાંત મનવાળું,
 સારા મનવાળું.
 સુમનસ્ પું દેવ, વિદ્વાન, પંડિત, લીંબડો,
 મહાકરંજ વૃક્ષ, ધર્મ.
 સુમના સ્ત્રીં માલતી વૃક્ષ.
 સુમનોરજમ્ નં પુષ્પપત્રી રંગ-પરાગ.
 સુમનોહર ત્રિં અત્યંત મનોહર, ધણું જ
 સુંદર.
 સુમન્તુ પું અથર્વ વેદનું અધ્યયન કરનાર
 વ્યાસનો શિષ્ય એક મુનિ, કલિકેવનો
 મોટો ભાઈ, દશરથનો સારથિ.
 સુમન્તુ ત્રિં અત્યંત અપરાધી, ધણું અપ-
 રાધવાળું.
 સુમન્ત્ર પું દશરથ રાજાનો સારથિ સુમંત્ર,
 સારો મંત્ર, શુભ વિચાર.

સુમન્વિત

૬૬૧

સુરક્ષા

સુમન્વિત ત્રિં સારો વિચાર કરેલ, શુભ વિચાર કરેલ, સારી રીતે સલાહ આપેલ.

સુમન્વિત નં સારો મંત્ર, સારો વિચાર, સારી સલાહ.

સુમદત્ ત્રિં અત્યંત મોટું, ઘણુંજ મોટું.

સુમિત્ર પું તે નામે એક જૈન તીર્થંકર, સુરથ રાજાનો પુત્ર એક રાજા.

સુમિત્ર ત્રિં સારા મિત્રવાળું.

સુમિત્ર નં સારો મિત્ર.

સુમિત્રમૂ પું સગર રાજા.

સુમિત્રા સ્ત્રીં દશરથ રાજાની એક પત્ની-લક્ષ્મણની માતા.

સુમિત્રાતનય પું લક્ષ્મણ.

સુમિત્રાતનુજ પું લક્ષ્મણ.

સુમિત્રાતનૂજ પું લક્ષ્મણ.

સુમિત્રાપુત્ર પું લક્ષ્મણ.

સુમિત્રામૂ પું લક્ષ્મણ.

સુમિત્રાસુત પું લક્ષ્મણ.

સુમિત્રાધનુ પું લક્ષ્મણ.

સુમુલ પું એક જાતનું શાક, ગણપતિ, તે નામે એક નાગ, ગરૂડનો એક પુત્ર, સિતાર્જક જીઓ, વર્વર જીઓ, વનવર્વરિકા જીઓ.

સુમુલ ત્રિં સુંદર મુખવાળું, મનોહર, સુંદર.

સુમુલ નં સુંદર મુખ, એક પ્રકારનો નખસત.

સુમુલસૂ પું ગરૂડ.

સુમુલી સ્ત્રીં સુંદર મુખવાળી સ્ત્રી, સુંદરી સ્ત્રી.

સુમુષ્ટિ પું એક જાતનો છોડ.

સુમ્ ત્રિં સારી રીતે આંધનાર.

સુમૂલ પું ધોળો સરગવો.

સુમૂલ ત્રિં સારા મૂળવાળું.

સુમૂલક નં ગાજર.

સુમૂલા સ્ત્રીં શાલપાન વનસ્પતિ, પૃષ્ઠિ વનસ્પતિ.

સુમેલ પું મુંજ ઘાસ.

સુમેલ ત્રિં સુંદર મેખલાવાળું, સુંદર કંદોરાવાળું.

સુમેલા સ્ત્રીં સુંદર મેખલા, સુંદર કંદોરા, સારી મેખલાવાળી સ્ત્રી.

સુમેલસૂ સ્ત્રીં માલકાંકણી.

સુમેલસૂ ત્રિં સારી બુદ્ધિવાળું.

સુમેલ પું તે નામે એક પર્વત-મેરૂ પર્વત, માળાની વચ્ચેનો મોટો મથુકા.

સુમ્પલુનઠ પું કપૂર.

સુમ્મ પુમ્ જીઓ.

સુમ્મ પું તે નામે એક દેશ.

સુમ્મ પું વં સુંલ દેશનો રહેવાસી.

સુયશસૂ સ્ત્રીં ૧૪ મા જૈન તીર્થંકરની માતા.

સુયશસૂ ત્રિં સારા યશવાળું.

સુયામુન પું વિષ્ણુ, વત્સરાજ, એક જાતનો મહેલ, તે નામે એક પર્વત, તે નામે એક મેઘ.

સુયુલ નં સાઈં યુદ્ધ.

સુયોધન પું ધૃતરાષ્ટ્ર રાજાનો મોટો પુત્ર દુર્યોધન.

સુર પુર ધાતુ જીઓ.

સુર પું દેવ, સૂર્ય, આકાશનું આડ, પડિત.

સુરકૃત ત્રિં દેવે કરેલ, સૂર્યે કરેલ, પડિતે કરેલ.

સુરકૃતા સ્ત્રીં ગંગા.

સુરક્ત ત્રિં સારી રીતે રંજેલ, ઘણુંજ લાલ, સારી રીતે રાગ પામેલ, અત્યંત રાગી.

સુરક્ક પું એક જાતનો આંખો, સોના-ગેરૂં.

સુરક્ષણ નં સારી રીતે રક્ષણ.

સુરક્ષા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

સુરક્ષિત

૬૬૨

સુરપ્રિયા

સુરક્ષિત ત્રિં સારી રીતે રક્ષણ કરેલ.
 સુરગજ પું ઐરાવત હાથી.
 સુરગણ પું દેવોનો સમૂહ, પંડિતોનો સમૂહ.
 સુદગિરિ પું મેરૂ પર્વત.
 સુરગુરુ પું બૃહસ્પતિ.
 સુરગ્રામણી પું ઇન્દ્ર.
 સુરક્ષ નં હિંગળો, પતંગ.
 સુરક્ષ પું નારંગી, એક જાતનો ખાડો-
 ભોંયરૂં-સુરંગ.
 સુરક્ષ ત્રિં સારા રંગવાળું, અત્યંત આનં-
 દવાળું.
 સુરક્ષધાતુ પું ગેરૂ.
 સુરક્ષા જીં મંધિ-સાંધો, બાંકું, સુરંગ,
 ભોંયરૂં, મોથ.
 સુરક્ષિકા જીં મોરવેલ.
 સુરક્ષી જીં કાકનાસા વનસ્પતિ, રાતો
 સરગવો.
 સુરચાપ પું ઇન્દ્રધનુષ.
 સુરજની જીં સારી રાત.
 સુરજ્યેષ્ઠ પું જ્ઞા.
 સુરજ્ઞન પું સોપારીનું ઝાડ.
 સુરજ્ઞન નં સોપારી.
 સુરણવી જીં ગંગા નદી.
 સુરત નં સ્ત્રીપુરૂષના સમાગમરૂપ ક્રીડા-
 મૈથુન.
 સુરત ત્રિં અત્યંત આસક્ત, અત્યંત રમેલ,
 ઘણુંજ માયાળુ.
 સુરતરક્ષિણી જીં ગંગા નદી.
 સુરતરુ પું દેવદાર, કલ્પવૃક્ષ.
 સુરતતાલી જીં ફતી, મસ્તકે ઉપરની
 માળા.
 સુરતા જીં દેવોનો સમૂહ, દેવપણું, અત્યંત
 આસક્ત એવી સ્ત્રી, ઘણીજ રાગી સ્ત્રી.
 સુરતાજ્ઞ પું સુરપુન્નાગ વૃક્ષ.
 સુરતોષક પું ઐરુણ મણિ.

સુરતોષક ત્રિં દેવોને મંત્રોષ ઉપજાવનાર,
 દેવોને પ્રસન્ન કરનાર.
 સુરથ પું તે નામે ચંદ્રવંશી એક રાજા.
 સુરથ ત્રિં સુંદર રથવાળું.
 સુરવારુ નં દેવદારનું ઝાડ.
 સુરદીર્ઘિકા જીં ગંગા નદી.
 સુરદુન્દુભિ પું દેવોનું નગારૂં.
 સુરદુન્દુમી જીં તુલસી.
 સુરદ્રુમ પું દેવદાર, દેવનલ વૃક્ષ, કલ્પવૃક્ષ.
 સુરદ્રિષ્ટ પું અસુર.
 સુરદ્રિષ્ટ ત્રિં દેવોનો દ્રેષ કરનાર, દેવોનો
 શત્રુ.
 સુરધનુસ્ નં ઇન્દ્રધનુષ.
 સુરધુની જીં ગંગા નદી.
 સુરધૂપ પું રાજા.
 સુરનગરી જીં દેવોની અમરાવતી નગરી.
 સુરનવી જીં ગંગા નદી.
 સુરનન્દા જીં તે નામે એક નદી.
 સુરનાગ પું ઐરાવત હાથી.
 સુરનાલ પું દેવનલ વૃક્ષ.
 સુરનિલગા જીં ગંગા નદી.
 સુરનિર્ગન્ધ નં પત્રક જુઓ.
 સુરપતિ પું ઇન્દ્ર.
 સુરપથ પું આકાશ.
 સુરપર્ણ નં એક જાતની મુગંધી ઔષધિ.
 સુરપર્ણિક પું સુરપુન્નાગ વૃક્ષ.
 સુરપર્ણિકા જીં પુન્નાગ વૃક્ષ.
 સુરપર્ણી જીં પલાશી વૃક્ષ.
 સુરપાદપ પું દેવદાર, કલ્પવૃક્ષ.
 સુરપુર જીં દેવોની અમરાવતી નગરી.
 સુરપુરી જીં ઉપરનો અર્થ.
 સુરપ્રિય પું અગધીઆનું ઝાડ, બૃહસ્પતિ,
 ઇન્દ્ર.
 સુરપ્રિય ત્રિં દેવને પ્રિય.
 સુરપ્રિયા જીં જાળ, સોનેરી કેળ.

સુરભિ

૬૬૨

સુરસરિત્

સુરભિ નં સોનું, ગંધક.

સુરભિ પું સારો ગંધ, સુગંધ, ચંપો,
ભ્રમરફળ, વસન્ત ઋતુ, ખીજડીનું ઝાડ,
કદંબનું ઝાડ, એક ભતનો શુભળ,
એક ભતનું સુગંધી ધાસ, ખેલ-
સરીનું ઝાડ, રાળ, ચૈત્ર મહિનો,
પાંડિત, વિદ્યાન, ગંધફળ.

સુરભિ સ્ત્રીં સલ્લકી વૃક્ષ, રૂદ્રગટા વનસ્પતિ,
તે નામે એક માતૃકા, ગાય, કામધેનુ
ગાય, મુરા નામે એક ગંધદ્રવ્ય, તુલસી,
પૂર્વ દિશા, પૃથ્વી, ગાયોની માતા, તે
નામે કસ્યપની એક પત્ની.

સુરભિ ત્રિં સારા ગંધવાળું, સુગંધી, ખુ-
શખોદાર, વિખ્યાત, પ્રખ્યાત, ધીર,
મનોહર, સુંદર, ગમે એવું.

સુરભિકા સ્ત્રીં સોનેરી ફેળ, એક ભતની
ફેળ.

સુરભિત્વચ્ સ્ત્રીં મોટી એલચી.

સુરભિવાસુ પું દેવદારનું ઝાડ.

સુરભિપત્ર પું આંખાનું ઝાડ.

સુરભિપત્ર ત્રિં સુગંધી પાંદડાંવાળું.

સુરભિપત્રા સ્ત્રીં ભાંયનું ઝાડ, રાજગંધ
વૃક્ષ.

સુરભિરસ ત્રિં સુગંધી રસવાળું.

સુરભિરસ પું સુગંધી રસ.

સુરભિરસા સ્ત્રીં સલ્લકી વૃક્ષ.

સુરભિચલ્કલ નં તળ.

સુરભિસ્રવા સ્ત્રીં સલ્લકી વૃક્ષ.

સુરભુવન નં સ્વર્ગ.

સુરભૂય નં દેવપાણું, દેવપદ, દેવ ધવાપલ્લું.

સુરભૂરુહ પું દેવદારનું ઝાડ, કલ્પવૃક્ષ.

સુરમૃત્તિકા સ્ત્રીં ગોપીચંદન.

સુરમેદા સ્ત્રીં મહામેદા વનસ્પતિ.

સુરરિપુ પું અસુર.

સુરરિપુ ત્રિં દેવો સાથે શનુતા રાખનાર.

સુરર્વમ પું ઇન્દ્ર.

સુરર્ષિ પું નારદ વગેરે દેવના ઋષિ.

સુરલતા સ્ત્રીં માલકાંકણી, દેવતાઇ સતા-
કલ્પલતા, તુલસી.

સુરલા સ્ત્રીં ગંગા નદી, તે નામે એક નદી.

સુરલોક પું સ્વર્ગ.

સુરલર્ત્મન નં આકાશ.

સુરલલ્લમ ત્રિં દેવોને પ્રિય.

સુરલલ્લમા સ્ત્રીં ધોળા ઘોખડ.

સુરલક્ષ્મી સ્ત્રીં સુરલતા ભુખ્યા.

સુરવાપી સ્ત્રીં ગંગા નદી.

સુરવિદિષ્ પું અસુર.

સુરવિદિષ્ ત્રિં દેવોનો દેષ કરનાર.

સુરવિરોધિન પું અસુર.

સુરવિરોધિન ત્રિં દેવોનો વિરોધ કરનાર.

સુરવૃક્ષ પું દેવદાર, કલ્પવૃક્ષ.

સુરવૈરિન્ પું અસુર.

સુરવૈરિન્ ત્રિં દેવો સાથે વૈરભાવ રાખ-
નાર.

સુરશશુ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

સુરશશુ પું અસુર.

સુરશશ્વિન્ પું કલ્પવૃક્ષ, દેવદાર.

સુરશ્રેષ્ઠ પું ખલ્લા.

સુરશ્રેષ્ઠા સ્ત્રીં ખાલ્લી વનસ્પતિ.

સુરસ નં ખોલ નામે સુગંધી દ્રવ્ય, તળ,
એક ભતનું સુગંધી ધાસ.

સુરસ પું નગોડનું ઝાડ, મોચરસ, તુલસી,
સારો રસ, સ્વાદિષ્ટ રસ.

સુરસ ત્રિં સારા રસવાળું, ધણા સ્વાદિષ્ટ
રસવાળું.

સુરસહ પું દેવોનો સમૂહ.

સુરસશ્વન નં સ્વર્ગ.

સુરસમા સ્ત્રીં દેવોની સભા, દેવોનો સમૂહ.

સુરસમિતિ સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સુરસરિત્ સ્ત્રીં ગંગા નદી.

સુસ્તા

૬૬૪

સુરેશ્વરી

સુસ્તા સ્ત્રીં તુલસી, રાસ્તા, નામોની માતા,
વળીયારી, બ્રાહ્મી, મહાશતાવરી.

સુસ્તાષ્ટ પું નગોડ વગેરે આઠ વસ્તુનું
એક ઔષધ.

સુસુન્દરી સ્ત્રીં મેનકા વગેરે અપ્સરાઓ,
તે નામે એક યોગિની.

સુસ્વામિન પું ઇન્દ્ર.

સુરા સ્ત્રીં મધ, દારૂ, દારૂ પીવાનું પાત્ર.

સુરાકર પું દારૂનું ઉત્પત્તિસ્થાન, દારૂ
ખનાવનાર.

સુરાગ્રભાગ પું દારૂ ઉપરની તર.

સુરાક્ષના સ્ત્રીં મેનકા વગેરે અપ્સરાઓ.

સુરાચાર્ય પું બૃહસ્પતિ.

સુરાજક પું ભાંખરો.

સુરાજક ત્રિં સારા રાગવાળો દેશ વગેરે.

સુરાજન્ પું સુંદર રાગ, સારો રાગ.

સુરાજન્ ત્રિં સુંદર રાગવાળું, સારા
રાગવાળું.

સુરાજીવ પું દારૂ વેચી જીવનાર-કલાલ.

સુરાજીવિન્ પું ઉપરનો અર્થ.

સુરાત્રિ સ્ત્રીં સારી રાત.

સુરાત્રિ પું મેરૂ પર્વત.

સુરાપ ત્રિં દારૂ પીનાર, દારૂડીયું.

સુરાપના સ્ત્રીં ગંગા નદી.

સુરાપાથ નં દારૂ પીવો તે, દારૂ પીવાનો
અમરો.

સુરાપાણ પું દારૂ પીનાર પૂર્વદેશના લોક.

સુરાપાત્ર નં દારૂ પીવાનું પાત્ર.

સુરાપિન્ ત્રિં દારૂ પીનાર.

સુરાભાગ પું સુરાગ્રભાગ જીઓ.

સુરામાજન નં દારૂ પીવાનું પાત્ર.

સુરામણ્ડ પું સુરાગ્રભાગ જીઓ.

સુરારિ પું અસુર.

સુરારિહન્ નં વિષજી.

સુરારિહન્ત પું વિષજી.

સુરાર્ચન નં દેવની પૂજા.

સુરાર્ચા સ્ત્રીં દેવની પૂજા.

સુરાર્હ નં હરિચંદન.

સુરાલય પું મેરૂ પર્વત, સ્વર્ગ.

સુરાવારિ પું દારૂનો દરીયો.

સુરાષ્ટ્ર પું સૌરાષ્ટ્ર દેશ-કાઠિઆવાડ.

સુરાષ્ટ્રજ નં એક જાતની માટી.

સુરાષ્ટ્રજ પું કાળા મગ, એક જાતનું
ઝેર.

સુરાષ્ટ્રજ ત્રિં સૌરાષ્ટ્ર દેશમાં ઉત્પન્ન થનાર.

સુરાહ પું દેવદારનું ઝાડ, મરવો, હળ-
દરનું ઝાડ.

સુરજ પું સરગવાનું ઝાડ.

સુરજ્ઞા સ્ત્રીં સુરંગ.

સુરજ્ઞાહિ પું ધરકાડુ ચોર, ધર વગેરે
ફાડી ચોરી કરનાર.

સુરજ ત્રિં અત્યંત રોગી, ધણુંજ માંદું.

સુરજ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સુરૂપ નં સારૂ રૂપ, રૂ.

સુરૂપ ત્રિં સારા રૂપવાળું, રૂપાળું, સુંદર
રૂપવાળું.

સુરૂપ પું વિકાન, પડિત.

સુરૂપા સ્ત્રીં સાલપાન, ભારંગ વનસ્પતિ.

સુરૂહક પું ગર્દભાષડ વૃક્ષ.

સુરેજ્ય પું બૃહસ્પતિ.

સુરેજ્યા સ્ત્રીં તુલસી.

સુરેન્દ્ર પું સુરરાજ ઇન્દ્ર.

સુરેન્દ્રજિત પું ગરૂડ, રાવણનો પુત્ર
ઇન્દ્રજિત.

સુરેષ પું ઐરાવત હાથી.

સુરેષ્ટ પું એક જાતની સોપારીનું ઝાડ.

સુરેશ પું શિવ, વિષ્ણુ, બ્રહ્મા, ઇન્દ્ર.

સુરેશ્વર પું ઉપરના અર્થ.

સુરેશ્વરી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, મહાલક્ષ્મી, બ્ર-
હ્મણી, ઇન્દ્રાણી.

सुरेष्ट

६६६

सुवर्णयूथिका

सुरेष्ट पु० राजतुं जाउ, सुरपुन्नाग वृक्ष.
 सुरेष्टा स्त्री० शिवमङ्गी वनस्पति, आत्मी.
 सुरै त्रि० अत्यंत धनवान्, पुष्कल धनवान्.
 सुरोत्तम पु० सूर्य, आकाशतुं जाउ.
 सुरोत्तम त्रि० देवोमां उत्तम.
 सुरोत्तर पु० यंदन.
 सुरोद पु० दारुनो दरीयो.
 सुलक्षण त्रि० सारां लक्षणोवाणुं.
 सुलक्षण न० साईं लक्षण.
 सुलभ त्रि० अनायासे भेजणी शक्य तेवुं,
 दुर्लभ नहि ते, सहेलापणी मजे तेवुं.
 सुलभा स्त्री० माषपर्णु वनस्पति, धूमपत्रा
 वनस्पति.
 सुलोचन पु० हरण, भृग.
 सुलोचन न० साईं नेत्र.
 सुलोचन न० सुंदर नेत्रवाणुं.
 सुलोचना स्त्री० सुंदर नेत्रवाणी स्त्री.
 सुलोचनी स्त्री० भृगवी, हरणी.
 सुलोमश त्रि० सुंदर ईवाटांवाणुं.
 सुलोमशा स्त्री० काकणधा वृक्ष.
 सुलोमा स्त्री० ताम्रवल्ली वनस्पति, मांस-
 च्छेदा वनस्पति.
 सुलोहक न० पीतज.
 सुलोहित पु० सारां लाल रंग.
 सुलोहित त्रि० सारां लाल रंगवाणुं,
 धातुं लाल.
 सुलोहिता स्त्री० अग्निज्वाला वृक्ष.
 सुवचन न० साईं वचन, साईं लापणु,
 सुभाषित.
 सुवचन त्रि० सारां वचनवाणुं, योज्य
 भाषनार.
 सुवचनी स्त्री० शुभसुयनी ऐक देवी.
 सुवचस् न० साईं वचन.
 सुवचस्क त्रि० सारां वचनवाणुं.
 सुवन पु० सूर्य, अग्नि, आकाशतुं जाउ,
 यित्रातुं जाउ.

सुवन न० साईं वन, सुंदर वन.
 सुवर्च पु० ते नामे ऐक देश.
 सुवर्चक पु० साज्जभार.
 सुवर्चल पु० ते नामे ऐक देश.
 सुवर्चला स्त्री० सूर्यनी पत्नी, अणसी,
 आदित्यलक्ष्मी वनस्पति, आत्मी.
 सुवर्चा स्त्री० उपरना अर्थ.
 सुवर्चिक पु० साज्जभार.
 सुवर्चिका स्त्री० लाप.
 सुवर्चिन पु० साज्जभार.
 सुवर्ण न० सोतुं, हरियंदन, सोनागेर, धन,
 नागकेसर, ऐक कर्ष अरोअर वजन.
 सुवर्ण पु० सोतुं, ते नामे ऐक यत्त, धातुरो,
 ऐक नतनो जुगल, सारो रंग.
 सुवर्ण त्रि० सारां वर्णवाणुं, सारा रंगनुं,
 सारा अक्षरोवाणुं, सुंदर, इपाणुं.
 सुवर्णक न० पीतज.
 सुवर्णक त्रि० सुंदर वर्णवाणुं, सुंदर
 अक्षरवाणुं, सारा रंगनुं, सुंदर, इपाणुं.
 सुवर्णकदली स्त्री० सोनेरो डण-ऐक न-
 तनी डण.
 सुवर्णकर्तृ पु० सोनी.
 सुवर्णकार पु० सोनी.
 सुवर्णकृत पु० सोनी.
 सुवर्णगणित न० बीलावतीप्रसिद्ध ऐक
 गणित.
 सुवर्णगैरिक न० सोनागेर.
 सुवर्णजोविक पु० सोतुं वेथी अरीदी ज-
 वनार, सोनानो वेपारी,
 सुवर्णनकुला स्त्री० भावकांडली.
 सुवर्णपुष्प पु० राजतरुणी वृक्ष.
 सुवर्णप्रसर न० एलवालक लुब्धो.
 सुवर्णवणिज् पु० सोनानो वेपारी.
 सुवर्णविन्दु पु० विष्णु.
 सुवर्णयूथिका स्त्री० पीथी गृध.

સુવર્ણયૂધી

૧૧૬

સુવેલ

સુવર્ણયૂધી સ્ત્રી૦ પીળી જૂથ.
સુવર્ણવર્ણ ત્રિ૦ સોના જેવા રંગવાળું.
સુવર્ણવર્ણ પુ૦ વિષ્ણુ, સોનાનો રંગ.
સુવર્ણવર્ણી સ્ત્રી૦ હજાર.
સુવર્ણ સ્ત્રી૦ કાળું અગર, હજાર, સોના-
 મુખી.
સુવર્ણી સ્ત્રી૦ ઉદરકાની વનસ્પતિ.
સુવયસ્ સ્ત્રી૦ પ્રૌઢ સ્ત્રી.
સુવયસ્ ત્રિ૦ સુંદર વયવાળું.
સુઘલ્હિ સ્ત્રી૦ સોમરાજી લતા.
સુઘલ્હી સ્ત્રી૦ સોમરાજી લતા.
સુઘસન્ત પુ૦ ચૈત્ર મહિનાની પુતેમ.
સુઘસન્તક પુ૦ માધવી લતા, કામદેવનો
 ઉત્તસવ, વસન્તોત્સવ.
સુઘહ ત્રિ૦ સારી રીતે વહેનાર, સહેલાઈથી
 વહન થઈ શકે તેવું.
સુઘહા સ્ત્રી૦ શેઠાલિકા વનસ્પતિ, રાસ્ના
 વનસ્પતિ, ગોધાપદી વનસ્પતિ, એલા-
 પર્ણી વનસ્પતિ, સલ્લકી વનસ્પતિ, વીણા,
 નસોતર, રૂઝ્ઝટા વનસ્પતિ, હંસપદી
 વનસ્પતિ, ગંધનાકુલી વનસ્પતિ, મુસલી,
 કાળી નગોડ.
સુધાસ પુ૦ સારી ગંધ, ખુશબો, સારી
 રીતે નિવાસ કરવો, સારી રીતે રહેવું.
સુધાસ ત્રિ૦ સારો રીતે નિવાસ કરનાર,
 સારી રીતે રહેનાર, સુગંધદાર. ખુશ-
 બોદાર.
સુવાસિન્ ત્રિ૦ સારી રીતે વાસ કરનાર,
 સારા વાસવાળું.
સુવાસિનો સ્ત્રી૦ લાંબા કાળ સુધી પિતાને
 ઘેર વસનારી જીવાન સ્ત્રી, જેનો પતિ
 જીવતો હોય તેની સ્ત્રી.
સુવિદ્ પુ૦ પંડિત, વિદ્વાન.
સુવિદ્ સ્ત્રી૦ સદ્ગુણી સ્ત્રી, ગુણવાન સ્ત્રી.
સુવિદ પુ૦ રાજાનો કંચુકી, અંતઃપુરનો
 રક્ષક વડો અધિકારી, નાજર વગેરે.

સુવિદત્ પુ૦ રાજા.
સુવિદત્ર ત્રિ૦ સમુવહાલું, કુટુંબ.
સુવિદહ્ પુ૦ રાજાના અંતઃપુરનો રક્ષક
 અધિકારી નાજર વગેરે.
સુવિદહા સ્ત્રી૦ રાજાના અંતઃપુરમાં રહે-
 નારી સ્ત્રી.
સુવિદિત ત્રિ૦ સારી રીતે જાણેલ, સુપ્ર-
 સિદ્ધ, વિખ્યાત.
સુવિધિ પુ૦ નવમા જૈનતીર્થંકર, સારો
 વિધિ.
સુવિનોત ત્રિ૦ સારાવિનયવાળું, કેળવાયેલ.
સુવિનીતા સ્ત્રી૦ સુશીલ ગાય.
સુવિહિત ત્રિ૦ સારી રીતે કરેલ, શાસ્ત્રોક્ત
 રીતે આચરેલ, સારી રીતે વ્યવસ્થા કરેલ
 રચેલ-ગોઠવેલ.
સુવીજ પુ૦ એક જાતનું ઝાડ-ખસખસ.
સુવીજ ન૦ સાડાં પી.
સુવીજ ત્રિ૦ સારા ખીવાળું.
સુવીરક ન૦ સૌવીરાંજન-સુરમો.
સુવીરામ્લ ન૦ કાંજ, કાંજિક.
સુવીર્ય ન૦ ખેર, ઉત્તમ વીર્ય, ઘણું જ ખજ.
સુવીર્ય ત્રિ૦ ઉત્તમ વીર્યવાળું, ઘણું જ
 ખજવાન.
સુવીર્યા સ્ત્રી૦ કપાસનો છોડ.
સુવૃત્ત પુ૦ સુરણ.
સુવૃત્ત ત્રિ૦ સારાં વર્તનવાળું, સારા ચા-
 રિત્યવાળું, ઘણું જ જોળ.
સુવૃત્તા સ્ત્રી૦ શતપત્રી, કાકડી, દ્રાક્ષ, સારા
 ચારિત્ર્યવાળી સ્ત્રી.
સુવેગ પુ૦ ધણોળ વેગ, ઉત્તમ વેગ.
સુવેગ ત્રિ૦ ઉત્તમ વેગવાળું, અત્યંત વે-
 ગવાળું.
સુવેગા સ્ત્રી૦ માલકાંકળી.
સુવેલ પુ૦ ત્રિદૃટ પર્વ.
સુવેલ ત્રિ૦ શાન્ત, નમેલું, નમ્ર.

સુવેશ

૬૬૭

સુપુષ્પા

સુવેશ પું ધોળી શેલડી, સારો વેશ.
સુવેશ ત્રિં સારા વેશવાળું, ઉત્તમ
વેશવાળું.

સુવ્યક્ત ત્રિં અત્યંત ખુલ્લું, ઘણું ૦૨૫૬,
અત્યંત પ્રકટ.

સુવત પું તે નામે એક જૈન તીર્થંકર.

સુવત ત્રિં સારા વતવાળું.

સુવ્રતા સ્ત્રીં સારા વ્રતવાળી સ્ત્રી, સુશીલ
ગાય, પંદરમા જૈન તીર્થંકરની માતા.

સુશર્મન પું તે નામે એક રાજા, ત્રીજા
મનુનો એક પુત્ર, તે નામે એક નિંદા
પ્રાણી.

સુશર્મન ત્રિં સુંદર સુખવાળું.

સુશર્મન નં સુંદર સુખ, ઉત્તમ સુખ.

સુશલ્ય પું ખેરનું ઝાડ.

સુશવો સ્ત્રીં કારેલાનું ઝાડ, કાણું ૭૩.

સુશાક નં આદુ, તાંદળજે, ઉત્તમશાક.

સુશાક પું બીડાનું શાક.

સુશિલ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

સુશિલ ત્રિં સુંદર શિખાવાળું.

સુશિલા સ્ત્રીં મયૂરશિખા વૃક્ષ.

સુશીત નં પીળું ચંદન.

સુશીત પું ઘણે શીતળ ૨૫૨૬, નાનું
પીપરનું ઝાડ.

સુશીત ત્રિં અત્યંત શીતળ, ઘણું ૭૩ થંડું.

સુશીતલ નં એક જાતનું સુગંધી ઘાસ.

સુશીતલ ત્રિં અત્યંત શીતલ-ઘણું ૭૩ થંડું.

સુશીતા સ્ત્રીં શતપત્રી વનરપતિ, શીતલ
શુભ્રવાળી સ્ત્રી.

સુશીમ પું શીત સ્પર્શ, થંડો સ્પર્શ.

સુશીમ ત્રિં શીત સ્પર્શવાળું, થંડા
સ્પર્શવાળું.

સુશીલ પું તે નામે વિષ્ણુનો પાર્શ્વચર,
સારો સ્વભાવ.

સુશીલ ત્રિં સુંદર ચારિત્ર્યવાળું, સારા
સ્વભાવવાળું.

સુશીલતા સ્ત્રીં સારા સ્વભાવપણું, સારા
ચારિત્ર્યવાળાપણું.

સુશીલત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સુશીલા સ્ત્રીં કૃશાનુ રાજાની એક રાણી.

સુશ્રીક ત્રિં સુંદર શોભાવાળું.

સુશ્રીક પું સલ્લકી વૃક્ષ.

સુશ્રુત પું વિશ્વામિત્ર મનુનો એક પુત્ર,
તેણે કરેલો એક આયુર્વેદિક ગ્રંથ.

સુશ્રુત ત્રિં સારી રીતે સાંભળેલ.

સુષમ ત્રિં મનોહર, સુંદર, સમાન,
સદશ.

સુષમદુઃષમા સ્ત્રીં જૈનાગમપ્રસિદ્ધ બે
કોડાકોડી સાગરોપમનો ત્રીજો આરો-
એક કાળ.

સુષમા સ્ત્રીં પરમ શોભા, ઘણી ઉત્તમ
શોભા, જૈનાગમપ્રસિદ્ધ ત્રણ કોડાકોડી
સાગરોપમનો બીજો આરો-એક કાળ.

સુષવો સ્ત્રીં સુશવો જુઓ.

સુષામન ત્રિં સુંદર મધુર વચન બોલનાર,
સારાં સામ વચન બોલનાર, મીઠું
બોલનાર.

સુષિ સ્ત્રીં બાકું, કાણું, વીંધ, છેદ, ખોલો
વાંસ.

સુષિર નં બાકું, કાણું, વીંધ, છેદ.

સુષિર પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

સુષીમ ત્રિં મનોહર, સુંદર, થંડું, શીતલ.

સુષીમ પું શીતલ સ્પર્શ, થંડો સ્પર્શ.

સુપુત્ર ત્રિં સુઘ ગયેલ, ઉંઘી ગયેલ, નિદ્રા-
વશ થયેલ, સુપુત્રિ અવસ્થામાં રહેલ.

સુપુત્ર નં નીચેનો શબ્દ જુઓ.

સુપુત્રિ સ્ત્રીં નિદ્રા, ઉંઘ, જાનશૂન્ય એવી
એક અવસ્થા.

સુપુષ્પત્ર ત્રિં સુવા ઇચ્છતું, નિદ્રા લેવા
ઇચ્છતું, ઉંઘવા ઇચ્છતું.

સુપુષ્પા સ્ત્રીં સુવાની ઇચ્છા, નિદ્રા લેવાની
ઇચ્છા, ઉંઘવાની ઇચ્છા.

સુષુપ્ત

૬૬૮

સુકરી

સુષુપ્ત ત્રિ० સુવા ધ્વિજનાર, નિદ્રા લેવા ધ્વિજનાર, ઉંઘવા ધ્વિજનાર.

સુષુમ્ના સ્ત્રી० શરીરમાં તે નામની એક નાડી-જેમાં જીવ નિદ્રાવસ્થામાં રહે છે.

સુષેણ પુ० કરમદાનું ઝાડ, નેતરનું ઝાડ, ચિકિત્સક એક વાનર, વિષજી.

સુષેણિકા સ્ત્રી० કાળું નસોતર.

સુષેણી સ્ત્રી० નસોતર.

સુષોમા સ્ત્રી० તે નામે એક નદી.

સુષુ અથ્થાં સાં, મારી રીતે, પ્રશંસામાં, અતિશય એવા અર્થમાં તથા સત્યમાં વપરાય છે.

સુષ્મ ન० દોરી, દોરડું.

સુસંસ્કૃત ત્રિ० સારી રીતે સંસ્કારવાળું કરેલ ધી વગેરે, અનેક દ્રવ્યથી પ્રયત્ન પૂર્વક રાખેલ, ઉત્તમ સંસ્કારવાળું.

સુસત્ય ત્રિ० ઘણુંજ સત્ય, સારી રીતે સાચું.

સુસત્યા સ્ત્રી० જનક રાજની પત્ની.

સુસમાદ્ સ્ત્રી० સૌભાગ્ય, સારી સંપત્તિ, સમૃદ્ધિ.

સુસમ્પદ્ ત્રિ० સૌભાગ્યવાળું, સારી સંપત્તિવાળું, સમૃદ્ધિવાળું.

સુસહ ત્રિ० સારી રીતે સહન થઈ શકે તેવું, સુખેથી સહન થાય તેવું.

સુસાર પુ० રાતા ખેરનું ઝાડ.

સુસાર ત્રિ० અતિશય સારવાળું.

સુસારવત્ ન० સ્ફટિક મણિ.

સુસારવત્ ત્રિ० અતિશય સારવાળું.

સુસિકત ત્રિ० સાકરવાળું, ઉત્તમ જાતની રેતીવાળું.

સુસિકતા સ્ત્રી० સાકર, ઉત્તમ જાતની રેતી.

સુસીમા સ્ત્રી० છઠ્ઠા જૈન તીર્થંકરની માતા.

સુસ્થ ત્રિ० સ્વસ્થ, સુખી, આરોગ્યવાળું, નીરોગી.

સુસ્થતા સ્ત્રી० સ્વસ્થપાણું, સુખીપણું, આરોગ્ય, નીરોગીપણું.

સુસ્થત્વ ન० ઉપરના અર્થ.

સુસ્ના પુ० એક જાતનું ધાન્ય.

સુસ્નાત ત્રિ० સારી રીતે ન્હાયેલ, મંગલ દ્રવ્યથી જેણે સ્નાન કર્યું હોય તે.

સુસ્મિતા સ્ત્રી० એક જાતની સ્ત્રી.

સુસ્વપ્ન ન० સાં સ્વપ્ન.

સુહ્ પુહ્ જુઓ.

સુહસ્તિન પુ० દશ પૂર્વધર પૈછી એક જૈનાચાર્ય.

સુહિત ત્રિ० તૃપ્ત કરેલ, શાસ્ત્રોક્ત રીતે કરેલ.

સુહિત ન० સાં હિત.

સુહિતા સ્ત્રી० તે નામે અગ્નિની એક જિહ્વા.

સુહદ્ પુ० મિત્ર, જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ લગ્નથી ચોથું સ્નાન.

સુહદય ન० સાં હૃદય, શ્રેષ્ઠ મન.

સુહદય ત્રિ० સારા હૃદયવાળું, શ્રેષ્ઠ મનવાળું.

સુહદ્બલ ન० મિત્રરૂપ સૈન્ય, મિત્રનું બળ.

સુહદ્બલવત્ ત્રિ० મિત્રરૂપ સૈન્યવાળું, મિત્રના બળવાળું.

સુહોત્ર પુ० ચંદ્રવંશી એક રાજા.

સુહ્ પુ० તે નામે એક દેશ.

સુહ્ પુ० વ० સુહ્ દેશના લોક,

સ્વ પૂ ધાતુ જુઓ.

સુ સ્ત્રી० પ્રસવ, જન્મ, જણવું, ઉત્પત્તિ, ક્ષેપ, ફેંકવું, પ્રેરણા કરવી, મોકલવું.

સુક ન० કમળ, ખાણ, વાયુ.

સુકર પુ० વરાહ, ભુંડ, કુકર, કુંભાર, એક જાતનો મૃગ.

સુકરી સ્ત્રી० વરાહણ, ભુંડણ, કુકરી, કુંભારણ, એક જાતની મૃગલી, વરાહ-કાંતા વનસ્પતિ.

સૂક્ત

૬૬૨

સૂક્ષ્મીકરણ

સૂક્ત નં સુભાષિત, સુંદર કથન, વિશિષ્ટ
એકાર્થપ્રતિપાદક એક દેવતાવાળો વૈદિક-
મંત્રસમુદાય.

સૂક્તા સ્ત્રીં મેના પક્ષી.

સૂક્તિ સ્ત્રીં સુભાષિત, સાદું વચન, સુંદર
કહેવું તે.

સૂક્તિ ત્રિં સુભાષિત કહેનાર, સાદું વચન
બોલનાર.

સૂક્ષ્મ નં કપટ, દગો, અધ્યાત્મ પદાર્થ,
તે નામે એક અર્થાલંકાર.

સૂક્ષ્મ ત્રિં અત્યંત આરીક, આણુ પરિ-
માણુવાળું, અલ્પ, થોડું.

સૂક્ષ્મ પું નિર્મળીનું ઝાડ-કતકચક્ષ.

સૂક્ષ્મરૂપ્ણફલા સ્ત્રીં એક જાતના ગંધુનું
ઝાડ.

સૂક્ષ્મતણ્ડુલ પું એક જાતનું ઝાડ.

સૂક્ષ્મતણ્ડુલા સ્ત્રીં પીપર.

સૂક્ષ્મતન્દુલા સ્ત્રીં પીપર.

સૂક્ષ્મતા સ્ત્રીં સૂક્ષ્મપણું, આરીકપણું,
આરીકી, થોડાશ.

સૂક્ષ્મત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સૂક્ષ્મદર્શિન્ ત્રિં અત્યંત ઉત્તમ બુદ્ધિ-
વાળું, કુશાગ્ર બુદ્ધિવાળું, તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ-
વાળું.

સૂક્ષ્મદેહ પું સૂક્ષ્મશરીર બુદ્ધો.

સૂક્ષ્મદેહિન્ પું જીવાત્મા.

સૂક્ષ્મપત્રા સ્ત્રીં ધાણા, કોથમીર, જંગલી
જરૂં, એક જાતના સરસવ, ચણીભોરનું
ઝાડ, સુરપર્ણી વૃક્ષ, લાલ શેલડી, જંગલી
આવળ, આવળનું ઝાડ.

સૂક્ષ્મપત્રા સ્ત્રીં ધમાસો, આકાશમાંસી
વનસ્પતિ.

સૂક્ષ્મપત્રિકા સ્ત્રીં સુવા, શતાવરી, લઘુ-
બ્રાહ્મી વનસ્પતિ.

સૂક્ષ્મપર્ણી સ્ત્રીં રામદૂતી વનસ્પતિ.

સૂક્ષ્મપુષ્પી સ્ત્રીં યવતિક્તા વનસ્પતિ.

સૂક્ષ્મફલા સ્ત્રીં બોંચ આંમળી, બૂકર્ણદાર
વૃક્ષ.

સૂક્ષ્મવવરી સ્ત્રીં એક જાતની બોરડી-
મુમ્બરી

સૂક્ષ્મબુદ્ધિ ત્રિં તીક્ષ્ણ બુદ્ધિવાળું, કુશાગ્ર
બુદ્ધિવાળું.

સૂક્ષ્મબુદ્ધિ સ્ત્રીં તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ, કુશાગ્ર
બુદ્ધિ.

સૂક્ષ્મભૂત નં વેદાંતપ્રસિદ્ધ પંચ તન્ત્રમા-
ત્રાઓ-અપંચીકૃત પંચ મહાભૂતોના
સૂક્ષ્માંશ.

સૂક્ષ્મમશિક પું મચ્છર.

સૂક્ષ્મમશિકા સ્ત્રીં નાની માખી.

સૂક્ષ્મવહ્ની સ્ત્રીં તામ્રવહ્ની, લાખ.

સૂક્ષ્મવસ્ત્ર નં આરીક કપડું, ઘણું ઝીણું
કપડું.

સૂક્ષ્મવીજ પું એક જાતનું ઝાડ.

સૂક્ષ્મશરીર નં વેદાંતપ્રસિદ્ધ લિંગશરીર-
જે સૂક્ષ્મ મહાભૂતોનું અનેહું હોઈ આત્માને
ધણું આવરણ કરનાર છે.

સૂક્ષ્મશરીરિન્ પું જીવાત્મા.

સૂક્ષ્મશર્કરા સ્ત્રીં રેતી.

સૂક્ષ્મશર્કરિલ ત્રિં ઝીણી રેતીવાળો પ્રદેશ
વગેરે.

સૂક્ષ્મશાલ પું પાણીમાં થતો એક જાતનો
આવળ.

સૂક્ષ્મશાલિ પું સામો વગેરે સૂક્ષ્મ ધાન્ય.

સૂક્ષ્મષદ્ધરણ પું આંખની પાંપેણમાં
થતી એક જાતની જૂ.

સૂક્ષ્મા સ્ત્રીં જીર્ણ, ઝીણી એલચી, રેતી.

સૂક્ષ્માન્ન નં વેદાંતપ્રસિદ્ધ લિંગશરીર-જે
જીવનું ભોગસાધન ગણાય છે.

સૂક્ષ્મીકરણ નં સૂક્ષ્મ કરવું, આરીક
કરવું.

સૂક્ષ્મીકાર

૬૭૦

સૂચિપત્રક

સૂક્ષ્મીકાર પુ. ઉપરના અર્થ,
સૂક્ષ્મીકૃત ત્રિ. ઝીણું કરેલ, ખારીક કરેલ.
સૂક્ષ્મીભવન ન. સૂક્ષ્મ થવું, ખારીક થવું.
સૂક્ષ્મીભાવ પુ. ઉપરના અર્થ.
સૂક્ષ્મીભૂત ત્રિ. ઝીણું થયેલ, ખારીક થયેલ.

સૂક્ષ્મૈલા સ્ત્રી. ઝીણી એલચી.
સૂચુ. જમ. સ. સેટ : ચાડી કરવી,
દેખાડવું, ખતાવવું, સૂચવવું, આંતરિક
દ્રોહ કરવો.

સૂચ પુ. દર્શનો અંકુર.
સૂચક ત્રિ. જણાવનાર, ખતાવનાર, ચાડી
કરનાર, આંતરિક દ્રોહ કરનાર.

સૂચક પુ. કાગડો, કુતરો, ખિલાડો, પિશાચ,
સિદ્ધગણ, બુદ્ધ, નાટકપ્રસિદ્ધ સૂત્રધાર,
કથા કહેનાર, ઝીણી ડાંગર, સીવવાનું
સાધન દ્રવ્ય.

સૂચકી સ્ત્રી. કાગડી, કુતરી, ખિલાડી,
પિશાચણી.

સૂચન ન. સૂચવવું, જણાવવું, ચાડી કરવી,
દેખાડવું, ખતાવવું, હિંસા કરવી.

સૂચનકૃત ન. સૂચરૂપ વાક્ય, સૂત્ર.

સૂચનકૃત્ પુ. સૂત્રકાર વિદ્વાન.

સૂચનકૃત્ ત્રિ. ચાડી કરનાર, જણુનાર,
સૂચવનાર.

સૂચના સ્ત્રી. દષ્ટિ, નજર, પીડા, અભિ-
નય, હાવભાવ—ચાળા, ઉપરનો શબ્દ
જુઓ.

સૂચિ સ્ત્રી. સીવવાનું સાધન, સોય, શિખા,
ચોટસી, એક જાતનું નૃત્ય, પુસ્ત-
કના વિષયનો કોડો, સૂચીપત્ર, હાવ-
ભાવથી સૂચવવું, જણાવવું, હાવભાવ,
ચાળા, એક જાતનો ત્રિકોણ, શંકુ,
એક જાતની સૈન્યની બ્યૂહરચના,
અંકુર, દર્શનો અંકુર, કાણાં પાડવાં.

સૂચિક ત્રિ. સીવવાના ધંધા ઉપર
જીવનાર—દરજી.

સૂચિકા સ્ત્રી. સોય, સોયો, હાથીની સુંઢ.

સૂચિકાધર પુ. હાથી.

સૂચિકાધર ત્રિ. સોય ધારણ કરનાર.

સૂચિકાધરી સ્ત્રી. હાથણી.

સૂચિકાભરણ ન. વૈદ્યકમાં કહેલ એક
ઔષધ.

સૂચિકામુલ્લ પુ. શંખ.

સૂચિકામુલ્લ ન. સોયનું મોઢું.

સૂચિક્ષેત્ર ન. સ્ત્રીલાવતીપ્રસિદ્ધ સોયના
આકારનું એક ક્ષેત્ર.

સૂચિત ત્રિ. સૂચવેલ, જણાવેલ, કહેલ,
હિંસા કરેલ.

સૂચિતવ્ય ત્રિ. સૂચ્ય જુઓ.

સૂચિતા સ્ત્રી. સોયનું કામ, સોયપણું.

સૂચિદલ પુ. સૂચિપત્રક જુઓ.

સૂચિન્ પુ. દૂત, જાનો દૂત, કાસદ.

સૂચિન્ ત્રિ. સૂચવનાર, જણુનાર, કહેનાર.

સૂચિપત્ર ન. અંથના વિષયને જણાવનાર
કોડો વગેરે.

સૂચિપત્રક પુ. સિતાવર નામે એક ઝાડ.

સૂચિપુષ્પ પુ. કેવડાનું ઝાડ.

સૂચિરોમન્ પુ. વરાહ, જુડ, કુમ્મર.

સૂચિવત્ પુ. ગરૂડ પક્ષી.

સૂચિવદન પુ. તોળીયો, મચ્છર.

સૂચિવદની સ્ત્રી. તોળીયણ.

સૂચિશાલિ પુ. સામે વગેરે સૂક્ષ્મ ધાન્ય.

સૂચિસૂત્ર ન. સોયનો દોરો.

સૂચી પુ. સૂચિ જુઓ.

સૂચીકટાદ પુ. તે નામે એક ન્યાય.

સૂચીક્ષેત્ર ન. સૂચિક્ષેત્ર જુઓ.

સૂચીદલ પુ. સૂચિપત્રક જુઓ.

સૂચીપત્ર ન. સૂચિપત્ર જુઓ.

સૂચીપત્રક પુ. સૂચિપત્રક જુઓ.

સૂત્રીપત્રા

૬૭૧

સૂત્રકોષ

સૂત્રીપત્રા સ્ત્રીં એક જાતની ધોખડ.
 સૂત્રીપુષ્પ પું કેવડાનું ઝડ.
 સૂત્રીમુલ પું ધોજા દર્ભ, હીરો.
 સૂત્રીમુલ નં સોયનું મોઢું.
 સૂત્રીરોમન પું વરાહ, ભુંડ, કુકર.
 સૂત્રીવત્ પું ગરૂડ.
 સૂત્રીવદન પું નોળોથો, મચ્છર.
 સૂત્રીવદની સ્ત્રીં નોળીયણ.
 સૂત્રીશાલિ પું સામો વગેરે સૂક્ષ્મ ધાન્ય.
 સૂચ્ય ત્રિં સૂચવા લાયક, જણાવવા યોગ્ય,
 કહેવા લાયક.
 સૂચ્ય નં સોયનો અમ્ર ભાગ, સોયની
 અણી.
 સૂચ્યગ્રસ્થૂલક પું એક જાતનું વાસ.
 સૂચ્યાસ્ય પું ઉંદર.
 સૂચ્યાસ્ય નં સોયનું મોઢું.
 સૂચ્યાસ્યા સ્ત્રીં ઉંદરડી.
 સૂચ્યાહ પું સિતવારક નામે એક શાક.
 સૂત પું સૂઈ, આકડાનું ઝાડ, ક્ષત્રિયથી
 બ્રાહ્મણ સ્ત્રીમાં ઉત્પન્ન થયેલ એક વર્ણ-
 સંકર, વિશ્વકર્મા, સારથિ, ગંદી, ભાટ-
 ચારણ, સૂત પુરાણિ-જેનું બીજું નામ
 લોમહર્ષણ હવું.
 સૂત પું નં પારક-પારો.
 સૂત ત્રિં જણેલ, ઉત્પન્ન કરેલ, પ્રેરણા
 કરેલ, ઉત્પન્ન થયેલ.
 સૂતક નં જન્મનું કે મૃત્યુનું સૂતક.
 સૂતતનય પું રાધાપુત્ર કર્ણ.
 સૂતતનુજ પું રાધાપુત્ર કર્ણ.
 સૂતતનૂજ પું ઉપરનો અર્થ.
 સૂતપુત્ર પું રાધાપુત્ર કર્ણ.
 સૂતસૂત પું ઉપરનો અર્થ.
 સૂતસુત પું રાધાપુત્ર કર્ણ.
 સૂતિ સ્ત્રીં પ્રસવ, જન્મ, ઉત્પત્તિ, પેદાશ,
 જણવું.

સૂતિકા સ્ત્રીં સુવાવડી સ્ત્રી, તુરતમાં જેણે
 જન્મ્યું હોય તેવી સ્ત્રી.
 સૂતિકાગાર નં સુવાવડીને રહેવા લાયક
 ધર, જ્યાં સુવાવડી રહી હોય તે ધર.
 સૂતિકાગૃહ નં ઉપરના અર્થ.
 સૂતિકામથન નં સૂતિકાગાર ભુઓ.
 સૂતિકારોગ પું સુવાવડીનો રોગ.
 સૂતિકાવેશ્મન નં સૂતિકાગાર ભુઓ.
 સૂતિકાષ્ટ્રી સ્ત્રીં સૂતિકા ગૃહમાં પ્રસવથી
 હજી દિવસે પૂજવાની ધમી દેવી.
 સૂતિગૃહ નં સૂતિકાગાર ભુઓ.
 સૂતિમથન નં સૂતિકાગાર ભુઓ.
 સૂતિમાસ પું ગર્ભિણી સ્ત્રીનો જણવાનો
 છેલ્લો મહિનો.
 સૂતિરોગ પું સુવાવડીનો રોગ.
 સૂતિવેશ્મન નં સૂતિકાગાર ભુઓ.
 સૂતિષ્ટ્રી સ્ત્રીં સૂતિકાષ્ટ્રી ભુઓ.
 સૂત્યાન ત્રિં ચતુર, કામ કરવામાં મશગુલ,
 હોંશીઆર.
 સૂત્પર નં દારૂ કાઢવો.
 સૂત્યા સ્ત્રીં યજ્ઞના અંગરૂપ એક સ્નાન,
 સોમરસ કાઢવો.
 સૂત્યાશૌચ નં જન્મનિમિત્ત સૂતક.
 સૂત્રુ ત્રિં ઉમં સં સેટ ગુંથવું, પીંટવું,
 રચવું.
 સૂત્ર નં વસ્ત્રસાધન સૂત્ર-સુતર, સુતરનો
 તાંતણો, વ્યવસ્થા, નાટકનો પ્રસ્તાવ,
 અલ્પ શબ્દોમાં ગંભીર અને વિસ્તૃત
 ભાવ દર્શાવનાર એક શાસ્ત્રવાક્ય,
 જનોઈ.
 સૂત્રકણ્ઠ પું બ્રાહ્મણ, હોલો, કબૂતર,
 ખંજરીટ પક્ષી.
 સૂત્રકૃત નં જોઈ દર્શનમાં માનેલ અગી-
 આર અંગો પૈકી એક અંગ.
 સૂત્રકોણ પું ડમર.

સૂત્રકોષક

૬૭૨

સૂરિ

સૂત્રકોષક પુ. ૩મર.

સૂત્રગણિકા સ્ત્રી. વણકરનું વણવાનું એક સાધન.

સૂત્રગ્રહ ત્રિ. સૂત્ર ગ્રહણ કરનાર, સૂત્ર ધારણ કરનાર.

સૂત્રગ્રાહ ત્રિ. ઉપરના અર્થ.

સૂત્રતન્તુ પુ. સુતરનો તાંતણો.

સૂત્રતર્કુટી સ્ત્રી. સુતરસહિત ત્રાક.

સૂત્રધાર પુ. નાટકનો પ્રસ્તાવ કરનાર મુખ્ય નટ, સુધાર, ઇન્દ્ર.

સૂત્રપુષ્પ પુ. કપાસ.

સૂત્રભિદ્ પુ. દરથ.

સૂત્રમધ્યમ્ પુ. એક જાતનો ધૂપ.

સૂત્રયમ્ત્ર ન. સૂત્ર વણવાનું યંત્ર-શાળ.

સૂત્રલા સ્ત્રી. સુતરસહિત ત્રાક.

સૂત્રવીણા સ્ત્રી. એક જાતની વીણા.

સૂત્રવેદન ન. વણકરનું સાધન-સુતર વીંટ-વાની કાળકી.

સૂત્રાત્મન્ પુ. સમષ્ટિ ઉપહિત ચૈતન્ય-હિરણ્યગર્ભ.

સૂત્રામન્ પુ. ઇન્દ્ર.

સૂત્રાલી સ્ત્રી. સુતરની પંક્તિ, ગળામાં પહેરવાની એક જાતની માળા.

સૂત્રિણી સ્ત્રી. કાગડી.

સૂત્રિન્ ત્રિ. સૂત્રવાળું. સુતરવાળું.

સૂત્રિન્ પુ. કાગડો.

સૂદ્ પૂ. ધાતુ જુઓ.

સૂદ પુ. રસોઇઓ, દાળ, અપરાધ, પાપ, લોધરનું ઝાડ, કાદવ, મસાલેદાર અન્ન.

સૂદન ન. હિંસા કરવી, મૂકવું, સ્થાપવું, અંગીકાર, સ્વીકાર.

સૂદશલા સ્ત્રી. પાકશાળા-રસોડું, રાંધણીયું.

સૂદાખ્યક્ષ પુ. પાકશાળાનો અખ્યક્ષ-રસોડાં ઉપર દેખરેખ રાખનાર.

સૂદિત ત્રિ. મારી નાખેલ, નાશ કરેલ, હિંસા કરેલ.

સૂદિત્ ત્રિ. મારી નાખનાર, નાશ કરનાર, હિંસા કરનાર.

સૂન ન. પુષ્પ, ફૂલ, પ્રસવ, અંકુર.

સૂન ત્રિ. વિકસેલ, ખીલેલ, જન્મેલ, ઉત્પન્ન થયેલ.

સૂના સ્ત્રી. પ્રાણીવધસ્થાન, ગૃહસ્થના ઘરમાં ચૂલો-ધંદી-સાવરણી-ખાંડણીઓ-પાણીઆઈ-એ પાંચ હિંસાનાં સ્થાન, કતલખાનું, માંસ વેચવું.

સૂનુ પુ. પુત્ર, દીકરો, સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, નાનો ભાઈ.

સૂનુ સ્ત્રી. પુત્રી, દીકરી, કન્યા.

સૂનુ સ્ત્રી. ઉપરના અર્થ.

સૂનૃત ન. સત્ય, પ્રિય વાક્ય, મંગળ.

સૂનૃત ત્રિ. સત્યવાળું, સાચું, પ્રિય વાક્ય-વાળું, મંગલકી.

સૂનૃતતા સ્ત્રી. સત્યપણું, સાચાઈ.

સૂનૃતત્વ ન. ઉપરના અર્થ.

સૂપ પુ. દાળ, રસોઇઓ, વાસણ, પાત્ર, ખાણ.

સૂપકાર ત્રિ. રસોઈ કરનાર, રાંધનાર.

સૂપકૃત્ ત્રિ. ઉપરના અર્થ.

સૂપત્ જવ્ય. સારી રીતે.

સૂપધૂપક ન. હીંગ.

સૂપધૂપન ન. હીંગ.

સૂપપર્ણી સ્ત્રી. મુદ્રગપર્ણી વનરપતિ.

સૂપશ્રેષ્ઠ પુ. મગ.

સૂપાક્ષ ન. હીંગ.

સૂમ ન. દૂધ, પાણી.

સૂર પુ. સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, પંક્તિ, તે નામે એક જિનદેન.

સૂરણ પુ. સુરણ.

સૂરત ત્રિ. દયાળુ.

સૂરસૂત પુ. સૂર્યનો સારથિ અશ્વ.

સૂરિ પુ. સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, પરિત,

સૂરિન

૬૭૩

સૂર્યેન્દુસંગમ

વિદ્વાન, તે નામે એક યાદવ, એક જિ-
નદેવ.

સૂરિન પું પડિત, વિદ્વાન.

સૂરો સ્ત્રીં રાઈ, સૂર્યની મનુષ્યજાતિની
સ્ત્રી-કુંતી.

સૂર્ષ સ્વાં પં સં સેટ્ અનાદર કરવો.

સૂર્ષ પું અડદ.

સૂર્ષણ નં અનાદર.

સૂર્ષ્ય સૂર્ષ ધાતુ જુઓ.

સૂર્ષ્યણ નં અનાદર.

સૂર્ય પું નં રૂપ જુઓ, કુંભપરિમાણુ,
દ્રોણપરિમાણુ.

સૂર્યણસ્વા સ્ત્રીં તે નામે રાવણની એક
બહેન.

સૂર્મિ સ્ત્રીં સૂર્મિ જુઓ.

સૂર્મી સ્ત્રીં સૂર્મી જુઓ.

સૂર્ય પું સૂર્ય, આકડાનું ઝાડ, તે નામે
એક દાનવ, સુરજ ફૂલનું ઝાડ.

સૂર્યકન્યા સ્ત્રીં યમુના.

સૂર્યકાન્ત પું રૂટિકમણિ, આગીઓ
કાચ.

સૂર્યકાન્તિ પું અળસી.

સૂર્યકાન્તિ સ્ત્રીં સૂર્યની દીપ્તિ, સૂર્યની
કાન્તિ, સૂર્યનું તેજ.

સૂર્યકાલ પું દિવસ.

સૂર્યગ્રહ પું સૂર્યગ્રહણ, સૂર્યનું ગ્રહણ.

સૂર્યગ્રહણ નં ઉપરના અર્થ.

સૂર્યજ પું શનિ ગ્રહ, યમ, વૈવસ્વત મનુ,
સુગ્રીવ વાનર સાવણિ મનુ, કર્ણ.

સૂર્યજા સ્ત્રીં યમુના.

સૂર્યતનય પું સૂર્યજ જુઓ.

સૂર્યતનયા સ્ત્રીં યમુના.

સૂર્યતનુજ પું સૂર્યજ જુઓ.

સૂર્યતનુજા સ્ત્રીં યમુના.

સૂર્યતનુજ પું સૂર્યજ જુઓ.

સૂર્યતનુજા સ્ત્રીં યમુના.

સૂર્યતેજસ્ પું સૂર્યનું તેજ.

સૂર્યપત્ર પું આદિત્યપત્ર વૃક્ષ.

સૂર્યપુત્ર પું સૂર્યજ જુઓ.

સૂર્યપુત્રી સ્ત્રીં યમુના.

સૂર્યમક્ત પું બપોરીયાનું ઝાડ.

સૂર્યમક્ત ત્રિં સૂર્યની ભક્તિવાળું, સૂર્યનું
ભગત.

સૂર્યમક્તક પું બપોરીયાનું ઝાડ.

સૂર્યમણિ પું રૂટિક મણિ, આગીઓ
કાચ, સુરજ ફૂલ.

સૂર્યલતા સ્ત્રીં સુરજ વેલ.

સૂર્યલહરી સ્ત્રીં એક જાતની વેલ-અર્કપુષ્પિકા.

સૂર્યસંક્રમ પું સૂર્યનું એક રાશિમાંથી
બીજી રાશિમાં જવું.

સૂર્યસંક્રમણ નં ઉપરનો અર્થ

સૂર્યસંક્રાન્તિ સ્ત્રીં સૂર્યસંક્રમ જુઓ.

સૂર્યસંજ નં કેસર.

સૂર્યસારથિ પું સૂર્યનો સારથિ અરણ્ય.

સૂર્યસુત પું સૂર્યજ જુઓ.

સૂર્યસુતા સ્ત્રીં યમુના.

સૂર્યસૂત પું સૂર્યનો સારથિ અરણ્ય.

સૂર્યસુનુ પું સૂર્યજ જુઓ.

સૂર્યસુનુ સ્ત્રીં યમુના.

સૂર્યસૂનૂ સ્ત્રીં યમુના.

સૂર્યા સ્ત્રીં સૂર્યની દેવ જાતિની સ્ત્રી-સંતા.

સૂર્યાલોક પું સૂર્યનો પ્રકાશ, સૂર્યનું તેજ.

સૂર્યાવર્ત પું એક જાતનો ઝાડ, એક
જાતનું શાક.

સૂર્યાવર્તી સ્ત્રીં આદિત્યભક્તા-સુરજવેલ.

સૂર્યાશ્મન્ પું રૂટિક મણિ, આગીઓ
કાચ.

સૂર્યાશ્વ પું સૂર્યનો ઘોડો.

સૂર્યાહ્ન પું તાણું, આકડાનું ઝાડ.

સૂર્યેન્દુસંગમ પું અમાસ તિથિ, સૂર્ય
તથા ચંદ્રનો મેળાપ.

સૂર્યોદ

૧૭૪

સુમ

સૂર્યોદ પુ० સૂર્યનો અસ્તકાળ, સૂર્યના અસ્તકાળે આવેલ અતિથિ.

સુ તુ० ઉમ્મ० સં સેટ્ જવું, રિથિતિ કરવી.

સુ મ્મા० પ० સં અનિદ્ સરકવું, ખસવું, જવું. પ્ર + પ્રસરવું, ફેલાવું, ઉત્પન્ન થવું, વ્યાપવું, ધસવું, આગળ જવું, વહેવું, વિસ્તાર પામવો, પ્રચાર પામવો, સત્તાવાળા થવું, તત્પર થવું, પ્રતિ + પાછા જવું, સામા થવું, હુમલો કરવો, વિ+ફેલાવું, વિસ્તાર પામવો, સમ્+ઉત્પન્ન થવું, જન્મવું, પામવું, પરિ + ચારેતરફ વહેવું, ચોખ્ખાબુ ફરવું, વ્યાપવું, ફેલાવું, નિષ્ + નીકળવું, બહાર જવું, ચાલ્યા જવું, વહેવું, આસપાસ ફરવું, ઝપ + પાસે જવું, મળવું, મુલાકાત લેવી, ચાલ્યા જવું, અમિ + તરફ જવું, પાસે જવું, સામે જવું, હુમલો કરવો, ચઢાઈ કરવી, સંકેતસ્થાને જવું, અતુ + અનુસરવું, પાછળ જવું, અપ + ખસવું, પાસે જવું પાછા ફરવું.

સુ જુહો० : ૧૦ સં સેટ્ સરકવું, ખસવું, જવું.

સુક પુ० રાત્રિવિકાશી કમળ, હરકેઈ કમળ, બાણ, વાયુ.

સુકળ્હ પુ० ખરજનો રોગ.

સુકાલ પુ० શિયાળ.

સુકાલી સ્ત્રી० શિયાળવી.

સુક્ક નં હોડના છેડાનો ભાગ-ગલોડું.

સુક્કન્ નં ઉપરનો અર્થ.

સુક્કિની સ્ત્રી० સુક્ક બુઓ.

સુક્કિન્ નં સુક્ક બુઓ.

સુગ પુ० મિંદિપાલ નામે એક અસ્ત્ર.

સુગાલ પુ० શિયાળ, તે નામે એક દૈત્ય.

સુગાલી સ્ત્રી० શિયાળવી.

સુજ્ દિવાં આં સં અનિદ્ ત્યાગ કરવો, તજવું, સરજવું.

સુજ્ તુદાં પ० સં અનિદ્ સરજવું, પેદા કરવું, છોડવું.

સુજકાક્ષાર પુ० સાજખાર.

સુણિ પુ० શત્રુ, હુસ્મત.

સુણિ સ્ત્રી० અંકુશ.

સુણિકા સ્ત્રી० લાળ.

સુણી સ્ત્રી० અંકુશ.

સુણીકા સ્ત્રી० લાળ.

સુત ત્રિં સરકેલ, ખસેલ, ગયેલ.

સુતિ સ્ત્રી० સરકવું, ખસવું, જવું, માર્મ, રસ્તો.

સુત્વન્ પુ० પ્રજાપતિ, વિસર્પ, વૃદ્ધિ, વધવું.

સુત્વર ત્રિં સરકનાર, ખસનાર, જનાર.

મૃદર પુ० સર્પ.

સુવરી સ્ત્રી० સાપેણી.

સુવાકુ પુ० વાયુ, વજ્ર, અમિ, ચિત્રાનુ ઝાઝ, પ્રતિસૂર્યક બુઓ, મૃગ, હરણ.

સુવાકુ સ્ત્રી० નદી.

સુપ્ મ્મા० પ० સં અનિદ્ સરકવું, ખસવું, જવું, પેટે ચાલવું, પ્ર + પ્રસરવું, નીકળવું, ફેલાવું, વિ + આમતેમ દોડવું, ફેલાવું, ધસવું, કુચ કરવી, વહેવું, છૂટા થવું, વળવું, દોડવું, સમ્ + સરકવું, વહેવું, ફેલાવું, ચાલવું, ચરવું, અપ + ચાલ્યા જવું, ખસવું, ચલિત થવું, જોવું, અતુ + પાછળ જવું, અનુસરવું, પાસે જવું, ઉદ્ + જોયે ચઢવું, વધવું, આગળ જવું અપ + સમીપ જવું, પાસે જવું, ગતિ કરવી, અનુભવવું, સહેવું, પરિ + ચોતરફ જવું, ફેલાવું, આમતેમ ફરવું.

સુપાટ પુ० એક જાતનું પાપ, લોહિની ધાર.

સુપાટિકા સ્ત્રી० ઉપરના અર્થ, ચાંચ.

સુપાટી સ્ત્રી० ઉપર બુઓ.

સુપ્ પુ० ચંદ્ર, કપૂર.

સુમ્

૬૭૫

સેતુ

સુમ્ ધૃમ્ ધાતુ જુઓ.

સુમર ત્રિં સરકનાર, ખસનાર, જનાર.

સુમર પું એક જાતનો મૃગ.

સુમરી સ્ત્રીં એક જાતની મૃગલી.

સુમ્મ્ ધૃમ્ ધાતુ જુઓ.

સુષ્ટ ત્રિં સરજેલ, પેદા કરેલ, યોજેલ, જોડેલ, નિશ્ચય કરેલ, બહુલ, ઘણું, શશ્ય-ગારેલ, તળેલ, છોડેલ.

સૃષ્ટિ સ્ત્રીં સરજવું, રચવું, છોડવું, તળવું, સ્વભાવ, સરજાવ, નિર્જીણ, જગત, સંસાર ઉત્પત્તિ, જન્મ.

સૃષ્ટિકરણ નં સરજવું, ઉત્પન્ન કરવું, પેદા કરવું.

સૃષ્ટિકર્ત્ર ત્રિં સરજનાર, પેદા કરનાર, ઉત્પન્ન કરનાર.

સૃષ્ટિકૃત્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સૃષ્ટિમદ્ધા સ્ત્રીં ગર્ભદાત્રીનો છોડ.

સુ (૧) ક્ર્યાં પં સં સેટ્ હિંસા કરવી, સેક્ ભ્વાં જાં સં સેટ્ ગમન કરવું, જવું.

સેક પું સીંચવું, છાંટવું, બીનું કરવું.

સેકપાત્ર નં સીંચવાનું પાત્ર, છાંટવાનું પાત્ર.

સેકિમ નં મૂળો.

સેકૃ પું પતિ, ઘણી, સ્વામી, મેધ, મોથ.

સેકૃ ત્રિં સીંચનાર, છાંટનાર, બીનું કરનાર.

સેકત્ર નં સેકપાત્ર જુઓ.

સેચક ત્રિં સીંચનાર, છાંટનાર, બીનું કરનાર.

સેચક પું મેધ, મોથ.

સેચન નં સીંચવું, છાંટવું, બીનું કરવું, ઝરવું, ખરવું, ટપકવું, પાણી વગેરે છાંટવાનું પાત્ર.

સેચની સ્ત્રીં પાણી વગેરે છાંટવાનું એક નાનું પાત્ર.

સેટુ પું તરજુચનો વેલો.

સેતુ પું પાળ, પુલ, ધોરીયો, વરણ વૃક્ષ.

સેતુક પું પ્રણવમંત્ર, ઝંકાર મંત્ર, વરણ વૃક્ષ.

સેતુબન્ધ પું લંકામાં જવા માટે શ્રીરામ-ચંદ્રે નક્ષ વાનર પાસે બંધાવેલો સમુદ્ર ઉપરનો પૂલ, પાણીની આળ, ધોરીયો, પૂલ બાંધવો, હરેકાંઠ પાણીનો બંધ.

સેતુભેદિત્ર પું તેપાળાનું ઝાડ.

સેતુવૃક્ષ પું વરણ વૃક્ષ.

સેત્ર નં બેડી.

સેધા સ્ત્રીં સેઢાઈ, શાહુડી.

સેના સ્ત્રીં લશ્કર, સૈન્ય, તે નામે એક જિન દેવની માતા.

સેનાજ્ઞ નં હાથી-ધોડા-રથ-પાયદળનો સમૂહ, સૈન્યનું હરેકાંઠ અંગ.

સેનાચર પું લશ્કરી સિપાઈ, સૈન્યને અનુસરનાર.

સેનાની પું સેનાપતિ, કાર્તિક સ્વામી.

સેનાપતિ પું કાર્તિક સ્વામી, સૈન્યનો અધ્યક્ષ, લશ્કરનો વડો અધિકારી.

સેનાપતિતા સ્ત્રીં સેનાપતિપણું.

સેનાપતિત્વ નં સેનાપતિપણું.

સેનામુખ નં સૈન્યનો અગ્રભાગ, લશ્કરનો મોખરો.

સેનારક્ષ પું સૈન્યનું રક્ષણ કરનાર-પહેર-ગીર એક સૈન્ય.

સેફ પું પુરૂષનું ચિન્હ-લિંગ-લોડો.

સેમન્તી સ્ત્રીં એક જાતનું ફૂલ.

સેર પું એક વજન-શેર.

સેરાહ પું ધોળો ઘોડો.

સેરાહી સ્ત્રીં ધોળી ઘોડી.

સેરુ ત્રિં બંધન કરનાર, બાંધનાર.

સેલ્ પેલ્ ધાતુ જુઓ.

સેલુ પું શ્લેષ્માતક વૃક્ષ.

સેવ્

દર્શ

સૈન્ય

સેવ્ શ્વા० આ० સં સેવ્ સેવવું, સેવા કરવી.

સેવ નં એક જાતનું કૃણ.

સેવક ત્રિ० દરજી, સીવનાર, સાંધનાર, ચાકર, નોકર, દાસ, સેવનાર, સેવા કરનાર, આરાધનાર.

સેવકાલુ પુ० નિશામજ્ઞા વૃક્ષ.

સેવધિ પુ० ખગ્ગનો, ભંડાર, કુખેરના શંખ વગેરે ભંડાર.

સેવન નં સીવવું, સાંધવું, આશ્રય કરવો, ભોગવવું, ઉપભોગ કરવો, આંધવું, અંધન, પૂજવું, ભજવું.

સેવની સ્ત્રી० સોઈ.

સેવનીય ત્રિ० સેવા કરવા યોગ્ય, ભજવા લાયક, ભોગવવા લાયક.

સેવમાન ત્રિ० સેવા કરતું, સેવતું, ભજતું, ભોગવતું.

સેવા સ્ત્રી० ભજવું, સેવવું, ઉપભોગ કરવો, આરાધન કરવું, આશ્રય કરવો, પૂજવું, પૂજ કરવી, ચાકરી કરવી, નોકરી.

સેવાવૃત્તિ સ્ત્રી० નોકરી, ચાકરી, દાસત્વ.

સેવિ નં એક જાતનું કૃણ.

સેવિકા સ્ત્રી० એક જાતનું પકવાન્ત-સેવ.

સેવિત ત્રિ० સેવેલ, સેવા કરેલ, ભજેલ, ભોગવેલ, આરાધેલ, પૂજેલ.

સેવિતવ્ય ત્રિ० સેવનીય જુઓ.

સેવિત્ ત્રિ० સેવા કરનાર, સેવનાર, ભજનાર, આરાધનાર, પૂજનાર.

સેવિન ત્રિ० ઉપરના અર્થ.

સેવ્ય નં વીરજુમૂળ-સુગંધી વાળો-ખસ.

સેવ્ય પુ० પીપળાનું ઝાડ, હિજ્જલ વૃક્ષ.

સેવ્ય ત્રિ० સંવનીય જુઓ.

સેવ્યતા સ્ત્રી० સેવા કરવા યોગ્યપણું.

સેવ્યત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

સેવ્યા સ્ત્રી० વંદા વૃક્ષ.

સૈ વૈ ધાતુ જુઓ.

સૈંદ્ર ત્રિ० સિંહનું, સિંહઅંબી.

સૈંદલી સ્ત્રી० સિંહલ દેશમાં થનારી પીપર.

સૈંદિક પુ० રાહુ ગ્રહ.

સૈંદિકેય પુ० રાહુ ગ્રહ.

સૈકત નં પુષ્કળ રેતીવાળો નદી વગેરેનો કીનારો.

સૈકત ત્રિ० પુષ્કળ રેતીવાળું.

સૈકતિક પુ० સંન્યસ્ત, સંન્યાસ, ક્ષપણું સાધુ.

સૈકતિક ત્રિ० સંદેહવાળું, સંદેહથી જીવનાર.

સૈકતિક નં મંગલચત્ર.

સૈકતેષ્ટ નં આદુ.

સૈકતેષ્ટ ત્રિ० રેતાળ પ્રદેશ જેને પ્રિય હોય તે.

સૈતવાહિની સ્ત્રી० આહુદા નદી.

સૈદ્ધાન્તિક ત્રિ० સિદ્ધાંતને જાણનાર.

સૈનાપત્ય નં સેનાપતિપણું, સેનાપતિપદ.

સૈનિક પુ० મળેલા હાથી-ઘોડા વગેરે, લશ્કરી સિપાઈ.

સૈનિક ત્રિ० સેનાનું, સેનાઅંબી.

સૈન્ધવ નં સિંધાલુણ, સૈંધવ.

સૈન્ધવ પુ० એક જાતનો ઘોડો, સિંધી ઘોડો.

સૈન્ધવ ત્રિ० સમુદ્રનું, સમુદ્રઅંબી, સિંધુ દેશમાં હોનાર-થનાર.

સૈન્ધવચિલ પુ० સચ્ચિદાનંદ પરમાત્મા, પરમેશ્વર.

સૈન્ધવચન પુ० સિંધાલુણનો કુકડો.

સૈન્ધવી સ્ત્રી० સિંધુ દેશની ઘોડી, સિંધી ઘોડી.

સૈન્ધી સ્ત્રી० તાડ વગેરેનો રસ.

સૈન્ય નં મળેલા હાથી-ઘોડા વગેરેનું લશ્કર, સેનાનો સમુદાય, લશ્કરી સમુદાય, સેના.

સૈન્ય

૬૭૬

સૌમતનયા

સૈન્ય પું લશ્કરી સિપાઈ, સૈનિક, લશ્કરી
હાથી-થેડા વગેરે.

સૈન્યપતિ પું સેનાપતિ.

સૈન્યાધિપ પું સેનાપતિ.

સૈન્યાધિપતિ પું સેનાપતિ.

સૈમન્તિક પું સિંદૂર.

સૈન્યી સ્ત્રીં પારકે ઘેર રહેનારી પોતાને
સ્વાધીન એવી કારીગર સ્ત્રી-એક જાતની
દાસી.

સૈરિક પું ખેડુત, હળ ખેંચનાર બળદ.

સૈરિધી સ્ત્રીં સૈન્યી જુઓ.

સૈરિમ્ પું પાડો, સ્વર્ગ.

સૈરિમી સ્ત્રીં ભેંસ.

સૈરીય પું ઝીઝોટી વનસ્પતિ.

સૈરીયક પું ઉપરનો અર્થ.

સૈરેય પું ઝીઝોટી વનસ્પતિ.

સૈરેયક પું ઉપરનો અર્થ.

સૈવાલ નં શેવાળ.

સૈવાલક પું શેવાળ.

સૈસક ત્રિં સીસાનું, સીસાંમંચંધી.

સો પો ધાતુ જુઓ.

સો સ્ત્રીં પાર્વતી.

સોદ ત્રિં સહન કરેલ, ક્ષમા કરેલ, તાઢ-
તડકા વગેરે સહન કરનાર, ક્ષમાવાળું.

સોદૃ ત્રિં સહન કરનાર, ક્ષમા કરનાર,
ક્ષમાવાળું.

સોત્કંઠ ત્રિં ઉત્કંઠાવાળું, આતુર, ઉત્સુક.

સોત્પ્રાસ નં પ્રિય વાક્ય, વકોક્તિ.

સોત્પ્રાસ પું અટ્ટહાસ્ય, મોટેથી હસતું,
ખડખડ હસતું.

સોત્પ્રાસ ત્રિં અટ્ટહાસ્ય કરનાર, મોટેથી
હસનાર, ખડખડ હસનાર.

સોદક ત્રિં પાણીવાળું, પાણીસહિત.

સોદ્ય ત્રિં ઉદ્યવાળું, પ્રકટ થયેલ,
ઉત્પન્ન થયેલ, વૃદ્ધિવાળું, લાભવાળું,
આજસહિત.

સોદર પું સગો ભાઈ, એક પેટે જન્મેલ
ભાઈ.

સોદરા સ્ત્રીં સગી બહેન, એક પેટે જન્મેલી
બહેન.

સોદર્ય પું સગો ભાઈ, એક પેટે જન્મેલ
ભાઈ.

સોદર્યા સ્ત્રીં સગી બહેન, એક પેટે જન્મેલ
બહેન.

સોદ્યોગ ત્રિં ઉદ્યોગવાળું, ઉદ્યમવાળું.

સોનહ નં લસણ.

સોન્માદ ત્રિં ગાંડું, પાગલ, ઉન્માદ રોગ-
વાળું, ચિત્તભ્રમવાળું.

સોપણ્વ પું અહણુથી ઘેરાયેલ ચંદ્ર કે
સૂર્ય.

સોપણ્વ ત્રિં ઉપદ્રવવાળું, ઉપદ્રવસહિત.

સોપધિ ત્રિં કપટી, ઠગ, ધૂતાઈ, શઢ.

સોપધિ ક્રિયાત્રિં અવ્યં કપટથી, શઠતાથી,
હુમ્મ્યાહપૂર્વક.

સોપાધિ ત્રિં ઉપાધિવાળું, સામેથી લાભની
આશાએ કરેલ દાન વગેરે.

સોપાધિક ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સોપાન નં પગથીયું.

સોમાજ્ઞન પું સરગવાનું ઝાડ.

સોમ પું ચંદ્ર, કપૂર, કુખેર, યમ, વાયુ,
તે નામે એક વસુ, પાણી, સોમલતા
ઔષધિ, વાનર, સોમરસ, અમૃત, કિરણ,
શિવ, વાનરોનો રાજા, સુગ્રીવ, તે નામે
એક યાગ.

સોમ નં ચોખ્ખાનું પાણી, આકાશ.

સોમગર્ભ પું વિષ્ણુ.

સોમજ નં દુધ.

સોમજ પું ચંદ્રનો પુત્ર બુધ.

સોમજ ત્રિં ચંદ્રથી ઉત્પન્ન થયેલ.

સોમતનય પું બુધ ગ્રહ.

સોમતનયા સ્ત્રીં નર્મદા નદી.

સોમતનુજ

૬૭૮

સોમોન્નવા

સોમતનુજ પું યુધ અહ.
 સોમતનૂજ પું યુધ અહ.
 સોમતનૂજા સ્ત્રીં નર્મદા નદી.
 સોમતીર્થ નં પ્રભાસ તીર્થ.
 સોમધારા સ્ત્રીં આકાશ.
 સોમપ પું યત્રમાં સોમરસ પીનાર.
 સોમપ પું બહું તે નામે એક પિતૃગણ.
 સોમપત્ર પું એક જાતનું ઘાસ.
 સોમપા પું યત્રમાં સોમરસ પીનાર.
 સોમપા પું બહું તે નામે એક પિતૃગણ.
 સોમપાન નં યત્રમાં સોમરસ પીવો તે.
 સોમપાયિન્ પું યત્રમાં સોમરસ પીનાર.
 સોમપીતિન્ પું ઉપરનો અર્થ.
 સોમપીથિન્ પું સોમપાયિન્ જુઓ.
 સોમપોલન્ પું સોમપાયિન્ જુઓ.
 સોમપુત્ર પું યુધ અહ.
 સોમપુત્રી સ્ત્રીં નર્મદા નદી.
 સોમબન્ધુ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, ચંદ્રનો પુત્ર યુધ.
 સોમબન્ધુ નં રાત્રિવિકાસી કમળ-પોયણું.
 સોમભૂ પું ચંદ્રનો પુત્ર યુધ, ચંદ્રવંશી ક્ષત્રિય, તે નામે એક જિનદેવ.
 સોમભૂ ત્રિં ચંદ્રથી હોનાર-ચનાર.
 સોમયાગ પું ત્રણ વર્ષથી સાધ્ય તે નામે એક યાગ.
 સોમયાજિન્ પું સોમયામ કરનાર.
 સોમયોનિ નં એક જાતનું ચંદન.
 સોમરાજિકા સ્ત્રીં એક જાતની ઔષધિ-ખાવચી.
 સોમરાજિન્ પું ઉપરનો અર્થ.
 સોમરાજી સ્ત્રીં સોમરાજિકા જુઓ.
 સોમલતા પું તે નામે એક વેલો.
 સોમલતિકા સ્ત્રીં સોમલતા, ગણા.
 સોમવેશ પું ચંદ્રવંશ, ચંદ્રવંશી ક્ષત્રિય.

સોમવંશધિભૂષણ ત્રિં ચંદ્રવંશમાં અક્ષ-કારક, ચંદ્રવંશને શોભાવનાર.
 સોમવત્ ત્રિં સોમરસવાળું, ચંદ્રવાળું.
 સોમવલ્ક પું રીઠાકરણ વૃક્ષ, ધોળા ખેર, કાયકળ.
 સોમવલ્લિકા સ્ત્રીં સોમલતિકા જુઓ.
 સોમવહ્લી સ્ત્રીં સોમલતિકા જુઓ.
 સોમવામિન્ પું ખૂબ સોમરસ પીવાથી મુખેથી સોમરસ ઓછી કાઢનાર.
 સોમવાર પું સોમવાર.
 સોમવાસર પું સોમવાર.
 સોમવિક્રય પું સોમવહ્લી વેચવી તે.
 સોમવિક્રયિન્ પું સોમવહ્લી વેચનાર.
 સોમવૃક્ષ પું કાયકળનું ઝાડ, ધોળા ખેરનું ઝાડ.
 સોમસંજ નં કપૂર.
 સોમસાર પું ધોળા ખેરનું ઝાડ.
 સોમસિદ્ધાન્ત પું જ્યોતિષનો એક સિદ્ધાંત ગ્રંથ.
 સોમસિન્ધુ પું વિષ્ણુ.
 સોમસુત પું યત્ર માટે સોમવહ્લીનો રસ કાઢનાર.
 સોમસુત પું યુધ અહ.
 સોમસુત્રા સ્ત્રીં નર્મદા નદી.
 સોમસુત્વન્ પું સોમરસ કાઢનાર.
 સોમસૂત્ર નં અગાસી વગેરેમાંથી પાણી નીકળવાનો નળ પરણાળ વગેરે, પાણીને નીકળવાનું સ્થળ.
 સોમસૂન્ પું યુધ અહ.
 સોમસૂન્ સ્ત્રીં નર્મદા નદી.
 સોમાલ્ય નં કાલ કમળ.
 સોમાલ પું કોમળ સ્પર્શ.
 સોમાલ ત્રિં કોમળ સ્પર્શવાળું, સુવાળું.
 સોમોન્નવ પું યુધ અહ.
 સોમોન્નવા સ્ત્રીં નર્મદા નદી.

સૌરલુપ્થ

૬૭૨

સૌમરિ

સૌરલુપ્થ ત્રિં પૃથ્વી ઉપર લોટેલ ઘોડા
વગેરે, સ્તુતિ કરેલ, વખાણેલ, નિદેલ.

સૌરલુપ્થ નં સ્તુતિમાંથી નિંદા જણાવતું
અને નીંદામાંથી સ્તુતિ જણાવતું વાક્ય.

સૌરલુપ્થન નં ઉપરનો અર્થ.

સૌપ્યસ્તોદ્યોમ પું નજીકમાં પ્રસવનારી
ગર્ભિણીના હિત માટે કરવામાં આવતો
એક હોમ.

સૌકર્ય નં અનાયાસસાધ્યતા-સહેલાઈ,
સહેલાપણું.

સૌકુમાર્ય નં કામળતા, કામળપણું.

સૌકમ્ય નં સૂક્ષ્મપણું, સૂક્ષ્મતા.

સૌલસુતિક ત્રિં પ્રાતઃકાળે સુખ શયન
પૂજનાર ભાટ-ચારણ-સ્તુતિપાઠક વગેરે.

સૌલિક ત્રિં સુખ ધ્યેયનાર.

સૌલ્ય નં સુખપણું, સુખ.

સૌભત પું ભુક્ષ દેવ.

સૌભત ત્રિં ભુક્ષતું, ભુક્ષસંબંધી, ભુક્ષ મતનાં
શાસ્ત્ર ભણનાર.

સૌભન્ધ નં એક જાતનું ધાસ-રામ કપૂર.

સૌભન્ધિક નં સુગંધી કમળ, એક જાતનું
કમળ.

સૌભન્ધિક પું સુગંધીદાર અતર વગેરે.

સૌભન્ધિક ત્રિં સુગંધદાર, પુશ્યોદાર.

સૌભન્ધ્ય નં સુગંધપણું, સુગંધ, પુશ્યો.

સૌષિ પું દરજી.

સૌષિક ત્રિં સીવનાર દરજી.

સૌજન્ય નં સુજનપણું, સદ્વ્યવહાર.

સૌજ્ઞી જીં ગજપીપર.

સૌત્ર પું સૂત્રપદિત ધાતુ, પ્રાણાણ.

સૌત્ર ત્રિં સૂત્રનું, સૂત્રસંબંધી.

સૌત્રામણી જીં ઇન્દ્ર જેનો દેવ છે તેવી
એક ઇષ્ટિ.

સૌદામની જીં વીજળી, તે નામે એક
અપ્સરા, ઔરાવત હાથીની પત્ની એક
હાથણી.

સૌદામ્ની જીં ઔરાવત હાથીની પત્ની એક
હાથણી.

સૌદાયિક નં પોતાના પતિ પાસેથી
અથવા માતા પિતા પાસેથી મળેલું
સ્ત્રીનું ધન.

સૌદાસ પું સૂર્યવંશી કલ્યાણપાદ રાજા.

સૌધ પું નં મહેલ, એક જાતનો રાજ-
મહેલ.

સૌધ નં રૂપું.

સૌધ પું દૂધીયો પત્થર.

સૌધ ત્રિં અમૃતનું, અમૃતસંબંધી, કળી
ચૂનાનું, કળી ચૂનાસંબંધી

સૌધર્મ પું જૈનાગમપ્રસિદ્ધ એક દેવ લોક.

સૌધર્મજ પું સૌધર્મ દેવલોકના દેવ.

સૌન ત્રિં વધસ્થળનું, વધસ્થળસંબંધી.

સૌનન્દ નં જાળદેવનું મુસળ.

સૌનન્દિન્ પું જાળદેવ.

સૌનિક પું કસાઈ, ખાટકી, માંસ વેચી
જીવનાર.

સૌદર્ય નં સુંદરતા, ખુબસુરતી.

સૌપર્ણ નં મરકતમણિ. સુંદર, મહાભારતનું
એક પેટાપર્વ.

સૌપર્ણ ત્રિં ગરૂડનું, ગરૂડસંબંધી.

સૌપર્ણી જીં પાતાલગારૂડીનો વેલો.

સૌપર્ણેય પું ગરૂડ.

સૌપર્ણેય નં માયત્રી વગેરે છંદ.

સૌસિક નં રાત્રિયુક્ષ, મહાભારતનું એક
પર્વ.

સૌમ નં ધ્યેયનુસાર કરનાર એક શહેર,
હરિશ્ચંદ્ર રાજાનું નગર.

સૌમ પું તે નામે એક રાજા.

સૌમદ્ર પું સુભદ્રાનો પુત્ર અભિમન્યુ, બહે-
ડાનું ગાડ.

સૌમદ્રેય પું સુભદ્રાનો પુત્ર અભિમન્યુ.

સૌમરિ પું તે નામે એક જુનિ.

સૌભાગિનેય

૬૮૦

સૌરાષ્ટ્રિકા

સૌભાગિનેય પું સુભાગ-પતિની માનીતી
સ્ત્રીનો પુત્ર, નશીબદાર સ્ત્રીનો પુત્ર.

સૌભાગ્ય નં પતિને પ્રિયપણું, સિંદૂર,
ટંકણખાર, નશીબદારપણું.

સૌભાગ્યચિન્તામણિ પું તે નામે એક
ઔષધ.

સોભાજ્ઞન પું સરગવાનું ઝાડ

સૌભિક પું ઇન્દ્રબળ બાણનાર, બદુગર.

સૌમનસ્ય નં પ્રશસ્ત ચિત્તપણું, પ્રસન્ન
મનપણું, મનની પ્રસન્નતા, શ્રાદ્ધમાં
આપેલા પુષ્પની મનને પ્રસન્ન કરવામાં
સાધનતા.

સૌમનસ્યાયની સ્ત્રીં માલતી, માલતીની
કળી.

સૌમિક ત્રિં સોમરસસંબંધી, ચંદ્રનું,
ચંદ્રસંબંધી.

સૌમિકી સ્ત્રીં સોમયાગ માટે દીક્ષા
આપવા યોગ્ય એક ઇષ્ટિ.

સૌમિત્ર પું સુમિત્રાનો પુત્ર-સહમણ.

સૌમિત્રિ પું ઉપરનો અર્થ.

સૌમેચક નં સોનું.

સૌમેધિક ત્રિં સિદ્ધિવાળું, સુંદર ભુદ્ધિ-
વાળું.

સૌમ્ય ત્રિં ચંદ્ર જેનો દેવ છે તેવું હવિષ
વગેરે, ચંદ્રનું, ચંદ્રસંબંધી, મનોહર, સુંદર
નહિ તે, શાંત, પ્રિય દર્શનવાળું. પ્રકા-
શમાન, તેજસ્વી.

સૌમ્ય પું ખુબ ગ્રહ, ઉંબરાનું ઝાડ, સોમ-
રસનું પાન કરનાર પાણ્ય, તે નામે એક
બેટ, તે નામે એક વ્રત, વૃષભ વગેરે
સમરાશિ, ન્યોતિષપ્રસિદ્ધ હરકાંઠ શુભ
ગ્રહ.

સૌમ્યકૃષ્ણ પું ચંદ્ર જેનો દેવ છે તેવું
એક કૃષ્ણાખ્ય વ્રત.

સૌમ્યગન્ધ પું સુંદર ગંધ, સુગંધ.

સૌમ્યગન્ધિન્ ત્રિં સુંદર ગંધવાળું,
સુગંધદાર.

સૌમ્યગન્ધો સ્ત્રીં શતપત્રી વનસ્પતિ.

સૌમ્યગ્રહ પું ન્યોતિષમાં કહેલ પૂર્ણ ચંદ્ર
વગેરે શુભ ગ્રહ.

સૌમ્યધાતુ પું શરીરમાં રહેલી કફ ધાતુ.

સૌમ્યા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી, મહેન્દ્રવાણી વન-
સ્પતિ, રૂદ્રગટા વનસ્પતિ, માલકાંકણી
વનસ્પતિ, મહિષવધી વનસ્પતિ, ચણાડી,
શાલપાન વનસ્પતિ, ખાહી વનસ્પતિ,
કચૂરો વનસ્પતિ, મોગરો, મૃગશીર નક્ષ-
ત્રની ઉપર રહેલ પાંચ તારાઓ.

સૌર પું સૂર્યનો પુત્ર શનૈશ્વર, ઉંબરાનું
ઝાડ, સૂર્યનો ઉપાસક, યમદેવ, સૂર્યપુત્ર
કર્ણ, સુગ્રીવ વાનર.

સૌર ત્રિં સૂર્ય જેનો દેવ છે તેવું હવિષ
વગેરે, સૂર્યગતિસાધ્ય દિવસ-માસ વગેરે.

સૌરજ પું ટુંથુર વૃક્ષ.

સૌરભ નં સારો ગંધ, સુગંધ, ખુશબો,
કેસર, બોલ વનસ્પતિ.

સૌરમેય પું બળદ.

સૌરમેયી સ્ત્રીં ગાય.

સૌરમ્ય નં સુગંધ, ખુશબો, યશ, કાર્તિ.

સૌરમ્ય પું કુબેર.

સૌરસેય પું કાર્તિકસ્વામી.

સૌરાષ્ટ્ર પું સોરઠ દેશ-કાઠિઆવાડ, કુન્દુરક
વૃક્ષ.

સૌરાષ્ટ્ર ત્રિં સોરઠ દેશમાં હોનાર-થનાર-
કાઠિયાવાડી.

સૌરાષ્ટ્ર નં કાંસું.

સૌરાષ્ટ્રક નં એક જાતની ધાતુ.

સૌરાષ્ટ્રા સ્ત્રીં તુવેર.

સૌરાષ્ટ્રિક નં એક જાતનું ઝેર.

સૌરાષ્ટ્રિકા સ્ત્રીં ખાખરાનું ઝાડ.

સૌરાષ્ટ્રી

૬૮૧

સ્કન્ધવાહ

સૌરાષ્ટ્રી સ્ત્રીં સુગંધદાર સોરડી એક
જાતની માટી.

સૌરિ પું શનૈશ્વર ગ્રહ, યમ, કર્ણ, સુગ્રીવ
વાનર, અસન વૃક્ષ, આદિલભક્તા વન-
સ્પતિ.

સૌરિક પું શનૈશ્વર ગ્રહ, સ્વર્ગ.

સૌરિરત્ન નં નીલમણિ.

સૌલ્લિકેય પું વજ્રનાગ.

સૌલ્લિક પું કંસારો.

સૌલ ત્રિં પોતાનું, પોતાસંબંધી, આત્માનું,
આત્માસંબંધી, સ્વર્ગનું, સ્વર્ગસંબંધી.

સૌલગ્રામિક ત્રિં પોતાના ગામમાં હોનાર-
થનાર પદાર્થ વગેરે.

સૌલર્ચલ નં કાળું મીઠું-અંચળ.

સૌલર્ણ ત્રિં સોનાનું, સોનાસંબંધી.

સૌલર્ણમેદિની સ્ત્રીં પ્રિયંશુ વૃક્ષ.

સૌલસ્તિક પું પુરોહિત, ગોર.

સૌલિદ પું અંતઃપુરનો રક્ષક-નાંજર
વગેરે.

સૌલિદલ્લ પું ઉપરનો અર્થ.

સૌલિદલ્લક પું સૌલિદ જુઓ.

સૌલ્લીર નં સુવીર દેશમાં થનારું અંજન-
સુરમો, ખોરડીનું ફળ, ખોર.

સૌલ્લીર પું ખોરડીનું ઝાડ-ખોરડી.

સૌલીરસાર પું નં એક જાતનું અંજન-
સુરમો.

સૌલીરાજન નં ઉપરનો અર્થ, એક જાતની
કાંજ.

સૌલ્લવ નં અતિશયપણું, સારાપણું,
સુંદરતા.

સૌલ્લાર્દ નં સ્નેહ, મિત્રતા, પ્રીતિ.

સૌલ્લિય નં તૃપ્તિ.

સૌલ્લદ નં મિત્રતા, અંધુતા, સ્નેહ, પ્રીતિ.
અંધુતા.

સ્કન્ધ પું ગમં સં સેદ એકું કરવું.

એક કરવું, કુદવું, ઉંચે જવું, કાટવું,
ફાટી નીકળવું, પડવું, ટપકવું, નાશ થવો,
અવ + ઘેરો ઘાસવો, ચઢાવ કરવી, હુમલો
કરવો, આ + આસપાસ ફેરવું, ધસવું, પરિ +
ઓળંગવું.

સ્કન્ધ મ્વાં આં સેદ કુદવું, અં ઉદ્ધાર
કરવો, ઉંચકવું, ઉપાડવું, રેડવું સં

સ્કન્ધ મ્વાં પં સં અનિદ જવું, સોસાવું,
સુકાવું.

સ્કન્ધ પું કાર્તિક સ્વામી. શરીર, રાજા,
પારદ-પારો, તે નામે એક ખાલગ્રહ.

સ્કન્ધકુમાર પું કાર્તિક સ્વામી.

સ્કન્ધન નં રેચ, જુલાબ, ખરવું, ઝરવું,
ટપકવું, જવું, સોસાવું, સુકાવું, સુકવવું.

સ્કન્ધાંશક પું પારદ, પારો.

સ્કન્ધ પું ખાંધ, ખભો, વૃક્ષનું થડ, રાજા,
યુદ્ધ, કાયા, શરીર, સમૂહ, તે નામે એક
જંદ, બૌદ્ધોએ માનેલ વિદ્યાન વગેરે પાંચ
સ્કંધ, માર્ગ, રસ્તો, ગ્રંથ વગેરેનો પરિ-
ચ્છેદ-ભાગ, વ્યૂહ, ડાહ્યો માણસ, શિક્ષક.

સ્કન્ધચાપ પું ભાર વગેરે ઉંચકનારી
ખાંધ ઉપર રહેનારી વાંસની કામડી-
જેમાં સીકું બાંધેલું હોય છે તે ખાંધ
રહેનારી વાંસની લાકડી.

સ્કન્ધજ પું ઝાડના થડમાંથી થનારી ડાળી
વગેરે.

સ્કન્ધતરુ પું નાળીએરનું ઝાડ.

સ્કન્ધદેશ પું ખાંધ, ખભો.

સ્કન્ધફલ પું નાળીએરનું ઝાડ, ઉંખરાનું
ઝાડ.

સ્કન્ધબન્ધના સ્ત્રીં મધુરિકા જુઓ.

સ્કન્ધમલ્લક પું કંકે પક્ષી.

સ્કન્ધરુહ પું વડનું ઝાડ.

સ્કન્ધવાહ પં ખાંધ ઉપર ગાંડું વગેરે
વહેનાર બળદ વગેરે.

સ્કન્ધવાહક

૩૮૨

સ્તનિત

સ્કન્ધવાહક પુ. ઉપરનો અર્થ.

સ્કન્ધવાહ્ય ત્રિં આંધ ઉપર ઉંચકવા
લાયક કાવડ વગેરે.

સ્કન્ધશાલા સ્ત્રીં ઝાડની મુખ્ય ડાળી.

સ્કન્ધગૃહ પુ. પાડો.

સ્કન્ધગૃહી સ્ત્રીં ભેંસ.

સ્કન્ધામિ પુ. ઝાડના થડનો અમિ.

સ્કન્ધાવાર પુ. યુદ્ધ માટે સજ્જ એવાં
સૈન્યોનો એક સ્થળે પડાવ-છાવણી,
સૈન્ય, હથકર, રાજધાની.

સ્કન્ધિક પુ. સ્કન્ધવાહ જુઓ.

સ્કન્ધિન પુ. સ્કન્ધવાહ જુઓ, ઝાડ.

સ્કન્ધોપનેય ત્રિં આંધ ઉપર લપ્ત જવા
થોડ્ય.સ્કન્ન ત્રિં ચવેલ, ખરેલ, ઝરેલ, ટપકેલ,
ગળેલ, સુકાયેલ, ગળેલ.

સ્કન્ન નં ઝરવું, ખરવું, ટપકવું, ગળવું.

સ્કન્મ્ ક્યાં ઉમં સં સેદ રોકવું, અટ-
કાવવું, સામેથી ધાત કરવો.

સ્કન્મ્ સ્વાં ઉમં સં સેદ ઉપરના અર્થ.

સ્કન્મ્ મ્માં ભાં સં સેદ ધંભાવવું,
રોકવું, અટકાવવું, ઉત્પન્ન કરવું.સ્કુ ક્યાં ઉમં સં સેદ ઉઠાર કરવો,
ખઠાર કાઢવું, ઉચે લેવું, બોળવું, ઝખો-
ળવું, ઢાંકવું, કુદવું, જવું.

સ્કુ સ્વાં ઉમં સં સેદ ઉપરના અર્થ.

સ્કુન્દ મ્વાં આં સં સેદ સ્કુ જુઓ.

સ્કુન્મ્ સૌં પં સં સેદ રોકવું, અટકાવવું.

સ્કુન્મ્ સ્વાં પં સં સેદ ઉપરના અર્થ.

સ્કુન્મ્ સ્વાં પં સં સેદ રોકવું, અટ-
કાવવું.

સ્વલ્ દિવાં આં સં સેદ કાડવું, ચીરવું.

સ્વલ્ મ્વાં પં સં સેદ ચાલવું, ખસવું,
ચળવું, ખરવું, ટપકવું, ભૂલ કરવી,
અલગ પડવું, અલકવું, ઠોકર ખાવી, પ્રમાદ
કરવી.સ્વલત્ ત્રિં ચાલવું, ખસવું, ખરવું,
ટપકવું.સ્વલન નં અટકવું, ઠોકર ખાવી, ચળવું,
પડવું, ભૂલ, પ્રમાદ, બોલતાં અટકવું.સ્વલિત ત્રિં અટકેલ, ઠોકર ખાધેલ,
ચળેલ, પડેલ, ભૂલ કરેલ, પ્રમાદ કરેલ,
બોલતાં અટકેલ.

સ્તક્ શ્ક ધાતુ જુઓ.

સ્તગ્ શ્ ધાતુ જુઓ.

સ્તત્ તું ઉમં સં સેદ મેધનો અવાજ
થવો, શબ્દ કરવો.

સ્તન પુ. સ્ત્રીનો સ્તન, થાન.

સ્તનત્ ત્રિં મેધનો અવાજ કરવું, શબ્દ
કરવું.સ્તનન નં મેધનો અવાજ, હરકોઈ શબ્દ-
અવાજ.

સ્તનન્ધય પુ. ધાવણો ખાલક.

સ્તનન્ધયી સ્ત્રીં ધાવણી ખાલકી.

સ્તનપ પુ. ધાવણો ખાળક.

સ્તનપા સ્ત્રીં ધાવણી ખાળકી.

સ્તનમર પુ. સ્તનનો ભાર, મોટા સ્તન.

સ્તનમુલ્લ નં સ્તનનું દીડું.

સ્તનયિત્તુ પુ. મેધ, મોથ.

સ્તનવૃન્ત પુ. સ્તનનું દીડું.

સ્તનશિલા સ્ત્રીં સ્તનનું દીડું.

સ્તનાથ નં સ્તનનો અગ્રભાગ-સ્તનનું
દીડું.સ્તનાન્તર નં એ સ્તનની વચ્ચેનો ભાગ,
હંધ.સ્તનાભોગ પુ. સ્તનની પરિપૂર્ણતા, સ્ત-
નનો વિસ્તાર.સ્તનિત નં મેધની ગર્જના, મૈથુનનો
શબ્દ.સ્તનિત ત્રિં શબ્દ કરેલ, ગર્જના કરેલ,
અવાજ કરેલ.

સ્તનિત

૬૮૩

સ્તન્મ

સ્તનિત પું જ્ઞૈનમતે એક દેવળાતિ.
 સ્તનિતકુમાર પું ઉપરનો અર્થ.
 સ્તનિતફલ પું વિક્રંત વૃક્ષ.
 સ્તન્મ ક્યાં પૃ ૦ સં સેટ રોકવું, અટ-
 કાવવું, થંભાવવું.
 સ્તન્મ સ્વાં પૃ ૦ સં સેટ ઉપરના અર્થ.
 સ્તન્ય નૃ ૦ ધાવણ, સ્તનનું દૂધ.
 સ્તવક પું ગુચ્છો.
 સ્તવ્ય ત્રિં સ્તવ્ય થયેલ, થંભેલ, જડ
 કરેલ, જડ થયેલ, થંભેલ, અટકેલ, અટ-
 કાયેલ, રોકેલ.
 સ્તવ્યરોમ્ન પું જુડ, હુક્કર.
 સ્તવ્યીકરણ નૃ ૦ સ્તવ્ય કરવું, રોકવું,
 અટકાવવું.
 સ્તવ્યીકૃત ત્રિં સ્તવ્ય થયેલ, રોકેલ,
 અટકાયેલ.
 સ્તવ્યીભવન નૃ ૦ અટકવું, રોકાવું, થંભી
 જવું.
 સ્તવ્યીભૂત ત્રિં સ્તવ્ય થયેલ, રોકાયેલ,
 અટકેલ.
 સ્તમ પું બકરો થેંટો.
 સ્તમી જીં બકરી, થેંટી.
 સ્તમ્બ પું થુંબડું, ધાસનો ગુચ્છો, ઝાડનું
 મૂળ, ઝીઝોટી વગેરે વૃક્ષ.
 સ્તમ્બકરિ પું વીહિ ધાન્ય-ડાંગેર.
 સ્તમ્બકાર ત્રિં ગુચ્છો કરનાર.
 સ્તમ્બઘન પું થુંબડું ઉખેડવાનું કાઠાળી
 વગેરે ઓળાર.
 સ્તમ્બગ્ર ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 સ્તમ્બહનન નૃ ૦ સ્તમ્બન જુઓ.
 સ્તમ્બપુર જીં તામ્રલિપ્ત શહેર.
 સ્તમ્બેરમ પું હાથી.
 સ્તમ્બેરમી જીં હાથણી.
 સ્તમ્મ જમ્ ધાતુ જુઓ.
 સ્તમ્મ પું થાંભલો, જડપણું, જડ થવું.

સ્તમ્મન પું કામદેવનું એક બાણ.
 સ્તમ્મન નૃ ૦ થંભાવવું, જડ કરવું, તંત્ર-
 શાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ એક અભિચાર-કર્મ.
 સ્તમ્મિત ત્રિં થંભેલ, જડ કરાયેલ.
 સ્તર પું આચ્છાદન, બીછાવું, પથારી,
 થર.
 સ્તરિમન્ પું આચ્છાદન, બીછાવું.
 સ્તરી જીં હુમાડો.
 સ્તવ પું પ્રશંસા, સ્તુતિ, વખાણ.
 સ્તવક પું ગુચ્છો, ગ્રંથનો અમુક ભાગ,
 સમૂહ.
 સ્તવરક પું વાડ.
 સ્તવેચ્ચ પું ઈન્દ્ર.
 સ્તાવક ત્રિં સ્તુતિ કરનાર, પ્રશંસા કર-
 નાર, વખાણનાર.
 સ્તિષ્ ઇષ્ જુઓ.
 સ્તિષ્ ઇષ્ જુઓ.
 સ્તિમ્ ઇમ્ જુઓ.
 સ્તિમિત નૃ ૦ આર્દ્રતા, બીનાશ, સ્થિરપણું,
 સ્થિરતા.
 સ્તિમિત ત્રિં બીનું, અચંચળ, સ્થિર.
 સ્તિમ્મિ પું વાયુ, સમુદ્ર.
 સ્તીમ્ ઇમ્ ધાતુ જુઓ.
 સ્તીર્ધિ પું આકાશ, કોહી, એક જાતનું
 ધાસ, અધ્વર્યુ-યાગિક એક ગોર, પાણી,
 શત્રુ.
 સ્તુ જ્ઞ ધાતુ જુઓ.
 સ્તુચ્ જ્ઞ ધાતુ જુઓ.
 સ્તુત ત્રિં સ્તુતિ કરેલ, વખાણેલ.
 સ્તુત નૃ ૦ સ્તુતિકર્મ, પ્રશંસા.
 સ્તુતિ જીં સ્તુતિ, પ્રશંસા, વખાણ.
 સ્તુતિપાઠક પું સ્તુતિ ભણનાર, રાગની
 સ્તુતિ કરનાર, ભાટ-ચારણ વગેરે.
 સ્તુન્મ ક્યાં પૃ ૦ સં સેટ રોકવું, અટકાવવું.
 સ્તુન્મ સ્વાં પૃ ૦ સં સેટ ઉપરના અર્થ.

સ્તુતિવ્રત

૬૮૪

સ્ત્યેન

સ્તુતિવ્રત પું સ્તુતિયાઠ્ઠ જુઓ.
સ્તુત્ય ત્રિં સ્તુતિ કરવા લાયક, વખાણવા
લાયક, પ્રશંસાને યોગ્ય.
સ્તુત્યર્થવાદ પું એક પ્રકારનો અર્થવાદ,
એક જાતનું સ્તુતિવાક્ય.

સ્તુનક પું ખરો.

સ્તુનકી સ્ત્રીં ખરી.

સ્તુભ પું ખરો.

સ્તુભી સ્ત્રીં ખરી.

સ્તૂપ્ પદ્મ જુઓ.

સ્તૂપ પું ઢગલો કરેલ માટી વગેરે, કોઇ
દેવ-દેવી-ગુરૂ વગેરેનાં પગલાં, સમૂહ, બળ,
નિષ્પ્રયોજન.

સ્ત્ સ્વાદિં ઉમં સં બનિદ્ વિસ્તારવું,
પાથરવું, ઢાંકવું, સમ્ + સારી રીતે ઢાંકવું,
જાઇ દેવું, વિ + વિસ્તાર કરવો, પાથરવું,
પરિ + ચોતરફથી ઢાંકવું, પાથરવું, જોડ-
વવું, આ + જાઇ દેવું, પાથરવું, અથ +
ઢાંકવું, પૂરવું.

સ્ત્ સ્વાં પં બનિદ્ પ્રીતિ કરવી અં રક્ષણ
કરવું સં

સ્ત્ઋ પદ્મ ધાતુ જુઓ.

સ્ત્ઠ્ઠ પદ્મ ધાતુ જુઓ.

સ્ત્ ક્યાં ડં સં સેદ્ આચ્છાદન કરવું,
ઢાંકવું.

સ્તેન્ ચુરં ઉમં સં સેદ્ ચોરી કરવી.

સ્તેન નં ચોરી.

સ્તેન પું ચોર.

સ્તેનતા સ્ત્રીં ચોરપણું, ચોરી.

સ્તેનત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સ્તે (ઘે) પ્ ચુરં ઉમં સં સેદ્ ફેંકવું.

સ્તેમ પું બીનાશ, બીનાપણું, સ્નેહ.

સ્તેય નં ચોરી.

સ્તેયિન્ ત્રિં ચોરી કરનાર, ચોર.

સ્તેયિન્ પું સોની.

સ્તૈ ટૈ ધાતુ જુઓ.

સ્તૈન નં ચોરી.

સ્તૈન્ય નં ચોરી.

સ્તૈન્ય ત્રિં ચોર, ચોરી કરનાર.

સ્તૈમિત્ય નં જડપણું, સ્નેહ, ભીનાશ.

સ્તોક પું ચાતક પક્ષી-અપૈયો, પાણીનું
દીયું.

સ્તોક ત્રિં થોડું, લગાર, જરા.

સ્તોકક પું ચાતક પક્ષી-અપૈયો.

સ્તોકકાય ત્રિં નીચું, વામન, ઠીંગણું,
નાના શરીરવાળું, નાજુક.

સ્તોકકી સ્ત્રીં ચાતક પક્ષિણી-અપૈયો-
માદા.

સ્તોકી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

સ્તોતવ્ય ત્રિં સ્તુતિ કરવા લાયક, વખા-
ણવા યોગ્ય.

સ્તોત્ ત્રિં સ્તુતિ કરનાર, વખાણનાર.

સ્તોત્ર નં સ્તુતિ, પ્રશંસા, વખાણ, ગુણ-
કથન.

સ્તોત્રિય ત્રિં સ્તોત્રસાધન ઋચા વગેરે.

સ્તોભ પું ગાયન વગેરેનો આલાપ, હેલના
કરવી, થંભાવવું.

સ્તોમ્ ચું ઉમં સં સેદ્ પોતાના ગુણ
પ્રકટ કરવા.

સ્તોમ પું સમૂહ, યત.

સ્તોમ નં સ્તુતિ, સ્તોત્ર, પ્રશંસા, એક
જાતની સ્તુતિ, મસ્તક, ધન, લોખંડી
અગ્રભાગવાળી લાકડી, અનાજ.

સ્તોમ ત્રિં વાંકું, વખાણવા લાયક.

સ્ત્યાન નં સ્નેહ, પ્રેમ, ધનપણું, ધનત્વ,
સંહતિ, સમૂહ, ઘટપણું, આગસ, પડથો,
એકઠું કરવું તે.

સ્ત્યાન ત્રિં શબ્દ કરનાર, અવાજ કરનાર,
એકઠું કરનાર.

સ્ત્યેન પું ચોર, અસત્ય, જૂઠાણું.

સ્ત્રી

૬૮૫

સ્થળિદલ

સ્ત્રી ભ્વાં પ૦ અં અન્નિદ્ એકદું કરવું,
જમાવ કરવો, શબ્દ કરવો, અવાજ
કરવો.

છો છોં હરકોઇ સ્ત્રી, નારી.

છીકાર્ય નં સ્ત્રીનું કામ.

છોગવી છોં ગાય.

છીઘ ત્રિં સ્ત્રીને નાશ કરનાર.

છોચિત્તહારિન પું સરગવાનું ઝાડ.

છીચિત્તહારિન ત્રિં સ્ત્રીનાં મનને હરણ
કરનાર.

છોચિન્હ નં સ્ત્રીનું આધારણ ચિન્હ-યોનિ
સ્તન વગેરે સ્ત્રીનું લક્ષણ.

સ્ત્રીઘૌર પું કામી પુરૂષ, સ્ત્રીને હરી જનાર
પુરૂષ, સ્ત્રીને ચોર.

સ્ત્રીજનની છોં સ્ત્રીની માતા.

છોજિત ત્રિં સ્ત્રીને વશ થયેલ.

છોતા છોં સ્ત્રીપણું.

સ્ત્રીત્વ નં સ્ત્રીપણું.

છીઘન નં સ્ત્રીનું ધન.

છીઘવ પું પુરૂષ.

છોધર્મ પું સ્ત્રીને ધર્મ, સ્ત્રીને અટકાવ
આપે છે તે, રજાદર્શન.

સ્ત્રીધર્મિણી છોં અભડાયલી સ્ત્રી, રજ-
સ્વધારા સ્ત્રી.

છોપણા છોપજીવિન પું ધન લભ સંભોગ
માટે બીજાને પોતાની સ્ત્રી આપીને તેથી
પણલા ધન ઉપર આજીવિકા ચલાવનાર.

સ્ત્રીપુંધર્મ પું સ્ત્રી અને પુરૂષનો ધર્મ.

સ્ત્રીપુંસ પું દિવં સ્ત્રી અને પુરૂષ.

સ્ત્રીપુંસલક્ષણા છોં સ્તન વગેરે સ્ત્રીનાં
ચિન્હને તથા દાદી-મૂછ વગેરે પુરૂષનાં
ચિન્હને ધારણ કરનારી સ્ત્રી.

સ્ત્રીપ્રિય પું આંખાનું ઝાડ.

સ્ત્રીપ્રિય ત્રિં સ્ત્રીને પ્રિય હરકોઇ વસ્તુ.

સ્ત્રીમત્ પું સ્ત્રીવાળો પુરૂષ.

છીમુલપ પું લોહલ જુઓ.

સ્ત્રીરોગ પું સ્ત્રીનો યોનિરોગ વગેરે રોગ.

સ્ત્રીલિલ્લ પું નારી જાતિનો હરકોઇ શબ્દ.

સ્ત્રીલિલ્લ નં સ્ત્રીચિન્હ જુઓ.

સ્ત્રીવશ પું સ્ત્રીને વશ થયેલ.

સ્ત્રીવિધેય પું સ્ત્રીને વશ થયેલ.

સ્ત્રીવૃત્ત ત્રિં સ્ત્રીઓથી વીટાયલું, સ્ત્રીઓથી
ધેરયેલ.

સ્ત્રીસંગ્રહ નં પરસ્ત્રીહરણ ૩૫ એક
વિવાદપદ.

સ્ત્રીસમ નં સ્ત્રીઓની સભા.

સ્ત્રીસંબંધ પું સ્ત્રી સાથે સંબંધ, સ્ત્રીનો
સંબંધ કરવો તે.

સ્ત્રીસંભોગ પું સ્ત્રી ભોગવવી, સ્ત્રી સાથે
મૈથુન કરવું તે,

સ્ત્રીસેવા છોં સ્ત્રીને સેવવી, સ્ત્રી ભોગવવી,
સ્ત્રી સાથે મૈથુન કરવું તે.

સ્ત્રીસ્વભાષ પું સ્ત્રીનો સ્વભાવ, અંતઃપુ-
રનો રક્ષક નાંજર.

સ્ત્રીજ નં સ્ત્રીનો સ્વભાવ, સ્ત્રીનો સમૂહ,
સ્ત્રીપણું, સ્ત્રીનું સંતાન.

સ્ત્રીજ પું સ્ત્રીને વશ, સ્ત્રીનો પુત્ર.

સ્થ ત્રિં સ્થિતિરીક્ષ, રહેનાર.

સ્થ પું સ્થળ, સ્થાન.

સ્થગ્ ભ્વાં પ૦ સં સેટ્ ઢાંકવું, આચ્છાદન
કરવું.

સ્થગ ત્રિં ધૂતારું, ધૂર્ત.

સ્થગન નં ઢાંકવું, આચ્છાદન કરવું.

સ્થગિત ત્રિં ઢાંકેલ, આચ્છાદન કરેલ.

સ્થગી છોં તાંબૂલપાત્ર, પાનદાની.

સ્થગુ નં ખુધીયાપણાનો રોગ, ખુધ.

સ્થળિદલ નં ઓટો, ચોક, સપાટ કરેલ
પ્રદેશ, યત્ત માટે શુદ્ધ કરેલ સ્થાન,
હોમ માટે કુંડના પ્રતિનિધિ તરીકે
રેતી વગેરેથી કરવામાં આવતું

સ્થળિલશય

૬૮૬

સ્થાન

મંડળ, માટી વગેરેનો ચોતરો, માટીની ઓટલી વગેરે.
 સ્થળિલશય ત્રિં વ્રતને માટે ચોટામાં કે ચોકમાં સૂનાર.
 સ્થળિલશાયિન્ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 સ્થળિલેશય પું વ્રતને માટે ચોટામાં કે ચોકમાં સૂનાર.
 સ્થપતિ પું કંચુકી, જડીદાર, અંતઃપુરનો રક્ષક નાંજર વગેરે, સુધાર, દારીગર, કુખેર, અધીશ, સ્વામી, શેક, ટુંદસ્પતિ-સવ નામે યત્ કરનાર.
 સ્થપતિ ત્રિં અત્યંત ઉત્તમ, બાણુજ શ્રેષ્ઠ.
 સ્થપુટ ત્રિં ઉંચા-નીચું સ્થળ વગેરે.
 સ્થપુટ પું વિષમ સ્થાનમાં સંચાર કરનાર જીવ.
 સ્થલ મ્વાં પં સં સેટ્ સ્થાન કરવું, સ્થિતિ કરવી, સ્થિર રહેવું.
 સ્થલ નં જલશય અકૃત્રિમ ભૂપ્રદેશ, સ્થાન, કૃત્રિમ-અકૃત્રિમ હરકોઇ પ્રદેશ, કૃત્રિમ ભૂવિભાગ.
 સ્થલકન્દ પું એક જાતનો કંદ-અગ્રા-મ્ય કંદ.
 સ્થલકમલ નં જમીન ઉપર થનારું કમળ.
 સ્થલકુમુદ પું કરવીર વૃક્ષ, કરેણું ગ્રાહ.
 સ્થલચર ત્રિં જમીન ઉપર ચાલનાર.
 સ્થલજ ત્રિં સ્થળ ઉપર ઉત્પન્ન થનાર.
 સ્થલપદ્મ નં સ્થળ ઉપર થયેલ કમળ.
 સ્થલપદ્મિની સ્ત્રીં સ્થળ કમળનો સમૂહ, સ્થળ કમળનો વેસો.
 સ્થલમજ્જરો સ્ત્રીં અધાડો વનસ્પતિ.
 સ્થલશુક્લાટ પું ગોખર.
 સ્થલી સ્ત્રીં સ્થલ જીવો.
 સ્થલીદેવતા સ્ત્રીં સ્થળનો દેવ.
 સ્થલેશ્વરા સ્ત્રીં એક જાતની કુંવાર-ધી-કુંવાર, દંધાવૃક્ષ.

સ્થલેશય પું ભુઝ-કુક્કર-હરણ વગેરે.
 સ્થલેશય ત્રિં સ્થળ ઉપર સૂનાર, જમીન ઉપર પડી રહેનાર.
 સ્થંવિ પું વણકર, જંગમ, સ્વર્ગ.
 સ્થવિર્ નં શિક્ષાજિત.
 સ્થવિર ત્રિં અચળ, સ્થિર, વૃક્ષ.
 સ્થવિર પું પ્રભા.
 સ્થવિરા સ્ત્રીં મહાઆવણિકા વનસ્પતિ.
 સ્થવિષ્ઠ ત્રિં આતેશય વૃક્ષ, બાણુજ સ્થૂલ, અત્યંત લઘુ.
 સ્થવીયસ્ ત્રિં ઉપર ॥ અર્થ.
 સ્થાણુ પું શિવ, શાસ્ત્રી વગરનું કુંદ, લાકડું, એક જાતનું હરિઆર.
 સ્થાણુ ત્રિં વૃક્ષ, ધરડું.
 સ્થાણિલ પું વ્રતને માટે સ્થણિલ ઉપર શયન કરનાર.
 સ્થાતત્વ્ય ત્રિં સ્થિતિ કરવા લાગ્યું, રહેવા યોગ્ય, ઉભું રહેવા લાયક.
 સ્થાત્ ત્રિં સ્થિતિ કરનાર, ઉભું રહેનાર.
 સ્થાળ્વાશ્રમ પું હિમાલયમાં રહેલ શિવનો આશ્રમ.
 સ્થાળવીશ્વર પું તે નામે એક શિવ સિંગ.
 સ્થાન નં સ્થિતિ, સ્થાન, દેકાણું, ૧, સ્થળ, સાદશ્ય, સમાનતા, અવકાશ, જોખણ, રહેકાણું, વસતિ, અધસધિ, પાવ, વાસણું, સમીપ, પાસે, વ્યાકરણમાં કહેલ સ્થાન-પ્રસંગ, કમ, નીતિકુશળ પુરોનાં વૃદ્ધિ હાનિરહિત સામ્યપણે રહેવું, વ્યાકરણમાં કહેલ કંદ-તાલુ વગેરે સ્થાન, મૃત્યુ પછી જીવનું ગતિસ્થાન, પવિત્ર સ્થળ, વેદિકા, શહેરમાં ખુલ્લી જગ્યા, નાટકમાં નટ જેનો ભાવ લગવે છે તે, અંતર, અવાજ, સૂચના, પાત્ર.

સ્થાનક

૨૮૭

સ્થા સક

સ્થાનક નં સ્થાન, જગ્યા, ઝાડનો કપારો વગેરે.

સ્થાનચ્યુત ત્રિં સ્થાનથી બ્રૂટ, પદબ્રૂટ.

સ્થાનભ્રષ્ટ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સ્થાનાધ્યક્ષ ત્રિં સ્થાનની રક્ષા કરનાર.

સ્થાનિક ત્રિં ઉપરનો અર્થ.

સ્થાનિન્ ત્રિં સ્થાનવાણું, વ્યાકરણમાં કહેલ આદેશસ્થાની.

સ્થાનાક્ષ નં જૈનમતે અગીઆર અંગે પૈકી ત્રીજું અંગ.

સ્થાનીય નં નગર, ગામ, રહેવા લાયક સ્થળ, દેશ.

સ્થાનીય ત્રિં સ્થાન સંબંધી, રહેવા લાયક, વસવા યોગ્ય, મદદ, સમાન.

સ્થાને અવ્યં યોગ્યતા, લાયકી, સત્ય, સાદશ્ય, યોગ્ય, કરવું એવા અર્થમાં વપરાય છે.

સ્થાપક ત્રિં સ્થાપનાર, મૂકનાર, નક્કી કરનાર, સ્થિતિસ્થાપક.

સ્થાપત્ય નં સુધારનું કામ, સુધારપણું, કારોગીરી, સુધારનો ધર્મ.

સ્થાપત્ય પું અંતઃપુરનો રક્ષક કંચુકી-નાંજર વગેરે.

સ્થાપન નં સ્થાપવું, મૂકવું, આરોપ કરવો, પુસવન નામે ગર્ભસંસ્કાર, સમાધિ, ચિત્તની એકાગ્રતા, વ્યવસ્થા.

સ્થાપના સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.

સ્થાપની સ્ત્રીં પાઠા વનસ્પતિ.

સ્થાપનીય ત્રિં મૂકવા યોગ્ય, સ્થાપવા યોગ્ય.

સ્થાપયિતમ્ય ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સ્થામન્ નં યજ્ઞ, સામર્થ્ય.

સ્થાયિન્ ત્રિં સ્થિતિ કરનાર, ઉભું રહેનાર, સ્થિર.

સ્થાયિન્ પું અમંકાર શાસ્ત્રમાં કહેલ રતિ વગેરે રસાતુકલ રચાવી લાવ.

સ્થાયિભાવ પું ઉપરનો અર્થ.

સ્થાયુક ત્રિં સ્થિતિ કરનાર, રહેનાર, સ્થિર.

સ્થાયુક પું એક ગામ ઉપર નીમેલો અધિકારી પુરુષ.

સ્થાલ નં થાળી, થાળ, અન્ન વગેરે રાખવાનું પાત્ર.

સ્થાલી સ્ત્રીં અનાજ રાંધવાનું પાત્ર તપેલી વગેરે.

સ્થાલીપાક પું ગાયના દૂધ સાથે તપેલીમાં રાંધેલો એક પાક, ચર, તપેલીમાં રાંધવું તે.

સ્થાલીપુલાક પું મીમાંસિકાએ માનેલો એક ન્યાય-તપેલીમાંના બધા ચોખાની દબાવી જેવાથી જેમ એક ચોખાની કચાશ કે પક્વતા જણાય છે તેમ અન્ય સ્થળે જેવું તે.

સ્થાલીપુલાકન્યાય પું ઉપરનો અર્થ.

સ્થાલીવિલ નં તપેલીનો અંદરનો ભાગ, તપેલીની અંદરનો ખાલી ભાગ.

સ્થાલીવિલીય ત્રિં ચોખા વગેરે હરકાઈ રાંધવા માટે તૈયાર કરેલ અન્ન.

સ્થાલીવૃક્ષ પું પીપળા જેવું એક જાતનું ઝાડ.

સ્થાવર ત્રિં અચંચળ, સ્થિર, હાલે ચાલે નહિ તેવું, એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે ન લઈ જઈ શકાય તેવી ધર વગેરે શિલ્કત.

સ્થાવર પું પર્વત.

સ્થાવર નં ધનુષની દોરી.

સ્થાવરાદિ પું નં વજનાગ વગેરે સ્થાવર ઝેર.

સ્થાવરાદિ ત્રિં સ્થાવર વગેરે.

સ્થાવિર નં વૃક્ષપાણું, ઘડપણુ.

સ્થાસક પું અમંકાર, મરેણું, દાગીનો, કંકુ વગેરેના માપો, પાણીનો વપરાશ.

સ્થાસ્તુ

૬૮૮

સ્થાસ્તુ

સ્થાસ્તુ ત્રિં સ્થિતિશીલ, સ્થિર, નિત્ય,
નાશવંત નહિ તે.

સ્થાસ્તુ પું ઝાડ.

સ્થિત ત્રિં ઉભું રહેત, નિશ્ચળ, સ્થિર,
પ્રતિજ્ઞાવાળું, સ્થિતિશાળી, અચળ.

સ્થિતપ્રજ્ઞ ત્રિં આત્મજ્ઞાનમાં સ્થિર બુદ્ધિ-
વાળું, આત્મજ્ઞાની, તત્ત્વવેત્તા.

સ્થિતિ સ્ત્રીં મર્યાદા, ઉભા રહેવું, સ્થિર
રહેવું, સ્થાન, સ્થળ.

સ્થિતિમત્ ત્રિં સ્થિતિવાળું, મર્યાદાવાળું,
સ્થિર.

સ્થિતિસ્થાપક પું સ્થિતિમાં સ્થાપનાર-
ન્યાયમાં કહેલ એક સંસ્કાર.

સ્થિર પું પર્વત, દેવ, ઝાડ, કાર્તિક સ્વામી,
શનિ ગ્રહ, મોક્ષ, બળદ, ધાવડીનું ઝાડ,
જ્યોતિષમાં કહેલ વૃષભ-સિંહ-વૃશ્ચિક-
કુંભ-એ રાશિ.

સ્થિર ત્રિં નિશ્ચળ, સ્થિર, કડબુ, મજબૂત.

સ્થિરગન્ધ પું ચંપાનું ઝાડ.

સ્થિરગન્ધ ત્રિં સ્થિર ગંધવાળું.

સ્થિરગન્ધા સ્ત્રીં કેવડો.

સ્થિરચ્છદ પું ભોળપત્રનું ઝાડ.

સ્થિરચ્છાય પું હરકોષ્ટ ઝાડ, પુષ્કળ
છાયાવાળું વડ વગેરે ઝાડ.

સ્થિરચ્છાય ત્રિં સ્થિર છાયાવાળું.

સ્થિરજિહ્વ પું માછલું.

સ્થિરજીવિત ત્રિં સ્થિર જીવનવાળું, લાંબી
આયુષવાળું.

સ્થિરજીવિતા સ્ત્રીં શીમળાનું ઝાડ.

સ્થિરતમ પું ઇશ્વર.

સ્થિરતમ ત્રિં અત્યંત સ્થિર, ધાણું
સ્થિર.

સ્થિરતર ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સ્થિરતર પું ઇશ્વર.

સ્થિરતા સ્ત્રીં સ્થિરપણું, નિશ્ચળપણું,
અચળપણું.

સ્થિરત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સ્થિરદંટૂ પું સર્પ, વરાહ અતાર ધારણ
કરનાર વિષ્ણુ, અવાળ, શબ્દ.

સ્થિરદંટ્રી સ્ત્રીં સાપેણ.

સ્થિરપત્ર પું હિન્તાલ વૃક્ષ.

સ્થિરપુષ્પ પું ચંપાનું ઝાડ, બોલસરીનું
ઝાડ.

સ્થિરપુષ્પિન્ પું તિલક વૃક્ષ.

સ્થિરબુદ્ધિ સ્ત્રીં સ્થિર બુદ્ધિ.

સ્થિરબુદ્ધિ ત્રિં સ્થિર બુદ્ધિવાળું.

સ્થિરમતિ સ્ત્રીં સ્થિર બુદ્ધિ.

સ્થિરમતિ ત્રિં સ્થિર બુદ્ધિવાળું.

સ્થિરયૌવન નં સ્થિર એવું યૌવન.

સ્થિરયૌવન ત્રિં જોનું યૌવન સ્થિર હોય
છે તેવી વિદ્યાધર વગેરે દેવજાતિ.

સ્થિરયૌવન ત્રિં સ્થિર યૌવનવાળું.

સ્થિરરક્ત ત્રિં સ્થિર રંગવાળું.

સ્થિરરક્તા સ્ત્રીં ગળી.

સ્થિરરાગ ત્રિં સ્થિર રંગવાળું.

સ્થિરરાગા સ્ત્રીં દારૂ હળદર.

સ્થિરસાધનક પું નગોડનું ઝાડ.

સ્થિરસાર પું એક જાતનું શાકવૃક્ષ.

સ્થિરા સ્ત્રીં શીમળાનું ઝાડ, કઠિલાલી
વનસ્પતિ, શાલપાન વનસ્પતિ, પૃથ્વી.

સ્થિરાહ્નિપ પું હિન્તાલ વૃક્ષ.

સ્થિરાયુસ્ પું શીમળાનું ઝાડ.

સ્થિરાયુસ્ ત્રિં સ્થિર આયુષવાળું.

સ્થુહુ તુદાં પં સં સેદ વરવું, લોકવું,
વીંટવું.

સ્થૂળા સ્ત્રીં ધરનો થાંભલો, ખીલો, ખૂંટી,
ભોલાની પ્રતિમા.

સ્થૂર પું બળદ, મનુષ્ય.

સ્થૂરિન્ પું ભાર ઉંચકનાર બળદ વગેરે.

સ્થૂલ તું ઉમં બં સેદ પુષ્ટ થવું, લઠ
થવું, વધવું, મોટા થવું.

સ્થૂલ

૬૮૧

સ્થૂલશ્સલિ

સ્થૂલ ત્રિં લઢ, જડ, મોડું, પુષ્ટ, કૂર.
 સ્થૂલ નં ઢગલો, સમૂહ.
 સ્થૂલ પું પનસનું ઝાડ.
 સ્થૂલક ત્રિં સ્થૂલ ત્રિં જુઓ.
 સ્થૂલક પું એક જાતનું ધાસ.
 સ્થૂલકજ્જુ પું એક જાતનું ધાન્ય.
 સ્થૂલકળ ત્રિં મોટા કણવાળું, મોટા
 દાણવાળું.
 સ્થૂલકળા જીં મોડું જડ.
 સ્થૂલકળટક પું એક જાતનો આવળ.
 સ્થૂલકળટકિકા જીં શીમળાનું ઝાડ.
 સ્થૂલકળટા જીં ભોરીંગણી.
 સ્થૂલકન્વ પું લાલ લસણ, સરણ, હરિત-
 કંદ.
 સ્થૂલકવેડ પું બાણ.
 સ્થૂલચચ્ચુ પું એક જાતનું શાક.
 સ્થૂલચચ્ચુ ત્રિં મોટી ચાંચવાળું.
 સ્થૂલજીરક પું એક જાતનું જડ.
 સ્થૂલતા જીં સ્થૂલપણું, ઝાડાઈ, મોટાઈ.
 સ્થૂલતાલ પું હિંતાલ વૃક્ષ.
 સ્થૂલત્વ નં સ્થૂલતા જુઓ.
 સ્થૂલત્વચા જીં કાશ્મરી વનસ્પતિ.
 સ્થૂલવળ્ડ પું દેવનલ-એક જાતનું ધાસ.
 સ્થૂલવર્મ પું મુંજ ધાસ.
 સ્થૂલવલા જીં એક જાતની કુંવાર.
 સ્થૂલનાલ પું સ્થૂલજ્જુ જુઓ.
 સ્થૂલનાસ પું જુડ, કુકર.
 સ્થૂલનાસ ત્રિં મોટા નાકવાળું.
 સ્થૂલનાસા જીં મોટા-ઝાડા નાકવાળી જી.
 સ્થૂલનાસિક પું જુડ, કુકર.
 સ્થૂલનાસિક ત્રિં મોટા નાકવાળું.
 સ્થૂલનાસિકા જીં મોટા-ઝાડા નાક-
 વાળી જી.
 સ્થૂલનાસિકી જીં જુડણી, કુકરી.
 સ્થૂલનાસી જીં ઉપરના અર્થ.

સ્થૂલપટ્ટ પું કપાસનું ઝાડ.
 સ્થૂલપટ્ટ નં જડું કપડું.
 સ્થૂલપટ્ટાક પું કપાસનું ઝાડ.
 સ્થૂલપાદ પું હાથી, શ્વીપદનો રાગ.
 સ્થૂલપાદી જીં હાથણી.
 સ્થૂલપુષ્પ પું બક વૃક્ષ.
 સ્થૂલપુષ્પા જીં પહાડી અપરાજિતા વન-
 સ્પતિ.
 સ્થૂલપુષ્પી જીં ચલતિકા જુઓ.
 સ્થૂલફલ પું શીમળાનું ઝાડ.
 સ્થૂલભદ્ર પું જૈનમતે છ શ્રુત કેવલીઓ-
 પૈકી છઠ્ઠા શ્રુત કેવલી.
 સ્થૂલભૂત નં વેદાંતમાં કહેલ પંચીકરણને
 પામેલ પૃથ્વી આદિ કોઈ પણ મહાભૂત.
 સ્થૂલમતિ જીં ઝાડી બુદ્ધિ, તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ
 નહિ તે.
 સ્થૂલમતિ ત્રિં ઝાડી બુદ્ધિવાળું, તીક્ષ્ણ
 બુદ્ધિ નહિ ધરાવનાર.
 સ્થૂલમરિચ નં કકોલ વનસ્પતિ.
 સ્થૂલમૂલ નં એક જાતનો મૂળ.
 સ્થૂલલક્ષ ત્રિં બહુ દાન કરનાર, મોટા
 દાતા.
 સ્થૂલલક્ષ્ય ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 સ્થૂલવર્ત્મકૃત્ પું આલણચળિકા વન-
 સ્પતિ.
 સ્થૂલવલ્કલ પું લાલ લોધરનું ઝાડ.
 સ્થૂલવલ્કલ ત્રિં ઝાડી ચામડીવાળું,
 ઝાડી છાલવાળું.
 સ્થૂલઘૃષ્ણફલ પું એક જાતનું ઝાડ.
 સ્થૂલવૈદેહી જીં ગજપીપર.
 સ્થૂલશાટક પું ઝાડો સાદલો, ઝાડું
 કપડું.
 સ્થૂલશાટિકા જીં ઉપરના અર્થ.
 સ્થૂલશાટી જીં સ્થૂલશાક જુઓ.
 સ્થૂલશાલિ પું ઝાડા ચેખા.

સ્થૂલશીર્ષક

૬૧૦

સ્નિગ્ધત્વ

સ્થૂલશીર્ષક ત્રિં મોટા માથાવાળું.
 સ્થૂલશીર્ષિકા સ્ત્રીં નાની કાડી, કીણી કીડી.
 સ્થૂલપદ્મ પું મોટી એલચી.
 સ્થૂલસ્કન્ધ પું લઘુચ વૃક્ષ.
 સ્થૂલહસ્ત નં હાથીની સંદ.
 સ્થૂલા સ્ત્રીં મોટી એલચી, ગજપીપર.
 સ્થૂલાંશ ત્રિં મોટા અંશવાળું, મોટા અવયવવાળું.
 સ્થૂલાંશા સ્ત્રીં ગંધવત્રા વનસ્પતિ.
 સ્થૂલાન્ન પું એક જાતનો આંભો.
 સ્થૂલાસ્ય પું સર્પ.
 સ્થૂલાસ્ય ત્રિં મોટા મોઢાવાળું, ઝાડા મોઢાવાળું.
 સ્થૂલાસ્યા સ્ત્રીં સાપેણુ.
 સ્થૂલૈરણ્ડ પું મોટા એરંડાનું ઝાડ.
 સ્થૂલૈલા સ્ત્રીં મોટી એલચી.
 સ્થૂલોચ્ચય પું પર્વતનો મોટો પથ્થર, પર્વતની નાની ટેકરી, દાંતનું છિદ્ર, વરણ્ડ જુઓ, અસંપૂર્ણ, ન્યૂનતા.
 સ્થેમન્ પું સ્થિરતા, સ્થિરપણું.
 સ્થેય પું વિવાદ, અંશયનો નિર્ણય કરનાર-જ્યૂરી, પંચ, પુરોહિત, ગાર.
 સ્થેય ત્રિં સ્થિર રહેવા લાયક, ઉભા રહેવા લાયક.
 સ્થેયસ્ ત્રિં અત્યંત સ્થિર.
 સ્થેષ્ટ ત્રિં અતિશય સ્થિર.
 સ્થેર્ય નં સ્થિરપણું, સ્થિરતા.
 સ્થૌણેય પું અધિપાત્રું નામે સુગંધી દ્રવ્ય.
 સ્થૌણેયક પું ઉપરનો અર્થ.
 સ્થૌરિન્ પું પીઠ ઉપર ભાર ઉપાડવામાં યોગ્ય એવો ખળદ.
 સ્થૌલ્ય નં સ્થૂલપણું, ઝાડાઈ, મોટાઈ.
 સ્તપન નં પાણી વગેરેથી અભિષેક કરવો, નહવાવવું.

સ્તપિત ત્રિં પાણી વગેરેથી અભિષેક કરેલ, નહવાડેલ.
 સ્તવ પું સ્તવવું, ઝરવું, ખરવું.
 સ્તસ્ જાગ્રુ ધાતુ જુઓ.
 સ્તસા સ્ત્રીં સ્નાયુ-શરીરના બંધનરૂપ મોટી નાડી.
 સ્ના જાગ્રુ ધાતુ જુઓ.
 સ્નાત્ ત્રિં સ્નાન કરતું, ન્હાતું.
 સ્નાત ત્રિં ન્હાયેલ, સ્નાન કરેલ.
 સ્નાતક પું વેદાધ્યયન પછી ગૃહસ્થાશ્રમને માટે સમાવર્તનના અંગરૂપ સ્નાન જોણું કરેલ હોય તેવો એક જાતનો ગૃહસ્થ.
 સ્નાન નં સ્નાન કરવું, ન્હાવું, શુદ્ધ થવું, પવિત્ર થવું, મંત્ર વગેરે દ્વારા આ પ્રકારનું સ્નાન.
 સ્નાનગૃહ નં ન્હાવાનું ઘર.
 સ્નાનતૃણ નં ફર્ન, દાલ.
 સ્નાતીય ત્રિં સ્નાનસાધન, સ્નાનને માટે હિતકારી, ન્હાવામાં ઉપયોગી.
 સ્નાપક ત્રિં ન્હવડાવનાર, સ્નાન કરાવનાર.
 સ્નાયુ સ્ત્રીં શરીરના બંધનરૂપ નાડી, શરીરમાં રહેલી નસો-નાડીઓ.
 સ્નાયિન્ ત્રિં ન્હાનાર, સ્નાન કરનાર.
 સ્નાયુરોગ પું શરીરની કાઠનાડીમાં રોગ.
 સ્નાય્વર્મન્ નં એક જાતનો નેત્રનો રોગ.
 સ્નિગ્ધ ત્રિં સ્નેહવાળું, સ્નેહાળ, સ્નેહી, ચીકણું, લીસું, સુંદર, ઘાટું, ગાદ, ચળ-કટુ, ભીનું.
 સ્નિગ્ધ પું લાલ એરંડો, સરલ વૃક્ષ, મિત્ર.
 સ્નિગ્ધ નં મધપુડાનું, મીણ, તેજ, પ્રકાશ.
 સ્નિગ્ધદાર પું સરલ વૃક્ષ, દેવદારનું ઝાડ.
 સ્નિગ્ધતણ્ડુલ પું તુરત ઉગે તેવા યોખા.
 સ્નિગ્ધતા સ્ત્રીં સ્નેહીપણું, મિત્રતા, દોસ્તી, ચીદાશ, ભીનાશ.
 સ્નિગ્ધત્વ નં ઉપરના અર્થ.

સ્નિગ્ધપત્રક

૬૨૧

સ્પર્શ

સ્નિગ્ધપત્રક પું એક જાતનું કરંજ વૃક્ષ,
એક જાતનું ધાસ.

સ્નિગ્ધપત્રા સ્ત્રીં બોરડીનું ઝાડ, પાલકી
વનસ્પતિ, કાશ્મરી વનસ્પતિ.

સ્નિગ્ધપિણ્ડીતક પું મીંદળનું ઝાડ,
પિંડીતક વૃક્ષ.

સ્નિગ્ધફલા સ્ત્રીં નાકુલી વનસ્પતિ.

સ્નિહ્નુ ણ્ ણ્ ણ્ ણ્ ણ્ સં સેટ્ સ્નેહ કરવો,
પ્રેમ કરવો, ચીકટું કરવું.

સ્નિહ્નુ દિવાં ણ્ ણ્ સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.

સ્નુ ણ્ ણ્ ધાતુ જુઓ.

સ્નુ પું પર્વતનો સપાટ ભૂપ્રદેશ, પર્વતનું
શિખર, સ્નાયુ જુઓ.

સ્નુકછદ પું ક્ષીરકંચુકી વૃક્ષ.

સ્નુચ્ ણ્ ણ્ ધાતુ જુઓ.

સ્નુત ત્રિં સ્તવેલ, ઝરેલ, ખરેલ, ટપકેલ.

સ્નુષા સ્ત્રીં પુત્રની વહુ, થોરનું ઝાડ.

સ્નુહ સ્ત્રીં થોરનું ઝાડ.

સ્નુઘા સ્ત્રીં ગોરનું ઝાડ.

સ્નુહિ સ્ત્રીં થોરનું ઝાડ.

સ્નુહી સ્ત્રીં થોરનું ઝાડ.

સ્નેહ પું સ્નેહ, પ્રેમ, તેલ વગેરેનો એક
જાતનો રસ, ન્યાયમાં કહેલ એક જાતનો
ગુણ, ચીકાસ, તેલ વી વગેરે દ્રવ્ય.

સ્નેહચ્છેદ પું સ્નેહનો છેદ, પ્રેમનો નાશ,
ચીકાસનો નાશ, તેલ-વી વગેરેનો નાશ.

સ્નેહન પું ચંદ્ર, કપૂર, મિત્ર, એક જાતનો
ગુણરાગ.

સ્નેહન નં તેલ વગેરેનું મર્દન, ચીકણું
કરવું, સ્નેહસાધનક્રિયા.

સ્નેહન ત્રિં સ્નેહનું સાધન.

સ્નેહપક ત્રિં તેલ કે ધીમાં રાંધેલ.

સ્નેહપ્રિય પું દીવો.

સ્નેહમ્ સ્ત્રીં સ્વેદન ધાતુ, સળેખમ, સ્નેહ-
પાત્ર, સ્નેહનું સ્થાન.

સ્નેહરુદ્ધ પું તલ.

સ્નેહવત્ પું મેદા વનસ્પતિ.

સ્નેહવત્ ત્રિં સ્નેહવાળું, પ્રેમાળ, સ્નેહી.

સ્નેહવતી સ્ત્રીં મેદા વનસ્પતિ.

સ્નેહવિચ્છેદ પું સ્નેહચ્છેદ જુઓ.

સ્નેહવિદ્ધ નં દેવદાર.

સ્નેહવસ્તિ સ્ત્રીં તેલ વગેરે ચીકણું દ્રવ્યથી
ભરેલી પીચકારી.

સ્નેહવીજ પું ચારોળીનું ઝાડ.

સ્નેહવીજ નં સ્નેહનું કારણ.

સ્નેહાક ત્રિં તેલ વગેરે ચીકણું દ્રવ્યથી
લેવાયેલ-ખરડાયેલ.

સ્નેહાશ પું દીવો.

સ્નેહિન પું મિત્ર, દોસ્ત, ભાઈમિત્ર, બંધુ.

સ્નેહિન ત્રિં સ્નેહવાળું, પ્રેમાળ.

સ્નેહુ પું એક જાતનો રોગ, ચંદ્ર, કપૂર.

સ્ને જો ધાતુ જુઓ.

સ્પન્દ મ્વાં આં અં સેટ્ લગાર હાલવું,
થોડું કંપવું, ધડકવું, ફરકવું.

સ્પન્દ પું લગાર હાલવું, થોડું કંપવું,
ધડકવું, ફરકવું.

સ્પન્દન નં ઉપરના અર્થ.

સ્પન્દિત ત્રિં લગાર હાલેલ, થોડું કંપેલ,
ધડકેલ, ફરકેલ.

સ્પર્શ મ્વાં આં અં સેટ્ સ્પર્શ કરવી,
ચડસાચડસી કરવી, ખીજને હરાવવાની
ધમ્મિજ કરવી, હરિશ્ચ કરવી.

સ્પર્શા સ્ત્રીં હરીશ્ચ, ચડસાચડસી,
ખીજને હરાવવાની ધમ્મિજ, સમાનતા,
ક્રમે ઉત્પત્તિ.

સ્પર્શિન ત્રિં હરીશ્ચ કરનાર, ચડસાચડસી
કરનાર, ખીજને હરાવવાની ધમ્મિજ
કરનાર.

સ્પર્શી ણ્ ણ્ આં સં સેટ્ ગ્રહણ કરવું,
ચોરી કરવી.

સ્પર્શ

૬૧૨

સ્ફટીકાદિભિદ્

સ્પર્શ પું સ્પર્શ કરવો, અડકવું, ત્વચા ઈન્દ્રિયથી પ્રહણુ કરાતો એક ગુણ, પ્રહણુ કરવું, રોગ, યુદ્ધ, યુક્તચર-જનસુસ, છુપી પોલીસ, વાયુ, 'ક' થી 'મ' સુધીના સ્પર્શ અક્ષરો, સંભોગ, દાન.

સ્પર્શ ત્રિં ઉપતપ્ત-સંતાપ પામેલ.

સ્પર્શસ્તન્માત્ર નં સાંખ્યમતપ્રસિદ્ધ વાયુનું ઉપાદાન કારણ એક સૂક્ષ્મ જૂત.

સ્પર્શન નં સ્પર્શ કરવો, પ્રહણુ કરવું, અડકવું, દાન.

સ્પર્શન પું વાયુ.

સ્પર્શનીય ત્રિં સ્પર્શ કરવા લાયક.

સ્પર્શમણિ પું પારસ મણિ.

સ્પર્શમણિપ્રભવ નં સોનું.

સ્પર્શલજ્ઞા સ્ત્રીં રીસામણીનો વેલો.

સ્પર્શશુદ્ધ ત્રિં સ્પર્શવડે શુદ્ધ.

સ્પર્શશુદ્ધા સ્ત્રીં શતમૂલી વનસ્પતિ.

સ્વર્શા સ્ત્રીં કુલટા સ્ત્રી, બળિયારિણી સ્ત્રી.

સ્પર્શક્ષિતા સ્ત્રીં જેથી ચામડી બહેરી થઈ જાય છે તે એક વાતજન્ય રોગ.

સ્પર્શક્ષિત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

સ્પર્ષ્ટ ત્રિં સંતાપ કરાવનાર, તપાવનાર.

સ્પર્ષ્ટ પું રોગ.

સ્પશ્ ભ્વાં ડમં સં સેટ્ અટકાવવું, બાધ કરવો, રોકવું, ગુંથવું.

સ્પશઃ પું દૂત, જનસુસ, છુપો ખાતમીદાર, છુપી પોલીસ, યુદ્ધ.

સ્પશ્ ત્રિં ખુદ્ધું, પ્રકટ.

સ્પષ્ટતા સ્ત્રીં ખુલાપણું, પ્રકટપણું.

સ્પષ્ટત્વ નં ઉપરનો અર્થ.

સ્પૃષ્ઠ ત્રિં સ્પર્શ કરેલ, અડકેલ.

સ્પૃષ્ઠાસ્પૃષ્ઠ નં પરસ્પર સ્પર્શ કરવો-અડકવું.

સ્પૃષ્ઠાસ્પૃષ્ઠિ નં પરસ્પર સ્પર્શ કરવો-અડકવું.

સ્પૃષ્ઠિ સ્ત્રીં સ્પર્શ, અડકવું તે.

સ્પૃહ તું ડમં સં સેટ્ ઝંખવું, તૃષ્ણા રાખવી, ચાહવું, ઇચ્છવું.

સ્પૃહણીય ત્રિં ઝંખવા લાયક, તૃષ્ણા રાખવા લાયક, ચાહવા લાયક, ઇચ્છવા યોગ્ય, વખાણવા લાયક.

સ્પૃહા સ્ત્રીં ઇચ્છા, તૃષ્ણા, વાંછ, ચાહના.

સ્પૃહિત ત્રિં ચાહેલ, ઇચ્છેલ, ઝંખેલ, તૃષ્ણા રાખેલ.

સ્પૃહ્ય પું ખીજેરાનું ઝાડ.

સ્પૃહ્ય ત્રિં સ્પૃહણીય જુગો.

સ્પદ્ ભ્વાં અં વં સેટ્ વીખરાઈ જવું, છૂટા થઈ જવું.

સ્પટ પું સાપની ફેણ.

સ્પટા સ્ત્રીં સાપની ફેણ.

સ્પટત્ ત્રિં વીખરાઈ જવું, છૂટું થઈ જવું.

સ્પટિ સ્ત્રીં ફટકડી.

સ્પટિક પું સ્ફટિક મણિ, ફટકડી.

સ્પટિકગિરિ પું કૈલાસ પર્વત.

સ્પટિકપર્વત પું કૈલાસ પર્વત.

સ્પટિકા સ્ત્રીં ફટકડી.

સ્પટિકાચલ પું કૈલાસ પર્વત.

સ્પટિકાત્રિ પું કૈલાસ પર્વત.

સ્પટિકાદિભિદ્ પું કપૂર.

સ્પટિકાદિભિદ્ પું કપૂર.

સ્પટિકાભ પું કપૂર.

સ્પટિકારિ પું કપૂર.

સ્પટી સ્ત્રીં ફટકડી.

સ્પટીક પું સ્ફટિકમણિ, ફટકડી.

સ્પટીકગિરિ પું કૈલાસ પર્વત.

સ્પટીકપર્વત પું કૈલાસ પર્વત.

સ્પટીકા સ્ત્રીં ફટકડી.

સ્પટીકાત્રિ પું કૈલાસ પર્વત.

સ્પટીકાદિભિદ્ પું કપૂર.

સ્પટીકાદિભિદ્ પું કપૂર.

स्फटीकाम

६९३

स्फुटम

स्फटीकाम पु० कपूर.

स्फटीकारि पु० कपूर.

स्फण्ड तु० उम० स० सेद् हसपुं, मश्करी
करवी.स्फर् तुदा० प० अ० सेद् हरकपुं, तरकपुं,
धावपुं, जपुं.स्फरण न० हरकपुं, तरकपुं, स्फूर्ति,
गमन.

स्फल् स्फर् जुओ.

स्फाटक न० पाणीनुं ग्रीपुं,

स्फाटिक पु० स्फटिक भलि.

स्फाटिक न० स्फटिक भलि, इटकडी.

स्फाटिकगिरि पु० डैलास पर्वत, स्फटिक
भलिभय पर्वत.स्फाटिकपर्वत पु० डैलास पर्वत, स्फ-
टिक भलिभय पर्वत.स्फाटिकाचल पु० डैलास पर्वत, स्फटिक
भलिभय पर्वत.

स्फाटिकाद्रि पु० उपरना अर्थ.

स्फाटिकाद्रि पु० स्फाटिकाचल जुओ.

स्फाटिकाद्रिभिद् पु० कपूर.

स्फाटिकाद्रिभिद् पु० कपूर.

स्फाटिकाभ पु० कपूर,

स्फाटिकारि पु० स्फटिक भलि.

स्फाटिकोपल पु० स्फटिक भलि.

स्फाटीक पु० स्फटिक भलि.

स्फाटीक न० स्फटिक भलि, इटकडी.

स्फाति स्त्री० वृद्धि, वधपुं.

स्फाय् भ्वा० आ० अ० सेद् वधपुं, वृद्धि
पामवी.

स्फार पु० सोनानो परपोटा.

स्फार त्रि० मोटुं, विशाज, विकट, पुष्कज,
धजुं.स्फारण न० विकासपुं, प्रकाशपुं, प्रकट
थपुं.

स्फाल पु० स्फूर्ति, धउकपुं, इरकपुं, तरकपुं.

स्फिग्घातन पु० कायङ्ग.

स्फिग्घातनक पु० कायङ्ग.

स्फिच् स्त्री० नितंज, कुल्लो, ढगरो-कुल्लो.
अक रोग, वातजन्य अक रोग.

स्फिज् स्त्री० कुल्लो, ढगरो, नितंज.

स्फिद् तु० उम० स० सेद् वरपुं, पीटापुं,
अनाहर करवो, हिंसा करवी.

स्फिर त्रि० पुष्कज, धजुं, वधेजुं.

स्फीत त्रि० वृद्धि पामेजुं, वधेजुं, समृद्ध,
स्थूल.स्फुद् तु० उम० स० सेद् प्रकुल्ल करपुं,
विकास करवो, लेहपुं, शैउपुं.स्फुद् भ्वा० प० अ० सेद् विकासपुं, प्रकुल्ल
थपुं, पीलपुं, लेह पामवो, फुटपुं.

स्फुद् तु० प० अ० सेद् उपरना अर्थ.

स्फुद् भ्वा० आ० अ० सेद् यीराध जपुं,
झाटी जपुं, फुटी जपुं.

स्फुद् तु० उम० स० सेद् हिंसा करवी.

स्फुद् तु० उम० स० सेद् शैउपुं, विकास
करवो, प्रकुल्ल करपुं.स्फुट त्रि० प्रकट, पुल्लुं, स्पष्ट, लेहायेल,
यीरायेल, फुटेल, घोणुं, विकास पामेल,
प्रकुल्ल.स्फुट पु० न्योतिषमां कहेल मेध वगेरे
राशिओमां अमुक अंशे रहेल सूर्य वगेरे
अह.स्फुट न० उत्प्रेक्षापुं द्योतन, उत्प्रेक्षा प्रकट
करवी.स्फुटत् त्रि० फुटतुं, विकसतुं, पीलतुं,
यीरातुं, प्रकट थतुं.स्फुटता स्त्री० प्रकटपणुं, पुल्लापणुं, स्प-
ष्टपणुं.

स्फुटत्व न० उपरना अर्थ.

स्फुटन न० विकसपुं, पीलपुं, फूटि जपुं,
यीराध जपुं, लेह पामवो.

સ્ફુટબન્ધની

૬૨૪

સ્પ્યાશ્લિષ્ટેજ્યાધિકરણ

સ્ફુટબન્ધની છીં કપોતપદી વનરપતિ.

સ્ફુટા છીં સર્પની ફેણ.

સ્ફુટિ છીં પગ ફાટવાનો રોગ, કાકડી.

સ્ફુટિત ત્રિં ઝૂટેલ, વીકસેલ, ચીરાયેલ,

ભેદાયેલ, પ્રકટ થયેલ, હાંસી કરેલ.

સ્ફુટી છીં સ્ફુટિ બુઓ.

સ્ફુટ્ તું ડમં સં સેટ્ અનાદર કરવો.

સ્ફુટ્ તુદાં પં સં સેટ્ વરવું, સ્વીકારવું,
હાંકવું, વીંટવું.સ્ફુણ્ તું ડમં સં સેટ્ હસવું, હાંસી
કરવી, મરકરી કરવી.

સ્ફુણ્ તું ડમં સં સેટ્ ઉપરના અર્થ.

સ્ફુણ્ ભ્વાં આં અં સેટ્ વીકસવું,
ખીલવું, ચીરાવું, ભેદાવું, પ્રકટ થવું.સ્ફુત્ અવ્યં ભડભડ-ફડ ફડ એવો અસ્પષ્ટ
અવાજ.

સ્ફુત્કર પું અમ્મિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

સ્ફુર તું પં અં સેટ્ ધડકવું, ફરકવું,
તરકડવું, રફુરવું.

સ્ફુર પું ફલક-પાટીયું, ફળું.

સ્ફુરણ નં રફુરવું, ધડકવું, ફરકવું, તરકડવું,
લગાર ફરકવું, થોડું કંપવું.

સ્ફુરણા છીં ઉપરના અર્થ.

સ્ફુર્છ્ ભ્વાં પં સં સેટ્ વિરમરણ થવું,
ભૂલી જવું.સ્ફુર્જ્ ભ્વાં પં અં સેટ્ વળ્લો શબ્દ
થવો, કડાકો થવો.સ્ફુર્જથુ પું વળ્લો કડાકો, વળ્લો
અવાજ.સ્ફુલ્ તુદાં પં સેટ્ ફરકવું, ધડકવું,
રફુરવું, અં ચાલવું, જવું, ગંચય
કરવો સં

સ્ફુલ નં તંબુ, રાવટી.

સ્ફુલ ત્રિં સ્ફૂર્તિવાળું.

સ્ફુલન નં સ્ફૂર્તિ, ફરકવું, ધડકવું, રફુ-
રવું, તરકડવું.

સ્ફુલિજ્ઞ પું અમિક્ષણ, અમિતો તણુઓ.

સ્ફુલિજ્ઞા છીં ઉપરના અર્થ.

સ્ફુલિજ્ઞિન ત્રિં અમિના તણુખાવાળું.

સ્ફુલિજ્ઞિની છીં અમિની જાવાળા.

સ્ફૂર્જક પું તિંદુ વૃક્ષ.

સ્ફૂર્જથુ પું વળ્લપાત શબ્દ, વળ્લો કડાકો.

સ્ફૂર્તિ છીં સ્ફુરણ બુઓ, પ્રતિભા, યાદશ-
ક્તિ, યાદશસ્ત, વિકાસ, ફેલાવ, પ્રકાશ.

સ્ફૂર્તિમત્ પું પાશુપત શૈવભેદ.

સ્ફૂર્તિમત્ ત્રિં સ્ફૂર્તિવાળું, પ્રકટ, પ્રખ્યાત,
વિકાસ પામેલ.

સ્ફેયસ્ ત્રિં અતિશય ધણું, પુષ્કળ.

સ્ફેષ્ટ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સ્ફોટ પું પ્રકટપણું, ખુદ્લાપણું, વ્યાક-
રણપ્રસિદ્ધ અખંડ એક શબ્દભેદ-જો
પૂર્વ પૂર્વ અક્ષરના અનુભવસહિત છેલ્લા
છેલ્લા અક્ષરના અનુભવથી જણાતા અર્થનું
ભાન કરાવે છે, ફેલાવો, ગુમકું, ફાડવું,
ચીરવું.

સ્ફોટક પું ઉપરના અર્થ.

સ્ફોટક ત્રિં ચીરનાર, ફાડનાર, ફેડનાર.

સ્ફોટન નં ફાડવું, ચીરવું, ફાડવું, વિકા-
સવું, ખીલવું.

સ્ફોટની છીં મણિ વીધવાનું એક યંત્ર.

સ્ફોટવીજક પું બીજામાનું ઝાડ.

સ્ફોટવીજક પું ઉપરનો અર્થ.

સ્ફોટાયન પું એક વ્યાકરણશાસ્ત્રી મુનિ.

સ્ફોટિકા છીં એક જાતનું પક્ષી.

સ્પ્ય નં તરવારના આકારનું યત્ત માટે
એક કાષ.સ્પ્યાશ્લિષ્ટેજ્યાધિકરણ નં તે નામે
એક અધિકરણ.

સ

૬૧૫

સ્મેર

સ અવ્યં ભૂત અર્થમાં કે પાદપૂરણમાં
વપરાય છે.

સય પું ગર્વ, અભિમાન, અદભુત રસનો
સ્થાયિભાવ-રસ.

સર પું કામદેવ, રમરણ, યાદદાસ્ત.

સરકૂપક પું કામગૃહ-સ્ત્રીની યોનિ.

સરકૂપિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

સરગુરુ પું વિષ્ણુ.

સરગૃહ નં કામગૃહ-સ્ત્રીની યોનિ.

સરચક્ર નં રમરદીપક ગ્રંથમાં કહેલ એક
રતિગ્રંથ.

સરણ નં સ્મૃતિ, યાદદાસ્ત, યાદ કરવું,
મંભારવું, ચિંતવવું, વિચારવું, તે નામે
એક અર્થોક્ષકાર.

સરણીય ત્રિં રમરણ કરવા લાયક, યાદ
કરવા લાયક.

સરદશા સ્ત્રીં કામી સ્ત્રીપુરુષોની કામદેવે
કરેલી દશ અવસ્થાઓ પૈકી કામ એક.

સરદિષ્ પું શિવ.

સરધ્વજ નં સ્ત્રીનું ચિન્હ-યોનિ.

સરધ્વજ પું વાદિત્ર.

સરપ્રિય પું કામદેવનો પુત્ર અનિરુદ્ધ.

સરપ્રિયા સ્ત્રીં કામદેવની પત્ની રતિ.

સરમન્દિર નં સ્ત્રીની યોનિ.

સરરિપુ પું શિવ.

સરમર્દન પું શિવ.

સરલેખની સ્ત્રીં મેના પક્ષી.

સરવલ્લભ પું કામદેવનો પુત્ર અનિરુદ્ધ.

સરવલ્લભા સ્ત્રીં કામદેવની પત્ની રતિ.

સરવૌથિકા સ્ત્રીં વેશ્યા સ્ત્રી.

સરવૃદ્ધિ સ્ત્રીં કામદેવની વૃદ્ધિ, તે નામે
એક છોડ.

સરશશ્ત્રુ પું શિવ.

સરસ્તમ્ભ પું પુરુષનું લિંગ-લોડો.

સરસ્મર્ય પું ગધેડો.

સ્મરહર પું શિવ.

સ્મરાકુલ ત્રિં કામદેવથી વ્યાકુળ.

સ્મરાકુશ પું નખ.

સ્મરાતુર ત્રિં કામદેવથી આતુર.

સ્મરાન્ધ પું કામદેવથી આંધળું.

સ્મરાન્ન પું એક બતનો આંખો.

સ્મરાસવ પું લાળ.

સ્મર્તવ્ય ત્રિં રમરણ કરવા યોગ્ય, યાદ
કરવા લાયક.

સ્માર્ત ત્રિં સ્મૃતિમાં કહેલ દાન વગેરે,
સ્મૃતિ શાસ્ત્ર બાળુનાર, સ્મૃતિ શાસ્ત્રને
અનુસરનાર.

સ્મિ (ધ્મિ) જું આં સેટ્ અનાદર કરવો
સં લગાર હસવું, વિસ્મય પામવો અં

સ્મિ જું આં સેટ્ વિસ્મય પામવો અં
અનાદર કરવો સં

સ્મિદ્ જું અમં સેટ્ અનાદર કરવો સં
સ્નેહ કરવો અં

સ્મિત નં મંદહાસ્ય, લગાર હસવું, મોં
મલકાવવું.

સ્મિત ત્રિં વિક્સેલ, પ્રકુલ, મંદ મંદ
હસવું, મંદ હાસ્યવાળું.

સ્મીલ્ મ્વાં પં સં સેટ્ નેત્રની પેટે
ઉઘડવું, આંખની પેટે પલકારા મારવા.

સ્મૃ મ્વાં પં સં સેટ્ રમરણ કરવું, સં-
ભારવું, યાદ કરવું.

સ્મૃત ત્રિં રમરણ કરેલ, સંભારેલ, યાદ
કરેલ.

સ્મૃતિ સ્ત્રીં રમરણ, યાદદાસ્ત, મનુ વગેરેએ
રચેલ સ્મૃતિગ્રંથ, સંભારવું.

સ્મૃતિમત્ ત્રિં રમરણ શક્તિવાળું, યાદ
દાસ્તવાળું, સંભારતું.

સ્મૃતિહેતુ પું વાસનારૂપ એક સંસ્કાર-
જેથી રમરણશક્તિ નીપજે છે.

સ્મેર ત્રિં વિક્સેલ, પ્રકુલ, મંદ હાસ્યવાળું.

સ્મેરમુષ

૬૨૬

સગ્ધિન્

સ્મેરમુષ ત્રિં હસમુખું, મંદ હાસ્ય કરતું,
હસતા મ્હોંવાણું.

સ્યવ પું વેગ.

સ્યન્નુ ચું આં સં સેટ્ વિચાર કરવો,
વિચારવું.

સ્યન્દુ ખાં આં અં વેટ્ ઝરવું, ખરવું,
ટપકવું.

સ્યન્દ પું પ્રવાહી વસ્તુનું, ઝરવું, ખરવું,
ટપકવું.

સ્યન્દન નં ઝરવું, ખરવું, ટપકવું, પાણી.

સ્યન્દન પું રથ, તિનિશવૃક્ષ.

સ્યન્દનદ્રુમ પું તિનિશ વૃક્ષ.

સ્યન્દનારુદ્ધ ત્રિં રથ ઉપર ચઢેલ, રથ
ઉપર ખેસેલ.

સ્યન્દનારોહ પું રથ ઉપર ખેસી યુદ્ધ
કરનાર-રથી યોદ્ધો.

સ્યન્દનારોહણ નં રથ ઉપર ચઢવું, રથ
ઉપર ખેસવું.

સ્યન્દનિ પું તિનિશ વૃક્ષ.

સ્યન્દની લીં લાળ.

સ્યન્દિન્ ત્રિં ઝરનાર, ખરનાર, ટપકનાર.

સ્યન્દિની લીં લાળ.

સ્યન્ન ત્રિં ઝરેલ, ખરેલ, ટપકેલ.

સ્યન્નવીળ ત્રિં સ્તુતિ કરેલ, વખાણેલ.

સ્યમ્ ખાં પં અં સેટ્ શબ્દ કરવો,
અવાજ કરવો.

સ્યમ્ ચું ડમં સં સેટ્ વિતર્ક કરવો,
વિચારવું.

સ્યમ્ ચું ડમં સં સેટ્ શબ્દ કરવો,
અવાજ કરવો.

સ્યમન્તક પું શ્રીકૃષ્ણના હાથમાં રહેતો
એક મણિ, એક જાતનું ઝાડ, સત્રાજીતને
સૂર્યે આપેલ મણિ.

સ્યમીક પું રાફડો, કાળ, વખત, મેઘ.

સ્યમીકા લીં ગળી.

સ્યાદ્વાદ પું જ્ઞેનોએ માનેલ અનેકાંત
વાદ.

સ્યાદ્વાદવાદિન્ પું જૈન.

સ્યાદ્વાદિન્ પું જૈન.

સ્યાલ પું સાળો.

સ્યૂત ત્રિં સોય વગેરેથી વણેલ, ગુથેલ.

સ્યૂત પું સુતરનું પાત્ર-કાચળી-થેલી વગેરે.

સ્યૂતિ લીં સોઈ વગેરેથી વસ્ત્ર વગેરે
સીવવું તે.

સ્યૂન પું સૂર્ય, કિરણ, સુતરનું સીવેલું
પાત્ર-કાચળી-થેલી વગેરે, આકડાનું ઝાડ.

સ્યૂમ નં પાણી, કિરણ.

સ્યૂમ પું કિરણ.

સ્યોત પું સ્યૂત પું જુઓ.

સ્યોન પું સ્યૂત પું જુઓ, સૂર્ય, કિરણ.
આકડાનું ઝાડ, સુખ.

સ્યોન ત્રિં સુખ કરનાર.

સંસ ખાં આં અં સેટ્ નીચે પડવું,
સરકી પડવું, નીચે લટકવું, જવું.

સંસન નં નીચે પડવું, પડવું, ઉંચે ગ-
થેલાને નીચે લઇ જવું તે.

સંસના લીં ઉપરના અર્થ.

સંસમાન ત્રિં નીચે પડવું, નીચે સરકી
પડવું.

સંસિન્ પું પીણું ઝાડ.

સંસિન્ ત્રિં નીચે પડવાના સ્વભાવવાળું,
નીચે પડનાર.

સંસિફલ પું શિરિષ વૃક્ષ, સરસડાનું ઝાડ.

સગ્ધર ત્રિં માળા ધારણ કરનાર, હાર
પહેરનાર.

સગ્ધરા લીં ૨૧ અક્ષરના ચરણવાળો
એક છંદ.

સગ્ધત્ ત્રિં પુષ્પની માળાવાળું. હરકોઈ
માળા ધારણ કરનાર.

સગ્ધિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

સજ્જ

૬૨૭

સ્વ

સજ્જ સ્વાં આં સં સેદ્ ગમન કરવું, જવું.
 સજ્જ સ્ત્રીં માળા, હાર.
 સજ્જ સ્ત્રીં દોરડું, પ્રજ્ઞપતિ, તંતુઓનો
 સમૂહ.
 સન્સ મ્વાં આં અં સેદ્ સરકી પડવું,
 નીચે પડવું, નીચે લટકવું.
 સમ્મ મ્વાં આં સં સેદ્ વિશ્વાસ કરવો.
 સ્વ પું કરવું, ખરવું, ટપકવું, ઝરવું,
 ઝરણું.
 સ્વ ત્રિં ઝરનાર, ખરનાર, ટપકનાર.
 સ્વણ નં કરવું, ખરવું, ધામ, પરસેવો,
 મૂતર, મૂત.
 સ્વત્ ત્રિં ઝરવું, ખરવું, ટપકવું.
 સ્વદ્ગર્ભાં સ્ત્રીં દૈવયોગે પડી ગયેલા ગ-
 ભવાળી ગાય, દેવયોગે પડી ગયેલા
 ગર્ભવાળી સ્ત્રી.
 સ્વદ્રંગ પું દુકાન, બજાર.
 સ્વન્તી સ્ત્રીં નદી, એક જાતની ઔષધિ,
 ગુહમરથાન.
 સ્વસા સ્ત્રીં મૂર્વા-મોરવેલ.
 સ્વપ્ત પું જગતકર્તા પરમેશ્વર, બ્રહ્મા, શિવ.
 સ્વપ્ત ત્રિં સરજનાર, પેદા કરનાર,
 સ્વસ્ત ત્રિં સરકેલ, નીચે પડેલ, સરી
 પડેલ.
 સ્વસ્તર પું શય્યા, આસન, સંધારો.
 સ્વાક્ અવ્યં જલદી, પુરત.
 સ્વાવ પું સ્વ પું બુએ.
 સ્વાવક નં મરી, તીખાં.
 સ્વાવક ત્રિં ઝરવનાર, ટપકાવનાર, ખે-
 રનાર.
 સ્વિન્મ મ્વાં પં સં સેદ્ હિંસા કરવી,
 હાર કરવું.
 સ્વિન્મ મ્વાં પં સં સેદ્ હિંસા કરવી,
 મારી નાખવું.
 સ્વિન્ દિવાં પં વેદ્ મુકાવું. અં જવું સં

સુ મ્વાં પં અનિદ્ જવું, સં ખરવું,
 ઝરવું અં
 સુદાર પું વિકંકત વૃક્ષ.
 સુધન પું તે નામે એક દેશ.
 સુમ્ત્રી સ્ત્રીં સાથખાર.
 સુન્ સ્ત્રીં તે નામે એક યજ્ઞપાત્ર-સરવો.
 સુચા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 સુત ત્રિં સ્નેહ, ઝરેલ, ખરેલ, ટપકેલ,
 ગયેલ.
 સુતા સ્ત્રીં હિંમુપત્રી વનસ્પતિ.
 સુવ પું ખેરના લાકડાંનું એક યજ્ઞપાત્ર-
 સરવો.
 સુષા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ, સહકી વૃક્ષ,
 મોરવેલ.
 સુવાવૃક્ષ પું વિકંકત વૃક્ષ.
 સ્વ સ્ત્રીં તે નામે એક યજ્ઞપાત્ર-સરવો.
 સ્વેક્ મ્વાં પં સં સેદ્ જવું.
 સ્ત્રીં મ્વાં પં અં અનિદ્ ઉકળવું, રંધાઇ
 જવું.
 સ્ત્રોત પું સ્વાભાવિક જળપ્રવાહ, પાણીનો
 પ્રવાહ.
 સ્ત્રોતર્દશ પું સમુદ્ર.
 સ્ત્રોતસ નં સ્વાભાવિક જળપ્રવાહ, પાણીનો
 પ્રવાહ, વીર્ય, શરીરમાં રહેલ સ્ત્રિ,
 તરંગ, મોણું, ઝરો, પાણી, હન્દિય,
 હાથીની સુંદ.
 સ્ત્રોતસ્ય પું શિવ, ચોર.
 સ્ત્રોતસ્વત્ ત્રિં પ્રવાહવાળું.
 સ્ત્રોતસ્વતી સ્ત્રીં નદી.
 સ્ત્રોતસ્વિની સ્ત્રીં નદી.
 સ્ત્રોતોડજન નં સૌવીરાંજન-સુરમો.
 સ્ત્રોતોષઘા સ્ત્રીં નદી.
 સ્વ નં ધન, દોલત-
 સ્વ પું આત્મા, પોતે, જ્ઞાતિ.
 સ્વ ત્રિં પોતાનું.

स्वकम्पन

६२८

स्वधा

स्वकम्पन पु० वायु, पवन.
 स्वकर्मकरण न० पोतानुं कर्म-काम करवुं.
 स्वकर्मकर्तृ त्रि० पोतानुं कर्म-काम
 करनार.
 स्वकर्मकृत् त्रि० पोतानुं कर्म करनार,
 पोतानुं काम करनार.
 स्वकर्मन् न० पोतानुं कर्म-काम.
 स्वकीय त्रि० पोतानुं.
 स्वकुटुम्ब न० पोतानुं कुटुम्ब.
 स्वकुलक्षय पु० पोताना कुलनो नाश.
 स्वकृत त्रि० पोते करेक्ष.
 स्वक् ष्वक् लुओ.
 स्वगत त्रि० पोतानाभां रहेक्ष, मनभां
 रहेक्ष, आत्माभां रहेक्ष.
 स्वगत न० पोताना मनभां रहेक्ष वयन
 वगेरे.
 स्वगुता स्त्री० शकशिंभी वनस्पति, रीसा-
 मणीनो वेलो.
 स्वगृह न० पोतानुं घर.
 स्वगृह पु० ओक जलतनुं पक्षी.
 स्वङ्गा म्त्रा० प० स० सेट् सरकवुं, भसवुं,
 जवुं.
 स्वङ्ग त्रि० सारा अंगवाणुं.
 स्वच्छ त्रि० अति निर्मल, भेलुं नहि ते,
 शैशरहित, नीशैगी, घोणुं, सहेत,
 उजवण.
 स्वच्छ पु० मोती, स्फटिक भलि.
 स्वच्छ न० निर्मल, उपरम.
 स्वच्छता स्त्री० स्वच्छपणुं, निर्मलपणुं,
 घोणाश, उजवणता.
 स्वच्छत्व न० उपरना अर्थ.
 स्वच्छन्द त्रि० स्वाधीन, स्वतंत्र.
 स्वच्छन्दक त्रि० उपरना अर्थ.
 स्वच्छपत्र न० अजरपत्र.
 स्वच्छमणि पु० स्फटिक भलि.

स्वच्छा स्त्री० घोणी धोण्ड.
 स्वज न० लोही.
 स्वज पु० पुत्र.
 स्वज त्रि० पोताथी उत्पन्न बनार.
 स्वजन पु० पोतानो माणुस, ज्ञाति, कुटुम्भी,
 सगे, पोतानो लोक.
 स्वजा स्त्री० पुत्री, कन्या.
 स्वजाति स्त्री० पोतानी जत.
 स्वजातीय त्रि० पोतानी जतनुं.
 स्वज्ज ष्वज् धातु लुओ.
 स्वद् वु० उभ० स० सेट् गमन करवुं, जवुं,
 संस्कार करवो.
 स्वतन्त्र त्रि० स्वतंत्र, स्वाधीन, पराधीन
 नहि ते.
 स्वतन्त्रता स्त्री० स्वतंत्रपणुं.
 स्वतन्त्रत्व न० स्वतंत्रपणुं.
 स्वतस् अक्य० पोताथी, पोतानी भेजे,
 पोतानी जते.
 स्वता स्त्री० पोतापणुं, पोतानापणुं, स्वा-
 भीत्व, माहीडी, स्वतंत्रपणुं, स्वाधीनपणुं.
 स्वतोद्ग्राह्य न० वेदान्तीओओ मानेक्ष ओक
 ज्ञानप्राप्ताप्य.
 स्वत्व न० उपरना अर्थ.
 स्वद् म्त्रा० आ० स० सेट् स्वाद लेवो,
 आप्युं, याटवुं.
 स्वदन न० स्वाद लेवो, आप्युं, याटवुं.
 स्वधर्म पु० पोतानो धर्म, पोतानी इरज.
 स्वधर्मच्युत त्रि० पोताना धर्मथी यूकेक्ष,
 पोतानी इरजथी यूकेक्ष.
 स्वधर्मत्याग न० पोताना धर्मनो त्याग
 करवो ते.
 स्वधर्मत्याग पु० उपरनो अर्थ.
 स्वधर्मस्थ त्रि० पोताना धर्मभां रहेक्ष.
 स्वधर्मस्थित त्रि० पोताना धर्मभां रहेक्ष.
 स्वधा अक्य० पितृदेवने उद्देशाने हविषनो
 त्याग करती वेजा वपरातो शण्ड.

સ્વધા

૬૧૬

સ્વર્

સ્વધા સ્ત્રીં તે નામે એક માતૃકા.
 સ્વધાપ્રિય પું કાળા તલ, 'સ્વધા' જોને.
 પ્રિય છે તે પિતૃદેવ, પિતૃલોક.
 સ્વધામુજ્ પું પિતૃગણ, દેવ.
 સ્વધિતિ સ્ત્રીં કુહાડી.
 સ્વધિતી સ્ત્રીં કુહાડી.
 સ્વન્ ભ્વાં પં આં સેટ્ શબ્દ કરવો,
 અવાજ કરવો.
 સ્વન્ ચું ઉમં ષં સેટ્ ઉપરના અર્થ.
 સ્વન પું શબ્દ, અવાજ.
 સ્વનગર નં પોતાનું શહેર.
 સ્વનત્ત્રિં શબ્દ કરતું, અવાજ કરતું.
 સ્વનાશ પું પોતાનો નાશ, ધનનો નાશ.
 સ્વનિ પું શબ્દ, અવાજ.
 સ્વનિત્રિં શબ્દ કરેલ, અવાજ કરેલ.
 સ્વનિત્રિં શબ્દ, અવાજ, મેધની ગર્જના.
 સ્વનિતાહ્વય પું તાંદળજનું શાક.
 સ્વર્ ધ્વર્ ધાતુ જુઓ.
 સ્વપત્ત્રિં સત્તું, નિદ્રા લેતું, ઉંઘતું.
 સ્વપન નં સૂવું, નિદ્રા લેવી, ઉંઘવું,
 નિદ્રા.
 સ્વપિણ્ડા સ્ત્રીં પિંડખજૂરી વનસ્પતિ.
 સ્વપ્ન પું નિદ્રા, ઉંઘ, સમજું, માનસિક
 એક જ્ઞાન, જોતું, દેખવું.
 સ્વપ્નકૃત્ત્વ નં એક જાતનું શાક.
 સ્વપ્નજ્ત્રિં નિદ્રા લેવાના સ્વભાવવાળું,
 ઉંઘણસી, ઉંઘનાર, નિદ્રા લેનાર.
 સ્વપ્નશીલ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 સ્વવીજ પું આત્મા.
 સ્વવીજ નં પોતાનું બીજ, પોતાનું વીર્ય,
 પોતાનું કારણ.
 સ્વવીજા સ્ત્રીં પુત્રી, કન્યા.
 સ્વભાવ પું સ્વતઃસિદ્ધ ભાવ, સ્વભાવ,
 પ્રકૃતિ, મૂળ, સ્થિતિ.
 સ્વભાવજ ત્રિં સ્વભાવથી ઉત્પન્ન થનાર.

સ્વભાવતસુ અઘ્યં સ્વભાવથી, સ્વભાવથી.
 સ્વભાવદુર્જન પું સ્વભાવથી ખરાબ
 એવો માણસ.
 સ્વભાવદૌર્જન્ય નં સ્વાભાવિક દુર્જનતા.
 સ્વભાવોક્તિ સ્ત્રીં તે નામે એક અર્થા-
 લંકાર.
 સ્વભૂ પું બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, શિવ, ઇશ્વર,
 કામદેવ.
 સ્વયંકૃત ત્રિં પોતાની મેળે કરેલ.
 સ્વયંવર પું કન્યાએ પોતેજ પતિને પસંદ
 કરી વરવો તે.
 સ્વયંવરા સ્ત્રીં પોતે જાતેજ પસંદ કરી
 પતિને વરનારી કન્યા.
 સ્વયંદત્ત ત્રિં પોતાની મેળે આપેલ.
 સ્વયંદત્ત પું એક જાતનો પુત્ર.
 સ્વયંશીર્ષ ત્રિં પોતાની મેળે પહેલ-ખરેલ,
 વીખરાઈ ગયેલ.
 સ્વયંહારિકા સ્ત્રીં બ્રહ્માના માનસિક પુત્ર
 દુઃસહની એક કન્યા.
 સ્વયંકૃત પું કૃત્રિમ પુત્ર.
 સ્વયંકૃત ત્રિં પોતાની મેળે કરેલ.
 સ્વયંકૃત્તા સ્ત્રીં શકશિખી વનસ્પતિ.
 સ્વયન્દત્ત પું એક જાતનો પુત્ર.
 સ્વયન્દત્ત ત્રિં પોતે આપેલ, પોતાની
 મેળે આપેલ.
 સ્વયમ્ અઘ્યં પોતે, પોતાની મેળે.
 સ્વયમ્પ્રભ પું ભાવી ચોથા જોન તીર્થકર.
 સ્વયમ્ભુ પું બ્રહ્મા.
 સ્વયમ્ભુવા સ્ત્રીં ધૂત્રપત્રા વનસ્પતિ.
 સ્વયમ્ભૂ પું બ્રહ્મા, સ્તન, કાળ, કામદેવ,
 વિષ્ણુ, શિવ, પરમેશ્વર, જિનદેવ.
 સ્વર્ ચું ઉમં સં સેટ્ આક્ષેપ કરવો,
 ફેંકા દેવો.
 સ્વર્ અઘ્યં સ્વર્ગ, આકાશ, દુઃખથી મિશ્ર
 નહિ એવી સુખની પરંપરા, સોદે,
 સુંદર, શ્રેષ્ઠ.

સ્વર

૭૦૦

સ્વર્ગ

સ્વર પુ० ઉદાત્ત-અનુદાત્ત-સ્વરિત-સ્વર,
‘અ’ વગેરે સ્વર, તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ પ્રાણ
વગેરે વાયુનો વ્યાપાર, કાકુ વગેરેથી
કરેલ વર્ણોચ્ચારણરૂપ એક જાતનો અવાજ,
નિષાદ-ઋષભ-ગાંધાર વગેરે સાત સ્વર.

સ્વરણ પુ० એક જાતનો રોગ.

સ્વરચક્ર નં સ્વરોદયમાં કહેલ એક ચક્ર.

સ્વરપત્તન નં સામવેદ.

સ્વરમજ્જ પુ० સ્વરનો ભંગ કરનાર-ઘાટે
ખેસાડી દેનાર એક રોગ.

સ્વરમેદ પુ० ઉપરનો અર્થ.

સ્વરમંડલિકા સ્ત્રી० વીણા વાદિત્ર, સ્વ-
રોનો સમૂહ.

સ્વરમણ્ડલી સ્ત્રી० સ્વરોનો સમૂહ.

સ્વરલાસિકા સ્ત્રી० વીણાવાદિત્ર, વાંસળી.

સ્વરશૂન્ય ત્રિ० સ્વરવિનાનું.

સ્વરસ પુ० હરકોઈ પદાર્થની ચટણી,
ભુખદી, એક જાતનો ઉકાળો.

સ્વરસ ત્રિ० પોતાનો અભિપ્રાય, પોતાનું
તાત્પર્ય વાક્ય વગેરેની એક પ્રકારની
રચના.

સ્વરસન્ધિ પુ० વ્યાકરણની રીતે સ્વરના
નિમિત્તે થતી સંધિ, સ્વરનો સંધિ.

સ્વરસામન્ નં એક યતીય દિવસ.

સ્વરાંશ પુ० સ્વરનો અંશ-ભાગ.

સ્વરા સ્ત્રી० પ્રજાની પ્રથમ પત્ની.

સ્વરાજ પુ० પરમેશ્વર.

સ્વરાપગા સ્ત્રી० ગંગા નદી.

સ્વરાણુ પુ० વજ.

સ્વરાષ્ટ્ર પુ० નં પોતાનો દેશ, પોતાનું
રાજ્ય.

સ્વરિત પુ० ઉદાત્ત-અનુદાત્ત સ્વરનો ભાગ
જેમાં એકજ થયો હોય તે એક સ્વર.

સ્વરિત ત્રિ० સ્વરવાણું, અવાજવાણું.

સ્વરુ પુ० ચૂપનો ખડે, બાણ, યસ, સૂર્યનું
કિરણ, એક જાતનો વીંછી.

સ્વરુચિ ત્રિ० સ્વતંત્ર, પશધીન નહિ તે.

સ્વરુચિ સ્ત્રી० પોતાની ઇચ્છા, પોતાનો અ-
ભિપ્રાય.

સ્વરૂપ નં સ્વભાવ, પોતાનું રૂપ, આત્મરૂપ,
પોતારૂપ પદાર્થ.

સ્વરૂપ ત્રિ० સુંદર, મનોહર.

સ્વરૂપ પુ० પડિત, વિદ્વાન.

સ્વરૂપસંબન્ધ પુ० ન્યાયશાસ્ત્રમાં કહેલ
એક સંબંધ.

સ્વરેણુ સ્ત્રી० સૂર્યની એક પત્ની.

સ્વરોદય પુ० શુભ-અશુભપણના જ્ઞાનનું
સાધન એક તંત્રશાસ્ત્ર.

સ્વર્ગ પુ० સ્વર્ગ, દેવોનું નિવાસસ્થળ.

સ્વર્ગગંગા સ્ત્રી० ગંગા નદી.

સ્વર્ગગત ત્રિ० સ્વર્ગમાં ગયેલ.

સ્વર્ગગતિ સ્ત્રી० સ્વર્ગમાં જવું.

સ્વર્ગગમન નં સ્વર્ગમાં જવું.

સ્વર્ગગામિનુ ત્રિ० સ્વર્ગમાં જનાર.

સ્વર્ગગિરિ પુ० મેરૂ પર્વત.

સ્વર્ગગ્ધા સ્ત્રી० ગંગા નદી.

સ્વર્ગત ત્રિ० સ્વર્ગમાં ગયેલ.

સ્વર્ગનાથ પુ० ઇન્દ્ર.

સ્વર્ગપતિ પુ० ઇન્દ્ર.

સ્વર્ગવધૂ સ્ત્રી० અપ્સરા, દેવાંગના.

સ્વર્ગભર્તૃ પુ० ઇન્દ્ર.

સ્વર્ગવધૂ સ્ત્રી० અપ્સરા, દેવાંગના.

સ્વર્ગસદ્ પુ० દેવ.

સ્વર્ગસ્વામિનુ પુ० ઇન્દ્ર.

સ્વર્ગાચલ પુ० મેરૂ પર્વત.

સ્વર્ગિગિરિ પુ० મેરૂ પર્વત.

સ્વર્ગિનુ પુ० દેવ.

સ્વર્ગિનુ ત્રિ० દેવલોકમાં જનાર, સ્વર્ગવાસી.

સ્વર્ગિરિ પુ० મેરૂ પર્વત.

સ્વર્ગૌકસ્ પુ० દેવ.

સ્વર્ગ્ય ત્રિ० સ્વર્ગનું સાધન, સ્વર્ગસંબધી,
સ્વર્ગનું.

સ્વર્જિક

૭૦૧

સ્વર્વધૂ

સ્વર્જિક પું સાછખાર.

સ્વર્જિકા સ્ત્રીં જવખાર.

સ્વર્જિકાક્ષાર પું જવખાર.

સ્વર્જિન્ પું સાછખાર.

સ્વર્ણ નં સોનું, ધંતુરો, નાગકેસર, એક જાતનું શાક.

સ્વર્ણક ત્રિં સોનાનું, સોનાસંબંધી.

સ્વર્ણકળ નં એક જાતનો ચુગળ.

સ્વર્ણકળ પું સોનાનો કણ-લેશ-અંશ-થોડો ભાગ.

સ્વર્ણકવલી સ્ત્રીં એક જાતની કેળ-સોનેરી કેળ.

સ્વર્ણકાય પું ગરૂડ પક્ષી.

સ્વર્ણકાય ત્રિં સોનાના શરીરવાળું.

સ્વર્ણકાર પું સોની.

સ્વર્ણકૃત્ પું સોની.

સ્વર્ણકેતકી સ્ત્રીં પીળા કેવડાનું ઝાડ.

સ્વર્ણશ્રીરી સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ.

સ્વર્ણગિરિ પું મેરૂ પર્વત.

સ્વર્ણગૈરિક નં સોનાચેર.

સ્વર્ણગ્રીવા સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.

સ્વર્ણચૂડ પું ચાસ પક્ષી.

સ્વર્ણચૂડી સ્ત્રીં ચાસ પક્ષિણી.

સ્વર્ણજ નં કલક.

સ્વર્ણજ ત્રિં સોનાથી ઉત્પન્ન થનાર.

સ્વર્ણદી સ્ત્રીં ગંગા નદી, શ્રીકાલી વનસ્પતિ.

સ્વર્ણદોષિતિ પું અગ્નિ, ચિરાનું ઝાડ.

સ્વર્ણદ્રુ પું ગરમાળાનું ઝાડ.

સ્વર્ણપક્ષ પુંગરૂડ પક્ષી.

સ્વર્ણપાટક પું ટંકણખાર.

સ્વર્ણપુષ્પ પું અંપાનું ઝાડ, ગરમાળાનું ઝાડ.

સ્વર્ણપુષ્પા સ્ત્રીં સાતલા, કલિકારી, વનસ્પતિ.

સ્વર્ણપુષ્પી સ્ત્રીં ગરમાળાનું ઝાડ, પીળા કેવડાનું ઝાડ.

સ્વર્ણકલા સ્ત્રીં એક જાતની કેળ-સોનેરી કેળ.

સ્વર્ણચણિજ્ પું સોનાનો વેપારી.

સ્વર્ણભૂમિકા સ્ત્રીં તળ.

સ્વર્ણમૃદ્ધરાજ પું પીળો ભાંગરો, સોનાની ઝારી, સોનાનો કળશ.

સ્વર્ણમાક્ષિક નં સુવર્ણ માક્ષિક નામે એક ઉપધાતુ.

સ્વર્ણમાક્ષિકા સ્ત્રીં સોનામુખી.

સ્વર્ણયુથિકા સ્ત્રીં પીળી જૂઈ.

સ્વર્ણયૂથી સ્ત્રીં પીળી જૂઈ.

સ્વર્ણલતા સ્ત્રીં માલકાંકણી.

સ્વર્ણવર્ણી સ્ત્રીં શ્યોનાક વૃક્ષ.

સ્વર્ણવલ્કલ પું શ્યોનાક વૃક્ષ.

સ્વર્ણવહ્ની સ્ત્રીં એક જાતની વેલ.

સ્વર્ણશિફાલિકા સ્ત્રીં પીળી શેફાલિકા વનસ્પતિ, ગરમાળો.

સ્વર્ણાન્ન પું ગરમાળાનું ઝાડ.

સ્વર્ણાન્ન ત્રિં સોનાના અંગવાળું-પીળા શરીરવાળું.

સ્વર્ણાભા સ્ત્રીં પીળી જૂઈ.

સ્વર્ણારિ પું ગંધક.

સ્વર્ણુલિ સ્ત્રીં એક જાતનો વેલો.

સ્વર્ત્ત વું ઝમં સેટ્ જયું સં દુઃખથી છુવવું અં

સ્વર્ત્ત મ્વાં આં સેટ્ પ્રસન્ન થયું અં ચાટયું સં

સ્વર્માનવ પું ગોમેદ મણિ.

સ્વર્માનુ પું રાહુ ગ્રહ.

સ્વર્માતિ ત્રિં સ્વર્ગ લોકમાં ગયેલ.

સ્વર્લાક પું સ્વર્ગ લોક, સ્વર્ગ, સ્વર્ગમાં રહેલ લોક.

સ્વર્વધૂ સ્ત્રીં અંસરા, દેવાંગના.

સ્વર્વાપી

૭૦૨

સ્વાદ્

સ્વર્વાપી સ્ત્રી૦ ગંગા નદી.

સ્વર્વેશ્યા સ્ત્રી૦ ઉર્વશી વગેરે સ્વર્ગની
વેશ્યાઓ-અપ્સરાઓ.સ્વર્વૈય પુ૦ દ્વિ૦ સ્વર્ગના વૈદ્ય-અધિની
કુમાર.સ્વલક્ષણ ન૦ સ્વભાવ, પ્રકૃતિ, પોતાનું
લક્ષણ.

સ્વલોન પુ૦ તે નામે એક દાનવ.

સ્વલ્પ ત્રિ૦ અતિઅલ્પ, ઘણુંજ થોડું.

સ્વલ્પકેશરિન્ પુ૦ કાવિદાર વૃક્ષ.

સ્વલ્પકેશિન્ પુ૦ એક જાતનો પિશાચ.

સ્વલ્પકેશિન્ ત્રિ૦ ઘણાજ ઓછા કેશવાળું.

સ્વલ્પતા સ્ત્રી૦ ઘણીજ ઓછાશ, અત્યંત
ઉણપ, અતિશય થોડાપણું.

સ્વલ્પત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

સ્વલ્પપત્રક પુ૦ એક જાતનો મહુડો.

સ્વલ્પચલ ત્રિ૦ થોડા બળવાળું.

સ્વવશ ત્રિ૦ પોતાને વશ, પોતાને સ્વાધીન.

સ્વવાસિની સ્ત્રી૦ લાંબા કાળ સુધી પિતાને
ઘેર પડી રહેનારી પરણેલી નહિ પરણેલી
હરકાઈ સ્ત્રી, જેનો પતિ જીવતો હોય
તેવી સ્ત્રી-સુવાસણ સ્ત્રી.

સ્વવીજ પુ૦ આત્મા, પુત્ર.

સ્વવીજ ન૦ પોતાનું બી, પોતાનું કારણ,
પોતાનું વીર્ય.

સ્વવીજા સ્ત્રી૦ કન્યા, પુત્રી.

સ્વહિતૈષિન્ ત્રિ૦ પોતાનું હિત ઇચ્છનાર.

સ્વસ્ત્ર સ્ત્રી૦ બહેન.

સ્વસ્ક મ્વા૦ આ૦ સ૦ સેટ જવું.

સ્વસ્તિ અવ્ય૦ કલ્યાણ, આશીર્વાદ, સ્વીકાર,
સૂચન.

સ્વસ્તિક પુ૦ ન૦ સાથીઓ.

સ્વસ્તિક પુ૦ સિતાવર શાક, ચોરો.

સ્વસ્તિક ન૦ એક જાતનું આસન, ચોખાના.

લોટનો ત્રિકોણાકાર એક પદાર્થ, જિન-
ધ્વજભેદ.સ્વસ્તિમુખ પુ૦ આહ્વાણ, લખવા લાયક
કાગળ વગેરે, દસ્તાવેજ, ખત.

સ્વસ્તિમુખ ત્રિ૦ સ્વસ્તિવાદી.

સ્વસ્તિવાચન ન૦ કોઈ કર્મના આરંભ-
સમયે વિધિની શાંતિ માટે આહ્વાણ દ્વારા
કર્તા કર્મનું શુભપણું.સ્વસ્તિવાચનિક ત્રિ૦ સ્વસ્તિવાચનનું
સાધન, સ્વસ્તિવાચનગ્રંથી.સ્વસ્ત્યયન ન૦ શુભને માટે કરાતા વેદો-
કા ગ્રંથયાગ વગેરે.સ્વસ્થ ત્રિ૦ સ્વભાવમાં રહેલ, સ્વર્ગમાં
રહેલ, સુખમાં રહેલ, સુખી, શાંત,
નીરોગી.

સ્વસ્થતા સ્ત્રી૦ સ્વસ્થપણું.

સ્વસ્થત્વ ન૦ સ્વસ્થપણું.

સ્વસ્ત્રીય પુ૦ બહેનનો છોકરો-ભાણેજ.

સ્વસ્ત્રીયા સ્ત્રી૦ બહેનની પુત્રી-ભાણેજી.

સ્વાગત ન૦ સુખથી આવતું, કુશલ, કુશલ-
પ્રશ્ન.સ્વાક્રિક પુ૦ મૃદંગ-નરથું, મૃદંગ-નરથાં
વગાડનાર.સ્વાચ્છન્દ્ય ન૦ સ્વચ્છંદપણું, સ્વાધીનપણું,
સ્વતંત્રતા, સ્વસ્થપણું.

સ્વાતંત્ર્ય ન૦ ઉપરના અર્થ.

સ્વાતિ પુ૦ સ્ત્રી૦ અધિની વગેરે નક્ષત્રો-
પૈત્રી પંદરમું નક્ષત્ર.સ્વાતિ સ્ત્રી૦ તે નામે સૂર્યની એક પત્ની,
પક્ષી.સ્વાતિયોગ પુ૦ સ્વાતી નક્ષત્ર અને અમુક
તિથિથી થનારો એક યોગ.સ્વાદ્ મ્વા૦ આ૦ સેટ પ્રસન્ન થવું અ૦
સ્વાદ લેવો, ચાખવું સ૦

સ્વાદ

૭૦૩

સ્વામિન

સ્વાદ પુઁ સ્વાદ, રસનો અનુભવ, પ્રીતિ, પ્રેમ, પ્રસન્ન કરવું, ખુશ કરવું, ચાટવું, સ્વાદ લેવો.

સ્વાદ ન૦ ઉપરના અર્થ.

સ્વાદન ન૦ રસનો અનુભવ કરવો, ચાખવું, ચાટવું, સ્વાદ લેવો.

સ્વાદિત ત્રિ૦ ચાખેલ, ચાટેલ.

સ્વાદિષ્ઠ ત્રિ૦ અતિશય સ્વાદવાળું, લહે-જતદાર, અતિમધુર.

સ્વાદોયસ્ ત્રિ૦ ઉપરના અર્થ.

સ્વાદુ પુઁ મધુર રસ, ગોળ, જીવક ઔષધિ, અશરનો સાર.

સ્વાદુ ત્રિ૦ ઈષ્ટ, ઇચ્છિત, પ્રિય, મનોહર, સુંદર.

સ્વાદુ સ્ત્રી૦ દ્રાક્ષ.

સ્વાદુકણ્ઠક પુઁ વિક્રંત વૃક્ષ.

સ્વાદુકન્દા સ્ત્રી૦ વિદારી વનસ્પતિ.

સ્વાદુકા સ્ત્રી૦ નાગદંતી વનસ્પતિ.

સ્વાદુસ્ત્રણ્ડ પુઁ ગોળ, મધુર લાગ.

સ્વાદુગન્ધ્યા સ્ત્રી૦ લાલ સરગવો, ભોંય-કાકળું.

સ્વાદુપર્ણિકા સ્ત્રી૦ દુધી.

સ્વાદુપર્ણી સ્ત્રી૦ દુધી.

સ્વાદુપાકા સ્ત્રી૦ કાકમાચી વનસ્પતિ.

સ્વાદુપિણ્ડા સ્ત્રી૦ પિંડખર્જૂરી વનસ્પતિ.

સ્વાદુપુષ્પ પુઁ કટમી જુઓ.

સ્વાદુફલ ન૦ સ્વાદિષ્ઠ ફળ, મીઠું ફળ, ખોરડીનું ફળ-ખોર.

સ્વાદુફલા સ્ત્રી૦ ખોરડી.

સ્વાદુમજ્જન્ પુઁ પહાડી પીણું ગાંડ.

સ્વાદુમાંસી સ્ત્રી૦ કાકિલી વનસ્પતિ.

સ્વાદુમૂલ ન૦ ગાંજર.

સ્વાદુરસ પુઁ સ્વાદિષ્ઠ રસ.

સ્વાદુરસા સ્ત્રી૦ કાકાલી, મદિરા-દારૂ, શતાવરી, દ્રાક્ષ, આમ્રાતક વૃક્ષ.

સ્વાદુલતા સ્ત્રી૦ વિદારી વનસ્પતિ.

સ્વાદુદક પુઁ તે નામે એક સમુદ્ર.

સ્વાદ્વન્ન ન૦ સ્વાદવાળું અન્ન.

સ્વાદ્વમ્લ પુઁ દાડમનું ગાંડ.

સ્વાદ્વી સ્ત્રી૦ દ્રાક્ષ.

સ્વાધિકાર પુઁ પોતાનો અધિકાર.

સ્વાધિપત્ય ન૦ પોતાનું અધિપતિપણું, પોતાની માલકી, પોતાનું સ્વામીત્વ.

સ્વાધિષ્ઠાન ન૦ લિંગના મૂળ ભાગમાં સુષુમ્ણા નાડીની અંદર આવેલ પૃથ્વિ એક ચક્ર.

સ્વાધીન ત્રિ૦ સ્વાધીન, સ્વતંત્ર.

સ્વાધીનતા સ્ત્રી૦ સ્વાધીનપણું, સ્વતંત્રતા.

સ્વાધીનત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

સ્વાધીનપતિકા સ્ત્રી૦ જેનો પતિ પોતાના સૌંદર્યાદિ ગુણોથી આકૃષ્ટ હોઈ વશ હોય તેવી સ્ત્રી.

સ્વાધીનમર્ત્તકા સ્ત્રી૦ ઉપરનો અર્થ.

સ્વાધ્યાય પુઁ દ્વિભતીએ પાઠ કરવાનો અમુક વેદભાગ, અવશ્ય પાઠ કરવા યોગ્ય વેદાધ્યયન, નિત્ય નિયમિત અમુક અધ્યયન, પોતાનો પાઠ.

સ્વાન પુઁ શબ્દ, અવાજ.

સ્વાન્ત ન૦ મન, ગેફાલ, ગુફા.

સ્વાન્ત ત્રિ૦ શબ્દ કરેલ, અવાજ કરેલ.

સ્વાપ પુઁ સુવું, ઉંઘવું, નિદ્રા લેવી, અજાન, સ્પર્શનું અજાન, સ્પર્શ નહિ જાણવો તે.

સ્વાપતેય ન૦ ધન, દોસ્ત.

સ્વાભાષિક ત્રિ૦ સ્વભાવસિદ્ધ, સ્વાભાવિક.

સ્વામિતા સ્ત્રી૦ સ્વામીપણું, માલીકી, શેઠાઈ, રાજપણું, ધણીપણું.

સ્વામિત્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

સ્વામિન પુઁ પતિ, ભરથાર, ધણી, શેઠ, કાર્તિક સ્વામી, રાજા, માલીક, શિવ,

સ્વામિપાલવિવાદ

૬૦૪

સ્વેદનિકા

વિષ્ણુ, વાત્સ્યાયન મુનિ, તે નામે એક
 જૈન, સંન્યાસીને લાગતું વિશેષણ.
સ્વામિપાલવિવાદ પું એક જાતનો
 વિવાદ.
સ્વામિસદ્ધાવ પું સ્વામીનું હોવાપણું.
સ્વામિસેવન નં સ્વામીની સેવા.
સ્વામિસેવા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
સ્વામ્ય નં સ્વામીપણું.
સ્વામ્યુપકાર પું સ્વામીનો ઉપકાર.
સ્વામ્યુપકારક પું ધોડો.
સ્વામ્યુપકારક ત્રિં સ્વામીનો ઉપકાર
 કરનાર.
સ્વાયમ્ભુવ પું સ્વયંભૂ મનુનો પુત્ર.
સ્વાયમ્ભુવ ત્રિં સ્વયંભૂ મનુનું, સ્વયંભૂ મનુ-
 સંબંધી, સ્વયંભૂસંબંધી-નું.
સ્વારાજ્ પું ધન્દ.
સ્વારાજ્ય નં ધ્વજપણું, ધ્વજત્વ.
સ્વારોચિષ પું તે નામે ધીજ્ઞ મનુ.
સ્વાર્થ પું સ્વપ્રયોજન, સ્વાભિધેય-પોતાનો
 અર્થ.
સ્વાર્થતત્પર ત્રિં સ્વાર્થમાં તત્પર, સ્વાર્થી.
સ્વાર્થતત્પરતા સ્ત્રીં સ્વાર્થીપણું.
સ્વાર્થતત્પરત્વ નં સ્વાર્થીપણું.
સ્વાર્થસિદ્ધિ સ્ત્રીં પોતાના પ્રયોજન-
 મતલબની સિદ્ધિ.
સ્વાર્થિક પું સ્વાર્થમાં કરેલ વ્યાક-
 રણનો પ્રત્યય.
સ્વાસ્થ્ય નં સ્વસ્થપણું, નીરોગીપણું,
 આરોગ્ય, સંતોષ.
સ્વાહા અવ્યં દેવોને ઉદ્દેશી હવિષનો ત્યાગ
 કરતી વેળા ઉચ્ચારાય છે.
સ્વાહા સ્ત્રીં તે નામે અમિતી પત્ની.
સ્વાહાપતિ પું અમિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
સ્વાહાપ્રિય પું ઉપરના અર્થ.
સ્વાહામુજ્ પું દેવ.

સ્વિદ્ અવ્યં પ્રશ્નમાં, વિતર્કમાં તથા પાઠ-
 પૂરણમાં વપરાય છે.
સ્વિન્ન ત્રિં ધામવાણું, પરસેવાવાણું, પાકિલ,
 રૂધાપ ગયેલ.
સ્વીકરણ નં સ્વીકાર કરવો, કબૂલ કરવું,
 સ્વીકારવું.
સ્વીકરણીય ત્રિં સ્વીકારવા લાયક,
 કબૂલ કરવા લાયક.
સ્વીકર્તવ્ય ત્રિં ઉપરના અર્થ.
સ્વીકાર પું અંગીકાર, કબૂલ કરવું,
 સ્વીકારવું, કબૂલત.
સ્વીકૃત ત્રિં સ્વીકારેલ, કબૂલેલ.
સ્વીય ત્રિં પોતાનું, પોતાસંબંધી.
સ્વીયા સ્ત્રીં એક જાતની નાયિકા-સ્ત્રી.
સ્વુર્છ ભ્વાં પં સં સેટ્ ભૂલી જવું,
 વિસરી જવું.
સ્વૃ ભ્વાં પં વેટ્ શબ્દ કરવો અં ઉપ-
 તાપ કરવો, સંતાપ કરવો સં
સ્વૃ ક્ર્યાં પં સં સેટ્ હિંસા કરવી.
સ્વેક્ સ્વાં ભાં સં સેટ્ ગમન કરવું,
 જવું.
સ્વેચ્છા સ્ત્રીં પોતાની ઇચ્છા, પોતાનો
 અભિલાષ.
સ્વેચ્છામરણ પું લીભ પિતામહ.
સ્વેચ્છામરણ નં પોતાની ઇચ્છા હોય
 ત્યારે મરવું.
સ્વેચ્છામૃત્યુ પું ઉપરનો અર્થ, લીભ
 પિતામહ.
સ્વેદ પું પરસેવો, ધામ, ગરમી, પરસેવો
 લાવવો તે, આદિ.
સ્વેદજ પું પરસેવાથી થનાર-જૂ-માંકડ
 વગેરે.
સ્વેદજલ નં પરસેવો.
સ્વેદન નં પરસેવો લાવવો, આદિ દેવી.
સ્વેદનિકા સ્ત્રીં લોહાં વગેરેની તવે-કઢાઈ,
 શેકવા-ભુંજવાનું પાત્ર.

સ્વેદની

૭૦૫

હંસવાહન

સ્વેદની સ્ત્રી૦ ઉપરના અર્થ.
 સ્વેદચિન્દુ પુ૦ પરસેવાનું ટીપું.
 સ્વેદિત ત્રિ૦ પરસેવો આપેલ,
 સ્વેદોદ્ધવ ન૦ પરસેવાનું પાણી, પરસેવો.
 સ્વૈર ન૦ સ્વેચ્છા, પોતાની ઇચ્છા.
 સ્વૈર ત્રિ૦ પોતાની ઇચ્છાવાળું, સ્વતંત્ર,
 પરાધીન નહિ તે, મંદ, ધીમું.
 સ્વૈરવૃત્ત ત્રિ૦ સ્વતંત્ર, પોતાની ઇચ્છાનુસાર
 વર્તનાર.
 સ્વૈરિણી સ્ત્રી૦ પોતાનો ઇચ્છા પ્રમાણે
 વર્તતી સ્ત્રી, વ્યભિચારિણી, પરાયા ચાર
 પુરુષો સાથે વ્યભિચાર કરતી સ્ત્રી.
 સ્વૈરિન પુ૦ સ્વેચ્છાચારી, સ્વતંત્ર.
 સ્વોપાજિત ત્રિ૦ પોતે ઉપાર્જન કરેલ,
 પોતે મેળવેલ.

હ.

હ વ્યંજનોમાં છેલ્લો કંઠસ્થાની જિહ્વાક્ષર
 વ્યંજન.
 હ અઘ્ય૦ પાદપૂરણમાં, સંબોધનમાં, પ્રેરણામાં,
 નિંદામાં, તિરસ્કારમાં, નિઘ્રહ-શિક્ષામાં,
 પ્રસિદ્ધિમાં અને ક્રોધ સહ વારણમાં
 વપરાય છે.
 હ પુ૦ શિવ, પાણી, મીઠું, શૂન્ય,
 આકાશ, સ્વર્ગ, ધારણ કરવું, ચંદ્ર,
 કપૂર.
 હ ત્રિ૦ સુકાયેલું. રક્ત, લાલ.
 હંસ પુ૦ હંસ પક્ષી, નિલોલ રાજ, વિધજી,
 સૂર્ય, પરમાત્મા, મત્સર, દ્રેષ, એક
 જાતનો પતિ-સંન્યાસી, એક જાતનો
 મંત્ર, શરીરમાં રહેલો એક વાયુ, એક
 જાતનો ઘોડો, ગુરૂ, પર્વત, શિવ.

૮૬

હંસક પુ૦ આગળ રહેલ, મોખરે રહેલ,
 વિશુદ્ધ, પવિત્ર, શ્રેષ્ઠ.
 હંસ ત્રિ૦ ઝાંઝર, પગનો દાગીનો-છડા
 વગેરે.
 હંસક પુ૦ હંસ પુ૦ જીઓ, રાજહંસ પક્ષી,
 મંગીતશાસ્ત્રમાં કહેલ એક તાલ.
 હંસકાલીતનય પુ૦ પાડો.
 હંસકીલક પુ૦ એક જાતનો રતિબંધ-
 એક જાતનો મૈથુનપ્રકાર.
 હંસકૂટ પુ૦ બગદની ખૂંધ.
 હંસગ પુ૦ ખજા.
 હંસગદ્ગદા સ્ત્રી૦ મધુર-મીઠું બોલ-
 લનારી સ્ત્રી.
 હંસગમિન ત્રિ૦ હંસની પેઠે જનાર.
 હંસગમિની સ્ત્રી૦ હંસની પેઠે ચાલનારી
 સ્ત્રી, બ્રાહ્મણી.
 હંસવાહન ન૦ અગર ચંદન.
 હંસનાદ પુ૦ હંસનો શબ્દ.
 હંસનાદિન ત્રિ૦ હંસની પેઠે શબ્દ કર-
 નાર.
 હંસનાદિની સ્ત્રી૦ એક જાતની સ્ત્રી.
 હંસપદી સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો.
 હંસપાવ ન૦ હીંગળો.
 હંસપાત્રિકા સ્ત્રી૦ હંસપદીનો વેલો.
 હંસપાદી સ્ત્રી૦ હંસપદીનો વેલો.
 હંસમાલા સ્ત્રી૦ હંસની પંક્તિ, હંસનો
 સમૂહ, તે નામે એક છંદ.
 હંસમાધા સ્ત્રી૦ માણવની વનસ્પતિ.
 હંસરથ પુ૦ ખજા.
 હંસરથા સ્ત્રી૦ બ્રાહ્મણી, સરસ્વતી દેવી.
 હંસલોમશ ન૦ હીરાકરી.
 હંસલોહક ન૦ પિતળ ધાતુ.
 હંસવત ત્રિ૦ હંસવાળું.
 હંસવતી સ્ત્રી૦ હંસપદીનો વેલો.
 હંસવાહન પુ૦ ખજા.

હંસવાહના

૭૦૬

હતૌજસ

હંસવાહના સ્ત્રી૦ અભાણી, સરસ્વતી દેવી.

હંસારૂપિ પુ૦ હીંગલો.

હંસાભિચ્ચ ન૦ રૂપું.

હંસારૂઢ પુ૦ અભા.

હંસારૂઢા સ્ત્રી૦ અભાની શક્તિ-અભાણી,
સરસ્વતી દેવી.

હંસિકા સ્ત્રી૦ હંસલી.

હંસી સ્ત્રી૦ હંસલી.

હંસોદક ન૦ નવા માટીના ઘડામાં રાખેલું-
સર્થનાં કિરણોથી કંધક તપેલું-રાત્રે
ચંદ્રના કિરણોથી મિત્ર થયેલું-મંદવાયુથી
તરંગિત અને એલચી વગેરેથી સુવાસિત
કરેલું-નદીનું શ્રમનાશક અને પિત્તોષ્ણુ-
શામક જળ.

હંદો અવ્ય૦ સંબોધનમાં, ગર્વમાં, દંભમાં
તથા પ્રશ્નમાં વપરાય છે.

હઠ પુ૦ હાકલ પાડીને બોલાવવું, હાથીને
બોલાવવો.

હઠ્ઠાર પુ૦ હાકલ પાડીને બોલાવવું.

હઠ્ઠા અવ્ય૦ નાટકમાં દાસીને બોલાવવામાં
વપરાય છે.

હઠ્ઠે અવ્ય૦ ઉપરનો અર્થ.

હઠ્ઠિ પુ૦ કુધા, ભૂખ.

હદ્ મ્વા૦ પ૦ અ૦ સેટ્ દીપવું, પ્રકાશવું.

હદપર્ણિ ન૦ શેવાળ.

હદ્ પુ૦ બજાર, દુકાન, હાટ.

હદ્દચૌર પુ૦ બજારમાં ચોરી કરનાર
ચોર.

હદ્દચૌરક પુ૦ ઉપરનો અર્થ.

હદ્દવિલાસિની સ્ત્રી૦ એક જાતનું સુગંધી
દ્રવ્ય, હળદર.

હદ્દાધ્યક્ષ પુ૦ મોટો દુકાનદાર, મોટો
વેપારી, બજારનો ઉપરી.

હદ્ મ્વા૦ પ૦ સેટ્ ખીલે બાંધવું સ૦ બ-
લાત્કાર કરવો, ફૂલું અ૦

હઠ પુ૦ બલાત્કાર, પાણીમાં થંતી એક
વનસ્પતિ-પ્રજાતી.

હઠપર્ણી સ્ત્રી૦ શેવાળ, કુંમિકા જુઓ.

હઠયોગ પુ૦ રાજ્યોગ વિનાજ કેવળ
પ્રાણાયામ વગેરે ક્રિયાઓથી થનાર પર-
માત્મદર્શનરૂપ ચિત્તવૃત્તિનિરોધાત્મક યોગ.

હઠાલુ પુ૦ કુંમિકા જુઓ.

હઠિ પુ૦ પશુને મારવાનું સાધન લાકડાનું
એક યંત્ર, હેડ.

હઠિક પુ૦ એક નીચ જાતિનો માણસ.

હઠિકી સ્ત્રી૦ એક નીચ જાતિની સ્ત્રી.

હઠુ ન૦ હાડકું.

હઠુક પુ૦ એક નીચ જાતિનો માણસ.

હઠુકી સ્ત્રી૦ એક નીચ જાતિની સ્ત્રી.

હઠુજ ન૦ હાડકામાં થનારી મજબ-ચરખી.

હઠિ પુ૦ હાડકું.

હઠિક પુ૦ એક નીચ જાતિનો માણસ.

હઠિકી સ્ત્રી૦ એક નીચ જાતિની સ્ત્રી.

હઠડા સ્ત્રી૦ મોટું માટીનું એક પાત્ર.

હઠડા અવ્ય૦ નાટકમાં હલકી દાસી પ્રત્યે
સંબોધનમાં વપરાય છે.

હઠિડકા સ્ત્રી૦ નાનું એક જાતનું માટીનું
વાસણ-હાડલી.

હઠિડકાસુત પુ૦ એક જાતનું માટીનું વાસણ.

હઠડે અવ્ય૦ હઠબા અવ્ય૦ જુઓ.

હત ત્રિ૦ નાશ પામેલ, હણેલ, નાશ પમા-
ડેલ, હણાયેલ, આશારહિત ગુણેલ.

હત ન૦ હણવું, મારી નાખવું, ગુણવું,
ગુણાકાર.

હતક ત્રિ૦ નષ્ટપ્રાય, મુડાલ, અભાગીયું.

હતાશ ત્રિ૦ હણાયેલી આશાવાળું, આશા-
શૂન્ય, નિર્દય, ચાડીયું, વાંઝીયું.

હતિ સ્ત્રી૦ હણવું, મારી નાખવું, ગુણવું,
વ્યાધાત, વિદ્વ, અપકર્ષ.

હતૌજસ ત્રિ૦ હણાયેલા બળવાળું, નિસ્તેજ.

હત્તુ

૩૦૩

હમ્મ

હત્તુ પું વ્યાધિ, રોગ, શસ્ત્ર, હથિઆર.
હત્યા સ્ત્રીં મારવું, વધ, નાશ કરવો,
 હણી નાખવું.
હથ ત્રિં ખેડ પામેલ, થાકેલ, કંટાળેલ.
હદ્ મ્વાં આં અં અનિદ્ હણવું, મળત્યાગ
 કરવો.
હદન નં હળી રહેવું, હણવું, મળત્યાગ
 કરવો.
હદ્દા સ્ત્રીં જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ અમુક રાશિનો
 અમુક અંશ.
હન્ મ્વાં પં સં અનિદ્ હણવું, મારી
 નાખવું, હિંસા કરવી. અભિ+અથડાવું,
 સામે આઘાત થવો, અવ+ખાડવું, ફાતરાં
 દૂર કરવાં વગેરેને હણતો ક્રોધ વ્યાપાર
 કરવો, આ+મારવું, ઠોકવું, માર મારવો,
 ઠોકીને ક્રોધ વાદિન વગાડવું. પ્રતિ+આ+
 સામેથી ઠોકવું, રોકવું. અટકાવવું, પ્રતિ-
 બંધ કરવો વિ+આ+પરસ્પર વિરોધ કરવો,
 વિશેષ મારવું, ઉદ્+ઉચ્ચે જવું, ઉંચું
 કરીને હણવું, ઉપ+ઉદ્+આરંભ કરવો,
 વિનિ-નિશેષ રીતે હણવું-ખીળ સ્વર સાથે
 સ્વરને અથડાવીને ઉદાત્ત સ્વર સંપાદન
 કરવો, નિર્+સંપૂર્ણ હણવું, વળ વગેરેનો
 શબ્દ થવો, કડકો થવો, પરા+પ્રતિબંધ
 કરવો, રોકવું, અટકાવવું, પ્રતિ+સામેથી
 રોકવું, પ્રતિકૂલ જવું, વિનિ+પરસ્પર
 હણવું, સામસામા મારી નાખવું, સમ્+
 સારી રીતે હણવું, સમૂહરૂપે થવું.
હન્ અવ્યં ક્રોધથી કહેવામાં, વિનવવામાં
 વપરાય છે.
હન્ ત્રિં હણનાર, મારી નાખનાર.
હન ત્રિં ઉપરના અર્થ.
હનન નં હણવું, મારી નાખવું, દાર કરવું.
હનનીય ત્રિં હણવા લાયક, મારી નાખવા
 લાયક.

હમીલ પું કેવડાનું ઝાડ.
હનુ પું સ્ત્રીં હડપચી, જડખું.
હનુ સ્ત્રીં એક જાતનું સુગંધી દ્રવ્ય, રોગ,
 એક જાતનું અસ્ત્ર, મૃત્યુ, મરણ.
હનુમહ પું એક જાતનો રોગ-જેમાં હડ-
 પચી જકડાઈ જાય છે.
હનુમત્ પું રામચંદ્રનો લક્ત-અંજનાપુત્ર
 એક વાનર.
હનુસ્તમ્મ પું હનુમહ જુઓ.
હનૂ સ્ત્રીં હડપચી, જડખું.
હનૂમહ પું હનુમહ જુઓ.
હનૂમત્ પું હનુમત્ જુઓ.
હનૂપ પું રાક્ષસ.
હનૂષી સ્ત્રીં રાક્ષસી.
હનૂસ્તમ્મ પું હનુમહ જુઓ.
હન્ત અવ્યં હર્ષમાં, અનુકંપામાં, દયાજનક
 સ્થિતિમાં, ખેદમાં, વાક્યના આરંભમાં,
 પીડામાં, દુઃખમાં, વાદમાં, સંજ્ઞામાં,
 ચલરાટમાં, ઉતાવળમાં, છેડે કલ્પવામાં
 વપરાય છે.
હન્તકાર પું અતિથિને અન્નદાન કરવું,
 'હન્ત' શબ્દનો ઉચ્ચાર કરવો.
હન્તવ્ય ત્રિં હણવા લાયક, મારી નાખવા
 લાયક.
હન્તુ પું મૃત્યુ, મરણ, ખળદ.
હન્તુ ત્રિં હણનાર, મારી નાખનાર, સતંત
 હણનાર.
હન્ ત્રિં હણેલ.
હણુવા સ્ત્રીં વણિગદ્રવ્યવિશેષ-રોંશ.
હણુસા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
હમ્ અવ્યં ક્રોધપૂર્વક કહેવામાં તથા વિન-
 વવામાં વપરાય છે.
હમ્વા સ્ત્રીં નીચેનો શબ્દ જુઓ.
હમ્મ સ્ત્રીં ગાયનો શબ્દ, ગાયનું ભાભરવું.
હમ્મ મ્વાં પં સં સેદ્ ગમન કરવું, જવું.

હમ્મા

૭૮

હરિક

હમ્મા સ્ત્રીં હમ્મા જુઓ.
 હય ધ્યાં પં સેદ જવું, સં કરમાવું,
 આકવું, અં
 હય પું ધોડો.
 હયકાતરા સ્ત્રીં તે નામે એક ઝાડ.
 હયગન્ધ પું એક જાતનું મીઠું.
 હયગન્ધા સ્ત્રીં આસંધ વનરપતિ, અજમોદા
 વનરપતિ.
 હયગ્રીવ પું વિષ્ણુનો એક અવતાર, તે
 નામે એક દૈત્ય, તે નામે એક રાજર્ષિ.
 હયગ્રીવહન પું વિષ્ણુ.
 હયગ્રોવા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 હયક્લ્પ પું ઇન્દ્રનો સારથિ માતલિ.
 હયક્લ્પ ત્રિં ધોડો હાંકનાર.
 હયદ્વિષ્ત પું પાડો.
 હયમ નં કર્ણીય જુઓ.
 હયપુચ્છ નં ધોડાનું પૂછું.
 હયપુચ્છી સ્ત્રીં માપપર્શી વનરપતિ.
 હયપ્રિય પું જવ.
 હયપ્રિય ત્રિં ધોડો જેને પ્રિય હોય તે.
 હયપ્રિયા સ્ત્રીં આસંધ વનરપતિ, ખઝૂરી.
 હયમાર પું કરેલું ઝાડ.
 હયમારક પું કરેલું ઝાડ.
 હયમારણ પું પોપળાનું ઝાડ.
 હયમેધ પું અશ્વમેધ યજ્ઞ.
 હયવાહન પું સૂર્યપુત્ર રેવન્ત.
 હયવાહન ત્રિં ધોડાના વાહનવાળું.
 હયવાહનસંકર પું રક્તાકાંચન વૃક્ષ.
 હયશાલા સ્ત્રીં ધોડાનો તમેલો, ધોડાર.
 હયશીર્ષ પું વિષ્ણુનો એક મૂર્તિ, શાલ
 આમતી એક મૂર્તિ.
 હયા સ્ત્રીં આસંધ વનરપતિ.
 હયાચ્ચક્ષ પું ધોડાના રક્ષણ માટે નામેક
 અધિકારી.
 હયાનન્દ પું મગ.

હયારિ પું કરેલું ઝાડ.
 હયારુદ્ધ ત્રિં ધોડા ઉપર ચઢેલ.
 હયાશતા સ્ત્રીં સફેદી વૃક્ષ.
 હયી સ્ત્રીં ધોડો.
 હયોત્તમ પું ઉત્તમ ધોડો.
 હર પું રૂંદ, શિવ, અગ્નિ, ગધેડો, વિભા-
 જક, હરવું, ભાગવું.
 હરક પું ઠંગ, વિભાજક, હરનાર, ભાગાકાર
 કરનાર.
 હરક ત્રિં હરી જનાર, લઈ જનાર.
 હરચૂડામણિ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 હરણ નં હરણ કરવું, લઈ જવું, ચોરવું,
 એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે લઈ જવું,
 દાયગમાં અપાતું ધન, ભાંગવું.
 હરણ પું ભુગ, હાય, આહુ.
 હરણીય ત્રિં હરણ કરવા લાયક, લઈ
 જવા લાયક, ચોરવા લાયક, ભાંગવા
 લાયક.
 હરતેજસ્ નં પારો, શિવનું વીરું.
 હરપર્વત પું કૈલાસ પર્વત.
 હરવીજ નં હરતેજસ્ જુઓ.
 હરવીજ નં હરતેજસ્ જુઓ.
 હરશેખરા સ્ત્રીં ગંગા નદી.
 હરહૂરા સ્ત્રીં દ્રાક્ષ.
 હરાદ્રિ પું કૈલાસ પર્વત.
 હરિ પું વિષ્ણુ, સિંહ, સર્પ, વાનર, દેડકો,
 પોપટ પક્ષી, ચંદ્ર, સૂર્ય, કપૂર, આકાશનું
 ઝાડ, ધોડો, યમ, વાયુ. મહાદેવ, બ્રહ્મા,
 કિરણ, જંજીરોપમાં આવેલો એક ખંડ,
 ઇન્દ્ર, મોરપક્ષી, કાચક પક્ષી, હંસ, અગ્નિ,
 ચિત્રાનું ઝાડ, પરિત, ભર્તૃહરિ નામે
 વાક્યપ્રદીપ ગ્રંથનો કર્તા એક મુનિ,
 લીલો રંગ, પીંગળો રંગ, ઇન્દ્રનો ધોડો.
 હરિ ત્રિં લીલું, પીંગળું, માંજરું.
 હરિક પું કંઈક પીળો અને લીલો એવો
 ધોડો.

हरिकेलीय

७०२

हरिनामनं

हरिकेलीय पु० पंगदेश-भोगाण.

हरिकेश पु० शिव, शिवनो लक्ष्मि ऐक
यक्ष.हरिकान्ता स्त्री० विष्णुकांता वनस्पति,
अपराजिता वनस्पति.हरिगृह न० विष्णुनुं मंदिर, ऐक्यका
नगरी.हरिचन्द्रन न० ऐक्य गतनुं कल्पवृक्ष, धोणुं
यंदन, यंदनुं तेज, ज्योत्स्ना, डसर,
पद्मसर, सुंदर अंग, धसेलुं पुत्रसीनुं
बाइकु-कपूर-अगर-डसर-आ सर्व साथे
भेजवेस-हरियंदन.हरिण पु० हरण, भृग, शिव, विष्णु, हंस,
धोणा रंग, पीणा रंग.

हरिण त्रि० धोणुं, पीणुं.

हरिणनर्तक पु० किंनर नामे देवजति.

हरिणहृदय पु० श्रीकृष्ण, लयवाणुं.

हरिणप्लुता स्त्री० ते नामे ऐक छंद.

हरिणाक्ष त्रि० हरण समान आंभवाणुं.

हरिणाक्षी स्त्री० हरण समान आंभवाणी
स्त्री.

हरिणाङ्ग पु० यंद, कपूर.

हरिणी स्त्री० पीणा रंगनी स्त्री, लीला
रंगनी स्त्री, सोनेरी गूध, भण्ड, ज्वान
स्त्री, श्रेष्ठ स्त्री, सत्तर अक्षरना यरणवाणा
ऐक छंद, भृगली, हरणी, ते नामे ऐक
अप्सरा.हरित् पु० लीला पीणा मित्र रंग, भांगरे
रंग, सूर्यनो घोडा, भग, सिंद,
सूर्य, विष्णु, आकडानुं आउ.

हरित् न० धास.

हरित् स्त्री० दिशा, हणहर.

हरित् त्रि० लीला पीणा मित्र रंगवाणुं,
भांगरे, लीलुं.

हरित्पर्व न० भूला.

हरित पु० सिंद, ऐक गतनुं धास, लीला
रंग, पीणा रंग, भांगरे रंग.हरित त्रि० लीला रंगनुं, पीणा रंगनुं,
भांगरे रंगनुं.

हरित न० ऐक गतनुं सुगंधी द्रव्य.

हरितक न० हरकोर्छ शाक.

हरितपत्रिका स्त्री० ऐक गतनो वेलो.

हरितशाक पु० सरगवानुं आउ.

हरितायत् त्रि० लीला जेवुं थनुं, लीलुं थनुं.

हरिताल न० हरताल नामे ऐक उपधातु.

हरिताल पु० ऐक गतनुं पक्षी.

हरितालक न० हरताल नामे ऐक उपधातु.

हरितालिका स्त्री० लाहरवा शुद्ध योध,
घो-भउ.

हरिताली स्त्री० घो-भउ, आकाशरेणा.

हरिताम्र न० ऐक गतनो मणि.

हरितीकरण न० लीलुं करनुं.

हरितीकृत त्रि० लीलुं करेव.

हरिदर्भ पु० लीला दर्भ.

हरिदश्व पु० सूर्य, आकडानुं आउ.

हरिदेव पु० श्रवण नक्षत्र.

हरिदुर्ग पु० लीला दर्भ.

हरिद्रव पु० नागकेसरनी रंग.

हरिद्रा स्त्री० हणहर.

हरिद्रागणेश पु० पीणा रंगना गणपति.

हरिद्राङ्ग पु० ऐक गतनुं पक्षी.

हरिद्राङ्गी स्त्री० ऐक गतनी पक्षिणी.

हरिद्राभ पु० पीणा रंग, यारोणीनुं आउ,
कायरयित्रो रंग.हरिद्राभ त्रि० हणहर जेवुं, पीणा रंगनुं,
कायरयित्रा रंगनुं, रंगभेरणी.

हरिद्राराग पु० हणहरनो रंग.

हरिद्रु पु० हरकोर्छ आउ, दारहणहर.

हरिद्वार न० ते नामे ऐक तीर्थ.

हरिनामन् न० हरिनुं नाम, विष्णुनुं नाम.

હરિનામનં

૭૧૦

હરીતકી

હરિનામન પું મગ.

હરિનેત્ર નં ઘોળું કમળ, વિષ્ણુનું નેત્ર,
હરિનું નેત્ર.

હરિનેત્ર પું ધ્રુવડ.

હરિનેત્રી સ્ત્રીં ધ્રુવડ માદા.

હરિન્મણિ પું મરકત મણિ, લીલો મણિ.

હરિન્મુદ્ગ પું શરદ ઋતુમાં પાકેલા મગ.

હરિર્પર્ણ નં મૂળો.

હરિપ્રિય નં એક જાતનું ચંદન, સુગંધી-
વાળો-ખસ.હરિપ્રિય પું કદંબનું ઝાડ, પીળો ભાંગરો,
વિષ્ણુકદં નામે એક કદંબળ, કરેણુનું
ઝાડ, શંખ, અપોરીયાતું ઝાડ, શિવ,
વાયુપ્રકૃતિનો મનુષ્ય, વાયવ.હરિપ્રિય ત્રિં હરિને પ્રિય, વિષ્ણુને પ્રિય,
વાયવું.હરિપ્રિયા સ્ત્રીં લક્ષ્મી, તુલસી, પૃથ્વી,
આરશ તિથિ.

હરિચાલુક નં એક જાતનું સુગંધી દ્રવ્ય.

હરિમક્ત ત્રિં હરિની ભક્તિ કરનાર,
વિષ્ણુનો ભક્ત-વૈષ્ણવ, સર્વ રથો સમ-
ભાવ રાખનાર હરિજન.

હરિમદ્ર નં એક જાતનું સુગંધી દ્રવ્ય.

હરિમદ્ર પું તે નામે એક જ્ઞેનાચાર્ય.

હરિમદ્રસુરિ પું ઉપરનો અર્થ.

હરિમુજ પું સર્પ.

હરિમન્ પું કાળ, સમય, વખત.

હરિમન્થ પું ચણો, ગણીઆરીનું ઝાડ, તે
નામે એક દેશ.

હરિમન્થક પું ચણો.

હરિમન્થજ નં ચણો, કાળો મગ.

હરિય પું પીળો ઘોડો.

હરિલે અવ્યં નાટકમાં સ્ત્રીને બોલાવતી વેળા
વપરાય છે.

હરિલોચન પું ધ્રુવડ, કરચલો.

હરિલોચની સ્ત્રીં ધ્રુવડી, કરચલી.

હરિવંશ પું મહાભારતની અંદર આવતો
ખિલરૂપ વ્યાસકૃત એક ગ્રંથ.હરિવર્ષ નં જન્મદ્વીપના ત્રય ખંડપૈકી
એક ખંડ.હરિવલ્લભ ત્રિં હરિને વહાણું, વિષ્ણુને
પ્રિય.હરિવલ્લભા સ્ત્રીં લક્ષ્મી, તુલસી, આરશ
તિથિ, જ્યા.

હરિવાત્ પું ઇન્દ્ર.

હરિવાસર નં અગ્નીઆરશનો દિવસ, આ-
રશનો પ્રથમ વિભાગ.

હરિવાહન પું ગરુડ પક્ષી.

હરિવાહન નં ગરુડ પક્ષી.

હરિવીજ નં હરતાલ નામે એક ઉપધાતુ.

હરિચાયન નં વિષ્ણુનું શયન, વિષ્ણુની
નિદ્રા, વિષ્ણુનો નિદ્રાકાળ.હરિચન્દ્ર પું સૂર્યવંશીનિશંકુનો પુત્ર
એક રાજા.

હરિચન્દ્રનગર નં સૌભ નગર.

હરિચન્દ્રનગરી સ્ત્રીં સૌભ નગર.

હરિચન્દ્રપુર્ સ્ત્રીં સૌભ નગર.

હરિચન્દ્રપુર્ નં સૌભ નગર.

હરિચન્દ્રપુરી સ્ત્રીં સૌભ નગર.

હરિવેળ પું તે નામે એક જ્ઞેન ચક્રવર્તી.

હરિસક્ષોતેન નં હરિનું નામ જપવું.

હરિસુત પું ઉપરનો અર્થ.

હરિહય પું ઇન્દ્રનો ઘોડો, ઇન્દ્ર, કાર્તિક
સ્વામી, ગણપતિ, આકાશનું ઝાડ.હરિહર પું વિષ્ણુ અને શિવના અર્ધા
અર્ધા શરીરવાળી મૂર્તિ.હરિહરક્ષેત્ર નં ગંગા અને ગંડકી નદીના
સંગમની પાસેનું એક તીર્થક્ષેત્ર.

હરિહરાત્મક પું ગરુડ, શિવનો પોઠીયો.

હરીતકી સ્ત્રીં હરડેનું ઝાડ, હરડે.

હરેણુ

૭૧૧

હલિન

હરેણુ સ્ત્રીં કુળવાન સ્ત્રી, રેણુકા નામે
એક સુગંધી દ્રવ્ય.

હરેણુ પું વટાણા.

હરેણુક પું વટાણા.

હર્ત પું ચોર, સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

હર્ત ત્રિં હરણુ કરનાર, હરનાર, ચોરી
કરનાર, લઇ જનાર.

હર્મન નં અગામું,

હર્મિત ત્રિં અગામું પામેલ, દાઝેલ, ખળી
ગયેલ, ફેંકેલ, ઉરાડેલ.

હર્મ્ય નં હવેલી, ધનવાનોનું ધર.

હર્મ્ય મ્હાં પં સેદ થાકવું, થાકી જવું
અકાં જવું સં

હર્વ્યક્ષ પું સિંહ, કુબેર.

હર્વ્યક્ષી સ્ત્રીં સિંહણુ.

હર્વ્યશ્વ પું ઈન્દ્ર.

હર્ષ પું હર્ષ, આનંદ, સુખ, કામદેવનો
પિતા, તે નામે એક રાજ.

હર્ષક ત્રિં હર્ષ કરનાર, આનંદ કરનાર,
આનંદકારક.

હર્ષક પું તે નામે એક પર્વત.

હર્ષણ નં આનંદ પામવો, ખુશી થવું,
હર્ષ, આનંદ, ખુશાલી.

હર્ષણ પું જ્યોતિષપ્રસિદ્ધ એક યોગ,
એક જાતનો નેત્રરોગ, એક જાતનું
શ્રાદ્ધ, તે નામે એક શ્રાદ્ધદેવ.

હર્ષણ ત્રિં આનંદ કરનાર, હર્ષ કરનાર,
ખુશાલી કરનાર.

હર્ષમાણ ત્રિં આનંદ પામતું, હર્ષ પામતું,
હરખાતું.

હર્ષયિત્તુ પું દીકરો, પુત્ર.

હર્ષયિત્તુ નં સોનું.

હર્ષયિત્તુ ત્રિં આનંદ પામનાર, ખુશી
થનાર.

હર્ષસ્વન પું આનંદનો અવાજ, ખુશીનો

શબ્દ, ખુશાલીનો પોકાર.

હર્ષિણી સ્ત્રીં વિજયા-ભાંગ.

હર્ષિત ત્રિં હર્ષ પામેલ, આનંદ પામેલ,
ખુશ થયેલ.

હર્ષિન્ ત્રિં ખુશી થનાર, આનંદ પામ-
નાર, હર્ષકારક.

હર્ષુલ પું મૃગ, હરણુ.

હર્ષુલ ત્રિં કામી, આનંદી, હર્ષવાળું,
ખુશ.

હલ્ મ્હાં પં સં સેદ ખેંચવું, ખોલવું.

હલ નં હળ.

હલહી સ્ત્રીં હળદર.

હલધર પું અળદેવ, અળરામ.

હલધર ત્રિં હળને ધારણ કરનાર ખેડુત
વગેરે.

હલમૂતિ સ્ત્રીં ખેડ, ખેતી.

હલમૃત્ પું અળદેવ, અળરામ.

હલમૃત્ ત્રિં હળ ધારણ કરનાર ખેડુત
વગેરે.

હલમૃતિ પું તે નામે એક મુનિ, હળ
ધારણ કરવું તે, ખેડ કરવી, ખેતી કરવી.

હલા અવ્યં નાટકમાં સ્ત્રીને ખોલાવતી
વેળા વપરાય છે.

હલા સ્ત્રીં સખી, બહેનપણી, પૃથ્વી, પાણી.

હલાયુધ પું અળદેવ, અળરામ, તે નામે
એક વિદ્વાન.

હલાહ પું રંગબેરંગી ઘોડો, કાબરચિત્રો
ઘોડો.

હલાહલ પું એક જાતનું ઝેર, એક જાતનો
સર્પ, અંજના, તે નામે એક શુદ્ધ.

હલાહી સ્ત્રીં રંગબેરંગી ઘોડી.

હલિ પું મોટું હળ.

હલિન્ પું અળરામ, અળદેવ.

હલિન ત્રિં હળ ધારણ કરનાર ખેડુત
વગેરે.

હલિની

૭૧૨

હસ્

હલિની સ્ત્રી૦ લાંગલી વૃક્ષ.
 હલિમિય પુ૦ કદંબનું ઝાડ.
 હલિમિયા સ્ત્રી૦ મહિરા, દારૂ, બળદેવની
 પત્ની રેવતી.
 હલી સ્ત્રી૦ હળોનો સમૂહ.
 હલીન પુ૦ સાગનું ઝાડ.
 હલીમક પુ૦ એક જાતનો પાંકુરોગ.
 હલીશા સ્ત્રી૦ હળની ઈસિ, હળનો દાંડો.
 હલીસક પુ૦ એક જાતનો પાંકુરોગ.
 હલ્ય ત્રિ૦ હળથી ખેડવા લાયક જેતર
 વગેરે, હળસંબંધી, હળનું.
 હલ્યા સ્ત્રી૦ હળોનો સમૂહ.
 હહ્ ભા૦ ૫૦ અ૦ સેદ્ર વિકાસ પામવું,
 ખીલવું.
 હહ્લક ન૦ લાલ કમળ.
 હહ્લન ન૦ ઉંધમાં આળાટવું.
 હહ્લીષ ન૦ સ્ત્રીઓનું ગોળાકારે નૃત્ય-સ્ત્રી-
 ઓનો ગરબો, રાસકીડ.
 હહ્લીષક ન૦ ઉપરના અર્થ.
 હહ્લીસ ન૦ હહ્લીષ જુઓ.
 હહ્લીસક ન૦ ઉપર પ્રમાણે.
 હવ પુ૦ યજ્ઞ, હોમ, આગ, બોલાવવું તે.
 હવજ્ઞ પુ૦ કાંસાના પાત્રમાં ધીલાત ખાવા તે.
 હવન ન૦ હોમ, હવન કરવો તે.
 હવન પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 હવની સ્ત્રી૦ યજ્ઞનો કુંડ.
 હવનીય ત્રિ૦ હોમ કરવા લાયક, હવન
 કરવા લાયક.
 હવા અવ્ય૦ પ્રસિદ્ધ એવા અર્થમાં વપ-
 રાય છે.
 હવિત્રી સ્ત્રી૦ હોમકુંડ.
 હવિરશન ન૦ ધી ખાવું તે.
 હવિરશન પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 હવિર્ગન્ધ પુ૦ ધીનો ગંધ, હોમદ્રવ્યનો
 ગંધ.

હવિર્ગન્ધા સ્ત્રી૦ ખીજડીનું ઝાડ.
 હવિર્ગેહ ન૦ યજ્ઞમંડપની પાસેનું હોમદ્રવ્ય
 રાખવાનું ઘર.
 હવિર્ભુજ પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 હવિર્મોજન ન૦ ધી ખાવું તે.
 હવિર્મોજન પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 હવિર્મન્થ પુ૦ ગણિયારીનું ઝાડ.
 હવિષ્ય ન૦ ધી, હોમદ્રવ્ય.
 હવિષ્યભુજ પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 હવિષ્યમોજન પુ૦ ઉપરના અર્થ.
 હવિષ્યમોજન ન૦ ધી ખાવું, ધીનું મોજન.
 હવિષ્યાન્ન ન૦ વ્રત વગેરેમાં ખાવા લાયક
 અમુક પદાર્થ.
 હવિસ્ ન૦ ધી, હોમદ્રવ્ય, હોમ, હવન.
 હવ્ય ત્રિ૦ હવન કરવા લાયક, હોમ કરવા
 યોગ્ય.
 હવ્ય ન૦ હોમ, હવન.
 હવ્યપાક પુ૦ હોમને માટે દૂધ-ધી વગેરેથી
 મિશ્ર રાંધેલો ચરૂ.
 હવ્યવાહ પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 હવ્યવાહ પુ૦ ઉપરના અર્થ.
 હવ્યવાહન પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 હવ્યાશ પુ૦ ઉપરના અર્થ.
 હવ્યાશન પુ૦ અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 હવ્યાશન ત્રિ૦ ધી ખાનાર, હોમદ્રવ્ય
 ખાનાર.
 હસ્ ભા૦ ૫૦ અ૦ સેદ્ર હસવું, ખીલવું,
 ઉઘડવું, વિકસવું, પ્રકુલ થવું, હાંસી કરવી,
 મશ્કરી કરવી, મશ્કરીમાં હસવું, પ્રકા-
 શવું, દીપવું, સમાન થવું, સરખાવવું,
 વિનમદ હાસ્ય કરવું, હસી કાઢવું, પ્ર+
 મશ્કરીમાં હસવું, મોટેથી હસવું, ખડખડ
 હસવું, પરિ+મશ્કરીમાં હસવું, હાંસી કરવી,
 અપ+ખડખડ હસવું, હાંસી કરવી, અવ+
 હસવું, મશ્કરી કરવી, ઉપ+હસી કાઢવું.

હસ

૭૧૩

હસ્તિપ

હસ પું હસવું, હાંસી કરવી, મશ્કરી કરવી.

હસ ત્રિં હસનાર, મશ્કરી કરનાર, હાંસી કરનાર.

હસત ત્રિં હસતું, હાંસી કરતું, મશ્કરી કરતું.

હસન નં હસવું, હાંસી કરવી, મશ્કરી કરવી.

હસની સ્ત્રી સગડી.

હસન્તિકા સ્ત્રી સગડી.

હસન્તી સ્ત્રી એક જાતનો મોગરો, એક જાતની ડાકણ, સગડી, હસતી સ્ત્રી.

હસિત ત્રિં હસેલ, હાંસી કરેલ, વિકસેલ, ખીલેલ, પ્રકૃષ્ઠ.

હસિત નં હસવું, હાંસી કરવી, વીકસવું, ખીલવું.

હસ્ત પું હાથ, ચોવીસ આંગળનું માપ, હાથીની સુંદ, હસ્ત નક્ષત્ર, સમૂહ.

હસ્ત નં ધમણ.

હસ્તચ્છેદન નં હાથ કાપવા.

હસ્તજોડિ પું હાથજોડ વૃક્ષ.

હસ્તધારણ નં હાથમાં ધારણ કરવું, હાથથી રોકવું, હાથથી રક્ષણ કરવું.

હસ્તપુચ્છ નં હાથનો પોંચો.

હસ્તવિમ્બ નં શરીર ઉપર અતર વગેરે ચોળવું તે.

હસ્તવારણ નં હાથ વડે અટકાવવું, આડા હાથ દેવા તે.

હસ્તસિદ્ધિ સ્ત્રી પગાર, મજૂરી, કિંમત.

હસ્તસૂત્ર નં હાથનું કડું, પોંચી વગેરે.

હસ્તસ્ય ત્રિં હાથમાં રહેલ.

હસ્તસ્થિત ત્રિં હાથમાં રહેલ.

હસ્તા સ્ત્રી હસ્ત નક્ષત્ર.

હસ્તામલક નં હાથમાં રહેલું આંબળું, હાથમાં રહેલા આંબળાની પેઠે વિના

દં

પ્રયાસે પ્રાપ્ત થવા યોગ્ય પદાર્થ, વેદાંતનો એક ગ્રંથ.

હસ્તિક નં હાથીઓનો સમૂહ.

હસ્તિકાશ્વ પું વાઘ, સિંહ.

હસ્તિકન્દ પું એક જાતનું કંદમૂળ.

હસ્તિકરજ્જ પું મહાકરંજ વૃક્ષ.

હસ્તિકર્ણ પું એરંડાનું ઝાડ, એક જાતનો

ખાખરો, તે નામે એક ગણદેવ, એક

જાતનું કંદ, લાલ એરંડો, હાથીનો કાન.

હસ્તિકર્ણક પું ઉપરના અર્થ.

હસ્તિકર્ણવલ પું એક જાતનો ખાખરો.

હસ્તિકોલિ પું એક જાતની ઘોરડી.

હસ્તિગિરિ પું કાંચી નગરી.

હસ્તિઘોષા સ્ત્રી બૃહદ્ઘોષા વનસ્પતિ.

હસ્તિઘોષાતકો સ્ત્રી ઉપરનો અર્થ.

હસ્તિચારિણી સ્ત્રી મહાકરંજ વૃક્ષ.

હસ્તિચારિન્ પું હાથીસ્વાર, હાથીનો મહાવત.

હસ્તિદ્વજ ત્રિં હાથીજેવડું.

હસ્તિદન્ત પું હાથીનો દાંત, ભીંતમાં નાખેલી ખૂંટી.

હસ્તિદન્ત નં મૂળો.

હસ્તિદન્તક નં મૂળો.

હસ્તિદન્તફલા સ્ત્રી એક જાતની ડાકડી.

હસ્તદ્વયસ ત્રિં હાથીજેવડું.

હસ્તિન્ પું હાથી, ચંદ્રવંશી એક રાજા.

હસ્તિનચ પું શહેરના દરવાજા પાસે ચડતર માટીનો ઢોળ, શહેરના દરવાજા પાસેનો માટીનો ઢગલો.

હસ્તિનાપુર નં દિલ્હી શહેર.

હસ્તિનાસા સ્ત્રી હાથીની સુંદ.

હસ્તિની સ્ત્રી હાથથી, હૃદયવિકાસિની વનસ્પતિ.

હસ્તિનીપુર નં દિલ્હી શહેર.

હસ્તિપ પું હાથીનો માવત, હાથીસ્વાર.

હસ્તિપક

૭૧૪

હારક

હસ્તિપક પું ઉપરના અર્થ.
 હસ્તિપત્ર પું હસ્તિકંદ વૃક્ષ.
 હસ્તિર્પણિકા સ્ત્રીં રાજકોપાતકી વનસ્પતિ.
 હસ્તિર્પણી સ્ત્રીં મોરટા લતા, ડાકડી.
 હસ્તિમદ પું હાથીનો મદ, તે નામે એક ગંધદ્રવ્ય.
 હસ્તિમહા પું ઐરાવત હાથી, ગણેશ, શંખ, નાગ.
 હસ્તિમાત્ર ત્રિં હાથીજેવડું.
 હસ્તિયૂથ નં હાથીઓનું ટોળું.
 હસ્તિરોહણક પું મહાકરંજ વૃક્ષ.
 હસ્તિલોઘ્નક પું એક જાતનું લોધર.
 હસ્તિવાહ પું હાથીને વશ રાખવાનું અંકુશ.
 હસ્તિવિષાળી સ્ત્રીં ફળ.
 હસ્તિશાલા સ્ત્રીં હાથીઓનું રહેવાનું સ્થળ, હાથીખાનું.
 હસ્તિશુણ્ડા સ્ત્રીં હાથીની સુંદ.
 હસ્તિશુણ્ડી સ્ત્રીં હાથીની સુંદ.
 હસ્તિશ્યામાક પું એક જાતનો મોટા દાણાવાળો સામો.
 હસ્તિસ્નાન નં હાથીનું સ્નાન, હાથીના નહાવાની પેટે કોઇ વ્યર્થ પદાર્થ.
 હસ્તે અવ્યં હાથમાં, સ્વીકાર એવા અર્થમાં વપરાય છે.
 હસ્તેકરણ નં સ્વીકારવું, હાથમાં કરવું, પરણવું, પાણિગ્રહણ.
 હસ્તેકૃત્ય અવ્યં હાથમાં કરીને, સ્વીકારીને, પરણીને, પાણિગ્રહણ કરીને.
 હસ્તેકૃત્વા અવ્યં ઉપરના અર્થ.
 હસ્ત્ય ત્રિં હાથથી ગ્રહણ કરેલ, હાથથી દીધેલ-આપેલ, હાથથી કરેલ.
 હસ્ત્યધ્યક્ષ પું હાથી ઉપરનો અધિકારી.
 હસ્ત્યારોહ પું હાથીસ્વાર, હાથીનો માવત.
 હસ્ત ત્રિં મૂર્ખ, ખેવરૂદ્ધ.

હહલ અવ્યં હાલાહળ-ઝેર, એક જાતનું સ્થાવર ઝેર.
 હહા પું તે નામે એક ગંધર્વ.
 હા જુહોં વં સં અનિદ ત્યાગ કરવો, તજવું, છોડવું, પડવું મૂકવું.
 હા જુહોં આં સં અનિદ જવું, ડડ+ ઉંચે જવું, ચઢવું, ઉપ-ન થવું, ઉઠવું, ઉગવું, ચાલ્યા જવું, ઉંચું કરવું, ઉંચે ફેંકવું.
 હા અવ્યં ખેદમાં, શોકમાં, પીડામાં, નિદામાં વપરાય છે.
 હાક્કર પું એક જાતનું જળજંતુ.
 હાક્કરી સ્ત્રીં એક જાતનું જળજંતુ-માદા.
 હાટક નં તે નામે એક દેશ, તે દેશમાં થતું સોનું, હરકોઇ સોનું.
 હાટક ત્રિં સોનાનું. સોનાનું ખનાવેલ.
 હાટકમય ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 હાટકેશ્વર પું ગોદાવરીને તીરે એક શિવલિંગ.
 હાતવ્ય ત્રિં તજવા લાયક, છોડવા લાયક, જવા યોગ્ય.
 હાત્ર નં વેતન, પગાર, મરણ, મોત.
 હાન નં છોડવું, તજવું, લાગ.
 હાનિ સ્ત્રીં નુકશાન, ક્ષીણતા, ઓછાશ, ઉણપ.
 હાપુત્રિકા સ્ત્રીં એક જાતનું પક્ષી.
 હાપુત્રી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 હાફિકા સ્ત્રીં ખગાસું.
 હાયન પું વર્ષ, સાલ, ડાંગર.
 હાયની સ્ત્રીં વર્ષ, સાલ, અગ્નિશિખા.
 હાર પું એક જાતની મોતીની માળા, હાર, યુદ્ધ, ભાગ્ય-ભાગનારો અંક.
 હાર ત્રિં હરણ કરનાર, હારનાર.
 હારક ત્રિં ઉપરના અર્થ.
 હારક પું ચોર, ઠગ, એક જાતનું ગધ

હારકલ

૭૧૫

હાસ્ય

એક પ્રકારનું વિજ્ઞાન, લાજક અંક,
શાખોટક વૃક્ષ.
હારકલ નં પાંચ સેરનો હાર.
હારયદિ સ્ત્રીં હાર, માળા.
હારદ્વારા સ્ત્રીં પીળી દ્રાક્ષ.
હારફૂર પું મધ-દાર.
હારફૂરા સ્ત્રીં દ્રાક્ષ.
હારાવલી સ્ત્રીં મોતીની માળા.
હારાવલી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ, એક ઢાપ-
અંથ.
હારિ સ્ત્રીં જુગારમાં પરાજય-હાર, મુસા-
ફરેનો સમૂહ, યુદ્ધ.
હારિકણ્ઠ પું કાચલ પક્ષી.
હારિકણ્ઠી સ્ત્રીં કાચલ-માદા.
હારિણ ત્રિં હરણુનું, મૃગનું, મૃગસંબંધી.
હારિત પું એક જાતનું પક્ષી, લીલો પીળો
રંગ, માંજરા રંગ.
હારિતક નં શાક.
હારિતી સ્ત્રીં એક જાતની પક્ષિણી.
હારિદ્ર પું કદંબનું ઝાડ.
હારિદ્ર ત્રિં હળદરથી રંગેલ.
હારિન ત્રિં હારનાર, હારવાળું, મનોહર,
સુંદર.
હારિલ પું એક જાતનું પક્ષી.
હારિલી સ્ત્રીં એક જાતની પક્ષિણી.
હારી સ્ત્રીં હારિ જુઓ, મોતી.
હારીત પું સ્મૃતિકાર એક મુનિ, એક
જાતનું પક્ષી.
હારીત ત્રિં કપટી, હગ, જુગારી.
હારીતક ત્રિં ઉપરના અર્થ.
હારીતક પું હારીત પું જુઓ.
હારીતી સ્ત્રીં એક જાતની પક્ષિણી.
હાર્દ નં સ્નેહ, પ્રેમ.
હાર્દ ત્રિં હૃદયમાં રહેનાર, હૃદયથી જાણવા
લાયક.

હાર્ય પું બહેણનું ઝાડ.
હાર્ય ત્રિં હરણુ કરવા લાયક.
હાલ પું બળદેવ, બળરામ, હળ, શાલિ-
વાહન રાજા.
હાલક પું પીળો તથા લીલો ઘોડો, માંજરા
રંગનો ઘોડો.
હાલકી સ્ત્રીં પીળો તથા લીલો રંગની-
માંજરા રંગનો ઘોડો.
હાલહલ નં એક જાતનું ઝેર.
હાલા સ્ત્રીં મધ, દારૂ, તાડીનો રસ.
હાલાહલ પું નં એક જાતનું સ્થાવર ઝેર.
હાલાહલી સ્ત્રીં મદિરા-મધ-દાર.
હાલાહલ નં એક જાતનું ઝેર.
હાલિક પું હળ ખેંચનાર-ખેડુત વગેરે,
બળદેવ.
હાલિક ત્રિં હળનું, હળસંબંધી, હળથી
યુદ્ધ કરનાર.
હાલિની સ્ત્રીં મોટી ગરોળી.
હાલી સ્ત્રીં નાની સાળી.
હાલુ પું દાંત.
હાવ પું ખોલાવવું, શ્રીઓની શૃંગારિક
ચેષ્ટા.
હાસ પું હસવું, સાહિત્યપ્રસિદ્ધ હાસ્યનો
સ્થાપિલાવ એક રસ.
હાસસ્ પું અંદ્ર, કપૂર,
હાસિકા સ્ત્રીં હસવું, હાસ્ય.
હાસિન્ ત્રિં હસનાર.
હાસ્તિક નં હાથીઓનો સમૂહ.
હાસ્તિક પું હાથીનો માવત.
હાસ્તિન નં હરિતનાપુર-દિલ્હી શહેર.
હાસ્તિન ત્રિં હાથીનું, હાથીસંબંધી, હાથી
જેટલા માપનું.
હાસ્તિનપુર નં હરિતનાપુર-દિલ્હી શહેર.
હાસ્ય નં હસવું તે, હાસ્ય રસ.
હાસ્ય ત્રિં હસવા લાયક, હાંસી કરવા
યોગ્ય.

હાહલ

૭૧૬

હિંડીપતિ

હાહલ નં એક જાતનું ઝેર.
 હાહલ પું તે નામે એક દેવ, ગંધર્વ.
 હાહા પું ઉપરનો અર્થ.
 હાહા અબ્યં વિસ્મયનો શબ્દ, શોકનો શબ્દ.
 હાહાકાર પું ઉપરનો અર્થ, યુદ્ધનો અવાજ.
 હિ સ્વાં પં સં અનિદ વધવું, જવું.
 હિ અબ્યં હેતુ, કારણ, અવધારણ, નિશ્ચય, વિશેષ, પ્રશ્ન, સંભ્રમ, ગભરાટ, હેતુ દર્શાવવો, દૃષ્ટાંતમાં અસૂયામાં, પાદપૂર્તિમાં તથા શોક દર્શાવવામાં વપરાય છે.
 હિંસક પું વાધ વગેરે હિંસક પશુ, શત્રુ, અથર્વવેદી બ્રાહ્મણ.
 હિંસક ત્રિં હિંસા કરનાર.
 હિંસન નં હિંસા કરવી, કાર કરવું, હિંસા, વધ.
 હિંસા સ્ત્રીં વધ, મારી નાખવું તે, ચોરી વગેરે કામ.
 હિંસાર પું વાધ.
 હિંસાલુ પું કુતરો.
 હિંસાલુ ત્રિં હિંસા કરવાના સ્વભાવવાળું.
 હિંસીર પું વાધ, પક્ષી.
 હિંસ ત્રિં હિંસા કરવાના સ્વભાવવાળું, હિંસક.
 હિંસ પું ધોર ભય, ભીમસેન, મહાદેવ, શિકારી પશુ.
 હિંસા સ્ત્રીં જટામાંસી વનસ્પતિ, કાકાદની વનસ્પતિ. એવાલુકા, ગવેધુકા, સિરા, નાડી.
 હિંક્ ભાં ડમં સં સેટ અસ્પષ્ટ અવાજ કરવો.
 હિંક્ તું આં અં સેટ હિંસા કરવી, વધ કરવો, હેડપી ખાવી.
 હિકા સ્ત્રીં હેડપી.

હિકાર પું વાધ.
 હિક્કુ નં હીંગ, ઇંગોરીયાનું ઝાડ.
 હિક્કુનાડિકા સ્ત્રીં એક જાતની હીંગ.
 હિક્કુનિર્યાસ પું હીંગડાનું ઝાડ, હિંગનો રસ, હિંગુ વૃક્ષનો રસ.
 હિક્કુપત્ર પું ઇંગોરીયાનું ઝાડ.
 હિક્કુપત્રી સ્ત્રીં તે નામે એક ઝાડ.
 હિક્કુપર્ણી સ્ત્રીં હિંગુપત્રી વૃક્ષ.
 હિક્કુલ પું નં હીંગળો.
 હિક્કુલિ સ્ત્રીં હીંગળો, રીંગણી.
 હિક્કુલિકા સ્ત્રીં હીંગળો, રીંગણી.
 હિક્કુલી સ્ત્રીં હીંગળો, રીંગણી.
 હિક્કુલુ પું નં હીંગળો.
 હિક્કુસિરાટિકા સ્ત્રીં વંશપત્રી વનસ્પતિ.
 હિક્કુલ નં એક જાતનું મૂળીયું.
 હિક્ક પું હિન્ગલ વૃક્ષ.
 હિક્કલ પું હિન્ગલ વૃક્ષ.
 હિક્કીર પું હાથીને પગે આંધવાનું દામણ.
 હિક્કિમ્બ પું તે નામે એક રાક્ષસ.
 હિક્કિમ્બજિત્ પું પાંડવ ભીમસેન.
 હિક્કિમ્બનિષ્ઠદન પું પાંડવ ભીમસેન.
 હિક્કિમ્બા સ્ત્રીં હિક્કિંબ રાક્ષસની બહેન-ભીમસેનની પત્ની એક રાક્ષસી.
 હિક્કિમ્બાપતિ પું પાંડવ ભીમસેન, હનુમાન.
 હિક્કિમ્બારિ પું પાંડવ ભીમસેન.
 હિક્કિમ્બાસ્થામિન પું પાંડવ ભીમસેન.
 હિંકુ ભાં આં સં સેટ જવું, હીંડવું, ભમવું, ભટકવું.
 હિંકન નં હીંડવું, જવું, ભમવું, ભટકવું, મૈથુન કરવું, રમવું, ખેલવું, લખવું.
 હિંકિક પું જોશી, લમ્બાચાર્ય.
 હિંકિર પું સમુદ્રેણ, વંતાકડી, પુરૂષ, સ્વક જુઓ.
 હિંકો સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 હિંકીપતિ પું શિવ.

હિન્દીપ્રિય

૭૧૭

હિમવત્સુતા

હિન્દીપ્રિય પું શિવ.

હિન્દીપ્રિયતમ પું શિવ.

હિન્દીર પું હિન્દર બુએ.

હિન્દીસ્થામિન્ પું શિવ.

હિત ત્રિં ગયેલ, પથ્ય, હિતકારક, ઇષ્ટ-
સાધન, મંગળ, માંગલિક, યોગ્ય, ધારણ
કરેલ, શુભ, ઉપકાર કરનાર, સલાહ
આપનાર.

હિત નં મંગળ, કલ્યાણ.

હિતક પું બાળક, બચ્ચું.

હિતકર ત્રિં હિત કરનાર.

હિતકારિન્ ત્રિં હિત કરનાર.

હિતમણી પું શુભ દૂત, જાનો દૂત, છૂપી
પોલીસ.

હિતવચન નં હિતોક્તિ બુએ.

હિતવાદિન્ ત્રિં હિત કહેનાર, સારી
સલાહ આપનાર.

હિતાન્વેષિન્ ત્રિં હિત યોગનાર,
હિત શોધનાર.

હિતાવલી સ્ત્રીં તે નામે એક ઔષધિ.

હિતૈષિન્ ત્રિં હિત ઇચ્છનાર.

હિતોક્તિ સ્ત્રીં હિત કહેવું, હિત બોલવું,
યોગ્ય કહેવું, સારી સલાહ આપવી.

હિતોપદેશ પું હિત કહેવું, સારી શીખા-
મણ આપવી, તે નામે એક નીતિગ્રંથ.

હિન્ત્રાલ પું તે નામે એક ઝાડ.

હિન્દુ પું ભરતખંડમાં વસતી જાતિ.

હિન્દોલ પું હીંચકા, હીંડેળો, શ્રાવણ
શુદ્ધમાં કરવાનો એક ઉત્સવ, તે નામે
એક રોજ.

હિન્દોલક પું ઉપરના અર્થ.

હિન્વ્ સ્ત્રીં પં સં સેટ્ પ્રસન્ન કરવું,
ખુશ કરવું.

હિમ પું આકાશમાંથી પડેલ જળકણ,
ઝાકળ, બરફ, શીતલ વૃક્ષ, ચંદન, સુખડ,

મોતી, તાબું માખણ, શીતલ સ્પર્શ,
હિમાલય, હેમંત ઋતુ, ચંડીની ઋતુ,
કપૂર, ચંદનનું ઝાડ.

હિમ ત્રિં શીતળ, થંડું.

હિમક પું વિકંકત વૃક્ષ.

હિમકર પું ચંદ્ર, કપૂર.

હિમકિરણ પું ચંદ્ર, કપૂર.

હિમકૂટ પું હિમાલય પર્વત, શિશિર
ઋતુ.

હિમગિરિ પું હિમાલય પર્વત.

હિમજ ત્રિં હિમથી થનાર, હિમાલયમાં
થનાર, ચંડીમાં થનાર.

હિમજ પું મૈનાક પર્વત.

હિમજા સ્ત્રીં પાર્વતી, ક્ષીરિણી લતા,
ગંગા.

હિમજ્ઞાપ્તિ પું ઝાકળ.

હિમતૈલ પું કપૂરનું તેલ.

હિમદુગ્ધા સ્ત્રીં ક્ષીરિણીનો વેલો.

હિમદુર્દિન નં ઝાકળથી ઝાંખો થયેલો
દિવસ.

હિમદ્યુતિ પું ચંદ્ર, કપૂર.

હિમદ્રુમ પું હીંબડાનું ઝાડ.

હિમપર્વત પું હિમાલય પર્વત.

હિમપ્રસ્થ પું હિમાલય પર્વત.

હિમવત્ પું હિમાલય પર્વત.

હિમવત્તનય પું મૈનાક પર્વત.

હિમવત્તનયા સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.

હિમવત્તનુજ પું મૈનાક પર્વત.

હિમવત્તનુજા સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.

હિમવત્તનૂજ પું મૈનાક પર્વત.

હિમવત્તનૂજા સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.

હિમવત્પુત્ર પું મૈનાક પર્વત.

હિમવત્પુત્રી સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.

હિમવત્સુત પું મૈનાક પર્વત.

હિમવત્સુતા સ્ત્રીં પાર્વતી, ગંગા.

हिमवत्सूनु

७१८

हिमाश्रया

हिमवत्सूनु पु० मैनाक पर्वत.
 हिमवत्सूनु स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमवालुक पु० कपूर.
 हिमवालुका स्त्री० कपूर.
 हिमशर्करा स्त्री० शक्करा-शर्करा जलतनुं
 धान्य.

हिमशैल पु० हिमालय पर्वत.
 हिमशैलज त्रि० हिमालयमां थनार.
 हिमशैलजा स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमशैलतनय पु० मैनाक पर्वत.
 हिमशैलतनया स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमशैलतनुज पु० मैनाक पर्वत.

हिमशैलतनुजा स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमशैलतनूज पु० मैनाक पर्वत.
 हिमशैलतनूजा स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमशैलपुत्र पु० मैनाक पर्वत.
 हिमशैलपुत्री स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमशैलसुत पु० मैनाक पर्वत.
 हिमशैलसुता स्त्री० पार्वती, गंगा.

हिमशैलसूनु पु० मैनाक पर्वत.
 हिमशैलसूनु स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमश्रथ पु० यंद्र, कपूर.
 हिमसंहति स्त्री० हिमनो समूह, भरद्वाज
 समूह.

हिमहासक पु० हिमताल वृक्ष.
 हिमा स्त्री० नानी जेलम्बी, नागरमोथ,
 लक्ष्मी, देवता नामे जेक गंधद्रव्य.
 हिमांशु पु० यंद्र, कपूर.
 हिमांश्वभिष्य न० ३५.
 हिमागम पु० हिमन्त ऋतु.
 हिमाद्रि पु० हिमालय पर्वत.
 हिमाद्रिज पु० मैनाक पर्वत.
 हिमाद्रिजा स्त्री० पार्वती, गंगा, क्षीरिणी
 लता.

हिमाद्रितनय पु० मैनाक पर्वत.

हिमाद्रितनया स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमाद्रितनुज पु० मैनाक पर्वत.
 हिमाद्रितनुजा स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमाद्रितनूज पु० मैनाक पर्वत.
 हिमाद्रितनूजा स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमाद्रिपुत्र पु० मैनाक पर्वत.
 हिमाद्रिपुत्री स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमाद्रिसुत पु० मैनाक पर्वत.
 हिमाद्रिसुता स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमाद्रिसूनु पु० मैनाक पर्वत.
 हिमाद्रिसूनु स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमानी स्त्री० हिमनो समूह, भरद्वाज
 समूह.

हिमाब्ज न० थंडीना वज्रतमां थनाई
 कभज.
 हिमाराति पु० सूर्य, अग्नि, आकाशानुं आउ,
 यित्रानुं आउ.
 हिमालय पु० हिमालय पर्वत, घाणा
 भेरुं आउ.

हिमालयज पु० मैनाक पर्वत.
 हिमालयजा स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमालयतनय पु० मैनाक पर्वत.
 हिमालयतनया स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमालयतनुज पु० मैनाक पर्वत.
 हिमालयतनुजा स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमालयतनूज पु० मैनाक पर्वत.
 हिमालयतनूजा स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमालयपुत्र पु० मैनाक पर्वत.
 हिमालयपुत्री स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमालयसुत पु० मैनाक पर्वत.
 हिमालयसुता स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमालयसूनु पु० मैनाक पर्वत.
 हिमालयसूनु स्त्री० पार्वती, गंगा.
 हिमावती स्त्री० सोनामुष्मी.
 हिमाश्रया स्त्री० स्वर्णश्रवती वनस्पति.

હિમોદ્ધ

૭૧૯

હિલોન્

હિમોદ્ધ પું કપૂર.

હિમોત્તરા સ્ત્રીં પીળી દ્રાક્ષ.

હિમોત્પન્ન ત્રિં હિમમાં ઉત્પન્ન થયેલ,
થંડીમાં ઉત્પન્ન થયેલ.

હિમોત્પન્ના સ્ત્રીં ચાવનાલી વનસ્પતિ.

હિમોદ્ગ્રવ ત્રિં હિમમાં ઉત્પન્ન થનાર,
થંડીમાં ઉત્પન્ન થનાર.

હિમોદ્ગ્રવા સ્ત્રીં શી-કચૂરો વનસ્પતિ.

હિરણ નં વીર્ય, સોનું, ડાડી, શંખલું,
પારો.

હિરણ્મય ત્રિં સોનાનું, સોનામય.

હિરણ્મય નં જંબૂદ્વીપમાં એક ખંડ.

હિરણ્મય પું બહા.

હિરણ્મયી સ્ત્રીં સોનાની પ્રતિમા.

હિરણ્ય નં સોનું, ધંતુરો, વીર્ય, દ્રવ્ય,
ડાડી, રૂપું, એક જાતનું માપ, ધન,
અકુપ્ય, અક્ષય, અમૃત.

હિરણ્યકશિપુ પું તે નામે એક દૈત્ય.

હિરણ્યકશિપુજ પું વિષ્ણુલક્ષ્મી પ્રદક્ષાદ.

હિરણ્યકશિપુતનય પું ઉપરનો અર્થ.

હિરણ્યકશિપુતનૂજ પું વિષ્ણુલક્ષ્મી પ્રદક્ષાદ.

હિરણ્યકશિપુનિષ્ઠદન પું વિષ્ણુ.

હિરણ્યકશિપુપુષ્પ પું પ્રદક્ષાદ.

હિરણ્યકશિપુસુત પું વિષ્ણુલક્ષ્મી પ્રદક્ષાદ.

હિરણ્યકશિપુસૂનુ પું ઉપરનો અર્થ.

હિરણ્યકશિપુહન પું વિષ્ણુ.

હિરણ્યકશિપુહન્ટ પું વિષ્ણુ.

હિરણ્યકામધેનુ સ્ત્રીં દાન માટે કલ્પેલી
સોનાની કે રૂપાની ગાય.

હિરણ્યકોષ પું સોનું, રૂપું.

હિરણ્યગર્ભ પું બહા, સૂર્યમંડળનો અધિ-
શાયક દેવ.

હિરણ્યદ પું સમુદ્ર.

હિરણ્યદ ત્રિં સોનું આપનાર, રૂપું આપ-
નાર, ધન આપનાર.

હિરણ્યદા સ્ત્રીં પૃથ્વી.

હિરણ્યનાભ પું મૈનાક પર્વત.

હિરણ્યવાહ પું મહાદેવ, શેષા નામે એક
નદ.

હિરણ્યવાહ પું ઉપરનો અર્થ.

હિરણ્યય ત્રિં સોનાનું, સોનામય, સોનાનો
વિકાર.હિરણ્યય પું સૂર્યમંડળનો અધિશાયક
દેવ.હિરણ્યરેતસ્ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ,
શિવ.હિરણ્યવર્ણ ત્રિં સોના જેવા રંગનું, રૂપા
જેવા રંગનું.

હિરણ્યવર્ણી સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.

હિરણ્યવાહ પું મહાદેવ, શેષા નામે એક
નદ.

હિરણ્યવાહુ પું ઉપરનો અર્થ.

હિરણ્યાક્ષ પું તે નામે એક દૈત્ય.

હિરણ્યાશ્વ પું દાન માટે કલ્પેલો સોનાનો
કે રૂપાનો ઘોડો.હિરણ્યાશ્વરથ પું દાન માટે કલ્પેલો
સોનાનો કે રૂપાનો ઘોડો અને રથ.હિરણ્યાશ્વરથ નં દાન માટે કલ્પેલ સોનાના
કે રૂપાના ઘોડાસહિત રથનું દાન.હિરુક્ અવ્યં વિના, સિવાય, વર્જવું, ભાગ,
મધ્યે, વચ્ચે, સામીપ્ય, સમીપપણું, અધમ,
નીચ, હલકું.

હિલ્ તુલાં પં સં સેટ્ હાવભાવ કરવો.

હિલમોચિ સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.

હિલમોચિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

હિલમોચી સ્ત્રીં એક જાતનું શાક.

હિલ્લ પું એક જાતનું પક્ષી.

હિલ્લી સ્ત્રીં એક જાતની પક્ષિણી.

હિલ્લોન્ તું ડમ સં સેટ્ હીચોળવું,
ડોલાવવું.

હિલોલ

૭૨૦

હુતાશન

હિલોલ પુઁ તરંગ, મોળું, એક જાતનો
રતિઅંધ-મૈથુનપ્રકાર, દોલવું, હીંચવું,
હીંચોળવું.

હિલ્વલા સ્ત્રીઁ મૃગશીર્ષ નક્ષત્ર ઉપરના
પાંચ તારાઓ.

હિંસ્ત્રુ ડમઁ સઁ સેટ્ વધ કરવો, હિંસા
કરવી, ઠાર કરવું.

હિંસ્ત્રુ ઘઠાઁ પઁ સઁ સેટ્ ઉપરના અર્થ,

હિહિ અવ્યઁ હર્ષમાં, વિસ્મયમાં તથા શો-
કમાં વપરાય છે.

હી અવ્યઁ વિસ્મયમાં, દુઃખમાં, ખેદમાં,
શોકમાં, હેતુમાં વપરાય છે.

હીન ત્રિઁ ઓછું, હલકું, નિંદવા લાયક,
અધમ, નીચ, તળેલું, છોડેલું.

હીનવાદિન પુઁ એક જાતનો હલકો વાદી.

હીનવાદિન ત્રિઁ હલકું ખોલનાર, ઓછું
ખોલનાર, મુંગું.

હીનસેવન નઁ હલકાની સેવા, નીચની
સેવા.

હીનસેવા સ્ત્રીઁ ઉપરના અર્થ.

હીનાઙ્ગ ત્રિઁ હલકાં અંગવાળું, ઓછા
અંગવાળું, ખોડખાપણવાળું.

હીનાઙ્ગી સ્ત્રીઁ એક જાતની પીપર.

હીન્તાલ પુઁ હિંતાલ વૃક્ષ.

હીર નઁ હીરો, વજ્ર.

હીર પુઁ શિવ, સર્પ, હાર, સિંહ.

હીરક નઁ હીરો.

હીરા સ્ત્રીઁ લક્ષ્મી, કીડી, કાશ્મીરી.

હીરાઙ્ગ પુઁ વજ્ર.

હીલ નઁ પીર્ય, પારો.

હીલુક નઁ એક જાતનો દારૂ.

હોહી અવ્યઁ હિહિ જુઓ.

હુ હુહોઁપઁ સઁ અનિદ્દ હોમ કરવો, ખાવું,
પચ કરવો, પ્રસન્ન કરવું.

હુહાર પુઁ 'હુ' એવો અસ્પષ્ટ શબ્દ

કરવો, ક્રોધથી હુકાટો કરવો, ત્રાડકાતો
ખોલવું, જાણકો કરવો.

હુહુકત નઁ ઉપરના અર્થ.

હુહુકતિ સ્ત્રીઁ હુહાર જુઓ.

હુહુ તુદા પઁ સેટ્ દગલો કરવો, એકહું
કરવું, સઁ નહાવું, રનાન કરવું, હુંખવું,
કુળકી ખાવી અઁ

હુહુ મ્વાઁ આઁ સઁ સેટ્ જવું.

હુહુ પુઁ મેધ, ચોરને અટકાવવા માટે
જમીનમાં ખોડેલો લોઢાનો ખીલો, સેના-
નું આશ્રયસ્થાન-જાવણી, રથ ઉપર
વિષ્ટા-મૂત્ર વગેરેના ત્યાગ માટેનો અમુક
ભાગ.

હુહુ પુઁ બકરો, ઘેટો.

હુહુક પુઁ એક જાતનું વાદિત્ર, દાત્યહ
પક્ષી, કપાટદંડ.

હુહુક ત્રિઁ મદમત્, છોકલ.

હુહુકી સ્ત્રીઁ દાત્યહ પક્ષિણી.

હુહુર નઁ બળદનો શબ્દ, હરેકોઈ અસ્પષ્ટ
શબ્દ.

હુહુમ્બ પુઁ શેકલો લોટ.

હુહુ મ્વાઁ આઁ સઁ સેટ્ દગલો કરવો.

હુહુ પુઁ વાધ, ગામમાં રહેલું જુડ, રાક્ષસ,
અગ્નિ, ચિત્રક વૃક્ષ.

હુહુ ત્રિઁ મૂર્ખ, ખેવકુદ.

હુહુડી સ્ત્રીઁ વાઘેણ, ગામમાં રહેતી જુડણી,
રાક્ષસણી.

હુત ત્રિઁ હોમેલ, હવન કરેલ, દેવતાને
ઉદેશી મંત્રોચ્ચારપૂર્વક અગ્નિમાં હોમેલ
ધી વગેરે.

હુત નઁ હવન, હોમ.

હુતમુજ પુઁ અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

હુતવહ પુઁ ઉપરના અર્થ.

હુતાશ પુઁ અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

હુતાશન પુઁ ઉપરના અર્થ.

હુતાશની

૭૨૧

૪

હુતાશની સ્ત્રીં હોળી, કાગણુ શુદ્ધ પુનેમ.
હુમ્ અવ્યં રમરણમાં, પ્રજમાં, અનુસામાં,
નિવારણમાં વપરાય છે.

હુર્છઈ મ્વાં પં સં સેટ્ કુટિલતા કરવી,
વાંકાઈ કરવી, આડાઈ કરવી.

હુલ્ મ્વાં પં સં સેટ્ હણવું, અથડાવું,
ઠાકવું, ઢાંકવું.

હુલ્હુલી સ્ત્રીં સ્ત્રીઓનો એક પ્રકારનો
મંજળધ્વનિ.

હુહુ પું તે નામે એક દેવગંધર્વ.

હુહ પું ઉપરનો અર્થ.

હુહાર પું હુહાર જુઓ.

હુહ મ્વાં આં સં સેટ્ જવું.

હુળ પું બં હણલોક, હણલોકનો દેશ.

હુત ત્રિં આહવાન કરેલ, બોલાવેલ.

હુતિ સ્ત્રીં આહવાન કરવું, બોલાવવું.

હુન પું તે નામે એક સ્ત્રેષ્ઠજાતિ, એ
જાતિનો દેશ.

હુમ્ અવ્યં પ્રજમાં, વિતર્કમાં, સંમતિમાં,
ક્રોધમાં, ભયમાં, નિંદામાં, અવસ્થા-અપ-
માનમાં વપરાય છે.

હુર્છઈ નં વક્તા કરવી, વાંકાઈ કરવી,
વાંકું થવું.

હુરવ પું શિયાળ.

હુરવી સ્ત્રીં શિયાળવી

હુહુ પું તે નામે એક દેવગંધર્વ.

હુહ પું ઉપરનો અર્થ.

હુ મ્વાં ઉમં દ્વિં અનિદ્ હરણુ કરવું,
લઈ જવું, હરી લેવું, ચોરવું, અણ-
સમાનતા કરવી, સરખું કરવું, અનુકરણ
કરવું, નકલ કરવી, અપહર કરવું, ખ-
સેડવું, ચોરવું, અભિસામેથી હરવું.
સામે થઈને હરવું, સમ્+અભિ+પુનઃપુનઃ
સંપાદન કરવું, વારંવાર પ્રાપ્ત કરવું,
અભિ+અવ+બોજન કરવું, સમ્+અભિ+વિ+

આનસામીપ્યસંખંધ સંપાદન કરવો,
નજદીક કરવું, અવ + દૂર કરવું.
વિ+અવ+વિવાદ કરવો, રનાન—બોજન
વગેરેથી સંસર્ગ કરવો, ઉપભોગ કરવો,
આ+બોજન કરવું, જૂદા જૂદા સ્થાને
રહેલાંને એક સ્થળે ગોઠવવું, અધિ+આ+
તર્ક કરવો, ઉપરથી લેવું, અધ્યાહાર
કરવો, અભિ+સામેથી લેવું, સામેથી
હરવું, ઉદ+દષ્ટાંતરૂપે મૂકવું—સ્થાપવું,
દષ્ટાંત કહેવું, પ્રતિ+ઉદ્+આ+વિરૂદ્ધ
દાખલો કહેવો, સાચું ઉદાહરણ આપવું,
પરિ+આ+ત્રોતરફ આણવું, પ્રતિ+આ+સંક્ષેપ
કરવો, ટુંકાવવું, એકથી અનેકનું મહણ
કરવું, વિષયોથા ઈન્દ્રિયો તથા મનને
પાશ્વું ખેંચવું—વાળી લેવું, વિ+આ+કથન
કરવું, કહેવું. બોલવું, સમ્ + અ +
સંગ્રહ કરવો, એકઠું કરવું, જૂદા જૂદા
સ્થળે રહેલાંને એક સ્થળે સ્થાપવું, ઉદ્+
ઉદ્ધાર કરવો, ઉંચે કરી તોળવું, ઉંચે
ફેંકવું, પ્રતિ+ઉદ્+પ્રતિજ્ઞાનરૂપે વિરૂદ્ધરૂપે
ઉંચે કરવું, ઉપ+એટ આપવી, નજરાણું
કરવું, પ્રતિ+ઉપ+સામેથી ભેટણું કરવું.
વિ+અત્યંત હરણુ કરવું, હિમનું ઝરવું,
નિમ્ન+અહાર કાઢવું, બહિષ્કાર કરવો, દૂર
કરવું, ખસેડવું, નિર્ન+અહાર કાઢવું, દૂર
કરવું, પરિ+દોષ વગેરે દૂર કરવા પ્રત-
પ્રહાર કરવો, મારવું, પ્રતિ+પ્રત+સામેથી
પ્રહાર કરવો, પ્રતિ+દરેકનું હરણુ કરવું,
સામેથી હરણુ કરવું, વિ+વિહાર કરવો,
જૂદા જૂદા દેશોમાં જવા વગેરેથી સંતોષ
માટે વ્યાપાર કરવો, વિ+અતિ+પરપર
એકજાતીય ક્રિયા કરવી, સમ્+સંહાર
કરવો, મારી નાખવું, ઉપ+સમ્+ઉપસં-
હાર કરવો, ચાલુ ક્રિયાનો અંત આણવો.

હુ જું પં સં અનિદ્ બલાતકારથી હરી

હચ્છય

૭૨૨

હૃદ્વળક

લેવું, બેરબુલમથી લઈ લેવું.
હચ્છય પું કામદેવ.
હચ્છય ત્રિં હૃદયમાં રહેનાર-હોનાર.
હચ્છૂલ નં હૃદયમાં નીકળતું શ્વલ-એક
 જાતનો શ્વળનો રોગ.
હળી કળ્ડવાં આં અં સેટ્ લાગવું,
 શરમાવું.
હળીયા સ્ત્રીં લાજ, શરમ, નિંદા.
હત્ ત્રિં મનોહર, સુંદર, હરણ કરનાર,
 લઈ જનાર.
હત્ નં હૃદય, મન.
હત ત્રિં હરણ કરેલ, એક ઠેકાણેથી બીજો
 ઠેકાણે લઈ જવાયેલ, વહેંચેલ.
હતસર્વસ્વ ત્રિં જેનું સર્વસ્વ હરાઈ ગયું
 હોય તે.
હત્કમ્પ પું હૃદયનો કંપ, લય વગેરેથી
 હૃદયનું ધક્કવું.
હત્પિણ્ડ નં હૃદય, મન.
હત્સ્થ ત્રિં હૃદયમાં રહેનાર.
હત્સ્થિત ત્રિં હૃદયમાં રહેલ.
હદ્ ત્રિં હરનાર, લઈ જનાર.
હદ્ નં હૃદય, મન.
હદય નં મન, હૃદય, અંતઃકરણ, છાતી,
 પરબ્રહ્મ, પરમાત્મા.
હદયગ્રન્થિ પું હૃદયમાં રહેલ અજ્ઞાનરૂપ
 સંસારબંધ.
હદયક્લમ ત્રિં યુક્તિયુક્ત, મનોહર, સુંદર,
 હૃદયને ગમે એવું.
હદયક્લમતા સ્ત્રીં મનોહરતા, સુંદરતા,
 હૃદયને આકર્ષનારપણું, વાણીનો ગુણ.
હદયવત્ ત્રિં હૃદયવાળું, સારા મનવાળું,
 ઉદાર મનનું.
હદયસ્થાન નં હૃદયનું સ્થાન, મનનું
 સ્થાન, છાતી.

હદયાલુ ત્રિં શ્રેષ્ઠ મનવાળું, ઉત્તમ હૃદ-
 યવાળું, વિદ્વાન, જ્ઞાની.
હદયિક ત્રિં ઉત્તમ મનવાળું, શ્રેષ્ઠ
 મનવાળું.
હદયિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.
હદયેશ પું ભરચાર, ધણી, પતિ.
હદયેશ સ્ત્રીં પત્ની, ભાર્યા, સ્ત્રી.
હદામય પું હૃદયનો એક જાતનો રોગ.
હદાવર્ત પું ધોડાની છાતી ઉપર રહેલ
 રૂવાંટાની ગોળ નીશાની.
હદિક પું તે નામે એક યાદવ-કૃતવર્માનો
 પિતા.
હદિકતનય પું કૃતવર્મા યાદવ.
હદિકતનુજ પું કૃતવર્મા યાદવ.
હદિકતનૂજ પું કૃતવર્મા યાદવ.
હદિકપુત્ર પું કૃતવર્મા યાદવ.
હદિકસુત પું કૃતવર્મા યાદવ.
હદિકસુનુ પું કૃતવર્મા યાદવ.
હદિકાત્મજ પું કૃતવર્મા યાદવ.
હદિસ્પૃશ્ ત્રિં મનોહર, સુંદર, મર્મને
 સ્પર્શ કરનાર, દુઃખદાયી.
હદ્ગોલ પું તે નામે એક પર્વત.
હદ્ગ્રન્થ પું હૃદયમાં ગ્રંથ.
હદ્ગ્રન્થિ પું હૃદયગ્રન્થિ ગુઓ.
હય નં તળ.
હય ત્રિં મનોહર, સુંદર.
હય પું વશીકરણ એક મંત્ર.
હયગન્ધ નં એક જાતનું છૂંદ.
હયગન્ધ પું બીલીનું ઝાડ.
હયગન્ધા સ્ત્રીં જૂઈ નામે ફૂલઝાડ.
હયગન્ધિ નં એક જાતનું છૂંદ.
હય્રોગ પું એક જાતનો હૃદયનો રોગ.
હય્રોગવૈરિન્ પું અર્જુન વૃક્ષ-સાદાનું
 ઝાડ.
હૃદ્વળક પું પેટ.

હજાસ

૭૨૩

હેમગન્ધિની

હજાસ પું હેડકી.

હજેલ પું જાન, તર્ક, તંત્રશાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ
એક મંત્ર, હર્ષ, શોક.હજેલા જી૦ હૃદયની ઉત્કંઠા, આનંદ, હર્ષ,
શોક.હજ્ મ્ના૦ પ૦ અ૦ સેટ્ હર્ષ પામવો,
હરખાવું.હજ્ દિવા૦ પ૦ અ૦ સેટ્ હર્ષ પામવો,
હરખાવું.

હજ્ મ્ના૦ પ૦ અ૦ સે મિથ્યા કરવું.

હજિત ત્રિ૦ હર્ષ પામેલ, ખુશી થયેલ,
હરખાયેલ, વિસ્મય પામેલ, જેનાં રૂવાટાં
ખડાં થઇ ગયાં હોય તે, નાખુશ થયેલ,
નાઉમેદ થયેલ,

હજોક ન૦ ઇન્દ્રિય.

હજીકેશ પું વિષય, આત્મા.

હજ્ ત્રિ૦ હર્ષ પામેલ, ખુશી થયેલ, હર-
ખાયેલ, વિસ્મય પામેલ, જેનાં રૂવાટાં
ખડાં થઈ ગયાં હોય તે.

હજમાનસ ત્રિ૦ હર્ષ પામેલા મનવાળું.

હજમાનસ ન૦ હર્ષ પામેલું મન.

હજુરોમન્ ત્રિ૦ જેનાં રૂવાટાં ઉભાં થઇ
ગયાં હોય તે, રોમાંચિત.

હજિ જી૦ હર્ષ, આનંદ, જ્ઞાન.

હે અબ્ય૦ સંબોધનમાં, બોલાવવામાં તથા
અસૂયા વગેરેમાં વપરાય છે.

હેલા જી૦ હેડકી.

હેટ્ મ્ના૦ પ૦ અ૦ સેટ્ અટકાવવું, રોકવું,
વિધાત કરવો, અથડાવું.હેટ્ તુ૦ પ૦ સેટ્ આપ્પાદ થવું, ઉત્પન્ન
થવું અ૦ પવિત્ર કરવું સ૦હેટ્ મ્ના૦ આ૦ સ૦ બાધ કરવો, રોકવું,
અટકાવવું, હરકત કરવી.હેટ પું બાધા, ખીડા, હરકત, રોકાણ,
અટકાયત, વિધન.

હેટ્ મ્ના૦ આ૦ સ૦ સેટ્ અનાદર કરવો.

હેટ્ મ્ના૦ પ૦ સ૦ સેટ્ વીંટવું, ધેરવું.

હેટ પું અનાદર, તિરસ્કાર, અપમાન,
રોકાણ, અટકાયત, વિધન.

હેજ પું ક્રોધ, ક્રોધ, ગુસ્સો.

હેઢાલુક પું ઘોડા વેચનાર, ઘોડા વેચી
આબુવિકા ચલાવનાર.હેતિ જી૦ અસ્ત્ર, હથિઆર, અગ્નિની શિખા,
સૂર્યનું કિરણ, હરકાઇ તેજ, સાધન.હેતુ પું કારણ, અનુમિતિસાધન વ્યાપ્ય,
ફળ.

હેતુતા જી૦ હેતુપણું, કારણપણું.

હેતુન્વ ન૦ ઉપરના અર્થ.

હેતુમત્ ત્રિ૦ કારણવાળું, ફળવાળું.

હેત્વપદ્ધતિ જી૦ તે નામે એક અલંકાર.

હેત્વન્તર ન૦ ખીલું કારણ, ખીલું ફળ,
ગૌતમે કહેલ એક નિઘરુથાન.

હેત્વસિદ્ધિ જી૦ સ્વરૂપાસિદ્ધિરૂપ હેત્વાભાસ.

હેત્વાભાસ પું ન્યાયશાસ્ત્રમાં કહેલ દુબટ
હેતુ, અસત્ હેતુ, હેતુનો દોષ, કારણનો
દોષ.

હેમ ન૦ સોનું, ધાતુરો, નાગકેસર.

હેમ પું એક માસા અરોઅર વળન, કાળા
રંગનો ઘોડો, શુધ અહ.

હેમકન્દલ પું પ્રવાલ, પરવાળું.

હેમકાન્તિ જી૦ દારૂ હળદર, સોનાની કાંતિ.

હેમકાન્તિ ત્રિ૦ સોના જેવી કાંતિવાળું.

હેમકાર પું સોની, સોનારો.

હેમકિજ્જલ્ક ન૦ નાગકેસર.

હેમકૂટ પું તે નામે એક પર્વત.

હેમકેલિ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

હેમકેશ પું શિવ.

હેમક્ષીરી જી૦ સોનામુખી.

હેમગન્ધિની જી૦ રેણુકા નામે એક ગંધ-
દ્રવ્ય.

હેમગિરિ

૭૨૪

૬

હેમગિરિ પુ० મેરૂ પર્વત, નૈર્ઋત્ય ખુણ્યામાં
આવેલો એક દેશ.

હેમગૌર પુ० આસોપાલવનું ઝાડ.

હેમગૌર ત્રિ० સોના જેવું ઉજળળ.

હેમજ્વાલ પુ० અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.

હેમતરુ પુ० ધંતુરાનું ઝાડ.

હેમતાર ન० મોરથુથુ.

હેમદુગ્ધ પુ० ઉંચરાનું ઝાડ.

હેમદુગ્ધક પુ० ઉંચરાનું ઝાડ.

હેમદુગ્ધા સ્ત્રી० સોનામુખી.

હેમદુગ્ધી સ્ત્રી० સોનામુખી.

હેમન્ ન० સોનું, ધંતુરો, નાગકેસર.

હેમન્ત પુ० ન० માગશર અને પોષ મહિ-
નાની ઋતુ.

હેમન્તનાથ પુ० કોકિનું ઝાડ.

હેમપુષ્પ ન० જવાપુષ્પ-કાંટાસરીયાનું ફૂલ.

હેમપુષ્પ પુ० આસોપાલવનું ઝાડ.

હેમપુષ્પક પુ० ચંપાનું ઝાડ, લોધરનું ઝાડ.

હેમપુષ્પિકા સ્ત્રી० પીળી ભુઈ

હેમપુષ્પો સ્ત્રી० મજ્જા, સ્વર્ણજીવતી વન
સ્પતિ, ઇદરગરુડી, મુસળી, ભોરીંગણી.

હેમફલા સ્ત્રી० સોનેરી કેળ-પીળા રંગનાં
કેળાંની કેળ.

હેમમાલિન્ પુ० સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

હેમયૂથિકા સ્ત્રી० પીળી ભુઈ.

હેમરાગિણી સ્ત્રી० હળદર.

હેમલ પુ० સોની, કસોટીનો પત્થર, કાચડો,
કાકીડો.

હેમલતા સ્ત્રી० સ્વર્ણજીવંતીનો વેલો.

હેમલી સ્ત્રી० કાચડો, કાકીડો.

હેમવલ ન० મોતી.

હેમશંક પુ० વિષ્ણુ.

હેમશિલા સ્ત્રી० સોનામુખી.

હેમસાર ન० મોરથુથુ.

હેમહસ્તિરથ પુ० દાન માટે કલ્પેલો સોનાના
હાથીથી બેડેલો સોનાનો રથ.

હેમાક્ર પુ० ગરૂડ પક્ષી, સિંહ, સુમેરૂ પર્વત,
બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, ચંપાનું ઝાડ.

હેમાક્ર ત્રિ० સોના જેવા અંગવાળું.

હેમાક્ર ન० સોના જેવું અંગ.

હેય ત્રિ० ત્યાગ કરવા લાયક, તળવા લાયક.

હેર ન० હળદર, એક જાતનો મુકુટ.

હેરમ્બ પુ० ગણેશ, ગણપતિ, પાંડો, બુદ્ધ.

હેરમ્બ ત્રિ० શૌર્યથી ગર્વવાળું.

હેરમ્બજનની સ્ત્રી० દુર્ગા દેવી-પાર્વતી.

હેરમ્બમાતૃ સ્ત્રી० દુર્ગા દેવી-પાર્વતી.

હેરમ્બહટ્ટ પુ० દક્ષિણમાં આવેલો દેશ.

હેરમ્બામ્બા સ્ત્રી० દુર્ગા દેવી-પાર્વતી.

હેરિક પુ० ચર, દ્રુત, જસુસ, કાસદ.

હેરુક પુ० એક બુદ્ધ, મહાકાલનો ગણ.

હેરુક ન० કામાખ્યામાં એક શિવલિંગ.

હેલચી સ્ત્રી० હિલમોચિકા વનસ્પતિ.

હેલન ન० આરા, અપમાન, અનાદર.

હેલા સ્ત્રી० અનાદર, અપમાન, પુષ્પ ઉંમરની
સ્ત્રીઓની મૈથુન માટે પ્રોત્ત મચ્છા,
જ્યોત્સ્ના, ચાંદની.

હેલાલુક પુ० ઘોડા વેચી આજીવિકા
ચલાવનાર.

હેલિ પુ० સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ, અવસા,
અપમાન.

હેલિન્ પુ० સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

હેષ્ શ્વા० આં અં સેટ ઘોડાનો શબ્દ
થયો, ઘોડાનું હણહણવું.

હેપા સ્ત્રી० ઘોડાનો હણહણાટ.

હેપિન્ પુ० ઘોડો.

હેઠૈ અથ્થ० સંબોધનમાં, બોલાવવામાં વ-
પરાય છે.

હેઠૈ અથ્થ० સંબોધનમાં, બોલાવવામાં વપ-
રાય છે.

હૈતુક

૭૨૫

હનુ

હૈતુક ત્રિં હેતુવાદમાં આસક્ત, યુક્તિવાળું
વાક્ય બોલનાર, મીમાંસક.

હૈમ ત્રિં હિમથી થનાર, હિમમાં હોનાર.

હૈમ ત્રિં સોનાતું, સોનામાંથી બનેલ.

હૈમ નં સવારમાં પડતું ઝાકળતું પાણી.

હૈમન પું હેમન્ત કાળ.

હૈમન ત્રિં સોનાતું, સોના સંબંધી.

હૈમન ત્રિં હેમન્ત કાળે હોનાર-થનાર.

હૈમન્ત પું હેમન્ત કાળ.

હૈમગ્નિક ત્રિં હેમન્તકાળે હોનાર-થનાર-
ઝાંઝર વગેરે.

હૈમલ પું હેમન્ત ઋતુ.

હૈમવત નં હિંદુસ્થાન.

હૈમવત ત્રિં હિમાલયનું, હિમાલયસંબંધી.

હૈમવત પું એક જાતનું ઝેર.

હૈમવતી સ્ત્રી પાર્વતી, હરડે, સોનામુખી,
હિમાલયની પુત્રી, ધોળી વજ્ર, ગંગા,
રેણુકા નામે એક ગંધદ્રવ્ય.

હૈમા સ્ત્રી પીળી ભુધ.

હૈમી સ્ત્રી પીળી ભુધ.

હૈયજ્ઞ નં માખણ, ગરકાલે દોહેલી ગાયના
દૂધનું ધી.

હૈયજ્ઞવીન નં ઉપરના અર્થ.

હૈરિક પું ચોર.

હૈહય પું કાર્તવીર્ય રાજ.

હૈહયેશ્વર પું કાર્તવીર્ય રાજ.

હૈહેય પું કાર્તવીર્ય રાજ.

હો અવ્યં સંબોધનમાં-બોલાવવામાં વપરાયછે.

હોઈ શ્વાં આં સં સેટ્ જવું, અનાદર
કરવો.

હોઈ પું સમુદ્રમાં જનાર, નીકા-હોડી,
ચોરનું ચિન્હ.

હોત્ પું ઋગ્વેદને જાણનાર બ્રાહ્મણ.

હોત્ ત્રિં હવન કરનાર, હોમનાર.

હોત્ર નં હવન, હોમ, ધી વગેરે હોમવાનું
દ્રવ્ય-હવિષ.

હોત્રા સ્ત્રીં સ્તુતિ, પ્રશંસા, વખાણ.

હોત્રીય નં હોમવાનાં દ્રવ્યો રાખવાનું
સ્થળ.

હોત્રીય ત્રિં હોતાનું, હોતાસંબંધી.

હોમ પું હવન, હોમ, પાંચ યજ્ઞોપૈત્રી

દૈવ યજ્ઞ, બ્રાહ્મમાં બેસાડેલા બ્રાહ્મણને

બ્રાહ્મના મુખ્ય ભાગનું મંત્રપૂર્વક દાન.

હોમકુણ્ડ પું નં હોમ માટે કુંડ, હોમનો
કુંડ.

હોમધાન્ય નં તલ, જવ.

હોમધૂમ પું હોમ માટેના અગ્નિનો ધૂમાડો.

હોમભસ્મન્ નં હોમની ભસ્મ.

હોમાગ્નિ પું યજ્ઞનો અગ્નિ.

હોમિ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ, ધી, પાણી.

હોમિન્ પું હોમ કરનાર.

હોમ્ય ત્રિં હોમ માટે હિતનું, હોમમાં
ઉપયોગી ધી વગેરે.

હોરા સ્ત્રીં જ્યોતિષમાં કહેલ યજ્ઞ, રાશિનો
અર્ધભાગ, હોરા જણાવનારે એક શાસ્ત્ર,
રેખા.

હોલક પું ધાસ વગેરેથી અર્ધ પાકેલ
શમી ધાન્ય.

હોલકા સ્ત્રીં નીચેનો શબ્દ ભુઓ.

હોલાકા સ્ત્રીં તે નામે એક વસંતોત્સવ,
હોળી-દાગણુ શુદ્ધ પુનેમ.

હોલિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.

હોલી સ્ત્રીં હોલકા ભુઓ.

હૌ અવ્યં સંબોધનમાં, બોલાવવામાં વપ-
રાય છે.

હૌઈ શ્વાં આં સં સેટ્ અનાદર કરવો,
જવું.

હૌત્ર નં હોતાનું કર્મ, હોતાપણું.

હૌત્ર ત્રિં હોતાનું, હોતાસંબંધી.

હનુ અશ્વાં આં સં અગ્નિદ્ મોરી કરવી,
છુપાવવું.

હસલ

૭૨૬

હીળ

હાલ મ્વાં પં અં સેટ્ આલવું, ખસવું,
જવું.

હાસ અથ્થં ગઈ કાલે.

હાસ્તન ત્રિં ગઈ કાલે હોનાર-થનાર.

હાસ્તન પું આકરણપ્રસિદ્ધ હાસ્તન ભૂતકાળ.

હાસ્ત્ય ત્રિં ગઈ કાલે હોનાર-થનાર.

હામ્ મ્વાં પં સં સેટ્ ઢાંકવું.

હાદ પું અગાધ જલાશય, પાણીનો ધરો,
કિરણ.

હાદિની લીં નદી.

હપ્ હું ઉમં સં સેટ્ લાપણ કરવું,
બોલવું.

હસ મ્વાં પં સં સેટ્ શબ્દ કરવો, અવાજ
કરવો, ક્ષીણ થવું, ઓછા થવું, થોડા
થવું, ટુંકા થવું.

હસિમન્ પું ટુંકાઈ, નાનાપણું, ઓછાશ,
ક્ષીણતા.

હસિષ્ટ ત્રિં અતિશય નાનું, ઘણુંજ ટુંકું,

હસીયસ્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

હસ્વ નં એક જાતનું માપ, લઘુ અક્ષર.

હસ્વ ત્રિં ઘણુંજ નાનું, અત્યંત ટુંકું,

ડીંગણું, નીચું.

હસ્વ પું હસ્વ વર્ણ, લઘુ અક્ષર.

હસ્વકુશ પું ધોળો દર્બ, ધોળો દાલ.

હસ્વગર્ભ પું દર્બ, દાલ.

હસ્વગધિધુકા લીં નાગખલા વનસ્પતિ.

હસ્વજમ્બૂ લીં નાનાં જાંબુનું ઝાડ.

હસ્વતા લીં ટુંકાઈ, નાનાપણું, હસ્વપણું.

હસ્વત્થ નં ઉપરના અર્થ.

હસ્વદર્ભ પું ધોળો દાલ.

હસ્વદા લીં સલકી વૃક્ષ.

હસ્વપત્રક પું પહાડી મહુડો.

હસ્વપત્રિકા લીં પીપરનું ઝાડ.

હસ્વફાલ લીં એક જાતનાં જાંબુનું
ઝાડ.

હસ્વમૂલ પું લાલ શેલડી.

હસ્વશાસ્ત્રાશિફ પું છેડ, છેડવો.

હસ્વા લીં જંગલી મગ, નાગખલા વનસ્પતિ,
એક જાતની જાંબુડી.

હસ્વામ્નિ પું આરડાનું ઝાડ.

હસ્વાક્ક નં ટુંકું અંગ, નાનું અંગ.

હાદ્ મ્વાં આં અં સેટ્ શબ્દ કરવો,
અવાજ કરવો.

હાધ પું શબ્દ, અવાજ, હિરણ્યકશિપુનો
પુત્ર પ્રહ્લાદ.

હાદ્ ત્રિં શબ્દ કરનાર, અવાજ કરનાર.

હાદિન ત્રિં શબ્દવાળું, અવાજવાળું,
શબ્દ કરતું, અવાજ કરતું.

હાદિની લીં નદી, વિજળી, વજ્ર.

હાસ પું ક્ષીણતા, ઓછાશ, એછા થવું,
શબ્દ.

હિણી કણ્ઠ્ઠાં આં અં સેટ્ લાજવું,
શરમાવું.

હિણિયા લીં લાજ, શરમ.

હિણીયા લીં લાજ, શરમ.

હિત નં લાજ.

હિવેર નં સુગંધી વાળો-ખસ.

હિવેલ નં ઉપરનો અર્થ.

હી જું પં અં અનિદ્ લાજવું, શરમાવું.

હી લીં લાજ, શરમ.

હીકા લીં તાસ, ભય, લાજ, શરમ.

હીકુ ત્રિં લાજેલ, શરમાયેલ, શરમાળ.

હીકુ પું સ્નાન કરવું, કુખવું, લાખ, કલક, સીસું.

હીચ્છ મ્વાં પં સં સેટ્ લાજવું, શરમાવું.

હીજિત ત્રિં શરમાળ, શરમથી જતાયેલ,
લાજવાળું.

હીળ ત્રિં શરમાયેલ, શરમ પામેલ,
લાજેલ.

હોત

૭૨૭

હે

હોત ત્રિં ઉપરના અર્થ.

હોવેર નં સુગંધી વાળો-અસ.

હીચેલ નં ઉપરનો અર્થ.

હીમત્ ત્રિં લાજવાળું, શરમવાળું,
શરમાળ.

હીવેર નં સુગંધીવાળો-અસ.

હીવેરક નં સુગંધી વાળો-અસ.

હીચેલ નં ઉપરનો અર્થ.

હીચેલક નં સુગંધી વાળો-અસ.

હુડ્ મ્હાં આં સં સેટ્ જવું.

હુડ્ મ્હાં આં સં સેટ્ જવું.

હેપ્ મ્હાં આં સં સેટ્ જવું.

હેપણ નં શરમાવવું લજાવવું, લાજ પમા-
ડવી, સ્પર્ધા કરવી, હરીફાઈ કરવી,
સરસાઈ કરવી.હેષ્ મ્હાં આં સેટ્ ધોડાનું હણહણવું
અં સરકવું, ખસવું, જવું સં

હેષા સ્ત્રીં ધોડાનો શબ્દ, ધોડાનો હણહણાટ.

હોડ્ મ્હાં આં સં સેટ્ ગમન કરવું,
જવું.

હુગ્ મ્હાં પં સં સેટ્ ઢાંકવું.

હુપ્ ત્રં ઉં દિં સેટ્ આપણ કરવું, ખોલાવું.

હુત્ મ્હાં પં અં સેટ્ શબ્દ કરવો,
અવાજ કરવો.હાદ્ મ્હાં આં સેટ્ અસ્પષ્ટ શબ્દ કરવો,
અવાજ કરવો, અં ખુશ કરવું સં આનં-
આનંદ પમાડવો.

હાદ પું હર્ષ, આનંદ, શબ્દ, અવાજ.

હાદન નં ઉપરના અર્થ.

હાદિન ત્રિં હર્ષ પામનાર, ખુશ થનાર,
હર્ષવાળું, આનંદી, શબ્દવાળું, શબ્દ
કરનાર.હાદિની સ્ત્રીં વિજળી, વજ, ઇશ્વરની એક
શક્તિ.હુલ્ મ્હાં પં સં સેટ્ ચાલવું, હાલવું,
જવું.

હાન નં શબ્દ, અવાજ, ખોલાવવું.

હુત્ મ્હાં પં સં અનિદ્ કુટિલ કરવું, વાંકું
કરવું.હે મ્હાં ઉમં અનિદ્ સ્પર્ધા કરવી,
હરીફાઈ કરવી, સરસાઈ કરવી, શબ્દ
કરવો, અવાજ કરવો અં ખોલાવવું,
પૂછવું, માગવું સં આં સ્પર્ધા કરવી,
ખોલાવવું, આમંત્રણ કરવું, ચેલેન્જમાં
ખોલાવવું, હોડ ખકવી, આમંત્રણ કરવું.

પરિશિષ્ટ.

આ મહાન શબ્દકોષમાં આપતાં બાકી રહી ગયેલ હૈમ શૈષનામ-
માલાના શબ્દો, હૈમ અભિધાનચિન્તામણિટીકાન્તર્ગત શબ્દો,
હૈમ અનેકાર્થસંગ્રહ તથા હસ્તલિખિત શબ્દરત્નસમુચ્ચયના
ધણાજી ઉપયોગી શબ્દો.

અ.

અક્ષતસ્વન પું શિવ.
અંગ પું બં તે નામે એક દેશ.
અગ્નિરેચક પું શરીરમાં રહેલી પિત્ત
ધાતુ.
અચલા સ્ત્રીં પૃથ્વી.
અચ્યુતદેવી સ્ત્રીં છઠ્ઠા જૈન તીર્થંકરની એક
શાસન દેવી.
અજિતા સ્ત્રીં ખીખ જૈન તીર્થંકરની એક
શાસન દેવી.
અટાટા સ્ત્રીં ભટકવું, રખડવું.
અતિસારકિન્ન ત્રિં આડાના રોગવાળું,
સંગ્રહણીના રોગવાળું.
અત્યુગ્ર નં હીંગ.
અદ્ધા અવ્યં નિશ્ચય કે પ્રત્યક્ષ એવા અર્થમાં
વપરાય છે.
અધિયાક્ષ નં શરીરે પહેરવાનું સીવેલું
એક વસ્ત્ર.
અનપયતિ અવ્યં પ્રભાત, સવાર.
અનિન્દ્રિય નં હૃદય મન, અંતઃકરણ.
અનૂરાધા સ્ત્રીં તે નામે એક નક્ષત્ર.
અનેહ ત્રિં મૂર્ખ, ખેવફૂફ.

૯૨

અન્તી સ્ત્રીં ચૂનો, સગડી.
અન્દોલન નં હીંચવું, હીંચકવું, ખૂલવું.
અપરેતરા સ્ત્રીં ઉત્તર દિશા.
અપાંગ પું નેત્રનો અંત, આંખનો છેડો,
કટાક્ષ, પુંડ્ર જુઓ.
અપાનાથ પું વરણ દેવ.
અપાચીતરા સ્ત્રીં ઉત્તર દિશા.
અપ્રતિચક્રા સ્ત્રીં પહેલા જૈન તીર્થંકરની
શાસન દેવી.
અવિભ ત્રિં કુળવાન, કુલીન.
અભિષસ્તિ સ્ત્રીં યાચના, માગવું તે,
માગણી.
અમોહણમ્ અવ્યં જાણી, તુરત, અત્યંત.
અમૃતપાયિન્ પું દેવ.
અમૃતલિહ્ પું દેવ.
અમૃતઘટ પું દેવ.
અમ્બરસ્થલી સ્ત્રીં પૃથ્વી.
અમ્બુઘન પું વરસાદનો કરો.
અમ્બુતસ્કર પું સૂર્ય, આકાશનું આડ.
અયુક્પલાશ પું સાતપુટાનું આડ.
અયુક્શક્તિ પું શિવ, શંકર.
અયુગિષ્ઠ પું કામદેવ.
અયુક્નેત્ર પું શિવ, શંકર.

અરસંચિત

૭૩૦

હરાષર

અરસંચિત નં ચક્ર નામે એક હથિઆર.
 અર્ધકાલ પું શિવ.
 અર્ધફૂટ પું શિવ.
 અર્ધતૂર પું રણસંઘ્રામમાં વગાડવાનું
 વાદિત.
 અર્ધલોટિકા સ્ત્રીં એક ખાદ્ય પદાર્થ-વડું.
 અર્ધનારાચ પું એક જાતનું ખાણુ.
 અરાફલ પું લોહાની લાકડી-એક જાતનું
 હથિઆર.
 અરિષ્ટદહન પું શ્રીકૃષ્ણ, વિષ્ણુ.
 અલ્લુકા સ્ત્રીં ધાણા-કાથમીર.
 અલિષિક પું કાયલ, ભમરો.
 અવકટિકા સ્ત્રીં પોતાનો આકાર છુપા-
 વવો, મુખવિકાર વગેરે નહિ જણાવવો.
 અવકુટારિકા સ્ત્રીં ઉપરના અર્થ.
 અઘગણ ત્રિં એકાકી-એકલું.
 અઘગણના સ્ત્રીં અવગ્રા, અપમાન,
 તિરસ્કાર.
 અઘટિન પું આકાશ.
 અવિસંવાદિવાચ્ ત્રિં આમ, હિતેચ્છુ,
 સારો માણસ, સન્નમન.
 અઘ્તાલાડયતા સ્ત્રીં શક્તિ નામે એક
 હથિઆર.
 અસન્મહત્ પું ઇન્દ્ર.
 અભ્યુષેશ્વર નં ઢાલનો અગ્રભાગ.
 અભ્યુષી સ્ત્રીં છુરી, જમીયા.
 અસ્થિતેજસ્ નં શરીરમાં રહેલી મન્મ
 ધાતુ-ચરબી.
 અદમ્યમિકા સ્ત્રીં હું પહેલો હું પહેલો
 એ પ્રમાણેની પહેલ.
 અદમ્યથમિકા સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 અદિપર્વજ્ઞ પું શંકર, શિવ.
 અદ્ધોરણિન પું રાજસર્પ-એક જાતનો બે
 મોઢાવાળો મોટો સર્પ.

આ.

આં અવ્યં વાક્યમાં, રમરણમાં વપરાય
 છે.
 આકારગૂહન નં પોતાના મુખ વગેરેનો
 આકાર છુપાવવો.
 આકાશચમસ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 આક્ષપટલિક ત્રિં અધિકારી વર્ગ સાથે
 ફરનાર, પરીક્ષા કરનાર.
 આક્ષારણા સ્ત્રીં મૈથુનને ઉદેશી ગાળ
 ભાંડવી તે.
 આલ્હોર પું ગ્રીષ્મ ઋતુ, ઉનાળો.
 આઘ્રીધી સ્ત્રીં યજ્ઞનો અગ્નિ કરવો.
 આઘ્રોટન પું જાતનું યોસામણુ.
 આત્મરુહ પું બ્રહ્મા.
 આત્મસૂતિ પું બ્રહ્મા.
 આન્તઃપુરિક પું અંતઃપુરનો અધ્યક્ષ-
 જ્ઞાનખાનાનો ઉપરિ અમલદાર.
 આરણિન પું કુકડો પક્ષી.
 આરણિની સ્ત્રીં કુકડી.
 આરાફલ પું લોહાની લાકડી-એક જાતનું
 હથિઆર.
 આશી સ્ત્રીં સાપની દાદ.

ઇ.

ઇઙ્વત્સર પું વર્ષ, વરસ.
 ઇઙ્ઘાવત્સર પું વર્ષ, વરસ.
 ઇન્દ્રમગિની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 ઇન્દ્રવૃદ્ધિક પું રંગબેરંગી ઘોડો.
 હરાષર નં વરસાદનો કરો.

ઈન્ડેરિકા

૬૩૧

કનિશ

ઈ.

ઈન્ડેરિકા સ્ત્રી૦ એક આદ્ય પદાર્થ-વકુ.

ઉ.

ઉગ્રચારિણી સ્ત્રી૦ દુર્ગા દેવી.

ઉચ્છલિઙ્ગ પુ૦ કુસાના બન્ને બાજુના ખાડા.

ઉત્ક્ષેપણા સ્ત્રી૦ ઉંચે ફેંકવું, વીંઝણો, પંખો,
અનાજ મસળવાની વસ્તુ.

ઉત્તરદિક્પતિ પુ૦ વાયુ.

ઉત્તરાશાધિપતિ પુ૦ કુબેર.

ઉત્તરેતરા સ્ત્રી૦ દક્ષિણ દિશા.

ઉત્તર પુ૦ વૈશાખ મહીનો.

ઉદ્ધ પુ૦ માંસ.

ઉદ્ધૂષ પુ૦ શાળ, ડાંગેર.

ઉન્મત્તવેષ પુ૦ શિવ.

ઉમ્ અવ્ય૦ વિરોધમાં તથા વિરૂઢમાં વપ-
રાય છે.

ઉર્વક્ષ પુ૦ પર્વત.

ઉષાકીલ પુ૦ કુકડા પક્ષી.

ઉષાકોલી સ્ત્રી૦ કુકડી.

ઉદરિક ત્રિ૦ મોટા પેટવાળું, ફાંદવાળું.

ઉદસ્ત ત્રિ૦ ઉંચે ફેંકવું.

ઉદ્ઘાટન ન૦ ઘટીયત્ર-પાણી ખેંચવાનો
રેટ.

ઉન્દર પુ૦ ઉંદર.

ઉન્દરી સ્ત્રી૦ ઉંદરડી.

ઉપકર્યા સ્ત્રી૦ તંબુ, રાવટી.

ઉપવસ્ત્ર ન૦ ઉપવાસ, લાંબણ.

ઉપશોચન ન૦ શોક કરવો, વિલાપ.

ઉષ્ણાયણ પુ૦ ઉનાળો.

ઉદ્ધાર પુ૦ કાચખો.

ઉદ્ધારી સ્ત્રી૦ કાચખી.

ઊ.

ઊર્ધ્વવેદિક ન૦ પ્રેતકૃત્ય, મરનારની પાછળ
કરવાનું દાન વગેરે કર્મ.

ઐ.

ઐકભૂ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.

ઐકાદશોત્તમ પુ૦ શિવ.

ઐકાનસી સ્ત્રી૦ દુર્ગા દેવી.

ઑ.

ઑદુમ્બર ન૦ તાંબુ.

ઔ.

ઔષધીગર્ભ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.

ઔષધીશ પુ૦ ચંદ્ર, કપૂર.

ક.

કકુદિન્ પુ૦ કાંટ ઉપર ફવાટાંના ચકર-
વાળો ઘોડો.

કક્ષાપુટ પુ૦ કાપીન, લંગોટ, લંગોટી.

કક્ષીકૃત ત્રિ૦ અંગીકારેલ, સ્ત્રીકારેલ.

કક્ષટી સ્ત્રી૦ ખડી, ચોક.

કટાટક પુ૦ શિવ.

કલ્હન્દિકા સ્ત્રી૦ સર્વ વિદ્યા.

કળય પુ૦ એક મતનું લોખંડી હથિયાર.

કનિશ ન૦ અનાજનું કુંડું.

कपितन

७३२

कुण्डिन

कपितन पु० लाभीपिपर, सोपारी, शीशव,
 पीपव, गिरौपतुं वृक्ष.
 कपिलाञ्जन पु० शिव.
 कफाणि स्त्री० हाथनी डाण्डी.
 कवर न० लवण, भीडुं, अटाई.
 कवरी स्त्री० अंगोडा, केशकवाप, ओक
 जतनुं शाक.
 कपितना स्त्री० गर्दभांड वृक्ष, सरसडा,
 आत्रातंड वृक्ष, पीपवा.
 कमलजन्मन् पु० प्लवा.
 करकट पु० करसले प्राणी, कुकडा-कुमार
 पक्षी.
 करकटी स्त्री० करसली, कुकडी, कुमार
 पक्षिणी.
 करकशालि पु० रसाव धक्षु.
 करंगण न० अजर-डाट.
 करवाल पु० नय.
 करासी स्त्री० पत्नी, लायां स्त्री.
 कर्णधारिणी स्त्री० हाथणी.
 कर्णादरी पु० कुंडली.
 कर्णिकारच्छाय न० सोनुं.
 कर्णिरथ पु० आरुजादन करेला रथ,
 हांडेला रथ.
 कर्मदिन् पु० मंत्र्यासी.
 कलकूणिका स्त्री० व्यभियारिणी स्त्री.
 कलशीमुख पु० ओक जतनुं वादिन.
 कलाधिक पु० कुकडा.
 कलाधिकी स्त्री० कुकडी.
 कलापूर पु० ओक जतनुं वादिन.
 कलिन्दतनया स्त्री० यमुना नदी.
 कवचित् त्रि० अन्तर केशे धारण करेव
 होय ते, अन्तरधारी
 कविन् पु० कवि, विद्वान, पंडित.
 कंशारुका स्त्री० पीडनुं हाडकुं.
 काकजात पु० डायव पक्षी.

काङ्कर पु० डौय पक्षी.
 काचक पु० अंगडी, आर, स्फटिक.
 काठिन पु० अजुरीतुं आड.
 कान्तपाषाण पु० लोहयुग्मक.
 कान्बारवासिनी स्त्री० दुर्गा देवी.
 कामरूपिन् पु० लुंड, कुम्भर.
 कामलेखा स्त्री० वेश्या.
 कामसख पु० चैत्र महिनो.
 कामायु पु० गीध पक्षी.
 कारू स्त्री० शक्ति नामनुं हथियार, रोग.
 कालङ्गमा स्त्री० दुर्गा देवी.
 कालञ्जरी स्त्री० दुर्गा देवी.
 कालदमनी स्त्री० दुर्गा देवी.
 कालनेमिहर पु० कृष्ण, विष्णु.
 कालभृत् पु० सूर्य, आकडातुं आड.
 कालवाहन न० पाडा.
 कालाष्टमो स्त्री० कार्तिक-भागशर भासनी
 अधारी आहम.
 कालियशासन पु० श्रीकृष्ण.
 कालियारि पु० श्रीकृष्ण.
 कासी स्त्री० इटकडी.
 किट्टिम न० पाणी.
 किणालात पु० फन्द.
 किण्विन् पु० धोडा.
 किरत त्रि० प्रकाशित, ईश्वरदेव.
 किरिकिञ्चिका स्त्री० ओक जतनुं वादिन.
 किर्मीरारि पु० पांडव भीमसेन.
 कोकसमुख पु० पक्षी.
 कोलालज न० भांस.
 कुज्झटि स्त्री० हिम, आकण.
 कुटिलाशय पु० कुवाडी.
 कुट्टन्ती स्त्री० लांगी छरी.
 कुट्टार पु० पर्वत.
 कुण्डा स्त्री० दुर्गा देवी.
 कुण्डिन् पु० धोडा.

કુણ્ડિનપુર

૭૩૩

ક્ષાન્તા

કુણ્ડિનપુર નં વિદર્ભ દેશની રાજધાની.

કુણ્ડિનાપુર નં ઉપરનો અર્થ.

કુમ્ભ પું પર્વત.

કુનાલિક પું કાચલ પક્ષી.

કુન્તલ પું વં તે નામે એક દેશ.

કુન્ત્યા સ્ત્રીં ભૂત.

કુન્દ્રા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

કુમુલ પું ભુંક, કુક્કર.

કુમુદસુહત્ પું ચંદ્ર, કપૂર.

કુરળટી સ્ત્રીં બાકડાંની પુતળી.

કુરુબક પું શેણુમ્બાન વૃક્ષ.

કુરુચિસ્ત પું સુવર્ણનું પદ્મ નામનું
પ્રમાણુ-૮૦ ચણેહીનો ૧ તોલો એવા ૭
તોલાનું માપ.

કુલા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

કુલાશ્રુતા સ્ત્રીં કુતરી.

કુલેશ્વરી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

કુવીળા સ્ત્રીં ચંડાળની વીણા.

કુષ્ઠલ નં પૃથ્વી.

કુષ્ઠહન્ત પું હાથીનો દાંત.

કુષ્ઠારિ પું ગંધક.

કુસુમચન્દન પું કામદેવ.

કુસુમાન્ત નં કેસર.

કુહાલા સ્ત્રીં એક ભતનું વાદિત્ર.

કુહાવતી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

કૂળિતેક્ષણ પું ગીધ પક્ષી.

કુચ્છર પું પાપાણુભેદ વનસ્પતિ.

કૃત ત્રિં હેલેલ, કાપેલ, વીટેલ.

કૃતમિર્ગજન પું જેણે પ્રાપ્તિ કરેલું
છે તે.

કૃતરુષ્ ત્રિં કાપેલ, કાપાયમાન થયેલ.

કૃતવાપ પું જેણે હળમત કરાવી છે તે.

કૃતવિક્રિય પું જેનું રૂપાંતર કર્યું હોય તે.

કૃતવેધન પું પુરીયાનો વેલો.

કૃતવેધની સ્ત્રીં પુરીયાનો વેલો.

કૃત્યવત્ ત્રિં કામમાં ગુંથાયેલ.

કૃપાન નં પાલખી, મીયાનો.

કૃમિસ્ સ્ત્રીં છીપેલી.

કૃનાશ્ક પું કરોળીઓ.

કૃદોતર ત્રિં સ્પૃશ, ઝાડું.

કૃણ્ણતણ્ણલા પીપર.

કૈતિત ત્રિં બોલાવેલ.

કૈલિની સ્ત્રીં પૃથ્વી.

કેશાવમર્ષણ નં માથું ચોળવું.

કૈતવપ્રયોગ પું નુકશાનકારક જુગાર
રમવા, કપટ કરવું.

કૈરવવન્ધુ પું ચંદ્ર, કપૂર.

કૈવી સ્ત્રીં પહાડમૂલ વનસ્પતિ.

કોટિશ્રી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.

કોટ્ટપતિ પું શહેરનું રક્ષણ કરનાર
કાટવાળ.

કોળવાદિન પું શિવ.

કૌઙ પું તે નામે એક પર્વત.

કૌશામ્બર નં રેશમી વસ્ત્ર.

કતુધામન્ પું નારાયણ, વિષ્ણુ.

કમતસ્ અવ્યં અનુક્રમપ્રમાણે, ધીમે ધીમે.

કાન્તિકશ્ક પું સૂર્યને દ્રવ્યાનો માર્ગ.

કિમિશાત્ર પું ખેરનું ઝાડ.

ક્રિયાવાદિન પું ફરિયાદી.

ક્રીડનોયક નં પુતળી.

ક્રીલિ ત્રિં ક્રીડ કરનાર.

કૂરવ પું કાગડો, શિયાળ.

કૂરાસ્મન્ પું શનિગ્રહ, શનૈશ્વર.

ક્લપુષ્ નં હૃદયની જમણી યાળુ જ્યાં
પાણી રહે છે તે રથળ.

ક્લોમન્ નં ઉપરનો અર્થ.

ક્લળત્ ત્રિં શબ્દ કરવું.

ક્લાથિ પું અગરત્ય ઝાંધિ.

ક્ષણક્ષણમ્ અવ્યં ક્ષણ, દરેક ક્ષણે.

ક્ષાન્તા સ્ત્રીં પૃથ્વી.

ક્ષારાન્ધિમાનુષી

૭૩૪

ગુલોરિકા

ક્ષારાન્ધિમાનુષી સ્ત્રીં લક્ષ્મી દેવી.
 ક્ષીરાહ્વય પું એક જાતનો દેવદારનો રસ-
 જેનો ધૂપ થાય છે.
 ક્ષુણ્ણક નં કાંઈ મરણ પામ્યું હોય ત્યારે
 વગાડવાનું વાદિત્ર.

સ્વ.

સ્વગાંતક પું યાજ પક્ષી.
 સ્વગાલિકા સ્ત્રીં વેશ્યા.
 સ્વજ્યોતિસ્ પું અદ્યોત, પતંગીયું.
 સ્વદક્ષિકા સ્ત્રીં પાસેનું આરણું, પક્ષદાર.
 સ્વણ્ડલ નં અર્ધો ટુકડો.
 સ્વણ્ડશીલા સ્ત્રીં કુલટા-અભિચારિણી.
 સ્વણ્ડાસ્ય પું નારાયણ, વિષ્ણુ.
 સ્વતમાલ પું મેઘ, મોથ.
 સ્વપરાગ પું અધકાર, અધાર.
 સ્વરરદિમ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 સ્વલત્રિ ત્રિં ટાલીયું, ટાલના રોગવાળું.
 સ્વલ્વિકા સ્ત્રીં તવો, કદાઈ, તાવડી.
 સ્વલ્વિટ ત્રિં જેના માથામાં ટાલ પડી
 હોય તે.
 સ્વલ્વીટ ત્રિં ઉપરનો અર્થ.
 સ્વલ્ચારિન્ ત્રિં આકાશમાં ગતિ કરનાર.
 સ્વસાપુત્ર પું રાક્ષસ.
 સ્વસિન્ધુ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 સ્વાકરિ પું ગધેડાનો શબ્દ.
 સ્વાલિત્ય નં માથાની ટાલ.
 સ્વિલીરાવત્ નં બહુપણું.
 સ્વિલ્લિલ્લ પું મોર પક્ષી.
 સ્વુરસાના સ્ત્રીં ખુરાસાણી અજમો.
 સ્વુરોપમ પું પટ્ટિશ નામે એક હથિઆર.

ગ.

ગંજવર પું ખખનદાર.
 ગંઠન નં આચ્છાદન, ઢાંકણ.
 ગજકર્ણિકા સ્ત્રીં કાકડીનો વેલો.
 ગજાશના સ્ત્રીં ભાંગેનો છોડ-કમળનું મૂળ,
 લોખાનનું વૃક્ષ.
 ગઢયિત્તુ પું મેઘ, મોથ.
 ગદિની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 ગન્દુક પું દડો.
 ગન્ધમાંસી સ્ત્રીં જટામાંસી વનસ્પતિ.
 ગન્ધર્વધિવાહ પું વિધિરહિતવિવાહ-પર-
 ૨૫૨ ખુશીથી લગ્ન કરવું તે.
 ગન્ધહૃત્ સ્ત્રીં નાક, નાસિકા.
 ગન્ધાધિકા સ્ત્રીં વરિયાળી.
 ગમ્બોલિક પું ગાલમથુરોયું.
 ગરલિન્ ત્રિં ઝેરી, વિષવાળું.
 ગરુડગમિન્ પું નારાયણ, વિષ્ણુ.
 ગર્ભગ્રહ નં ગર્ભ ધારણ કરવો તે.
 ગર્ભપરિસ્તવ પું ગર્ભવેષ્ટન, ઝાળ.
 ગવેશ્વર પું પુષ્કળ ગાયોનો માલીક.
 ગવેષિન્ ત્રિં શોધક, શોધનાર.
 ગાધિતન્દન પું વિશ્વામિત્ર.
 ગિરણ નં ગળી જવું.
 ગિરિસ્વેદ પું શિલાજિત.
 ગિરોચક પું યાળકને રમવાનું એક સાધન-
 ગેડી.
 ગુણાધિષ્ઠાનક નં સ્તનની વચ્ચેનો ભાગ-
 હૃદય.
 ગુણાન્ધિ પું ખુદ દેવ.
 ગુન્દાલા પું ચક્રાર પક્ષી.
 ગુલિકાક્રીડા સ્ત્રીં દડો રમવો.
 ગુલુચ્છુ પું ચુમ્બો, લુંગ.
 ગુલોરિકા સ્ત્રીં એક જાતનું પક્ષવાન.

ગૂઢભોજન

૭૩૬

ચરિણ્ટી

ગૂઢભોજન પું ઘોડો.
 ગૂહન નં છુપાવતું.
 ગૂહમાન ત્રિં છાનું રાખનાર, છુપાવતું.
 ગૂહજાલિકા સ્ત્રીં આકાર છુપાવતો.
 ગૂહામ્બુ નં કાંછ.
 ગૂધુ પું માન, અપાનવાયુ, દુષ્ટ પુરૂષ.
 ગૂધન ત્રિં લોભી.
 ગૂધ્રધાજિત પું આણુ, તીર.
 ગૂધ્રસ્ત્રી સ્ત્રીં સંધિવાયુ.
 ગૂધ્રાણ ત્રિં લોભી, લાઘ્યુ.
 ગૂહેજ્ઞાનિન્ ત્રિં મૂર્ખ.
 ગૂહેચ્છ ત્રિં ધરમાં ઉત્પન્ન થનાર.
 ગેન્દુક પું દડો.
 ગોકુલોદ્ભવા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 ગોડગ્ર ત્રિં જેના મેં આગળ ગાય હોય તે.
 ગોપવધૂટી સ્ત્રીં ગેવાળની તરૂણ સ્ત્રી.
 ગોડર્ણસ્ ત્રિં ગાયો તથા અળદોનું ટોળું.
 ગોપુયુધ ત્રિં ગાયોને માટે યુદ્ધ કરનાર.
 ગોસંદાય ત્રિં ગાય આપનાર.
 ગૌરીપ્રણયિન્ પું શિવ.
 ગૌરીપ્રિય પું શિવ.
 ગૌરીરમણ પું શિવ.
 ગૌરીવર પું શિવ.
 ગૌરીશ પું શિવ.
 ગ્રાહક ત્રિં મહાયુ કરનાર, લેનાર.
 ગ્રહણી સ્ત્રીં સંમહણીનો રોગ.
 ગ્રહાશ્રય પું ધ્રુવ.

ઘ.

ઘનશ્રેણી સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 ઘૂર્ણ્યમાન ત્રિં જમણમાં પડતું, ઘેરાતું,
 મદિરા વગેરેથી ઘેરાતું-ડોલતું.
 ઘૃતોદંક પું ધીનું કુલું.
 ઘૃતાણ્ડી સ્ત્રીં ઘેબર.

ઘૃતાર્ચિસ્ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
 ઘૃતાહ્રય પું દેવદારનો રસ-જેનો ધૂપ
 થાય છે
 ઘૃતૌવળી સ્ત્રીં ઘેબર.
 ઘોંગ પું મધ્ય પ્રદેશ.
 ઘ્ર ત્રિં હિંસક.

ચ.

ચંચરી સ્ત્રીં લમરી.
 ચંચલતૈલ નં શિકારસ.
 ચંચુતા સ્ત્રીં કુશલપણું, નિપુણતા, હોંશી-
 આરી.
 ચકવાકવન્ધુ પું સૂર્ય, આકડાનું ઝાડ.
 ચક્ષુર્વિકલ ત્રિં આંધળું, આંખવગરનું.
 ચણ્ડકોલાહલા સ્ત્રીં એક જાતનું વાદિન.
 ચણ્ડિમન્ પું મંતાપ, ઉગ્રતા.
 ચતુઃશાસ્ત્ર નં શરીર.
 ચતુસ્તાલા સ્ત્રીં એક જાતનું હથિઆર-
 તોપ.
 ચન અઘ્યં અસાકલ્ય-અસમગ્રપણું એવા
 અર્થમાં વપરાય છે.
 ચન્દ્રકપુષ્પ નં લવિંગ.
 ચન્દ્રમાસ પું તરવાર.
 ચન્દ્રશિરસ્ પું શિવ.
 ચન્દ્રાભરણ પું શિવ.
 ચન્દ્રિમા સ્ત્રીં ચંદ્રનું તેજ, ચાંદની.
 ચન્દ્રિર પું હાથી, કપુર, ચંદ્રમા.
 ચન્દ્રોદયા સ્ત્રીં ઔષધી.
 ચપેટાઘાત પું લપડાક મારવી.
 ચમચર પું શરતીર.
 ચરણપ પું વૃક્ષ, ઝાડ.
 ચરણ્ટી સ્ત્રીં જુવાન સ્ત્રી.
 ચરિણ્ટી સ્ત્રીં જુવાન સ્ત્રી.

ચર્ચ

૭૩૬

જાલવાલ

ચર્ચ પુ. ચર્ચા કરતી, વિચારવું.
 ચર્મચૂડ પુ. કુકડો પક્ષી.
 ચર્વન્ પુ. લપડાકે મારતી.
 ચવ્યા સ્ત્રી. સમૂહ.
 ચાતુરક ત્રિ. મીઠું ખોલનાર, વિદ્વાન,
 પાંડિત, ચક્રગણ.
 ચારણા સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.
 ચિકરિપુ ત્રિ. ફેંટા દેવાને ઇચ્છનાર.
 ચિકંસા સ્ત્રી. પાસે જવાની ઇચ્છા.
 ચિચીષત્ પુ. એકત્ર કરવાની ઇચ્છા
 કરનાર, એકત્ર કરનાર.
 ચિત્કાર પુ. કોલાહલ.
 ચિત્પાધિરોહણ ન. અવતાં યજ્ઞી મરવું-
 સતી થવું.
 ચિત્રકંટક પુ. ગોખર.
 ચિત્રપિંગલ પુ. મોર પક્ષી.
 ચિત્રવાજ પુ. કુકડો.
 ચિત્રાંગસુદન પુ. અર્જુન, સાદડ વૃક્ષ.
 ચિત્રામય ત્રિ. શુક્લનિધિ.
 ચિરિકા સ્ત્રી. એક જાતનું વાદ્ય.
 ચુંટા સ્ત્રી. પાણીનો હોજ, ટાંડી.
 ચુંડી સ્ત્રી. પાણીનો હોજ, ટાંડી.
 ચૂડાલા સ્ત્રી. કલગી, વક્લા બુએ.
 ચૃર્ણા સ્ત્રી. નિવાસ, રહેઠાણ, યુક્તિ.
 ચેતનિકા સ્ત્રી. હરડેનું વૃક્ષ.
 ચેતોમૂ સ્ત્રી. પ્રીતિ, પ્રેમ, રનેહ.
 ચેલક પુ. ખોકડો.
 ચૈત્રસખ પુ. વસંત ઋતુ.
 ચૈલાશક પુ. રક્ષસ.
 ચોરમંટિકા સ્ત્રી. વંતાકડી.
 ચોરડ પુ. મોર.
 ચોક્ષ ત્રિ. આનંદકારક.
 ચ્યોત ન. પડવું તે, પતન, પ્રોક્ષણ.
 ચ્યોત્ન ત્રિ. અંડજ પક્ષી વગેરે, ગમનશીલ,
 ત્યક્તધર્મ, ધર્મબ્રષ્ટ.

છ.

છગલી સ્ત્રી. બકરી.
 છગી સ્ત્રી. બકરી.
 છન્દપાતન ત્રિ. દાંભિક, ટેંગી.
 છાય પુ. છાયા, પ્રતિબિંબ.
 છેકાલ ત્રિ. ચતુર, ડાહ્યું, હેંશીઆર.
 છેકિલ ત્રિ. ઉપરના અર્થ.

જ.

જગદ્દ્રોણિ પુ. શિવ.
 જનાય ત્રિ. લોકમંરક્ષક.
 જનિત્ર પુ. પિતા, આપ.
 જરણ્ડ ત્રિ. વૃક્ષ, ઘરડું.
 જરાલક્ષ્મન્ ન. પળીયાં, ઘોળા વાળ.
 જલક ન. હુદ્ર શંખ.
 જલકરિન્ પુ. પાણીનો હાથી.
 જલનાયક પુ. માછલું.
 જલપિપ્પિક પુ. માછલું.
 જલબન્ધુ પુ. માછલું.
 જલભૂષણ પુ. વાયુ.
 જલમ્બલ ન. પાણીનો કરો.
 જલલોહિત પુ. રક્ષસ.
 જલાકાઙ્ક પુ. હાથી.
 જાનુદન્ન ત્રિ. દિંચણ બેટલા પ્રમાણનું
 પાણી વગેરે.
 જાનુદયસ ત્રિ. ઉપરનો અર્થ.
 જાનુમાત્ર ત્રિ. જાનુદન્ન બુએ.
 જામ્બવ ન. જાંબુડાનું ફળ, સુવર્ણ.
 જામ્બૂલમાલિકા સ્ત્રી. વિવાહ, લગ્ન.
 જારણ પુ. રચક, હીંગ, છરં, કાળીછરી.
 જાલવાલ પુ. હળાર દાદોવાળું એક
 જાતનું માછલું.

જિગલુ

૭૩૭

પ્રાયશ્ચિદ્ધાપતિ

જિગલુ પુઃ વાયુ, આસ.
 જિહ્વાસન નઃ જાણવાની ઇચ્છા.
 જિતમન્યુ પુઃ નારાયણ, વિષ્ણુ.
 જીષત્પત્ની સ્ત્રીઃ જીવતા ધણીવાળી સ્ત્રી.
 જોફિકા સ્ત્રીઃ નવો અંકુર.
 જોક્ક નઃ કૃષ્ણાગર્યદન, કાળું અગર.
 જોટિન્ પુઃ શિવ.
 જોટીક્ક પુઃ શિવ.
 જ્યોતિર્માલિન્ પુઃ પતંગીયું.
 જ્યોત્સ્નેશ પુઃ ચંદ્ર, કપૂર.

ઙ

ઙ્ગપ્પજ પુઃ કામદેવ.
 ઙ્ગણિ સ્ત્રીઃ એક જાતની સોપારી, દુષ્ટ
 દૈવશ્રુતિ.

ટ

ટક્કળ નઃ ટંકણખાર, ખંધન.
 ટક્કન નઃ પાવડો, કાદાળી, બંધ.
 ટાંકાર પુઃ કીકીવારી.
 ટાર પુઃ ઘોડો.
 ટિડીશ પુઃ એક જાતનું પક્ષી.

ડ

ડકારી સ્ત્રીઃ ચાંડાળોની વીણા.
 ડમરુક નઃ ડમરૂ વાદ્ય-ડાકડું.
 ડલક પુઃ કાવડ, ટોપલો.
 ઢાંકુતિ સ્ત્રીઃ કચકારો.
 ઢોંચ પુઃ નીચ જાતિનો મનુષ્ય.

૬૩

ઢેંઢુમ નઃ આંધળી ચાકરણ-મે મોઢાં
 વાળો સાપ.

ત.

તક્ક્ય ત્રિઃ સહન કરવા યોગ્ય.
 તઢાગિકા સ્ત્રીઃ નાનું તળાવ, તળાવડી.
 તણ્ડલફલા સ્ત્રીઃ પીપર.
 તતપત્રી સ્ત્રીઃ કેળ.
 તનુકૂપ પુઃ રોમરંધ્ર.
 તનૂનલ પુઃ લાંબા પહેાળા કરેલા બે
 આડુ-વાંસ.
 તન્તિપાલક પુઃ પાંડવ નકુલ.
 તન્તુળ પુઃ મગર.
 તપસ્ પુઃ શિશિર રૂતુ, માધ મહિનો.
 તરવાલિકા સ્ત્રીઃ એકધારી નાની તરવાર.
 તરુટ પુઃ કમળનું ડુલ.
 તારકાન્તક પુઃ કાર્તિકેશ્વરમી.
 તાલમર્દક પુઃ એક જાતનું વાદ્ય.
 તાલિત નઃ મેઘગર્જના, વરસ, વાઘભાંડ,
 ગુણ, દોરી, છાછ દેવું, ઢાંકતું, પાથરતું.
 તિત્તિડ પુઃ તે નામે એક દૈત્ય.
 તિત્તિડા સ્ત્રીઃ કાલદાસ નામે એક ગ્રાહ.
 તિમિલા સ્ત્રીઃ એક જાતનું વાદ્ય-આલર.
 તિલપીડ પુઃ ધાંચી.
 તીર્થપાદ પુઃ નારાયણ-વિષ્ણુ.
 તુરીયયંત્ર નઃ દિવસ માપવાનું યંત્ર.
 તુષિયુક્ત ત્રિઃ ધનવાન.
 તુનેમિ પુઃ વિષ્ણુનું ચક્ર.
 તૃપાહા સ્ત્રીઃ વરિયાલી.
 તેર નઃ મુખ, મોઢું.
 તૈલપિંજ પુઃ ઘોળા તર.
 ત્રપુદન્ધક નઃ સીસું.
 ત્રાયશ્ચિદ્ધાપતિ પુઃ ૪૦૬.

ત્રિધાતુક

૭૩૮

દૈવવાદિન્

ત્રિધાતુક પું ગણેશ, ગણપતિ.
ત્રિલોકક નં સોનું-૩૫૦ અને તાંબુ એ
ત્રણનો સમુદાય.
ત્વગ્મલ નં રંગાટું, વાળ.

થ.

થુથુ ધવ્ય• થુંકું.

દ.

દક્ષિણાશરતિ પું અગસ્ત્ય.
દણ્ડકટક પું રવૈયો જેમાં બંધાય છે તે.
દણ્ડકરોટક નં ઉપરનો અર્થ.
દણ્ડપાલ પું દારપાલ, હાથમાં લાકડી
રાખનારો.
દણ્ડપાંશુલ પું દારપાલ.
દધ્યાજ્ય નં દહીંસહિત ઘી.
દધ્યાહ્ય પું એક જાતના દેવદારનો રસ-
જેનો ધૂપ થાય છે.
દન્તાલય પું મુખ, મોઢું.
દમૂનસ્ પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
દર્દ પું દાદરનો રોગ.
દર્પાં સ્ત્રીં કરતુરી.
દશનોચ્છિષ્ટ પું નિઃશ્વાસ, નિશાસો,
ચુંબન, હોઠ.
દશાવ્યય પું શિવ.
દશેરુક પું નિર્જળ દેશ.
દાક્ષાયણીશ પું ચંદ્ર, કપુર.
દાણ્ડપાશિક પું પુરાધ્યક્ષ-જાટવાળ.
દાત્યોહ પું એક જાતનું પક્ષી.
દાનઘજ્જ પું વાણિયો.
દાલુ પું દાંત.

દિદિવિ પું સ્વર્ગ.
દિનકેસર પું અંધાર.
દિનમલ પું માસ, મહિનો.
દિનાણ્ડ નં અંધાર.
દિવાપુષ્ટ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
દિવાશ્રય પું દેવ.
દિવાહ્ય પું શુકલપક્ષ, અજવાળીયું.
દિશાંપ્રિયતમ પું શિવ.
દોત્તલોચન પું બિલાડો.
દીપ્ત પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ઝાડ.
દીર્ઘકણ્ઠક પું બગલો પક્ષી.
દીર્ઘજાનુક પું સારસ પક્ષી.
દીર્ઘપવન પું ધ્રુવડ પક્ષી.
દુઘ્રકૃત્ત્રિં વેગવાળું.
દુરાસદ પું તરવાર.
દુઃશૃંગી સ્ત્રીં કુલટા, બ્યભિચારિણી સ્ત્રી.
દુઃષ્ટિ સ્ત્રીં ખરાબ સંતાન-છોકરું.
દુષ્પલમ્બ ત્રિં અપ્રાપ્ય, નહીં પાળવા
યોગ્ય.
દુઃસંજ્ઞા સ્ત્રીં લાંબી ઝાડિ.
દુસ્સથ પું કુકડો, કુતરો.
દુસ્સાધિન્ પું દારપાલ.
દૂષયાણ ત્રિં અપવિત્ર કરનાર.
દગ્ગલ નં આંસુ.
દદધુર્ ત્રિં ભાર ઉપાડી શકે તેવું.
દદાતિ સ્ત્રીં ધનુષ્યનો અગ્ર ભાગ, અતિ-
શય વેદના.
દદિમન્ત્ર પું એક જાતનો મૃગ.
દેવમંજર નં કૌરતુલ મણિ.
દેહમાજ્જ પું પ્રાણી, જીવ.
દેહસંચારિણી સ્ત્રીં પુત્રી, છોકરી.
દેહિની સ્ત્રીં પૃથ્વી.
દૈવપ્રમાણક ત્રિં ભવિષ્ય ઉપર આધાર
રાખનાર, દૈવને પ્રમાણ માનનાર.
દૈવવાદિન્ ત્રિં ઉપરના અર્થ.

દોગ

૭૩૯

નવવિધાન્ન

દોગ પુ. ખળદ.
 દૌન્દુમી સ્ત્રી. વરયાત્રા - વરનું પરણવા
 માટે નીકળવું.
 દુવસતિ પુ. દેવ.
 દુવાસિન્ પુ. દેવ.
 દુશય પુ. દેવ.
 દુસદન પુ. દેવ.
 દુસધન્ પુ. દેવ.
 દૈ અવ્ય. ધિક્કાર.
 દ્રકટ પુ. સુતેલાને જગાડવા માટેનું
 વાદિત્ર.
 દ્રાઢિકા સ્ત્રી. દાઢ.
 દ્રાવિકા સ્ત્રી. લાલાશ-રેતાશ.
 દ્રોઘ પુ. યાચક.
 દ્વંદ્વ પુ. વગાડવાની ધડિઆલ, ઝાલર.
 દ્વંદ્વિન્ ત્રિ. વિરૂદ્ધ, પ્રતિકૂલ.
 દ્વાદશમૂલ પુ. નારાયણ, વિષ્ણુ.
 દ્વારવૃત્ત ન. મરી, તીખાં.
 દ્વિચ્છન્દક પુ. હિમ અને વાયુ દ્વે
 કરનાર.
 દ્વિગુણાકૃત ન. બે વાર ખેડેલું ખેતર.
 દ્વિજસ્નેહ પુ. ખાખરાનું ઝાડ.
 દ્વિદૈવત્યા સ્ત્રી. વિશાખા નામનું નક્ષત્ર.
 દ્વિરાજતા સ્ત્રી. શુભાશુ.

ધ.

ધનદાવાસ પુ. દેલાસ પર્વત.
 ધનસ્પૃશ્ ત્રિ. ધન હુંટી લાવનાર.
 ધનાયા સ્ત્રી. ધનની અભિલાષા, ધનની
 ઇચ્છા.
 ધનુઃચ્છન્દ ન. પશુચ રહિત ધનુષ્ય.
 ધર્મનેમિ પુ. નારાયણ, વિષ્ણુ.
 ધર્મચાર પુ. તરવાર.

ધાતુર પુ. ધતુરો.
 ધિયાક્ષ ન. શરીરે પહેરવાનું શીવેલું
 એક જાતનું વસ્ત્ર.
 ધીલટી સ્ત્રી. કન્યા.
 ધૂમર્ય પુ. હિમ, ઝાકળ, ધૂમસ.
 ધુક્ ત્રિ. ધારણ કરનાર, સહનશીલ, વૃદ્ધ.
 ધેનુકર્ણસિન્ પુ. નારાયણ, વિષ્ણુ, કૃષ્ણ.
 ધોડ પુ. સર્પની એક જાત.
 ધૌતશિલા સ્ત્રી. સ્ફટિકમણિ.
 ધ્વાન્તચિત્ર પુ. પતંગીયું.

ન.

નકુલા સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.
 નક્ષત્રવર્ત્તમન્ ન. આકાશ.
 નચાર સ્ત્રી. સ્નાયુ-શરીરમાંની નસો-
 રંગો.
 નગાનટ પુ. વાનર.
 નગાવાસ પુ. મોર પક્ષી.
 નહિ સ્ત્રી. શરીરમાંની કોષ એક નાડી.
 નદનુ પુ. મેઘ, સિંહ.
 નન્દવન્તી સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.
 નન્દીક પુ. કૂકડો પક્ષી.
 નભઃકેતન પુ. સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 નભઃકાન્ત પુ. સિંહ.
 નભઃપાન્થ પુ. ઉપરના અર્થ.
 નભઃમસ પુ. ચંદ્ર, જાડુ, ઇન્દ્રજાલ, એક
 જાતનું પક્વાન્ન.
 નભોધ્વજ પુ. મેઘ, મોથ.
 નરકારિ પુ. નારાયણ, વિષ્ણુ.
 નરાધાર પુ. શિવ.
 નવન ન. પ્રસાસ, સ્તુતિ.
 નવવિધાન્ન ન. નવ પ્રકારનું અન્ન (હાળ
 શાક, લાજ, મિષ્ટાન્ન, રોટલી, ભાત,

નવશક્તિ

૭૪૦

પટમાશ્વ

વગેરે, મૂળો-આદુ વગેરે ઘાતે કરીને
ખવાય તેવી વસ્તુઓ, અથાણું, પીવાની
મદ્યાદિ વસ્તુઓ, આટવાતું રાષ્ટનું
વગેરે, અંજન, કઢી વગેરે વસ્તુઓ.

નવશક્તિ પુ. નારાયણ, વિષ્ણુ.
નષ્ટિ સ્ત્રી. નાશ.
નસ્યા સ્ત્રી. નાસિકા, નાક.
નાકેશ પુ. ઇન્દ્ર.
નાચિકેતુ પુ. અગ્નિ, ચિત્રાતું ગ્રાહ.
નાડીચરણ પુ. પક્ષી.
નામવર્જિત ત્રિ. મૂર્ખ, એવકુદ.
નારકિક ત્રિ. નારકી, નરકવાસી.
નારકીય ત્રિ. ઉપરના અર્થ.
નારજીવન ન. મોત.
નિક્ષણ ન. ચુંબન કરવું.
નિધનાશ્વ પુ. કુખેર.
નિપટન ન. અભ્યાસ કરવો.
નિપાતક ન. પહોં તે.
નિધાનેશ પુ. કુખેર.

નિમેષણ પુ. આગીઓ ફાડો, પતંગીયું.
નિર્નર પુ. વિષ્ણુ.
નિર્લયનો સ્ત્રી. સાપની કાંચળી.
નિશાટનો સ્ત્રી. ઉધે માથે લટકતી
વાગોળ.

નિશાવર્ત્તન ન. અંધારું.
નિશાદ્વય પુ. કૃષ્ણપક્ષ-અંધારીયું.
નિશેષ પુ. અંદ્ર, કપૂર.
નિશેષ ત્રિ. સદશ-તુલ્ય.
નોકા સ્ત્રી. નેક, પાણીનો ધોરીયો.
નોલનોલિક પુ. ખઘોત, પતંગીયું.
નીલમ પુ. અંદ્ર, જમર, મેઘ, મોથ.
નીલાશ્વ ન. જળવાળો મેઘ.
નીલવસ્ત્રા સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.
નીલાશ્વ પુ. હંસ પક્ષી.
નીવારતુલિકા સ્ત્રી. તુલ્યાન્ય-અડધાન.

નીહારકર પુ. અંદ્ર, કપૂર.
નુજગ્ધ પુ. રાક્ષસ.
નૃષાચ ત્રિ. પરાપકાર બુદ્ધિવાળું.
નૃષાચ ન. બુદ્ધ.
નુવેદન પુ. શિવ.
નૃસિંહવપુસ્ પુ. નારાયણ, વિષ્ણુ.
નેરિન્ પુ. ઇન્દ્ર.
નૈકટ્ય ન. સમીપપણું, સન્નિધાન.
નૈકપેથ પુ. રાક્ષસ.
નૈચિકી સ્ત્રી. બળદનું માથું.
નૈયત્ય ન. આત્મનિયમન.
નૈશ્ચિન્ય ન. મોક્ષ.
નૈષ્ઠુર્ય ન. નિષ્ઠુરપણું, કૂરતા.
ન્યક્કરણ ન. ધિકાર, તિરસ્કાર.
ન્યગ્રોધન ન. તિરસ્કાર.
ન્યચ ત્રિ. નીચું, નીચ, સમગ્ર, અધું,
સમગ્રપણું.
ન્યાયદ્રટ્ટ પુ. ન્યાયાધીશ, ન્યાય જોનાર.

પ.

પક્ષિણી સ્ત્રી. પક્ષી-માતા, દોઢ દિવસ
પૂતમ તિથિ, એક જાતનો નાનાં છોકરાને
રોજ થાય છે કે જેથી છોકરું શુદ્ધ
બની જાય છે.

પક્ષ્ક્રોડનક પુ. ભુંડ, હુક્કર.
પક્ષ્ભારક ત્રિ. કચરો ઉપાડી જનાર.
પક્ષ્પૂરણ પુ. કમલકંદ.
પક્ષ્ગુગ્રહ પુ. મકર રાશિ.
પક્ષ્નસર પુ. ઘો.
પક્ષ્વાતપા સ્ત્રી. પંચામિસાધનની તપશ્ચર્યા.
પટચોર પુ. ચોર.
પટદા સ્ત્રી. કપાસનો છોડ.
પટમાશ્વ પુ. ન. જોવાનું સાધન (ચરમા
દુરળીન વગેરે).

પટ્ટબંધન

૭૪૧

પરિગ્રહણ

પટ્ટબંધન નં મુકટ ધારણ કરવો તે.
 પટ્ટિલોઘ્ન પું રાતા લોધરનું ઝાડ.
 પણિત્ પું વ્યાપારિ, વેપારી.
 પળડ પું નપુંસક.
 પળડક પું નપુંસક.
 પતંગરાજ પું ગરૂડ પક્ષી.
 પતંગરાજ પું ગરૂડ પક્ષી.
 પતિપ્રાણા સ્ત્રીં પતિવ્રતા સ્ત્રી.
 પત્ન નં વાહન-રથ ઘોડો વગેરે.
 પત્રકાહલા સ્ત્રીં ગૃહિણી-જવ ધાન્યનો
 એક ભેદ.
 પત્રફલા સ્ત્રીં લાંબી છરી.
 પત્રસંસ્કાર પું નદીના પ્રવાહનો શબ્દ.
 પત્રોહાસ પું પુષ્પની કળી, નવાંકુર.
 પથિકસંતતિ સ્ત્રીં વેપારીઓનો કાફલો,
 સોદાગરોનું ટોળું.
 પદારવિદ નં ચરણક્રમલ.
 પદ્મચારટ્ટી સ્ત્રીં સ્થલક્રમલિની.
 પદ્મહાસ પું નારાયણ, વિષ્ણુ.
 પદ્માંતર પું કમલની પાંખડી.
 પદ્મિનીશ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 પનાયિત ત્રિં વખાણેલું.
 પયોગંઢ પું પાણીનો કરો, હિમ.
 પયોગંઢ નં દ્વીપ, ખેટ.
 પયોલ્મી સ્ત્રીં તે નામે એક નદી.
 પયોહિતા સ્ત્રીં સરસ્વતી નદી.
 પરતમ ત્રિં અતિશય.
 પરમદ પું અગર ચંદન.
 પરમવ્રત્તચારિણી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 પરમરસ પું છાશ.
 પરમાર્થવિદ પું પરમાર્થ સુદ્ધિવાળો
 માણસ.
 પરસ્વત્વ નં પારકો હક.
 પરાક અર્થ વક્તાથી, વાંકાઈથી, આડાઈથી.
 પરાકરણ નં તિરસ્કાર કરવો.

પરાકૃત ત્રિં જેનો તિરસ્કાર કર્યો હોય
 તે, તિરસ્કારેલ.
 પરાજિણુ ત્રિં જ્યેષ્ઠાલી, યશસ્વી,
 વિજયી.
 પરાધિકારચર્ચા સ્ત્રીં પારકા અધિકારની
 ચર્ચા.
 પરાપરતા સ્ત્રીં અર્વાચીન અને પ્રાચીન-
 પાણું, જાતિભેદ.
 પરાવૃદ્ધ પું આગીઓ કીડો, પતંગીયું.
 પરાવર્તન નં પાછા ફરવું.
 પરાસ નં સીસું.
 પરાસુતા સ્ત્રીં મૃત્યુ, મુસ્તી.
 પરાસુત્વ નં મૃત્યુ, મુસ્તી.
 પરાસ્ત ત્રિં નાશ પામેલું-દેશનિકાલ
 કરેલું.
 પરાન્હ પું દિવસના એ ભાગ કરીએ તો
 બીજો ભાગ, પાંચ ભાગ કરીએ તો
 ચોથો ભાગ.
 પરિકંપ પું ભીતિ, ભય-કંપારો, ધ્રુવરો.
 પરિકર્ષણ નં ખેંચતાણું કરવી.
 પરિક્લેવ પું ભીનાશ.
 પરિપૂર્ણસહસ્રચન્દ્રવતી સ્ત્રીં ઇન્દ્રાણી.
 પરિગ્રહ પું ગ્રહણ, સ્વીકાર, પરિવાર,
 પત્ની, આદિકારણ, અતિશા, સોગંદ,
 ઉપભોગ, આચરણ, પાલન, અનુક્રાન,
 હસ્તગત કરવું, તાબે કરવું, પસંદ કરવું,
 અતિસંહાર, સૂર્યગ્રહણ, શાપ, આલિંગન.
 વસ્ત્ર અલંકારવું-ધારણ કરવું, મંજ્યા-
 બાહુલ્ય, બ્રહ્માત્કારથી હરણ કરવું, તારવી
 કાઢવું, ભક્તિ, ઉપાસના, શ્રદ્ધા, માલ-
 મતા, લગ્ન, વિવાહ, ધણી, વર, પ્રસાદ-
 અનુગ્રહ, રાજ્ય, રાષ્ટ્ર, અધિકરણ, હક,
 રહેવાનું ઠેકાણું.
 પરિગ્રહણ નં વસ્ત્ર અલંકારવું-ધારણ
 કરવું.

પરિગ્રહીત

૩૪૨

પાજસ્

પરિગ્રહીત પું પતિ, ધર.
 પરિચારણ નં સેવા.
 પરિચયુત ત્રિં પદ્મપટ ધ્યેય.
 પરિજ્ઞન ત્રિં ગોળ ફરનાર.
 પરિજ્ઞન પું ચંદ્ર, અગ્નિ.
 પરિગ્નિસક ત્રિં ભક્ષક, ખાનાર, ચુંબન કરનાર.
 પરિગ્નિસા સ્ત્રીં ભક્ષણ, ચુંબન.
 પરિદેવ પું દુઃખ, શોક-વિલાપ.
 પરિનિર્વિવક્ષા સ્ત્રીં ઉદ્ધારતા.
 પરિન્યાસ પું પરિપૂર્ણ ચિંતન.
 પરિપદિન્ પું શત્રુ.
 પરિપાચન ત્રિં પકાવનાર.
 પરિપાટલ ત્રિં ભગવા રંગનું.
 પરિપાણ્ડુ ત્રિં શીકા રંગનું.
 પરિપાંથક પું શત્રુ.
 પરિપિટ નં સીસું.
 પરિભૂષણ પું પોતાના દેશની બધી પેદાશ સામાને આપીને તેની સાથે સલાહ કરવી તે.
 પરિમિલન નં મેળાપ.
 પરિમુગ્ધતા સ્ત્રીં સૌંદર્ય, ભોળામણ, સૂર્મપણું.
 પરિમોક્ષણ નં મુક્તિ, ત્યાગ, ઉત્સર્ગ.
 પરિલંબન નં ઉલ્લંબન કરવું તે.
 પરિવારક પું લાજ-શાળ, ડાંગેર.
 પરિવિશ્વોભ પું નાશ.
 પરિવૃંહણ નં ગ્રંથની પૂરવણી, પરિશિષ્ટ.
 પરિવેશક પું ઘેરાવો.
 પરિવેશન નં પરિધિ, ઘેરાવો.
 પરિશ્રવ પું જન્મ, નદીનો પ્રવાહ.
 પરિસ્પન્દન નં ટપકવું.
 પરીણાહ પું પરિણહ બુઝો.
 પરીતાપ પું પરિતાપ, દુઃખ.
 પરીતોષ પું મંત્રોષ.

પરીમાણ નં પરિમાણ, માપ.
 પરુલ પું થોડો.
 પરેપ નં પાણી ટોળવાની જગ્યા.
 પરોટ પું અંગરખો, કોટ.
 પર્ણસત્તર ત્રિં પાંદડાં પાથરીને સૂતાર.
 પર્યક્ અવ્યં ચારેઆણુ, આમતેમ.
 પર્યગુ પું પરમહંસના જોવો.
 પર્યટ પું એક ભતના લોક.
 પર્યવસ્થાત્ ત્રિં પ્રતિબંધક, શત્રુ, અટકાવનાર.
 પર્યવપ્તમન નં ચીંટી લેવું, ઘેરો ધાલવો, રોકવું.
 પર્યાવર્ત પું જવું, ચોતરફ ફરવું.
 પર્યાસન નં પરિશ્રમણ, ચોતરફ ભ્રમવું.
 પર્યાહાર પું લઈ જવું, ધાન્ય અથવા તૃણાંશ્રહ, માટીનાં વાસણ, ભાર, ભોળો.
 પર્યુદાસન નં પર્યુદાસ બુઝો.
 પર્યુપાસક ત્રિં ઉપાસના કરનાર.
 પર્વરિ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 પર્વિણી સ્ત્રીં પર્વનો દિવસ, તહેવાર.
 પલગંડ પું કડીઓ, ધર ચણનાર.
 પલાશિની સ્ત્રીં કમલિની.
 પવનવાહન પું અગ્નિ, ચિત્રાનું ગાડ.
 પવની સ્ત્રીં સાવરણી.
 પશુમારક ત્રિં પશુનો વધ કરનાર, ખાટકી, કસાઈ.
 પશ્ચિમતસ્ અવ્યં પશ્ચિમ તરફથી.
 પશ્ચિમદિક્પતિ પું વાડ.
 પશ્યતઃ અવ્યં પ્રત્યક્ષ, જોત જોતામાં, સમક્ષ.
 પાંશુજાલિક પું નારાયણ, વિષ્ણુ.
 પાંસક ત્રિં અપમાન કરનાર.
 પાંસુક પું ધૂળ.
 પાંસુલવણ નં સુરોખાર.
 પાજસ્ નં સામર્થ્ય, શક્તિ, પરાક્રમ.

પાટલિમન

૭૪૨

પિતૃગણ

પાટલિમન પું શુભાશી રંગ.
 પાટલોલપ પું માણિક્ય રત્ન, માણેક.
 પળૌકરણ નં પાણિપ્રહણ, વિવાહ, લગ્ન.
 પાણ્ય ત્રિં સ્તુતિ કરવા યોગ્ય, વખાણવા લાયક.
 પાણ્યાસ્ય પું શ્રાદ્ધમાં દક્ષિણા લીધા પછી આશીર્વાદનો મંત્ર બોલનાર વ્યક્તિ.
 પાતલી સ્ત્રી નારી, સ્ત્રી, માટી, જળ.
 પાદકીલિકા સ્ત્રી પગનો દાગીનો.
 પાદચત્વર પું બકરો, પિંપળાનું ઝાડ, કરાનો વરસાદ પડે છે તે, તોફાની.
 પાદચાર નં ગ્રહની દરરોજની ગતિ.
 પાદચાર ત્રિં પગે ચાલનાર.
 પાદજઙ્ગુ સ્ત્રી પાવડી, ચાંખડી, મોજડી, બોડા, પગરખું.
 પાદશરી સ્ત્રી પગે ફાટ, હોય તે.
 પાદનાલિકા સ્ત્રી પગનો દાગીનો.
 પાદપાલિકા સ્ત્રી ઉપરનો અર્ધ.
 પાદપીઠી સ્ત્રી પગરખું, પાવડી, ચાંખડી, મોજડી.
 પાદાધ્યાસ પું હાત મારવી તે.
 પાદાર્ચ્ય નં બ્રાહ્મણ વગેરે શ્રેષ્ઠ માણસને જે યોગ્ય અર્પણ કરવું તે.
 પાદાર્દ્ર નં અષ્ટમાંશ, અર્ધચરણ.
 પાપિન્ ત્રિં પાપી.
 પાયતિથ્યા સ્ત્રી વાળ બાંધવાની મોતીની માળા, વાળમાં શુદ્ધેશ કૂલની માળા વગેરે.
 પાયથામિક ત્રિં દેખી-વૈરી.
 પારટોટ પું પત્થર, ખડક.
 પારદેશિક ત્રિં પરદેશી, મુસાફર.
 પારધેનુ પું અગોગ્ય જુઓ.
 પારમિક ત્રિં સર્વોત્તમ-શ્રેષ્ઠ.
 પારશ્વય પું સોનું.
 પારાયણી સ્ત્રી સરસ્વતી, કામ-ક્રિયા

કરવી તે, ચિંતન, વિચાર, પ્રકાશ, તેજ.
 પારિપાર્શ્વ્ય નં પરિવાર.
 પારિપાર્શ્વક પું સેવક, તોફર.
 પારિમિત પું સત્કાર કરી ચણુગારીને કન્યાનું દાન કરનાર.
 પારિમુખ્ય નં સમક્ષપણું, મોઢામોઢ, રૂપર.
 પારિહાસ્ય નં મશકરી, હાંસી.
 પારેવત પું ખજુરાનું ઝાડ.
 પારોક્ષ ત્રિં અગમ્ય.
 પારોક્ષ્ય નં અદૃશ્ય.
 પાર્થક નં મોટાપણું, મોટાઇ.
 પાર્થા સ્ત્રી બ્રાહ્મી વનસ્પતિ, સુરજકૂલનો વેલો.
 પાર્ણિગ્રહ પું પછવાડેથી હરણ કરનાર.
 પાર્ણી સ્ત્રી પાર્ણિ જુઓ.
 પાંસક ત્રિં અપમાન કરનાર.
 પાંસુલવળ નં સુરોખાર.
 પિકવાન્ધવ પું કાચલ.
 પિકુરસ પું મધ.
 પિતૃમદ પું લીંબડો.
 પિચ્છિકા સ્ત્રી પીંછી.
 પિઙ્ગલક ત્રિં જેનું ચિત્ત અત્યંત બ્યાકુળ હોય તે.
 પિઙ્ગાન નં સોનું.
 પિઙ્ગનિર્વપણ નં પિંડદાન.
 પિઙ્ગપાદ પું હાથી.
 પિઙ્ગવોજ પું કણેર.
 પિઙ્ગોદ્ધારણ નં પિંડ ઉપાડી લેવો તે.
 પિઙ્ગોદ્ધવા સ્ત્રી દારૂ, મધ.
 પિતૃઋકથ નં આપની દોલત.
 પિતૃઋણ નં આપનું દેવું, પિતૃઓનું શ્રાદ્ધકર્મ.
 પિતૃગણા સ્ત્રી દુર્ગા દેવી.

પિતૃગામિન્

૭૪૪

પુરસ્કન

પિતૃગામિન્ ત્રિં પિતાસંબંધી.
 પિતૃપિતામહ ત્રિં આપદાદાથી પ્રાપ્ત
 થએલું.
 પિતૃવ્રત નં પિતૃકર્મન જુઓ.
 પિતૃવ્રત ત્રિં પ્રિતૃપ્રીત્યર્થે આદ્યાદિ કર્મ
 કરનાર.
 પિત્તકૃત્ત્વ પું કાબુ.
 પિધાયકતા સ્ત્રીં ઢાંકનારપણું.
 પિધિત્સા સ્ત્રીં ઢાંકવાની ઇચ્છા.
 પિનાકપાણિ પું શિવ.
 પિનાકમર્ત્ત પું શિવ.
 પિનાકમાલિન્ પું શિવ.
 પિનાકશાલિન્ પું શિવ.
 પિપ્પરી સ્ત્રીં પીપરનું ઝાડ.
 પિપ્પલક નં સ્તનની દીંટી-અગ્રભાગ,
 સાંધવાના દોરા.
 પિપ્રીષુ ત્રિં આનંદ કરવાને ઇચ્છનાર.
 પિબ ત્રિં પીનાર, પાન કરનાર.
 પિશાચવૃક્ષ પું ધાવડીનું ઝાડ.
 પિશિતા સ્ત્રીં જટામાંસી વનસ્પતિ.
 પિશિની સ્ત્રીં જટામાંસી વનસ્પતિ.
 પિશીતક પું નાના ટુંકડા ધઉં.
 પિશુ સ્ત્રીં એક જાતની વનસ્પતિ.
 પીઠક ત્રિં આસન, ઘોડાનું પલાણુ.
 પીઠસ્થાન નં વ્રતધારીઓનું આસન.
 પીઠિકા સ્ત્રીં કપાળનો રોગ.
 પીતકા સ્ત્રીં મીઠા તુરીયાનો વેલો.
 પીતકાયતા સ્ત્રીં પિત્ત રોગ.
 પીતકુરુવક પું પીળો કંટાસલિયો-એક
 ફુલઝાડ.
 પીતનજતા સ્ત્રીં પિત્ત રોગ.
 પીતફેન પું અરીઠાનું ઝાડ.
 પીતવલ્લિ પું ગંધક.
 પીતવલ્લી સ્ત્રીં આકાશવેલ.
 પીતવર્જ નં અમરઅંદન, કેસર, પીતશાક,

પીતવર્ણ પુ કદંબવૃક્ષ, પીળો દેડકો.
 પીતવાલુકા સ્ત્રીં હળદર, પીળી માટી.
 પુદિની સ્ત્રીં સુતરફેણી પકવાન.
 પુણ્ડ્રા: પું બં તે નામે એક દેશ.
 પુણ્યયોગ પું સદાચરણનું જે સાર પરિણામ
 આવે છે તે.
 પુતારિકા સ્ત્રીં નાભિ.
 પુત્રૈશ્વર્ય નં આપે પોતાની મિલકત પોતાના
 પુત્રને સોંપી આપેલું માલીકીપણું.
 પુનરાવર્તન નં વારંવાર ફરવું, અંધને
 વારંવાર સંભારવો, એવડનું-આવૃત્તિ
 કરવી.
 પુન નં એક ગાઉસુધીની લંબાઈ-
 વાળું કોટવાળું શહેર, પાટલીપુત્ર નામનું
 શહેર, ધર, ચામડું, મેડો, માળ, પડિયો,
 ટુલની ખીલેલી પાંખડી, કોટવાળું નગર,
 શરીર વગેરે.
 પુન્નક્ષત્ર નં પુણ્ય-હસ્ત-પુનર્વાસુ-અભિ-
 જિત-પૂર્વાભાદ્રપદ-અનુરાધા-અશ્વિની-એ
 દરેક પુરુષ જાતિનાં નક્ષત્રો.
 પુરંજર પું કાખ, બગલ.
 પુરઃસર ત્રિં અગ્રેસર-ભોમીયો માણસ.
 પુરઃસર નં ખેદપુરઃસર.
 પુરકેતુ પું શિવ.
 પુરઘાતિન્ પું શિવ.
 પુરજયિન્ પું શિવ.
 પુરદમન પું શિવ.
 પુરદર્પચ્છિદ્ પું શિવ.
 પુરદારિન્ પું શિવ.
 પુરદુહ પું શિવ.
 પુરદ્વેયિન્ પું શિવ.
 પુરધ્વંસિન્ પું શિવ.
 પુરનિહન્ત્ પું શિવ.
 પુરલા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 પુરસ્કન પું શિવ.

पुरास्तक

७४५

पैशाची

पुरान्तक पु० शिव.
 पुरान्तकारिन् पु० शिव.
 पुरीषोत्सर्ग पु० विष्टानो त्याग करवो,
 ढगवुं.
 पुरुवय त्रि० धृष्टी दयावाणुं.
 पुरुषत्रा अय्य० दरेक पुरुष, पुरुषने तापे.
 पुरुषांतर न० भेना वयभां अेक पुरुष
 जेटवुं अंतर, अन्य पुरुष-मीजे पुरुष.
 पुरुषोक्ति स्त्री० पुरुषनी अटक, सरनाम.
 पुरुषोक्तिक त्रि० निराधार, आश्रयवगरनुं.
 पुरोष पु० पुरोहित, राजानो गोर.
 पुरोघिका स्त्री० मायावाणी स्त्री.
 पुलकांग पु० वक्षुपाश.
 पुलकालय पु० कुमेर.
 पुलिका स्त्री० पीणा रंगनी भरवानी
 भाभडी, आंभोक्षीयां.
 पुलोमही स्त्री० अक्षी.
 पुष्टिर्वर्धन पु० कुकडा.
 पुष्करा स्त्री० सारस पक्षी, पुष्करमूल औषधी.
 पुष्कस पु० खांडाण.
 पुष्पकासीश न० काणा रंगनी हीराकसी.
 पुष्पनिर्यासक पु० कुलतो रस, कुलनुं भव.
 पुष्पलिख पु० लभरो.
 पुष्पसाधारण पु० वसंत ऋतु.
 पुष्पावचय पु० पुष्पप्रवाय लुग्यो.
 पुष्पिता स्त्री० रंगस्वक्षा स्त्री, अलडा-
 यक्षी स्त्री.
 पुस्तकमेन् न० गिष्ट-ढोण-रंग यदा-
 ववो ते.
 पुस्तुस पु० ईक्षु.
 पूगकृत त्रि० ढगवो करेस.
 पूगफल न० सोपारी.
 पूतकारी स्त्री० नागवोक्ष, सरस्वती.
 पूतनादूषण पु० श्रीकृष्ण.
 पूतपाप त्रि० जेटुं पाप गयुं होय ते.

पूतपाप्मन् त्रि० उपरनो अर्थ.
 पूतिकण्टक पु० शींगोडुं.
 पूतिमज्जा त्रि० उपरनो अर्थ.
 पूतिवक्त्रता स्त्री० भुभनुं दुर्गंधीपणुं.
 पूपालिक पु० रोटकी पोणी वगेरे.
 पूर्वचोदित त्रि० पळेक्षां कही भूहेस.
 पूर्वदृष्ट त्रि० पळेक्षां जेजेलुं.
 पूर्वदेह पु० प्रथमना जन्मनुं शरीर.
 पूर्वदेहिक त्रि० पूर्व जन्मना शरीरथी
 करेलुं, पूर्वना शरीरसंयंधी.
 पूर्वधा अय्य० पूर्व प्रभाणे.
 पूर्ववर्तिता स्त्री० पळेक्षापणुं, पळेक्षुं.
 पूर्वसंध्या स्त्री० प्रातःकाण.
 पूर्वसाहस न० शिक्षा-दंड करवो ते.
 पूर्वाभ्यास पु० पूर्वे करेसो अभ्यास.
 पूषम न० रेवती नक्षत्र.
 पृतनानी पु० सेनापति.
 पृतन्या स्त्री० सेना.
 पृथग्रूप त्रि० जत जतनुं, अनेक जतनुं.
 पृथ्वीदंडपालता स्त्री० ईश्वरी.
 पृश्निधर पु० श्रीकृष्ण.
 पृष्ठक न० पीठ.
 पृष्ठरुक्ष न० भरी, तीभां.
 पेष पु० धुवड पक्षी.
 पेलक पु० वृषण, पेक्षीयो.
 पेय्यंड न० मांसतो गाजो.
 पेषक त्रि० दणनार, वाटनार.
 पेहिता स्त्री० अेक जतनो वेवो.
 पैच्छिल्य न० पातणापणुं, सुवाणुं.
 पैजष पु० कान.
 पैत्र्य त्रि० पितासंयंधी, आपडादानुं.
 पैशल्य न० दामणता.
 पैशाची स्त्री० विवाहादि उत्साहना काणमां
 सगांवडाक्षाने प्रसन्न करवा माटे जे
 लुगडां आपे छे ते.

પાંડરીય

૬૪૬

પ્રણિતા

પોંડરીય નં પુંડરીક વૃક્ષ.
 પોષિતવ્ય ત્રિં પોષણ કરવા યોગ્ય.
 પોદ્દાહિકા સ્ત્રીં રતિ, ચણોદી.
 પૌરુષાદ ત્રિં રાક્ષસને જે યોગ્ય હોય તે.
 પૌરુષિક ત્રિં પુરુષનું પૂજન કરનાર.
 પૌરુહત ત્રિં ઈંદ્રસંખધી.
 પૌરુહત નં જ્યેષ્ઠા નક્ષત્ર.
 પૌર્ણિમ પું યોગી, સંન્યાસી.
 પૌર્ત્ત નં કુવો, તળાવ, રસ્તો, મંદીર,
 દેરાસર, ધર્મશાલા.
 પૌર્વદેહિક ત્રિં પૂર્વ જન્મના શરીર-
 સંખધી.
 પૌલિકા સ્ત્રીં રેડલી.
 પૌલોમોશ પું ઇન્દ્ર.
 પૌષ્પિક નં નેત્રનું એક ભતનું અંગન.
 પ્યાન ત્રિં પીન ભુવો.
 પ્રકંપિન્ ત્રિં અત્યંત કંપનાર, હાલનાર.
 પ્રકરણિકા સ્ત્રીં ઉપનાટક.
 પ્રકર્ષક પું કામદેવ.
 પ્રકલ્પના સ્ત્રીં વેચવું, વહેંચી આપવું.
 પ્રકામતસ્ અઘ્રં આનંદથી, ખુશીથી,
 અત્યંત. .
 પ્રકિરણ નં પ્રસરવું, ફેલાવું.
 પ્રકીર્ણકેશી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 પ્રકીર્તન નં વખાણ કરવાં.
 પ્રકીર્તિ સ્ત્રીં કીર્તિ, વખાણ, નામના,
 ભાહેર કરવું, કથન.
 પ્રકીર્તિત ત્રિં સ્પષ્ટ કરીને કહેલ, જગ-
 પ્રસિદ્ધ, વર્ણવેલ, વખાણેલ.
 પ્રકોપન ત્રિં ક્રોધ કરનાર, ક્રોધી.
 પ્રકોપિત્ ત્રિં ક્રોધ કરનાર.
 પ્રક્રન્ત ત્રિં ગમન કરનાર, પામનાર.
 પ્રક્લૃપ્ત ત્રિં તૈયાર કરેલ.
 પ્રક્લેદ પું બીનાશ.
 પ્રક્લેદન ત્રિં બીનું કરનાર.

પ્રક્ષય પું ભિનાશ.
 પ્રક્ષોભણ નં ક્રોધાયમાન થવું.
 પ્રક્ષેડા સ્ત્રીં અસ્પષ્ટ શબ્દ.
 પ્રક્ષલ ત્રિં અતિદુષ્ટ.
 પ્રક્ષ્યસ્ પું બૃહસ્પતિ.
 પ્રક્ષ્યાન નં પ્રસિદ્ધ કરવું તે.
 પ્રગમન નં જવું, ગતિ કરવી, ચાલવા
 માંડવું, વધારો, વાદવિવાદ કરવો.
 પ્રગર્જન નં ગર્જના કરવી.
 પ્રગીત ત્રિં ગાયેલ.
 પ્રગીત નં ગાયન બોલી બતાવવું તે,
 ગાયન, ગીત.
 પ્રગેશય ત્રિં પ્રાતઃકાલમાં સ્મૃતિ રહેનાર.
 પ્રવક્ષસ્ પું બૃહસ્પતિ, દેવ, ગુરુ.
 પ્રવોદ પું પ્રેરણા, ઉત્તેજન.
 પ્રવોદિત ત્રિં કહેલ, મોકલેલ, પ્રેરણા
 કરેલ.
 પ્રવોદિન્ ત્રિં પ્રેરણા કરનાર.
 પ્રજલ્પન નં બકવું, બહુ બોલવું.
 પ્રજવન ત્રિં ઉતાવળું, અતિશય વેગવાળું.
 પ્રજાકર પું તરવાર.
 પ્રજાસંયમન પું ભુલભી, યમ.
 પ્રજાસંયમન ત્રિં પ્રભને વશ રાખનાર.
 પ્રજિહીર્ષુ ત્રિં છતવાની ઇચ્છા કરનાર,
 પ્રહાર કરવાની ઇચ્છા કરનાર.
 પ્રજીવન નં ઉપજીવિકા, આજીવિકા.
 પ્રજુષ્ટ ત્રિં જેનું ધણું સેવન કર્યું હોય તે.
 પ્રજ્ઞામય ત્રિં બુદ્ધિવાળું, બુદ્ધિમાન.
 પ્રણયવિહતિ સ્ત્રીં નકાર, ના, નિષેધ.
 પ્રણયિતા સ્ત્રીં ઇચ્છા.
 પ્રણાશક ત્રિં નાશકર્તા, નાશ કરનાર.
 પ્રણિષ્ણત્ ત્રિં મારવા તૈયાર થનાર,
 મારવાનો ભય દેખાડનાર, મારતું.
 પ્રણિતા સ્ત્રીં નદી.

પ્રિણપત્ય

૭૪૭

પ્રતિજ્ઞાસ્તિ

પ્રિણપત્ય અવ્યં આદરમાનથી નમસ્કાર કરીતે.

પ્રિણસિતવ્ય ત્રિં ચુંખન કરવા લાયક.

પ્રણુદ્ ત્રિં આજ્ઞા કરનાર, પ્રેરણા કરનાર.

પ્રણુદ્ ત્રિં આજ્ઞા કરનાર, પ્રેરણા કરનાર

પ્રણુન્ન ત્રિં મોકલેલ, હલાવેલ, પ્રેરેલ.

પ્રતપન નં તપાવવું.

પ્રતાન્ ત્રિં વિસ્તાર કરનાર.

પ્રતાપલંકેશ્વરરસ પું એક જાતનું રસાયણ (આ રસાયણનું સેવન કરવાથી પ્રસૂતિવાત, વાયુરોગ, શ્લેષ્મ રોગ, હરસનો રોગ, અને વાતજ્વર વગેરે નાશ પામે છે.)

પ્રતાપિન્ ત્રિં પરાક્રમી, તેજોમય, પ્રભુ-ક્ષિત, દાહકર્તા, દુઃખકર્તા, ડામ દેનાર, પ્રતાપી.

પ્રતિકર્કશ ત્રિં એક સરખું કૂર.

પ્રતિકાંક્ષિન્ ત્રિં ઇચ્છા કરનાર.

પ્રતિકાસ ત્રિં સરખું, પુલ્ય.

પ્રતિક્ષપમ્ અવ્યં દરેક રાત્રિએ.

પ્રતિક્ષુત નં છીંક.

પ્રતિક્ષેપણ નં ટંટા, ઝગડો.

પ્રતિગમન નં પાછું ફરવું.

પ્રતિગ્રાહિન્ ત્રિં પ્રતિગ્રહ કરનાર.

પ્રતિર્ચંત્ર પું કૃત્રિમ ચંદ્ર.

પ્રતિચ્છણ નં જાહેર કરવું.

પ્રતિચ્ચીકીર્ણા સ્ત્રીં પ્રતિકાર કરવાની ઇચ્છા.

પ્રતિચ્ચર પું નોકર, ચાકર.

પ્રતિચ્છેદ્ પું હરકત, અડચણ.

પ્રતિજ્ઞેય પું ભાટ, બંદિગન.

પ્રતિજ્યહમ્ અવ્યં એકાંતરે.

પ્રતિજ્ઞશમ્ અવ્યં દરેક આંખમાં.

પ્રતિપક્ષતા સ્ત્રીં વિરુદ્ધપણું.

પ્રતિષલા સ્ત્રીં કાંગનું ઝાડ.

પ્રતિવિમ્બ નં પ્રતિબિંબ શબ્દ જુઓ.

પ્રતિવિમ્બિત ત્રિં જેનું પ્રતિબિંબ પડેલું હોય તે.

પ્રતિવુદ્ધ ત્રિં મોટાઇવાળું, પ્રખ્યાત, જગાડેલું, જાગેલ.

પ્રતિવોદ્ય પું જગૃત અવસ્થા, સાવધાન, શિખવણી, બોધ, જ્ઞાન, ઉપદેશ.

પ્રતિવોદ્યન નં ઉપરના અર્થ.

પ્રતિવોદ્યન ત્રિં ઉપદેશકર્તા, ઉપદેશ.

પ્રતિવોદિત વિં જગૃત કરેલ, શિખવી મૂકેલ, બોધ આપેલ, સમજાવેલ.

પ્રતિમટ્ પું શત્રુ, ચોદી.

પ્રતિભાવવત્ ત્રિં સમાન ગુણવાળું, પરાક્રમી, મળતાવડું.

પ્રતિમતા સ્ત્રીં ખરોખરી, તુલ્યપણું.

પ્રતિમત્વ નં ખરોખરી, સરખાપણું, પ્રતિબિંબિતપણું.

પ્રતિમાલા સ્ત્રીં અંત્યાક્ષર શ્લોક-એક શ્લોક બોલે તેના અંત્યાક્ષરથી આરંભ થતો બીજો શ્લોક બીજો જણુ બોલે તે.

પ્રતિયાત ત્રિં પાછો આવેલ.

પ્રતિયાતન નં પ્રતિક્રિયા કરવી તે.

પ્રતિરક્ષણ નં સંરક્ષણ.

પ્રતિરાત્રમ્ અવ્યં દરેક રાત્રિએ.

પ્રતિરુદ્ધ ત્રિં ધેરી લીધેલ, વીંટી લીધેલ, રોકેલ.

પ્રતિરુષુ ત્રિં કહેવાની ઇચ્છાવાળું.

પ્રતિલમ્બિત ત્રિં સંપાદન કરેલ, દોષારોપણ કરેલ.

પ્રતિવાપ પું ઔષધીનો કવાથ કયાં પહેલો અથવા પછીથી બીજો પદાર્થ નાંખવો તે.

પ્રતિવિમ્બિત પું આરસી, દર્પણ.

પ્રતિવિદિત ત્રિં પ્રતિવિધાન કરેલ.

પ્રતિજ્ઞાસ્તિ સ્ત્રીં આકર-નોકરને હુકમ કરવો.

પ્રતિશીન

૭૪૮

પ્રવિવિત્ત

પ્રતિશીન ત્રિં પાતળું થઈ ગએલ.
 પ્રતિસંજિદ્દીર્ઘુ ત્રિં પોતાને માટે લેવાને
 ઈચ્છનાર.
 પ્રતિસંહાર પું થોડામાં લાવી મૂકેલું,
 સંક્ષેપ, ગલના, ત્યાગ.
 પ્રતિસંહૃતિ સ્ત્રીં ઉપરનો અર્થ.
 પ્રતિસંધાનિક પું ભાટ, ચારણ.
 પ્રતિસૂર્યશયાનક પું કાચડો, કાકીડો.
 પ્રતિસ્પંદન નં ઇચ્છકું, ધડકું, ફરકું,
 તરફડકું.
 પ્રતિહારણ નં પરવાનગી; રળ.
 પ્રતીચીશ પું વરણ દેવ.
 પ્રતીનાહ પું હરકત, રોધ, બંધન,
 અટકાયત.
 પ્રતીમાન નં એક જાતનું માપ.
 પ્રતીયિષ્ઠ ત્રિં પાછું ફરનાર.
 પ્રતીહારી સ્ત્રીં દારપાલ સ્ત્રી.
 પ્રતૂળી સ્ત્રીં પેટમાં દુઃખવાનો રોગ.
 પ્રતૂર્ણ ત્રિં ઉતાવળીયું. વેગવાળું.
 પ્રત્યગાશાપતિ પું વરણ દેવ.
 પ્રત્યગ્રંગધા સ્ત્રીં પીળી જામનું ઝાડ.
 પ્રત્યદન નં ખાધું, જોળન. જમણ.
 પ્રત્યવમાસ ત્રિં એકાએક દ્રષ્ટિએ પડનાર.
 પ્રત્યવમર્શ પું સલાહ, મસલત.
 પ્રત્યુપમાન નં ઉપમાને ઉપમા આપવી તે.
 પ્રત્યુક્ત ત્રિં વાવેલું, જડાવેલું, જડેલ.
 પ્રત્યૂપાણ્ડ પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 પ્રત્યેત્ ત્રિં વિશ્વાસ કરનાર.
 પ્રદ્રુહ ત્રિં દુઃખકારક, દેવી.
 પ્રધાનોત્તમ ત્રિં બહાદુર, રણગંભીર,
 સર્વોત્તમ.
 પ્રધાવન પું વાયુ, વા.
 પ્રધાવન નં ઉતાવળી ચાલ, ધોહને સાફ
 કરવું.
 પ્રધ્વા ત્રિં જોરથી ફૂંકનાર.

પ્રમાવત્ત નં અલ્પસામર્થ્ય.
 પ્રમન્યુ ત્રિં દુઃખી.
 પ્રમાણીકૃત ત્રિં પ્રમાણ છે એવું જેના
 વિષે સિદ્ધ કર્યું હોય તે.
 પ્રમાણીભૂત ત્રિં પ્રમાણરૂપ થયેલ.
 પ્રમાત્ ત્રિં કોઈ એક પ્રમાણથી પ્રમેયનું
 માપ કરનાર.
 પ્રમાત્થ નં સત્ય જ્ઞાનપણું.
 પ્રમયાધિપ પું શિવ.
 પ્રમૂષિત વિં આચ્છાદિત, ઢાંકેલ.
 પ્રમોદક પું પ્રમોદ જુઓ.
 પ્રમોક્ષ પું મોક્ષ.
 પ્રયચ્છત્ ત્રિં દેવું, આપવું.
 પ્રયતાત્મન ત્રિં જેનો આત્મા શુદ્ધ હોય તે.
 પ્રયોજયત્ ત્રિં સમાગમ-મેળાપ કરનાર,
 દેખાડનાર.
 પ્રલાપક પું સન્નિપાત, બકવું તે.
 પ્રલિપ ત્રિં લીપનાર.
 પ્રલોમ્મ્ય પું સ્વચ્છ કેશ.
 પ્રવક્તવ્ય ત્રિં બોલવા લાયક.
 પ્રવંચક પું ઠગારો, ધૂર્ત, ડગ.
 પ્રવચનપટુ ત્રિં ભાષણ કરવામાં અથવા
 શિખવામાં ચતુર.
 પ્રવચના સ્ત્રીં ઠગાઈ.
 પ્રવરા સ્ત્રીં એક નદી-જે નદી ગોદા-
 વરીને મલી છે, ઔષધિવિશેષ, ખાખ-
 રાનું ઝાડ.
 પ્રવર્તકાચાર્ય પું ધર્મ-વ્યવહાર છત્યાદિને
 લોકોમાં પ્રવર્તાવનાર.
 પ્રવર્ષ ત્રિં અતિવૃષ્ટિ કરનાર.
 પ્રવર્ષણ નં અતિવૃષ્ટિ.
 પ્રવાહિક પું રાક્ષસ.
 પ્રવાહુકમ્ અખ્યં તેજ વખતે, તરતજ.
 પ્રવિરલ ત્રિં વિરલ, છુટું જવાયું.
 પ્રવિવિત્ત ત્રિં જુડું, છટક, છુટું જવાયું.

પ્રવિષયણ

૭૪૨

પ્રાવેશમાત્ર

પ્રવિષયણ ત્રિં હિંમતરહિત.

પ્રવૃત્તિમાર્ગ પું પ્રપચવાળા વ્યવહારનો માર્ગ.

પ્રવૃદ્ધિ સ્ત્રીં ધણી ચઢતી.

પ્રવેરિત વિં પ્રેરિત, પ્રેરણા કરેલ.

પ્રવ્યથિત ત્રિં દુઃખી થયેલું.

પ્રશંસનીય ત્રિં વખાણવા યોગ્ય.

પ્રશાંતૌજસ્ ત્રિં દુર્બલ, શક્તિરહિત.

પ્રશામ્ ત્રિં શાન્ત, શાંત થનાર.

પ્રશામ પું શાંતિપણું, શાંતિ.

પ્રશાસિત ત્રિં જેને શિક્ષા કરી હોય તે, નિયંત્રિત, જેના વિષે નિયમ ઠરાવ્યો હોય તે.

પ્રશ્નોત્તન નં પ્રોક્ષણ, સિંચન.

પ્રશ્નોત્ત વિં પાણી પાનાર, સીંચનાર, ગરનાર, ખરનાર.

પ્રશ્નય પું શિશિલપણું.

પ્રશ્નવળ નં પાણીનો ધોધ-પ્રવાહ.

પ્રસંગવત્ ત્રિં પ્રાસંગિક-પ્રસંગવાળું.

પ્રસંગસંગતિ સ્ત્રીં એક વિષય ચાલતો હોય તેમાં બીજા વિષયનો પ્રસંગ આવવાથી જે સંબંધ મેળવેલો તે.

પ્રસંગસિદ્ધિ સ્ત્રીં એક કામમાં બીજા કામ થઇ જાય તે.

પ્રસંગિન્ ત્રિં આસક્ત, પ્રાસંગિક, તાબેદાર, પ્રસંગવાળું.

પ્રસમીક્ષા સ્ત્રીં વિચાર, મનસુખો, મસલત, આગળ પાછળનો વિચાર.

પ્રસાદસ્થ વિં પ્રસન્ન, આનંદી.

પ્રસારિણીતૈલ નં વાતરોગ ઉપર ચોપડવાનું તેલ.

પ્રસૂતિવાયુ પું પ્રસવકાલ નજીક આવે છે ત્યારે ગર્ભને જે બહાર ખેંચી કાઢે છે તે વાયુ.

પ્રસ્કંદિકા સ્ત્રીં અતિસારનો રોગ-સંકટથી.

પ્રસ્તાવસદશ ત્રિં પ્રસંગને યોગ્ય.

પ્રસ્થાનિક ત્રિં ગમનસંબંધી.

પ્રસ્થિત ત્રિં સ્થલાંતર કરવાને જેણે પ્રસ્થાન કર્યું હોય તે, ચાલેલ, ગયેલ, પ્રયાણ કરેલ.

પ્રસ્થિતિ સ્ત્રીં પ્રયાણ, ગમન, પ્રયાસ, મુસાફરી.

પ્રહર્ષિણી સ્ત્રીં આંખાહળદર, જગતી હાંદનો એક ભેદ.

પ્રદેલા સ્ત્રીં સ્વચ્છંદીગમન, મનમોહ ચાલ.

પ્રદેલિ સ્ત્રીં સમસ્યા.

પ્રદક્ષિ સ્ત્રીં હર્ષ, આનંદ.

પ્રદક્ષ ત્રિં સતોષી.

પ્રદક્ષિ સ્ત્રીં હર્ષ, આનંદ.

પ્રદક્ષણ નં નમવું. વાંકું વળવું, ઉપાસના કરવી.

પ્રદ્વાય પું બોલાવવું તે, નોતર, તેડું.

પ્રદ્વીકૃત ત્રિં તાબે કરી લીધેલ, નમેલ, નમાવેલ.

પ્રાકૃતિકપ્રલય પું બ્રહ્માના આયુષ્યને અંતે જે મહાપ્રલય થાય છે તે.

પ્રાક્કાલીન ત્રિં પ્રાચીન, જુનું.

પ્રાક્શિરસ ત્રિં પૂર્વ દિશા તરફ જોનાર, જેનું મસ્તક પૂર્વ દિશા તરફ હોય તે.

પ્રાંગન નં આંગણું.

પ્રાચીશ પું ઇન્દ્ર.

પ્રાણનાથરસ પું વૈદકમાં કહેલું એક જાતનું રસાયણ.

પ્રાણપરિગ્રહ પું જીવન, જીંદગી.

પ્રાણબાષ પું જીવનું જેખમ.

પ્રાણયત્ ત્રિં અચાવનાર, જીવાડનાર.

પ્રાતિપક્ષ ત્રિં સામા પક્ષનું, શત્રુપક્ષી.

પ્રાદક્ષિણ્ય નં પ્રદક્ષિણ કરવી.

પ્રાવેશમાત્ર ત્રિં પ્રવેશ જેટલું.

પ્રાપિયયિષુ

૭૫૦

ફલાત્મિકા

પ્રાપિયયિષુ વિં ખીજને મળે એવી
ધમ્મ કરનાર, પહોંચાડવા ધમ્મનાર.

પ્રાસાર્ય વિં જેનું ધારેલું પાર પડેલું
હોય તે.

પ્રાબોધક પું પ્રાતઃકાળ, અરણ્યોદય.

પ્રાયશસ્ અવ્યં ધણુંકરીને.

પ્રાયોપવેશનિકા સ્ત્રીં અનશન કરીને
મરવા તૈયાર થવું.

પ્રાલમ્બક નં છાતી સુધી લટકતી કંઠી.

પ્રાવણ્ય નં પ્રવીણપણું, તત્પરતા.

પ્રાચર પું કાટ, કીલો.

પ્રાશસ્ત્ય નં પ્રશસ્તપણું, શ્રેષ્ઠપણું.

પ્રાસાદપ્રતિષ્ઠા સ્ત્રીં નવા દેવાલયમાં પૂજા
વગેરે કામ કરવાથી ચોગ્યતા થવા સાથે
જે સંસ્કાર કરે છે તે.

પ્રાસાદિક વિં દેવના પ્રસાદનું, મંદીરનું,
કૃપાનું, અનુગ્રહસંબંધી.

પ્રાસાદીય વિં મહેલના ઉપયોગનું.

પ્રાસુતિક વિં જન્મનું, પ્રસૂતિ-સુવાવડનું
દુઃખ વગેરે.

પ્રિયકામ્ય પું એક જાતનું આક.

પ્રિયદર્શની સ્ત્રીં મેના પક્ષી, સારિકા.

પ્રિયશાલ પું મોઠો લીખડો.

પ્રિયૈષિન્ વિં માયાળુ, પ્રિય ધમ્મનાર.

પ્રીતિકર વિં જ્ઞાતું લાગે તેવું, પ્રીતિ
કરનાર.

પ્રેતક્રિયા સ્ત્રીં મરેલાંની ઉત્તર ક્રિયા.

પ્રેષ્યતા સ્ત્રીં ચાકરી, સેવા.

પ્રેષ્યા સ્ત્રીં ચાકરી, સેવા.

પ્રોચ્ચંદ વિં બચકર, ઉગ્ર.

પ્રોચ્ચૈસ્ અવ્યં ધણુંજ ઉંચું, અત્યંત
ઉંચે.

પ્રોચ્છલત્ત વિં પ્રવાહી, ઉછળતું.

પ્રોચ્છન્ન વિં ફેલેલું, સુંબેલું.

પ્રોસ્સહન નં લઢાઈમાં થર ચઢાવવું તે.

પ્રોત્સારણ નં લીપીયુપીતે સાફ કરવું તે,
ત્યાગ.

પ્રોદ્યુષ્ટ વિં મોટો ઘાટો કાઢનાર-સારો
અવાજ કરનાર, ઉદ્દેશીયણા કરેલ, ઢંઢેરો
કરેલ.

પ્રોદ્યોષ્ણ નં મોટો અવાજ કરવો,
ઢંઢેરો.

પ્રોન્નત વિં ધણું ઉંચું.

પ્રોમ્મણ નં ભરવું.

પ્રોમ્મિત વિં ભરેલું.

પ્રોર્ણવિત્તુ વિં ઢાંકનાર.

પ્રોર્ણવિત્તુ વિં ઢાંકનાર.

પ્રોહ્લાધિત વિં દુઃખમાંથી મુક્ત થએલું,
રોગમુક્ત, મહંવાડમાંથી સાજું થયેલ.

પ્રોહ્લિચિત વિં ચિતારો-લેખક-વગેરે.

પ્રોહ્લેચન નં લખવું તે.

પ્રૌઢપ્રતાપ વિં યુદ્ધમાં જેણે બહાદુરી
મેળવી હોય તે, મહા પ્રતાપી.

પ્લવાકા સ્ત્રીં નાવ, નૌકા, વહાણ.

પ્લાવ પું પાણીમાં ફુલવું, તરવું.

પ્લાવગ પું માંકડું.

પ્લાવિન્ પું પક્ષી.

પ્લીહન પું એક જાતનો રોગ-અરેળનો
રોગ.

પ્લુતગતિ પું સસલો, ઢેડકો, વાનર.

ફ.

ફંહિગા સ્ત્રીં તમરું.

ફરફ નં ઢાલ.

ફલસંમથ વિં ફળમાંથી ઉત્પન્ન થનાર.

ફલસંમૂ વિં ફળમાંથી ઉત્પન્ન થનાર.

ફલકાંક્ષા સ્ત્રીં ફળની ઇચ્છા.

ફલાત્મિકા સ્ત્રીં કારેલીનો વેલો.

ફલાક્ષી

૭૫૧

વહિર્વેશ

ફલાક્ષી સ્ત્રી૦ રાયણુનું ઝાડ.
ફલીશ પુ૦ પારસપીપળો.
ફલોનિ સ્ત્રી૦ પોનિ.
ફુટા સ્ત્રી૦ સાપની ફેણ.
ફેનલ ત્રિ૦ શીણવાળું.

વ.

વકવતચર ત્રિ૦ બકખ્યાની, બગલા જેવી
કગ વૃત્તિવાળું.
વટુ પુ૦ બ્રહ્મચારી મૂર્ખ શિષ્ય.
વટુક પુ૦ બ્રહ્મચારી, મૂર્ખ શિષ્ય.
વટૂકરણ ન૦ જતોઈ દેવી તે, મૌંબાંધન.
વંદિ સ્ત્રી૦ કેદ, અટકાવ, મનાઇ, નીસરણી.
વંદિગ્રાહ પુ૦ ખાતર પાડનાર ચોર.
વંદિચૌર પુ૦ ખાતર પાડનાર ચોર.
વંદિન પુ૦ શૂદ્રની સ્ત્રીને પેટ ક્ષત્રિયથી
જન્મેલ પુત્ર, અદિજન, વખાણ કરનાર,
ભાટ, ચારણ.
વંદિપાઠ પુ૦ વખાણ કરવાં તે.
વંદીકાર પુ૦ વંદિગ્રાહ બુઝો.
વંદરીચ્છદ પુ૦ એક જાતનો સુગંધી
પદાર્થ.
વસ્રકોપ ત્રિ૦ ક્રોધને દખાવનાર.
વસ્રક્રોધ ત્રિ૦ ક્રોધને દખાવનાર.
વધાનક ન૦ વિપ, ઝેર.
વઘ્વૂલક પુ૦ બાવળીયાનું ઝાડ.
વઘુશ ત્રિ૦ પીલચટુ, પીંગળું.
વરીવર્દ પુ૦ બળદીચો, બળદ.
વરીસી સ્ત્રી૦ વહિ બુઝો.
વર્કરાટ પુ૦ બાલસૂર્યની કાંતિ, કટાક્ષ.
વર્વરા સ્ત્રી૦ પુષ્પ, શાક.
વર્વરી સ્ત્રી૦ તે નામે એક દેશ.
વર્વરીક પુ૦ માથાના વાળ ગુંથવા તે.

વર્વરોત્થ ન૦ શ્વેતચંદન, સુખડ.
વર્વા સ્ત્રી૦ અજબલા ઔષધી.
વર્વિ પુ૦ હંમેશાં ખાવામાં જેનું ચિત્ત
હોય તે.
વર્હણ ન૦ તગરનું ઝાડ, પાંદડું, પત્ર.
વર્હમાર પુ૦ મોરનાં પીંછાંનો ભારો.
વર્હિજ્યોતિસ્ પુ૦ અગ્નિ.
વર્હિધ્વજા સ્ત્રી૦ ચંડી દેવી.
વર્હિશિસ્તા સ્ત્રી૦ મોરના માથા ઉપર છોથું
હોય છે તે.
વલપુચ્છક પુ૦ કાગડો.
વલપૃષ્ઠક પુ૦ એક જાતનું જનાવર.
વલમી સ્ત્રી૦ વડમિ બુઝો.
વલવતી સ્ત્રી૦ એલચી.
વલબ્યસન ન૦ હાર, સૈન્ય, પરાજય.
વલાવલ ત્રિ૦ કંઈક બળવાન અને કંઈક
દુર્બળ.
વલિદમ પુ૦ વિષ્ણુ.
વલિબંધન પુ૦ વિષ્ણુ, નારાયણ.
વલિસંગ પુ૦ ચાણકનો કુટુંબ, વાંદરાનું
ટાળું, કીડાનું દર-કીડીચારું.
વલીયસ્ત્વ ન૦ બલ, જોર, બળવાનપણું.
વલ્કય પુ૦ એક વસ્તુનો ગાયનો વાછડો.
વલ્કય પુ૦ ઉપરનો અર્થ.
વહલત્વચ્ પુ૦ ધોળા લોધરનું ઝાડ,
ભોજપત્રનું ઝાડ.
વહલલ પુ૦ સરગવાનું ઝાડ.
વહલાંગ પુ૦ મરડાશીંગ.
વહિઃકુટીચર પુ૦ કરચલો ગ્રાણી.
વહિરંગ પુ૦ લોક, શરીરનો બહારનો ભાગ.
વહિરિન્નિય ન૦ હાથ-પગ વગેરે બહારની
છન્દિયો.
વહિર્ગત ત્રિ૦ બહાર ગએલ.
વહિર્ગમન ન૦ બહાર જવું.
વહિર્વેશ પુ૦ પરદેશ, ઉજડ દેશ.

बहिर्द्वार

७५२

विष

बहिर्द्वार न० अहारनुं आरभुं.
 बहिर्द्वारप्रकोष्ठक न० अहारना दस्वान्न
 पासेनो योतरो, ओटलो.
 बहिर्भव त्रि० अहार उत्पन्न थनार.
 बहिर्भूत त्रि० अहार थयेल.
 बहिर्मुख त्रि० नास्तिक.
 बहिश्चर पु० करयलो प्राणी.
 बहिष्करण न० नात-धर-शाम-वगेरेथी
 अहार करनुं.
 बहिष्कृत त्रि० नात अहार भुकेल, अहार
 डाढेल, अस्वीकारेल, तिरस्कारेल.
 बहिष्त्र त्रि० धाणुं.
 बहिस् अव्य० अहार.
 बहिस्थ त्रि० अहार रहेतार.
 बहिःस्थित त्रि० अहार रहेल.
 बहिःस्थायिन् त्रि० अहार रहेतार.
 बंहीयस् त्रि० अत्पंत-धाणुं.
 बहीर पु० नाडी.
 बहुगुहा स्त्री० भोंयआंयणी वनस्पति,
 रींगणी.
 बहुच्छद पु० साढगनुं आउ.
 बहुधान्य पु० साढ वर्षो पैकी आरभुं
 वर्ष.
 बहुधागत त्रि० प्रसरेलुं, ईलायेल.
 बहुधारक पु० बीरा.
 बहुधूप पु० राण.
 बहुध्वज पु० डुकर, लुं.
 बहुपट पु० भोजपत्र.
 बहुपत्नीकृत् पु० धएणी स्त्रीओ परशुनार.
 बहुपत्रिका स्त्री० लघुशतवक्ष औषधि, भोंय-
 आंयणी.
 बहुमान पु० धलो आदर.
 बहुसाव पु० निवडंगना कांटावाणी अक
 वनस्पति.
 बाकुची स्त्री० तडभरीयां-आपची-आवची-
 वनस्पति.

बाणजित् पु० नारायण, विष्णु.
 बालकीय त्रि० आणकुनुं, आणकुसंभधी.
 बालदलक पु० भेरनुं आउ.
 बालपुष्पा स्त्री० बीली-पीणी नवेलेनो
 छोड.
 बालभेषज न० रसांगन.
 बालवत्स पु० पारेवो पक्षी.
 बालसूर्योदय पु० वेदकमां कहेल अक नतनुं
 रसायण-अक आग पारे-त्रण आग
 गंधक-अक आग वछनाग-अक आग
 ताम्रभस्म-अक आग गजवेलेनी भस्म-
 यार आग शंभू भस्म-पांय आग
 अयरभनी भस्म अने भरी अक अधाने
 हडींना पाएणीमां भरल करीने मात्रा
 आंधवी. अक मात्रा संपिपातनवर-कड-
 उलटी-पांडुरोग-परमीयो-लोहीवा-मूत्र-
 कृच्छ्र वगेरे रोगमां वपराय छे.
 बालुकात्मिका स्त्री० भांड.
 बालेष्टफल न० भोर.
 बाणपक पु० अक नतनी आण.
 बाणविक्रव त्रि० रडी रडीने व्याकुण
 थअल.
 बाणपाकुल त्रि० रडतां रडतां ओलेले
 शण्ड वगेरे.
 बाष्पाविलेक्षण त्रि० आंसुथी भलिन
 नेत्रवाणुं.
 बाहीक त्रि० अहारनुं.
 बाह्यधतस् अव्य० अहारथी.
 बाहि स्त्री० तुर्कस्तान अथवा तातारदेश.
 बाहिक पु० उपरनो अर्थ, अक यंद्रवंशी
 राज्ञ.
 बाहिक न० बींग, डेसर.
 बाहिक त्रि० तुर्कस्तानमां उत्पन्न थअल.
 बाहीक न० डेसर, बींग.
 बाहीक पु० तातारदेश, तुर्कस्ताननो धोडा.
 बिब न० यंद्र-सूर्यनुं भंडण, दर्पण, घोणुं

વિવેક

૭૬૩

બીજસ્નેહ

ગીલોડું.

વિવેક નં ઉપર પ્રમાણે.

વિવેજા સ્ત્રીં કળ થએલો ઘોસીતો વેલો.

વિવેટ પું સરસવ, રાધનો છોડ.

વિવેગત ત્રિં જેનું પ્રતિબિંબ પડ્યું
હોય તે.

વિવેકા સ્ત્રીં વિવેજા શબ્દ જુવો.

વિવિત ત્રિં પાણી વગેરેમાં જેનું પ્રતિબિંબ
પડ્યું હોય તે.

વિવિનો સ્ત્રીં આંખની કીકી.

વિંદુ પું સોપારીનું ઝાડ.

વિંદોદ્ધ ત્રિં જેના હોઠ પાકા ગીલોડા
જેવા લાલ હોય તે.

વિમીતક પું બહેડાનું ઝાડ.

વિમીતક નં બહેડાનું કળ, બહેડું.

વિમીતકસુરા સ્ત્રીં બહેડાની છાલ અને
ચોખાનો બનાવેલો દારૂ.

વિમીષણ પું રાવણનો નાનો ભાઇ.

વિલૌકસ્ ત્રિં વિલેશય જુઓ.

વિલ્વકર્કટો સ્ત્રીં કુણાં કુણાં ખીલાં.

વિલ્વગંધ પું ઘોળી અજબલા વનસ્પતિ.

વિલ્વટ નં કથીર, જસત.

વિલ્વપત્રક પું વિલ્વગંધ જુઓ.

વિશકંદ પું કમળનો કંદો.

વિશકુલુમ નં કમળ.

વિશિની સ્ત્રીં કમળનો વેલો.

વિસકંટ પું સિંહ.

વિસચ્છેદ પું કમલના દાંડલાનો કંકડો.

વિસજ નં કમળ.

વિસનાસિકા સ્ત્રીં અગલાની જાતનું એક
પક્ષી.

વિસપુષ્પ નં કમળ.

વિસમ્પૂન નં કમળ.

બીજ નં ધાત, વીર્ય, ખી, કારણ, ખાર
દાન, પાત્ર, સ્થાન, આશય, દૈશ્વરી જ્ઞાન,

૬૫

સત્ય, વચ્ચેલો ગર્ભ, ખીજગણિત, મંત્રા-
દિકનો જે ખીજ અક્ષર હોય તે, કવિતા,
ભાષણ.

બીજક પું ભીલામાનું ઝાડ.

બીજક નં ખી.

બીજકર પું અડદ.

બીજકોશ પું કમલનો ડોડો, ખીને રહે-
વાની જગ્યા.

બીજકોશક પું ક્રાથળી-વૃષણ-પેલીયો.

બીજકોષ પું બીજકોશ જુઓ.

બીજકોષી સ્ત્રીં શીંગ.

બીજકૃત્ ત્રિં ધાતુપૌષ્ટિક પદાર્થ.

બીજગુપ્તિ સ્ત્રીં શીંગ.

બીજતસ્ અવ્યં ખીમાંથી.

બીજધાન્ય નં ધાણા.

બીજન પું લોધરના ઝાડની એક જાત.

બીજપાદપ પું ભીલામાનું ઝાડ.

બીજપુષ્પ પું એક જાતનું અનાજ, મીંઠ-
ળનું ઝાડ.

બીજપૂર પું લીંબડાનું ઝાડ.

બીજપૂરક પું લીંબડો, કોકમ.

બીજપૂર્ણ પું ઉપરનો શબ્દ જુવો.

બીજપેશિકા સ્ત્રીં વૃષણ-પેલીયો.

બીજમ્બ ત્રિં ખી વાવનાર, ઉત્પન્ન
કરનાર.

બીજપ્રરોહ પું ખીજમાંથી અંકુર ફૂટવો તે.

બીજમ્બ સ્ત્રીં પૃથ્વી.

બીજમાતૃકા સ્ત્રીં બીજકોશ શબ્દ જુવો.

બીજરુહ પું કણ, ધાન્ય.

બીજરેચક પું તેપાળો.

બીજવત્ ત્રિં ખીવાળું.

બીજવર પું બીજકર શબ્દ જુવો.

બીજવૃક્ષ પું ભીલામાનું ઝાડ.

બીજસ્ સ્ત્રીં પૃથ્વી.

બીજસ્નેહ પું ખાખરાનું ઝાડ.

बीजा

७५४

ब्राह्मणात्मक

बीजा अव्य० भीयां सहित.
 बीजांकुरन्याय पु० भीजमांथी अंकुर अने
 अंकुरमांथी भीज अने गतनुं दृष्टांत.
 बीजाकृत त्रि० जे भेतरमां भी वापीने
 समार द्वेय्यो होय ते.
 बीजाख्य पु० नेपाजो.
 बीजाधिक पु० छं०.
 बीजाम्ल पु० ड्राइमनुं आउ.
 बीजित त्रि० बीजित शब्द जेवो.
 बीजिन् त्रि० भीवाणुं.
 बीजिन् पु० आप, पिता.
 बीजोत्कृष्ट न० उत्तम भी.
 बीजोदक न० पाणीनो करे.
 बीज्य त्रि० भीमांथी उत्पन्न थयेलुं.
 बुक्कन् पु० न० काणजुं, हृदयकमल.
 बुद्धयवज्ञान न० पोतानी बुद्धिनो तिरस्कार.
 बुधजन पु० अष्टो माणस.
 बुभुत्सा स्त्री० गणुवानी भ्रम्य.
 बुभुत्सित त्रि० गणुवा भ्रम्ये.
 बुभुत्सु त्रि० गणुवानी भ्रम्य करनार.
 बुभूषा स्त्री० थवानी भ्रम्य.
 बुभूषु त्रि० थवानी भ्रम्य करनार.
 बुसा स्त्री० नानी गहेन (नाटकमां)
 बृहच्चिन्तामणि पु० पंचांग वर्तमानो
 गणेश दैवज्ञकृत ग्रंथ.
 बृंहण त्रि० सालभपाक वगेरे धातु वृद्धि
 करनार पदार्थ.
 बृंहणो स्त्री० काणी द्राक्ष, आसन औषधि.
 बृहच्छरीर त्रि० मोटा शरीरवाणुं.
 बृहत्पाली स्त्री० ऊँची छरी.
 बृहत्पुष्पा स्त्री० ऊँदी-फूल.
 बृहद्दला स्त्री० महापला वनस्पति, सीसनी
 लाछ.
 बृहन्नडा स्त्री० अर्जुननुं नाम.
 बृहत्सिक्ता त्रि० मोडुं, शूल.

वेदरा स्त्री० घोणी भोजकादणी.
 वैडालवृत्तिक पु० देंगी, दंभी.
 वैलवमय त्रि० पीलानुं करेनुं, पीलीसंभरी.
 वैल्वभूय न० पीलीपत्र.
 वोल पु० ओक आउने। शुंदर जेने मोक्ष
 कहे छे ते.
 वोलक पु० लक्ष्मि, लेभक.
 वोलिका स्त्री० पुरखपोक्षी, वेदभी.
 वोल्ह पु० जेनी केशवाणी घोणी होय ते
 धोडा.
 ब्रह्मचर्यस्खलन न० अक्षय्य व्रतनो
 भंग.
 ब्रह्मजन्मन् न० जेतोई देवी ते, जेतोईनी
 दृष्टिमे भीमे जन्म.
 ब्रह्मजा स्त्री० आही वनस्पति.
 ब्रह्मदायहर त्रि० वेद शिष्यीने पैसा
 लेनार.
 ब्रह्मनेष्ट पु० पारसपीपजो.
 ब्रह्मयोनिस्थ त्रि० अज्ञानमां यष्ट भयेल.
 ब्रह्मरात्रि पु० यात्रवर्ष अवि.
 ब्रह्मवित्त्व न० अज्ञगणुवापणुं.
 ब्रह्मविंदु पु० अक्षमिंदु.
 ब्रह्मवृंदा स्त्री० अक्षानी राजधानी.
 ब्रह्माग्रभू पु० धोडा.
 ब्रह्माधिगामिक त्रि० वेदने अनुसरनार.
 ब्रह्माम्भस् न० गायनुं मंत्र.
 ब्रह्मोदन न० यज्ञमां आहवणने अन्न
 आपवामां आवे छे ते, अग्नेदी आह-
 वणने जेतोई आपवाने पहिले दिवसे
 सायंकाले होम करवा साईं जात राधि
 छे ते.
 ब्राह्मणजाति स्त्री० आहवणी गत.
 ब्राह्मणसंस्थ त्रि० आहवणी पास रहेनार.
 ब्राह्मणातिक्रम पु० आहवणुं अपमान.
 ब्राह्मणात्मक पु० आहवणी नामनो वेदने
 भाग.

બ્રાહ્મર્પિંગા

૭૫૫

ભાષ્યકાર

બ્રાહ્મર્પિંગા સ્ત્રીં ૩પું.
 બ્રાહ્મહોરત્ર પું દેવેના ખે હગ્ગર યુગની
 બ્રહ્માની એક રાત્રી-માણસના ખે કલ્પ.
 બ્રાહ્મિકા સ્ત્રીં સારંગી.

મ.

મક્તસાધન નં દાળ શાક વગેરે.
 મક્તોદ્ભવ પું ભાતનું ઓસામણ.
 મક્ષકંટક પું ગોખર.
 મક્ષકાર પું કદોઈ.
 મક્ષવીજ પું ચારોળીનું ઝાડ.
 મક્ષિકા સ્ત્રીં ખાવાનો પદાર્થ.
 મક્ષિન્ ત્રિં ખાનાર.
 મક્ષ્યંકાર પું કદોઈ.
 મંગભાજ ત્રિં ભાગી ફેડી નાખનાર.
 મગનેત્ર પું એક દૈત્ય.
 મગનેત્રાન્તક પું શિવ.
 મગ્નાસ્થિસંધાનકર પું હસણ.
 મળિહવાહ પું હગ્ગમ, ધાંળે.
 મદ્રંકર ત્રિં શુભકારક.
 મદ્રકપિલ પું નારાયણ, વિપ્લ.
 મદ્રચલન પું અગભદ્ર, અળદેવ.
 મદ્રદાર્શાદિક પું ભદ્રદાઈ વગેરે ઓગ-
 ણ્યોલીસ ચીન્નેનો સમૂહ.
 મન્દ્ર નં કલ્યાણ, મંગળ.
 મયજ પું શિયાળ.
 મયર્દશિન્ ત્રિં ભયંકર.
 મયપ્રતીકાર પું ભયનો નાશ કરવો.
 મયપ્રદ ત્રિં ભયકારક.
 મયાર્ત ત્રિં ભયાતુર.
 મયાવહા સ્ત્રીં અધારી રાત્રિ.
 મયોત્તર ત્રિં ભયથી ઘેરાએલ.
 મરટક ત્રિં પૂત્ય, માન્ય.

મરીમન્ પું પાલન, પોષણ, કુટુંબ.
 મર્તતાંગત ત્રિં ધણીપણું પામેલ.
 મર્મગૈરિક નં સોનાગેર.
 મહ્લહ પું કુતરો.
 મવવીતિ સ્ત્રીં જન્મતનો નાશ, સંસારમાંથી
 મુક્ત થવું.
 મવાભિભાવિન્ ત્રિં સંસારનો તિરસ્કાર
 કરનાર.
 મસલ પું ભમરો.
 મસકાગ્નિ પું જહરાશિ પ્રદીપિ હોય છતાં
 શરીર દુર્બલ કરી નાખે તે અગ્નિ.
 મસકાર પું ધોળી, રજક.
 માગ્યમ નં પૂર્વાશિષ્ટીની નક્ષત્ર.
 માગ્યવત્ ત્રિં ભાગ્યશાળી, નસીબદાર,
 શુભવાન.
 માળિકા સ્ત્રીં હાસ્યરસપ્રધાન નાટક.
 માળ્ડક પું વાસણ.
 માળ્ડક નં વેપારનો માલ.
 મામ ત્રિં ગ્રહના જેવું ચમકતું.
 મારવત્ ત્રિં જેના ઉપર ધણે ભાર
 હોય તે.
 મારવાહિન્ ત્રિં વૈતરો, મજૂર.
 માવજ પું કામદેવ.
 માઘબોધ પું મનનો અભિપ્રાય જાણવો તે.
 માવશબલતા સ્ત્રીં મનની વૃત્તિઓનું
 એકકાપણું.
 માવસમાહિત ત્રિં પારમાર્થિક, ભજનીક.
 માવસંશુદ્ધિ સ્ત્રીં મૂળ સ્વભાવનું નિર્મ-
 લપણું.
 માવાભાસ પું મનના અભિપ્રાયનો
 આભાસ.
 માવિતાન્મન્ ત્રિં કાર્યાદિ કરવાનો જેણે
 નિશ્ચય કરેલો છે તે.
 માવ્યક પું દુર્જય.
 માવ્યકાર પું ભાષ્યનો કરનારો.

ભાસિન્

૭૫૬

મેદપ્રત્યય

ભાસિન્ ત્રિં તેજસી.
 ભાસ્કરેચ્છા સ્ત્રીં સર્થમુખી ફૂલનો વેલો,
 નાનું ઝાડ.
 ભાસ્યત્વ નં નજરે પડવું.
 ભિક્ષણા સ્ત્રીં યાચના, માગણી.
 ભિક્ષાશિત્વ નં ભિખ ઉપર ગુળરો કરવો,
 હુચ્યાધ.
 ભિક્ષુણી સ્ત્રીં સાધ્વી, ભિક્ષુકી, ભિખારણ.
 ભિડીનક પું ભીંડાં, એક જાતનું શાક.
 ભિત્સા સ્ત્રીં ભાત, અન્ન.
 ભિદ્યમાન ત્રિં બેદાતું, ચીરાતું.
 ભિદ્ધદેહ ત્રિં ધાયલ, જખમી.
 ભિદ્ધવિટ્કતા સ્ત્રીં પિત્તનો રોગ.
 ભિદ્ધસ્વર ત્રિં બોલવામાં જે અટકતો
 હોય તે.
 ભિરીહિકા સ્ત્રીં ઘોળી ચણોડી.
 ભિષક્તમ પું ઉત્તમ વૈદ્ય.
 ભિષગ્મક્ત પું વૈદ્ય ઉપર વિશ્વાસ રાખ-
 નાર રોગી.
 ભિષગ્વરા સ્ત્રીં મોટી હરડેનું ઝાડ.
 ભિષ્મિકા સ્ત્રીં ભાત.
 ભિષ્મિટા સ્ત્રીં ભાત.
 ભિષ્મિષ્ટા સ્ત્રીં ભાત.
 ભિસદ્ધ નં કમળનું ટીંદું.
 ભુજન્નભુજ પું મોર-ગરૂડ-શમળી.
 ભુજમસ્તક પું નં ખભો, ખાંધ.
 ભુજશિરસ્ નં ખભો, ખાંધ.
 ભુગાગમ પું ઝાડ.
 ભુજ્ઞાન ત્રિં વહિવટદાર, ખાનાર.
 ભૂકર્ણ પું કાડીઓનું દર.
 ભૂચક્ર નં ભૂમધ્યરેખા.
 ભૂષંપક પું ભોંયચપો.
 ભૂહ્રવ નં ખીલાડીનો ટોપ.
 ભૂતપતિ પું મહાદેવ, કાળી તુલસી.
 ભૂતપાદપ પું વડચુંદો.

ભૂતમવ્યભવત્પ્રમુ પું વિષય.
 ભૂતમવ્યભવત્પ્રાથ પું વિષય.
 ભૂતમાવ ત્રિં પંચમહાભૂતનું અતેલ.
 ભૂતમહેશ્વર પું વિષય.
 ભૂતમાત્ર નં પંચમહાભૂતનું જે મૂલ-
 તત્ત્વ છે તે.
 ભૂતવૃક્ષ પું શાખોટ વૃક્ષ, રચોનાક વૃક્ષ,
 બહેડાનું ઝાડ.
 ભૂતસંસાર પું મૃત્યુલોક.
 ભૂતિર્ગર્ભ પું મૂર્ગમ જુઓ.
 ભૂતિપુષ્પિકા સ્ત્રીં કેવડો.
 ભૂતોદન નં દહીં, હળદર, સાથવો, શેકેલી
 ડાંગરની ધાણી, તાળ-તલ.
 ભૂતોપહત ત્રિં મૂર્તત જુઓ.
 ભૂપિઠરિકા સ્ત્રીં સોનામુખી.
 ભૂફલ નં લાલ મગ.
 ભૂમી સ્ત્રીં પૃથ્વીની છાયા.
 ભૂમિદંડા સ્ત્રીં મોગરાના ફૂલનો વેલો.
 ભૂમિલ પું કામ-ધુસ.
 ભૂમિલવળ નં સુરોખાર.
 ભૂમિસદ્ધ પું સાગનું ઝાડ.
 ભૂમિસ્તુ પું પૃથ્વીનો કાડો.
 ભૂમિસ્ફોટ પું બિલાડીનો ટોપ.
 ભૂરિચંદ્ર પું સોનું.
 ભૂરિધર પું ગધેડું.
 ભૂર્મુવઃસ્વસ્તરુ પું વિષય.
 ભૂશ્રવસ્ પું કાડીઓનું દર, કાડીયાઈ.
 ભૂગુવાર પું શુક્રવાર.
 ભૂત્યધ્યાપન નં પગાર લાઇને શિખવવું.
 ભૂશતી સ્ત્રીં જોર, તડાકો.
 ભૂશસ્વિદ્ ત્રિં જોને ઘણાજ પરસેવો
 વળતો હોય તે.
 મેકરાજ પું મોટો દેડકા-મોગરાનો છાડ.
 મેદપ્રત્યય પું સર્વ ચરાચર ધૃત્વરૂપી છે
 એવું જે વેદનું પ્રતિપાદન તેથી વિરૂદ્ધ.

મેદિર

૭૨૭

મચદોહદ

મેદિર નં ૧૦૪.

મૈશાશિન્ પું ભીખ માગી ખાનાર.

મૈશાહાર પું ભીખારી.

મોઃ અવ્યં સંબોધનાર્થે વપરાતો અવ્યય.

મોગમૃતક પું ખાવા માટે ચાકરી કરનાર.

મોગલામ પું કાઠ વસ્તુ ઘરેણે મૂકી તેનું
વ્યાજ ખાવું તે.

મોગ્યાઈ નં ધાન્ય, દ્રવ્ય.

મોજસ્ ત્રિં સર્વ ભોગ ઉત્પન્ન કરનાર.

મોજાધિપ પું કરણ નામે રાજા.

મોમો અવ્યં મોક્ષાવવાનો શબ્દ, સંબોધન.

મરુંસ પું સ્ત્રીનો વેશ પહેરીને નાચનારો
પુરુષ.મંશ પું પદવી, અધિકાર વગેરે ઉપરથી
બ્રહ્મ થવું, બુદ્ધિ બગડવી.

મંશિન્ ત્રિં મંશ કરનાર.

મ્રાજદિષ્ટિ ત્રિં જેની પાસે અકચકિત
તરવાર હોય તે.

મ્રાન્તિકર ત્રિં બ્રાંતિ કરનાર.

મ્રેષણ નં ગમન.

મ.

મકરાચ્ચ પું મગર.

મક્કલ નં ખડી.

મલ્લત્રાણ નં યજ્ઞનું રક્ષણ.

મગિની સ્ત્રીં હોડી-મછવો.

મઘામવ પું શુક્ર ગ્રહ.

મક્કલસ્નાન નં શાંતિક સ્નાન.

મક્કલાદિક નં પૂર્ણ કલેશમાં મંગલકર્મ.

મંજીલ પું ઝાંઝર, ધોખીને રહેવાનું ગામ.

મંજુમણિ પું પોખરાજ.

મટતી સ્ત્રીં પાણીના કરા.

મંદૂર સ્ત્રીં મંડુર શબ્દ બુદ્ધિ.

મટ્ટક પું મઠદાણ.

મઠ્ઠી સ્ત્રીં તીડ પક્ષી.

મણિકણ્ઠક પું કુકડો.

મણિકાચ પું બાણને જે ઠેકાણે પીંછી
ધાલે છે તે ભાગ.

મણિમાવર પું સારસ પક્ષી.

મણિમૂ સ્ત્રીં હીરો, પોખરાજ નોકળતો
હોય તે ભૂમિ.

મણિવર પું હીરો.

મણ્ડલીકૃત ત્રિં કુંડાણુ વાળેલ.

મણ્ડિતપુત્ર પું સાતમા જૈન ગણધર.

મણ્ડૂકી સ્ત્રીં દેડકો, આહી વનસ્પતિ-
છીનાળ સ્ત્રી.

મત્તાચ્ચ પું કાચલ પક્ષી,

મત્સ્યકાષ્ટી સ્ત્રીં પોષાનો વેલો.

મત્સ્યળ્ડીફલિત નં સાકર.

મત્સ્યરંક પું એક જાતનું પક્ષી.

મત્સ્યાશિકા સ્ત્રીં સોમલતા.

મત્સ્યાધાનો સ્ત્રીં માછલાં ભરવાનો
કરડીયો.

મદકોહલ પું મદો-મત આખલો.

મદકુદ્દુમ પું તાડનું ઝાડ.

મદગમન પું પાડો.

મદચ્યુત ત્રિં કેદ કરનાર-વ્યસની, મદ
ઝરતું.

મદનલલિત નં ઇરાકબાણ, કામવિલાસ.

મદનલલિતા સ્ત્રીં રતિભાવ-પુરુષપ્રેમ.

મદનનાલિકા સ્ત્રીં વેશ્યા, કુલટા, બ્યભિ-
ચારિણી સ્ત્રી.

મદશૌણ્ઠક નં જામણ.

મદવૃંદ પું હાથી.

મદિરાસવ પું આંખો.

મદોહાપિન્ પું કાચલપક્ષી.

મદગંધ પું બોલસરીનું ઝાડ.

મદ્યદોહદ પું બોલસરીનું ઝાડ.

મધયોનિ

૭૨૮

મયૂરરથ

મધયોનિ પુ૦ રાગનું ઝાડ.
 મદ્રકાર ત્રિ૦ ખુશી થનાર.
 મદ્રન્ પુ૦ મહાદેવ.
 મધુકેશટ પુ૦ ભમરો.
 મધુગુંજન પુ૦ સરગવાનું ઝાડ.
 મધુજ્યેષ્ઠ ન૦ દૂધ.
 મધુદીપ પુ૦ કામદેવ.
 મધુદ્રુમ પુ૦ મહુડાનું ઝાડ.
 મધુર્પણિકા સ્ત્રી૦ દુધી, ગળોનો વેલો,
 સોમલતા.
 મધુયષ્ટિ સ્ત્રી૦ જેડીમધ.
 મધુરાક્ષર ત્રિ૦ મીઠાખોલું.
 મધુવાર પુ૦ મધ પીવાનો વારો.
 મધુવિશ્ ન૦ મીણ.
 મધૂપિત ન૦ મીણ.
 મધૂવક ન૦ મીણ.
 મધૂહન ન૦ મીણ.
 મધ્યમિકા સ્ત્રી૦ પ્રૌદ વયની કન્યા.
 મધ્યવલ્કલ પુ૦ તળ.
 મધ્વાધાર પુ૦ મીણ.
 મધ્વાપાત પુ૦ મધનો સ્વાદ
 મધ્યેષ્ઠ અય૦ પીઠ ઉપર.
 મનનશીલ ત્રિ૦ વિચારવાની ટેવવાળું.
 મનઃપ્રિય પુ૦ તળ.
 મનસ્ક ત્રિ૦ માનસિક.
 મનાયુ ત્રિ૦ યુદ્ધિવાળું.
 મનુજેન્દ્ર પુ૦ રાગ.
 મનુજ્યેષ્ઠ પુ૦ તરવાર.
 મનુભૂ પુ૦ મનુષ્ય.
 મનુરાજ પુ૦ કુબેરજાડારી.
 મનુષી સ્ત્રી૦ મનુષ્ય જાતિની સ્ત્રી.
 મનોજય પુ૦ મન વશ કરવાનો પ્રકાર.
 મનોજૂ ત્રિ૦ મનના જેવું ચપલ.
 મનોદય પુ૦ મનની ઈચ્છા.
 મનોદેશ પુ૦ ઉપર બુઝો.

મનોદાહિન્ પુ૦ કામદેવ.
 મનોધારણ ન૦ સામા માણસની મરજી
 સાચવવી તે.
 મનોનીત ત્રિ૦ મનનું પશંદ કરવું.
 મનોવિલાસા સ્ત્રી૦ માનિતી સ્ત્રી.
 મનોહારી સ્ત્રી૦ કુલટા સ્ત્રી, વ્યભિચારિણી.
 મંત્રદર્શિન્ પુ૦ વેદ ભણેલો બ્રાહ્મણ.
 મંત્રમૂર્તિ પુ૦ ગરૂડ પક્ષી, સૂર્ય, મહાદેવ.
 મંત્રયત્ ત્રિ૦ મંત્રી, મંત્રણા કરવું.
 મંત્રવત્ ત્રિ૦ વેદાધિકારી મિત્રની સલાહ.
 મંત્રસ્પૃશ્ ત્રિ૦ મંત્ર સાધનાર.
 મંત્રિક પુ૦ મંત્ર વિદ્યા જાણનાર.
 મંથનઘટી સ્ત્રી૦ વલોણાની ગોળી.
 મંદફલ ન૦ અદ્યપદ્મ.
 મંદરોત્થ ન૦ શિલાજિત.
 મંદસ્મિત ન૦ મંદહાસ્ય.
 મંદાક ન૦ વખાણ, પાણીનો ઝરો.
 મંદિરપશુ પુ૦ બિલાડી.
 મંદ્રપુષ્પ પુ૦ જાસુદનું ફળ.
 મન્દરમણિ પુ૦ શિવ.
 મન્દરાવાસા સ્ત્રી૦ દુર્ગા દેવી.
 મન્દીર ન૦ પગનું ઝાંઝર.
 મન્મથશઠી સ્ત્રી૦ કપૂરકાચલી.
 મન્મથિત ત્રિ૦ કામાતુર થએલ.
 મન્મન પુ૦ મંદમંદ ભાષણ.
 મન્યાસ્તંભ પુ૦ ડોક પાસેના નસનું વળા-
 ગવું તે.
 મન્યુદષ્ટ ત્રિ૦ શોકાતુર-દરિદ્રી-ક્રોધયુક્ત.
 મન્વાચ ન૦ ધાન્ય.
 મપષ્ટ પુ૦ મગ, એક જાતનો કંઠાર.
 મપષ્ટક પુ૦ મગ, એક જાતનો કંઠાર.
 મપુષ્ટ પુ૦ મગ, એક જાતનો કંઠાર.
 મયુરાજ પુ૦ કુબેર.
 મયૂર પુ૦ મોર પક્ષી.
 મયૂરરથ પુ૦ કાર્તિકસ્વામી.

મયોભૂ

૭૫૨

મહાવૃત્તિન

મયોભૂ ત્રિં આનંદ આપનાર.
 મરણોન્મુલ્ક ત્રિં મરવાને તૈયાર.
 મરોમૃજ ત્રિં વારંવાર સ્વચ્છ કરનાર.
 મરુદેવી સ્ત્રીં પહેલા જ્ઞાનતીર્થકરની માતા.
 મરુપ્રિય પું ઉંટ.
 મરુમરીચિકા સ્ત્રીં ઝાંઝવાનું જળ.
 મરુલ પું હંસ પક્ષીની એક જાત.
 મર્જિતા સ્ત્રીં શિખંડ.
 મર્ત્યમહિત પું દેવ.
 મર્મચર નં હૃદય.
 મર્મમેદ પું મર્મસ્થાન ઉપર વાગવું, છાની
 વાત ખુલ્લી કરવી.
 મર્મમેદન પું આણ.
 મર્મરાલા સ્ત્રીં વડું.
 મર્મરીક પું ભીખારી, નીચ.
 મર્મવેદિન પું મર્મજ.
 મર્મસ્થાન નં બ્રહ્મી, કંઠ, હીંચણ, ખભો,
 ડોક, બરડો, શુદ્ધ, લિંગ, હાડકું, હાથની
 ઢાણી, વૃષણ.
 મર્મિક ત્રિં મર્મજ, બેદ કરનાર.
 મલપંકિન ત્રિં મેલુદાટ, મલિન.
 મલયતપના સ્ત્રીં ભીલામુ.
 મલયવાસિની સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 મલરોધન નં બંધકાશ.
 મલવિસર્ગ પું ઝાડે ફરવું તે.
 મલવેગ પું અતિસાર રોગ.
 મલવૈવર્ણ્ય નં મરડાતો રોગ.
 મલાધિકા નં કફરોગ.
 મલાપહા સ્ત્રીં નદી.
 મલુક પું પેટ.
 મલ્હયાત્રા સ્ત્રીં મલ્હ લોકોની સાથે કુસ્તી
 કરવાની ઇચ્છા.
 મશુન પું કુતરો.
 મસક પું મસ્જીદ.
 મસિક પું સાપનું ઝેર.

મસિના સ્ત્રીં જવાસાનું ઝાડ.
 મહત્ત્વ નં મહત્ત્વ નામે તત્ત્વની ઉત્પત્તિ.
 મહદાશ્ચર્યમ્ અવ્યં મોટું આશ્ચર્ય.
 મહદ્વૃક્ષ પું વડનું ઝાડ.
 મહના સ્ત્રીં ઉદારતા.
 મહર્ષ ત્રિં મોટું.
 મહર્ષતા સ્ત્રીં મોંઘવારી.
 મહર્ષિ ત્રિં સધળી વાતે પૂર્ણ.
 મહાકણાય પું કાયફળ.
 મહાકામુક પું ફૂતરો.
 મહાકાન્ત પું શિવ.
 મહાકાન્તા સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 મહાગ ત્રિં ધનાઢ્ય.
 મહાગૌરી સ્ત્રીં નદી.
 મહાગ્રહ પું શનિ ગ્રહ.
 મહાઘોર ત્રિં અતિભયંકર.
 મહાઘોર પું નરક.
 મહાચંડો પું નરક.
 મહાજયા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 મહાત્મપ્રભા સ્ત્રીં તે નામે એક નરક.
 મહાદ્યુતિ પું વિજ્ઞ.
 મહાદ્રિધૃક્ પું વિજ્ઞ.
 મહાનેમિ પું કાગડો.
 મહાપક્ષ પું ગરૂડ પક્ષી.
 મહાપાસક પું વૈરાગી.
 મહાફેના સ્ત્રીં સમુદ્રફેણ.
 મહાબિલ નં આકાશ, મોટું જલાશય,
 શુદ્ધ.
 મહામ્બુક પું શિવ.
 મહાયજ્વન પું વિજ્ઞ.
 મહાયોગિન પું કુકડો.
 મહારૌદ્રી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 મહાવર્તન નં મોટો પગાર.
 મહાવસુ નં રૂપ.
 મહાવૃત્તિન પું તપસથી, સાધુ.

મહાશન

૭૬૦

મુનિભોજન

મહાશન પું શરમ, વિષ્ણુ.
 મહાશિલા સ્ત્રીં એક જાતનું હથિયાર.
 મહાશિવરાત્રી સ્ત્રીં મહા વદ ચૌદશ.
 મહાશ્વરૂપા સ્ત્રીં ધૂળ.
 મહાશંકર પું નપુંસક.
 મહાસારથિ પું સૂર્યનો સારથિ-અશ્વ.
 મહાસ્થાલી સ્ત્રીં પૃથ્વી.
 મહાહંસ પું વિષ્ણુ.
 મહિષ નં મોટાઈ.
 મહિત્વન નં મોટાઈપણું.
 મહિષારાત્રિ પું ઘોડો.
 મહેત્રલોહ નં અગરચંદન.
 મહોદયપર્વન નં માધ અથવા પોષ મ-
 હિનામાં સોમવારે સૂર્યોદય વખતે અમા-
 સનો પ્રથમ ભાગ, શ્રવણ નક્ષત્રનો
 મધ્યભાગ અને વ્યતિપાતનો છેલ્લો
 ભાગ આવે એવો એક યોગ.
 મહોદ્રેક પું બકાન લીંબડો.
 માંસનિર્યાસ પું રોમ-રંવાડું.
 માકરંદ ત્રિં પુષ્પના રસવડે યુક્ત.
 માગધીજટા સ્ત્રીં પીપળી મૂળ.
 માઘમા સ્ત્રીં એક જાતના પ્રાણીનું નામ.
 માઘસ્નાન નં માધ મહિનો ન્હાવો તે.
 માચિર અવ્યં જલ્દી, સત્વર.
 માટી સ્ત્રીં પાનતી નંસ.
 માઠર્ય પું સૂર્યનો એક પાર્શ્વચર.
 માહ પું શ્રીફળી, વજન-પ્રમાણ-માપ.
 માણિમન્ત નં સૈધવ-સિંધાલૂણું.
 માતુલુંગી સ્ત્રીં મીઠી લીંબડી.
 માદ્રેય પું પાંડવ નકુલ કે સહદેવ.
 માઘવ્યા સ્ત્રીં તે નામે એક નરકભૂમિ.
 માઘ્યસ્થ્ય નં મધ્યસ્થપણું.
 માધ્યાહ્નિક પું એક જાતનું ઝાડ.
 માધ્વક નં મધ-દાર.
 માધ્વી સ્ત્રીં દારૂ, પુષ્પરસ, મધની
 સાકર.

માનંજર પું નારાયણ-વિષ્ણુ.
 માનસ્તોકા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 માનિક ત્રિં માનનાર.
 માન્ત્રિક ત્રિં મંત્રવિદ્યા જાણનાર.
 માયાફલ નં માયા.
 મારુતાશન પું સર્પ.
 માર્જારિકા સ્ત્રીં કરતુરી.
 માર્જારકંઠ પું મોર પક્ષી.
 માલિન્ય નં મલિનપણું.
 માસમલ પું વર્ષ, વરસ.
 માસાર્ધ નં પખવાડીયું.
 માષાશિન પું ઘોડો.
 માહાત્મિક ત્રિં પ્રતાપી, ઉદાર-પ્રતિષ્ઠિત.
 મિમાન ત્રિં માપનાર.
 મિશ્રકોવન નં ખીચડી.
 મિષત્ ત્રિં નિમિત્ત કાઢનાર.
 મિહિલારોવ્ય નં તે નામે એક શહેર.
 મીષર ત્રિં ઘાતકી.
 મીશાન પું ભીલામાંનું મોટું ઝાડ.
 મુકા સ્ત્રીં કાદવ, કચેરા, કાટ.
 મુકચશ્વલ પું સિંહ.
 મુક્તિક નં મોતી.
 મુલક પું ઉદર.
 મુલ્લુર પું દાંત.
 મુલ્લરતા સ્ત્રીં વાયાળપણું.
 મુલ્લશોષ પું મોટે શોષ પડવો તે.
 મુલ્લશ્રી સ્ત્રીં મુખની શૈભા.
 મુલ્લમુર નં અધરામૃત.
 મુંજકેશ પું વિષ્ણુ.
 મુંજવંધન નં બ્રાહ્મણના છાકરાને જનોઈ
 દેવી તે.
 મુદાર ત્રિં હરખાએલો.
 મુદાર નં આનંદ.
 મુત્રિણી સ્ત્રીં લાખ, લાક્ષા.
 મુનિભોજન નં સામો.

मुनिवर

७६१

यक्षशाला

मुनिवर पु० श्रेष्ठ मुनि.
 मुषली स्त्री० घोणी मुसणी, डाणी मुसणी,
 गरोणी.
 मुषी स्त्री० मुषा लुओ.
 मुषुण्डी स्त्री० ऐक जतनुं वादित्र.
 मूखक पु० उँदर.
 मूर्त्त त्रि० कडलु, मूर्छा पामेल, भूर्तिमान.
 मूर्द्धन पु० भस्तक.
 मूर्धन पु० भस्तक.
 मूशालो स्त्री० गरोणी,
 मूषिकरथ पु० गणपति.
 मृगजल न० मृगतृष्णा लुओ.
 मृगजहु पु० मृगनुं अय्युं.
 मृगतृषा स्त्री० मृगतृष्णा लुओ.
 मृगघर पु० अँद, कपूर.
 मृगशिर न० मृगशीर नक्षत्र.
 मृगी स्त्री० मृगली, हरथु.
 मृग्यमाण त्रि० शोधातुं, शोध करातुं.
 मृक्ष्ण न० ह्वनी तर.
 मृडी स्त्री० पार्वती, दुर्गा देवी.
 मृतपा पु० यांडाण.
 मृत्युफली स्त्री० डणनुं आड.
 मृत्युवंचन पु० श्रीक्षण, शिव, ऐक जतनो
 डागडो.
 मृदुपाठक पु० ऐक जतनुं भाछतुं.
 मृन्मय त्रि० माटीनुं.
 मृन्मर पु० पत्थर.
 मेक पु० अकरो.
 मेघारि पु० वायु.
 मेठ पु० घेठो, हाथी पाणनार, हाथीनो
 भावत.
 मेंड पु० उपरना अर्थ.
 मेंढ पु० मेठ लुओ.
 मेघातिथि पु० पोपट.
 मेरुपृष्ठ न० स्वर्ग.
 मेर्वद्रिकर्णिका स्त्री० पृथ्वी.

६६

मैत्रक न० मित्रता, दोस्ती.
 मैत्रेय त्रि० मित्रनुं, मित्रसंगंधी.
 मैथुनिन् पु० सारस पक्षी.
 मैन्दमर्दन पु० नारायण, विष्णु.
 मोटन पु० वायु.
 मोटन न० नाश करवो, मरउनुं, हणनुं,
 वाटनुं.
 मोटनक पु० नाश.
 मोहक त्रि० मोह उपभवनार.
 मोहनिक पु० चैत्र महिनो.
 मोहपाश पु० मोहदूषी दुसो-पाशवो.
 मोहित त्रि० मोह पामेल.
 मौक्तिकस्थान न० छीप, हाथी, सर्प,
 देउडा, शंभ, डुकर, वांस.
 मौलिन् त्रि० मुकुटधारी, जेणे मुकुट पडेथो
 होय ते.
 मदिमान्वित त्रि० डोभण, दयाणु.

य.

यक्षरस पु० मध-दार.
 यक्षिणी स्त्री० वृक्ष जतनिनी स्त्री.
 यक्ष्म पु० क्षयरोग.
 यक्ष्मिन् पु० क्षयरोगी.
 यच्चयावत् ७.व्य० सधणुं, अधुं.
 यक्षधर पु० विष्णु.
 यक्षनेमि कु० विष्णु.
 यक्षभुज पु० विष्णु.
 यक्षभूत पु० विष्णु.
 यक्षराज पु० अँद, कपूर.
 यक्षलिङ्ग पु० विष्णु.
 यक्षवह पु० द्विज० स्वर्गना वैद्य-अग्निनी-
 कुमार.
 यक्षवाहन पु० विष्णु.
 यक्षशाला स्त्री० यक्षस्थान.

યજ્ઞાશન

૭૬૨

યાતી

યજ્ઞાશન પું દેવ.
 યજ્ઞિન્ પું વિષ્ણુ.
 યજ્ઞોપવીતિન્ પું વિષ્ણુ.
 યતાત્મવત્ ત્રિં જિતેન્દ્રિય, સંયમી.
 યતાહાર ત્રિં નિયમિત આહારવાળું.
 યતેન્દ્રિય ત્રિં જિતેન્દ્રિય.
 યત્કર ત્રિં જે કંઈ કામ કરનાર.
 યત્કિંચિત્ અવ્યં જે કંઈ, થોડું, લગાર.
 યત્ત ત્રિં ખટપટીયું.
 યત્ત ત્રિં યત્ન કરવા લાયક.
 યત્રકુત્રચિત્ અવ્યં જે કોઈ ઠેકાણે.
 યથાકથંચિત્ અવ્યં માંડમાંડ, જેમતેમ,
 સંશયારપદ.
 યથાકથા અવ્યં જે કોઈ પ્રકારે.
 યથાકથાચ્ચ અવ્યં કદાચ, વિરળ, ક્ષયિત,
 કોઈક વખતે.
 યથાકર્ત્તવ્ય ત્રિં જે પ્રમાણે કરવા લાયક
 હોય તે.
 યથાકલ્પ ત્રિં જે પ્રમાણે ધાર્યું હોય તે.
 યથાતથ્ય નં જેવું હોય તેવું, ખરેખરે.
 યથાદાય અવ્યં ભાગ પ્રમાણે, હિસ્સા
 પ્રમાણે, ભાગે પડતું.
 યથાદિશમ્ અવ્યં જે દિશામાં હોય તે
 દિશામાં.
 યથાલાભમ્ અવ્યં લાભપ્રમાણે.
 યથાવૃત્તમ્ અવ્યં જેવું બન્યું હોય તેવું.
 યથાશ્રુતમ્ અવ્યં જે જે શબ્દ વગેરેમાંથી
 ખુલ્લો અર્થ દેખાતો હોય તે પ્રમાણે,
 સાંભળ્યા પ્રમાણે, જેવું સાંભળ્યું હોય
 તેવું.
 યથેચ્છકમ્ અવ્યં ઇચ્છા પ્રમાણે.
 યથેચ્છમ્ અવ્યં ઇચ્છા પ્રમાણે.
 યથેષ્ટ ત્રિં ઇચ્છિત,
 યથેષ્ટમ્ અવ્યં ઇચ્છા પ્રમાણે.

યથોદગત પું સૂર્ય, મૂઠ, ખેવદૂક.
 યથોપજોષમ્ અવ્યં આનંદથી.
 યદત્ર અવ્યં જ્યાં ત્યાં, હરકોઈ ઠેકાણે.
 યદાકદાચિત્ અવ્યં કોઈક વખતે,
 કોઈપણ, જોકે.
 યદુશ્ચેષ્ટ પું શ્રીકૃષ્ણ.
 યદ્યપિચેત્ અવ્યં જો કે, જો.
 યદ્વત્ અવ્યં જેવું.
 યદ્વા અવ્યં અથવા.
 યમકોલ પું વિષ્ણુ.
 યમજિત્ પું શિવ.
 યમદંષ્ટ્રા સ્ત્રીં આશ્વિન માસના છેલા આઠ
 દિવસથી આરંભી કાર્તિક માસની સમાપ્તિ
 સુધીના દિવસો પૈકી દરેક દિવસ.
 યમની સ્ત્રીં ચક્ર, પડો.
 યમપાશ પું કાળપાશ.
 યમયાતના સ્ત્રીં પાપી જીવને નરક
 વગેરેમાં જે દુઃખ ભોગવવું પડે છે તે.
 યમલા સ્ત્રીં હેડકી.
 યમલાર્જુનમજ્જન પું શ્રીકૃષ્ણ, વિષ્ણુ.
 યમલોક પું યમનો લોક, યમનું નિવાસ-
 સ્થળ.
 યમસુ પું સૂર્ય, આકાશનું આડ.
 યયિ પું મેઘ, મોથ.
 યયિન્ પું મહાદેવ.
 યયન ત્રિં વેગવાળું.
 યવ્ય પું મહિતો, માસ.
 યસ્ય ત્રિં પ્રયત્ન કરવા લાયક, મારી
 નાખવા લાયક.
 યા સ્ત્રીં યોનિ-સ્ત્રીનું ખાસ ચિન્હ, ગમન,
 જવું, રથ, ચટકાવ, મનાઈ, પ્રતિબંધ,
 ભક્તિયોગ, યોગાભ્યાસ, લાભ, પ્રાપ્તિ.
 યાગસન્તાન પું ઇન્દ્રનો પુત્ર જન્મત.
 યાતી સ્ત્રીં જાતિ, જાત.

યાથાત્મ્ય

૭૬૩

રશ્મિજાલ

યાથાત્મ્ય નં સ્વભાવ, ગુણ.
 યાદોનાથ પું વરૂણ દેવ.
 યામિનીચર પું રાક્ષસ, ચોર, ધુવડ વગેરે
 પક્ષી.
 યાવદર્થ ત્રિં પ્રયોજન પૂરતું, પ્રયોજન
 હોય તેટલું.
 યાવદર્થ નં યથાર્થ, યોગ્યતા.
 યિયાસુ ત્રિં જવા ઇચ્છનાર.
 યુગક્ષય પું યુગનો નાશ, યુગનો અંત.
 યુગાવર્ત પું વિષ્ણુ.
 યુગાંશક પું વર્ષ, વરસ.
 યુક્ત નં જોડ, યુગલ.
 યુક્તકણ્ઠ સ્ત્રીં યુક્તની ખરજ, લડવાની
 આતુરતા.
 યુવત્ ત્રિં જુવાન, તરૂણ.
 યુવન પું ચંદ્ર, કપૂર.
 યોગનિદ્રાલુ પું વિષ્ણુ.
 યોગીશ પું યાત્રવલ્ક્ય ઋષિ.
 યોષણ સ્ત્રીં નારી, ખાચડી.
 યૌગપથ નં સમકાળપણું, એકી વખત
 તપણું.
 યૌવનિકા સ્ત્રીં જુવાની જોખન.
 યૌવનોદ્ભેદ પું કામદેવ.
 યૌષ્ણ્ય નં સ્ત્રી સાથે કીડા કરવી તે.

ર.

રક્ત પું સૂર્યકાંતમણિ, રક્તિકમણિ, મુસ-
 ણધાર વરસાદ.
 રક્તકોકનદ નં લાલ કમળ.
 રક્તગ્રીવ પું રાક્ષસ.
 રક્તવન્તી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી-પાર્વતી.
 રક્તમસ્તક પું ખાઝ પક્ષી.

રક્તિમન્ પું લાલાશ, રતાશ.
 રક્ષાપાલ પું કોટવાળ, રખેવાળ.
 રક્તપ્રસ્થ પું કેલાસ પર્વત.
 રક્તનિકર પું ચંદ્ર, કપૂર.
 રક્તનિચર પું રાક્ષસ, ચોર, ધુવડ વગેરે.
 રક્તસ્ક ત્રિં રજેશુભી, રજતું, રજસંબંધી.
 રણાભિયોગ પું લડાઈમાં જોડાવું.
 રણેચ્છુ પું કુકડો પક્ષી.
 રતતાલા સ્ત્રીં કુટણી સ્ત્રી.
 રતાન્ધ્રી સ્ત્રીં હિમ, ઝાકળ.
 રતાથિન્ ત્રિં મૈથુનની ઇચ્છાવાળું,
 અભિચારી.
 રતાથિની સ્ત્રીં મૈથુનની ઇચ્છાવાળી સ્ત્રી,
 છીનાળ.
 રતાલુક પું હગરા ઉપરના ખાડા.
 રતિવર પું કામદેવ.
 રતી સ્ત્રીં રતિ જુઓ.
 રત્નવાહુ પું વિષ્ણુ.
 રત્નપૃષ્ઠક નં હાથની કોણી.
 રથારથિ અઘ્યં રથે રથનું યુદ્ધ.
 રથિન્ પું હાથી.
 રથ ત્રિં દુઃખી.
 રથ ત્રિં નાશકારક.
 રન્તિ સ્ત્રીં ઉત્સાહ, આનંદ, શંભત,
 વિશ્રામ, વિરામ.
 રન્તિનદી સ્ત્રીં વૈતરણી નદી.
 રમસ્ નં ઉત્કંઠા, કોઇ પૌષ્ટિક પદાર્થ.
 રમ્મ પું વાંસ.
 રમ્મક ત્રિં આરંભ કરનાર.
 રવિકર પું સૂર્યનું કિરણ.
 રવિન્દ નં કમળ.
 રવિલોહ નં તાંબું.
 રવિસમ્પથિ પું સૂર્યનો સારથિ અશ્વ.
 રશ્મિજાત નં રૂપું.
 રશ્મિજાલ નં કિરણોનો સમૂહ.

રસકલા

૭૬૪

લક્ષણસમન્વય

રસકલા સ્ત્રીં ઝીણો મધુર સ્વર, મદોન્મત્ત
 થયેલાનું ગાયન.
 રસનેન્દ્રિય નં. ૭૭.
 રસપુષ્પ નં. રસકપૂર.
 રસમાતૃકા સ્ત્રીં ૭૭.
 રસલોહ નં. પારો.
 રસવીર્યકૃત્ પું. સોમલ.
 રસવેષન નં. સોનું.
 રસાગ્ર નં. મોરથુથુ.
 રસાપાયિન્ પું. કુતરો.
 રસાલેપિન્ પું. હોડ.
 રસના સ્ત્રીં ૭૭.
 રંહતિ સ્ત્રીં વેગ, રથની ગતિ.
 રંહસ્ નં. વેગ.
 રહ પું. એકાંતવાસ.
 રહણ નં. તળવું, છોડવું, વળવું, ભાગવું.
 રહસ્થ ત્રિં એકાંતમાં રહેનાર.
 રાક્ષસેશ પું. રાવણ.
 રાગરસ પું. હાંસી, વિનોદ.
 રાજ પું. ચદ્ર, કપૂર.
 રાજધુરા સ્ત્રીં રાજકારભાર.
 રાશિનાશન પું. સૂર્ય, આકાશનું આડ.
 રાત્રિચલ પું. રાક્ષસ.
 રાત્રિરાગ પું. અંધારું.
 રાત્રી સ્ત્રીં રાત્રિ, રાત.
 રારસ્યમાન ત્રિં વારંવાર ખૂમો પાડતું.
 રાસેરસ પું. સભા, મંડળી, રાસક્રીડા,
 પ્રીતિ, પ્રેમ, રસાયનશાસ્ત્રનું પૂર્ણ જ્ઞાન,
 સુવાવડી સ્ત્રીની છટ્ટી રાત્રિ, ગંભત, ખેલ,
 રમત.
 રાહુમૂર્ધ્વહર પું. વિષ્ણુ.
 રાહુસંસ્પર્શ પું. ચંદ્રગ્રહણ કે સૂર્યગ્રહણ.
 રિક્થહારિન્ પું. વારસ, મામો, વડનો
 ટેટો.
 રિઙ્ગ પું. હાથ, હાથાણ, ઘોડાનો નખ,
 રીખનું, ધસણી.

રિઙ્ગ પું. લાલ એરંડો.
 રિપિ પું. મુનિ, ઋષિ.
 રિપ્પા સ્ત્રીં તે નામે એક નરક ભૂમિ.
 રક્ષિમદારણ પું. વિષ્ણુ.
 રક્ષ ત્રિં વઢ, વાંકું, વાંકું વળેલું, ભાંગેલું,
 ટુટેલું, કુટેલું, ઢીલું, નરમ, પોચું,
 રોગી.
 રક્ષિત ત્રિં સ્વાદિષ્ટ, રૂચે એવું.
 રક્ષુ પું. એરંડાનું ઝાડ.
 રક્ષુક પું. ઉપરનો અર્થ.
 રક્ષુક પું. એરંડાનું ઝાડ.
 રમેટિ સ્ત્રીં હિમ, આકળ, ધુમસ.
 રુદ્ર પું. અશ્વમેધ.
 રુદ્ર ત્રિં રતાશ પડતું, રતુમડું, સુંદર.
 રુદ્ધન્ પું. વૃક્ષ, ઝાડ.
 રૂપગ્રહ પું. નેત્ર, આંખ.
 રૂપ નં. રૂપું.
 રેક્રસ નં. સોનું.
 રેતોધસ્ પું. પિતા, બાપ.
 રેપસ્ ત્રિં દુરાચારી.
 રેપ્ ત્રિં ઘોડાની પેઠે હણહણતું.
 રેણુકેય પું. પરશુરામ.
 રોગિત ત્રિં રોગી.
 રોમલતાધાર પું. પેટ.
 રોસંસા સ્ત્રીં ઇન્દ્રિયા.
 રોહિણીશ પું. ચંદ્ર.
 રૌકમ ત્રિં સોના કે રૂપાનો દાગીનો વગેરે.

લ.

લ પું. કાપવું, કાતરવું, ઈન્દ્ર, લઘુ અક્ષર.
 લક્ષણસમન્વય પું. લક્ષ્ય અને લક્ષણના
 સર્વ અવયવોમાં પ્રત્યેકનો યથાયોગ્ય સંગ્રંધ
 થઈને વિશિષ્ટ લક્ષ્ય ઉપર વિશિષ્ટ
 લક્ષણનો જે અન્વય થાય તે.

લક્ષહન

૭૬૫

વંજુલા

લક્ષહન પું બાણ.
 લક્ષ્મણી સ્ત્રીં સારસ પક્ષિણી.
 લક્ષ્મોનાથ પું વિષ્ણુ.
 લક્ષ્યતા સ્ત્રીં જોવાની યોગ્યતા, દષ્ટિવિ-
 પયતા.
 લંગક પું જરપુરૂપ, વ્યભિચારી પુરૂપ.
 લંગિમન પું ઐક્ય, એકતા.
 લંગૂલ નં પૂછકું.
 લઘદૂ પું વાયુ.
 લઘટિ પું વાયુ.
 લતાપર્ણ પું વિષ્ણુ.
 લઘ્યચેતમ્ ત્રિં ભાનમાં આવેલ, જેનું
 મન ઠેકાણે આવ્યું હોય તે.
 લંભ પું લાભ.
 લંભન નં નિંદા, પ્રાપ્તિ, મળતર, ઉદ્યોગ.
 લમસ પું દ્રવ્ય, ધન, ભિક્ષુક, ઘોડાને પગે
 બાંધવાનું દામણ.
 લલ ત્રિં વિકાસી, મોજાણું, ખુશકારક,
 મનોરંજક, હમ્જાશીલ.
 લલાણક નં દાતરકું.
 લલિ ત્રિં તીક્ષ્ણ.
 લાઝછની સ્ત્રીં વ્યભિચારિણી સ્ત્રી.
 લાહન નં લાડ લાવવાં.
 લાભાલાભ પું નફા તેડો.
 લાલાધ પું ફેફરું, વાઇનો રોગ, મૃગીનો
 રોગ.
 લાલિની સ્ત્રીં કટિમેખલા-કંદોરો.
 લલિતા સ્ત્રીં લિપિ, મૃણાલર.
 લિપ પું લીપવું.
 લિપ પું લીપવું.
 લિલિકર પું લેખક, લાહીઓ.
 લી સ્ત્રીં આલિંગન.
 લુંચક ત્રિં કેશ ચૂંટનાર-લોચ કરનાર.
 લુંટાક પું ચોર, લુંટારો.
 લુંઠન નં લોટવું, આળોટવું.
 લુમ્બી સ્ત્રીં ગુચ્છો, લુંખ.
 લુલાયક પું પાડો.

લૂનક પું જનાવર, જાત, ભેદ, પ્રકાર,
 ક્ષત, ધા.
 લૂનિ સ્ત્રીં કાપણી.
 લેલિહ પું કૃમિ, સર્પ.
 લોકનામ પું વિષ્ણુ.
 લોકપ્રકાશન પું સૂર્ય આકાશનું ઝાડ.
 લોકવન્ધુ પું વિષ્ણુ, સૂર્ય, આકાશનું
 ઝાડ.
 લોકયાત્રા સ્ત્રીં ઉદ્યમ, વેપાર, ધંધો,
 જતું, આવતું વગેરે.
 લોકવિશ્રુત ત્રિં લોકમાં પ્રખ્યાત.
 લોકવિશ્રુતિ સ્ત્રીં લોકપ્રસિદ્ધિ, અફવા.
 લોમન નં સોનું.
 લોલઘટ્ટ પું વાયુ.
 લોહકણ્ઠકસંચિત્ર સ્ત્રીં એક જાતનું
 હથિઆર.
 લોહવણ્ડ લોહાંની લાકડી.
 લોહમાત્ર નં એક જાતનું લોખંડી
 હથિઆર.

વ.

વકેરુકા સ્ત્રીં નાનું બગલું, પવનથી નમી
 ગયેલી ઝાડની ડાળી.
 વકોટ પું બગલો.
 વક્ત્રદલ નં તાળવું.
 વક્ત્રતુંડ પું ગણપતિ, પોપટ.
 વક્ત્રદષ્ટિ ત્રિં વાંકી નજરે જોનાર, વિરૂદ્ધ
 ભાવથી જોનાર.
 વક્ત્રનિર્ગમ પું વાગોલ પક્ષી.
 વક્ત્રમ પું પલાયન, નાસવું.
 વક્ત્રિ ત્રિં જૂઠામોલું.
 વંગમલ પું કસું.
 વગ્નુ ત્રિં વકતા, વાચાળ.
 વંજુલા સ્ત્રીં દુઝણી ગાય.

વજ્રદક્ષિણ

૭૬૬

વરાલ

વજ્રદક્ષિણ પું ઈન્દ્ર.
 વજ્રપ્રાય ત્રિં વજ્ર જેવું, વજ્રસરખું.
 વજ્રવલ્લરી સ્ત્રીં હાડકાનો સાંધો.
 વજ્રસંહનન ત્રિં જેવું શરીર વજ્ર જેવું
 કંઠ્યુ હોય તે.
 વજ્રસાર ત્રિં વજ્ર જેવું કંઠ્યુ.
 વજ્રતિ પું અગ્નિ.
 વંટ પું ભાગ, વિભાગ, વાંટો પુરૂષ.
 વંઠ પું વાંટો પુરૂષ, વામન, ઠીંગણું,
 બરછી.
 વંટાલ પું યોદ્ધાની યુદ્ધ કરવાની એક
 રીત, નૌકા, કાદાળી.
 વઢવામ્નિ પું સમુદ્રનો અગ્નિ.
 વઢવાવહ્નિ પું સમુદ્રનો અગ્નિ.
 વઢવાહત પું દાસીપતિ.
 વણિકપથ નં વેપાર, શેઠગાર, ધંધો.
 વણિગ્વહ પું ઉંટ.
 વદનસરોજ નં મુખકમળ.
 વધકલ્યા સ્ત્રીં મારી નાખવાની ઇચ્છા.
 વધકાંક્ષિન્ ત્રિં મારી નાખવા ઇચ્છનાર.
 વધન્ન નં શસ્ત્ર, હથિઆર.
 વધાક્ષક નં એર.
 વધાર્હ ત્રિં વધ કરવા યોગ્ય.
 વધયુ પું પોતાની સ્ત્રી ઉપર પ્રીતિ
 રાખનાર.
 વધોર્ધક પું વધનું પરિણામ.
 વધોઘવ ત્રિં મારી નાખવા તૈયાર
 થયેલ.
 વધ્ય ત્રિં મારી નાખવા લાયક.
 વધ્ર નં સીસું.
 વધ્વટી સ્ત્રીં ભુવાન સ્ત્રી.
 વનગુપ્ત પું ગુપ્ત બાતમીદાર.
 વનગો પું રોડ જનાવર, જંગલી ગાય.
 વનચ્છિદ્ ત્રિં જંગલ કાપનાર.
 વનદ પું મેઘ.

વનન્તપ પું કુતરો.
 વનપાંશુલ પું શિકારી, પારધિ.
 વનર પું વાનર.
 વનરાક્ષ પું વાનર.
 વનરાજ પું સિંહ, વડનું ઝાડ.
 વનરાજિ સ્ત્રીં વનની પંક્તિ.
 વનવર્તિન્ ત્રિં વનવાસી.
 વનસદ્ ત્રિં વનવાસી.
 વનાલક પું ગેર.
 વનૂકા સ્ત્રીં માંકડ.
 વનોદેશ પું વનનો એક ભાગ.
 વન્દની સ્ત્રીં ગોરોચન, સેવા, પૂજા,
 યાચના, લીખ, કટી, કેડ, મૃતસંભવની
 ઔષધિ.
 વન્દીક પું ઈન્દ્ર.
 વન્દીકર પું ચોર.
 વવ્ય પું પિતા, બાપ.
 વપ્રવિષ્ટક નં સીસું.
 વપ્રાન્ત ત્રિં ઉકરડા વગેરે સ્થળે માથું
 મારવા નમેલો સાંઢ-પાડો-હાથી વગેરે.
 વપ્રાભિઘાત પું ઉકરડા વગેરે સ્થળે પાડો-
 આંખલો-હાથી વગેરે જે માથું મારે
 છે તે.
 વપ્રામ્મસ્ નં નદીના કિનારાનું પાણી.
 વસા સ્ત્રીં આડનાં પાંદડાં ખોતરી ખાનારી
 ભમરી.
 વસ્રી સ્ત્રીં ઉપરનો અર્ધ.
 વરટ્ટિકા સ્ત્રીં કસુંબાનાં બી.
 વરતનુ સ્ત્રીં સુંદર સ્ત્રી, સુંદર શરીર.
 વરદ્રુમ પું અગરનું ઝાડ.
 વરમ્ અવ્યં સાઈ, ઠીક, યોગ્ય.
 વરયાત્રા સ્ત્રીં દેશ નગરાં સાથે યાત્રા.
 વરયોનિક નં કેસર.
 વરવૃદ્ધ પું શિવ.
 વરાલ નં લવીંગ.

વરાસી

૭૬૭

વસ્ત્રમ

વરાસી સ્ત્રીઃ મલિન વસ્ત્ર.
 વરાહક પુઃ મગર.
 વરાહક નઃ હીરો.
 વરાહકર્ણક પુઃ એક જાતનું હથિઆર.
 વરાહુ પુઃ જંગલી ભુંડ-કુક્કર.
 વરિશી સ્ત્રીઃ વહિશ ભુઓ.
 વરિષ પુઃ નઃ વર્ષ, વરસ, વર્ષાકાળ-
 ચોમાસુ.
 વરિષા છોઃ વર્ષા ઋતુ-ચોચાસું.
 વરુણપાશ પુઃ મૂડ નામે જળજીવ.
 વરેણ પુઃ ભ્રમરકીટ.
 વરેન્દ્ર પુઃ ઇન્દ્ર, ચક્રવર્તી રાજા.
 વર્ચ પુઃ કુષ્ઠ ગ્રહ.
 વર્ચંટી સ્ત્રીઃ વેશ્યા.
 વર્ચસ્વ નઃ તેજ, મોટાઈ.
 વર્જ ત્રિઃ મુક્ત, છુટું, શિવાય, રહિત,
 વર્જીલું, છોડેલું.
 વર્જ પુઃ તળવું, છોડવું, વર્જવું.
 વર્ણક્રમ પુઃ અક્ષરનો અનુક્રમ, જાતિનો
 અનુક્રમ.
 વર્ણપરિસ્તોમ લાથી વજેરે ઉપર ચોઢાડ-
 વાની મૂલ.
 વર્ણલોહક નઃ સોનેરી પીતળ.
 વર્ણસંઘાટ પુઃ વર્ણનો સમુદાય.
 વર્ણસંઘાત પુઃ વર્ણનો સમુદાય.
 વર્ણિક ત્રિઃ લેખક, લેખિયો.
 વર્ણ્ય નઃ કેસર.
 વર્તરૂઢ પુઃ કાગડાનો માળો.
 વર્તિસ્ નઃ ધર.
 વર્તીર પુઃ તેતર પક્ષી.
 વર્વણા સ્ત્રીઃ માખી.
 વર્ષાશક પુઃ મહિનો.
 વર્ષાવીજ નઃ વરસાદનો કરો.
 વર્ષેક ત્રિઃ વાર્ષિક.
 વલજ નઃ ખેતર, ધાન્ય, લડાઈ, શહેરનો
 દરવાજો.

વલજા સ્ત્રીઃ સુંદર સ્ત્રી.
 વલયપ્રાય નઃ ચક્ર હથિઆર.
 વલમિ સ્ત્રીઃ વલમી ભુઓ.
 વલાસક પુઃ કાચલ, દડો.
 વલિક પુઃ નઃ છાપરાનું મોતીયું.
 વલિક્રિયા સ્ત્રીઃ અભિદાન આપવું તે.
 વલિન ત્રિઃ જેની ચામડી ઉપર કરચલીઓ
 વળેલી હોય તે.
 વલિમ ત્રિઃ ઉપરનો અર્થ.
 વલિમુખ પુઃ વાતર.
 વલીમુખ પુઃ વાતર.
 વલ્કિલ પુઃ કાંટે.
 વલ્કુલ નઃ વલ્ક નઃ ભુઓ.
 વલા પુઃ વલા ભુઓ.
 વલ્ગુની સ્ત્રીઃ વાજોલ પક્ષી.
 વલ્મી સ્ત્રીઃ કીડી.
 વલ્મીકિ પુઃ નઃ ધૂળનો પોચો ઢગલો,
 રાકડો.
 વલ્મીકિ પુઃ વાલ્મીકિ ઋષિ.
 વલ્શ પુઃ ખાંધ, ખમો.
 વંશ પુઃ વાંસ, કુળ, સંતતિ, બરડાની કરોડ,
 સમુદાય, વાંસો, બરડો, વાંસળા, પાવો,
 મોરલી, વંશલેખન.
 વંશવિતતિ પુઃ વંશવિસ્તાર.
 વંશા સ્ત્રીઃ તે નામે નરક બુધિ.
 વસન્તદ્રુમ પુઃ આંબો.
 વસુપ્રદ પુઃ વિષ્ણુ.
 વસુપ્રમા સ્ત્રીઃ કુબેરની નગરી.
 વસુમારા સ્ત્રીઃ કુબેરની નગરી.
 વસુમનસ્ પુઃ વિષ્ણુ.
 વસુરત્ન નઃ માણેક.
 વસુરેત્સ પુઃ મહાદેવ.
 વસુધ્રેષ્ટ નઃ રૂપું.
 વસુસારા સ્ત્રીઃ કુબેરની નગરી.
 વસ્ત્રમ નઃ રૂપું.

વસ્યુ

૭૬૮

વિજિપિલ

વસ્યુ ત્રિં ધનની ઇચ્છા કરનાર.
 વસ્યુ સ્ત્રીં વેશ્યા, છીનાળ સ્ત્રી, કસઅશ્ય,
 કુટણી
 વસ્યુપેશી સ્ત્રીં દીવેટ.
 વંદિષ્ટ ત્રિં વંદિષ્ટ જીઓ.
 વંદીયસ્ ત્રિં વંદીયસ્ જીઓ.
 વહીરુ પું નાડી.
 વહ્નિનેત્ર પું શિવ.
 વહ્નિમૂ પું ઝાડ.
 વંચુ સ્ત્રીં નદીનો ફાંટે.
 વાગ્મિત્વ નં બોલવાની ચતુરાર્ધ.
 વાગ્યતસ્ અવ્યં ચુપકીથી, છાનામાંના,
 ચુપચુપ.
 વાચ્યતા સ્ત્રીં અપકીર્તિ, અપ્રતિષ્ઠા, ચુચુ
 અથવા દોષ દેખાડનારો શબ્દનો ધર્મ,
 દોષ.
 વાટ અવ્યં યજ્ઞમાં ઘી હોખતી વખતનો
 શબ્દોચાર.
 વાઙ્મી પું પગાર બાંધી રાખેલો ચાકર.
 વાળી સ્ત્રીં વાચા, બોલી, સરસ્વતી, નાદ,
 અવાજ.
 વાતરંહસ્ ત્રિં વાચુના જેવા વેગવાળું.
 વાધૂ સ્ત્રીં નોકા, વહાણ.
 વાનમન્તર પું એક દેવ જાતિ.
 વાપન નં હાથમત.
 વાયુમ પું એક દેવ જાતિ.
 વાયુવાહન પું વિષય.
 વારણલુષા સ્ત્રીં કેળ.
 વારણલુસા સ્ત્રીં કેળ.
 વારણચૂષ્ય પું ગજેન્દ્ર.
 વારણાવત નં હસ્તિનાપુર-દિલ્હી.
 વારવાણિ પું મોરલી-પાવો-સરણાર્ધ-
 વગેરે વાદિત વગાડનાર, ગવૈયો, ન્યાયા-
 ધીશ, વર્ષ, વરસ.
 વારવારણ પું નં બેઠી, અંગરખું, ચોળી,
 બપ્તર.

વારીટ પું હાથી.
 વાર્જન નં કમળ.
 વાર્દ્ધોજસ પું લાંબા કાનવાળો વૃદ્ધ
 બોકડો, ગેડો પશુ.
 વાર્મસિ પું મેધ.
 વાલપુત્રક પું રવાડું.
 વાલુ સ્ત્રીં ટેટી, તરખુચ.
 વાલુક નં ઉપરના અર્થ.
 વાવહ પું એક જાતનું પાણી.
 વાશિ પું અગ્નિ.
 વાસનીયક નં કેસર.
 વાસરકન્યકા સ્ત્રીં રાત્રિ.
 વાસકૃત સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 વાસરસંગ પું પ્રાતઃકાળ.
 વાસવર્ક્ષ નં જ્યેષ્ઠ નક્ષત્ર.
 વાસવાવરજ પું વિષય.
 વાસવાવાસ પું સ્વર્ગ.
 વાસુભંજ પું વિષય.
 વાસ્ટ્રા સ્ત્રીં ગાય.
 વિકરાલા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 વિકસ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 વિક્ષણ અવ્યં ક્ષણે ક્ષણે.
 વિક્ષર પું વિષય.
 વિક્ષોભ પું ક્રોધના આવેશથી અંતઃક-
 રણમાં જે પલટો થઈ જાય છે તે, ક્ષોભ,
 ગભરાટ, ધારતી, ભય, યુદ્ધ, ચાલવું,
 કંપવું.
 વિસ્ત્ર પું ઘોડાની ખરી.
 વિગતદ્વન્દ્વ પું બુદ્ધદેવ.
 વિગાન નં નિંદા, અપવાદ, ખોટી અફવા.
 વિઘટન નં જૂઠું કરવું, નાશ કરવો.
 વિચકા સ્ત્રીં જળો.
 વિચય પું શોધ, ખોળ.
 વિજયા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 વિજિપિલ ત્રિં ચીકણું.

વિજ્ઞાનદેશન

૭૬૨

વિવચ

વિજ્ઞાનદેશન પું બુદ્ધ દેવ.
 વિઠક્ક ત્રિં નહાર્, ખરાખ.
 વિતન્તુ પું ઉત્તમ ધોડો.
 વિતન્તુ સ્ત્રીં વિધવા સ્ત્રી.
 વિતંસ પું પાંજરે.
 વિદ્ પું આત્મા.
 વિદ્વાવળ નં કોમળ પુષ્પ, નસાડી મૂકવું,
 ટપક-ચુવે તેમ કરવું, નરમ-પાતળું
 કરવું, પીગળાવવું.
 વિધામણિ પું ધાતુની નાની ધંટડી-
 ધુધરી.
 વિધસ્ પું પ્રભા.
 વિધુન્વત્ ત્રિં કંપતુ, હાલતું.
 વિધૂત નં નિરિચ્છા, અસંતોષ.
 વિનિયુક્ત ત્રિં જૂદું કરેલ, જોડેલ, સંયોગ
 કરેલ.
 વિનિર્બન્ધ પું આગ્રહપૂર્વક નિશ્ચય, અમુક
 વાત અમુક રીતે કરવી એવો ઠરાવ.
 વિનિવેશ પું કોઈ એક જગ્યાએ મૂકવું,
 સ્થાપવું, સ્થાપન કરવું, સુદ્રા, છાપ,
 સીક્રો.
 વિન્ધ્યનિલયા સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 વિપર્યયાય પું વિપર્યય જીવો.
 વિપર્યય નં સમજાવું, જ્ઞાન.
 વિપાટન નં ચીરી નાખવું, નાશ કરવો.
 વિપુલસ્કન્ધ પું સૂર્યનો સારથિ અરણ્ય.
 વિપ્રલુપ્તક ત્રિં ચોર, હુંટારો.
 વિપ્રવ્રસન નં દેશનિકાલ કરવું, કાળે
 પાણીએ કાઢવું.
 વિવોધિત ત્રિં જગાડેલ, બોધ પમાડેલ.
 વિમુગ્ધ ત્રિં વાંકું વળેલ.
 વિમેદક પું બહેડાનું ઝાડ.
 વિમ્બદ્ધિ નં સૂર્ય ગ્રહણના સ્પર્શકાળથી
 આરંભી મોક્ષકાળ સુધીનો વખત.
 વિમાનયાન નં દેવોનું વાહન.

વિમાનિક પું દેવ.
 વિમુગ્ધ ત્રિં ગભરાયેલું, મોહ પામેલ.
 વિમોઘ ત્રિં બ્યર્થ, નિષ્ફળ.
 વિમ્લાપન નં થાક ખાવો, વિશ્રાંતિ,
 કરમાઈ ગયેલાં પ્રુલ વગેરેને પાણી છાંટી
 તાળાં કરવાં તે.
 વિમ્લાપન ત્રિં તાળું, શુદ્ધ, સ્વચ્છ.
 વિરમ પું વિરામ.
 વિરાદુ ત્રિં અપમાન કરનાર, તિરસ્કાર-
 રનાર, નિંદક, વિરોધકર્તા, દ્વેષકર્તા, શત્રુ,
 પરાભવ કરનાર.
 વિરાધ પું ત્રાસ, કંટાળો, નિંદા, તિરસ્કાર,
 વિરોધ, વૈર, દ્વેષ.
 વિરાધાન નં પીડા, દુઃખ.
 વિરુક્ષન ત્રિં તેજસ્વી.
 વિરુક્ષણ નં નિંદા કરવી, વખોડવું,
 સોગંદ, આણ, પ્રતિજ્ઞા, ચૂસી લેવું, લુપ્ત
 કરી નાખવું, શોશી લેવું.
 વિરુક્ષણ ત્રિં લુપ્ત, સૂકું, રૂક્ષ.
 વિરોહિત ત્રિં રહિત, વર્જિત, ત્યક્ત.
 વિલક્ષ્ઠ સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 વિલપન નં બખડવું, બોલવું, તેલ વગેરેનો
 રગડો, વિલાપ કરવો, શોક કરવો.
 વિલસન નં વિલાસ કરવો.
 વિલાય પું ઓગળવું, પીગળવું, નાશ
 પામવું, નાશ.
 વિલાસકાનન નં કીડાવન-રમવાનો
 બગીચો.
 વિલાસન નં મોહ પમાડવો.
 વિલેપ્યા સ્ત્રીં રાખડી.
 વિવક્ષિત ત્રિં બોલવા ઇચ્છેલ, કહેવાને
 ઇષ્ટ.
 વિવધ પું રાજમાર્ગ, સરીયામ રસ્તો,
 દાંડી, ત્રાજવું, કાંટો, કાવડ વગેરેની દાંડી,
 ભાર, બોળો.

વિવચિક

૭૭૦

વિપુપ

વિવચિક પુ. અન્ન વગેરેનો ભાર લઈ
જનાર.

વિવર્તન ન. પ્રદક્ષિણ કરવી, ગોળ ચકર
ફેરવવું, પુનરાવર્તન, રહેઠાણ કરવું, વાસ
કરવો.

વિવસ્વતી સ્ત્રી. સૂર્યની નગરી.

વિવાસન ન. દેશનિકાલ કરવું.

વિવિગ્નચેતસુ ત્રિ. ઉદ્દેશી મનવાળું,
ભયભીત, શંકિત.

વિવિચ્ય અવ્ય. વિચાર કરીને.

વિવૃત્તિ સ્ત્રી. આવર્તન, પરિભ્રમણ,
ભ્રમવું, ફરવું.

વિવેશ પુ. વડનું ઝાડ.

વિંશક ત્રિ. વીસમું, વીસ.

વિંશત્ ત્રિ. વીસમું, વીસ.

વિંશતિ સ્ત્રી. વીસ.

વિંશતિતમ ત્રિ. વીસમું.

વિશાતન ન. છુટું પડે તેમ કરવું, છેદવું,
કાપવું, ચીશવું.

વિશાતન ત્રિ. છેદનાર, કાપનાર, છુટું
પડે તેમ કરનાર.

વિશાલક પુ. ગરૂડ.

વિશિષ્ટતા સ્ત્રી. ઉત્કૃષ્ટપણું, વિશેષગુણ,
અસાધારણપણું.

વિશિષ્ટત્વ ન. ઉપરના અર્થ.

વિશીર્ય ત્રિ. નાશવંત.

વિશીર્ય અવ્ય. નાશ પામીને, વિખરાઈ
જઈને.

વિશુષ ન. વિષુવ જુઓ.

વિશેષવચન ન. અસાધારણ અથવા
ભેદદર્શક વાક્ય.

વિશ્વપતિ પુ. ધરધણી.

વિશ્રમ્મિત ત્રિ. જેનો વિશ્વાસ રાખ્યો,
હોય તે વિશ્વાસુ.

વિશ્વાવળ ન. ઝરવું, ખરવું, ટપકવું, ચુવું.

નીતરવું, લટકવું, સાંભળાવવું, ફેસલો
લાવવો.

વિશ્વવંકર પુ. જગતનો કર્તા, આંખ.

વિશ્વકર પુ. જગતકર્તા-બ્રહ્મા.

વિશ્વકર્તૃ પુ. ઉપરનો અર્થ.

વિશ્વગાયત્રી ત્રિ. ચોતરફ પ્રસરતું.

વિશ્વજનક પુ. જગતકર્તા-બ્રહ્મા.

વિશ્વતુર ત્રિ. બધું જીતનાર.

વિશ્વદક્ષિણ પુ. વિષય.

વિશ્વદાસા સ્ત્રી. અગ્નિની સાત જીભ
પૈકી એક.

વિશ્વદૈવત ન. ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્ર.

વિશ્વદ્યૌઃ ત્રિ. સર્વ ઠેકાણે જનાર.

વિશ્વપયા સ્ત્રી. સુંક.

વિશ્વબાહુ પુ. વિષય.

વિશ્વમૂર્તિ પુ. વિષય.

વિશ્વયોનિ પુ. વિષય.

વિશ્વધિધાતુ પુ. જગતકર્તા-બ્રહ્મા.

વિશ્વસનીય ત્રિ. વિશ્વાસ કરવા લાયક.

વિશ્વસુ પુ. જગતકર્તા-બ્રહ્મા.

વિશ્વાસિન ત્રિ. વિશ્વાસવાળું.

વિપક્ત ત્રિ. આસક્ત, વળગી રહેનાર,
વળગેલ.

વિપક્ત પુ. આસક્તિ, સંગ.

વિપચક્ર પુ. ચક્રાર પક્ષી.

વિષત્થર પુ. પાડો.

વિષમધી ત્રિ. વિપરીત બુદ્ધિવાળું.

વિષમપલાશ પુ. સાતપુડાનું ઝાડ.

વિષમશક્તિ પુ. શિવ.

વિષમસ્પૃહા સ્ત્રી. પારકા દ્રવ્યની હમ્મશ.

વિષમાશ્વ પુ. સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.

વિષાગ્રજ પુ. તરવાર.

વિષાણાન્ત પુ. ગણપતિ.

વિપુચિ પુ. અંતઃકરણ, મન.

વિપુષ ન. વિષુવ જુઓ.

વિષુવસંક્રાન્તિ

૭૭૨

વેલ્લન

વિષુવસંક્રાન્તિ સ્ત્રીં મેષ અને તુલા સંક્રાન્તિ.
વિષ્કન્દ પું વિસ્તાર, ફેલાવ.

વિષ્કન્ન ત્રિં ગયેલું, વિસ્તાર પામેલું,
ફેલાયેલું.

વિષ્ટમ નં ભૂતલ, પૃથ્વી.

વિષ્ણુશક્તિ સ્ત્રીં લક્ષ્મી દેવી.

વિષ્યન્દ પું ઓધ, પ્રવાહ, ઝરણુ.

વિષ્વક્ષેણ પું વિષ્ણુ.

વિસંકટ પું સિંહ.

વિસંજ ત્રિં ખેલાન, નિર્જીવ.

વિસંકલિત ત્રિં વિસ્તાર પામેલ.

વિસદશ ત્રિં એકતા સરખું બીજું નહિ
તે, અનેક પ્રકારનું.

વિચ્ચન્દ પું ઝીણી ધાર, પાણીનું ચુલું-
ટપકું.

વિચ્છંસન નં બંધન છોડવું, ઢીલું કરવું,
નરમ કરવું, વહેવું, ઝરવું, ખરવું, હરકોઈ
રેચક પદાર્થ.

વિચ્છાવણ નં ગાળવું, રસ કરવો, નળી
મૂકીને લોહી કાઢવું.

વિચ્છુત ત્રિં ઝરેલ, ખરેલ, વિસ્તીર્ણ.

વિહંગરાજ પું ગરૂડ પક્ષી.

વિદ્યાયત નં દાન.

વિદિત્રિમ ત્રિં વિધિ પ્રમાણે કરેલ.

વિદિસક ત્રિં હિંસક, હસાર.

વોક્ષ્ય નં આશ્ચર્ય, અચંખો.

વીચયન નં શોધ કરવી, ખોળવું.

વીતકલમષ ત્રિં પાપરહિત, નિષ્પાપ.

વીરભવન્તી સ્ત્રીં મોટી બહેન.

વીરશંકુ પું બાણ.

વીરાશસની સ્ત્રીં રણભૂમિ.

વીવધિક પું પાણીની કાવડ વહેનારો.

વૃક્ક પું મૂત્રપિંડ.

વૃક્ષખણ્ડ નં ઝાડી, વન, જંગલ.

વૃત્ય ત્રિં અંગીકાર કરવા લાયક, સ્વી-

કરવા લાયક, વર્તવા યોગ્ય, રહેવા

લાયક, શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ.

વૃથાર્તવા સ્ત્રીં વાંઝણી સ્ત્રી.

વૃદાક્ષ પું વિષ્ણુ.

વૃન્તિકા સ્ત્રીં ફળ-ફૂલ વગેરેનું દીકું.

વૃષગામિન્ પું શિવ.

વૃષતી સ્ત્રીં ગાય.

વૃષપતિ પું શિવ.

વૃષભાક્ષ પું વિષ્ણુ.

વૃષય પું આશ્રય, સ્થાન.

વૃષલક પું શદ્ર, ગરીબ, દરિદ્રી.

વૃષલક્ષ્મન્ પું શિવ.

વૃષલાઞ્છન પું શિવ.

વૃષવાહન પું શિવ.

વૃષાક્ષ પું વિષ્ણુ.

વૃષાક્ષજ પું ડમરૂ, ડાકડું.

વૃષાશ્વન પું શિવ.

વૃષાસન પું શિવ.

વૃષાહિન્ પું વિષ્ણુ.

વૃષિન્ પું મોર પક્ષી.

વૃષોત્સાહ પું વિષ્ણુ.

વૃષોદર પું વિષ્ણુ.

વૃસી સ્ત્રીં તપસ્વીઓનું આસન.

વૃંહણ ત્રિં પૌષ્ટિક, ધાતુપૌષ્ટિક.

વૃંહિત ત્રિં રક્ષણ કરેલ, પાળેલ, વૃદ્ધિ
પમાડેલ, ઉત્તેજિત કરેલ.

વૃંહિત નં હાથીની ગર્જના.

વેટા સ્ત્રીં વાણીયાવાડ.

વેણુતટીમવ નં સોનું.

વેદવિહિત ત્રિં વેદમાં કહેલ.

વેદીશ પું અભદેવ.

વેદોક્ત ત્રિં વેદમાં કહેલ.

વૈંધ્યા સ્ત્રીં એક જાતનું વાદિત્ર.

વેલ્લન નં થોડાની પેઠે આજોટવું, વેણસુ,
હાલવું, કેપવું, ગમન, જવું.

વેલિતાગ્ર

૭૭૨

વ્યમોહ

વેલિતાગ્ર પુઠું કેશ, શાળ.
 વેશ્મનકુલ પુઠું છધુંદર.
 વેશ્મશકટી સ્ત્રીઃ સગડી.
 વેશ્મસ્થૂળા સ્ત્રીઃ ધરતો મધ્યસ્તંભ-ધરતી
 વચ્ચેની થાંભલી.
 વેવિકા સ્ત્રીઃ ચંબેલી.
 વેવ્ય પુઠું નઃ પાણી.
 વૈકશિક નઃ વૈશ્વ જુઓ.
 વૈકટિક પુઠું ઝવેરી.
 વૈકર્તન પુઠું સૂર્યપુત્ર કહ્યું રાગ.
 વૈકલ્પ નઃ વિકલ્પ.
 વૈકલ્વ્ય નઃ વિકળપણું, ગભરામણું, અમુક
 અંશે અપૂર્ણતા, વ્યાકુળતા.
 વૈદ્યાન પુઠું વિષય.
 વૈવિત્ય નઃ વ્યાકુળપણું, ગભરામણું.
 વૈતથ્ય નઃ ખોટાપણું, અસત્યપણું,
 વ્યર્થપણું.
 વૈનતેયવાહન પુઠું વિષય.
 વૈભ્રાજક નઃ દેવોનું કીડાવન.
 વૈમનસ્ય નઃ ઉંચક મનપણું, માનસિક
 વૈરભાવ, વૈર, ખીડા.
 વૈયમ્ય નઃ વ્યગ્રપણું, કામમાં ગુંથાયલા-
 પણું.
 વૈયધિકરણ નઃ વ્યધિકરણપણું, વિરૂદ્ધપણું.
 વૈરાજ પુઠું ચૌદ લોકમાંનો એક લોક.
 વૈશ્વમ્ભક નઃ તે નામે એક વન.
 વૈદ્યાયસ ત્રિઃ આકાશસંબંધી.
 વૈદ્યાયસિક ત્રિઃ આકાશસંબંધી.
 વોદ પુઠું કદંબનું ઝાડ.
 વોદવ્ય ત્રિઃ વહન કરવા યોગ્ય, વાવા
 લાયક, લઈ જવા લાયક, ઉંચકવા
 લાયક.
 વોળટ પુઠું કળ-કુલ-વગેરેનું દીડું.
 વ્યંકશ ત્રિઃ વરા ન થઈ શકે તેવું.
 વ્યજ પુઠું વીંઝણું, પંખો.

વ્યજન નઃ વીંઝણું, પંખો.
 વ્યજનાવૃત્તિ સ્ત્રીઃ તે નામે શબ્દની એક
 વૃત્તિ.
 વ્યહમ્બન પુઠું એરંડાનું ઝાડ.
 વ્યહમ્બર પુઠું એરંડાનું ઝાડ.
 વ્યળ્લ નઃ ગળવેલ.
 વ્યતિલંઘિન્ ત્રિઃ ઓળંગનાર, મર્યાદા
 છોડનાર.
 વ્યન્તર પુઠું એક દેવજાતિ, પિશાચ-જૂત
 વગેરે.
 વ્યપકૃષ્ટ ત્રિઃ ખેંચેલ, તાણેલ.
 વ્યપગત ત્રિઃ જતું રહેલ, દૂર થયેલ,
 નાશુદ થયેલ.
 વ્યપગમ પુઠું જતું રહેતું, નાશુદ થતું,
 દૂર થતું.
 વ્યપત્રપ ત્રિઃ નિર્લબ્ધ, ખેશરમ.
 વ્યપાય પુઠું વિશેષ અંત-નાશ, છેડો,
 છેવટ.
 વ્યવચ્છેદક ત્રિઃ જૂદું કરનાર, વિશેષ
 કરનાર, મૂકનાર, છેદનાર, ભાગ કરનાર.
 વ્યવહાર પુઠું દિવાની કે ફોજદારી કામનો
 ન્યાય, ન્યાયની અંદર વાદવિવાદ, આચાર,
 આચરણ, પદ્ધતિ, રીતભાત, ચાલચલ-
 ગત, વેચવા સાટવાનો ધંધો.
 વ્યરાક પુઠું પર્યટ.
 વ્યંશુક ત્રિઃ નમ, નાચું.
 વ્યષ્ટિ સ્ત્રીઃ જાતિસમુદાયમાં દરેકનું જૂઠા-
 પણું-પૃથક્પણું, જેમ-વૃક્ષના સમુદાયમાં
 દરેક ઝાડ તે વ્યષ્ટિ અને વન તે સમષ્ટિ.
 વ્યસ્તાર પુઠું હાથીના ગંડસ્થળમાંથી મદ
 ઝરે છે તે.
 વ્યસ્તાનન ત્રિઃ ફાડેલા મોંવાળું.
 વ્યાધાવ પુઠું ઈન્દ્રનું વજ્ર.
 વ્યાધિસ્થાન નઃ શરીર.
 વ્યામોહ પુઠું મૂર્ખપણું, અજ્ઞાન, મોહદશા.

વ્યાલીન

૭૭૩

શાસ્ત્રાચન્દ્રન્યાય

વ્યાલીન ત્રિં ગાઢ, ધીય, ખીયોખીય,
વ્યાવર્ત્તક ત્રિં વ્યાવૃત્તિ કરનાર કાષ્ઠ વિશેષ
ધર્મ વગેરે.

વ્યુત્તિ સ્ત્રીં પુલ વગેરે પરોવવાં-ગુંથવાં તે.
વ્યુપદેશ પું ખોટી સલાહ, વિરૂદ્ધ ઉપદેશ.
વ્યુપરમ પું શાંતિ, નિવૃત્તિ.

વ્યુપશમ પું શાંતિનો અભાવ-અશાંતિ.

વ્યુષિત ત્રિં પ્રવાસી, મુસાફર.

વ્યોમધૂમ પું મેઘ.

વ્યોમસ્થલી સ્ત્રીં પૃથ્વી.

વ્યોમસ્પૃશ્ ત્રિં આકાશનો સ્પર્શ કરનાર.

વ્યોમોલ્મુક પું મંગળ અહ.

વ્રજભૂ પું કદંબનું ઝાડ.

વ્રજાજિર નં ગાયોનો વાડો.

વ્રાજ પું કુકડો.

વ્રીહ પું લાજ, શરમ.

શ.

શકટાર પું ગીધ વગેરે હિંસક પક્ષી.

શકટારિ પું વિષ્ણુ.

શકન્ નં વિષ્ટા, શુ.

શકુનાવેદનો સ્ત્રીં શિયાળવી.

શક્કરિ પું બળદ.

શક્ન ત્રિં મીઠાખોલું.

શક્ત્યપ્રતિકાર પું બની શકે એવો ઉપાય.

શક્તમ નં જ્યેષ્ઠા નક્ષત્ર.

શક્તભૂ પું કીડાનું ઘર.

શક્તાગ્નિદૈવત નં વિશાખા નક્ષત્ર.

શક્કર પું બળદ.

શક્કુમુલ પું પાણીનું ભુંડ.

શક્લપાણિ પું વિષ્ણુ.

શક્વીશ પું ઈન્દ્ર.

શણ્ઠ પું ધૂર્ત.

શતકૌન્મક નં સોનું.

શતચ્છદ પું લક્ષ્મણોદ પક્ષી.

શતધીર પું વિષ્ણુ.

શતદ્વાદા સ્ત્રીં વીજળી, વજ્ર.

શતાતિ સ્ત્રીં કલ્યાણ.

શતાનન પું વિષ્ણુ.

શદ્દુ પું વિષ્ણુ.

શનકૈસ્ અન્યં ધીમે ધીમે-નમ્રતાથી,
કારણથી.

શપીવિ પું ઈન્દ્ર.

શબરાલય પું ભીલવાડો.

શબરી સ્ત્રીં ભીલડી.

શબલી સ્ત્રીં કામધેનુ ગાય, કાપરચિત્રી
ગાય.

શમભૂત પું મુનિ.

શમાન્તક પું કામદેવ.

શમ્બુકા સ્ત્રીં છીંપ.

શંયુ ત્રિં સુખી.

શંય્ય ત્રિં સુખી.

શંય્યા સ્ત્રીં સમજણ.

શમય પું શમ, શાંતિ, મંત્રી, પ્રધાન.

શમ્પાક પું વિપાક, પરિણામ, અલતો.

શરન્મુલ નં શરદ ઋતુનો પ્રારંભ.

શરમંદ પું કાપર, મેના.

શરમલ્લ પું કાપર, મેના.

શરવાણિ પું બાણની અણી, બાણ
બનાવનાર.

શરીરયાત્રા સ્ત્રીં આશ્રવિકા.

શસ્યવારંગ પું શરીરમાં વાગેલ કાંટા
વગેરેનો બહાર દેખાતો એક ભાગ.

શશિકર પું ચંદ્રનાં કિરણ.

શલિક પું વિષ્ણુ.

શક્કર પું વૃષભ.

શાસ્ત્રાચન્દ્રન્યાય પું ઝાડની ડાળોને અને
ચંદ્રને કંઈ પણ સંબંધ નથી છતાં લોકો

શાતકુંભ

૭૭૪

શ્રુતિવિકલ

ચંદ્ર દેખાડતી વખતે કહે છે કે-પેલો
ઝાડની ઝાળી ઉપર ચંદ્ર રહ્યો-એવું કોઈ
વિષયમાં દૃષ્ટાંત, દેવોનો લોકવ્યવહાર
છે તે.

શાતકુંભ પુ. એક વનરપતિ.

શાતકૌભ ન. સોનું.

શાતપત્રકી સ્ત્રી. ચંદ્રનો પ્રકાશ, ચંદ્રિકા.

શાતોદરી સ્ત્રી. પાતળા પેટવાળી સ્ત્રી.

શાંતિયાત્રા સ્ત્રી. વરને નિમંત્રણ કરવા
પ્રયાણ.

શાન્તીગૃહક ન. અથર્વવેદીઓનું ગ્રંથ.

શાર્કક પુ. દ્વંધનું ફીણ, સાકરનો પિંડો.

શાલિદ્રોવજ્ઞ ત્રિ. અશ્વવિદ્યા બાણનાર.

શાવફલ ન. સોપારી.

શાવાશૌચ ન. જન્મનું સૂતક.

શાશ્વતિક ત્રિ. નિલનું, સ્થાયી રહેનાર.

શિલ્પિમૃત્યુ પુ. કામદેવ.

શિંજિકા સ્ત્રી. ધુધરીવાળો કંદોરો.

શિમ્બિ સ્ત્રી. શીંગ.

શિરસ્કા સ્ત્રી. પાકાખી.

શિલાનીહ પુ. ગરૂડ પક્ષી.

શિલીન્ધ્રી સ્ત્રી. પક્ષી-માદા, એક જાતની
માટી.

શિલ્પક ન. ગારડી જે ખેલ કરે છે તે.

શિવકાન્તા સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.

શિવકીર્તન પુ. વિષ્ણુ.

શિવધર્મજ પુ. મંગળ ગૃહ.

શિવપ્રણયિની સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.

શિવપ્રિયતમા સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.

શિવરમણી સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.

શિવવધૂ સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.

શિવવલ્લભા સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.

શિવર્ષ ન. રોહિણી નક્ષત્ર.

શિવિષ્ટિ પુ. શિવિષ્ટિ શબ્દ બુદ્ધિ.

શિવી સ્ત્રી. દુર્ગા દેવી.

શિવેતર ન. અમંગળ, અકલ્યાણ.

શિવેશ પુ. શિવ, શિવાળ.

શિશુપાલનિષૂદન પુ. કૃષ્ણ.

શીતરુચ્ પુ. ચંદ્રમા.

શીવરી સ્ત્રી. ચંદન ધો, પાટલા ધો.

શુકમ્ અગ્નિ. જલદી-ત્વરિત.

શૂર્પકારિ પુ. કામદેવ.

શુભાચુષ્ પુ. શિવ.

શુભાશ્વ પુ. શિવ.

શૃંગમુખ ન. શૃંગ-વાદિત્ર.

શૃંગવાદ્ય ન. ઉપરનો અર્ધ.

શૃંગારજન્મન પુ. કામદેવ.

શૃંગીકનક ન. સોનાનો દાગીનો.

શૃંગોષ્ણીપ પુ. સિંહ.

શેન પુ. સીંચાણો પક્ષી-ખાત્ર પક્ષી.

શેષા સ્ત્રી. દેવને ધરાયેલી શેષ.

શેષાદિનામમૃત્ પુ. બળદેવ.

શૈલકટક પુ. ન. પર્વતની કરાડ.

શૈલોપશલ્ય ન. પર્વતની સીમા.

શોધ્ય ન. લોહી, રૂપું.

શૌભેય પુ. ગરૂડ પક્ષી.

શૌચવિધિ પુ. પવિત્ર થવાની વિધિ.

શ્યેનાશ્વ પુ. ગરૂડ પક્ષી.

શ્રદ્ધેયત્વ ન. શ્રદ્ધાળુપણું.

શ્રમવિહંબન ત્રિ. કષ્ટકારક.

શ્રમાર્ત ત્રિ. મહેનત કરીને થકેલ.

શ્રવણોદર ન. કાનનું પોલાણ.

શ્રવસ્યુ ત્રિ. કીર્તિની ધ્વજા કરનાર.

શ્રવિષ્ટારમણ પુ. ચંદ્ર.

શ્રવ્ય ત્રિ. સાંભળવા યોગ્ય.

શ્રુતકર્મન પુ. શનિ ગ્રહ.

શ્રુતશ્રવોનુજ પુ. શનિ ગ્રહ.

શ્રુતિદ્વૈધ ન. એક વેદમાં બે જાતનું પ્રતિ-
પાદન.

શ્રુતિવિકલ ત્રિ. ખલેડું.

શ્વેતરસ

૭૭૫

સરઘા

શ્વેતરસ નં સરખે ભાગે પાણીવાળી જાશ.
શ્વેતરૂપ્ય નં સીસું.
શ્લિષ્ઠા સ્ત્રીં આલિંગન.
શ્લેષ્મઘના સ્ત્રીં કેવડાનું આડ.

પ.

પઙ્ગથ પું એકે જાતનું કરંજ વૃક્ષ.
પઙ્કહિ પું ભમરો.
પળ્હાલો સ્ત્રીં નાની તળાવડી, તેલનું એકે
માપ, કામી સ્ત્રી.

સ.

સંકરજાતિ સ્ત્રીં મિશ્ર જાત.
સંકેતન નં સંકેત કરવો.
સંગાદ પું સંવાદ.
સંઘટ્ટિતા સ્ત્રીં એકથ.
સંધિબંધન નં નસ, નાડી.
સંપેટ પું યુદ્ધ, લડાઈ.
સંવત્સર પું વર્ષ-જ્યોતિષમતે સાઠ સંવ-
ત્સર છે જે-પ્રભવ, વિભવ, શુદ્ધ, પ્રમોદ,
પ્રજાપતિ, અગિરા, શ્રીમુખ, ભાવ, યુવ,
ધાતુ, ઈશ્વર, અહુધાન્ય, પ્રમાથી, વિક્રમ,
વૃષ, ચિત્રભાનુ, સુભાનુ, તારણુ, પાર્થિવ,
અગ્નય, સર્વજિત, સર્વધારી, વિરોધી,
વિકૃતિ, ખર, નંદન, વિજય, જય, મન્મથ,
દુર્મુખ, હેમલય, વિલય, વિકારી,
શાર્વરી, શેવ, શુભકૃત, શેભન, ક્રોધી,
વિશ્વાવસુ, પરાભવ, પ્લવંગ, કિલક,
સૌમ્ય, સાધારણુ, વિરોધકૃત, પરિધાવી,
પ્રમાદી, આનંદ, રાક્ષસ, નલ, પિંગલ,
કાલયુક્ત, સિદ્ધાર્થ, રૌદ્ર, દુર્મતિ,

દુંદુભી, રૂધિરોદ્ગારી, રક્તાક્ષ, ક્રોધન,
ક્ષય એ સાઠ પ્રત્યેક સંવત્સર, વિષ્ણુ.
સંવિધા સ્ત્રીં ઉદરનિર્વાહનો એક પ્રકાર.
સંવિધાનક નં અલૌકિક બનાવ બનવો તે.
સંવિભાગિનુ ત્રિં ભાગીદાર.
સંવ્યાન નં આચ્છાદન, ઢાંકણુ.
સંશકલા અવ્યં હિંસા કરવી.
સંશુક ત્રિં શ્રદ્ધાળુ, ભાવિક.
સંશ્લેષણ નં આલિંગન, એકદુઃખાધવાનું
સાધન.
સંસ્તરણ નં પાથરણું, પથારણું.
સંસ્પર્ધા સ્ત્રીં અદેખાધ.
સત્રા અવ્યં સહવર્તમાન, સાથે.
સત્યેતરદ્ નં અસત્ય.
સમ્રવાચ્ ત્રિં ગુપ્તરૂપ રહેલું.
સન્નિચય ત્રિં એકત્ર કરેલું.
સત્પલાશ પું સાતપુત્રનું આડ.
સતર્પિજ પું યૃદ્ધરપતિ.
સતર્પિપૂતા સ્ત્રીં ઉત્તર દિશા.
સતૈઘસ્ પું વિષ્ણુ.
સમર્યાદ નં સમીપ, પાસે.
સમર્યાદ ત્રિં મર્યાદવાળું.
સમર્ધુકા સ્ત્રીં પુત્રી.
સમવધ્રંશ પું હસ્તચ્છેદ કર્મ.
સમાવાપ પું સમુદાય.
સમાસ્ પું વર્ષ-સંવત્સર.
સમાસ્યા સ્ત્રીં બેલી ચાલી.
સમિતિજય પું વિષ્ણુ.
સમિતીપદ પું રાક્ષસ.
સમુહ્વાસ પું નીસાસો.
સમુત્કર્ષ પું અભિમાન-મોટાઇ.
સમુદ્ધરણ નં ઉપર લઇ જવું-ગમન.
સમોલૂક નં સીસું.
સરઃકાક પું હંસ પક્ષી.
સરઘા સ્ત્રીં મધમાખી.

સરઘ્ય

૭૭૬

સિંહવિક્રમ

સરઘ્ય નં બાણુ-ગોળી વગેરે મારવાનું
 સાધન.
 સરસિક પું સારસ પક્ષી.
 સરોધ પું નાશ, અટકાવ, અંત.
 સર્પછત્ર નં છત્રાક શખ્દ બુઝો.
 સર્પદૈવત નં અશ્લેષા નક્ષત્ર.
 સર્પમ નં અશ્લેષા નક્ષત્ર.
 સર્પાક્ષ નં રૂદ્રાક્ષ.
 સર્પિંગર્ભ નં ધી.
 સર્પિષ્મત્ ત્રિં ધીવાળું.
 સર્વકવ ત્રિં સર્વવ્યાપી.
 સર્વકે અવ્યં સર્વ ઠેકાણું.
 સર્વકેશિન્ પું નટ.
 સર્વધન્વિન્ પું કામદેવ.
 સર્વર્તુ પું વર્ષ, વરસ.
 સર્વપાત્તક પું ટંકણુખાર.
 સર્વમૂર્તાત્મન્ પું વિષ્ણુ, મહાદેવ, પર-
 માત્મા.
 સર્વલક્ષણલક્ષણ્ય પું વિષ્ણુ.
 સલવણ નં સીસું.
 સલિલપ્રિય પું ભુંડ, કુક્કર.
 સવધૂક પું સ્ત્રી સહવર્તમાન પુરુષ.
 સહસ્રજિત્ પું વિષ્ણુ.
 સહસ્રદ્રશ પું ધન્દ.
 સહસ્રધાર પું સુદર્શન ચક્ર.
 સહસ્રવેદિ પું હિંગ.
 સહસ્રાંક પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 સહસ્રાચિસ્ પું વિષ્ણુ.
 સહોબલ નં બધાતકાર.
 સહોષિત ત્રિં સાથે રહેલ.
 સાંકર્ય નં મેળવણી, મેળબેળપણું.
 સાંકેતિક ત્રિં સંકેતવાળું.
 સાંગમ પું મંથમ.
 સાંદ્ર ત્રિં ધાટુ, બીચોગીય, મધુર, સુકાયેલ,
 સુખકારક, ધણું, હાંટપુષ્ટ, નક્કર,
 મુચ્છો, ઝાડી, વન.

સાંપ્રતા સ્ત્રીં સાંપ્રપણું.
 સાંપરાય ત્રિં યુદ્ધ કરવાને યોગ્ય.
 સાંપરાયિક નં યુદ્ધ, લડાઈ.
 સાંપ્રતમ્ અવ્યં હમણું.
 સાંબરી સ્ત્રીં બદુગર બાણુનાર સ્ત્રી.
 સાંવત્સરરથ પું સૂર્ય.
 સાકૂત ત્રિં સાર્થક, વિષયી, અભિપ્રાયવાળું.
 સાકેતક ત્રિં અયોધ્યાવાસી.
 સાગરક નં મીઠું.
 સાટ્ટાલ નં મેડાવાળું ઘર.
 સાતીન પું વટાણા.
 સાદિત ત્રિં સત્યાનાશ કરી નાખેલું.
 સાધંત પું ભીખારી.
 સાધનનિર્દેશ પું પુરાવો રજુ કરવો.
 સાધિમન્ પું ઉત્તમતા.
 સાધ્વી સ્ત્રીં દ્રાક્ષનો વેલો.
 સામનિવાસિન્ ત્રિં પાડોશમાં રહેનાર.
 સામીચી સ્ત્રીં પ્રથંસા.
 સાયમંડલ નં સૂર્યાસ્તવેલા.
 સારઘ નં મધ, મીણુ.
 સારવત્તા સ્ત્રીં સારવાળાપણું.
 સારમુખ પું ડાંગેર.
 સાલમાર પું હીંગ, હરકાઈ ઝાડ.
 સાલવાહન પું તે નામે એક રાખ.
 સાલસાર પું ઉપરતા અર્થ.
 સાવિત્રી સ્ત્રીં દુર્ગા દેવી.
 સાંસૃષ્ટિક નં તાત્કાલીક ક્ષણ.
 સિંધિની સ્ત્રીં નાક.
 સિંજા સ્ત્રીં પગના તોરા વગેરેનો શખ્દ.
 સિતજા સ્ત્રીં સાકર.
 સિન્ધુરથા સ્ત્રીં નદી.
 સિન્ધુવૃષ પું વિષ્ણુ.
 સિન્ધૂત્થ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 સિરામૂલ નં નાભિ, દુડી.
 સિંહવિક્રમ પું ધોડો.

સુખમેઘ

૭૭૭

સૌંદર્ય

સુખમેઘ ત્રિં સુખેથી બેઠી શકાય તેવું.
 સુગ્રીવાગ્રજ પું સુગ્રીવનો મોટો ભાઈ વાલી.
 સુખસુતિકા સ્ત્રીં સારી નિદ્રા. ૧
 સુખોદર્ક ત્રિં સુખકારક.
 સુતંગમ પું છોકરાનો ખાપ.
 સુદ્રષ્ટિ પું ખીધ પક્ષી.
 સુધાકંઠ પું કાવચ.
 સુધાસુ પું ચંદ્ર, કપૂર.
 સુનન્દિની સ્ત્રીં મુરશ નદી.
 સુમ્બત્ ત્રિં યતકર્તા.
 સુપર્યાસ ત્રિં વિસ્તીર્ણ-વિશાળ.
 સુપીડન નં હાથ પગ વગેરે ચોળવા.
 સુપેશચ્ ત્રિં સુંવાળું.
 સુપ્રલંભ ત્રિં સુલભ રીતીએ પ્રાપ્ત થાય તે.
 સુબોજ નં ખસખસ.
 સુબ્રહ્મણ્ય પું કાર્તિક સ્વામી.
 સુમાનુ પું સત્તરમો સંવત્સર.
 સુમકરંદ પું કદંબ વૃક્ષ.
 સુરંગયુજ્ પું ખાતર પાકનાર ચોર.
 સુરભિજલ નં ગોમુત્ર.
 સુરયૂથપ પું ઈંદ્ર.
 સુરવેલા સ્ત્રીં મુરશ નદી.
 સુરસ્રી સ્ત્રીં દેવાંગના અપ્સરા.
 સુરસ્રીશ પું ઈન્દ્ર.
 સુરાવૃત્ત પું સૂર્ય, આકાશનું ઝાડ.
 સુરોચન પું વિષ્ણુ.
 સુલલિત ત્રિં સુંદર, સુંદર કીડ કરનાર.
 સુવાલ પું દેવ.
 સુવૃષ પું વિષ્ણુ.
 સુસ્વાપ પું સારી ઉંઘ.
 સૂક્ષ્મનાભ પું વિષ્ણુ.
 સૂચીકટાહન્યાય પું નાનું અને મોટું
 એવાં બે કાર્ય જ્યારે સાથે કરવાનાં
 હોય ત્યારે પ્રથમ નાનું અને પછી મોટું
 કાર્ય કરવાનું હજારીત.

સુચોરદન પું બુદ્ધ.
 સૂચીવૃક પું સસલો.
 સૂતિમાસત પું પ્રસૂતિની વેદના.
 સૂતિવાત પું પ્રસવની વેદના.
 સૂત્રણ નં રચના કરવી.
 સૂત્રિકા સ્ત્રીં સુતરફેણી, શેવ.
 સૂચ્ય પું દાળ.
 સૂચ્યા સ્ત્રીં કડોળ.
 સૂર્યકર્ણ પું હાથી.
 સૂક્કનિન નં હોદનો ખૂણો.
 સૈરિન્ પું કાર્તિકસ્વામી.
 સૈરિન્ધ્ર પું નીચ કર્મ કરનાર પુરુષ.
 સૈહિક પું રાહુ ગ્રહ.
 સૈહિકેય પું રાહુ.
 સૌંદરશાયનિક પું વૈતાલિક-સ્તુતિપાદક.
 સૌંદરશાયક પું ઉપરનો અર્થ.
 સૌંગતિ પું બૌદ્ધમતાનુસારી-નાસ્તિક,
 બિશુક, બ્રાહ્મણ, શંકા.
 સૌત્ય નં સારથિપણું.
 સૌંધાલ નં શિવાલય.
 સૌનધર્મ નં નિર્દયપણું.
 સૌંબલ પું શકુની-દુર્યોધનનો મામે.
 સૌભગ નં કલ્યાણ.
 સૌભાગ્યતરુ પું કંકુ વગેરેનું તિલક.
 સૌભાગ્યમંડન નં હરતાલ.
 સૌરમી સ્ત્રીં ગાય.
 સૌમનસ નં ન્તયફળ.
 સૌમેરવ નં સોનું.
 સૌમેરુક નં સોનું.
 સૌરમાસ પું એક સંક્રાંતિથી બીજી
 સંક્રાંતિ સુધીનો વખત.
 સૌરરથ પું સૂર્યનો સારથિ.
 સૌવીરક નં ખોર.
 સૌવીરક ત્રિં સૌવીર દેશનો રહેવાસી.
 સૌવીરકા સ્ત્રીં ખોરડોનું ઝાડ.
 સૌસ્વયં નં મધુર સ્વરપણું.

स्कंदमातृ

७७८

ह्रीका

स्कंदमातृ स्त्री० दुर्गा देवी.
 खड्ग न० पराजय.
 स्तनकुड्मल न० स्तननो अत्र भाग.
 स्तब्धकर्ण त्रि० अक्षर.
 स्तब्धसंभार पु० राक्षस.
 स्तवन न० स्तुति करवी.
 स्तिमितव्य न० निश्चयपणुं.
 स्त्रीवेहार्ध पु० शिव.
 स्तुनक पु० ओकडा.
 स्तुषेप्य न० मोटाछ.
 स्तौपिक न० रत्नेहरेणु, ओघो.
 स्थगिका स्त्री० वेश्या.
 स्थानासेध पु० केशपातुं.
 स्थिरमद् पु० मोर पक्षी.
 स्नावन् पु० नाडी, नस.
 स्फालन न० हासवुं, वसवुं, धोयने
 अग्नेरवो.
 स्मरवती स्त्री० लुवान स्त्री.
 स्मृतिभू पु० कामदेव.
 स्मरसत्त्व पु० वसंत ऋतु, अंशुभा.
 स्मिलन न० नेत्रादितुं अंशुयन.
 स्मेरविष्कर पु० मोर पक्षी.
 स्मृति स्त्री० पाणी टपकवुं, पाणीनो अरो,
 गुंदर.
 स्वजातिद्विष् पु० कुतरो.
 स्वधाशन पु० पितृदेव.
 स्वभाजन न० सम्पत्ता.
 स्वमुखभू पु० गरुड पक्षी.
 स्वर्गलोकेश पु० ईश, स्वर्ग लोकनो अनु-
 लयी, काया, शरीर.
 स्वर्गापगा स्त्री० स्वर्गगंगा.
 स्वर्गरोहण न० स्वर्ग लोकभां जनुं ते.
 स्वर्धुनी स्त्री० गंगा नदी.
 स्वहस्तिका स्त्री० कुडाडी.

स्वानुरूप त्रि० श्यामाविष्ट.
 स्वाहाशन पु० हरेकोई देव.
 स्वैरता स्त्री० स्वतंत्रपणुं.
 स्वोरस पु० तल ते टापई आंटीने कादेखुं
 तेल.

हं.

हकारक पु० ओलाववुं, हाकल करवी.
 हरितच्छद पु० आड.
 हरिदम्ब पु० मूर्ध.
 हरिप्रस्थ पु० दिग्दी नामनुं शहर.
 हरिम न० श्रवणुं नक्षत्र.
 हवनायुस् पु० अग्नि.
 हसिका स्त्री० हास्य.
 हस्ततल न० हथेली.
 हस्तिनिका स्त्री० हाथेली.
 हस्तिबुसा स्त्री० डेण.
 हिमवद्दुहित् स्त्री० पार्वती.
 हिमिका स्त्री० अरक्ष.
 हिरण्यकेश पु० विष्णु.
 हिरण्यकशिपुदारण पु० विष्णु.
 हिरंगु पु० राहु ग्रह.
 हत्प्राण पु० कुतरो.
 हुलमातृका स्त्री० लांभी छरी.
 हेतुहेतुमद्भाष पु० हेतु अने हेतुवाणानो
 परस्पर संबंध.
 हेमपत्र न० पद्मकाष्ठ.
 हेममाला स्त्री० यमनी स्त्री.
 हेरण्यवासस् पु० आडि, योर.
 ह्रीनिरास पु० निर्बलपणुं.
 ह्रीका स्त्री० लांज, शरभ.

समाप्त.

शुद्धिपत्र.

द्वितीय भाग.

अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	कोलमपंक्ति	
नःस्वता	निःस्वता	२	१	३२
निकुच्यकणि	निकुच्यकणि	३	१	१
नीये	नीय	३	१	२२
आधुवुं	आधुवुं	३	२	१६
निच्छवि	निच्छिवि	५	१	३४
कांठे	कांठे	५	२	२४
स्थान	स्थान	७	१	३४
पु०	न०	८	२	२२
निबिरास	निबिरीस	९	१	२५
निबन्धु	निबन्धु	९	१	२१
निम्ललोचनी	निलोचनी	१०	२	१६
निघट	निर्घट	१७	१	३५
निर्वारति	निर्दारित	१८	२	३६
निर्वुस	निर्वुष	१९	२	२५
निव्यद	निव्युद	२६	१	३४
आधुणु	आधुणु	२७	१	१८
निशुम्भ	निशुम्भन	२७	२	३२
त्रि०	पु०	३१	१	३४
त्रि० थूंकु	न० थूंकु	३१	२	२५
निस्तथ	निस्त्रव	३४	२	७
नीये	नीय	३५	२	११
अन्तिरहित	अतिशय अन्तिवाणु	३६	२	२१
नित्य कर	नित्य कर	४२	१	१२
नृ	नृ	४२	१	२८
नेनेजक	नेजक	४२	१	३१
जातनी धोडा	जातनी धोडा	५५	१	१३
पणधर	पणफर	६०	२	३२
पथीय	पथीन	६२	१	१९
साप	साभ	६६	२	३
वैद्यकप्रसिद्ध	शुद्ध रोग कृष्णमुं आउ	६८	२	३०
पनखि	पनखी	६९	१	१८
न०	न०	७४	१	९

७८०

अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	कोलम	पंक्ति
परिक्रामिन्	परिक्रामत्	७७	१	२४
परितापन	परितापिन्	८०	१	६
परिश्रय	परिश्रव	८७	१	१२
परिभ्रंश	परिभ्रंशन	८३	१	४
परिहाणी	परिहाणि	८९	१	१९
परोत्य	परीत्य	८९	२	११
पर्यवस्थान	पर्यवस्थात्	९२	२	३५
पशुतन्	पशुतन्त्र	९८	२	३३
पाञ्चदश	पाञ्चदश	१०२	२	१४
पाञ्चदश्य	पाञ्चदश्य	१०२	२	१५
पाणीकरण	पाणौकरण	१०५	१	३
पाण्डुपुत्री	पाण्डुपत्री	१०५	२	८
राग	योग	१०६	१	२३
वस्तुभां	वास्तुभं उणभां	१११	१	२६
परिणाम	परिमाण्	१११	२	२
पारलाकिक	परलौकिक	११२	२	२५
पारसीकयवानी	पारसीकयवानी	११३	१	८
पार्श्वेदप्रिय	पार्श्वेदप्रिय	११६	२	३
पिशङ्गला	पिखङ्गला	१२६	२	२८
पुलामजा	पुलोमजा	१४२	१	१३
पुलामजित्	पुलोमजित्	१४२	१	१४
पुनपुश	पुण्पनिश	१४४	१	३६
वैषयतमनुनो पुन	६।५२ युगना युधिष्ठिर- नापक्षनो अंक राग.	१५५	२	३१
पेपायमान	पेपोयमान	१५७	१	२०
पतृमत्य	पैतृमत्य	१५८	१	३०
पतृष्वसेय	पैतृष्वसेय	१५८	१	३४
प्रक्रमण	प्रक्रममाण	१६५	२	६
विशेष	विक्षेप	१७३	१	१
प्रतिजागरणा	प्रतिजागरण	१७४	२	१४
अंताप	अंताप	१८६	२	१२
अंताप	संताप	१८६	२	१३
तापवुं	भापवुं	१८४	२	१२
प्रयास	प्रयास	१८८	२	३१
प्रवेर	प्रवेर	२०३	२	३३
प्रसलक	प्रशल	२०३	१	१६
प्रसरण	प्रसारण	२०४	१	८
प्रहापिन्	प्रहोपिन्	२०७	१	३१
प्राण् वायु	न्यायाधीश, अदायतभां	२१०	२	१७

૬૮૧

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ	કોલમ	પંક્તિ
	રાગ્નગ્ને નીમેશ વિચારક, રાગ્નતો સહાયક			
મુક્ષપ્રસ્થાવણ	મુક્ષપ્રસ્થાવણ	૨૨૪	૧	૧૭
વાધ્વા	વધ્વા	૨૩૪	૧	૨૮
વધ્	વધુ	૨૩૫	૧	૩૫
ધઉ	ધણુ	૨૩૬	૨	૩૫
વહલ્	વહલ્	૨૪૨	૨	૧૦
વાલક	વાલદલક	૨૪૪	૨	૨૭
આપધ	આપધ	૨૪૫	૨	૨૫
વૈદાલવૃત્તિ	વૈદાલવૃત્તિક	૨૫૨	૨	૨૦
રાગ	રાગ	૨૫૩	૨	૩
મવિષ્ય	મવિષ્યત્	૨૬૮	૧	૮
ભાગદાર	ભાગદાર	૨૬૯	૨	૧
પક્ષી	પક્ષ	૨૮૪	૧	૩૧
મૂમ્યન્ટર	મૂમ્યનન્ટર	૨૮૪	૧	૩૩
ભસતું	ભમતું	૨૮૭	૧	૨૨
મણ્ડળ	મણ્ડળ	૨૯૭	૧	૩૧
મણ્ડકપર્ણી	મણ્ડકપર્ણા	૨૯૮	૧	૧૪
મ	મનથી	૩૦૬	૨	૩૩
મહિન્ધક	મહિધક	૩૨૨	૨	૨૫
માળી, એક બા- તનું પક્ષી, રંગારો	પૃક્ષા વનસ્પતિ	૩૩૧	૧	૨૧
ગયા	ગાય	૩૩૨	૧	૩૧
પ્રધાન	પ્રધાન	૩૩૬	૧	૧૬
યા	ક્ર્યા	૩૪૧	૧	૨૯
મૃદુગમની	મૃદુગમના	૩૪૧	૨	૧૭
મેઘવળા	મેઘવળા	૩૪૭	૧	૩૫
મોદમોદની	મોદમોદિની	૩૫૦	૨	૧૮
અમ૦	આ૦	૬૫૨	૨	૧૭
કરનાર	કરાવનાર	૩૫૩	૧	૩૧
પુ૦	ન૦	૩૫૩	૧	૩૫
યમદર્શન	યમદર્શન	૩૫૬	૧	૩૪
યમેરિકા	યમેરુકા	૩૫૭	૧	૧૨
દેવીની	દેવની	૩૫૯	૧	૪
ન૦	ત્રિ૦	૩૬૨	૧	૧૧
સેદ	અનિદ	૩૬૨	૧	૩૩
નેડતું	નેડાતું	૩૬૩	૧	૩૪
યાગેશ્વરી	યોગેશ્વરી	૩૬૪	૧	૨૬
યાતુ	યોતુ	૩૬૪	૨	૧૯

७८२

अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	कोलम	पंक्ति
रक्तपाका	रक्तपाकी	३६६	२	११
रतिकान्ति	रतिकान्त.	३७१	१	१९
उभ०	प०	३७२	२	१८
स०	अ०	३७३	१	९
मुक्त	युक्त	३७६	२	४
ब०	न०	३७९	१	५
सद्	सेद्	३८६	१	३
स०	अ०	३८७	१	२
अनायव	अनायवा	३८७	२	३३
रोचन	रोचक	३९०	१	१०
राचन	रोचन	३९०	१	१५
रादस	रोदस	३९०	२	१
रोधशुक	रोधशुक	३९०	२	१८
स्वा०	भ्वा०	३९४	१	४
लटा	लट्टा	३९५	१	१७
लंभ	लम्	३९६	२	१२
लाक्षादितेल	लाक्षादितेल	३९९	२	११
यदुवंशी	चन्द्रवंशी	४१०	२	५
गारेनुआउ	थारेनु आउ	४११	१	२२
वञ्जुल	वञ्चुक	४११	२	३५
अ०	स०	४१२	२	२४
अ०	स०	४१२	२	२७
छादेश	छादेश	४०२	१	२१
लुण्ठाक	लुण्ठा	४०२	२	१८
वंशनेत्र	वंशपत्र	४०८	१	२६
अथपामेक्ष	अथपामेक्ष	४१७	२	१
वर्तिष्णु	वर्तिन्	४२१	१	३१
वष्	वष्	४२५	२	२९
वह्निडक	वह्निडक	४२८	२	३३
वाद्	वादि	४३४	२	१७
वाय्य पूषे।	वाय्य पूषे।	४३५	१	३३
वार्चर	वार्च	४३९	१	१४
विवाह	विवाह	४४५	२	१
विमाढ	विमान	४४६	२	३२
विपत्तिमुक्त	विपत्तिमुक्त	४६०	१	१८
विभाग्य	विभाज्य	४६३	१	१८
विकला	विफला	४६२	२	३

७८३

अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	कोलम	पंक्ति
नृत्य	नित्य	४१३	२	११
नृत्यपण्डुं	नित्यपण्डुं	४१३	२	१४
डाडी	डाडी	४१५	१	२६
विवरीपत्	विवरिषत्	४७०	१	१९
आपधी	ओपधि	४७२	१	१७
स्त्री०	पु०	४७५	२	३१
विषारि	विषारी	४७८	२	१३
वतिहोत्रक	वीतिहोत्रक	४८४	१	३०
धोडा	धेरुं	४८७	१	३५
डाडी	डाडी	४८८	१	२०
पणल	पणल	४९०	१	१२
वृषारात	वृषाराति	४९०	२	१७
रक्षणु	रक्षणु	४९४	१	२१
वैलक्षण्य	वैलक्षण्य	४९९	२	२१
व्यक्तीभूत	व्यक्तीभूत	५००	१	३५
व्यध्व	व्यध्व	५०२	२	२०
व्यस्त	व्यस्त	५०५	२	३
डागे	डागे	५०६	२	३३
व्योमचरिन्	व्योमचारिन्	५०९	२	२
शकरी स्त्री०	शकर पु०	५१४	१	२२
शमाक	शमोक	५१९	१	३६
शराध्रम	शराध्रय	५२२	१	९
उपसर्गनी	उपसर्गनी	५२५	१	३१
चक्र	चुक्र	५२७	१	४
शालग्राम	शालग्राम	५३०	२	२६
शस्त्रभां	शस्त्रभां	५३२	२	३४
शिलादद्रु	शिलाद्रु	५३७	१	११
शिवा	शिवागित	५४०	१	१६
दुराचारी	सदाचारी	५४३	१	१६
शुम्भ	शुम्भ	५४८	२	२१
दीक्षपण्डुं	दीक्षपण्डुं	५४४	१	२
शैशात्मज	शैलेशात्मजा	५५५	१	१६
शिवसंभा	शिवसंभा	५५५	१	२२
शाधनीबीज	शोधनीबीज	५५६	२	२४
श्मीलि	श्मीलित	५५८	२	३०
यवुं	नपुं	५६०	२	१७

७८४

अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	कोलम	पंक्ति
धम्म	धम्म	५६१	१	४
धीकन्या	धीकन्दा	५६२	१	१०
प्लेप्पम	प्लेप्पमा	५६५	२	२५
संयान	संव्यान	५७८	१	१९
भेदेव	भेदेव	५७८	२	२७
संशय	संशय	५८५	१	७
सन्त	सन्तत	५९३	२	१४
स्वार्थपाथु	स्वस्थपाथु	५९४	१	१५
उगेरे	वगेरे	६०८	२	७
समुद्दिष्टि	समुद्दिष्ट	६०८	२	२०
सम्भान	सम्मान	६१५	२	३३
गोह	भोह	६१६	१	२६
पत्नी	कन्या	६१७	२	६
सरसा	सरसी	६१७	२	३१
तणावनु	तणाव	६१७	२	३१
नासरोवर	नानु सरोवर	६१७	२	३१
सषप	सर्षप	६२३	२	३४
यत्र	भत्र	६२८	२	२६
साञ्जन	साञ्जन	६३१	१	२७
विआर	आआर	६३४	१	६
वगरनु	वस्तुनु	६३७	१	३
कटी	वटी	६४५	१	१५
राग	राग	६४६	१	१७
सुकन्दिन	सुकन्दक	६४८	२	४
सुवर्णनकुला	सुवर्णनकुली	६६५	२	३०
पलवालुक	पकवालुक	६६५	२	३२
पर्व	पर्वत	६६६	२	३४
भनुतो	मुनितो	६६७	२	७
सुसमाद्	सुसम्पद्	६६८	१	२०
सूक्ष्मपत्र	सूक्ष्मपत्र	६६९	१	२७
पंडित	पंडित	६७२	२	३०
मृदर	मृदर	६७४	२	१४
भाप	भाप	६७४	२	३१
स्तत्	स्तन्	६८२	२	१०
रत्तप्	स्वप्	६८४	१	१०
नसे	नवसे	६८०	२	२२
गोरनुं	धोरनुं	६८१	१	१८
सेनायेश्	सेनायेश्	७०१	२	२०
आवुं	भेउवुं	७११	२	१०

સુકમાર્ગ-દર
કુકીરભાઈ જેઠાભાઈની મું.
પીરમશા રોડ-અમદાવાદ